R. 7477

D. BERNARDI
DOCTORIS MELLITISSIMI
AC PRIMI ABBATIS CLA-
RAEVALLENSIS COENOBII

OPERVM

TOMVS SECVNDVS.

QVATENVS IN HVNC VSQVE
DIEM EXTARE NOSCVNTVR,
omnia accuratiſsima recognitione & ſolerti cola-
latione ad fidem exemplarium per-
multæ antiquitatis nati-
uæ integritati
reſtituta.

ſpes eius: & non reſpexit

Beatus uir, cuius est dominus

in uanitates, & inſanias falſas.

VENETIIS AD
ſignum Spei. 1549.

R. 7477

D. BERNARDI

DOCTORIS MELLITISSIMI AC PRIMI ABBATIS CLARAEVALLENSIS COENOBII OPERVM TOMVS SECVNDVS.

QVATENVS IN HVNC VSQVE DIEM EXTARE NOSCVNTVR,
omnia accuratiſſima recognitione & ſolerti colatione ad fidem exemplarium permultæ antiquitatis natiuæ integritati reſtituta.

ſpes eius: & non reſpexit

Beatus uir, cuius eſt dominus

in uanitates, & inſanias falſas.

VENETIIS AD
ſignum Spei. 1549.

D. BERNARDI
DOCTORIS MELLITISSIMI AC PRIMI ABBATIS CLARAEVALLENSIS COENOBII EPISTOLAE.

Miraculum de prima Epiſtola.

FRater Robertus ſancti uiri monachus, & ſecundum carnem propinquus, in adoleſcentia ſua quorundam perſuaſione deceptus, Cluniacum ſeſe contulerat. Venerabilis autem pater poſteaquam aliquandiu diſsimulauit, eundem fratrem ſtatuit per epiſtolam reuocare. Quo dictante uenerabilis Vuillelmus Rieuallis poſtea monaſterij primus abbas in membrana ſcribens, eandem excipiebat epiſtolam. Erant autem pariter ſub dio ſedentes (ad dictandũ quippe ſecretius ſepta monaſterij egreſsi fuerant) Subito autem inopinatus imber erupit: & is qui ſcribebat (ſicut ipſo referente didicimus) chartam reponere uoluit. Ad quem pater ſanctus: Opus, inquit, dei eſt, ſcribere ne timeas. Scripſit ergo epiſtolam in medio imbre ſine imbre. Cum enim undique plueret, chartam expoſitam uirtus operuit charitatis: & quæ dictabat epiſtolam, ſchedulam quoque pariter conſeruabat. Et hæc quidem epiſtola ob tam grande miraculum in codice epiſtolarũ eius à fratribus non immerito prima eſt ordinata

Epiſtola prima ad Robertum nepotem ſuum, qui de ordine Ciſtercienſi tranſierat ad Cluniacum.

SAtis & pluſquam ſatis ſuſtinui dilectiſſime fili Roberte, ſi forte dei pietas, & tuam per ſe, & meam per te animã dignaretur inuiſere: tibi. ſ. inſpirando ſalutarem compunctionem: mihiq́ de tua ſalute lætitiam. Sed quoniam uſq; adhuc fruſtratum me certo ab expectatione mea: iam non ualeo tegere dolorem meum, anxietatem reprimere, diſſimulare triſtitiam. Vnde & contra iuris ordinem cogor reuocare læſus, eum qui me læſit: ſpretus requirere contemptorem: iniuriam paſſus, iniuriatori ſatisfacere: rogare deniq; à quo rogari debueram. Dolor quippe nimius non deliberat, non uerecundatur, non conſulit rationem, non metuit dignitatis damnum: legi non obtemperat, iudicio non acquieſcit, modum ignorat & ordinem: id omni modo & ſolummodo ſatagente animo, quo uel careat quod ſe dolet habere, uel habeat quo ſe dolet carere. At, inquis, nec læſi quempiam, nec ſpreui: ſed ſpretꝰ potius ego, ac multifariè læſus, tantum fugi malefactorem meum. Cui iniuriam feci, ſi iniurias fugi? An non expedit cedere perſecutori quàm reſiſtere? fugere ferientem quàm referire? Recte. Aſſentio. Non ut contenderem cœpi hæc, ſed ut contentionem dirimerem. Fugere perſecutionem non eſt culpa fugientis, ſed perſequentis. Non contradico. Omitto quod factum eſt, non requiro, cur, uel quomodo factum eſt: culpas non diſcutio, non retracto

cauſas, non recordor iniurias. Solent
enim hæc magis inſtigare quàm miti-
gare diſcordias. Solum quod mihi ma
gis eſt cordi, loquor. Me miſerum quòd
te careo, quòd te non uideo, quòd ſine te
uiuo: pro quo mori, mihi uiuere eſt: ſine
quo uiuere mori. Non igitur quæro, cur
abieris: ſed quòd iam non redieris, que
ror. Non cauſas diſceſſionis, ſed moras
cauſor regreſſionis. Veni tantum, &
pax erit. Reuertere, & ſatisfactum eſt.
Redi, inquam, redi, & lætus cantabo:
Luc.15.c Mortuus fuerat, & reuixit, perierat, &
inuentus eſt. Fuerit certe meæ culpæ ꝙ
diſceſſiſti: delicato quippe adoleſcen-
tulo auſterus extiteram, & tenerum du-
rus nimis inhumanè tractaui. Hinc enim
& præſens quondã aduerſum me (quã-
tum memini) murmurare ſolebas: hinc
& nunc (ſicut audiui) etiam abſenti de-
rogare non ceſſas. Non tibi imputetur.
Poſſem forſitan excuſare & dicere: qa
ſic laſciui pueritiæ motus coercẽdi erãt:
ac rudib. annis debebantur aſpera illa
diſciplinæ diſtrictioris initia: ſcriptura
Prou.23.b atteſtante quæ ait: Percute filium tuum
Heb.12.a uirga, & liberabis animam eius à mor-
Prou.27.a te. Et rurſum. Quos.n. diligit dñs, corri-
pit, flagellat aũt oẽm filium quem reci-
pit. Et illud, Vtiliora ſunt uerbera ami-
ci, quàm oſcula inimici. Sed fuerit (ut di
xi) meæ culpæ quod diſceſſiſti, ne dum
de reatus perpetratione contenditur,
emendatio retardetur. At uero hinc uel
proculdubio incipiet eſſe & tuæ, ſi non
parcas pœnitenti, indulgeas confitenti,
quia potui quidem aliquando in aliqui-
bus fuiſſe erga te indiſcretus, ſed certe
non maleuolus. Quòd ſi & in futuro
hanc ipſam indiſcretionem meam ſu-
ſpectam habes, noueris me iam non eſ-
ſe qui fueram, quia nec te puto fore qui
fuiſti. Mutatus mutatum inuenies, &
quem ante metuebas magiſtrum, comi
tem amplectere ſecurus. Itaque ſiue
mea culpa receſſeris (ut tu putas, & ego
non excuſo) ſiue tua (ut multi putãt, etſi
ego non accuſo) ſiue mea ſimul & tua
(quod ego magis puto) ex hoc iam ſi
redire renueris, ſolus profectò inexcuſa-
bilis eris. Vis ab omni culpa liber eſſe?
Reuertere. Si tuam agnoſcis, ignoſco.
Ignoſce & tu mihi, ubi meam agnoſco.
Alioquin aut tibi nimis indulges, q tuã
culpam & agnoſcis & diſſimulas, aut
mihi nimis immiſericors es, cui nec ſatiſ-
facienti ignoſcendum putas. Iam ſi re-
dire recuſas, aliam quære occaſionem
unde falſò blandiaris conſcientiæ tuæ,
quia non erit ultra quod formidare de-
beas de rigore diſtrictionis meæ. Neq;
enim formidandum eſt quòd futurus
ſim præſenti formidoloſus, cui adhuc
abſenti iam toto ſum corpore proſtra-
tus, totis aſtrictus uiſceribus. Humilita-
tem exhibeo, charitatem promitto,
& tu times? Intrepidus ueni quo te uo
cat humilitas, pertrahit charitas. Se-
curus accede, talibus præuentus obſi-
dibus. Fugiſti ſæuum, reuertere ad man-
ſuetum. Reuocet te mea lenitas, cuius
ſeueritas effugauit. Vide fili, qua te cu-
piam duci, non ſpiritu ſeruitutis iterum
in timore, ſed ſpiritu adoptionis filio-
rum, in quo clamare & tu non confun-
daris. Abba pater, cauſam utique tan-
ti doloris mei non minis apud te, ſed
blandimentis, precibus, non terroribus
agens. Alius forſitan aliter tentaret. Et
uere quis alius nõ magis diſcuteret rea-
tum, & incuteret metum, non oppone-
ret uotum, & proponeret iudicium, non
argueret inobedientiæ, non indignare-
tur apoſtaſiæ, quòd de tunicis ad pelli-
cias, de oleribus ad delicias, quòd de-
nique ad diuitias de paupertate tranſie
ris? Sed ego noui animum tuum, qui
facilius poſſit amore flecti, quàm timo-
re compelli. Denique quid neceſſe eſt
bis pungere non recalcitrantem, ualde
timidum magis exterrere: per ſe ſatis
erubeſcentem confundere amplius: cui
ſua ratio magiſter, cui propria conſcien
tia uirga, & ingenita uerecundia lex
diſciplinæ eſt? Quod ſi cui mirum uide-
tur quomodo puer uerecundus, ſim-
plex, timoratus, auſus fuerit contra uo
luntatem fratrum, magiſtri imperium,
regulare

regulare decretum, ſuum deſerere & uo
tum & locum: miretur etiã ꝙ & Dauid
ſanctitati ſubreptum ſit, ꝙ ſapiæ Salo-
monis illuſum, ꝙ Sampſon fortitudini
obuiatum. Qui protoplaſtum dolo ca-
ptum expulit de patria felicitatis: quid
mirũ ſi tenero ſubripuit adoleſcentulo ĩ
4.Reg.5.f loco horroris & uaſtæ ſolitudinis? Huc
accedit quod nec ſicut illos Babyloni-
cos ſenes, ſpẽs decepit eũ: nec ſicut Gie-
zi pecuniæ amor: nec honoris ambitio,
ſicut Iulianum apoſtatam: ſed fefellit il-
lum ſanctitas, ſeduxit religio, perdidit
authoritas ſeniorũ. Quæris quõo? Primo
quidem miſſus eſt magnus quidã prior
ab ipſo principe priorũ: foris quidẽ ap-
parens in ueſtimẽtis ouium: intrinſecus
autem lupus rapax. Deceptisq; cuſto-
dib. æſtimantib. quippe ouem eſſe: uæ
uę admiſſus eſt ſolus ad ſolam lupus o-
uiculam. Nec refugit ouicula lupũ: quẽ
et ipſa putabat ouem. Quid plura? attra
hit, allicit, blanditur: & noui euangelij
prædicator commendat crapulam, par
ſimoniam damnat: uoluntariam paup-
tatem miſeriam dicit: ieiunia, uigilias, ſi
lentium, manuumq; laborem, uocat in
ſaniam. E contrario: ocioſitatem, contẽ-
plationem nuncupat: edacitatem, loq̃-
citatem, curioſitatem, cunctam deniq;
intẽperantiam noĩat diſcretionem. Qñ,
inqt, delectatur deus cruciatib. noſtris?
Vbi præcipit ſcriptura quempiam ſeſe
interficere? Qualis uero religio eſt fode
re terram, ſyluam excidere, ſtercora cõ
Matt.9.b portare? Nunquid nõ ſnĩa ueritatis eſt:
Eze.18.g Miſericordiam uolo, & non ſacrificiũ?
Matt.5.a Et, Nolo mortem pctõris: ſed magis ut
conuertatur & uiuat. Et, Bti miſericor-
des: qm̃ ipſi miſericordiam conſequen-
tur. Vt quid uero deus cibos creauit: ſi
Eccl.14.a non liceat manducare? Vt quid nob̃ cor
pora dedit ſi prohibeat ſuſtentare? De-
nique qui ſibi neq;: cui bonus? Quis un-
quam ſanum ſapiẽs, carnem ſuam odio
habuit? Talibus tandem allegationib9
male credulus puer circumuentus ſedu
citur: ſeductorem ſequitur: Cluniacum
ducitur, tondetur, raditur, lauatur, exui-
tur ruſticanis, uetuſtis, ſordidis, induitur
precioſis nouis ac nitidis: & ita in conuẽ
tum ſuſcipitur. Sed cum quali putas ho
nore? Cum quo triũpho? Cum quanta
reuerentia? Defertur ei ſuper oẽs coęta-
neos ſuos: & tanq; uictor rediens à pu-
gna, ſic laudatur pctõr in deſiderijs aĩæ
ſuæ. Suſtollitur in altum: ſtatu non me- Pſal.9.c
diocri collocatur: ita ut multis ſeniorib.
prælatus ſit adoleſcens: fauet, blãditur,
congratulatur ei uniuerſa fraternitas:
exultant oẽs tanq; uictores capta præ- Eſa.9.a
da qñ diuidunt ſpolia. O Ieſu bone: q̃;
multa facta ſunt pro unius animulæ ꝑ-
ditione. Cuius ad hæc quantumlibet ro
buſtum pectus nõ emolleſceret? Cuius
interior quantumuis ſpũalis oculus nõ
turbaretur? Cui iter talia ad ſuam liceat
recurrere conſciam? Quis denique in tã
ta pompa uel ueritatem ualeat agnoſce
re: uel obtinere humilitatẽ? Mittitur iter
ea pro eo Romam: apoſtolica cõpella
tur authoritas: & ut p̃p̃ non neget aſſen
ſum, ſuggeritur ei infantem olim à parẽ
tib. oblatum fuiſſe monaſterio. Nõ fuit
qui refelleret: nec.n. contradictor eſt ex
pectatus: iudicatum eſt de parte: abiu-
dicatum abſentib. Iuſtificati ſunt q iniu
riam fecerunt: exciderũt à cã q paſſi ſũt:
abſque ſatisfactione abſoluitur reus: fir
matur priuilegio crudeli nimiũ clemens
ſnĩa abſolutionis: quo reportato confir
maretur fluctuãti male ſuaſa ſtabilitas:
ſecuritas dubitãti. Et hic tenor lrãꝝ: hęc
iudicij ſumma: hæc totius cauſæ diffini-
tio, ut teneant q tulerũt, ſileant qui ami
ſerunt. Inter hæc aũt ꝑeat aĩa pro q̃ xp̃s
mortuus eſt: & hoc quia Cluniacenſes
uolunt. Fit ꝓfeſſio ſuper profeſſionem:
uouetur quod non ſoluetur: proponitur
quod non tenebitur. Et cum primum
pactum irritum factum ſit: in ſecundo
geminatur pręuaricatio: & fit ſupra mo
dũ peccans pctm̃. Veniet ueniet qui ma
le iudicata reiudicabit: illicite iurata cõ
futabit: q faciet iudiciũ iniuriam patien
tibus: qui iudicabit in iuſtitia pauperes:
& arguet in æquitate pro manſuetis ter
ræ. Veniet pro certo qui per prophe- Pſa.145.b

tã minat̃ in pſalmo dicẽs: Cũ accepero
Eſa.11.a tpſ: ego iuſtitias iudicabo. Quid faciet
Pſal.74.a de iniuſtis iudicijs: q ipſas quoq; iuſti-
tias iudicabit? Veniet inꝗ, ueniet dies
iudicij: ubi plus ualebũt pura corda, ꝗ
aſtuta ṽba: & conſcia bona, ꝗ marſu-
pia plena: qñ qdẽ iudex ille nec fallet̃ ṽ-
bis, nec flectet̃ donis. Tuũ dñe Ieſu tri-
bunal appello: tuo me iudicio ſeruo, ti-
bi cõmitto cãm meã. Dñe de⁹ Sabaoth
q iudicas iuſte, & ꝓbas renes & corda:
c⁹ oculi ſicut fallere nolunt, ita falli non
pñt: tu uides, q tua: uides, q q̃runt et ſua.
Tu noſti qb. ei uiſcerib. in cũctis tenta-
tionib. ſuis ſp aſſuerim: quantis ꝓ eo ge-
mitibus aures tuæ pietatis pulſauerim:
qualr ad q̃q; illius ſcãdala, ꝑturbatio-
nes, moleſtias ego urebar, torquebar, af
fligebar. Et nunc timeo ne fruſtra. Puto
.n. quãtũ exptus ſum: adoleſcẽtis ꝑ ſe ſa
tis feruẽtis & inſoleſcẽtis, nec corpi ta-
lia expedire fomẽta, nec mẽti illa glię tẽ
Pſal. 16.a tamẽta. Itaq; arbiter meus dñe Ieſu: de
uultu tuo iudiciũ meũ ꝓdeat, oculi tui
uideãt æqtatem. Videãt & iudicẽt quid
potius ſtare debuerit: an uotũ pris de fi
lio, an filij de ſeipſo, p̃ſertim cũ filius ali
Ioan.9.d quid maius deuouerit. Videat & famu
lus tuus legislator nr̃ Bñdictus, qd rla-
rius fuerit: utrũ qd factũ eſt de infantu-
lo neſciẽte ipſo, an qd ipſe ꝑ ſe poſtmo-
dũ prudẽs & ſciẽs fecit: cũ iã ætatẽ hr̃et
ut de ſe loqueret̃. Quãꝗ dubiũ non ſit
ꝓmiſſum illũ fuiſſe, nõ donatũ. Nec eñi
petitio quã rla p̃cipit, ꝓ eo facta fuit à
parentib. nec manus illius cũ ipſa peti-
tione inuoluta palla altaris, ut ſic offerre
tur corã teſtib. Oñdit̃ deinde terra q̃ cũ
illo & pro illo dr̃ data fuiſſe. Sed ſi cum
terra eũ receꝑunt, cur non et cũ terra eũ
retinuerũt? An forte reqrebãt magis da
tũ ꝗ fructũ: & pluris eſtimata eſt terra
ꝗ aĩa? Alioqn oblatus monaſterio: qd
q̃rebat in ſclo? Nutriẽdus deo: cur expo
ſitus erat diabolo? Ouis xp̃i: cur inuẽta
eſt patere morſib⁹ lupi? De ſclo qppe,
non de Cluniaco: te teſte Roberte ueni
ſti Ciſterciũ. Quæſiſti, petiſti, pulſaſti:
ſed tui adhuc teneritudine, te licet inui-
to, dilatus es ꝑ bienniũ. Quo tpe patiẽ-
ter expleto, & abſq; calũnia: tuis demũ
p̃cib. multiſq;, ſi meminiſti, lachrymis,
diu expectatam impetraſti miſericor-
diam, & quẽ ſatis deſideraueras ingreſ-
ſum, obtinuiſti. Poſt hæc ꝑ annũ iuxta
rlam in omni patiẽtia ꝓbatus, ꝑſeueran
ter & ſine q̃rela cõuerſatus, poſt annũ
ſpõte ꝓfeſſus: tũc primũ ſclari ueſte reie
cta, religionis habitũ ſuſcepiſti. O inſen
ſate puer, qs te faſcinauit nõ ſoluere uo
ta tua, q̃ diſtinxerũt labia tua? An nõ uel
ex ore tuo iuſtificaberis, uel ex ore tuo
cõdẽnaberis? Quid de parẽtis uoto ſo-
licitus es, negligẽs tui: cũ ex ore tuo nõ
illius hẽas iudicari, tuoꝝ non illius uota
labioꝝ exigendus ſis? Et qd tibi fruſtra
qſpiam blandit̃ de abſolutione aplica,
cuius conſciam diuina ligatã tenet ſnia?
Nemo, inqt, mittẽs manum ſuã ad ara-
trum, & reſpiciẽs retro, aptus eſt regno Luc.9.g
dei. Nunqd & hoc pſuadebũt nõ eſſe re
tro reſpicere q dnt tibi, euge euge? Filio
le, ſi te lactauarint pctõres, ne acqeſcas Prou.1.b
eis. Noli credere oi ſpũi. Sint tibi multi 1.Ioã.4.a
neceſſarij, unus aũt ſit tibi cõſiliarius de Eccl. 6.a
mille. Tolle occaſiones, reſpue blandi-
mẽta, adulationib. claude aures, te inter
roga de te, qa tu te melius noſti ꝗ ali⁹.
Attẽde cor tuũ, diſcute intentionẽ, cõſu
le ṽitatẽ: tua tibi cõſcia rñdeat, cur abie
ris, cur ordinẽ tuũ, cur frẽs, cur locũ, cur
me: q & tibi ꝓpinquus carne, & ꝓpin-
quior ſpũ ſum, deſerueris. Si ut arctius,
ut recti⁹, ut pfecti⁹ uiueres: ſecurus eſto,
quia nõ retro aſpexiſti, ſed & gloriare
cum aplo dicens. Quæ retro oblitus, et
ad ea q̃ añ ſunt extentus, ſequor ad pal
mã gloriæ. Sin als, noli altũ ſaꝑe, ſed ti- Phil.3.c
me, qm̃ (ut cũ uenia tui dixerim) qcqd ti
bi amplius indulges in uictu ueſtituq;
ſuꝑfluo, in uerbis ocioſis, in uagatione
licentioſa & curioſa, ꝗ uidelicet ꝓmiſi
ſti, ꝗ apud nos renuiſti: hoc ꝓculdubio
retro aſpicere eſt, p̃uaricari eſt, apoſtata
re eſt. Et hæc dico fili, nõ ut te cõfundã,
ſed ut tanꝗ filium chariſſimũ moneã:
quia & ſi multos habeas in Chriſto pe
dadogos, ſed non multos patres. Nã ſi
dignaris: & ṽbo, & exemplo meo in re
ligionem ego te genui. Nutriui deinde

lacte qd ſolũ adhuc paruulus caꝑe po-
teras, daturus & panẽ, ſi expectares ut
grãdeſceres. Sed heu ꝗ p̃propꝫ & intẽ-
peſtiue ablactatus es. Et ṽeor ne totum
qd foueram blãdimẽtis, roboraueram
adhortationib. orõnib. ſolidaueram, iã-
iam q; euaneſcat, deficiat, pereat: & lu-
geã miſer nõ tã caſſi laboris damnum, q̃
dãnatæ ſobolis miſerabilẽ caſum. Pla-
cet ne tibi q alius nũc gloriet̃ de te, qui
nihil utiq; laborauit in te? Sic̃e mihi cõti
git, qd & illi meretrici apud Salomo-
3. Reg.3.c nẽ: cui uidelicet paruulus ſuus ab altera
q̃ ſuũ à ſe oppreſſum extinxerat: furtim
ſublatus eſt. Tu quoq; de ſinu mihi, &
utero abſciſſus es. Ablatũ gemo, repeto
uiolẽter auulſum. Nõ poſſum obliuiſci
uiſcera mea. Quoꝝ nimiꝝ parte detra-
cta nõ modica, nõ p̃t niſi torqueri pars
reliqua. Veruntñ quo tuo commodo: q̃
Eſa.1.a tui neceſſitate hoc nobis moliti ſũt ami
Pſal. 56.a ci nr̃i? quoꝝ manus ſanguine plenę ſunt:
quoꝝ aĩam meã ꝑtrãſiuit gladius: quo
rũ dẽtes arma & ſagittæ, & lingua eoꝝ
gladius acutus. Nã utiq; mihi ſi ĩ aliquo
unꝗ eos offenderã (qd utiq; mihi con-
ſcius nõ ſum) plenã ꝓrſus repẽdere uicẽ.
Miꝝ ṽo ſi nõ plus talione recepi: ſi ui-
delicet tale aliquid in eos deliquiſſe po
tui, q̃le nunc ab eis ꝑtuli. Nã ut ueꝝ fa-
tear, nõ os de oſſib. meis: uel carnem de
carne mea: ſed tulerũt mihi gaudiũ cor
dis mei: fructũ ſpũs mei: coronam ſpei
meæ: & uelut mihi ſentire uideor, aĩæ
meæ dimidiũ. Vt quid hoc? Forte miſer
ti ſunt tui: & cæco cæcũ ducẽti indignã-
tes: ne pires poſt me: in ſuũ te tranſtule-
re ducatũ. O moleſta charitas: ò dura
neceſſitudo. Tm̃ tuã dilexere ſalutẽ: ut ĩ
meã impingerẽt. Niſi me ꝑempto: tu ſal
uari nõ poteras? Et utinam ipſi te abſq;
me ſaluẽt. Vtinã & ſi ego moriar: uel tu
uiuas. Sed quid? Salus ergo magis ĩ cul
tu ueſtiũ, & ciboꝝ eſt opulẽtia: ꝗ in ſo-
brio uictu ueſtituq; moderato? Si pelli
ciæ lenes & calidæ: ſi pãni ſubtiles & p̃-
cioſi: ſi lõgæ manicę: & amplũ caputiũ:
ſi oꝑtoriũ ſylueſtre: & molle ſtamineũ,
ſctm̃ faciunt: qd moror & ego q te nõ
ſequor? Sed hæc infirmãtiũ ſunt fomẽ-
ta: nõ arma pugnãtiũ. Ecce .n. q mollib.
ueſtiunt̃, in domib. regũ ſunt. Vinum & Mat. 11.a
ſilia, mulſum & pinguia corpi militãt. ñ
ſpũi. Frixuris nõ aĩa ſaginatur: ſed caro.
Multi ĩ Aegypto frẽs: multo tꝑe deo ſi-
ne piſcib. ſeruierũt. Piꝑ, zinziber, cymi-
nũ, ſaluia, & mille hmõi ſpẽs ſalſamẽto-
rũ: palatũ qdẽ delectãt: ſed libidinẽ ac-
cẽdũt. Et tu mihi ĩ his ſecuritatẽ pones?
tu cũ hmõi tutã duces adoleſcẽtiã? Pru
dẽter ſobrieq; cõuerſanti, ſatis eſt ad oẽ
cõdimẽtũ ſal cũ fame. Qua ſola ñ expe
ctata: neceſſe ẽ als atq; als de neſcio qb.
ſuccis extraneis cõfici ꝑmiſtiones, q̃ ui
delicet palatũ reparẽt: gulã ꝓuocẽt: ex-
citẽt appetitũ. Sed qd faciet inqs: q alid
nõ p̃t? Bñ. Scio qa delicatus es: & q his
aſſuetus mõ duriora nõ poſſis: ſed qd ſi
potes facere ut poſſis? Queris quõ? Sur
ge, p̃cingere: tolle ociũ: exere uires: mo-
ue brachia, cõploſas explica man⁹: exer
citare ĩ aliquo: & ſtatim ſenties ſola te
appetere q̃ famẽ tollãt: nõ fauces demul
ceãt. Reddet qppe ſapores reb⁹ exerci-
tiũ: quos tulit inertia. Multa q̃ reſpuis
ocioſus, poſt laborẽ ſumes cũ deſiderio.
Siqdẽ ociũ parit faſtidiũ: exercitium fa
mẽ. Fames aũt miro mõ dulcia reddit,
q̃ faſtidiũ facit ĩſipida. Olus, faba, pul-
tes, paniſq; cibarius cũ aq̃: qeſcẽti qdẽ
faſtidio ſũt: ſed exercitato magnæ vñr
delicię. Iã forte tunicis diſſuet⁹ exhorres
nimiꝝ eas: tã pp hyemis frig⁹, ꝗ pp eſta
tis ardorem. Sed nunqd legiſti: Qui ti-
met pruinam, ueniet ſuper eum nix? Vi- Iob. 6.c
gilias times et ieiunia: manuũq; laborẽ.
Sed hęc leuia ſũt meditãti flãmas perpe
tuas. Recordatio deĩde tenebraꝝ exte
rioꝝ facit nõ horrere ſolitudinẽ. Si futu
rã cogitas de ṽbis ocioſis diſcuſſionẽ: ñ
ualde diſplicebit ſilẽtiũ. Flet⁹ ætern⁹ &
ſtridor ille dẽtiũ añ cordis oculos redu Mat. 12.c
ct⁹: pares tibi reddet mattã & culcitrã. Ibidẽ. 13.f
Deniq; ſi totũ d̃ nocte qd rla p̃cipit bñ
ad pſalmos uigilaueris: nimis dur⁹ erit le
ctus ĩ quo qetẽ nõ dormias. Si tm̃ in die
quãtũ ꝓfeſſus es manib. laboraueris du
rus erit cib⁹ quẽ libẽter non comedas.

Surge miles Xp̃i,ſurge,excutere de pul
uere,reuertere ad p̃lium unͤ fugiſti: for-
tius poſt fugã p̃liaturus,glorioſius triũ
Phil.2.a phaturus. Hẽt qdem Chriſtus multos
milites q fortiſſime cœpunt,ſteterunt,ui
cerunt:paucos autẽ q de fuga conuerſi
rurſus ſe piculo ingeſſerint qď declina-
uerãt:rurſus fugarint hoſtes quos fugie
bant.Et qa omne raꝝ p̃cioſum:gaudeo
te de illis poſſe eſſe q quanto rariores,
tãto apparebunt glorioſiores. Al's autẽ
ſi multum timidus es:cur uel times ubi
non eſt timor:nõ aũt times ubi magis ẽ
timendum?An qa fugiſti ex acie:putas
te manus hoſtium euaſiſſe? Libẽtius te
inſeqtur aduerſarius fugientẽ, quã ſuſti-
neat repugnantẽ: & audacius inſiſtit à
tergo quã reſiſtat in faciẽ.Securus nunc
proiectis armis, capis matutinos ſom-
nos:cũ illa hora xp̃s reſurrexerit:et igno
ras qď exarmatus & tu timidior:& ho
ſtibus minus timẽdus ſis? Armatorum
multitudo circũuallauerũt domũ,& tu
dormis? Iã aſcẽdũt aggerẽ,iam diſſipãt
ſepem:iã irruũt p poſticum. Tutius'ne
eſt ergo tibi ut te inueniãt ſolũ quàm cũ
aliȷ̃s:nudum in lectulo quã armatum in
cãpo?Expgiſcere,ſume arma: et fuge ad
cõmilitones tuos quos fugiẽs deſerue-
ras:ut q te ab eis diſiunxerat,ipſe te de-
nuo timor iungat.Quid armoꝝ refugis
põdus & aſperitatẽ delicate miles?Ad
uerſarius inſtans & circũuolantia ſpicu
la faciẽt clypeũ nõ eſſe oneri:loricã non
ſentiri uel galeam.Et qdem ſubito pce
denti de umbra ad ſolẽ:de ocio ad labo
rem:graue cernitur omne quod incipit.
Sed poſtq̃ ab his diſſueſcere, & ad illa
ſe pauliſper aſſueſcere cœpit,uſus tollit
difficultatẽ:inuenitq́ facile eſſe qď im-
poſe añ putauit.Solẽt ẽt fortiſſimi mili-
tes audita buccina añ cõgreſſum trepi-
dare.At ubi ad p̃lium uẽtum fuerit:ſpes
uictoriæ,& timor ne uincanť, reddit in-
trepidos.Quid uerò tu trepidas? quem
frũm unanimitas armatoꝝ circummu-
niet,cui angeli aſſiſtẽt à latere: quẽ dux
Ioan.16.g belli Xp̃s p̃ibit, ſuos aĩans ad uictoriã,
Rom.8.f & dicẽs:Cõfidite,ego uici mũdum. Si
Xp̃s pro nob̃,quis contra nos?Securus
potes pugnare,ubi ſecurus es de uicto-
ria. O uerè tuta pro Chriſto & cũ Xp̃o
pugna:in qua nec uulneratus, nec pſtra
tus,nec conculcatus, nec milies ſi fieri
poſſit occiſus fraudaberis à uictoria:tm̃
ne fugias. Sola cã q̃ pdere poſſis uicto-
riam,fuga eſt.Fugiendo potes illã amit
tere,moriendo non potes: & btũs ſi pu
gnãdo moriaris,quia mortuus,mox co
ronaberis. Vę aũt ſi declinando pugnã:
perdis & uictoriam ſił & coronã. Qď
ipſe auertat à te fili dilectiſſime, q in iu-
dicio de his meis lr̃is maiorem tibi hẽt
inferre damnationem, ſi nullam ex eis ĩ
te repererit emendationem.

Ad Fulconem puerum poſtea Lingonenſem archi diaconum. Epiſtola 2.

B Onæ indolis adoleſcenti Ful-
coni, F. B. pctõr:inde lætari in
adoleſcentia unͤ in ſenectute nõ
pœniteat.Non miror ſi mireris, ſed mi-
ror ſi non mireris unͤ mihi ad te ſcribere
uelle,ciuẽ ruſticus,ſcholaſticum mona-
chus,cũ nulla hinc tibi occaſio neceſſa-
ria occurrat,nulla ſe rõ patẽs oñdat.At
ſi attenderis qď ſcriptũ legis: Sapiẽtib. Rom. 1
et inſipientib. debitor ſum. & illud,Cha 1. Cor.
ritas non q̃rit q̃ ſua ſunt, forſitan intelli
ges qcqd illa iuſſerit,non eſſe p̃ſumptũ.
Charitas.n.ad te obiurgãdũ me cõpu-
lit,q̃ tibi cõdolet,quãuis nõ dolẽti,q̃ ti-
bi miſereť,licet nõ miſerabili. Et idẽ ma
gis dolet,qď cùm ſis dolendus,non do
les.Et inde magis miſereť, qď cum mi-
ſer ſis,miſerabilis nõ es. Nec fruſtra for
ſitã tibi cõpatiť,dũmodo patiẽter tu au Pſal. 37
dias unͤ compatiať.Vult te tuum ſentire
dolorẽ, ut iã non hẽas unͤ dolere:uult te Eccl.7.d
tuam ſcire miſeriã,ut incipias miſer non
eſſe.O bona mr̃ charitas, q̃ ſiue foueat
infirmos,ſiue exerceat pfectos, ſiue ar
guat inqetos,diuerſis diuerſa exhibens,
ſicut filios diligit uniuerſos. Cum te ar-
guit,mitis eſt,cũ blãditur, ſimplex eſt.
Piè ſolet ſæuire,ſine dolo mulcere:patiẽ
ter nouit iraſci,hũiłr indignari. Ipſa eſt
q̃ hoĩum mr̃ & angeloꝝ,nõ ſolũ q̃ in ter
ris,ſed ẽt q̃ in cœlo ſunt,pacificauit.Ipſa

eſt q̃ deum hoĩ placans,hoĩem deo re-
conciliauit. Ipſa eſt mi Fulco,quæ fr̃es
illos cũ qbus olim dulces capiebas ci-
bos:habitare facit unius moris ĩ domo.
Hæc talis tamq́ honorabilis mr̃ à te ſe
queriť offenſam,expoſtulat lęſam.Læ-
ſa tñ non puocat:ſed ſpreta te reuocat:
oñdens tibi in te de ſe ỽaciter ſcriptum
1.Cor.13.b eſſe:Charitas patiẽs eſt,benigna eſt.Li-
cet læſa, licet offenſa, ſi cõuerſus fueris
ad illam:obuiabit tibi q̃ſi mr̃ honorifi-
Luc.15.g cata.Cõtẽptus oblita ſui ruet in ample
xũ tui:gaudẽs quẽ pdiderat eſſe inuen-
tum,q mortuus fuerat uiuum.Sed in q̊,
inqs,læſi?in quo cõtẽpſi?Audi.In eo,p-
culdubio,q te quẽ ſinu ſuo lacte nutriẽ-
dũ materno ſuſcepat,añ tp̃s ablactaſti:
q exptam lactis dulcedinẽ in quo poſ-
ſes creſcere in ſalutẽ, tã leuiter,tã celeri-
ter exſufflaſti.O puer inſenſate. O puer
Gen.3.a.b magis ſenſu q̃ ętate:quis te faſcinauit à
bñ ĩcepto itinere tã cito diſcedere? Auũ
culus,inqes.Sic Adã quondã uxorem,
uxor ſerpentem ad excuſandas excuſa-
tiones in pctis p̃tendebant.Vterque tñ
ſuæ culpæ dignã excepit ſnĩam. Nolo
decanũ accuſes:nolo te p illũ excuſes.
Inexcuſabilis.n.es.Illius culpa, tuã non
excuſat.Quidnam ille fecit? Nunqd te
rapuit?nunqd uim intulit? Rogauit,nõ
ligauit.Blandiendo attraxit,non uiolẽ-
ter traxit.Quis te cogebat credere blã
diẽti,aſſentire attrahẽti?Ille ſua nõdum
reliquerat:qd miꝝ ſi te q ſuus eras,reqr-
rebat?Si agnũ de grege, uitulũ de armẽ
to cũ pdit requirit,& nemo cauſatur:te
quoq q multis ouibus uel uitulis apud
eũ pluris es:ademptũ ſi repetit: qs inde
Luc.6.d mireť?Siqdem non uſurpat illã ſibi pfe-
ctionẽ de qua dr̃:Siqs abſtulerit tua,ne
repetas. Repetebat ergo ſuũ,q ſua ad-
huc tenebat. At tu qiã ſcłm ſpreueras,
ſcłarem ſeq debebas?Fugit ouis treme
bũda,ueniẽte lupo.Abſcõdit ſe colũba
tremens,accipitre uiſo. De cauernula
ſua mus eſuriens exire nõ audet, ambiẽ
Pſal.49.c te cato.Et tu cũ uidebas furẽ, currebas
cũ eo?Nã qd aliud q̃ furem dixerim, q
p̃cioſam Xp̃i margaritam.i.aĩam tuam
furari nõ dubitauerit?Volebã ſi poſſem
illius errorẽ diſſimulare,ne odiũ & nul-
lũ fructũ cõſequerer ex ỽitate. Sed non
potui,fateor,intactũ trãſire, quem uſq
ad hãc diẽ compi ſp̃ũi ſctõ pro uirib. re-
ſtitiſſe. Nam q manũ nõ retinet à malo
quo põt:licet qñq fruſtreť effectus, nõ
minus culpať affectus.In me certe feruo
rẽ nouitiũ extiguere uoluit, ſed deo gra
tias,nõ ualuit. Alteri quoq nepoti ſuo
Guirrico cognato tuo multum reſtitit.
Sed quid nocuit? Imo plurimũ præſti-
tit.Deſtitit inuitus tãdẽ ſenex auũculus
à pſecutione:extitit ĩuictus puer nepos:
glorioſior de tẽtatione.Sed heu, qũo te
uicit,qui illũ uincere nõ põt? Aut qũo q
te uicit:ab illo ſupatus eſt? Nunquid te
fortior ille?Nũquid prudẽtior? Certe q
antea utrũq nouerãt.Guirrico Fulconẽ
p̃ferebãt.At poſtq̃ uẽtũ eſt ad bellum:
exitus indicauit hoĩum erraſſe iudiciũ.
Ibi proh pudor fugit q p̃ferebať:ubi for-
titer uicit qui inferior credebať.Sed quid
de auũculi dicã malitia qui à xp̃i militia
retrahit nepotes ſuos:ut ſecũ trahat ad
ĩferos?Ita'ne ſolet beare amicos? Quos
Xp̃s uocat ſecũ in æternum manſuros:
auunculus reuocat ſecũ in æternũ arſu-
ros?Miror ſi iã Xp̃s ei non iraſciť:& di- Matt.23.d
cat:Quoties uolui congregare nepotes
tuos:quemadmodum gallina congre-
gat pullos ſuos ſub alas,& noluiſti?Ec- Mat.19.b
ce relinqueť tibi domus tua deſerta.xp̃s
dicit:Sinite paruulos uenire ad me:taliũ
.n.eſt regnũ cœloꝝ. Auũculus ait:Sini-
te nepotes meos ut ardeãt mecũ.xp̃s di
cit:Mei ſunt:mihi debẽt ſeruire. Sed o-
portet,inqt auũculus,eos mecũ perire.
Chr̃s dicit:Mei ſunt:ego illos redemi.
Sed ego,inqt auũculus,eos nutriui. Tu
quidẽ,ait Chriſtus,illos nutriſti,ſed pa-
ne meo nõ tuo,ego ỽo redemi non ſan-
guine tuo,ſed meo. Sic carnalis auũcul⁹
cõtra p̃rem ſp̃uum pro nepotib. certat:
quos dũ bonis cupit onerare terrenis,
cœleſtib. exhęredat.xp̃s tñ nõ rapinam
arbitratus,ſi ſuos quos fecit & redemit
ſanguine pprio, ad ſe ueniẽtes college-
rit;iuxta qď añ pmiſerat: Et eũ qui ue- Ioan.6.d

rit ad me, nõ eĳciã foras. Fulconi primo
pulſanti lætus aꝑuit: lætis amplexib. læ-
tũ excepit. Quid plura? Veterẽ hoĩem
exuit, & nouũ induit: quodq́ꝫ ſolo noĩe
extiterat, morib. & uita canonicũ ꝓfite
tur. Fama uolat, bonus odor Xp̃o: rei
nouitas circunq́ꝫ diffuſa ꝑuenit ad au-
res auũculi. Quid ergo faceret carnalis
nutricius q carnis quã nutrierat, quam
carnal'r amabat, ſolatium ꝑdebat? Et ſi
1. Cor. 2. d alĳs fuit rex illa odor uitæ ad uitam: ſed
nõ illi. Qr? qa aĩalis hõ nõ ꝑcipit ea quę
ſunt ſp̃us dei. Stultitia. n. illi vr̃. Nam ſi
ſpm̃ Xp̃i hr̃et, nõ tã de carne doleret: q̃ꝫ
gauderet de ſp̃ũ. Sed qa terrena nõ quę
ſurſum ſunt ſapiebat: turbatus & triſtis
tale aliqd ſecũ uoluebat. Quid audio?
Væ mihi: à quãta ſpe cecidi. Sed quid?
Debet ne ſtare qcqd abſq́ꝫ meo cõſilio:
abſq́ꝫ mea licẽtia fecerit? Qd' ius, q̃ lex,
q̃ iuſtitia, q̃ rõ, ut quẽ ex utero nutriẽdũ
ſuſcepi: alius fruat adulto? Iã caput aſper
ſus canis, heu uitæ meæ reliquũ expẽdã
cũ mœrore: qa me deſeruit baculus ſe-
nectutis meę. Heu mihi. Si hac nocte ex
Pſal. 143. c petit à me aĩa mea: q̃ paraui, cuius erũt?
Prõptuaria mea plena eructãtia ex hoc
in illud: oues meæ fœtoſæ, abundãtes in
egreſſib. ſuis: boues meæ craſſę cui rema
nebũt? Prædia, prata, domus, argentea
uaſa & aurea: cui cõgregata ſunt? Ditio
res quoſq́ꝫ ac q̃ſtuoſiores eccl'iæ meæ
honores acqſierã mihi: reliquos etſi nõ
licebat hr̃e: ſpe tñ in Fulcone tenebam.
Quid igit faciã? Propter illũ unũ tot &
tãta ꝑdã? Nã qcqd ſine illo poſſederim:
amiſiſſe me iudico. Quin potius & iſta
retinebo, et illũ reuocabo ſi potero. Sed
q̃uo? Factũ eſt: auditũ eſt. Qd factũ eſt,
nõ p̃ot nõ fieri: qd' auditũ eſt, celatũ eſ-
ſe nõ poterit. Fulco canonicus eſt rl'aris:
ſi reuertit ad ſcl'm, notabilis erit & infa
mis: ſed tolerabilius eſt hæc audire de il
lo, quã uiuere ſine illo. Cedat ergo nũc
honeſtas utilitati: pudor neceſſitudini.
Malo nõ parcere ꝟecundię pueri: q̃ꝫ mi
ſerabili ſubiacere triſtitiæ. Acquieſcens
itaq́ꝫ cõſilio carnis, rõnis oblitus & le-
Pſal. 16. c gis, tanq̃ꝫ leo paratus ad prædam, & ſi
cut leæna rapto catulo rapiẽs & rugiẽs,
ſacra nõ ꝟitus, ſctõꝝ irrupit habitacu-
lũ, in quo tyrũculũ ſuũ Chr̃s abſconde Pſal. 30. f
rat à contradictione linguaꝝ, poſtmo-
dũ admiſturus cõſortio angeloꝝ. Quæ
rit ac flagitat reddi ſibi nepotẽ ſuũ: q̃rit
& clamat iniuſte ſe ab illo relictũ: Xp̃o
reclamante & dicẽte: Quid agis miſer? Acto. 9. a
qd furis? Quid me ꝑſequeris? Non ſuffi
cit tibi q tuã, tuoq́ꝫ exẽplo multoꝝ mi
hi aĩas tuleris: ſi nõ ẽt hũc auſu ſacrilego
rapias de manu mea? Nõ times tu futu-
rũ iudiciũ? An cõtẽnis terrorẽ meũ? Cui pſal. 75. b
hoc facis? Cui bellũ indicis? Terribili
utiq́ꝫ: & ei q aufert ſpm̃ principũ. Inſa-
ne redi ad cor tuũ. Memorare nouiſſi- Eccl. 7. d
ma tua, & nõ peccabis. Memorare quę
tua ſubſtantia, & utiliter timebis. Et tu
puer, inqt, ſi aſſenſeris, ſi acqeueris, mor
te morieris. Memento uxoris Loth de
Sodoma quidẽ eiectæ, qa deo credidit: Gen. 19. c
ſed in uia mutatæ, qa retro aſpexit. Di- Luc. 9. g
ſce in euãgelio, qd' non liceat retro aſpi
cere ei, q ſemel manũ ad aratrum miſit.
Auũculus tuus q̃rit aĩam tuã, q iã perdi
dit ſuã. Verba oris eius, iniqtas et dolus.
Noli intelligere fili mi, ut male agas: no pſal. 35. a
li intendere in uanitates & inſanias fal-
ſas. Ecce in uia q̃ ambulas, abſcõdit la- pſal. 54. d
queos, tendit retia. Molliti ſunt ſermo-
nes eius ſuꝑ oleũ: & ipſi ſunt iacula. Vi-
de fili mi, ne rapiaris à labĳs iniqs, & à
lingua doloſa. Cõfigat carnes tuas diui
nus timor, ne te decipiat carnalis amor.
Blandit, ſed ſub lingua eius labor & do
lor. Lachrymat, ſed inſidiat. Inſidiat ut Pſal. 9. c
rapiat pauꝑem: raꝑe pauꝑem dũ attra Ibidem. f
hit eũ. Caue, inq̃ꝫ, fili mi, ne acqeſcas car Gal. 1. d
ni & ſanguini: nã gladius meus deuora Deut. 32. d
bit carnes. Sperne blãdimẽta, cõtemne
ꝓmiſſiones. Promittit magna, ſed ego
maiora. Offert plura, ſed ego plurima.
Dimittes ergo ꝓ terrenis cœleſtia, pro
tꝑalib. æterna? Alioqn oportet te ſolue pſal. 65. c
re uota tua, q̃ diſtinxerũt labia tua. Iu-
ſte exigit ad ſoluendũ, q non cogitur ad
uouendũ. Nam etſi cũ pulſares, nõ repu
li: tñ ut intrares, nõ cõpuli. Nõ licet ergo
dimittere qd' ſponte promiſiſti. Nõ eſt

fas requirere q̃ ꝑ te dimiſiſti. En utrũq́ꝫ
ur̃m p̃moneo, utriq́ꝫ ſalubriter conſulo.
Tu, inq̃ꝫ, ad auũculũ, rl'arem ne reducas
ad ſcl'm: qa ſi reducis, ſeducis quẽ apo-
ſtatare facis. Tu rl'aris ſcl'arem ne ſequa
ris: qa ſi illũ ſequeris, me ꝑſequeris: cui
de teipſo iniuriam facis. Tu ſi ſeduxeris
aĩam pro qua mortuus ſum, crucis meę
Matt. 12. c te conſtituis inimicũ. Qui. n. nõ colligit
mecũ, diſpergit. Quãto magis q colle-
ctos diſpergit? Tu uerò ſi ei conſentis, à
me diſſentis: qa q nõ eſt mecũ, cõtra me
eſt. Quãto magis q mecũ fuit: ſi me de
ſerit, cõtra me eſt? Tu ſi circũuenis par-
uulũ q ad me uenit, ſeductor ac ſacrile-
gus iudicaberis. Tu ꝟò ſiqd' ędificaue-
ras, iteꝝ deſtruis, ꝑuaricatorẽ tè cõſti-
tuis. Ambos uos neceſſe eſt meo iudi-
cio p̃ſentari, ambos aſſiſtere meo tribu
nali. Alter de ꝓpria p̃uaricatione, alter
de alterius ſeductione iudicabit. Et uñ
alter in iniqtate ſua moriet: inde morien
tis ſanguis de manu alterius reqret. Hęc
& his ſil'ia utriuſq́ꝫ teſte cõſcia: utrique
Xp̃e inuiſibil'r, ſed terribil'r intonabas:
his ſacris monitis amboꝝ mẽtes piè ter
rẽdo pulſabas. Quis ad hęc nõ timeret,
Pſal. 57. a timẽdo reſipiſceret, niſi q more aſpidis
ſurdæ, & obturãtis aures ſuas, uocẽ ue-
nefici incãtãtis ſapiẽter, aut nõ audiret,
aut ſe audir diſſimularet? Sed uſquequo
iã ſatis uel nimis lõgã ꝓtrahim⁹ epl'am:
dũ inuiti loqmur rẽ ſilẽtio dignã? Cur tã
tis circuitionib. ad ꝟitatẽ ambimus: dũ
pudẽda reuelare timem⁹? Dicam tñ, di-
cã cũ pudore, qd' multis cognitũ, occul
tare & ſi uolo non ualeo. Sed qr̃ cũ pu-
dore? Vt qd me ſcribere pudeat, qd' il-
los nõ puduit facere? Si pudeat audire
qd' impudẽter egerũt: nõ pudeat emen
dare qd libẽter nõ audiunt. Prohdolor.
Neutrũ illoꝝ reuocare potuit, aut illũ
à ſeductione timor & rõ, aut hũc à p̃ua
ricatione pudor & ꝓfeſſio. Quid plura?
Verba p̃cipitationis cõcinnat lĩgua do
Pſal. 7. d loſa. Cõcepit dolorẽ, & ꝑſuaſit iniqui-
2. Pe. 2. d tatẽ. Subuertit ꝑuerſus cõuerſum: reuer
tit canis ad uomitũ. Eccl'ia ur̃a ſuũ rece
pit alumnũ, quẽ melius hẽbat amiſſum.
Sic Lugdunũ olim ſtudio ſil'r et ĩduſtria
ſui decani: eiuſdẽ decani nepotẽ ſuũ ca-
nonicũ: quẽ bñ ꝑdiderat, male recuꝑa-
uit. Sicut ille Fulconẽ B. Aug. ſic Oth-
bertũ iſte ſctõ Benedicto ſubripuit. O
quã ordinatius ipſe cũ ſctõ ſctũs efficę- Pſal. 17. d
ret, quã cũ ꝑuerſo ſctũs ꝑuerteretur. O
quã pulchrius ſenẽ ſcl'arem puer religio
ſus ad ſe traheret, & ſic uinceret uterq́ꝫ,
quã religioſum ſcl'aris ad ſe retraheret, ĩ
quo uictus eſt uterq́ꝫ. O ſenẽ infelicẽ, ô
auũculũ crudelẽ, q iã decrepitus, ſtatim
moriturus, nepotis aĩam prius interfe-
cit: quẽ ut pctõꝝ ſuoꝝ hr̃et hr̃dem, à
Xp̃i ſorte priuauit. Sed q ſibi neq̃ꝫ ẽ, cui
bonus? Maluit in ſuis facultatib. hr̃e ſuc Eccl. 14. d
ceſſorẽ, quã ꝓ iniqtatib. interceſſorem.
Sed qd ad me de decanis magr̃is nr̃is,
q principatũ meruerũt in eccleſiis? Cla
uẽ ſciæ tenẽt, & primas cathedras in cõ
uentib. poſſidẽt. Viderint ipſi qual'r ſub
ditos iudicẽt, fugitiuos reuocẽt, reuoca-
tos ſi ita uoluerint iteꝝ effugiẽt, diſper-
ſos colligãt, collectos diſpergãt. Quid
ad me? Fateor aliquãtũ in illos ꝑꝑ te mi
Fulco, modum nr̃æ paruitatis exceſſi:
dũ tuã de illis cupio palliare ꝟecundiã,
temꝑare culpam. Omitto ergo illos, ne
nõ tã rep̃hẽſioni, quã rep̃henſori iuſtè in
dignent: nec tam de ſua correctione co
gitẽt, quã mihi de præſumptione calum
nient. Nõ eccleſiæ principẽ, ſed puerum
ſcholarẽ obiurgare ſuſcepi: q neſciat in
dignari, nõ norit iraſci: niſi forte & tu sẽ
ſu nõ malitia paruulus, idip̃m mihi calũ
nieris, & dicas: Immo qd mihi & ipſi?
Quid ad illũ de pctõ meo? Nunqd ego
ſum monachus? Et ad hoc fateor qd' rñ
deã nõ hẽo: niſi q confiſus ſum tum de
tua quã in te credidi ingenita mãſuetu-
dine, tũ de dei charitate, qua & in prin-
cipio epl'æ excuſaſſe me memini. C⁹ ze
lo tñ, tui erroris miſertus, tñ tuę miſerię
cõpaſſus ſum: quatenus ſupra modum
& morem meum de te non meo me in
tromiſerim. Grauis lapſus tuus ac miſe
rabilis caſus ꝓuocauit me ut hoc p̃ſum
ꝑſerim. Quem enim coætaneorum tuo-
rum me uidiſti arguere? Cui uel breuiſſi

mas aliqñ lr̃as direxiſſe? Non tñ qđ oẽs
cæteros ſc̃tõs putauerim: aut nihil in eis
reprehenſione dignum inuenerim. Cur
ergo, inquis, ſingul'r me reprehendis: cũ
& in aliјs uideas qđ' iuſtius forſitan rep̃
hendere poſſis? Ad quod ego: Propter
ſingularitatẽ erroris tui: ꝑꝑ immanitatẽ
pc̃ti tui. Nã etſi pleriq; aliј ꝑdite uiuunt:
etſi inordinati & indiſciplinati ſunt: nõ-
dum tñ ordinem aut diſciplinã profeſſi
ſunt. Sũt ꝗdem pc̃tõres: ſed non præua-
ricatores. Tu ũo quantumlibet mode-
ſtè & honeſtè uiuas: ſi caſtè, ſi ſobriè, ſi
oĩno religioſè te hẽas: deo tñ minus ac-
cepta eſt tua religio, quã deturpat uoti
p̃uaricatio. Idcirco chariſſime, ne te tuis
coætaneis compares: à ꝗb. ꝓfeſſio ſepa
rat. Nec reſpectu ſcl'ariũ de tua tibi for-
te paulo grauiori cõtinẽtia blandiaris:
cum tibi dñs dicat: Vtinam te calidum
Apoc. 3. c aut frigidũ inueniſſem. Hic oñditur ap-
te ꝗa minus deo tepidus places: quã ſi
uel q̃les illi ſunt, frigidus eſſes. Illos utiq;
deas patiẽter expectat de frigore qñq;
ad calorẽ ꝓficere. Te uerò indignãs, ad
Ibidem uertit ad calorẽ iã in teporẽ defeciſſe. Et
quia tepidum te inueni, incipiã, inqt, te
euomere ex ore meo. Et merito: quia tu
ad tuũ uomitũ rediſti: ꝗa tu eius gr̃am
euomuiſti. Heu qũo Xp̃m tã cito faſti-
dis: de quo ſcriptũ eſt, Mel & lac ſub lin
gua eius? Miror ꝙ ad guſtũ cibi dulciſſi
Cant. 4. c mi nauſearis: ſi tñ guſtaſti quã dulcis eſt
dñs. Aut certè nondũ guſtaſti, & neſcis
ꝗd ſapit Xp̃s: ideoq; non appetis inexꝑ
tum: aut ſi guſtaſti, & dulce nõ ſapuit,
ſanum non hẽs palatum. Ipſe ꝗppe dei
Eccl. 24. c eſt ſapĩa, q̃ ait: Qui comedit me, adhuc
eſuriet: et qui bibit me, adhuc ſitiet. Sed
qũo põt eſurire uel ſitire Xp̃m, plenus
quotidie ſiliꝗs porcoꝝ? Nõ potes bibe
re ſil' calicem Xp̃i, & calicẽ dęmonioꝝ.
Calix dæmonioꝝ ſuꝑbia eſt: calix dæ-
monioꝝ detractio & inuidia eſt. Calix
dæmonioꝝ crapula et ebrietas eſt. Quę
cũ impleuerint uel mẽtẽ uel uentrẽ tuũ,
Xp̃s in te non inueniet locũ. Nõ mireris
qđ dico. In domo auunculi tui nõ potes
inebriari ab ubertate domus dei. Cur,
inꝗs? ꝗa domus deliciaꝝ eſt. Qũo ignis
& aqua ſil' eſſe nõ pñt: ſic ſp̃ũales & car
nales deliciæ in eodem ſe non patiunt̃.
Vbi crapulam ructãtis inter pocula ſen
ſerit xp̃s: uina ſua dulciora ſuꝑ mel & fa
uum menti ꝓpinare nõ dignat̃. Vbi cu-
rioſa ciboꝝ diuerſitas: ubi diuitis ſupel-
lectilis diſcolor uarietas oculos pariter
paſcit & uentrẽ: cœleſtis panis ieiunam
deſerit mẽtẽ. Eia lætare iuuenis in ado- Eccl. 11. d
leſcẽtia tua: ut decedente pariter cũ æta
te tꝑali lætitia: ſuccedat q̃ te abſorbeat
æterna triſtitia. Sed abſit hoc ab adole pſal. 11. a
ſcentulo nr̃o: auertat hoc deus à puero
ſuo. Quin potius diſperdat dñs uniuerſa
labia doloſa eoꝝ qui tibi tale cõſilium
donãt: qui dñt tibi quotidie, euge euge: Pſal. 69. a
& quærũt aĩam tuã. Hi ſunt cũ quib. ha
bitas: quoꝝ praua colloꝗa adoleſcẽtis
bonos mores corrũpũt. Sed quãdiu iã
non exis de medio eoꝝ? Quid facis ĩ ur
be q claustrum elegeras? Quid tibi cũ
ſcl'o qui ſcl'm ſpreueras? Funes cecide- Pſal. 15. b
runt tibi in p̃claris: & tu opibus inhias
terrenis? Si uis hr̃e ſil' hæc & illa: br̃ tibi
rñdebitur. Memento fili, quia recepiſti
bona in uita tua. Recepiſti dixit: non ra
puiſti: ne ẽt de hoc tibi fruſtra blãdiaris, Luc. 16. f
qđ tuis contentus aliena non rapias. Ve
runtñ quę ſunt illa tua? Bñficia eccleſię?
Rectè: quia ſurgis ad uigilias: uadis ad
miſſas: horis choꝝ nocturnis diurniſq;
frequentas. Bñ facis. Sic eccleſię præbẽ
dam gratis non accipis. Dignum eſt ut
qui altario deſeruit: de altario uiuat. Cõ
ceditur ergo tibi ut ſi bene deſeruis, de
altario uiuas: non aũt ut de altario luxu
rieris, ut de altario ſuꝑbias, ut inde com
pares tibi fræna aurea, ſellas depictas,
calcaria deargẽtaria, uaria griſeaq; pel-
licea à collo & manib. ornatu purpureo
diuerſificata. Deniq; ꝗcꝗd p̃ter neceſſa
riũ uictũ, ac ſimplicẽ ueſtitũ de altario
retines, tuũ nõ eſt, rapina eſt, ſacrilegiũ
eſt. Orabat ꝗdã ſapiẽs tm̃ uictui ſuo tri-
bui neceſſaria: non ſuperflua. Hñtes (ait Prou. 30. b
apl's) uictum & ueſtitum: non uictũ &
ornatum. Et quidam alius ſc̃tũs, Si de- 1. Tim. 6. b
derit, inquit, mihi dñs panẽ ad mandu- Gen. 28. d
candum,

candum, & ueſtimentum quo operiar.
Nota, quo opiar. Sic ergo & nos contẽ
ti ſimus ueſtimentis quib⁹ opiamur: nõ
ꝗb. laſciuiamus, nõ ꝗb. ſuꝑbiamus, non
ꝗb. mulierculis, uel ſimilari, uel placere
ſtudeamus. Sed hoc faciunt, inꝗs, cum
ꝗb. habito: ſi non facio qđ' cæteri, de
ſingularitate notabor. Propterea, inq̃;,
exi de medio eoꝝ, ne aut in urbe nota-
biliter uiuas, aut exemplo ꝑeas alioꝝ.
Quid agis ĩ urbe delicate miles? Cõmi-
litones tui quos fugiens deſeruiſti: pu-
gnant & uincunt, pulſant & intrãt, cœ-
lum rapiunt & regnant. Et tu ſedens ſu-
per ambulatorem tuum ĩndutus purpu
ra & byſſo: circuis plateas, uicos ꝑam-
bulas? Hæc ſunt pacis ornamenta, non
belli munimenta. An dicis pax, & non
eſt pax? Purpura nõ ꝓpulſat libidinem,
Eze. 13. b non ſuꝑbiam, nõ auaritiam repellit: & ſi
q̃ ſunt alia ignea inimici iacula nõ extin-
guit. Deniq; qđ' magis metuis, febrem
non ꝓhibet, mortẽ nõ arcet. Vbi ſunt ar
ma bellica, ubi ſcutũ fidei, ubi galea ſa-
lutis, ubi patientiæ lorica? Quid trepi-
das? Plures ſunt nobiſcũ, quã cum illis.
Sume arma, reſume uires, dum adhuc p̃
liũ durat. Aſſunt angeli ſpectatores &
ꝓtectores: adeſt ipſe dñs adiutor & ſu-
ſceptor, q doceat manus tuas ad p̃liũ,
& digitos tuos ad bellum. Procedam⁹
in adiutorium fr̃um, ne ſi forte ſine nob̃
pugnent, ſine nobis uincant, ſine nob̃ in-
grediant̃: nouiſſime cum clauſa fuerit ia-
nua, ſerò pulſantib. deintus nob̃ rñdea-
Mat. 25. b tur: Amen dico uobis, neſcio uos. Fac, q̃
ſo, te pri⁹ ſciri, fac te prius uideri: ne tũc
neſciaris ad gl'iam, ſciaris aũt ad pœnã.
Si te Xp̃s agnoſcit ĩ bello, recognoſcet
in cœlo: & ſicut promiſit, manifeſtabit
tibi ſeip̃m: ſi tñ & tu pœnitendo reſipi-
ſcendo talem te exhibueris, ut cum fidu
cia dicere poſſis: Tũc cognoſcam ſicut
& cognitus ſum. His interim admoni-
1. Cor. 13. d tionib. uerecundum adoleſcentis aĩum
pulſatum eſſe ſufficiat. Iam enim noſtris
etiam p̃cib⁹ pro eo diuina pulſanda eſt
pietas. Quę ſi ad ictus nr̃aꝝ inuectionũ
eius mentem, uel parum mollitam inue-
nerit: confido de ipſa quod citius nos
de ipſo lætificabit.

Ad quoſdam canonicos regulares,
Epiſtola 3.

EXhortatio illa ĩ literis ur̃is tam
ſalubris, tã cõpendioſa: magna
ꝗdem ſciæ, mira charitatis ur̃æ
indicia mirantib. nobis, & congratulan
tibus p̃fert. Sed qđ' d laudib. nr̃is ꝓ ur̃a
deuotione, q̃ tñ non ꝓbaſtis, tam excel-
lentia p̃miſiſtis: etſi ad humilitatis quo-
que formam quantũ ex uobis eſt, non
mediocriter inſtruere nos potuit, cõſciẽ
tias tñ nr̃as multo inferius iacentes, quã
tum in nobis eſt, uehementer exterruit.
Quis. n. nr̃m ſuam attendens conuerſa-
tionem: tanta de ſe & tam indebita ſine
magno uel metu, uel ꝑiculo poſſit audi-
re? De hmõi quippe alieno, ſeu ẽt ꝓprio
ſe iudicio cõmittere, ſecuꝝ non eſt. Qui
enim iudicat nos, dñs eſt. Cæteꝝ de fr̃i 1. Cor. 5. a
bus de quoꝝ ſalute ur̃am nimiꝝ chari-
tatem ſolicitam eſſe cognouimus. ut ſe
curos uos reddamus, noueritis multoꝝ
illuſtrium uiroꝝ, & maximè clariſſimi
uiri Vuilhelmi Cathalaunenſis ep̃i, hor-
tatu & conſilio ad nos declinaſſe: ſeq; à
nobis ſuſcipi multis p̃cib. ac ſupplicatio
nibus impetraſſe: ea uidelicet intentio-
ne, ut ob tenorem arctioris uitę, ab inſti
tutionib. B. Auguſtini ad obſeruantias
S. Benedicti dei adiutorio ſic tranſeãt:
ut tñ ab eius magiſterio q unus eſt oĩb.
magr̃ in cœlo & in terra, non diſcedãt:
illamq; primam fidem quã apud nos, ĩ-
mò quam primũ ĩ baptiſmo ꝓmiſerũt:
non irritam faciant, ſed ſaluã integrãq;
cuſtodiãt. Talib. itaq; tal'r ſuſceptis: ab-
ſit ut ſynceritatem ur̃am, aut in ſuſcipiẽ-
do læſam, aut in retinendo lędendã eſſe
credamus: dum tñ illos ſi forte infra an-
num ꝓbationis qui r'ariter conſtitutus
eſt, cœpta deſerere, & ad uos redire uel
le contigerit: inuitos non detineamus.
Alioquin ſc̃tiſſimi fr̃es, ur̃a nõ refert ut
ſpĩm libertatis qui in eis eſt, anathemate
inconſulto fruſtra impedire nitamini: ni
ſi forte (qđ' deus auertat) q̃ ur̃a: non quę
Ieſu Chriſti ſunt, quærere ſtudeatis.

Ad Arnoldum abbatem Morimundi, Epiſtola 4.

D Omino abbati Arnoldo fr̃ Bernardus de Claraualł ꝭ ſpm̃ compunctionis & conſilij. Primo ſcire te uolo domnum Ciſtercienſem, nec dum q̃ñ tuus nuncius ad nos uenit de Flandria, quo pauloante per nos tranſierat remeaſſe: & ob hoc nec lr̃as accepiſſe quas ei iuſſiſti p̃ſentari: & adhuc eſſe tantæ a te præſumptæ nouitatis ignarum. Felix interim cui tam triſtes rumores, uel ad tp̃s liceat ignorare. Deinde ꝙ de tui deſperando nos reuocatione interdicis: ne qd̕ q̃ſi inconcuſſe apud te fixum eſt, fruſtra tibi lr̃as dirigendo diſſuadere conarer: in hoc tibi obedire fortaſſe quidem ꝓ rõne non debui: reuera aũt p̃ dolore, fateor, non potui: cum etſi ꝓ certo ſcirẽ, ubi te opportune inueniſſem: ipſe potius ueniſſem, quam has miſiſſem, effecturus fortaſſe p̃ me ip̃m qd̕ nullis lr̃is poſſum. Rides forſitan meam hm̃oi tanq̃ caſſam fiduciam, utpote ꝓpriæ pertinaciæ cõſcius: ad quam utiq; flectendam, nullam uim: nullam p̄cem: nullam ſperas p̃ualere induſtriam. At uero ego de illius potentia non diffidẽs qui dixit: Oĩa ſunt poſ'ia credenti, fiden-
Mar.9.d ter uſurpans & mihi illam ſniam: Oia
Phil.4.c poſſum in eo qui me confortat. Quãuis in magna p̃te lapidei cordis tui obſtinationem & ipſe non ignorẽ: utinam nũc tñ ſiue fructuoſe ſiue fruſtra tuo lateri adhærerem. Quanta q̃ me mouent aduerſum te: fruſtra neſcio an fructuoſe, iacerem tibi in faciem: non ſolum ṽbis, ſed & uultu & oculis. Tuis deinde ꝓuolutus ueſtigijs: tenerẽ pedes: amplecterer genua: totuſq; a collo pendens illud mihi dulciſſimũ caput deoſcularer: qd̕ ſub uno mecum ꝓpoſito, ſuaui iugo xp̃i iam pluribꝰ annis attritũ eſt. Flerẽ quoque quantum ualerẽ: rogare & obſecrarẽ p̃ dñm Ieſum: q̃tenus p̄ceres: primo q̃dem eius cruci, q̃ utiq; redemit quos tu quantum in te eſt p̄imis: collegit quos tu diſp̄gis. Perimis, inq̃, & diſp̄gis: ſiue quos tecum ducis: ſiue quos huc deſeris: quibꝰ utiq; etſi diuerſum, non diſpar tñ utriſq; metuimus periculum. Deinde ẽt parceres & nobis amicis tuis: q̃bꝰ licet immeritis, non niſi fletum & lachrymas reliq̃ſti. O' ſi hoc mihi licuiſſet, flexiſſem forſitan affectione, quem rõne non poſſum: pectuſq; illud ferreum qd̕ nec xp̃i timori in hac re duntaxat cedere acquieſcit, fr̃na forte pietas emolliſſet. Sed heu: & hanc nobis copiam ſubtraxiſti. O' magna nr̃i ordinis colũna. Patienter, q̃ſo, audi amicum uel abſẽtem tuæ penitꝰ diſceſſionis impatientem: tuo medullitus & labori & periculo compatientẽ. O' inq̃ magna nr̃i ordinis colũna: non metuis te ruente magnam mox proculdubio ruinã ſecuturam? At ego, inq̃s, non ruo: ſcio qd̕ facio: bonam cõſciam habeo. Eſto. Credimus tibi de te. Sed nunq̃d de nobis, q̃ iam & grauia tuo ex diſceſſu gemẽtes ſuſtinemus ſcandala, & grauiora pauentes expectamus pericula? An & tu quoq; non ignoras iſta ſed diſſimulas? Qua rõne ergo multoꝝ faciendo ruinam, te ruere non p̄ſumis: q̃ in hoc uidelicet poſitus eras: ut non qd̕ tibi eſt utile, ſed magis ꝙ alijs: nec quæ tua, ſed q̃ Ieſu Xp̃i ſunt, q̃rere debeas? Qũo inq̃ ſecurus abis: q̃ gregi tibi commiſſo, oẽm de ſe ſecuritatem in p̄petuũ auferſ? Quis occurret lupis incurſantibꝰ. q̃s conſolabit̃ in tribulationibꝰ. q̃s ꝓuidebit in tentationibꝰ. q̃s deniq; leoni reſiſtet rugienti & q̃renti quem deuoret?
1.Pet.5.c Patebunt ſine dubio morſibꝰ malignan-
Psal.52.a tium qui deuorãt plebem Xp̃i ſicut eſcã panis. Heu quid facient nouellæ plãtationes Xp̃i q̃ p̃ manus tuas conſitæ fuerant diuerſis ĩ locis, & locis horroris & uaſtæ ſolitudinis? Quis circunfodiet: q̃s impinguabit fimo: q̃s ſepẽ circundabit: q̃s ſuccreſcentes ſolicitus erit reſcindere ſurculos? Aut flãte p̃fecto tẽtationũ uento: tenerrimæ adhuc heu facile eradicabunt: aut inter fruteta certe ſiľ exoꝛtẽtia: cũ nõ erit q̃ purget, ſuffocatæ nullũ afferẽt fructũ. Quæ cũ ita ſint: iudica tu q̃le hoc tuũ bonũ erit, aut ſi uľ eẽ poterit bonũ cũ tãtis malis. Quãtũlibet dignos fa

ctuꝝ te fructus p̄niæ confidas: nõne huiuſcemodi ſpinis neceſſe erit ſuffocari? Nõne deniq; ſi rectẽ offers: & non rectẽ diuidis: peccas? Quid. n. Rectẽne forte diuidere eſſe dices: ſoli aĩæ tuæ conſulere: & filios tuos quos orphanos relinq̃s, conſilio p̄rio deſtituere? O' miſeros & miſerabiles, & eo miſerabiliores quo uiuo ſe conſpiciunt orbari p̄re. Quanq; dubitare te quoq; oportuerit an uel tibi rectẽ conſulas: in eo uidelicet qd̕ abſq; conſilio fr̃um & coabbatũ tuoꝝ: abſq; p̄ris & magr̃i tui licentia: rem tam nouã p̃ſumis. Illud ẽt multos permaximẽ mouet: qd̕ pueros imbecilles & delicatos iuuenes tecum ducis. Alioq̃n ſi boni & robuſti ſunt: deſolatæ domui fuerant neceſſarij. Si delicati (ut dixi) & imbecilles duræ ac laborioſæ p̄egrinationi nõ erũt idonei. Sed & regendis aĩabꝰ eoꝝ neq̃quam te ultra credimus uelle p̄eſſe: q̃ppe cuius cognouimus eſſe ꝓpoſitũ, paſtoralem abijcere ſarcinam duntaxat tuoꝝ, & ſoli deinceps uiuere tibi. Valde. n. incõgruũ eſſet: ut alibi p̄ſumptuoſẽ non uocatus reſumeres: qd̕ alibi ꝓhibitus inconſultẽ relinq̃s. Sed iam ne oĩa ſcienti multa ſuperfluo ingeram: in fine & in fide tibi polliceor: ſi opportunitatem loquendi tecum mihi dederis: datu rum me opam q̃tenus idip̃m qd̕ inordinate & perículoſẽ aggreſſus es: licitẽ & ob hoc ſecure peragas. Vale.

Ad Adam monachum: qui prædicto abbati Morimundi adhæſit, in qua diſſuadet ne peregrinetur cum illo, Epiſtola 5.

T Va mihi ſatis comperta humilitas: & inſtantis periculi neceſſitas: p̄bet mihi fiduciã cõuenien di te acrius: & arguendi liberius. O' inſenſate, q̃s te faſcinauit tam cito recedere ab illo ſaluberrimo cõſilio, in quo dudum tibi pariter, & mihi deo ſolo teſte
Psal.118.b conuentum eſt? Cogita inſipiens uias tuas, & conuerte pedes tuos in teſtimonia dñi. Nõ recordaris qd̕ primo in Maiori monaſterio tuæ conuerſionis initia dedicaſti: ſcd̕o apud Fuſniacum, nr̃æ te q̃licunq; prouidentiæ cõmendaſti: tertio in Morimũdo ſtabilitatem tuam firmaſti: quarto mecũ rurſus inito cõſilio, ſuggeſtæ tibi ab abbate Arnoldo peregrinationi, imõ uagationi, ingenue abrenũciaſti: ipſius quoq; tibi cõſortiũ, ſi nõ ipſe licitẽ poſſet abire, illicitum iudicaſti? Quid. n. Licitẽ ne dices illum recedere, qui & ſibi cõmiſſis lachrymabile ſcãdalum reliq̃t, nec cõmiſſoris licentiam expectauit? Sed quorſum, inq̃s, tendũt hæc que ſic retractare uoluiſti? Vt te manifeſtæ leuitatis arguam, ut eſt, & nõ eſſe te apud te euidenter oñdam: ſicq; errorem tuum iam tandem agnoſcens & erubeſcẽs, uel ſero diſcas ab ap̃lo, nõ oĩ
1.Ioã.4.a ſp̃ũi credere, diſcas a Salomone multos
Eccl.6.a q̃dem amicos, unum aũt h̃re conſiliariũ
Mat.11.a de mille, diſcas p̄curſoris dñi exemplo, non ſolum mollibꝰ non ueſtiri, ſed nec in modum uento agitatæ arundinis circũferri oĩ uento doctrinæ, diſcas ex euan-
gelio domum tuam ſupra petrã fundare, diſcas & cũ diſcipulis ſerpentis non Mat.7.d
obliuiſci prudentiam cum ſimplicitate Mat.10.b
columbæ, & tam ex his quã ex alijs atq; alijs ſcripturaꝝ teſtimonijs hanc colligas ſũmam, quantum tibi uidelicet uſq; mõ milleformis ille ſeductor illuſit, qui cum in te boni initiũ nõ ualuit p̄pedire, inuidit p̄ſeuerantiæ. Hoc nimiꝝ ſuæ poſſe ſufficere malitiæ iudicans, ſi hãc poſſet auferre tibi, quam ſolam uirtutũ nouerat coronari. Obſecro te per uiſcera miſericordiæ Chriſti ut nullatenus abeas, aut uel non prius quam ad nos loco quidem opportuno uenias loqui, ſi qd̕ forte tantis malis, quæ iam nobis ex ueſtra diſceſſione, aut ueniſſe ſentimus, aut uentura metuimus, queat remedium inueniri. Vale.

Ad Brunonem Colonienſem, unde ſupra Epiſtola 6.

D Omino Brunoni Colonienſi uiro illuſtri, & dilecto ſuo fr̃ Bernardus abbas dictus de Claraualle ſalutẽ, & ſiq̃d põt p̄ctõris oro. Ex quo dudũ Remis nr̃i inuicẽ utriq; gratã cepimꝰ notitiã, nõ puto uos nr̃e penitus

fuiſſe paruitatis oblitum. Et ob hoc non
timidè tanq̃ ad extraneum, ſed fidentiſ-
ſimè ſcribo ad uos q̃cũq; uolo, ut ad no-
tum & familiarem nrm. Arnoldus ab-
bas Morimundenſis in graue totius nri
ordinis ſcandalum, ſuum nup monaſte-
rium ſatis inordinatè deſeruit. Quippe q
nec coabbatum ſuorũ in tam ſcrupulo-
ſo facto expectauit conſilium, nec ipſius
cui præcipuam debebat ſubiectionem,
abbatis. ſ. Ciſtercienſis licentiam uel aſ-
ſenſum. Sed cum eſſet hõ ſub ptãte, hñs
& ipſe ſub ſe milites, ptãtis impatiens
ſuperioris, alienum quidem iugum à p-
pria ceruice ſuperbus abiecit, ſuum aũt
ſuperbior in ſubiectos retinuit. Siqdem
de magna multitudine monachorum
quos circuiẽs mare, & aridam inaniter
congregarat, non Xp̃o, ſed ſibi, paucis
admodum, hiſq; ſimpliciorib. ac remiſ-
ſiorib. relictis d̃ſolatis, meliores quoſq;
& perfectiores ſui ſocios erroris aſſum-
pſit. Inter quos tres quorũ nos maximè
ablatione turbauit, auſus eſt etiam ſedu
cere, & ſecum ducere ſtatuit. Eurardum
uidelicet frẽm nrm, & Adam quem bñ
noſtis, nobilemq; illum puerũ Cõradũ,
quem & pridem non ſine ſcandalo tule
rat de Colonia. Quos tñ, ſi operam da-
re uolueritis, uña confidimus poſſe reuo
cari induſtria. Nam de ipſius Arnoldi re
uocatione: quia iam in plurib. eius infle-
xibilis aĩ obſtinationem pbauimus, in-
caſſum laborare uos nolumus. Audiui-
mus aũt Eurardum & Adam, & nõnul
los eiuſdem conſortij alios fr̃es, in uñs
adhuc partib. demorari. Qđ ſi uerũ eſt,
oportet uos eos p uos interim, ſi digna-
mini, conuenire, flectere precib. rõne cõ
uincere, & columbinam eorũ ſimplicita
tem prudentia inſtruere ſerpentina, ne
putent obedientiam inobedienti adhæ
rere, ne licite ſequi ſe poſſe confidant ua
gantem illicite, ne ſeducanẽ deſerere p-
feſſum ordinem pp inordinatũ hoĩem,
cum ipm quoq; angelũ de cœlo, ſi aliud
Gala 1. b eis euangelizauerit, dubitare non opor
teat ap̃lica authoritate anathema dice-
re: & ab ipſo doceanẽ ap̃lo, ſe ab oĩ fr̃e
inquietè ambulante debere ſubtrahere.
Qui uos quoq; doceat non ſuperbè ſa- 2. The. 3. b
pere, nec ſperare in incerto diuitiarũ, do- 1. Ti. 6. d
nec omnib. abrenunciantem probatum
ſibi Chriſtus uendicet diſcipl̃m, Valete.

Ad Adam monachum, unde ſupra, in qua monet eum ut mortuo abbate redeat, & quod non debuit ei obedire,
Epiſtola 7.

SI maneres in charitate quam in
te olim, aut nouimus, aut puta-
uimus, charitatis pfectò dam-
na ſentires, q̃ utiq; ſunt ſcandala puſillo
rum. Nec. n. charitas charitatem offen-
deret, aut contẽneret cum ſentiret offen
ſam. Nam ſeipſam non põt negare, nec
enim ĩ ſe diuiſa eſt. Nouit potius in ſe di-
uiſa coniungere, coniuncta diuidere ne-
ſcit. Proinde, ut dixi: ſi maneret in te, nõ
ſileret, non qeſceret, nõ diſſimularet, ge-
mens & æſtuans, & intra pium pectus
tuum proculdubio ſubmurmurãs illud,
Quis ſcandalizaẽ, & ego non uror? Si- 2. Cor. 11. g
quidem benigna eſt. Pacem diligit, con
gaudet unitati. Sola quippe eſt quæ illã
gñat, colligat, ſolidat, & conſeruat ubi-
cũq; ſeruari cognoſciẽ in uinculo pacis.
Infenſa ergo uobis hac tam honorabili
mr̃e unitatis & pacis, quo pacto quæſo
uñm qđcũq; ſacrificium deo fore acce-
ptum præſumitis, cũ abſq; illa nec mar-
tyrium qdem aliqd eſſe putet ap̃ls? Aut 1. Cor. 13. a
qua rõne uobis forte infenſam non eſſe
confiditis, c⁹ caſtis uiſcerib. c⁹ charis pi
gnorib. tam inhumanè agendo non pep
ciſtis, nec parcitis, ſcindentes unitatem,
rũpentes uinculũ pacis? Ponendũ eſt er-
go munus qđcunq; offerre paratis, &
pri⁹ hñti aduerſum uos nõ fr̃i, ſed fr̃um
multitudini reconciliandũ. Ecce nimirũ
uniuerſæ fr̃nitatis unitas aduerſũ uñam
paucitatẽ: quodã ueluti ueſtri diſceſſus
gladio ſauciata conq̃riẽ, q̃ſi q̃ plangens
miſerabil̃r dicat, Filij mr̃is meæ pugna-
uerunt contra me. Et merito. Qui. n. non Canti. 1. d
eſt cũ illa, cõtra illã eſt. Putas ſine gemi-
tu tã iuſtũ filię gemitũ pia poſſit mr̃ cha
ritas audire? Iõ & ipſa nr̃is lachrymis Eſa. 1. a
iungens ſuas ait de uobis. Filios enutrui Ephe. 2. c
& exaltaui,

& exaltaui, ipi ãt ſpreuerẽt me. Charitas
ipẽ deus eſt. Pax nr̃a Xp̃s, q fecit utraq;
unũ. In trinitate unitas maximè cõmen
daẽ. Cui ergo charitas, pax & unitas ira
ta cognoſciẽ: qd hẽt in regno Chriſti &
dei? Sed forſitã dicis, Abbas nr̃ abdu-
xit nos, & ſecũ ire p̃cepit, nũ inobedien
tes eſſe debuimus? Scis qdem, niſi forte
oblitus ſis, qd q̃dã die cõicato mecũ iã
cõſpirati ſcãdali cõſilio, ac diligẽter mu
tua collationẽ diſcuſſo, inter nos conue
Pſal. 1. a nerit. In quo ſi p̃manſiſſes, & de te illud
nõ incõgruè diceretur: Btũs uir qui non
abijt in conſilio impiorũ. Sed eſto. De-
buiſtis obedire filij pr̃i, magr̃m ſeq di-
ſcipuli. Licuerit certè abbati monachos
ſuos ducere quo libuerit, & docere qđ
uoluerit, ſed quãdiu uixit. Nũc ṽò mor-
tuo illo, quẽ uel audire doctorẽ, uel ſeq
ducẽ cogimini, quo adhuc tã graue ſcã
dalũ emẽdare cũctemini? Quis iã prohi
Hiere. 8. b bet nõ dico me, ſed deũ nr̃m p os Hiere.
benigne uos reuocãtẽ audire? Ait. n. Nũ
quid q cecidit, nõ reſurget, aut q auer-
ſus eſt, non reuerteẽ? An & ille moriens
ĩterdixit ne uel poſt caſum tẽtetis reſur
gere, poſt auerſionẽ mutire audeatis de
reuerſione? Ita'ne ẽt defuncto neceſſe eſt
uos obedire, & obedire cõtra charita-
tẽ, obedire in ur̃æ ipſorũ ſalutis piculũ?
Sed arbitror qđ neq̃q; firmius ſeu tena-
cius dices eſſe uinculũ abbatũ ad ſub-
ditos, quã cõiugũ ad ſeipſos, quorũ qp-
Mat. 19. a pe deus copulã, & nõ hõ, inuiolabili li-
Rom. 7. a gauit ſacr̃o, loquẽte ſaluatore. Qđ deus
cõiũxit, hõ non ſeparet. Ap̃lo aũt aſſe-
rente ſolutam eſſe mulierem à lege uiri
mortuo illo, tu te abbatis exiſtimas de
functi lege teneri, & hoc contra legẽ q̃
ſanctior eſt, legẽ uidelicet charitatis? Et
hæc dixi nõ qđ putẽ uos uel uiuenti in
hoc paruiſſe debere, aut uel dicendã eſſe
obediẽtiã ſic paruiſſe. Alioqn gñalis de
Pſa. 124. a hmõi illa ſnĩa eſt, Declinãtes aũt in obli
gationes, adducet dñs cũ opantib. iniq
tatẽ. At ne forte qs abbatum ẽt in malo
obedientiã ab hoc maledicto libam eſ-
ſe contẽdat, audi alibi aptius, Filius nõ
Eze. 18. c portabit iniqtatem patris, & pater non
portabit iniqtatẽ filij. Ex his ergo liqdo
apparet mala impantib. nõ eſſe paren-
dũ, p̃ſertim dũ prauis obtẽperãs impijs,
in quo hoĩ uideris obediẽs, deo planè q
omne qđ pperam agiẽ, interdixit, inobe
dientẽ te exhibes. Valde aũt peruerſum
eſt pfiteri te obedientẽ in quo noſceris
ſupiorem pp inferiorem. i. diuinam pp
humanam ſoluere obedientiã. Quid. n?
Qđ iubet hõ, prohibet deus, & ego au
diã hoĩem, ſurdus deo? Nõ ſic ap̃li. Cla Actio. 5. c
mãt qppe dicentes, Melius eſt obedire Mat. 15. a
deo, quam hoĩb. Hinc dñs in euangelio Eſa. 29. d
phariſæos increpans: Qr̃ et uos, inquit,
tranſgredimini mãdatũ dei pp traditio
nẽ ur̃am? Et per Eſaiã, Sine cã aũt, ait, co Gen. 3. c
lunt me, mandata & doctrinas hoĩum
tenẽtes. Et itẽ ad ptoplaſtũ: Pro eo qđ
obediſti uoci uxoris tuæ pluſq; meæ,
maledicta terra in ope tuo. Igitur facere
malũ quolibet ẽt iubẽte, cõſtat non eſſe
obediẽtiã, ſed potius inobediẽtiã. Sanè
hoc aduertendũ qđ q̃dã ſunt pura bo-
na, q̃dã pura mala, & in his nullã debe-
ri hoĩb. obediẽtiam: qm̃ nec illa omittẽ
da ſunt ẽt cũ phibenẽ, nec iſta uel cũ iu-
benẽ committenda. Porrò inter hæc ſũt
media q̃dã, quę pro modo, loco, tpe uel
pſona, & mala pñt eſſe, & bona, et ĩ his
lex poſita eſt obedientiæ, tanq; in ligno
ſciæ boni & mali, qđ erat in medio pa-
radiſi. In his profecto phas non eſt nr̃m
ſenſum ſnĩæ pręſcribere magr̃orũ. In his
oĩno p̃latorũ nec iuſſio nec phibitio cõ
temnenda. Videamus ne forte tale fue-
rit quod arguimus in uobis: & ob hoc
forſitã argui nõ debuerit. Quod euiden
tius elucebit, ſi p̃miſſæ diuiſionis exem-
pla ſubiecero. Fides, ſpes, charitas, & cę
tera hmõi: pura ſunt bona, q̃ qa male nõ
poſſunt uel iuberi uel teneri, bene non
poſſunt uel prohiberi uel non teneri. Pu
ra mala ſunt: furtum, ſacrilegium, adul-
terium, & cætera talia, quæ utique nec
uel bene præcipi uel perfici poſſunt, nec
male prohiberi uel non fieri. Aduerſus
huiuſmodi non eſt lex. Nullius quip-
pe prohibitio ualet obuiare præceptis:
nullius iuſſio præiudicare prohibitis.

UNIVERSITARIA DE GRANADA

Sunt deinde media quæ quidem per ſe
nec bona eſſe noſcunt̃ nec mala : pñt tñ
indifferenter & bñ pariter & male uel
ꝓhiberi uel iuberi,ſed male nullatenus ĩ
his à ſubditis obediri. Ex his ſunt,ut exẽ
pli grã ponã,ieiunare:uigilare,legere,et
q̃cꝗ talia. Sciendũ ỽò quia media q̃dã ĩ
puroꝝ plerũque bonoꝝ ſeu maloꝝ trã
ſeũt rõnem. Nã cõiugiũ cũ et fieri liceat,
et non fieri:factũ iã ſolui nõ licet. Quod
ergo añ nuptias mediũ eſſe liquebat: in
iã coniugatis puri boni uim obtinet. Itẽ
ꝓpria poſſidere, ſcl'ari q̲dem hoĩ mediũ
eſt:qm̃ & nõ poſſidere licet, monacho
ỽò q̲a poſſidere nõ licet,puꝝ malũ eſt.
Vides ne iã fr̃, ur̃m factũ cui potiſſimũ
mẽbro diuiſiõis cõueniat? Si puris aptã
dũ bonis: ꝓbabile eſt. Si puris malis de
putandũ,uituꝑabile eſt. Sin ỽò collocã
dũ inter media:uia q̲dem excuſari forſi-
tan põt ꝑꝑ obediẽtiã,mora uerò penit⁹
non põt q̃ non fit ꝑ obediẽtiam. Nam
mortuo iã abbati, ſiq̲d añ iuſſit qđ non
debuit:neq̃q̃ eſſe parendũ, ſuꝑior pate
fecit diſputatio. Etſi res ꝑ ſe iã ſatis elu-
ceſcat,tñ ꝑꝑ quoſdam q̲ q̃runt occaſio
nẽ ubi rõ nõ ſuppeditat, claꝝ faciã br̃,
& ita claꝝ ut oĩs dubietatis umbra di-
ſpareat:qđ nec puꝝ nec mediũ bonũ,
ſed planè puꝝ fuerit malũ ſic obediſſe,
ſic ur̃m monaſteriũ reliq̲ſſe. Et q̲dem ta
ceo de mortuo, q̲ ſuũ & ſolũ iam iudicẽ
hẽt deũ,et uerè nũc ſuo dño aut ſtat aut
cadit : ne fortè indignans & merito in-
dignãs dicat deus: Tulerũt hoĩes à me
iudiciũ. Tñ ad correctionem uiuentiũ,
non q̲dem qđ geſſit,ſed qđ iuſſit,diſcu
tio,utrũ uidelicet illa iuſſio uim hr̃e de-
buerit,q̃tenus in ſcãdalũ multoꝝ ei fue
rit obſequendũ. Et p̃mittendũ qđ ſiqui
ſimpl'r,nihilꝗ ſuſpicantes mali,male li-
cet ꝓficiſcentẽ ſecuti ſunt putãtes eum
epĩ Lingonẽſis & abbatis Ciſterciẽſis
(nã utrĩꝗ debitor erat) licentia ꝓficiſci
(qđ utiꝗ nõnullos de illo comitatu ſic
crediſſe incredibile nõ eſt) nr̃a hæc il-
los nõ tãgit reprehenſio,dummodo ubi
cõpererint ſine mora regrediant̃. Igr̃ ad
uerſus illos tm̃,immo pro illis ſermo eſt

nob̃,q̲ ſcientes & prudẽtes miſerũt ma
nus in ignem,q̲ cõſcĳ p̃ſumptionis,ſecu
ti ſunt p̃ſumptorẽ, non audientes apl'm
ꝓhibentem & denũciantem ut ſe ab oĩ
fr̃e ambulãte inordinate ſubtraheret̃,
contemnentes & ipſius dñi uocẽ dicen
tis: Qui nõ colligit mecũ,diſpergit. Vos 2. The.3.b
frẽs,uos,inq̃,apte & ſpecial'r notat il- Matt.12.c
lud apud Hiere. qđ cum dolore quidẽ
reminiſcor,opprobrium: Hæc eſt,inq̲t, Hiere. 7.c
gens q̃ non audiuit uocẽ dei ſui. Dei.n.
ꝓpriè uox eſt iſta: hoſtem ſuum proprio
deſignantis ex offõ, & tanq̃ digito de-
monſtrantis,ut ſimplices ab eius impio
deterreat cõſectatu. Qui nõ eſt,inquit,
mecũ diſpergit. Ac ſi dicat: In hoc te iã
mecum nõ eſſe intelligas,ſi ſequeris di-
ſperſorem. Deo ergo clamante. Qui nõ
colligit mecum,diſpergit, ſequi uos o-
portuit diſperſorem? Deo,inq̃,uos inui
tante ad colligendum, hoĩ potius ad di
ſpergendum obſeq debebatis? Magr̃os
cõtẽnebat,ſubditos exponebat, ſocios
conturbabat: & uos uidentes furẽ cur-
rebaris cũ eo? Silere de mortuo ſtatue-
rã,ſed cõpulſus ſum,fateor,aliquantulũ
p̃tergredi,dũ nõ potuit improbari obe
ditio: ſi nõ reproba mõſtraret̃ & iuſſio.
Porrò iuſſio hoĩs & actio cũ diuerſa nõ
fuerint,impoſ'e uiſum eſt unam ſine alte
ra uel approbari uel reſpui. Liquet tñ
huiuſcemodi iuſſioni non fuiſſe obtem-
perandum,deo quippe imperante con
traria. Item maiorum inſtitutis, mino-
rum non eſſe præponenda,aut commu
nibus priuata non præiudicare imperia
quis dubitat? Nam ex regula ſancti Be
nedicti hoc habemus. Poſſem quidem
abbatem Ciſtercienſem ad medium de
ducere,qui utique ſuperior illo quantũ
pater filio,quantum magr̃ diſcipulo,q̃-
tum deniquẽ abbas commiſſo ſibi mo-
nacho,merito ſe à uobis ꝑꝑ ipſum que-
ritur fuiſſe contẽptum. Poſſem & epm̃
cuius nihilominus quia nõ fuit expecta
tus conſenſus,inexcuſabilis eſt & contẽ
tus,cum ad ipſos & de ipſis dñs dicat :
Qui uos ſpernit,me ſpernit. Sed qm̃ his
poſſet ambob⁹ opponi & anteponi Ro Luc.10.c

mani põtificis tanq̃ grauior authoritas
cuius quippe uos aiunt p̃munitos fuiſſe
licentia,quæ & ipſa licẽtia ſuo quidem
loco erit diſcutienda,talis potius ꝓferat̃
cuius oĩno fas non ſit authoritati cõtra
Heb.9.c dicere. Certe ſummus ille pontifex qui
per ſanguinem proprium ſolus & ſemel
introiuit in ſctã æterna redemptione in
Mat. 18.a uenta,terrifica uoce denunciat in euãge
lio,nequis unum de puſillis eius audeat
ſcandalizare. Vob̃ aũt unius donet̃ ſcã-
dalum,ſi non ultra proceſſit malum. Fa
cilis ſequatur uenia culpam,ex qua gra
ue damnum non oritur. Nunc uero qđ
dubium nõ eſt plurib. ſcandalizatis, q̲s
aperte nõ uideat q̃ inhumanè humanã
iuſſionem diuinæ p̃tuleritis? Qđ quidẽ
audere,quis niſi amẽs dicere audeat bo
nũ eſſe,aut bonũ fieri poſſe, quãtælibet
dignitatis hoĩe p̃cipiente? Qđ autẽ nec
bonum eſt,nec bñ fieri põt,puꝝ procul
dubio malũ eſt. Vñ conſequẽter aduerti
tur ꝙ iter ur̃m in multoꝝ uſurpatũ ſcã-
dalum,ac ꝑ hoc & cõtra dei mandatũ,
nõ puꝝ bonũ aut mediũ, ſed puꝝ oĩno
fuerit malum,qm̃ q̲dẽ & puꝝ bonũ ſꝑ
bonũ eſt, & mediũ bñ fieri põt. Q̃uo er
go uel abbatis iuſſio uel papę ꝑmiſſio li
citum facere ualuit qđ puꝝ (ſicut irrefu
tabil'r ꝓbatum eſt) malũ fuit, cum ſupe
rius nihilominus allegatum ſit ea q̃ hu-
iuſcemodi ſunt. i. pura mala, ut nunq̃ iu
ſte iuberi,ſic nec licite poſſe fieri? Vides
q̃ inanis excuſatio de humana obediẽ-
tia,ubi in deũ cõuincit̃ facta trãſgreſſio?
Nec timẽdum mihi arbitror ꝙ ad illud
dñi rñſum de ſibi nũciato ſcãdalo pha-
riſæoꝝ refugias,ut q̃uo ille nihili pende
bat dicẽs: Sinite illos,cæci ſunt,et duces
Matt. 15.b cæcoꝝ,ita & nr̃a uob̃ ſcandala nõ eſſe
timẽda exiſtimes. Vides nẽpe q̃ nil ſil'e
hẽat in hac parte ꝓportio. Nã ſi compa
res ꝑſonas,illic phariſæi ſuꝑbi, hic pau-
peres Xp̃i ſcandalizant̃. Si cãs, hic leui-
tas,ibi ueritas in cã eſſe dignoſcit̃. Rur-
ſus,qđ & ſuperius ꝓpoſitũ eſt,uos non
ſolũ diuinis humana, ſed & cõibus pri-
uata p̃tuliſſe impia,hoc ſolum ad ꝓba-
tionẽ ſufficiat,qđ ur̃æ illi & nouitati in

ſolitæ, & inſolẽti p̃ſumptioni: nõ tm̃ nr̃i
ordinis uniuerſitas, ſed ẽt oĩum mona-
ſterioꝝ & conſuetudo & inſtitutio re-
clamare ur̃. Qđ & uos quoꝗ nõ imme
rito timentes,nec ſatis de propria cã cõ
fidentes,remorſas ac remordentes con
ſcías,apl'ica conati eſtis delinire licẽtia.
O friuolũ ſatis remediũ,qđ nõ eſt aliud
niſi more ꝓtoplaſtoꝝ cauteriatis con-
ſciẽtĳs texere ꝑizomata,uidelicet ad ue
lamẽtũ,nõ ad medicamentum. Apl'icã,
inquiunt,licentiam quæſiuimus, & im-
petrauimus, Vtinam non licentiam q̃ſiſ
ſetis,ſed conſilium. i. non ut liceret, ſed
an liceret. Vñ tñ quęrebatis licentiam?
Vt liceret qđ non licebat? Facere itaque
uolebatis quod non licebat. Sed quod
non licebat,malum erat. Mala igit̃ erat
intentio,quæ in malum tendebat. Niſi
forte tale hoc fuiſſe dicatur,quod abſq̃
licentia quidem non liceret,liceret autẽ
ſi cum licentia fieret. Veꝝ id iam ſupe-
rius inuincibili excluſum eſt rõne. Nec
.n. deus ubi ait: Nolite contẽnere unum
ex ĳs puſillis q̲ in me credũt: addidit ẽt
niſi cũ licẽtia,aut dicens, Qui ſcandali-
zauerit unum de puſillis meis & cæte- Mat. 18.a
ra. Determinauit ſubiũgens ſine licẽtia.
Cõſtat igr̃ ubi ueritas, & ueritas neceſ-
ſaria ĩ cã nõ eſt, nec licite ſcandalũ qđ-
libet poſſe à quolibet committi,nec iu-
ſte p̃cipi,nec innoxiè conſentiri. Huius
tñ patrãdi mali q̃rendã putaſtis eſſe li-
centiam. Sed ad quid? An ut quanto li-
centius,tanto ſecurius, & quo ſecurius,
eo & periculoſius peccaretis? Mira cau
tela, & ſtupenda prouidentia. Malum
quod iam corde conceperant, opere tñ
cauti fuerunt non implere niſi cum licẽ-
tia. Conceperunt dolorem,ſed non pe-
pererunt iniquitatem donec iniquo p̃p̃
conceptui præbuiſſet aſſenſum. Quo lu
cro? Quo'ue ſaltẽ cõpendio mali? Nun
quid ideo aut malum eſſe deſit, aut uel
minoratum eſt,quia p̃p̃ conceſſit? Quis
uero malum eſſe neget,aſſenſum prębe
re malo? Qđ tñ ſummum feciſſe pontifi
cem nequaq̃ crediderim,niſi aut circun
uẽtũ mẽdacio,aut importunitate uictũ.

Qn̄ etē̄m alr̄ huiuſcemodi uob̄ licētiam
indulgeret,ſeminandi uidelicet ſcanda
la,ſchiſmata ſuſcitandi: amicos contri-
ſtādi,fr̄um conturbandi pacem,& con
fundēdi unitatem, propriumq́; inſuper
contemnendi ep̄m? Et hæc q̄ neceſſita-
te,neceſſe non hēo dicere, cū rei exitus
ſatis indicet. Profectos nempe plangi-
mus,profectū nō cernimus. His ergo ta
libus & tā grauib. malis dare aſſenſum,
exhibere obſequiū, impendere adiuto-
riū,tu mihi obedientiā noīas,modeſtiā
nūcupas,appellas māſuetudinē? Tu,in
quā,conaris peſſima uitia uirtutū pallia
re noībus? An te putas hoc ſine iniuria
facere dn̄i uirtutū,qđ uirtutib. facis in-
iuriā? Vaniſſimam p̄ſumptionē,turpiſſi-
mam leuitatē,crudeliſſimam diſſenſio-
nē,obediētię,modeſtiæ,manſuetudinis
noīb. uelas, & uelatis ſordib9 ſacra illa
uocabula maculas. Hanc ego nunq̄ æ-
muler obediētiā. Talē mihi nūq̄ libeat
modeſtiā uel poti9 moleſtā imitari. Hu
iuſcemodi māſuetudo ſꝑ lōge fiat à me.
Talis ſiqdē obediētia,omni eſt cōtem-
ptu deterior. Talis quoq; modeſtia ul-
tra oēm modū extendit. Vltra dicā, an
citra? Sed ꝟius forſitā & utroq; cōpetē
tius dixerim extra. Qualis deniq; illa eſt
māſuetudo,q̄ ipſo ēt auditu oīum aures
exaſperat? Volo tn̄ eā ipſam ut & mihi
mō exhibeas. Cū tā patiēs ſis ut à quo-
libet ēt quo nō licet ꝑtrahi nō cōtēdas,
liceat & me, obſecro, paulo nūc confi-
dētius agere tecū. Alioqn male multum
merui de te,ſiqđ nemini ſoles, ſoli mihi
indignādū putaueris. Igr̄ tuā conuenio
cōſciam. Volēs,an inuitus ꝓfectus es?
Sed ſi ex uolūtate,iā nō ex obedientia.
Si aūt inuitus,ſuſpectū uideris habuiſſe
impiū,cui obſeq grauabaris. Vbi ꝟò ſu
ſpicio,ibi diſcuſſio neceſſaria. Veꝝ tu ut
tuæ patientiæ dares uel caperes experi
mētū: nihil diſcutiens, trahi te paſſus es
nō ſolū p̄ter uolūtatē tuā, ſed & contra
cōſciam. O patiētia omni digna impa-
tiētia. Nō poſſum, fateor, nō iraſci huic
cōtētioſiſſimæ patiētiæ. Videbas diſper
gētē, & ſequebaris? Scādala dictātē au-
diebas,& obſeq̄baris? Vera patiētia ē,
pati uel augere cōtra qđ libeat: ſed nō
p̄ter qđ liceat. Miꝝ uero ꝙ hoīem au-
diebas furtiue ſuſurrātē,deū non audie-
bas apte reclamātē tali q̄ſi cœlitus emiſ
ſo tonitru: Væ illi ꝑ quē ſcādalum uenit.
Nō tm̄ aūt dn̄s: ſed & ſanguis ipſius cla *Matt. 18. a*
more nihilomin9 uehemēti (ſurdis licet)
terribilr̄ irrugiebat. Clamor eius: eius ef
fuſio. Effuſus qppe ꝓ diſperſis filijs dei
ut eos cōgregaret i unū, iuſtè fremebat
in diſperſoris. Odit nimiꝝ diſperſores,
q nō nouit niſi colligere. Magnus ei9 cla
mor,& uehemēs: q corpa d̄ ſepulchris,
aīas ab inferis excitauit. Terrā cœloſq́;
tuba illa cōuocauit in unū, qppe q̄ in ter
ra & q̄ in cœlis ſunt pacificās. In omnē
terrā exiuit ſonus ille, & ur̄am nō ualuit
rumpe ſurditatē? Vox nēpe illa in uirtu-
te, uox illa in magnificētia. Et quid cla- *Pſal. 18. a*
mat? Exurgat deus, & diſſipētur inimici *Pſal. 28. a*
eius. Et iterum, Diſperge illos in uirtute *Pſal. 58. c*
tūa, & depone eos ꝓtector meus dn̄e.
Sanguis Xp̄i eſt, fr̄ Adā, ſanguis xp̄i eſt
q pro pijs cōgregatis aduerſus impios
diſperſores q̄ſi tuba exaltat uocē ſuam.
Minat̄ aūt ſe diſperſores diſpergere, q
pro diſperſis colligēdis effuſus eſt. Et ſi
eius uocē tu nō audis, audit eā de cuius
latere manauit. Qūo nāque ꝓpriū non
audit, q Abel ſanguinem audiebat? Sed
qd ad me? inqs. Ille uiderit cui mihi con-
tradicere fas nō erat. Nō eſt diſcipulus
ſuꝑ magr̄m. Docēdus, nō docturus, ei9
lateri adhærebā. Seq debui, non p̄ire p̄-
ceptorē auditor. O iſtoꝝ tꝑum Paule
ſimplex, ſi tn̄ & ille alterum ſe tibi exhi-
buiſſet Antonium, ut qcquid uel leuiter
de labijs eius ꝓcederet, neceſſe nō hr̄es
diſcutere, ſed ſine cunctatione ad oīa ni
hil hæſitans obedires. O monachum
obedientiſſimum, cui qbuſlibet ſenioꝝ
ꝟbulis ne unū qdem iota p̄teruolet. Nō
attendit quale ſit quod præcipitur. Et
hæc eſt obedientia ſine mora. Si ita o-
portet, ſine cā legitur in eccleſia: Oīa ꝓ- *1. Theſ. 5. d*
bate, quod bonū eſt tenete. Si ita opor *Matt. 10. d*
tet, deleamus iam de libro euangelij:
Eſtote prudētes ſicut ſerpētes, ſufficien

te quippe

te qppe qđ ſeqtur, & ſimplices ſicut co
lumbæ. Nec dico à ſubditis mandata p̄-
poſitoꝝ eſſe dijudicanda, ubi nil iuberi
dep̄hēdit diuinis cōtrariū inſtitutis, ſed
neceſſariā aſſero & prudentiā, qua ad-
uertatur ſiqd aduerſat̄, & libertatē, qua
& ingenuè contemnat̄. Cæteꝝ iſte ni-
hil, inqt, hēo interrogare, uiderit ille qd
iuſſerit. Dic q̄ſo, ſi dato i manus gladio,
ſuum te armari iuſſiſſet in iugulū, acqe-
uiſſes? Aut ſi ſe tuo uoluiſſet impulſu in
ignē uel in aq̄; p̄cipitē dari, obtemꝑaſ-
ſes? Non'ne ēt ab his non prohibere cū
poſſis, in crimē tibi reputat̄ homicidij?
Age ergo, uide ne forte ſub p̄textu obe
dientiæ, in qppiā ei grauius inſeruieris.
Nō ignoras certè q dixerit (nā mihi hinc
fortaſſe nō crederes) expedire ſcandala
facientib. demergi potius in profundū
Matt. 18. a maris. Cur hoc dixit, niſi qa ſignāre uo-
luit tam grauia illos in poſteꝝ manere
tormēta, ut eis comparata mors tꝑalis,
nec pœnalis eſſe uideat̄ ſed commoda?
Qui ergo eū ſcādala facere iuuiſti, iuui-
ſti.n. ſequendo illū, obſequēdo illi: nōne
utilius iuxta pręmiſſam ueritatis ſn̄iam:
molā aſinariā collo eius ſuſpēderes: &
ſic eū demergeres in ꝓfundum maris?
Quid ergo? Tu ille obediētiſſimus diſci
pulus, illū pr̄em & p̄ceptorē tuū quem
ne pūcto qdā tꝑis: uel tranſuerſo, ut dr̄,
pedis, à te quādiu uixit paſſus es elōga-
ri: ita ut in foueā quoq; poſt eū: nō qdē
cæcis, ſed apertis more Balaā oculis ca
dere non cunctatus ſis: tu ne, inq̄, illum
tuo ita beandū putaſti obſeqo: ut mor
Mich. 7. b te illi grauiorē exhibueris obediētiā? Re
uera nūc exꝑior quā uera ſit illa ſn̄ia. Ini
mici hoīs, domeſtici illius. Sic itaq; ſen-
tiens, ſic conſcius ipſe tibi: nōne ſi ſapis
gemis: & ſi non deſipis, tremis? Quippe
cuius obedientia nō meo, ſed ꝟitatis iu
dicio, peior inuēta eſt homicidio? Si hęc
non ignoras: quo modo non trepidas?
Qđ ſi trepidas: qūo nō emendare feſti-
nas? Alioqn qualē hinc ad illud tribunal
terrificū cōſciam portas: ubi iudex teſte
nō indiget, ubi ueritas diſcutit intentio-
nes, ubi inq̄ſitio culpaꝝ ꝑtingit ad abdi
ta cordis, ubi deniq; ſecretiſſimos receſ
ſus mētiū diuinus ille inueſtigat intuit9:
& ad ſubitū illū ſolis iuſtitiæ fulgorem,
aīaꝝ expanſi ſinus, cūcta ſiue bona ſiue
mala euomūt q̄ celabāt? Ibi, fr̄ Adam:
faciētes & cōſentiētes pari pœna puniē
tur. Ibi fures & ſocij fuꝝ ſilr̄em ſunt acce
pturi ſn̄iam. Ibi par ſubibūt iudiciū: & q
lactāt: & q lactant̄ pc̄tōres. Perge igr̄ iā
dicere, qd ad me? ille uiderit. Tāge picē:
& dic, nō ſum inqnatus ab ea. Abſcōde
ignē in ſinu tuo: & te iactato non aduri.
Pone deniq; portionē tuā cū adulteris: *Eſa. 6. b*
nihilq́; tua intereſſe putato. Nō ita Eſai.
Redarguit.n. ſeipſum nō ſolū qa ipſe im
mūdus: ſed & qđ ſocius ſit immūdoꝝ:
qa, inquiēs, uir pollutus labijs ego ſum:
& in medio ppl'i immunda labia hn̄tis
ego habito. Redarguit aūt ſe dixerim: *Ibidem*
non qa cū malis habitaret: ſed qa mala
nō redarguerit. Sic nanq; ait: Væ mihi,
qa tacui. Qn̄ uerò ipſe malū facere acqe
ſceret: qđ in ſe alijs nō redarguiſſe redar
guit? Quid.n. ēt Dauid? Non'ne alieni
contagione peccati ſe ſenſerat inquina-
ri poſſe: cū diceret: Cum hoībus operan *Pſa. 140. b*
tibus iniquitatem, & non cōmunicabo
cum electis eorum? Denique & orat di *Ibidē. 18. d*
cens: Ab occultis meis munda me dn̄e:
et ab alienis parce ſeruo tuo. Vn̄ etiā ma
loꝝ quoꝝ noluit participare malū: ſtu *Pſal. 25. a*
duit declinare conſortium. Ait etenim:
Non ſedi cum concilio uanitatis: & cū *Ibidem. b*
iniqua gerentibus nō introibo. Huic ꝟ-
ſiculo cōcinit et ſubſequēs: Odiui (inqt)
eccleſiam malignantiū, & cū impijs nō
ſedebo. Audi denique & ſapientis cōſi
liū: Fili mi (ait) ſi te lactauerint pc̄tōres, *Prou. 1. b*
ne acqeſcas eis. Tu ergo aduerſus hæc
atque alia in hunc modū innumera ueri
tatis teſtimonia, putaſti cuipiā obedien
dū? O odioſa peruerſitas. Obedientiæ
uirtus q̄ ſemꝑ militat ueritati, aduerſus
ueritatē accingit̄? Felicem ego dixerim
fr̄is Henrici inobedientiam, cui cito re-
ſipiſcēti ab errore, & reuertēti ex itine-
re, talē contigit nō exꝑiri obedientiam.
Quā potiorē nūc & dulciorē ſuæ hmōi
inobedientiæ carpit, iamiamq́; degu-

ſtat fructũ: bonã hñs cõſciam, qđ cæte
ris collegis ſuis fraterna corda graui ſcã
dalo cõcutiẽtibus, ipſe inter frẽs in ꝓpo
ſito & ordine ſuo ſine querela conuerſe
tur. Cuius ego, ſi optio det̃, pigram po-
tius elegerim inobediẽtiã cũ ipſius con
ſcia, quã hoꝝ ſtudioſam obedientiã cũ
ſcãdalo. Aeſtimo.n. qa melius agit iſte
ſic inobediens abbati, ſed nõ charitati,
ſeruãdo unitatẽ in uinculo pacis, quã il
li q ita obtẽperãt hoĩ uni, ut unũ p̃ferãt
unitati. Fidenter & hæc addiderim, ex-
pedire magis cuilibet ſola unius hoĩs ꝑi
clitari obedientia, quã reliqs oĩb. pieta-
tis bonis: & uotis ꝓpriæ ꝓfeſſionis. Siq
dem, ut cætera taceã: duo p̃cipua nob̃, in
monaſterijs cõuerſantib. obſeruãda tra
dunt̃: ſubiectio abbati, & ſtabilitas ĩ lo
co. Et ita obſeruãda ꝙ neutrũ p̃pediat
alteꝝ, nec alterutrum ſibi p̃iudicẽt. Vt
uerbi grã: ſic te ſtabilẽ ĩ loco exhibeas,
ut abbati ſubijci ñ cõtẽnas: ſic obedias
ſubiectus abbati, ut ſtabilitatẽ nõ amit
tas. Porrò ſi deteſtaris in loco licet ꝑſe-
uerantem, q abbatis forte ſubdi cõtem
nit impijs: miraris ſi rep̃hendimus obe-
diẽtiã q̃ uob̃ urm̃ deſerẽdi locũ uel cã ex
titit uel occaſio: p̃ſertim cũ in ꝓfeſſione
rl'ari ſic ꝓmittat̃ ſtabilitas: ut de ſubie-
ctione abbati exhibenda, nulla penitus
mentio fiat? Sed q̃ris forſitã, inqens, mi-
hi: Quid ergo tu de ſtabilitate tua facis:
quam apud Ciſterciũ firmaſti: & nunc
alibi habitas? Ad qđ rñdeo. Ego qdem
Ciſterciẽſis monachus ibidẽ ꝓfeſſus: ab
abbate meo ubi nũc habito miſſus ſum:
ſed miſſus in pace: miſſus ſine ſcãdalo, ſi
ne diſcordia, miſſus iuxta conſuetudinẽ
& cõem inſtitutionẽ. Quandiu ergo in
eadẽ qua miſſus ſum pace & cõcordia
perſeuero: quãdiu in unitate ſto, cõibus
priuata nõ p̃fero: quietus & ſubditus in
quo poſitus ſum permaneo: ſecura dico
cõſcia, qđ ꝓmiſi, firmiter teneo. Q̃uo.n.
ſtabilitatis p̃uaricor uotũ: q unanimita
tis nõ rũpo uinculũ: pacis firmamẽtum
nõ deſero? Et ſi corpus abſentauit obe-
dientia: ſed ſpm̃ ſꝑ ibidem p̃ñtem tenet
cõcors deuotio, & in nullo diſſimilis cõ
uerſatio. Qua die ãt (qđ qdẽ deus auer
tat) alijs incipiã uiuere legib. alijs mori-
bus conuerſari, diuerſis deſeruire obſer-
uãtijs, adinuenire noua, extraneas uſur
pare cõſuetudines: trãſgreſſor ꝓfeſſiõis,
ꝓmiſſam ſtabilitatem iam non me tene
re cõfido. Dico ergo abbati ꝑ oĩa obtẽ
perandũ, ſed ſalua ꝓfeſſione. Veꝝ tu ꝓ-
feſſus ſcđm rl'am ſancti Bñdicti: ubi ꝓ-
miſiſti obediẽtiã, ꝓmiſiſti & ſtabilita-
tẽ. Qđ ſi obedieris qdẽ: ſtabilis aũt nõ
fueris, dũ offendis in uno, factus es oĩm
reus. Si oĩum, & ipſius obediẽtiæ. Vides
itaqꝫ põdus tuæ obedientiæ? Q̃uo nem
pe ſtabilitatis trãſgreſſionẽ ſufficit excu
ſare: q̃ nec ſibi qdẽ ualet patrocinari: Itẽ?
Notũ eſt ſolẽniter ac rl'al'r ꝓfiteri quẽqꝫ
in p̃ñtia abbatis. In p̃ñtia ergo tm̃: non
ẽt ad nutũ ipſius fit cuiuſqꝫ ꝓfeſſio. Te
ſtis ꝓinde adhibetur abbas, nõ dicta-
tor ꝓfeſſionis: adiutor nõ fraudator ad-
impletionis, uindex nõ author p̃uarica-
tionis. Quid igr̃? Ponam ĩ manu abbatis
qđ abſque ulla exceptione corã deo &
ſanctis eius propria manu & ore firma-
ui: audiens ex rl'a, ſiqñ al'r fecero: à deo
me eſſe damnandum, quem irrideo? Si
abbas meus aut ẽt angelus de cœlo cõ-
traria iuſſerit: libere recuſabo hmõi obe
dientiam: quæ me tranſgreſſorem uoti
ꝓprij, & peierare faciat nomen dei mei.
Scio.n. me iuxta ſcripturæ ueritatem ex
ore meo uel condemnandum uel iuſtifi *Sap. 1. c*
candum: & quia os quod mentitur, oc- *pſal. 5. a*
cidit aĩam: & quod deo ueraciter canit̃:
Perdes oẽs qui loquuntur mendacium:
& quia unuſquiſqꝫ onus ſuum portabit: *Pſal. 65. c*
& unuſquiſqꝫ ꝓ ſe rõnem reddet. Alio-
quin qua fronte pſallam mentiens in cõ
ſpectu dei & angelorum illud de pſal-
mo: Reddam tibi uota mea, quæ diſtin
xerunt labia mea? Viderit deniqꝫ abbas
meus quid ſibi faciendum putet de eo
quod ex regula ad ipſum ſpecialiter di-
rigitur: ut præſentem regulam in oĩbus
conſeruet. Et item quod uniuerſaliter
præcipitur, et nemo excipitur: ut omnes
ſcilicet per omnia magiſtram ſequan-
tur regulam: nec ab ea temere deuiet̃ a'

quoquam. Ego ſic ipm̃ ſeq decreui ſꝑ et
ubiqꝫ magr̃m, ut neq̃qꝫ à rl'æ quã teſte
ipſo iuraui & ſtatui cuſtodire, deuiẽ ma
giſterio. Occurramus br̃ qõni q̃ à latere
nob̃ ſurgere poſſe ur̃: & ſic iã nimis lõgã
finiamus epl'am. Videor nẽpe cõtraria
loq rei quã facio. Queri etenim à me p̃t:
ſi hos dãno q abbatis ſui nõ ſolũ cõſen-
ſu ſed & iuſſu ſuũ monaſteriũ deſerue-
runt: quo pacto illos & recipiã & reti-
neã q de alijs monaſterijs fracto ſtabili
tatis uoto, & cõtẽpto ſenioꝝ impio, ad
nr̃m ordinẽ ueniũt? Ad qđ qdem breuis
rñſio: ſed ꝑiculoſa. Vereor nanqꝫ diſpli
cere qbuſdã qđ dicturus ſum. Cæteꝝ
mihi magis uerẽdũ puto ne tacẽdo ueri
pſal. 31. b tatẽ: illũ uerſiculũ nõ ueraciter cãtẽ: Iuſti
tiã tuã nõ abſcõdi in corde meo: ỽitatẽ
tuam & ſalutare tuũ dixi. Hac ergo rõ-
ne illos ſuſcipimus: qm̃ nõ putamus eſſe
malũ, ſi uota labioꝝ ſuoꝝ q̃ in locis ſuis
potuerũt qdẽ ꝓmittere, ſed neq̃qꝫ ꝑſol-
uere, deo q ubiqꝫ eſt, ubicunqꝫ poterũt
reddãt, & ſolius ruptæ ſtabilitatis dam
na, reliquoꝝ rl'arium p̃ceptoꝝ integra
obſeruatione cõpẽſent. Si cui diſplicet
hoc, & murmurat aduerſus hoĩem quæ
rentẽ ſalutẽ ſuã: rñdebit pro eo ſalutis au
Mat. 20. b thor: Nõne oculus tuus neqꝫ eſt: qa ille
bonus? O qſqs es q ſaluti inuides alienę:
parcito uel tuæ. An neſcis quod inuidia
diaboli intrauit mors in orbẽ terrarum?
Attẽde itaqꝫ tibi. Si enim ubi inuidia, ibi
mors: ꝓfecto nõ potes ſil'r & inuidere et
uiuere. Quid moleſtus es frĩ tuo qm̃ ſa-
tagit queadmodũ q̃ ꝓceſſerunt de la-
bijs ſuis, nõ faciat irita? Si q̃rat hõ q̃uo
& ubi ꝑſoluat qđ pollicitus eſt deo: qd
tu ꝑdis? Fortaſſis ſi aliquãtæ pecunię tu
eũ debitorẽ teneres: circuire cogeres ma
re & aridã donec uſqꝫ ad nouiſſimũ q̃-
drãtẽ debitũ redderet uniuerſum. Quid
igr̃ meruit de te deus tuus qm̃ nõ uis ut
& ipſe à ſuo qđ ſuum eſt debitore reci-
piat? Immo uni inuidẽs, duos tibi reddis
infenſos: dũ & dñm ſerui obſequio: &
dñi grã ſeruũ fraudare conaris. Tu qr̃ il
lũ potius non imitaris: & ipſe uidelicet
ꝑſoluendo qđ debes? Putas'ne & tuum
nõ reqret̃ debitũ? An potius ꝑꝑ hoc ma
gis iritas impie deum: qa dicis in corde
tuo, nõ reqret? Quid inqs? Oẽs ergo dã
nas q ſil'r nõ faciũt? Nõ. Sed audi qd &
de ipſis ſentiã: & noli fruſtra calũniari.
Quid me uis odioſum facere multis mi
lib. ſctõꝝ q ſub nr̃a ꝓfeſſione nõ nr̃o cõ
uerſantes more: tñ aut ſanctè uiuũt: aut
btẽ defuncti ſunt? Nũ ignoro ꝙ relique *3. Re. 18. d*
rit ſibi deus ſeptẽ milia uiroꝝ q nõ cur *Rom. 11. a*
uauerũt genua ſua añ Baal? Audi ergo
æmule: calũniator auſculta. Dixi cur de
alijs monaſterijs ad nr̃a uenientes, reci-
piendos cẽſuerim. Nunqd nõ ueniẽtes
dãnaui? Excuſo illos: nõ iſtos accuſo. So
li ſunt iuidi: quos excuſare nec uolo nec
ualeo. Quib. exceptis, ſiqs cæteroꝝ ad
rl'æ cupiat trãſire puritatẽ: ſed ꝑꝑ ſcanda
lũ nõ audeat: aut certè ẽt ob certã cor-
poris infirmitatẽ: puto qa nõ peccat: dũ
tñ in ſuo ſtudeat loco ſobriè & iuſtè &
pie cõuerſari. Nã ſiqua ex more mona-
ſterij minus forte diſtrictè quam rl'a cõ
ſtituiſſe ur̃, obſeruare cõpellit̃: excuſabit
hoc forſitan, aut illa charitas q̃ cunctat̃ *1. Pet. 4. d*
migrare ad melius ꝑꝑ ſcãdalũ, iuxta il-
lud: Charitas opit multitudinẽ pctõꝝ:
aut illa humilitas quæ proprię conſcius
infirmitatis ſe reputat imperfectum.
Siquidem & de ipſa ſcriptum eſt: Deus
humilibus dat gratiam. Multa qui- *Iaco. 4. b*
dem tibi locutus ſum chariſſime, cum
multis opus non habeas: quippe cui ſit
& ingenium uelox ad intelligendum
quod dicitur: & uoluntas agilis ad eli
gendum quod utiliter ſuadetur. Sed
licet ſpecialiter quidem ad te: non ta-
men tam multa propter te ſcribenda
putaui. Hæc itaque: quibus deus pro-
uidit fore neceſſaria. Te autem ut meũ
iam olim familiariſſimum paucis &
cum omni fiducia moneo ne iam diu-
tius animas deſiderantium te: in tuæ
quidem animæ horrendum periculum,
tui expectatione ſuſpendas. En tua
eorúmque (ni fallor) qui tecum ſunt,
& mors & uita in manu tua eſt. Ar-
bitramur enim quicquid feceris tu aut
uolueris: illos eſſe facturos. Alioquin a-

perte denũcia illis,quia iuxta oĩum ab-
batum nr̃orꝫ non contemnendã ſnĩam
Exe. 18.g q̃ merito proceſſit in uos: qui redierint
uiuent,qui renuerint morientur.

Ad Brunonem Colonienſem electum.

Epiſtola 8.

Væris à me cõſilium uir illuſtris
q Bruno:an uolentib.te ꝓmoue-
re ad ep̃atum acquieſcere de-
beas. Quis hoc mortaliũ diffinire p̃ſu-
mat? Deus forſitã uocat:qs audeat diſ-
ſuadere? Forte nõ uocat:qs appropin-
q̃re cõſulat? Vtrũ ꝟò uocatio dei ſit, an
non ſit:quis ſcire poſſit excepto ſp̃ũ qui
ſcrutatur ẽt alta dei:uel ſi cui forte reue-
lauerit ipſe? Magis quoq; dubiũ reddit
cõſilium illa in lr̃is tuis humilis ſed terri
bilis cõfeſſio,qua uitam tuam tam gra-
uiter & ut credo nõ niſi ueraciter accu-
ſas. Nec.n.negãdũ eſt huiuſcemodi uitã
eſſe indignã tã ſacri dignitate miniſterij.
Sed rurſum non immerito è regione ti-
mes(nã & nos idipſum metuimus)ſi ob
malũ cõſciæ de commiſſo ſciæ talento
nõ facis lucrũ:niſi q̃d alio forte negociã
di gñe etſi minus copioſè,minus tñ ꝑicu
loſè fructificare ualeres. Horreo fateor:
ſic.n.tibi ut mihi loq debeo q̃d ſentio.
Horreo,inq̃,cõſiderãs unũ quo uocaris:
p̃ſertim cũ nullũ intercurrerit pnĩę tp̃s,
per quod utcunq; huiuſcemodi ꝑiculo-
ſiſſimus trãſitus fiat. Et q̃dem rectus or
do req̃rit ut prius ꝓpriã,deinde alienas
curare ſtudeas cõſcias. Primus quippe
pietatis gradus eſt de quo ſcriptum eſt.
Eccl. 30.d Miſerere aĩæ tuæ placens deo. Ex hoc
aũt ad miſerãdũ ꝓximũ, recto iam tra-
mite charitas ordinata ꝓcedit: quippe
quẽ ad ſui q̃ſq; mẽſurã amare præcipit.
Q̃d ſi in hũc modũ quo te hactenus ip-
ſe amaſti,& tibi cõmittendos amaturus
es:malo ego q̃dem tibi nõ cõmitti quã
ſic diligi. Si aũt prius te diligere didiciſ-
ſes:& me forſitã ſcires amare. Sed q̃d ſi
ſuã deus acceleret tibi gr̃am, & multi-
plicet miſericordiam:& ſit ad reſtituen
dam innocẽtiã efficacior uelox clemen
Pſal. 31.a tia quã diuturna pnĩa? Btũs ſiq̃dem,cui
nõ imputabit dñs pc̃tm̃. Nã quis accu-
ſabit aduerſus electũ dei? Si deus iuſtifi-
ficat:qs eſt q cõdemnet? Hoc ſalutis cõ Luc.23.f
pẽdiũ ſc̃tũs ille latro cõſecutus eſt: uno
eodemq; die ſil' &'cõfeſſus latrocinia,
& introductus in gloriã:breui quodam
cõtẽtus põte crucis ad trãſigendũ de re
gione diſſimilitudinis in terrã uiuentiũ,
& de luto fęcis in paradiſum uolupta-
tis. Hoc ſubitũ pietatis remediũ ꝑcepit
felix illa peccatrix:cũ repẽte ubi ſupabũ Luc.7.f
dauerãt delicta,abundare cœpit et gr̃a.
Abſq; multo pnĩæ labore dimiſſa ſunt
ei pc̃tã multa,qm̃ dilexit multum: & in
breui meruit charitatis accipe latitudi-
nẽ:q̃(ut ſcriptũ eſt)cooperit multitudi- 1.Pet.4.b
nẽ pc̃tõrꝫ. Hoc & ille paralyticus in euã Mat.9.a
gelio duplex atq; celerrimũ potentiſſi-
mæ bonitatis p̃ſenſit bñficiũ,prius mẽ-
te quam carne curatus. Sed aliud eſt ce
lerẽ adipiſci ueniã pc̃tõrꝫ:& aliud de ip
ſis ſcelerib.ad infulas mox prouehi di- Ibidem
gnitatum. Video tñ Matthęũ de telonio
ad ap̃latus culmẽ aſſumptum, ſed hoc
me rurſum cõturbat,q̃d nõ prius audie
rit cũ cæteris coap̃lis ſuis: Ite in orbem Mar. 16.d
uniuerſum,prædicate euangeliũ oĩ crea
turæ,quam egerit pnĩam, multo tp̃e ac
labore ſequendo dñm quocũq; iret,per
manẽs cum eo in tentationib.ſuis. Sed
& ſi occurrat de Ambroſio qꝫ de tribu-
nalib.ad ſacerdotium raptus fuerit, nõ
me ualde confortat,cum à puero mun-
dam in mundo duxerit uitam,& ſic etiã
fuga & latebris multiſq; diſſimulatio-
num modis declinare conatus ſit. Si de
Saulo quoq; factus repente Paulus, re-
pente uas electionis,repente doctor gẽ
tium,in exemplum adducitur,hoc exẽ-
pli euacuat ſimilitudinem, quod ille iõ
miſericordiam conſecutus ſit,quia igno
rans ipſo teſte peccauit,manens in icre
dulitate. Quanq; ſi tale quippiam q̃nq;
bene & utiliter factum fuiſſe agnoſcit, 1.Tim.1.c
de quo dici ueraciter poſſit: Hæc eſt mu pſal. 76.c
tatio dexterę excelſi,non tam exemplũ
quam miraculũ afferre debeat. Hæc in-
terim à me ad id quod quæritis ſuſpen-
ſiuè rñſa ſufficiant. Neque.n.poſſum unũ
certus nõ ſum,certam ꝓferre ſnĩam. Sic

contingere debet quærenti rem ubi non
ſit. Sermo à ꝓpheta,conſilium à ſapien
te quærendum eſt. Nunquid.n.de luto
lympidũ q̃ppiã haurire poteſtis? Vnũ
tñ eſt quod amico abſq; periculo,& ne
quaq̃; ſine fructu impendere poſſumus,
nr̃æ uidelicet pro hac re orõnis ad deũ
qualecunq; ſuffragium. Deo ergo relin
quentes ſui quod ignoramus ſecretum
conſilij,ip̃m ſupplici deuotione & deuo
ta ſupplicatione precamur ut in uob̃ &
de uob̃ operetur quod & ſe deceat: &
uob̃ expediat. Habetis autẽ dñm Nor-
bertum:quem melius præſentem p̃ſens
de talibus interrogare poteſtis. Nam tã
to uir ille in diuinis aperiẽdis myſterijs
nobis promptior:quanto & deo ꝓpior
eſſe cognoſcitur.

Ad eundem iam archiepiſcopum Colonienſem,

Epiſtola 9.

Ignationis ur̃æ ſuſcepi ſcripta
d deuotus,& ad iniuncta ſolicitus
fui:& ſi profui,uos probabitis.
Sed de hoc ſatis. Porrò in eadem chari-
tate audeo quæ ſequunt̃. Si cunctos qui
uocantur ad miniſterium, conſtat eligi
& ad regnum,profecto ſecurus eſt Co
lonienſis archiep̃s. Quod ſi ẽt & Saulẽ
in regno,& Iudam in ſacerdotio legitur
elegiſſe non alius quam ipſe deus:& nõ
1. Cor. 1.d põt ſolui ſcriptura q̃ hoc aſſerit, timeat
neceſſe eſt & Colonienſis archiep̃s. Si
uerò(quod uerum eſt) & illa ſnĩa hodie
quoq; uiget,quia non multos nobiles,
nõ multos potentes, non multos ſapiẽ
Eccl. 32.a tes elegit deus, nunquid non triplicem
quoq; hẽt timendi cãm Colonienſis ar
chiep̃s? Curemus ergo in alto poſiti, nõ
Eccl.3.c altum ſapere,ſed timere,ſed humilibus
conſentire. Principem,inquit,te conſti-
tuerint:eſto in illis tanq; unus ex illis. Et
iterꝫ: Quanto maior es:tanto humilia
re in oĩb. Sapiens eſt qui hoc conſulit:
quippe haud ſecus ſentiens ab ipſa ſa-
Luc.9.f pĩa quę ait: Qui maior eſt ur̃m,fiat ſicut
Sap.6.a minor. Alioq̃n iudicium durꝫ his qui p̃-
ſunt,timeat ptãs. Seruus quoque ſciens
uoluntatem dñi ſui,& nõ faciens digna,
uapulabit multis. Timeat qui cognouit
lr̃aturam. Timeat nobilis,quia iudex o-
mnium non eſt acceptor peſonarꝫ. Iſte
profecto neceſſarij timoris funiculus tri
plex,difficile rũptor. Durus ne uideor
quia non blandior, quod metum incu-
tio,quod amico cupio initiũ ſapĩæ? Sic
mihi contingat ſꝑ beare amicos.i.terrẽ
do ſalubriter,non adulando fallaciter.
Ad illud me prouocat qui dicit. Beatus Prou. 28.c
hõ qui ſemper eſt pauidus. Ab hoc re- Eſa.3.b
uocat qui ait: Popule meus, qui te beati
ficant,in errorem inducunt.

Ad eundem, *Epiſtola 10.*

Orrendum punire nephas etſi
h duplici rõne incumbat uob̃, tũ
pro debito uidelicet officij,tum
quia & ap̃lica iniungit authoritas, pu-
to tñ quod non ſuperuacua in re tanta,
ẽt amici commonitio accedit. Hoc aũt
eſt quod amicum & pr̃m cupimus eſſe
admonitum,ut hæc ipſa ultio quæ faciẽ
da eſt, eo quoq; zelo quo facienda eſt
fiat,quatenus non ſolum præſens faci-
nus mulctatum eſſe uideatur,ſed ẽt à ſi-
mili temeritate audiens omnis maligni
tas compeſcatur.

Ad Cartuſienſes, & Guigoni priori.

Epiſtola 11.

Nter patres reuerendiſſimis, et
i inter amicos chariſſimis Guigo
ni priori Cartuenſi: cæteriſque
ſanctis qui cum eo ſunt, F.B. de Clara-
ualle ſalutem æternam. Sanctitatis ur̃ę
literas tam lætus accepi, quam auidus
& olim deſideraueram. Legi eas, & q̃s
uoluebam in ore literas, ſcintillas ſen-
tiebam in pectore,quibus & concaluit
cor meũ intra me tanquam ex illo igne
quem dominus miſit in terram. O quã-
tus in illis meditationibus exardeſcit
ignis,è quibus huiuſcemodi euolant ſci
tillæ? Veſtra illa ſuccenſa & ſuccendens
ſalutatio ſic mihi(ut uerum fateor)acce
pta fuit & eſt:quaſi non ab homine,ſed
certiſſimè ab illo qui mandat ſalutes. Ia

cob,deſcēdere uideret. Nō me ſanè ar-
bitror ſalutatū in uia, nō in tranſitu: nō
ueluti ex occaſione,ut aſſolet,cōſuetudi
nis,ſed planè ex uiſcerib.ut ſentio, chari
tatis ꝓdijt hæc tā grata &inopinata bñ
dictio.Bñdicti uos à dño qui me in bñ
dictionibus dulcedinis tātæ ꝓuenire cu
raſtis,ut dareř puero ueſtro uobis pri-
mū ſcribētibus:fiducia reſcribendi,ſcri-
bere qdem ad uos iam pridē geſtienti,
ſed nō ꝓſumenti.Verebar nimiꝶ ſctām
quam in dño hētis importunis ſcriptita
tionibus infeſtare qetem, iuge illud ue-
ſtrū ſacrūq; ſilētium à ſclo,ſuſurriū cum
deo,uel ad modicū interrūpere, nřaq;
ingerere auribus ſecretis penitus occu-
patis ſupernis eulogijs.Timebam oīno
moleſtus fieri uel Moyſi in monte, uel
Heliæ in deſerto,aut certe excubanti in
tēplo Samueli,ſi diuinis intētiſſimos cō
fabulationib.aliq̃tenus auocare tentaſ-
1.Re.3.b ſem.Clamat Samuel:Loquere dñe,qa
audit ſeruus tuus, & ego me audiri ꝓſu-
merem?Timebam,inq̃,ne ſi & Dauid
elonganti ſe & fugiēti manētiq; in ſoli-
tudine,importunus inſiſterē,indignans
Pſal. 84.b excuſaret & diceret:Sine me, nō audio
te modo,audiā potiꝰ qđ dulcius auſcul
to. Audiā qd loq̃tur in me dñs deus,qm̄
loqueř pacē in plebē ſuā,&ſup ſanctos
ſuos,& in eos q conuertunř ad cor. Aut
Pſal. 118.d certe illud: Declinate à me maligni,&
ſcrutabor mādata dei mei. Quid.n.?Ego
ne tam temerarius eſſem,ut inter ſponſi
brachia ſuauiter qeſcētem auderē ſuſci-
tare dilectā quouſq; uellet ipſa? Pūtarē
illico auditurꝶ me ab illa.Noli mihi mo
Cant. 2. c leſtus eſſe.Ego dilecto meo,& dilectus
meus mihi,q paſciř inter lilia. Verꝶ qđ
nō audeo ego,audet charitas,&cum oī
fiducia pulſat ad oſtiū amici,neq̃q̃ pu-
tans pati ſe debere repulſam,q̃ amicitia
rū mřem ſe nouit,nec uereř uřm etſi gra
tiſſimū pauliſper inqetare otiū, ꝓp ſuū
negociū.Ipſa profecto, ipſa cū uult facit
uos excedere deo.Ipſa & cū uoluit fecit
ſobrios nob̄,adeo ut minimè duceretis
indignū,me nō modo ſuſtinere loquen
tē,ſed tacentē inſup benigne ꝓuocare.

Amplector benignitatē, dignationē ad
miror,laudo & ueneror puritatē, q̃ de
nřis ꝓfectibus quos putatis, tāta ī dño
exultatione gloriamini. Glorior et ego
plurimū tāto teſtimonio, et ſeruoꝶ dei
tā grata quā gratuita admodū familia
ritate delector.Hæc iā gloria mea, hoc
gaudiū meū,hæ deliciæ cordis mei, qđ
nō fruſtra leuauerim oculos meos ī mō
tes,uñ quippe iā nō mediocre uenit au-
xiliū mihi.Hi iā nob̄ ſtillarūt mōtes dul
cedinē,et adhuc ſpero qa ſtillabunt q̊-
uſque ualles nřæ abūdabūt frumento.
Feſtiuus.n.erit mihi dies ille ducendus,
et memoriale ſempiternum,in quo uirꝶ
illū uidere ac ſuſcipe merui, ꝑ quem fa-
ctū eſt ut in cordib.uřis ego reciper. Et
qdem iā añ recepatis,ut apparet in lřis
uřis,ſed nūc arctius ut cōperi et familia
rius cū ille uobis retulit de me q̃dā,quæ
etſi nō ꝓbauerit,putauit tñ.Fidelis qp-
pe & religioſus,abſit ut alr̄ loqueretur
quā credidit.En reuera in me expior qđ
ait ſaluator: Qui recipit iuſtū in noīe iu- Matt.10.d
ſti,mercedē iuſti accipiet. Mercedē qp-
pe iuſti dixerim qđ iuſtus reputor, non
ob aliud niſi quod iuſtum recepi. Nā ſi
qua ſupaddita ſunt,ea iuſtus nō tā ex ue
ritate rei quā ex puritate ſui locutus eſt.
Audiſtis,credidiſtis, exultaſtis, ſcripſi-
ſtis,& me nō parꝶ lætificaſtis,non ſolū
qđ aliquē locū gřæ, & locū nō medio-
crē apud uřam merui ſanctitatē, ſed &
ꝙ nob̄ uřoꝶ nō parua ex parte puritas
aīoꝶ innotuit.Paucis pro certo aperui-
ſtis cuius ſpūs eſtis.Gaudeo ꝓinde mi-
hi,gaudeo & uob̄,meæ utilitati,& uřæ
ſynceritati.Illa ſiqdem uera & ſyncera
eſt charitas, & oīno de corde puro &
conſcia bona & fide non ficta iudican-
da procedere,qua proximi bonum ęq;
ut nřm diligimus. Nam qui magis aut
certè ſolum diligit ſuum,conuinciř non
caſtè diligere bonum, quod utique ꝓp
ſe diligit,non ꝓp ipſum.Et hic talis non
pōt obedire prophetæ,qui ait:Confite-
mini dño qm̄ bonus. Confitetur qui-
dem quia fortaſſis bonus eſt ſibi, non
aūt qm̄ bonus eſt in ſe.Quapropter no Pſal.117.d

uerit īſe dirigi illud ab eodē ꝓpheta op
Pſal. 48.d probriū.Confitebiř tibi cū bñfeceris ei.
Eſt qui confitetur dño qm̄ potens eſt.et
eſt qui confitetur qm̄ ſibi bonus eſt. Et
item qui confitetur qm̄ ſimplr̄ bonus ē.
Primus ſeruus eſt &timet ſibi:ſcđs mer
cenarius eſt,&cupit ſibi:tertius filius,et
defert patri.Itaq; & qui timet,& q cu-
pit,uterq; pro ſe agunt.Sola quæ ī filio
eſt charitas:non q̃rit q̃ ſua ſunt. Quam-
Pſal. 18.a obrē puto de illa dictū. Lex dñi imma-
culata,cōuertens aīas:qđ ſola uidelicet
ſit quæ ab amore ſui & mundi auertere
poſſit animum,&in deū dirigere.Nec ti
mor qppe nec amor priuatus conuertit
animam. Mutat interdum uultum uel
actum:affectum nūq̃.Facit qdē ēt ſeruꝰ
nōnunq̃ opus dei:ſed qa nō ſpōte, ī ſua
adhuc duritia permanere conuinciř.Fa-
cit & mercenarius:ſed quia non gratis,
ꝓpria trahi cupiditate cognoſciř. Por-
rò ubi proprietas:ibi ſingularitas. Vbi
aūt ſingularitas:ibi angulus. Vbi uerò
angulus:ibi ſine dubio ſordes ſiue rubi-
go. Sit itaq; ſeruo ſua lex timor ipſe quo
cōſtringitur: ſit mercenario ſua cupidi-
tas:q̃ & ipſe arctař:qñ ab ipſa tentatur
abſtractus & illectus. Sed harum nulla
aut ſine macula eſt,aut aīas conuertere
pōt.Charitas ỽò cōuertit aīas: q̃s facit
& uolūtarias.Porrò in eo eā dixerim im
maculatā:ꝙ nil ſibi de ſuo retinere con-
ſueuit.Cui nēpe de ꝓprio nihil eſt:totū
profecto qđ hēt,dei eſt. Qđ aūt dei eſt:
immundum eſſe nō pōt. Lex ergo dñi
immaculata,charitas eſt,q̃ non qđ ſibi
utile eſt q̃rit,ſed quod multis. Lex autē
dñi dř ſiue qđ ipſe ex ea uiuat,ſiue ꝙ eā
nullus niſi eius dono poſſideat. Nec ab
ſurdum uideař qđ dixi ēt deū uiuere ex
lege:cū nō alia dixerim quā charitate.
Quid uerò in ſumma & btā illa trinita-
te ſummam & ineffabilē illam cōſeruat
unitatem niſi charitas? Lex eſt ergo, &
lex dñi charitas,quæ trinitatē in unitate
quodammodo cohibet: &colligat ī uin
culo pacis.Nemo tñ me exiſtimet cha-
ritatē hic accipe qualitatē uel aliqđ ac-
cidēs:alioqn in deo dicerē (qđ abſit) eſſe

aliqd qđ deus nō eſt:ſed ſubſtantiā illā
diuinam:qđ utiq; nec nouū nec inſolitū
eſt:dicente Ioan.Deus charitas eſt. Dř
ergo recte charitas & deus, & dei do- 1. Ioā.4.c
nū.Itaq; charitas dat charitatē: ſubſtan
tia accidētalē.Vbi dantē ſignat: nomen
eſt ſubſtātiæ.Vbi donū,qualitatis.Hæc
eſt lex æterna: creatrix & gubernatrix
uniuerſitatis.Siqdē in pōdere, & mēſu-
ra,& numero ꝑ eā facta ſunt uniuerſa,et
nihil ſine lege relinqtur,cū ipſa quoque
lex oīum ſine lege nō ſit, nō tñ alia quā
ſeipſa,q̃ & ſeipſam etſi nō creauit,regit
tñ.Cæterꝶ ſeruus &mercenarius hñt le
gem non à dño,ſed quā ipſi ſibi fecerūt,
ille deū nō amādo,iſte plus aliud aman
do.Hñt,inq̃,legē non dñi,ſed ſuā,illi tñ
q̃ dñi eſt ſubiectam.Et qdem ſuam ſibi
qſq; legē facere potuerūt,nō tñ eā incō
mutabili ęternę legis ordini ſubducere
potuerūt. Tūc aūt dixerim quenq; ſi-
bi ſuam feciſſe legem, qñ communi &
æternæ legi propriam prætulit uolunta
tem,peruerſe utiq; uolens ſuum imita-
ri creatorem,ut ſicut ipſe ſibi lex, ſuiq;
iuris eſt,ita is quoq; ſeipſum regeret, &
legem ſibi ſuam faceret uolūtatem, gra
ue utiq; & importabile iugum ſuper o-
mnes filios Adam, heu inclinans & in-
curuans ceruices nřas,adeo ut uita nřa
inferno appropinquauerit. Infelix ego Rom. 7.d
hō, quis me liberabit de corpe mortis
huius? Quo utiq; ſic premor, ut niſi qa
dñs adiuuit me,paulominus habitaſſet Iob.7.d
in inferno aīa mea. Sub hoc onere graua
tus gemebat qui dicebat: Qř poſuiſti
me contrarium tibi, & factus ſum mihi
metipſi grauis? Vbi dixit, factus ſum mi
himetipſi grauis,oñdit ꝙ lex ipſe ſibi eſ
ſet,nec alius hoc quam ipſe ſibi feciſſet.
Qđ aūt deo loquens præmiſit, poſuiſti
me contrarium tibi, dei ſe tñ non effu-
giſſe legem indicauit. Hoc quippe ad
æternam iuſtamq; legem dei pertinuit,
ut qui à deo noluit ſuauiter regi,pœnali-
ter à ſeipſo regeretur, qui que ſponte iu-
gū ſuaue & onus leue charitatis abie-
cit,propriæ uoluntatis onus importabi
le pateretur inuitus. Miro itaque modo

æterna lex fugitiuũ ſuũ,& poſuit ſibi cõ
trariũ & retinuit ſubiectũ, dũ uidelicet
nec iuſtitiæ pro meritis legẽ euaſit, nec
tñ cũ deo in ſua luce,in ſua reqe, in ſua
gloria remanſit,ſubiectus ptãti, & ſub-
Ibidem motus felicitati. Dñe deus meus cur nõ
tollis pctm̃ meũ, & qr̃ non aufers iniq-
tatẽ meã,ut abiecta graui ſarcina ꝓpriȩ
uolũtatis,ſub leui onere charitatis reſpi
rẽ,nec iã ſeruili timor̃ coercear,nec mer
cenaria cupiditate illiciar, ſed agar ſpũ
tuo,ſpũ libertatis,quo aguntur filij tui,
q teſtimonium reddat ſpũi meo qđ &
ego ſim unus ex filijs, dũ eadẽ lex mihi
fuerit q̃ & tibi, & ſicut tu es, ita & ipſe
ſim in hoc mũdo? Hi ſiqdem q hoc fa-
Rom. 13.b ciunt qđ ait Apl's: Nemini qcq̃ debea-
tis,niſi ut inuicẽ diligatis, ꝓculdubio ſi-
cut deus eſt,& ipſi ſunt ĩ hoc mũdo,nec
ſerui aut mercenarij ſunt,ſed filij. Itaque
nec filij ſunt ſine lege, niſi forte aliqs al'r
ſentiat pp hoc qđ ſcriptũ eſt: Iuſtis non
1.Tim.1.b eſt lex poſita. Sed ſciẽdũ eſt qđ alia lex
eſt ꝓmulgata a ſpũ ſeruitutis in timore,
alia a ſpũ libertatis data in ſuauitate.
Nec ſub illa cogunt̃ eſſe filij,nec ſine iſta
patiunt̃. Vis audire qa iuſtis non eſt lex
Rom.8.c poſita? Nõ accepiſtis(inqt) ſpm̃ ſeruitu
tis iterũ in timore. Vis audire quod tñ ſi
ne lege charitatis non ſint? Sed accepi-
ſtis(ait) ſpm̃ adoptionis filiorũ. Deniq̃
audi iuſtũ utrũq̃ de ſe fatẽtẽ, & q̄ nõ ſit
ſub lege,nec tñ ſit ſine lege: Factus ſum
(inqt) his q ſub lege erant, q̃ſi ſub lege eſ
2. Cor.9.c ſem,cũ ipſe nõ eſſem ſub lege. His q ſine
lege erãt,tanq̃ ſine lege eſſem, cum ſine
lege dei nõ eſſem,ſed in lege eſſem xpi.
Vñ apte nõ dr̃: Iuſti nõ hñt legẽ, aut iu-
ſti ſunt ſine lege,ſed iuſtis nõ eſt lex po-
ſita,hoc eſt nõ tanq̃ iuitis impoſita,ſed
uolũtarijs eo libal'r data, quo ſuauiter
Mat. 11.d inſpirata. Vñ & pulchre dñs: Tollite,
ait,iugũ meũ ſup uos. Ac ſi diceret: Nõ
impono inuitis,ſed uos tollite ſi uultis.
Aliogn nõ reqem ſed laborẽ inuenietis
aĩabus ũris. Bona itaq̃ lex charitas &
ſuauis,q̃ nõ ſolũ leuiter ſuauiterq̃ porta
tur,ſed ẽt ſeruorũ & mercenariorũ leges
portabiles ac leues reddit, quas utique

non deſtruit,ſed facit ut impleant̃,dicẽ-
te dño, Non ueni legẽ ſoluere, ſed adim Matth.5.b
plere. Illã temperat,iſtã ordinat,utrãq̃
leuigat. Nunq̃ erit charitas ſine timore,
ſed caſto,nunq̃ ſine cupiditate,ſed ordi
nata. Implet ergo charitas legẽ ſerui,cũ
infundit deuotionẽ,implet & mercena
rij,cũ ordinat cupiditatẽ. Porrò timori
ꝑmiſta deuotio ipm nõ annullat,ſed ca
ſtificat. Pœna tm̃ tollit̃, ſine q̃ eſſe non
potuit dũ fuit ſeruilis, & timor manet ĩ
ſcl'm ſcl'i caſtus & filialis. Nã q̄ legitur,
Perfecta charitas foras mittit timorẽ, Pſal. 18.a
pœna intelligenda eſt q̃ ſeruili (ut dixi- 1. Ioã.4.d
mus) nunq̃ deeſt timori, illo.ſ. gñe locu
tionis quo ſæpe cã ponit̃ ꝓ effectu. De-
inde cupiditas tunc recte a ſupueniente
charitate,ordinatur cum mala qdẽ pe-
nitus reſpuunt̃,bonis uerò meliora p̃fe-
runt̃,nec bona niſi pp meliora appetun
tur. Qđ cũ plene p dei grãm aſſecutum
fuerit,diliget̃ corpus & uniuerſa corpis
bona tm̃ pp aĩam,aĩa pp deum,deus au
tem pp ſeipſum. Veruntñ quia carnales
ſumus, & de carnis concupiſcentia na-
ſcimur, neceſſe eſt cupiditas uel amor
noſter a carne incipiat, quæ ſi recto or-
dine dirigitur,quibuſdam ſuis gradibus
duce gratia proficiens, ſpiritu tandem
conſummabitur, quia non prius qđ ſpi-
rituale,ſed quod animale,deinde quod
ſpirituale. Et prius neceſſe eſt portemus 1.Cor.15.e
imaginem terreſtris,deinde cœleſtis. In
primis ergo diligit ſeipſum homo pro-
pter ſe. Caro quippe eſt, & nil ſapere ua
let præter ſe. Cumq̃ ſe uidet per ſe non
poſſe ſubſiſtere,deum ſibi quaſi neceſſa
rium incipit per fidem inquirere & dili
gere. Diligit itaque in ſcđo gradu deũ,
ſed propter ſe,non propter ipſum. At ue
rò cum ipſum cœperit occaſione ꝓpriæ
neceſſitatis colere & frequentare cogitã
do,legendo,orando obediendo,q̃dam
huiuſcemodi familiaritate paulatim ſen
ſimq̃ deus innoteſcit, conſequenter &
dulceſcit, & ſic guſtato quam ſuauis
eſt dominus,tranſit ad tertium gradum
ut diligat deum non iam propter ſe, ſed
propter ipſum. Sanè in hoc gradu ſta-
tur, &

tur, & neſcio ſi a quoq̃ hoĩum quartus
in hac uita perfectè apprehenditur, ut
ſe.ſ.hõ diligat tm̃ pp deũ. Aſſerant hoc
ſiqui experti ſunt, mihi,fateor, impoſ'e
ur̃. Erit autẽ proculdubio cũ introduct⁹
fuerit ſeruus bonus & fidelis in gaudiũ
dñi ſui, & inebriatus ab ubertate dom⁹
dei. Quaſi.n.ebrius miro quodam mo-
do oblitus ſui, & a ſe penitus uelut defi-
ciens totus perget in deum,et deinceps
Pſal.70.a adhȩrens ei unus ſpũs erit. Arbitror hoc
prophetam ſenſiſſe cum diceret: Introi-
bo in potentias dñi, dñe memorabor
iuſtitiæ tuæ ſolius. Sciebat profecto cũ
introiret in ſpũales potentias dñi, exu-
tum ſe iri uniuerſis infirmitatib⁹ carnis,
ut iam nil de carne hr̃et cogitare,ſed to
tus in ſpiritu memoraretur iuſtitiæ dei
ſolius. Tunc pro certo ſingula Xp̃i mẽ-
bra dicere poterunt de ſe, quod Paulus
aiebat de capite: Et ſi cognouimus ſecũ
2. Cor.5.d dum carnem Xp̃m, ſed nunc iam non
nouimus. Nemo ibi ſe cognoſcit ſcđ'm
carnem,quia caro & ſanguis regnũ dei
1.Cor.15.f non poſſidebunt. Non q̄ carnis ſubſtã-
tia illic futura non ſit,ſed q̄ carnalis oĩs
neceſſitudo ſit defutura, carniſq̃ amor
amore ſpũs abſorbendus, & infirmæ q̃
nunc ſunt humanæ affectiones, in diui-
nas quaſdam potentias hẽant cõmuta-
ri. Tunc ſagena charitatis, quȩ nunc tra
cta per hoc mare magnum et ſpatioſum
ex omni gñe piſcium congregare nõ de
ſinit,cum perducta ad littus fuerit, ma-
los foras mittens,bonos ſolũmodo reti
nebit. Siquidem ĩ hac uita ex omni gñe
piſcium intra ſinu ſuæ latitudinis,chari-
tatis rete concludit, ubi ſe pro tpe oĩb⁹
conformans,omniumq̃ in ſe ſiue aduer
ſa ſiue proſpera traijciens,ac ſua quodã
modo faciens,non ſolum gaudere cum
gaudentib. ſed etiam flere cum flentib⁹
cũſueuit. Sed cum peruenerit ad littus,
uelut malos piſces omne qđ triſte pati
tur foras mittens,ſola quæ placere & iu
cunda eſſe poterunt,retinebit. Nunqd
.n.tunc(uerbi grã) Paulus aut infirmabi
tur cum infirmis,aut uretur pro ſcanda-
lizatis,ubi ſcandala & infirmitas ꝓcul

erunt? Aut certe lugebit eos qui añ non
egerunt pñiam,ubi certum eſt ſic nemi-
nẽ ſanè fore qui pœniteat, qũo qui pec-
cet non erit? Abſit aũt ut uel eos q igni
bus æternis cum diabolo et angelis eius
deputandi ſunt,plangat & defleat ĩ illa
ciuitate,quam fluminis impetus lætifi-
cat, cuius diligit dñs portas ſuper oĩa
tabernacula Iacob,quod uidelicet in ta
bernaculis etſi qñq̃ gaudetur de uicto
ria,laboratur tñ in pugna, & plerũque
periclitatur de uita,in illa aũt patria nul
la prorſus admittatur aduerſitas ſiue tri
ſtitia,quemadmodum de illa canit̃: Si-
cut lætantium oĩum habitatio in te. Et pſal. 86.a
rurſum, Lætitia ſempiterna erit eis. De- Eſa. 61.c
niq̃ qũo miſericordiȩ recordabitur,ubi
memorabitur iuſtitiæ dei ſolius? Proin
de ubi iã non erit miſeriæ locus, aut mi-
ſericordiæ tp̃s,nullius profecto eſſe po-
terit miſerationis affectus. Longum q-
dem adhuc texere ſermonem inſatiabi
li colloquendi ad uos deſiderio pulſor
frẽs mei chariſſimi et deſideratiſſimi,ſed
tria ſunt q̃ finem indicunt. Primũ qdem
quod maxime uereor ne fiam oneroſus
uobis. Scđ'm,quia pudet loquacitatis.
Tertium q̄ domeſticis urgeor curis. In
fine p̃cor miſeremini mei,et ſi exultaſtis
in bonis de me tm̃ auditis,certe quæſo,
compatimini malis. Vidit fortaſſis q uo
bis ea narrauit,aliq̃ parua, & de paruis
grandia æſtimauit. Vr̃a autẽ ſynceritas
facile credidit quod libenter audiuit.
Gratulor quidem de charitate,quæ oĩa
credit: ſed confundor pro ueritate q̃ oĩa
nouit. Volo uos mihi credere đ me ma
gis quam alteri qui tm̃ uidet ĩ facie, Ne-
mo quippe ſcit quæ ſunt in hoĩe, niſi ſpi
ritus hoĩs qui in eo eſt. Dico uob̃ ego q
de me loquor non ex coniectura,ſed ex 1.Cor.2.c
ſnĩa. Non ſum talis qualis putor uel di-
cor: qđ quidem tam ſecurus fateor quã
certus experior: ita ut nil malim ue
ſtris orationibus ſpecial'r ob
tinere, quam ut talis fiã
qualem literæ ue-
ſtrȩ prȩdicant.

Ad eoſdem, in qua ſupplicat ut orent pro ipſo, Epiſtola 12.

Mantiſſimo dño & reuerẽdiſſi
a mo patri Guigoni priori Cartu
ſienſi: & ſanctis fratrib. adhærẽ
tibus ei: F.B. de Claraualle modicũ id
quod eſt. Primũ ꝙ accedens ad partes
illas non adieci peruenire uſq; ad uos ui
dere facies uр̃as, rememorari iniqtates
& neceſſitates meas: & ſi forſitan uob̃
ſatisfacere poſſum: mihi fateor nõ poſ-
ſum. Iraſcor occupationib⁹ meis: qbus
factum eſt non ut neglexerim: ſed ut ne
quiuerim. Hoc frequenter patior, & iõ
frequenter iraſcor: dignus utinã cui oĩs
ſctũs condoleat. Alioquin dupliciter
miſer ſum: ſi nec miſerabilis ſum. Ego ue
rò fraternæ pietati locum in me oñdo,
non meritũ. Miſeremini mei, non qa di
gnus: ſed qm̃ inops & paup ſum ego. Iu
ſtitia meritum quęrit: miſericordia miſe
riam intuetur. Vera miſericordia non iu
dicat, ſed afficit: nõ nititur diſcuſſione,
occaſione contenta. Non.n. expectat̃
rõ, ubi affectio trahit. Lugebat Samuel
Saul, miſerans non deliberans. Fũdebat
1.Re. 15.g lachrymas Dauid filio parricidæ: & ſi
2.Re.18.g non pfuturas: pias tñ. Ita & uos miſere
mini mei: nõ quia merui, ſed quia egeo.
Miſeremini tanq̃; miſericordiam conſe
cuti à dño: ut ſine timore à mũdi tumul
tib. liberati ſeruiatis ei. Felices quos ab
ſcondit in tabernaculo in die maloR, in
umbra alaR ſuaR ſperantes, donec trã
ſeat iniquitas. CæteR ego infelix: paup
& nudus hõ natus ad laborẽ: implumis
auicula penè omni tpe nidulo exulans:
uento expoſita & turbidi: turbatus ſum
& motus ſum ſicut ebrius & oĩs ſciẽtia
mea deuorata eſt. Miſeremini proinde:
& ſi nil meriti, certè ſic affecti.

Ad dominum papam Honorium, Epiſtola 13.

Vmmo põtifici Honorio: fr̃ qui
ſ dam pfeſſioni monachus, con-
uerſatione pctõr: ſeipm̃ quantil
lus eſt. Aiunt apud uos plus ualere pau
peris precem: quàm potentis uultũ. De
qua uр̃a ſingulari dignatione tã ſctã opi
nio facit me dignitatis celſitudinem nõ
uereri quo minus audeam loqui ad uos,
id pſertim quod charitas ſuggerit (de ec
cleſia dico dñe Cathalaunenſi: cuius q̃;-
tum in me eſt nec ualeo nec debeo diſſi
mulare periculum). Videmus nimiR iã
iamq; imminere, ſentimus nos qui uici-
ni ſumus, pacem uidelicet memoratę ec
cleſiæ grauiter mox eſſe turbandam: ſi
electioni illuſtris illius uiri.i. magr̃i Al-
berici: in quam utiq; totus tam clerus
quam ppl's pari uoto & uoce conuene
rant, & conueniunt: uр̃æ pietatis aſſen-
ſum impetrare nequiuerint: De qua re ſi
& nр̃a quæritur aut curatur ſñia: noui-
mus hoiem ſanæ fidei & doctrinæ ha-
ctenus extitiſſe: in diuinis pariter & hu-
manis prudentẽ eſſe: & ſperamus in do
mo dei (ſi tñ ipſe elegit eum) fore uas in
honorem: & utilem futuR nõ ſolum illi,
ſed & oĩ Gallicanæ eccleſiæ. Vр̃æ iam
diſcretionis eſt iudicare an merito flagi
tetur à uobis facienda diſpenſatio: uñ
talis poteſt ſperari recompenſatio.

Ad eundem dominum Honorium papam, Epiſtola 14.

Vmmo põtifici Honorio: F.B.
ſ uocatus abbas Claręuallis ſalũ
tem, & ſiquid põt pctõris oр̃o:
Quanto ad uos timore ſcribam: nouit
ipſe quem timemus in uobis. Sed ut au-
deam, dña charitas facit: qppe quæ im-
perat et uob̃. Pro eccleſia Diuionenſi ro
gatus, ſuſcepi facere precem: ſed qd po
tiſſimum p̃cari debeam, penè dubito.
Nã ſicut tentare aliquid uel p̃ce uel p̃tio
aduerſus iuſtitiam iniquum eſt: ſic p iu-
ſtitia multũ laborare apud iuſtitię ama
torem ſuperfluum. VeR etſi nos quid o-
remus ſicut oportet neſcimus: confidi-
mus tñ quod uр̃a benignitas p̃ſertim in
cã religioſoR ocioſa eſſe non poterit. Et
quidem ſanctitatis uр̃æ prudentia ſolici
taq; diſcuſſio, qd inuẽtura ſit ego neſcio:
ſed hoc dico qđ audiui & frequẽter au
dio, quia uidelicet longo & inconcuſſo
tenore fertur Diuionenſis eccl'ia poſſe-
diſſe ea de quibus aduerſus eam cauſan
tur Lexouienſes: ita ut hi qui vñr anti-
quiores de uicinis, mirentur & indignẽ
tur: nouam abominantes calumniam.

Ad Haimericum cancellarium, unde ſupra. Epiſtola 15.

Iro illuſtri dño Haimerico apl'i
u cæ ſedis cancellario B. de Cla-
raualle, quę retro ſunt obliuiſci:
& ad ea quæ añ ſunt, apl'm ſequi. Non
latet amicos nр̃os quod me familiari af
fectu diligitis, & tantæ mihi felicitatis
fructum inuident, ſi ſolus hр̃e uoluero.
Monachi Diuionenſes ob antiq; illius
eccleſiæ religionẽ mihi chariſſimi ſunt.
Sentiant ſi placet, ꝙ non ſit amor ocio-
ſus: ſiue ueſter ad nos: ſiue nр̃ ad illos:
ſalua tñ in oĩb. iuſtitia: contra quam, ne
amicum quidem reſpicere fas eſt.

Ad Petrum Presbyterum cardinalem, unde ſupra. Epiſtola 16.

Hariſſimo dño ſuo Petro preſ-
c bytero cardinali: F.B. abbas
Claræuallis ſalutem & non in
uia. Ego cãm non habeo: cãm tñ Diuio-
nenſium monachoR: quia uiri religioſi
ſunt, meam facio. Manutenete eam ut
meam. Sic tñ meam, ut & iuſtitiæ ſit.
Qod utiq; & nos confidimus, & tota fe
rè patria teſtatur.

Ad Petrum diaconum cardinalem legatum, unde ſupra. Epiſtola 17.

Omino uenerabili Petro Roma
d nę eccleſię diacono cardinali et
legato: F.B. ſeipſum quantũ p̃t.
Qđ ad uos non ueni ut mandaſtis: non
mea pigritia, ſed cã fuit non contẽnen-
da. Siquidem ſalua uр̃a omniumq; bo-
noR reuerentia, mihi propoſitum eſt ne
quaq̃; egredi de monaſterio: niſi certis
ex cauſis. Quarum utiq; nulla modo ſe
obtulit ut licite poſſem uр̃æ in hoc, im-
mo & nр̃æ ſatisfacere uoluntati. Verum
uos quid facitis de eo qđ iandudum ue
ſtraR prioR lр̃aR promiſſione tenem⁹,
uр̃o. ſ. quem adhuc ſuſtinemus aduen-
tu? Quæ illa deinde ſcripta ſint quæ &
ante nob̃ fieri iuſſiſtis, et nunc requiritis,
oĩno neſcimus: ideoq; nihil parauimus.
Ego.n. neſcio me quippiam qñq; ſcripti
taſſe de moralibus, quod uр̃æ excellen-
tiæ ſtudio dignum putem. Aliqui fr̃es
nonnulla ex his quę me corã audiere lo
quentem, ſtylo ſuo excepere. Quorum
unus uob̃ præſto eſt: præcentor uideli-
cet Trecenſis, & archidiac. Gebuinus:
& facile poteſtis hр̃e ſiqua placẽt: quæ
ab illo excepta ſunt. Tñ ſi curę uob̃, aut
curis qñque uр̃is uacuum fuerit, & ita
dignum iudicatis, dignitatis uidelicet
uр̃æ promiſſam præſentiam expectanti
bus exhibere filiolis: tunc quid in mani-
bus inuentum, aut nр̃o poſſe adhuc ela-
borari ſtudio uiſum fuerit quod forte de
lectet: uр̃æ oĩno pro uiribus non deero
uoluntati. Diligimus.n. bonam famam
ueſtram: reueremur quam in uobis audi
uimus circa res dei ſolicitudinem & ſyn
ceritatem: & ideo ualde gratum habe-
mus ſi nр̃a uobis forte in aliquo eſſe poſ
ſit officioſa ruſticitas.

Ad eundem Petrum. Epiſtola. 18.

Vm totum me dedero uobis:
c parum eſt, ut digne mihi uidear
recompenſaſſe uel dimidiũ be-
neuolentiæ, quam erga noſtram humi-
litatem habere uos aiunt. Gaudeo qui-
dem de gratia: ſed temperat fateor pro
tanto fauore lætitiam, quod eundem
mihi fauorem non opus: ſed opinio ac
quiſierit. Pudet nimirum granditer
exaltare: cum ſentio in me uenerari uel
diligi non quidem quod ſum, ſed quod
putor. Neque enim ego tunc diligor
quando ſic diligor. ſed neſcio quid in
me pro me, quod non ſum ego. Immo,
ut uerius loquar, non neſcio: nam certiſ
ſime ſcio quod nihil. Nihil enim procul
dubio eſt, quicquid putatur & non eſt.
Porrò cum amatur quod nõ eſt, ſed eſſe

putat̃:nõ amor uel amans nihili eſt, ſed
qđ amat̃. Mirandũ:ſed magis dolendũ
quã mirandũ:qđ id quod nihil eſt:ama
ri põt. Hinc plane ſentimus uñ,quo ueni
mus:qd ꝑdidimus,qd inuenimus. Ad-
hærendo ei q ſꝑ & beate eſt,ſꝑ & nos eſ
ſe,& beatè eſſe poteramus. Adhærẽdo
aũt dixerim:non ſolum per cognitionẽ,
Rom. 1.c ſed ꝑ amorẽ. Nã qdã ex filijs Adã cũ co
gnouiſſent deũ,non ſicut deũ glr̃ificaue-
runt,aut gr̃as egerunt:ſed euanuerũt in
cogitationib. ſuis. Merito ꝓinde obſcu
ratũ eſt inſipiens cor eoꝝ,qa cũ uerita-
tẽ cognoſcerẽt & contẽnerent,iure rece
perũt in pœnã ut nec cognoſcerẽt. Heu
ſic adhærẽdo ỽitati per cognitionẽ,ſed
ab illa defluendo ꝑ amorem, amãdo ꝓ
illa. ſ. uanitatem,hõ uanitati ſilis factus
eſt. Et qd uanius quam diligere uanita
tẽ? Et qd iniqus quam cõtẽnere ỽitatẽ?
Quid uerò iuſtius quã cõtẽptorib. ſub
trahi & ipſam cognitionẽ? Quid,inq̃,
iuſtius,quã ut iã de eius cognitione glo
riari nõ poſſit, q cognitã non glorifica-
uit? Itaque appetitus uanitatis eſt cõtẽ-
ptus ỽitatis,cõtẽptus ỽitatis,cã nr̃ę cæ
citatis. Et qa nõ ꝓbauerunt(inqt)deum
hr̃e in notitiam: tradidit illos in repro-
bũ ſenſum. Ex hac ergo cæcitate deſcen
dit,qđ plerũq; pro eo qđ eſt, amamus
uel approbamus qđ nõ eſt, qm̃ dum ſu
mus in hoc corꝑe, ꝑegrinamur ab eo q
ſummè eſt. Et qd eſt hõ ô deus, niſi qđ
innotuiſti ei? Itaq; ſi notitia dei cã eſt ut
hõ aliqd ſit,ignorantia facit ut nihil ſit.
Sed q uocat ea q̃ nõ ſunt,tãq; ea q̃ ſunt,
miſeratus quodammodo redactos in ni
hili,mãna illud abſcõditũ,de quo apl's:
Et uita(inqt)ur̃a abſcõdita eſt cũ Xp̃o
Col. 3.a in deo, qa necdũ poſſumus contẽplari
per ſpẽm,uel plene amplecti ꝑ amorẽ,
dedit interim nob̃ & ſaꝑe ꝑ fidẽ, & q̃re
re ꝑ deſideriũ,ꝑ quæ utique duo ad eſſe
de nõ eſſe ſcđ'o reducti,fieri incipiamus
initium aliqđ creaturæ eius, tranſituri
qñq; in uirꝝ pfectũ,in menſuram ætatis
plenitudinis Xp̃i. Qđ ꝓculdubio erit,
cũ iuſtitia cõuertet̃ in iudiciũ, hoc eſt fi
des in intellectũ, iuſtitia uidelicet q̃ ex
fide eſt,in iudiciũ plenæ cognitionis,&
itẽ deſideriũ peregrinationis in plenitu
dinẽ commutabit̃ dilectionis. Si.n.ad-
huc abſentes initiat fides & deſideriũ,
p̃ſentes profecto cõſummat intellectus
& amor. Sicut aũt fides ducit ad plenã
cognitionẽ,ſic deſideriũ ad pfectã dile-
ctionẽ. Et ſicut dr̃: Niſi credideritis, non Eſa. 7.b
intelligetis,ſic dici ęq; non abſurde põt:
Si nõ deſideraueritis,non pfectè amabi
tis. Intellectus igr̃ eſt fructus fidei, per-
fecta charitas deſiderij. Interim iuſt⁹ ex
fide uiuit:nã btũs ex intellectu. Interim Abac. 2.a
iuſtus deſiderat ad deũ ſicut ceruus ad
fontes aq̃ꝝ.nam btũs haurit iã in gau-
dio de fontib. ſaluatoris,hoc eſt delecta
tur in plenitudine charitatis. His ergo
fortaſſis q̃ſi duob⁹ aïæ brachijs,intelle-
ctu uidelicet & amore.i.cognitione &
dilectione ỽitatis, amplectit̃ & cõpre-
henditur cum oïb. ſanctis longitudo,la
titudo,ſublimitas & ꝓfundum,hoc eſt
æternitas,charitas,uirtus & ſapia. Et Ioan. 17.a
hæc oïa xp̃s. Aeternitas eſt qa hęc eſt ui 1. Ioã. 4.d
ta æterna,ut cognoſcãt te uerꝝ deum,et
quẽ miſiſti Ieſum xp̃m. Charitas eſt,qa
deus eſt. Deus.n. charitas eſt. Eſt & dei
uirtus,& dei ſapia. Sed qñ hæc erunt?
Qñ uidebimus eũ ſicuti eſt? Qñ amabi
mus eũ ꝓut eſt? Nã expectatio creatu-
rę,reuelationem filioꝝ dei expectat. Va Rom. 8.d
nitati.n. creatura ſubiecta eſt nõ uolẽs.
De qua ul'i uanitate ineſt nobis & uelle
laudri cum ſimus uituperabiles,& nol-
le laudare quos ſcimus eſſe laudabiles.
Sed & hoc uanũ eſt,qđ nr̃a plerunque
ignorantia & tacetur quod eſt, & præ-
dicatur quod non eſt. Quid ad iſta di- pſal. 61.d
cemus,niſi quia uani filij hominum, mẽ
daces filij hoïum in ſtateris, ut decipiãt
ipſi de uanitate in idipſum? Laudamus
mendaciter,delectamur inaniter, ut &
uani ſint qui laudantur,& mendaces q
laudant. Alij adulantur, & ficti ſunt, alij
laudant qđ putant,et falſi ſunt,alij utro
rũque p̃conijs gloriantur,& uani ſunt.
Solus ſapiens qui cum apl'o dicit? Par-
co aũt nequis me exiſtimet ſupra id qđ 1. Cor. 12.b
uidet ĩ me,aut audit aliquid ex me. Hęc
interim

interim uob̃ nimis feſtine:& ob hoc mi
nus feſtiuè:exaraui potius quam dicta-
ui:ac fortaſſis loquacius quã debui: ſed
oïno ueracius nõ potui:prout ſapui. Sed
ut inde ſumat epl'a finem unde ſumpſit
exordium:nolo uos de me incertę famę
nimis credulum eſſe:quæ,ut optime no-
ſtis,ſæpe in ſua ſolet utrobiq; falli ſnĩa:
& de laude uidelicet & de uituperatio-
ne. Probate ſi placet & ęſtimatione q̃te
nus amor uel fauor ueſter: & iuſtus: &
eo ſit amplius amico gratus, quo ꝓ me
ritis moderatus:ut cum laus de grauita
te iudicij:non mendacio proceſſerit uul
gi,& ſi minus honoris,minus quoq; cõ
ferat & oneris. Eſt certe qđ me magis,
quantuluſcunq; ſum,facit eſſe ueſtrum:
quod uidelicet in rebus dei ſtrenuè ſyn-
cereq;(ut aiunt)pro ueſtra uice uerſami
ni. Hoc ut ſꝑ de uob̃ uere' dicatur: ſꝑ in
uobis uerè inueniatur. Librum quem q̃-
ſiſtis,ad tranſcribendum habetis. Opu
ſcula nr̃a quæ requiritis: & pauca ſunt:
& nihil eſt in eis oïno, quod ueſtro ſtu-
dio dignum putem. Tñ quia melius iu-
dico mihi nr̃m culpari ingeniolum quã
uoluntatem: & periclitari apud uos po
tius imperitiam quam obedientiam: q̃
hoꝝ & quo uobis placet ut mittam,ſcri
pto nob̃ per p̃ntem nuncium ſignate:ut
quæ modo penes me non ſunt,ab his q
hñt ea requiram: & dirigam quocunq;
mãdaueritis. Et ut ſciatis quid petatis:
ſcio me ſcripſiſſe libellum qui inſcribit̃,
de humilitate: & quatuor homilias ĩ lau
dibus Virginis mr̃is:nam hunc hẽt titu
lum:ſuper illum uidelicet locum euãge-
Luc. 1.c gelij apud Lucam,ubi dr̃: Miſſus eſt an
gelus Gabriel. Necnon & apologiam
ad quendam amicum nr̃m: ubi aliqua
diſſerui de Cluniacenſibus & noſtris.i.
Ciſtercienſibus obſeruãtijs. Sed & pau
cas ad diuerſos epl'as dictaui. Aliq fra-
tres ex his qui me corã audiere loquen-
tem,ſuo ſtylo exceperunt & penes ſe re
tinent. Vtinam,quod minime ſpero,no
ſtra uobis in aliquo poſſit eſſe officioſa
ruſticitas.

Item ad eundem, Epiſtola 19.

t Empus eſt ut promiſſum exigã:
utq; probem ne forte fruſtra de
uob̃ ſꝑ confiſus ſim:ex quo ue-
ſtram & notitiam merui & amicitiam.
Mihi ſiquidem uos præſtitiſſe cõfidite:
qcqd opis ueſtræ iſti Remenſes legati
præſto ſibi eſſe perſenſerint. Non quia
me tãti putem,hæc audeo,ſed quia uos
promiſiſtis:utrũ ne digne,uos uideritis.

Ad Haimericum cancellarium.unde ſupra, Epiſtola 20.

u Iro illuſtri dño Haimerico ſan-
ctæ Romanæ ſedis cancellario:
fr̃ Bernardus de Claraualle ſa-
lutem & orõnem. Quia ſemel cœpi, lo-
quar & loq̃r ad uos:eroq; importunus:
ſed importunus charitatis:ſed ueritatis:
ſed iuſtitię. Nam etſi tãti non ſum ut Ro
mæ habeam propria negocia; nulla tñ
quæ dei eſſe conſtiterit à me duco alie-
na. Quapꝑ ſi ueræ id mihi gr̃ę apud uos
manet,quod multoꝝ hẽt opinio,liceat
illud obſecro legatis dñi archiep̃i Remẽ
ſis in p̃nti negocio experiri. Nil quippe
eos niſi quod iuſtum eſt perferre uel quę
rere ſuſpicamur.

Ad Matthæum legatum, Epiſtola 21.

f Vit qdem parere paratum cor
meum: ſed non æq̃ & corpus
meum. Sæuientis ſiqdem acutæ
febris exuſta ardoribus: & exhauſta ſu-
doribus:non ualuit ſufficere ſpũi prom-
to caro infirma. Volui ergo: ſed pręuolã
ti uoluntati obſtitit ea quam dixi occa-
ſio. Quæ an iuſta ſit, ipſi iudicent amici
nr̃i:qui me omni excluſa excuſatione:o-
bedientiæ retibus circuncluſum: quoti-
die de clauſtro ad ciuitates pertrahere
moliuntur. Simulq; attendant iſtam me
occaſionem non fallaciter adinueniſſe:
ſed grauiter pertuliſſe: ut uel nunc expe
riantur quia non eſt conſiliũ contra con
ſilium dei. Quibus ſi ego rñdiſſem: Exui
tunicam meam:qũo induam illam? La
ui pedes meos,qũo inquinabo illos? ꝓ- Canti. 5.b
fecto indignarentur. Nunc aũt diuino
aut ſuccenſeant aut acquieſcant iudicio:

quo factum eſt ut & ſi uelim, non ua
leam proficiſci. Sed grandis inqunt fuit
cã: grauiſq; neceſſitas. Quærendus ergo
fuerat qui grandibus diffiniendis fuiſſet
idoneus. Si me talem putant, ego me ta
lem non eſſe neq̃q; puto, ſed ſcio. Deni-
que ſiue grandia ſint ſiue parua: ad quæ
me ita perurgent: ego cãm non habeo.
Quæro ſiqdem, facilia ſunt an difficilia:
quæ ad perturbandum amicum ſilẽtiũ
tantopere imponere curatis amico? Si
facilia: abſq; me pñt fieri. Si difficilia: p
me non pñt effici. Niſi forte tanti æſti-
mor, cui grandia & impoſſibilia reſeruẽ
tur: tanq̃ ea ego poſſim, quę nemo alius
facere põt. Qđ ſi ita eſt: dñe deus meus
q̃uo tuum de me ſolo fruſtratum eſt iu-
dicium: ponens ſub modio lucernam q̃
poterat lucere: ſupra candelabrum: &
ut apertius loq̃r, tentans me facere mo-
nachum & uolens abſcondere in taber-
naculo tuo in die malorꝫ, hoĩem neceſſa
rium mundo: ſine quo epĩ nõ pñt ſua p-
tractare negocia? Sed & hoc mei mihi
neceſſarij præſtiterunt: ut nunc quoque
uidear loqui turbatus hoĩ, cuius nunq̃
niſi ſerenus & cum oĩ iucunditate ſoleo
recordari. Vos tñ, uob̃ dico pr̃, noueritis
quia paratus ſum, & non ſum turbatus:
ut cuſtodiam mandata ueſtra. Veſtræ
autẽ indulgentiæ erit parcere mihi, ubi
parcendum decreueritis.

Ad Humbaldum Lugdunenſem archiepiſcopũ & legatum. Epiſtola 22.

R Euerendiſſimo dño & pr̃i ſuo.
Hũbaldo Lugdunẽſi archiepõ
& Romanæ ſedis legato, fr̃ Ber
nardus Clareuallis abbas, ſiquid poteſt
pctõris orõ. Dñs epſ Meldenſis cũ ac-
cepit lr̃as ueſtras, forte tunc ad nos uiſi
tandi gratia ueniebat. Cumq; iam è do
mo nr̃a reſcribere pararet, ſuis nr̃as tan
quam ueſtri familiaris lr̃as iungere cu-
rauit: ſuo ſperans negocio profuturas.
Cui cum non poſſem negare qđ uellet,
id ſolum ur̃æ reuerentię familiariter bre
uiterq; intimandum putaui: qa ſi aduer-
ſus epm quærentem quæ ſunt Ieſu Chri
ſti, hoĩes ſeipſos amantes, & q̃ ſua ſunt
quærentes audieritis, hoc nec ueſtræ cõ
gruit dignitati, nec officio.

Ad Attonem Trecenſem epiſcopum. Epiſtola 23.

P Auperi epõ pauper abbas, pau
pertatis conſequi præmium, qđ
eſt regnum cœlorꝫ. Laudarem
uos, & iure laudarem, ſi non me reuoca
ret illa ſñia, neminem laudaueris in uita
ſua. Siqdem rem laude dignam egiſtis,
ſed ei laus aſſcribenda eſt, à quo accepi
ſtis & uelle & perficere qđ merito lau- *Eccl. 11. d*
daretur. Deum ergo per uos & in uobis
operantem glorificamus, qui tñ ad hoc
in uob̃ uoluit glorificari, ut & uos redde
ret glorioſum. Qui nimirꝫ cum ſit mira
bilis in maieſtate ſua, ẽt ĩ ſanctis ſuis glo
rioſus apparere dignatur, ne ſolus hẽat
gloriam. Ipſe nempe licet ſibi ſufficiens
ad oẽm magnificentiam, quærit tñ glo
riam & in ſanctis, non ut augeat ſibi, ſed *Pſal. 72. a*
ut ſuis communicet. Nouit aũt qui ſunt
eius, ſed nobis non facile innoteſcũt, ni-
ſi cum ipſe reuelare dignabitur. Scimus
ſanè de qualibus ſcriptum eſt. In labore
hoĩum non ſunt, & cum hoĩbus non fla-
gellabuntur. Et quia uobis hęc ipſa ſñia *Prou. 3. b*
non cõgruat, nihilominus modo cogno
ſcimus. Scriptum quoque eſt: Quem di-
ligit dñs corripit, flagellat aũt omnem
filium quem recipit. Flagellatum uideo
& emendatum, & aliud ſuſpicer quam
unum eſſe ex filijs? Porrò correptionis ue
ſtræ clarum ſatis inſigne tenemus, ipſam
paupertatem nunc ueſtram. Nobilis re
uera titulus paupertatis, quam ipſe deꝰ
ore commendas prophetico: Ego ſum, *Thre. 3. a*
ait, uir uidens paupertatem meam. Su-
per omnes regios theſauros, hic uos ti-
tulus nobilitat amplius, & reddit illu-
ſtrem. Scio me ex ſcriptura commemo
raſſe ſuperius, non eſſe laudandũ hoĩem
in uita ſua. Verꝫ q̃uo me poſſum cohibe
re à laude illius, qui poſt aurꝫ abire iam
deſiit, & ſperare contempſit in pecunię
theſauris? De quali nimirum ſcriptura
ſic loquitur: Quis eſt hic? & laudabimꝰ
eum. fecit. n. mirabilia in uita ſua. An for
taſſe non eſt quidam laudandus homo

in uita ſua, quæ tentatio eſt ſuper terrã,
Eccl. 31. a nec ideo tñ laudandus non eſt, cũ mor-
tuus pctõ uiuit deo? Vana quidem laus
& ſeductoria qua laudatur pctõr in de-
ſiderijs aĩæ ſuæ, in quo qui me btĩficat,
in errorem inducit, ſed non idcirco præ-
dicanda, & multum cõmendanda non
erit illius uita qui dicere põt: Viuo autẽ
iam non ego, uiuit uerò in me Chriſtus.
Cum ergo laudatur hõ in quo iam uiuit
Gal. 2. d non ipſe ſed Chriſtus, non in ſua lauda-
tur, ſed in Chriſti uita, ac per hoc nõ lau
datur, contra ſñiam quę prohibet homi
nem laudari in uita ſua. Cur deniq; di-
gnus meis laudibus non erit, quem ſui
quoq; noĩs deus laude dignatur, dicen-
te Dauid, Pauper & inops laudabunt
Pſal. 73. d nomen tuum? Laudatur Iob ꝙ ſua pa-
tienter amiſit, & non laudabitur epſ q
& libẽter dimiſit, & liberal'r diſtribuit?
Nõ expectauit mortem, qñ iam nec da
re nec retinere in ſua hr̃et ptãte, qđ uti-
que multi faciũt, quorꝫ uidelicet teſtm̃
non niſi in mortuis confirmatur, ſed ad-
huc inter ſpem uitæ metumq; poſitus
mortis, uiuens libenſq; diſperſit & de-
dit pauperibus, ut iuſtitia eius maneret
in ſclm ſcli. Nunquid & pecunia manſu
ra ſil'r erat in ſclm ſcli? Bona ergo recõ-
penſatio iuſtitiæ pro pecunia, qñ pro eo
quod teneri non poterat id reſtitutũ eſt
quod feliciter maneat in æternum. Me-
lior eſt. n. incomparabiliter iuſtitia q̃ pe
cunia, quod illa ditet & repleat arcam,
hæc animam. Deniq; ſacerdotes dei in-
duuntur iuſtitia, & multo utique decen
tius & ditius quam auro uel ſerico. Sed
gr̃as deo, qui iam harꝫ rerꝫ in uobis glo
riæ tranſitoriæ glorioſum eſt operatus
contemptum, dum de aĩæ periculo ſalu
berrimum incuſſit metum. O mira circa
uos diuina clementia. Mortem intenta
uit, ne inferret. Formidare uos uoluit,
quam uos noluit experiri. Cum hoc fe-
cit, quid effecit niſi ne ueſtra uobis eſsẽt
chariora quam uos? Inter medullas ar-
tuum febris acuta ſæuiebat, & tardante
ſudore, cruciatus uehemẽs indies ingra-
ueſcebat. Cũq; iam foris membris fri-
geſcentibus calor moleſtiſſimus intror
ſum ſe colligens, exhauſta longa inedia
uiſcera depaſceret, pallidæ interim mor
tis añ oculos triſtis uerſabatur imago.
Et ecce tanq̃ de ſupernis uox emiſſa di-
uinitus inſonuerit, Ego ſum, ego ſum qui *Eſa. 43. d*
deleo non te, ſed iniquitates tuas. Mox
ubi ſacerdos dei ut pauper morereẽ ſua
oĩa pauperibus erogauit, cœperunt ſu-
bito de ĩtimis deſperati iam ſudoris ino
pinati fontes erũpere, ſicq; aĩæ pariter
& corporis ſuo ordine ſalus utraq; ꝓce
dens, liquido monſtrauit in uob̃ adim-
pletum quod in ſcriptura ſua pollicetur
deus. Ego occidam, & ego uiuere faciã,
percutiam, & ego ſanabo, & non eſt q *Deut. 32. f*
de manu mea poſſit eruere. Percuſſit car
nem, ut anima ſanaretur. Occidit auari-
tiam, ut iuſtitiæ uiueretis. Sic uiuificato
& ſanato qd ſperandum eſt, niſi ut iam
non ſit qui uos de manu dei poſſit erue-
re? ſi tñ euangelicum illud conſilium ob
ſeruare nõ negligitis, Ecce ſanus factus *Ioan. 5. c*
es, iam noli peccare, ne deterius aliqd
tibi contingat. Quod uidelicet idcirco
præmonet pius pr̃, quia non uult ut con
tingat, quippe qui non uult mortẽ pctõ
ris, ſed magis ut conuertaẽ & uiuat. Et
merito. Quę. n. utilitas in ſanguine pctõ
ris? Non. n. infernus confitebitur deo, ne
que mors laudabit eum, ſed uos qui ui-
uitis bñdicitis dño, & dicitis, Non mo- *Eſai. 117. c*
riar ſed uiuam, & narrabo opera dñi. Et *Ibidem. b*
illud, impulſus euerſus ſum ut caderem
& dominus ſuſcepit me.

Ad magiſtrum Gilbertum uniuerſalem epm Londonienſem. Epiſtola 24.

L Onge ſatis exijt ſermo quem fe
ciſti, & magnum dedit ſuauita-
tis odorẽ, ad quoſcunq; potuit
peruenire. Extincta eſt auaritia, cui non
ſuaue redoleat? Charitas regnat, cui dul
ce nõ ſapiat? Qñ hoc cognoſcũt oẽs qa
ꝟe ſapiẽs ſis, qui ſapientiæ hoſtem ma-
ximum cõtriuiſti, hoc certe & tuo ſacer
dotio dignum & nomine. Tali profe-
cto decebat ſpecialem tuã philoſophiã
clareſcere teſtimonio, hoc præclara illa

tua ſtudia fine compleri. Vera illa & in-
dubitata ſapia eſt, quæ turpia lucra con
temnit, & indignum ſibi iudicat eodem
cum idolo℞ ſeruitute contubernio frui.
Non magnum fuit magiſtrum Gilber-
tum epm̃ fieri, ſed epm̃ Londonienſem
pauperem uiuere, id planè magnificum.
Nec.n.tanto nomini quicq̃ augere glo
riæ potuit ſublimitas dignitatis, auxit
aũt plurimum humilitas paupertatis.
Pauperiem ęquo aío ferre, uirtus patien
tiæ eſt, ſponte appetere, ſapíæ laus eſt.
Laudatur deniq̃ & admirabilis prædi-
catur, qui poſt au℞ non abijt, qui uerò
& abiecit, plus nihil merebitur? Niſi ꝙ
uigil ratio mirandum minime ducit ſi ſa
piens ſapienter agit, & ille ſapiens qui ĩ
cunctis huius mundi ſapientium lr̃is &
ſtudijs ludens, oẽm quoq̃ ſtuduit & po
tuit diuinã quodammodo reuocare &
renouare ſcripturam. Quid.n.? Diſperſi-
ſti, dediſti pauperib. ſed pecũiam. Quid
Pſa.111.a uerò pecunia eſt ad illam quam pro ea
commutaſti iuſtitiã? Iuſtitia, inquit, eius
manet in ſcl'm ſcl'i. Num ita & pecunia?
Quæſtuoſum ſanè honeſtumq̃ cõmer-
cium, illam quę præterit, pro illa dare q̃
permanet. Sic ſemper tibi negociari dẽt
bone & omni laude proſequende magi
ſter. Supereſt ut laudabile principium
condignum conſequatur finem, & cau-
da hoſtię capiti coniungatur. Bñdictio
nem tuam libẽter accepimus, pręſertim
quod tanta tuę h⁹ perfectionis fuerit cu
mulata iucunditate. Latorem epl'æ etſi
pro ſeipſo ſatis commendabilem, tñ ẽt
pro me ur̃ę magnificentię eſſe cupio cõ
mendatum. Eſt ſiquidem mihi pro ſua
honeſtate & religioſitate chariſſimus.

Ad Hugonem Rothomagenſem archiepiſcopũ, Epiſtola 25.

I diei malitia inualeſcit, non pręualeat.
ſ Si turbat, non pturbet.
Mirabiles elationes maris, ſed
mirabilior in altis dñs. Benigne, ſi non
diſſimulas, egit tecum uſq̃ ad huc ſuper
na miſeratio, pr̃ illuſtris. Prouida nanq̃
diſpenſatione, nõ prius pręfectus es ma
lis, quam ſociatus bonis, quo℞ conſor-
tio & exemplo bonus fieres, ut ſic poſt
modum ẽt inter malos uiuere bon⁹ poſ
ſes. Et quidem inter bonos bonum eſſe,
ſalutem hẽt, inter malos uerò & laudẽ.
Illud tantę facilitatis eſt, quantę & ſecu
ritatis, hoc tantę uirtutis, quantę & diffi
cultatis. Quale nempe eſt iſtud, tãgere
picem, & non inquinari ex ea, in igne ſi-
ne lęſione uerſari, & in tenebris abſq̃ cali
gine? Palpabãt quõdã tenebras Aegy-
ptij, cum tñ de pp'lo dei ſcriptura dicat,
Vbicunq̃ Iſrael erat, lux erat. Erat Da- Exo.10. f
uid uerus Iſraelita, & ideo caute dice-
bat ſe habitare nõ in Cedar, ſed cum ha
bitantibus Cedar, tanq̃ qui ſemper ha Pſal.119.b
bitaret in lumine, licet ipſi fuerit cum ha
bitantibus Cedar, corporalis cohabita
tio. Vnde & arguit quoſdam non ueros
Iſraelitas, ꝙ commiſti inter gentes didi
cerint opera eo℞, & factũ ſit illis in ſcan
dalum. Dico ergo: Sufficiebat tibi apud
Cluniacenſes cuſtodire innocentiam, ſi
cut ſcriptum eſt: Cum uiro innocẽte in- Pſ. 17. d
nocens eris. Porrò apud Rothomagen-
ſes opus eſt patientia, quemadmodum
docet apl's: ſeruum dei, inquiens, non o-
portet litigare, ſed magis patiẽtem eſſe
ad oẽs. Nec ſolum patientem qui nolit 2.Tim.2.d
uinci à malo, ſed & pacificum, qui uin-
cat ĩ bono malum. Alte℞, ut malos por Luc.21.d
tes: alte℞, ut et quos ſuſtines, ſanes. In
patiẽtia tua poſſides animam tuam, ſed
ſis ẽt pacificus: ut et commiſſas tibi poſ
ſideas. Quę tanta gl'ia quam dicere poſ
ſe: Cum his qui oderũt pacem, eram pa
cificus? Eſto ergo patiens, quia es cum Pſal.119.b
malis: eſto pacificus, quia pręes malis.
habeat charitas zelum, ſed adhibeat ꝓ
tempore modum ſeueritas. Cenſura q-
dem nunquam remiſſa, intermiſſa, tamẽ
plerunque plus proficit. Vigor iuſtitię
ſemper feruidus: ſed nunquam pręceps.
Sicut non omne quodlibet, licet: ſic non
omne quod licet, ſtatim etiam expedit.
Hęc melius me ipſe noſti, ideoq̃ ſuper-
ſedeo. Orari pro me inſtanter poſtulo,
quia inceſſanter pecco.

Ad

Ad Guidonem Lauſennenſem epiſcopum. Epiſtola 26.

Anum ueſtram miſiſtis ad for-
m tia: opus eſt fortitudine. Specula
tor domui Iſrael factus eſtis: o-
pus eſt prudentia. Sapientib. & inſipien
tibus debitor eſtis: opus eſt iuſtitia. Po-
ſtremo maximè temperantia opus eſt:
ne qui alijs prædicat, ipſe (quod abſit) re
probus fiat.

Ad Ardutionem Gebennenſem electum. Epiſtola 27.

Redimus electionem tuam eſſe
c à deo, quam tanto cleri pp'liq̃
cõſenſu fuiſſe celebratam acce-
pimus. Gratulamur gr̃æ eius, ne dicam
meritis tuis: qm̃ ne tibi pluſq̃ oportet
blandiamur, nõ ex opibus iuſtitiæ q̃ fe-
ciſti, ſed ſcd'm ſuã miſericordiã hoc fecit
tibi. Si ſecus tu (qđ abſit) ſapis: erit exal
tatio in ruinã. Si aũt cognoſcis gr̃am ui
de ne ĩ uacuum acceperis. Bonas fac de
cætero uias tuas, & ſtudia tua, & mini-
ſteriũ ſctm̃, ſi uitæ ſanctitas nõ pceſſit, ſe
quatur ſaltem. Tunc uerè fatebimur te
pręuẽtum in benedictionib. dulcedinis,
tibi de bonis meliora ſperantes. Exulta
bimus & lætabimur ꝙ fidelis ſeruus &
prudens conſtitutus ſit ſuper familiam
dñi: futurus ex hoc filius felix & potẽs,
ſuper omnia bona patris cõſtituendus.
Aliogn ſi altiorem quàm meliorem eſſe
delectat: non præmium ſed pręcipitium
expectamus. Optamus & oramus ne
hoc contingat: parati ſi opus eſt obuias
manus apponere: & pro noſtro exiguo
poſſe, iuuare ad id potius quod decet et
expedit.

Ad eundem iam epiſcopum. Epiſt. 28.

Ræbet audaciam charitas: ut fi
p ducialius loquar tibi. Cathedra
chariſſime, quam nuꝑ ſortitus
es, hoíem multo℞ expetit merito℞: quę
in te aut nulla: aut non quantum ſatis ẽ,
præceſſiſſe dolemus. Siquidem & facta
tua & ſtudia tua præterita in nullo pror
ſus uiſa ſunt epali conuenire offõ. Quid
tñ? Non põt deus de lapide hoc ſuſcita
re filium Abrahæ? Non põt facere deus
ut quæ præire debuerant bona, uel ſubſe
quantur? Quod utique & libentius ac-
cipimus, ſi contingat. Neſcio.n. quo pa
cto pl⁹ placebit ſubita hæc mutatio dex
teræ excelſi, quàm ſi uitæ prioris meri-
ta ſuffragarentur. Dicemus nempe qa
à dño factum eſt illud: & eſt mirabile in
oculis nr̃is. Sic Paulus ex perſecutore do
ctor gentium factus eſt. Sic Matthæus
de telonio uocatus: ſic Ambroſius de pa
latio aſſumptus eſt: iſte ad epatum, ille
ad apl'atum. Sic alios quamplures noui
mus de uita & habitu ſcl'ari utiliter exti
tiſſe promotos. Denique non'ne multo
toties ubi ſuperabundauerunt delicta:
ur̃ ſuperabundare & gr̃a? Et tu igr̃ cha-
riſſime, his atq̃ hmõi aíatus exemplis,
præcinge ſicut uir lumbos tuos: bonas
facito deinceps uias tuas, & ſtudia tua:
quatenus nouiſſima tua antiqua ſopiãt,
& delicta iuuentutis tuæ deleat ueſper-
tina correctio. Paulum imitari curato in
honorificando miniſterium tuum. Ho-
norificabis autem grauitate morum:
maturitate conſiliorum: actuum hone-
ſtate. Hæc ſunt quæ officium epiſcopa
le maximè nobilitant & ornant. Om-
nia fac cum conſilio: nec tamen omniũ
aut quorumcunque, ſed tantum bono
rum. Bonos in conſilio, bonos in obſe-
quio: bonos habeas contubernales: q
uitæ & honeſtatis tuæ & cuſtodes ſint,
& teſtes. In hoc enim te bonum proba
bis, ſi teſtimonium à bonis habueris.
Sint pietati ueſtræ commendati paupe
res fratres noſtri, qui circa uos ſunt: Al-
penſes illi de Bono monte, & illi de Al
tacumba. In his experiemur quanta uo-
bis de nobis cura ſit.

Ad Stephanum Metenſem epiſcopum. Epiſtola 29.

Tephano Metenſis eccleſię dei
ſ gr̃a ſtrenuo miniſtro: eius in xp̃o
humiles fr̃es de Claraualle: ſalu
tes & or̃ones. Ex quo dudũ ſi recolitis
noſtræ uos fraternitati dignanter ſo-

ciaſtis:nr̃is uos or̃onibus humiliter cõ-
mendaſtis: ſp̃ ſoliciti fuimus (ut debui-
mus) aliquid ſcire de eſſe ur̃o: & euẽtus
ueſtros crebro ſciſcitari ſtuduimus à q-
bus potuimus, deſiderantes iugiter &
orantes uos proſperare in dei opere ad
quod aſſumptus fueratis: & greſſus ue
ſtros dirigi in ſemita mandatorũ ipſius.
Bñdictus itaq; deus qui non amouit o-
rationem nr̃am & miſericordiam ſuam
à uob: lætificans utiq; nos p̃ hũc uenera
bilem frẽm Gulielmum: cuius profecto
non minus uerbis, quam nr̃is credimus
oculis, de ur̃a ſoſpitate & p̃ſperitate ac
pace per uos eccleſiæ reddita. Congra-
tulamur uobis: ſed damus gloriam deo:
ſcientes quod eſtis & quod poteſtis, ip
ſius non ur̃m eſſe. Quod & uos ſp̃ ſenti
re in uob amicabiliter admonemus: ne
nihil & eſſe & poſſe incipiatis ſiquid al'r
ſapitis, & ur̃is (quod abſit) meritis uel
uiribus quippiam horũ aſſcribitis. Alio-
quin uerendum ne pax ueſtra conuertat̃
in perturbationem: & proſperitas in ad
uerſitatem: ſic nimirũ illo iuſte iudicante
qui ut humilibus gr̃am dare, ita & ſup-
bis reſiſtere conſueuit: qui & non ſolum
cum ſancto ſctũs, ſed & cum peruerſo
Pſal. 17.d peruerſus, in pſalmo legitur: nec tñ fa-
Eſa. 45.b ciens pacem, ſed & creans malum, per
prophetam deſcribitur.

Ad Alberonem primiceruim Metenſem,
Epiſtola 30.

HOnorabili uiro Alberoni dei
gr̃a Metenſis eccleſiæ primice-
rio: fratres qui in Claraualle q̃li
cunq; obſequio ſeruiunt deo, ſalutes &
or̃ones. Fidelem curam ur̃am ĩ his quæ
dei ſunt: & ſi iam olim & audieramus
& uideramus: ſed nunc in nobiſipſis ex-
periendo perſenſimus. Cæterũ, cum in
his quę nuper à nob miſſi fratres, ur̃o q-
dem conſilio ſuggeſſerunt ep̃o: & ur̃am
bñuolentiam, & ipſius ep̃i promptum
teneamus aſſenſum: quia tñ dei quoque
bñplacitum in oib. & his maximè quæ
ad eum pertinent, añ oĩa & ſuper oĩa ne
ceſſe eſt nos & inquirere & cuſtodire,
idcirco ad comprobandum certius q̃d
ipſe de hac re potius uelit, rem ſicut inter
ep̃m monachoſq; conuenerat ur̃a utiq;
induſtria mediante & ordinante qual'r
fieri deberet, & hortante ut celeriter, &
iuuante ut honorabil'r fieret: non q̃dem
omittendam, ſed uſq; poſt meſſionem:
tum pro ur̃a, tum pro t̃pis opportunita
te expectanda, neceſſario intermittendã
eſſe putauimus. Iam uerò tunc, ſi & ep̃i
uoluntas in eodem perſtiterit: & uobis
nihilominus idipſum ęquè ut modo pla
cuerit: tali coniectura dei quoq; eſſe cõ-
ſiliũ ſecurius confidentes, ſperamus nos
ur̃æ utriuſq; deuotioni iuxta quod diffi
nitium erat, ſatis eſſe facturos. Arbitra-
mur. n. acceptum eſſe deo, ſi quantum ĩ
nob eſt, nemini oneri eſſe ſtuduerimus:
ne non tam fructum, quam datũ in hoc
eius negocio requirere (quod abſit) ui-
deamur, & præcipue ueſtris nos maio-
ribus atq; inſtantioribus occupationib.
ſub h9 rei occaſione importunius ingere
re: & moleſtos cum neceſſe non eſt uo-
bis exhibere: & hoc gratũ non eſſe deo,
& noſtris ſcimus morib. non cõgruere.

Ad Hugonem comitem Campaniæ, militem templi factum. Epiſtola 31.

SI cauſa dei factus es ex comite
miles, & pauper ex diuite: ĩ hoc
profecto tibi, ut iuſtum eſt, gra
tulamur, & in te deum glorificamus: ſciẽ
tes quia hæc eſt mutatio dexteræ excel
ſi. Cæterum q̃ tua iucunda p̃ñtia nobis
ita neſcio quo dei eſt ſubtracta iudicio,
ut ne interdum quidem te uidere ualea
mus, ſine quo nunquam ſi fieri poſſet eẽ
uellemus: hoc æquanimiter fateor non
portamus. Quid enim? Poſſumus ne o-
obliuiſci antiqui amoris, & beneficio-
rum quę domui noſtræ tam largiter cõ
tuliſti? Vtinam ipſe pro cuius amore fe
ciſti: in æternum non obliuiſcatur deus.
Nam nos quantum in nobis eſt, mini-
me prorſus ingrati: memoriam abun-
dantiæ ſuauitatis tuæ mente retinem9:
& ſi liceret, opere monſtraremus. O
quam libenti animo & corpori tuo pa-
riter & animæ prouidiſſemus, ſi datum
fuiſſet, ut ſimul fuiſſemus. Quod quia

non eſt, reſtat ut quem præſentem hr̃e
non poſſumus, pro abſente ſp̃ oremus.

Ad abbatem ſancti Nicaſii Remenſis, Epiſtola 32.

QVanto tibi affectu condoleam,
ſcit ille qui nr̃os oĩum dolores ĩ
corp̃e ſuo tulit. Quam libenter
tibi ſi ſcirem conſulerem, ſi poſſem ſuc-
currerẽ: tam efficaciter ipſe mihi qui o-
mnia ſcit & oĩa põt, in cunctis meis ne-
ceſſitatibus conſulat & ſuccurrat. Si fr̃
Drogo de ſua diſceſſione me conſuluiſ-
ſet, abſit ut cõſentirem. Si poſt diſceſſio
nem ad nos diuertiſſet, abſit ut ſuſcipe-
rẽ. Deniq;, q̃d ſolum potui, ad abbatẽ
qui eum ſuſcepit, nr̃as mox (ſicut ſcis) p̃
eo lr̃as miſi. Et nunc ſuper hoc q̃d tibi
ultra poſſum facere pater? Iã uerò quan
tum ad te pertinet, optimè mecum no-
uit ſanctitas tua p̃fectos ſolere uiros nõ
ſolum in ſpe: ſed & in tribulationib. glo
riari, conſolante eos ſcriptura, & ſic lo-
Eccl. 27. a quente: Vaſa figuli probat fornax: &
Pſal. 33. d hoĩes iuſtos tentatio. Et iuxta eſt dñs
Act. 14. d his qui tribulato ſunt corde. Et per mul
2. Tim. 3. c tas tribulationes oportet nos introire in
regnum cœlorũ. Et oẽs qui piè uolũt ui-
uere in Chriſto, perſecutionem patiunt̃.
Nec idcirco tñ immerito his quos ĩ an-
anxietate poſitos uidemus, amicis nr̃is
Rom. 5. a compatimur: q̃b. utiq; dum exitũ igno-
ramus, defectum metuimus, q̃m quidẽ
ſicut ſanctis & electis tribulatio op̃atur
patientiam, patiẽtia probationem, pro-
batio ſpem, ſpes aũt non confundit: ſic
damnandis & reprobis tribulatio parit
econtrario puſillanimitatem, puſillani-
mitas perturbationem, perturbatio de-
ſperationem, & illa interimit. Ne ergo
hæc te tam horrenda (q̃d deus auertat)
demergat tẽpeſtas aquæ: ne h9 tam tre-
mendæ abyſſi abſordeat profundum:
ne'ue urgeat ſup̃ te tam inexplebilis pu
teus os ſuũ: ſolicite ſtudeat humilis pru
dentia tua nõ uinci à malo: ſed uincere ĩ
bono malum. Vinces aũt: ſpem tuam in
deo fortiter figendo, & rei finem longa
nimiter expectando. Et ſi quidem ille re
ſipuerit; ſiue ob tui timorem: ſiue ob ſuũ
laborem: bñ. Sin autem: bonum eſt tibi
humiliari ſub potẽti manu dei: & neq̃q;
uelle reſiſtere ſup̃næ diſpoſitioni: quia ſi
ex deo eſt, non poterit diſſolui. Conan-
dum eſt potius tibi: tuæ licet iuſtæ indi-
gnationis ſtimulos illa reprimere ſñia,
quam quidam ſctõrũ in ſili fertur cã pro
tuliſſe. Siquidem inſtigantib. eum q̃buſ
dam fratribus atq; increpantib. cur ſuũ
in ſui iniuriam ab alia ſuſceptum eccl'ia
fugitiuum non requireret, neq̃q;, inquit,
ubicunque. n. eſt, ſi bonus eſt, meus eſt.
Fraudulenter tibi & non fideliter conſu
lo: ſi idipſum à meipſo nõ exigo. Nam
cum unus nr̃ non ſolum religione p̃feſ-
ſus, ſed & carne propinquus, Cluniaci
me inuito & ſuſceptus ſit & detineatur,
doleo q̃dem, ſed ſileo: orans & pro illis,
ut uelint ablatum reddere: & pro illo, ut
uelit ſponte redire: ſin uero, ſeruãs ei uin
dictam qui facturus eſt iudicium iniuriã
patientib. & arguere habet in æquitate
pro manſuetis terræ. Frẽm Hugonẽ de
Lauſanna ore tuo, & nr̃o ſpũ commone
mus non oĩ ſpũi credere: & ne cito mo-
ueatur certa pro incertis deſerere: ſciens
diabolum ſoli ſp̃ perſeuerantiæ inſidia-
ri: quam ſolam uirtutum nouit corona-
ri: tutiuſq; eſſe in ea uocatione qua uo-
catus eſt ſimpl'r perſeuerare, quã ſub ſpẽ
quaſi melioris boni, id quidem quod iã
cœpit, amittere: nec ad id quod præſu-
mit, fortaſſis ſufficere.

Ad Hugonem Pontiniacenſem abbatem, Epiſtola 33.

DIlectiſſimo ſuo dño Hugoni ab
bati F. B. de Claraualle idẽ q̃d
ſibi. In nr̃is priorib. lr̃is aut ego,
quãtũ ex ur̃is p̃p̃edit̃, minus apte ſcripſi
q̃d uolui: aut uos al'r illas ĩtellexiſtis quã
debuiſtis. Siq̃dẽ q̃ uob de monachi illi9
ſuſceptione euẽtura denũciaui, ueraciter
ita timui, & adhuc timeo ut ſcripſi. Nõ
tñ ad hoc illa uob prædicere ſtudui, q̃d
uel ſuaderem uel cõſulerem: uel certe ut
ſcribitis, cenſerem illum debere reddi,
quippe qui ipſius iam dudum feruentiſ-
ſimum deſiderium noui, & ei potius
q̃d nunc illud adimpleuerit debeo con

gratulari. Sed cũ à familiariſſimo nobis
abbate eius, & ab archiepõ Remenſi:
nr̃æ lr̃æ ad requirendum illum uehemẽ
ter exigerentur: ut à me ſi fieri poſſet om
nem depellerem ſuſpicionem: tales ꝓut
ſciui dictare curaui: quibus & ipſis ſatiſ
facerem: & uos contra eorundem immi
nentes calumnias, uob̃ illas non tacen-
do præmunirem. Hæc me ita in illis lr̃is
ſenſiſſe ur̃am ſagacitatem uel ex eo ad-
uertere poſſe credidi, quòd in fine illaꝝ
poſuiſſe me memini: ſi tñ eo à uob̃ ocu-
lo legeretur, quo à me ſcriptum fuit. Nã
cum denunciatis malis quæ non imme-
rito uob̃ metuebam, tandem inferrem,
quod ſi hæc oĩa pati melius ducitis, quã
illum amittere: mea nihil intereſt, uos ui
deritis. Aut.n. ipſa mea uerba ſunt hæc,
aut ꝓpè ipſa, cum itaq; hoc in fine dixi:
quid aliud uob̃ quàm illa ſuperiora di-
ſpenſatoriè (ut non dicam ſimulatoriè)
à me ita ſcripta fuiſſe latenter intimaui?
Quod uerò ſcripſiſtis me per nuncium
eidem monacho de quęrenda, ſi ad nos
diuertiſſet, ipſius ab ſolutione priuatim
inſinuaſſe: ueritatem teſtor hoc ueꝝ nõ
eſſe. Ego ne de notiſſimo mihi monaſte
rio uel iactarem uel ſperarem monachũ
me poſſe ſuſcipere: quem nec uos q̃dem
puto ſine grandi ſcandalo poſſe retine-
re? Sed eſto. Inuidebam illum uobis, &
mihi attrahere geſtiens, aliquid de eius
obtinenda abſolutione machinari me
poſſe ſperabam ſiue fingebam. Sed nun
quid credendum fuit me hoc meum cõ
ſilium ipſi nuncio, quod utiq; cõtra ſuũ
monaſterium excogitaueram, uoluiſſe
patefacere? Sed iam, ne quod de nr̃a er
ga uos dilectione hucuſque credidiſtis,
falſò uos credidiſſe inueniatis: pro ur̃a
ut uideo cã: non ſaltem æquè ut ꝓ mea:
immo multo amplius laborandum eſt
mihi: & hoc non q̃uo hucuſq; ſolebam:
ut uidelicet nr̃a unanimitas fortius ſoli-
detur, ſed ne penitus diſſoluatur. Quid
dicam uob̃? Ego certe nec uobis nec de
uob̃ tale aliquid credere poſſem: quale
uos ſola de me ſuſpicione diuinaſtis. De
cætero nouerit ueſtra benignitas comi-
tem Theobaldum noſtras pro Hũber-
to literas iam recepiſſe: ſed necdum ſuo
mihi reſcripto quicquam rñdiſſe. Quid
ſuper hoc uobis agendum ſit: ipſa uos
melius pietas docebit: ſi piè hominis in
iuſtè exulantis miſeriam penſare non
negligitis.

Ad Drogonem monachum, unde ſupra,
Epiſtola 34.

Vam non immerito tui iam du
q dum non mediocri fueram affe
ctus amore, nunc apparet dile-
ctiſſime Drogo. Et añ quidem totũ pul
chrum, totum erat amabile quod cerne
baris, ſed ego neſcio quid aliud de te ſu
pra id quod uidebam aut audiebam ex
te, excellentiori dignum ueneratione p̃-
ſenſeram. Nunquid forte cœleſtis ſpon
ſi, cuius nunc arctius caſtis te amplexi-
bus impreſſiſti, iam tunc uocem audie-
ras dicentis ad pudiciſſimam turturem
ſuam aĩam tuam: Tota pulchra es ami-
ca mea, tota pulchra, abſq; eo quod in- *Cant. 4.b*
trinſecus latet? Quid feciſti? Quis hoc
crederet? Sctm̃ te ac religioſiſſimum to
ta ciuitas perſonabat, ita ut nihil tibi ad
di poſſe crederetur ex oĩb. bonis, & tu
uelut è ſcl'aribus unus, monaſterium tã-
quam ſcl'm deſerens, iam attritum Xp̃i
ſarcina collum, nouæ rurſum obſeruan-
tijs diſciplinę ſubmittere non erubeſcis?
In te nũc frater, ueram probamus illam *Eccl. 18.a*
eſſe ſnĩam qua dicitur: Cum conſumma
tus fuerit hõ, tunc incipit. Indicium er-
go tuæ conſummationis eſt quod nũc
cœpiſti, & in quo arbitrabaris te nõ cõ
prehẽdiſſe, iã cõphẽderas. Nemo q̃p-
pe ꝑfectus, q ꝑfectior eſſe nõ appetit. Et
in eo q̃ſq; ꝑfectiorẽ ſe ꝓbat, qđ ad ma-
iorẽ tẽdit ꝑfectionem. Sed ecce chariſſi-
me, is cꝰ inuidia mors intrauit in orbem
terraꝝ, arcũ ſuũ tetẽdit, & parauit illũ:
& q̃a pulſus de corde tuo intus ꝑtãtem
amiſit, foris ſæuiet quantũ poterit. Et ut
aꝑtius loq̃r, neſcis q̃a phariſęi ſcãdaliza
ti ſunt ĩ hoc ṽbo qđ feciſti? Sed memen
to nõ oĩum ſcãdalũ magnoꝑe eſſe curã-
dũ, iuxta rñſionẽ dñi dicẽtis: Sinite illos,
cæci ſunt, & duces cæcoꝝ. Melius eſt *Mat. 15.b*

enim ut ſcandalum oriatur, quàm ueri-
tas relinquatur. Memẽto qui natus fue-
Luc. 2.e rit in ruinam & reſurrectionẽ multoꝝ,
& non mireris ſi tu quoq; alijs quidem
ſis odor uitæ in uitam, alijs odor mortis
in mortẽ. Si maledictiones intẽtauerint,
ſi anathematum intorſerint ſpicula, au-
Gen. 27.e di Iſaac pro te rñdentem: Qui maledi-
xerit tibi, ſit ille maledictus, & q̃ bñdi-
xerit tibi, bñdictionibus repleatur. Sed
Pſal. 26.a & tu muro inexpugnabili cõſcĩæ tuę cir
cummunitus deintus, rñde & dic. Si cõ
ſiſtãt aduerſum me caſtra, non timebit
cor meum: Si exurgat aduerſum me p̃-
lium, in hoc ego ſperabo. Non.n. cõfun-
deris cum ſic loqueris inimicis tuis ĩ por
ta. Confido aũt in dño qđ ſi ad primos
ictus fortiter ſteteris, & nec minis eoꝝ
ceſſeris nec blandimentis, cito cõteres
ſatanam ſub pedibus tuis, & tunc uide
bunt recti & lætabuntur, & oĩs iniqui-
tas oppilabit os ſuum.

Ad magiſtrum Hugonem Farſitum,
Epiſtola 35.

Hariſſimo fr̃i & coabbati ſuo
c Hugoni F.B. debitum ſynceriſ
ſimæ dilectionis affectum. Hũ-
bertum iſtum iniuſtè (ut aiunt) exhære-
datum, cuius nos pro dei amore apud
ur̃m comitem cãm tueri ſuſcepimus, de
ueſtra confidentes charitate ur̃o patro
cinio committimus, per uos (ut fideliter
ſperamus) terræ principi, cœli dño coo-
perante, reconciliandum, patriæ, uxori,
filijs, rebus & amicis ſuis reſtituendum.
Hoc aũt ſatagendo & egenum de ma-
nu pctõris liberabitis, & oppreſſoris ip
ſius nihilominus ſaluti conſuletis, nobis
quoq; uos non mediocriter officioſum
exhibebitis, ſed & offm̃ implendo paci
ficoꝝ, uob̃ inter filios dei ſedem in ex-
celſo collocabitis. De cætero: Epl'am il-
lam quam ad me iam olim ſcribere ſan
ctitas ueſtra dignata eſt, non me (ſicut
uos audiſſe audiui) incendio tradidiſſe,
ſed penes me adhuc ſeruare noueritis.
Quid.n. hoc liuoris, imo furoris fuiſſet,
opus utile & laudabile, ubi nihil niſi qđ
ſanæ fidei, quod doctrinæ ſaluberrimæ,
quod ædificationis ſpũalis eſt deprehẽ
di, temerario dãnare iudicio? Excepto
q̃a inter amicos contra ueritatem nulla
debet eſſe meticuloſa (cum ſit periculo
ſa) palpatio, quod hoc me fateor mouit
& mouet, quod illam inter nos iam añ
habitam de ſacr̃is collationem, in prin-
cipio prædicti opuſculi defendere & a-
ſtruere conatus eſtis. In qua utiq; colla
tione, ſi ueſtræ ſummam ſnĩæ bñ memi-
niſtis, an ſenſui conueniat uel congruat
eccleſiaſtico, uos uideritis. Veſtræ aũt
ingenuæ humilitatis eſt non erubeſcere
corrigi, ſiquid aliquando aliter ſapui-
ſtis, Valete.

Ad eundem. *Epiſtola 36.*

Ilectiſſimo ſuo & olim & mo-
d do, dei gr̃a ſctõ abbati Hugoni
F.B. de Claraualle irreuerbera
tum ſyncere dilectionis affectum. Ad li
teras ueſtræ dignationis licet quidẽ bre
uiores quàm cupierim, longiores tamẽ
quam meruerim, reſcribere largius &
debui & uolui, ſed feſtinans nuncius nõ
permiſit. Ne tñ uacuus oĩno recederet,
pro tantis, quaꝝ me debitorem agno-
ſco, has tãtillas, quas & uix expectauit,
uelociſſime reddidi. Vbi primum br̃ ac
ueraciter inſinuo antiquum nr̃m & dile
ctorem & dilectum totis me charitatis
uiſceribus & ſuſcipere ut catholicum, et
ſuſpicere ut ſctm̃, & amplecti ut chariſ-
ſimum. Siquidem de integritate fidei,
credo ur̃æ confeſſioni, famæ & opinio-
di, de ſanctitate, de affectu quem erga
uos me hr̃e ꝓteſtatus ſum propriæ con
ſcĩæ. Nam ꝙ illius ſnĩę quę meę ſimpli-
citati merito, ut mihi uidebatur, ſcrupu-
lum mouebat, oblitum uos eſſe fatemi-
ni, tam libenter accipio, quàm lætus cõ
pẽdioſam puriſſimę ṽitatis aſſertionẽ ĩ
lr̃is ur̃is nouiſſimis lego, ita ut me potiꝰ
ſenſa ur̃a non ĩtellexiſſe, quã uos q̃ppiã
mali ſenſiſſe penè crediderĩ. Deinde mo
deſtię ur̃ę fraterna p̃ſumptione conſulo
q̃tinus epm̃ ſctm̃ & doctũ quẽ q̃etè ui-
uere ꝑmiſiſtis, mortuum inquietate deſi
natis: ne dũ non ualentẽ ꝓ ſe rñdere re-
prehenditis, magis hoc ex charitatis in-

opia,quam ueritatis fiducia deſcendere,
totam pro eo rn̄dētem eccleſiam audia
tis. Pro Humberto ſicut rogaui uos, ite
rum rogo,ut urm̄ ei cum poteritis, nec
conſilium deſit,nec patrocinium, Vale.

Ad comitem Theobaldum. Epiſt. 37.

l Audabili principi Theobal.B.
eorꝝ qui in Claraual.ſunt ſeruo
rum dei,inutilis ſeruus,ſoſpitatē
& pacem. Quod de nr̄a infirmitate uos
audiui fuiſſe ſolicitum,non mediocriter
gratum hēo. In hoc quippe dum ur̄am
erga me agnoſco dignationem, deū q̊-
que uos diligere non dubito. Qn̄.n.tan-
tillum tantus uel noſſe dignaremini,ni-
ſi pp deum? Cum ergo conſtet qđ dili-
gitis deum,& me pp ipſum: miror qūo
ad unam dei fiducia p̄ſumptam petitiū
culam,nec iniuſtam,ut puto, nec irratio
nabilem,à uob̄ tn̄ repulſus ſum. Si aurꝝ,
ſi argentum,uel quodcunq; hmōi quæ-
ſiſſem. Sed quid dico quæſiſſem? Nā ēt
non quærēs,iam plurima ur̄ę largitatis
bn̄ficia ſuſcepi. Hoc aūt unum quod nō
mei,ſed dei cā,nec tam mihi quam uob̄
à uob̄ poſtulaui,qd cauſæ extitit quod
accipe nō merui? Quid.n.? Ergo ne iudi-
caſtis indignū uel mihi ad petendū, uel
uob̄ ad præbendum, ut hoī Chriſtiano
quantolibet apud uos crimine accuſa-
to,poſtq̄; ſe purgauit, faciatis miſericor
diam? Aut certe ſi nō creditis ꝙ plene ſe
purgauerit,qa hoc in curia ur̄a nō fecit,
eiuſdē rurſus uos in ur̄i p̄ntia recipiatis
ſatisfactionem, & ſic conſequat̄ indul-
gentiam. At ignoratis qs mineť? Cum
Pſal.74.a accepo tp̄s,ego iuſtitias iudicabo? Qđ
ſi iuſtitias,quāto magis iniurias? An nō
timetis qđ rurſum ſcriptū eſt,qa in qua
Mat. 7.a menſura mēſi fueritis,remetieť uob̄? An
neſcitis qa quā facile uos Humbertum,
tā facile,immo incōparabilr̄ facilius deꝰ
Theobal. (quod abſit) exhæredare poſ
ſit? Et quidem in talibus ubi culpa tā ap
ta atque inexcuſabilis eſſe ur̄, quatenus
nulla niſi cum iuſtitię periculo miſericor
diæ occaſio relinquat̄,ēt tunc tremēs et
dolens uindicem uos exhibere debetis,
magis uidelicet officij compulſus neceſ
ſitate,quam uindicandi libidine. Vbi aūt
obiectum crimen aut minus certū eſſe
cognoſcitur,aut excuſandum ſuſcipitur,
hoc non ſolum non renuere,ſed & libē-
tiſſime debetis amplecti, lętus nimirum
qđ ſalua iuſtitia,pietas ur̄a locū inuene
rit. Ecce hoc ſcđ'o ur̄æ ſupplico eximie-
tati,ut ſicut deū uob̄ uultis miſereri, ita
uos Humberto miſereamini,ſiue illa uo
bis ꝓmiſſione dn̄ica blādiēte: Beati mi-
ſericordes,qm̄ ipſi miſericordiam conſe *Mat.5.a*
quentur,ſiue illa uos cōminatione terrē *Iaco.2.c*
te: Iudicium ſine miſericordia illi,qui nō
fecerit miſericordiam. Vale.

Ad eundem, Epiſtola 38.

p Io principi Theob.B.abbas de
Claraualle, ſalutem & oratio-
nes. Valde timeo ne occupatiſ-
ſimis auribus ur̄is, crebris interpellatio
nibus meis præſumptuoſius me ingerē-
do moleſtus fiam. Sed quid faciam? Si
uos offendere timeo ſæpius ad uos ſcri-
ptitando,quāto magis deum, cui utiq;
magis timoris debeo,timendum eſt mi
hi ne offendam non interpellando pro
miſero? Alias aūt indulgeat mihi beni-
gnitas ueſtra,quia non poſſum non mi-
ſereri illius miſeri,pro quo iam en & al-
tera uice importunus forſitan precator
acceſſi,Humberti uidelicet mendici &
pauperis, & hoc facti de diuite, quod
eſt infelicius. Nō poſſum non compati
uiduæ & orphanis,ſed uiuo orbatis pa-
tre,quod eſt miſerabilius. Gr̄as ago uo
bis pro gr̄a quam de hac re in oculis ue
ſtris inuenire merui,& ꝙ ipſius Hūber-
ti pro ſe dignāter acquieuiſtis ueram ſu-
ſcipere defenſionem,& ꝙ falſam aduer
ſus ip̄m iuſtiſſimè repuliſtis accuſationē.
Illud autem quod ad conſummandum
pietatis opus,reddendam uxori & libe
ris eius ſuam hereditatem benigniſſimè
diſpoſueratis, ſatis mirari non poſſum
quid impedierit,ut tam pium uerbū ue-
ſtrum necdum factum conſecutum ſit.
Et quidem in alijs principibus ſiquan-
do uerbum leuitatis,aut etiam falſitatis
deprehēdimus,nec nouum nec mirum

reputamus. At ỽo apud comitē Theo
baldum:eſt,& nō:nequaquam oīno pa
tiēter audimus:cui ut dr̄,ſimpl̄r dicere,
iurare eſt: & leue mendacium, graue ꝑ-
iurium imputatur. Inter plurima qppe
uirtutum inſignia quę ueſtram plurimū
nobilitant dignitatem,& ueſtrum ꝑ or
bem clarꝝ reddunt & celebre nomen:
præcipue laudatur in uob̄ ueritatis con
ſtantia. Quis ergo ſuo uel hortatu uel
conſilio tm̄ robur firmiſſimi pectoris ue
ſtri eneruare tentauit? Quis inq̄; uerita-
tis uob̄ tam ſctm̄,tam eximium, tā oīb.
imitabile principibus propoſitum euel-
lere ſua fraude conatus eſt? Fallaciter n̄
ueraciter uos diligit: fraudulenter & nō
fideliter uob̄ cōſulit: qui tam glorioſam
de ueritate famā ur̄am obnubilare ſua
cupiditate contēdit: dum ỽbum quod
os ur̄m locutum eſt: & uerbum deo pla
citū: uob̄ dignū,pie iuſtū: & iuſte pium:
euacuare neſcio q̄ malitia,nocendo pau
peri ſatagit. Obſecro uos per miſericor
diam dei ut eandem uos cōſequamini:
cauete ne ſuperbiat impius un̄ incendiť
pauper: & hoc potius agite, q̄tinus pro
miſſionis ueſtræ ueritas compleatur: q̄
primum quidem dn̄o Norbeto: deinde
etiam nobis pollicitus eſtis reſtituturꝝ
uos Humberti hæreditatem eius & uxo
ri & filijs. Valete.

Ad eundem, Epiſtola 39.

c Vm multa mihi ueſtrę erga me
dignationis indicia præbeatis,
hoc me maxime toto uob̄ affe-
ctu dilectionis aſtringit: ꝙ cum ſciā me
ur̄am iam pro multis auſum fuiſſe inter
pellare dignitatem: ī nullo tn̄ repulſum
me memini. Hinc non immerito factus
fidentior: rurſum pro canonicis de Lar-
zicurte non dubius precator accedo.
Non quidem pro ipſorꝝ iure nunc p̄cor:
intm̄ quippe de ur̄a iuſtitia & legalita-
te confidens,ut nec hoſti ur̄o in ur̄a cu-
ria placitanti de ſuo iure timendum eſſe
exiſtimem. Sed hoc eſt quod pro ipſis
& cum ipſis oī qua poſſum abſens ſup-
plicatione depoſco: & quod eis oīno eſ
ſe cognoui neceſſarium ut uidelicet ad
ueſtræ ſerenitatis uultum,ſolito illis cle
mentiorem atq; prōptiorem indulgea-
tis acceſſum,quatinus uicini eorꝝ religio
ni debitam diſcant exhibere reuerentiā:
cum uos eis bn̄uolum eſſe cognouerint.
Et ſiquis forte militū ſeu miniſtrorꝝ res
illorꝝ iniuſte contingere,aut quietē quā
in deo hr̄e dn̄t, infeſtare in aliquo tenta
uerit: pro certo ſe ſciat ur̄am ſibi ob hāc
rem gr̄am grauiſſime redditurum infen
ſam. Item aliud eſt quod ſupplex exoro.
Nuper forte per Barrum tranſeunti oc-
currit mihi mulier ſatis miſeranda: aīa
quippe eius in amaritudine erat: & mea
ſuper ſuis doloribus commouit uiſcera,
ſatisq; egit ſuis precibus ac lachrymis
quatinus pro ipſa apud uos intercedere
deberem. Ipſa eſt uxor Belini illius hoīs
ueſtri: ī quem dudum iuxta malū quod
ipſe commiſerat: multa & grauia reddi
diſtis. Facite cum ea miſericordiam, ut
& uos apud deum eam inueniatis. Et
quia ſemel cœpi: loquar adhuc cū dn̄o
meo. In manu Barrenſis prępoſiti dudū
facto duello: qui uictus fuit, ſtatim ex
ur̄a iuſſione oculos amiſit. Inſuper quo-
que quaſi parua hæc mala eſſent, ꝙ &
uictus,& oculis orbatus fuerat: res ei o-
mnes ſuę à miniſtris ueſtris,ſicut ipſe cō
queritur,ablatæ ſunt. Iuſtum eſt, ſi uob̄
placet: ut ei ur̄a pietate reſtituatur unde
miſera eius uita poſſit utcunq; ſuſtenta
ri. Sed & filijs eius innocentibꝰ p̄r̄is ini-
quitas non debet imputari: quo minus
ſiqua ſunt paterna hæreditent ædificia.
In fine uolumus uos ſctōs ep̄os qui pro
his quæ ad deum pertinent, in ur̄a ciui-
tate conuenerunt: omni hr̄e acceptione
dignos. Sed et ipſi legato q uos ur̄am q;
ciuitatem tanti celebratione concilij uo
luit honorare: per oīa quantum in uobis
eſt,deuotus & obediēs aſſiſtatis: robo-
rare & confirmare bona quæq; ab eo
iuſſa & inſtituta curetis. Noſtrum quo
que ac ueſtrum pariter ep̄m.i. Lingonē
ſem, abundantiori ut decet honore ſu-
ſcipiatis: et de caſamento quod tenetis,
homagium quod debetis,reuerenter ei
& humiliter offeratis. Valete.

Ad eundem. *Epiſtola* 40.

d Vo uob̃ commendamus in homine iſto quem uidetis: pauper tatem &religionem:ut ſi uni nõ compatimini,alterꝵ in eo reuereamini: quo nullatenus id ei negare poſſitis,ꝑꝑ quod uos cum tanto labore de longe requirere curauit. Itaq; & ſi non ꝑꝑ ip̃m, certe ꝑꝑ uos ei ſuccurrite: quia quãtum uos illi ſua paupertas:tm̃,imò amplius uobis illum neceſſarium facit ſua æque religioſitas. Deniq; de multis quos iam eadem de cauſa ad uos miſimus,nullum fuiſſe recolimus de quo magis deo placere ſciamus:quàm ſi huic benefeceritis. Valete.

Ad eundem, *Epiſtola* 41.

t Imeo uos grauari in tam crebris ſcriptitationib⁹ noſtris. Sed in hanc importunitatem urget me Chriſti charitas:& amicorꝵ neceſſitas. Hunc itaq; & ſenem,ut uidetis,et de domo,ut nos ſcimus religioſa ad uos miſſum:non remitti uacuum ſupplicamus: & inſuper ut ueſtris lr̃is ad auunculum ueſtrum regem iturꝵ munire dignemini, rogamus. Vellem oẽs ſeruos dei, ſi fieri poſſet,ur̃os fieri debitores:qui pro mãmona iniquitatis qñq; uos reciperent in æterna tabernacula. Valete.

Ad Henricum Senonenſem archiep̃m,
Epiſtola. 42.

d Omino uenerabili Henrico Senonenſium archiep̃o,F.B. Siqd põt pc̃tõris or̃o. Placuit præſtãtiæ ueſtræ nouum aliquid à nob̃ dictatũ requirere. Grauamur pondere dignitatis,ſed dignationis munere gratulamur. Et blanditur petentis fauor:& petitiõis terret exactio. Qui.n.nos ſumus ut ſcribamus ep̃is? Sed rurſum qui ſumus, qui non obediamus ep̃is? Vñ dare, inde & negare compellor quod poſtulor. Scribere tantæ altitudini,ſupra me eſt:& eidem non obedire,contra me. Vtrobiq; periculum:ſed in ea parte maius imminere ur̃,ſi non obediero. Hac itaq; exiẽs qua minus apparet: facio qđ iubetis. Dat quippe auſum ipſius dignitatis dignanter indulta familiaritas: & excuſat pręſumptionem authoritas imperãtis. igr̃ ex quo regni cœlorꝵ clauẽs deo authore uob̃ traditas ſuſcepiſtis,ac iuxta ri- *Prou. 31.c* tum fortis illius mulieris manũ mittere cœpiſtis ad fortia,ſiqua uos aut egiſſe q̃ non deberetis:aut pertuliſſe q̃ nolletis audiuimus:& illa agentem doluimus: & condoluimus hæc patiẽti. Inter hæc *Pſa. 106.c* autem ego recordabar illorum uerſiculorum: Qui deſcendunt mare in nauibus facientes operationem in aquis multis, aſcendunt uſq; ad cœlos,& deſcendunt uſq; ab abyſſos:aĩa eorꝵ in malis tabeſcebat:turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius:& oĩs ſapientia eorꝵ deuorata eſt. Et ideo nõ iudicabam ut aſſolet: magis quippe ad compaſſionem me prouocabat huiuſcemodi cogitatio. Si inquam, tentatio eſt cuiuſcunq; hominis uita ſuper terram:quãtis putatis periculis patet uita pontificis cui oĩum neceſſe ẽ ferre tentationes? Si ego latens in cauerna: & quaſi ſub modio:non quidem lucẽs, ſed fumigãs,uentorꝵ tñ impetus nec ſic declinare ſufficio: ſed continuis tentationum uarijſq; fatigatus impulſibus,inſtar uẽto agitatę arũdinis,hac illacq; circũferor:qđ poſitus ſupra mõtẽ, poſitus ſupra cãdelabrũ? Solus mihi ſeruandus: ſolus tñ ipſe mihi ſum ſcãdalo:ſolus tædio,ſolus oneri atq; ꝑiculo:ita ut ꝓpriæ gulæ & uẽtri,& oculo ſcandelizãti,frequẽter iraſci oporteat. Quib. ergo moleſtijs angiẽ,qb. laceſſiẽ iniurijs: cui ẽt etſi ꝓpria ceſſent:nũq; tñ de alienis deſunt oris pugnæ,intus timores? Nuꝑ aũt nobis à ur̃is partib. flare cœpit aura ſecundior. Rumorib. ſiqdẽ recẽtiorib. nũciata ſunt de uob̃ ſolito lætiora: & nõ ex incerto famę,ſed ore ꝟidico uenerabilis Meldenſis ep̃i. Interrogatus.n. de eſſe ur̃o: uultu alacri,& tanq; bñ fidẽs uñ reqrebaẽ:puto,inquit,hoĩem ex hoc iã conſilijs ſe ſubacturꝵ Carnotenſis ep̃i. Hoc ab eo rñſum tam lætus accepi:q; certus ſui conſilia uiri fideliſſima fore. In nullo melius poterat nobis cordis ueſtri propoſitum commendare: in nullo ſpem dare

dare certiorẽ ur̃i ꝓfectus in dño. Secure (ni fallor) p̃fatis ambobus uiris et uos et ur̃a credetis. Talibus utẽdo cõſiliarijs: bonam uob̃ ſeruabitis & famã & conſciam. Sic dei ſacerdotẽ: ſic tãtæ ciuitatis decet ep̃m,puerilibus non agi ſclr̃aribus'ue conſilijs. Oẽs iuxta dñi p̃ceptum
Lucæ 6.d ẽt inimici diligantẽ:ſed ad conſilium ſoli eligantẽ q & prudẽtes eſſe uideantẽ & bñuoli. Abſq; prudẽtia & bñuolentia non
Mar. 9.d eſſe ꝑfecta cõſilia. Propterea dñs & im-
Ioan. 7.a prudens diſcipuli & frum infidele conſilium refutabat:rñdens improuido: Non ſapis q̃ dei ſunt: & maleuolis: Vos aſcẽdite ad diem feſtũ hũc:ego aũt nõ aſcẽdam. Nec iſtorꝵ malitiæ,nec illius ĩprudẽtiæ ſe credẽdũ putauit. Quærẽs deni que cui ſe credere debeat: cui tuto ſua committat diſpẽſanda myſteria: & q̃ſi difficile inueniẽs ſub admiratione inter-
Mat. 24.d rogat: Quis putas eſt fidelis ſeruus &
Ioan. 21.c prudẽs quẽ cõſtituit dñs ſuꝑ familiam ſuã? Quamobrem & Petro curã ouium crediturus:prius eius ſtuduit ꝓbare bñuolentia,ter ſciſcitãs ſi ſe diligeret. Probauit & prudẽtiã,qñ errantibus hoĩbus & putantib. ip̃m eſſe quempiam ex prophetis,ille prudẽter ueritatẽ aduertens: deum potius ꝓphetarꝵ cõfeſſus eſt: Tu
Mat. 26.c es (ingens) Xp̃s filius dei. Vę nr̃o gñi ab imꝑfectione ſua. Vix in multitudine hominum unum reꝑias in utraq; gr̃a conſummatum. Haud facile ſiqdem uel prudẽti bñuolentiã:uel fideli ineſſe ſapiam deprehendas. Sine nũero aũt ſunt,quos utriuſq; muneris exꝑtes eſſe conſtiterit. Prudenter igr̃ cogitaſtis ſacerdotale onus,ep̃ale opus, curamq; paſtoralẽ digne non poſſe adminiſtrari ſine cõſilio. Hinc ipſa caſtorꝵ cõſiliorꝵ mr̃ ſapia de
Prou. 8.b ſeipſa loquẽs: Ego ſapia (inqt) habito in cõſilio. Sed q̃li cõſilio? Nunqd in qualicunq;? Et eruditis (ait) interſum cogitationib. Sed & q infida conſilia declinã-
Prou. 25.b da ſint,ꝑ os Salomonis talr̃ mõet: Cauſam tuam tracta cũ amico tuo: & ſecretũ extraneo ne reueles. Pulchre quoque ꝑ alium quedã ſapientẽ cũ ſine conſilio nil agẽdũ cõſulat:uirorꝵ tñ cõſilij intuẽs paucitatẽ,ita lóqtur: Multi ſint tibi ami- *Eccl. 6.a* ci:unus aũt ſit tibi conſiliarius de mille. Vnus,inqt,de mille. Benignam ego nõ dubitauerim uob̃ eſſe diuinitatem, cui de tãta raritate inter mortales nõ unũ, ſed duos,ipſosq; idoneos ſatis indulſit conſiliarios,ꝓuidos,bñuolos, et ut facile adſint cõprouinciales:ut gratis,debitores iure ſubiectionis. Horꝵ acqeſcẽdo conſilijs,nec p̃ceps eritis in ſnĩa, nec uehemens in uindicta. Nõ in corrigendis remiſſior,nõ ſeuerior in parcẽdis,nõ puſillanimis in expectãdis. Nec ſuperfluus in uictu,nec notabilis in ueſtitu. Non citus ad ꝓmittendũ, nõ ad reddendũ tardus,nec ꝓdigus dator. Iſtorꝵ conſilium lõge ſꝑ faciet à uob̃ malũ tp̃i uetus, ſed cupiditati nouũ,ſimoniam,& mr̃em ei⁹ auaritiã, q ẽ idolorꝵ ſeruitus. Et ut breui oĩa ſermone cõcludã,ſi his credideritis: in oĩb. exẽplo Apl̃i honorificabitis miniſteriũ ur̃m. Miniſteriũ inq;,non dñium. *Rom. 11.b* Ip̃m itaq; honorificabitis,nõ uos. Nam q q̃rit quæ ſua ſunt:ſe cupit honorari,nõ miniſteriũ. Honorificabitis aũt cũ cultu ueſtium,non equorꝵ faſtų,nõ amplis ędificijs:ſed ornatis morib. ſtudijs ſp̃ũa lib. operibus bonis,q; multi alr̃. Cernitẽ in nõnullis ſacerdotibus ueſtium cultus plurimus:uirtutũ aut nullus aut exigu⁹. Quib. ego ſi rememorem illud aplr̃icũ: Nõ in ueſte p̃cioſa:uereor ne indignentẽ: *1. Tim. 2.c* dũ nimirꝵ indignum ducant in ſe aſſumptam ſnĩam, quã prius in uiliorẽ ſexum & ordinẽ ꝓlatam fuiſſe recognouerint. Quaſi ꝟo non eodem utantẽ medici ferro ſecãdis regib. quo & pplr̃aribus hoĩbus:aut capiti fiat iniuria ſi ipſis forpicibus capilli excreſcẽtes detondeantẽ: qb. & unguium fuerint reſecata ſuperflua. Attamẽ ſi dedignantẽ pari cũ mulierculis nõ qdem à me,ſed ab Apl̃o feriri ſententia: dedignentur & cum ipſis eadẽ inuolui culpa. Deſpiciant iam textricum ſiue pellificum: & non proprijs operibus gloriari. Horreant & murium rubricatas pelliculas, quas gulas uocant: manibus circundare ſacratis; & ſacrantib. tremenda myſteria. Reſpuãt

& apponere pectori: qđ decentius or-
nat gemma ſapiẽtiæ. Pudeat & collo cir-
cuntexere: qđ honeſtius atque ſuauius
Xp̃i iugo ſubmittitᷓ. Non Xp̃i ſtigmata
ſunt hæc, q̃ iſti martyꝝ exemplo circũ-
ferant in corpe ſuo. Muliebria potius eſ
ſe noſcuntᷓ inſignia: q̃ utique curioſius et
ſumptuoſius illæ ſibi p̃parare conſueue
runt: cogitãtes nimiꝝ q̃ ſunt mũdi: quõ
placeant uiris. Veꝝ tu ſacerdos dei altiſ
ſimi, cui ex his placere geſtis, mundo an
deo? Si mũdo, cur ſacerdos? Si deo, cur
q̃lis ppl's, talis & ſacerdos? Nã ſi place-
re uis mundo: qđ tibi ꝓdeſt ſacerdotiũ?
Nec.n. potes duobus dñis ſeruire. Qui
Iacob.4.a aũt uult amicus eſſe hꝰ mundi: inimicus
Pſal.52.b dei conſtituitur. Et ꝓpheta: Deus, inqt,
diſſipabit oſſa eoꝝ q hoĩb. placẽt, cõfu
Gal.1.b ſi ſunt, q̃m deus ſpreuit eos. Et Apl's: Si
hoĩb. placerẽ, Xp̃i ſeruus non eſſem. Vo
lẽs itaq; placere hoĩb. deo nõ places. Si
non places: nõ placas. Cur ergo, ut dixi,
ſacerdos? Sin ṽo qđ addidi, placere in-
tendis non mũdo ſed deo, cur q̃lis ppl's,
& ſacerdos? Enimuero ſi ſacerdos pa-
ſtor eſt, & ppl's oues: dignũ eſt ut in nul
lo appareat ouibus paſtor diſſimilis? Si
inſtar mei q ouis ſum, paſtor meus & ip
ſe incuruus gradiᷓ. uultũ gerẽs deorſum,
& terram ſꝑ reſpiciẽs: & ſoli uẽtri mẽte
ieiunus pabula quęritãs: in quo diſcerni
mur? Væ, ſi uenerit lupus, nõ erit q præui
deat, qui occurrat, qui eripiat. Decet ne
paſtorẽ more pecoꝝ, ſenſibus incubare
corꝑeis, hærere infimis, inhiare terrenis:
& non potius erectũ ſtare ut hoĩem: cœ
lum mẽte ſuſpicere: q̃ ſurſum ſunt & q̃re
re & ſapere, nõ q̃ ſuꝑ terrã? Cæteꝝ mihi
ĩdignaᷓ ſi uel nutũ facere audeã: iubetq;
ori manum apponere: dicẽs monachũ,
qui non hẽam iudicare de ep̃is. Vtinam
& oculos mihi claudas, ut nec cernere
poſſem q̃ cõtradicere ꝓhibes. Magna
uero p̃ſumptio ſi ouis cũ ſim, in ip̃m pa-
ſtorẽ meum lupas ſæuiſſimas uanitatẽ
& curioſitatẽ irruere cernens infremue
ro, quo ad meũ forte balatum cruentis
beſtijs à quopiam occurraᷓ & ſuccurra
tur perituro. Quid facient de me q oui-
cula ſum: q̃ & in ip̃m paſtorẽ tãta ferita
te inſiliunt? Et qdem ſi nõ uult ut clamẽ
pro ſe: nunqd nõ & ꝓ me balare licebit?
Sed etſi ego ſileo, ne ponere uidear ĩ cœ
lum os meum: clamaᷓ tñ in eccleſia: nõ
in ueſte p̃cioſa. Clamaᷓ aũt ſpecial'r ad
fœminas, ut erubeſcat in ſe deprehendi 1. Tim.2.c
ep̃s, qđ in fragiliori quoq; ſexu audierit
rep̃hendi. An forte nulla timeᷓ cõfuſio: ſi
ego ſolus ſubmuſitate deſiero? Nunqd
& ſi ego nõ loquor, ſua cuiq; non loqui
tur cõſcia? Quid ſi alius audacior me ñ
quidẽ de Apl'o ut ego, nõ de euangelio,
nõ de ꝓpheta: nõ deniq; qppiam eccle-
ſiaſticũ: ſed illud tm̃ gẽtilitiũ ingerat: Di
cite põtifices, nõ qdem ĩ ſctõ, ſed fręno,
quid facit auꝝ? Quàm tolerabilius cer-
niᷓ in ſctõ, q̃ in fræno. Hoc me ẽt tacen-
te: etſi nõ curia regũ, tñ penuria paupe-
rũ clamat. Sileat licet fama: ſed non fa-
mes. Fama qdem ſilet, qa non põt mun
dus odiſſe uos. Nam quõ arguet mun-
dus pctm̃, à quo potius laudatur pctõr
in deſiderijs aĩæ ſuę: & iniquus bñdiciᷓ?
Clamant uero nudi, clamant famelici: Pſal. 9.d
cõqueruntᷓ & dñt: Dicite põtifices, ĩ frę-
no quid facit auꝝ? Nunqd auꝝ à fræno
repellit frigus ſiue eſuriem? Nob̃ frigore
& fame laborãtibus qd conferunt tot
mutatoria uel extẽſa in ꝑticis: uel plica-
ta in manticis? Nr̃m eſt qđ effunditis,
nob̃ crudeliter ſubtrahiᷓ qđ inaniter ex
pẽditis. Et nos.n. dei plaſmatio: & nos
ſanguine Xp̃i redẽpti ſumus. Nos ergo
frẽs ur̃i. Videte q̃le ſit de fraterna portio
ne paſcere oculos ur̃os. Vita nr̃a cedit
uob̃ in ſuꝑfluas copias. Nr̃is neceſſitati
bus detrahiᷓ, qcqd accedit uanitatibus
ur̃is. Duo deniq; mala de una ꝓdeũt ra
dice cupiditatis: dũ & uos uanitãdo ꝑi-
tis, & nos ſpoliãdo ꝑitis. Iumẽta gradiũ
tur onuſta gẽmis, & nr̃a nõ curatis cru-
ra nuda caligulis? Annuli, catenulæ, tin
tinnabula, & clauatæ q̃dã corrigię, mul
taq; talia tã ſpecioſa colorib. q̃ põderi-
bus p̃cioſa, muloꝝ depẽdẽt ceruicibus,
frũm aũt laterib. nec ſemicinctia miſerã
tes appõitis? Huc accedit q̃ hęc oĩa nec
negociationis ſtudio: nec ꝓprio manuũ

exercitio uobis elaboraſtis: ſed nec iure
Pſal. 82.e hr̃ditario poſſidetis: niſi forte & uos in
corde ueſtro dixeritis: Hæreditate poſſi
deamus ſanctuariũ dei. Et hæc pauꝑes
modo qdem corã deo tm̃, cui corda lo-
quuntᷓ. Nec.n. audẽt aꝑte cauſari aduer-
ſum uos: qb. interim pro ſua uita neceſſe
hñt potius ſupplicare. Cæteꝝ in futuro
ſtabũt in magna cõſtãtia aduerſus eos
q ſe anguſtiauerũt: ſtãte qppe ꝓ eis prẽ
orphanoꝝ, & iudice uiduaꝝ. Ipſius.n.
Mat. 25.d tũc uox erit: Quandiu nõ feciſtis uni de
his minimis meis, nec mihi feciſtis. Vos
aũt reuerẽdiſſime pr̃, uos inq̃ abſit ut in
talibus honorificãdũ putetis miniſteriũ
ur̃m. Vñr qdẽ honorifica: ſed oculo qui
uidet in facie, nõ q uidet in abſcondito.
Nã q̃ vñr in abſcõdito, nullis apparent
fucata colorib. ſpectabilia ſunt tñ. Nul
lis cõdita ſaporib. p̃dulcia ſunt tñ. Nul-
lis eleuata culminibus, excelſa tñ. Caſti
tas, charitas, humilitas: nullius qdẽ colo
ris ſunt, ſed nõ nullius decoris. Nec me-
diocris decoris: q diuinos quoq; dele-
ctare poſſit aſpectus. Quid caſtitate de
corius: q̃ mũdũ de immũdo cõceptum
ſemine, de hoſte domeſticũ, angelũ de-
niq; de hoĩe facit? Differunt qdẽ inter ſe
hõ pudicus & angelus: ſed felicitate, nõ
uirtute. Sed etſi illius caſtitas felicior: hꝰ
tñ fortior eſſe cognoſciᷓ. Sola eſt caſti-
tas q̃ in hoc mortalitatis & loco & tꝑe
ſtatũ quẽdã immortalis gl'iæ rep̃ſentat.
Sola inter nuptiaꝝ ſolẽnia: morẽ beatæ
illius uẽdicat regionis in q̃ neq; nubũt,
neq; nubuntᷓ: p̃bens quodammodo ter-
ris, cœleſtis iã illius cõuerſationis expe-
riẽtiã. Vas interim fragile qđ portamus,
in quo & crebro ꝑiclitamur: tenet caſti
tas, ut monet Apl's, in ſanctificationem,
& inſtar odoriferi balſami quo condita
cadauera incorrupta ſeruantᷓ: ſenſus ip-
ſa & artus cõtinet & cõſtringit: ne diſ-
Ioel.1.d ſoluantᷓ ocijs, ne corrũpantᷓ deſiderijs, ne
carnis uoluptatib. computreſcãt: quem
admodũ legiᷓ de qbuſdam, qa compu-
truerũt ut iumẽta in ſtercore ſuo. Hoc
itaq; tantæ pulchritudinis ornamentũ,
digne dixerim ſacerdotiũ honorare, qđ
dilectũ deo & hoĩb. faciat ſacerdotem,
cuius quippe memoria nõ in carnis ſuc-
ceſſione, ſed in ſp̃uali bñdictione ſit: red
datq; ſil'em in gl'ia ſctõꝝ, in hac licet ad
huc regione diſſimilitudinis conſtitutũ.
Veꝝ quantalibet uenuſtate ſui caſtitas
eminere appareat, ſine charitate tñ nec
p̃cium hẽt nec meritũ. Nec miꝝ. Qđ.n.
abſq; illa bonũ ſuſcipiᷓ? Fides? Sed nec 1. Co.13.a
ſi mõtes trãsferat. Scĩa? Sed ne illa qdẽ
q̃ lingua loqtur angeloꝝ. Martyrium?
Nec ſi tradidero, inquit, corpus meũ ita Ibidem
ut ardeam. Nec abſq; illa quodlibet bo
nũ ſuſcipiᷓ: nec cũ illa quãlibet exiguum
reſpuiᷓ. Caſtitas ſine charitate lãpas eſt
ſine oleo. Subtrahe oleũ, lãpas non lu-
cet. Tolle charitatẽ, caſtitas nõ placet.
Sed õ q̃ pulchra eſt (ut ſapiẽs clamat) Sap.4.a
caſta gñatio cũ charitate? Cũ illa inq̃
charitate quã deſcribit Apl's, de corde 1.Tim.1.a
puro, & cõſcia bona, & fide non ficta.
Porrò puritas cordis ĩ duobus cõſiſtit:
in q̃renda gl'ia dei, & utilitate proximi:
ut in oĩb. uidelicet actis ſuis uel dictis ni-
hil ſuũ q̃rat ep̃s: ſed tm̃ aut dei honorẽ,
aut ſalutẽ ꝓximoꝝ, aut utrũq;. Hoc eñ
agens implebit, non ſolum pontificis of
ficium, ſed & etymologiam noĩs pontẽ
utiq; ſeip̃m faciẽs inter deum & proxi-
mũ. Pertingit pons iſte uſq; ad deũ ea fi
ducia q̃ non ſuã, ſed illius gloriam quæ-
rit. Pertingit uſq; ad ꝓximum illa pieta
te qua & ipſi nõ ſibi ꝓdeſſe deſiderat.
Offert deo bonus mediator p̃ces & uo-
ta ppl'oꝝ, reportãs illis à deo bñdictio
nem & grãm. Supplicat maieſtati ꝓ ex
ceſſib. delinquẽtiũ: uindicat in peccãtes
iniuriã dei. Ingratis improperat bñficia
pietatis, cõtẽnẽtibus potẽtiæ ſeueritatẽ
inſinuat. Vtriſq; tñ nihilominus placare
ſtudet indignãtis furorẽ: nũc qdẽ homi-
nũ obtẽdẽs infirmitatẽ: nũc diuinæ ma-
gnitudinẽ pietatis. Deniq; ſiue excedat
deo, ſiue ſobrius ſit nob̃, aut deo ſꝑ quã-
tum in ipſo eſt placere geſtit, aut pręſta
re nobis: non quod ſibi omnino utile
eſt quęrens, ſed quod multis. Fidelis põ
tifex, qui bona quęlibet per manus ſuas
tranſeuntia, ſiue diuina beneficia ad ho-

mines,ſiue hoı̄um uota ad deum, colũ-
bino intuens oculo,nihil ſibi retẽtat ex
oı̄b.Nec ppl'i reqrit datũ,ſed lucrũ, nec
dei gl'iam uſurpat ſibi.Acceptũ talẽtum
nõ ligat ĩ ſudario,ſed partit̃ numularijs,
Cant. 3. a à qbus & uſuras recipit nõ ſibi,ſed dño.
Nõ hẽt foueam ut uulpes,nõ tanq̃ uolu
cres nidũ,non loculos qũo Iudas: nõ de
niq;(ſicut nec Maria)locũ ĩ diuerſorio.
Imitat̃ ꝓfecto illum q non hẽbat ubi re
clinaret caput:factus impræſentiarꝫ tã
quam uas perditum: q̃nque proculdu-
bio futurꝫ uas in honorem: & non in cõ
tumeliam. Deniq; perdit animam ſuam
in hoc mundo,ut in uitam æternã cuſto
diat eã. Hoc tãto puritatis intimæ bono
gl'iari nõ põt ueraciter,niſi q extrinſecas
gloriolas ꝑfecte reſpuerit. Nec.n.pure
ualet dei uel ꝓximi q̃rere lucra, qui pro
pria non contempſerit. Is tm̃ puritatis
interioris gloria non fraudat̃,qui dicere
Ioan.8.f põt cum dño: Si ego quæro gl'iam meã,
Phil. 1.c gloria mea nihil eſt. Et cum Apl'o. Mi-
Pſal. 30.d hi uiuere Xp̃s eſt & mori lucrum. Et cũ
propheta. Obliuioni datus ſum tanquã
mortuus à corde.i.à propria uoluntate.
Bona obliuio,ſi te ip̃m neſcias ut proxi-
mo ꝓſis. Bñ aũt mortuus à corde,ſi iam
nõ tibi uiuere ſtudeas:ſed ei q ꝓ te mor-
tuus eſt. Bñ mortuus eſt à corde q dicit:
Gala. 2. d Viuo aũt iam nõ ego. Sed ſi mortuus à
ſe,non tñ à Xp̃o. Sequitur.n. Viuit uero
in me Xp̃s. Mortem hanc quæ fit à cor-
de,infert charitas:de q̃ loquitur ſpõſa ĩ
Cant. 4. c Canticis: Vulnerata charitate ego ſum.
Cant.ul.b Fortis qppe eſt ut mors dilectio: & mor
Oſee 13. d tẽ in nob̃ non uitã occidit. Vñ & audaci
ter minat̃: O mors,ero mors tua. Pctm̃
extinguit,qd' aı̄æ uitam expulerat, ani-
mamq; reſtituit innocẽtię. Verꝫ ſi ꝑualet
morti charitas,ita ut illã in cõgreſſu pi-
mere poſſit:cur dr̃ fortis ut mors: & nõ
potius morte fortior? An forte qa & ip̃a
eſt mors, & ſeipſa fortior eſſe nõ p̃t? Bo
na mors nõ uitæ,ſed mortis. Bõa mors,
& neq̃q̃ abhorrẽda,q̃ uitã etſi adimit,
nõ perimit. Adimit qdem,ſed ad tp̃s, re
ſtituendam in tp̃e,duraturam ſine tp̃e.
Deniq; mortui eſtis,inqt, & uita ueſtra
abſcondita eſt cum Xp̃o in deo. Cũ au-
tem Xp̃s apparuerit uita ur̃a: tũc & uos Coloſſ.3.a
apparebitis cum ipſo in gloria. Libẽter
igr̃ carebo ad tp̃s, ut in æternum poſſi-
deam. Et iſta ſufficiant pro eo quod ſcri
ptum eſt: Charitas de corde puro. Sanè
in tanta obliuione ſui neceſſe eſt cor bñ 1.Tim.1.a
eſſe conſcium ſibi,quo ſe in lucra ſecuriꝰ
foris extendat,cum ſecuram intra ſe re
liquerit conſciam. Quid.n.prodeſt hoı̄
ſi uniuerſum mundum lucretur, aı̄æ aũt
ſuæ detrimentum patiat̃? Sed & ordinis Matt.a
exigit rõ,ut qui ad ſui menſuram proxi-
mum iubet̃ diligere,prius ſeipſum dilige
re norit. Itaq; duo ſunt p̃cipue quæ bo-
nam reddũt conſciam, pœnitere de ma
lis,& abſtinere à malis,hoc eſt(ut ꝟbis
loquar B.Greg.) & commiſſa flere, &
flẽda non committere. Horꝫ neutrũ ſo-
lũ ſufficit. Nã ſi primũ abſq; ſcđo ſuffice
ret,fruſtra & Dauid hortaretur dicens:
Declina à malo. Et Eſaias: Quieſcere a- Pſal.36.e
gere ꝑuerſè: & deus ipſe ad Cain,Pecca Eſa.1.c
ſti,qeſce. Rurſum ſi ſcđm ꝑ ſe poſt pctm̃
bonã ſufficit reſtaurare cõſciam, ſine cã
clamat pœnitẽs in pſalmo, Bti quorꝫ re Pſal.31.a
miſſæ ſunt iniqtates, & cætera. Et illud, & 118.a
Vide humilitatẽ meã & laborẽ meũ, & Luc. 11. a
dimitte oı̄a delicta mea. Et in orõne dñi
ca, Dimitte nob̃ debita nr̃a,ſicut & nos
dimittimus debitoribus nr̃is. Vtriuſque
uirtutis bñ conſcius aı̄us ſecure iã ſeip̃m
deſerat, & quodammodo ꝑdat,ut aliq̃s
lucrifaciat. Cũ infirmãtib. infirmet̃,urat̃
cum ſcãdalizatis: fiat ẽt(ſi oporteat) Iu-
dæis Iudæus, nihilq; formidet cum tali
cõſcia,exemplo Hier. & Ezechielis, in Hier.42.b
Aegyptum, uel in Chaldęam cũ tranſ- 4.Re.24.
greſſorib. captiuari, & cũ ſctõ Iob fr̃ fie b
ri draconũ, & ſociꝰ ſtruthionũ,cũ Moy Iob 30.d
ſe quoq;(qd' grauius eſt) deleri de libro Exo.32.g
dei, & cũ Paulo anathema eſſe à Xp̃o ꝓ Rom.9.a
fratrib. non timeat cũ hm̃ői conſcia. Ip
ſam deniq; ſi neceſſe eſt intrare gehẽnã
ſecurus medias penetrãs flammas læta
decantet conſcia, Et ſi ambulauero ĩ me Pſal.22.a
dio umbrę mortis,nõ timebo mala,qm̃
tu mecum es. Cõparemus, ſi placet,the
ſauros regum, & faſtigia regnorꝫ cũ hu
iuſmodi

iuſmodi fiducia. Nõne cuncta horum
felicitas,præ tanti boni diuitijs, miſeria
reputabitur? Et hanc fiduciam operat̃
charitas de corde puro & conſcia bona.
Iam uero qd' reſtat de fide non ficta: &
item qd' ex alio loco in mentem uenit:
fides ſine opib. mortua eſt: duo iſta mit
tunt nos ad quandã fidei trifariam diui-
ſionem: ut dicat̃ fides mortua,ficta,ꝓba
Iaco.2.d ta. Et mortuam qdem Apl's diffinit eam
eſſe q̃ ſine opib. eſt.i.q̃ non oꝑat̃ ex dile
ctione q̃ſi non hñs aı̄am ipſam dilectio-
nem,q̃ uegetet̃ & moueat̃ ad oꝑa. Fictã
aũt ego arbitror illam uocari fidem, q̃
ſuſcepta quidem ex charitate, uitã mo-
ueri inchoat ad bene oꝑandũ, ſed nõ ꝑ-
ſeuerãs deficit & morit̃ tanq̃ abortiua.
Eo utiq; ſenſu fictã dixerim noı̄atã, quo
uaſa figuli uocamus fictilia: non qa uide
licet utilia non ſunt q̃diu durant: ſed qa
fragilia cum ſint,diu minime durãt. De
hac fidei fictione puto illos notari ĩ euã
gelio q ad tp̃s credunt: & in tp̃e tenta-
tionis recedũt. Interroga eos q dñt cha
ritatem à quo ſemel accipit̃, nequaq̃ ul
Luc. 8. a tra recedere. Ait ꝟitas de qbuſdam: Et
hi radices non hñt: qa ad tp̃s credunt,et
in tp̃e tentationis recedunt. Vñ & quo
recedunt? Vtiq; à fide in infidelitatẽ. Itẽ
quæro: Poterãt'ne in illa fide ſaluari, an
non poterant? Si non poterãt, q̃ iniuria
ſaluatori: quæ'ue tẽtatori lætitia: ꝙ hinc
recedant ubi ſalus nõ ſit? Siquidem nec
ſaluator zelat̃ niſi ſalutem: nec malignꝰ
inuidet niſi ſaluti. Si aũt poterant, qũo
aut ſine charitate ſunt q̃diu in illa fide
ſunt: cũ ſine charitate ſalus eẽ nõ poſſit:
aut deſerentes fidẽ,non ẽt deſerũt chari
tatẽ,cũ charitas & infidelitas ſimul eſſe
nõ poſſint? Recedũt ergo qdã à fide: qa
ueritas aſſerit. Cõſequenter & à ſalute:
qa ſaluator redarguit. Inde nos colligi-
mus ꝙ & à charitate,ſine qua ſalus eſſe
nõ potuit. Et hi,inqt,radicẽ nõ hñt. Nec
negat eos hr̃e bonũ: ſed in bono potius
Ibidem radicatos nõ eſſe cauſat̃. Deniq; ſequit̃
Mat. 10.c & ait. Quia ad tẽpus credũt. Bonũ eſt,
ſed utinã duraturũ. Non.n.q cęperit,ſed
q ꝑſeuerauerit uſq; in finẽ hic ſaluus erit.
Nõ aũt durãt,qm̃ in tp̃e tẽtationis rece
dũt. Beati ſi interim rapti fuiſſent anteq̃
malitia mutaret corda eorꝫ. Nunc uero
uæ pręgnãtibus & lactãtibus in illis die
bus,teneros utiq; fętus geſtãtibus,et de
uita recẽti facile in ꝑiculis exturbãdos.
Tales ſunt aı̄æ paruam adhuc & tene-
ram hñtes charitatem: & ob hoc earꝫ fi
dem uiuam,ſed fictam neceſſe eſt in ten
tatione đficere. Vaſa figuli,ait, ꝓbat for Eccl.27.a
nax: & hoı̄es iuſtos tentatio: illos uideli Rom.1.b
cet q ex fide uiuunt. Iuſtus nempe ex fi- Abac.2.a
de uiuit: ſed ex fide q̃ uiuat. Neq;.n. quę
mortua eſt,uitam dare põt. Dæmonum
fides non adducit̃ in examinationẽ,ua-
cua qppe charitate mortua eſt. Credũt
quidem & contremiſcunt,ſed timor nõ
eſt in charitate. Proinde in labore hoı̄m
non ſunt: & cum hoı̄b. non flagellant̃:
non ꝙ extinctæ fidei nulla iam debeat̃
ꝓbatio,ſed reprobatio. Solam utiq; iu-
ſto & fidem.i.uiuorꝫ uitam, fornax ten
tationum ſuſcipit examinãdam. Sed nõ
oı̄m iuſtitia manet in ſcl'm ſcl'i: qm̃ ſunt
q ad tp̃s credunt, & in tp̃e tentationis re
cedunt. Qualis ſit cuiuſcunq; fides: tri-
bulatio ꝓbat. Si cꝰ deficit(deficit.n.cum
in charitate non ꝑſeuerat) ficta eſſe di-
gnoſcit̃. Si cꝰ perſeuerat, ꝓbata & ꝑfe-
cta cenſet̃. Liquet ex his ſatis (ut arbi-
tror) non oẽs q habuerint charitatẽ, hr̃e
& ꝑſeuerantiam in charitate. Alioquin
fruſtra cõmoneret diſcipulos dñs: Ma- Ioan.15.b
nete,inqens,in dilectione mea. Aut.n.ſi
necdũ diligebãt,nõ debuerat dicere,ma
nete: ſed eſtote in dilectione mea: aut ſi
iam diligebãt,neceſſe nõ erat moneri đ
ꝑſeuerantia,q̃ ſcđ'm iſtos priuari nõ po-
terant. Curet igr̃ ſeruus bonus & fide-
lis fide ſeruare non ficta charitatem de
corde puro & conſcia bona: pluris æſti
mans aı̄æ uitam,q̃ corporis: minus hor
rens carnis mortem q̃ fidei. Iam de trib.
quæ ſuperius propoſuimus ſola (ni fal-
lor) tractãda reſtat humilitas. Hęc dua
bus p̃miſſis uirtutib. intantũ eſt neceſſa-
ria: ut abſq; iſta illę nec eſſe uirtutes ui-
deant̃. Nẽpe ut caſtitas ſeu charitas det̃, Iaco.4.b
humilitas meret̃: qm̃ humilib. deus dat

grãm. Seruat acceptas: qa non reqeſcit
Eſai. ul. 4 ſpũs dñi niſi ſuper quietum & humilẽ.
2. Cor. 12. c Seruatas conſummat: nã uirtus in infir-
mitate, hoc eſt in humilitate ꝑficiť. Ini-
micã oĩs grãæ oĩſqꝫ initium pc̃ti debel-
lat ſuperbiam: & tã à ſe q̃ à cæteris uir-
tutib. ſupbam illius ꝓpulſat tyrannidẽ.
Siqdẽ cũ ex alijs qbuſqꝫ bonis uiriũ ma
gis ſuaꝝ cape ſoleat incrementum ſup-
bia: ſola hæc oĩum ꝓpugnaculũ quod-
dã turriſqꝫ uirtutũ, eius fortiter reſiſtit
malitię: obuiat ꝓſumptioni. Sola deniqꝫ
eſt de q̃ oĩum plena uirtutũ Maria glo-
riandũ eſſe putauit. Audito qppe ab an
gelo: Aue grã plena, q̃ſi ſolã ex ipſa ple-
Luc. 1. c nitudine humilitatẽ ĩ ſe recognoſceret,
ſolã repẽdiſſe ac rñdiſſe memorať in gra
tiã: Reſpexit, ingens, deus humilitatem
Ibidem ancillæ ſuæ. Quid deinde author & da
tor uirtutũ Xp̃s in quo oẽs theſauri ſa-
piẽtiæ & ſciæ ſunt abſcõditi, in quo oĩs
quoqꝫ plenitudo diuinitatis habitat cor
poral'r: nõne tñ & ipſe de humilitate, tã
quã ſumma ſuæ doctrinæ ſuarũqꝫ uirtu
Mat. 11. d tũ gl'iatus eſt? Diſcite (ait) à me nõ ꝗ ſo
brius, aut caſtus, aut prudẽs, aut aliqd
eiuſmodi: ſed qa mitis ſum, & humilis
corde. A me, inqt, diſcite. Nõ ad doctri-
nã patriarchaꝝ, nõ ad ꝓphetaꝝ libros
ego uos mitto: ſed me uobis exẽplũ, me
formã humilitatis exhibeo. Inuiderunt
mihi altitudinẽ quã hẽo apud p̃rem an-
gelus & fœmina: ille potentiæ: illa ſciæ.
Vos aũt æmulamini chariſmata melio
ra, diſcẽtes à me qa mitis ſum, & hũilis
corde. Cõmodũ reor indagare aliqd et
de ſupbia: q̃tinus ex oppoſito ſibi uitio
uirtutis decor manifeſtior appareat. Su
perbia eſt appetitus ꝓpriæ excellẽtiæ.
Hæc in ſpẽs duas diuidiť: in cæcã, & ua
nã ſupbiã. Quæ qdẽ & alijs noĩb. appel
lari pñt: cõtumacia, & uanitas: quarum
prior intelligẽtiæ: poſterior uolũtatis ui
tium eſt. Nã ex illa rõnis falliť oculus, et
ex iſta uolũtatis malæ appetitus affici-
tur. Qđ melius ex ſingulaꝝ diffinitioni
bus demonſtrabimus. Cæca ſupbia ſeu
cõtumacia, eſt uitiũ quo ſe exiſtimãs ali
quis uel eſſe bonũ qđ nõ eſt, uel à ſe eſſe
qđ eſt: in ſe, nõ in dño gl'iatur. Vana ſup
bia ſeu uanitas eſt uitiũ quo qs tã de eo
qđ eſt q̃ de eo qđ nõ eſt, ſuis magis q̃
dei laudib. delectať. His ita ꝑmiſſis apte
mus iã contraria hũilitati, ſingula ſingu
lis opponẽtes. Humilitas eſt cõtẽptus
ꝓpriæ excellẽtiæ. Cõtẽptus opponitur
appetitui. Duabus quoqꝫ ſupbiæ ſpecie
bus duæ nihilominus humilitatis oppo
nunť. Cõtra cæcã, ut qs de ſe nouerit ſen
tire humil'r. Cõtra uanã, nec conſentire
al'r ſentientibꝰ. Nẽpe q de ſeipſo ſentire
humil'r nouit: in neutro ipſius de ſe iudi
ciũ falli põt: uidelicet ut aut maius ali-
quid putet ſe eſſe q̃ ſit: aut à ſe eſſe qđ
ſit. Et iõ patiẽter carẽs qđ ſibi nouit de-
eſſe: humil'r de eo qđ certus eſt adeſſe,
non in ſe, ſed in dño gloriatur. Porrò ad
uerſus hoc ut de ſe altius ſe aliqd ſentiat,
ſolet ne inſoleſcat ꝟus humilis illud ſi-
bi iugi meditatione reuoluere: Nõ alta
ſapiẽtes, ſed humilib. conſentiẽtes. Et il- Rom. 12. c
lud: Nõ ambulaui in magnis, neqꝫ in mi Pſal. 130. a
rabilib. ſup me. Si non humil'r ſentiebã, Gala. 6. a
ſed exaltaui aĩam meã. Et itẽ: Qui ſe pu
tat aliqd eſſe, cũ nihil ſit: ipſe ſe ſeducit.
Cõtra hoc autẽ ut à ſe ſentiat eſſe qđ ſe
ſentit eſſe, ſolicite ſeip̃m iterrogat: Quid 1. Co. 4. d
hẽs qđ non accepiſti? Si aũt accepiſti,
quid gl'iaris quaſi nõ accepis? Item qui
humanas laudes cõſueuit ꝑfectè contẽ-
nere, cũ ſe laudari ꝑcipit de eo qđ in ſe
nouit nõ eſſe, nullatenus acqeſcẽs illud
ſibi cõmemorat: Qui te btificant, in er- Eſa. 3. b
rorem te mittunt. Sed & illius nihilomi Pſal. 61. c
nus uerſiculi recordať: Veruntñ uani fi-
lij hoĩum in ſtateris: ut decipiant ipſi de
uanitate in idipſum. Proinde ſolicite ſtu
det imitari Apl'm ita de ſe loquẽtẽ: Par-
co aũt, neqꝫ me exiſtimet ſupra id qđ 2. Co. 12. b
uidet in me, aut audit aliqd ex me. Cũ
ꝟo laudari ſe compit de bono qđ ſe for
te hr̃e cognoſcit: nihilominus quãtũ ĩ ſe
eſt ſcuto ꝟitatis curat à ſe iaculũ fauo-
ris repellere, dans gl'iam deo, & dicens.
Grã dei ſum id qđ ſum. Et ꝓpulſans à ſe
oẽm ſuſpicionẽ, ait dño: Nõ nob̃ dñe nõ Pſal. 111. b
nob̃, ſed noĩ tuo da gl'iam. Metuit nimi-
rũ ſi al'r egerit, ne forte audiat ab ipſo: Matt. 6. a

Recepiſti mercedẽ tuã. Et iteꝝ. Gl'iam
abinuicẽ q̃ritis: & gl'iam q̃ à ſolo deo,
nũ uultis. Refugiens ergo & de hoc ad
Ioan. 5. g cõſiliũ Apl'i ꝓbat ipſe opus ſuum, ut ſic
Gala. 6. a hẽat in ſemetipſo gl'iam, & nõ in altero.
Fidelis ſuimet cuſtos, q ſibi oleũ fauoris
ſine fraude reſeruet, ne in aduẽtu ſponſi
lãpas cõſciæ uacua extinguať. Non in
altero inqꝫ. Nec. n. tutũ arbitratur labijs
hoĩum cõmittere gl'iam ſuã: arcę utiqꝫ
ſine claue & ſine ſera, nulliqꝫ oĩno clau-
ſæ nocere uolẽti. Nõ tutũ planè, ſed ſtul
tũ, ibi theſauꝝ tuũ recõdere: un̄ non ua-
leas reſumere cũ uolueris. Si ponis in os
meũ: iã nõ ĩ tua, ſed in mea ptãte eſt: cũ
utiqꝫ ꝓ meo libitu ul' laudare te poſſim,
uel derogare tibi. Sanũ uas & incõcuſ-
ſum cõſcia: & ſecretis ſeruãdis idoneũ:
nullis patẽs inſidijs, nulli uiolẽtię cedẽs:
nulli qppe oculo uel manui acceſſibilis,
excepto duntaxat ſpũ q ſcrutať ẽt alta
dei. Quicqd ĩ ea repoſuero, ſecurus ſum
qa nõ ꝑdam: ſeruabit uiuo, defuncto re-
ſtituet. Nã quocunque uado ego, ipſa it
mecũ: ſecũ ferẽs depoſitũ qđ ſeruandũ
accepit. Adeſt uiuo, mortuũ ſeqtur: ubi
mihi uel gl'ia uel cõfuſio inſeparabilis ꝓ
qualitate depoſiti. Btĩ q in ꝟitate dicere
pñt: Gl'ia nr̃a hæc eſt, teſtimoniũ cõſcię
nr̃æ. Non põt dicere niſi humilis, q iux
2. Cor. 1. c ta uulgare et oculos cãpi metuere: & ſyl
uaꝝ aures ſoleat ſꝑ hr̃e ſuſpectas. Btũs
Prou. 28. c nempe hõ q ſꝑ eſt pauidus. Nõ põt di-
cere arrogans & ꝓſumptor: q ſeip̃m im
pudenter oſtẽtãs paſſim & ubiqꝫ tanq̃
ꝑ cãpũ incedẽs, totus ferť in gl'iam. Glo
riať ẽt cum malefecerit: & exultat in re
bus peſſimis. Aeſtimat ſe non uideri, dũ
plures hẽat imitatores, q̃ reprehẽſores,
cæcus dux cæcoꝝ. Sed hẽt hic campus
oculos, ſctõꝝ ꝓculdubio angeloꝝ, q̊s
ſꝑ offendere ſolet indiſciplinata cõuerſa
tio. Nõ dicet hypocrita, gl'ia mea eſt te
ſtimoniũ cõſciæ meæ: qa etſi iudicantiũ
ſcđm faciẽ, ꝟbo. uultu, habitu'ue ſimula
torio eludat opinioni ſed nõ eius q ſcru
tať renes & corda fallit uel euadit iudi-
ciũ. Siqdem deus non irrideť. Timeat
ergo & iſte nemoris aurẽ. Lingua licet
manuqꝫ ceſſantib. auri tñ ubiqꝫ pñti de
quacũque ſylua latebroſæ duplicitatis
& ſpinoſæ calliditatis, tacentis & quie
ſcentis cor loqtur, cogitatio confitetur.
Prauũ eſt cor hoĩs & impſcrutabile: ita
ut nemo ſciat q̃ ſunt ĩ hoĩe niſi ſpũs hoĩs
qui in eo eſt: ſed nec ipſe plene. Nam cũ 1. Cor. 4. a
Apl's diceret: Mihi pro minimo eſt ut à
uob̃ iudicer, aut ab humano die: adiecit,
ſed nec ego meip̃m iudico. Q̃r? Qm̃ non
poſſum, ait, ratam uel ipſe de me ꝓferre
ſnĩam. Ego. n. nihil mihi cõſcius ſum: nõ
tñ ĩ hoc iuſtificatus ſum. Nõ ex toto cre
do me uel ipſi cõſcię meæ, qppe cum ne
ipſa qdem q̃at me comp̃hendere totũ.
Nec põt iudicare de toto q totum non
audit. Qui aũt iudicat me, dñs eſt. Dñs,
inquit, cuius utiqꝫ ſcĩam nõ effugit: ſnĩa
non ſubterfugit ẽt qđ ꝓpriam latet cõ-
ſcĩam. Audit deus in corde cogitantis,
qđ non audit uel ipſe qui cogitat. Ade-
rat auris ꝓphetæ abſentis ori furtiuè po
ſcentis pecuniã. & ego quãtũlibet in oc
culto lædere cogitans, aut ꝓximum ne
quiter, aut turpiter meip̃m nõ uerear au
rem nuſq̃ abſentem? Tremenda pror-
ſus auris & reuerẽda, cui non ceſſat qes:
non tacet ſilentiũ: Deniqꝫ ait. Auferte
malũ cogitationũ ur̃aꝝ ab oculis meis. Eſa. 1. c
Sed qd eſt qđ dicit, ab oculis meis? An
& nr̃a deus non ſolũ audit: ſed & uidet
arcana? Quales oculi q contemplantur
cogitationes? Nõ ſunt coloratę ut uideã
tur: ſicut nec ſonãt ut audiať. Solent ſen
tiri à cogitãte, nõ audiri ab auſcultante:
non à contemplante uideri. Merito tñ
dñs ſcit cogitationes hominũ qm̃ uanæ
ſunt. Cur. n. neſciret, quas & audit &
uidet? His præcipue duobus ſenſibus,
id eſt uiſui & auditui nemo fidem putat
eſſe negandam. Hoc nos ſcire conſtan-
ter aſtruimus: quod uidimus & audiui-
mus. Merito itaque non erat opus dño
Ieſu ut quis teſtimonium perhiberet de
hoĩe. Ipſe nimirum ſciebat quæ eſſent ĩ
homine. Quid cogitatis (ait) mala in
cordibus ueſtris? Reſpondebat non ſer-
monibus, ſed cogitationibus. Audiebat
non loquentes: uidebat non apparẽtes. Matt. 9. a

Contremiſco totus tuam dñe Ieſu quã-
tillo poſſum intuitu conſiderans maie-
ſtatem, p̄ſertim cum recordor in quãtis
ipſius aliqñ contemptor extiterim. Sed
& nunc cum iam a facie maieſtatis fu-
gi ad genua pietatis, qd amplius facio?
Vereor ne q aliqñ contrarius extiti ma-
ieſtati: & nũc ingratus pietati inueniar.
Quid.n.ſi ceſſant manus, & non ceſſet
pectꝰ? Quid ſi os iam ſilet: necdũ cor qe
ſcit? Si ſinguli illiciti motus aĩ mei ſingu
la ſunt q̃dam in te deus conuicia, ut pu
ta iracundiæ motus in manſuetudinem,
inuidiæ in charitatẽ, in frugalitatẽ luxu-
riæ, turpitudinis in caſtitatẽ: & ĩnumera
his ſil'ia quæ de cœnoſo lacu prurientis
pectoris mei etiã nunc inceſſanter ebul
liunt inundantes & impingentes in ſere
nitatem p̄fulgentis uultus tui: quid ma-
gnũ feci ſolos cohibere artus, actus cor
rigere? Si has atq; hmõi, quas foris licet
uacans, intus actitare non ceſſo iniquita
tes obſeruaueris, ô dñe quis ſuſtinebit?
An forte iam non ago illa, ſed patior?
Agunt̃ qdem in me, ſed à me non agunt̃
ſi non conſentio. Sanè ſi mei non fuerint
dñata, tunc ĩmaculatus ero: & ĩmacula
tus corã eo, ſi non ſolum caruero, ſed &
ſi obſeruauero me ab iniqtate mea. Mea
dixerim: non qa facio, ſed quia ſuſtineo.
Corpus geſto mortis, carnemq; pcti:
ſufficit interim mihi ſi non regnet pctm̃
in meo mortali corpe. Sic corpus crimi-
ni nõ reputat̃, nec qd habitat ĩ eo pctm̃:
ſi tñ non delector: ſi tñ non exhibeo mẽ-
bra mea arma iniqtati. Pro hac orabit ô
miſericors quiuis & ſctũs in tpe oppor-
tuno: ſupplex nimiꝝ quòd malum ſen-
tiat: & nihilominus ſctũs dum non con
ſentiat. Supplex ꝓ piculo, ſctũs ꝓ uirtu-
te. Sanctus planè atq; btũs, q condele-
ctatus legi ſcdm interiorem hoĩem de
malo qd ita ineſſe corpi ſentit, ut niſi pa
riter cum corpe carere non poſſit meri-
to ſeſe conſolat̃, & ait: Iam non ego ope
ror illud: ſed qd habitat in me pctm̃. Ve
Rom.7.c runtñ delicta quis intelligit? Nam ſi poſ
ſem dicere cum Paulo, qd qdem longe
1.Cor.4.a eſt à me: Nihil mihi conſcius ſum; nõ tñ
in hoc eſſe iuſtificatũ oporteret me gl'ia
ri. Non.n. q ſeip̃m cõmendat, ille ꝓbatꝰ
eſt: ſed quem deus cõmẽdat. Si applau
ſerit mihi iuſtitiam humanus dies: ꝓ mi-
nimo habeo, qa ille lucet tm̃ ĩ facie. Hõ
enim uidet in facie, deus aũt intuet̃ cor.
Propter hoc Hieremias non ſatis ppl'a-
ribus ſententijs uelut qbuſdam humani
diei radijs mouebatur: ſed fidenter loq- Hier.17.b
bat̃ deo: Diem hoĩs non concupiui, tu
ſcis. Si meus mihi arriſerit dies: neq; me
ip̃m, inquit, iudico: quia nec ipſe me ſa-
tis intelligo. Solus merito conſtitutus
eſt iudex uiuoꝝ & mortuoꝝ, qui finxit
ſigillatim corda uniuerſoꝝ, & intelligit
oĩa opa eoꝝ. Solũ attẽdo iudicem, quẽ
& ſolum iuſtificatorẽ agnoſco. Pr̃ dedit
ei iudiciũ facere: qa filius hoĩs eſt. Non
uſurpo mihi uel ſup me ſeruus filij ptãtẽ:
nec me annumero illis de qb. ita conq̃ri
ſolet: Tulerunt hoĩes à me iudicium. Pr̃
non iudicat quenq̃;, ſed oẽ iudicium de
dit filio. Et ego mihi p̄ſumã qd nec ipſe
pr̃ ſibi aſſumit? Veli nolim ipſi me aſta-
re neceſſe eſt: ipſi hoꝝ q̃ geſſerim in cor
pore, reddere rõnem, cui nec uerbum p̄-
teruolat, nec ſubterfugit cogitatio. Sub
tam æquo libratorẽ meritorum: ſub tã
intimo ſecretorũ inſpectore: quis gloria
bit̃ caſtũ ſe hr̃e cor? Sola ꝑfecto q̃ non
ſolet gl'iari: non nouit p̄ſumere: contẽde
re non conſueuit gr̃am inuentura eſt in
oculis pietatis humilitas. Deus nunq; ſu Iaco.1.b
perbis reſiſtit, humilib. aũt dat gr̃am.
Non contẽdit iudicio, nec p̄tendit iuſti-
tiam q uere humilis eſt: ſed dicit: Nõ in-
tres in iudiciũ cũ ſeruo tuo dñe. Recuſat Pſa.142.a
iudicium, & poſtulat miam: facilius ſi-
bi ueniã impetra[re] poſſe, q̃; iuſtitiam uẽ
dicare cõfidens. Nouit naturam diuinã
natural'r piam: q̃ nr̃am nequaq̃; humili-
litatẽ abhorreat. Nõ deſpicit illa maie-
ſtas cor contritũ & humiliatũ i nr̃o gñe,
q̃ corpꝰ ex eo humilitatis aſſumere ñ de-
dignata eſt neſcio quo pacto familiariꝰ
ſp humilitati ꝓpinq̃re ſolet diuinitas. De
niq; illa ſe ĩduit: ut appareret hoĩb. Sub-
ſtãtiã, formã habitũq; geſtauit humilẽ:
ipſius nob cõmẽdãs uirtutis excellẽtiã:
quam

quã ſpãli ſui uoluerit honorar̃ p̃ñtia. Vob
aũt dilectiſſime, uob p̄cipue tãto magis
arbitror hãc eſſe neceſſariam: quãto ma
ior noſcit̃ materia ſuppetere ſupbiendi.
Genus, ętas, ſcĩa, cathedra: & qd maius
eſt, primatus p̄rogatiua: cui nõ eſſent in
ſolẽtiæ fomes, elationis occaſio? Quãq;
eſſe poſſint & humilitatis. Meditãtibus
qdẽ honores blãdiunt̃, ſed onera pẽſan-
tib. tædio ſunt atq; formidini. Non aũt
oẽs capiũt hoc ꝟbũ. Multi.n. nõ tãta fi-
ducia & alacritate currerẽt ad honores,
ſi eſſe ſentirẽt & onera. Grauari ꝓfecto
metuerẽt, nec cũ tãto labore & piculo
q̃rũlibet affectarẽt infulas dignitatum.
Nũc ꝟo qa ſola attẽdit̃ gl'ia & nõ pœ-
na, puꝝ eſſe clericũ erubeſcit̃ in eccl'ia,
ſeq; uiles æſtimãt & inglorios, q quocũ
que eminẽtiori in loco nõ fuerint ſubli-
mati. Scholares pueri et impuberes ado
leſcentuli ob ſanguinis dignitatem pro
mouent̃ ad eccl'iaſticas dignitates, &
de ſub ferula transferunt̃ ad principãdũ
p̄sbyteris: lętiores interim q; uirgas eua
ſerint, q̃; q; meruerint principatũ: nec tã
illis blandit̃ adeptũ, q̃; adẽptũ magiſte-
riũ. Et hoc qdẽ ĩ initio. Proceſſu ꝟo tpis
paulatim inſoleſcẽtes docti ſunt in bre-
ui uẽdicare altaria, ſubditoꝝ marſupia
uacuare, mgr̃is nimiꝝ in hac diſciplina
utentes idoneis, ambitione & auaritia.
Veꝝ quantauis induſtria tua tibi lucra
congrere cautulus uidearis, quãtalibet
uigilãtia rẽ poſſis ſeruare tuã: quãtocũ-
Eccl.10.c que ſtudio regũ tibi ac principũ gr̃am
captare cures: dicimus tñ: Væ terrę, cuiꝰ
rex eſt puer: & cuius principes mane co
medũt. Nec dicimus quãcũque ętatem
dei gr̃æ p̄maturã, ſicut nec ſerã: cũ mul-
tos uideamus junioꝝ ſup ſenes intellige
re, morib. antiq̃re dies, p̄uenire tpa meri
tis: & qd ætati deeſt, cõpẽſare uirtutib.
Boni pueri, q qd ętate uñr, eſſe ſtudent
1.Tim.4.c & malitia. Malitia, inquã, ſed nõ ſenſu:
quoꝝ iuxta admonitionẽ Apl'i, nemo
cõtẽnat adoleſcẽtiã. Meliores bonæ in-
dolis adoleſcẽtes, inueteratis dieꝝ ma-
loꝝ. Puer cẽtũ annoꝝ maledictus eſt: et
eſt è regione ſenectus uenerabilis, non
diuturna, neq; numero annoꝝ cõputa-
ta. Bonus puer Samuel, qui loquẽti deo
ꝓmptus aderat auditor, dicẽs: Loquere 1.Reg.3.b
dñe, qa audit ſeruus tuus. Ac ſi diceret:
Paratus ſum & nõ ſum turbatus ut cu-
ſtodiã mãdata tua. Bonus & Hiere. qui Hiere.1.a
añ ſctificatus q̃ natus, cũ ſe excuſaret de
pueritia: nihilominus cõſtitutus eſt ſup
gẽtes & ſup regna. Bonꝰ quoq; Daniel, Dan.13.f
cuius ſpm̃ ſuſcitauit deus ut cõuinceret
iniq iudicia: & ſanguinẽ innoxiũ libera
ret. Deniq; cani ſunt ſenſus hoĩs: & ętas
ſenectutis uita immaculata. Sicubi hu-
iuſcemodi puer ſenex ꝓmotus inuenit̃:
opus dei eſt, his q tales nõ ſunt mirãdũ,
nõ imitãdũ. Cæteꝝ currit̃ in clero paſ-
ſim ab oĩ ætate & ordine à doctis pari-
ter & indoctis ad eccleſiaſticas curas:
tanq̃; ſine curis iã qſq; uicturus ſit cum
ad curas ꝑuenerit. Nec miꝝ de his qui
necdũ in ſemetipſis expti ſunt. Videntes
qppe illos q iã ꝓprios humeros cupitæ
ſarcinæ ſummiſerũt, non ſolũ nõ gemere
tanq̃; ſub onere, ſed inſup appetere plus
onerari: nõ deterrent̃ piculis: q cupidita
te cæcati nõ uidẽt: ſed fauoribꝰ amplius
quos illis inuidẽt, prouocant̃. O infinita
ſp ambitio: & inſatiabilis auaritia. Cũ
primos honoꝝ gradus meruerint in ec
cleſia: meruerint aũt uel uitæ merito uel
pecuniæ, ſiue ẽt carnis & ſanguinis, q̃ re
gnũ dei nõ poſſidebũt, p̄rogatiua: nõ iõ
corda qeſcũt: duplici ſp ęſtuãtia deſide
rio: quo utiq; magis ac magis & dilatẽ
tur ĩ plura, & ad celſiora ſublimen̄t. Ver
bi gr̃a, cũ factus qs fuerit in q̃cũq; eccle
ſia decanus: p̄poſitus, archidiaconꝰ, aut
aliqd hmõi: nõ cõtẽtus uno in una, plu-
res ſibi imo quoquot ualet cõgrere ho-
nores ſatagit tã in una, q̃; in plurib. Qui-
bus tñ oĩb. ſi locus euenerit, libẽter uniꝰ
p̄ferret ep̃i dignitatẽ. Sed nunqd ſic ſatia
bit̃? Factus ep̃s, archiep̃s eſſe deſiderat.
Quo forte adepto: rurſum neſcio qd al-
tius ſomniãs, laborioſis itinerib. & ſum
ptuoſis familiaritatib. Romanũ ſtatuit
frequẽtare palatiũ q̃ſtuoſas ſibi q̃ſdam
exinde cõparãs amicitiãs. Si lucri ſpũa-
lis gr̃a hęc faciũt: laudãdus eſt zelus: ſed

p̄ſumptio corrigēda. Nōnulli cū iſta nō
poſſint: ꝟtūt ſe ad aliud ambiēdi genus,
in quo nihilominus apiunt eā quā hn̄t
dn̄andi libidinē. Nā cū p̄ſideāt urbibus
ualde ppl'oſis: & totas, ut ita dicam, pa
trias ꝓpriæ diœceſis ambitu circūclu-
dāt, occaſione inuēta ex quocūq; ueteri
priuilegio, ſatis agunt ut & uicinas ſibi
ſubijciāt ciuitates: q̄tinus duę q̄bus duo
uix p̄ſules ſufficiebāt, ſub uno redigātur
antiſtite. Rogo q̄ hæc tā odioſa p̄ſum-
ptio: q̄s hic tātus ardor dn̄andi ſup ter-
rā: q̄ principādi tam effręnis cupiditas?
Certe cū primū tractus es ad cathedrā,
flebas, refugiebas: uim q̄rebaris: multū
à te & oīno ſupra te eſſe dicēs: miſerum
clamitās & indignū, q nō eſſes idoneus
tā ſc̄tō miniſterio, tātis nō ſufficeres cu-
ris. Quid igr̄ nūc ꝟecunda depulſa for-
midine, ſpōte ambis ad ampliora: imo
irreuerēti audacia: ꝓprijs nō contentus,
inuadis aliena? Cur hoc? Forte ut plures
ppl'os ſalues? Sed in alienā meſſem tuā
mittere falcē iniurioſum eſt. Vt tuę præ
ſtes eccl'iæ? Sed eccleſiaꝶ ſpōſo nō pla-
cet tale unius incremētū, qd' ſit detrimē
tū alterius. Crudelis ambitio, & incre-
dibilis ſi fidē oculi nō aſtruerēt. Vix te-
nēt manus q̄n illud ad lr̄am impleāt qđ
Amos. 1. d legit in ꝓpheta: Secuerūt p̄gnantes Ga
laad ad dilatādū terminos ſuos. Vbi eſt
Eſai. 1. b illa terrifica cōminatio: Vę q̄ coniūgitis
domū ad domū, & agrū agro copula-
tis? Nūq̄d in his dūtaxat exiguis uę iſtđ
metuēdū eſt, nō aūt cū urbes urbib. aut
ꝓuinciæ ꝓuincijs cōtinuant̄? Imo ēt rn̄-
deāt ſi uolūt ſe imitari dn̄m Xp̄m: faciē
tes & ipſi utraq; unū, adducētes & ipſi
ex diuerſis paſcuis greges: ut fiat unus
paſtor, & unū ouile. Huius rei gr̄a non
pigritant̄ crebro terere limina apl'oꝶ, in
uēturi & ibi, qd' magis dolēdū eſt, q ſuę
faueant improbæ uolūtati: nō ꝙ ualde
Romani curēt quo fine res terminetur:
ſed q̄a ualde diligūt munera, ſequunt̄ re
tributiones. Nude nuda loquor, nec re-
tego ꝟenda, ſed inuerecūda cōfuto. Vti
nā priuatim & in cameris hæc fierent:
utinā ſoli uiderimus & audierimus: uti-
nā nec loquētib. crederet̄: utinā nob̄ reli
querint moderni Noe un̄ à nob̄ poſſent
aliq̄tenus operiri. Nūc ꝟo cernēte orbe
mundi fabulam ſoli tacebimus? Caput
meū undiq; conq̄ſſatū eſt, et ego ſangui
ne circūquaq; ebulliēte, putauerim eē te
gēdū? Quicq̄d appoſuero, cruētabit̄, &
maior erit cōfuſio uoluiſſe celare cū ce-
lari nequerit. Bona humilitas, q̄ & imp̄
ſentiaꝶ ab hmōi mordacib. curis mētē
facit eſſe q̄etā, & à minacib. pœnis in fu
turo ſecurā reddit conſciam. Hæc u̇ros
pr̄ aīos ab hoꝶ oīum peſtifera æmula-
tione cōpeſcat. Audite potius ꝓphetā
tal'r à talib. dehortātē: Noli, inq̄t, ęmula
ri in malignātib. neq; zelaueris faciētes P ſal. 36. a
iniq̄tatē. Aemulari magis oportet Apo
ſtolū nō gloriātē in immēſum, nec ſe ul- 2. Cor. 10. c
tra ſe extēdētē: nec audētē ſe (ut ipſe fate
tur) cōparare q̄buſdā q ſeipſos commē
dāt, ſed ſe ſibi cōparātē & metiētē ſcđm
mēſurā rl'æ quā mēſus eſt ei deus: Audiē
do ēt ex ore eius: Nolite fraudare inui- 1. Cor. 7. a
cē: ꝓprijs placebit eſſe cōtentū. Qui &
ꝓuocās ad hūilitatē: ſuū illud archiep̄o
nō cūctabit̄ ſalubriter intimare. Noli al Rom. 12. c
tū ſape, ſed time. In alto poſito nō altū
ſape difficile eſt, & oīno inuſitatum: ſed
quāto inuſitatius, tāto gl'ioſius. Timor
de adepta iā altitudine, tædere magis,
ꝙ placere faciet altiora. Nō uos ergo fe
licē q̄a p̄eſtis: ſed ſi non ꝓdeſtis, infelicē
putate. Vt aūt ſecure p̄eſſe poſſitis: ſub-
eſſe & uos ſi cui debetis nō dedignemi
ni. Dedignatio q̄ppe ſubiectionis, p̄la-
tionis reddit indignū. Sapiētis eſt cōſi-
liū: Quanto maior es, tāto humilia te in Eccl. 3. c
oīb. Sapiæ ꝟo p̄ceptū: Qui maior eſt ue Luc. 9. f.
ſtrū, fiat ſicut iunior. Qđ ſi expedit ēt mi
norib. eſſe ſubiectū: maioꝶ iugū q̄uo li
cebit cōtēnere? Videāt in uob̄ potiꝰ ſub
diti qd' uob̄ rechibeāt. Intelligitis q̄ di-
co? Cui honorē: honorē. Oīs aīa (iq̄t) po Rom. 13. a
teſtatib. ſublimiorib. ſubdita ſit. Si oīs,
& u̇ra. Quis uos excipit ab uniuerſita-
te? Siq̄s tētat excip̄e: conat̄ decip̄e. No-
lite illoꝶ acq̄eſcere cōſilijs, q cū ſint xp̄ia
ni, Xp̄i tn̄ uel ſeq̄ facta, uel obſeq̄ dictis
opprobrio ducūt. Ipſi ſunt q uob̄ dicere

ſolent: Seruate u̇ræ ſedis honorē. Dece-
bat q̄dē ex uob̄: uob̄ cōmiſſam eccl'iam
creſcere: nūc ꝟo ſaltē in illa quā ſuſcepi-
ſtis maneat dignitate. Et uos. n. u̇ro p̄de
ceſſore impotētior? Si nō creſcit ꝑ uos,
Mar. 12. b nō decreſcat ꝑ uos. Hæc iſti. Xp̄s al'r iuſ
ſit & geſſit. Reddite (ait) q̄ ſunt Cęſaris,
Cæſari: & q̄ ſunt dei, deo. Qd' ore locu-
tus eſt, mox op̄e implere curauit. Cōdi-
tor Cæſaris, Cęſari non cūctatus eſt red
dere cēſum. Exēplū. n. dedit uob̄, ut &
uos ita faciatis. Qn̄ ꝟo dei ſacerdotibꝰ
debitā negaret reuerētiā: q hāc ſcl'aribꝰ
quoq; ptātibus exhibere curauit? Porrò
uos ſi Cæſaris ſucceſſori. i. regi ſedulus ī
ſuis curijs: conſilijs, negocijs, exerciti-
busq; adeſtis, indignū erit uob̄ cuicūq;
Xp̄i uicario tal'r exhibere: qual'r ab anti
quo inter eccl'ias ordinatū eſt? Sed quę
Rom. 13. a ſunt, inq̄t Apl's à deo, ordinata ſunt. Vi-
derint ergo hꝰ ignominię diſſuaſores: q̄-
le ſit dei ordinatiōi reſiſtere. Valde igno
minioſum ſeruo, ſi ſit ſicut dn̄s eius: aut
diſcipulo, ſi ſit ſicut magiſter eius. Pluri
mū ſe uob̄ deferre putāt, cū uos Xp̄o p̄-
ferre conant̄: ipſo reclamāte ac dicente:
Ioan. 13. b Nō eſt ſeruus maior dn̄o ſuo: neq; Apl's
eo q miſit eū. Qđ nō dedignatus eſt ma
giſter & dn̄s, taliſq; & magr̄ & dn̄s, in
dignū ſibi iudicabit ſeruus bonus, deuo
tuſq; diſcipulus? Quā pulchre locutus
Luc. 7. b eſt btūs ille Cēturio, cuiꝰ fidei nulla par
inuenta eſt in Iſrael. Et ego, inq̄t, hō ſum
ſub ptāte, hn̄s ſub me milites. Nō iacta
bat ptātē, quā nec ſolā ꝓtulit nec prio-
rē. Dicturus q̄ppe, hn̄s ſub me milites,
p̄miſit: hō ſum ſub ptāte. Prius ſe agno-
uit hoīem ꝙ potētē. Agnouit, inꝗ, ſe ho
minē, hō gētilis: ut in ſe iā impleri oſn̄de-
ret qd' lōge an̄ dixerat Dauid: Sciāt gē
P ſal. 9. d tes q̄m hoīes ſunt. Hō, inq̄t, ſum, & hō
ſub ptāte. Iā q̄cq̄d ſubinferas, ſuſpectā
nō hēmus iactātiā. Præmiſſa ſiq̄dem eſt
humilitas, ne altitudo p̄cipitet. Nec em̄
locū inuenit arrogātia, ubi tā claꝶ hu-
militatis inſigne p̄ceſſerit. Agnoſcis in-
firmitatē, confiteris ſubiectionē: iā & te
ſub te hr̄e milites ꝓfitere ſecurus. Reue-
ra, q̄a nō cōfuſus eſt de ſubiectione, iure
ex p̄latiōe meruit honorari. Nō erubuit
ſup ſe ptātem, & iō dignus q hr̄et et ſub
ſe milites. Ex abūdātia cordis os loque
bat̄: & iuxta qd' intus ordinatas habuit
affectiones, foris quoq; ꝟba decēter cō
poſuit. Dedit prius honorē p̄poſitis: ut
iā à ſubditis iuſte recip̄et: ſciēs ſe à ſup̄io
rib. accip̄e qd' impenderet inferiorib. et
q̄a melius proprię ſubiectionis diſceret
exp̄imento ſua ipſe moderari imperia.
Forte nō ignorabat ꝙ ſubiecto ſibi hoī
deus oīa ſubiecerit ſub pedib. eius: offen
denti ſe, infenſa reddiderit: & is quē hu
milē cōſtituerat ſup op̄a manuū ſuaꝶ,
ſup̄biæ meritò cōparatus eſt iumentis
inſipientib. & ſil'is factus eſt illis. Noue
rat & fortaſſis ꝙ humanus ſpūs ſubdi-
tus cōditori ſubiectā ſibi poſſederit car
nē, rebellis rebellem inuenerit: factuſq;
trāſgreſſor legis ſup̄ioris, ſentire cœpit
aliā legē in membris ſuis repugnātē legi
mētis ſuæ: & captiuantē ſe in legē pc̄ti.
Miror quoſdā in nr̄o ordine monaſte-
rioꝶ abbates hanc hūilitatis rl'am odio
ſa cōtētione īfringere: & ſub humili (qd'
peius eſt) habitu & tōſura tā ſup̄be ſa-
pere, ut cū ne unū quidē ꝟbulū de ſuis
imp̄ijs ſubditos p̄tergredi patiant̄: ipſi
ꝓprijs obedire cōtēnat ep̄is. Spoliāt ec
cleſias ut emācipent̄, redimūt ſe ne obe
diant. Non ita Chr̄s. Ille ſiquidem de-
dit uitam, ne perderet obediētiam: qua
iſti ut careant, totū ferè ſuum ſuorumq;
uictum expendunt. Quid hoc eſt p̄ſum-
ptionis ô monachi? Neque. n. quia prę la
ti monachis: iō non monachi? Nēpe mo
nachum facit profeſſio, prælatum neceſ
ſitas. Vt autem non præiudicet neceſſi-
tas profeſſioni, accedat non ſuccedat Eccl. 32. a
prælatio monachatui. Alioquin q̄uo il-
lud implebitur: Principem te conſtitue
runt: eſto inter illos tanquam unus ex
illis? Q̄uo tanquam unus ex illis: ma-
nens inter humiles ſuperbus: inter ſub-
ditos rebellis: immitis inter manſuetos?
Vt te putemus tanquam unum ex illis,
uideamus tam exhibere paratū ꝙ exi-
gere obedientiam: uideamus tam liben
ter prępoſitis obtempare ſubiectum, ꝙ

impare ſubiectis. Qđ ſi ſp̱ uis obediētes
hr̄e, & nunq̄ꝫ eſſe, ꝓbas te nō eſſe tanq̄ꝫ
unū ex illis: dū unus eſſe renuis ex obe-
dientib. a q̄bus dum te ſup̱biendo ſegre
gas: quoꝝ aggregeris cōſortio patēter
aduertimus: & ſi tu uel impudēter cōtē
nis, uel imprudenter diſſimulas, reputa-
ri ꝓfecto inter illos te noueris q̄bus ſcri
Matt.23.a ptū eſt: Alligāt onera grauia & impor-
tabilia: & imponūt humeris hoīum: di-
gito aūt ſuo nolūt ea mouere. Quoꝝ er
go tibi indignus cōſortium iudicas: de-
licatoꝝ magiſtroꝝ, quos ꝟitas incre-
pat: an obediētiū monachoꝝ, quos a-
Ioan.15.b micos ſuos cōmemorat? Ait ſiq̄dē: Vos
amici mei eſtis, ſi feceritis q̄ p̄cipio uob̄.
Vides igr̄ quale eſt iubere qđ ipſe nō fe
ceris: aut nolle facere qđ docueris? De
inde ut taceā illud de rl'a ubi a ſc̄tō Bn̄di
cto tibi p̄cipit̄, ut q̄ doces diſcipulis eſſe
contraria: in tuis factis indices nō agen
da, utitē p̄termittā qđ apte diffinit ter-
tiū humilitatis eſſe gradū, ut qs pro dei
amore oī obediētia ſe ſubdat maiori: in
rl'a ueritatis attende qđ legit̄: Qui ſolue
rit, inq̄t, unū de his minimis meis mādā-
tis, & docuerit ſic hoīes, minimus uoca
bit̄ in regno cœloꝝ. Proinde tu docens
& renuēs obedire: nō minimū, ſed maxi
mū Chriſti mandatū & docere & ſol-
uere cōuinceris. Itaq̄ꝫ doctor & ſolutor
mādati: minimus tu uocādus es ī regno
cœloꝝ. Si ergo tui putas iniuriā priora-
tus, minorē ſummis uideri ſacerdotib⁹:
nō magis indignū ęſtimādū eſt minimū
uocari in regno cœloꝝ? Si multū ſuper-
bus es: plus minimus q̄ꝫ minor uocari
confundere. Minor q̄ppe uilitas eſt mi-
norē uideri q̄ꝫ minimū. Lōge aūt p̄ſtan-
tius ſolis ſub dī ep̄is: q̄ꝫ uniuerſitati. Sed
non p̱p̱ me, inq̄t, facio: ſed q̄ro eccleſiæ
libertatē. O libertas oī (ut ita loq̄r) ſerui
tute ſeruilior. Patiēter ab hm̄oi libertate
abſtineā, q̄ me peſſimę addicat ſuperbię
ſeruituti? Plus timeo dētes lupi: q̄ꝫ uirgā
paſtoris. Certus ſum. n. ego monachus,
& monachoꝝ qualiſcūq̄ꝫ abbas: ſi mei
q̄n̄q̄ꝫ pontificis a ꝓpriꝭs ceruicib. excu-
tere iugū tētauero, q̄ ſatanæ mox tyran
nidi meip̄m ſubijcio. Aduertēs nimirum
cruēta illa beſtia q̄ circuit q̄rens quē de
uoret, elōgatā cuſtodiā: heu, ſtatim inſi-
lit in p̄ſumptorē. Merito. n. non cunctat̄
p̄ſidere ſup̱bo, q̄ ſe iure regē gloriat̄ ſup̱
oēs filios ſup̱biæ. Quis dabit mihi cētū
in mei cuſtodiā deputari paſtores? Quā
to plures ſentio mei curā gerere: tāto ſe-
curior exeo in paſcua. Stupēda inſania.
Aīaꝝ nō cūctor turbas mihi cuſtodien
das colligere: & unū ſup̱ ꝓpriā grauor
hr̄e cuſtodē? Et q̄dē ſubiecti me de red-
dēda ꝓ ſe rōne ſolicitant. Qui aūt p̄ſunt
mihi: ipſi potius Paulo dicēte p̱uigilant Heb.13.e
tanq̄ꝫ rōnem ꝓ me reddituri. Illi & ſi ho Sap.6.a
norāt, onerant: hi nō tā p̄munt, q̄ꝫ prote
gūt. Scio me legiſſe: Iudiciū duriſſimum
his q̄ p̄ſunt: exiguo aūt concedit̄ miſeri-
cordia. Quid igr̄ uos, ô monachi: ſacer-
dotū grauat authoritas? Metuitis infe-
ſtationē? Sed ſiq̄d patimini p̱p̱ iuſtitiā,
bti. Sc̄l'aritatē cōtēnitis? Sed ſecularior
nemo Pilato: cui dn̄s aſtitit iudicādus.
Nō hr̄es, inq̄t, in me ptātem, niſi tibi da- Io.19.b
ta eſſet deſup̱. Iā tūc per ſe loquebat̄: &
in ſe experiebatur, qđ poſt p̱ apl'os cla
mauit in eccleſiis: Nō eſt ptās niſi a deo.
Et qui reſiſtit ptāti: dei ordinationi reſi- Rom.13.a
ſtit. Ite nūc ergo reſiſtite xp̄i uicario: cū
nec ſuo aduerſario Xp̄s reſtiterit. Aut
dicite, ſi audetis: ſui p̄ſulis deū ordiatio
nē neſcire: cū Romani p̄ſidis ptātem xp̄s
ſup̱ ſe quoque fateat̄ fuiſſe cœlitus ordi
natā. Veꝝ aperte indicāt quidam hoꝝ
q̄d cogitēt, dū multo labor̄ ac p̄cio apl'i
cis adeptis priuilegiꝭs, ꝑ ipſa ſibi uendi-
cāt inſignia pōtificalia: utētes et ipſi mo
re pōtificū: mitra, annulo, atq̄ꝫ ſādaliꝭs.
Sanè ſi attēdit̄ rerū dignitas, hāc mona-
chi abhorret ꝓfeſſio. Si miniſteriū, ſolis
liq̄t cōgruere pontificib⁹. Profecto eſſe
deſiderant qđ uideri geſtiunt: meritoq̄ꝫ
nō queūt eſſe ſubiecti, quib. iā ipſo ſe cō
parant deſiderio. Quid ſi & nomē eis cō
ferre priuilegioꝝ poſſet authoritas, q̄ꝫ-
to putas auro redimerent, ut appellarē
tur pōtifices? Quo iſta, ô monachi? Vbi
timor mētis? ubi rubor frontis? Quid un
quā ꝓbatoꝝ monachoꝝ tale aliq̄d aut
uerbo docuit: aut reliq̄t exemplo? Duo-
decim humilitatis gradus magiſter ue-
ſter ediſſerit, propriꝭsq̄ꝫ diſtinguit deſcri
ptionibus. In quo, quæſo, illoꝝ docetur
aut cōtinetur, ut hoc faſtu delectari mo
nachus, has quęrere debeat dignitates?
Labor & latebræ & uoluntaria pauper
tas: hæc ſunt monachoꝝ inſignia: hæc
uitam ſolent nobilitare monaſticam.
Vr̄i aūt oculi omne ſublime uident: ur̄i
pedes omni foꝝ circumeunt: ur̄ę linguę
in oīb. audiuntur conſiliꝭs: ur̄ę manus o-
mne alienum diripiunt patrimoniū. Tn̄
ſi ita oportet ut emancipati a ſubiectio
ne pontificum, pari cum ſucceſſoribus
apl'oꝝ gl'ia, pari cathedra, ꝭſdem ſolen
nium indumentoꝝ inſignibus attolla-
mini: cur non & ſacros ordines celebra
tis, & bn̄dictiones datis ī ppl'is? Quam
multa moueor dicere aduerſus impudē
tiſſimam pręſumptionem: ſed fręnat im
petum, quod auribus occupatis ſcribe-
re me recolens, longiori lectione ꝟeor
fieri oneroſus archiep̄o: & quia res tam
manifeſta eſt ut multitudo reprehendē
tium uideatur impudentiam obduraſſe.
Qđ ſi & hæc ipſa cernuntur gratas ex-
cedere compendiꝭ metas, uobis ô dn̄e
donate, qui me & in hoc propriam pro
dere coegiſtis imperitiam, dum morem
modumq̄ꝫ ſolennem in ſcribendo ſerua
re neſcierim.

Ad eundem. *Epiſtola.* 43.

Rioris p̄cis nr̄æ benigna ſuſce-
p ptio præbet ampliora ſperandi
fiduciam. Præmiſſa itaq̄ꝫ deuo-
tiſſimaꝝ gr̄aꝝ actione pro experta bn̄
uolentia, iteꝝ audeo petere qđ iteran-
dis gratiꝭs ſc̄do me faciat debitorem, q̄-
tinus uidelicet Moliſmenſi eccleſiæ ip-
ſam eccleſiam pro qua ſe ur̄am ſerenita
tem quoquo modo obnubilaſſe dole-
bat, eadem libertate tenere cōcedatis,
qua prædeceſſoꝝ ueſtroꝝ tp̱ibus eam
certum eſt tenuiſſe. Valete.

Ad eundem, *Epiſtola* 44.

Idetis certe quantum p̄ſumam
u de ur̄a beneuolentia: ut nec cre-
bra impetratio preces finiat, &
toties exauditus, rurſum accedere p̄ca-
tor importunus non uerear. Magna q̄-
dem præſumptio, ſed non meretur indi
gnationem, q̄m̄ de charitate, non de te-
meritate deſcēdit. Meminit (niſi fallor)
ur̄a paternitas, q̄ dudum Trecis quere
las uniuerſas quas pro eccleſia Senona
aduerſum Molinenſes monachos ante
habueratis, pro amore dei & nr̄o peni-
tus omiſiſtis. Et ecce ꝭdem monachi cō
queruntur q̄ neſcio quas nouas, & (ut
ipſi aiunt) indebitas uobis conſuetudi-
nes in prędicta eccleſia uendicetis. Ob-
ſecro ergo et ipſas dimitti, cōfidens me,
ne hac quidem uice paſſuꝝ repulſam: ut
qui iam de maioribus merui nū repelli,
ī obtinēdis minorib. nō cōfundar. Vale.

Ad Lodouicum regem Francorum, *Epiſt.* 45.

Ximio regi Francoꝝ Lodoui-
e co, Stephanus abbas Ciſterciē
ſis, totuſq̄ꝫ cōuentus abbatum
& frum Ciſterciēſiū, ſalutē, ſoſpitatem,
& pacē in Xp̄o Ieſu. Rex cœli & terrę re
gnum uob̄ in terra donauit, donaturus
& in cœlo, ſi id qđ accepiſtis, iuſte & ſa
piēter adminiſtrare ſtudueritis. Hoc eſt
qđ uob̄ optamus, & pro uob̄ oramus:
ut & hic fideliter, & illic feliciter regne-
tis. Cæteꝝ uos quonam cōſilio eiſdem
nr̄is ꝓ uob̄ orōnib. (q̄s, ſi recolitis, olim
tam humiliter requiſiſtis) modo tā acri
ter repugnatis? Qua. n. iam fiducia ma-
nus ꝓ uob̄ leuare p̄ſumimus ad ſpōſum
eccl'iæ, quam ita, & ſine cā, ut putam⁹,
auſu incōſulto contriſtatis? Grauē ſiqui
dem aduerſum uos apud eundē ſpōſum
& dn̄m ſuū q̄rimoniam deponit, dum
quē acceperat defenſorē, ſuſtinet oppu
gnatorē. Attēditis iā cui ex hoc īfenſum
uos redditis? Nō utiq̄ꝫ ep̄o Pariſiēſi, ſed
dn̄o paradiſi, & q̄dē terribili, & ei q̄ au-
fert ſpm̄ principū. Ipſe q̄ppe eſt qui ad
ep̄os dicit: Qui uos ſpernit, me ſpernit.
Hæc ita uob̄ & ꝓ uob̄ audacter q̄dem, Luc.10.c
ſed amāter intimare curauimus: monen
tes & rogātes p̱ illā inuicē amicitiā no-
ſtrā & fraternitatē, cui uos ſatis dignan
ter ſociaſtis, ſed nūc ipſam grauiter læſi
ſtis, q̄tin⁹ a tāto malo citi⁹ d̄ſiſtatis. Alio

ꝗn ſi nō meremur exaudiri, ſed cōtēni-
mur & nos fratres & amici uřī, & qui
quotidie oramus pro uob̄ et filijs uřis et
regno: ex hoc iã noueritis paruitatē no-
ſtrã in quib⁹ ualuerit nō poſſe deeſſe ec-
cleſiæ dei & miniſtro eius uenerabili ui
delicet pr̄i & amico nr̄o ep̄o Pariſieſi: ꝗ
nr̄am aduerſus uos humilitatē interpel-
lans, nr̄as pro ſe ad dn̄m papã iure fra-
ternitatis lr̄as reꝗſiuit. Verꝝ nos iuſtum
ducētes his prius lr̄is uřam excellētiam
cōuenire: p̄ſertim quia idem ep̄s ꝑ ma-
num oīum religioſorꝝ ſe ad iuſtitiam of
fert: ſi tñ prius, qđ quidem eadem ipſa
iuſtitia uř exigere: res ei ſuę iniuſtè abla-
tæ reſtituant̃: eius interim petitioni dif-
ferendo ſuꝑſedimus. Et ſi ꝗdē deo inſpi
rante placuerit uob̄ nr̄is precib. aurem
inclinare: nr̄o conſilio ſtudioq́ȝ pacē cū
ep̄o: imò cū deo reformare: parati ſum⁹
huius rei gr̄a fatigari uſque ad os quo-
cunque uob̄ placuerit. Sin autē, nos ami
cum audire, & dei ſacerdoti obedire ne
ceſſe eſt. Valete.

Ad dominum papam Honorium, Epiſt. 46.

Vmmo pontifici Honorio: pau
ſ perꝝ Xp̄i abbates: Hugo de Pō
tiniaco: & B. de Clarasualle: ꝗc-
quid pōt pc̄tōrꝝ orō. Lachrymabilem
ep̄orꝝ, imo totius eccleſiæ querimoniã:
nos quoq́ȝ eius filij, ſi tñ digni, diſſimula
re nō poſſumus. Quę uidimus loꝗmur.
Magna ſiꝗdem nos neceſſitas de clau-
ſtris ad publicum traxit: ubi & quod lo
ꝗmur uidimus. Triſtes uidimus: triſtes
eloꝗmur: honorē eccleſiæ, Honorij tꝑe
nō minime læſum. Iam regis flexerat irã
humilitas, uel potius cōſtãtia ep̄orꝝ: cū
ecce à ſummo pontifice ſumma ſuꝑue-
niens authoritas, heu deiecit conſtãtiã:
ſuꝑbiam ſtatuit. Scimus quidem id uo-
bis ꝑ mendacium fuiſſe ſurreptum: qđ
ex uřis lr̄is palã datur aduerti: ut euerti
tam iuſtū tamq́ȝ neceſſarium iterdictū
iuberetis. Sed nunꝗd non uel tandē dep̄
henſo mēdacio, mentitã ſe ſentiet iniqui
tas ſibi, & nō tantæ utiq́ȝ maieſtati? Eſt
aūt qđ miramur ꝗnam rōne iudicatum
ſit de parte: abiudicatū abſenti. Qđ qui
dem non temeraria p̄ſumptione repre-
hendimus, ſed filiali amore paterno cor
di ſuggerimus quantū ex hoc & ſuꝑbit
impius, & incendit̃ pauper. Cæterum
quãdiu illū pati: quantum'ue huic cōpa
ti debeatis: nō eſt nr̄m præſcribere uob̄.
Vos ueſtra hinc potius dulciſſime pr̄ ui
ſcera conſulite. Valete.

Ad eundem ex perſona Gaufridi Carnotenſis ep̄i, Epiſtola 47.

Riſtiſſimæ hiſtoriæ ſeriem uob̄
t & cãm replicare ſuperfluū eſt:
ꝗ iam quippe paternitatis uřæ
uiſcera: ſcribente religioſo Pariſieſi ep̄o,
cōmota eſſe non ambigo. Ne tñ fr̄i &
coep̄o ēt nr̄m deeſſet teſtimoniū: ꝗ uidi
ego & audiui, neceſſariū duxi br̄ intima
re. Excepta ſiquidem tam modeſta p̄di
c̄ti ep̄i querimonia: Senonēſis diœceſis
uniuerſi ep̄i unà cum uenerabili metro-
politano nr̄o: aſcitis ēt nobiſcum ꝗbuſ-
dam alijs religioſis ꝑſonis, regem ſuper
graui iniuria ꝑ noſipſos humiliter ut de-
buimus cōuenimus: ut ep̄o nil quidē ta-
le merito, ſua quæ tulerat reſtitueret ro
gauimus: nec impetrauimus. Sentiens
tandē nos ad arma eccleſię pro eccleſia
uelle confugere, timuit, annuitq́ȝ ſeſe oīa
redditurꝝ. Sed in eadem forte hora ſuꝑ-
uenientibus lr̄is uřis, quibus eius terram
ab interdicto abſolui p̄cepiſtis, male in
malum cōfortatus: qđ bñ promiſerat,
minime executus eſt. Die tñ noīata qua
id ſe rurſum ꝓmiſit executurꝝ, eius nos
conſpectui p̄ſentantes, ſuſtinuimus pa-
cem, & non uenit: ꝗſiuimus bona, & ec
ce turbatio. Hoc deniq́ȝ lr̄is uřis factū
eſt, ut malè ablata peius teneant̃. & reli
qua paſſim indies rapiantur: eo utiq́ȝ ſe-
curè, quo impunè illa retinent̃. Soluto
nēpe ad uřm imperium ep̄i iuſto (ut pu-
tamus) interdicto: noſtroq́ȝ quod para
bamus & quo ſperabamus pacem con
ſequi, ueſtro æque' timore ſuſpen-
ſo, interim facti ſumus op-
probrium uicinis no-
ſtris. Quouſq́ȝ, ue
ſtræ uiderit
pietatis compaſſio.

Ad Haimericum Romanæ ſedis cancellarium. Epiſtola 48.

Iro illuſtri Haimerico ſanctæ
u Romanę ſedis Cãcellario, F. B.
abbas dictus Claræuallis, ſalu-
tē & nō in uia. Etiam'ne pauꝑi & inopi
ꝟitas odiū parit: & ne ipſa ꝗdem miſe-
ria declinare inuidiã pōt? Querar an glo
rier ꝙ factus ſum & ipſe inimicus uera
dicens? Vera dicens, an recta agēs? Sed
hoc uiderint fr̄es uři, ꝗ cōtra legem ma-
ledicūt ſurdo, & maledictū ꝓpheticū
non uerētes dn̄t bonū malum, & malū
bonū. Quid in me ò boni uiri, diſplicuit — Eſa. 5. e
paternitati uřæ? Vtrū ne qđ apud Ca-
thalaunū amotus eſt à uillicatione ſibi
credita, hō uſquequaq́ȝ diffamatus, ꝗa ī
eccleſia Virdunēſi cui p̄fuerat, diſſipaſ-
ſet bona dn̄i ſui? An ꝙ in urbe Camera-
cenſi monaſterij ſui manifeſtus deſtru-
ctor Fulbertus cedere cōpulſus eſt Par
uino, qui oīum teſtimonio fidelis eſt ſer
uus & prudēs? An certe ꝙ Lauduni de
ꝓſtibulo ueneris ſuum deo ſanctuarium
reſtitutum eſt? Propter qđ horꝝ me nō
dico lapidatis, ſed laceratis, ut minus ali
quid recipiã à dn̄o meo? Et hoc merito
atq́ȝ cū omni gl̄ia rn̄derem, ſiquid in eis
meū cognoſcerē. Nūc aūt ut quid iudi-
cor ego đ factis alienis? Aut ſi meis, cur
tanq́ȝ de malis: cum cuncta hęc iuſte &
p̄clare geſta fuiſſe nulla imprudētia du-
bitare, nulla negare impudentia poſſit?
Eligite nunc utrūlibet, aut negate certe,
aut fatemini me horꝝ authorē. Si feci,
laude dignū eſt laudabilia peregiſſe, &
inique redarguor, uñ laudari merueram.
Si nō feci, ut laudē nō merui, ſic nec ꝓfe-
cto uituꝑationē. Nouū genus detractio
nis, et reuera ſil'e aliquid hn̄s oꝑi Balaã,
qui ductus & cōductus ad maledicen-
dū ppl'o, magis cumulabat bn̄dictioni-
bus. Quid iuſtius, quid iucundius, q̄ȝ ut
quē reꝑhendere intēdis, plus cōmēdes:
ut p̄conijs pro conuitijs utaris neſci⁹: &
uolens detrahere, laudes inuitus? Quaſi
ꝟo nulla mea mala inueniant, ut ꝓ ma
lis mihi bona obijciãt, uel potius adij-
ciãt aliena. At ego nec indiguis uituꝑa-
tionib⁹ moueor: nec indebitas recipio
laudes: nil mea refert de his, quorum au
thor nō extiti. Laudēt ſi uolūt uel uitu-
perēt, ſi audent: de primo quidem dn̄m
Albanenſem, de ſcđo ꝟo dn̄m Remen-
ſem, porrò de tertio eundem æque' ar-
chiep̄m ſil' & ep̄m Laudunēſem, cū rege
pariter & multis alijs reuerēdis ꝑſonis,
qui ſe utiq́ȝ authores in his & principes
extitiſſe minime diffitent̃. Si bñ egerūt,
quid ad me? ſi al'r, quid æquè ad me? An
tota & ſola mea culpa eſt ꝙ affui, hō ſo
lis latebris dignus, ſolus mihi iudex, ſoli
accuſator & arbiter conſtitutus ꝗtinus
mōſtret actio qđ hēt profeſſio, & no-
men monachi ſolitaria mihi cōuerſatio
interpretet̃? Affui. n. negare nō poſſum:
ſed uocatus, ſed tractus. Si hoc amicis
meis diſplicuit, fateor & mihi. Vtinã nō
iſſem ad illa, utinã nō irē ad ſil'ia. Vtinam
& nuꝑ nō iſſem, ubi uidiſſem aduerſum
eccleſiã ap̄l'ica (proh dolor) authoritate
uiolētã armari tyrannidem, ꝗſi nō ſatis
ꝑ ſe inſaniſſet. Tū demū ſenſi iuxta pro- — Pſal. 121. b
phetã adhæreſcere linguã meã palato
meo: cū ſubito pōdus ſuꝑiectū eſt nr̄is
ceruicib⁹ atq́ȝ irrefragabilis authoritas
lr̄arꝝ. Obmutui, & humiliatus ſum, & ſi- — Pſal. 38. a
lui à bonis: & dolor me⁹ renouatus eſt, — Pro. 2. c
qn̄ uidi repēte ad illas lr̄as īpleri facies
innocētiū ignominia, & lætari amplius
impios, ꝙ malefecerint, & exultare ī his
rebus peſſimis. Miſertū eſt impio, ut iu-
xta dictū ꝓpheticū, non diſceret facere — Eſa. 26. b
iuſtitiã: & qui ī terra ſc̄tōrꝝ iniꝗ geſſit, ip
ſius terra iuſtiſſimo quo tenebat̃ abſolu
ta eſt īterdicto. Propter hmōi & ſi aliud
nō ſit, grauor intereſſe cauſis: ꝗrꝝ p̄ſertī
mea nō intereſſe cognoſco. Grauor, ſed
trahor. At ꝟo ab hac neceſſitate ꝑ quē
melius retrahi poſſe ſꝑauerim, q̄ȝ ꝑ uos
uir optime: cui in hac re, nec ptãs deeſt,
nec uolūtas, ut cōꝑi? Gaudeo nēpe ꝙ et
uřæ prudētiæ nr̄am in talib. occupatio
nē diſplicere cognoui. Et ꝗdē iuſtiſſime
et amiciſſime. Age ergo ſi ita uultis, imò
ꝗa ſic cernitis ac decernitis & amico ex
pedir̃, et mōacho cōuenir̃: date, ꝗſo, ope
rã ꝗtin⁹ una utriuſq́ȝ uolūtas citius īplea

tur,quo & uob̃ uidelicet ſatisfiat ad iu
ſtitiã, & mihi ad ſalutẽ aĩæ cõſulat̃. Indi
cat̃,ſi placet,clamoſis & importunis ra
nis de cauernis nõ egredi, ſed ſuis cõtẽ-
tas eſſe paludibus. Nõ audiant̃ in conci
lijs,in palatijs non inueniant̃, ad cãs,ad
negocia nulla neceſſitas, nulla trahere
poſſit authoritas. Sic forſitan poſſet ue-
ſter amicus declinare p̃ſumptionis no-
tã. Nam noxam uñ cõtrahere potuerim
ignoro, cũ ſciã mihi conſilium eſſe & ꝓ-
poſitum nunq̃(ſi cã duntaxat nr̃i ordi-
nis non fuerit)exire de monaſterio: niſi
aut apl'icæ ſedis legato,aut certe ꝓprio
uocante ẽpo,quibus nr̃æ humilitati, ſi-
cut optime noſtis, contradicere oĩo fas
non eſt,niſi ex quocunq; ſuperioris au-
thoritatis priuilegio. Qđ utiq; ſi unquã
per manum ur̃am,ut ſpero, mihi in ma-
nus uenerit,tunc ꝓculdubio & pax mi-
hi,& pax erit de me. Non tñ idcirco ẽt
me latente & tacente ceſſare puto mur-
mur eccl'iaꝝ:ſi nõ ceſſet Romana curia
ꝓ uolunta aſſiſtentium facere præiudi-
cium in abſentes. Valete.

Ad dominum Papam Honorium pro Henrico Senenſi archiepiſcopo. Epiſtola 49.

ſ Vmmo põtifici Honorio:ſerui,
& ſi digni iudicamur, filij, Ste-
phanus Ciſtercienſis:Hugo Põ
tiniacẽſis B. de Claraualle,qđ Reueren
diſſimo dño,qđ benigniſſimo patri. De
gẽtes in monaſterijs,ad q̃ nos nr̃a pctã
compulerunt:non ceſſamus orare ꝓ uo
bis:& pro commiſſa uob̃ eccleſia dei:
congaudentes & ſponſæ dñi ſuper tam
fido cuſtode:& ſpõſi amico ſup̃ labore
tam froctuoſo. Fidenter proinde atque
fideliter ur̃ę paternitati ſuggerimus quę
in regno nr̃o eidem mr̃i nr̃æ dolẽtes cer
nimus aduerſari. Quantum qdem nos
ſentimus qui uicini ſumus: rex Ludoui-
cus non tam ẽpos q̃ in ipſis iuſtitiæ pſe
quitur zelum,pietatis cultum,habitũq;
religionis. Qđ ur̃ę quoq; prudentia ſan
ctitatis uel ex eo facile aduertere põt,ꝙ
qui añ in habitu actuq; ſcl'ari honorati
ſunt ſublimes:iudicati fideles: habiti fa
miliares:modo inimici facti ſunt digne
ſuo ſacerdotio cõuerſantes: & p̃ oĩa ho
norificantes miniſteriũ ſuum. Hinc gra
uibus contumelijs & iniurijs ẽpi Pariſiẽ-
ſis innocentia pulſata eſt:ſed non q̃ſſa-
ta,qa dñs ſuppoſuit manum ſuam,cum
ur̃am oppoſuit. Hinc et nunc dñi huius
Senonenſis cõſtantiã cõcutere & labe-
factare conat̃:ut metropolitano (quod
abſit)eiecto,facile ꝓut uoluerit graſſet̃
in ſuffraganeos. Poſtremo qs ambigit
non aliud eũ q̃ oppugnare religionem,
quã nimiꝝ apte ſui regni deſtructionẽ,
ſuæ coronæ ꝓnunciat inimicã? Et alter
Herodes Xp̃m nõ iam in cunabilis hẽt
ſuſpectum,ſed in eccleſiis inuidet exal-
tatum. Nec aliud ſanè credimus eũ hr̃e
aduerſus archiẽpm,niſi ꝙ ſpm̃ in ipſo ſi
cut in cæteris laborat extinguere. Deni
que ſi fallere de his q̃ atteſtamur, falli-
ue putamur:ur̃æ citius inueniet exami-
nationis diſcuſſio:ſi tñ(qđ & uehemen-
ter optamus,& ſuppliciter oramus) de
uultu tuo pr̃ ſanctiſſime iudicium pro-
deat,de quo profecto confidimus ꝙ cu
ſtodias innocentiam, & uideas æquita
tem. Alioqn reduci cãm in regis p̃ñtia
atq; potentia:non planè eſt aliud q̃ tra
di(heu)hoĩem in animam inimicoꝝ ei⁹.

Ad eundem. Epiſtola 50.

o Portebat quidem, ſi ita ur̃æ ui-
ſum fuiſſet authoritati: ut in ue-
ſtri præſentia cauſa dñi Senonẽ
ſis diſcuteretur:ne infenſus uidelicet re-
gi,in regis præſentia & potentia ſuis ꝓ
ſe aduerſarijs reſponſurus, traditus ho-
mo uideretur in animam inimicorum
eius. Sed qm̃ ut tenendum irrefragabili
ter quicquid præcipitis, ſic ſperandum
indubitanter bonum de oĩ re quã decer
nitis:id ſolum à ueſtra pater pietate de-
poſcit omnium qui apud nos eſſe uiden
tur religioſorum humilitas, ut ſi ſe ad
uultum fore potentis(ut aſſolet)ſenſerit
prægrauari, confugere ſibi liceat ad ui-
ſcera patris, quod utique hactenus op
preſſo nemini negatũ audiuimus. Alio-
quin uideat Ioſeph uir iuſtus qd ſibi ẽt
nunc faciẽdum ſit de puero & mr̃e ei⁹,
quia

quia ẽt nunc in Senonẽſi prouincia xp̃s
quæritur ad perdendum. Nam ut quod
ueꝝ eſt manifeſtius proferamus, rex in
archiẽpo ex eo aperte nouam perſequi
religionem dignoſcitur, ꝙ eum in antiq̃
ſcl'ari conuerſatione & habitu ſicut pro
moueri omnimode uoluit,ſic ab oĩ peni
tus ſecurum in feſtinatione dimiſit.

Ad Haimericum Romanæ ſedis cancellarium, Epiſtola 51.

u Iro illuſtri Haimerico ſanctæ
Romanæ ſedis cãcellario B. ab
bas dictus de Claraualle ſalutẽ,
1. Tim. 3. c et ſi qd ualet pctõris orõ. Quouſq; durat
illa ſnĩa: Omnes qui pie uolũt uiuere in
Chriſto,perſecutionem patiũtur? Quo-
uſque relinquitur uirga pctõꝝ ſuper ſor
tem iuſtoꝝ? Quis det ut ſtare incipiant
iuſti in magna conſtantia aduerſus eos
qui ſe anguſtiauerunt? Quis iam ferat tã
tam inter cœlum terramq; diſcordiam,
ut exultantib. angelis ſuper emendatiõe
maloꝝ,filij Adam fremant & tabeſcãt?
Quaſi non ſit paſſus Ieſus pacificans in
ſanguine ſuo quæ in terra ſunt,& quę in
cœlo:aut in ipſo deus non fuerit mũdũ
reconcilians ſibi. Laudabatur quõdam
archiẽps in deſiderijs aĩæ ſuæ, & in ſcl'a
ri uita & habitu bñdicebatur. At nunc
ſub pannis infantiæ Ieſu quæritur ſimo-
nia,& inter naſcentes uirtutes emortuo
rum uel cadauera uitioꝝ ſcrutatur cu-
rioſa malitia. Videtis & nũc ſtare Ieſum
in ſignum cui contradr̃. Per ipſum uos
obſecro,pro ipſo ſupplico uob. Hẽt ſiq
dem uñ & illũ uereamini, & uñ illi mi
ſereamini. State pro ipſo nunc in defen-
ſione archiẽpi, cui qñque & uos aſtare
habetis in examinatione ueſtri.

Ad eundem, Epiſtola 52.

a Micus ueſter & nr̃ dñs Carno
tenſis ẽps uoluit uos ẽt p̃ me cer
tum fieri,quia id quod de ipſo à
quibuſdam dño papæ perſuaſum fuiſſe
cognouimus,ut eum uidelicet Hieroſo-
lymam permitteret ꝓficiſci,nec ſui fue-
rit ſtudij,nec uoluntatis. Quod etſi mul
tum uoluiſſet proficiſci, tñ non poterat
niſi cum graui ſcandalo oĩum qui apud
nos ſunt bonoꝝ,metuentium quippe ne
plus mali eius abſentia faceret ſuis, quã
boni alienis p̃ñtia. Hæc pro ẽpo. Cæte-
rum ut & pro me aliquid loquar ſcđm Eccl. 30. d
quod ſcriptura admonet: Miſerere,in-
quiens,aĩæ tuæ placens deo, placetne
uobis ut cauſis onerer,occuperq; nego
cijs,nihilq; proſit exoccupari proprijs,
cũ totus implicer alienis? Si inueni gra-
tiam in oculis ueſtris,date operã ut pror
ſus amouear ab hmõi,q̃tenus liceat mi-
hi pro meis atq; ueſtris orare delictis.
Et quidem nihil mihi ſecurius iudico,q̃
obedire dñi papæ uoluntati,ſed ſi digne
tur attendere ipſe quid poſſim. Vtinam
nempe nouerit q̃ iſta nõ poſſum, aut q̃
difficile poſſim. Et de hoc ſatis dictum
eſt ſapienti. Quæſiuit à me pręfatus ẽps
aliqua ex noſtris opuſculis,quę uob̃ mit
teret,ſed non fuit ad manum quod ue-
ſtro dignum crederem ſtudio. Libellũ
tñ de gr̃a & libero arbitrio nuper edidi,
illum uobis libenter mittam, cum uos
uelle cognouero. Vale.

Ad eundem, Epiſtola 53.

p Ro multis & per multos memi
ni me ſcripſiſſe ad uos,ſed nunc
ipſe qui loquebar: ecce adſum.
Tres in duobus conſpicitis,qm̃ abſque
me eſſe non p̃ñt,in quoꝝ iugiter pecto-
ribus requieſco, & quidem ſecurius atq;
ſuauius q̃ in proprio. Mentiri uideor,
ſed ei qui amicitiæ uim nunq̃ ſenſit, qui
uirtutem charitatis ignorat,qui non cre
dit multitudinis credẽtiũ fuiſſe cor unũ,
& animam unam. Qui ergo uidet eos,
uidet & me,& ſi non in meo corpore.
Et quod loquuntur ipſi, ego pariter lo-
quor,ſed eorum linguis. Corpore fateor
abſum,ſed hæc eſt exigua portio mei.
Porrò qui uidit faciem meam tm̃, ſine
culpa & ſine nota mẽdacii aſſerit ſe non
uidiſſe partem mei,ſed me: cum tamen
non niſi partem, & partem modicam
uiderit. Quanto itaque uerius eſſe me
dixerim, etiam ſine præſentia corpo-
ris, ubi meam ſentio uoluntatem, meũ
ſpiritum & amorem, quæ utique eſt
pars potior digniorq; mei. Tribus er-

go ĩ corporib. unum nos eſſe noueritis, non pari ſcťitate, qua ambob. ego inferior ſum, ſed eadem uoluntate, & ſũma concordia aĩaꝝ. Cur.n. unitatem hanc inrer diuerſos non faciat compago charitatis in uno ſpũ, ſi carnalis copula efficit ut ſint duo in carne una? Quantum uos addi uelim, ſi dignum iudicatis & in eandem concurrere unitatem dilectionis. Qđ facile ſi non cõtemnitis obtinebitis, tantum id uos nequaꝙ̃ contẽnere eis cognitum faciatis. Vale.

Ad eundem, Epiſtola 54.

u Olo & precor ut harũ lator uenerabilis Altecũbæ abbas Viuianus, mihi ob ſuã religioſitatẽ admodum familiaris amic⁹, amicũ uos ꝓ dei amore & nr̃o, in ſuo negocio experiatᷣ. Et hæc pro illo, reliq̃ aũt uobis.
Mat. 16. d Quid ꝓdeſt hoĩ ſi uniuerſum mundum lucretᷣ, aĩæ aũt ſuæ detrimentum patiatᷣ? Aut quam dabit hõ cõmutationem pro aĩa ſua? Nec totus mũdus ſufficeret. Magna res aĩa, q̃ Chriſti ſanguine redẽpta eſt. Grauis aĩæ caſus, q̃ non niſi Chriſti cruce potuit reparari. Si rurſum corruerit pc̃tõ duntaxat ad mortem, unde iam reparabitᷣ? Nunquid aut alter Chriſtus aut idem iterũ crucifigi habet pro illa?
Eccl. 7. d Super hoc uellem uos nunꝙ̃ obliuiſci illud ſapientis conſilium. Fili memorare nouiſſima tua, & ĩ æternũ nõ peccabis:

Ad Gaufridum Carnotenſem epiſcopum, Epiſtola 55.

f Idelissimo ac prudentiſſimo ſeruo dei Gaufrido Carnotẽſi epõ B. pauperũ Xp̃i de Clarauàlle ſeruus, claritate ꝓfundi montium æternorũ. Quantum uobis honoris ur̃a laudabilis uita, tm̃ affert & oneris laudans fama. Ecce.n. is per quem & ꝓ quo pñtes lr̃as accipitis exẽplo cæterorũ quos ſæpe tales non paucos exꝑimini, motus & ipſe bono odore ur̃i, quem de longe ſenſit, tam cõem cum fiducia pietatem reqrit, ſpe utiq; ductus inueniendi nõ ſolum conſilium qđ agere debeat, ſed & auxiliũ quo ꝑficere ualeat. Eſt aũt hæc cã eius. Quadam ſe cella ꝓ amore dei et propoſito incluſerat. Egreſſionis atque tranſgreſſionis ſuæ uobis ipſe cãs exponet. Et qdem ad ꝓpoſitũ redire cupit, ſed ꝑ uos implere ꝓpoſuit, ſi tñ nr̃is hoc ꝓcib. quib. ſe ꝓmunire curauit, obtinere potuerit. Facite ergo morẽ ur̃m, ferte opem miſero, imò quia uos ſapientib. & inſipientib. debitorem agnoſcitis, erroneam Xp̃i ouiculam de faucib. lupi feſtinate eripe, & ad paſtum reducẽdo priorem: iuxta aliqđ ouilium ur̃orũ q̃cunq; in cella iubete recludi, niſi forte aliud qđ ei magis expedire ꝓſpexeritis, & licere iudicaueritis, & perſuadere potueritis.

Ad eundem. Epiſtola 56.

q Vod à me de dño Norberto ſciſcitamini, ſi uidelicet iturus ſit Hieroſolymã, ego neſcio. Nam cũ añ hos paucos dies eius faciem uidere, & de cœleſti fiſtula, ore uidelicet ipſius, plurima haurire meruerim: hoc tñ ab ipſo nõ audiui. Verũ de Antichriſto cum inquirerẽ qđ ſentiret durãte adhuc ea q̃ nunc eſt gñatione, reuelandum illũ eſſe certiſſime ſe ſcire proteſtat⁹ eſt. At cum eãdem certitudinem unde hr̃et: ſciſcitanti mihi exponere uellet: audito qđ rñdit: non me illud ꝓ certo credere debere putaui. Ad ſummã tñ hoc aſſeruit, non uiſurũ ſe mortem niſi prius uideat gñalem in eccl'ia perſecutionem. De cætero memorari ur̃am pietatem uolo illius pauperis & exulis Hũberti noĩe: q dudum cum Trecis eſſetis uobis ſupplicabat quatinus ad comitẽ Theobaldũ q eum exhęredauerat ĩtercederetis. Qđ & ego nunc pro ipſo & cum ipſo itidẽ à ueſtra flagito pietate. Nam noſtras literas de hac re precatorias iam ad prædictum principem miſi: ſed gratiam nõ inueniens nihil effeci. Iam quod libenter auditis, libẽter debeo dicere uobis. Stephanus ueſter ſic currit non quaſi in incertum: ſic pugnat non q̃ſi aerem uerberãs. Orate quatenus ſic currat ut cõprehendat: ſic pugnet ut uincat.

Ad eundem. Epiſtola 57.

ſ Icut is à ur̃a mihi parte reportauit, idcirco ipſi⁹ deſiderio & petitioni uſq; adhuc ſatisfacere diſtuliſtis, q̃a primum uotum, pergendi uidelicet Hieroſolymam, irritũ uobis feciſſe ur̃. Super quo ſi nr̃am ſñiam reqritis, ego non arbitror minora uota impedire debere maiora, nec deũ exigere qđcũq; ſibi ꝓmiſſum bonum, ſi ꝓ eo melius aliquid fuerit ꝑſolutum. Enimuero alicui forte debenti uobis duodecim numos, nunquid ſi ꝓ eis die conſtituto marchã ſoluere argenti, iuſte iraſcereminí? Iam ſi & ab h⁹ epõ aliquid timetis, ſecurũ uos reddo: quia non ſolum ei ſiqđ huic auxilium impenderitis, non diſplicebit: ſed etiam ualde gratum habebit. Vale.

Ad Ebalum Cathalaunenſem epiſcopum, Epiſtola 58.

d Omino Ebalo uenerabili ſãctæ Cathalaunenſis eccl'iæ dei gr̃a epõ: fr̃ B. abbas de Clarauàlle, ſiquid põt pc̃tõris or̃o. Nauiculæ illius (de eccl'ia loquor oĩm ſc̃tõrũ q̃ ſub oculis ur̃is gubernatore deſtituta fluctuat) non eſt bonum uobis negligere uel diſſimulare periculum. Res quippe ur̃æ curę eſt. Vñ miror q̃ rõne qua ue ſecuritate à clerico illo q à religioſis perſonis uir (ut aiunt) religioſus, eidem eccl'iæ elect⁹ eſt, requirendo deſiſtitis, ẽt ſi hoc quorũdã qui in ipſa eccl'ia ſunt incuria uel deſidia non mereatᷣ. Qui (ut audiuimus) illum q electus eſt nolentes, nec aliud niſi quod religioſus eſt afferentes, de eligẽdo alio ur̃am quoq; auſi ſunt compellare grauitatem, q̃ſi q uideatᷣ eſſe cõior & affabilior, q non ſit extraneus, ſed ciuib. tam gratus q̃ cognitus, morũ pr̃iæ gnarus, reb. eccl'iæ tractandis idoneus. Reuera, ut ad iſtos cautiſſimos conſultores me uertam, q uitia ur̃a non redarguat, q miſeræ conuerſationi ur̃æ aut conſentiat, aut contradicere non audeat. Non ſunt audiendi, ſed potius uelint nolint oĩmõ ſatagendũ eſt uob̃, ut is q boni teſtimonij eſt, eccl'iæ deſolatæ quãtocyus ꝑquiratᷣ: qm̃ ſi talis eſt q̃lis ꝑdicatᷣ, deus ꝓculdubio cum ipſo erit, q ſuam ei gr̃am miniſtrabit, placentem oĩb. efficacem ĩ oĩbus. Quòd ſi hunc iſtis non merentibus fortaſſe nullo mõ hr̃i poſſe contigerit: alius de alia q̃licunq; domo religioſa q uideatᷣ idoneus ꝓuideatᷣ: non q̃lem iſti uolunt, qui niſi qđ ſuæ carnalitati blanditᷣ nolunt, ſed q ſic ſciat negocia diſponere rerũ exteriorũ, ut norit ꝑ oĩa ꝑponere curã aĩarũ. Certe duob. monaſterijs, ſc̃ti uidelicet Petri & S. Vrbani, paſtorali aliqñ ſolatio ſil'r deſtitutis, bonæ memoriæ ꝑdeceſſor ur̃ dñs Vuillelmus nõ longi itineris laborẽ, non hyemis reputans aſꝑitatem, bis (niſi fallor) Cluniacũ, ſemel Diuionã ꝑ ſeip̃m adijt, hincq; uirũ bonũ dñm Hugonem q poſt defunctus eſt, illinc uirũ uenerabilẽ qui adhuc ſupereſt dñm Radulphum uix multis ꝓcibus impetratos abducens, ſingulum ſingulo ꝑpoſuit monaſterio, tutũ uidelicet non arbitrans cuiq; monachorũ domeſticorũ illam cõmittere curam. Qđ ideo uobis in exemplum adduxi, ut ueſtram charitatem cõmonefaciã, qual'r & in hoc qđ nũc in manib. eſt oporteat eam eſſe non minus cautam q̃ ſolicitã.

Ad Guilencum Lingonenſem epiſcopum, Epiſtola 59.

d Omino ſuo & pr̃i Guilenco dei gratia Lingonenſi epõ, fr̃ Bernardus Clarę uallis abbas ſeipſum. Audito obitu dñi Garnerij archidiaconi, neceſſarium duximus ur̃am paternitatem precib. præuenire, imò præmunire conſilio, ſi tñ dignum putatis monitis noſtræ acquieſcere paruitatis, quatenus uidelicet de rebus ſancti Stephani Diuionenſis quas tenebat, placeat liberalitati ueſtræ miſericordiam ſuperexaltare iudicio. Siquidem non ignoramus quòd in manum ueſtram debeãt redire, iuxta quod in capitulo Lingonenſi diſpoſitum & ſcripto firmatum fuiſſe etiam nos meminimus, qñ filius ue

ſter Harbertus in illa eccleſia prim⁹ ab-
bas r'aris conſtitutus eſt. Sed quia ca-
nonicis grauis ſcādali, & abbati magni
improperij occaſionem fore cognoui-
mus ſi ad quæ diu tenuit illa eccleſia, q̄-
cunq; occaſione manum ur̄am extēde-
ritis, conquerentibus quippe illis de illo
quaſi qui malum principium dederit ad
ueniens, cum eius cā & ad eius introitū
tam grāde eccleſia damnum incurrerit:
pietati ueſtræ ſupplicamus, & ſupplicā
do conſulimus, ut & tot puſillis Chriſti
à tanto ſcandalo parcatis, & hunc uica
rium Chriſti à tanto improperio ſimul
liberare curetis, concedendo utiq; eccle
ſiæ quod hactenus iuris eccleſiæ fuiſſe
cognoſcitur.

Ad eundem, Epiſtola 60.

Ro eccl'ia Moliſmenſi ſupplex,
p non ut arbitror, importunus in-
teruētor accedo. Multa quippe
ſunt quæ me confortant, ut repulſam nō
metuat hæc nr̄a petitio. Primum q̄a nō
pro qualibet extranea: ſed pro ur̄a uob̄
eccleſia ſupplicamus. Deinde ꝙ eandē
eccleſiā non alienum uſurpare, ſed ſuum
ius tm̄ à ur̄a æquitate requirere credi-
mus. Tertio ꝙ idipſum talis nobiſcum
poſtulat qui ſolus ad impetrandum ēt
maius aliquid à uobis ſufficere poſſit, ui
delicet comes Theob. Quartum quoq;
ſi addidero, non temere id me præſume
re putauerim. Neq;.n. uel ipſi de ur̄a ad-
eo humilitate diffidimus, quin audacter
ſi opus ſit, per noſmetipſos ad ueſtrę cel
ſitudinis nob̄ iā ſatis expertā beneuolē-
tiam, petituri quod rōnabile uiſum fue-
rit, accedamus. Vale.

Ad Ricuinum Tollenſem epiſcopum.
Epiſtola 61.

Euerēdo patri dn̄o Ricuino gr̄a
r dei Tullēſi ep̄o, F.B. dictus ab-
bas de Clarauалle, ſalutē & orō
nes. Pc̄tōri huic, quem ad pc̄tōres ob a-
nimæ ſuæ conſilium ueſtra ut ipſe perhi
buit, dirigere curauit dignatio, nihil ad
præſens ſanius cōſulere in promptu ha-
buimus, q̄ ut ad ſinum paternæ pietatis
rediret, & ex ore ſacerdotis legem req-
reret. Nos.n. noſtræ paruitatis & officij
menſurā attendentes, nec nos ultra nos
extendentes, dare pn̄iam maxime in cri
minalibus nulli hominum pręſumere o-
mnino ſolemus niſi ſolis quos in nr̄am
curam ſuſcepimus. Qua nanq; temerita
te tractāda ep̄oꝝ negocia, & hmōi ne-
gocia, pc̄tōres & imperiti ſuſcipiemus,
qui ipſi quoq; ſicut & cæteri hominum
quoties grauior aliq̄ cā īter nos oborit̄
quā p̱ nos diffinire aut neſcim⁹, aut neq
m⁹, aut nō audem⁹: ep̄ali, ut dignū ē, ſnīę
reſeruamus &: niſi ſummi pri⁹ ſacerdo
tis uel iudicio uel cōſilio cōfirmati, ſecu
ri non ſumus? Prouideatur igr̄ morbidæ
oui à proprio paſtore: & tali paſtore q̱
canones non ignorat: congrua pn̄iæ me
dicina: ne ſi in pc̄tō, quod abſit aīa pro
qua Chriſtus mortuus eſt moriat̄: ſan-
guinē eius de manu ueſtra ſummus pa-
ſtor requirat. Veꝝ nos deo illi inſpirāte
mundum relinquere perſuaſimus: ſi tn̄
hō ſenex & pauper in aliquo ſe recipi in
tra diœceſim ueſtram ſc̄tōꝝ conuentu,
ueſtro obtinere potuerit interuentu. Ple
num uos dierum ſuſcipiat dies una illa
melior in atrijs dn̄i ſuper milia: ſancte ac
uenerabilis pater.

Ad Henricum Virdunenſem epiſcopum,
Epiſtola 62.

Omino Henrico dei gratia Vir
d dunenſi ep̄o: F.B. dictus abbas
de Clarauалle, ſalutem & orō-
nem. Hæc muliercula quam ecce iā mul
tis annis, multis & p̱plexis pc̄tōꝝ no-
dis ſatanas alligauit: ſuper ſtatu ſalutis
ſuæ, noſtræ paruitatis conſilium expe-
tijt: & tale accepit ut poſt multum ui-
delicet ac diuturnum erratum ad ꝓprij
paſtoris ſinum profuga ouicula fidēter
recurreret: qui utiq; eo citius ac ſoliciti⁹
inopi ferret opem quo ſe certius atq; di
ſtrictius de ſibi commiſſa, agno qui pro
ipſa mortuus eſt, redditurum nouit ra-
tionem. Noſtrum fuit deuiantem corri
gere: ueſtrum ſic peccatricem non de-
ſpicere: imò pœnitentem ſuſcipere: & ſi
uera eſt ſuæ quam nob̄ expoſuit infelici
tatis hiſtoria: aut uiro ſuo priori ſi adhuc
uiuit

uiuit, reconciliare, aut ſi ille noluerit, ſi-
cut hāc innuptam, ſic illū cogere abſq;
uxore manere. Vale.

Ad eundem, Epiſtola 63.

Vper his q̄ à nobis ur̄æ excellē-
ſ tiæ placuit ſciſcitari, aut nos fal
limur, aut ille q̱ ea uob̄ retulit,
fallit. Siquid tn̄ fuit, ſuſpectam quippe
meam hēo quam noui labilem memo-
riam, ne tantam in fr̄e qui hæc loquit̄ ſu
ſpicer falſitatem, hoc me certiſſime ſci-
re confido, & uos indubitanter credere
uolo nemini me ſup̱ noīe ur̄o reprehen-
ſionis aliq̄n uel accuſationis uerba feciſ
ſe uel iniunxiſſe. Abſit hæc à nr̄a puſilli
tate temeritas, ut cōtra ep̄os & abſen-
tes loqui, q̄ ad nos non attinent audea-
mus, p̄ſertim q̄ non ꝓbauimus. Deinde
ꝙ nr̄i notitiam dignanter expetitis, gra
tanter accipimus, abūdātius nos & in-
noteſcere uob̄, & uos noſcere cupiētes.
Qua iam ſanè fiducia p̄ſtantiæ ur̄æ ſup
plicamus, imò ueſtram fidenter cōmo-
nemus beneuolentiam, de illo loco quē
ſub tutela ueſtra, ueſtro, ut aiunt, horta-
tu frater reuerendus & coabbas noſter
dn̄s Guido de tribus fontib. conſtruere
ſuſcepit. In illo nobis quantum nos cu-
ratis oſtendite, & quicquid ei feceritis,
nobis factum reputate. Vale.

Ad Alexandrum Lincolienſem, Epiſt. 64.

Iro honorabili dn̄o Alexādro
u dei gr̄a Lincolienſi ep̄o: B. ab-
bas dictus Clareuallis, uelle ho
norari magis in Chriſto q̄ in ſcl'o. Phi-
lippus ueſter uolēs proficiſci Hieroſoly
mam, compendium uiæ inuenit, & cito
peruenit quò uolebat. Transfretauit in
breui hoc mare magnum & ſpatioſum,
& ꝓſpere nauigans attigit iam littus o-
ptatum, atq; ad portum tandem ſalutis
applicuit. Stantes ſunt iam pedes eius
in atrijs Hierl'm, & quem audierat in Ef
frata, inuento in campis ſyluæ, libenter
adorat in loco ubi ſteterunt pedes eius.
Ingreſſus eſt ſc̄tām ciuitatem, ſortitus ē
cum illis hæreditatem q̱bus merito dr̄:
Ephe. 2.d Iā non eſtis hoſpites et aduenę, ſed eſtis
ciues ſc̄tōꝝ, & domeſtici dei. Cum q̱b.
intrans & exiens tanq; unus è ſc̄tis, glo- *Phil. 3. d*
riat̄ & ipſe cum cæteris dicens: Conuer
ſatio nr̄a in cœlis eſt. Factus eſt ergo nō
curioſus tm̄ ſpectator, ſed & deuot⁹ ha
bitator, & ciuis conſcriptus Hierl'm, nō
aūt terrenæ h⁹, cui Arabiæ mons Syna
cōiūctus eſt, quæ ſeruit cum filijs ſuis,
ſed liberæ illius q̄ eſt ſurſum mater nr̄a.
Et ſi uultis ſcire, Clarauallis ipſa eſt Hie
ruſalē, ei q̄ in cœlis eſt, tota mentis deuo
tione, & conuerſationis imitatione, &
cognatione q̄dam ſpūs ſociata. Hæc re-
quies illius, ſicut ipſe ꝓmittit, in ſcl'm ſe-
culi, elegit eam in habitationem ſibi, eo
ꝙ apud eā ſit etſi nōdum uiſio, certe ex-
pectatio ueræ pacis, illius utiq; de qua
dr̄: Pax dei, q̄ exup̱at oēm intellectum.
Veꝝ hoc ſuum bonum etſi deſuper ac- *Phil. 4. c*
cepit, in ur̄o tn̄ beneplacito facere cu-
pit, imò ſe facere confidit, ſciens uos ſa-
piētis non ignorare ſnīam, ꝙ filius utiq;
ſapiens ſit gloria pr̄is. Rogat aūt pater- *Prou. 10. a*
nitatem ur̄am, rogamus & nos cum illo
& pro illo, quatinus de p̄benda ſua qđ
ipſe ſuis creditoribus conſtituit, immo-
biliter ſtare faciatis: ne in aliquo frauda
tor (qđ abſit) debiti, & p̄uaricator pa-
cti inueniatur, & ita munus contriti cor
dis quod offert quotidie, nō recipiatur,
dum fr̄ quiſpiā hēt aliquid aduerſus eū.
Precat̄ deinde ut domus quam ipſe mr̄i
ſuæ in terra eccleſiæ conſtruxit, cū terra
quam ibi delegauit, eidem mr̄i quādiu
uixerit concedatur. Hæc pro Philippo.
Reliq̄ hæc pauca ꝓ uob̄, ipſo q̱dē ītimā
te, imò ꝟo īſpirāte deo adijciēda putaui
mus, hortari uos in charitate p̄ſumētes,
ne caſuri gl'iam mūdi q̄ſi ſtātē aſpiciatis,
& ꝟe ſtātē amittatis, nec plus uob̄ aut
ꝓ uob̄ ur̄a diligatis, & ſic uos & ur̄a p̱-
datis, ne blādiēs pn̄s ꝓſperitas ſui uob̄
finē abſcōdat, & aduerſitas ſine fine ſuc
cedat, ne lætitia tp̱alis luctū uob̄ ęternū
& op̱iat quē parit, & pariat quē op̱it,
ne mors lōge eſſe putet̄, & p̄occupet im
prouidū, & uita dū lōga expectat̄, cito
deſerat male cōſciū, ſicut ſcriptū eſt: Dū *1. The. 5. a*
dixerint pax & ſecuritas, tūc ſubitane⁹
ſup̱ueniet eis interitus tāquam in utero

habenti,& non effugient. Valete.

Ad abbatem Aluiſum Acquiſcinti. Epiſt. 65.

Luiſo abbati Acqſcinti monaſterij B. ſalutem ex corde. Retri
a
buat uobis deus miſericordiam
quam feciſtis ſancto filio ueſtro Godui
no. Audiuimus.n.q̄ audito eius obitu,
mox uelut immemor priſtinæ calũniæ,
ſed nõ amicitiæ,cõſolatorem potius,q̃
ultorem uos exhibuiſtis. Prẽm quippe
uos cognouiſtis,ut res exigebat,nõ iudi
cem.Ideoq́ quod pietatis,quod chari-
tatis eſt,ut ferè filio pr̃ impendere ſtu-
duiſtis. Quid melius, quid laudabilius,
quid uob̃ dignius agere poteratis? Sed
quis hoc crederet? Vere nemo ſcit quæ
ſunt in hoīe,niſi ſpũs hoīs qui in eo eſt.
Vbi eſt nũc illa auſteritas,illa ſeueritas,
illa indignatio q̃ olim in illũ lingua, uul
tus,oculi terribil̃r oñtare et intentare ſo
lebant? Ad unum nempe nunciũ de mor
te filij,paterna uiſcera cõmota ſunt,ſubi
toq́ hæc oīa quæ ſimulatoria,ſed diſpẽ
ſatoria ac per hoc tranſitoria erant, di-
ſparuerunt.Illa ỽo quæ ỽa erãt,ſed late
bãt,charitas,pietas,benignitas, appa-
ruerũt.Siqdem ĩ religioſo aīo ur̃o miſe
ricordia & ueritas obuiauerunt ſibi, &
quia nimiꝶ miſericordia ſuperabunda
uit iudicio,iuſtitia & pax oſculatæ ſũt.
Nam quantum mihi uideor conijciẽdo
uidere,qd animi tũc habueritis,cum ad
Gen. 45.e ulciſcẽdã illa q̃ uob̃ uidebatur facta iniu
riam,iuſtitiæ zelo accẽſa ueritas ſe accĩ
geret, illa q̃ exemplo Ioſeph prudenter
antea diſſimulabat̃ miſericordia, ultra
iã latere non ferens,ne in hoc qdem diſ-
ſimiliter ab Ioſeph,ex abdito celatę pie
tatis erupit,ſeq́ ỽitati adiungens repſ-
ſit motum,tempauit zelum, pacem cũ
iuſtitia fecit. Tunc de puriſſimo placidi
pectoris fonte taliũ credo lympidiſſimi
cogitationũ riuuli ebullierũt: Quid op⁹
Oſee. 6. b eſt indignari? Miſereri potius oportet,
Ephe. 4.a & non obliuiſci qđ ſcriptũ eſt: Miſeri-
Matt. 5.a cordiam uolo, & nõ ſacrificiũ, & imple
re quod iuſſum eſt: Soliciti ſeruare unita
tẽ ſpũs in uinculo pacis,et expectare qđ
ꝓmiſſum eſt: Bti miſericordes, qm̃ ipſi
miſericordiam cõſequent̃. Alioquin nũ
filius meus erat iſte? Quis uero iraſci fi-
lio põt? Niſi forte tũc tm̃ filius meus fuit
dum mecum fuit,& non ẽt cũ me deſe-
ruit.Sed nũqd qa corpe ad tp̃s receſſit,
ẽt aīo recedere potuit? Aut forte uel ipſa
mors eum mihi poterit auferre? Ita'ne
localis corpali'ue neceſſitas aīoꝶ ſe ſe
amantiũ libertatem anguſtat? Certus
ſum qa nec locoꝶ diſtãtia,nec corpoꝶ
uel mors,uel abñtia diſiungere poterit
quos unus ſpũs uegetat,una charitas li-
gat. Denique ſi iuſtoꝶ aīæ in manu dei Sap. 3.a
ſunt,profecto & q iam in ipſo depoſita
carne qeſcunt: & qui ipſi adhuc in carne
nõ ſcđm carnem militamus, ſil̃ procul-
dubio ſumus. Meus ergo erat uiuus,
meus erit defunctus, meũ in pr̃ia reco-
gnoſcam. Siqs eſt qui de manu dei poſ
ſit eruere, & à me illũ ſeparare ualebit.
Itaq́ pro filio qdem ur̃a uob̃ affectio ſa
tisfecit. Sed de nob̃ pr̃ quid erit? Quę,in
quã,de nob̃ digna uobis ſatisfactio pla
cebit,qbus utiq́ pro grãdi iniuria impo
nitis q̄ à uob̃ recedens, à nob̃ receptus
ſit? Quid dicã? Si dixero non recepimus
(qđ utinã ſine pctõ dicere poſſem) men
tior planè. Si dixero recepimus qdẽ,ſed
iuſte: excuſare me uelle uideor. Sed tuti⁹
rñdebo,peccauimus. Veruntñ quantũ?
Nõ ad defenſionẽ dico. A quo.n. ille nõ
reciperet? Quis,inq́,ſctm̃ illum aut pul
ſantẽ repelleret,aut ſuſceptũ expelleret?
Quis ỽo ſcit,ſi de ur̃a abundãtia nr̃am
de⁹ uoluerit ſupplere inopiã,ut.ſ. unũ de
multis q forte apđ uos religioſi tũc erãt
ad nos dirigeret,nob̃ qdẽ ad ſolatiũ: ſed Prou. 10.a
nihilomin⁹ uob̃ ad gl'iam? Fili⁹ qdem ſa
piẽs gl'ia eſt pr̃is. Deniq́ nõ eũ ꝑuenim⁹
ſolicitãdo: nõ circũuenimus attrahẽdo:
quo uos deſereret,uel ad nos ueniret: qn
potius rogãtẽ,pulſantẽ, ſupplicãtẽ non
pri⁹ (deus ſcit) cõſenſimus recipe: q̃ re-
mittere ad uos tẽtauimus. Nõ aũt eo ac
quieſcẽte,ei⁹ nos ĩportunitati uix tandẽ
acqeuimus. Hoīem ergo religioſum ꝑe
grinũ ſolũ: ſi culpa eſt q̄ ſuſcepimus, &
ita ſuſcepimus,nõ erit uob̃ indignum ſe
mel tm̃ cõmiſſam culpã talemq́ culpã
dimittere: cui ẽt phas nõ eſt ne uſq́ qdẽ
ſeptuagies ſeptics peccantibus in uos,

ueniam negare. Vt tñ noueritis q̃ nõ le
uiter ſeu negligenter,imò q̃ nõ impune
feramus q̄ unq́ reuerẽtiam ur̃am quo-
quo modo offendimus: ſępe deũ teſtor,
qđ corpe non poſſum,mẽte ad uos ſup
plici tranſeo,ſæpe genibus flexis humi
liter ſatisfaciens uobis aſtare me uideo.
Vtinã ipſe q id mihi fortaſſe ĩſpirat,uob̃
q̊que ſpũs ſentire faciat q̃ flebilis q̃ mi
ſerabilis tanq́ pñs ad genua uſq́ ueſtra
deſcendo,q̃ frequẽter nudus humeros
uirgasq́ in manibus geſtans, & q̃ſi ad
ueſtram iuſſionem uapulare paratus ue
niam,gr̃am tremebundus expecto. Hęc
qual̃r uobis pater accepta ſint,ueſtro ſi
uos nõ grauat citius ſcire flagitamus re
ſcripto,ut ſic ſatis iam ſecuri de indulgẽ
tia conſolemur,ſi quo minus,magis (ut
dignũ eſt) humiliemur, & amplius ali-
quid à nobis ſi poſſumus exigam⁹,quo
dignius ſatisfacere debeamus. Valete.

Ad Gaufridum abbatem ſancti Theodorici.
Epiſtola 66.

Rimo precor ut pñtes lr̃as dño
p
abbati Acquiſcinti monaſterij
dirigere non graueris. Deinde
ut ad id quod portãt, ꝓ abſente amico
pñs ſatagas cum uenerit locus. Neq́.n.
cuiuſlibet,nedum tanti patris iuſtum in
iuſtum'ue aduerſum me debeo ſcanda
lũ diſſimulare. Quod q̃ non faciam,lo-
quens potius q̃ ſcribens ei aperire forſi
tan potuiſſem. Nam ſolet in talibus ac-
ceptior eſſe ſermo uiuus q̃ ſcriptus, &
efficacior lingua q̃ lr̃a. Oculi quippe lo
quentis fidem faciunt dictis,nec ita põt
affectum exprimere digitus,qũo uultus.
Nũc aũt quia abſens per me nõ poſsũ,
per te ſatisfacio quantum poſſum. Ro-
go ergo te,et iteꝶ rogo,ut de regno dei
qđ eſt uidelicet intra nos,ſcandalũ aufe
ras dum ſalubriter pores,ne ſi (quod ab
ſit) uſq́ ad angelos qui utiq́ in fine ſcl'i ĩ
id miniſterij deputandi ſunt,perduraue
rit rãcor,neceſſe ſit irreuocabil̃r aut am
bos aut alteꝶ è nobis de medio tolli.
Vnde aũt ad me tu iandudum ſcripſiſti
cõquerendo ſuper tribulationibus ur̃is,
ſcitis quia iuxta eſt dñs his qui tribula-
to ſunt corde. De ipſo confidite, quia ip
ſe uicit mundum. Ipſe ſcit inter quos ha
bitatis, & in conſpectu eius ſunt omnes
q tribulant uos. Ipſe exaudiet uos in ab
ſcondito tempeſtatis, qui nunc probat
ad aquas contradictionis. Valete.

Ad monachos Flauiacenſes. Epiſt. 67.

Omino H. patri Flauiacẽſis ec
d
cleſiæ, & fr̃ibus qui cum eo ſũt,
frẽs qui in Claraualle ſalutẽ. Le
ctis lr̃is ur̃is ur̃am reuerentiam ꝑꝑ quen
dam monachum qui apud nos eſt con-
triſtatam cognouimus. De qua ueſtra
triſtitia nos quoq́ contriſtati ſumus, ti
mentes ne non ſit illa triſtitia de q̃ qui-
buſdã dicebat apl's: Contriſtati.n. eſtis
ſcđm deũ. Nam ſi ſcđm deum eſſet, nõ
uſq́ adeo uos commonuiſſet ut nos etſi
uob̃ ignotos,frẽs tñ ur̃os, & ſi placet a-
micos, quos necdum uel pñtes uerbo
conueneratis,uel abñtes ſcripto pręmo
nueratis,hac prima uice tam ſubito, tã
acriter argueretis. Miramini (ut ſcribi-
tis) q̄ frẽm G. ſuſcepimus,minamini ni-
ſi eum uobis cito reſtituerimus. Propo-
nitis nobis de rl'a, de noto monaſterio
monachum non ſuſcipiendum,pro con
ſtanti.ſ. hñtes ueſtrum non eſſe ignotũ.
Sed qd ſi alijs notum,dummodo nobis
ignotum ſit? Etſi.n. ut uerba ipſa ponam
religionis ur̃æ ſe adeo fama effuderit,ut
etiam Romæ eccleſiæ ueſtræ habeatur
notitia,nos tñ qui utique multum citra
Romã poſiti ſumus, neſcio quo pacto
ita pręterijt,ut ne unius quidem ur̃m,ab
batis.ſ. uel monachoꝶ, non ipſius ur̃æ
habitationis,non religionis ac conuer-
ſationis,uſq́ ad hoc tp̃s uel tenuem no-
titiam habuerimus, ſed nec aliq́ aliqñ
mẽtionem nob̃ de uob̃ factam fuiſſe me
minimus. Nec tñ miꝶ, quia & multis
terrarum ſpatijs & diuerſis prouincijs
& diſſimilibus linguis abinuicem diſta
mus. Nec ſolum ep̃atibus proprijs abſu
mus,ſed etiam in eodem archiep̃atu nõ
degimus. Putamus aũt q̄ non de cuicũ
que notis,ſed tm̃ de nob̃ notis monaſte
rijs monachos ſuſcipere ꝓhibemur,alio
quin cum nullũ monaſterium ſit qđ ali

cui notũ nõ ſit, nullũ nob̃ relinquitur de
quo ꝗs rl'ariter ſuſcipiatur. Qũo ergo il
lud implebit̃ qđ à btõ Bñdicto uel p̃ci
pitur uel permittitur, ꝑegrinũ uidelicet
monachum nõ ſolum debere ſuſcipi ad
habitandũ ꝓ hoſpite, quanto cupit tꝑe,
ſed ẽt inuctũ utilẽ ſuaderi ad manendũ
omni tꝑe? Quanq̃ tñ nos al'r erga p̃di-
ctũ frẽm egerimus. Nã cũ ueniẽs ſe ſuſci
pi à nob̃ humil'r poſtularet, primo ꝗdẽ
repulſus, deĩde admonitus eſt ut ad mo
naſteriũ ſuũ rediret. Sed ille nõ acquie-
ſcẽs, in uicinã nob̃ eremum ſe contulit,
ibiq̃ ſeptẽ fermè mẽſes nullã interim ca
lũniã paſſus ꝗete habitauit. Sed cũ ſibi
tutũ nõ crederet ꝙ ſolus degeret, poſt
primã repulſam idip̃m à nob̃ reꝗrere ñ
erubuit. Rurſus nos admonẽtes eum de
reditu, cũ cãm ſuæ ab eo diſceſſionis re
quireremus, abbas, inꝗt, meus habebat
me nõ monachũ ſed medicũ. Cogebat
ſeruire, imò ipſe ſeruiebat ꝑ me, nõ deo,
ſed ſcl'o, q̃ñ ne ſcl'arium maleuolẽtiam
incurreret pĩcipũ, mederi me cõpelle-
bat ẽt tyrãnis, raptorib. excõicatis. Qđ
aĩæ meæ ꝑiculũ cũ ei, nũc priuatim, nũc
palã ſuggeſſiſſem, nec profeciſſem, quo
rũdã tandẽ ſapientiũ uiroꝝ cõſilio fre-
tus fugio meã dãnationem, non cõgre-
gationẽ, ꝑditionem, non religionẽ. Con
ſulite ſalutẽ q̃renti, ap̃ite pulſanti. Cuius
nos uidentes cõſtãtiã, audiẽtes cãm &
nullã cõtra eũ calũniã, annuimus introi
tũ, ꝓbauimus ſuſceptũ, aſtrinximus ꝓ-
batum, tenemus ꝓfeſſum. Nec intrare
cõpulimus, nec exire cogemus. Quãtis
ſi eũ eijcerem⁹, ad uos (ut ipſe aſſerit) nõ
rediret, ſed magis ſe adhuc à uob̃ elõga
ret. Deſinite ergo frẽs, deſinite tã indebi
tis innoxios laceſſere iurgijs, & caſſis
ſcriptitationibus inquietare, ꝗa nec cu-
mulatis ẽt contumelijs ꝓuocari poteri
mus ut uobis niſi quod reuerentię eſt rñ
deamus, nec minis his exterreri quo mi
nus monachum teneamus, quem rl'ari-
ter ſuſcepiſſe nos credimus.

Ad eoſdem de eodem, Epiſtola 68.

M Odeſtiæ ꝗdem urã erat ô boni
frẽs, ſuper querimonia urã prio
ri nrã ſatisfactione contentos eſſe debe
re, ẽt ab immeritoꝝ infeſtatione ꝗeſce-
re. Sed quia prioribus malis peiora iun-
xiſtis, & rurſum nob̃ iurgioꝝ ſeminaria
tranſmiſiſtis, q̃ abſit ut germinent, ſicut
nec priora germinauerũt in nob̃, ne tñ
nõ rñdendo, culpam (q̃ nõ eſt) cogno-
ſcere uideamur, hoc ẽt ſcd'o ad ea quæ
ꝓcaciter obijcitis, ueraciter rñdemus.
Hæc tota nrã culpa eſt, quãtũ æſtima-
mus: hæc grandis illa iniuria quam uob̃
fecimus: ꝙ monachũ, ſolum, peregrinũ,
pauꝑem, miſerabilẽ: aĩæ ſuæ periculum
fugitantẽ: ſalutem ſuam ſolicitè q̃rentẽ,
pulſantẽ, ſupplicantẽ ſuſcepimus: ſeu ꝙ
talem tal'r à nobis ſuſceptum denuo ſi-
ne cã non eijcimus, ut qđ ædificauimus
iteꝝ deſtruẽtes, præuaricatores nos cõ
ſtituamus. Hinc rl'æ, hinc canonũ, hinc
ipſius naturalis legis trangreſſores iudi
camur. Opponitis. n. indignantes, cur
urm & à uob̃ excommunicatum nobis
ſociare p̃ſumpſimus, quod utiq̃ ab alio
pati nolumus. Sed de excommunicatio
ne ꝗd rñdebimus, q̃ñ uos inde uob̃ ſa-
tisfacitis pro nobis, ſcientes proculdu-
bio prius à nobis fuiſſe receptum q̃ à
uobis excommunicatum? Cum autem
prius ſuſceptus, dum tñ rl'ariter, fuerit:
profecto non iam in urm ſed in nrm urę
maledictionis ſnĩam intorſiſtis. Quod
ſi recte factum ſit, uos uideritis. Reſtat
igitur ſciendum, & hoc tm̃ quæritur in-
ter nos, an rõnabiliter ſuſceptus fuerit.
Et uos quidem qm̃ de ignoto monaſte
rio monachum rl'ariter poſſe ſuſcipi ne-
gare non poteſtis, ueſtrum nobis notũ
eſſe contenditis. Negamus, & non cre
ditis. Verum ſi non creditis ſimpliciter
negantibus, credite uel iurantibus. In
ueritate quæ deus eſt, uobis dicimus,
nec nouimus uos nec noſcimus, ignoto
rum ſcripta ſuſcepimus, ad ignotos re-
ſcripſimus. Senſimus ꝗdem ſtimulatio
nes & inquietationes ueſtras, ſed nec-
dum ſtimulatores & inꝗetatores ipſos
agnouimus. Vos tñ ad cõuincendũ nos
de ſimulata ignorantia, inuictiſſimum
argm̃ inducitis, nõ poſſe uidelicet igno-
tos eſſe

tos eſſe nob̃, quoꝝ & abbatis. ſ. & ipſi⁹
monaſterij nomen in nrĩs poſuimus li-
teris, quaſi mox ut reꝝ uocabula ſcim⁹,
etiã res ipſas nouerimus. Multũ ergo ua
let mihi Michaelis, Gabrielis, Raphae
lis noĩa noſſe, q̃ñ ex ſolo auditu uocabu
loꝝ, etiã de ipſoꝝ btõꝝ ſpirituũ cogni
tione iã btũs ſum. Nõ mediocriter inq̃
profeci, ꝗa didici ab apl'o Paradiſum et
tertiũ cœlũ noĩare, ſi etiã non raptus cũ
apl'o, ſolis ex noĩbus ſecreta cœleſtia iã
noui, & audiui ineffabilia uerba, q̃ nõ li
cet hoĩ loꝗ. Stultus ego ꝗ iã ſciẽs nomẽ
dei mei, neſcio ꝗd adhuc ſuꝑfluo quoti-
die gemo, fruſtra ſuſpirãs & dicens cum
ꝓpheta: Vultũ tuũ dñe requirã. Et illud:
Pſal. 26. c Q̃ñ ueniã & apparebo añ faciẽ dei? Et
Pſal. 41. a oñde nob̃ faciẽ tuã & ſalui erimus. Sed
pſal. 97. b ꝗd eſt qđ uob̃ facimus, qđ nob̃ fieri no
lumus? Hoc nos utique nolle putatis, ut
ꝗs à nrõ monaſterio diſcedẽs monach⁹
in alio ſuſcipiat̃. Vtinã oẽs cõmiſſos no-
bis, ſine nob̃ ſaluare poſſetis. Siquis de
nrĩs ad uos maioris ꝑfectionis grã & ar
ctioris uitæ deſiderio cõuolauerit, non
ſolũ nõ cauſamur, ſi ei in tali ſtudio cõſu
litis, ſed & multũ p̃camur ut hoc facia-
tis. Nec offenſos nos conqueremur, ſed
ualde in hoc adiutos eſſe fatebimur. Ne
gatis deinde qđ de uob̃ audieramus ue
ſtro. ſ. iuſſu uel aſſenſu F. B. quandiu fuit
apud uos, in medicinali arte ſcl'arib. de-
ſeruiſſe, ipſumq̃ qui hoc dixit, falſitatis
arguitis. Si mẽtitus ſit neſcimus, ipſe ui-
derit. Sed hęc ſcimus ꝗa ſiue ꝑ ſe, ut uos
fatemini, ſiue ꝑ uos, ut ipſe teſtat̃, hæc fe
cerit, in magno interim ꝑiculo fuit. Quis
uero tã inhumanus ꝗ ſic ꝑiclitanti non
ſuccurreret ſi poſſet, nõ cõſuleret ſi noſ
ſet? Attamẽ ſi, ut aſſeritis, non cõpulſus
obedientia, ſed ꝓprij q̃ſtus cupiditate,
ac uagandi curioſitate, hac illacq̃ artẽ
ſuã uẽditãs diſcurrebat, ꝗd cauſæ extitit
ꝙ à uob̃ diſceſſit? An ꝗa iam tandẽ cen
ſuræ paſtoralis diſtrictione non ei lice-
bat quod ante licuerat? Cur igit̃ cum iã
apud nos eſſet uolentes eum reuocare,
ad ꝑſuadendum de reditu ꝓmiſiſtis ei
quietẽ in clauſtro, niſi ꝗa hæc uelle ho-
minem noueratis, hæc quęſiſſe memine
ratis? At ille iam adepto apud alienos
quod nõ potuit inter ſuos, ne certa pro
incertis deſereret, tenuit quo iam frue-
bat̃, ſpernens qđ ſero ſibi offerebat̃. De
ſinite itaq̃ frẽs, deſinite frẽm ſolicitare
de quo non ualde neceſſe eſt uos ſolici-
tos eſſe, niſi forte (qđ abſit) q̃ urã non q̃
Ieſu Xp̃i ſunt q̃ratis, & magis urm de il
lo ſolatiũ, q̃ eius ſalutẽ diligatis. Nã cũ
ſꝑ apud uos gyrouagus fuiſſet: et, ut ſcri
bitis, contra ſuum propoſitum & abba
tis imꝑium in proprios uſus quod de ar
te ſua cõquirebat, expenderet, gaudeat
qui eum diligit, ꝙ apud nos deo miſerã
te ſanatus ſit. Teſtimonium. n. ei perhi-
bemus ꝙ nuſq̃ modo aliqua occaſione
uagat̃, ſed quiete perſeuerans in mona-
ſterio, pauper inter pauperes ſine que-
rela conuerſatur, primam fidem quam
quidem apud uos promiſit, ſed non te-
nuit, non irritã, ut dicitis, faciens, ſed ra-
tam integrãq̃ cuſtodiens moꝝ utique
cõuerſione, & obedientiſſima conuerſa
tione, ſine q̃ ſeſe fallit ꝗ de loci ſtabilita-
te confidit. Rogamus uos frẽs, ut quie-
ſcat iam indignatio ueſtra, & deſinat in
quietatio noſtra. Sin autem, facite qđ
uultis, ſcribite ut uultis, perſequimini q̃-
tum uultis, charitas omnia ſuffert, oĩa
ſuſtinet. Nobis aũt decretum eſt ex hoc
iam uos pure diligere, reuerenter ſuſpice
re, familiariter colere.

Ad Guidonem abbatem de tribus fontibus, Epiſtola 69.

V Nde te contriſtatum cognoui-
mus, contriſtatum quidem eſſe
laudauimus, ſed ſi non nimis.
Contriſtatus enim (niſi fallor) q̃uo ait 2. Cor. 7. c
apl's, ſcd'm deum, nec dubium eſt hmõi
triſtitiam tuam conuerti quandoque in
gaudium. Itaque dilectiſſime, iraſcere
& noli peccare. Peccabis autem non
minus nimis iraſcendo, q̃ oĩno non ira-
ſcendo. Siquidem non iraſci ubi iraſcen
dum ſit, nolle emendare pctm̃ eſt. Plus
uero iraſci q̃ iraſcendum ſit, peccatum
peccato addere eſt. Quòd ſi malum eſt
pctm̃ non emendare, q̃uo malum non

erit augmẽtare? Si ex rerꝝ euentibus reatuũ pẽderet iudiciũ, nõ foret culpanda tua ẽt ingẽs triſtitia, ubi nimirꝫ cõſtitiſſet ꝙ ingẽs fuiſſet & culpa. Tanto qppe culpa grauior, quanto res ſacrior appareret. Nunc ỽo qa rerꝫ cã, non materia nec exitus actuũ, ſed intẽtionis ꝓpoſitũ [Matt. 6.c] culpas diſcernit & merita, dicente dño: Si oculus tuus ſimplex fuerit, totũ corpus tuũ lucidũ erit: ſi neqꝫ, totũ corpus tuũ tenebroſum erit, in tui quoqꝫ examinatione cõmiſſi nõ tã, ut arbitror, ſacrorũ eſt attẽdẽda maieſtas, q̃ꝫ ꝓpria intentio diſcutienda. Porrò ego & prior noſter rẽ ipſam & intra nos pẽſantes, & intra nos cõferẽtes, tuã qdem ibi deprehẽdimus ignorantiam, miniſtrãtiũ quoqꝫ negligẽtiã, ſed planè nullius maliciã. Et certe optime noſti nullũ eẽ bonũ niſi fuerit ſpõtaneũ. Malũ ergo poterit eſſe magnum, qd' cõſtat uoluntariũ non fuiſſe? Alioqn ſi qđ fit à nõ uolẽte, bonum qdẽ nullam grãm, malum aũt multam conſeqtur pœnã. Hoc eſt, ſi circa unã eãdẽqꝫ cãm & malũ imputaẽ, & bonũ nõ ſuſcipiẽ, qſqs ita ſentit, aſſerat ſi uult & ꝙ nõ ſapĩa malitiã, ſed malitia uincit ſapiam. Vt tñ faciamus ſatis ingẽtiori cõſciẽtiæ tuæ, & ne forte malũ hoc mali cuiuſpiã grauioris latentis adhuc in monaſterio fuerit cõmonitio, ꝓ pnĩa tibi iniũgimus vij. pnĩales pſalmos quotidie uſque ad Paſcha ſepties ꝓſternendo te decãtare, vij. diſciplinas accipe. In hunc modũ ſatisfaciat & ille q tibi ad illã miſſam miniſtrauit. De illo aũt q ſibi añ apparuerat, et oblitus eſt mittere uinũ in calicẽ, cuius & maiorẽ in hoc æſtimamus culpã, ſi tñ & tu ita putas, tuo arbitrio derelinqmus. Sanè ſi ſermo exijt inter frẽs, et ipſi oẽs ſinguli ſingulas accipiãt diſcipli- [Gala. 6.a] nas, ut fiat qđ legiẽ: Alter alterius onera portate. Deinde ꝙ cõperta ſero licet negligẽtia, uinũ fudiſti in calicẽ ſup hoſtię ſacratæ particulã, laudamus, nec ſub tãto articulo melius fieri potuiſſe putamꝰ, arbitrãtes liquorẽ etſi non ex conſecratione ꝓpria atqꝫ ſolenni in ſanguinẽ xp̃i mutatũ, ſacrũ tñ fuiſſe ex cõtactu corporis ſacri. Aiunt tñ neſcio quem alium aliud ſenſiſſe ſcriptorẽ, non poſſe uidelicet abſqꝫ tribus .i. pane uino & aq̃ hoc ſacrificiũ eſſe, ita ut ſi quodlibet deeſſe cõtigerit, reliqua nõ ſanctificentur. Sed de hmõi unuſqſqꝫ in ſuo ſenſu abundat. Ego aũt pro meo fatuo ſenſu, ſi mihi idẽ cõtigiſſet qđ tibi, uellẽ ad remediũ mali unum è duob. egiſſe, aut ip̃m qd' feciſti, aut certe ab illo loco ubi dr̃: Siĺi modo poſtea q̃ꝫ cœnatũ eſt: ỽba ſc̃tã iteraſſe: & ſic cõpleſſe qd' reſtabat de ſacrificio. Neqꝫ .n. dubitauerim de corꝑe iam conſecrato: q utiqꝫ iuxta ritũ eccleſiæ didici ab ipſa qd' & ipſa accepit à dño: panẽ .ſ. ac uinũ & ſiĺ apponere: non ſiĺ tñ ex his ſacra conficere. Cũ ergo prius de pane corpus q̃ de uino ſanguis more eccleſiaſtico cõficiaẽ: ſi ꝑ obliuionem tardius qd' poſterius ſacrãdũ eſt apponaẽ, non uideo qd ſacris p̃cedentib. tarditas poſſit p̃iꝑe conſequentiũ. Puto .n. ꝙ ſi dño poſt factũ de pane ſuum corpus uini cõſecrationem placuiſſet aliquãdiu intermittere aut certe penitꝰ omittere: nihilominus corpus manſiſſet qd' fecerat: nec factis faciẽda p̃ſcriberent. Nec nego panẽ & uinũ aq̃ qdem miſtum ſiĺ debere apponi: qn potius aſſero haud aĺr debere fieri. Sed aliud eſt culpare negligẽtiã, aliud negare efficaciam. Aliud inq̃ꝫ eſt quod cauſamur non bñ quippiam fieri: & aliud quod mentimur nec fieri. Hæc interĩ de hac re dixerim & ſenſerim abſque præiudicio uel tuæ ſniæ, ſiquid melius ſapis, uel cuiuſlibet ſanius ſapientis.

Ad eundem. *Epiſtola 70.*

COnſiderãs miſeri hꝰ miſerabilẽ conditionẽ, miſereor quidẽ, ſed ỽeor ne fruſtra. Neqꝫ .n. non iõ mihi uideor fruſtra miſereri, ꝙ ipſo licet remanente in ſua miſeria, mea tñ uel mihi nõ ſit infructuoſa miſericordia: ĩ quã utiqꝫ miſericordiã non ꝓpria utilitas inclinauit: ſed ĩtimis eã uiſcerib. ꝓximi miſeria & frñus dolor inflixit. Miſericordia qppe affectio ẽ q̃ nec uolũtate coerceẽ, nec rõni ſubijciẽ: qñ non eã in ſe qſqꝫ pertrahit uoluntario nutu: ſed ipſa pias mentes ad cõpaſſionẽ dolentiũ neceſſario cogit affectu: ita ut ẽt ſi pc̃tm̃ eẽt miſereri, etſi multũ uellẽ, nõ poſſem tñ non miſereri. Põt quidem ratio uel uoluntas affectui effectũ ſubtrahere, ſed nũquid ip̃m affectũ euellere? Diſcedãt à me qui [Pſal. 34.b] cõſolanẽ, et dñt qa orõ mea in ſinu meo reuerteẽ, dũ is pro quo emiſſa eſt, nõdũ cõuertiẽ. Nec audio illos q mihi blãdiẽ- [Exe. 18.c] tes aſſerunt: Iuſtitia iuſti ſuꝑ eũ erit, dũ impius in ſua adhuc impietate remoratur. Nõ inq̃ꝫ recipio cõſolationẽ ubi fr̃is uideo deſolationẽ. Si ergo dulciſſime fili, tua quoqꝫ pia mẽs ſiĺr affecta eſt, imò qa aĺr affecta nõ eſt, q̃ꝫq̃ꝫ tibi infelix iſte cunctas ſuæ egreſſionis de monaſterio, & denuo regreſſionis, rĺares uices infeliciter ꝑcurriſſe uŕ, quia tñ ip̃e aĺr putat, nõ ſolũ patiẽter, ſed ẽt libẽter audiendũ eſt qd' humiliter calumniatur, ſi forte tã deſperatæ ſalutis reparãdæ rõnabilis ulla occaſio inueniaẽ, quã (ut bñ mecum tua intelligit exꝑientia) difficile qdem ĩ cõgregatione, ſed multo difficilius foris poterit obtinere. Inito itaque oĩum fr̃um cõſilio, oĩa q̃ in eũ feciſti iudicia diligenter retractare nõ dedigneris, quatenus tua humilitate eius contumacia ſaneẽ, ſi uel ſic uidelicet adinueniri poterit quõ adhuc ſemel rĺariter ſuſcipiatur. Nec timendum eſt in hac retractatione ꝙ diſpliceat iuſto ac miſericordi deo, ſi miſericordia ſuperexaltatur iudicio.

Ad monachos eiuſdem loci. *Epiſt. 71.*

QVòd nõdũ ueni ad uos, nõ putetur incuria. Curamus quidem uos tanq̃ꝫ uiſcera nr̃a. Si mr̃ põt filij uteri ſui negligere curam, poſſum & ego forſitã in ſuſpicionem duci & argui negligẽtiæ. Itaque opportunitatẽ expectauimus & expectamus ut cũ uenerimus, uiſitatio nr̃a nõ ſit ſine fructu. Interim de abſceſſu pr̃is uri non turbeẽ cor ur̃m. Deus uobis ꝓuidebit alium, ſicut ſperamus, pro eo idoneum: ſed nec iſtũ perdetis. Nam etſi tranſlatus eſt, non tñ ablatus. Tñ qui uobis fuerat ſpecialis, erit cõis & nobis. Donec ergo uenio, uiriliter agite, & confortetur cor ur̃m, & omnia ur̃a in charitate fiant.

Ad Ramaldum Fuſmacenſem abbatem,
Epiſtola 72.

DIlectiſſimo ſuo Ramaldo B. eiꝰ non pr̃ aut dñs, ſed frater & cõſeruus, qđ fr̃i chariſſimo, & fideli conſeruo. Primo ne mireris ſi terrear dignitatis noĩbus, cũ me ipſis rebus ſentiam indignũ. Et te quidẽ decet ut facis, ſed mihi aſſentire nõ expedit. Nã ſi tibi obſeruandum putas illud: Honore inuicẽ p̃uenientes, & ſubiecti inuicẽ in timore Xp̃i, ſi non fruſtra utrobiqꝫ poſitum [Rom. 12.c] eſt inuicẽ, intelligis æqꝫ & mihi ęqꝫ utrũ [Ephe. 5.d] que congruere. Quòd ſi cogitas tibi illã rĺæ ſniam obſeruandã: Iuniores priores ſuos honorent, mihi è regione in mentẽ uenit ex rĺa ueritatis: Erũt primi nouiſſimi, & nouiſſimi primi. Et q maior eſt ue [Matt. 20.b] ſtrum, fiat ſicut iunior. Et quanto maior [Luc. 22.c] es, tãto humilia te in oĩbꝰ. Et principẽ te [Eccl. 3.c] cõſtituerunt, eſto inter illos q̃ſi unus ex [Eccl. 32.a] illis. Et non qa dñamur fidei ur̃æ, ſed ad [2. Cor. 1.d] iutores ſumus gaudij ur̃i. Et nolite uoca [Matt. 23.a] ri ab hoĩbus rabbi. Et pr̃em nolite uoca [Ibidem] re uobis ſuper terram. Quãtũ itaqꝫ tuis [Pſal. 87.b] attollor fauoribus, tm̃ his mollibus pre [pſal. 101.b] mor. Vnde merito in pſalmo non canto, ſed plãgo: Exaltatus aũt humiliatus ſum, & conturbatus. Et, quia eleuans alliſiſti me. Sed uerius fortaſſe proferrem quod ſentio: quia uidelicet qui me exaltat, humiliat, & qui me humiliat, exaltat. Tu me ergo potius exaltando deijcis, & extollẽdo p̃mis. Sed ne ita p̃mas ut opprimas, cõſolantur me hæc & his ſiĺia ueritatis teſtimonia: q̃ miro modo dũ reprimũt erigũt: dũ deijciũt erudiũt, ita ut uñ ꝓiectus, inde & ꝓuectus, tota cũ hilaritate decãtẽ: Bonũ mihi dñe qa humiliaſti me: ut diſcam iuſtificationes [Pſal. 118.i] tuas. Bonũ mihi lex oris tui, ſuper milia auri & argẽti. Et hoc miraculũ agit ſermo dei uiuus & efficax, hoc illud ỽbũ ꝑ qd' facta ſunt oĩa, benigniſſime & potentiſſime oꝑatur, hoc deniqꝫ facit iugũ Chriſti ſuaue, & onus leue. Libet admirari q̃ꝫ leue ſit onus ueritatis. Num uere leue eſt qd' portãtem non grauat ſed le

uat? Quid eo leuiꝰ onere,qđ nõ ſolum
nõ onerat,ſed & portat oẽm cui portã-
dũ imponit?Hoc onus potuit uterꝶ gra
uidare uirgineũ,grauare nõ potuit.Hoc
onus ipſa q̃bus ſe ꝓbuit ſuſtẽtãdũ, ſenis
Symeonis brachia ſuſtentabat. Hoc ẽt
Paulũ in graui licet & corruptibili cor-
pore poſitũ rapiebat uſq; ad tertiũ cœ-
lũ. Quæro in rebus ſiq̃d forte huic exo-
neranti oneri ſiľe inueniamus, occurrit
mihi de pẽnis auiũ, qđ utcũq; coaptẽ,
q̃ quodam uidelicet ſingulari modo &
corpulẽtiorẽ reddũt ſubſtãtiã,& agilio
rẽ. Mirꝶ opus naturæ. Vnde groſſeſcit
materia,inde ſarcina leuigatᷣ: & quãtũ
creſcit in maſſa,tm̃ decreſcit in põdere.
Hoc planè in pẽnis xp̃i oneris exprimit
ſiľitudinẽ,ꝙ & ipſæ ferũt à q̃bus feruntᷣ.
Quid & de q̃driga dicã?Hæc nimirꝶ ad
mota iumẽto ſarcina q̃ ab ipſo moueri
nõ poterat,auget q̃dẽ, ſed portabiliorẽ
facit.Onus oneri additᷣ,et minꝰ onerat.
Sic & oneri grauiſſimo legis accedens
q̃driga euangelij,& auxit ꝑfectionẽ,&
Pſal. 147. difficultatẽ minuit. Velociter,ait,currit
ſermo eius.Sermo utiq; añ notus in Iu-
dæa tm̃,nec ſe ꝓ ſui q̃dem grauedine ua
lens ultra extendere,q̃ppe qui & ipſius
Moyſi manus ſuo põdere ꝓgrauatas di
mitteret,leuigatus ꝑ grãm,& rotis euã-
gelicis ſuppoſitus uelociter in oẽm ter-
rã exiuit, & in fines orbis terræ celerri-
me ꝑuolauit.Sed lõge nimis digredior.
Tu itaq; dilectiſſime, ceſſa iã indebitis
me honoribus magis obruere q̃ attol-
lere.Alioq̃n cœtui te inimicãtium mihi
amica licet uolũtate cõmiſces. Ipſi ſunt
de q̃bus ſoleo ſoli deo ita cõqueri ĩ orõ
pſal. 101. b nib.Et q̃ laudabãt me,aduerſum me iu-
rabant.Ad quã meã querimoniã deum
audio rñdentẽ mox & atteſtãtẽ ꝙ ꝟax
Eſa. 3. b ſit:Vere,inq̃t,q̃ te beatificãt,in errorem
te mittũt.Et ego:Auertantᷣ ergo,inquã,
Pſal. 69. a erubeſcẽtes,q̃ dñt mihi,euge euge. Qđ
tñ ne puteᷣ in quoſcunq; aduerſarios à
me q̃ñq; ĩtorta maledictio uľ imꝓcatio,
exponere debeo qualľr intelligã.Precor
nimirꝶ ut q̃cunq; exiſtimant de me ſu-
pra id qđ uidẽt in me,aut audiunt aliq̃d

ex me,auertantᷣ.i.à laudibus meis in q̃s
ignari nimie feruntᷣ,reſiliãt & pedem re
trahãt.Qũo?Q̃ñq; uidelicet cognoſcẽ-
tes plenius quẽ immoderatius laudãt,
& cõſequẽter erubeſcẽtes uel errorem
ſuũ,uel amici deꝓhenſam inutilitatẽ. Et
hoc modo utrũq; nocẽtiũ genus, & illi
.ſ.q̃ uolũt mihi mala, & me adulatorie
cõmẽdãt,& hi q̃ licet innocẽter, tñ no-
cent,dũ bñuole q̃dẽ,ſed nimie laudant,
auertantᷣ retrorſum,& erubeſcãt: hoc ẽ
tam uilis & abiectus eis appareã, quati
nus pudeat eos talẽ ita laudaſſe, & ſic
deſinãt iã indiſcrete laudare.Igr̃ aduer-
ſus utroſq; laudatores illis me duobus
munire cõſueui uerſiculis. Cõtra male-
uolos q̃dẽ priorẽ: Auertantᷣ retrorſum Pſal. 34. d
& erubeſcãt q̃ uolũt mihi mala. Cõtra
bñuolos aũt ꝓferens ſequẽtẽ.Auertantᷣ
ſtatim erubeſcẽtes q̃ dñt mihi, euge eu-
ge.Cũ ergo,ut ad te reuertar, exemplo Ibidem
apľi tuæ religioſitati nõ dñari ſed cõgra
tulari tm̃ debeã,& iuxta ꝟbũ dñi unus 2. Cor. 1. d
ſit pr̃ nr̃ in cœlis:nos aũt oẽs frẽs ſimus,
nõ immerito dñi patris q; celſa noĩa q̃b:
me honorandũ,ſed nõ onerãdũ putaſti,
ſcuto à me ꝟitatis repuli cõgruẽtius ꝓ
his me frẽm noĩans & conſeruũ, tũ ꝑꝑ
eandem hr̃ditatem,dum ꝑꝑ æq; condi
tionẽ,& ne ſi forte qđ dei eſt uſurpaue
ro mihi,audiã ab ip̃o:Si ego dñs,ubi eſt
timor meus?Si pr̃,ubi eſt honor meus?
Et pr̃is quidẽ hr̃e me erga te affectũ nõ
nego,ſed authoritatem renuo.Nec.n.te
minore(ut exiſtimo)q̃ paterno cõple-
ctor affectu.Hæc ergo ꝓ tituli cã. Iam
ꝟo ut ad reliqua epľæ tuæ rñdeã,eandẽ
quã tu de mei,poſſem & ego uiciſſim đ
tui abñtia nõ immerito facere querimo
niã,niſi q̃a nr̃is(qđ ipſe nõ negas)& affe
ctib. & ꝓfectib. dei eſt ꝓponẽda uolun
tas.Alioq̃n q̃ñ ego te comitẽ mihi cha-
riſſimũ ualdeq; neceſſariũ,q̃ppe obediẽ
tiſſimũ ĩ agẽdis,ſtudioſiſſimũ ĩ ingren-
dis,ĩ cõferẽdis utiliſſimũ, ꝓmptiſſimũ ĩ
rememorãdis,paterer lõge fieri à me, ſi
nõ eſſet xp̃s ĩ cã?Eti ſi ſic ꝑmanſerimus
uſq; in finẽ,ſꝑ & ubiq; quærentes non
quæ noſtra ſunt,ſed quæ Ieſu Chriſti.

Ad eundem, Epiſtola 73.

P Langis dilectiſſime fili R. ſuper
multis tribulationib. tuis:pijſq;
querimonijs me quoq; excitas ad plan
gendũ. Nec.n.te dolente poſſum nõ do
lere,nec niſi moleſtꝰ & anxius tuas mo
leſtias & anxietates audire.Verꝶ q̃a hęc
ipſa mala q̃ te inueniſſe cauſaris,& ego
ꝓuiderã,& tibi ſi recordaris ꝓdixeram,
puto leuius te ꝓſcita portare debere: &
mihi uñ parcere potes,moleſtum nõ eẽ.
Satis nãq; & pluſq̃ ſatis crucior te carẽ
do,te non uidendo, te dulciſſimo mihi
ſolatio nõ fruẽdo:ita ut penè pœniteat
me ꝙ te elongauerim à me.Et licet cha
ritas hoc cogeret:quacũq; tñ neceſſita
te quo te nõ uideã miſſum, plãgo te tan
quã amiſſum.Cũ ergo ſuꝑ hoc ẽt uelut
quodã tuæ puſillanimitatis baculo me
ꝑcellis,q̃ mihi debueras eſſe baculus ſu
ſtẽtationis,triſtitiã ſuꝑ triſtitiã ingeris,
& cruciatũ cruciatib. addis. Etſi mihi
piũ eſt nullas tuas anguſtias diſſimula-
re:tibi tñ durꝶ eſt ſic affecto cũctas indi
care.Quid.n.neceſſe eſt ſatis ſolicitum
amplius ſolicitare:& abñtia filij ſaucia
pr̃is uiſcera grauiorib. torquere dolori-
bus? Onus meũ tibi partitus ſum ut fi-
lio, ut neceſſario, ut fideli coadiutori
meo.Vide q̃ũo te oporteat paternã por
tare ſarcinã.Si.n.ſic portas ut me non al
leues,ſed magis ꝓmas,tu q̃dẽ es onera-
tus,ſed ego nõ ſum exoneratus.Hoc ãt
onus aĩarꝶ eſt,& infirmarꝶ. Nã q̃ ſanæ
ſunt,portari nõ indigẽt:ac ꝑ hoc,nec o-
nus ſunt.Quoſcunq; igr̃ de tuis inuene-
ris triſtes,puſillanimes, murmurioſos,
ipſorꝶ te pr̃em,ipſorꝶ te noueris eſſe ab
batẽ.Cõſolãdo,exhortãdo, increpãdo
agis opus tuũ,portas onus tuũ, & por-
tãdo ſanas quos ſanandos portas.Siq̃s
ꝟo ita ſanus eſt,ut magis iuuet te, q̃ iu-
ueᷣ à te,hꝰ te nõ pr̃em,ſed parem,comi
tẽ,nõ abbatẽ agnoſcas. Quid igr̃ cauſa
ris te aliquorꝶ q̃ tecũ ſunt, magis graua
ri cõſortio,quã frui ſolatio, cũ ſolus om
niũ oĩb. datus ſis ſolatiũ, tanq̃ oĩbꝰ ſa-
nior,oĩb. fortior,q̃ oĩb. ſufficias ꝑ dei gra
tiã ſolatiari,& à nemine oĩum indigeas

cõfortari?Deniq; inquantũ grauaris,in
tantum lucraris,& inquantum iuuaris,
intantũ tua tibi ꝓmia minuis.Elige ergo
quos eligas,an q̃ grauãdo iuuant, an q̃
iuuando grauant.Hi tibi ꝓmeritores, il
li fraudatores meritorꝶ exiſtũt. Nã q̃ ſo
cij laboris, ꝓculdubio & mercedis par
ticipes erunt.Sciẽs ergo te miſſum iuua
re,non iuuari,illius te agnoſce uicariũ q̃
uenit miniſtrare,nõ miniſtrari.Plura ti-
bi ad tui cõſolationẽ ſcribere uolebam,
ſed nõ fuit neceſſariũ.Nã q̃d opus ẽ uer
bis ſuperfluis mortuã chartam implere,
ubi uiua pñs loq̃tur? Viſo ſiq̃dẽ priore,
puto ꝙ iſta tibi ſufficiant, & ad eius ꝓ-
ſentiam ſp̃us tuus reuixerit,ita ut iã cõ-
ſolationem ſcriptorꝶ nõ req̃ras,cui inte
rim licet uerborꝶ illius ſolatio releuari,ĩ
quo et per quem meum quoq; ſp̃m,quẽ
tibi ĩ tuis lr̃is mitti poſtulaſti, ſiquo mo
do tñ mittere potui,miſſum eſſe non du
bites:cui quippe,ut bene noſti,idẽ me-
cum cõſilium,eadem ſolet eſſe uolũtas.

Ad eundem, Epiſtola 74.

S Perabam chariſſime, aliqđ me
perceptur um meæ pro te ſolici
tudinis remedium,ſi tua te non
indicante neſcirem incommoda.Vnde
& in alia epiſtola memini me ad te ſic
inter cætera ſcripſiſſe. Etſi inquam mi-
hi piũ eſt nullas tuas anguſtias diſſimu-
lare,tibi tñ durum eſt ſic affecto cũctas
indicare.Sed ecce uñ meas mihi curas
credidi leuigari,ĩde fateor amplius gra-
uari me ſentio.Nam antè quidem ſola
quæ te innoteſcente perceperam, aut
dolebam aut metuebam. Nunc autem
quid unquam mali euenire põt quod e-
go non metuam? Imò iuxta tuum Oui-
dium:Q̃ñ ego non timui grauiora peri- Ouidius 1. epiſt.
cula ueris? Ego quippe ſuſpectus oĩa,
quo incertus de oĩb. uerã ſæpe de falſis
triſtitiam contrahere cogor. Mens ſiq̃-
dem quam ſemel affecerit charitas, ſui
iuris eſſe non ſinitur. Metuit qđ neſcit,
dolet quod nõ oportet,ſolicitatur pluſ
quam uoluerit,et unde noluerit:compa
titur nolens,miſeretur inuita. Et quia ui
des fili nec meã meticuloſam induſtriã,

nec tuam piam prudentiam in hac par-
te prodeſſe mihi:iam,quæſo,noli celare
quæ circa te aguntur:ne uñ te mihi par-
cere putas, magis affligas. Opuſcula
mea quæ habes,da operam cum oppor
nute potueris,ut habeam.

Ad Artaudum Pultarienſem abbatem,
Epiſtola 75.

QVicquid grãæ & dilectionis ſibi
impendere põt abſẽtes amici,
puto & me debere tibi:& mihi
deberi à te,nõ ſolũ ob cõſortiũ ꝓpoſiti
& ꝓfeſſionis, ſed ẽt ex debito nr̃æ inui-
cẽ priſtinę ſocietatis. Quæ tã grata utri
que,tamq; debita deuotio,quantum in
unoquoq; nr̃m ferueat,in nullo euiden
tius agnoſcere ſeu innoteſcere poſſum⁹,
quã ſi alterutrũ nõ celemus ſiquid forte
de alterutro qd' non deceat audimus.
Audiui aũt ego de te,ꝙ de ſctõ cõuẽtu
tuo abbatiã in Hiſpania cõſtituere ue-
lis. Qd' mihi nimirũ in magnã admira-
tionẽ uenit,quid cauſæ uidelicet ſit, qd
cõſilij,qd' ue utilitatis,ꝙ filios tuos exu
lare cupis:in locũ utiq; tã longinquum:
tãto ſumptu & labore & q̃rendũ & æ-
dificandũ:cũ ꝓpè te hr̃e poſſis, ubi eos
colloces,iã ædificatũ & bñ præparatũ.
Nec.n.(ut reor)hinc te excuſare potes
ꝙ locus ille tu⁹ nõ ſit:cũ certiſſime ſciã,
ꝙ facillime ſi uis tuus eſſe poſſit. Nun-
quidnã abbas dñs P. q illum tenet, tibi
req̃renti negaret? Imò ſi uelles accipere,
gratiſſimum hr̃et:nõ qa bonus non eſt,
ſed quia ſibi,ut ſcis,opus non eſt. Timẽ
dum ualde tibi pariter & mihi,ne ſi ſoli
cite in opibus nr̃is non ſeruamus quod
apl's dicit:Nemo adoleſcentiam tuã cõ
tẽnat,citius qa iuuenes ſumus de leuita
te notemur. Sed cõfido quia tu conſul-
tius ages:& locũ q uicinior ẽt conſtru-
ctus eſt,eliges:quem amico quidem te-
nenti,noſti oneri eſſe, tibi autem neceſ-
ſarium fore.

Ad eundem, Epiſtola 76.

VNde placuit tuæ dignationi fra
trẽ hunc nr̃am paruitatem con-
ſuler̃:ſic nos qd̃ nob̃ uiſum fuit,
noueris cõſiliũ dediſſe,ut ſaniori non p̃-
iudicauerimus. Ne ergo reꝝ quas ſcis,
ſuꝑflua narratione te grauemus,hęc eſt
ſumma conſilij. Periculoſum qdem eſt,
& fortaſſis illicitũ:hoĩem poſt diutinã ĩ
domo & habitũ religionis cõuerſatio-
nẽ ad ſcl'm rediſſe:quiq; prius & adhuc
priore uxore uiuẽte ac cõſentiente fortiſ
ſime ac diutiſſime cõtinẽtiã tenuit,ſcd̃is
rurſus amplexib. ſe ineptiſſime atq; in-
honeſtiſſime implicuiſſe. Quia tñ publi-
ce ac ſolẽniter iuxta morem cæterorum
hoĩum,et ſine querela uel calũnia ipſum
qualecũq; coniugiũ celebratũ fuit: non
nob̃ ur̃ tutũ,illũ illam non conſentientẽ
dimittere niſi prius ep̃alis authoritatis
uel cõſilio fretum uel imꝑio,aut certe ec
cleſiaſtico canonicoq; iudicio. Qm̃ ꝟo
hoc tã grande hoĩs ꝑiculũ ad te nimirũ
non minima ex parte reſpicere credim⁹
(ex eo quippe ꝙ uolẽtẽ ac flagitãtẽ ſuũ
cõfirmare ꝓpoſitũ,nimis ſuſciꝑe diſtuli
ſti, occaſione ſumpta, diabolus in hæc
eum mala præcipitauit) oĩno ex charita
te ſuademus & conſulimus ut quacũq;
induſtria,quocunq; ſumptu uel labore
potes miſeꝝ oĩmodo ſatagas liberare:
conueniendo.ſ. aut mulierem ut illũ ſpõ
te dimittat,et continentiam promittat,
aut epiſcopũ ut ambos uocari iubeat,
& quod recto poſſe fieri credimus iudi
cio,ſeparet.

Ad magiſtrum Hugonem de ſancto uictore,
Epiſtola 77.

SI tibi uideor tardius reſcripſiſ-
ſe:ſcito me tarde quoque acce-
piſſe ad quod reſcriberem. Nã
quod miſeras:non continuo ad me uſ-
que perlatum eſt,ſed Pontiniaci diu an-
te retentum. Porrò ubi accepi, moram
minime feci in reſcribendo. Cæterum
id breuius q̃ tua forte depoſcebat intẽ-
tio, ſed non planè quàm mea occupa-
tio ſineret. Curaui tamen ne te utcun-
que lateret quicquid ſuper interrogatis
ego ſentirem,tuo ſanè eadem mea ſenſa
& ocio & ingenio plenius aſtruenda re
linquẽs,ſi ita oportere cognoueris. Nec
dubito ad manum tibi eſſe rationes cer
tas & congruas authoritates quibus fa

cile id poſſis. Is ergo cuius me rñdere aſ
ſertionibus iubes:& nomen taces, tibi
nouerit à me ſuꝑ conſultis qd' ſentio di
ctũ,non ſibi contradictum,ẽt ſiquid alr
ab ipſo ſapimus. Nam ſi ueꝝ nos ſapi-
mus,ueritas ei contradicit,nõ nos. Sed
enim ſi nõ confundit̃ acq̃eſcere ueritati,
& ueritas cũ eo ſapit,& nos. Sin autem,
ſeruũ dei tñ non oportet litigare:ſed ma
gis patientẽ eſſe ad oẽs. Ideoq; non quæ
rimus pugnas uerboꝝ, nouitates quo-
2.Ti.2.d que uocũ iuxta apl'icam doctrinam eui
tamus. Patrũ tñ opponimus ſnĩas, ac
uerba ꝓferimus,et non nr̃a. Nec.n. ſapiẽ
tiores ſumus q̃ p̃res nr̃i. Abundet ſanè
in ſuo ſenſu q uult quantũ uult, dummo
do nos patiatur in ſcripturaꝝ ſenſibus
2.Cor.3.b abũdare,q̃uo dicit apl's: Nõ ꝙ ſufficien-
tes ſimus cogitare aliquid à nob̃, tanq̃
ex nobis,ſed ſufficientia nr̃a ex deo eſt.
Scribis itaq; quendam aſſerere (neſcio
quẽ:nã non noĩas) ex quo primum dictũ
Ioan.3.a à dño legitur: Niſi quis renatus fuerit ex
aqua & ſpiritu ſancto,nõ intrabit in re-
gnũ cœloꝝ,ex eo nemĩnẽ abſq; eodem
ꝑcepto actual'r uiſibili ſacr̃o, uel eius ui
ce martyrio,ullatenus potuiſſe ſaluari,
ſed etſi forte illud quiſpiã cũ uera fide
et cõtritione cordis expeteret,ſed p̃uen
tus mortis articulo aſſeq qd' cuꝑet non
ualeret,tñ oĩno damnari. Vbi primo de
tꝑis qdem p̃fixione durum nimis auſte-
rumq; ur̃,ut uidelicet uerbũ abſcondi-
tũ palã iam noceat,& añ iudex feriat q̃
minetur:quodq; interim in tenebris lo-
quit̃ & ĩ aure ſaluator,nõdũ qdẽ ſaluet,
quia nõdũ apparet,& iam mundum im
plear cõdẽnatis. Ita'ne ergo uerbũ ſalu
tis,& p̃ceptũ uitæ nõ prius uitã reſtitue
re ualuit q̃ mortẽ inflixerit,idq; eo inno
centib. quo & neſcientib. adhuc uolũta
tẽ dñi ſui? Nũ gentẽ ignorantẽ & iuſtã,
ut cum ethnico loquamur, debuit inter
ficere deus? Quis ita ſapiat? Nõ equidẽ
uitæ cõcordat authori, morte qdẽ quã
exterminare uenerat, uti mox in initio
uiaꝝ ſuaꝝ ad pręiudicium ſcl'i, cœleſte
adhuc recentiſſimum ignorãtis edictũ.
Nephas eſt ꝓfecto ſentire de oĩum largi
tore bonoꝝ ꝙ tã malũ principiũ dede-
rit adueniẽs. Minime ꝓrſus id ego cui-
piã de Xp̃o aſſenſerim,qd' magis ab an
tichriſto merito formidat̃, qa uidelicet
& ipſe parauerit ſagittã ſuã in pharetra,
ut ſagittaret in obſcuro rectos corde.
Quãti nãq; iterĩ toto orbe nõ baptizati
moriunt̃,ꝓfecto ignorãtes qd cum Ni-
codemo Ieſus noctu ſecretoq; confabu
letur? Quid ergo? Necdum lex promul
gat̃,& iã p̃uaricantes tenent̃? Et q̃uo,in
quit,credent in eũ quẽ non audierunt?
Q̃uo uero audiẽt ſine p̃dicãte? Q̃uo aũt
p̃dicabunt niſi mittant̃? Necdum iniun- Rom.10.c
cta,necdũ uulgata,necdũ audita p̃dica
tio eſt,& iuxta pigri ac neq̃ ſerui ſnĩam
tam durus eſt dñs,ut necdũ ſata iã me-
tere uelit,& nõ ſparſa colligere? Abſit.
Sed audi magis h⁹ rei ueritatẽ. Qui un⁹
eſt magr̃ in cœlo & in terra, ei q magr̃
tñ in Iſrael erat,familiari priuatoq; col
loquio tradebat quod traderet, doce-
bat qd̃ doceret,nõ qd̃ exigeret et ab ab
ſentib,nõ uñ p̃ſcriberet & his q non au-
dierant. Valde qppe iniuſte exigit̃ obe-
ditio,ubi nõ p̃ceſſerit auditio. Neque.n.
tale eſt hoc, quod & abſq; promulga-
tione naturalis lex ignoraret non ſine-
ret,q̃le ꝟbi grã illud eſt: Qd' tibi nõ uis Tob.4.c
fieri,alij ne feceris. Factitium.n. magis
quodãmodo eſt,& nõ naturale manda
tũ. Quænã.n. natura ſeu rõ docet inter-
nã æternamq; ſalutẽ, mortaliũ neminẽ
poſſe ꝑciꝑe. cuius foris corpus ꝑfuſum
uiſibili nõ fuerit elemẽto? Sacr̃m dei al-
tiſſimi eſt ſuſcipiendũ, non diſcutiendũ,
uenerandũ,non dijudicãdũ,fide ſortitũ,
nõ innatũ,traditione ſancitũ,nõ adinuẽ
tũ rõne. Porrò fidem neceſſe eſt ut audi Rom.10.c
tus pręceſſerit,dicente apl'o: Ergo fides
ex auditu. Qd' ergo oĩno ſciri non pote
rat ſi non audiretur,quo pacto q̃ſo exi-
gi debeat & anteq̃ audiretur? Vide au-
tem q̃uo hoc refugit apl's,& de ſolo au
ditu conuincit incredulos. Sed dico,in-
quit, nunquid non audierunt? Ac ſi di-
cat. Excuſari poterant,ſi non audiſſent. Pſal.10.a
Vbi enim non eſt lex,nec præuaricatio.
Nunc uero eum in omnem terrã exierit

ſonus p̄dicantiū, & in fines orbis terræ
uerba eoꝝ:qa diſſimulare iā non ualet
auditus,ꝓfecto inexcuſabilis eſt & cō
tēptus. Multa ꝓfecto ſciēda neſciuntur,
aut ſciēdi incuria:aut diſcēdi deſidia,aut
uerecūdia inqrēdi. Et qdē hmōi ignorā
tia nō hēt excuſationē. Sed nunqd forte
tale eſt hoc qd̓ inqſitū humano poſſit
addiſci magiſterio? Hō hoīs niſi ipſo in-
dicāte nō intelligit cogitatū, quāto mi-
nus diuinū qs poterit inueſtigare conſi-
liū:niſi cui ipſe uoluerit reuelare? Audi
Ioan. 15.d deniq; ipm:Si nō ueniſſem ait, & locu-
tus eis nō fuiſſem:pctm̄ nō hrent. Non
dicit ſimpl'r, & locutus non fuiſſem, ſed
interſerēs eis, & locutus eis,inqt, nō fuiſ
ſem:oñdēs ſine dubio nō añ cēſeri inex-
cuſabiles de cōtēptu,ꝙ ad ipſoꝝ uſque
notitiā iuſſio ꝑueniret. Nā ſi locutus qui
dē fuiſſet,ſed nō eis, inobedientiæ cul-
pā ignorātia nihilominꝰ excuſaret. Nūc
aūt,inqt,qm̄ locutus ſum eis, excuſatio
Ioan.18.d nem non hñt de pctō ſuo. Vnde & aie-
bat:Ego palā locutus ſum mūdo, & in
occulto locutus ſum nihil. Non ꝙ ſuos
domeſticos multa ī occulto priuatimq;
nō docuerit,ſed ꝙ tanq; nihilū interim
reputaret, & nec pœnā nec p̄miū ea au-
gere q̄ in ſecretò tradebat iudicaret, do
nec de medio fierēt, & ꝓdirēt in lumine.
Mat. 10.c Deniq; & dicebat:Quod dico uob̄ in te
nebris,dicite in lumine,ut merito uideli
cet iā audiētib. obediētiæ uel meritū aſ-
ſcriberet uel cōtēptū cū in medio ꝓfer-
rent. Itē,quos audit,inqt,me audit, & q
Luc.10.c uos ſpernit,me ſpernit. Acſi diceret: Iu-
diciū meū inter obediētes & cōtēnen-
tes,nō de mea ſecreta traditione, ſed de
ur̄a publica p̄dicatiōe pēdebit. Sed for
te aliqs dicat eos qdē q nō audierūt,etſi
nō de cōtēptu iudicari,dānari tñ ꝑꝑ ori
ginale pctm̄, à quo utiq; niſi ꝑ lauacrū
emūdari minime potuerūt. At uero qs
neſciat & alia p̄ter baptiſmū cōtra ori-
ginale pctm̄ remedia antiqs nō defuiſſe
tꝑibus? Abrahæ quidē & ſemini eius,
circūciſionis ſacr̄m,in hoc ipſum diuini
tus traditum eſt. In nationib. uo quot-
quot inuenti fideles ſunt: adultos qui-
dem fide & ſacrificijs credimus expia-
tos,paruulis aūt etiā ſolam ꝓfuiſſe imò
& ſuffeciſſe parentum fidem. Porrò hoc
ita uſq; ad baptiſmi tꝑa ꝑduraſſe, quo
uno ſubſtituto,uacaſſe cætera. Quæri-
mus itaq; baptiſmi tp̄s ex quo cœperit.
Ex quo,inqt, primum dictum eſt: Niſi
qs renatus fuerit &c. Tene ergo firmi- Ioan.3.a
ter dictū hoc ad Nicodemū utiq; ami
cū Ieſu,occultū tñ ꝑꝑ metū Iudæoꝝ,oc
cultumq; illud de nocte reqſiſſe collo-
quiū. Quāta aūt putas obiſſe interim,
ut de gentib. taceā,milia circūciſoꝝ,cū
necdū in lucē ꝓdierit qd̓ de baptiſmo
tūc in tenebris dicebat? Quid ergo? Dā
natos illos oēs dicimus,quia baptizati
nō ſunt? Fit ergo iniuria antiquo illi dei
æq; mādato,ſi nouo adhuc furtiue quo
dāmodo ſuꝑueniēte,nō tñ ſubueniēte,il
lud ita ſubito euanuiſſe putet ut ꝓdeſſe
deinceps nō ualeret. Et qdē ꝙ lōge poſt
putas publice p̄dicatū & clamatū ſuꝑ
tecta fuiſſe:Si circūcidamini, Xp̄s uob̄ Gala.5.a
non ꝓderit? Quō deinde ſtabit illud,qa Matt. 11.d
à diebus Ioannis Baptiſtę regnū cęloꝝ
uim patitur, ſi p̄cipue tūc tꝑis cōtigiſſe
conſtiterit huiuſcemodi à regno uiolētā
interclusionē,qualis quidē nec añ fuerit,
nec poſt futura ſit? Sancito qppe noui
myſterij decreto,ſed adhuc ſecreto: qſ-
nā,qſo,moriētib. interim ad regnum pa
tet acceſſus,dū & uetus iā deficit,qm̄ à
nouo excludit: & nouum tñ non ſubue-
nit,qm̄ dū neſcit nō ꝑcipit? O infeliciſſi-
ma illa tꝑa: q̄ ſola à ſcl'is omni penitus
ſalutis remedio uacua tranſierunt,dum
& circunciſio quæ illo uſque uiguerat,
ꝓdeſſe iam ſubripiēte baptiſmate non
auderet: & baptiſma qm̄ adhuc lateret
nō ſuccurreret. Forsā dormiebat eo tꝑe
deus,nec fuit interim q redimeret, neq;
q ſaluū faceret. Satis ꝓfecto ex his quā-
tū reor apparet ꝙ dānatio nō baptiza-
toꝝ, & fruſtratio circūciſoꝝ: & euacua
tio ſacrificioꝝ q̄ forte contra originale
pctm̄ ritus obſeruabat antiquus: gnal'r Ioan.3.a
iam tūc minime cœpit qñ Nicodemo
clā dictum eſt:Niſi qs renatus fuerit ex
aqua & ſpiritu ſancto: nō intrabit in re-
gnum

gnum cœloꝝ,ſed nec qñ apl'is palā in-
Matt.28.d iunctū eſt:Ite & docete oēs gentes, ba-
ptizantes eos in noīe patris, & filij, &
ſp̄ūs ſancti. Sed ex eo tꝑe tm̄ cuiq; cœ-
pit antiqua obſeruatio nō ualere, & nō
baptizatus qſq; noui p̄cepti reus exiſte
re, ex quo p̄ceptū ipm̄ inexcuſabil'r ad
eius potuit ꝑuenire notitiā. Sanè paruu
lis & necdū rōne utētib. qa ſola nocere
credit peccati cōtagio,non ēt mandati
p̄uaricatio,tandiu credendum eſt anti-
qua ualuiſſe ſacr̄a, quādiu palā interdi-
cta non fuiſſe conſtiterit. An uero ultra,
penes deum eſt,nō meum diffinire. Por
rò in maiori ætate quiſquis poſt uulga-
tum ubiq; baptiſmi remedium renuit iā
baptizari, gnali originaliq; maculæ ad
dit & ex proprio crimen ſuꝑbiæ,dupli-
cem ſecum portās iuſtiſſimę dānationis
cām ſi ſic de corꝑe exire contigerit. Tñ
ſi añ exitum reſipuerit, & uoluerit & pe
tierit baptizari,ſed mortis p̄occupatus
articulo forte obtinere nequiuerit, dū
non deſit fides recta,ſpes pia, charitas
ſyncera,propitius ſit mihi deus,qa huic
ego ob ſolā aq; ſi defuerit, nequaq; oīo
poſſum deſperare ſalutē,nec uacuā cre-
dere fidē,nec cōfundere ſpē,nec excide-
re charitatē,tm̄ ſi aq; non contemptus,
ſed ſola(ut dixi)prohibeat impoſſibili-
tas. Siqs al'r ſapit,uiderit uñ ſibi qđ aſſe
rit ꝑſuaſerit,nā me nō facile fateor aſsē
tire ſi nō firmior induxerit uel rō ad itel
ligēdū,uel ad credēdū authoritas. Sed
miror admodū ſi nouus iſte nouaꝝ in-
uētor aſſertionū, & aſſertor inuētionū,
inuenire in hoc rōnem potuerit q̄ ſctōs
p̄res latuerit Ambroſiū & Aug. ſiue au
thoritatē eorūdē authoritate potiorē.
Nā ſi neſcit,uterque idē profecto ſenſit
qđ fatemur ſentire & nos; Librū certe
Ambroſij de morte Valentiniani legat
ſi nō legit,recolat ſi iā legit,nō diſſimu-
let ſi recolit, & aduertet ſine dubio ſan
ctū,hoī nō baptizato & mortuo fiden
ter de ſola fide ſalutē p̄ſumere, & tribue
re indubitāter bonæ uolūtati qđ defuit
facultati. Legat & Aug. contra Dona-
tiſtas de unico baptiſmo librū quartū,
& ſe uel agnoſcat imprudēter deceptū,
uel probet impudenter obſtinatū. Ba-
ptiſmi,inquit,uicē aliqñ implere paſſio
nē,de latrone illo cui nō baptizato di-
ctū eſt:Hodie mecum eris in paradiſo: Luc.23.f
btūs Cyprianus nō leue documentum
aſſumit. Et addit. Qd̓ etiā atq; etiā cōſi-
derans,inuenio,inqt,non tm̄ paſſionem
pro noīe Chriſti, id qd̓ ex baptiſmate
deerat poſſe ſupplere,ſed etiā fidē con-
uerſionēq; cordis ſi forte ad celebrādū
myſterium baptiſmi in anguſtijs tꝑum
ſuccurri nō pōt. Et infra: Quātū itaque
ait ualeat ēt ſine uiſibili ſacr̄o baptiſmi Rom.10.c
qd̓ ait apl's:Corde creditur ad iuſtitiā,
ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutē, ī illo latro-
ne declaratū eſt. Sed tūc,inquit,implet
inuiſibil'r,cū myſteriū baptiſmi nō con
temptus religionis,ſed articulus neceſſi
tatis excludit. Et qdem non ignoro re-
tractare ipm̄ id qd̓ poſuerat teſtimo-
niū de latrone,minuſq; idoneū ad com
probandā illā ſn̄iam cōfiteri,eo ꝙ ſanè
incertum ſit utrūnā fuerit baptizatus.
Cæteꝝ ſn̄iam & audacter ꝓſequitur,
& multipliciter cōfirmat,nec uſpiā(ni-
ſi fallor)retractaſſe reꝑies. Itē in alio lo-
co Aug. cum aliquos præmiſiſſet quos
ſcriptura commemorat inuiſibil'r qdē
non tñ ēt uiſibil'r ſanctificatos,tandem
infert. Ex his colligit aut inuiſibilem ſan
ctificationē quibuſdā affuiſſe & ꝓfuiſſe
ſine uiſibilibus ſacr̄is,q̄ ꝓ tꝑum diuerſi-
tate mutata ſunt,ut alia tūc fuerint, &
alia modo ſint. Et paulopoſt. Nec tñ,in
quit,uiſibile ſacr̄m oīno cōtemnendū,
nā cōtēptor eiꝰ inuiſibil'r ſanctificari nō
p̄t. Vbi ſatis euidēter oñdit fidelē & cō
uerſum ad dñm,nō ſi nequerit, ſed ſi cō
tēpſerit baptizari: fructu priuari baptiſ
matis. Ab his ergo duab. colūnis(Aug.
loquor & Ambro.)crede mihi difficile
auellor. Cū his inq; me aut errare, aut
ſaꝑe fateor:credēs & ipſe ſola fide ho-
minē poſſe ſaluari,cū deſiderio ꝑcipien
di ſacr̄m:ſi tñ pio adimplēdo deſiderio
mors anticipās,ſeu alia q̄cūq; uis inuin
cibilis obuiarit. Vide ēt ne forte ob hoc Mar. 16.d
ſaluator cum diceret: Qui crediderit et

baptizatus fuerit,ſaluus erit:caute &ui
gilāter nō repetierit. Qui vͦo baptizatꝰ
nō fuerit,ſed tm̄,ꝗ uero,inqt,nō credide
rit,cōdemnabit̄. Nimiꝝ innuēs ſolā in-
terdū fidē ſufficere ad ſalutē,& ſine ipſa
ſufficere nihil. Quapꝑ etſi martyriū uicē
baptiſmi poſſe implere cōcedit̄, nō pla
nè hoc facit pœna,ſed ipſa fides. Nā abſ
que ipſa qd ē martyriū niſi pœna? Quæ
ergo martyrio p̄ſtat ut abſqꝫ ulla dubie
tate pro baptiſmate reputet̄, ipſa ita iſir
ma & imbecillis ꝑ ſe erit,ut qđ dare al
teri ualet,ſola non ualeat obtinere? Et
ꝓrſus ſanguinis ꝓ Xp̄o effuſio magnæ
cuiuſdā fidei indubitata ꝓbatio,nō deo
tn̄,ſed hoībus. Sed qd ſi deus ꝗ ꝓfecto
ad ꝓbādū qđ uult,nullis indiget expꝑi-
mētis,ęqꝫ magnā in corde cuiuſpiam in
pace moriētis inſpicit fidē, martyrio q-
dē nō interrogatā,martyrio tn̄ idoneā?
Si recordatus fuerit hō necdū ſe ſalutis
ꝑcepiſſe myſteriū,& dolēs pœnitenſqꝫ
toto deſiderio expetierit,ſed aſſeq mor
tis celeritate p̄occupatus nequerit,dam
nabit fidelē ſuū deus,dānabit inqꝫ homi
1.Co.12.a nē ꝓ ſe ēt paratū mori? Paulus dicit:Ne-
mò pōt dicere dn̄s Ieſus,niſi in ſpū ſc̄tō.
Hūc ergo ꝗ in articulo mortis non ſolū
inuocat dn̄m Ieſum,ſed ipſius quoqꝫ to
to deſiderio expetit ſacr̄m,dicemus aut
nō loq in ſpū ſc̄tō,& falſus erit apl's,aut
& cū ſpū ſc̄tō dānari? Saluatorē hēt ha-
bitantē ꝑ fidē in corde, & in ore ꝑ cōfeſ
ſionē,& cū ſaluatore dānabit̄: Pro cer-
to cū nō aliūde martyrium niſi ex fidei
merito illā obtinuerit p̄rogatiuā,ut ſin-
gul'r uice baptiſmi ſecure ſuſcipiat̄,nō ui
deo cur nō ipſa æque` & ſine martyrio
apud eū tātūdē poſſit,cui & ſine marty
riꝫ ꝓbamēto ꝓculdubio innoteſcit. Poſ-
ſit ſanè tātūdē dixerim quātū ad ſalutis
ſpectat obtētū,nō aūt ad meriti cumu-
lū,quo indubitāter martyriū antecellit.
1.Ioan.3.c Legimus:Oīs ꝗ odit frēm ſuū, homici-
Matth.5.d da eſt. Et itē:Qui uiderit mulierē ad con
cupiſcendā eā,iā mœchatus eſt in corde
ſuo. Quid planius q̄ꝫ ꝙ uolūtas ꝓ facto
reputet̄ ubi factum excludit neceſſitas?
Niſi forte putet̄ in malo q̄ꝫ in bono effi-
cacior inueniri uolūtas apud deū ꝗ cha
ritas eſt,& ꝓmptior eſſe ad ulciſcendū
q̄ꝫ ad remunerādum miſericors & miſe
rator dn̄s. Quō is ꝗ alieno debito ſe te-
neri forte in extremis poſitus recolit, ſi
deſit un̄ ꝑſoluat,ſola nihilominus pn̄ia
& cordis cōtritione obtinere ueniā cre
dit̄,ne iam pro eo dānet̄, ſic ſola fides et
mentis ad deum conuerſio ſine effuſione
ſanguinis & ſine ꝑfuſione aq̄ ſalutē ſine
dubio oꝑatur uolenti ſed nō ualenti ꝓ-
hibente articulo baptizari. Et ſicut nul-
la illi pn̄ia remittitur pc̄tm̄,ſi cum poſſit
non reſtituit ablatū,ſic & huic nulla ꝓ-
derit fides ſi cū poſſit nō ꝑcipit ſacr̄m.
Quanqꝫ & fidem conuincit̄ non hr̄e ꝑfe
ctam ſi negligit. Vera.n.& plena fides
uniuerſa præcepta complectit̄. Eſt autē
hoc unū,ipſumqꝫ p̄cipuum ex p̄ceptis.
Merito ergo non fidelis,ſed planè rebel
lis atqꝫ contēptor reputabit̄ qſqs obedi
re renuerit. Quō deniqꝫ fidelis,ꝗ dei cō-
tēnit ſacr̄m? Sanè infantes qa hanc ꝓhi-
bente ætate non pn̄t hr̄e fidem, hoc eſt
cordis ad deū cōuerſionē, conſequēter
nec ſalutē ſi abſqꝫ baptiſmi ꝑceptione
moriunt̄. Non ꝙ uel ipſi qn̄ baptizant̄,
fide oīno careant,ſine qua impoſ'e eſt ul'
ipſos placere deo,ſed ſaluant̄ & ipſi ꝑ fi
dē,non tn̄ ſuam,ſed alienam. Dignū nē-
pe eſt & ad dei ſpectat benignitatē, ut
qbus fidem ætas denegat propriā, gr̄a
prodeſſe concedat alienam. Nec.n.om
nipotentis iuſtitia ꝓpriam putat ab his
exigendā fidē,quos nouit ꝓpriā nullam
hr̄e culpā. Porrò aliena opus eſt fide, cū
ſine ſorde nō naſcantur aliena,quatinus
nec à paruulis alienū ſit quod de oībus
Acto.15.c gn̄al'r dr̄:Fide mūdans corda eoꝝ. Nec
dubiū ꝙ macula cōtracta ab alijs,alio-
rum quoqꝫ fide ualeat uel debeat emun
dari. Hæc ſunt quippe iudicia diuinæ iu-
ſtitię,in qbus exultans ſc̄tūs Dauid,me
Pſal.118.g mor fui,inqt,iudicioꝝ tuoꝝ à ſcl'o dn̄e,
& conſolatus ſum. Hucuſqꝫ de his. Aſſe
rit præterea,ut dicis,ille quem dicis,om
nes antiquos iuſtos,quotquot uidelicet
Chriſti aduentum præceſſerunt, tātam
oīno habuiſſe præſcientiam futurorum,

quātam nos ꝗ poſt ſumus, præteritoꝝ
ſciam:ita ut nullus uel ſimpliciū iuſtoꝝ
aliqd prorſus ignoraret ex oīb.q̄ modo
nob̄ euangelica pandit hiſtoria. Verbi
gr̄a. Verbum incarnatū, partū uirgina-
lē,doctrinā ſaluatoris,miracula , crucē,
mortē,ſepulturam,deſcēſum ad iferos ,
reſurrectionē,& ad cœlos aſcēſionē,ſic
oīno oīb.illoꝝ tꝑum iuſtis & apte oīa
& diſtincte ſingula fuiſſe p̄cognita:quē
admodum ſuo ſunt tꝑe poſt exhibita ,
& modo cognita nob̄:adeo ut nec iuſti
fuerint nec ſalui ſint qbus ita clara oīa
& ꝑſpicua nō fuerūt. Et id qdē falſum.
Veꝝ ad refellēdum tu tanta in tua epl'a
poſuiſſe uideris,ut nil addendū penitus
putē:et penè qd addi poſſit,nō inueniā.
De hoīe tn̄ ꝗ iſta loquit̄, pace ipſius di-
co paucis qđ ſentio. Vr̄ plus nouitatis
curioſus,q̄ꝫ ſtudioſus vͥitatis, grauariqꝫ
de oī re ſentire cū alijs,& dicere qđ aut
ſolus nō dixerit,aut primus. Vn̄ fit ut in
his q̄ ſentit & loqtur,modū oīno tenere
aut ignoret aut diſſimulet. Ecce.n.& in
hac aſſertione ſua dū pares in ſcīa facit
oēs ꝗ uentura ſperabant,ijs ꝗ p̄terita le-
gūt:deū ꝓfecto aut nimis parcū prædi-
cat,aut nimis largū : oculū diſcretionis
ex nulla parte aꝑiens. Aut.n.numerum
electoꝝ illius tꝑis ſub paucitate redigit
rariſſimoꝝ ſpūalium quos pro ſuæ ſan
ctitatis ſpeciali excellētia inſignes illu-
ſtreſqꝫ illis tꝑibus extitiſſe, ac ſingulari
munere ſpūs ſingula uti uētura erāt p̄ui
dere certiſſime potuiſſe ſcriptura cōme
morat: & ſic nimis abbreuiat manum
dei:dū p̄ter paucos illos perfectiſſimos
neminem eo tꝑe putat potuiſſe ſaluari:
aut certe ſi & illa tꝑa multitudinē ſaluā
doꝝ ēt p̄ter iſtos habuiſſe nō diffitetur,
magnā ſed inauditā diuini muneris lar-
gitatē ueteri ppl'o collatā aſſerit: ſiqdē
oēm multitudinē oīa q̄ de myſterio no
ſtrę redēptionis ſupius enumerata ſunt,
liquido p̄cognouiſſe cōſtiterit. Cū.n.ex
his qppiam tunc nec ſcriptū manifeſte,
nec publice p̄dicatū fuiſſe manifeſtum
ſit:reſtat ut fateamur oīa oīb.per ſpm̄
reuelata fuiſſe; & ſic oēs ſpūales, oēs ꝑ-
fectos,oēs extitiſſe ꝓphetas,quotquot
ab aduētu dn̄i retro iuſti & ſalui fuerūt.
Fuit itaqꝫ antiqs tꝑibus aut ꝑrara ſalus,
aut nimium numeroſa ꝑfectio. Quorum
qdē qdlibet ſape,diſcretionis terminos
excedere eſt. Quòd ſi ur̄ tolerabilius,
imò & deo iuſtius iudicat̄ , repleſſe po-
tius & ditaſſe ſcl'a illa multitudine ꝑfe
ctoꝝ,q̄ꝫ ſaluādoꝝ tanta fuiſſe paucita-
te contentū,q̄tinus & ſalui nō pauci tūc
fierent , & oēs nihilominus repleti ſpū
ꝓphetico necdū reuelata myſteria iam
tūc penetrarēt:ſi inqꝫ hoc recipit̄, bn̄di-
cimus qdem deū in donis ſuis: ſed quid
tꝑi gr̄æ reſeruatum ſit,nō uidemus: niſi
ꝙ tp̄s gr̄æ illud potius iuxta ſn̄iam hāc
fuerit appellandū,in quo tot & tātę dei
ppl'o diuitiæ ſpūs affluebāt:ut illud ꝓr-
ſus incredibili felicitate cerneret̄ imple
tū qđ Moyſes optabat cū diceret. Quis
dabit ut oēs propheten? Quęſo qd ſil'e Nume.11.f
attulit euangeliū? Fruſtra gloriat̄ Paulꝰ
de primitijs ſpūs quas ſe putat cum ſuis
coapl'is accepiſſe:cum nil tale in diebus
ſuis potuerit expꝑiri. Deniqꝫ aiebat: Nū
quid oēs ꝓphetæ? Fruſtra inqꝫ gloriat̄ 1.Cor.12.d
de euāgelio ſuo qa nō ab hoīe neqꝫ per
hoīem illud accepit,ſed q̄ſi ſpāli q̄dā p̄-
rogatiua per reuelationem Ieſu Chriſti: Gal.1.d
cum & an̄ ipſum per ſpm̄ fuerit ēt ppl'is
reuelatum. Sed nec apl's Petrus ꝓfecto
debuit propheticum illud ad ſua tꝑa re
torquere:Effundam de ſpiritu meo ſup Acto.2.c
filios & filias ueſtras: & prophetabunt
filij ueſtri & filiæ:ſi abundantior iam p̄-
ceſſerat trāſactis ſeculis effuſio ſpiritus.
Aut certe propheta,uel potius in ꝓphe
ta deus,ſi uere illa tꝑa apoſtolica cum
hoc diceret intuebatur,non planè effun
dam ſed ſubtrahā magis de ſpiritu meo
dixiſſe debuerat. Quid.n.? Si filijs euāge
lij oēs ueteres iuſtos pares facimus in
ſcīa, nunquid non & ſuperiores in gr̄a
conſequenter fateri neceſſe eſt , utpote
quos non lectio ſicut nos , aut prædica
tio, ſed ipſa unctio docuerit oēs de oīb?
Eſto tn̄ , toleremus nos noſtram iniu-
riam,& apoſtoli quoque ſuam, ut & ip
ſis minimi etiam antiquorum iuſtorum

cõparentur in ſcía, præferantur in grã.
Sed eſt ſane quod ullo oĩno pacto meri
to nõ ferimus, ut dñs uidelicet glĩæ ſen-
tiat uel falli unq̃ potuiſſe, uel fallere uo-
Matt. 11.b luiſſe. Qui qdem ipſe ꝓteſtatus eſt, iter
natos mulierꝵ maiorem Ioan. Baptiſta
non ſurrexiſſe. Vide aũt ſi nõ ꝟe falſum
fateri cogimur ꝟitatis hoc teſtimoniũ,
ſi tm̃ tribuamus ueterib. quãtũ nec Ioã.
uendicare ualemus. Nõ utiq̃ fit iniuria
Ioan. ſiqd ignoraſſe credit aut dr̃, nimi-
rũ quod & ipſe nõ diffitetur. Sed ſiqd'
p̃coni ueritatis negamus, cõtra p̃coniũ
ꝟitatis alteri damus, hoc nõ tm̃ iniuria,
ſed & blaſphemia eſt, & plane Ioan. nõ
Ibidem cõtradicere, ſed ꝟitati. Quid ergo? Ami
cus ſpõſi dubitat & q̃rit: Tu es q uẽtu-
rus es, an aliũ expectamus? & nos mili-
bus hoĩum certitudinẽ de oĩb. nr̃o men
dacio cõfirmamus? Nec ipſos de ſe ita
ueteres ſenſiſſe paucis aduertere poſſu
Exod. 3.b mus. Moyſes ſcribit deũ ad ſe loquẽtẽ
dixiſſe ſic: Ego ſum deus Abrahã, et de⁹
Iſaac, & deus Iacob, & nomẽ meũ Ado
nai non indicaui eis, ſubaudis, ſicut tibi.
Oñdit ergo ſe de dei notitia plus aliqd
p̃cedẽtib. p̃rib⁹ accepiſſe. Dauid quoq̃
ſup doctores ſuos & ſeniores donũ ſibi
intelligẽtiæ audacter p̃ſumit ita dicens:
Pſal. 118. Sup oẽs docẽtes me ĩtellexi: qa teſtimo
nia tua meditatio mea ẽ. Et rurſum. Sup
ſenes intellexi. Sed & ꝓpheta Daniel:
Dan. 11.b Pertranſibũt, ait, plurimi: & multiplex
erit ſcía, ampliorẽ. ſ. reꝵ notitiã ꝓmittẽs
& ipſe poſteris. Si ergo (ut ait ẽt ſctũs
p̃p̃ Greg.) ſcd'm incremẽta tp̃um creuit
& ſcía ſpũalium p̃rum, & quãto uicinio
res aduentui ſaluatoris extiterunt, tãto
myſterium ſalutis plenius p̃cepunt, nõ
eſt dubiũ qn in his qui & p̃ñtes fuerũt,
multo amplius cõtulerit reꝵ ipſaꝵ ex-
hibitio, atq̃ p̃ñtia exhibentis. Denique
Luc. 10.d & audiũt: Beati oculi q uident q̃uos ui
Ioan. 15.c detis. Itẽ. Vos aũt dixi amicos, quia oĩa
Luc. 10.d quæcũque audiui à patre meo, nota fe-
ci uob̃. Multi, inquit, reges & ꝓphetæ
uoluerũt uidere q̃ uos uidetis, & non ui
derũt: & audire q̃ auditis, & nõ audie-
runt. Qr̃? Vt uidelicet clarius largiuſq̃'
percipent, quod uix tenuiter obſcureq̃'
p̃ſenſerant. Alioquin quid opus erat fo-
ris uidere carnẽ, & carnis audire ſermo-
nes: ſi iam intus à ſpũ fuerant p̃fecte in- Ioan. 6.g
ſtructi de oĩb. p̃ſertim cũ dñs dicat: Ca
ro non prodeſt qcq̃: ſpũs eſt qui uiuifi-
cat? Quod ſi ꝓphetæ & qui illuſtriores
uidebantur in illo ppl'o: non oẽs oĩa liq
do æqual'r agnoſcere ualuerunt: ſed alij
plus, alij minus, prout eis ſpũs dabat, di
uidẽs ſingulis prout uolebat, idq̃' abſq̃
præiudicio ſuæ ſanctitatis atq̃ p̃fectio-
nis: quãto magis ſimpliciores q̃q̃' iuſti
ſine d̃trimẽto ſalutis, ſaluatiõis tp̃s, mo
dũ & ordinẽ neſcire potuerũt: q̃ tñ cer-
ta ſpe & fide uti promiſſa fuerãt firmiſſi
me tenuerũt? Quãti hodieq̃' ꝓfecto in
ppl'o xp̃iano uitæ æternæ, ſcl'icq̃' futuri
qd' indubitanter credũt et ſperant, & ar
denter deſiderant, formã tñ ac ſtatũ ne
cogitare qdẽ ul' tenuiter norũt? Ita ergo
multi añ ſaluatoris aduentũ, deũ omni-
potẽtem tenẽtes & diligẽtes ſuæ ſalutis
gratuitũ ꝓmiſſorẽ: credẽtes in ꝓmiſſio-
ne fidelẽ: ſperãtes certiſſimũ redẽptorẽ:
in hac fide & expectatione ſaluati ſunt:
licet qñ & qual'r & quo ordine ſalus re
promiſſa fieret, ignorarent. Deniq̃ Be-
da apte docet aperta oĩa oĩb. neq̃quam
fuiſſe q̃ de Xp̃o futura erant: qd' tu quo
que teſtimoniũ ĩ tua ep'la poſuiſti. Vnũ,
inquit, idemq̃' dñicæ crucis trophæum
prius prophetæ & Moyſes q̃ ap'li noue
rant & p̃dicabant: ſed ꝓphetæ hoc ali-
quoties figuratis uelatiſq̃' ſermonibus:
ap'li aũt ap'orumq̃' ſucceſſores patefa-
cta luce euangelij ſp̃ aperte prædicabãt:
ita ut nunc oĩs ppl's Xp̃ianus ſcire & cõ
fiteri debeat fidem quã eo tp̃e pauci ad
modũ, & p̃fectiores quiq̃' nouerunt: q̃q̃-
uis oĩs ppl'is dei ẽt tunc eiuſdem myſte
ria fidei in legalibus ceremonijs typice
portaret. Multa ſunt quæ ad hæc con-
firmanda concurrunt: ſed modus ep'la-
ris cũcta nõ patit̃, nec opus eſt. Arbitror
enim (ut añ iam dixerã) me quoque nõ
rñdente: ea potuiſſe ſufficere q̃ tua ſuper
hoc ep'la cõtinet. Sed hoc addidi, ne in-
tactũ qd p̃terirẽ ex oĩbus quæ petiſti.
Iam

Iã cõtra aſſertionẽ tertiã nõ multũ no-
bis arbitror laborãdũ: tũ q manifeſtam
nimis p̃ferat falſitatẽ, tũ q ipſe eius inuẽ
tor, in ſua ſupiori ſnĩa ipſam p ſe ſatis im
pugnet, ſibimetipſi cõtrarius. Cũ. n. de
nocturno illo priuatoq̃' ſuſurrio dñi cũ
Nicodemo, laqueũ nectat publicæ dã-
nationis p totũ orbem ignorantib. arbi
trãs uidelicet neminẽ ex illa hora potuiſ
ſe ſaluari q nõ fuerit baptizatus, non'ne
apte pctm̃ ignorãtiæ, & pctm̃ dãnabile
confitet̃? Niſi forte tã ꝓteruus ſit, ut deũ
hoĩes ſine culpa dãnare exiſtimet. Verẽ
dũ tñ ne ſi uel br̃ nõ rñdetur ſtulto iuxta
ſtultitiã ſuã, putãs forte ſapiam, ſecurius
ſpargat ſeminariũ uecordiæ in auribus
inſipiẽtiũ, & ita iã inſipiẽtiæ eius non ſit
numerus. Veritatis ꝓinde teſtimonijs
paucis & manifeſtis, manifeſtũ menda
ciũ cõfutetur. Is forſitan q aſſerit nõ poſ
ſe peccari p ignorantiam, nunq̃ pro ſuis
ignorãtijs deprecat̃, ſed potius ꝓphetã
irrideat deprecãtẽ & dicẽtẽ: Delicta iu-
Pſal. 24.b uentutis meæ & ignorãtias meas ne me
mineris. Forſitã & rep̃hendet deũ exigẽ
tem pro pctõ ignorãtiæ ſatisfactionem.
Leuit. 4.c Loqtur. n. ĩ Leuitico ad Moyſen dicẽs:
Aĩa ſi peccauerit p ignorantiã, fecerítq̃
unũ ex his q̃ lege dñi prohibent̃, & pcti
rea intellexerit iniqtatem ſuam, offeret
arietẽ immaculatum de gregibus ſacer
Ibidem doti, iuxta mẽſurã æſtimationemq̃ pec
cati. Et rurſum: Qui orabit pro eo quod
neſciẽs fecerit, & dimittet̃ ei, qa p errorẽ
Hebr. 9 b deliquit in dño. Si ignorantia nũquam
pctm̃ eſt, cur dictum eſt in ep'la ad He-
bræos, qa in ſcd'o tabernaculo ſemel in
anno ſolus pontifex intraret nõ ſine ſan
guine quẽ offerret pro ſui & ppl'i ignorã
tia? Si pctm̃ ignorantiæ nullũ eſt, nõ er-
1. Tim. 1.c go peccauit Saulus q p̃ſecutus eſt eccle
ſiam dei, qm̃ qdem ignorans hoc fecit,
manẽs in incredulitate. Bñ itaq̃ facie-
bat q erat blaſphemus et perſecutor, et
cõtumelioſus, q erat ſpirans minaꝵ &
cædis in diſcipulos dñi, in hoc ipſo qp-
Gal. 1.a pe abũdanter æmulator exiſtens pater
1. Tim. 1.c naꝵ ſuaꝵ traditionum. Non ergo de-
buit dicere, miſericordiã cõſecutus ſum,
ſed mercedẽ recepi, qppe quem ignorã
tia à pctõ reddebat immunẽ, inſuper &
æmulatio remunerabilẽ iudicabat. Si,
inq̃, ignorãtia nunq̃ peccatur, qd ergo
cauſamur aduerſus occiſores ap'orum,
qm̃quidem nõ ſolũ malũ eſſe neſcierũt
interficere illos, ſed inſup quoq̃ id faciẽ
do arbitrati ſunt obſequiũ ſe præſtare
deo? Sed & fruſtra in cruce ſaluator ꝓ Ioan. 16.a
ſuis orabat crucifixoribus, qppe neſciẽ Luc. 23.e
tibus (ipſo teſte) qd facerẽt, & ita neq̃q̃
peccantib⁹. Neq̃. n. phas eſt ullatenus
ſuſpicari mẽtitũ fuiſſe dñm Ieſum apte
perhibentẽ eos ignorare qd facerẽt, etſi
forte de ap'o dubitet qs q carnẽ ſuã æ-
mulans, ſicut hõ mẽtiri potuerit ubi ait:
Si. n. cognouiſſent, nunq̃ dñm gl'iæ cru 1. Cor. 2.
cifixiſſent. Nunqd nõ ex his ſatis appa-
ret in quãtis iaceat ignorãtiæ tenebris,
q ignorat peccari poſſe interdũ p igno-
rantiã? Sed de his hactenus. In fine mihi
inſinuas, amicabil'r qdẽ, moueri aliquos
ſup quadã mea ſnĩã qua dixi cũ euange
liũ exponerẽ, cõſiliũ dei nulli etiã btõꝵ
angeloꝵ anteq̃ uirgini reuelatũ. Primo
qdem inde (ut arbitror) qa nõ ſatis iuſte
mouent̃, aduertere p̃ñt, q eandẽ ſnĩam
nõ cõſtanter affirmo, ſed cum tempera
mẽto, ſuſpendẽs ſub diſiũcta particula,
uel ideo inq̃ dictum eſt à deo. Siquidẽ
p̃miſſa una cã q̃ mihi uidebat̃ cur euan-
geliſta cũ diceret: Miſſus eſt angel⁹ Ga Luc. 1.e
briel, noĩatim ſubiecerit à deo, alteram
quoq̃ tẽperate quidẽ & ſub diſiũctio-
ne ſubiũxi, quo & mihi nõ incũberet de
fendẽdi neceſſitas, & lectori daret̃ eligẽ
di facultas quã è duab⁹ uoluiſſet. Si igit̃
una q̃libet illaꝵ ſtare põt, de altera qd
ſuggillor, qppe q neutrã affirmãs, lecto
ris utranque magis iudicio derelinquo?
Quanq̃ et ſi ex ſnĩa dixerim ignotũ uſq̃
adhuc ſctis angelis fuiſſe dei cõſiliũ, nõ
qdẽ qa p incarnãdi ꝟbi myſteriũ dei ꝓ-
poſitũ erat q̃nque opari ſalutem in me-
dio terræ, hoc. n. & multis mortaliũ &
p̃ſcire donatum eſt & prędicere, ſed qd
potiſſimum tp̃s, quem'ue locũ, uel mo-
dũ, p̃cipueq̃' quam uirginem ad implẽ-
dũ ꝓpoſitum ſuum elegiſſet deus, ſi in-

quã,hoc dei cõſilium nõ de ope ſed de
tpe,loco,modo,atque pſona,etiã ſctõs
ignoraſſe angelos ſenſerim & ſcripſeri,
ꝓfecto nõ uideo cur incredibile uideat.
Sanè ibi unuſqſque in ſuo ſenſu ſecurus
abũdat,ubi aut certæ rõni, aut nõ cõtẽ-
nẽdæ authoritati qđ ſentit non obuiat.
Quænam.n.me rõ ſiue authoritas ſenti-
re cogat etiã tps illud ab antiquo ange
Gal. 4.a lis innotuiſſe,de quo apl's:Poſtq̃ uenit,
inqt,plenitudo tpis miſit deus filiũ ſuũ
factum ex muliere,factũ ſub lege?Credi
bilius magis fortaſſe vr ut ſicut futuri
aduẽtus dñi (ipſo teſte) diẽ ꝓrſus igno-
rant,ita quoq; prioris tps neq̃q; pręſcie
rint. Quis ſcit.n.ſi modo illo ſpũali dei
ſapĩa de primo aduẽtu ſuo & angelis il
lud locuta ſit,qđ apl's ꝑ os carnis aſſũ-
ptæ de ſcđo legit rñdiſſe: nõ eſt,inqens,
urm noſſe tpa uel momẽta q̃ pr poſuit
Acto. 1.a in ſua ptãte?Quę me rurſum credere cõ
pellat neceſſitas,angelos iã añ aduertiſ
ſe ciuitatẽ Nazareth,q̃ illo cernerẽt miſ
ſum archãgelũ uirginẽ ſalutare, & par-
tũ nũciare diuinũ?Siqdem ꝙ prælecta
fuerit Bethleẽ natiuitati:Hierl'm paſſio-
ni,ẽt ſic apte pſcitũ & pdictũ eſt à pro-
phetis. Quòd aũt & Nazareth prouiſa
ſil'r eſt cõceptioni,nõ tñ ſil'r,ut arbitror,
puiſum fuiſſe & à ꝓphetis,euidẽs aliqđ
inuenit de ſcripturis teſtimoniũ. Nã qđ
Matt. 2.d legit: Qm̃ Nazaræus uocabit, ꝓfecto
euãgeliſta q hoc de ꝓpheta ſumit, non
tã ad cõceptionẽ q̃ ad educationẽ refer
ri ſatis euidẽter oñdit, qđ illò uidelicet
ex Aegypto reportatus fuerit,illicq; nu
Ioan.7.f tritus.Deniq; Iudæi ad Nicodemum:
Scrutare,aiunt, & uide, qm̃ ꝓpheta à
Galilæa nõ ſurgit.Et qdẽ ſciẽti legẽ loq
bãtur,&q magr erat in Iſrael,nihilq; fa
cile ignoraret ex oĩb. & tñ tota fiducia
inſtabãt mõſtrãtes ſcripturas nõ loqui
Xp̃m uenire à Galilęa, cuius Nazareth
ciuitas eſſe cognoſcit. Plus ſanè ad ma-
nũ fuit eis teſtimonium de ꝓpheta, ex
quo regi locũ ſciſcitãti natiuitatis, incũ
ctãter Bethleẽ rñderunt: Itaq; natus in
Bethleẽ Xp̃s eſt, & in Hierl'm paſſus,
& utrũque apte pdixiſſe ꝓphetas mani
feſtũ eſt. Cõceptus æq; eſt & in Naza
reth ciuitate Galilææ,nec tñ uiſum ẽ oc
currere quippiã uel Nicodemo ꝑ qđ ſi-
ue Galilæã ſiue Nazareth ad Xp̃i aduẽ
tũ undecũq; ptinere doceret. Sic quoq;
Nathanael doctus & ipſe in lege, Phi-
lippo nũciãti Ieſum filiũ Ioſeph à Nazá
reth, mox ſub interrogatione admiran
do rñdit:A Nazareth,inqt,põt aliquid
boni eſſe?Nimirũ admirans ꝙ à Naza- Ioan.1.g
reth Xp̃s nũciaret, qđ ex nulla penitus
ſcriptura recoleret. Aut ſi nõ interrogã-
do qdẽ,ſed magis affirmãdo illud rñdiſ
ſe contẽdit,memor utiq; pfati teſtimo-
nĳ,qm̃ Nazaræus uocabit, non tñ pin-
de ꝙ in Nazareth conceptus fuerit Ie-
ſus,eũ agnouiſſe conſtabit, cum multæ
alię cauſę occurrere potuiſſent cur illud
ꝓpheta pdixerit: Potuit ergo & de con
ceptionis loco ut ꝓphetas, ſic & ange-
los diuinũ latuiſſe cõſiliũ. Modũ deinde
illũ tã incomphenſibilem: quem & uir-
go ſolicita reqſiuit, uñ qſo docere queã
angelis fuiſſe pcognitũ?Mihi uero ur ne
ipſi qdẽ (ut pace eius dixerim) q nũcia-
bat. Qđ & ipſe fatet,ſi eius uerba diligẽ Luc.1.c
ter aduertimus. Rñdẽs qppe, ſpũs ſctũs
ſupueniet in te,nõne apte mittit ad ma-
giſteriũ ſpũs ſancti, cuius unctione do-
ceat de oĩb. quorũ ipſe ſibi nõ præſumit
ſciam, & diſcat expiendo, qđ audiẽdo
nõ poterat?Deniq; ſubiungit? Et uirtus
altiſſimi obũbrabit tibi: expſſius profe- Ibidem
cto ſignãs modũ ſecretiſſimum arca-
ni incomphenſibilis & ineffabilis ſacri,
quo qſi in umbra cũ ſola & in ſola uirgi
ne,ſola trinitas cõceptũ fuerat opatura
diuinũ. Ad hoc quoq; inueſtigãdũ my-
ſteriũ,minus ſe idoneũ confitet ille ma-
gnus Ioãnes, cũ ſe indignũ phibet ſolue
re corrigiã calceamẽti. Sed & ipſam uir Ioan.1.d
ginẽ rogo uñ ꝓbabit ex noĩe uel ex fa-
cie ante cognitam angelis, ꝙ ipſa uide-
licet eſſe quam deus elegerit in matrem
ſibi, excepto duntaxat archangelo, cui
& ſeruanda ab initio tradita fuiſſe cre-
denda eſt? Porro autem ſi diabolus eã
nec poſt conceptionem agnouit Ioſeph
utique deſponſatione deceptus: credi

põt & ſanctis angelis uel añ minime in-
notuiſſe ꝙ ipſa uidelicet eſſet mr dei fu-
tura. Sanè etenim reprobi ſpũs etſi de-
ſtituti ſunt participatione græ ſpũalis:
nõ tñ uiuacitate induſtriæ naturalis. Vi-
des ne ĩ quãtis ſalua fide & ueritate ſcri
pturarũ,diuinũ angeli cõſiliũ poterant
ignoraſſe, pſertim ut horũ reuelandorũ
progatiua mri uirgini ſeruaret?Primum
eqdem eſſe tps: ſcđm locus, tertium mo
dus, quartum electio pſonæ uirginalis.
Hoc rñde fratrib. qui me reprehendũt,
ꝙ dixerim ad laudem uirginis ideo poſi
tũ eſſe à deo, ne cui forte uel btõrũ ange
lorũ ſuum conſilium deus priuſq; uirgi-
ni reuelaſſe putetur: excepto duntaxat
archangelo Gabriele. Suum conſiliũ di-
xi, non de opere, ſed de operis tempore,
de loco, de modo, de perſonæ quoque
electione. Vale.

Ad Suggerium abbatem ſancti Dionyſij.

Epiſtola 78.

Xp̃t ſermo bonus ĩ terrã nrãm,
in bonum ſine dubio bonis coo
peraturus, ad quoſcunq; perue
nerit. Enimuero audientes oẽs q timent
deum, quanta fecit aĩæ tuæ: gaudent &
ſtupent ſuper tanta & tam ſubita muta
tione dexterę excelſi. Vbique in dño lau
dat aĩa tua: audiunt manſueti & lætant:
et mirant ẽt qui te non nouerunt, ſed tñ
audiunt qualis de quali factus es, atq; ĩ
te deum glorificãt. Auget uero gaudiũ
et miraculũ pariter, ꝙ ſalutis conſilium
cœlitus infuſum tibi, protinus tuis re-
fundere, atq; ita implere ſategiſti qđ
Apoc.22.d legit: Qui audit, dicat, ueni. Et illud. Qđ
dico uob in tenebris, dicite in lumine: et
qđ in aure auditis, pdicate ſuper tecta.
Matt.10.c Sic ſtrenuus in bello miles: imò ſic pius
ac fortis militũ dux: ubi ſuos forte cõſpe
xerit in fugã vſos: iamq; hoſtili paſſim
gaudio trucidari: etſi ſeul' ſolum uideat
euadere poſſe: libet tñ mori magis cũ il
lis, ſine qbus uiuere pudet. Proinde ſtat
in plio: fortiter dimicat, & inter cruẽtos
gladios ꝑ medias acies hac illacq; di-
ſcurrẽs: uoce & enſe terret quantũ ua-
let aduerſarios, aĩat ſuos. Vbi acrius inſi
ſtere hoſtẽ: ſociĳſq; grauius compit im-
minere piculũ: ibi adeſt. Occurrit ferien
ti, ꝑeunti ſuccurrit: eo qppe mori para-
tus ꝓ ſingulis: quo deſperatus de uniuer
ſis. At uero dũ paulisper retẽtare & re-
tardare nitit inſequẽtes: ſuos uero quos
ualet erigit corruentes: reuocat fugien-
tes: fit plerũq; ut in manu forti tã gratã
q̃ inopinatã obtineat ſalutẽ ſuis, hoſti-
bus cõfuſionẽ. Fugãt tandẽ quos fugie-
bãt, ſupant quos penè ſuſtinebãt uicto-
res. Et q prius piclitabant de uita, poſt-
modũ exultãt & de uictoria. Sed quid
nos tã religioſum, tã forte factũ ſcl'arib.
cõparamus, q̃ſi exẽpla nob de ipſa nob
deſint religione? An nõ liqdo certꝰ erat
deo pollicẽte Moyſes, ſi qdẽ piſſet ppl's
cui pcerat, ſe nõ ſolũ pariter piturũ nõ eſ-
ſe, ſed inſup & miſſum iri in gentem ma
gnam? Et tñ quo affectu, quo ſtudio, q-
bus pietatis uiſcerib. irritãtib. ſubuenit,
obuiat iraſcẽti? Deniq; & ſe obĳciẽs ꝓ
delinquentibus ait: Si dimittis, dimitte:
ſin autẽ, dele me de libro uno quẽ ſcripſi
ſti. Fidelis aduocatus, q qm̃ non q̃rit q Exo. 32.g
ſua ſunt, facile obtinet omne qđ quęrit.
Planè benignus, q tanq; caput unitũ mẽ
bris, genti ſuę firma charitate cohęrens,
aut illam ſaluabit ſecum, aut non põt ni
ſi idem cũ illis ſubire periculum. Hiere. Hier.43.b
quoq; uinctus & ipſe inſeparabil'r ſuis,
ſed affectu compaſſionis, non contẽtio-
nis aſſenſu, præ communi exilio & ſerui
tute contempſit natale ſolum, ac ꝓpriã
uoluntatem. Quippe cui cæteris migrã
tibꝰ libere manere in patria liberũ fuit,
ſed maluit captiuus abduci cum ppl'o,
cui ſe fore & in ipſa captiuitate nouerat
neceſſarium. Paulus eodem ꝓculdubio Rom. 9.a
ſpiritu optans anathema eſſe ẽt ab ipſo
Chriſto pro fratribus, proprio experi-
tur affectu q̃ uera ſit illa ſnĩa: Fortis eſt
ut mors dilectio, dura ſicut infernus æ-
mulatio. Videtis quorũ uos imitatorem
ꝓbaueritis? Sed addo adhuc (quẽ penè Cant. 8.b
ptermiſerã) & ſctm̃ Dauid, q cernẽs do-
lẽſq; ppl'i ſtragẽ, angelo pcutiẽti feſtinꝰ
occurrit, & in ſe potius domũq; pris ſui 2.Reg.24.
diuinã trãsferri flagitat ultionem. Quis

hanc tibi ꝑfectionē ꝓponebat? Ego tan
ta fateor audire de te etſi deſiderabam,
nō tñ ſperabā. Quis nēpe te crederet ſal
tu (ut ita dicā) repētino ſummā occupa
re uirtutū, ſublimia meritoꝝ attingere?
Sed abſit, ut ꝓ nr̄æ fidei ſpei'ue angu-
ſtijs, immenſa dei pietas æſtimetᷣ, qui qđ
uult in quo uult opatur, accelerās opus,
& alleuans onus. Quid.n.? Tua certe,
non & tuoꝝ errata, ſctōꝝ carpebat ze
lus: tuis, nō ipſoꝝ exceſſib. ſuccenſebāt:
ſolamq́; in ꝑſonā tuā, non ēt in abbatiā
fraternū ſuſurriū immurmurabat. Solū
deniq; te in cām uocauerant. Tu te cor
rigeres, & nil reſiduū qđ pateret calum
niæ. Te inq; mutato, mox oīs tumultus
conſideret, qeſceret ſtrepitus: Solumq́;
ac totū erat qđ nos mouebat, tuus.ſ. ille
habitus & apparatus cū ꝓcederes, ꝙ
paulo inſolētior appareret. Deponeres
faſtū: habitumq́; mutares, & facile oīm
qeſcere poterat indignatio. Cæteꝝ tu et
feciſti ſatis cauſantib. & adieciſti quod
merito collaudem⁹. Quid.n. iā in huma
nis opibus iure laudabitᷣ: ſi hoc ſumma
admiratione et laude digniſſimum non
hr̄? Quanq; nō humanū: ſed diuinū ꝓfe-
cto ſit opus: tātoꝝ ſil' & tā repētina im
mutatio. In cœleſtibus magnū ſuſcitat
gaudiū unius pctōris cōuerſio: qđ toti⁹
congregationis? Quid & iſtius? Locus
qppe ab antiquo nobilis: & regię digni
tatis extiterat: palatij cauſis, regumq́;
exercitib. deſeruire ſolebat. Sine cūcta-
tione & frauda ſua Cæſari reddebātur:
ſed nō ēt deo q̄ dei ſunt ꝑſoluebantᷣ æq;
fideliter. Qđ audiuimus: nō qđ uidim⁹
loqmur, clauſtrū ipm monaſterij frequē
ter (ut aiūt) ſtipari militib. urgeri nego-
cijs iurgijs ꝑſonare: patere interdum &
fœminis, Quid inter hæc cœleſte: qđ di-
uinū. qđ ſpūale poterat cogitari? Nunc
uero uacatur inibi deo: ſtudetᷣ cōtinētię:
diſciplinæ inuigilatᷣ: lectionib. ſctis inten
ditᷣ. Iuge quippe ſilentiū, et ab omni ſtre
pitu ſclarium perpetua qes, cogit cœle-
ſtia meditari. Porrò cōtinētiæ labor, &
rigor diſciplinæ: pſalmoꝝ hymnorūq́;
dulcedine releuantᷣ. Pudor de ꝑteritis:
nouæ couerſationis tempat auſteritatē.
Is aūt q in pn̄ti ꝑ patientiā capitᷣ bonæ
cōſcię fructus: futuroꝝ quoque bonoꝝ
opatᷣ deſiderium, qđ nō fruſtrabitur: &
ſpem q̄ nō cōfundit. Vēturi timor iudi-
cij: pio cedit fraternæ charitatis exerci-
tio. Charitas qppe foras mittit timorē.
Tædiū & acediā ꝓcul pellit ſctāꝝ ua-
rietas obſeruationū. Et hæc retexímus
ad laudē & gloriā dei tanq; omniū au-
thoris: nō tñ ſine ur̄a, tanq; ipſi⁹ coadiu
toris in oīb. Potuit quidē ea ipſe agere ſi
ne uob̄, ſed maluit uos opeꝝ hr̄e conſor
tē, ut hr̄et & glorię. Increpabat ſaluator
quoſdā ꝙ orōnis domum ſpeluncam la
tronū facerent. Hēbit ergo ſine dubio — Mat. 21.b
commēdatum, q è regione opam dedit
uēdicare ſctm̄ à canib. à porcis margari
tā, cuius ſtudio & induſtria Vulcani offi
cina ſtudijs ur̄ mancipata cœleſtibus,
imò ſua deo habitatio reddita, & in id
potius quod ante fuit, ex ſynagoga ſata
næ reſtituta. Sanè non ad cōfuſionē cu-
iuſpiā ſiue impropium ꝑterita mala rete
ximus, ſed ut ex cōparatione ueteꝝ, no
uitatis decus gratius uenuſtiuſq́; appa-
reat: qa tūc recentia iucūdius bona cla
reſcūt, cū fuerint malis cōparata priori
bus. Sil'ia ex ſil'ibus innoteſcunt, ſed ex
cōtrarijs cōtraria aut placent amplius,
aut diſplicent. Iūge nigra cādidis, & mu
tua collatione in proprio q̄q; colore di-
ſtinctius eniteſcunt. Sic fœda admota
pulchris, pulchriora reddunt, magis fœ
da reddunt. Ne q̄ tñ offenſionis uel cōfu
ſionis ſubrepat occaſio, replicamus &
nos uob̄ illud apl'i: Et hoc quidē fuiſtis, — 1. Cor. 6.c
ſed abluti eſtis, ſed ſctificati eſtis. Iā nul-
lus ſcl'arib. in domū dei patet aditus, nul
lus ad ſctā curioſis acceſſus. Nulla iā cū
ocioſis cōfabulatio ꝑmiſcetᷣ, ſolitus pue
roꝝ aut puellaꝝ ſtrepitus nō auditᷣ. So
lis pueris xp̄i, de qb. dr̄: Ecce ego & pue — Eſa. 8.d
ri mei mecū, locus ſctūs ꝓuius & expo-
ſitus diuinis tm̄ laudib. ac ſacris ſoluen-
dis uotis, debita ſolicitudine & reuerē-
tia cuſtoditᷣ. Quam læta martyres aure
(quoꝝ ꝑmaxima locū ipm turba nobi-
litat) hoꝝ clamorē pueroꝝ ſtrepituſq́;
percipiunt,

ꝑcipiūt, qbus & uiciſſim nō minori uti-
que ſuæ affectiōis clamore rn̄dent: Lau
date pueri dn̄m: laudate nomen dn̄i. Et
Pſal. 112.a rurſum: Pſallite deo nr̄o pſallite: pſallite
Pſal. 46.b regi nr̄o pſallite. Dū manib. pectora, ge
nubus pauimēta tūduntᷣ, uotis & deuo
tis ꝑcibus altaria cumulantᷣ, ſordent ge-
næ lachrymis, gemitibus atq; ſuſpirijs
mugiūt diuerſoria, & ꝓ forēſibus cau-
ſis, canticis ſpūalib. ſacra tecta reſultāt,
Pſal. 49.d nil ſupnis ciuibus magis ſpectare libet,
nil regi ſummo iucūdius exhibetᷣ. Quid
.n. aliud eſt qđ ait. Sacrificiū laudis ho
norificabit me? O ſiqs hr̄et oculos aper
tos, quos orādo ꝓpheta puero reuela-
Ibid. 67.f uit? uideret ꝓculdubio quēadmodū ꝑue
niūt principes cōiūcti pſallentib. in me
dio iuuēculaꝝ tympaniſtriaꝝ. Videret,
inq;, q̄ cura, quo'ue tripudio interſunt cā
tātib. adſunt orātib. inſunt meditantib.
ſupſunt qeſcentib. ordinantib. & ꝓcurā
tib. ꝑſunt. Agnoſcūt nimiꝝ ſupnæ ptā-
tes cōciues ſuos, & ꝓ his q hæreditatē
capiūt ſalutis, ſolicite cōgaudēt, confor
tāt, inſtruūt, ꝓtegūt, ꝓuidentq́; oīb. oēs
in oīb. Felicē ego me dixerim q adhuc
uiuā, iſta etſi non uidere, qm̄ abn̄s ſum,
certe uel audire. Cæteꝝ uos frēs lōge fe
liciores, qbus ea datum eſt & actitare.
Porrò ſup oēs bn̄dictus, quē tāti prima-
tu boni, totius author boni dignatus ē.
De q̄ merito ꝑrogatiua tibi ꝑcipue cha
riſſime cōgratulamur, ꝑ quē utiq; totū
eſt qđ miramur. Grauaris forſitā laudi-
Eſa. 5.f bus nr̄is, ſed nō oportet. Nil quippe ſil'e
hēt qđ loqmur, illoꝝ blanditijs q dicūt
bonū malū, & malū bonū: atq; ita quē
cunq; beatificant, in errorē inducūt. Blā
da, ſed ꝑiculoſa laus: cū laudatᷣ pctōr in
Pſal. 9.d deſiderijs aīæ ſuæ, & iniquus bn̄dicitur.
Nr̄ q̄liſcunq; fauor de charitate proce-
dit, & ueritatis limitē ꝓut ſapimus non
excedit. Securus gl'iatᷣ, q in dn̄o gl'iatur:
hoc eſt in ueritate. Nos nō malū bonū,
ſed malū diximus qđ malū erat. Veꝝ
ſi malis audacter cū uidimus, oblatraui
mus: nūc cū ad bona uētū eſt, ſilere de-
bemus, & nō magis teſtimoniū ꝑhibe-
re bono? Alioqn corroſores fuiſſe cōuin
mur, nō correctores: qa mordere quàm
emēdare maluimus, ſi bonis obmuteſci
mus, q intantū reclamauimus malis. Iu
ſtus corripit in miſericordia, pctōr adu
latᷣ in impietate, ille ut curet, iſte ut oc-
cultet qđ erat curandū. Nihil tibi apud
eos q timētes dn̄m glorificant, ſuſpican
dū eſt de oleo pctōris, quo tuū quondā
caput impinguare ſolebāt. Laudamus
te, qm̄ tu facis uñ. Non nos ſanè adula-
mur, ſed in te dei munere adimpletᷣ qđ
pſallis: Qui timēt te, uidebūt me, & lęta — Pſa. 118.K
buntᷣ, qa in ṽbo tuo ſupſperaui. Et itē. — Eccl. 39.b
Collaudabūt multi ſapiam eius. En tuā
quā plures ꝑdicant ſapiam, ſed q priorē
deteſtati ſunt inſipiētiā. Volo te taliū ꝑ-
conijs delectari, q tā timeāt palpare ui-
tia, q̄ detrectare uirtutib. Veri iſti ſunt
laudatores, q ita bona laudare ſoleant,
ut lactare in malis nō nouerint. Sūt.n. fi
cti laudatores, ueri autem detractores,
quos ſcriptura cōmemorat dicēs: Vani — Pſal. 61.c
filij hoīum, mēdaces filij hoīum in ſtate
ris, ut decipiāt ipſi de uanitate in idipm̄.
Hi planè ſunt deuitādi, iuxta cōſiliū ſa- — Prou. 1.b
piētis dicētis: Fili ſi te lactauerint pctō-
res, ne acqeſcas eis. Hn̄t ergo & lac &
oleū pctōres, ſuaue qdē, ſed uenenoſum,
ſed mortiferꝝ. Molliti ſunt, inqt, ſermo-
nes eius, hoc eſt adulatoris, ſup oleū, &
ipſi ſunt iacula. Hēt oleū & iuſtus, ſed
miſericordiæ, ſed ſctificationis, ſed læti
tiæ ſpūalis. Hēt ēt & uinū, qđ aīæ inſolē
tis infundat uulnerib. Siqdē dolentis, &
quā corde uiderit eſſe contrito, oleo mi
ſericordię cōſueuit delinire triſtitiā. Vbi
corripit, uinū īfundit: oleū, cū blāditᷣ. Et
qdē uinū abſq; odio, oleū ſine dolo. Pro
inde nō oīs laus, adulatio, ſicut nec oīs
rep̄hēſio de aīrācore deſcēdit. B tūs q di
cere pōt: Corripiet me iuſt⁹ ī miſericor- — pſa. 140.b
dia & increpabit me, oleū autē pctōris
nō impinguet caput meū. Qđ ubi lon-
ge feciſti à te, dignū te probaſti oleo &
lacte ſctōꝝ. Quærant ſibi iam in paruu
lis Babylonis, dulces ſed truces mr̄es,
qb. lac mortis emulgeāt, quos blandis
mulceāt fauorib. ac flāmis nutriāt ſem-
piternis. Nā eccl'iæ alūnus ex uberib. ſa

piẽtiæ lactis melioris exꝑtus dulcedinẽ,
iã in eo cœpit creſcere in ſalutẽ, iã & ex
eo ſatius eructat dicens: Meliora ſunt
ubera tua uino, fragrãtia unguẽtis opti-
Cant. 1.a mis. Et hoc ad mr̃em. Verũ itẽ guſtato
ac ꝓbato ꝗ ſuauis eſt dñs, ut uere pr̃em
dulciſſimum ait ad ipm̃: Quàm magna
multitudo dulcedinis tuæ dñe, quã ab-
ſcõdiſti timentib. te. Impletũ eſt ꝑfecto
Pſal. 30.c deſideriũ nr̃m. Olim. n. cũ dolens cerne
rẽ tãta te auiditate de labijs adulantiũ,
mortis eſcam, peccati ſugere fomitẽ, o-
ptãs tibi et gemẽs: intra me agebã: Quis
mihi det te fr̃em meũ ſugentẽ ubera ma
tris meæ? Sint ꝓcul à te iã blãdi ac frau
dulẽti iactatores, q cũ in faciẽ te bñdice
rẽt: ꝓbris omniũ atq; ludibrijs expone-
bãt, & eorũ pñs euge, orbis tibi fabulã
pariebat, imò te fabulã orbi. Si muſitãt
etiã nũc, dicito illis. Si adhuc uob̃ place
rẽ: Xp̃i ſeruus nõ eſſem. Quib⁹ in malis
placuimus, æq; & in bonis placere non
poſſumus, niſi forte mutati prius ĩcipiãt
& ipſi odiſſe qđ fuimus, & ſic demum
qđ ſumus diligere. Duæ nr̃is tꝑibus or
tæ ſunt in eccleſia nouæ & execrãdæ p̃-
ſumptiones, quarũ una (ut pace tua cõ-
memorẽ) tua eſt illa priſtinæ cõuerſatio
nis inſolẽtia. Sed hæc authore deo emẽ
data eſt, ipſi ad gloriã, tibi ad coronã,
ad gaudiũ nob̃, oĩb. ad exẽplũ. Põt ẽt fa
cere deus ut citius & ſuꝑ altera conſole
mur. Quã ſanè odioſam admodũ noui-
tatẽ & uereor ꝓferre in mediũ, & p̃ter-
mittere grauor. Vrget qppe linguam in
ꝟba dolor, ſed timor ligat. Timor, dũ-
taxat ne quẽ offendã ſi palã fecero qđ
me mouet, q̃m ueritas nonnunq; odium
parit. Verũtñ de hmõi odio, ipſam quæ
Mat. 18.a parit illud, ita me audio conſolantẽ. Ne-
ceſſe eſt, ait, ut ueniãt ſcãdala. Nec me,
ut æſtimo, tãgit oĩno qđ ſeqtur: Væ aut
hoĩ illi ꝑ quẽ ſcãdalũ uenit. Cũ. n. carpũ
tur uitia, & inde ſcãdalum orit̃, ipſe ſibi
ſcãdali cã eſt q fecit, qđ argui debeat,
non illi q arguit. Deniq; nec cautior ſum
in uerbo, nec circũſpectior in ſenſu, illo
q ait: Melius eſt ut ſcãdalũ oriat̃, q̃ ueri
tas relinquat̃. Quanq; neſcio qd proſit,
ſi qđ mũdus clamat, ego tacuero, om-
niũq; paſſim narib. iniecto fœtore ſolus
diſſimulo peſtẽ, nec audeo naſum con-
tra peſſimũ putorẽ ꝓpria munire manu.
C⁹. n. cor nõ indignat̃, cuius uel clã lin-
gua nõ ſubmurmurat, diaconũ contra
euãgeliũ deo & mammonæ pariter mi
niſtrãtẽ, ſic qppe ſublimatũ honoribus
eccleſiaſticis, ut nec epĩs inferior uidea-
tur: ſic implicatũ militaribus officijs, ut
p̃ferat̃ & ducib.? Rogo qd hoc eſt mon-
ſtri, ut cũ & clericus & miles ſil' uideri
uelit, neutrũ ſit? Par ſatis utrobiq; abu-
ſio, ſiue ꝙ diaconus menſæ regiæ depu-
tet̃ miniſterio, ſiue ꝙ regis dapifer my-
ſterijs altaris inſeruiãt. Quis ſanè nõ mi
ret̃, imò & deteſtet̃, unius eſſe ꝑſonæ, &
armatũ armatã ducere militiã, & alba
ſtolaq; indutũ, in medio ecclĩæ pronũ-
ciare euãgeliũ, tuba indicere bellũ militi
bus, & iuſſa epĩ ppl'is intimare? Niſi for-
te (qđ intolerabilius eſt) erubeſcit euan
geliũ, de quo uas electionis admodum
gl'iat̃, & cõfunditur uideri clericus, ma-
giſq; honorabile ducit putari ſe militẽ:
curiam ecclĩæ, p̃fert, regis mẽſam altari
Xp̃i, & calici dñi calicẽ dæmoniorum.
Qđ plane credibilius ex eo ur̃, qa cũ ho
nores nõ paucos, ſed quãtos nec cano-
nes, niſi inuiti patiunt̃, teneat in eccl'ia,
unius tñ quẽ & in palatio aſſecutus eſt,
magis (ut aiunt) gloriat̃ ex noĩe, quã cæ-
terorũ quolibet appellari. Cumq; ſit ar-
chidiaconus, decanus, p̃poſituſq; in di-
uerſis eccleſiis, nihil horũ tñ tã eũ q̃ re-
gis delectat uocitari dapiferũ. O noua
& exoſa ꝑuerſitas. Ita 'ne plus decet ho-
minis q̃ dei famulũ noĩari? ac terreni q̃
cœleſtis regis dici officialẽ, altioris du-
cit̃ dignitatis? Quid clero militiam, forũ
anteponit ecclĩæ, diuinis ꝑfecto huma
na, cœleſtib. p̃ferre terrena cõuincitur.
Ergo pulchrius eſt uocari dapiferũ q̃ de
canũ, q̃ archidiaconum? Et qdẽ: ſed lai
co: nõ clerico: militi, non diacono. Mira
ſed cæca ambitio, magis imis quã ſum-
mis delectari, & cui funes ceciderant in
p̃claris, inſatiabili deſiderio amplexari
ſtercora, & ꝓ nihilo hr̃e terrã deſidera

bilẽ. Cõfundit penitus ordines, & utro-
que offõ delicate ſatis abutit̃: dũ & hic
eũ delectat põpa nõ militia ſcl'aris: & il
linc q̃ſtus, non cultus religionis. In quo
qs facile nõ aduertat quãtũ ſit dedeco-
ris nõ minus utiq; regno q̃ ſacerdotio?
Vt. n. clericalis cõſtat nõ eẽ dignitatis,
regũ ſtipẽdijs militare: ſic nec regię maie
ſtatis, rẽ fortiũ adminiſtrare ꝑ clericos.
Deniq; qſnã regũ ſuæ unq; militiæ cleri
cũ p̃fecit imbellẽ: & nõ magis quẽpiam
fortiſſimũ ex militib.? Quis itẽ aliqñ cle-
ricorũ æq; ſibi nõ iudicauit indignũ, lai-
cæ cuiuſcũq; ꝑſonæ mãcipari obſeqis?
Ipm̃ certe qđ geſtat in capite ſignũ: pl⁹
regius decet faſtus q̃ famulatus. Itẽq;
regale faſtigiũ magis armis q̃ pſalmis
innitit̃. Sanè ſi alteri forte (ut aſſolet) ac-
ceſſiſſet qđ detrahit̃ alteri, quo uel regis
uidelicet humiliatio clericũ ampli⁹ ſub-
limaſſet, aut clerici certe deiectio, regio
cõtuliſſet honori, ut (ꝟbi grã, ſi nobilis
aliq̃ mulier uiro nubat plebeio: illa qdẽ
minuit̃ ex illo: ſed ex illa creſcit ille) ſi ita
inq; uel rex ex clerico, uel clericus ex re-
ge ꝓficeret: malũ qđ ex parte fuiſſet, ut-
cũq; forſitã tolerari debuerat. Nũc autẽ
cũ utriuslibet diminutio neutrũ proue-
hat: ſed ſuæ potius alterutrũ plurimum
detrahãt dignitatis, qñ nec clericum de
cet regis (ut dictũ eſt) eſſe uocari'ue da-
piferũ: & nihilominus regẽ niſi in manu
utiq; fortiũ regni gubernacula poſſide-
re: mirũ ualde qũo utraq; ꝑtãs hoc pati
tur: ꝙ uel ecclĩa nõ abijcit diaconũ mili-
tatẽ, uel curia clericũ principẽ nõ conte
mnit. Et acrius iſta & multiplicius ĩcul-
care uoluerã, ac fortaſſis debueram: niſi
epl'aris breuitas ſuꝑſedẽdum indiceret:
maximeq; qa te offendere uerit⁹ ſum, pe
perci hoĩ: qppe quẽ tibi aiũt familiarib.
iã olim amicitijs eſſe deuinctũ. Sed nol-
lẽ te hr̃e cõtra ꝟitatẽ amicũ. Si tñ perſi-
ſtis: uerũ te amicũ ꝓba: & da oꝑam qũo
& ipſe amicus ſis ꝟitatis. Tũc demum
ꝟæ erũt amicitiæ: ſi ꝟitatis fuerint fœde
ratæ cõſortio. Quòd ſi ille nõ acqeuerit
tibi: tene qđ tenes, hoſtiæq; caudã iũge
capiti, ac tunicã dei grã iã polymitã, cu-
ra facere & talarem: q̃m cœpiſſe nil ꝓ-
derit, ſi (quod abſit) non ꝑſeuerare conti
gerit: Et hic ſit epiſtolæ finis, ubi tu de fi
ne boni commonitus es.

Ad abbatem Lucam, *Epiſt. 79.*

b Onũ nob̃ de te chariſſime, et bo
nũ ualde rarũ oñdiſti: dũ mino-
ris te, nõ ſolũ nõ cõtẽpſeris mo
nita: ſed grãs inſuꝑ retuleris monitori,
prudenter utiq; non à quo, ſed qđ mo-
nereris attẽdẽs. Grãs ago & ipſe deo: ꝙ
mea p̃ſumptio grãm egit magis, q̃ indi
gnationẽ meruerit. Tenẽtes itaque tuæ
tãtæ humilitatis inſigne: ampliori iam fi
ducia monemus qđ & prius monuim⁹.
Obſecramus ꝑ ſanguinẽ illũ q ꝓ aĩabus
fuſus eſt: ne tãti emptarũ paruipẽdatur
ꝑiculũ: qđ maxime ex uirorũ & fœmina
rũ cohabitatione nõ immerito timetur
ab his, q in ſchola dei diu iã cõtra diabo
li tẽtamẽta luctati, ꝓpria exꝑientia edo
cti dicere pñt cũ apl'o: Nõ. n. ignoram⁹
astutias eius. Deniq; q̃ nõ negligẽter te 2. Cor. 2.c
oporteat audire nõ meũ, ſed ipſius apl'i
de hac re conſiliũ: imò p̃ceptũ apte cla-
mãtis: Fugite fornicationem: iſtius nũc
tã turpiter lapſi fr̃is (ſuꝑ quo et noſtram
dignatus es cõſulere paruitatem) te do
ceat exꝑimentũ. De quo qdẽ miror qd
tibi uiſum fuerit me tam remotũ expete
re cõſultorẽ, cũ ꝓpè hẽas uirũ ſapiẽtem
nr̃i ordinis: & tuę pręcipue domus ama
torem: Vuilhemum. ſ. abbatem ſancti
Theodorici. Sed & apud Præmonſtra
tum non ambigo uiros eſſe cõſilij: qui in
rebus dubijs enodãdis & prudẽtes ſint
& fideles. Verũtñ qa ſic tibi placuit, ui-
deris tu cur ita placuerit, ego labia mea
nõ ꝓhibebo. Si fr̃ caſum ſuũ quãtũlibet
grauẽ, quãtũlibet turpẽ, prior ipſe cõfeſ
ſus fuiſſet: & curãdus foret, & nõ effugã
dus. Nũc aũt q̃m tanti mali aliunde fœ-
tor emerſit, nihilominus quidem eius, ſi
fieri põt, curationi operam dare neceſſe
eſt, ſed al'r. Fortaſſis. n. nõ expedit ut ul
terius apud uos remorari ſinatur: ne for
te (qđ te non immerito quidem timere
ſcripſiſti) puſillus & nouellus grex hu-
iuſmodi tabe contaminet̃. Nec tñ filio

quantumlibet pc̃tõri paterna oĩno clau
dẽda ſunt uiſcera. Arbitror aũt & patri
piũ, & filio tutũ eẽ cõſiliũ: ſi q̃ras ei qũo
in aliqua è remotiorib. dñi Norberti do
mib. recipiat̃ ubi ſub diſtrictori diſcipli
na mutato loco non propoſito pniam
agat, donec qñq; cũ tibi uiſum fuerit ad
locum proprium reuocet̃. Nã ad nr̃m
ordinẽ ut tranſeat ur̃o, fortaſſis non ex-
pedit. Et quidẽ quod ſcripſiſti illũ ſæpe
dixiſſe nr̃a ſe promiſſione tenere, quia
eum ſi cum licentia ueniret ſuſciperem⁹:
hoc in nr̃a pñtia etiam ipſe negauit. Sa-
nè ſi tibi non placet uſq; eũ quę illorum
dixi locorꝫ mittere ad habitandũ, aut te
uolente iſte forſitan non conſentit, aut
cũ utriq; cõplaceat, forte non inueniat̃
qui eum recipere uelit: tunc oportet ut
aut urgẽte neceſſitatis cã, quocunq; ad
ſaluandã aĩam ſuã ire uoluerit, cum lr̃is
dimittatur, aut diſpẽſante pietatis gr̃a,
in ſuo loco retineat̃: ſi tñ pſentiri potue-
rit qũo ibidem oĩs ei occaſio iterandi
aut ſeminandi hanc turpitudinem peni
tus ſubtrahatur. Et de iſto iſta ſufficiãt.
Eſt aliud apud uos de quo ea præſum-
ptione qua ſoleo, non cunctabor dicere
quod ſentio. De molẽdino illo dico qđ
conuerſi cuſtodiẽtes, fœminarꝫ pati co
guntur frequentiam. Si mihi creditur:
unũ è tribus fiet. Aut uidelicet fœmina-
rũ acceſſus omnimodis à molẽdino ꝓ-
hibebit̃: aut molendinũ cuicunq; extra-
neo & nõ cõuerſis cuſtodiendũ cõmit-
tet̃: aut idẽ oĩno molẽdinum relinquet̃.

Ad Guidonem abbatem Moliſmenſem,
Epiſtola 80.

q
Vanto tibi in hac quam audiui
tua aduerſitate affectu cõdoleã:
nouit affectuum deus omnium
cognitor: bonorꝫ immiſſor. Sed rurſum
cũ conſidero non p quem, ſed à quo im
miſſa ſit hæc tribulatio, quãtum tibi de
pñti moleſtia compatior, tm̃ de ꝓſperi
tate mox futura ſpero congratulari, ſi
tñ & tu conſilium in perturbatione nõ
amittendo, idipſum mecum ſapias: &
de manu dñi mala ſicut & bona cũ ſan
cto Iob æquanimiter ſuſcipias, imò exẽ
plo ſancti Dauid nõ tã his etſi ſeruis tuis
peo tantis malis indignari, q̃ ſub poten
ti manu dei (qui ꝓculdubio illos miſit
ad malefaciendum tibi) humiliari te o-
portere ſcias. Verꝫ qa & ad te conſtat
ptinere correctionẽ illorꝫ, utpote ſeruo
rũ eccleſiæ tibi cõmiſſæ, dignũ eſt ut ꝓ
tam nefaria p̃ſumptione ſerui neq; corri
piant̃, ac de rebus eorꝫ damnum mona
ſterij aliqua ex parte recompenſet̃. Sed
ne tuam magis in hoc ulciſci iniuriã, q̃ il
lorꝫ ferire culpã uidearis, rogo, rogãſq;
conſulo, ne tã qđ illi digni ſunt penſes,
ut quod tibi dignũ eſt nõ cõſideres: ut
uidelicet miſericordia iudicio ſeperexal
tetur, & in tua modeſtia deus gl'ificet̃.
Porrò illum filiũ tuũ, mihi quoq; pp te
& pp ſeipſum ſatis charꝫ: ore tuo, & no
ſtro ſpiritu cõmonemus, ut non eaten⁹
ſua etſi iuſta indignatione debrietur, q̃-
tenus dñici illius præcepti obliuiſcatur:
quo percutienti unam maxillam, præ-
bore iubemur & alteram. Matt. 5.f

Ad Gerardum abbatem Pultarienſem,
Epiſtola 81.

ſ
Cripſiſſe me aliquid ad comi-
tem Niuernenſem in tuæ perſo-
næ accuſationẽ, nec recordor,
nec uerum eſt. Cæterum ſi pro eccleſia
tua ad eundem principem literas miſi:
hoc nõ aduerſum te, ſed pro te egiſſe me
arbitror. Siqdem audieram ipſum tuo
& aſſenſu & conſilio propoſuiſſe uenire
ad uiſitandum uos: ad probandum de
tantis malis quæ de domo ueſtra diuul
gabantur, an uera eſſent: aut cuius cul-
pa eſſẽt: ut qđ forte ſiniſtrum reperiret,
ibidẽ eius & ſtudio & ſolicitudine cor-
rigeretur. Cuius tam iuſtum & tam piũ
propoſitum ſi hortatu noſtro roborare
curaui: cur te inde læſum iure conquera
ris, non uideo. Puto enim me recte fe-
ciſſe ſi de domo dei, zelum dei habens:
eius prouidentiam qui emẽdaturus erat
commonui. Quòd autem ex authori-
tate ſcripturæ arguis me peccaſſe: qua-
ſi qui prius te non corripuerim: ſcito
me nullam de perſona tua querelam ha
bere; ſed ſolum ut pax fiat in eccleſia

tua ex charitate procurare. Deniq; ip-
ſius rei ueritatẽ plenius cognoſces: ſi ad
nos cãm ipſam (ut dicis) attuleris. Pote-
ris autẽ hic me inuenire quacunque in-
ſtantis hebdomadę die libuerit.

Ad abbatem ſancti Ioannis Carnotenſis.
Epiſtola 82.

a
D ea de qbus nr̃am curaſti con
ſulere paruitatem, primum qui-
dem non rñdere ſtatueram, nõ
ꝙ dubitauerim qd rñdere deberem, ſed
qa uiro conſilij conſiliũ dare, aut p̃ſum-
ptuoſum iudicabã, aut ſuperfluũ. Cæte
rũ cogitans qđ pleriſq; imò cunctis pe
nè cõtingere ſapientib. ſolet: in rebus ui-
delicet dubijs plus alieno ſe q̃ proprio
credere iudicio, & q aliorꝫ facile ambi-
gua q̃q; elucidãt, in ſuis cõſueuerũt ſcru
puloſius hæſitare: ſtatutum nõ (ut arbi-
tror) irrationabil'r frango, ſed ſimpl'r pã
do quod uiſum eſt mihi, nõ p̃iudicãs ſa-
nius ſapienti. Signaſti mihi (niſi fallor)
p uirꝫ religioſum Vrſum abbatẽ ſancti
Dionyſij, ſuggeri tibi à cogitationibus
tuis deſerere p̃riam, domumq; cui deo
authore p̃es, et pergere Hieroſolymam,
Gen. 12.a uacare deinceps deo, uiuere tibi. Et qui-
dẽ tendẽti ad perfectionẽ, patriam relin
quere fortaſſis expediat, dicẽte deo: Exi
de terra tua & de cognatione tua. Sed
qua rõne curam tibi creditam aĩarꝫ ex-
ponere debeas, oĩno nõ uideo. Quid.n.?
Blãditur depoſitæ ſarcinę libertas? Sed
charitas non q̃rit q̃ ſua ſunt. Forte qetis
ꝓuocat & ocij guſtus ſuauior? Sed eua-
cuat̃ diſpendio pacis. Libenter carebo
quãtolibet etiã ſpũali q̃ſtu q non poſſit
acqri niſi cũ ſcãdalo. Vbi.n. ſcandalum,
ibi proculdubio charitatis eſt detrimẽ-
tũ. Vbi aũt diminutio charitatis, miror
qđ uel quale poſſit ſpũalis exercitij ſpe
rari lucrum. Deniq; ſi propriã qſq; quie
tem cõi p̃tulerit utilitati, qs iam ueraci-
Phil. 1.c ter dicere poterit. Mihi uiuere Xp̃s eſt,
Rom. 14.b & mori lucrũ? Vbi erit qđ iterum dicit
1. Cor. 10. apl's: Nemo ſibi uiuit, & nemo ſibi mo-
2. Cor. 5.c ritur? Et, nõ quod mihi utile eſt, ſed qđ
multis? Et, ut q uiuit, non iam ſibi uiuat,
ſed ei qui ꝓ oĩb. mortuus eſt? Sed dicis.
Vñ ergo mihi tm̃ deſideriũ, ſi ex deo nõ
eſt? Pace tua dixerim qđ ſentio: Aquæ
furtiuæ dulciores ſunt, & huiuſcemodi
omni (ut ita loquar) abſinthio amariorẽ
dulcedinẽ ab angelo ſatanæ ſub p̃textu
angeli lucis, ſitiẽti cordi tuo infundi nõ
dubitat qſqs eius aſtutias nõ ignorat. Et
reuera qs alius poſſit ſcãdalorꝫ eſſe ſug-
geſtor, diſſidij author, turbator unitatis
& pacis, niſi ueritatis aduerſarius, chari
tatis æmulus, hoſtis antiquus gñis nr̃i,
& inimicus crucis Xp̃i diabolus? Siqui
dẽ is cuius inuidia mors intrauit in orbẽ
terrarꝫ: ẽt nunc bonis q̃ te facere uidet,
inuidet: & cũ ſit mendax ab initio, men
tit̃ & nũc: meliora pollicẽs q̃ non uidet.
Qñ nanq; ueritas fideliſſimæ illi ſnię ob 1. Cor. 7.c
uiaret: Alligat⁹ es uxori, noli q̃rere ſolu
tionẽ? Aut qñ charitas ſcandalũ ſuade-
ret, q̃ ad omniũ ſcandala uri ſe phibet? Il
le ergo, inq̃, ille neqſſimus & charitati
p liuorem, & p mendaciũ ueritati con-
trarius, falſum mel cũ uero felle permi-
ſcẽs, dũ promittit dubia pro certis, im-
mittit ẽt uera pro falſis, non ut conferat
qđ fruſtra ſperas: ſed ut auferat qđ fru
ctuoſe tenes. Circuit & quærit qual'r o-
uibus curam paſtoris ſubripiat, dũ non
erit qui eripiat: & nihilominus paſtorẽ
illi horrendo maledicto ſubijciat. Væ il- Matt. 18.a
li per quem ſcandalum uenit. Sed con-
fido de ſapientia tibi à deo data, ꝙ nul-
lis maligni uerſutijs abduci uel ſeduci
poteris ſpe incerti boni certum inire ma
lum, & æquè certum deſerere bonum.

Ad Simonem abbatem ſancti Nicolai,
Epiſtola 83.

p
Erſecutionem quam propter iu
ſtitiam pateris., per literas tuas
non ſine compaſſione cognoſcẽ
tes, licet Chriſti conſolatio de promiſ-
ſione regni tibi ſufficiat, tamen nos qđ
noſtrum eſt, & conſolationem quam
poſſumus, & conſilium quod intelligi-
mus ſanum, fideliter exhibemus. Quis
enim ſine anxietate uideat Petrũ de me
dijs fluctibus brachia tendentem? ſine
dolore audiat columbam Chriſti non
cantantem ſed gementem tanquã quæ

dicat: Qũo cãtabimus cãticũ dñi in ter-
ra aliena? Quis, inq̃, ſine lachrymis la-
Pſal. 136. a chrymas ipſius xpi de limo ꝓfundi etiã
nũc leuantis oculos ſuos in montes, unũ
ueniat auxilium ſibi, reſpiciat? Veruntñ
nos ad quos ꝑ humilitate tua reſpicere
te dicis, mõtes non ſumus, ſed & ipſi de
cõualle lachrymarꝫ laborioſis conatib.
enitẽtes, aduerſus renitẽtis inimici inſi-
dias, ac mũdialis malitiæ uiolentiã, te-
pſal. 120. a cũ clamamus. Auxiliũ nr̃m à dño, q fe-
cit cœlũ & terrã. Oẽs qppe, q pie uolũt
2. Tim. 3. c uiuere in Xpo: ꝑſecutionẽ patiunẽ. Ita ut
cũ eis nunq̃ deſit pie uiuere, nõ ſꝑ tñ ad
ſit & perficere pro bona uoluntate. Si-
cut. n. impiorꝫ eſt pijs bonorꝫ ꝓpoſitis
aſſidue reluctari, ſic cõtra pietatem non
eſt, ꝑꝑ multitudinẽ aduerſantiũ, quãuis
iuſta & ſancta deſideria paucorꝫ, plerũ
Exo. 32. a que nõ ꝑfici. Sic Aaron ſceleratis tumul
tuantis ppl'i contra uoluntatem ſuã cla
1. Re. 10. d morib. ceſſit. Sic Samuel eidẽ ppl'o inor
dinate regem petenti: inuitus Saulẽ inũ-
xit. Sic Dauid cũ uellet deo conſtruere
templum, ꝑꝑ infeſtantiũ tñ bella inimi-
corꝫ, qa uir bellicoſus erat, ꝓhibitus eſt
facere qđ ſancte ꝓpoſuit. Sil'i forma ti-
bi pr̃ uenerãde cõſulimus, ut tñ ſapien-
tiorꝫ conſilio non p̃iudicemus, quatin⁹
ad tp̃s ꝓpoſiti tui tibiq̃ cõſentiẽtium ri
gorem ſic tempes, ut infirmorꝫ ſalutem
non negligas. Inuitãdi qppe ſunt ad ar-
ctiorẽ uitã, nõ cogendi, qbus utiq̃ ſemel
in ordine illo Cluniacẽſi p̃eſſe conſenſi-
ſti. Illis aũt q altius uiuere deſiderãt, aut
condeſcendere imbecillioribus ex cha-
ritate (quantũ ſine pc̃tõ p̃nt) ſuadendũ
eſt, aut ibidem tenere qđ cupiunt ꝑmit
tendũ, ſi abſq̃ utrarũq̃ partiũ ſcanda-
lo fieri põt, aut certe de congregatione
liberos dimitti, fratribusq̃ alijs ſecun-
dum eorum propoſitum uiuentibus ſo
ciari oportet.

Ad eundem.

P Rouide (ut uidetis) & non fru-
ſtra erronea ouicula ueſtra con
tra morem nr̃m à nobis, nõ no-
bis ſed ſibi & uobis detenta eſt, cũ tali
circũuentione, imò utili ſubuentione et
fratri pro arctioris uitæ deſiderio, & ꝓ
fr̃is reditu ur̃æ tandem nihilominus uo-
lũtati ſatisfactũ ſit. Hæc aũt dico nõ ut
nr̃am erga uos in hoc uelim cõmendare
bñuolẽtiam, quam per qcq̃d facere poſ
ſum, uix ſufficerem ſicut eſt demõſtrare:
ſed ut certũ hẽatis, quod añ uob̃ dixiſſe
me memini, quia ſæpe ingetos aĩos, qb.
ſua in q̃ ſunt uita non ſufficit, diſtrictior
experta compeſcit. Conſilium nr̃m ſuꝑ
ipſo fr̃e reconciliato, uelle uos ſcripſiſtis
audire, ſed non putaui neceſſe fore, cum
paratus ueniat non ſuam, ut ſolet, à uob̃
extorquere: ſed ur̃æ, ut decet, in oĩb. uo-
luntati acquieſcere. Difficultatem ĩgreſ
ſus, quam ualde timet, pro ipſo & cũ ip
ſo ſupplicamus pie tempari, & aliquan-
to mitius cum eo agi, q̃ cum cæteris ſo
let fugitiuis. In ſil'ibus. n. factis cã diſſi-
milis ſil'e recuſat iudicium. Multũ qppe
differunt à ſe, qui timore aut odio reli-
gionis de monaſterio ſugit, & qui eiuſ-
dem amore & deſiderio trãſit ad aliud.

Ad Vuillelmum abbatem ſancti Theodorici,
Epiſtola 84.

Q Vod me hmõi operi operã da-
re iubes, per quod tollendum
ſit ſcandalũ de regno dei, liben
ter accipio: ſed qũo id uelis fieri, necdũ
ſatis elucet mihi. Nam illam tuam dul
ciſſimam epiſtolam legens & relegens
(ſæpius quippe repetita placebat) intel
lexi quidem te uelle ut illis qui de nobis
tanquam detractoribus Cluniacenſis
ordinis conqueruntur, ſatisfaciam, qua
tenus uidelicet ſciatur non eſſe uerum
quod male hucuſque de nobis putarũt
uel putari uoluerunt. Ac ſi poſt hanc ſa
tisfactionem rurſus uictus eorum ac ue-
ſtitus ſuperfluitatem & cætera quæ ſub
iungis, quemadmodum iniungis carpe-
re uoluero: & mihi uidebor contradice
re, & qũo ſine ſcandalo facere queam,
non uideo. Niſi forte & ordinẽ quidem
laudabilem, & ordinis rep̃henſores rep̃
henſibiles doceã, & nihilominus tñ ip-
ſius ſuperflua rep̃hendam. Si hoc modo
uis, aut forte al'r magis expedire uides,
manda apertius: et ut ualeam quod uis,

eo modo quo uis: ora inſtãtius. Scito tñ
non modico me in hmõi ſcriptitationi-
bus feriri detrimento, quia multũ hinc
mihi deuotionis ſubtrahitur, dũ ſtudiũ
or̃onis intermittitur, pręſertim cum nec
uſus ſuppetat dictandi, nec ocium.

Ad eundem, *Epiſtola* 85.

F I nemo ſcit q̃ ſunt in hoĩe, niſi ſpi
ritus hoĩs q in ipſo eſt: ſi ſola ĩ fa
cie uidet hõ, quia ſolus deus in-
tuetur cor: miror, nec ſatis mirari poſſũ,
qũo, qua'ue ratione tuam atq̃ meã ad-
inuicem dilectionem penſare uel diſtin
guere potuiſti, quatinus non ſolum de
ꝓprio: ſed & de alieno ſñiam corde pro
ferres. Error ſiquidem eſt humanę men
tis, nõ modo bonum putare malum, &
malum bonum, aut uerꝫ falſum, & ecõ-
uerſo: ſed ẽt certa recipe ꝓ dubijs, dubia
pro certis. Forte uerꝫ eſt quod dicis, mi
nus. ſ. à me amari te, quã me diligis: ſed
1. Cor. 4. a certe certus ſum, certũ nõ eſſe tibi. Qũo
ergo ꝓ certo affirmas, de quo certũ eſt,
quia certius minime ſis? Mirꝫ. Paulus ſe
ſuo iudicio nõ credit: ſed neq̃ inquiens
meipſum iudico. Petrus luget ſuam q̃ ſe
fefellerat p̃ſumptionem cum de ſuo loq̃
Mat. 26. d rẽt dicẽs: Et ſi oportuerit me mori tecũ,
nõ te negabo. Diſcipuli de ꝓditiõe dñi,
nec in ſuis fidentes cõſciẽtijs, ſinguli rñ-
Ibidem debãt: Nunqd ego ſum dñe? Dauid ſuã
de ſe ignorãtiam fatẽ orãs & clamans,
Et ignorantias meas ne memineris. Tu
Pſal. 24. b uero neſcio q̃ fiducia, nõ ſolũ de tuo, ſed
& de meo corde tã apte declamas, Vt
plus amãs, ingens, minus diligar? Hæc
qppe ſunt uerba tua, q̃ nollem fuiſſe tua,
qa neſcio ſi ſunt uera. Sed & tu ſi ſcis: unñ
ſcis? Vñ inq̃ ꝓbaſti magis nos à te dili-
gi: q̃ te à nob̃? An ex hoc qđ in tuis lr̃is
ſubiũxiſti, qa uidelicet q uadunt & ue-
niunt ꝑ te de nr̃is, nullũ tibi à nob̃ defe-
rũt monimentum gr̃æ uel amoris? Qđ
ṽo monimẽtum, qđ magis expimentũ
à nob̃ regris? Nunquid forte ſcrupulum
mouet tibi, qꝓ ad plura iã tua ad nos ſcri
pta, necdum uel ſemel reſcripſi? Sed qñ
ego maturitatẽ ſapĩæ tuæ delectari poſ
ſe putarẽ ſcriptitationib. imperitię meę?
Sciebã. n. q dixit: Filioli non diligamus
ṽbo neq̃ lingua, ſed ope & ṽitati. Qñ 1. Cor. 3. c
uero unq̃ ope meo opus tibi fuit & de-
fuit? O ſcrutãs renes & corda deus, qui
unus ſol iuſtitiæ diuerſa ſeruorꝫ tuorum
corda diuerſis gratijs uelut radijs illu-
ſtras, qꝓ diligã illũ ex dono tuo, & ſuo
merito, tu ſcis, & ego ſentio. Quatenus
aũt diligã, tu ſcis, ego neſcio. Tu, inquã,
dñe q dediſti, ſcis quãtum dediſti uel illi
me, uel mihi illũ amare. Et qũo aliquis
nr̃m cui tu nõ dixiſti, audet dicere: Plus
amãs, minus diligor: niſi forte q iam ĩ lu
mine tuo uideat lumẽ ſuum. i. in lumine
tuæ ueritatis agnoſcat quãtum ardeat
igne charitatis? Ego aũt dñe interim cõ
tentus uidere in lumine tuo tenebras
meas, quoadusq̃ uiſites ſedẽtẽ in tene-
bris & umbra mortis, & ꝑ te reuelẽtur
cogitationes cordiũ, & manifeſta fiant
abſcõdita tenebrarꝫ, fugatisq̃ tenebris
iã nõ uideaẽ in lumine tuo niſi lumẽ: ſen-
tio qdẽ de munere tuo qꝓ eũ diligam: ſed
necdum uideo in lumine tuo ſi uel ſatis
diligam. Neq̃. n. ſcio ſi iam peruenerim
ad illam, qua nemo maiorem habet di-
lectionem, ut animam ſuam ponat quis
pro amicis ſuis. Nam quis gloriabitur
caſtum ſe hr̃e cor, nedum perfectum? O
dñe qui illuminas lucernam meam, qua
iã uideo & horreo tenebras meas: De⁹
meus illumina ipſas tenebras meas, ut
uideam & gaudeam ordinatam in me
charitatem, ſciens & diligens quæ di-
ligenda ſunt: & quantum, & ad quid
diligenda ſunt: me quoque nolens
diligi niſi in te, & quantum diligendus
ſum. Væ etẽm mihi, ſi qđ ualde uereor,
aut ego plus ab illo q̃ merui, aut ille à
me minus q̃ dignus ſit, diligaẽ. Veruntñ
ſi meliores magis diligẽdi ſunt, ſunt aũt
meliores, qui magis diligunt: quid aliud
dixerim quã illum plus me diligere, quẽ
meliorem eſſe non dubito: me uero mi-
nus illũ q̃ debeo, qa min⁹ ualeo? Sed q̃-
to ĩ te (tibi pr̃ dico) maior eſt charitas,
tãto min⁹ cõtẽnẽda eſt à te nr̃a poſſibi-
litas: qa etſi plus diligis qm̃ plus uales,
nõ tñ plus diligis quàm uales. Nos au-

tem etſi minus diligimus q̃ debemus,
diligimus tñ quantũ ualemus. Tm̃ aũt
ualemus, quãtũ accepimus. Trahe nos
poſt te, ut te apprehendamus, et tecum
amplius accipiamus unde largius dili-
gamus. Quid ergo tu niteris nos appre
hendere, & quereris non poſſe, quos ap
prehendiſti ſi attendiſti, & adhuc face-
re potueris, cũ uolueris, quales quidem
ſumus, non quales ſperabas? Neſcio ꝗp
pe quid aliud intueris in nobis qđ non
habemus: & ſequeris ꝓ nobis quod nõ
ſumus. Ideoq́; nõ conſequeris ꝗa nõ ſuf
ficimus: & ut denique in epl'a tua iuſte
cauſaris, deus tibi in nob̃, nõ nos defici-
mus. Nunc uero ſi talia placent qualia
modo nugatus ſum, mandato, & adij-
ciam: ut cũ obediero, p̃ſumptionis nõ ti
meam notam. Præfatiunculam quam ti
bi mitti iuſſiſti, non habui modo ad ma
num. Neq;. n. adhuc dictaueram, quia
nec neceſſarium eſſe putabam. Quicꝗd
uel tibi uel amicis tuis recte uis, qui de-
dit uelle, det & perficere pro bona uo-
luntate, omni mihi amicitiæ iure colen-
de pie ac reuerendiſſime pater.

Ad eundem. *Epiſtola 86.*

f Rater B. de Claraualle, ſuo illi
quod ſuo. Hanc mihi tu ſaluta-
tionis formulam tradidiſti, ſcri
bendo, ſuus ille quod ſuus. Accipe qđ
tuum eſt, & agnoſce uſurpationẽ unani
mitatis eſſe indicium: & cũ quo eſt mi-
hi cõe uerbum, animum non diſtare. Iã
ad tuas lr̃as br̃ pro tp̃e rñdendum eſt.
Quæ cum mihi in manus uenerunt, na-
talis dñę nr̃æ dies feſtus illuxerat: cuius
me totum iure ſibi deuotio uendicans,
nihil aliud cogitare ſinebat. Sed & nun
cius repedare feſtinans, uix uſq; in craſti
nũ ut hæc iã feſto exoccupatus qualia-
cũq; reſcriberẽ, expectauit. Fugitiuũ ita
que frẽm dure à me, utpote duꝝ corde,
increpatũ: nihil melius interim potui, q̃
ad locũ remittere uñ fugerat. Quippe
quã iuxta nr̃as cõſuetudines domi abſ-
que cõſenſu abbatis ſui retinere non de
bui. Oporret aũt & à te eũ ſilr̃ aſpere in
crepari, & ad humilẽ prouocari ſatisfa-
ctionẽ, deinde tuis cõfortari lr̃is, ad ab-
batẽ ꝓ eo directis. De infirmitate nr̃a ni
hil certius modo ſciſcitãti tibi indicare
poſſum, niſi ꝙ infirmus & fui et ſum: nec
minus ſolito, nec multũ plus. Qđ uero
nõ miſi quẽ miſſurus erã, cã eſt plus me
aĩaꝝ ſcandalũ, q̃ unius corpis periculũ
timuiſſe. Iã ne ꝗd hoꝝ de ꝗbus manda-
ſti, oĩno p̃termittã, uenio etiã ad te. Velle
te audire ſcripſiſti, ꝗd te ego (tanq̃ ꝗ o-
mnia tua norim) facere uelim. Sed hoc
(niſi fallor) ſi mõ dicerem: nec tu poſſes,
nec ego cõſulerẽ. Volo. n. & ipſe, quod
te uelle de te iã olim nõ latet me. Ceteꝝ
mea atq; tua æq;, ut æquũ eſt, uolũtate
poſtpoſita, magis qđ uelle deũ de te pu
to, & mihi ut tibi ſuadeã, tutũ duco: &
tibi ſi ꝑſuadeã, nõ incõmodũ. Tene ita
que meo cõſilio qđ tenes, mane in quo
es, & ſtude ꝓdeſſe ꝗbus præes, nec p̃eſ
ſe refuge, dũ prodeſſe potes: ꝗa, uæ ꝗdẽ
tibi ſi præes, & non prodes: ſed uæ gra-
uius, ſi quia p̃eſſe metuis, ꝓdeſſe refugis.

Ad Ogerium canonicum regularem.
Epiſtola 87.

t Otis uiſceribꝰ charitatis ample
ctẽdo, frĩ Ogerio canõico, F. B.
monachꝰ, ſed pctõr digne deo
cõuerſari uſq; in finem. Si tibi ad tuas
lr̃as tardius uideor reſcripſiſſe, noueris
potius opportunitatem nũq̃ defuiſſe.
Quas. n. nunc primum legis, iã dudũ cre
de dictatas. Sed ut dixi, ꝑꝑ latoris ino-
piam tardaui mittere, quod ſcribere nõ
tardaui. Legi itaq; in tuis lr̃is te illã quã
grauiter ferebas curæ paſtoralis ſarcinã
depoſuiſſe, licentia ſiquidem ab ep̃o uix
impetrata, imò extorta tua importuni-
tate. Et hoc non alr̃, niſi ut in eius ep̃atu
quocunque alibi manens ab eius ſubie-
ctione nõ recederes. Tu ꝟo cũ tibi hoc
nõ placeret, archiep̃m audiẽs, & ab ip-
ſo tanq̃ ſuꝑiori authoritate ſecuritatẽ
accipiẽs, ad priorẽ locũ & ad tuũ abba
tem reuerſus es. Vbi qualr̃ poſt hęc uiue
re debeas, à me doceri flagitas: egregio
utiq; doctore, & magr̃o incõparabili.
Qui cũ cœꝑo docere qđ neſcio, uel tũc
incipiet ſciri q̃ nihil ſcio. Ita ne lanam
quærit

quærit ouis à capra: aq; molendinum à
furno: uerbũ ſapiẽs à ſtulto? Præterea ꝑ
totã ſeriem lr̃aꝝ attollẽs me ſupra me,
multum de me laudabilia intermiſces.
Quoꝝ, ꝗa ipſe mihi cõſcius nõ ſum: &
tuæ hæc bñuolentiæ aſſcribo, & igno-
ſco ignorãtiæ. Tu. n. uides in facie: deꝰ
in corde. Sub cuius tremẽdo aſpectu ſi
ſolicite me circũſpicio, certũ eſt ꝙ eo ip
ſe mihi notior ſum q̃ tibi, quo ꝓpinꝗor.
Ideoq́; magis credo mihi de me uidẽti
me: q̃ tibi opinãti de me qđ nõ uides in
me: Qđ ſiꝗd forte à me audiſti qđ poſ-
ſit ꝓdeſſe tibi, gr̃as deo age: in cuius ma
nu ſunt & nos & ſermones nr̃i. Satisfa-
cis ẽt mihi ꝑ eo ꝙ cõſiliũ meũ nõ tenue
ris, cõfortantis te & monẽtis aĩo nõ frã
gi, puſillanimitate nõ uinci: ſed portare
patiẽter onus impoſitũ, qđ ſemel ſuſce-
ptũ deponere non licebat. De qua re ip
ſe mihi ſicut poſtulas, ſatisfacio pro te.
Agnoſcẽs ſiquidẽ ſapiæ meæ ſiccitatẽ,
imò inſipientiæ meæ ſemꝑ ſuſpectã hñs
temeritatẽ, cũ nõ fit qđ fieri laudo, nec
audeo nec debeo indignari, deſiderans
quemq́; cõſultius agere quã à me acce
perit. Quoties uero mea ſnĩa eligit̃ ac te
net̃, graui, fateor, onere me p̃mi ſentio,
rei finẽ ſemꝑ pauidus & nunq̃ ſecurus
expectãs. Videris tu tñ ſi cõſulte meum
de hac re cõſiliũ mutaueris. Viderint hi
quoꝝ ſaniori, ſi quoꝝ tñ, ſuꝑ hoc fretus
es cõſilio, an rõnabilr̃ egeris. Viderint,
inq;, ſi liceat Chr̃iano iniunctã ſibi di-
mittere obediẽtiã añ mortẽ, cũ Xp̃s fa-
ctus ſit obediẽs prĩ uſq; ad mortẽ. Etiã,
inꝗs, ꝑ licentiã: nam q̃ſiui eam ab ep̃o, et
accepi. Eñ, licentiã ꝗdẽ quęſiſti, ſed q̃uo
non licebat, ac ꝑ hoc non accepiſti: ſed
extorſiſti. Extorta aũt ſeu coacta licen-
tia, licẽtia nõ eſt, ſed uiolentia. Qđ ergo
tua importunitate uictus ep̃s fecit inui-
tus, nõ fuit abſoluere, ſed abrumpe. Cõ-
gratulor ꝗdẽ tibi ꝙ ſis exoneratus: ſed
uereor ne deus à te quantum in te eſt ex
honeratus ſit: cuius ꝓculdubio ordina-
tioni reſiſtis, dum ꝓmotus ab illo tu te
deijcis. Qđ ſi excuſans pauꝑtatis p̃ten
tis neceſſitatẽ, neceſſitas parit coronã.
Si difficultatẽ, ſi impoſſibilitatẽ, oĩa poſ
ſibilia ſunt credẽti. Sed rñde, qđ uerius
eſt, quia. ſ. placuit tibi magis ꝗes tua, q̃
utilitas aliena. Nec miꝝ: Placet fateor
& mihi ꝙ hæc ꝗes placeat tibi, ſi tñ nõ
nimis. Quodcũq; aũt bonũ ita placet,
ut ſi recte fieri non poſſit, placeat tñ fieri
eo ẽt modo quo fas non eſt, nimis eſt:
ac ꝑ hoc iam ꝗa bñ nõ fit, nõ eſt bonũ.
Scriptũ eſt. n. Si recte offers, & nõ recte
diuidis, peccaſti. Aut ergo oportuit te
gregẽ dñicum minime ſeruandũ ſuſcipe
re, aut ſuſceptũ neq̃q̃ relinquere, iuxta il
lud: Alligatus es uxori: noli q̃rere ſolu- 1. Cor. 7
tionẽ. Sed ad ꝗd nitor his rõcinationibꝰ?
Nunꝗd ſuadeo tibi redire ad onus regi-
minis, cũ iã nõ pateat locus recupatio-
nis? Aut deſperare te intendo: q̃ſi ꝗ te ta
li ligaueris culpa, quã iã ſoluere nõ poſ
ſis? Abſit. Sed tm̃ nolo te illud tãquam
nullũ uel paruũ malũ negligere: imò ſꝑ
timere: ſꝑ pœnitere: ſꝑ ſecuꝝ nõ eſſe: ſi-
cut ſcriptũ eſt: Btũs hõ ꝗ ſꝑ eſt pauidꝰ. Prou. 2. d
Vides certe quem timorem tibi incute-
re nitor: nõ ꝗ tibi ſit laqueus deſperatio
nis, ſed ꝗ ſpem acꝗrat beatitudinis. Eſt
ſiquidẽ timor inutilis, triſtis, crudelis, ꝗ
ueniam ꝗa nõ q̃rit, nõ cõſequit̃. Eſt ſiꝗ-
dem timor pius, humilis, fructuoſus: ꝗ
cuilibet quãtũlibet pctõri facile miſeri-
cordiam ꝓmeret̃. Talis timor gñat, nu-
trit, & ſeruat humilitatem, ſed mãſuetu
dinem, ſed patientiam, ſed longanimita
tẽ. Quem non delectat tam inclyta pro
les? Alterius uero miſera ſoboles eſt ꝑ-
tinacia, immoderata triſtitia, rãcor, hor
ror, cõtẽptus & deſperatio. Nõ hoc er-
go, ꝗ deſperationẽ, ſed illo ꝗ gñat ſpẽ,
timens ne non timeres uel parum time-
res, tuam tibi culpam ſic remomeran-
dam eſſe putaui. Eſt etiam adhuc quo
magis timeo tibi: ne forte ſicut de qui-
buſdam ſcriptum eſt quòd lætantur cũ Prou. 28. c
malefecerint: & exultãt in rebus peſſi-
mis: tu quoq; deceptus, nõ ſolũ hoc pu
tes culpam nõ eſſe, ſed inſuꝑ (qđ abſit)
in corde tuo glorieris te magnum ali-
quid, & qđ à paucis ſolet fieri, feciſſe:
dũ ꝗ emancipatus etiam alijs p̃eras, cõ

tenẽs ƥlatione rurſus ſubdi ƥlato malue
ris. Falſa humilitas uerã inducẽs ſupbiã
in cor talia cogitantis. Quid nãq; ſuper
bius q̃ ſpõtaneæ & tanq̃ libæ aſſcribe
re uolũtati: qd' uel cogit neceſſitatis uis,
uel puſillanimitatis infirmitas? Quod ſi
nec labore uictus, nec neceſſitate com-
pulſus, ſed uolẽs hoc feciſti: nihil hoc q̃-
que ſupbius. Dei qppe cõſilio tuũ ƥtu-
liſti, magis eligẽs tibi qeſcere, q̃ eius opi
deſeruire, ad qd' te ipſe aſſumpſerat. Si
ergo uñ deũ contẽpſiſti, inde ad maiorẽ
eius gloriaris cõtẽptũ: nõ eſt bona glo-
riatio tua. Sed caue gloriationẽ, tolle et
ſecuritatẽ, quatinus utilr ſp ſolicitus ſis,
ſp humilr pauidus, nõ illo. ſ. timore q ſi-
cut iã dixi, ƥuocat irã, ſed illo q mitigat.
Qui horribilis timor ſiqñ terrẽdo tuum
pulſauerit aĩum, tacite ſuggerẽs tuũ ob
ſequiũ deo eſſe nõ poſſe acceptũ, & q
tua ſit infructuoſa pnia, qa uidelicet uñ
deus à te offenſus eſt, p te emẽdari non
põt: ne ad momẽtũ qdem recipias, ſed
fidenter rñde & dic: Male qdẽ egi, ſed
factũ eſt, & iã nõ põt nõ fieri. Quis ſcit
ſi hoc mihi deus expedire ƥuiderit: & d
malo meo ipſe q eſt bonus: bonũ mihi
operari uoluerit? Malũ ergo puniat qd'
ego feci, bonũ aũt maneat qd' ipſe ƥui
dit. Nr̃is qppe inordinatis ſeu uolũtati-
bus, ſeu actionib9 nouit bonitas dei uti
ſp qdẽ recte in ſui ordinis pulchritudi-
nẽ: ſæpe ẽt pie in nr̃am utilitatẽ. O cle-
mẽtiſſima circa filios Adã diuinæ pieta
tis recordatio, q̃ ſua non deſinit largiri
bñficia, nõ ſolũ ubi nullũ inuenit meri-
tũ, ſed plerũq; ẽt ubi totũ uidet contra-
rium. Sed ad te redeamus. Scd'm ergo
duos timores q ſupra diſtincti ſunt, uo-
lo te timere & nõ timere, ƥſumere & nõ
ƥſumere. Timere ut pœniteas, nõ time-
re ut ƥſumas. Porrò præſumere ne diffi-
das: nõ præſumere ne torpeſcas. Agno-
ſce fr̃ quãtũ de te cõfiſus ſum, q te tam
acriter increpare, tuũ factũ nec mihi ſa-
tis ƥbatũ tã audacter dijudicare nõ du
bitauerim: cũ id forſitã rõnabilius à te
actũ fuerit, q̃ mihi hucuſq; notũ ſit. Ne
que. n. tu in tuis lr̃is fortaſſe rõnes illas
qbus excuſari poſſet hoc factũ, ponere
uoluiſti: uel pp tuã humilitatem, uel pp
lr̃arũ breuitatẽ. De re ergo quam plene
nõ noui, ſuſpẽſam relinquẽs ſñiam, unũ
qd' feciſti irretractabilr laudo: q uideli
cet depoſito iugo regiminis: ſine iugo tñ
eſſe noluiſti: ſed amicã repetẽs diſcipli-
nã, de magr̃o fieri denuo diſcipulus nõ
erubuiſti. Nã cũ paſtorali uinculo ſolu-
tus poſſes tui remanere iuris (ſi qdẽ pro
motio abbatis, emancipatio filij eſt) tu
tñ hac ptãte tui nõ utẽs, ſicut alijs dñari
renueras: ſic tibi quoq; ƥeſſe timuiſti:
quiq; ut magr̃ eſſes aliorũ, minus te iu-
dicabas idoneũ: nec te qdẽ tibi credẽs,
tuus fieri diſcipulus cõtẽpſiſti. Et meri-
to, qa q ſe ſibi magr̃m conſtituit, ſtulto
ſe diſcipulũ ſubdit. Et qdem qd alij de
ſe ſentiãt, ignoro: ego de me exptus ſum
qd' dico: & facilius impare, & ſecurius
poſſum ƥeſſe alijs multis, q̃ ſoli mihi.
Prudẽs ergo humilitas, humiliſq; pru-
dẽtia fuit, q neq̃q; credẽs ad ſalutem te
poſſe ſufficere tibi, alieno potius arbi-
trio deinceps uiuere ƥpoſuiſti. Laudo
ẽt q non nouũ uel magr̃m uel locũ req-
ſiſti: ſed ad clauſtrũ de quo exieras, &
ad pr̃em ſub quo ƥfeceras, familiariter
rediſti. Rectius quippe fuit ut domus q̃
te nutrierat, ſed p fraterna charitate di-
miſerat, ex occupatũ recipet, q̃ de eius
deſolatione aliena gauderet. Qd' tamẽ
in hoc epi licẽtiã nõ habueris: nolo ut ne
gligẽter ducas: ſed aut p te aut p mediã
pſonã quãtũ in te eſt ſatisfacere nõ diffe
ras. Poſt hæc cõuerſare ſimplr inter fra-
tres, deuotus deo, magr̃o ſubditus, ſe-
niorib. obediẽs, iuniorib. cõtẽperãs, an-
gelis placẽs, ṽbo utilis, humilis corde,
mãſuetus ad oẽs. Caue aũt ne qa olim i
honore poſitus fuiſti: ẽt nũc te putes ƥ
cæteris honorãdũ, ſed magis hũilẽ oib9
exhibeas tanq̃ de cæteris unũ. Nec. n.
dignũ eſt, ut inde exigas honorẽ, uñ re-
fugis laborẽ. Põt hinc ẽt naſci aliud peri
culum, ad qd' te ƥmonitum & præmu-
nitum eſſe uolo. Nam ſicut oẽs ita muta
biles ſumus, ut plerũque qd' heri uole-
bamus, hodie recuſemus: & qd' hodie

nolumus, cras deſideremus: ſic qñq; dia
bolo ſuggerẽte poterit cõtingere, ut ex
memoria relicti honoris tuũ aĩum pul-
ſet cupiditas, ita ut oĩa q̃ uiriliter cõtem
pſiſti, puerilr deſiderare incipias. Dul-
ceſcẽt aĩo q̃ prius amara fuerũt, ſublimi
tas loci, domus cura, rerũ diſpẽſatio, ob
ſeqa famulorũ, libertas tui, ptãs ĩ alios:
intantũ ut ƥpè reliqſſe te pœniteat qd'
prius tenere grauabat. Cui peſſimæ ten
tationi, ſi uel ad horã (qd' abſit) aſſenſũ
ƥbueris, nõ mediocre dãnũ incurres tuę
cõuerſationis. En tota illius elegãtiſſimi
& eloquentiſſimi doctoris ſapĩa, à quo
doceri de tã lõginquo poſtulaſti. En il-
lud expectatũ ac deſideratũ eulogium:
qd' audire tantope ſtuduiſti. Hæc ſum-
ma nr̃æ eruditionis. An adhuc aliquid
magnũ expectas? Totũ audiſti. Quid
Luc. 21. a amplius reqris? Exhauſtus eſt fons: &
tu q̃ris aq̃ in ſicco? Exẽplo illius euãge-
licæ uiduæ: de paupertate mea totũ qd'
habui miſi. Quid ṽecũdaris? Quid uul-
tũ demittis? Tu me coegiſti, ſermonem
q̃ſiſti, ſermonẽ hẽs. Sermonẽ, inq̃, hẽs iã
ſatis lõgũ, ſed mutũ, uerbis plenũ, ſenſi-
bus uacuũ: nõ quo ut petieras in corde
tuo charitas ordinet: ſed quo mea inſci-
tia publicet. Nã uñ iã poterit excuſari?
Poſſem forſitã dicere, q febre tertiana la
borãs: q pro offõ meo curis occupatus
Eccl. 38. c hæc dictauerim, cũ ſcriptũ ſit: Sapiam
ſcribe in ocio. Sed hæc recte ƥtẽdere, ſi
grãde aliqd' atq; opoſum opus aggreſ-
ſus fuiſſem. Nũc aũt in tãtillo opuſculo
ut occaſionib. me nõ excuſem: nihil ho-
rũ certius ƥtẽdere poſſum, q̃ (ut ſępe iã
dixi) ſciæ pauptatẽ. Sed hẽo nõnullam
meæ cõfuſionis cõſolationẽ. Nã etſi nõ
feci ut petieras: ſi nõ miſi qd ſperaueras,
agnoſcis certe qa uolui. Sufficiet autem
uolũtas, ubi deeſſe uides facultatẽ ex-
plendi. Deniq; & ſi tibi nullã conferat
utilitatẽ: uel mihi ƥficiet ad humilitatẽ.
Stultus qppe dũ nõ loqtur, ſapiẽs puta-
tur. Nã qd' nõ loqtur, nõ ſenſus inopia,
ſed humilitatis eẽ cuſtodia credit. Ego
itaq; ſi adhuc ſiluiſſem, ſapiens dicerer:
ſed nõ eſſem. Nũc aũt alij inſipiẽtẽ me ri
debũt: alij ſubſannabũt idiotã: alij ƥſum
ptori indignabunt. Putas'ne paruũ hoc
mihi cõferat religionis emolumẽtũ: cũ
humilitas ad quã utique ducit humilia-
tio, totius ſit ſpũalis fabricæ fundamen
tũ? Siqdẽ humiliatio uia eſt ad humilita
tẽ: ſicut patiẽtia ad pacẽ, ſicut lectio ad
ſciam. Si uirtutẽ appetis humilitatis: uiã
nõ refugias humiliationis. Nã ſi nõ pate
ris humiliari, non poteris ad humilitatẽ
ƥuehi. Prodeſt itaq; mihi meã inſipien-
tiã ſciri: & à ſcientib. iure cõfundi: cui ſę-
pe contigit à neſcientib. iniuſte laudari.
Terret me apl's: q & ipſe territus dicit.
Parco aũt, neqs me exiſtimet ſupra id
qd' uidet in me, aut audit aliqd ex me.
Quàm pulchre dixit, parco. Nõ parcit
ſibi arrogãs: nõ parcit ſibi ſupbus: non
cupidus uanæ gl'iæ: & iactator actuum
ſuorũ: q uel ſibi arrogat qd' eſt: uel mẽti
tur de ſe qd nõ eſt. Solus quere humilis
eſt, parcit aĩæ ſuæ: q ne putet qd' nõ eſt,
ſemper quãtum in ſe eſt uult neſciri qd'
eſt. Grãde reuera periculũ, audire quen
quam de ſe ſupra q̃ ſentit in ſe. Quis da
bit mihi apud hoĩes tm̃ de ṽis digne hu
miliari: quantũ uel de falſis datũ eſt in-
digne exaltari? Illã mihi uocẽ ƥpheticã
iure aſſumere: Exaltatus autẽ, hũiliatus
ſum: & cõturbat9. Et illd. Ludã, et uilior Psal. 87. d
fiã. Ludã. ſ. ut illudar. Bonus ludus quo 2. Reg. 6. d
Michol iraſcit: & de9 delectat. Bon9 lu
dus q hoĩb. qdẽ ridiculũ: ſed angelis pul
cherrimũ ſpectaculũ ƥbet. Bon9 inq̃ lu
dus quo efficimur opprobriũ abũdanti
bus: & deſpectio ſupbis. Nã reuera qd
alid ſclarib. q̃ ludere uidemur: cũ qd ipi
appetũt in hoc ſclo, nos p cõtrariũ fugi
mus: & qd' ipſi fugiũt, nos appetimus?
More. ſ. ioculatorũ & ſaltatorũ: q capi-
te miſſo deorſum, pedibuſq; ſurſum ere
ctis, ƥter hũanũ uſum ſtãt manib. uel in
cedũt: & ſic in ſe oĩum oculos defigunt.
Nõ eſt hic ludus puerilis: ñ ẽ de theatro:
q fœmineis fœdiſq; anfractib9 ƥuocet
libidinẽ: act9 ſordidos repſentet. Sed eſt
ludus iucũdus, honeſt9, grauis: ſpectabi
lis: q cœleſtiũ ſpectatorũ dlectar' poſſit
aſpect9. Hoc caſto et religioſo ludo ludę

bat qui dicebat: Spectaculum facti ſu-
mus angelis & hoīb. Hoc ludo & nos
interim ludamus ut illudamur: confun-
1. Cor. 3.b damur: humiliemur: donec ueniat q po
tentes deponit: & exaltat humiles: qui
nos lętificet: glorificet: in ęternū exaltet.

Ad eundem. *Epiſtola 88.*

O Mitto nunc impitiā meā: taceo
profeſſionis humilitatē: ſeu hu-
militatis ꝓfeſſionē: nec iam ob
tēdo uel loci, uel noīs mei nō dico abie
ctionē: ſed mediocritatē: quia qcqd tale
dixero: tu hoc nō neceſſariā excuſatio-
nē: ſed dilatoriā occaſionē noīabis: qui
meā ut mihi uidebaꝶ iuſtā uerecundiam
pro tuo libitu nunc indiſcretionē: nunc
falſam humilitatē: nunc ēt ueram ſuper
biā interpretaris. Hoꝝ itaqꝫ, qa tibi in
dubiū uenire pñt, nihil aſſero. Illud autē
ſimpl'r tuæ dilectioni intimo: qđ indubi
tāter te credere uolo: toto. ſ. hoc tpe ex
quo tuus nūcius nō is, ſed alius receſſit
à me: nullū mihi oīno fuiſſe ocium ad id
qđ poſcis idoneū: tū pp dieꝝ malitiā:
tū pp noctiū breuitatē. Sed & nūc quo
que ita me nouiſſimæ tuæ lr̄æ occupatiſ
ſimum inuenerūt: ut ipſas ēt occupatio-
num cās pro mei excuſatione lōgū fue
rit mihi ſcribere tibi. Vix qppe illas tuas
inter prādendū (nā illa hora mihi primū
reddite ſūt) plegere potui. Vix has meas
quātulaſcūque furtim, raptim, anticipa
tis horis: br̄ ſuccincteqꝫ reſcripſi. Qua-
rum qdem breuitatem an æquo aīo fe-
ras: tu uideris. Ego. n. ut ueꝝ fatear, pp
te mi Ogeri, ipſis curis meis compellor
iraſci, ꝙꝙ in his, teſte conſcia, ſoli chari
tati cupiam deſeruire. Cuius ꝓfecto im
perio, qa ſapientib. & inſipientib. debi-
tor ſum: ipſa ſola facere potuit, ut necdū
tibi potuerim ſatisfacere. Quid ergo?
Charitas tibi denegat quod tu petis ex
charitate? Petiſti, qſiſti, pulſaſti: & chari
tas te fruſtrata eſt. Quid mihi indigna-
ris? Si uis: ſi audes, iraſcere charitati. De
qua nanqꝫ p̄ſumis impetrare qđ poſtu-
las: ipſa ꝓhibente, fit ne impetres. Et ec
ce iā lōgū cauſaꝶ ſermonem: & tibi indi
gnaꝶ q cogis. Nō ꝙ ſibi diſpliceat zelus
quo id facis: qppe quem & ipſa dona-
uit tibi: ſed uult te illum hr̄e ſcđm ſciam:
ut cautus ſis maiora minoribus nō im-
pedire. Vides ꝙ inuitus auellor à lōgio-
ri epl'a: dū ductus delectatione tibi col-
loquendi, & deſiderio ſatisfaciēdi, dn̄æ
charitati moleſtus fio: qua iādudū impe
rāte finem fieri, necdū taceo. O ꝙ lata
in tuis lr̄is patet materia r̄ndendi. Qđ ſi
digne licuiſſe ut libuiſſet: & tibi forſitan
ſatis eſſet & mihi. Sed quæ aliud p̄cipit,
dn̄a eſt, imò dn̄s eſt. Deus. n. charitas ē:
et ſatis agit pro impio: quatenus debeā
potius obtempare ſibi quàm uel mihi
uel tibi. Et qm̄ oportet charitati deo
magis obedire quā hoībus: nolens do-
lensqꝫ nō qdem nego qđ poſtulas, ſed
interim differo: ne dū tuæ cupio humil'r
ſatisfacere uolūtati, ſub p̄textu falſę hu-
militatis p ueram ſupbiam, arcem tan-
tæ ptātis, q̄ te quoqꝫ ueraciter atteſtan-
te, ēt angelis imperat in cœlis: terrenus
uermiculus in terris uidear impugnare.
Libellū quē reqris, ipſe quoqꝫ antequā
tuus nuncius ad nos ueniret, ab eo cui
commendaueram reqſiui: ſed necdū re
cepi. Dabo aūt opam, ut uel cū ueneris:
ſi tn̄ unqꝫ aliqn̄ ueneris: illum inuenias,
uideas, & legas: non aūt tranſcribas.
Nam illum alium quem te ſignas tranſ
ſcripſiſſe, ego quidem legēdum tibi mi-
ſeram: non tranſſcribendum: uideris tu
qua uel quoꝝ utilitate tranſſcripſeris.
Qđ aūt te mittente eū nunc hēt abbas
de ſctō Theoderico, ego qdem non iuſ
ſeram: nec tamen diſplicet mihi. Vt qd
enim libellus meus oculos eius formida
ret, cui ſe uidendum animus quoque
meus totum ſi poſſet expenderet? Sed
heu in quanta ſermonis anguſtia men-
tio ſe ingeſſit de tali uiro, ne liceat ut di
gnum erat, in tam dulciſſima nobis me
moria aliquādiu immorari, qm̄ iāiamqꝫ
deſiderat epl'a finem. Obſecro te ne gra
ueris opportunitatem quærere qūo ad
eum pergas: prædictum quoque opu-
ſculum non prius cuiqꝫ ſcribendum uel
legendum exponas: ꝙ cum eo totū per
uideas: pariterqꝫ conferatis, & corriga
tis quæ

tis q̃ corrigenda ſunt: ut in ore duoꝝ te-
ſtiū ſtet omne uerbū. Et tūc demum an
paſſim cuilibet, an paucis tm̄: an uel cui-
quā, an forte ēt nulli expediat demon-
ſtrari: & ſi illa p̄fatiuncula quam de nr̄is
alijs lr̄is tu eidē coaptaſti: apte ſedeat,
an uero aptior q̃ri debeat: ur̄o utriuſqꝫ
iudicio derelinquo. Sed iā penè mihi ex
ciderat qđ in principio epl'æ tuæ q̃ſtus
es: ꝙ te arguerim mēdacij. Hoc aliqn̄ me
locutū fuiſſe: nō ſatis recolo. Siqd tn̄ fue
rit (nā magis me oblitū ꝙ tuū nuncium
mentitū eſſe crediderim) iocādo potius
ꝙ ſerio dictū fuiſſe nō dubites. Ego ne le
uitate te uſum putauerim, aut apud te eſ
ſe eſt & non? Abſit à me hæc ſuſpicio
de te: qui iugo ueritatis btūs qđ portas
ab adoleſcētia, laſciuos annos moꝝ ſu-
peras grauitate. Nec tā ſimplex ſum, ut
ſimplicē oris ꝓlationē ſine cordis dupli
citate mendacium putem: nec tam incu
rioſus tui ut oblitus ſim uel quod iandu-
dum conceperis in affectu: uel quid ab
effectu impedierit.

Ad eundem, *Epiſtola 89.*

I Ndignaris forſitan, uel, ut tēpe
rātius dicā, miraris ꝙ ꝓ lōgiori
epl'a quā à nob ſperaueras: tam
breuem chartulā recepis. Sed memēto
iuxta uiꝝ ſapiētē: oīa ſub cœlo tp̄s hr̄e:
& tp̄s qdem loquēdi, & tp̄s eſſe tacen-
di. Qn̄ aūt ſuū tp̄s ſilētiū habebit: ſi hos
etiā ſacros dies quadrageſimæ, nr̄a ſibi
uēdicat cōſabulatio? Eaqꝫ ipſa tāto oc-
cupatior quāto laborioſior, dū nō qdē
pn̄tes alterutrū dicere leuiter ualemus
q̃ uolumus: ſed abn̄tibus neceſſe eſt no-
bis inuicē diligenter dictare q̃ uel peti-
mus abinuicē uel petimur. Dū uero ab-
ſens cogito, dictito, ſcriptito, mittóque
qđ pn̄s legas: rogo ubi ociū, ubi ſilentij
qes? Sed hæc, inqes, oīa facere potes in
ſilētio. Miꝝ ſi ex ſn̄ia hoc r̄ndeas. Quan
tus. n. tumultus eſt in mēte dictantium,
ubi multitudo pſtrepit dictionum, ubi
or̄onum uarietas, & diuerſitas ſenſuum
cōcurrit. Vbi ſæpe reſpuiꝶ qđ occurrit,
& reqriꝶ qđ excidit. Vbi qd pulchrius
ſcđm lr̄am, qd cōſequētius iuxta ſn̄iam,
qd planius pp intelligētiam, quid utili⁹
ad conſciam, qd deniqꝫ cui, uel poſt, uel
an̄ ponaꝶ, intētiſſime attendiꝶ: multaqꝫ
alia q̃ à doctis in hmōi curioſius obſer-
uanꝶ. Et tu in hoc mihi dices eſſe quietē?
tu hoc, ēt ſi lingua ſileat, ſilētiū noīabis?
Quanqꝫ non ſolū tpis, ſed nec meæ pro
feſſionis eſt huic rei opam dare quā po
ſtulas, nec poſſibilitatis adimplere qđ
opptas. Siqdem uel monachi qđ eſſe
uideor, uel pctōris qđ ſum, offm̄ nō eſt
docere, ſed lugere. Indoctus quoqꝫ (qđ
& ꝟe me fateor eſſe) ſi p̄ſumat docere
qđ neſcit: nihil indoctius agit. Docere
itaqꝫ nec indocto eſt in prōptu: nec mo
nacho in auſu: nec pœnitenti in affectu.
Sed & pp hoc elōgaui fugiēs, & maneo 2. Cor. 5.c
in ſolitudine, & cū ꝓpheta ꝓpoſui cu- Pſal. 54.b
ſtodire uias meas, ut nō delinquā in lin- Pſal. 38. a
gua mea: qm̄ iuxta eundē prophetā: Vir Pſal. 139.c
linguoſus nō dirigetur ſup terrā: et ſcđm Prou. 18.d
aliam ſcripturam: Mors & uita in mani Eſa. 32.d
bus linguæ. Silentium aūt, dicēte Eſaia: Hier. 3.c
cultus iuſtitię eſt. Et bonum eſt expecta
re (ut docet Hiere.) ſalutare dei cū ſilen
tio. Ad hūc ergo iuſtitiæ cultū: ad hanc
omniū uirtutū mr̄em nutricē cuſtodē:
ne penitus uidear negare qđ petiſti: &
te & qcunqꝫ tui ſil'es ꝓficere cupiunt in
uirtutib. inuito & ꝓuoco: etſi nō uerbo
doctrinæ, certe mei ſilētij exemplo: ut
uel ſilendo doceam te ſilere, q loquēdo
compellis me docere quod neſcio. Sed
qd ego facio? Miꝝ ſi nō rides ꝙ ego q
multiloquiū tantope damnare uideor,
in tā multa uerba tā loquaciter iam pro
gredior, & dum cupio tibi commēdare
ſilētiū, cōtra ſilentiū p multiloqum pu
gno. Vuerricū nr̄m de cuius cōuerſatio-
ne & pœnitentia conſolari deſideras:
quantum ex fructibus eius perpendi-
mus, noueris deo digne conuerſari, di-
gnóſque pœnitentiæ facere fructus.
Libellum autem quem à me exigis, pe
nes me modo non habeo. Quidam. n.
amicus noſter eodem zelo quo tu fla-
gitas, diu eſt quòd apud ſe illum deti-
net. Sed ne tuæ benignitatis petitio-
nem abire patiar omnino fruſtratam,

alium nuꝑ à me editum in laudib. uirgi-
uis mr̃is tibi tranſmitto. Quem qa eius
exẽplar non teneo, rogo ut quantocyus
ad me remittas: uel ſi maturius aduene-
ris, ipſe deferas tecum.

Ad eundem. Epiſtola 90.

b Reues breuibus reddidi lr̃as, oc
caſionẽ utiq; br̃ reſcribendi, de
tuarum breuitate libenter acci-
piẽs. Et uere qd iuuat ueras, & ut ueraci
ter loqueris, æternas amicitias uanis at
que trãſitorijs iactitare uerbulis? Quan
talibet uerſuũ diuerſitate, uerboꝝ mul-
tiplicitate, ſcriptoꝝ uarietate tuã mihi
charitatẽ oñtare ſeu cõmendare cone-
ris, minus certe ſentio te exprimere q̃ di
ligis. Idemq; tu de me ſentiẽdo nõ falle
ris. Cũ tuæ lr̃ę in manus nr̃as uenerunt:
te in corde nr̃o q eas miſeras inuenerũt.
Has quoque nr̃as, nec me ſine te ſcribe
re certus ſum, nec te ſine me confido le-
ctuꝝ. Laboramus quidẽ uterq; ad alte-
rutrũ ſcriptitãdo: alterius fatigant̃ & nũ
cij ad alteꝝ ſcripta portãdo: ſed nunqd
ſpũs grauant̃ amando? Ceſſent igr̃ quæ
abſq; labore nõ pñt actitari: & illud fre
quentet̃ qđ quãto attẽtius ſatagit̃, tãto
minus cõſtat laborari. Quieſcãt, inq̃, à
dictãdo ingenia: labia à confabulãdo: à
ſcribẽdo digiti: à diſcurrẽdo nuncij: non
aũt qeſcant corda die ac nocte medita
ri in lege dñi, q̃ eſt charitas. A quo ne-
gocio quãto qetiores ſumus, tãto minꝰ
qeſcimus, quãtoq; occupatiores ſumus
in illo, tãto nos qetiores ſentimus ex il-
lo. Amemus & amemur in altero nob̃,
in altero nr̃is cõſulẽtes. Nã quos ama-
mus, in ipſis ꝑfecto reqeſcimus. A qbus
aũt amamur: ipſis nos in nob̃ reqem pa
ramus. Porrò amare in deo, charitatem
hr̃e eſt. Studere uero pp deũ amari, cha
ritati ſeruire eſt. Sed qd ego facio? Ego
ꝓmiſſor breuitatis: iã tenebor ꝓlixitatis
exhibitor. Si de fr̃e Vuerrico deſideras,
imò qa deſideras ſcire: ſic currit non q̃ſi
in incertum, ſic pugnat nõ q̃ſi aerẽ uer-
berãs. Sed qm̃ ſcit neque pugnãtis eſſe
neque currentis, ſed miſerentis dei: ipm̃
rogat à te orari ꝓ ſe, quatenus qui iã do-
nauit ei & pugnare et currere, det & uin
cere & ꝑuenire. Abbatẽ ur̃m mihi non
tm̃ pp te, ſed & pp ſuam bonam famã
chariſſimum, corde meo & ore tuo ſalu
to, gratãtiſſime eũ uiſurus illo & tpe &
loco quo ꝓmiſiſti. Notifico ẽt tibi ꝙ et
nũc pauliſper aggrauata manu dñi ſuꝑ
me: impulſus euerſus ſum ut caderẽ: ita
ut ſecuri ad radicẽ infructuoſæ arboris
corporis mei appoſita, iãiamq; ſuccidi
metuerem: cum ecce tuis cæterorumq;
amicoꝝ nr̃oꝝ orõnibus & hac uice piꝰ
dñs pepercit mihi, ſub ſpe tamen ꝓmiſ-
ſi fructus in futuro.

Ad abbates Sueßione congregatos, Epiſtola 91.

r Euerẽdis abbatibus apud Sueſ
ſionem in noĩe dñi congregatis:
ſeruus ſanctitatis eoꝝ F. B. ab-
bas dictus de Claraualle, q̃ recta ſunt ui
dere, cõſtituere & tenere. Iraſcor occu-
pationibus meis, quibus impedior inte
reſſe conuentui ur̃o, corpore tñ dunta-
xat. Nam ſpm̃ nec ſpatia terraꝝ, nec tur
ba curaꝝ abſentare queunt: quippe o-
rantem pro uobis, congratulantem uo-
bis, atque in uobis quieſcentem. Non
me, inq̃, ſctõꝝ põt carere cõuentus, nec
loci corporis'ue diſtantia priuat pror-
ſus à conſilio iuſtoꝝ & congregatione.
Illo præſertim conſilio in quo non ho-
minum traditiones obſtinatius defen-
ſantur, aut ſuperſtitioſius obſeruantur:
ſed diligenter humiliterq; inquiritur q̃
ſit uoluntas dei bona, & beneplacens,
& perfecta. Illud toto deſiderio feror,
deuotione immoror: condelector amo
re, inhæreo conſenſu, æmulatione perſi-
ſto. Ne ergo inuacuũ uos (qđ abſit) cõ-
ueniſſe ſubſannent qui dñt uobis euge
euge, contendite, obſecro, bonas facere
uias ur̃as & ſtudia ur̃a, quæ profecto ni
mis bona eſſe non pñt. Eſto ꝙ poſſis ni
miũ fortaſſis eſſe iuſtus, poſſis & nimiũ
ſapiẽs: ſed planè bonus ultra modũ eſſe
nõ potes. Et quidẽ lego, noli eſſe nimiũ
iuſtus. Lego, non plus ſapere q̃ oportet
ſapere. Nunquid autem aut ne ſis nimiũ
bonus: aut non plus bonus quàm opor

tet? Nemo eſſe bonus pluſquam opor-
tet poteſt. Bonus erat iam Paulus: & tñ
nequaquam cõtentus, libenter ſe ad ea
quæ ante ſe ſunt extendebat, poſterio-
ra obliuiſcens, & ſeipſo ſemper melior
effici ſtudens. Solus deus melior ſeipſo
eſſe idcirco non uult, quia non ualet. Re
cedant à me & à uobis qui dicũt: nolu-
mus eſſe meliores q̃ patres nr̃i, tepido-
rum & diſſolutoꝝ ſe filios proteſtãtes.
Quoꝝ memoria in maledictione eſt,
quia manducauerunt unas acerbas, qui
bus dentes filioꝝ obſtupuerunt. Aut ſi
ſanctis & bonæ memoriæ patribus glo
riantur, imitentur certe ſanctitatẽ, quo-
rum indulgentias diſpenſationesq; pro
3. Re.19.a lege defendunt. Quanquã ſctũs Helias
non ſum, inquit, melior q̃ patres mei, &
non dixit ſe nolle patribus eſſe meliorẽ.
Vidit Iacob in ſcala angelos aſcendẽtes
& deſcendentes. Nũquid ſtantem quẽ-
piam ſiue ſedentem? Non eſt ſtare oĩno
in pendulo fragilis ſcalę, neq; in incerto
huius mortalis uitæ quicquã in eodem
ſtatu permanet. Non habemus hic ma-
nentem ciuitatem, nec futuram adhuc
poſſidemus: ſed inquirimus. Aut aſcen-
das neceſſe eſt aut deſcendas: Si atten-
tas ſtare, ruas neceſſe eſt. Minime pro
certo eſt bonus qui melior eſſe nõ uult.
Et ubi incipis nolle fieri melior, ibi etiã
deſinis eſſe bonus. Recedant etiam à me
& à uobis qui dñt bonum malum, &
malum bonum. Qui dñt cultum iuſtitię
malum: quodnam bonum iam reputa-
turi ſunt? Vnum uerbum olim locutus ẽ
dñs, & phariſęi ſcandalizati ſunt. At no
uos nunc phariſæos non uerbum, ſed ſi-
lentium ſcãdalizat. In hoc uno certe ad
uertitis ꝙ occaſionem quærunt aduer-
ſum uos. Sed ſinite illos: cæci ſunt, & du
ces cæcoꝝ. Intendite ſaluti paruuloꝝ,
non murmuri maleuoloꝝ. Non ualde
illoꝝ uobis curandum eſt ſcandalum, q
non ſanantur niſi uos infirmemini. Sed
nec ut ueſtris ipſis omnia oĩbꝰ placeant
quæ ſtatuitis, expectandum. Alioquin
aut nullum aut raꝝ bonum cõſtituitis.
Satius uero ipſoꝝ profectibus q̃ uolun
tatibus prouidetis. Fideliusq; inuitos tra
hitis ad deum, q̃ deſiderijs cordis eoꝝ
relinquitis. Commendo me ſanctis ora
tionibus ueſtris.

Ad Henricum regem Anglorum, Epiſt. 92.

h Enrico illuſtri Angloꝝ regi B.
abbas dictus de Claraualle, cœ
loꝝ regi de terreno regno ſerui
re fideliter, & humiliter obedire. In ter-
ra ur̃a tenetur præda dñi mei atque ue-
ſtri: & illa præda pro qua maluit mori
q̃ carere illa. Ego eam ſequi diſpoſui, et
mittere de nr̃a militia qui in manu uali-
da ſi uobis non diſplicet, requirant, recu
perent & reducant. Et nunc huius rei
gratia præmiſi hos quos pñtes cernitis
exploratores, qui eſſe rei indagent ſaga
citer, renuncientq; fideliter. Aſſiſtite eis
tanq̃ nuncijs dñi ur̃i, & in ipſis feudum
ur̃m deſeruite. Ipſe uero ad honorẽ ſuũ,
ad ſalutem ur̃am, ad patriæ ſoſpitatem
& pacem, lætum uos & inclytum per-
ducat in bonum ac placidum finem.

Ad Henricum Vuintonenſem epiſcopum, Epiſtola 93.

u Iro illuſtri dño Henrico dei gra
tia Vuintonenſi epõ B. abbas
dictus de Claraualle, in dño ſa
lutem. Multoꝝ iam relatione lætabun-
dus accepi locum gr̃æ non infimum hu
militatem nr̃am apud ueſtram celſitudi
nem obtinere. Non ſum meritus, ſed eo
non ingratus. Itaq; refero gr̃am pro gra
tia, & ſi non condignã, certe quam poſ-
ſum. Nec uereor quantula ſit oblatã uel
potius relatam à uobis ſperni, quam &
amanter promereri, & dignanter ꝑueni
re curaſtis. Veꝝ modo plura ſcribere ſu
perſedi, donec ur̃o, ſi dignum indicatis,
agnoſcam reſcripto qualr̃ pauca hęc ac
cipiatis. Quæ aũt reſcribere uel iniunge
re uerbo placuerit, abbati Ogerio bene
cõmittere poteſtis, per quem & hęc no
ſtra recipitis. Pro quo etiam ur̃am ex-
cellentiam compellamus, quatenus &
notum ex hoc habeat & commen
datum, utpote hoĩem hone-
ſtate, ſciẽtia religioneq;
commẽdabilem.

Ad abbatem cuiuſdam monaſterij Eboracenſis *unde exierat prior cũ aliquantis fratribus.* Epiſtola 94.

C Onſiliũ expetitis à me frĩs tranſ
marinis,qđ utinam ab alio po-
tius quæſiſſetis. Coarctor ſiqui
dem è duobus. Si.n.non rñdeo,tacitur-
nitas contemptum quodammodo ſo-
nare uidebitur. Rñdere aũt ſine pericu-
lo me poſſe non uideo,cũ qcqd rñdero,
neceſſe ſit aut ſcandalum cuipiã gñare,
aut reddere ſecurꝶ quencꝫ plus quam
oportet,aut certe in quo non oportet.
Quòd à uob̃ receſſerunt frẽs ueſtri , nec
nr̃o nec nr̃orꝶ factũ eſt,me ſciẽte, conſi
lio uel hortatu. Credim⁹ aũt ex deo fuiſ
ſe,qđ nec tãtis potuit diſſolui conatib.
Credimus hoc idẽ & ipſos ſentire frẽs,
q nr̃m tantopẽ de ſeipſis conſiliũ flagi-
tant,credo remordẽte eos conſcĩa ꝙ re
Rom.14.d tro abierint: Alioqn btĩ ſunt (ſecundum
Apl'm) ſi ſe nõ iudicãt in eo qđ ꝓbant.
Cæterꝶ quid faciã ut interrogatus nec
ſilẽdo nec rñdendo moleſtus ſim cuicꝫ?
Ita fortaſſis expediat , ſi miſero eos qui
me interrogãt,ad doctiorẽ,et cuius reue
rentior ſanctiorq́ꝫ authoritas ſit. Sctũs
p̃p Greg. in libro paſtorali: Quiſqs bo-
nũ maius ſubire,inqt,ꝓpoſuit : bonum
minus qđ potuit,ſibi illicitum fecit. Ad
qđ probandũ ſubijcit teſtimonium de
Luc. 9.g euãgelio dicẽs: Nemo mittẽs manũ ſuã
ad aratrum,& reſpiciens retro, aptus ẽ
regno cœlorꝶ. Et infert: Qui igr̃ fortiori
ſtudio intẽderat,retro reſpicere cõuinci
tur,ſi relictis bonis amplioríb. ad mini-
ma retorquetur . Item ipſe ĩ homilia ter
tia ſup Ezechielem. Sũt nõnulli q bona
quidem q̃ nouerunt opantur , atcꝫ hæc
opantes meliora deliberant , ſed retra-
ctantes meliora q̃ deliberauerãt immu-
tant. Et qdem bona agũt q̃ cœperant ,
ſed à melioríb. q̃ deliberauerant ſuccũ-
bũt. Hi nimirꝶ añ humana iudicia ſtare
vñr in opere,ſed añ omnipotẽtis dei o-
culos ceciderũt in deliberatione. En ſpe
culũ. In hoc non uultum natiuitatis, ſed
factum reuerſionis ſuæ cõſiderẽt , hic ſe
diſcutiãt,hic ſe dijudicẽt, cogitationib⁹
ſuis accuſantib. ſiue defendentib. & qui
dẽ apud ſpũalem q oĩa dijudicat,& ipſe
à nemine iudicatur. Quidnã v̈o maius
aut minus,ſupius an inferius , arctius ſi-
ue remiſſius ſit,qđ uidelicet reliquerũt,
an ad qđ redierũt,ego qdẽ haud teme-
re diffinierim: ipſi uiderint. Et hoc illis
Greg. Tibi uero pr̃ reuerende, tam tuta
certitudine q̃ꝫ nuda ueritate ego dixe-
rim,oĩno non expedire ſpm̃ uelle extin
Prou. 3.b guere. Noli,inqt,ꝓhibere eũ q põt bene
facere,ſed ſi uales & ipſe bñfac. Gloria
ri aũt magis oportet in profectib⁹ filio-
Prou.10.a rum,qm̃ filius ſapiens gl'ia eſt patris. De
cætero nemo mihi moleſtus ſit ꝙ iuſti-
tiam dei nõ abſcõdi in corde meo , niſi
ꝙ minus fortaſſe ob uitandum ſcanda-
lum quàm debui dixi.

Ad archiepiſcopum Eboracenſem. Epiſt. 95.

S Plendor operis , & opinionis
odor bene (ut comperi)in glo-
ria ueſtra conuenerunt . Opi-
nionem opus probat nec falſam fuiſſe
nec uacuam : cum quod ante ſparſerat
ubique uolans fama,ubique res ipſa fa-
ciat manifeſtum : quomodo nunc ma-
xime claruit zelus iuſtitiæ , eminuit &
inualuit ſacerdotalis uigor,in defenſio-
ne uidelicet pauperum , & pauperum
quibus non erat adiutor . Olim quidẽ
opera miſericordiæ & eleemoſynas ue
ſtras enarrabat omnis eccleſia ſancto-
rum . Sed hoc uobis commune cum
pluribus , quippe quod à cunctis ſub-
ſtantiam huius mundi habentibus exi-
gitur. Verum hoc opus epiſcopale, hoc
paternæ pietatis tam egregium ſpeci-
men , hic uere diuinus feruor quo pro
tuendis ſuis pauperibus , ille proculdu-
bio zelum ueſtrum accendit & accin-
xit , qui facit angelos ſuos ſpiritus , &
miniſtros ſuos ignem urentem : hoc to
tum , inquam , ſpeciale acceſſit,ueſtræ
dignitatis decus , inſigne õfficij , orna-
mentum coronæ . Aliud eſt reficere
uentrem eſurientis , & aliud ſanctam
zelare paupertatem . Ibi enim ſerui-
tur naturæ, hic gratiæ. Viſitabis,inquit,
Iob. 5.d ſpeciem tuam : & non peccabis . Ergo

qui alienam carnem fouet: facit ne pec-
cet: qui aũt alienam ſanctitatem hono-
Mat. 10.d rat,fructificat ſibi. Ideo ait: Deſudet elee
moſyna in manu tua donec inuenias iu
ſtũ cui des. Quo fructu? Qm̃ qui recipit
iuſtum in noĩe iuſti,mercedem iuſti ac-
cipiet. Soluamus ꝓinde naturę debitũ,
ne peccemus: ſimus gratię coadiutores,
ut & participes fieri mereamur. Sanè
utrũcꝫ ita ĩ uobis admiramur , ut utrũ-
que datum uobis deſuper fateamur, q̃ti
nus diuinis laudibus æternaliter miſcea
tur quicquid ex uobis tpaliter neceſſi-
tatibus noſtris impenditur,merito reue
rende & omni amoris ſynceritate colẽ
de atque amplectende pater.

Ad Ricardũ Fontanenſem abbatem & ſocios eius. Epiſtola 96.

Q Vanta audiuimus & cognoui-
mus,ea & fratres noſtri utercꝫ
Gaufridus annunciauerunt no-
bis quemadmodum nouiter recaluiſtis
igne dei: conualuiſtis de infirmitate: re-
floruiſtis in nouitate ſctã. Digitus dei ẽ
iſte,ſubtiliter operãs,ſuauiter renouãs ,
ſalubriter mutans, non quidẽ de malis
bonos,ſed de bonis faciens meliores.
Quis dabit mihi ut tranſeam et uideã ui
ſionem hãc magnam? Nec.n. minus mi
ra minus'ue iucunda iſta promotio eſt
q̃ꝫ illa mutatio: niſi ꝙ multo facilius re-
perias multos ſeculares cõuerti ad bo-
num, q̃ꝫ unum quempiam de religioſis
tranſire ad melius. Rariſſima auis in ter
ris eſt,qui de gradu quem forte ĩ religio
ne ſemel attigerit,uel parꝶ aſcendat. Ve
ſtrum proinde dilectiſſimi, tam inſigne
q̃ꝫ ſalubre factum ſolum nos q ſerui ue-
ſtrę ſanctitatis eſſe pcupimus: ſed & uni
uerſam merito lætificat ciuitatem dei:
qppe quo rarius,eo & carius. Erat autẽ
& neceſſarium ad cautelam proximam
defectui mediocritatem trãſcendere,&
declinare teporem, qui deo uomitũ ꝓ-
uocat,ſed & ſic oportebat pp cõſciam.
Profeſſis ſiqdem ſanctã regulã, an citra
eius puritatem ſiſtere gradum tutũ ſit,
ipſi ſenſiſtis. Dolens doleo ꝙ urgente
diei malitia & nuncio feſtinante plenũ
affectum exili cogor deſignare ſtylo,et
breui chartula latam cõprehendere cha
ritatem. Siquid deeſt, frater. G. uiua uo-
ce ſupplebit.

Ad ducem Conradum, Epiſt. 97.

O Mnis ptãs ab ipſo eſt cui dicit
propheta: Tua eſt potẽtia : tuũ
regnum dñe: tu es ſuper oẽs gẽ-
tes. Hinc ergo dignum duxi tuam ô illu
ſtris princeps,cõmonere excellentiam:
quãtum te oporteat deferre terribili, &
ei qui aufert ſpm̃ principũ. Comes Ge-
bennenſis,ut accepimus p os eius,ad iu
ſtitiam ſe obtulit & offert de oĩb. quę te
dicis habere aduerſus eũ. Si ſup hoc alie
nam pergis inuadere terram , eccleſias
deſtruere,incẽdere domos, exulare pau
peres,homicidia perpetrare, & huma-
num fundere ſanguinem: non eſt dubiũ
quin grauiter irrites aduerſum te patrẽ
orphanorꝶ, & iudicem uiduarꝶ. Eo cer-
te irato non expedit tibi dimicare in q̃ꝫ-
talibet multitudine uel fortitudine. Ni-
hil.n. intererit apud omnipotentẽ dñm
ſabaoth,in multis an in paucis cui uolet
dare uictoriã. Ipſe nimirꝶ cum uoluit fe-
cit ut unus mille, & duo fugarent decẽ
milia. Hæc paup ego,pauperꝶ permot⁹
clamoribus,tuæ magnificẽtiæ ſcribere
uolui,ſciẽs tibi honorificẽtius humilib⁹
cõſentire, q̃ꝫ hoſtibus cedere. Nõ ꝙ pu-
tẽ hoſtẽ te fortiorẽ,ſed ꝙ nouerim deũ
omnipotẽtẽ potẽtiorẽ,q ſupbis reſiſtit,
humilibus dat gratiã. Hui⁹ rei gratia tuã
uir nobilis præſentiã adiſſem ſi licuiſſet.
Nũc aũt ꝑ me hos de fratrib. nr̃is deſti
nare curaui,ſi forte ſuis & nr̃is p̃cibus à
tua dignatione obtineat uel pfectã con
cordiã,ſi fieri p̃t: aut certe inducias uſcꝫ
dũ liceat nobis firmã q̃rere pacẽ, ad dei
uolũtatẽ,& honorẽ tuũ,& patriæ ſalu-
tem. Alioquin ſi nec oblatam iuſtitiam
recipis,nec nos precantes reſpicis, imò
deum in nobis de tua te ſalute commo-
nentem non attendis,uideat ipſe & iu-
dicet. Scimus autem quòd merito for-
midamus difficile poſſe congredi tãtos
exercitus abſque utriuſque partis gra-
uiſſima ſtrage.

De Machabæis, ſed ad quem ſcripta ſit, ignoratur,
Epiſtola 98.

QVod per fratrẽ Heſcelinum tua
charitas à mea paruitate quæſi
uit, inde iã ad me ſcripſerat Ful
co Sparnacenſis abbas. Cui ego nil re-
ſcripſi: uolẽs ſiquã forte ſuꝑ hoc repiſ-
ſem patrũ ſniam, ipſam potius ei tranſ-
mittere, ꝙ̃ nouũ uel nr̃m quippiã rñde-
re: qua non facile occurrente, iã qđ ſen-
tio ego ſic interim utriq; rñdeo, ut qđ-
cũque forte rõnabilius qlibet urm̃ ſuꝑ
eadem q̃ſtiuncula qñque uel legerit uel
audierit, uel certe ipſe ſenſerit: mihi uiciſ
ſim impartiri nõ negligat. Quæris itaq;
quidnã uiſum pr̃ibus fuerit: ut ſolis ex
oĩb. antiqs iuſtis ſingulari quodã priui-
legio Machabæis annuã celebritatẽ pá
ri cũ nr̃is martyribus ueneratione decer
nerẽt in eccl'ia ſolenniter exhibendã? Si
dixero dignos merito martyꝝ gl'ia iudi
catos, quibus nõ impar fuit in martyrio
uirtus: erit forſitã ſolutum cur ipſos, ſed
necdũ planè cur ſolos, cũ & alios non-
nullos ex ueterib. pari cõſtet zelo pieta
tis occubuiſſe, nõ tñ pari & tripudio re
coli meruiſſe. Qđ ſi illis non immerito
huiuſcemodi negatꝰ ſolennis celebritas,
qa nimirꝝ qđ p̄buit uirtus, p̄ripuit tp̄s:
cur nõ & eadẽ fuit in Machabæis cõſi-
deratio? Siqdem & ipſi pro tp̄e non ad
cœli mox gaudia: ſed ad iferni tenebras
deſcẽderũt: ne tũc qppe apparente pri-
mogenito ex mortuis, q apiret credẽti-
bus regna cœloꝝ: agno uidelicet de tri
bu Iuda: q apit, & nemo claudit: ad cuiꝰ
introitũ cũ omni authoritate ſuꝑnis ptã
Pſal. 23.b tibus diceretꝰ: Tollite portas principes
ur̃as, & eleuamini portę ęternales, & in
troibit rex gl'iæ. Proinde ſi incõgruũ ur̃
cum gaudio recolere trãſitũ qui gaudij
nõ fuit: caueatꝰ & in iſtis. Aut ſi iſtos ob
ſuæ uirtutis meritũ feſtiuo ꝓſequi fauo
re placet: cur nõ itidẽ deferetꝰ & illis? An
dicendum eſt utroſque quidem in mor-
te cõem habuiſſe cũ martyribus pieta-
tis cãm, ſed nõ ẽt utroſque pariter eãdẽ
cũ illis adeptos fuiſſe martyrij formã?
Vniuerſis nẽpe tã ueteris ꝙ̃ noui teſta-
mẽti martyribus ęq; conuenit pro iuſti
tia occubuiſſe: ſed itereſt ꝙ iſti paſſi ſũt
quia illã tenebãt: illi qa nõ tenẽtes reꝑ-
hendebant. Iſti ꝙ eã non defererent: illi
ꝙ deſerẽtes ꝑituros eſſe aſſererent. Et
ut br̃ totũ i quo differũt ꝓferamus: hos
cultus, illos zelus iuſtitiæ martyres fe-
cit. Soli ex ueterib. Machabæi, qa non
ſolũ cãm, ſed & formã (ut dixi) noui mar
tyrij tenuerũt, iure fortaſſe in eccl'ia cũ
nouis eccl'iæ martyribus eandẽ conſue
tæ celebritatis gl'iam aſſecuti ſunt. In-
ſtar qppe martyꝝ nr̃oꝝ libare & ipſi
dijs alienis, patriamq́; deſerere legem:
imò mãdata dei trãſgredi cogebãtur, re
nuebãt, & moriebantꝰ. Nõ ſic Eſaias, nõ
ſic Zacharias, nõ deniq; uel magnus il-
le Ioan. Baptiſta ita mortuus eſt: quoꝝ
primus ſerra fertur ſciſſus fuiſſe, ſcđs in-
ter templum & altare legitur occiſus,
tertius in carcere decollatus. Si quæritꝰ
à qbus, ab iniuſtis & impijs. Si qua cã,
pro iuſtitia et pietate. Si qũo, non tã eas
confitendo ꝙ̃ proponendo. Propone-
bant ueritatem audientibus eam: ueri-
tas pariebat eis odium, & odium mor-
tem. Licet iniuſti et impij, non tam tñ in
illis pietatem perſequebantur, ꝙ̃ à ſe re
pellebant: nec tam in illoꝝ iuſtitiam fe-
rebantur, ꝙ̃ propriã tuebantꝰ iniuſtitiã.
Aliud eſt aliena inuadere, aliud defen-
dere ſua. Nõ eſt idipſum nolle ſeq ueri-
tatem, & perſequi, inuidere credentibꝰ,
et increpantibus indignari: obturare os
cõfitentiũ, & redarguentiũ ſtimulos nõ
ferre patienter. Deniq; miſit Herodes
& tenuit Ioãnẽ. Quãobrẽ? Quia Xp̄m
p̄dicabat? Quia uir bonus erat & iuſtꝰ?
Imo ꝑꝑ hoc magis reuerebatꝰ illũ, & au
dito eo multa faciebat. Sed qm̃ argue-
bat Herodẽ Ioãnes ꝑꝑ Herodiadẽ uxo
rem Philippi fratris ſui: ideo uinctus: iõ
& decollatus eſt: paſſus quidẽ & ipſe
pro ueritate, ſed quam zelare uideretꝰ,
non negare cogeretur. Hinc eſt ꝙ hæc
ipſa tanti martyris paſſio, multoꝝ etiã
longe minoꝝ feſtiuitatibus minus feſti
uè recolitꝰ. Profecto ſi tali rõne & ordi-
ne paſſi fuiſſent Machabæi, ne ulla qdẽ

fieret de eis mẽtio. Nunc aũt qm̃ ſil'es il
los fecit martyribus Xp̄ianis, nõ diſſi-
milis ueritatis cõfeſſio: merito eos ſil'is
proſequitur & ueneratio. Nec moueat
ſanè ꝙ queadmodũ martyres noĩatim
Ioan. 14.a & ipſi ꝑ Xp̄o minime paſſi ſunt, qa nõ
intereſt ſiue ſub lege ꝓ legalib. obſeruã
tijs: ſiue ſub gr̃a ꝓ mandatis euãgelicis
quis patiatur. Vterq; n. æq; pro uerita-
te, ac per hoc xp̄o, qui dixit: Ego ſum ue
ritas, pati cognoſcitur. Itaque plus cõtu
lit Machabæis in hac parte martyrij ge
nus ꝙ̃ uirtus: qñ ne hos qdem ex patri-
bus, quos pari cõſtat uirtute illo in tp̄e
pro iuſtitia decertaſſe, pari ẽt honore cõ
celebrat pñs dũtaxat eccleſia. Puto ꝙ
arbitretꝰ indignum quantũlibet laudabi
li morti q̃ Xp̄i mortẽ p̄cederet, diem fe
ſtum impendere: p̄ſertim cum añ illam
ſalutiferam paſſionem, non feſtiua gau
dia, ſed clauſtra tenebroſa quoſq; mo-
riẽtes excipent. Sanè Machabæis iõ (ut
dictũ eſt) excipiendos iudicauit eccl'ia:
qm̃ qđ eis negabat tp̄s: cõtulit martyrij
genus. Nec ſolũ ipſos, ſed & q forte uitę
iã in carne manifeſtatæ mortẽ ſua mor-
te p̄uenerũt, ſiue morientes in ipſa, ſicut
Symeõ & Ioan. Baptiſta: ſiue ẽt ꝓ ipſa,
ſicut innocẽtes: quos alia rõne licet ad
inferos & ipſi deſcẽderint ritu nihilomi
nus ſolẽni ueneramur. Et innocẽtes qdẽ
qm̃ iniuſtũ ꝓfecto fuit innocẽtiã pro iu
ſtitia morientẽ ulla uel pñti gl'ia defrau
dari. Ioãnes quoq; ſciẽs ꝙ à diebus ſuis
regnũ cœloꝝ uim patitꝰ, uñ & clamat:
Matt. 3.a Agite pniam, appropinquabit regnum
cœloꝝ: ſimulq́; uidẽs uitã ſe ꝓtinus ſe-
cuturã, mortem lętus excepit. Qđ utiq;
ab ipſo dño moriturus ſciſcitari ſolicitꝰ
fuit, an certificari meruit. Nã cũ per di-
Matt. 11.b ſcipulos eũ interrogaſſet: Tu es, inqens,
q uẽturus es, an aliũ expectamus? poſt
enarrata plura miracula audiuit: Et bea
tus q nõ fuerit ſcãdalizatus ĩ me. In quo
nimirꝝ ꝟbo ſignauit ſe dñs morituꝝ, et
tali morte q̃ poſſet Iudæis eſſe ſcãdalũ,
gentib. ſtultitia. Ad hãc uocẽ ſpõſi gau-
dẽs amicus ſpõſi alacri aĩo p̄ceſſit, quo
& illũ in proximo eſſe uenturꝝ, iam du-
bitare nõ potuit. Porrò qui lętus & tam
lætus potuit mori: potuit & lætam ſibi
memoriam promereri. Sed & ſenex ille
tam plenus uirtutum ꝙ̃ dieꝝ, morte iã
propinqua uitam baiulans in manibus
aiebat: Nunc dimittis ſeruum tuũ dñe,
ſcđ'm uerbũ tuum in pace: qa uiderunt Luc. 2.c
oculi mei ſalutare tuum. Ac ſi diceret.
Securus deſcendo in carcerem, qui tam
p̄ſto meã ſentio redẽptionem. Et hic er-
go q cũ tã ſecura iucunditate, & iucun-
da ſecuritate moritꝰ, merito in eccl'ia ce-
lebrari cũ gaudio memoratꝰ. Cæterꝝ il-
la q̃ rõne mors feſtiua reputabitꝰ, quam
nulla gaudioꝝ feſtiuitas comitatꝰ? Aut
uñ gaudiũ ſumeret moriturus, q ſe et ad
infernales deſcendere tenebras certus
erat, nec certi qppiã ſecũ ferebat uñ ĩ ꝓ-
ximo de ſui liberatore cõſolaretꝰ? Inde ẽ
ꝙ unus ſctõꝝ cum audiret: Diſpone do Eſa. 38.a
mui tuæ, qa morieris tu, et non uiues: cõ
uertit ſe ad parietem, & fleuit fletu ma-
gno, atq; ita impetrauit exoſæ mortis
aliq; dilationẽ. Hoc deniq; & miſerabi-
liter plãgebat dicẽs: In dimidio dierum
meorũ uadã ad portas inferi. Et paulo- Ibidem
poſt. Nõ uidebo, inqt, dñm deũ in terra
uiuẽtiũ, nõ aſpiciã hoiem ultra, & habi-
tatorẽ qetis. Hinc & alius qdã: Quis mi
hi hoc, ait, tribuat ut in inferno ꝓtegas
me, & abſcõdas me donec ꝑtrãſeat fu- Iob. 14.c
ror tuus: & cõſtituas mihi tp̄s in quo re
corderis mei? Iſrael quoq; ad filios aie-
bat: Deducetis canos meos cũ dolore
ad inferos. Quid in his ſolẽnis lętitię, qd Gen. 42.g
feſtiuæ celebritatis apparet? Nr̃i autẽ
martyres cupiũt diſſolui, & eẽ cũ Xp̄o:
certi ubicũq; ẽ corpꝰ, illò ſine mora cõ
gregatũ iri & aqlas. Mox inq; ibi exul-
tãt iuſti ĩ cõſpectu dei, & delectantꝰ ĩ lęti
tia. Ibi ibi benigniſſime Ieſu, ibi ſtatim ut
de hoc ſcl'o neq; ſctũs qſq; eripitꝰ, adim
pletꝰ lætitia cũ uultu tuo. Vna ibi uox iu
bilo reſonat ſempiterno, uox una exul-
tationis et ſalutis ĩ tabernaculis iuſtorũ:
Aĩa nr̃a ſicut paſſer erepta ẽ de laqo ue Pſal. 123.a
nãtiũ: laqus cõtritus eſt, & nos liberati
ſumꝰ. Nũqd hoc decãtare libebat apud
iferos ſedẽtib. in tenebris et umbra mor

tis:dũ nõ erat q redimeret:neq; q ſaluũ
faceret: qñ necdũ uiſitauerat nos oriẽs
ex alto, primitiæ.ſ.dormientium Chri-
ſtus? Merito igitur eccleſia quæ gaude
re cũ gaudẽtibus, flere cum flẽtibus no
uit:quos pares iudicat ex uirtute,diſcer
nit tñ ex tempore nec pari putat proſe-
quendum obſequio & tranſitum ad ui
tam,& deſcẽſum ad inferos.Itaq; mar-
tyriũ facit cã tp̃s genusq; diſcernũt. Tẽ
pus qppe Macabæos a' nouis martyri
bus diſiungit,coniungit antiqs. Genus
uero nouis aggregat,ſegregat a' ueteri-
bus. Et hæ quidẽ in eccl'ia præmiſſis ex
cauſis dr̃iæ obſeruantur. Cæterꝝ apud
deũ uniuerſo cœtui ſanctorꝝ cõe eſt qđ
Pſal. 115.a ſanctus ait propheta: Pretioſa in cõſpe-
Pſal. 36. a ctu dñi mors ſanctorꝝ eius. Vñ aũt pre-
tioſam dixerit,exponat nobis. Cum de
derit,inquit,dilectis ſuis ſomnũ:ecce hę
reditas dñi filij merces fructus uentris.
Nec putemus ſolos martyres eſſe dile-
Ioan.11. b ctos:cũ recolamus dictũ de Lazaro;La
Apoc.14.c zarus amicus nr̃ dormit. Denique bti
mortui qui in dño moriunt̃. Non ſoli q̃
pro dño ſicut martyres , ſed qui in dño
moriunt̃ ſicut cõfeſſores,profecto beati
ſunt. Duæ proinde res mihi uñr mortẽ
facere pretioſam,uita & cã: ſed ampli⁹
cauſa quàm uita. Porrò illa erit p̃tioſiſſi
ma,quam & cauſa commendat et uita.

Epiſtola 99.

n Vncium quo te dicis fuiſſe tur-
batum, frater Vuillelmus non
ſua , ſed tua neceſſitate putauit
ad te dirigẽdum. Siqdem ipſe ſuo more
dei gratia fortiter agit, alienã a' ſe interi
adhuc faciens illam ſn̄iam : Vir duplex
Iaco. 1. a aĩo,incõſtans eſt in oĩbus uijs ſuis. Vias
quippe dñi ſimpl'r ac per hoc cõfiden-
ter ambulans,nõ ſentit illud,uę,de quo
dicit̃: Væ terram ingrediẽti duab⁹ uijs.
Te aũt audieramus in diſcordiã uerſa-
Eccl.2. c ri,domum ueſtrã nõ ſine graui ſcãdalo
abbatis & fratrũ deſeruiſſe,ſolumq; ha
bitare in neſcio quo ſatis incõueniẽti lo
co. Quo rumore nobis pmotis,anxieq;
quærentibus ſi qũo tibi a' nobis poſſet
conſultum iri, nihil paratius occurrere
potuit,q̃ ut te uocato ad nos, per te de
te certiores prius effici curarem⁹. Sicq;
quod in promptu eſſet, pñtes pñti con-
ſuleremus. Sed iã tuo ſcripto,noſtroq;
reſcripto,utrorumq; ab alterutro falſæ
ſuſpicionis timore depulſo , pariter qe-
ſcamus. Verum hac falſitate q̃ uera ſit
ad nos ĩuicem dilectio, comprobatum
eſt. Quam quidẽ dilectionẽ p hanc mu
tuam noſtri ſolicitudinẽ, nõ infructuoſe
nũc renouatã eſſe putauerim. Cuius fru
ctum tũc nos qdẽ copioſe ſperaremus
accipere,ſi tui nobis copia cũ opportu-
nitate daretur. Alioquin opportuni⁹
ducimus nos noſtra contentos eſſe ino-
pia,quàm importuna copia abundare.

Epiſtola 100.

s I minus uos pro tanti operis ſu
ſceptione feruere comperiſſe-
mus,hortãdus nobis ſuper hoc
& obſecrandus eſſetis. Nũc uero' cum
prima inuitauerit nos ueſtra præcurrẽs
deuotio,reſtat ut ei a' quo bona cuncta
procedunt,& referamus grates pro bo
no quod dedit uelle,& fundamus pre-
ces ut adijciat & perficere pro bona uo
luntate. Tamen gaudium meum nõ ta
cebo uobis. Quas nempe putatis deli-
tias cordi meo afferat ueſtra huiuſce-
modi intentio? Delectabitur in craſſitu-
dine anima mea , ſi infatigabilẽ cogno-
uero uos in ſtudijs ſalutaribus & hone-
ſtis . Gaudeo.n.non quia quæro donũ,
ſed reqro fructum. Libẽter accipio bñfi
ciũ qđ p̃ſit dãti. Alioqn nõ ambulo in
charitate illa q̃ non q̃rit q̃ ſua ſunt. Et q
dẽ nobis in hoc bñfacitis, ſed uobis me
lius:niſi forte excidit uobis illa ſn̄ia: Bea
tius eſt dare q̃ accipe. Hoc planè decet
ep̃m,hoc ſacerdotiũ ur̃m cõmẽdat,or-
nat coronã,nobilitat dignitatẽ,ſi quem
miniſteriũ p̃hibet eſſe pauperẽ, admini
ſtratio p̃bet pauperꝝ amatorẽ. Non.n. Acto.20.g
pauptas uirtus reputatur,ſed pauptatis
amor. Deniq; bti paupes, nõ rebus,ſed
ſpiritu.

Epiſtola 101.

f Ratrem Lambertum, quem in
aliquibus forte fluctuantem ſu
ſcepimus, orantibus quidẽ uo-

bis pro ipſo conſtantem remiſimus, &
nulla iã (ut opinamur) ſcrupuloſitate pri
ſtina laborãtem. Cãm qppe aduentus
eius, necnõ & diſceſſionis modũ & in-
tionẽ ſolicite nobis pſcrutãtib⁹:intẽtio-
nem qdem uiſus eſt hr̃e inculpabilẽ,ſed
cãm nõ plane' ſufficiẽtẽ ut tali modo.i.
ſine licentia diſcedere debuiſſet. Vñ &
ſumpta iuſtę in eũ ĩuectionis occaſione
ĩcrepato ut oportebat,& cõfirmato in
qbus nutabat,reditũ ei pſuaſimus. Et p
redeunte rogamus dilectiſſimi fratres,
eſſe uos uidelicet p̃ſtabiles ſup fratris p̃
ſumptione,ſed p̃ſumptione ut uidetis ſa
tis ſimplici,& nõ malitioſa: qñquidem
neq; ad dexterã neq; ad ſiniſtrã declina
uit: ſed directo ad nos tramite uenit,
quos utique p certo ſciebat ſanctitatis
ueſtræ eſſe ſeruos,ueſtrę religionis ama
tores ſynceriſſimos,& ęmulatores fide
liſſimos. Suſcipite ergo eũ uos qui ſpũa
les eſtis,in ſpũ lenitatis: cõfirmeturq; in
eo charitas,& excuſet malũ factũ intẽ-
tio bona. Imò recupate cũ gaudio quẽ
dolebatis amiſſum: cõtractamq; de fra
tris egreſſione ac trãſgreſſione triſtitiã,
effuget citiſſima de regreſſione lætitia.
Cõfido aũt de oĩpotẽtis miſericordia,
qa qcqd exaſpauit inordinata diſceſſio,
poſtmodũ dliniet emẽdata cõuerſatio.

Ad quendam abbatem, Epiſtola 102.

s Vper fratre turbato & turbãte
frẽs,& contẽnente magiſtrum,
breue tibi,ſed fidele damus cõ-
ſilium. Diaboli ſtudiũ eſt circuire in do-
mo dei,& q̃rere quẽ deuoret:tuæ econ-
tra uigilãtiæ,inquãtum potes,nunq; lo-
cũ dare diabolo. Quanto igit̃ ille acrius
inſiſtit qũo a' grege infirmã ſepet ouicu
lam,quatinus eo licẽtius rapiat,quo nõ
fuerit q eripiat:tãto enixius tibi quantũ
in te eſt, reſiſtẽdum eſt ne de manu tua
poſſit eã eruere,neqñ dicat inimicus,p̃-
Pſal. 12. b ualui aduerſus eum. Itaq; aggredere fra
trem oĩ offõ charitatis,uidelicet benefi-
cijs,ſalutaribus monitis, ſecretis ĩcrepa
tionibus,publicis exhortationibus,du-
ris ẽt & uerborꝝ & uerberꝝ correptioni
bus, quodq; efficacius eſſe ſolet,tuis ad
Deum pro eo fratrumq; pijs orationi-
bus. Quod ſi iam hæc omnia feciſti nec
profeciſti, ad apoſtoli conſilium confu
giendum eſt,dicentis: Auferte malum 1. Cor.5.d
ex uobis. Auferatur ergo malus,ne ma
los generet. Neq;.n.poteſt arbor mala
fructus niſi malos facere. Auferat̃ autẽ
dico,ſed non quomodo ipſe uult: ut ui-
delicet tanquam ex tua licentia,cũ ma-
le ſecura conſcientia extra cõgregatio-
nem contra profeſſionẽ deuitans ſubie
ctionem,ſui iuris eſſe, ſua pmittatur ui-
uere lege. Sed abſcidatur ut ouis morbi
da a grege,ut putridum membrũ a' cor
pore,qui iam exinde ſe pro certo noue-
rit a' te haberi tanquam ethnicũ & pu-
blicanum. Et ne timeas eſſe cõtra chari
tatem, ſi unius eiectione ſcandalũ mul-
torꝝ recompenſaueris pace: qppe q ſua
forte malitia,fratrũ cohabitantiũ turba
re facile poterat unanimitatẽ. Conſolet̃ Eccl. 7. e
te illa Salomonis ſn̄ia: Quem Deus ne-
gligit,nemo põt corrigere. Et illa ſalua-
toris. Omnis plantatio quã non planta Mat. 15.b
uit pr̃ meus,eradicabitur. Et illa beati
Ioãnis euãgeliſtæ de ſchiſmaticis. A no 1.Ioan.2.c
bis exierunt,ſed non erant ex nobis. Et 1. Cor.7.c
rurſus apud apoſtolũ. Infidelis ſi diſce-
dit,diſcedat. Alioquin nõ eſt relinquen
da uirga peccatorꝝ ſuper ſortem iuſto-
rum,ut non extendant iuſti ad iniquita-
tẽ manus ſuas. Melius eſt enim ut per-
eat unus quàm unitas.

Epiſtola 103.

e Tſi facie ignot⁹ nobis,etſi cor-
pore remotus à nobis,amicus
tñ es:& amicitia notũ iam no-
bis,& pñtem te facit. Hãc tibi te neſciẽ
te comparauit non caro & ſanguis, ſed
ſpiritus Dei qui Vuillelmum fratrẽ tuũ
æterna nobis ſocietate & ſpirituali cha
ritate deuinxit,ac per eum te quoque ſi
dignum iudicas. At ſi ſapis, non conte-
mnes eorum amicitiam quos ueritas
beatos clamat,& reges pronunciat cœ
lorum. Quam quidẽ beatitudiuem nõ
inuidemus tibi. Nec enim cõmunicata
tibi,nobis minuitur: nec noſtri proinde
termini reſtringuntur, ſi tu & tu regna-

ueris. Quænam uero inuidiæ cauſa pōt
eſſe, ubi ſortium magnitudini, cōſortiū
multitudo nil detrahit? Volo te eē ami-
cum pauperꝝ, magis aūt imitatorē. Ille
gradus proficientium eſt, hic ꝑfectorꝝ.
Amicitia pauperꝝ, regum amicos cōſti-
tuit: amor pauꝑtatis, reges. Regnū de-
Luc. 16. b nic; cœlorꝝ pauperꝝ eſt, & eſt regię po
teſtatis beare ꝓ uoluntate amicos. Fa-
cite, inquit, uobis amicos de mãmona
iniqtatis: ut cū defeceritis, recipiant uos
in ęterna tabernacula. Vides qa magna
dignitas, ſancta pauꝑtas ſit: ut non mō
patrociniū ipſa ſibi nō quærat, ſed & fe
rat indigētibus. Quale eſt hoc, abſq; in
teruentu cuiuſpiã angelorꝝ uel hominū,
ſola diuinæ gratiæ confidentia accede-
re ꝑ temetipſum ad uultū glīæ, capeſſe-
re ſumma rerꝝ, attingere totius magnifi
centiæ culmē? Verꝝ qualibus iſta tu tibi
impedias rebus, utinam ſine diſſimula-
tione attendas. Vę, uæ, uapor eſt ad mo
dicum parens, quod æternæ felicitatis
aditum intercludit, quod perēnis lumi-
nis incircūſcriptam claritatē abſcōdit,
quod uniuerſitatis ſcīa fraudat, qđ ſum
mæ priuat dignitatis honore. Quouſq;
tu tantæ gloriæ præfers fœnum quod
hodie eſt, & cras in clibanum mittitur,
1. Pet. 1. d carnem dico & eius gloriam? Siquidem
oīs caro fœnū, & oīs glīa eius tanquam
flos fœni. Si ſapis, ſi habes cor, ſi tecū eſt
lumen oculorꝝ tuorum, deſine iam ea ſe
qui quæ & aſſequi miſerum eſt. Beatus
qui poſt illa non abījt quæ poſſeſſa one
rant, amata inquinant, amiſſa cruciant.
An non ea ſatius cū honore ſpernis, q̃
cum dolore ꝑdis? An nō ea prudentius
Chriſti cedis amori quàm morti? Eſt in
inſidijs prædo: cuius manibus nec te,
nec tua potes ſubducere. Non poterit
præuideri, qa tanquã fur in nocte ita ue
niet. Nihil intuliſti in hūc mundū, haud
dubiū quia nec qcq̃ auferes. Dormies
ſomnū tuū, & nihil inuenies in manibꝰ
tuis. Sed noſti hæc, non eſt in docendo
te ſuꝑflue laborãdum. Orãdum potius
ut quod tibi iam noſſe datum eſt, detur
& implere prout oportet.

Ad magiſtrum Galterum de Caluo monte.
Epiſtola 104.

S Aepe meū aīum dulciſſima tui
ſubeūte memoria, doleo ſuꝑ te
Galtere chariſſime, cogitãs ni-
mirꝝ illud tuæ iuuentutis decus, & inge
nīj acumē, ſcientiæ & eruditionis orna-
tum, quodq; his oībus excellētius eſt, in
Chriſtiano, tuos illos mores ingenuos
q̃ inanibus ſtudijs atteras, dum de tãtis
muneribus non authori Chriſto, ſed re-
bus deſeruias trãſitorijs. O ſi (qđ auer-
tat deus) mors inopinata ſubripiēs iſta
cōcuſſerit, heu ſubito cūcta uelut ad im
pulſum urētis & furētis uenti, tanq; fœ-
num uelociter areſcent, & quēadmodū
olera herbarū cito decidēt. Quid ergo Pſal. 36. a
tecū tolles de oī labore tuo, quē opera-
tus fueris ſuper terram? Quid retribues
dño pro oībus quæ tribuit tibi? Quid ĩ-
quam lucri ꝓ tot tibi creditis talētis re-
feres creditori? O ſi uacuã manū inuene
rit ille, ille donorꝝ promptus quidē au-
thor, ſed importunꝰ exactor. Veniet. n.
ueniet, & nō tardabit, ad reqrendū utiq;
quod ſuū eſt cum uſura. Suū nēpe aſſe-
rit oē quod te in tua patria pōpoſis, ſed
ꝑiculoſis fauoribus nobilitare uř. Genꝰ
clarꝝ, corpus aptum, forma elegãs, inge
nium uelox, eruditionis utilitas, & ho-
neſtas morꝝ, glīoſa qdē ſūt, ſed ei à quo
ſunt. Si tibi uſurpas, ē q q̃rat & iudicet.
Eſto tñ: liceat tibi hęc interim aſcribere
noī tuo, & glīari in laude tua, & uocari
ab hoībus rabbi, & facere tibi nomen
grãde dūtaxat ſuꝑ terrã: quid tibi poſt
mortē de his oībus, niſi ſola fortaſſe me
moria relinquetř, & hoc quoq; ſolūmō
ſuꝑ terrã? Scriptū qppe eſt: Dormierūt Pſal. 75. a
ſomnū ſuū & nihil inuenerūt oēs uiri di
uitiarꝝ in manibus ſuis. Quod ſi hic eſt
finis oīum laborꝝ tuorꝝ (ut pace tua di-
xerim) qđ habes amplius iumento? Si q
dem et de tuo Palefrido cū mortuus fue
rit, ꝓhibebiť, qa bonus fuit. Simul uide
qd tibi añ tribunal illud terrificū rñden
dū ſit de eo quod acceperis in uano ani
mam tuam, & aīam talem, ſi tñ inuenia
ris nil egiſſe amplius de ĩmortali & rō-

nali ſpiritu tuo, quã quoduis pecus de
ſuo, cū brutus utique ſpūs nō uiuat niſi
quãdiu uiuificat, & uno eodēq; momē-
to & uiuificare pariter deſignat & uiue
re. Quid, q̃ſo, dignū te iudicabis: qui fa-
ctus ad imaginē factoris, tãtæ in te ma-
ieſtatis nō defendis dignitatē, & tu hō
cum in honore eſſes, honorē tuū nō in-
telligens, cōparatus iumentis inſipiēti-
bus, & ſiřis factus ſis illis: dum nil ſpūa-
le uidelicet aut ęternū elaboraueris, ſed
inſtar beluini ſpūs, qui ut à corpore, ita
cū corꝑe diſſoluiť, ſolis fueris cōtentus
corꝑalibus ac tꝑalibus bonis, euãgelici
Ioan. 6. d illius ſurdus auditor cōſilij: Operamini
Pſal. 23. a nō cibum q perit: ſed q ꝑmanet in uitã
æternam? Scriptū eſt aūt quod nō aſcē
dit in mōtem dñi, niſi q nō accepit in ua
no animã ſuã. Sed ne is quidē, niſi ēt fue
rit inocens manibus, & mundo corde.
Videris tu an de tuis hoc opibus ſiř &
cogitationibꝰ ꝑ̄ſumere audeat. Sin aūt,
attēde qd mereať iniqtas, ſi ſola ſufficit
inutilitas ad dãnationē. Et re uera ſecu-
ra nō erit ſpina uel tribulus: ubi ſecuris
ĩfructuoſæ arbori poni uidebiť: nec par-
cet pungēti, q minať & ſterili. Væ igiť
Eſa. 5. a & uæ iterꝝ de quo diceť: Expectaui ut
faceret uuas: & fecit labruſcas. Sed no
ui ego quam liqdo & copioſe hæc me
quoq; tacente cogitare ſufficias, mater
no uero deuinctus amore, necdū poſſis
abījcere qđ iã cōtēnere noris. Et qd ego
ad hæc rñdebo tibi? Vt mřem deſeras?
Sed inhumanū uř. Vt cū ipſa maneas?
Sed nec ipſi expedit ut ſit filio cã ꝑditio
nis. Forte ut et mūdo ſiř milites & xp̄o?
Sed nemo pōt duobus dñis ſeruire. Ma
ter tua uult cōtraria tuę, ac ꝑ hoc & ſuę
ipſius ſaluti. Elige ergo tu è duobus qđ
uis: aut unius uidelicet ſatisfacere uolū-
tati, aut utriuſq; ſaluti. Verꝝ ſi multū eã
diligis, deſere potius ipſam ꝓꝑ ipſam: ne
ſi xp̄m deſeras ut maneas cū ipſa, ꝓꝑ te
ꝑeat & ipſa. Alioqn male meruit de te
q̃ te pepit, ſi ꝓꝑ te ꝑit. Qūo. n. nō perit, q̃
ip̄m quē pepit perimit? Et hæc dixerim
ut tuo aliquo mō carnali cōdeſcēdã cō-
ſulamq; affectui. Cæterū fidelis ſermo,
& omni acceptione dignus: ut etſi im-
pium eſt contemnere matrē, contēnere
tamen ꝓꝑ Chriſtum, ꝓ̄ijſſimum eſt. Nã Matt. 15. a
qui dicit: Honora patrē & matrē: ipſe Matt. 10. d
etiam dixit: Qui amat patrem aut ma-
trem plus quam me, nō eſt me dignus.

Ad Romanum Romanæ curiæ ſubdiaconum,
Epiſtola 105.

B Ernardꝰ abbas Clarꝗuallis Ro
mano ſuo quod ſuo. Bñ feciſti
chariſſime, tui nobis per literas
& renouans dulcem memoriã: & excu-
ſans moleſtiſſimã morã. Minime quidē
deſiderantium te cordibus ulla potuit
ſubripere quandoque obliuio tuæ dile-
ctionis, ſed te tui fateor penè oblitū eſſe
putauimus priuſquam illas literas uide
remus. Nunc itaq; rumpe moras, fac ci
to quod ſcripſiſti: etſi ueraciter ſtylus
exꝑ̄ſſit affectū, efficaciter opus ſtylum
teſtificetur. Quid tardas ipſum quē iam
dudum cōceperas ſpūm parturire ſalu-
tis? Nil mortalibus uel morte certius,
uel incertius hora mortis. Siqdem tan-
quam fur in nocte ita ueniet. Væ pręgnã
tibus in illa die. Si ſuꝑuenerit & ꝑ̄uene-
rit hūc tã ſalutiferū partum: heu ꝑfodiet
domum, ſanctum germē extinguet. Cū
enim dixerint pax & ſecuritas: tūc repē
tinus ſuꝑueniet eis interitus ſicut dolor
in utero hñti, & non effugient. Volo te
mortē etſi non effugere, certe uel nō ti-
mere. Iuſtus qppe mortē etſi nō cauet,
tñ non pauet. Deniq; ſi morte ꝑ̄occupa
tus fuerit, in refrigerio erit. Moritur qui
dem & iuſtus, ſed ſecure: quippe cuius
mors ut præſentis eſt exitus uitæ: ita in-
troitus melioris. Bona mors ſi peccato
moriaris, ut iuſtitiæ uiuas. Hęc mors ne
ceſſe eſt ut præcurrat, ut ſequatur illa ſe
cura. In hac uita quandiu durat, cōpara
tibi illam quę ſemꝑ durat. Dum uiuis in
carne, morere mundo, ut poſt mortem
carnis deo uiuere incipias. Quid enim
ſi conciderit mors ſaccum corporis tui,
dum te ſubinde circūdet lætitia? O quã
beati mortui qui in domino moriuntur,
audiētes à ſpiritu ut requieſcant iam à la
boribus ſuis. Non ſolū aūt, ſed & ſucce Apo. 14. c

dit iucunditas de nouitate,ac de æterni
tate ſecũritas. Bona proinde mors iuſti
pp̱ requiẽ,melior pp̱ nouitatẽ, optima
Pſal.33.d pp̱ ſecuritatem. Econtra: mors pc̃tõꝝ
peſſima.Et audi unde peſſima. Mala ſi-
quidem eſt in mundi amiſſione,peior in
carnis ſeparatione, peſſima in uermis
igniſq́ȝ duplici cõtritione.Eia ergo feſti
na,exi,recede: moriatur aĩa tua morte
iuſtoꝝ,quo fiant & nouiſſima tua ho-
pſal. 115.a rum ſĩl'ia.O quam p̃cioſa in conſpectu
dñi mors ſc̃tõꝝ eius.Fuge quæſo,in uia
pc̃tõꝝ ne ſteteris.Qũo uiuere potes,ubi
mori non audes?Cum panibus occurre
re fugienti,paratos nos eſſe confidito.

Ad magiſtrum Henricum Murdach.

Epiſtola.106.

Ilecto ſuo Henrico Murdach,
d B.abbas dictus de Claraualle
ſalutem,& non in uia. Quid mi-
rum ſi inter proſpera fluctuas & aduer-
ſa:qui necdum ſtatuiſti ſupra petrã pe-
des tuos?At ſi iures & ſtatuas cuſtodi-
re iudicia iuſtitiæ dñi,quid hoꝝ te pote
Eſa.64.a rit ſeparare à charitate Chriſti?O ſi ſci-
res & quid dicam?Oculus deus non ui-
dit abſq́ȝ te,q̃ p̃paraſti diligentibus te.
Sed tu fr̃ q(ut audiui) prophetas legis,
putas intelligis,quæ legis? Nam ſi intel
ligis,ſentis utiq́ȝ ſenſum ꝓpheticę lectio
nis eſſe Chr̃m.Quem uidelicet ſi appre
hendere cupis,citius illũ ſequendo quã
legendo cõſequi potes. Quid q̃ris ṽbũ
in uerbo,qđ iam caro factum pręſto eſt
oculis?Iam.n.de latibulo prophetarum
egreſſus eſt ad oculos piſcatoꝝ:iam de
monte umbroſo & condenſo tanq́ȝ ſpõ
ſus de thalamo ſuo ꝓſiliuit in campum
euangelij.Iam q hẽt aures audiendi, au-
Ioan.7.f diat illum clamãtem in tẽplo: Qui ſitit,
ueniat ad me & bibat.Et,uenite ad me
oẽs q laboratis & onerati eſtis, & ego
Mat. 11.b reficiam uos. Tu ergo times deficere,
ubi ſe ueritas reficere te promittit?Cer-
te ſi tantũ te delectat tenebroſa aqua de
nubibus aeris:quãto iucũdius haurias
de ſereniſſimis fontibus ſaluatoris? O ſi
ſemel paululũ qd de adipe frumẽti uñ ſa
tiat Hierl'm,deguſtares:quã libẽter ſuas
cruſtas rodendas lr̃atoribus Iudæis re-
linqueres?O ſi te unq́ȝ in ſchola pietatis
ſub magr̃o Ieſu merear hr̃e ſodalem?O
ſi mihi liceat purificatũ prius tui pecto-
ris uaſculum ſupponere unctioni q̃ do-
cet de oĩb⁹?O quamlibens tibi pariter
calidos panes, quos utiq́ȝ adhuc fumi-
gãtes:& quaſi modo de furno (ut aiũt)
recens tractos,de cœleſti largitate cre-
bro xp̃s ſuis paup̱ibus frangit? Vtinam
ſi quam mihi guttam qñq́ȝ de pluuia uo
lũtaria quam ſegregauit hæreditati ſuę,
ſtillare dignetur in dulcedine ſua paup̱i
deus, mox eam tibi poſſem refundere:
& rurſus à te uiciſſim recipere qđ ſenſe
ris?Exp̱to crede,aliqd amplius inuenies
in ſyluis quàm in libris. Ligna & lapi-
des docebunt te quod à magr̃is audire
non poſſis.An non putas poſſe te ſuge-
re mel de petra,oleumq́ȝ de ſaxo duriſ-
ſimo?An non montes ſtillant dulcedi-
nem,& colles fluunt lac & mel, & ual-
les abũdabunt frumento?Multis occur
rentib⁹ mihi dicendis tibi,uix me teneo.
Sed quia non lectionem ſed or̃onem pe
tis, adaperiat dñs cor tuum in lege ſua
& in præceptis ſuis. Vale.

Idipſum ipſi Vuillelmus & Iuo. Quid
ſuper hoc uobis dicemus?Quod uos ui
dere,& ad quid deſideremus,ſcitis:quã
tum uero, nec nos dicere, nec uos ſcire
poteſtis. Oramus ergo deum, ut uo-
bis quo nos præiſſe debueratis, tribuat
uel ſequi: quatinus & in hoc tantæ hu-
militatis magiſtrum teneamus, cum ui
delicet non deſpexeritis magiſter ſequi
diſcipulos.

Ad Thomam præpoſitum de Beuerla.

Epiſtola 107.

Homę dilecto filio ſuo B. quod
t filio. Quid opus eſt uerbis? Fer
uens ſpiritus & uehemens deſi
derium aperiri ſola lingua non ſufficit.
Loquantur nobis affectum tuum & re-
liqua membra. Præſens melius & in-
noteſcens nobis: & nos cognoſces.
Iandudum ab inuicem tenemur alteru-
trum debitores:ego fidelis curæ: tu hu-
milis obedientiæ. Probet utrũque ſi pla
cet

cet opus,non calamus. Volo te & tibi
uſurpare, & in me ꝓbare illã unigeniti
uocẽ:Op̱a q̃ dedit mihi pr̃ ut faciã, ipſa
Ioan.5.f teſtimoniũ p̱hibẽt de me.Sic reuera:ſic
unici filij ſpũs teſtimoniũ perhibet ſpũi
nr̃o ꝙ filij dei ſumus et nos,cum ſuſcitãs
ex operibus mortuis largitur op̱a uitæ.
Nõ ex folijs,nõ ex florib⁹, ſed ex fructu
arbor bona mala ue dignoſcit. Deniq́ȝ
à fructib.ait,cognoſcetis eos. Op̱a ergo
Matt.7.c & nõ uerba diſcernũt inter filios dei &
filios diffidẽtiæ.Opibus proinde deſide
riũ & api tuũ,& ex p̱ire nr̃m.Deſidera-
mus p̃ſentiam tuã,quærimus optatam,
immo promiſſam exigimus. Cur tãto?
Nil in ea ſanè expetimus de carne et ſan
guine.Aut proficere ex te cupimus,aut
ꝓdeſſe tibi.Gñoſitas ſanguinis,proceri
tas corp̱is,for̃a elegãs,iuuenilis decor,
p̃dia,palatia,immẽſa ſupellex, infulæq́ȝ
dignitatũ:adde & mũdi ſapiam:de mũ
do ſunt hæc: & mũdus qđ ſuũ eſt dili-
git.Sed quouſq́ȝ?Nõ ſolũ.n.nõ ſemp̱,ut
pote q nõ ſemp̱ erit,ueꝝ nec diu quidẽ.
Diu ſiquidẽ iſta in te mũdus hr̃e nõ po-
terit:& te q̱ppe ip̃m in breui nõ habitu
rus. Nã breues dies hoĩs ſunt. Mundus
quidẽ cũ ſuis cõcupiſcẽtijs trãſit, ſed te
prius emittit,quã ipſe p̱trãſit. Quid te ſi
ne fide delectat amor mox finiendus?
Nos ṽò te,nõ tua diligimus. Tua ſint à
quo ſũt. Tu tuæ ꝓmiſſionis memor,tui
nob̃ copiã diutius nõ negaris amantib⁹
te ſynceriter,& amaturis p̱enniter. Pu-
rè ſiq̱dem nos amãtes in uita nr̃a,i mor-
te quoq́ȝ nõ erimus ſeparati. Nã ea q̃ in
te uel potius tibi appetimus,nõ h⁹ cor-
poris ſunt:nec h⁹ tp̃is tm̃:ideoq́ȝ nec cũ
corp̱e deficiũt,nec cũ tp̱e p̃tereũt.Quin
immo poſito corp̱e plus delectãt, poſt
tp̱a durant. Nil ſĩl'e hñt cum ſupra enu-
meratis eorum ue ſĩl'ibus,q̃ utiq́ȝ inſunt
tibi,nõ ex pr̃e,ſed ex mũdo. Quid hoꝝ
.n.ul' ñ p̃uenit mortẽ:ul' ñ iuenit? At ṽò
iſta optima p̱s ẽ,q̃ nõ auferet in ęternũ.
Quid iſtđ?Nec ocul⁹ uidit:nec auris au
diuit:nec in cor hoĩs aſcẽdit. Qui hõ eſt,
& ſcđm hoĩem ambulat,quidelicet(ut
manifeſtius dicã) carni adhuc acq̱eſcit
& ſanguini: qd illud ſit,penitus neſcit:
quia caro & ſanguis nõ reuelabũt q̃ ſo
lus reuelat deus p̱ ſp̃m ſuũ. Aĩalis ergo
hõ ad hoc ſecretum nequaq́ȝ admittit:
ſiquidẽ nõ p̱cipit ea q̃ ſunt ſpũs dei. Bt̃i
q audiunt:Vos aũt dixi amicos: q̱a oĩa
quæcũque audiui a pr̃e meo, nota feci
uobis.O ſcl'm neq́ȝ,qđ ſolos tuos ſic ſo
les beare amicos,ut dei facias inimicos:
cõſequẽter & indignos conſilio bt̃õꝝ.
Planè.n.q amicus uult eſſe tuus: inimi-
cus dei cõſtituit. Qđ ſi ſeruus neſcit qd
faciat dñs eius,quãto minus inimicus?
Porrò aũt amicus ſponſi ſtat:& gaudio
gaudet pp̱ uocẽ ſponſi. Vñ & loquitur:
Aĩa mea liquefacta eſt,ut dilectus locu Cant. 5.c
tus eſt. Amicus itaq́ȝ mũdi excluditur à
cõſilio amicoꝝ dei:q nõ ſp̃m h⁹ mundi
acceperunt:ſed ſp̃m q ex deo eſt:ut ſciãt
quæ à deo donata ſunt ſibi.Cõfiteor ti- Matt. 11.d
bi pr̃ q̱a abſcõdiſti hęc à ſapientibus &
prudentib⁹, & reuelaſti ea paruulis.Ita
pr̃,q̱a ſic fuit placitum añ te: non q̱a ſit
meritũ uel ab ipſis. Oẽs.n.peccauerũt,
& egent gl'ia dei:ut gratis mittas ſp̃m fi
lij tui clamantem in cordibus filiorum
adoptionis abba pr̃. Hoc quippe ſpũ q
aguntur,hi filij ſunt: nec paterno ꝓrſus
arcendi conſilio. Hñt nempe in ſe manẽ
tem ſp̃m qui ſcrutatur etiam profunda
dei. Denique quid ignorẽt quos unctio
docet de oĩbus? Væ uobis filij huius ſcl'i
à ueſtra inſipiente prudentia, ignorãtes
ſp̃m ſalutarem:nec participantes conſi
liũ quod ſolus ſoli eructat filio:excepto
cui uoluerit filius reuelare. Quis enim
cognouit ſenſum domini: aut quis con-
ſiliarius eius fuit? Non equidem nullus:
ſed rarus. Soli ſanè qui ueraciter dice-
re poſſunt. Vnigenitus qui eſt in ſinu pa
tris, ipſe enarrauit nobis. Væ mundo
à ſtrepitu. Clamat in populis ijſdem
unigenitus tanquam magni conſilij an-
gelus: Qui habet aures audiendi, au-
diat. Et quoniam dignos nõ inuenit ſen Luc.8.a
ſus,quibus patris committat arcanum,
texit parabolas turbis: ut audientes nõ
audiant,& uidentes non intelligãt. Cę-
terum amici ſeorſum audiunt: Vobis da

tũ eſt noſſe myſteriũ regni dei. Quibus
Luc. 12.d & loqtur, Nolite timere puſillus grex:
qa cõplacuit p̃ri uр̃o dare uobis regnũ.
Qui ſunt hi? Vtique quos p̃ſciuit & p̃de
ſtinauit cõformes fieri imaginis filij dei:
ut ſit ipſe primogenitus in multis fratri-
bus. Magnũ ſecretũq́ innotuit cõſiliũ.
Nouit dñs q̃ ſunt eius. Sed qđ notũ erat
dei, manifeſtatũ eſt hoĩbus. Nec alios
ſanè dignat̃ tanti participatione myſte
rij niſi eoſipſos, quos ſuos p̃ſciuit & p̃de
ſtinauit. Nã quos p̃deſtinauit, hos & uo
cauit. Quis.n. ſanè niſi uocatus ad dei ac
cedit cõſiliũ? Quos aũt uocauit, hos &
iuſtificauit. Orit̃ q̃ppe ſol: nõ is q̃ quoti-
die oriri cernit̃ ſup̃ bonos & malos, ſed
q̃ timentib. deũ ꝓphetica ꝓnunciatio-
ne ꝓmittit̃ ſolis ad cõſiliũ uocatis: Vo-
bis, inq̃t, q̃ timetis deũ, oriet̃ ſol iuſtitię.
Mal. 4.a Manentib. igr̃ in tenebris filijs diffiden
tiæ: euadit in nouã hãc lucẽ lucis filiꝰ de
p̃tãte tenebrarũ, ſi tñ iã fidenter deo di-
cere põt: Particeps ego ſum oĩum timẽ
Pſa. 118.h tiũ te. Vides q̃a p̃cedit timor, ut ſequat̃
iuſtificatio? Forſitan ergo timore uoca-
mur, amore iuſtificamur. Deniq́ iuſtus
ex fide uiuit, illa ꝓculdubio q̃ operat̃ ex
dilectione. Audiat itaq́ in ſui uocatione
pctõr qđ timeat: & ſic accedẽs ad ſolẽ
iuſtitiæ, uideat illuminatus qđ diligat.
Pſal. 102.c Quidnã eſt illud? Miſericordia dñi ab
æterno & uſq́ in æternũ, ſup̃ timentes
eũ. Ab æterno p̃p̃ p̃deſtinationẽ, in ęter
nũ p̃p̃ beatificationẽ. Altera carẽs prin-
cipio, altera neſciens finẽ. Siq̃dem quos
ab æterno p̃deſtinat, in æternũ beatifi-
cat: intercedente ſanè media uocatione
unà cũ iuſtificatione, dũtaxat ĩ adultis.
Sic ad ortũ ſolis iuſtitiæ, ſacr̃m abſcõdi
tũ à ſcl'is de p̃deſtinatis & beatificãdis
emergere quodãmodo incipit ex abyſ
ſo æternitatis, dũ q̃ſq́ uocatus p̃ timo-
rẽ, iuſtificatus p̃ amorẽ: p̃ſumit ſe quoq́
eſſe de numero btõrũ: ſciẽs nimirũ quia
quos iuſtificauit, illos & magnificauit.
Quid.n.? Audit ſe uocari, cũ timore con
cutit̃: ſentit & iuſtificari, cũ amore p̃fun
ditur: & de magnificatione diffidet? Ini
tiat̃, ꝓuehit̃: & de ſola conſummatione
deſperabit? Nẽpe ſi initium ſapĩæ timor
dñi: in quo dicta eſt eſſe nr̃a uocatio: q̃d
niſi ꝓuectus in ſapĩa eſt amor dei: is dun
taxat q̃ interim ex fide eſt, ex quo & no
ſtra fit iuſtificatio? Quid itẽ niſi cõſum-
matio in ſapĩa eſt: ipſa quã in fine ſpera
mus de diuina illa & deifica uiſione glo
rificatio? Si abyſſus abyſſum inuocat in
uoce cataractarũ ſuarũ, cũ in terrore iu-
diciorũ ſuorũ immenſa illa æternitas, &
æterna immẽſitas, cuius ſapĩæ nõ eſt nu
merus: cor hoĩs prauum & inſcrutabile,
mira ſua bonitate & potentia educit in
admirabile lumẽ ſuũ. Verbi gr̃a. Pona-
mus hoĩem in ſcl'o, ſcl'i adhuc & ſuę car
nis amore retentũ: & cũ terreſtris hoĩs
imaginem portet, incubãtẽ terrenis, nil
de cœleſtibus cogitantẽ: q̃s hunc nõ ui-
deat horrẽdis circũfuſum tenebris, niſi
q̃ in eadẽ mortis umbra ſedet: q̃ppe cui
nullum adhuc ſuæ ſalutis ſignũ eluxe-
rit: cui necdũ in aliquo interna teſtet̃ in
ſpiratio an boni de ſe quippiam æterna
teneat prædeſtinatio? At uerò ſi ſup̃na
eũ miſeratio dignãter q̃ñq́ reſpexerit:
immiſeritq́ ſpm̃ compunctionis: quate
nus ingemiſcat & reſipiſcat, mutet uitã,
domet carnem, amet ꝓximum, clamet
ad deum: proponatq́ de cætero uiuere
deo, non ſcl'o: ex qua deinde ſuperni lu-
minis gratuita uiſitatione & ſubita mu
tatione dexteræ excelſi, agnoſcat ſe me
rito quidem non iam iræ ſed gr̃ę filium:
q̃ppe qui paternũ erga ſe diuinæ boni-
tatis experitur affectũ, qđ ſe utiq́ hacte
nus intantũ latuerat, ut nõ ſolũ neſciret,
utrũnam dignus foret amore an odio:
uerũ etiam odiũ magis & nõ amorẽ ꝓ-
pria cõuerſatio teſtaret̃: erãt.n. tenebræ
adhuc ſup̃ faciẽ abyſſi: non'ne is tibi ur̃
quaſi de abyſſo ꝓfundiſſima et tenebro
ſiſſima horrendæ ignorantię, in aliã quã
dã quoq́ trahi abyſſum è regione amœ
nam & lucidã claritatis æternæ? Et tũc
demũ q̃ſi diuidit deus lucem à tenebris,
cum pctõr ſole illuceſcẽte iuſtitiæ, abie
ctis operibus tenebrarũ induit̃ arma lu-
cis, & is quẽ prior uita ac ꝓpria conſcĩa
tanq́ reuera filium gehennæ deputaue-

rat ardoribus ſempiternis, ad tãtã uiſi-
tãtis ſe oriẽtis ex alto dignationẽ reſpi-
ras, gl'iari ẽt incipit p̃ter ſpem in ſpe gl'ię
filiorũ dei, quam iam nimirũ è uicino re-
uelata facie exultãs nouo in lumine ſpe-
Pſal. 4.b culat̃, & dicit: Signatũ eſt ſuper nos lu-
mẽ uultus tui dñe: dediſti lætitiam ĩ cor
de meo. O dñe, q̃d eſt hõ q̃a innotuiſti
ei: aut filius hoĩs quia reputas eũ? Iã ſe ô
bone p̃r, uermis uiliſſimus & odio di-
gniſſimus ſempiterno, tñ confidit ama-
ri: q̃m̃ ſe ſentit amare: immo q̃a ſe amari
p̃ñtit, nõ redamare confunditur. Iã ap-
paret in lumine tuo ô inacceſſibilis lux,
q̃d boni penes te, ẽt cum malus eſſet, mi
ſerũ maneret homũculũ. Amat ꝓinde
nõ immerito: q̃a amatus eſt ſine meri-
to. Amat ſine fine: quia ſine principio ſe
cognoſcit amatũ. Prodit in lucẽ ad miſe
ri cõſolationẽ, magnũ cõſiliũ qđ ab æ-
terno latuerat in ſinu æternitatis: qđ no
lit uidelicet deus mortẽ pctõris: ſed ma
gis ut cõuertat̃ & uiuat. Hẽs hõ hꝰ arca
ni indicẽ ſpm̃ iuſtificantẽ: eoq́ ipſo teſti
ficantem ſpũi tuo qđ filius dei & ipſe
ſis. Agnoſce cõſiliũ dei in iuſtificatione
Pſal. 118.c tui. Cõfitere & dic: Cõſiliũ meũ iuſtifi-
cationes tuæ. Pñs nanq́ iuſtificatio tui:
& diuini eſt cõſilij reuelatio, & q̃dã ad
futuram gloriã p̃paratio. Aut certe p̃de
ſtinatio: ipſa potius p̃paratio eſt: iuſtifi-
catio aũt magis iã appropinquatio. De
Mat. 3.a nique ait: Agite pñiam, q̃a appropinq̃-
bit regnum cœlorũ. Audi et de p̃deſtina
Matt. 25.d tione, qđ ipſa ſit præparatio: Percipite,
inquit, regnum qđ uobis paratum ẽ ab
origine mundi. Nemo itaq́ ſe amari dif
fidat, qui iam amat. Libenter dei amor
nr̃m quem p̃uenit ſubſequitur. Nã q̃uo
redamare pigebit, quos amauit & nec
dũ amantes? Amauit inq́, amauit. Hẽs
enim dilectionis pignus ſpm̃, hẽs & te-
ſtẽ fidelẽ Ieſum, & hũc crucifixũ. O ge-
minũ ipſumq́ firmiſſimũ dei erga nos
amoris argm̃. Xp̃s morit̃: & meret̃ ama
ri. Spũs afficit: & facit amari. Ille facit
cur ametur, iſte ut ametur. Ille ſuã mul-
tam dilectionem in nobis commendat,
iſte & dat. In illo cernimus quod ame-
mus: ab iſto ſumimus unñ amemus. Cha-
ritatis igitur ab illo occaſio, ex iſto affe
ctio. Quãta cõfuſio dei filiũ ingratis o-
culis cernere morientem? Quod quidẽ
facile contingit: ſi d. ſit ſpũs. Nunc autẽ
quia charitas dei diffuſa eſt in cordibus
nr̃is per ſpm̃ ſctm̃ qui datus eſt nobis,
amati amamus: amantes amplius mere
mur amari. Si.n. cum adhuc inimici eſſe
mus, reconciliati ſumus deo per mortẽ
filij eius, multo magis reconciliati ſalui
erimus ĩ uita ipſius. Quid.n.? Qui ꝓprio Rom. 5.b
filio non pepercit: ſed pro nobis oĩb. tra
didit illũ: nũ etiã oĩa cũ ipſo daturus eſt
nobis? Cũ ergo geminũ teneamus nr̃æ
ſalutis indicium: geminam ſanguinis et
ſpiritus effuſionem: neutra ſine altera
ꝓdeſt. Nã nec ſpũs datur niſi credenti-
bus in crucifixũ: nec fides ualet ſi nõ o-
peratur ex dilectione. Dilectio aũt do-
nũ ſpũs eſt. Qđ ſi ſcđs hõ (Chriſtum lo
quor) factus eſt non ſolum in animã ui-
uentem: ſed ẽt in ſpm̃ uiuificantẽ: ex uno
uidelicet moriens, ex altero mortuos ſu
ſcitans: quid mihi prodeſſe põt quod in
ipſo morit̃, abſq́ eo qđ uiuificat? Deni-
que ipſe ait. Caro non ꝓdeſt q̃cq́: ſpũs Ioan. 6.g
eſt qui uiuificat. Quid eſt aũt, uiuificat: Exe. 8.a
niſi iuſtificat? Cum.n. mors aĩæ pctm̃
ſit, aĩa quippe quæ peccauerit, ipſa mo-
rietur: uita eiꝰ ſine dubio iuſtitia eſt, q̃m̃
iuſtus ex fide uiuit. Iuſtus autem quis ẽ,
niſi qui amanti ſe deo uicem rependit
amoris? Qđ non fit niſi reuelante ſpiri-
tu p̃ fidem hoĩ ęternum dei propoſitum
ſuper ſua ſalute futura. Quæ ſanè reuela
tio nõ eſt aliud quàm infuſio gr̃æ ſpũa-
lis: per quam dum facta carnis mortifi-
cantur, hõ ad regnũ p̃parat̃, qđ caro &
ſanguis nõ poſſident, ſil' accipiẽs in uno
ſpũ, & unde ſe pręſumat amatum, & un
de redamet, ne gratis amatus ſit. Hoc
itaq́ eſt illud ſacrum ſecretumq́ conſi
lium qđ à p̃re filius in ſpũ ſctõ accipiẽs:
ſuis quos nouit p̃ eundẽ ſpm̃ iuſtificãdo
eos cõicat, & cõicando iuſtificat, q̃ñ id
q̃ſq́ accipit in ſui iuſtificatione, ut inci-
piat & ipſe cognoſcere ſicut & cognitꝰ
eſt: cum uidelicet datur, & ipſi præſenti

re aliq̃d de ſua ipſius futura beatitudine:
quemadmodũ ab æterno latuit in p̃de-
ſtinãte,plenius apparituꝝ in btificante.
De q̃ tñ iam pcepta ſuimet ex parte no
titia:interim qdẽ glorieẽ in ſpe,nõdũ tñ
in ſecuritate. Quã miſerãdi q ad tã iucũ
dũ iuſtoꝝ cõſiliũ,nullũ adhuc tenẽt ſuę
uocationis teſtimoniũ? Dñe,qs credi-
Eſa.53.a dit auditui nr̃o? O utinã ſapẽt & ĩtellige
rẽt. Veꝝ niſi crediderint,ñ ĩtelligẽt. Sed
habetis & uos,ô infelices ſcl'i male ſecu
ri amatores,ur̃m ſeorſum à iuſtis conſi-
liũ. Squama ſquamæ cõiũgiẽ,&non eſt
ſpiraculũ in uob̃. Habetis inq̃ & uos ô
impij. cõicatum adinuicẽ conſilium:ſed
Pſal. 2.a planè aduerſum dñm,& aduerſus xp̃m
eius. Etẽm ſi dicente ſcriptura pietas eſt
cultus dei:pfecto qſqs plus amat mun
dũ quã deũ,impius atq; idololatra eſſe
cõuinciẽ,colẽs & ſeruiẽs creaturæ, po-
tius quã creatori. Hñtibus aũt(ut dictũ
eſt)ſanctis atq; impijs ſuũ ad ſe qbuſq;
cõſiliũ,magnũ pculdubio inter utroſq;
pſa.1.b chaos firmatũ eſt. Nã qũo iuſtus longe
ſe facit à cõſilio & cõcilio malignãtiũ:
ita nec reſurgũt oĩno impij in iudicio, ne
que pctõres in cõſilio iuſtoꝝ. Eſt qppe
iuſtoꝝ cõſiliũ,pluuia uolũtaria quã ſe-
gregauit deus hæreditati ſuæ. Eſt conci
liũ uerè ſecretum: deſcẽdẽs nimiꝝ ſicut
pluuia in uellus. Eſt fons ſignatus,cuĩ
alienus nõ cõicat. Eſt ſol iuſtitiæ, q timẽ
tibus deũ tm̃ oritur. Porrò cæteros ad-
uertẽs ppheta in ſui ſiccitate & cæcita-
te remanẽtes:iuſtoꝝ ſiqdẽ imbris & lu
cis exptes,infœcundos ac tenebroſos ,
cõfuſos & auerſos, ſubſannat & notat.
Hier.7.f Hæc eſt,ingens,gens q̃ non audiuit uo-
cẽ dei ſui. Non uultis,ô miſeri, dicere cũ
Pſal.84.b Dauid: Audiã qd loquaẽ in me dñs de⁹.
Vtique foris fuſi in uanitates & inſanias
falſas : intimũ optimumq; non reqritis
ueritatis auditũ : Filij hoĩum uſquequo
graui corde? Vt qd diligitis uanitatẽ,&
Pſal. 4.a q̃ritis mendaciũ? Surdi ad uocẽ ueritа-
tis,ignorãtes cõſiliũ cogitãtis cogitatio
nes pacis:ſed & loquẽtis pacẽ in plebẽ
ſuã,& ſup ſctõs ſuos,&in eos q conuer
Ioan.15.a tunẽ ad cor. Iã uos,inqt,mundi eſtis, pp
ſermonẽ quẽ locutus ſum uobis. Ergo q̃
hunc ſermonẽ nõ audiunt,immũdi ſunt.
Cæteꝝ tu ô chariſſime,huic uoci dei tui
dulciori ſup mel & fauũ:ſi p̃paras aurẽ
interiorẽ,fuge curã exteriorẽ,ut expedi-
to & uacante interno ſenſu, dicas & tu
cũ Samuele: Loq̃re dñe,qa audit ſeruus 1.Reg.3.b
tuus. Vox hæc nõ ſonat in foro, ſed nec
audiẽ in publico. Secretũ cõcilium,ſecre
tũ q̃rit auditum. Auditui tuo gaudiũ p
certo dabit & lætitiam,ſi ſobria aure p-
cepis. Abrahæ p̃cipitur exire de terra,et Gen.12.a
de cognatione ſua,ut uidere & poſſide-
re mereretẽ terrã uiuẽtium. Iacob relicto
frẽ & pr̃ia Iordanem trãſit in baculo,et Gene.29.f
excipiẽ Rachelis amplexib. Ioſeph dñaẽ Gen.39.a
Aegypto,mercatione furtiua pr̃i ſubla
tus & patriæ. Eccl'iæ iubetur,ut concu- Pſal.44.a
piſcat rex decorẽ eius & obliuiſci ppl'm Luc.2.f
ſuum,& domum patris ſui. Puer Ieſus
inter cognatos & notos a' parentibus
quæritur, nec tamen inuenitur. Fuge
fratres tuos & tu, ſi tuam uis inuenire
ſalutem. Fuge, inquam, de medio Ba
bylonis, fuge a' facie gladij Aquilonis.
Parati ſumus cum panibus occurrere fu
gienti. Abbatem tuum me nominas,
non renuo interim propter obſequium.
Obſequium dico,nõ quod exigam, ſed
quod exhibeam:ſicut filius hominis nõ
uenit miniſtrari, ſed miniſtrare, & ani-
mam ſuam dare in redemptionem pro
multis. Veruntãmen ſi dignum iudi-
cas, accipe condiſcipulum, quem ma-
giſtrum eligis. Vnus ſit ambobus ma
giſter Chriſtus, & ipſe ſit epiſtolæ fi-
nis, qui finis eſt ad iuſtitiam omni cre-
denti.

Ad alterum Thomam de ſancto Audomaro, qui transgreſſus terminum quem poſuerat, annuas adhuc petebat inducias, ob ſtudium literarũ tardans conuerſionem ſuam.

Epiſtola 108.

Hariſſimo filio ſuo Thomæ fr̃
c B. Clareuallis uocatus abbas, ĩ
ſpũ timoris ambulare. Bñfacis
agnoſcẽs debitũ tuæ promiſſionis,&di
latæ reatum ſolutionis non diffitens.

Sed uolo te nõ ſolũ qd ſe,& cui promi-
ſeris,cogitare. Nã ego mihi nihil uſur-
po:ex eo qđ me corã,& nõ mihi pmiſ-
ſum ipſe mecũ recolis. Fruſtra pinde ti-
mes exprobratũ tibi iri a' me ſup fruſtra
toria dilatione: q teſtis accitus ſum, &
nõ dñs uoti. Vidi,et gauiſus ſum. Et hoc
oro,ut gaudiũ meũ plenũ ſit,qđ nõ erit
niſi cũ fuerit impleta pmiſſio. Terminũ
poſuiſti,quẽ nõ oportuit trãſgredi. Trãſ
greſſus es,qd ad me? Tuo dño ſtas aut
cadis. Mihi ſanè decretũ eſt pro immi-
nẽti piculo nõ pbris, nõ minis agere te
cũ,ſed monitis,idq; quatenus ęquo ad
miſceris aĩo. Si me audieris,bene: ſi nõ,
ego nõ iudico quenq;:eſt q q̃rat & iudi-
cet. Qui.n.iudicat nos,dñs eſt. Et hinc
tibi plus timẽdũ arbitror ac dolẽdũ:qa
nõ hoĩ,ſed deo mentitus es. Et ſi ego(ut
uis)tuæ uerecũdiæ parco corã hoĩb.nũ
illa q̃ corã deo eſt impudẽtia,impunita
relinqtur? Quid q̃ſo rõnis hẽt uerecũda
ri ad diẽ hoĩs,& uultũ dei nõ uereri? Nã
uultus dñi ſup facientes mala. Tu ergo
plus times opprobria quã tormẽta: &
q trepidas ad linguã carnis, cõtẽnis gla
diũ q deuorat carnes? Hæccine eſt illa
moꝝ pulcherrima cõpoſitio,qua infor-
mari te ſcribis ſcĩæ huius apprehẽſione:
cuius ſtudio & amore ſic ferues, ut non
uerearis ſctõ pposito p̃iudiciũ facere?
Sed q̃ſo te,qđ memoriale uirtutis: q̃ la⁹
diſciplinæ,qs ſcĩæ pfectus,uel artis fru-
ctus,trepidare timore,ubi nõ eſt timor,
& timorẽ dñi relinquere? Quã ſalubrius
diſceres Ieſum,& hũc crucifixũ? Quam
utiq; ſciam haud facile niſi q mũdo cru
cifixus erit,apprehẽdit. Falleris fili, falle
ris ſi te putas inuenire apud mundi ma-
gr̃os,quam ſoli Chriſti diſcipuli.i.mũdi
cõtẽptores dei munere aſſequunẽ. Nec
em̃ hãc lectio docet,ſed unctio: nõ lr̃a,
ſed ſpũs:non eruditio,ſed exercitatio in
Oſee.10.d mandatis dñi. Seminate,inqt,uobis ad
iuſtitiã,metite ſpem uitæ:illuminate uo
bis lumẽ ſcĩæ. Vides qa non recte pdiẽ
ad lumẽ ſcĩæ,niſi iuſtitiæ germẽ p̃cedat
ad animã:ex quo formeẽ granũ uitæ,&
non palea gl'iæ. Quid ergo? Nondũ tibi
ad iuſtitiã ſeminaſti:nõ dũ ſpei manipu-
los meſſuiſti,&ueram te p̃ſumis ſectari
ſcientiã? Niſi forte pro uera ſupponiẽ il-
la q̃ inflat,& ſtultius erras appẽdens ar
gentũ tuũ non in panib. &labores tuos
non in ſaturitate. Obſecro redi ad cor,
& aduerte hũc annuũ terminũ,quẽ tu ti
bi indulſiſti in iniuriã dei, nõ eſſe annum
placabilẽ dño,ſed diſcordię ſeminariũ,
iræ fomitẽ,nutrimentũ apoſtaſię,q ſpm̃
extinguat,gratiã intercludat,teporẽ af-
ferat illũ q deo ſolet uomitũ puocare.
Heu heu uideris mihi uno ſpũ ambula-
re,ſicut & uno cẽſeri noĩe cum altero il-
lo Thoma:olim.ſ.p̃poſito de Beuerle,q
cũ ſe ſil'r nr̃o ordini,& nr̃æ domui toto
deſiderio deuouiſſet,cœpit induciari:et
ita paulatim refrigeſcere, donec ſubita
&horrenda morte p̃reptus,fact⁹ de me
dio eſt ſcl'aris & p̃uaricator, & duplo fi
lius gehẽnæ. Qđ ab eo,ſi fieri põt,auer-
tat miſericors & miſerator dñs. Extat
ep'la quã ad eũ fruſtra ſcripſi,niſi q meã
ipſius animã liberaui,denũciãs qđ ĩ me
fuit q̃ oportet fieri cito. Btũs foret ſi me
audiſſet. Diſſimulauit:mundus ego ſum
à ſanguine eius. Veꝝ id nõ ſufficit mihi:
qa etſi ſim in facto iſto ſecurus de me: il
la tñ q̃ nõ q̃rit q̃ ſua ſunt, charitas urget
me lugere illum,q ſecurus nõ exijt, qm̃
male ſecurus uixit. O iudicioꝝ dei abyſ
ſus multa,ô terribilis in cõſilijs deus ſu-
per filios hoĩum. Spm̃ donauit,quẽ erat
denuo ablaturus,ut eſſet ſupra modum
peccãs pctm̃,& gr̃a ſubintrauit,ut abũ
daret delictum. Quod tñ non fuit cul-
pa dantis,ſed addentis præuaricationẽ.
Sui nimirum arbitrij erat,quod male li-
ber liberum habuit contriſtare ſpiritũ,
contemnere gratiam,nec mancipare ef-
fectui ſuggeſtum dei,ut poſſet dicere:
Gratia dei in me uacua non fuit. Tu ſi
ſapis, illius inſipientia proderit tibi, & 1.Cor.15.b
lauabis manus tuas in ſanguine pecca-
toris,& curabis cito abſoluere te a' la-
queo perditionis,me a' timore horribi-
li. Ego enim haud ſecus fero,fateor,auer
ſionem tuam,quã euiſcerationem meã:
qm̃ chariſſimus factus es mihi,& pater

no te amplector affectu. Eapp ad oẽm
recordationem tui, animam meã tranſ-
uerberat gladius iſte timoris, tãto acer-
bius, quanto te minus timentem conſi-
dero. Scio nẽpe ubi de talibus legerim:
1. Theſ. 5. a Cum dixerint pax & ſecuritas, tũc ſubi
taneus eis ſuperueniet interitus, tanq̃ in
utero hñti, & non effugient. Multa aũt
pręſentio imminere tibi pauenda tardã
ti reſipiſcere, tanquam multa expertus,
quæ ô ſi cognouiſſes & tu. Crede ergo
experto, crede amanti, cui ex altero non
falli, ex altero non fallere ineſſe cogno-
ſcis.

Ad illuſtrem iuuenem Gaufridum de Perona, & ſo cios eius. Epiſtola 109.

Dilectis filijs Gaufrido & ſocijs
eius B. abbas dictus Claræual-
lis, ſpm̃ conſilij & fortitudinis.
Sermo qui inſonuit, ędificat multos, im
mo uľem lætificat ciuitatem dei, ita ut
lætentur cœli, & exultet terra, & oĩs lin
gua glorificet deum de ueſtra conuer-
ſione. Terra mota eſt, quia cœli deſtilla
uerunt à facie dei Synai, pluentes iſtis
diebus ſolito abundantius pluuiam uo
luntariam quam ſegregauit deus hære-
ditati ſuę. Non apparebit ultra uacua in
uobis crux Chriſti, quemadmodum in
multis filijs diffidentię, qui tardantes cõ
uerti ad dñm de die in diem, improuiſa
morte ſubtracti, in puncto deſcendunt
ad inferos. Oĩno refloruit, & nunc quaſi
de nouo lignũ in quo pependit dñs glo
riæ, qui mortuus eſt, non tm̃ pro gente,
ſed ut filios dei qui erant diſperſi, cõgre
garet in unum. Ipſe ipſe colligit uos, q di
ligit uos tanq̃ uiſcera ſua, tanq̃ fructum
precioſiſſimum crucis ſuæ, tanq̃ digniſ
ſimam recompenſationem effuſi ſangui
Luc. 15. b nis ſui. Si ergo gaudent angeli ſup uno
pctõre pnĩam agente, quid in tam mul-
tis & in illis pctõribus qui quanto illu-
1. Cor. 1. d ſtriores uidebantur in ſclo, ſcĩa, gñe, iu-
uentute, tanto pluribus erant perditio-
nis exemplum? Legeram: Non multos
nobis, non multos ſapientes, non mul-
tos potentes elegit deus: at nunc pręter
rľam mira dei potentia talium conuer-
titur multitudo. Vileſcit gloria pñs, iuuẽ
tutis flos conculcatur, non reputatur ge
neroſitas, ſapĩa mundi, ſtultitia iudicaẽ,
non acquieſcitur carni & ſanguini, parẽ
tum & charoꝝ renunciatur affectibus,
fauores, & honores, & dignitates repu
tantur ut ſtercora, ut Xp̃s lucrifiat. Lau
darem uos, ſi uobis hæc accidiſſe ex uo
bis cognoſcerem. Cęteꝝ digitus dei eſt
iſte, & mutatio planè dexteræ excelſi.
Datum optimum eſt, & donum perfe-
ctum, nec dubiũ quin deſcendens à prẽ
luminum. Idcirco in ip̃m omne præco-
nium iure referimus, qui facit mirabilia
ſolus, qui fecit ne in uobis ocioſa iam eſ
ſet ea quæ apud ſe eſt copioſa redẽptio.
Quid igitur opus eſt facto dilectiſſimi,
niſi ut ſatagatur q̃uo laudabile propoſi
tum, dignum conſequatur effectũ? Stu-
dete proinde perſeuerãtiæ, quæ ſola uir
tutum coronatur. Non inueniatur apud
uos, eſt & non, ut ſitis filij patris urĩ qui
in cœlis eſt, apud quem nimirum nõ eſt
tranſmutatio, nec uiciſſitudinis obum-
bratio. Vos quoque fratres in eandem
imaginem transformamini à claritate ĩ
claritatem tanquam à dñi ſpiritu, curã-
tes omni uigilantia, & ipſi non inueniri
leues, inſtabiles, fluctuantes. Scriptum
eſt enim, Vir duplex animo, inconſtans Iacob. 1. a
eſt in omnibus uijs ſuis. Et rurſum: Væ Eccl. 3 d
ingredienti terram duabus uijs. Et ego
chariſſimi quantum congratulor uob,
tantũ gratulor & mihi, qui ut accepi, di-
gnus habitus ſum miniſter eligi conſilij
huius. Et conſilium do, & auxilium ſpõ
deo. Si uideor neceſſarius, aut certe ſi di
gnus iudicor, non recuſo laborem, non
deero ꝓ uiribus. Deuotus ſuppono hu-
meros, etſi iam feſſos, ſarcinæ huic, ſi mi
hi cœlitus imponatur. Lætus, & obuijs
(ut dicitur) manibus excipio ciues ſan-
ctorum, et domeſticos dei. Quam libẽs
iuxta mandatum propheticum, occur-
ro cũ panibus fugiẽtibus à facie gladij,
aquam fero ſitientibus. Reliqua poſui ĩ Eſa. 21. d
ore noſtri, imo & ueſtri Gaufridi. Quic
quid uobis uice noſtra dixerit ille, nrm̃
non dubitetis eſſe conſilium.

Ad parentes eiuſdem Gaufridi conſolatoria. Epiſtola 110.

Si filium urm̃ deus facit & ſuum,
quid uos perditis, aut ipſe quid
perdit? Fit de diuite ditior, de
nobili gñoſior, clarior de illuſtri: & qď
his oĩbus maius eſt, ſanctus de pctõre.
Oportet aũt eum præparari regno qď
ſibi paratum eſt ab origine mundi, atq̃
huius rei gr̃a modicum tp̃s quod uiue-
re habet, manere nobiſcum: donec abra
ſa ſpurcitia uitæ ſcľaris, ac terreno de-
terſo puluere, cœleſti manſioni fiat ido
neus. Si diligitis eum, gaudebitis utiq̃:
quia uadit ad patrem, & talem patrẽ.
Ipſe quidem uadit ad deum, ſed uos nõ
perditis eum, quin potius multos p eũ
acquiritis uobis filios. Quotquot ſumꝰ
in Clarauallc, uel de Claraualle, ip̃m in
fratrem, uos in parentes ſuſcipimus. At
fortaſſis metuitis corpi eius uitæ aſperi
tatem, quod nimiꝝ teneꝝ noſtis eſſe ac
Pſal. 13. b delicatum. Cæteꝝ de hmõi timore dr̃:
Ibi trepidauerunt timore, ubi non fuit ti
mor. Confidite, conſolamini. Ego ero il
li in pr̃em, & ipſe erit mihi ĩ filium, quo-
uſque de meis manibus excipiat eũ pr̃
miſericordiaꝝ, & deus totius conſola-
tionis. Nolite ergo lugere, & nolite fle-
re: qa Gaufridus ueſter feſtinat ad gau-
dium, non ad luctum. Ego ero illi pr̃, &
ego mr̃, ego frater & ſoror. Ego faciam
ei praua in directa, & aſpera in uias pla
nas. Ego ei oĩa ſic temperabo, & ſic di-
ſpenſabo, ut & ſpũs proficiat, et corpus
non deficiat. Deniq̃ ſeruiet dño in læti
tia & exultatione, & cantabit in uijs do
mini, quoniam magna eſt gloria dñi.

Ex perſona Heliæ monachi ad parentes ſuos, Epiſtola 111.

Mat. 10. d Sola cã qua non liceat obedire
parentibus, deus eſt. Ipſe.n. di-
cit: Qui amat pr̃em & matrem
plus quam me, nõ eſt me dignus. Si me
uere ut boni, ut pij parentes diligitis: ſi
ueram, ſi fidelem erga filium pietatem
habetis, quid me pr̃i oĩum deo placere
ſatagentem inquietatis, & ab eius ſerui
tio, cui ſeruire regnare eſt, retrahere attẽ
tatis? Vere nunc cognoſco quia inimici Mich. 7. b
hoĩs domeſtici eius. In hoc uobis obedi
re non debeo, in hoc uos nõ agnoſco pa
rentes, ſed hoſtes. Si diligeretis me, gau
deretis utiq̃: quia uado ad meum atque
urm̃, immo uniuerſoꝝ pr̃em. Alioquin
quid mihi & uobis? Quid à uobis hẽo
niſi pctm̃ & miſeriam? Hoc ſolum qď
geſto corruptibile corpus, de urõ me
hr̃e fateor & agnoſco. Nõ ſufficit uob
qď me in hanc ſclĩ miſeriam miſeri miſe
ram induxiſtis: qď in pctõ urõ & pctõ-
res pctõrem genuiſtis, quod in pctõ na
tum, de pctõ nutriſtis: niſi ẽt inuidendo
mihi miſericordiam quam conſecutus
ſum ab eo qui nõ uult mortem pctõris,
filium inſuper gehennæ faciatis? O duꝝ
pr̃em, ô ſæuam matrem, ô parentes cru
deles & impios, imo non parentes, ſed
peremptores, quoꝝ dolor, ſalus pigno
ris: quoꝝ conſolatio, mors filij eſt. Qui
me malunt perire cum eis, quàm regna
re ſine eis. Qui me rurſus ad naufragiũ,
uñ tandem nudus euaſit: rurſus ad ignẽ,
unde uix ſemiuſtus exiui: rurſus ad latro
nes, à quibus ſemiuiuus relictꝰ ſum, ſed
miſerante Samaritano iam aliquantu-
lum conualui, reuocare conantur: & mi
litem Xp̃i propè iam rapto cœlo trium
phantem (quod non in me glorior, ſed ĩ
eo qui uicit mũdum) ab ipſo iam introĩ
tu gloriæ: tanquam canem ad uomitũ,
tanquam ſuem ad lutum, ad ſclm̃ redu-
cere moliunẽ. Mira abuſio. Domus ar-
det, ignis inſtat à tergo, & fugienti pro-
hibetur egredi, euadenti ſuadetur regre
di? Et hæc ab his qui in incendio poſiti
ſunt, & obſtinatiſſima dementia, ac de
mentiſſima obſtinatione fugere pericu-
lum nolunt. Proh furor. Si uos contem-
nitis mortẽ urãm, cur ẽt appetitis meã?
Si, inq̃, negligitis ſalutem urãm, quid iu
uat etiam perſequi meam? Quare uos
non potius ſequimini me fugientem, ut
non ardeatis? An hoc eſt ueſtri cruciа-
tus leuamen, ſi me etiam perimatis: &
hoc ſolum timetis, ne ſoli pereatis? Ar-
dens ardentibus quod ſolatium p̃ſtare
poterit? Quę, inquam, conſolatio dãna-

tis ſocios hr̄e ſuæ dānationis? Quod'ue
remediū moriētibus,alios uidere moriē
tes?Nō hoc mihi ꝑſuadet diues ille ꝗ in
Luc.16.g tormētis deſperatus de ſui liberatione:
rogabat nūciari fr̄ibus ſuis,ne & ipſi ue
nirent in locū eūdem tormētoꝝ, timēs
ꝓculdubio ex ſuoꝝ cruciatu augeri ſuū.
Quid ergo? Ibo & cōſolabor lugētem
matrem meā mei ad tp̄s uiſitatione, ut ī
ęternū lugeā,& me & ipſam ſine conſo
latione?Ibo,inquam, & ſatisfaciā patri
meo iraſcenti pro mei ad tp̄s abſētia:cō
ſolādus & ipſe ad tp̄s de eius pn̄tia, ut
poſtmodū & qſq; pro ſe, & utriq; ꝓ al
terutro incōſolabili deſolemur triſtitia?
En potius exēplo apl̄i nō acqeſcens car
ni & ſanguini:uocē audiam dn̄i iubētis:
Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſu-
Matt.8.c os.Et cātabo cū Dauid:Renuit cōſola-
Pſal.76.a ri aīa mea.Et cum Hieremia:Diem ho-
Hier.17.b minis nō cōcupiui:dn̄e,tu ſcis.Quid.n.?
Funes ceciderūt mihi in p̄claris,& cœle
ſtis hæreditas p̄clara eſt mihi, & terre-
na adulaẗ promiſſio, blandiẗ cōſolatio
carnis? Guſtato ſpū,neceſſe eſt deſipe-
re carnem. Affectanti cœleſtia,terrena
non ſapiunt. Aeternis inhianti, faſtidio
ſunt trāſitoria. Deſinite igiẗ parētes mei,
deſinite & uos fruſtra plorādo affligere,
& me gratis reuocādo inqetare:ne ſi
adieceritis nuncios ultra mittere ꝓ me,
plus me elōgare cogatis. Si aūt dimit-
titis, Clarāuallē in ꝑpetuū nō dimittā.
Hæc reqes mea in ſeculū ſeculi, hic ha-
bitabo qm̄ elegi eā. Ibi ꝓ meis atq; u r̄is
peccatis iugiter orabo:ibi precibus aſſi
duis(quod & uos cupitis)impetrabo ſi
potero,ut q eius amore hoc modico tē
pore ab inuicē ſeparamur,in alio ſeculo
ſimul felici & inſeparabili ſocietate, in
eius amore uiuamus per omnia ſecula
ſeculorum, Amen.

Ad Gaufridū Lexouienſem, Epiſt.112.

Oleo ſuper te fili mi Gaufride,
d doleo ſuper te. Et merito. Quis
.n.nō doleat florē iuuētutis tuę,
quem lętantibus angelis deo illibatum
obtuleras in odorē ſuauitatis, nūc a dę-
monibus conculcari; uitioꝝ ſpurcitijs,
& ſeculi ſordibus inquinari? Qūo quī
uocatus eras à deo, reuocātem diabo-
lum ſequeris? & quem Chriſtus trahe-
re cœperat poſt ſe,repente pedē ab ipſo
introitu glorię retraxiſti? In te experior
nunc ueritatē ſermonis dn̄i quem dixit:
Inimici hominis,domeſtici eius. Amici
tui & ꝓximi tui aduerſum te appropin- Mich.7.b
quauerunt,& ſteterunt. Reuocauerunt Pſal.37.b
te in fauces leonis, & in portis mortis
iteꝝ collocauerunt te. Collocauerūt te
in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & iam
parum eſt,ut deſcendas in uentrem infe
ri,iam te deglutire feſtinat, ac rugienti-
bus p̄paratis ad eſcam,tradere deuorā-
dum.Reuertere quæſo:reuertere priuſq;
te abſorbeat ꝓfundum,& urgeat ſuper
te puteus os ſuū: priuſquā demergaris
unde ulterius nō emergas, priuſquam li
gatis manibus & pedibus ꝓijciaris in te
nebras exteriores, ubi eſt fletus & ſtri-
dor dētium,priuſquā detrudaris in locū
tenebroſum,& optum mortis caligine.
Erubeſcis forte redire,quia ad horā ceſ
ſiſti?Erubeſce fugam,& nō poſt fugam
reuerti in p̄liū.& rurſum pugnare, nec-
dum finis pugnæ, necdū abinuicē dimi
cātes acies diſceſſerunt, adhuc uictoria
præ manibus eſt. Si uis,nolumus uince-
re ſine te, nec tuā tibi inuidemus gloriæ
portionē.Læti occurremus tibi,lætis te
excipiemus amplexibus,dicemuſq;:E-
pulari & gaudere oportet, qa hic filius Luc.15.g
noſter mortuus fuerat,& reuixit:perie-
rat,& inuentus eſt.

Ad Sophiam uirginem, Epiſt.113.

Ernardus abbas de Claraual-
b le,Sophiæ uirginitatis ſeruare ti
tulum, apprehendere fructum.
Fallax gloria, & uana eſt pulchritudo:
mulier timens deum, ipſa laudabitur.
Condelector filia gl'ię uirtutis tuæ qua
fallacē mundi gl'iam reſpuiſſe narraris.
Ipſa quidem digne reſpuiẗ, ſed qa multi
aliter ſapientes in eius æſtimatione de-
ſipiunt,tu iure laudaris,quia nō falleris.
Flos fœni eſt, uapor eſt ad modicū pa-
rens. Ipſe eius qualiſcunq; ſtatus,nónne
plus anxietatis quàm iucunditatis hēt?

Dum

Dum uendicas,dum defendis,dum in-
uides,dum ſuſpicaris,dū ſemꝑ ambis ꝙ
nō habes:& nōnullis adeptis,acqrendi
nō tepeſcit ardor:ꝙ reqes in gloria tua?
Si qua tn̄ eſt,p̄terit iucūditas nō reditu
ra,& manet anxietas nō relictura.Cęte
rum uideas eā quāplurimos non appre-
hēdere,contēnere perpaucos. Cur hoc?
Profecto qa neceſſitas multoꝝ eſt,uir-
tus paucoꝝ.Paucoꝝ,inq̄,paucoꝝ,prę
ſertim nobiliū.Deniq; nō multos nobi
les,ſed ignobilia mūdi elegit deus.Pro-
inde benedicta tu in nobilibus:quę pro
gl'ia certantibus cęteris, de cōtēptu glo
rię glorioſius ſublimaris, & ſublimius
gloriaris.Inſignior planè atq; illuſtrior,
qd' de paucis facta es, quàm ꝙ orta de
magnis. Illud nāq; dei munere tuū eſt,
hoc tuoꝝ.Porrò qd' tuū eſt, tāto carius
eſt,quanto rarius. Nā ſi in uiris uirtus,
rara eſt auis in terris, quanto magis in
fœmina fragili & nobili? Deniq; mulie
Prou.31.b rem fortē quis inueniet? Multo magis
quis fortē & nobilē?Minime quidē de⁹
eſt acceptor perſonaꝝ:neſcio tn̄ quo pa
cto uirtus in nobili plus placet. An for-
te quia plus claret?Siquidē ignobilis cū
caret gl'ia,nō facile liquet, utrū qa no-
lit,an qa nō poſſit hr̄e. Laudo factā de
neceſſitate uirtutē:ſed plus illā quā eli-
git libertas,nō indicit neceſſitas.Certēt
ergo cæteræ ꝙ ſpem non hn̄t pro reꝝ fu
gaciū atq; fallaciū uili breuiq; gloriola:
tu ſpei ꝙ nō cōfundit innitere.Tu te, in-
quā,ei qd' breue hoc ac momentaneum
tribulationis tuæ ſupra modū ī ſublime
operaẗ pōderi glorię reſeruato. Qd' ſi ti
bi exprobrauerint filiæ Belial: illæ ꝙ ex
tento collo,fractis incedunt greſſibus,
cōpoſitæ & circūornatæ ut ſil'itudo tē-
pli,Rn̄de:Regnū meū nō eſt de hoc mū
do.Rn̄de:Tp̄s meū nondū aduenit,tp̄s
aūt ur̄m ſemper eſt paratū.Rn̄de:Gl'ia
mea abſcōdita eſt cum Chriſto in deo.
Cū aūt Chriſtus apparuerit uita mea:
tūc & ego apparebo cū ipſo in gloria.
Quanq; & ſi gloriari oportet,potes tu
quoq; ingenuè,potes ſecure tm̄ in dn̄o.
Omitto ſanè coronam quā tibi dn̄s p̄pa
rauit in æternum. Sileo repromiſſiones
quæ te in poſteꝝ manent,qd' felix ſpō-
ſa admittēda es reuelata facie ſpeculari
gloriā ſpōſi tui,qd' te ſibi exhibiturus ē
glorioſam,nō hn̄tem maculā aut rugā,
aut aliqd hmōi: qd' æternis excepturus
amplexibus,ponet lęuā ſub capite tuo,
& dextera illius amplexabitur te.Pręte
reo locū noīatum,quem uirginitatis p̄-
rogatiua ſingularem à filijs & filiabus ī
regno es proculdubio ſortitura. Sileo et
canticum illud:nouum qd' uirgo cū uir
ginibus ſingulari nihilominus dulciq;e
modulamine canitura lætaberis ī ipſo,
& lætificabis ciuitatem dei cantans,&
curſitās,& ſequēs agnū quocunq; ierit.
Illud ſiquidē nec oculus uidit, nec auris
audiuit,nec in cor hoīs aſcendit,qd' tibi
p̄paratū eſt,& cui te p̄parari oportet.
Hæc ergo p̄termitto ꝙ in futuro repoſi-
ta ſunt tibi,pn̄tia tm̄ loquor, ea loquor
ꝙ de primitijs ſpūs iam tenes: ſponſi xe
nia,arras ſponſalitias:bn̄dictiones dul-
cedinis,in qbus te p̄uenit:quē & ſubſe-
cutuꝝ atque qd' deeſt completuꝝ ex-
pectas.Ille ille ī medium ueniat ſummo
decore ſpectabilis: ipſis quoq; angelis
admirandus ornatus,& ꝓferant ſiqd ſi
mile hn̄t filię Babylonis,quaꝝ uerè glo
ria in cōfuſione.Induunẗ purpura & byſ
ſo,& ſubinde cōſcia pannoſa iacet. Ful-
gent monilibus,moribus ſordent.Econ
tra tu foris pānoſa,intus ſpecioſa reſplē
des,ſed diuinis aſpectibus,nō humanis.
Intus eſt qd̄ delectat,qa intus eſt quem
delectat, niſi forte tu dubitas habitare
xp̄m ꝑ fidē in corde tuo.Deniq; oīs gl'ia
eius filiæ regis abintus. Iocundare filia Pſal.44.c
Siō, & exulta ſatis filia Hierl'm, qa cō- Zach.9 b
cupiuit rex ſpeciem tuam:ſi tn̄ confeſſio Pſal.95.b
nē et decorē induis amicta lumine ſicut
ueſtimēto. Nēpe cōfeſſio & pulchritu-
do ī cōſpectu ei⁹. C⁹? Specioſi forma p̄ fi-
lijs hoīum.Ipſius ī quē deſiderāt angeli
ꝓſpicere.Audis cui places,ama uñ pla-
ces.Ama cōfeſſionē, ob quam amaris.
Ama cōfeſſionē,ſi affectas decorē. Cō Pſal.103.a
feſſioni iūgiẗ decor,iungiẗ pulchritudo. Pſal.95.b
Hēs utrūq;:Cōfeſſionē & decorē idui-

ſti.Et cõfeſſio & pulchritudo in conſpe
ctu eius.Reuera ubi cõfeſſio,ibi pulchri
Pſal. 95.d tudo,ibi decor.Si pctã ſunt,in cõfeſſiõe
pſa. 49.c lauant̃:ſi bona oꝑa,cõfeſſione cõmẽdã-
tur. Cũ mala tua cõfiteris,ſacrificiũ eſt
deo ſpũs contribulatus. Cũ dei bñficia,
immolas deo ſacrificiũ laudis. Bonum
aĩæ ornamẽtũ cõfeſſio,q̃ & pctõrẽ pur-
gat,& iuſtũ reddit purgatiorẽ.Abſque
cõfeſſione iuſtus iudicatur ingratus, &
pctõr mortuus reputat̃. A mortuo ꝗp-
pe,tanq̃ꝫ q non ſit,perit cõfeſſio.Cõfeſ-
Eccl.17.c ſio igr̃,pctõris eſt uita,iuſti gl'ia. Et ne-
ceſſaria eſt pctõri, & iuſtũ nihilominus
Pſal. 32.a decet.Deniqꝫ rectos decet laudatio. Se
rica & purpura & tincturarꝝ fucus: de-
corẽ hñt,ſed nõ ꝑbent. Quicq̃d tale ap
plices corpi,exponit ſpẽm ſuã,nõ depo
nit.Secũ deniqꝫ tollit,cũ tollitur ipm.
Porrò decor q cũ ueſte induitur,&cum
ueſte deponit̃,ueſtis ꝓculdubio eſt,non
ueſtiti. Tu ergo noli æmulari in mali-
gnantibus,& mẽdicãtib.pulchritudinẽ
pſal.36.c alienã,ubi ꝑdiderint ſuã. Natiuo ꝗppe
& interno ſe ꝑdunt decore nudas, q̃ tã
to ſtudio & precio de diuerſis & uarijs
ſpeciebus eius q̃ ꝑterit figuræ mũdi, fo-
ris ſibi cõficere ſatagũt,uñ oculis inſipiẽ
tiũ appareãt ſpecioſæ.Indignũ tibi iudi
ca,formã à pellibus muriũ,& operibus
ꝟmiũ mutuari.Tua tibi ſufficiat.Ille eſt
uerus ꝓpriuſq̃ꝫ cuiuſqꝫ rei decor, q nul-
la interiacente materia p ſe ineſt.O quã
decẽti rubore genas ſuffundit uirgineas
ingeniti gẽma pudoris.Quæ inaures re-
ginarꝝ huic cõparabunt̃? Nec inferioris
inſigne decoris,diſciplina ꝑfert. O quã
cõpoſitũ reddit oẽm puellaris corporis
ſtatũ,nedum et mẽtis habitũ diſciplina?
Ceruicẽ ſubmittit,ponit ſupcilia,cõpo-
nit uultũ,ligat oculos, cachinnos cohi-
bet,moderat̃ linguã,gulã frenat,iram ſe
dat,format inceſſum.Talibus decet pu
dicitiæ ueſtẽ diſtingui margaritis.Iſtiuſ
modi circũdata uarietate uirginitas,cui
gl'iæ merito nõ ꝑfert̃? Angelicæ? Ange-
lus hẽt uirginitatẽ,ſed nõ carnẽ, ſanè feli
cior quã fortior in hac parte. Optimus
& optabilis ualde ornatus iſte,q & an-
gelis poſſit eſſe inuidioſus. Sed aduerte
& aliud de eodem. Profecto tanto tibi
manet tutus,quãto & ꝓprius. Vides nẽ
pe auro & argẽto lapidibus ꝑcioſis, &
omni deniqꝫ cultu regio nõ tã ornatas
quã oneratas.Vides longas poſt ſe tra
hẽtes fimbrias,ipſaſq̃ꝫ ꝑcioſiſſimas, &
dẽſas pulueris nubes excitãtes in aera.
Nõ te moueãt hæc.Illæ illa uel in mor-
te deponẽt,te tua ſanctitas nõ relinq̃t.
Nõ ſunt ſua q̃ portãt.Cũ interierint,nõ
ſumẽt oĩa,neqꝫ deſcẽdet cũ eis gl'ia hæc.
Mundus cuius ſunt, nudis illis exeũtibꝰ
retinebit,eiſdẽ uanis uanas ſilr al's ſedu-
cturus.At uerò tuus ille ornatus nõ ſic. pſal. 48.d
Firmiſſime tibi(ut dixi)manet,ꝓpea tu-
tus,ꝗa tuus.Nullius facile,aut cedit in-
iurijs,aut patet inſidijs. Aduerſus hmõi
nil furis calliditas, nil furẽtis crudelitas
poteſt.Nec à tineis rodit̃,nec uetuſtate
corrũpit̃,nec conſumit̃ uſu.In morte ui-
uit.Nimirꝝ aĩę res eſt,nõ corporis:& ob
hoc ſimul cum aĩa de corpore abit,non
obit cum corpore.Porrò animæ non ha
bent quid faciant, etiam qui corpus oc
cidunt.

Ad alteram ſanctimonialem, Epiſtola 114.

Agnum eſt mihi gaudium qđ
m te ad uerꝝ & ꝑfectũ gaudiũ uel
le tẽdere cõperi. qđ non eſt de
terra,ſed de cœlo.i.non de hac conualle
plorationis,ſed de illa quã fluminis im-
petus lætificat ciuitatem dei. Et reuera
illud uerum et ſolum eſt gaudium,quod
non de creatura,ſed de creatore cõcipi
tur:& qđ cũ poſſederis, nemo tollet à
te.Cui cõparata oĩs aliũde iucunditas,
mœror eſt:oĩs ſuauitas,dolor eſt:omne
dulce,amarꝝ:oẽ decorꝝ,fœdũ:omne po
ſtremo quodcunqꝫ aliud delectari poſ-
ſit,moleſtũ. Deniqꝫ tu mihi teſtis es in
hac re.Teipſam interroga: ꝗa tu tibi fa
miliarius credes.Nũq̃d nõ hoc ipm cla-
mat in corde tuo ſpũs ſctũs?An nõ tibi
iã ab ipſo priuſq̃ꝫ à me huius rei ueritas
perſuaſa eſt? Quando enim tu fœmina
et iuuencula,formoſa & ingenua,ſic fra
gilem & ſexum uinceres & ætatem, ſic
ſpectabilem & formam & gñoſitatem

contẽnentes,niſi cũcta q̃ corpis ſenſibus
ſubiacent,in illorꝝ iam tibi cõparatione
uileſcerẽt:q̃ te interius & cõfortãt ut ui
cas,& delectant ut ꝑferas?Nec immeri
to.Modica,trãſitoria,terrena ſunt quæ
deſpicis:maxima,æterna, cœleſtia ſunt
q̃ appetis.Plus dicam,& uerꝝ dicã. Te
nebras deſeris,& lucẽ ingrederis.De ꝓ-
fundo fluctuũ,emergis ad portũ.De mi
ſera ſeruitute,infelicẽ libertatẽ reſpiras.
De morte deniqꝫ trãſis ad uitã.Siq̃dem
uſqꝫ mõ tua nõ dei uolũtate,tua uiuens
nõ dei lege,uiuens mortua eras.Viuens
mũdo,mortua deo: ſiue (ut ꝟius loq̃r)
nec mũdo uiuens,nec deo. Volẽs ꝗppe
ſub habitu & noĩe religionis inſtar uniꝰ
de ſcl'o cõuerſari, ſola deũ à te uolũtate
repuleras.Nõ aũt ualẽs qđ ſtulte uole-
bas,nõ tu q̃dẽ mũdũ,ſed te mundus re-
pulerat.Deũ ergo repellẽs, & à ſcl'o re-
pulſa,inter duas(ut dr̃)ſellas corrueras.
Nec deo itaqꝫ uiuebas,ꝗa nolebas: nec
ſcl'o,ꝗa non poteras:alteri q̃dem uolẽs,
alteri inuita,ſed tñ utriqꝫ mortua.Sic de
bet cõtingere his q uouẽt & nõ ſoluũt,
qui aliud foris oñtant,& intus aliud ap
petũt.At uerò nũc p dei miſericordiam
incipis reuiuiſcere,nõ pctõ,ſed iuſtitiæ:
non ſcl'o:ſed Chr̃o:ſciẽs ꝗa & ſcl'o uiue
re,mors eſt:& in Chriſto ẽt mori,uita.
Beati nẽpe mortui,q in dño moriũtur.
Ex hoc iã nec uotum tuum irritum, nec
caſſam ꝓfeſſionem cauſabimur.Ex hoc
iã nec corpis ĩtegritas animi corruptio
ne infirmabit̃:nec morꝝ prauitate uirgi-
nitatis titulus obſcurabit̃.Ex hoc iã nec
falſum nomẽ,nec uacuũ uelamẽ porta-
bis.Vt quid.n.hactenus nonna & ſan-
ctimonialis uocitata es,quæ ſub ſancti
tatis noĩe non tñ ſancte conuerſata es?
Cur uelũ in capite mentiebat̃ reuerẽtiã,
& ſub uelo petulans oculus exhibebat
impudẽtiã?Caput ſiq̃dem gerebas uela
tum,ſed elatũ. Sub ſigno uerecũdiæ ſer-
mo reſonabat inuerecũdus.Riſus imo-
deratior,inceſſus laſciuior, ueſtis orna-
tior:uni inflatæ magis quã uelatæ con-
gruerent.Sed ecce iã uetera Chriſto au
thore tranſierũt,& noua fieri incipiunt
oĩa:dũ cultũ exteriorẽ interiore cõmu-
tas,& magis uitã quã ueſtẽ appetis hr̃e
ornatã. Facis q̃d debes,imo q̃d iã olim
feciſſe debueras:nam olim iam uoueras.
Sed ſpũs q ſicut,& ubi uult,& qñ uult,
ſpirat,necdũ ſpirauerat.Et idcirco forſi
tan qđ hucuſqꝫ egiſti,excuſationẽ hẽt.
Cæterꝝ ſi flammãtem ſpm̃ quo nunc re
caluit ſine dubio cor tuũ intra te, & in
meditationib.tuis exardeſcentẽ ignem
diuinũ iã extingui ꝑmiſeris:q̃d reſtat ni-
ſi ut te illi ſeruandã noueris igni, qui nõ
poſſit extingui?Sed extinguat potiꝰ idẽ
ſpũs in te cõcupiſcẽtias carnales,ne for
te ab his præfocato(qđ abſit) nuper cõ
cepto ſancto deſiderio, in flammas con
tingat incidere gehennales.

*Ad ſanctimonialem quandam de monaſterio ſan-
cta Mariæ Trecenſis, Epiſt. 115.*

Elatum eſt mihi te quaſi aſpe-
r rioris uitæ deſiderio tuum mo-
naſterium uelle deſerere. Quã
rem diſſuadentibus tibi atqꝫ omnimo-
dis prohibentibus ſpirituali matri tuæ,
ſiue ſororibus cum acquieſcere nolles,
placuiſſe tandem nr̃m ſuper hoc conſi-
lium eligere:ut q̃cq̃d ego laudauerim,
id tibi credas expedire. Debueras q̃dẽ
doctiorem ad hoc conſilium eligere.
Quia tñ ſic tibi uiſum eſt: qđ hinc mihi
rectius vr̃,non celo. Hoc itaqꝫ tuũ deſi
derium ex quo cognitũ habui:cogitans
atqꝫ recogitans quo quidem ſpũ conce
peris,facile iudicare non audeo. Potes
nãque in hac re zelum dei hr̃e: ut excu-
ſabilis ſit tua intẽtio:ſed q̃uo ſcd̃m ſcien
tiam,tua talis uoluntas impleatur, oĩno
non uideo. Cur,inquis? Non eſt ſape-
re,ut opulentiam, ut urbis frequẽtiam,
ut pinguia fugiam & delicias? An non
mea mihi pudicitia tutior erit in eremo,
ubi in pace cum paucis aut ſola conuer
ſans,ſoli placeã cui me probaui?Nequa
quam. Nã uolenti perperam agere, &
deſertum abundantiam habet:& nemꝰ
umbram,& ſilentium ſolitudo.Malum
quippe quod nemo uidet,nemo arguit.
Vbi autem non timetur reprehenſor,ſe
curius accedit tentator, licentius perpe

tratur iniquitas. In conuentu uerò bona ſiqua facis, nemo ꝓhibet. Malũ aũt facere ſi uis, nõ licet. Mox etenim à pluribus cõperit͂, arguit͂, emendat͂: ſicut ecõtrario bonũ cũ uidẽt: oẽs mirãtur, uenerant͂, imitãtur. Vides ergo filia quod & tua merita ĩmanior in cõuentu gloria ſequit͂: & citior culpaꝝ correctio, qñ ibi ſunt, & q̃bus de bonis exẽplũ ꝑbeas, et quas de malis offendas. Denicꝫ ut ex illa iã euãgelica partitione oẽm tibi auferã tui excuſationẽ erroris, aut de fatuis uirginibus una es (ſi tñ uirgo es) aut de prudẽtibus. Si de fatuis, cõgregatio tibi neceſſaria eſt. Si de prudẽtibus, tu congregationi. Nã ſi ſapiens & ꝓbata es, religio certe q̃ in loco illo nouiter inouata nũc ubicꝫ laudat͂, multũ tua diſceſſione diffamabit͂ & infirmabit͂, ut timemꝰ. Dicetur q̃ppe quod bona cũ ſis, bonũ ordinem nequaq̃ꝫ deſereres. Quod ſi fatua cognita es, & recedis, dicemꝰ ꝙ q̃a cum bonis male uiuere nõ licet: bonas mala nõ ferens, q̃ris ubi uiuere liceat ut libet. Et merito. Nam añ ordinis emendationem nũquam (ut aiunt) inde locuta es. At ubi religio creuit, ſanctior ſubito facta, feruore repẽtino cogitare cœpiſti de eremo. Agnoſco filia agnoſco, utinam & tu mecũ agnoſcas ſerpẽtinũ uirus, fraudulenti dolũ, uerſipellis aſtutiã. In nemore lupus habitat. Si ſola ouicula umbras nemoris penetras, præda uis eſſe lupo. Sed audi me filia: fidele audi cõſilium. Siue peccatrix, ſiue ſancta ſis: noli te ſeꝑare à grege: neq̃ rapiat, & non ſit q̃ eripiat. Sancta es? ſtude tuo exẽplo tuæ ſocias acq̃rere ſanctitatis. Peccatrix es? noli addere pctã peccatis. Sed age pniam ubi es: ne diſcedens cũ tui q̃dem periculo, ut oñſum eſt: et ſororibus q̃dem ſcãdalum reliquas, & multoꝝ in te ꝓuoces detrahentiũ linguas.

Ad Ermangardem quondam comitiſſam Britaniæ. Epiſtola 116.

dIlectæ in Chriſto filiæ ſuæ Ermangardi: quõdam eximiæ comitiſſæ: nũc humili Chriſti ancillæ, Bernardus abbas Clareuallis, piũ ſanctæ dilectionis affectum. Vtinã ſicut chartam nunc pñtem: ita & meam tibi mentem expãdere poſſem. O ſi legere poſſes in corde meo: quod ibi de amore tuo, ſuo digito deus ſcribere dignatus eſt: certe agnoſceres quàm nulla lĩgua uel pẽna ſufficiat exprimere, quod in intimis mihi medullis Dei ſpũs imprimere potuit. Et nũc q̃dem pñs ſum ſpũ: licet corꝑe abñs, ſed nec mihi nec tibi eſt uñ appaream. Eſt tñ penes te uñ poſſis de me utcuncꝫ coniĳcere, etſi nõdum cognoſcere quod dico. Intra ergo cor tuũ, & inſpice meum: & uel tm̃ mihi tribue amoris erga te, quantũ tibi erga me ineſſe ſentis: ne ſi nos q̃dem minus, te uerò amplius amare ꝓ̃ſumpſeris, eo te nobis pręferre puteris, quo & uincere nos charitate putaueris. Cęteꝝ tuæ modeſtię eſt, potius id ſentire de nobis, ut qui te affecit ita me diligere & eligere ad conſilium tuæ ſalutis, æque affecerit, & me in obſequm tuæ dilectionis. Tu ergo uideris q̃uõ me tecũ retinueris: ego (ut ueꝝ fatear) nuſq̃ꝫ abs te abſcꝫ te recedo. Hæc tibi interim de uia breuiter in trãſitu ſcribere uolui: ſperãs me maiori otio maiora miſſuꝝ ſi deus annuerit.

Ad eandem. Epiſtola 117.

rEcepi delitias cordis mei, pacẽ tui. Lætus ſum, q̃a tu læta nunciaris: mecꝫ́ admodum animo reddit incolumem, tua innoteſcens alacritas. Hæc nimirum lętitia nil habet de carne & ſanguine, cum humilis ex ſublimi, ex ingenua ignobilis: pauper ex diuite uiuas: fratris, filĳ, patriæcꝫ́ deſtituta ſolatio. Sine dubio ergo quod in te alacritatis natum eſt, de ſpiritu ſancto eſt. Quippe iandudum à timore dei concicipiens parturiſti, iam tãdem ſpm̃ ſalutis, foras uticꝫ mittente charitate timorem, O quàm libentius iſta præſens colloquerer, quàm ſcribo abſens? Crede mihi iraſcor occupationibus, q̃bus frequenter impediri uideor ne te uideam: & delector occaſionibus quibus uel interdum expediri uideor, ut te uideam. Rara quidem datur huiuſmodi opportunitas: ſed chara, fateor, ẽ mihi, uel ipſa raritas. Eſt. n. ſanè melius uidere te uel nonnũquam, quàm nũquam oĩno. Spero me in proximo uẽtuꝝ ad te: iã nũc ꝑ̃libans gaudiũ proxime plenecꝫ́ futuꝝ.

Ad Beatricem nobilem, & religioſam matronam. Epiſtola 118.

mIror tuæ deuotionis ſtudiũ, tuæ erga nos dilectionis affectũ. O bona dña, quid tibi & nobis? Vñ tãta tibi ſolicitudo de nobis? Si filĳ, ſi nepotes, ſi uel aliqua extrema ꝓpinq̃tatis linea tibi iũcti eſſemus, tua crebra beneficia, frequentes ſalutationes: innumera denique tui amoris inſignia quæ quotidie experimur: non tã nobis mirãda uiderentur, quam ex debito ſuſcipiẽda. Nunc aũt cum gñe tm̃ dñam non mr̃em te cognoſcamus, nõ mirũ ſi miramur, ſed miꝝ ſi ſatis mirari poſſumus. Quis. n. notorum uel cognatoꝝ noſtrorum curam habet de nobis? Quis uncꝫ̃ de noſtra ſalute interrogat? Quis, incꝫ̃, non dico ſolitus, ſed uel memor noſtri eſt in ſeculo? Amicis, propinquis, uicinis noſtris facti ſumus tãquam uas perditum, ſola nos obliuiſci nõ potes. Inquiris de eſſe & ſtatu ſanitatis noſtræ, de uia quam nuper egimus, de monachis quos ad alium locũ trãſtulimus. De quibus breuiter rñdeo quod de terra deſerta, & de loco horroris & uaſtæ ſolitudinis introducti ſunt in abundãtiam rerum, ædiũ, & amicoꝝ: in terrã denique fertilẽ, & locũ amœnæ habitationis. Lętos itacꝫ, & in pace reliq̃mus, læti nos & in pace reuerſi ſumus: ꝑ̃ter quod ego paucis diebus, ſed non paꝝ, febre redeunte, ita ut mori timerẽ, aggrauatus fui. Sed rurſum deo miſerãte cito conualui, ita ut nũc fortiorem ſanioremcꝫ́ me ſentiã poſt uiã peractam, quã añ inchoatã.

Ad ducem & duciſſam Lothoringiæ, Epiſtola 119.

dVci & duciſſę Lothoringię Bernar. abbas de Claraualle, ſic ſuis adinuicẽ charis ac caſtis delectari amplexibus, ut ſolus xp̃i amor ſuperet ĩ ambobus. Ex quo cœpimus mittere pro noſtra neceſſitate in terram ueſtram: multã ſemꝑ inuenimus in oculis ueſtrę dignitatis familiaritatẽ & gr̃am. Benedictionẽ largitatis ueſtræ: noſtris hoĩbus cum neceſſe fuit, liberaliter exhibuiſtis. Paſſagium trãſeuntibus: etſi q̃d eſt aliud iuris ueſtri debitũ, mercãtibus libenter dimiſiſtis. De quibus oĩbus ſine dubio merces ueſtra multa eſt in cœlis: ſi tñ uerum eſſe credimus quod dñs in euãgelio ꝓmittit: Quãdiu feciſtis uni ex minimis meis, hoc mihi feciſtis. Mat. 25. d Sed quid eſt quod miniſtros ueſtros, q̃ uos donaſtis: exigere rurſum permittitis? Dignum eſt uobis & honorificũ, ut q̃d uobis pro ſalute animaꝝ ueſtraꝝ placuit donare, nemo ueſtrorũ repetere audeat. Si ergo uos (quod abſit) bñficioꝝ ueſtroꝝ nõ pœnitet: donumq́ꝫ quod in beneplacito ueſtro à uobis ſæpe recepimus, æque adhuc ut habeamus utrique ueſtrum cõplaceat: iubete ita firmiter & inconcuſſe teneri, quatenus ultra fratres noſtri à nullo miniſtroꝝ ueſtrorũ timeant ꝑꝑ hoc diſturbati. Alioq̃n non renuimus dñi noſtri ſeq̃ exẽplum, qui ꝓ ſe non dedignatus eſt ſoluere cẽſum: parati & nos libenter q̃ ſunt Cęſaris Cæſari reddere, & uectigal cui uectigal, & tributum cui tributum: ꝓ̃ſertim quia iuxta apoſtolum nõ tam debemus requirere datũ noſtrum, quàm fructũ ueſtrũ.

Ad duciſſam. Epiſtola 120.

gRatias agimus deo pro tam deuota uolũtate quã erga ipſum, & ſeruos eius uos hr̃e cognouimus. Quoties enim in corde carnali terrenis dignitatibus alto, ulla uel minima ſcintillula cœleſtis amoris accenſa uidetur: diuinum ſine dubio eſt munus, nõ hominis uirtus. Et nos quidem largitatis ueſtræ ueſtris in literis nobis oblata beneficia gratanter amplectimur. Sed cognita illa ſubita & grãdi ſatis occupatione, qua uos nunc detineri neceſſe eſt: conueniens ducimus ur̃am quãt uob̃ placuerit, expectare opportunitatem. Nemini etenim quantum in nobis eſt uellemus eſſe oneri, pręſertim in his quę

ad deum pertinent: ubi non dati lucrũ,
ſed dantis fructum magis requirere de-
bemus. Diem itaq; nobis ſi placet atq;
locum reſcribendo ꝑ hunc nuncium no
minate, quo iuuante deo, p̄nti expedi-
ta inſtantia, noſtris partibus appropin-
quare debeatis, & fratre Vuidone uo-
bis obuiam facto, ſi quid in terra ueſtra
inuenerit quod aptum ſit ordini noſtro,
promiſſa ueſtra expeditius atq; alacriꝰ
compleatis. Hilarem n. datorem diligit
2. Cor. 9. b deus. Aut ſi forte nõ placet uobis dila-
tio, & hoc notificate, quia parati ſumus
in hac re quantũ ratio patit̃, ueſtræ obtẽ
perare uoluntati. Ore ueſtro ducem ſa-
lutamus: & tam ipſum quã uos admo-
nemus: ut ſi caſtrum pro quo guerram
facturi eſtis, ueſtri iuris non eſſe noueri-
tis pro dei amore relinquatis. Scriptum
quippe eſt: Quid prodeſt homini, ſi mũ
Matt. 16. d dum uniuerſum lucretur: ſe autem per-
dat, & detrimentum ſui faciat?

Ad ducissam Burgundiæ. Epiſtola 121.

u Eſtrę dignationis ſp̄alis familia
ritas quam erga nos pauperes
hoĩes habere uidemini, eouſq;
progreſſa eſt: ut quiſqs ueſtram dignita
tem ſe habere ſentit infenſam, per nullũ
facilius quã per nos confidat redire in
gratiam. Hinc eſt quòd dudum Diuio-
ne cũ eſſem: Hugo de Beſua multis me
precibus ad placandã ſibi ueſtram quã
meruerat, indignationẽ applicauit: &
ut coniugio de filio ſuo quod uobis qui
dem non placitum, ſed ſibi (ut putat) cõ
modum irretractabiliter facere ſtatue-
rat, amore dei, & noſtro aſſenſum præ-
beretis. Cuius rei cã ecce nunc rurſus tã
ſuis quàm ſuoꝝ precibus aures noſtras
pulſare curauit. Et nos q̄dem utilitates
illius terrenas nõ ualde curamus. Verũ-
tamen quia res (ut ipſe dicit) ita in arcto
poſita eſſe uidetur: quatinus niſi cũ ipſiꝰ
periurio nequaquam poſſit obuiari cõ-
iugio: hoc uobis intimare cõueniens du
ximus: quia grandis debet eſſe utilitas,
quam chriſtiani & ueſtri hoĩs lęgalitati
præponere debeatis. Neq;. n. & periu-
rus eẽ, & legalis ſimul manere poterit.
Quanquam ẽt uobis non ſolum nullum
lucrum, ſed & multum uideamus ĩgrue
re periculum: ſi quos fortaſſis deus con-
iungere diſpoſuit, per uos diſturbari cõ
tigerit. Suam gratiam adĳciat dn̄s ſuꝑ
uos, & ſuper filios ueſtros, nobiliſſima,
mihiq; in Chriſto dilectiſſima dn̄a. Ec-
nũc tempus acceptabile, ecce nũc dies
ſalutis: erogate ueſtrum frumentũ pau-
peribus Chriſti, ut in æternum cũ uſu-
ra recipiatis.

Epiſtola domini Hildeberti Turonenſis archi epi ad Bernardum abbatem. Epiſt. 122.

b Alſamũ ex odore ſuo, & arbo-
rem ex fructu cognoſci, paucos
credimꝰ ignorare. Sic & nobis
ex opinione tua chariſſime frater inno-
tuit quàm ſis ad ſanctimoniam compo
ſitus, & integer ad doctrinam. Cum. n.
locorum interſtitio longius à te ſepare-
mur: ad nos tñ uſque peruenit quã iu-
cundas noctes cum tua Rachele ducas,
quæ progenies ex Lia tibi exuberet,
quã totum te exhibeas & cultorẽ uirtu-
tis, & hoſtem carnis. Nõ alium loquun
tur te, quicunq; loquuntur nobis de te.
Talis eſt odor olei effuſi noĩs tui, talia
iam tuoꝝ p̄mia meritoꝝ. Has ex agro
tuo ſpicas ante ſuꝑnam colligis meſſio
nem. In hac. n. uita quædam merces uir-
tutis eſt, conſpicuum & ĩmortale teſti-
monium. Hoc ipſa ſibi comparat, hoc
ſibi ipſa cuſtodit. Huius ſplendor nõ mi
nuitur inuidia, non exterioribus ſtudĳs
adiuuatur. Quippe bonoꝝ æſtimatio,
ſicut falſis delationibus auferri nõ põt,
ita nec adulatorĳs fauoribus acquiri.
Penes ipſos eſt: eam uel ubertate uirtu-
tum ꝓficere, uel defectu minorari. Sanè
de celeberrima opinione tua ſpes in ſi-
nu eccleſiæ repoſita eſt: eam minime ca
ſuram, quoniam fundata creditur ſupra
firmam petram. Ex ea nos tua edocti
deuotione, deſiderio deſiderauimus in
ſacrariũ familiaritatis tuæ recipi: ibiq;
recordatiõe tecũ eſſe, ubi teip̄m furatus
colloq̄s mortal. ũ, ꝓ mortalibus loq̄ris
cũ rege angeloꝝ. Porrò huic deſiderio
nr̄o N. Trecenſ s archidiaconus pluri-

mum adiecit, uir moribus & lr̄atura cõ
ſpicuus. Eũ tibi cẽſeremus cõmẽdãdũ,
niſi cõſtaret illos quos tua dignaris gra
tia, cõmendatione alia nõ egere. Si ne-
ſcis, illius ẽt atteſtatiõe didicimus te in
eccleſia eſſe qui ad eruditionẽ uirtutis,
& exemplo ſufficias & uerbo. Cæterũ
ne literis prolixioribus onereris: ſcripto
ponimus finẽ ſupradictæ petitioni, do-
nec exaudiri mereamur, finẽ minime po
ſituri. Quid aũt ex hoc aĩ geras, doceri
deprecamur tuaꝝ recurſu literarum.

Reſcriptũ Claræuallis abbatis ad eundem. Epiſtola. CXXIII.

b Onus hõ de bono theſauro cor
dis ſui profert bonum. Scripta
gloriæ tuæ, ĩmo & meę ſatis li-
bẽter accepi, uir totius reuerentiæ: tenẽs
in illis uñ te nõ ĩmerito glorificẽ, & ipſe
nõ ĩmerito glorier. Siq̄dem gl'ia noſtra
hæc eſt tuæ ſublimitatis dignatio, tua
nr̄æ reputatio paruitatis. Nẽpe in alto
nõ altũ ſapere, ſed humilibus cõſentire,
nil deo charius, nil rarius apud homĩes.
Quis ſapiens niſi q ſapĩæ cõſilĳs acquie
Eccl. 3. c ſcit? Ait aũt: Quãto maior es, tanto hu-
milia te in oĩbus. Hoc tu mihi exhibui-
Matt. 10. c ſti: minori maior, ſenior iuniori. Poſſim
ꝓinde & ego tuã ꝓbatam ſapĩam non
ĩdebitis efferre laudibus, & forte iuſtio
ribꝰ his, q̄bus me dignata eſt ipſa. Quip
pe intereſt ad dandam reꝝ certitudinẽ:
q̄d incerta iactet opinio, q̄dq; opus eui
dens reddat indubitatũ. Quod aũt cer-
tius ꝓbamus, hoc & p̄dicamus ſecuriꝰ.
Quæ ergo ad me de me tibi ſcribere pla
cuit, uideris tu unde ꝓbaueris: ego lau-
dum tuaꝝ argm̄ teneo minime dubiũ
ipſas mei laudatrices lr̄as tuas, in q̄bus
alium fortaſſe delectet eruditionis inſi-
gne: ſermo ſuauis & purus, or̄o luculen
ta, gratũ laudabileq; cõpendium. Mihi
uerò præ his illa ducit̃ mirãda humilitas
qua tãtillum tãtus pręuenire curaſti: &
obſeq̄o ſalutandi, & p̄conio p̄dicandi,
& precãdi reuerẽtia. Sanè quod ad me
attinet, lego de me in lr̄is tuis, nõ quod
ſum, ſed quod eſſe uellẽ, & quod nõ eſſe
pudet. Veruntñ quod ſum, tuũ eſt: etſi
quid melius dei unquam munere fuerõ,
tuum fore confidito, reuerẽdiſſime atq;
amandiſſime pater.

Ad Hildebertum Turonenſem archiep̄m qui nondum receperat papã Innocẽtiũ. Epiſt. 124.

m Agno ſacerdoti & excelſo in
uerbo gloriæ Hildeberto Dei
gratia Turonenſium archiepi-
ſcopo Bernardus Claręuallis abbas di
ctus, in ſpiritu ambulare, et ſpiritualiter
omnia examinare. Vt uerbis uoſ pro- Oſee 13. d
pheticis alloquar: conſolatio abſcon-
dita eſt in oculis, quia mors diuidit in-
ter fratres. Quidam enim iuxta Eſaiam
uidentur fœdus percuſſiſſe cum morte,
& cum ĩferno feciſſe pactum. Ecce nã-
que Chriſtus domini iſte Innocentius
poſitus eſt in ruinam & in reſurrectio-
nem multorum. Nam qui dei ſunt, libẽ-
ter iunguntur ei: qui autem ex aduerſo
ſtat aut Antichriſti ẽ, aut Antichriſtus.
Cernitur abominatio ſtare in loco ſan-
cto, quem ut obtineret, incẽdit igni ſan-
ctuarium dei. Perſequitur Innocentiũ,
& cum eo oẽm innocentiam. Fugit ille
nimiꝝ à facie leonis, ſicut dicit ꝓphe-
ta: Leo rugiet, quis non timebit? Fugit Amos 3. a
ſecundum p̄ceptum domini dicentis: Si Matt. 10. c
uos perſecuti fuerint in una ciuitate, fu- Acto. 9e.
gite in aliam. Fugit, & in hoc uerè uirũ
ſe apoſtolicum probans, quod apoſto-
lica ſeſe forma ĩſignierit. Nec enim Pau
lus erubuit in ſporta dimitti per murũ,
& ſic effugere manus q̄rentium animã
ſuam. Subfugit autem non parcens uitę
ſuæ, ſed dans locum iræ: nõ ut mortem
euaderet, ſed ut uitam acquireret. Meri
to eccleſia Innocentio concedit ipſius
uicem, quem per eadem ueſtigia gra-
dientem cernit. Nec ſanè otioſa fuga
Innocentĳ. Laborat quidem, ſed hone-
ſtatur in laboribus ſuis. Pulſus urbe, ab
orbe ſuſcipitur. À finibus terræ occurri-
tur cum panibus fugienti, etſi furor Se-
mei Gerardi Engoliſmenſis nondum
ex toto quieſcat maledicere Dauid.
Velit nolit peccator qui uidet & iraſci-
tur: magnificatur in conſpectu regum,
portans coronam gloriæ. Nunquid nõ

oēs principes cognouerūt,quia ipſe eſt
uerè dei electus:Francoꝝ,Angloꝝ, Hi
ſpanoꝝ , & poſtremo Romanoꝝ rex ,
Innocentiū in papā ſuſcipiunt, & reco-
gnoſcūt ſingularē epm aiaꝝ ſuaꝝ. So-
lus adhuc ignorat Achitofel ſuum iam
patefactū ac diſſipatū cōſilium.Fruſtra
2.Re. 17.c moliēt miſer ſup ppl'm dei malignare cō
ſiliū: & cogitare aduerſus ſctōs, ſctō fir
miſſime adhærētes, & contēnentes cur
uare genua añ Baal. Nulla fraude p̄ua-
lebit parricidæ ſuo obtinere regnū ſup
Iſrael, & ſup ciuitatē ſanctam : quæ eſt
eccleſia dei uiuentis,colūna fidei, & fir-
Eccl.4.c mamentum ueritatis.Funiculus triplex
difficile rūpiē.Electio melioꝝ,approba
tio pluriū: & qđ his efficacius eſt , mo-
rum atteſtatio:Innocentiū apud oēs cō
mendant,ſummum cōfirmāt pontificē.
Ad qđ ſanè et uſa pr̄,expectat ſicut plu
uia in uellus,uel ſera ſnīa.Non improba
Luc.1.c mus tarditatem, quæ grauitatem redo
1. Tim.5.d let,leuitatis abolet notā. Nā & Maria
non ſtatim rñdit angelo ſalutanti, prius
cogitās qualis eſſet illa ſalutatio.Et Ti-
motheo p̄cipiē nemini cito manum im-
ponere.Dico tñ ego notus pōtifici.Ne-
quid nimis:dico ut familiaris & notus.
Nō plus ſap̄e quàm oportet ſapere.Pu-
det fateor qđ ſerpens uetuſtiſſimus no-
ua audacia relictis inſipientibus mulie-
ribus, ēt robur pectoris uſi uiſus eſt at-
tentare: & tantā eccl'iæ columnā auſus
concutere.Cōfidimus aūt quia etſi con
cutit,non deijcit:qm̄ amicus ſpōſi ſtat:
& gaudet ad uocem ſponſi:uocē exulta
tionis & ſalutis,uocē unitatis & pacis.

Ad magiſtrum Gaufridum de Loratorio.

Epiſtola 115.

O Dor in flore, in fructu ſapor req
ritur.Odore p̄uocati chariſſime
fr̄,olei effuſi nois tui,cupimus et
ex fructu operis cognoſcere te. Non.n.
nos tm̄,ſed ipſe quoq; q nulli⁹ eget de⁹:
opus tñ hēt hoc in tp̄e ope tuo,ſi nō diſ
ſimulas.Glorioſum tibi eſt dei eſſe poſ-
ſe coadiutorem,poſſe & non eſſe dāno
ſum.Porrò aūt grām habes apud deum
& hoies , hēs ſciam,hēs ſpm̄ libertatis:
habes uerbum uiuum & efficax, & ſale
conditum:nec oportet te pro tantis ui-
ribus ſponſæ Chriſti deeſſe in tanto di-
ſcrimine,cum ſis amicus ſponſi. Amic⁹
ſiquidem in neceſſitate probatur.Quid
em̄?Tu tibi quieſcis, & mater tua eccle
ſia grauiter cōturbatur?Habuit ſua tp̄a
quies,et ſctm̄ ocium hactenus ſua nego
cia licenter libenterq; exercuit:Tp̄s fa-
ciendi nunc,quia diſſipauerunt legem. Pſal. 118.q
Beſtia illa de apocalypſi, cui datum eſt Apoc. 13.b
os loquens blaſphemias, & bellū gere-
re cum ſanctis,Petri cathedrā occupat,
tanq; leo paratus ad p̄dam.Altera quo
que beſtia iuxta uos ſubſibilat,ſicut ca
tulus habitans in abditis. Illa ferocior,
iſta callidior,pariter conuenerūt in unū
aduerſus dñm, & aduerſus Chr̄m eius. Pſal. 2.a
Demus operam cito dirumpere uincu-
la eoꝝ,et proijcere à nob iugum ipſoꝝ.
Nos in nr̄is partibus unà cū alijs dei ſer
uis diuino igne accenſis: deo coop̄ante
laborauimus in conueniendo ppl'os in
unum & reges,ad diripiendum prauo-
rum cōſenſum,ad deſtruendam oēm al
titudinem extollentem ſe aduerſus ſciē-
tiā dei.Nec infructuoſe: Alemanię,Fran
ciæ,Angliæ,Scotiæ,Hiſpaniaꝝ & Hie-
roſolymoꝝ reges cum uniuerſo clero ,
& populis fauent, & adhærent dño In-
nocētio tanq; filij patri, tanq; capiti mē
bra , ſoliciti ſeruare unitatem ſpiritus in
uinculo pacis. Merito aūt illum recipit
eccleſia,cuius & opinio clarior , & ele-
ctio ſanior inuenta eſt,nimiꝝ eligentiū,
& numero uincens, & merito. At tu fra
ter quid adhuc negligis? Quouſq; uici-
no ſerpēte tua male ſecura dormitat in-
duſtria?Scimus quidem te filium pacis
nulla poſſe rōne induci deſerere unitatē:
ſed profecto non ſufficit,niſi & defenſa
re,atq; ipſius quoq; turbatores totis ui
ribus debellare ſtudueris.Nec quietis ti
meas detrimentum,quod nō paruo tuæ
glorię incremento recompenſabitur, ſi
fera illa uicina uobis tuo ſtudio manſue
ſcat,uel obmuteſcat, & tantam eccleſię
prædam(comitem dico Pictauenſem)
i manu tua dei pietas d̄ ore leōis eripiat.
Ad

Ad ep̄os Aquitaniæ cōtra Gerardū Engoliſmenſem epiſcopum, Epiſtola 116.

D Ominis & pr̄ibus honorandis,
Lemouicenſi,Pictauenſi, Petra
goricenſi , & Xantonenſi, Dei
gr̄a ep̄is ſanctis,frater Bernard⁹ abbas
dictus de Claraualle cōſtantiā in aduer
ſis. Virtus in pace acquiritur,in preſſura
p̄batur,approbat i uictoria . Tēpus eſt
quo ueſtra,ſiqua eſt,nec latere iam,nec
torpere ſinat,reuerendi & merito ſuſpi
ciēdi pr̄es.Hoſtili ſiqdem gladi⁹, q uni-
uerſo Chriſti corpi mortē denuo nūc tē
poris intentare ur̄,ueſtris potiſſimū cer
uicibus iminet, & i uos eo acrius , quo
cominus debacchat: ita ut quotidianis
aſſultib⁹,aut reſiſtere fortiter,aut turpi-
ter(quod abſit)cedere cōpellamini.Nā
is qui amat primatum gerere inter uos
Diotrephes,ñ recipit uos. Nec.n.agno
ſcit eū quem tota uobiſcū amplectit ec
cleſia uenietem in noie dñi . Non hunc,
inquam , ſed qui uenit in noie ſuo, illum
recipit . Nec miꝝ.Et ipſe nempe infati-
gabilis ad nomē grāde multū anhelat,
ēt in hac ætate.Nec ſanè falſa uel incer-
ta opinione ducor notare hoiem ſup ua
nitate iſtiuſmodi,ſed de ore ſui ipſius eū
iudico. In lr̄is ſiqdem quas nup ad can-
cellarium ſcripſit familiares,nōne lega-
tionis ſeſe & onere grauari , & noie ho-
norari,tāto indignius ſupplicat,quanto
humilius? Vtinam tñ obtinuiſſet. Min⁹
forſan nocuiſſet potita uotis ambitio,
quàm fruſtrata.Tunc qppe ſoli,aut pe-
nè ſoli obeſſet ſibi, nūc uerò ſæuit in or-
bem.Vides qd facit amor gloriæ?Lega
tio ſarcina grauis,humeris p̄ſertim ſeni-
libus . Quis neſciat ? Et tñ hoi ſeniſſimo
grauior uidet pœna , reliquum id breue
dierum ſuoꝝ uiuere ſine hac pœna. Sed
forte cauſabit ſe de ſuſpicione iudicari,
& nos temeritatis arguet,q de occultis
ſuis reprehēdimus,qđ nō probauimus.
Fateor,ſuſpicioſus ſum in hac parte:ſed
neſcio an uel ſimpliciſſimus quis ſecus
ſentire poſſit,qppe in tā manifeſta con-
iectura.Vt.n.ſimplicē referam breuiter
actionē,primus aut inter primos ſcribit
papæ Innocētio legationē poſtulat, nō
obtinet.Indignat,reſilit ab illo,trāſit ad
alium,ipſius ſe eſſe legatū gloriat. Qđ
ſi ab illo ante non popoſciſſet , aut poſt
modū nō accepiſſet ab iſto,credi pote-
rat alium quemcūq; habuiſſe in p̄uari-
catione itultum , etſi nō rectū aliquem.
Nunc aūt excuſationē nō habet de am-
bitione ſua. Deniq; ponat ēt nunc lega-
ti uel uacuū nomē,nam opus amiſit : &
ego qdem hac ſuſpicione carebo ſi po-
tero. Si non,ſuſpicabor inuitus, & me i-
temperātiæ rep̄hendā.Veꝝ difficile per
ſuadebit ei,ego ſcio.Nimiꝝ hō diu ma-
gnus habitus inter ſuos uideri ſeipſo iſe-
rior erubeſcit. Agnoſcit is quē ſcriptura
loquit,pudor adducēs peccatū. An nō Eccl. 4.c
grāde pctm̄ & delictū maximū , ſup̄ba
iſta uerecūdia,qua terrā & cinerem pu-
det,non dico ſubijci,ſed non dominari?
Propter hoc ergo reliqt hō illū ſuū pa-
trē ſanctū Innocētium : ſic.n.eum noia-
bat,et mr̄em ſuam ſanctam eccl'iam ca
tholicā, & adhęret ſchiſmatiarchæ ſuo,
& ſunt duo in uanitate una.Percuſſerūt Pſal.82.a
fœdus adinuicē, & ſup ppl'm Dei mali- Iob.41.b
gnauerūt conſiliū.Squama ſquamæ cō
iungit, & ſpiraculum nō eſt in eis. Iſte il
lum papā,ille hūc uiciſſim legatum ſcri-
ptitat,ut decipiāt ipſi de uanitate in id-
ipſum.Inuicem ſe conſolant,tuent,com
mendant,quiſq; tñ pro ſe,non p̄ inuicē.
Nimiꝝ hoies ſunt ſeipſos amantes. Pari
quidē ſtudio cōuenerunt i unum aduer-
ſus dñm, & aduerſus xp̄m eius, ſed pla-
nè intentionibus nō cohærent . Quærit
magis ex alterutro uterq; p̄fecto q̄ ſua Pſal.2.a
ſunt,idq;(quod audere nefarium eſt) in
hr̄ditate xp̄i . Quid niſi añ oculos ur̄os
conātur,ſi patimini , p̄ſcribere xp̄m ? Iā
nouos apud uos ſuo papę cudit legatus
ep̄os,ne ſoli ſit ſibi papa. Nec mortuis
ſucceſſores:ſed uiuis inuaſores tyrānica
fretus potentia ſup̄intrudit, nactus.ſ.de
malitia principū occaſionē,q ſuaꝝ ciui-
tatū ep̄os odio p̄ſequūtur iniquo. Sic ſe
det i iſidijs cū diuitibus i occultis, ut in-
terficiat inocētes.Per tale oſtiū intrat in Pſal.9.e
ouile ouiū . Nūquid aūt talia gratis le-

gatus actitat pro papa ſuo? En ille totã
Luc. 12.d (ut is gl'iat̃) Frãciã atq; Burgũdiã lega-
tioni eius antiq̃ ſupaddidit. Põt & adiũ
ger̃ ſi uult Medos & Perſas, & medios
fines Decapoleos. Quare non & ultra
Sauromatas, & quecũq; deniq; locum
calcauerit pes ſuus, ſuus ſit, quo uel ua-
cuis noib⁹ gl'ieẽ? O hõ nõ minus ſine frõ
te quã ſine mẽte: nec dei memor timo-
ris, nec ſuæ honeſtatis. Putat ſe nõ uide-
ri, cũ ſit ſubſannatio & illuſio oĩbus q̃i
Pſa. 78. a circuitu eius ſunt. Merito q̃dẽ. Certe. n.
ꝑ foro, ſacrario utiẽ: & inſtar hoĩs nego
tiatoris q̃ritantis lucra ſua, & mõ hunc,
mõ illũ explorãtis uẽditorem, ut ab illo
demũ emat q̃d amat, à quo uilius impe
trare ualuerit: ita iſte ſolicite ſibi eccl'ia-
ſticã dignitatẽ hincinde ꝑq̃rẽs, eũ tandẽ
ꝑ ſuo arbitrio delegit hr̃e papã q̃ ſe le-
gatũ eſſe cõſenſerit. Ergo niſi tu legatus
fueris, Roma papam hr̃e nõ poterit? Vñ
hoc tibi priuilegiũ ĩ eccl'ia dei? Quis nã
tibi hãc cõceſſit in xp̃i hr̃ditatẽ p̃rogati
uam? Nunq̃d tu hæreditate poſſides ſan
ctuariũ dei? Donec. n. in obtinẽda pudẽ
da, & impudenti petitione ſpes tibi ulla
promerendi dñi Innocẽtij gr̃am eſſe po
tuit, ſanctus ille te ſcribẽte & papa fuit.
Q̃ũo ergo nũc ſchiſmaticũ criminaris?
Nunq̃d cũ eadẽ uana ſpe tua illius ſit̃ et
ſanctitas euanuit & papatus? Mirꝝ ꝙ
potuit ita in breui dulce & amarꝝ ex eo
dem fonte ꝑcedere. Heri catholicus, &
ſanctus, & ſummus põtifex: hodie neq̃;
ſchiſmaticus & turbator. Heri pr̃ Inno-
cẽtius: hodie Gregorius diaconus ſãcti
Angeli. Itaq; uno q̃dẽ ex ore, ſed corde
ꝑfecto duplici cõtrario proceſſere. La-
Pſal. 11. a bia doloſa in corde, et corde locuta ſũt.
Sed. n. hõ cui cor & cor diuerberat con
ſciam, & ẽ & nõ, diuaricat lĩguã: putas
q̃a timor ei in mẽte ſit, aut ĩ frõte pudor?
Male aũt iuxta apl'm, ꝑuidet bona corã
1. Cor. 8.d deo & hoĩbus, q̃ more illius iniq̃ iudi-
Lucæ. 18.a cis, nec deũ timet, nec hoĩem reuereẽ. Et
certe ambitio cũ prorũpit in impuden-
tiã, efficaciã ꝑdit: & cũ ĩprobus affect⁹
ſe ap̃it, petit effectus. Ambitio mr̃ hy-
pocriſis latebras amat & tenebras, lu-

cis impatiens eſt. Ambitio ſpurcũ uitiũ
in imò iacet: uidet tñ oẽ ſublime, ſed ui-
deri ipſa refugit. Nec mirꝝ. Optato nan-
que neceſſe eſt careat, niſi caueat arbi-
tros. Quo. n. gl'ia plus affectat̃, eo minus
apprehendit̃, ubi deprehendit̃ affectari.
Quid deniq; tã inglorium, quã gl'iæ cu-
pidum deprehendi, p̃ſertim inter ep̃os?
Nec ſimplicẽ ſanè xp̃ianum gl'iari opor
tet, niſi in cruce dñi nr̃i Ieſu xp̃i. Inclyt⁹
erit ambitioſus, quãdiu in nocte uerſabi
tur: & donec turpis lucri negotiũ ꝑam-
bulabit ĩ tenebris, poterit hypocrita iu-
ſtus ſanctusq; uideri, ſed oculo q̃ uidet
in facie. At ubi forte foras mittit impu-
denti, uel imprudẽti q̃d latet in conſcia
non'ne intẽperans appetitus appet ad
cõfuſionẽ ꝑcacior, quã prõptior ad glo
riam? Sic re uera ſic ꝓbat̃ q̃d legit̃: Gl'ia
in confuſione eorꝝ q̃ terrena ſapiũt. Et Phil. 3.d
illud: Si ego gl'iam meam q̃ro, gl'ia mea Ioan. 8.g
nihil eſt. Impleturq; in illo qui eiuſmodi
eſt, quod ꝓpheta ſanctus imprecat̃ (niſi
fallor) hypocritis: Fiat, ingens, ſicut fœ Pſal. 128.a
num tectorꝝ, quod priuſq; euellat̃ exa-
ruit. Non adeo perijt pudor à mortali-
bus, ut nuda impudẽſq; uel ab ipſis ho-
noreẽ ambitio, p̃ſertim in ſene & ſacer-
dote, quẽ eo magis ꝑfecto puerilis iſta
dedecet uanitas, quo eum maior graui-
tas, maiorq; decet ſanctitudo. Et ſi in fa
cie bñdicit̃ ab adulãte: ſed à tergo ſubſã
nat̃ ab oĩbus. Eſt ſobria q̃dã & quodã-
modo oculata ambitio, moliens ſaltem
caute, etſi non caſte. Si ualet ꝑficere, clã
negotia ſua curat. Sin uerò, manet in ſe,
& pudoris umbrã nõ deſerit. Eq̃dẽ talis
etſi deũ nondũ metuit ad ſalutẽ, pro in-
genita tñ uerecũdiam honeſtatẽ interi
retinet, quod hoĩes reuereẽ & publicũ
erubeſcit. Cæterꝝ quænã iſta p̃ceps eſt,
& frõtoſa libido dominãdi, ut ꝑ obten
tu uix annuẽ, quod certe palã eſt, lega-
tionis, primo quidem ſuo nec parcat ſe-
nio, nec deferat ſacerdotio, deĩde nec la
teri ſaluatoris, quod in aqua & ſangui-
ne colligendi in fidei unitate ppl'i ꝓtulit
redemptionẽ: ut q̃ſq̃s tentaret diuidere
quos ille colligeret, & inde redimeret;

probaret ſeſe nõ xp̃ianũ, ſed Antichr̃m,
reus mortis & crucis xp̃i? O impatiẽs
& effrẽnis turpis q̃ſtus cupiditas, ô ar-
dor intẽꝑans, ô cæca & pudenda ambi-
tio. Ap̃te prius frontoſeq;, ut iã dixi, &
ipſe, ꝓh pudor, nõ diffiteẽ, adit ĩdigna ſa
tis petitione tẽtare catholicũ: dolenſq;
repulſam, incũctãter ad ſchiſmaticũ re-
fugit: & accepta de manu ſacrilega ma
le cupita ptãte, latus denuo dñi gl'iæ cru
deliter cõfodere non uereẽ. Diuidit nẽ-
pe eccl'iam, ꝑ q̃ illud eſt in cruce diuiſũ,
uiſurus ꝓculdubio & ipſe in quẽ tranſfi
xerit. Cognoſceẽ ꝑfecto dñs iudicia fa-
Pſal. 9. c ciens, q̃ nũc iniuriã patiens ignorat̃. Cũ
eñ cœꝑit facere iudiciũ oĩb. iniuriã pa-
tientib. & arguere in æq̃tate ꝓ mãſue-
tis terræ, putas auertere poterit aurẽ à
chariſſima ſpõſa ſua cũ clamauerit ſtãs
aduerſus eos q̃ ſe anguſtiauerũt? nõ: oĩo
Pſal. 37. b nõ poterit nõ audire plangentẽ: Amici
mei & ꝓximi mei aduerſum me appro-
pinquauerũt & ſteterũt: & q̃ iuxta me
erãt, de lõge ſteterũt, & uim faciebãt q̃
q̃rebant aĩam meam. Q̃ũo nãq; nõ re-
cognoſcet os de oſſib. ſuis, & carnẽ de
carne ſua, imo uerò iam quodammodo
ſpũ de ſpũ ſuo? Quaſi uerò nõ ipſa ſit di
lecta illa c⁹ cõcupiuit decorẽ, c⁹ formã
induit, cui ſe mirabili dignatione caſtis
atq; indiuiduis deuinxit amplexib. ita
ut eſſent duo ĩ carne una: unũ ĩ uno ſpũ
q̃ñq; futuri. Nam etſi cognouerat ſcd'm
carnẽ Xp̃m: ſed tunc iam non recogno-
ſcet, q̃a ſpũs añ faciem eius Xp̃s dñs: cui
adhærens unus ſpũs erit, cum abſorpta
morte in uictoria, q̃d infirmũ de carne
eſt, in uirtute ſpũs cõualuerit, cum exhi-
buerit eã ſibi ſponſus gl'iæ gl'ioſam colũ
bam ſuam, ꝑfectam ſuã, formoſam ſuã,
non hñtem maculã pc̃ti, neq; rugã cor-
ruptionis, aut aliq̃d hmõi. Dum libẽter
Ephe. 5.d in his ĩmoror, penè cœpti ĩmemor fact⁹
ſum, ita cupiens redimere tp̃s, q̃m dies
mali ſunt. Excedentẽ deuotio leuat, ſed
reuocat zelus & ubi rapior, ibi & co-
gor recidere, & plãgere dolorẽ meum.
Audet (q̃d & flẽs dico) inimicus crucis
Apoc. 13.b xp̃i ſuis ſedibus pellere ſanctos, q̃ nolũt

beſtiã adorare, q̃ aperuit os ſuũ in bla-
ſphemias blaſphemare nomẽ dñi, & ta
bernaculũ ei⁹. Altare cõtra altare erige
re tẽtat, cõfundere faſq; nefaſq; nõ cõ-
fundit̃, abbates abbatib⁹, ep̃os ep̃is ſuꝑ
intrudere nitit̃, amouere catholicos, ꝓ-
mouere ſchiſmaticos. Miſeri & miſerã
di, q̃ ita ꝓmouereti, ab iſto cõſentiũt. Si
q̃dẽ circuit mare et aridã, ut faciat unũ:
ep̃m et cũ fecerit, facit eũ filiũ gehẽnæ du
plo quã ſe. Quænã uerò putas ẽ tãti cã fu
roris? Nõ alia ſanè, niſi ꝙ diſplicet mor-
talibus angelica illa ꝑtitio, qua gloria
deo, pax hoĩbus nunciat̃: & dũ gloriam
uſurpant, turbãt pacẽ. Solus gloriam
mereẽ, qui facit mirabilia ſolus, ſicut di-
cit apl's: Soli deo honor & gloria. Por- 1. Tim. 1.d
rò aũt cum noſtro gñe bñ agit̃, ſi datur
frui pace dei, pace cũ deo, & q̃dem fœ-
liciter & miſericorditer. Quonam ergo
mõ ſtabit pax hoĩum coràm deo, uel cũ
deo, ſi deo nõ põt apud hoĩes eſſe tuta
ſua gl'ia? O ſtulti filij Adam, q̃ cõtemnẽ
tes pacem, & gl'iam appetẽtes, & pacẽ
perdũt & gloriã. Ob hoc deniq; et nũc
deus ultionũ cõmouit terram, & cõtur-
bauit eã: oñdit ppl'o ſuo dura, potauit
nos uino compunctionis. Velimus noli- Pſal. 59. a
mus, impleri q̃ñq; neceſſe eſt ueritatem
ſpũs ſancti, fieriq; illã q̃ prophetico ſpũ
prænunciata legit̃ in ſcripturis diſceſſio:
ſed uæ hoĩ per quem uenit. Melius erat
ei, ſi natus non fuiſſet hõ ille. Quis uerò
ille niſi hõ peccati, qui ſuper electum à Mar. 14.e
catholicis catholicum, & canonice, lo-
cum ſc̃tm̃ inuaſit, quem tñ non quia ſan
ctus, ſed quia ſummus eſt, affectauit? In
uaſit, inq̃, inuaſit armis, igne, pecunia,
non uitæ merito uel uirtutum: peruenit
in quo ſtat, & ſtat in quo peruenit. Nã
illa quam iactat iuratorꝝ ſuorꝝ non ele-
ctio, ſed factio, umbra tm̃ fuit & occa-
ſio & uelamentum malitiæ. Dici poteſt
electio, ſed impudenter, ſed mẽdaciter.
Stat quippe ſententia eccleſiaſtica &
authentica, poſt primam electionẽ non
eſſe ſc̃dam. Celebrata proinde prima,
quæ ſecundo præſumpta eſt, non eſt ſe
cunda, ſed nulla. Nã etſi quid minus for

te ſolẽniter,minus'ue ordinabil'r ꝓceſſit
in ea q̃ p̃ceſſit,ut hoſtes unitatis cõten-
dunt:nunqd tñ p̃ſumi altera debuit,niſi
ſanè priore prius diſcuſſa rõne, caſſata
iudicio?Eapp q ſe ſupingerere feſtinãt,
quiq́ꝫ temetario temere manus impone
re nihilominus accelerauerũt,apl'o ꝓhi
1.Tim.5.d bente:Nemini cito manũ imponas:ipſi
ꝓculdubio maius pc̃tm̃ hñt:ipſi autho-
res ſchiſmatis,ipſi grãdis malitiæ huius
principes extitere.Cæteꝝ nunc iudiciũ
expetũt,qđ añ debuerant expetĳſſe: et
quã ſuo loco oblatã renuerãt, tandẽ iu-
ſtitiã offerũt,ut uidelicet ſi recuſet̃, iuſti
uos uideamini. Si recipiat̃,litigantib.in-
ter ſe partib.dilatio redimat tp̃s,& inte
rim fiat aliqd.An de ur̃a iuſtitia deſpe-
ratis,& dãnũ iã creſcere nõ timetis,quẽ
cunqꝫ cã exitũ ſortiat̃?Quicqd(inqunt)
hactenus factũ ſit,modo q̃rimus audiẽ
tiã,iudiciũ ſumus ſubire parati. Tergi-
uerſatio eſt. Quid in omni impio cona-
tu ur̃o uob̃ relinqtur aliud,qđ afferre q̃a
tis ad ſeducendũ ſimplices, ad armãdũ
maleuolos,ad ur̃am ipſoꝝ palliandam
malitiã?Si hoc non diceretis,qd dicere
tis? Cæteꝝ iam deus iudicauit qđ ſerò
repetit hõ.Iudicauit aũt opis euidentia,
non decreti ſnĩa.Nunqd dei iudiciũ au-
deat hũana temeritas retractare? Quid
ſi cauſet̃,&clamet ꝑ ꝓphetã deus.Tule
rũt hoies à me iudiciũ? Nõ eſt conſiliũ
cõtra cõſiliũ dñi.Velociter currit ſermo
eius,i cõueniẽdo ppl'os in unũ & reges,
pſa.147.a ut dño papæ Innocẽtio ſeruiãt & obe-
diãt.Quis reuocabit?Dei eẽ iudiciũ ſen-
ſer̃t,& cõſenſer̃t Galteri⁹ Rauẽnas, Hil
degari⁹ Terraconẽſis,Norbert⁹ Magde
burgẽſis,Cõrard⁹ Salreburgẽſis archi-
ep̃i.Dei eẽ iudiciũ cognouer̃t,&acqeue
rũt ep̃i Equipt⁹ Mõaſteriẽſis. Hildebrã
nus Piſtoriẽſis,Bernard⁹ Papienſis,Lã-
dulph⁹ Aſtẽſis,Hugo Granopolitanus,
Bernardus Parmenſis. Horum gloria
ſpecialis & p̃cipua ſanctitas,& autho-
ritas ẽt hoſtib.reuerenda,facile nobis q
minorem & meriti & officĳ tenem⁹ lo
cũ,aut errare ſecũ,aut ſape pſuaſit. Ta-
ceo multitudinẽ cæteroꝝ,Tuſciæ, Cã-

paniæ,Lõgobardiæ,Germaniæ,& Aq
taniæ,Galliaꝝ deniqꝫ & Hiſpaniaꝝ o-
mniũ,necnõ & uniuerſæ Oriẽtalis eccle
ſiæ tã archiep̃oꝝ quã ep̃oꝝ,quoꝝ noĩa
ſunt in libro uitæ,ſed epl'æ breuitas non
admittit.Hi oẽs unanimes nõ conducti
pecunia,non ſeducti fallacia,non illecti
priuato carnis uel cognationis amore,
nõ timore compulſi potẽtiæ ſcl'aris: ſed
dei ꝓculdubio uolũtatẽ ſicut nõ ignorã
tes,ita nec diſſimulantes,Petrũ Leonis
ingenuè refutauerũt, ac ſecure Gregor.
in papã Innocentiũ ſuſcepunt. Nr̃atum
ſanè nemo ex noĩe in his expreſſus eſt li
teris,qa & oẽs cõpendiũ nõ fert,& ali-
quoꝝ inuidioſa deſignatio,adulationis
notã nõ effugit.Nõ aũt debeo p̃termit-
tere ſctõs,q mũdo mortui,deo meli⁹ ui-
uunt:quoꝝ uita abſcõdita eſt cũ Chr̃o
in gl'ia,ubi certe ſtudioſe inqrunt, & nõ
dubie inueniũt bñplacitũ dei, q ſoliciti
ſunt qũo placeãt ei.Itaqꝫ Camauduliẽ-
ſes,Vuallãbroſani,Cartuſiẽſes,Clunia-
cenſes,& q de Maiorimonaſterio ſunt,
mei quoqꝫ Ciſtercienſes,Ciſtẽblenſes,
Cadumẽſes,Tironenſes,& Sauiniacen
ſes: uniuerſitas denique & unanimitas
fratrum tam clericoꝝ quã monachoꝝ
rl'aris uitæ probatæq́ꝫ conuerſationis ſe
quentes ep̃os tanquam greges paſto-
res ſuos,Innocentio firmiter adhærent,
ſyncere fauent,humiliter parent,uerum
apl'oꝝ ſucceſſorẽ fideliter recognoſcũt.
Quid reges & principes terræ?Nõne in
eodem ſpũ unà cum ſubiectis ſibi plebi
bus,Innocentiũ pariter amplectunt̃, cõ
fitentes & ipſi papam & ep̃m aĩaꝝ ſua
rum?Quis poſtremo in quocunque or
dine uitæ illuſtris &boni noĩs hõ idip̃m
non ſapit?Et tñ adhuc iſti neſcio q̃ cõtẽ
tioſa importunitate:& importuna cõtẽ
tione reclamãt,uocãt in cãm orbem,&
cum ſua paucitate uniuerſitatem flagi-
tant iudicari:et qui p̃iudicauerunt in ele
ctione,de cõfirmatione reiudicare cõtẽ
dunt,tunc præpropere agẽtes,modo p̃-
poſtere retractãtes.Quis tantos,q̃ſo,in
unum cogere queat exercitus utriuſque
ordinis principum,ne dicam plebiũ, &
adducere

adducere in examinationem? Quis tot
ſctõꝝ milibus pſuadere ſufficiat: quod
prius ædificauerunt,iteꝝ deſtruere, &
abducere ſemetipſos in p̃uaricationem?
Quis deinde locus oĩb.tantus,oĩb.tut⁹?
Vniuerſæ qppe eccl'iæ negociũ eſt, non
unius cã pſonæ.Videtis ꝙ de impol'i ca
lũniã ſtruitis mr̃i ur̃æ?Immo uobis fo-
ueam foditis in quã p̃cipitemini, & la-
queũ nectitis quo teneamini ne ad gre-
miũ reuertamini mr̃is ur̃æ.Occaſio nũ-
quã deerit ei q uult recedere ab amico.
Sed eſto.Mutet cõſiliũ ſuũ deus(ſcđm
hoĩem dico)reuocet ſnĩam, conuocet à
finibus terræ cõſilium iudicari bis in id-
ipſum,qđ ipſe nõ facit,patiat̃, quoſnã,
q̃ſo,dabũt iudices ſibi?oẽs qppe in par
te ſunt,& partibus de iudicio haud faci
le cõueniet,atqꝫ ita ad litẽ magis quàm
ad pacẽ tãtus cõuẽtus fatigabit̃. Dein-
de uelim ſcire cui ille interim uellet cre-
dere Romã,quã tanto amore ex longo
tp̃e cõcupiuit,tãto labore et ſumptibus
acqſiuit,tãto faſtu poſſidet, tãto pudo-
re timet amittere,ne fruſtra conueniſſe
ſcl'm omne cernat̃,ſi cũ ille cadet à cã,ñ
tñ cadat à Roma. Alioqn qs cãm ſpo-
liatus ingredit̃?Nec leges ꝑfecto cogũt,
nec canones.Et hæc dicimus, nõ de nr̃a
iuſtitia diffidẽtes,ſed à ur̃a cauẽtes uer-
ſutia.Iã.n.deus eduxit tanq̃ꝫ lumẽ iuſti-
tiã ſuã,& iudiciũ ſuũ tanq̃ꝫ meridiẽ, &
ſi cęco,nec lumẽ appareat,nec meridies
luceat:qm̃ ſicut tenebræ eius, ita & lu-
mẽ eius.Duo itaqꝫ ſunt de qbus contẽ-
ditur,qſnã eoꝝ rectius uideatur papa.
Quoꝝ primo qdem,ſi pſonas cõpares,
ut neutri ſanè uel derogare uidear, uel
adulari,dicã qđ dici paſſim repies,&ne
minẽ arbitror diffiteri,qa uidelicet Inno
centĳ nr̃i uita uel fama,nec æmulum ti-
met,cũ alterius nec ab amico tuta ſit.
Dehinc ſi electiones diſcutias, nr̃i itidẽ
mox occurrit & ꝓmotione purior, &
rõne ꝓbabilior,& prior tp̃e. Porrò de
tp̃e conſtat.Reliqua duo merita ꝓbãt,
& dignitas eligẽtiũ.Hanc.n. (ni fallor)
partẽ ſeniorẽ inuenies, tam ep̃os quàm
cardinales:diaconos ſiue presbr̃os, &

quoꝝ maxime intereſt de electiõe ſum
mi põtificis,& quãti in eligendo iuxta
patrũ ſcita ſufficiant.Quid & in conſe-
cratione?Nõne Hoſtiẽſem ad quẽ ſpe-
cial'r ſpectat hẽmus?Cum igr̃ &electus
dignior,& electio ſanior,& actio ordi-
nabilior teneat̃,qua iſti rõne,imò q̃ con
tentione cõtra ius & fas, & uota oĩum
bonoꝝ, inuitæ & renitenti dei eccleſiæ
p̃ficere aliũ,& illũ deponere tentãt?Ho
rum conatui tã maligno, tã indigno, tã
temerario,totis certe uiribus renitendũ
eſſe uidetis reuerẽdiſſimi & illuſtriſſimi
pr̃es.Qđ cũ omni familiæ dei,tñ uobis
maxime ueſtriſq́ꝫ conuenit, ſi tñ zelus
domus dei comedit aĩas ur̃as.Vobis,in
quã,& ur̃is maximè uigilandũ eſt & o-
randũ ne intretis in tẽtationẽ.In ea ſanè
parte maiore op⁹ eſt fortitudine & cau
tela,uñ acrior inſiſtit aduerſarius,&uis
belli maior incũbit.Quã ſæuus & calli-
dus hoſtis inſurrexerit in uos,ꝓprio cer
te agnoſcis experimento.Heu,quã mul
tum iam malitia illius in illis partibus
pro accepta ptãte proceſſit. utroqꝫ ſæ-
uiens gñe malignandi,ui & dolo. Nun-
qd aũt malitia uincet tãdẽ ſapiam? Sed
hæc eſt hora ipſius,& ptãs tenebraꝝ.
Cæteꝝ hora nouiſſima eſt,& ptãs cito
trãſit.Ne terreamini,ne ſeducamini.Dei 1. Cor.1.d
uirtus,& dei ſapĩa xp̃s uobiſcũ eſt, q in
cã eſt.Cõfidite,ipſe uicit mũdũ, fidelis
eſt,nõ ꝑmittet uos tẽtari ſupra id qđ po
teſtis.Videtis ſtultũ firma radice? Sine Pſal.124.a
dubio ſtatim maledicet̃ pulchritudini
eius.Nõ.n.diu derelinquet dñs uirgam
pctõꝝ ſuꝑ ſortẽ iuſtoꝝ. Veꝝ ur̃æ inte-
rim uigilãtiæ eſt,ur̃is ꝓ ur̃o offõ ſolicite
ꝓuidere,ſicut & ꝓuidetis, ut non exten Ibidem
dãt iuſti ad iniqtatẽ manus ſuas. Or̃o ꝓ
catholicis.Benefac dñe,bonis & rectis
corde.Pro ſchiſmaticis:Imple dñe facies Pſal. 82.c
eoꝝ ignominia,ut q̃rant nomẽ tuũ dñe.

Ex perſona ducis Burgundiæ. Epiſt. 127.

g Villermo dei gratia egregio co
miti Pictauorum, & duci Aqui
tanorum: Hugo eadem gratia
Burgundię dux,timere terribilem,& eũ
qui aufert ſpiritum principum.Errorem

ueſtrũ ultra diſſimulare non fero, ꝗppe
carne ꝓpinquus, & corde amicus. Siqs
de ppľo deuiat, ſolus perit. Verꝫ princi-
pis error multos inuoluit, & tãtis obeſt
quantis p̄eſt ipſe. Nec præſumus, ſicut
ſcitis, ut ꝑdamus, ſed ut regamus ſubie-
ctos. Per quẽ reges regnant, ipſe nos p̄-
fecit ppľis ſuis, à nobis tuendis, nõ ſub-
uertẽdis, planè ſanctæ ſuæ eccleſię mini
ſtros, non dños. Cui uos miniſterio cũ
digne aľs pro ur̃i magnitudine potenta
tus, & laudabiľr deſeruiſſe noſcamini,
miror quanam uerſutia modo ueſtra il-
la prudẽtia circũuenta fuerit eandẽ ma-
trem & dñam deſerere in tꝑe malo, ni-
ſi forte & hoc uob̄ ueſtri illi cõſiliarij ꝑ-
ſuadere conent̃, ad ſolã Petri Leonis do
mum, uľem eccleſiam eſſe redactã. Viri
mendaces, quos ueritas ſicut & caput
eorꝫ Antichriſtũ deſtruit ſpũ oris ſui, af
firmans eã ꝑ os Dauid ad uniuerſos fi-
fines terræ, & ad uniuerſas familias gẽ-
tium dilatari. Hẽt tñ ducem Apulię, ſed
ſolũ ex principibus, ip̄mq́ꝫ uſurpatæ co
ronæ mercede ridicula cõparatũ. Deni-
que ꝗd boni, ꝗd uirtutis, ꝗd honeſtatis
afferũt de ſummo põtifice ſuo, ut & nos
ꝓuocent ad fauorem? Si uera ſunt q̃ ubi
que diuulgat opinio, nec unius dignus
eſt uinculi ꝑtãte. Si uera non ſunt, decet
nihilominus caput eccľiæ, non ſolũ uitę
hr̃e ſanitatẽ, ſed & famæ decorẽ. Tutiꝰ
ꝓinde uobis eſt mi cognate chariſſime,
ut in ſuſceptione uľis papæ, ab uniuerſi
tatis conſenſu, & cõſilio non recedatis.
Quem oĩs religio, quẽ regũ uniuerſitas
receꝑunt, uobis quoqꝫ & honorificum
& ſalutiferꝫ eſt ut recipiatis. Dñi papæ
Innocẽtij & innocens uita, & integra fa
ma, & electio canonica p̄dicat̃. Priora
duo, nec hoſtes diffitent̃. Tertiũ calum
niã habuit, ſed ꝑ Chriſtianiſſimum Lo-
tharium nuꝑ falſi calumniatores in ſuo
ſunt mendacio deprehenſi.

Ad eundem, *Epiſtola 128.*

I Neo aio, & in ea uoluntate me
mini me diſceſſiſſe dudum à te
princeps eximie, ut totis affecti
bus bñ tibi tuiſqꝫ cuperẽ, totis niſibus
ſalutẽ ueſtrã & honorẽ ueſtrũ ubicunqꝫ
poſſem iuuarẽ, eo ꝙ non redirẽ frauda-
tus fructu aduentus mei ad uos, ſed læ-
tus p̄ter ſpem multorꝫ reportarem me-
cũ pacẽ eccleſiæ, cũ exultatione uniuer
ſæ terræ. Miror aũt quo cuius'ue conſi-
lio mira illa mutatio dexteræ excelſi tã
ſubito in deterius eſt mutata, ut rurſum
ad iniuriã eccleſiæ clericos ſancti Hila-
rij de ciuitate expelleres: & irã dei in te *Gal. 3.a*
grauius quã primũ excitares. Quis te fa
ſcinauit tam cito recedere à uia uerita-
tis & ſalutis? Profecto iudiciũ portabit
ꝗcunque eſt ille. Vtinã & abſcindant̃ ꝗ
uos cõturbant. Reuertere, q̃ſo, reuerte-
re, ne & tu (ꝗđ abſit) abſcindaris. Re-
uertere, inq̃, & reuoca amicos tuos ad
pacem, & clericos ad eccleſiam: ante-
quam irrecuperabiliter reddas tibi ad-
uerſum terribilem: & eum qui aufert ſpi
ritum principum, terribilem apud re-
ges terræ.

Ad Ianuenſes, *Epiſt. 129.*

I Anuenſibus ſuis conſulibus cũ
conſiliarijs & ciuibus uniuerſis
B. abbas dictus de Claraualle,
pacem & ſalutem & uitam æternam.
Quod aduẽtus noſter ad uos anno p̄tõ
non fuerit ocioſus: eccleſia paulopoſt ĩ
ſua neceſſitate probauit, à q̃ & miſſi fue
ramus. Honorifice nos, & ſuſcepiſtis, et
tenuiſtis exiguũ quod apud uos fuimꝰ:
& quidem digne uobis, ſed ſupra nr̃æ
humilitatis modũ. Profecto ut non im-
memores, ſic non ingrati ſumus. Vicẽ re
pendat qui poteſt, & qui in cã fuit deus.
Nos. n. unde illum recompenſemꝰ uene
rationis cultum, ſed obſequium, ſed affe
ctum plenum amoris & gratiæ? Non
ꝙ noſtro delectemur fauore, ſed ueſtræ
deuotioni collætamur. O mihi dies il-
los feſtiuos, ſed paucos. In æternũ non
obliuiſcar tui plebs deuota: honorabi-
lis gens, ciuitas illuſtris. Veſpere & ma *Pſal. 54.a*
ne & meridie (more utiqꝫ ꝓphetæ) nar-
rabam & annunciabam, & erat tãta au
diendi auiditas, quanta & audientium
charitas. Portabamꝰ uerbũ pacis: cũqꝫ
inueniſſemus filios pacis, requieuit ſu-

per eos pax nr̃a. Exieram planè ſemina-
re ſemen, non meum ſed dei: & cadens
in terram bonam ſemen bonum, fructũ
fecit cẽtuplũ, & tẽpeſtiuũ. Mira celeri-
tas, ꝗa magna neceſſitas. Nec tarditatẽ
paſſus ſum, nec difficultatem, unà penè
die, & ſerẽs, & metẽs, & reportãs cum
exultatione manipulos pacis. Hæc ꝗp-
pe meſſis quã meſſui. Exulibꝰ, captiuis,
cõpeditis & ĩcarceritis: euadendi atqꝫ
repatriandi lætã reportauimus ſpẽ, me-
tũ hoſtibus, cõfuſionẽ ſchiſmaticis, glo
riam eccleſiæ, orbi lætitiam. Et nũc ꝗd
reſtat chariſſimi, niſi ut admoneamini
de ꝑſeuerantia, q̃ ſola meret̃ uiris gľiam,
coronam uirtutibus? Prorſus abſqꝫ ꝑſe-
uerãtia, nec ꝗ pugnat, uictoriã, nec pal-
mam uictor cõſeꝗtur. Vigor uiriũ, uirtu
tũ conſummatio eſt, nutrix ad meritũ,
mediatrix ad p̄miũ. Soror eſt patientię,
cõſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarꝫ
nodus, unanimitatis uinculũ, ꝓpugna-
culũ ſanctitatis. Tolle ꝑſeuerantiã: nec
obſequiũ mercedẽ hẽt: nec bñficiũ gra-
tiã: nec laudẽ fortitudo. Deniqꝫ nõ qui
cœpit: ſed ꝗ ꝑſeuerauerit uſqꝫ in finẽ: hic
1.Re. 15.a ſaluus erit. Saul cũ eſſet paruulus in ocu
lis ſuis: rex eſt ſuꝑ Iſrael cõſtitutus: non
ꝑſeuerans in humilitate & regnũ amiſit
& uitã. Si cautela Sanſon, ſi Salomonis
deuotio ꝑſeuerantiã retinuiſſent, nec is
profecto priuaret̃ ſapĩa: nec ille uiribus.
Hoc ſummæ honeſtatis inſigne, hãc to-
tius ꝓbitatis unicã fidamqꝫ cuſtodem,
cuſtodiri à uob̄ firmiter hortor & precor.
Cuſtodite diligẽter ꝗđ libenter au
Mar. 6.b diſtis. Memẽtote ſcriptũ ꝗa metuebat
Luc. 11.d Herodes Ioãnẽ: & libenter eũ audiebat.
Sed btũs foret: ſi audita libẽter æqꝫ ſer-
uaſſet. Deniqꝫ non ꝗ audiunt: ſed beati,
inꝗt, ꝗ audiũt & cuſtodiunt uerbũ dei.
Seruate ꝓinde uos pacem fratribus ue-
ſtris Piſanis: fidẽ dño papæ: fidelitatẽ re
gi: uobis honorẽ. Hoc. n. expedit, hoc de
cet, hoc iuſtitia reꝗrit. Audiuimus uenis
ſe ad uos nũcios ducis Rogerij: ꝗd attu
lerint quid'ue retulerint: nos neſcimus.
Verꝫ ego iuxta illud poetæ (ut uerꝫ fa-
tear) ſꝑ timui Danaos, & dona ferẽtes.
Siqs forte in uobis (ꝗđ deus auertat) rẽ
tã fœdã cõmittere deprehendat̃, exten-
dere uidelicet manũ ad turpe lucrũ: hũc
ꝓtinus notate, & iudicate hoſtem noĩs
ur̃i: ciuiũ proditorẽ: ac uẽditorẽ cõis ho
noris & honeſtatis. Siqs item ſuſurro in
ppľo, diaboli ſibi aſſumẽs uicem, iurgia
ſeminare, & pacẽ turbare uelle reꝑiatur:
quemadmodum ille diſcordię ſemꝑ eſt
amator & author: huic rigidæ cenſuræ
remedio citius obuiet̃: eo ꝗppe peſſime:
quo intime petiſti. Hoſtilis exercitus ua
ſtat agros: domoſqꝫ ſpoliat praua autẽ
cõſilia corrũput bonos mores, & modi
cũ fermẽtũ totã maſſam corrumpit. Se
rite: plãtate, negociamini, ut antiq̃ ma-
la nõ ſolũ nõ itereris, ſed ẽt de iuſtis la-
boribus ur̃is expiare & delere poſſitis.
Scriptũ ꝗppe eſt: Redẽptio aĩę uiri, pro-
prię diuitiæ. Et rurſum: Date eleemoſy-
nã, & oĩa mũda ſunt uob̄. Qꝗđ ſi milita- *Prou. 13. b*
re placet, & ur̃ę fortitudinis ac ſtrenui- *Luc. 11. f*
tatis iterꝫ expꝑiri uires, arma ꝓbare dele
ctat: nõ eꝗdẽ id p̄ſumẽdũ aduerſus uici-
nos & amicos: cũ magis eccleſię inimi-
cos expugnare deceret, ſed & regni ur̃i
inuaſam à Siculis defenſare coronã. Su
per illos ſanè et honeſtius acꝗretis, &
iuſtius poſſidebitis acquiſita. Deꝰ pa-
cis & dilectionis maneat ſemper cũ oĩ-
bus uobis. Amen.

Ad Piſanos, *Epiſtola 130.*

P Iſanis nr̃is cõſulibus cũ conſilia
rijs & ciuibus uniuerſis: B. ab-
bas dictus de Claraualle: pacẽ
& ſalutẽ & uitã ęternã. Bñfaciat uobis
deus: & meminerit fidelis ſeruitij & piæ
compaſſionis & cõſolationis & hono
ſis, q̃ ſpõſę filij eius in tꝑe malo & ĩ die-
bus afflictionis ſuę exhibuiſtis et exhibe
tis. Et ꝗdẽ hoc iã impletur ex parte, &
or̃onis hꝰ nõnullus capit̃ fructus. Digna
planè retributio celeri iã compenſatur
effectu. Iã pro meritis tecũ actitat deus
ppľs quẽ elegit in hęreditatem ſibi: oĩno
ppľm acceptabilem: ſectatorem bono-
rum operꝫ. Aſſumit̃ Piſa in locum Ro-
mę: & de cũctis urbibus terrę ad apľicę
ſedis culmen eligitur. Nec fortuitu ſiue

humano contigit iſtud conſilio: ſed cœ-
leſti prouidentia: & dei benigno fauore
fit: q diligẽtes ſe diligit: q dixit Xp̄o ſuo
Innocẽtio: Piſam inhabita: & ego bn̄di-
cens bn̄dicã ei. Hic habitabo, qm̄ elegi
eã. Me authore tyrãni Siculi malitiæ Pi-
ſana cõſtantia non cedit, nec minis con
cutit, nec donis corrũpitur, nec circũue-
nitur dolis. O Piſani Piſani: magnifica-
uit dn̄s facere uobiſcum, facti ſumus læ
tantes. Quæ ciuitas non inuidet? Serua
depoſitũ urbs fidelis: agnoſce grãm: ſtu
de p̄rogatiuæ non iuueniri ingrata. Ho-
nora tuum & uniuerſitatis p̄rem: hono
ra mũdi principes q in te ſunt: & iudices
terræ: quoꝝ te p̄ntia reddit illuſtrẽ, glo
rioſam, famoſam. Aliogn ſi ignoras te
ô pulchra ĩter ciuitates: egredieris poſt
greges ſodaliũ tuorum paſcere hœdos
tuos. Sapiẽtibus ſat dictũ eſt: Cõmẽdo
uobis Marchionẽ Engelbertũ: qui dn̄o
papę & amicis eius miſſus eſt in adiuto
rium: iuuenis fortis & ſtrenuus, &, ſi nõ
fallor, fidelis. Habetote eũ ur̄is precibꝰ
magis cõmendatum: quia & ego ei uos
amplius commendare curaui: monuiq́
ut ueſtris potiſſimum conſilijs iunitat.

Ad Mediolanenſes. Epiſtola 131.

f Vis Mediolanenſibus, uniuerſo
uidelicet clero & ppl̄o Ber. ab-
bas dictus de Claraualle, ĩ dn̄o
ſalutem. Bn̄ uobiſcũ facit deus: bn̄ uo-
biſcum facit Romana eccleſia. Facit il-
le qđ p̄r: facit illa qđ mr̄. Et reuera quid
uobis debuit facere & non fecit? Si po-
ſtulaſtis mitti uobis de curia honorabi
les pſonas ad honorẽ dei & ueſtrum, fa
ctum eſt. Si poſtulaſtis cõfirmari quod
unanimitas ueſtra de uenerabilis patris
ur̄i electione firmauerat, factũ eſt. Si uo
luiſtis licuiſſe uobis qđ illicitũ niſi pro
magna quidem neceſſitate ſacri cano-
nes iudicãt: translationẽ epi. ſ. in archi-
ep̄m: conceſſum eſt. Si rogaſtis erui ci-
ues ur̄os de uinculis Placentinoꝝ: qđ
utiq; ego p̄termittere nec uolo nec ua-
leo: & hoc factum eſt. In quo poſtremo
quæcũque rõnabilis petitio filiæ: nõ di-
co repulſam: ſed uel morã paſſa eſt apđ
piã mr̄em? En ad complemẽtum palliũ
p̄ſto eſt, plenitudo honoris. Nũc uero
audi me inclyta plebs: gens nobilis: ci-
uitas glorioſa. Audi, inq;, me (ueritatem
dico, nõ mẽtior) dilectorẽ tui: zelatorẽ
ſalutis tuæ. Romana eccleſia ualde cle
mẽs eſt: ſed nihilominus potens. Fidele
cõſiliũ & omni acceptione dignũ: Noli
abuti clemẽtia: ne potẽtia opprimaris.
Sed dicit aliqs. Debitã ei reuerentiã ex-
hibebo: & nihil amplius. Eſto. Fac qđ
dicis: qa ſi exhibeas debitã, & omnimo
dã. Plenitudo ſiquidẽ ptãtis ſup uniuer-
ſas orbis eccleſias, ſingulari p̄rogatiua
apl̄icæ ſedi donata eſt: q igit̃ huic ptãti
reſiſtit: dei ordinationi reſiſtit. Põt, ſi uti
le iudicauerit, nouos ordinare epatꝰ ubi
hactenus nõ fuerũt. Põt eos q ſunt, alios
deprimere: alios ſublimare: put rõ ſibi
dictauerit, ita ut de ep̄is creare archiepi
ſcopos liceat: & ecõuerſo ſi neceſſe ui-
ſum fuerit. Põt à finibus terræ ſublimes
quaſcunq; pſonas eccl̄iaſticas euocare:
& cogere ad ſuã p̄ſentiã: non ſemel aut
bis, ſed quoties expedire uidebit. Porrò
in p̄rõptu eſt ei oẽm ulciſci inobediẽtiã:
ſiqs forte reluctari conatus fuerit. Deni
que pbaſti & tu. Quid. n. cõtulit tibi ue
tus tua rebellio & recalcitratio male
ſuaſa à pſeudoprophetis tuis? Quẽ fru-
ctum habuiſti, in quibus nũc erubeſcis?
Agnoſce potius in qua ptãte, gloria &
honore ſuffraganeoꝝ tuoꝝ tam diu pri
uata extitiſti. Quis pro te ualuit obuiare
apoſtolicæ authoritatis iuſtiſſimæ ſeue
ritati: cum prouocata tuis exceſſib. de-
creuit te tuis illis antiquis ac p̄claris or-
namentis nudare: mutilare mẽbris? Et
hodie confuſa & trũcata iaceres: ſi non
benignius quàm potentius tecũ actum
fuiſſet. Quis eam prohibere ualebit etiã
à grauioribus: ſi rurſum (quod abſit) ad-
ieceris prouocare? Vide ne patiaris re-
cidiuum: quia pro certo (niſi fallor) non
tam facile denuo poterit inueniri reme-
dium. Siquis itaque dixerit tibi, partim
oportet obedire: partim non oportet:
cum tu in te experta ſis plenitudinẽ apo
ſtolicæ ptãtis, authoritatis integritatẽ:
non'ne

non'ne hmõi aut ſeductus eſt, aut ſedu-
cere uult? Sed fac qđ dico: nã ego te non
ſeduco. Conuertere magis ad humilita-
tem: ad manſuetudinem. Siquidem &
humilibus dat deus grãm: & manſueti
hæreditabunt terram. Eſto cauta dn̄æ
& matris tuæ recuperatam ſeruare gra
tiã. Et ſic ei placere ſtudeas de reliquo,
quatenus placeat ei non ſolum ſeruare
tibi quę reddidit, ſed etiam adijcere quę
nondum dedit.

Ad clerum Mediolanenſem, Epiſt. 132.

b Enedicti uos à dn̄o: quoꝝ ſtu-
dio & induſtria ciuitas ueſtra li
berata eſt ab errore: & relicto
ſchiſmate, ad catholicam redijt unitatẽ.
Exijt ſermo iſte inter catholicos: audiuit
& lætata eſt Sion, & eſt uobis gl̄ia corã
deo & omni ppl̄o. Quam lætis ample-
xibus mater eccleſia colligit tot & tan
toꝝ multitudinẽ filioꝝ: quos ſe amiſiſ-
ſe dolebat? Quàm læto & ſereno uultu
deus p̄r recipit hoc ſacrificium de mani
bus ur̄is? Quod aũt & paci terræ intẽdi
tis, facitis quod filij pacis. Et ego frẽs,
particeps & ſocius gaudij ueſtri fieri cu
piens: iuxta petitionem ueſtram ad uos
cum dilectis fratribus noſtris nũcijs ue
ſtris ueniebam: de quibus mihi ſcripſi-
ſtis, plenius ſcđm rationem in benepla-
cito dei ſatisfacturus. Sed quia tp̄s bre-
ue eſt quo ad concilium feſtinamus: nõ
grauet uos uſque ad reditum noſtrum
ſuſtinere.

Ad uniuerſos ciues Mediolanenſium,
Epiſtola 133.

u T ex ſcriptis ueſtris pcipio: nõ-
nullus mihi locus grę apud uos
eſt. Et qm̄ meum non inuenio
meritũ: diuinitus credo datum. Nõ recu
ſo fauorem ingentis inſigniſq; ppl̄i. Am
plector oblatam gratiam: & obuijs ma
nibus glorioſæ ciuitatis deuotionẽ de-
uotus excipio: p̄ſertim hoc tp̄e quo ab-
iecto errore ſchiſmaticoꝝ: ad ſinũ mr̄is
eccleſiæ cum gaudio totius orbis reuer
ſa eſt. Arbitror tñ non ſolum mihi glo-
riandum quòd inuitor ad pacem quæ-
rendã, & à famoſiſſima urbe, cum ſim
paup ignobiliſq; pſona, tãti boni media
tor atq; miniſter aſſumor: ſed uob̃ quo-
que per talem nihilominꝰ honor eſt fle
cti ad pacem & concordiam uicinorum
ur̄oꝝ, quos nec multarum ciuitatũ ho-
ſtilis impetus (ut bene notum eſt mun-
do) cedere aliqñ compulit. Itaque feſti-
nans ad concilium, ſpero me rediturum
per uos, & probatuꝝ de gratia quam
promittitis. Qui aũt gratiam dedit: fa-
ciat ne in me uacua ſit.

Ad nouitios apud Mediolanum conuerſos.
Epiſtola 134.

c Hariſſimis fratribus de Medio
lano nuper conuerſis ad deum
B. abbas dictus de Claraualle,
in ſpũ conſilij & fortitudinis quod bn̄
cœptum eſt, digno exitu conſummare.
Benedictus deus qui fecit uobis uileſce
re mundi gloriam, largiturus ſuam. O *Ioan. 5. g*
quàm uani filij hoĩum, quàm mẽdaces
filij hoĩum in ſtateris, qui ſcđm illud euã
gelij: gloriam ab inuicem quærũt, & glo
riam quę à ſolo deo eſt nolunt: planè in
hoc ipſi decipientes de uanitate in id-
ipſum. Vos autem non ſic. Ab hoc uos
opprobrio liberauit nunc diuina miſeri
cordia, ut eſſetis Chriſti bonꝰ odor deo *Luc. 15. d*
in omni loco, ipſi ad gloriã, angelis ad
lętitiam, hominibus ad exemplum. Si-
quidem gaudium eſt in cœlo ſuper uno
pctõre pn̄iam agente, quanto magis ſu-
per tot & talibus uiris: & de tali urbe cõ
uerſis? Et ego fratres tanta lętitia prouo
catus, ſed & uocatus à uobis, per cha-
riſſimos fratres Ottonem & Ambroſiũ
quos ad hoc ipſum direxiſtis, decreuerã
ſimul cum ipſis uenire ad uos. Cęterum
melius exiſtimans, non in articulo tp̄is
neque in tranſitu uos uidere, diſtuli uſq;
ad reditum noſtrum. Properamus
quippe ad concilium, per uos
deo auxiliante reuerſuri,
conſilium & auxi
lium quod ſe
cundũ
rõnem poterimus, ueſtro
ſancto propoſito p̄ębituri.

Ad Petrum Papienſem epiſcopum,
Epiſtola 135.

ſ I ſemen bonum iactum in terrã
bonam, fructum attuliſſe vr̃, ip
ſius eſt gloria qui dedit ſemen
ſerenti: fœcunditatem terræ: ſemini ĩcre
mentum. Quid in his nos capimus? Ego
ſanè gloriã Chriſti alteri non dabo, mul
to uerò ſcrupuloſi⁹ uſurpabo mihi. Pro
fectò lex dñi conuertit aïas, & non ego.
Pſal. 18.b Teſtimonium dñi fidele ſapiam p̃ſtat
paruulis, nõ ego. Laudatur de bona lr̃æ
Pſal. 44.a tornatura manus, non calamus. Fateor,
ut multum tribuã mihi, lingua mea ca-
lamus ſcribæ ueloci ter ſcribentis. Sibi
ergo, inquis, quid afferunt boni ſpecioſi
pedes euangelizantium bona? Multũ
per oẽm modum: primum quidem, qa
filij ſunt patris ſui qui in cœlis eſt: & glo
riam quam deferunt patri, nequaquam
à ſe ducunt alienam. Nam ſi filij, & hæ-
redes. Deinde uerò ꝙ proximoꝝ ſalutẽ,
ſuam nihilominus arbitrantur: quippe
quos tanq̃ ſeipſos diligũt. Tertio quo-
que quod labor labioꝝ ipſoꝝ ſibi peni
tus perire nõ poterit. Vnuſqſq̃. n. merce
dem accipiet ſcd̃m proprium laborem.
Ego labia mea nõ prohibui: tu aperui-
ſti & uiſcera, ideo proculdubio plus ac
cepturus q̃m plus laboraſti. Cert⁹ ſum
enim, qa non uacat tibi quod ſitienti tu-
liſti aq̃, & cum panibus occurriſti fugiẽ
tibus. Non, inq̃, uacant officia humani
tatis, non hortamenta ſalutis: quib. Xp̃i
uerè uiſcera in illis pauperibus refouiſti.
Ambo tñ collaboratores, ambo coad-
iutores dei ſumus: ambo pariter ſpere-
mus fructum in refectione aïaꝝ ſctãꝝ.
Quis mihi det nunq̃ memoriam tui de
ſerere, nunquam ab ipſa deſeri?

Ad eundem, Epiſtola 136.

ſ I triſtia ſemp̱ acciderent: quis ſu
ſtineret? Si ſemper proſpera: qs
non contemneret? Sed reꝝ tan
ta gubernatrix ſapia, hoꝝ per neceſſaria
uiciſſitudine eo moderamine electis ſuis
curſum uitę tp̱alis alternat, ut nec aduer
ſa frangant: nec læta diſſoluant, cum po
tius & iſta ex illis gratiora: & illa ex his
tolerabiliora reddantur. Bñdictus per
oïa deus: triſtitia nr̃a uerſa eſt ĩ gaudiũ:
acceperunt oleum poſt uinum uulnera
nr̃a. Raptores & p̃dones compũcti hu
miliantur. Sacerdotem dñi in quem au-
ſi ſunt mittere man⁹ cum honorẽ remit
tunt. Spolia quæ diripuerant, & ſine de
ſidia recolligũt: et ſine fraude reſtituunt.
Siqd hoꝝ eſt quod inueniri non poſſit:
Dalphinus pro eo ſatisfaciet ad bñpla
citum ur̃m. Hoc quippe manu ſua ĩ nr̃a
firmauit. Pro qua ſua promiſſione adim
plenda ſi uenerit ad pedes ur̃æ maieſta
tis, qđ & propoſuit: mitius quã meruit
ſupplicamus agi cum iuuene. Nõ ꝙ ueli
mus impunitum eſſe tã grande facinus,
ſed ut eccleſia ita (ſi fieri poteſt) debita
ſatisfactione honoretur: ut is qui ſatisfa
cit, ſupra uires patientiæ ſuę non exaſpe
retur, & pœniteat hominem noſtris ac
quieuiſſe conſilijs.

Ad imperatricem Romanorum, Epiſt. 137.

i N reconciliatione Mediolanẽ
ſium non obliti ſumus unde à ue
ſtra excellentia præmoniti fue-
ramus. Quod etſi non monuiſſetis, ni-
hilominus honori ueſtro & regni utili-
tatibus intenderemus: ſicut ubique &
ſemper fideliter, quantum poſſumus,
facimus. Non antè ſanè Mediolanen-
ſes in gratiam domini papæ & eccleſiæ
unitatem recepti ſunt: quouſque pa-
làm Conrado refutatò & abnegato, do
minum noſtrum Lotharium in ſuum re
gem & dominum receperunt: et Roma
norum imperatorem Auguſtum unà
cum toto orbe confeſſi ſunt: & de iniu-
ria tranſacta, iuxta conſilium & manda
tũ dñi papæ, digne uobis ſe ſatisfactu-
ros eſſe tacto ſacroſancto euãgelio ſpo
ponderũt. Vñ magnas agentes gr̃as di
uinæ bonitati: quæ abſq̃ belloꝝ pericu
lis, abſq̃ humani ſanguinis effuſione: ini
micos ueſtros ſic humiliauit: rogamus
ueſtram ſatis nobis expertam clemen-
tiam: ut tp̱e ſuo cum requiſierint prędi-
cti Mediolanenſes per dominum papã
utique mediatorem ſuæ reconciliatio-
nis gratiam ueſtram: benignos uos atq̃

placabiles inueniamus: q̃tenus nec eos
pœniteat ſanis paruiſſe conſilijs: & uos
de eis debitum habeatis ſeruitiũ & ho-
norem. Non. n. decet ut fideles ur̃i q ꝓ
honore ueſtro laborant: apud uos con-
fundantur. Confundentur autem ſi qui
bus de benignitate ueſtra ſpem indul-
gentiæ promiſerunt: cum pro ipſis inter
uenerint, inuenerint uos (quod abſit) in-
exorabiles.

Ad Henricum regem Anglorum, Epiſt. 138.

h Enrico illuſtriſſimo Angloꝝ re
gi B. abbas dictus de Claraual
le honorem, ſoſpitatem, & pa-
cem. Velle uos inſtruere de his p̃ſertim
quę ſpectant ad honeſtatem: aut inſipiẽ
tis eſt: aut uos penitus ignorantis. Ea p̱p̱
rem ſimpl'r intimare ſufficit: & hoc pau
cis: q̃m facilè oïa tenenti, multa ſup̱flue
ingerũtur. In ingreſſu urbis ſumus: ſalus
eſt in ianuis: iuſtitia nobiſcũ eſt: ſed Ro-
manis militib⁹ cibus iſte non ſapit. Ita-
que iuſtitia placamus deum: militia ter
remus hoſtes: ſolis neceſſarijs neceſſa-
ria non habemus. Quid opus ſit facto ut
opus ueſtrum compleatur: quod de do
mini papæ Innocentij magnifica & ho-
norifica illa ſuſceptione feciſtis: uos me
lius noſtis.

Ad Lotharium imperatorem, Epiſt. 139.

l Othario dei gr̃a Romano impe
ratori Auguſto, Bern. abbas de
Claraualle: ſiqd põt pctõris o-
ratio. Bñdictus deus q uos elegit & ere
xit cornu ſalutis nobis: ad laudẽ & glo-
riam noïs ſui: & reparandum imp̱ij de-
cus: ad ſubueniẽdum eccleſiæ ſuæ in tp̱e
malo: poſtremo ad op̱andum ẽt nunc ſa
lutem in medio terrę. Ipſius eſt. n. opus:
quod corona gloriæ ur̃æ ita indies am-
pliatur & ſublimat̃, mirabil'r creſcẽs ac
proficiẽs in omiſſi decore & magnificẽ
tia apud deum & hoïes. Ipſi⁹ profecto
nup̱ opus & uirtus fuit: qđ iter ſatis la-
borioſum & meticuloſum pro pace re-
gni, & eccleſię liberatione ſuſceptũ: in tã
ta proſperitate peregiſtis? Romæ ſiqdẽ
imperialis culminis plenitudinẽ glorio-
ſiſſime aſſecutus: idq̃, qđ maius fuit: in
manu non magna: ut animi fideiq̃ ma-
gnitudo clarius emineret. Qđ ſi añ tan-
tillum exercitũ terra tremuit & q̃euit:
quãtus putamus horror hoſtiũ corda ĩ-
uadere hẽat: cũ cœperit rex ꝓcedere in
magnitudine brachij ſui? Aïabit inſuper
honeſtas cauſæ: immo duplex prouoca
bit neceſſitas. Nõ eſt meum hortari ad
pugnã: eſt tñ (ſecurus dico) aduocati ec
cleſiæ arcere ab eccl'ię infeſtatione ſchiſ
maticoꝝ rabiem: eſt Cæſaris propriam
uẽdicare coronam ab uſurpatore Sicu-
lo. Vt. n. conſtat Iudaicã ſobolẽ ſedẽ Pe
tri in Chriſti occupaſſe iniuriam: ſic pro
culdubio oïs qui in Sicilia regem ſe fa-
cit: contradicit Cæſari. Si aũt utrunq̃ in
cumbit Cæſari: reſtituere. ſ. Cæſari quæ
ſunt Cæſaris: & quæ ſunt dei deo: cur
apud Tullum res dei minuit̃: cũ Cæſar
nihil ibi lucretur? Verendum eſt ne mi-
nimorum neglectus: impedimentum
ſit maximorum. Hoc eſt quod dico.
Eccleſia ſancti Gengulfi grauiter iniu-
ſtéque (ut dicitur) in illa ciuitate op-
primitur: & aiunt ueſtræ prudentiæ
neſcio qua fraude ſubreptum: ut do-
mino papæ per iuſtitiam ſubuenire pa-
ranti: ueſtræ interuentu precis obuia-
retis. Obſecro & conſulo conſultius
agi: noxiam reuocari precem, dari lo-
cum iuſtitiæ: antequam eccleſia illa
funditus deſtruatur. Pauper ſum ego:
fidelis tamen ueſter: & ſi uideor impor-
tunus, fortaſſis inde eſt. Dominam im-
peratricem in Chriſti charitate oppidò
ſalutamus.

Ad eundem, Epiſtola 140.

m Iror cuius inſtinctu uel conſi-
lio uigilantiæ ueſtræ ſubripi po
tuerit, ut homines digni certe
duplici honore & gratia: contraria à
uobis audirent (Piſanos dico: qui pri-
mi & ſoli interim adhuc erexere uexil
lum, aduerſus inuaſores imperij.) Quã
iuſtius in eos regia incanduiſſet indi-
gnatio, qui populum ſtrenuum & deuo
tum quacũque occaſione offendere au-
ſi ſunt: eo præcipuè tp̱e quo accincti in
multis milibus ſuis exierãt oppugnare

tyrannum:ulciſci iniuriam dñi ſui: & im
perialem defenſare coronam? Vt.n.con
gruentiſſime aſſignem huic genti quod
olim de ſancto Dauid dicebatur: quęnã,
quęſo, in oĩbus ciuitatibus ſicut Piſa: fi-
delis, egrediens, & regrediens: & per-
gens ad imperium regis? Nõne hi ſunt
qui nuper regni illum unicum ac poten
tiſſimum hoſtem ab obſidione Neapo-
lis fugauerunt? Nõne hi ſunt qui etiam,
quod pene incredibile dictu eſt: in uno
impetu ſuo expugnauerunt Amalfiam:
& Rebellem, & Scalam, atq; Atturinã,
ciuitates utiq; opulentiſſimas & muni-
tiſſimas: oĩbuſq; qui antehac tentauerẽt,
uſq; ad hoc tp̃s (ut aiunt) inexpugnabi-
les? Quàm dignum, quàm ęquum, quã
plenum rõne & iuſtitia fuerat, ut fideliũ
terra interim ſaltem dum hęc actitarẽt,
ab omni hoſte ſecura cõſiſteret: tum ꝓ
pñtia ſummi põtificis: quem iãdudum
exulem Piſani apud ſe cum ſummo ho-
nore ſeruabant & ſeruant: tum pro ſerui
tio imperatoris: pro quo & ipſi tũc tp̃is
exulabant? Factum eſt aũt per contra-
rium: ut grãm qui offenderunt, & q ſer-
uierunt iram mererentur. Sed uos fortaſ
ſis adhuc iſta neſciebatis. Oportet ergo
nunc qñ res eſt nota uobis: immo & de
cet & expedit: mutare uos & uerbum
& animum: ut uiri regijs magis fauorib.
& muneribus honorandi, à ueſtra par-
te de cętero audiant & recipiant prout
meriti ſunt. O quantum meruere Piſa-
ni, quantum adhuc mereri pñt? Sat eſt
dictum ſapienti.

Ad Humbertum abbatem Igniacenſem: qui abbatiam ſuam dimiſerat, Epiſtola 141.

P Arcat tibi omnipotens deus.
Quid uoluiſti facerẽ? Quis te cre
deret ad tm̃ ꝓrumpere malum,
hoĩem tantis prędi tum bonis? Qũo po
tuit arbor bona peſſimũ hunc ex ſe pro
ducere fructum? O quam terribilis deꝰ
in iudicijs ſuper filios hoĩum. Nõ miror
ꝙ diabolus iſtud potuit, ſed quod deus
permiſit, quippe cui iam tot annis purè,
ſicut credimus, & deuote ſeruiſti. Quid
faciet de me utiq; pigro & negligẽti ſer
uo, qui fidelem famulum ſuum ſic ulꝛ ad
tp̃s tradidit in animam inimicoꝝ eius?
Quid quęſo rõnis, immo quid non im-
pietatis hẽt hęc fuga tua, de qua filij lu-
gent, aduerſarij rident? Miror ꝙ te non
terruit Arnaldi abbatis exemplum: cu-
ius filꝛis præſumptio digno ſed pauẽdo
fine (ut bñ meminiſti) in breui eſt uindi-
cata. Et quidem ille qualemcunque (ut
bñ noui ego) habuit cãm, tu nullã. Nun
quid.n. aut monachi tuis erãt inobediẽ-
tes imperijs, aut conuerſi ſegnes in ope-
ribus, aut uicini forte tibi tuis'ue rebus
infeſti, aut certe modica & non ſufficiẽs
ſubſtantia mundi quatenus relinquere
cogereris quos uel regere uel paſcere ñ
ſufficeres? Vide ne & te tangat uox illa
dei: qa odio habuerunt me gratis. Quid
eñ debuit tibi facere: & non fecit? Vi-
neam tibi plantauit electam & ſpecio-
ſiſſimam. Sepem ei circũdedit uotiuę cõ *Ioan. 15.d*
tinentię, torcular diſtrictiſſimę diſcipli-
nę fodit in ea: & ędificauit ſanctę paupꝫ
tatis turrim ad cœlos uſque pertingen-
tem, te cultorem atq; cuſtodem conſti
tuit. Honeſtauit te in laboribus tuis: &
complebit illos ſi permittis. Sed tu, ꝓh
nefas, deſtruis maceriam eius: & race-
mis optimis plenam exponis oĩbꝰ qui
pręter grediũtur uiam. Heu, quis prohi-
bebit aprum de ſylua ut nõ exterminet,
& ſingularem ferum ne depaſcat eam?
Mirum uerò ſi in hoc morti te bene prę
parare putas, quod quidem ad me ſcri-
pſiſti, ut in tanto ſcandalo & in anathe
mate dñi papę mori uelle non timeas.
Deinde ſi ita neceſſarium erat, non po-
tuit aliud tempus conſiderari, niſi cum
neceſſitatibus uniuerſalis eccleſię deti-
neor, ut illi miſerę quam exponis non li
ceat ſubuenire? Obſecro te per eum q
pro te crucifixus eſt, ut ſatis afflictos,
amplius cruciare parcas, & triſtitiam
ſuper triſtitiam addere deſiſtas: quia, ut
uerum fatear, ſic pro hac eccleſię gñali
grauiq; ſciſſura affectus ſum, ut tędeat
animam meam uitę meę etiam te et tuis
in pace degentibus.

Ad monachos Alpenſes, Epiſt. 142.

B Onus pater ueſter atq; nr̃, au-
thore deo ad altiorẽ gradum aſ
Abac. 3.c ſumptus eſt. Faciamꝰ ergo cha
riſſimi, quod dicit propheta: Eleuatus ẽ
ſol, & luna ſtetit in ordine ſuo. Sol eſt il
le per quem Alpenſis congregatio illũ
ſtris ubiq; reddiẽ, tanquam luna per ſo-
lem. Eleuato itaq; illo ſtemus nos in or
dine nr̃o, quicunque elegimus abiecti eſ
ſe in domo dei nr̃i, magis quàm habita
re in tabernaculis pc̃tõꝝ. Ordo nr̃ abie
ctio eſt, humilitas eſt, uolũtaria pauper
tas eſt, obediẽtia, pax, gaudiũ in ſpiritu
ſancto. Ordo noſter eſt eſſe ſub magr̃o,
ſub abbate, ſub rl̃a, ſub diſciplina. Or-
do noſter eſt ſtudere ſilentio, exerceri ie
iunijs, uigilijs, or̃onibus, opere manuũ,
& ſuper oĩa excellentiorem uiam tene-
re, quæ eſt charitas. Porrò in his oĩb. ꝓ-
ficere de die in diem, & in ipſis ꝑſeuera
re uſq; ad ultimum diem. Et hæc quidẽ
aſſiduè uos confidimus actitare. Cæte-
rum unum opus feciſtis, & oẽs miranẽ,
quod cum ſancti eſſetis, non reputãtes
ueſtram ſanctitatem, alienam participa
re curaſtis, ut eſſetis ſanctiores. Imple-
Luc. 17.c tum eſt qd̓ legitur in euangelio: Cum fe
ceritis oĩa quæ mandata uobis fuerint,
dicite, ſerui inutiles ſumus. Inutiles uos
reputatis, & humiles inuenti eſtis. Re-
cta facere, & inutilem ſe reputare, apud
paucos inueniẽ, & ideo multi admiran
tur. Hoc, inq̃, hoc prorſus uos de illuſtri
bus reddit illuſtriores: ſanctiores de ſan
ctis. Et ubicũque diuulgatus eſt ſermo
iſte: repleuit oĩa odore ſuauitatis. Hæc
uirtus, me iudice, ꝓfertur ẽt protractis
ieiunijs: & anticipatis uigilijs: omni de-
nique corꝑali exercitio: tanq̃ uera pie-
1. Tim. 4.c tas quæ ad oĩa ualet. Quã læto ſinu col
legit uos multitudo Ciſterciẽſis: quam
alacri uultu ſpectauit hoc angelica celſi
tudo? Nouerũt ſiquidẽ illi ſpũs omnipo
tenti deo placere ſuꝑ oĩa fraternã ſocie-
Eſa. 41 b tatem & cõfœderationem: cum dicat ꝑ
Pſal. 132.a propheram? Glutino bonum eſt. Et per
alium: Ecce quam bonum & quam iu-
cũdũ, habitare frẽs in unũ. Itẽ, fr̃ fratrem
adiuuans, ambo cõſolabunẽ. Aduertiẽ
etiã hoc factũ humilitatẽ redolere: quæ
quam accepta ſit diuinæ maieſtati, do-
cet ille q dicit: Superbis deus reſiſtit, hu *Iaco. 4.b*
milibus aũt dat grãm. Oſtendit & ipſe
humilitatis magr̃ ꝑ ſemetipſum dicens:
Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis *Matt. 11. d*
corde. Quid dicam de nr̃o puſillo gre-
ge Clarę uallis, cui ſpecialius adhęſiſtis,
quanto uos & quã ſpeciali complectaẽ
affectu? Nõ põt dici uerbo, qd̓ de mu-
tua charitate inter nos & uos ſpũalis in
fuſio mirabilꝛ operatur. Supereſt frẽs, ut
inuocato ſpiritu ſancto, maturetis uobĩ
eligere prẽm. Nam ſi me expectaretis,
uereor ne aduẽtus nr̃ differatur in lõgũ,
& illa dilatio eſſet periculoſa. Sed uoca
te ad uos frẽm nr̃m chariſſimum Gode
fridum priorẽ Clarę uallis, qui & in hoc
ſicut in alijs impleat uicẽ noſtrã, ut cõſi-
lio eius, uel forte illoꝝ quos ipſe pro ſe
miſerit, ſi uenire non poterit, necnon &
patris ur̃i Guarini, talem perſonam eli-
gatis, de qua & deus honorem hẽat, &
uos ſalutem. Memores mei eſtote frẽs.

Ad ſuos Claræuallenſes, Epiſt. 143.

C Hariſſimis fratribus Claræual-
lis, monachis, conuerſis, noui-
tijs, F.B. gaudere in dño ſemꝑ.
Ex uobis perpendite quid patiar ego.
Si uobis moleſta eſt abñtia mea, nemo
dubitet mihi eſſe moleſtiorem. Non.n.
paris iacturæ, nec eiuſdem grauaminis
eſt me uno carere uos, meq; ueſtra uni-
uerſitate deſtitui. Tot me neceſſe eſt af-
fici curis, quot uos eſtis, & ad ſingulos
quoſque ueſtrum dolere abñtiam, time
re pericula. Duplex contritio iſta nõ me
deſeret, quouſque meis uiſceribus ego
reddar. Quod quidem & uos ſentire ꝓ
me non ambigo, ſed ego unus ſum. Vo-
bis ergo una, mihi multiplex incum-
bit triſtandi ratio, utpote pro omnibus
uobis. Nec ſolum cruciat quod abſque
uobis uel ad tempus uiuere cogor, ſine
quibus & regnare miſeram mihi repu-
to ſeruitutem, ſed etiam quòd uerſari
compellor in his quæ amicam quietem
omnino perturbant, & meo propoſito

minus fortaſſe conueniunt. Hęc ſciētes,
moræ meæ, quæ meæ non eſt uolunta-
tis, ſed eccleſiaſticæ neceſſitatis, non o-
portet uos indignari, ſed compati. Spe-
ro aūt ꝙ non erit longa, uós orare ut nõ
ſit infructuoſa. Detrimenta quę interim
forte contingent, emolumenta reputen
tur, qm̄ deus in cã eſt. Qui cum ſit beni-
gnus, & oĩa poſſit, facile dãna reſarciet,
non ſolum integre, ſed ēt cumulate. Pro
pterea bono aĩo ſimus, deum hñtes no-
biſcum, in quo & uobis pñtes ſumus,
quantiſlibet terrarꝫ ſpatijs diuiſi à nobꝫ
uideamur. Quicūqꝫ in uobis bñ officio-
ſum ſeipſum exhibet, humilem, timora-
tum, ſtudioſum lectionis, orõnibus uigi
lem, fraternæ charitatis ſolicitū, non me
putet abñtem ſibi. Nam qūo ei pñs ſpi
ritu non ſum, cum quo eſt mihi cor unū
& aĩa una? Siquis aūt ſuſurro (qđ abſit)
extitit inter uos, aut bilinguis, aut mur-
murans, aut cõtumax, aut impatiēs di-
ſciplinæ, aut inqetus & uagus, & q pa-
nem ocioſus comedere non erubeſcat,
huic ēt ſi corpore pñs eſſem, longe eſſet
ab eo aĩa mea, eo ꝙ ipſe longe fecerit à
ſe deum, moꝝ non locoꝝ diſtantia. Inte
rim frēs dum uenio, ſeruite dño in timo
re, ut ſine timore qñque de manu inimi-
coꝝ uroꝝ liberati ſeruiatis illi. Seruite ĩ
ſpe, qm̄ fidelis eſt in promiſſis. Seruite
ex merito, qa multus in meritis eſt. Nã
etſi cætera taceã, hoc ſolo certe non im
merito uitam ſibi uendicat nr̄am, qđ ꝓ
ea p̄buit ſuam. Nemo igr̄ ſibi uiuat: ſed 2. Cor. 5. c
ei qui pro ſe mortuus eſt. Cui. n. iuſtius
uiuam, quàm ei qui ſi non moreret̄, ego
nõ uiuerem? Cui cõmodius, quàm pro-
mittenti uitam æternã? Cui magis ex ne
ceſſitate, quàm flammas perpetuas mi
nitanti? Sed ſeruio uoluntariè, qa chari-
tas libertatem donat. Huc ꝓuoco uiſce
ra mea. Seruite in charitate illa q̄ timo-
rem expellit, labores non ſentit, meritū
non intuet̄, p̄mium non requirit, & tamē
plus oib⁹ urget. Nullus terror ſic ſolici-
tat, nulla p̄mia ſic inuitant, nulla iuſtitia
ſic exigit. Ipſa uos mihi inſeparabil̄r iun
gat, ipſa me uobis iugiter repræſentet,
horis maxime quibus oratis, chariſſimi
& deſideratiſſimi fratres.

Ad eoſdem, *Epiſt.* 144.

TRiſtis eſt aĩa mea uſqꝫ dum re-
deam, & non uult cõſolari uſqꝫ
ad uos. Quæ. n. eſt mihi conſo-
latio in tp̱e malo, & in loco peregrina-
tionis meæ? Non'ne uos in dño? Mini-
me quidem deſerit me quocūque iero
dulcis memoria urĩ: ſed quãto memo-
ria dulcior, tãto abñtia moleſtior. Heu *Pſal. 68. f.*
mihi qa incolatus meus nõ ſolū ꝓlõga-
tus eſt: ſed ēt cumulatus. Et reuera iuxta
ꝓphetã, ſup̱ dolorē uulneꝝ meoꝝ addi
derunt, qui me à uobis aliqñ uel corpo
re ſeparant. Eſt cõe exiliū, ipſumqꝫ mo-
leſtum ſatis, qđ quandiu ſumus in hoc
corpore, peregrinamur à dño. Huic ac-
ceſſit & ſpeciale (quod penè impatiētē
me reddit) ut cogar uiuere ſine uobꝫ, lon
ga moleſtia, & tædioſa expectatio, ua-
nitati huic occupanti oĩa, tãdiu manere
ſubiectū, fęculēti corp̱is horrido circun
dari carcer̄, & mortis uiculis, funibuſqꝫ
pctõꝝ necdū abſolui, & tãto tp̱e nõ eē
cū Chriſto. Cęteꝝ aduerſus hęc oĩa unū
mihi remedium qualecunque erat, & ue
re datū deſup̱, ꝓ uultu uidelicet gloriæ
q abſcõditus eſt uſqꝫ adhuc, uidere inte
rim templū dei ſctm̄ quod eſtis uos. Ex
hoc tēplo facilis mihi uidebat̄ tranſitus
ad illud gl'ioſum, ad qđ ꝓpheta ſuſpirat
dicens: Vnã petij à dño, hãc requirã, ut *Pſal. 26. b*
inhabitem in domo dñi oib⁹ diebus ui-
tæ meæ: ut uideam uoluntatem dñi, &
uiſitē tēplū eius. Quid dicam: quoties id
ſolatiū interpolatū eſt mihi? Ecce hoc
tertio (niſi fallor) auulſa ſunt à me uiſce-
ta mea. Paruuli ablactati ſunt añ tp̄s: ip
ſos quos p̱ euãgeliū genui, nõ licet edu-
care. Propria deniqꝫ deſerere, & aliena
curare cogor, & dubito penè qd magis
ægrè feram, an ſubtrahi illis, aut ĩtricari
iſtis. Ita'ne bone Ieſu, tota deficiet in do
lore uita mea, & anni mei in gemitibus?
bonū mihi dñe magis mori quã uiuere
eſt, non tñ niſi inter frēs, inter domeſti-
cos, inter chariſſimos. Id ſiqdē dulcius,
humanius, tutiuſqꝫ eſſe conſtat. Immo

uero piū eſt, ut in hoc remittas mihi, ut
refrigerer priuſquã abeam & amplius
non ero. Si placet dño meo ut oculi pr̄is
qualiſcunque, q non ſum dignus uocari
pr̄, claudantur manibus filioꝝ, ut extre
ma uideant, exitū conſolentur, ſpm̄ ſuis
deſiderijs leuent ad cõſortiū ſi dignum
iudicas btõꝝ, cū pauperꝝ corporibus,
pauperis corpus ſepeliant: hoc prorſus,
ſi inueni gr̄am in oculis tuis, precibus et
meritis eorundē fratrū meoꝝ obtinere
toto affectu deſidero. Veruntñ nõ mea
uolūtas: ſed tua fiat. Nec mihi uiuere uo
lo, nec mori. Sed dignū eſt, ut q dolorē
meum audiſtis, ēt conſolationē nõ igno
retis: ſiqua eſt. Primum qdem de omni
labore & calamitate quã patior, ſolum
arbitror eſſe in cã eum cui oĩa uiuūt. Ve
lim nolim, neceſſe eſt me uiuere illi, qui
meam ſibi ꝓpriæ uitę poſitione acquiſi
uit, q & potens eſt ſiqd patimur pro ip
ſo, recompenſare nobis in illa die miſe-
ricors & iuſtus iudex. Quod ſi inuitus
militauero ei, diſpenſatio mihi tm̄ credi
ta eſt, & ero ſeru⁹ neqꝫ. Si aūt uolēs, glo
ria eſt mihi. In hac ergo aliquantulū cõ-
ſideratione reſpiro. Deinde ꝙ ſæpe non
meis meritis ſup̱na gr̄a honeſtauit me ĩ
laboribus meis, & gr̄a illa in me uacua
nõ fuit, ſicut in multis expertus ſum, &
uos ex parte non latuit. Sed & hac uice
q̄ꝫ neceſſaria eccleſię dei ſit uel fuerit p̄-
ſentia paruitatis nr̄ę: dicerem ad cõſola
tionē ur̄am, ſi non gloriam redoleret.
Nūc aūt melius eſt ut hoc per alios co-
gnoſcatis, inſtãtiſſima poſtulatione im
peratoris, apl'icoqꝫ mandato, necnõ ec
cleſię ac principum precibus flexi, dolē
tes & nolētes, debiles atqꝫ infirmi, &,
ut ueꝝ fatear, pauidę mortis pallidã cir
cūferentes imaginem, trahimur in Apu
liã. Rogate quę ad pacem ſunt eccleſię,
rogate quę ad ſalutem ſunt nobis, ut ite
rum uos uideamus, uobiſcum et uiuam⁹
& moriamur: et ſic uiuite ut obtineatis.
Infirmus in arcto tp̱is, certe cum lachry
mis & ſingultibus iſta dictaui teſte cha
riſſimo fratre nr̄o Balduino q ſtylo ea
excepit: quē eccleſia uocauit ad aliud of
ficium & ad aliã dignitatem. Orate &
pro ipſo tanqꝫ unico ſolatio meo, & in q̄
ſpūs meus plurimum requieſcit. Orate
pro dño papa, q me pariter & uniuerſi-
tatem ur̄am paterno fouet affectu. Ora
te & pro dño cancellario, q mihi ꝓ ma
tre eſt: & pro ipſis q cū eo ſunt dño Lu
ca, & dño Chryſogono, magr̄o Iuo-
ne: qui ſe nobis exhibent frēs uterinos.
Qui mecum ſunt frater Bruno & frater
Girardus ſalutant uos, ſupplicantes &
ipſi pro ſe orari.

Ad abbates Ciſtercij congregatos,
Epiſtola 145.

IN multa infirmitate corporis,
& cordis anxietate (deus ſcit) di
ctaui iſta ad uos, hõ miſer, hõ
natus ad laborem, frater tñ ueſter. Vti-
nã nūc ipm̄ ſpm̄ in quo cõgregati eſtis,
merear hr̄e interpellatorem ad ueſtram
unanimitatem, q imprimat pectoribus
ur̄is calamitatem quam patior: q imagi
nē mei triſtē ac ſupplicē, ſicut eſt, frater
nis affectibus rep̄ſentet. Nõ hoc oro, ut
creet in uobꝫ nouã miſericordiã, qa. n. noui
ego q̄ꝫ familiaris uniuerſitati ur̄ę ſit illa
uirtus: ſed hoc oro, ut in ĩtimo ſentiatis
quo & quãto affectu oporteat miſereri.
Cert⁹. n. ſum qa ſi id datū fuerit, cõtinuo
lachrymę de theſauro pietatis erūpent,
ſingultus & gemit⁹ & ſuſpiria hincinde
pulſabūt cœlos, & audiet de⁹, & placa-
bit̄ mihi, & [illegible]et: Reddidi te fr̄ib⁹ tuis:
nõ morieris ĩter extraneos: ſed ĩter tuos.
Tãtis ſiqdē laborib. & dolorib⁹ affect⁹
ſum, ut ſępe tędeat me ēt uiuere. Hūanū
autē dico p̱p ĩfirmitatē nr̄am. Deſidero
differri uſqꝫ dū reuertar ad uos, ut ñ mo
riar niſi ĩter uos. De cętero frēs, bõas fa-
cite uias ur̄as & ſtudia ur̄a, q̄ recta, quę
honeſta, q̄ ſalubria ſūt cõſtituētes & te
nētes, añ oĩa ſoliciti ſeruare unitatē ſpūs
ĩ uinculo pacis: et de⁹ pacis erit uobiſcū.

Ad Burchardum Balernenſem abbatem,
Epiſtola 146.

IGnitū eloquium tuū uehemen-
ter, & ignitū illo igne, quē dñs
miſit in terrã. Legi illud, & con
caluit cor meū intra me. Bñdixi illi for-

naci de qua hmõi ſcintillæ euolaſſent.
Nõne cor tuũ ardẽs erat in te cum iſta
dictabas? Bonus hõ de bono theſauro
ſuo ꝓfert bona. Si laboraui in te, uti tu
humiliter memoras, nõ me piget. Araui
in ſpem profecto percipiendi fructus, et
ſpes nõ confundit. En de fructu operum
meorꝫ ſatiãtur uiſcera mea in terra alie-
na. & ſentio ipſo meo experimẽto ſemẽ
meum non ſecus uiam, non ſup lapides,
non inter ſpinas, ſed in terram bonã &
optimam cecidiſſe. Et ſi cum parerem,
triſtitiam habui, iam non memini pſſurę
præ gaudio, quia natus eſt infans in mũ
do. Infans dixerim malitia, nõ ſenſu: quẽ
poſſet ſaluator præponere ſenibus ad
Matth. 18. a imitandũ, denuo dicens: Niſi conuerſi
fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non
intrabitis in regnũ cœlorꝫ. Infans qui di
Psal. 118. n cat: Sup ſenes intellexi, qa mandata tua
q̃ſiui. Qui dicat: Adoleſcẽtul⁹ ſum ego
& contemptus, iuſtificationes tuas nõ
ſum oblitus. Confiteor tibi pr̃ dñe cœli
& terræ, qa abſcondiſti hæc à ſapienti-
bus & prudẽtibus, & reuelaſti ea par-
uulis. Ita pr̃: qa ſic placitũ eſt añ te. Tuo
placito ſunt id qđ ſunt, non ſuo merito.
Nec. n. inuenis merita: ſed p̃uenis. Oẽs
peccauimus, & egemus p̃ueniri. Tu er-
go frater, agnoſce te p̃uentũ, & p̃uentũ
in benedictionibus dulcedinis: nõ à me
qui nihil ſum, ſed ab illo q me ut de tua
te ſalute monerẽ, aſpirãdo p̃uenit. Nam
ut multũ mihi tribuas, plãtator ſum, ri-
gator ſum: abſqꝫ illo tñ qui incrementũ
dat, qd ſum? Ipſi te in omni humilitate
ſubijcias, ipſi tota deuotione inhæreas.
Me uero utere eius ſeruo, conſeruo tuo,
comite in uia, cohærede futuro in pr̃ia,
ſi tñ ſtudioſiſſime impleuero miniſteriũ
ad qđ tibi miſſus ſum: idq́ꝫ quantum in
me eſt effecero, ut hæreditatem capias
ſalutis. Ad ea de quibus queſtus es, ita
reſpondeo: Neceſſitates tuas ut meas
portabo cum uenero.

Ad Petrum abbatem Cluniacenſem,
Epiſtola 147.

d Omino & patri reuerẽdiſſimo
Petro Cluniacenſi abbati, ſuus
Bernardus, qđ ſuus. Viſitet te oriens ex
alto, ò bone uir, quia uiſitaſti me ĩ terra
aliena, & in loco peregrinationis meæ
cõſolatus es me. Bñ feciſti, intelligẽs ſu-
per egenũ & pauperẽ. Abſ̃s eram, & ab
ſens ẽt longo tp̄e, & recordatus es noĩs
mei, hõ magnus, & occupatus ĩ magnis.
Bñdictus ſctũs angelus, qui pio pectori
tuo id ſuggeſſit. Bñdictus deus nr̃ q per
ſuaſit. En teneo, uñ glorier apud extra-
neos, lr̃as tuas, & illas lr̃as; ĩ quibus tuã
mihi animã effudiſti. Glorior ꝙ me ha-
beas nõ modo in memoria, ſed ẽt in gra
tia. Glorior priuilegio amoris tui, refe-
ctus ſum de abũdãtia ſuauitatis pecto-
ris tui. Non ſolũ aũt: ſed & glorior in tri
bulationibus, ſiq̃s dignus habitus ſum
pro eccleſia pati. Hæc planè gl'ia mea,
& exaltans caput meũ, eccleſiæ trium-
phus. Nã ſi ſocij fuimus laboris, erimus
& conſolationis. Collaborandũ fuit &
compatiendũ mr̃i, ne & de nobis q̃rere
tur dicens: Qui iuxta me erant, de lõge
ſteterunt, & uim faciebant qui q̃rebant Psa. 37. b
animã meã. Deo aũt gr̃as qui dedit ei ui
ctoriam, honeſtauit eã in laboribus: &
cõpleuit labores illius. Triſtitia nr̃a in
gaudiũ, & luctus nr̃ uerſus in citharam
eſt. Hyems trãſiit, imber abijt & receſ-
ſit, flores apparuerũt in terra nr̃a, tp̄s pu
tationis aduenit, amputatũ eſt ſarmẽtũ
inutile, putre mẽbrũ. Ille ille iniquus qui
peccare fecit Iſrael, morte abſortus ẽ, &
traductus ĩ uẽtrẽ inferi. Fecerat quippe
ſcđm ꝓphetã pactũ cũ morte, & cũ in Esa. 28. d
ferno fœdus inierit. Ideoq́ꝫ, iuxta Eze-
chielẽ, factus eſt pđitio, & nõ ſubſiſtit ĩ
æternũ. Alius quoqꝫ omniũ ſicut maxi-
mus, ita & peſſimus inimicus, abſciſſus
nihilomin⁹ ẽ. Et is erat un⁹ ex amicis ec-
cl'ię: ſed illis de qb. ſolet q̃ri & dici. Ami
ci mei & ꝓximi mei aduersũ me appro-
pinq̃uerũt & ſteterũt. Siq reſtãt, cito ſpe-
ramus de ſil'ib. idẽ iudiciũ. Propè eſt ut
reuertar ad frẽs meos: ſi uita comes fue-
rit, ꝑ uos ſicut intẽdo trãſiturus. Interim
cõmẽdo me ſctis orõnib. ur̃is. Salutam⁹
fratrẽ H. camerarium, & oẽs q circa uos
ſunt, cum reliqua ſancta multitudine.

Ad

Ad eundem, Epiſtola 148.

d Omino Petro abbati Cluniacẽ
ſi Ber. humile dilectionis obſe-
quium. Lectis lr̃is ueſtris lętat⁹
ſum in eis, ꝙ tantillum uidelicet tantus
ĩn bñdictionibus dulcedinis p̃uenire cu
raſtis. Cæterꝫ uidendi nos inuicem, &
colloquẽdi pariter, qm̃ dignum iudica-
tis, qñ ſe offeret illa opportunitas, qñ
cõueniens locus, qñ iuſta occaſio? Hæc
ĩterim paucis ueſtris pauca reddidim⁹,
ampliora libenter donaturi, cum ea uo
bis oneroſa non fore cognouerimus.
Alioquin qñ hocipſum auderet noſtra
puſillitas, niſi daret ad dignitatem ue-
ſtram acceſſum ueſtræ dignationis hu-
militas?

Ad eundem, Epiſtola 149.

q Vàm nolim fieri qđ ur̃æ putem
obuiare reuerentiæ, credo ſyn-
ceritatem ur̃am non latere. Ea
fiducia ſuggerere uobis nõ dubito, qđ
ſuggerendũ ur̃. De monaſterio ſcti Ber
tini uellem uos moderati⁹ agere, q̃ꝫ cœ-
piſtis. Nã & ſi hoc uob̃ in pace ſubijce-
re, & abſqꝫ omni contradictione poſſe-
tis, ne tunc quid ur̃a referret uideo. Ne-
que. n. crediderim uos delectari hono-
re, cum tanto onere. Nũc uero cum nec
abſqꝫ magno labore uẽdicare uobis p̃-
ſatum monaſteriũ, nec in pace, ut aiũt,
queatis poſſidere: honeſta uobis (ut mi-
hi ur̃) præbetur quieſcẽdi occaſio, timor
inquietandi.

Ad dominum papam Innocentium, *Epiſtola* 150.

f Anitas capitis redundet in mẽ-
bra. Vnguentũ qđ deſcendit in
barbã de capite, extrema quo-
que fimbria ueſtimẽti participet. Si per
cuſſo paſtore diffugerãt oues, ũalẽte &
incolumi ſecure reuertanẽ ad paſtũ. Qđ
dicimus, hoc eſt: de gloriæ ur̃æ crebris
ſucceſſibus, creber nũcius lætificat ciui
tatem dei. Iuſtũ ꝓinde eſt ut ur̃a proſpe
ratio, eccleſiæ roboratio ſit: & cũ exal-
tat deus electũ de plebe ſua, ipſa quoqꝫ
ſe ſentiat exaltari, ac de roboris incre-
mẽto fortiorẽ agnoſcat. Nã ſi cõpaſſa
eſt, & cõregnare debet. Sic dignũ uob̃,
ſic nob̃ neceſſariũ. Quid. n.? Si in timore
& anguſtia æq̃tatis uigor non languit,
nõ tepuit feruor, modo cedimus cũ ap-
propinquamus ad palmam? Quæ emi-
nuit in infirmitate, in ſublimitate uirtus
ſuccũbet? Quàm nẽpe in manu ualida
ordinatũ eſt nobile illud monaſterium
Virziliacẽſe? Nec inſanis ꝑfecto tumul
tibus armatæ plebis, nec effręni furẽtiũ
atqꝫ obſtrepentiũ ueſaniæ monachorꝫ,
nec qđ his fortius fuit, copijs mãmonæ
cedendũ putauit, uel ad modicũ apl'ica
celſitudo. Quid apud ſctm̃ Bñdictum?
Nunqd regia indignatio prohibere po-
tuit ſpm̃ libertatis accẽſum atqꝫ accin-
ctũ aduerſus carnẽ & ſanguinẽ? Sic ſan-
cti Meminij, ſic ſancti Satyri, miro mo-
do eccl'iæ immutatæ ſunt, & de ſynago
ga ſatanæ reſtitutæ ſunt in ſanctuarium
dei, uellẽt nollent oẽs iniq̃ agentes ſup-
uacue. Sed nec Leodij ceruicibus immi
nens mucro barbaricus compulit acq̃e
ſcere importunis improbisq́ꝫ poſtula-
tionibus iracundi atque iraſcẽtis regis.
Quis uerò dignis efferat laudibus, qđ
nouiſſime diebus iſtis de manu poten-
tis, eminus licet, emiſſum eſt in turbato
res eccleſiæ Aurelianenſis? Reuera nũc
ſagitta Ionathę non abijt retrorſum, &
haſta eius non eſt auerſa. In quo tamen
uerbo rex quidem turbatus eſt: ſed non
omnis Hieroſolyma cum illo. Magis
autem mitigauit omnem iram ſuam &
ipſe tãdem. Erubuit ſiquidem & timuit
fruſtra armari aduerſus dñm, & aduer-
ſus Chriſtũ eius. Hinc prorſus eleuata
eſt magnificentia tua ſuper cœlos: tãtũ
ut laudabile principium condigno exi-
ta perornetur. Quod quidem uniuerſi q
uos amant, uehementer expectant: idq́ꝫ
flagitant maturari. Sanè ſil'i zelo, & in
manu ęqꝫ potenti, eccleſię Turonenſi iã
iamq́ꝫ ſubuenire neceſſe eſt. Alioqn pro
pè interitũ eſt & ipſa, niſi cito feratis au
xilium. Reuixit (ut aiunt) Gilberti ſpũs ĩ
Philippo: ipſius planè & nepote carnis,
& hęrede ambitionis. Quanta nempe
dominandi cupiditate & iſte iuuenis
inardeſcat: indicat mr̃is ſuę eccl'ię diutur

nus & miſerabilis cruciatus: quo pene
eā euiſcerat miſer,ut ſe parturiat in hono
rē. Eſt tñ authore deo eius tergiuerſatio
nibus finis tandem impoſitus: ſi tñ qđ
dictante iuſtitia, & compellēte malitia,
& pace ꝓuocāte in eũ actum eſt: apl̄icę
authoritati ratũ hr̄e placuerit. Abſit au
tē ut cōfundat fideles ſuos benigna ma
ieſtas: qbus idem negociũ dignũ duxit
cōmittere terminandũ. Abſit, abſit ut
ſæua ambitio refugiũ hēat apud innocē
tiæ defenſorē. Hoc ipm̄ quantę audacię
eſt qđ tentat, quātæ dementiæ qđ ſpe-
rat? Semel & ſcđo iam apl̄ici cōtēptor
mādati, iuſtitiā ſubterfugit: & nunc im-
pudētiori temeritate audet denuo nihi-
lominus tantæ ęquitatis uultibus pñta-
ri? Cui obſcuꝝ eſt q̄ impie cogitet ī mā
monæ uiribus turrim fortitudinis oppu
gnare: hō q de iuſtitia penitus non p̄ſu-
mit? Sed ſecuri ſumus. Siquidē q tentat:
Innocentius eſt, & filius iniqtatis nō ap-
Pſal. 88.d ponet nocere ei. De cætero memoriam
abũdantiæ ſuauitatis tuæ dulciſſime pr̄
dũ ſuſpiramus: p̄ſentiā dulciter inuicem
eructamus: qa caremus illa, in iſta cōſo-
lamur. Hæc ſedula cordibus: hæc oribꝰ
frequens eſt. Sal eſt in omni ſermone:
aures mulcet: dulcorat ora: corda re-
creat & inflāmat. Celeberrima eſt ī cō-
uentibus ſctōꝝ: colloqa condit: impin-
gat preces: ad orandũ ſolicitat. Oramꝰ
& nũc ſoliciti pro uobis & ueſtris, ut æ-
terna memoria dignos uos ipſa æterni-
tas hēat: cui & pro qua temporal̄r labo
ratis. Amen.

Ad Philippum Turonenſis eccleſiæ electum, Epiſtola 151.

d Oleo ſuper te Philippe chariſſi
me: ſed q̄ſo te ne rideas dolorē
meum. Nā ſi tibi minime uide-
ris forſitā eſſe dolēdus: ideo magis do-
lendus. Tu uideris qd de te ſentias: ego
te arbitror omni lachrymaꝝ fonte plā-
gendum. Dolor meus non eſt dignus
ſubſannatione, ſed cōpaſſione: qa dolor
meus nō eſt de carne & ſanguine, nō de
amiſſione reꝝ perituraꝝ, ſed de te ô Phi
lippe. Nō potui expreſſius demōſtrare
magnitudinē cauſæ doloris. Philippus
eſt in cā. Cũ hoc dico, grauē eccleſię ꝓ-
nuncio luctũ: q̄ te aliqñ ſuo gremio con
fouebat, germinātē ſicut liliũ: florētē do
nis innumeris. Quis tũc tp̄is nō clama-
bat, bonæ ſpei iuuenē: bonę indolis ado
Thre. 4.a leſcētē? Sed heu mutatus eſt color opti
mus. A quanta ſpe decidit Francia: q̄ te
genuit & nutriuit. O ſi cognouiſſes &
tu. Tu, inq̄, ſi apponeres ſciam, appone
res & dolorē, & dolor tuus faceret ne
nr̄ omniũ eſſet infructuoſus. Procederē
ſi ſequerer ſpm̄ meũ: ſed nolo proferre
plurima in incertũ, & eſſe quaſi aerem
uerberās. Sed hæc ſcripſi ut nr̄m utcũq̄
erga te affectũ cognoſceres, & ut nos
ſcires eſſe in ꝓximo, ſi forte deus inſpi-
raret tibi nr̄m curare colloquiũ, et opta
tam nobis tui uelles exhibere p̄ſentiam.
Sumus. n. Viterbij, & te morari in urbe
audiuimus. Dignare reſcribere nob̄ qc-
quid illud ſit qđ de his lr̄is corde conce
peris, ut ſciamus qd faciendum ſit nob̄,
plus uidelicet minus'ue dolendũ. Qđ ſi
oīa cōtemnis: & in nullo nos audis: ego
quidem fructum non perdam literaꝝ:
quæ ex charitate procedunt: ſed tu de
contemptu ante tribunal terrificum re-
ſpondebis.

Ad dominum papam Innocentium pro Trecenſi epiſcopo: Epiſtola 152.

i Nſolētia clericorum, cuius ma
ter eſt negligentia epiſcopoꝝ,
ubique terrarum turbat & mo-
leſtat eccleſiam. Dāt epiſcopi ſanctum
canibus, & margaritam porcis: & illi
conuerſi conculcant eos. Merito qua-
les fouent, tales & ſuſtinent. Quos di-
tant eccleſiæ bonis, non corrigunt eo-
rũ mala, maloſq̄ grauati portant. Alie
nis nimirum laboribus locupletantur
clerici: comedunt fructum terrę abſque
pecunia: & prodit quaſi ex adipe iniqui
tas eoꝝ. Quos propriè hodieq̄ reſpicit Pſal. 72.a
uetus illa ſcriptura: Sedit populus mā-
ducare & bibere, & ſurrexerunt lude-
re. Mens quippe aſſueta delicijs, nec ex Exo. 32.a
culta diſciplinæ ſarculo: multas contra
hit ſordes. Porrò inueteratam rubigi-

nem ſi tentes abradere: nec ſummis ſal-
tē digitis contingi patienť, ſed ſicut ſcri-
ptum eſt: incraſſatus eſt dilectus, & re-
Deut. 32.b calcitrauit. Inſurrexerũt teſtes iniq: ho-
mines quos delectat uitā ſemꝑ alienam
rodere: negligere ſuā. Supplicat puer ue
ſter pro eo cuius in hac diſcordia (ſi nō
fallor) tota culpa ē, q̄ culpas redargue-
rit clericoꝝ. Hæc pro ep̄o. In reliquo ꝓ
me ſatisfacio. Scripta dignationis ur̄æ
quibus me uenire ad uos cũ iubere poſ
ſetis, rogare dignātiſſime maluiſtis: no-
rit paternitas ur̄a ad me ante natiuitatē
ſanctę Marię minime ꝑueniſſe. Itaq̄ nō
dico: Iuga boũ emi quinque, aut uillam
emi: aut uxorē duxi: ſed planè (qđ et uos
non ignoratis) paruulos lactare me fa-
teor: & ideo q̃uo ſine graui ſcandalo
ac periculo ipſorum uenire poſſim, non
uideo.

Ad Bernardum de portis de ordine Cartuſienſi, Epiſtola. 153.

p Etis inſtanter: & ego cōſtanter
abnuo, ſed parcens mihi, non te
ſpernens. O utinam tuo ſtudio
ingenioq̄ dignum aliqd elaborare poſ
ſem. Lumē oculoꝝ meoꝝ, & ip̄am quo
que aīam, ſi fieri poſſet, partirer tibi ami
ce chariſſime: & in Xp̄i uiſceribus mihi
potiſſimũ in omni plenitudine dilectio-
nis ſpũal̄r amplectende frater. Cęteꝝ
ubi ingeniũ: aut qñ ocium mihi ſufficiēs
ad id qđ petis? Neq̄. n. leue qd aut uile,
& quod nos poſſumus, poſtulare uide-
ris. Minime qppe pro minimis ſic inſta
res. Nā uolũtatem tuam & curā in hoc
ſatis prodũt crebrę epl̄ę tuę, & uehemē
tior ſpũs eas animās. Nimirũ ꝑinde q̄-
to id curioſius uelle te ſentio, tāto crede
mihi ſcrupuloſiꝰ acqeſco. Cur hoc? Ne
magna uidelicet expectāti, ridiculũ ꝓ-
ducā murē. Hoc uereor, & hęc cā cũcta
tionis meę. Et qd mirum ſi uereor dare:
qđ edere uerecũdor? Inuitus fateor prę
beo: qđ me exiſtimem non tā edere ꝓ-
futurum: q̄ prodnendũ. Quis ere cōtem
ſanè dare uelit, qđ dediſſe dedeceat: ac
cepiſſe nō poſſit? Libēs do, inuitus ꝑdo.
Scimus qm̄ ſperanti grādia, modica mi
nus grata uenire ſolent. Qđ aũt non ue
nit gratum: perditũ eſt: non datũ. Tibi
ſtudij eſt, utpote ocioſo & uacāti, unde
cũq̄ perqrere incētiua igni quo ardes:
ut ardeas magis, & impleas uoluntatē
dñi tui dicentis: Et quid uolo niſi ut ar-
deat? Laudo ſed ſi illic ea quęras, ubi te Luc. 12.f
fruſtratũ poſtmodũ nō queraris. Erras
ſi apud nos quęris. Ego potius illa abs
te mendicare debuerim. Scio qdē dare
q̄ accipe beatius eſſe, ſed ſi detur qđ dā
ti honeſtũ, accipienti utile ſit: quale uti-
que penes me qcq̄ eſſe penitus neſcio.
Qđ aũt habeo, uereor ſi in mediũ uene
rit: ne te quoq̄ optaſſe illud pudeat, pœ
niteat poſtulaſſe. Sed qd? Nō meliꝰ nos
apud te tuipſe excuſabis? Tui tibi certe
fidē oculi faciant. Cedo importunitati
tuę: ut uel exhibitio tollat ſuſpicionem.
Res eſt cum amico. Non parco iam ue-
recũdię, ꝓrſus dum fiat qđ tu uis: inſi-
pientię meę nō memorabor. Sermones
paucos in principio Cāticoꝝ Salomo-
nis recens dictatos, en facio tranſcribi:
& tibi cũ necdũ ediderim, quamcitius
mitto. In quo ope cũ accepo tp̄s (Xp̄o
impante curis) tētabo ꝓcedere: ſi tñ me
inde conſortes. Dñm & patrem noſtrũ
priorem ur̄m cum cęteris fratribus, per
te deuote ſaluto, & propitios hr̄e apud
deum corde humili ſupplico.

Ad eundem, Epiſtola 154.

d Iſſimulare non ualeo triſtitiam
cordis mei: nec patior ultra late
re te cruciatum quē patior Ber
narde chariſſime. Memor antiquę meæ
promiſſionis, propoſitum habui & de-
ſiderium magnum tranſire per uos: reui
ſere quos diligit aīa mea: itineri meo ſo
latium: laboribus leuamen: peccatis re-
medium poſtulare: & culpis meis exigē
tibus factũ eſt non ut nollem, ſed ut nō
poſſem. Pœnā ſiquidē hoc agnoſco cul
parũ: non culpam. Certus ſis hō dei mi
nime ꝓrſus amici fuiſſe incuriam, non pi
gritiā: nō negligentiā, ſed cauſam obſti-
tiſſe planè nō negligendam, & cauſam
dei. Nihilominꝰ tñ ꝟmis iſte cōtinue ro
dit me, & dolor meꝰ ī cōſpectu meo ſꝑ. Pſal. 37.b

Et quidẽ al's ſatis tribulor, ſed ut uerꝝ fatear, in nullo æq̃. Vincit labores itineris, caloris incõmodũ, curarꝝ anxietates. Ecce apui uulnus amico: tua frĩ iter- eſt cõpati mihi, hoc eſt portare mecum qđ patior, ut releuer ego. Tuas & ꝑ te ſctõꝝ cũ q̃bus es orõnes ſupplex flagito. Sermones ſuꝑ principia Cãticorum quos tu petiſti, & ego ꝓmiſerã, trãſmitto tibi. Quibus lectis peto ut q̃ citius opportune poteris, tuo reſcripto moneamur uel ad procedendum, uel ad ſuperſedendum.

Ad dominum papam Innocentium pro eodem quando electus eſt. Epiſt. 155.

d Ilectũ deo & hoĩb. Bernardum de portis pr̃ uenerãde, uocatione ur̃a cogi ad opus et onus ep̃ale audiuimus. Probabilis res, ac digna plane ur̃o apl'atu, ponere in lumine lumẽ abſcõditũ: ne ſibi ſoli uiuat, q̃ et alios ad uitã trahere poſſit. Vſquequo nãque latet & ardet tantummodo q̃ & lucere ualet? Leuet̃ ſi placet ſuꝑ candelabrũ, ut ſit lucerna ardẽs & lucẽs: ſed ſanè ubi ñ ꝓualeat uis uentorꝝ: ne forte (qđ abſit) extinguat̃. Siquidẽ inſolẽtia Lõbardorꝝ & inq̃etudo eorꝝ cui non eſt nota? Aut cui magis q̃ uob̃? Nob̃ meliꝰ noſtis quã ſit ille ep̃atus diſſipatus: quãque domus exaſperans. Quid putamus eſſe facturꝝ iuuenẽ uiribus corꝑis fractum, & q̃etis eremi aſſuetum: in ppl'o barbaro, tumultuoſo, ꝓcelloſo? Q̃n poterit cõuenire tãtæ ſanctitati, & tãtæ ꝑuerſitati: tãtæ ſimplicitati, & tantæ doloſitati? Reſeruet̃ ſi placet cõgruẽtiori loco: atq̃ alteri ppl'o: cui ſic ꝓſit ut ꝓſit, & feſtinatiõe nõ pereat fructus quẽ poterit dare in tꝑe ſuo.

Ad eundem pro clericis Aurelianenſibus.

Epiſtola 156.

u Vquequo miſera illa Aurelianẽſis eccleſia in caſſum uiſcera pulſat pr̃is orphanorꝝ, & iudicis uiduarꝝ? Quippe iacet iã olim in puluere uirgo nobilis Iſrael, nõ ſolũ uiduata uiro, ſed & charis orbata pignorib. Proh dolor, nõ eſt q̃ ſubleuet eã. Quouſq̃ & filios nõ dimittitis cũ mr̃e miſera clamãtes poſt uos? Illos dico q̃ amiſſis rebus & domibus, capitibus ſuis refugiũ ſolũ iuenere diffugiũ. Quid tardat intrepida manus: nullis hactenus uel negata opp̃ſſis, uel remiſſa ꝓſumptoribus? Quid tardat (inq̃) afflictos eripe de manu fortiũ, & reddere retributionem ſuꝑbis? Et ſi tardat: nõ derelinq̃t uſquequaq̃. Oportet magis dilatũ auxiliũ tãdẽ uenire ualidius, & ſubuenire perfectius. Illa ſit, ſi placet, moleſtæ tarditatis recõpẽſatio, ut & qui apl'ica patientia ſuperbe abuſi ſunt, nihil inde in fine lucrentur: & qui in uerbo ueſtro patienter paſſi ſunt, minime eos ſuæ quandoque pigeat patientiæ.

Ad Haimericam pro eiſdem. Epiſt. 157.

ſ Peciali amico ſuo Haimerico, dei gratia diacono cardinali, & apoſtolicę ſedis cancellario: frater Bernardus de Claraualle: luce ſapientiæ & uirtutis clareſcere. Niſi q̃a ueſtram noui & circa afflictos compaſſionem: & contra proteruos indignationem: opportune importune inſtarem uobis pro magr̃o Vuilhelmo Maudunenſi & ſocijs ejus: compellerem uos aduerſus oppreſſores et calumniatores eorꝝ. Nunc aũt ſufficiat memoraſſe: ueſtrum eſt opere probare cito qđ reuera ſufficiat.

Ad dominum papam Innocentium ſuper interfectione magiſtri Thomæ prioris ſancti Victoris Pariſienſis,

Epiſtola 158.

a Mantiſſimo patri & domino Innocentio ſũmo pontifici Bernardus Claręuallis abbas indiguus minimum id quod eſt: & quod poteſt in domino. Fera peſſima quę deuorauit Ioſeph, canum noſtrorum importunitatem non ferens, ad ueſtrę dicitur defenſionis auxilium confugiſſe. Ia quantam miſera deueuit amentiam: ut uaga & profuga & tremens ſuper terram, illuc potiſſimum fugam inierit: ubi plus timere oportuit. Sceleratiſſime, tu ſummæ æquitatis ſedem putas eſſe ſpeluncam latronum, aut cubile leonum?

Tu filij recentẽ adhuc cruorẽ ore rabido ac ferali ſpumans & maſticãs, fugis ad ſinũ mr̃is, pr̃is audes apparere cõſpectibus? Tñ ſi pn̄iam petit, neganda ei nõ eſt. Qđ ſi audientiã: accipiat illã ſi placet, quam uel Moyſes indulſit ppl'o añ conflatile curuãti genu: uel Phinees fornicãti Iſraelitæ: uel Mathathias dæmonibus immolanti: uel certe ut uobis de ur̃is aliquem ꝓponamus, quã à btõ Petro Ananias & Sapphira meruerũt: quã deniq̃ audientiam dedit negociantibus in templo ſaluator. An ignoramꝰ quorundã pctã pręcedere ad iudicium? Nõne uox ſanguinis fr̃is tui clamat aduerſum te de terra? Credimus & noſtri martyris ſpm̃ quẽ nouiſſime diebꝰ iſtis tua crudelitas morti dedit: cum cæteris aĩabus interfectorꝝ, uoce ualida ſub altari clamare & flagitare uindictã: eoq̃ inſtantius, quo recentius ipſius ſanguis effuſus eſt ſuꝑ terram. Sed nunq̃d ego, inq̃t, occîdi eum? Nõ utiq̃ tu: ſed tui, & ꝑꝑ te. An & per te, uideat deus & iudicet. Si excuſabilis tu es, cuius dentes, arma & ſagittæ: cuius lingua gladius acutus: ꝓinde nec Iudæi Xp̃i de morte culpandi ſunt: q̃ppe & ipſi manus cõtinuere cauti. Ob illicitas exactiones quas ſibi occaſione archidiaconatus in preſbr̃os minime iã ut cõſueuerat uſurpare liceret: beati utiq̃ Thomæ obuiãte zelo atq̃ induſtria; utpote iuſtitiæ amatoris & defenſoris: oderat illum, & mortẽ ei iam ipſo odio homicida minitari ſolebat. Multi ſe audiuiſſe nũc perhibẽt: q̃bus diſcredendũ non eſt. Poſtremo nepotes eius ut impias manus in ſctm̃ dñi mitterent: quid aliud unq̃ aduerſus eũ habuerint: ipſe certe dicat, ſi põt. Si ergo iſte q̃ cã, q̃ incentor, qui ẽt (ut omniũ penè ſuſpicio eſt) extitit & dictator facinori: ſi is, inq̃, impune ferat (quod utiq̃ mira impudentia de ur̃a apl'ica authoritate ꝓſumit) quãta putamus impunitas iſta in eccleſia parturiet puniẽda? Vnũ è duobus fore neceſſe eſt: aut nullos ex nobilibus ſiue potentibꝰ ſcđm hoc ſcl'm admitti deinceps ad honores eccleſiaſticos: aut paſſim ad omne illicitum permitti libere clericos ſacris abuti officijs: ne forte ſi quiſpiã zelo dei accẽſus ꝓhibere tentauerit, ferro illico militari reus iuſtitiæ trucidet̃. Atq̃ ita q̃d ſpũali gladio: q̃d cẽſurę eccleſiaſticæ: q̃d Chriſtianæ legi & diſciplinæ: q̃d reuerẽtiæ ſacerdotali: quid deniq̃ diuino timori relinq̃tur: ſi metu potentiæ ſcl'aris, nullus mutire iam audeat contra inſolentiam clericorꝝ? Quid. n. inſolentius, quid'ue indignius in eccleſia eſſe põt: q̃ ut ſibi q̃ſque eccleſiaſticas uendicet dignitates feritate armorꝝ, nõ morꝝ ꝓbitate? Quamobrem dñe pr̃ aliquid, ut uidetis, ꝓrſus decernendum in hoĩem qđ eccleſię proſit, ut ſalus facta hoc tꝑe per uos transfundatur in poſteros: & cognoſcat gñatio altera, non ſolum quod fuit ꝓſumptum, ſed & qualiter ultum. Alioquin ſi ſerpat uenenum: nec ſequatur pariter & antidotum: multos (quod abſit) habeat perimere.

Ad eundem in perſona Stephani Pariſienſis ep̃i: unde ſupra, Epiſt. 159.

p Iiſſimo patri Innocẽtio ſummo põtifici: Stephanus miſerandus ep̃s eccl'iæ Pariſiẽſis: miſericordiã & iudiciũ. Vir religioſus prior ſancti Victoris magr̃ Thomas ĩ obſeq̃o charitatis: in itinere qđ indixerat pietas: in oꝑe ſctõ: in ſctõꝝ comitatu: ĩ dñico die: certe ĩ ſinu meo & inter manꝰ meas crudel'r ab impijs ꝓ iuſtitia excerebratus ẽ, factꝰ obediẽs uſq̃ ad mortẽ. Nũc opus eſt ꝓce: ubi pietatẽ meliꝰ in ſilẽtio lacrymæ ꝓuocãt: & ſingultus q̃ interrumpit ꝓcẽ, exprimit affectionẽ. Hæc planè cõpaſſionẽ uerã etſi nõ poſtulãt: merentur tñ: utpote q̃ uerꝝ indicãt ꝓdũtq̃ dolorẽ, & ſimulationis fugãt ambiguũ. Puto ꝓinde ſufficere mihi ad incutiẽdã pr̃nis uiſcerib. calamitatẽ quã patior: rẽ ut eſt ſimpl'r intimaſſe. Triſtis flebiliſq̃ hiſtoria ſatis ꝑ ſe agit: ꝓſertim apud uos: & ſuaſorijs fucari nõ indiget. Exitꝰ aquarꝝ deducite oculi mei: q̃m dereliq̃t me uirtus mea: & lumẽ oculorꝝ meorꝝ, & ipm̃ non eſt mecũ. Nec. n. illũ lugeo: ſed me.

Pſal. 118.

Pſal. 37.b

Nam ille quo pacto lugeat̃,q mortis p̃cioſæ compendio tranſiuit ad uitam? Quis illum non magis laudibus q̃ꝫ fletibus proſequatur:cui uiuere xp̃s fuit,mori eſt lucrum?Ep̃i nomen ego gerebam: ille exercebat opus.Honore ſpreto: onꝰ totis uiribus ſupportabat.Idcirco ille re uera mortuus ad uitã:ego uiuus in morte.Ille mortis uincula nõ incidit:ſed euaſit:& ecce circundant me dolores mortis,& torrẽtes iniquitatis cõturbãt me.
Pſal. 17.a Ego igitur ego miſer:ego miſerandus in morte tua mi fr̃ dulciſſime Thoma:blãdo(heu)ablactatus ſolatio:cauto priuatus conſilio,&certe tuto patrocinio deſtitutus.Expediebat me magis mori ꝓ te:q̃ꝫ poſt te uiuere. Propter hoc defecit in dolore uita mea,& anni mei in gemitibus.Condolet mihi eccleſia:ſed dolet & pro ſe.Cõe damnum:cõis deſolatio eſt:mecum oĩs religio plorat:paternam pariter implorat conſolationẽ. Si Theobaldus Noterius adierit uos: ſentiat uel ipſe in ſe qm̃ exaudiuit dñs uocẽ fletus mei.Nepotes ipſius,authores extitere ſceleris:ipſe cã.Vtrũ & dictator:i q̃õne eſt.Non attendatis ad uerba eius, donec ueniat qui mittendus eſt: qui uobis plenius inſinuãs ueritatem: cautum faciat à labijs iniquis & à lingua doloſa.

Ad Haimericum cancellarium in perſona eiuſdem epiſcopi: unde ſupra, Epiſt. 160.

d Omino Haimerico chariſſimo uenerabili ſanctæ Romanæ eccleſiæ diacono cardinali &cancellario:ſuus Stephanus Pariſienſis qđ dño & amico. Amicus in neceſſitate ꝓbat̃.Qđ dico,nõ quia de ſanctitate dilectionis ur̃æ dubitem:ſed ne cõtingat ut dubitẽ. Continget aũt ꝓculdubio: ſi zelum illũ ur̃m modo (qđ abſit)diſſimulare cõperero. Porrò diſſimulationis id mihi argm̃ inexcuſabile fore noueritis, ſi Theobaldum Noterium non recipe pro meritis quacunq̃ꝫ occaſione contigerit: qui dimidium aĩæ meę nepotum ſuoꝝ manib.crudeli ambitione p̃cidit: ſoli cruciatui parte reliqua reſeruata.

Ad dominum papam Innocentium, unde ſupra: Epiſtola 161.

u Ox ſanguinis Archebaldi ſubdecani Aurelianenſis inualuit. Nã ecce(ꝓh dolor)iuxta ꝓphetã:Sanguis ſanguinẽ tangit,& fil' iuncti Oſee. 4.a fortius clamant ad uos de Frãcia. Clamat,inq̃ꝫ,et uociferat̃ uterq̃ꝫ ſanguis clamore tam ualido,ut ualeat ip̃m quoque palatiũ cœleſte concutere, tã pio ut & ſaxea pectora debeat emollire.Quid facis amice ſp̃õſi:cuſtos ſponſæ Xp̃i: paſtor ouiũ Xp̃i? Putas'ne ſufficies excogitare remediũ qđ huic obuiet peſti tã nefandæ,tã inauditę?Id ſanè neceſſe eſt inueniri,qđ de recenti, eccleſiæ uulneri imp̃ſentiaꝝ medelã afferat: & poſteris ualeat ad cautelã. Ergo accingere gladio tuo ſuper femur tuũ, potentiſſime. Si nõ ſteterit & nũc Phinees &placauerit:non ceſſabit quaſſatio. Si,inq̃ꝫ,uigor eccleſiaſticus pepcerit iſtis: Ioãni dico & Theobaldo Noterio: quoꝝ & ſi nõ manu,aſſenſu certe,forte & iſtinctu ſanguis innoxius effuſus eſt ſup terram: qs non uideat quid ſequat̃? Quãtos in clero hoꝝ impunitas contra ius &phas faciet promoueri:metu utique ſuorũ:non ſuę merito ſanctitatis?Nouis morbis:nouis obuiandum eſt medicamentis. Vtiliſſime,ut multis uidetur, iuſtiſſiméque eos apoſtolica falce ab omni ſuccideres eccleſiaſtica dignitate: ita ut habitis careant, & de cætero ad alias non aſſurgant.

Ad Haimericum cancellarium pro eodem, Epiſtola 162.

f Requentem & amicabilem recordationem qua dñm ep̃m Pariſiẽſem cõmendare ſoletis,ego poſtmodũ ipſi frequẽter teſtatus ſum. En à uobis exigitur non uerbo aut lingua,ſed opere & ueritate probare nec me fuiſſe fallacẽ:nec uos mẽdacem. Sic ur̃a intereſt,non ſolum ꝑꝑ ep̃m: ſed & propter alios amicos ueſtros: qui uob pro certo grauiter,ſi quo modo præter ſpem procedere cauſam cõtingeret:turbarentur.

Ad Ioannem Cremenſem cardinalem presbyterum, de eodem. Epiſt. 163.

d Ilectionem & dignationem,q̃ me amplecti à uobis nullius dignitatis homuncio ſenſi:in æternum non obliuiſcar.Pñiam & cõuerſionem ur̃am de qua iam angelis collætatus ſum & condelectatus:dignos facere fructus opto iugiter,& oro frequenter.Et nunc maximè ipſos nr̃a illa Gallicana eccleſia mecũ expectat:credo non intempeſtiuos. Intereſt ur̃æ pariter & meæ famæ,ut non confundar in uobis. Sic ergo clareat oĩbus zelum apud uos ueritatis iuſtitiæ & feruere contra interfectores clericorum, &inſtigatores eorum,ut non me pigeat gloriatum fuiſſe de uobis.

Actio cauſæ Lingonenſis eccleſiæ ad dominum Innocentium papam, Epiſt. 164.

d Vm adhuc Romæ eſſemus:contigit illò uenire dñm archiep̃m Lugdunenſem.Venerunt & cũ eo Robertus decanus eccl'iæ Lingonẽ. & Olricus canonicus:quærentes licere ſibi & capitulo Lingonenſi eligere ſibi ep̃m. Mandatum ſiquidem à dño papa acceperant,neq̃q̃ prẹſumere hoc niſi ad conſilium religioſorũ uirorũ. Qđ dũ ꝑ me cuperent &peterent obtinere:abſit, inq̃ꝫ,niſi ſciam & certus ſim ꝙ bonã idoneamq́ꝫ perſonam intẽdatis eligere.Reſpõderunt ꝓpoſitum ſuũ atq̃ꝫ intentionem,de nr̃o pendere arbitrio: nec aliud ſe facturos,niſi qđ ego conſulerem. Et ſpopõderũt.Verũ me nõ ſatis fidẽ accõmodante acceſſit ad perſuadendum archiep̃s,pollicẽs firmiter idipſum. Et addidit ꝙ ſi ſecus clerici agere molirentur: q̃cq̃d aliud facerent minime ſe cõfirmaturum:nec ratum habiturũ. Adductus eſt & dñs cancellarius in teſtimoniũ. Nec contenti: adiuimus ẽt p̃ſentiã dñi papæ,ut eius fauore & authoritate qđ inter nos cõuenerat confirmaret̃: prius tñ habita inter nos collatione mutua ac diuturna ſup facienda electione: & de multis pſonis quarum ibi mẽtio facta ẽ, duabus tandem noĩatis à quibus nullus nr̃m penitus diſſentiret,quamlibet illarum eligi placuiſſet.Itaq̃ꝫ qđ nobis cõplacuit,dñs papa immutabil'r obſeruari p̃cepit: & tã archiep̃s q̃ꝫ clerici firmiter ꝓmiſerunt.Illis abeũtibus,ego poſt diſceſſum eorũ dies paucos in urbe faciẽs:ubi à dño meo impetrare potui facultatem redeundi, ad frẽs iter arripuimus.Et trãſalpinantes cõperimus inſtare diem qua foret ſacrandus hõ in ep̃m Lingonẽſem: de quo utinã meliora atque honeſtiora audiuiſſemus. Nolo aũt dicere q̃ inuitus audiui. Quid plura? A religioſis uiris non paucis q nobis ſalutandi gr̃a occurrerant, pſuaſi ſumus diuertere per Lugdunũ, quatenus ſi fieri poſſet rẽ nefariã ne fieret prohiberemꝰ. Nam ego aliũde ob uiæ cõpendium ire ſtatuerã,cõſulẽs ualetudini & laſſitudini corpis,p̃ſertim ꝙ non liquido fateor, credebam rumoribus. Quis.n.crederet tm̃ uirũ tanta uti leuitate, ut poſtpoſita tã recẽte promiſſione ſua, inſup dñi ſui mandato:pſonę notabili manũ imponere non timeret?Itaque cõſilio religioſorum acquieſcentes:Lugdunum iter direximus: & peruenientes,omnino ſicut audiuimus,ſic uidimus.Parabantur illa non feſta,ſed infauſta ſolennia. Decanꝰ tñ & maxima (ni fallor) pars Lugdunenſium canonicorum conſtanter aperteq́ꝫ contradicebant. Sed & rumor pudẽdus dolendusq́ꝫ paſſim crebreſcẽs et inualeſcens,ciuitatem repleuerat.Quid facerem? Conueni archiep̃m reuerenter quidem ſuper pacto quod fecerat, & ſuper mandato quod acceperat: & nihil horum negauit.Cãm uero præuaricationis referens in filium ducis, qui à conſtituto reſilierat:ne ille turbaretur, in id ſe mutabilitatis incidiſſe dicebat: pacis uidelicet intuitu. Et intulit q̃a q̃cquid hactenus egerit:iam pro nr̃o deinceps arbitrio ſe facturũ.Tũ ego gratias agens:abſit, inq̃ꝫ:tñ non nr̃a,ſed dei potius uolũtas fiat.Quę ita forſitã cognoſcetur, ſi res ponatur in conſilio epiſcoporum aliarumq́ꝫ religioſarum perſonarum quæ hic ad ueſtram ipſius uoca

tionem conuenerunt,uel adhuc uẽturæ
ſunt. Qđ ſi inuocato ſctõ ſpũ conſenſus
oĩum uos ad ꝓcedendũ in cœpto opere
aĩauerit:ꝓcedite ut cœpiſtis. Si autem,
1.Tim.5.d acqeſcendũ Ap'lo dicenti: Nemini cito
manum imponas. Viſum eſt conſilium
placuiſſe. Interim hõ ille ueniſſe nuncia
tur:ſed in hoſpitiũ,non in palatiũ. Veſpe
re ſextæ feriæ uẽnit:ſabbato mane receſ
ſit. Nõ eſt meum dicere cur nec in curia
apparere uoluerit,ad quã ei curæ fuit lõ
go itinere ꝑuenire:niſi ꝙ uerecũdia mo-
nachalis honoriſcꝫ cõtẽptus forſan pu
tari poſſet,ſi nõ aliud alia q̃ ſecuta ſunt
indicarent. Et reuera qđ aliud tunc ſuſpi
cari debuimus: qñ archiep̃s rediens ab
illo:teſtatus eſt corã oĩbus nullo modo
eum uoluiſſe acqeſcere:ſed qcqđ de eo
factũ fuerat,penitus refutare? Denique
& mandauit mox electionẽ fieri. Hoc ꝑ
quoſdam Lingonẽſes canonicos tunc
p̃ñtes:hoc & per lr̃as quæ adhuc extãt.
Quibus in capitulo Lingonẽſi oblatis
& lectis:ꝓh pudor incontinẽti legũtur
aliæ per oĩa contrariæ illis, aſſerẽtes uti
que cõſecrationẽ dilatã,nõ dimiſſam,aſ
ſignantes diẽ & locũ ad cãm deciden-
dam,quam lr̃æ priores nunciabãt deci-
ſam. Putares in lr̃is non modo diuerſas:
ſed & aduerſas ſibi loquẽtes ꝑſonas ad
uerſum ſeinuicẽ contẽdentes:niſi ꝙ una
eademcꝫ imago impſſa ceris:unũ idẽcꝫ
nomen ꝑſignatũ in ſchedulis:manifeſte
de uno fonte dulce & amarꝝ illud mana
re cunctis q aderãt mirantibus declara
bant. Tenentẽ in manib⁹ cõtradictoriæ
lr̃æ utriſlibet obedire decreueris,inobe
diens neceſſe eſt tenearis. Aut.n.priorẽ
te recipientem ep'lam,poſterior condẽ-
nabit:aut ſi poſteriorẽ ſeq eligas, prior
murmurabit. Et utinã ſcđa ep'la ſicut po
tuit euertere primam,ita poſſet ſeſe uel
ipſa tueri aduerſus tertiã. Sed ecce lr̃æ
contra lr̃as:mandatũ aduerſus manda-
tũ:ita ut non iam quemadmodum ĩ ꝓ-
pheta,manda remãda,ſed mãda demã-
Eſa.28.c da potius inculcet. Interim nempe hõ q
& conſecrationem fugerat,& electionẽ
refutarat,feſtinauit ad regẽ,regaliũ inue
ſtiturã obtinuit,qbus meritis,ipſe uide-
rit. Mox directis ep'lis & locus qui aſſi-
gnatus fuerat,eſt mutatus,& dies anti-
cipatus,ut loci tpiſcꝫ opportunitate ſub
tracta,& copia agẽdi pariter ſubtrahat
cõtradicturis,& cõſecrationis dies ſub-
ripiatur appellaturis. Cæterꝝ nõ eſt cõ- Prou.21.d
ſiliũ cõtra cõſiliũ dñi, cuius prouidẽtia
factum eſt ut nec cõtradictores defue-
rint,nec appellatores. Appellatũ eſt à
Falcone decano Lugdunenſis eccleſiæ,
appellatũ & à Põtio archidiacono Lin
gonẽſi,appellatũ à Bono amico ſacer-
dote & canonico æcꝫ Lingonẽſi,appel
latũ & à fr̃ibus nr̃is Brunone atcꝫ Gau
frido,ignorantibus qdem oĩb⁹ his p̃pa-
rationem cordis eorꝝ,ſed caſu ſuꝑueniẽ
tibus,haud dubiũ dei ꝓuida uoluntate.
Tãta ſiqdẽ fuit breuitas termini, ut uix
ex quo reſciuimus diẽ, ſpatio q̃tuor die
rũ nuncius nr̃ cũ literis accurrere potue
rit,quatenus p̃ueniret quod parabatur
non ſacr̃m,ſed ſacrilegiũ. Et is quoque
nihilominus cõtradixit,& tã cõſecran-
dum q̃ cõſecraturos ad ſedem ap'licã
appellauit. Et ipſe erat Lingonenſis ca-
nonicus. Veritatem dico,non mentior;
nihil à me hic dictũ perſonæ odio, ſed
ſolo ueritatis amore ueraciter oĩa poſi-
ta,teſte ipſa ueritate.

Ad Falconem decanum & Guidonem theſaurariũ
Lugdunenſis eccleſiæ, *Epiſt. 165.*

P Laga,ut uidetis chariſſimi, ec-
cleſiæ nr̃æ magna eſt, & multa
eget cura. Nec modo multa,ſed
cita,ita ut aſſidue cum lacrymis medi-
co cœleſti inſtemus dicẽtes, Dñe deſcẽ- Ioan.4.g
de priuſquã moriar. Vnũ eſt qđ magis
exacerbat dolorẽ,& penè deſperat cu-
rationẽ,qa nimirꝝ inde eſt orta tribula-
tio,unñ cõſolatio ſperari debuerat. Quiſ
nã.n.ô miſera,malũ hoc qđ plãgis,idu-
xit ſuꝑ te? Profecto nõ inimicus, nõ is q
oderat te,ſed hõ unanimis, dux tuus &
metropolitanus tuus. Qũo ab Auſtro
et nõ iã ab Aqlone pandit omne malũ?
Merito proinde non eſt dolor ſicut do- Ier.1.
lor meus, quoniam de quibus potiſſi-
mum p̃ſumebamus,ab ipſis paſſi ſum⁹,
et

& non ab aliĳs. O Lugdunenſis pia mr̃
eccleſia:cuiuſmodi nõ ſpõſum, ſed mõ
ſtrum tuæ filiæ ꝓcuraſti nũc? Nõ planè
mr̃em te in hoc,ſed nouercã ſenſimus.
Gener hic tuus q̃ longe à nobili illa tua
antiqua honeſtate,grauitate,ꝓbitate,
degñat. Quid.n.? Ego'ne id dixerim ho-
norabile cõnubiũ, & thorꝝ immacula-
tum:qđ de tali & tal'r factũ eſt? Sine le
ge:ſine ordine:ſine rõne ſic confuſa ſunt
oĩa:imò ita cũcta in fraude & temerita-
te p̃repta et p̃ſumpta fuiſſe cõſtat, ut nõ
dico ep̃m,ſed ne uillicũ qdem aut telo-
niariũ quempiã in hũc modũ decuerit
ordinari. Quibus uos laudibus efferam
dulciſſimi,q ſoli cõdoluiſtis afflictæ: &
tam in prima q̃ in ſcđa ſua defenſione
oppreſſæ aſtitiſtis:aſcendẽtes ex aduer
ſo,& opponentes uos murꝝ pro domo
Iſrael? Nõ eſt inuentus fil'is uobis in illo
conuẽtu,q cõſeruaret legẽ excelſi: q ſa-
cris obtemparet canonibus:q denicꝫ ſe
Num.25.b indueret zelũ Phinees,& linguę mucro
ne cõfoderet fornicantes. Quæ cum ita
de uobis ađ dei & ur̃am ipſorꝝ gl'iam
ubicꝫ clareſcãt: reſtat ut principio tam
laudabili condignum exitũ dare, & ho
ſtiæ capiti caudam iungere ſatagatis.

Ad dominum papam Innocentium,
unde ſupra, *Epiſt. 166.*

I Terꝝ clamo,iterꝝ pulſo,& ſi nõ
clamoſis uocib⁹, certe lacrymo
ſis gemitibus. Cogit iterare cla
mores iterata in nos iniuria ꝑditorꝝ &
ꝓlongantiũ iniquitatẽ ſuã. Confortati
ſunt addentes p̃uaricationẽ. Apponunt
iniquitatẽ ſuꝑ iniquitatẽ: & ſuꝑbia eorꝝ
aſcendit ſemp. Inualuit furor,pudor eua
nuit,& timor dei. Quẽ cõtra tuã pr̃ ca-
ſtam iuſtãcꝫ diſpoſitionẽ nõ timuerunt
eligere:et poſt appellationẽ tui noĩs au
ſi ſunt execrare. Et hoc p̃ſumpſerũt Lu-
gdunenſis, Eduẽſis, Matiſconẽſis: amici
Cluniacenſes. In fraude & temeritate
iſtorꝝ,heu q̃ ingẽs multitudo ſctõrꝝ tur
babit,ſi angariati fuerint tale portare iu
gũ,taliterꝫ impoſitũ. Proh nephas:hoc
ita accepturi ſunt ac ſi cogantur genua
curuare Baal,aut certe iuxta prophetã
pactũ facere cũ morte,& cũ inferno fœ Eſai.28.d
dus inire. Rogo, ubi ius:ubi lex:ubi ſa-
crorꝝ authoritas canonũ:ubi denicꝫ re-
uerentia maieſtatis? Illa illa q̃ nulli nega
tur oppreſſo,ſoli mihi non ꝓfuit appel-
latio. Vbi nimirꝝ imperabat aurꝝ:iudica
bat argentũ:leges canoneſcꝫ ſilebãt:lo
cũ rõ & æqtas nõ hẽbant. Eiſdem telis
(qđ intolerabilius eſt) arcẽ quocꝫ ap'li
ci culminis oppugnare minant. Id uero
ridicul'ẽ. Fundata eſt.n.ſupra firmã pe-
tram. Sed qđ ago? Exceſſi fateor, nõ eſt
meũ accuſare quencꝫ aut reprehendere:
ſufficit mihi ut plangã dolorẽ meũ. Poſt
longã morã multoſcꝫ labores quos ꝓ
ſeruitio Romanæ eccl'iæ ꝑtuli:cũ tandẽ
placuit ſerenitati ur̃æ reditum annuere
ad fr̃es meos,etſi fractus uiribus corpis
tancꝫ male opans,lætus tñ ob manipu-
los pacis quos reportabã:ad monaſte-
riũ cũ ꝓſperitate ꝑueni. Credidi me de
labore euaſiſſe ad reqem:licere mihi ut-
cuncꝫ reſarcire ſpũalium damna ſtudio
rũ,ac ſanctæ qetis detrimẽta q̃ foris in
currerã: & ecce tribulatio et anguſtia in
uenerũt me. En lectulo recubantẽ plus Pſal.118.f
cordis q̃ corpis dolor excruciat. Nec.n.
ego deploro tꝑale incommodum ullũ.
Aĩa mea in manibus meis: ſalus eius in
cã eſt. Placet uobis ut illi hoĩ credã ani-
mam meam,qui perdidit ſuã? Scio qa
non placet. Quamobrem dixi aĩæ meæ
expedire magis inire fugam, q̃ & mœ-
rore cõſumere reſiduum dierꝝ meorꝝ,et
nihilominus in ꝑiculũ ſalutis incidere.
At deus uob̃ potius inſpiret, qđ potius
eſt:reducere uidelicet ad memoriã (ſi di
gnũ iudicatis) qual'r uobiſcũ egerim:et
ponere oculos pietatis ſuꝑ puerũ ur̃m,
& liberare afflictum de anguſtia. Quin
potius nõ obliuiſci quãta deus ipſe fece
rit uobis,& in quantulæcũque uicem re
compenſationis: ad ipſius gloriam qđ
tam perperam factum eſt reuocare.

Ad eundem,pro eodem negocio. *Epiſt. 167.*

C Lemẽtiſſime pr̃, non'ne p̃cipiẽ-
do p̃cepiſti in Lingonẽſi eccl'ia
ꝑſonam eligi religioſam atque
idoneã,& ad conſiliũ pueri tui? Non'ne

dñs Lugdunenſis hoc ipm mandatū ex
apl'ico ore tuo p̄ſens excepit:tam fide-
liter executuꝝ:ꝙ firmiter iniunctum,ac
frequēter inculcatū? Non'ne deniq; &
ſpopōdit? Quid ergo uiſum eſt ei muta
re uoluiſſe qd' utiliſſime & cōſultiſſime
ſtatutū fuerat, aliudq; ſua p̄ſumptione
moliri qd' nō cōueniebat: in ur̄æ ipſius
maieſtatis cōtēptū,& in nr̄æ puſillani-
mitatis ſcādalū? Qūo nō erubuit bonꝰ
ille uir apud ſe cōſtās nō iueniri: tētans
imponere tā indignū iugū ceruicibus tā
numeroſæ multitudinis religioſoꝝ ſer-
uoꝝ tuoꝝ,aduerſus ſtatutū tuū:&pro
miſſum ſuū? Ingre p̄r,ingre dilıgēter q̄le
homo ille cui feſtinat manū imponere,
teſtimonium h̄eat,& ab his q ꝑpè ſunt:
& ab his qui lōge ſunt. Mihi.n.interdi-
cit dicere pudor quid publica fama de
eo dicit:imò ifamatio celeberrima diuul
gauit. Et qd dicam? Triſtis eſt aīa mea
uſq; ad fugam. Et iam forſitā fugiſſem:
niſi me retinuiſſet cōſolationis ſpes quā
de uiſceribus ur̄is expecto. Volebā ſcri-
bere per ordinē, ꝑ lacrymabilē miſeriæ
nr̄æ hiſtoriam,ſed p̄ triſtitia lāguet ma-
nus: ſenſus hebeſcit:horret lingua eloq
malignā fraudē:ſed ſubreptionē: ſed cir
cūuentionē:ſed temeritatē:ſed ꝑfidiam.
Quid ergo? Filius tuus Pōtius archidia-
conus:q & in hac cā conſtanter fidel'rq;
ſe habuit:cūcta tibi p̄r narrabit,& quid
factū doleamus, & qd faciendū flagite
mus. Ipſi crede tanq; mihi. Ego autem
hoc unum ut parturiēs loquor. Niſi iſti
à tam ſcelerato tāque temerario auſu de
ficiant:ut meipſum nunc ſentio, deficiet
Pſal. 30.a in dolore uita mea,& anni mei in gemi
tibus.

Ad epiſcopos & cardinales Romanæ curiæ, unde ſupra, Epiſt. 168.

Uos ſcitis,ſi dignū ducitis recor
dari,qual'r uobiſcum in tp̄e ma
lo conuerſatus ſum:egrediēs &
regrediens,& ꝑgens ad imperiū regis:
ꝑſiſtens ac ꝑmanens uobiſcum in tēta-
tionibus ur̄is:ita ut cōſumptis penè uiri
bus corporis,uix poſt redditam cœlitus
pacem eccleſiæ repatriare potuerim. Et
recolo hoc nō gl'ians aut improperās,
ſed ꝓuocans & efflagitans: monens &
repoſcēs debitū ur̄æ miſerationis affe-
ctū. Vrget neceſſitas modo oēs repete-
re debitores. Ego uero ſi feci qd' facere Luc. 17.b
debui:haud aliud me ex eo quā ſeruum
inutilē reputo:iuxta ſermonē dn̄i. Verū
tamē ſi feci qd' oportuit,aut qd' facien- Pſa. 114.a
dū fuit:nunqd merui uapulare? Et ecce
rediens à uobis, tribulationē & dolorē
inueni,& nomē dn̄i inuocaui,ſed nō ꝓ-
fuit. Inuocaui & ur̄m,& nō ualuit. Siq
dē dij fortes terrę uehemēter eleuati ſūt:
Lugdunenſis.ſ.archiep̄s, & Cluniacen
ſis abbas. Hi confidentes in uirtute ſua,
& in multitudine diuitiaꝝ ſuaꝝ gloriā
tes,aduerſum me appropinquauerūt et
ſteterūt. Et nō aduerſum me tm̄,ſed ad
uerſum magnā multitudinē ſeruoꝝ dei,
aduerſum uos quoq;,aduerſum ſeipſos,
cōtra deū,cōtra oēm æquitatē & hone
ſtatē. Denique impoſuerunt hoīem ſuꝑ
capita noſtra: quem(ꝓh pudor)& bo-
ni horrent,& mali rident. Quo ordine,
imò ꝗ extraordinariè,uideat deus & iu
dicet,uideat & Romana curia. Videat
& doleat,miſereatur & accingatur ad
uindictam malefactoꝝ, laudem ỽo bo
noꝝ. Quid.n.? Placet tibi dn̄a,mūdi uni
uerſitati conſtituta uindex in iram, iu-
dex in miſericordiam:placet inq; tibi ꝙ
dum ſuperbit impius, incenditur pauꝑ,
& ille pauper qui pro tuo ſeruitio cum
non h̄ret cenſum quem effunderet, ſan-
guini non pepcit? Dignum'ne tibi ur̄ tua
perfrui pace,& nr̄am nō curare,nec reci
pere in ſortem conſolationis quos ha-
buiſti conſortes laboris? Si inueni gra-
tiam in oculis ur̄is,eripite inopē de ma-
nu fortioꝝ eius, egenum & pauperem
à diripientibus eū. Alioqn ego quidem
ut potero laborabo in gemitu meo, &
erunt mihi lacrymæ meæ panes die ac
nocte,uobis aūt legam illum uerſiculū,
Qui tollit ab amico miſericordiā,timo- Iob. 6.d
rem dn̄i dereliqt. Et illud: Oēs neceſſa- Ibidem
rij mei receſſerūt à me. Illud quoq;. Qui Pſal. 37.b
iuxta me erant,de longe ſteterūt,et uim
faciebant qui quęrebant animā meam.

Ad dominum papam Innocentium, unde ſupra: Epiſtola 169.

Dignatio ur̄a fecit me familiarē:
familiaritas p̄ſumptorem. Ad-
ſit ſolita cordi ur̄o benignitas:
ne forte p̄ſumptio pariat indignationē.
Audite tn̄ patienter, non ſolum qd ege-
rim:ſed & cur egerim:ſi forte cā factum
poſſit uel aliquatenus excuſare. Auſus
ſum retinere clericos Lingonenſes q uo
cati erant:compoſita tn̄ pace inter eos:
ipſiſq; perſuaſis ſtare deinceps de faciē
da electione in bn̄placito ur̄o,& conſi-
lio bonoꝝ,ſicut in lr̄is eoꝝ continetur.
Erat aūt perneceſſariū eos hac uice re-
manere:ꝑꝑ terras & poſſeſſiones eccle
ſiæ quæ datæ ſunt prædæ & direptioni,
dum nō eſt qui cuſtodiat aut defendat.
Itaq; ꝑſonis q̄ nō ſint ſuſpectæ: quæ nō
q̄rant q̄ ſua ſunt:ſed q̄ Ieſu Chriſti:iniū-
gat,ſi placet,cura eligēdi q deo placeat,
& finē tandē accipiat eccleſiæ iam diu-
turna & miſeranda uexatio. Reliqua ue
ro dicēda cōmiſimus dn̄o Herberto ab
bati ſancti Stephani Diuionenſis,& ar-
chidiacono Lingonēſi,ſocijſq; eorum.
Adijcimus ēt ut archidiaconum Lingo
nēſem,& Bonū amicū eiuſdē eccleſiæ
presbr̄m,qm̄ fideles in cauſa dei extite
runt: eos & res eoꝝ in defenſione ue-
Luc. 10.b ſtra recipiatis. Dignus eſt.n.operarius
mercede ſua.

Ad Ludouicum iuniorem regem Francorum, unde ſupra: Epiſt. 170.

Si totus orbis aduerſum me con
iuraret ut qppiā molirer aduer-
ſus regiā maieſtatē:ego tn̄ deū
timerē:& ordinatū ab eo regem offen-
dere temere non auderē. Nec.n.ignoro
Rom. 13.a ubi legerim: Qui ꝑtāti reſiſtit, dei ordi-
nationi reſiſtit. Sed nec me latet ꝙ omni
Xp̄iano:ꝙ meæ p̄cipue ꝓfeſſioni mētiri
contrariū ſit: Veritatē dico,nō mentior:
qd' Lingonis de priore nr̄o factū eſt: p̄-
ter ſpem:p̄ter intentionē epoꝝ & meā
factum eſt. Sed eſt q nolentiū quodam
modo extorquet aſſenſum,& ſuo arbi-
trio ēt aduerſas hoīum uoluntates ꝓut
uult ſubſeruire compellit. Qn̄.n.ego pe
riculum quod mihi timui, illi æquè non
metuerem,quem diligo tanq; meip̄m?
Qn̄ ego illoꝝ conſortium non horrerē,
qui alligant onera grauia & importabi
lia,& imponunt humeris hoīum,digito
aūt ſuo nolunt ea mouere? Factū eſt tn̄
quod factum eſt:cōtra uos nihil, cōtra
me plurimum. Mihi baculus imbecilli-
tatis meę ſubtractus eſt:mihi lumē ocu-
loꝝ meoꝝ ereptū eſt: mihi abſciſſum
dextrum brachiū meū. Oīa excelſa iſta
& fluctus iſti ſuper me tranſierūt. In me
tranſierunt irę. Mihi euadendi nulla ex
parte patet uia. Vn̄ onera fugio,idē ſub-
eo inuitus & ingratus. Durum mihi ſen
tio contra ſtimulum calcitrare. Tolera
bilius fortaſſe ſpontaneo ꝙ nolenti &
renuenti fuiſſet. Nam ſiquid uirium in
me eſt,non'ne id facilius meis ꝙ alienis
hūeris exercerē? Sed acqeſco al'r diſpo-
nēti:cū quo utiq; aut iudicio aut uiribus
cōtēdere,nec cautū mihi oīno,nec poſſe
eſt,ſed nec regi. Siqdem terribilis eſt ēt
apud reges terrę. Horrendum eſt inci- Pſal. 75.d
dere in manus dei uiuentis etiam tibi ô Heb. 10.f
rex. O ꝙ moleſtis auribus audiemus cō
traria tam bonis principijs ur̄is? O ꝙ
amarior eccleſię mœror poſt tanta præ
libata gaudia:ſi fruſtrari(qd' abſit)con-
tigerit tam iucūda ſpe ſingularis clypei
ſui ueſtrę indolis,ſicut hactenus eſt expꝫ
ta. Heu corruit uirgo Remenſis eccle-
ſia: non eſt qui ſubleuet eam. Corruit
& Lingonenſis: non eſt qui porrigat
manum. Auertat diuina clemētia à cor-
de & conſilio ueſtro ſuper dolorem no
ſtrum adijcere,cumulare triſtitiam ſuꝑ
triſtitiam. Quis mihi tribuat mori,ne ui
deam regē bonę opinionis,ſed ſpei me-
lioris,conari dei conſilio obuiare:irrita-
re aduerſus ſemetipſum ſummi iudicis
iram: pedes patris orphanorum made
facere lacrymis afflictorum:pulſare cœ
los clamoribus pauperum: ſanctorum
precibꝰ:iuſtiſq; querimonijs chariſſimę
ſponſę Chriſti:quę eſt eccleſia dei uiuē-
tis? Abſit,abſit. Meliora ſperamus: ex-
pectamus iucundiora. Non obliuiſcet
miſereri deus:nec cōtinebit in ira ſua mi

ſericordias ſuas. Non contriſtabit per il
lum & de illo eccleſiam ſuã, ꝑ quẽ & de
quo in tãtis iã lętificauit. Quẽ ſuo mune
re cõtulit, ſua lõganimitate ſeruabit: &
ſiq̃d alr̃ ſapitis, et hoc ipm̃ uobis reuela
bit: & erudiet corda in ſapia. Hoc opta
mus, hoc oramus die ac nocte. Hoc ſen
tite de nobis, hoc ſentite de nr̃is. Nõ in
fringet̃ ueritas hęc in nobis, nõ iminue-
tur honor regis, regniq́ utilitas ꝑ nos.
Gratias aũt agimus ueſtræ clemẽtiæ ꝓ
benigno rn̄ſo qđ à ueſtra dignatiõe me
ruimus. Veruntñ dilatio terret nos, qui
uidemus terrã datã prædę & direptio-
ni. Terra ueſtra eſt, & in hoc planè co-
gnoſcimus & dolemus dedecus regni
ueſtri, quód uos iure abhorrere manda
ſtis, ſi nõ fuerit q̃ defendat. Nam in quo
alio regia maieſtas, recte in eo qđ factũ
eſt, imminuta dicatur? Electio rite cele-
brata eſt: electus fidelis eſt. Non aũt eſ
ſet fidelis: ſi ueſtra & nõ per uos habere
uellet. Necdum ad ueſtra manũ exten-
dit, necdũ ciuitatem ur̃am igreſſus eſt:
necdum ꝓrſus ſe intromiſit de aliquo,
quãquam inuitatio cleri & ppl̃i, & op-
preſſoꝝ afflictio, & uota bonoꝝ id ab
eo uehementiſſime flagitarint. Quæ cũ
ita ſint, opus eſt, ut uidetis, maturatiõe
conſilij: nõ minus ueſtro honori, q̃ nr̃æ
neceſſitati. Et niſi ꝑ pñtes nuncios expe
ctanti ppl̃o qui ueſter eſt, ſerenitas ur̃a
ꝓ uoto rn̄derit: multoꝝ religioſoꝝ ad-
uerſum uos (quod non expedit) deuota
uobis nunc corda turbabitis, & regali-
bus ueſtris ipſis q̃ ad eccl̃iam ꝑtinẽt, nõ
paruũ, ut ueremur, incõmodũ acq̃retis.

Ad dominum papam Innncentium pro Fal cone Lugdunenſi archiepo, Epiſt. 171.

q Vi in alioꝝ negotijs toties exau
ditus ſum, puto in ꝓprio nõ cõ
fundar. Ego dñe mi, cãm archi-
epi mei meam duco: utpote membrum
quod nil à ſe ducat alienũ quod capitis
ſit. Quod tñ non dicerẽ ſi hõ ipſe ſibi aſ-
ſumpſiſſet honorẽ, & non magis à deo
uocatus tanquã Aaron. Nec.n. ab alio
æſtimauerim factum q̃ uota tot homi-
num tã facile conuenerunt in eũ; ut non
dico contradictio: ſed nec cũctatio ul-
la fuerit. Et merito. Eſt quippe illuſtris,
nõ minus mẽtis gn̄oſitate q̃ ſanguinis,
eſt ſcientia, eſt uitæ honeſtate. Denique
famæ eius integritas, nec inimici q̃dem
dentem ueret̃. Quod ergo de tali, & ta
li modo factum eſt: dignũ profecto eſt
ut fauor apl̃icæ gratię proſequat̃, & ho
noris plenitudine, quæ ſola deeſt, gau-
dia plebis ſuæ cõſueta benignitate imò
debita liberalitate accumulet. Hoc uni
uerſa eccleſia inſtantiſſima ſupplicatio
ne depoſcit: hoc puer ueſter ſolita præ
ſumptione efflagitat.

Ad eundem in perſona Godefridi Lingo- nenſis epiſcopi, Epiſtola 172.

i Nter crebra mala quæ his die-
bus in eccleſiis uidẽtur accide-
re occaſione electionũ: dñs de
cœlo proſpexit ſuper matrem noſtram
Lugdunenſem eccleſiam, q̃ decedenti
piæ memoriæ Petro archiepo, uiꝝ opti
mum Falconẽ decanũ in oĩ pace ſubſti
tuit. Peto domine, ut qui à ſuis concor-
diter eſt elect⁹: utiliter ꝓmotus: rite cõ
ſecratus: à uobis honoris ſui officiiq́ ple
nitudinem cõſequatur. Quod utiq́ au-
dere me facit non meriti cõſcientia, ſed
debiti. Debiti dico, nõ ſolũ quo id à me
illa eccleſia iure metropolitico exigit,
ſed quia in hoc poſitus ſum, ut teſtimo
nium perhibeam ueritati.

Ad ipſum Falconem, Epiſtola 173.

s Cripſimus ad dñm papã dñs
epiſcopus & ego pro uobis: ꝓ
ut oportere putauimus: & ha-
betis exemplar literarũ. Habemus aũt
in uolũtate in æternum non deficere uo
bis pro uiribus: propter bonum quod
de uobis confidimus. Veſtra aũt inter-
eſt facere, ut non confundamur ſic con
fidentes. Decætero ſi inueni gratiam in
oculis ueſtris: intelligite ſuper egenos
& pauperes illos, qui ſunt apud bene-
dictionem dei. Quod enim uni ex illis
feceritis: mihi, imò Chriſto, facietis.
Nam & pauperes ſunt, & habitant in-
ter pauperes. Hoc p̃cipue obſecramus,
ut Sauiniacenſes monachos prohibea-

tis ab infeſtatione eoꝝ, qm̃ calumnian
tur eos iniuſte, ut putamus. Aut ſi ſe cõ
fidunt habere iuſtitiam, iudicate inter
illos. Filius noſter abbas Albericus, etſi
ſuis meritis cõmendabilior, noſtris tñ
precibus uobis ut cõmendatior ſit obſe
cramus. Tenere quippe diligo eum: tan
quam mater unicũ filium: & diliget eũ
qui diligit me. Denique in eo experiar
ſi me curatis. Quo enim longe à me po
ſitus eſt: eo magis neceſſariã habet pa-
ternam ueſtram conſolationem.

Ad canonicos Lugdunenſes de conceptione ſanctæ Mariæ, Epiſtola 174.

i Nter eccleſias Galliæ conſtat
profecto Lugdunẽſem hacten⁹
præeminuiſſe, ſicut dignitate ſe
dis, ſic honeſtis ſtudijs & laudabilibus
inſtitutis. Vbi.n. æque uiguit diſciplinæ
cenſura, moꝝ grauitas, maturitas con-
ſilioꝝ, authoritatis pondus, antiq̃tatis
inſigne? Præſertim in officijs eccleſiaſti-
cis haud facile unquã repẽtinis uiſa eſt
nouitatibus acquieſcere, nec ſe aliq̃n iu
uenili paſſa eſt decolorari leuitate, eccle
ſia plena iudicij. Vnde miramur ſatis
q̃d uiſum fuerit hoc tp̃e quibuſdam ue-
ſtrũ uoluiſſe mutare colorem optimũ,
nouam inducẽdo celebritatẽ, quã ritus
eccleſię neſcit, nõ probat ratio, non cõ-
mendat antiqua traditio. Nunq̃d patri
bus doctiores aut deuotiores ſumus?
Periculoſe p̃ſumimus quicquid ipſorũ
in talibus prudẽtia pręteriuit. Nec uero
id tale eſt: quod niſi prætereundum fue
rit: patrũ quiuerit oĩno diligẽtiam præ-
teriſſe. At ualde honoranda eſt (inq̃s)
mater dñi. Bene admones: ſed honor re
ginæ iudicium diligit. Virgo regia falſo
non eget honore, ueris cumulata hono
rum titulis: inſulis dignitatũ. Honora ſa
nè integritatẽ carnis, uitæ ſanctitatem.
Mirare fœcũditatẽ in uirgine: prolẽ ue-
nerare diuinã. Extolle neſciẽtem uel in
concipiẽdo cõcupiſcẽtiam, uel in pariẽ
do dolorẽ. Prędica reuerẽdam angelis,
deſideratam gẽtibus, patriarchis ꝓphe
tiſq́ p̃cognitam: electam ex oĩbus: præ
latam oĩbus. Magnifica gratiæ inuẽtri-
cem: mediatricẽ ſalutis, reſtauratricem
ſeculoꝝ. Exalta deniq́ exaltatam ſuꝑ
choros angelorum: ad cœleſtia regna.
Hęc mihi de illa cantat eccl̃ia, & me ea
dem docuit decãtare. Ego uero q̃d ab
illa accepi, ſecurus & teneo & trado:
q̃d nõ, ſcrupuloſius, fateor, admiſerim.
Accepi ſanè ab eccl̃ia illũ diem cũ ſum-
ma ueneratione colendum quo aſſum-
pta de ſeculo nequã: cœlis quoq́ itulit
celeberrimoꝝ feſta gaudioꝝ. Sed &
ortum uirginis didici nihilóminus in ec-
cleſia & ab eccleſia indubitanter hr̃e fe
ſtiuum atq́ ſanctum, firmiſſime cũ ec-
cleſia ſentiẽs in utero eam accepiſſe ut
ſancta prodiret. Et de Hieremia ſiq̃dẽ *Hier. 1. a*
lego q̃ priuſquam de uentre exiret, ſan
ctificatus ſit. Et de Ioãne Baptiſta non *Luce 1. c*
ſecus ſentio, qui ex utero dñm in utero
ſenſit. Víderis etiam tu, an & de ſancto
Dauid idipſum liceat opinari: pro eo q̃
dicebat deo: In te (ait) cõfirmatus ſum *Pſal. 70. b*
ex utero: de uentre matris meæ tu es ꝓ
tector meus. Itẽ, De uẽtre matris meæ *Pſal. 21. b*
Deus meus es tu, ne diſceſſeris à me. Et
Hieremiæ quidẽ ſic dictũ eſt: Priuſq̃ te
formarem in utero, noui te: & antequã
exires de uulua, ſanctificaui te. Quàm
pulchre inter figurationem in utero, &
parturitionem ex utero diuinum diſtin
xit oraculũ, ut illam tm̃ præcognitam:
iſtam & ſanctitatis munere p̃ornatam
oñderet, ne quis ꝓphetæ p̃rogatiuã de
ſola p̃ſcientia ſeu p̃deſtinatione putaue
rit æſtimãdam. Eſto tñ ut hoc de Hiere
mia cõcedamus. Quid rñdebitur de Ioã
ne Baptiſta: quem angelus p̃nunciauit
Spiritu ſancto repletũ iri adhuc in ute-
ro m̃ris ſuę? Prorſus hoc ad p̃deſtinatio
nem p̃ſcientiam ue referri poſſe nõ arbi
tror. Verba nẽpe angeli (ſicut ipſe prędi
xit) completa abſq́ dubio ſunt in tp̃e
ſuo: & quẽ p̃locutus eſt Spũ ſancto re-
plẽdũ, nõ eſt phas credere nõ repletũ:
idq́ loco & tp̃e quo p̃dixit. Certiſſime
autem ſanctus Spũs quem repleuit, ſan
ctificauit. Cæterum quatenus aduerſus
originale peccatũ hęc ipſa ſanctificatio
ualuerit, ſiue ꝑ iſto, ſiue ꝑ illo ꝓpheta:

uel ſiqs alius ſil'i ꝑuentus gr̃a fuerit, non
temere dixerim. Sãctificatos tñ nõ du-
bitauerim dicere, quos deus ſctificauit,
& cũ eãdẽ ſctificatione ꝓdiſſe ex utero
quã acceperunt in utero, nec reatũ quẽ
in cõceptione traxerũt, ualuiſſe ullate-
nus hoꝵ natali iã donatã ꝑpedire ſeu ꝑ
ripere bñdictionẽ. Attñ quis dicat Spũ
ſctõ repletũ, manere adhuc filiũ nihiló-
minus irę: & ſi mori in utero cõtigiſſet
cũ hac plenitudine ſpũs, pœnas luituꝵ
dãnationis? Duꝵ eſt. Minime tñ auſim
hinc qppiam mea ſñía diffinire. Sed qc-
qd de hoc ſit, merito eccl'ia q̃ cæterorũ
nõ natiuitatẽ, ſed mortẽ ſanctoꝵ iudi-
cat & ꝑdicat ꝑtioſam, ſingulari quadã
exceptione feſtis ꝑfert gaudijs, uenera-
turq́ illius natalẽ, de quo nũciãte ange
Luc. 1. b lo ſingul'r legit: Et multi in natiuitate
eius gaudebũt. Cur. n. nõ ſit illius exit⁹
ſanctus, ac ꝓinde feſtiuus & lætus: qui
potuit exultare et in utero? Quod itaqꝫ
uel paucis mortaliũ cõſtat fuiſſe colla-
tũ: phas certe nõ eſt ſuſpicari tãtę uirgi-
ni eſſe negatũ: ꝑ quam oĩs mortalitas
emerſit ad uitã. Fuit ꝓculdubio & mr̃
dñi añ ſancta q̃ꝫ nata. Nec fallitur oĩno
ſancta eccl'ia, ſctm̃ reputãs ip̃m natiuita
tis eius diem: & oĩ anno cũ exultatiõe
uniuerſæ terræ uotiua celebritate ſuſci-
piens. Ego puto ꝙ & copioſior ſancti
ficationis bñdictio in eã deſcẽderit, q̃ i-
pſius non ſolũ ſanctificaret ortũ, ſed &
uitã ab oĩ deinceps pctõ cuſtodiret im
munem, quod nemini alteri in natis qui
dẽ mulieꝵ credit̃ eſſe donatũ. Decuit
nimiꝵ reginã uirginũ ſingularis priuile
gio ſanctitatis, abſqꝫ oĩ peccato duce-
re uitã, quæ dum peccati mortisq́ꝫ pa-
reret peremptorẽ, munus uitæ & iuſti-
tię oĩbus obtineret. Sanctus igit̃ ortus:
qm̃ imenſa prodiens ex utero ſanctitas
ſanctũ fecit illũ. Quid adhuc addendũ
his putamus honoribus? Vt honoret̃, in
quiũt, & cõceptus q honorandũ ꝑiuit
partũ: qm̃ ſi ille nõ præceſſiſſet, nec iſte
eſſet q honorat̃. Quid ſi alius ꝑꝑ eandẽ
cãm ẽt utriqꝫ parenti eius feſtos hono-
res aſſerat deferendos? Sed de auis &
proauis idip̃m poſſet ꝓ ſil'i cã qlibet ſla
gitare: & ſic tenderet̃ in infinitum: & fe
ſtoꝵ non eſſet numerus. Priꝫ eſt, nõ exi
lij, frequentia hæc gaudioꝵ, & numero
ſitas feſtiuitatũ ciues decet, nõ exules.
Sed profert̃ ſcriptũ ſupnæ (ut aiunt) re-
uelationis, quaſi & quis non queat ſcri-
ptũ æque ꝓducere in quo uirgo uideat̃
idip̃m mãdare & de parẽtibus ſuis: iu-
xta dñi mãdatũ dicẽtis: Honora patrẽ
tuũ & matrẽ tuã. Ipſe mihi facile ꝑſua-
Exo. 20. b deo ſcriptis talibus nõ moueri: qb⁹ nec
rõ ſuppeditare, nec certa inuenit̃ fauere
authoritas. Nã quid cõſequentiæ hẽt:
ut qm̃ ſanctum ꝑceſſit natalẽ cõcept⁹:
ꝑꝑea reputet̃ & ipſe ſctũs? Nũqd qm̃ ꝑ
ceſſit eũ: fecit & ſctm̃? Quia ſi ꝑceſſit ut
eẽt, nõ tñ ut ſctũs eſſet. Vñ eteñ illa ipſi
ſctitas quã ſecuturo trãſmitteret? An nõ
potius qa ꝑceſſit abſqꝫ ſctitate cõcept⁹:
oportuit nimirũ ſanctificari conceptã,
ut ſctũs ſeq̃ret̃ iã ꝑtus? an forte mutuat⁹
ſit ſctitatẽ à poſteriori prior? Potuit ſa-
nè illa q̃ in iã cõcepta, facta eſt ſctifica-
tio, ad ip̃m'q ſeq̃bat̃ trãſire natalẽ: redi-
reuero retrorſum ad conceptũ qui præ-
ceſſerat: iam omnino non potuit. Vnde
ergo cõceptionis ſanctitas? An dicitur
ſanctificatione prꝫuenta: quatenus iam
ſancta cõciperetur, ac per hoc ſanctus
fuerit & conceptus: quẽadmodum ſan
ctificata iam in utero dicitur, ut ſanctus
conſequeretur & ortus? Sed non ualuit
ante ſancta eſſe, q̃ꝫ eſſe. Siqdẽ non erat
anteq̃ꝫ conciperet̃. An forte inter ample
xus maritales ſanctitas ſe ipſi cõceptio
ni imiſcuit: ut ſimul & ſanctificata fue-
rit & concepta? Nec hoc quidẽ admit-
tit ratio. Qũo nanqꝫ aut ſanctitas abſqꝫ
ſpiritu ſanctificante: aut ſancto ſpiritui
ſocietas cũ peccato fuit, aut certe pec-
catum qũo non fuit ubi libido non de-
fuit? Niſi forte quis dicat de ſpiritu ſan
cto eam, & nõ de uiro conceptã fuiſſe.
Sed id hactenus inauditũ. Lego deniqꝫ
Spm̃ ſanctum in eam, nõ cum ea ueniſ-
ſe: dicente angelo: Spũs ſanctus ſuper
ueniet in te. Et ſi licet loq qd' eccl'ſia ſen
tit (& ueꝵ ipſa ſentit) dico gl'ioſam de
ſpũ ſancto concepiſſe: nõ aũt & cõce-
ptã fuiſſe: dico pepiſſe uirginẽ, nõ tñ & con-

Ioan. 7. c ꝑtã à uirgine. Alioqn ubi erit ꝑrogatiua
mr̃is dñi q̃ ſingl'r credit̃ exultare & mu
nere ꝓlis: & integritate carnis: ſi tantũ-
dem dederis & mr̃i ipſius? Nõ eſt hoc
uirginẽ honorare: ſed honori detrahere.
Si igit̃ ante cõceptũ ſui ſanctificari mi-
nime potuit, qm̃ non erat: ſed nec ip ip̃o
quidem cõceptu, ꝑꝑ peccatũ quod in-
erat reſtat ut poſt conceptũ in utero iã
exñs, ſanctificationẽ accepiſſe credat̃: q̃
excluſo pctõ ſanctam fecerit natiuita-
tẽ: non tñ & cõceptionẽ. Quãobrẽ etſi
quibus uel paucis filioꝵ hoĩum datum
eſt cũ ſanctitate naſci: nõ tñ & cõcipi:
ut uni ſanè ſeruaret̃ ſancti ꝑrogatiua cõ-
ceptus: q oẽs ſanctificaret: ſolusq́ꝫ abſ-
que pctõ ueniẽs, purgationẽ faceret pec
catoꝵ. Solus itaqꝫ dñs Ieſus de ſpiritu
Pſal. 50. a ſancto cõceptus: qa ſolus & añ conce-
ptũ ſanct⁹. Quo excepto: de cętero uni-
uerſos reſpicit ex Adã natos, quod un⁹
humiliter de ſemetipſo ac ueraciter cõ-
fitetur. In iniqtatibus, ingens, cõceptus
ſum: & in pctís cõcepit me mr̃ mea. Cũ
hæc ita ſe habeant: q̃nam iã erit feſtiuæ
tõ cõceptionis? Quo pacto, inquã, aut
ſanctus aſſeret̃ cõceptus, qui de Spiritu
ſancto nõ eſt: ne dicã de pctõ eſt: aut fe
ſtus habebit̃ q minime ſanctus eſt? Li-
benter gl'ioſa hoc honore carebit, quo
uel pctm̃ honorari: uel falſa induci uide
tur ſanctitas. Alioqn nulla ei rõne place
bit contra eccl'iæ ritum ꝑſumpta noui-
tas, mr̃ temeritatis: ſoror ſupſtitionis: fi
lia leuitatis. Nam ſi ſic uidebat̃: conſulẽ
da erat prius apl'icę ſedis authoritas: et
non ita ꝑcipitanter atqꝫ incõſulte pau-
corum ſequẽda ſimplicitas imperitoꝵ.
Et añ quidem apud aliquos errorẽ cõ-
pererã: ſed diſſimimulabã, parcẽs deuo
tioni: q̃ de ſimplici corde & amore uir-
ginis ueniebat. Veꝵ apud ſapiẽtes: atqꝫ
in famoſa nobiliq́ꝫ eccleſia: & cuius ſpe
cialiter filius ſum: ſupſtitione deꝑhẽſa,
neſcio an ſine graui offenſa ẽt ueſtri o-
mnium, diſſimulare potuerim. Quæ aũt
dixi: abſqꝫ ꝑiudicio ſanè dicta ſint ſani⁹
ſapiẽtis. Romanæ ꝑſertim eccl'iæ autho
ritati atqꝫ examini totũ hoc ſicut & cæ
tera q̃ eiuſmodi ſunt uniuerſa reſeruo:
ipſius ſiquid aliter ſapio, paratus iudi-
cio emendare.

Ad patriarchã Hieroſolymorũ, Epiſt. 175.

P Atriarchalibus ſcriptis ſæpius
uiſitatus: ingratus iam uidebor
ſi non reſcripſero. At ſi ſaluto
eum qui me ſalutauit: quid amplius fe-
ci? Tu. n. me præueniſti in benedictioni
bus dulcedinis. tu me prior dignatus es
tuis tranſmarinis epiſtolis uiſitare, tu
mihi primas humilitatis charitatisq́ꝫ ꝑ
ripuiſti partes. Quid condignum iã refe
ram? Nihil mihi deniqꝫ reliquiſti quod
pari queam repẽdere uice: qui ẽt de the
ſauro ſeculoꝵ mihi impertire curaſti. i.
de ligno domini. Quid tñ? Debeo ne o-
mittere quod poſſum, qm̃ quod debeo
minime poſſum? Affectum ſaltem uolũ
tatemq́ꝫ aperio reſcribendo duntaxat,
atque reſalutando, quod ſolũ interim ꝑ
tot utique ſpatia terræ & maris licet.
Oſtendam aũt ſi unquam accepero tẽ-
pus, me nequaquã diligere uerbo ſiue
lingua, ſed opere & ueritate. Super mi-
lites tẽpli ponite quæſo oculos ueſtros,
et tãtę pietatis uiſcera, tã ſtrenuis eccl'ię
propugnatoribus aperite. Hoc ſiquidẽ
acceptum erit deo, & gratum homini-
bus, ſi foueris eos qui ſuas animas pro
fratribus poſuerunt. De loco autem ad
quem nos inuitatis, frater Andreas di-
cet uobis uoluntatem noſtram.

*Ad dominum papã Innocẽtium, ex perſona Al
beronis Treuerenſis archiep̃i, Epiſtola, 176.*

V Olũtas cordis mei et deſideriũ
ſatis inquietum adeũdi & uidẽ
di deſideratã beatitudinis ur̃æ
præſentiam: ſed & cognoſcẽdi certius
quæ circa uos ſunt, rurſumq́ꝫ qualiter ſe
habeant noſtra, uobis uiciſſim diligen-
tius intimandi, iam dudũ itineris me ad
monet, atqꝫ indeſinẽter ſolicitat. Cæte-
rũ terræ ac diei malitia, & ꝑter inſtan-
tiam meã quotidianam ẽt nonnulla ue
ſtræ neceſſitatis cã impeditus: uoto fa-
cere ſatis nõ potui uſqꝫ adhuc, ſed nec-
dũ poſſum. Sed qd? Sanũ iuſtumq́ꝫ pro
poſitũ nunqd omittẽdũ ex toto fuit: qa

ex toto adimpleri nõ potuit? Fuit ergo
cõſilij, ꝑ hũc uenerabilẽ. H. Tullẽſis ec-
cleſiæ archidiaconũ interim ſaltem ali-
quatenus conſolari conceptũ iam olim
deſiderium, curamq́ꝫ reuelare quã pa-
tior. Nec. n. fidelior, ſtudioſior, cautior
ue illo ad manũ eſſe potuit ſiue in perfe
rendo ad uos q̃ nos illi iniungimus: ſiue
in referendo ad nos ſiqua uræ dignatio
ni placuerit remandare. Itaqꝫ de bñpla
cito: de ſtatu curiæ: ac uræ ſoſpitate ꝑ-
ſonæ: & ſiquid blãdius aura ſecũdior à
diuina clemẽtia recẽs fortè ſpirauerit ec
cleſiæ, aduerſus ſchiſmaticorũ ꝓcacẽ,
ſed inefficacẽ rabiẽ deſudãti: de his oĩb⁹
plenius inſtrui cupimus & ſupplicam⁹.
Porrò nr̃am citramontanam eccleſiam
tam in nr̃o q̃ꝫ in Francorũ regno noueri
tis fortẽ in fide, pacificã in unitate, deuo
tam in ur̃a obediẽtia, promptã ad ſerui
tiũ. Neq̃q̃ꝫ nos Bñuenti: non Capuę: nõ
ipſius Romæ terret, deo ſic iudicante,
amiſſio: ſcientes eccleſię ſtatũ nõ armis
æſtimari: ſed meritis. Ipſius qppe nõ al-
Pſal. 26.a terius agnoſcimus uoces illas ĩ pſalmo:
Si conſiſtãt aduerſum me caſtra, non ti-
mebit cor meum: Si exurgat aduerſum
me p̃lium: in hoc ego ſperabo. Propter-
ea & nos qa de eccleſia ſumus, nõ time
bimus dũ turbabit̃ terra, & transferent̃
mõtes in cor maris. Gloriet̃ tyrãnus Si-
culus quantũ uult, gl'iet̃ in malitia ꝙ po
tens eſt in iniqtate: nr̃a aũt uirtus in in-
firmitate ꝑficit̃. Eccleſia qñ infirmatur,
2. Cor. 12 Pauli magiſterio didicit eſſe potentior.
Didicit ẽ regione & à Salomone ꝙ pro
Prou. 1.d ſperitas ſtultorũ occĩdit eos. Didicit &
Iob. 5.a ſtultũ firma radice cum uiderit, ſtatim
maledicere pulchritudini eius. Ideo cũ
ſctõ Dauid ſeſe in utroqꝫ conſolat̃, & ho
ſtiũ uidelicet caſu: et liberatione ſui. Ait
Pſal. 19.b ſiquidẽ: Hi in curribus & in eqs: nos aũt
in noĩe dñi dei nr̃i ĩuocabimus: Ipſi ob-
ligati ſunt, & ceciderunt: nos aũt ſurre-
ximus, & erecti ſumus. Hæc pauca uob̃
cõſolandi gr̃a de qbus certus fui, fideli
atteſtatione intimãdum eſſe putaui: ad
reuelandã uel ex aliqua parte eam quæ
ur̃a uiſcera inceſſanter affligit ſolicitu-
do oĩum eccl'iarum. Hoc quoqꝫ addo,
dñm regem, deo eum confortante, fer-
uere & accingi ad liberationẽ eccleſiæ:
& parare ſibi exercitũ multum nimis:
nos quoque ñdel'r ad hoc ipſum pro ui-
ribus laborare, exhortari, & ſolicitare
quos poſſumus: & cum tp̃s aduenerit,
non expenſis, non ꝑſonæ ꝓprię ꝑcituꝝ.

Ad eundem in perſona eiuſdem, Epiſt. 177.

Vnqd petiui ep̃atũ à dño meo?
n Et ſi forte cathedram affectaui,
ſed nõ Treuerenſem. Sciebam
quippe domum exaſperantem, ppl'mq́ꝫ
durę ceruicis. Oderam illos, ꝙ ſꝑ in fęce
diſcordię iacuiſſent, eccleſię reſiſtentes.
Pro qua ſiquos labores qñqꝫ ſuſtinui,
non me piget: ſed hunc inde fructũ nec
ſperaui, nec uolui. Laboraui ſuſtinens, li
bẽs qdẽ, ſed nõ hac ſpe p̃mij. Duram ꝓ-
uinciã nactus ſum, pctĩs meis exigentib.
Inter cętera quibus angor, ſuffraganeos
accepi iuuenes & nobiles. Adiutores eſ
ſe deberẽt: & utinã nõ aduerſarent̃. Sed
ſupꝑſedeo, ꝑ aliũ malo ut innoteſcant uo
bis mores eoꝝ & ſtudia, ſi neſcitis. Di-
co tñ, ius, fas, honeſtas, religio ĩ nr̃is ep̃a
tibus perierũt. Malũ qd' ꝓ debito offi-
cij diſſimulare nõ audeo, br̃ ſimpl'rq́ꝫ in
timaui: ut qd' ñ placet ꝓuidẽtię ur̃ę ꝑ me
corrigi, per me ſaltem uobis qui corrige
re poteſtis innoteſcat, ne oĩno uacuũ ui
dear portare nomen archiep̃i. Et mihi
melius quidem eſſet non aſcẽdiſſe, q̃ꝫ ſic
deſcẽdere cũ rubore. Sed de me q̃ cura?
Bñ quod dignus ſum patiar: tanq̃ꝫ ma-
le oꝑans. Sim certe opprobrio ẽt meis,
ſua ſpe nimiꝝ fruſtratis, quã de me ut ſi
bi me p̃eſſe uellẽt, cõceꝑant: dũ compe
riãt eccleſię ſuę ꝑ me magis imminui di
gnitatẽ, cuius ꝑ me ẽt antiqua dãna reſti
tui poſſe putauerãt. Hęc oĩa ſuſtineo: &
ſi nõ libenter, certe patiẽter, ne unq̃ꝫ ui-
deãr recalcitrare obediẽtię, ꝓ qua ẽt da
re aĩam ſi neceſſe ſit debere me fateor.
Veꝝ hoc ſolicitudinẽ ur̃am attẽdere ue
lim, creationis iniuriã reſpicere ad creã-
tẽ: & uires q̃s mihi ſubtrahitis, uob̃ mi-
nuitis: & cõtemptus meus & deiectio
mea, redũdat in uos. Multa hẽo conq̃ri
uob̃ de uob̃, ſed reſeruo ea pãdẽda nun
cio, quẽ noui ad hoc ſatis ĩduſtriũ & fi-

delem. Sigño etiam uobis ſuſtinere nos
periculum in falſis fratribus. Legati qp
pe ſchiſmaticoꝝ intrant & exeunt ad
quoſdam de noſtris liberius q̃ꝫ ſolebãt,
& uerba tyranni Siculi familiariter ad-
mittuntur.

Ad dominum papam Innocentium pro Alberone Treuerenſi archiepiſcopo, Epiſt. 178.

Mantiſſimo pr̃i & dño Innocẽ
a tio ſummo pontifici: ſuus B.
quod ſuus. Fidel'r loquor, quia
fidel'r amo. Nec. n. ſyncerus eſt amor
ubi dubietatis ſcrupulus, ſuſpicionis fę-
cẽ retinet. Querimonia dñi Treuerẽſis,
non eſt eius ſolius, ſed cõis multoꝝ, eo-
rumq́ꝫ p̃cipue qui ſynceriori affectu uos
diligunt. Vox una oĩum qui fideli apud
nos cura ppl'is p̃ſunt, iuſtitiam in eccle-
ſia depꝑire, annullari eccleſiæ claues, ep̃a
lem oĩno uileſcere authoritatẽ, dũ nemo
ep̃oꝝ in promptu hẽat ulciſci iniurias
dei, nulli liceat illicita quæuis ne in pro-
pria quidẽ parœcia caſtigare. Cãm refe
runt in uos, curiamq́ꝫ Romanam. Recte
geſta ab ipſis (ut aiunt) deſtruitis, iuſte
deſtructa ſtatuitis. Quiq́ꝫ flagitioſi &
contẽtioſi de ppl'o ſiue de clero aut etiã
ex monaſterijs pulſati currunt ad uos,
redeũtes iactãt & geſtiũt ſe obtinuiſſe
tutores, quos magis ultores ſenſiſſe de-
buerant. An nõ gladius Phinees prom-
ptiſſime atqꝫ iuſtiſſime eductus fuerat
ad condemnandum inceſtuoſum cõcu
bitum Drogonis & Milis? Sed cõfuſus
atqꝫ retuſus abijt retrorſum, ſcuto nimi-
rum apl'icæ defenſionis oppoſito. Proh
pudor, quos cachinnos res iſta mouit et
mouet eccl'iæ inimicis, eiſq́ꝫ ẽt ipſis quo
rũ fortaſſe metu aut fauore à recto tra-
mite abducti ſumus. Amici cõfundunt̃,
fidelibus inſultat̃, ep̃i ubiqꝫ ĩ opprobriũ
ueniunt & contemptum, quoꝝ dum re
cta iudicia cõtemnunt̃, ur̃æ quoqꝫ pluri
mũ derogat̃ authoritati. Ipſi ſunt. n. qui
honorẽ ur̃m zelant, q ur̃a pro pace &
exaltatione laborãt fidel'r quidem, ſed
uereor ne inefficaciter. Quid uob̃ uires
minuitis? quid robur ur̃m deprimitis?
Quouſqꝫ retunditis arma fidelia militã
tia uobis, humiliatis cornua erecta ur̃æ
uirtutis & ſalutis? Plorãs plorat deſola
tionẽ ſuã apud Tullum eccleſia ſancti
Gẽgulfi, nec eſt q cõſolet̃ eã. Quis. n. ſe
opponat brachio excelſo, torrẽtis impe
tui, ſummæ arbitrio ptãtis? Eãdem ſe ſu
ſtinere btũs Paulus uiolentiã apud Vir
dunum conquerit̃, archiep̃o iam nõ ua-
lente eũ defendere ab inſania monacho
rum, quippe apl'icis ſuſtẽtationibus am
plius cõfortata, quaſi nõ ſatis ꝑ ſe inſa-
nirẽt. Quid q̃ſo nouæ rõnis tandẽ inuen
tũ eſt, ut qđ ſemel bonę famæ & uitę ca
nonicis ur̃a fuerat ꝓuida & neceſſaria
diſpẽſatione cõceſſum, ſcđo cõfirmatũ,
tertio (ut aiũt) roboratũ: rurſum ueniat ĩ
ius: reuocet̃ in diſcuſſionẽ? Siquidem &
duo illa ſupra memorata, ꝑ uos nihilo-
minus ſancita, per uos & conuulſa dñr.
Talibus hoſtijs nõ ꝓmeretur deus, heu
nõ placat̃ ira, non cõciliat̃ gr̃a, non ꝓuo
catur miſericordia. Pro his atqꝫ ſil'ibus
necdum auertitur furor dñi, ſed adhuc
brachiũ eius extentũ, & uirga illa apud
Ieremiam uigilans ſuper pctã nr̃a. Et Ier. 1.
quidem iratus eſt deus ſchiſmaticis: ſed
catholicis neq̃q̃ꝫ ꝓpitius. Eccl'ia quoqꝫ
Metẽſis graui (qd' uob̃ bñ cõpertũ eſt)
ep̃i & clericoꝝ cõtẽtione ꝑiclitat̃. Suꝑ
quo qd decernere uob̃ placuerit, uos ſci
tis: ſed pax nõdũ eſt, nec ꝓxime futura
ſperat̃. Ego (ut qđ ſuꝑ his meę uiſum eſt
paruitati, nõ taceam) & hoc & duo illa
alia, Tullẽſe dico ac Virdunẽſe terminã
da negocia ſecurius metropolitano at-
que cõueniẽtius poſſe cõmitti putaue-
rim, q & oĩa nouit, & in multis ꝓbatus,
eccleſiæ teſtimonio fidelis inuentus eſt.
Alioqn uidete qd illis ep̃atib⁹ faciatis.
Metẽſi. ſ. atqꝫ Tullẽſi: qa, ut ueꝝ fatear,
uñr ẽẽ abſqꝫ ep̃is. Et utinã abſqꝫ tyran-
nis. Tales cũ defenſant̃, ſuſtẽtant̃, hono
rant̃, fouent̃, mirant̃ nimiꝝ & ſcãdalizã
tur multi, q illa ĩ morib⁹ & uita eoꝝ cer
tiſſime ſciũt, q̃ magis eſsẽt ñ dico ĩ ep̃is,
ſed ẽt ĩ qbuſlibet ſcl'arib. dãnãda peni-
tus & execrãda. Quę qdẽ & me ſcribẽr̃
puduit, nec uos decuiſſet audire. Eſto ꝙ
nemine accuſante ñ poſsit depõi, nũqđ

tñ quos paſſim accuſat fama, ap̃licę ſedis eſſent familiaritate ſpeciali donãdi, uel amplius exaltãdi? Quonã.n.merito ſuæ uel ſacerdotalis ſanctitatis uel ep̃alis honeſtatis obtinuit Metẽſis ut & electio facta à canonicis, ad nutũ eius unà cũ eccleſiæ libertate caſſet̃, & primicerius ad conſilium eius cõtra illius eccl̃iæ priuilegia eligat̃? Quàm iuſtius honeſtiusq́, ſi ur̃æ placuiſſet diſcretioni, hõ maiori dignus honore, debito ꝓprioq́ nõ priuaret̃? Treuerenſem dico, quẽ & ab hoc & à cæteris diœceſis ſiue terminandis negocijs quaſi ſuſpectũ aut minus expertũ non ſiue murmure multoꝝ deũ timentiũ excluſiſtis. Credite fideli ur̃o, quia ꝓuinciæ illi, quantũ comperi, oĩno non expedit. Hæc ſcribens, p̃ſumptionis metuerẽ notã, ſi neſcirem cui, et neſcirer q ſcribã. Sed noui ingenitã manſuetudinem ur̃am, noui & me notũ uobis, & affectũ quo hęc audeã apud uos, dulciſſime atq; amantiſſime pr̃. Iteꝝ de Treuerenſi ut ſciatis qual̃r nunciũ eius ſuſcipi oporteat, & uerba q̃ portat, dico uobis ꝙ magnum locum tenet in regno illo, uobis & eccleſię dei hõ fidelis, & cõſtans, & nullatenus maleuolis & ſubuerſorib. aſſenſum p̃bens, à qbus nõ deeſt ei frequens & ſatis importuna tẽtatio, nec deerit inſultatio, ſi quo minus à uobis eũ exaudiri contigerit. Nunciũ ĩ fine commendare uolui, ſed ſatis eũ ſuę honeſtatis commendant merita, præcipueq́ amor ſpecialis & fidelis deuotio qua ip̃m uobis firmiter inhærere ſi non crederem, nequaq̃ per eum tam familiaria ſcriberem.

Ad eundem pro eodem, **Epiſtola 179.**

qVomodo malitia uincit ſapientiam? Noſti pie dñe, noſti Treuerẽſem archiep̃m? Scio qa noſti. Noſti & illũ ſancti Maximini nõ ſanctũ abbatẽ? Puto qa nõ noſti. Quis dignior honore illo priori? Sic nemo cõfuſione dignior iſto ſequẽti, & tñ iſte honoratus eſt, ille opprobrio datus. Quid peccauit archiep̃s? Prædã eccleſiæ ſuę recupauit, captiuam eccl̃iam de manu laica liberauit. Nunqd pro bono redditur malum, & odium pro dilectione? Hic, q̃ſo, hic euigilet oculus pietatis, & ſemotis paulisper occupationib⁹ conſideret quantũ ſubreptũ ſit ei: ut talis, qualẽ pudet dicere, talẽ qualem tuipſe noſti, faciat opprobrium uicinis ſuis, inimicis tuis. Pijſſime pr̃, affectus filialis loqtur. Hucuſq; condoluimus miſero & miſerabili archiep̃o. Veꝝ ex hoc iam ſi nõ fuerit emendatũ, dolor cordis nr̃i & compaſſio ex intimis medullis, tota trãſibit ad illum ꝑ quẽ potuit emendari. Sũt & aliæ lęſiones p̃fati uiri, quas cum ei alleuiaueritis, uobis proculdubio laborabitis. Quicquid dulciſſimi dñi mei nomen decolorat, cor meum excoriat.

Ad eundem pro eodem, **Epiſtola 180.**

iTeꝝ ſupplicatio, iteꝝ p̃ces, & decies repetitæ nõ deſinẽt. Non deſiſtimus, quia nõ diffidimus. Bonam cãm hẽmus, & ęquum iudicẽ, q non cunctabit̃ euacuare quod ſubreptũ eſt, cũ apparebit qđ ueꝝ eſt, nec poterit inde ridere, qui uoluit irridere: ſed ut ſcriptum eſt, mentita eſt iniquitas ſibi. *Pſal. 26.* Hoc ſolet hr̃e præcipuum ap̃lica ſedes, ut non pigeat reuocare qđ à ſe forte deprehenderit fraude elicitũ, non ueritate ꝓmeritum. Res plena æquitate, & laude digna, ut de mendacio nemo lucret̃, pręſertim apud ſanctam & ſummam ſedem. Hæc ſciens puer ueſter, ſecure ſupplicat pro Treuerẽſi, & ſic inſtat nõ q̃ſi in incertum. Ego quippe, ego hoĩs illius noui merita, cãm, intentionẽ. Propter quod hoꝝ monachi eum uolunt lapidare? Quia male meruit? Sed fidel̃r aſtitit, & multum ſeruiuit. Ob cauſæ iniuſtitiam? Sed iniuſtum nemo niſi iniuſtus cauſabitur. Quòd de manu laica uendicauit? Imò recuperauit ſedi ep̃ali monaſterium, tanq̃ clauam de manu Herculis extorquẽs ĩ manu fortiori. Ob prauitatẽ intẽtionis? Sed piũ ẽ reformare religionẽ ĩ mõaſterio, qđ ille intẽdit. Adſit dñs cordi dñi mei, ne iteꝝ poſſit ei ſubripi à mõachis, nõ tã (ut ſimulãt) appetentib. libertatẽ, q̃ fugitãtib⁹ diſciplinam.

Ad Haimericum cancellarium. **Epiſt. 181.**

ſI uerbis cõtendere uelim ad bñficia quibus me obruitis: idẽ erit ac ſi impetitus ſagittis, feſtucis dimicem: niſi ꝙ hoc iocus uidebitur, illud dolus. Facta factis compenſari oportet. Veꝝ id quidẽ multum eſt ad me. Nã uñ ſufficerem pauper & modicus? Sed rebus pauꝑ & uiribus: non uolũtate. Aequabo ergo bñficia uotis, quę factis nõ poſſum. Deſiderijs diues ſum: affectibus abũdo. Et certe uerus bñficus, amplius non requirit. Nam qũo bñficus: qui non & bñuolus ſit? Porrò beneuolus nil ſibi charius ipſa ęſtimat bñuolentia: qua & bñuolus noiatur, & bñficus eſt. Deniq; bñuolentia fructus eſt bñficij, niſi quis forte bñficium putet quod in ſpe ſeuerit, aut timore dimiſerit. Sed qs non uideat hoc relictũ, illud uẽditũ, neutrum datum? Oportet aũt bñficum ut ụ̃e ſit, eſſe gratuitum. Danti itaq; repẽdi qcq̃ gratius ab accipiente non põt: q̃ ſi gratum habuerit quod gratis accepit. Et hæc bñuolentia creatur de bñuolentia dantis in aĩo accipientis, bñficio quidẽ interueniente. Hac me fateor locupletẽ: hanc de corde pleno dignam profecto offero remunerationem meo bñfactori: hanc deuotus immolo ſacrificium laudis factori oĩum pro ſalute mei benefactoris.

Ad Henricum Senonenſem archiep̃m, **Epiſtola 182.**

pRo multis uiſus ſum multoties ſcribere fateor ꝑꝑ uos: & ſtatueram non facere ob ueſtram odibilẽ duritiam, ſed charitas pręualebit. Volo uobis amicos ueſtros retinere, & non dignamini: uolo reconciliare inimicos, & non patimini. Non uultis hr̃e pacem: manibus ac pedibus accerſitis ueſtram cõturbationẽ: ſed confuſionẽ: ſed depoſitionẽ. Multiplicatis uobis accuſatores: defenſores ſubtrahitis. Excitatis ĩ uos olim ſopita diſcrimina, prouocatis aduerſarios, patronos offenditis. Vbiq; apud uos pro rõne uolũtas, totum pro imperio, nihil ex timore dei. Qui de uobis non rident inimici, non conquerunt̃ amici? Qũo deueſtitis hoĩem, non dico iudicio non conuictũ, ſed nec uerbo cõuentũ? Quantos hoc uerbum ſcandalizabit? quot ora ad ſubſannandũ, quot corda ad ſuccẽdendum mouebit? Ita'ne putatis ꝑiſſe iuſtitiã de toto orbe, ſicut de ur̃o corde: ut hõ ſic ablatum perdat archidiaconatum? Sed uos forſitã plus amatis reddere, & perdere: q̃ gr̃am de benefico retinere. Nolite q̃ſo, nolite facere hanc rem: quã qui audierint oẽs mirabũtur, nemo laudabit. Hęc uobis mordacius audaciuſq́ q̃ uelletis audire ſcripſi: ſed non ad inſipientiam uobis, ſi uelletis corrigere.

Ad Conradum regem Romanorum, **Epiſtola 183.**

ſCripta ueſtra et ſalutationes tã deuotus ſuſcipio, q̃ modicus ſũ ad illa. Modicus dixerim dignitate: ſed non deuotione. Querimonię regis nr̃ę ſunt, & maxime illa quã dignanter exprimitis de inuaſione imperij. Regis dedecus, regni diminutionẽ nunquã uolui: uolentes odit aĩa mea. Legi quippe: Omnis aĩa ꝑtãtibus ſublimioribus ſubdita ſit. *Rom. 13.b* Et qui ꝑtãti reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit. *Ibidem* Quam tamen ſentẽtiam cupio uos, & omnimodis moneo cuſtodire, in exhibenda reuerentia ſummę & apoſtolicę ſedi, & beati Petri uicario, ſicut ipſam uobis uultis ab uniuerſo ſeruari imperio. Sunt q̃ non putaui ſcribẽda, p̃ñs ea fortaſſis opportunius intimarẽ.

Ad dominum papam Innocentium, **Epiſtola 184.**

fRatrẽ Andreã lętũ incolumẽq́ ſuſcepimus, & lęta nunciãtem de ur̃a incolumitate & gl̃ia, de pace & ꝓſperitate eccleſię: de curię ſtatu florente & ualente: poſtremò de gr̃a & bñuolentia quę nobis apud uos p̃ſeuerat. Bñ ſua miſericordia deus dignat⁹ eſt facere nobiſcũ: facti ſumus lętantes. Veꝝ ꝙ uobis de mittendis ad uos fratribus placet, difficile adimplebit̃, p̃ſertim cũ nõ ſit copia ꝑſonaꝝ q̃ eſſe ſolebat. Siqdẽ p̃ter illos qui bini aut trini ad

diuerſa deſtinati ſunt loca, tria ex eis no
ua monaſteria ex quo à uobis diſceſſi-
mus, integre ordinata ſunt: & adhuc re-
ſtant alia proxime ordinanda. Curam⁹
tñ undecunqꝫ euocare, quos uobis mit-
tamus: cupientes per omnia ueſtris obe
dire mandatis.

Ad Euſtachium occupatorem Valentinæ ſedis,
Epiſtola 185.

u Iro illuſtri Euſtachio F.B. ſalu-
tem tibi uir illuſtriſſime etſi non
ſcribo: opto tñ. Optare ꝗs ꝓhi
bet? Affectui nec leges impãt, nec prin
cipes dñantur. Liber eſt, & maxime ſi
ſpũ ducit: qa ubi ſpũs dñi, ibi libertas.
2. Cor. 3. d Inde eſt ſanè auſus iſte me⁹ de pñti quo
ad tuã magnitudinẽ pſumo ſcribere tan
quã aliqs magn⁹, fateor nec iuſſus à te,
nec rogatus, nec inuitatus. Sed qd ſi cha
ritas iubet? Alius al'r fortaſſis accipiat,
ego uirꝝ nobilem, qđ in me eſt, in uera
charitate decreui his lrĩs ſuæ ipſius cõ-
monere ſalutis, excitare à ſomno, reuo-
care ad cor, ꝓuocare ad grã. Quis ſcit
Ioel. 2. d ſi cõuertat & ignoſcat deus, & relinqt
poſt ſe bñdictionẽ? Imò qs neſcit qs &
quãtas iã diuitias ſuæ bonitatis & lõga
nimitatis theſaurizauit ſup eum miſeri-
Pſal. 37. c cors & miſerator dñs? Deniqꝫ miſeret,
parcit, expectat, diſſimulatqꝫ uſqꝫ ad-
huc, factus ſicut hõ nõ audiẽs, & nõ hñs
in ore ſuo redargutiones, tardans feri-
re, paratus ignoſcere. Sed tu dñe uſque-
quo? Tu, inqꝫ, ô bone uir, quouſqꝫ diſſi-
Acto. 9. a mulas? quouſqꝫ contẽnis? Durꝝ tibi eſt
Rom. 2. a contra ſtimulum calcitrare. An ignoras
qa benignitas dei ad pniam te adducit?
Quãdiu aũt tu ſcđm duritiam tuam, et
cor impœnitẽs, theſaurizas tibi iram in
die iræ? An nõ ſcđm duritiã quidem, ſed
ſcđm uerecundiã? Quid refert ſcđm qd
peas? O uerecundia exps rõnis, inimica
ſalutis, totius ignara honoris et hõneſta
Eccl. 4. c tis. Hæc planè illa quã ſapiens loqtur,
confuſio adducẽs pctm̃. Ita'ne uerecun-
dũ eſt hoi uinci à deo, & ꝓbro ducit hu
miliari ſub potẽti manu altiſſimi? Non
ita rex ille glˀioſus Dauid: Tibi ſoli pec-
Pſal. 50. a caui, inqt, & malũ corã te feci, ut iuſtifi-
ceris in ſermonib. tuis, & uincas cũ iudi
caris. Sũmũ uictoriæ genus, diuinę cede
re maieſtati: & authoritati mr̃is eccleſię
nõ reluctari, ſummus honor & glˀia. O
ꝑuerſitas. Nõ pudet inquinari, & ablui Eccl. 4. c
pudet? Eſt pudor iuxta ſapientẽ addu-
cẽs glˀiam, ſi uidelicet peccare pudeat.
Si nõ pudeat uel peccaſſe: & ita uel ſera
glˀia nõ carebis: reducẽte nimirꝝ pudo-
re quã culpa fugauerat. Scđm tenet bea Pſal. 31. a
titudinis locũ, quorꝝ remiſſę ſunt iniqui
tates, & quorꝝ tecta ſunt pctã. Honora
bile tegumentũ de quo legit: Confeſſio Pſal. 95. b
& pulchritudo in cõſpectu eius. Quis
mihi tribuat uidere te in ueſtitu deaura
to: ut dicamus & tibi: Cõfeſſionẽ & de Pſal. 103. a
corẽ induiſti, amictus lumine ſicut ueſti Cant. 6. d
mẽto? Reuertere Sunamitis, reuertere ut Eſa. 51. d
intueamur te. Cõſurge conſurge, indue Ephe. 5. c
re fortitudine, induere ueſtimento ſalu- Eccl. 17. c
tis. Surge q dormis, et exurge à mortuis,
& illuminabit te Xp̃s. A mortuo tanqꝫ
q nõ eſt, ꝑit cõfeſſio. Vſquequo obliui-
ſcêris te in finẽ, uſquequo dormis ĩ mor
te, decus nobiliũ, fideliũ fletus? Quãdiu
cõtra morẽ tuũ ꝑtinax, cõtra honorem
tuũ ſeqſtris, cõtra ſalutẽ tuam rebellis?
Quid illos egregios mores actuſqꝫ tuos
tã diſſilˀipgis exitu cõſummare? Qũo æ-
tas iſta quã ĩ miſericordia uberi reqeſcę
re oportebat, oĩm ptõrꝝ luit pœnas die
rũ tuorꝝ, nec diluit culpas? Cur, ꝓh do-
lor, ſola uenerãda canicies ſolita uenera
tiõe fraudat, ſola ſine honor marceſcit,
quã ulˀ maxime decuit honorari? Miſere
re aĩę tuę placẽs deo. Etenĩ q hoib⁹ pla Eccl. 30. d
cẽt, cõfuſi ſũt, qm̃ de⁹ ſpreuit eos. Breues Pſal. 52. d
dies hoĩs ſũt: ſeni mors ĩ ianuis ẽ. Modi- Iob. 14. a
cũ hẽs ꝓrſus modicũ tp̃s, cũ his q dñt
tibi, euge, euge. Sit ẽt ꝓ modico tibi iudi
cari ab ipſis, aut ab hũano die: q ãgelico
examini iãiamqꝫ es pſentãdus: q ad tri-
bûnal terrificũ Xp̃i ipſo iã defectu natu
ræ miſerãdus urgeris. Illi te oportet pꝑa
rare iudicio: illi ſclˀo cõformare, illius cu
rię affectare fauorẽ, formidare repulſã.
Quid illorꝝ ſnĩa conturbaris, quorꝝ nec
laude ꝓbatus, nec uitupatione reprob⁹ Pſal. 61. c
inueniris? Deniqꝫ uani filij hoĩum, men-
daces

daces filij hoĩum in ſtateris: ut decipiãt
Eſa. 3. b ipſi de uanitate in idipſum. Propterea q
te beatificant, in errorẽ inducũt, dantes
uerba, mũera reportãtes. Vana hæc, at-
que illa, ſed uerba amplius. Et decipitis
de uanitate in idipſum: ſed tu magis de-
cipis, illi minus. Das qppe quod utcun-
que pluris eſt: & das ingratis, das imme
ritis. Siqdem tua, nõ te diligũt. Imò cer-
te nec te, nec tua: ſed q ſua ſunt quærũt.
Tua quoad poterũt uenabunt adulatio
nibus uanis & falſis. Molliti ſunt ſermo
Pſal 54. b nes eorꝝ ſup oleũ: & ipſi ſunt iacula. Et
Pſ. 140. b ideo dicebat Dauid: Oleũ autẽ pctõris
Pſal. 9. d nõ impinguet caput meum. Ab his lau-
datur peccator in deſiderijs aĩæ ſuæ, &
iniquus bñdicitur. Ab his ergo cauere
Prou. 1. b nõ ego ſed ſapiẽs doceat: Fili, ait, ſi te la
ctauerint pctõres: ne acquieſcas eis. At
tende potius illi q iudicat in ęquitate ꝓ
manſuetis terræ: quos tua non paſtora
lis diligentia paſcit, ſed ſclˀaris pmit po-
tentia, quã non hr̃es ſuper eos ullã, niſi
Ioan. 19. b data eſſet tibi deſup. Sed hæc eſt hora
ur̃a, & ptãs tenebrarꝝ. Attende aũt. Iu-
dicium graue his qui pſunt, & potentes
Sap. 6. a potẽter tormẽta patient. Hoc ſi paues,
caues: ſi negligis, incidis: & horrendum
Heb. 10. f eſt incidere in manus dei uiuẽtis. Auer-
Ezec. 18. g tat hoc unus & uerus deus: q non uult
mortẽ pctõris: ſed ut magis cõuertat &
uiuat. Plura adhuc loqui fert aĩs, ſed nõ
fert forte auditus. Nec placẽt aſpera, qꝫ-
uis recta & ſalubria, quia ſunt amara, et
non ſapiunt. Ponã itaqꝫ digitum ſup os
meum, donec ſciam iſta qualˀr acceptẽ-
tur. Placebo aũt ſi potero, nõ ſtylo ne-
que lingua, ſed opere & ueritate.

Ad Simonem filium caſtellani Cameracenſis,
Epiſtola 186.

c Ognoſcẽs dilectiſſime, nunciã-
te abbate Radulfo de Valcellis,
deſiderare te nr̃i pñtiam atque
colloquiũ, delectatus ſum admodũ tã-
ta tui ergã me deuotione: nec certe ĩgra
tus bñuolentiæ. Noueris & meę eſſe uo
lũtatis, tuo ſatisfacere deſiderio: ſed cor
porali moleſtia impediri tam ab huius
uolũtatis effectu, qꝫ & ab alijs plurimis
plurimumqꝫ neceſſarijs negotijs. Sed li
cet abñs corꝑe, ſum tñ pñs ſpũ: donec
qñqꝫ fiam, deo uolẽte, & corꝑe & ſpũ:
ſi tñ nõ ore tm̃ & lingua, ſed ope diliga
mus & ueritate. Igr̃ in exhibitione ope
ris liquebit ueritas dilectionis. Hoc eſt
itaqꝫ qđ rogo: ut qđ de meo apud te ẽ,
frẽs dico Valcellẽſes & eorꝝ eccleſiam
mei grã diligas, foueas, & manuteneas
ubi neceſſe fuerit, ut in hoc & tuæ libe-
ralitatis inſigne pbeas documẽtum, &
eius quam mihi ꝓmittis charitatis clare
ſcat indiciũ. Quã nũc charitatem in eo
uel primũ cupio exꝑiri, ſi Ligecurtẽ quã
mihi pr̃ tuus pñti cõtulit ad opus illius
monaſterij, tu quoqꝫ cõceſſeris, & do-
nũ patris tui non feceris irritũ. Nos quo
que quod nr̃m eſt, de pteritis grãs agẽ
tes, & in reliquum ſilˀia ſperantes, pro te
tuiſqꝫ illi preces fundimus, qui uolunta-
tem timentium ſe facit, & deprecatio- Pſa. 164. d
nem eorum exaudit. Oramus te & uxo
rem tuam & oẽs qui ad uos pertinent,
bene ualere.

Ad epiſcopos Senonas conuocandos contra
Petrum Abailardum, Epiſt. 187.

e Xijt ſermo inter multos, & cre
dimus ad uos perueniſſe: qũo
uidelicet apud Senonas in octa
uis Pentecoſtes uocamur & prouoca-
mur ad litem pro defenſione fidei: cum 2. Tim. 2. d
ſeruum dei nõ oporteat litigare, ſed ma
gis patientem eſſe ad oẽs. Si mea ꝓpria
cã eſſet, poſſet non immerito fortaſſis
puer ſanctitatis ur̃æ in ur̃o patrocinio
glˀiari. Nunc aũt qa & ur̃a eſt, imò plus
ueſtra, fidentius moneo, & obnixius ro
go, ut amicos uos in neceſſitate probe-
tis. Amicos dixerim non nr̃os, ſed Chri
ſti, cuius ſponſa clamat ad uos in ſylua
hæreſum, & in ſegete errorꝝ, quibus ſub
tutela & cuſtodia ueſtra pullulãtib⁹ pe
nè iam ſuffocatur. Amicus ſponſi nõ de
ſeret eam in opportunitatibus in tribu-
latione. Nec miremini qꝫ ita de ſubito et
in arcto tp̃is uos ĩuitamus: qm̃ hoc quo
que aduerſa pars in ſua uerſutia & calli
ditate ꝓuidit, ut improuidos inuaderet,
& congredi cogeret immunitos.

Ad epiſcopos & cardinales curiæ de eodē, Epiſt.188.

d Ominis & patribus reuerēdis,
epīs & cardinalibus q̱ ſunt de
curia, puer ſc̄titatis eorꝝ. Nulli
dubiū q̄n ad uos ſpecial'r ſpectet tolle-
re ſcādala de regno dei, ſurgētes ſuccide
re ſpinas, ſedare querelas. Sic.n. p̄cepit
Moyſes cū mōtē ſubijt: Hētis (ingens)
Exo.24.d Aaron & Vr uobiſcū, ſiquid natū fue-
rit q̄ōnis, referetis ad ipſos. Illū loquor
Moyſen, q̱ uenit p̱ aq̄, & non in aqua
ſolum, ſed in aqua & ſanguine. Et ideo
pluſq̄ Moyſes, q̄a & in ſanguine uenit.
Et q̄m pro Vr & Aaron ſtat zelus &
authoritas Romanæ eccleſię ſup̱ ppl'm
dei, ad ipſam meritò referimus non q̄ō-
nes ſed læſiones fidei, & iniurias Chr̄i,
patrū probra atq̄ contemptus, p̄ſentiū
ſcandala, p̱icula poſterorꝝ. Irridet ſim-
plicium fides, euiſcerantur arcana dei,
q̄ōnes de altiſſimis rebus temerarie uē-
tilant, inſultat patrib⁹ q̄ eas magis ſo-
piendas q̄ ſoluēdas cenſuerint. Inde fit
q̄ agnus Paſchalis cōtra dei ſtatutū, aut
aqua coq̄tur, aut crudus diſcerpit, more
& ore beſtiali. Qd' reſiduū eſt, nō igne
cōburitur, ſed conculcatur: ita oīa uſur
pat ſibi humanū ingenium, fidei nil re-
ſeruās. Tentat altiora ſe, fortiora ſcru-
tatur, irruit in diuina, ſc̄tā temerat ma-
gis q̄ reſerat, clauſa & ſignata nō apit,
ſed diripit, & q̄cq̄d ſibi non inuenit per-
uium, id putat nihilū, credere dedignat.
Legite ſi placet librum Petri Abailardi
quē dicit theologiæ, ad manum eſt em̄:
cum ſicut gl'iatur, à pluribus lectitet in
curia, & uidete qualia ibi de ſc̄tā trinita
te dicantur, de genitura filij, de p̱ceſſio-
ne ſpūs ſancti, & alia innumera catholi
cis auribus & mētibus diſſueta. Legite
& aliū quem dīt ſn̄iarꝝ eius, necnon &
illum qui inſcribitur: Scito teipſum, &
aīaduertite quātæ & ibi ſyluеſcant ſege
tes ſacrilegiorꝝ atq̄ errorꝝ, quid ſentiat
de aīa Chriſti, de perſona Chriſti, de de
ſcenſu Chriſti ad inferos, de ſacro alta-
ris, de p̄tāte ligandi atq̄ ſoluēdi, de ori-
ginali pc̄tō, de concupiſcentia, de pc̄tō
delectationis, de pc̄tō infirmitatis, de
pc̄tō ignorātiæ, de opere peccati, de uo
luntate peccādi. Et ſiquidē iudicatis me
iuſte moueri, mouemini et uos, ac ne fru
ſtra moueamini, agite pro loco quē te-
netis, pro dignitate qua polletis, p̱ pote
ſtate quā accepiſtis, q̄uo q̱ aſcēdit uſq̄
ad cœlos, deſcendat uſq̄ ad inferos, &
opera tenebrarꝝ auſa p̱dire in lucem, ar
guant à luce in lucē, ut dum qui publice
peccat, publice arguet, comprimāt ſeſe
ēt alij ponentes tenebras lucem, diſpu-
tantes in triuijs de diuinis, qui loquūtur
mala in cordibus ſuis, & in codicib. ſuis
ſcribūnt, & ſic obſtruatur os loquen-
tium iniqua.

Ad dominum papam Innocētium de eodē, Epiſt.189.

a Mantiſſimo pr̄i & dn̄o Innocē
tio dei gr̄a ſummo pontifici B.
Clareuallis uocatus abbas, mo
dicū id qd' eſt. Neceſſe eſt ut ueniāt ſcā-
dala. Neceſſe, ſed nō ſuaue. Et ideo di-
cit p̱pheta: Quis dabit mihi pēnas ſicut Pſal.54
colūbæ, & uolabo et requieſcā? Et apl's Phil.1.c
cupit diſſolui, & cum Chriſto q̄eſcere.
Et alius quidā ſc̄tōrꝝ: Sufficit mihi dn̄e,
ait: tolle animam meam, neq̄.n. melior
ſum q̄ pr̄es mei. Eſt & mihi nunc aliq̄d
commune cum ſanctis, in uoluntate dū
taxat, non in merito. Nam uellem & i-
pſe modo de medio fieri, uict⁹, fateor, à
puſillanimitate ſpūs & tēpeſtate. Ve-
reor aūt ne nō ſicut pariter affectus, ita
pariter & paratus inueniar. Tædet uiue
re, & an mori expediat, neſcio: & ideo
forte ēt in uotis diſtem à ſanctis, q̄d ipſi
p̱uocentur deſiderio meliorꝝ: cum ego
ſcādalis & ærūnis cōpellar exire. Deni
que ait: Diſſolui & cū Xp̄o eſſe, multo
melius. Ergo & in ſc̄tō appetitus, & in
me p̄ualet ſenſus: & in hac miſerrima ui
ta hec ille hr̄e q̄d appetit bonū, nec ego
q̄d moleſtū patior non hr̄e ualemus. Et
ob hoc exire quidē ambo pari cupimus
uolūtate: ſed nō pari intentione. Stulte
mihi dudū requiē p̄mittebam, ſiquidē
leonina rabies q̄euiſſet: & pax eccleſiæ
redderet. Nam ecce illa quieuit, ſed non
ego. Neſciebam me eſſe in ualle lacry-
marꝝ, aut oblitus fueram me habitare ī

terra obliuionis. Non attendebā terrā ī
qua habito, ſpinas & tribulos germina
re mihi, ſucciſis ſuccedere nouas, & rur-
ſum illis al's ſine fine, ſine intermiſſione
ſuccreſcere. Audieram hæc, ſed melius
ut nunc expior, ipſa uexatio dat intelle-
ctū auditui. Innouatus eſt dolor: nō ex-
terminatus, lacrymę inundauerūt: quia
inualuerunt mala, & expertis pruinam,
irruit ſup̱ eos nix. Añ faciem frigoris h⁹
quis ſuſtinebit? Hoc frigore refrigeſcit
charitas, ut abūdet iniq̄tas. Leonē eua-
ſimus, ſed incidimus in draconē, qui nō
minus forſan noceat ſedens ī inſidijs, q̄
ille rugiēs de excelſo. Quanq̄ non iā in
inſidijs, cuius uirulenta folia utinam ad-
huc laterent in ſcrinijs, & nō in triuijs le
gerentur. Volāt libri: & q̱ oderant lucē
q̄m mali ſunt, impegerunt in lucē, putā-
tes lucē tenebras. Vrbibus & caſtellis
ingerunt pro luce tenebræ, pro melle ul'
potius in melle uenenum paſſim oībus
p̱pinatur. Tranſierūt de gente in gentē,
& de regno ad ppl'm alterꝝ. Nouum cu
ditur ppl'is & gentibus euangeliū, no-
ua proponit fides, fundamētū aliud po-
nit p̄ter id qd' poſitū eſt. De uirtutibus
& uitijs non moral'r, de ſacris eccleſiæ
nō fidel'r, de arcano ſanctæ trinitatis nō
ſimpl'r nec ſobrie diſputat: ſed cūcta no
bis in p̱uerſum, cuncta p̄ter ſolitum &
præterq̄ accepimus miniſtrant. Proce-
dit Goliath p̱cero corpore nobili illo
ſuo bellico apparatu circūmunitus, an-
tecedēte quoq̄ eius armigero Arnoldo
de Brixia. Squama ſquamæ coniungit,
& nec ſpiraculum incedit per eas. Siqui
dem ſibilauit apis q̄ erat in Francia, api
de Italia: & uenerūt in unum aduerſus
dn̄m, & aduerſus Xp̄m eius. Intēderunt
arcū, parauerūt ſagittas ſuas ī pharetra,
ut ſagittent in obſcuro rectos corde. In
uictu aūt & habitu hn̄tes formā pieta-
tis, ſed uirtutē eius abnegātes, eo deci-
piūt plurimos, quo trāſfigurāt ſe in an-
gelos lucis, cū ſint ſatanę. Stās ergo Go
liath unà cum armigero ſuo iter utraſq̄
acies, clamat aduerſus phalāgas Iſrael,
exprobratq̄ agminib. ſc̄tōrꝝ, eo nimirꝝ
audacius, quo ſentit Dauid non adeſſe.
Deniq̄ in ſuggillationē doctorꝝ eccl'ię,
magnis effert laudib. philoſophos, ad-
inuentiones illorꝝ & ſuas nouitates ca-
tholicorꝝ patrū doctrinæ p̄fert & fidei.
Et cum oēs fugiant à facie eius, me oīm
minimū expetit ad ſingulare certamen.
Deniq̄ ſcripſit mihi, ſolicitante quidē i-
pſo archiep̄s Senonēſis diē ſtatuens cō
greſſionis, q̊ ille in p̄ñtia eius et coep̄orꝝ
ſuorꝝ deberet, ſi poſſet, ſtatuere praua
dogmata ſua, cōtra q̄ ego auſus mutire
fuiſſem. Abnui, tū q̄a puer ſum, et ille uir
bellator ab adoleſcētia: tū quia iudica-
rē indignū rōnem fidei humanis cōmit
ti ratiūculis agitandā, quam tam certa
ac ſtabili ueritate cōſtet eſſe ſubnixam.
Dicebam ſufficere ſcripta eius ad accu
ſandū eum, nec mea referre, ſed ep̄orꝝ,
quorꝝ eſſet miniſterij de dogmatib⁹ iu-
dicare. Ille nihilòminus imò eo amplius
leuauit uocē, uocauit multos, cōgrega-
uit cōplices. Quæ de me ad diſcipulos
ſuos ſcripſerit, dicere nō curo. Diſſemi-
nauit ubiq̄ ſe mihi die ſtatuto apud Se-
nonas rn̄ſurꝝ. Exijt ſermo ad oēs, & nō
potuit me latere. Diſſimulaui primum,
nec.n. ſatis rumore ppl'ari mouebar. Ce
dēs tū (licet uix, ita ut flerē) cōſilio ami-
corꝝ, q̱ uidētes q̄uo ſe q̄ſi ad ſpectaculū
oēs pararēt, timebāt ne de nr̄a abñtia et
ſcādalū ppl'o, & cornua creſcerēt aduer
ſario, & q̄a error magis cōfirmaret cū n̄
eēt q̱ rn̄deret aut cōtradiceret, occurri
ad locū & diē, imparatus q̄dē & immu
nitus, niſi q̄ illud mēte uoluebā: Nolite
p̄meditari qual'r rn̄deatis, dabit.n. uob̄ ī
illa hora q̄d loq̄mini. Et illud: Dn̄s mihi Mat.10.b
adiutor, non timebo q̄d faciat mihi hō. Pſal.117.a
Cōuenerāt aūt pręter ep̄os & abbates
plurimi uiri religioſi, & de ciuitatib. ma
gr̄i ſcholarꝝ, & clerici l'rati multi, & rex
p̄ñs erat. Itaque in p̄ñtia oīum aduerſa-
rio ſtante ex aduerſo producta ſunt q̄-
dā capitula de libris eius excerpta. Quę
cū cœpiſſet legi, nolēs audire exiuit, ap-
pellās ab electis iudicib. q̄d n̄ putam⁹ li
cere. Porrò capitula iudicio oīm examīa
ta, iuēta ſūt fidei aduerſātia, cōtraria ue

ritati. Hæc ꝑ me, ne leuitate aut certe te
meritate uſus in tãto negocio putarer.
Verum tu ô ſucceſſor Petri iudicabis an
debeat hr̄e refugiũ ſedẽ Petri, q Petri fi-
dẽ impugnat. Tu, inq̃, amice ſpõſi ꝓui-
debis qũo liberes ſpõſam à labijs iniqs
& à lingua doloſa. Sed, ut paulo auda-
cius loquar cũ dño meo, attende ẽt tibi
ipſi amantiſſime pr̄, & grãæ dei q̃ in te ẽ,
Nõne cũ eſſes paruulus in oculis tuis, i-
pſe te conſtituit ſuper gentes & regna?
Ad qd: niſi ut euellas & deſtruas, & ędi
fices & plãtes? Qui ergo tulit te de do-
mo pr̄is tui, & unxit te unctione miſeri
cordię ſuę, attẽde q̃ſo extũc et deinceps
quãta fecit aĩę tuę, quãta ꝑ te eccl'ię ſuę,
quãta in agro dñico, cœlo & terra teſti
bus, tã potẽter q̃ ſalubriter euulſa ſunt
& deſtructa, quãta rurſum bñ ędifica-
ta, plãtata, ꝓpagata. Suſcitauit deus fu
rorẽ ſchiſmaticoꝝ in tuo tꝑe, ut tuo ope
cõtererent̃. Vidi ſtultũ firma radice, &
ſtatim maledictũ eſt pulchritudini eiꝰ.
Vidi, inq̃, uidi impiũ ſuꝑexaltatũ & ele
uatũ ſicut cedros Libani: & trãſiui, & ec
ce non erat. Oportet aũt, ait, hęreſes & *1. Cor. 11. d*
ſchiſmata eſſe, ut q ꝓbati ſunt, manife-
ſti fiãt. Et in ſchiſmate qdẽ iã (ut dictũ ẽ)
dñs ꝓbauit te, et cognouit te. Sed ne qd
deſit coronæ tuę, en hęreſes ſurrexerũt.
Itaq̃ ad cõſummationẽ uirtutũ, & ne-
quid minus feciſſe iueniamini à magnis
ep̃is anteceſſoribꝰ ur̃is, capite nobis pr̄
amãtiſſime uulpes q̃ demoliunt̃ uineam
dñi, donec paruulę ſunt, ne ſi creſcant et
multiplicent̃, qcqd taliũ ꝑ uos non fue-
rit exterminatũ, à poſteris deſperetur.
Quanq̃ non iã paruulę nec pauculę, ſed
certe grãdiuſculę & multę ſint, nec niſi ĩ
manu forti uel à uobis exterminabunt̃.
Iacinctus multa mala oñdit nob̃, nec. n.
q̃ uoluit, fecit. Sed uiſus eſt mihi patien
ter ferẽdus de me, q nec pſonę ur̃ę nec cu
rię ĩ curia illa pepcit, qđ meliꝰ Nicolaus
iſte meꝰ, imò et ueſter, uiua referet uoce.

Ad eundem contra quædam capitula illarum hære-
ſum, Epiſtola 190.

a Mãtiſſimo pr̄i & dño Innocentio
ſummo pontifici, F. B. Clarẽuallis
uocatus abbas modicũ id qđ eſt. Opor
tet ad ur̃m referri apl'atũ ꝑicula q̃q̃ &
ſcãdala emergẽtia in regno dei, ea p̃ſer-
tim q̃ de fide cõtingũt. Dignũ nãq̃ arbi
tror ibi potiſſimũ reſarciri damna fidei,
ubi nõ poſſit fides ſentire defectũ. Hęc
quippe hꝰ p̃rogatiua ſedis. Cui. n alteri
aliqñ dictũ eſt: Ego ꝓ te rogaui Petre, *Luc. 22. d*
ut nõ deficiat fides tua? Ergo qđ ſequit̃:
à Petri ſucceſſore exigit̃: Et tu aliqñ cõ- *Ibidem*
uerſus cõfirma frẽs tuos. Id qdẽ modo
neceſſarium. Tp̃s eſt ut ur̃m agnoſcatis
pr̄ amantiſſime principatũ, ꝓbetis ze-
lum, miniſteriũ honoretis. In eo plane
Petri impletis uicẽ, cuius tenetis & ſe-
dẽ, ſi ur̃a admonitione corda in fide flu-
ctuantia cõfirmatis, ſi ur̃a authoritate
cõteritis fidei corruptores. Habemus in
Frãcia nouum de ueteri magr̃o theolo-
gum, q ab ineunte ętate ſua in arte diale
ctica luſit, & nunc in ſcripturis ſctĩs inſa
nit. Olim dãnata & ſopita dogmata, tã
ſua uidelicet q̃ aliena ſuſcitare conat̃, in
ſuꝑ & noua addit. Qui dũ oĩum q̃ ſunt ĩ
cœlo ſurſum, & quę in terra deorſum, ni
hil, p̃ter ſolum neſcio qd neſcire dignat̃,
ponit in cœlũ os ſuum, & ſcrutatur alta
dei, rediensq̃ ad nos refert ṽba ineffa-
bilia, q nõ licet hoĩ loq. Et dũ paratus ẽ
de oĩbus reddere rõnem, ẽt quę ſunt ſu-
pra rõnem & contra rõnem p̃ſumit, &
cõtra fidem. Quid. n. magis contra rõnẽ,
q̃ rõne rõnem conari trãſcẽdere? Et qd
magis contra fidẽ, q̃ credere nolle qc-
quid nõ poſſit rõne attigere? Deniq̃ ex
ponere uolẽs illud ſapiẽtis: Qui credit *Eccl. 19. a*
cito, leuis eſt corde: cito credere eſt, in-
quit, adhibere fidẽ añ rõnem, cũ hoc Sa
lomõ nõ de fide in deũ, ſed de mutua in
ter nos direxit credulitate. Nã illã q̃ in
deũ eſt fidẽ, btũs p̃p̃ Greg. negat plane
hr̄e meritũ ſi ei humana ratio p̃beat ex
perimẽtũ. Laudat aũt apl'os, ꝙ ad uniꝰ
iuſſionis uocẽ ſecuti ſunt redẽptorẽ. Scit *Pſal. 17. f*
nimirꝫ pro laude dictũ: In auditu auris
obediuit mihi: increpatos ẽ regione di-
ſcipulos ꝙ tardius credidiſſent. Deniq̃
laudat̃ Maria ꝙ rõnem fide p̃uenit, &
punit̃ Zacharias ꝙ fidẽ rõne tẽtauit. Et
rurſum

rurſum Abraham cõmendat̃, q contra
ſpẽ in ſpẽ credidit. At contrà theologus
nr̄: qd, inqt, ad doctrinã loqui proficit, ſi
quod docere uolumus, exponi nõ p̃t ut
intelligat̃? Et ſic ꝓmittens intellectũ au
ditoribus ſuis in his ẽt q̃ ſublimiora &
ſacratiora ꝓfundo illo ſinu ſacræ fidei
cõtinent̃, ponit in trinitate gradus, ĩ ma
ieſtate modos, numeros in æternitate.
Cõſtituit deniq̃ deũ patrẽ plenã eẽ po
tentiã, filiũ quandã potentiã, ſpm̃ ſctm̃
nullã potentiã. Atq̃ hoc eſſe filiũ ad pa
trem, qđ quandã potentiã ad potentiã,
qđ ſpẽm ad genus, qđ materiatum ad
materiã, qđ hoĩem ad aĩal, qđ æreũ ſi-
gillum ad æs. Non'ne plus q̃ Arius hic?
Quis hæc ferat? Quis nõ claudat aures
ad uoces ſacrilegas? Quis non horreat
ꝓphanas nouitates & uocũ & ſenſuũ?
Dicit ẽt ſpm̃ ſctm̃ ꝓcedere qdẽ ex pr̄e et
filio, ſed minime de pr̄is eſſe filij'ue ſub-
ſtantia. Vñ ergo? añ forte ex nihilo, ſic-
ut & uniuerſa q̃ facta ſunt? Nã & ipſa
ex deo eſſe nõ diffitet̃ apl's, nec ueret̃ di-
cere: Ex quo oĩa. Quid igr̄? Dicemus ex *Rom. 11. d*
pr̄e & filio ſpm̃ ſctm̃ nõ alio ꝓrſus ꝓce-
dere modo, q̃ oĩa, id eſt non eſſe eſſen-
tial'r, ſed creabil'r, ac ꝑinde creatũ ſicut
& oĩa? Aut nunqd tertium inueniet ſibi
modũ, quo eũ ex pr̄e filioq́ ꝓducat, hõ
q noua ſꝑ inqrit, & q̃ nõ inuenit fingit,
affirmans ea q̃ nõ ſunt, tanq̃ ea q̃ ſunt?
At ſi eſſet, inqt, de ſubſtãtia pr̄is, ꝑfecto
genitus eſſet, et duos pr̄ filios hr̄et. Qua
ſi uero oẽ qđ de ſubſtãtia aliqua eſt, cõ
tinuo ip̃m à quo eſt hẽat genitorẽ. Nũ
uero pediculi aut lẽdes aut phegmata,
uel filij carnis ſunt, uel nũ ſunt de ſubſtã
tia carnis? Aut uermes de ligno putrido
ꝓdeũtes, aliũde q̃ de ligni ſubſtãtia ſũt,
q tñ filij ligni non ſunt? Sed & tineæ de
ſubſtãtia pannoꝝ ſubſtãtiã hñt, gñatio
nem nõ hñt. Et multa in hunc modum.
Miror aũt hoĩem acutũ & ſciolũ, ut q-
dem ſubijpſe vr̄, qũo cum ſpm̃ ſctm̃ fa-
teat̃ pr̄i & filio cõſubſtantialẽ, neget tñ
ex pr̄is filijq́ ꝓdire ſubſtãtia, niſi forte
illos ex ipſius ꝓcedere uelit. Qđ quidẽ
inauditũ eſt, & nefandũ. Si aũt nec is de
illoꝝ, nec illi de hꝰ ſubſtãtia ſunt, ubi q̃-
ſo cõſubſtãtialitas? Aut ergo fateat̃ cũ
eccleſia ſpm̃ ſctm̃ de ſubſtãtia illoꝝ eẽ
à qbus nõ negat ꝓcedere, aut certe cũ
Ario conſubſtantialitatem deneget, &
p̃dicet aꝑte creationem. Deinde ſi filius
de ſubſtãtia pr̄is eſt, ſpũs ſctũs non eſt:
differãt neceſſe eſt à ſe inuicẽ, nõ ſolum
quia ſpũs ſctũs genitus nõ eſt, qđ filius
eſt: ſed ẽt ꝙ filius de ſubſtantia pr̄is eſt,
qđ ſpũs ſctũs nõ eſt. Quam qdem po-
ſteriorẽ dr̄iam fides catholica hucuſque
neſciuit. Si eã admittimus, ubi trinitas,
ubi unitas? Siqdem ſpũ ſctõ filioq́ no-
ua à ſe dr̄iaꝝ numeroſitate diſtantibus,
unitas diſſipat̃, p̃ſertim cum ſubſtantia-
lem eſſe pateat dr̄iam quã iſte conat̃ in
ducere. Porrò aũt ſpũ ſctõ à pr̄is filijq́
ſubſtantia recedente, non trinitas rema
net, ſed dualitas. Neque. n. dignum eſt ĩ
trinitate admitti perſonam q̃ nil hẽat
in ſubſtantia cõe cum reliquis. Deſinat
ergo ſpũs ſancti ꝓceſſionem à patris fi-
lijq́ ſubſtantia ſeparare, ne duplici im-
pietate numeꝝ & trinitati minuat, &
tribuat unitati: qđ utrũque fides abnuit
Chriſtiana. Et ne de re tãta ſolis uideat
humanis ĩniti rõnibus, legat epl'am Hie
ronymi ad Auitũ: & certe uidebit inter
cæteras q̃s redarguit Origenis blaſphe
mias, ẽt hoc eum deteſtantẽ qđ dixerit
ſpm̃ ſctm̃ de ſubſtãtia pr̄is nõ eſſe. Bea
tus Athanaſius in libro de unita trinita
te ita loquitur: Solũ deũ ubi memoratꝰ
ſum, nõ ſolam pſonã patris indicaui, qa
filium & ſpm̃ ſctm̃ de hac ipſa ſola ſub-
ſtantia patris eſſe non abnegaui: Hoc
Athanaſiꝰ. Videt ſanctitas ur̃a qũo iſto
nõ diſputãte, ſed demẽtante, & trinitas
nõ cohęret, & unitas pẽdet, nec iſtud ſa
nè abſq̃ iniuria maieſtatis. Quicqd nã-
que illud eſt quod deus ſit, id ſine dubio
eſt quo nõ poſſit aliqd maius cogitari.
Si ergo in hac unica & ſumma maieſta
te iuxta cõſiderationẽ perſonaꝝ uel pa-
rum aliqd claudicare recipimus, dum
qđ uni plus dat̃, alteri minuit̃, minus ꝑ-
fecto eſt totũ ab eo quo nil maiꝰ ualeat
cogitari. Maiꝰ. n. ſine dubio eſt qđ totũ

maximũ eſt,q̃ qđ ex parte. Ille uero di
gne pro ſua poſſibilitate diuinã æſtimat
magnificẽtiã,q nil in ea cogitat diſpar,
ubi eſt totũ ſummũ:nil diſtans, ubi to-
tũ eſt unũ:nil hians,ubi totũ eſt itegrũ:
nil deniq; impfectũ uel egens, ubi totũ
eſt totũ. Totũ nẽpe eſt pr̃,qđ pr̃ & fili9
& ſpũs ſctũs. Totũ filius, qđ ipſe & pr̃
& ſpũs ſctũs. Totũ ſpũs ſctũs, qđ & i-
pſe & pr̃ & filius. Et totũ,unũ eſt totũ,
nec ſupabũdans in tribus, nec imminu-
tũ in ſingulis. Nec.n.uerꝝ ſummũq; bo
nũ qđ ſunt,inter ſe particulr̃ diuidunt,
qm̃ nec participialr̃ id poſſidẽt,ſed hoc-
ipſum eſſentialr̃ ſunt. Nã ꝙ alter ex alte
ro,uel alter ad alterꝝ ueraciſſime dr̃, p-
ſonarꝝ ſanè deſignatio eſt, non unitatis
diuiſio. Licet nanq; in hac ineffabili &
incõprehenſibili deitatis eſſentia, alter
& alter,id qdẽ reqrentibus ,pprietatib.
pſonarꝝ,ſobrie catholiceq; dicatur, nõ
tñ ibi eſt alterꝝ, & alterum:ſed ſimplex
unũ:ut nec p̃iudiciũ faciat unitati trini-
tatis cõfeſſio,nec ,pprietatũ ſit excluſio,
uera aſſertio unitatis. Tam lõge ,pinde
fiat à ſenſibus nr̃is,q̃ eſt & a'rr̃a ueritа-
tis execrãda illa de gñe & ſpẽ nõ ſilr̃itu-
do,ſed diſſimilitudo, & nihilóminus il-
la de ære ęreoq; ſigillo:qm̃ cũ genus q-
dẽ & ſpẽs,qđ ad ſe inuicẽ ſunt, alterꝝ ſu
perius,altera inferior ſit:deus aũt un9 ſit,
nunq; bñ ,pfecto cõueniet tãtæ æquali-
tati & tãtę diſparilitati. Et rurſum de æ-
re & quodã ære qđ eſt æreũ ſigillũ,qm̃
qđ inde in eãdẽ uſurpaĩ ſilr̃itudinis rõnẽ,
ſilr̃e eſt huic,idẽ iudiciũ. Cũ.n.ſpẽs(ut di
xi)minor ſit & inferior gñe,abſit ut hãc
in pr̃e & filio diuerſitatẽ cogitemus. Ab
ſit ut huic acqeſcamus dicẽti,hoc eſſe fi
liũ ad pr̃em,qđ ſpẽm ad genus,qđ ho-
minẽ ad aĩal,qđ æreũ ſigillũ ad æs, qđ
aliq̃ potẽtiã ad potentiã. Sunt qppe cũ
ćta hæc mutua ſuæ cõnexione naturæ,
ad ſeinuicẽ ſuperiora & inferiora: & ob
hoc nulla ,prſus admittenda ſilr̃itudo ex
his ad illud,ubi nihil eſt inæquale, nihil
diſſilr̃e. Videtis de quãta uel impitia uel
impietate deſcẽdat harꝝ adinuẽtio ſilr̃:tu
dinũ? Adhuc aduertite clarius qd ſen-
tiat,doceat,ſcribat. Dicit ,pprie & ſpe-
cialr̃ ad pr̃em potentiã, ad filiũ ſapiam
ptinere,qđ qdẽ falſum. Nã & pr̃ ſapia,
& filius potentia uerissime ſunt, ſaniſſi-
meq; dñr: & qđ eſt cõe amborꝝ,nõ erit
,ppriũ ſingulorꝝ. Alia illa ſunt ,pfecto uo
cabula,q̃ nõ ad ſeipos dñr:ſed ad alter-
utrũ: & ideo eſt cuiq; ſuũ, & nõ cõe cũ
altero. Nã q pr̃ eſt,filius nõ eſt: & q fili9
eſt,pr̃ nõ eſt:qm̃ nõ qđ ad ſe,ſed qđ ad
filiũ pr̃ eſt,pr̃is noĩe deſignaĩ: & itẽ noĩe
filĳ,nõ qđ ad ſe filius, ſed qđ eſt ad pa-
trem,exprimiĩ. Nõ ſic potẽtia,nõ ſic ſa-
piẽtia,neq; alia multa:q̃ ad ſe dñr & pr̃
& filius,nõ ſinglr̃ alter reſpectu alteri9.
Nõ,inqt,ſed ad ,pprietatẽ pſonæ patris
,ppriæ uel ſpecialr̃ inuenimus omnipo-
tentiã attinere,ꝙ nõ ſolũ cũ cæteris dua
bus pſonis æq; oĩa efficere põt:uerũ etiã
ipſe ſolus à ſe,nõ ab alio exiſtere hẽt: &
ſicut hẽt ex ſe exiſtere,ita ẽt ex ſe hẽt poſ
ſe. O alterꝝ Ariſtotelẽ. An nõ eadẽ rõ-
ne,ſi hoc rõ eſſet: & ſapia & benignitas
,pprie ptineret ad pr̃em, cũ & ſape &
benignũ eſſe æq; à ſe pr̃ & non ab alio
hẽat,quẽadmodũ & eſſe & poſſe? Qđ
ſi non abnuit(nec.n.de rõne põt)qd q̃ſo
facturus eſt de illa nobili ſua partitiõe,
in qua ut pr̃i potẽtiã, ſic filio ſapiam,ſic
ſpũi ſctõ benignitatẽ ,pprie ac ſpecialr̃
aſſignauit? Nõ.n.una & eadẽ res ,pprie
poterit cõuenire duob9,hoc eſt ut cuiq;
,ppria ſit. Eligat qđ uult,aut det ſapiam
filio,et tollat eam pr̃i:aut pr̃i tribuat, &
auferat filio: & rurſum benignitatẽ aut
ſpũi ſctõ ſine pr̃e,aut pr̃i ſine ſpũ ſctõ aſ
ſignet:aut certe deſinat noĩa cõia ,ppria
facere, & pr̃i qm̃ à ſeipſo hẽt potẽtiã,nõ
ideo tñ audeat cõcedere ,ppriã,ne & be
nignitatẽ ſimul & ſapiam, quas à ſe ni-
hilóminus hẽt, identidẽ ,pprias ipſi ſua
rõne aſſignare cogaĩ. Sed expectemus
adhuc & uideamus q̃ theorice nr̃ theo
logus inuiſibilia dei contẽpleĩ. Dicit(ut
dixi) ,pprie oĩpotentiã ptinere ad pr̃em,
atq; hanc ut ſit integra et perfecta,in ge
rendo & diſcernẽdo cõſtituit. Porrò fi-
lio,ut iam dictũ eſt, aſſignat ſapiam, i-
pſamq; nõ ſimplr̃ quidẽ potentiam,ſed

quandã in deo potentiã eſſe diffinit.i.po
tentiam tm̃ diſcernendi. Forte timet in-
iuriã facere pr̃i,ſi tm̃ tribuat filio quãtũ
& ipſi: & cui nõ audet potentiam dare
integram,cõcedit dimidiã. Et qđ dicit,
manifeſtis declarat exẽplis, aſſerẽs po-
tentiã diſcernẽdi,q̃ eſt filius,ita quandã
eſſe potentiam,quemadmodum homo
quoddã eſt aĩal, & ſigillũ æreũ quoddã
eſt æs:atq; hoc eſſe potentiã diſcernen-
di ad gerendi diſcernendiq; potentiã.i.
filium ad pr̃em:qđ hõ ad aĩal eſt,qđ æ-
reũ ſigillum ad æs. Sicut.n.inquit,ex eo
ꝙ eſt ęreũ ſigillũ,exigit neceſſario ut ęs
ſit: & ex eo ꝙ eſt hõ, ut aĩal ſit:ſed non
econuerſo:ita diuina ſapia q̃ eſt potẽtia
diſcernẽdi, exigit ꝙ ſit diuina potentia,
ſed nõ ecõuerſo. Quid igr̃? Vis ut iuxta
tuã ſilr̃itudinẽ ad inſtar p̃cedentium,etiã
ex hoc ꝙ filius eſt,exigat ut pr̃ ſit,hoc ẽ
ut q filius eſt,pr̃ ſit,q̃q̃ non econuerſo?
Si hoc dicis,hæreticus es. Si nõ dicis,ua
cat ſilr̃itudo. Ad qd.n.tibi ipſam tanto
circuitu de lõge poſitis rebus, & minus
cõueniẽtibus emẽdicas,tãto labore col
ligis, tãta inculcas inani multiplicitate
uerborꝝ,tantis effers laudib9 ſi nõ facit
ad qđ adduciĩ,ut uidelicet membra ad
membra cõgruis ,pportionibus reducã
tur? Nõne hoc opus,hic labor eſt,ut p
ipſam nos doceas eam q̃ eſt inter pr̃em
& filiũ habitudinẽ? Tenemus aũt te do
cente ad hoĩs poſitionẽ poni aĩal,ſed nõ
ecõuerſo ſcđm rr̃am dialecticæ tuę:qua
non qdem poſito gñe poniĩ ſpẽs,ſed po
ſita ſpẽ poniĩ genus. Cũ ergo pr̃em ad
genus,filium ad ſpẽm referas,nõne id rõ
ſilr̃itudinis poſtulat, ut ſilr̃r poſito filio,
pr̃em poni oñdas, & nõ cõuerti:ut qũo
q hõ eſt,neceſſario aĩal eſt, ſed non con
uertiĩ:ita quoq; qui filius eſt,neceſſario
pr̃ ſit, & æq; nõ conuertaĩ? Sed cõtradi
cit tibi in hoc catholica fides, q̃ ,pfecto
utrũque recuſat, tã pr̃em uidelicet eſſe
q filius eſt,q̃ eſſe filiũ q pr̃ eſt. Nã alius
,pculdubio pr̃,atq; alius filius: quanuis
nõ aliud pr̃,q̃ filius. Nã p alius & aliđ,
nouit pietas fidei,caute inter pſonarum
,pprietates, & indiuiduã eſſentiæ unita-
tẽ,diſcernere, & mediũ iter tenẽs, regia
incedere uia,ut nec declinet ad dexterã,
cõfundendo pſonas:nec reſpiciat ad ſi-
niſtrã,ſubſtãtiã diuidẽdo. Quòd ſi p ſim
plex eſſe dicas uere cõſequi ut ſi filius ẽ,
neceſſario pr̃ ſit:nil te iuuat, cũ rõ rela-
tionis neceſſario exigat ut cõuertaĩ, &
eadẽ ueritas comiteĩ cõuerſam:qđ non
cõgruit adductę de gñe & ſpẽ,uel de æ-
re ęreoq; ſigillo ſilr̃itudini. Neq;.n.ſicut
p ſimplex eſſe dũtaxat ꝟiſſime dr̃, ſi pr̃
eſt,filius eſt: & ſi filius eſt,pr̃ eſt:ita etiã
poſſumus inter hoĩem & aĩal, ſiue inter
æreũ ſigillũ & æs in ueritate conuertibi
lẽ texere conſequẽtiã. Nam etſi uerꝝ ſit
dicere,ſi hõ eſt,aĩal eſt:nõ tñ uera eſt cõ
uerſa qua dr̃,ſi aĩal eſt:hõ eſt. Et itẽ ſi ſi-
gillũ ęreum eſt,neceſſario ſequitur ut ęs
ſit:non tñ ſi æs ſit,neceſſario ſequiĩ ut ſi
gillum æreũ ſit. Sed iã pgamus ad reliq.
En iuxta iſtũ hẽmus oĩpotentiã in pr̃e,
quandam potentiã in filio. Dicat nobis
ẽt de ſpũ ſctõ quid ſentiat. Benignitas i-
pſa,inqt, quæ hoc nomine quod eſt ſpi
ritus ſanctus demonſtraĩ, non eſt ĩ deo
potentia ſiue ſapientia. Videbam ſata-
nam tanquam fulgur cadentem de cœ-
lo. Sic debet cadere qui ambulat in Luc.10.c
magnis & mirabilibus ſuper ſe. Vides
pater ſancte quas ſcalas, imò quæ præ-
cipitia iſte ſibi parauerit ad ruinam?
Omnipotentiam, ſemipotentiam,nul-
lam potentiam. Ipſo auditu horreo,
& ipſum horrorem puto ſufficere ad re-
fellendum. Veruntamen teſtimonium
pono, quod turbato interim occurrit
ad remouẽdam ſpiritus ſancti iniuriam.
in Eſaia legitur, ſpiritus ſapientiæ, &
ſpiritus fortitudinis. Per quod utique
aperte ſatis iſtius audacia etſi non com
primitur, conuincitur tamen. O lin- Eſa.11.a
gua magniloqua. Eſtò ut iniuria fi-
lĳ uel pr̃is remittatur tibi, nunquid bla-
ſphemia ſpiritus? Manet angelus do-
mini, qui te ſecet medium. Dixiſti em̃:
Non eſt ſpiritus ſanctus in deo poten-
tia,ſiue ſapientia. Ita pes ſuperbiæ ruit
cum irruit. Nec mirꝝ ſi homo qui non cu
rat quæ dicat,irruẽs in arcana fidei, the

ſauros abſcõditos pietatis tã irreuerẽ-
ter ĩuadit atq; diſcerpit, cũ de ipſa pieta
te fidei, nec pie nec fideliter ſentiat. De-
niq; in primo limine theologię (uel po-
tiꝰ ſtultilogię ſuę) fidẽ diffinit ęſtimatio
nẽ: q̃ſi cuiq; in ea ſentire & loq̃ q̃ libeat
liceat, aut pẽdeãt ſub ĩcerto in uagis ac
uarijs opinionibꝰ nr̃æ fidei ſacra, & nõ
magis certa ueritate ſubſiſtãt. Nõne ſi
fluctuat fides, inanis eſt & ſpes noſtra?
Stulti ergo martyres nr̃i, ſuſtinentes tã
acerba ꝓꝑ ĩcerta, nec dubitãtes ſub du-
bio remunerationis p̃mio durũ ꝑ exitũ
diuturnũ inire exiliũ. Sed abſit ut pute-
mꝰ in fide uel ſpe nr̃a aliq̃d, ut ĩs putat,
dubia ęſtimatione pẽdulũ, & nõ magis
totum quod in ea eſt, certa ac ſolida ue
ritate ſubnixũ, oraculis & miraculis di-
uinitus ꝑſuaſum, ſtabilitũ & cõſecratũ
ꝑtu uirginis, ſanguine redẽptoris, gloria
Pſal. 92. a resurgẽtis. Teſtimonia iſta credibilia fa
cta ſunt nimis. Si quo minus, ipſe poſtre
mo ſpũs reddit teſtimoniũ ſpũi nr̃o ꝙ
filij dei ſumus. Qũo ergo fidẽ q̃s audet
dicere æſtimationẽ, niſi q̃ ſpm̃ iſtũ non-
dum accepit, qui'ue euãgeliũ aut igno-
2. Tim. 1. c ret, aut fabulã putet? Scio cui credidi:
& certus ſum, clamat apl's: & tu mihi
ſubſibilas, fides eſt ęſtimatio? Tu mihi
ambiguũ garris, quo nihil eſt certius?
Sed Auguſt. al'r: Fides, ait, nõ cõiectan-
do uel opinãdo hr̃ in corde in quo eſt,
ab eo cuius eſt, ſed certa ſcĩa, acclamãte
cõſcĩa. Abſit ergo, abſit, ut hos fines fi-
des hẽat xp̃iana. Academicorũ ſint iſtæ
æſtimationes, quorũ eſt dubitare de oĩ
bus, ſcire nihil. Ego uero ſecurus in ma-
giſtri gẽtium ſniam ꝑgo, & ſcio qm̃ nõ
cõfundar. Placet mihi, fateor, illius de fi
de diffinitio, & ſi iſte ẽt ipſam latẽter ĩſi
Heb. 11. a mulet. Fides eſt, ait, ſubſtãtia rerũ ſpe-
randarũ, argm̃ nõ apparẽtiũ. Subſtãtia,
inq̃t, rerũ ſperandarũ, non ĩmaniũ phan-
taſia cõiecturarũ. Audis ſubſtantiã, nõ
licet tibi in fide putare uel diſputare ꝓ
libitu, nõ hac illacq; uagari ꝑ inania opi
nionũ, ꝑ deuia errorũ. Subſtãtię noĩe ali
q̃d tibi certũ fixũq; p̃figit. Certis clau-
deris finibus, certis limitibꝰ coarctaris.

Non eſt. n. fides æſtimatio, ſed certitu-
do. Sed aduertite cętera. Omitto ꝙ di-
cit ſpm̃ timoris dñi non fuiſſe in dño: ti-
morẽ dñi caſtũ in futuro ſeculo nõ futu
rũ: poſt cõſecrationem panis & calicis
priora accidẽtia q̃ remanẽt, pẽdere ĩ ae-
re: dæmonũ in nobis ſuggeſtiones cõta
ctu fieri lapidũ & herbarũ, ꝓut illorũ ſa
gax malitia nouit: harũ rerũ uires diuer-
ſas diuerſis incitãdis & incẽdẽdis uitijs,
cõuenire: ſpm̃ ſanctum eſſe aĩam mũdi:
mundũ iuxta Platonẽ tanto excellẽtius
aĩal eſſe, quãto meliorẽ aĩam hẽt ſpiritũ
ſctm̃. Vbi dum multũ ſudat qũo Plato-
nẽ faciat xp̃ianũ ſe ꝓbat ethnicũ. Hæc
inq; oĩa, aliasq; iſtiuſmodi nænias eius
non paucas p̃tereo, uenio ad grauiora.
Nõ ꝙ uel ad ipſa cuncta rñdeã, magnis
. n. opus uoluminibus eſſet. Illa loquor
q̃ tacere nõ poſſum. Myſteriũ nr̃ę redẽ-
ptionis ſicut in lib. quodã ſniarũ ipſius,
& itẽ in quadã eius expõne epl'ę ad Ro
manos legi, temerarius ſcrutator maie
ſtatis aggrediẽs, in ipſo ſtatim ſuę diſpu
tationis exordio eccl'iaſticorũ doctorũ
unã oĩum de hac re dicit eſſe ſniam, &
ipſam ponit ac ſpernit, & gl'iatur ſe hr̃e
meliorẽ: nõ ueritus cõtra p̃ceptũ ſapiẽ-
tis tranſgredi terminos antiquos, quos
p̃oſuerũt pr̃es nr̃i. Sciendũ eſt ait: ꝙ oẽs
doctores nr̃i poſt apl'os in hoc conue-
niunt, ꝙ diabolus dñium & ptãtẽ habe
bat ſuꝑ hoĩem, & iure eũ poſſidebat, iõ
. ſ. ꝙ hõ ex libertate arbitrij quã hẽbat,
ſpõte diabolo cõſenſit. Aiunt nãq; ꝙ ſi
q̃s aliquẽ uicerit, uictus iure uictoris ſer
uus cõſtituit. Ideo, inq̃t, ſicut dicũt do-
ctores, hac neceſſitate ĩcarnatꝰ eſt filiꝰ
dei: ut hõ q̃ al'r liberari non poterat, per
mortẽ inocẽtis iure liberaret a iugo dia
boli. Sed ut nobis ur̃, ait, nec diabolus
unq; ius aliq̃d in hoĩe habuit, niſi forte
deo ꝑmittente, ut carcerarius: nec filius
dei ut hoĩem liberaret, carnẽ aſſumpſit.
Quid in his uerbis ĩtolerabilius iudicẽ,
blaſphemiã an arrogãtiã? Quid dãnabi
lius, temeritatẽ, an ĩpietatẽ? An nõ iuſti-
us os loquẽs talia fuſtibus tunderet, q̃
rõnibus refelleret? Nõne oĩum merito ĩ

ſe ꝓuocat manus, cuius manus contra
oẽs? Oẽs, inq̃t, ſic: ſed non ego ſic. Quid
ergo tu? Quid melius affers, q̃d ſubtiliꝰ
inuenis? Quid ſecretius tibi reuelatũ ia-
ctas, q̃d tot p̃terierit ſctõs, effugerit ſa-
piẽtes? Aquas furtiuas & panes abſcõ-
ditos puto apponet nobis iſte. Dic tñ,
dic q̃cq̃d illud eſt, q̃d tibi ur̃ & nulli al
teri: An ꝙ filius dei nõ ut hoĩem libaret,
hoĩem ĩduit? Hoc planè nemini te exce
pto ur̃: tu uideris ubi uideris. Nõ. n. hoc
à ſapiẽte, nõ à ꝓpheta, nõ ab apl'o, non
deniq; ab ipſo dño accepiſti. Magr̃ gẽ-
tiũ accepit à dño, q̃d & tradidit nobis.
Magr̃ oĩum ſuã doctrinã fateẽ non eſſe
ſuã, non. n. ait, à meipſo loquor, tu uero
de tuo nobis tradis, & q̃d à nemine ac
Ioan. 8. f cepiſti: Qui loq̃tur mẽdaciũ, de ſuo loq̃
tur. Tibi ꝓinde ſint, q̃ tua ſunt. Ego pro
phetas & apl'os audio, obedio euãge-
lio, ſed nõ euãgelio ſecũdum Petrũ. Tu
nob̃ nouũ cõdis euãgeliũ? Quĩtũ eccl'ia
euãgeliſtã nõ recipit. Quid lex, q̃d pro-
phetę, q̃d apl'i, q̃d ap'lici uiri nobis aliđ
euãgelizãt, q̃ q̃đ ſolus tu negas, deũ ui-
delicet ſctm̃ hoĩem ut hoĩem liberaret?
Et ſi angelus de cœlo aliud uobis euã-
gelizauerit, anàthema ſit. Sed q̃ uenerũt
poſt apl'os doctores nõ recipis, hõ q̃ ſu
ꝑ oẽs docẽtes te ĩtellixiſti. Deniq; nõ e-
rubeſcis dicere, q̃d aduerſum te oẽs ſen
tiãt, cũ ab ĩuicẽ nõ diſſentiãt. Fruſtra ꝓ-
inde illorũ tibi fidẽ doctrinamq; ꝓpo-
nerẽ, quos iã ꝓſcripſiſti. Ad ꝓphetas te
ducã: Loq̃tur ſub typo Hierl'm, ad po-
pulũ acq̃ſitionis, nõ ꝓpheta, ſed in pro
Sopho. 3. d pheta dñs dicẽs: Saluabo te, & lib̃abo
te, noli timere. Quęris à qua ptãte? Non
. n. uis ut diabolus in hoĩem hẽat, uel ha
buerit ptãtẽ. Fateor nec ego. Non tñ id
circo nõ hẽt, q̃a ego & tu hoc nolimus.
Si nõ cõfiteris tu, nec cognoſcis: cogno
ſcũt & dicũt q̃ redẽpti ſunt à dño, quos
redemit de manu inimici. Q̃đ minime
negares & tu, ſi nõ eẽs ſub manu inimi-
ci. Non potes gr̃as agere cũ redẽptis, q̃
redẽptus nõ es. Nã ſi redẽptus eẽs, redẽ
ptorẽ agnoſceres, & nõ negares redem
ptionẽ. Nec q̃rit redimi, qui ſe neſcit ca

ptiuũ. Qui ãt ſcierũt, clamauerũt ad do Pſal. 106. a
minũ, & dñs exaudiuit eos, & redemit
eos de manu inimici. Et ut ĩtelligas hũc
inimicũ q̃ ſit, quos redemit, ait, de mãu
inimici: de regionibus cõgregauit eos.
Sed primũ q̃dẽ agnoſce hũc cõgregato
rẽ, de quo Caiphas ꝓphetat ĩ euãgelio,
q̃a Ieſus morereẽ ꝓ gẽte. Et q̃ narrat, ſe-
quiẽ dicẽs: Nõ tm̃ pro gẽte, ſed ut filios
dei q̃ erãt diſꝑſi, cõgregaret ĩ unũ. Quo
erãt diſꝑſi? In oẽs regiões. Ergo quos re
demit, de regiõibꝰ cõgregauit eos. Nõ
cõgregaret, niſi redimeret. Erãt. n. nõ ſo
lũ diſꝑſi, ſed & captiui. Redemit & cõ
gregauit: redemit aũt de manu inimici.
Nõ dicit inimicorũ, ſed inimici. Inimicꝰ
unꝰ, regiões ml'tę. Siq̃dẽ nõ de regione,
ſed de regionibꝰ cõgregauit eos, à ſolis
ortu & occaſu, ab Aq̃lõe, et mari. Quis
iſte unꝰ tã potẽs dñs, q̃ nõ uni p̃fuit re-
gioni, ſed oĩbꝰ? Nõ alius ut arbitror, q̃ Iob 40. c
ille q̃ ab alio ꝓpheta dr̃ abſorbere fluui
um. i. genus humanũ, & nõ mirari: hr̃e
ãt fiduciã ꝙ & Iordanis, hoc eſt electio
ipſa ĩfluat in os eius. Bt̃i q̃ ſic influũt ut
effluãt, q̃ ſic ĩtrãt ut exeãt. Sed q̃d? nõ dũ
forte credis ꝓphetis ſic ſibi cõcinẽtibus
de diaboli ptãte in hoĩem. Veni mecũ,
& ad apl'os. Dixiſti nẽpe te non ſentire
cũ illis qui poſt apl'os uenerũt: aſſentias
uel apl'is: ſi forte & tibi cõtingat quod
unꝰ eorũ loquiẽ de quibuſdã: Neq̃, in- 2. Tim. 2. d
quiẽs, det illis deꝰ pniam ad cognoſcẽ-
dam ueritatẽ, ut reſipiſcãt à diaboli la-
queis, à quo captiui tenenẽ ad ipſius uo
luntatẽ. Paulus eſt iſte, qui hoĩes à dia-
bolo captiuos teneri aſſerit ad eius uo-
lũtatẽ. Audis ad eiꝰ uolũtatẽ, & negas
ptãtẽ? Si & Paulo non credis, ueni iã ad
ip̃m dñm, ſi forte audias & q̃eſcas. Nẽ- Ioan. 14. d
pe ab ipſo appellaẽ princeps huius mũ
di, et fortis armatꝰ, poſſeſſorq; uaſorũ: et
dicis eũ nõ hr̃e ptãtẽ ĩ hoĩes? Niſi tu aliđ
putas hoc loco ĩtelligi atriũ q̃ mũdũ,
uaſa q̃ hoĩes. Quòd ſi atriũ diaboli, mũ
dus erat, & hoĩes uaſa eiꝰ: qũo nõ dña-
baẽ in hoĩbus? Ait itẽ dñs capiẽtibus ſe:
Hęc eſt hora ur̃a, & ptãs tenebrarũ. Po Lucæ 22. f
teſtas iſta non latuit illũ q̃ dicebat: Qui Coloſ. 1. b

eruit nos de ptãte tenebrarꝝ, & trãſtulit
ĩ regnũ filiꝭ claritatis ſuæ. Hãc ergo dñs
nec ĩ ſe qdẽ negauit diaboli ptãtẽ, ſicut
nec Pilati, q mẽbrũ erat diaboli. Ait ſiq
Ioan. 19. b dẽ: Nõ hr̃es ptãtẽ in me ullã, niſi data ti-
bi fuiſſet deſup. Quòd ſi in uiride lignũ
intm̃ graſſata eſt iſta deſup data ptãs,
aridũ qũo nõ fuit auſa cõtingere? Nec ĩ
iuſtã puto iſte cauſabit̃ ptãtẽ datã deſu
per. Diſcat ergo diabolũ nõ ſolũ ptãtẽ,
ſed & iuſtã habuiſſe ĩ hoĩes, ut cõſequẽ-
ter & hoc uideat, ueniſſe utiq; in carne
dei filiũ pp liberãdos hoĩes. Cęterꝝ etſi
iuſtã dicimus diaboli ptãtẽ, nõ tñ et uo
lũtatẽ. Vñ nõ diabolus q inuaſit, nõ hõ
q meruit, ſed iuſtus dñs q expoſuit. Nõ
.n. a ptãte, ſed à uolũtate iuſt⁹ iniuſtus
ue qs dr̃. Hoc ergo diaboli quoddã ĩ ho
minẽ ius, etſi nõ iure acqſitũ, ſed nequi
ter uſurpatũ, iuſte tñ pmiſſum. Sic itaq;
hõ iuſte captiuus tenebatur, ut tñ nec ĩ
hoĩe nec ĩ diabolo illa eſſet iuſtitia, ſed
in deo. Iuſte igit̃ hõ addict⁹, ſed miſeri-
corditer liberat⁹. Sic tñ miſericorditer,
ut nõ defuerit iuſtitia q̃dã & in ipſa libe
ratiõe, qm̃ hoc quoq; fuit de miſericor
dia libãtis, ut (qđ cõgruebat remediꝭs
liberãdi) iuſtitia magis contra ĩuaſorẽ
q̃ potẽtia uteret̃. Quid nãq; ex ſe agere
poterat ut ſemel amiſſam iuſtitiã recu-
paret, hõ ſeru⁹ pcti, uinctus diaboli? Aſ
ſignata eſt ei pinde aliena, q caruit ſua,
& ipſa ſic eſt: Venit princeps huius mũ
di, & in ſaluatore nõ ĩuenit qcq;: & cũ
nihilòmin⁹ ĩnocẽti manus iniecit, iuſtiſ-
ſime qs tenebat, amiſit: qñ is q morti ni
hil dẽbat, accepta mortis iniuria, iure il
lũ q obnoxius erat, & mortis debito,
et diaboli ſoluit dñio. Qua .n. iuſtitia id
ſecundo hõ exigeret̃? Hõ ſiqdem q de-
buit, hõ qui ſoluit. Nã ſi unus, inqt, p oĩ
bus mortuus eſt, ergo oẽs mortui ſunt:
ut uidelicet ſatisfactio unius oĩbus ĩpu-
tet̃, ſicut oĩum pctã unus ille portauit:
nec alter iã ĩueniat̃ q forefecit, alter q ſa
tisfecit; qa caput & corpus unus ẽ xp̃s.
Satisfecit ergo caput p mẽbris, xp̃s p
uiſceribus ſuis, qñ iuxta euãgeliũ Pauli,
quo cõuincit̃ mẽdaciũ Petri, mortu⁹ p
nobis cõuiuificauit nos ſibi, donãs nob
oĩa delicta, delẽs qđ aduerſum nos erat
chirographum decreti, qđ erat cõtrariũ
nobis, & ip̃m tulit de medio, affigẽs il-
lud cruci, expoliãs principat⁹ & ptãtes.
Vtinã ego inueniar in his ſpoliꝭs qbus Colo. 2. e
ſpoliatę ſunt cõtrarię ptãtes, traduct⁹ et
ipſe ĩ poſſeſſionẽ dñi. Si me ĩſecutus La Gene. 31. c
ban arguerit q recesſerim clã ab eo, au
diet clã me acceſſiſſe ad eum, & ob hoc
clã receſſiſſe. Subiecit me illi cã ſecre-
tior pcti, ſubduxit me illi rõ occultioris
iuſtitiæ. Aut ſi gratis uenũdat⁹ ſum, gra
tis nõ redimar? Si Aſſur ſine cã calũnia-
tus eſt mihi, ſine cã cãm exigit euaſiõis.
Quòd ſi dixerit, pr̃ tuus addixit te: rñde
bo: ſed frater me⁹ redemit me. Cur nõ
aliunde iuſtitia, cũ aliũde reatus? Alius
q pctõrem cõſtituit, alius q iuſtificat à
pctõ. Alter in ſemine, alter in ſanguine.
An pctm̃ in ſemine pctõris, & nõ iuſti-
tia ĩ xp̃i ſanguine? Sed iuſtitia, inqt, ſit
cuius eſt, qd ad te? Eſto: Sed ſit ẽt culpa
cuius eſt: quid ad me? An iuſtitia iuſti
ſup eũ erit, & impietas ĩpꝭ non erit ſup
eum? Nõ cõuenit filiũ portare iniqtatẽ
patris, & frñ fieri exortẽ iuſtitię. Nunc
uero p hoĩem mors, & p hoĩem uita. Si
cut .n. in Adã oẽs moriũtur, ita & ĩ xp̃o
oẽs uiuificabũtur: qm̃ nõ ſic illi attineo
ut nõ & iſti. Si illi p carnẽ: & per fidem
huic. Et ſi infectus ex illo originali cõcu
piſcẽtia, etiã & in xp̃i grã ſpũali pfuſus
eſt. Quid mihi plus imputat̃ de p̃uarica
tore? Si gñatio, regñationẽ oppono: niſi
q ſpũalis eſt iſta, illa carnalis. Nec pati
tur rõ æqtatis ut ex æquo contendant,
ſed uincat neceſſe eſt ſpũs carnẽ, & ſit
efficacior cã cuius eſt potior & natura:
quo plus uidelicet pſit gñatio ſecũda,
q̃ prima nocuerit. Sanè puenit delictũ
ad me, ſed puenit & grã. Et nõ ſicut de
lictum, ita & donũ. Nã iudiciũ ex uno
in cõdemnationẽ, grã aũt ex multis de
lictis in iuſtificationẽ. A primo homine
manauit delictũ, a ſummo cœlo egreſ-
ſio grę. Vtrumq; a parente, illud a pri-
mo, iſta a ſummo. Terrena natiuitas
pdit me, & nõ multo magis gñatio cœ-

leſtis cõſeruat me? Nec uereor ſic erutus
de ptãte tenebrarꝝ repelli a pr̃e luminũ
iuſtificatus gratis in ſanguine filiꝭ eius:
Nẽpe ipſe q iuſtificat: qs eſt q cõdẽnet?
Nõ condẽnabit iuſtũ, q miſert⁹ eſt pec-
catori. Iuſtũ me dixerim, ſed illius iuſti-
Rom. 10. a tia. Quænam ipſa? Finis legis xp̃s, ad iu
ſtitiã oĩ credenti. Deniq; q factus eſt no
bis, inquit, iuſtitia à deo pr̃e. Quæ ergo
mihi iuſtitia facta ẽ, mea nõ eſt? Si mea
traducta culpa, cur nõ & mea ĩdulta iu
ſtitia? Et ſanè mihi tutior donata q̃ ĩna-
ta. Nã iſta quidẽ gl'iam hẽt, ſed nõ apđ
deũ. Illa aũt cũ ſit ſalutis efficax, mate-
Iob. 10. c riam nõ hẽt gl'iandi niſi in dño. Nam et
ſi iuſtus fuero, inqt, nõ leuabo caput, ne
1. Cor. 3. b uidelicet rñſum accipiat: Quid hẽs qđ
non accepiſti? Si aũt accepiſti, qd gl'ia-
ris quaſi nõ accepis? Hæc eſt iuſtitia ho
minis in ſanguine redẽptoris, quã hõ p-
ditionis exſufflans & ſubſannãs, intm̃ e-
uacuare conat̃, ut totũ quod dñs gl'ię ſe
metip̃m exinaniuit, q minorat⁹ eſt ab
angelis, q natus de fœmina, q cõuerſa
tus in mũdo, q exptus ĩfirma, q paſſus
ĩdigna, q demũ p mortẽ crucis in ſua re
uerſus, ad id ſolũ putet & diſputet redi
gẽdum, ut traderet hoĩbus formã uitæ
uiuendo & docẽdo, patiẽdo aũt & mo
riẽdo charitatis metã p̃figeret. Ergo do
cuit iuſtitiã et nõ dedit, oñdit charitatẽ
ſed nõ infudit, & ſic rediꝭt in ſua? Ita'ne
hoc totũ eſt magnũ illđ pietatis ſacr̃m,
1. Tim. 3. d qđ manifeſtatũ eſt in carne, iuſtificatũ
eſt in ſpũ appuit angelis, p̃dicatũ eſt gẽ
tibus, creditũ eſt mũdo, aſſumptũ eſt ĩ
gl'ia? Incõparabilis doctor, qui ẽt pfun-
da dei ſibi apiens, & ea qbus uult luci-
da, et puia faciẽs, altiſſimũ ſacr̃m, et my
ſteriũ abſcõditum à ſcl'is, ſic nobis ſuo
mẽdacio planũ & aptũ reddit, ut trãſi-
re leuiter poſſit p̃ illud quiuis, ẽt incircũ
ciſus & ĩmũdus, quaſi dei ſapia cauere
neſcierit, aut neglexerit quod ipſa phi-
buit, ſed dederit & ipſa ſanctũ canib⁹,
& margaritas porcis. Sed nõ ẽ ita. Nã
& ſi manifeſtatũ eſt in carne, ſed tñ iu-
ſtificatũ eſt in ſpũ, ut & ſpũalibus ſpũa
lia conferãtur, & aĩalis hõ nõ pcipiat q̃
ſunt ſpũs Dei, nec fides nr̃a ſit in ſapĩa
uerbi, ſed in uirtute dei. Vñ ſaluator ait: Matt. 11. d
Cõfiteor tibi pr̃ dñe cœli & terræ, quia 1. Cor. 4. a
abſcõdiſti hæc a ſapiẽtibus & prudẽti
bus, & reuelaſti ea paruulis. Et apl's: Et
ſi, inquit, optum eſt euãgeliũ meũ, ĩ his
eſt optum qui pereũt. Deniq; aduerti-
te hoĩem irridẽtem q̃ ſunt ſpũs dei, qm̃
ſtultitia illi uñr, & inſultãtẽ apl'o loquẽ
ti dei ſapĩam in myſterio abſconditã, in
uehentẽ in euãgeliũ, dñm blaſpheman-
tem. Quàm prudẽtius qđ nõ ualet cõ-
prehendere, credere dignaret̃, nec aude
ret contẽnere, aut cõculcare ſacrũ reue
rendumq; myſteriũ. Lõgum eſt ad oẽs
eius ineptias & calũnias, quas diuino
ſtruit conſilio, rñdere. Pauca tñ infero,
è quibus cætera æſtiment̃. Cũ ſolos, in-
qt, electos liberauerit xp̃s, qũo eos dia-
bolus poſſidebat, ſiue ĩ hoc ſcl'o, ſiue in
futuro, magis q̃ modo? Rñdemus. Imò
quia diabolus electos dei poſſidebat, 2. Tim. 2. d
a quo (ſicut dicit apl's) captiui teneban-
tur ad ipſius uolũtatẽ: ut dei ppoſitum
de ipſis impleret̃, opus fuit liberatore.
Oportuit aũt liberari in hoc ſcl'o, ut li-
beros hr̃et in futuro. Deinde infert: Nũ-
quid ẽt pauperem illũ qui in ſinu Abra
hæ requieſcebat, ſicut & diuitẽ damna
tum diabolus cruciabat, aut ẽt in ip̃m
Abraham dñium hẽbat cæterosq; ele-
ctos? Non, ſed habuiſſet, ſi non liberati
fuiſſent fide futuri, ſicut de ipſo Abrahã
ſcriptũ eſt: Credidit Abrahã deo, & re Gene. 15. b
putatum eſt ei ad iuſtitiã. Item, Abrahã Ioan. 8. g
exultauit ut uideret diẽ meũ: & uidit, et
gauiſus eſt. Propterea iam tũc ſanguis
xp̃i rorabat ẽt Lazaro, ne flãmas ſenti-
ret, q & ipſe crediſſet in eum qui erat
paſſurus. Sic de oĩbus electis illius tpis
ſentiẽdum, natos qdem & ipſos æq̃ ut
nos, ſub ptãte tenebrarꝝ, pp originale
peccatum, ſed erutos anteq̃ morerent̃,
& non niſi in ſanguine Chriſti. Scriptũ Matt. 21. a
eſt .n. Turbæ aũt quæ præcedebant, &
quæ ſequebantur, clamabant dicentes:
Oſanna filio Dauid, bñdictus qui uenit
in noĩe domini. Ergo in xp̃o in carne ue
niẽti, & anteq̃ ueniret & poſt, bñdictũ

eſt à turbis bn̄dictoꝝ,quãuis præeũtes
plenã minime tũc cõſecuti ſint benedi-
ctionẽ,ſeruata nimiꝝ hac ꝓrogatiua tꝑi
grãæ. Deinde laborãs docere & perſua-
dere diabolum nullũ ſibi ius in hominẽ
uẽdicare potuiſſe aut debuiſſe, niſi per-
miſſu dei, & ꝙ ſine iniuria diaboli iure
deus ꝓfugũ ſuũ ſi uellet miſereri,repete-
re,& ſolo uerbo eripe poſſet, quaſi hoc
ꝗs diffiteat̃,poſt multa aliqñ iſert: Quæ
itaqꝫ neceſſitas,aut q̃ rõ,aut quod opus
fuit,cũ ſola iuſſione ſua diuina,miſeratio
liberare hoiem à pc̃tõ poſſet,ꝑꝑ redem
ptionẽ nr̃am filiũ dei carne ſuſcepta,tot
et tãtas inedias,opprobria,flagella,ſpu
ta,deniqꝫ ipſam crucis ignominioſam et
aſperrimã mortẽ ſuſtinere, ut cũ iniquis
patibulũ ſuſtineret? Rñdemus: Neceſſi-
tas nr̃a fuit,& neceſſitas dura ſedentiũ
in tenebris & umbra mortis. Opus æqꝫ
nr̃m,& dei ipſius,& ſc̃tõꝝ angelorum.
Nr̃m,ut auferret iugũ captiuitatis nr̃æ.
Suũ,ut impleret̃ ꝓpoſitũ uolũtatis eiꝰ.
Angeloꝝ,ut numerus impleret̃ eorum.
Porrò rõ huius facti fuit dignatio faciẽ-
tis. Quis negat oĩpotenti ad manũ fuiſſe
alios & alios modos nr̃æ redẽptionis,
iuſtificationis,liberationis? Veꝝ hoc nõ
ꝑiudicat hꝰ quẽ è multis elegit efficaciȩ.
Et fortaſſe is ꝑſtat, ꝑ quẽ in terra obli-
uionis,grauedinis,lapſus nr̃i, tot & tan
tis grauaminib. reparatoris fortius et ui
uacius admoneremur. Aliàs aũt nemo
hoĩum nouit,nec noſcere ad plenũ põt
ꝗd boni ad gr̃am, ꝗd cõgruẽtiæ ad ſa-
pientiã,ꝗd decoris ad gl̃iam, ꝗd cõmo
di ad ſalutẽ,penes ſeipſam cõtineat huiꝰ
uenerãdi myſterĳ iſcrutabilis altitudo,
quã ꝓpheta cõſiderãs expauit,nõ pene
trauit, & ꝑcurſor dñi indignũ ſe iudica-
uit ꝗ penetraret. Cæteꝝ ſi nõ licet per-
ſcrutari diuinæ ſacr̃m uolũtatis,licet tñ
ſentire effectũ opis,fructũ utilitatis ꝑci
pere. Et qđ licet ſcire,nõ licet tacere,ꝗa
gl̃ia regũ celare uerbũ,& gl̃ia dei inue-
ſtigare ſermonẽ. Fidelis ſermo,& omni
acceptione dignus,qm̃ cũ adhuc pc̃tõ-
res eſſemus,reconciliati ſumus deo per
mortẽ filĳ eius. Vbi recõciliatio,et remiſ
ſio pc̃tõꝝ. Nã ſi dicente ſcriptura: Pc̃tã
nr̃a ſeparant inter nos & deũ: manente
pc̃tõ nõ eſt recõciliatio. In quo ergo re-
miſſio pc̃tõꝝ? Hic calix,inqt,noui teſta
mẽti in meo ſanguine,ꝗ pro uobis effun
det̃ in remiſſionẽ pc̃tõꝝ. Itaqꝫ ubi recõ
ciliatio,ibi remiſſio pc̃tõꝝ. Et ꝗd ipa ni
ſi iuſtificatio? Siue igr̃ recõciliatio, ſiue
remiſſio pc̃tõꝝ,ſiue iuſtificatio ſit, ſiue
ẽt redẽptio uel libatio de uinculis diabo
li à quo captiui tenebamur ad ipſius uo
lũtatẽ intercedẽte morte unigeniti obti
nemꝰ,iuſtificati gratis in ſanguine ipſiꝰ,ĩ
quo ſicut idẽ dicit,hẽmus redẽptionẽ ꝑ
ſanguinẽ eius,remiſſionẽ pc̃tõꝝ, ſcđm
diuitias gr̃æ eius. Cur,inꝗs,ꝑ ſanguinẽ,
qđ potuit facere ꝑ ſermonẽ? Ipm inter-
roga. Mihi ſcire licet ꝙ ita: cur ita,non li
cet. Nunꝗd dicit figmentũ ei ꝗ ſe finxit,
quid me finxiſti ſic? Sed hæc ſtultitia ei
unr̃,nõ põt tenere riſum. Audite cachin
nos: Qũo,ait,iuſtificari nos uel reconci
liari deo ꝑ mortẽ filĳ eius dicit apl̃s,qui
tanto amplius aduerſus hoiem iraſci de
buit,quanto amplius hoies in crucifigẽ-
do filiũ ſuũ deliquerunt, q̃ꝫ in trãſgrediẽ
do primũ eius ꝑceptum unius pomi gu
ſtu? Quaſi non potuerit deo in uno eo-
demqꝫ facto & diſplicere iniꝗtas mali
gnãtiũ,et placere pietas patiẽtis. Et ait:
Quòd ſi tm̃ fuerat illud Adȩ pc̃tm̃ ut ex
piari nõ poſſet niſi morte Xp̃i, quã ex-
piationẽ hẽbit ipm homicidiũ quod in
Xp̃m cõmiſſum eſt? Br̃ rñdemus,ipm
ſanguinem quẽ fuderunt, & interpella-
tionẽ ipſius quẽ occiderũt. Addit ẽt: Nũ
quid mors innocẽtis filĳ intm̃ deo patri
placuit,ut ꝑ ipſam recõciliaret̃ nobis, ꝗ
hoc peccando commiſimus, ꝑꝑ qđ in-
nocens dñs eſt occiſus: nec niſi hoc ma
ximum fieret pc̃tm̃,illud multo leuiꝰ po
tuit ignoſcere? Non mors: ſed uoluntas
placuit ſpõte moriẽtis, & illa morte ex
pungẽtis mortẽ, oꝑantis ſalutem, reſti
tuentis innocẽtiam, triumphantis prin
cipatus & ptãtes ſpoliantis inferos, di
tantis ſuperos,pacificantis quȩ in cœlo
ſunt,et q̃ in terra,oĩa inſtaurãtis. Et quo
niam hæc tam precioſa mors uolũtarie
ſuſci-

ſuſcipiẽda aduerſus peccatum,nõ tñ po
terat fieri niſi ꝑ pc̃tm̃: non delectatus ꝗ
dem,ſed tñ bene uſus malitia ſcelerato
rum,& mortẽ de morte,& de pc̃tõ da-
mnauit pc̃tm̃. Et quãto illoꝝ maior ini
quitas,tanto huius uolũtas ſanctior,&
eo potẽtior ad ſaluandũ, quatinus tãta
mediãte potentia antiquũ illud quãuis
grãde pc̃tm̃, neceſſario tñ huic quod in
xp̃m cõmiſſum eſt cederet, tanq̃ꝫ minꝰ
maiori. Nec pc̃tõ ſiue peccãtibus aſcri-
bitur hæc uictoria,ſed bñ utẽti pc̃tõ,&
peccãtes fortiter ꝑferẽti, & cõuertẽti ĩ
uſum pietatis ꝗcꝗd in ipm auſa eſt cru-
delitas impioꝝ. Fuit uero ſanguis ꝗ ef-
fuſus eſt, tã multꝰ ad ignoſcẽdũ, ut ipm
quoqꝫ pc̃tm̃ maximũ quo factũ eſt ut
effunderet̃,deleret, ac ꝑ hoc de antiꝗ il-
lius utpote leuioris deletione nullã oĩ-
no dubietatẽ relinq̃ret. Deĩde iſte: Cui
uero,inqt,nõ crudele & iniquum ur̃, ut
ſanguinẽ innocẽtis in ꝑtium aliqđ ꝗs re
quiſierit,aut ullo mõ ei placuerit ĩnocẽ-
tem ĩterfici,nedũ deus tam acceptã filĳ
mortẽ habuerit,ut ꝑ ipſam uniuerſo re-
conciliatus ſit mũdo? Nõ reꝗſiuit deus
pr̃ ſanguinẽ filĳ,ſed tñ acceptauit obla-
tũ,nõ ſanguinẽ ſitiẽs,ſed ſalutẽ,quia ſa-
lus erat in ſanguine. Salus planè,& nõ
ſicut iſte ſapit & ſcribit, ſola charitatis
oñſio. Sic.n. cõcludit tot calũnias & in
uectiones ſuas quas in deũ tã impie q̃ꝫ
impite euomuit, ut dicat totũ eẽ ꝙ deꝰ
in carne appuit, nr̃am de uerbo & exẽ-
plo ipſius inſtõnẽ, ſiue ut poſtmodũ di
cit inſtructionẽ, totũ ꝙ paſſus & mor-
tuus eſt, ſuæ erga nos charitatis oñſio-
nẽ uel cõmendationẽ. Cȩteꝝ ꝗd ꝓdeſt
ꝙ nos ĩſtituit, ſi nõ reſtituit? Aut nunꝗd
fruſtra ĩſtruimur ſi nõ prius deſtruat̃ in
nobis corpus pc̃ti, ut uitra nõ ſeruiamꝰ
pc̃tõ? Si oẽ qđ profuit xp̃s, in ſola fuit
oñſione uirtutũ, reſtat ut dicat̃ ꝙ Adã
quoqꝫ ex ſola pc̃ti oñſione nocuerit. Si
quidẽ ꝓ qualitate uulneris allata ẽ me-
dicina. Sicut.n. in Adã oẽs moriunt̃,ita
& in xp̃o oẽs uiuificabuntur. Ergo ſicut
hoc,ita & illud. Si uita quã dat xp̃s,nõ
eſt alia q̃ꝫ inſtitutio eius: nec mors utiqꝫ
quã dedit Adã,nõ alia erit ſil̃r q̃ꝫ inſtitu
tio eius: ut ille ꝗdẽ ad pc̃tm̃ exẽplo ſuo:
hic uero exẽplo & uerbo ad bñ uiuẽdũ
& ſe diligendũ hoies informarẽt. Aut ſi
xp̃ianȩ fidei,& nõ hr̃ſi Pelagianȩ acꝗe-
ſcẽtes,gñatione nõ inſtõne traductũ in
nos cõſitemur Adæ pc̃tm̃, & per pc̃tm̃
mortẽ fateamur neceſſe ẽ, & à xp̃o no-
bis nõ inſtitutione ſed gñatione reſtitu
tã iuſtitiã,& ꝑ iuſtitiã uitã: ut ſicut ꝑ uni
us delictũ in oẽs hoies in condẽnatio-
nem, ſic & ꝑ unius iuſtitiã in oẽs hoies
in iuſtificationẽ uitȩ. Et ſi ita eſt, qũo is Roma.5.c
dicit conſiliũ & cãm incarnationis fuiſ
ſe ut mũdũ luce ſuæ ſapĩæ illuminaret,
et ad amorẽ ſuũ accẽderet? Vbi ergo re
dẽptio? A xp̃o nẽpe,ut fateri dignat̃,il-
luminatio & ꝓuocatio ad amorẽ. Re-
dẽptio & liberatio à quo? Eſto ꝙ xp̃i
aduẽtus illis ꝓſit ꝗ ſe illi pñt cõformare
ꝑ uitam,& uicẽ ei dilectionis repẽdere:
Quid de ꝑuulis? Quã dabit lucẽ ſapĩæ
uix adhuc captãtibꝰ lucẽ uitæ? Vñ aſcẽ-
dẽt ad dei amorẽ, ꝗ necdũ mr̃es ſuas a-
mare nouerũt? Nihil'ne ꝓderit eis aduẽ
tus xp̃i? nihil ꝙ cõplantati ſunt ſil̃itudi
ni mortis eius ꝑ baptiſmũ, qm̃ nondũ
pñt ꝓhibẽte ætate xp̃m ſapere aut ama
re? Redẽptio itaqꝫ,ait,nr̃a eſt illa ſũma
in nobis ꝑ xp̃i paſſionem dilectio. Ergo
paruuli nõ hñt redẽptionẽ,quia nõ hñt
ſummam illã dilectionẽ. An ſicut nõ ha
bẽt unũ diligãt,ita nec unũ pereãt, ut non
ſit eis in xp̃o neceſſaria regñatio, utpo-
te ꝗbus gñatio ex Adã nihil nocuerit?
Si hoc ſapit cum Pelagio,deſipit. Quic
quid horum ſentiat, patet quantum hu
manæ ſacr̃o ſalutis inuideat, quantum
quod in ipſo eſt,euacuet alti diſpẽſatio-
nem myſterĳ,ꝗ totum de ſalute tribuit
deuotioni, regenerationi nihil: qui nr̃æ
gloriam redemptionis,& ſummam ſa-
lutis non in uirtute crucis,non in pretio
ſanguinis, ſed in noſtræ conſtituit con-
uerſationis profectibus. Mihi aũt abſit Gala.6.d
gloriari,niſi in cruce dñi noſtri Ieſu xp̃i,
in qua eſt ſalus,uita, & reſurrectio nr̃a.
Et quidem tria quædã præcipua in hoc
opere noſtræ ſalutis intueor. Formã hu

militatis,ĩ qua deus ſemetipſum exina-
niuit: charitatis menſuram,quã uſq; ad
mortẽ,& mortẽ crucis extẽdit: redem-
ptionis ſacrm̃,quo ipſam mortẽ quam
ꝑtulit,ſuſtulit. Hoꝝ duoꝝ priora ſine
ultimo ſic ſunt,ac ſi ſuper inane pingas.
Magnũ ꝓfecto & ualde neceſſariũ hu-
militatis,magnũ & oĩ acceptiõe dignũ
charitatis exẽplũ: ſed nõ hñt fundamẽ-
tum,ac ꝓinde nec ſtatum, ſi deſit redẽ-
ptio. Volo totis niſibus humilẽ ſequi Ie
ſum, cupio eũ q dilexit me, & tradidit
ſemetipm̃ ꝓ me, qbuſdã brachijs uica-
riæ dilectiõis amplecti,ſed oportet me
& agnũ mãducare paſchalẽ. Niſi.n.mã
ducauero carnẽ eius,& bibero eius ſan-
guinem,nõ hẽbo uitã in memetipſo. A-
liud eſt ſeq Ieſum,aliud tenere, aliud &
manducare. Seq,ſalubre cõſilium: tene
re & amplecti,ſolẽne gaudiũ: mãduca-
Ioan. 6. f re,uita btã. Caro.n.eius uere eſt cibus,
& ſanguis eius uerè eſt potus. Panis eſt
dei q de cœlo deſcẽdit,& dat uitã mũ-
do. Quis ſtat⁹ gaudio, ſine cõſilio abſ-
que uita? Nempe haud alius q̃ picturæ
abſq; ſolido. Ergo nec humilitatis exẽ-
pla,nec charitatis inſignia,p̃ter redem-
ptionis ſacrm̃,ſunt aliqd. Hæc dñe pr̃,
de labore manuũ pueri ueſtri qualiacũ
que tenetis,aduerſus pauca qdem nouę
hæreſeos capitula. Vbi ſi nõ aliud q̃ ze
lum agnoſcitis meũ,tñ ꝓpriæ interĩ cõ-
ſciæ ſatisfeci. Nã cũ nõ eſſet qd' agerẽ
ꝓ iniuria fidei quã dolebã,ope mihi pre
tium arbitror, ſi illũ monui cuius arma
potentia dei,ad deſtructionẽ contraria-
rũ aſſertionũ,ad deſtruẽdã oẽm altitu-
dinẽ extollentem ſe aduerſus ſciam dei,
& in captiuitatẽ redigẽdũ oẽm intelle-
ctum in obſequiũ xp̃i. Sunt et alia ĩ alijs
eius ſcriptis non pauca nec minus mala
capl'a, ad q̃ nec tp̃is nec epl'æ anguſtia
rñdere ꝑmittit. Quãq̃ nec neceſſariũ pu
tẽ,cũ ſint adeo manifeſta,ut ipſa ẽt uul-
gata fide facile refellantur. Collegi ta-
men aliqua, & tranſmiſi.

Ad eũdẽ ex ꝑſona domini Remẽſis, Epiſt. 191.

R Euerendiſſimo dño,et chariſſimo
patri dei gratia ſummo pontifici
Innocentio, Sãſon Remoꝝ archiep̃s, Io
ſlenus Sueſſionenſis, Gaufridus Catha
launẽſis, Aluiſus Atrebatenſis uolunta-
rium debitæ ſubiectionis obſequm. Au
ribus occupatis ad plurima, ſermonem
facimus abbreuiatũ de prolixo nego-
tio,pro eo maxime quia idipſum diffu-
ſius ac plenius continet in literis dñi Se
nonenſis. Petrus Abailardus Chriſtia-
næ fidei meritũ euacuare nititur,dũ to-
tum quod deus eſt, humana rõne arbi-
tratur ſe poſſe comprehendere. Aſcẽdit
uſque ad cœlos, & deſcendit uſque ad
abyſſos. Nihil eſt quod lateat eum,ſiue
in profundum inferni, ſiue in excelſum
ſupra. Homo eſt magnus in oculis ſuis,
de fide cõtra fidẽ diſputans,ambulãs in
magnis & in mirabilibus ſuꝑ ſe,ſcruta-
tor maieſtatis,hæreſum fabricator. Iã-
dudum fecerat librum de ſua trinitate,
ſed ſub legato Romanæ eccleſiæ igne
examinatus eſt,quia inuẽta eſt in eo ini
qtas. Maledictus q reædificabit ruinas
Iericho. Surrexit à mortuis liber ille,et
cum eo multoꝝ hæreſes q̃ dormierant,
ſurrexerũt, & apparuerunt multis. Iã iã
extendit palmites ſuos uſque ad mare,
& uſq; ad Romam ꝓpagines eius. Hęc
gloriatio hoĩs illius, ꝙ liber ſuus in cu-
ria Romana habet, ubi caput ſuũ recli-
net. Hinc cõfirmatus & cõfortatus eſt
furor eius. Propterea cum in conſpectu
ep̃orum ſuper his argueret eum abbas
Clarguallis zelo fidei & iuſtitiæ arma-
tus,nec cõfeſſus ẽ,nec negauit: ſed à lo-
co & iudice quẽ ſibi ipſe elegerat, ſine
læſione,ſine grauamine,ut ſuã ꝓlonga-
ret iniqtatem, ſedẽ apl'icam appellauit.
Ep̃i aũt q ꝑꝑ hoc in unũ cõuenerãt, ue-
ſtrę reuerẽtię deferẽtes, nihil in ꝑſonam
eius egerũt,ſed tm̃modo capitula libro
rum eius à ſanctis patribus cõdemnata,
ne morbus ſerperet,medicinali neceſſi-
tate abiudicauerunt. Quia ergo homo
ille multitudinẽ trahit poſt ſe, & ppl'm
qui ſibi credat,habet: neceſſe eſt ut huic
contagio celeri remedio occurratis. Se-
ro.n.medicina paratur, Cum mala ꝑ lõ
gas ĩualuere moras. Proceſſimus in hoc

negotio quouſq; auſi ſumus, tuum eſt
decætero beatiſſime pater ꝓuidere ne
in diebus tuis aliqua hæreticæ prauita-
tis macula decor eccl'iæ maculetur. Ti-
bi commiſſa eſt ſponſa Chriſti, amice
ſpõſi: tuum eſt tandẽ uni uiro uirginem
caſtam exhibere Chriſto.

Ad magiſtrũ Guidonem de Caſtello qui Petri diſcipulus fuerat, & de quo potiſſimum præſumebat, qui poſtea fuit papa Cœleſtinus, Epiſt. 192.

U Enerabili domino & chariſſi-
mo patri magiſtro Guidõi ſan-
ctæ Romanæ eccleſiæ dei gra-
tia presbytero cardinali B. Clarguallis
uocatus abbas nõ declinare ad dexte-
ram nec ad ſiniſtram. Iniuriam facio uo
bis ſi aliquem à uobis ita diligi credã,
ut cum eo pariter eius errores diligatis.
Quiſquis enim ſic aliquem diligit,non-
dum nouit quemadmodũ oporteat eũ
diligere. Talis nanque dilectio terrena
eſt,animalis,diabolica,nocens ęque di
ligenti atque dilecto. Exiſtiment alij de
alijs prout uolunt, ego adhuc de uobis
æſtimare non poſſum, niſi quod uicinũ
eſt rationi,quod ad lineam pertinet æq
tatis. Quidam prius iudicant, et poſtea
probant: ego de potione utrum dulcis
ſit an amara,ante guſtum nõ iudicabo.
Magiſter Petrus in libris ſuis propha-
nas uocum nouitates inducit & ſenſuũ,
diſputans de fide contra fidem, uerbis
legis legem impugnat. Nihil uidet per
ſpeculum & in ænigmate, ſed facie ad
faciem omnia intuetur,ambulãs in ma-
gnis & in mirabilib⁹ ſuper ſe. Melius il-
li erat ſi iuxta titulũ libri ſui ſeipſum co-
gnoſceret, nec egrederetur menſuram
ſuam,ſed ſaperet ad ſobrietatẽ. Ego nõ
eum accuſo apud patrem, eſt qui eũ ac
cuſet,liber ſuus,in quo ſibi male cõpla-
cuit. Cum de trinitate loquitur,ſapit A-
rium; cum de gratia,ſapit Pelagiũ: cum
de ꝑſona Chriſti,ſapit Neſtorium. Mi-
nus de ueſtra æquitate præſumo ſi diu
uos rogauero, ut in cauſa Chriſti nullũ
Chriſto præponatis. Illud autem ſcito-
te quia expedit uobis quibus poteſtas
data eſt à dño,expedit eccleſiæ Chri-
ſti,expedit illi etiam homini ut ei ſilen-
tium imponatur,cuius maledictione os
plenum eſt, & amaritudine & dolo.

Ad magiſtrum Iuonẽ cardinalem de eodem Epiſtola, 193.

D Ilectiſſimo ſuo Iuoni ſanctæ
Romanæ eccleſiæ dei gratia p̃-
ſbytero cardinali B. Clarguał-
lis abbas,diligere iuſtitiã, & odire iniq
tatem. Magiſter Petrus Abailardus ſi-
ne regula monachus, ſine ſolicitudine
prælatus,nec ordinem tenet, nec tene-
tur ab ordine. Homo ſibi diſſimilis eſt:
intus Herodes,foris Ioannes,totus am
biguus,nihil habens de monacho præ-
ter nomẽ & habitum. Sed quid ad me?
Vnuſquiſq; onus ſuum portabit. Aliud Gala. 6. b
eſt,quod diſſimulare nõ poſſum, quod
pertinet ad omnes qui diligunt nomen
Chriſti. Iniquitatem in excelſo loquit̃:
integritatem fidei, caſtitatemq; eccle-
ſię corrumpit. Tranſgreditur terminos,
quos poſuerunt patres noſtri, de fide,
de ſacramẽtis,de ſancta trinitate diſpu
tans & ſcribens: ſingula pro ſua uolun
tate mutat,auget, & minuit. In libris &
in operibus ſuis oſtendit ſe fabricatorẽ
mendacij, & cultorem peruerſorum do
gmatum, hæreticum ſe probãs nõ tam
in errore quàm in pertinacia & defen-
ſione erroris. Homo eſt egrediẽs mẽſu-
ram ſuã: in ſap̃ia uerbi euacuans uirtutẽ
crucis xp̃i. Nihil neſcit oĩum q̃ in cœlo
& q̃ in terra ſunt: p̃ter ſeipſum. Damna
tus eſt Sueſſione cum opere ſuo corã le
gato Romanę eccleſię. Sed quaſi nõ ſuf
ficeret ei illa dãnatio: iteꝝ facit unde ite
rum dãnetur: & iã nouiſſimus error pe-
ior eſt priore. Securus eſt tñ, qm̃ cardi-
nales & clericos curię ſe diſcipulos ha-
buiſſe gloriat̃, & eos in defenſione præ-
teriti & præſentis erroris aſſumit: à qui
bus iudicari timere debuit & damnari.
Siquis ſpiritum dei habet: illius uerſicu
li recordetur: Nonne qui oderunt te do Pſal. 138. d
mine oderam, & ſuꝑ inimicos tuos ta-
beſcebam? Liberet deus per uos & per
cæteros filios ſuos eccleſiã ſuam à la-
bijs iniquis & à lingua doloſa.

Reſcriptum domini Innocentij papæ contra hæreſes Petri Abailardi, Epiſtola 194.

Nnocentius eps̃ ſeruus ſeruoꝝ
i Dei,uenerabilibus fratrib⁹,Hē
rico Senonenſi,Sāſoni Remēſi,
archiepĩs,eorumq; ſuffraganeis,& cha
riſſimo in Chriſto filio Bernardo Cla-
ręuallis abbati:ſalutē & apl'icam bene-
Ephe.4.a dictionem. Teſtāte apl'o:ſicut unus do
minus,ita una fides eſſe dignoſcit:ĩ qua
tanquam in ĩmobili fundamēto præter
quod nemo põt aliud ponere, firmitas
catholicæ eccleſiæ inuiolata conſiſtit.
Inde eſt ꝙ btũs Petrus apoſtoloꝝ prin
ceps pro eximia huius fidei cõfeſſione,
à dño ac ſaluatore noſtro audire me-
ruit:Tu es,inquit,Petrus,& ſuꝑ hāc pe
Matt.16.c tram ædificabo eccleſiam meā:petram
utiq; firmitatem fidei, & catholicæ uni
tatis ſoliditatem manifeſte deſignans.
Hæc ſiquidem eſt inconſutilis tunica re
demptoris noſtri:ſuper quā milites ſor-
titi ſunt,ſed eā diuidere minime potue-
Pſal.2 runt. Contra quā in initio fremuerũt gē
tes,& ppl'i meditati ſunt inania. Aſtite
runt reges terrę,et principes cõuenerũt
ĩn unum. Veꝝ apl'i duces dñici gregis,
& eoꝝ ſucceſſores apl'ici uiri, ardore
charitatis & zelo rectitudinis ſuccenſi:
fidem defendere, & eā in cordibus alio
rum proprij ſanguinis effuſione plātare
non dubitarũt.Demum ceſſante perſe-
cutoꝝ rabie: imperauit dñs uentis, &
facta eſt in eccleſia tranqllitas magna.
Sed qa hoſtis humani gñis ſemper cir-
cuit q̃rens quem deuoret: ad impugnā-
dam ſynceritatē fidei,fraudulētam hæ-
reticoꝝ fallaciam ſubinduxit. Contra
quos uiri eccl'iaꝝ paſtores uiriliter in-
ſurgentes,eoꝝ praua dogmata cũ ipſo
rum authoribus cõdēnarũt. In magna
nanq; Nicęna ſynodo Arrius hęreticus
eſt dānatus. Conſtātinopolitana ſyno-
dus Manichęũ hęreticũ debita ſnĩa cõ
demnauit.In Epheſina ſynodo Neſto-
rius cõdignam ſui erroris dānationem
excepit. Chalcedonenſis quoq; ſyno-
dus Neſtorianā hæreſim, & Eurychia-
nam cũ Dioſcoro, & eius cõplicibus iu
ſtiſſima ſententia cõfutauit. Martianus
præterea licet laicus, Chriſtianiſſimus
tamen imperator catholicæ fidei amo-
re ſuccenſus: p̃deceſſori noſtro ſanctiſſi
mo papæ Ioanni ſcribens aduerſus eos
qui ſacra myſteria prophanare conten-
dunt:inter cętera ſic loquitur,dicēs: Ne
mo clericus,uel militaris,uel alterius cu
iuſlibet conditionis, de fide Chriſtiana
publice tractare conetur in poſterum.
Nam iniuriam facit iudicio reuerendiſ-
ſimæ ſynodi: ſiquis ſemel iudicata, &
recte diſpoſita reuoluere, & iterum di-
ſputare contendit: & in contemptores
huius legis tanquam in ſacrilegos pœ-
na non deerit. Igitur ſi clericus erit qui
publice tractare de religione auſus fue-
rit,conſortio clericorum remouebitur.
Dolemus autem, quoniam ſicut litera-
rum ueſtrarum inſpectione, & miſſis à
ueſtra fraternitate nobis erroꝝ capitu-
lis cognouimus, in nouiſſimis diebus,
quando inſtant tempora periculoſa: in
Petri Abailardi pernitioſa doctrina &
prædictoꝝ hæreſes, & alia ꝑuerſa do-
gmata catholicæ fidei obuiātia pullula
cœperũt. Veꝝ in hoc maxime cõſolare
mur, & oĩpotenti deo gr̃as agimus: qĩ
partibus ueſtris ꝓ pr̃ibus tales filios ſũ
ſcitauit, & tp̃e apoſtolatus nr̃i in eccl'ia
ſua tam p̃claros uoluit eē paſtores, qui
noui hr̃tici calũnijs ſtudeāt obuiare, &
immaculatā ſpõſam uni uiro uirginē ca
ſtā exhibere xp̃o. Nos itaq; q in bt̃i Pe-
tri cathedra cui à dño eſt dictum: Et tu Luc.22.d
aliqñ cõuerſus cõfirma fr̃es tuos,licet ĩ-
digni reſidere cõſpicimur: cõmunicato
fratrum noſtrorum epiſcoporũ & car-
dinalium,conſilio, deſtinata nobis à ue
ſtra diſcretione capitula, & uniuerſa i-
pſius Petri peruerſa dogmata ſanctorũ
canonum authoritate cum ſuo authore
damnauimus, eiq; tanquam hæretico
perpetuum ſilentium impoſuimus. Vni
uerſos quoq; erroris ſui ſectatores et de
fenſores,à fidelium cõſortio ſequeſtrā-
dos,excommunicationiſq; uinculo in-
nodandos eſſe cenſemus. Datum Late
rani decimoſeptimo Calend. Auguſti.

Ad epiſcopũm Conſtantienſem pro Arnoldo de Brixia, Epiſtola 195.

Iſciret paterfamilias q̃ hora fur
ſ ueniret,uigilaret utiq;, & nõ ſine
Mat.24.d ret ꝑfodi domũ ſuā. Scitis quia
fur de nocte irruperit domum,nõ ur̃am
ſed dñi:uobis tñ cõmiſſam? Sed dubiũ
eſſe non põt, ſcire uos qđ apud uos fit:
qñ id uſq; ad nos utiq; tā remotos po-
tuit ꝑuenire. Nec miꝝ ſi nõ horā p̃uide-
re, aut nocturnũ furis ingreſſum obſer-
uare quiſtis. Miꝝ aũt ſi dep̃henſum iā
nõ agnoſcitis,nõ tenetis,nõ prohibetis
exportare ſpolia ur̃a, ĩmo p̃cioſiſſimas
xp̃i exuuias:aĩas uidelicet quas ſua ima
gine p̃ſigniuit,ſuo cruore redemit. Ad-
huc forſan hæretis, & miramini quēnā
dicere uelim. Arnaldum loquor de Bri-
xia,q utinā tā ſanæ eſſet doctrinæ,q̃ di-
ſtrictæ eſt uitæ. Et ſi uultis ſcire,hõ eſt
neq; manducās neq; bibēs, ſolo cũ dia-
bolo eſuriēs & ſitiēs ſanguinē aĩaꝝ. Vn⁹
de numero illoꝝ quos apl'ica uigilātia
notat,hñtes formā pietatis, uirtutē illi⁹
2.Tim.3.a penitus abnegantes. Et ipſe dñs: Veniēt
Matt.7.b (inqens)ad uos ĩ ueſtimētis ouiũ: intrin
ſecus aũt ſunt lupi rapaces. Is ergo uſq;
ad hāc ætatē ubicunq; conuerſatus eſt,
tā fœda poſt ſe, & tā ſæua reliqt ueſti-
gia:ut ubi ſemel fixerit pedē, illuc ultra
redire oĩno nõ audeat. Deniq; ipſam in
qua natus eſt ualde atrociter cõmouit
terrā: & cõturbauit eam. Vñ & accuſa-
tus apud dñm papā ſchiſmate peſſimo,
natali ſolo pulſus eſt:ēt et abiurare com
pulſus reuerſionē,niſi ad ipſius apl'ici ꝑ-
miſſionem. Pro ſil'i deinde cā & à regno
Francoꝝ exturbatus eſt ſchiſmaticus ĩ-
ſignis. Execratus qppe à Petro apl'o,ad-
hæſerat Petro Abailardo. Cuius oēs er
rores ab eccleſia iā dep̃henſos atq; dā-
natos:cũ illo ēt & p̃ illo defendere acri
ter & ꝑtinaciter conabaẗ. Et in his oĩb⁹
nõ eſt auerſus furor eius: ſed adhuc ma-
nus eius extenta. Nā ēt ita uagus & ꝓ-
fugus ſuꝑ terrā,ꝙ iā nõ licet inter ſuos,
nõ ceſſat apud alienos tanq; leo rugiēs
circuiens & q̃rens quē deuoret. Et nũc
apud uos ſicut accepimus, oꝑaẗ iniqta
tem, & deuorat plebē ur̃am ſicut eſcā
panis. Cuius maledictione & amaritu-
dine os plenũ eſt: ueloces pedes eius ad
effundendũ ſanguinē. Cõtritio & infeli
citas in uijs eius: & uiā pacis nõ cogno-
uit. Inimicus crucis Xp̃i, ſeminator di-
ſcordiæ,fabricator ſchiſmatũ,turbator
pacis,unitatis diuiſor. Cuius dentes ar-
ma & ſagittę: & lingua eius gladius acu
tus. Molliti ſunt ſermones eius ſuꝑ oleũ:
& ipſi ſunt iacula. Vñ & ſolet ſibi allice
re blādis ſermonibus & ſimulatione uir
tutũ,diuites & potētes:iuxta illud: Se- Pſal.9.c
det in inſidijs cũ diuitibus in occultis,ut
interficiat innocentē. Demũ cum fuerit
de illoꝝ captata bñuolentia & familia
ritate ſecurus: uidebitis hoĩem aꝑte in-
ſurgere in cleꝝ:fretũ tyrannide milita-
ri,inſurgere in ipſos ep̃os: & in oēm paſ
ſim eccleſiaſticũ ordinē deſæuire. Hoc
ſciētes:neſcio an melius ſalubrius'ue ĩ tā
to diſcrimine reꝝ agere ualeatis:q̃ iux-
ta apl'i monitũ auferre malum ex uobis:
q̃q; amicus ſpõſi ligare potius q̃ fuga- 1.Cor.5.d
re curabit:ne iā diſcurrere, & eo nocere
plus poſſit. Hoc.n. & dñs p̃p̃ dũ adhuc
eſſet apud nos:ob mala q̃ de illo audie-
bat,fieri ſcribēdo mandauit:ſed nõ fuit
qui faceret bonum. Denique ſi capi uul
pes puſillas demoliētes uineā ſcriptura Cant.2.d
ſalubriter monet:nũ multo magis lup⁹
magnus & ferus religādus eſt, ne Chr̃i
irrumpat ouilia,oues mactet et perdat?

Ad Guidonem legatum, de eodem, Epiſtola 196.

Rnaldus de Brixia:cuius cõuer
a ſatio mel,et doctrina uenenum:
cui caput colũbæ, cauda ſcor-
pionis eſt, quē Brixia euomuit, Roma
exhorruit,Frācia repulit, Germāia abo-
minaẗ,Italia nõ uult recipe: ferẗ eſſe uo-
biſcũ. Videte,quæſo,ne ur̃a authoritate
plus noceat. Nā cũ & artē hēat & uolũ
tatē nocēdi:ſi acceſſerit fauor ueſter,erit
funiculus triplex,q difficile rũpiẗ, ſupra
modum(ut uereor)nociturus. Et unum
exiſtimo de duobus:ſi tamen uerum eſt
quòd uobiſcum hominem habeatis,aut
minus.ſ.notum uobis eſſe illum,aut uos

(q͛ eſt credibilius) de eius correctione
confidere. Et utinã id non fruſtra. Quis
det de lapide hoc ſuſcitare filium Abra
hæ? Quàm gratũ munus ſuſcipet mr̃ ec
cleſia de manibus ur̃is uas in honorem,
quod tandiu paſſa eſt in contumeliam?
Licet tentare, ſed uir prudẽs cautus erit
non tranſgredi p̃finitũ numerꝝ ab ap̃lo
ꝗ ait: Hereticũ hoĩem poſt unã et ſc̃dam
correptionem deuita, ſciẽs quia ſubuer-
Ad Tit. 4. c ſus eſt ꝗ eiuſmodi eſt, & delinq̃t ꝓprio
iudicio cõdemnatus. Alioq̃n familiarẽ
hr̃e & frequẽter admittere ad colloquẽ
dum ne dicã ad cõuiuandũ, ſuſpicio fa-
uoris eſt, & inimici hoĩs fortis armatu-
ra. Secure annũciabit & facile pſuade-
bit q̃ uolet domeſticus & cõtubernalis
legati ap̃licæ ſedis. Quis. n. à latere dñi
papæ mali qppiã ſuſpicet̃? Sed & ſi in
manifeſto puerſa loquitur: quis ſe facile
opponere audeat ur̃o collaterali? Dein-
de uidetis qualia poſt ſe ubicũque habi
tauit, reliq̃t ueſtigia? Non ſine cã uigor
ap̃licus hoĩem Italia ortũ trãſalpinare
coegit, repatriare non patit̃. Quis uero
extraneorꝝ ad quos eiectus eſt: nõ eum
omnimodis cup̃et ſuis reddidiſſe? Et cer
te ſic ſe hr̃e ad oẽs, ut oĩbus odio habea
tur: approbatio iudicij eſt q͛ portat: ne
quis dicat ſubreptum fuiſſe dño papæ.
Quale eſt ergo ſummi põtificis ſuggil-
lare ſn̄iam, & illam ſn̄iam cuius rectitu-
dinẽ eius ipſius in quẽ data eſt, & ſi lin-
gua diſſimulat, uita clamat? Itaq; faue-
re huic, dño papę cõtradicere eſt, ẽt dño
deo. Per quẽcunq;. n. iuſta ſn̄ia iuſte det̃,
ab illo certũ eſt ꝓceſſiſſe, qui loq̃tur in
Eſa. 63. a ꝓpheta: Ego ꝗ loquor iuſtitiã. Confido
aũt de ur̃a prudentia & honeſtate, q̃a
uiſis his lr̃is de ueritate certus, nõ abdu
cemini amodo qppiam aſſentire in hac
re niſi q͛ uos deceat, & eccleſiæ dei ex
pediat, ꝓ qua legatione fungimini. Dili
gimus uos, & ad ueſtrum obſequium
parati ſumus.

Ad Petrum Biſuntinum decanum, Epiſt. 197.

P Eregrinationẽ abbatis Carilo-
ci ſic accipimus q̃ſi iã mortuum
eũ uideamus. Vob̃ maxime (q͛
uehemẽter doleo) imputat̃ q̃cq̃d illi p̃i-
culi imminet: q̃cq̃d laboris incũbit. Nõ
hoc à uobis expectauimus, q̃a nec me-
ruimus. Aliũ uos putauimus, & aliũ ex-
perimur. Teſtimoniũ p̃hibent uobis ꝗ
interfuerunt actioni, ꝙ nec ſyncere, nec
ſc̃d'm iuſtitiã in ea uos habuiſtis. Et cre
do ex parte. Nam & uenerabilis abbas
Belleualis nõ multũ ſibi cõplacet in uo
bis. Nolite, q̃ſo, nolite pſequi ſeruos dei,
q̃bus ab ipſo dictũ legitis: Qui uos tan- Zach. 2. 1
git, tãgit pupillã oculi mei. Nolite radi-
citus euellere de cordibus nr̃is, ſiquid
aliq̃n bñ ſenſimus de uobis. Et hæc ita
dicimus uobis, non q̃a uos nõ diligimꝰ,
ſed ut de medio fiat quo põt cõtingere
ut non diligamus. Dico aũt tanq̃ ami-
cus, non expedit uobis, neq; eccleſię ue
ſtræ, ut dño papæ quod actum eſt, ſicut
actum eſt, innoteſcat.

Ad dominum papam Innocentium, Epiſt. 198.

I N cauſę actione q̃ p̃ chariſſimũ
frẽm nr̃m Guidonẽ Cariloci ab
batẽ ur̃o cõſpectui p̃ſentat̃, pu-
to ſatis apparet & laceſſentis iniuria, et
innocẽtia patiẽtis, & incuria iudicis. De
nique uiolentia calũniantis, & inopia iu
ſtitiæ cõpulſus eſt paup̃ confugere ad
ur̃am pñtiam, nõ reputans laborem uię,
nõ expenſas, nõ periculũ tp̃is. Dedit ma
nus morti, ne uiuat in p̃turbatione, quie
tis amator. Clemẽter, q̃ſo, reſpicite ſup̃
egenum & paup̃em: ne fruſtra ur̃is pa-
ternis auribus intimatus ſit tãtillarꝝ ui-
riũ tãtus labor & dolor. Olim p̃ ep̃las
ſemel & ſc̃do teſtificatus ſum uobis de
hoĩe illo ꝗ huic modo calũniatur, ꝙ ſui
eſſet & p̃uaricator ꝓpoſiti, & monaſte
rij diſſipator. Nũc aũt & flẽs dico inimi
cũ crucis Xp̃i, ſc̃tõrꝝ qui in circuitu eius
ſunt uiolentiſſimũ oppreſſorẽ, & calũ-
niatorẽ pauperꝝ. Qui ꝓpria iã penè non
hñs quæ deuoret, in ꝓxima paſſim mo-
re tyrãnico debacchat̃. Monachũ habi
tu mẽtiẽs, re exhibet unũ de p̃donibꝰ o-
mnino ĩmemor rl̃arium obſeruationũ, le
gũ canonũq; contẽptor. Frõtoſus ad ue
recũdiã, inſenſatus ad metũ, inflexibilis
ad pietatẽ: ad irã p̃ceps, audax ad faci-

nus, pronus ad iniurias. Et miror q̃uo
uir religioſus abbas caſæ dei, in mona-
cho ſuo tot & tanta uitia, aut ignorare
poſſit, aut diſſimulare. Sed de hoc quid
ad nos? Ipſe uiderit. Ip̃e ſuo dño ſtat aut
cadit. Nobis ſufficit liberari de manibꝰ
eius. A uobis id omnimodis flagitamꝰ:
q͛ aliunde fruſtra tentatũ eſt. Circun-
ſpeximus, & nõ erat auxiliator. Vẽtum
eſt ad cõe refugiũ: illò confugimus, ubi
cõfidimus liberari. Tm̃ adſit pietas, nã
facultas nõ deeſt. Et q̃dẽ ex priuilegio
ſedis ap̃licę cõſtat ſummã rerꝝ ad ur̃am
potiſſimum reſpicere ſummam authori
tatẽ, & plenariã p̃tãtem. Verꝝ hoc inter
cætera ur̃i ſingularis primatus inſignia,
ſpecialius, illuſtriuſq; nobilitat ur̃m, &
inclytũ reddit ap̃l'atum, ſi eripitis pau-
perẽ de manu fortiorꝝ eius. Nulla meo
iudicio ĩ corona ur̃a p̃cioſior gemma ze
lo illo ur̃o, quo ęmulari conſueuiſtis op
preſſos, nec relinq̃tis uirgam pc̃tõrꝝ ſu-
Pſal. 124. a per ſortẽ iuſtorꝝ. Nimirꝝ p̃p̃ illud q̃d ſe
quitur: Vt nõ extendãt iuſti ad iniquita-
tẽ manus ſuas: uel p̃p̃ illud q͛ alibi dr̃:
Pſal. 9. d Quia dũ ſuperbit impius, incẽdit̃ paup̃:
& uñ alter torquet̃ in corpore, inde al-
ter grauius in aĩa p̃it. Eſt item monaſte-
riũ de nr̃o ordine uicinũ huic q̃d malo-
rum ſil'r hoĩum graui infeſtatione uexa
tur, & non eſt ꝗ redimat, neq; ꝗ ſaluum
faciat. Et pro hoc quoq;, puer ueſter pa
terna ur̃a uiſcera lacrymoſis p̃cibus cõ
cutere non ueret̃. Qui illi ſint homines,
quæ ue occaſio calũniandi: p̃ſentium la
tor abbas ueraci, et uiua uoce referet uo
bis. Deus omnipotẽs uos nobis conſer-
uet longis tp̃ibus, ad nr̃am oĩum prote-
ctionem, qui in habitu & ꝓpoſito pnię
pauperem uitam ducimus: ut ſine timo
re de manu inimicorum nr̃orꝝ liberati,
ſeruiamus illi.

Ad eundem. Epiſtola 199.

V Squequo & ſup̃bit impius, &
incenditur pauper? Vſquequo à
tanta impudentia, innocẽtia tã-
ta uexat̃, & hoc uiuo Innocentio? Pc̃tã
ſine dubio nr̃a hoc faciunt, ꝙ dñs meus
tam ſero aduertit mentientes ſibi: tã len
te exaudit clamantes ad ſe in hac cã dũ
taxat. Nã al's quidẽ ſcimus familiare eẽ
dño meo, & cito intelligere, & facile mi
ſereri. Propter eũ ꝗ elegit uos, & poſuit
uos refugiũ oppreſſorꝝ: ponite iam tan
dẽ finẽ & malitiæ oppreſſoris, & labo-
ribus afflictorꝝ, q̃a ſatis utraq; res uenit
in lucẽ et manifeſtationẽ. Deniq; ad mã
datum bñplaciti dñi mei cã diſcuſſa, &
terminata eſt, ſup̃eſt ut ipſius authorita
te data ſn̄ia confirmet̃. Ergo'ne ſi uene-
rit hõ mẽdax aduerſus tantorꝝ uirorꝝ te
ſtimoniũ (Valentinũ loquor, & Grano
politanũ) audiet̃? Iterꝝ ſupplico, et ad pe
des dñi mei, ea qua poſſum mẽte anxia
deſcẽdo, ne ab hoĩe iniquo & doloſo re
ligioſum monaſteriũ deſtrui patiat̃. Et-
enim non parcet nr̃o, ꝗ ſuũ penè deſtru-
xit. Vñ addo ſolita p̃ſumptione: Si pue-
ro ur̃o crederetis, hoĩem hunc ꝗ bñficio
pietatis ur̃æ abutit̃, in clauſtrũ ſuum re-
mitteretis, & dño abbati caſę dei mãda
retis ut in monaſterio q͛ ille inutil'r oc
cupat, uirꝝ religioſum ꝓmoueret, & rl'a-
rem ordinaret conuentum. Hoc plane
dignum ap̃l'atu ur̃o, hoc beneplacitum
deo, hoc honor dño abbati caſę dei,
ſuoq; monaſterio. Sic ẽt liberaretis ani-
mam prędicti hominis, & ipſum cui in-
cubat monaſterium.

Ad magiſtrum Vlgerium Andegauenſem epi ſcopum: pro graui querela quæ erat inter ipſum & abbatiſſam fontis Euerardi, Epiſt. 200.

L Acrymas magis q̃ lr̃as dare
libet. Sed q̃m ad neutrũ inops ẽ
charitas, & has oportet dare, et
illas nõ omittere. Has uobis: illas mihi,
& puſillis multis mei ſil'ibus ꝗ ſcandali
zantur. Dicitis forſitan ſcandalũ nõ eſſe
per uos. Nunq̃d p̃p̃ uos eſſe negabitis?
Facile cætera portarem, tm̃ uos non eſ-
ſetis in cã. Nam in culpa dicere non au-
deo. Nõ eſt meũ diſcutere hoc, eſt ꝗ q̃-
rat & iudicet. Væ hoĩ illi per quem ſcan Matt. 18. b
dalũ uenit. Iudiciũ profecto portabit q̃ſ
quis eſt, ille uel illa. Cęterꝝ ad uos mihi
nũc ſermo. Suſtinete modicum quid in-
ſipientię meæ. Quia ſemel cœpi loquar

ad dñm meum. Faciam ſatis uel ex par
te zelo & affectui q loquitur. Nõ uere-
bor ætatẽ: dignitate nõ terrebor, nõ cũ-
ctabor ad nomẽ grande magr̃i Vlgerij.
Nam quo grandius nomẽ, eo grandius
ſcandalũ. Propterea meipſum tranſgre-
diar, & ero inſipiẽs. Seniorẽ increpabo,
ep̃m arguã. Magr̃m conabor docere,
conſiliũ dare ſapiẽti. Nullũ p̃ſumptiõis
genus p̃tereat charitas et ęmulatio, quã
olim pro ſanctitate & gloria noĩs ur̃i cõ
cepam. Cuius gl'iæ diffuſum circunqua
que ſpũalem odorẽ, inuidia diaboli ĩter
polatũ eſſe uel modice, mihi ꝓ modico
non eſt, ſed neq; eccleſiæ dei, q̃ ubiq; tã
celebri gaudio in hoc meridiano lumi-
ne exultare ſolebat. Veꝝ uos quantum
ꝓpriam gl'iam cõtẽnatis, ſatis apparet.
Laudo, ſed ſi nõ uſq; ad iniuriã dei. Lau-
do & cõſtantiã qua nec ſummis ꝓtãti-
bus ceditis de iure ur̃o qđ putatis, ſed
ſi nõ ꝑtinacius, quã conſtantius id agi à
uobis uideret̃. Quàm glorioſius & cer-
te ſanctius uobis illatã iniuriam fortiter
ſuſtineretis, & famã ur̃am ad gl'iam dei
cuſtodiretis? q̃; q̃; neſcio qũo uel cõſciẽ-
tiam ur̃am eſſe in tuto cõfiditis ſub hoc
ſcandalo. Nec.n. excuſat uos ẽt ſi in quẽ
quã alteꝝ iure culpã refunditis. Eſto ꝙ
alius mouerit ſcandalũ, ꝓfecto compe-
ſcere uos poteſtis. Nolle cõpeſcere, ſine
culpa erit: aut uero cõpeſcere, ſine gl'ia
erit? Malũ ſi cõprimas tuũ, reputabit̃ ti
bi ad iuſtitiã, ſi alienũ, ad gl'iam. Quicũ
que author ſit ſcãdali, à uobis oĩmodis
exigitur tolli: & in eo loco excuſatũ di-
cimus, ſi nõ poteſtis. An nõ deniq; mini
ſteriũ eſt angeloꝝ: tollere ſcãdala de re
gno dei? Si dixeritis, qđ ad nos? arguet
Mal. 2.c uos illa ſñia: Labia ſacerdotis cuſtodiũt
ſciam: & legẽ reqrunt de ore eius, ange
lus.n. dñi eſt. Si ergo hoc ſcandalũ cum
poſſitis non tollitis: planè non impletis
miniſteriũ ur̃m. Qđ quidem an nulla ſit
culpa, uos iudicabitis. Ego uero ne hoc
ſufficere dixerim ſi nõ & honorificatis.
Eſt quoq; qđ adhuc addã, niſi qa timi-
dior ſum, fateor, q̃; ꝓmiſi. Sed tutius ad
duco magr̃m q non uereat̃ ep̃s ep̃o nu-
dam dicere ueritatẽ. Hoc ip̃m, inq̃t, deli
ctum eſt in uobis ꝙ cãs hẽtis inter uos. 1. Cor. 6. b
Qr̃ nõ magis fraudem patimini? Oppo
ſuit ſpeculum, refulſit iuſtitiæ ſol: emi-
cuit ueritas, neuus apparuit. Quanti eſt
igr̃ neſcio quæ illa poſſeſſiuncula male-
dicta, ut ulterius iã poſſit aut obũbrare
tam manifeſtam ueritatem, aut impedi
re tam optatam correptionem? Inſpiret
deus uobis acqeſcere conſilio, ut non di
cam nr̃o, ſed oĩum qui ęmulãtur uos dei
ęmulatione, reuerende & omni gloria
proſequende pater.

Ad Balduinum abbatem Reatini monaſterij.

Epiſtola 201.

Piſtola quã miſiſti, affectũ tuũ
e redolet: mouet meum. Et doleo
ꝙ ꝓut moueor non poſſum re-
ſcribere. Nec immoror in excuſandis ex
cuſationibus, ſciens ꝙ ſciẽti me loquor.
Noſti, inq̃;, ſub qua ſarcina gemo: & ge
mitus meus à te nõ eſt abſcõditus. Tu
uero pro ſchedulę breuitate affectũ nõ
ęſtimes, quẽ nulla ſui ꝓlixitate explica-
re poſſet or̃o. Et malitia quidem occu-
pationum põt facere ut paucis ſcribã,
ſed nõ ut paꝝ diligã. Actum ſanè exclu
dat uel impediat actus, ſed nunq̃d affe-
ctum? Sicut mr̃ unicum amat filiũ, ita te
diligebã, hęrentẽ lateri meo, placentem
cordi meo. Diligã et abſẽtem, ne ſolatiũ
meũ ex te, & nõ te uideat̃ dilexiſſe. Eras
perneceſſarius mihi. Atq; hinc uel maxi
me claret q̃; ſyncere te diligã. Hodie nẽ
pe non te caruiſſem: ſi q̃ſiſſem de te quę
mea ſunt. Nũc aũt uides ꝙ ſpretis utili-
tatibus meis, tuis cõpendijs non inuidi,
ponens te utiq; ibi uñ aliqñ trãſponaris
ſuper oĩa bona dñi tui. Tu aũt cura inue
niri fidelis ſeruus & prudens conſeruis
tuis cœleſte triticum cõmunicare, abſ-
que inuidia, & abſq; deſidia erogare, et
noli fruſtra aſſumere excuſationẽ q̃ſi de
tui nouitate aut de imperitia, qđ putas
forte uel ſimulas. Nã nec ſterilis uerecũ
dia grata eſt, nec humilitas p̃ter uerita-
tẽ laudabilis. Offĩm ergo tuũ attẽde. Pel
le pudorẽ conſideratione officij, age ut
magr̃. Nouus es, ſed debitor. Et extunc

te noueris debitorẽ, ex quo te alligaſti.
Nunq̃d nouitas excuſabit apud credito
rẽ dãna lucroꝝ? Nunq̃d prima tp̃a ua-
cua p̃terire patit̃ fœnerator? Sed nõ ſũ,
inq̃es, ad iſta ſufficiens. Quaſi uero de-
uotio tua accepta non ſit ex eo qđ hẽs,
nõ ex eo qđ nõ habes. De ſolo tibi cre-
dito talẽto rñdere tibi para, ſecurus de
reliquo. Si multum accepiſti, da multũ.
Quod ſi modicũ eſt, & id tribue. Etẽm
q in modico fidelis non eſt, nec in maxi
mo. Totũ da: qa totũ repetẽdus es uſq;
ad nouiſſimum quadrantẽ: ſed ſanè qđ
habes, nõ qđ nõ hẽs. Memento ẽt uoci
tuæ dare uocẽ uirtutis. Quid illud, inq̃s?
Vt op̃a tua uerbis cõcinant, imò uerba
operib. ut cures uidelicet prius facere q̃;
docere. Pulcherrimus ordo eſt, & ſalu-
berrimus: ut onus qđ portandũ impo-
nis, tu portes prior: & ex te diſcas qual'r
Prou. 26. b oporteat alijs moderari. Alioqñ ſubſan
Rom. 2. c nãbit te ſapiens, utpote pigrũ illũ cui la
Matt. 23. a bor ſit manũ porrigere ad os. Arguet te
& apl's dicẽs: Tu q alios doces, teip̃m
non doces. Sed & notaberis uitio pha-
riſæoꝝ, q alligant onera grauia & im-
portabilia, & imponunt ea in humeros
hoĩum, digito aũt ſuo nolũt ea mouere.
Sermo q̃dem uiuus & efficax, exẽplum
eſt op̃is, facile faciens ſuadibile qđ dr̃,
dũ mõſtrat factibile qđ ſuadet̃. Ergo ĩ
his duobus mãdatis, uerbi. ſ. atq; exem-
pli, ſummam tui officij ad cõſciæ ſecuri-
tatẽ pendere intellige. Tu tñ ſi ſapis, iũ-
ges & tertiũ: ſtudiũ uidelicet or̃onis, ad
Ioan. 21. d cõplementũ utiq; trinæ illius repetitio
nis in euãgelio de paſcẽdis ouib⁹. In hoc
noueris illius trinitatis ſacr̃m ĩ nullo fru
ſtratũ à te, ſi paſcas uerbo, paſcas exem
plo, paſcas & ſctãrum fructu or̃onum.
Manẽt itaq; tria hæc: uerbũ, exemplũ,
or̃o: maior aũt his eſt or̃o. Nã etſi (ut di-
ctũ eſt) uocis uirtus ſit opus: & opi tñ et
uoci gr̃am efficaciamq; ꝓmèretur or̃o.
Heu auellor, abripior, non licet ultra. Il
lud tñ br̃ admonitus ſis: ut q̃; citius po-
teris, graui me cures ſoluere cura: & q̃d
ſibi uult quod inter alia queſtus es: uul-
nus à quo non ſperabas te pertuliſſe, nõ
negligas manifeſtius aperire. Id.n. an-
xie me ſolicitat.

Ad clerum Senonenſem, Epiſt. 202.

Eſtituti Bñdicto paſtore ur̃o
d opus, chariſſimi, ut de ſubſtituẽ
do alio ſolicite ſatagatis. Sed ſa
nè id nõ p̃cipitanter agendũ, nõ tumul-
tuoſe aut incõſulte: ne forte euacuet̃ qđ
præter rõnem & ordinẽ p̃ſumit̃: & uos
intrare incipiatis circuitũ quorũdam q ĩ
circuitu ur̃o ſunt. De uicinis ſi placet ec-
cleſiis, ſumite exꝑimentũ, & illaꝝ uexa
tio det intellectũ auditui in cã p̃ñti. Grã
dis q̃ppe res eſt in manibus, nobili Se-
nonẽſi eccleſiæ inſtaurare paſtorẽ. Grã-
dis ꝓrſus, nec ſine grãdi adorienda cõſi
lio. Expectandũ proinde ſuffraganeoꝝ
conſiliũ ep̃oꝝ, expectãdus aſſenſus reli
gioſoꝝ q ſunt in ep̃atu, atq; in cõe tra-
ctandum cõe negociũ. Alioqñ dilectiſſi
mi moleſte credite, intuebimur tribula
tionẽ eccl'iæ ur̃æ, moleſte ur̃am ipſoꝝ
cõfuſionẽ. Qđ utrũque cõtinget facile,
ſi illud cõtingat effici qđ oporteat reuo
cari. Ergo indicatur ieiunium, cõuocen-
tur ep̃i, religioſi aſciſcantur: nec ſua (qđ
abſit) ſolennitate fraudet̃ tanti ſacerdo-
tis rite celebranda electio. Aderit (ut cõ
fidimus) ſpũs ſctũs uotis ur̃is, & honor
erit uobis honorificantibus miniſteriũ
ur̃m, dum pari uoto & conſilio ſtudue
ritis quod gloria ſit dei, & ſalus populi.

Ad epiſcopum & clerum Trecenſem,

Epiſtola 203.

Egimus: Si errauerit quis ex uo
I bis à ueritate, & cõuerterit quis
eum, ſcire debet, qm̃ qui conuer
ti fecerit peccatorem ab errore uiæ ſuæ Iaco. 5. d
ſaluabit animam eius à morte, & o-
perit multitudinem peccatorum. Er-
rat Ancellus noſter, errat. Cui dubium?
Si dimittimus eum ſic, non ſolus erra-
bit. Quantos trahet poſt ſe ſuo exem-
plo illuſtriſſimus iuuenis? Nec modo
ſequaces, ſed & omnes qui poterunt
eum reuocare nec reuocabunt, eodẽ er-
rore iudicamus inuolui. Mundus ego
ſum à ſanguine eius. Et ei p̃dixi per epi-
ſtolã: & uobis nunc dico, quia rẽ illicitã

p̃ſumit. Nec clerici eſt pugnare armis
militaribus,nec ſubdiaconi uxorẽ duce
re. Annũciate pctõri opus eius,ne ille in
pctõ ſuo moriatur,ſanguinem uero eius
de manu ũra requirat,qui ſuo eum rede
mit ſanguine precioſo. En de cœlo cla-
mat:Virgo Iſrael corruit,& non eſt qui
ſubleuet eam. Quouſq; in luto auꝝ ia-
Amos. 5.a cet? Tollite margaritam tollite, leuate
ſplẽdidiſſimam atq; p̃cioſiſſimam gem
mam de ſterquilinio. Leuate eã anteq̃;
porcoꝝ .i. ſpurcoꝝ ſpirituum pedibus
conculcetur,& iam non ſit uas in hono,
rem,ſed in contumeliam.

Ad abbatem ſancti Albani, Epiſt. 204.

e T ſi facie ignotꝰ es mihi,ſed nõ
fama:nec parꝝ aut uile quid tui
gratulor me tenere munere illiꝰ.
Nam talis fateor per eam inſinuatus es
meo pectori: ut licet in multis occupa-
tũ,ipſa tñ ſereniſſima recordatio tui mi
dilectiſſime frẽ,facile me plerũque ex o-
mnibus uendicet ſibi:ita ut in ea libẽter
immorer,& ſuauiter requieſcam. Cæte
rum quo memoriã plus accepto,eo aui
dius ſuſpiro p̃ñtiam. Sed qñ iſtud,aut
ſi qñ iſtud? Vbi & ſi non añ,pfecto in ci
uitate dei nr̃i,ſi tñ non habemus hic ma
nentem ciuitatẽ:ſed illã inquirimus. Ibi
ibi uidebimus nos,et gaudebit cor nr̃m.
Interim uero delectabor & lætabor ni
hilominus in his quę dicta ſunt mihi,ſpe
rans & expectãs quod reliquum eſt de
uiſione corporali in die dñi:ut gaudium
meum plenum ſit. Adde obſecro ad ea
bona quæ abs te & de te nobis aſſidue
ueniunt,tuas tuorumq; pro nobis ora-
tiones, pater chariſſime & deſideran-
tiſſime.

Ad epiſcoqum Roffenſem, Epiſt. 205.

d Vre ſcribitis non merenti. Quid
peccaui? Si monui magr̃m Ro-
bertum Pullum aliquantum tẽ
pus facere Pariſius, ob ſanam doctrinã
quæ apud illum eſſe dignoſcitur,id pu-
taui neceſſarium & adhuc puto. Si roga
ui ſublimitatem ũram ut permitteretis,
etiam nunc idipſum rogarem, niſi eam
de priori prece indignatam ſenſiſſem.
Si dixi hominem fultum gratia amico-
rum,quoꝝ in curia non minima autho-
ritas eſt : id dixi quod uobis formidaui,
& adhuc formido. Nam ꝙ poſt appel-
lationem factam extẽdiſtis manum (ut
accepimus) ad res appellantis: nec lau-
daui nec laudo. Veruntñ uoluntati ũræ
in aliquo contradicere nec conſului ei
nec conſulo. Decætero ueſtri ſumus: co
ronam ueſtram ſuſcipere & colere ſem
per digna & debita ueneratione parati.
Huius teſtimonio conſcientię audemus
adhuc ad uos (prece duntaxat atq; con
ſilio) ut magr̃ Robertus eum integrita-
te gratiæ ueſtrę per aliquantum tp̃s poſ
ſit Pariſius demorari. Retribuat uobis
dñs in uitam æternam ꝙ uiſcera nr̃a re-
fouiſtis: filios noſtros loquor quos miſi
mus in Hyberniam.

Ad Reginam Hieroſolymorum, Epiſt. 206.

a Vdierũt homines quod locum
gratiæ habeam apud uos: &
multi profecturi Hieroſolymã
petunt ſe ueſtræ excellentiæ per me cõ
mendari. Ex quibus eſt iſte iuuenis con
ſanguineus meus, iuuenis,ut aiunt, ſtre
nuus in armis: ſuauis in moribus. Et gau
deo quod ad tempus elegit militare
deo magis quàm ſeculo. Itaque facite
morem ueſtrum: & bene ſit huic pro-
pter me: ſicut cæteris omnibus propin-
quis meis fuit,qui per me uobis innote-
ſcere potuerunt. Decætero cauete ne
uoluptas carnis et gloria temporalis im
pediant uobis iter regni cœleſtis. Nam
quid prodeſt paucis diebus regnare ſu-
per terram, & regno cœlorum æterno
priuari? Sed confido in dño ꝙ melius
facietis: & ſi uerum eſt teſtimonium qđ
de uobis perhibet chariſſimus auuncu-
lus meus Andreas, cui multum credi-
mus: & hic & in æternum deo miſeran
te regnabitis. Peregrinis: egenis, & ma-
xime incluſis curam impendite: quia ta-
libus hoſtijs promeretur deus. Scribite
nobis frequentius: quia & uobis nõ ob-
erit, & nobis proderit, ſi eſſe ueſtrum
& bona ſtudia plenius certiuſq; noue-
rimus.

Ad Rogerium regem Siciliæ, Epiſt. 207.

l Onge lateq; ſatis dilatata eſt
magnificentia ueſtra ſuper ter-
ram. Etenim gloria nõis ueſtri
quos fines non attigit? Sed audite conſi
lium diligentis uos: Studete,quod in uo
bis eſt,hanc ipſam gl'iam referre ad il-
lum à quo eſt,ſi non uultis eam pdere,
aut certe pdi ab ea. Hoc aũt ſic fiet,ſi in
ter eos quos regiæ magnificentiæ cele-
bris opinio euocat de lõginquo,diſcre-
tionis oculũ aperitis,manumq; extendi
Pſal.40.a tis non tam cupidis q̃; egenis. Et ỽe bea
tus qui intelligit non ſuper cupidum: ſed
ſuper egenum & pauperem. Illum inq̃;
pauperẽ q inuitus petit: & uerecũde ac
cipit,& accipiens glorificat pr̃em ſuũ q
in cœlis eſt. Cum aũt deo ſua gloria de
ũro munere ex ore egentium ita fidel'r
reſignabitur,uberiori proculdubio riuo
fluat uobis neceſſe eſt ille fons gloriæ q
2.Cor.9 diligentes ſe diligit, & glorificat glorifi
cantes ſe:ut qui ſeminat in bñdictioni-
bus,de bñdictionib. et metat. Pro hmõi
obſecro uos ponere oculos ũros ſup la-
torem præſentium: quem pro certo ad
ueſtram regiam præſentiam non cupidi
tas traxit: ſed coegit neceſſitas. Neceſſi
tas dico non ſua,ſed ſuoꝝ,multoꝝ uide
licet à quibus miſſus eſt ſeruoꝝ dei fide
lium. Audite patienter quid patiantur.
2.Tim.2.b Audite,& compatimini: quia ſi compa
timini & conregnabitis. Nec contẽnen
dum regi regnare cum talibus. Ipſoꝝ eſt
Luc.16.b enĩ regnum cœloꝝ,qui contempſerunt
uitam mundi. Facite uobis illos amicos
de mammona iniqtatis: ut cum defece-
ritis à terreno regno ũro, recipiant uos
in ſuum regnum æternum.

Ad eundem, Epiſtola 208.

ſ I me quæritis,ecce ego & pueri
mei quos dedit mihi deus. Ferẽ
nanq; mea humilitas inueniſſe
gr̃am apud regiam maieſtatem, ita ut
quęrat uidere me. Et quis ego ſum ut diſ
Luc.23.a ſimulem bñplacitum regis? Accurro,&
q quærebar, ecce aſſum: non in p̃ſentia
corporis infirma, in qua deſpexit dñm
Herodes,attamẽ in uiſceribus meis. Nã
quis me ſeparabit ab his? Seq̃r eos quo
cunq; ierint: & ſi habitauerint in extre-
mis maris,non erũt abſq; me. Hẽs rex lu
men oculoꝝ meoꝝ,habes cor meũ,et
animam meam. Quid ſi modicũ nr̃i ab-
eſt? Corpuſculum loquor,uile iſtud mã
cipiũ: quod etſi uoluntas exponeret,ſed
retineret neceſſitas. Nõ ualet ſeq uolan
tem animum,qm̃ infirmum eſt, & ſolũ
penè illi ſupeſt ſepulcrum. Sed q̃ cura?
Aĩa mea in bonis demorabitur,cũ ſemẽ
meum hæreditabit terram. Semẽ meũ,
ſemen bonum. Germinabit, ſi tñ in ter-
ram bonam ceciderit. Lætabit̃ & dele-
ctabit̃ in craſſitudine aĩa mea, qppe (ut
cõfido) dabitur illi de fructu manuũ ſua
rum. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu
meo,ut patiẽter feram ab his uel corpe
ſeparari. Non mireris rex. Añ elegiſſem
à corpore pegrinari,q̃; iſtos emittere,ſi
ſolus cauſæ deeſſet deus. Suſcipe illos
tanq̃; aduenas & pegrinos, ueruntñ ci-
ues ſctõꝝ,& domeſticos dei. Paꝝ dixi
ciues,reges ſunt. Ipſoꝝ eſt.n. regnũ cœ
loꝝ,iure & merito pauptatis. Nõ decet
fruſtra è lõginquo eẽ uocatos: & ſuis ſe-
dibus exules,inutili pegrinatione uaga
ri. Putas poterũt cãtare canticũ dñi ĩ ter
ra aliena? Sed nõ rectè forte dixerĩ,alie-
nã,q̃ ſemini bono ſpõtaneũ expandit ſi
nũ, & p̃cioſum depoſitũ iã lęto in gre-
mio pie fouere ſuſcepit. Cecidit ut ui-
deo,cecidit granũ bonũ in terrã bonã et
optimã,ſpero ĩ dño ꝙ radicabit,germi
nabit,multiplicabit̃,& referet fructũ in
patiẽtia. Porrò hũc cũ rege partibor, &
unuſq̃ſq; ſcđm ſuum laborem accipiet. 1.Cor.3.a

Ad eundem, Epiſt. 209.

h Abetis qđ petijſtis, feciſtis qđ
promiſiſtis. Quos in uerbo ũro
expoſuimus,& miſimus pegri-
nari regia ſunt liberalitate ſuſcepti. Oc-
curriſtis eis cũ panibus,eduxiſtis eos in
refrigeriũ,cõſtituiſtis eos ſup excelſam
terrã,ut comedãt fructus agroꝝ, ut ſu-
gãt mel de petra,oleumq; de ſaxo duriſ
ſimo: butyrum de armento, & lac de o-
uibus, & ficus cũ medulla tritici, & ſan-
guinem uuæ bibãt meraciſſimũ. Et hæc

quidem terrena ſunt, ſed cœleſtia mer-
cãtur. Sic itur ad aſtra. Talibus hoſtijs
ꝓmeret̃ deus. Iſtoꝝ eſt.n.regnũ cœloꝝ,
q regi terræ, in terra uiuentium reddere
poterunt ꝑ his terrenis uitam & gloriã
ſempiternam. Miſimus uobis magr̃m
Brunonem, olim mihi per dies multos
indiuiduũ comitem, nunc aũt p̃rem mul
tarum quidẽ animaꝝ lętantium in xp̃o,
ſed egentium in ſeculo. Experiatur, & i-
pſe munificam manum regis, ut augeat̃
numerus amicoꝝ, qui ipſum recipiant
in ęterna tabernacula. Quod illi facitis:
mihi facitis: qa qđ illi deeſt, à me exigit̃.
At quia marſupium nr̃m minus ſuffi-
ciens eſt: ad ueſtrum ſanè quod aliquan
to groſſius eſſe liquet, pauperem Chri-
ſti merito deſtinare curaui.

Ad dominum papam Innocentium, Epiſt. 210.

d Ominũ Sanſonem Remenſem
glorię ueſtræ cõmendamus: nõ
tanquam de cæteris, ſed uerè p̃
cæteris unum. Idq́ꝫ tam ſecure, q̃ꝫ ſecuri
ſumus de ſua erga uos fideli deuotione,
ſyncera dilectione, uolũtate ſubdita at-
que obediẽtiſſima. Honoret̃, qm̃ uas eſt
in honorem. Sentiat, quod in uobis eſt,
nõ fruſtra ſe honorificare miniſterium
ſuum: non fruſtra pollere his moribus q
bus honoretur deus, ornetur eccleſia, q
denique deceant domini ſacerdotem.

Ad eundem, *Epiſtola* 211.

d Ominus Cãtuarienſis uir bon⁹,
& teſtimonium hñs à bonis: in-
iuſte in cauſam trahitur, & ab
agendo uiolenter retrahitur. Parabat
iter: nam in ueſtra p̃ñtia fuerat terminã-
da, & ecce intercipitur à turbine & tem
peſtate belloꝝ. Sit excuſatus apud uos,
cui moleſta eſt excuſandi neceſſitas: tũ
quia præſumit de iuſtitia, tum qa deſide
rio deſiderabat uidere faciem ueſtram.
Addit & hoc puer ueſter, ut ſiqua alia
petitio eſt uenerabilis ſacerdotis: tanto
citius admittat̃, quãto dignior eſt q pe-
tit. Audeo adhuc: et qa ſemel cœpi, loq̃r
ad dñm meũ. Ille ille antiquus amicus:
fidelis ſeruus: deuotus filius (Robertum
loquor Londonenſem ep̃m) clamat ad
uos, ꝙ occupator ille q eũ p̃uenit in ſe-
dẽ quã deo authore ipſe ſortitus eſt, ipſi
us eccl'iæ uadia terrasq́ꝫ diſtraxerit, &
diſtracta reſtituere nolit. Quod q̃ꝫ ſit in-
iurioſum, & qualiter corrigẽdũ: meæ hu
militatis non eſt tantæ ſapiæ p̃dictare.

Ad eundem, *Epiſtola* 212.

u Ir illuſtris Salamãticenſis quõ-
dam epiſcopus, rediẽs ab urbe:
non pigritauit diuertere ad pue
rum ueſtrum, & auxilium ab homũcu-
lo flagitare non deſpexit. Quo audito,
recordatus ſum prophetię dicentis: Mõ Eſa. 40.d
tes & colles coràm deo humiliabuntur,
& erunt praua in directa, & aſpera in
uias planas. Sic uos ludere noſtis: alta
cõprimere: ſedare tumentia: & enormia
redigere in mẽſuram. Veruntñ cum tra-
gœdiæ ſuæ hiſtoriã in auribus meis hõ
ſeriatim expoſuiſſet: laudaui iudicẽ, iudi
cium approbaui, ſed dico uobis cõpaſ-
ſus ſum iudicato. Sic quippe totã ſuã la-
crymoſam illam orationem concluſit:
tanq́ꝫ in calce ipſius diceret cũ ꝓpheta:
Exaltatus aũt humiliatus ſum & cõtur- Pſal. 87.d
batus: &, qa eleuãs alliſiſti me. Cumq́ꝫ Pſal. 101.b
memorarer iuſtitiæ ueſtræ, & uirilis aĩ
quem ſciebã: cœpi tñ ſimul cogitare di
uitias miſerationũ ueſtraꝝ quas in plu-
rimis expertus ſum, & dixi: Quis ſcit ſi
conuertat̃ & ignoſcat dñs, & relinquat
poſt ſe benedictionẽ? Certe, inq́ꝫ, in oĩ-
bus & per oĩa inſtructus eſt & æmula-
ri, & ignoſcere, & debellare ſuꝑbos, &
parcere nihilomin⁹ ſubiectis: niſi ꝙ ma-
giſtrũ ſequẽs, ẽt conſueuit miſericordiã
ſuperexaltare iudicio. Et acqeui ſolita il
la mea præſumptione loqui ad dominũ
meum: cum ſim puluis & cinis. Et mini-
ſtrabat materiã ſpei, preci fiduciã, pieta
ti rõnem, ꝙ aduerterẽ hoĩem: non, ut aſ-
ſolet, uerſum in furorẽ, cum indignatio-
ne recedere, & repetere natale ſolũ, mo
liri ſcandala, tentare ſeditiones: ſed de-
dit locum iræ, & induit ſpiritum mãſue-
tudinis: et declinauit ad ueſtros Clunia
cenſes, & inclinauit ſe humilium geni-
bus: humilium precibus cõmuniuit, ar-
mis potentibus à deo. His telis ſtatuit

aduerſum uos dimicare, & rigoris mu-
rum oppoſitũ ſibi talibus, ut iactat, pie-
tatis machinis labefactare conabitur.
Confidit autem ꝙ reſpicietis in oratio-
nem humiliũ, nec ſperneris precẽ eoꝝ,
& uincet pietas quem tremunt p̃tãtes.
Ego quoq́ꝫ ſecurus cũ talibus tẽdo ma-
nus, flecto genua: ſupplico pro ſuppli-
ci: audacter pronunciãs debere miſero
ſuã prodeſſe humilitatẽ: cui adeo inſolẽ
tia ſua nocuit: nec decere uirtutẽ uinci à
uitio in retributione.

Ad eundem, *Epiſtola* 213.

q Vis mihi faciet iuſtitiam de uo
bis? Si haberẽ iudicem ad quẽ
uos trahere poſſem: iam nunc
oſtenderẽ uobis (ut parturiens loquor)
quid meremini. Extat quidem tribunal
Chriſti, ſed abſit ut ad illđ appellẽ uos:
qui illic ſi uobis neceſſariũ, & mihi poſ-
ſibile eſſet, uellẽ magis totis uiribus ſta
re, & rñdere ꝓ uobis. Itaq́ꝫ recurro ad
eum cui in pręſenti datũ eſt iudicare de
uniuerſis: hoc eſt ad uos. Vos appello
ad uos, uos iudicate inter me & uos. In
quo, quæſo, puer ueſter tã male meruit
de ueſtra paternitate, ut eũ inurere & ĩ-
ſignire placeret nota & noĩe prodito-
ris? Nunquid non me ueſtrũ uicariũ di-
gnatio ueſtra cõſtituit in reconciliatio-
ne Petri Piſani, ſi forte illum deus ꝑ me
reuocare à fęce ſchiſmatis dignaret̃? Si
negatis, ꝓbabo tot teſtibus quot in cu-
ria tunc tꝑis fuerunt. Nunqd nõ deniq́ꝫ
poſt hæc iuxta uerbũ dñi mei hõ in ſuo
ordine & honore receptus eſt? Quiſnã
ergo cõſtãtiæ ueſtræ ſuo cõſilio uel ma
gis ſuo dolo ſubripuit ĩdulta repetere:
& quæ proceſſere de labijs ueſtris, face
re irrita? Et hoc ego dixerim nõ ut apo-
ſtolicum reprehẽdã rigorem, & zelum
igne dei ſuccenſum cõtra ſchiſmaticos,
qui in ſpiritu uehemẽti conterat naues
Tharſis, & iſtar Phinees cõfodiat forni
Pſal. 138.d cãtes, iuxta illđ: Nõ'ne q oderũt te dñe
oderã, & ſuꝑ inimicos tuos tabeſcebã?
Sed ubi nõ ẽ par culpa, par planè ñ dẽt
ꝓcedere pœna: nec cõuenit eadẽ ĩuolui
ſñia, eum qui pc̃tm̃ cũ his quos magis
pc̃tm̃ deſeruit. Propter eũ q ut pc̃tõri-
b⁹ ꝑceret, ſibĳpſi nõ pepcit, auferte op-
probriũ meũ, & reſtituẽdo quẽ ſtatui-
ſtis, ur̃ę ẽt tã ſanę & ĩtegrę opioni cõſu-
lite. Suꝑ hoc iã alia uice ſcripſerã uobis,
ſed quia nõ eſt rñſum mihi, puto nõ ꝑ-
uenit ad uos hoc ip̃m quod ſcripſeram.

Ad eundem, *Epiſtola* 214.

ſ I cura, ſi mẽoria q̃ꝫtulacũq́ꝫ mei
extat adhuc ĩ corde dñi mei, &
ſiq̃ portiũcula antiq̃ gr̃æ ĩuenit̃
ẽt nũc in oculis eius à puero eius; liceat
hãc expiri uiro nobili & humili. Nico-
lao Cameracẽſi ep̃o. Fateor me obno-
xiũ illi, & oĩum q̃ ꝓ eo facere ualeo de-
bitorẽ, nõ ſolũ qa ubicũq́ꝫ põt honorat
nos & nr̃os, ſed & ꝑꝑ ueritatẽ, & man-
ſuetudinẽ, & iuſtitiã: q̃ eũ etiã apud uos
cõmẽdabilẽ reddere p̃ñt. Et (niſi fallor)
qui eũ tribulãt, falſi ſunt, & nõ eſt ĩ ore
eoꝝ ueritas. Deniq́ꝫ uos ꝓbabitis, & ñ
eſt mihi uerbis laborãdũ ſuꝑ hoc. Eſt p̃
terea cũ eo uir religioſus & ſanct⁹ Go-
deſcalcus abbas mõtis ſc̄ti Martini, ꝓ
quo ſil'r ſiqđ ad merita ei⁹ nr̃a ĩteruẽtio
addere põt, obnixe oro, ut ĩ ſuis petitio-
nibus exaudiat̃. Arbitror.n. nullã illum
facere, quæ non digna ſit exaudiri.

Ad eundem, *Epiſtola* 215.

ſ Cribo uobis frequẽtiſſime uilis
uermiculus: & in hãc ĩpellor au
daciã p̃cib⁹ amicoꝝ. Fateor au
dax ſum, ſed ñ mẽdax. Nõ ſuſpicet̃ dñs
me⁹ ĩ ore pueri ſui inuẽtũ iri mẽdaciũ in
oĩb⁹ q̃ ad ip̃m ſcripſerit. Volo amicis ge
rere morẽ, non tñ in meã mortẽ. Nec.n.
ignoro ubi legerĩ: Os qđ mẽtit̃, occîdit Sap. 1.c
aĩam. Falſitatẽ ꝓinde nego, ĩportunita-
tẽ nõ excuſo, ipſa inueniat ueniã, cętera
nõ timem⁹. Amicus eſt dñs Altiſſiodo-
renſis ep̃s, & p̃cipuus. Quis neſciat? Ha
bet quã cõicet amico anxietatẽ, nõ fal-
ſitatem. Fidelẽ pro decano ipſius afferi
mus excuſationẽ, abſol'onẽ exigimus.
Filĳ ſumus unius patris (quod ſolita p̃-
ſumptione loquor) qui eſtis uos. Confi Pſ. 144.d
dimus, quia nõ repellet filios pater, ſed
uoluntatẽ timẽtium ſe faciet, & dep̃ca-
tionẽ eoꝝ exaudiet, & lętos faciet illos.

Ad eundem, de comite Radulpho, & uxore eius, Epiſtola 216.

Matt.19.a S Criptũ eſt: Quod deus cõiũxit hõ non ſeparet. Surrexerũt uiri audaces, q nõ timuerũt coniunctos à deo contra deũ diſiũgere. Neq; id ſolum, inſuper & adiecerũt cõiungere nõ coniungẽdos, addẽtes ꝓuaricationem. Lacerant̃ ſacra eccl'iæ, ſcinduntur (prohdolor) ueſtes xp̃i, idq; ad cumulũ doloris, ab his à qbus reſarciri debue-
Pſal.37.b rãt. Amici tui deus, & ꝓximi tui aduerſum te appropinquauerũt, & ſteterunt. Nam qui mãdatum tuũ trãſgrediũtur, non ſunt alieni, non ſunt extranei à ſanctuario tuo, ſed eoꝝ locũ tenẽt quibus dixiſti: Si diligitis me, mãdata mea ſer-
Ioan.14.b uate. Comitẽ Radulphum & uxorẽ ei⁹ deus cõiunxerat ꝑ miniſtros eccl'iæ, & eccleſia per deũ, qui dedit ptãtem talẽ hoĩb⁹. Qũo quos eccleſia cõiunxit, diſiunxit camera? In quo facto illud ſolũ conueniẽter prouiſum eſt, ꝙ in tenebris facta ſunt opera tenebraꝝ. Qui.n. male agit, odit lucem, & nõ uenit ad lucẽ, ut nõ arguant̃ opera eius à luce. Quid meruit comes Theobaldus? Quid peccauit hõ ille? Si pctm̃ eſt ꝙ diligit iuſtitiã, & odit iniqtatem, non põt excuſari. Si pctm̃ eſt ꝙ reddit regi q̃ regis ſunt, & quæ ſunt dei deo, nõ põt excuſari. Si archiep̃m Byturicenſem ſuſcepit ad imperium ueſtrũ, hoc eſt maximũ & primũ pctm̃. En ſanguis iſte de manu eius ex-
Pſal.37.d quiritur. Qui retribuunt mala ꝓ bonis, detrahũt ei, qm̃ ſequitur bonitatẽ. Multi clamãt ad uos in toto corde ſuo, ut iniuriam filij ueſtri, & oppſſionem eccl'iæ digna animaduerſione uindicetis, & artifices huius ſceleris, cũ ipſo eoꝝ capite cui quicquid libuit, licuit, apoſtolico uigore coerceatis, ut i uerticem ipſius iniquitas eius deſcendat.

Ad eundem, Epiſtola 217.

T Ribulatio & anguſtia inuenerũt nos. Cõmota eſt, & cõtremuit terra in mortibus hoĩum, in exilijs pauperum: diuitum quoq; uinculis & carceribus. Ipſa religio uenit in opprobriũ & cõtemptum. probro ducitur apud nos ſaltẽ mentionem facere pacis. Nuſq; fides, nuſquam iunocentia tuta. Amator innocẽtiæ, & pietatis cultor comes Theobaldus penè traditus eſt in animam inimicoꝝ eius. Impulſus eſt ut caderet, ſed dñs ſuſcepit eum, & gaudet ꝙ iuſtitia & ueſtra obediẽtia in cauſa ſit, apoſtolo acqeſcente q ait: Si
1.Pet.3.c
Matt.5.a quid aũt patimini ꝑꝑ iuſtitiam, beati. Et in euangelio: Beati qui perſecutionem patiuntur ꝑꝑ iuſtitiam. Væ nobis, hæc oĩa preſentire, ſed minime ꝑcauere potuimus. Quid plura? Vt nõ penit⁹ deſolaret̃ terra, & oẽ regnum in ſeip̃m diuiſum concideret, cõpulſus eſt ille deuotiſſimus filius ueſter, & eccleſiaſticę libertatis defenſor, ſub iureiurãdo promittere quatenus ſñiam excõicationis à legato ueſtro bonę memoriæ magr̃o Iuone datã in terram & perſonã adulteri tyranni, qui caput & author extitit hoꝝ oium maloꝝ & doloꝝ, atq; in ipſam adulteram, faceret amoueri. Qđ ſanè tñ præfatus princeps fecit prece & conſilio nonnulloꝝ fideliũ ſapientiũq; uiroꝝ. Dicebant nanq; id à uobis facile, & abſq; læſione eccleſiæ impetrari: dum in manu ueſtra ſit eandem denuo ſñiam quæ iuſte data fuit, incontinenti ſtatuere, & irretractabiliter cõfirmare: quatenus & ars arte deludatur, & pax proinde obtineatur: & qui gloriatur in malitia, & potẽs eſt in iniquitate, nihil inde lucretur. Multa habeo dicere uobis, ſed nõ eſt opus de oĩbus ſcribere, cũ præſens ſit qui omnia ſcit, & uiua uoce planius poteſt & plenius aperire.

Ad eundem excuſatoria, & nouiſſima, Epiſtola 218.

D Omino & pr̃i reuerendiſ. Innocentio B. nihilũ id qđ eſt. Putabã me aliqñ aliqd uel modicũ eſſe: ſed nũc, ut ſentio, prorſus ad nihilũ redactus ſum dũ neſciui. Nec.n. me dixerim oĩno nihilum tũc fuiſſe cũ oculi dñi mei ſuper pueꝝ ſuum eſſent, & aures eius ad preces meas: cũ oẽ quod ſcriberẽ, obuijs manib. accepiſſet, & uultu

hilari ꝑlegiſſet, benigniſſime atq; pleniſſime ad oĩa poſtulata rñdens. Mõ aũt me merito nõ modicũ dico, ſed nihilũ: qm̃ ab heri & nudiuſtertius auertit faciẽ ſuam à me. Cur hoc? Quid peccaui? Multũ fateor: ſi pecunia cardinalis Iuonis bonæ memoriæ meo arbitrio diſtributa fuit: & nõ ad nutũ ipſius, qđ utiq; ad aures dñi mei fuiſſe ꝑlatum, mihi relatum eſt. Sed cõfido quia nunc huius rei ueritatẽ cognoſcetis, & ueritas liberabit me. Nõ ſum tã hebes, ut ignorem eccl'iæ eſſe, quicqd ille reꝝ ſuaꝝ nõ dederit. Sed iam audite ſimpl'r ueritatem. Si iuentũ fuerit in ore meo mendaciũ: ipſum os meũ cõdemnabit me. Qñ hõ exuit hoĩem, abſẽs erã: imò & ualde remotus. Audiui aũt ab his q affuerũt, ꝙ ipſe fecerit ſuũ teſtm̃: & quod fecit, fecit & ſcribi: & de rebus ſuis q̃ uoluit qbus uoluit ipſe diuiſit: qđ reſiduũ fuit, duob. abbatibus aſſiſtẽtibus tũc ſibi: & mihi pariter q abſẽs erã, diuidẽdũ cõmiſit: eo ꝙ nobis nota eſſent loca pauperiora ſanctoꝝ. Porrò abbates illi domum uenientes: & nõ iueniẽtes me (detinebar.n. tunc tp̃is ex ueſtro mãdato pacis q̃rendę negotijs) nihilominus pecuniã ſicut eis uiſum eſt diuiſerunt: me nõ ſolũ non cõniuente, ſed & neſciente qd fecerint. Cedat iã ſi placet manifeſtę indignatio ueritati: nec mihi deinceps frons ruget̃, aut ſupciliũ deponat̃: ſed ſolita redeat ſerenitas blando & benigno uultui, ac ſuo denuo ſole læta facies induat̃. Nam ꝙ item cõperi diſplicuiſſe me in multis ſcriptitationib⁹ meis: hoc me iã metuere nõ oportebit: qm̃ facile emendabo. Scio ſcio, ꝑſumpſi pluſq; oportuit: parũ attẽdẽs qs cui ſcriptitar̃ ꝑſumerẽ: ſed ad id qdẽ audẽdũ ueſtra me armarat benignitas, non negabitis. Vrgebat deinde charitas amicoꝝ: etenim ꝑpauca ꝓ me ſcripſi: ſi bñ memini. Sed neqd nimis. Dabo ſi potero zelo meo decætero tẽperamẽtum, ſciam, & ponã digitũ meũ ſup os meũ. Tolerabilius.n. offendam aliquos amicoꝝ, q̃ multis ꝑcibus defatigem xp̃m dñi. Et nũc quoq; non ſum ſcribere auſus uobis de iminentibus eccleſiæ periculis, & graui ſchiſmate qđ timemus, ac plurimis q̃ ſuſtinemus incõmodis. Scripſi aũt ſanctis ep̃is ueſtro lateri adhærẽtibus: ab ipſis audire poteritis, ſi ſcire placuerit, q̃ ſcripſerim ego.

Ad quatuor ep̃os curiæ, Albericum Hoſtiẽſem, Stephanũ Præneſtinũ, Ignarũ, Tuſculanũ, & Gerardum cancellarium, Epiſtola, 219.

Q Vantũ malũ ſchiſma in eccleſia ſit, & q̃ ſit deteſtãdũ, & oĩmodis deuitãdũ: euidẽter quondã oñdit famoſa & horrẽda mors uirorũ illoꝝ, quos ob iſtiuſmodi peſtem terra deglutiẽs: uiuos tranſmiſit ad inferos. Oñdit & illa perſecutio Guibertina, ſiue Burdini temeritas quos noſtra iam tempora expta ſunt iter regnũ & ſacerdotium diuidẽtes plaga penè incurabili, & caſtigatione crudeli. Oñdit & illa q̃ nuꝑ adhuc poſt multã & multifariã eccleſiæ uexationẽ & uaſtationẽ, tandẽ deo miſerante finem accepit rabies leo-
Luc.17.a nina. Merito proinde ſaluator in euãgelio: Væ (inquit) homini illi per quẽ ſcandalum uenit. Væ nobis q uiuimus, plãgere q̃ ꝑtulimus: dolere q̃ ſentimus: timere quæ expectamus. Et quod peius eſt, ad tam malũ habitum humanæ res deuenerũt: ut nec rei humiliari uelint, nec
Pſal.74.a iudices miſereri. Dicimus iniqs: Nolite inique agere: & delinquẽtibus: Nolite exaltare cornu, et nõ audiũt nos, qa do-
Ezec.32.d mus exaſperans eſt. Supplicamus his quoꝝ eſt pctã arguere: peccãtes ſeruar̃, ne calamũ quaſſatũ cõterãt, & linũ fumigãs nõ extinguãt: & magis in ſpũ ue-
Eſa.42.a hemẽti cõterũt naues Tharſis. Si denũ-
Ephe.6.a ciamus filijs cũ Ap'lo, ut obediãt patribus ꝑ oĩa, quaſi aerẽ uerberamus. Si patrib⁹ loqmur ne ad ĩdignationẽ ꝓuocẽt filios: in nos potius eoꝝ ĩdignationem prouocamus. Nec delinquẽtes ſatisfacere, nec rectores ſeu correctores cõdeſcẽdere ullatenus acqeſcũt. Oẽs ſuũ ſtomachum ſequũtur: & totis uiribus funẽ in diuerſa trahẽtes, rũpunt. Heu necdũ recenti eccleſiæ plagæ cicatrix occalluit: & rurſum ſcindere parãt, rurſus cor

pus Chriſti affigere cruci, rurſus fodere latus innoxiũ: rurſus ueſtimẽta diuidere: atq; ipſam, qđ in ipſis eſt, tunicã incõſutilẽ (quãuis fruſtra) dirumpere ſatagũt. Si qua ĩ uobis ſunt uiſcera pietatis, tantis uos opponite malis, ne in illa p̃cipuè terra ſciſſura fiat, in qua ſolent (ſicut optime noſtis) ſciſſuræ aliæ reſarciri. Nã ſi author ſcãdali, ore ſingulr̃ iudicis tremẽdo addicit̃ maledicto, ꝗbus putam⁹ bñdictionibus dignos huius neꝗtiæ fugatores & propugnatores? De duobus nõ excuſamus regẽ. Nã & iurauit illicitè, & pſeuerat iniuſte. Veꝝ id nõ uoluntate, ſed uerecũdia. Nã ꝓbro ducitur, ſicut optime noſtis, apud Frãcigenas iuramentũ ſoluere: quãlibet male publice iuratũ ſit, quãuis nemo ſapiẽs dubitet illicita iuramenta non eſſe tenẽda. Verũ tamen ne in hoc quidẽ excuſari poſſe fatemur. Neq;.n. excuſare nos, ſed ueniã poſtulare ſuſcepimus. Vo uidete an excuſare aliquaten⁹ eũ poſſit ira, ætas, maieſtas. Poterit ſine dubio, ſi miſericordiã iudicio ſupexaltandã decernatis, quatenus uidelicet talis aliqua cõſideratio in rege & puero hẽat̃, ut hac ei uice tali ꝗdem tenore parcat̃, quo tale aliꝗd decętero non p̃ſumat. Parcat̃ ſanè dixerim, ſi fieri poſſit, ſalua in oĩbus ecclię libertate, ſil & archiep̃o debita ueneratiõe ſeruata, quẽ manus apl̃ica cõſecrauit. Hoc ipſe rex humilr̃ petit, hoc nr̃a uniuerſa citramontana nimiũ iã afflicta eccleſia ſupplr̃ deprecat̃. Alioꝗn damus manus morti, tabeſcentes & areſcentes præ timore & expectatione q̃ ſupuenerũt uniuerſo orbi. Siquidẽ dep̃catio mea ſuper hoc ab anno priore, et pctis meis exigẽtibus dep̃cationem meã nõ exauditio, ſed indignatio, indignationẽ aũt deſolatio penè uniuerſæ terræ ſecuta eſt. Siquid zelo urgẽte erupit qđ non fuit aut ſecus quàm fuit dicendum, ſit q̃ſo apud uos quaſi non dictum. Vbi uerò dixi qđ oportuit, & ubi oportuit dici, ſit nõ fruſtra dictum.

Ad Ludouicum regem Francorum, unde ſupra, Epiſt. 220.

I Ibenter quidẽ, ſicut ip̃e fateri dignamini, ẽt ꝓpria atteſtãte conſciẽtia, quæ ad honorẽ ur̃m, & regni ur̃i utilitatem ſpectãt, pro nr̃o exiguo poſſe, & quærimus, & quæremus. Cæteꝝ quod nr̃æ humilitati querimini ſuper anathemate mox innouando ĩ comitem Radulphum: & uultis me dare operam omnimodis, ut nõ fiat, ob multa mala q̃ ſecutura inde putatis, prorſus nõ uideo qũo implere poſſim, & mãdato obuiare apl̃ico. Qđ etſi poſſem, non uideo ꝙ rõnabilr̃ poſſem. Doleo quidẽ de malis ſi inde ꝓueniãt, ſed nõ ideo tñ debemus facere mala, ut ueniant bona. Satius tutiuſq; hoc totũ ꝑfecto oĩpotẽtis dei iudicio & diſpoſitiõi relinꝗmus, q põt facere, ut & bona q̃ ipſe uult fieri, fiãt & maneãt, & mala q̃ mali moliunt̃, nõ ueniãt, aut certe in eoſipſos potius q ea uolũt & quærunt, ueniãt. Valde autẽ cõtriſtat me unũ qđ in lr̃is ur̃ę celſitudinis cõtinet̃, ꝙ uidelicet debeat obuiare res iſta paci factæ inter uos et comitem Theobaldũ. An neſcitis uos grauiter offendiſſe ĩ eo ꝙ comes Theobaldus uiolẽtia guerræ ur̃æ cõtra deũ & iuſtitiã iurare cõpulſus eſt, nõ ſolũ ꝗa q̃reret, ſed ẽt ꝗa efficeret ut p̃dictus comes Radulphus & terra eius tã indebitè imò tã illicite abſolueret̃? Quid iteꝝ uultis pctm̃ pctõ addere, & irã dei ſup uos (qđ abſit) accumulare? Quid peccauit comes Theobaldus, ut irã ur̃am rurſum incurrere mereat̃, qui & abſolutionẽ comitis Radulphi licet iniuſtã (ſicut ſcitis) tãto labore & difficultate obtinuit, & rediuiuã excõicationem quãuis iuſtiſſime redeũtẽ nec q̃ſiuit nec q̃rit, utpote qđ timore ur̃o ẽt abiurauit? Nolite q̃ſo, nolite dñe mi rex regi ur̃o (imò oĩum conditori) tam euidẽter in ſuo regno & in ſua poſſeſſione audere reſiſtere, & manum extẽdere tã frequẽti & temerario auſu aduerſum terribilẽ eum qui aufert ſpm̃ principum, terribilem apud reges terrę. Acriter loquor, quia acriora uobis formido, quod non ita uehementer timerẽ, niſi uos uehementer diligerem.

Ad eundem unde ſupra, Epiſtola. 221.

S Cit deus quãtũ uos ex quo noui, dilexi, & ur̃m honorẽ uolui: ſcitis uos quanto labore: quantàq; ſolicitudine, toto anno p̃terito quęrendę paci ur̃æ intendi: unà cũ alijs fidelibus ueſtris. Timeo aũt ne ſine cã laborauerimus in uobis. Vos nãq; (ut manifeſtum eſt) à bono & ſano conſilio qđ accepatis, nimiũ cito nimiumq; leuiter reſilitis: & ad mala priora q̃ dudum nõ ĩmerito ꝑpetraſſe uos plangebatis, adhuc recentibus illis plagis, rurſum ut audio, neſcio quo diabolico cõſilio, feſtinatis. À quo.n. niſi à diabolo ꝓcedere hoc cõſiliũ dixerim: ꝑ qđ fit ut incẽdijs incẽdia: homicidijs homicidia addant̃: clamor denuo pauperꝝ: & gemitus cõpeditoꝝ: & ſanguis ĩterfectoꝝ: aurib⁹ pertonẽt pr̃is orphanoꝝ, & iudicis uiduaꝝ? Planè his hoſtijs hoſtis ille antiquus nr̃i gñis oblectat̃: qm̃ ipſe homicida eſt ab initio. Et nolite fruſtra occaſionem ſumere de comite Theobaldo ad excuſandas excuſationes in pctis: cum uir ille paratũ ſe dicat, & hoc oĩmodis deprecet̃, uenire ad cõuentiones q̃ inter uos cucurrerũt qñ facta eſt pax, & ſecũdum iudiciũ diligẽtiũ nomẽ ueſtrũ (eorum.ſ. q mediatores inter uos extiterũt) per oĩa ſatisfacere uelit: ut ſi p̃uaricationis forte ab ipſis argui poterit, qđ non exiſtimat, cõtinuo ad honorẽ ur̃m corrigere nõ cunctet̃. Veꝝ uos nec uerba pacis recipitis: nec pacta ur̃a tenetis, nec ſanis cõſilijs acq̃eſcitis: ſed neſcio quo dei iudicio, oĩa uobis ita uertitis in ꝑuerſum ut ꝓbra honorẽ, honorẽ ꝓbra ducatis, tuta timeatis, timẽda contẽnatis: & qđ olim ſancto & glr̃ioſo regi Dauid Ioab legit̃ exprobraſſe, diligitis eos qui uos oderũt, & odio hẽtis q uos diligere uolunt. Neq;.n. q uos inſtigant priorẽ iterare malitiã aduerſus nõ merentẽ, q̃rũt in hoc honorẽ ur̃m, ſed ſuum cõmodũ: imò nec ſuũ cõmodũ, ſed diaboli uolũtatem: ut regis (qđ abſit) potẽtiam cõcepti furoris hẽant effectricẽ: quem ſuis ſe poſſe adimplere uiribus nõ cõfidũt: inimici coronæ ueſtrę: regni manifeſtiſſimi turbatores. At q̃cq̃d uobis de regno ueſtro: de aĩa & corona ur̃a facere placeat: nos ecclię filij, mr̃is iniurias, contemptum & cõculcationẽ oĩno diſſimulare non poſſumus: q̃ illi p̃ter illa q̃ in eam iã p̃ceſſiſſe miſerabilr̃ plãgimus: iterũ de nouo ꝑtim inferri, partim ĩminere ſentimus. Profecto ſtabimus & pugnabim⁹ uſq; ad mortẽ ſi ita oportuerit: ꝓ matre nr̃a: armis ꝗbus licet: non ſcutis & gladijs: ſed p̃cib⁹ fletibuſq; ad deũ. Et ego ꝗdem q me memini p̃ter quotidianas p̃ces, quas ꝓ pace & ſalute ueſtra atque regno coràm dño ſupplex ipſo teſte fũdebam: ẽt apud ſedẽ apl̃icam lr̃is & nũcijs cãm ueſtram egiſſe: fateor uſq; penè ad ꝓpriæ cõſcientiæ læſionẽ: & ipſi⁹ ſummi põtificis iuſtã (quod diffiteri nõ debeo) contra me indignationẽ: ego, inquam, aſſiduis ueſtris, q̃ innouare quotidie non ceſſatis, exceſſibus ꝓuocat⁹: dico uobis, incipio pœnitere ſup inſipiẽtia mea priori: qua, plus iuſto, ueſtrę adoleſcentiæ hucuſq; faui: & de cętero ꝓ mea exiguitate nõ deero ueritati. Nõ tacebo ꝙ cum excõicatis iterato fœdus & ſocietatẽ inire ſatagitis: ꝙ in necẽ hoĩum, combuſtionẽ domoꝝ, deſtructionẽ eccleſiaꝝ, diſperſionẽ pauperꝝ: raptorib⁹ & p̃donibus (ſicut dr̃) adhæretis: iuxta illud ꝓphetæ: Si uidebas furẽ, currebas cum eo: & cũ adulteris portionẽ tuã ponebas. Quaſi nõ ſatis ꝑ uos mala facere ualeatis. Nõ ſilebo ꝙ illicitum illud maledictum q; iur̃m inconſultiſſime uſurpatum à uobis contra Byturicẽſem eccleſiam (pro quo, heu, tot & tanta mala iã nunc merito ꝓuenerunt) non ita tãdem corrigitis, ut Chriſti ouibus apud Cathalaunũ paſtorem præfici nõ ſinatis: inſuper & fratri ueſtro: eiuſq; militib⁹ ſagittarijs baliſtarijſq; domos ep̃ales cõtra ius & fas inhabitandas, & res eccleſiæ in huiuſmodi nefarios uſus ꝓſligandas: audacter nimium exponitis. Dico uobis: non erit diu inultum ſi hęc ita facere pergitis. Et ideo dñe mi rex amicabiliter moneo uos, & fideliter conſulo,

Ioan. 8.f

Pſal. 49.e

uobis,ut citi⁹ ab hac malitia deſiſtatis:
ſi forte iam ferire parãtis manũ Niniui
tę regis exẽplo, pnia & humilitate p̃ue-
Prou.27.a nire poſſitis. Dure loquor,quia duriora
uobis formido:ſed mementote a ſapiẽ-
te dictũ, meliora eſſe uerbera amici, q̃
fraudulenta oſcula inimici.

Ad Ioslenum Sueſſionenſem ep̃m, & Suggerium abbatem ſancti Dionyſij.

Epiſtola, 222.

SCripſeram regi arguẽs eũ ſuper
malis q̃ fiunt in regno eius,ipſi-
us(ſicut dicit)aſſenſu. Et quod
reſcripſit,dignũ duxi uobis q de cõſilio
eius eſtis:inſinuãdum. Miror.n.ſi ita cre
dit ut loquit: & ſi nõ credit, qũo cõſcio
mihi utiq; oĩum (ſicut ſcitis) q̃ ad pacẽ
reformãdam facta fuerũt, iſta pſuadere
conat. Ait.n.ſicut poteſtis uidere in lr̃is
eius(cũ male ſeruata ex pte comitis pa-
cta conaret oñdere) Adhuc ſuſpẽſi ma-
nẽt ep̃i noſtri:adhuc terra nr̃a iterdicta
eſt. Quaſi uero cuiuſq; eccl'iaſtici abſo-
lutio interdicti ad comitẽ Theobaldũ
ptineat:aut hoc ipſe aliquo mõ pepige-
rit ſe facturũ.Illuſus eſt (ait) comes Ra-
dulphus: & iterũ religat⁹ eſt.Et hoc qd
Pſal.7.d ad comitẽ Theobaldũ?Non'ne quicqd
de hac re pmiſit,fideliter elaborauit,&
efficaciter adimpleuit? Ille uero depre-
henſus eſt in aſtutia ſua, & cecidit in fo-
ueam quã fecit. En eſt hoc totũ cur irri-
ta faceret rex pacta ſua q̃ diſtinxerũt la
bia ueſtra?An pp hoc decuit incãdeſce-
re irã regis cõtra deum & eccl'iam eius:
contra ſeip̃m & regnũ ſuũ?Ita'ne ppter
hoc debuit obliuiſci honoris ſui, ut ad
debellãdum hoĩem ſuũ, quem nõ dico
diffidauerat: ſed nec ſubmonuerat uel
poſuerat ad rõnem,mitteret frẽm ſuum
idq; per Cathalaunũ,de qua potiſſimũ
ciuitate ſcitis qd rex cum comite Theo
baldo pepigerit? Sed rex adhuc aliđ ad
dit,q matrimonijs ſibi moliat cõiunge-
re contra eius fidelitatẽ comitẽ Flãdren
ſem & Sueſſionẽſem. Et de fidelitate q-
dem ſuſpicio eſt,non certitudo. Porrò
inanes ſuſpiciones certis pactionibus p̃-
iudicare:quale ſit,uos uideritis. Quãq;
id oĩno credendũ non fuerit de tali uiro.
Nunqd.n.hoſtes ſunt regis quibus alli-
gatur comes,& nõ magis hoĩes eius,&
eius amici?Non'ne cõſanguineus regis,
& ſicut fatet, baculus regni comes Flã-
drenſis eſt?Quid ergo cõtra regis fideli-
tatem facit eius homo, & fidelis ipſius,
ſi alijs eius amicis,ſuorũ matrimonijs co
pulat? Nõ'ne ſiquis ſimplici oculo rem
ut eſt cõſideraret: magna potius pax re
gni: magnũq; robur: & magna poſſet
putari ſecuritas? Illud autẽ miror, qũo
rex dicere non timuerit, cognoſcere ſe
quia nouerim ego comitem Theobal-
dum in partẽ ſuam cõtra regem,comitẽ
Radulphum trahere attẽtaſſe. Nã & ui
ua uoce nuncio noſtro plus dixit, q̃ ſcri
pſerit:q mandauerim ſæpius dicto Ra-
dulpho maximã partẽ pctõrũ eius me
ſuſcipere, ſi uellet comiti Theobaldo
adhęrere. Si natus eſt hõ ille per quem
iſta mandauerim: ueniat & arguat me
palã. Si ſcripſi literas:proferantur in me-
dium. Viderit ipſe cui crediderit: certus
ego ſum,quia nũquã nouerim quod im-
ponit.Idẽ arbitror & de comite Theo-
baldo:quia & ipſe omnimodis diffitet.
Videat pinde deus & iudicet quod nũc
de ſuſpiciõe comes Theobaldus arguit
ab eo qui manifeſte contra pactiones
ſuas ipſum ſibi attrahit comitẽ Radul-
phum,contra dei pręcepta,cõtra ſniam
ſummi pontificis: adultero & excõica-
to cõicans. Ait quoque rex. Penè habui
mus duos grauiſſimos oppugnatores.
Et propheta ſubſannans rñdet: Ibi tre- Pſal,13 b
pidauerunt timore: ubi non erat timor.
Ecce,inqt,oppugnamur,q nõ oppugna
uimus:pſecutionẽ patimur,q nõ pſecuti
fuimus: Quis oppugnat obſecro: qs op-
pugnat:quis'ue pſequit?Non'ne comes
obſecrat & humiliat:honorare paratus
ut regẽ ſeruire et obſequi tanq; dñ̃o ſuo,
obnixe pro pace ſupplicans, & bonã re
gis, qđ in ſe eſt, ſibi conciliare ſatagens
uolũtatẽ?Eſto q nõ ſit ita,ſed magis co
mes regi mala oĩa moliat: non'ne ad id
quod ſtatutũ fuiſſe ſcitis,fuerat recurrẽ-
dũ?Sic.n.inter ſe pepigerũt, ut ſi qua de

conuentionibus illis cõtrouerſia aut diſ-
ſenſio naſceret,nihil mali ſibi inuicem fa
cerẽt aut quęrerẽt: donec corã nobis tri
bus pariter & dñ̃o Altiſſiodorenſi uẽti-
lata res eſſet atq; diſcuſſa: q & tunc me-
diatores fuimus: & ſiqd emergeret con-
trouerſię,debuimus eſſe recõciliatores.
At id mõ oĩmodis comes flagitat: ſed
rex abnuit. Denique eſto q oĩno male
meruit comes:ſed eccl'ia dei qd meruit?
Quid,inq;,meruit,nõ iã ſola Byturicen
ſis eccl'ia:ſed & Cathalaunẽſis,ẽt et Re
mẽſis,ẽt & Pariſiẽſis?Habeat rex aduer
ſus comitẽ ius:ſed de quo iure,obſecro,
de quo iure p̃ſumit ut eccl'iarũ poſſeſſio
nes & terras deuaſtet, ut xp̃i ouibus pa
ſtores p̃fici nõ pmittat, ut his quidẽ ele
ctorũ pmotionẽ phibeat: alijs uero(qđ
hactenus inauditũ eſt)dilationẽ electio
nis indicat:donec uniuerſa cõſumpſerit,
donec diripuerit pauperũ facultates,do
nec penit⁹ deſolet terra? An uos ei cõſu
litis talia?Mirũ ualde,ſi cõtra ur̃m cõſi-
liũ fiũt hæc: mirũ magis & malũ,ſi ur̃o
cõſilio fiũt. Etenim cõſulere talia,mani-
feſte ſchiſma fabricare eſt:deo reſiſtere:
eccleſiam ancillare: & nouã in ſeruitutẽ
eccl'iaſticam redigere libertatẽ. Siquis
dei fidelis,ſiqs eccl'iæ filius eſt:profecto
ſtabit & opponet ſe,quoad poterit,mu
rũ pro domo dei. Nã & uoſiipſi ſi pacẽ
deſideratis eccleſiæ, ſicut oportet filios
pacis: qũo non dicam tractatis ea: ſed
uel intereſtis cõſilijs tã malignis?Quic-
quid.n.mali fecerit: merito nõ regi iuue
ni: ſed conſiliaris ſenibus imputatur.

Ad ep̃m Sueſſionenſem duriſſime reſcribẽtem ei, ita ut hæc fuerit ſalutatio: Salutem in domino, & non ſpiritum blaſphemiæ, Epiſtola, 223.

MInime quidẽ ego ſpm̃ blaſphe-
mię hr̃e me arbitror,ſed nec cui
quam maledixiſſe aut maledice
re uelle me ſcio: principi p̃ſertim populi
1.Cor.4.c mei. Cęterũ quicquid illud ſit, quo ſe læ
Iob 39.d ſam ueſtra dignitas iudicat:peto ueniã.
Scio.n. qui dixit:Blaſphemamur, & ob
ſecramus. Dico ergo cũ btõ Iob: Quæ
locutus ſum,utinã nõ dixiſſem: & ultra
nõ addam. Iã dñ̃o abbati ſancti Diony-
ſii pro cõi querimonia ſcribens: utrique
ueſtrum reſponderam, & putauerã me
feciſſe ſatis. Et qm̃,ut uideo, nõdum qe-
uit indignatio ur̃a: q̃ forſitã aduerſus ec
cleſiæ cõculcatores iuſti⁹ incanduiſſet:
etiam uobis dico: ſchiſmaticos uos aut
fomitem eſſe ſcandali,nec dixi, nec ſcri-
pſi,nec credidi, & dico ſecurus: nec ue-
reor q me mea pagina arguat mẽdacij.
Scrutamini eã ſi placet: & ſi ita inueneri
tis, reum me fatebor grandis ſacrilegij:
& reuera ſicut notatis, ſpiritu blaſphe-
miæ agitatum illa ſcripſiſſe. Ne tñ humi
lis ſatisfactio ſpm̃ uideatur excludere li
bertatis, dolui fateor & doleo q nõdũ
ea uos libertate qua deceret cõperimus
Chriſti ulciſci iniurias:eccleſiæ defende
re libertatem. Dolor iſte compulit me
ſcribere dura:nõ tñ illa q̃ impingitis. Pu
tauerã ſiquidẽ, & adhuc putarem,niſi ti
merem uobis in hoc eſſe moleſtus:neq̃-
quam ſufficere q ſchiſmatis nõ eſtis au
thores:niſi & eos qui ſunt,cuiuſcunque
dignitatis ſint,tota libertate pro uirib⁹
coerceatis: & eorũ conſilium atq; con-
ſortium execretis. Putarem,inquã,glo-
riam uobis eſſe,ſi dicere poſſetis & uos:
Odiui eccleſiam malignantium: & cum Pſal.25. d
impijs non ſedebo. Nunquid ſolum de-
cebat zelus ille prophetam, & non ho-
die quoque a domini ſacerdote reqrit:
de quo dicebat: Non'ne qui oderunt te
dñ̃e oderam, & ſup inimicos tuos tabe- Pſal. 138.d
ſcebam? Optarem ſanè(& ſalua ueſtra
ſerenitate id quoque eloquar) hunc ze-
lum uos exercuiſſe in puerũ regem: qui
non tam pueriliter quàm crudeliter ſine
cauſa irrita fecit & ueſtra ſanè conſilia,
& ſua pacta:ſine cã regnum ſuũ contur-
bat: bella ubique cœlis terriſq; ſuſcitat:
eccleſias uaſtat: ſacra temerat: exaltat
iniquos,bonos perſequit:perimit inno-
centes. Hęc,inquam,uellem uos dolere:
his cõtradicere & reſiſtere,quod in uo-
bis eſt. Sed meũ non eſt magiſtrum do
cere Ioslenum,minus autem reprehẽde
re epiſcopũ,qui magis me & alios pec-
cantes redarguere, & errãtes corrigere
debet. En quãtum uos timeo. Clauſam

habetis epſtam,q de priore apta male ſu
ſpicatus eſtis. Nã ego qdẽ nihil in hoc
aliud cogitaui:niſi ꝙ diuerſos ſcribentẽ
neceſſe eſt iuxta conſuetudinem epiſto-
lam cera non claudere. Iam & pro hoc
quoque ueniam peto.

Ad Stephanum Præneſtinum epiſcopum,
Epiſtola, 224.

Hiere. 18. d IOquit Ieremias ad deũ ꝓ aduer
ſarijs ſuis ita dicens: Recordare
dñe, ꝙ ſteterim ĩ cõſpectu tuo,
ut loquerer ꝓ eis bonũ, & auerterẽ indi
gnationẽ tuã ab eis. Et infert: Propterea
inquit, da filios eoꝝ in famẽ: & deduc
eos ĩ manus gladij. Et adhuc alia in hũc
modum æq̃ grauia imprecat̃ illis. Quod
ꝑꝑea nunc apud ueſtrã reuerẽtiam me-
morãdum putaui: qm̃ ſil'e mihi aliquid
cum ꝓpheta uideo accidiſſe. Vos.n.ſci-
tis qũo ego quoque ꝓ rege ſteterim in
cõſpectu dñi mei: corpe qdem abñs: ſed
pñs ſpũ: ut loq̃rer ꝓ eo bonũ. Bona ſiq-
dem pollicebat̃. Nunc aũt ipſo reddẽte
ꝓ bono malũ: cogor contraria ſcribere.
Pudet erroris: & falſę ſpei quã de eo cõ-
ceperã: & grãs ago ꝙ ꝓ eo ſimpl'r ſup-
plicãs non fuerim exauditus. Putabam
me deferre regi pacifico, & ecce ĩuenio
grauiſſimo hoſti eccl'ię aſſentaſſe. Con-
culcãtur apud nos ſancta, eccl'ia turpi-
ter ancillat̃. Nã & electiones epoꝝ ꝓhi-
bent̃ fieri: et ſicubi id p̃ſumptũ à clericis
fuerit, electus epari non ſinit̃. Deniq; ſe-
det in triſtitia eccleſia Pariſienſis, ꝓprio
deſtituta paſtore, & nemo qui de ſub-
ſtituendo alio mutire audeat. Nõ ſuffi-
cit ſpoliari bonis pñtibus domos epa-
les: ẽt in terras & in hoĩes manus ſacrile
ga circũquaq; deſęuit: totius inſuꝑ anni
ex eis ſibi reditus uẽdicãdo. Veſtra Ca-
thalaunenſis fecit quidẽ electionẽ, ſed q
electus eſt, ecce iã diebus multis debi-
to honore fruſtrat̃, & ſcitis q̃ nõ abſq;
graui gregis dñici detrimento. Cõmiſit
rex germano ſuo Roberto uices epi, &
ille in cũctis terris rebusq; eccl'iæ ptãti
ue uerſans, & ꝓ uice ſua ubiq; haud ſe-
gniter agẽs, ĩfert cœlis quotidianas ho-
ſtias, nõ plane pacificas, clamores pau-
perũ lacrymas uiduaꝝ, plãctus orpha-
noꝝ, gemitus cõpeditoꝝ, & ſanguinẽ
interfectoꝝ. Veꝝ anguſtus eſt malitiæ
eius ille epatus. Remẽſem inuadit, atq;
ĩ terra ſanctoꝝ iniqua gerit, nõ clericis,
nõ monachis, nõ ſanctimonialibus par-
cens. Deniq; ſanctę Marię, ſancti Remi
gij, ſancti Nicaſij, ſancti Theodorici ter
ras fructiferas, & uillas populoſas, ita ĩ
ore gladij deuaſtauit, ut penè in ſolitu-
dinem redegerit uniuerſas. Frequens in Pſal. 82. d
oĩum auribus uox: Hęreditate poſſidea
mus ſanctuariũ dei. Sic rex emẽdat qđ
in eccl'iam Byturicẽſem Herodiano iu-
ramẽto cõmiſit. Pręterea rex nobis qui-
dẽ nõ paꝝ laborãtibus, pacẽ cũ comite
Theobaldo fecerat, firmæ ut putauim⁹
amicitiæ fœdus inierat, & ecce occaſio
nes q̃rit qũo recedat ab amico. Atque
hoc grãde crimẽ qđ impingitur comiti,
quia cũ baronibus regis, de liberis ſuis
cõtrahit matrimõia. Suſpecta eſt illi di-
latatio charitatis, nec ſe putat regẽ, ſi ſe
amauerint prĩcipes. Conijciat prudẽtia
ueſtra quid aĩ erga ſubditos gerat, qui
de odio atq; diſcordia ſi fuerit ĩter ſuos,
ſe æſtimat fortiorẽ. Videat & ꝑpendat
ſi eſt hic hõ à deo, qui ĩ ſuoꝝ magis mu
tua ſimultate, q̃ charitate confidit, cum
charitas ſit deus. Qđ minime faceret ſi 1 Ioan. 4.
ſapĩam illius hr̃et qui ait: Fortis eſt ut Cant. 8. b
mors dilectio, dura ſicut infernus æmu-
latio. Pręterea ergo pacis cõuẽtiones et
cõſtitutiones manifeſte tranſgredit̃, nec
tenet pacta ſua, q̃ diſtinxerũt labia ſua.
Deniq; reuocauit in domũ ſuã, & ad cõ
ſiliũ ſuũ uiꝝ adulteꝝ & excõicatũ, quẽ
ex cõſtituto eiecerat: & ꝓ exercẽda ma
iori malitia, alijs multis neq; æq̃ excõica
tis, ꝑiuris, incendiarijs, homicidis, rex &
aduocat⁹ eccl'iæ aduerſus eccl'ię (qđ nõ
eſt dubiũ) amatorẽ & defenſorẽ denuo
ſociatur, iuxta illud ꝓphetæ: Si uidebas Pſal. 49.
furem, currebas cum eo: & cum adul-
teris portionem tuam ponebas. Ad hęc
cogit ſuo more epiſcopos ad maledicẽ-
dum benedicendis, & iterum benedi-
cendum maledicendis: & quoniã non
obtẽperatur pro ſuo libitu ſibi, circuit
mare

mare & aridã ut inueniat iuratores, quo
rum periurijs quos fortaſſis deus coniũ
git, per hoĩes ſeparentur. Qua frõte, ob-
ſecro, tantopere alijs præſcribere de cõ
ſanguinitate laborat, hõ cũ ſua (qđ palã
eſt) tertio cõſanguinitatis gradu fermè
permanens conſobrina? Et quidem in-
ter filium comitis Theobaldi, & comi-
tis Flandrẽſis filiã: & item inter comitẽ
Sueſſionenſem, & filiam comitis Theo
baldi, ſi cõſanguinitas ſit neſcio (ſciẽter
em̃ illicita matrimonia, nec laudaui un-
quam nec laudo) ſed ſciatis uos & ſciat
dñs meus, ꝓhibere hoꝝ nuptias, ſi quo
modo coniungi fas fuerit, exarmare ec-
cleſiam eſt, & multã illi ſubtrahere for-
titudinem. Nec aliã puto aduerſantium
ipſis nuptijs intentionem, niſi ut in terris
p̃fatoꝝ principum non poſſint hr̃e refu
gium quicũq; audebũt cõtradicere ſchi
ſmati qđ minant̃. Hucuſq; zelus meus.
Hucuſque zelus meus. Non poſſum.n.
ego emẽdare qđ potui redarguere: po-
tui & cõmonere eum qui poſſit. Zelus
dñi mei faciet hoc. Ipm̃ duxi neceſſariũ
in magno eccleſiæ labore atque pericu
lo compellandum, & per nullũ digni⁹,
q̃ per uos, qui eius lateri & ſpũi adhæ-
retis. Apud quem quæſo, hẽte me excu
ſatum ꝙ rege mutato mutauerim ſtylũ,
qui ad ipm̃ deum dei ꝓphetam dixiſſe
Pſal. 17. d ſcitis: Cum uiro innocẽte innocens eris,
& cum peruerſo peruerteris.

Ad epiſcopum Sueſſionem pro pace,
Epiſtola, 224.

LAborauimus: ſed de profectu
adhuc q̃õ eſt. Seminauimus mul
tũ, ſed intulimus paꝝ. Fatemur
nos eguiſſe ur̃a opera & pñtia. Veꝝ ꝙ
eam non reqſiuimus in tanta neceſſita-
te, per amicum cõem ſancti Dionyſii ab
batem, docebimini. Nunc itaq; ne de cę
tero diſſimuletis, ſed ſcđm ſapĩam uob̃
à deo datam ſtudeatis q̃ ad pacẽ ſunt,
monemus ſctãm ſolicitudinem ueſtrã.
Nam rogandus nõ eſtis pro tali re, qua
utique conſtat non modo ualde hono-
rificari miniſterium ueſtrum, ſed & tur-
pari admodum ſi negligitis. In indicta
celebritate apud ſctm̃ Dionyſium ſpe-
ramus uidere uos.

Ad Ludouicum regem Francorum,
unde ſupra, Epiſt. 225.

LVdouico dei grã illuſtri regi Frã
coꝝ, et duci Aquitanoꝝ, Hugo
Altiſſiodorenſis qualiſcunque
miniſter, B. Claræuallis abbas, diligere
iuſtitiã, & iudicare terram ſapiẽter. Diu
eſt ꝙ egreſſi de domibus nr̃is, expoſitis
ꝓprijs utilitatibus pro pace ueſtra & re
gni, fideliter (ſicut nobis deus eſt teſtis)
laboramus. Triſtamur ãt ꝙ, aut nullũ,
aut exiguũ nr̃i laboris fructũ adhuc te-
nem⁹, adhuc paupes clamãt poſt nos,
adhuc terra uadit q̃tidie in deſolationẽ.
Quęritis q̃ terra? Vr̃a: ñ alia. Intra regnũ
em̃, & contra regnum ur̃m, iſta oĩa ma-
la perpetrant̃. Nam ſiue amici ſiue inimi
ci ur̃i ſint qui de guerra iſta pauperãtur,
captiuant̃, conterunt̃: non aliunde q̃ de
regno ur̃o ſunt. In quo manifeſte immi
nere iãiãq; ur̃ ſermo ſaluatoris dicentis:
Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſo Mat. 12. d
labit̃. Huc accedit ꝙ ipſi diuiſores & de
ſolatores, uos conſtituerũt ſibi huius ne
quitiæ caput & principem, quem p̃ci-
pue debuerãt metuere defenſorem, &
ſentire ultorẽ. Nos tñ credebamus uos
tactum à deo & illuminatũ tantam illo
rum neq̃tiam aduertiſſe, & errorẽ ur̃m
agnouiſſe, & cupere oĩno conſilijs ſanio
ribus à laq̃o iſto retrahere pedẽ. Cęteꝝ
ab hac ſpe penè deiecit nos colloq̃um il
lud habitũ nuꝑ inter nos apud Corbo-
liũ. Scitis.n. qũo & q̃ irrationabil'r (ut
pace ur̃a dixerimus) à nobis tunc receſ
ſiſtis. Vñ factum eſt ꝙ ſermonis illius q
uob̃ in dicto nr̃o diſplicuit, reddere ad
liquidũ rõnem pro ur̃a nobis turbatio-
ne non licuit. Quã ſi expectare placido
corde dignaremini, forſitã cognouiſſe-
tis & uos ꝙ nil uob̃ indecẽs aut impor
tabile dictũ fuiſſet, ſcđm ꝙ iã res ur̃a ꝓ-
ceſſit. Nunc aũt ſine cã turbatus, turba-
tos nos & confuſos, & quid faciam⁹ du
bios anxioſq; tenetis, hoĩes qui uob̃ bo
na cupiunt & quærunt. Quod non eſt
aliud niſi quia fraus iniquorum, et rumu

ſculi parꝝ ſcīētium hoīum,dicentiū ma-
lum bonum,& bonum malum,contur-
bant uos.Verꝝ nos etſi conturbati,non
tñ oīno deſperati de auxilio ſpūs,quem
ũrm animum ſalubriter ſuper malis prę
teritis cõcuſſiſſe perſenſimus,adhuc ſta
mus & expectamus ut redeatis ad cor:
& qď prudenter cœpiſtis,efficaciter cõ
pleatis.Huius rei grã miſimus fratrem
chariſſimum nobis Andream de Balde
mento,qui uobis iſta plenius uiua uoce
inſinuet,& qcqd ad hæc rñdere placue
rit,fidelr renunciet nobis.Si aũt perſiſti
tis(quod abſit)non acquieſcere ſanis cõ
ſilĳs,mundi nos ſumus a ſanguine ue-
ſtro,deus non permittet eccleſiam ſuã,
ſiue a uobis,ſiue ueſtris diutius concul-
cari.

Ad epiſcopum Sueſsionenſem, Epiſt. 226.

Semper qdem egui officĳs ami-
corꝝ,hõ nimirꝝ mente ſemper et
corpe miſerandus:ſed nunc ma
xime opus & tp̃s miſerendi,cum urgen
te conſcia,& aggrauata manu dñi ſup
me,duro me carceri mancipaui,durus
iudex in memetipſum.Si adhuc pr̃ eſtis
(nam fuiſſe uos fateor)ſentiat filius et il
le filius in quo uſq; ad hanc diem filialis
erga uos affectus non tepuit. Scio ſcio,
difficile poſſe extorqueri clauã de ma-
nu Herculis:& ideo multum inſto,quia
rem peto difficilẽ.At quanto difficilior,
tanto uiolentior ad ꝓmerendã redhibi-
tionẽ.Grandis me fatebor bñficĳ debi-
torem,grandis ꝓrſus,ſi obtinuero. Nec
ignoro dare q̃ accipe beatius eſſe,ſed
cedo neceſſitati,occurro piculis,angu-
ſtĳs conſulo,honeſti planè nũc,aut diſſi
Acto,20,g mulator,aut immemor.Cedẽs itaq; ho
norabiliorẽ uobis,ut dignũ eſt,partem,
mihi uerecundiorem aſſumo:nõ modo
ad accipiendũ inuerecundior,ſed & im
portunior ad petẽdũ.Peto ergo ſupplr,
peto inſtanter,peto opportune,impor-
tune.Nec.n.illud peto quod uos nõ de
ceat dare,aut me poſtmodũ pœniteat
accepiſſe:etſi ita petere modo min⁹ me
deceat.Nam ſi liberatis pauperẽ à po-
tente,in hoc nobis multum pręſtabitis,
uobis plurimum.Eia monſtrauimus af
fectum,rem uos ſcitis,fructum præſto-
lantur afflicti.

*Ad Petrum Cluniacenſem abbatem conque
rentem quòd ei non ſcriberet:*
Epiſtola 227.

Ita'ne iocari libet?Dignãter ſa-
nè atq; amicabilr,ſed ſi ita ludi
tis,ut non illudatis. Nolite mi-
rari hoc.Nã ſuſpectum id mihi facit ũra
ipſa tam ſubita & inopinata dignatio.
Non.n.multũ tp̃is eſt,ꝙ ſcribẽs ad uos,
debita reuerẽtia ũram magnitudinẽ ſa-
lutaui,& nõ rñdiſtis mihi uerbum.Nec
multo añ rurſum ſcripſeram ad uos ex
urbe Roma,& nec tũc qdem uel unum
iota recepi.Modo miramini ꝙ reuertẽ-
ti nup de Hiſpania,nugas meas denuo
ingerere non p̃ſumpſi?Qď ſi culpa eſt
quacũque ex cã non ſcripſiſſe,ſine cul-
pa ꝓfecto nõ erit noluiſſe,ne dicã contẽ
pſiſſe reſcribere.En in quo pro me face
ret iuſtitia(qa id à me flagitat)niſi mal-
lẽ occurrere grãe redeũti,q̃ retardare eã
mihi,dũ uel me inutilr excuſare uolo,ul
aliũ accuſare.Sed hoc dixi neqd clauſũ
in mente retinerẽ,qď ore non ꝓmerem,
qď id uera recuſet amicitia. Decætero 1.Cor.13
qa charitas oĩa credit,iã oĩs ſuſpicio de
medio fiat.Gaudeo ꝙ recaluiſtis priſcę
amicitiæ recordari,& uel læſum reuoca
re amicũ.Libenter redeo reuocatus.Fe
lix q reuocor.Nullarꝝ iã memor ſum in
iuriarꝝ.En ego,q fuerã ũræ profecto ſan
ctitatis ſeruus & nunc & añ,Grãs ago,
optime locatus ſum,intimus uob̃ denuo
factus,ſicut dignamini ſcribere.Si forte
intepuerã,ut arguitis,haud dubiũ qn ue
lociter recaleſcã,fotus ũræ charitatis ui
ſceribus.Et nũc qď placuit ſcribere,ob-
uĳs manibus ſuſcepi.Legi auidè,libẽter
relego,& placet ſæpius repetitũ.Placet
fateor iocus.Eſt.n.& iucũditate grat⁹,
& ſerius grauitate.Neſcio ſiqdẽ quõ in-
ter iocãdũ ita diſponitis ſermones ũros
in iudicio,ut & iocus,leuitatẽ nõ redo-
leat,& authoritas cõſeruata hilaritatis
non minuat grãm.Porrò authoritas ita
ſeruat̃,ut illud ſancti uiri merito uobis Iob.29

poſſit aptari.Siqñ ridebã,nõ credebant
mihi.Eia reſcripſimus,& puto iam iure
exigimus ampliora q̃ ꝓmiſiſtis. Dignũ
eſt ut ſciatis,q̃ penes nos ſunt. Decretũ
eſt mihi ultra nõ egredi monaſterio,niſi
ad cõuentũ abbatũ apud Ciſtertiũ ſe-
mel in anno. Hic fultus or̃onibus ũris,
Iob.14.c & bñdictionibus cõſolatus,paucis die
bus qbus nũc milito,expecto donec ue
niat immutatio mea. Propitius ſit mihi
deus,ut non amoueat or̃onem ũram &
miſericordiã ſuã à me.Fractus ſum uiri
bus,& legitimã hẽo excuſationẽ,ut iã ñ
poſſim diſcurrere ut ſolebã. Sedebo &
ſilebo,ſi forte expiar qđ de plenitudine
ĩtimæ ſuauitatis ſctũs ꝓpheta eructuat:
Thren.3.c bonũ eſt,ingens,expectare dñm in ſilẽ-
tio. Et ne ſolus uideamini mihi luſiſſe,
puto iã nõ audebitis me de hoc ſilentio
meo rep̃hendere,& more ũro appella-
re ſoporẽ,qď ut puto cõgruẽtius ac ma
Eſa.33.c gis ꝓpriè ſctũs Eſaias cultũ iuſtitiæ no-
minat,& de quo legitis in hoc ipſo pro-
pheta dicẽte dño:In ſilentio & ſpe erit
fortitudo ũra.Cõmendate me or̃onib⁹
ſancti conuentus Cluniacenſis,ſaluta-
to prius ex me ſeruo omnium,ſi dignũ
iudicatis.

*Ad tres epiſcopos,Hoſtienſem,Tuſculanum,Præ
neſtinum,* Epiſt. 229.

Ad hoc uos deus in ſublimitate
poſuit,ut tãto maiori ecclıæ ſuę
utilitati uiuatis,quãto in ea emi
nẽtiori authoritate p̃eſtis.Alioqn depo
net ille paterfamilias potẽtes de ſede,q
pro accepta ptãte inuenti fuerint ſuis uti
litatibus defuiſſe.Quãta ſuſtineat ſpon
ſa Xp̃i damna in ep̃atu Metẽſi,etſi nos
amplius horremus,qa uiciniores ſum⁹,
tñ & uos arbitror nõ latere.En quantus
lupus illud ouile xp̃i tũ inſidĳs,tũ mani
feſtis aſſultibus quotidie molit̃ irrũpe-
re,& diſperdere oues Chriſti ſanguine
cõgregatas?Idq; non ab heri & nudiu-
ſtertius,ſed ex quo adhuc fuerat lupi-
cellus,nõ ceſſat illũ dñicum gregẽ qb⁹
põt uiribus infeſtare,& uaſtare rapinis,
incendĳs,homicidĳs.Ego itaque qď in
me eſt,demõſtro lupum,inſtigo canes:
iam quid interſit ueſtra,uos uideritis:
meum non eſt docere doctores.

*Ad tres epiſcopos ſupradictos,pro abbate Latinia-
cenſi,* Epiſt. 230.

Uobis audeo loqui qcqd in buc
cam uenerit.Nã & ſi oportue-
rit ſuſtineri modicũ qd inſipien
tiæ meæ,geret mihi ꝓculdubio morem
bñuolentia ũra,quæ ſapientibus & inſi
pientibus debitrix eſt.Et hoc dico non
qa cogitem p̃cipitare uerbũ,quod ad rẽ
non ptinet,aut leuitate uti intendã,aut
nugari delectet,p̃ſertim apud uos,qui-
demini colũnæ eccleſiæ:ſed ex abũdan Matt.12.c
tia cordis os loqtur:et ueritas dolore ur
gẽte intrinſeco taciturnitatis impatiẽs,
ꝓrumpit in medium.Mei.n.dico uobis, Pſal.72.a
penè moti ſunt pedes,penè effuſi ſunt
greſſus mei,ꝙ execranda(ut ur̃)conuer
ſione tam frequenter ſapiam uincit ma
litia.Adduntur ubiq; cornua impĳs,&
exarmat̃ iuſtitiæ zelus:& non eſt q face
re bonum,non dico uelit,ſed poſſit.Su-
perbi iniquè agunt uſquequaque,& ne
mo audet mutire cõtra.Et utinam uel in
nocẽtia tuta eſſet,& iuſtitia ipſa ſuimet
ſufficeret defenſioni.Quid peccauit ab-
bas Latiniacenſis?An ꝙ bonus mona-
chus,& melior abbas?ꝙ bonæ opinio-
nis:& melioris eſt uitę?An qa monaſte
riũ cui p̃eſt,& decorauit religiõe,& bo
nis tpalibus ampliauit:& bonorꝝ frũm
nũero cumulauit?En ſanguis iſte de ma
nu eius exqrit̃.Si crimẽ eſt,acceptũ eſſe
deo & hoĩbus,tollat̃,& crucifigat̃.Ne-
gari.n.nõ põt hoc illũ eſſe,cœlo et terra
teſtibus.Si crimẽ eſt,eſſe hoſpitalẽ,beni
gnũ,ſobriũ,caſtũ,humilẽ,decidat meri
to ab inimicis ſuis inanis.Reuera nãque
& in his excuſari nõ põt,cõuincentibus
ſe ꝓpriæ uitæ ſctitate,& famæ glıa.At
imponit̃ ei noluiſſe ſuſcipe nuncium dñi
mei.Prorſus grauis offenſa,ſi ita eſt.Nõ
negat abbas hoĩem q mittebat̃ in An-
gliã,cũ eẽt honorifice ſuſcept⁹ hoſpitio,
q̃rere loqui cũ eo,ſed parãti exire inter-
uenit Hũbertus p̃poſitus dicẽs ſe potius
exiturꝝ,& hoĩ uice ipſius ſatisfacturꝝ.
Si quomin⁹ quod oportuit actũ fuit cũ

uiro:cuius culpa fuerit, uobis relinqui-
mus iudicandũ. Accuſatur item ꝙ lr̃as
dñi papæ p̃dicto Humberto uiolenter
abſtulerit, & diruperit:ſed extant lr̃ę in
tegræ & bullatæ:nec in eas ſicut menti
tur, admiſit, ſed ſponte dimiſit, conſilio
utiq; comitis Theobaldi, & nr̃o. Dicit̃
quoq; ꝙ quoſdam monachos ĩ captio
nem poſuerit. Atq; id quidẽ falſum. Sed
ſi quoſdã turbatores & conſpiratores ĩ
diuerſa clauſtra diuiſit, ne ſil' poſiti plus
nocerẽt:qs hoc recte iudicans reprehẽ-
dat? Iam de terris & bonis eccleſiæ q̃ſi
diſtractis & alienatis, & datis ab eo co
gnatis ſuis, corã uenerabilibus epis Sueſ
ſionenſi & Altiſſiodorenſi, comitéque
Theobaldo aduocato utiq; monaſte-
rij, ſatis rñſum eſt, & adhuc rñdetur, ſic
illum dediſſe ſuis q̃ũo alienis. i. ad eũdẽ
ſenſum uel conſuetudinem. Porrò aũt à
ſcl'o non eſt auditum ꝙ monachus re-
bellis, ſuperbus, ambitioſus, priuilegiũ
ꝓpriæ libertatis ex apl'ica authoritate
meruerit. A tpe Iudæ Iſcariotis nõ eſt in
uentus fil'is illi, qui ſic inſurgeret in ma-
giſtrum, & traderet ſanguinem iuſtum.
Felix magr̃, cui cum magr̃o oĩum cõis
Pſal. 40.c prophetica illa uox eſt: Hõ pacis meæ ĩ
quo ſperabã, qui edebat panes meos,
magnificauit ſuper me ſupplantationẽ.
Et olim quidem eratis contra apl'm Pe
trum dñantes in cleꝝ, imò & cõtra co-
apl'm eius Paulum dñabamini fidei to-
tius orbis. At nunc nouum aliquid addi
diſtis, uſurpãtes amplius & in ipſam reli
gionem. Quid reſtat niſi ut adijciatis &
ipſis angelis ſanctis dñari? Niſi quod in
hoc poſterior Iudas priorem uiciſſe uer
ſutia & fraude ur̃: ꝙ cum illius facinus
condiſcipuli horruerint uniuerſi, iſte cal
lidior potuit ad conniuendũ imò ad fa-
uendũ malitiæ, non quoslibet, ſed ipſos
apl'oꝝ principes circũuenire. Nõ impu-
to dño meo, cui tãq; hoĩ ſubripi potuit;
& hoc oro ne deus imputet. Abſit autẽ
ubi ueritatẽ agnouerit, ut præualeat tã
execrabilis maligni huius ſacrilegusq;
conatus. Et ego de hac re ad ipm̃ quoq;
ſolito auſu ſcripſiſſem, ſi non ſenſiſſem i-
pſum qcq̃d ſcribimus, minus ſolito acce
ptare. Quæſo dolete uos qui monachi
eſtis, uicem magr̃i ur̃i beati Bñdicti: cui
iam, ut uidetis, propè eſt ut ubiq; cõtra
dicatur, & pereat omnis uigor monaſti
cæ diſciplinæ, monachis aduerſus abba
tes ſuos cornua ſumentibus de manu
forti.

Ad eoſdem, *Epiſtola 231.*

I uera ſunt quę audiſtis de abba
f te ſancti Theofredi, nõ poteſtis
ea diſſimulare ſine periculo ue-
ſtro, & pp offm̃, & pp conſciam. Con-
ſcientiam dico non tm̃ ur̃am, ſed ẽt alio
rum. Sunt aũt uериſimilia, credo ꝙ & ue
ra. Verax eſt. n. qui teſtimonium ꝓhibet
de his, pręſentium lator. Vñ hoc quoq;
ſciam quęritis? Faſcem teneo lr̃aꝝ miſ-
ſaꝝ à uiris ſanctis, quos ego noui quia
ſancti & ueridici ſunt: & omnes illę pa-
riter continent tam laudes & pręconia
huius, q̃ illius horrendas blaſphemias
quem accuſat.

Ad abbatem Ioannem de Buſaio, qui abba tiam ſuam reliquerat, & abierat in ſolitudinem, *Epiſt. 232.*

Ilio chariſſimo Ioãni F. B. in ſpũ
f ambulare, & timorem dñi non
derelinquere. Dicere non poſſũ
in quanta amaritudine aĩę meę, & triſti
tia cordis, ſcribam ad te Ioannes chariſ
me, pro eo quod me uideo in tot ſcripti
tationibus meis proficere nihil, qa non
capit in te ſermo meus. Scripſi ſemel &
denuò, niſi fallor: & exigentibus pctĩs
meis in nullo adhuc rñdet mihi labor
meus. Ecce tertio iacto ſemẽ, deũ oĩpo-
tentem deprecãs, ut nõ reuertat̃ ad me
uacuũ, ſed ꝓſperet̃ & faciat ad qđ illud
mitto, lętificans nos tandẽ aliqñ de fru-
ctu tuę obedientię & ſalutis. Si audieris
me, imò ſi exaudierit me deus, lucratus
ſum filiũ meũ. Si nõ: cõuertã me denuo
ad arma conſueta, orõnes uidelicet &
lacrymas, nõ quidẽ cõtra te, ſed pro te.
Luxi & lugebo, & anxia trahã ſuſpiria
ex imis uiſceribus, ꝓ meis uiſcerib. Quis
det te mihi frẽm meũ ſugentẽ ubera ma
tris meę? Quis reuocet te mihi in illam
quietem

quietẽ animi, concordiam moꝝ, ſocie-
tatẽ ſpũs, & ſerenitatẽ conſcię, in qua te
aliqñ tenui & poſſedi? Et ne qđ ex me
detrimẽtum in aliquo patiaris ſeu impe
dimẽtum, illud falſum eſſe non dubites,
qđ tibi à neſcio quo uel q̃bus falſilogs
ꝑſuaſum audiuimus: qa ego uidelicet co
gitarẽ ſine rõne & iudicio te à regimine
fr̃naꝝ aĩaꝝ, qđ tibi crediderã ſubmoue
re. Non eſt hoc ṽum, ſed audi potius de
hac re paucis, quod ṽum eſt. Hoc etſi
uoluiſſem, non licuiſſet: & ſi licuiſſet (ut
de propria conſcĩa loquar) ego nullate-
tenus uoluiſſem. Hæc ṽitas. Si ergo hoc
totũ fuit quod auertit cor tuum: ṽitate
compta quid reſtat niſi ut reſipiſcas, re-
deas ad te, redeas ad nos, arguas inſuꝑ
teipſum leuitatis & credulitatis ĩcautę?
Si. n. tm̃ potuit una maledicta ſuſpicio
ad te alienandum & p̃cipitandum, quã
to magis nunc abſoluta certitudo uale-
re debet ad erigẽdum & reuocandũ te?
Turpe eſt tibi falſitate poſſe ſeduci, &
ṽitate reduci non poſſe. Hẽat ſanè ueniã
acqeuiſſe ad tp̃s palliatæ falſitati, at ue-
ro dep̃henſæ iam & nudatæ acquieſce-
re adhuc, imò ẽt non multum iraſci, quã
tum confuſionis hẽt? Quamobrẽ iraſce-
re & noli peccare, ſi uis nos uel deũ po-
tius non iraſci. Nam qđ ſubreptũ eſt ti-
bi, miſerationẽ magis q̃ indignationem
Pſal. 103. c meret̃. Nimiꝝ hõ es nauigans, ſicut &
oẽ humanũ genus, in hoc mari magno
& ſpatioſo manibus, ubi reptilia quoꝝ
non eſt numerus. Quis ſe iactet in eo aſ-
ſiduis nõ impelli uẽtis, nõ iactari fluctĩ-
bus? Noueris te naufragaſſe in eis, ꝑicu-
lũ in falſis fratribus incidiſſe. Iteꝝ dico:
hæc ueritas. Deceptus fuiſti, & ſpũs mẽ
dax in ore pſeudoprophetaꝝ ſupplãta-
uit te. Sed ecce euanuit falſitas, luce ṽi-
tatis oborta. Si adhuc (qđ abſit) ꝑgis in
tua obſtinatione ꝑſiſtere, ego te interim
non iudicabo, eſt q quærat & iudicet.
Ego aũt parco tibi, diſſimulans & diffe
rẽs interim in uirga uenire ad te. Porrò
in miſericordia & ſpũ mãſuetudinis alli
cere te nobis curabo ſi potero: nã id mi-
hi ſentio familiarius eſſe, & tibi ꝑſuaſi-
bilius fore non dubito. Illum ſanè euagi-
nare ſuꝑ te gladiũ nõ cũctabor, q in ma
terno meo pectore iacet recõditus, cõti
nuus utiq; dolor cordi meo, & creberri-
mi ad deum gemitus ꝓ te donec uenias.
Quod ſi oẽs huius tam pie ferictis enſis,
ſcđm duritiam tuã & cor impœnitẽs fru
ſtraueris ictus, nec poſſit qñque dicere
aĩa tua, quia uulnerata charitate ego
ſum: tu de te uideris. Nam non ſolũ iam
ṽitas: ſed & charitas liberabit nos. Sed
quid dixi? Q̃uo miſer q̃uo liberabor, ef
fuſis uiſceribus, filio pereunte? Non qe-
ſcet affectus, etſi non ſequatur effectus:
non ſedabitur dolor, non ceſſabunt la-
crymæ. Exhibebo tibi quandiu uixero
alteꝝ Samuelẽ, tu utinam nõ alteꝝ Sau
lẽ mihi. Rogabo te, rogabo pro te, ut ue
nias. Veni, ueni priuſq; moriamur: ut qui
diliximus nos in uita, in morte non ſe-
paremur.

Ad Herbertum abbatem ſancti Stephani Di uionenſis, *Epiſt. 233.*

I fr̃ Ioannes dixit in nos uel ſcri-
f pſit qđ non decuit, uel q̃uo non
decuit, nõ tã nos læſit, q̃ ſeip̃m.
Magis nãque ita ſcribẽdo ſuã prodidit
leuitatem, q̃ nr̃m deprehendit errorẽ.
Quanq; etſi lęſiſſet in aliquo, nr̃m tñ nõ
erat reponere malũ. Attendẽs proinde
nõ qd ille mereatur, ſed qd me deceat,
donari iuueni ẽt à uobis hanc culpã ro-
go & ſupplico, q̃ magis glorioſam, q̃
malitiam redolere ur̃: ita tñ, ut manum
deinceps inhibeat à ſcribendis tractan-
dis'ue, q̃ ſupra ipſum eſſe conſtiterit. Nã
ut liquido ſatis apparet, in hoc exiguo
quod præſumpſit, opus erat ſtylo & ani
mo maturiori. Certum. n. ſit uobis ho-
minem licet in breui pagina, aut non
ſcripſiſſe ut ſenſit, aut non ſenſiſſe ut
debuit

Ad dominum papam Cœleſtinum pro intruſo Eboracenſi, *Epiſt. 234.*

Portet uos ſcđm iuſtitiã q̃ ex le
o ge eſt, ſuſcitare ſemẽ fr̃is ur̃i de-
functi. Qđ digne implebit̃, ſi pa
pæ Innocẽtio cui in hæreditate dñi ſuc-
ceſſiſtis & defenditis bene geſta, & mi

nus adimpleta perficitis. Præ manibus
eſt in quo id liceat experiri. Cãm Ebo-
racenſis eccleſię per eum fuiſſe decisam
quis neſciat? At q̃uo executioni mãda-
tum ſit qđ egreſſum eſt de labijs tãti ui
ri, utinam neſciretur. Quis det ut nõ an-
2.Reg.1.c nuncietur in Geth, neq; in cõpitis Aſca-
lonis? Sed ut uerbũ abbreuiatum faciã
auribus occupatis, audiat paucis dñs
meus quid dictum fuerit, & quid factũ
teneamus. Cũ in multis accuſaret̃ is, q
ſibi uendicare electionẽ in p̃fata eccl'ia
impiè cupiebat, tandẽ oĩs controuerſia
ad teſtimoniũ uiri illuſtris Vuilhelmi i-
pſius eccleſię tũc decani conq̃eſcere iuſ
ſa eſt: ut niſi capl'm intruſionis qđ huic
inter cætera impingebat̃, ille propriæ
manus iuramento amoueret, ſuis oĩno
conatibus tãta fruſtraret̃ ambitio. Hoc
aũt non ex iudicio, ſed ex miſericordia.
Sic.n. rogauerat ipſe. Mitiſſima planè
ſnĩa, quippe cũ de plurimis & peſſimis
pulſaret̃, q̃ nullaten⁹ ꝓpulſare uolebat.
Sed utinã uel ipſa ſtet. Quid.n. ſi nõ ſuf-
ficit iuri, dũmodo ſufficiat eccl'ię libera
tioni? Non cauſamur ſnĩæ remiſſionẽ, q̃
nil nocuit. Neq;.n. ꝓficit aduerſario etſi
largior indulgentia, q ne ip̃m qđ ultro
ſpoponderat, implere p̃ualuit. Nã de
quo p̃ſumere uiſus eſt, defecit ei, ne ſibi-
ipſi deficeret peierans. Qñ.n. uir bonus
atteſtaret̃ hoĩ quem rumor publice opi
nionis & opis ueritas deteſtat̃? Quid er
go? Ille nõ iurauit, & iſte ep̃s eſt. O rem
ignorãtia oĩum dignam, & ꝑpetuo, ſi fie
ri poſſet, ſilentio cõprimendam. Verum
id ſerò. Heu, notus eſt orbi triumphus
diaboli. Vbiq; ꝑtonat plauſus incircũci
ſoꝝ, et planctus bonoꝝ, pro eo ꝙ uidea
tur ſapiam uiciſſe malitia. Monſtrat̃ di-
gito, mr̃is eccleſiæ turpitudo: pr̃is Inno
centij uerenda irrident̃ denudata à ſer-
uo neq̃, qm̃ mortuũ putat: ſed uiuit in
uobis. Si is exitus imminebat, cur è lon-
ginquo Romã eſt ꝑtracta cã ſpurciſſi-
ma, umbra magis et angulo digna? Cur
tanta mari terraq; à multis aſſumpta fa
tigatio? Cur à finibus terræ euocati uiri
religioſi, q eũ accuſarent, & pauperum
xp̃i marſupia lõgi itineris expẽſis exhau
ſta ſunt? Non poterat ep̃ari turpis infa-
miſq; perſona (qđ inuitus dolenſq; lo-
quor) niſi q̃ in illo horrebat Anglia, Frã
cia abominabatur, ẽt Roma cognoſce-
ret? Quã melius in Romana curia cã ei⁹
minime uẽtilata fuiſſet, et nõ tãgeret, uel
ſacra limina gñalis atque horribilis fœ-
tor? Quam tolerabilius ignoraſſet ap̃l'i
ca ſedes tã intolerabile malum, ꝙ tole-
rat manifeſtũ? Quid iſtud temeritatis
fuit? Publice infamatus, añ iudicẽ accu-
ſatus, nec purgatus, imò & cõuictus, &
ſic cõſecratus eſt. Viderit q huic manũ
poſt iſta impoſuit, an magis execrat⁹ di
cere debuerim. Nõ.n. negabit ſic ſe iſta
hr̃e, non negabit ſic ſe ex lr̃is ap̃l'icis ad
ſe pro hoc ipſo directis eadẽ cõperiſſe.
Dicat forte aliqs, qa nõ eſt datum iudi-
ciũ, nõ fuiſſe cõuictũ. Ego dico & con-
feſſum. Nã q ut iudiciũ euaderet, ultro
elegit ad teſtimoniũ Vuilhelmi decani
confugere, illo ſibi deficiẽte, qd niſi ſuo
iudicio à cã decidit, ore ꝓprio condẽna
tus? Quæ cũ ita ſint, uidere dñe pr̃, ne de
clinet cor ur̃m in opus malitię, qm̃ ſc'dm
prophetam, declinãtes in obligationẽ,
adducet dñs cum operantibus iniquita
tem. Alioquin qđ conſilium datis miſe Pſa.124.d
ris abbatibus illis quos ad accuſandũ
eum uocatio ap̃l'ica Romam traxit, ſed
& alijs quampluribus ex illo ep̃atu ui-
ris religioſis, ſint'ne obedituri huic, &
ſacr̃a accepturi ab hoĩe bis intruſo? Pri-
mo quidem per regem, deinde per lega
tum. Quippe qui illum in ſanctuariũ dei
cõtra ius & fas, cõtra mandatũ ſummi
põtificis, in iniuriã ſummæ ſedis & toti⁹
Romanæ curiæ, cũ nõ potuit ꝑ oſtiũ, fo
dit argenteo (ut aiunt) ſarculo, uñ impu
denter intruſit. Añ (niſi fallor) ſuis ſedib.
exulabũt, ꝙ dare acq̃eſcant man⁹ ido-
lo huic, niſi ur̃a uiolenta authoritas ob-
uiarit. Cæteꝝ ꝙ ſanctiori ur̃oq; ap̃l'atu
digniori zelo gladium Phinees ĩ confu-
ſionem duoꝝ tã turpiter fornicãtium di
ſtringeretis, ꝙ tot ſc'tõs, aut de ſuis fuge
re locis permittitis, aut contra conſcias
ſuas cogitis remanere.

Ad totam curiam Romanam, unde ſupra:
Epiſtola 235.

d Ominis & patribus reuerendis
ep̃is & cardinalibus curię, F.B.
Claræuallis uocatus abbas, ſa-
lutem & nr̃as qualeſcunque or̃ones. O-
mnibus ſcribẽdum fuit de eo quod ſpe
ctat ad oẽs. Nec uereor, ne forte pręſum
ptionis arguar, quippe qui licet omniũ
minimus, tñ Romanæ curiæ iniuriam à
me non iudico alienam. Vrimur aſſidue
dico uobis, urimur grauiter nimis, ita ut
nos tædeat ẽt uiuere. In domo dei uide-
mus horrenda. Et qa corrigere nos non
poſſumus, ſaltem ſuggerimus his ad q̃s
ſpectat. Siquidem emendauerint, bene:
ſin autẽ, nos aĩas nr̃as liberauimus: uos
excuſationem non hẽtis de pc̃tõ. Non
ignoratis prolatam eſſe ſnĩam à dño p̃p̃
bonæ memorię Innocentio, cum ur̃o &
Romanæ curiæ gñali aſſenſu, irritam eẽ
Vuilhelmi Eboracenſis electionem, imò
intruſionem, niſi Vuilhelmus alter tunc
decanus, quod obiectum ei fuerat, pro-
priè manus iuramento repelleret. Nec
uos latuit ꝙ plena eſſet ſnĩa, nõ iudicij,
ſed miſericordiæ: nimiꝝ cum hoc Vui-
lhelmus ipſe q̃ſiſſet. Sed utinam uel ipſa
ſtet, & qđ aduerſus eam factũ eſt, ſtare
non poſſit. Quid.n.? Non iurauit ille, &
iſte in cathedra peſtilentiæ ſedet. Quis
tribuat ut aduerſus fornicationẽ hanc,
Phinees cũ pugione ꝓcedat, aut uiuat ĩ
in ſede ſua Petrus, qui ſp̃ũ labioꝝ ſuoꝝ
interficiat ĩpios? Multi clamant ad nos
in toto corde ſuo, ut ſacrilegiũ hoc di-
gna aĩaduerſione uindicare ſtudeatis.
Alioqn dico uobis, ſcandalum magnũ
nimis erit in eccleſia dei: et timeo ne Ro
manæ ſedis authoritas grauẽ admodũ
iacturã & detrimentũ grande ſuſcipiat,
niſi in eũ q ꝑuertit gñalem eius ſnĩam, ui
dicta proceſſerit, & tal'r, ut cæteri metũ
hẽant. Quid.n. de eo dicam, ꝙ occultas
& uere tenebroſas lr̃as habuiſſe ſe gl'iat̃
Vuilhelmus ille, utinã à principibus te-
nebraꝝ, non à principibus ap̃l'oꝝ? Et
ecce audierũt filij incircunciſoꝝ, ſub ſan
nant Romanam curiam, à qua poſt da-
tam tã manifeſtã ſnĩam furtim datas eẽ
aiũt cõtrarias lr̃as. Quid dicam uob̃? Si
non uos urit ſcãdalũ graue quo ſcanda
lizant̃ non puſilli, ſed magni & perfecti
uiri: ſi nõ compatimini pauperibus ab-
batibus quos à finib. terræ uocatio ap̃l'i
ca Romam traxit, ſi non miſeremini ma
gnis & religioſis monaſterijs, quib⁹ oĩo
ſub incubatore illo deſtructio imminet,
ſi (qđ primũ dicere debui) zelus domus
dei nõ comedit uos: nunqd uſqueadeo
inimici hoĩs uerſutia p̃ualebit, ut ꝓpriũ
quoq; contẽptũ, & infamiã hanc peſſi-
mã eccleſiæ principes æquanimiter fe-
rãt? Quid.n. ſi ſacrilegam hõ ille cõſecra
tionẽ recepit? Profecto lõge glorioſius
erit iã eleuatum dejcere Simônẽ, ꝙ ꝓ-
hibere conantẽ. Alioqn qd facietis reli-
gioſis uiris, q oĩno nõ inueniũt, ſalua cõ-
ſcĩa, uel ipſa cõĩa ſacr̃a de leproſa manu
ſuſcipere? Añ (ni fallor) eligent fugere,
ꝙ dare manus morti: et exulare prius ꝙ
ueſci idolothytis. Quod ſi contra con-
ſcientias ſuas coegerit eos Romana cu
ria curuare genua añ Baal, uideat deus
& iudicet, uideat curia illa cœleſtis, in q̃
nulla poterit ambitione ſubuerti iudi-
cium. In fine oĩum obſecrat uos puer ue
ſter per uiſcera miſericordiæ dei nr̃i, ſi-
quis in uobis eſt zelus dei, miſeremini
eccleſiæ ſanctæ ſaltem uos amici eius,
et quantum poteſtis date operam ne tã
deteſtabili facto detur aſſenſus.

Ad omnem curiam Romanam quando ele-
gerunt abbatem ſancti Anaſtaſij
in papam Eugenium,
Epiſtola 236.

d Ominis & patribus reuerendis
cardinalibus & epiſcopis om-
nibus qui ſunt de curia, puer ſan
ctitatis eorum. Parcat uobis deus, quid
feciſtis? Sepultum hominem reuoca-
ſtis ad homines: fugitantem curas &
turbas curis denuo implicuiſtis, & im-
miſcuiſtis turbis. Feciſtis nouiſſimum
primũ, & ecce nouiſſima illius periculo
ſiora prioribus. Crucifixus mundo, per
uos reuixit mundo: & q elegerat abie-
ctus eſſe in domo dei ſui, ip̃m uos ĩ dñm

oīum elegiſtis. Cur cōſiliū inopis cōfu-
diſtis? Cur paupis hoīs & mēdici & cō
puncti corde iudiciū ꝑturbaſtis? Curre
bat bñ. Quid uobis uiſū eſt ſepire uias
eius, auertere ſemitas, greſſus iuoluere?
Quaſi deſcenderet de Ieruſalē, & non
magis aſcēderet de Iericho, ſic icidit in
latrones. Et qui ſe, tanquam uiolētis q-
buſdā diaboli manibꝰ, carnis illecebris
& glīæ ſcłi potenter excuſſerat, non tñ
ualuit effugere manus uras. Nū idcirco
Piſam deſeruit, ut recipet Romā? Nū q
in una ecclia nō ſuſtinuit uicedñatū, do
minatū in oī ecclia regrebat? Quid igit
rōnis ſeu conſilij habuit defuncto ſūmo
pōtifice repēte irruere in hoīem ruſtica-
nū, latēti inijcere manꝰ, & excuſſa è ma-
nibus ſecuri & aſcia uel ligone, in pala-
tiū trahere, leuare in cathedrā, induere
Pſa. 249. b purpura & byſſo, accingere gladio ad
faciēdam uindictā in nationibꝰ, icrepa-
tiones in ppłis, ad alligādos reges eoꝝ
in cōpedibꝰ & nobiles eoꝝ in manicis
ferreis? Sic non erat inter uos ſapiēs &
exercitatꝰ cui potiꝰ iſta cōuenirent? Ri-
diculū ꝓfecto ur̄, pānoſum homūcionē
aſſumi ad p̄ſidēdū principibus, ad īpe-
rādū epis, ad regna & imperia diſponē
da. Ridiculū, an miraculū? Planè unum
horū. Non nego, nō diffido poſſe fuiſſe
hoc ēt opus dei, qui facit mirabilia ma-
gna ſolꝰ: p̄ſertim cū audiā uſquequaqꝫ
ex ore multoꝝ, qm̄ à dño fctm̄ ē iſtud.
Pſal. 117. c Sed nec ego oblitꝰ ſum iudicioꝝ dei an
tiquoꝝ, & ſcripturæ plurimos recēſen
tis ex priuata ſeu ēt ruſticana uita olim
aſſumptos in uolūtate dñi ad regendū
pplm eius. Deniqꝫ nō'ne (ut unū è pluri-
bus memorē) tali quodā mō elegit Da-
uid ſeruū ſuū, & ſuſcepit eū de gregibꝰ
ouiū, de poſt fœtātes accepit eū? Ita, in-
quā, ita et de nr̄o Eugenio in bñplacito
dñi potuit cōtigiſſe. Nō ſum ſecurus tñ
qm̄ filius delicatꝰ eſt, & tenera uerecū-
dia eius aſſueta potius otio & qeti, quā
tractādis q̄ foris ſunt, timēdumqꝫ ne nō
ea authoritate qua oportuerit, ſui apła-
tus officia exequat̄. Quid putatis gere-
re aī nūc hoīem illū qui de ſecreto iterne
cōtēplationis, & amica ſolitudine cor-
dis tanqꝫ infans è gremio & ſinu matris
ſubito ꝑturbatus, tractū ſe ad mediū ui
det, & quaſi ouē ad uictimā ductū ad
tā inſueta & inſuauia? Niſi dñs ſuppōat
manū ſuā, heu, neceſſe eſt obruat̄ & op
primat̄ onere iſueto & nimio, quod &
gigātinis (ut aiunt) uel ipſis quoqꝫ ange
licis humeris formidabile uideat̄. Verū
tñ quia ſic factū eſt, & ſicut multi dñt,
à dño factū eſt: ueſtra intereſt chariſſi-
mi, ueſtris feruētibus ſtudijs fidelibusqꝫ
obſeqis ſolicite cōfoueri, qd ueſtris ma
nibus cōſtat elaboratū. Si q̄ ergo cōſo-
latio in uobis, ſi qua uirtus charitatis in
dño, ſiqua miſeratio pietatis, ſiqua cō-
paſſionis uiſcera: aſſiſtite & collabora-
te illi in opere ad qd̄ aſſumptus eſt per
uos à dño. Quæcunqꝫ ſunt uera, q̄cūqꝫ
pudica, quæcunqꝫ iuſta, quæcunqꝫ ſan-
cta, quæcunqꝫ amabilia, quæcunqꝫ bo-
næ famæ, hæc ei ſuggerite, hæc ſuadete,
hęc agite, & deus pacis erit uobiſcum.

Ad dominum papam Eugenium, prima Epiſtola 237.

a Mantiſſimo pr̄i & dño dei gr̄a
ſummo pōtifici Eugenio B. Cla
ręuallis uocatus abbas, modi-
cum id qd̄ eſt. Auditū eſt in terra nr̄a et
celebri ſermone uulgatū uerbum hoc,
quod factum eſt de uobis à dño. Preſſe
ram ſtylum hactenus, rē tacitus cōſide
rabā. Expectabam.n. lr̄as ueſtras: & p̄-
ueniri à uobis in bñdictionibꝰ dulcedi-
nis. Expectabā uirꝝ fidelem q ueniret à
latere tuo, q diceret cuncta per ordinē:
quid: qūo: uel qualr actū eſſet. Expecta
bam ſiquis forte de filijs meis reuertere
tur, qui leniret dolorē patris, q diceret:
Ioſeph filius tuus uiuit, & ipſe dñatur ī
tota terra Aegypti. Hinc eſt qꝑ lr̄æ iſtæ Gen. 45. g
non ſunt uoluntatis, ſed neceſſitatis, &
amicoꝝ extortæ p̄cibus, quibus nega-
re nō poſſum modicū illud qcquid reſi
duum eſt uitæ meæ. Quia tñ ſemel cœ-
pi, loquar ad dñm meum. Iam.n. filium
dicere non audeo, quia filius in pr̄em,
pr̄ mutatus eſt in filium. Qui poſt me
uenit, ante me factus eſt, ſed nō inuideo,

quia qd mihi deerat, in eo me hr̄e cōfi
fido, q nō ſolū poſt me, ſed ēt ꝑ me ue-
nit. Nam ſi dignaris, quodāmō ꝑ euāge
liū ego te genui. Quæ eſt ergo ſpes nr̄a:
& gaudiū nr̄m: & corona glīæ? non'ne
uos añ deū? Deniqꝫ filius ſapiēs glia eſt
pr̄is. Amodo tñ nō uocaberis filius: ſed
uocabit̄ tibi nomē nouum: quod os dñi
Pſal. 76. c noīauit. Hæc eſt mutatio dexterę excel
Gen. 17. a ſi, & multi in mutatione iſta gaudebūt.
Mar. 3. b Nā quēadmodū olim Abrā in Abrahā,
Act. 13. a Iacob in Iſrael: & ut de tuis magis p̄de-
ceſſoribꝰ tibi ꝓponā: ſicut Simō in Ce-
pham, Saulus ī Paulū, ſic filius meꝰ Ber
nardus in pr̄em meū Eugeniū, læta ꝓr-
1. Reg. 2. b ſus & utili, ut ſperamus trāſlatione ꝓ-
Pſal. 122. a motus eſt. Digitus dei eſt iſte: ſuſcitans
de puluere egenū, & de ſtercore èrigēs
pauperē: ut ſedeat cū principibus, & ſo
lium glīæ teneat. Supereſt ut facta hac
mutatione tui, ipſa quoqꝫ q̄ tibi cōmiſ-
ſa eſt dñi tui ſponſa mutet̄ in melius: &
iā nequaqꝫ Sarai, ſed Sara decętero no-
minet̄. Intellige quæ dico. Dabit.n. tibi
dñs intellectū. Si amicus ſpōſi es, ne di-
xeris dilectā eius principē meā, ſed prin
cipē: nil tuū in ea uēdicans, niſi qꝑ ꝓ ea ſi
oportuerit ēt aīam dare debes. Si xp̄s te
miſit, æſtimabis te nō miniſtrari, ſed mi
niſtrare ueniſſe: & miniſtrare nō ſolum
ſubſtantiā: ſed ipſam quoqꝫ aīam, ſicut
p̄fatus ſum. Verus ſucceſſor Pauli dicet
2. Cor. 1. d cū Paulo: Nō qa dñamur fidei ueſtræ,
1. Pet. 5. a ſed adiutores ſumus gaudij ueſtri. Petri
hęres, audiet Petrū dicentē: Neqꝫ ut do
minātes in cleꝝ: ſed forma facti gregis.
Sic.n. iā non ancilla: ſed libera ēt & for
moſa ſpecioſiſſimi ſpōſi ꝑ te in deſidera
tos adſciſcet̄ amplexus. Alióqn ꝑ quē
aliū hęc tā debita libertas ſperabit̄: ſi et
tu (quod abſit) in xp̄i hr̄ditate q̄ras quę
tua ſunt: q iā & ante didiceras nō dico
tua nō retinere: ſed nec tuus eē? Ergo fi-
duciā talē hñs in te, qualē in nullo p̄de-
ceſſoꝝ tuoꝝ à multis retro tꝑibus uiſa
eſt habuiſſe: exultat merito ubique &
glīat̄ in dño oīs ecclia ſanctoꝝ: & ſpālr
illa cuius uterus te portauit, & cuiꝰ ube
ra tu ſuxiſti. Quid ergo? Nō'ne & mihi
licet gaudere cū gaudentibus? Nūqd
nō ero unus de numero lętātium? Exul-
taui, fateor: ſed cum tremore. Exultaui,
ſed in ipſo exultationis meæ articulo ti-
mor & tremor uenerūt ſuꝑ me. Ego.n.
etſi nomē pr̄is depoſui, ſed non timorē,
ſed nō anxietatē, poſtremo nec affectū,
nec uiſcera pr̄is. Cōſidero gradū: & ca-
ſum uereor. Cōſidero faſtigiū dignita-
tis: & intueor faciē abyſſi iacētis deor-
ſum. Attēdo celſitudinē honoris: & è ui
cino periculū reformido, ꝓ eo qd ſcri-
ptum eſt: Hō cū in honore eſſet, nō itel- Pſal. 48. c
lexit. Quod qdem ad cām magis qꝫ ad
tp̄s arbitror eſſe referēdū: ut ſic itelligat̄
dictum, cū in honore eſſet, nō intellexit,
ac ſi diceret̄: honor abſorbuit itellectū.
Et quidē elegeras abiectus eſſe ī domo
dei tui: & recūbere in nouiſſimo loco in
cōuiuio eius: ſed placuit dicere ei q te in
uitauit: Amice aſcēde ſuꝑius. Itaqꝫ aſcē Luc. 14. c
diſti in altum: noli altū ſapere, ſed time:
ne forte cōtingat ſero miſerabilē illam
emittere uocē: A' facie irę & idignatio- Pſa. 101. b
nis tuæ, eleuās alliſiſti me. Altiorē qppe
locū ſortitꝰ es: ſed nō tutiorē. Sublimio-
rē, nō ſecuriorē. Terribilis ꝓrſus, terribi
lis eſt locus iſte. Locꝰ, inqꝫ, in quo ſtas,
terra ſancta eſt: locus Petri ē: Locꝰ prin
cipis apłoꝝ, ubi ſteterūt pedes eius. Lo
cus illius eſt quē cōſtituit dñs dñm do-
mus ſuæ, & principē oīs poſſeſſiōis ſuę.
Si forte declinaueris à uia dñi: ſepultus
eſt in eodē loco, ut ſit tibi cōtra te in te-
ſtimonium. Merito tali paſtori, tali nu-
tricio cōmiſſa eſt eccleſia: cū adhuc te-
nera, adhuc in cunabulis eſſet: cuius do
cta magiſterio, & exēplo educata, oīa
terrena calcaret: utpote qui excuſſerat
manus ſuas ab oī munere, q dicebat de
corde puro & conſcia bona: Argētū & Act. 3. a
aurū non eſt mihi. Hæc hactenus. Cæ-
teꝝ cā quare ante tp̄s ſcripſerim uobis:
hæc eſt. Vintonienſis ep̄s, & Eboracen
ſis archiep̄s, nō gradiunt̄ uno ſpiritu cū
Cantuarienſi archiep̄o: ſed incedūt ſibi
ex aduerſo: & hęc uetus eſt de legatiōe
querela. Veruntñ quis eſt ille, & q ſunt
illi? Non'ne Eboracenſis ipſe eſt, cui te

præſente,cum adhuc eēs quaſi unus ex
nobis,fratres tui reſtiterūt in faciē,eo ꝙ
reprehēſibilis erat? Sed ſperauit in mul-
titudine diuitiaꝝ ſuaꝝ: & ꝓualuit in ua
nitate ſua. Certū eſt tñ ꝙ nō intrauit ꝑ
oſtium in ouile ouiū,ſed aſcēdit aliūde.
Si paſtor fuiſſet, diligēdus erat:ſi mer-
cenarius, tolerādus. Nunc aūt cauēdus
& repellēdus:utpote fur & latro. Quid
dicā de dño Vintonīēſi? Opa ꝗ ipſe fa-
cit,teſtimoniū ꝓhibent de eo. Porrò ar-
chiepſ Cātuarienſis cui aduerſant̄: uir
religioſus eſt,et ſuaue olentis opiniōis.
Pro ipſo petim⁹ ut rñdeat ei iuſtitia ſua.
Ezec.18.e Verum illoꝝ iniqtas ſuꝑ eos:ut ſit,ſicut
ſcriptū eſt: Iuſtitia iuſti ſuꝑ eū erit: et im
pietas impij erit ſuꝑ eū. Cū accepis tp̄s,
ſecundū opa manuū illoꝝ retribues il-
lis: ut ſciant ꝓphetā eſſe in Iſrael. Quis
mihi det anteꝗ̄ moriar uidere eccl'iam
dei ſicut in diebus antiquis: qñ Apoſto
li laxabāt retia in capturā: nō in captu-
ram argēti uel auri: ſed in capturā aïaꝝ?
Quàm cupio illius te hęreditare uocē,
cuius adept⁹ es ſedē? Pecunia,inqt,tua
Acto.8.d tecum ſit in ꝑditionem. O uox tonitrui,
ô uox magnificentiæ & uirtutis: ad cu-
ius terrorē confundant̄ & cōuertant̄ re
trorſum oēs q oderunt Siō. Hoc uehe-
menter expectat & oïno expetit à te
mr̄ tua: hoc filij mr̄is tuæ puſilli cū ma-
ioribus deſiderāt: hoc ſuſpirāt:ut oïs plā
tatio quā non plātauit pr̄ cœleſtis, tuis
manibus eradicet̄. Ad hoc.n. cōſtitutus
es ſuper gentes & regna, ut euellas &
deſtruas: & ædifices & plantes. Multi
audito hoc uerbo dixerūt apud ſe: Iam
ſecuris ad radicē arboꝝ poſita ē. Mul-
ti dicunt in corde ſuo: Flores apperunt
in terra noſtra: tp̄s putationis aduenit:
in quo ſarmenta ſterilia recident̄, ut ea
quæ ꝓualent,uberius fructū afferāt. Cō
fortare igit̄,& eſto robuſtus: man⁹ tuæ
in ceruicibus inimicoꝝ tuoꝝ. Vendica
tibi aï conſtātia et uigore ſpūs partem,
quam dedit extra frēs tuos tibi oïpotēs
pr̄: quā & tulit de manu Amorræi in
gladio & arcu ſuo. In oïbus tñ operib⁹
tuis memēto te eſſe hoïem. & timor ei⁹
qui aufert ſpm̄ principum,ſemꝑ ſit ante
oculos tuos. Quantoꝝ in breui Roma
norum pōtificū mortes tuis oculis aſpe
xiſti? Ipſi te ꝓdeceſſores tui,tuæ certiſſi
mæ & citiſſimę deceſſionis admoneāt:
& modicum tp̄s dñationis eoꝝ, pauci
tatem dierū tuoꝝ nunciet tibi. Iugi pro
inde meditatione inter huius trāſeuntis
gloriæ blandimenta,memorare nouiſſi
ma tua: quia quibus ſucceſſiſti in ſedē,
ipſos ſine dubio ſequêris ad mortem.

Ad eundem de Eboracenſi intruſo, Epiſt.238.

i Mportunus ſum: ſed habeo ex
cuſationem. Eugenij apl'atus ex
cuſat me. Aiunt nō uos eſſe pa-
pam, ſed me: & undiꝗ̄ ad me confluūt
q hñt negotia. Nec deſunt in tanta mul
titudine amicorū, quibus officium ne-
gare non poſſum: non ſolū abſque ſcā-
dalo,ſed ēt abſꝗ̄ peccato. Et nunc eſt
etiam alia excuſatio nō minus idonea:
quia cauſa honeſtiſſima eſt. Cōtra ido-
lum illud Eboracenſe iterato ſtylus di-
rigitur: ea.ſ. neceſſitate, ꝙ ſæpenumero
hoc telo impetitum à nobis,necdū cō-
foſſum eſt. Cur hoc? Quia nil forte à
nobis tale directum eſt qualis fuit gla-
dius Ionathæ,qui nūquam redijt retror
ſum. Nec ſanè fuit culpa iaculi: ſed diri-
gentis iaculū. Patet.n. ꝙ non in ea qua
oportuit fortitudine miſſum eſt. Nec
mirum. Quis.n. in manu forti ſagittas
mittere poteſt,niſi filius excuſſoꝝ? Qui
locum Petri tenet,poteſt uno ictu extin
guere Ananiam: uno Simônem Magū:
& ut planius quod loquimur fiat, per-
emptoriam dare ſñiam ad depoſitionē
ep̄orum,ſolius Romani pontificis no-
ſcitur eſſe: pro eo nimirū ꝙ etſi alij mul
ti uocati ſunt in partem ſolicitudinis: ſo
lus ipſe plenitudinem habeat poteſta-
tis. Solus proinde,ſi dicere audeam, in
culpa eſt,ſi culpa,nō feritur quæ ferien-
da eſt: & eo impetu quo fuerit feriēda.
Quo autem impetu,non dico ferienda,
ſed fulminanda fuerit prædicti Ebora-
cenſis culpa: ueſtræ conſcientiæ derelin
quo. Cæterum quod factum nō eſt,uo
bis credimus reſeruatum: ut in eo expe

riatur eccleſia dei, cui ipſo authore præ
eſtis,feruorem zeli ueſtri: potentiā bra-
chij ueſtri,& animi ſapientiā: & timeat
omnis populus ſacerdotem domini: au
diens ſapientiam dei eſſe in illo ad faciē
dum iudicium.

Ad eundem pro eodē, Epiſtola 239.

q Vam cupio ſemꝑ illa de uobis
audire,in quibus gl'ificet̄ deus:
honoret̄ miniſterium ueſtrū &
anima mea lætificetur. Inde eſt ꝙ audi-
ta rñſione ueſtra de quibuſdam qui ad
officium legationis nimium uidebant̄
& ambitioſe aſpirare: & impudēter ſpe
rare: ſupra quā dicere poſſum⁹, facti ſu-
mus lætātes. Nō aūt nos tm̄, ſed & oēs
q diligūt nomē urm̄: gauiſi ſunt gaudio
magno. Porrò uiſis lr̄is ur̄is,ꝗs ꝓ cā Ru
tinēſis eccleſiæ deſtinaſtis: tunc pror-
ſus,tunc repletum eſt gaudio os nr̄m:
& lingua noſtra exultatione. Hæc atꝗ̄
hmōi digna ſunt ueſtro apl'atu: ſummā
ſedem nobilitant: decent planè orbis
ep̄m. Vñ & flecto genua mea ad ipſum
unici huius ueſtri primatus authorē: ut
det uobis ſic ſapere, & ſic agere ſemꝑ,
in euellēdo, & plantādo: in deſtruēdo,
& ædificādo. Siqdem in ruinā & reſur-
rectionem multoꝝ aſcendiſtis hanc ca
thedram. Ruāt,ruāt qui noxie ſtant: eri-
gant̄ digni. Ponatur ſecuris ad radicem
ſterilium plātationum: purgent̄ fructife
ræ,ut fructuū plus afferāt. Pręſidēte,in-
quam,humili Eugenio: deponātur ſuꝑ-
bi de ſede, & exaltent̄ humiles. Eſurien
tes impleant̄ bonis: & diuites dimittan
tur inanes. Nuꝑ nēpe exultatiōe uniuer
ſæ terræ ita factū eſt in cā cuiuſdā pau-
peris ep̄i. Age ergo trāſeat iā ſanct⁹ hic
pietatis zelus, & ad miſerā illā eccl'iam
trāſmarinam: quia tp̄s miſerendi eius.
Vinea dñi Sabaoth eſt: uinea electa,ui-
nea ſpecioſiſſima: ſed,heu,in deſertū pe
nè redacta: qa ſingularis ferus depaſcit̄
eam. Cur dñt inter gentes, ubi eſt deus
eius? Vbi quē poſuerūt cuſtodē in uine-
is? Vbi manus putans,ubi ſarculus ex-
colentis? Quouſꝗ̄ ſarmento inutili oc-
cupat̄ tellus,ſuffocat̄ fructus? Et certe
tp̄s putationis aduenit. Siqdem hō pa-
cis eius in quo ſperauit: quod ſe purga-
re deberet,nō purgatione,ſed amputa-
tione opus eſſe teſtat̄. Extant deniꝗ̄ lr̄ę
ipſius de eo ad apl'icæ ſedis legatū: in ꝗ
bus manifeſte manifeſtam aſſerit intru
ſionem,electionē negat. Ita ergo quem
ſibi parauerat defenſorē,accuſatorē ſu-
ſtinet. Ad hæc quæ de eo publica fama
cōcelebrat: ēt uirum militarem poſſent
oï iure ſpoliare cingulo militari. Qū o-
iam poterit ſtare, ubi multiplex uobis
ſubeſt rō deijciendi, & uoluntas nō de-
eſt? Legi ſiquidem zelum ueſtrum pro
eccleſia illa in literis ueſtris: & iam exi-
go de manibus ueſtris. Quanam uia ꝓ
cedendum ſit ad eius deiectionem (ne-
que.n. una mihi eſſe uidetur) nō eſt meū
dictare ſapienti. Nec multum noſtra in
tereſt in qua parte arbor infructuoſa ca
dat: dūmodo cadat. Dico tñ: Qui ſibi
poſſeſſionem uendicat furtiuaꝝ cōmer
cio literaꝝ: non'ne fur eſt & latro? De-
nique ubi aſſerit habuiſſe ſe clādeſtinas
literas execrationis ſuæ: aut ueꝝ eſt aut
falſum quod loquit̄. Si ueꝝ: reus eſt fur
ti, & ſummi pōtificis criminator. Si fal-
ſum debet audire: occidiſti & poſſedi
ſti. Os enim quod mentitur, occidit Sap.1.c
animam. Sed abſit ut tanta de tali uiro
credatur duplicitas, quanta ab iſto ei
imponit̄. Nempe Innocentius hic erat:
cui ſi pro ſe reſpondere liceret,procul-
dubio diceret huic: quia ego palàm in
te dedi ſententiam: & in occulto locu-
tus ſum nihil.

Ad Hildefonſum comitem ſancti Egidij, de Henrico hæretico, Epiſtola 240.

q Vanta audiuimus & cognoui-
mus mala quæ in eccleſiis dei
fecit & facit quotidie Hēricus
hæreticus? Verſatur in terra ueſtra ſub Matt.7.c
ueſtimentis ouium lupus rapax: ſed ad
domini deſignationem, à fructibus eius
cognoſcimus illū. Baſilicę ſine plebib⁹:
plebes ſine ſacerdotib⁹: ſacerdotes ſine
debita reuerētia ſunt: & ſine xp̄o dein-
de Chriſtiani. Eccl'ię ſynagogę reputā-

tur:ſanctuariũ dei ſctm̃ eſſe negat̃: ſacra
nõ ſacra cẽſent̃: dies feſti feſtiuis fruſtrã
tur ſolenniȷ̃s. Moriuntur hoĩes in pc̃tis
ſuis: rapiunt̃ aĩæ paſſim ad tribunal terri
ficum: heu, nec pnĩa reconciliati: nec ſa-
cra cõione mũiti. Paruulis xp̃ianorꝝ, xp̃i
intercluditur uita, dum baptiſmi negat̃
gr̃a: nec ſaluti propinquare ſinuntur, ſal
uatore licet pie clamante pro eis: Sinite,
Matt.19.b inq̃t, paruulos uenire ad me. Ergo'ne q
hoĩes & iumenta ſaluauit: quemadmo-
dum multiplicauit miſericordiam ſuam
deus: ad ſolos tñ innocentes nõ patit̃ eã
dem tam multam miſericordiam pueni
re? Quid q̃ſo: q̃d inuidet paruulis ſalua-
torẽ paruulũ q natus eſt eis? Inuidia hęc
diabolica eſt: inuidia hac mors intrauit ĩ
orbem terrarꝝ. An putat paruulos ſalua
tore nõ egere: q̃a paruuli ſunt? Si ita eſt:
ergo gratis magnus dñs factus eſt par
uus: ut omittã q̃ flagellatus eſt: q̃d ſpu-
tis illitus: q̃d cruci affixus: q̃d denique
mortuus eſt. Non eſt hic hõ à deo: q ſic
cõtraria deo & facit & loq̃tur. Proh do
lor: audit̃ tñ à pluribus: & ppl'm qui ſibi
credat, hẽt. O infeliciſſimum ppl'm. Ad
uocẽ unius hæretici ſiluerũt in eo oẽs ꝓ-
pheticæ & apl'icæ uoces, q̃ de cõuocan
da in una Xp̃i fide è cũctis nationibꝰ ec
cleſia, uno ueritatis ſpũ cecinerũt. Ergo
fefellerũt diuina oracula, fallũtur oĩum
oculi & animi: q q̃d legunt p̃dictũ, ĩtuẽ-
tur impletũ. Quam certe manifeſtã oĩb.
ueritatem ſolus iſte ſtupenda, & prſus
Iudaica cæcitate, aut nõ uidẽs, aut inui-
dens adimpletã: ſil' neſcio qua arte dia-
bolica pſuaſit ppl'o ſtulto, & inſipiẽti de
re manifeſta, nec ſuis credere oculis: fe-
felliſſe priores, errare poſteros: totũ mũ
dum ẽt poſt effuſum xp̃i ſanguinẽ pditũ
iri: & ad ſolos quos decipit, totas miſe-
rationũ dei diuitias, & uniuerſitatis gra
tiam perueniſſe. Et nũc huius rei gr̃a, li-
cet in multa corpis infirmitate, iter arri-
pui ad has partes: quas potiſſimũ ſingu
laris ferus depaſcitur, dũ nõ eſt qui reſi-
ſtat, neq; q ſaluum faciat. Quippe de to
ta Francia ꝓ ſil'i effugatus malitia, has
ſolas ſibi inuenit expoſitas: in q̃bus fidu
cial'r ſub tuo dñatu in gregẽ Xp̃i toto fu
rore bacchat̃. Q̃d tuo ne honori con-
gruat: princeps illuſtris ipſe iudicato.
Nec mirꝝ tñ ſi ſerpẽs ille callidus dece-
pit te, q̃ppe ſpẽm pietatis hñs, cuius uir
tutẽ penitus abnegauit. Sed nũc audi q̃s
ille ſit. Hõ apoſtata eſt: q relicto religio
nis habitu (nã monachꝰ extitit) ad ſpur-
citias carnis & ſcl'i, tanq̃ canis ad ſuũ
uomitũ, eſt reuerſus. Præ cõfuſione autẽ
habitare inter cognatos & notos non
ſuſtinens, uel potius nõ p̃miſſus ob ma-
gnitudinẽ criminis: ſuccixit lũbos ſuos:
& iter qua neſciebat arripuit: factus gy
rouagus & ꝓfugus ſup terrã. Cumque
mẽdicare cœpiſſet, poſuit in ſumptu euã
geliũ: nã l'ratus erat. Et uenale diſtrahẽs
uerbũ dei: euãgelizabat ut mãducaret.
Siq̃d ſupra uictum elicere poterat à ſim
plicioribus ppl'i, uel ab aliqua matro-
narꝝ: id ludẽdo aleis, aut certe ĩ uſus tur
piores turpiter effundebat. Frequenter
ſiq̃dẽ poſt diurnũ ppl'i plauſum, nocte
inſecuta cũ meretricibus inuẽtus eſt p̃di
cator inſignis: & interdũ ẽt cũ cõiuga-
tis. Inquire ſi placet uir nobilis, q̃uo de
Lauſana ciuitate exierit: q̃uo de Ceno-
manis: q̃uo de Pictaui: q̃uo de Burde-
gali: nec patet ei uſpiam reuerſionis ad-
itus: utpote qui fœda poſt ſe ubiq; reli-
querit ueſtigia. Tu de tali arbore tandẽ
bonos ſperabas fructus? Terræ ꝑfecto
in qua eſt, fecit fœtere odorẽ in uniuerſa
terra: q̃a non põt iuxta ſermonẽ dñi ar-
bor mala fructus bonos facere. Hæc er
go, ut dixi, cã aduẽtus mei. Nec à meip̃o Matt. 7.d
nũc uenio: ſed uocatione pariter & mi-
ſeratione eccl'ię trahor: ſi forte ſpina illa,
& parua ipſius, dũ adhuc parua ſũt, ger
mina de agro dñico extirpari queãt, nõ
mea, q nullus ſum: ſed ſctõrꝝ cũ q̃b. ſum
ep̃orꝝ manu, tua quoq; potenti dextera
cooperante. In quibus p̃cipuus eſt uene
rabilis Hoſtienſis ep̃s ab apl'ica ſede ad
hoc ip̃m directus: hõ qui magna fecit in
Iſrael: & uictoriam dedit eccleſiæ ſuę in
multis per illum dñs omnipotens. Tua
intereſt uir inclyte, honorifice ſuſcipe il
lum & eos q cum ipſo ſunt: ac ne tãtus
labor

labor tantorꝝ uirorꝝ ꝓ tua potiſſimum
tuorꝝq; ſalute ſuſceptus, inefficax ſit, ſe-
cũdũ ptãtẽ deſup̃ datã tibi, operã dare.

Ad toloſanos poſt reditum ſuũ, Epiſt. 241.

IN aduentu chariſſimi fatris &
coabbatis nr̃i Bernardi de grã-
diſylua exultauimus et delecta
ti ſumus ĩ his q̃ dicta ſunt nobis ab illo
de conſtantia & ſynceritate fidei ur̃æ ĩ
deum: de perſeuerãtia dilectionis & de
uotionis in nos: de zelo & odio aduer-
ſus hr̃ticos: ita ut q̃ſq; ur̃m merito dice-
Pſal. 138.d re poſſit: Nõ'ne q oderũt te dñe, oderã:
& ſup̃ inimicos tuos tabeſcebã? Perfe-
cto odio oderã illos: inimici facti ſunt
mihi. Gr̃as agimus deo q̃a nõ fuit otio-
ſus aduẽtus nr̃ ad uos. Et mora q̃dẽ bre
uis apud uos, ſed nõ ĩfructuoſa. Verita-
te nimirꝝ p̃ nos manifeſtata nõ ſolum ĩ
ſermone, ſed ẽt in uirtute, dep̃henſi ſunt
lupi: q uenie͂tes ad uos in ueſtime͂tis oui
um deuorabãt plebẽ ur̃am ſicut eſcam
panis, ſicut oues occiſionis, dep̃hẽſę uul
pes q̃ demoliebant̃ p̃tioſiſſimã uineam
dñi ciuitatẽ ur̃am. Dep̃henſæ, ſed nõ cõ
prehẽſæ. Propterea dilectiſſimi, pſeq̃mi
ni & cõprehẽdite eos, & nolite deſiſte-
re donec penitus depereãt & diffugiãt
de cũctis finibus ueſtris, q̃a nõ eſt tutũ
Pſal. 9.e dormire uicinis ſerpẽtibus. Sedẽt in inſi
Ioan. 10.a diȷ̃s cũ diuitibus in occultis, ut ĩterficiãt
innocẽtes. Fures ſunt & latrões, quales
in euãgelio dñs notat. Subuerſi ſunt &
parati ad ſubuertẽdũ, planè maculato-
res famæ ueſtrę, corruptores fidei ur̃æ,
2. Co. 15.d Corrũpunt bonos mores colloq̃a ma-
la. Præſertĩ taliũ ſermo, ſicut dicit btũs
2. Ti. 2.c apl's, ſerpit ut cãcer. Quis dabit mihi ut
hẽam opportunitatẽ ſemel adhuc uenie͂
di ad uos? Nam uoluntatem hẽo ſiquo
mõ poſſim in uolũtate dñi ſecũdo uide
re uos, laborẽ nõ reputaturus, q̃uis cor
pore infirmus & debilis, ꝓ ur̃a exhorta
tione & ſalute. Interĩ aũt ſic ſtate in dño
chariſſimi, ſicut cœpiſtis & accepiſtis
à nobis. Obedite ep̃o cæteriſq; p̃poſi-
Gene. 18.a tis ueſtris magr̃is eccl'iæ. Habete diligẽ
tiam hoſpitalitati, quia p̃ hãc multi pla
cuerunt deo. Abrahã pr̃ ueſter ꝓ ſtudio
ſancto quod in ſuſcipie͂dis p̃egrinis hr̃e
ſolitus erat, angelos hoſpites ſuſcipere
meruit. Similiter & Loth nepos eius ꝓ Gene. 19.a
ſimili deuotione & pia cõſuetudine de
eorũ ſuſceptione exultauit. Et uos itaq;
ſimili forma nõ angelos ſed dñm ange
lorum ſuſcipite in peregrinis, paſcite in
egenis, operite in nudis, uiſitate in lan-
guentibus, redimite in captiuis. Talibꝰ
hoſtiȷ̃s promeretur deus, qui in iudicio
dicturus eſt: Quod uni ex his minimis Matt. 25.d
meis feciſtis: mihi feciſtis. Hoc ẽt mo-
neo uos chariſſimi, quod & dicebã uo
bis cum pręſens eſſem, ut nullum extra
neum ſiue ignotum prædicatorem reci-
piatis, niſi qui miſſus à ſummo ſeu à ue-
ſtro permiſſus pontifice prædicauerit.
Quomodo, inquit, prædicabũt niſi mit Rom. 10.c
tantur? Ipſi ſunt qui induentes ſibi for-
mam pietatis, & uirtutem eius penitus
abnegãtes, prophanas nouitates uocũ
& ſenſuum, tanquam melli uenenũ, uer
bis cœleſtibus intermiſcent. Cauete ꝓ-
inde eos tanquam ueneficos, & cogno
ſcite in ueſtimentis ouium lupos rapa-
ces. Sit uobis cõmendatus lator epl'æ
uenerabilis abbas grandis ſyluæ, & do
mus eius, quæ & noſtra eſt, nuper no-
bis & noſtro ordini ab ipſo tradita, &
eccleſiæ Claræuallis ſpecialiter aſſocia
ta. Oſtẽdite nobis in ipſo & in ſanctis
qui cum eo ſunt, quantum profeceritis
ex noſtra admonitione in operibus mi-
ſericordiæ: & date in eis experime͂tum
ueſtræ charitatis & deuotionis quã ha
betis erga nos. Quicquid illis feceritis,
mihi factũ reputate. Gratia dei & pax
ſit uobiſcum. Amen.

Ad Romanos quando diſceſſerunt à domino papa Eugenio, Epiſtola. 242.

NObilibus & optimatibus atq;
uniuerſo populo Romano fra-
ter Bernardus Claræuallis uo-
catus abbas, declinare à malo, & face
re quod bonum eſt. Sermo mihi eſt ad 1. Pet. 3.b
te popule ſublimis & illuſtris, cum ſim
uilis exiguaq; perſona, ac nullius penè
momenti homuncio. Id quidem uere-
cundũ atque oneroſum mihi cõſiderã-

ti,quis,qbꝰ ſcribã,ſimulq́; quam aliter
hoc alius iudicare poſſit. Sed leuiꝰ reor
uerecundia apud hoĩes periclitari, quã
condẽnari apud deũ ſilentio, ueri taci-
turnitate,& abſcõſione iuſtitiæ. Ipſe.n.
Eſa.58.a dicit: Annuncia ppľo meo ſcelera eoꝝ.
Erit mihi ẽt ĩ teſtimoniũ añ faciem dñi
Pſal.39.c ſi dicere potero: Iuſtitiã tuam nõ abſcõ-
di in corde meo, ueritatẽ tuã & ſalutare
tuũ dixi. Pro hmõi ſanè nõ uereor, q̃uis
uerecũdia reluctante, pro mea ignobili
tate ſcribere de lõginquo ad ppľm glo
rioſum, atq; his literis traſmõtanis ſui
ipſoꝝ periculi atq; pcti cõmonere Ro-
manos, ſi forte audiãt & q̄eſcant. Quis
ſcit ſi conuertant ad precem paupis, q
non cedũt potentiũ minis, non oĩ arma
Dan.13.e turę fortium? Non'ne quõdam in Baby
lone ad uocem pueri iunioris unius, oĩs
ille ppľs q à ſenibus iniq̄s iudicibus ſe-
ductus fuerat, reuerſus eſt ad iudicium,
& ſic ſeruatus eſt ſanguis innoxius in
die illa? Ita nunc quoq; etſi adoleſcẽtu-
lus ſum ego & cõtemptus, adoleſcentu
lus dico non annoꝝ paucitate ſed me-
ritoꝝ, potens eſt tñ deus dare etiã uoci
meę uocem uirtutis, per quã fiat ut & is
ppľs quẽ nihilóminus conſtat eſſe ſedu
ctum, ad iudiciũ reuertat. Mea ergo de-
fenſio ad eos q mihi hinc forte ſuccen-
ſendum ĩdignãdum'ue putauerint, hæc
ſit. Si neq; hoc ſatis eſt, ẽt iſtud adij̄cio.
Cõis eſt cã, & non eſt diſtinctio puſilli
& magni. Dolor nẽpe in capite eſt, ac
per hoc minime alienus ne à minimis q-
dem uel extremis q̄buſq; corpis parti-
bus. Nec à me ergo. Peruenit profecto
uſq; ad me, q̃uis oĩum minimũ, dolor
maximus iſte, q̄a maximus eſt, & quia
cũ ſit capitis, non põt nõ eſſe & corpis,
cuius mẽbꝝ ſum ego. Nunq̄d nõ dolẽ-
te capite clamat lingua p oĩbus corpis
mẽbris, in capite ſe dolere, & oĩa p ipſã
ſuum caput ſuumq́; capitis fatent incõ-
modum? Dimittite pinde, q̄ſo, dimitti-
te ut plãgam paululũ apud uos dolorẽ
meũ. Nec meũ tñ, ſed & totius ecclię.
Non'ne ipſius uox eſt hodie p uniuer-
ſum mundum, caput meũ doleo: caput
meũ doleo? Quis nãq; uel nouiſſimus
xp̄ianoꝝ in toto ſit orbe, q non glorietꝰ
hoc capite, quod ambo illi gľioſi prin-
cipes terræ, alter amiſſo, alter ſubmiſſo
in cruce capite, ſuo triũpho extulerunt,
ſuo ſanguine ornauerũt? Ad oẽm itaq;
Pſal.18.a ſpectat xp̄ianum iniuria apľoꝝ, et ſicut
in oẽm terrã exiuit ſonus eoꝝ, ſic læſio
eorũdem ab oĩbus uſquequaq; ſentit,
uſquequaq; plangit & dolet. Quid uo-
bis uiſum eſt ô Romani, offendere prin
cipes mũdi: ueſtros aũt ſpãles p̄ronos?
Cur regem terrę, cur dñm cœli, furore
tã intolerabili, quã irrõnabili in uos pa-
riter puocatis, dum ſacrã & apľicam ſe-
dem diuinis regalibuſq́; priuilegij̄s ſin-
guľr ſublimatã, auſu ſacrilego inceſſere
ſuoq́; minuere honore cõtẽditis, quam
uel ſoli contra oẽs ſi oportuiſſet defen-
dere debuiſtis? Sic fatui Romani nõ iu-
dicantes, neq; quod honeſtũ eſt diſcer
nẽtes, caput ueſtrũ atq; oĩum, quod in
uobis eſt deturpatis: p quo magis nec
ueſtris ipſis ceruicibus parcẽdum â uo-
bis foret, ſi neceſſitas exegiſſet? Patres
ueſtri urbi orbẽ ſubiugauerũt, uos urbẽ
pperatis orbi facere fabulã. En Petri hę
res: Petri ſede & urbe à uobis expulſus
eſt. En rebus & domibꝰ ſuis, ueſtris ma
nibus ſpoliati ſunt cardinales, atq; ep̄i
Oſee 7.c miniſtri dñi. O' popule ſtulte & ĩſipiẽs,
ô colũba ſeducta non hñs cor. Non'ne
ille caput, & illi oculi tui erãt? Quid er-
go nũc Roma, niſi ſine capite truncum
corpus, ſine oculis frõs effoſſa, facies te-
nebroſa? Aperi gens miſera, api oculos
tuos: & uide deſolationẽ tuam iãiamq́;
Thr.4.a imminẽtẽ. Quõ in breui mutatus eſt co
lor optimus, facta eſt q̄ſi uidua dña gẽ-
tiũ, princeps puinciaꝝ? Veꝝ initia ma-
loꝝ ſunt hæc, grauiora timemus. Nun-
quid non ppè interitum es ſi pſiſtis? Re
uertere reuertere Sunamitis, reuerte-
re ad cor tuũ: agnoſce iã uel ſerò, q̃, quã
ta, à qbꝰ patiaris uel paſſa ſis. Recorda-
re qua cã, quo fine, p quos, & in quos
uſus, nõ lõge añ hos dies cũctaꝝ q̃ in te
ſunt eccľiaꝝ oĩs ornatus et cẽſus pfliga
tus eſt; q̄cq̄d in altaribꝰ & in altarium

uaſis, q̄cq̄d in ipſis ſacris imaginibꝰ au-
ri & argẽti repiri tũc potuit, manibus ĩ-
pioꝝ direptũ & aſportatũ eſt. Quid ex
his oĩbus tu in tuis nũc marſupij̄s ĩuẽis?
Porrò decor domus dñi irrecuperabiľr
perij̄t. Et nũc q̄d tibi uiſum ẽ iterare ma-
litiã, ĩnouare denuo ſup te dies malos?
Quid nõ uel lucri amplioris, uel certio
ris ſpei arridet tibi? Niſi q in eo nouiſſi-
ma tua cernũtur incautiora prioribus,
q̄d tunc q̄dem nõ ſolũ multi de plebe,
ſed ẽt de clero & principibus nõnulli p
orbẽ in ſchiſmate illo fauerũt tibi. Nũc
uerò ſicut manus tuæ cõtra oẽs: ſic ma-
nus oĩum cõtra te. Mũdus eſt à ſangui-
ne tuo mũdus oĩs p̄ter te ſolã; & filios
tuos qui in te ſunt. Vę ergo nũc tibi ppľe
miſerande, & uæ duplo quã añ, nõ ab
exteris nationibus, nõ à feritate Barba
roꝝ, non à milibus armatoꝝ. Væ tñ a'
facie tuoꝝ tibi, uę a' domeſticis & ami
cis, a' clade ĩteſtina, à cruciatu p̄cordio-
rum, à tortionibus uiſcerũ. Agnoſcis'ne
iã quia nõ oẽs pacifici q domeſtici, nec
oẽs amici qui uñr? Et ſi alias noueramꝰ,
ſed nũc p te manifeſtius edocemur oẽm
ueritatẽ illius ſermonis dñi quem dixit,
Mich.7.b qm̃ inimici hoĩs domeſtici eius. Væ fra
et Mat.10. tri a' fratre ĩ medio tui, & filij̄s a' parẽti-
c. bus. Vę nõ a' gladij̄s, ſed à labij̄s iniquis
& a' lingua doloſa. Vſquequo male in
malo uos alterutrum cõfortatis: & gla
dij̄s labioꝝ inuicẽ ſternitis, ĩuicem pdi-
tis, ut ab ĩuicem cõſumamini? Cõgrega
mini oues diſpſæ, redite ad paſcua, redi
te ad paſtorẽ & ep̄m aĩarum ueſtrarũ.
Redite p̄uaricatores ad cor. Q̄d loquor
nõ quaſi hoſtis cõuitians, ſed quaſi ami
cus obiurgans. Habet uera amicitia nõ
nunq̃ obiurgationẽ, adulationẽ nũquã.
Sed iũgimus & obſecrationẽ. Obſecra
mus p xp̄o recõciliamini deo, recõcilia
mini principibus ueſtris. (Petrũ loquor
& Paulũ) quos utiq; in uicario & ſuc-
ceſſore ſuo Eugenio ſuis ſedibus & ædi
bus effugaſtis. Recõciliamini, inquam,
orbis principibꝰ, ne forte incipiat p eis
pugnare orbis terrę cõtra ĩſenſatos. An
neſcitis quia his offenſis nihil oĩno uale
tis, his propitij̄s nihil oĩno timetis? Nõ,
in'quam, nõ timebis ſub hoꝝ tutela mi
lia populi circundantis te, urbs inclyta,
ciuitas fortium. Recõciliare proinde il-
lis ſimul & milibus martyꝝ, qui q̄dem
apud te, ſed cõtra te ſunt pp grãde pec-
catum quod peccaſti, in quo & perſi-
ſtis. Reconciliare ẽt oĩ eccleſiæ ſancto-
rum, qui ubiq; terrarum audito hoc uer
bo ſcandalizati ſunt. Alioquin pagina Sap.5.a
iſta contra te in teſtimonium erit: ſed et
ipſi apoſtoli & martyres tui ſtabunt in
magna cõſtantia àduerſus eos q ſe an-
guſtiauerũt, & q abſtulerũt labores eo
rum. Sed iam finem loquendi oẽs piter
audiamus. annũciaui iuſtitiam, prænun
ciaui periculũ, ueritatẽ nõ tacui, horta-
tus ſum ad meliora: ſupeſt ut aut de ue-
ſtra citius correctione lætemur: aut de
iuſta imminenti damnatione certi incõ
ſolabiliter lugeamus, areſcentes & ta-
beſcentes præ timore & expectatione
quæ ſuperuenient uniuerſæ urbi.

Ad Conradum regem Romanorum,

Epiſtola 243.

Nec dulcius nec amicabilius, ſed
nec arctius oĩno regnum ſacer-
dotiumq́; cõiungi ſeu complã-
tari in inuicem potuerunt, quàm ut in
perſona domini ambo hæc pariter con
uenirẽt, utpote qui factus eſt nobis ex
utraq; tribu ſecũdum carnẽ ſũmus & ſa
cerdos & rex. Nõ ſolũ aũt, ſed & cõmi
ſcuit ea nihilóminus ac cõfœderauit in
ſuo corpe, quod eſt ppľs Chriſtianus, 1.Pe.2.b
ipſe caput illius: ita ut hoc genus hoĩum
apľica uoce genus electũ, regale ſacer-
dotium appelletur. In alia quoque ſcri
ptura quotquot ſunt p̄deſtinati ad ui-
tam, non'ne oẽs reges et ſacerdotes no
minant? Ergo q̃ deus cõiunxit, hõ non Mat.19.a
ſeparet. Magis aũt quod diuina ſanxit
authoritas, humana ſtudeat adimplere
uoluntas: & iungant ſe animis qui iũcti
ſunt inſtitutis. Inuicẽ ſe foueant, ĩuicem
ſe defendant, inuicem onera ſua portẽt.
Ait ſapiens: Frater adiuuãs fratrem am Prou.18.
bo conſolabuntur. Quod ſi alterutrũ ſe
(quod abſit) corroſerint & mormor-

derint,nõ'ne ambo deſolabunť?Nõ ue-
niat aĩa mea in cõſilium eoꝝ q dñt, uel
impio pacẽ & libertatẽ eccl'iaꝝ,uel ec-
cleſijs ꝓſperitatẽ & exaltationẽ imperij
nociturã.Non.n.utriuſq; iſtitutor deus
in deſtructionẽ ea cõnexuit, ſed in ædi-
ficationẽ.Si hoc ſcitis: quouſq; uos cõ-
munem cõtumeliã,cõem diſſimulatis i-
iuriam?Nõ'ne ut apl'ica ſedes,ita & ca-
put impij Roma eſt? Vt ergo de eccl'ia
taceã,num honor regi eſt trũcũ in mani
bus tenere impium? Et qdẽ ignoro qd
uobis ſup hoc conſulant ſapiẽtes ueſtri
& principes regni, ſed ego in iſipientia
mea loquẽs quod ſentio nõ tacebo.Ec-
cleſia dei ab exortu ſui uſq; ad hæc tpa
pluries tribulata eſt,& pluries liberata
eſt. Deniq; audite qd ipſa de ſe loquať i
pſalmo:Ipſius.n.uox eſt:Sępe expugna
Pſal.128.a uerũt me à iuuẽtute mea,etenĩ non po-
tuerũt mihi. Supra dorſum meũ fabri-
cauerũt pctõres, ꝓlongauerũt iniqtatẽ
Pſa.124.a ſuã.Certus eſto ô rex,qm nec nũc quo-
Eſa.59.a que relinquet dñs uirgam pctõꝝ ſuper
ſortẽ iuſtoꝝ. Non eſt abbreuiata man⁹
dñi,nec facta impotẽs ad ſaluãdum.Li
berabit & hoc tpe abſq; dubio ſponſã
ſuam q ſuo ſanguine redemit eam, ſuo
ſpũ donauit,donis cœleſtib⁹ exornauit,
ditauit nihilóminus & terrenis. Libera
bit,iquam,liberabit:ſed ſi in manus al-
terius:uiderint regni principes, id'ne ho
nor regis,regni'ue utilitas ſit? Nõ ẽ uti-
que. Quãobrem accingere gladio tuo
ſup femur tuũ potentiſſime,& reſtituat
ſibi Cæſar q̃ Cæſaris ſunt, & q̃ ſunt dei
deo.Vtrũq; intereſſe Cæſaris cõſtat,&
ꝓpriam tueri coronã,& eccl'iã defenſa-
re. Alteꝝ regi,alteꝝ cõuenit eccl'iæ ad-
uocato.Victoria,ſicut in dño cõfidim⁹
præ manibus eſt. Supbia & arrogantia
Romanoꝝ pluſq; fortitudo eoꝝ.Quid
enim?Nunqd qſpiam magn⁹ uel potẽs,
uerbi grã,impator aut rex fœdã rẽ iſtã
in impium piter ſacerdotiũq; p̃ſumit?
Sed ppl's hic maledictus & tumultuo-
ſus,q ſuas neſcit metiri uires,cogitare fi
nẽ,conſiderare ꝓuentũ,in inſipiẽtia ſua
furore ſuo auſus eſt hoc grande ſacrile-
gium attẽtare. Abſit ut uel ad momen-
tũ ſtare poſſit añ faciẽ regis popularis
manus,uulgi temeritas.Factus ſum inſi
piẽs,q cũ ſim uilis ignobiliſq; pſona:tã
quã aliqs magn⁹,cõſilijs tãtæ magnitu-
dinis tantæq; ſapiæ me ingeſſi, & de re
magna. At q̊ ignobilior atq; abiectior,
tãto liberior ſum ad loquẽdum qđ cha
ritas ſuggerit. Vñ & adhuc addo in ea-
dẽ inſipiẽtia mea: Siqs aliud,quã locu-
tus ſum uobis(quod nõ credimus)ſua-
dere conabiť,is ꝓfecto aut nõ diligit re
gẽ,aut paꝝ itelligit qd regiã deceat ma
ieſtatẽ:aut certe q̃ ſua ſũt q̃rit:& nõ ual
de q̃,uel dei,uel regis ſũt curare cõuicit.

Ad dominũ papã Eugeniũ pro Aurelianenſi
epiſcopo, Epiſtola, 244.

i Ta quæſo, ita facite. Semp cõ-
ſideretur nõ à quo,ſed quid pe-
tatur. Pro Aurelianenſi epiſco-
po non eſt exauditus rex, minime tñ of
fenſus,quia cor eius in manu dei ẽ. Qđ
& ſi contigiſſet,ſuſtinendum fuerat,ne
deus offenderetur,q utiq; ex hoc magis
propitiabiť, & citius reſpirare faciet à
tribulatiõe maloꝝ & dolore, ſi iuſtitia
teneať,ſi nõ relinquať ueritas. Hæc &
his ſil'ia quæ de uobis p orbẽ celebri in
dies iucũditate crebreſcunt, quãta cor
meũ ſuauitate repleãt, non eſt facile di-
ctu. Hæc ꝓ his. De cętero ſi ſuggeſtum
uobis à quopiam fuerit de me amplius
onerãdo,ſcitote mihi uires nõ ſuppete-
re ad ea q̃ porto. Quãtum mihi,tm̃ par-
cetis & uobis. Propoſitũ meũ monaſte
rium non egrediendi, credo non latere
uos. De fratre Balditio quamuis dile-
cto, quamuis neceſſario obeditum eſt
ſine mora. De abbate mittendo ad ſan
ctum Anaſtaſium, ſi factum nõ eſt, fiet
ſtatim ut factum non eſſe ſciemus. Por-
rò de alia mittenda perſona quia in ulti
mis literis ueſtris nihil ſcripſiſtis: nihil
præſumpſimus. Cæterum & hoc tã ce-
leriter fiet: quàm uobis accelerare pla-
cuerit. Plenius uobis & manifeſtius de
his omnibus reſpõdebunt dñs Altiſſio-
dorenſis & frater Balditius. Quod ſan-
ctæ memorię Balduinus Piſanus archi-
epiſcopus

ep̃s fecit in Sardinia de excõicatione A-
uorenſis iudicis: quia non,niſi iuſte,hoc
uirum bonum feciſſe credimus, ueſtra
authoritate ratum & inconcuſſum ma-
nere rogamus. Porrò Turritanus iudex
quia bonus dicitur eſſe princeps,ſit uo-
bis commendatus, & à uobis manute-
neatur.

Ad eundem pro eodem, quando prædictus
Aurelianenſis depoſitus eſt,
Epiſtola 245.

t Empus eſt ut & ego ſcribã non
iam pro ep̃o,ſed pro paupere et
humili monacho,idq; qđ miſe
rabilius eſt, facto de diuite & ſublimi.
Hic iam non hẽt adulatio locum,hẽt mi
ſeratio. Multi ꝓ eo ſcripſerunt ut rema-
neret ep̃s,ſed multũ hoc erat:non potui
adduci ego ut id auderem. Nunc uerò
ſi res humanius æſtimeť, ipſa nunc exi-
git quod añ uitabam. Spes erat hoĩ ad-
huc,nam ſperandi rõ ſuberat talis. Dice
bat:Valde immutatus eſt reꝝ ſtatus ex
quo mihi ſñia purgatiõis impoſita fuit.
Et quidẽ grauẽ illã ſatis accepi, & q̃ ab
innocentiſſimo difficile impleri poſſet.
Quid nunc cũ cũcta penè in impol'e uer
ſa ſunt? Niuernis non eſt ep̃s,ſed ne Tre
cis quidem. Altiſſiodorenſis tranſalpi-
nauit. Comprouincialium ſanè ep̃oꝝ p
quos me purgari oportuit, pars multa
hæc eſt. Non certe purgatores deficiũt
mihi,ſed ep̃i uel deſunt uel abſunt. Quid
ergo? Recte'ne à me exigi põt,qđ inue-
niri nõ põt? Si res ita iudicij compta fue
rit,miꝝ ſi de ipol'i ſñiam ferat. Aut ſi nõ
ex toto impol'e,minimũ quod forte mi-
nus eſt,leuiter effugiet ultro negligẽtius
perſcrutantem. Nempe miſericordiam
uult,non ſacrificium. Quæ.n.utilitas in
ſanguine meo,ut quærat iniqtatẽ meã,
et pctm̃ meum ſcrutetur? Maius aũt qa
benignus et miſericors eſt, aliqd obliui
ſceť, aliqd diſſimulabit, aliqd & de ſuo
addet. Dñs eſt. An non licet ei qđ uult
facere? Etiam ſi non quantum ſat eſt,rõ
nem mihi ſuppeditare aduerterit: qdni
tota tñ libertate utetur, prompteq; mi
ſericordiam ſuperexaltabit iudicio, uir
apl'icæ mãſuetudinis & authoritatis? Er
go cũ ſic liceret ſperare timenti,nec fru-
ſtra,ut ſibi ſuiſq; uidebať: ceſſit tñ, & no
ſtro ſe totũ cõmiſit arbitrio. Ac ne oc-
caſione ipſius diutius eccleſia fatigareť,
conſulẽte me anticipans terminũ & ſe-
curis ictum,ultro ep̃m exuit. Vnũ eſt cle
mentiſſime pr̃,uñ hoĩ gñoſo ac uerecũ-
do in tam miſeranda fortuna poſſet nõ
paꝝ cõſolationis afferri. Quęritis quid?
ꝓfecto non ambulat in magnis: nec in
mirabilibus ſup ſe. Sufficit ſi ur̃a indul-
gentia poſſit retinere ſacerdotẽ: qui ep̃s
fuit,tm̃ à nota infamiæ, & ppetuæ inu-
ſtionis cauterio,ſcuto bonæ uoluntatis
ur̃ę obumbreť ſibi. O dignam omni ex-
auditu p̃cem. Non rogat ut glorioſus,
ſed ne inglorius ſit,qui extitit glorioſus.
Quicqd illud ſit qđ medium eſt,eo con
tentus eſt. Liceat cadẽti à gloria:hone-
ſto quo poterit mediocritatis ſeſe exci-
pere gradu:ſolamq; non deuenire in ex
tremitatem opprobrij. Iuuenis eſt:nobi
lis gñe eſt:in ſublimitate poſitus fuit:nec
tñ humilem refugit locũ,ſed probrum.
Nihil'ne merebiť uel iſta humilitas? Hu *3.Re.21.g*
miliatus eſt impius Achab,et profuit ei:
& in uiro fideli ac nobili humilitas pre-
cium non habebit? Abſit à ſumma ſe-
de,abſit à ſancta mente ueſtra,cor con-
tritum & humiliatum deſpicere. Si dixe
rimus,humiliauit ſe, exaltetur: nihil in
hoc temere à nobis præſumptum:poſ-
ſemus forſitan excuſare: nimirum ex re
gula quam optime noſtis. Nunc autẽ
non dicimus exaltetur:ſed ne conculce
tur, & confundamur ab expectatione
noſtra. Imo uerò ſi mala ſuſcepimus
de manu domini: bona quare non ſu-
ſcipiamus? Nunquid enim poteſtatem
habetis deponere potentes de ſede, &
exaltare humiles non habetis? Porrò
poteſtate accepta male in malo, quàm
in bono uti, abuti eſt. Præterea angiť
debitis multis,cum ſit pauper et inops.
Iubeat authoritas ueſtra de rebus epi-
ſcopalibus ea ſolui. Durum eſt enim ſi-
mul & honore priuari, & onere premi
debitorum.

Ad eundem pro Remenſi archiepiſcopo, Epiſtola 246.

a Mantiſſimo patri & dño Euge
nio dei grã ſummo põtifici Ber.
Clareuallẽſis abbas, modicum
id quod eſt. Parcat uobis deus. Quid fe
ciſtis? Faciem hoís uerecundiſſimi con-
fudiſtis: & cuius laus eſt in eccleſia, ipm̃
in facie eccleſię humiliaſtis. Lętificaſtis
oẽs inimicos eius, ſed quantos uos con
triſtaſſe putatis? Non eſt modus condo
lendi, quia amicorum non eſt numerus.
Dilectus à deo & hominibus, grandis
criminis luit pœnas: nullius conuictus:
nullius confeſſus. Tenemus: Phinees
ſentimus zelũ: Iſraelites perfoditur, ſed
non cũ Madianitide. Imponit̃ ei ꝙ regẽ
coronauit: ſed in hoc nõ exiſtimat exceſ
ſiſſe ſe tenorẽ priuilegioꝝ ſuoꝝ. Obĳcit̃
ꝙ ſcienter diuina p̃ſumpſerit celebrare
in eccleſia interdicta. Negat. Suo tpe ꝓ-
babit̃ illud purgabit̃ iſtud. Eſto tñ. Pute
mus oĩa cõſtare quæcũque in abñtem
aduerſarĳs eius licuit aut libuit loq̃. De-
buit'ne hoc ſolo exceſſu cuiꝰ cætera lau
dabilia extiterunt: tam durè feriri: tã ſe-
uere aĩaduerti? Semel exceſſiſſe, ẽt uirtꝰ
poterat reputari, ſi de uño non de uultu
inimicoꝝ eius iudiciũ prodĳſſet. Dein-
de qd in arcto illo fieri oportebat? Dies
celebris, ſolẽnis curia, iuuenis rex: & qđ
his maius eſt, dei negocium, de Ieroſoly
mitana .ſ. expeditione: ꝑꝑ qđ oẽs cõue-
nerant. Prorſus hæc oĩa miſſaꝝ & coro
næ regiæ ſolennis debitiq́ʒ honoris fru-
ſtrationem nullatenus admittebãt. Sed
nec ipſi Byturicẽſi archiep̃o oĩno expe-
diebat ut honor regis ꝑ eum impedire-
tur. Quæ cum ita ſe habuerint, æſtima-
mus locum miſericordię non deeſſe ubi
tãta neceſſitas typũ excuſat contuma-
ciæ. Nunquid p̃tãtem hẽtis tm̃ ꝑcutere:
& neq̃q̃ʒ ſanare? Noſtis qui dixerit: Per
Deut. 32. f cutiam, & ego ſanabo. Abſit ut cuius
teneris uicem, non uſurpetis & uocem:
uocem pręcipuè pietatis: Ergo ſola hac
uice redeat ſagitta Ionathæ retrorſum:
et ſi neceſſe fuerit in me magis mittatur.
Tolerabilius, fateor, habuiſſem interdi
ci mihi miſſaꝝ celebrationem: quàm ar
chiep̃o pallĳ uſum. Eſt ẽt qđ nõ medio-
criter uño pio rigori obuiat ĩ hac parte,
quod filio uño regi Ludouico poſſit hîc
non paruę offenſionis & iritationis oc
caſio dari: cum ipſe ſibi tota mali huius
uideatur eſſe occaſio. Quod planè tpe
iſto non expedit: ne bonum qđ uño hor
tatu bono & magno aĩo cœpit, dignũ
(qđ abſit) non hẽat exitum, ſi in ſcanda
lo & animi ꝑturbatione hoc egerit. De
cætero mandaſtis: & obediui: & fœcũ-
dauit obedientiam p̃cipientis authori-
Pſal. 39. b tas. Siq̃dem annunciaui et locutus ſum:
multiplicati ſunt ſuꝑ numeꝝ. Vacuan-
tur urbes & caſtella: & penè iam non in
ueniunt quem apprehendant ſeptẽ mu
lieres uirum unum: adeo ubiq́ʒ uiduæ
uiuis remanent uiris.

Ad eundem, Epiſtola 247.

n On ẽ mihi more multoꝝ proœ
mĳs uti ad uos ambitu uerboꝝ:
à re ipſa incipio. Hõ fallax ue-
nit ad uos: credo ut fallat, ſed abſit ut
uos. Hoc .n. non niſi in multoꝝ diſcrimẽ
idq́ʒ maximum poſſet accidere. Sempꝑ
quidem ſicut fallere malũ: ita falli à ma-
lo eſt plerũque, & malum. Sed intereſt
quis, & in quo fallit̃. Quanto uña p̃tãs
& dignitas maior, tãto ea q̃ uobis forte
ſubreptio fit, non modo ꝑiculoſior ſed
& turpior eſt: p̃ſertim in eccleſiaſticis
cauſis. Si uerbi grã, Sagiẽſis hæc uulpe-
cula fraudulẽta cõcinnans dolos uobis
(ſicut callide cogitat illudere) poterit
ad uineã dñi ſabaoth, quã breui tpe par
te nõ modica demolita eſt, uña authori
tate redire: quanta putatis malignitate
de cætero ſęuituram? Heu, qđ reliquum
eſt deuorabit. Nempe q̃ uenit uulpecu-
la, redibit leæna: & in quoſq́ʒ tam cleri,
quam pp̃li non iam calliditate utet̃: ſed
crudelitate. Vigilandum utiq́ʒ aduerſus
aſtutiam: ne ad tantam ſæuitiam denuo
ꝓrumpere poſſit. Nõ ergo uos moueat
hoís facies miſeranda: uilis habitus, uul-
tus ſupplex, demiſſa ſupercilia: uerboꝝ
humilitas: ſed nec ipſę q̃dem lacrymu-
læ: currẽtes, ut aiunt, ad nutum eius: do-

Ioan. 7. c cte mentiri. Hæc oĩa in facie ſunt: & ſci-
tis q̃ dixerit: Nolite ſcđm faciẽ iudicare.
In his atq́ʒ ſil'ibus forma pietatis exiſtit:
ſed non ſꝑ & uirtus. Veſtimẽta ouiũ ſunt
hęc, frequẽter (ſicut deſignauit dñs) uſur
pata à lupis ĩ ſtragem maximam ouiũ:
dum non ſe abſcondunt, q̃m̃ illi abſcon
ditè ueniunt. Inde eſt ꝙ aliqui ẽt ex nr̃is
pro eo ſcripſerunt, talibus circumuenti
mendacĳs: paꝝ aduertentes quod à ſa-
Eccl. 19. d piente ſapienter ac ueraciter dr̃: Eſt qui
ſe humiliat neq̃ter, & interiora eius ple
na ſunt dolo. Vos ergo non attendatis
ad uerba eius: neq́ʒ ad corporis geſtus:
opera interrogate. A fructibus eius co-
Matt. 7. c gnoſcetis eum. Multa & grauia dñr de
eo, dicentur & in eum ſi eſt qui quærat
& iudicet. Nolo dicere oĩa quæ audiui.
Nec .n. oĩbus credendum eſt: ſed nec o-
mnibus decredendum. Vnam pono br̃
meam coniecturam, certi'ne aliquid ha
beat, uos iudicabitis. Cur datos ſibi iu-
dices declinauit? Si perſonas cauſat̃, nõ
erant ſuſpecti. Si loci importunitatem,
erat hoc ĩ terra ſua, et in cognatione ſua,
ubi & expenſis paucis, & itinere non lõ
go facile & abſq́ʒ labore totũ negociũ
poterat explicari. Reſtat proinde nihil
aliud ſuſpicandum, quàm fuiſſe hominẽ
ſubdolum accuſantium multitudinẽ, q̃
extra patriam eum minime præ inopia
ſequi poſſent. Grãs agimus dño Lexo-
uienſi: qui zelo domus dñi tactus nec
marſupio pepercit, nec corpori. Bonus
frater, cui ſtudium eſt ſemẽ defuncti fra
tris ſuſcitare. Grãs & uos agite illi: q̃a
ueſtro quoque noĩ hæc eius cura nõ pa
rum conferre ur̃: qua fit ut conuincatur
malignus, & ſic deĳciatur, quæ eſt glo-
ria ueſtra.

Ad eundem, Epiſtola 248.

f I rebus raritas precium facit: nil
in eccleſia precioſius, nil optabi
lius bono utili'que paſtore. Nẽ
pe rara auis eſt iſta. Proinde ſicubi talis
interdum reperiatur: & occaſio detur:
confeſtim inĳciendæ ſunt manus, & to-
tis niſibus ſatagendũ, ne qua ui, ne qua
arte malitię fructuoſa promotio ualeat
præpediri. Audiuimus in eccleſia Valen
tina pari uoto cleri & pp̃li electum eſſe
priorẽ Caſę dei. Miꝝ ſi bonus non fue-
rit ad opus ad quod aſſumitur. Scire uul
tis uñ id ſperem? Boni hoc uolunt, nec
põt bonus non eſſe q̃ bonis placet. Nec
minus ualidum argm̃ mihi ur̃ quòd bo-
nus ſit, ſi malis è regione diſpliceat. De-
cet ſanctitatem uñam uotis aſſentire bo
noꝝ, ne ſi ab iſto forte reſilire cõtingat,
alium quem nolletis, ſtudio et conſenſu
prauoꝝ contingat recipere.

Ad Bernardum priorem Portarum, Epiſtola 249.

r Euerẽdiſſimis patribus & dñis
amantiſſimis Bernardo priori
Portaꝝ, & ſanctis qui cum eo
ſunt B. Clareuallis uocatus abbas ſalu-
tem ĩ dño. Ex quodam beatitudinis ur̃ę
reſcripto comperi ſcripſiſſe me aliquid
qđ me indicaret cõmotum: uo'ſq́ʒ iſtud
non paꝝ metuere. Veꝝ id fruſtra. Non
eſt quod à puero uño timendum ſit uo-
bis reuerendiſſimi p̃res, qui uos in ueri-
tate diligo ut amicos: & ſuſpicio ut ſan
ctos. Niſi forte nõ me, ſed mihi pr̃no ti-
muiſtis affectu, qđ motus uobis uiderer
nõ ex rõne: aut ſi ex rõne, forte plus quã
oporteret. Motus fateor fui, ſed pro uo
bis, non contra uos, atq́ʒ id tenuiter ſa-
tis. Si & hoc temere, ſed non temere cõ
fiteor aduerſum me iniuſtitiam meã, &
uos remittetis temeritatẽ peccati mei.
Ignoſcite mihi, ſic ſum, zelus domus ue
ſtræ comedit me. Non patior planè qđ
in me eſt decolorari tantę ſpecimen ſan
ctitatis, nam corrumpi poſſe, abſit ut ue
rear. Prorſus aũt diſplicet ĩ pulcherrimo
corpꝰe nõ ſolũ morbus, ſed & neuus. Nõ
planè bonus color, ſi ſctõꝝ quiſpiã an-
xiè ferre abiectionem ſuã uideat̃: de qua
ẽt & non gaudere, & non gl'iari, minus
eſt à ꝑfecto. Porrò in ꝓpoſito perfectio
nis apparere impꝑfectũ neuus ẽ. Ergo hic
color mihi in fratre Natali diſplicuit.
Quid enim & ſi caſtum id fuerit coràm
deo? Nempe oportet prouidere bona
etiam corã hominibus. Sed dicitis: Nõ
ipſe grauiter tulit, ſed nos. Ad idem re-

uertitur, Iterum dico quod ſentio. Cur uobis graue fuerit, non uideo: niſi quia ipſi graue eſſe ſenſiſtis. Vos iudicate an hoc eum decuerit, præſertim in nouitate uitę. Nam añ hanc (ut ſalua eius pace dixerim) non caruit hac nota, an uero nec culpa, ſuæ ipſius conſciæ relinquendũ eſt. Et qd ſi forte hoc cogitauit dñs papa: cum ſicut dicitis, electioni eius aſſentire renuerit? Veritus qppe, ut ęſtimo, linguas obtrectatorꝶ, uetuit feſtinatam noui eremitę promotionem, ne, ut dixi, lingua maliloqua dicere poſſet hũc eſſe quem ſp optauerat eremi fructũ. Verũtamen quicquid dñs papa intenderit, ſiue hoc ſiue aliud, me ignoraſſe ſciatis illud eius conſilium, nequis dicat qđ meo inſtinctu id fecerit. Nam quod ad me pertinet, mihi decretum eſt, ubi opportune poſſem, non ſolum non impedire, ſed ẽt totis uirib⁹, & ambabus, ut dicit̃, trahere manibus, ubi de gr̃a quę in eo ẽ, deo fructificare ualeret. Quis dabit mihi hoĩes lr̃atos et ſc̄tõs in eccleſiis dei p̃eſſe paſtores: ſi non in oĩbus, certe ĩ pluribus, certe in aliquibus ſaltem? Quid em̃ ſi iuuenis aliqua olim iuuenil̃r egiſſe

2.Cor.5.d memoratur? Vetera tranſierũt: noua facta ſunt oĩa. Cõſepultus eſt iterꝶ Chr̃o p eremi baptiſmum, ego olim ſepulta uitia retractabo? Iam quod abbas Caziacenſis ſiue Trecenſis dure dñr ſcripſiſſe uobis, oĩno cum audiui, dure accepi, & cum accepo tp̃s, non diſſimulabo, quantũ qdem charitas poſtulabit, & familiaritas q̃ mihi pro eorꝶ religioſitate ad ipſos eſt. Deo aũt gr̃as, qui dedit uobis non uinci a malo, ſed uincere in bono malum, quia non r̃ndiſtis eis malum pro malo, aut maledictum pro maledicto. Porro illas quas ad me aduerſus p̃fatos abbates ante ſcripſeratis lr̃as, nec ſtudio, nec uoluntate mea ad ipſorꝶ notitiam perueniſſe ſciatis. Et de his ſatis. Tp̃s eſt ut non obliuiſcar mei. Clamat ad uos mea monſtruoſa uita, mea ærumnoſa conſcia. Ego.n. quædã chimæra mei ſcl̃i, nec clericum gero, nec laicum. Nam monachi iãdudum exui conuerſationem, non habitum. Nolo ſcribere de me quod uos per alios audiſſe exiſtimo, quid actitem, quid ſtudeam, per quę diſcrimina uerſer in mundo, imo per quę iacter pręcipitia. Si quominus audiſtis, p̃cor ut inquiratis, & ſecundum quod audieritis, & conſilium impendatis, & orationum ſuffragia.

Ad dominum papam Eugenium, Epiſtola, 250.

a Mantiſſimo patri & dño Eugenio dei gr̃a ſummo pontifici B. Claræuallis dictus abbas, modicum id quod eſt. Beluienſes monachi grauiter deliquerunt, ſed non impune. Vobis pro hoc ipſo laus & gr̃arꝶ actio ab uniuerſa debet̃ eccleſia, qa non ſiluiſtis, non diſſimulaſtis, non quieuiſtis. Ef ferbuiſtis ut debuiſtis, percuſſiſtis, ſed ut ſanaretis. Quod ſi obliuiſcatur miſereri dñs, & contineat in ira ſua miſericordias ſuas, unde ſanitas? Fiducialiter proinde poſt iudicium miſericordiã præſtolamur, ut miſericordiam & iudicium cantemus dño. Scimus ſcimus, non deuiabit uicarius a ueſtigiis eius cu- Ioan.12.d ius uicarius eſt, nimirꝶ cũ ille dicat: Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. Dicit autẽ Iohe.2.d de illo propheta: Quis ſcit ſi conuertat̃ & ignoſcat deus, & relinquat poſt ſe benedictionem? Hanc de ueſtris quoq; poſterioribus audacter exigimus. Alioquin non decet ut perdatis innocentem cum impio. Etenim qui malum fecerũt, facti de medio ſunt. Quid reſtat niſi ut reliquiæ ſalue fiant? Quidni ſaluentur q obedierunt uobis, qui obedierunt p̃deceſſori ũro? Paulum loquor qui aiebat: 1.Cor.5.d Auferte malum ex uobis. Itaque miſeremini illis, & non præiudicet iniquitas ſceleratorum, iuſtitię innocentium. Hęc dico quia cauſa eſt eis cum Eduenſibus in præſentia ueſtræ maieſtatis, & timẽt ne noceat ſibi iniquitas aliorum. Sane id præcipue obſecramus, ut concordiæ & paci ipſorum operam detis, utriſque ſiquidem bene uolumus, atq; ita utriſq; credimus expedire.

Ad eundem pro Eboracenſi, Epiſt. 251.

ſ Aeuit fruſtrata ambitio: imo deſperata furit. Currit ad laqueũ hõ perditionis: & debitam iam olim in ſe ſñiam dãnationis accelerat. Vel nunc manifeſta ſunt pc̄tã eius pręcedentia ad iudicium. Anticipat manum ſucciſoris arbor maledicta & ſpinoſa, & cunctantem ſecurim in ſemet prouocat. Heu, quam iuſtius illa iãdudum excidiſſet, quam ſancti illi quos contra ius & fas male ſtando deiecit? Etem̃ ſi non ſtaret, ſtantes minime deieciſſet. Et illi quidem in innocentia ſua, & pro innocentia corruerunt, multo melius ſtãtes: ſed ſanguis innoxius de manu illorꝶ ꝓculdubio requiretur, qui uires furtiuas tã noxię arbori ne ſtatim corrueret miniſtrauerunt. Clamat cõtra eorꝶ capita ſanguis ſc̄tõrꝶ de terra: quorꝶ aĩę ĩ manu dei ſunt, & iam non tanget eos tormentum malitię. Veruntñ uiſcera mea erãt: effuſa ſunt: nõ recipio de uerbis conſolationem. Et ſi poſſent eſſe qualicũque ſolatio ſiue remedio, deficiũt tñ p̃ dolore: mœrore p̃cluduntur: interrumpunt̃ ſingultibus. Vnum tñ ipmq; extremũ qđ utiq; magis ſcribere, quam proloq poſſum: adhuc audite, uel potius legite: Si adhuc ſteterit: prohdolor uerẽdum ne

Mat.7.c ipſius ſtatus ſit ueſter caſus: dum qcqd adiecerit, utpote mala arbor, quæ non põt niſi malos fructus facere: non illi iã, ſed uobis merito imputetur.

Ad abbatem de Præmonſtrato, Epiſt. 252.

a Vdiui auditionem ũram, & timui. Scribitis.n. cõtra me amaritudines: abſit aũt ut tam rõnabil̃r, quam terribil̃r. Quid peccaui? an q ũram perſonam ſemper amaui, ũrm ordinem foui, & promoui ſemper qđ in me fuit? Fidem, ſi uerbis non habet̃: opera facient. Vt quidem mea mihi conſcia r̃ndet: ego a uobis debui cõmẽdari. Sed quia contraria potius loqui & ſcribere libet: dabo ego uoci meę uocem uirtutis ex factorꝶ teſtimonio. Id quidẽ graue. Videar improparé bñficia: qđ utiq; non decuerat. Vt minus ſapiens faciã: uos me cogitis. Cui unq; ũrm ſiue ũrorꝶ nr̃a opera opus fuit, & defuit? Primo qdem locus ipſe Præmonſtrati in quo degitis, nr̃ fuit, & nr̃o munere habuiſtis. Nam nobis frater Vuido (hoc nomen primi incolæ loci) per manum ep̃i añ donauerat. Deinde q hi de Belloloco uobis ſe aſſociauerunt: nr̃i potiſſimum ſtudii fuit. Apud Ieroſolymam rex Balduinus dum adhuc uiueret, locũ ſancti Samuelis donauit nobis, et mille aureos ſil' de quibus ędificaretur: uos dono nr̃o et locum hẽtis, & aureos habuiſtis. Apud Virdunum ꝓ eccleſia beati Pauli ut eã uos hr̃etis quantum laborauerim, multi norunt: quantum profecerim, ipſi ſentitis. Si quominus recognoſcitis uos: extant epl̃æ nr̃æ ad beatæ memorię papã Innocẽtium huius rei ueri iudices: & q̃ſi uiui teſtes. Illis de Septem fontibus locum quem primũ inhabitauerũt: Frãceuals nomen ei nos contulimus. Propter qđ horꝶ uultis recedere ab amicis? Nũquid reddit̃ pro bono malum: qa minamini uiolare pactum: ualedicere paci: ſocietatem deſerere: ſcindere unitatẽ? Sed eſto. De bono ope nõ me lapidatis, ſed de iniuria: qđ frẽm Robertũ cũ eſſet de ũra profeſſione, ſuſcepim, habitũ ei monachicũ tradẽs. Nõ inficior: apud nos ẽ. Putauerã aũt me ſup hoc ſatisfeciſſe uobis cũ ſuſceptionis illius rõnem, ordinẽ, neceſſitatem, uiua & ueridica uoce expoſui, idq; nõ ſemel. Quia uero necdũ qeſcitis, nõ erit mihi pigrũ reſcribere qđ r̃nderam: qñ uobis durꝶ non eſt repetere quod excuſaueram. Minime ego p̃dictum frẽm Robertum aliqñ ut a uobis exiret ſolicitaui: magis aũt a multis annis id cupientẽ: nõ ſemel, ſed ſæpe compreſſi. Quonam deniq; modo ſuſpect⁹ hr̃i poſſum qđ frẽm Robertum ſubduxerim uobis: cuius cõſilio et hortatu magiſtrum Ottonem habetis? Si neſcitis: ipſum interrogate. Si bene noui hoĩem: non negabit. Poſſem & alios forſitã nõ paucos noĩare ſiue cõuerſos ad uos, ſiue reuerſos: quos hodie nõ hr̃etis niſi a nob ſuaſi fuiſſẽt, ul' coacti. Parco aũt nõ

inops materiæ:ſed uerecūdię ſatisfaciēs
diues. Inueni ego in clauſtris ur̄is q ad
ṽbū p̄dicationis nr̄æ cōpūcti & cōuer
ſi ad nos uenire diſpoſuerāt:cū ecce ſo-
licitātibus ur̄is retrahētes pedē recepti
& retenti ſunt in ordine & habitu ur̄o.
Poſtmodū uerò remordēte eos conſcia
exire uoluerūt:&,ni fallor,exiuiſſent,ni
ſi nr̄o firmarent̄ nō aſſenſu tantū,ſed &
hortatu. Sed iam audite:qa iteꝝ uultis
audire:qūo tandē fratrē Robertum re-
ceperim. Dn̄s papa pręcepit:nempe ro
gatus ab illo & eius amicis. Dicebat ue
ſtrū ſeſe & abbatis eius aſſenſum prece
ſua obtinuiſſe:neqꝫ dicat qđ p̄cepto ex
torſit. Negatis:qd ad nos? Ipſe uiderit.
Si uobis ſummū & ſctm̄ pōtificē falſita
tis arguere libet,ignoſcite nobis: quia
nos tātæ ſc̄titati nō credere, & tātæ ma
ieſtati nō obedire:nefas ducimus. Quā-
quā & uenerabilis abbas Godeſcalc⁹,
q de ur̄is eſt, (nā is à dn̄o pp̄ ad uos h⁹
rei gr̄a fuerat deſtinatus:) nō planè ne-
gauerat reportaſſe ſe à uobis & liberā
fr̄is emācipationē,& ur̄am ipſius ſpon-
taneā cōfeſſionē. Iā de fr̄e Fromūdo nō
eſt qđ nos laceſſatis: cū neq̄qꝫ eū ſine
uolūtaria abbatis ſui cōceſſione recepe
rim. Qđ qdē nec uos latuiſſe, amara il-
la ep̄la demōſtrat,in q̄ nobis de ſola ca
pituli nō expectata cōniuctria calūniam
ſtruitis. Quaſi uerò uel in mutua nr̄a cō
uētione id prohibitū fuerit:uel emanci-
patio filij ad cap̄lm,& nō potius ad ſo-
lū ſpectet abbatē. Adijcitis & de domo
q̄dā fr̄ūm ur̄oꝝ de Baſſofonte:qđ eam
nos de medio tulimus,licet extra ſtatu-
tos terminos cōſtitutā. Atqꝫ utinā prius
quā nos argueretis,eoſdē interrogaſſe-
tis fr̄es:non ſolū qs eā de medio tulerit:
ſed ēt qua de cā. Neqꝫ.n. celaſſent uob̄
(ut confidimus)huius rei ueritatē. Cęte
rum audite eam nunc uel à nobis:ac de-
inde ſi ita placet,eos interrogate. Cœpe
rant ædificare locū,ubi aliquas ē ſorori
bus ſuis cōſtituerent: lōge quidē ab ab-
batia ſua:in cōfinio aūt duaꝝ grangiaꝝ
domus nr̄ę & propè paſcua ouiū nr̄aꝝ,
rogauimus eos tanquam amicos; & q-
bus forte non inutiles fuiſſemus:ne ſemi
narium ſcandali, & diſſenſionū fomitē
ſuis pariter & nr̄is parerēt, poſteris re-
linquendum. At illi nihilóminus ędifica
bant. Hęc fuit tota uiolentia nr̄a:ſic nos
de medio tulimus domum illā. Inexcu-
ſabiles ſumus:ſi rogare, uim irrogare ē.
Reuera ep̄s (quod negandum non eſt)
indignatus non modo quod oratorium
in ſuo ep̄atu, ſed & ꝙ domum in fundo
eccleſiæ & terra feudi ſui ædificare ſe in
cōſulto p̄ſumpſiſſent, cœpto interuenit
opi:quanuis fruſtra. Nam nec uetiti ab
eo deſtiterunt. Exinde trāſeūti mihi per
terrā illā,is qui tūc erat abbas Baſſiſon
tis occurrēs:indicauit ꝙ ab ędificatione
ceſſaſſent. Veruntn̄ non tam pp nos, ſi-
cut ex eius relatione cognoui,quam pp
militē illū q terrā eis uiſus dediſſe graua
bat eos in multis:ita ut de eo plurimum
quererent̄. Quanq̄ꝫ etſi ꝓ ſola charitate
nr̄a id uolūtariè dimiſiſſent,nec religio-
nem eoꝝ dedecuiſſet,nec immeritis for
ſitā p̄ſtitiſſe bn̄ficiū uiderent̄. Miror ſa-
nè un̄ hæc tandem querela emerſerit,cū
& abbas in bona(niſi fallor)& deuota
erga nos uolūtate pn̄tem finierit uitā:et
qui ſubſtitutus eſt ei,frequēter & fami-
liariter cōueniēs nos in neceſſitatib. ſuis,
nullam nobis querimoniæ h⁹ aliqn̄ fe-
cerit mentionē. Deniqꝫ & poſtea in ea-
dem domo humaniſſimè ſuſceptus ho-
ſpitio, nihil hinc uel ab ipſo abbate uel
alio quoqꝫ audiui. Sed & uobiſcū ī Cla
raualle poſtmodū pn̄s fuit abbas:& nu
perrime Barri iā inſtāte cap̄lo ur̄o,unde
lr̄æ illæ q̄rulæ,ne dicā calūnioſæ, uene-
rūt:et nec hic nec ibi ſup hoc,ſiue ab eo
ſiue à uob̄ uel tenuiter qdē memini me
fuiſſe cōuētū. Pręterea cauſamini qđ do
mūculā fr̄ūm ur̄oꝝ de Brena, cōuerſus
Igniacenſis cōbuſſit. O domūculā. Nē-
pe umbraculū quoddā ramoꝝ erat:ubi
ſederet fr̄ q ſtātes adhuc in agro ſegetes
cuſtodiret. Neqꝫ hoc cōbuſtū malitia:
ſicut fideli relatione cognouimus:ſed ꝙ
poſitū in agro quodā fr̄ūm Igniacenſiū
terrā occuparet,quā excoli oportebat.
Deniqꝫ uix uno taxata ē numulo domū

cula hæc: & abbati de Brena ita iā, niſi
fallimur,ſup hoc ſatisfactū,ut oīno nec
querat̄,nec hēat un̄ q̄rat̄. Si quominus:
ubi id nos reſcire feceritis,parati ſumus
ad oēm ſatisfactionē. Sic & de abbate
Lōgipōtis,ubi primo querelā ur̄am ac
cepimus,qđ inter terminos ur̄os domū
uellet ædificare,ꝓhibuimus eū: & iā cre
dimus deſtitiſſe. Sin autē:et id fiet:ubi fa
ctū nō eſſe nouerimus. Sup oīa plāgitis
qđ eccleſiam ſancti Foillani: q̄ de ordi
ne ur̄o eſt:abbas nr̄ de Villari fecerit im
banniri. At forte iuſtius uobis fr̄is et co-
abbatis ur̄i de p̄dicta domo ſancti Foil
lani incredibilis obſtinatio,quā ſummi
pōtificis reprehēſibilis aīaduerſio diſpli
ceret. Noui ſiquidē qđ multis ur̄oꝝ i-
pſius abbatis aīoſitas diſpliceat graui-
ter:miꝝ ualde ſi nō ēt uobis. Ita ergo di
co uobis hinc indignamini. Siqdē ipſe ē
cuius aut cupiditas aut cōtumacia fr̄i-
bus ur̄is diuina fecerit officia interdici.
Et qdē prolixū eſt hoc negociū: & diffi
cile eſſet uniuerſa eius ſubterfugia ep̄la
ri breuitate cōcludi. Cām tn̄ interdicti,
quam br̄ intimabo. Poſt duas aut plu-
res cōuētiones pacis, poſt diffinitiuam
ſn̄iam iudicij,iuxta mādatū capituli ur̄i
p ur̄os & nr̄os abbates promulgatā,ac
citus demū ep̄s Cameracenſis:ad cuius
parœciā locus ſancti Foillani ptinere co
gnoſcitur:cum uideret abbatem obſti-
nato aīo oīa uiolare:ēt ſn̄ia eū eccleſia-
ſtica cogere uoluit ut dicebat. Ille ṽò ut
redimeret tp̄s:ſummi pontificis audien
tiam appellauit. Ventum eſt ante eum.
Qui poſtq̄ꝫ teſtimonio tā ur̄oꝝ abba-
tum,quā alioꝝ religioſoꝝ indubitāter
agnouit abbatē ſancti Foillani,nō ſolū
reſilire à cōpoſitionibus, ſed & iudicio
cōtraire,eccleſiā eius imbāniri iuſſit do-
nec ſatisfeciſſet. Demū rogaſtis tā uos,
quā ipſe dn̄m Ciſterciēſem & nos, mul
tiſq́ꝫ tam ur̄is,quàm ur̄oꝝ precibus ex-
torſiſtis pn̄te & ipſo ep̄o qui promulgā
dæ ſn̄iæ interdicti mandatum accepat,
ut prouideretur adhuc forma aliqua pa
cis. Abſente abbate de Villari tractata
compoſitio:dictumq́ꝫ eſt ep̄o, ut ſi uel
ipſam obſeruaret abbas ſancti Foillani,
abſtineret ab interdicto. Diſcedens aūt
nec illam tenuit:ſed domum quā & iu-
dicij ſn̄ia,& compoſitiones oēs diruen-
dam eſſe diffinierant:ita ut ſemel ēt di-
ruta iam fuiſſet:atque interim cōtra cō-
uentionem & iudicium reędificata:hāc,
inquam,& tenuit & tenet:et alterā quo
que ſuperædificauit. Quidni exequeret̄
ep̄s mandatū ap̄licum,qđ acceperat de
promulganda ſn̄ia interdicti,præſertim
addita præuaricatione? Ego tn̄ ſperans
tandem aliqn̄ uincere in bono malum,
eandem ſn̄iam differri feci uſqꝫ ad octa
uas Epiphanię,ſi forte interim uir ille co
gitaret,ut uel formam iudicij exequere
tur,uel compoſitionē aliq̄ꝫ obſeruaret.
Atqꝫ utinā ſic cōtingat: faciat deus pa-
cis,ut requeſcat ſup eū pax nr̄a. Cū hæc
ita ſe habeāt:non eſt qđ de nobis q̄ri de
beatis:cū iuſtius nos de uobis,ut appa-
ret,queri poſſimus. Reliquū eſt, ut dili-
gētes uos diligatis,p̄ſertim ſoliciti ſerua Ephe. 4. a
re unitatē ſpūs ī uinculo pacis. Illo,inq̄ꝫ,
uinculo qđ inter nos & uos cauſa pacis
charitatiſq́ꝫ firmatū eſt: util̄r quidē: &
nō minus forſitā uobis quā nobis. Si rn̄-
dendū decernitis:non expedit quidem.
Sed nec licere ullatenus puto. Nēpe ubi
cōis eſt cā,perſonæ reatus p̄iudicare nō
deberet,etſi uera eſſent q̄ in nos dicitis.
Ego aūt fr̄es,quicqd faciatis:decreui ſp
diligere uos etiam non dilectus. Occa-
ſiones quærat q uult recedere ab ami-
co,mihi ſtudij eſt & erit, nec cuiq̄ꝫ ami-
coꝝ iuſtā in me diſceſſionis cām dare:
nec ſcrutari in alio:qđ hoc qdē fictæ,il-
lud ṽò neglectę amicitię ſit. Et qa ſcđm
ꝓphetā glutino bonū eſt:ſoluere uel po Eſa. 42. b
tius abrumpe uos poteritis, ſed nō me.
Adhærebo uob̄ etſi nolitis:adhęrebo et
ſi nolim ipſe. Olim me alligaui forti uin
culo:charitate nō ficta,illa q̄ nūq̄ꝫ exci-
dit. Cū turbatis ero pacific⁹,cōturban-
tib. quoqꝫ dabo locū irę,ne diabolo dē.
Vincar iurgijs,uincar obſeqis. Inuitis p̄-
ſtabo,īgratis adijciā,honorabo & cōte
mnētes me. Et nūc triſtis ē aīa mea, qđ
quacunqꝫ occaſione offenderim uos,e-

ritq́ꝫ triſtis uſq; dũ ueſtra indulgẽtia re-
leuet̃. Si tardaueritis, ibo & excuſabo,
præ foribus ꝑſeuerabo pulſans, inſtabo
opportune importune, donec uel me-
rear, uel extorqueã bñdictionẽ. Pluſq́ꝫ
medium hyemis tranſiit iam, & tunicã
noſtrã uſq; adhuc fruſtratus expecto.

Ad abbatem Garinum Alpenſem, Epiſt. 253.

REuerẽdo prĩ & oĩ ueneratione
digno dño abbati Alpenſi Ga-
rino, & uniuerſis eiuſdem loci
fratribus, frater Bernardus ueſtræ ſan-
ctitatis ſeruus, de bono in melius ſemꝑ
ꝓficere. Reuera nunc in te pater expꝛior
Eccl. 18. a qđ in ſacris lr̃is legiſſe me memini. Cũ
conſummatus fuerit hõ, tunc incipit. Iã
ſeni requies, iam corona debebat̃ emeri-
to, & ecce tanquã nouus in xp̃o miles,
noua iterũ tibi excitas bella, prouocas
aduerſariũ, & rẽ fortiũ præſumis feſſus
ſenex, dũ ad iterãdum certñ, antiquum
hoſtem, & iã quodãmodo inuitũ com-
pellis. Enimuero dũ præter morẽ tuum
tuorumq́ꝫ ꝑ̃deceſſorũ traditiones diui-
nitus inſpiratus, eccl'ias & eccl'iaſtica
bñficia relinqs, ſynagogas ſatanæ. i. cel
lulas extra cœnobiũ in qbus tres uel q̃-
tuor frẽs ſine ordine ſine diſciplina ha-
bitare ſolẽt, deſtruis, fœminas à mona-
ſterio arces, cæteriſq́ꝫ pietatis ac diſci-
plinæ bonis ſtudioſius inuigilas ſolito,
quid aliud primus & maximus ille pec
Pſal. 111. b cator niſi uidebit & iraſcetur, dentibus
ſuis fremet & tabeſcet? Sed quæ cura?
Econtra tu in eius cõfuſione & tua con
Pſal. 118. k ſolatione cantabis deo tuo: Qui timẽt
te, uidebũt me, & lętabunt̃, quia in uer-
bo tuo ſupſperaui. Nec timẽdum quòd
ſuccũbat hoſti, qui nec cedit ætati. Vin
cit annos aĩus, & frigente iã corꝑe fer-
uet ſanctũ in corde deſideriũ, artubuſq́ꝫ
fatiſcentibus, durat tñ incolumis ꝓpo-
ſiti uigor, nec ſentit rugoſæ carnis infir-
2. Cor. 5. a ma ſpũs prõptus. Nec mirũ. Vt qđ enĩ
metuat ueterani domicilij ruinas, q fa-
bricam ſpũalem uidet indies ĩ ſublime
conſurgere, proficere in æternitatem?
Certus nãq; eſt, ſi terreſtris domus iſta
diſſoluit̃, quod ædificationẽ hẽt ex deo
domũ non manufactã æternã in cœlis.
Sed dicet aliquis: Quid ſi morte ꝑuen-
tus fuerit hõ, necdũ uidelicet ſpũali ædi
ficio cõſummato? Perfectus qppe, non
habet quo ꝓficiat. Et q proficit, eoipſo
quo ꝓficit, ꝑfectus nõ eſſe cõuincit̃. Eſt
quod ſecuri de illo plena fide rñdeam⁹.
Dicemus nempe. Cõſummatus in bre- Sap. 4. c
ui, expleuit tꝑa multa. Bñ multa, qa &
uniuerſa cõplectit̃. Qũo. n. nõ expleuit
oĩa tꝑa, q trãſit ad ęternitatẽ? Quãta ſa
nè tꝑa nõ lõgęuitate, ſed lõganimitate,
hoc eſt non annorũ ſerie uel dierũ nũero,
ſed mentis deuotione & inextinguibili
ſemꝑ proficiendi deſiderio percurrere
potuit, tanta ſibi in meritis non ĩmerito
uendicauit. Retinet quippe uirtute, qđ
amiſit in tempore. Porrò uera uirtus fi-
nem neſcit, tꝑe non claudit̃. Vnde eſt il-
lud: Charitas nunquã excidit. Et item: 1. Cor. 13. d
Patientia pauperũ non peribit in finem. Pſal. 9. d
Et, Timor dñi ſanctus ꝑmanet in ſecu- Pſal. 18. c
lum ſeculi. Nũquam iuſtus arbitratur ſe Phil. 3. c
comprehẽdiſſe, nũquam dicit, ſatis eſt,
ſed ſemꝑ eſurit ſititq́ꝫ iuſtitiam, ita ut ſi
ſemper uiueret, ſemꝑ quantum in ſe eſt
iuſtitior eſſe contẽderet, ſemꝑ de bono
in melius proficere totis uiribus cona-
retur. Non. n. ad annum uel ad tp̃s in-
ſtar mercenarij, ſed in æternũ diuino ſe
mancipat famulatui. Audi deniq; uocẽ Pſa. 118.
iuſti: In æternũ non obliuiſcar iuſtifica Ibidem
tiones tuas, quia in ipſis uiuificaſti me.
Et rurſum. Inclinaui cor meũ ad facien
das iuſtificationes tuas in æternũ. Non
igitur ad tp̃s. Proinde iuſtitia eius ma- Pſal. 111.
net nõ aliquanto tꝑe, ſed in ſeculũ ſecu-
li. Sempiterna itaq; iuſti eſuries, ſempi-
ternã meretur refectionẽ. Et licet in bre
ui conſummet̃ pro tꝑe, iudicatur tñ ex-
pleſſe tꝑa multa pro uirtutis ꝑpetuita-
te. Quo deniq; pacto tꝑis breuitas bo-
norũ præiudicet ꝑpetuæ deuotioni, quę
pertinacem reproborũ malitiã excuſare
non ſufficit? Ob hoc. n. ꝓculdubio infle
xibilis & obſtinatæ mẽtis punitur æter
naliter malum, licet tꝑaliter ꝑpetratũ,
quia quod breue fuit tꝑe uel opere, lon-
gum eſſe conſtat in ꝑtinaci uoluntate:

ita ut ſi nunquam moreret̃, nunquã uel-
le peccare deſineret: imò ſemper uiuere
uellet: ut ſemper peccare poſſet. Proin
de põt & de iſto ꝑ contrarium itidem
dici: Conſummatus in breui, expleuit tẽ
pora multa, quod merito multorũ, imò
oĩum temporũ receperit uicem, qui nul
lo tꝑe uoluerit mutare intentionẽ. Itaq;
indefeſſum proficiendi ſtudiũ, & iugis
conatus ad ꝑfectionem, ꝑfectio reputa
tur. Quòd ſi ſtudere perfectioni eſſe per
fectũ eſt, ꝓfecto nolle ꝓficere, deficere
eſt. Vbi ergo ſunt q dicere ſolẽt, ſufficit
nobis, nolumus eſſe meliores quã pr̃es
nr̃i? O monache, nõ uis ꝓficere? Non.
Vis ergo deficere? Neq́ꝫ. Quid ergo?
Sic mihi, inquis, uiuere uolo, & manere
in quo ꝑueni, nec peior fieri patior, nec
melior cupio. Hoc ergo uis, quod eſſe
non põt. Quid. n. ſtat in hoc ſcl'o? Et cer
Iob. 14. a te de hoĩe ſpãliter dictũ eſt: Fugit uelut
umbra, & nunq̃ in eodẽ ſtatu ꝑmanet.
Ipſe deniq; hoĩs ſeculiq́ꝫ author quãdiu
in terris uiſus eſt, & cũ hoĩbus cõuerſa
Act. 10. f tus ẽ, nunqđ ſtetit? Et qđẽ teſte ſcriptu-
ra, pertranſiit bñfaciendo & ſanando
oẽs. Pertranſiit ergo ſicut non ĩfructuo-
ſe, ita non remiſſe: nõ pigre, nõ lẽto greſ
ſu, ſed queadmodum itẽ de eo ſcriptum
Pſal. 18. a eſt: Exultauit ut gigas ad currendã uiã.
Porrò currẽtem nõ apprehẽdit q & ipe
pariter nõ currit. Et qđ ꝓdeſt xp̃m ſeq:
ſi non cõtingat conſeq? Ideo Paulus aie
1. Cor. 9. d bat: Sic currite ut cõprehendatis. Ibi tu
xp̃iane fige tui curſus ꝓfectuſq́ꝫ metã,
Phil. 2. b ubi xp̃s poſuit ſuam. Factus eſt, inquit,
obediens uſq; ad mortẽ. Quãtumlibet
ergo cucurreris: ſi uſq; ad mortẽ nõ per
ueneris, brauiũ non apphẽdis. Brauium
xp̃s eſt. Quòd ſi illo currente tu gradũ
ſiſtis: non xp̃o appropias, ſed te magis
elongas: timendumq́ꝫ tibi eſt quod ait
Pſal. 72. d Dauid: Ecce q elongant ſe à te dñe: per-
ibunt. Itaq; ſi ꝓficere currere eſt: ubi ꝓ-
ficere, ibi et currere deſinis. Vbi uerò nõ
currere, ibi & deficere incipis Hinc pla
nè colligit̃ quia nolle ꝓficere, nõ niſi de
Gen. 28. c ficere eſt. Vidit ſcalã Iacob: & in ſcala
angelos, ubi nullus reſidens, nullus ſub
ſiſtens apparuit, ſed uel aſcẽdere uel de
ſcẽdere uidebant̃ uniuerſi: quatenus pa
làm daret̃ intelligi inter ꝓfectũ & defe
ctũ in hoc ſtatu mortalis uitę nihil me-
dium inueniri: ſed q̃uo ip̃m corpus nr̃m
continue aut creſcere cõſtat aut decre-
ſcere, ſic neceſſe ſit & ſp̃m aut ꝓficere
ſemꝑ aut deficere. Intereſt tñ quod ne-
quaquam iuxta ordinẽ corporaliũ uiciſ
ſitudinum ẽt ſpũs ſua uel incrementa ca
pit, uel patitur detrimenta. Nam ſemꝑ
in robuſto & uegeto corpore aĩus mol
lior atq; tepidior iacet, et rurſum in cor
pore debili & infirmo fortior uiget prõ
ptiorq́ꝫ ſpũs. Quod ſe utiq; in ſe exper
tum cõteſtans Apl's: Qñ infirmor, inqt, 2. Cor. 12. c
tunc fortior ſum. Sed & libẽter gloriat̃
in infirmitatibus ſuis, ut inhabitet ĩ me,
ait, uirtus xp̃i. Quod qdem ſic aſtruim⁹ 2. Cor. 4. d
exemplis, ut probemus & oculis: dum
in te pr̃ manifeſtũ ſit nobis quod dicit̃.
Cuius quippe etſi hõ exterior corrũpi-
tur: ſed interior renouatur de die in diẽ.
Vnde. n. tãtus ardor innouandi ordinis:
niſi ex renouatiõe mẽtis? Sic bonus hõ Matt. 12. c
de bono theſauro cordis ſui ꝓfert bo-
na, ſic arbor bona fructus bonos facit.
Primi & puriſſimi fructus tui. Sed quæ-
nam arbor hos ꝓtulit niſi puritas cor-
dis? Aliôquin qñ impurus aĩus tãto ſtu
dio, regulę inqreret eligeretq́ꝫ puritatẽ?
Nec de turbido fonte lympidus ema-
nat riuus, nec de ſordida mente munda
cogitatio. Intus eſt ꝓculdubio: ĩtus eſt
quod delectat: & ex illa plenitudine in-
trinſeca erumpit totũ quod foris exube
rat, atq; in mente fulget quod ſic placet
in opere. Sequimini filij pr̃em: imitatores
eius eſtote ſicut & ipſe xp̃i. Dicite: In o- Cant. 1. a
dore unguẽtorũ tuorũ curremus. Siqui- 2. Cor. 2. d
dẽ bon⁹ odor xp̃i eſt ĩ oĩ loco. Nã ut ta-
ceã de uobis q pñtes cominus ꝑcipitis
fragrãtiã, tãta ad nos uſq; q longe abſu
mus ex ſtudijs eius bonis ꝑuenit h⁹ ſua
uiſſimæ reſpõſionis ubertas: ut nobis cer
tiſſimæ fiat odor uitę ad uitã. Puto q̄ et
in cœleſtib⁹ id iã ꝑſenſerint in odorem
ſuauitatis, & q̃dã ſolito feſtiuiori exul-
tatione decãtent: Quæ eſt iſta q̃ aſcẽdit Cant. 3. c

per deſertũ ſicut uirgula fumi ex aroma
tibus myrrhæ & thuris, & uniuerſi pul
Ibid.4. d ueris pigmẽtarĳ? Et illud: Emiſſiones
tuæ paradiſus maloꝝ punicoꝝ cũ po-
moꝝ fructibus. Quicũqꝫ inter uos hũc
in cœlis iubilũ non audit:inuidet. Quiſ-
quis hunc non ſentit odorẽ:ut omnium
pace dixerim, putet.

Ad Ludouicum regem Francorũ, Epiſt.255.

Vdouico dei gr̃a excellentiſſ.re
l gi Francoꝝ B.Claræuallis uo-
catus abbas fidelis ſuus ſalutẽ
a rege regum, & dño dñantium,ipſi &
dilectæ eius, & filiis eius. Regna terræ
& iura regnoꝝ tunc ſanè ſana ſuis dñis
atqꝫ illæſa pſiſtunt:ſi diuinis ordinatio-
nibus ac diſpõnibus non reſiſtunt. Cur
dñe iraſcit̃ furor tuus contra dei electũ,
quem tua quoqꝫ ſublimitas ſuſcepit &
p̃elegit,tibi qdem in p̃rem,filio aũt tuo
in Samuelẽ? Armatur regia indignatio
nõ planè in extraneos,ſed i ſemetipſam
Iaco.1.c & ſuos. Non miꝝ ſi iuxta ſcripturã ira
uiri iuſtitiã dei nõ operat̃,q̃ ꝓpriæ quo-
que utilitatis, ſed indignitatis, ſed ſalu-
tis facit ſæpe ut nec manifeſtũ oĩbus ad
uertas periculũ,ſentias dãnũ. Colligit̃
concilium. Quid in hoc detrahit̃ regiæ
gl'iæ,regni utilitatibus? Ibi uniuerſæ ec-
cleſiæ cõmendabitur ac rememorabit̃
excellentiæ ueſtræ prõpta & ſpãlis de-
uotio: quod regũ primus aut certe in-
ter primos rabiei pſequentium eãdem
matrem ueſtrã ſtrenuiſſime et Chriſtia
niſſime defendẽdo obuiaſtis. Ibi gl'ioſe
ab ingenti illa multitudine debitæ gra-
tiæ referentur uobis: ibi a milibus ſan-
ctoꝝ orabitur pro uobis et ueſtris Al's
aũt quam ſit hoc tempore neceſſarius
conuentus ep̃oꝝ,nullus ignorat: niſi q
durus corde m̃ris eccl'iæ anguſtias nõ
attendit. At calor,inquiunt,nimius eſt:
quaſi nos glacialia corpa habeamus.
Amos.6.b An corda nobis magis congelata ſunt,
& nemo eſt q iuxta ꝓphetam cõpatiat̃
ſuper contritione Ioſeph? Sed hæc al's.
Nunc autem ego minimus in regno ue-
ſtro,ſed dignitate, non fidelitate, dico
uobis,non expedit uelle impedire tãtũ
& tã neceſſarium bonũ. Nec deſunt eui
dentes cauſæ,qbus id manifeſtum face
re poſſem,quas & nunc proferre in me
dium ad manũ mihi eſt,niſi quod ſat ar
bitror dictũ ſapienti. Tñ ſiquid ex apo
ſtolicę authoritatis rigore ꝓceſſit,unñ ſe
merito eſſe turbatam celſitudinis ueſtrę
ſerenitas arbitrat̃,qualiter hoc ipſum re
uocetur aut tẽperet̃ ꝑut oportet ad ho
norẽ ur̃m,fideles ueſtri q adhærẽt;totis
uiribus enitentur. Interim nos quoque,
ſiquid poſſumus, non diſſimulabimus.

Ad dominum papã Eugenium, Epiſt.256.

Non eſt leue uerbum quod ſo-
n nuit:triſte ſatis & graue eſt. Et
cui triſte? Imò cui nõ triſte? So-
li filĳ iræ iram non ſentiunt,nec triſtan-
tur triſtibus,ſed lętantur & exultant in Prou.2.c
rebus peſſimis. Decæteto communis
triſtitia eſt,quia cõmunis eſt cauſa. Be-
ne feciſtis iuſtiſſimum zelũ noſtrę Gal
licanæ eccleſiæ collaudando & corro-
borando authoritate literarum ueſtra-
rum. Non eſt(dico uobis) in cauſa tam
generali & tam graui tepide agendum,
ſed ne timide quidem. Legi apud quẽ-
dam ſapientem: Non eſt uir fortis cui
non creſcit animus in ipſa reꝝ difficul-
tate. Ego aũt dico: fideli homini magis
& inter flagella fidendum. Intrauerunt
aquæ uſqꝫ ad animam Chriſti,tacta eſt
pupilla oculi eius. Exerendus eſt nunc
uterque gladius in paſſione dñi, Chri-
ſto denuo patiente, ubi & altera uice
paſſus eſt. Per quem autẽ niſi per uos?
Petri uterqꝫ eſt:alter ſuo nutu, alter ſua
manu quoties neceſſe eſt euaginandus.
Et quidem de quo minus uidebatur,de
ipſo ad Petrum dictum eſt: Conuerte Ioan.18.b
gladium tuum in uaginam. Ergo ſuus
erat & ille,ſed non ſua manu utiqꝫ edu-
cendus. Tempus & opus eſſe exiſtimo
ambos educi in defenſionem Oriẽtalis
eccleſię. Cuius locum tenetis:zelum ne
gligere nõ debetis. Quale eſt hoc,prin
cipatum tenere,& miniſteriũ declina-
re? Vox clamantis: Venio Ieroſolymam
iterum crucifigi. Ad quam uocẽ etſi alĳ
tepidi,alĳ & ſurdi ſint: ſucceſſori Petri

Matt.26.c diſſimulare non licet. Loquetur & ipſe:
Etſi oẽs ſcãdalizati fuerint,ſed nõ ego.
Nec terrebitur dãnis prioris exercitus:
quibus magis reſarciendis operã dabit.
Nunquid ideo non debet facere hõ qđ
debet,quia deus facit quod uult? Ego
uerò pro tantis malis,tanqꝫ xp̃ianus &
fidelis meliora ſperabo,& oẽ gaudium
æſtimabo,quod in uarias tẽtationes in-
Iaco.1.a cidimus. Reuera panẽ doloris comedi-
mus, & potati ſumus uino cõpunctio-
nis. Quid diffidis amice ſpõſi:quaſi nõ
more ſuo uinum bonũ ſeruauerit uſque
adhuc benignus & ſapiens ſponſus?
Quis ſcit,ſi conuertat̃ & ignoſcat deus,
Ioel.2.d & relinquat poſt ſe bñdictionẽ? Et cer-
te ſic operari:ſic iudicare ſuperna diuini
tas ſolet:ſcienti loquor. Qñ aũt magna
bona mortalibus ꝓuenerunt, quæ non
magna præuenerint mala? Nam,ut cæ-
tera taceã: non'ne illud unicũ & ſingu-
lare bñficium noſtræ ſalutis præceſſit
mors ſaluatoris? Tu ergo amice ſpõſi:
amicum te in neceſſitate ꝓbato. Si tri-
plici illo amore de quo tuus interroga-
tus eſt p̃deceſſor, tu quoqꝫ toto corde,
Ioan.21.e tota aĩa, tota uirtute xp̃m diligis ut o-
portet,nihil reſeruabis: nihil diſſimula-
bis in tãto periculo ſponſæ eius:ſed qc-
quid habes uirium:quicqd zeli,quicqd
ſolicitudinis,quicqd authoritatis:quic-
quid p̃tãtis,impendes. Singulare peri-
culum,ſingularem exigit operam. Fun-
damentum cõcutitur: & tanquam ĩmi
nenti ruinæ,totis eſt niſib⁹ occurrendũ.
Et hæc ꝑꝑ uos: fidenter quidem,ſed fi-
deliter dicta. Decętero uerbum illud
quod iam,ni fallor,audiſtis: q̃uo uideli
cet in Carnotenſi conuẽtu(quonã iudi-
cio ſatis miror) me quaſi in ducẽ & pri-
cipem militiæ elegerũt: certũ ſit uobis
nec cõſilĳ mei nec uolũtatis meæ fuiſſe
uel eſſe: ſed nec poſſibilitatis meę(quã-
tum metior uires meas) peruenire uſqꝫ
illuc. Quis ſum ego ut diſponã caſtroꝝ
acies,ut egrediar ante facies armatoꝝ?
aut quid tam remotũ a ꝓfeſſione mea,
ẽt ſi uires ſuppeterẽt, ẽt ſi peritia nõ de-
eſſet? Sed neqꝫ hoc meũ eſt ueſtram do
cere ſapiẽtiam:noſtis hæc oĩa. Tñ ob-
ſecro ꝑ illam charitatem qua mihi ſpãli
ter debitor eſtis,ne me humanis uolun
tatibus exponatis,ſed ſicut ſingulariter
uobis incumbit,diuinum conſilium per
quiratis: & operam detis, ut ſicut fuerit
uoluntas in cœlo,ſic fiat.

Ad eundem pro fratre Philippo, Epiſt.257.

Si negotium quod cæteris non
e miſcemus: qm̃ cęteris amplius
tangit & angit nos: & eget ſin-
gulari propriæ precis inſtantia. Philip-
pus nr̃ cum ſe exaltauit,humiliatus eſt,
ſed cum ſe humiliauit, non eſt exalta-
tus:quaſi utrũqꝫ pariter dñs non dixiſ-
ſet. Rigor eſt,ſed ſine diſpenſatione. Iu-
dicium:ſed ſine miſericordia. Multi(qđ
negãdum nõ eſt) ſic menſurauerũt: ſed
nullus ita ſibi uoluit menſurari. Si aũt in Matt.7.a
qua mẽſura mẽſi fuerimus,remetiet̃ no-
bis: erit profecto iudiciũ ſine miſericor-
dia ei,q nõ fecerit miſericordiã. Capax
eſt ueſter apl'atus rei utriuſqꝫ: & zeli.ſ.
& miſerationis. Et honor qdẽ maieſta
tis iudiciũ diligit: ſed abſit ut ad p̃iudi-
cium mãſuetudinis. Quãquam diſpẽſa-
tor ille cuius laus eſt in euangelio, ele-
git potius fraudẽ facere ſuo dño, quàm Luc.16.a
proximo non miſereri. Deniqꝫ pro cen-
tũ nunc qdem octoginta: nũc uerò qn-
quaginta redhibuit. Iuſte laudatus eſt,
qui dño ſuo reꝝ maluit, quã perſonarũ
iacturã facere. Et quia dignus eſt qui ſic
operat̃,mercede ſua: uno tali ope quos
ille retinuit ſeruos,iſte ſibi fecit amicos.
Quid facimus? Videmur intraſſe cãm,
nõ porrigere precẽ. Nõ expedit ita. Si ꝑ
gimus iſta dicere:iudicium ꝓuocamus:
nõ miſericordiã. Nulla mihi fiducia in
argumẽtationibus iſtis, nõ plus quã in
telis araneaꝝ. Fruſtra iacit̃ rete añ ocu- Prou.1.b
los p̃enatoꝝ. Noui quam ualidiora ua-
leãt mihi rñderi, p̃ſertim a tali ingenio.
Quamobrem arma mea preces paupe
rum ſunt: & abũdamus in gñe iſto. His
cedat neceſſe eſt machinis turris forti-
tudinis,etſi al's inexpugnabilis. Nõ re-
pellet paupeꝝ preces paupeꝝ pr̃, pau
pertatis amator. Quinam iſti? Non

ſum ſolus: & ſi ſolus, fortaſſe pręſumere poſſem. Oēs filij ueſtri qui mecum ſunt, & qui mecum non ſunt: mecum tñ ſunt in hac ſupplicatiõe. Quis numeret eos? Solus ſanè fr̄ Philippus excipitur, q nec poſtulat, nec petit poſtulari, & an uelit, ignoro: magis ꝙ in ſe eſt elegit abiectus eſſe in domo dei ſui. Sed nec nos quidē pro hoīe, ſed pro ordine poſtulamꝰ: cui diſpenſationem in eo factam nõ parum profuturam confidimus.

Ad eundem pro fratre Rualeno,
Epiſtola 258.

iN ueritate comperimus Rualenum nr̄m nedum requieſcere in quo poſitus eſt, ſed nec aliqñ re quieturꝫ confidimus. Quamobrē opus eſt maturato remedio, nõ ſolum illi, ſed & mihi. Vror dico uobis, quandiu ille ī ſcandalo eſt. Nolite mirari hoc, una aīa ſumus: niſi ꝙ ego mr̄, ille filius: nam pr̄is in eo ceſſi uobis & nomen & authoritatem. Solus qui transfundi nõ potuit, mihi remanſit affectus, qui me excruciat.
Eſa. 49.d Mr̄ aũt non põt obliuiſci filij uteri ſui. Id me fuiſſe quis dixerit, ego adhuc eſſe ſentio. Clamat mr̄em pectus triſte, & cõtinuus dolor cordis mei pro eo. Quæritis de quo querar? De me. De uob̄ mihi q̄ror, ſed uobis. Ego ego ſæua & pia mr̄ proprijs uiſceribus nõ pepci, ut caſtificarem cor meum in obedientia charitatis. Immolaui de ſinu meo chari pignoris hoſtiam: et nõ in angaria fateor, ſed in uoluntate mea parui uoluntati, q̄ quos uult angariat. At ille non ita. Renitebatur quanuis fruſtra planè angariatus tam à me, quàm à uobis. Nunquid ego timere potui tanta obſtinatione ſprenifurꝫ? Pij cordis eſt cedere importunitati, q̄ ad id qđ oportet adduci nõ patitur. Alioq̄n inuitum tenere ad qđ inuitus tractus eſt, durꝫ ꝓ illo, fructuoſum nemini eſt. Porrò occupare locũ, & nõ facere fructũ, nec loco expedit, nec uos decet nec nos. Nemo (ut ait btũs Ambroſius) inuitus bñfacit ēt ſi bonum eſt qđ facit: qa nihil ꝓdeſt ſpũs timoris, ubi nõ eſt ſpũs charitatis. Obſecramus itaque per uiſcera miſericordię dei nr̄i, exhibete uiſcera patris, & infantem, dũ adhuc uiuit, remittite ad uerbera matris, cuius fortaſſis hic totus languor eſt, qđ ſit præpropere ablactatus. Melius em̄ uiuere ſinitur, quàm diuiditur. Quæ utilitas in ſangnine eius? Vnum ſcio, non patris non mr̄is illa uox erit: Nec mihi nec 3. Reg.3 tibi ſit, ſed diuidat̄. Hoc uos forte nõ timetis, quia nõ creditis prouenturꝫ. Sed ſcriptitationes & muſitationes frequētiſſime uenientes in manus noſtras, plenæ ſunt timore iſto, minitantes hominis fugam, & diuiſionem uel potius diruptionem non modo à uobis, ſed & à nobis.

Ad eundem pro eodem, Epiſtola 259.

eT ſiquid aliqñ uolui quod uelle me noluiſtis, manſuetudinis ueſtræ dignatio eò me prouocat: ut quod uultis, nõ modo uelim, ſed & auide uelim. Placet uobis ut frater Rualenus abbas ſit apud ſanctum Anaſtaſium, & mihi. Placuerat & ante, ſed quia nimis ille nolebat, placitum in non placitum uenit. Porrò ueſtro beneplacito non conniuente rurſum ut iuſtum eſt, non placitum in placitum redit? Expiri licet. Factum eſt qđ p̄cepiſtis, non quia p̄cepiſtis, ſed quia uoluiſtis. Ex uoluntate ergo, & non q̄ſi ex triſtitia, uel ex neceſſitate executio maturata mādati obedientiam probat, de uolũtate ſtylus interrogetur. Si cõtentus non forem man Luc.17.c datũ facere, non'ne iuxta uerbũ dñi ſeruus inutilis eſſem, ſoluēs debitũ? Nunc aũt qa adieci uelle, iā nõ ſeruus, ſed filiꝰ.

Ad abbatem Rualenum, Epiſt 260.

ſAtis ſuperq; afflixit nos abñtia tua Rualene chariſſime, ſed longe magis comperta tua triſtitia turbati ſumus. Etenim iuſtius te quā noſtram de te deſolationem ſeu deſtitutionem plangere nobis uidemur, & deſolatio quidem non parꝫ damnoſa, & nõ parꝫ moleſta, nēpe tā dulci filio, tā utili fr̄e, tā neceſſario adiutore. Verum q̄ ueriꝰ iſta de tua amabilitate memoramus: eo affectuoſius cõpatimur mœrori tuo, pluris

pluris multo hñtes tuum incõmodum: & longe ægrius ferentes, quā noſtrum damnũ. Deniq; nõ diſſimulauimus, nõ quieuimus, nõ ſiluimus, tētātes ſuꝑ hoc deum penè uſq; ad iritandum ſummũ & ſanctũ pontificem: ut q̃uocunq; uel cum noſtro periculo te reuocaremus. Sed qa adhuc fruſtrati ſumus in cũctis molitionibus & conatibus nr̄is, ſuꝑnis tādem iudicijs uel fatigati cedentes: & dātes potētiæ manus, qm̄ quod uolumus non ualemus, id uelle cogimur qđ poſſumus. Tu igit̄ frater chariſſime & deſiderātiſſime, cõfortare in dño, & noli iā contra ſtimulũ calcitrare, ne dũ pũgeris tu, plurimi q te in dño plurimum amāt: pariter cõpungant̄. Parce tibi & nobis: qui tuo amore nec ipſi nobis pepcimus. Magis aũt īduere fortitudine: confidēs & ſciēs quia gaudium dñi fortitudo tua. Induere lætitia ſalutari, ut & nos de tua iucunditate lętātes, hilarem datorem diligēti deo, tũ pro tua pace, tum pro noſtra conſolatione laudes & gratias referamus.

Ad dominum papam Eugeniũ pro quodam paupere abbate, Epiſtola. 261.

uNus de militibus templi uoluit monachari ī ordine noſtro, nec defuerũt de noſtris qui ei in tali uolũtate aſſentirent. Sed cũ nõ auderent eũ in ſuis clauſtris recipere, qm̄ nõ licebat: occultò eum duxerunt ad quādam abbatiā quæ dicit̄ Vallis, mādātes & ſuggerentes abbati, ut nigrũ habitũ de alio ordine monachorꝫ faceret ei tradi, & ſic eũ reciperent, nr̄mq; illi darēt. Et factum eſt ita. Res nobis īnotuit, & per nos delata ad capl'm eſt. capl'i decreto frater ille foras miſſus eſt. At frēs de templo minime hoc contenti, lr̄as nihilòminus à ueſtra maieſtate ep̄o Cathalaunenſi attulerũt, quibus abbatē ſancti Vrbani (nam is eſt qui militi habitum tradiderat) ab introitu eccleſiæ ſuſpenderet, donec ſe ueſtro cõſpectui pręſentaret. Inde eſt quod abbas de Vallibus quo rogante ille hoc fecit, nil mali ſuſpicatus, cõpulſus eſt in magna anxietate animi frēm latorem pñtium mittere ad pedes miſericordiæ ueſtræ, ut qui per eũ intricatus eſt, per eum expediat̄, ſi tñ hoc tā ipſe quàm ēt nos alij filij ueſtri, à ueſtra ſancta paternitate potuerimus promereri.

Ad eundem pro monachis Moſomenſibus,
Epiſtola 262.

nOn poſſum deeſſe denuo domino Remenſi in petitione ſua: præſertim cũ digna ſit exauditu. Rogamus proinde & omni inſtantia ſupplicamus p̄ro pauperibus monachis Moſomenſibus, ut ab oppreſſione quam ſuſtinent, ſicut ꝑ latorem pñtiũ noſſe poteritis, citius liberent̄, & ab eis iniuriæ ſiue calũniæ malignantiũ in manu ueſtra ualida propulſent̄. Hoc.n. eſt pro quo pauperes de lõge miſerunt clamātes ad uos. Iam quale rñſum à uobis oporteat reportari, doceat uos amātiũ tam iuſtitia quā pauꝑtas, & p̄ſati uiri qui pro eis interuenit, & uos non parũ diligit, reuerentia.

Ad eundem pro abbate Caziacenſi,
Epiſtola 263.

pOrrexerā preces, cum poſſem forte iubere, & me putaueram exauditum. Sed quia comperi nõ ita eſſe, mihi uideor non iam ſimpl'r fore cõmuniterq; petendum, ſed clamādum in nociferatione. Neq;.n. tenuiter ſeu æquanimiter fero repulſam, quam hactenus exꝑtus non ſum. Facite itaq; quod debetis, facite qđ ſoletis. nā conſuętudo debitorem uos fecit. facite, inquam, etſi nõ quia rogamini, certe quia iubemini. Itaq; reuertimini ad iudiciũ, nec.n. iuſtitiæ uidet̄ eſſe, ut uir religioſus & amicus nr̄ & filius ueſter abbas Caziacenſis quod iuris eſt monaſterij ſui perdatis ꝑꝑ uerbum incaute à ſe inconſulteq; prolatum, & abſq; eccleſiæ ſuæ aſſenſu. Quāquam & ſi illi uerbo omnino pertinaciter adhæreat aduerſarius, utpote iuſtitiæ non confidens, iuſto, ut putamus, iudicio prædicto abbati non debebit obeſſe: cum uiri illi in quorum conniuentia res poſita eſt, non concor-

daſſe,ſed potius diſſenſiſſe ſciantur. Ex
hoc credimus qa non cõtriſtabitis nos,
neq; cõturbabitis.Sic deus lætificet ani
mã ueſtram, ſicuos ab oĩ pturbatione
conſeruet,pr̃ amande & honorande ſi
oĩbus ſeruis Chriſti, ſed nobis ſpãliter.

Petrus Cluniacenſis abbas ad Bernardũ ab batem Claræuallenſem, Epiſt. 264.

Orti ac ſplendidę monaſtici or
f dinis imò totius eccleſię dei co
lumnæ, dño B.Claræuallis ab
bati:Petrus humilis Cluniacẽſis abbas
ſalutem quam repromiſit deus diligen-
tib9 ſe.Si liceret,ſi dei diſpoſitio nõ ob-
ſtaret,ſi in hoĩs ptãte eſſet uia eius, ma-
luiſſem chariſſimæ beatitudini tuæ ne-
xu indiſſolubili adhęrere,quã uel princi
pari inter mortales alicubi uel regnare.
Quid.n?Non'ne regnis oĩbus terrenis
pferri à me deberet grata nõ ſolum hoĩ-
b9,ſed & angelis ipſis cohabitatio tua?
Conciuem te illorũ ſi dixero,licet non-
dum ſpes in rẽ tranſierit, per miſericor-
diæ dei grãm mẽdax non ero. Si planè
mihi datũ fuiſſet uſque ad ultimũ ſpm̃
tecũ hic eſſe, daretur fortaſſis poſthac
& ubi eſſes ẽt ppetuo eſſe. Quò.n.curre
rem niſi poſt te,tractus odore unguẽto
rum tuorũ à te?Quod qa ſemp non da-
tur,utinam ſæpe daret. Et quia nec illđ
eſt, utinã ſaltem frequẽter uideã miſſos
à te.Et hoc quoq; qa raro cõtingit, uo-
lo ut uel in proximo ſanctitas tua amã-
tem ſe per ſuũ nunciũ uſq; ad octauas
dñi mecum mãſurum uiſitet,in quo tu9,
ut mihi uidet̃ ex parte,& meus ex toto
ſpũs requieſcit.Videbo te ſancte frater ĩ
illo,audiam te p illũ,& q̃dam q̃ ſecretò
nota fieri uolo ſapientię tuæ,mãdabo p
ipſum. Sanctæ animæ tuæ ſanctiſq; ſub
regimine tuo oĩpotẽti dño ſeruientib9,
me noſtroſq; quantis poſſum precibus
quanta poſſum deuotione cõmendo.

Ad Petrũ Cluniacẽſem abbatẽ, Epiſt. 265.

Vid facis ô bone uir? Laudas
q pctõrem,miſerũ beatificas. Re
ſtat ut ores ne inducar in erro-
rem.Inducor aũt ſi tantis delectatus p̃-
conijs,ignorare me cœpero.Propemo-
dum id mihi contigerat uiſis literis bea
titudinis tuæ, & beatificationis meæ.
Quã beatus nunc eſſem ſi uerbis beari
poſſem?Beatum tñ me dixerim, ſed fa-
uore tuo,nõ meis laudibus. Beatum q
diligor à te, quod diligo te. Quãquam
& hanc mihi dulcem licet buccellam li
quandam arbitror, nec oĩno plenis, ut
aiunt,buccis admittẽdam. Miraris cur
hoc? Nempe nõ uideo in me uñ tm̃ dili
gi meruerim,pſertim à tanto. Scio autẽ
quia plus iuſto uelle diligi: minus eſt à
iuſto. Quis mihi det tãtæ humilitatis in
ſigne tã imitari poſſe, quàm admirari?
Quis mihi tribuat ſancta & deſiderata
pñtia tuá,nõ dico ſemp,non dico ſępe,
ſed uel ſemel in ãno frui?Puto quia nul-
la uice reuerterer uacuus. Nõ,inquam,
fruſtra conſpicerẽ uirtutis exemplar,di
ſciplinæ ſummam, ſpeculũ ſanctitatis.
Quodq; minus uſque adhuc à Chriſto
didiciſſe me fateor, non incaſſum fide
oculata perciperem q̃ ſis & tu mitis &
humilis corde. Verũ ſi tibi pergo facere
quod à te mihi factum queror: & ſi ue-
ritatem dicam,ueritatis tñ legi nõ con-
cordabo in qua legit̃: Quod tibi nõ uis Tho.4.c
fieri,alijs ne feceris. Itaq; iam rñdeam9
petitiunculę ueſtræ,qua epl'am conclu
ſiſtis. Is quem mitti uobis iubetis,mo-
do mecũ non eſt,ſed cum dño Altiſſio-
dorenſi,& ita infirmus, ut ſine nimio in
cõmodo, nec ad nos uſq; poſſe adhuc
uenire dicatur.

Ad Sugeriũ abbatem ſancti Dionyſii in obitu eius conſolatoria, Epiſt. 266.

Hariſſimo & intimo amico Su
c gerio dei gratia abbati ſancti
Dionyſii:frater Bernardus glo
riam quæ ab intus eſt: & gratiam quæ
deſuper uenit. Homo dei ne trepides
exuere hominem illum qui de terra eſt:
illum qui te deprimit uſque ad terrã: &
conatur deprimere uſq; ad inferos. Iſte
eſt q uexat:q onerat,q oppugnat.Quid
tibi & terrenis exuuijs:qui ad cœlũ itu-
rus ſtola glĩæ mox indui habes? Pręſto
eſt,ſed ueſtito non dabitur.Veſtire no-
uit illa:nõ ſuperueſtire.Suſtine ergo pa-

tienter, imò libenter accipe nudus &
non ueſtitus inueniri.Denique & Deus
ipſe uult ueſtiri: ſed cum nudus eſt,non
cum ueſtitus. Homo dei nõ reuertetur
ad deum:niſi is qui de terra eſt, & terra
eſt,in terrã ierit. Hi enim duo homines
ſibi inuicem aduerſantur: nec erit pax
donec ab inuicem ſeparentur. Et ſi pax
fuerit,non erit pax domini,non erit pax
Ezec.13.b cum domino.Nõ es tu de illis qui dicũt
pax,& non eſt pax. Te expectat pax il
la quæ exuperat omnem ſenſum:te ex-
pectant iuſti donec retribuatur tibi: te
expectat gaudium domini tui.Et ego q
dem chariſſime,uehementer afficior an
te uidere te: ut benedictio morituri ue-
niat ſuper me.Et quoniam nõ eſt in ho-
mine uia eius: non audeo unde certus
non ſum pro certo polliceri: ſed quod
nondum uideo quomodo poſſum,ſati-
ſago ut poſſim. Forte ueniam: forte nõ
ueniam. Sed quodlibet horum ſit: dile-
xi à principio, diligam ſine fine. Fiden-
ter dico, nõ poſſum perdere ſic dilectũ
uſque in finem. Non mihi perit,ſed p̃it:
cuius animæ mea adhęſit glutino q nõ
diſſipabitur,et uinculo quod nõ dirum
petur. Tanto memento noſtri cum per-
ueneris quo nos præuenis: ut & nobis
cito detur uenire poſt te, & ad te perue
nire. Interim tñ nullatenus putes quia
tua dulcis memoria recedat à noſtra,
& ſi præſentia dolentibus ſubtrahatur.
Quãquam potens eſt deus te adhuc no
bis donare rogantibus, ſeruare indigen
tibus:quod utiq; non eſt diffidendum.

Abbati Cluniacenſi, Epiſt. 267.

Ilius ueſter frater Galtherus,fa
f ctus eſt & noſter: ſecundum re
Ioan.17.b gulam illam: Omnia mea tua
ſunt: & tua mea. Non ſit minus familia
ris quia communis: ſed ſi eſt quod poſ
ſit alia gratia,ſit familiarior atque acce
ptior ut mihi quia ueſter eſt: ſic uob qa
noſter eſt.

Ad dominum papam Eugenium pro fratribus de corona, Epiſt. 268.

Lij uereãtur maieſtatem in uo-
a bis; & tremulis labijs ac digitis
quod ad rem pertinet, uix ad id unquã
longis ambagibus anfractibuſq; perue
niant. Ego certe utilitatem ueſtram, &
honorem ueſtrum tantummodo atten
dens,rẽ ut eſt nude & aperte illico ape
rio,& ſine cunctatione & obuolutione
tãquam uni noſtrum apoſtolico quod
opus eſt intimare nõ uereor. Subreptũ
eſt uobis,& grauiter: quod non dubius
affirmauerim. Quis uobis ſuggeſſit ho-
minem de ambitione notatum, conui-
ctum,cõdemnatum: ad eccleſiaſticam
cogere dignitatem? Quaſi nõ ſatis per
ſe, ipſe ſe ingerere uoluiſſet. Non'ne is
eſt,quem ſanctę memoriæ Lambertus
epiſcopus deprehenſum in maleficijs
deteſtandis, quæ ipſe ſtimulante ambi
tione perpetrarat, nõ ſolum à gradu in
quo erat, ſed à ſpe totius promotionis
ſolenniter,ut debuit, degradauit? Non
eſt niſi reuocare ſentẽtiam. At propter
anxietatem ſanctorũ fratrum de coro-
na qui pro hoc clamant ad uos, & ob
reuerẽtiam epiſcopi ſancti & docti qui
in hac re author extitit: ſed & propter
conſciẽtiam (conſcientiam dico ueſtrã:
non alterius) unum reſtat ut hoc & pro
mea conſcientia inferam, iraſcimini & Pſal.4.a
nolite peccare. Peccatis enim, ſi non ira
ſcimini tanti ſuggeſtori mendacij: tam
indignæ ſententiæ ſubreptori.

Ad eundem, Epiſtola 269.

Erpẽs decepit me. Hõ uerſipel
ſ lis & uerſut9: iuſtitię inops: au-
diẽtiã fugitãs: ppriæ cõſciæ ini-
micus: frnę ĩcubãs iniuriæ: neſciẽti mihi
lr̃as pro ſe p dñm Beluacenſem elicuit.
Quid.n.ille à me nõ obtineret? Si non
uultis ultra modũ onerare cõſciam me-
am: nil lucret̃ ſubreptione doloſus: nec
de literis noſtris opprimat innocentes.
Quanq; ne hoc qdẽ mihi ſatis fuerit: niſi
& pœnã portet quã meruit ſubreptor
maligniſſimus: & auariſſimus exactor.

Ad eundem, Epiſtola 270.

Vi tentant nos: nõ dormitant,
q neq; dormiũt. Qũo nũc de no-
uo pſecuti ſunt in mõtib. inſidia
ti ſunt in deſerto? Cartuſienſes turba-

ti ſunt. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut
ebrius, & ꝓpemodū oīs ſapīa eoꝝ de-
uorata eſt. Scias dñe mi: inimicꝰ homo
Matt. 13. d hoc fecit. Quid dico, fecit? Et adhuc fa-
cit. Adhuc fiduciam hēt ut & illa ſancti
tas influat in os eius. Eſca eiꝰ electa: no-
ſti optime. Quoſdā iam prǫuaricatores
cōſtituit: alios quos ꝑ ſe expugnare nō
poterat, per illos īpugnat bello dome-
ſtico & inteſtino. Ab ipſa fundatione
loci et ordinis nō eſt auditū ut qs exiēs,
ſine ſatisfactione reciperetur. Qui male
exierāt, peius reintrauerūt: addētes p̄ua
ricationē. Quid putas pr̄ ſancte, illi fa-
cturi ſunt, quoꝝ egreſſio in trāſgreſſio-
ne: regreſſio in ſupbia eſt? Et nūc ſupbia
Pſal. 73. d eoꝝ aſcēdit ſemp. Exultāt ī re peſſima
quā egerunt: inſultant iniuriā patiētibꝰ.
Vicêre, triūphant: prior iā nō eſt prior.
Pſal. 9. d Dum ſupbit impius, incēdit paup. Ex-
ire ēt uult: nō pōt uidere deſtructionem
ordinis ſui. Et iā exiſſet: ſi ſolus exire po
tuiſſet. Qui prior, neceſſe eſt ut bonꝰ ſit,
nā quoꝝ innitit̄ cōſilio: audiuimus à bo
nis bonos eē. Vides'ne clemētiſſime pr̄,
quātū ſubreptū ſit tibi? Nihil'ne dignū
recipiat ſubreptionis author? Si bn̄ te
noui, portabit iudiciū qcunqȝ ē ille. Ve-
nerunt ad te in ueſtimētis ouiū: in habi-
tu ſctō: ſpēs decepit te. Quid miꝝ? Et
tu hō es. Sed iā ꝓdita in lucē fraude: ex-
urgat zelus, & partes ſuas uiril'r exeq̄-
tur aduerſus malignantes. Non ueniat
aīa tua in cōſilium eoꝝ: diſſipet̄ cōſiliū
2 Re. 15. g Achitófel. Teipſum cuſtodi. Nō eſt pa
& 17. c ris periculi ſciæ ſubripi, & zelū dormi
re. illud excuſat ignorātia: hoc negligē
tia inexcuſabile facit. Forte aſcēdat ex
aduerſo, & aliud ꝑſuadere conet̄. Men-
tiat̄ iniquitas ſibi & nō dño meo. Nā et
Pſal. 7. d ueritas & res ſic ſe hēt. Nil uerò iucundi
us, nil iuſtius ī iudicijs ueſtris, quā cum
ſe iſtiuſmodi occaſio p̄ꝛbet, ſi, q nocer̄
uoluit, cadat ipſe in foueā quam fecit,
& cōuertat̄ dolor eius in caput eius, &
ī uerticem ipſius iniqtas eius deſcēdat.
Zelus dñi mei faciet hoc. Et priorabit̄
iteꝝ (ut confido) q prior fuit: ut nō glo-
rietur oīs iniqtas. Alióqn (qđ nō fruſtra

timemus) niſi prior reſtituatur in gradu
ſuo: ordo nō diu erit in ſtatu ſuo. Inſpi-
ret deus uobis pr̄ne accipere iſta, & rn̄
dere bona ad nr̄am oīum cōſolationē:
qui ualde deſolati ſumus & afflicti ſup
uires. Dn̄s Ciſterciēſis deſeruit nos pla
ga magna in ordine. Mihi uerò duplex
incumbit mœroris rō: q in uno hoīe &
pr̄em amiſi & filiū. Et nunc habemus ꝓ
eo dn̄m Gozuinū Boneuallis abbatē.
Sit bn̄placiti ueſtri cōfortare eum lr̄is
apl'icis: & quod de eo factū eſt, ueſtro
roborare fauore. Noſtis eū: & nō eſt ei
apud uos opus cōmendatore, quē ſatis
cōmendat uita ſua, & ſapīa ſibi data à
deo. Dn̄s Valētinus cōualet: & ubi ua-
let opatur bona. Propterea amatores
boni diligūt eū: & ipſe diligit bonos. In
hoc apparet quia bonus eſt. Veſtrū eſt
tales diligere & fouere. Puer ueſter plꝰ
ſolito infirmatur: guttatim defluit: forte
minime dignus qui occidatur ſemel, &
cito ingrediatur ad uitam.

Ad comitem Theobaldum, *Epiſt.* 271.

Scitis quia diligo uos: ſed quan
tum, nouit deus meliꝰ, quā uos.
Me quoqȝ diligi à uobis nō du-
bito: ſed pp deum. Quē ſi offendero, nō
erit ꝙ me diligere debeatis: cū iam nō
fuerit in cā deus. Quis. n. ego ſum, ut de
me tantillo tātus princeps curetis: niſi
quādiu deū in me eſſe credetis? Ergo ut
offendam eū, fortaſſis nec uobis expe-
dit. Offēdo āt ꝓculdubio ſi facio qđ re
qritis. Nā honores & dignitates eccl'ia
ſticas nō ignoro deberi his q eas digne
ac ſecūdum deū adminiſtrare & uelint
& poſſint. Porrò eas acqri puulo filio
ueſtro precibus meis uel ueſtris: nec uo
bis iuſtum: nec mihi tutū eſſe noueritis.
Nam nec cuiquā uel adulto plures in
pluribus eccleſiis habere licet: niſi diſpē
ſatorie quidem ob magnā uel eccleſiæ
neceſſitatem, uel perſonaꝝ utilitatem.
Quamobrem ſi uobis uidet̄ hic durus
ſermo: & placet quod cogitaſtis imple
re: parcite mihi in hoc: nā uos ſatis (ni fal
lor) per uos & ꝑ alios amicos ueſtros
iſtud obtinere poteſtis. Ita nec uos mi-
nus

nus quod uultis efficitis: nec ego pecca
ui. Sanè Vuillelmulo nr̄o cupio bene ꝑ
oīa: ſed an̄ oīa deum. Hinc eſt ꝙ contra
deum nolo aliquid habeat, ne non hēat
deum. Quòd ſi alius ſecus uoluerit: no-
lo per me habeat: ne perdā & ego deū.
Vbi uerò emerſerit quod ſcđm deū hr̄e
poſſit, probabo me amicum: & operā
meam ſi opus fuerit non negabo. Apud
amatorem iuſtitiæ in excuſando eo qđ
pro iuſtitia eſt, non multum mihi labo-
randum. Vos autem apud comitiſſam
per ea quæ uobis reſcripſi: habete me
excuſatum.

Epiſcopo Laudunenſi, *Epiſt.* 272.

Veſtri ſumus. Si hoc ſcitis: imò
quia non ignoratis: lator pręſen
tium per nos uobis, & per uos
alijs oībus quos offendiſſe ur̄, efficaciter
firmiterq́ȝ reconciliet̄. Aliôquin offendi
tis, quem ur̄m non negatis: qđ oīno fa-
cere nō audetis. Ex quo ep̄ari cœpiſtis:
nullam à uobis adhuc bn̄dictionem ac
cepimus: neqȝ ſacculum, neqȝ peram, nè
que calceamenta in pedibus.

Ad dominum papam Eugenium,
Epiſtola, 273.

Amantiſſimo patri & dño Euge
nio dei gr̄a ſummo pōtifici F. B.
Claręuallis uocatus abbas: mo
dicum id quod eſt. Vox turturis audita
eſt in capl'o nr̄o: exultauimus, & dele-
ctati ſumus. Planè eloquium caſtū: fer-
uidum zelo: cautum ſcīa. Spūs uitæ ſpi-
rabat in lr̄is: ſpūs uehemens: intonās &
increpans, & æmulans nos dei æmula-
tione. Fateor non facile dixerim qd me
amplius delectarit in illis: ur̄a benigni-
tas, an nr̄a utilitas: inclinata maieſtas,
an erecta humilitas: mordens ſeueritas,
an mulcens pr̄nitas. Qui in nobis quan
tulūcunqȝ eſuriebant iuſtitiam, refecti
ſunt: qui minus cōpuncti ſunt: qui mini-
me confuſi ſunt. Ita, quæſo: ita iugiter fa
ciatis. Solicitudo quæ oībus debet̄ nul-
lo modo his qbus ſpecialius debet̄, ſub
trahenda eſt: ſed propenſius exhibēda
1. Cor. 13. a eſt. charitas benigna eſt: dilatare ſe, nō
minorare nouit. Colligat ſanè & alios:

ſed nobiſcū. Nec alienū à ur̄o apl'atu: fo
uere eiuſmodi q cū apl'is loqui pn̄t: Ec-
ce nos reliquimus oīa, & ſecuti ſumꝰ te.
Nō ſunt relinquēdi q ipſi ſe reliquerunt. Matt. 19. d
Puſilli dn̄i ſunt, in ipm̄ credētes: nō deſe
ret eos fidelis ſeruus & prudēs: is p̄ſer-
tim cui credita uniuerſitas eſt. Nempe
uniuerſitatis portio hi: & qdem puſillus
grex, ſed q (ni fallor) meruerunt patrem
hr̄e deū: accepturi coronam gl'ię de ma
nu dñi, & diadema regni de manu dei
ſui. Nec. n. rapinam arbitrātur eſſe ſe hę
redes dei: cohęredes aūt Xp̄i. Denique
audierunt: Nolite timere puſillus grex:
quia complacuit pr̄i ur̄o dare uobis re-
gnum. De his interim ſatis. Abbas triū
fontium bn̄ plantatus erat: utpote ſecus
decurſus aquaꝝ. Vereor ergo ne arbor
bona faciens fructum bonum: explāta-
ta faciat nullū. Vidimus interdum uitē ī
prima plantatione fœcundam: in ſcđa
ſterilem. Vidimus lignum bn̄ plantatū
uireſcere, tranſplantatum areſcere. Gra
uiter proinde uulneraſtis cor meū, ſi nō
remittitis eū: quia ſumus cor unum &
aīa una. Quandiu diuiſum erit: neceſſe
erit ut utraqȝ pars ſuo ſanguine cruente
tur. Heu, onus quod ambo uix portaba
mus: qūo portabo ſolus ſubducto bacu
lo ſenectutis meæ? Si de me paꝝ eſt: mo
ueat uos totius ordinis plaga non par-
ua: & ne ſpe incerti boni, tam certa inte
rim mala fieri uelitis. Quod ſi omni-
no uobis in eo complacuit ut retineatis
eum: placeat, obſecro, commendatum
habere ipſum, ac deinceps ad deum
leuare manus ut dignetur idoneum pro
eo uirum prouidere domui illi. Decæ-
tero ſuper his quæ pro communi utili-
tate totius ordinis: & pro alijs quoque
negocijs eidem abbati dignum (imò &
neceſſarium) iudicauimus ad uos perfe-
renda committere, feſtinatum expoſci
mus benignitatis ueſtræ rn̄ſum: ſed rn̄-
ſum facti, non uerbi.

Abbati trium fontium contra nepotem epiſcopi Altiſſiodorenſis, *Epiſt.* 274.

Poenitet me ſcripſiſſe pro iuuene il
lo: & uelim ſi fieri poſſit reuocari

precem, per quam uideor approbaſſe
iudicium amici ſuper collata & male
collocata ab eo præpoſitura. Quod uti
que non facio, nec feci unquam. Sed ui
cit me, fateor, ut ſic ſcriberem, dilectio,
qua tenebar uehementer aſtrictus auũ-
culo adoleſcentis, affectu grandi nimis,
ſed minus ſpirituali in hac parte. Vrge-
bat maxime plaga recens de morte il-
lius. Videbar leuitate uſus, ſed malo peri
clitari apud dñm meum præcipitatione
ſcribendi: quàm apud deum ſuſpicione
mendacij. Quanquam caute ac ꝓuide
de præpoſitura ſcripſi, nihil ad ipſum,
quod indubitanter ſcirem duos (ut me-
mini) prędeceſſores eius ipſam aliter or
dinaſſe atq; aliàs: & ſuo confirmaſſe pri
uilegio. Tu autem ſi efficere potueris
apud ipſum ut eccleſiæ priuilegium, &
priuilegio efficaciam reddat: bonum o-
pus operatus es. Vtinam à ńguo ſangui
nis huius ſctm̃ purgaret ep̃m, & adole-
ſcenti in alijs prouideret.

Ad dominum papam Eugenium pro Altiſsiodorenſi electione,
Epiſtola 275.

C Vm primum uobis pro Altiſſio
dorenſi eccleſia ſcripſi: de prima
audieram electione: de ſcd̃a ni
hil. Et ecce me ueluti prophetante, op-
probrium quod ſuſpicatus ſum, ſecutũ
eſt: & timor quem timebam, euenit. Me
mentote qũo actum ſit Niuernis, & ui-
dete ſi non ſiſ'i arte, imò fraude non diſ-
ſimili, eodemq́; authore, ut aiunt, et nũc
ſcd̃a electio præſumpta eſt: ut. ſ. uno
nominato duos eijciant, & ſic demum
tertium quem uolunt ſubinducant. Mi
ſerunt & iſti ad me ut pro ſua parte ſcri
berem: & uiſum eſt mihi mittere fratrẽ
à latere meo, qui de utraq; certius actio
ne cognoſceret: noſq́; certificaret. Qui
intrans eccleſiam, & de omnibus diligẽ
ter explorans: teſtimonio omnium qui
conuenerant, inuenit nullum presbr̃oꝝ
præter unũ, fratrem. ſ. ipſius fratris Gau
fridi Hugonem: nullum de diaconis p̃-
ter Stephanum ſolum, ex parte illa eſſe:
exceptis his qui authores extiterant ꝑ-
ſonis eccleſię, cantore, archidiacono, et,
ut dicebatur, theſaurario (neque. n. ipſe
præſens tunc affuit. Porrò in parte alte-
ra præter alios inferioris ordinis diaco
nos nouem & presbr̃os undecim con-
ſentire. Duodecimus, qui & archipre-
sbyter eſt, pro neutra parte uelle ſe ſub
ſcribere, ꝓ neutra ſcripſiſſe teſtabatur:
quanquam priorem plus uellet. Sigillũ
eccleſiæ præfatus Hugo tenebat, homo
non pacis, ſed partis alienæ, nec conſide
rauit in tradendo quod debuit, ſed qđ
uoluit. Sic ſe res habet. Et ego ſolita
præſumptione unum infero: Nec mali-
tiam gloriari oportet: nec ſapientiam
decipi decet, nec eccleſiam ſuſpendi diu
tius expedit.

Ad eundem pro obitu epiſcopi Altiſsiodorenſis,
Epiſtola 276.

A Dhuc ſuggero aliqd, quod an-
tè non tacuiſſem ſi antè mihi cõ
pertum fuiſſet, ſicut nũc eſt. Ad-
eſt homo qui peccare fecit Iſrael: ſctm̃
loquor epiſcopum: qui cum in morte ali
quãtum ſtupidus eſſet & turbatus, iſte
eum fecit mori penè inteſtatum. Cum
enim pauperibus & eccleſiis, aut nihil
aut parum daret, nepoti ſuo carnali ado
leſcentulo ſeculari inutili totum penè
quod acquiſierat menſæ epiſcopali: Ste
phano ſuggerente & ſolicitante dimiſit.
Aiunt ſeptẽ eccleſias & decimas & pra
ta in propria ſylua ep̃i: inſuper, quod
pudor eſt, omni religioni, de mobilibus
aureos ſuos & proprias equitaturas: &
cum minus illę ſufficerent ad conficien
dum iter, ut pro his firmandis ad uos ue
niret: iuſſiſſe tradi etiam monaſterij eq
taturas. Quanquam quidam exiſtimãt
ep̃m donationes iſtas neſciſſe: ſed Ste
phanum feciſſe & ſigillaſſe quæ uoluit:
& credendum. Nempe & anno ptõ in
articulo, ut putabatur, mortis poſitum,
eccleſiam quãdam eidem nepoti dona
re fecerunt: quod donum poſtea conua
leſcens, ſicut certiſſimè comperimus, fe
ciſſe ſe minime recognouit. Quis deni-
que credat uirum ſanctum ſpũalem ſi ſa
puit, ſi cõpos ſui fuit, teſtm̃ tale feciſſe?
Quis uel ſcl'ariſſimus hoc dixerit teſtm̃
ſacerdotis? Hæccinc diſpoſitio homi-
nis ſobrij & ſpiritualis illius qui omnia
dijudicat, & ipſe à nemine iudicatur? A
quo. n. ſi ita remanſerit: ſiue in cœlo ſiue
in terra iſte nòn iudicabitur? Tu ergo
ſerue dei qui tenes gladium Petri: ampu
ta confuſionem opprobrij à religione:
ſcandalum ab eccleſia: crimen à perſo-
na, à ſpiritualium omnium qui eum in
ſpiritu & non carnal'r diligebant, & tuo
ipſius corde amaritudinem & dolorẽ.
Exurge Phinees: ſta & placa: ut ſanet̃ q̃ſ
ſatio. Sta, inquam, inflexibilis aduerſus
carnem & ſanguinem: quo ariete muꝝ
tuæ conſtantiæ filij huius ſeculi procul-
dubio concutere conabuntur. Vera pie
tas eſt in auunculum, ſi ſuper hm̃oi exti
teris impius in nepotem. Et hoc ſcitote
quod uiros religioſos decanum ſancti
Petri Altiſſiodorenſis, et priorem ſancti
Euſebij tam pro ſe quàm ꝓ abbate ſan-
cti Laurentij, ob primam Altiſſiodoren
ſis eccleſiæ electionem paratos uenire
ad uos: pars aduerſa per comitem Niuer
nenſem detinuit, et deterruit, ne uenirẽt.
Siquidem comes ipſe uocatis ad ſe de-
nunciauit, ne ſe intromitterent: & minis
grauiſſimis ac manifeſtis prohibuit eos:
ſicut prior ipſe à prædicto abbate ſuo
& fratre ſuo carnali & à decano miſſus
ad nos ꝑꝑ hoc ipſum, confeſſus & con
queſtus eſt nobis: rogans etiam per nos
hoc ipſum innoteſcere uobis. Dixi & ite
rum dico: mementote quod factum eſt
Niuernis. Ordinatiſſimum eſt, minus in
terdum ordinate aliquid fieri. Claues
ueſtras qui ſanum ſapiunt: alteram in
diſcretione: alteram in poteſtate con-
ſtituunt.

Ad eundem pro abbate Cluniacenſi,
Epiſtola 277.

M Ultum ur̃ ſcribere ad uos pro
dño Cluniacenſi, & ei quaſi
uelle patrocinium ferre, quem
oẽs ſibi patronũ hr̃e deſiderãt. Sed ſcri-
bo etſi nõ neceſſariè illi, ſatisfaciẽs tñ af
fectui. Affectui dico meo, non alterius.
Ipſo. n. quia corpore non poſſum, proſe
quor amicum peregrinantem. Quis nos
ſeparabit? Nec altitudo Alpium, nec ni
uium frigora, nec longitudo itineris. Et
nunc pñs ſum, in lr̃is his aſſiſtens illi. Si-
ne me poterit eſſe nuſq;. Debitor ſum di
gnationi eius, ꝑ quam dignus habitus
ſum aſſumi in id gr̃æ. Sed debito ipſa
abſoluit gr̃a, quia neceſſitas in uolunta
tem tranſiit. Honorate uiꝝ, ut uerè ho-
norabile membrum in Xp̃i corꝑe. Vas
eſt in honorẽ (ni fallor) plenum gr̃æ &
ueritatis, refertũ plurimis bonis. Remit
tite eũ cũ lętitia, quamplurimos de ſuo
reditu lætificatuꝝ. Dignemini eum am
pliori, ut dignũ eſt, gr̃a, & ita ut de ple-
nitudine eius oẽs cum redierit accipia-
mus. Sanè ſiqd petierit in noĩe dñi Ieſu,
non debet apud uos pati difficultatẽ.
Nam ſi neſcitis, iſte eſt q manus ſuas ex
tendit ad pauꝑes ordinis nr̃i: iſte eſt qui
poſſeſſionibus eccleſię ſuę quantũ cum
pace põt ſuoꝝ, libenter frequẽterq́; lar
gitur ad uictũ. In noĩe Ieſu, cur dixerim,
audite. Si. n. petierit (quod ſuſpicor ue-
reorq́;) dimitti à regimine monaſterij,
qs illũ noſcẽs in noĩe Ieſu petere putet?
Fallor ſi non ſolito timoratior, ſi nõ ſe-
ipſo melior factus ſit ex quo uidiſtis eũ.
Quanquã penè ab introitu ſuo in mul-
tis ordinẽ illũ melioraſſe cognoſcit: uer
bi gr̃a, in obſeruantia ieiunioꝝ, ſilentij,
indumentoꝝ precioſoꝝ & curioſoꝝ.

Ad eundem pro epiſcopo Beluacenſi, Epiſtola 278.

P Etitiones filij ur̃i ep̃i Beluacẽſis
quàm dignę ſint exauditu, non
eſt qđ uos doceamus, ipſe ſatis
per ſe paternis uiſceribus ur̃is quod di-
gnum et iuſtum eſt, facile perſuadebũt.
Agimus tñ. Fouendus eſt deuotus iuue
nis fauore paterno: & zelus bonus quẽ
ꝓ ſua eccleſia gerit, non modo approbã
dus, ſed & iuuãdus. Sic ſeipſo ĩdies deuo
tior, feruẽtior, fortior fiet, cũ uexationes
& tribulatiões q̃ nũq; deſunt illi eccl'ię à
malis hoĩbus, manu indeficientis auxilij
ur̃i ſibi ſenſerit è regione leuari. Petitio-
nẽ fr̃is Arnulphi de Maiole petim⁹ ex-
audiri. Magr̃ G. (hoc nomẽ nũcio) dicet
eã uob. Sed & qđ petit abbatiſſa đ Para

clito, per ipſum, ſi dignamini, ſcire poteſtis, & facere ſi dignum iudicatis.

Ad Henricum comitem, *Epiſt.* 279.

a Bbas de Caſtellione uir religioſus Romam proficiſcens, in dei & nr̄i cuſtodia ſua oĩa reliq̄t: & ecce miniſteriales Simonis hoĩes de Bellefort abſtulerũt porcos eorꝫ. Maluiſſem dico uobis, ut nr̄os proprios rapuiſſent. A uobis requirimus illos. Ad hoc te conſtituit principem ſuper terrã princeps regum terræ, ut ſub eo & ꝓ eo bonos foueas, malos coerceas, pauperes defendas, facias iudicium iniuriã patientibus. Si hæc facis, opus principis facis: & ſpes eſt ut tuum deus dilatare & roborare debeat principatum. Si non, timẽdum tibi, ne hoc ipſum, quod uideris habere honoris & poteſtatis, auferatur (quod abſit) à te.

Ad dominum papam Eugenium pro Altiſsiodorenſi uegocio, *Epiſt.* 280.

b Ene facitis frequenti et benigno exauditu tp̄s breue quo hic ſũ: ſolando tędentem, puſillanimẽ erigendo. Facitis etſi nõ qđ mereor ip̄e, certè quod uos decet. Non ꝙ ad uſum propriæ uoluntatis tanta abuti benignitate delecter, paratus, teſte conſcĩa, tam æquo accipere aĩo quod negari, quam quod præſtare placuerit. Volo mihi geri morem ſicut & oĩs hõ, ſed non quod iuſtitię obuiet, quod ueritati pręiudicet, quod ur̄æ deniq; diſpliceat uoluntati. Hoc pro eo, ne me ſuſpicemini aut nõ aduertere bñficium, aut ingratum eſſe. Nunc qđ res poſtulat audiat ſanctitas ur̄a. Cum in me itur, leuis iactura eſt, & quę leuari facili queat reſarcitu. Ego plagis conſcĩæ meæ nullum iudico accommodatius medicamentum, probris & contumelijs. Non eſt ꝓinde quod pro me mouear, homũcio omni opprobrio dignus et deſpectione. At ſi uſq; in xp̄m dñi malignatio forte peruenerit, nutat fateor patiẽtia, & oĩs penè cedit manſuetudo. Nunqd petiui à dño meo ordinari per me eccl'ias, diſponi ep̄atus, creari ep̄os? Aptum uidelicet inſtr̄m, formica plauſtrum trahens. Voluiſtis hoĩem promoueri digne ſanè (ni fallor) in quẽ nimirꝫ quid dicant non inueniunt, ne hi quidẽ qui contra uolunt. Innotuit q̄bus oportuit myſteriũ bonæ uoluntatis. Et myſterium quidem publicatum eſt, fructu uerò uſq; adhuc & utilitate fraudamur. Quæritis qui fecit hoc? Hõ pacis ur̄æ, in quo ſperabitis. Hõ cui odio religio, cui oneri ſapĩa, cui terrori iuſtitia ẽ: qui dñi ſui non eſt ueritus ſecretũ prodere, euacuare decretum. Nec mirꝫ qui ſe talem ap̄ire non eſt cõfuſus. Qui dum proprio concedit liuori, ẽt ur̄æ reuerentiæ non pepercit. Cõfuſus ſum ego, ſed q̄ cura? Non recuſo confuſionẽ quã mihi obedientiæ zelus inuexit. A me q̄dẽ non tranſiit calix iſte, ſed per me planè uſq; ad uos pertrãſiit. In ſuggillatione, ne dicam deprauatione datæ ſñiæ, cui clarꝫ non ſit authorem tãgi potius quã denunciatorem? Cuius non potuit infamari perſona, debuit'ne infirmari ꝓmotio? Vnum eſt è duobus, aut ſtabit ſermo quẽ à uobis egreſſum teſtati ſumꝰ, aut nos mendaces reputabimur, ſicut iã reputamur. Sed melius ueſtroq́; digniꝰ app'atu, non gloriabitur in malitia q̄ potens fuit in iniquitate. Obeditum tñ mãdatum ex parte eſt, & parte maiori. Tribus commiſſum erat uno contemnente, duobus conſentientibus, quid reſtat niſi ut uox ueſtra ſuppleat quod minus eſt? Et q̄dem tutè hoc. Non eſt quod timeatis à ſcandalo illorꝫ de quibus dñs dicit: Sinite illos, cęci ſunt, & duces cæcorꝫ. *Matt. 15.d* Quod reliquum eſt, lætabitur populus, lætabitur ſanior pars cleri, etiam ipſe lætabitur rex, lætabitur deniq; oĩs eccl'iæ ſctõrꝫ. Multa bona op̄a oñdiſtis ſcl'o nr̄o ex gr̄a q̄ data eſt uobis. At nullum (ut arbitror) quod magis pro gloria ueſtra faciat, quàm ſi ſic feceritis. Teſtimonium perhibeo eis, ꝙ multos de religione noĩauerint, non religione delectati, ſed impotentia, qui non poſſint malignitatem eorꝫ coercere, qui ui uim repellere non ſufficiant: ut quorꝫ ſanctitatem non amant, non ſit ꝙ timeant poteſtatem.

teſtatem. Comes Niuernenſis uias pr̄is non ambulat: aduerſatur tum huic, tum omni bono. Incubat terris boniſq́; eccleſiarꝫ, ſicut leo paratus ad prædam. Paratus eſt recip̄e ẽt Saracenum, aut quẽpiam ex Iudæis ut iſto careat, qđ ſolus ſibi uideatur qui malitiæ & calliditati eius reſiſtere & norit & poſſit. Inde eſt quod nonnullis clericorꝫ minis & manifeſtis grauaminibus (ut nobis ipſi cõfeſſi ſunt) ſilentium impoſuit, ne pars aduerſa de multitudine glorieẽ. Et ut br̄ quod ſentio exprimam, ſi iudicaẽ operęp̄cium in illo ep̄atu monaſteria paup̄ari, eccleſias cõculcari, religioni illudi, ipſam ep̄alem ſedem, cuius p̄cipue facultatibus et poſſeſſionibus inhiat, in ſeruitutem redigi: Regniacenſis regnare nullatenus ꝑmittatur. Vbi eſt ẽt nunc ſp̄ũs ille, quẽ habuiſtis in negocio Eboracenſi? Non ſentiet illum, qui ſil'e opus tẽtauerit? Ecce is (ſicut accepimus) in ſpiritu illius uenit, qui curiam aduerſum uos concitauit, ſi licuerit moliturus idipſum. De negocio dñi Lundenſis, reducimus uobis ad memoriã. Cã dilationis ſublata de medio, nõ eſt niſi ut fiat quod faciendũ erat. Et hoc addiderim, Hr̄e bonũ, iuſtũ, & bonæ famæ cancellarium, ap'l'icæ dignitatis non modica pars eſt, ap'l'icæ adminiſtrationis nõ paruum adminiculũ eſt, ap'l'icæ conſcĩę non mediôcris cuſtodia eſt. Semper quidem notabilis conſtitutio pernicioſa, at poſt longam deliberationem etiam turpis.

Abbati Brunoni de Claravalle, *Epiſt.* 281.

r Ecté ne iraſceris tu modo? Nõ, ut opinor. Cõuincunt te ſermones tui, non diſpoſiti in iudicio, ſed p̄cipitati in perturbatione. Nam iudicium quidem tale eſt: Meliora ſunt ũbera amici, quàm oſcula inimici. At ego ſine cã uapulo, inquis. Eſto: Nihilóminꝰ tñ uerbera uerborꝫ nr̄orꝫ amicabilẽ curam ſonant. Parꝫ dixi, paternam loquũtur ſolicitudinem. Itaq; ſi culpam nõ habes, nihil te lęſimus, propria excuſatum conſcĩa. Si hẽs, tibi potius iraſcendum quàm mihi fuerat. Quereris ꝙ tibi non credidi, quaſi tu mihi inde aliquid locutus fueris. Eſto: Credidi querenti de te. Tibi qũo credere aut decredere potui, qui dixeras nihil? Fac quod locutus es. Solue quod debes, quàm añ poteris, ne forte non modo inter nos, ſed & de nobis ſcandalũ oriatur. De nobis aũt bene ſenti, bñ de te ſentientibus, & non decredentibus tibi, ſicut perturbate loqueris, neſciens quid loquaris. Mea ſunt ũba, meum loquuntur affectum.

Ad Ludouicum regem Francorum pro electo Altiſsiodorenſi, *Epiſtola* 282.

u Olui ego unq̃ in aliquo imminui honorem regis, dignitatẽ regni? Deus ſcit, nec ur̄a, ut confido, conſcĩa id uobis r̄ndet. Videte ne illi magis cõtra uos faciant, qui electiones diſturbant, ne ſint in eccleſiis q̄ ſeruiant regi, ſed ipſis de eccl'iarꝫ reditibus ſeruiatur. Ego, ego electioni Altiſſiodorẽſi interfui. Cõcors fuit, q̄a clerici qui antehac in partes diſſilierant, ſine contradictione nunc tandem deo miſerante conuenerũt. Electum bñ nouimus, tèſtimoniũ ei perhibemus, q̄m̄ bonus eſt. Neminẽ ꝓrſus arbitror affuiſſe illi celebritati, qui de aſſenſu ur̄o dubitaret, cum iam idem aſſenſus ur̄is lr̄is tenereẽ. Quis em̄ hoc uel cogitare poſſet repetendũ alterum aſſenſum, nec ſufficere unũ, p̄ſertim ubi nulla ex tunc interuenit altera electio? Nunquid quoties diſſenſerint clerici, toties erit requirendus fauor regis? Nec rõ, nec cõſuetudo hoc hẽt. Deniq; nuꝑ, ſi recordamini, in Sueſſionẽſi eccleſia quoties ad eligendũ clerici conuenerunt, quoties diſſenſerũt, & infecto negotio diſceſſerũt: nec tñ exiſtimo toties repetiſſe aſſenſum ur̄m, quẽ ſemel ꝓmeruerant. Ita eſt dñe mi rex: nõ eſt qđ debeatis reprobare factas electiones, quibus, ut fiereẽ, ſemel uos aſſenſiſſe cõſtiterit. Sed ſunt aliq̄ q̄ uos cõturbant, & cõturbare nituñẽ eccleſias, ſua lucra ſectãtes: qđq; grauiꝰ eſt, ſũmi põtificis & ſereniſſimi regis mutuã gr̄am et amorẽ dia-

bolico ſtudio dirumpere molientes. Ab
ſit hoc, iudicium portabunt quicunque
ſunt illi, & rex ſemper faciet quod bo-
nus rex, ſicut hactenus fecit. Itaq; cito
mandentur iucũdiora, ne diutius ſedeat
in triſtitia eccleſia tãdiu iam uexata &
afflicta. De perſona nulla ſubeat ſuſpi-
cio, aut ego nimiũ fallor, aut fidelis erit,
& regi bñplacitum ſuper ea. Confido
in dño quia non contriſtabitis multitu-
dinem ſctõꝶ qui ſunt in illo ẽpatu, nec
me ſeruum ueſtrum: qui, ut ueꝶ fatear,
nihil æquè unquam à uobis moleſtum
pertuli, quàm ſi in hoc conſilio (qđ non
eueniat) perſtiteritis.

Ad dominum papam Eugenium pro Gigniacenſibus, Epiſtola 283.

a Pud Cluniacũ occurrimus Gi-
gniacenſibus ſpe pacis. Pro qua
laboratum multum, elaboratũ
nihil. Nam totum quadriduanum labo
rem nr̃m, ſola demum ſecuta eſt ruina
ſpei. Repetita eſt iuxta tenorem lr̃arum
ur̃aꝶ damnoꝶ reſarcitio, reſtitutio ab-
latoꝶ, ſed incaſſum. Multum uiſum eſt
ad eos, quia nocuerant multum, quippe
ultra triginta milia ſolidoꝶ cõputatio
facta eſt amiſſoꝶ. Siquidẽ abbatia una
(ne per ſingula euagemur) tota deſtru-
cta eſt. Cæteꝶ de tantis amiſſis, multa
dimittere parati fuimus, cum illi tã mini
mum obtulerunt, ut uenerabilis abbas
Cluniacenſis qui affectuoſius quàm ef-
ficacius pro reformanda pace labora-
bat, nec dignum relatu iudicaret. Itaque
non prouenit cõpoſitio, quia reparatio
tam ridicula offerebatur. Dicebãt aũt:
Quidam maligni de nr̃is totum malum
fecerũt. Quid ad nos? Ipſi uiderint. Atq;
id quoq; ridiculum. Claꝶ erat in tota
regione, per hoĩes eccleſiæ hoc grande
facinus perpetratum, monachos quo-
que affuiſſe quoſdam, cõſenſiſſe oẽs. Nã
qui contradiceret malefactorib. ne unũ
quidem fuiſſe uſq; ad hoc tp̃s audiuimꝰ.
Deniq; ipſe dñs abbas iſtiuſmodi tergi
uerſatores palã refellebat & conuince-
bat, affirmãs iuſtè ab eccleſia repeti, qđ
per eccleſiam amiſſum eſſe conſtabat.
Vltima expectatur manus ur̃a in eo, qđ
non niſi manu ualida poſſe emendari ſa
tis ſuperq; probatum eſt.

Ad dominum papam Eugenium pro Remenſi archiepiſcopo & alijs perſonis, Epiſtola 284.

d Ominus Sãpſon Remenſis ar-
chiep̃s uerſatur in domo magni
patrisfamiliâs tanquam uas in
honorem. Si hoc ſcitis, ſeruate honorẽ
eius, honorem eccleſiæ eius. Si bñ noui
uirum, quo magis honorabitis eum, eo
plus honorabitur deus per illum & in il
lo. Dominus Atrebatenſis homo ſim-
plex & rectus, & adhuc permanens in
humilitate ſua, non eſt opus ut per aliũ
plus humilietur, ne perdat authoritatẽ,
ac per hoc & utilitatem. Hanc, ſi dignũ
ducitis, date ei uos, quia ſuo ſtudio nun
quam habebit: utpote ſui magis, quod ĩ
ſe eſt, mediocritate contentus. Eſt q ad
uerſatur & extollitur: is planè ut humi-
lietur, epiſcopo opus eſt: & eidem ipſi
non minus. Superbis reſiſtere, & humi- *Iacob. 4. c*
libus dare gratiam, familiare eſt domi-
no ueſtro, & audiſtis eum dicentẽ: Qui
mihi miniſtrat, me ſequatur. Abbas *Ioan. 12. d*
de Auuecurt bonus homo eſt, ſecun-
dum bonitatem ſuam reſpondeatur ei.
Exaudiatur pro neceſſitatibus ſuis, &
contra eum non audiatur apoſtata.
Betunienſis decanus uoluntate epiſco-
pi & aſſenſu aduocati bonam rem pro
eccleſia ſua in eccleſia eadem conſti-
tuit, bonum eſt ut ueſtra authoritate fir
metur. Sil'r & pro decanis Sueſſionen-
ſi & Cameracenſi rogamus, ut dignæ
preces eoꝶ exaudiantur. Periclitati ſu-
mus in falſis fratribus, & multæ lr̃æ fal-
ſatę ſub falſato ſigillo nr̃o in manus mul
toꝶ exierunt: & quod magis uereor, ẽt
uſq; ad uos dr̃ falſitas peruolaſſe. Hac
neceſſitate abiecto illo, nouello qđ cer-
nitis de nouo utimur, continente & ima
ginem noſtram et nomen. Figuram aliã
tanquam ex nr̃a parte iam non recipia-
tis, niſi forte pro ẽpo Clarimontis, cui
ſub altero ſigillo literas dedi, cum nec-
dum iſtud haberem.

Ad eundem pro Odone abbate ſancti Dionyſij, Epiſtola 285.

p Ro eccleſia ſancti Dionyſii et ꝓ
perſona Odonis abbatis, etſi ne
mo alius ſcriberet, ego ſcribere
non dubitarem. Cauſa bona eſt, & neu
tra ex parte nutans: eccleſia nobilis, &
abbas boni teſtimonij eſt. Illud orbi,
hoc nobis qui uicini ſumus notiſſimum
eſt. Ad hæc & is & illa ſpecialis res ur̃a
eſt. Pro his omnibus uel ſolus (ut dixi) ſi
opus ſit, ſcribere non confundor. Nunc
uerò tales mecum ſcribunt, quibus mi-
nime decrederetur, etiam me non ſcri-
bẽte. Ipſi ſunt quoꝶ manus ſatis ſupq;
tractauerunt de uerbo hoc. Ecce hi ſciũt
quid fecerit abbas, & qđ ſciunt loquun
tur. Securè prodeunt porrectæ à nobis
preces pro eo tam indubitatis fultæ te-
ſtimonijs. Securus ueſtram ſolicitudinẽ
pro ueſtra ipſius proprietate ſolicito et
compello, nempe inuaſa nequiter, uexa
ta atrociter. Rogo, obſecro, leuate ma-
num, extendite brachium, opponite ſcu
tum. Gladius Petri defendat patrimo-
nium Petri. Fruſtra quidam inſurrexe-
runt in hoĩem, quem fama publica ſatis
excuſat, imò celebris commendat opi-
nio. Boni uidelicet filij, qui patris uere-
cunda tam curioſè ſcrutati ſunt, neſcio
quæ incomperta omnibus crimina ſo-
mniantes. Stupent qui audiunt ad ſubi
tam et inopinatam criminationem. Eru
beſcunt, quia nunq; dictus fuerat ſermo
huiuſcemodi de Odone. Sancti Diony-
ſii abbas neq̃q; ſub modio latet. Super
candelâbrum ſtatut, etſi uelit, non poſ
ſit diſſimulare qđ eſt. Et lumen eius, ut
fumus eius, ab oĩbus uideatur neceſſe ẽ.
Nunquid iſti lynceos in eũ oculos intẽ-
derunt, uidentes q̃ nemo adhuc uidere
alius potuit? Suſpecta, fateor, mihi hoꝶ
delatio eſt. Magis aũt incredibilem red
dit unus illoꝶ noĩe Raymundus, qui (ut
aiunt) caput eſt huius attentatæ mali-
tiæ: hõ (ut comperi) palã loquax, clã ſu-
ſurro, anxiè ambitioſus, adulatoriè blan
dus, totus compoſitus ad fallẽdum, ad
perturbandum non minus. Notaui ſub
pelle ouina lupum, ac certis deſignaui
indicijs, quod iam aut mordere non au
deat, aut nocere non ualeat.

Item ad eundem pro eodem, Epiſtola 286.

ſ I ſuſurrationes & ſubreptiones
præualuerint aduerſus abbatẽ
ſancti Dionyſii, mundus ego
ſum à ſanguine eius, qui ſcripſi en alia ui
ce aduerſus malignantes: ueruntamen
quam accuſationem afferunt aduerſus
hominem illum? An quòd non inueniũt
quod accuſent? Et q̃uo ſi rectè iſti eum
accuſant, excuſatur à uicinis omnibus
qui recto ſunt corde? Accuſatur ꝙ debi
ta multa fecerit, impignorauerit terras,
dilapidauerit bona, quaſi hæc, uel neceſ
ſarijs, uel iuſtis ex cauſis non potuerint
contigiſſe. Mandauit nobis de his uni-
uerſis conuentus illius eccleſiæ, & per
fidelem perſonam teſtatus eſt al'r quàm
uobis dicta ſunt, ſe hr̃e. Veruntamen in
quiratur, nam certius de his oculus, quã
iur̃m fidem faciet: & ſi inuenta fuerint
quemadmodum iſti malitioſè compo-
nunt, quoquo modo acciderint, abbas
non excuſetur. Si non fuerint: delato-
res nihil de falſitate lucrentur. Inſimu-
lant eum de morte hominis: ſi ſe purga-
re non poteſt, moriatur. Quanquam
quis non uideat nec ueriſimile eſſe, ut
quem pauloante de morte eripuerat: in
mortem tradiderit? Qua fronte hęc au-
dent inſuſurrare uobis: qui uiderunt &
cognouerũt zelum abbatis in liberatio
ne illoꝶ qui prius homicidium perpe-
trauerant: & in ultione eoꝶ, qui ſangui
nem proximi ulti erant. Poſtremo ſi be
ne noſſetis iſtos: poſſet profecto ſuffice-
re ad decredendum quicquid non acci-
pitis niſi per eos. Adſit deus ſanctæ mẽ-
ti ueſtrę: nequid illi lingua doloſa aduer
ſus innocentiam ſubripere poſſit.

Domino Hoſtienſi pro eodem abbate, Epiſtola 287.

d Ominus abbas ſancti Dionyſii
accuſaẽ ab iniqs hoĩb. ſed à bo-
nis oĩb. q in eccl'ia & ĩ circuitu
eius ſunt, excuſatur. Pro quo tanto affe
ctuoſius rogamus charitatẽ ur̃am quã-

to meliorem de eo & habuimus & ha-
bemus æſtimationẽ. Stet ꝓ eo ur̃a beni
gnitas, & ſi non qa amicus nr̄ eſt: certe
qa nec uera ſunt, nec ueriſil'ia q̃ imponũ
tur ei. Si grauatus eſt debitis cã euidens
fuit tp̃is ipſius: q̃ꝗ fere nulla ſint debi-
ta, ad id qđ impoſitũ eſt. De terraꝝ di-
ſtractione euidens falſitas cõprobatur.
Nã de morte G. ne ipſos quoq; aduer-
ſarios reor eũ potuiſſe hr̃e ſuſpectũ: qp-
pe qui eundem G. & ſuos oẽs cõcluſos
ab hoſtibus, ab ipſo mortis articulo,
multo qdem labore eripuit. Pro his oĩ-
bus maximeq; ꝓ Raymũdi nõ incogni
ta nobis uerſutia attentius rogamus, ut
abbatis innocentiam ueſtra ſolicitudo
tueatur.

Ad Andream auunculum ſuum militem templi, Epiſtola 288.

Iteræ tuæ, quas nouiſſime tranſ
l miſiſti: inuenerunt me in lectu-
lo decũbẽtẽ. Accepi eas obuijs
manibus: libenter legi: libẽter relegi, ſed
libẽtius te uidiſſem. Legi in illis deſide-
rium tuum uidẽdi me, legi & metũ tuũ
pro periculo terræ quam dñs ſua pñtia
honorauit: pꝉiculo ciuitatis quã ſuo ſan-
guine dedicauit. Væ principibus nr̃is.
In terra dñi, nihil boni fecerũt: in ſuis ad
quas uelociter redierũt, incredibilẽ exer
cẽt malitiã: & nõ cõpatiunť ſup contri-
tione Ioſeph. Potẽtes ſunt ut faciant ma
Iere. 4. f la: bonũ aũt facere nequeũt. Cõfidim⁹
Pſal. 93. a aũt quia nõ repellet dñs plebẽ ſuam: et
hr̃ditatẽ ſuã nõ derelinquet. Porrò de-
xtera dñi faciet uirtutẽ: & brachiũ ſuũ
auxiliabiť ei: ut cognoſcãt oẽs, qa bonũ
eſt ſperare in dño, quã ſperare in princi
Pſal. 117. b bus. Bñ facis formicę te cõparãs. Quid
.n. aliud quã formicæ qꝫ terrigenæ &
filij hoĩum ſumus: rebus inutilibus atq;
inanibus inſudantes? Quæ aũt abũdan
tia hoĩ de uniuerſo labore, quo ipſe la-
borat ſub ſole? Ergo aſcẽdamus ſup ſo-
lem, & cõuerſatio nr̃a in cœlis ſit: iã mẽ
te p̃cedẽtes quo ſumus & corpe ſecutu
ri. Ibi mi Andrea: ibi fructus laboris tui:
ibi retributio tua. Sub ſole militas, ſed
ſedenti ſup ſolẽ. Hic militantes, inde do
natiua expectemus. Merces militię nr̃ę
non de terra: nõ de deorſum eſt: procul
& ab ultimis finibus pretium eius. Sub
ſole penuria eſt: ſuper ſolẽ abũdãtia eſt.
Menſuram bonã & confertã & coagi- Luca. 6. f
tatã & ſupefluentẽ dabunt in ſinus ue-
ſtros. Deſideras me uidere: & de meo,
ut ſcribis, arbitrio deſiderij tui pẽdet ef-
fectus. Nã mãdatum ſup hoc meũ te in
dicas expectare. Et qd dicã tibi? Et cu-
pio ut uenias: & timeo ne uenias. Ita in-
ter uelle & nolle poſit⁹: coarctor è duo-
bus: & quid eligã ignoro. Vnũ ne uideli
cet tuo ſatiſfaciã deſiderio & meo pari
ter, an credã magis celebri de te opinio
ni, qua terræ ita pneceſſarius p̃dicaris,
ut de tua abſẽtia non mediócris illi deſo
latio iminere credať. Itaq; quod mãda-
re non audeo, opto tñ ut te uideã ante-
quã moriar. Tu melius id uidere & co-
gnoſcere potes, ſiquo mõ ſine dãno &
ſine ſcandalo illius gentis uenire poſſis.
Et fieri poſſet quod aduentus tuus oĩ-
no nõ eſſet inutilis. Forte fauẽte deo nõ
deeſſent q te ſequerẽtur reuertẽtem ad
ſubueniẽdum eccl'iæ dei, qm̃ oĩbus no-
tus es & dilectus. Põt facere deus ut &
tu cum ſancto patriarcha Iacob loqua-
ris, In baculo meo tranſiui Iordanẽ iſtũ,
& ecce cum tribus turmis regredior.
Vnum dico, ſi uenturus es, ne tardaue-
ris, ne forte uenias & non inuenias. Ego
enim iam delibor, nec puto me lõgum
facere ſuper terram. Quis mihi tribuat
tua in uoluntate dñi, amabili & dulci p̃
ſentia uel paululũ refrigerari priuſquã
abeam? Reginæ ſcripſi ſicut uoluiſti, &
gaudeo de bono teſtimonio quod ei
perhibes. Magiſtrũ & fratres ueſtros
omnes de templo, necnon & eos de ho
ſpitali, per te in dño ſalutamus. Inclu-
ſos quoque & ſanctos oẽs ad quos op-
portune loq poteris, per te in dño ſalu-
tantes, eoꝝ nos orationibus cõmenda-
mus. Eſto pro me ad eos. Girardũ no-
ſtrum qui in domo noſtra aliquãdo cõ
uerſatus eſt, & nunc, ut audiuimus, ep̃s
factus eſt, & ipſum affectu magno de-
uotiſſime ſalutamus.

Ad reginam Ieroſolymorum, Epiſt. 289.

Ilectæ in Chriſto filiæ M. regi-
d næ Ieroſolymitánæ B. Claræ-
uallis uocatus abbas: miſericor
diã à deo ſalutari ſuo. Miror ꝙ à multo
iam tp̃e nõ uidimus lr̃as tuas: non ſoli-
tas ſalutationes habuimus. Quaſi nos
obliti ſimus antiq̃ tuę erga nos deuotio
nis: quam in multis ꝓbauimus. Audiui-
mus, fateor, neſcio q̃ ſiniſtra: q̃ etſi non
ꝓ certo credimus, doluimus tñ ſiue ue-
ritate ſiue mẽdacio tuã aliquatenus de-
colorari opinionẽ. Sanè interuenit An-
dreas chariſſimus auũculus meus: cui in
nullo decredere poſſumus: ſcripto ſuo
nobis ſigñans meliora: quod. ſ. pacifice
& manſuete te hẽas: ſapiẽter & cõſilio
ſapiẽtium te & tua regas, frẽs de tẽplo
diligas: & familiares hẽas: periculis imi
nentibus terræ ſecundum ſapiam tibi à
deo datã ſalutaribus cõſilijs & auxilijs
ꝓuide & ſapiẽter occurras. Talia pror-
ſus talia decẽt opa mulierẽ fortẽ, humi-
lem uiduam, ſublimẽ reginã. Neq; n. qa
regina es: indignũ tibi uiduã eſſe: quod
ſi uoluiſſes, non eſſes. Puto ꝙ & gl'ia ti-
bi eſt p̃cipue inter xp̃ianos: nõ minus ui
uere uiduam quàm reginã. Illud ſucceſ-
ſionis eſt, hoc uirtutis. Illud tibi ex gñe,
iſtud ex munere dei. Illud feliciter nata
es, hoc uiril'r nacta es. Duplex honor: al
ter ſecũdum ſcl'm, alter ſecundum deũ:
uterq; à deo. Nec puus tibi uideať ho-
nor uiduitatis, de quo ap'ſ: Honora, in-
1. Tim. 5. a quit, uiduas: q̃ ueræ uiduæ ſunt. Habes
2. Cor. 8. d certe penes teipſam familiare cõmoni-
toriũ ap'licæ iteꝝ ſalutaris ſnĩæ: qua do
ceris ab eo ꝓuidere bona non tm̃ corã
deo, ſed ẽt corâm hoĩbus. Corã deo, ut
uidua: corã hoĩbus, ut regina. Attende
reginã, cuius digna indigna ue non pñt
latêre ſub modio. Sup cãdelâbrum ſũt:
ut appareãt oĩbus. Memento uiduã cui
iam non eſt quod uelit placêre uiro: ut
ſoli poſſit placêre deo. Beata es ſi ſalua
torem ponas tibi muꝝ ad ꝓtectionem
conſcię: & antemurale ad repulſionem
infamiæ. Beatã, inquam, ſi ueluti deſola
tam & uiduã totã te deo regẽdam cõ-
miſeris. Aliòquin bñ non regis ſi bene
non regeris. Regina Auſtri uenit audire Matt. 12. d
ſapiam Salomonis: ut regi diſceret, &
ſic regeret. Et ecce pluſq̃ Salomon hic:
Ieſum loquor & hũc crucifixum. Huic
te committe regendam: huic docẽdam
qũo regere debeas. Diſce tanquã uidua Matt. 11. d
quód ſit mitis & humilis corde, diſce Eſa. 11. a
tãquam regina, quod iudicet in iuſtitia
pauperes: & arguat in æquitate ꝓ man
ſuetis terræ. Ergo cum cogitas dignita-
tem, attende & uiduitatẽ: quia ut pure
apud te quod ſentio proferam: non po-
tes eſſe regina bona, ſi bona non fueris
uidua. Quæris unde bona uidua æſtime
tur? Ex hoc ꝓfecto quod apoſtolus di- 1. Tim. 5. d
cit: Si filios educauit: ſi hoſpitio recepit:
ſi ſanctorum pedes lauit: ſi tribulationẽ
patiẽtibus ſubminiſtrauit: ſi oẽ opus bo
num ſubſecuta eſt. Si hæc facis, beata
es: et bene tibi erit. Benedicat te dñs ex
Sion: eximia in dño filia, & oĩ ueneratio
ne digna. Admonitio p̃miſſa eſt, proſe-
cutio iam à ueſtra dignatione expecta
tur. Occaſio data eſt: excuſatio iam nõ
admittitur ſi non renouata à noſtra per
te familiaritas, familiaribus deinceps à
uobis uerbis & literis frequentetur.

De Iordano cardinali, domino Hoſtiẽſi, Epiſt. 290.

Ertranſiit legatus ueſter de gẽ-
p te in gẽtem, & de regno ad po-
pulum alteꝝ: fœda & horrẽda
ueſtigia apud nos ubiq; relinquens. À
radice Alpium & regno Theutonicoꝝ
per omnes penè eccleſias Franciæ &
Normaniæ et circũquaque circumiens
uſq; Rothomagum uir apoſtolicus re-
pleuit, non euãgelio, ſed ſacrilegio. Tur
pia fertur ubiq; cõmiſiſſe: ſpolia eccle-
ſiarum aſportaſſe: formoſulos pueros
in eccleſiaſticis honoribus ubi potuit
promouiſſe, ubi non potuit uoluiſſe.
Multi ſe redemerunt ne ueniret ad eos.
Ad quos peruenire non potuit: exegit
& extorſit per nuncios. In ſcholis, in
curijs, in triuijs, fabulam ſeipſum fecit.
Seculares: religioſi omnes male loquũ
tur de eo. Pauperes & monachi & cle-
rici conquerunť de eo. Homines quoq;

ſuæ profeſſionis: ipſi ſunt qui magis exhorrent & famam eius & uitam. Hoc teſtimonium habet & ab his qui intus, & ab his qui foris ſunt. Non ſic dominus Ioãnes Paperons, non ſic: cuius laus eſt in eccleſia: quippe honorificantis ubique miniſterium ſuum. Legite literas has domino meo. Ipſe uiderit quid de tali homine faciendum ſit: ego liberaui animam meam. Dico tamen præcipitatiõe qua ſoleo: Bonum eſt ei ſi purget ipſe curiam ſuam: & ſi liberet conſcientiam ſuam. Decreueram iſta tacere, ſed uenerabilis prior Montisdei ad hoc me impulit & animauit ut ſcriberem. Et ſcitote minus me dixiſſe, quã publice prædicatur.

Ad dominum papam Eugenium pro eccleſia ſancti Eugendi Iurenſis, Epiſt. 291.

ſ Ancti Eugendi nobile monaſterium: olim diuitŋs & religione famoſum: ſi uera ſunt q̃ dñr, propè interitum eſt. Nec decredenda omnia. Domos uicinas nobis: uobis notas, pertinẽtes ad ipſum, partim iam deſtructas, partim indies deſtrui cernim⁹ & dolemus. Quæ in membris uidem⁹: hæc & his grauiora de capite fama nũciante percepimus. Sed nũquid debeo ego nunc malorum uobis quorum nõ eſt numerus, retexere narrationem? Lator præſentium monachus præfati monaſterŋ, & Archegaudus prior, homo nobis ab antiquo pro ſua honeſtate & religione dilectus: poterunt uobis intimare quę plenius norunt: & ſi non oĩa. Quis enim hoc poſſet? Tot & tanta ꝑ certo, quę apoſtolicam ſecurim etſi diſſimulantem, & ſi dormitantem: mirum ſi non ſurgere & ferire compellãt. Ego liberaui animam meam, ſed nõ ſufficit, niſi & monaſterium liberetur. In manibus ueſtris mors & uita illius.

Ad quendam, qui auſus eſt nouitium dehortari à propoſito, Epiſt. 292.

e Tſi ignotus nobis facie, ſed nõ fama: Ipſa referente didicimus quod ſis homo ſapiens, & ſecũdum ſeculum honoratus. Voluit autem dilectus filius meus Petrus: cui & notior & familiarior ſanguinis affinitate uideris: ut tibi ſcriberem: imò reſcriberem. Tu enim ſcripſeras illi: & utinam ut te decuiſſet, & illi expediret. Non ſic feciſti. Nouum Chriſti militem auſus es dehortari à ſeruitio domini ſui. Dico tibi, eſt qui quęrat & iudicet. Nõ ſufficiebant tibi peccata tua: niſi te & alienis inuolueres: & rurſum ad peccata quod in te fuit pœnitentem iuuenem reuocares: & ſic ſecũdum duritiam tuã & cor impœnitens theſaurizares tibi iram in die iræ? Quaſi non ſatis eum ꝑ ſe tentet diabolus: niſi tu iuueris illum: homo Chriſtianus, dux eius, & notus eius. Tu quidem illi ſerpẽtem alterum, ſed nõ tibi ille alteram Euam exhibuit. Tuis impulſus eſt manibus, ſed nõ euerſus: fundatus eſt enim ſupra firmam petram. Veruntamen non reddimus tibi uicem, ſed uincimus in bono malum: orantes pro te, optantes tibi meliora, & meliora ſcribẽtes. Primo q̲dem q̲a ſapiẽs diceris, ut qđ diceris, uerius ſis, mitto te ad uerꝫ ſapiẽtẽ q̲ ait: Noli ꝓhibere Prou.3.d eum q̲ põt bñfacere, ſi uales & ipſe bñ fac. Habes tp̃s faciendi. Sed q̃diu habiturus? Quantulũ ſupeſt uitæ tibi pręſertim iam ſeneſcenti? Vapor eſt ad modicum parẽs, et deinceps exterminabit. Si ſapis, non ueniet ſup te illa maledictio? Vidi ſtultũ firma radice, & ſtatĩ male- Iob.5.a dixi pulchritudini eius. Pulchre ſtultũ pſeudoſapientẽ uerus ſapiẽs appellauit, ſciẽs ſapiam huius mũdi ſtultitiã eẽ apđ deum. O' utinam ſaperes, et ĩtelligeres, 1.Cor.3.d ac nouiſſima ꝓuideres. Saperes q̃ Dei Deu.32.d ſunt, ĩtelligeres q̃ mundi ſunt, ꝓuideres quæ inferni ſunt. Profecto inferna horreres, ſuperna appeteres, q̃ ſunt ad malũ contemneres. Multa ſuggerit aĩus imò ſpiritus loqui tibi de ſalute aĩæ tuæ, ſed donec reſcripto nouerim tuo qualr iſta acceperis, nõ adŋciam ultra, ne fiã oneroſus cui de cætero uolo eſſe amicus, & adiutor (ſi uolueris) ad ſalutẽ. Dilectã nobis in Chriſto uxorem tuam per te licet immeritam ſalutamus.

Petro abbati de Cella pro monacho Caziacenſi qui tranſierat apud Claramuallem, Epiſtola 293.

u Nde mihi ſcripſiſtis: ita reſpondeo uobis. Moleſtiam domini Caziacenſis nulli arbitror moleſtiorem eẽ quàm mihi. Sed puto uos non latêre: uoluntate & præcepto ipſius iam ex longo illum monachum factum noſtrum: & mihi ipſum obedientiam promiſiſſe: & me curam illius ſuſcepiſſe. Quoties extunc uolentem uenire repuli: uenientem remiſi, recordari facile non eſt. Tandem modo ueniens me nolente remanſit: & nullo modo ei perſuadere reditum potui. Dicebat autem quia ſi nos eum proŋceremus, iturum ſe longius, & nullatenus redditurũ. Sed nec ſic aſſenſum meum habẽs, imò & contra conſilium meum intrauit. A' quo utique introitu ſalua conſcientia eum prohibere non potui, nec proŋcere poſſum, utpote, ut dixi, iam olim in meã receptum curam: & de quo redditurus ſum rationem. Diu, fateor, periculum hoc conſcientiæ meæ diſſimulaueram ꝓpter moleſtiam boni illius hominis: & adhuc diſſimulaſſem, ſi meo iſte conſilio quoquo modo acquieſcere uoluiſſet. Quæ cum ita ſint: ueſtrum eſt conſolari hominẽ, delinire triſtitiam eius: excuſatum me habere de tam rationabili cauſa. Poſtremo ipſe quoque (ut ſcitis) in pendulo eſt, & ſæpe cogitauit relinquere domum ſuam. Quod ſi uellet nũc effectui mancipare, ego non prohiberẽ: pro eo quòd in ea non ſine magna anxietate uerſetur.

Ad dominum papam Eugenium pro ẽpo Cenomanenſi, Epiſtola 294.

a Deſt epiſcopus Cenomanẽſis. Ipſe eſt (ſi neſcitis) de cuius ueritate & honeſtate nullus dubitat: niſi qui bene non nouit hominem. Mihi quidem ab ineunte iuuentute ſua notus & dilectus eſt: tam pro memoratis uirtutibus: quàm pro alŋs bonis moribus ſuis. Siquid aliud paternitati ueſtrę deo inſuſurratum eſt, aut ego fallor, aut ille mentitus eſt in caput ſuum. Audite eum: & cum plenitudine gratiæ ueſtræ remittite. Deceptus ſum enim, ſi bene non fuerit collocata. Abbas Vindocinenſis qui ſpecialiter ueſter eſt, rogamus ut & ipſe ſpecialem ĩueniat gratiam: & rationabilis eius petitio haud difficilem aſſequi mereatur effectũ. Dominus Andegauenſis mittit nuncium ſuum: & per ſe & per nos aliquid petens. Exaudiatur et ipſe pro iuſtitia ſua: & non exaudiatur contra eum ſuſurro mendax. Dignum eſt enim ut qui omnibus uiuitis: omnib. pro meritis ualeatis.

Domino Henrico cardinali pro eodem epiſcopo, Epiſtola 295.

ſ Ic tibi quaſi mihi ſcribo: & hoc quoties tibi ſcribo. Vbi enim tu es, me eſſe confido: quippe quẽ tanquam meipſum diligo. Si me tu æq̃ diligis (imò quia diligis) uide ne dñs Cenomanenſis ex te (quod in te eſt) in aliquo redeat contriſtatus. Aliôquin ego contriſtarer in homine quem ſatis pro ſua honeſtate diligo, & à te diligi uolo.

Domino Hoſtienſi pro eodem, Epiſtola 296.

q Vidam clericus dicitur aures domini mei circumueniſſe, aliquid contra epiſcopum ſuum & noſtrum amicum pro ſua cupiditate molitus. Si mei cura eſt uobis, imò iuſtitiæ dei, date operam ut nihil lucretur de ſuo mendacio ſuſurro malignus, nec lædatur in aliquo innocens epiſcopus & fidelis amicus.

Abbati Arremarenſi pro fugitiuo monacho, Epiſtola 297.

l Ator præſentium ad petitionẽ noſtram dudum ſuſceptus in cõſortium ueſtrum ſtultitia & leuitate ſua reiecto habitu ſancto à uobis exŋt. Sed quia ductus pœnitentia (ut uidetur) redire cupit: & ſe iterum recipi humiliter petit: petimus & nos ut iterum recipiatur: pœnitentiq̨ amore dei & noſtro introitus & habitus non negetur.

Ad dominum papam Eugenium de Nicolao, Epiſtola 298.

n Icolaus ille exijt à nobis: qa non erat ex nobis. Exijt autem fœda poſt ſe relinquens ueſtigia. Et ego longe añ hoĩem noueram: ſed expectabam ut aut deus eum conuerteret, aut inſtar Iudæ ipſe ſe proderet. Quod & factum eſt. Præter libros, denarios, & aureos multos: in ipſo exitu eius inuenta ſunt ſuper eum ſigilla tria: unum eius proprium: alterꝝ prioris: tertiũ noſtrum: ipſumq́ non antiquum, ſed nouellum: quod & ob ipſius dolos & furtiuas ſubreptiones mutare nuꝑ coact⁹ fueram. Hoc.n.eſt qđ uobis tacito noĩe ſcripſiſſe me memini: quia uidelicet periclitati ſumus in falſis fratrib⁹. Quis poſſit dicere ad q̃ multas ꝑſonas ſub noĩe meo me ignorãte, q̃ uoluit ſcripſit? Quis mihi det ut ipſa curia ũra ad purꝝ purgetur fęce mẽdaciorꝝ eius? Quis mihi det ut uel eorꝝ innocẽtia qui mecũ ſunt, ſatis ualeat excuſari apud circũuentos & ꝑuentos impudẽtiſſimis eius mẽdacijs? Vobis quoq; aliquoties in eadem falſitate ſcripſiſſe, & nõ ſemel, partim cõuictus, partim & confeſſus eſt. De turpitudinibus eius qbus terra ſordet, & factæ ſunt oĩbus in parabolam: ſupſedeo polluere labia mea & ueſtras aures. Si ad uos uenerit (nam hoc gloriatur: & amicos ſe hr̃e confidit in curia) memento te Arnaldi de Brixia, quia ecce pluſquam Arnaldus hic. Nullus perpetua dignior incluſione: nihil ei perpetuo ſilentio iuſtius.

Comiti Engoliſmenſi pro fratribus de Brixia, Epiſtola 299.

n Olite mirari ſi grauis nobis ur̃ tam grandis reditus, q de terra illa Brixiæ à fratribus nr̃is exigitur: qa tale aliquid non conſueuimus. Nã multas fecimus abbatias: & nulla illarũ tali ſubiacet exactioni. Sed qa uos ita uultis, & deus plus acceptat uolũtarium bonum q̃ coactum: ſuſtinemus iuxta conuentionem quam frẽs nr̃i uobiſcũ fecerunt: donec deus meliorẽ uobis inſpiret uoluntatẽ: qđ non diffidimus. De cætero diligite eos, fouete, defendite, manutenete: qa tunc ſecurius ſtabitis añ tribunal xp̃i, ſi paupes eius habueritis ur̃i dilectores, & ꝓ uob̃ itercessores.

Bleſenſi comitiſſæ, Epiſt. 300.

f I qñ in uos filius ueſter uiſus eſt exceſſiſſe, doluimus & dolem⁹ non minus exceſſum filij, quàm matris iniuriam. Quod tñ & ipſum excuſabile eſt in adoleſcente filio. Nempe delicta iuuentutis, ipſa quæ commiſit excuſat ætas procliuior. An neſcitis quia proni ſunt ſenſus hominis & cogitationes in malum ab adoleſcentia? *Gene. 8.d* Cõfidendum mutatum iri in melius, patris meritis & eleemoſynis. Propterea inſiſtendum magis magiſq́ uotis & precibus ad deum pro eo: quia etſi ille minus interdum q̃ debuit filialem affectũ exhibuit: mr̃ tñ pro ſuis uiſceribus maternum deſerere non debet, ſed nec ualet affectum. Nunquid põt mater obliuiſci filij uteri ſui? *Eſa. 49.d* Et ſi illa, inquit, oblita fuerit: ego tñ non obliuiſcar tui. Orem⁹ & ploremus coràm dño, ut deus tantæ indolis iuuenẽ, probitatis paternæ imitatorem (quod non diffimus) ſua faciat pietate. Agendum cum eo in ſpiritu lenitatis, blandiſq́ obſequijs: quia ſic melius ad bona opera prouocabitur: q̃ ſi iritationibus et increpationibus exaſperetur. Ita ſanè de eius cita lætaq́ mutatione poſſe lætificari cõfidimus cor ueſtrum & nr̃m pariter. Quidni ego totis cupiã uiſceribus quotidie ſeipſo fieri meliorem? Vtinam qualem inueni in me: talem ſemper in oẽs inueniam. Quid em̃ quantum ad nos unq̃ uolui, & non fecit? Retribuat illi dñs. Cæterum pro uobis, ſicut ſæpe petiſtis, ſæpe prout oportuit, & monui & monebo.

Santiæ ſorori imperatoris Hiſpaniæ, Epiſtola 301.

q Vod factũ ẽ de receptiõe Tholdanos mõaſterij, ſciatis ꝑ me ñ eſſe factũ: utpote abſ̃tẽ & ignorantẽ quid fieret. Factum aũt per nr̃os non nego: conſilio tñ multorum religioſorum

gioſorꝝ, ep̃i cõniuentia & aſſenſu: nobilis quoq; dñæ quæ locũ illum in ꝓpria poſſeſſione fundauit, petitione & uolũtate publice, ut accepimus, & nihil ĩ abſcõdito factũ. Exiſtimabant aũt ſe libere poſſe ſuſcipere locũ, quẽ in dei libertate & ſine alterius eccleſiæ ſubiectiõe fundatum ipſa q̃ fundauerat, aſſerebat: & priuilegia (ut aiũt) prę manibus erãt. Cæterum quia Carracenſes fratres factam ſibi in hoc iniuriam (ut ſcribitis) conquerunt: nec audiẽtes Salomonem *Prou. 3. d* qui ait: Noli prohibere eũ qui bñ uult *2.Ti.2. d* facere: ſi potes & ipſe benefac: nobis in tam ſancto opere contradicunt: & qm̃ ſeruos dei nõ oportet litigare: cõſilij nobis fuit ad ueſtrum potiſſimũ cõſilium cãm remittere: ut ueſtra authoritate & opa oĩs inepta & iniuſta (ut aiunt) calumnia cõquieſcat: & ordo in domo dei receptus ad eius gl'iam & ueſtrã ipſius ſalutem deinceps ĩ pace ꝑmaneat. Nã & frater Niuardus qui multũ gratulat̃ de uobis, ſatis in hoc de uobis cõfidere monuit: tum ꝑꝑ ueſtram erga nos ſpãlẽ deuotionem: tum etiã ꝑꝑ bonam quam audiuit à uobis de hoc ipſo promiſſionem. Si aũt ueſtris (quod nõ credimus) ſalutaribus monitis aut cõſilijs cõtradictores illi acqeſcere nolunt: tunc duorum iudicio ep̃orꝝ, ad quos duo illa loca iure parœciali ꝑtinere noſcuntur, oĩs inter eos cõtrouerſia terminet̃. Quodq́ ab eis iudicatum ſiue cõſtitutũ concorditer fuerit: ueſtrũ erit ratum hr̃e, & de cætero firmiter manutenere. Si timetis deum, nõ patiemini impediri tm̃ bonũ, nec bonam illã mulierem fruſtrari à deſiderio ſuo: nec frẽs illos ſuæ deuotiõis priuari fructu, nec deũ deniq; tam accepto ſibi reformati ordinis ſacrificio defraudari. Obſecramus uos & ꝓ nouella ueſtra plãtatione (illos loquor de ſpina) ut eis uiſcera miſericordiæ exhibeatis: quatenus ueſtro beneficio ſuſtentati, in ſeruitio Dei & ſuo ordine perſeuerent.

Legatis apoſtolicis pro archiepiſcopo Moguntino, Epiſtola 302.

d Ominis & pr̃ibus reuerendis apl'icę ſedis legatis, puer ſanctitatis eorꝝ B. Claræuallis uocatus abbas, ꝑ oĩa deo placere, & gratos fructuoſæ ſuæ legationis manipulos reportare. Etſi corꝑe remoti, ſed affectu et bona uolũtate uobis appropiauim⁹: optãtes & orãtes dirigi actus & ſtudia ueſtra ad oẽ quod decet & expedit. Inde eſt ꝙ audiẽtes miſerandũ illũ archiep̃m Moguntinẽſem uocatũ ad ueſtrã p̃ſ̃tiam, ibiq́ rñſurum aduerſarijs ſuis: auſi ſumus ueſtrã pro eo ĩterpellare bonitatem. In hoc.n. credimus honorificari miniſterium ueſtrum ſi quatenus ſalua iuſtitia licet, parieti inclinato & maceriæ depulſę humeros ueſtræ authoritatis ſupponitis, nec calamum quaſſatũ conteri, nec linũ fumigans (quod in uobis eſt) extingui nõ permittitis. *Eſa. 42. a* Sentiat obſecramus, ſibi profuiſſe & precẽ noſtram, & ſuã ſimplicitatẽ, ob quã fert̃ à falſis fratribus circũuentus potius q̃ inuentus in aliquo dignus depoſitionis.

Ludouico iuniori regi Frãcorũ, Epiſt. 303.

f Ihõ ille de Britania dimittere uellet adulterã, ut poſſet ſolui anathématis uinculo quo tenetur, ut illa pr̃nam hr̃ditatẽ ſuam ſecũdũ diuiſionẽ ſuã quam fecit cũ fratre ſuo à uobis regreret, & ſi hoc ipſo ĩdigna: nõ eſſet forſitã recuſandum, ut ꝓinde potẽtis uiri ſeruitiũ & auxiliũ hr̃etis. Aliôqn non eſt conſilium humilis fidelis ueſtri cõcedi ullatenus, aut terram extraneo, aut ueſtri fauorem dominij excõmunicato & inceſtuoſo: ne (quod deus auertat) qñq; & uos audiatis: Si uidebas furẽ, currebas cum eo: & cũ adulteris portionẽ tuã ponebas. *Pſal. 49. c* Nec tñ uerbũ p̃cipitanter & q̃ſi ex abrupto rũpere cõſuluerim. Agẽdũ aũt ꝑ fidelẽ & prudẽtẽ nũcium, quatenus ſi fieri p̃t, ĩduciet̃, & tp̃s redimat̃. Quod ſi & hoc ille renuerit, & malignari maluerit: fidẽdũ in dño, quia nõ p̃ualebit: qm̃ qdem iuſtitia q̃ cũ rege eſt, erit ꝓ rege. Neſcio aũt an ep̃s ad hoc conueniens ſatiſq́ idoneus ſit: non quia fidelis non ſit, & quidem fideliſſi-

mus:ſed q̃a odit illũ,nec ſuũ, ut uereor, cõſilium credet ei. Ipſe tñ paratus eſt ꝑ ueſtra uolũtate ad oẽ quod cum dei uolũtate facere poterit. Si quid eſt qđ q̃ſi ex parte mea uobis ſecreti ſuggerat, à me hoc illud accepiſſe ſciatis, & tanq̃ ex ore meo id accipiatis. Homo eſt em̃ quem multum diligo, & ſatis credo ei, uoſq; illi,ni fallor, credere quod uolueritis ſecure poteſtis.

Eidem pro ipſius infirmitate ſolicito, Epiſtola 304.

IN literis quas miſit dignatio ueſtra, lætificaſtis aĩam meam, lætificet uos ipſe q̃ in cã ẽ deus. Quis ſum ego,aut q̃ domus pr̃is mei:ut de morte uel uita mea maieſtas regia cogitet? Et nũc q̃a tãti habitꝰ ſum ut de meo eſſe ſcire curetis:ſciatis me aliquãtulũ cõualuiſſe, & ut me ſentio, mortis ĩterim ereptũ periculo: debilẽ tñ,& debilem ualde. De cætero ſcire uos uolo dñm Robertũ germanũ ueſtrũ dignanter nos & deuote ſatis uiſitaſſe in infirmitate noſtra. Sed & ſic locutũ in auribus noſtris, ut gaudiũ nobis & ſpẽ de ſe meliorem reliquerit. Diligite eum,q̃a ſi dictis facta cõpenſet, cõplacebit uobis in illo:& ſi dignũ iudicatis,ſciat uobis placere ꝙ noſtro & bonoꝝ cõſiljs de cætero ſe acq̃etuꝝ promiſit. Sigillũ non erat ad manum,ſed qui legit,agnoſcat ſtylum,quia ipſe dictaui.

Ad dominum papam Eugenium pro epiſcopo Beluacenſi, Epiſtola 305.

FIlius ueſter ille Beluacẽſis (quẽ dicerẽ & nr̃m,niſi ĩſolẽtiam redoleret) appellatus ad ueſtram pñtiã ueniebat: & libẽs, utpote de ſua iuſtitia ſecurus,& de ueſtro paterno fauore nõ dubius. Sed obſtiti ego, & uix eum potui retinere,quippe cupidũ uidẽdi faciem ueſtrã. Quod aũt retinere uolui,cũ multæ occurrerẽt cauſæ,illud p̃cipuũ fuit,ꝙ de ueſtra dubitauimus uolũtate. Deinde p̃ter alias incõmoditates non paucas q̃ obuiare uiderent, ipſe & fr̃ ſuus rex non ambulant in uno ſpũ,& nõ erat ſatis tutum diu abſentari à ſuis. Nolo à me q̃ratis cuius ſit culpa,nõ eſt meum ĩculpare quẽquam. Sufficit mihi excuſare epm̃. Quicquid humilitatis, quicquid obſequij pro ſua perſona potuit,uidimus exhibẽtem,& nihil ꝓficiẽtem. Scitote tñ quicquid timeat,quicquid accidere debeat,ſine mora uenturum, ubi uobis placituꝝ cognouerit. Perſona eius & cauſa eius in manu ur̃a. Nec.n.in ſibi credito ita agit, uel ita cõ conuerſatur,ut ſe tali indignũ putet prę rogatiua. Itaque pro ſe direxit iſtum, ſciens ꝙ ad patrem dirigeret. Scire placet q̃d iniũctum ſit ei? Nihil ex iniuncto agere,ſed totum cõmittere ueſtro conſilio,de quo totus pendet ipſe. Nempe fiduciam habet non modo iudicari cauſam ſuam à uobis:ſed iuuari, ſed foueri, ſed manuteneri. Si placet eã cõmittere domino Remenſi archiepiſcopo: maturum poſſe ſortiri finem domino auxiliãte confidimus:ſi tamẽ appellandi ſuffugium parti utrique ſubtrahatur.

Domini Hoſtienſi pro electione abbati Turoldi de tribus fontibus Epiſtola 306.

VAe mundo à ſcãdalis. Ego uos Matt.18.a
ſcandalizo? Ego uobis ſcandalo ſum? Quis hoc crederet poſſe contingere,niſi cui nota non eſſet noſtra unanimitas,noſtra mutua charitas & q̃uo in domo dei ambulauimꝰ cum conſenſu? Subita & dolenda mihi mutatio. Qui me portabat,nunc parat opprimere,qui me defenſabat,nunc terret minis,blaſphemijs impetit,arguit prævaricationis. Protoplaſti ſuper graui & Gene.3.b
ſingulari pc̃tõ cõfeſſionem req̃ſiti ſunt: Ionæ 3.c
Niniuitæ ad pñiam expectati ſunt: So- Gen.19.e
domitæ non de auditu, ſed magis de uiſu puniti ſunt. Mecũ eo differẽtius, quo contemptibilius actum eſt. Nõ ſum reputatus q̃ ponerer ad rõnẽ, q̃ inuitarer ad ſatiſfactionẽ, q̃ cãm req̃rerer,q̃ ꝑ me rñdendi facultatẽ acciperẽ. Nõ cõuentꝰ iudicatus ſum,nõ cõuictus, condẽnatꝰ ſum. Et nunc audite ſi dignamini excuſationem nr̃am:& ſi forte minime ſufficientẽ uobis,uerã tñ. Voluiſtis loco ur̃i ſubſtitui frẽm Nicolaũ:& ego memini, non diffiteor. Ita cõuenit uobis ꝑiter & mihi fore:credidi ꝑꝑ q̃đ locutꝰ ſum. Qđ ita nõ eſt fcm̃,neceſſitas fecit,nõ duplicitas. Res ĩ diſcordiã uerſa eſt. Quid dico ĩ diſcordiã? Cõcordia magis fuit. Tã cõcorditer diſcordes ab hac nr̃a cõniuẽtia oẽs inuẽti ſunt,ut nec unus q̃dẽ mõachus ſiue conuerſus p̃ter duos aut tres q̃ ur̃ates erãt,acq̃euerit aſſentire. Tẽtauimus nihilominus tñ in multis argumẽtis,nũc blãdiẽdo, nunc terrẽdo q̃uo res effectũ ſortiret̃,ſed ut unanimiter,ita & ꝑtinaciter obſtiterũt. Poſſemꝰ uim facere: ſed ſic mihi parcat deus q̃uo ꝑcẽdo illi omiſimus:ne hõ uerecũdꝰ & puſillꝰ corde(ut noſtis)& fugitãs onus,in hoc tãto turbine remaneret. Nã p̃ter ea q̃ extrinſecus ſunt,q̃ ꝓbaſtis & uos,ſupra uires eius eſſe oĩa uidebant̃. Itaq; tollẽtes eum cũ ſuis,impoſuimus onus q̃đ eo leuiꝰ ferret,quo à nr̃is ꝑiter portaret̃. Eſt .n. locus nouiter ordinatus de fr̃ibꝰ nr̃is, & uicinior nobis:ut poſſit à nobis facilius freq̃ntari. De abbatibus ad locũ ꝑtinẽtibus: q̃a aſſenſum ur̃m nõ tenebamus:nihil auſi,frẽm Robertum, quo nemo magis idoneus ad manũ eſſe tũc uiſus eſt,dare uoluimus: cũ rñſum eſt nobis,à ur̃a diſcretione fuiſſe ꝓhibitum. Quid plura? Accepunt hoĩem q̃ ur̃æ,ſicut accepimꝰ, diſplicet ſc̃titati. Nec latet cã. Inhoneſtũ,ut aiũt,publice p̃dicatis,& ob turpitudinis notã ẽ priori monaſterio truſum cui añ p̃fuerat. Põt ita extitiſſe:me (q̃tũ recordari ualeo) uſq; ad hoc tp̃s nõ audiſſe huiuſcemodi uerbũ de illo,deum teſtor & angelos eius. Sed neq; ipſe archiep̃s cũ eũ amouere oĩmodis niteret̃:tale aliquid uel ſcripto uel nũcio nobis aliq̃ñ ſignauit. Ego'ne turpitudinis aſſentator, fotor ĩhoneſti? Si ita de me ſentitis:uidete ne ueſtram q̃q; excellẽtiã ꝑiter inuoluat hoc nubilũ. Quippe q̃ cũ eiuſmodi tã notã oĩbus familiaritatẽ atq; amicitiã ſeľ initã,tãto ſtudio hucuſq; fouiſtis. Et de archiep̃o q̃d dicitis:q̃d ſentitis? an & ipſe quẽ talẽ ſciret(nec.n. poterat neſcire: cũ notus eſſet ex lõgo)prior ꝓmoueret, & in loco cui ipſe p̃fuerat? Minime ego uel tenuiter ſuſpicer illud de tali uiro & tãto amatore honeſtatis. Et q̃dẽ q̃ ꝓmouit, ipſe & amouit:non negaueri. Qua rõne hoc fecerit,uiderit ipſe. Nã mľtis diſplicuiſſe fcm̃ cognoſcit,nẽpe nec rõnẽ nec ordinẽ nec cõſuetudinẽ in eius amotiõe cernẽtibꝰ. Tm̃ archiep̃s ſic uoluit,& ne cõtriſtaremus eũ nr̃o hortatu,iſte ĩ pace ceſſit,& dedit locũ irę. Vnũ dico,ex q̊ ad nos ĩtrauit(ſicut teſtimoniũ hẽt ab oĩbus)nihil in eo qđ ꝓmotioni huic obuiaret,cõpertũ eſt. Sine q̃rela cõuerſatꝰ ẽ. Adhuc nõ deeſt hoĩ lr̃atura cõgruẽs, nõ doctrina,nõ affabilitas,nõ gr̃a ĩ uultu & ſermone. Sed ſuſpecta eſt uobis breuitas tp̃is q̃đ nobiſcũ fuit: fateor & mihi. Fortaſſis bñ faciet: fortaſſis male. Vereor oĩa op̃a mea, & q̃đ opor nõ in- Iob.9.d
telligo. Vñ certꝰ nõ ſum, certũ uos facere minime poſſum. Factũ eſt, & q̃đ fcm̃ eſt,nõ p̃t nõ fieri. Si ꝓpr̃a fuiſſẽ, ñ ꝑfecto feciſſẽ uñ amicũ offẽderẽ: ſc̃tm̃ turbarem:ep̃m ſcãdalizarem. Quid uultis ut faciã? Sic fcm̃ ẽ tali neceſſitate: taliq; ordĩe. Hæc excuſatio mea. Si ſufficit:tollat̃ de medio ſcãdalũ. Sin minꝰ,ego iudiciũ portẽ,q̃đ & q̃le decreueritis. Nã ſi q̃đ ędificaui,tã cito iteꝝ deſtruã,graue: niſi forte cã cõueniẽs ſuꝑuenerit,q̃đ fortaſſe ꝓceſſu tp̃is accidere põt. Si uultis uos amouer̃ eũ:ptãtẽ hẽtis. Nõ obſiſto, ñ me oppono torrẽti. Iniq; ñ egi,ſi ĩſipiẽter uideor:in prõptu ẽ uobis inſipientiã meã corrigere,aut ſi hoc dignius iudicatis,ẽt & punire. Dico tñ,ſi pie, ſi xp̃iane
mecũ agitur,corripiet me iuſtus in miſe Pſa.140.b
ricordia,et increpabit me:nõ in ira apđ alios diffamabit. Habetis formã meam hic,niſi & hoc indignamini p̃ñtibus literis. Nempe cõperta ꝑ alios & nõ ꝑ uos ueſtra indignatione,cautũ habui nõ rependere uicẽ:ſed mox uobis de uobis ꝑ p̃ñtia ſcripta cõqueri. De cætero benedictus deus qui & hoc quod dederat, & de quo mihi forte ĩmoderatius blandiebar,ſolatiũ ante exitũ tulit: ur̃am.ſ. et dñi mei gr̃am,ut uel ꝓprio exꝑimẽto diſcã nõ ponere ſpem meã in homine.

Ad eundem, Epiſtola 307.

Eſtine iſta dicto, & ob hoc mi-
f nus feſtiue: ſiqdē uiator tranſire
feſtinās urget. Res mira, ſed ma
gis læta. Frater G. Fulcherius cũ literis
dñi mei pariter & uřis, ſimulq; pñtium la-
tor pegrinus uno penè momēto affue-
rũt: deo ita ſine dubio ꝓuidente, ut ha-
berem p quē feſtinãter reſcriberem: qđ
utiq; cupienti mihi nō poterat ſatis eſſe
feſtinum. Inde eſt ꝙ hæc in infirmitate
mea ipſe dictaui: ꝙ nō eſſet tũc alter ad
manũ. De dño Beluacēſi qđ primũ po
ſuiſtis: primũ ita rñdeo. Sui iuris eſt. Iã
non eſt in mea ptãte, ſed in ciuitate uita
eius & cōuerſatio. Si ſecus ꝗ debet uel
decet interdũ agit, dolere poſſum: ſed
emēdare, ꝓut uolo, nō ualeo. Verũtamē
quod uobis ſuggeſtũ eſt de uagatione
eius, nimiũ extitiſſe ī ea uſq; adhuc nos
non cōperimus: nec inde notatũ apud
nos qñq; audiuimus. Ex quo ad eũ ue-
nit fr̃ Robertus qui cum eo eſt, turpe &
graue aliqd ppetraſſe, aut epo pſuaſiſſe
ad aures nr̃as nondum oĩno puenit: &
mirꝫ ſi ad uos potuit puenire, qđ latere
nos potuit. Dabo tñ operam facere qđ
uultis de reuocatione eius, ſi qñ hone-
ſte & opportune potuero. Iamq; feciſ-
ſem ſi cum pace epi potuiſſem, & nō ti-
muiſſem inutiliorē huic ſubrogãdũ. In q̃
drageſima uenit ad nos ipſe eps paratꝰ
ire ad curiã cã cuiuſdam appellõnis, &
ueniſſet niſi nos diſſuaſiſſemus. Porrò
diſſuaſionis intētio fuit, ꝙ nō ita uideret̃
eē paratꝰ, ſiue in cōſilio, ſiue ī comitatu,
ut iuuenis epi pſonã decuiſſet. Propoſi-
tum tñ eius eſt ꝓficiſci tpe opportuno.
Frater ueſter eſt, facite cũ illo miſericor
diã, ut aduerſarij eius nō p̄ualeãt aduer-
ſus eũ. Vellē uos ad ipm potius q̃ ad nos
ſcripſiſſe, & fr̃ne monuiſſe ſup his q̃ de
eo audiſtis. Deinde ſup ſtatu corporis
mei cognoui uos eſſe ſolicitũ. Verꝫ eſt
qđ audiſtis, īfirmatꝰ ſum uſq; ad mortē,
ſed iterim reuocatꝰ ad mortē: atq; hoc
(ut me ſentio) nō diu. Lōge. n. ſum debi
lior ꝗ credi poſſit. Qđ tñ dixeri abſque
p̄iudicio diuinę ꝓuidētiæ, q̃ et mortuos
ſuſcitare pōt. Et in hoc ſit rñſum nō mō
uobis, ſed et dño meo. Cui uolo & oro
ut in quantacunq; deuotione poteritis
accito uobis pariter dño Tuſculano,
pleniſſimas grates referatis ꝓ tanta di-
gnatione & ſolicitudine tam pia. Iã de
dño Lugdunēſi audite quod uerꝫ eſt, et
quod certũ ſit uobis. Vir ille aggreſſus
eſt iter cũ multa pecunia, & honorabi-
li comitatu, ꝓut decebat tm̃ archiepm:
& ecce undiq; in ipſo penè ꝓcinctu inſi
diæ inimicorꝫ. Quid faceret uir deſide-
rij? Progredi nō licebat, & deſiſtere à ꝓ
poſito ſibi grauius oĩ captiuitate iudi-
cabat. Comites ſuos ptim remiſit, par-
tim diſperſit, maſſa pecuniæ ſe exonera
uit, modicũ retinēs uñ cum paucis poſ-
ſet pficere uiã. Quid plura? Venit cũ tri
bus aut quatuor miniſtris, ipſe nihilò-
minus in habitu miniſtrãtis, ſicq; ſtrata
publica cũ turba promiſcua peregrino
rum tanq; unus ex illis, peruenit ad ſan
ctũ Egidiũ. Cumq; infirmaret̃, pertrãſ-
ijt uſq; ad Mōtem Peſſulanum. Ibi ali-
quandiu commoratus cum medicis ex
pendit & quod habebat, & quod non
habebat.

Ad tres epiſcopos curiæ Romanæ, Epiſt. 308.

D hoc uos deus in ſublimitate
a poſuit, ut tanto maiori eccleſiæ
ſuæ utilitate uiuatis, quanto in
ea eminentiori authoritate præeſtis.
Aliòquin deponet ille paterfamiliâs Luc. 1. c
potentes de ſede, qui pro accepta pote
ſtate inuenti fuerint ſuis utilitatibus de-
fuiſſe. Quanta ſuſtineat ſponſa Chriſti
damna in epiſcopatu Metēſi, & ſi nos
amplius horremus, qa uiciniores ſumꝰ:
tñ & uos arbitror nō latere. En ꝗtus lu
pus illđ ouile xpi tũ īſidijs, tũ manifeſtis
aſſultibꝰ q̊tidie molit̃ irrũpere, & diſpde
re oues xp̃i ſanguine cōgregatas? Idq;
nō ab heri & nudiuſtertius, ſed ex quo
adhuc fuerat lupicellus, nō ceſſat illum
dñicũ gregē qbus p̄t uiribꝰ infeſtare, et
uaſtare rapinis, īcēdijs, homicidijs. Ego
itaq; qđ in me ē, demōſtro lupũ, inſtigo
canes: iã quid interſit uřa, uos uideritis:
meum non eſt docere doctores.

Ad

Ad Petrum abbatem Cluniacenſem,
Epiſtola 309.

Omino & patri reuerendiſſ. Pe-
d tro Cluniacenſi abbati ſuus B.
quod ſuus. Viſitet te oriens ex
alto ô bone uir, quia uiſitaſti me in ter-
ra aliena, & ī loco peregrinationis meæ
conſolatus es me. Bñ feciſti, intelligens
ſuper egenum & pauperem. Abñs erã,
etiam longo tpe abñs, & recordatus es
noĩs mei, hō magnus, occupatus in ma-
gnis. Bñdictus ſctũs angelus tuus, q pio
pectori tuo id ſuggeſſit. Bñdictus deus
noſter, qui perſuaſit. En teneo uñ glĩer
apud extraneos, lr̃as tuas, & illas lr̃as in
quibus tuam mihi animam effudiſti.
Glorior ꝙ me habeas non modo in me
moria, ſed & in gr̃a. Glorior priuilegio
amoris tui, refectus ſum de abundantia
ſuauitatis pectoris tui. Non ſolum aũt,
ſed & glorior in tribulationibus, ſiquas
dignus habitus ſum pro eccleſia pati.
Hæc planè gloria mea, & exaltans ca-
put meum, eccleſiæ triumphus. Nam ſi
ſocij ſumus laboris, erimus & conſola-
tionis. Collaborandũ fuit & compatiē
dum mr̃i, ne & de nobis quereretur di-
Pſal. 37. c cens: Qui iuxta me erant, de longe ſtete
runt: & uim faciebant qui quærebant
animam meam. Deo aũt gr̃as q dedit
ei uictoriam. Honeſtauit eam in labori-
Heſt. 9. c bus: & cōpleuit labores illius: Triſtitia
Cant. 2. c nr̃a in gaudium, & luctus nr̃ uerſus eſt ī
citharam. Hyems tranſijt: imber abijt
& receſſit, flores apparuerunt in terra
nr̃a, tp̃s putationis aduenit. Amputatũ
eſt ſarmētum inutile, putre membrũ. Il-
le ille iniquus qui peccare fecit Iſrael,
morte abſorptus eſt, & traductus in uē
Eſa. 28. d trem inferi. Fecerat quippe, ſcđm pro-
phetam, pactum cum morte, & cum ī-
ferno fœdus inierat. Ideoq; iuxta Eze-
chielem factus eſt perditio, & non ſubſi
ſtet in æternum. Alius quoq; omnium
ſicut maximus, ita & peſſimus inimicꝰ,
abſciſſus nihilòminus eſt. Et is erat unꝰ
ex amicis eccleſię, ſed illis de quibus ſo
Pſal. 37. b let queri & dicere: Amici mei & proxi-
mi mei aduerſum me appropinquaue-
runt & ſteterunt. Sed q reſtant, cito ſpe
ramus de ſilĩbus idem iudicium. Propè
eſt ut reuertar ad frẽs meos, ſi uita co-
mes fuerit, per uos ſicut intendo trãſitu-
rus. Interim commendo me ſanctis orõ
nibus uřis. Salutamus fratrem H. came
rarium, & oẽs qui circa uos ſunt, cum re
liqua ſancta multitudine.

Ad Arnoldum Carnotenſem abbatem Bonæ-
uallis, Epiſt. 310.

Vſcepimus charitatem ueſtram
ſ ī charitate, & nō in uoluptate.
Quæ enim uoluptas ubi totum
ſibi uendicat amaritudo? Niſi quòd ſo
lum nihil comedere utcunque delecta-
bile eſt. Somnus receſſit à me, ne uel be
neficio ſopiti ſenſus, dolor unquam re-
cedat. Defectus ſtomachi, ferè totum
quod patior eſt. Frequenter & in die &
in nocte exigit confortari modico ad-
modum qualicunque liquore. Nam ad
ſolidum omne inexorabiliter indigna-
tur. Hoc parum quod dignatur admit-
tere, non ſine graui moleſtia ſumit; ſed ti
met grauiorem ſi ſe uacuum omnino di
miſerit. Quod ſi pluſculum quid inter-
dum admittere acquieſcat, id grauiſſi-
mũ. Pedes & crura intumuerunt, quē-
admodum hydropicis contingere ſo-
let. Et in his oĩbus nequid lateat amicũ
de ſtatu amici ſolicitum, ſcđm interiorē
hoĩem (ut minus ſapiens dico) ſpiritus
promptus eſt in carne infirma. Orate
ſaluatorem qui non uult mortem pctō
ris, ut tempeſtiuum iam exitum nō dif- Eze. 18. et
ferat, ſed cuſtodiat. Curate munire uo- 33. c
tis calcaneum nudum meritis: ut is qui
inſidiatur, inuenire non poſſit uñ figat
dentem, & uulnus infligat. Hæc ipſe di-
ctaui, ſic me habēs, ut per notam uobis
manum, agnoſcatis affectum. Veruntñ
reſcripſiſſe quàm ſcripſiſſe maluerim.

Hanc ſupradictam epiſtolam ſanctus abbas
Bernardus iam in extremis po-
ſitus, ultimam dictauit.

Ad fratres Hybernienſes in obitu ſancti Ma
lachiæ epiſcopi, Epiſtola 311. *quæ in*
cipit, Religioſis fratribus, *quã*
uide ſupra inter Sermones.

Ad Guidonem ab'atem & fratres Arremarenſes, Epiſtola 312.

Enerabili Guidoni abbati Arre
u marenſi, & ſanctis qui cum eo
ſunt fratribus, Bernardus ſeru⁹
ſanctitatis eoꝝ, ſeruire dño in ſanctita-
te. Petis chariſſime mihi Guido abbas,
& tecum pariter qui tecum ſunt frẽs, di
ctare me aliqua uobis legenda ſolẽniter
uel canenda in feſtiuitate ſancti Victo-
ris, cuius apud uos corpus ſacratiſſimũ
requieſcit. Cunctanti inſtas, diſſimulã
tem urges, meam etſi iuſtam uerecun-
diam diſſimulans ipſe: Adhibes mihi &
alios precatores, quaſi ſit aliqd ad incli
nandum me tuę uoluntati, tua ipſa uolũ
tate conuenientius. Veꝝ tu uel proprio
iudicio cõſulens, cogitare debueras nõ
affectum tuum erga me, ſed meum in ec
cleſia locum. Sanè altitudo negocij non
amicum deſiderat, ſed eruditum, ſed di-
gnum: cuius authoritas potior, uita ſan
ctior, ſtylus maturior & opus illuſtret,
& conſonet ſanctitati. Quantulus ego
in pp̃lo Chriſtiano, cuius lr̃ę in eccleſiis
lectitentur? Aut quantula mihi ingenij
eloquij'ue facultas, ut à me potiſſimum
feſtiua & plauſibilia requirant? Quid?
Quem cœli hñt laudabilẽ et laudatum,
ego de nouo laudare incipio ſup terrã?
Supnis uelle addere laudibus, detrahere
eſt. Non ꝙ glorificatos ab angelis, ho-
mines iam laudare non audeãt: ſed quia
in ſolẽnitate celebri, non nouella audiri
decet uel leuia, ſed certe authentica &
antiqua, quæ & eccleſiã ædificent, & ec
cleſiaſticã redoleãt grauitatem. Quòd ſi
noua audire libet, & cã requirit: ea, ut di
xi, recipiẽda cẽſuerim, quæ cordibus au
dientiũ quo gratiora, eo utiliora reddat
& eloquij dignitas & authoris. Porrò
ſenſa indubitata reſplẽdeãt ueritatem:
ſonent iuſtitiam: humilitatem ſuadeãt:
doceant æquitatẽ: quæ ẽt lumen uerita
tis mentibus pariant, formã moribus,
crucem uitijs, affectibus deuotionẽ, ſen
ſibus diſciplinam. Cantus ipſe ſi fuerit,
plen⁹ ſit grauitate, nec laſciuiã reſonet,
nec ruſticitatẽ. Sic ſuauis, ut nõ ſit leuis;
Sic mulceat aures, ut moueat corda. Tri
ſtitiã leuet: iram mitiget: ſenſum lr̃æ nõ
euacuet, ſed fœcũdet. Nõ eſt leuis iactu
ra gr̃æ ſpũalis, leuitate cantus abduci à
ſenſuum utilitate: & plus ſinuandis intẽ
dere uocibus ꝗ inſinuãdis rebus. En q̃-
lia oportet eſſe q̃ in audientiã eccleſiæ
ueniunt, qualem'ue hoꝝ authorẽ. Nun-
quid talis ego, aut talia q̃ paraui? Et tñ
de paupertate mea te pulſante, te inge-
tante, etſi non quia amicus es, certe ob
tuam importunitatẽ ſurgẽs, iuxta uerbũ
dñi, præſtiti quod petiſti. Præſtiti dico,
non quod tibi ad uotum, ſed qđ mihi
ad manum uenire potuit, pro poſſe uti-
quę meo, nõ pro uelle tuo. Seruata tñ an
tiquoꝝ ueritate ſcriptoꝝ q̃ tu mihi trãſ
miſeras, de uita ſancti duos ſermões di-
ctaui qualicunq; ſermone meo: illud ꝗ-
tum potui cauẽs, ut nec breuitas obſcu
ros, nec prolixitas redderet oneroſos.
Deinde quod ad cantũ ſpectat, hymnũ
compoſui, metri negligens, ut ſenſui nõ
deeſſem. Rñſoria xij. cum antiphónis
xxvij. ſuis in locis diſpoſui, addito rñſo-
rio uno qđ prioribus ueſperis aſſignaui,
itemq; duobus alijs breuibus, ipſo die
feſto pro ur̃a rl̃ari conſuetudine uno ad
laudes, altero ad ueſperas decantandis.
Et pro his omnibus mercedem flagito,
ſequor retributionẽ. Quidni ſeq̃r? Siue
placeãt, ſiue nõ, mea nõ refert, qcqd ha
bui, dedi. Ergo merces mea, or̃o ueſtra.

Habetur ſupra inter ſermones, quorũ primus incipit: Victoris uita, ſecundus uero: Gaudete in domino dilectiſſimi.

Epiſtola beati Bernardi reſponſiua ad dubium ſibi propoſitum, cur feſta Machabæorum ab eccleſia habentur celebria in ordine aliorum, Epiſt. 313.

Væris itaque qdnã uiſum patri
q bus fuerit, ut ſolis ex oĩb. antiqs
iuſtis, ſingulari quodã priuile-
gio Machabæis annuam celebritatẽ pa
ri cum nr̃is martyribus ueneratione de
cernerent in eccleſia ſolẽniter exhiben-
dã. Si dixero dignos merito martyꝝ glo
ria iudicatos, qbus nõ impar fuit in mar
tyrio uirtus: erit forſitã ſolutũ cur ipſos,
ſed necdũ planè cur ſolos, cũ et alios nõ
nullos ex ueterib. pari cõſtet zelo pieta
tis occubuiſſe, nõ tñ & pari tripudio re
coli meruiſſe. Cõſtat tñ utroſque qdem
in morte cõem habuiſſe cũ martyribus
nr̃is pietatis cãm, ſed non utroſq; pari-
ter eãdem cum illis adeptos fuiſſe mar-
tyrij formam uniuerſis nẽpe tam ueteris
ꝗ noui teſtamẽti martyribus æq; cõue
nit pro iuſtitia occubuiſſe: ſed ĩtereſt ꝙ
iſti paſſi ſunt, quia illã tenebant, illi qa
non tenentes reprehendebãt. Et ut br̃
totum in quo differũt proferamus, hos
cultus, illos zelus iuſtitiæ martyres fe-
cit. Soli ex ueteribus Machabæi: qa nõ
ſolum cãm: ſed & formam, ut dixi, mar
tyrij noui teſtamenti tenuerunt, iure for
taſſe in eccleſia cũ nouis eccleſiæ marty
ribus eandẽ celebritatis gloriam aſſecu
ti ſunt. Itaq; martyrium facit cã, tp̃s ge-
nuſq; diſcernunt. Tp̃s quippe Macha-
bæos à nouis martyribus disiungit, cõ
iungit antiquis. Genus uero nouis ag-
gregat, qa libare & ipſi dijs alienis co-
gebantur, & ſegregat à ueteribus.

Ad dominum ac Venerabilem EſKilum Lundẽſem archiepiſcopum, ſedis apoſtolicæ in Dacia & Suetia legatum, cuius corpus glorioſum in Clarauallæ requieſcit iuxta matrem eiuſdem diui Bernardi, Epiſtola 314.

Mantiſſimo pr̃i & dño Eskilo
a dei gr̃a Lũdenſi archiep̃o, F. B.
Claræuallis uocatus abbas, in
uero ſalutari ſalutem. Scripta & ſaluta-
tiones ur̃as, imò affectiones cordis ur̃i
tam libenter ſuſcepi, ꝗ ſpecial'r & dili-
go uos, & diligor à uobis. Inde eſt qđ
auditis tribulationibus ur̃is, eas nõ ſolũ
meas feci, ſed & inueni qa non poſſum
te dolẽte non dolere dulciſſime pr̃, nec
niſi moleſtus & anxius tuas moleſtias
& anxietates audire. Tãgit et angit cor
meũ qcqd tuum exaſperat: & qcqd il-
lud ſit quod te perſequitur, non ſolũ te
perſequit̃, ſed me tecum. Quicqd. n. gr̃æ
& dilectionis impendere ſibi pñt abñ-
tes amici, puto & me debere tibi, & mi
hi deberi à te. Audax ſum, ſed non men
dax, & in hãc audaciam me compulit
tuæ ſublimitatis dignatio. Qñ. n. id p̃ſu-
merem ego? qñ tantã tãtillus, & à tãto
gr̃am ſperare auderẽ? Et ſi ego retribue
re non potero, non eſt mortuus retribu
tor meus, quia dñs retribuet pro me.
Dñs, inq̃, in quo & pro quo tanta nos
deuotione cõplecteris, tanta ſtringis af *Pſa. 137. b*
fectione. Bñdictus ſctũs angelus tuus,
qui pio pectori tuo id ſuggeſſit. Bñdi-
ctus deus noſter, qui perſuaſit. Glorior
priuilegio amoris tui. Refectus ſum per
chariſſimum frẽm nr̃m filium tuũ Guil-
lelmum de abũdantia ſuauitatis pecto-
ris tui. Refectus ſum p̃ nunciũ tuũ, refe-
ctus ſum p lr̃as tuas, refectus ſum p oẽs
q à te uſq; ad nos ul' p nos euadere pñt.
Vtinam mihi datũ eſſet deſuper hæc di-
cere non dictare, ut me potius loquẽs ꝗ
ſcribens aperire ualerem. Pro certo ac-
ceptior eſſet ſermo uiuus ꝗ ſcriptus, effi
cacior lingua ꝗ lr̃a. Oculi qppe loquẽ
tis fidem facerẽt dictis, & melius affe-
ctum uultus exprimeret ꝗ digitus. Sed
quia illud abñs per me non poſſum, per
lr̃as q̃ ſcđm in hmõi locum obtinent, ſa
tisfacio quantũ poſſum. Nunciũ tuũ cũ
magna exultatione uidimus, & nego-
ciũ tuũ quantuncũque potuimus muni
uimus ad dñm papã. De ſecreto aũt ṽ-
bo illo qđ tã ardẽter aſcẽdit in cor tuũ,
rñdebit tibi ex parte noſtra Guillelmus
tuus: tuus, inq̃, & ſpecial'r tuus in uiſce-
ribus Ieſu Xp̃i. Poſui. n. uerba mea in o-
re eius, & ip̃m audies tanq̃ me in nego
cio iſto. Heu auellor, abripior, non licet
ultra. Auocat diei malitia, reuocat turba
ſupuenientiũ, & epl'am potius rumpũt
ꝗ finiũt. Sed nunqd quia faciũt ut pau-
cis ſcribã, facere poterũt ut paꝝ diligã?
Actũ excludunt à me non affectum: ille
ſemper tecum eſt, qui ſui iuris eſt: & te-
cum erit quãdiu fuerit, oĩ mihi amicitiæ
iure colẽde pie ac reuerendiſſime pater.

Ad ſanctum Malachiam Hyberniæ archiepiſcopũ, Epiſtola 315.

Enerabili dño & beatiſſimo pa
u tri Malachiæ dei gratia Hyber
nienſium archiep̃o apoſtolicæ
ſedis legato, frater B. Claræuallis uoca-
tus abbas, iuenire gr̃am apud dñm. In-

ter multiplices æſtus & curas pectoris
mei,præ multitudine quarum aīa mea
turbata eſt ualde,fratres de terra lōgin
qua uenientes ut ſeruiant dn̄o,ep̄la tua
& baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.
Ep̄la in oſtenſione bonę uoluntatis,ba
culus ad ſuſtentandum corpus infirmi-
tatis, fratres qui deo ſeruiunt in ſpiritu
humilitatis.Oīa ſuſcepimus,oīa placēt,
oīa pariter cooperantur in bonum.Qđ
aūt uoluiſtis duos de fratribus mitti uo
bis ad pręuidendum locum:cōicato cū
fratribus conſilio dignum duximus nō
eos ſeparandos ab inuicem donec ple-
nius in eis formetur Chriſtus, donec ad
integrum doceantur præliari prælia do
mini. Cum igitur fuerint ī ſchola ſancti
ſpiritus eruditi,cum induti uirtute ex al
to,tunc demum ad p̄rem filij reuertent̄,
ut cantent canticum dn̄i, non iam īter-
ra aliena,ſed in ſua. Vos aūt interim iu-
xta ſapientiam uobis datam à dn̄o,ſecū
dum habitudinem locoꝝ quæ uidiſtis
apud nos,præuidete & præparate eis lo
cum à tumultibus ſcl'i ſeparatum. Tp̄s
enim propè eſt in quo uobis operante
dei gr̄a nouos de ueteribus hoīes produ
cemus. Sit nomen dn̄i benedictum in ſe
cula,de cuius munere uenit ut cōes ha-
beam filios uobiſcum,quos ur̄a prædi-
catio plantauit,nr̄a exhortatio rigauit,
deus aūt incrementum dedit.Sanctita-
tem ur̄am rogamus ut uerbum dn̄i præ
dicetis, ad dandam ſcīam ſalutis plebi
eius. Duplex.n.uobis incumbit neceſſi-
tas,& ex offō legationis, & ep̄ali nego
Iacob. 3.a cio.De cætero qm̄ in multis offendimꝰ
oēs:& inter hoīes ſeculi frequenter po-
ſiti multum de puluere mūdi contrahi-
mus,ur̄is & ur̄oꝝ or̄onibus me cōmen
do,ut in fonte miſericordiæ ſuæ nos la-
uare & emaculare dignetur ipſe fons
pietatis Ieſus Chriſtus,qui dixit Petro:
Ioan. 13.a Niſi lauero te,non habebis partem me
cum. Sed et hoc ipſum,non ſolum preci
bus,uerumetiam quaſi ex debito requi
ro, cum ego clamē ad dn̄m pro uobis
ſiquid poſſit peccatoris oratio.In domi
no ualete.

Ad eundem, Epiſtola 316.

m Alachiæ dei gratia ep̄o ſedis a-
poſtolicæ legato F.B. Claræ-
uallis uocatus abbas,ſiquid p̄t
peccatoris oratio, & ſiquid pauperis
deuotio prodeſt. Fecimus quod præ-
cepit ſanctitas ueſtra:etſi non ut dignū:
profecto ut poſſibile pro tp̄e fuit. Tan-
ta apud nos ubiq; malitia graſſatur, ut
uix id tantillum quod factum eſt fieri li
cuerit. Miſimus tam exiguū ſeminis qđ
uidetis, ad ſeminandum uel modicam
partem agri illius, in quem uerus Iſaac
quondam exierat ad meditandum, cū
primum adducta eſt ei Rebecca ꝑ pue-
rum Abraham perēni coniugio fœlici- *Gen. 24.c*
ter copulanda.Nec cōtēnendum ſemē:
de quo illud in partibus ueſtris experi-
mur impletū hoc tp̄e:Niſi dn̄s ſabaoth
reliquiſſet nobis ſemen: quaſi Sodoma
fuiſſemus, & ſicut Gomorra ſil'es eſſe- *Rom. 9.c*
mus. Itaq; ego ſeminaui:rigate uos, &
deus incrementum dabit.Sctōs oēs qui
apud uos ſunt,per uos ſalutamus:humi
liter ipſoꝝ nos & ueſtris ſanctis or̄oni
bus commendantes. Valete.

Ad eundem, Epiſtola 317.

Mantiſſimo patri & dn̄o reue-
a rendiſſ. Malachiæ dei gr̄a ep̄o,
ſanctæ & ap̄l'icæ ſedis legato:
ſuus ſanctitatis F.B.Claræuallis uoca-
tus abbas,ſalutem & qualeſcunque no
ſtras or̄ones. Quàm dulcia faucibus
meis eloquia tua dn̄e p̄r,q̄ iucunda tuę
memoria ſanctitatis. Siquid affectiōis,
ſiquid deuotionis,ſiquid animi in nobis
eſt:totum ſine dubio ſibi uendicat tuæ
dilectionis charitas. Nec opus eſt uer-
boꝝ multitudine,ubi multū uiget affe-
ctus.Cōfido.n.ꝙ teſtimoniū perhibeat
ſpūi tuo ſpūs quem hēs à deo:tuum eſſe
modicum id qđ ſumus. Tu quoque p̄r
amātiſſime et deſiderātiſſime,ne tradas
obliuioni animam pauperis, charitatis
nexibus adhærentem tibi, & animam
pauperis tui ne obliuiſcaris in finem. Ne
que.n.q̄ſi de nouo commendamus nos
tibi,cum in multo iam tp̄e gloriemur in
domino quòd inuenire meruit paruitas
nostra

noſtra gratiam in oculis ſanctitatis tuę.
Sed oramus ut dilectio iam non noua,
nouis quotidie proficiat incrementis. Fi
lios nr̄os imò et ur̄os tanto obnixius cō
mendamus uobis, quanto amplius re-
moti ſunt à uobis. Vos ſcitis qm̄ tota
poſt deum fiducia nr̄a fuit ut mittere-
mus eos:qm̄ ſanctitatis ur̄ę precibus nō
acquiſcere illicitum uidebatur. Facite
qđ uos decet,ut totis uiſceribus chari-
tatis amplectamini eos & foueatis. Ne
quaq̄ occaſione aliqua circa eos ſolici-
tudo & diligētia tepeſcat, & ꝑeat qđ
plantauit dextera tua. Iam quidem q̄a
bn̄ proficit domus: & ex ur̄is lr̄is, & ex
frūm nr̄oꝝ relatione didicimus: multi-
plicat̄ tam in tp̄alibus q̄ in ſpūalibus.
Vn̄ & congratulamur plurimum: & to
to aīo gr̄as agimus deo & paternæ ſoli
citudini ur̄æ. Et qm̄ multa adhuc opus
eſt uigilantia, tanq̄ in loco nouo, & in
terra tam inſueta,imò & inexꝑta mona
ſticę religionis:obſecramus in dn̄o ne re
trahatis manum ur̄am,ſed qđ bn̄ ince-
piſtis,optime ꝑficiatis. De fratribus no
ſtris q̄ redierūt à loco illo:nobis bn̄ pla
cuiſſet,ſi remanſiſſent. Et fortaſſe non-
nullam occaſionē præbuerunt eis,frūm
qui de terra ſunt minus diſciplinati mo-
res, in eo maxime ꝙ minus facile eoꝝ
conſilijs acquieſcere vn̄r in his rebus q̄-
rum prius fuerāt inexperti. Chariſſimū
filium nr̄m Xp̄ianum & ur̄m remiſimꝰ
ad uos,quantum potuimus inſtructum
plenius in his quę ad ordinem pertinēt,
& de cætero circa obſeruātias eius ſoli
citiorem futuꝝ,ut ſperamus. Nec mire
mini ꝙ non plures cum eo miſimus fra-
tres:qm̄ nec idoneos inuenimus fr̄es qui
facile acquieſcerent,nec inuitos cogere
cōſilium fuit. Dilectiſſimꝰ frater nr̄ Ro-
bertus p̄cibus nr̄is acq̄euit ēt hac uice:
tanq̄ filius obedientiæ. Vr̄m erit iuuare
eum:ut poſſit iam & in ædificijs & in cę
teris neceſſarijs ꝓmoueri domus ur̄a. Il-
lud quoq; paternitati ur̄æ ſuggerimꝰ,ut
uiris religioſis & quos ſperatis utiles fo
re mōaſterio, perſuadetis quatenus ad
coꝝ ordinem ueniant,qm̄ hæc erit ſum
ma utilitas domus: & uobis facilius ac-
quieſcēt. Valeat ſanctitas ueſtra noſtri
ſemper memor in Chriſto.

Ad dominum papam Innocentium,
Epiſtola 318.

Mantiſſimo p̄ri & dn̄o Innocē
a tio ſummo pontifici F.B. modi
cum id quod eſt. Cremonenſes
induruerunt: & proſperitas eoꝝ perdit *Prou. 1.d*
eos. Mediolanenſes cōtemnunt: & cōfi
dentia ipſoꝝ ſeducit eos. Hi in curribus
& in equis ſpem ſuam ponentes,meam
fruſtrauerunt, & laborem meum exina
nierunt? Abibam triſtis: cū ecce nō me-
diocris à ur̄a parte cōſolatio,ut etſi abū
dant tribulationes pro Xp̄o, abundent
et conſolationes ꝑ ip̄m. Accepi optatas
lr̄as ferētes delicias cordis mei, certitu-
dinē de ur̄a incolumitate,hoſtiū infortu
nijs,ſucceſſibus amicoꝝ. Cæteꝝ perle-
genti rurſum triſtior finis lætitiam tem
perauit. Quē.n.non terreat ur̄a indigna
tio? Fateor iuſtā: & eo plus terreor. Di-
co tn̄,qđ factū nōdum eſt,faciendū eſt,
ſed tp̄e quo præuiderit deus. Si quomi-
nus: erit uobis æq; in promptu quicq̄d
intentatis inferre, & non æq; forſan pe
riculoſum. Alioq̄n quod tantis dei miſe
rationibus,tantis ur̄is & ur̄oꝝ laborib.
in ppl'o iſto nouiter ædificatū eſt: heu,
q̄ leuiter deſtrui pōt. Miꝝ ſi ei qui miſe
ricordiam legitur ſuꝑexaltare iudicio,
placere pōt. Sed ô infœlicem illum ep̄m
qui in urbe Chaldæoꝝ de quodam q̄ſi
paradiſo trāſlatus, fr̄ factus eſt draco-
nū, & ſocius ſtruthionum. Quid faciet?
Obedire uult, & ecce beſtiæ Epheſi frē
dēt in eū dētibus. Diſſimulare uult pru-
dēter pro tp̄e, & oī feritate formidolo-
ſiorē ur̄am indignationē incurrit. Angu
ſtię ſunt ei undiq;:niſi ꝙ tolerabilius iu-
dicat ſibi eſſe ſine ppl'o,q̄ ſine dn̄o. Plu-
ris hn̄s,ut dignū eſt, ap̄l'icam gr̄am q̄
Mediolanēſem cathedrā. An uos de eiꝰ
fidelitate dubitatis? Siq̄s uobis aliud de
eo maligna ꝑſuadere ſuggeſtione tenta-
uit,ſe magis ꝑdidit infidelē,q̄ uiꝝ tā bo
ni teſtimonij lingua ꝑfida in ſuo liuore
ꝑſequit̄. Parce p̄r benigne, parce fideli

tuo,parce adhuc recẽti ſtructuræ: parce nouellæ plãtationi,parce deniq; populo acqſitionis tuæ:hiſq; ipſis bñficijs tuis q̃ te eidẽ ueraciſſime cõtuliſſe commemoras. Memento pie dñe ſermonis
Luc.13,b dñi tui quem dixit: Ecce anni tres ſunt, inqt,ex quo uenio quærẽs fructũ in ficulnea hac,& nõ inuenio. Tu uero uix tres expectaſti mẽſes,& iam ſecurim paras. Si tres annos ſuſtinuiſſes: quartum adhuc à fideli ſeruo dñici iure exigeremus exempli. Dicimus ergo & nos: Dimitte & hoc anno,ſi quo modo forte circũ foſſa humo ligone pnĩæ adhibitoq; fimo lacrymarũ ſuarũ ſterilitati Mediolanenſium is cui ẽt credidiſti,conſulere,& fructum elicere queat.

Ad Lelbertum abbatem ſancti Michaelis,
Epiſtola 319.

PAtri & amico ſuo Lelberto ſancti Michaelis abbati:F.B.eorũ q in Claraualle ſunt ſeruorũ dei inutilis ſeruus:debitum dilectionis affectum. Hic filius ueſter peregrinationẽ quã etſi urã licentia ſuſcepat,nr̃o conſilio deſerens ad uos reuerſus eſt. Cũ eñ cognouiſſemus uiã illã & eum requiſiſſe p leuitatem,& uos ob illius improbitatẽ annuiſſe:dure(ut dignus erat) increpatum reuerti perſuaſimus, ſuæ ſiquidẽ (quantum cõijcere potuimus) leuitatis & improbitatis pœnitentem, ac de cætero emendationem pollicentem,rectiꝰ iudicantes quantũlibet reũ in ſuo monaſterio monachum pnĩam agere,q̃ foris uagãdo prouincias circumire. Neq;.n. terrenam, ſed cœleſtẽ reqrere Ieroſolymam,monachorũ ꝓpoſitum eſt:& hoc nõ pedibus ꝓficiſcendo, ſed affectibus
Luc.15.c proficiendo. Vos aũt pr̃ non moleſtam habeatis eius reuerſionem, etſi ſuſpectam habeatis eius conuerſationem:qn potius gaudete:qa hic filius ueſter mortuus fuerat,& reuixit:perierat,& inuẽtus eſt.

Ad priorem ſuum Godefridum,poſtea Lingonenſem epiſcopum, Epiſt. 320.

FRatri Godefrido, fr̃ Bernardus ſalutem. In octauis Pentecoſtes ipa die compleuit deus deſiderium nr̃m ecclesiæ unitatem,& urbi dando pacem. Nam illa die filij Petri Leonis oẽs ſil' humiliauerunt ſe ad pedes dñi papæ,& facti hoĩes eius ligij,iurauerũt ei ligiam fidelitatem. Clerici quoq; qui in ſchiſmate erant,ſil' cũ idolo quod erexerant,humiliantes ſe ad pedes dñi papę, obediẽtiam ei iuxta morẽ ꝓmiſerunt: & facta eſt lætitia magna in pplo. Hanc pacem niſi cũ quadã ſecuritate,occultata tamẽ diu à nobis expectauiſſemus,iam dudũ ueniſſemus. De cætero iã nihil eſt quod nos hic detineat. Facio quod impaſtis: ueniã,uertimus in,uenio. Ecce.n.uenio cito,ẽt & merces mea mecum eſt,uictoria Chriſti,& pax eccleſiæ. Sexta feria poſt diem illum egreſſus eſt noſter de ciuitate. Itaq; uenientes ueniemus cum exultatione portãtes manipulos pacis. Et hæc quidẽ uerba pulcra ſunt,ſed pulcriora ſunt facta. Etem̃ tam pulcra ſunt, ut quiſquis non lętatur in eis aut ſtultus ſit,aut nequam. Vale.

Ad fratres de ſancto Anaſtaſio,
Epiſtola 321.

DIlectiſſimis in Chriſto filijs nr̃is de ſancto Anaſtaſio, F.B. Claræuallis uocatus abbas, ſalutẽ & deuotas orõnes. Teſtem habeo in cœlis quam multum oẽs uos cupiam ĩ uiſceribꝰ Ieſu Chriſti,quãto ſi fieri poſſet deſiderio deſiderarẽ uidere uos,nõ pp uos tm̃,ſed pp me:cui magnum certe ſolatium & prægrandis eſſet lætitia amplecti uiſcera mea,gaudiũ meum,et coronam meam,qd' eſtis uos. At qm̃ id nondum conceditur: concedetur.n.ſicut bene confido de miſericordia dei:et erit qñ uidebimus uos,& gaudebit cor nr̃m:& gaudium nr̃m nemo tollet à nobis. Interim certe magna mihi eſt conſolatio & lætitia multa in his quæ de uobis audiui per dilectiſſimum frẽm et coabbatem nr̃m uenerabilem Bernardũ ur̃m. Multam.n.uobis habeo grãm ꝙ tam bene ſibi complacet in uobis pro diſciplina ueſtra & ordinis zelo: ꝓ obedientia & uoluntaria paupertate: pro quibus ſine dubio merces ueſtra multa eſt in cœlis. Vñ rogo uos frẽs & multũ obſecro,ſic agite & ſic ſtate in dño dilectiſſimi,ſoliciti ſemper circa cuſtodiam ordinis, ut ordo cuſtodiat uos: ſoliciti
Ephe. 4.a ſeruare unitatem ſpũs in uinculo pacis: mutuam ĩ uobiſmetipſis,maximeq; ad prælatos charitatẽ humilem hñtes,quę eſt uinculum perfectionis. Humilitatem ante oĩa,ſuper oĩa pacem ſectamini: pp inhabitantem ſpm̃ dei in uobis: qui nõ niſi ſuper quietum et humilẽ requieſcit.
Eſa.66.a Cæterũ unum quidem à me petijt uenerabilis abbas ueſter,quod mihi minime bonum ṽr. Credo aũt ꝙ & ego ſpm̃ dei hẽam,& conſilium dei in hoc. Scio equidem ꝙ in regione habitatis infirma, & multis aliqui ex uobis laborant infirmi
2. Cor.12.c tatibus,ſed mementote quis dixerit: Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet ĩn me uirtus Xp̃i. Et,cũ infirmor,inquit,tũc fortior ſum. Compatior utiq; & multũ ego compatior infirmitati corporũ,ſed timenda multo magis,ampliuſq; cauẽda infirmitas aĩarũ. Propterea minime competit religioni urӕ,medicinas quęrere corporales,ſed nec expedit ſaluti. Nam de uilibus qdẽ herbis,& quę pauperes deceãt,interdũ aliquid ſumere,tolerabile eſt,& hoc aliquando ſolet fieri. At uero ſpẽs emere: quærere medicos,accipere potiones:religioni indecens eſt,& contrarium puritati:maximeq; ordinis nr̃i nec honeſtati congruit nec puritati. Hæc.n.oĩa gen
Matt. 6.c tes inquirunt. Scimus aũt quia qui ĩ car
Rom. 8.b ne uiuunt,deo placere non pñt. Spũalia
1. Cor.2.d proinde ſpũalibus comparanda, & q̃-
Pſal. 40.a renda potio humilitatis, & clamandũ in toto corde: Sana animam meam domine: quia peccaui tibi. Huic ſanitati fratres dilectiſſimi operam date: hanc ſectamini:hanc ſeruate, quia uana ſalus
Pſal. 59.c hominum.

Eiuſdem ad epiſcopum,clerum & populum Spirenſem,hortans ad arma contra infideles ſuſcipienda,Epiſt. 322.

DOmino & patri chariſſimo uenerabili ep̃o Spirenſi & uniuerſo clero & pplo B. Claræuallenſis uocatus abbas in ſpũ fortitudinis abũdare. Sermo mihi ad uos de negocio Xp̃i,in quo eſt utiq; ſalus nr̃a. Hæc dico ut excuſet indignitatẽ pſonę loquentis,authoritas dñi:excuſet & cõſideratio ꝓprię utilitatis. Modicus quidẽ ſum, ſed non modicũ cupio uos oẽs in uiſceribus Ieſu Xp̃i. Ea nũc mihi rõ ſcribẽdi ad uos: ea cã ut uniuerſitatẽ urãm lr̃is audeam conuenire. Agerem id libentius uiua uoce, ſi ut uolũtas non deeſt,ſuppeteret & facultas. Ecce nũc frẽs acceptabile tp̃s: ecce nũc dies copioſę ſalutis. Cõmota eſt ſi- 2. Cor. 6.a
quidẽ & cõtremuit terra, qa cœpit deꝰ cœli pdere terrã ſuã. Suã, in q̃ eſt uiſus, & annis pluſq; triginta hõ cum hoĩbus cõuerſatus. Suã utiq; quam illuſtrauit miraculis,quã dedicauit ſanguine proprio, in qua primi reſurrectionis flores apparuerunt,& nũc pctĩs nr̃is exigentibus,crucis aduerſarij caput extulerunt ſacrilegũ,depopulãtes in ore gladij terrã ꝓmiſſionis. Propè.n.eſt ſi nõ fuerit q reſiſtat,ut in ipſam dei uiuẽtis irruãt ciuitatẽ:ut officinas nr̃ę redemptionis euertãt,ut polluant loca ſctã,agni ĩmaculati purpurata cruore. Ad ip̃m(ꝓh dolor)religionis xp̃ianę ſacrariũ inhiãt ore ſacrilego,lectũq; ip̃m iuadere & cõculcare conant̃, ĩ quo pp nos uita nr̃a obdormiuit ĩ morte. Quid facitis uiri fortes? Quid facitis ſerui crucis? Ita'ne dabitis ſanctũ canib. & margaritas porcis? Quot multi il- Mat.7.a
lic pctõres cõfitẽtes pctã ſua cũ lacrymis,ueniã obtinuerũt, poſtq̃ patrũ gladijs eliminata eſt ſpurcitia paganorũ? Videt hõ malignꝰ & ĩuidet,frẽdet dẽtib. et tabeſcit. Excitat uaſa iniqtatis ſuæ, nec ulla qdẽ tãtæ pietatis ſigna aut ueſtigia relicturꝰ ſiqñ forte(qd' deꝰ auertat)obtinere ualuerit illa ſctã ſctõrũ. Verũ id qdẽ oĩb. deĩceps ſcl'is icõſolabilis dolor, qa irrecupabile dãnũ: ſpecial'r aũt gñationi huic impijſſimę infinita cõfuſio, & opprobriũ ſempiternum. Quid tñ arbitramur frẽs? Nunqd abbreuiata manꝰ dñi, Eſa. 50.a
aut impotẽs facta eſt ad ſaluãdũ: ꝙ ad tuẽdũ & reſtituẽdũ ſibi hęreditatẽ ſuã,

exiguos uermiculos uocat? Nunquid
non poteſt mittere angelorum pluſquam
duodecim legiões: aut certe dicere uer-
bo, & liberabit̃ terra? Omnino ſubeſt
ei cum uoluerit poſſe. Sed dico uobis,
tentat uos dñs deus ueſter. Reſpicit fi-
lios hoím ſi forte ſit qui intelligat, & re-
quirat, & doleat uicẽ eius. Miſerat̃.n.
dñs pplm ſuum, & lapſis grauiter ꝓui-
det remediũ ſalutare. Conſiderate quã
to ad ſaluãdos uos artificio utit̃, & ob-
ſtupeſcite, intuemini pietatis eius abyſ-
Eſa.33. ſum, & confidite pctõres. Nõ uult mor
tem urãm, ſed ut conuertamini & uiua-
tis: qa ſic q̃rit occaſionem nõ aduerſum
uos ſed ꝓ uobis. Quid eſt.n. niſi exqſita
prorſus & inuentibilis ſoli deo occaſio
ſaluationis, ꝙ homicidas, raptores, ad-
ulteros, periuros, cæteriſq; obligatos
criminibus quaſi gentem q̃ iuſtitiã fece
rit, de ſeruitio ſuo ſubmouere dignatur
Iohel. 2. c oĩpotẽs? Nolite diffidere pctõres, beni-
gnus eſt dñs. Si uellet punire uos, ſerui-
tiũ ueſtrũ nõ mõ nõ expeteret: ſed nec
ſuſciperet qdem oblatũ. Iterum dico, pen
ſate diuitias bonitatis dei altiſſimi, con
ſiliũ miſerationis attẽdite, neceſſitatem
ſe hr̃e aut facit aut ſil̃at, dũ ueſtris cupit
neceſſitatibꝰ ſubuenire. Teneri uult de-
bitor, ut militantibus ſibi ſtipẽdia red-
dat, indulgẽtiam delictorum, & gl̃iã ſem-
piternã. Beatã ergo dixerim gñationẽ
quam apphendit tã uber ĩdulgẽtiæ tp̃s,
quam inuenit ſupſtitẽ annus iſte placa-
bilis dño, & uerè iubilæus. Diffundit̃.n.
hæc bñdictio in uniuerſum mũdũ, et ad
ſignũ uitæ certatim conuolant uniuerſi.
Quia ergo fœcunda uirorum fortiũ terra
ur̃a, & robuſta noſcit̃ in iuuẽtute refer-
ta (ſicut laus eſt ueſtra in uniuerſo mun-
do, & uirtutis ur̃æ fama repleuit uniuer
ſum orbẽ) accingimini & uos uiril̃r, &
fœlicia arma accipite xp̃iani nois zelo.
Ceſſet priſtina illa nõ militia ſed planè
malitia: qua ſoletis inuicẽ ſternere, inui-
cẽ pdere, ut ab inuicẽ cõſumamini. Quę
miſeros tã dira libido excitat ꝙ ꝓximi
corpus gladio, cuius fortaſſis & anima
perit, trãſuerberẽt? Sed nec effugit qui
glorieẽt: Et ipſius aĩam ptrãſibit gladiꝰ:
cum ſolũ hoſtẽ gaudeat cęcidiſſe. Illi ſe
dare diſcrimini inſanię eſt, non uirtutis:
nec audaciæ, ſed amẽtię potius eſt aſcri
bẽdum. Habes nũc fortis miles, habes
uir bellicoſe ubi dimices abſq; pericu-
lo, ubi & uincere gl̃ia, & mori lucrũ. Si
prudẽs mercator es, ſi conqſitor huius
ſeculi: magnas quaſdã tibi nũdinas in-
dico, uide ne pereãt. Suſcipe crucis ſignũ
& oĩum pariter de qbus corde cõtrito
cõfeſſionẽ feceris ĩdulgentiã obtinebis.
Materia ipſa ſi emit̃: parui cõſtat, ſi de-
uoto aſſumit̃ humero, ualet ſine dubio
regnũ dei. Bñ ergo fecerũt q cœleſte iã
ſignaculũ ſuſcepunt, bñ cæteri faciunt,
ſed nec ad inſipiẽtiã eis ſi feſtinẽt & ipſi
apphendere qđ & eis in ſalutẽ exiſtat.
De cætero frẽs moneo uos, nõ aũt ego,
ſed apl̃s dei mecũ: nõ eẽ credẽdũ omni
ſpiritui. Audiuimus & gaudemus, ut in 1. Ioan. 4. f
uobis ferueat zelus dei: ſed oportet oĩ-
no temperamẽtum ſciæ nõ deeſſe. Non
ſunt pſequẽdi Iudæi, nõ ſunt trucidãdi,
ſed nec effugandi qdẽ. Interrogate eos
diuinas paginas. Noui qd in pſalmo le
git̃ ꝓphetatũ de Iudæis: Deꝰ oñdit mihi Pſal. 58. c
(inqt eccl̃ia) ſup inimicos meos ne occî
das eos: neqñ obliuiſcant̃ ppl̃i mei. Vi-
ui qdam apices nobis ſunt, repñtantes
dñicam paſſionẽ. Propter hoc diſperſi
ſunt in oẽs regiones, ut dũ iuſtas tãti fa-
cinoris pœnas luũt, teſtes ſint nr̃æ redẽ
ptionis. Vñ & addit in eodẽ pſalmo lo Pſal. 58. c
quens eccl̃ia: Diſperge illos in uirtute
tua, & depone eos ꝓtector meus dñe.
Ita factũ eſt: diſperſi ſunt, depoſiti ſunt,
duram ſuſtinẽt captiuitatẽ ſub principi
bus xp̃ianis. Cõuertent̃ tñ ad ueſperam
& ĩ tpe erit reſpectus eorum. Deniq; cũ ĩ- Rom. 11. d
troierit gentiũ multitudo, tũc oĩs Iſrael
ſaluus erit, ait apl̃s. Interĩ ſanè q morit̃,
manet in morte. Taceo ꝙ ſicubi deſũt:
peius iudaizare dolemꝰ xp̃ianos fœne-
ratores, ſi tñ xp̃ianos, & nõ magis ba-
ptizatos Iudęos cõuenit appellari. Si Iu
dęi penitꝰ cõterant̃, uñ iã ꝓſperabit̃ eo-
rũ in fine ꝓmiſſa ſalus ſiue cõuerſio? Pla
nè & gẽtiles ſi eſſent ſil̃r expectãdi, ſu-

ſtinẽdi forẽt potius q̃ gladijs expetẽdi.
Nũc aũt cũ in nos cœperint eẽ uiolenti:
oportet ui ui repellere eos q nõ ſine cã
gladios portãt. Eſt aũt xp̃ianæ pietatis
ut debellare ſupbos: ſic & pcere ſubie-
ctis, his p̃ſertim quorum eſt legiſlatio re-
promiſſa: quorum pr̃es: & ex qbus xp̃s ſe
cundũ carnẽ, q eſt bñdictꝰ in ſcl̃a. Attñ
exigẽdũ ab eis iuxta tenorẽ apl̃ici man
dati, ut oẽs q crucis ſignũ ſuſcepint, ab
uſurarum exactiõe liberos oĩno dimittãt.
Illud quoq; admonitos uos eſſe eſt ne
ceſſe frẽs dilectiſſimi, ut ſiqs forte amãs
primatũ gerere ĩter uos, expeditiõe ſua
regni uoluerit exercitũ p̃uenire, nullate
nus audeat: & ſi à nob̃ miſſum ſe ſimu-
let, nõ ẽ uerum, aut oñdat lr̃as tanq̃ à no-
bis datas: ſed oĩno falſas, ne dicam furti
uas eẽ dicatis. Viros bellicoſos & gna-
ros taliũ duces eligere eſt: & ſil̃ ꝓficiſci
exercitũ dñi, ut ubiq; hẽat robur, & nõ
poſſit à qbuslibet uiolẽtiam ſuſtinere.
Fuit.n. in priori expeditiõe anteq̃ Iero-
ſolyma caperet̃: uir qdã Petrus noĩe, cu
ius & uos (niſi fallor) ſæpe mẽtionẽ au-
diſtis. Is ppl̃m q ſibi crediderat, ſolũ cũ
ſuis ĩcedẽs tãtis piculis dedit, ut aut nul
li aut pauciſſimi eorum euaſerint, q ñ cor-
ruerit aut fame aut gladio. Propterea oĩ
no timendũ eſt ſi ſil̃r & uos feceritis, ne
cõtingat & uob̃ ſil̃r. Qđ auertat à uob̃
deus, q eſt benedictus in ſecula, Amen.

Ad Henricum Mogũtinum archiepiſcopum de fratre Radulfo, qui neci Iudæorum delatus eſt cõ ſenſiſſe, Epiſtola 323.

Venerabili dño et chariſſimo pr̃i
Hẽrico Mogũtino archiep̃o B.
Claręuallis abbas inuenire gr̃am apud
deũ. Lr̃as dilectionis ur̃ę debita uenera
tione ſuſcepi: ſed prę multitudine nego-
tiorum breuis eſt rñſio. Depoſitũ q̃relę ue
ſtræ apud nos ſignũ eſt & pignus dile-
ctionis: & p̃cipue humilitatis ĩdicium.
Quis.n. ego ſum: aut q̃ domus pr̃is mei:
ũt ad me referat̃ archiep̃i cõtẽptꝰ, & me
tropolitanæ ſedis iniuria? Non'ne ego
ſum puer paruulus: ignorãs ĩtroitum &
egreſſum meum? Verũtamẽ nõ ignoro
uerbum ueritatis uſquequaq;, quod ex
ore altiſſimi ꝓcedit. Neceſſe eſt ut ue- Matt. 18. a
niat ſcãdalũ: uæ aũt illi p quẽ uenit. Hõ
ille de quo agitur in lr̃is ueſtris, neq; ab
hoĩe neq; p hoĩem, ſed neq; à deo miſ-
ſus uenit. Quòd ſi ſe monachum aut ere
mitã iactat: & ex eo ſibi aſſumit liberta-
tem uel offm̃ p̃dicationis: põt ſcire &
debet ꝙ monachus nõ hẽt docẽtis, ſed
plangentis offm̃: qppe cui oppidũ car-
cer eẽ debet, & ſolitudo paradiſus. Hic
uerò à cõtrarijs & ſolitudinẽ ꝓ carcere
& oppidũ habet ꝓ paradiſo. O hoĩem
ſine pectore: ô hoĩem ſine fronte, cuius
ſtultitia eleuata eſt ſup candelâbrũ: ut
appeat oĩbus qui ſunt in domo. Tria ſa
nè ſunt in eo reprehenſione digniſſima:
uſurpatio p̃dicationis: cõtemptus ep̃o-
rum: homicidij approbati libertas. No-
uum genus potẽtiæ. Nũqd tu maior es Ioan. 10. f
pr̃e nr̃o Abraham, q eodẽ prohibente
gladiũ depoſuit: quo iubẽte leuauerat?
Nunqd tu maior es principe apoſtolo Luc. 22. e
rum, q quæſiuit à dño: dñe ſi percutimꝰ
in gladio? Sed inſtructus es oĩ ſapientia
Aegyptiorum. i. ſapĩa huius mundi q̃ ſtul
titia eſt apud deũ. Aliter ſoluis qõnem 1. Cor. 3. d
Petri, q̃ ille q dicit: Mitte gladium in lo Ioan. 18. b
cum ſuum. Oĩs.n. qui acceperit gladiũ,
gladio peribit. Non'ne copioſius trium
phat eccleſia de Iudęis p ſingulos dies:
uel cõuincens uel cõuertens eos: q̃ ſi ſe
mel & ſimul cõſumeret eos in ore gla-
dij? Nunquid incaſſum cõſtituta eſt illa
uniuerſalis oratio eccleſiæ, q̃ offert̃ pro
pfidis Iudæis à ſolis ortu uſq; ad occa-
ſum: ut deus & dñs auferat uelamen de
cordibꝰ eorum, ut ad lumẽ ueritatis à ſuis
tenebris eruant̃? Niſi.n. eos q increduli
ſunt, credituros ſperaret: ſupfluũ uidere
tur & uanũ orare ꝓ eis. Sed conſiderat
oculo pietatis ꝙ dñs habet reſpectum
gr̃æ apud eũ qui reddit bona ꝓ malis,
& dilectionẽ pro odio. Vbi eſt ergo il- Pſal. 58. c
lud quod dictũ eſt: Videas ne occidas Rom. 11. c
eos? Vbi eſt, cũ plenitudo gẽtiũ intraue Pſ. 146. a
rit: tunc oĩs Iſrl̃ ſaluus fiet? Vbi eſt, ædifi-
cãs Ieruſalem dñs, diſperſiones Iſraẽlis
congregabit? Tu'ne es ille q mendaces
facies prophetas; & euacuabis omnes

theſauros pietatis & miſericordiæ Ieſu
xp̃i? Tua doctrina nõ eſt tua: ſed eius q
miſit te p̃ris. Sed credo ſufficit tibi ſi ſis
ſicut magr̃ tu⁹. Ille.n.erat homicida ab
initio. Ille mẽdax, & pr̃ mẽdacij. O mõ
ſtroſa ſcĩa. O ſapĩa infernalis, contraria
ꝓphetis, & apl̃is inimica: ſubmerſio pie
Pſal.7.d tatis & gr̃æ. O ĩmundiſſima hæreſis. O
meretrix ſacrilega q̃ imp̃gnata de ſpũ
falſitatis cõcepit dolorẽ, & pepit iniq̃ta
tem. Libet ſed ñ licet ultra ꝓgredi. Ad
ultimũ, ut oĩa q̃ ſentio ſup his, br̃ comp̃-
hendã: hõ eſt magnus ĩ oculis ſuis: plen⁹
ſpũ arrogãtiæ: uerba & opa eius p̃ten-
dunt ꝙ conat̃ ſibi facere nomẽ iuxta no
mẽ magnoꝝ qui ſunt in terris: ſed non
habet ſumptus ad pficiendum. Vale.

Ad Leoniũ abbatẽ ſancti Bertini pro Thoma de ſancto Audomaro, Epiſtola 324.

d Ilecto & uenerabili dño Leo-
nio abbati: & uniuerſo cõuẽtui
eccl̃iæ ſancti Bertini: fr̃ B. Cla-
rę uallis uocat⁹ abbas: ſpm̃ ueritatis quẽ
mũdus nõ põt accipe. Lr̃as dilectionis
ur̃ę, dilectiſs. frẽs, ſuſcepimus: indiciũ uo
lũtatis & petitiõis ur̃æ. Bñficioꝝ q̃ no
bis & nr̃is plena manu, hilari mẽte, uul
tu ſereno exhibetis, in æternũ nõ obliui
ſcar. Sed q̃d ſi nõ ſum oblitus: & ingra-
tus ĩuenior? Nũq̃d ſola memoria hẽbit
me excuſatum? Imò acerbi⁹ accuſabit.
Nec ĩmemorẽ nec ingratũ amicis meis
me exhibere noui. Si tñ nõ hẽo q̃d retri-
buã ꝓ oĩbus q̃ accepi à uobis (ut minus
Pſal.136.b ſapiẽs loquor) dñs retribuet ꝓ me. De
alieno liberalis ſum: qm̃ inops & paup
ſum ego. Honorẽ eccl̃ię ueſtrę & deco-
rẽ domus dñi q in uobis eſt, q̃ꝫtũ diligã,
ipſe nouit q plus ꝓfunditatem humani
cordis ĩgredit̃. Sed nec ego uereor ueꝝ
dicere in hac pte. Ego diligẽtes me dili-
Matt.5.g go, ſed nõ in hoc iuſtificat⁹ ſum. Nã &
ethnici hoc faciũt. Nõ multũ laudis hẽt
ſi amantes me amauero: ſed ſi nõ ama-
uero, ſcelerat⁹ ꝓ ſcelere iudicabor. Dile
xi uos & añ meritũ, quare ẽt poſt meri
tũ nõ diligerẽ? Quos.n.ẽt ſi nulla meri-
ta p̃ceſſiſſent, honorari oportuit, p⁹ bñ-
ficia nõ honorare, pluſq̃ꝫ iniuria eſt. Dili
gã uos ſemp frẽs chariſſimi in dño: et cũ
oĩ amore ſeruiã uobis in eo cuius ſerui
eſtis. Imò xp̃m cuius mẽbra eſtis, ſemp
in uobis honorabo. Verũtamẽ ut rõna-
bile ſit obſequiũ nr̃m, & honor irrepre-
henſibilis, quẽ uobis exhibere debem⁹:
prudẽter & caute id fieri oportet: quia
honor regis iudiciũ diligit. Sup his igit̃ Pſal.98.a
q̃ mihi reſcribitis, rñdeo charitati ur̃æ
q̃a nec ego audeo, nec uos debetis ꝓhi-
bere eũ qui bñfacere põt. Quid.n. rñde
re hẽmus apl̃o dicẽti: Spm̃ nolite extin-
guere? Neq̃ꝫ.n. ſecuꝝ eſt extinguere, q̃d 1.Theſ.5.d
extinctum accẽdere nõ ſit tuę ptãtis. Et
ubi eſt illud: Vnuſq̃ſq̃ꝫ in ea uocatione
qua uocatus eſt, in ea pmaneat? Vocat⁹
eſt, inq̃ꝫ, Thomas non à me: ſed ab eo
q uocat ea q̃ nõ ſunt, tanq̃ꝫ ea quæ ſunt.
Quid ad nos reſpicitis? q̃d nos intuemi Rom.4.c
ni in hoc facto: tanquã opus hoĩs ſit, &
non dei? Nõ ab hoĩe neq̃ꝫ p hoĩem, ſed
à dño factũ eſt iſtud: non.n.hõ, ſed de⁹
eſt qui operat̃ in cordibus hoĩum ad in
clinãdas eoꝝ uolũtates quocunq̃ꝫ uo-
luerit. A dño, inq̃ꝫ, factum eſt iſtud, &
ideo nõ ſolũ mirabile, ſed ĩmutabile eẽ
debet in oculis noſtris. Quis.n. ul' quid Pſal.117.c
eſt hõ ut adiuuet ſenſum dñi, uel ſpiritũ
eius? Nouit ille q quęrit ouẽ perditam,
& quid q̃rat, & ubi quærat: & q̃uo &
uñ reuocet, & ubi collocet, ſicut eã ulte
rius nõ perdat. Quẽ ergo dñs uocauit,
uide ne reuoces quẽ deus erexit, tu incli
nare noli, nec ponas ei offendiculũ cui
deus manũ porrigit aſcẽdẽti. Sed iã ui-
dendũ eſt q̃d ponderis hẽat illud quod
dicitis eũ oblatũ à parentibus. Videat
prudẽtia ueſtra q̃d habeat plus uigoris
& rõnis: utrum illud quod factũ eſt de
ipſo per alium ipſo neſciẽte, an illud q̃d
ſciens & prudens de ſe ipſe fecit. Nõ au
tem ipſe, ſed gr̃a dei, quæ uolentẽ p̃ue-
nit ut uelit: quæ uolentẽ ſubſequit̃ ne fru
ſtra uelit. Ego aũt dico ꝙ uotum parẽ-
tum integrũ manet, & oblatio eoꝝ nõ
eſt exinanita, ſed cumulata. Nam et idẽ
offertur quod prius oblatũ eſt, & eidẽ
offertur cui prius oblatũ eſt, et q̃d prius
à ſolis parẽtibus oblatum fuerat, nunc

offertur à filio. Præterea ſup hoc uerbo
præcipere uobis nihil habeo: conſilium
aũt do. A dño egreſſus eſt ſermo, noli-
te ĩpedire curſum gr̃æ dei, nolite repri-
mere primitias bonæ uolũtatis: q̃d.n.
in eo cœptũ eſt: de ſpũ ſctõ eſt. Vos aũt
nolite diſſimulare iniuriã quã uobis in-
fertis: cum nunq̃ꝫ uos læſerimus in hac
parte, ut frẽs quos de⁹ miſit ad uos, uel
lemus ſubtrahere uobis. Nouerit autẽ
ip̃e Thomas ſi irritũ fecerit uotũ ſuum,
cuius me teſtẽ adhibuit, nouerit alius q-
cunque ſit ille q eum ad hoc impulerit,
ꝙ aſcendam ex aduerſo, & ſtabo cõtra
eos in die dñi. Sed interim melius eſt ei
Ephe.4.a uobis & nobis ſeruare unitatem ſpirit⁹
& 6.b in uinculo pacis. Vale.

Ad Aluiſum Atrebatenſem epiſcopum, pro eodem, Epiſtola 325.

u Enerabili patri & amico nr̃o
Aluiſo dei gr̃a Atrebatenſi ep̃o
frater Bernardus uocatus ab-
bas ſalutẽ & nr̃as qualeſcũq̃ꝫ orones.
Rogaſtis nos ꝓ eccleſia ſancti Bertini,
quã & uos diligitis, & nos ipſi diligim⁹
& dileximus ab initio. Veruntamẽ q̃d
nũc rogat uenerabilis abbas eiuſdẽ mo
naſterij, utinã diligẽti⁹ cõſideraſſet pru
dentia ueſtra quale ſit iſtud nõ dicã fa-
cere, ſed uel rogare. Neq̃ꝫ.n. dubito q̃n
redarguiſſetis eũ tanq̃ qui delinqueret
grauiter et aduerſum nos amicos ſuos,
& aduerſum ipſum cui⁹ aĩam q̃rit, imò
& aduerſus deũ, cuius conat̃ immutare
cõſiliũ. Quid.n. dñe pr̃, id uobis pſua-
deri potuit ut ab amico ueſtro tale ali-
q̃d peteretis? Vocat de⁹ Thomã de cœ
lo, uocat ut exeat de terra ſua: & de co-
gnatiõe ſua: & de domo p̃ris ſui, & ue-
niat in locũ quem ipſe ei oñdit, ego quis
ſum q prohibeã ſpm̃ dei, qui debeã im-
pedire eũ qui proprias oues uocat noĩe
ꝓprio, & ipſe ante eas uadit, ut aliũ nõ
ſequant̃, ſed ipſum? Thomas pauptatẽ
elegit, ego eũ ad diuitias deliciaſq̃ re-
mittã? Nec ignoro q̃n poſſint apud ſan
ctum Bertinũ frẽs ſuam ipſoꝝ operari
ſalutẽ, ſed quos illuc uocauerit deus, ut
unuſquiſq̃ꝫ in qua uocatione uocatus ẽ,
in ea permaneat. Scio, ſcio, ubi legerim:
Nemo mittẽs manum ſuã ad aratrum, Luc.9.g
& reſpiciens retro, aptus eſt regno cœ-
loꝝ, quo nequaq̃ꝫ ego fraudare uelim
chariſſimũ filiũ meũ Thomã, & aĩam
q̃ mihi à deo cõmiſſa eſt. Vnde ſatis ad-
miror quonã mõ ſubripi potuerit tantę
diſcretioni rem huiuſcemodi poſtulare.
Ego.n. qm̃ de ur̃a, ſicut ſcitis, dilectiõe
præſumo, paulomin⁹ rñdeam quod ait
dñs ad filios Zebedæi: Neſcitis q̃d pe- Mar.10.b
tatis. niſi quod cogitaui nõ ſic de chari
tate præſumendũ, ut non ẽt ſacerdotali
cathedræ deferret̃. Facite ergo morẽ ue
ſtrum, honorificate ẽt in hac parte mini
ſterium ueſtrũ: & uiriliter iuuate ẽt has
Chriſti ſponſas: ut eum ad quẽ uocãtur
ſponſi thalamum ſine offenſione, ſine di
latione mereantur intrare. Agite, inq̃ꝫ,
ut amicus ſpõſi: qui ſtat & gaudio gau-
det pp uocem ſponſi, & ſicut bene ſole-
tis iuuare cæteros, ſic iuuate & iſtos: ut
non ſolum nõ extinguatis (quod abſit)
ſpiritum dei, ſed & coadiutorẽ eius fide
lem uos eſſe probetis. Hoc.n. omnino
certum ſit paternitati ueſtræ, qm̃ meo
conſilio ſiue permiſſione mea nuſquam
declinabunt: ſcio.n. qm̃ ipſe peccarem,
et eos peccare facerem, ſi quid eis aliud
conſulerem aut concederem. Reddant
ergo uota ſua quę diſtinxerũt labia ſua.
Aliôq̃n uiderint ipſi q̃bus credãt dicẽti
bus: Ecce hic eſt xp̃s, ecce illic eſt: qm̃
oportebit eos mihi añ tribunal xp̃i ſup
uoto ſuo, cuius ego teſtis ſum, rñdere.

Ad abbatem Leſcienſem, Epiſtola 326.

u Enerabili patri Leſcienſis mo-
naſterij, ac filijs eius frater Ber
nardus ſeruorum dei, qui in
Claraualle ſunt inutilis ſeruus, ſeruire
domino in timore, & exultare ei cũ tre
more. Remiſimus uobis fratrẽ Rober-
tum primum pro eo & cum eo precan
tes ut clementius cum ipſo agatur in re
cipiendo, q̃ꝫ cũ cæteris ſolet fugitiuis re
uertẽtibus. Nõ.n. par eſſe debet pœna,
ubi diſpar eſt cã. Deinde ut ab obedien
tia in qua cum periculo (ut ipſe dicit)
animę ſuæ diu inuitus detẽtus eſt, amo-

ueatur, & ad aliam in qua ſecurius & ſa
lubrius uiuat, transferatur. Aliôquin q̃ꝫ-
tum intentionem hoīs attēdo, timeo ne
illum irreuocabil'r amittatis. Cæteꝝ au
tem audiuimus dn̄m abbatem grauiter
infirmari. Cuius nobis uitam uel mortē
flagitamus citius renūciari: ut aut de ui-
ta licet mortali recipiamus gaudiū, aut
de morte licet uitali luctum, ſiue, ut ue-
rius fatear, de qualibet & gaudiū ſimul
& luctum. De uita quidem ipſi condo-
lentes ꝙ ſit retardatus: ſed nobis gaudē
tes quibus eſt pręſeruatus. De morte ue
ro ipſi nimiꝝ congratulantes ꝓ adepto
pręmio: uobis aūt gementes pro adem
pto neceſſario.

Ad papam Innocentium, pro Aluiſo Atrebatenſi epiſcopo, Epiſt. 327.

Mantiſſimo p̄ri & dn̄o dei grā
a ſummo pōtifici Innocentio B.
Claręuallis abbas uocatus mo
dicum id quod eſt. Nec nouū nec miꝝ
eſt humanum animum poſſe falli uel
fallere. Cauendū & hoc & illud: quia
utrobiq; periculum, ad utrūq; cautelā
uobis appoſuit magni conſilij angelus,
Matt. 10. b qn̄ dixit: Eſtote prudentes ſicut ſerpen-
tes: & ſimplices ſicut colūbę: ut nec pru
dentia decipi, nec ſimplicitas decipere
poſſet. Macianēſes monachi uenerūt ad
uos in ſpiritu mēdacij, & ſpū erroris, ad
uerſus dn̄m, & aduerſus Xp̄m eius. Ver
bum iniquum cōſtituerunt aduerſus A-
trebatenſem ep̄m, cuius conuerſationis
& uitæ bonus odor fuit hactenus in oī
loco. Qui ſunt iſti, ꝗ ut canes mordēt, ꝗ
dn̄t bonum malum, qui ponunt lucem
Eſa. 5. e tenebras? Qui ſunt iſti ꝗ contra legē ma
Leuit. 19. c ledicūt ſurdo, & corā cæco ponunt of-
fendiculum? Qr̄ dn̄e iraſceris in filium
tuum? qr̄ lætificaſti inimicos eius? Vbi
1. Ioā. 4. a eſt illud ap̄li, Nolite oī ſpūi credere, ſed
ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſunt? In dn̄o confi-
do quia diſſipabitur conſilium eoꝝ: &
cum apparuerit qđ ueꝝ eſt, euacuabit̄
quod ex falſo eſt, ut mētita ſit iniqtas ſi-
bi. Auribus n̄ris audiuimus q̃ꝫ fidel'r, q̃ꝫ
cōſtanter locutus ſit in conſpectu regis
& principū pro fidelitate Romanę ec-
cleſię. Veniet ad uos in innocentia ſua in
die uocationis ſuæ, p̄miſit an̄ filium ſuū
archidiaconum pręſentium latorem, cu
ius perſonam & mores u͞rę manſuetudi
ni commendamus. Decętero uenit ad
uos abbas ſancti Vedaſti, hō planè ini-
micus ſibi, ſuis, & eccleſię ſuę, hō qui ac
cepit inuanum nomen abbatis: quęrit
enim quę ſua ſunt, nō quę Ieſu Xp̄i. Sed
& qualis pater, talis & fili⁹ qui cum eo
eſt: qui nec conſciæ, nec ſuę fāmę peper-
cit, ſubſannatio & illuſio his ꝗ in circui
tu eius ſunt. G. loquor monachum eius.
Spūs ueritatis det uobis diuidere lucem Pſal. 78. a
à tenebris, det uobis reprobare malū,
& eligere bonum.

Ad Alardum monachum, Epiſt. 328.

Ilecto filio ſuo Alardo, F. B. p̄r-
d nę dilectionis affectū. Conque-
ritur frater Adamar⁹ ꝙ ei nimis
amatus extiteris: non ſolum quia te agē
te domo expulſus ſit, ſed quia te quoq;
ꝓhibente recōciliari non poſſit. Et ego
quidem non, niſi bono zelo te id facerę
crediderim. Sed cū recordor tuę illi⁹ ob
ſtinationis quā tibi amiciſſima, ut ſcis, fi
ducia ſoleo ſępe improꝑare, ṽeor ne idē
zelus tuus nō ſit ſcđm ſciam. Nā ut ipſa
r'ę uerba ponā, quātæ audacię eſt quen
quā cędere aut excōicare, necdū elimi-
nare, abbate. ſ. abn̄te & neſciēte? An nō
magis tuę hūilitatis erat, alij non facere
qđ tibi nolles fieri? Imò tuę ꝑfectionis eſ
ſe debuerat ap̄l'm potius imitari dicētē:
Fact⁹ ſum infirmis infirmus, ut infirmos 1. Cor. 9. d
lucrifacerē. Et rurſum: Vos ꝗ ſpirituales Gala. 6. a
eſtis, inſtruite hmōi in ſpū lenitatis, cōſi
derās teip̄m, ne & tu tēteris. At prior, in
quies, illū eiecit: nō ego. Et hoc ꝗdē ipſe
noui. Sed te ſuadēte, te oīmodis cōpellē
te. Vn̄ & nūc cū eū, ſicut audiui, ip̄e quo
que prior miſeratus cupiat reuocare, te
in tua ꝑdurāte duritia, nō ſinit̄ emēdare
qđ cōpulſus eſt indiſcretus egiſſe. Rogo
q̄ eſt hæc ſecuritas, ut cęteris oībus miſe
rantibus, ipſo quoq; dn̄o abbate propi
tio, tu ſolus implacabilis flecti non q̄as
ut recipiat? An n̄ legiſti, Iudiciū ſine mi Iac. 2.
ſericordia ei qui non fecit miſericordiā?

An oblitus es quod rurſum ſcriptū eſt:
In qua menſura menſa fueritis, remetiet̄
Matt. 7. a uobis? An uero cōtemnis qđ miſericor
Matt. 5. a dibus promiſſum eſt: qm̄ ipſi miſericor
diam conſequentur? Sed neſcis, inquis,
q̃ꝫ iuſte expulſus ſit. Sed iuſte an iniuſte
expulſus ſit, nō q̄ro nec curo modo: ſed
hoc tm̄ q̄ror, hoc cauſor, hoc uehemen
ter admiror, ꝙ humil'r ſatisfaciens, in-
ſtanter petens, patienter ſuſtinēs, emē-
dationem ꝓmittēs, nec ſic quidem ex-
audiri meret̄, ut iuxta ap̄l'm confirmet̄
in eo charitas, & ſcđm magr̄m n̄rm ꝓ-
2. Cor. 2. b betur iteꝝ in omni patiētia. Certe ſi in-
iuſte expulſus fuit, iuſtum eſt ut reuoce
tur. Si iuſte: pium eſt ut recipiatur. Vn-
de & hoc n̄rm conſilium licet indiſcuſ-
ſa cauſa arbitratus ſum eſſe ſecuꝝ, quo
fit ut ſiue per iuſtitiam ſiue per miſeri-
cordiam à iuſto & miſericorde deo nō
recedat̄. Rogo ergo te dilectiſſime fili,
ut quod ille ſuis apud te precibus non
meruit, uel noſtris, quas tā longe quæ-
ſiuit, ualeat adipiſci.

Ad papam Innocentium, Epiſt. 329.

Mantiſſimo p̄ri & dn̄o Innocē
a tio ſummo pontifici F. B. Cla-
ræuallis uocatus abbas modi-
cum id qđ eſt. Cadit in interitum Re-
menſis eccleſia, data eſt ī opprobrium
ciuitas glorioſa, clamat tranſeuntib. ꝑ
uiam: ꝙ non ſit dolor ſil'is dolori eius.
Foris. n. pugnæ, ītus timores. Sed & in-
tus pugnæ, qm̄ filij eius pugnant cōtra
eam: nec habet generatorem ꝗ liberet
eam, unica ſpes eius Innocentius, ꝗ ab-
ſtergat lacrymas à maxillis eius. Sed
uſquequo dn̄e clypeus ꝓtectionis u͞ræ
non opponitur? uſquequo cōculcabit̄,
nec inueniet ſubleuantē? Ecce rex humi
liauit ſe: & iam quieuit indignatio eius.
Quid ergo ſupereſt niſi ut manus ap̄li-
ca ſupponatur afflictę, & plagis eius cu
ram adhibens & fomenta? Primū itaq;
eſſe credimus ut maturetur electio: ne ī-
ſolentia Remenſis populi diſperdat ſi
quid reſiduum eſt, niſi in brachio excel
ſo furori eius reſiſtatur. Si hęc rite cele-
brata fuerit; confidimus quòd in religs
quoque daturus ſit dominus gratiam
& effectum.

Ad eundem, Epiſtola 330.

Mantiſſimo patri & domino
a dei gratia ſummo pontifici In-
nocentio frater B. Claræuallis
uocatus abbas modicum id quod eſt.
Gratiam quam inueni in oculis ueſtris,
nolo hr̄e ſolus, cū amicis eam uolo di-
uidere. Non. n. timeo ne forte non ſuffi-
ciat mihi & illis. Magna. n. eſt. Multos
poſſum facere participes eius, uerunta-
men ego exinanitus nō ero. Quod igit̄
gratis accepi, gratis dabo: & liberalē
me facit ueſtra liberalitas, ſed de u͞ro.
Præſentium latorem uiꝝ cōmendabilē
uobis commendamus. Amicus eſt dn̄e
pauperꝝ Chriſti, et ſeruus ſeruoꝝ tuoꝝ.
Peto dn̄e, ſiquid habuerit apud tuā ex-
cellentiam, ut eum ſolita pietate ꝓ no-
bis exaudias, imò ꝓ ipſo, ꝗ talis eſt, ut
per ſe tantum merito debeat exaudiri.

Ad eundem, Epiſtola 331.

Vuenis iſte magnanimus (ut a-
i iunt) & ſtrenuus in opere mili-
tari, ut meliorem militet militiā
proficiſcit̄ Ieruſalē. Rogat puer ueſter
rogatus ab ipſo: ut in bono opere quod
cœpit, ueſtram mereatur percipere cō-
ſolationem, ſed fauorem, ſed orationē, Eſa. 58. c
ſed benedictionem. Propiquus noſter
eſt: & carnem meā, iuxta prophetam,
non debui deſpexiſſe.

G. Cancellario, Epiſtola 302.

Rædeceſſor ueſter bōæ memo
p riæ Haimericus cācellari⁹ dn̄m
Metenſem ep̄m ſpeciali ample
ctebat̄ dilectione, & nūcios eius quo-
ties Romam uenirent, plurimum acce-
ptabat: & iuuabat ſtudioſius. Vn̄ rogo
uos quoque per eadem gradi ueſtigia,
& nobili epiſcopo in magna neceſſita-
te poſito, armis eccleſiæ ſubuenire.

Ad dominum Bernardum abbatem, Epiſtola 331.

Ilecto patri ac uenerabili dn̄o
d ſuo Bernardo dei uoluntate ac
gratia Claræuallis abbati reue
rendiſſimo frater Ioannes miniſter ſuus

qualiſcunq; Caſemarij abbas,fœliciter
currere,ac fœlicius Chriſti pietate con-
ſummare. Memor dulcedinis ac fami-
liaritatis, quam mihi indigno pietas ue
ſtra quondam exhibuit: aperire cogita
tiones mei cordis paternitati ueſtrę q̃ſi
corã poſitus præſumo,ueſtra magis de
manſuetudine confiſus,q̃ de offenſa ſu
ſpectus.Spero nanque affectionem ac
dilectionem quam erga uos habeo, pie
tatem ueſtram non latêre, & ſi aliquid
etiam ſtultum dicerem,confido uos be
nigne ac manſuete quaſi patrem filio i-
gnoſcere. Dictum eſt mihi,pater chariſ
ſime,ꝙ de hac re quę non ita ꝓſpere, ut
forſitan uolebatis,contingit(de uia ue-
ro Ieroſolymæ loquor) multum triſta-
mini: eo ꝙ eccleſia dei uel gloria nõ ſic-
ut deſiderabatis,accreuit. Quapꝑ qđ
mihi pro hoc diu cogitãti deus (ut cre-
do)in corde miſit, uobis humiliter ſug-
gero,nimirꝫ perpendens ꝙ ſæpe paruo
cuilibet dñs aliquid oñdit, quod alicui
magno & multis donis repleto uidere
nequaquam concedit,ſicut Moyſi ſan-
Exod.33.b cto facie ad faciẽ cum deo loquenti Ie-
tro alienigena cõſilium dedit. Videtur
itaq; mihi ꝙ omnipotens deus de hac
uia multum fructum fecit, non tñ eo or
dine quo ipſi uiatores arbitrabantur. Si
quidem ſi hoc quod cœperant,ſicut de
cet Chriſtianos, iuſte ac religioſe ꝓſeq
uellent,dñs cum eis eſſet,ac magnũ fru
ctum per eos perfeciſſet. Sed qm̃ ipſi ad
mala ſunt deuoluti,et hoc nequaquam
dñm qui author uiæ fuerat,a' principio
latêre potuit, ut ſua ꝓuidentia in ſui di-
ſpoſitione non falleret, malitiam eorꝫ
in ſuã conuertit clementiam,& immiſit
eis ꝑſecutiones & afflictiones, quibus
ꝓurgati ad regnum ꝑuenire poſſent. De
niq; confeſſi ſunt nobis qui redibant,ꝙ
uidiſſent multos ibi morientes q liben-
ter ſe mori dicebant, neq; uelle reuerti,
ne amplius in peccatis reciderent. Sed
ne in dubiũ ueniat quod dico, quaſi pa
tri meo ſpirituali in confeſſione aperio
ꝙ patroni loci noſtri b. Ioãnes & Pau-
lus ſæpius nos uiſitare dignati ſunt, q̃s
ego ſuper hac re interrogari feci, & hu-
iuſmodi ſñiam rñderunt: Dicebantq;
multitudinem angelorꝫ qui ceciderãt,
de illis qui ibi mortui ſunt,eſſe reſtaura
tam. Hoc aũt ſcitote ꝙ magnam ueſtri
memoriã habuerunt,finemq; ueſtrũ ci-
to uenturꝫ prædixerunt. Quia igiẽ bene
res,etſi non ſecũdum hoĩum deſideriũ,
tñ ſecundum dei ꝓpoſitum euenit, ue-
ſtræ erit prudentiæ in ipſo de hac re cõ-
ſolari,cuius ſolius gl'iam quæritis & de
ſideratis. Idcirco nanq; uobis & exhor
tandi et operandi gr̃am in hoc negotio
dedit,quia bonum,quod inde facturus
erat,præuidit. Ipſe igitur curſum ueſtrũ
fœliciter compleat, noſq; uobiſcum in
ſua gloria conſtituat.

Ad Rollandum cardinalem & cancellarium, Epiſtola 334.

d Omino & amico chariſſimo
Rollando dei gratia ſanctę Ro
manæ eccleſiæ presbytero car
dinali & cancellario frater B. Clarẽual
lis uocatus abbas, ſalutem & deuotas
orationes. Scripta dilectionis ueſtræ
eo affectu ſuſcepimus: quo ſemꝑ apud
nos eſt in benedictione memoria ur̃a.
Nec ſanè egere uos credimus humanæ
gratiæ uerbis, aut cõmendatitijs epl'is
ad nos: qm̃ quidem utriq; noſtrum in-
dubitabile(niſi fallor)teſtimoniũ perhi
bet ſpiritus ueritatis, q̃ ſyncere & dili-
gamus uos, & diligamur a' uobis. Ille,
inquã,ſpũs per quem & diffundiẽ chari
tas iſta in cordibus noſtris. Benedictus
deus qui ſecũdum ſuam miſericordiam
Eugenium noſtrum imò ſuũ præuenit ĩ
benedictionibus dulcedinis, parare.ſ.
lucernam Chriſto ſuo, & præmittere
uirum fidelem ad adiutorium eius, &
noſtram quoq; plurimam conſolatio-
nem. Nam cũ moleſta eſſet amico ami
ci uocatio & abñtatio: cuius nimirꝫ prę
ſentia frui delectatur in dño: iam tũc ut
manifeſte uideo cogitabat ipſe cogita-
tiones pacis, & non afflictionis, & dice Ioan.13.a
bat: Quod ego facio, tu neſcis modo:
ſcies autem poſtea. Quamobrem ſoli-
citus ſis chariſſime,pro eo cui te conſo-

latorẽ cõſiliariũ ordinauit deus, & ob-
ſerua caute ſecũdũ datam tibi ſapiam,
ne forte iter tã multipliciũ negotiorꝫ tu
mult⁹ malignorꝫ fraude circũueniri poſ
ſit ut ſubripiaẽ ei uerbum qđ indignũ ſit
Eugenij apl'atu. Agẽ,inquã,dilectiſſime
ꝓ loco quẽ tenes, ꝓ ea quã adeptus es
dignitate: uiril'r & prudẽter exerce q in
te eſt zelum dei,ad gl'iam eius, & ſalu-
tem tuã, & eccl'iæ ſanctæ plurimã utili-
.Co.15.b tatẽ,ut dicere poſſis & tu,qa gr̃a dei in
me uacua nõ fuit. Hactenus qppe eru-
ditioni multorꝫ fidel'r & util'r inſtabas:
cœlo & terra teſtibus: ſed iã tp̃s faciẽdi
dño,ne patiaris,qđ in te eſt,diſſipari ab
impijs legẽ eius. Cura ꝓinde dilectiſſi-
me & deſiderãtiſſime pr̃,ẽt in hac diſpẽ
ſatione ĩueniri fidelis dñi ſeruus & pru-
dẽs: quatenus & ꝓ te faciat columbina
ſimplicitas: & ꝓ ea,q̃ tuæ q̃; maximæ fi
dei & ſolicitudini credita eſt dñi tui ſpõ
ſã, aduerſus uenenatas maligni & antiq
ſerpẽtis aſtutias militet prudẽtia ſerpẽ-
tina: & in utraq; glorificeẽ deus. Multa
qdẽ hẽo uobis dicere: ſed nõ eſt opus lõ
ga epl'a ubi pñs eſt uox uiua. Quãobrẽ
ueſtris ꝑiter & nr̃is occupationib⁹ par
cẽs,poſui uerba mea in ore pñtiũ frũm:
tanquam me ipſos audite. Valete.

Ad G. diaconum cardinalẽ, Epiſtola 335.

d Omĩo & amico chariſſimo G.
dei gratia ſanctæ Rom. eccl'iæ
diacono cardinali fr̃ B. Claræ-
uallis uocatus abbas,ſalutẽ & deuotas
or̃ones. Bñdictus tu à dño,q tã copio-
ſe p̃uenisti nos in bñdictionib⁹ dulcedi-
nis: ut ſiq̃ mi̇̈ę uiſcera,ſiqd affectionis,ſi
qd charitatis ĩuenit in nob̃,totũ ſibi me
rito uẽdicet illuſtris aĩ tui tã deuota hu-
militas,humiliſq; deuotio. Nã & antea
exultabã oĩo & gratulabar zelo bo-
no quẽ in te eſſe fr̃m nr̃orꝫ relatione di-
dicerã, ſed iã eo amplius ſiqd poſſum ĩ
dño,tuæ dilectioni me ſentio debitorẽ,
quo deuotius & humilius ꝑuitati nr̃æ
cõmendatũ te reddere ſtuduiſti. Vñ &
ſolicitus ſui fratribus nr̃is indices tui pe
ctoris legere lr̃as, plenas deuotæ affe-
ctionis,plenas pietatis & gr̃ę,bñdictio
nem quoq; quam deſtinaueras exhibe
re, & præcipere,ſicut rogaſti, in memo
riam tui & tuorum,ipſis in uaſis miſſa-
rum ſolẽnia celebrari. Faciat te deus in
magna domo ſua uas in honorẽ, ut de
te quoq; nos chariſſimi tui operꝫ teſti
monio, quod plurimum deſideramus
mereamur audire,qm̃ uas electionis mi
hi eſt iſte. Teſtis.n.nobis eſt ſpũs ueri- Acto.9.c
tatis, per quẽ & diffundiẽ charitas iſta
in cordib. nr̃is: qũo te cupiamus in uiſce
ribus Ieſu Xp̃i. Quia ergo æmulamur
te dei æmulatione: nõ modo eſt ad eũ
ꝓ te deprecatio noſtra, ſed etiam ad te-
ip̃m, ut ſolicite prouideas qũo te opor-
teat conuerſari in domo dei, & in ſorte
miniſterij huius. Dico,n.non de pręſum Sap.6.a
ptione,deus ſcit,ſed de charitate: qm̃ iu
dicium graue his qui pręſunt,ſi nõ ẽt ꝓ-
deſſe laborant: & ecõtra q bñ miniſtra-
uerit,gradũ bonũ acquiret. Tu ergo di 1.Tim.3.c
lectiſſime & deſiderantiſſime dñe,decli
na obſecro magis ac magis à malo, &
fac bonum: nec iuueniaris in Xp̃i hære-
ditate q̃rens q̃ tua ſunt: ſed memor eſto
ſemꝑ apl'ici illius: Nihil intulimus ĩ hũc 1.Tim.6.b
mũdũ, haud dubiũ, quia nec quicq̃; au-
feremus. Quãobrẽ eã,q̃ immortalis eſt
aĩam tuam ſerua, chariſſime, ne qua oc-
caſione auelli aut eradicari queat ab af
fectu cordis tui, quod dñs loquitur in
euangelio: Quid ꝓdeſt, inquit, homini Matt.16.d
ſi uniuerſum mundũ lucreẽ,ſe aũt ipſum
perdat, & detrimentũ ſui faciat? Miſeri Iob 21.b
prorſus miſeri qui in bonis ducunt dies Pſa.48.d
ſuos,ut in puncto ad inferna deſcẽdãt. Iac.4.d
Cum enim interierint, non ſument oĩa,
nec deſcendet cum eis gloria eorꝫ, qm̃
uapor eſt ad modicum parens. Hæc co
gita dilectiſſime, & hæc meditare iugi-
ter, & in corde tuo deſcribe ea, nec à
memoria tua ullatenus recedant. Vale.

Ad Robertum abbatem de Dunis, Epiſt. 336.

f Ratri & amico chariſſimo Ro
berto abbati, F. B. de Claraual
le quod amico chariſſimo. Et
tarde notus, & cito es mihi ſublatus
Roberte chariſſime. Sed conſolor,
quòd ſolo de corpore patiar hoc: nam

ſpiritu ſemper es mecum. Quod tn̄ uel
ip ſum qn̄ ego æquanimiter tolerarem,
ſi ſolus non eſſet in cā deus? Erit erit qn̄
reddemur nobis, qn̄ & quiſqꝫ de ſe, &
uterqꝫ de inuicem plenè gaudebimus,
pn̄tes nobis in utraqꝫ portione noſtri,
in neutra deinceps ab alterutro diuidē-
di. Glutinū erit tantę coniūctionis, qui
cauſa nunc eſt tantillæ ſeparationis, prę
ſens perpetuo futurus nobis, pn̄tes nos
nobis perpetuo ſeruaturus. Salutamus
omnes filios ueſtros & noſtros, & ro-
gamus ut orent pro nobis.

Ad eundem de Iderio, Epiſt. 337.

a Mantiſſimo fratri & coabbati
ſuo Roberto de Dunis frater
B. Clarę uallis dictus abbas, ſa
lutem. Suꝑ hoc fratre, quē adeo non ſo-
lum inutilem, ſed ēt oneroſum eſſe nun-
ciaſtis, abſqꝫ eo quod intrinſecus latet,
quale nobis ipſis, tale & ueſtrę dilectio
ni damus conſiliū. Nobis ſiqdē uidet̄ ꝓ
his q̄ de ipſo retuliſtis, ꝙ in probatione
ſua ſe nec probabilē exhibuit nec rece-
ptibilem, & iō meruit ut rōnabiliter &
ſana conſcīa ualeatis malum auferre ex
uobis. Verūtamen ſi pietati ueſtræ pla-
cet ſuꝑexaltare miſericordiam iudicio,
adhuc ipſum poteſtis retinere ſine ꝓfeſ
ſione, quanto uobis tꝑe uidebitur. Hoc
autem oīno diſſuademus ne eum in hoc
ſtatu recipiatis ad profeſſionē, ſed iterꝝ
probetur, ſi forte ſe talem exhibere ua-
leat, qualem debet. Sin aūt, ferro abſciſ-
ſionis utēdum eſt, ne una ouis morbida
totum gregem contaminet.

Ad Abbatem Balduinum de Caſtellione,
Epiſtola 338.

e T in hoc cognoui ꝙ diligis, nos
qm̄ timuiſti nos. Veruntamen
gaude, quia timor quem time-
bas, non accidit nobis. Diligēter eſt res
inquiſita, quēadmodū monuiſti, & in-
uentus eſt dolus in ore eius qui iſta di-
xit tibi. Vnum è duobus nullatenus du
bites, hoīem uidelicet aut ex malignita
Pſal. 7. d te, aut ex ſuſpicione locutum. Proculdu
bio cōuertetur dolor eius in caput eius
& in uerticem ipſius iniquitas eius de-
ſcendet. Reus eſt enim illius rei, quā al-
teri conatur impingere.

Ad Balduinum Nouiomenſem epiſcopum,
Epiſtola 339.

d Omino Balduino Nouiomenſi
epō frater B. Clarę uallis uoca-
tus abbas, meliꝰ q̄ꝫ meruit. Mit
to uobis puerum iſtum pn̄tium latorē,
comedere panem ueſtrum, ut probem
de auaritia ueſtra utrū cum triſtitia id
feceritis. Nolite lugere, nolite flere, par-
uum uentrem habet, paucis contentus
erit. Gratiā tn̄ uobis hēmus ſi doctior
à uobis q̄ꝫ pinguior receſſerit. Materies
locutionis ꝓ ſigillo ſit, qa ad manū non
erat, nam neqꝫ Gaufridus ueſter.

Ad Henricum archidiaconum,
Epiſtola 340.

d Ilecto ſuo Henrico archidiaco-
no frater B. Clarę uallis uocatꝰ
abbas ſalutē & orationes. Bre-
uiter uobis de propoſita qōne rn̄demꝰ,
ſine præiudicio tn̄ ſanius ſapientis. Ra-
ptū ex utero puerꝝ ob periculum mor-
tis laicus qdam (ut dicitis) baptizauit,
cōmunem uerborꝝ formam nō tenens,
ſed dicens, baptizo te in noīe dei, & ſan
ctæ & ueræ crucis. Quæritis utrūnā ba
ptizatꝰ ſit puer, an magis ſi uiuit bapti-
zandus. Ego uerè hunc baptizatū pu-
to, nec ſonum uocis, ueritati fidei & pie
tati intētionis p̄iudicare potuiſſe. Vt. n.
taceam ꝙ in noīe Dei unam expreſſit
ſubſtantiam trinitatis: in eo ipſo quod
addidit, ſanctæ & ueræ crucis, manife-
ſte cōmendauit dominicam paſſionē.
Niſi forte putamus apoſtolum contra 2. Cor. 10.
id, quod quidem alio loco dixerat: Qui Gala. 6. d
gloriatur, in domino glorietur: in ipſa li
gni ſubſtantia, & non magis in crucifi-
xi gratia gloriari, cum diceret: mihi au-
tem abſit gloriari, niſi in cruce domini
noſtri Ieſu Chriſti. Neque enim cum iu-
xta communem eccleſiæ conſtitutionē
baptizantes dicimus, in nomine patris
& filij & ſpiritus ſancti, aliud intelligen
dum eſt q̄ꝫ in cōfeſſione trinitatis. Por-
rò aūt confeſſio ſanctæ crucis, non niſi
crucifixi confeſſio eſt. Legimus ſanè in
actibus

Acto. 10. g actibus apl'orꝝ, non modo in noīe pr̄is
& filij & ſpūs ſancti, uerꝝ & in noīe dn̄i
Ieſu Chriſti aliquos baptizatos. Pergi-
tis aūt quęrere de ipſo baptizatore utrū
nam peccauerit: an uero & alijs formā
hāc liceat imitari. Quaſi uero cōſequēs
ſit ut ſi in facto hoīs ipſa eum vr̄ excuſa
re ſimplicitas, ut aut nullum, aut nō ma
gnum pctm̄ fuerit: continuo ēt inuenian
tur excuſabiles qui ſua temeritate con-
tra formam eccleſiæ nouum baptizādi
uellent inducere morem. Quòd ſiqs eū
peccaſſe cōtēdit, ego tm̄ nō crediderim
fuiſſe pctm̄, ut uel baptizatoris, uel ipſiꝰ
ꝗ baptizatus eſt potuerit præiudicare
ſaluti. Neque. n. eccleſiaſticam contem
pſiſſe formam: ſed ex deuotione quadā
feſtinantis fidei, in hanc uocem erupiſ-
ſe uidetur.

Ad monachos eccleſiæ ſancti Bertini,
Epiſtola 341.

d Ilectiſſimo ſibi in Xp̄o uniuer-
ſo conuentui monaſterij ſancti
Bertini F. B. Claræuallis uoca
tus abbas: ſalutem & orōnes. Ita q̄ſo,
ita facite dilectiſſimi. Diſcipulus quippe
proficiēs: gl'ia eſt magr̄i. Quiſqs in ſcho
la Chriſti nō ꝓficit: eius indignꝰ eſt ma
giſterio, præſertim tn̄ ubi ſumus, ubi ni-
hil in eodē ſtatu ꝑmanet: & non ꝓfice-
re, ſine dubio deficere eſt. Nemo ꝓinde
dicat ſatis eſt: ſic uolo manere: ſufficit
mihi eſſe ſicut heri & nudiuſtertius. In
Gen. 28. c uia reſidet qui eiuſmodi eſt: in ſcala ſub
1. Cor. 10. c ſiſtit ubi neminem patriarcha uidit nō
aſcendētē aut deſcendētem. Dico ergo.
Qui ſe exiſtimat ſtare: uideat ne cadat.
Ardua & anguſta eſt uia: & nō hic, ſed
Ioan. 14. a in domo patris manſiones ſunt multæ.
1. Ioan. 2. a Itaqꝫ ꝗ ſe dicit in Xp̄o manere: debet ſi
Luc. 2. f cut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Ie-
ſus. n. (ut ait euāgeliſta) creſcebat & ꝓ-
ficiebat ſapīa & ætate & gr̄a apud deū
& hoīes. Ille non reſtitit ergo: ſed exul-
Pſal. 18. b tauit ut gigas ad currendā uiam: & nos
quoqꝫ ſi non deſipimus curremus poſt
eum: trahemur in odore unguentorꝝ i-
pſiꝰ. Alioqn ſi elōgari cōtigerit, erit pigri
tāti aīę & laborioſior & ꝑiculoſior uia:
dū nec odore recreari: nec certa poſſit
agnoſcere ueſtigia lōgius abeūtis. Sic er
go currite fr̄es, ut comprehēdatis. Qđ
ſanè ita fiet: ſi neq̄qꝫ arbitramini uos cū Phil. 3. c
prehēdiſſe: ſed obliti q̄ retro ſunt, exten pſal. 2. c
ditis uos in anteriora: ſi apprehendatis di Eccl. 24. c
ſciplinā: neqn̄ iraſcat̄ dn̄s, & ꝑeatis de
uia iuſta. Qui edit me (ait ſapīa) adhuc
eſuriet: & ꝗ bibit me, adhuc ſitiet: ut no
uerit piger ꝗ digne ꝓrſus lapidatur ſter-
coribus boū, faſtidiū ſibi nō de ſatieta- Ibidē. 22. a
te ſed de inedia gn̄ari. Deniqꝫ qa omnia Rom. 8. c
cooperant̄ in bonū his, ꝗ ſcd̄m propoſi
tū uocati ſunt ſancti: moueat nos ipſum
quoqꝫ ſcl'aris cupiditatis exēplū. Quē
. n. ambitioſum uidimus aliqn̄ contentū
adeptis dignitatibus ad al's nō anhela-
re? Sic & curioſi cuiuſqꝫ non ſatiat̄ ocu-
lus uiſu: nec auris implet̄ auditu. Quid?
eorꝝ ꝗ auaritię ſeruiūt: aut amatores ſūt
uoluptatū: ſeu uanas ſectant̄ hoīum lau
des: nonne & ipſorꝝ inſatiabilia deſide
ria arguūt nos negligētię & tepiditatis?
Pudeat certe ſpūalium nos bonorꝝ mi-
nus cupidos inueniri. Erubeſcat aīa con
uerſa ad dn̄m, minori affectu ſectari iu-
ſtitiā, ꝗ iniqtatē antea ſectaret̄. Eſt. n. cā Rom. 6. d
quoqꝫ ualde diſſimilis. Stipendiū qppe
pcti, mors: fructus aūt ſpūs, uita ęterna.
Pudeat ꝓinde negligētius nūc in uitā, q̄ꝫ
prius in mortē ire, & minori ſtudio ſalu
tis acqrer̄ q̄ꝫ ꝑditionis augmētū. Nā ut
oīno ſimus inexcuſabiles, ī uia uitę quo
citius, eo faciliꝰ currit̄: & leue ſaluatoris
onus quo creſcit amplius, eo portabiliꝰ
eſt. Nōne & auiculas leuat, non onerat
pēnarꝝ ſiue plumarꝝ numeroſitas ipſa?
Tolle eas, & reliquū corpus pōdere ſuo
fert̄ ad ima. Sic diſciplinā Xp̄i, ſic ſuaue
iugū, ſic onus leue, quo deponimus, eo
deprimimur ipſi: qa portat potiꝰ q̄ꝫ por
tat̄. Oneroſa alicui vr̄ ſilentij diſciplina.
Sed ꝓpheta magis robur q̄ꝫ onus eē cō
ſiderās ait: In ſilētio & in ſpe erit fortitu Eſai. 30. d
do ur̄a: ī ſilētio, inqt, & ſpe: qa bonū eſt Thren. 3. c
p̄ſtolari dn̄m ī ſilētio. En eneruat qppe
aīam p̄ſentiū cōſolatio, roborat expe-
ctatio futurorꝝ. Bn̄ ergo feciſtis dilectiſ
ſimi, addere aliqd ad priorē ſilētij rl'am:

Eſa. 32. d qꝺ nimiꝝ ꝓdicto atteſtante propheta
cultus iuſtitiæ eſt. Bñ feciſtis alienando
uos magis ac magis ab actibus ſcłi hꝯ,
quæ eſt munda & immaculata religio.
1. Cor. 5. d Modicum q̃ppe fermẽtum frẽs, totam
Eccleſ. 10 maſſam corrumpit: & muſcæ moriẽtes
exterminant oleũ ſuauitatis. Quid pro-
deſt tanti corporalis ꝑpariter & ſpũalis
laboris atque exercitij fructũ, uiliſſima
aliqua cõſolatione imò deſolatione mi-
nus acceptabilem fieri: aut certe & peri
clitari? Quantam internę conſolationis
dulcedinem, & grãm uiſitationis diui-
næ ꝓpedit hmõi nugarum uapor ad mo
dicũ parens? Præſertim nos monachi,
quoꝝ certe uelimus nolimus, in labore
uita eſt: planè miſerabiliores ſumus oĩb.
hoĩbus, ſi pro tam exiguis tãta patimur
detrimenta. Quid. n. inſipientię: imò q̃d
inſanię eſt, ut qui maiora reliquimus, mi
nora cum tanto diſcrimine teneamꝯ? Si
mundum contempſimus uniuerſum: ſi
abrenunciauimus affectibus ꝓpinquo-
rum: ſi monaſterioꝝ carceri mancipaui
mus noſmetipſos: ſi deniq; non uenimꝯ
facere uoluntatẽ nr̃am, ſed impoſuimus
hoĩes ſuper capita nr̃a: quid non opor-
tet fieri, ne forte contingat hæc oĩa nob̃
in inſipientia nr̃a & negligentia deperi
re? Agite ergo dilectiſſimi, & in his quę
cœpiſtis, ſoliciti eſtote pſeuerare et abũ
dare magis, ut augeant̃ indies incremen
ta frugum iuſtitiæ ur̃æ. Etenim qui par
2. Cor. 9. b ce ſeminat, parce & metet: & qui ſemi
nat in benedictionibus, de benedictio-
nibus & metet. Et certe modicum ſemi
nis incrementũ, nõ modica meſſis mul-
tiplicatio eſt. Hęc nos frẽs, quia audito
profectu ur̃o exultauimus & delectati
ſumus, dignũ duximus ſcribere charita
ti ur̃æ, cupientes admonitos uos eſſe, ut
obſeruationes factas quæ ſaluare pñt
aĩas ueſtras, digna deuotione ſuſcipiatis
Ibidem & amplectamini. Scitis enim quia hila
rem datorem diligit deus. Orantem ꝓ
nobis uniuerſitatem ueſtram Chriſtus
cuſtodiat.

Ad Leonium abbatem ſancti Bertini,
Epiſtola 342.

Mico ſuo chariſſimo Leonio
a
ſancti Bertini uenerabili abba-
ti: F. B. Claræuallis uocatus ab
bas, ſalutem in eo q̃ mandat ſalutes Ia-
cob. Quòd merito confidam de uobis,
charitas ur̃a palàm fecit: quæ inuenta
occaſione ſeipſam innoteſcendi: nõ po-
tuit latere ſub modio. Gratiſſima hẽo il
la officia humanitatis q̃ fratribus nr̃is
impenditis, q̃ habitant iuxta uos. Quod
illis facitis, mihi facitis: imò ſic magis
mihi facitis, q̃ ſi mihi faceretis. Obſe-
cro ergo ut perſeueret hęc ſolicitudo ue
ſtra pro eis: q̃m lõge facti ſunt à nobis,
ut non poſſimus eis prout oportet aſſi-
ſtere. Sit ergo ur̃æ benignitatis uicẽ no
ſtram ſupplere: ut uos ipſis in patrem,
& ipſi ſint uobis in filios. Si forte uene-
rit tp̃s quo tantæ charitati rñdere poſſi
mus: ꝙ non ſimus ingrati, fides oculata
monſtrabit. Vale.

Ad monachos eccleſiæ ſancti Bertini,
Epiſtola 343.

Niuerſis qui ſunt in eccleſia bti
u
Bertini amandis in Chr̃o: F. B.
Claræuallis uocatus abbas, ſer
uire dño in lætitia. Ad gr̃aꝝ actionem:
ad reddendum dilectionis offm̃: meritis
ur̃is prouocamur. Quia. n. acceptum be
neficium æternæ memorię infigendum
eſt: bñficijs quæ fratribus nr̃is, imò quæ
mihi cõtuliſtis, nec immemor eſſe dẽo,
nec ingratus. Meum eſt q̃cq̃d meis im-
penditur: mihi datur, q̃cq̃d infunditur ĩ
uiſceribus meis. Scio cui credidi, & cer-
tus ſum: ſcio q̃a diligitis nos, non uerbo
& lingua: ſed ope & ueritate. In argm̃
q̃ppe dilectionis & gr̃æ, quã frẽs nr̃i in
uenerũt in oculis ueſtris, nõ uerba ꝓce-
dũt, ſed opa: eo utiq; puriora apud deũ,
& gratiora apud hoĩes, quo de ſola gr̃a
dantis ꝓueniũt: ꝓter meritũ accipiẽtis.
Pro his igr̃ gr̃as agimus uniuerſitati ue-
ſtræ: pro his oĩbꝯ debitores ſumus uob̃:
ſiq̃d ſumus: ſiq̃d poſſumus & nos et frẽs
nr̃i. Sed ne paꝝ uobis ſit acceptos eſſe
hoĩbus, accepti eſtis & deo meo. Nam
qꝺ uni ex minimis eius feciſtis: ipſi feci-
ſtis. Quid? qꝺ nõ uni tm̃, ſed pluribꝯ ex Matt. 25. d

minimis eius feciſtis? in oĩbus hic penes
me non retributio multa, q̃m inops &
Pſal. 85. a paup ſum ego, ſed dñs retribuet ꝓ me.
Pſa. 137. b Ipſe qui retributor eſt oĩum bonoꝝ, re-
tribuat uobis ꝙ pauperes eius præueni
ſtis in benedictionibus dulcedinis, & ĩ
Ibidẽ. 20. a exẽplo charitatis. De ꝓteritis gr̃as agi-
Gala. 6. b mus: de futuro precamur ut bonum fa-
cientes non deficiatis, tp̃e. n. ſuo mete-
tis de ſemine boni operis manipulos
pacis & gloriæ: quod nobis ꝓſtet deus,
Amen.

Ad Matildem reginam Anglorum,
Epiſtola 344.

Lluſtriſſimę dñę & dilectiſſ. in
i
Chriſto filię (quod non ex prę-
ſumptione loquor, ſed ex affe-
ctu) Matildi dei gr̃a Angloꝝ reginę:
Bernardus. Si de ur̃a ſublimitate pręſu-
mo: non eſt miꝝ. Iam. n. non ego ſolus
ſentio: ſed oẽs penè nouerũt q̃ñ nos ac
ceptetis, & quãto nos diligatis affectu.
Propter qꝺ rogatus ſum à quodã ami-
co ur̃o uenerabili abbate de capella, ut
pro decima quadam uos rogemus: uñ,
ſi bene meminiſtis, Bolonię uos roga-
ui: uos quoq; more ur̃o benigne audi-
ſtis me. Sed quia nondũ factũ eſt quod
rogamus: tp̃s eſt ut iam petitio illa mã-
cipetur effectui. De cętero bene ſeruate
mihi filium quem nunc peperiſtis, quia
& ego quoq; (ſi regi non diſplicet) ĩ eo
mihi uendico portionem. Vale.

Ad Albertum incluſum, Epiſtola 345.

Rater Ber. de Claraualle: fratri
f
Alberto incluſo, bonum certa-
men certare. Petis à me ut ne-
ſcio quam ieiunij obſeruantiã, quam à
me intra tuam cellã requiſieras, ac mu-
lierculaꝝ colloquia, quę & tibi uideli-
cet à me recordaris fuiſſe ꝓhibita, mea
licentia poſſis admittere: q̃ utiq; ꝑꝑ ino
piam (ut ſcribis) nõ potes euitare. Ego
iam nullam ſuꝑ te uſurpo mihi ptãtem.
Conſilium tibi dedi, non pręceptum, ſꝑ
uel ſemel in die comedere: fœminaꝝ ui
ſitationes uel colloquia oĩno nõ admit
tere: tuaꝝ te opere manuum ſuſtẽtare,
multaq; alia quę longum eſt modo cõ-
memorare. Quòd ſi hmõi ſumptus neq̃
quã tibi ad opus tam ſumptuoſum ſup
petere cerneres: non deberes incipere
quod conſummare non poſſes. Hoc ti-
bi tutum credidi cõſilium: hoc nec meo
cogeris tenere pręcepto: nec tñ meo mu
tabis conſilio. Vale.

Ad G. abbatem, Epiſtola 346.

Omino G. abbati: F. Bernardꝯ
d
quicquid ſibi. Scito frẽm G. ex
quo uenit de Griſta, ubi medi-
camina ſumpſit: conuentũ per oĩa tanq̃
unum de ualidioribus firmiſſime tenuiſ
ſe, nec ei quicq̃ in alimentis pręter qꝺ
commune fuit indultum fuiſſe, ad uigi-
lias iugiter cum alijs extitiſſe. Ex hoc iã
ſi aliter apud uos egerit, non ei conſen-
tiatur. Certum. n. ſit uobis: non eſſe cor-
poris ęgritudinem, ſed animę paſſionẽ.
Vale.

Ad abbatiſſam Faberniacenſem,
Epiſtola 347.

Ernardus uocatꝯ abbas de Cla
b
raualle A. abbatiſſę Faberniacẽ
ſi, pudicitię & gr̃ę titulũ. Fr̃es
iſti pro conſilio aĩaꝝ ſuaꝝ paternitatẽ
nr̃am adeuntes, de ur̃o bono ſtudio qꝺ
in emendando loco cui gr̃a dei pręeſtis,
hr̃e uos perhibent, non paꝝ nos lętifica
uerunt. Monemus aũt & obſecramus
deuotionẽ ur̃am: ꝙ ſicut in reficiẽdis do
mibus, ita renouandis moribus operã
detis. Non ſolũ aũt de monaſterio: ſed
ẽt de hoſpitali domo dei cui ſub manu
ur̃a ꝓdicti frẽs deſeruiũt, intẽtiſſime ne-
ceſſe eſt curam geratis: quatenus uideli
cet ab omni exactione & infeſtatione
miniſtroꝝ ſeu clientũ ur̃oꝝ ſecurã ac li
berã cuſtodiatis: quodq; illoꝝ prauo,
ut audiuimꝯ, cõſilio eidẽ domui ab alijs
ante uos abbatiſſis collatũ abſtuliſtis,
ꝓcamur ut reſtituatis. Sicut. n. ad ur̃am
ſolicitudinẽ ꝑtinet aliarũ malefacta de-
ſtruere aut corrigere: ſic illaꝝ ſiq̃ bona
egerũt, nõ ſolũ firma & incõcuſſa tene-
re: ſed ẽt augmẽtare & multiplicare de
betis. Presbr̃m quoque q̃ in ipſa domo
habitãs, ſuã adhuc foris rem hr̃e vr̃: aut
proprium deſerere, aut de domo exire

cogatis. Valete, & pp bonum quod de uobis audiuimus, de nobis ſiquid ualemus familiariter confidite.

Ad Odonem abbatem Belliloci, *Epiſt.* 348.

f Ratri & amico ſuo Odoni abbati regularium clericoꝝ Belliloci: frater Bernardus monaſterij Claræuallis diſpenſator indignus ſalutem. Depoſitum huius hominis qđ (ut ipſe ait) apud uos ſeruandũ commiſit, nec bonum eſt uobis nec honorificũ ꝙ detinetis: ſi tñ detinetis. Hinc.n. deplanctum ad me facere uenit: utiq; pp familiarem ſpecialemq; amicitiam quã inter me & uos eſſe audiuit, de qua ẽt ipſe præſumẽs, ad reuerentiam uobis dico, quare non potius calicem de altari uendidiſtis, quo tam importunum clamorẽ reprimeretis: ſi bos uel equus nõ erat uobis qui uenũdari poſſet, ut is qđ ſuum erat reciperet? Parcite quæſo perſonę ueſtræ, parcite bono nomini dom⁹ ueſtræ, parcite ſacræ, quæ nunc eſt, quadrageſimæ, & pauperi quod ſine excuſatione debetur, ſine dilatione reddatur: antequam res amplius diuulgetur, & iam non ſine maiori dedecore perſoluatur.

Ad VV. abbatem Trecenſem, *Epiſt.* 349.

a Mico & cõſeruo ſuo dño VV. abbati canonicorum clericoꝝ Trecenſium, F. B. eccleſiæ Claræuallis ſeruus inutilis ſalutem in dño. Clericum iſtum relinquentem ſclm nobiſcum manere cupientem: ad urm potius ordinem, timens ne noſtri difficultate frangeretur, confugere perſuaſi. Commendamus ergo uobis eum, utpote nobis bene cognitum, ut honeſte morigeratum, & in literis eruditum: poſtremo tanq̃ dei ſeruum: quem per dei gratiam credo uobis futuꝝ fidum ſolatiũ. Neque em̃ ipſum tam pp ſe q̃ pp uos, quem diligimus ſicut nos, ad uos ire uolumus, quem pp uitæ ſuæ meritum libẽter retineremus: niſi eſſet illa cã, ꝙ clericum delicatum, laboris inexpertem, ſuſcipere formidamus. Vale.

Ad Rorgonem de Abbatiſuilla, *Epiſt.* 350.

u Iro illuſtri ẽt nobis quoque dilecto Rorgoni de Abbatiſuilla B. Claræuallis uocatus abbas ſalutem & noſtras orõnes. Perlatum eſt ad nos ꝙ gratum tibi eſſet ſi præſentiæ & colloquij nr̃i copiam hr̃e ualeres, & hoc ideo quia unum de ſeruis altiſſimi me eſſe credit tua benignitas. Et ego dico tibi ꝙ pro hac tua humilitate, & pro bona tuæ nobilitatis fama quam audiuimus, mihi quoq; iucunda foret tua p̃ſentia. Sed licet hoc in nos humanæ pietatis bonum laudabile ſit, non tñ perfectum. Nam hęc corporalis quidem eſt uiſio, & breuis, & nobis cum cæteris animãtibus communis. Magis ergo ad illam ęternę ſocietatis iucundiſſimam uiſionem ſuſpirare debemus, & bonis opibus inſiſtere ut ad illam perueniamus. Rogamus tuam dilectionem, ut terram illam quę tui iuris eſt in parœcia de Currenni, de qua dilectus & familiaris noſter abbas de Alchi tecum locutus eſt: & quę deſerta & inculta tibi tuiſq; anteceſſoribus uſq; nũc inutilis fuit, eccleſiæ de Alchi in eleemoſynam concedere digneris, quatenus & aĩæ tuę, & aĩabus anteceſſoꝝ & ſucceſſoꝝ tuorum apud deum hoc tuum proficiat beneficium.

Ad Hugonem nouitium poſtea Bonæuallis abbatẽ, *Epiſtola* 351.

c Hariſſimo in Chariſto filio H. nouę creaturę in Chriſto F. Ber. Clarę uallis uocatus abbas: cõfortari in dño. Audita conuerſione tua exultauimus & delectati ſumus. Quidni gaudeant hoĩes unde lętantur & angeli? Iam celebris agitur dies, iam reſonat in excelſis grãꝝ actio, et uox laudis. Adoleſcẽs nobilis delicatus uicit malignum, ſpreuit mundũ, corpus expoſuit, propinquoꝝ renunciauit affectibus, paratos diuitiaꝝ laqueos tranſiliuit, quia pennatum aĩal erat. Vñ tibi hæc ſapĩa fili? Neq;.n. tantam inuenimus in ſenibus Babylonis. Ipſi ſunt qui iuxta apoſtolũ (imò contra) diuites fieri uolunt in hoc ſeculo, ut incidant in tentationem, & laqueum diaboli. Hugonis nr̃i ſapĩam nõ

de terra

Mat. 11. g de terra eſt, ſed de cœlo. Confiteor tibi
pater q̃a abſcõdiſti hæc à ſapiẽtibus, et
paruulo reuelaſti. Tu quoq; fili, ne ſis ĩ
gratus bñficio redẽptoris, ſed pone ani
mũ puerilẽ, magis autem paruulus eſto
1. Co. 14. d malitia, ſed non ſenſu. Nõ ætatẽ tenerã
ordinis aſperitas terreat, memẽto quòd
aſperior cardo pãnum faciat leniorẽ, et
4. Re. 4. b conuerſatio conſcientiã. Aderit Chriſti
ſuauitas, & prophetæ farinula pulmen
tũ incomeſtibile cõdietur. Si tẽtationũ
ſentis aculeos, exaltatũ in ligno ſerpẽtẽ
Num. 21. c æneũ intuere: & ſuge nõ tam uulnera q̃
ubera crucifixi. Ipſe erit tibi in mr̃em, &
tu eris ei in filium, nec pariter crucifixũ
Mich. 7. b lædere aliquatenus poterũt claui, q̃n p
manus eius & pedes ad tuos uſq; peruenie
nięt. Sed inimici hoĩs domeſtici eius. Ipſi
ſunt qui non te diligebant: ſed gaudium
ſuum ex te. Alioq̃n audiant à puero no-
ſtro. Si diligeretis me, gauderetis utiq;,
Ioan. 14. d quia uado ad pr̃em. Si proſtratus (ait
btũs Hieron.) iaceat in limine pr̃, ſi nu-
dato ſinu, q̃bus te lactauit ubera mr̃ oñ
dat: ſi paruulus à collo pendeat nepos:
p calcatũ trãſi pr̃em, p calcatã pge ma-
trem, & ſiccis oculis ad uexillum crucis
euola. Summum pietatis eſt genus, in
hac parte pro xp̃o eſſe crudelem. Phre-
neticoꝝ lacrymis ne mouearis, q̃ te plã
gunt de gehennæ filio, factum filiũ dei.
Heu, quęnam miſeris tam dira cupido?
Quis tam crudelis amor, quæ tam iniq̃
1. Cor. 15. d dilectio? Corrumpũt bonos mores col
loquia mala. Propterea quantum pote
ris fili, confabulationes hoſpitum decli
nato, quæ dum aurem implent, euacuãt
mentem. Diſce orare deum, diſce leua-
re cor cum manibus. Diſce oculos ſup
plices in cœlum erigere, et pr̃i miaꝝ mi
ſerabilem faciem repræſentare in omni
neceſſitate tua. Impiũ eſt ſentire de deo
ꝙ continere poſſit ſuper te uiſcera ſua,
et auertere aurem à ſingultu tuo uel cla
more. De cætero ſpũalium patrum con
ſilijs, haud ſecus q̃ maieſtatis diuinę p̃-
ceptis, acquieſcendum in oĩbus eſſe me
mento. Hoc fac, & uiues. Hoc fac, & ue
niet ſuper te benedictio, ut pro ſingulis
quæ reliquiſti, centuplum recipias ẽt in
pñti uita. Nec uero credas ſpũi ſuaden
ti nimis id feſtinatũ, & in maturiorem
ætatem differendum fuiſſe: ei potius cre
de qui dixit: Bonum eſt hoĩ cum porta Thre. 3. e
uerit iugum ab adoleſcentia ſua leuauit
enim ſe ſupra ſe. Bene uale, & ſtudeto
perſeuerantiæ, quæ ſola coronatur.

Libri epiſtolarum numero trecentarum quinquaginta unius melliflui patris Bernardi, finis.

DIVI BERNARDI abbatis Claræuallis in libros de conſideratione ad Eugenium pontificem maximum

PROLOGVS.

f Vbit animum dictare aliquid
quod te, papa beatiſſime Euge
ni, uel ædificet, uel delectet, uel
conſoletur. Sed neſcio quomodo uult
& non uult exire lęta quidem, ſed lenta
oratio: dum certatim illi contraria im-
perare contendunt maieſtas atq; amor.
Nempe urget ille, inhibet illa. Sed inter
uenit tua dignatio, qua hoc ipſum non
præcipis, ſed petis: cum præcipere ma-
gis te deceat. Maieſtate igitur tam di-
gnanter cedente, quidni cedat pudor?
Quid enim ſi cathedram aſcẽdiſti? Nec
ſi ambules ſuper pennas uentorum, ſub
duceris affectui. Amor dñm neſcit, agno
ſcit filium, & in inſulis per ſe ſatis ſubie
ctus eſt, obſequitur ſponte, gratis ob-
temperat, libere reueretur. Non ſic ali-
qui, non ſic: ſed aut timore ad iſta im-
pelluntur, aut cupiditate. Hi ſunt qui in
facie benedicunt: mala autem in cordi-
bus eorum. Blandiuntur corãm, in ne pſal. 27. a
ceſſitate deficiunt. At charitas nun- 1. Co. 13. b
quam excidit. Ego (ut uerum fatear)
matris ſum liberatus officio, ſed non de
prædatus affectu. Olim mihi inuiſcera
tus es, non tam facile erueris. Aſcẽde in
cœlos, deſcende in abyſſos, nõ recedes Mat. 8. c

a me, ſeqr te quocunqꝫ ieris. Amaui pau-
perem, amabo paupeꝝ & diuitum pa-
trē. Non.n. ſi bn̄ te noui, qa pr̄ paupeꝝ
factus, ideo non pauper ſpiritu es. In te
hãc mutationē factã eſſe cõfido, non de
te, nec priori ſtatui tuo ſucceſſiſſe ꝓmo
tionē, ſed acceſſiſſe. Monebo te ꝑinde
non ut magr̄, ſed ut mr̄, planè ut amãs.
Amēs magis uidear, ſed ei qui nõ amat,
ei qui uim non ſentit amoris.

De Conſideratione, Liber primus.

Nde iã ergo incipiam?
Libet ab occupationi
bus tuis, qa in his ma-
xime cõdoleo tibi. Cõ
doleo dixerim, ſi tn̄ do
les & tu. Alioqn doleo
magis dixiſſe debuerã,
qa nõ eſt cõdloere ubi nemo q doleat.
Ita qꝫ ſi doles, cõdoleo. Si non, doleo tn̄,
& maxime ſciēs lõgius à ſalute abſiſte
re membrū, qđ obſtupuit: & ægrū ſeſe
nõ ſentientē, ꝑiculoſius laborare. Abſit
aūt ut de te id ſuſpicer. Noui qbus deli-
cijs dulcis quietis tuæ nõ lõge antehac
fruebare: nõ potes diſſueuiſſe tã citò, ita
ſubito non dolere nuper ſubtractas. Pla
ga recens, dolore nõ caret. Neqꝫ.n. iam
occalluit uulnus, nec in tã breui uerſum
in inſenſibile eſt. Quanqꝫ ſi nõ diſſimu-
les, nõ deeſt tibi iugis materia iuſti dolo
ris à quotidianis iacturis. Inuitus (ni fal-
lor) auelleris à tuæ Rachelis amplexib.
et quoties id pati cõtigerit, toties dolor
tuus renouet̄ neceſſe eſt. At qn̄ nõ con-
tigit? Quoties uis, & in caſſum? quoties
moues, nec ꝓmoues? quoties conaris,
& non dat̄ ultra? eniteris, & nõ paris? tē
tas, & abripis? & ubi incipis, ibi deficis:
& dum adhuc ordiris, ſuccidunt te? Ve
4.Re.19.a nerunt filij uſqꝫ ad partū (ait ꝓpheta) &
uires nõ hēt parturiēs. Noſti hoc, nemo
te melius. Attritæ frõtis es, & inſtar ui-
Oſee.10.c tulę Effraim doctus diligere trituram, ſi
(pace tua) ſic ſe hn̄t res tuæ. Abſit, hæc
eſt pars illius q datus eſt in reprobum
ſenſum. Ab his ſanè cupio tibi pacē, non
cū his. Nihil plus metuo tibi pace iſta.
Miraris ſi unqꝫ poſſit accidere? Etiã di-

co tibi, ſi res (ut aſſolet) ꝑ cõſuetudinē in
incuriã uenerit. Noli nimis credere affe-
ctui tuo q nunc eſt. Nil tã fixū aio, qđ ne
glectu & tp̄e nõ obſoleſcat. Vulneri ue
tuſto & neglecto callus obducit̄, & eo
inſanabile quo inſenſibile fit. Denicqꝫ do
lor cõtinuus & acerbus, diuturnus eſſe
nõ patit̄. Nã ſi nõ aliūde extūdit̄, neceſ-
ſe eſt cedat uel ſibi. Enimuero cito aut
de remedio cõſolationē recipiet, aut de
aſſiduitate ſtuporem. Quid nõ inuertat
cõſuetudo? qd nõ aſſiduitate duret̄? qd
nõ uſui cedat? quãtis qđ p̄ amaritudine
prius exhorrebãt, uſu ipſo malè ī dulce
cõuerſum eſt? Audi iuſtū qd lamētetur
ſup huiuſcemodi: Quæ prius tãgere no Iob.6.b
lebat aĩa mea, nunc p̄ anguſtia cibi mei
ſunt. Primū tibi importabile uidebit̄ ali
qd, ꝓceſſu tp̄is ſi aſſueſcas, iudicabis nõ
adeo graue, paulopoſt & leue ſenties,
paulo poſt nec ſenties, paulopoſt ēt de
lectabit. Ita paulatim in cordis duritiã
itur, & ex illa in auerſionē. Sic & grauis
& cõtinuus dolor citū, ut dixi, habiturꝰ
eſt exitū, aut ſanitatē ꝑfecto, aut inſenſi
bilitatē. Hinc ꝑrſus, hinc tibi timui ſp
& timeo, ne dilato remedio dolorē non
ſuſtinēs, ꝑiculo te irreuocabilr̄ deſpera-
tus īmergas. Vereor, inqꝫ, ne ī medijs oc
cupationib. (qm̄ multę ſunt) dū diffidis
finē, frõtē dures, et ita ſenſim teipm̄ quo
dãmodo ſenſu priues iuſti utiliſqꝫ dolo
ris. Multo prudentius te illis ſubtrahas
uel ad tp̄s qꝫ patiare trahi ab ipſis, & du
ci certe paulatim quò tu nõ uis. Quæris
quò? Ad cor duꝝ. Nec ꝑgas q̄rere qđ il
lud ſit: ſi nõ expauiſti, tuū hoc eſt. Solū
eſt cor duꝝ qđ ſemetipm̄ nõ exhorret,
qa nec ſentit. Quid me interrogas? Inter
roga Pharaonē. Nemo duri cordis ſalu
tē unqꝫ adeptus ē, niſi quē forte miſerãs
deꝰ, abſtulit ab eo, iuxta ꝓphetã, cor la
pideū, & dedit cor carneū. Quid ergo
cor duꝝ? Ipm̄ eſt qđ nec cõpūctiōe ſcin
dit̄, nec pietate mollit̄, nec mouet̄ p̄cibꝰ,
minis non cedit, flagellis durat̄. Ingratū
ad bn̄ficia eſt, ad cõſilia īfidū, ad iudicia
ſæuū, inuerecūdū ad turpia, īpauidū ad
ꝑicula, inhumanū ad hūana, temerariū

ad diuina, ptõꝝ obliuiſcēs, p̄ntiū negli-
gēs, futura nõ ꝓuidēs. Ipm̄ eſt cui ptõꝝ,
p̄ter ſolas iniurias, nihil oĩno nõ p̄terit,
p̄ntiū nihil nõ ꝑit, futuroꝝ nulla niſi for
te ad ulciſcēdū ꝓſpectio ſeu p̄paratio ē.
Et ut in breui cūcta horribilis mali ma-
la cõplectar, ipm̄ eſt qđ nec deū timet,
nec hominē reueret̄. En quò trahere te
hn̄t hę occupationes maledictæ, ſi tn̄ ꝑ-
gis ut cœpiſti, ita dare te totum illis, nil
tui tibi relinquens. Perdis tp̄s: & ſi licet
nunc alteꝝ me tibi exhibere Iethro, tu
quoqꝫ in his ſtulto labore cõſumeris, q̄
non ſunt niſi afflictio ſpūs, euiſceratio
mētis, euacuatio grę. Nã fructꝰ hoꝝ qd
niſi araneaꝝ telæ? Quæſo te, q̄le eſt illđ
de mane uſqꝫ ad ueſperã litigare, aut liti
gãtes audire? Et utinã ſufficeret diei ma
litia ſua, nõ ſunt liberæ noctes. Vix relin
quit̄ neceſſitati naturæ, qđ corpuſculi
pauſationi ſufficiat, & rurſum ad iurgia
ſurgit̄. Dies diei eructat lites, & nox no
cti īdicat malitiã: uſqueadeo nõ ē reſpi-
rare ī bonis, nõ eſt alternã capeſſere re-
quiē, nõ uel rara īterſeri ocia. Nõ ambi-
go te quoque iſta deplorare: at fruſtra
iſtđ, ſi nõ & emēdare ſtudueris. Interim
tn̄ ſic ſp facias hortor, nec te unq̄ ad iſta
duraueris quolibet uſu uel aſſiduitate.
Iere.5.a Percuſſi eos, & non doluerūt, ait deus.
Nihil tibi & illis. Iuſti potiꝰ tibi aptare
Iob.6.b curato & affectionē & uocē, q ait: Qu
ē.n. fortitudo mea ut ſuſtineã, aut qs fię
nis meꝰ ut patiēter agã? Nec fortitudo
lapidū fortitudo mea, nec caro mea æ-
nea eſt. Magna uirtus patiētiæ, ſed non
hãc tibi ad iſta optauerī. Interdū īpatiē
tē eſſe, ꝓbabiliꝰ. Tu ne approbes illoꝝ
2.Cor.11.d patiētiã qbꝰ Paulꝰ dicebat: Libēter ſuf-
fertis īſipiētes, cū ſitis ipſi ſapiētes? Niſi
fallor, ironia erat, & nõ laꝰ: ſed ſuggilla
tio quorūdam mãſuetudinis, q q̄ſi datis
manibꝰ pſeudoapl'is, à qbus & ſeducti
erãt, ad q̄qꝫ ipſoꝝ ꝑegrina & praua do
gmata trahi ſe patiētiſſime ferrēt. Vn̄ &
Ibidem ſubdēs: Suſtinetis.n. inqt, ſiqs uos ī ſerui
tutē redigit̄. Nõ bona patiētia, cū poſſis
eē liber, ſeruū te ꝑmittere fieri. Nolo diſ-
ſimules ſeruitutē, ī quã certe īdies dū ne

ſcis redigeris. Hebetati cordis indiciū ē,
ꝓpriã nõ ſentire cõtinuã uexationē. Ve-
xatio dat ītellectū auditui, ait qdã, ueꝝ
eſt, ſed ſi nimia nõ fuerit. nã ſi ſit, nõ pla
nè ītellectū dat, ſed cõtēptū. Denicqꝫ im- Prou.18.a
piꝰ cū ī ꝓfundū maloꝝ uenerit: cõtēnit.
Expꝑgiſcere ergo, & peſſimæ ſeruitutis
iugū iã iãqꝫ īminēs, imò iã nõ modice p̄-
mēs: nõ tm̄ caue, ſed horre. An iõ nõ ſer
uus, qa nõ uni ſeruis, ſed oĩbꝰ? Nulla tur
pior ſeruitꝰ grauior ue qꝫ ſeruitus Iudęo
rū: quã quocūqꝫ ierint poſt ſe trahūt, &
ubiqꝫ dn̄os offendūt ſuos. Tu quoque,
dic quęſo, ubi unqꝫ ſis liber, ubi tutꝰ, ubi
tuꝰ? Vbiqꝫ ſtrepitus, ubiqꝫ tumultꝰ, ubi-
que iugū tuæ ſeruitutis te p̄mit: nec mihi
reponas nūc apl'i uocē, q̄ ait: Cū eſſem li 2.Cor.9.c
ber ex oĩb. oĩum ſeruū me feci. Lõge eſt
iſtud à te. Nūqd hac ille ſeruitute hoĩbꝰ
īſeruiebat ī acqſitione turpis q̄ſtꝰ? Nū-
quid ad eū de toto orbe cõfluebãt am-
bitioſi, auari, Simoniaci, ſacrilegi, cõcu-
binarij, īceſtuoſi, & q̄qꝫ iſtiuſmodi mõ-
ſtra hoĩum, ut ipſiꝰ apl'ica authoritatę
uel obtinerēt honores eccl'iaſticos, uel
retinerēt? Ergo ſeruū te fecit hõ, cui uiue
re xp̄s erat & mori lucrū, ut plures lucri
faceret Xp̄o, nõ ut lucra augeret auari-
tiæ. Nõ ē igr̄ qđ de ſolertiſſima Pauli in
duſtria & charitate tã lib̄a qꝫ lib̄ali, ſer
uili cõuerſationi tuæ patrociniū ſumas.
Quã tuo digniꝰ apl'atu, quã ſalubriꝰ tuę
cõſciæ, quã fructuoſiꝰ eccl'iæ dei audias
potiꝰ ipm̄ dicētē: Precio empti eſtis, no- 1.Cor.7.d
lite effici ſerui hoĩum. Quid ſeruiliꝰ indi-
gniuſqꝫ (p̄ſertim ſummo põtifici) qꝫ nõ,
dico oĩ die, ſed penè oĩ hora, īſudare tali
bus rebus & ꝓ talibus? Denicqꝫ qn̄ ora
mus, qn̄ docemus ppl'os, qn̄ ædificamꝰ
eccleſiã, qn̄ meditamur ī lege? Et qdem
quotidie ꝑſtrepūt in palatio leges, ſed
Iuſtiniani, nõ dn̄i. Iuſte ne ēt iſtud? Tu ui
deris. Nã certe, lex dn̄i immaculata, cõ
uertēs aĩas. Hæ aūt nõ tam leges qꝫ lites Pſal.18.a
ſunt & cauillationes, ſubuertentes iudi-
ciū. Tu ergo paſtor & ep̄s aĩaꝝ, q̄ mē-
te, obſecro, ſuſtines corã te ſp ſilere illã,
garrire iſtas? Fallor, ſi non mouet tibi
ſcrupulum peruerſitas hæc. Puto qꝫ &

interdũ cõpellat clamare ad dñm cum
ꝓpheta: Narrauerunt mihi iniq fabula-
Pſal.118.l tiones, ſed nõ ut lex tua. I ergo & te au-
de liberꝝ ꝓfiteri ſub tã graui mole incõ
ueniẽtiæ huius, & cui fas nõ ſit ceruicẽ
ſubducere. Nã ſi potes & nõ uis, multo
magis ſeruus es hꝰ ipſius tã puerſæ uo-
lũtatis tuæ. An nõ ſeruus, cui dñat iniq-
tas? Et maxĩe. Niſi tu forte ĩdigniꝰ iudi-
ces hoĩem tibi ꝙ uitiũ dñari. Quid iter-
eſt, uolẽs ſeruias an iuitꝰ? Nã etſi coacta
ſeruitus miſerabilior, ſed affectata miſe
rior ẽ. Et qd uis me facere, inqs? Vt tibi
ab his occupatiõibꝰ pcas. Impoſſe for-
taſſe rñdebis, facilius cathedræ ualedi-
cere poſſe. Recte hoc, ſi rũpere, & non
magis iterrũpere iſta hortarer. Audi er-
go qd redarguã, qd ſuadeã. Si qđ uiuis
& ſapis, totũ das actiõi, cõſideratiõi ni
hil, laudo te, in hoc nõ laudo. Puto ꝙ et
Eccl.38.c nemo q a Salomone audierit: Qui mĩo-
1. Cor.9.d rat actu, pcipiet ſapĩam. Certe nec ipſi
actiõi expedit cõſideratiõe nõ pueniri.
Si itẽ totus uis eſſe oĩum, iſtar illius q oĩ-
bus oĩa factus ẽ, laudo humanitatẽ, ſed
ſi plena ſit. Qũo ãt plena, te excluſo? Et
tu hõ es. Ergo ut itegra ſit & plena hu-
manitas, colligat et te ĩtra ſe ſinus, q oẽs
Matt.16.d recipit. Aliôqn qd tibi ꝓdeſt iuxta uer-
bũ dñi, ſi uniuerſos lucreris, te unũ per-
dẽs? Quãobrẽ cũ oẽs te hẽant, eſto ẽt tu
Pſal.77.e ex hñtibus unus. Quid ſolus fraudaris
munere tui? Vſqꝫ q uadẽs ſpũs & nõ re-
diẽs? Vſqꝫquo nõ recipis te & ipſe inter
alios uice tua? Sapiẽtibus & iſipiẽtibus
debitor es, & ſoli negas te tibi? Stultus
& ſapiẽs, ſeruus & liber, diues & paup,
uir & fœmina, ſenex & iuuenis, clericꝰ
& laicus, iuſtus & ĩpius oẽs piter ptici-
pãt te, oẽs de fõte publico bibũt pecto
re tuo, & tu ſeorſum ſitiẽs ſtabis? Si ma
ledictus q pte ſuã facit deteriorẽ, qd ille
q ſe penitus reddit exptẽ? Sane deriuent
aq tuæ ĩ plateas, hoĩes & iumẽta & pe-
cora bibãt ex eis, quin & camelis pueri
Abrahæ potũ tribuas, ſed iter cæteros
bibe tu de fonte putei tui. Alienus, inqt,
nõ bibat ex eo. Nũqd tu alienus? Cui ñ
Eccl.14.a alienus, ſi tibi es? Deniq q ſibi nequã, cui

bonus? Memẽto ꝓinde nõ dico ſp, ñ di
co ſepe, ſed uel iterdũ reddere teipm ti-
bi. Vtere tu quoqꝫ te iter mltos, aut cer-
te poſt multos. Quid ĩdulgẽtiꝰ? Hoc.n.
dico ſecũdũ indulgẽtiã, nõ ſecũdũ iudi-
ciũ. Puto & ipſo aplo indulgẽtiorẽ me
in hac pte. Ergo pluſqꝫ oportet, inquis.
Nõ iſicior. Quid ſi ita oportet? Nam tu
(ut cõfido) nra nõ eris meticuloſa iſor-
matione cõtẽtus, ſed abũdabis magis.
Sane ſic decet, te.ſ. abũdãtiorẽ ꝙ me au
daciorẽ eẽ. Ego quoqꝫ mihi tutius iudi-
co apud maieſtatẽ timiditate ꝙ temeri
Prou.9.b tate piclitari. Et fortaſſis nõ ſecus moue
ri ſapiẽtẽ oportuit, ut ſit qđ ſcriptũ eſt:
Da occaſionẽ ſapiẽti, & ſapiẽtior erit.
1.Cor.6.b Audi tñ aplm qd de hmõi ſentiat: Si nõ
Ibidem. eſt iter uos ſapiẽs, ait ille, q iudicet inter
frẽm & frẽm: (Et infert: Ad ignominiã
uobis dico) cõtẽptibiliores q ſunt in ec
cleſia, illos cõſtituite ad iudicãdũ. Itaqꝫ
ſecũdum aplm, indigne tibi uſurpas tu
aplicus offm uile, gradũ cõtẽptibilium.
2.Ti.2.a Vñ & dicebat eps, epm iſtruẽs: Nemo
militãs deo, implicat ſe negotijs ſecula-
ribus. Ego aũt parco tibi. Non.n. fortia
loquor, ſed poſſibilia. Putas'ne hęc tpa
ſuſtinerẽt, ſi hoĩbꝰ litigãtibus ꝓ terrena
hrditate, & flagitãtibus abs te iudiciũ,
Luc.12.b uoce dñi tui rñderes: O' hoĩes, qs me cõ
ſtituit iudicẽ ſup uos? In quale tu iudi-
ciũ mox uenires? Quid dicit hõ ruſtica-
nus & iperitus, ignorãs primatũ ſuum,
inhonorãs ſũmã & pexcelſam ſedẽ, de-
rogãs aplicę dignitati? Et tñ nõ mõſtra-
bunt puto q hoc dicent, ubi aliqñ qſpiã
aploꝝ iudex ſederit hoĩum, aut diuiſor
Acto.5.a terminoꝝ, aut diſtributor terraꝝ. Ste-
tiſſe deniqꝫ lego aplos iudicãdos, ſediſ-
ſe iudicãtes non lego. Erit illud: nõ fuit.
Ita'ne iminutor eſt dignitatis ſeruus, ſi
nõ uult eſſe maior dño ſuo: aut diſcipu-
lus, ſi nõ uult eẽ maior eo q ſe miſit: aut
filius, ſi nõ trãſgredit termĩos quos po-
ſuerũt pres ſui? Quis me cõſtituit iudicẽ
ait ille dñs & magr: & erit iniuria ſeruo
diſcipuloqꝫ niſi iudicet uniuerſos? Mihi
tñ non ur bonus æſtimator reꝝ, q indi-
gnũ putat aplis ſeu aplicis uiris nõ iudi

care de talibus, quibus datũ eſt iudiciũ
in maiora. Quidni cõtẽnant iudicare de
terrenis poſſeſſiũculis hoĩum, q in cœle
ſtibus & angelos iudicabũt? Ergo ĩ cri-
minibus, nõ in poſſeſſionibus ptãs ura:
qm pp illa, & nõ pp has, accepiſtis cla-
ues regni cœloꝝ, puaricatores utiqꝫ ex
Matt.8.a cluſuri, nõ poſſeſſores. Vt ſciatis, ait, qa
filius hoĩs hẽt ptãtẽ in terra dimittendi
pctã, &c. Quęnã tibi maior ur & digni
tas & ptãs, dimittẽdi pctã, an pdia diui
dẽdi? Sed nõ eſt cõparatio. Hñt hæc in-
fima & terrena iudices ſuos, reges &
principes terræ. Quid fines alienos iua-
ditis? Quid falcẽ uram ĩ alienã meſſem
extẽditis? Nõ qa indigni uos, ſed qa idi-
gnũ uobis talibus inſiſtere, qppe potio-
1.Cor.6.a ribus occupatis. Deniqꝫ ubi neceſſitas
exigit, audi qd cẽſeat, non ego, ſed apls:
Si.n. in uobis iudicabit hic mũdus, indi
gni eſtis q đ minimis iudicetis. Sed aliđ
eſt incidẽter excurrere in iſta, cã qdẽ ur
gẽte: aliud ultro incũbere iſtis tanqꝫ ma
gnis dignisqꝫ tali & taliũ intẽtiõe rebꝰ.
Itaqꝫ hęc & inumera talia dicerẽ, ſi for-
Ephe.5.d tia dicerẽ, ſi recta, ſi ſyncera. Nũc ãt qm
dies mali ſunt, ſufficit iterim admonitũ
eẽ, nõ totũ te, nec ſemp dare actioni, ſed
cõſiderationi aliqđ tui et cordis & tpis
ſequeſtrare. Hoc ãt dico neceſſitatẽ in-
tuẽs, nõ æqtatẽ: quanqꝫ nõ ſit pter ęquũ
neceſſitati cedere. Nã ſi liceret qđ dece
ret, abſolute p oĩa & in oĩbus pferendã
& uel ſolã uel maxime colendã eã q ad
oĩa ualet.ĩ. pietatẽ, prſus irrẽfragabil rõ
monſtrat. Quid ſit pietas qris? Vacare
cõſideratiõi. Dicas forſitã in hoc diſſen
tire me ab illo, q pietatẽ diffiniuit cultũ
dei. Nõ eſt ita. Si bñ cõſideras, illius ſen
ſum meis expſſi uerbis, etſi tñ ex parte.
Quid tã ptinens ad cultũ dei, ꝙ qđ ipſe
Pſal.45.b hortat in pſal. Vacate et uidete qm ego
ſum deus? Qđ ſane in ptibus cõſidera-
tiõis pcipuũ eſt. Quid deniqꝫ tã ad oĩa
ualens, ꝙ q ipſiꝰ quoqꝫ actiõis ptes be
nigna quadã pſumptõe ſuas facit, pagẽ
do quodãmõ & pręordinãdo q agẽda
ſunt? Neceſſario ſane, ne forte q & puiſ-
ſa & pmeditata poterãt eſſe pficuo, p-

cipitata magis piculo fiãt. Qđ tibimet,
ſi recordaris, in ipſis actionibus cãꝝ, et
in magnis qbuſqꝫ negotijs, magnarũ'ue
cõſilijs reꝝ frequẽter accidiſſe nõ ambi
go. Et primũ qdem ipm fontẽ ſuũ.ĩ. mẽ-
tem de qua orit, purificat conſideratio.
Deinde regit affectus, dirigit actus, cor
rigit exceſſus, cõponit mores, uitã hõe-
ſtat et ordinat. Poſtremo diuinaꝝ pari
ter & humanaꝝ reꝝ ſciam cõfert. Hęc
eſt q confuſa diſterminat, hiãtia cogit,
ſparſa colligit, ſecreta rimat, uera ueſti-
gat, uẽriſĩlia examinat, ficta & fucata
explorat. Hęc ẽ q agẽda pordinat, acta
recogitat, ut nihil in mẽte reſideat aut ĩ
correctũ, aut correctione egẽs. Hęc ẽ q
in pſperis aduerſa pñtit, in aduerſis qſi
non ſentit: quoꝝ alteꝝ fortitudĩs, alte-
rum prudẽtiæ eſt. Ibi ẽt aduertere tibi ẽ
ſuauiſſimũ quendã cõcentũ cõplexũqꝫ
uirtutũ, atqꝫ alterã pẽdere ex altera: ſic-
ut hoc loco uides fortitudis mrem eſſe
prudẽtiã: nec fortitudinẽ, ſed temerita-
tẽ eſſe quẽlibet auſum, quẽ non ptuiuit
prudẽtia. Hęc itẽ eſt q inter uoluptates
et neceſſitates media quaſi qdã arbitra
ſedẽs, utrinqꝫ certis limitibus diſtermi-
nat fines: iſtis aſſignãs & pbẽs, qđ ſat ẽ:
illis qđ nimis eſt demẽs: & ſic ex alter-
utro tertiã formãs uirtutẽ quã dñt tẽpe-
rãtiã. Nẽpe intẽperãtẽ ipſa cõſiderati o
cenſet tã eũ q neceſſarijs ptinaciter de-
mit, ꝙ qui ĩdulget ſupfluis. Nõ ergo eſt
tpantia in ſolis reſecãdis ſupfluis, eſt &
in admittẽdis neceſſarijs. Huiꝰ ſnię apls Rom.13.d
nõ fautor tm, ſed author eſſe ur, qui curã Gala.6.c
carnis nræ docet non pfici in deſiderio.
Dicẽs ſiqdẽ, curã carnis nrę docet nõ p
fici ĩ deſiderio dicẽs: ſiqdẽ curã carnis ñ
pfici, ſupflua cohibet: addẽs, ĩ đſiderio,
neceſſaria nõ excludit. Vñ mihi ur non
oĩno abſurde diffinire tpantiã, q hãc nec
pcidere neceſſitatẽ, nec excedere dicat,
iuxta illđ phi: Ne qd nimis. Iã đ iuſtitia,
q una ex qtuor ẽ: nõ'ne cõſtat cõſidera-
tione mẽtẽ pueniri, ut ſe formet ĩ ea? Se
.n. neceſſe ẽ priꝰ cogitet, ut ex ſe normã
ducat iuſtitię, nec factura utiqꝫ alteri qđ
ſibi fieri nolit, nec qđ ſibi uelit fieri nega

Tob.4.c tura.In his nẽpe duobus liq̃t integrũ eẽ
iuſtitiæ ſtatũ. Sed nec ipſa ſolitaria eſt.
Intuere etenĩ nunc mecũ ẽt h⁹ pulcram
cõnexionem & coherentiã cũ tꝑantia,
& itẽ ambaꝝ cũ duabus ſupioribus.i.
prudentia & fortitudine. Nã cũ iuſtitiæ
dicat̃ portio, qđ ſibi non uult fieri quis,
alij nõ facere: porrò ꝑfectio, qđ ait dñs,
Matt.7.c quæcunq; uultis ut faciãt uobis hoĩes,
& uos facite illis: neutrũ hoꝝ erit, niſi i-
pſa uolũtas de qua tota ducit̃ forma, ſic
ordinata fuerit, ut nec uelit aliqd ſuper
fluũ, nec neceſſariũ qd ſupſtitioſe nolit,
quod qdem tẽperãtię eſt. Deniq; & ipſi
iuſtitiæ ut iuſta ſit, tꝑantia modũ impo
Eccl.7.c nit. Noli nimiũ eſſe iuſtus, ait ſapiẽs, oñ
dens per hoc minime approbãdã iuſti-
tiã q̃ tꝑantiæ moderamine nõ frænetur.
Quid q; & ipſa ſapĩa hoc tꝑantiæ fræ-
Rom.12.a nũ nõ reſpuit, dicẽte Paulo ſecundũ ſa-
piẽtiam à deo ſibi datã, nõ plus ſapere
q̃ oportet ſape, ſed ad ſobrietatẽ? Sed
& ecõuerſo q; tꝑantiæ neceſſaria iuſti-
Matt.6.c tia ſit, oñdit dñs arguẽs in euãgelio illo
rum tꝑantiã qui abſtinebãt, ut uiderent̃
hoĩbus ieiunãtes. Erat in cibo tꝑantia,
ſed nõ iuſtitia in aĩo, quia nõ deo place
re, ſed hoĩbus intẽdebant. Qũo rurſum
uel iſta uel illa ſine fortitudine? cũ con-
ſtet fortitudinis eẽ nõ mediõcris cohi-
bere uelle & nolle ſuũ inter anguſtias
paꝝ & nimis, ut ſit cõtẽta uolũtas mõ
illo medio, nudo, puro, ſolo, cõſtãte ſi-
bi, æquali undiq; ſui, utpote ex oĩ parte
pariter circũciſo, quẽ ſolũ cõſtat eẽ uir-
tutis. Dicito mihi, q̃ſo, ſi potes, cuinam
potiſſimũ triũ haꝝ uirtutũ meditulliũ
hoc dãdũ cenſeas, qđ ita cũctis cõter-
minũ eſt, ut uideat̃ eſſe ꝓpriũ ſingulaꝝ?
An ipm uirtus eſt, & nihil aliud? Sed ſic
uirtus nõ eſſet multiplex, ſed eſſent oẽs
una. An potius q̃ ſine eo uirtus nõ eſt,
oĩum quodammõ intima uis una eſt &
medulla uirtutũ, in qua ſic uniunt̃ ut ꝑ
inde una uideant̃ oẽs, ꝑſertim qđ nõ il-
lud ꝑcipando cõicant, ſed totum à ſin
gulis atq; integrum poſſidet̃? Verbi cã.
Quid tã iuſtitię, q̃ modus? Alióqn ſiqd
extra modũ relinquit, nõ planè cuique
tribuit quod ſuũ eſt: qđ tñ ſuũ ipſius eſt
facere. Quid tã rurſum tꝑantiæ, q̃ non
aliũde ꝑfecto tꝑantia eſt, niſi q; nil imo
deratum admittit? Sed puto fatebere ẽt
non minus eſſe fortitudinis, cũ uel ma-
xime ipſa ſit q̃ ab irruentibus uitijs, &
quaſi hincinde ſuffocare conãtibus, pu-
rũ illud potẽter eruit et uẽdicat in quod
dam ſtabile fundamẽtũ boni, ſedemq;
uirtutis. Ergo modũ iſtũ tenere iuſtitia
eſt, temperãtia eſt, fortitudo eſt. Sed ui
de ne in hoc differant, ut iuſtitiæ quidẽ
in affectu res ſit, à fortitudine aũt effica
cia eius: porrò poſſeſſio eius atq; uſus,
apud tꝑantiam. Reſtat iã ut doceamus
ab hac cõione prudentiam nõ excludi.
Nõ ne ipſa eſt q̃ modũ diu aĩ neglectu
poſthabitũ, & uitioꝝ inuidia, quaſi in
abditis recluſum, et cooꝑtum quadam
uetuſtatis caligine, prior reperit & ad-
uertit? Propterea dico tibi à paucis ad-
uertit̃, quia paucoꝝ prudẽtia eſt. Itaq;
iuſtitia quęrit, prudẽtia inuenit, uẽdicat
fortitudo, tẽperantia poſſidet. Nõ mihi
hoc loco ꝓpoſitũ eſt de uirtutib⁹ diſpu
tare, ſed hoc dixerim hortans ad uacan
dum cõſiderationi, cui⁹ bñficio hæc & ſi-
milia aduertunt̃. Cui tã pio tamq; utili
otio nullã in uita operã dare, non ne ui-
tam perdere eſt? Quid tñ? Si te philoſo-
phiæ huic totũ repẽte deuoueris, prędę
ceſſores tui nõ ita cõſueuerunt: eris mo
leſtus q̃ pluribus, quaſi q̃ à patrũ ueſti-
gijs ſubito deuiaueris. Nẽpe id uidebe-
ris agere in ſuggillationẽ illoꝝ. Sed &
notabere uulgari prouerbio: q̃ hoc facit
qđ null⁹, mirant̃ oẽs: ueluti q̃ cupias ad-
mirationi fore. Nec potes eoꝝ oĩa ſimꝉ et
ſubito uel errata corrigere, uel exceſſus
redigere in modũ. Erit cũ acceꝑis tp̃s,
ſecundũ ſapĩam tibi à deo datã paula-
tim & opportune id ſtudeas. Interim ſa
nè malo alterius utere ĩ bonũ qđ potes.
Quanq̃ ſi de bonis, & non de nouis ſu-
mamus exẽpla, nõ defuere Romani põ
tificẽs q̃ ſibi otia inter maxima negotia
inuenirent. Obſidio urbi, & barbaricus
enſis ciuiũ ceruicibus iminebat, nũqđ
tñ iſtud terruit beatũ papã Gregorium

quo minus ſapĩam ſcriberet in otio? Eo
nẽpe tp̃is (qđ ex eius ꝑfatione liq̃t) ob-
ſcuriſſimã & extremã ꝑtẽ Ezechielis tã
diligẽter q̃ elegãter expoſuit. Sed eſto:
Alius inoleuit mos, dies alij ſunt, & alij
hoĩum mores, & tp̃a piculoſa nõ inſtãt
iã, ſed extãt. Fra⁹ & circũuentio & uio
lẽtia inualuere ſup terrã. Calũniatores
multi, defenſor rarus. Vbiq; potẽtiores
paupiores opprimũt, nõ poſſum⁹ deeẽ
oppꝑſſis, nõ negare iniuriã patiẽtibus iu-
diciũ. Niſi agitent̃ cãæ, audiant̃ ꝑtes, in-
ter ꝑtes iudicare qs ꝑt? Agitent̃ cãę: ſed
ſicut oportet. Nã is modus q̃ frequẽta-
tur: execrabilis planè, & q̃ nõ dico ec-
cleſiã, ſed nec forũ deceret. Miror naq;
queadmodũ religioſæ aures tuæ audire
ſuſtinẽt hmõi diſputationes aduocato-
rũ, & pugnas uerboꝝ, q̃ magis ad ſub-
uerſionẽ q̃ ad inuẽtionẽ ꝓficiũt ueritaz-
tis. Corrige prauum morẽ, & ꝑcide lin
guas uaniloquas, & labia doloſa clau-
de. Hi ſunt q̃ docuerũt linguas ſuas loq
mẽdaciũ, diſerti aduerſus iuſtitiã, erudi-
Iere.4.f ti ꝓ falſitate. Sapiẽtes ſunt ut faciãt ma-
lum, eloquẽtes ut impugnẽt ueꝝ. Hi ſũt
q̃ iſtruũt à q̃bus fuerãt iſtruẽdi, aſtruũt
nõ cõperta ſed ſua, ſtruũt de ꝓprio ca-
lũnias inocentiæ, deſtruũt ſimplicitatẽ
ueritatis, obſtruũt iudicij uias. Nihil ita
abſq; labore manifeſtã facit ueritatẽ, ut
breuis & pura narratio. Ergo illas quas
ad te neceſſe erit intrare cãs (neq;.n. oẽs
neceſſe erit) diligẽter uelim, ſed brꝉ deci
dere aſſueſcas, fruſtratoriaſq; & uena-
torias ꝑcidere dilationes. Cauſa uiduæ
intret ad te, cã paupis, et eius q̃ non hẽt
qđ det. Alijs alias multas poteris cõmit
tere terminãdas, q̃plures nec dignas au
diẽtia iudicare. Quid.n. opus ẽ admitte
re illos quoꝝ pctã manifeſta ſunt ꝑce-
dẽtia ad iudiciũ? Tãta ẽ impudẽtia non
nulloꝝ, ut cũ manifeſtę ambitionis pru
rigine ſcateat tota facies cãæ eoꝝ, non
erubeſcãt audiẽtiã flagitare, publicãtes
ſemetipſos ad multorũ conſcias: in quo
uel ſuæ ſolius ſatis poterãt cõfundi iudi
cio. Nõ fuit q̃ retũderet attritas frontes
& iõ plures facti ſunt; & magis induru-
erũt. Sed & neſcio qũo uitioſus cõſcias
uitioꝝ ñ refugit, & ubi oẽs ſordẽt: uni⁹
fœtor minime ſentit̃. Quis.n. unq̃, uer-
bi cã, auarũ auarus, imũdũ imũdus, lu-
xurioſum luxurioſus erubuit? Plena eſt
ambitioſis ecclĩa, nõ ẽ iã qđ exhorreat
in ſtudijs & molitionib⁹ ambitionis, ñ
plus q̃ ſpelũca latronũ in ſpolijs uiato-
rum. Si xp̃i diſcipulus es, igneſcat zelus
tu⁹, exurgat authoritas aduerſus impu-
dentiã hãc et gñalem peſtẽ. Intuere ma
giſtrũ ſic faciẽtẽ, et audi dicẽtẽ: Qui mihi
miniſtrat: me ſequat̃. Nõ parat aures ut Ioan.12.d
audiat, ſed flagellum quo feriat. Verba
nec facit nec recipit: nec enĩ ſedet iudi-
cãs, ſed inſequit̃ puniẽs. Cãm tñ non ta
cet, qđ uidelicet domũ orõnis negotia
tionis feciſſent. Ergo & tu fac ſimꝉr. Erube
ſcant uultum tuũ iſtiuſmodi negociato
res, ſi fieri poteſt: ſi non, timeãt. Et tu fla
gellum tenes. Timeãt numularij, nec fi
dant in numis ſed diffidant, abſcondãt
æs ſuum à te, ſcientes effundere q̃ acci-
pere paratiorem. Hoc ſtudioſe & con-
ſtanter agendo, multos lucrifacies tur-
pium ſectatores lucrorũ, honeſtioribus
officijs uendicãdo: multos ne uꝉ audeãt
huiuſmodi attẽtare, ſeruabis. Adijce il-
lud, quod nõ parũ proficiet & ad ferias
quas tibi ſuadeo. Ita nẽpe nõ pauca ti-
bi momẽta tẽporum redimes ad uacã-
dum cõſiderationi, quędã, ut dixi, nego
tia nec audiẽdo, quædã alijs cõmitten-
do, quæ tua digna putaueris audientia,
fideli quodam & accõmodo ipſi cauſę
compendio terminando. De qua conſi
deratione his addere aliqua cogito, ſed
ſub alterius ſanè principio libri: atq; hic
ſit finis iſtius ne duplo te oneret minus
ſuauis oratio, ſi & longa fuerit.

De Conſideratione, Liber ſecundus

m Emor ꝓmiſſi mei, quo ecce iã
aliquãdiu teneor apud te, uir o-
ptime papa Eugenij, uolo ipm
abſoluere uel ſero. Puderet dilationis ſi
mihi cõſci⁹ forẽ ĩcurię aut cõtẽpt⁹. Non
ita eſt, ſed ĩcidim⁹ (ut ipſe noſti) ĩ tp̃s gra
ue: qđ et ipſi penè uiuẽdi uſui uidebat̃ ĩ-
dicere ceſſationẽ, nedũ ſtudijs: cũ ſcili-

cet dñs ꝓuocatus pctis nr̄is, añ tp̄s quo
dammodo uiſus ſit iudicaſſe orbē ter-
ræ, in æquitate quidē, ſed miſericordiæ
ſuæ oblitus. Non pepcit ppl'o ſuo, non
Pſal. 113.b ſuo noī. Non'ne dn̄t in gētibus, ubi eſt
deus eoꝝ? Nec miꝝ. Eccleſiæ filij & qui
xp̄iano cenſent noīe, ꝓſtrati ſunt in de-
ſerto, aut interfecti gladio, aut fame cō
ſumpti. Effuſa eſt cōtētio ſup principes,
& dn̄s errare fecit eos in inuio & non in
Pſal. 13.b uia. Cōtritio & infœlicitas in uijs eoꝝ.
Pauor & mœror & cōfuſio in penetrali
bus regū ipoꝝ. Quàm cōfuſi pedes euā
gelizātiū pacē annūciātiū bona? Dixi-
mus pax, & non eſt pax: promiſim⁹ bo
bona, & ecce turbatio. Quaſi uero teme
ritate in ope iſto aut leuitate uſi ſumus.
Cucurrimus planè in eo nō q̄ſi in incer-
tū, ſed te iubente, imò p te deo. Qr̄ ergo
ieiunauimus & nō aſpexit, humiliauim⁹
aīas nr̄as & neſciuit? Nā in his oībus nō
eſt auerſus furor eius, ſed adhuc manus
ei⁹ extēta. Quàm patiēter interī adhuc
Exod. 32.c audit uoces ſacrilegas, & Aegyptios
Pſal. 118.g blaſphemātes, qa callide eduxit eos ut
occideret in deſerto? Et qdē iudicia dei
uera, qs neſciat? At iudiciū hoc abyſſus
tāta, ut uideat mihi nō īmerito ꝓnūcia-
re btm̄, q nō fuerit ſcādalizat⁹ ī eo. Quō
tn̄ humana temeritas audet rep̄hēdere,
qđ minime comp̄hēdere ualet? Recor-
demur ſupnoꝝ iudicioꝝ q̄ à ſcl'o ſunt, ſi
forte ſit cōſolatio. Nā qdā ita dixit: Me
mor fui iudicioꝝ tuoꝝ à ſcl'o dn̄e: & cō
Pſal. 118.g ſolatus ſum. Rē dico ignotā nemini, &
nūc nemini notā. Nēpe ſic ſe hn̄t morta
liū corda, qđ ſcimus cū neceſſe nō eſt, in
neceſſitate neſcimus. Moyſes eductur⁹
ppl'm de terra Aegypti, meliorē illis pol
Exod. 3.c licitus eſt terrā. Nā qñ ipm alr̄ ſequeret
ppl's ſolam ſapiēs terram? Eduxit, edu-
ctos tn̄ in terram quā ꝓmiſerat non in-
troduxit. Nec eſt qđ ducis temeritati ī-
putari queat triſtis & inopinat⁹ euēt⁹.
Oīa faciebat dn̄o imperāte, dn̄o coope
rante, & opus confirmante ſequentib⁹
ſignis. Sed ppl's ille, inquis, durę ceruicis
fuit, ſp contentioſe agens cōtra dn̄m, &
Moyſen ſeruum eius. Bene illi increduli
& rebelles. Hi aūt quid? Ipſos interro-
ga. Quid me dicere opus eſt quod faten
tur ipſi? Dico ego unum. Quid poterāt
proficere, qui ſemper reuertebantur cū
ambularent? Qn̄ & iſti per totam uiā
non redierūt corde in Aegyptū? Quòd *Pſal. 72.c*
ſi illi ceciderunt, & perierunt pp iniqui-
tatem ſuā, miramur iſtos eadē facientes
eadem paſſos? Sed nunqd illoꝝ caſus
aduerſus ꝓmiſſa dei? Ergo nec iſtorum.
Neqꝫ. n. aliqn̄ promiſſiones dei, iuſtitiæ
dei preiudicant. Et audi aliud: Peccauit *Iudicū. 20*
Beniamin, accinguntur reliquę trib⁹ ad
ultionē, nec ſine nutu dei. Deſignauit de
niqꝫ ipſe ducē p̄liaturis. Itaqꝫ p̄liant freti
& manu ualidiori, & cā potiori, & qđ
his maius eſt, fauore diuino. At q̄ꝫ terri- *Pſal. 65.a*
bilis de⁹ ī cōſilijs ſup filios hoīum? Ter-
ga dedere ſceleratis ultores ſceleris, &
paucioribus plures. Sed recurrūt ad dn̄m,
& dn̄s ad eos: Aſcēdite, inqt. Aſcēdunt
denuo, đnuoqꝫ fuſi et cōfuſi ſūt. Ita deo
primū qdē fauēte, ſcđo et iubēte, iuſti iu
ſtū certamē ineūt, et ſuccūbūt. Sed quo
īferiores certamine, eo fide ſupiores iuē
ti ſunt. Quid putas de me facerent iſti ſi
meo hortatu iterato aſcēderent, iterato
ſuccūberēt? Qn̄ me audirēt monētē ter-
tio repetere iter, repetere op⁹ ī quo ſel'et
iā ſcđo fruſtrati forēt? Et tn̄ Iſraelitę unā
& alterā nō reputātes fruſtrationē, ter-
tio parēt, & ſupant. Sed dn̄t forſitā iſti.
Vn̄ ſcimus q à dn̄o ſermo egreſſus ſit?
Quę ſigna tu facis, ut credam⁹ tibi? Nō
eſt qđ ad iſta ipſe rn̄deā, parcēdū ē ū ecū
dię meę. Rn̄de tu ꝓ me et ꝓ teipſo, ſcđm
ea q̄ audiſti et uidiſti, aut certe ſcđm qđ
tibi inſpirauerit deus. Sed forte miraris
me proſeq iſta, q aliud ꝓpoſuerā. Facio
nō oblitus ꝓpoſiti, ſed qđ à ꝓpoſito nō
iudicē aliena. Nēpe de cōſideratione (ut
memini) ſermo mihi ad tuā dignationē.
Et ſanè magna iſta res, & egens cōſide-
ratiōe nō minima. Quòd ſi res magnas
à magnis cōſiderari oportet, cui ęqꝫ ut
tibi id ſtudij cōpetit, q parē ſup terram
non hēs? Sed tu ſcđm ſapiam & pote-
ſtatem datam tibi deſup facies de hoc.
Non eſt meę humilitatis dictare tibi ſic

uel ſic fieri qcq̄ꝫ. Sufficit intimaſſe opor
tere aliqd fieri, un̄ & eccl'ia conſolet, &
obſtruat os loquentiū iniqua. Hęc pau
ca uice apologię dicta ſint, ut ipſa qua-
liacunqꝫ habeat cōſcia tua ex me, unde
hēat me excuſatū & te pariter, etſi non
apud eos q facta ex euētibus æſtimāt,
certe apud teip̄m. Perfecta & abſoluta
cuiqꝫ excuſatio, teſtimoniū cōſciæ ſuæ.
Eſa. 5.e Mihi ꝓ minimo eſt ut ab illis iudicer, q
dicūt bonū malū, & malū bonū, ponē
tes lucē tenebras, & tenebras lucē. Et
ſi neceſſe ſit unū fieri è duobus, malo in
nos murmur hoīum q̄ꝫ in deū eſſe. Bonū
mihi ſi digneī me uti ꝓ clypeo. Libens
excipio in me detrahētiū linguas male-
dicas, & uenenata ſpicula blaſphemo-
rū, ut nō ad ip̄m perueniāt. Non recuſo
inglorius fieri, ut nō irruatur in dei gl'iā.
Pſal. 68. b Quis mihi det gloriari in uoce illa: Qm̄
pp te ſuſtinui opprobriū, operuit cōfu-
ſio faciē meam? Gl'ia mihi eſt cōſortem
Ibidem. fieri Chriſti, cuius illa uox eſt: Oppro-
bria exprobrātium tibi ceciderūt ſuper
me. Nūc iam recurrat ſtylus ad ſuā ma
teriam, & in ea q̄ ꝓpoſueramus, ſuo tra
mite gradiaī orō. Et primo qdē ipſam
conſiderationē quid dicā, cōſidera. Nō
.n. idem p oīa quod cōtemplationē ītel
ligi uolo, q hæc ad reꝝ certitudinē illa
ad inqſitionem magis ſe habeat. Iuxta
Contemplatio. quē ſenſum pōt cōtemplatio qdē diffi-
niri, uerus certuſqꝫ intuitus aī de qua-
cunqꝫ re, ſiue app̄henſio ueri nō dubia.
Conſideratio. Conſideratio aūt, intēſa ad īueſtigādū
cogitatio, uel intēſio aī ueſtigantis ueꝝ:
quanq̄ꝫ ſoleāt ambæ ꝓ inuicē indifferē-
ter uſurpari. Iam qđ ad cōſiderationis
attinet fructū, quatuor ut occurrūt tibi
cōſiderāda reor: te, q̄ ſub te, q̄ circa te, q̄
ſupra te ſunt. A te tua conſideratio in-
choet, ne fruſtra extēdaris in alia te ne-
Matt. 16. d glecto. Quid tibi prodeſt ſi uniuerſum
mūdum lucreris, te unū pdens? Et ſi ſa-
piēs ſis, deeſt tibi ad ſapiam, ſi tibi non
fueris. Quantū uero? Vt qdē ſenſeri ego,
totū. Noueris licet oīa myſteria, noue-
ris lata terræ, alta cœli, ꝓfunda maris: ſi
te neſcieris, eris ſil'is ædificāti ſine funda
mēto: ruinā, n̄ ſtructurā faciēs. Quicqd
extruxeris extra te, erit iſtar cōgeſti pul
ueris, uētis obnoxiū. Nō ergo ſapiēs, q ſi
bi nō eſt. Sapiēs, ſibi ſapiēs erit, et bibet
de fonte putei ſui primus ipſe. A te ꝓin
de incipiat tua cōſideratio, nō ſolū aūt,
ſed & in te finiaī. Quocunqꝫ euageī, ad
te reuocaueris eā cum ſalutis fructu. Tu
primus tibi, tu ultimus. Sume exēplum
de ſūmo oīum p̄re, uerbū ſuū & emittē
te & retinēte. Verbum tuū, cōſideratio
tua. Quod ſi ꝓcedit, nō recedat. Sic ꝓ-
grediaī, ut nō egrediaī. Sic exeat, ut nō
deſerat. In acqſitione ſalutis, nemo tibi
germanior unico mr̄is tuæ. Cōtra ſalu-
tē ꝓpriā cogites nihil. Minus dixi, con-
tra: p̄ter, dixiſſe debuerā. Quicqd ſe cōſi
derationi offerat qđ nō quoquo mō ad
tuā ipſius ſalutē ptineat, reſpuēdum. Et
hęc tui cōſideratio ī tria quędā diuidiī, ſi
cōſideres qd, qs & q̄lis ſis. Quid ī natu-
ra, quis ī pſona, qualis in morib⁹. Quid
uerbi gr̄a, hō. Quis, papa uel ſūmus pō
tifex. Qualis, benign⁹, māſuet⁹, uel quic
qd tale. Quanq̄ primū illud ph̄icum ſit
magis q̄ꝫ apl'icū ueſtigare: attn̄ eſt ī diffi
nitione hoīs, quē dn̄t aīal rōnale morta
te, qđ diligētius ītueri ſi libet licet. Non
ē qđ tuę ī eo aut profeſſioni obuiet, aut
dignitati: eſt uero qđ ſaluti afferre q̄at.
Nā cōſiderāti duo hæc ſil' rōnale morta
leqꝫ, is tibi exinde occurrit fruct⁹, ut &
mortale qđ in te eſt rōnale humiliet, &
rurſum rōnale mortale cōfortet: qđ neu
trum neglectui erit hoī circūſpecto. Siq
adhuc pn̄s cōſiderāda reqrit locus, tra-
ctabūtur infra, & forte utilius ex partiū
collatiōe. Nūc qs ſis, & de quo ſis fact⁹
aduertēdū. Quanq̄ꝫ quod dixi de quo,
id mihi p̄tereūdū putē, tuæ potius relin
quendū agnitiōi. Illud dico īdignū tibi
citra pfectū agere de tanta aſſumpto p
fectione. Quid ni erubeſcas minimus in
ueniri ī magnis, q te recordaris magnū
in minimis extitiſſe? Non es oblit⁹ priæ
ꝓfeſſionis: nō excidit mēti q̄ ſubducta
ē manui, ſed ne affectui qdē. Ipſā ad ſin-
gula tua īpia, iudicia, īſtituta, hr̄e p̄ ocu
lis; nō erit inutile. Hæc te cōſideratio ſa

cit honoris cōtēptorē,in honore ēt ipo.
Atqꝫ id magnū. Nō recedat à pectore,
Pſal.48. c clypeus eſt tibi uel à ſagitta illa: Hō cū
in honore eſſet,nō ītellexit.Loqre ergo
tibi: Abiectꝰ erā in domo dei mei. Qua-
le eſt hoc,de paupe & abiecto leuari ſu
ꝑ gētes & regna? Quis ego,aut q̄ domꝰ
Luc.14. d pris mei:ut ſedeā excelſis ſublimior? Sa
nè q dixit mihi:amice,aſcēde ſupiꝰ,ami
cū fore fidit. Si minus inueniar:nō expe
Pſal.101.b dit quidē. Qui eleuauit, & deijcere pōt.
Sera q̄rela,qm̄ eleuās alliſiſti me. Non
eſt qđ blādiaŕ celſitudo: ſolicitudo ma-
ior. Illa diſcrimen intendit, hęc amicū ꝓ
bat. Huic accingamur,ſi nolumus tādē
cū rubore nouiſſimū locū tenere. Factū
ſupiorē diſſimulare nequimus,ſed.n.ad
qđ,oīmodis attēdendū. Non.n.ad do-
minādū opinor. Nā & ꝓpheta cū ſiłr le
Iere.1.b uareŕ,audiuit: Vt euellas,& deſtruas,et
diſꝑdas,& diſſipes,& ædifices,& plā-
tes. Quid hoꝝ faſtū ſonat? Ruſticāi ma
gis ſudoris ſchemate quodā labor ſpūa
lis expſſus ē. Et nos igitur ut multū ſen-
tiamus de nobis,īpoſitū ſenſerimus mi-
niſteriū,nō dñium datum. Nō ſum ego
maior ꝓpheta, & ſi forte par ptāte, ſed
meritoꝝ non eſt cōparatio. Hæc loqre
tibi,& doce teipſum,q alios doces. Pu-
ta te uelut unū aliquē de ꝓphetis: An nō
ſatis ad te? Et nimiū. Sed gr̄a dei es id,
quod es. Quid? Eſto ꝙ ꝓpheta,nunqd
pluſqꝫ ꝓpheta? Si ſapis, eris cōtētus mē
ſura quā tibi menſus eſt deus. Nā quod
amplius eſt,à malo eſt. Diſce exēplo ꝓ
phetico p̄ſidere nō tā ad impitādū qꝫ ad
factitandū qđ tp̄s reqrit. Diſce ſarculo
tibi opus eē,nō ſceptro: ut opus facias
prophetæ. Et qdē ille nō regnaturꝰ aſcē
dit,ſed extirpaturus. Putas'ne & tu īue-
nias aliqd elaborādum in agro dñi tui?
Et plurimū. Nō planè totū quere emun
dare ꝓphetæ,aliqd filijs ſuis apłis quod
agerēt reliq̄rūt, aliqd ipſi parētes tui ti-
bi. Sed nec tu ad oē ſufficies. Aliqd ꝑfe-
cto tuo relicturus es ſucceſſori, & ille
alijs,& alij alijs uſqꝫ in finē. Circa unde-
cimā deniqꝫ horā oparij otij arguunŕ,&
Luc.10. a mittunŕ in uineā. Anteceſſores tui apłi

audierūt,qa meſſis qdē mł'ta,oparij ue-
ro pauci. Pr̄nā tibi uēdicato hr̄ditatem.
Nā ſi filiꝰ,& hr̄s, ut ꝓbes hr̄dē, euigila Gala.4.b
ad curā,& nō otio torpeas,ne & tibi di
caŕ: Quid hic ſtas tota die otioſus? Mul Matt.20.
to minꝰ īueniri oportet aut delitijs reſo
lutū,aut reſupinum pōpis. Nil hoꝝ tibi
tabulæ teſtatoris aſſignāt. Sed qd? Si il
laꝝ tenore cōtētus ſis,curā potius hr̄di
tabis & operā,qꝫ gł'iā & diuitias. Blādi
tur cathedra. Specula ē. Inde deniqꝫ ſuꝑ
intēdis,ſonans tibi epi noīe nō dñiū,ſed
offm̄. Quidni loceris in eminēti,uñ pro
ſpectes oīa,q ſpeculator ſuꝑ oīa conſti-
tueris? Enimuero ꝓſpectꝰ iſte ꝓcinctū
parit,nō otiū. Qñ libet gł'iari,ubi otiari
non licet? Nec locus eſt otio,ubi ſedula
urget ſolicitudo oīum eccł'iaꝝ. Nā qd
tibi aliud dimiſit ſanctus Apł's? Quod Acto.3.a
hēo,inqt,hoc tibi do. Quid illud? Vnū
ſcio,nō eſt auꝝ neqꝫ argentū, cū ipſe di
cat: argm̄ & auꝝ nō eſt mihi. Si hr̄e cō-
tingat,utere non ꝓ libitu,ſed ꝓ tꝑe. Sic
eris utēs illis quaſi nō utēs. Ipſa qdē qđ
ad aī bonū ſpectat, nec bona ſunt nec
mala. Vſus tñ hoꝝ bonꝰ,abuſio mala;
ſolicitudo peior, q̄ſtus turpior. Eſto ut
alia quacūqꝫ rōne hæc tibi uēdices, ſed
nō apłico iure. Nec.n.tibi ille dare qđ
nō habuit potuit. Qđ habuit, hoc dedit
ſolicitudinē,ut dixi,ſuꝑ eccł'ias. Nunqd
dñationē? Audi ipm̄: Nō dñantes,ait,in 1.Pet.5.a
clero,ſed forma facti gregis. Et ne dcm̄
ſola humilitate putes,non etiā ueritate,
uox dñi eſt in euāgelio: Reges gētiū do Luc.22.c
minanŕ eoꝝ,& q ptātē hn̄t ſuꝑ eos,bñ-
fici uocanŕ. Et infert: Vos aūt nō ſic. Pla
nū eſt,apł'is interdiciŕ dñatus. I ergo tu,
& tibi uſurpare aude, aut dñans apł'a-
tū,aut apł'icus dñatum. Planè ab alter-
utro ꝓhiberis. Si utrūqꝫ ſiłr hr̄e uoles,ꝑ
des utrunqꝫ. Aliōqn nō te exceptū illo-
rum numero putes,de quibus q̄riŕ deus
ſic: Ipſi regnauerunt,& non ex me,prin Oſee.8.a
cipes extiterunt,& nō cognoui eos. Iā
ſi regnare ſine deo iuuat,hēs gloriā, ſed
non apud deū. At ſi interdictū tenemꝰ,
audiamus edictū: Qui maior eſt u'rum,
ait,fiat ſicut iunior; & q p̄ceſſor ē, ſicut Luc.22.c

qui miniſtrat. Forma apłica hęc eſt,dña
tio interdiciŕ:indiciŕ miniſtratio. Quæ
Ibidem. & cōmēdaŕ ipſius exēplo legislatoris:
qui ſecutus adiūgit: Ego aūt ī medio ue
ſtrum ſum tanqꝫ q miniſtrat. Quis ſe iā
titulo hoc inglorīū putet, quo ſe prior
dñs gł'ię p̄ſigniuit? Merito Paulus gł'iaŕ
2.Cor.11.e in eo dicēs: Miniſtri xp̄i ſunt,& ego. Et
addit: Vt minꝰ ſapiēs dico: plus ego. In
laboribus plurimis: in carceribus abun
dātius: ī plagis ſupra modū: in mortibꝰ
frequenter. O p̄claꝝ miniſteriū. Quo
nō id gł'ioſius principatu? Si gł'iari opor
tet,forma tibi ſanctoꝝ p̄figiŕ, apł'oꝝ ꝓ
poniŕ gł'ia. Parua'ne tibi illa uideŕ? Quis
mihi tribuat ſił'em fieri in gł'ia ſanctoꝝ?
Pſal.138.c Clamat ꝓpheta: Mihi aūt nimis hono-
rificati ſunt amici tui deus: nimis cōfor-
tatus eſt principatꝰ eoꝝ. Clamat apł's:
Gala.6.d Mihi aūt abſit gloriari,niſi in cruce dñi
nr̄i Ieſu xp̄i. Hoc gł'ieris opto ſemꝑ opti
mo gn̄e gł'iæ,quod apł'i,quod ꝓphæ de
legere ſibi: reliquere tibi. Agnoſce hære
ditatē tuam in xp̄i cruce: in laboribꝰ plu
1.Co.15.b rimis. Fœlix q dicere potuit: plus oībus
1.Cor.3.b laboraui. Gł'ia eſt,ſed nil in ea inane,nil
molle,nil reſupinū. Si labor terret,mer-
ces inuitet. Vnuſquiſqꝫ.n.ſecūdū ſuū la-
borē mercedē accipiet. Et ſi ille plus oī-
bus laborauit,nō tñ totū elaborauit: &
adhuc locus eſt. Exi in agrū dñi tui,&
cōſidera diligēter quātis hodieqꝫ de ue
teri maledicto ſylueſcat ſpinis ac tribu-
lis. Exi,inqꝫ,ī mūdū: ager eſt.n.mūdus:
isqꝫ creditus tibi. Exi in illū nō tāqꝫ dñs
ſed tanqꝫ uillicus, uidere & ꝓcurare uñ
exigendus es rōnē. Exi dixerim qbuſdā
tuæ paſſibus intētæ ſolicitudīs: & ſolici
Mar.16.d tę intētionis. Neqꝫ.n.ipſi qui iuſſi ſūt ire
ī orbē uniuerſum: orbē circuierūt pn̄tia
corpis: ſed mētis ꝓuidētia. Et tu leua o-
culos quoſdā cōſiderationis tuæ, & ui-
de regiones ſi nō ſunt magis ſiccæ ad i-
gnem,qꝫ albę ad meſſem. Quàm multę
quas putaueras fruges,diligēter īſpectę
uepres potius appebunt? Imò ne uepres
quidē: annoſę & ueternoſę arbores ſūt.
Sed nō ꝑfecto fructiferæ: niſi forte glā-
dium aut ſiliquaꝝ, quas porci mandu-

cāt. Quouſqꝫ occupāt terram? Nō'ne ſi
exis & cernis iſta,pudebit otioſam ia-
cere ſecurim: pudebit ſine cā falcē apł'i-
cā accepiſſe? In hūc quondā agrū Iſaac Gen.24.g
pr̄iarcha exierat,cū primo Rebecca oc
currit ei: & ut ſcriptura hēt, exierat ad
meditādū. Ille ad meditādū: tu ad extir
pādū egrediaris neceſſe eſt. Tibi iā prę
ceſſiſſe meditatio dēt tp̄s faciēdi p̄ ma-
nibus. Si nūc hęſitare īcipias: id quidem
ſero. Añ,iuxta cōſilium ſaluatoris, ſediſ Luc.14.f
ſe debueras,ante æſtimaſſe opus,metiri
uires,pōderaſſe ſapiam,merita cōparaſ
ſe: ſumptus cōputaſſe uirtutū. Age ergo
puta tp̄s putationis adeſſe: ſi tñ medita
tiōis p̄iuit: Si cor mouiſti,mouēda iā lin
gua: mouenda eſt & manus. Accingere Pſa.44.a
gladio tuo,gladio ſpūs: qđ eſt uerbum Ephe.6.d
dei. Gł'ifica manū et brachiū dextrū ī fa Pſa.49.b
ciendo uindictā in nationibꝰ, īcrepatio
nes in ppł'is,in alligādo reges eoꝝ in cō
pedibus: & nobiles eoꝝ in manicis fer-
reis. Si hęc facis: honorificas miniſteriū
tuū,& miniſteriū te. Nō mediòcris iſte
principatꝰ. Exturbare eſt hoc malas be
ſtias à terminis tuis: quo greges tui ſecu
ri in paſcua educantur. Domabīs lu-
pos: ſed ouibus non dominaberis. Pa-
ſcēdas utiqꝫ: on p̄mendas ſuſcepiſti. Si
bñ cōſideraſti qs ſis: hęc te oportere fa-
cere nō ignoras. Porrò ſciēti & nō faciē
ti,pctm̄ ē tibi. Nō es oblitꝰ ubi legeris: Iac.4.d
Seruꝰ ſciēs uolūtatē dñi ſui: & nō faciēs Luc.12.f
digna: plagis uapulabit multis. Sic pro
phæ: ſic apł'i factitabāt. Fortes fuere in
bello: nō molles ī ſericis. Si filiꝰ es apł'o-
rū & ꝓphaꝝ: & tu fac ſiłr. Vēdica tibi
nobile genus ſił'ibus moribꝰ: qđ nō aliū
de nobile qꝫ moꝝ ingenuitate, & fidei
fortitudine fuit. Per hāc uicerunt regna:
opati ſūt iuſtitiā,adepti ſūt repromiſſio Heb.11.f
nes. Hoc chirographū pr̄nę tuę hęr̄dita
tis,qđ tibi euoluimꝰ: ubi īſpicias portio
nē ſubęq̄ te cōtigit. Indueŕ fortitudinē:
& hæreditaſti. Poſſide fidem, poſſide
pietatem poſſide ſapientiam,ſed ſapien
tia ſanctorum ipſa eſt timor domini: &
habes quod tuum eſt. Habes ſine de-
fraudatione integrum paternum fun-

dũ.Pretioſiſſimus fundus uirtus eſt.Bo
nus fũdus humilitas:in qua oẽ ædificiũ
ſpũale cõſtructũ creſcit in tẽplũ ſanctũ
in dño.Per hãc nõnulli poſſedere ẽt por
tas inimicoꝝ. Quæ.n.uirtutũ æq; p̃t dę
monũ debellare ſupbiam:tyrãnidẽ ho-
minum?Cæterꝝ cũ oĩ indifferẽter pſonę
hæc ſit q̃dã turris fortitudinis à facie ini
mici: neſcio quo pacto tñ uis ei⁹ maior
in maiorib⁹,& in clariorib⁹ clarior cõ-
probat̃.Nulla ſplendidior gemma,in oĩ
pręcipue ornatu ſũmi põtificis. Quo.n.
celſior cæteris: eo humilitate appet illu
ſtrior & ſeipſo.Arguar forſitã ꝙ nõ ſa-
tis primis explicitis ptibus,in ſecundas
neſcio q̃uo ſtylus excurrerit:deſcribere
inchoãs qualẽ te oporteat ẽẽ, cũ necdũ
qs ſis,plenius exp̃ſſiſſet. Credo erube-
ſcẽs in ſũmo poſitũ apice uideri hominẽ
nudũ,feſtinauit induere ĩſignibus ſuis.
Abſq; his nẽpe eo deformior, quo illu-
ſtrior pes.Nũqd p̃t abſcõdi ciuitatis ſu
pra mõtẽ poſitæ deſolatio:aut latere fu
mus lucernæ extinctæ ſup candelâbrũ?
Prouer. Simia in tecto: rex fatuus in ſolio ſedẽs.
Et nũc audi canticũ meũ,& qdẽ minus
ſuaue,ſed ſalutare.Mõſtroſa res gradus
ſũmus,& aĩus ĩfimus:ſedes prima,& ui
ta ima:lingua magniloqua, & man⁹ o-
tioſa:ſermo mult⁹,& fructus nullus:uul
tus grauis,& actus leuis: ingẽs authori-
tas,& nutãs ſtabilitas. Admoui ſpecu-
lũ:fœdus ſe in eo uultus agnoſcat:tu tuũ
gaude diſſimilẽ inueniri.Inſpice tñ & tu
ne forte & ſi ſit unũ merito placeas tibi:
ẽt in quo dẽas diſplicere,nõ deſit. Volo
gl'ieris teſtimonio cõſciæ:ſed nõ minus
1. Co.4.a ut eodẽ ipſo humilieris.Rara uox:Nihil
mihi cõſcius ſum.Cautior in bonis am-
bulas:ſi & mala nõ lateãt. Quãobrẽ,ut
dixi,noueris te,ut inter anguſtias q̃ non
Pſal.38. a deſunt,fruaris cõſciæ bono. Magis aũt
ut ſcias qd deſit tibi. Nam cui nõ deſit?
Oĩa illi deſunt, qui nil ſibi deeſſe putat.
Quid ſi ſũmus põtifex ſis?Nũqd qa ſũ-
mus pontifex:iõ ſũmus?Infimum noris
eſſe:ſi ſũmũ putas.Quis ſũmus?Cui ad-
di nõ poſſit. Grauiter erras ſi te illũ exi-
ſtimes.Abſit.Non tu de illis es q digni-
tates uirtutes putãt. Tibi añ exp̃ta uir-
tus q̃ dignitas fuit.Auguſtis relinq̃to il
lam ſñiam,aliȷ́ſq; qui diuinis coli hono-
ribus nõ timuerũt:uerbi grã: Nabucho
donoſor,Alexãdro,Antiocho,Herodi.
Tu uero cõſidera nõ cõſũmatione ſum
mum te dici,ſed cõparatione. Nec me
putes cõparationẽ dicere meritoꝝ:ſed
miniſterioꝝ.Sic te exiſtimet hõ ut mi-
niſtrũ xp̃i:& qđ abſq; p̃iudicio ſc̃tita-
tis cuiuſpiã dixerim,ſũmũ planè iter mi
niſtros.Alias niti te ad ſũmũ uelim: nõ
putare ſũmũ, aut uelle putari antequã
ſis.Nã q̃uo ꝓficis,ſi iã ſufficis tibi? Non
ſit ꝑide tibi aut pigrũ ueſtigare qđ đſit
aut fateri qđ đſit uerecũdũ.Loq̃re et tu
uoce añceſſoris tui: Non ꝙ iã accepim,
Phil.3.c aut iã pfect⁹ ſim.Et rurſũ:Ego me nõ ar
bitror cõprehẽdiſſe.Hæc ſcia ſanctoꝝ:
hęc lõge ab illa q̃ inflat.Hãc q apponit:
apponit & dolorẽ.Sed dolorẽ hunc ne-
mo unq̃ ſubterfugit.Eſt qppe medici-
nalis dolor:per quẽ ſtupor ille letalis aĩ
duri & impœnitẽtis excludit̃.Et ideo ſa
piens,qui dicere potuit:Et dolor meus ĩ
cõſpectu meo ſemp.Nũc iã repetendæ
reliquiæ,ſi q̃ ſunt,loci illius à quo paulo
añ diuertimus. Age indagemus adhuc
diligẽtius qui ſis, quã geras uidelicet ꝓ
tpe pſonã in eccl'ia dei.Quis es? Sacer-
dos magnus,ſũmus pontifex. Tu prin-
ceps ep̃oꝝ,tu hæres apl'oꝝ,tu primatu
Abel,gubernatu Noe,patriarchatu A-
brahã,ordine Melchiſedech, dignitate
Aarõ,authoritate Moyſes,iudicatu Sa
muel,ptãte Petrus,unctione xp̃s.Tu es
cui claues traditæ:cui oues creditę ſunt.
Sũt qdẽ & aliȷ́ cœli ianitores, & gregũ
paſtores,ſed tu tãto gl'ioſius,quanto &
differẽtius utrũq; p̃ cæteris nomẽ hære-
ditaſti. Hñt illi ſibi aſſignatos greges,
ſinguli ſingl'os,tibi uniuerſi crediti, uni
un⁹.Nec mõ ouiũ,ſed & paſtoꝝ tu un⁹
oĩum paſtor:Vñ id ꝓbẽ q̃ris? Ex uerbo
dñi. Cui.n.nõ dico ep̃orum,ſed ẽt apo-
ſtolorum ſic abſolute & indiſcrete totę
cõmiſſæ ſunt oues? Si me amas Petre,
paſce oues meas. Quas? Illius,uel illius
populos ciuitatis:aut regionis:aut certi

regni?Oues meas,inq̃t.Cui nõ planum
non deſignaſſe aliq̃s,ſed aſſignaſſe oẽs'.
Nihil excipit̃ ubi diſtinguit̃ nihil. Et for
te pñtes cæteri cõdiſcipuli erant, cũ cõ
mittẽs uni unitatẽ oĩb.cõmẽdaret,ĩ uno
Cant. 6.c grege & uno paſtore,ſcđm illud: Vna
eſt colũba mea,formoſa mea, perfecta
mea.Vbi unitas,ibi pfectio. Reliq nũeri
pfectionẽ nõ hñt,ſed diuiſionẽ,receden
tes ab unitate.Inde eſt ꝙ aliȷ́ ſinguli ſin
gulas ſortiti ſunt plebes,ſciẽtes ſacr̃m.
Deniq; Iacobus q idebat̃ colũna eccle
ſiæ,una cõtentus eſt Ieroſolyma: Petro
Gala.1.c uniuerſitatẽ cedes.Pulcrè uero ibi poſi-
tus eſt ſuſcitare ſemen defuncti fr̃is, ubi
occiſus eſt ille.Nã dictus eſt fr̃ dñi. Por
rò cedẽte dñi fr̃e,qs ſe alter ingerat Pe-
tri p̃rogatiuæ?Ergo iuxta canonas tuos
aliȷ́ in partẽ ſolicitudinis,tu in plenitudi
nẽ ptãtis uocatus es. Alioꝝ ptãs certis
arctat̃ limitibus, tua extẽdit̃ & in ipſos
q ptãtem ſup alios accepunt. Non'ne ſi
cã extiterit,tu ep̃o cœlũ claudere,tu ip̃m
ab ep̃atu deponere, ẽt & tradere ſata-
næ potes?Stat ergo incõcuſſum priuile
giũ tuũ tibi tã in datis clauibus,q̃ in oui
bus cõmẽdatis.Accipe aliud qđ nihilo'
Ioan. 21.b minus p̃rogatiuã cõfirmat tibi. Diſcipu
li nauigabãt,& dñs apparebat in litto
re:quodq; iucũdius erat, in corpe redi-
uiuo.Sciẽs Petrus qa dñs eſt, in mare ſe
Ibidem miſit:et ſic uenit ad ip̃m,aliȷ́s nauigio p-
ueniẽtibus.Quid iſtud?Nẽpe ſignũ ſin-
gularis põtificiȷ́ Petri,p qđ non nauem
unã,ut cæteri quiq; ſuã,ſed ſcl'm ip̃m ſu
ſceperit gubernãdũ.Mare.n.ſcl'm ẽ:na-
ues eccl'ię.Inde eſt ꝙ altera uice ĩſtar dñi
gradiẽs ſup aquas,unicũ ſe xp̃i uicarium
deſignauit,q nõ uni ppl'o ſed cũctis p̃eẽ
ſe deberet.Siqdẽ aq̃ multæ,ppl'i multi.
Ita cũ qſq; cæteroꝝ hẽat ſuam,tibi una
commiſſa eſt grãdiſſima nauis facta ex
oĩb.ipſa vl'is eccleſia toto orbe diffuſa.
En qs es.Sed noli obliuiſci ẽt qd. Nã &
ego nõ ſum oblitus id me ꝓmiſiſſe repe
tituꝝ in opportunitate. Quàm oppor-
tune cũ eo qs es,ẽt qđ añ eras,conſide-
ras?Quid dico eras?Et nũc es. Quid de
ſinas intueri,qđ nõ deſiſti eſſe?Vna ſanè
conſideratio,qd fueris,& qd ſis.Nã qs
ſis factus,altera. Nõ oportet ut iſta ex-
tũdat illã in ſcrutinio tui.Es.n. (ut dixi)
adhuc qđ eras:& nõ minus hoc es, q̃
qđ factus es poſt,forte & magis.Deni-
que illud natus es,mutatus hoc, non in
hoc mutatus.Nõ reiectũ illud,ſed iſtud
adiectũ.Tractemus utrũq; ſil', nã ut p̃-
fatũ me memini, collatæ ex inuicẽ am-
bæ res utiliores fiẽt.Dixi ſupra cõſiderã
ti qd ſis,naturã occurrere q̃ es hõ:nã hõ
natus es.Porrò pcũctãti qs,pſonæ rñde
bit̃ nomẽ,qđ eſt ep̃s,qđ qdẽ factus,nõ
natus es. Quid tibi hoꝝ vr̃ ad puꝝ eſſe
tui,& ad te principali⁹ ptinere,ꝙ fact⁹,
an ꝙ natus?Nõne qđ natus?Hoc ergo
cõſulo cõſideres maxime, qđ maxime
es,hoĩem uidelicet,qđ & natus es.Nec
modo qd natus,ſed & q̃lis natus opor
tet attẽdas,ſi nõ uis tuæ cõſiderationis
fructu & utilitate fraudari.Tolle ꝓinde
nunc hr̃ditaria hæc pizomata ab initio
maledicta,Dirũpe uelamẽ folioꝝ celã-
tiũ ignominiã,nõ plagã curãtiũ.Dele fu
cũ fugacis honoris huius,& malè colo-
ratæ nitorẽ gloriæ:ut nudè nudũ conſi-
deres:qa nudus egreſſus es de utèro ma
tris tuæ.Nunqd infulatus,nũ qd micãs Iob.1.d
gẽmis,aut floridus ſericis: aut coronat⁹
pẽnis:aut ſuffarcinatus metallis?Si cun
cta hæc ueluti nubes q̃ſdã matutinales
uelociter tranſeũtes,et cito ptranſituras
diſſipes & exuffles à facie cõſideratio-
nis tuæ,occurret tibi hõ nudus, & pau-
per,& miſer,& miſerabilis, hõ dolens
qđ hõ ſit,erubeſcẽs ꝙ nudus ſit, plorãs
ꝙ natus ſit,murmurãs ꝙ ſit. Homo na- Iob.5.b
tus ad laborẽ:nõ ad honorẽ.Hõ nat⁹ de Iob.14.a
muliere,& ob hoc cũ reatu,breui uiuẽs
tpe,ideoq; cũ metu:repletus multis mi-
ſeriȷ́s,et ppea cũ fletu.Et uere multis,qa
corporis & aĩæ ſil'. Quid.n. calamitate
uacat naſcenti in pc̃tõ,fragili corpe, &
mente ſterili?Vere ergo repletus,cui in
firmitas corpis,& fatuitas cordis cumu
lat̃,traduce ſordis,mortis addictione.
Salubris copula,ut cogitãs te ſummum
põtificẽ,attẽdas pariter uiliſſimũ cinerẽ
nõ fuiſſe,ſed eſſe. Imitetur cogitatio na

turã,imitet̃ & qđ dignius eſt authorem
naturæ:ſumma imaq́ȝ cõſociãs.Non'ne
natura in pſona hoĩs uili limo uitæ ſpira
culũ colligauit?Nõne author naturæ in
ſui pſona uerbũ limũq́ȝ cõtẽperauit?Ita
tibi ſume formã tã de nr̃æ cõcretione o-
riginis,q̃ȝ de ſacro redẽptionis ,ut altus
ſedẽs,non alta ſapiẽs ſis, ſed humilia de
te ſentiẽs,humilibusq́ȝ cõſentiẽs.Proin-
de ſi cõſideras quãtus es,cogita ẽt qua-
lis,& maxime.Hæc te ſanè cõſideratio
tenet in te,nec à te auolare ſinit, nec am
bulare in magnis neq́ȝ in mirabilibus ſu
Pſal.130.a per te.In te cõſiſtito.Nõ infra deijci, nõ
attolli ſupra,nõ euadere in lõgius ,non
extẽdi in latius.Tene mediũ,ſi nõ uis p-
dere modũ.Locus medi⁹ tutus eſt.Me
diũ,ſedes modi:& modus,uirtus.Oẽm
extra modũ habitationẽ,ſapiẽs exilium
reputat. Propterea nõ eſt illi habitare ĩ
longo qđ ultra modũ ſit,ſed nec in lato
qdem qđ extra ſit:porrò nec in alto uel
imò,q̃ alteꝶ ſupra,alteꝶ infra ſit.Deni
que & longitudo exterminiũ hr̃e ſolet,
& dilatatio ſciſſurã,& altitudo ruinã,et
pfundũ abſorptionẽ. Dico hæc plani⁹,
ne me putes ea loq q̃ apl's comphẽdere
Ephef.3.d hortat̃ cũ oĩbus ſanctis,lõgitudinẽ, lati
tudinẽ,ſublimitatẽ,& pfundũ: qđ alte
rius erit & diſputationis & tp̃is. Nunc
aũt lõgũ dico, cũ ſibi hõ lõgiorẽ pmit-
tit uitã.Latũ,cũ in ſupfluas aĩus diſtẽdit̃
curas.Altũ,cũ de ſe plus p̃ſumit.Profun
dũ,cũ ſe plus deijcit. Qui ergo lõga ſibi
metit̃ tp̃a,nõne uere ingredit̃ iter exter-
minij,trãſiens uitæ terminos pductiori
ſolicitudine?Inde eſt q̃ hoĩes in p̃ntia ſe
ſe exules p obliuionẽ,in alia p inanẽ ſoli
citudinem migrãt ſcl'a,nõ pfutura,imò
nec futura. Sil'r aĩus diſtentus in multa ,
multis laceret̃ curis neceſſe eſt. Nempe
immoderata extenſio extenuationẽ,&
extenuatio nimia ſciſſionẽ facit. Iã uero
alta p̃ſumptio , qd niſi ruinoſa p̃cipita-
Prou.16.a tio eſt?Legiſti nãque: Añ ruinã exaltat̃
cor. Quid è regione nimię puſillanimi-
tatis deiectio,niſi deſperata q̃dã abſor-
ptio eſt?In hãc fortis nõ deijcietur. Pru-
dẽs,lõgioris uitæ non abducet̃ incerto.

Modeſtus moderabit̃ curas, temp̃abit
à ſupfluis,nõ deerit neceſſarijs. Porrò iu
ſtus altiora ſe nõ p̃ſumet, ſed loquet̃ cũ
iuſto:Si iuſtus fuero,non leuabo caput.
Tu ergo in hac cõſideratione tui caute Iob.10.e
ambules,& tota æqtate uerſeris:ut nec
plus ṽo tibi tribuas,nec plus iuſto par-
cas.Porrò plus uero tribuis , non modo
arrogãdo tibi qđ non hẽs bonũ,ſed &
qđ hẽs aſſcribẽdo. Vigilanter diſcerne
q̃lis ex te,& q̃lis ſis dono dei,et nõ ſit in
ſpũ tuo dolus.Erit aũt ubi fidel'r partiẽs
tua tibi, & q̃ ſũt dei,deo ſine fraude reſi
gnes.Ex te mala,bona à dño eſſe, pſua-
ſum tibi nõ ambigo. Sanè inter conſide
rãdũ q̃lis ſis:ẽt qualis fueris, ad memo-
riã reuocãdũ. Cõferẽda poſteriora prio
ribus.Profeceris'ne in uirtute,in ſapia, ĩ
intellectu, in ſuauitate moꝶ: an ab his
forte(qđ abſit)defeceris. Patientior ſis
an ĩpatiẽtior ſolito,iracũdior lenior'ue,
inſolẽtior an humilior, affabilior an au-
ſterior,exorabilior an difficilior , puſil-
lior aĩo an magnanimior,ſeri⁹ magis an
pluſculũ diſſolutus,timoratior an forte
fidentior q̃ȝ oportet. Q̃z latus tibi patet
cãpus in hoc gñe cõſiderãdi?Memoror
ego pauca,ueluti q̃dã ſeminaria pferẽs:
nõ tñ ipſe ſerẽs,ſed dãs ſemẽ ſerẽti. Opor
tet innoteſcat tibi zelus tuus, clemẽtia
tua,diſcretio quoq́ȝ moderatrix earũdẽ
uirtutũ,qualis uidelicet in donãdis iniu
rijs,qualis ſis in ulciſcẽdis,q̃ȝ in utroque
puid⁹ modi,loci,tp̃is obſeruator.Pror-
ſus cõſiderãda tria hęc in uſu uirtutũ ha
rũ,ne nõ ſint uirtutes ſi p̃ter hęc repiant̃.
Nẽpe eiuſmodi nõ natura uirtutes , ſed
uſus facit.Nã ex ſe indifferẽtes eẽ noſcũ
tur. Tuũ eſt aut abutẽdo & cõfundẽdo
facere uitia,aut bñ ordinateq́ȝ utendo ,
uirtutes. Solẽt diſcretionis oculo caligã
te,alterutrum ſibi p̃ripe loca, terminos
occupare.Porrò caliginis duæ ſunt cau
ſæ:ira,& mollior affectus. Is iudicij cen
ſurã eneruat:illa p̃cipitat. Qũo.n.ab al-
tero nõ p̃clitet̃ aut pietas clemẽtiæ,aut
zeli rectitudo?Turbatus p̃ ira oculus ,
clemẽter nil intuet̃:ſuffuſus fluxa q̃dã et
muliebri mollitie aĩus,rectũ nõ uidet.

Nõ eris innocẽs,ſi aut punias eũ cui for
te parcendũ eſſet,aut parcas ei q fuerat
puniẽdus.In tribulationib. quoq́ȝ qualẽ
te inueneris,nolo diſſimules. Si cõſtãtẽ
in tuis,cõdolẽtẽ in alienis,gaude. Recti
cordis hoc.E' regione puerſiſſimi,ſi cũ ĩ
pprijs dep̃hendaris fortaſſe impatiens,
minime in alienis tñ cõpatiẽs ſentiaris.
Quid in proſperis,nihil'nè eſt qđ conſi
deratione ſolicitet?Eſt utiq́ȝ: ſi diligẽter
attẽdas q̃ȝ rarus ſp extiterit,q nõ uel mo
dice in pſperitate aĩum relaxauerit à ſui
cuſtodia & diſciplina. Qñ hoc incautis
nõ fuit ad diſciplinã qđ ignis ad ceram:
qđ ſolis radi⁹ ad niuẽ uel glaciẽ?Sapiẽs
Dauid,ſapiẽs Salomõ fuit:ſed blãdienti
b⁹ nimis ſcđis reb. alter ex pte : alter ex
toto deſipuit. Magn⁹ q ĩcidẽs ĩ aduerſa
ñ excidit ul' paꝶ à ſapia. Nec minor cui
p̃ñs fœlicitas ſi arriſit,nõ irriſit. Quanq̃ȝ
facilius inueneris q ſapiam retinuerunt
cõtraria ſibi fortuna , q̃ȝ q ppitia nõ p-
diderũt.Præferẽdus ille & magnus eſt ,
cui inter pſpera ſaltẽ riſus indecentior ,
aut ſermo inſolẽtior, aut immoderatior
Eccl.38.c cura ueſtis uel corpis nõ irrepſit.Et ſi re
cte ſapiẽs hortat̃ ſapiam ſcribi ĩ ocio: ca
uendũ & in ocio ociũ eſt.Fugiẽda pin-
de ocioſitas,mr̃ nugaꝶ, nouerca uirtu-
tũ. Inter ſcl'ares nugæ,nugæ ſunt : in ore
ſacerdotis,blaſphemiæ. Interdũ tñ ſi in
cidãt,ferendæ fortaſſis:referẽdæ nunq̃ȝ.
Magis interueniẽdũ caute & prudẽter
nugacitati.Prorũpendũ ſanè in ſeriũ qd:
qđ non modo util'r ſed libẽter audiant,
et ſupſedeant ocioſis. Cõſecraſti os tuũ
euangelio:talibus iã apire illicitũ: aſſue
Mala.2.b ſcere ſacrilegũ eſt.Labia ſacerdotis,ait,
cuſtodiunt ſciam,& legẽ reqrũt de ore
eius,nõ nugas pfecto uel fabulas. Ver-
bũ ſcurrile qđ faceti urbani'ue noĩe co-
lorãt,nõ ſufficit pegrinari ab ore : pcul
& ab aure relegandũ. Fœde ad cachin-
uos moueris,fœdius moues . Porrò de-
trahere aut detrahẽtẽ audire: quid hoꝶ
dãnabilius ſit,nõ facile dixerim. De aua
ritia nõ eſt qđ tuũ fatigẽ intuitũ,cũ pe-
cuniã tanq̃ȝ paleã dicaris hr̃e. Nõ pror-
ſus,non eſt qđ pro illa timeat̃ à iudicijs

tuis. Sed eſt qđ nõ minus ſæpe, nec no-
xiè minus,inſidiari iudicãtibus ſolet, de
quo maxime qd in tua lateat conſcia,la
tere te nolim. Quid illud ſit q̃ris? Acce-
ptio pſonaꝶ. Nõ parui te reũ pcti exiſti
mes ſi facies pctõꝶ ſumis: & nõ potius
cãs iudicas meritoꝶ. Eſt itẽ uitiũ cuius
ſi te immunẽ ſentis, inter oẽs quos noui
ex his qui cathedras aſcẽderũt, ſedebis
me iudice ſolitari⁹:qa ueraciter ſingl'rq́ȝ Thre.3.d
leuaſti te ſupra te,iuxta pphetã. Facili-
tas credulitatis hæc eſt:cuius callidiſſi-
mæ uulpeculę,magnoꝶ neminẽ cõperi
ſatis cauiſſe uerſutias.Inde eis ipſis pro
nihilo irę multę,inde innocẽtiũ frequẽs
addictio,inde p̃iudicia in abſentes.Gra
tulor aũt tibi(nec.n.aſſentationis apud
te uereor incurrere notã) gratulor,inq̃ȝ,
p̃ſidere te uſq́ȝ adhuc abſq́ȝ hoꝶ omniũ
q̃rela multa,an & ſine culpa,tu uideris.
Nũc ad ea q̃ ſub te ſunt,conſideratio in-
tendenda. At alterius principij hoc:ſiq-
dem tuis occupationib⁹ ſermo breuior
competentior eſt.

De conſideratione, Liber tertius.

f Inis ſuperioris libri,huic princi-
pium ponit. Itaq́ȝ iuxta pmiſsũ
illius cõſideranda q̃ ſub te ſunt.
Quęnam ſint illa,non eſt quod à me q̃-
rendum putes,ſacerdotum optime Eu-
geni,rectius fortaſſe quę non ſint q̃ras.
Orbe exeũdũ ei q forte uolet explorare
quæ nõ ad tuã pertinent curã.Parentes
tui deſtinati ſunt non aliquas regiones ,
ſed ip̃ni debellaturi orbem. Ite in orbẽ Mar.16.d
uniuerſum, dictũ eſt illis.Ipſi uero uẽdẽ
tes tunicas:emere gladios,ignitum elo-
quiũ:& ſpm̃ uehementẽ,arma potentia
deo. Quò nõ puenerũt uictores inclyti,
filij excuſſoꝶ?Quò nõ ſagittę potentiũ Pſal.119.a
acutę cũ carbonibus deſolatorijs?Et q-
dẽ in oẽm terrã exiuit ſonus eoꝶ:& in fi
nes orbis terrę uerba eoꝶ. Penetrabant Pſal.18.a
& incendebãt uerba illa incẽſa igni,quẽ Luc.12.f
dñs miſit ĩ terrã. Occũbebãt ſtrenuiſſi-
mi bellatores,ſed nõ ſuccũbebãt,trium
phabãt & mortui. Nimis cõfortat⁹ eſt Pſal.138.d
pricipat⁹ eoꝶ:cõſtituti ſũt pricipes ſup Pſal.44.d
oẽm terrã. Eis tu ſucceſſiſti in hęredita-

tẽ.Ita tu hęres,& orbis hr̃ditas. At q̃te
nus hæc portio te cõtingit, aut cõtige-
rit illos,id ſobria cõſideratione penſan-
dũ.Nõ.n.ꝑ oẽm reor modũ,ſed ſanè q̃-
dãtenus(ut mihi ur̃)diſpẽſatio tibi ſuper
illũ credita eſt,nõ data poſſeſſio. Si ꝑgis
uſurpare et hãc,cõtradicit tibi qui dicit:
Meus eſt orbis terræ,& plenitudo ei⁹.
Pſal. 49. b Nõ tu ille de quo ꝓpheta:Et erit oĩs ter
ra poſſeſſio eius.xp̃s hic eſt,q poſſeſſio
nẽ ſibi uẽdicat & iure creationis,& me
rito redẽptionis,& dono pr̃is.Cui.n.al
Pſal. 2. b teri dictũ eſt:Poſtula à me,& dabo tibi
gẽtes hr̃ditatẽ tuã,& poſſeſſionẽ tuã ter
minos terræ?Poſſeſſionẽ & dñiũ cede
huic,tu curã illi⁹ habe.Pars tua hæc,ul-
tra ne extẽdas manũ.Quid inqs?Nõ ne
gas p̃eſſe,& dñari uetas?Planè ſic.Qua
ſi nõ bñ p̃ſit,q p̃eſt in ſolicitudine. Nun
quid non & uilla uillico,& paruus dñs
ſubiectus eſt pædagogo?Nec tñ uillę il
læ,nec is ſui dñi dñs eſt.Ita & tu p̃ſis ut
ꝓuideas,ut cõſulas,ut ꝓcures,ut ſerues.
Præſis ut ꝓſis,pręſis ut fidelis ſeruus &
Matt. 24. d prudẽs,quẽ cõſtituit dñs ſuꝑ familiam
ſuã.Ad qd?Vt des illis eſcã in tꝑe. Hoc
eſt,ut diſpẽſes,nõ imperes.Hoc fac, &
Pſal. 118. r dñari ne affectes hoĩum hõ, ut nõ dñẽt
tui oĩs iniuſtitia. At ſatis ſuperq; id inti-
matũ ſupra,cũ qs ſis diſputaret. Addo
tñ & hoc:nã nullũ tibi uenenũ, nullum
gladiũ plus formido, q̃ libidinẽ dñan-
di.Certe ut multũ tibi tribuas, ſi multũ
deceptus nõ es,nil te exiſtimes plus ac-
Rom. 1. a cepiſſe à magnis ap̃lis. Recordare nũc
uocis illi⁹:Sapiẽtibus & iſipiẽtib⁹ debi-
tor ſum.Et ſi nõ indebitã tibi ipſam cen
ſes,hoc quoq; ſimul memẽto,debitoris
moleſtũ nomẽ ſeruiẽti potius q̃ dñanti
Luc. 16. b cõgruere. Seruus ĩ euãgelio audit: Quã
tũ debes dño meo? Ergo ſi te agnoſcis
ſapiẽtibus & inſipiẽtibus nõ dñatorem
ſed debitorẽ,curãdũ ſummoꝑe tibi, &
tota uigilãtia cõſiderãdũ qũo & q non
ſapiunt ſapiãt,& q ſapiũt nõ deſipiant,
& q deſipuere reſipiſcãt. At nullũ gen⁹
inſipiẽtiæ,infidelitate(ut ſic loquar)inſi
piẽtius.Ergo & infidelibus debitor es:
Rom. 1. b Iudęis,Gręcis,& Gẽtibus.Intereſt ꝑin-
de tua dare operã quã poſſis,ut incredu
li cõuertant̃ ad fidẽ,cõuerſi nõ auertan-
tur,auerſi reuertant̃.Porrò ꝑuerſi ordinẽ
tur ad rectitudinẽ,ſubuerſi ad ueritatem
reuocent̃.Subuerſores inuictis rõnibus
cõuincant̃,ut uel emẽdent̃ ipſi,ſi fieri p̃t:
uel ſi non,ꝑdãt authoritatẽ facultatẽq;
alios ſubuertendi.Nõ oĩno & ab hoc in
ſipientiũ gñe peſſimo,tibi diſſimulãdũ.
Dico aũt hr̃ticos ſchimaticoſq;: nam hi
ſunt ſubuerſi & ſubuerſores, canes ad
ſciſſionẽ,uulpes ad fraudẽ.Erunt,inquã,
hmõi maxime tuo ſtudio aut corrigen
di ne ꝑeant,aut ne ꝑimãt coercẽdi.Eſto Rom. 11. c
de Iudęis excuſat te ap̃ls, hñt terminũ
ſuũ,q p̃ueniri nõ poterit. Plenitudinẽ gẽ
tiũ p̃ire oportet.Sed de ipſis gẽtibus qd
rñdes?Imò qd tua cõſideratio rñdet ti-
bi ꝑcunctãti ſic?Quid uiſum eſt patrib⁹
ponere metã euangelio,uerbũ ſuſpẽdę-
re fidei donec infidelitas durat?Qua rõ
ne putamus ſubſiſtit uelociter currens
ſermo?Quis primus inhibuit hũc ſaluta pſal. 147
rem curſum?Et illis cã forte quam neſci
mus,aut neceſſitas potuit obſtitiſſe.No
bis q̃ diſſimulãdi rõ eſt? Qua fiducia,q̃
conſciã Xp̃m nõ uel offerimus eis q nõ
hñt?An ueritatẽ dei in iniuſtitia detine-
mus?Et qdẽ qñq; p̃ueniat gentiũ pleni Rom. 11. c
tudo neceſſe eſt. Expectamus ut in eas
incidat fides.Cui credere caſu cõtigit?
Qũo credẽt ſine p̃dicãte? Petr⁹ ad Cor Rom. 10. c
neliũ,Philippus ad Eunuchũ,miſſi ſunt, Acto. 8. &
& ſi exẽplum recẽtius quærimus:Augu 10. e
ſtinus à btõ Gregorio deſtinatus ẽ for-
mam fidei tradere Anglis. Et de his tu
ita tecũ.Ego addo & de ꝑtinacia Gręco-
rũ qui nobiſcum ſunt & non ſunt, iun
cti fide,pace diuiſi. Quanq; & ĩ fide ip̃a
claudicauerint à ſemitis rectis. Et itẽ de
hęreſi,quę clã pene ubique ſerpit apud
aliquos,ſęuit palàm. Nam paruulos ec
cleſię paſſim & publice deglutire feſti-
nat. Quęris ubi ſit hoc? Veſtri qui ter-
ram Auſtri tã ſępe uiſitant,ecce hi ſciũt,
& poſſunt dicere tibi. Eunt & redeunt
per medium illorum, aut tranſeunt ſe-
cus: ſed quid boni adhuc cum illis ege
rint, necdum audiuimus. Et forſitan
audiuiſ-

audiuiſſemus niſi p̃ auro Hiſpaniæ ſalus
pp̃li uiluiſſet. Tuũ eſt & plagæ huic re-
mediũ ꝓuidere.Sed eſt inſipiẽtia, quę i-
pſam quoq; iã ꝓpemodũ ſtultã fecit ſa
piam fidei. Qũo & eccleſiã catholicam
penè totã hoc uirus infecit?Nã dũ & in
ipſa quique q̃ nr̃a ſunt q̃rimus,fit ut inui
cẽ inuidẽtes, inuicẽ ꝓuocãtes exercea-
mur ad odia,aĩemur ad iniurias, arme-
mur ad lites,cauillemus ad dolos,fera-
mur ad detractiones, ꝓrumpamus ad
maledicta,opprimamur à fortioribus,
opprimamus infirmiores.Quàm digne
& laudabil̃r occupat̃ meditatio cordis
tui aduerſus tã peſtilẽs inſipiẽtiæ gen⁹,
qd corpus Xp̃i(q̃ eſt multitudo creden
tiũ)occupaſſe cõſideras.O ambitio am
biẽtiũ crux,qũo oẽs torquẽs oĩbus pla
ces? Nil acerbius cruciat,nil moleſtius
inquietat,nil tñ apud miſeros mortales
celebrius negocijs eius. An non limina
ap̃lorũ plus iã ambitio q̃ deuotio terit?
An nõ uocibus eius ur̃m tota die reſul-
tat palatiũ?An nõ q̃ſtibus eius tota le-
gũ canonũq; diſciplina inſudat?An nõ
ſpolijs eius oĩs Italica iuhiat inexplebili
auiditate rapacitas? Quid ita tua ipſius
ſp̃ualia ſtudia nõ ſaltẽ interdicit, ſed ab
ſcidit?Quoties ſctã ac fœcũda tua ab-
ortiri ocia fecit inq̃etũ & inq̃etans ma-
lũ? Aliud eſt qd ab oppreſſis appellat̃
ad te, aliud aũt qd ambitio in eccleſia
ꝑ te regnare molit̃.Nec deeſſe illis, nec
huic aliq̃tenus aſſentire oportet. Quàm
uero inique fouet̃ illa,ſpernunt̃ illi?Vtriſ
que tñ debitor es,illis ut erigas, iſtis ut
reprimas.Et qm̃ incidit de appellationi
bus,ꝑſeq aliquatenus nõ erit ab re. Ma
gno in his & pio opus intuitu eſt,ne qd
magna fuit neceſſitate ꝓuiſum,male utẽ
do reddat̃ inutile. Mihi ur̃ & in multã
poſſe eas deuenire ꝑniciẽ, ſi nõ ſummo
moderamine actitent̃.Appellat̃ de to-
to mũdo ad te,id qdẽ in teſtimoniũ ſin
gularis primatus tui. At tu ſi ſapis, non
Luc. 10. a primatu gaudebis,ſed fructu. Ap̃lis di-
ctũ eſt:In hoc nolite gaudere q̃ ſpiritus
ſubijciunt̃ uobis. Appellat̃ ad te,ut di-
xi,& utinam tã fructuoſe q̃ neceſſarie.
Vtinã cũ oppreſſus clamat,ſentiat opp̃ſ
ſor,& nõ ſuꝑbiat impius uñ incẽdit̃ pau
per. Quid tã decorũ,ut ad inuocationẽ
tui noĩs oppreſſi effugiãt,uerſuti nõ refu
giãt?Quid è regione tã ꝑuerſum,tã recti
alienũ,uel lætet̃ q malũ fecit,& qui tulit
inaniter fatiget̃?Inhumaniſſime nõ mo-
ueris erga hoĩem cui illatæ iniuriæ cumu
lauere dolorẽ, & labor itineris,& dãna
expẽſarũ. Sed nihilominus ignauiſſime
in illũ nõ moueris,q huic tot calamita-
tũ partim author,partim extitit cã. Eui
gila hõ dei,cũ hæc cõtingũt, moueatur
miſeratio, moueat̃ & indignatio tua.
Alterã læſo,alterã lædẽti debes.Cõſole
tur ille dãnorũ reſarcitu ſuorũ,ſatisfactio
ne iniuriarũ,fine calũniarũ.Cum iſto ita
agat̃ ut pœniteat feciſſe,qd nõ timuit fa
cere,& nõ de pœnis innocentis rideat.
Arbitror idẽ debere pati illũ q ſine cã
forte appellauit.Formulã hanc iuſtitiæ
p̃figit tibi & diuinę incõmutabilis rõ æ-
quitatis,& ni fallor ipſa appellationum
lex, ut illicite uſurpata appellatio nec
proſit appellãti,nec appellato obſit. Vt
qd.n.fruſtra fatigatus ſit hõ?Quàm ple
nũ iuſtitiæ ut ſeſe potius læſerit q uoluit
ꝓximũ?Appellaſſe iniq̃,iniquũ eſt:iniq̃
& ĩpune,iniquarũ appellationũ fomes.
Iniq̃ aut oĩs appellatio, ad quã iuſtitiæ
inopia nõ coegit. Appellare non ut gra-
ues:ſed ſi graueris,licet. Appellãdum à
ſnĩa añ ſnĩam improbe oĩno,niſi ob ma-
nifeſtũ grauamẽ,præſumit̃ appellatio.
Qui igit̃ non grauatus appellat,liq̃t qa
aut grauare intendit:aut tp̃s redimere.
Nõ eſt aũt ſuffugiũ appellatio:ſed refu-
giũ.Quãtos nouimus appellaſſe pulſa-
tos,quo interim liceret,qd nunq̃ licet?
Nõnullis ẽt quoad uixerunt licuiſſe ap-
pellationis ſuffragio nefaria ſcimus:uer
bi gr̃a,inceſtũ,adulteriũ.Quale eſt hoc,
turpitudini patrocinari,qd uel maxime
formidari à turpibus oportebat? Quo-
uſq; murmur uniuerſæ terrę aut diſſimu
las,aut ñ aduertis? Quouſq; dormitas?
quouſq; nõ euigilat cõſideratio tua ad
tãtã appellationũ cõfuſionẽ atq; abuſio
nẽ?Præter ius & fas,p̃ter morẽ & ordi-

nē ſiūt. Nō locus, nō modus, nō tp̄s, nō
cā diſcernit aut ꝑſona. Præſumunt leui-
ter paſſim, plerūque & neq̄ter. Volētes
malignari nōne his potiſſimū terreri ſo-
lebāt? Nūc terrori ipi ex his magis ſiūt,
atq; id bonis. Antidotū vſum ī uenenū,
nō mutatio dexteræ excelſi hæc. Appel
lant boni à malis, ut nō faciāt bona: &
ſupſedēt à uoce tonitrui tui formidātes.
Deniq; appellant ep̄i, ne illicita audeāt
matrimonia ſoluere uel ꝓhibere. Appel
lant ne rapinas, ne furta, ne ſacrilegia et
q̄ eiuſmodi ſunt, punire ullatenꝰ uel cohi
bere p̄ſumāt. Appellant ne indignas &
infames ꝑſonas à ſacris officijs benefi-
cijs'ue repellere ſeu amore q̄ant. Qd̄ tu
inuenis remediū morbo huic, ne qd̄ re-
pertū ad remediū fuit, repiat ad mortē?
Zelatus ē dn̄s domū or̄onis factā ſpelū
Mat. 21 cā latronū. Tu eius miniſter diſſimulas
miſeroꝝ refugiū, datū arma iniq̄tati. Vi
deas p̄ripi paſſim ꝑtes opp̄ſſoꝝ, & ꝓrū
pere ad appellādū nō tā grauatos q̄ gra
uare uolētes. Quid hoc myſterij? Tuū ē
cōſiderare, nō meū cōmentari iſtud. Et
cur, inq̄s, male appellati nō ueniūt oſtē
ſuri ſuā innocētiā, malitiā cōuicturi? Di-
co qd̄ dicere ad hoc ſolēt. Nolumꝰ uexa
ri fruſtra. In curia eſſe q ꝓcliuius faueāt
appellātibꝰ, foueāt appellationes. Ceſ-
ſuris Romæ, domi ſedere ſatius. Fateor
me nō oīno decredere his. Quē das mi-
hi ī tā crebris appellationibus q̄ hodie
ſiūt, q ꝓ expēſis itineris uel numū reſti-
tuerit illi quē forte appellarit? Miꝝ vo
ſi ita oēs & appellātes iuſti, & appella-
Sap. 1. a ti rei uro examine inuēti ſunt. Diligite,
inq̄t, iuſtitiā, qui iudicatis terrā. Paꝝ eſt
iuſtitiā tenere, niſi & diligas. Qui tenēt,
tenēt: q diligūt, zelant. Amator iuſtitiæ
inq̄rit iuſtitiā: & ꝓſeq̄tur eā. Porrò oēm
iniuſtitiā ꝑſeq̄tur. Nihil tibi & illis q ap
pellationes uenationes putāt. Pudet elo
q̄j qd̄ apud ethnicos iā uertit in parabo
lā: Duos nouimꝰ ſeruos pingues. Vt mi-
tius loq̄r, plus facetiæ q̄ iuſtitię hic. Tu
ſi amas iuſtitiā, appellationes non affe-
ctas, ſed ſuſtines. Verūtn̄ qd emolumē-
ti affert eccleſiis dei tua unīꝰ hois iuſtitia,

ubi ſn̄ia ꝑualet alr̄ affectoꝝ? At iſtud lo
ci illius erit cū cœꝑint uerſari q̄ circa te
ſunt. Nūc uero nō te exiſtimes ocioſe ua
care cōſiderationi huic q̄ appellationes
ad legitimū, ſi fieri p̄t, reuoces uſum. Et
ſi hinc mea q̄rat̄ uel potius curet ſn̄ia: di
co appellationes ut nō cōtēnendas, ſic
nec uſurpādas oīno. Porrò hoꝝ qd in-
ſolētius cēſeā, haud facile dixerim, niſi ꝙ
uſurpatio quādā vr̄ inducere cōtēptus
neceſſitatē, ac ꝑ hoc forte acrius inſectā
da, q̄ amplius nocet. Aut nō uere nocen
tior eſt mala in ſe, in partu peior? Nōne
ipſa eſt q̄ ipm̄ ius quoq; naturæ aut ex-
tenuat aut exterminat? Nā ſæpe rebꝰ ēt
p̄cioſiſſimis, p̄cij gr̄am nō modo demit,
ſed adimit. Quid ſacris acceptiꝰ? Vſur-
pata tn̄ ab īdignis, indigne'ue tractata,
minime acceptant. Magis hn̄t dānatio
nē: q̄a debitā uenerationē non hn̄t. Fa-
teor grāde & gn̄ale mūdo bonum eſſe
appellationes: idq; tā neceſſariū q̄ ſolē
ipm̄ mortalib. Reuera q̄dē ſol iuſtitię ē:
ꝓdēs ac redarguēs oꝑa tenebraꝝ. Pror
ſus fouēdæ & manutenēdæ ſunt, ſed q̄s
extorſit neceſſitas, nō calliditas adinue
nit. Vſurpatorię ſunt hmōi oēs, nō ſubue
niētes ī neceſſitate, ſed opitulātes iniq̄ta
ti. Quidni ueniāt ī cōtēptū? Quāti ut ta-
libus quoq; deferrēt, ēt de ꝓprio ceſſere
iure, ne lōgo & caſſo itinere fatigarent?
plures tn̄ ſua amittere nō ferētes, appel
lationes minꝰ opportunas, & celſa noīa
importuniꝰ contēpſerūt. Dico aliq̄d qd̄
ad rē ꝑtinet exēpli cā: Quidā ſibi publi
ce deſpōſauerat uxorē: adeſt dies cele-
bris nuptiaꝝ. Parata oīa, īuitati multi.
Et ecce hō cōcupiſcēs uxorē ꝓximi ſui, ī
uocē appellationis inopinatę ꝓrūpit: af
firmās ſibi traditā prius, ſuā potius eſſe
debere. Stupet ſpōſus, hærēt oēs, ſacer-
dos nō audet ꝓgredi, fruſtrat oīs appa-
ratus ille, deſcēdit q̄ſq; ī domū ſuā, ſuā
cœnā mādúcaturus: ſpōſa à mēſa & tha
lamo ſpōſi ſuſpēdit quouſq; Roma redi
tū eſt. Pariſiꝰ cōtigit hoc nobili Galliaꝝ
ciuitate ſede Regia. Rurſum ī ciuitate ea
dē q̄dā ſibi deſpōſata uxore diē cōſtituit
nuptiaꝝ. Interi emergit calūnia: dicēti-

bus q̄buſdā nō debere cōiūgi. Ad iudi-
ciū eccleſiæ cā delata eſt, ſed nō expe-
ctata ſn̄ia: appellatū eſt ſine cā, ſine gra
uamine, ſolo fruſtratoriæ dilationis in-
tuitu. At ille ſiue ꝑdere q̄ pararat, ſiue di
lectæ tādiu fruſtrari cōſortio nolēs, nihi
lóminus qd̄ ꝓpoſuerat, cōtēpta ſiue diſ
ſimulata appellatione ꝑegit. Quid illud
qd̄ in Altiſſiodorēſi eccleſia nuꝑ à quo
dā adoleſcētulo p̄ſumptū eſt? Nēpe de-
functo ſctō ep̄o, uolētibꝰ clericis aliū, ut
moris eſt, eligere ſibi, interuenit ille ap-
pellās & uetās ne fieret quouſq; iſſet et
rediſſet ab urbe. Cui tn̄ appellationi nec
ipſe detulit. Nā cū uideret ſe cōtēni, tā-
quā q irrationabilr̄ appellaſſet: accitis
quos potuit ſibi, tertia die poſt factam
ab alijs electionē, fecit ſuā. Cū itaq; ex
his & innumeris talib. liq̄at nō ex cōtē
ptu gigni uſurpationē, ſed ex uſurpatiōe
cōtēptū: uideris tu q̄d ſibi uelit, ꝙ zelꝰ
ueſter aſſidue penè uindicat illū: iſtā diſ
ſimulat. Vis ꝑfectiꝰ coercere cōtēptū?
Cura in ipſo utero peſſimæ mr̄is p̄ſoca
ri germē neq;: qd̄ ita fiet, ſi uſurpatio di
gna aīaduerſione mulctet. Tolle uſur-
pationē, & cōtēptus excuſationē nō ha
bet. Porrò inexcuſabilitas auſum explo
det. Nō ſit ꝓinde uſurpator: & contem
ptor nullꝰ erit, aut admodū rarꝰ. Bn̄fa-
cis tu ꝙ appellationū negato ſuffragio
imò ſuffugio, multa remittis negocia ad
cognoſcētes, uel q noſcere citiꝰ pn̄t. Vbi
.n. certior ac facilior notio, ibi deciſio tu
tior expeditiorq; eſſe pōt. Quàm plenū
gr̄æ, ꝙ multoꝝ quoq; ꝑ hoc & labori-
bus ꝑcis & ſumptib. At q̄bꝰ ſic credas:
id tibi oīmodis attēdēdū. Poterā multa
de eodē utilr̄ addere his: ſed memor ꝓ-
poſiti mei, cōtētus īterim occaſionē de-
diſſe: ad alia trāſeo. Et primū qd̄ occur-
rit, minime trāſeundū reor. Præes, & ſin
gulr̄. At qd̄? Eget tibi dico cōſideratio-
ne. Nūq̄d ut de ſubditis creſcas? Neq̄q̄:
ſed ut ipſi de te. Principē te cōſtituerūt:
ſed ſibi, nō tibi. Alióq̄n quo pacto te re-
putas ſuꝑiorē his à q̄bꝰ bn̄ficiū mendi-
Luc. 22. c cas? Audi dn̄m: Qui ꝑtātem hn̄t ſuper
eos: bn̄fici uocant. At iſtd̄ de his q foris

ſūt. Quid ad nos? Tu id mēdaciter dice
ris, ſi nō tā bn̄ficꝰ eſſe, q̄ bn̄ficis p̄eſſe in
tēdas. Parui deiectiq; aī eſt de ſubditis
nō ꝓfectū q̄rere ſubditoꝝ, ſed q̄ſtū pro
priū. In ſūmo p̄ſertim oīum nihil turpiꝰ.
Quàm pulcre magr̄ gentiū parentes fi- 2. Cor. 12. e
lijs, nō filios debere cēſuit theſaurizare
parētibus. Nō mediocris gl̄iæ uox illa Phil. 4. d
idētidē ipſiꝰ: Nō q̄ro datū, ſed fructū.
At iā trāſeamus & hinc: ne quis moram
in his meā, auaritiæ in te notā interp̄tet.
Quæ q̄ lōgè à te ſit, in libro ſcd̄o teſtatꝰ
ſum: ſciens quanta & in quanta tua ne-
ceſſitate reſpueris. Ad te ꝓinde ſcripſeri
iſta: non ꝑꝑ te. Nēpe qd̄ tibi ſcribit, ſoli
ꝓdeſſe nō decet. Hic locus auaritiā car
pit: à quo uitio immunis ſatis tua opinio
eſt: an & opus, tu uideris. Vidimꝰ tn̄ (ut
oblata pauꝑibꝰ taceā, q̄ tāgere nō acq̄e
ſcis) Germanicos detinuiſſe ſaccos, ſed
p̄cio, nō maſſa. Argētū reputatū eſt fœ-
nū: ſūmarij nō leuati ſarcinis, onꝰ nihiló-
minus repatriant uel inuiti. Noua res.
Qn̄ hactenꝰ auꝝ Roma refudit? Et nūc
Romanoꝝ cōſilio id uſurpatū nō credi
mus. Duo uenerūt: ambo locupletes: et
ambo rei. Siq̄dē unus Magūtinus, Co-
loniēſis alter, alteri gr̄a gratis reddita ē:
alter indignꝰ credo cui gr̄a redderet, au-
diuit: Cū q̄li ueſte ītraſti, cū tali egredie
ris. O uocē magnificā: uocē ꝓrſus apl̄i- Acto. 8. d
cæ libertatis. Quid minus ab illa hęc ha
buit: Pecunia tua tecū ſit in perditionē?
Niſi ꝙ in illa plus zeli, in iſta plus mo-
deſtiæ ſonuit. Quid ille de tranſmarinis
partib. penè à finib. terræ, terra & mari
currēs ꝓ ep̄atu: ſuis & alienis facultati-
bus rurſus emēdo? Iā .n. emerat priꝰ. Tu
lit multa, ſed retulit, non oīa tn̄. Incidit
miſer ī manꝰ al̄s, accipe q̄ dare potētio
res. Bn̄feciſti tuas in utroq; ſeruās inno
xias: nec imponere .ſ. ambitioſo: nec ſup
ponere iniquo māmonæ acq̄eſcēs. Nō
ſic à paupere ep̄o cōtinuiſti: dās qd̄ da-
ret, ne immunificus notaretur. Accepit
clā, quod palā dedit. Sic de tuo ſacculo
conſultū eſt uerecundiæ uiri. Sic quoq;
curię morem gerens, tuo bn̄ficio inuidiā
declinauit eorum qui diligunt mune-

ra. Nõ potes abſcõdere: & factũ noui-
m⁹ & pſonã. Audire grauat? Et ego eo
libentius pdico, quo tu id moleſtius au
dis. Si tibi ſic expedit: & mihi ſic. Tam
non oportet xpi gl'iam me ſilere, ꝗ nec
te q̃rere tuam. Et ſi pgis murmurare ad
Matt.7.d huc, rñdebit tibi ex euãgelio: Quãto eis
pcipiebat: tãto magis plus pdicabant,
dicẽtes: Bñ oĩa fecit. Audi aliud, ſi tamẽ
aliud. Ad idẽ.n. fortaſſis ptinere quis di
cat: Tua cõſideratio uiderit hoc. Mihi
uř nõ lõge a' uero diſſentire qid forte ĩ-
ter auaritiæ ſpẽs locandum putauerit.
Ego uero illi⁹ aut ſpẽm eẽ, aut ſpẽm hře
nõ negauerim. Sanè ĩtereſt tuæ pfectio
nis: & malas res: & malas pariter ſpẽs
deuitare. In altero cõſcię, ĩ altero famæ
conſulis. Puta tibi nõ licere (etſi al's for
taſſe liceat) qcqd male fuerit coloratũ.
Deut.12.a Deniꝗ ĩterroga maiores tuos, & dicẽt
1.Theſ.5.d tibi. Ab oĩ ſpẽ mala abſtinete uos. Sanè
miniſter dñi dñm imiteť, quia ipſe ait:
Qui mihi miniſtrat, me ſequatur: Et hẽs
Ioan 12.d de illo: Dñs regnauit, decorẽ induit: in-
Pſal.92.a duit dñs fortitudinẽ. Tu quoꝗ eſto for
tis in fide, decorus in gl'ia: & probaſti te
imitatorem dei. Fortitudo tua, fiducia
fidelis conſcię: decor tuus, ſplẽdor bonę
opinionis. Ita, q̃ſo, induere fortitudinẽ:
etenim gaudiũ dñi fortitudo tua. Por-
rò ſpẽ tua & pulcritudine tua nihilómi-
nus tanꝗ propria ſil'itudine delectatur.
Prou.31.b Induere ueſtimẽtis gl'ię tuæ: ueſtire du-
plicibus qbus domeſticos ſuos fortis il
la mulier induere conſueuit. Non ſit in
cõſcia nutãs infirmitas modicę fidei: nõ
ſit in fama neuus malæ ſpẽi: & ueſtiris
duplicibus: & gaudebit ſpõſus ſup ſpõ
ſam aĩam tuã: & gaudebit ſuper te deus
tuus. Miraris quorſum hæc: ignar⁹ uſꝗ
adhuc quid dicere uelim. Non te tollo
diutius. Murmur loquor & q̃rimoniã
eccl'iaꝝ. Truncari ſe clamitãt ac demẽ
brari. Vel nullæ uel paucę admodũ ſũt,
quæ plagã iſtã aut nõ doleãt, aut nõ ti-
meant. Quęris quã? Subtrahũtur abba-
tes epĩs: epĩ archiepĩs, archiepĩ patriar-
chis, ſiue primatibus. Bona'ne ſpẽs hęc?
Miꝝ ſi excuſari queat uel opus. Sic fa-
ctitãdo pbatis uos hře plenitudinẽ ptã
tis: ſed iuſtitiæ forte nõ ita. Facitis hoc
qa poteſtis: ſed utrũ et debeatis, qõ eſt.
Honoꝝ ac dignitatũ gradus & ordies
qbuſꝗ ſuos ſeruare poſiti eſtis: no inui-
dere: ut qdam ueſtroꝝ ait: Cui honorẽ, Rom.13.b
honorẽ. Spũalis hõ ille q oĩa dijudicat, 1.Cor.2.d
ut ipſe à nemine dijudiceť: oẽ opus ſuũ
trina quadã cõſideratione pueniet. Pri-
mum qdem an liceat: deide an deceat:
poſtremo an expediat. Nã etſi conſtet
in xpiana utiꝗ philoſophia non decere
niſi quod licet: nõ expedire niſi quod de
cet & licet: non cõtinuo tñ oẽ qđ licet,
decere aut expedire cõſequẽs erit. Age
aptemus, ſi poſſumus, tria ipſa opi huic.
At qũo nõ indecens tibi, uolũtate p le-
ge uti: & quia non eſt ad quẽ appellẽ-
ris, ptãtem exercere, negligere rõnem?
Tu'ne maior dño tuo q ait: Nõ ueni fa- Ioan.6.d
cere uolũtatẽ meam? Quanꝗ nõ min⁹
deiecti ꝗ elati aĩ eſt ueluti rõnis exptẽ
non p rõne, ſed p libitu agere: nec iudi-
cio agi, ſed appetitu. Quid tã beſtiale?
Et ſi indignũ cuiuis utẽti rõne uiuere ut
pecus: quis in te rectore oĩum tantã cõ-
tumeliã naturę, honoris iniuriam ferat?
Sic degñando (qđ abſit) gñale oppro-
brium feciſti ppriũ tibi: Homo cũ ĩ ho- Pſal.48.c
nore eſſet, nõ intellexit: cõparatus eſt iu
mẽtis ĩſipiẽtibus, & ſil'is factus eſt illis.
Quid item tã indignum tibi ꝗ ut totũ
tenens, non ſis contẽtus toto: niſi minu-
tias quaſdã atꝗ exiguas portiões ipſi⁹
tibi creditæ uniuerſitatis: tanꝗ non ſint
tuæ, ſatagas neſcio qũo adhuc facere
tuas? Vbi ẽt meminiſſe te uolo parabo-
læ Nathan de hoĩe qui multas oues ha- 2.Re.12.a
bens, unã q̃ erat paupis cõcupiuit. Huc
quoꝗ ueniat factum, imò facinus regis
Achab, q reꝝ ſummã tenebat, & unã ui 3.Reg.21.
neam affectauit. Auertat de⁹ à te quod
ille audiuit: occidiſti, & poſſediſti. No- Ibidem.
lo aũt ptẽdas mihi fructũ emãcipatiõis
ipſius: nullus eſt.n. niſi ꝙ inde epĩ inſolẽ
tiores: monachi etiã diſſolutiores fiunt.
Quid, quòd & paupiores? Inſpice dili-
gẽtius taliũ ubiꝗ libertoꝝ & faculta-
tes & uitas, ſi non pudẽda admodũ &

tenuitas in his, & in illis ſecularitas ĩue
nitur. Matris noxiæ libertatis gemina
ſoboles hęc. Quidni peccet licẽtius ua-
gum & malę liberꝝ uulgus, cũ nõ ſit q
arguat? Quidni licentius quoꝗ ſpolieť
ac depẽdeť inermis religio: cũ nõ ſit q de
fendat? Quo.n. refugiũ illis? Nunqd ad
epõs dolẽtes iniuriã? Ridẽtibus pfecto
aſpiciũt oculis, ſiue q̃ faciũt mala, ſiue q̃
patiunť. Quæ demũ utilitas in ſanguine
Ezec.3.e iſto? Vereor ne illa, quã in ppheta cõmi
nat⁹ eſt deus: ille, inqens, in iniqtate ſua
morieť: ſanguinẽ aũt eius de manu tua
requirã. Si.n. extollit q ſubtrahit: & cui
ſubtrahit ũrit, q ſubtrahit qũo innocẽs?
Parum eſt, inuoluimus ignẽ. Audi aper-
ti⁹: Si is q murmurat, ſecũdũ aĩam mor-
tuus eſt: q inſtigat, qũo uiuit? Qũo non
reus mortis amboꝝ, & ſuæ pariter, qui
gladiũ dedit, uñ ambo morerent? Hoc
eſt qđ dixeram, occidiſti, & poſſediſti.
3.Reg.21. Adde ꝙ q audiunt ſcãdalizant, indignã
tur, detrahunt, & blaſphemãt: hoc eſt,
uulneranť ad mortẽ. Nõ eſt bona arbor
faciẽs fructus tales, inſolẽtias, diſſolutio
nes, dilapidatiões, ſimultates, ſcãdala,
odia: quodꝗ magis dolẽdũ, iter eccl'ias
inimicitias graues, ppeteſꝗ diſcordias.
1.Cor.10.c Vides ꝗ uerus ſit ſermo ille: Oĩa mihi
licent, ſed nõ oĩa expediũt? Quid ſi for-
te nec licet? Ignoſce mihi: non facile ad-
ducor licitũ cõſentire quod tot illicita
parturit. Tu'ne deniꝗ tibi licitũ cẽſeas,
ſuis eccl'ias mutilare mẽbris, cõfundere
ordinẽ, pturbare terminos quos poſue-
runt pr̃es tui? Si iuſtitiæ eſt, ius cuiꝗ ſer
uare ſuũ, auferre cuiꝗ ſua, iuſto qũo po-
terit cõuenire? Erras, ſi ut ſummã, ita &
ſolã inſtitutã à deo ueſtrã ap'licã ptãtẽ
exiſtimas. Si hoc ſentis, diſſentis ab eo
Rom.13.a q ait: Nõ eſt ptãs niſi à deo. Proinde qđ
ſequiť: Qui ptãti reſiſtit, dei ordinationi
reſiſtit, etſi principal'r p te facit, non tñ
Ibidem ſingul'r. Deniꝗ idẽ ait: Oĩs aĩa ptãtibus
ſublimioribus ſubdita ſit. Nõ ait, ſubli-
miori, tanꝗ in uno: ſed ſublimioribus,
tanꝗ in multis. Nõ ergo tua ſola ptãs à
dño, ſunt & mediócres, ſũt & ĩferiores.
Matt.19.a Et qũo quos deus cõiunxit, nõ ſunt ſe-
parandi: ſic nec quos ſubiũxit, cõparan
di. Mõſtrum facis, ſi manu ſubmouens
digitũ, facis pẽdere de capite, ſupiorem
manui, brachio collateralẽ. Tale eſt ſi ĩ
xpi corpe mẽbra al'r locas, ꝗ diſpoſuit
ipſe. Niſi tu putas aliũ eſſe q poſuit in ec 1.Cor.12.d
cleſia quoſdã quidẽ ap'los: quoſdã autẽ
prophetas, alios uero euãgeliſtas, alios
doctores & paſtores, ad cõſummatio-
nem ſanctoꝝ, in opus miniſterij, in ædi-
ficationẽ corpis xpi. Atꝗ hoc corpus,
quod tibi ipſe Paulus ſuo uerè ap'lico fi-
gurãs elogo, & capiti cõuenientiſſime
aptans, totũ ex eo cõpactũ phibet, &
cõnexũ p oẽm iũcturã ſubminiſtratio-
nis, ſecundũ opationẽ in mẽſuram uni-
uſcuiuſꝗ mẽbri, augmentum corpis fa-
ciẽs in ędificationẽ ſui, in charitate. Nec
uilem reputes formã hãc quia ĩ terra ẽ,
exemplar hẽt è cœlo. Neꝗ.n. filius põt Ioan.5.e
facere quicꝗ niſi q̃ uiderit pr̃em facien-
tem, pſertim cũ ei ſub Moyſi noie dcm̃ Exod.25.d
ſit: Vide oĩa facias ſecũdum exẽplar, qđ
tibi in mõte monſtratũ eſt. Viderat hoc Apo.21.a
qui dicebat: Vidi ciuitatẽ ſanctã Ieruſa-
lem nouã deſcẽdentẽ de cœlo, à deo pa
ratã. Ego.n. pp ſil'itudinẽ dictum reor,
ꝙ ſicut illic ſeraphim et cherubim ac cę
teri quiꝗ uſꝗ ad angelos & archãge-
los ordinanť ſub uno capite deo: ita hic
quoꝗ ſub uno ſummo põtifice prima-
tes uel pr̃iarchæ, archiepĩ, epĩ, pſbyteri,
uel abbates, & reliq in hunc modum.
Nõ eſt paruipẽdendũ ꝙ & deũ hẽt au-
thorẽ, & de cœlo ducit originẽ. Quòd
ſi dicat epſ, nolo eſſe ſub archiepõ, aut
abbas, nolo obedire epõ, hoc de cœlo
nõ eſt. Niſi tu forte angeloꝝ quempiã
dicentẽ audiſti, nolo ſub archãgelis eẽ,
aut ex alto quolibet inferioꝝ ordinum
aliquẽ nõ ferentẽ ſubeſſe cuiꝗ niſi deo.
Quid inqs? Prohibes diſpẽſare? Nõ, ſed
diſſipare. Nõ ſum tã rudis ut ignorẽ po-
ſitos uos diſpẽſatores, ſed in ædificatio
nẽ, non in deſtructionẽ. Deniꝗ q̃riť in- 1.Cor.4.a
ter diſpẽſatores, ut fidelis qs ĩueniatur.
Vbi neceſſitas urget, excuſabilis diſpen
ſatio eſt. Vbi utilitas puocat, diſpẽſatio
laudabilis eſt. Vtilitas dico cõis, nõ pro

pria. Nã cũ nihil hoꝝ eſt,nõ planè fide
lis diſpẽſatio,ſed crudelis diſſipatio eſt.
Nõnulla tñ monaſteria ſita in diuerſis
ep̃atib⁹:q̃ ſpãlius ꝑtinuerint ab ipſa ſui
fundatione ad ſedẽ apl'icam ꝓ uolũtate
fundatoꝝ,q̃s neſciat? Sed aliud eſt qđ
largit̃ deuotio , aliud qđ molit̃ ambitio
ĩpatiẽs ſubiectionis.Et hęc dicta de his.
Supeſt ut gñal'r ſuper uniuerſum eccl'iæ
ſtatũ intẽdat cõſideratio tua, ſi plebes
clericis,ſi clerici ſacerdotib⁹, ſi ſacerdo
tes deo in ea q̃ oportet humilitate ſub-
iecti ſint,ſi in mõaſterijs & religioſis lo
cis ſeruet̃ ordo , uigilet diſciplina , ſi ſup
praua opa & dogmata cẽſura eccl'iaſti
ca uigeat, ſi floreãt uineæ honeſtate &
ſanctimonia ſacerdotũ,ſi flores fructus
parturiãt obediẽtia fideliũ ppl'oꝝ, ſi de
mũ ur̃a ipſoꝝ apl'ica mãdata, & iſtitu-
ta ea qua dignũ eſt,ſolicitudĩe obſeruẽ-
tur,ne qd in agro dñi tui,aut neglectu ĩ-
cultũ,aut fraude ſurreptũ inueniat̃.Poſ-
ſe inueniri ne dubites. Mihi in prõptu ẽ
(ut multa & innumera p̃termittã, q̃ paſ
ſim neglecta iacẽt)nõnulla etiã ex his q̃
plãtauit dextera tua,cõuulſa mõſtrare.
Nõ'ne os tuũ ĩ Remẽſi cõcilio ſubiecta
capl'a ꝓmulgauit ? Quis ea tenet? Quis
tenuit?Falleris ſi teneri putas. Si nõ pu-
tas,ipſe peccaſti,aut ſtatuẽs q̃ nõ tene-
rent̃,aut q̃ nõ tenent̃ diſſimulãs.Præci-
pim⁹,aiſti,ut tã ep̃i q̃ clerici,neq̃ in ſu-
ꝑfluitate,ſeu inhoneſta uarietate colo-
rũ,aut fiſſura ueſtiũ,neq̃ in tõſura,ĩtuẽ-
tium(quoꝝ forma & exẽplũ eẽ debẽt)
offendant aſpectũ,ſed potius ita in ſuis
actibus errata cõdẽnẽt,& amorẽ inno-
cẽtiæ cõuerſatione demõſtrẽt, ſicut di-
gnitas exigit ordinis clericoꝝ. Quod ſi
moniti ab ep̃is ſuis ĩtra q̃draginta dies
nõ obtẽꝑauerint,eccl'iaſticis bñficijs eo
rundẽ põtificũ authoritate priuent̃.Ep̃i
uero ſi p̃fixã pœnã irrogare neglexerit:
q̃a inferioꝝ culpę ad nullos magis refe
rẽdę ſunt,q̃ ad deſides negligẽteſq́ re-
ctores,tãdiu ab officio põtificali abſti-
neãt,donec pœnã à nobis cõſtitutã cle-
ricis ſibi ſubiectis ĩponant. Illud ẽt duxi
mus annectẽdũ,ut nullus in archidiaco
nũ uel decanũ,niſi diaconus & p̃sbr̃ or
dinet̃. Archidiaconi uero,decani, & p̃-
poſiti q̃ infra ordines p̃noĩatos ſunt, ſi
inobediẽtes ordinari cõtẽpſerint, hono
re ſuſcepto priuent̃.Prohibemus aũt ne
adoleſcẽtibus,uel ĩfra ſacros ordines cõ
ſtitutis,ſed q̃ prudẽtia et uitę merito cla
reſcunt,p̃dicti cõcedant̃ honores. Ver-
ba tua hæc tu ſanxiſti, qđ effectui mãci
patũ? Adhuc adoleſcẽtes,adhuc q̃ ĩfra
ſacros ordines ſunt,in eccl'ia ꝓmouent̃.
Quod ad primũ capl'm ꝑtinet,luxus ue
ſtiũ interdictus,ſed nõ reſtrictus,pœna
dictata, ſed minime ſecuta eſt.Iã quar-
tus annus eſt,ex quo datũ mãdatũ audi
uimus,et neminẽ adhuc clericoꝝ priua
tũ bñficio,neminẽ epoꝝ ſuſpenſum ab
offõ luximus. At luctu amariſſimo di-
gnũ qđ ſecutũ eſt.Quid hoc?Impunitas
incuriæ ſoboles,inſolẽtiæ mr̃,radix ĩpu-
dẽtiæ,trãſgreſſionũ nutrix. Et btũs ſi oĩ
ſatagas cura maloꝝ oĩum primã paren
tẽ cauere incuriã. Sed ad hoc tu operam
dabis.Et nũc leua oculos tuos, & uide
ſi nõ æque,ut prius,pellicula diſcolor ſa
crũ ordinẽ decolorat,ſi nõ,ut prius, fiſ-
ſura enormis penè inguina nudat.Solẽt
dicere : Nũ de ueſtibus cura eſt deo, &
nõ magis de moribus?At forma hęc ue
ſtiũ,deformitatis mentiũ,& moꝝ indi-
ciũ eſt. Quid ſibi uult q̃ clerici aliud eẽ,
aliud uideri uolũt?Id q̃dẽ caſtũ,mĩuſq̃
ſynceꝝ. Nẽpe hitu milites , q̃ſtu cl'icos,
actu neutꝝ exhibẽt. Nã neq̃ ut milites
pugnãt,neq̃ ut clerici euãgelizãt. Cui⁹
ordinis ſũt?Cũ utriuſq̃ eẽ cupiũt, utrũ-
q̃ deſerũt,utrũq̃ cõfundunt. Vnuſq̃ſq̃,
inq̃t,ĩ ſuo ordĩe reſurget.Iſti in quo? An
q̃ ſine ordĩe peccauerũt,ſine ordine per-
ibũt? Aut ſi ſũmu ſapiẽs,deus ueraciter
credit̃ à ſũmo uſq̃ deorſũ nihil inordĩa-
tũ relinq̃re: uereor nõ alibi ordinãdos,
q̃ ubi nullus ordo ſed ſempiternus hor
ror inhabitat.O' miſerãdã ſpõſam tali-
b⁹ creditã paranymphis:q̃ aſſignata cul
tui ei⁹,ꝓprio retinere q̃ſtui nõ uerentur.
Nõ amici ꝓfecto ſpõſi,ſed ęmuli ſũt. Et
de his ſatis q̃ ſb te ſũt,etſi ñ ad materiæ
copiã,q̃ eſt multa nimis: certe ad id,qđ

ꝓpoſui ego. Viſenda iã q̃ circa te ſũt,ſed
ad ea oſtiũ nobis quartus liber aperiet.

De Conſideratione, Liber quartus.

SI mihi pleni⁹ ĩnotuiſſet ãmãtiſſi
me Eugeni, priora qual'r acce-
ptaris,ſecũdũ hoc,uel fidẽtius ĩ
reliquũ ꝓceſſiſſem,uel cautius: aut cer-
te ſubſtitiſſem oĩno. Nũc uero q̃a ob lo
coꝝ diſtãtiã id minime dat̃, nõ mireris
ſi ꝓdit exilior ſermo ãceps:uerecũde,fa
teor,ad mediũ ueniẽs. Primis itaq̃ cõſi
derationis ꝑtib⁹ libris priorib.ꝑtracta-
tis:in manib⁹ eſt đ his addere, q̃ circa te
ſunt.Et ipſa q̃dẽ ſub te: ſed quo ꝓpiora,
eo ĩportuniora tibi. Nẽpe corã poſita ĩ-
curiã nõ admittũt, nõ diſſimulationẽ,ñ
obliuionẽ. Vehemẽtius urgẽt:turbulen-
tius irruũt,uerẽdũ ne obruãt. Circa eiuſ
modi q̃ ſobria & intẽta cõſideratione
opus ſit : ꝓprio te expimẽto edoctũ ſa-
tis nõ ambigo.Aliôq̃n ſi non cauta op-
portunaq́ ĩteruen iat cõſideratio: occu
patio cõtinuabit̃ , & uexationis nõ erit
mod⁹, & ſolicitudis ñ erit finis . Nõ tp̃s
uacuũ,nõ libeꝝ cor:plus laboris, & mi
nus utilitatis.Dico ãt ĩſtãtia illa tua q̊ti
diana ab urbe,à curia, à domeſtica ec
cl'ia tua. Hęc,inq̃,circa te ſunt, clerus et
ppl's tuus cui ſpãl'r ep̃aris: ac ꝑ hoc ſpã-
lis curæ teneris debitor. Hi quoq̃ q̃ tibi
quotidie aſſiſtũt ſeniores ppl'i,orbis iu-
dices,& q̃ itẽ de domo et mẽſa tua ſũt,
capellani,cubicularij,miniſtri q̃q́ diuer
ſis deputati officijs ĩ obſeq̃ũ tui:hi te fa-
miliarius uiſitãt,frequẽtius pulſant,mo
leſtiusq́ ſolicitãt.Hi ſunt q̃ nõ uerent̃ ſu
ſcitare dilectã,et anteq̃ ipſa uelit.Et pri
mo q̃dẽ cleꝝ illũ ordinatiſſimũ eſſe de-
cet:ex quo p̃cipue ĩ oẽm eccl'iã cleri for
ma ꝓceſſit. Deinde oẽ qđ ꝑperã agit̃ te
p̃ñte,id tibi turpius.Intereſt gl'iæ ſctita-
tis tuæ,ut quos p̃ oculis hẽs: ita ordĩati,
ita ſint ĩformati : q̃ten⁹ toti⁹ honeſtatis
et ordĩs ipſi ſpeculũ,ipſi ſint forma.Inue
niant̃ p̃ cæteris oportet expediti ad offi
cia,idonei ad ſacr̃a: ad plebes erudien-
das ſoliciti,circũſpecti ad ſeſe cuſtodiẽ
dos in oĩ caſtitate. Quid de ppl'o loq̃r?
Ppl's Rom. eſt. Nec breuius potui, nec
exp̃ſſius tñ aꝑire de tuis parœcianis qđ
ſentio . Quid tã notũ ſeculis,q̃ ꝓteruia
& faſtus Romanoꝝ? Gens inſueta pa-
ci,tumultui aſſueta. Gẽs ĩmitis & intra
ctabilis,uſq̃ adhuc ſubdi neſcia,niſi cũ
non ualet reſiſtere. En plaga:tibi incũ-
bit cura hęc,diſſimulare nõ licet. Rides
me:forſitã fore incurabilẽ ꝑſuaſus. Noli
diffidere,curã exigeris, nõ curationem.
Deniq̃ audiſti:Curã illius habe: & nõ, *Eccl. 32. a*
cura,uel ſana illũ. Veꝝ dixit q̃dã:Non ẽ
in medico ſemꝑ releuet̃ ut æger. At me
lius ꝓpono de tuis tibi . Paulus loq̃tur:
Plus oĩbus laboraui. Non ait,plus oĩb⁹ *1. Co. 15. b*
profui: aut plus oĩbus fructificaui : uer-
bum inſolens religioſiſſime uitãs. Alias
aũt nouerat hõ quem docuit deus:quia
unuſquiſq̃ ſecũdum ſuum laborẽ acci- *1. Cor. 3. b*
piet,non ſecundũ prouentũ. Et ob hoc
in laborib⁹ potius q̃ in ꝓfectibus glo-
riandum putauit : ſicut alibi quoq̃ hẽs
ipſum dicentẽ:In laborib⁹ plurimis . Ita *2. Cor. 11. e*
quęſo,fac tu quod tuum eſt: nã deus qđ
ſuum eſt, ſatis abſq̃ tua ſolicitudine &
anxietate curabit. Planta,riga,fer curã, *1. Cor. 3. b*
& tuas explicuiſti partes. Sanè in cremẽ
tum,ubi uoluerit,dabit deus,nõ tu. Vbi
forte noluerit,tibi deperit nihil: dicente
ſcriptura: Reddet deus mercedẽ labo- *Sap. 10. d*
rum ſanctoꝝ ſuorũ. Securus labor, quẽ
nullus ualet euacuare defectus. Et hoc
dixerim abſq̃ p̃iudicio diuinæ potẽtiæ
& bonitatis. Scio ĩduratũ cor ppl'i hu-
ius,ſed potẽs eſt deus de lapidibus iſtis
ſuſcitare filios Abrahæ. Quis ſcit ſi re- *Iohel. 2. d*
uertatur & ignoſcat : cõuertat & ſanet
eos? Sed nõ eſt ꝓpoſiti mei dictare deo
quid facere debeat : tibi utinã poſſim q̃
oportet: & ꝓut oportet ſuadere. At lo-
cus dubius, & ſcrupuloſa incidit diſpu-
tatio . Nã ubi adoriar dicere qđ ſentio:
uideo ſatis quid ĩminet. Clamabitur in
ſuetum:nam iuſtum negari nõ poterit.
Ego uero ne inſuetum quidem aſſenſe-
rim. Nempe aſſuetum fuiſſe ſcio,ac per
hoc in diſſuetum potuiſſe uenire,ſed nõ
redire in inſuetum. An uero aſſuetũ quis
neget,quod conſtat,non modo aliquã
do factum,ſed aliquandiu factitatum?

Quid illud ſit dicã, & non ꝓderit. Cur?
Quia nõ placebit ſatrapis plus maieſta
ti, ꝗ ueritati fauentibꝰ. Fuerũt añ te q ſe
totos ouibꝰ paſcẽdis exponerẽt, paſto-
ris ope & noĩe gloriãtes: nil ſibi reputã
tes indignũ, niſi qđ ſaluti ouiũ obuiare
putarẽt: nõ q̃rẽtes q̃ ſua ſunt, ſed impen
dẽtes. Impẽdere curã, impẽdere ſubſtã-
1. Cor. 12. e tiã, impẽdere & ſeipſos. Vñ unus illoꝝ:
Matt. 20. d & ego, ait, ſupimpendar ꝓ aĩabus ur̃is.
2. Cor. 9. c Et tanꝗ diceret: nõ uenimus miniſtrari,
Luc. 1. b ſed miniſtrare: ponebãt quoties opor-
tuiſſet ſine ſumptu euãgeliũ. Vnus erat
de ſubditis q̃ſtus: una põpa, unaꝗ uolũ
ptas: ſi quo mõ eos poſſent parare dño
plebẽ pfectã. Id oĩmodis ſatagebant: ẽt
in multa contritione cordis & corpis: ĩ
labore & ærũna, in fame & ſiti, in frigo
2. Cor. 11. f re & nuditate. Vbi nũc, q̃ſo, cõſuetudo
hæc? Subijt diſſilis ualde: longe in aliud
mutata ſunt ſtudia, & utinã nõ in peius.
Cura tñ & anxietas, & æmulatio, & ſo
licitudo, fateor, perſeuerant. Tranſlata
hæc, nõ iminuta. Teſtimoniũ uob̃ per-
hibeo, ꝙ nec ſubſtãtiæ parcitis, nõ ma-
gis ꝗ añ. Diuerſa aũt locatio diſſilitudi
nẽ facit. Magna abuſio: pauci ad os le-
giſlatoris, ad manus oẽs reſpiciũt. Nõ
imerito tñ. Oẽ papale negociũ illę agũt.
Quẽ dabis mihi de tota maxima urbe,
q te in papã recepit p̃cio, ſeu ſpe p̃cij nõ
ĩteruenĩete? Et tũc potiſſimũ uolũt dña
ri, cũ pfeſſi fuerint ſeruitutem. Fideles ſe
ſpõdẽt, ut opportunius fidẽtibꝰ noceãt.
Ex hoc nõ erit cõſiliũ tibi à quo ſe arcẽ-
dos putẽt, nõ ſecretũ quo ſe nõ ingerãt.
Si ſtãte p̃ foribꝰ quoꝗ illoꝝ, morã uel
modicã fecerit oſtiarius: ego tũc ꝓ illo
eſſe noluerim. Et nũc expire paucis, no-
uerim'ne & ego uel aliq̃tenus mores gẽ
tis. Añ oĩa ſapiẽtes ſunt ut faciãt mala:
Ierem. 4. f bonũ aũt facere neſciunt. Hi inuiſi terræ
& cœlo: utriꝗ iniecere manus, impij in
deũ, temerarij in ſctã, ſeditioſi in inuicẽ,
ęmuli in uicinos, inhumani ĩ extraneos,
quos neminẽ amãtes amat nemo: & cũ
timeri affectãt ab oĩbus, oẽs timeant ne
ceſſe eſt. Hi ſunt q ſubeſſe nõ ſuſtinẽt, p̃-
eſſe nõ norũt: ſupioribus infideles, infe-
rioribꝰ importabiles. Hi inuerecũdi ad
petendũ, ad negãdũ frõtoſi. Hi impor-
tuni ut accipiãt: inqeti donec accipiant,
ingrati ubi accepint. Docuerunt linguã
ſuã grãdia loqui, cũ opent exigua. Lar-
giſſimi ꝓmiſſores, & parciſſimi exhibi-
tores. Blãdiſſimi adulatores, & morda-
ciſſimi detractores. Simpliciſſimi diſſi-
mulatores, & maligniſſimi proditores.
Excurrimus uſꝗ huc, plenius te atꝗ ex
preſſius admonẽdũ putãtes hoꝝ q̃ cir-
ca te ſunt ĩ hac parte. Iã ad ordinẽ recur
ramus. Quale eſt ꝙ de ſpolijs ecclĩaꝝ
emunt, q dñt tibi, euge euge? Pauperꝝ ui
ta in plateis diuitũ ſeminat. Argẽtũ mi-
cat in luto, accurrit undiꝗ: tollit illud ñ
paupior, ſed fortior: aut q forte citius p̃-
cucurrit. A te tñ mos iſte, uel potiꝰ mors
iſta nõ cœpit: in te utinã deſinat. Sed reli
qua pſequamur. Inter hæc tu paſtor ꝓ-
cedis deauratus: tã multa circũdatus ua
rietate. Oues qd capiũt? Si auderẽ dice-
re: dæmonũ magis ꝗ ouiũ paſcua hæc.
Scilicet ſic factitabat Petrus, ſic Paulus
ludebat? Vides oẽm eccleſiaſticum ze-
lum feruere ſola pro dignitate tuenda?
Honori totum datur: ſanctitati nihil aut
parum. Si cã requirente paulo ſummiſ-
ſius agere, ac ſocialius te hr̃e tẽtaueris:
abſit, inquiunt, non decet: tpi non con-
gruit, maieſtati non conuenit, quam ge
ras perſonam attendito. De placito dei
ultima mentio eſt, ꝓ iactura ſalutis nul-
la cũctatio. Niſi quod ſublime eſt, hoc
ſalutare dicamꝰ: & quod gloriam redo
let, id iuſtum. Ita omne humile probro
ducitur inter palatinos, ut facilius qui
eſſe, quàm qui apparere humilis uelit, in
uenias. Timor domini ſimplicitas repu
tatur: ne dicam fatuitas. Virum circũſpe
ctum & amicum proprię conſcientię ca
lumniantur hypocritam. Porrò amato-
rem quietis, & ſibi interdum uacantẽ,
inutilem dñt. Quid ergo tu? Euigilas'ne
adhuc ad iſtos q circũdederũt te laq̃os
mortis? Quęſo, ſuſtine pauliſper, & ſup
porta me. Imò da ueniam, non tam te
mere, quàm timide hęc loquenti. Aemu
lor te ęmulatione bona, & utinã ꝗ ue-
hementi,

hemẽti, tã utili. Scio ubi habitas, incre-
Ezec. 2. b duli & ſubuerſores ſunt tecũ. Lupi, non
oues ſunt: talium tñ tu paſtor. Vtilis cõ-
ſideratio: qua forte inueneris q̃uo ſi fie
ri poſſit, cõuertas eos, ne ipſi ſubuertãt
te. Quid diffidimus poſſe reuerti ĩ oues,
è qbus uerti in lupos potuerũt? Hic hic
non parco tibi, ut pcat deus. Paſtorẽ te
pplõ huic certe, aut nega, aut exhibe.
Nõ negabis, ne cuius ſedẽ tenes, te ne-
ges hrẽdẽ. Petrus hic eſt, q neſcit ꝓceſſiſ-
ſe aliqñ, uel gẽmis ornatus, uel ſericis, ñ
tectus auro, non uectus equo albo, nec
ſtipatus milite, nec circũ ſtrepẽtibus ſe
ptus miniſtris. Abſꝗ his tñ credidit ſa-
Ioan. 21. e tis poſſe ĩpleri ſalutare mãdatũ: Si amas
me, paſce oues meas. In his ſucceſſiſti, ñ
Petro, ſed Cõſtãtino. Cõſulo tolerãda
ꝓ tpe, nõ affectãda ꝓ debito. Ad ea te
potius icito, quoꝝ te ſcio debitorẽ. Etſi
purpuratus, etſi deauratus incedẽs: non
eſt tñ qđ horreas operã curã'ue paſto-
ralẽ paſtoris hr̃s: nõ eſt quod erubeſcas
euãgeliũ. Quanꝗ ſi uolẽs, euãgelizes ĩ-
ter aplõs qdem: ẽt glĩa eſt tibi. Euãgeli-
zare, paſcere eſt. Fac opus euangeliſtæ,
& paſtoris opus impleſti. Dracones, in
qs, me mones paſcere: & ſcorpiones, ñ
oues. Propter hoc, inquã, magis aggre-
dere eos: ſed uerbo, non ferro. Quid tu
denuo uſurpare gladiũ tẽtes, quẽ ſemel
iuſſus es ponere in uaginã? Quẽ tñ qui
tuũ negat, nõ ſatis mihi ur̃ attẽdere uer-
Ioan. 18. b. bum dñi dicentis ſic: Cõuerte gladium
tuũ in uaginã. Tuus ergo & ipſe: tuo for
ſitã nutu, etſi nõ tua manu euaginãdus.
Aliôqn ſi nullo mõ ad te ptineret & is,
Luc. 22. d dicẽtibus Aplĩs: Ecce gladij duo hic: ñ
rñdiſſet dñs, Satis ẽ: ſed nimis ẽ. Vterꝗ
ergo ecclĩæ, & ſpũalis. ſ. gladius & ma
terialis: ſed is qdem pro ecclĩa, ille uerò
& ab ecclĩa exerẽdus ẽ. Ille ſacerdotis,
is militis manu: ſed ſanè ad nutũ ſacer-
dotis, & iuſſum imperatoris. Et de hoc
alias. Nũc uero arripe illũ, qui tibi ad fe
riendũ creditus eſt, & uulnera ad ſalu-
tem: ſi non oẽs, ſi non uel multos: certe
quos poſſis. Non ſum, inqs, melior, ꝗ
pr̃es mei. Quẽ illoꝝ domus exaſperãs,
nõ dico audiuit, ſed nõ irriſit? Ideo tu in
ſiſte magis: ſi forte audiãt & quieſcant,
inſiſte & reſiſtẽtibus. Dicẽdo hęc, forte
2. Ti. 4. a nimius dicar. Nũ nr̃a illa uox: Inſta op-
portune, importune? Hũc (ſi audes) ni-
miũ appellato. Prophetę p̃cipit: Clama
Eſa. 58. a ne ceſſes. Ad quos, niſi ad ſceleratos &
ibidem. pctõres? Annũcia, inqt, pplõ meo ſcele
ra eoꝝ, & domui Iacob pctã eoꝝ. Pru-
dẽtes aduerte, & ſceleratos perhiberi,
& pplm dñi. Puta de his idẽ. Et ſi ſcele-
Matt. 25. d rati, & ſi iniq: uide ne audias: Quod uni
ex his meis non feciſti, nec mihi feciſti.
Fateor pplm iſtum extitiſſe uſꝗ adhuc
dura frõte, & indomito corde: ſed utrũ
etiam indomabili, neſcio ũ liqdo ſcire
Luc. 1. c poſſis. Põt fore qđ necdũ fuit. Si diffidis
tu: ſed apud deũ non erit impolẽ oẽ uer
bũ. Si dura frõte ſunt: durato & tu ecõ-
Ezec. 3. b tra tuam. Nil tã duꝝ, quod duriori non
cedat, Dñs ad ꝓphetã: Dedi frontẽ tuã
duriorẽ frõtibus eoꝝ. Vnũ eſt qđ te ab
ſoluit, ſi egiſti cũ pplõ illo, ut poſſis di-
cere: Popule meus, qd tibi debui facere,
Luc. 4. g & non feci? Si ſic feciſti, nec pfeciſti: eſt
demum qđ facias, & qđ dicas: Exi de
Vr Chaldæoꝝ, & dicito quia oportet
me & alijs ciuitatibus euãgelizare. Pu-
to nec pœnitebit exilij, orbe ꝓ urbe cõ-
mutato. Veniamus ad collaterales &
coadiutores tuos. Hi ſeduli tibi, hi ĩtimi
ſunt. Quamobrem ſi boni ſunt, tibi po-
tiſſimũ ſunt: ſi mali, æꝗ plus tibi. Ne te
dixeris ſanũ, dolentem latera: hoc eſt
ne te dixeris bonũ, malis innitentẽ. Aut
ſi bonus ſis, bonitas tui ſolius quem fru
ctũ afferre põt? Sicut in ſupiore lib. di-
xiſſe me memini. Quid, ĩquã, emolumẽ-
ti affert ecclĩjs dei tua uniꝰ hoĩs iuſtitia,
ubi ſnĩa p̃ualet alr̃ affectoꝝ? Sed nec tu
ta tibi tua bonitas obſeſſa malis: nõ ma
gis q̃ ſanitas uicino ſerpẽte. Nõ eſt quo
te ſubducas malo inteſtino. Et è regiõe
bonũ domeſticũ eo ampliꝰ, quo ſæpius
iuuat. Sed ſiue leuẽt, ſiue grauẽt: cui re-
ctius imputãdũ ꝗ tibi: q tales aũt elegi-
ſti, aut admiſiſti? Nõ de oĩbus dico: nã
ſunt quos nõ elegiſti, ſed ipſi te. At ptã-
tẽ non hñt, niſi quã tu eis, aut tribueris,

aut pmiſeris. Ad idem ergo reuertimur. Tibi ĩputa qcqd pateris ab eo q ſine te põt facere nihil. His exceptis, de cætero nõ incõſiderate (ut uides) eligẽdi quicq; ſeu colligẽdi ſunt in opus miniſterij h⁹.
Num. 11. e Tuum eſt undecũq; euocare, & aſciſce re tibi (exẽplo Moyſi) ſenes nõ iuuenes, ſed ſenes non tã ætate q̃ morib⁹, quos tu noſti, q̄a ſenes ppl'i ſunt. An nõ eligẽdi de toto orbe orbem iudicaturi? Sanè huic negotio nõ ſe ingerat rogãs. Cõſilio, nõ prece agẽdũ ẽ. Sũt q̃ neceſſario à nobis rogãtium, aut extorquet ĩportunitas, aut neceſſitas merer̃. At iſtud ĩ his q̃ nr̃a ſunt. Vbi aũt nõ licet qđ uolo facere, q̄s locus rogãti? Niſi forte qui me rogat; hic rogat, ut qđ uult, hoc liceat mihi, et nõ magis ut uelim. Alius ꝓ alio, alius forte & ꝓ ſe rogat. Pro quo rogaris, ſit ſuſpectus. Qui ipſe rogat ꝓ ſe, iã iudicatus eſt. Nec intereſt, ꝑ ſe, an ꝑ aliũ quis roget. Clericũ curiã frequentantẽ, q nõ ſit de curia, ad idem noris ꝑtinere ambiẽtium genus. Adulãtẽ & ad placitũ cuiuſq; loquẽtẽ, unũ de rogãtib⁹ puta, ẽt ſi nihil rogauerit. Scorpioni nõ eſt in facie quod formides, ſed pũgit à cauda. Si ad taliũ blanditias cor tuũ (ut aſſolet) molliri ſenſeris, memĩeris ſcriptũ.
Ioan. 2. b Oĩs hõ primũ bonũ uinũ ponit, cũ aũt inebriati fuerint, tũc id qđ deterius eſt. Pari põdere æſtimaueris eius humilitatẽ q timet, & eius qui ſperat. Viri callidi & doloſi ꝓpriũ eſſe ſolet tũc p̃tendere humilitatẽ, cũ aliq̄d obtinere uoluerit.
Eccl. 19. d De qualibus dicit ſcriptura, Eſt q ſe humiliat neq̄ter & ĩteriora eius plena ſũt dolo. De uobis ipſis ſume ſnĩæ h⁹ euidẽs ac familiare exẽplũ. Quãtos, quos ſupplices admiſiſtis, poſtmodũ ſuſtinuiſtis graues, inſolẽtes, cõtumaces, rebelles? Quod q̄dẽ interius malũ tegunt principia, poſteriora ꝓdũt. Verboſulũ adoleſcẽtẽ, & ſtudẽtem eloquẽtiæ, cũ ſapientiæ ſit inanis, nõ aliud quã iuſtitiæ hoſtẽ reputes. Pro hmõi falſis fratribus dicit
1. Tim. 5. d tibi magr̃: Manus cito nemini ĩpoſueris. Excluſo itaq; uniuerſo hoc peſtilẽti gñe hoĩum, curæ tibi maxime ſit ĩtroducere tales, quos poſtmodũ introduxiſſe, nõ pœniteat. Turpe eſt tibi ſæpius retractare quod feceris, & iudiciũ tuũ frequenter periclitari nõ decet. Diligenter proinde oẽ quod faciendum erit, tracta apud te, et cũ his q te diligũt. Tracta ãt ante factũ: quia poſt factũ ſera retracta tio eſt. Sapiẽtis cõſilium eſt: Oĩa fac cũ Eccl. 32. d
cõſilio, & poſt factũ non pœnitebis. Et hoc tibi ꝑſuade, q admittẽdi ſunt, difficile in curia poſſe ꝓbari: & iõ ſi fieri p̃t, uiros ꝓbatos oportere deligi, nõ ꝓbãdos. Nos in monaſterijs oẽs recipimus ſpe meliorandi. At curia bonos facilius recipere magis q̃ facere conſueuit. Qđ ſi plures in ea defeciſſe bonos, q̃ malos ꝓfeciſſe ꝓbauimus: q̃rendi ſanè q̄b⁹ nec defectus timear̃, nec profectus optet̃, ut pote iã ꝑfectis. Itaq; nõ uolẽtes neq; currentes aſſumito: ſed cunctantes, ſed renuẽtes. Etiam coge illos, & cõpelle in- Luc. 14. f
trare. In talibus, ut opinor, req̄eſcet ſpiritus tuus: q nõ ſint attritæ frõtis, ſed uerecũdi, ſed timorati: q p̃ter dñm timeãt nihil, nihil ſperẽt niſi à deo. Qui aduẽtãtium nõ manus attẽdant, ſed neceſſitates. Qui ſtẽt uiriliter ꝓ afflictis, & iudicẽt in æq̄tate ꝓ mãſuetis terræ. Qui ſint cõpoſiti ad mores, ꝓbati ad ſanctimoniã: parati ad obediẽtiã, mãſueti ad patientiam: ſubiecti ad diſciplinã, rigidi ad cẽſuram: catholici ad fidẽ, fideles ad diſpenſationẽ: cõcordes ad pacem, cõformes ad unitatem. Qui ſint in iudicio recti, in cõſilio ꝓuidi, in iubẽdo diſcreti, in diſponẽdo induſtrij, in agẽdo ſtrenui, in loquendo modeſti, in aduerſitate ſecuri, in ꝓſperitate deuoti, in zelo ſobrij, in miſericordia nõ remiſſi, in otio nõ otioſi, in hoſpitio nõ diſſoluti, in cõuiuio nõ effuſi, in cura rei familiaris nõ anxij: alienæ nõ cupidi, ſuæ nõ ꝓdigi, ubiq; & in oĩbus circũſpecti. Qui legatione ꝓ xp̃o fungi quoties opus erit, nec iuſſi renuãt, nec, nõ iuſſi, affectẽt. Qui qđ uerecunde excuſant, obſtinatius non recuſent. Qui miſſi poſt aurũ nõ eant, ſed xp̃m ſequã- Philip. 4. c
tur. Qui quæſtũ legationẽ non æſtimẽt, nec req̄rant datum, ſed fructũ. Qui regibus Ioãnem exhibeãt: Aegyptijs Moyſen, fornicantibus Phinees: Eliã idololatris, Eliſæũ auaris: Petrũ mẽtiẽtib⁹, Paulum blaſphemãtib⁹, negotiãtibus xp̃m. Qui uulgus nõ ſpernãt, ſed doceãt: diuites nõ palpẽt, ſed terreãt: paupes ñ grauent, ſed foueãt: minas principũ nõ paueãt, ſed contẽnant. Qui nõ cũ turba intrent, nec cũ ira exeãt: q eccl'ias nõ ſpolient, ſed emẽdẽt. Qui marſupia nõ exhauriãt, ſed corda reficiant, & crimina corrigãt: famę ꝓuideãt ſuę, nec ĩuideant alienæ. Qui orandi ſtudium gerant, & uſum habeant, ac de omni re orationi plus fidant q̃ ſuę induſtriæ uel labori. Quorũ ĩgreſſus pacificus, nõ moleſtus exit⁹ ſit. Quorũ ſermo ędificatio, quorũ uita iuſtitia, quorũ p̃ſentia grata, quorũ memoria in bñdictione. Qui ſe amabiles præbeant, nõ uerbo, ſed opere: reuerendos exhibeant, ſed actu non faſtu. Qui humiles cũ humilib. & cum innocentibus innocentes: duros dure redarguant: malignantes coerceant, reddant retributionẽ ſuꝑbis. Qui non de dote uiduæ, & p̃rimonio crucifixi ſe uel ſuos ditare feſtinent: gratis dantes qđ gratis acceꝑunt: gratis facientes iudiciũ iniu-
Mat. 10. a riam patientib. uindictã in nationib. in-
Pſa. 145. b crepationes in ppl'is. Qui de tuo deniq; ſpũ illorũ inſtar ſeptuaginta Moyſi accepiſſe cernantur: ꝑ quẽ ſiue abñtes, ſiue p̃ñtes, contẽdant placere tibi, placere deo. Qui ad te redeãt fatigati q̄dem, ſed non ſuffarcinati: ſil' & gl'iantes, non q̆ curioſa, ſeu p̃cioſa q̄que terrarũ attulerint: ſed q̆ reliquerint pacẽ regnis, legem barbaris: quietem monaſterijs: eccleſiis ordinẽ, clericis diſciplinam: deo ppl'm acceptabilẽ, ſectatorẽ bonorũ operũ. Dignũ nunc ad mediũ uenire ſcm̃ dulcis memorię Martini nr̃i. Noſti hoc: ſed an memineris ignoro. Is cardinalis p̃sbr̃, functus aliq̄ñ legatione in Dacia, tam pauꝑ remeauit, ut penè expẽſis & eq̄s deficientib. uix ꝑueniret Florentiã. Ibi ep̃s loci donauit ei equũ quo Piſas uſq; ubi eramus tũc ꝑuectus eſt. Poſtridie credo ſecutus ep̃s (erat .n. illi cã cũ aduerſario, & agendi aderat dies) cœpit req̄rere ſuffragia amicorũ. Cũq; per ſingulos ſolicitaret̃, uentũ eſt ad Martinũ. Fiducia erat maior in illo, q non poſſet ĩmemor eſſe recẽtis bñficij. Tũ Martinus: Decepiſti me, ĩq̄t, neſciebã tibi ĩminere negociũ. Tolle equũ tuum, ecce in ſtabulo eſt. Et hora eadẽ reſignauit illi. Quid dicis mi Eugeni? Nõne alterius ſeculi res eſt, rediſſe legatũ de terra auri ſine auro, trãſiſſe ꝑ terrã argenti, & argentũ neſciſſe: donũ inſuꝑ qđ poterat eſſe ſuſpectũ, illico reieciſſe? Sed ô mihi locũ ſuauẽ, ubi incidit occaſio memorandi & noĩandi ſuauiſſimi odoris uirũ, ep̃m loquor Gaufridum Carnotẽſem, qui legationem in partib. Aq̄taniæ ꝓprijs ſumptib. ſtrenue adminiſtrauit: idq; annos plures. Rẽ loquor quã uidi ipſe. Erã cũ eo in terra illa, cũ à quodam p̃sbr̃o p̃ñtatus illi eſt piſcis, quẽ uulgo uocãt ſturgionem: ꝑcunctatus legatus quanti uenierit, non accipio, inq̄t, niſi recepis p̃cium: & reſignauit ſolidos q̄nque inuito & uerecundo. Item cũ eſſemus ĩ quodã oppido, dña illius oppidi obtulit ei ꝓ deuotione cũ manutergio duas ul' tres paropſides pulcras, ligneas tñ. Quas aliquandiu intuens hõ ſcrupuloſæ conſciæ, laudauit eas, ſed nõ acq̄euit accipere. Q̄ñ argenteas recepiſſet, q ligneas refutauit? Non fuerunt qui poſſent legato dicere: Ditauimus Abrahã. Ipſe uerò cũ Samuele libere concionabat̃ ad oẽs: Loq̄mini de me corã dño, 1. Re. 12. a
& corã xp̃o eius: utrum bouẽ cuiuſquã tulerim aut aſinũ, ſi quempiã calũniat⁹ ſum, ſi oppreſſi aliquẽ, ſi de manu cuiuſquam munus accepi, & cõtẽnam illud hodie, uobiſq; reſtituam. O' ſi taliũ daret̃ uirorũ copia quales perſtrinximus nunc? Quid te fœlicius, quid illo iucundius ſeculo? Non'ne ſecũda ab æternitate illorũ tibi temporũ beatitudo uideretur, cũ te quaquauerſum ꝓcedẽs, ſtipatum uideres tã inclyto agmĩe beatorũ? Si te noui, hęres, & altũ trahẽs ſpm̃ tecum loqueris. Putas fore poſſe qđ dicit̃? Putas hic ſumus quouſque hæc fiant?

Quis det uiuere,ut uidere cõtingat?O'
ſi uiderẽ in uita mea eccl'iã dei talibus ĩ-
nixã colũnis. O ſi dñi mei ſpõſam cer-
nerem tãtæ cõmiſſam fidei,tãtæ credi-
tam puritati. Quid me beatius, qd'ue ſe
curius,cũ eiuſmodi circa me uitæ meæ,
& cuſtodes ſpectarẽ,ſil'& teſtes? Qui-
bus oĩa mea ſecreta ſecure cõmitterẽ:
cõicarem cõſilia, qbus me totũ refun-
derem tanq̃ alteri mihi. Qui ſi uellẽ ali-
quatenus deuiare,nõ ſinerẽt: frẹnarent
ꝑcipitem,dormitãtem excitarẽt. Quoꝝ
me reuerẽtia & libertas extollẽtẽ repri
meret,excedentẽ corrigeret. Quoꝝ me
cõſtantia & fortitudo nutãtẽ firmaret,
erigeret diffidẽtem. Quoꝝ me fides &
ſanctitas:ad quæq; ſancta,ad q̃q; hone
ſta,ad q̃q; pudica,ad quæq; amabilia,
& bonæ famæ ꝓuocaret. Et nũc reduc
oculos mi Eugeni,ad eũ qui nũc eſt cu-
riæ,ſiue eccleſię ſtatũ,et ſtudia ꝑlatoꝝ,
eoꝝ ꝑſertim q ſunt in circuitu tuo. Sed
de his hactenus ego. Palpaui, non fodi
parietẽ. Tibi licet fodere & uidere,ut-
pote ꝓphę filio Mihi ꝓgredi nõ eſt fas.
Vnũ dico qd' in facie eſt. Ridicule mini
ſtri ueſtri,ueſtris ſe cõpresbyteris añfer
re conanť. Non hoc rõ hẽt,nõ antiqtas
habuit,nõ cõſentit authoritas. Et ſi de
ſua cõſuetudine calũnia ſtruiť:melius ꝓ
fecto illa q̃ ſummus ordo cõtẽniť. Fri-
uolum tñ ſatis unde maxime obtinere
id uolũt. Nos ſumus,inqunt, q in oĩ cele
britate dño papę cõiũctiores aſſiſtim⁹:
ſedenti ꝓpiores aſſidemus: priores ſeq-
mur ꝓcedẽtẽ. Hoc totum nõ dignitatis
priuilegiũ,ſed ſedulitatis debitũ ẽ: dia-
coni nomẽ ſolẽni ipſa adminiſtratione
interꝑtans. Deniq; ꝑsbyteris ordinata
confeſſione ambiẽtibus maieſtatẽ, uos
ad pedes ſedetis. Propiores aſſiſtis, ut
hẽat paratiores. In euãgeliis legimus,qa
facta eſt cõtentio inter diſcipulos, quis
Luc. 22. c eoꝝ uidereť eſſe maior. Beatus eſſes ſi
ſic circa te cętera tenereť. Tædet iã cu
riæ,exeũdum palatio, domi expectant
nos. Hi nõ modo circa:ſed quodãmõ ĩ-
tra te ſunt. Nõ eſt ſuꝑuacua cõſideratio
qua intendis diſponere domui tuæ: ꝓui
dere his qui in ſinu tuo, & ĩ gremio tuo
ſunt. Ego dico, & neceſſaria. Paulũ au- 1.Ti.3.b
di: Siqs domui ſuæ ꝑeſſe neſcit: qũo ec- 1.Ti.5.b
cleſiæ dei diligẽtiã hẽbit? Item ſiqs ſuoꝝ
& maxime domeſticorũ curã nõ hẽt: fi
dem negauit, & eſt infideli deterior. Et
hæc dicens: nõ te moneo ſũmis occupa
tum intẽdere infimis, et quaſi minutum
fieri: in minimis impẽdere qd' maximis
debes. Quid te intrices unde te eripuit Matt.6.d
deus? Hęc(inqt)oĩa adiicienť uobis. Ve
runtamẽ & hęc oportet facere, & illa ñ
omittere. At illa ꝑ te agẽs, ꝑ te ẽt opor-
tet ꝓuideas, q pro te de his ꝓuideant.
Nã ſi unus è ſeruis ꝑ ſe non ſufficit ſil', &
cuſtodię iumẽtoꝝ, & curæ mẽſarũ: tu ꝑ
te qũo intendere ualeas, & tuæ domui,
& dñi pariter, de qua ſcriptũ eſt: O' Iſrl', Baruc.3.c
q̃ magna eſt domus dñi? Vacuũ ꝓrſus
à ſolicitudine reꝝ minoꝝ & uiliũ opor
tet eſſe aĩum tã magnis, & tã multis in-
tẽtũ rebus. Oportet liberũ, quẽ nulla ſi
bi uendicet uiolẽta occupatio. Oportet
ingenuũ: quem nulla deorſum trahat ĩ-
digna affectio. Oportet rectũ: quẽ nulla
ſeorſum auertat ſiniſtra ĩtẽtio. Oportet
cautum: quẽ nulla ſubeat furtiua ſuſpi-
cio. Oportet uigilẽ: quẽ nulla à ſeſe ab-
ducat peregrina & curioſa cogitatio.
Oportet firmũ: quẽ nulla cõcutiat repẽ
tina turbatio. Oportet inuictũ: quẽ nul
la fatiget, uel cõtinua tribulatio. Opor-
tet amplũ, quẽ nulla coarctet rei tꝑalis
amiſſio. His te nõ dubites, & bonis pri-
uãdũ, & feriẽdũ malis, ſi aĩum diuidẽs,
& dei reb⁹, & tuis pariter reculis uolue
ris ĩpartiri. Procurãdus quẽ implices, q
pro te molat. Pro te dico: nõ tecũ. Quæ
dam ꝑ temet facies, quędã ꝑ te, & alios
ſil', q̃dã ꝑ alios, & abſq; te. Quis ſapiẽs
& intelliget hæc? Non eſt qđ inter iſta
dormitet cõſideratio tua. Ego uerò agẽ
da dom⁹ tuæ, ſub eo gñe qđ nouiſſimũ
poſui, locãda cẽſuerim. Per aliũ, ut dixi,
illa facies. At is ſi fidelis ñ fuerit, frauda
bit, ſi nõ fuerit prudẽs, fraudabiť. Quæ-
rẽdus ꝓinde fidelis & prudẽs, quẽ con-
ſtituas ſupra familiã tuã. Adhuc inutil' ẽ, Mat.24.
ſi tertiũ deeſt. Quæris qd hoc? Authori
tas

tas. Quid.n.ꝓdeſt ei uelle, & ſcire quo-
que diſponere ꝓut neceſſe eſt: ſi qd' ſcit
& uult, nõ ꝑt? Dãda ergo facultas agẽ-
di ꝓ libitu. Si ĩ ꝑiudiciũ rõnis putas hoc
fieri: memẽto fidelẽ, q agere nihilominꝰ
ꝓ rõne uolet: attẽde prudentem, q age-
re nihilominus ꝓ rõne ſciet. Sed fidelis
ſolersq; uolũtas tunc ꝓderit, cũ ei affati
ſuppetet uñ tota facilitate mancipeť ef-
fectui, cũctis ſine cũctatione parẽtibus.
Subdẽdi igř oẽs. Nullũ patiať cõtradi-
ctorẽ. Nemo q dicat, cur feciſti ſic? Ptã-
tẽ hẽat excludere, & admittere quos uo
luerit, mutare miniſtros, trãferre mini-
ſteria ad quos, & qñ uoluerit. Ita timo
ri ſit oĩb. ut ſit & utilitati. Præſit oĩb⁹, ut
oĩb. proſit, & de oĩb. Clãdeſtinas & ſu
ſurratas delationes non recipias aduer-
ſus eũ: magis detractiones cẽſueris. Et
hãc uelim gñalẽ tibi cõſtituas rľam, ut
oẽm q palã uereť dicere qd' in aure locu
tus eſt, ſuſpectũ hẽas. Qd' ſi te iudicãte
dicẽdũ corã ille renuerit: delatorẽ iudi-
ces, nõ accuſatorẽ. Itaq; unus oĩb. faciẽ-
da iniũgat, & uni oẽs rñdeãt. Tu illi ha
beas fidẽ, uacãs tibi & eccleſiæ dei. Si
quo minus, aut fidelis ĩueniať, aut pru-
dẽs, fideli poti⁹ cõmittẽdũ. Sanè ẽ duo-
bus tutius hoc. Quanq̃ ſi idone⁹ nõ re-
periť: minus fidelẽ ſuſtinere potius cõſu
lo, q̃ te ĩmergere labyrintho huic. Me-
mẽto ſaluatorẽ Iudã œconomũ habuiſ-
Ioan. 12.a ſe. Quid eꝑo turpius q̃ incũbere ſupel-
lectili, & ſubſtantiolæ ſuæ ſcrutari oĩa,
ſciſcitari de ſingulis, morderi ſuſpicioni
bus, moueri ad q̃q; ꝑdita uel neglecta?
Ad uerecũdiã dico quorundã eiuſmodi
ſcrutãtiũ quotidie oẽm ſubſtantiã ſuã,
numerãtiũ ſingula: de minutis & q̃drã
Gen. 39.a tibus exigẽtiũ rõnem. Nõ ita ille Aegy-
ptius, q Ioſepho oĩb. traditis ignorabat
qd hřet in domo ſua. Erubeſcat xꝑian⁹,
xꝑiano ſua nõ credẽs. Hõ ſine fide, fidẽ
tñ habuit ſeruo: ſuꝑ oĩa bona ſua conſti
tuẽs eũ. Et hic erat alienigena. Mira res.
Satis ſuperq; eꝑi ad manũ hñt qb⁹ aĩas
credant, & cui ſuas cõmittãt facultatu-
las, nõ inueniũt. Optimi uidelicet æſti-
matores reꝝ, q magnã de minimis, par
uam aut nullã de maximis curã gerant.
Sed, ut liqdo dať intelligi, patiẽtius feri-
mus Xꝑi iacturã, q̃ nřam. Quotidianas
expẽſas quotidiano reciprocamus ſcru
tinio: & cõtinua dñici gregis detrimẽta
neſcimus. De ꝑcio eſcaꝝ, et numero pa
nũ, cũ miniſtris quotidiana diſcuſſio ẽ,
rara admodũ cũ ꝑsbřis celebrať colla-
tio de pctĩs ppľoꝝ. Cadit aſina, & eſt q
ſubleuet eã. Perit aĩa, & nemo q repu-
tet. Nec miꝝ: cũ nec nřos qdẽ aſſiduos
ſentiamus defectus. Non'ne ad ſingulas
ſupputationes iſtas iraſcimur, urimur,
anxiamur? Qž tolerabilius reꝝ, q̃ men
tiũ ſuſtineremus iacturã? Qř, inqt, non 1. Cor.6.a
magis fraudẽ patimini? Quęſo tu q alios
doces, doce teiꝑm: ſi tñ iã non docuiſti,
pluris te hře q̃ tua. Trãſitoria iſta q̃ ſta
re tibi nullo pacto queũt, fac ut à te trãſ
eant, non ꝑ te. Riuus qua fluit, cauat ter
rã: ſic diſcurſus tꝑalium, cõſciam rodit.
Si põt torrẽs in agros excurrere ſine læ-
ſione ſatoꝝ, & tu te iſta ſine uulnere mẽ
tis poſſe tractare confidito. Oĩmodis
cõſulo ſtudeas auertere à te concurſum
hoꝝ. Multa neſcias, plurima diſſimu-
les, nõnulla obliuiſcaris. Sũt tñ q̃ igno-
rare te nolim, mores quorumq; & ſtu-
dia. Nõ oportet ut uitia domus tuæ ulti
mus ſcias: qđ quãplurimis nouimus cõ
tigiſſe. Quapꝑ, ut dixi, alius alia diſpen
ſet: de diſciplina tu ꝓuide: illud nemini
credas. Si inſolentior corã te, uel ſermo
ſonuerit, uel habitus apparuerit, manus
tua ſuꝑ eiuſmodi, tu ulciſcere iniuriã tuã.
Impunitas auſum parit, auſus exceſsũ.
Domũ eꝑi decet ſanctitudo, decet mo-
deſtia, decet honeſtas: hoꝝ diſciplina
cuſtos. Sacerdotes domeſtici, aut cæte
ris honeſtiores, aut fabula oĩbus ſunt.
In uultu, in habitu, in inceſſu illorum qui
circa te ſunt, nihil reſidere impudicum,
nil indecens patiaris. Diſcant à te co-
eꝑi tui comatulos pueros & comptos
adoleſcentes ſecum non hře. Certe in-
ter mitratos diſcurrere calamiſtratos
non decet. Et memento quod ſapiens
admonet: Filiæ tibi ſunt? noli faciem
tuam hilarem ad eas oſtendere. Nec au

ſteritatem tñ ſuadeo tibi,ſed grauitatẽ.
Illa infirmiores fugat:hęc reprimit leuio
Eccli.7.c res.Illa ſi aſſit,odibilẽ:hæc ſi deſit, cõtẽ
ptibilẽ reddit:in oĩb.tñ modus melior.
Ego nec ſeuerius uelim,nec diſſolutius.
Quid hac mediocritate gratius,ut nõ de
ſeueritate ſis oneri, nec de familiaritate
cõtẽptui?In palatio papam:domi te pa
trẽfamiliâs exhibe. Amẽt te domeſtici
tui:ſi non:facito ut timeant. Vtilis ſemꝑ
cuſtodia oris,quæ tñ affabilitatis grãm
non excludat.Ergo ubiq; frenanda lin-
gua præceps:maxime aũt in conuiuio.
Ille cõuenientior habitus,ſi tu actu qui-
dem ſeuerus ſis,uultu ſerenus, uerbo ſe-
rius.Capellani & qui tecum iugiter di-
uinis interſunt officijs, non ſint ſine ho-
nore. Tuum eſt tales tibi prouidere,q
digni ſint. Seruiatur eis ab oĩbus tanq;
tibi.Neceſſaria de manu tua accipiant.
His contenti ſint quę tu prouideris illis,
tu uide ne egeant.Super hoc quem for-
te ab aduentantibus petere deprehen-
des,iudica Giezitam.Id de oſtiarijs, id
de cæteris officialibus decernendũ. Ve
3.Reg.5.f rum hoc ex abundanti: nam formã iſtã
iã olim à te poſitam recordamur. Quid
tuo dignius aplatu? Quid ſalubrius ad
conſciam,honeſtius ad famam, utilius
ad exemplũ? Optimus canon qui ꝓijcit
auaritiam ex calumnia, & nõ à conſcia
Eſa.33.c tm̃.Libet & hunc claudere librum: ſed
in calce aliqua uelim, uel ante dicta q̃ſi
epilogando repetere,uel addere præter
miſſa. Conſideres ante oĩa ſctãm Ro-
manam eccleſiam,cui deo authore p̃es,
ecclíaꝝ mrẽm eſſe,non dñam: te uero
nõ dñm epoꝝ,ſed unum ex ipſis:porrò
fratrem diligentium deum,& participẽ
timentium eum.De cætero oportere te
eſſe cõſidera formam iuſtitiæ,ſanctimo
niæ ſpeculum,pietatis exemplar,aſſer-
torem ueritatis,fidei defenſorem,docto
rem gentium, Xp̃ianoꝝ ducem,amicũ
ſponſi,ſponſæ paranymphum,cleri or-
dinatorem,paſtorem plebium, magrm
inſipientium,refugium oppreſſoꝝ,pau
perum aduocatum,miſeroꝝ ſpem, tu-
torem pupilloꝝ,iudicem uiduaꝝ,ocu-
lum cæcoꝝ,linguam mutoꝝ,baculum
ſenum,ultorem ſceleꝝ,maloꝝ metum,
bonoꝝ gloriam,uirgam potentiũ,mal-
leum tyrannoꝝ,regum patrem, legum
moderatorem,canonum diſpenſatorẽ:
ſal terræ,orbis lumen,ſacerdotem altiſſi
mi,uicarium Xp̃i,Xp̃m dñi: poſtremo
deum Pharaonis. Intellige quæ dico:
Dabit tibi dñs intellectum.Vbi malitię
iuncta potẽtia eſt:aliquid tibi ſupra ho-
minem præſumendum.Vultus tuus ſuꝑ
faciẽtes mala.Timeat ſpm̃ iræ tuæ, qui Pſal.33.c
hoĩem non ueretur,gladium non formi
dat.Timeat orõnem, qui admonitionẽ
contempſit. Cui iraſceris tu,deum ſibi
iratum,non hoĩem putet. Qui te non au
dierit,audituꝝ deũ,et contra ſe paueat.
Quod reliquum eſt:de his quæ ſupra te
ſunt, incumbit iam diſputatio. Quam
uno libro deo adiuuante ſoluere ſpero:
et me pariter abſoluere ꝓmiſſione mea.

De Conſideratione, Liber quintus.

Ibri ſuperiores etſi de Conſide-
I ratione inſcribantur,plurimum
tñ hñt actionis admiſtum:dum
res aliq̃s non conſiderãdas tm̃,ſed agẽ-
das docent uel monent. At quũ in mani
bus modo eſt,ſola in cõſideratione uer
ſabitur. Quæ.n. ſupra ſunt(id quidem in
ſtat)actu non indigent,ſed inſpectu. Nõ
eſt qd in eis actites q̃ uno modo ſemꝑ
ſunt,& in æternum.Porrò aliqua,& ab
ęterno.Et hoc uelim ſolerter aduertas,
uir ſagaciſſime Eugeni:quia toties pere
grinatur conſideratio tua,quoties ab il
lis rebus ad iſta deflectitur inferiora &
uiſibilia,ſiue intuenda ad notitiam, ſiue
appetenda ad uſum,ſiue pro offõ diſpo
nenda uel actitanda. Si tñ ita uerſatur
in his ut per hæc illa requirat,haud pro
cul exulat. Sic conſiderare,repatriare ẽ.
Sublimior iſte præſentium ac dignior Rom.1.c
uſus rerum:cum iuxta ſapiam Pauli, In-
uiſibilia dei per ea q̃ facta ſunt, intelle-
cta conſpiciuntur. Sanè hac ſcala ciues
non egent,ſed exules. Quod uidit ipſe
h9 ſniæ author,qui cum diceret, inuiſibi
lia per uiſibilia conſpici,ſignãter poſuit,
à creatura mundi. Et uere qd op9 ſcalis

tenenti iam ſolium? Creatura cœli illa
eſt:p̃ſto hñs ꝑ qd potius iſta intueat̃. Vi
det uerbũ,& in uerbo facta ꝑ uerbum.
Nec opus hẽt ex his quæ facta ſunt, fa-
ctoris notitiã mẽdicare. Neq;.n.ut ueli-
pſa nouerit,ad ipſa deſcendit, q̃ ibi illa
uidet,ubi longe melius ſunt,q̃ in ſeip̃is.
Vñ nec mediũ reqrit ad ea corꝑis ſenſũ:
ſenſus ipſa ſibi,ſeipſa ſentiẽs. Optimum
uidẽdi genus,ſi nullius egueris:ad oẽ qd
noſſe libuerit,te cõtẽtus. Alioqn iuuari
aliũde,obnoxiũ fieri eſt, minuſq; à ꝑfe-
cto iſtud,& minus liberꝝ. Quid q & in
ferioribus eges? Nõne p̃poſteꝝ hoc &
indignũ? Planè ſuꝑioꝝ q̃dã iniuria eſt,
inferioꝝ oꝑam deſiderare,à qua iniuria
nemo hoĩum ꝑfecte uindicabit̃, niſi cũ
Ioan.6.a qſq; euaſerit in libertatẽ filioꝝ dei. Nẽ-
pe erũt hi oẽs docibiles dei, & nulla in-
teruenientе creatura ſolo beati deo. Re
patriaſſe erit hoc:exiſſe de p̃ria corpo-
rũ in regionẽ ſpirituum. Ip̃a eſt deus nr̃,
maximus ſpũs, maxima mãſio ſpirituũ
btõꝝ:& nequid hic ſibi uſurpet carnis
ſenſus,ſeu imaginatio:ueritas eſt, ſapia
eſt,uirtus,æternitas, ſummũ bonũ. A
quo interim abſumus:& ubi ſumus,ual
lis eſt,& uallis lacrymaꝝ:in qua ſenſua
litas regnat,& cõſideratio exulat. In q̃
libere qdẽ & ꝑtãtiue ſe exerit ſenſus cor
poreus: ſed intrincatus caligat oculus
ſpũalis. Quid igr̃ miꝝ ſi ope indigenæ
aduena indiget? Et fœlix ſcdm tp̃s uia-
tor q ciuiũ bñficiũ,ſine quo tranſire nõ
põt,in obſequiũ cõuertere potuit:utẽs,
nõ fruẽs:urgẽs,nõ petẽs:exactor,nõ ſup
Aſtiua. plex. Magnus ille qui uſum ſenſuũ q̃ſdã
ueluti ciuiũ opes expẽdere ſatagit,diſpẽ
Media. ſando in ſuã & multoꝝ ſalutẽ. Nec ille
minor q hũc ſibi gradũ ad illa inuiſibi-
lia philoſophãdo conſtituit: niſi q hoc
dulcius,illud utilius:hoc fœlicius, illud
Cõtempla- fortius eſſe cõſtat. At oĩum maximus,q
tiua. ſpreto ipſo uſu reꝝ & ſenſuũ, quãtũ q-
dẽ humanæ fragilitati fas eſt, nõ aſſen-
ſorijs gradib9,ſed inopinatis exceſſibus
auolare interdũ cõtẽplãdo ad illa ſubli-
2.Cor.12.a mia cõſueuit. Ad hoc ultimũ gen9 illos
2.Cor.5.c ꝑtinere reor exceſſus Pauli. Exceſſus,nõ
aſcẽſus. Nã raptũ potius fuiſſe,q̃ aſcen-
diſſe ipſe ſe ꝓhibet. Inde eſt qd dicebat:
Siue mente excedimus deo. Porrò hæc
tria ita cõtingũt cũ cõſideratio etſi i lo-
co ꝑegrinationis ſuæ:uirtutis ſtudio, &
adiutorio grę facta ſuꝑior, ſenſualitatẽ
aut p̃mit ne inſoleſcat:aut cogit ne eua-
getur,aut fugit ne inqnet. In primo,po-
tẽtior:in ſcdo liberior:in tertio,purior.
Puritatis ſiqdẽ et alacritatis pariter alis
fit ille uolatus. Vis tibi has cõſideratio-
nis ſpẽs ꝓprijs diſtingui noĩbus? Dica-
mus ſi placet primã diſpẽſatiuã:ſcdam,
ęſtimatiuã:tertiã,ſpeculatiuã. Hoꝝ no-
minũ rõnes,diffinitiones declarabunt.
Diſpẽſatiua eſt cõſideratio ſenſibus,ſen
ſilibuſq; rebus ordinate,& ſocialr utẽs
ad ꝓmerendum deum. Aeſtimatiua eſt
cõſideratio prudẽter ac diligẽter q̃que
ſcrutãs,& põderãs ad ueſtigandũ deũ.
Speculatiua eſt cõſideratio ſe in ſe colli
gens,& quantũ diuinitus adiuuat̃, reb9
humanis eximẽs ad contẽplandũ deũ.
Puto uigilãter aduertis aliaꝝ hanc eſſe
fructũ: cæteras ſi nõ referant̃ ad iſtam,
qd dñr uideri poſſe,ſed nõ eſſe. Et prior
quidẽ abſq; intuitu huius multa ſerit, et
nihil metit. Sequẽs uero niſi ad iſtã ſe di
rigat:uadit,ſed nõ euadit. Ergo qd pri-
ma optat:ſcda odorat:tertia guſtat. Ad
quẽ tñ guſtũ perducunt & cęteræ, etſi
tardius. Niſi q prima laborioſius: ſcda
quietius ꝑuenitur. Dixiſti,inquis,ſatis
q̃ aſcendat̃:etiã quo aſcendendũ,dicere
hẽs. Falleris:ſi id ſperas,ineffabile eſt.
Tu me exiſtimas loq qd oculus non ui
dit,nec auris audiuit,& in cor hoĩs non
aſcẽdit? Nobis,inqt,reuelauit deus per Eſa.64.b
ſpm̃ ſuũ. Ergo q̃ ſupra ſunt,nõ uerbo do et 1.Co.2.b
cent̃,ſed ſpiritu reuelant̃. Veꝝ qd ſer-
mo nõ explicat,conſideratio q̃rat, orõ
expetat,mereat̃ uita,puritas aſſequat̃.
Sanè eoꝝ admonitus q̃ ſupra ſunt, non
te exiſtimes mitti à me ſuſpicere ſolẽ, lu
nã,ſtellas,non ip̃m firmamentũ,nõ aq̃s
quę ſuꝑ cœlos ſunt. Iſta ſiqdem oĩa etſi
ſuprà loco,p̃cio infra ſunt, & dignitate
naturę. Sunt.n.corꝑa. Tui porrò ſpũs
eſt:quo ſuperius quippiam fruſtra quę

ris quod non ſit ſpiritus. Porrò ſpiritus
eſt deus: ſunt & angeli ſancti, & hi ſu-
pra te. Sed deus natura, angeli gr̄a ſupe
riores ſunt. Vnū ſiquidē tui, & angeli o-
ptimum, rō eſt. Deus uero non ſui aliqd
optimum hēt, unum optimum totus. Is,
& qui cum eo ſunt beati ſpūs: trib⁹ mo
dis ueluti uijs totidem nr̄a ſunt cōſidera
tione ueſtigandi: opinione, fide, intelle-
ctu. Quorꝫ intellectus rōni innitit̄: fides
authoritati, opinio ſola ueriſil̄itudine ſe
tuet̄. Hn̄t illa duo certam ueritatem, ſed
fides clauſam & inuolutam, intelligen-
tia nudā & manifeſtam. Cęterꝫ opinio
certi nihil hn̄s, uerꝫ per ueriſil̄ia quærit
potius ꝙ̄ apprehendit: Oīno in his cauē
da confuſio: ne aut incertum opinionis
fides figat: aut qd̄ firmum fixumq́ eſt fi
dei, opinio reuocet in qōnē. Et hoc ſciē-
dum, qa opinio ſi hēt aſſertionem, teme
raria eſt: fides ſi hēt hęſitationē, infirma
eſt. Itē intellectus, ſi ſignata fidei tentet
irrumpe, reputat̄ effractor, ſcrutator ma
ieſtatis. Multi ſuā opinionē intellectū
putauerūt, & errauerūt. Et quidē opi-
nio pt̄ putari intellectus: intellectus opi
nio non pōt. Vn̄ hoc accidit? Profecto
qa hæc falli & fallere pōt: ille non pōt.
Aut ſi falli potuit, itellectus nō fuit, ſed
opinio. Verus nēpe intellectus certā hēt
nō modo ueritatē, ſed notitiā ueritatis.
Intellectus eſt rei. Poſſumus ſingula hęc
Fides. ita diffinire. Fides, eſt uolūtaria qdā &
Intellect⁹. certa p̄libatio, necdū ꝓpalatę ueritatis.
Intellectus, eſt rei cuiuſcūque inuiſibilis
Opinio. certa & manifeſta notitia. Opinio, eſt
q̄ſi pro uero hr̄e aliquid qd̄ falſum eſſe
neſcias. Ergo, ut dixi, fides ambiguum
nō hēt: aut ſi habet, fides nō eſt, ſed opi
nio. Quid igr̄ diſtat ab intellectu? Nēpe
ꝙ & ſi non hēt incertum non magis ꝙ̄
intellectus: hēt tn̄ inuolutum, quod nō
intellectus. Deniq; quod intellexiſti, nō
eſt de eo quod ultra quæras: aut ſi eſt,
non intellexiſti. Nil aūt malumus ſcire,
ꝙ̄ quæ fide iam ſcimus. Nil ſupererit ad
beatitudinem, cum quæ iam certa ſunt
nobis, erunt æq; & nuda. His ita expedi
tis: age iam dirigatur conſideratio in eā
q̄ ſurſum eſt Ierl'm mr̄ nr̄a: ac totis trib⁹
memoratis uijs caute & uigilanter inue
ſtigem⁹ inueſtigabilia: q̄ten⁹ tn̄ licet, ul̄
magis q̄tenus nobis donabit̄. Et primo
quidem ciues ſpūs eſſe illic: potētes, glo
rioſos, btōs, diſtinctos in perſonas, diſ-
poſitos in dignitates: ab initio ſtantes ī
ordine ſuo: perfectos in gn̄e ſuo: corpo-
re æthereos, immortalitate ꝑpetuos: im
paſſibiles, non creatos, ſed factos. i. gr̄a,
non natura: mente puros, affectu beni-
gnos, religione pios, caſtimonia inte-
gros, unanimitate indiuiduos, pace ſecu
rōs, à deo conditos, diuinis laudibus &
obſequijs deditos. Hæc oīa legendo cō
perimus, fide tenemus. Quanq̄ de cor-
poribus horꝫ non modo un̄ ſint: ſed an
aliquatenus ſint, hęret ſn̄ia aliquorꝫ. Vn̄
ſiquis inter opinabilia magis id ponen-
dam cenſuerit, non contendo. Porrò in-
tellectu præditos, non fide, non opinio-
ne, ſed intellectu capimus: quia nō pn̄t
huius expertes, & dei ſil̄ participes eē.
Sunt & noīa quędam nota nobis ſil̄r ex
auditu, per quæ harꝫ beatitudinum (ēt
quæ nō liquido mortalium percepit au
dit⁹) officia, merita, gradus, ordines, ut-
cunq; à nobis conijci & diſcerni queūt.
Sed. n. quod ex auditu non eſt, iam non
ex fide. Nam fides ex auditu. Itaq; opi- *Rom. 10.d*
nando iſta dixerimus. Ad quid. n. cœle-
ſtium noīa innotuerunt: ſi ne opinari q-
dem ſalua fide aliquid licet de rebus q̄-
rum nomina ſunt? Angeli, archangeli,
uirtutes, ptātes, principatus, dn̄ationes,
throni, Cherubim, Seraphim: hæc noīa
Quæ ſignata eorꝫ? Nulla ne inter illos
ſpūs qui ſimpl̄r angeli, & eos qui archā
geli nuncupantur, diſtantia? Quid ergo
ſibi uult gradualis diſtinctio hæc? Pute
mus angelos dici (niſi tu cōuenietius ali-
quid cōſideraſti) qui ſinguli ſingulis hoī *Angeli.*
bus dati credunt̄: miſſi in miniſteriū, ſe-
cūdū Pauli doctrinā: ꝓp eos q hr̄ditatē *Hebr. 1.d*
capiūt ſalutis. De quibus ſaluator: An-
geli eorꝫ ſp uident faciem pr̄is. Putem⁹ *Mat. 18.b*
his p̄eſſe archangelos, qui conſcij my- *Archāgeli*
ſteriorꝫ diuinorꝫ, non niſi ob pręcipuas
& maximas cās mittuntur, E qbus ma
gnus

gnus ille archangelus Gabriel miſſus le
git̄ ad Mariā: ob cām utiq; q̄ maior eſſe
Virtutes nō potuit. Putem⁹ ſuꝑ iſtos uirtutes eē:
quorꝫ nutu uel oꝑe ſigna & prodigia in
elemētis, ſiue ex elemētis facta apparēt
ad cōmonitionē mortaliū. Inde eſt for-
Luc. 21.c taſſis ꝙ cū in euāgelijs legas: Erūt ſigna
in ſole & luna & ſtellis: paulopoſt hēs:
Nā uirtutes cœlorꝫ mouebunt̄. Hi nimi
rū ſpūs, ꝑ quos ſigna fiūt. Putemus ptā-
Poteſtates tes ſuꝑiores iſtis, q̄rū uirtute ptās tene-
brarꝫ cōprimit̄, & coercet̄ malignitas
aeris h⁹ ne quātū uult, noceat: ne mali-
Principa- gnari: niſi ut ꝓſit, poſſit. Putemus princi
tus. patus his quoq; p̄latos: quorꝫ modera
mine & ſapīa oīs in terris principat⁹ cō
ſtituit̄, regit̄, limitat̄, trāsfert̄, mutilatur,
Domina- mutat̄. Putem⁹ dn̄ationes adeo cunctis
tiones. ſuꝑeminere p̄fatis ordinib⁹, ut reſpectu
horꝫ cæteri uideant̄ oēs adminiſtratorij
ſpūs, et ad iſtos tanq̄ ad dn̄os referri re
gimina principatuū, tutamina ptātum,
oꝑationes uirtutū, reuelationes archan
Throni. gelorꝫ, curā & ꝓuidētiā angelorꝫ. Pute
mus thronos, alto ēt ab his euolaſſe re-
ceſſu: q ex eo ꝙ ſedēt, throni dn̄r: & ex
eo ſedēt, ꝙ ſedet in eis deus. Neq;. n. ſe-
dere in eis q nō ſederent, poſſet. Quæris
qd illā ſentiā ſeſſionē? Sūmā tranqllita-
tē, placidiſſimā ſerenitatē: pacē q̄ exupe
rat oēm intellectū. Talis eſt q ſedet in
thronis dn̄s ſabaoth, iudicās oīa cū trā-
qllitate: placidiſſimus, ſereniſſimus, pa-
catiſſim⁹. Et tales ſibi cōſtituit thronos
Cherubim ſimillimos ſibi. Putemus Cherubim ex
ipſo ſapīæ fonte ore altiſſimi hauriētes,
& refundētes fluēta ſcīæ uniuerſis ciui-
Pſal. 45.a bus ſuis. Et uide ne is ſit quē ꝓpħa loq-
Seraphim. bat̄ fluminis impetus lætificās ciuitatē
dei. Putem⁹ Seraphim ſpūs totos diui-
no igne ſuccēſos ſuccēdere uniuerſa: ut
ſinguli ciues ſingulæ ſint lucernæ arden
tes & lucētes. Ardētes charitate, lucen
tes cognitione. O Eugeni, ꝙ̄ bonū ē nos
hic eſſe, ꝙ̄ fore melius: ſi qn̄ tn̄ toti ſeq-
mur quo ex parte p̄ceſſimus. Præcedi-
mus aīo, & ne ipſo quidē toto: ſed ꝑte,
& parte modica nimis. Affectus iacent
mole corꝑea p̄grauati, & luto hærenti-
bus deſiderijs: ſola interim arida, & te-
nuis cōſideratio p̄uolat. Et tn̄ ex tātillo
qd̄ iam dat̄, libet exclamare: Dn̄e, dile *Pſal. 25.b*
xi decorē domus tuæ, & locū habita-
tionis gl̄iæ tuæ. Quid ſi totā ſe colligat
aīa, et reductis affectib⁹ à cūctis locis q-
bus captiui tenent̄, timēdo q̄ non opor-
tet, amando q̄ non decet: dolēdo uanè,
gaudēdo uanius: cū his ineat tota liber
tate uolatū, pulſet cū impetu ſpūs, & in
pinguedine gr̄æ illabat̄? Non ne cū cœ-
perit circuire lucidas manſiones, & ſi-
nū illū ēt Abrahæ curioſius ꝑſcrutari, et
ſub altari qd̄cunq; illud eſt, martyrꝫ re
uiſere aīas in prima ſtola ſcd̄am patien
tiſſime expectātes: multo magis tūc in
ſtabit loquēs cō ꝓpħa: Vnā petij à dn̄o, *Pſal. 26.b*
hanc reqram, ut inhabitē in domo dn̄i
oībus dieb⁹ uitæ meæ: ut uideā uolūta-
tē dn̄i, ac uiſitē tēplū eius? Quidni ibi ui-
deat̄ cor dei? qdni ibi ꝓbet̄ q̄ ſit uolun-
tas dei bona, & bn̄placēs et ꝑfecta? Bo
na in ſe, placēs in effectibus, bn̄placens
fruentibus: ꝑfecta ꝑfectis, & nihil ultra
quærentibus. Patent uiſcera mīæ, patēt
cogitationes pacis, diuitiæ ſalutis, my-
ſteria bonę uoluntatis, benignitatis ar-
cana: q̄ clauſa mortalibus, etiā ipſis ele-
ctis ſuſpecta ſunt. Id quidem ſalubriter,
ne deſināt timere, dū necdū digne ama
re idonei inueniunt̄. Cernere eſt in his q
Seraphim appellant̄, qūo amet q unde
amet nō hēt, ſed eſt, & q nihil horꝫ q̄ fe
cerit, odit, quos ſaluādos fecit, qūo fo-
ueat, qūo ꝓuehat, qūo amplexet̄: qūo
delicta electæ iuuētutis, & paleas igno
rantiarꝫ eius ignis ille cōſumēs, ipſam ſi
bi purgatiſſimā, & ſuo amore digniſſi-
mā reddat. Cernere eſt in Cherubim (q
plenitudo ſcīæ dr̄) deū ſcīarꝫ dn̄m eſſe:
q ſolus ſolā neſciat ignorantiā, q totus
ſit lux, & tenebrę in eo nō ſint ullę. tot⁹ *1. Ioan. 1.b*
ſit oculus, & q minime aliqn̄ fallit̄: quia
minime clauditur, q extra ſe nō quærat
lumē, cui admoueat̄ ut uideat: ipſe q ui-
det, ipſe un̄ uidet. Cernere eſt in thronis
ꝙ̄ nō ſuſpectus oī innocentiæ iudex ſe-
deat in his, q circūuenire nolit, circūue-
niri nō poſſit: qppe q ſit amās & uidēs.

Nec uacat ſeſſio, tranquillitas inſigne
Pſal. 16.a eſt. De uultu tali iudicium meum ꝓdeat
opto: cui inſit amor, error abſit: abſit &
perturbatio. Cernere eſt in dñationibꝰ
quantę ſit dñs maieſtatis, cuius nutu im
periũ cõſtat, & impio uniuerſitas atque
æternitas termini ſunt. Cernere eſt ĩ pri-
cipatibus principiũ ex quo oĩa: & q̃uo
à cardine oſtiũ, ſic ab ipſo regi uniuerſi-
tatẽ. Cernere eſt in ptãtibus q̃ ptãtiue
idẽ princeps quos regit ꝓtegit: contra-
rias ptãtes arcens & ꝓpulſans. Cernere
eſt in uirtutibꝰ unã ubiq; æqualr̃ pſto eẽ
uirtutẽ, ꝑ quã oĩa, uiuificã, efficacẽ, iuiſi-
bilẽ imobilẽq;, oĩa tñ mouẽtẽ utilr̃, tenẽ
tẽ fortiter. Quę cũ ĩ minꝰ uſitata effecta
apud mortales erupit, miracula ſiue ꝓ-
digia uocãt. Cernere poſtremo & mira
ri eſt in angelis & archangelis ueritatẽ
1.Pet.5.a atq; expientiã uocis illius? Qm̃ ipſi cu-
ra eſt de nobis: q taliũ nos & tãtoꝶ nõ
deſinit iucũdare uiſitationibꝰ, inſtruere
reuelationibꝰ: ſuggeſtionibꝰ cõmonere,
ſedulitate ſolatiari. Hæc oĩa cõtulit illis
ſpiritibus ipſe q cõdidit illos unus atq;
idẽ ſummus ſpũs, diuidẽs ſingulis prout
uult: hæc opat̃ in illis, hęc dedit opari &
illis, ſed alr̃. Ardent Seraphim, ſed igne
dei, uel potiꝰ igne deo. Qđ pcipuũ eſt in
eis, amãt: ſed nõ quantũ deus, nec q̃uo.
Lucẽt Cherubim, & ſcĩa eminẽt, ſed ꝑi
cipio ueritatis: ac ꝑ hoc nõ ut ỹitas, nec
quãtũ. Sedẽt throni, ſed inſidẽtis benefi
cio. Iudicãt & ipſi cum tranqllitate, ſed
nõ ad mẽſurã modum'ue pacis pacãtis:
Phil. 4.b pacis q̃ exupat oẽm ſenſum, dñant̃ dña
tiones: ſed ſub dño dñant̃, ſed ſeruiũt pa
riter. Quid hoc ad ſummũ ſempiternũ
ſingulareq; dñium? Præſunt principatꝰ
& regũt, ſed regunt̃ & ipſi: ita ut regere
iã nõ norint, ſi regi deſierint. Pręcellit in
ptãtibus fortitudo, ſed cui debẽt qđ for
tes ſunt: & alr̃ eſt fortis, & plus. Nec tã
fortis, q̃ ipſa fortitudo eſt. Virtutes ꝓ
ſuo miniſterio, & potẽtatu ſatagũt exci
tare corda torpẽtia hoĩum, innouatio-
ne ſignoꝶ: uirtus uero in eis manẽs ipſa
facit opa. Faciũt & illæ, ſed in cõpara-
tione eius nõ faciũt. Deniq; tm̃ intereſt,
ut q̃ſi ſingulr̃ ꝓpheta dicat ad eũ: Tu es Pſal. 76.b
deus q facis mirabilia. Et itẽ de eo: Qui Pſal. 135.a
facit mirabilia magna ſolus. Adſunt an
geli & archãgeli: ſed ille germanior no-
bis, q nõ modo adeſt, ſed ineſt. Qđ ſi di
cas poſſe ineſſe & angelũ, non inficior.
Memini ſcriptũ: Et angelus q loq̃bat̃ in Zacha.1.c
me. Atq dr̃ia, & in hoc. Ineſt angelꝰ ſug
gerẽs bona, nõ ingerẽs: ineſt hortãs ad
bonũ, non bonũ creãs. Deus ſic ineſt ut
afficiat, ut infundãt, uel potius ut infun
dat̃ & participet̃: ita ut unũ ꝓinde cum
nr̃o ſpm̃ eſſe dicere qs nõ timuerit: etſi
nõ unã pſonã, unam'ue ſubſtãtiã. Hẽs. n.
Qui adhæret deo, unus ſpũs eſt. Ange- 1.Cor.6.b
lus ergo cũ aĩa: deus in aĩa. Ille ut contu
bernalis aĩæ ineſt: deꝰ ut uita. Itaq; ſicut
aĩa uidet in oculis, audit in auribus, odo
rat in naribus, in faucibꝰ guſtat, tãgit in
toto reliquo corpe, ſic deus diuerſa ĩ di-
uerſis ſpiritibus opat̃: uerbi grã, in alĳs
amãtẽ ſe exhibẽs, in alĳs agnoſcentẽ, in
alĳs alia facientem, ſicut unicuiq; datur
manifeſtatio ſpũs ad utilitatem. Quis 1.Cor.12.a
eſt iſte tã cõis in uocibus, tam lõge in re-
bus? Q̃uo quem nr̃is loqmur uerbis, in
ſua reconditus maieſtate nr̃os penitus
& aſpectꝰ effugit & affectus? Audi ipm̃
quid loquatur hoĩbus: Sicut exaltãtur Eſa. 55.c
cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt uiæ meę à
uĳs ur̃is, & cogitationes meæ à cogita-
tionibus ur̃is. Dicimur amare, & deus:
dicimur noſſe, & deus. Et multa in hunc
modũ. Sed deus amat ut charitas, no-
uit ut ueritas, ſedet ut æq̃tas, dñatur ut
maieſtas, regit ut principiũ, tuet̃ ut ſalꝰ,
opat̃ ut uirtus, reuelat ut lux, aſſiſtit ut
pietas. Quæ oĩa faciũt & angeli, facimꝰ
& nos, ſed lõge inferiori modo, nõ utiq;
bono qđ ſumus, ſed qđ participamus.
Nũc iã trãſi ſpũs iſtos, ſi forte cũ ſponſa
dicere poſſis & tu: Paululũ cũ ꝑtranſiſ- Cant.3.b
ſem eos, iueni quẽ diligit aĩa mea. Quis
eſt? Nõ ſanè occurit melius, q̃ q ẽ. Hoc
ipſe de ſe uoluit rñderi, hoc docuit, dicẽ-
te Moyſe ad pplm̃, ipſo qdẽ iniungẽte:
Qui eſt, miſit me ad uos. Merito qdem. Exo.3.d
Nil cõpetẽtius æternitati, q̃ deus eſt. Si
bonum, ſi magnum, ſi btm̃, ſi ſapientem,

uel quicquid tale de eo dixeris, in hoc
uerbo inſtauratur quod eſt, eſt. Nempe
hoc eſt ei eſſe quod hæc oĩa eſſe. Si & cẽ
tum talia addas, non receſſiſti ab eſſe.
Si ea dixeris, nihil addidiſti, ſi non dixe-
ris, nihil minuiſti. Iam ſi uidiſti hoc tã ſin
gulare tam ſummum eſſe, nõne in cõpa
ratione hꝰ qcq̃d hoc non eſt, iudicas po
tius non eſſe q̃ eſſe? Quid item deus? Si
ne quo nihil eſt. Tam nihil eſſe ſine ipõ,
q̃ nec ipſe ſine ſe põt. Ipſe ſibi, ipſe oĩbꝰ
eſt. Ac ꝑ hoc quodãmodo ſolus eſt ipẽ,
Ioan. 8.d qui ſuum ipſius eſt, & oĩum eſſe. Quid
eſt deus? Principiũ. Et hoc ipſe de ſe rñ-
ſum dedit. Multa in rebꝰ dñr principia,
ſed reſpectu poſterioꝶ. Alioq̃n ſi ad ali
quid pcedens reſpicias, ipm̃ potius prin
cipium dabis. Quamobrem ſi quæras
ueꝶ ſimplexq; principiũ, inuenias opor
tet qđ principium nõ habuerit. Ex quo
uniuerſum cœpit, ipm̃ profecto minime
cœpit. Nã ſi cœpit, aliũde cœpit neceſſe
eſt. A ſe. n. cœpit nihil. Niſi forte qs pu-
tauerit, qđ nõ erat, dare ſibi potuiſſe ut
eſſe inciperet, aut fuiſſe aliqd anteq̃ eſ-
ſet. Qđ utrũque qa rõ non conſentit, cõ
ſtat nihil ſibimet extitiſſe principiũ. Qđ
uero aliud principiũ habuit, primũ non
fuit. Veꝶ ergo principium neq̃q̃ cœpit,
ſed totũ ab ipſo cœpit. Quid eſt deus?
Cui ſclr̃a nec acceſſerũt, nec deceſſerũt,
nec coæterna tñ. Quid eſt deus? Ex quo
Rom. 11.d oĩa, ꝑ quẽ oĩa, in quo oĩa. Ex quo omnia:
creabilr̃, non ſeminabilr̃. Per quem oĩa:
ne aliũ authorem, atq; aliũ opificẽ arbi
treris. In quo oĩa, non quaſi in loco, ſed
q̃ſi in uirtute. Ex quo oĩa: tanq̃ uno prin
cipio authore oĩum. Per quẽ oĩa: ne alte
rum inducatur principiũ artifex. In quo
oĩa, ne tertiũ inducat̃, locus. Ex quo oĩa:
non de quo, qa non eſt materia deus. Ef
ficiẽs cã eſt, nõ materialis. Fruſtra philo
ſophi materiã q̃runt, non eguit materia
deus. Nõ. n. officinam q̃ſiuit, non artifi-
cẽ. Ipſe ꝑ ſe, in ſe oĩa fecit. Vñ? De nihilo.
Nã ſi ex aliquo fecit, illud nõ fecit, ac ꝑ
hoc nec oĩa. Abſit, ut de ſua incorrupta
incorruptibiliq; ſubſtantia tã multa fe-
cerit: etſi bona, corruptibilia tñ. Quæris
ſi in ipſo oĩa, ipſe ubi? Nihil non minꝰ in
uenio. Quis capiat locus? Quæris ubi ñ
ſit? Ne hoc qdẽ dixerim. Quis ſine deo
locus? Incomphẽſibilis eſt deus, ſed nõ
paꝶ apprehẽdiſti, ſi hoc tibi de eo com
pertũ eſt, ꝙ nuſq; ſit q non claudit̃ loco:
& nuſq; tñ non ſit, q non excludit̃ loco.
Suo aũt ſublimi atq; incomprehẽſibili
modo, ſicut oĩa in ipſo, ſic ipſe in oĩbꝰ ẽ.
Deniq; (ſicut ait euangeliſta) in mundo Ioan.1.a
erat. Alr̃s uero ubi erat anteq̃ mũdus fie
ret, ibi eſt. Nõ eſt ꝙ q̃ras ultra ubi erat,
pter ipm̃ nihil erat. Ergo in ſeipſo erat.
Quid eſt deus? Quo nihil melius co-
gitari poteſt. Si approbas, nõ oportet
aſſentiaris eſſe aliquid quo deus ſit, &
quod deus nõ ſit. Hoc enim ſine dubio
melius. Q̃uo nõ melius deo, ſi deus nõ
eſt, qđ dat deo ut ſit? At melius illã diui
nitatẽ quã dñt deũ eſſe, nõ aliud q̃ deũ
eſſe fatemur. Nõ eſt ergo ĩ deo niſi deꝰ.
Quid? inqunt: Negas deũ hr̃e diuinita-
tem? Non, ſed qđ hẽt, hoc eſt. Negas di
uinitatẽ deũ eſſe? Nõ: ſed nõ alia q̃ q̃ i-
pſe eſt. Aut ſi tu aliam inueniſti, adiuuet
me trinitas deus, aduerſus illã tota me
cõtumacia erigo. Quaternitas orbem di
ſterminat, nõ ſignat deitatẽ. Deus trini-
tas eſt, deus triũ ſingula pſonaꝶ. Si q̃r-
tã diuinitatẽ adĳcere placet, iterim ego
hanc q̃ deus nõ eſt, perſuaſi mihi mini- Luc. 4.d
me adorandã. Puto ꝙ & tu. Nẽpe dñm
deũ tuũ adorabis, & illi ſoli ſeruies. Glo
rioſa uero diuinitas, q̃ ſibi honorem nõ
audeat arrogare diuinũ. At melius q̃rtũ
hoc oĩno reſpuimus, quã ſine honore re
cipimus. Multa dñr eſſe in deo, & qdẽ
ſanè catholiceq;, ſed multa unũ. Alioq̃n
ſi diuerſa putemus, nõ quaternitatẽ ha-
bueris, ſed cẽtenitatẽ. Verbi cã: Dicimꝰ
magnũ, bonũ, iuſtũ, & innumera talia:
ſed niſi oĩa unũ in deo & cũ deo cõſide-
res, hẽbis multiplicẽ deũ. Mihi uero nõ
deeſt, quod cogitem melius eiuſmodi
deo tuo. Quæris quid? Mera ſimplici-
tas. Vero iudicio, natura ſimplex multi-
plici antefertur. Scio quod ad id rñdere
ſolent. Non multa, inquiunt, ſed unam
tm̃ diuinitatem quæ omnia illa ſũt, deo

ut ſit conferre aſſerimus. Aſſeritis ergo
etſi nõ multiplicẽ,duplicẽ deũ,& nõ ad
meꝝ ſimplex pueniſtis, neq; ad id,quo
melius cogitari nõ p̄t. Tã nõ ẽ ſimplex
qđ uel uni fuerit obnoxiũ formę,q̄ nec
uirgo uel uni cognita uiro. Securus lo-
quor,ne is ꝗdẽ q uel duplex ẽ, erit meꝰ.
Habeo.n.meliorẽ. Eſto ꝙ hũc nũeroſo
& multiplici anponã, ſed planè p̄ ſim-
plici ſpno. Meꝰ deꝰ ipſe catholice ẽ. Tã
nõ hẽt hoc & illud,q̄ nõ hęc et illa. Eſt
ꝗ eſt,nõ q̄ eſt. Purus,ſimplex,ĩteger,ꝑfe
ctus,cõſtãs ſibi,nihil de tꝑibus,nihil de
locis,nihil de rebꝰ trahẽs in ſe,nihil ex ſe
deponẽs in eis,nõ hñs qđ ad numeꝝ di
uidat,non q̄ colligat ad unũ. Vnũ ꝗppe
eſt,ſed nõ unitũ. Nõ ꝑtib. cõſtat,ut cor
pus,nõ affectib. diſtat,ut aĩa, nõ formis
ſubſtat,ut oẽ qđ factũ eſt. Sed neq; for
mæ,ut iſtis uiſum eſt. Magna laꝰ uideli-
cet deo,ut ſe ab ĩformitate uindicet,for
ma una eẽ cõtentũ. Hoc ẽ dicere,cętera
plurib. deũ nõ niſi uni dẽre qđ ẽ. Quid?
Cuius bñficio ſunt q̄ ſunt,ipſe ꝓ ſuo eſſe
alterius bñficio ĩclinabit? Laus iſta(ut
uulgo dr̃)blaſphemiã ualet. An nõ plu-
ris eſt nullo ĩdigere,q̄ uno? Habe reue-
rẽtiã deo,ut qđ pluris eſt,illi tribuas. Si
cor tuũ uſq; huc aſcẽdere potuit, deum
tuũ ĩfra q̃uo collocabit? Ipẽ ſibi forma,
ipſe ſibi eẽntia ẽ. In hoc ĩteri gradu ſuſpi
cio illũ etſi alter potior apperet, illũ po
tius darẽ. Nunꝗd uerendũ ne cogitatio
trãſuolet illũ? Quãtũcũq; ĩ altũ ꝓficiat,
ultra eſt. Infra qđ hõ cogitare poſſit, al
tiſſimũ q̄rere,ridiculũ eſt: ſtatuere,ĩpiũ.
Vltra,nõ citra q̄rẽdus eſt. Aſcẽde ſi ad-
huc potes ad cor altiꝰ,& exaltabit̃ deꝰ.
Pſal. 63. b Nõ eſt formatꝰ deus,forma eſt. Nõ eſt
affectus deus,affectio eſt. Nõ eſt cõpo
ſitus deus,meꝝ ſimplex ẽ. Et,ut liꝗdo
noueris,qd ſimplex dicã: idẽ qđ unũ. Tã
ſimplex deus,q̄ unus eſt. Eſt ãt unus,et
q̃uo aliud nihil. Si dici poſſit, uniſſimus
ẽ. Vnꝰ eſt ſol,ꝙ nõ ſit alter: una luna,ꝙ
æque altera nõ ſit. Atq; id ꝗdẽ deus,ſed
plus. Quid plus? Vnus eſt ẽt ſibi. Et hoc
uis tibi declarari? Idẽ eſt ſemꝑ, & uno
mõ. Nõ ſic unus ſol,nõ ſic una luna: cla
mat: uterq; nõ eſſe ſe unũ ſibi. Ille moti-
bus,illa & defectibꝰ ſuis. Deus aũt nõ
modo unus ſibi,& in ſe unus eſt. Nihil ĩ
ſe,niſi ſe hẽt. Nõ ex tꝑe alterationẽ hẽt:
nõ ĩ ſubã alteritatẽ. Hic de eo Boethiꝰ: *Boethius.*
Hoc uerè unũ,in quo nullus eſt nũerus:
nullũ in eo aliud p̄ter id,qđ eſt. Neq;.n.
ſubiectũ fieri põt: forma.n.eſt. Compa
ra huic uni oẽ qđ unũ dici põt,& unum
nõ erit. Trinitas eſt,tñ deꝰ. Quid ergo?
Deſtruimus qđ dictũ eſt de unitate, ꝗa
inducimus trinitatẽ? Nõ: ſed ſtatuimus
unitatẽ. Dicimus p̄rem,dicimus filiũ,di
cimꝰ ſpm̃ ſctm̃: nõ tñ tres deos,ſed unũ.
Quid ſibi uult iſte (ut ſic loquar) abſq;
numero numerus? Si tria, q̃uo nõ nume
rus? Si unũ,ubi numerus? Sed hẽo,inꝗs,
ꝗd numerem,& ꝗd nõ numerẽ. Subſtã-
tia una eſt,ꝑſonæ tres ſunt. Quid mirũ,
quid uel obſcurũ in hoc? Nihil,ſi ꝑſonæ
ſeorſum à ſubã cogitent̃. Nũc uero cum
tres illæ ꝑſonæ illa ſubã ſint, & illa una
ſubſtantia tres illæ ꝑſonæ: quis numeꝝ
neget? Nã uerè tres ſunt. Quis numeret
tñ? Nã uerè unum ſunt. Aut ſi tu facile
explicatu id putas dicendo tres: dicito
quid numeraſti? Naturas? Vna ẽ. Eſſen-
tias? Vna eſt. Subſtãtias? Vna eſt. Deita
tes? Vna eſt. Non hęc, ſed ꝑſonas nume
ro,inꝗs. Quæ nõ ſint illa una natura,illa
una eſſentia,illa una ſubſtantia,illa una
diuinitas? Catholicus es, minime hoc
dabis. Perſonaꝝ proprietates,nõ aliud
q̄ perſonas, ipſaſq; non aliud q̄ unum
deum,unam diuinã ſubſtantiam,unã di
uinam naturã, unam diuinam & ſũmã
maieſtatem fides catholica confitetur.
Numera ergo ſi potes,aut ſine ſubſtan-
tia ꝑſonas,quæ ipſa ſunt,aut ſine ꝑſonis
proprietates,q̄ ipſæ ſunt. Aut ſi diuide-
re quis conet̃, uel ꝑſonas à ſubſtantia,
uel ꝓprietates à ꝑſonis, neſcio q̃uo tri-
nitatis ſe ꝓfiteri cultorẽ poſſit,qui in tã
tam reꝝ numeroſitatẽ exceſſerit. Dica
mus itaq; tres,ſed nõ ad p̄iudiciũ unita
tis. Dicamus unũ,ſed non ad cõfuſionẽ
trinitatis. Neque.n. noĩa uacua ſunt,nec
abſque ſignãtia caſſæ uoces. Sabellia-
num hoc. Quęrit ꝗs q̃uo illud quod ca

tholicum eſſe dicimus, poſſit eſſe? Suffi
ciat ei tenere ſic eſſe. Atq; hoc nõ ratiõi
perſpicuũ,nec tñ opinioni ambiguum,
ſed fidei ꝑſuaſum. Sacr̃m hoc magnum
eſt, & quidem uenerãdum,nõ ſcrutan-
dum. Q̃uo pluralitas in unitate, & hac
unitate,aut ipſa in pluralitate? Scrutari
hoc temeritas ẽ,credere pietas eſt: noſ-
Modi uni- ſe uita,& uita æterna eſt. Vñ ſi opæpre
us nouem. tium cẽſes ô Eugeni,ꝑcurrat nũc conſi-
deratio multa una, quo eminẽtia huius
ſingularis unius,fiat euidentior. Eſt uni
tas q̄ collectiua põt dici, cum uerbi cã
multi lapides faciũt aceruũ unũ. Eſt &
unitas cõſtitutiua, cũ multa mẽbra unũ
corpus,uel multæ ꝑtes unũ quodcunq;
totũ cõſtituũt. Eſt & coniugatiua,qua
fit ut duo iã non duo ſint, ſed una caro.
Et eſt natiua, qua aĩa & caro unus na-
ſcit̃ hõ. Eſt unitas ꝑtãtiua, qua hõ uirtu
tis nõ inſtabilis,non diſſimilis, ſed unus
ſibimet ſemꝑ nitit̃ inueniri. Eſt cõſenta-
nea, cũ per charitatem multoꝝ hoĩum
eſt cor unũ, & aĩa una. Eſt & uotiua,cũ
aĩa uotis oĩbus adhęrens deo unus ſpũs
eſt. Eſt & dignatiua unitas, qua limus
nr̃ à dei uerbo in unam aſſumptus eſt ꝑ
ſonã. Veꝝ hæc oĩa quid ad illud ſũmũ,
atq; (ut ita dicã) unice unũ,ubi unitatẽ
conſubſtãtialitas facit? Huic uni quod-
uis illoꝝ ſi aſſimiles,erit quoquo modo
unum: ſi cõpares,nullo. Igitur inter oĩa
q̄ recte unũ dñr,arcẽ tenet unitas trini-
tatis, qua tres ꝑſonæ unã ſubã ſunt. Se-
cundo loco illa p̄cellit, qua econuerſo
tres ſubæ una in xp̃o ꝑſona ſunt. Porrò
hęc & quæcunq; alia dici una p̄nt, ſum
mæ illius unitatis imitatione, nõ cõpa-
ratione, una appellari uera ſobriaq; ꝓ-
bat conſideratio. Nec abducimur ab
hac unitatis ꝓfeſſione, aſſertiõe trium,
cũ in hac trinitate nõ recipiamus multi
plicitatẽ,ſicut nec ſolitudinẽ in unitate.
Quãobrem cũ dico unũ,nõ me trinita-
tis turbat numerus,q eſſentiam nõ mul
tiplicat,nõ uariat,nec partitur. Rurſum
cum dico tria,nõ me arguit ĩtuitus uni-
tatis,q̄ illa q̄cunq; tria,ſeu illos tres,nec
in confuſionẽ cogit,nec in ſingularitatẽ
redigit. Idem me ſentire fateor, & de il
la unitate cui ſecũdum ab iſta inter cæ-
tera una honorẽ dedi. Dico in xp̃o uer
bum,aĩam,& carnẽ,ſine cõfuſione eẽn-
tiaꝝ unã eſſe perſonã: & itẽ abſq; p̄iudi
cio ꝑſonalis unitatis in ſua numeroſita-
te manere. Nec negauerim hãc ad illud
quoq; genus unitatis ꝑtinere, qua aĩa
& caro unus eſt hõ. Decuit ꝗppe fami-
liarius ſil'iuſq; cum hoĩs cõuenire cõſti-
tutione, quod ꝓ hoĩe cõſtitutum eſt ſa-
cramentum. Decuit & cũ ſumma q̄ in
deo eſt,& deus eſt unitate cõgruere,ut
q̃uo ibi tres ꝑſonæ una eſſentia, ita hic
conuenientiſſima quadam cõtrarietate
tres eſſentiæ ſint una perſona. Vides'ne
pulcre inter utranq; unitatẽ hanc collo
cari,in eo utique ꝗ cõſtitutus eſt media
tor dei hoĩſq; hõ xp̃s Ieſus? Pulcerri-
ma,inquam,cõuenientia,ut ſalutare ſa-
cramẽtum cõgrua quadã ſil'itudine am
bobus rñdeat,& ſaluãti uidelicet & ſal
uato. Ita hęc unitas duaꝝ conſiſtẽs me
dia unitatũ,alteri ſuccũbere,alteri præ-
eminere cognoſcit̃,quantũ ſuperiore ĩ-
ferior,tm̃ inferiore ſuꝑior. Tantã deni-
que tamq; expreſſam unionis uim in ſe
præfert ea ꝑſona in qua deus & homo
unus eſt xp̃s,ut ſi duo illa de ſe inuicem
prędices,non erraueris: deum uidelicet
hoĩem, & hoĩem deũ uerè catholiceq;
pronunciãs. Non aũt ſil'r,uel carnem de
aĩa,uel aĩam de carne,niſi abſurdiſſime
prædicas,etſi ſil'r aĩa & caro unꝰ ſit hõ.
Nec mirum ſi non ęque potis aĩa ſit ſua
illa uitali,etſi non paꝝ ualida intẽtione
cõnectere, atque ſuis affectibus aſtrin-
gere ſibi carnẽ,ut ſibi diuinitas hoĩem il
lũ ꝗ p̄deſtinatꝰ eſt filius dei ĩ uirtute. Lõ
ga catena & fortis ad ſtringẽdũ, diuina
p̄deſtinatio: ab æterno eſt.n. Quid lon-
gius æternitate? Quid diuinitate poten-
tius? Inde eſt ꝙ nec morte ĩcidẽte ulla-
tenꝰ ĩtercidi hęc unitas potuit,etſi carne
& aĩa ab inuicẽ ſeꝑatis. Et fortaſſis hoc
ſenſit ille ꝗ ſe ĩdignũ ꝓfeſſus eſt ſoluere
corrigiã calceamenti hꝰ. Sed & illa tria *Mar. 1. a*
ſata de euãgelio miſta & fermẽtata in *Matt. 13. d*
panẽ unũ,ſiꝗs ad hęc tria dixerit ꝑtine-

re,non icõgrue id mihi facere uidebitur.
Quàm bñ ea mulier fermentauit, ut nec
diuiſiõe qdẽ fcã carnis & aię,à carne uľ
aĩa uerbũ diuideret? Mãſit & i ſepatiõe
iſepabilis unitas. Nec.n.q̃ ex pte cõtigit
ſepatio,potuit unitati pſcribere,pmanẽ
ti i totis trib. Siue cõiunctis , ſiue diſiun
ctis duob.nihilómin⁹ pſeuerauit in trib.
unitas pſonalis. Aeque un⁹ xp̃s, unaq́ꝫ
pſona,uerbũ aĩa et caro,ẽt mortuo hoĩe
pdurauit. In utero uirgĩs(ut ſentio ego)
cõmiſtio hęc & fermẽtatio fcã ẽ,& ip̃a
mulier q̃ miſcuit & fermẽtauit. Nã fer-
mẽtũ ñ imerito fortaſſe dixeri fidẽ Ma
Luce. 1. e riæ. Planè btã q̃ credidit, qm̃ pfcã ſunt i
ea q̃ dicta ſunt ei à dño. Perfcã ãt ñ eẽnt
ſi quo min⁹ iuxta uerbũ dñi eẽt fermẽta
tũ totũ, & ppetuo fermẽtatũ,ſeruãs no
bĩs tã i morte q̃ꝫ i uita piter unũ atq́ꝫ ite-
grũ mediatorẽ dei & hoĩum cũ ſua dei
tate hoĩem Ieſum xp̃m. Aduertere eſt i
hoc admirabili ſacr̃o iuxta numerꝝ ſa-
torꝝ,mirę & decẽtiſſimę diſtĩctiõis gra
d⁹. Nouũ,antiquũ,ęternũ. Nouũ,aĩam,
q̃ de nihilo tũc creata credit̃,cum iſuſa.
Antiquũ,carnẽ q̃ à prio uſq́ꝫ hoĩum(.i.
ex Adã) traducta cognoſcit̃. Aerernũ,
uerbũ qđ ab ęterno pr̃e coęternũ illi,ge
nitum idubitata ueritate aſſerit̃. Et i his
triplex(ſi diligẽter aduertas) diuinæ po
tẽtiæ gen⁹,ꝙ fcm̃ ſit de nihilo aliqđ , de
uetuſto nouũ,æternũ btũmq́ꝫ de dãna-
to & mortuo. Quid hoc ad nr̃am ſalu-
tẽ? Multũ p oẽm modũ. Primũ qdem ꝙ
pctõ redacti in nihili, p hoc quodãmõ
iterato creati ſum⁹,ut ſimus initiũ aliqđ
creaturę ei⁹. Deĩde ꝙ ex uetuſta ſeruitu
te in libertatẽ filiorꝝ dei trãslati,i nouita
te ſpũs ambulãtes. Poſtremo ꝙ de ptã
te tenebrarꝝ uocati ad regnũ claritatis
æternæ,in quo iã & cõſidere nos fecit i
xp̃o. Alieni ſint à nobis q xp̃i à nob̃ car-
nẽ alienare conant̃,nouã creatã in uirgi
ne, & nõ de uirgĩe ſũptã,ipie aſſerẽtes.
Pulcre ppheticus ſpũs lõge añ occurrit
Eſa. 1. a huic ſniæ,imò blaſphemię ipiorꝝ: Egre-
diet̃,inqens,uirga de radice Ieſſe,et flos
de radice ei⁹ aſcẽdẽt. Dixiſſe poterat,et
flos de uirga, ſed maluit , de radice; ut
uñ uirgã,inde florẽ duxiſſe originẽ de-
mõſtraret. Inde igit̃ ſumpta caro,uñ or-
ta uirgo,nec noua in uirgine,q̃ pdĳt ex
radice . Forte ſubſtomacharis ſi adhuc
pgimus q̃rere qd eſt deus , tũ qa toties
iã q̃ſitũ eſt,tũ qa diffidis iuẽtũ iri. Dico
tibi pr̃ Eugeni, ſolus eſt deus q fruſtra
Thre. 3. c nunq́ꝫ q̃ri p̃t,nec cũ inueniri nõ põt. Do
ceat te de hoc expimentũ tuũ,aut ſi nõ,
expto credito,nõ mihi,ſed ſancto q ait:
Bonus es dñe ſperãtib.i te,aiæ q̃rẽti te.
Deus quid Quid ergo eſt deus? Qđ ad uniuerſum
ſpectat,finis. Qđ ad electionẽ,ſal⁹. Qđ
ad ſe,ipſe nouit. Quid eſt deus? Volũtas
oĩpotẽs,bñuolẽtiſſima uirt⁹, lumẽ æter
nũ,incõmutabilis rõ,ſũma btĩtudo cre-
ans mẽtes ad ſe pticipãdũ, uiuificãs ad
ſentiẽdũ,afficiẽs ad appetẽdũ, dilatans
ad capiẽdũ,iuſtificãs ad pmerendũ,ac
cẽdens ad zelũ,fœcũdãs ad fructũ,diri
gẽs ad æquitatẽ, formãs ad bñuolẽtiã,
moderãs ad ſapĩam, roborãs ad uirtu-
tẽ,uiſitãs ad conſolationẽ,illuminãs ad
cognitionẽ,ppetuãs ad imortalitatem,
implẽs ad fœlicitatẽ,circũdãs ad ſecuri
tatẽ. Quid eſt deus? Nõ minus pœna p
uerſorꝝ,q̃ꝫ humiliũ gl̃ia. Eſt.n.rõnabilis
quædã æqtatis directio incõuertibilis
atq́ꝫ ideclinabilis,qppe attingẽs ubiq́ꝫ:
cui illiſa oĩs prauitas, conturbet̃ neceſſe
eſt. Quidni in hãc oẽ tumidũ uel diſtor-
tũ impingat, & cõquaſſet̃? Væ uniuerſo
qđ obuiũ forte offẽderit , cedere neſcia
rectitudo. Nã et fortitudo eſt. Quid,ini
quis uoluntatibus tã cõtrariũ & aduer
ſum,q̃ꝫ ſemp conari , ipingere ſemp , &
fruſtra? Væ oppoſitis uolũtatib. ſolam
ſuę pfecto auerſionis referẽtib. pœnam
Quid tã pœnale, q̃ꝫ ſemp uelle qđ nũq́ꝫ
erit: & ſemp nolle qđ nũq́ꝫ ñ erit? Quid
tã dãnatũ, q̃ꝫ uolũtas addicta huic ne-
ceſſitati uolẽdi nolendiq́ꝫ, ut ad utrũli-
bet iã ſicut nõ niſi pũerſe,ita nõ niſi mi-
ſere moueatur? In æternũ nõ obtinebit
quod uult: & quod nõ uult,in ęternum
nihilóminus ſuſtinebit . Digne oĩno , ut
qui ad nihil afficit̃ unq́ꝫ quod deceat,ad
nil unq́ꝫ quod libeat,euadat. Quid hoc
facit? Rectus dñs deus nr̃,q & cũ puer

ſo puertit̃ . Nunq́ꝫ recto prauóq́ꝫ cõue-
niet. Hæc.n.ſibi inuicẽ aduerſantur, etſi
Acto. 9. a non inuicẽ lædãt. Læſio alterius eſt ab-
ſit ut dei. Durũ tibi ẽ,inqt,cõtra ſtimu-
lũ calcitrare: hoc ẽ,nõ ſtimulo durũ, ſed
Ioan. 3. c calcitrãti. Eſt et turpiũ pœna deus. Lux
ẽ.n. Et qd tã iuiſũ obſcœnis flagitioſiſq́ꝫ
mẽtibus? Profecto oĩs q male agit,odit
lucẽ. Sed dico: Nunqd nõ poterũt decli
Ioan. 1. a nare? Minime oĩno. Lucet ubiq́ꝫ, etſi nõ
oĩbus. Deniq́ꝫ in tenebris lucet, & tene
bræ eã nõ cõprehendũt. Videt tenebras
lux: cui hoc ẽ uidere, quod lucere: ſed nõ
uiciſſim a tenebris ipſa uidetur: quia te-
nebræ eã nõ cõprehẽdũt. Et uidentur er
go ut cõfundant̃,et nõ uident ne cõſolẽ
tur. Nec modo à luce, & in luce uident̃.
A quo uel à qb⁹? Ab oĩ uidẽte,ut p mul
titudine intuẽtiũ ſit confuſio multa. At
nullus de tanta numeroſitate ſpectãtiũ
moleſtior oculus,ſuo cuiuſq́ꝫ. Nõ ẽ aſpe
ctus ſiue i cœlo ſiue i terra, quẽ tenebro
ſa cõſciẽtia ſuffugere magis uelit,minus
poſſit. Nõ latent tenebrę,uel ſeipſas. Se
uidẽt,q̃ aliud nõ uidẽt . Opa tenebrarũ
ſequunt̃ illas,nec ẽ quo ſe abſcõdãt ab il
lis,ne in tenebris qdẽ. Hic ẽ uermis q nõ
morit̃,memoria p̃teritorꝝ. Semel iniect⁹
uel potius innatus p peccatũ , hæſit fir-
miter,neq̃q́ꝫ deinceps auellẽd⁹. Nec ceſ
ſat roder̃ cõſciẽtiã: eaq́ꝫ paſt⁹,eſca utiq́ꝫ
incõſũptibili,ppetuat uitã. Horreo uer-
mẽ mordacẽ, & mortẽ uiuacẽ . Horreo
incidere manus mortis uiuentis, & uitæ
moriẽtis. Hęc ẽ ſecũda mors,q̃ nũq́ꝫ p-
occidit,ſed ſemp̃ occidit. Quis det illis
ſemel mori, ut nõ moriant̃ in æternum?
Luc. 23. d Qui dicũt montibus,cadite ſup nos: &
collibus,operite nos: qd niſi mortẽ mor
tis beneficio,aut finire, aut euadere uo-
Apoc. 9. e lũt? Deniq́ꝫ inuocabũt mortẽ,ait: & nõ
ueniet. Intuere id clarius. Cõſtat immor
talẽ aĩam eẽ,nec aliqñ abſq́ꝫ ſua memo-
ria uiuere,ne nõ aĩam aliqñ eẽ cõtingat.
Itaq́ꝫ durãte aĩa,durat et memoria. Sed
q̃lis? Fœda flagitĳs,horrida facinorib⁹,
uanitate tumida,cõtẽptu hiſpida & ne
glecta. Quę priora,trãſierũt, & nõ trãſ-
ierũt. Trãſierũt à manu, ſed nõ à mẽte.
Quod factũ ẽ,factũ nõ eẽ nõ põt. Proin
de etſi facere in tẽpore fuit, ſed feciſſe in
ſempiternũ manet. Nõ trãſibit cũ tẽpo-
re,quod tẽpora trãſit. In ęternũ ergo ne
ceſſe eſt cruciet,quod pperã te egiſſe in
æternũ memineris. Experiri erit hoc ue
ritatẽ uocis illius: Arguã te, & ſtatuã cõ Pſal. 49. d
tra faciẽ tuã. Dominus locutus ẽ, cui oẽ Iob. 7. d
aduerſum , & ſibi aduerſari neceſſe eſt,
ut ſit ſera querela: O cuſtos hominũ,q̃-
re poſuiſti me cõtrariũ tibi,et fact⁹ ſum
mihimetipſi grauis? Ita eſt, ô Eugeni,nõ
põt deo eẽ cõtrariũ qd, & ſibimet cohę
rere: ſed q arguet̃ à deo, arguet̃ & à ſei-
pſo. Nõ eſt ſanè iam tunc quod aut ueri-
tatem diſſimulet ratio,aut rõnis intuitũ
aĩa declinet mẽbris auulſa corporeis,et
in ſeſe collecta. Quo.n.id ualeat ſopitis
cõcluſiſq́ꝫ i morte ſenſibus,p quos utiq́ꝫ
curioſius exire, & à ſe ire ſolebat in eã q̃
p̃terit mũdi iſtius figurã? Vides turpib⁹
nihil deeſſe ad cõfuſionẽ cũ producẽtur
ſpectaculum fieri deo, angelis,hoĩbus,
ſibĳpſis? O quam male mali oẽs locati
ſunt,utiq́ꝫ oppoſiti torrenti huic directę
ęqtatis, & huic lumini propalatæ uerita
tis expoſiti. Non'ne hoc ẽ ppetuo tũdi, Iere. 17. d
ppetuoq́ꝫ cõfundi? Duplici cõtritione,
ait ille,cõtere eos domine deus noſter.
Quid ẽ deus? Lõgitudo,latitudo,ſubli-
mitas, & pfũdũ. Quid inqs? Tenem⁹ te
q̃ternitatis (q̃ꝫ abominat⁹ es) pfeſſorẽ?
Minime. Abominatus ſũ,et abominor.
Viſus ſũ ptuliſſe plura, ſed unũ ẽ. Vnus
deus ſignat⁹ ẽ p captu nr̃o, nõ p ſuo ſta
tu. Diuiſus ẽ hic,nõ ille. Voces diuerſę,ſe
mitæ multæ,ſed unũ p eas ſignat̃ , unus
q̃rit̃. Nõ diuiſiones ſubſtãtiæ,in quater-
nario iſto expreſſę ſunt,nõ dimenſiones
quales in corporibus intuemur, non di-
ſtinctio pſonalis q̃lẽ in trinitate adora-
m⁹ nõ numer⁹ pprietatũ q̃lẽ pſonis ipſis
ineẽ fatemur , etſi nõ aliud à pſonis . A-
liôquin hoc ſingulũ horꝝ uideo quod q̃
tuor ſimul,hęc q̃tuor ipſa quod ſingulũ
ẽ. Nobis aũt qa nõ poſſumus cum deo
ſimplicitate cõtẽdere,dũ contendimus
apprehendere unum,occurrit ueluti q̃-
druplicatũ. Facit hoc ſpeculum & æni-

gma,ꝑ qđ ſolũ interim uidere dať. Cũ
aũt uidebim⁹ facie ad faciẽ,uidebim⁹ ſi-
cuti eſt. Nec.n.iã tũc fragilis acies men
tis nrę quãtũlibet uehemẽter intẽdens,
aliq̃tenus reſiliet,diſſiliet'ue ĩ ſuã pꝛ̃ita-
tem. Colliget ſe magis,adunabit, cõfor
mabitq́ꝫ unitati illius, uel potius unita-
1.Ioan.3.a ti illi,ut una uni facies rñdeat faciei. Nẽ-
pe ſiꝛ̃es ei erimus,qa uidebimus eũ ſicu-
ti eſt. Btã uiſio:ad quã merito ſuſpira-
Pſal.26.c bat,qui ait:Exq̃ſiuit te facies mea, faciẽ
tuã dñe requirã. Et qa adhuc in q̃rendo
res eſt, interim aſcẽdamus quadrigam
iſtã,utpote infirmi & imbecilles indigẽ
tes tali uehiculo. Aſcẽdamus ſi forte uel
ſic apphendamus in quo apprehenſi ſu
mus.i.h⁹ ipſius uehiculi rõnem. Nã hoc
monitũ hẽmus ab ipſo auriga,&primo
currus h⁹ exhibitore,ut ſtudeamus cõ-
prehẽdere cũ oĩbus ſanctis q̃ ſit lõgitu-
Ephe.3.d do,latitudo,ſublimitas,& ꝑfundũ. Cõ
prehẽdere dixit,nõ cognoſcere:ut nõ cu
rioſitate contenti ſcię, tota cura fructui
inhiemus. Non in cognitione eſt fruct⁹,
Iacob.4.d ſed in comprehenſione. Aliôquin ſcienti
bonum,& non facienti(ut ait quidam)
pctm̃ eſt ei. Et ipſe Paulus alio loco:Sic
1.Cor.9.b currite,inq̃t,ut comprehendatis. Quid
ſit comprehendere,inferius declarabo.
Quid igr̃ eſt deus?longitudo inq̃ꝫ. Quid
ipſa? Aeternitas. Hęc tam longa,ut non
hẽat terminum,nõ magis loci quã tp̃is.
Eſt & latitudo. Et ipſa quid? Charitas.
Quibus & iſta terminis anguſtetur in
Sap.11.d deo,qui nihil odit hoꝝ quę fecerit? De-
niq̃ꝫ ſolem ſuũ oriri facit ſuper bonos
& malos,& pluit ſup iuſtos &iniuſtos.
Mat.5.g Ergo & inimicos concludit ſinus ille.
Nec hoc quoq̃ꝫ contentus euadit in infi
nitum. Oẽm non modo affectionẽ, ſed
& cognitionem excedit, adijciẽte aplo
& dicente:Scire ẽt ſupereminentẽ ſciæ
Ephe. 3.d charitatẽ xp̃i. Quid plus dicam? Aeter-
na eſt. Niſi ꝙ hoc plus forſitan eſt,quia
ęternitas eſt. Vides tantam eſſe latitudi
nem,quantam & longitudinem? Vtinã
ſic uideas non tantam eſſe,ſed ipſam id
eſſe unam quod alteram,nõ minus unã
quàm duas,nec plus duas quàm unam.
Deę teus ruitas,deus charitas eſt:longi-
tudo ſine protẽſione,latitudo ſine diſtẽ-
ſione. In utroq̃ꝫ pariter locales q̃dẽ exce
dit, tẽporaleſq́ꝫ anguſtias, ſed libertate
naturę,nõ enormitate ſubſtantiæ. Tali
modo immẽſus ẽ q oĩa fecit in menſura,
& quãuis immẽſus, hic tñ modus & i-
pſius imẽſitatis. Quid itẽ deus? Sublimi
tas & ꝑfundũ. In altero ſupra omnia:in
altero intra oĩa. Liquet in deitate nuſq̃ꝫ
claudicare ęqualitatẽ,ſtare eam undiq̃ꝫ
firmiter, cõſtare ĩmobiliter,ſibi. Subli-
me potentiã ,profundũ ſapiẽtiam eius
conſidera. Ex ęquo & iſta reſpondent
ſibi,dũ & ſublimitas inattingibilis, &
profunditas æque inſcrutabilis cogno-
ſcatur, Paulo admirante & exclamãte:
O' altitudo diuitiaꝝ ſapientiæ & ſcien- Rom. 11.d
tiæ dei, quàm inſcrutabilia ſunt iudicia
eius, & inueſtigabiles uiæ illius. Libet
& nos exclamare cũ Paulo,hoꝝ utrũq̃ꝫ Sap.8.a
intuentes in deo,& cum deo ſimpliciſ-
ſimã unitatẽ. O' ſapía potẽs, attingens Ibidem
utiq̃ꝫ fortiter. O' potẽtia ſapiẽs, diſpo-
nẽs oĩa ſuauiter. Res una,effectus multi-
plex,oꝑationeſq́ꝫ diuerſę. Et illa una res
eſt lõgitudo ꝑꝑ æternitatẽ, latitudo ꝑꝑ
charitatẽ,ſublimitas ꝑꝑ maieſtatẽ,pro-
funditas ꝑꝑ̃ ſapiam. Nouimus hæc. Nũ
iõ & arbitramur nos cõprehẽdiſſe? Nõ
ea diſputatio cõprehẽdit,ſed ſanctitas:
ſiquo mõ tñ cõprehendi p̃t, qđ incom
prehenſibile eſt. At niſi poſſet, nõ dixiſ-
ſet apl̃s:Vt cõprehẽdamus cũ oĩb⁹ ſan- Ephe 3.a
ctis. Sancti igiť comprehẽdunt. Quęris
q̃ũo? Si ſanct⁹ es,cõprehẽdiſti & noſti.
Si nõ:eſto,& tuo expimẽto ſcies. Sãctũ
facit affectio ſctã,& ipſa gemina, timor
dñi ſctũs, & ſctũs amor. His ꝑfecte affe
cta aĩa, ueluti q̃buſdã duobus brachijs
ſuis cõprehendit,amplectiť,ſtringit,te-
net,& ait:Tenui eum,nec dimittã. Et ti
mor q̃dẽ ſublimi ꝑfundo, amor lato lõ
goq́ꝫ rñdet. Quid tã timẽdũ quàm ptãs,
cui nõ potes reſiſtere:quã ſapía,cui abſ-
condi nõ potes? Poterat minus timeri
de⁹,alterutro carẽs. Nũc ãt ꝑfecte opor
tet timeas illũ, cui nec oculus deeſt oĩa
uidẽs, nec manus potẽs oĩa. Quid item
tam

tam amabile quã amor ipſe quo amas,
& quo amaris? Amabiliorem tamen
iuncta æternitas facit: quæ dũ non ex-
cidit,foras mittit ſuſpicionem. Ama igi
tur perſeueranter & longanimiter, &
habes longitudinem. Dilata amorem
tuum uſque ad inimicos, & latitudinẽ
tenes. Eſto etiam in omni ſolicitudine
timoratus, & ſublime ꝑfundumq́ꝫ ap-
prehendiſti. Aut ſi mauis quatuor æ-
que tuis diuinis quatuor reſpondere,fa
cis hoc ſi ſtupes,ſi paues, ſi ferues,ſi ſu-
ſtines. Stupenda planè ſublimitas ma-
ieſtatis, pauenda abyſſus iudiciorum,
feruorem exigit charitas,æternitas per
ſeuerantiam ſuſtinẽdi. Quis ſtupet,niſi
qui contemplatur gloriam dei? Quis
pauet,niſi qui ſcrutatur profundum ſa-
pientiæ? Quis feruet, niſi qui medita-
tur charitatem dei? Quis ſuſtinet & per
ſeuerat in amore,niſi qui æmulatur æter
nitatem charitatis? Nempe æternita-
tis quandam imaginem perſeuerantia
præ ſe fert. Denique ſola eſt cui æterni-
tas redditur, uel potius quæ æternitati
Matt. 10.c hominem reddit,dicente domino:Qui
perſeuerauerit uſque in finem, hic ſal-
uus erit. Et nũc aduerte in quatuor iſtis
Contem- contemplationis ſpecies quatuor. Pri-
plationis ma & maxima contemplatio eſt,admi
quatuor ratio maieſtatis. Hæc requirit cor pur-
ſpecies. gatum,ut à uitijs liberum, atque exone
ratum peccatis,facile ad ſuperna leuet,
interdum quoque uel per aliquas mo-
rulas ſtupore & extaſi ſuſpẽſum teneat
admirantem. Secũda autem neceſſaria
eſt huic. Eſt enim intuens iudicia dei.
Quo ſanè pauido aſpectu dum uehe-
mentius cõcutit intuentem, fugat uitia,
fundat uirtutes,initiat ad ſapientiã, hu-
militatem ſeruat. Virtutum ſiquidẽ bo-
num quoddã ac ſtabile fundamentum
humilitas. Nẽpe ſi nutet illa uirtutum
aggregatio, non niſi ruina eſt. Tertia
contemplatio occupatur, uel potius o-
tiatur circa memoriam beneficiorum:
& ne dimittat ingratum, ſolicitat me-
morantem ad amorem benefactoris.
De talibus dicit propheta loquens ad
dominum: Memoriam abũdantiæ ſua Pſa.44.b
uitatis tuæ eructabunt. Eructatio, gra-
tiarum actio eſt. Quarta quę retro ſunt
obliuiſcens, in ſola requieſcit expecta-
tione promiſſorum. Quæ cum ſit me-
ditatio æternitatis (ſiquidem quæ pro-
mittuntur, æterna ſunt) longanimitatẽ
alit, & perſeuerantiæ dat uigorem. Pu-
to iam facile eſt quatuor noſtra hæc,
quatuor illis apoſtoli aſſignare, dũ lon
gitudinem comprehendit meditatio ꝓ
miſſorum, latitudinem recordatio be-
neficiorum, ſublimitatem contempla-
tio maieſtatis,profundum inſpectio iu-
diciorum. Quærẽdus adhuc fuerat,qui
nec ſatis adhuc inuentus eſt, nec quæri
nimis poteſt:at orando forte quam di-
ſputando dignius quæritur, & inueni-
tur facilius. Proinde is ſit finis libri,ſed
non finis quærendi.

Finit Liber beati Bernardi de Conſideratione ad Eugenium papã in quinque partiales diuiſus.

DIVI BERNARDI
Abbatis in tractatum de gratia & libero arbitrio,

PROLOGVS.

d Omino Vuillermo abbati ſan-
cti Theodorici fr̃ Bernardus.
Opuſculũ de gratia & libero
arbitrio:quod illa qua ſcitis occaſione
nuper aggreſſus ſum, eâdẽ gratia adiu-
uãte peregi ut potui. Vereor aũt ne aut
grandia minus digne locutus inueniar,
aut ꝑtractata à pluribus ſupfluo retra-
ctaſſe. Proinde legite illud primus, & ſi
iudicatis,ſolus:ne ſi proferať in mediũ,
magis forte ſcriptoris publiceť temeri-
tas,q̃ꝫ lectoris ædificeť charitas. Quod
ſi palã fieri utile ꝓbaueritis, tunc ſiquid
obſcurius dictũ aduerteritis,quod in re
obſcura ſeruata congrua breuitate dici
planius potuiſſet,non ſit uobis pigrum
aut emendare per uos,aut mihi reſigna-
re emendandum,ſi fraudari nõ uultis ꝓ
miſſione illa ſapientiæ, quæ ait: Qui elu Eccl.24.e
cidant me, uitam æternam habebunt.

TRACTATVS DE GRATIA & libero arbitrio.

LOquēte me corām aliqñ, & dei in me grām
cōmendāte,quod.ſ.ab
ipſa me in bono & prę
uentum agnoſcerē, &
ꝓfici ſentirem,& ſpe-
rarem ꝓficiēdum,quid
tu ergo(ait unus ex circūſtantibus)ope
raris,aut quid mercedis ſperas uel ꝓmij
Ioan.9.e ſi totum facit deus? Quid.n.inquam tu
conſulis? Da,inquit,gloriā deo,qui gra
tis te ꝓuenit, excitauit,initiauit, & uiue
digne decætero, quo te probes & per-
ceptis bñficijs non ingratū, & percipiē
dis idoneum. Et ego:Bonum,inquā,cō
ſilium das, ſed & ſi dederis poſſe tene-
ri.Siquidē nō eſt eiuſdem facilitatis ſci-
re quid faciendum ſit, & facere: qm̄ &
diuerſa ſunt,cæco ducatū, ac feſſo ꝓbe
re uehiculum. Non quicunque oſtendit
uiam,ꝓbet ēt uiaticum itineranti. Aliud
illi exhibet qui facit ne deuiet, & aliud
qui præſtat ne deficiat in uia. Ita nec ꝗ-
uis doctor ſtatim & dator erit boni
quodcunque docuerit. Porrò duo mihi
ſunt neceſſaria,doceri,ac iuuari. Tu qui
dē hō recte conſulis ignorantiæ, ſed(ſi
Roma.8.e uerum ſentit apl's)ſpiritus adiuuat infir-
mitatē noſtram. Imò uerò qui mihi ꝑ os
tuum miniſtrat conſilium, ipſe mihi ne
ceſſe eſt miniſtret per ſpm̄ ſuum adiuto
rium,quo ualeā implere quod conſulis.
Rom.7.c Ecce.n.iam ex eius munere uelle adia-
cet mihi,perficere aūt non inuenio. Sed
nec aliqñ me inuēturum confido, niſi ꝗ
dedit uelle, det & perficere ꝓ bona uo
Phil.2.b lūtate. Vbi ergo,ait,ſunt merita noſtra,
Tit.3.b aut ubi eſt ſpes nr̄a? Audi inquam. Nō
ex operibus iuſtitiæ q̄ fecimus nos, ſed
ſecundum ſuam miſericordiam ſaluos
nos fecit. Quid eni? Tu forte putaueras
tua te creaſſe merita, tua poſſe ſaluari
iuſtitia, qui nec ſaltem dn̄m Ieſum dice
re potes niſi in ſpiritu ſancto? Ita'ne o-
1. Co.12.a blit⁹ es quis dixerit:Sine me nihil pote-
Ioan.15.a ſtis facere? Et neq; currentis neq; uolē-
tis,ſed dei miſerātis eſt? Quid igiť agit,
ais,liberum arbitrium? Breuiter rn̄deo.
Saluatur. Tolle liberꝝ arbitriū,non erit
quod ſaluetur. Tolle grām,non erit un̄
ſaluetur. Opus hoc ſine duob⁹ effici nō
poteſt,uno à quo fit,altero cui uel ī quo
fit. Deus author eſt ſalutis, liberꝝ arbi-
trium tm̄ capax:nec dare illā niſi deus,
nec capere ualet niſi liberꝝ arbitrium.
Quod ergo à ſolo deo & ſoli dať libero
arbitrio, tam abſq; cōſenſu eſſe nō pōt
accipientis, quam abſq; gratia dantis.
Et ita gratiæ operanti ſalutem, coope-
rari diciť liberꝝ arbitrium,dum conſen-
tit,hoc eſt dum ſaluatur. Conſentire.n.
ſaluare eſt. Proinde pecoris ſpūs ſalutē
huiuſcemodi minime capit,eo quod illi
uoluntarius conſenſus deſit,quo ſaluan
ti uidelicet deo placide obtēperet, ſiue
iubenti acquieſcendo, ſiue pollicēti cre
dendo, ſiue reddēti grās agendo. Enim
uero aliud eſt uolūtarius cōſenſus, aliđ
naturalis appetitus. Poſterior ꝗppe no
bis cōis eſt cum irrōnalibus, nec ualet
conſentire ſpiritui,carnis irretitus illece-
bris. Et fortaſſis ipſe eſt ꝗ alio noīe ab
apl'o ſapientia carnis appellať, ubi ait:
Sapientia carnis inimica eſt deo:legi.n.
dei nō eſt ſubiecta,nec.n.poteſt. Hunc Roma.8.b
ergo(ut dixi) cōmunem hn̄tes cum be-
ſtijs,conſenſus uoluntarius nos diſcer-
nit. Eſt.n.habit⁹ aī, liber ſui. Siqdē non
cogitur,nō extorquetur. Eſt quippe uo
luntatis,non neceſſitatis. Nec negat ſe,
nec præbet cuiquam,niſi ex uoluntate.
Aliòquin ſi cōpelli ualet inuitus, uiolen
tus eſt,non uolūtarius. Vbi aūt uolun-
tas nō eſt,nec conſenſus. Non.n.eſt cō-
ſenſus,niſi uoluntarius. Vbi ergo cōſen-
ſus,ibi uolūtas. Porrò ubi uoluntas, ibi
libertas. Et hoc eſt quod dici puto libe
rum arbitrium. Sed ut manifeſtius fiat
quod diciť,& competētius ad id,quod
uolum⁹ ueniamus, paulo altius æſtimo
repetendum. In rebus naturalibus non
idem eſt uita quod ſenſus, nō ſenſus qđ
appetit⁹,nec ille quod cōſenſus. Quod
ex ſingulorꝝ diffinitionibus clarius elu-
cebit. Eſt.n.in quolibet corꝑe uita,in-

ternus ac naturalis motus,uigens tm̄ i-
trinſecus. Senſus uerò uitalis in corpore
motus,uigens & extrinſecus. Appetit⁹
aūt,naturalis uis in aīante,mouēdis aui
de ſenſibus attributa. Verꝝ cōſenſus,nu
tus eſt uolūtatis ſpōtane⁹,uel certe(qđ
ſuperius dixiſſe me memini)habitus aī,
liber ſui. Porrò uolūtas eſt motus rōna
lis, & ſenſui præſidens & appetitui. Ha
bet ſanè quocunq; ſe uoluerit ſemꝑ rō-
nē comitē, & quodāmodo pediſſequā:
non ꝙ ſemper ex ratione,ſed ꝙ nunquā
abſq; ratione moueať, ita ut multa fa-
ciat per ipſam contra ipſam, hoc eſt q̄ſi
per eius miniſterium, cōtra eius cōſiliū
Luc.16.b ſiue iudicium. Vnde eſt illud: Prudētio-
Iere.4.f res ſunt filij huius ſeculi filijs lucis in ge-
neratione ſua. Et rurſum: Sapiētes ſunt
ut faciant mala. Neq;.n.prudentia ſeu
ſapīa ineſſe creaturæ pōt, uel in malo,
niſi utiq; per rōnē. Eſt uerò rō data uo-
luntati,ut inſtruat illā:non deſtruat. De
ſtrueret aūt,ſi neceſſitatē ei ullā ipone-
ret,quo minus libere ꝓ arbitrio ſeſe uol
ueret, ſiue in malū conſentiens appeti-
1. Cor.2.d tui,aut nequam ſpiritui,ut ſit aīalis,non
percipiens, uel certe & ꝓſequēs ea quæ
ſunt ſpūs dei,ſiue ad bonū grām ſeq̄ns,
Ibidem. & fiat ſpūalis, quæ oīa dijudicans ipſa
minime iudicetur. Si,inquā,horꝝ quod-
libet prohibente rōne uoluntas nō poſ
ſet,uolūtas iā non eſſet. Vbi ꝗppe neceſ
ſitas: iā non uoluntas. Quod ſi ex ne-
ceſſitate, & abſq; conſenſu ꝓpriæ uolū
tatis mala bona'ue fieri poſſent:rōnalis
creatura,aut miſera profecto eſſe nulla
rōne deberet,aut beata penitus eſſe nō
poſſet:cui nimirꝝ in utrauis parte id de-
eſſet,quod ſolū in ea miſeriæ, ſiue beati
tudinis capax eſt.i.uoluntas. Cætera ſi
quidem quæ ſupra memorata ſunt, ui-
ta,ſenſus, uel appetitus,nec miſerꝝ ꝑ ſe
faciūt,nec beatū. Aliòquin & arbores
ex uita, & pecudes etiā ex reliquis duo
bus,uel miſeriæ poſſent eſſe obnoxiæ,
uel idoneæ btītudini,quod oīno impoſ
ſibile eſt. Cōem itaq; hn̄tes uitā quidē
cum arboribus:ſenſum uerò & appeti
tum,& ęque uitam cū pecoribus,id qđ
diciť uoluntas, nos ab utriſq; diſcernit.
Cuius uoluntatis conſenſus(utiq; uolū
tarius nō neceſſarius)dū aut iuſtos pro
bat,aut iniuſtos,ēt merito beatos facit
uel miſeros. Is ergo talis conſenſus ob
uolūtatis inamiſſibilē libertatē,et rōnis
qđ ſemꝑ ſecū portat & ubiq;,īdeclina-
bile iudiciū,nō incōgrue diciť(ut arbi-
tror)liberꝝ arbitriū,ipſe liber ſui,ꝑꝑ uo-
lūtatē:ipſe iudex ſui,ꝑꝑ rōnē. Et merito
libertatē comitať iudicium, qm̄ qdem
quod liberꝝ ſui eſt, ꝓfecto ubi peccat,
ibi ſe iudicat. Eſt aūt iudiciū, quia iuſte
ꝓfecto ſi peccat,patiť quod nolit: ꝗ nō
peccat niſi uelit. Cęterꝝ quod ſui liberꝝ
non eſſe cognoſcitur: quo pacto uel bo
num ei,uel malum imputať? Excuſat nē
pe utrunq; neceſſitas. Porrò ubi neceſ-
ſitas,ibi libertas nō eſt: ubi libertas nō
eſt,nec meritū, ac per hoc nec iudiciū.
Excepto ſanè per oīa originali pctō:qđ
aliam conſtat hr̄e rōnem. Decętero ꝗc-
quid hanc nō hēt uolūtarij cōſenſus li-
bertatem, ꝓculdubio & merito caret
& iudicio. Proinde uniuerſa q̄ ſunt hoīs
præter ſolā uolūtatem: ab utroq; libe-
ra ſunt,quia ſui libera nō ſunt. Vita,ſen-
ſus,appetitus,memoria, ingeniū, & ſiq̄
talia ſunt,eo ipſo ſubiacēt neceſſitati, q̊
non planè ſubdita ſunt uolūtati. Ipſam
uerò quia impoſſibile eſt de ſe ipſa ſibi
nō obedire(nemo ꝗppe aut nō uult qđ
uult,aut uult qđ nō uult) ēt impoſſibile
eſt ſua priuari libertate. Pōt qdē muta-
ri uolūtas: ſed nō niſi in aliā uoluntatē,
ut nunq; amittat libertatē. Tam ergo n̄
poteſt priuari illa,quā nec ſeipſa. Si po-
terit homo aliqñ, aut nihil oīno uelle,
aut uelle aliqd, & nō uolūtate, poterit
& carere libertate uolūtas. Hinc eſt qđ
inſanis uel infantibus, itemq; dormiēti-
bus,nihil quod faciunt,uel bonum, uel
malum imputať: quia nimirꝝ ſicut ſuæ
non ſunt cōpotes rationis, ſic nec uſum
retinent propriæ uoluntatis,ac per hoc
nec iudicium libertatis. Cum igitur uo
luntas nil liberum habeat niſi ſe: meri-
to non iudicatur niſi ex ſe. Siquidem
nec tardum ingeniū,nec labilis memo-

ſia,nec inḡetus appetit⁹,nec ſenſus ob-
tuſus,nec uita lãguens,reũ ꝑ ſe ſtatuunt
hoíem,ſicut nec contraria ĩnocẽtem: &
hoc non ob aliud niſi qa hęc neceſſarie
ac p̃ter uolũtatẽ poſſe ꝓuenire ꝓbanť.
Sola ergo uolũtas, qm̃ ꝓ ſui ingenita li
bertate,aut diſſentire ſibi,aut p̃ter ſe in
aliquo cõſentire,nulla ui,nulla cogiť ne
ceſſitate:nõ ĩmerito iuſtã uel iniuſtã,bti
tudine ſeu miſeria dignã ac capacẽ crea
turã cõſtituit ꝓut.ſ.iuſtitiæ iniuſtitię'ue
conſenſerit. Quapp hmõi uolũtarium li
berumq́; cõſenſum,ex quo & oẽ ſui(ex
his q̃ prædicta ſunt)cõſtat pẽdẽre iudi-
cium: puto nõ incõgrue ut ſupra diffini
uimus,eſſe quod ſolet liberꝶ arbitriũ ap
pellari: ut liberꝶ referať ad uolũtatem,
arbitrium ad rõnem. Sed ſanè liberꝶ:nõ
2. Cor.3.d illa libertate ď qua dicit apl's:Vbi ſpũs
Rom. 6.d dñi:ibi libertas.Eſt.n.illa libertas à pec
Ibidem. cato,ſicut alibi dicit:Cum.n.ſerui eſſe-
tis pc̃ti,liberi fuiſtis iuſtitiæ:Nũc aũt li-
berati à pc̃tõ,ſerui autẽ facti deo: hẽtis
fructũ ueſtrum in ſc̃tificationẽ: finẽ ue-
rò uitam ęternã. Quis uerò in carne pec
cati à pc̃tõ ſibi uendicat libertatẽ? Hac
ergo libertate merito nequaq̃; dictũ ar
bitror liberꝶ arbitriũ. Eſt itẽ libertas à
miſeria,de qua idẽ apl's: Et ipſa,inquit,
creatura liberabiť à ſeruitute corruptio
Rom.8.d nis,in libertatẽ gl'iæ filiorꝶ dei. Sed nun
qd & iſtã ſibi qſpiã in hac mortalitate
præſumit? Et hac itaq́; liberꝶ noíari ar-
bitrium,nõ ĩmerito abnuimus. Eſt uerò
quã magis ei cõgruere arbitror liberta
tem,quam dicere poſſumus à neceſſita
te,eo q̄ neceſſarium uolũtario cõtrariũ
eſſe uideať. Siq̄dem quod ex neceſſita-
te fit,nõ iam ex uolũtate, & ecõuerſo
ſil'r. Cum igiť prout interim potuit oc-
currere nobis,triplex ſit nobis ꝓpoſita
libertas,à pc̃tõ, à miſeria, à neceſſitate:
hanc ultimo loco poſitã cõtulit nobis
in cõditione natura, in primã reſtaura-
mur à gr̃a, media nobis reſeruať in pa-
tria. Dicať igiť prima libertas naturæ,ſe
cunda gratiæ,tertia uitæ uel gloriæ. Pri
mo nempe in liberã uolũtatẽ,ac uolũta
riam libertatem conditi ſumus,nobilis
deo creatura. Secũdo reformamur ĩ in-
nocentiã,noua in xp̃o creatura. Tertio
ſublimamur ĩ gl'iam,ꝑfecta in ſpũ crea-
tura. Prima ergo libertas hẽt multũ ho
noris, ſecũda plurimum ẽt uirtutis, no-
uiſſima cumulũ iucũditatis. Ex pria qp
pe p̃ſtamus cęteris aíantibus. In ſecũda
carnẽ,ꝑ tertiã mortẽ ſubijcimus. Vel cer
te ſicut in prima ſubiecit deus ſub pedi- Pſal.8.
bus noſtris oues & boues et pecora cã
pi:ita quoq́; ꝑ ſecũdam ſpũales beſtias
huius aeris,de qbus dr̃: Ne tradas be- Pſal.73.d
ſtijs aías confitentes tibi,ꝓſternit æque
& conterit ſub pedibus noſtris in ulti-
ma tãdem nos ipſos nobis plenius ſub-
miſſurus per uictoriam corruptionis &
mortis, qñ.ſ.nouiſſima deſtrueť mors,
& nos trãſibimus in libertatẽ gl'iæ filio-
rũ dei. Qua libertate xp̃s nos liberabit,
cũ nos utiq́; tradet regnũ deo & patri.
De hac.n.& itẽ de illa quam diximus à Ioan.8.e
pc̃tõ,puto q̄ Iudæis aiebat:Si uos filius
liberauerit,uerè liberi eritis. Liberꝶ ar-
bitriũ liberatore indigere ſignabat:ſed
planè q illud liberaret nõ à neceſſitate,
quã uolũtatis eſſe penitus nõ nouerat:
ſed à pc̃tõ,in qđ tã libere quã uolũtarie
corruerat: ſimulq́; à pœna pc̃ti,quã in-
cautũ incurrerat,ĩuitumq́; ferebat. quo
utroq́; malo liberari oíno non poterat,
niſi ꝑ illũ q ſolus hoíum factus eſt inter
mortuos liber,liber uidelicet à pc̃tõ in-
ter peccatores. Solus nanq́; ĩter filios Pſal.87.a
Adã,libertatẽ ſibi uẽdicat à pc̃tõ,q pec
catũ nõ fecit,nec inuẽtus eſt dolus ĩ ore
eius. Porro & à miſeria quæ eſt pœna 1.Pe.2.d
pc̃tãti, habuit nihilomin⁹ libertatẽ, ſed
potẽtia, nõ actu. Nemo qppe tollebat
aíam ei⁹ ab eo,ſed ipſe ponebat eã. De Ioan.10.d
niq́; teſte ꝓpheta. Oblatus eſt qa ipſe Eſa.52.b
uoluit,ſicut & cũ uoluit natus ex mu- Gala.4.a
liere factus ſub lege:ut eos qui ſub lege
erãt redimeret. Fuit atq́; et ipſe ſub lege
miſerię,ſed fuit qa uoluit,ut liber ĩter mi
ſeros & pc̃tõres utrũq́; iugũ frnis à cer
uicib. excuteret. Habuit itaq́; totas tres
libertates primã & hũana ſil' & diuina
natura,reliq̃s ex diuina potẽtia. Quarũ
duas poſteriores utrum et prim⁹ homo
in paradiſo

in paradiſo habuerit,uel qũo & q̃tenus
eas habuerit,poſtea uidebimus. Hoc
aũt indubitanter ſciẽdũ, utrãque plenã
ac ꝑfectã ꝑfectis ineſſe aíabus carne ſo
lutis,cũ deo pariter & xp̃o eius, atq́; an
gelis ſupcœleſtibus. Nã ſc̃tis aíabus,et-
ſi necdũ corpa recepunt,deeſt qdem de
gloria:ſed nihil prorſus ineſt de miſeria.
Verꝶ libertas à neceſſitate, æq́; & indif
ferenter deo,uniuerſæq́; tã malæ quam
bonę rõnali cõuenit creaturę. Nec pc̃tõ
nec miſeria amittiť uel minuiť, nec ma-
ior in iuſto eſt quã in pc̃tõre,nec plenior
in angelo quã in hoíe. Qũo nãque ad bo
nũ cõuerſus ꝑ gr̃am humanæ uolũtatis
cõſenſus,eo libere bonũ, & in bono li-
berꝶ hoíem facit,quo uolũtarius efficiť,
nõ inuitus ꝑtrahiť:ſic ſpõte deuolutus ĩ
malũ, ĩ malo nihilóminus tã liberꝶ quã
ſpõtaneũ cõſtituit, ſua utiq́; uoluntate
ductũ,nõ aliũde coactũ ut malus ſit. Et
ſicut cœleſtis angelus,aut etiã deus ipſe
ꝑmanet libere bonus,propria uidelicet
uolũtate,nõ aliqua extrinſeca neceſſita
te:ſic ꝑfecto diabolus æq́; libere in ma-
lũ & corruit,& ꝑſiſtit:ſuo utiq́; uolũta
rio nutu,nõ alieno impulſu. Manet ergo
libertas uoluntatis, ubi ẽt fit captiuitas
mẽtis,tã plena qdẽ in malis,quã & ĩ bo
nis,ſed in bonis ordinatior. Tã integra
qũoq́; ꝓ ſuo modo in creatura quàm in
creatore,ſed in illo potẽtior. Qđ autem
hoíes ſolẽs cõqueri,& dicere, uolo hr̃e
bonã uoluntatẽ,& non poſſum: neq̃q́;
huic p̃ſcribit uolũtatis libertati,ut quaſi
uim aut neceſſitatẽ in hac parte patiať
uolũtas:ſed planè illa libertate q̃ diciť à
pc̃tõ,ſe carere teſtanť. Nã q uult hr̃e bo
nam uolũtatẽ,ꝓbat ſe hr̃e uolũtatẽ. Nõ
eñ uult hr̃e bonã,niſi ꝑ uoluntatẽ. Qđ
ſi uolũtatẽ,& libertatẽ:ſed libertatem à
neceſſitate,nõ à pc̃tõ. Nẽpe ut non ua-
leat cum uelit habere bonã, ſentit qui-
dem ſibi deeſſe libertatẽ, ſed ꝑfecto li-
bertatẽ à pc̃tõ,quo utiq́; dolet p̃mi nõ
ꝑimi uoluntatẽ. Quanq́; iã ꝓculdubio
ut cũque bonã hẽt,ubi hr̃e uult. Bonum
quippe eſt qđ uult. Nec poſſet bonum
uelle,niſi bona uolũtate; ſicut nec uelle
malũ,niſi mala uolũtate. Cũ bonũ uo-
lumus,bona eſt uolũtas:cũ malũ,mala
uoluntas. Vtrobiq́; uoluntas, & ubique
libertas:cedit ſiq̄dem uoluntati neceſſi-
tas. Cũ aũt nõ ualemus qđ uolum⁹,ſen
timus qdẽ ipſam quodãmodo libertatẽ
pc̃tõ eſſe captiuã,uel miſerã, nõ tñ amiſ
ſam. Ex hac ergo tm̃ libertate qua libe-
rũ eſt uolũtati ſeipſam iudicare,uel bo-
nã,ſi bono: uel malã,ſi malo cõſenſerit,
qppe q̃ in neutro niſi certe uolẽdo con-
ſentire ſe ſentit:liberꝶ arbitriũ credimus
noíari. Nã ex illa q̃ dr̃ à pc̃tõ, cõgruẽti⁹
forſitã liberꝶ cõſiliũ: & itẽ ex illa q̃ dicta
eſt à miſeria, liberꝶ potius complacitũ
poſſet dici,quã liberꝶ arbitriũ: Arbitriũ
qppe iudiciũ eſt. Sicut uerò iudicij eſt
diſcernere qđ liceat,qđ nõ liceat:ſic ꝓ-
fecto cõſilij ꝓbare qđ expediat, uel non
expediat: ſic cõplaciti quoq́; expꝑiri qđ
libeat,uel nõ libeat. Vtinã tã libere nob
cõſuleremus,quã libere de nobis iudica
mus, ut quemadmodum libere ꝑ iudi-
ciũ licita illicitaq́; decernimus, ita ꝑ cõ
ſiliũ & licita tanq́; commoda nobis eli
gere, & illicita tanq́; noxia reſpuere li-
berꝶ hr̃emus. Iam.n. ſolũ liberi arbitrij,
ſed & liberi proculdubio cõſilij, ac per
hoc & à pc̃tõ liberi eſſemus. Sed qd ſi
totũ,ſolumq́; quod expediret uel lice-
ret,ẽt liberet? Nõne liberi quoq́; eſſe cõ
placiti merito diceremur, qppe qui ab
omni ꝓinde qđ diſplicere põt: hoc eſt,
ab oí nos miſeria liberos ſentiremus?
Nũc aũt cũ multa ꝑ iudiciũ, uel admit-
tenda,uel omittẽda eſſe decernamus: q̃
tñ ꝑ cõſiliũ neq̃q́; pro iudicij rectitudi-
ne,aut eligimus,aut contemnimus:rur-
ſumq́; nõ oía quæ tanquam recta & cõ
moda conſulte obſeruamus, etiã ut be-
neplacita libenter amplectimur,ſed in-
ſuper quaſi dura ac moleſta uix ęquani
miter ferre perduramus:liquet quia libe
rum nec conſilium habemus, nec com-
placitum. Alia quæſtio eſt, ſi uel ante
peccatum in primo homine habuimus,
quod loco ſuo diſcutietur. Certiſsime
autem habituri ſumus: cum deo miſe-
rante obtinebimus quod oramus: Fiat
uV

uoluntas tua ſicut in cœlo, & in terra.
Matt. 6.b Hoc nanque complebitur: qñ id quod
nunc cunctæ paſſim rõnali (ut iam dcm̃
eſt) creaturæ cõe vr̃, liberꝝ. ſ. à neceſſita
te arbitrium: erit ẽt in electis hoĩbus, uti
iam in ſanctis eſt angelis, & cautum à
pctõ, & tutum à miſeria: probantibus
tandem triplicis libertatis fœlici expe-
rientia: quæ ſit bona uoluntas dei, ac be
Rom. 12.a neplacens & perfecta. Quod quia nec-
dum eſt: ſola interim plena integráque
manet in hoĩbus libertas arbitrij. Nam
libertas conſilij ex parte tm̃: & hoc in
paucis ſpũalibus, qui carnem crucifixe-
Gal. 5.d runt cum uitijs et concupiſcẽtijs: q̃tenus
Rom. 6.b iam non regnet pctm̃ in eorum mortali
corpe. Porrò ut nõ regnet, libertas facit
conſilij. Vt tñ non deſit ex integro: capti
1. Cor. 13.b uitas eſt liberi arbitrij. Cum aũt uenerit
quod perfectũ eſt: tunc euacuabitur qđ
ex parte eſt: hoc eſt, cum plena fuerit li-
bertas conſilij, nulla iam erit captiuitas
Mat. 6.b arbitrij. Et hoc eſt qđ quotidie petim⁹ ĩ
orõne, cum dicimus deo: Aduentat re-
gnum tuũ. Regnũ hoc necdũ ex toto ꝑ-
uenit in nos. Quotidie tñ paulatim ad-
uentat, ſenſimq́; in dies magis ac magis
dilatat terminos ſuos: in his duntaxat
quorꝝ ꝑ dei adiutoriũ interior hõ reno-
2. Cor. 4.d uatur de die in diẽ. Inquantum ergo re-
gnum grãæ dilatatur, intm̃ pcti ptãs mi
nuitur. Inquantũ uerò minus eſt adhuc
pp corpus mortis qđ aggrauat aĩam, et
ob neceſſitatem terrenæ inhabitationis
uticꝫ deprimẽtis ſenſum multa cogitan
tem: neceſſe hñt ẽt qui pfectiores in hac
Iacob. 3. a mortalitate vñr, confiteri & dicere: In
1. Ioan. 1.c multis offendimus oẽs: & ſi dixerimus
qa pctm̃ nõ hẽmus, nosipſos ſeducim⁹,
& ueritas in nobis nõ eſt. Quapp errãt,
Matth. 6.b & ipſi ſine intermiſſione dicentes: Ad-
ueniat regnũ tuũ. Qđ nõ erit, uel in ipſis
cõſummatum: quouſcꝫ pctm̃ nõ ſolum
nõ regnet in eorꝝ mortali corpe: ſed nec
ſit oĩno, nec eſſe poſſit in immortali iam
Rom. 8. d corpe. Iam de libertate cõplaciti in hoc
ſclo necꝫ quid dicemus, ubi uix ſufficit
diei malitia ſua: ubi oĩs creatura ingemi
ſcit, & parturit uſcꝫ adhuc: uanitati nimi
rũ ſubiecta nõ uolẽs: ubi uita hoĩs tenta Iob. 7.a
tio eſt ſuper terrã, ubi uiri quocꝫ ſpũales Rom. 8.d
q primitias ſpũs iã accepũt, ĩgemiſcũt
& ipſi intra ſemetipſos expectantes re-
demptionẽ corpis ſui? Nunqd nã inter
iſta locus ullus eſt huiuſcemodi liberta
ti? Quid, incꝫ, liberꝝ nr̃o relinqtur com
placito: ubi totũ occupare ur̃ miſeria?
Necꝫ. n. uel innocentia ſeu iuſtitia quem
admodũ à pctõ, ita ẽt à miſeria tutę eſſe
hic poterũt: ubi iuſtus exclamat: Infœ- Rom. 7.d
lix ego hõ: qs me liberabit de corpore Pſal. 41.a
mortis h⁹? Et itẽ. Factæ ſunt mihi lacry-
mę meę panes die ac nocte. Vbi noctes
dieſq́; in mœrore cõtinuant: nullũ profe
cto tpis ſpaciũ cõplacito uacuũ relinq-
tur. Denicꝫ q pie uolũt uiuere in xp̃o: ipſi
magis pſecutionẽ patiũt: qm̃ iudicium à 2. Tim. 3.a
domo dei ĩcipit. Qđ & p̃cepit à meis, ĩ- Ezec. 9.c
qens, ĩcipite. Sed etſi nõ uirt⁹, uitiũ forte
in tuto ẽ: & aliq̃ iterim ex parte frui põt
cõplacito, cauere miſeriã? Abſit. Nã q
lætanť cũ malefecerint, & exultant in re Prou. 2.c
bus peſſimis: tale eſt qđ faciũt, q̃le cũ ri
dẽt phrenetici. Nulla aũt uerior miſeria:
quã falſa lætitia. Denicꝫ intm̃ miſeria ẽ
qđ vr̃ fœlicitas in hoc ſclo: ut ſapiẽs di-
cat: Melius eſt ire ad domũ luct⁹ quàm Eccleſ. 7.a
ad domum cõuiuij. Eſt qdem in bonis
corpis nõnulla iucũditas: uidelicet ĩ edẽ
do, bibẽdo, calefaciẽdo, cæteriſq́; talib.
fomẽtis uel tegumẽtis carnis. Sed nũqd
uel iſta uacãt aliq̃tenus à miſeria? Bon⁹
eſt panis: ſed eſurienti. Potus delectat:
ſed ſitiẽtẽ. Denicꝫ ſaturato cib. potuſq́;
iã neq̃cꝫ ſunt grata, ſed grauia. Tolle fa
mẽ: & panẽ nõ curabis. Tolle ſitim: &
lympidiſſimũ fontẽ, acſi paludem reſpi
cies. Silr̃ umbrã nõ q̃rit niſi ęſtuans. So-
lem non curat niſi algẽs ſiue caligãs. A-
liôqn nihil horꝝ libebit ſi nõ p̃ceſſerit ur
gẽs neceſſitas. Quæ ſi pfectè tollať è re-
bus: ſtatim in tædiũ atcꝫ moleſtiã con-
uertetur ipſa quoque quæ vr̃ in his eſſe
iucunditas. Fatendum igr̃ & in hac par
te, omne quod pñtis uitæ eſt, occupare
miſeriam: niſi cp in tribulationibus con-
tinuis grauiorꝝ laborꝝ leuiores utique
ſunt qualeſcunque conſolationes: et dũ

forte pro tp̃e ac rerꝝ euentibus uiciſſim
ſibi grauia leuiacꝫ ſuccedũt, minorꝝ ex-
periẽtia, aliqua miſerię ur̃ interpolatio:
ut dum aliqñ poſt experta plura grauiſ
ſima in minus forte moleſta euaditur,
fœlicitas putetur. An tñ fatendum eſt
eos qui per exceſſum contemplationis
rapti qñque in ſpũ quantulũcunque de
ſupnæ fœlicitatis dulcedine deguſtare
ſufficiunt: toties eſſe liberos à miſeria, q̊-
ties ſic excedunt? Hi planè (quod negã-
dum non eſt) ẽt in hac carne (raro licet
raptimcꝫ) complaciti libertate fruunť:
qui cum Maria optimam partem elege
runt: quæ non auferetur ab eis. Qui aũt
iam tenent qđ auferendũ non eſt, expe
riuntur uticꝫ qđ futurꝝ eſt. Sed qđ futu
rum eſt, fœlicitas eſt. Porrò fœlicitas &
miſeria eodem tp̃e ſil' eſſe non pñt. Quo
ties igr̃ per ſpm̃ illam participant: toties
iſtam non ſentiunt. Itacꝫ in hac uita ſoli
contemplatiui pñt utcũque frui liberta
te complaciti: & hoc ex parte: & parte
ſatis modica: uicecꝫ rariſſima. Porrò li-
bertate conſilij fruunť ẽt quilibet iuſti:
ex parte quidem, ſed non modica. Cæ-
terꝝ libertas arbitrij (ut ſupra liqdo ap-
paruit) cunctis pariter rõne utẽtibus cõ
uenit: non minor quantũ in ſe eſt in ma-
lis quam ĩ bonis: tam plena in hoc ſclo,
q̃cꝫ & in futuro. Sed & hoc aperte mõ
ſtratum eſſe puto, quod hæc ipſa tñ li-
bertas tandiu quodãmodo captiua te-
netur, quãdiu illam duæ aliæ libertates
minime aut minus plenæ comitanť: nec
aliũde nr̃ ille defect⁹ uenit: de quo apl's:
Vt nõ quæcuncꝫ uultis, ait: illa faciatis.
Gala. 5. d Velle ſiquidẽ ineſt nobis ex libero arbi-
trio, non ẽt poſſe qđ uolumus. Nõ dico
uelle bonũ, aut uelle malũ: ſed tm̃ uelle.
Velle etem̃ bonum, ꝑfect⁹ eſt: uelle ma
lum, defectus. Velle uerò ſimpl'r ip̃m eſt
quod uel proficit, uel deficit. Porrò ip̃m
ut eẽt: creãs grã fecit. Vt ꝑficiat: ſaluans
grã facit, ut deficiat: ip̃m ſe deijcit. Itacꝫ
liberꝝ arbitriũ nos facit uolẽtes: grã bñ-
uolos. Ex ipſo nob̃ ẽ uelle: ex ipſa bonũ
uelle. Quẽadmodũ nãcꝫ aliđ eſt timere
ſimpl'r, aliud timere deũ: & aliud amare
ſimpl'r, aliđ ẽ amare deũ: q̃ppe timere &
amare ſimpl'r qdẽ prolata, affectiones:
cum additamento aũt uirtutes ſignãt:
ita quocꝫ aliud eſt uelle, aliud uelle bo-
num. Simplices nẽpe affectiones inſunt
natural'r nobis, tancꝫ ex nobis, addita-
mẽta ex grã. Nec aliud profecto eſt niſi
qđ grã ordinat, quas donauit creatio:
ut nil aliud ſint uirtutes niſi ordinatæ af
fectiones: Scriptũ eſt de quibuſdã, qđ Pſal. 13.b
illic trepidaſſent timore, ubi non erat ti
mor. Timor fuit: ſed inordinatus. Ordi-
nare illum uolebat dñs in diſcipulis: cũ Luc. 12.a
diceret: Oñdam uobis quem timere de Pſal. 33.c
beatis. Et Dauid: Venite, ait, filij audite
me: timorem dñi docebo uos. Item de
amore inordinato arguebat hoĩes qui
dicebat: Ego lux ueni in hunc mũdum: Ioan. 3.c
& dilexerunt hoĩes magis tenebras q̃cꝫ
lucem. Idcirco poſtulat ſponſa in canti-
cis, dicẽs: Ordinate in me charitatẽ. Sil'r Cant. 2.a
quocꝫ de inordinata uolũtate arguebã
tur, qbus dicebať: Neſcitis qd petatis.
Sed ad lineã rectitudinis edocti ſunt di Mar. 10. f
ſtortã reducere uolũtatẽ, cũ audierunt:
Poteſtis bibere calicẽ quẽ ego bibitur⁹
ſum? Et tũc qdẽ uerbo, ſed poſtmodum Ibidem
ẽt exẽplo uoluntatẽ ordinare docebat:
cũ orãs inſtãte paſſione ut trãsferreť ab
eo calix, ſtatim ſubijceret: Veruntñ non Mat. 26.d
qđ ego uolo, ſed qđ tu uis. A deo igitur
uelle, quõ & timere, quõ & amare: acce
pimus in cõditione naturæ, ut eſſemus
aliqua creatura. Velle aũt bonũ, quõ &
timere deum, quõ & amare deũ: accipi
mus in uiſitatione grę, ut ſimus dei crea
tura. Creati quippe quodammodo nr̃i
in liberam uoluntatem: q̃ſi dei efficimur
per bonam uoluntatem. Porrò bonã fa
cit, q liberã fecit: & ad hoc bonã, ut ſi-
mus initiũ aliqđ creaturę eius: qm̃ expe
dit profecto nobis magis oĩno non fuiſ
ſe, quã nr̃os ꝑmanere. Nam q uoluerũt
ſui eſſe, utique ſicut dij, ſciẽtes bonũ &
malũ: facti ſunt, non tm̃ iam ſui, ſed &
diaboli. Itacꝫ libera uoluntas nos facit
nr̃os: mala diaboli, bona dei. Ad hoc ꝑ-
tinet quod dr̃: Nouit dñs qui ſunt eius. 2. Tim. 2.c
Nam illis qui eius non ſunt, am̃ dico uo Matt. 25.b

bis,inq̄t,neſcio uos.Dum ergo per ma-
lam uoluntatem ſumus diaboli, quodã
modo interim non ſumus dei:ſicut cum
per bonã uoluntatẽ efficimur dei,deſini-
mus iam eſſe diaboli. Nemo ſiq̄dẽ pōt
Mat. 6.c duobꝰ dñis ſeruire.Cæteꝝ ſiue dei ſimꝰ,
ſiue diaboli: nõ tñ ſilr̃ deſinimus eſſe &
nr̃i.Manet q̄ppe utrobiꝗ libertas arbi
trij,ꝑ quã maneat,& cã meriti:quatenꝰ
merito uel puniamur mali,qđ tanꝗ li-
beri ex ꝓpria uolũtate efficimur:uel glo
rificemur boni,qđ niſi ęꝗ uolũtarij eſſe
nõ poſſumus.Sanè diabolo nr̃a nos mã
cipat uolũtas,nõ ipſius ptãs.Deo ſubij-
cit eius gr̃a,non nr̃a uolũtas. Nr̃a q̄ppe
uolũtas bona(qđ fatẽdum eſt) à bono
deo creata, ꝑfecta tñ nõ erit quouſque
ſuo creatori ꝑfectè ſubiecta ſit.Abſit ta
men,ut ipſi ſubijpſius ꝑfectionẽ,deo au
tem tm̃ creationẽ tribuamus: cũ longe
nimiꝝ melius ſit eſſe ꝑfectã, quã factã:
& dictu ipſo nefas uideat̃, deo qđ mi-
nus,nobis qđ excellẽtius ſit attribuere.
Sentiẽs deniꝗ apl's q̄d ex natura eſſet,
Rom.7.c q̄d ex gr̃a expectaret,aiebat:Velle adia
cet mihi,ꝑficere nõ inuenio.Sciebat ꝓ-
fecto uelle q̄dẽ ſibi ineſſe ex libero arbi
trio: ſed ut ip̄m uelle ꝑfectũ hr̃et, gr̃am
ſe hr̃e neceſſariã.Si.n.uelle malũ, defe-
ctus q̄dã eſt uolũtatis:utiꝗ bonũ uelle,
profectus eiuſdem erit:ſufficere uerò ad
oẽ q̄đ uolumus bonũ,ipſius ꝑfectio.Vt
ergo uelle nr̃m, qđ ex libero arbitrio
hẽmus,ꝑfectũ hẽamus:duplici gr̃ę mu-
nere indigemus:& uero uidelicet ſaꝑe,
qđ eſt uolũtatis ad bonũ conuerſio: &
pleno ẽt poſſe,qđ eſt eiuſdẽ in bonũ cõ
firmatio.Porrò ꝑfecta cõuerſio ẽ ad bo-
num,ut nil libeat, niſi qđ deceat uel li-
ceat:ꝑfecta in bono confirmatio, ut nil
deſit iã q̄đ libeat.Tũc demum perfecta
erit uolũtas,cũ plenè fuerit bona,& bñ
plena. Hẽt ſiq̄dẽ duplex in ſe bonũ ab
initio ſui.Vnũ q̄dẽ gñale ex ſola creatio
ne, qđ à bono.ſ.deo non potuit creari
Gen.1.d niſi bona:ſcđ'm qđ uidit deus cuncta q̃
fecerat,& erãt ualde bona.Alteꝝ ſpãle
ex libertate arbitrij: in qua ad imaginẽ
utiꝗ ipſius q creauit,eſt condita.Q̄đ ſi
duobus his bonis accedat & tertiũ cõ-
uerſio.ſ.ad creatorẽ: reputabit̃ non im-
merito ꝑfectè bona.Bona nimiꝝ in uni
uerſitate:melior in ſuo gñe: optima ex
ſui ordinatione ad deũ. Eſt aũt ordina-
tio oĩmoda cõuerſio uolũtatis ad deũ,
& ex tota ſe uolũtaria deuotaꝗ ſubie-
ctio.Huic uerò tã ꝑfectæ iuſtitiæ debet̃,
imò iungit̃ gl'iæ plenitudo:q̄a ſic ſe comi
tant̃ duo iſta,ut nec iuſtitię poſſit hr̃i ꝑ-
fectio,niſi in plena gl'ia, nec gl'iæ pleni-
tudo abſꝗ ꝑfecta iuſtitia.Merito deni-
que talis iuſtitia nõ erit ſine gl'ia, cũ glo
ria uera nõ ſit,niſi de tali iuſtitia. Vñ re-
ctè dr̃:Beati q eſuriunt & ſitiũt iuſtitiã, Mat.5.a
q̄m ipſi ſaturabuntur. Hæc aũt ſunt illa
duo q̃ ſupra noĩauimus: ueꝝ ſapere, &
plenũ poſſe:ut ſaꝑe, ad iuſtitiam: poſſe
referatur ad gloriam. Sed ueꝝ & plenũ Rom. 8.a
addita ſunt:alteꝝ ad diſtinctionẽ ſapiæ 1. Cor.3.d
carnis,quæ mors eſt:itemꝗ ſapiæ mun
di,q̃ ſtultitia eſt apud deũ:qua & ſapiẽ
tes apud ſemetipſos ſunt hoĩes: ſapien-
tes,inꝗ,ut faciant mala: alteꝝ ad illoꝝ Ierem.4.f
dñiam,de q̄bus dr̃: Potentes potenter Sap.6.a
tormẽta patient̃.Nã ueꝝ ſaꝑe,aut plenũ
poſſe,oĩno non inueniuntur, niſi ubi li-
bero arbitrio iam illa duo cõiuncta ſũt:
quæ item ſuperius memorauimus,libe-
rum uidelicet conſilium,liberumꝗ cõ-
placitum. Solum profecto dixerim ue-
re ſapientem,pleneꝗ potẽtem, cui iam
non tm̃ uelle adiacet ex libero arbitrio:
ſed ex reliquis quoꝗ duobus inuenit,
& perficere:dum nec uelle ualeat quod
malum ſit,nec carere quod uelit:quoꝝ
alteꝝ eſt ex libertate conſilij.i. uerum
ſapere: alteꝝ ex libertate complaciti.ſ.
plenum poſſe.Sed quis talis eſt ac tan-
tus in hoĩbus,qui in hoc glorietur? Aut
ubi aut q̄ñ iſtud obtinetur? nunquid nã
in hoc ſcl'o? Sed ſiquis eſſet hmõi,maior
eſſet Paulo:qui confitetur dicens:Perfi- Rom.7.c
cere autem non inuenio. Nunquid Adã
in paradiſo? Sed ſi habuiſſet nunquam
exulaſſet à paradiſo. Nunc locus eſt ꝓ-
uidendi quod ſupra diſtulimus: utrum
.ſ.totas tres libertates illas quas ſupra
diximus,id eſt,arbitrij,conſilij,compla-
citi:

citi:uel alijs noĩbus,à neceſſitate,à pctõ,
à miſeria,primi hoĩes habuerint in para
diſo,aut tm̃ duas,aut unã ſolũmodo.Et
de prima q̄dẽ q̄õ nulla erit ſi meminerí-
mus quã aꝑte & iuſtis eã et pctõribꝰ in-
eſſe æqualr̃, rõ ſuperior edocuerit. De
duabus reliq̄s quærit̃ non immerito an
unꝗ eas Adam habuerit,aut ambas, ul'
unam.Nam ſi nullã habuit:q̄d amiſit?
Arbitrij utiꝗ libertatẽ tam poſt pctm̃
quã añ ſꝑ tenuit inconcuſſam. Si ergo
nil amiſit,q̄d ei obfuit eiectum fuiſſe de
paradiſo?Quid ſi unã quãlibet illaꝝ ha
buit,q̄ũo amiſit?Nam certum eſt q̄a ex
quo peccauit,nec à pctõ prorſus, nec à
miſeria,manens in corꝑe liber fuit.Cęte
rum nullatenus quancũque illaꝝ ſemel
acceꝑit amittere potuit. Aliôq̄n ꝑfectũ
nec ſapere,nec poſſe,iuxta qđ quidem
duo hęc ſuperius diffinita ſunt,habuiſſe
conuincit̃.Qui nimiꝝ et uelle potuit q̄đ
non debuit,& recipere quod noluit: an
dicendus eſt aliquo q̄dẽ modo illas ha
buiſſe,ſed q̄a nõ plenariè,potuiſſe amit
tere?Hẽt ſiq̄dem unaquæꝗ illaꝝ duos
gradus,ſuꝑiorem & inferiorẽ. Superior
libertas cõſilij eſt nõ poſſe peccare.Infe
rior,poſſe non peccare. Itẽ ſuꝑior liber-
tas cõplaciti,nõ poſſe turbari, inferior,
poſſe non turbari.Itaꝗ inferiorem utri-
uſꝗ libertatis gradũ ſil'r cũ plena liber-
tate arbitrij hõ in ſui conditione acce-
pit,& de utroꝗ corruit cum peccauit.
Corruit aũt de poſſe nõ peccare,in non
poſſe nõ peccare, amiſſa ex toto conſi-
lij libertate.Itẽꝗ de poſſe non turbari,i
nõ poſſe non turbari:amiſſa ex toto cõ
placiti libertate. Sola remãſit ad pœnã
libertas arbitrij,ꝑ quã utiꝗ cęteras amí
ſit:ipſam tñ amittere nõ potuit. Per pro
priam q̄ppe uolũtatẽ ſeruus pcti factꝰ,
merito perdidit libertatẽ cõſilij. Porrò
ꝑ pctm̃ factus debitor mortis,q̄ũo iam
libertatẽ ualebat retinere cõplaciti? De
tribꝰ ergo libertatibꝰ quas acceꝑat,abu
tẽdo illa q̃ dr̃ arbitrii, reliq̄s ſeſe priua-
uit.In eo aũt abuſus eſt qđ illã cũ acce-
piſſet ad gloriam,conuertit ſibi in cõtu
meliam,iuxta teſtimoniũ ſcripturę dicẽ
tis:Hõ cum in honore eſſet,non intelle- Pſal.48.c
xit, cõparatus eſt iumẽtis inſipiẽtibus,
& ſil'is factus eſt illis. Soli inter aĩantia
datũ eſt hoĩ poſſe peccare, ob ꝓrogati-
uã liberi arbitrii. Datũ aũt nõ ut ꝓinde
peccaret,ſed ut glorioſior inde appare
ret ſi nõ peccaret cũ peccare poſſet.Quid
nãꝗ glorioſius ei eſſe poterat, quàm ſi
de ipſo diceret̃ qđ ſcriptura ꝑhibet di-
cens:Quis eſt hic,& laudabimus eum? Eccli. 31.a
Vñ ita laudãdus?Fecit.n.mirabilia in ui Ibidem
uita ſua.Quæ?Qui potuit trãſgredi, & Ibidem
nõ eſt trãſgreſſus,facere mala & nõ fe-
cit. Hũc ergo honorẽ,q̄ꝗdiu abſꝗ pctõ
fuit,ſeruauit.Amiſit,cũ peccauit.Pecca
uit aũt,quia libeꝝ ei fuit. Nec aliunde
ꝓfecto libeꝝ,niſi ex libertate arbitrii,de
qua utiꝗ inerat ei poſſibilitas peccãdi.
Nec tñ fuit culpa dãtis,ſed abutẽtis,qui
ipſam uidelicet facultatẽ cõuertit in uſũ
peccãdi,quã acceꝑat ad gloriã nõ pec-
cãdi.Nã etſi peccauit ex poſſe qđ acce-
pit,non tñ q̄a potuit,ſed q̄a uoluit.Nec
.n.ꝓuaricante diabolo & angelis eiꝰ ẽt
alij ꝓuaricati ſunt,non quia non potue-
rũt,ſed q̄a noluerũt.Peccãtis igr̃ lapſus,
non dono aſſcribendus eſt ptãtis,ſed ui
tio uoluntatis.Lapſus tñ ex uoluntate,
non ęꝗ ex uoluntate reſurgere iam libe
rum hẽt,quia etſi datũ fuit uolũtati poſ
ſe ſtare ne caderet, nõ tñ reſurgere ſi ca-
deret. Non.n.tam facile q̄s ualet exire
de fouea:quàm facile in eam labi.Ceci
dit ſola uolũtate hõ in foueam pcti: ſed
non ex uoluntate ſufficit & poſſe reſur
gere:cũ iã etſi uelit, nõ poſſit nõ pecca-
re.Quid ergo?Perijt libeꝝ arbitriũ q̄m
nõ pōt non peccare?Nequaꝗ:ſed libe-
rum perdidit conſilium per q̄đ prius ha
bat poſſe non peccare: q̄ũo & quod iã
non ualet utiꝗ non turbari,inde miſero
accidit,quòd complaciti quoꝗ liberta
tẽ amiſerit: per quã & añ habuit poſſe
nõ turbari.Manet ergo ẽt poſt pctm̃ li
beꝝ arbitrium:etſi miſeꝝ,tñ integrum.
Et ꝙ ſe per ſe hõ non ſufficit excutere à
pctõ ſiue miſeria:nõ liberi arbitrij ſignat
deſtructionem,ſed duaꝝ reliquarum li
bertatum priuationem. Neque em̃ ad

liberum arbitrium(quantum in ſe eſt)
pertinet aut aliqñ pertinuit poſſe, uel ſa
pere,ſed tm̃ uelle,nec potẽtẽ facit creatu
ram,nec ſapiẽtẽ,ſed tm̃ uolentem. Non
ergo ſi potẽs aut ſapiens,ſed tm̃ ſi uolẽs
eſſe deſierit,libeꝝ arbitrium amiſiſſe pu
tanda erit. Vbi.n.non eſt uoluntas , nec
libertas. Nõ dico ſi uelle bonũ,ſed ſi uel
le oĩno creatura deſierit,fatendũ ſine cõ
tradictione,ubi non iam ex uolũtate bo
nitas,ſed ipſa ex toto uoluntas pĳt, etiã
libeꝝ deperire arbitriũ. Qđ ſi uelle bo-
nũ tm̃ perit,ſignũ eſt qđ ei deſit libeꝝ
non arbitriũ,ſed conſilium. Si aũt nõ q-
dem uelle , ſed ad id qđ iam uult bonũ
ei poſſe defuerit,nouerit ſibi deeſſe libe
rum complacitum,non libeꝝ perĳſſe ar
bitriũ. Si ergo libeꝝ arbitrium, ita ubi-
que ſeqtur uoluntatem, ut niſi illa peni-
tus eſſe deſinat,iſto nõ careat: uolũtas
uerò ſicut in bono , ita ẽt in malo æq; ꝑ-
durat,ęq; ꝓfecto & libeꝝ arbitriũ tam
in malo quàm in bono integrum ꝑſeue-
rat. Et qũo uoluntas ẽt poſita in miſeria
non deſinit eſſe uolũtas,ſed dr̃,& eſt mi
ſera uoluntas,ſicut & btã uoluntas , ita
nec libeꝝ arbitrium deſtruere, ſiue quã
tum in ſe eſt aliqtenus imminuere pote
rit quæcũque aduerſitas uel neceſſitas .
Sed licet ubiq; pariter ſine ſui diminu-
tione ꝑduret,non tñ pariter ſicut de bo
no potuit per ſe ĩ malũ corruere,ita quo
que ꝑ ſe de malo in bonũ poterit reſpi-
rare. Et qd miꝝ ſi iacẽs nõ ualet ꝑ ſe re-
ſurgere,qđ ſtans in aliqđ melius nullo
ſuo conatu ualebat ꝓficere? Deniq; dũ
adhuc duas al's libertates ex aliqua par
te ſecum hr̃et, non potuit de inferiorib⁹
illaꝝ gradibus ad ſupiora aſcẽdere,hoc
eſt,de poſſe nõ peccare,& de poſſe non
turbari, ad nõ poſſe peccare,& nõ poſſe
turbari. Qđ ſi libertatibus illis ẽt utcũ-
que adiutũ,nõ ꝓualuit tñ de bono ĩ me-
lius ſe extendere: quãto minus eiſdẽ ꝓr-
ſus deſtitutũ,de malo iã in id qđ fuit bo
nũ,poterit ꝑ ſeipſum emergere? Hẽt igit̃
hõ neceſſariũ dei uirtutem, & dei ſapiẽ
tiam Xp̃m,q ex eo qđ ſapia eſt, ueꝝ ei
ſaꝑe reinfundat , in reſtauratione liberi
conſilĳ,et ex eo qđ uirtus eſt,plenũ poſ
ſe reſtituat, in reparationẽ liberi cõpla-
citi,qten⁹ ex altero ꝑfecte bonus,pctm̃
iam neſciat,ex altero plene btũs,nil ad-
uerſum ſentiat. Sed ſanè iſta ꝑfectio ĩ fu
tura uita expectetur,qñ utraq; nũc amiſ
ſa libertas,libero arbitrio plene reſtau
rabit̃,nõ qũo iuſto cuiuis in hoc ſc'lo q̃-
tũcunq; ꝑfecto,nõ qũo uel ipſis primis
hoĩbus datũ fuit eas hr̃e in paradiſo,ſed
ſicut iam nũc angeli poſſident in cœlo.
Interim uerò ſufficiat in hoc corꝑe mor
tis,atq; in hoc ſc'lo neq;, ex libertate q-
dem cõſilĳ pctõ nõ obedire in concupi
ſcentia,ex libertate aũt cõplaciti aduer
ſa non formidare ꝓ iuſtitia. Eſt autẽ in
hac carne pcti,& in hac diei malitia nõ
mediocre ſaꝑe,pctõ & ſi nõdũ ex toto
carere,certe non conſentire,& eſt poſſe
non paruum,aduerſa etſi necdũ fœlici-
ter oĩno non ſentire,uiril'r tñ ꝓ ueritate
contemnere. Diſcẽdum ſanè hic interim
nobis eſt ex libertate conſilĳ iam liber-
tate arbitrĳ non abuti , ut plene qñque
frui poſſimus libertate cõplaciti. Sic ꝓ-
fecto dei in nob̃ reparamus imaginẽ, ſic
antiquo honori illi capeſſendo quem ꝑ
pctm̃ amiſimus,ꝑ gr̃am ꝑparamur. Et
btũs q de ſe audire merebit̃: Quis ẽ hic, & laudabimus eũ: Mirabilia.n.fecit in Eccli. 31.b
uita ſua,q potuit trãſgredi,& nõ eſt trãſ
greſſus,facere malum, & nõ fecit. Puto
aũt in his trib⁹ libertatib⁹ ipſam ad quã
cõditi ſum⁹ cõditoris imaginẽ atq; ſil'i-
tudinẽ cõtineri,& imaginẽ qdẽ in liber-
tate arbitrĳ,in reliqs aũt duabus biper-
titã quãdã conſignari ſil'itudinem. Hinc
eſt fortaſſis qđ ſolũ libeꝝ arbitriũ ſui
oĩno defectũ,ſeu diminutionẽ non pati-
tur,qđ in ipſo potiſſimũ æternæ & incõ
mutabilis diuinitatis ſubſtãtiua quædã
imago impſſa uideat̃. Nã etſi habuerit
initiũ,neſcit tñ occaſum, nec de iuſtitia
uel glia capit augmẽtũ , nec de pctõ ſi-
ue miſeria detrimentũ. Quid æternitati
ſil'ius,qđ nõ ſit æternitas? Porrò in alĳs
duabus libertatibus,qm̃ nõ ſolũ ex par
te minui,ſed & ex toto amitti pñt , acci-
dentalis qdã magis ſil'itudo ſapiæ atq;

potentiæ diuinę imagini ſuperducta co
gnoſcitur. Deniq; & amiſimus illas per
culpam,& ꝑ gr̃am recuꝑamus,& quo-
tidie quidem alĳ plus,alĳ minus, aut in
ipſis ꝓficimus,aut ab ipſis deficimus.
Pñt ẽt ſic amitti,ut iam non ualeant re-
cuꝑari: pñt & ita poſſideri,ut nec amitti
queant aliqñ,nec minui. Huius biptitæ
ſil'itudinis ſapiæ & potẽtiæ dei: nõ qdẽ
in gradu ſummo,ſed q ipſi tñ eſſet proxi
mior hõ conditus eſt in paradiſo. Quid
.n.uicini⁹ ad nõ poſſe peccare uel turba
ri(in quo utiq; iam ſctõs & angelos ſta
re,& deũ ſꝑ eſſe dubiũ nõ eſt) quã poſ-
ſe & nõ peccare & nõ turbari: ĩ quo hõ
ꝓfecto creatus eſt? A quo illo ꝑ pctm̃:
imò nobis in illo & cũ illo corruentib⁹,
rurſus per gr̃am nõ quidẽ ipm̃, ſed pro
ipſo quẽdã inferiorẽ gradũ recepimus.
Neque.n. hic poſſum⁹ penitus eſſe ſine
1. Ioan.3.d pctõ & miſeria,poſſumus tñ gr̃a iuuãte
nec pctõ ſuꝑari,nec miſeria. Quanq; tñ
ſcriptura loquat̃: Oẽ qđ natũ ẽ ex deo ,
nõ peccat . Sed hoc dictũ eſt de ꝑdeſti-
natis ad uitã: nõ q; oĩno nõ peccent, ſed
q; pctm̃ ipſis nõ imputet̃ , qđ uel puniẽt
cõdigna pnĩa,uel in charitate abſcõdit̃,
1.Pet. 4.b Charitas qdẽ cooꝑit multitudinẽ pctõ-
Pſal.31.a rum,& beati quoꝝ remiſſæ ſunt iniqta
tes,& quoꝝ tecta ſunt pctã: & btũs uir
cui nõ imputabit deus pctm̃. Diuinæ er
go ſil'itudinis ſummũ gradũ ſummi an-
geli tenẽt: nos infimũ: Adam tenuit me
dium,porrò dæmones nullũ. Supiorib⁹
nẽpe ſpiritibus datũ eſt ſine pctõ & mi
ſeria ꝑdurare: Adæ aũt abſq; his qdem
eſſe,ſed nõ ẽt ꝑmanere: nobis uerò ne eſ
ſe qdẽ abſq; his,ſed ipſis tñ non cedere.
Cæteꝝ diabolus & membra eius ſicut
nunq; uolũt reluctari pctõ: ſic nũq; pñt
pœnã declinare pcti. Cũ ergo iſtæ duæ
libertates,cõſilĳ.ſ.et cõplaciti,per quas
rõnali creaturæ uera ſapia & potentia
miniſtrat̃,ita deo ꝓut uult diſpenſante ,
qbuſcunq; pro cauſis,locis,tpibus , ua-
rientur: qtenus in terris modicæ,in cœle
ſtibus plenariæ,mediocriter in paradi-
ſo: apud inferos nullatenus habeant̃ , li-
bertas uerò arbitrĳ de ipſo quo cõdita
eſt ſtatu aliqtenus nõ mutet̃,ſed ęqual'r
ſꝑ(quantũ in ſe eſt) à cœlis,terris inferis
poſſideat̃: merito illæ ſil'itudini, hęc ima
gini deputant̃. Et qdẽ apud inferos qđ
utraq; libertas ꝑierit,illæ.ſ.q ad ſil'itudi
nẽ ꝑtinere dñr, ſcripturaꝝ teſtat̃ autho
ritas. Nã ueꝝ illic ſaꝑe(qđ utiq; de cõ-
ſilĳ libertate cõcipit̃) oĩno nõ eſſe locus
ille manifeſtat,ubi legit̃: Quodcũque pt Ecclẽ.9.
manus tua facere: inſtãter oꝑare,qa nec
opus nec rõ nec ſapia eſt apud inferos ,
quò tu ꝓperas. Porrò de potẽtia, q̃ ꝑ li-
bertatẽ complaciti dat̃,euangelium ſic
loqtur: Ligatis manibus ac pedib. ꝓĳ-
cite eũ in tenebras exteriores. Quid em̃ Matt.22.b
ipſa eſt manuũ pedũq; ligatio,niſi oĩmo
da ptãtis ablatio? Sed dicit aliqs? Qũo
nõ eſt ibi aliqd ſaꝑe,ubi mala q̃ toleran
tur,cogũt pœnitere maloꝝ q̃ facta ſũt?
Nunqd aut in tormẽtis qſpiã nõ pœni-
tere,aut pœnitere mali,nõ eſſe ſaꝑe põt?
Hoc aũt recte opponeret̃,ſi opus tantũ
pcti,& non ẽt uoluntas mala puniret̃.
Nulli qppe dubiũ eſt quod nemo ĩ tor-
mentis poſitus actũ iterare pcti delecte
tur. Veruntñ ſi uoluntas etiã in tormen-
tis mala perdurat: quid ponderis habet
operis abnegatio , ut ideo ſapere quis
putetur , quod iam in medĳs flammis
luxuriari non libeat? Denique in ma- Sap.1.a
leuolam animam non introibit ſapien
tia . Vnde autem probabimus quod
mala & in pœnis uoluntas perſeueret?
Certe ut cætera omittam : nollent o-
mnino puniri. Iuſtum eſt autem puni-
ri qui punienda geſſerunt. Nolunt igi-
tur quod iuſtum eſt. Sed qui non uult
quod iuſtum eſt,iuſta eius uoluntas nõ
eſt. Eo ergo iniuſta,ac per hoc & mala
eſt uoluntas, quo iuſtitię nõ concordat,
Duo ſunt quæ iniuſtam comprobãt uo
luntatem,uel cum peccare,uel cum im
pune peccaſſe libet. Quibus ergo pecca
re libuit quandiu licuit , & cum iam nõ
pñt,inultum manere uolunt quod pec-
cauerunt,quid in hoc ſapiæ ueræ , quid
bonæ uoluntatis apparet? Sed eſto,pœ
nitet eos peccaſſe,nunquid non tñ ſi o-
ptio detur, malint adhuc peccare , quã

pœnā ſuſtinere peccati? Et tñ illud ini-
quū eſt, hoc iuſtū. Qñ uerò uolūtas bo
na magis qđ iniquū, quā qđ iuſtū eſt eli
geret? Cæteꝝ nō uerè pœnitēt q non tā
dolent ſe ſibi uixiſſe, quā hoc ipm iā nō
poſſe. Deniq; foris oñditur qđ itus aga
tur. Nā quādiu corpus uiuit in flāma, tā
diu cōſtat in malitia pſiſtere uolūtatē.
Itaq; de ſiꝉitudine q̄ in cōſilij et item cō
placiti libertate continet̃, apud inferos
penitus nihil eſt nec eſſe pōt, imagine tñ
ēt illic ꝑ liberꝝ arbitriū imobili ꝑmanen
te. Sed neq; in hoc ſeculo inueniri uſpiā
poſſet ſiꝉitudo, ſed adhuc hic fœda &
deformis iacuiſſet imago, ſi nō euāgeli-
Luc. 15.b ca illa mulier lucernā accēderet. i. ſapīa
in carne appꝑeret, euerteret domū, uideli
cet uitioꝝ, drachmā ſuā reqreret quam
ꝑdiderat, hoc eſt imaginē ſuā q̄ natiuo
ſpoliata decore, ſub pelle pc̄ti ſordēs tā-
quam in puluere latitabat, inuētā terge-
ret, & tolleret de regione diſſimilitudi-
nis, priſtināq; in ſpēm reformatā ſiꝉem
faceret illā in gꝉia ſanctoꝝ, imò ſibi ipſi
per oīa redderet qñq; cōformem, cū il
1.Ioan.3.d lud ſcripturę uidelicet impleret̃: Scimus
qm̄ cum apparuerit, ſiꝉes ei erimus, qm̄
uidebimꝰ eū ſicuti eſt. Et re uera cui po
Hebr.1.a tius id operis cōgruebat quā dei filio, q
cum ſit ſplēdor gloriæ, & figura ſub ſtā-
tiæ pr̄is: portās uerbo uniuerſa: ex utro-
que facile munitus appꝑuit, & uñ refor-
maret deformē: & uñ debilē conforta-
ret: dum & de ſplēdore figuræ fugās te
nebras uitioꝝ, redderet ſapiētem: & ex
uirtute uerbi cōtra tyrānidem dęmonū
potētē efficeret. Venit ergo ipſa forma
cui cōformādum erat liberꝝ arbitrium:
qa ut priſtinam reciperet formā, ex illa
erat reformādum ex qua fuerat & for-
matum. Forma aūt, ſapīa eſt. Cōforma
tio, ut faciat imago in corꝑe, quod for-
Sap.8.a ma facit in orbe. Porrò illa attingit à fi-
ne uſq; ad finē fortiter, & diſponit oīa
ſuauiter. Attingit à fine uſq; ad finē: hoc
eſt, à ſummo cœlo uſq; ad īferiores par
tes terræ. À maximo angelo uſq; ad mi
nimū uermiculū. Attingit aūt fortiter,
non qdem mobili diſcurſione, uel loca-
li diffuſione, uel ſubiectæ creaturæ tm̄
officiali adminiſtratione: ſed ſubſtātiali
quadam & ubiq; pñti fortitudine, qua
utiq; uniuerſa potētiſſime mouet, ordi-
nat, adminiſtrat. Et hæc oīa nulla ſui co
gitur facere neceſſitate. Nec. n. aliqua ī
his laborat difficultate, ſed diſponit oīa
ſuauiter placida uolūtate. Vel certe at-
tingit à fine uſq; ad finē: hoc eſt, ab ortu
creaturæ uſq; ad finē deſtinatū à crea-
tore: ſiue in quem urget natura, ſiue quē
accelerat cā, ſiue quē concedit gr̄a. At-
tingit fortiter, dū nil hoꝝ euenit, quod
non ꝓut uult, potēti p̄ordinet ꝓuidētia.
Sic ergo & liberꝝ arbitriū ſuo conet̃ prę
eſſe corpori, ut præeſt ſapīa orbi, attin-
gens & ipſum à fine uſq; ad finem forti
ter: imperās. ſ. ſingulis ſenſibus & artu-
bus tā potēter, q̄tenus nō ſinat regnare
pc̄tm̄ in ſuo mortali corꝑe: nec mēbra Rom. 6.b
ſua det arma iniquitati, ſed exhibeat ſer
uire iuſtitiæ. Et ita iam nō erit hō ſeruꝰ
pc̄ti, cū pc̄tm̄ nō fecerit, à quo utiq; li-
beratꝰ iā libertatē recuꝑare cōſilij, iā ſuā
īcipiet uēdicare dignitatē: dū diuinæ in
ſe imagini condignā ueſtierit ſiꝉitudinē,
imò antiquā reꝑauerit uenuſtatē. Curet
aūt hæc agere, nō minꝰ ſuauiter, quā for
titer, hoc eſt nō ex triſtitia aut ex neceſ-
ſitate: (qđ eſt initiū, nō plenitudo ſapię)
ſed prōpta & alacri uoluntate: qđ facit
acceptū ſacrificiū: qm̄ hilarē datorē di-
ligit deus. Sicq; ꝑ oīa imitabit̃ ſapīam: 2.Cor.9.b
dū & uitijs reſiſtet fortiter, & in cōſcīa
requeſcet ſuauiter. Veꝝ cuius ad talia ꝓ-
uocamur exēplo, īdigemꝰ & auxilio: q̄
ipſi uidelicet ꝑ ipſam cōformemur, atq;
in eādē imaginē trāsformemur à clarita
te in claritatē, tanq̄ à dñi ſpū. Ergo ſi à 2.Cor.3.d
dñi ſpū: iā non à libero arbitrio. Nemo
ꝓinde putet iō dictū liberꝝ arbitriū, qđ
æqua inter bonū & malū ptāte aut fa-
cultate uerſet̃: cū cadere ꝑ ſe qdem po-
tuerit, nō aūt reſurgere, niſi ꝑ dñm ſpm̄.
Aliôquin nec deus nec angeli ſancti: cū
ita ſint boni, ut nō poſſint eſſe & mali:
nec p̄uaricatores item angeli, cū ita ſint
mali, ut iam nō ualeant eſſe boni: liberi
arbitrij eſſe dñr. Sed & nos illud poſt

reſurrectionē amiſſuri ſumus: qñ utiq;
inſeꝑabiꝉr alij bonis, alij malis admiſti
fuerimus. Cæteꝝ nec deus caret libero
arbitrio, nec diabolus: qm̄ q̄ ille eſſe nō
pōt malus, non infirma facit neceſſitas,
ſed firma in bono uolūtas, & uolūtaria
firmitas: quòdq; is nō ualet in bonū re-
ſpirare, nō aliena facit uiolēta opp̄ſſio,
ſed ſua ipſius ī malo obſtinata uolūtas,
ac uolūtaria obſtinatio. Nūc igit̃ ex eo
potius liberꝝ arbitriū dr̄: qđ ſiue in bo-
no, ſiue in malo ęque liberā facit uolūta
tem: cū nec bonus qſpiam, nec itē ma-
lus dici debeat, aut eſſe ualeat, niſi uo-
lens. Tali iā rōne non incōgrue dicet̃ ad
bonum ſe, & ad malū hr̄e æquaꝉr: qđ
utrobiq; uidelicet par ſit ei, nō qdem in
electione facilitas, ſed in uolūtate liber
tas. Hac ſanè (ut dictum eſt) dignitatis
p̄rogatiua rōnalem ſingꝉr creaturā con
ditor inſigniuit: qđ queādmodū ipſe ſui
iuris erat, ſuæq; ipſius uolūtatis nō ne-
ceſſitatis erat qđ bonus erat: ita & illa
quoq; ſui quodāmō iuris in hac ꝑte exi
ſteret: quatenꝰ nō niſi ſua uolūtate, aut
mala fieret, & iuſte dānaret̃: aut bona
maneret, & merito ſaluaret̃. Nō q̄ ei ꝓ
pria poſſet ſufficere ad ſalutē uoluntas:
ſed q̄ eā nullatenꝰ ſine ſua uolūtate cō-
ſequeret̃. Nemo qppe ſaluat̃ inuitꝰ. Nā
Ioan.6.e quod legitur in euangelio: Nemo uenit
Luc.14.e ad me, niſi pr̄ meꝰ traxerit eū: itē in alio
1.Ti.2.b loco: Cōpelle intrare, nihil impedit: qa
ꝑfecto quātoſcunq; cōpellere, uel tra-
here uideat̃ ad ſalutē benignus pr̄: q oēs
uult ſaluos fieri: nullū tñ iudicat ſalute
dignum quē ante nō ꝓbauerit uolunta
rium. Hoc qppe intēdit, cū terret aut ꝑ-
cutit, ut faciat uolūtarios, nō ſaluet inui
tos: quatenus dū de malo mutat uolū-
tatē in bonū: trāsferat, nō auferat liber
tatem. Quanq̄ tñ non ſemꝑ inuiti trahi
mur: nec. n. cæcus aut feſſus cōtriſtatur
Act.14.b cū trahitur. Et Paulus ad manus tractꝰ
eſt Damaſcū, utiq; nō inuitus. Trahi de
niq; ſpūaliter uolebat, q̄ & hoc ipſum
magnoꝑe flagitabat in canticis: Trahe
Cant.1.a me, inqt, poſt te: in odorē curremus un-
guentoꝝ tuoꝝ. Deīde quod è regione
ſcriptū eſt: Vnuſquiſq; tentat̃ à propria Iaco.1.b
concupiſcētia abſtractus & illectus. Et Sap.9.d
illud: Corpus qđ corrumpit̃, aggrauat
aīam, & deprimit terrena inhabitatio
ſenſum multa cogitātem. Et item illud Rom.7.d
apꝉi: Inuenio aliā legē in mēbris meis re-
pugnantem legi mētis meæ, & captiuū
me ducētem in legē pc̄ti, q̄ eſt in mem-
bris meis. Hęc oīa putari pñt cogere uo
lūtatē, & p̄ripere libertatē. At uerò quā
tiſlibet quis intus foris'ue tentationibꝰ
urgeat̃, libera ꝑfecto ſemꝑ quātū ad ar
bitriū ſpectat, uolūtas erit: libere quip-
pe de ſuo nihilòminꝰ cōſenſu iudicabit.
Quantū aūt ꝑtinet ad cōſiliū ſiue cōpla
citū: carnis interim cōcupiſcētia, uitęq;
miſeria reluctāte, minus qdē ſe liberam
ſentit: ſed ꝓrſus non malā, dū malo nō
conſentit. Deniq; Paulus q captiuū ſe ī Rom.7.d
legem pc̄ti trahi conquerit̃: haud dubiū
quin ex minus plena libertate cōſilij, cō
ſenſum tñ ſanum atq; in bono quoq; iā
ex magna parte ſe hr̄e liberꝝ gloriat̃: iā
non ego, inquiens, operor illud. Vñ hoc Ibidem.c
confidis ô Paule? Qm̄ conſentio, īquit, Ibidem.d
legi dei: qm̄ bona eſt: Et rurſum: Conde Matt.6.c
lector. n. legi dei ſecūdum interiorē ho-
minē. Oculo exñte ſimplici, totū corpꝰ
lucidum eſſe p̄ſumit. Sano conſenſu tra-
ctum licet pc̄tō: uel captiuum miſeria: li
berum ſe in bono ꝓfiteri nō dubitat. Vñ
& fidens gñaliter infert. Nihil ergo da- Rom.8.a
mnationis eſt his q ſunt in xp̄o Ieſu. Sed
uideamus de his q pœnaꝝ mortis'ue ti
more fidē uerbotenus negare cōpulſi
ſūt: ne forte iuxta hāc aſſertionē aut cul
pa nō fuerit, qđ uel uoce negauerūt, aut
cogi in culpā & uolūtas potuerit: ut uel
let uidelicet hō qđ eū & nolle cōſtite-
rit: & ſic perierit liberꝝ arbitriū. Qđ qa
impoꝉe erat (uelle qppe & nolle idem
eodem tꝑe nō poterat) q̄ritur uñ malū
nequaq̄ uolētibus malū debuit impu-
tari. Neq;. n. tale eſt hoc quale origina-
le pc̄tm̄: quo non ſolum nō conſentiēs,
uerum plerunq; & neſciēs, alia rōne cō
ſtringitur necdū renatus baptiſmate.
Excēpli cā ueniat in mediū Petrus apꝉs.
Ipſe qppe uiſus eſt negare ueritatē con-

tra ꝓpriam uolũtatem. Siqdem aut ne-
gare, aut mori neceſſe erat. Mori timẽs
negauit. Negare nolebat, ſed magis no
lebat mori. Itaq; inuit⁹ qdem: ſed nega
uit tñ, ne moreret̃. Quod ſi lingua & nõ
uoluntate loq hõ cõpulſus eſt qđ nole-
bat: nõ tñ uelle aliud quã uolebat. Lin-
gua mota eſt cõtra uolũtatẽ: ſed nũ qd
& mutata uoluntas? Quid.n.uolebat?
Mat.26.d Prorſus qđ erat, xp̃i eẽ diſcipulus. Quid
loq̃bat̃? Non noui hoĩem. Cur ita? Mor
tem euadere uolebat. Sed qd iſtud cri-
minis fuit? Duas apl̃i tenem⁹ uolũtates.
Vnã qua uoluit nõ mori, penit⁹ inculpa
bilẽ. Alterã, & multũ laudabilẽ, q̃ ſibi
complacebat qđ eſſet xp̃ianus. In quo
ergo culpabit̃? An in eo qđ mẽtiri quã
mori maluit? Hæc planè uolũtas rephẽ-
ſione digna fuit: qa corpis magis quàm
aĩæ uoluit ſeruare uitã. Os nẽpe qđ men
Sap.1.c tit̃: occidit aĩam. Et peccauit ergo: & nõ
abſq; conſenſu ꝓpriæ uolũtatis: infirmę
quidẽ & miſerę, ſed planè liberæ. Pecca
uit aũt non ſpernẽdo aut odiẽdo xp̃m,
ſed ſe nimis amãdo. Nec in hũc peruer-
ſum amorẽ ſui, uolũtatẽ metus ille ſub-
itus cõpulit, ſed eſſe cõuicit. Iã tũc ꝓcul
dubio talis erat, ſed neſciebat: cũ ab il-
lo quẽ latere nõ poterat, audiuit: Priuſ-
Matt.26.c quam gallus cãtet, ter me negabis. Illa
itaq; uolũtatis ĩfirmitas ꝑcuſſum timo
rẽ nota, nõ orta, notũ fecit quatenus ſe,
quatenus xp̃m amauerit. Notũ aũt nõ
xp̃o, ſed Petro. Nã xp̃s & añ ſciebat qd
eſſet ĩ hoĩe. Quatenus ergo xp̃m dilige-
bat: uim ꝓrſus (qđ negãdũ nõ eſt) paſſa
eſt illa uolũtas ut cõtra ſe loq̃ret̃: q̃ten⁹
uerò ſe, uolũtarie ꝓculdubio cõſenſit ut
pro ſe loq̃ret̃. Si xp̃m nõ amaſſet: nõ ne
gaſſet inuit⁹. Verꝫ ſi ſe amplius ñ amaſ-
ſet: nõ aliquatenus negaſſet. Fatẽdũ igit̃
hoĩem fuiſſe cõpulſum uolũtatẽ ꝓpriã
etſi nõ mutare: occultare tñ. Compul-
ſum, inq̃, non qdem recedere ab amo-
re dei: cedere tamen aliquantulum amo
re ſui. Quid ergo? Forte diſſoluta eſt to
ta ſupior aſſertio de libertate uolũtatis:
qa nimirꝫ inuẽta eſt cogi potuiſſe uolũ-
tas? Eſt planè: ſed ſi cogi ab alio potuit
quàm à ſeipſa. Quòd ſi ſeſe ipſa coegit:
compulſa, & cõpellẽs, ubi amittere, ibi
& recipere uiſa eſt libertatẽ. Vim qppe
quam ipſa ſibi intulit, à ſe ꝑtulit. Porrò
qđ à ſe uolũtas ꝑtulit: ex uolũtate fuit.
Quod ex uolũtate fuit: iã non ex neceſſi
tate, ſed uoluntariũ fuit. Si aũt uolũta-
rium: & liberꝝ. Quẽ ſua deniq; ad negã
dũ uolũtas cõpulit: cõpulſus eſt qa uo-
luit: imò nõ cõpulſus eſt, ſed cõſenſit, &
nõ alienæ potẽtiæ, ſed ꝓpriæ uolũtati: il
li utiq; qua mortẽ oĩmodis euadere uo Matt.26.d
luit. Aliôquí qñ uox mulierculæ linguã
ſacram ĩ uerba formare nefanda ualuiſ-
ſet: ſi nõ linguæ dñа uolũtas annuiſſet?
Deniq; cũ ſe à ſui poſtmodũ nimio illo
tẽperauit amore, & xp̃m cœpit ut de-
buit, toto corde, tota aĩa, tota uirtute di
ligere: iam nullis ualuit minis uel pœnis
extorqueri aliquatenus uolũtas dare li-
guã arma iniqtati: ſed potius audacter Acto.5.d
accõmodans ueritati. Obedire, inquit,
oportet deo magis quã hoĩbus. Eſt ſa-
nè gemina cõpulſio: ſecũdum quod aut
pati aliqd, aut agere cõtra ꝓpriã cogi-
mur uolũtatem. Quarꝫ paſſiua qdẽ (ſic
enim prior illa recte noĩat̃) põt nõnunq̃;
fieri abſq; conſenſu uolũtario patientis:
ſed actiua nũquam. Proĩde malũ quod
fit in nos: ſiue de bonis: nõ eſt imputan-
dũ nobis, ſi tñ inuitis. Cæterꝫ quod fit
et à nobis: iã nõ ſine culpa eſt uolũtatis.
Velle planè cõuincimur quod nõ fieret
ſi nollemus. Eſt ergo cõpulſio quędam
ẽt actiua: ſed nõ hẽt excuſationẽ: cum ſit
& uolũtaria. Cogebat̃ chriſtianus ne-
gare xp̃m, & qdem dolens: non tñ niſi
uolens. Volebat nimirꝫ gladium uitare
ferientis: atq; illa talis uolũtas intus p̃ſi
dens os apiebat, nõ gladius q foris ap-
parebat. Porrò talem eſſe illã uolnntatẽ
cõuincebat gladius, non cogebat. Ipſa
igit̃ ſe culpa, nõ gladius impellebat. De
niq; in qbus ſana erat illa uolũtas: occi-
di poterãt, flecti neqbãt. Hoc eſt quod
dictum eſt de Ioãne: Fecerũt ei q̃cunq;
uoluerunt. Nunqd qđ uoluit ille? Ita &
in reliquos martyres fecerũt: non quod
martyres uoluerũt, ſed qđ ipſi. Fecerũt,

inquam, in eos q̃ uoluerũt, ſed in mem-
bra, nõ corda. Mẽbra cruciauerũt, ſed
uoluntatẽ nõ mutauerũt. Sæuierunt in
carnem, aĩæ aũt nõ habuerunt qd face-
rent. Sit licet patientis corpus in ꝑtãte
torquentis, ſed uolũtas eſt libera. Infir-
ma ſi fuerit, ſæuiẽdo cognoſcẽt: nõ eſſe
cogent, ſi nõ fuerit. Sanè infirmitas ei⁹
2. Cor.3.d à ſeipſa eſt: ſanitas uerò nõ à ſe, ſed à dñi
ſpũ. Sanat̃ aũt cum renouat̃. Porrò re-
nouat̃ cũ, quẽadmodũ docet apl̃s, ſpe-
culando gl̃iam dei in eãdem imaginem
transformatur à claritate in claritatem,
hoc eſt de uirtute in uirtutẽ: tanq̃; à dñi
ſpũ. Inter quẽ utiq; diuinũ ſpm̃, & car-
nis appetitũ, tenet mediũ quendã locũ
id, qđ dicitur in hoĩe liberꝫ arbitrium.i.
humana uolũtas: & tanq̃; in deuexo la
tere mõtis admodũ ardui inter utrunq;
pendens: ita appetitu infirmat̃ per car-
nem, ut niſi ſedulo ſpũs adiuuet infirmi-
tatem eius ꝑ gr̃am: nõ ſolũ nõ ualeat iu-
Pſal.83.b ſtitiæ, quę eſt iuxta ꝓphetã ſicut mõtes
dei, aſcendẽdo de uirtute in uirtutẽ app̃
hendere culmẽ: ſed ẽt de uitio ſemꝑ in
uitiũ ſuo ipſius põdere deuoluta ruat in
p̃ceps: p̃grauata nimirꝫ ñ ſolũ lege pec-
cati originaliter membris inſita, uerꝫ &
cõſuetudine terrenæ inhabitatiõis uſua
liter affectionibus inolita. Qđ humanæ
uolũtatis uidelicet utrũq; grauamẽ uno
Sap.9.c br̃ uerſiculo ſcriptura cõmemorat, di-
cens: Corpus qđ corrumpit̃, aggrauat
aĩam, & deprimit terrena inhabitatio
ſenſum multa cogitãtẽ. Et hæc duo hu-
ius mortalitatis mala, ſicut nõ nocent,
ſed exercẽt nõ cõſentiẽtes: ſic nõ excu-
ſant, ſed dãnãt cõſentiẽtes: ut nec ſalus,
nec dãnatio ulla rõne ſine p̃cedenti cõ-
ſenſu uoluntario poſſit hr̃i: ne qua forte
ex parte p̃ſcribi uideat̃ libertati arbitrij.
Quãobrẽ id quod in creatura dr̃ liberꝫ
arbitriũ: aut iuſte profecto dãnatur, dũ
ei ad pctm̃ nulla ui p̃iudicatur extrinſe-
ca: aut miſericorditer ſaluat̃, cui ad iuſti
tiam nulla uirtus ſufficit ſua. Sanè in his
oĩbus cogitet lector originalis pcti ꝓr-
ſus excipi rõnem. Decætero libero arbi
trio, nec extra ipſum quæratur dãnatio-
nis cã, quod iam nõ damnat niſi ꝓpria
culpa: nec ab ipſo ſalutis merita, quod
ſola ſaluat miſericordia. Cui⁹ qppe co-
natus ad bonũ, & caſſi ſunt, ſi à gr̃a nõ Gene.8.d
adiuuent̃: & nulli, ſi non excitent̃. Cæte
rum in malũ ſunt proni, dicente ſcriptu
ra, ſenſus & cogitationes hoĩum. Proin Iaco.1.e
de nõ ei à ſe (ut dictũ eſt) ſed deſurſum
potius à pr̃e luminũ deſcendere merita
putent̃: ſi tñ inter data optima, & dona
ꝑfecta, ipſa merito ꝑ q̃ ſalus æterna cõ- Pſal.73.d
quirit̃, merita deputent̃. Deus aũt rex nr̃
ante ſecula, cum operat⁹ eſt ſalutẽ in me
dio terræ, dona ſua quę dedit hoĩbus, in
merita diuiſit & p̃mia, ut & pñtia ꝑ li-
berã poſſeſſionẽ nr̃a interim fierent me
rita, & futura ꝑ gratuitã ſpõſionẽ expe
ctaremus, imò expeteremus ut debita. Rom.6.d
Quæ utraq; Paulus cõmemorãs, hẽtis,
inqt, fructũ ueſtrũ in ſctificationẽ, finẽ Roma.8.d
uerò uitam æternã. Item & nos ipſi, ait,
primitias ſpũs hñtes, ĩgemiſcimus ado
ptionẽ expectãtes filiorꝫ dei: primitias
ſpũs uocãs ſanctificationẽ.i. uirtutes q-
bus in pñtiarꝫ ſanctificamur à ſpũ, ut
merito conſequamur adoptionẽ. Rur-
ſum in euãgelio, eadẽ ſeculo abrenũciã- Mat.19.d
ti ꝓmittunt̃, ubi dicit̃: Centuplum acci- Pſal.34.a
piet, & uitam æternã poſſidebit. Itaq; Ioan.14.a
nõ libi arbitrij, ſed dñi eſt ſal⁹, imò ipſe ſa 1. Cor.1.d
lus: ipſe & uia eſt ad ſalutẽ, qui ait: Sa-
lus ppl̃i ego ſum. Qui itẽ perhibet: Ego
ſum uia. Se fecit uiam, qui & ſalus erat
& uita, ut nõ gl̃iet̃ oĩs caro. Si ergo bo-
na uiæ ſunt merita, ſicut & pr̃ię ſalus & Pſal.13.b
uita: & uerꝫ eſt quod ait Dauid: Nõ eſt Mar.10.b
qui faciat bonũ, nõ eſt uſq; ad unũ: illũ
uidelicet unum de quo itẽ dicitur: Ne-
mo bonus niſi ſolus deus: dei ſunt ꝓcul
dubio munera tam noſtra opera, quã
eius præmia, & qui fecit ſe debitorem
in illis, fecit & nos ꝓmeritores ex his.
Ad quæ tamen condẽda merita dignat̃
ſibi adhibere crearurarꝫ miniſteria, nõ
qbus egeat, ſed qbus ꝑ hoc, uel de qb⁹
ꝓſit. Opatur ergo illorꝫ ſalutẽ, quorum
noĩa ſunt in libro uitæ, aliqñ per creatu
ram ſine ipſa, aliqñ per creaturã contra
ipſam, aliquãdo per creaturam cũ ipſa.

Multa ꝑfecto fiũt hoı̃bus ſalubria ꝑ in
ſenſibilẽ, & itẽ ꝑ irrationalẽ creaturã: q̃
idcirco dixi fieri ſine ipſa, qđ nõ queat
intellectu carẽs, eſſe uel conſcia. Multa
quoq; multoꝝ ſaluti utilia facit deus ꝑ
malos, ſiue hoı̃es, ſiue angelos: ſed qm̃
inuitos, ideo cõtra ipſos. Nã dũ nocere
cupiẽtes iuuãt, quantũ alijs ualeat utilis
actio, tm̃ ipſis ꝑuerſa nocet intẽtio. Por
rò ꝑ quos & cũ qbus opatur deus boni
ſunt uel angeli, uel hoı̃es, q qđ uult de⁹
& agunt pariter & uolũt. Qui.n. bono
qđ ope cõplẽt, uolũtate cõſentiũt, op⁹
oı̃no qđ ꝑ eos de⁹ explicat, ipſis cõicat.
Vñ Paul⁹, cũ bona plurima, q̃ deus per
1. Cor. 15. d ipm̃ fecerat, enarraſſet, non aũt ego ait:
ſed grã dei mecũ. Potuit dicere, ꝑ me,
ſed qa minus erat, maluit dicere, mecũ:
p̃ſumẽs ſe nõ ſolũ opis eſſe miniſtrũ ꝑ ef
fectũ: ſed & opantis quodãmodo ſociũ
ꝑ cõſenſum. Videamus nũc ſcđm dei tri
plicẽ opationẽ quã poſuimus: qd crea-
tura q̃q; pro ſuo miniſterio mereat̃. Et il
la qdẽ ꝑ quã, & ſine q̃ fit qđ fit, qd me-
reri p̃t? Quid illa cõtra quã fit, niſi iram?
Quid & cũ q̃ fit, niſi grãm? In prima ita-
que nulla: in ſequẽti mala: in ultima bo-
na merita congrunt̃. Nec.n. pecudes, cũ
ꝑ eas bonũ qđcunq; fit aut malum, bõi
qppiã merent̃, aut mali. Nõ hñt quippe
uñ bono malo'ue cõſentiãt. Multo autẽ
minus lapides: cũ nec ſentiãt. Cæterum
diabolus, uel hõ malus: cũ uigeãt & ui-
gilẽt rõne: iã qdẽ merent̃: ſed nõ niſi pœ
1. Cor. 9. c nã: pro eo qđ à bono diſſentiãt. Paulus
aũt q uolẽs euãgelizat: ne ſi inuitus, diſ-
pẽſatio ei tm̃ credita ſit, & quicunq; ſil'r
ſapiũt: qm̃ qdẽ ex cõſenſu uolũtatis ob-
ediunt, repoſitã ſibi eſſe cõfidũt coro-
nam iuſtitiæ. Vtit̃ ergo deus in ſalutem
ſuoꝝ irrationabili & itẽ inſenſibili crea-
tura tanq; iumẽto uel inſtrõ q̃ iã exple-
to ope, nuſq; erunt. Vtit̃ creatura rõnali,
ſed maleuola, q̃ſi diſciplinę uirga: quam
correcto filio in ignẽ ꝓijciet: tanq; ſarmẽ
tũ inutile. Vtit̃ & angelis & hoı̃bus bo-
næ uoluntatis: tanq; cõmilitonibus &
1. Cor. 3. b coadiutoribus ſuis: quos pacta uictoria
ampliſſime munerabit. Deniq; & Pau-
lus de ſe, ſuiq; ſil'ibus: audacter pronun
ciat. Coadiutores.n. dei ſumus. Ibi itaq;
deus homini benigne merita cõſtituit,
ubi ꝑ ipm̃, & cũ ipõ, boni quippiã ope
rari dignãter iſtituit. Hinc coadiutores
dei, et cooperatores ſpiritus ſancti, pro
meritores regni nos eẽ p̃ſumimus, qđ ꝑ
conſenſum utiq; uolũtariũ diuinæ uolũ
tati coniũgimur. Quid igitur? Hoc ergo
totũ liberi arbitrij opus: hoc ſolũ eius ẽ
meritũ qđ cõſentit? Eſt prorſus. Nõ qui
dem quod uel ipſe conſenſus, in quo oẽ
meritũ cõſiſtit, ab ipſo ſit, cũ nec cogita 2. Cor. 3. b
re (qđ minus eſt quã cõſentire) aliqd à
nob q̃ſi ex nob ſufficiẽtes ſimus. Verba
ſunt nõ mea, ſed apl'i, q oẽ qđ boni eſſe
põt. i. cogitare, & uelle & ꝑficere ꝓ bo Philip. 2. a
na uoluntate: attribuit deo, nõ ſuo arbi
trio. Si ergo deus tria hæc, hoc eſt bonũ
cogitare, uelle, ꝑficere: operatur in nob:
primũ ꝓfecto ſine nob: ſcđm, nobiſcũ:
tertiũ, ꝑ nos facit. Siquidẽ immittendo
bonã cogitationẽ, nos p̃uenit: immutã-
do ẽt malã uolũtatẽ, ſibi ꝑ cõſenſum iun
git: miniſtrãdo & cõſenſui facultatẽ, fo
ris ꝑ aptũ opus nr̃m internus opifex in
noteſcit. Sanè ipſi nos pręuenire nequa
quam poſſumus. Qui autem bonum
neminem inuenit: neminem ſaluat quẽ
non pręuenit. A deo ergo ſine dubio no
ſtrę fit ſalutis exordium, nec per nos uti
que nec nobiſcum. Verum conſenſus,
& opus, etſi non ex nobis: non iam ta-
men ſine nobis. Neq; primum itaq;, in
quo qppe nos nil facimus: nec ultimũ,
qđ et plerũque extorquet aut timor in-
utilis, aut ſimulatio damnabilis, ſed tm̃
medium nobis reputatur in meritum. So
la nempe interdum bona uoluntas ſuf-
ficit, cętera nõ ꝓſunt ſi ſola defuerit. Nõ
proſunt dixerim, ſed agenti, nõ cernen-
ti. Valet itaque intẽtio ad meritũ, actio
ad exemplũ, utrãque p̃ueniens cogita-
tio tantũmodo ad exercitandũ: Cauen
dum ergo ne cum hæc inuiſibil'r intra
nos ac nobiſcum actitari ſentimus, aut
nr̃æ uoluntati attribuamus, quæ infir-
ma eſt, aut dei neceſſitati, quę nulla eſt,
ſed ſoli grãæ, qua plenus eſt. Ipſa liberꝝ
excitat

excitat arbitrium cum ſeminat cogita-
tum, ſanat cum immutat affectum: ro-
borat ut perducat ad actum: ſeruat ne
ſentiat defectũ. Sic aũt iſta cum libero
arbitrio opat̃, ut tm̃ illud in primo præ-
ueniat: in cęteris comitet̃. Ad hoc utiq;
p̃ueniens, ut iam ſibi deinceps coopet̃.
Ita tñ qđ à ſola grã cœptum eſt, pari-
ter ab utroq; ꝑficit̃: ut miſtim nõ ſingil
latim, ſil'non uiciſſim per ſingulos ꝓfe-
ctus opent̃. Non partim grã, partim li-
berꝝ arbitrium, ſed totum ſingula ope
indiuiduo pagũt. Totum quidem hoc,
& totum illa: ſed ut totum in illo, ſic to-
tum ex illa. Credimus placere lectori
qđ à ſenſu apl'i nuſq; recedimus: & qua
quauerſum euagetur oratio, in eadẽ pe-
nè ipſi⁹ uerba freq̃nter recidimus. Quid
Roma. 9. c .n. nr̃a aliud ſonat q̃ illđ: Ergo neq; uo
lentis, neq; currentis, ſed miſerentis eſt
dei? Quod ſanè nõ iõ dicit: quaſi qs uel-
1. Cor. 4. b le aut currere poſſit in uanũ, ſed q, is q
uult & currit, ñ in ſe, ſed ĩ eo à q̊ accipit
& uelle & currere, dẽat gl'iari. Denique
ait: Quid hẽs qđ nõ accepiſti? Crearis:
ſanaris, ſaluaris, qd hoꝝ tibi ex te hõ?
Quid hoꝝ non impoſ'e libero arbitrio?
Nec creare q nõ eras, nec iuſtificare pec
cator, nec mortuus poteras teip̃m reſu-
ſcitare: ut cætera p̃termittã bona, q̃ aut
ſanandis neceſſaria ſunt, aut ſaluãdis re
poſita. Qđ dicimus: de p̃rio patet & ul
Rom. 10. a timo. Sed & de medio nemo dubitat:
niſi q ignorãs dei iuſtitiã, & ſuã uolẽs cõ
ſtituere, iuſtitiæ dei nõ ẽ ſubiect⁹. Quid
enim? Agnoſcis creãtis potẽtiã: ſaluãtis
grãm, & ſanãtis ignoras iuſtitiã? Sana
Iere. 17. b me, ait, & ſanabor: ſaluũ me fac, & ſal-
uus ero, qm̃ laus mea tu es. Iſte iuſtitiã
dei agnoſcebat: à quo æq; ſꝑabat, tã ſal
uari à pc̃tõ, quã à miſeria liberari. Et iõ
laudẽ ſuã illũ, non ſe, merito ſtatuebat.
Pſal. 113. b Propter hoc & Dauid ingeminãs: Non
nobis, iq̃t, dñe nõ nobis, ſed noĩ tuo da
gl'iam: qđ utrãq; à deo ſtolã, & iuſtitiæ
.ſ. expectaret & gl'iæ. Quis eſt q igno-
rat dei iuſtitiam? Qui ſeipſum iuſtificat.
Quis eſt q ſeip̃m iuſtificat? Qui merita
ſibi aliũde, quã à grã p̃ſumit. Cæteꝝ q
fecit qđ ſaluaret: ẽt dat uñ ſaluet. Ipſe, in
quam, merita donat, q fecit qbus dona
ret. Quid retribuam, inq̃t, dño ꝓ oı̃bus, Pſal. 115. a
non q̃ tribuit, ſed q̃ retribuit mihi? Et q
eſt, & q iuſtus eſt, à deo eſſe cõfitet̃: ne
ſi utrũlibet negaret, utrũq; ꝑderet: amit
tẽdo utiq; uñ iuſtus eſt, & ſic dãnando
qđ eſt. Sed ſi uel tertio loco iuenit quod Ibidem.
uiciſſim repẽderet? Calicẽ, ait, ſalutaris
accipiã. Calix ſalutaris, ſanguis eſt ſal-
uatoris. Ergo ſi deeſt tibi oı̃no de tuo,
qđ uel ſecundis dei donis retribuas: uñ
tibi ſalutẽ p̃ſumis? Nomẽ dñi, inq̃t, inuo Rom. 10. c
cabo: qđ nimirꝝ quicũq; iuocauerit, ſal-
uus erit. Igitur q recte ſapiũt, triplicem
confitent̃ opationẽ: nõ qdẽ liberi arbi-
trij, ſed diuinæ grãæ in ipſo, ſiue de ipſo.
Prima, creatio: ſecũda, reformatio: ter-
tia, cõſummatio. Primo naq; ĩ xp̃o crea
ti ſumus in libertatẽ uolũtatis: ſecũdo,
reformamur ꝑ xp̃m in ſpm̃ libertatis:
cum xp̃o deinde cõſummandi in ſtatũ
æternitatis. Siqdem qđ non erat, in illo
creari oportuit: qđ erat ꝑ formã refor-
mari deformẽ: mẽbra nõ ꝑfici niſi cũ ca
pite. Quod utiq; tũc cõplebit̃, cum oẽs Ephe. 4. c
occurremus in uirꝝ ꝑfectũ, in mẽſuram Col. 3. a
ætatis plenitudinis xp̃i: qñ apparente
xp̃o uita noſtra: appebimus & nos cũ
ipſo in gloria. Cũ igit̃ cõſummatio fieri
habeat de nobis, ſiue ẽt in nobis: nõ aũt
à nobis: creatio uerò facta ſit & ſine no
bis: ſola q̃ nobiſcũ quodãmodo fit ꝑꝑ
cõſenſum uolũtarium nr̃m, ĩ merita no-
bis reputabit̃ reformatio. Ipſa ſunt ieiu
nia noſtra, uigiliæ, cõtinentia, operaq;
miſericordiæ, cæteraq; uirtutũ exerci-
tia: ꝑ quæ utiq; cõſtat interiorẽ hominẽ
nr̃m renouari de die in diẽ: dũ & intẽtio
terrenis incuruata curis, de imis paula-
tim ad ſuꝑna reſurgit: & affectio circa
carnis deſideria lãguens, ſenſim in amo
rem ſpũs cõualeſcit, & memoria uete-
rũ opeꝝ turpitudine ſordẽs, nouis bo-
niſq; actib⁹ cãdidata ĩdies hilareſcit. In
his nẽpe trib⁹ ĩterior renouatio cõſiſtit:
rectitudine .ſ. itẽtionis, puritate affectio
nis, recordatiõe bonæ opationis: ꝑ quã
ſibi bñ cõſcia memoria eniteſcit. Veꝝ

hęc cum certum ſit diuino in nobis acti tari ſpiritu, dei ſunt munera. Quia uero cū nr̄æ uoluntatis aſſenſu, noſtra ſunt
Matt.10.c merita. Non.n. uos eſtis, inquit, qui loq mini: ſed ſpiritus patris ueſtri qui loqui
2.Cor.13.a tur in uobis. Et Apoſtolus: An experimentum eius quæritis, inquit, qui in me loqtur Chriſtus? Si ergo Chriſtus aut ſpiritus ſanctus loquitur in Paulo: non
Rom.15.d etiam itidem operaẽ in ipſo? Non.n. loquor, ait, quæ per me non efficit deus. Quid ergo? Si nō Pauli, ſed dei loquẽtis in Paulo, uel operantis per Paulum, & uerba ſunt, & opera: ubi iam Pauli me-
2.Ti.4.b rita? Vbi eſt quod tam fidenter aiebat: Bonum certamen certaui, curſum conſūmaui, fidem ſeruaui: de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi dn̄s in illa die iuſtus iudex? An in eo confidit forte coronam eſſe repoſitam ſibi, quod per ipſum illa fiebant? Sed multa per malos, ſiue angelos, ſiue homines fiunt bona: nec tn̄ reputantur illis in merita. An quia potius & cum ipſo, hoc eſt cum eius bona uolūtate fie-
1.Cor.9.c bant? Nā ſi iuit⁹ inqt, euāgelizauero, diſpenſatio mihi credita eſt: ſi aūt uolens, gloria eſt mihi. Cæterū ſi uel ipſa uoluntas, de qua oē meritum pendet, ab ipſo Paulo non eſt: quo pacto eam quā ſibi repoſitam præſumit, coronam uocat iuſtitiæ? An qm̄ iuſte, iam & ex debito requiritur quodcunq;, uel gratis promittitur? Deniq; ait: Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitū meū
2.Ti.1.c ſeruare. Dei promiſſum, ſuum appellat depoſitū: & quia credidit promittenti, fidenter promiſſum repetit. Promiſſum qdē ex miſericordia: ſed iam ex iuſtitia perſoluendum. Eſt ergo quam Paulus expectat, corona iuſtitiæ: ſed iuſtitiæ dei, non ſuæ. Iuſtum quippe eſt ut reddat quod debet. Debet autē quod pollicitus eſt. Et hæc eſt iuſtitia de qua pręſumit apoſtolus, promiſſio dei, ne ſi hāc contemnens, ſuam uelit ſtatuere, iuſtitiæ dei non ſit ſubiectus: cuius tn̄ ſuæ iuſtitiæ ipſum deus uoluit habere conſortem, ut & coronæ faceret promeritorem. In eo enim ſibi iuſtitię conſortē, & coronæ ſtatuit promeritorem: cum operum quibus erat illa repromiſſa corona, habere dignatus eſt coadiutorē. Porro coadiutorem fecit, cum fecit uolentem: hoc eſt ſuæ uoluntati conſentiẽtem. Itaque uoluntas in auxilium: auxilium reputatur in meritū. Si ergo à deo uoluntas eſt, & meritum. Nec dubium quin à deo ſit & uelle & perficere pro bona uoluntate. Deus igitur author eſt meriti: qui & uolūtatem applicat operi: & opus explicat uolūtati. Alioquin ſi proprie appellentur ea, quæ dicimus noſtra merita: ſpei quædam ſunt ſeminaria, charitatis incentiua, occultæ prædeſtinationis indicia, futuræ fœlicitatis pręſagia, uia regni, non cauſa regnandi. Denique quos iuſtificauit, non quos iu- Roma.8.f
ſtos inuenit: hos & magnificauit.

Finis tractatus de gratia & libero arbitrio.

DIVI BERNARDI ABbatis ad dominum abbatem Columbenſem, in tractatum ſequentem, epiſtola.

DOmino abbati Columbẽſi frater Bernardus abbas dictus de Claraualle: ualere in domino ſemper. Reſcriptū meum ad epiſtolas duorum Carnotenſium monachorum, uobis primum (ut promiſeram) deſtinare curaui. Vbi & aliud quoq; impletū eſt quod iuſſiſtis. Nam cum breuiter reſcribere decreuiſſem, & epiſtolis epiſtolam tm̄ reddere uelle cœpiſſem: hortatu ueſtro in libri (ut cernitis) longitudinem protraxi ſtylum, & ut in pluribus plures poſſint ædificari. Quod opus cū à uobis perlectum fuerit: tunc nō ipſis ad quos factum eſt, ſed eorū prius reddatur abbati, & ſic demum ad ipſos, ſi iuſſerit abbas, perueniat. Monachi enī ſunt, & ex lege ſuæ regulæ ſine nutu ſui abbatis ſicut dare, ita & accipere datas prohibentur epiſtolas. Nam & ob hoc maxime diu, ſicut ſcitis: multum licet rogatus ab eis: reſpondere tardaui,

quod (ut mihi uidebatur) ignorante abbate ſcribere illas epiſtolas & mittere præſumpſiſſent. Nec falſo id ſuſpicatus ſum: uti poſtmodum liquido comperi. Ego cœpto operi (quod quidem legentibus apparebit) epiſtolæ nomen indideram: ſed qm̄ pro noīe modum ueſtro obuiante mandato (ut promiſeram) nō ſeruaui: liber, ſi iudicatis, non epiſtola cenſeatur. Et quia inter multas qōnes quæ ibi à me ſoluūtur, id præcipue ſubtilius utiliuſq; pertractatur: quænam liceat præcepta, & p quos, & quatenus diſpenſari: detur ei titulus de præcepto & diſpenſatione: niſi uobis aliud forte congruentius uideatur.

DIVI BERNARDI *abbatis in tractatum de præcepto & diſpenſatione,*

PROLOGVS.

QVa mẽte iam tacebo? Qua frōte tn̄ loquar? Crebris epiſtolis & nuncijs cogitis me aut propriam prodere imperitiam: aut offm̄ renuere charitatis. At ego malẽs ſine illa quæ inflat: quā abſq; illa q̄ ædificat inueniri: uictus tādem precib⁹ ueſtris: duris inijcio nodis ungues teneros: &, ut uereor ego, non aliud quàm terendos. Sed hoc incaſſum. Nā mea me, ut ſcribitis & pſcribitis: tam abſentis ſcripta: quàm uerba pn̄tis arguūt excuſantem. Quis.n. iam relinquitur mihi in illis de impoſſibilitate cauſandi locus, pſertim apud uos, qui ex ore & ex corde meo ſatis certū tenere uos creditis quantum poſſim in talibus? Fidei pinde ueſtræ, non meo fidens ingenio: abyſſum ingredior quæſtionū: neſciens, deus ſcit, quà emerſurus. Præſto charitas erit: utinam ita & ueritas. Si quominus excuſet effectum defectus potius ingenij: uoluntatem certe nō culpabitis. Tentabo autem eaſdem (ſi potero) quæſtiūculas ſub epiſtolari cunctas breuitate redigere, etſi non epiſtola breui. Mirū ſiqdem non eſt ſi fuero ego longior in exponẽdo: cum uos tm̄ eas ponendo, duas, & ipſas ſatis longas epiſtolas texueritis.

TRACTATVS.

PRima igiẽ qō circa regulam nr̄am uerſaẽ, de qua (niſi fallor) & reliquæ oēs aut penè oēs oriuntur. Quæritis nẽpe: regularis illa inſtitutio qūo & quatenus ſit penſanda pfitentibus eam: utrum uidelicet cuncta quæ cōtinet, putāda ſint eſſe pcepta: cōſequẽter et dānoſa tranſgredienti: an cōſilia tm̄ uel monita, & ob hoc nullius, aut nō magni pōderis ſit ipſorū pfeſſio nullius, aut nō grauis culpę ipſorū puaricatio: an certe quædā ſint deputāda imperijs: quędā pro cōſilijs reputāda: quo partim ea liceat, partim nō liceat oīno prætergredi. Et ſi hoc ultimum deẽ, diſtingui à me tunc demū certos ac pprię cuiuſq; partis limites flagitatis: ne cui forte p uarias ſui ſenſus opiniones licentius uagādi deẽ occaſio: ſicq; liquare culicem, & camelū glutire cōtingat: ſi neſciat quātū curę uel opæ ſuæ qbuſq; debeat obſeruātijs. Hic eſt, quātū recolo, totus ueſtræ illius ptitionis ſenſus, etſi nō uerba. Qđ aūt ſubiūgitis & pgitis iqrere de obediẽtia qb⁹ gradib. diſtiguatur, qbus claudaẽ limitib⁹: ad eādem arbitror ptinere diuiſionē, qppe q̄ in decretis regularib. pcipua hr̄: & puto cū ad illā ſatis rn̄ſum fuerit, de iſta iam nil ſuperit qđ ambigaẽ. Itaq; ut ſentio ego, regula ſancti Bn̄dicti oī hoī pponiẽ, imponitur nulli, prodeſt ſi deuote ſuſcipiẽ & tenetur: non tn̄ ſi nō ſuſcipitur obeſt. Quod autem in uoluntate eſt ſuſcipientis, non in poteſtate pponentis, uolūtarium merito dixerim, non neceſſarium. Attamen hoc ipſum quod dico uolūtarium, ſiquis ex ppria uoluntate ſemel admiſerit, & promiſerit deinceps tenẽdum, profecto in neceſſariū ſibi ipſe cōuertit, nec iā liberum habet dimittere, quod ante tamẽ non ſuſcipere liberum

Pſal. 65. d habuit. Ideoq́ quod ex uolũtate ſuſce-
pit, ex neceſſitate iã tenebit, qa oĩno ne
ceſſe eſt eũ reddere uota ſua q̃ diſtinxe-
Luc. 19. d runt labia ſua, & ex ore ſuo aut cõdẽna
ri iã aut iuſtificari. Cæterꝝ fœlix (ut qui
dã ſanctorꝝ ait) neceſſitas, q̃ cogit in me
lius. Oĩa proinde ſancti Bñdicti inſtitu
ta, exceptis ſane nõnullis de ſpũalibus,
uerbi cã, charitate, humilitate, mãſuetu
dine, q̃ nõ tã ipm cõſtat inſtituiſſe quã
deũ, & ob hoc penitus nõ eſſe mutãda
decætero reliqua uniuerſa nõ ꝓfitẽtib.
quidem monita tm̃, ſeu cõſilia cẽſenda
ſunt, nec grauãt nõ obſeruata: cũ tñ ꝓfi-
tentibus in p̃cepta, p̃uaricãtibus in cri-
mina fiãt, ſiue (ut ueſtra uobis reddã) il-
lis uolũtaria uel factitia, iſtis neceſſaria,
& tanq̃ naturalia nõ immerito reputan
tur. Ita ſanè neceſſaria dixerim, ut ex eis
minime p̃iudiceŧ neceſſarijs rõnalibuſq́
diſpẽſationibus. Sed nõ oĩbus in hmõi
credita eſt diſpẽſatio, niſi his dũtaxat q
1. Cor. 4. a cum apl'is dicere pñt: Sic nos exiſtimet
hõ ut miniſtros xp̃i, & diſpẽſatores my
ſteriorꝝ dei. Nouit aũt fidelis ſeruus &
prudẽs, quẽ cõſtituit dñs ſupra familiã
ſuã, ibi tm̃ uſurpare diſpẽſationẽ, uñ bo-
Ibidem. nã poſſit hr̃e recõpẽſationẽ. Hoc qppe
quęritur inter diſpẽſatores, ut fidelis qs
inueniaŧ. Et eadẽ fortaſſe fidelitas à ſub
ditis nihilóminus exigiŧ in obtp̃ando, q̃
à p̃poſitis in diſpenſando. Conſtat igiŧ
ex his q̃ dicta ſunt, ueſtram illã diuiſio-
nem integrã eſſe ac ſufficientẽ, ſi modo
perſonæ diſtinguanŧ & tp̃a, dum ſubie-
ctis ſit qdẽ oĩs regularis inſtitutio (quã-
tum dũtaxat ad corp̃ales obſeruantias
ptinet) añ profeſſionẽ uolũtaria, poſt ꝓ
feſſionẽ neceſſaria, p̃latis uerò ptim uo-
lũtaria, ut q̃ inuenta ab hoĩe, partim ne-
ceſſaria, ut quæ fuerit diuinitus iſtituta.
Quãobrem fortaſſis tũc potiſſimũ con
grua & luculẽta magis eadẽ diuiſio ap
parebit, ſi eius mẽbrum qđ dictũ eſt ne
ceſſariũ, rurſum in tria hæc ſubdiuidaŧ,
ſtabile, iuiolabile, incõmutabile. Et qui
dem ſtabile dixerim quod ita eſt neceſ
ſariũ, qđ nõ cuilibet hoĩum illud muta-
re fas ſit, niſi ſolis diſpẽſatoribus myſte
riorꝝ dei. i. præpoſitis, ut, uerbi gr̃a, re-
gulæ ſanctorꝝ; Baſilij, Auguſtini, Bñdi-
cti, necnõ authentici canones, & ſiqua
ſunt alia eccleſiaſtica iſtituta dignę au-
thoritatis. Quę qm̃ à ſanctis tradita ſũt,
ſancita ſtabiliter p̃ſeuerãt, nec oĩno cui-
uis ſubiectorꝝ ea aliquo mõ uariare uel
mutare concediŧ. Quia tñ ab hoĩbus ẽt
per hoĩes loco & offõ illis canonica ele
ctione ſuccedẽtes, licite ĩterdũ ĩnoxieq́
ꝓ cauſis, p̃ſonis, locis & tp̃ibꝰ, diſpẽſan
tur. Vbi ſanè qui hæc legit, attendat me
caute nõ dicere ea poſſe uel ab iſtis leui
ter pro uolũtate mutari, ſed ex ratione
fideliter diſpẽſari. Ideo aũt hanc ipſam
mutationẽ taliter & à talibus recipere
pñt, qm̃ non natural'r nec per ſe bona
ſunt. Porrò inuẽta atq; inſtituta fuerũt,
non quia al'r uiuere nõ liceret, ſed ꝙ ita
magis expediret, nec planè ad aliđ quã
ad lucrum et cuſtodiã charitatis. Quã-
diu ergo charitati militãt, ĩmobiliter fi-
xa ſunt, mutariq́ omnino ne ab ipſis q-
dem p̃poſitis ſine offenſa poſſunt. At ſi
econtrario cõtraria forte aliqñ charita
ti uiſa fuerint, his duntaxat quibus hoc
poſſe uidere datum eſt, & ꝓuidere cre-
ditũ eſt: non'ne iuſtiſſimũ eſſe liquet, ut
quæ ꝓ charitate inuenta fuerũt, ꝓ cha-
ritate quoq; ubi expedire ur̃, uel omit-
tantur uel intermittanŧ, uel in aliud for
te cõmodius demutenŧ? Sicut è regione
iniquum ꝓculdubio foret, ſi ſtatuta pro
ſola charitate, cõtra charitatẽ tenerenŧ.
Tenent ergo fixam firmamq́ ĩmobili-
tatem ẽt apud prælatos q̃ ex ſtabili ne
ceſſario ſunt, ſed quatenus charitati de
ſeruiunt. Nunqd aũt hoc ego uel ſolus
ſentio, uel primus dico? An nõ hoc ipm
& papa Gelaſius ſenſit? Ait ſiqdẽ: Vbi
neceſſitas nõ eſt, incõuertibilia maneat
patrũ ſanctorꝝ decreta. Leo quoq; pa-
pa, Vbi, inquit, neceſſitas non eſt, nullo
modo ſanctorꝝ patrum inſtituta uiolẽ-
tur. Et infert, Vbi ergo neceſſitas fuerit
ad utilitatẽ eccleſię, qui ptãtem habet,
ea diſpenſet. Ex neceſſitate. n. fit muta-
tio legis. Neceſſariũ deinde qđ inuiola
bile nominaui, illud intelligo quod non
ab homine

ab hoĩe traditum, ſed diuinitus ꝓmul-
gatũ, niſi à deo qui tradidit mutari oĩno
non patiŧ: ut, exempli cã: nõ occides, nõ
mœchaberis, non furtum facies, & reliq̃
illius tabulæ legiſſcita: q̃ etſi nullam ꝓr
ſus humanam diſpenſationẽ admittũt,
nec cuiq̃ hoĩum ex his aliquo mõ ſolue
re, aut licuit, aut licebit: dñs tñ horꝝ qđ
Exo. 3. g uoluit, & qñ uoluit ſoluit: ſiue cũ ab He
Oſee. 1. a bræis Aegyptios ſpoliari: ſiue qñ ꝓphe
tã cũ muliere fornicaria miſceri p̃cepit.
Quorꝝ utiq; alterꝝ qd niſi graue furti fa
cinus, alterꝝ qd niſi flagitij turpitudo re
putareŧ: ſi nõ excuſaſſet utrũq; factũ au-
thoritas imperantis? Sanè ubi ſil'e aliqd
aliqñ à ſanctis hoĩbus fuiſſe legitur uſur
patũ, ſcriptura nõ indicãte quod deus
ita p̃cepit: aut eos peccaſſe fatendũ eſt,
ſicut hoĩes, aut certe ſicut ꝓphas fami-
liare dei conſilium accepiſſe. Vñ & unũ
exẽplũ pono qđ occurrit de Sampſone:
Iudi. 16. g qui ſeipm unà cum hoſtibus opprimens
interfecit. Qđ utiq; fcm̃ ſi defendiŧ non
fuiſſe pctm̃: priuatũ habuiſſe cõſiliũ idu
bitanter credendus eſt, etſi de ſcriptura
hoc nõ hẽmus. Iam uerò neceſſariũ in-
commutabile qd accipi uelim? Equidẽ
nil cõgruentius quã qđ diuina ita con-
ſtat & æterna rõne firmatũ, ut nulla ex
cã poſſit uel ab ipſo deo aliq̃tenus im-
mutari. Sub hoc gñe eſt oĩs illa ſermõis
dñici in mõte habiti ſpũalis traditio, et
qcqd de dilectione, humilitate, manſue
tudine, cęteriſq́ uirtutibus tam in nouo
quam in ueteri teſtõ ſpũal'r obſeruandũ
cõtradiŧ. Hæc qppe talia ſunt q̃ nec li-
ceat nec expediat aliqñ nõ hr̃i. Eo ſiqdẽ
immobil'r, quo & natural'r bona, nunq̃
niſi innocenter, nunq̃ niſi ſalubriter aut
imp̃anŧ, aut obſeruanŧ. Omni tp̃e, omni
p̃ſonæ, mortẽ cõtẽpta: cuſtodita ſalutẽ
op̃anŧ. Primã ergo neceſſitatẽ ſua cuiq;
facit in ꝓmittendo uoluntas: ſcđam p̃ci
piẽtis authoritas: tertiã p̃cepti dignitas.
Differunt aũt (ut iã dcm̃ eſt) qbuſdã à ſe
inuicẽ gradibus tres iſtæ neceſſitates:
nec una oẽs ſequiŧ immutabilitatis fir-
mitas. Nã ex prima qdẽ qđ efficiŧ, etſi
nõ penitus immutabile, tñ uix mutabi-
le eſſe cõſtat: dũ ſolis illud liceat muta-
re p̃latis, & hoc non niſi fideli & ꝓuida
diſpẽſatione. Qđ uerò fit ex ſequenti, q̃
& maior iſta, eſt penè iã incommutabi
le: ſoli qppe deo eſſe mutabile ſuperius
demõſtratũ eſt. Porrò qđ de nouiſſima
fit tanq̃ oĩum maxima: oĩno incommu-
tabile eſt, utpote qđ ne ipſi qdẽ deo mu
tare liberꝝ eſt. Qđ igr̃ nulli hoĩum fas ẽ
niſi ſolis mutare p̃latis, dici uix mutabi-
le cõgruè põt: qđ ſoli cõſtat licere deo,
dicaŧ penè immutabile: qđ ne ipſi qdẽ,
penitus immutabile noĩeŧ. Quæ cũ ita
ſint, ut ad ea redeã de qbus potiſſimum
q̃riŧ: patet ꝙ ex magna parte rl'atis tra-
ditio ſubeſt eius q p̃eſt etſi nõ uolũtati,
certe diſcretioni. Sed dicitis: Quid ergo
relinq̃tur neceſſitati? Audite: quã pluri-
mũ, Primo qdẽ qcqd de ſpũalibus in i-
pſa rl'a traditũ eſt: in manu abbatis (ut
ſuprà taxatũ eſt) neq̃q; relinq̃tur. Dein
de reliq̃ pars q̃ in corp̃alibus cõſtat ob
ſeruãtijs: ne ipſa qdẽ in eius ita uolũtate
poſita eſt, ut eiuſdẽ deſeruiat uoluntati,
ſed magis charitati. Neq;. n. abbas ſu-
pra rl'am eſt, cui ſel' & ipſe ſpontanea ſe
ꝓfeſſione ſubmiſit, etſi (qđ negandũ nõ
eſt) dei rl'a charitas, rl'æ ſancti Bñdicti
iure p̃poniŧ. Eſto ꝓinde ut interdũ rl'æ
lr̃a cedat ꝓ tp̃e charitati, cũ rõ neceſſita
tis uel charitatis exegerit: abſit tñ ut ho
minis cuiuſpiã ſubdaŧ uolũtati. Sup fra-
trũ ſanè trãſgreſſiones, nõ ſup patrũ tra
ditiones cõſtituiŧ q abbas eligiŧ, mãda-
torꝝ cultor, & ultor uitiorꝝ. Arbitror nã
que ſctãs illas obſeruãtias, p̃latorꝝ pru-
dentiæ & fidei creditas: non ſubditas
uoluntati. Hinc eſt quod idem legiſla-
tor in his quæ abbati diſpenſanda reli-
quit: caute nuſquam (ut memini) uo-
luntatem, ſed aut conſiderationem, aut
diſpoſitionem, aut prouidentiam, aut
certe arbitrium ſeu aliquid huiuſmodi
ponit: uolens nimirꝝ prouidum fidũq́
diſpenſatorem, rationis, ubi forte diſpẽ
ſat, ſequi iudicium, non ſuæ placitum
uoluntatis. Vnde & intimat ei non ſe-
mel quòd de omnibus iudicijs ſuis deo
redditurus ſit rationem. Lego profecto

in rl'a. Hæc conſideratio penes abbatē
ſit: & hoc uel illud eſſe in ꝓuidentia, uel
arbitrio ſeu diſpoſitione abbatis. Vt au
tem ꝓ ſua uolūtate aliqd mutet: me ibi
legiſſe nō recolo: quinimmo in oībus, in
quit, oēs magr̃am ſequanť rl'am: nec ab
ea temere deuietur à quoq;. Ergo nec
ab ipſo abbate. Oēs, inqt, magr̃am ſe-
quātur rl'am: nemo ergo ſuam uolunta-
tem. Vbi ſanè nec abbatē excipi puto.
Videtis quantū neceſſitati tribuiť: ſub-
trahiť uolūtati? Quid ēt? Non'ne rl'aris
ipſa profeſſio qua ſe iunior ſubdit ſpōte
priori: æq; alligat & priorē? Cōis eqdē
pacti pari reor utrūque neceſſitate tene
ri: fieriq; duos ꝑ unius ſponſionē alteru-
trū debitores: fidelis curæ unū: alterum
humilis obediētiæ. Quidnā igr̃ iam uo-
luntati relinquitur, ubi & prælatus debi
ti neceſſitate teneť? Sed & de hoc item
non paꝝ prælati præſcribiť uoluntati:
qd' is q ꝓfiteť, ſpondet qdē obedientiā,
nō tñ omnimodā, ſed determinate ſecū
dū rl'am: nec aliā quā ſancti Bñdicti: ut
oporteat eū q p̃eſt, nō fręna ſuæ laxare
uoluntati ſuper ſubditos, ſed p̃fixā ex rl'a
ſibi ſcire mēſurā, & ſic demū ſua impia
moderari circa id ſolū qd' rectū eſſe cō-
ſtiterit: nec qdlibet rectū, ſed hoc tm̃ qd
p̃dictus pr̃ inſtituit, aut certe quod ſit
ſcdm qd' inſtituit. Sic ſe qppe hēt ꝓfeſ-
ſio. Promitto nō qdē rl'am: ſed obedien
tiā ſcdm rl'am ſancti Bñdicti. Non ergo
ſcdm uolūtatē p̃poſiti. Proinde ſi ꝓfeſ-
ſo ſcdm illā rl'am abbas meꝰ mihi aliud
forte impōere tētauerit qd' nō ſit ſcdm
rl'am, aut ēt qd' non ſit ſcdm iſta inſtitu
ta: uerbi cā Baſilij, Auguſtini, Pacomij:
q̃nā mihi, q̃ſo, in hac re neceſſitas immi-
net obſequēdi? Solū qppe id à me poſſe
exigi arbitror, qd' ꝓmiſi. Videtis iam er
go obedientiæ limites quos requiritis.
Si modus eſt obeditionis, tenor ꝓfeſſio
nis: nec ſe ualeat extēdere ptās imperā-
tis, niſi quatenus attigerit uotū ꝓfitētis:
ꝓfecto citra, & ultra, necnon ēt contra,
quid aliud quā obediētiæ limites quoſ
dā cēſuerim, & his ſuis terminis uirtutē
eandē circuncludi? Quamobrem qſque
ꝓfeſſus in quouis gñe ſalutiferę uitę, nec
ultra obedientię legē cogēdus: nec citra
eſt inhibēdus quā ſua ipſius ur̃ comple
cti ꝓfeſſio. Quāto minus cōtra? Is ergo
q medius eſt uitæ modus p̃fixus uoto,
ꝓfeſſione firmatus: tanq; lignū qd' erat
in medio paradiſi, ſolus ſine dubio legi
erit ſubiectus, obnoxius iuſſioni. Ergo
p̃lati iuſſio uel ꝓhibitio non p̃tereat ter-
minos ꝓfeſſionis. Nec ultra extendi p̃t:
nec cōtrahi citra. Nil me p̃latꝰ ꝓhibeat
hoꝝ quæ ꝓmiſi, nec plus exigat quàm
promiſi. Vota mea nec augeat ſine mea
uoluntate: nec minuat ſine certa neceſſi
tate. Neceſſitas qppe nō hēt legē, & ob
hoc excuſat diſpenſationē. Volūtas ꝟò
qa ſola mereť retributionē: ēt ſola non
immerito gradū altiorē uſurpat. Aliôqn
& abſq; neceſſitate remiſſio uoti, nō diſ
penſatio, ſed p̃uaricatio eſt: & reſtrictio
cōtra uoluntatem, murmur eſt, non ꝓ-
fectus. Ponāt ergo p̃poſiti metam obe-
dientiæ ſubiectoꝝ ex uotis labioꝝ ipo
rum, non ſuoꝝ deſiderioꝝ: monentes
eos, non cogentes ad celſiora, condeſcē
dentes eis cum neceſſe fuerit ad remiſ-
ſiora, nō cadentes cum eis. Cæteꝝ ſub-
iectus huiuſcemodi obedientiā q̃ uoti
finibus cohibetur, nouerit imperfectā.
Nam perfecta obediētia legem neſcit,
terminis non arctať: neq; contenta an-
guſtijs profeſſionis, largiori uoluntate
ferť in latitudinē charitatis: & ad oē qd'
iniungiť ſpontanea, uigore liberalis ala-
criſq; animi modum nō conſiderans: in
infinitam libertatem extēditur. Hęc eſt
illa de qua ſignanter apl's Petrus, caſtifi 1. Pet. 2. c
cantes, inquit, corda ur̃a in obedientia
charitatis. pulcre ipſam per hoc ſeque-
ſtrans ab illa inerti & ſeruili obedientia
quodammodo nec charitati prompta,
ſed obnoxia neceſſitati. Hęc iuſti illius,
cui lex poſita non eſt, ꝓpria eſt: non qd' 1. Tim. 1. d
uel ille perfectus uiuere debeat ſine le-
ge: ſed quia non ſit ſub lege: minime qp Capitulo: ſi fratri aliquid impoſſibile.
pe contentus uoto ſuæ cuiuſcunq; ꝓfeſ-
ſionis: quam ſuperat animi deuotione.
Quanquam nec iſtam rl'a ipſa tacuerit,
ubi monet, ſi fratri impoſſia iniungun-

tur, ut confidens de adiutorio dei obe-
diat ex charitate. In eadē deniq; regula
Capitulo de gradibꝰ humilitatis. tertius humilitatis deſcribitur gradꝰ, ut
omni obedientia monachus ſe ſubdat
maiori. Dicēs qppe, omni, nō uult nos ī
obediendo mēſura eſſe cōtētos ꝓfeſſio
nis, nō attendere ꝓmiſſi debitū, non de
pacto ſumere modum: ſed trāſire alacri
ter ēt uotū, & obedire in oībus. Eſt ſanè
quidā obedientiæ limes ſcdm tp̃s ipſa
tpis extremitas, ut is ſit terminꝰ obediē
tiæ, q & uitæ. Hūc nobis maximè unige
niti dei commendat exemplum, qui fa-
ctus eſt patri obediens uſq; ad mortē.
Hæc ergo quoties interrūpiť, inobediē-
tia dr̃, & pctm̃, & tranſgreſſio ſeu p̃uari
catio. Sed intereſt ſanè qua cā, quo affe
ctu, qua intentione, quo præcipiente, in
quo'ue p̃cepto malū hoc cōmittať. Et
quidē nullā prorſus inobediētiā dico ꝓ-
uiducendā, nō tñ oēm pari æſtimandā
periculo. Enimuero mandatum dei eſt:
Nō occides. Fac ergo duos homicidas,
& unū qdē ſpoliādi cupiditate: alteꝝ ue
rò neceſſitate ſeſe defendēdi facinus ꝑ-
petraſſe. An nō hic ſatis euidēter inter le
prā et leprā cā ſeparat, faciēs utiq; diſpa
rē ualde culpā unius eiuſdemq; trāſgreſ
ſionis? Quid uerò ſi hūc ſubita ira, illum
ſtudioſa malitia, aut uetus odiū forte ad
idē ſcelus impulerit? Nunqdnā ſiſi pen-
ſandū erit iudicio, qd' tā diſſiſi fcm̃ con-
ſtabit affectu? Nil deinceps inceſtiꝰ ob-
Gen. 19. g ſcœnius'ue, quā illas filias Lot paternū
uſurpaſſe cōcubitū: & tñ qs non uideat
quantum euacuauerit aut attenuauerit
turpis nefandiq; reatum flagitij, pietas
intētionis, & intētio pietatis? Iā uero de
illo q p̃cipit, & itē de eo qd' p̃cipiť, huiuſ
cemodi aduertenda erit ſcdm rōnem di
ſtinctio, ut cuius inter p̃ceptores reuerē
tior nobis imminebit authoritas, eiꝰ gra
uior formideť offenſio: ac maioris cuiuſ-
que mandati trāſgreſſio, dānabilior ęſti
Acto. 5. e meť. Meliꝰ ſiqdem eſt obedire deo quā
hoībus, & ipſis melius magr̃is quā con
diſcipulis, Porrò in magr̃is: melius nr̃is,
quā extraneis. Quibus aūt melius con-
ſtat obedire: ipſis ꝓculdubio & nō obe
dire deteſtabilius eſt. Eſt de mandatis
ſil'r. Maioribus qppe maior: minoribus
minor opera nr̃a & cura debeť: de quo
rum ēt contemptu iuxta eandē conſide
rationē grauior leuior'ue offenſa cōtra
hiť. Porrò maiora minoraq; mandata
dixerim, ſcdm q̄ maius minus'ue uelle
conſtiterit ip̃m q p̃cipit: ſiue hoīem ſiue
deū. Eſt, uerbi gr̃a, mandatū: Non fura- Mar. 10. c
beris: & eſt mandatū: Omni petenti te Luc. 6. e
da. utrūque qdem magnū: qm̃ utrūque
diuinū: ſed de nō furando maius. Quis
em̃ neſciat æquiſſimo deo non æq; diſ-
plicere tenaces, atq; fures: & qa de duo
bus malis plus uelit nos tenere nr̃a quā
tollere aliena: & ita minus peccare qui
nō tribuit ſua, quā q nō ſua furatur? Sed
in mādatis hoīum rara æqualitas inue-
niť: cū ꝓ uarijs neceſſitatibus uel utilita-
tibus agendoꝝ, iniungentiū affectio ua
rieť: qdq; putauerint rectius uel cōmo-
dius, hoc amplius cupiāt & exigāt ob-
ſeruari. Tam ergo qualitas p̃ceptorum
quā authoritas p̃cipientiū & obedien-
tiæ p̃figit metam, & inobedientiæ termi
nat culpam: qñ (ut dcm̃ eſt) in p̃latis q-
buſq; grauioris authoritatis, & eorum
mandatis quibuſq; maioris utilitatis, q;
diligentior debeť obſequendi cura: eo
& culpa grauior incurritur de contem-
ptu. His itaq; diſtinctionibꝰ animaduer
ſis, & obediētię modꝰ, & pōdꝰ inobediē
tiæ facile repiť. His gradib. nō ſolū iter
diē & noctē, hoc eſt bonū obediētię, &
inobediētiæ malū diſcerniť, ſed ēt inter
diē & diē: itēq; inter noctē & noctē: in-
ter bonū uidelicet & melius: inter malū
& peius. Bonus qdē obediētiæ gradus
eſt, ſi iuxta magr̃i nr̃i ſñiam, ꝑꝑ metū ge
hennæ, ſeu ꝑꝑ profeſſionem ſctām quā
profeſſus eſt quiſpiam obedierit: melior
tñ cum ex dei amore obeditur. Illa qp-
pe obedientia neceſſitatis eſt: iſta chari
tatis. Illum aūt optimum dixerim obe-
dientiæ gradum, cum eo aīo iniunctum
opus recipiť, quo & p̃cipiť. Cū.n. ex uo-
lūtate iubentis pendet intentio exequē
tis: fit ut nec maius minorib. nec minus
maioribus confuſe (ut aſſolet) ad implē

dum quod iniungitur, ſubiecti ſtudium
impendat, ſed moderāte aīo q̄q; pro ſua
dignitate impia, modū ſciat utrobique
ſeruare: tā in obſeruādo uidelicet iuſſa:
quā ī cauēdo ꝓhibita: nō ꝙ uel minimū
hoꝝ quę iubent, contēnendū putet, etſi
tñ minimum qđ minimum eſt, reputet:
ſed minimum eſt ex comparatione ma
ioꝝ. Nouit uerus humiliſq; obediēs &
minima non contēnere, & maxime cu-
rare q̄ maxima ſunt: intimo quodā de-
uoti ſyncerię animi ſapore diſcernens:
Pſal. 118. a qbus de mādatis ei qui p̄eſt, ſuis quodā
modo factis rñdeat cū ꝓpheta: Tu mā-
daſti mandata tua cuſtodiri nimis. Vbi
qa nō dicit uł̄r oīa: illa tm̄ oportet intel
ligi, q̄, qm̄ nō ſine grādi culpa q̄cūq; oc
caſione uiolant, ideo non ſine graui pœ
na qūocunq; uiolata donantur, utputa:
Non occides, & ſiqua hmōi ſunt: quoꝝ
nunq̄; pōt eſſe obſeruatio iniuſta uł̄ ma
la, nunq̄; bona licita'ue trāſgreſſio diſpē
ſatione duntaxat humana. Cætera quæ
uel à præpoſitis diſpenſationem admit
tunt: qa leuiori cenſura neglecta puniun
tur, leuiora dñr. Ex his, uerbi gr̄a, dico
eſſe uel riſum interdictū, uel indictum ſi
lentiū. Hęc ſiquidem ſi cōtra mādatum
non ueniunt: nec pc̄tā ſunt. Accedente
mandato ſi quominus iam obſeruant, ī
pc̄tm̄ reputantur. non tñ in crimen. Ita
ſanè, ſi per ſubreptionem aut obliuionē,
non aūt per contēptum hoꝝ tranſgreſ-
ſio contigerit. Media qppe ſunt, è qbus
illa uidelicet præcepta conſtituuntur q̄
uos factitia noīatis: longe utiq; diſparē
à naturalibus quantum in ipſis eſt gerē-
tia neceſſitatem: cum tñ nec ſine offenſa
negligi: nec contemni ſine crimine uel i-
pſa queant iniuncta ab his duntaxat q-
Luc. 10. c bus ꝓprie dr̄: Qui uos audit, me audit:
& qui uos ſpernit, me ſpernit. Licet nā-
que ipſa per ſe iniuncti operis qualitas
innoxia ſit: adiunctæ tñ authoritatis pō
dus obnoxium mandato, mandatūq;'
pc̄tō obnoxium facit, non magno tñ ſi
contemptus defuerit. Hæc ergo gñalis
rł̄a ſit uniuerſoꝝ q̄ ꝑ ſe aut ꝓꝓ ſe nec bo
na nec mala ſunt, aut diuina inſtitutiōe,

aut ꝓpria cuiuſq; profeſſione fixa non
ſunt, ut nō iuſſa quidem, licite utrūlibet
uel admittantur uel omittantur: iuſſa ue
ro, ſine culpa non negligātur, ſine crimi-
ne non contemnantur. Vbiq;. n. & cul-
pabilis neglectus, & contemptus dāna
bilis eſt. Differūt aūt qđ neglectus qui-
dem languor inertię eſt: contemptus ue
rò ſuperbiæ tumor. Porrò contemptus ī
omni ſpē mandatoꝝ pari pondere gra
uis, & cōiter damnabilis eſt: neglectus
aūt in fixis grauior, tolerabilior in mobī
libus mādatis. Siquidem adulteriū quo
cūque modo, quocūq; ꝑpetres aīo, tur
pe flagitiū eſt, ac criminale pc̄tm̄: cū tñ
leue uerbū in tꝑe uel loco ſilentij forte ꝑ
obliuionē ſubreptū, riſus'ue ꝑ impetum
magis excuſſus, quā p̄ſumptus contra
p̄ceptum (quod utiq; animi negligētis,
aut diſſoluti ſpūs indiciū eſt) eo facili-
me ueniā promeretur, quo uix uel pc̄tm̄
reputat. Quid cum ſcienter & ex delibe
ratione in uerba ocioſa ſilentio licet nō
indicto lingua laxatur? Nunqd hoc tñ
neget qſpiam uſurpari cōtra rł̄am ueri-
tatis? Vñ nimirum & rō exigenda eſt in
futuro iudicio: iudice ipſo terrifice ad-
modum cōminante, quia de omni uer-
bo ocioſo reddent hoīes rōnem in die Mat. 12. e
iudicij. Heu nobis, quænā poterit reddi
rō de otio? Alioquin otiū nō eſt, ſi non
oīo rōne uacuum eſt. Et tñ quis neſciat
unum detractionis uerbum quātū etiā
innumeris talibus. i. ocioſis præpōderet
ad delictum meritumq; damnationis?
Quid ita? Videlicet quia diſcretio eſt in
mādatis, cōſequēter & ī culpis: ut (ſicut
dixerā) maioꝝ grauior, leuiorq; mino-
rū cenſeat trāſgreſſio mādatoꝝ. Sed mā
dantiū nō ita. Siue. n. deus, ſiue hō uica-
rius dei mandatū qđcunque tradiderit.
pari ꝓfecto obſequēdū eſt cura: pari re
uerētia deferēdū: ubi tñ deo cōtraria nō
p̄cipit hō. Qđ ſi cōtigerit: pergendū in-
dubitanter conſulo in Petri ſniam: quia
obedire oportet deo magis quam ho-
minibus. Aut enim hoc rñdendum cum Act. 5. a
apl̄is: aut cum phariſæis certe audien-
dum; Quare & uos tranſgredimini mā
datum

Mādatū Dei et Papæ pari cura obſeruādū

Matt. 15. a datum dei ꝓꝓ traditiones ur̄as? Si autē
dolet ſe contemni magr̄ hō præ illo, qui
docet hoīem ſciam: conſoletur illa (quā
& uos poſuiſtis) Samuelis ſnīa, qua iter
1. Reg. 2. c lepram & lepram ur̄ diſcernere ſic: Si
peccauerit uir in uiꝝ: propitius ei pote-
rit eſſe deus. Si aūt in deū peccauerit: qs
orabit pro eo? Ego igr̄ ſi me hoc angi ar
ticulo ſentiam, ut aut deum aut hoīem
offendere neceſſe ſit, deum potius libē
ter eligo non offendere, & quidem tuti⁹
iuſtiuſq;. Hēo nempe ex p̄nti ꝓpł̄æ ca-
pł̄o de hoīs læſione meā cōſolationē: dei
. ſ. propitiationē. Cęteꝝ deo offenſo: qs
orabit pro me? Si ad hoīem confugero:
id quidem ſcriptura non conſulit: quinī
Ier. 17. a mo maledictus hō (ait) q ſpem ponit in
hoīe. Merito ꝓinde, ſi aūt in deum pec-
cauerit: ēt ſi ſubintelligat ꝓꝓ hoīem: qs,
inqt, orabit pro eo? Neuter eqdē. Nā &
à quo offenditur, & ob quē offendit: eq;
utriuſq; orō execrāda decernit apud i-
pſum, qui offenditur: hoc eſt, apud deū.
Talis ergo reqrendus eſt ad orandū, q
ſit idoneus ad placandū. Porrò culpā,
ſiqua eſt, qđ hō offenditur cū ei nō obe
ditur: aut multū extenuat, aut penitus
annullat cā melior. Quaꝑꝑ cū dr̄, ſi pec
cauerit uir in uiꝝ: ſubaudiendum eſt ꝓꝓ
deū: qđ nullatenus læſio cuiuſcunq; ꝓ-
ximi, nedum prælati, excuſet à culpa, ſi
1. Cor. 8. d ſolus defuerit in cā deus. Aliōqn Paulo
cōtradicit, q ait: Sic. n. in frēm peccātes: ī
xp̄m pc̄tis. Nā de p̄poſitis certū tenem⁹
ipſius ueritatis teſtimoniū ſic loquentis
Luc. 10. c ad ip̄os: Qui uos ſpernit, me ſpernit. Sed
Matt. 18. a & de quolibet frē: nolite, ait, contēnere
unum ex his puſillis. Et, q ſcandalizaue
rit unum ex his puſillis: qđ ſeqtur, auer
tat deus à nobis. Sed nō oīum ſcādala
æq̄ ſunt lance pēſanda. Al̄r nāque acci-
pienda ſunt ſcandala puſilloꝝ, al̄r pha-
riſæoꝝ: de qbus apl̄is timentibus & in-
timantibus, qđ ſcādalizati eſſent in ſer-
Matt. 15. b mone ueritatis, rñſum eſt: Sinite illos: cę
ci ſunt, & duces cæcoꝝ. Illoꝝ qppe ſcā
dalū de ignorātia: iſtoꝝ de malitia de-
ſcendit. Illi ſcandalizant quia ueritatem
neſciunt; iſti quia oderūt. Vñ & puſillos

illos arbitror appellari: qđ uolūtatis q-
dem bonæ, ſed nō magnæ ſciæ exiſten-
tes, zelū dei hēant, ſed non ſcđm ſciam.
Talium ſcandala curam non irā prouo
care ſolent ſpūalium duntaxat uiroꝝ:
Paulo ita docente: Vos q ſpūales eſtis: Gala. 6. a
hmōi inſtruite in ſpū lenitatis. Indignū
ſiqdē eſt ualde, humanā eos mereri indi
gnationē, q diuinā tā facile conſequunt
miſerationē. Nā hi quoq; qui dñm cru-
cifixerūt, magni qdē pc̄tōres, ſed puſilli
æſtimatores, etſi ex uno irā, nunqd non
tñ ex altero ueniā meruerūt? Beati ſiqdē Matt. 11. a
fuiſſent ſi iuxta uerbū dñi in ipſo ſcādali
zati non eſſent. Nūc uerò qd niſi miſeri?
Sed tñ & miſerādi. Probat hoc pia illa
in cruce patiētis, ſed nihilominus cōpa-
tientis ſupplicatio: Pr̄, inquit, ignoſce il- Luc. 23. c
lis. Et q̄ſi q̄reret indulgentiæ rō in tam
horrēdo facinore: ſeqtur, qa neſciūt qd
faciunt: Acſi diceret, Eò digni uenia,
quo & puſilli ſcia ſunt. Ideo ignoſco il- 1. Cor. 2. b
lis: quia non agnoſcor ab illis. Si. n. co-
gnouiſſent, nunq̄; dñm gl̄iæ crucifixiſ-
ſent. Sūt quibus non ita ignoſco: quos
utiq; non ignoro & uidiſſe & odiſſe &
me & patrem meum. Pro hmōi puſillo
in ſcientia terrens Paulus eum qui cum
habeat ſcientiam, neſcit tñ condeſcen-
dere infirmioribus: & peribit, inquit, in
tua ſciētia frater pro quo Chriſtus mor 1. Cor. 8. a
tuus eſt. Quod ſi tantopere cauenda ſūt
ſcandala paruulorum, quanto amplius
prælatoꝝ: quos ſibi deus æquare quo-
dammodo in utraq; parte dignatus, ſi-
bimet imputat illoꝝ & reuerentiam et
contemptum, ſpecialiter conteſtans
eis: Qui uos audit, me audit: & qui uos
ſpernit, me ſpernit? An non denique hoc Capitulo
ipſum & regula noſtra perhibet, ubi de obedien
ait: Obedientia quæ maioribus præbe tia.
tur: deo exhibetur? Quamobrem quic-
quid uice dei præcipit homo: quod non
ſit tamen certum diſplicere deo: haud
ſecus omnino accipiendum eſt quàm ſi
præcipiat deus. Quid enim intereſt Nota.
utrum per ſe: an per ſuos miniſtros: ſi-
ue homines, ſiue angelos: hominibus
innoteſcat ſuum placitum deus? Sed

homines,inquis,facile falli in dei uolun-
rate de rebus dubijs percipiẽda, & in p̃-
cipiẽda fallere p̃nt. Sedenim quid hoc
refert tua,q̃ cõſcius non es:p̃ſertim cum
Mala. 2 b teneas de ſcripturis q̃a labia ſacerdotis
cuſtodiũt ſciam,& legẽ ex ore eius req-
runt:q̃a angelus dñi exercituũ eſt? Req
runt, dixerim,legẽ:nõ quã uel authenti
ca ulla ſcriptura tradiderit,uel rõ mani-
feſta ꝓbauerit. de hmõi q̃ppe nec p̃ce-
ptor expectãdus:nec ꝓhibitor auſcultã
dus eſt:ſed qđ ita latere aut obſcuꝝ eſ-
ſe cognoſcit, ut in dubiũ uenire poſſit,
utrũnam deus ſic aut al'r forte uelit,ſi nõ
de labijs cuſtodiẽtibus ſciam, & ex ore
angeli dñi exercituũ certũ reddat. A q̃
deniq; diuina potius cõſilia requirunt,
quã ab illo cui credita eſt diſpẽſatio my
ſterioꝝ dei?Ipm ꝓinde quẽ pro deo ha
bemus:tanq; deũ in his,q̃ apte non ſunt
cõtra deum,audire debemus. Nec ſanè
cõtraria loq̃mur ſctõ ꝓphetæ Samue-
li, quaſi nos in hac parte diuinã hoĩbus
tribuẽtes authoritatẽ:cum ille in ſupra
memorato cap'lo planè diſcernere iter
1. Reg. 2. c utrũque uideat. Siquidẽ qđ nos aſſeri-
mus de dubijs, hoc ille negat de manife
ſtis:ut cũ ait,ſi peccauerit uir i uirꝝ: ſub-
audiat,p̃p deũ: cui apte cõtraria hoĩes
hoĩbus frequẽter mãdare p̃ſumunt?Sed
hinc uos ſumẽtes materiã ſiue occaſio-
nẽ argumẽtandi:aſſeritis, ſi hoc cõſtite-
rit,ut iuſſa hoĩum q̃libet uel inſtituta,di
uinæ authoritatis pondere æſtimanda
ſint:hoĩem ſub hoĩe,aut uix aut neq̃quã
poſſe ſaluari:cũ in tãto cumulo manda-
toꝝ q̃ p̃lati ẽt p incuriã ſæpe p̃cipiunt,
interdũ nõ p̃uaricari,aut difficile admo
dũ,aut oĩno impoſ'e uideat. Et q̃dẽ non
nego difficultatẽ tãtę ineſſe perfectioni,
ſed cũ ipſa corde imp̃fecto p̃ſumit.Por-
rò imp̃fecti cordis, & infirmę prorſus uo
luntatis indiciũ eſt, ſtatuta ſenioꝝ ſtu-
dioſius diſcutere,hærere ad ſingula q̃ in
iungunt,exigere de quibuſq; rõnem,&
male ſuſpicari de omni p̃cepto cuius cã
latuerit,nec unq; libẽter obedire,niſi cũ
audire contigerit qđ forte libuerit: aut
qđ nõ al'r licere ſeu expedire mõſtraue
rit uel apta rõ, uel indubitata authori-
tas. Delicata ſatis imò nimis moleſta ẽ
huiuſcemodi obediẽtia. Nõ planè hęc il
la eſt q̃ ex rl'a tradit, obediẽtia ſine mo-
ra. Diſputare ꝓfecto hoc eſt in aſtu cor
dis,nõ in auditu auris obedire. Iſtiuſmo
di ergo carnalẽ aĩam nõ modo premi,
ſed ẽt opprimi põdere p̃ſumptæ perfe-
ctionis neceſſe eſt:q̃a nõ põt portare ca
ro infirma,qđ ſolus ſpũs ꝓmptus expit
iugũ eſſe ſuaue & onus leue. Chriſti q̃p
pe iugũ & onus eſt:& oĩno importabi-
le,niſi Xp̃i æq; ſpũi. Hinc itaq; ſi dicitis
legẽ rl'æ ſubintraſſe, ut abundaret deli-
ctũ:ueꝝ dicitis. Cæteꝝ culpa hæc non
eſt datæ legis,aut dãtis legẽ:ſed impro
uide profitentis,& impiè p̃uaricantis.
Mandatũ q̃dem ſctm̃ & iuſtũ: ſed tu te Roma. 7. b
noris eſſe carnalẽ,uenundatũ ſub pctõ.
Veꝝ hoc añ p̃uidiſſe debueras:quo tur-
ris h9 euãgelicæ nõ prius iaceres funda-
mẽta:quã ſedẽs cõputares, ſi hr̃es ſum-
ptus ad p̃ficiendũ. Nunc aũt q̃d reſtat,
niſi ut aut correctus obedias ſeniorib9,
aut confuſus audias ab illuſoribus: Hic Luc. 14. f
hõ cœpit ædificare,& non potuit con-
ſummare? Sed forſan dicitis:Ergo ne ita
p̃fectus q̃ſpiã inuenit: cui nõ uel mini-
mũ aliq̃d interdũ ſubripiat de tã multis
ac minutis q̃ paſſim uel à negligentibus
p̃poſitis imparit? Minime q̃dẽ cuiq; hoc
ego dederim:cũ ipſi quoq; de ſe fateant
ap'li:In multis offendimus oẽs. Et ſi dixe Iacob. 3. a
rimus q̃a pctm̃ nõ hẽmus: ipſi nos ſedu 1. Ioan. 1. c
cimus. Sed nõ cõtinuo ut aliq̃d præteri
mus,p̃imus:p̃ſertim cũ nos ſcriptura cõ
ſolet:ſiq̃s peccauerit inq̃ens: aduocatũ 1. Ioan. 2. a
hẽmus Ieſum Xp̃m iuſtũ: & ipſe eſt ꝓ-
pitiatio pro pctis nr̃is. Deniq; ꝓpheta Eſaiæ. 53. d
de ipſo teſtat, qđ pro tranſgreſſoribus
rogauerit ut nõ perirent. Vbi ſanè notan
dum quia etſi pro tranſgreſſoribus,non
tñ pro contemptoribus legitur ſuppli-
caſſe. Veꝝ illi q̃uo perire p̃nt pro q̃bus
ſaluator rogat ne pereant? Quamobrẽ
nõ uideo cur ita oẽm inobedientiam &
tranſgreſſionem uel minoꝝ quorumli-
bet mandatoꝝ exaggerandam putaue
ritis ut exclamaretis: Qđ ergo iam mo-

nacho poterit ueniale pctm̃ eſſe uel le-
ue,cuius uniuerſæ actioni crimen inſidia
tur inobedientię? Sed hoc inde uidelicet
conſtare creditis,quòd prælatoꝝ iuſſio
nibus tm̃ tribuendum aſſeritur,quantũ
ſi diuinitus traderentur. Quaſi uerò & i-
pſa euangelica præcepta nõ multum in
ter ſe diſcrepent,& merito obſeruatio-
nis,& tranſgreſſionis periculo. Cæteꝝ
ſicut non oĩa unius eſſe conſtat uel neceſ
ſitatis,uel utilitatis uel dignitatis:ſic nõ
una de oĩum tranſgreſſione fertur ſnĩa:
nec paria manẽt diſcrimina diſpares cul
pas. Porrò nec pari culpa negligunt,q̃
non pari cura p̃cipiunt: nec pari ꝓinde
pœna puniuntur. Ecce.n.euangelium tã
flagitium crapulæ, quàm fornicationis
turpitudinẽ dãnat. Veꝝ quis magis nõ
horreat è duobus malis,turpitudine fœ
dari,quàm cibo exſaturari? Non'ne de-
niq; ueritas in euãgelio ſub nominibus
trabis & feſtucæ,graues leueſq; diſcer-
nit inobediẽtiæ culpas? Non'ne ipſa diſ
putante imò diffiniẽte gradatim nobis
diſtinguit q̃ cuiq; reatui pœna debeat,
dũ aliũ iudicio,aliũ cõſilio, aliũ & ge-
henna reũ eſſe ꝓteſtatur? Quænã ergo
cõſequẽdi neceſſitas cogit,ut ſi magr̃is
diuina detur in ſuis p̃ceptis authoritas,
nullũ ideo iã monacho leue aut ueniale
pctm̃ inueniri poſſe putet,& quòd eius
uniuerſæ actioni crimẽ inſidiet inobediẽ
tiæ? Eſto:ſit crimẽ cui pœnalis illa gehẽ
na uel gehẽnalis pœna aſſignat: q̃le q̃ſo
illud diffiniemus eſſe crimẽ,qđ ueritate
iudice reũ tm̃ facit iudicio? Nec tñ diffi-
tebimur eſſe reatũ,qđ uel hactenus reũ
ſtatuit. Qđ ſi reatũ,& pctm̃. Porrò oẽ
pctm̃,cõtra dei mandatũ p̃ſumitur. Qđ
aũt cõtra mandatũ p̃ſumitur, inobediẽ
tia dr̃. Hinc colligit ꝙ iraſci fr̃i,& inobe
dientia ſit,& crimẽ nõ ſit. En unũ inuen
tum eſt monacho leue ac ueniale pctm̃,
qđque nõ humani,ſed diuini mandati
ſtatuat trãgreſſorẽ. In hoc gñe ſunt trãſ
greſſionis nõnulla ſtultiloquia ſeu uani
loq̃a,& q̃q; ocioſè dicta facta & cogi-
tata. Hmõi.n. nunq; niſi contra manda-
tum,& dei mãdatũ uſurpant. Pctã q̃p-
pe ſunt,& deus prohibet oẽ pctm̃,& tñ
uenalia nõ criminalia reputant, excepto
cũ p contemptum uertunt in uſum et cõ
ſuetudinẽ:& tũc non pcti ſpẽs,ſed pec-
cãtis intẽtio penſat. Elatio q̃ppe conte-
mnentis,atq; impœnitẽtis obſtinatio, i
minimis quoq; mãdatis culpã facit nõ
minimã,& cõuertit in crimẽ grauis re-
bellionis neuũ ſatis leuẽ ſimplicis tranſ
greſſionis. Deniq; in quo inobediẽtię cri
mẽ abſq; dubio ſit,apud Samuelẽ aduer
tite: Quaſi,inq̃t,pctm̃ hariolãdi eſt repu 1. Reg. 15. e
gnare,& quaſi ſcelus idololatriæ nolle
acquieſcere. Non ait, non acquieſcere:
ſed, nolle acquieſcere: ut non iuſſionis
ſimplex ipſa tranſgreſſio,ſed uoluntatis
ſup̃ba contemptio, ſcelus idololatriæ
reputet. Nõ eſt.n.idipſum nolle obedi-
re,& nõ obedire. Hoc q̃ppe interdũ er-
roris eſt,nõnunq; & iſirmitatis: illud ue
rò aut odioſæ p̃tinaciæ, aut cõtumaciæ
nõ ferẽdę. Qđ & ipm̃ repugnare eſt &
reſiſtere ſpũi ſctõ:& ſi ad mortẽ uſq; p-
durauerit,blaſphemia eſt, nõ remittẽda
ſiue in hoc ſcl'o,ſiue in futuro. Non ergo
q̃liſcunq; mandati p̃teritio criminalem
facit inobedientiam:ſed repugnare,ſed
nolle obedire. Cęteꝝ quanti abſq; illa
peſſima & rebelli uoluntate non obe-
diunt? Q̃uo itaque monacho crimen in
ſidiatur inobedientiæ, ſi toties ſine cri-
mine tranſgreditur, quoties in tranſgreſ
ſione defuerit huiuſcemodi recalcitrans
& contentioſa uoluntas? Fruſtra aũt cõ
parant q̃dã,ut dicitis,quaslibet inobe-
dientias antiq̃ illi q̃ facta eſt in paradi-
ſo:q̃ nimiꝝ ualuit, nõ ſolũ obligare per
ſonam:ſed & uitiare naturam. Arbitror
tñ & ipſam primam grauiſſimamq; p̃-
uaricationem,aut non aliunde,aut inde
maximè iudicatam grauiſſimam,hoc ẽ,
ex rebelliõe defenſiõis q̃ ſecuta eſt, q̃n
deo cãm requirente pcti, ut pctores ad
pnĩam ꝓuocaret: nolebat q̃ppe mortẽ
eoꝝ,ſed magis ut cõuerterẽtur & uiue-
rent, ipſi maluerunt declinare cor ſuũ in Pſal. 140. a
uerbã malitię,ad excuſandas excuſatio
nes in pctis. Et quidem gemina malitia
pctõris, Primum ꝙ nec ſui miſertus ẽ,ut

culpā propriā fateret̃, & ſanaret̃: deinde
ꝙ & uxorem ut ſe fallaciter excuſaret,
crudelr̃ accuſauit. Quid eſt ꝙ deniq; di
citis in oī actione monacho crimen inſi
diari inobediētię, quaſi aut furtim ſubre
pat neſciēti, aut caſu accidat īfœlici: aut
nō ualēti implere q̄d ꝑcipit̃, criminis ca
lūnia ſtruat̃ de impoſſi? Ita'ne, inquā, mo
nacho crimē inſidiat̃ inobediētiæ: cū &
antiqua illa tā nota & tā noxia ꝑuarica
tio, facile, ut credit̃, indulgētiam cōſeq̄-
retur: dūmodo cōfeſſio, & nō defenſio:
ſequeret̃? Neq;.n.tm̄, ut dictum eſt, no-
cuit ſimplicis actionis (q̄uis ex delibe-
ratione) trāſgreſſio: quātū adiunctæ ex-
cuſationis cū ꝑmeditatiōe obſtinatio.
Sed nūquid forte in lege q̄dem diuina
hn̄da eſt hæc cōſideratio grauioris le-
uiorisq; inobediētiæ, nō aūt ita & in re
gula nr̄a? Sed q̄s ſanè dicat plus tribuē
dum humanis quā diuinis traditiōib9,
pluriſq; q̄d per ſuos deus, quā q̄d per ſe
ipſum imꝑat, æſtimādū? An nō deniq;
& apud ſanctū Bn̄dictum ꝓpriæ & di
ſtinctæ ab inuicē ſn̄iæ inueniunt̃, alia de
leuioribus, alia de grauioribus īſcripta
culpis? Quid eſt aūt leuior culpa, niſi le
uior inobediētia? Tradunt̃ igit̃ à ꝑlatis
interdū minora mādata, quoꝶ trāſgreſ
ſio leuiora ſecūdum rl̃am parit & pctā:
& tn̄ in deum nihilominus ꝑuaricatio
fit quoties abbatis iuſſio pręterit̃. Siq̄dē
& ex ore ipſo dei nō ęqualia ſunt ꝓmul
gata, & iō nō æquali cūcta uigilātia ob
ſeruāda: ſed alia cura exhibēda eſt ei ꝓ
culdubio, q̄d ipſe ꝓhibet primū & ma-
ximum mandatū: alia his q̄ alibi diſcer-
nens, q ſoluerit, inq̄t, unū de his minimis
Matt.5.b meis mādatis. Quid ergo? Audiuimus
ex rl̃a grauiores & leuiores culpas, legi
mus & in euāgelio maxima minimaq;
mādata: & mādatoꝶ trāſgreſſiōes uni-
uerſas dicemus æqualr̃ maximas? Non
eſt igit̃ neceſſe ut cōcedam q̄d dicitis,
aut deo.ſ.nō tribui oē quod ab homine
magr̄o accipitur q̄d non ſit cōtra deū,
aut monacho nullū inueniri poſſe leue
ſeu ueniale pctm̄: q̄a etſi toties deo (q̄d
fatendum eſt) inobediēs eſſe conuincit̃,
quoties eius q ꝓ deo ſibi ꝑeſt hoīs man
datum, q̄d quidē iuſtitiæ nō repugnet,
ꝑtergredit̃: ſicut tn̄ non par cura in exe-
cutione exigit̃, ſic nec par culpa contra
hitur ex trāſgreſſione. Etſi q̄ppe unus ē
qui offenditur, nō tn̄ unius ponderis q̄
iubent̃, nec unius ſubīde diſcriminis iuſ-
ſoꝶ eſt oīum cenſenda tranſgreſſio. Vn̄
pr̄ Bn̄dictus ſecūdum, inq̄t, mēſurā cul
pæ, excōicationis extendat̃ menſura.
Fruſtra ꝓinde (ut uidetis) aut terremini,
aut terrere conamini de obediētiæ pro
miſſione, q̄ fit ex rl̃ari ꝓfeſſione, quaſi n̄
oporteat ꝓmittere quā cōſtat nec inte-
gre poſſe teneri, nec ſine crimīe ꝑteriri,
ſiquidem deo quicquid dei miniſter hō
nō perperā iuſſerit, imputādū cōſtiterit.
Fruſtra, inquam, ex hac occaſione ma-
lū ita inobediētię exaggeratis, ut à tam
neceſſario bono ꝓmittēdæ obedientiæ
terreatis: quia etſi difficile cauet̃ ubiq;
ſubrepēs uel inſidiās (ut uos dicitis) in-
obediētia in tam uariis & inumeris quę
à ſenioribus indicūtur: nō ſemꝑ tn̄ dāna
biliter ſeu criminalr̃ quod ꝑcipit̃, nō im
pletur. Etſi.n.oīs inobediētia inexcuſa-
biliter ſit culpabilis, nulla tn̄ æternalr̃
damnabilis, niſi quā remediū pn̄iæ non
ſanat. Nulla eſt letaliter criminalis, niſi
q̄ cōtemptum ſuꝑbię nō euitat. Magna
igitur ſecuritas filiis obediētiæ, & reue-
ra pax hoībus bonæ uolūtatis, q̄n in oī
obedientia ſola dānatur impœnitentia,
quā neſcit q diligit deū: ſola incrimina
tur ſuꝑbia, quā facile cauet q timet ge-
hennam. Sed exēplis clarius eluceſcet
q̄d dicimus. Si iubēte ſeniore ut ſileam,
uerbū mihi forte ꝑ obliuionē elabit̃: reū
me fateor inobediētiæ, ſed uenialiter. Si
ex cōtemptu ſciēs & deliberās ſponte
in uerba ꝓrupero, & rupero ſilētii legē:
ꝑuaricatorē me cōſtituo & criminalr̃:
& ſi impœnitēs ꝑſeuero uſq; ad mortē,
peccaui, & dānabilr̃. An & hoc durū
fortaſſe uideat̃? Hęc q̄ppe ſunt ueſtra (ſi
bn̄ recolo) uerba, cum difficultatē ſeu ī-
poſſibilitatē (ut uobis uidet̃) tenēdę obe
diētiæ, uel cauendæ inobediētiæ conſi-
derantes, in uitā ita monaſticam excla

maſtis: Hæccine eſt illa eo ſecutior quo
arctior, eo certior quo magis ardua ue-
niendi ad deū uia, ut monacho naturalr̃
mala uix cauere, naturalr̃ bona uix pro
cōi īfirmitate ualēti implere, nō minor
tn̄ neceſſaria ſit cautela ad cauenda uel
obſeruāda q̄ ſibi ꝑlatus ſuus uel ꝓhibe-
re uoluerit uel iubere? Et ſubditis: Q̄d
cum à multis credat̃, licet à paucis uel
ēt à nullis ad ītegrū obſeruet̃: quid alid̄
operat̃ talis ſn̄iæ credulitas, quàm ꝙ il-
la ab apl̃o tm̄ culpata manducādi ido-
lothyta libertas? Nil planè aliud, ſi ita
eſſet ut dicitis. Bn̄ prorſus nō pōt con-
ſcius eſſe ſibi q ſe nō implere cōfidit q̄d
debere ſe credit. Creditis itaq; (ut uer-
boꝶ ueſtroꝶ ſenſum br̄ colligā) quod
ad integrū mādata obſeruari dei uix ua
leant, abbatis nō ualeāt: cū ueritas ipſa
teſtet̃ ne unum q̄dem iota ꝑteritum iri.
Matt.5.c Cæteꝶ qui ita ſentit, ur̃ mihi (ut pace
ueſtra dixerim) necdū guſtaſſe quā ſua
uis ē dn̄s, ſub iugo legis gemere adhuc,
nondum reſpirare ſub gr̄a, ſuaue xp̄i iu-
gū nequaquā eſſe expertus, ideoq; cer-
tiſſime adhuc infirmari ꝑ carnē, q̄a ſpūs
nō adiuuat eius infirmitatē. Quid uerò
ſibi uult illa diſtinctio, ꝙ dei q̄dem uix,
prælati uerò hoīs nequaq; oīno à quoli
bet iuſſa poſſe teneri prohibita'ue cōce
ditis, quaſi uerò illa queāt abſq; iſtis in-
tegre cuſtodiri? Sed ſi attēditis, de ma-
le quoq; uiuētibus ꝑlatis dei ꝑceptū ē:
Quæ dicūt facite. Igit̃ q non facit, apte
non in hoīem tm̄, ſed & in deū ꝑuarica-
tor exiſtit. Ita'ne ergo nullus mādata ꝑ
fecte exeq̄tur ſui magiſtri? Quāobrē pu
tatis? Quia nolumus, aut q̄a non poſſu-
mus? Sed ſi uolumus & non poſſumus,
ſecuri ſumus. Si poſſumus & nolumus:
ſuꝑbi ſumus. Porrò ad cauēdam ſuꝑbiā
illam uere annuerim neceſſariā eſſe cau-
telam, quā dicitis ne forte īcurratur in-
obedientiæ crimē. Quod ſi impoſſe uos
putatis ut nō uidelicet impiis ꝑlatoꝶ ꝑ
contemptū interdū ſuꝑbiæ reſiſtat̃, ſci-
tote nō paucos, ſed īnumeros aliter oī-
no ſentire, nec aliud quā quod ꝓprio di
dicerint expimēto. Si aūt nō impoſſe q
dem, ſed tn̄ difficile eē ſentitis magr̄os
non cōtemnere, & dū iō conſentitis q̄m
grauamini non ſuꝑbe ſaꝑe, murmuratis
aduerſus obediētiæ legem, affirmantes
periculoſum ꝓmittere, q̄d iam laborio-
ſum eſt obſeruare: ad hoc ego rn̄deo,
imò nō ego, ſed dn̄s: Qui pōt, inq̄t, ca- Mat.19.b
pere, capiat. Hoc q̄ppe eſt q̄d paulo ſu-
perius dixi, quia anteq; ædificiū inchoa
res, prouidiſſe debueras un̄ perficeres.
Nūc aūt (ut ait q̄dam) aut nō tentaſſes,
aut ꝑfice. Verūtamē nemo ſi caute ꝓ-
fitetur, pollicet̃ ſe ultra in nullo trāſgreſ
ſuꝶ, hoc eſt iam non peccatuꝶ. Alioq̄n
aut periurat q ita iurat, aut ſanctior eſt
illo q ait: In multis offendimus oēs. Q̄d Iaco.3.a
ſi conſequēs falſum eſſe ur̃, uidendū eſt
& de eo quod an̄cedit, ne forte lex quæ
data eſt propter tranſgreſſiones cohi-
bendas, non ſolum non eas coerceat,
ſed & augeat inſuꝑ crimine periurii, ſiq̄-
dem id promittere nos in nr̄a ꝓfeſſione
credamus, quod certū eſt nō poſſe te-
neri. Partiēda eſt proinde nobis in duo
uniuerſa hæc obſeruatio rl̃is, in ꝑcepta
uidelicet, & remedia. Pręceptis inſtitui
tur uita contra pctm̄, remediis rèſtituit̃
poſt pctm̄ innocentia. Sic ergo utraq;
iſta cōplectitur nr̄a ꝓfeſſio, ut profeſſus
quiſq; cum in aliquo forte regularium
mādatoꝶ deliquerit, ſi ad remediū æq;
regulare confugerit, etſi cōuincitur trāſ
greſſor mādati, nō tn̄ pacti ꝑuaricator.
Solum itaq; cēſuerim fregiſſe uotū, uio
laſſe ꝓpoſitum, pactū pręuaricaſſe, qui
& ꝑceptum cōtempſerit & remedium.
Nam illū ſanè dico ſecuꝶ, qui ēt ſi inter
dum obediētiæ limitē ꝑterit, cōſiliū nō
reſpuit pn̄iæ. Regulares nāq; terminos,
etſi ſæpe deliquerit, nō euadit, q cēſuræ
quæ ex regula eſt diſciplinā nō ſubterfu
git. Pars ſiq̄dem rl̃æ eſt regularis corre-
ctio, & in ea reperit̃ nō ſolū bonæ uitæ
inſtructio, ſed ēt emēdatio prauæ. Inue
niunt̃ ī ea & ꝑcepta obediētię, & inobe
diētię remedia, ut ne peccādo q̄dē à rl̃a
recedat̃. Fateor ſanè īpoſſe cuiuis morta
liū uel uenialr̃ īterdū nō delinq̄re ī ꝑce-
ptis obediētiæ: ſed nulla iā de īpoſſitate

q̃rela: qñquidẽ & ex rła licet id quoq;
quod criminalr̃ delinqui cõtigerit emẽ-
dare. Qđ ergo dicitis à nullis poſſe ob-
ſeruari ad integrũ qcqd à mgr̃is p̃cipit,
ue℞ eſt: ſed leuis culpa inobediẽtiæ eſt,
& facilis cura eius inuenit in rła, ſiqdẽ
ſit tranſgreſſio abſq; cõtemptu. Si autẽ
et ip̃m deeſſe aliqñ non poſſe cõtẽditis,
id quidem falſum eſt: ſed nec talem tñ
inobediẽtiam ſine cura relinquit diligẽ
tia regularis. Et licet fortiori egeat cura
tionis medicamento, caret tñ morbo p̃
uaricationis, niſi cũ & ip̃m forte medi-
camẽtum cõtemnit. Quę cũ ita ſint: fru
ſtra de impoſſitate cauſamur q rłam ꝓfi
temur, fruſtra nobis de peccandi neceſ-
ſitate blãdimur, ut iõ iuſta impia p̃lato-
rum deo nõ imputãda, ſed tanq̃ hoĩum
contẽnenda putemus, ne rem uidelicet
impołem cõtinere nr̃a ꝓfeſſio uideat, ſi
tm̃ ex ea hoibus quãtum deo obediẽtię
deberi aſſerimus. Cui.n.iam uel ita pro
feſſo impołe, imò p dei gr̃am non perfa
cile ſit cauere p̃uaricationẽ, ubi non in-
obediẽtia ſed impœnitẽtia facit p̃uari-
catorẽ? Hoc qppe (ut iã dixi) ꝓfitẽtium
nemo ſpõdet ut nõ iã peccet, & ob hoc
non cõtinuo ut qſpiam aliquo mõ non
obedit, p̃uaricatorẽ ſe cõſtituit, niſi q ſe
forte ſic ꝓfeſſum falſò exiſtimat: quales
uos utiq; aſſeritis eſſe nõ paucos. De q-
bus ẽt, ſiqui tñ ſunt, ut dicitis: ue℞ eſt et
qđ ſubditis, qđ nil utiq; aliud illa talis
eo℞ credulitas uel potius crudelitas in
ſuis ipſo℞ operaĩ cõſcientijs, quã noxia
illa recũbentium in idolio libertas ĩ alie
nis. Neceſſe eſt.n.q hmõi eſt, ex ꝓpria
perire ſnĩa, queẽadmodũ in illius ſcientia
1. Cor. 8. c clamat apłs ĩfirmũ perire frẽm. Et qũo
1. Ti. 4. b nihil eſſe cõe item ipſe perhibet qđ cũ
gr̃a℞ actione p̃cipitur, niſi ei q putat ali
qd eſſe cõe: ita & regularis ꝓfeſſio quã-
tum in ſe eſt dãnabilis nõ eſt, niſi ei qui
damnabilẽ putat. Qđ quatenus putari
oporteat, puto ſatis ſupius demonſtra-
tũ. Nunc iã rñdendũ eſt q̃ſtiunculæ; q̃ ĩ-
cidit uobis ex occaſione apłici p̃ñtis ca-
pituli. Quæritis nẽpe utrũnã iſta de ido-
Rom. 14. c lothytis Pauli ſnĩa: Puto quia nihil cõe
eſt in xp̃o niſi ei q putat quid cõe eſſe.
Et rurſum, Si comederit, dãnatus eſt, Ibidem.
quia nõ eſt ex fide: in gñalem rłam tra-
hi poſſit, quatenus malũ cuiq; ſit bonũ
quodq; quod agit, ſi malũ eſſe credide-
rit, ac tm̃ malũ quantũ crediderit, qđ ſi
annuero, rurſum p̃gitis ingrere cur non
econtrario tm̃ cuiq; bonũ ſit qđ opaĩ,
quantum uel falſò opinaĩ. Mi℞ qppe,
uobis, imò & iniuſtũ ur̃, ut plus in malo
quàm in bono humanę ualeat ĩtẽtionis
opinio. Si rñdero de malis qdem meri-
to ita credi pp oculũ nequam: rñdebi-
tis & mihi nõ immerito quoq; pp ſim-
plicem oculũ idem æq; putandũ & de
bonis. Nã qui dicit ex oculo nequã cor Matt. 6. c
poris tenebras ęſtimari, indicauit et de
ſimplici lucẽ æque corpis approbari.
Sed uidete ne forte non ſit uere oculus
ſimplex, q fallĩ. Fallĩ.n. tam q bonum
malũ, quàm q malũ bonum putauerit.
Scitis aũt neutrũ ho℞, uæ illud euitare
ꝓpheticũ: Vę q dicitis bonũ malum, & Eſa. 5. d
malũ bonum: cum tñ nemo, q hoc uelit
cauere maledictũ de quo ueritas ꝓnun-
ciat quòd ſit lux totius corpis. i. opis ar
gumentũ. Sed abſit ut p̃co ueritatis cla
met cõtra ueritatẽ: maledicat is, qđ illa
ꝓbauerit. Ego uerò ut interior ocul⁹
uere ſimplex ſit, duo illi eſſe arbitror ne
ceſſaria charitatẽ in intẽtione, & in ele-
ctione ueritatẽ. Nã ſi bonũ qdẽ diligat,
ſed ue℞ nõ eligat: hẽt qdem zelum dei,
ſed nõ ſecũdum ſciam: & neſcio queẽad
modũ iudicio ueritatis uera eſſe poſſit
cũ falſitate ſimplicitas. Volẽs denique
ad uerã diſcipulos ĩſtruere ſimplicitatẽ
mgr̃a ueritas: Eſtote, inqt, prudẽtes ſic- Mat. 10. b
ut ſerpẽtes, & ſimplices ſicut columbę.
Præmiſit ergo prudẽtiã, ſine qua nemi-
nem ſatis eẽ poſſe ſimplicẽ ſciret. Qũo
deniq; uere ſimplex erit oculus cũ igno
rantia ueritatis? Aut uerò uera põt dici
ſimplicitas quam ſimplex ignorat ueri
tas? Scriptũ eſt.n. Ignorãs ignorabitur.
Patet ergo laudabilem illã & à dño lau 1. Co. 14. g
datam ſimplicitatẽ abſq; his duob⁹ nõ
eſſe bñuolentia, atq; prudẽtia: ut ocul⁹
uidelicet cordis, nõ ſolũ pius qui fallere

nolit, ſed & caut⁹ ſit qui falli nõ poſſit.
Cæte℞ ſicut oculũ ſimplicẽ duo iſta fa
ciunt bona, amor boni, & cognitio ue-
ri: ſic nequã oculũ duo è regione mala
cõſtituũt: cæcitas, qua fit ut ueritatẽ nõ
agnoſcat: & p̃uerſitas, qua fit ut diligat
iniqtatẽ. Porrò inter duo hęc bona, quæ
nec fallere nec falli ſinũt: et duo illa ma
la q̃ tam falli q̃ fallere faciũt, duo ſunt
media. Vnũ quidẽ bonũ p quod oculus
interior, etſi falli queat ignorantia ueri:
zelo tñ boni fallere penit⁹ nõ cõſentit.
Alte℞ uero malũ quod licet ueri noti-
tiam nõ impediat, amorẽ tñ boni p̃ ma
litia minime ſentit. Et qm̃ oĩs res meli⁹
diuiſione ĩnoteſcit: ſecundũ hoc duplex
malũ, & illud item geminũ bonũ, quа-
drifariam diuidamus oculum cordis, in
bonũ, & meliorẽ: in malũ, & peiorem.
Et ſubdamus exẽpla. Eſt qui bonũ dili-
git, & malũ neſcius agit. Hui⁹ quidem
bonus eſt oculus qa pius: nõ tñ ſimplex
quia cæcus. Et eſt qui bonũ & libenter
agit, & prudẽter intelligit. Iſtius reuera
oculũ non ĩmerito ſimplicẽ dixerim, ut
pote cui neutrũ bonũ deſit, nec zelus. ſ.
Pſal. 13. a bonus, nec ſcia. Hunc profecto requirit
oculũ deus cũ reſpicit ſup filios hoĩum,
ut uideat ſi eſt intelligẽs aut reqrẽs deũ.
Eſt ecõtrario qui bonũ minime diligẽs
ex malitia qdem p̃uerſus eſt: ſed ſapiẽs
ut faciat malũ, p ignorãtiã cæcus nõ ẽ.
Quẽ qdem iõ nõdum appellauerim ne-
quã, q unũ ei licet ad ſuũ malũ nõ deſit
bonũ. i. ſcia. Sed eſt qui bonũ forte ne-
ſcius qđ nõ diligit, agit, cui ꝓfecto nõ in
congrue id, quod dr̃ neq̃ aſſignauerim,
eo q neutro careat malo, nec cæcitate,
nec p̃uerſitate. Dicĩ ſiqdẽ nequã, quaſi
nequaquam, ut is ſolũmodo nequã ap-
pelleĩ, qui nequaq; hoc eſt in nullo pe-
nitus appeat bonus: ſed ſit utroq; bono
uacuus, tã uidelicet ueri notitia, q̃ & be
neuolentia. Alius eſt itaq; pius oculus
nõ qdẽ fallere propt⁹, ſed tñ falli, ut di-
Oſea. 7. c ctum eſt, ꝓnus, de quo ꝓpheta: Effraim
ĩquit, quaſi colũba ſeducta, nõ hñs cor.
Alius is quẽ dñs ſimplicẽ dicit, tam nec
fallere facilis q̃ nec falli, de quo & apłi
docenĩ cũ eis dr̃: Eſtote prudẽtes ſicut Mat. 10. b
ſerpentes: & ſimplices ſicut colũbæ. Et
itẽ alius eſt oculus ſimpłr malus, fallẽs
utiq; libẽter, ſed non facile falſus: qualẽ
profecto hñt illi q ore dñico aſtruũtur
prudẽtiores eſſe filijs lucis in gñatione
ſua. Et alius quẽ neq; eſſe diffinimus, qa Luc. 16. b
ſit dupłr malus, cui quippe & malitia
parit ignorantiã, & ignorãtia malitiam
opit, ita ut ſæpe neſciens & malũ quod
uult nõ faciat, & bonũ faciat quod nõ
uult. Obſcuratũ nẽpe eſt inſipiẽs cor eo
rũ qui iſtiuſmodi ſunt, & quaſi iã tradi-
ti in reprobũ ſenſum, bonũ oĩno nec di-
ligere nec dignoſcere queũt. De talibus Prou. 18. a
ſcriptũ eſt: Impius cũ uenerit in ꝓfundũ
malo℞, cõtemnit. Nã qui hmõi eſt, ca-
uere profecto malũ, nec uult ẽt ſi poſſit
nec ſi uelit ſcit. Quãobrem hunc oculũ
in ſupiori diuiſione illo altero cenſui nõ
immerito peiorẽ, nõ quia malignior ſit,
ſed qa periculoſior. Ignorãtia qppe ſecu
riorẽ, ſecuritas ſegniorẽ facit, nõ neqorẽ.
Et tñ ex hoc ꝓculdubio deterior, q ille
ſolũ habet malum malã intẽtionẽ, iſte
& falſam cõſiderationẽ. Ille uno caret è
duobus bonis, bono zelo, iſte & uero
iudicio. Ex hoc itaq; peſſimo oculo q
neutrum bonũ habet, & itẽ ex illo opti
mo qui neutro caret, ſentiẽdum eſt ueri
tatem diſſeruiſſe aut tenebris obuolui
totũ corpus, aut luce p̃fundi. Nã reliqui
duo, quo℞ neuter utrũque aut bonum
hẽt aut malũ: etſi ex p̃te p̃ñt, nõ tñ toti
ſufficiunt uel lucẽ dare uel tenebras cor
pori. Si igiĩ (ut ad ꝓpoſitam q̃ſtiunculã
reuertamur) is uere oculus neq̃ eſt, qui
peruerſus pariter & cęcus bonum agit
& malum credit, utique recte operãdo,
ſed opinando, inique, bonũ ſibi in ma-
lum uertit, & tantum malum quãtum
crediderit, quandoquidem iuxta ſentẽ
tiam domini, totũ corpus tenebroſum
reddit oculus nequã. Quid.n. luci relin- Matt. 6. c
quitur, ubi nec pia intẽtio, nec uera opi-
nio inuenitur? At non ideo ſequitur ut
qui econtrario malum facit, & bonum
putat, iuxta ſuam fidem ſimiliter & i-
pſe inueniat. Quare? Nõ eſt quippe ſim

plex oculus ille qui ex iudicio ueritatis
totũ corpus lucidũ reddat, q̃lẽ ꝓfecto
ſupius diffiniuim⁹. Neq;.n.ex toto ad-
huc tenebræ deſunt, ubi ignorãtia ueri-
tatis lucẽ obſcurat uolũtatis. Cũ itaq;
ille ocul⁹ utrũque malũ, is uero minime
utrũque habeat bonũ: non'ne ratio vr̃
exigere ut plus ille noceat, q̃ꝫ ꝓſit iſte?
Neq;.n.cõſequẽs eſt ut tm̃ ualeat in bo
nũ, bonũ unũ: quantũ duo mala in ma-
lũ. Et quidẽ laude dignã dixerim uel ſo-
lã intẽtionẽ piã: nec plane cõdigna remu
neratione fraudabit̃ in ope quoq; nõ bo
no ipſa bona uolũtas. Attamẽ ſine ma-
lo quocũque nõ erit decepta ſimplici-
tas. Cur inqs? Nunqd nõ ex fide? Pror-
ſus ex fide, ſed falſa: uel certe potius non
ex fide, qa fides falſa, fides nõ eſt. Deni
que de fide uera non falſa puto dixiſſe
Rom.14.d Apl'm: Oẽ qđ non eſt ex fide, pc̃tm̃ eſt.
Nõ aũt ex fide uera bonũ credit̃ qđ ma
lũ eſt. Eſt.n.falſum. Pc̃tm̃ igit̃ eſt. Vtrũ-
que ꝓinde cõplectit̃ pñs capl'm, oẽ qđ
nõ eſt ex fide, pc̃tm̃ eſt, &c. & cęcã uide
licet malitiã, & deceptã innocẽtiã: quia
qđ à neſciẽte fit, & bonũ ꝓrſus conde
mnat intẽtio praua, & malũ nõ penitus
excuſat recta. Siue itaq; malũ putes bo
nũ qđ forte agis, ſiue bonũ malũ quod
oparis, utrũque pc̃tm̃ eſt, qa neutrũ ex
fide, licet ſanè leuius admodũ peccetur
ubi ſana intentione ſola reprehenſibilis
actio foris apparet, q̃ꝫ ubi maligna latet
ẽt in nõ mala actione intentio. Veꝝ qđ
abſq; uel minimo pc̃tõ nõ eſt, puꝝ bo-
nũ minime eſt. Quo pacto ergo bonũ
nõ puꝝ puro malo cõparabit̃ in efficiẽ-
tia, hoc eſt, ut tã efficax ad bonum illud
ſit, q̃ꝫ ad malũ iſtud? Et hæc ſup hac qõ-
ne ſufficiãt. Nã ad ſupiores quoq; ſatis
reor eſſe rñſum ſupius. Et qdem uos eaſ
dem ſæpius dubitationes iteratis atq;
reuoluitis, ſed mea nõ intereſt ipſaꝝ to-
ties repetere ſolutiones. Sufficit.n.ſemel
ſoluiſſe ẽt qđ crebrius in qõne uerſatum
fuerit. Quærentibus itẽ de obedientiæ
põdere, ſeu diſcrimine inobediẽtiæ, à la
tere indicit uobis & de merito utriuſq;
q̃rẽdũ, utrũ uidelicet in qbuſq; p̃ceptis
quãtũ obediẽtia ualet, tm̃ grauet inobe
diẽtia: ut uerbi grã, uel Abrahã de immo Gen.12.a
lãdo filio, uel ille neſcio qs de filio itidẽ
furni incẽdijs exponẽdo: tm̃ diuinæ indi
gnationis & ultionis merito incurriſsẽt
ſi nõ obediſſent, quantũ laudis & grãe
receꝑunt ꝓ eo ꝙ obedierunt. Qđ uobis
qdẽ & duꝝ ur̃ & neceſſariũ, ſed nõ eſt
ita. Enimuero cõſtat nõnulla nec fieri ſi
ne gloria, & poſſe non fieri ſine culpa:
ideoq; ſi fiãt, digna eſſe p̃mijs, nõ tñ ſup
plicijs ſi nõ fiãt. Nã & nõ tãgere mulie-
rẽ, meriti eſt nõ mediocris, & nullius tñ
delicti ꝓpriã amplecti cõiugẽ. Iſtiuſmo-
di ſunt q̃cunq; euãgelico illi caplo con
gruere pñt: Qui põt cape, capiat. Et rur Mat. 19.b
ſum q̃dã ꝑ cõtrariũ neglecta qdẽ offen
ſam cõtrahũt, ſed impleta gl'iam nõ me
rent̃, & damnãt cõtemptorẽ, et authorẽ
nõ glorificãt. Talia ſunt q̃cunq; diuini-
tus lege publica imponunt̃ hoĩbus, ſine
qbus nec ſaluari queũt. Hinc illud apud
gẽtilẽ: Nõ feci furtũ, nõ paſces in cruce
coruos. Et in euãgelio: Si diligitis eos q
uos diligũt, quã mercedẽ habebitis? Si Luc.6.d
ſalutaueritis frẽs ur̃os tm̃, qd ampli⁹ faci Mat.5.g
tis? Deniq; & ul'r: Cũ feceritis oĩa q̃ mã Luc.17.a
data ſunt uobis, dicite qa ſerui inutiles
ſum⁹, q̃ facere debueram⁹, fecim⁹. Ac ſi
dicat: Si ſolis contenti eſtis præceptis
& traditionibus impoſitæ legis, & non
ſponte etiam perfectionis uos conſilijs
& ſuaſionibus mancipatis, liberi quidẽ
eſtis à debito, non tñ pro merito glorio
ſi. Euaſiſtis pœnam, ſed non acquiſiſtis
coronam. Quęnam ergo uos neceſſitas
cogit parere in ſingulis quę iniuncta fue
rint, & formidare ultionem de tranſgreſ
ſione, & de obſeruatione ſperare remu-
nerationem? Eapp in talibus gñalis hęc
rl'a teneatur ut in difficilioribus quidem
agendis obeditio gratior, q̃ꝫ grauior p̃-
uaricatio iudicetur: & in facilioribus mi
nuſq; oneroſis contemptus damnabi-
lior q̃ꝫ actus laudabilior ęſtimetur. Iam
& ſi de hoc ſatis eſt, uideamus quaten⁹
ẽt tenenda ſit ipſa quæ in profeſſione fir
mari ſolet loci ſtabilitas, & qbus (ſiqui
bus tamẽ) ex cauſis rumpe illã uel liceat
cuiquam

cuiquã uel expediat. Et hinc ſiqdem du
bitare uos dicitis. Ad qđ interi nũc ſecu
rus rñderim, à bono qđ ſel' qs uouerit,
deſcẽdere nõ licere: et ad hoc mutare lo
cum quẽ ſibi qſq; delegerit, & cui ſe ſua
uoluntate & uoce firmauerit, oĩno non
cõſulo, ſed nec ſanctus papa Greg. Ait
.n. Perfecti qq; magna ſe diſcretiõis ſub
tilitate cõſpiciunt, ne ad deteriora unq;
uel in ope uel in cogitatione dilabant̃.
Philip.3.c Sed qđ hinc ſenſit uir apl'icus, hoc ſe A-
poſtolus iplere gloriat̃: q̃ inqens, retro
oblitus, & ad ea q̃ añ ſunt extentus. An
Ezec.1.d & ꝓpheta Ezechiel idẽ nõ ſignauit cũ
de ſanctis aĩalibus diceret: Nõ reuerte
bant̃ cũ icederẽt, ſed unũquodq; añ fa-
ciẽ ſuã gradiebat̃? Et hi oẽs id ſentiẽdo,
non aliud q̃ꝫ magr̃i ſui ſñiam ſecuti ſũt,
Luc.9.g dicẽtis in euãgelio: Nemo mittẽs manũ
ſuã ad aratrũ, & reſpiciẽs retro, aptus ẽ
regno dei. Pręſcribat ꝓinde ſtabilitatis
pactũ oĩ deinceps remiſſo deſcenſui, cõ
tẽtioſo diſceſſui, uago & curioſo diſcur
ſui, totius deniq; incõſtãtiæ leuitati: nõ
tñ his q̃ in ꝓfeſſionis ſerie ſequũtur, mo-
rum uidelicet cõuerſioni, & obediẽtiæ
q̃ ſecundũ rl'am fit. Nã ſi hęc ibidẽ pro
improbitate nimiꝝ atq; irreligioſitate
cohabitãtium obtineri forte nequerint,
duce ſpũ libertatis trãſire indubitanter
ſuadeo ad locũ alium, ubi nõ impediat̃
hõ reddere deo uota ſua, q̃ diſtinxerunt
Pſal.65.c labia ſua. Eqdem cũ ſancto ſanct⁹ eris,
Pſal.17.d & cũ puerſo puerteris. Sanè de religio-
ſis ac bñ ordinatis monaſterijs nullus
ꝓfeſſoꝝ meo cõſilio, ne arctioris quidẽ
uitę deſiderio ſine licẽtia ſui ſenioris egre
diet̃. Egreſſus tñ ſi melius inuenerit, &
elegerit, meo nihilominus iã cõſilio nõ
regrediat̃ ad inferius bonũ, quod reliq̃-
rat & cõtẽpſerat p̃ meliori: p̃ſertim ſi il
lud melius tale fuerit, quod eius primæ
ꝓfeſſioni cõgruere uideat̃. Ipſe nẽpe ui-
derit qua rõne qua'ue intentione altio-
ra ſeu arctiora p̃ſumpſerit, nã ad inferio
ra uel remiſſiora me cõſulente nequaq;
apoſtatabit, ſi nõ tñ loci prioris uicinia
reuocet̃: quia de noto monaſterio nec
retineri quis rl'r põt, nec recipi ſine con
ſenſu abbatis ſui. Et accipite manifeſti⁹
in exẽplis, huius ſñię rõnem. Forte uult
aliqs de Cluniacẽſib. iſtitutis ad Ciſter
cienſium ſeſe ſtringere paupꝑtatẽ, eligẽs
præ illis nimiꝝ conſuetudinibus magis
rl'æ puritatẽ. Si me cõſulit, nõ cõſulo: ſi
nõ ſanè id abbatis ſui uſurparit aſſenſu.
Quãobrem? Primo pp ſcãdalum ipſoꝝ
quos deſerit, deĩde quia certa ꝓ dubijs
relinquere tutũ nõ eſt. Forſan.n. hoc te
nere põt, illud nõ poterit. Tertio ſuſpe
c̃tam hẽo leuitatẽ, qua id ſæpe quod fa
cile uolumus anteq; ꝓbemus, experti iã
nolumus, uno ꝓpe momento idip̃m &
cupientes & reſpuẽtes tã leuiter q̃ꝫ & ir
rõnabil'r. Quales utiq; non paucos fre-
quenter expimur, q una uix hora in una
uoluntate durãtes, aura leuitatis impul
ſi, uagi & inſtabiles hac & illac uelut
ebrij nutãt: mutantq; ꝓ experimẽto iu-
diciũ, imò ſine iudicio fluctuãtes et tu-
multuãtes tot de ſe conſilia præſumũt,
quot loca reuiſunt: ſemp quod non hñt
cupiẽtes, & qđ hñt faſtidiẽtes. Et qũo
ego ait aliqs ꝓfeſſus rl'am, nõ ſecũdum
rl'am cum bona queã degere cõſcia? Si
quidem uouẽs & nõ ſoluens, quid niſi
peiero? Quaſi nõ multo magis hẽas uñ
conqueri alibi quoq; cũ cœperis pure
iuxta rl'am cõuerſari. Profecto ẽt tũc &
quanam inquies conſcia habitare ſuſti
neã extra domũ meã priorẽ, q̃ me de ſe-
culo fugiẽtem excepit, initiauit ad bo-
num, ſignauit in ſalutẽ, moleſtus fratri-
bus, inobediens ſeniori, ſtabilitatis inſu
per p̃uaricans pactũ, & primã irritã fa-
ciens fidem? Veruntamẽ neutra iuſta q̃
rimonia eſt. Nã qui ſe ideo periuꝝ pu-
tat, ꝙ ad pũctum rl'am nõ obſeruat, ur̃
mihi nõ ſatis attẽdere qd iurauerit. Ne- Professio
mo quippe cũ profitetur ſpondet rl'am,
ſed determinate ſecũdũ rl'am, ſui quiſq;
cõuerſionẽ, ſuamq; deinceps cõuerſa-
tionẽ ſeſe pollicetur dirigere. Hæc profe
cto huius tp̃is oĩbus fermè monachis
cõis profeſſio eſt. Et licet in diuerſis mo
naſterijs diuerſis & obſeruãtijs deo ſer-
uiatur: quandiu tñ ſui quiſq; loci bonos
uſus ſeruat, haud dubium qn ſecũdum

regulam uiuat, qm̃ quidem boni uſus à
rl'a non diſcordant. Quiſqꝫ itaqꝫ tenet
qđ teneri inuenerit bonũ ubi ꝓfitetur,
profecto uiuit ſicut ꝓmittit, qa nõ aliud
ꝓculdubio qſqꝫ ꝓmittit q̃ꝫ ꝙ hr̃e eoꝝ
pia ur̃ uita cũ qbus deinceps uiuere diſ-
ponit & eligit. Quid.n.? Nunqd uerbi
gr̃a, aut in Maiori monaſterio uſus Ca
luniacenſiũ, aut iſti forte illoꝝ ritus, aut
uero utriqꝫ Ciſterciẽſiũ diſtrictionẽ lite
ratoriam ꝓfitent̃? Attamẽ oẽs ſecundũ
rl'am ꝓfitemur. Vna qdem oris ubique
ꝓmiſſio, ſed qa nõ una eſt oĩbus cordis
intẽtio, põt indubitãter ſine detrimẽto
ſalutis, & ſine dãno profeſſionis, operis
quoqꝫ nõ una ubiqꝫ obſeruatio celebra
ri. Sicut.n. nõ oẽs oĩa tenẽt (ẽt boni xp̃ia
ni) q̃ in euãgelio ſunt, oẽs tñ ſecũdũ euã
gelium uiuũt, (nã q cõceſſis alligari con
iugĳs cõtenti ſunt, non iõ tñ credunt ſe
receſſiſſe ab euãgelio qa euãgelici ſubli-
mitatẽ cõſilĳ de cœlibe ducẽda uita nõ
elegerunt) ita ſanè ſi in gradu illo ĩferio
ri legitime ac fidel'r cõuerſent̃: ſic quoqꝫ
qui ſecũdum rl'am uiuere ſtatuũt, etſi ñ
ad unguẽ (ut dicit̃) totã cuſtodiunt, & ſi
qua pro ſui clauſtri ritu uel mutãt uel p̃
termittunt, à regulari tñ oĩno ꝓfeſſione
nõ diſcedunt, donec tñ ſobrie, & iuſte,
& pie, ꝑ ſuoꝝ moribus uiuere nõ deſi-
ſtunt. Deniqꝫ rl'a ipſa tradit octauũ hu-
militatis gradũ, ut nihil agat monach⁹
niſi quod cõis monaſterĳ rl'a, uel maio-
rũ cohortant̃ exẽpla. Exceptis proinde
Ciſtercienſibus, & q illoꝝ forte ritu nõ
tam uiuere ſecũdum rl'am q̃ꝫ ipſam ex ĩ-
tegro pure ad lr̃am (uti ſe ſanè ꝓfeſſos
eſſe putãt) tenere curãt: de cęteronemi-
nem obedienter degẽtẽ, regularis mo-
ueat ſolenniſqꝫ ꝓfeſſio in qua nõ fit de
tota rl'a ꝓmiſſio, in his dũtaxat mona-
ſterĳs in qbus ordo & diſciplina ſeruat̃
cum bonis cõſuetudinib. Salua igit̃ cui-
que ſua manet in cœnobĳs bñ ordina-
tis ꝓfeſſio, tm̃ ſi ſana fuerit & intentio.
Cæteꝝ qui inqetus eſt, & ita credere ñ
põt: ſed magis credẽs & cedẽs ſtimulã
ti cõſciæ exit, & q̃rit ubi ſoluat uota ſua
q̃ ſuo in loco, ſuo utiqꝫ iudicio uouerat
quidẽ, ſed non ſoluerat: ſicut nõ laudo
ꝙ egreditur, ita ut regrediat̃ nõ cõſulo,
ſi tñ ad remotũ ignotumqꝫ monaſteriũ
migrauerit. Cur ita? Tum ꝑꝑ Pauli ſen
tẽtiam, q̃ btm̃ manifeſte ꝓnunciat, q ſe-
ipſum non iudicat in eo qđ ꝓbat: tũ ex
nr̃i authoritate magr̃i, q talem & ſuſci-
pi iubet, & retineri, inuẽtum quoqꝫ bo-
num & utilẽ ſuaſione allici, ꝓfeſſione li
gari. Deniqꝫ ſuadeat̃ (ĩquit) ei ut ſtet. Et *Capitulo*
ne forte prioris ſui monaſterĳ memor, *de mona-*
remordẽte (ut aſſolet) conſcia, incipiat *chis pere-*
denuo de rupta ſtabilitate cauſari, gña *grinis.*
lem ſuꝑ hmõi ſcrupulo cõſolatoriã pro
fert ſniam, dicẽs: Vbiqꝫ.n. uni deo ſeruit̃,
uni regi militatur. Porrò de uicino ꝓhi-
bet, quod iubet de peregrino: ne uicini-
tas inter monaſteria fomes ſcãdali, rixę
materia ſit, ſi alterutrũ recipere mona-
chos acqeuerint abſqꝫ mutuo dũtaxat
aſſenſu. Quod toties eqdem expimur,
quoties talis uſpiã mõachoꝝ ſuſceptio
planè nõ niſi cõtra decretũ regulare p̃-
ſumit̃. Quod ſi ẽt poſt hæc fratris ita rl'r
ſuſcepti inqetiorem forte aĩum pulſaue
rit recordatio ſcãdali quod diſcedẽs fr̃i
bus quos deſeruit fecit: & qa oporteat
emẽdari ſuo reditu quod ex diſceſſu de-
liquerit: prudẽter aduertat qui hoc co-
gitat, ſcandalũ ſcãdalo nõ bñ emẽdari.
Qualis deniqꝫ emendatio erit, ſi ut alĳs
ſcãdalũ tollas, alios ſcãdalizas? Quãqꝫ
ꝓfecto & tolerabilius ſcandalum illud
ſit & uenialius, qđ factũ eſt intentione
proficiẽdi in melius, q̃ꝫ quod facere co-
gitas ad deterius apoſtatãdo. Sed ante
quoqꝫ (licet non ſine ſcãdalo) tutius tuã
ſine dubio ad id qđ putaſti melius ſecu
tus eſt cõſciam, q̃ꝫ ſi in priori bono et lo
co contra conſciam ꝑmaneres, quanqꝫ
ſecure id poſſes: ſi ſanè hinc eãdem tuĳ-
pſius cõſciam reddere ſecuram poſſes.
Quapꝑ quod de mãducãte: & nõ man *Rom.14.b*
ducante decernit Apl's: uſurpemus &
nos in nr̃æ h⁹ diſputatiũculæ cõcl'ione,
ut & q ꝓpria impellẽte conſcia ſuũ de-
ſerit locum, ne ſuum (qđ putat) deſerat
uotũ, nõ deſerentẽ nõ ſpernat: & qui ſe
cura cõſcia fr̃num ſcãdalum timẽs fra-

tres nõ deſerit, deſerẽtem nõ iudicet. Et
de his me accipite ſanè quod ſentio rñ-
diſſe, ſine p̃iudicio ſanius ſentiẽtis. Item
poſtulatis abſolui uobis, cur uel beatus
Greg. neſcio quẽ Venãtium, habitũ mo
nachalẽ quẽ pie ſuſceperat, impieqꝫ reie
cerat: nõ ſolũ reſumere nõ coegit, ſed ẽt
oẽm legit̃ indulſiſſe cõionem apoſtatæ
ꝑduranti: uel ſanctus Auguſt. cõiugĳ le
gi uotum quodãmodo ſubĳciat cõtinẽ
tiæ: ita ut in lib. de uirginitate aſſerere
uideat̃, nec cœlibis qdẽ uitæ ꝓpoſitum
copulę poſſe p̃ſcribere cõiugali quomi-
nus indiſſolubile maneat ẽt qđ à cõtinẽ
tibus fallẽte diabolo fracto ſanctitatis
uoto initũ fuerit mr̃imoniũ. Et ad hæc
nihil ad pñs certius breuiuſqꝫ rñdendũ
occurrit, niſi ꝙ ita ſãcti antiſtites ſapue
runt: recte'ne, ipſi uiderint. Nam ego in
ſenſibus actibuſqꝫ illuſtriũ pr̃um caut⁹
profecto ſum oĩno non aliud æſtimare,
1.Cor.4.a q̃ꝫ qđ btõ Apl'o teſte q̃rit̃ iã inter diſpẽ-
ſatores, ut uidelicet fidelis qs inueniat̃.
Certus ſum.n. ſiue in ſuo abundauerint
ſenſu: ſiue in dei ſpũ: ſicut & in cæteris,
ita & in his ambos extitiſſe fideles: illũ
in diſpenſando qđ p̃ manibus erat, iſtũ
in ſcribẽdo qđ ſenſerat. Quod denique
q̃ritis de qbuſdam ep̃is quos ſanct⁹ itẽ
papa Greg. ad tp̃s in monaſterĳs ꝓ eo-
rum exceſſibus legit̃ recluſiſſe, utrũ nã
in ſuo, an in monaſtico interim habitu
habitarint cũ monachis, ego neſcio: niſi
ꝙ credibilius uidet̃ nequã illos ĩſignẽ
religionis habitũ ſuſcepiſſe, quẽ nõ erãt
ꝑpetuo habituri: ſed tm̃ q̃ſiſſe qetem in
ſecretis monaſterioꝝ, & opportunita-
tẽ pniæ. Audire & hoc uultis à me, uñ ĩ-
ter cætera pniæ inſtituta monaſterialis
diſciplina meruerit hãc p̃rogatiuã, ut ſe
cundum baptiſma nuncupet̃. Arbitror
ob ꝑfectam mũdi abrenũciationem, ac
ſingularẽ excellẽtiam uitæ ſpũalis, qua
præeminẽs uniuerſis uitæ humanæ gñi-
bus huiuſcemodi cõuerſatio, ꝓfeſſores
& amatores ſuos angelis ſimiles, diſſi-
miles hoĩbus facit, imò diuinam in hoĩe
reformat imaginẽ, cõfigurãs nos Chr̃o
inſtar baptiſmi. Et quaſi deniqꝫ ſecũdo
baptizamur, dũ ꝑ id qđ mortificamus
mẽbra nr̃a q̃ ſunt ſuꝑ terrã, rurſum xp̃m
induimus, cõplantati denuo ſil'itudini
mortis eius. Sed & qũo ĩ baptiſmo erui
mur de ptãte tenebraꝝ, & in regnũ trãſ
ferimur claritatis æternæ: ita & in ſan-
cti huius ſecũda quadã regñatione pro
poſiti, de tenebris æqꝫ nõ unius origina
lis, ſed multoꝝ actualiũ delictoꝝ in lu-
mẽ uirtutũ euadimus, reaptantes nobis
illud Apl'i: Nox p̃ceſſit, dies aũt appro-
pinquauit. Id quoqꝫ uobis ĩſinuari p̃ca-
mini, an abbatis mutatio monaſteriũ
ſuũ mutare uolẽtibus monachis in aliq̃
patrocinet̃, hoc eſt, ſi in morte uel depo
ſitione p̃lati plus aliqd libertatis ſubdi
tis relaxet̃, quo utiqꝫ licẽtius poſſint eo
articulo tꝑis migrare quò uoluerint, al-
tero necdũ uidelicet ſubſtituto. Ad qđ
rñdeo: Nequaqꝫ. Etenim ſponſio ꝓfeſ-
ſionis qñ ex more fit in oratorio, de ab-
batis uita nõ ſumit terminũ, ſed de præ-
ſentia teſtimoniũ. Profitẽti itaqꝫ mod⁹
ſit ſua uita, nõ aliena. Attẽdat denique
qđ legislator ipſe non ſolũ ſenſerit: ſed
& tradiderit: ut ſi qñ, inquit, al'r fecerit
(uidelicet q̃ꝫ promittit) à deo ſe ſciat da *Capitulo 5*
mnãdum, quẽ irridet. Itẽ dicit ꝙ nec ſui *de mona-*
iã corꝑis nouitius habiturus ſit ptãtem. *chis pere-*
Et item: Perſeuerãtes, ait, in monaſterio *grinis.*
uſque ad mortẽ. Saluis igit̃ exceptioni-
bus quas ſuꝑior diſputatio ꝑſtrinxit, de
cętero nulla liceat occaſione monacho
locũ cui ꝓfeſſus eſt citra ſuã mortẽ deſe
rere, ſuo dũtaxat arbitrio: alioqn p̃uari-
cator eſt, dãnationẽ hñs quia primã fi-
dẽ irritã facit. Sed uos ꝑgitis ampli⁹ ſci-
ſcitari & dicitis. Quid ſi non põt niſi cũ
rancore ꝑpetuo animi ibidem manere,
ob minus uidelicet regularem minus ue
amabilem abbatis electionem? Subit
animo nunc illud de euãgelio quod de
coniugĳ lege docenti diſcipuli domino
reſponderunt: Si ita eſt, inquiunt, non
expedit nubere. Magnæ reuera angu- *Matt. 19.*
ſtiæ. Si tenuerit exoſam, nihil oneroſi⁹.
Si dimiſerit inuitã, nihil inchriſtianius.
An non ſimili neceſſitate conſtringitur
q nec deſerere ualet locum, ne frangat

uotũ: nec manere in loco,ne cũ rãcore
uiuat,& uitã perdat?Quid cõſulã huc?
Vt diſcedat?Non licet pp̃ pfeſſionẽ. Vt
ſtet?Propter rãcorem nõ expedit. Duo
mihi æq; incõueniẽtia, æq; piculoſa p-
ponitis,ut qcqd rñdero, uobis minime
pſit. Quæritis nẽpe qd e' duob. mona-
cho tutius ſit,reſidere ĩ pprio monaſte-
rio ſub irrľr electo cũ rancore,an ad qe-
tius uiuẽdũ aliò migrare. Qđ qdẽ haud
ſecus accipio q̃ ſi reqrar q̃nã morte pi-
re cõſulã eũ q ſeipm̃ forte pimere uult,
incẽdio,an p̃cipitio. Reuera nãq; & urit
qui in odio manet: & q frãgit ppoſitũ,
in p̃ceps ruit. Sed uos me in hac difficul
tate cõſilij facile expeditis, cũ deinde ſe
qmini: & quatenus accipi hoc ip̃m ueli
tis quod appellatis irregulare,apiendo
ſubiũgitis: p̃ſertim ſi electionis irregula
ritas adeo inuoluta ſit & ĩtorta, ut licet
de ea corã deo nõ dubitet, corã hoibus
tñ, aut uix, aut nullatenus cõuincat. Ve-
nit nũc quoq; in mẽtem ſapiẽtis elogiũ:
Prou.18.a Occaſionẽ q̃rit, q uult recedere ab ami
co. Quonã mõ uos irregularẽ dicitis ele-
ctionem,q̃ caſſari rľr nõ ualet,aut repro
bari?Et qdem legit: Quod pbari nõ p̃t,
mihi infectũ eſt. Sed dicitis. Et qs ob-
ediat ſciẽter ĩdigno, etſi nõ manifeſto?
Matt.23.a Frẽs, non'ne legiſtis & in ueſtra & in
ueritatis rľa: Sup cathedram Moyſi ſe-
derũt ſcribę & phariſæi: quę dñt facite,
ſecũdũ aũt opa illoꝝ nolite facere. Iam
de mutãdis ueſtibus uel lauãdis ob no
cturnã illuſionẽ, accipite breue cõſiliũ.
Iuxta ritũ ſui loci quemq; facere cõſulo
de hmõi,q̃ diuerſis modis diuerſis ĩmo
naſterijs certũ eſt obſeruari. De his qui
in pluribus monaſterijs pfitent (qđ pe-
nè oblit⁹ fuerã) puto ſatis eſſe rñſum ſu-
perius, cum de loci ſtabilitate diſputa-
tũ eſt, & nõ eſt neceſſe ut repetã. Pręter
mitto & aliqua de canonibus q̃ uos re
qritis, tum qm̃ talium noſtra nõ refert
q monachi ſumus, tũ quia in libris ipſi
facile repire poteſtis, ſi q̃rere nõ graue-
mini. Venio ad tria illa q̃ ĩ altera ueſtra
rurſum epľa continent,ubi primũ ĩterro
gatis qdnam conſulam hoi q aduerſus
quẽpiam cõmotus fuerit: ſed non adeo
ut eũ lędere ipſe uelit, adeo tñ ut libẽter
accipiat ſiquo mõ aliunde lædi cõtige-
rit: ſit'ne uidelicet tutũ ita cõmoto acce
dere ad altare, an ſe ſubtrahere interim
debeat, donec cõpeſcat cõmotio. Nun
quam mihi contingat turbatũ ad pacis
accedere ſacrificiũ: cũ ira et diſceptatio
ne cõtingere ſacrm̃, in quo deus indubi
tanter eſt mũdum recõcilians ſibi. Cer
te nõ recipit munus quodcunq; meum
quod defero ad altare, niſi añ placato
fratre quẽ me forte læſiſſe meminero:
quãto minus ſi me ip̃m nõ pacauero pri
us? Quod deinde q̃ritis de cõtrarietate
q̃ ineſſe uidet duabus illis Pauli ſenten- Philip.3.d
tijs: Cõuerſatio nr̃a in cœlis eſt: et, quã- 2. Co.15.b
diu ſumus in corpe, pegrinamur à dño:
qũo uidelicet aĩa eodẽ tpe poſſit & in
corpe pegrinari à dño, & in cœlis ſil'eẽ
cũ dño, ipſe ſoluit apľs, cũ alibi dicit: Ex 1. Cor.13.b
pte cognoſcim⁹, & ex pte pphetamus.
Inquãtum qdẽ cognoſcim⁹ tanq; p̃ñtia
cõtẽplãtes, iã cũ dño ſumus. Inquãtum
adhuc tanq; de futuris pphetamus, cre
dẽtes quæ nõ intelligimus, ſperãtes quę
nõ uidemus, à deo peregrinamur, & in
corpe. Cũ aũt uenerit qđ pfectũ ẽ: hoc Ibidem.
eſt glľiæ plenitudo, q̃ in reſurrectione fu
tura eſt, tũc euacuabit qđ ex parte eſt,
corpis uidelicet oĩs corruptio, ex q̃ ſine
dubio cõtingit hæc q̃ adhuc ex pte ma
net nr̃a in corpe pegrinatio. Hoc eſt qđ
ĩſe miſerabiľr ingemiſcẽs plãgit: & ait:
Infœlix ego hõ qs me libabit de corpe Rom.7.d
mortis hui⁹? Nõ cõquerit de corpe tm̃,
ſed de corpe mortis hui⁹: hoc eſt, ei⁹ q̃
adhuc durat corruptionis: mõſtrãs nõ
corpus: ſed corpis moleſtias eſſe cãm
pegrinationis. Corpus qppe qđ corrũ- Sap.9.d
pitur, aggrauat aĩam. Nõ corp⁹ ſimpľr,
ſed corpus quod corrũpitur aggrauat
animam: ut corruptio corporis oneri
ſit, non natura. Vnde & qui intra ſemet- Rom.8.d
ipſos ingemiſcunt, redemptionẽ expe-
ctãt corporis ſui, non amiſſionem. Meri
to proinde grauati corporis neceſſita-
te, non ſocietate, cupimus diſſolui, &
eſſe cum xp̃o: ut id quod manet ex par-
te adhuc

te adhuc exilium finiatur, et quæ ex par
te iam cœpit cœleſtis habitatio perfi-
Philip.3.d ciatur. Aut certe cõuerſatio nr̃a in cœ-
Rom.8.e lis eſt, qũo idem dicit Apľs: Spe .n. ſalui
facti ſumus. Spe itaq; iam in cœleſtibus
habitamus, cum adhuc re ipſa in terris
pegrinemur & in corpore. Vel alľr: Ha-
bemus & uñ corpori, & uñ dño inhæ-
reamus. Illud uiuificãdo & ſenſificãdo,
illum credendo & diligendo. Neq; .n.
p̃ſentior ſpũs noſter eſt ubi aĩat q̃ ubi
amat: niſi forte putet eſſe magis ubi in-
uitus & neceſſitate tenet, q̃ quo ſpõte
& alacri fert uoluntate. Deniq; ubi eſt
Matth.6.c theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuũ. Item ſi
deum amans aĩa ex ipſo uiuit, uti corp⁹
ex ipſa: quo pacto quæſo præſentior eẽ
cõtenditur ubi dat, q̃ uñ accipit uitam?
Fõs ſiquidem uitæ charitas eſt, nec uiue
re aĩam dixerim, quæ de illo non hauſe-
rit. Haurire porrò qũo p̃t: niſi fuerit p̃ñs
ipſi fonti qui charitas eſt, quæ deus eſt?
P̃ñs igr̃ deo eſt qui deum amat, inquan-
tũ amat. In quo .n. minus amat, abſens
profecto eſt: In eo aũt minus deũ ama-
re conuincit, q̃ carnis adhuc neceſſitati
bus occupat. Illa uero circa corpus oc-
cupatio quid eſt niſi à deo quædam ab
ſentatio? & abſentatio quid niſi peregri
natio? Et peregrinamur ergo à dño, &
in corpore peregrinamur, cuius nr̃a ni-
miꝝ & intentio p̃peditur ærumnis, &
curis charitas fatigatur. In fine ſcdę epľę
interrogatis quid ſentiendũ arbitror de
eo qđ in euangelio nobis pmittit: ecce
.n. merces ur̃a multa eſt in cœlis: miran
tes maxime ſctm̃ Aug. dixiſſe ſup hoc,
non cœlos iſtos uiſibiles & corporeos
oportere intelligi, ne merces nr̃a in reb⁹
mobilibus uolubilibuſq; uideat collo-
cari, ideoq; ſpũalia quædã firmamenta
eſſe intelligẽda: de quibus neſcitis (ut di
citis) qd uel ſuſpicari debeatis. Sed ſi at
Luc.17.e tenditis quod legiſtis: Regnum dei ĩtra
Ephe.3.d uos eſt: &, habitare Xp̃m per fidem in
Rom.8.d cordibus ur̃is, tanq; utiq; regẽ in regno
ſuo; & non ſunt condignæ paſſiones h⁹
tpis ad futuram glľiam quę reuelabitur
in nobis, non quidẽ q̃ reuelabitur nobis
uelut aliqd exterius: ſed in nobis, quaſi
intus iam manens, ſed nondũ apparẽs.
Et item. Oĩs glľia eius filiæ regis ab int⁹, Pſal.44.a
& aſcendet hõ ad cor altum, ſed & aſcẽ Pſal. 63.b
ſiones in corde ſuo diſpoſuit: rurſumq; Pſal. 83.b
aĩa iuſti ſedes eſt ſapĩæ, cuius ſine dubio
illa uox eſt, cœlum mihi ſedes eſt: ſi hęc,
inq;, hiſq; ſilľia nõ pauca in ſcripturis ad
uertitis, pfecto ſtudebitis ad requirẽdũ
regnũ dei & iuſtitiã eius, intrare potius
ad uos, q̃ uel extra exire uel aſcẽdere ſu
pra. Sed ſupra ſanè uel extra dixerim lo
ci poſitione, ſicut cœlum à terra locũ te
net exteriorem: ſol, luna, & ſydera ſupe
riorem. Nã eadẽ ipſa quæ intra nos ſunt
ſubtiliori ſuæ naturæ inuiſibilitate: ẽt ſu-
pra nos ſunt ſublimiori excellẽtię digni
tate, & extrà quoq; immẽſitate maie-
ſtatis. Sed altiſſima ſunt hæc, egẽtia uti-
que & diligentiori diſputatione, & do-
ctiori diſputatore, & ope plixiori. Ego
.n. putaueram modum in his tractandis
epľarem nequaq; exceſſum iri, ſed ſer-
mo (ut uideo) proceſſit in longius q̃ ſpe
raui. Proinde uos ſi placet librum, ſi pla
cet epľam noĩate: nam ego ſiue in pau-
cis, ſiue in multis ur̃æ debui (quod & ſtu
dui) ſatisfacere uoluntati.

Finis libri de præcepto & diſpenſatione.

DIVI BERNARDI abbatis Claræuallis in tractatum de diligendo deo,

PROLOGVS.

u Iro illuſtri dño Haymerico ec-
cleſiæ Romanæ diacono cardi
nali & cancellario B. abbas di
ctus de Claraualle: dño uiuere: & in do
mino mori. Orationes à me & non quę
ſtiões poſcere ſolebatis: & quidem ego
ad neutrum idoneum me eſſe confido.
Verum illud indicit profeſſio: & ſi non
ita conuerſatio. Ad hoc uero (ut uerum
fatear) ea mihi deeſſe uideo quæ maxi-
me neceſſaria uiderentur: diligentiam
& ĩgenium. Placet tñ, fateor, q̃ pro car
nalibus ſpũalia repetitis: ſi ſanè apud lo

cupletiorem id facere libuiſſet. Quia ue
ro doctis & indoctis pariter in iſtiuſ-
modi excuſandi mos eſt: nec facile ſci-
tur quæ uere ex imperitia: quæ ue ex ue
recundia excuſatio prodeat, ſi non iniū
cti operis obeditio probat: accipite de
mea paupertate quod habeo: ne tacen
do philoſophus puter. Nec tñ ad omnia
ſpondeo me rñſurum. Ad id ſolum qđ
de diligendo deo q̃ritis: rñdebo quod
ipſe dabit. Hoc.n. & ſapit dulcius: & tra
ctatur ſecurius: & auditur utilius. Reli-
qua diligentioribus reſeruate.

Tractatus.

VVltis ergo à me audi-
re quare, & q̃uo dili-
gẽdus ſit deus? Et ego.
Cauſa diligendi deū:
deus eſt. Modus: ſine
modo diligere. Eſt ne
hoc ſatis? Fortaſſis
Rom.1.b utique: ſed ſapienti. Cæterꝫ ſi & inſipiē-
tibus debitor ſum: ubi ſat eſt dictum ſa
pienti: etiam illis gerendus mos eſt. Ita-
que pp tardiores idem profuſius, ꝙ pro
fundius repetere non grauabor. Ob du
plicem ergo cauſam deum dixerim pp
ſeipſum diligendū: ſiue quia nihil iuſti⁹,
ſiue quia nil diligi fructuoſius pōt. Du-
plicem ſiquidem parit ſenſum, cū quæri
tur de deo, cur diligendus ſit. Dubitari
nanque pōt quid potiſſimum dubiteť:
utrumnam quo ſuo merito deus, aut cer
te quo nr̄o ſit commodo diligendus. Sa
nè ad utrūque idem rñderim: non planè
aliam mihi dignam occurrere cām dili-
gendi ipſum, pręter ipm̄. Et prius de me
rito uideamus. Multum quippe meruit
de nobis: qui & immeritis dedit ſeipm̄
nobis. Quid.n. melius ſeipſo poterat da
re uel ipſe? Ergo ſi dei meritum quæriť,
cum ipſum diligendi cauſa quæritur, il-
lud eſt præcipuum: quia ipſe prior dile-
xit nos. Dignus planè qui redametur: p̄-
ſertim ſi aduertatur quis, quos, quantū-
Pſal. 15.a que amauerit. Quis.n.? Num is cui oīs
ſpūs confitetur, deus meus es tu: qm̄ bo
noꝶ meoꝶ nō eges? Eſt uera huius cha
ritas maieſtatis: quippe non quærentis
quæ ſua ſunt. Quibus aūt tanta puritas
exhibetur? Cum adhuc, inquit, inimici
eſſemus: reconciliati ſumus deo. Dilexit Rom.5.b
ergo deus: & gratis, & inimicos. Sed q̃- Ioan.3.b
tum? Quantum dicit Ioannes: Sic deus Rom.8.f
dilexit mundum: ut unigenitum daret.
Et Paulus, Qui proprio (ait) filio non pe
percit: ſed pro nobis tradidit illum. Ipſe
nāque filius pro ſe: Maiorem, inqt, chari Ioā.15.b
tatem nemo habet, ꝙ ut aīam ſuam po
nat quis pro amicis ſuis. Sic meruit iu-
ſtus ab impijs: ſummus ab infimis: ab in
firmis omnipotens. Sed dicet aliquis:
ita quidẽ ab hoībus, ſed ab angelis non
ita. Verum eſt, quia neceſſe non fuit. Cæ
terum qui hoībus ſubuenit in tali neceſ-
ſitate, ſeruauit angelos à tali neceſſitate.
Et qui hoīes diligendo tales fecit ne ta-
les remanerent, ipſe æq; diligendo de-
dit & angelis ne tales fierent. Quibus
hæc palā ſunt: palā arbitror eſſe & cur
deus diligendus ſit: hoc eſt, uñ diligi me
ruerit. Quòd ſi infideles hæc latent, deo
tñ in promptu eſt ingratos confundere
ſuper innumeris beneficijs ſuis humano
nimirꝫ & uſui præſtitis: & ſenſui mani-
feſtis. Nempe quis alius adminiſtrat ci
bum omni ueſcenti: cernenti lucẽ: ſpirā-
ti flatum? Sed ſtultū eſt uelle modo enu
merare quæ innumera eſſe nō longe añ
p̄fatus ſum: ſatis eſt ad exemplum pręci-
pua ꝓtuliſſe, panem, ſolem, & aerem.
Præcipua dico: non quia excellẽtiora,
ſed qa neceſſariora ſunt, quippe corpi.
Quęrat.n. hō eminẽtiora bona ſua in ea
parte ſui qua p̄eminet ſibi: hoc eſt, i aīa:
q̃ ſunt dignitas, ſcīa, uirtus. Dignitatẽ in
hoīe liberꝫ arbitrium dico: in quo ei ni-
mirꝫ datum eſt cæteris, non ſolum præ-
eminere, ſed & pręſidere aīantib. Sciam
uero qua eādem in ſe dignitatem agno
ſcat: nō à ſe tñ. Porrò uirtutem qua ſub-
inde ipſum à quo eſt & inquirat non ſe-
gniter, & teneat fortiter cum inuenerit.
Itaq; geminum unūquodque trium ho
rum apparet. Dignitatem ſiquidem de
monſtrat humanam, non ſolum naturę

prærogatiua, ſed & potentia dñatus:
quòd terror hoīs ſuper cuncta aīantia
terræ imminere decernitur. Scīa quoq;
duplex erit: ſi hanc ipſam dignitatẽ, uel
aliud quodq; bonū in nobis: & nobis
ineſſe: & à nobis non eſſe nouerimus.
Porrò uirtus & ipſa æq; bifaria cogno-
ſcetur: ſi authorẽ conſequenter inquiri-
mus: inuentoq; inſeparabil'r inhęremus.
Dignitas ergo ſiue ſcīa nō ꝓdeſt: illa ue-
ro ẽt obeſt, ſi uirtus defuerit: qđ utrūq;
rō declarat ſubiecta. Hr̄e.n. qđ hr̄e te
neſcias: quā gl'iam hẽt? Porrò noſſe qđ
habeas, ſed qa à te non hẽas ignorare:
hẽt gloriam: ſed non apud deum. Apud
1.Cor.4.b aūt ſe glorianti dr̄ ab Ap'lo: Quid hẽs
qđ nō accepiſti? Si aūt accepiſti: quid
gl'iaris quaſi non acceperis? Nō ait ſim-
pl'r, quid gloriaris: ſed addit, quaſi non
acceperis: ut aſſerat rep̄henſibilẽ nō qui
in habitis, ſed q tanq; in nō acceptis glo
riať. Merito uana gl'ia nuncupať hmōi,
ueritatis nimirꝫ ſolido carens fundamẽ
to. Veram.n. gloriā ab hac ita diſcernit:
1. Cor.1.d Qui gl'iatur, ait, in dño gl'ietur: hoc eſt, i
ueritate. Veritas qppe dñs eſt. Vtrūque
ergo ſcias neceſſe eſt: & quid ſis: & ꝙ à
teipſo non ſis: ne aut oīno uidelicet non
glorieris, aut inaniter glorieris. Deniq; ſi
non cognoueris, inqt, teipſam: egredere
Cant.1.c poſt greges ſodalium tuoꝶ. Reuera ita
fit: hō factus in honore cū honorẽ ipm̄
nō intelligit: talis ſuæ ignorātiæ merito
cōparať pecoribus, uelut qbuſdā p̄ntis
ſuæ corruptionis & mortalitatis cōſor-
tibus. Fit igr̄ ut ſeſe nō agnoſcẽdo, egre-
gia rōnis munere creatura: irrationabi-
liū gregibus aggregari incipiat: dū igna
ra ꝓpriæ gl'iæ, quæ ab intus eſt confor-
manda foris rebus ſenſibilibus ſua ipſi⁹
curioſitate abduciť: efficiturq; una de cę
teris: ꝙ ſe p̄ cæteris nihil accepiſſe intel
ligat. Itaq; ualde cauẽda hæc ignorātia,
q̃ de nobis minus nobis forte ſentimus:
ſed nō minus imò & plus illa, qua plus
uobis tribuimus: qđ fit ſi bonū quodcū
que in nobis eſſe: & à nobis: decepti pu
temus. At uero ſup utrāque ignorātiam
declinanda & execranda illa p̄ſumptio
eſt qua ſciẽs & prudẽs forte audeas de
bonis nō tuis tuā q̃rere gloriā: & quod
certus es à te tibi nō eſſe, inde tñ alteri⁹
rapere non uerearis honorẽ. Prior eqdẽ
ignorantia gloriam nō hẽt: poſterior ue
ro hẽt quidẽ, ſed non apud deū. Cæterꝫ
hoc tertiū malū qđ iam ſcienter cōmit
tiť, uſurpat & cōtra deū. Intm̄ denique
ignorantia illa poſteriori hęc arrogātia
grauior atq; ꝑiculoſior apparet, quo ꝑ
illā quidẽ deus neſciť: ꝑ iſtā & cōtẽniť.
Intm̄ et priori deterior ac deteſtabilior:
ut cū ꝑ illā pecoribus, ꝑ iſtā & dęmoni
bus ſociemur. Eſt qppe ſuperbia & de-
lictū maximū uti datis tanq; innatis: &
in acceptis bñficijs gloriā uſurpare bñfi
ci. Quamobrem cum duabus iſtis digni
tate atq; ſcīa, opus eſt & uirtute: quę
utriuſq; fructus eſt: per quam ille inqui-
ritur ac tenetur, qui omnium author &
dator merito glorificetur de omnibus.
Aliôquin ſciens & non faciens digna,
multis uapulabit. Qr̄? Vtique qa noluit
intelligere ut bñ ageret. Magis aūt ini- Pſal.35.a
quitatẽ meditatus eſt in cubili ſuo: dum
de bonis q̃ à ſe non eſſe ex ſcię dono cer
tiſſime cōperit: boni dñi gloriam ſeruus
impius captare ſibi, imò & raptare mo
liť. Liquet igr̄ & abſq; ſcīa dignitatem
eſſe oīno inutilẽ: & ſciam abſq; uirtute
damnabilem. Verꝫ hō uirtutis, cui nec
damnoſa ſcīa, nec infructuoſa dignitas
manet: clamat deo & ingenuè confiteť:
nō nobis, inqens, dñe nō nobis: ſed noī Pſal. 113.b
tuo da gloriam. Hoc eſt, nil nobis ô dñe
de ſcīa, nil nobis de dignitate tribuim⁹:
ſed tuo totū (à quo totū eſt) noī deputa
mus. Cæterꝫ penè à ꝓpoſito lōge nimis
digreſſi ſumus: dum demôſtrare ſatagi-
mus eos quoq; q xp̄m neſciūt, ſatis per
legẽ naturalem ex perceptis bonis co-
poris aīęq; moueri quatenus deum pp
deum & ipſi diligere debeant. Nāq; ut
breuiter quę ſuper hoc dicta ſunt iteren
tur: quis uel infidelis ignoret ſuo corpo
ri non ab alio in hac mortali uita ſupra-
dicta illa neceſſaria miniſtrari: unde ui-
delicet ſubſiſtat: unde uideat: unde ſpi-
ret: ꝙ ab illo qui dat eſcam omni carni: Pſal. 135.c

quí ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos
et malos, & pluit ſup iuſtos & iniuſtos?
Matt.5.g Quis itẽ uel impius putet aliũ eius quæ
in aía ſplẽdet humanæ dignitatis autho
Gen.1.c rẽ: pter illũ ipm q in Geneſi loqtur: Fa-
ciamus hoíem ad imaginẽ & ſilitudinẽ
nr̃am? Quis alium ſcíæ largitorẽ exiſti-
Pſal. 93.b met: niſi æq; ipm q docet hoíem ſciam?
Quis rurſum munus ſibi aliũde uirtutis
aut putet datũ: aut ſperet dandũ: q̃ de
manu itidẽ dñi uirtutũ? Meret ergo ama
ri pp ſeipſum deus, & ab infideli: q etſi
neſciat Xpm, ſcit tñ ſeipſum. Proinde
inexcuſabilis eſt oís ẽt infidelis ſi nõ dili
git dñm deũ ſuũ toto corde, tota aía, to
ta uirtute ſua. Clamat nẽpe intus ei in-
nata & nõ ignota rõni iuſtitia: qa ex to-
to ſe illũ diligere debeat: cui ſe totũ de-
bere nõ ignorat. Verũ id difficile imò im
poſſe eſt, ſuis. ſ. quempiã liberi ue arbitrij
uiribus ſemel accepta à deo: ad dei ex to
to cõuertere uolũtatem: & non magis
ad ppriam retorquere, eaq; ſibi tanquã
ppria retinere: ſicut ſcriptum eſt: Oẽs q̃
Philip. 2.c ſua ſunt quærũt. Et itẽ: Proni ſunt ſenſus
& cogitationes hoís in malũ. Cõtra qđ
planè fideles norũt, q̃ oíno neceſſariũ
hẽant Ieſum, & hũc crucifixũ: dũ admi-
rãtes & amplexãtes ſupeminẽtẽ ſcíẽtiæ
charitatẽ in ipſo id uel tantillũ qđ ſunt,
in tãtæ dilectionis & dignationis uicẽ
nõ repẽdere cõfundunt. Facile proinde
plus diligũt: q ſe amplius dilectos intel-
Luc. 7.g ligũt. Cui aũt minus donatũ eſt: min⁹ di
ligit. Iudæus ſanè: ſiue paganus: neq̃q;
talib⁹ aculeis incitať amoris, quales ec
Cant.3.b cleſia expitur, q̃ ait: Vulnerata charitate
ego ſum. Et rurſum: Fulcite me floribus:
ſtipate me malis: qa amore lãgueo. Cer
nit regẽ Salomonẽ in diademate quo co
ronauit eũ mr̃ ſua. Cernit unicũ pr̃is, cru
cem ſibi baiulantẽ. Cernit cæſum & cõ
ſputũ dñm maieſtatis. Cernit authorẽ
uitę & glíæ, confixũ clauis: pcuſſum lau
cea, opprobrijs ſaturatũ: tãdẽ illã dile-
ctã aíam ſuã ponere pro amicis ſuis. Cer
nit hæc, & ſuã magis ipſius aíam gladi⁹
Cant. 2.b amoris trãſuerberat, & dicit: Fulcite me
floribus, ſtipate me malis, qa amore lan

gueo. Hæc ſunt qppe mala punica q̃ in
hortũ ĩtroducta dilecti ſpõſa carpit ex
ligno uitę: à cœleſti pane ppriũ mutua-
ta ſaporẽ, colorẽ à ſanguine Xpi. Videt
deinde mortẽ mortuã, & mortis authò
rẽ triũphatũ. Videt de inferis ad terras,
de terris ad ſupos captiuã duci captiui-
tatẽ, ut in noíe Ieſu oẽ genu flectať, cœle Philip. 2.d
ſtium, terreſtriũ, & infernorũ. Aduertit
terrã q̃ ſpinas & tribulos ſub antiquo
maledicto pduxerat, ad nouę bñdictio
nis grãm innouatã refloruiſſe. Et in his Pſal. 27.c
oíb. illi⁹ recordata uerſiculi: Et refloruit
caro mea: & ex uolũtate mea cõfitebor
ei, paſſionis malis q̃ de arbore tulerat
crucis, cupit iũgere & de floribus reſur-
rectionis, quorũ pſertim fragrãtia ſpon
ſum ad ſe crebrius reuiſendã inuitet. De
niq; ait, Ecce tu pulcer es dilecte mi & Cant. 1.d
decorus, lectulus nr̃ floridus. Quę lectu
lũ mõſtrat, ſatis qd deſideret apit, & cũ
floridũ nũciat, ſatis indicat uñ qđ deſi-
derat obtinere pręſumat. Non enim de Gen. 27.a
ſuis meritis, ſed de floribus agri cui bñ-
dixit deus. Delectať florib⁹ xps, q in Na
zareth & cõcipi uoluit: & nutriri. Gau-
det ſpõſus cœleſtis talib⁹ odoramẽtis,
& cordis thalamũ frequẽter libenterq;
ingrediť, qđ iſtiuſmodi refertũ fructib⁹,
floribuſq; reſperſum inuenerit. Vbi ſuę
uidelicet aut paſſiõis grãm, aut reſurre-
ctionis glíam ſedula inſpicit cogitatiõe
uerſari, ibi pfecto adeſt ſedulus, adeſt li
bẽs. Monimẽta ſiqdẽ paſſionis fructus
agnoſce q̃ſi anni pteriti, oíum utiq; retro
tpum ſub pcti mortiſq; impio decurſo-
rũ, tandẽ in plenitudine tpis apparẽtes.
Porrò aũt reſurrectionis inſignia, nouos
aduerte flores ſequentis tpis, in nouam
ſub grã reuireſcentis ęſtatẽ, quorũ fru-
ctum gñalis futura reſurrectio in fine p-
turiet ſine fine manſurũ. Iã, inqt, hyems Cant. 2.c
trãſiit, imber abijt & receſſit, flores ap-
paruerunt in terra noſtra: ęſtiuum tem-
pus adueniſſe cum illo ſigñans qui de
mortis gelu in uernalem quandam no-
uę uitę temperiem reſolutus, ecce (ait)
noua facio oía. Cuius caro ſeminata eſt Apoc. 21.b
in morte, refloruit in reſurrectione. Ad
cuius

cuius mox odorem in campo conuallis
nr̃æ reuireſcũt arida: recaleſcũt frigida:
mortua reuiuiſcunt. Horũ ergo nouitate
florũ ac fructuum: & plenitudine agri
ſuauiſſimũ ſpirantis odorem: ipſe quo-
que pr̃ in filio innouãte oía delectatur,
Gen. 27.d ita ut dicat: Ecce odor filij mei ſicut o-
dor agri pleni cui bñdixit dñs. Bñ ple-
ni: de cuius plenitudine oẽs accepimus.
Sponſa tñ familiarius ex eo ſibi cũ uult
flores legit, & carpit poma: qbus pprię
aſpergat intima cõſcíæ: & intrãti ſpõſo
cordis lectulus ſuaue redoleat. Oportet
enim nos ſi crebrũ uolumus hr̃e hoſpitẽ
xpm: corda nr̃a ſp hr̃e munita fidelibus
teſtimonijs, tam de mía. ſ. morientis, q̃
de potentia reſurgentis: qũo Dauid aie
Pſal. 61.c bat: Duo hæc audiui, quia ptãs dei eſt:
& tibi dñe mia. Siquidem utriuſque rei
teſtimonia credibilia facta ſunt nimis
Chriſto utique moriẽte pp delicta nr̃a:
& reſurgente pp iuſtificationem nr̃am:
& aſcendente ad protectionem nr̃am:
& mittente ſpm ad conſolationem no-
ſtrã: & qñq; redituro ad cõſummatio-
nem nr̃am. Nempe in morte míam: po-
tentiam in reſurrectione: utrãque in ſin-
gulis exhibuit reliquorũ. Hæc mala, hi
flores: qbus ſponſa ſe interim ſtipari po
ſtulat & fulciri: credo ſentiẽs facile uim
in ſe amoris poſſe tepeſcere & lãgueſce
re quodammodo ſi non talibus iugiter
foueatur incentiuis: donec introducta
qñq; in cubiculum: diu cupitis excipiať
Cant. 2.a amplexibus: & dicat: Læua eius ſub ca
pite meo: & dextera illius amplexata
eſt me. Sentiet qppe tũc & pbabit uni
uerſa dilectionis teſtimonia, q̃ in priori
aduẽtu tanq; de ſiniſtra dilecti accepe-
rat: p multitudine dulcedinis amplexan
tis dexteræ contẽnenda: & oíno iã quaſi
ſubtus habẽda. Sentiet quod audierat.
Caro nõ pdeſt qcq;: ſpũs eſt qui uiuifi-
Ioan. 6.g cat. Probabit qđ legerat: Spũs meus ſu
Eccli. 24.c per mel dulcis: & hæreditas mea ſuper
mel & fauũ. Qđ uero ſeqtur: Memoria
mea in gñatione ſclorũ: hoc dicit, qa q̃-
diu ſtare pñs cerniť ſclm: in quo gñatio
aduenit, & gñatio pterit, non deerit ele

ctis conſolatio de memoria, qbus non-
dum de pñtia plena refectio indulgeť.
Vñ ſcriptum eſt: Memoriam abundan Pſa. 144.b
tiæ ſuauitatis tuæ eructabunt, haud du- Ibidem
bium quin hi quos paulo ſuperius dixe-
rat: Gñatio & gñatio laudabit opa tua.
Memoria ergo ĩ gñatione ſclorũ, pñtia
in regno cœlorũ. Ex iſta glorificatur iã
aſſumpta electio, de illa interim pegri-
nans gñatio conſolatur. Sed intereſt q̃-
nam gñatio ex dei capiat recordatione
ſolamen. Nõ. n. gñatio praua & exaſpe
rans, cui dr̃: Væ uobis diuites, qui hẽtis
conſolationem ur̃am, ſed quæ dicere ue Luc. 6.d
raciter põt, Renuit conſolari aía mea. Pſal. 76.a
Huic planè & credimus ſi ſecuta adie-
cerit: Memor fui dei, & delectatus ſum.
Iuſtũ qppe eſt ut quos pñtia non dele-
ctant, pſto eis ſit memoria futurorũ. Et
qui de rerũ fluentium qualibet afflučtia
deſpiciunt cõſolari, recordatio illos de
lectet æternitatis. Et hæc eſt gñatio q̃rẽ Pſal. 23.b
tium dñm, quærentium non q̃ ſua ſunt,
ſed faciem dei Iacob. Dei ergo quærenti
bus & ſuſpirantibus pñtiam, præſto in
rim & dulcis memoria eſt. Non tñ qua
ſatientur, ſed qua magis eſuriant uñ ſa-
tientur. Hoc ipſum de ſe cibus ipſe teſta
tur ita dicẽs, Qui edit me, adhuc eſuriet,
& qui eo cibatus eſt, Satiabor, ĩquit, cũ Eccl. 24.c
apparuerit glía tua. Beati tñ iam nunc q Pſal. 16.d
eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, qm̃ qñq; i- Matth.5.a
pſi & non alij ſaturabuntur. Vę tibi gña
tio praua atq; peruerſa, uæ tibi popule
ſtulte & inſipiẽs, q & memoriã faſtidis,
& pñtiam expaueſcis. Merito qdẽ. Nec
modo. n. liberari uis de laqueo uenãtiũ,
ſiqdẽ q uolũt diuites fieri in hoc ſclo, in 1.Tim.6.b
cidũt in laqueũ diaboli. Nec tũc à ṽbo
aſpo poteris libari. O ṽbũ aſperũ, ô ſer
mo durus, Ite maledicti ĩ ignẽ ęternum. Matt. 25.d
Durior planè atq; aſpior illo q quotidie
nobĩ de memoria paſſionis ĩ ecclía repli
cať. Qui mãducat carnẽ meã, et bibit ſã
guinẽ meũ, hẽt uitã æternã, hoc eſt, q re Ioan.6.f
colit mortẽ meã, & exẽplo meo mortifi
cat mẽbra ſua q̃ ſũt ſup terrã, hẽt uitam
æternã. Hoc eſt, ſi cõpatimini, & conre
gnabitis. Et tñ pleriq; ab hac uoce reſi-

liẽtes &abeũtes hodieq; retrorſum, rñ-
dent nõ uerbo, ſed facto. Durus eſt hic
Ibidem ſermo, qs põt eũ audire? Itaq; gñatio q̃
Pſal. 77.a nõ direxit cor ſuũ, & nõ eſt creditus cũ
deo ſpũs eius, ſed magis ſperãs in incer-
to diuitiaꝝ, uerbũ modo crucis audire
grauat̃, ac memoriã paſſionis ſibi iudi-
cat oneroſam. Verum qualr̃ uerbi illius
põdus in pñtia ſuſtinebit, Ite maledicti
Matt. 25.d in ignẽ æternũ, q paratus eſt diabolo, et
angelis eius? Sup quẽ ꝑfecto ceciderit
lapis iſte, cõteret eũ. At uero gñatio re-
Pſal. 111.a ctoꝝ bñdicet̃, q utiq; cũ Ap̃lo ſiue ab-
2. Cor. 5.d ſentes, ſiue pñtes cõtendũt placere deo.
Mat. 25.d Deniq; audiẽt, Venite bñdicti p̃ris mei,
& cætera. Tũc illa q̃ nõ direxit cor ſuũ,
ſero qdem expiet̃, q̃ in illis cõparatione
doloris, iugũ Xp̃i ſuaue, & onus leue fue
rit, cui tanq̃ graui & aſpero durã ceruí-
cẽ ſupbe ſubduxit. Nõ poteſtis ô miſeri
ſerui mãmonæ, ſil' gl'iari in cruce dñi nr̃i
Ieſu xp̃i, & ſperare in pecunię theſauris.
Poſt auꝝ abire, & ꝓbare, q̃ ſuauis eſt
dñs. Proinde quẽ ſuauẽ in memoria non
ſentitis, aſpeꝝ proculdubio in pñtia ſen
tietis. Cæteꝝ fidelis aĩa & ſuſpirat præ
ſentiã inhiãter, & in memoria requieſcit
ſuauiter, & donec idonea ſit reuelata fa
cie ſpeculari gl'iam dei, crucis ignominia
gloriat̃. Sic ꝑfecto, ſic ſponſa & colũba
Pſal. 67.c xp̃i pauſat ſibi interim, & dormit inter
medios cleros, ſortita iã imp̃ſentiaꝝ de
memoria abundãtiæ ſuauitatis tuæ dñe
Ieſu pẽnas deargẽtatas, innocẽtiæ uide
licet pudicitiæq; cãdorẽ, & ſperãs inſup
adimpleri lętitia cũ uultu tuo, ubi ẽt fiãt
poſteriora dorſi eius in pallore auri, qñ ĩ
ſplendoribus ſctõꝝ introducta cũ gau-
dio, ſapĩæ plenius fuerit illuſtrata fulgo
ribus. Merito ꝓinde iã nũc gl'iat̃, & di-
Cant. 2.a cit, Læua eius ſub capite meo, & dexte
ra illius amplexabit̃ me. In lęua reputãs
recordationẽ illius charitatis qua nulla
maior eſt, q aĩam ſuã poſuit ꝓ amicis
ſuis. In dextera uero beatã uiſionẽ quã
ꝓmiſit amicis ſuis, & gaudiũ de pñtia
maieſtatis. Merito illa dei & deifica ui
ſio, illa diuinæ pñtiæ inæſtimabilis dele
ctatio in dextera deputat̃, de qua & de

lectabil'r canit̃, Delectationes in dexte-
ra tua uſq; in finẽ. Merito in læua, admi- Pſal. 15.
rabilis illa memorata, & ſp memorãda
dilectio collocat̃, q donec tranſeat iniq
tas, ſup eã ſpõſa recũbat & requieſcat.
Merito ergo læua ſpõſi ſub capite ſpon
ſæ, ſup quã uidelicet caput ſuũ reclina-
ta ſuſtẽtet, hoc eſt, mẽtis ſuę intentionẽ,
ne incuruet̃ & inclinet̃ in carnalia & ſcl'a
ria deſideria, qa corpus qd' corrũpit̃ ag Sap. 9.d
grauat aĩam, & deprimit terrena inha-
bitatio ſenſum ml'ta cogitãtẽ. Quid nã-
que aliud faciat cõſiderata tãta & tam
indebita miſeratio, tã gratuita & ſic ꝓ-
bata dilectio, tã inopinata dignatio, tã
inuicta mãſuetudo, tam ſtupẽda dulce-
do? Quid, inq̃, hæc oĩa faciãt diligenter
cõſiderata, niſi ut cõſiderantis aĩum ab
omni penitus prauo uindicatũ amore,
ad ſe miſerabil'r rapiãt, uehemẽter affi-
ciãt, faciantq; p̃ ſe cõtẽnere qcqd niſi in
contẽptu hoꝝ appeti non põt? Nimiꝝ
ꝓinde in odore unguentoꝝ hoꝝ ſpon-
ſa currit alacriter, amat ardẽter, & paꝝ
ſibi amare ſic amata vr̃ ẽt cũ ſe tota in
amore pſtrinxerit. Nec immerito. Quid
magnũ .n. tanto & tãti repenſat̃ amori,
ſi puluis exiguus totũ ſe ad redamandũ
collegerit, quem illa nimiꝝ maieſtas in
amore p̃ueniens, tota in opus ſalutis ei⁹
intẽta conſpicit̃? Deniq; ſic deus dilexit Ioan. 3.b
mũdũ ut unigenitũ daret. Haud dubiũ Eſa. 35.d
qn de p̃re dicat. Itẽ tradidit̃ in mortem
aĩam ſuã. Nec dubiũ q filiũ loquat̃. Ait
& de ſpũ ſctõ: Spũs paraclẽtus quem Ioan. 14.d
mittet pr̃ in noĩe meo, ille uos docebit
oĩa, & ſuggeret uobis oĩa quæcũque di
xero uobis. Amat ergo deus, & ex ſe to
ta amat, qa tota trinitas amat: ſi tñ totũ
dici põt de infinito & incomp̃hẽſibili,
aut certe de ſimplici. Intuens ergo hęc,
credo ſatis agnoſcit qr̃ deus diligendus
ſit, hoc eſt uñ diligi mereat̃. Cæteꝝ infi
delis non hñs filiũ nec p̃rem, ꝓinde hẽt
nec ſpm̃ ſctm̃. Qui .n. nõ honorificat fi- Ioan. 5.d
liũ, uõ honorificat p̃rem q miſit illũ: ſed
nec ſpm̃ ſctm̃ quem miſit ille. Is itaque
miꝝ nõ eſt ſi quẽ minus agnoſcit: min⁹
& diligit. Attñ & ipſe totũ ei ſeſe debe

re non ignorat: quem ſui totius nõ igno
rat authorem. Quid ergo ego qui deũ
meum teneo uitæ meę, non ſolũ gratui-
tum largitorem: largiſſimũ adminiſtra-
torem: pium cõſolatorem: ſolicitum gu
bernatorem: ſed ĩſuper ẽt copioſiſſimũ
redemptorem: æternum conſeruatorẽ:
ditatorẽ: glorificatorem? Sicut ſcriptũ
Pſal. 129.a eſt: Copioſa apud eum redemptio. Et
Heb. 9.c itẽ: Introiuit ſemel in ſctã, æterna redẽ-
Pſa. 36.c ptione inuenta. Et de conſeruatione: Nõ
Luc. 6.f relinquet ſctõs ſuos, in æternum cõſer-
1. Cor. 2.b uabunt̃. Et de locupletatione. Menſurã
bonam & cõfertam & coagitatam &
ſupereffluentẽ dabunt in ſinum ur̃m. Et
rurſum: Nec oculus uidit, nec auris audi
uit, nec in cor hoĩs aſcẽdit: quæ p̃para-
Philip. 3.d uit deus diligentibus ſe. Et de glorifica-
tione. Saluatorẽ expectamus dñm nr̃m
Ieſum xp̃m: qui reformabit corpus hu-
militatis nr̃æ configuratũ corpori clari
Roma. 8.d tatis ſuæ. Et illud: Non ſunt condignæ
2. Cor. 4.d paſſiones h⁹ tp̃is ad futurã gl'iam q̃ reue
labit̃ in nobis. Et iteꝝ: Id qd' in pñti eſt
momentaneũ, & leue tribulationis nr̃ę:
ſupra modũ in ſublimitate æternũ gl'iæ
põdus opat̃ in nobis. nõ contẽplantib⁹
q̃ vñr, ſed q̃ nõ uñr. Quid retribuã dño
pro oĩb⁹ his? Illũ rõ urget & iuſtitia na
turalis totum ſe tradere illi à quo ſe to-
tũ hẽt, & ex ſe toto debere diligere. Mi
hi ꝑfecto fides tãto plus indicit amãdũ,
quãto & eũ meipſo pluris ęſtimandum
intelligo: qppe q illũ non ſolum mei, ſed
ſui quoq; ipſius teneo largitorẽ. Deniq;
nondũ tp̃s fidei aduenerat: nõdũ inno-
tuerat in carne deus: obierat in cruce: ꝓ-
dierat de ſepulcro: redierat ad patrem:
nõdũ, inq̃, cõmendauerat in nobis ſuã
multã dilectionẽ: illã de qua iam multa
locuti ſumus: cũ iã mandatũ eſt hoĩ dili
gere dñm deũ ſuũ toto corde, tota aĩa,
tota uirtute ſua .i. ex omni qd̃ eſt: qd̃ ſcit:
qd' põt. Nec tñ iniuſtus deus, ſuũ ſibi uẽ
dicãs opus & dona. Vt qd .n. non ama-
ret opus artificẽ, cũ hr̃et uñ id poſſet? Et
cur nõ quãtũ oĩno poſſet: cũ nihil oĩno
niſi eius munere poſſet? Ad hæc, q de ni
hilo, q gratis, q in hac dignitate cõditũ

eſt, & debitũ dilectionis manifeſtius fa
cit, & exactũ iuſtiorẽ oſtendit. Cæteꝝ Pſal. 35.b
quantũ putamus adiectũ bñficij cũ ho
mines & iumẽta ſaluauit: queadmodũ
multiplicauit miſericordiã ſuã de⁹? Nos
dico q mutauimus gl'iam nr̃am in ſil'itu Pſal. 105.c
dinẽ uituli comedẽtis fœnũ: peccãdo cõ
parati iumẽtis inſipientibus. Qd' ſi totũ
me debeo pro me facto: qd addã iã &
pro refecto, & refecto hoc modo? Neq;
.n. tã facile refectus, q̃ factus. Siqdẽ nõ
ſolũ de me, ſed de omni quoq; qd' fcm̃
eſt, ſcriptum eſt: Dixit, & facta ſunt. At Pſal. 148.a
uero qui me tm̃ & ſemel dicẽdo fecit: in
reficiẽdo ꝑfecto & dixit multa: & geſ-
ſit mira: & ꝑtulit dura, nec tm̃ dura, ſed
& indigna. Quid ergo retribuã dño pro Pſal. 115.a
omnibus quæ retribuit mihi? In primo
opere me mihi dedit, in ſecundo ſe.
Et ubi ſe dedit: me mihi reddidit. Da-
tus ergo & redditus me pro me debeo,
& bis debeo. Quid deo retribuam pro
ſe? Nam etiã ſi me milies rependere poſ-
ſem: quid ſum ego ad deum?

Hic primum uide quo modo, imò q̃
ſine modo à nobis deus amari merue-
rit: qui (ut paucis quod dictum eſt re-
petam) prior ipſe dilexit nos, tantus
& tantum, & gratis tantillos & tales.
En quod in principio dixiſſe me memi-
ni: modum eſſe diligendi deum, ſine mo
do diligere. Denique cum dilectio quę
tendit in deum tendat in immenſum: tẽ-
dat in infinitum: (nam & infinitus deus
eſt & immenſus) quiſnam quæſo de-
beat finis eſſe noſtri uel modus amo-
ris? Quid quòd amor ipſe noſter non iã
gratuit⁹ impenditur, ſed rependitur de
bitus? Amat ergo ĩmẽſitas, amat æter-
nitas: amat ſupereminens ſciẽ charitas,
amat deus, cuius magnitudinis non eſt
finis, cuius ſapientię non eſt numerus, Pſa. 144.a
cuius pax exuperat omnem intellectũ: Pſa. 146.a
& uicem repẽdimus cum menſura? Di Philip. 4.b
ligam te domine fortitudo mea, firma- Pſal. 17.a
mentum meum, & refugium meum, &
liberator meus: & meum deniq; quic-
quid optabile atq; amabile dici p̃t. De⁹
meus adiutor meus, diligam te pro do

no tuo, & mõ meo minus qdem iuſto,
ſed planè nõ minus poſſe meo. Qui etſi
quãtũ debeo nõ poſſum: nõ poſſum tñ
ultra, ꝙ poſſum. Potero uerò plus, cum
plus donare dignaberis: nunꝙ tñ ꝑut
Pſ l.138.c digrus hẽris. Imperfectũ meũ uiderunt
oculi tui, ſed tñ in lib. tuo oẽs ſcribẽtur,
qui qđ pñt faciunt, etſi qđ debẽt ñ pñt.
Satis, quantũ reor, appet & quonã mõ
deus diligendus ſit: & quo merito ſuo.
Quo, ĩquã, merito ſuo. Nã quãto, cui ſa-
nè appeat, qs dicat, qs ſapiat? Nũc quo
nr̃o cõmodo diligendus ſit, uideamus.
Sed quãtum eſt et in hoc uidere noſtrũ
ad id, qđ eſt? Nec tñ quod uidet tacen-
dũ eſt, etſi nõ oĩno uidet ut eſt. Supius
cũ propoſitũ eſſet, quare & quõ diligẽ
dus ſit deus: duplicẽ dixi parere intelle-
ctum id, quod q̃ritur, quare: ut aut quo
ſuo merito, aut quo noſtro cõmodo di-
ligẽdus ſit, utrũlibet quæri poſſe peride
uideat. Dicto ꝓinde de merito dei, non
prout dignum ei, ſed ꝑut datum mihi:
ſupereſt ut & de prẽmio quod item da
bitur, dicam.

Non enĩ ſine p̃mio diligit deus, etſi
abſꝗ p̃mij intuitu diligẽdus ſit. Vacua
nanꝗ uera charitas eſſe non põt, nec tñ
1. Co.13.b mercenaria eſt. Quippe nõ quærit quæ
ſua ſunt. Affectus eſt, nõ cõtractus, nec
acqritur pacto, nec acqrit. Sponte affi-
cit, & ſpõtaneum facit. Verus amor ſe i-
pſo cõtentus eſt. Habet p̃miũ, ſed id qđ
amatur. Nã quicqd pp aliud amare ui-
dearis, id planè amas quo amoris finis
pertẽdit: nõ per qđ tendit. Paulus non
euãgelizat ut comedat, ſed comedit ut
euãgelizet: eo ꝙ amet nõ cibũ, ſed euã-
gelium. Verus amor p̃mium nõ reqrit,
ſed meret. Præmiũ ſanè necdũ amãti ꝓ
ponitur: amãti debet: perſeuerãti reddi-
tur. Deniꝗ in rebus ĩferioribus ſuaden
dis, ĩuitos ꝓmiſſis uel p̃mijs inuitamus:
& nõ ſpõtaneos. Quis. n. munerandum
hoĩem putet ut faciat quod & ſpõte cu
pit? Nemo uerbi cã, conducit aut eſuriẽ
tem ut comedat, aut ſitientem ut bibat,
aut certe mr̃em ut puulum lactet filium
uteri ſui. An uero qs putet prece uel p̃tio
quẽpiam cõmonendũ ſuã ipſius uel ſe-
pire uineã, uel arborem circũfodere, uel
ſtructuram ꝓpriæ domus erigere? Quã
to magis deũ amans aĩa, aliud pp deũ
ſui amoris p̃mium nõ reqrit? Aut ſi aliđ
reqrit: illud ꝓ certo, nõ deũ diligit. Ineſt
oĩ utenti rõne naturalr ꝓ ſua ſemp æſti-
matione atꝗ intẽtione appetere potio
ra, & nulla re eſſe cõtentum cui qđ de-
eſt iudicet p̃ferẽdũ. Nã & q, uerbi grã,
uxorẽ habet ſpecioſam, petulãti oculo
uel anĩo reſpicit pulcriorẽ, & q ueſte p̃-
tioſa indutus eſt, pretioſiorẽ affectat: &
poſſidẽs multas diuitias, ĩuidet ditiori.
Videas iã multos p̃dijs & poſſeſſionib9
ampliatos, adhuc tñ indies agrũ agro
copulare: atꝗ infinita cupiditate dila-
tare terminos ſuos. Videas & q regali-
bus domibus ampliſꝗ habitant pala-
tijs: nihilominus quotidie cõiungere do
mũ ad domũ, & ĩqeta curioſitate ædi
ficare, diruere, mutare quadrata rotun-
dis. Quid hoĩes ſublimatos honoribus,
an non inſatiabili ambitione magis ac
magis totis uiribus conari ad altiora ui
demus? Et hoꝝ oĩum idcirco non eſt fi-
nis, qa nil in eis ſũmum ſinglr reperitur
uel optimũ. Et qd miꝝ ſi inferioribus et
deterioribus cõtentus nõ ſit, q citra ſum-
mũ uel optimũ qeſcere nõ p̃t? Sed hoc
ſtultũ & extremæ demẽtiæ eſt, ea ſemp
appetere q̃ nunꝗ nõ dico ſatiẽt, ſed nec
tẽperent appetitũ, dum qcqd taliũ ha-
bueris, nihilominus nõ hĩta cõcupiſcas,
& ad q̃ꝗ defuerint, ſemp inqet9 anhe-
les. Ita. n. fit ut p uaria & fallacia mũdi
oblectamẽta uagabũdus aĩus inani la-
bore diſcurrẽs fatiget, nõ ſatiet, dũ qc-
quid famelicus inglutierit, paꝝ reputet
ad id qđ ſupeſt deuorãdum, ſempꝗ nõ
minus anxie cupiat q̃ deſunt, ꝙ q̃ adſũt
læte poſſideat. Quis. n. obtineat uniuer
ſa? Quanquã & modicũ id, quod qſꝗ
cum labore obtinuerit, cũ timore poſſe
derit, certus qdẽ non ſit qñ cum dolore
amittat, certus aũt ꝙ qñꝗ amittat. Sic
directo tramite uoluptas puerſa contẽ-
dit ad optimũ, feſtinat ad id uñ poſſit
impleri. Imò uerò his anfractibus ludit

ſecũ uanitas: mentit iniqtas ſibi. Si ita
uis adimplere qđ uis: hoc eſt ſi illud ap
p̃hendere uis, quo app̃henſo nil iam am
plius uelis: qd tentare opus eſt & cæte-
ra? Curris p deuia, & lõge añ morieris,
q̃ hoc circuitu puenias ad optatũ. Hoc
ergo in circuitu impij ambulãt: natura-
liter appetentes uñ finiãt appetitũ, & i-
ſipienter reſpuẽtes uñ ꝓpinquẽt fini. Fi-
ni dico, nõ cõſumptionis, ſed cõſumma
tionis. Quãobrem nõ beato fine conſũ
mari, ſed conſumi uacuo labore accele-
rãt, q reꝝ magis ſpẽ, ꝙ authore delecta-
ti: pri9 uniuerſa pcurrere, & de ſingulis
cupiũt expiri, ꝙ ad ipm curẽt uniuerſita
tis dñm puenire. Et qdem puenirent, ſi
qñꝗ uoti cõpotes effici poſſent, ut oĩa
.ſ. p̃ter oĩum principiũ unus aliqs obti-
neret. Ea nãꝗ ſuæ cupiditatis lege qua ĩ
rebus cæteris nõ habita p̃habitis eſuri-
re, & ꝓ nõ habitis habita faſtidire ſole-
bat: mox oĩbus q̃ in cœlo & q̃ in terra
ſunt obtentis & cõtẽptis: tandẽ ad ipm
poculdubio curreret, q ſolus deeſſet o-
mniũ de9. Porrò ibi qeſceret: qa ſicut ci-
tra, nulla reuocat quies: ſic nulla ultra iã
Pſal.72.d ĩqetudo ſolicitat. Diceret ꝓ certo: Mihi
Ibidem. aũt adhærere deo bonum eſt. Diceret:
Quid. n. mihi eſt ĩ cœlo, & à te qd uolui
ſup terrã? Et itẽ: Deus cordis mei, & ps
mea deus in æternũ. Sic ergo (ut dictũ
eſt) ad id, qđ optimũ eſt quiuis cupidus
pueniret: ſiqdem añ quod citra cupit aſ
ſequi poſſet. Veꝝ qm̃ id oĩno impoſẽ p
ſtruit & uita breuior, & uirt9 ĩfirmior,
& conſors numeroſior: lõgo ꝓfecto iti-
nere & caſſo labore deſudãt qui dum
q̃ꝗ deſiderãt attingere uolũt, ad cũcto
rũ deſiderabiliũ nequeũt ptingere finẽ.
Et utinã attĩgere uniuerſa aĩo, & nõ ex-
pimẽto uellẽt. Hoc. n. facile poſsẽt, & ñ
incaſſum. Nã & aĩus ſenſu qdẽ carnali
tanto uelocior, quãto & pſpicacior, ad
hoc dat9 eſt ut illũ ad oĩa p̃ueniat: nilꝗ
audeat cõtingere ſenſus, qđ aĩus p̃cur-
rens añ utile nõ probauerit. Hinc. n. ar-
1.Theſ.5.d bitror dictũ: Oĩa probate, qđ bonũ eſt
tenete: ut uidelicet ille hinc ꝓuideat: nec
is ſuum uotũ, niſi ad illius iudiciũ conſe
quatur. Alioq̃n non aſcẽdes in mõtem Pſal. 23.a
dñi, nec ſtabis in loco ſancto eius. Pro
eo ꝙ in uano accepis aĩam tuã: hoc eſt
aĩam rõnalem: dũ ĩſtar pecoris ſenſum
ſequeris: rõne qdem otioſa, & non reſi-
ſtente in aliquo. Quoꝝ itaꝗ rõ nõ p̃ue
nit greſſus: currũt, ſed extra uiã: ac ꝓin-
de Aplĩ ſpreto cõſilio, nõ ſic currunt ut
app̃hendãt. Qñ etenim app̃hẽdẽt quẽ 1. Cor.9.d
apprehẽdere niſi poſt oĩa nolũt? Diſtor
tũ iter, & circuitus infinitus: cuncta pri-
mitus attentare uelle. Iuſtus aũt nõ ita.
Audiẽs nẽpe uitupationem multoꝝ cõ
morantium in circuitu (multi. n. ſunt uiã Pſal. 30.d
latam pergentes, q̃ ducit ad mortẽ) ipſe
ſibi regiam elegit uiam, nõ declinãs ad
dexteram uel ad ſiniſtrã. Deniꝗ atteſtã Eſa. 26. b
te ꝓpheta, ſemita iuſti recta eſt, rectus
callis iuſti ad ambulãdum. Hi ſunt q ſa-
lubri cõpendio cauti ſunt moleſtũ hũc
& infructuoſum uitare circuitũ: uerbũ
abbreuiatum & abbreuiãs eligẽtes nõ
cupere q̃cunꝗ uident, ſed uendere ma-
gis q̃ poſſident, & dare paupibus. Btĩ Matt. 5. a
planè pauperes, qm̃ ipſoꝝ eſt regnum 1. Cor.9.d
cœloꝝ. Oẽs quidem currũt, ſed iter cur- Pſal.1.b
rẽtes diſcernit. Deniꝗ nouit dñs uiam Pſal. 36. c
iuſtoꝝ, & iter impioꝝ peribit. Ĩõ autẽ Eccleſ 5.b
melius eſt modicum iuſto ſup diuitias Matt. 5. a
peccatoꝝ multas: qm̃ quidẽ ut Sapiẽs
loquitur, & inſipiẽs experitur, q diligit
pecuniã, nõ ſaturabit pecunia: q aũt eſu
riunt & ſitiunt iuſtitiam, ipſi ſaturabun
tur. Iuſtitia ſiqdem rõne utentis ſpũs, ci
bus eſt uitalis & naturalis: pecunia ue-
rò ſic nõ replet uel minuit aĩ famẽ, quõ
nec corpis uẽtus. Deniꝗ ſi famelicum
hoĩem apertis faucibus uento, inflatis
haurire buccis aerẽ cernas, quo q̃ſi con-
ſulat fami: nõ'ne credas inſanire? Sic nõ
minoris inſaniæ eſt ſi ſpm̃ rõnalem re-
bus putes quibuſcũꝗ corpalibus non
magis inflari, ꝙ ſatiari. Quid nanꝗ de
corpibus ad ſpũs? Nec illa ſanè ſpũali-
bus, nec iſti è regione refici corpalibus
queunt. Bñdic aĩa mea dño, qui replet
in bonis deſideriũ tuũ. Replet in bonis: Pſa.102.a
excitat ad bonũ: tenet in bono: p̃uenit,
ſuſtinet, implet. Ipſe facit ut deſideres:

ipſe eſt quod deſideras. Dixi ſupra, cã
diligẽdi deũ: deus eſt. Verꝫ dixi: nã & ef
ficiẽs, & finalis. Ipſe dat occaſionẽ: ipſe
creat affectionẽ, deſideriũ ipſe cõſum-
mat. Ipſe fecit uel potius factus eſt ut
amaret: ipſe ſperat amãdus fœlicius, ne
in uacuũ ſit amatus. Eius amor nr̃m &
p̃pat et remunerat. Pręcedit benignior:
repẽdit iuſtior: expectat ſuauior. Diues
eſt oĩbus q inuocant eũ, nec tñ hẽt qc-
quam ſeipſo melius. Se dedit in meritũ
ſe ſeruat in p̃miũ, ſe apponit in refectio-
ne aĩarꝫ ſanctarꝫ, ſe in redẽptione diſtra
hit captiuarꝫ. Bonus es dñe aĩæ q̃renti
Thre. 3. c te. Quid ergo iueniẽti? Sed. n. in hoc eſt
mirꝫ: ꝙ nemo te q̃rere ualet niſi q prius
inuenerit. Vis igit inueniri ut q̃raris: q̃ri
ut inueniaris. Potes qdem q̃ri & inueni
Pſal. 87. c ri, nõ tñ p̃ueniri. Nã etſi dicimus: Mane
orõ mea p̃ueniet te: nõ dubium tñ ꝙ te
pida ſit oĩs orõ quam non p̃uenerit iſpi
ratio. Dicẽdũ iam unñ inchoet amor nr̃:
quoniam ubi cõſummetur, dictum eſt.

Amor eſt affectio naturalis una de q̃
tuor. Notę ſunt, nõ opus eſt noĩare. Qd̃
ergo naturale eſt: iuſtũ qdem foret pri-
mum oĩum authori deſeruire naturæ:
unñ & dictũ eſt primũ & maximũ man
Matt. 22. d datũ: Diliges dñm deũ tuũ. Sed qm̃ na
tura fragilior atq; infirmior eſt: ipſi pri-
mũ imperãte neceſſitate compellit iſer-
uire. Et eſt amor carnalis, quo ante oĩa
hõ diligit ſeip̃m pp ſeip̃m. Nondũ qp-
1. Cor. 15. c pe ſapit niſi ſeip̃m, ſicut ſcriptũ eſt: Priꝰ
quod aĩale: deinde qd̃ ſpũale. Nec p̃ce-
Ephe. 5. f pto indicit, ſed naturę inſerit. Quis nem
pe carnẽ ſuã odio habuit? At uerò ſi cœ
perit amor idẽ (ut aſſolet) ꝓcliuior eſſe,
ſiue ꝓfuſior, & neceſſitatis alueo mini-
me cõtẽtꝰ, cãpos ẽt uoluptatis exũdãs
latius uiſus fuerit occupare, ſtatim ſup-
fluitas obuiãte mãdato cohibet, cũ dici
Matt. 22. d tur: Diliges ꝓximũ tuũ ſicut teip̃m. Iu-
ſtiſſime quidem, ut cõſors naturæ nõ ſit
exors & grãe illius, p̃ſertim grãe, q̃ natu-
ræ inſita eſt. Quod ſi grauat hõ frater-
nis nõ dico neceſſitatibꝰ ſubuenire, ſed
uoluptatibꝰ deſeruire caſtiget ipſe ſuas,
ſi nõ uult eſſe trãſgreſſor. Quãtum uult
ſibi indulgeat: dũ æque & ꝓximo tãtũ-
dem meminerit exhibẽdum. Frenũ tibi
temperantiæ imponit ô hõ ex lege uitę
& diſciplinæ, ne poſt concupiſcentias
tuas eas & pereas: ne de bonis naturæ,
hoſti ſeruias aĩę: hoc eſt libidini. Quàm
iuſtius atq; honeſtius cõicas illa cõſor-
ti. i. proximo, q̃ hoſti. Et qdem ſi ex ſa- 1. Tim. 5. d
pientis cõſilio à uoluptatibus tuis auer
teris: & iuxta doctrinã apl'i ſis uictu ue- Eccl. 18. d
ſtituq; contẽtus, pauliſp ſuſpendere nõ
grauaris amorẽ tuũ à carnalibus deſide
rijs, quæ militant aduerſus aĩam. Sanè
quod ſubtrahis hoſti aĩæ tuæ, conſorti
naturæ puto non grauaberis impartiri.
Tunc amor tuꝰ & tẽpans erit, & iuſtus,
ſi qd̃ proprijs ſubtrahit uoluptatibꝰ, fra
tris neceſſitatibus nõ negetur. Sic amor
carnalis efficit & ſocialis, cũ in cõe pro
trahitur. Si aũt dũ cõicas proximo, for-
te tibi defuerint ẽt neceſſaria: qd facies?
Quid. n. niſi ut cũ oĩ fiducia poſtules ab Iaco. 1. a
eo q dat oĩbus affluenter, & nõ impro- Pſ. 144. d
perat: q aperit manũ ſuã, & implet oẽ
aĩal bñdictione. Dubiũ ſiqdem non eſt
ꝙ aſſit libẽter in neceſſarijs, q pleriſque
& in ſupfluis non deeſt. Deniq; ait: Pri- Luc. 12. d
mum q̃rite regnũ dei & iuſtitiã eius, &
hæc oĩa adijcientur uobis. Spõte datu-
rum ſe pollicetur neceſſaria, ſupflua re-
ſtringenti, & ꝓximũ diligẽti. Hoc qppe
eſt primũ quærere regnũ dei, & aduer-
ſus pc̃ti implorare tyrãnidem: pudicitię
potius ac ſobrietatis ſubire iugũ, q̃ re-
gnare pc̃tm̃ in tuo mortali corpe patia
ris. Porrò aũt & hoc iuſtitię eſt, cũ quo
tibi eſt natura cõis, naturæ quoq; cum
eo munus nõ hr̃e diuiſum. Vt tñ perfe-
cta iuſtitia ſit diligere ꝓximũ: deũ in cã
hr̃e neceſſe eſt. Aliòquin ꝓximum pure
diligere qũo põt, qui in deo nõ diligit?
Porrò in deo diligere nõ põt, qui deum
nõ diligit. Oportet ergo deũ diligi priꝰ:
ut in deo diligi poſſit & ꝓximus. Facit
ergo ẽt ſe diligi deus, q & cætera bona
facit. Facit aũt ſic. Qui naturã cõdidit,
ipſe & protegit. Nã & iſta cõdita fuit,
ut habeat iugiter neceſſariũ ꝓtectorẽ,
quem habuit & conditorẽ: ut q̃ niſi per

ipſum nõ ualuit eſſe, nec ſine ipſo ualeat
oĩno ſubſiſtere. Qd̃ ne ſanè de ſe creatu-
ra ignoret, ac proinde ſibi (quod abſit)
ſuperbe arroget bñficia creatoris: uult
hoiem idẽ cõditor alto qdem ſalubriq;
cõſilio tribulationibꝰ exerceri: ut cũ de
fecerit hõ, & ſubuenerit deus: dũ hõ li-
beratur à deo, deus ab hoĩe, ut dignum
Pſal. 49. c eſt, honoret. Hoc. n. dicit. Inuoca me in
die tribulationis: eruã te, & honorifica-
bis me. Fit itaq; hoc tali mõ ut hõ aĩalis
& carnalis, q p̃ter ſe neminem diligere
nouerat: ẽt deũ uel pp ſe amare icipiat:
ꝙ in ipſo nimirꝫ (ut ſæpe exptus eſt) oĩa
poſſit, quæ poſſe tamen proſit, & ſine
ipſo poſſit nihil.

Amat ergo iam deũ, ſed pp ſe iterim
adhuc, non pp ipſum. Eſt tñ quædã pru
dentia ſcire quid ex te, quid ex dei adiu
torio poſſis: & ipſi ſeruare te iſenſum, q
te tibi ſeruat illæſũ. At ſi freq̃ns igruerit
tribulatio, ob quã & frequens ad deũ
cõuerſio fiat, & à deo æque frequẽs li-
beratio cõſequat: nõ ne etſi fuerit ferreũ
pectus uel cor lapideũ toties liberati,
emolliri neceſſe eſt ad gratiã liberãtis:
quatenus deum homo diligat nõ pp ſe
tantum, ſed & propter ipſum?

Ex occaſione qppe frequẽtiũ neceſ-
ſitatũ crebris neceſſe eſt imp̃cationibꝰ
deum ab hoĩe frequẽtari, frequẽtando
guſtari, guſtãdo ꝓbari, q̃ ſuauis ẽ dñs.
Ita fit ut ad diligẽdũ pure deũ plus iam
ipſius guſtata illiciat ſuauitas: q̃ urgeat
nr̃a neceſſitas: ita ut exẽplo Samarita-
norꝫ dicẽtium mulieri q̃ adeſſe dñm nũ
Ioan. 4. d ciauerat. Iã non pp tuam loquelã credi
mus, ipſi. n. audiuimus: & ſcimus qa ip̃e
eſt uere ſaluator mundi. Ita, inq̃, & nos
illorꝫ exẽplo carnẽ nr̃am alloquẽtes di
camus merito. Iã nõ pp tuam neceſſita-
tem deũ diligimus: ipſi. n. guſtauimus
& ſcimus, qm̃ ſuauis eſt dñs. Eſt. n. car-
nis quędã loquela neceſſitas: & bñficia
q̃ experiendo probat: geſtiendo renun-
ciat. Itaq; ſic affecto: iam de diligendo
proximo implere mãdatum nõ erit diffi
1. Pet. 1. d cile. Amat qppe ueraciter deũ: ac p hoc
quæ dei ſunt. Amat caſte, & caſto non
grauatur obedire mandato: caſtificans
magis cor ſuum (ut ſcriptum eſt) in obe
dientia charitatis. Amat iuſte, & man-
datum iuſtum libenter amplectitur. A-
mor iſte merito gratus: quia gratuitus.
Caſtus eſt, quia non impendit uerbo,
neq; lingua: ſed ope & ueritate. Iuſtus ẽ,
qm̃ q̃lis ſuſcipit, talis & reddit. Qui. n.
ſic amat, haud ſecus ꝓfecto, q̃ amatus
eſt, amat: q̃rens & ipſe uiciſſim non q̃
ſua ſunt, ſed q̃ Ieſu Chriſti: quemadmo
dum ille nr̃a, uel potius nos & non ſua
q̃ſiuit. Sic amat qui dicit: Confitemini
dño qm̃ bonus. Qui dño confitetur nõ Pſal. 117. d
qm̃ ſibi bonꝰ eſt, ſed qm̃ bonus eſt, hic
uere diligit deum pp deum, & non pp
ſeip̃m. Non ſic amat de quo dr̃: Confi- Pſal. 48. d
tebit tibi cum bñfeceris ei. Iſte eſt ter-
tius amoris gradus, quo iam ꝓpter ſe-
ipſum deus diligitur.

Fœlix qui meruit ad quartũ uſq; p-
tingere, quatenus nec ſeip̃m diligat hõ
niſi pp deum. Iuſtitia tua deus ſicut mõ
tes dei. Amor iſte mons eſt, & mõs dei
excelſus. Reuera mõs coagulatus, mõs Pſal. 35. b
pinguis. Quis aſcendet in mõtem dñi? Pſal. 67. c
Quis dabit mihi pẽnas ſicut columbæ, Pſal. 23. c
& uolabo & req̃eſcam? Factus eſt i pa Pſa. 44. b
ce locus iſte: & habitatio hæc in Sion. Pſal. 75. a
Heu mihi quia incolatus meus ꝓlonga Pſal. 119. a
tus eſt. Caro & ſanguis, uas luteũ, ter-
rena inhabitatio qñ capit hoc? Qñ hu-
iuſcemodi experit affectum, ut diuino
debriatus amore animus, oblitus ſui, fa
ctusq; ſibijpſi tanq̃ uas perditũ, totus
pergat in deum: & adhærens deo unus
cum eo ſpũs fiat & dicat: Defecit caro 1. Cor. 6. d
mea & cor meum deus cordis mei & Pſal. 72. d
& pars mea deus in æternum? Beatum
dixerim & ſanctum, cui tale aliquid in
hac mortali uita raro interdũ, aut uel ſe
mel, & hoc ipſum raptim, atque unius
uix momenti ſpatio experiri donatum
eſt. Te enim quodammodo perdere
tanquam qui non ſis, & omnino nõ ſen
tire teipſum: & à temetipſo exinaniri: et
penè annullari, cœleſtis eſt conuerſatio
nis, non humanæ affectionis. Et ſiqui-
dem è mortalibus quiſpiam ad illud ra-

ptim interdum(ut dictum eſt)&ad mo
mentũ admittitᷣ:ſubito inuidet ſcl'm ne-
quã,ꝑturbat diei malitia,corpus mortis
aggrauat,ſolicitat carnis neceſſitas,de-
fectus corruptionis non ſuſtinet: q̄d q́ꝫ
his uiolẽtius eſt,fr̃na reuocat charitas.
Heu redire in ſe,recidere in ſua cõpellitᷣ,
& miſerabil'r exclamare: Dñe uim pa-
Eſaia.38.b tior,rñde ꝓ me.Et illud:Infœlix ego hõ,
Roma.7.d qs me liberabit de corpe mortis huius?
Qm̃ tñ ſcriptura loqtur deũ oĩa feciſſe
pp ſemetipm̃, erit ꝑfecto ut factura ſe-
ſe qñqꝫ cõformet & cõcordet authori.
Oportet ꝓinde in eundẽ nos affectum
qñcunqꝫ tranſire, ut q̃uo deus oĩa eſſe
uoluit pp ſemetipſum, ſic nos quoque
nec noſipſos,nec aliud aliqd fuiſſe ul' eẽ
uelimus niſi æqꝫ pp ipm̃:ob ſolam uide
licet ipſius uolũtatẽ,nõ nr̃am uolupta-
tem.Delectabit ſanè nõ tam nr̃a uel ſo-
pita neceſſitas,uel ſortita fœlicitas,q̃ꝫ ꝙ
eius in nobis & de nobis uoluntas ad-
impleta uidebitᷣ,qd' & quotidie poſtu-
lamus in or̃one cum dicimus: Fiat uolũ
Matt. 6.b tas tua,ſicut in cœlo et in terra.O amor
ſctũs & caſtus, ô dulcis & ſuauis affe-
ctio.O pura & defęcata intẽtio uolũta
tis,eo certe defęcatior & purior,quo in
ea de ꝓprio nil iã admiſtũ relinqtur, eo
ſuauior & dulcior, quo totũ diuinũ eſt
qd' ſentitur.Sic affici,deificari eſt.Q̃uo
ſtilla aq̄ modica multo infuſa uino,defi
cere à ſe tota ur̃,dũ & ſaporẽ uini induit
& colorẽ,& q̃uo ferrũ ignitũ & cãdẽs,
igni ſimilimũ fit, priſtina ꝓpriaqꝫ forã
exutũ,& q̃uo ſolis luce perfuſus aer, in
eandẽ transformatᷣ luminis claritatem,
adeo ut nõ tã illuminatus,q̃ꝫ ipm̃ lumen
eſſe uideatᷣ:ſic oẽm tũc in ſanctis huma-
nã affectionẽ quodã ineffabili modo ne
ceſſe erit à ſemetipſa liqueſcere, atqꝫ in
dei penitus trãsfundi uoluntatẽ. Aliô-
quin q̃uo oĩa in oĩbus erit deus, ſi in ho
mine de hoĩe qcq̄ꝫ ſupererit? Manebit
qdem ſubſtãtia,ſed ĩ alia forma,alia glo
ria,aliaqꝫ potentia. Qñ hoc erit? Quis
Pſal. 41.a hoc uidebit?Quis poſſidebit?Qñ ueniã
Pſal. 26.c & apparebo añ faciẽ dei?Dñe de⁹ me⁹,
tibi dixit cor meũ, exquiſiuit te facies
mea,faciẽ tuã dñe requirã.Putas uidebo
tẽplũ ſctm̃ tuũ? Ego puto non añ ſanè
ꝑfecte impletum iri: Diliges dñm deum Luc.10.c.
tuum ex toto corde tuo, & ex tota aĩa
tua,& ex tota uirtute tua, quouſqꝫ ipm̃
cor cogitare iam nõ cogatᷣ de corpe,&
aĩa eidẽ in hoc ſtatu uiuificãdo & ſenſi-
ficãdo intẽdere deſinat,& uirtus eiuſdẽ
releuata moleſtijs,in dei potentia robo
retᷣ.Impoſ'e nãque eſt tota hæc ex toto
ad deũ colligere, & diuino infigere uul
tui,quandiu ea huic fragili & ærũnoſo
corpori intẽta & diſtẽta neceſſe eſt ſub-
ſeruire.Itaqꝫ in corpe ſpũali & immor-
tali,in corpe integro placido placitoqꝫ
& ꝑ oĩa ſubiecto ſpũi,ſperet ſe aĩa quar
tũ apprehẽdere amoris gradũ,uel poti⁹
in ipſo apprehẽdi:qppe ꝙ dei potentiæ
eſt dare cui uult, nõ humanæ induſtriæ
aſſequi.Tũc,inqꝫ,ſummũ obtinebit fa-
cile gradũ,cũ in gaudiũ dñi ſui prõptiſſi
me & auidiſſime feſtinantẽ, nulla iã re-
tardabit carnis illecebra,nulla moleſtia
cõturbabit.Putamus'ne tñ hanc gr̃am
uel ex parte ſctõs martyres aſſecutos in
illis adhuc uictorioſis corpibus conſti-
tutos? Magna uis prorſus amoris illas
aĩas introrſum rapuerat,q̄ ita ſua corpa
foris exponere, & tormẽta contemne-
re ualuerunt.At profecto doloris acerri
mi ſenſus non potuit niſi turbare ſere-
num,etſi non perturbare. Quid autem
iam ſolutas corporibus? Immerſas ex
toto credimus immenſo illi pelago æ-
terni luminis, & luminoſæ æternitatis.

Sed ſi (quod non negatur) uelint ſua
corpora recepiſſe,aut certe recipere deſi
derent et ſperent,liquet ꝓculdubiò nec
dũ à ſeipſis penitus immutatas, quibus
cõſtat necdum penitus deeſſe de ꝓprio
quo uel modice intentio reflectatur.Do
nec ergo abſorpta ſit mors in uictoria,
& noctis undique terminos lux peren-
nis inundat & occupet uſquequaque,
quatenus & in corporibus gloria cœle
ſtis effulgeat, non poſſunt ex toto ani-
mę ſeipſas exponere,& tranſire in deũ,
nimirum ligatę corporibus etiam tũc,
etſi non uita uel ſenſu, certe affectu na-
turali:

turali:ita ut abſqꝫ his,nec uelint, nec ua
leant conſũmari.Itaqꝫ añ reſtaurationẽ
corpoꝝ nõ erit ille defectus aĩoꝝ: q ꝑ-
fectus & ſummus eſt ipſoꝝ ſtatus: nec
carnis iã ſanè conſortiũ ſpũs reqreret,ſi
abſqꝫ illa conſũmaretᷣ. Enimuero abſqꝫ
profectu aĩæ nec ponitᷣ corpus: nec ſu-
Pſal.115.a mitᷣ.Deniqꝫ p̃tioſa in conſpectu domini
mors ſanctoꝝ eius. Quòd ſi mors p̃tio-
ſa: quid uita,et illa uita?Nec miꝝ ſi cor
pus iã gl'iæ cõferre ur̃ ſpũi:quod & ĩfir-
mum & mortale cõſtat ipſi nõ medio-
Rom.8.c criter ualuiſſe. O' q̃ꝫ ueꝝ locutus eſt q
dixit, diligẽtibus deũ oĩa cooꝑari in bo
num. Valet deũ diligẽti aĩæ corpus ſuũ
infirmum:ualet & mortuũ: ualet & re-
ſuſcitatũ. Primo qdem ad fructũ pnĩæ:
ſecundo ad reqem:poſtremo ad conſũ
mationẽ. Merito ſine illo ꝑfici nõ uult,
quod in oĩ ſtatu in bonũ ſibi ſubſeruire
perſentit. Bonus planè fidusqꝫ comes
caro ſpũi bono: q̄ ipm̃ aut ſi onerat,iu-
uat: aut ſi non iuuat,exonerat:aut certe
iuuat,& minime onerat. Primus ſtatus
laborioſus, ſed fructuoſus. Secũdus o-
tioſus, ſed minime faſtidioſus. Tertius
& gl'ioſus. Audi et ſpõſum in cãticis ad
Cant.5.a profectum hũc trimodũ inuitantẽ:Co-
medite,inqt,amici,& bibite,& inebria
mini chariſſimi. Laborãtes in corpore
uocat ad cibũ:iã poſito corpe quieſcen
tes ad potũ inuitat: reſumẽtes corpora
ẽt ut inebrientᷣ impellit: quos & uocat
chariſſimos: nimirũ charitate pleniſſi-
mos. Nã & in cęteris quos nõ chariſſi-
mos ſed amicos appellat,dr̃ia eſt: ut hi
quidẽ q in carne adhuc grauati gemũt,
chari habeantᷣ ꝓ charitate quam hñt:
qui uero ſoluti iã carnis cõpede ſunt, eo
ſint chariores,quo & prõptiores atque
expeditiores facti ad amandum.Porrò
prę utriſqꝫ merito noĩantur & ſunt cha
riſſimi,qui recepta iam ſecunda ſtola,in
corpibus utiqꝫ cum gl'ia reſumptis: tan
to in dei ferunt amorẽ liberiores & ala
criores,quãto & de ꝓprio nil iam reſi-
duũ eſt quod eos aliquatenus ſolicitet
uel retardet. Quod qdem neuter ſibi re
liquoꝝ ſtatuum uẽdicat: cũ & in priori
corpus cũ labore portetᷣ: & in ſecundo
quoqꝫ non ſine ꝓprietate aliqua deſide
rij expectetᷣ. Primo ergo fidelis anima
comedit panem ſuũ, ſed heu,in ſudore
uultus ſui. In carne qppe manẽs adhuc Gene.3.d
ambulat ꝑ fidem:quã ſanè oꝑari ꝑ dile-
ctionem neceſſe eſt: qa ſi nõ operatur,
mortua eſt.Porrò ipſum opus cibus eſt: Ioan. 4.e
dicente dño: Meus cibus eſt,ut faciam
uolũtatem patris mei. Dehĩc carne ex-
uta iam pane doloris nõ cibatur:ſed ui-
num amoris tanquã poſt cibum pleni⁹
haurire permittitᷣ:non puꝝ tñ: ſed q̃uo
ſub ſponſi noĩe in cãticis dictũ legitur:
Bibi uinum meũ cũ lacte meo. Vino.n. Cant.5.b
diuini amoris ẽt tũc aĩa ſuauitatẽ natu-
ralis ĩmiſcet affectionis, qua reſumere
corpus ſuum,ipſumqꝫ gl'ificatũ deſide-
rat. Aeſtuat ergo iam tũc ſanctę chari-
tatis potata uino:ſed planè nondũ uſqꝫ
ad ebrietatem: qm̃ tẽperat interim ar-
dorem illũ huius lactis ꝑmiſtio. Ebri-
etas deniqꝫ ſolet euertere mẽtes: atqꝫ oĩ
no reddere ĩmemores ſui. At nõ ex toto
ſui oblita eſt q̄ adhuc de proprio corpe
cogitat ſuſcitãdo. Cæteꝝ hoc adepto,
quod ſolum utiqꝫ deerat,quid iã impe-
dit à ſeipſa quodãmodo abire,& ire to
tam in deũ eoqꝫ ſibi penit⁹ diſſimilimã
fieri,quo deo ſimilimã effici donatᷣ? Tũ
demũ ad craterẽ admiſſa ſapię,illã de q̄
legitᷣ:Et calix meus inebriãs,q̃ꝫ p̃clarus Pſal.22. b
eſt:qd miꝝ iã ſi inebriatᷣ ab ubertate do
mus dei:cũ nulla mordẽte cura,de pro-
prio ſecura bibit puꝝ & nouũ illud cũ
xp̃o ĩ regno pr̃is ei⁹? Hoc uerò cõuiuiũ
triplex celebrat ſapĩa: & ex una cõplet
charitate:ipſa cibãs laborãtes: ipſa po-
tãs qeſcẽtes:ipſa regnãtes inebriãs.Q̃uo
aũt in cõuiuio corꝑali añ cibus, q̃ꝫ pot⁹
apponitᷣ: qm̃ & tali ordine natura req-
rit:ita & hic prĩo qdẽ añ mortẽ in carne
mortali labores manuũ noſtraꝝ mãdu
camus:cũ labore qd̄ glutiẽdũ eſt maſti
cãtes:poſt mortẽ uerò in uita ſpũali iã
bibim⁹:ſuauiſſima q̄dã facilitate qd̄ ꝑci
pitᷣ colãtes:tãdẽ rediuiuis corꝑib⁹ ĩ uita
ĩmortali inebriamur: mira plenitudine
exuberãtes.Hęc ꝓ eo qd̄ ſpõſus ĩn cãti-

Canti.5 a cis dicit:Comedite amici, & bibite,&
inebriamini chariſſimi.Comedite ante
mortẽ : bibite poſt mortẽ : inebriamini
poſt reſurrectionẽ. Merito iã chariſſimi
q charitate inebriant̃:& merito inebria
ti,q ad nuptias agni ĩtroduci merentur:
edẽtes & bibẽtes ſuꝑ mẽſam illiꝰ in re-
gno ſuo : qñ ſibi iã exhibet glřioſam ec-
cleſiã:nõ hñtẽ maculã neq; rugã, aut ali
quid hmõi.Tũc ꝓrſus inebriat chariſſi
mos ſuos:tũc torrẽte uoluptatis ſuæ po
Pſal.35.c tat:qm̃ qdẽ ĩ cõplexu illo arctiſſimo &
Pſal.45.a caſtiſſimo ſpõſi & ſpõſę, fluminis ĩpetꝰ
lętificat ciuitatẽ dei. Qđ nõ aliud eſſe ar
Lucæ.12.c bitror q̃ dei filium, q trãſiẽs miniſtrat:
Pſal.67.a quẽadmodũ ipſe ꝓmiſit:ut ex hoc iã iu
ſti epulent̃ & exultẽt in cõſpectu dei:et
delectẽtur ĩ lætitia.Hinc illa ſatietas ſi-
ne faſtidio.Hinc ĩſatiabilis illa ſine inqe
tudine curioſitas. Hinc æternũ illđ atq;
inexplebile deſideriũ neſciẽs egeſtatẽ.
Hinc deniq; ſobria illa ebrietas, uero,ñ
mero ĩgurgitãs:ñ madẽs uino,ſed ardẽs
deo. Ex hoc iã quartꝰ ille amoris gradꝰ
ꝑpetuo poſſidet̃:cũ ſũme & ſolus diligi
tur deus ; qa nec noſipſos iã niſi ꝑꝑ ipm̃
diligimꝰ:ut ſit ipſe p̃miũ amãtiũ ſe:præ
miũ æternũ amãtiũ in ęternũ. Memini
me dudũ ad ſctõs frẽs Cartuſiẽſes ſcri-
pſiſſe epřam, ac de ipſis ĩ ea gradib. ĩter
cętera diſſeruiſſe. Forte ãt alia ibi(etſi ñ
aliena)de charitate locutus ſum: & ob
hoc q̃dã illoꝝ huic quoq; ſermoni ſub
iũgere nõ inutile duco: p̃ſertim cũ faci-
liꝰ ad manũ habeã trãſcribere iã dicta-
ta,q̃ noua ĩteꝝ dictare. Illa, inq̃, uera
& ſyncera eſt charitas: & oĩno de cor-
de puro,& cõſcía bona:& fide nõ ficta
fatẽda eſt ꝓcedere, q̃ ꝓximi bonũ æq;
ut nr̃m diligimus.Nã q magis aut certe
ſolũ diligit ſuũ : cõuincit̃ nõ caſte dilige
re bonũ, qđ utiq; ꝑꝑ ſe diligit, nõ ꝑꝑ i-
pſum. Et hic talis nõ p̃t obedire ꝓphæ
Pſal.117.d q ait.Cõfitemini dño qm̃ bonꝰ.Cõfite
tur qdẽ,qa fortaſſe bonꝰ eſt ſibi:nõ aũt
qm̃ bonus eſt in ſe. Quapꝑ nouerit in ſe
dirigi illud ab eodẽ ꝓpħa opprobriũ:
Pſal. 48.d Cõfitebit̃ tibi cũ bñfeceris ei. Eſt q cõ
fitet̃ dño qm̃ potẽs eſt,& eſt q confitet̃
qm̃ ſi bonus eſt: & itẽ q cõfitet̃ qm̃ ſim
plr̃ bonus eſt.Primus ſeruus ẽ, & timet
ſibi. Secũdus mercenariꝰ, & cupit ſibi.
Tertius filius,& defert pr̃i.Itaq; & q ti-
met:& q cupit:utriq; ꝓ ſe agũt. Sola q̃ 1.Cor.13.b
ĩ filio ẽ charitas,nõ q̃rit q̃ ſua ſunt. Quã-
obrẽ puto de illa dictũ. Lex dñi ĩmacu Pſal.118.a
lata cõuertẽs aĩas:qđ ſola uidelicet ſit q̃
ab amore ſui & mundi auertere poſſit
aĩum,& in deũ dirigere. Nec timor qp-
pe nec amor priuatꝰ cõuertũt aĩam. Mu
tãt interdũ uultũ uel actũ,affectũ nũq̃.
Facit qdẽ nonnunq̃ & ſeruus opus dei:
ſed qa nõ ſpõte,in ſua adhuc duritia ꝑ-
manere cognoſcit̃.Facit & mercenariꝰ
ſed qa nõ gratis,ꝓpria trahi cupiditate
cõuincit̃. Porrò ubi ꝓprietas,ibi ſingu
laritas. Vbi autem ſingularitas : ibi an-
gulus. Vbi uerò angulus, ibi ſine du-
bio ſordes ſiue rubigo. Sit itaque ſeruo
ſua lex,timor ipſe q̃ conſtringit̃. Sit ſua
mercenario cupiditas,qua & ipſe arcta
tur:qñ tẽtat̃ abſtractus & illectus. Sed
haꝝ nulla aut ſine macula eſt, aut aĩas
cõuertere põt. Charitas uerò cõuertit
aĩas:q̃s facit & uolũtarias. Porrò in eo
eã dixerim ĩmaculatã, ꝙ nil ſibi de ſuo
retinere cõſueuit. Cui nẽpe de ꝓprio ni
hil eſt,totũ ꝑfecto qđ hẽt,dei eſt. Qđ
aũt dei eſt,ĩmũdũ eſſe non p̃t.Lex ergo
dei ĩmaculata charitas eſt: q̃ nõ qđ ſibi
utile eſt,q̃rit:ſed qđ multis. Lex ãt dñi
dr̃ ſiue ꝙ ipſe ex ea uiuat, ſiue ꝙ eã nullꝰ
niſi eiꝰ dono poſſideat. Nec abſurdũ ui
deat̃ qđ dixi ẽt deũ uiuere ex lege, cum
nõ alia,q̃ charitate dixeri. Quid uerò ĩ
ſumma et btã illa trinitate ſũmã & inef
fabilem illã cõſeruat unitatẽ, niſi chari-
tas? Lex eſt ergo,& lex dñi charitas, q̃
trinitatẽ in unitate quodãmõ cohibet,
& colligat ĩ uĩculo pacis. Nemo tñ me
æſtimet charitatẽ hic accipe q̃litatẽ,uel
aliqđ accñs(alioq̃n in deo dicerẽ(quod
abſit)eſſe aliqd qđ deus nõ eſt,)ſed ſub
ſtantiã illã diuinã, quod utiq; nec nouũ
nec inſolitũ eſt,dicẽte Ioãne. Deus cha-
ritas ẽ. Dicit̃ ergo recte charitas,& deꝰ,
& dei donũ. Itaq; charitas dat charita-
tem:ſubſtantiua accidẽtalẽ. Vbi dãtem

Ioã.4.b ſignat,nomẽ ſubſtæ eſt: Vbi donũ q̃lita-
tis. Hæc ẽ lex æterna: creatrix & guber
natrix uniuerſitatis. Siqdẽ in põdere &
mẽſura & nũero ꝑ eã facta ſunt uniuer-
ſa,& nihil ſine lege relinq̃tur : cum ipſa
quoq; lex oĩum ſine lege nõ ſit, non tñ
alia:q̃ ſeipſa:qua & ſeipſam etſi ñ crea-
uit,regit tñ. Cæteꝝ ſeruus & mercena-
rius hñt legẽ:nõ à dño, ſed quã ipſi ſibi
fecerũt:ille deũ nõ amãdo:iſte plus aliđ
amãdo. Hñt,inq̃,legem nõ dñi, ſed ſuã:
illi tñ quæ dñi eſt ſubiectam. Et qdem
ſuã ſibi qq; legem facere potuerunt,nõ
tñ eam incõmutabili æternæ legis ordi
ni ſubducere potuerũt. Tũc aũt dixeri
quẽq; ſibi feciſſe ſuam legem,qñ cõi &
æternæ legi ꝓpriam p̃tulit uolũtatẽ: ꝑ-
uerſe utiq; uolẽs ſuũ imitari creatorẽ: ut
ſicut ipſe ſibi lex,ſuiq; iuris ẽ: ita is quo-
que ſeipm̃ regeret, & legẽ ſibi ſuã face-
ret uoluntatẽ:graue utiq; & importabi
le iugũ ſuꝑ oẽs filios Adã:heu ĩclinãs et
incuruãs ceruices nr̃as,adeo ut uita nr̃a
Pſal. 87.a inferno appropinq̃rit. Infœlix ego hõ:
Roma.7.d q̃s me liberabit de corꝑe mortis huiꝰ?
Quo utiq; p̃mor,& penè opprimor,ita
Pſal. 93. c ut niſi qa dñs adiuuit me,paulo minꝰ ha
bitaſſet ĩ ĩferno aĩa mea. Sub hoc onere
Iob.7.d grauatꝰ gemebat q dicebat: Quare me
poſuiſti cõtrariũ tibi,& factus ſũ mihi-
metipſi grauis? Vbi dixit:factꝰ ſũ mihi-
metipſi grauis:oñdit ꝙ lex ipſe ſibi eẽt:
nec alius hoc,q̃ ſibi ipſe feciſſet. Qđ au
tem loquẽs deo,p̃miſit,poſuiſti me con
trariũ tibi:dei ſe tñ nõ effugiſſe legẽ in-
dicauit. Hoc qppe ad æternã iuſtamq;
dei legẽ ꝑtinuit, ut q à deo noluit ſuaui-
ter regi,pœnalr̃ à ſeipſo regeret̃:qq; ſpõ
te iugum ſuaue & onus leue charitatis
abiecit ꝓpriæ uolũtatis onus ĩportabi-
le ſuſtineret inuitus. Miro itaq; & iuſto
mõ æterna lex fugitiuũ ſuũ & poſuit ſi-
bi cõtrarium,& retinuit ſubiectũ: dum
uidelicet nec iuſtitiæ ꝓ meritis legẽ eua
ſit,nec tñ cũ deo in ſua luce, in ſua reqe,
in ſua glřia remãſit:ſubiectꝰ ꝑtãti,& ſub-
Ibidem. motus fœlicitati. Dñe deus meus cur ñ
tollis pctm̃ meũ, & quare nõ aufers ini
quitatẽ meã? ut abiecta graui ſarcina ꝓ
priæ uolũtatis,ſub leui onere charitatis
reſpicerẽ:nec iã ſeruili timore coercear,
nec mercenaria cupiditate illiciar, ſed
agar ſpũ tuo : ſpũ libertatis: quo agunt̃
filij tui:q teſtimoniũ reddat ſpũi meo,
ꝙ & ego ſim unꝰ ex filijs : dũ eadẽ mihi
lex fuerit q̃ & tibi: & ſicut tu es, ita &
ipſe ſim in hoc mũdo? Hi ſiq̃dem q hoc
faciũt qđ ait apl's: Nemini qdq̃ debea- Rom.13.b
tis niſi ut inuicẽ diligatis: ꝓculdubio ſi-
cut deus eſt,& ipſi ſunt in hoc mundo:
nec ſerui aut mercenarij ſunt, ſed filij.
Itaq; nec filij ſunt ſine lege: niſi forte ali
q̃s alr̃ ſentiat ꝑꝑ hoc quod ſcriptũ ẽ:Iu-
ſtis nõ eſt lex poſita. Sed ſciendũ ꝙ alia 1.Ti.1.a
eſt lex ꝓmulgata à ſpũ ſeruitutis in ti-
more:alia à ſpũ libertatis data in ſuaui
tate. Nec ſub illa cogunt̃,eſſe filij,nec ſi
ne iſta eẽ patiũtur. Vis audire qa iuſtis
non eſt lex poſita? Non accepiſtis,ait, Roma.8.c
ſpm̃ ſeruitutis iteꝝ in timore. Vis audire
ꝙ tñ ſine lege charitatis nõ ſint? Sed ac
cepiſtis,inq̃t,ſpm̃ adoptiõis filioꝝ. De
niq; audi iuſtũ utrunq; de ſe fatentẽ,&
ꝙ nõ ſit ſub lege,nec tñ ſit ſine lege: Fa-
ctus ſum,inq̃t,his q ſub lege erãt, quaſi 1.Cor.9.c
ſub lege eſſem : cũ ipſe nõ eſſem ſub le-
ge. His qui ſine lege erãt, tanq̃ ſine le-
ge dei non eſſem, ſed in lege eſſem xp̃i.
Vñ apte ñ dicit̃,iuſti nõ hñt legem, aut
iuſti ſunt ſine lege: ſed iuſtis non eſt lex
poſita:hoc eſt, non tanq̃ inuitis poſita,
ſed uolũtarijs eo liberaliter data,q̃ ſua-
uiter inſpirata. Vñ & pulcre dñs. Tolli Mat.11.d
te,ait,iugũ meũ ſuper uos. Ac ſi diceret.
Nõ impono ĩuitis, ſed uos tollite ſi uul- 1.Tim.1.a
tis. Alioq̃n non requiẽ, ſed laborẽ inue-
niretis aĩabus ueſtris. Bõa itaq; lex cha
ritas,& ſuauis: q̃ nõ ſolum leuiter ſuaui-
terq; portat̃,ſed & ſeruoꝝ & mercena
rioꝝ leges portabiles ac leues reddit,
quas utiq; nõ deſtruit, ſed facit ut ĩpleã
tur,dicente dño: Non ueni legẽ ſoluere, Matt.5.b
ſed adimplere. Illam tẽperat,iſtam ordi
nat,utrãq; leuigat. Nunq̃ erit charitas
ſine timore,ſed caſto:nunq̃ ſine cupidi-
tate,ſed ordinata. Implet ergo charitas
legẽ ſerui,cum infundit deuotionẽ:ĩplet
& mercenarij,cum ordinat cupiditatẽ.

Porrò timori ꝑmiſta deuotio ipſum nõ annullat, ſed caſtificat. Pœna tm̃ tollit, ſine qua eẽ non potuit dũ fuit ſeruilis, & timor manet in ſeculũ ſeculi caſtus & fi- 1.Ioã.4.d lialis. Nã qđ legit: Perfecta charitas foras mittit timorẽ: pœna ĩtelligẽda eſt q̃ ſeruili (ut diximus) nunꝗ deeſt timori: illo. ſ. gñe locutionis, quo ſæpe cã ponit ꝓ effectu. Deniꝗ cupiditas tũc recte à ſupueniẽte charitate ordinat, cũ mala quidẽ penit⁹ reſpuunt: bonis uero meliora ꝓferuntur: nec bona niſi ꝑꝑ meliora appetunt. Qđ cũ plenè ꝑ dei grãm aſſecutũ fuerit, diliget corpus & uniuerſa corporis bona tm̃ ꝑꝑ aĩam: aĩa ꝑꝑ deũ: de⁹ aũt ꝑꝑ ſeipm̃. Veruntamen ꝗa carnales ſumus, & de carnis cõcupiſcẽtia naſcimur: neceſſe ẽ ut cupiditas nr̃a uł amor nr̃ à carne incipiat: q̃ ſi recto ordine dirigit, ꝗbuſdã ſuis gradibus duce grã ꝓficiens, ſpũ tãdem cõſummabit: ꝗa non prius qđ ſpũale, ſed qđ aĩale: deinde qđ 1.Cor.15.e ſpũale. Et prius neceſſe eſt ꝑtemus imaginem terreſtris: deinde cœleſtis. In primis ergo diligit ſeipm̃ hõ ꝑꝑ ſe. Caro ꝗppe eſt, & nil ſapere ualet ꝑter ſe. Cumꝗ ſe uidet ꝑ ſe nõ poſſe ſubſiſtere: deũ quaſi ſibi neceſſariũ ĩcipit ꝑ fidem inꝗrere & diligere. Diligit itaꝗ in ſecũdo gradu deũ, ſed ꝑꝑ ſe, nõ ꝑꝑ ipm̃. At uerò cũ ipm̃ cœperit occaſione ꝓpriæ neceſſitatis colere & frequẽtare, cogitãdo, legẽdo, orãdo, obediendo: quadã huiuſcemodi familiaritate paulatim ſenſimꝗ deus ĩnoteſcit: cõſequẽter & dulceſcit: & ſic guſtato, ꝗ ſuauis eſt dñs, trãſit ad tertiũ gradũ, ut diligat deũ nõ iam ꝑꝑ ſe, ſed ꝑꝑ ipſum. Sanè ĩ hoc gradu diu ſtatur: & neſcio ſi à quoꝗ hominũ quartus in hac uita ꝑfecte appꝛhenditur, ut ſe. ſ. diligat hõ tm̃ ꝑꝑ deum. Aſſerãt hoc ſiꝗ experti ſunt: mihi, fateor, im- Matt.25.b poſſe uĩ. Erit aũt ꝓcul dubio cũ introdu- Pſal.35.b ctus fuerit ſeruus bonus & fidelis ĩ gaudium dñi ſui: & inebriatus ab ubertate dom⁹ dei. Quaſi. n. miro quodã modo oblitus ſui: & à ſe penit⁹ uelut deficiens totus ꝑgit in deũ: & deinceps adhærẽs ei, un⁹ cũ eo ſpũs erit. Arbitror hoc ſenſiſſe prophetam cũ diceret: Introibo in 1.Cor.6.d potentias dñi: dñe memorabor iuſtitiæ Pſal.70.e tuæ ſolius. Sciebat ꝓfecto cũ introiret in ſpũales potẽtias dñi, exutum ſe iri ab uniuerſis carnis infirmitatibus: ut iã nil de carne hr̃et cogitare: ſed totus in ſpũ memoraret iuſtitiæ dñi ſolius. Tũc pro certo ſingula Chriſti mẽbra dicere poterũt de ſe, qđ Paulus aiebat de capite: Etſi cognouimus ſecũdum carnẽ xp̃m, 2.Cor.5.d ſed nunc iam nõ nouimus. Nemo ibi ſe 1.Cor.15.d cognoſcet ſecundum carnẽ: ꝗa caro & ſanguis regnũ dei nõ poſſidebũt. Non ꝙ carnis illic ſubſtãtia futura nõ ſit: ſed ꝙ carnalis oĩs neceſſitudo ſit defutura: carniſꝗ amor, amore ſpũs abſorbendus: & infirmæ q̃ nunc ſunt humanæ affectiones, in diuinas quaſdã habeant cõmutari. Tũc ſagena charitatis quæ nũc Matt.13.f tracta per hoc mare magnũ & ſpatioſum, ex oĩ gñe piſcium congregare non deſinit: cum ꝑducta ad littus fuerit, malos foras mittẽs, bonos ſolũmodo retinebit. Siꝗdem in hac uita ex oĩ gñe piſcium intra ſinum ſuæ latitudinis charitatis rete cõcludit: ubi ſe pro tp̃e oĩbus conformans, oĩum in ſe ſiue aduerſa ſiue proſpera traijciens, ac ſua quodãmodo faciens, non ſolum gaudere cũ gaudentibus, ſed & flere cum flentibus cõſueuit. Sed cũ peruenerit ad littus: uel- Rom.12.d ut malos piſces omne quod triſte patitur foras mittens, ſola quæ placere, iucunda eſſe poterunt, retinebit. Nunꝗd enim tunc uerbi gratia, Paulus aut infir 2.Co.11.g mabitur cum infirmis: aut uretur cũ ſcãdalizatis: ubi ſcandala & infirmitas ꝓcul erunt? Aut certe lugebit eos ꝗ non agent pœnitentiam, ubi certum eſt nec peccantem fore nec pœnitentẽ? Abſit aũt ut uel eos, qui ignibus æternis cum diabolo & angelis eius deputandi ſunt plangat & defleat in illa ciuitate, quam fluminis impetus lætificat: cuius & diligit dominus portas ſuper oĩa tabernacula Iacob: ꝙ uidelicet in tabernaculis & ſiquãdo gaudetur de uictoria, laboratur tamen in pugna, & plerunꝗ periclitatur de uita: in illa autẽ patria nul-

la ꝓrſus

la prorſus admittat aduerſitas ſiue triſtitia: quemadmodum de illa canitur: Ibidem Sicut lætantium omnium habitatio in Eſa.61.a te. Et rurſum: Lętitia ſempiterna erit eis. Deniꝗ q̃uo miſericordię recordabitur, ubi memorabitur iuſtitię dei ſolius? Proinde ubi iam non erit miſeriæ locus: aut miſericordię tempus, nullus profecto eſſe poterit miſerationis affectus.

Finis libri, de diligendo deo.

Retractatio beati Bernardi in librum ſequentem, de gradibus humilitatis.

i N hoc opuſculo, cum illud de euangelio quod dñs ait, diem ultimi iudicij ſe neſcire, ad aliꝗ ſn̄iam confirmandam atꝗ corroborandam proferrem in medium: improuide quidem appoſui quod in euangelio ſcriptum non eſſe poſtea deprehendi. Nã cum textus habeat tantũmodo. Neꝗ filius ſcit: ego deceptus magis, ꝗ fallere uolens, literæ quippe immemor, ſed non ſenſus: nec ipſe, inquam, filius hoĩs ſcit. Vnde etiam totam ordiens ſequentem diſputationem: ex eo quod non ueraciter poſui, ueram conatus ſum approbare aſſertionem. Sed quia talem errorem meum multo poſt, ꝗ à me idem libellus editus, & à pluribus iam trãſcriptus fuit, deprehendi: cum non potui ꝑ tot iam libellos ſparſum perſequi mendacium, neceſſarium credidi confugere ad confeſſionis remedium. Alio quoꝗ in loco quandam de Seraphim opinionem poſui, quam nunꝗ audiui, nuſquã legi. Vbi ſanè lector meus attendat ꝙ proinde temperãter, puto, dixerim: uolens uidelicet non aliud: ꝗ putari, quod certum reddere de ſcripturis non ualui. Titulus quoꝗ ipſe qui de gradibus humilitatis inſcribitur: pro eo forſitan ꝙ non humilitatis, ſed ſuperbiæ potius hic diſtingui deſcribiꝗ gradus uĩr, calumniam patietur: ſed hoc à minus uel intelligentibus uel attendentibus eius tituli rationem: quam tñ in fine opuſculi ipſe breuiter intimare curaui.

DIVI BERNARDI abbatis Claræuallis in tractatum de duodecim gradibus humilitatis & ſuperbiæ pręfatio.

r Ogaſti me fr̃ Godefride, ut ea quę de gradibus humilitatis coram fr̃ibus locutus fueram, pleniori tibi tractatu diſſererem. Cui tuę petitioni dignæ, ut dignum erat, & uolens ſatisfacere, & timẽs non poſſe: euangelici conſilij memor nõ prius, fateor, facere Luc.14.f auſus ſum, ꝗ ſedens computaui ſi ſufficerent ſumptus ad perficiendũ. Cum aũt charitas hunc foras miſiſſet timorẽ quo mihi timebam illud de opere non conſummando: ſubintrauit alius timor de contrario: quo cœpi timere grauius periculum de gl̃ia ſi ꝑfeciſſem, ꝗ de ignominia ſi defeciſſem. Vñ inter hunc timorem & charitatem, uelut in quodam biuio poſitus, diu hæſitaui cui uiaꝝ tutò me crederem: metuens aut loquẽdo utiliter de humilitate, ipſe humilis non inueniri: aut tacendo humil̃r, inutilis fieri. Cumꝗ neutram uiam tutam, alterutrã tñ mihi tenendam eſſe conſpicerem: elegi potius tibi (ſiquem poſſem) cõicare fructũ ſermonis: ꝗ tutari me ſolum portu ſilentij: ſimul fiduciam habens, ſiꝗd forte quod approbes, dixerim, tuis precibus poſſe me non ſuperbire: ſin autem (qđ magis puto) nil tuo ſtudio dignum effecerim, de nihilo ſuperbire nõ poſſe.

Tractatus de humilitate.

LOcuturus ergo de gradib⁹ humilitatis: quos btũs Bñdictus non numerandos, ſed aſcendendos proponit: pri⁹ oſtẽdo ſi poſſum quò per illos perueniẽdum ſit, ut audito fructu peruentionis, minus grauet labor aſcẽſionis. Proponit itaꝗ dñs nobis uiæ laborẽ: laboris mercedẽ. Ioan.14.b

Ego ſum(inqt)uia,ueritas, & uita. Viã
dicit humilitatẽ:q̃ ducit ad ueritatẽ. Al-
tera labor,altera fructus laboris eſt.Vñ
ſciã,inqs,ꝙ ibi de humilitate locutꝰ ſit:
cũ indeterminate dixerit: ego ſum uia?
Mar. 11.d Audi aptius:Diſcite à me ꝗa mitis ſum,
& humilis corde. Se ergo ꝓponit humi
litatis exẽplum,mãſuetudinis formã. Si
imitaris eũ,nõ ambulas in tenebris,ſed
Ioan. 8.b habebis lumẽ uitæ. Quid eſt lumẽ uitæ,
Ioan.1.a niſi ueritas:q̃ illuminans oẽm hoĩem ue
nientẽ in hũc mũdũ:oſtẽdit ubi ſit uera
uita?Ideo cũ dixiſſet,ego ſum uia &ue-
ritas:ſubdidit,&uita. Ac ſi diceret,Ego
ſum uia,q̃ ad ueritatẽ duco.Ego ſum ue
ritas,q̃ uitã ꝓmitto. Ego ſum uita quã
Ioan. 17.a do. Hæc eſt.n.ait,uita æterna,ut cogno
ſcant te uerũ deũ: & quẽ miſiſti Ieſum
xp̃m. Vel ſic,quaſi tu dicas:Viã conſide
ro.i.humilitatẽ:fructũ deſidero, ueritatẽ.
Sed qd ſi tãtus eſt labor uiæ,ut ad o-
ptatũ lucrũ nõ poſſim ꝑuenire?Rñdet.
Ego ſum uia.i.uiaticũ quo ſuſtenteris in
uia. Clamat igr̃ errantibus, & uiã igno
rantibus:ego ſum uia. Dubitãtibus &
nõ credẽtibus,ego ſum ueritas. Iã aſcen
dẽtibus,ſed laſſeſcẽtibus,ego ſum uita.
Satis,ut reor, oſtẽſum eſt ex propoſito
capl'o euãgelij:cognitionẽ ueritatis, fru
ctum eſſe humilitatis. Accipe & aliud,
Luc.10.d Cõfiteor tibi pr̃,dñe cœli & terræ: quia
abſcõdiſti hęc,haud dubiũ qn ueritatis
ſecreta:à ſapiẽtibus & prudentibus.i.à
ſuꝑbis: & reuelaſti ea paruulis: hoc eſt,
humilibus. Et in hoc apparet ꝙ ueritas
q̃ ſuꝑbis abſcõdit:humilibus reuelatur.
Humilitatis diffinitio. Humilitatis uero talis põt eſſe diffinitio.
Humilitas eſt uirtus q̃ hõ ueriſſima ſui
agnitione ſibĳpſi uileſcit. Hæc aũt con-
uenit his,q aſcẽſionibus in corde ſuo diſ
poſitis:de uirtute in uirtutẽ.i.de gradu ĩ
gradũ proficiũt: donec ad culmẽ humi-
litatis ꝑueniant:in quo uelut in Sion.i. ĩ
ſpeculatione poſiti,ueritatẽ ꝑſpiciant.
Etenim,inqt,bñdictionẽ dabit legisla-
pſal.93.b tor:ꝗa q dedit legẽ,dabit & bñdictio-
nẽ:hoc eſt,q iuſſit humilitatẽ,ꝑducet ad
ueritatẽ. Quis uero eſt hic legislator: ni
pſal. 24.b ſi dulcis & rectus dñs; q legẽ dedit de-
linquẽtib. in uia?In uia ꝗppe delinquũt,
q ueritatẽ derelinquunt. Sed nunqd uel
ſic à dulci dño derelinquunt?Ipſis ergo
dulcis & rectus dñs legẽ dat uiã humili
tatis,ꝑ quã redeãt ad agnitionẽ ueritatis.
Dat occaſionẽ recuꝑandę ſalutis,
ꝗa dulcis eſt: non tñ abſq; diſciplina le-
gis:ꝗa rectus eſt. Dulcis,ꝗa ꝑire nõ pati
tur. Rectus,ꝗa punire non obliuiſcitur.
Hanc itaq; legẽ q̃ redit ad ueritatẽ: btũs
Bñdictus ꝑ duodecim gradus diſponit:
ut ſicut ꝑ decẽ p̃cepta legis ac geminã
circunciſionẽ(in quo duodenarius nũe-
rus adimplet)ad xp̃m uenit: ita his duo
decim gradibus aſcẽſis,ueritas apprehẽ
dat. Illud quoq; qđ in ſcala illa, q̃ in ty-
po humilitatis Iacob mõſtrata eſt, dñs Gen.28.c
deſuꝑ innixus apparuit:qd nobis aliud
innuit,niſi ꝙ in culmine humilitatis cõ-
ſtituit cognitio ueritatis? Dñs ꝗppe dè
ſummitate ſcalæ proſpiciebat ſuꝑ filios
hoĩum tanq; ueritas: cuius oculi ſicut
fallere nolũt,ita falli nõ norũt: ut uide-
ret ſi eſt intelligẽs aut reqrens deum. An Pſal.13.a
nõ tibi de alto ur̃ clamare ac dicere req
rentibus ſe(nouit.n.q ſunt eius,)Tranſi Eccli.24.c
te ad me oẽs q cõcupiſcitis me: & à gña Mat.11.d
tionibus meis implemini?Et illud: Veni
te ad me q laboratis: & onerati eſtis: et
ego uos reficiã. Venite,inqt. Quo? Ad
me ueritatẽ. Qua?Per humilitatẽ. Quo
fructu?Ego uos reficiã. Sed q̃ ẽ refectio
quã ueritas aſcẽdẽtibus ꝓmittit: ꝑueniẽ
tibus reddit? An forte illa eſt charitas?
Ad hãc ꝗppe,ut ait btũs Bñdictus:aſcẽ
ſis oĩbꝰ humilitatis gradibus monachꝰ
mox ꝑueniet. Vere dulcis &ſuauis cibꝰ
charitas,q̃ feſſos alleuat, debiles robo-
rat,mœſtos lætificat. Iugũ deniq; ueri-
tatis facit ſuaue: & onus leue. Bonus ci-
bus charitas: q̃ media in ferculo Salo- Cant.3.d
monis cõſiſtẽs,diuerſaꝝ odore uirtutũ,
uelut diuerſi gñis fragrantia pigmẽto-
rũ,eſuriẽtes reficit: iucũdat reficientes.
Ibi ſiqdẽ apponit pax,patiẽtia, benigni
tas,lõganimitas,gaudiũ in ſpũ ſctõ: &
ſiq̃ ſunt aliæ ueritatis ſeu ſapiæ gñatio-
nes,apponunt in illa. Hẽt & humilitas ĩ
eodẽ ferculo ſuas epulas: panẽ.ſ.dolo-

ris, & uinum cõpunctionis: quas primo
ueritas incipientibus offert, ꝗbus utiq;
Pſal.126.a dr̃: Surgite poſtq̃ ſederitis, q mãducatis
panẽ doloris. Hẽt ibidẽ contẽplatio
ex adipe frumẽti ſolidũ cibũ,ſapiæ,cum
Cant. 5.a uino qđ lætificat cor hoĩs: ad q̃ ueritas
Cant.3.d ꝑfectos inuitat dicẽs: Comedite amici
mei,&bibite,& inebriamini chariſſimi.
Media,inqt,charitate conſtrauit ꝓꝑ fi-
lias Ierl'm,ꝓꝑ imꝑfectas uidelicet aĩas:
q̃ dũ adhuc illũ ſolidũ cibũ minus caꝑe
põt, lacte interim charitatis pro pane,
oleo pro uino nutriẽdæ ſunt. Quæ recte
media deſcribit:ꝗa eius ſuauitas nec in-
cipiẽtibus p̃ſto eſt ꝓhibẽte timore: nec
ꝑfectis ſatis eſt,pro abũdãtiori cõtẽpla
tionis dulcedine. Hi adhuc à noxĳs car-
naliũ delectationũ humoribus,timoris
amariſſima potione purgãdi,nondũ la-
ctis dulcedinẽ exꝑiunt:illi iam auulſi à
lacte,epulari ab introitu gl'ię glorioſius
delectant:ſolis medĳs.i.ꝓficiẽtibus ita
iã melleas q̃ſdã ſorbitiũculas charitatis
exꝑtis,ut illis interim pro ſui teneritudi
ne cõtẽti ſint. Primus ergo cibus eſt hu
militatis,purgatorius cũ amaritudine:
ſcđs charitatis,cõſolatorius cũ dulcedi
ne:tertius cõtẽplationis,ſolidus cũ for-
titudine. Heu mihi,dñe deus uirtutum
Pſal. 79.a quouſq; iraſceris ſuꝑ orõnem ſerui tui,
cibabis me pane lacrymaꝝ: & potum
dabis mihi in lacrymis?Quis me inuita-
bit ad illud uel mediũ ac dulce charita-
tis cõuiuiũ;ubi iuſti epulant in cõſpectu
Pſal. 67.a dei, & delectant in lætitia: ut iã non lo-
Iob.10.b quẽs in amaritudine aĩæ meæ,dicã deo
noli me condẽnare,ſed epulando ĩ azy
mis ſynceritatis & ueritatis,lætus cãtẽ ĩ
Pſal.137.b uĳs dñi,qm̃ magna eſt gl'ia dñi? Bona
tñ uia humilitatis,q̃ ueritas inqrit, chari
tas acquirit:gñationes ſapiæ participã-
tur. Denique ſicut finis legis xp̃s, ſic ꝑfe
ctio humilitatis,cognitio ueritatis. xp̃s
cũ uenit attulit gr̃am. Veritas ꝗb. inno-
tuerit:dat charitatẽ. Innoteſcit aũt hu-
Iacob.4.b milib.humilib. ergo dat gr̃am. Dixi,ut
potui,quo fructu humilitatis gradꝰ aſcẽ
di debeãt:dicam ut potero,quo ordine
ad ꝓpoſitũ brauium ueritatis ꝑducant.
Sed ꝗa ipſa quoq; ueritatis agnitio ĩ tri
bus gradibus cõſiſtit,ipſos br̃ ſi poſſum
diſtinguo:quatenus ex hoc clarius inno
teſcat ad quem trium ueritatis, duode-
cimus humilitatis pertingat.

Inquirimus nãque ueritatẽ in nobis: ĩ
ꝓximis,in ſui natura. In nobis: noſmet-
ipſos dĳudicãdo:In proximis:eoꝝ ma-
lis cõpatiendo:In ſui natura:mũdo cor
de contẽplando. Obſerua ſicut numeꝝ,
ita & ordinẽ. Primo te doceat ueritas
ipſa,ꝙ prius in ꝓximis, q̃ in ſui debeat
inqri natura. Poſt hoc accipies cur priꝰ
in te,q̃ in ꝓximis inqrere debeas. In nu-
mero ſiqdem beatitudinũ,quas ſuo ſer-
mone diſtinxit,prius miſericordes quã
mũdicordes poſuit. Miſericordes ꝗppe
cito in ꝓximis ueritatẽ deꝑhendunt, dũ Mat. 5.a
ſuos affectus in illos extẽdũt, dũ ſic per
charitatẽ ſe illis conformãt,ut illoꝝ uel
bona uel mala tanq; ꝓpria ſentiat. Cũ
infirmis infirmant:cũ ſcãdalizatis urun
tur. Gaudere cũ gaudẽtibꝰ,flere cũ flẽti Rom. 12.c
bus cõſueuerũt. Hac charitate frñа cor
dis acie mũdata:ueritatẽ delectant ĩ ſui
cõtẽplari natura:ꝑ cuius amore mala to
lerãt aliena. Qui uero ita ſe frĩbus nõ cõ
ſociãt,ſed ecõtrario aut flẽtibꝰ inſultãt:
aut gaudẽtibꝰ derogãt: dũ qđ in illis eſt,
in ſe eſſe nõ ſentiũt,ꝗa ſil'r affecti nõ ſũt:
ueritatẽ ĩ ꝓximis qual'r deꝑhẽdere põt?
Bñ nãque cõuenit illis illud uulgare ꝓ-
uerbiũ. Neſcit ſanꝰ qd ſentiat æger,aut Prouerbiũ
plenꝰ qd patiat ieiunꝰ. Et æger ægro, &
ieiunꝰ ieiuno quãto ꝓpinqus, tãto fami-
liariꝰ cõpatiunt. Sicut.n.pura ueritas nõ
niſi puro corde ur̃:ſic miſeria frĩs uerius
miſero corde ſentit. Sed ut ob alienã mi
ſeriã miſeꝝ cor hẽas,oportet ut tuã priꝰ
agnoſcas:ut ꝓximi mẽtẽ in tua ĩuenias,
& ex te noueris qual'r illi ſubuenias:exẽ
plo.ſ.ſaluatoris nr̃i,q pati uoluit, ut cõ-
pati ſciret, miſer fieri, ut miſereri diſce-
ret,ut q̃uo de ip̃o ſcriptũ eſt:Didicit ex
his q̃ paſſus eſt obediẽtiã:ita & miſeri-
cordiã diſceret. Nõ ꝙ añ miſereri neſci- Hebr.5.c
ret:cuiꝰ miſericordia ab æterno & uſq;
ĩ æternũ,ſed qđ natura ſciebat ab ęter-
no,tꝑali didicit exꝑimẽto. Sed forte du-

ā tibi uẽ,ꝙ dixi dei ſapiam xp̃m didiciſ
ſe miam,q̄ſi is ꝑ quẽ oĩa facta ſunt, ali-
quid aliqñ ignoraſſet ex ijs q̄ ſunt, ma-
xime cum illud qđ ex epl̃a ad Hebræos
ad id cõprobãdũ cõmemoraui, alio ſen
ſu,ꝗ nõ ita uideaẽ abſurdus, poſſit intel
ligi: ut hoc qđ dictũ eſt, didicit,non ad
ip̃m caput referaẽ ĩ ſui ꝑſona: ſed ad cor
pus eius,qđ eſt eccleſia:ut ſit ita ſenſus:
Et didicit ex ijs q̄ paſſus eſt obediẽtiã,
hoc eſt,obedientiã didicit in ſuo corꝑe
ex ijs q̄ paſſus eſt ĩ capite. Nã illa mors,
illa crux,opprobria,ſputa,flagella, quę
oĩa caput nr̃m Xp̃s ꝑtranſiit:quid aliud
corꝑi eius.i.nobis,q̃ꝫ p̃clara obedientiæ
Philip.2.b documẽta fuerunt? Xp̃s.n.(ait Paulus)
1. Pet.2.d factus eſt obediẽs pr̃i uſqꝫ ad mortem:
mortẽ aũt crucis. Qua neceſſitate? Rñ-
deat apl̃s Petrus: Xp̃s paſſus eſt pro no
bis,uobis relinquẽs exẽplũ,ut ſeq̃mini,
inꝗt,ueſtigia eius.i.ut imitemini obediẽ
tiã eius. Ex his ergo q̄ paſſus eſt,diſcim⁹
quãta nos ꝗ puri hoĩes ſum⁹, oporteat
pro obediẽtia ꝑpeti:ꝓ q̄ is ꝗ & de⁹ erat
non dubitauerit mori. Et hoc modo,in-
quis,nõ incõueniẽs erit ſi dicaẽ Xp̃s uel
obedientiã uel miam ſeu aliqd ĩ ſuo cor
pore didiciſſe,dũ tñ ſibi in ſua ꝑſona nil
qđ ſe añ latuerit credaẽ ex tꝑe potuiſſe
accedere. Sicqꝫ iꝑe ſit ꝗ miſereri doceat
aut obedire,ipſe ꝗ diſcat quia caput &
corpus unus eſt xp̃s. Nõ nego hũc intel
lectũ,qn rectus ſit. Sed ex alio loco ipſi⁹
epl̃æ, ſuꝑior interp̃tatio uẽ approbari
ubi dr̃: Nuſq̃ꝫ.n.angelos app̃hendit,ſed
Hebr.2.d ſemẽ Abrahæ app̃hẽdit, uñ debuit per
oĩa fr̃ibus ſimilari, ut miſericors fieret.
Puto ꝙ hæc uerba ſic ad caput referen
da ſunt,ut corꝑi penitus aptari nõ poſ-
ſint. De uerbo utiqꝫ dei dictũ eſt,ꝙ non
angelos app̃hẽdit,hoc eſt,nõ in unã ſibi
ꝑſonã aſſumpſit,ſed ſemẽ Abrahę. Ne-
que.n.legiẽ,uerbũ angelus factũ eſt,ſed
Ioan.1.b uerbũ caro factũ eſt, & caro de carne
Abrahæ,iuxta ꝓmiſſionẽ q̄ illi primum
facta eſt,uñ.i.ex q̄ ſeminis aſſumptiõe,
debuit ꝑ oĩa fratrib⁹ ſimilari.i.oportuit
ac neceſſe fuit ut ſil̃is nob̃ paſſibilis,nr̃a-
rũ oĩa (excepto pctõ) gñã miſeriaꝝ per
currerer. Si q̃ris q̄ neceſſitate, ut miſeri-
cors,inꝗt,fieret. Et hoc,ais, cur nõ recte
ad corpus referri põt? Sed audi qđ pau
lopoſt ſeꝗtur: In eo.n.in quo paſſus eſt Hebr.2.d
ipſe & tẽtatus,potẽs eſt et eis ꝗ tentanẽ
auxiliari. In ꝗbus uerbis ꝗd melius ĩtelli
gi poſſit nõ uideo:niſi ꝙ ideo pati ac tẽ-
tari,oĩbuſqꝫ abſqꝫ pctõ,humanis uoluit
cõĩcare miſerijs(qđ eſt ꝑ oĩa fr̃ibus ſimi
lari)ut ſil̃r paſſis ac tentatis miſereri ac
cõpati ipſo diſceret expimẽto. Quo quĩ
dẽ expimento nõ dico ut ſapiẽtior effi-
cereẽ,ſed ꝓpinꝗor uidereẽ,quatenus in
firmi filij Adã,quos ſuos fieri et appella Hebr.2.c
ri frẽs nõ dedignatus eſt,ſuas illi infirmi
tates cõmittere nõ dubitarẽt, ꝗ ſanare
illas & poſſet ut deus, & uellet ut ꝓxi- Eſa.53.c
mus,& cognoſceret ut eadẽ paſſus. Vñ Hebr.4.d
Eſaias uiꝝ eũ appellat doloꝝ, & ſciẽtẽ
infirmitatẽ. Et apl̃s: Nõ.n.hẽmus,inꝗt,
põtificẽ ꝗ nõ poſſit cõpati infirmitatib.
nr̃is. Vñ aũt poſſit indicãs adiũgit: Ten Ibidem
tatũ aũt ꝑ oĩa ꝓ ſil̃itudine abſqꝫ pctõ.
Btũs ꝗppe deus,btũs dei filius,in ea for
ma q̄ nõ rapinã arbitratus eſt eſſe ſe æq̄
lẽ pr̃i,ꝓculdubio impaſſibilis,priuſq̃ꝫ ſe Phil.2.a
exinaniſſet formam ſerui accipiẽs, ſicut
miſeriã & ſubiectionẽ expꝫtus non erat,
ſic miſericordiã uel obediẽtiã non noue
rat expimẽto. Sciebat ꝗdẽ ꝑ naturã, nõ
aũt ſciebat ꝑ expientiã. At ubi minora-
tus eſt nõ ſolũ à ſeipſo, ſed ẽt paulomi-
nus ab angelis,ꝗ & ipſi impaſſibiles ſũt
ꝑ gr̃am,nõ ꝑ naturã,uſqꝫ ad illã formã ĩ
qua pati et ſubijci poſſet,qđ utiqꝫ(ſicut
dictũ eſt)in ſua nõ poſſet,& in paſſione
expꝫtus eſt miſericordiã,& in ſubiectiõe
obediẽtiã. Per quã tñ expientiã non illi
(ut dixi) ſcia,ſed nob̃ fiducia ꝯcreuit, dũ
ex hoc miſero gñe cognitionis,is à quo
lõge erraueramus,factus eſt ꝓpior no-
bis. Qñ.n.illi appropinq̃re auderemus ĩ
ſua impaſſibilitate manenti? Nunc autẽ
apl̃o ſuadente, monemur cum fiducia
adire thronum gratiæ ipſius, quem ni- Hebr.4.d
mirum,ſicut alibi ſcriptum eſt,languo- Eſa.53.b
res noſtros tuliſſe, & dolores noſtros
portaſſe cognoſcimus: & in eo quo paſ
ſus eſt ipſe,nob̃ cõpati poſſe nõ dubita

mus. Non ergò debet abſurdam uideri,
ſi dr̃ xp̃m nõ quidẽ aliqd ſcire cœpiſſe,
qđ aliqñ neſcierit:ſcire tñ alio modo mi
ſericordiã ab æterno ꝑ diuinitatẽ & al̃r
in tꝑe didiciſſe ꝑ carnẽ. Vide ne & ſil̃i lo
cutionis modo illud dictũ ſit,qđ dñs re
quirentibus diſcipulis de die ultimo ſe
Mat. 13.d neſcire rñdit. Nã q̃uo diẽ illũ ille neſcie-
Coloſ. 2.a bat,in quo oẽs ſapiæ & ſciæ theſauri ſũt
abſcõditi? Cur ergo ſe ſcire negabat,qđ
certũ eſt ꝗa neſcire nõ poterat? Nunꝗd
forte mẽdaciter eos uoluit celare,quod
util̃r nõ ualuit innoteſcere? Abſit. Sicut
nihil ignore poterat,cũ ſapia ſit: ſic nec
mentiri,cũ ueritas ſit. Sed uolẽs diſcipu
los ab inutilis inꝗſitionis curioſitate cõ
peſcere,qđ inꝗrebant, ſe ſcire negauit:
nõ omnimodo ꝗdem, ſed tali quodam
modo,quo negare ueraciter potuit. Nã
etſi ſuæ diuinitatis intuitu æqꝫ oĩa p̃teri
ta.ſ.p̃ñtia atqꝫ futura ꝑluſtrando, diem
quoqꝫ illũ palã hẽbat:nõ tñ ullis carnis
ſuæ ſenſibus expiendo agnouerat. Aliô-
quin iã ſpũ oris ſui antichr̃m interfece-
rat:iã auribus ſui corꝑis archangelũ uo
ciferantẽ,& tubã ſonãtẽ, in quo ſtrepi-
tu mortui ſuſcitãdi ſunt,audierat: iã ocu
lis ſuæ carnis oues hœdoſq́ꝫ, ꝗ abinuicẽ
ſegregãdi ſunt,ꝑſpexerat. Deniqꝫ ut in-
telligas qđ illa tm̃ cognitione q̄ ꝑ carnẽ
fit,ſe illũ diẽ neſcire perhibuerit,uigilan
Matt. 16.c ter rñdens:nõ ait,nec ego ſcio,ſed nec i-
pſe,inꝗt filius hoĩs ſcit. Quid eſt filius
hoĩs,niſi nomen aſſumptæ carnis? Quo
ſiꝗdẽ noĩe intelligi datur,quia dicens ſe
aliꝗd neſcire,nõ iuxta qđ deus eſt, ſed
ſcđm hoĩem loꝗtur. Al̃s ꝗppe loquens
de ſe ſcđm ſuam diuinitatẽ,nõ filius uel
filiũ hoĩs:ſed,ego,uel me,ſæpius ponere
Ioan. 8.e cõſueuit:ut ibi: Am̃ dico uobis,antequã
Abrahã fieret,ego ſum. Ego ſum, ait:nõ
filius hoĩs eſt. Nec dubium, qn de illa eſ
ſentia diceret qua añ Abrahã & ſine ini
tio eſt,nõ q̄ poſt Abrahã & ex Abrahã
Matt. 16.c factus eſt. Alibi quoqꝫ hoĩum de ſe opi
nionẽ à diſcipulis inꝗrẽs:q uẽ dñt,inꝗt,
Ibidem hoĩes eſſe:non me,ſed filiũ hoĩs? Rurſus
eoſdẽ interrogãs,ꝗd de ſe,ipſi quoqꝫ ſen
tirent:uos aũt,nõ quẽ filiũ hoĩs,ſed quẽ
me,ait,eſſe dicitis? Carnalis uidelicet
ppl̃i ſñiam de carne inꝗrens, nomẽ car-
nis,qđ ꝓprie eſt filius hoĩs,poſuit:ſpũa
les uero diſcipulos de ſua diuinitate in-
terrogans,non filiũ hoĩs,ſed ſignanter,
me,dixit: Qđ deniqꝫ Petrus intelligẽs, Matt. 16.c
ꝗd ꝑ hoc qđ dixerat,me, reꝗſiti fuiſsẽt:
ſua rñſione apuit:tu es,inꝗens, nõ Ieſus
filius uirginis,ſed xp̃s filius dei. Qđ uti-
que ſi rñdiſſet, nihilóminus ueritatẽ di-
xiſſet:ſed in uerbis interrogationis ſen-
ſum interrogãtis prudẽter aduertẽs, cõ
petẽter ꝓprieq́ꝫ ad interrogata rñdit di
cẽs:tu es xp̃s filius dei. Cũ igitur uideas
xp̃m ĩ una ꝗdẽ ꝑſona duas hr̃e naturas,
unã q̄ ſemꝑ fuit,alterã qua eſſe cœpit:et
ſcđm ſempiternũ ſuũ quidẽ eſſe, ſꝑ oĩa
noſſe:ſcđm tꝑalẽ uero,multa tꝑal̃r exꝑ
tum fuiſſe:cur fateri dubitas ut eſſe ĩ tꝑe
cœpit ex carne:ſic carnis quoque miſe-
rias ſcire cœpiſſe,illo dũtaxat modo co
gnitiõis quẽ docet defectio carnis? Qđ
utiqꝫ genus ſciæ,ꝓtoplaſti ſapiẽtius fœ-
liciuſq́ꝫ neſcirẽt:qñ id attingere niſi ſtul-
te miſereq́ꝫ nõ poterant. Sed plaſmator
eoꝝ deus reꝗrens qđ ꝑierat: opus ſuũ
miſeratus ꝓſecutus eſt,deſcẽdẽs,& ipſe
miſericorditer,quo illi ceciderãt miſera
biliter. Voluit expiri in ſe,qđ illi faciẽdo
contra ſe merito patereñẽ. Nõ ſil̃i quidẽ
curioſitate,ſed mirabili charitate. Non
ut miſer cum miſeris remaneret: ſed ut
miſericors factus miſeros liberaret. Fa-
ctus,inq̃ꝫ,miſericors non illa miſericor-
dia,quã fœlix manens habuit ab æter-
no: ſed quam mediante miſeria reperit
in habitu noſtro. Porrò pietatis opus
quod per illam cœpit:in iſta perfecit.
Non ꝙ ſola illa non poſſet perficere:ſed
quia nobis non potuit abſqꝫ iſta ſuffice-
ret: Vtraque ſiquidem neceſſaria:ſed no
bis hæc magis congrua fuit. O ineffabi
lis pietatis excogitatio. Quando nos il-
lam mirã miſericordiam cogitaremus:
quam præcedens miſeria nõ informat?
Quando illam aduerteremus incogni-
tam nobis compaſſionem, q̄ non paſ-
ſione præuenta, cũ impaſſibilitate per-
durat? Attñ ſi illa quæ miſeriã neſcit, mi

ſericordia non præceſſiſſet: ad hanc, cuius miſeria mr̃ eſt, nõ acceſſiſſet. Si non acceſſiſſet: nõ attraxiſſet. Si nõ attraxiſ-
Pſal. 39.a ſet non extraxiſſet. Vñ aũt extraxit: niſi de lacu miſeriæ, & de luto fęcis? Nec illã tñ mi'am deſeruit: ſed hãc inſeruit. Nõ mutauit, ſed multiplicauit, ſicut ſcriptũ
Pſal. 35.b eſt: Hoĩes & iumẽta ſaluabis dñe, quẽadmodũ multiplicauit miſericordiã tuã deus. Sed iã ad ꝓpoſitũ redeamus. Si ergo ſe miſeꝝ fecit, q miſer nõ erat, ut experiret̃ qđ & añ ſciebat: quanto magis tu: nõ dico ut te facias, qđ nõ es: ſed ut attendas qđ es, qa uere miſer es, & ſic diſcas miſereri q hoc al'r ſcire nõ potes: ne forte ſi ꝓximi malũ cõſideres, et tuũ non attendas, mouearis nõ ad miſerationem, ſed ad indignationẽ, nõ ad adiuuandũ, ſed ad iudicandũ: deniq; non ad inſtruendũ in ſpũ lenitatis: ſed ad de
Gala. 6.a ſtruendũ in ſpũ furoris. Vos q ſpũales eſtis, ait apl's: hmõi inſtruite in ſpũ lenitatis. Apl'i conſiliũ ſiue ẽt p̃ceptũ eſt ut mãſueto .i. eo ſpũ frĩ ęgrotãti ſubuenias, quo tibi uis ſubueniri cũ ægrotas. Et ut ſcias qual'r erga delinquẽtẽ mãſueſcere poſſis. cõſiderans, inqt, teipſum: ne & tu tẽteris. Cõſiderare libet q̃ bñ diſcipul⁹ ueritatis ordinẽ ſequat̃ magr̃i. In beatitudinibus q̃s ſupra memoraui: ſicut pri⁹ miſericordes q̃ mũdicordes: ſic prius mites q̃ miſericordes pronunciati ſunt. Et apl's cũ ſpũales hortaret̃ ad inſtruendũ carnales, adiũxit: in ſpũ lenitatis. Inſtructio qppe frũm ꝑtinet ad miſericordes: ſpũs lenitatis ad mites. Ac ſi diceret, Inter miſericordes deputari nõ põt, qui in ſemetipſo mitis nõ eſt. Ecce apl's aperte oſtẽdit qđ ſupius me oſtẽſuꝝ promiſi: prius uidelicet ueritatẽ inqrendã eſſe in nobis, q̃ in ꝓximis: cõſiderãs, inquiẽs, teip̃m .i. q̃ facilis ad tẽtandũ, q̃ ꝓnus ad peccãdũ: q̃tenus ex tui conſideratione miteſcas: ſicq; ad ſuccurẽdũ alijs in ſpũ lenitatis accedas. Alioqn ſi monẽtẽ nõ audis diſcipulũ, arguẽtẽ time magiſtrũ.
Matt. 7.a Hypocrita eijce primũ trabẽ de oculo tuo: & ſic ualebis feſtucã eijcere de oculo frĩs tui. Trabes in oculo grandis & groſſa, ſupbia in mẽte eſt: q q̃dã corpulẽtia ſui uana nõ ſana, tumida non ſolida, oculũ mẽtis obſcurat: ꝟitatẽ obũbrat: ita ut ſi tuã occupauerit mẽtẽ, iam tu te uidere, iam te talem qualis es, uel qualis eſſe potes, nõ poſſis ſentire: ſed qualẽ te amas talẽ te uel putes eſſe, uel ſperes fore. Quid .n. aliud eſt ſupbia q̃ (ut quidã ſctũs diffinit) amor ꝓpriæ excellentiæ? *Superbia.* Vñ & nos poſſumus dicere ꝑ cõtrariũ: humilitatẽ propriæ excellentiæ eſſe cõtemptũ. Amor uero, ſicut nec odiũ, ueritatis iudiciũ neſcit. Vis iudiciũ ueritatis audire? Sicut audio, ſic iudico. Nõ ſicut odi, nõ ſicut amo, nõ ſicut timeo. Eſt iudiciũ odij, ut illud: Nos legẽ hẽmus, & *Ioan. 19.b* ſcđm legẽ nr̃am debet mori. Eſt et timo *Ioan. 11.f* ris, ut illud: Si dimittimus eũ ſic: uenient Romani & tollẽt nr̃m locũ & gentem. Iudiciũ uero amoris: ut Dauid de filio parricida: Parcite, inqt, puero Abſalon. *2. Reg. 18.* Et legibus humanis ſtatutũ: & in cauſis tam eccleſiaſticis, q̃ ſcl'aribus ſeruatũ ſcio: ſpeciales amicos cauſantium nõ debere admitti ad iudiciũ: ne uel fallãt uel fallant̃ amore ſuoꝝ. Quòd ſi culpã amici tuo iudicio amor illi⁹ aut minuit, aut ꝓrſus abſcõdit: quanto magis amor tui tuũ cõtra te iudiciũ fallit? Qui ergo plene ueritatẽ in ſe cognoſcere curat, neceſſe eſt ut ſemota trabe ſupbiæ q̃ oculum arcet à luce, aſcẽſiones in corde ſuo diſponat: ꝑ q̃s ſeip̃m in ſeipſo inqrat, & ſic poſt duodecimũ humilitatis ad primũ ueritatis gradũ ꝑtingat. Cũ aũt ueritate inuẽta in ſe, imò ſe inuento in ueritate dicere potuerit: Credidi, ꝑꝑ qđ locutus *Pſal. 115.a* ſum, ego aũt humiliatus ſum nimis: aſcẽ *Pſal. 63.b* dat hõ ad cor altũ, ut exaltet̃ ueritas, & ad gradũ ſcđm ꝑueniẽs dicat ĩ exceſſu ſuo, oĩs hõ mendax. Putas hunc ordinẽ Dauid non tenuit? Putas hoc non ſenſit *Pſal. 115.a* prophera quod dñs: quod apl's, quod & nos poſt ipſos et per ipſos ſentimus? Credidi, inquit, ueritati dicenti: Qui ſe- *Ioan. 8.b* quitur me, non ambulat in tenebris. Credidi ergo ſequendo, ꝑꝑ quod locutus ſum confitendo. Quid confitendo? Veritatem quam cognoui credendo. Poſt-

quam autem & credidi ad iuſtitiam: & locut⁹ ſum ad ſalutem: humiliatus ſum nimis, hoc eſt ꝑfecte. Tanquã diceret, Quia ueritatẽ cognitã in me cõfiteri contra me nõ erubui: ad ꝑfectionẽ humilitatis ꝓfeci. Nimis .n. pro, ꝑfecte, põt intel-
Pſal. 111.a ligi: ut ibi: In mandatis eius uolet nimis. Qđ ſiqs cõtendat, nimis, hic pro ualde, poſitũ, non ꝓ ꝑfecte: qa & expoſitores idipſum vñr aſtruere: neq; hoc diſcordat à ſenſu ꝓphetæ, ut ſic ſentiamus eũ dixiſſe. Ego quidem cum adhuc ueritatẽ nõ noſſem, aliquid me putabam eſſe, cũ nihil eſſem. At poſtq̃ in xp̃m credẽdo .i. eius humilitatẽ imitãdo, ueritatem agnoui: ipſa qdem exaltata eſt in me ex mea cõfeſſione: ſed ego humiliatus ſum nimis .i. ualde uilui mihi ex mei conſideratione. Humiliatus ergo ꝓpheta in hoc
Pſal. 118.K primo gradu ueritatis (ut ait in alio pſalmo) & in ueritate tua humiliaſti me: ſemetipſum attẽdat, & ex ꝓpria miſeria gñalem ꝑpendat, ſicq; ad ſcđm trãſiens dicat in exceſſu ſuo, oĩs hõ mendax. In quo exceſſu ſuo? In illo ꝓculdubio quo ſeſe excẽdẽs, ac ueritati adhærẽs, ſeip̃m dijudicat. In illo ergo exceſſu ſuo dicat nõ indignãdo aut inſultãdo, ſed miſerãdo & cõpatiendo, oĩs hõ mẽdax. Quid eſt, oĩs hõ mẽdax? Oĩs hõ infirmus, oĩs hõ miſer, & impotens: q nec ſe nec aliũ poſſit ſaluare. Sicut dr̃ fallax equus ad
Pſal. 32.d ſalutem, non ꝙ equus aliquẽ fallat, ſed quia is ſeipſum fallit qui in fortitudine eius cõfidit: ſic oĩs hõ dr̃ mẽdax .i. fragilis, mutabilis, à quo ſalus non poſſit uel
Ier. 17.a ſua uel aliena ſperari: qn potius maledictionẽ incurrat q ſpem ſuã in hoĩe ponit. Proficiẽs itaq; humilis ꝓpheta ꝑ ducatũ ueritatis, quodq; in ſe lugebat, uidẽs in alijs, dũ apponit ſciam, apponat & dolorẽ: ac gñal'r ſed ueraciter dicat, oĩs hõ mẽdax. Vide q̃ lõge aliud ſenſerit đ
Luc. 18.b ſe phariſæus ille ſupbus. Quid deprompſit in exceſſu ſuo? De⁹ gr̃as ago tibi, qa nõ ſum ſicut cæteri hoĩum. Dũ in ſe ſingul'r exultat, alijs arrogãter inſultat. Da
Pſal. 115.a uid aũt al'r. Ait .n. Oĩs hõ mẽdax. Neminẽ excipit, ne quẽ decipiat, ſciẽs qa oẽs peccauerũt, & oẽs egẽt gl'ia dei. Phari- *Rom. 3.a* ſæus ſe ſolũ decipit, quẽ ſolũ excipit dũ cæteros dãnat. Propheta ſe nõ excipit à cõi miſeria: ne excipiat̃ à mi'a. Phariſęus exſufflat miſericordiã, dũ diſſimulat miſeriã. Propheta affirmat tã de oĩb. q̃ de ſe, oĩs hõ mẽdax. Phariſæus cõfirmat de oĩbus p̃ter ſe: nõ ſum, inqens, ſicut cęteri hoĩum. Et gr̃as agit nõ quia bonus, ſed qa ſolus: nõ tã de bonis q̃ hẽt, q̃ de malis q̃ in alijs uidet. Nõdũ de ſuo trabem eiecerat, & feſtucas in oculis frũm enumerat. Nã ſubdit: Iniuſti, raptores. Non *Luc. 18.b* fruſtra (ut arbitror) exceſſum à ꝓpoſito feci, ſi utriuſq; exceſs⁹ dr̃iam ĩtellexiſti. Iã ad ꝓpoſitũ redeũdũ ẽ. Quos itaq; ꝟitas ſibi iã innoteſcere, ac ꝑ hoc uileſcere fecit, neceſſe eſt ut cũcta q̃ amare ſolebãt: & ipſi ſibi amareſcãt. Statuẽtes nimiꝝ ſe añ ſe, tales ſe uidere cogãt, q̃les uel à ſe uideri erubeſcãt. Dũque ſibi diſplicet quod ſunt, & ad id ſuſpirant qđ nõ ſunt, qđ utiq; ꝑ ſe fore diffidũt, uehemẽter ſeſe lugẽtes: id ſolũ conſolationis inueniũt, ut ſeueri iudices ſui, qui .ſ. amore ueri eſuriãt & ſitiãt iuſtitiam, uſq; ad contemptũ ſui diſtrictiſſimam de ſe exigant ſatisfactionẽ, & de cætero emẽdationẽ. Sed cũ ſe ad id ſufficere non poſſe cõſpiciũt (cũ .n. fecerint oĩa q̃ mandata fuerint ſibi, ſeruos ſe inutiles dñt) de iu- *Luc. 17.c* ſtitia ad miſericordiam cõfugiũt. Vt aũt illã cõſequant̃, conſiliũ ueritatis ſequuntur: Beati miſericordes, qm̃ ipſi miſeri- *Matt. 5.a* cordiam conſequentur. Et hic eſt ſcđs gradus ueritatis: quo eã in ꝓximis ĩquirũt, dũ de ſuis alioꝝ neceſſitates exquirũt, dũ ex ijs q̃ patiunt̃ patiẽtibus cõpati ſciunt. In his ergo tribus q̃ dicta ſunt, .i. in luctu pnĩæ, in deſiderio iuſtitiæ, in operibus miſericordiæ ſi ꝑſeuerãt: à tribus impedimentis, quę aut ignorantia, aut infirmitate, aut ſtudio cõtraxerunt, cordis aciem mundant, quo per cõtemplationem ad tertium ueritatis gradũ pertranſeant. Hæ ſunt uiæ quæ vñr hominibus bonæ, illis duntaxat exceptis qui lætantur cum malefecerint, & exul *Prou. 2.c* tant in reb⁹ peſſimis: ac ſe de infirmitate

uel ignorãtia tegũt ad excuſandas excu
Pſ.140. a ſationes in pctĩs. Sed fruſtra ſibi de ĩfir-
mitate uel ignorãtia blãdiunt̃, q̃ ut libe-
rius peccẽt, libẽter ignorãt uel infirman
tur. Putas primo hoĩ ꝓfuit, licet ipſe nõ
libẽter peccauit, ꝙ ſe ꝑ uxorẽ tanq̃ per
carnis ĩfirmitatem defendit? Aut primi
martyris lapidatores qm̃ aures ſuas cõ
tinuerũt, ꝑ ignorãtiã excuſabiles erunt?
Qui igit̃ ſtudio, amore peccãdi à uerita
te ſe ſentiũt alienatos, ĩfirmitate et igno
rantia p̃ſſos: ſtudiũ in gemitũ, amorẽ in
mœrorẽ & ĩfirmitatẽ cõuertãt, ĩfirmita
tẽ carnis feruore iuſtitiæ uincãt, ignorã-
tiã liberalitate repellãt: ne ſi nũc egẽtẽ,
nudã & ĩfirmã ueritatẽ ignorãt, cũ ꝑtã-
te magna & uirtute uenẽtẽ, terrẽtẽ, ar-
guẽtẽ, ſero cũ rubore cognoſcãt, fruſtra
Matt.25.d cũ tremore r̃ndeãt: Qñ te uidimus ege
Pſal.9.c re, & nõ miniſtrauimus tibi? Cognoſce
tur certe dñs iudicia faciẽs, q̃ nũc igno-
rat̃ miſericordiã q̃rẽs. Deniq̃ uidebunt
Ioan.19.g in quẽ trãfixerũt. Silr̃ & auari quẽ cõtẽ-
pſerũt. Ab oĩ ergo labe, ĩfirmitate, igno
rãtia, ſtudio'ue cõtracta, flendo, iuſtitiã
eſuriẽdo, opibus miſericordiæ ĩſiſtẽdo,
mũdat̃ oculus cordis, cui ſe in ſui purita
Matt.5.a te ueritas uidẽdã ꝓmittit: Beati mũdo
corde, qm̃ ipſi deũ uidebũt. Cũ ſint ita-
que tres gradus ſeu ſtatus ueritatis: ad
primũ aſcẽdimus ꝑ laborẽ humilitatis,
ad ſecũdũ ꝑ affectũ cõpaſſionis, ad ter-
tiũ ꝑ exceſſum cõtẽplationis. In primo
ueritas reꝑitur ſeuera, in ſecũdo pia, ĩ ter
tio pura. Ad primũ rõ ducit, q̃ nos diſ-
cutim⁹: ad ſecũdũ affectus ꝑducit, quo
alĳs miſeremur: ad tertiũ puritas rapit,
qua ad inuiſibilia ſubleuamur.

Interlucet hic mihi mira q̃dam ac di-
uiſa ĩdiuiduę trinitatis oꝑatio, ſi quo mõ
tñ ab hoĩe ſedẽte in tenebris ineffabilis
illa poſſit capi cooperãtiũ ſibi ꝑſonaꝝ
diuiſio. In primo ſiq̃dem gradu filius, in
ſecũdo ſpũs ſctũs, in tertio pr̃ oꝑari ur̃.
Ioan.13.b Vis audire filĳ oꝑationẽ? Si ego, inq̃t, la
ui uobis pedes dñs & magr̃, quãto ma
gis & uos debetis alter alterius lauare
pedes? Tradebat diſcipulis humilitatis
formã ueritatis magr̃, qua in primo gra
du primum eis ueritas innoteſceret. At
Rom.5.a tende & opus ſpũs ſancti. Charitas dei
diffuſa eſt in cordibus nr̃is ꝑ Spm̃ ſctm̃
q̃ datus eſt nobis. Charitas q̃ppe donũ
eſt Spũs ſancti, qua fit ut qui ſub diſci-
plina filĳ per humilitatẽ ad primũ uſq̃
gradũ ueritatis iã ꝓfecerunt: ad ſecũdũ
per compaſſionẽ proximi, ſub magiſte
rio Spũs ſancti perueniant. Audi & de
Mat.16.c prẽ: Beatus es Simon Bariona: q̃a caro
& ſanguis nõ reuelauit tibi, ſed pr̃ me⁹
Eſa.38.d qui eſt in cœlis. Et illud: Pater filĳs notã
Matt.11.d. faciet ueritatẽ tuam. Et, cõfiteor tibi pr̃,
quia abſcõdiſti hęc à ſapiẽtibus, & re-
uelaſti ea ꝑuulis. Vides q̃a quos ỽbo et
excplo pri⁹ fili⁹ humiliauit: ſuꝑ quos de
inde ſpũs charitatem effudit: hos tandẽ
in gl'ia pr̃ recepit? Fili⁹ facit diſcipulos:
paraclêtus cõſolatur amicos: pr̃ exaltat
filios. Quia uero non ſolum filius, ſed &
pater & Spũs ſanctus ueraciter ueritas
appellantur: cõſtat ꝙ una eademq̃ ue-
ritas ſeruata ꝓprietate ꝑſonaꝝ, tria hęc
in tribus gradibus operatur. Primo. ſ. in
ſtruit: ut magr̃. Secundo conſolatur: ut
amicus uel frater. Tertio aſtringit: ut fi
lios pater. Dei quippe filius uerbum. ſ.
ac ſapĩa patris, primum q̃dem illam anĩ
mæ noſtræ potẽtiam quæ rõ dr̃, cum re
perit carne depreſſam, pctõ captiuam,
ignorantia cæcã, exteriorib⁹ deditã: cle
menter aſſumẽs, potenter erigens, pru-
denter inſtituens, introrſum trahens, ac
mirabiliter utens, tanquã pro ſe uicaria
ipſam ſibi iudicem ſtatuit, ita ut ꝓ reue-
rentia uerbi cui cõiungitur, ipſa ſui ac-
cuſatrix: teſtis & iudex, cõtra ſe uerita-
tis fungat̃ officio. Ex qua prima cõiun-
ctioue uerbi, & rõnis: humilitas naſcit̃.
Aliã deĩde partẽ q̃ dr̃ carnis uolũtas, ue
neno quidẽ carnis infectam, ſed iã rõne
diſcuſſam, Spũs ſctũs dignãter uiſitans,
ſuauiter purgãs, ardẽter afficiẽs: miſeri-
cordem facit: ita ut more pellis q̃ uncta
extẽdit̃: ipſa quoq̃ unctione ꝑfuſa cœ-
leſti: uſq̃ ad inimicos ꝑ affectũ dilatet̃.
Et ſic ex hac ſecũda cõiũctiõe ſpũs dei
& uolũtatis humanę charitas efficitur.
Vtrãq̃ uero ꝑtẽ, rõnem. ſ. & uolũtatem

alterã uerbo ueritatis ĩſtructã; alteram
ſpũ ueritatis afflatã: illã hyſſopo humi-
litatis aſperſam: hãc igne charitatis ſuc
cenſam, tãdem iã perfectã aĩam, ꝑꝑ hu-
militatẽ ſine macula, ꝑꝑ charitatẽ ſine
ruga: cũ nec uolũtas rõni repugnat, nec
rõ ueritatẽ diſſimulat, gl'ioſam ſibi ſpon
ſam pr̃ conglutinat: ita ut nec rõ de ſe,
nec uoluntas de ꝓximo cogitare ſinat̃:
ſed hoc ſolũ btã illa aĩa dicere delectet̃:
Cant.1.a Introduxit me rex in cubiculũ ſuum. Di
gna certe q̃ de ſchola humilitatis: ĩ qua
primũ ſub magiſtro filio ad ſeipſam in
trare didicit: iuxta cõminationẽ ad ſe fa
Ibidem. c ctã: Si ignoras te, egredere & paſce hę
dos tuos: digna ergo q̃ de ſchola illa hu
militatis duce ſpũ ſctõ in cellaria chari
tatis: q̃ nimiꝝ proximoꝝ pectora intel
ligenda ſunt: ꝑ affectionẽ introduceret̃:
uñ ſuffulta floribus, ac ſtipata malis, bo
nis. ſ. moribus & uirtutibus ſanctis, ad
regis demũ cubiculũ, cuius amore lan-
guet, admitteret̃. Ibi modicũ hora uide
licet quaſi dimidia ſilentio facto in cœ-
lo, inter deſideratos amplexus ſuauiter
quieſcens ipſa q̃dem dormit, ſed cor ei⁹
uigilat, quo utiq̃ interim ueritatis arca
na rimat̃: quoꝝ poſtmodum memoria
ſtatim ad ſe reditura paſcat̃. Ibi uidet in
uiſibilia, audit ineffabilia, q̃ nõ licet hoĩ
loq̃. Excedũt q̃ppe oẽm illã quam nox
Pſal.18.a nocti indicat ſcientiã. Dies tñ diei eru-
ctat uerbũ, & inter ſapiẽtes ſapiẽtiã lo-
qui: & ſpũalibus ſpũalia licet conferri.
Putas hos gradus Paulus nõ trãſierit: q̃
uſq̃ ad tertiũ cœlũ ſe raptũ fuiſſe teſta-
2. Cor.12. tur? Sed quare raptũ, & nõ potius du-
ctũ? Vt uidelicet ſi tãtus apl's raptũ ſe di
cit fuiſſe: quo nec doct⁹ ſciuit, nec duct⁹
potuit ire: me q̃ ꝓculdubio minor ſum
Paulo, ad tertiũ cœlũ nulla mea uirtute
nullo meo labore ꝑuenire poſſe præſu-
mam: ne uel de uirtute cõfidã: uel ꝓ la-
bore diffidam. Qui. n. docet̃ aut ducit̃:
ex hoc ipſo ꝙ docentẽ uel ducentẽ ſeq̃-
tur, laborare cõuincit̃, et aliq̃d ex ſe agit
ut ad deſtinatũ locũ uel ſenſum ꝑtraha
1. Cor.15.b tur, ita ut dicere poſſit: Nõ aũt ego, ſed
gr̃a dei mecũ. Qui uero rapit̃, nõ ſuis ui
rib⁹ ſed alienis ĩnix⁹ tãq̃ neſci⁹ quocũq̃
portat̃: nec de toto ĩ ſe, nec de ꝑte gl'iat̃:
ubi nec ꝑ ſe nec cũ alio aliq̃d oꝑat̃. Ad
primũ itaq̃ ſiue ad mediũ cœlũ ductus
uel adiutus apl's aſcẽdere potuit: ad ter
tiũ aũt ut ꝑueniret rapi oportuit. Nam
ad hoc & fili⁹ legit̃ deſcẽdiſſe, ut uoca-
ret & iuuaret aſcẽſuros ad primũ: & ſpi
rit⁹ ſctũs miſſus fuiſſe: q̃ ꝑduceret ad ſe-
cũdũ. Pr̃ uero licet filio & ſpũi ſctõ ſem
ꝑ cooperet̃: nũq̃ tñ aut de cœlo deſcen
diſſe: aut ad terras legit̃ miſſus fuiſſe. Le
Pſal. 32. a go certe ꝙ miſericordia dñi plena ẽ ter
ra, & pleni ſunt cœli & terra gl'ia tua, et
Gala.4.a multa hmõi. Lego & de filio: Poſtq̃ ue
nit plenitudo tp̃is: miſit de⁹ filiũ ſuũ. Et
Eſai. 61. a ipſe filius loq̃t̃ de ſe: Spũs dñi miſit me.
Eſa.48.c Et ꝑ eũdẽ ꝓphetã: Et nũc, inq̃t, dñs mi-
Ioan.14.d ſit me & ſpũs ei⁹. Lego & de ſpũ ſctõ:
Ioan.16.b Paraclet⁹ aũt ſpũs ſctũs: quẽ mittet pr̃ ĩ
noĩe meo. Et, cũ aſſumptus fuero, mittã
uobis eũ: haud dubiũ q̃n ſpm̃ ſctm̃. Pa-
trem aũt in ſua ꝑſona, licet nuſq̃ nõ ſit:
nuſq̃ tñ ĩuenio niſi in cœlis, ut in euãge-
Matt.23.a lio, Et pr̃ me⁹ q̃ ĩ cœlis eſt. Et ĩ orõne: Pr̃
Matt. 6. b nr̃, q̃ es ĩ cœlis. Vñ nimiꝝ colligo ꝙ q̃a
pr̃ nõ deſcẽdit: apl's ut eũ uideret, ad ter
tiũ cœlũ aſcẽdere q̃dẽ nõ potuit, quo tñ
Ioan.3.b ſe raptũ memorauit. Deniq̃ nemo aſcẽ
dit in cœlũ niſi q̃ deſcẽdit de cœlo filius
hoĩs. Et ne putes de prĩo dictũ uel ſecũ
Pſal.18.a do: dicit tibi Dauid: A ſũmo cœlo egreſ
Acto.1.b ſio eius. Ad q̃d iteꝝ nõ ſubito rapt⁹, nõ
4.Reg.2.c furtim ſublatus, ſed uidẽtib⁹, iq̃t, illis. i.
apl'is eleuat⁹ ẽ. Nõ ſicut Elias, q̃ unum:
nõ ſicut Paulus, q̃ nullũ: uix. n. uel ſeip̃m
teſtẽ aut arbitrũ hr̃e potuit, ipſo ꝑhibẽ-
2. Cor.12. te: Neſcio, deus ſcit: ſed ut oĩpotẽs, q̃ qñ
uoluit deſcẽdit, qñ uoluit aſcẽdit, ꝓ ſuo
arbitrio arbitros & ſpectatores, locum
& tp̃s, diem & horã expectãs: uidẽtib⁹
illis quos. ſ. tãta uiſione dignat̃: eleuat⁹
4.Reg.2.c eſt. Raptus eſt Paulus, raptus eſt Elias,
Eccl. 44. c trãslat⁹ eſt Enoch. Redẽptor nr̃ legit̃ ele
Acto.1.b uatus, hoc eſt, ex ſeipſo leuat⁹: nõ aliũ-
Ibidem. de adiutus. Deniq̃ nõ currus uehiculo,
nõ angeli adminiculo, ſed ꝓpria uirtute
ſubnixũ ſuſcepit eũ nubes ab oculis eo
rum. Cur hoc? An feſſum iuuit? An pi-

Tu quoque ô Eua in paradiſo poſita
es,ut cũ uiro tuo opereris & cuſtodias
Gen. 2.5 illũ:ſi iniunctũ perfeceris, qñqꝫ tranſitu
ra ad melius:ubi nec opus ſit te ĩ aliquo
opere occupari,nec de cuſtodia ſolicita
Ibidem ri. Oẽ lignũ paradiſi tibi conceditur ad
ueſcendũ, ꝑter illud quod dr̃ ſciæ boni
& mali. Si.n. cætera bona ſunt,& ſapiũt
bonũ:qd eſt opus edere de ligno,qđ ſa
pit ẽt malũ? Non plus ſapere:ꝙ oportet
Rom. 12.a ſapere. Sape.n.malum:ſapere nõ eſt,ſed
deſipere. Serua ergo cõmiſſum,expecta
promiſſum : caue prohibitum, ne ꝑdas
conceſſum. Quid tuam mortem tã intẽ-
te intueris? Quid illò tã crebro uagãtia
lumina iacis? Quid ſpectare libet,quod
mãducare nõ licet? Oculos,inqs:tẽdo:
non manum. Non eſt interdictũ ne ui-
deã,ſed ne comedeam. An nõ licet ocu
los quo uolo leuare, quos deus in mea
1. Cor. 6.c poſuit ꝑtãte? Ad qđ Apl̃s : Oĩa mihi li-
cent,ſed nõ oĩa expediũt. Etſi culpa nõ
eſt,culpæ tñ indicium eſt. Niſi.n.mens
minus ſe curioſe ſeruaret,tua curioſitas
tp̃s uacuũ nõ hr̃et. Etſi culpa nõ eſt,cul-
pæ tñ occaſio eſt,& indiciũ cõmiſſę,&
cã eſt cõmittendę. Te.n.intẽta ad aliud,
latẽter interim in cor tuũ ſerpẽs illabit̃,
blãde alloqtur. Blãditijs rõnem,mẽda-
Gen. 3.a cijs timorẽ cõpeſcit:neqꝙ,inqens, mo-
rieris. Auget curã,dũ incitat gulã. Acuit
curioſitatẽ,dũ ſuggerit cupiditatẽ. Of-
fert tandẽ ꝓhibitũ, & aufert cõceſſum.
Porrigit pomũ,& ſurripit paradiſum.
Hauris uirus ꝑitura, & ꝑituros paritu-
ra:Perit ſalus:nõ deſtitit partus. Naſci-
mur,morimur,ideoqꝫ naſcimur moritu
ri,ꝗa prius morimur naſcituri. Propter-
ea graue iugum ſuper oẽs filios tuos uſ-
que in hodiernum diem.

Sed et tu ſignaculũ ſil̃itudinis,non in
paradiſo,ſed in delicijs paradiſi dei poſi
tus es. Quid amplius q̃rere debes? Ple-
Eccli. 3.c nus ergo ſapĩa,& ꝑfectus decore, altio
ra te ne q̃ſieris,& fortiora te ne ſcrutat⁹
fueris. Sta in te,ne cadas à te,ſi ambulas
in magnis & in mirabilibus ſuꝑ te. Sed
qd interim ex obliquo intendis ad aqui
lonẽ? Iã te uideo,iã te ꝑſpicio neſcio quę
ſupra te curioſius alta rimãtẽ. Ponã,in- Eſa. 14.d
quis,ſedẽ meã ad aqlonem. Cęteris aſtã
tibus cœlicolis, dũ tu ſolus ſedere affe-
ctas:frum cõcordiã,totius cœleſtis pa-
triæ pacẽ,ipſius,quantũ in te eſt,quietẽ
trinitatis infeſtas. Quò te tua miſer cu-
rioſitas ducit, ut ꝓſumptione ſingulari
nõ dubites ciuib⁹ ſcãdalũ,iniuriã facere
regi? Milia miliũ miniſtrãt ei, & decies Dan. 7.c
cẽtena milia aſſiſtũt ei:ubi nemo ſedere
ꝓhibet̃,niſi ſol⁹ is q ſedet ſuꝑ Cherubĩ,
cui à cæteris miniſtrat̃ : & tu neſcio q̄ ꝓ
cæteris ꝑſpiciendo differẽtius,curioſius
ingrendo,irreuerẽtius ꝑuadẽdo: ſedem
tibi collocas in cœlo, ut ſis ſil̃is altiſſi-
mo? Quo fine? Qua fiducia? Metire inci
pičs uires,pẽſa finẽ,excogita modum.
Sciẽte hoc altiſſimo ꝓſumis,an neſcien-
te? Volẽte,an nõ uolẽte? Sed qũo malũ
quodcũque machinaris, aut uelle, aut
ignorare poteſt,cuius optima uolũtas,
cuius perfecta ſcĩa eſt? Nunquid autem
& ſcire & nolle non dubitas, ſed non
poſſe reſiſtere putas? At uero niſi te con
ditum eſſe dubitaueris,dubitare te non
crediderim de omnipotentia, ſiue de o-
mnimoda ſcĩa ac bonitate conditoris,q
te de nihilo potuit,talem ſciuit,tantum
condere uoluit. Qũo ergo deum conſen
tire æſtimas,quod fieri nolit ac refelle-
re poſſit? An forte in te uideo compleri,
imò à te initiari,quod poſt te & per te à
tui ſil̃ibus in terris frequentatũ ſolet uul
gariter dici:Priuatus dñs temerarios nu
trit? An oculus tuus neqꝫ eſt,quia ille bo Mat. 20.b
nus? De cuius bonitate dum fiduciam
nefariam ſumis:factus & contra ſciam
impudens,& contra potentiam audax.

Hoc eſt enim ô impie, hoc eſt quod
cogitas:hæc eſt iniquitas quam medita
ris in cubili tuo,& dicis: Putas creator
opus ſuum deſtruat? Scio quidem quia
non latet deum qualiſcũque cogitatio
mea,deus.n.eſt. Nec placet ei talis cogi
tatio mea,quia bonus eſt Sed nec ſi ue-
lit effugiam manus eius,quia potẽs eſt.
Nunquid tñ mihi timendum eſt? Si enĩ
cum bonus ſit,non põt illi placere ma-
lum meum,quanto minus ſuũ? Meum
quippe

quippe dixerim cõtra eius uolũtatẽ ali
quid uelle:ſuum aũt,ſi uindicet ſeſe. Tã
ergo quodcunqꝫ ſcelus nõ ualet uelle ul
ciſci,ꝙ nec uult, nec ualet ſua bonitate
priuari. Fallis te miſer,fallis te,nõ deũ.
Pſal. 26. d Te,inqꝫ,fallis, & mẽtit̃ iniqtas ſibi, nõ
deo. Doloſe qdem agis, ſed in cõſpectu
eius. Te ergo fallis,nõ deũ. Et ꝗa de ma
gno eius bono in te,tu magnũ in eũ ex-
cogitas malũ: merito iniqtas tua ĩuenit̃
Pſal. 35.a ad odiũ. Quæ maior nanqꝫ iniqtas:ꝙ
ut inde à te creator cõtemnat̃, unñ plus
amari merebat̃? Quę maior iniqtas quã
cũ de potẽtia dei nõ dubites qn te.ſ. de
ſtruere poſſit,q condere potuit: cõfiſus
tñ de multa eius dulcedine, qua ſperas
Pſa. 108.a eũ nolle uindicare cũ poſſit, mala ꝓ bo
nis,odium pro dilectione retribuas?

Hæc,inqꝫ,iniqtas,ñ ira momẽtanea,
ſed odio digna eſt ſempiterno,qua tuo
dulciſſimo & altiſſimo dño, licet ĩuito,
deſideras tñ ac ſperas æquari, q̃tenus
ſemꝑ uideat qđ doleat: dũ te ſociũ ha-
beat cũ nolit,nec deijciat cũ poſſit, qn
potius eligat ipſe dolere,ꝙ te patiat̃ ꝑ-
ire. Poſſit qdẽ deijcere ſi uelit,ſed ꝓ dul-
cedine(ut æſtimas)uelle nõ poſſit. Cer-
te ſi talis eſt qualẽ putas, tãto nequius
agis,ſi nõ amas. Et ſi ille patit̃ aliqd fieri
contra ſe potius ꝙ ipſe aliqd faciat cõ-
tra te, quanta malitia eſt ut uel tu non
parcas illi, q ſibi ñ parcit parcẽdo tibi?
Abſit tñ ab eius ꝑfectione ut ꝗa dulcis
eſt,iuſtus nõ ſit : quaſi ſil̃ dulcis & iuſt⁹
eſſe nõ poſſit : cũ melior ſit iuſta dulce-
do,ꝙ remiſſa : imò uirt⁹ nõ ſit dulcedo
ſine iuſtitia. Quia igit̃ gratuitæ dei boni
tati, qua gratis factus es, ĩgrat⁹ extitis,
iuſtitiã uerò quã exꝑtus nõ es,non me-
tuis,ideoqꝫ audacter cõmittis culpam,
de qua falsò tibi ꝓmittis impunitatem:
iam ecce iuſtũ ſenties, quẽ bonũ noſti,
cadẽs in foueã quã paras authori:ut dũ
.ſ. talẽ in eũ pœnam machinaris, qua tñ
ualeat carere,ſi uelit,ſed ut putas nõ ua
leat uelle,& iõ nec carere ea utiqꝫ boni
tate qua neminem exꝑtus es illũ puniſ-
ſe:talẽ iuſtus deus iuſtiſſime in te retor-
queat pœnã,q nec ualet nec debet pati
ſuã impune bonitatẽ offendi: ſic utique
tꝑans in uindicta ſniam, ut ſi uelis reſi-
piſcere,non neget ueniã,ſecũdum tñ du Roma. 2.a
ritiam tuã & cor impœnitens,nõ poſſis
uelle,& iõ nec pœna carere.

Sed iam audi calũniam. Cœlũ,inqt, Eſaiæ 66.
mihi ſedes eſt,terra autẽ ſcabellũ pedũ
meoꝝ. Non dixit Oriẽs, aut Occidẽs,
aut una aliqua cœli plaga,ſed totũ cœ-
lum mihi ſedes eſt. Non potes ergo in
parte ſedere cœli, cũ ille totum elegerit
ſibi. In terra nõ potes,quia ſcabellũ pe-
dũ eius eſt. Terra etenim locus ſolidus
eſt,ubi ſedet eccl̃ia,fundata ſupra firmã
petram. Quid facies? E cœlo pulſus,in
terra remanere nõ potes. Elige ergo ti-
bi in aere locũ nõ ad ſedendũ,ſed ad uo
landum:ut q tentaſti concutere ſtatum
æternitatis,pœnã ſentias ꝓprię fluctua-
tiõis. Te ergo fluctuãte ĩter cœlũ & ter Eſa. 6.a
rã, ſedet dñs ſuꝑ ſoliũ excelſum & ele-
uatum, & plena eſt oĩs terra maieſtate
eius : ut nuſqꝫ niſi in aere inuenias locũ.

Seraphim nanqꝫ alijs qdem alis ſuæ
contemplationis de throno ad ſcabel-
lum,de ſcabello ad thronum uolantia,
alijs caput dñi pedeſqꝫ uelãtia, ad hoc
ibi poſita puto,ut ſicut hoĩ peccanti,pa
radiſi ꝑ Cherubim ꝓhibet̃ ingreſſus: ita
& ꝑ Seraphĩ tuæ curioſitati modus im-
ponatur, quatenus nec cœli iã magis ĩ-
pudenter,ꝙ prudenter arcana rimeris,
nec eccl̃ię myſteria cognoſcas in terris:
ſed ſolis contẽtus ſis cordibus ſuꝑboꝝ,
qui nec in terra dignant̃ eſſe ſicut cęteri
hoĩum, nec ſicut angeli uolãt ad cœlũ.
Licet uero & caput ĩ cœlo,& pedes in
terra à te abſcõdant̃,qddam tñ tibi me
diũ uidẽdum ad ĩuidendũ dũtaxat per-
mittit̃, dum ſuſpẽſus in aere deſcẽdẽtes
quidem ꝑ te & aſcendẽtes angelos ĩtue
ris:ſed quid uel audiant in cœlis,uel nũ-
cient terris, penitus neſcis.

O Lucifer qui mane oriebaris, imò
non iam lucifer ſed noctifer, aut ẽt mor
tifer,rectus curſus tuus erat ab oriente
ad meridiẽ,& tu prępoſtero ordine tẽ-
dis ad aqlonem? Quãto magis ad alta
feſtinas,tanto celerius ad occaſum de-

clinas. Velim tñ curioſius, ô curioſe intẽ-
tionem tuæ curioſitatis inq̃rere. Ponã,
Eſa. 14. d inqs, ſedẽ meam ad aq̃lonẽ. Nec aq̃lo-
nem hũc corꝑalem, nec ſedẽ hãc (cũ ſis
ſpũs) intelligo materialẽ. Puto aũt ꝑ aq
lonem, reprobãdos hoĩes fuiſſe deſigna
tos: per ſedem, ꝑtãtem in illos. Quos
utiq; in ꝓſciẽtia dei, quãto ei uicinior, tã
to cæteris ꝑſpicacior ꝓuidens, nullo q-
dem ſapiæ radio coruſcãtes, nullo ſpũs
amore feruentes, uelut uacuũ repereris
locũ, affectaſti ſuꝑ illos dñium, quos q̃
dam tuę aſtutię claritate ꝑfunderes, tuę
malitiæ æſtibus inflãmares: ut q̃uo altiſ
ſim⁹ ſua ſapia ac bonitate oĩb. filijs obe
diẽtiæ ꝓerat, ita & tu ſuꝑ oẽs filios ſuꝑ-
bię rex cõſtitut⁹, tua eos aſtuta malitia
ac malitioſa aſtutia regeres, ꝑ qđ altiſſi
mo ſiſis eſſes. Sed miror cũ in pñtia dei
tuũ ꝓuideris principatũ, cur nõ ĩ eadẽ ꝓ
uidiſti & ꝓcipitiũ? Nã ſi ꝓuidiſti, quę in
ſania fuit ut cũ tanta miſeria cuꝑes prin
cipari, ut malles miſere ꝓeſſe, q̃ fœlici-
ter ſubeſſe? An non expediebat ꝑticipẽ
eſſe plagaꝵ illaꝵ luminoſaꝵ, q̃ princi
pem tenebraꝵ haꝵ? Sed credibilius eſt
ꝙ nõ ꝓuidiſti, aut ꝓꝑ illam cãm, quam
ſuꝑius dixi, q̃a dei bonitatẽ attẽdẽs, di-
xiſti in corde tuo: nõ req̃ret, ꝓꝑ quod, ô
Pſal. 9. e impie, deũ iritaſti: aut q̃a uiſo principa
tu, ſtatim in oculo ſuꝑbiæ trabes excre
uit, qua interpoſita caſum uidere non
potuiſti.

Gen. 37. a Sic Ioſeph cũ ꝓuidiſſet exaltationẽ
ſuam, non tñ ꝓſciuit ſui uẽditionẽ, quã-
uis ꝓpior eſſet uẽditio, q̃ exaltatio. Nõ
ꝙ tm̃ patriarchã ĩ ſuꝑbiã crediderĩ inci
diſſe, ſed ut eius exẽplo pateat, ꝙ hi q fu
tura ꝓuidẽt ꝑ ſpm̃ ꝓphetię: etſi oĩa, non
iõ tñ putandi ſunt nulla ꝓuidiſſe. Quòd
ſiquis cõtendat in eo ꝙ ſomnia ſua ad-
huc adoleſcẽtulus narrabat, quoꝵ tũc
myſteriũ ignorabat, uanitatẽ poſſe no-
tari: ego tñ myſterio magis ſiue ſimpli-
tati pueri deputandum arbitror, q̃ ua-
nitati. Quæ tñ, ſiqua fuit, ꝑ ea q̃ paſſus le
gitur, potuit expiari. Nõnullis. n. aliqua
aliqñ de ſe ꝑ reuelationẽ iucunda mon-
ſtrãtur, q̃ etſi human⁹ aĩus abſq; ulla ua
nitate ſcire nõ põt, nõ minus ideo eue-
niet qđ mõſtratũ eſt: ſic tñ illa uanitas
impunita nõ ſit, qua de magnitudine re
uelationis aut ꝓmiſſionis in ſe uel leui-
ter exultauit. Sicut. n. medicus nõ ſolum
unguento, ſed igne utiẽ & ferro, quo oẽ
quod in uulnere ſanãdo ſuꝑfluũ excre-
uerit, ſecet & urat, ne ſanitatem q̃ ex un
guento ꝓcedit, impediat: ſic medicus
aĩaꝵ deus hmõi aĩæ ꝓcurat tẽtationes,
immittit tribulationes: q̃bus afflicta &
humiliata, gaudiũ uertat in luctũ, reuela
tionem putet illuſionẽ. Vñ fit ut & ua-
nitate careat: & ueritas reuelatiõis nõ
pereat. Sic Pauli extollentia ꝑ ſtimulos 2. Cor. 12.
carnis reprimiẽ, & ipſe reuelationibus
crebris attolliẽ. Sic Zachariæ infideli- Luc. 1. b
tas, linguæ obligatione mulctaẽ: & an-
geli ueritas ſuo in tꝑe manifeſtanda nõ
mutatur. Sic ꝑ gl'iam & ignobilitatem
ſancti ꝓficiunt, dum ĩter ſingularia do-
na quę recipiũt, cõi hoĩum uanitate pul
ſari ſe ſentiunt: ut dũ per grãm ſupra ſe
aliquid cernũt, non obliuiſcanẽ qđ ſunt.
Sed q̃d de reuelationibus ad curioſita-
tẽ? De q̃bus ut hæc ꝑ exceſſum ĩtermi-
ſcerẽ, inde occaſio ſumpta eſt, cũ oñde
re uellem reprobũ angelũ ante caſum
ſuũ ſic potuiſſe ꝓuidere illã quã poſt ac
cepit in reprobos hoĩes dñationem, ut
tñ ſuam nõ præſciret' dãnationem. De
quo ẽt nonnullis q̃ſtiunculis motis ma-
gis, q̃ ſolutis, totius diſputatiũculę hæc
ſumma ſit: ꝙ per curioſitatẽ à ueritate
ceciderit, quia prius ſpectauit curioſe,
quod affectauit illicite, ſperauit pręſum
ꝑtuoſe. Iure igitur in gradibus ſuperbiæ
primũ curioſitas uẽdicat ſibi, q̃ ẽt inuẽ-
ta eſt initiũ eſſe oĩs pctĩ. Sed niſi hæc ci-
tius cohibeaẽ, in leuitatẽ aĩ, quę ſecũdus
gradus eſt, cito delabitur.

Secundus gradus, Leuitas animi.

Monachus. n. qui ſui negligẽs, alios
curioſe circunſpicit, dũ quoſdã ſuſpicit
ſuperiores, quoſdam deſpicit ĩferiores:
& in alijs quidem uidet quod ĩuidet, in
alijs quod irridet: inde fit ut pro mobili
tate oculorum leuigatus animus: nulla
utiq; ſui cura aggrauatus: modo per ſu-
perbiam ad alta ſe erigat, modo per in-
uidiam in ima demergat. Nunc per inui
diam nequiter tabeſcit: nunc per excel
lentiã pueriliter hilareſcit. In altero ne-
quam, in altero uanus, in utroq; ſuper-
bus exiſtit: quia & ꝙ ſuperari ſe dolet,
& quod ſuperare ſe gaudet, amor pro-
priæ excellentiæ facit. Has aũt animi ui
ciſſitudines nunc pauca & mordacia:
nunc multa & inania: nunc riſu, nunc lu
ctu plena, ſemꝑ uero irrationabilia indi
cãt ꝟba. Cõpara ſi uis duos primos ſu
perbiæ gradus, ſupremis duobus humi
litatis: et uide ſi nõ in ultimo curioſitas:
ĩ penultimo leuitas cohibetur. Idipſum
in cæteris reperies, ſi alterutrum cõpa-
rẽtur. Sed iam ad tertiam docendo, nõ
deſcendendo ueniamus.

Tertius gradus, Inepta lætitia.

Proprium eſt ſuperborum, læta ſem
per appetere & triſtia deuitare: iuxta il-
Eccleſ. 7. a lud, Cor ſtultoꝵ ubi lætitia. Vnde &
monachus qui duos iam ſuperbiæ gra-
dus deſcẽdit, dum per curioſitatem ad
animi leuitatem deuenit: cum gaudium
quod ſemper appetit, frequẽti uidet in-
terpolari triſtitia quam de bonis alte-
rius cõtrahit: impatiens ſuæ humiliatio
nis, fugit ad conſilium falſæ conſolatio-
nis. Ex illa deniq; parte qua ſibi ſua uili
tas, & aliena excellentia monſtratur, re
ſtringit curioſitatem: ut totũ ſe transfe
rat in contrariam partem: quatenus in
quo ipſe uidetur ꝓcellere, curioſius no-
tet: in quo alter præcellit, ſemper diſſi-
mulet: ut dum deuitat quod triſte puta
tur, lætitia continuetur. Sicq; fit ut quẽ
ſibi uiciſſim uendicabant gaudiũ & tri-
ſtitia: ſola poſſidere incipiat inepta læ-
titia. In hac aũt tertium tibi gradum cõ
ſtituo. Accipe quibus eam ſignis uel in
te deprehendas uel in altero. Illum qui
eiuſmodi eſt, aut nunq̃ aut raro gemen
tem audies aut lacrymantem uidebis.
Putes ſi attendas: aut ſui oblitum, aut
ablutum à culpis. In ſignis ſcurrilitas: in
fronte hilaritas: uanitas apparet in in-
ceſſu. Pronus ad iocum: facilis ac prom
ptus in riſu. Cũctis quippe quæ in ſe cõ
temptibilia, & iõ triſtia nouerat, à me-
moria raſis: bonisq;, ſiq̃ ſentit ĩ ſe, ad-
unatis uel ſimulatis añ oculos mentis:
dũ nil cogitat niſi qđ libet: nec attẽdit ſi
licet: iã riſum tenere, iã ineptã lætitiã diſ
ſimulare nõ ualet. Vt. n. ueſica collecto
turgida uento, punctoq; perforata exi-
guo, ſi ſtringiẽ crepitat dũ detumeſcit:
ac uentus egrediens nõ paſſim effuſus,
ſed ſtrictim emiſſus crebros quoſdã ſo
nit⁹ reddit: ſic monachus ubi uanis ſcur
rilibuſq; cor ſuum cogitationib. imple-
uerit: ꝓꝑ diſciplinã ſilentij nõ inueniens
uentus uanitatis q̃ plenius egrediaẽ: in-
ter anguſtias fauciũ ꝑ cachinnos excu-
tiẽ. Sæpe uultũ pudibundus abſcondit:
claudit labia, dentes ſtringit: ridet non
uolens: cachinnat inuitus. Cumq; os
pugnis obſtruxerit ſuis: ꝑ nares adhuc
ſternutare auditur.

Quartus gradus, Iactantia.

At poſtquam uanitas creſcere, & ue
ſica groſſeſcere cœperit: neceſſe eſt ut
ampliori foramine laxato ſinu uentoſi-
tas eructueẽ: alioquin rumpeẽ. Sic mo-
nachus inepta redundãte lętitia dũ riſu
uel ſignis eam aꝑire non ſufficit: in Heliu
uerba ꝓrũpit: En uenter meus q̃ſi mu- Iob. 32. d
ſtũ abſq; ſpiraculo: qđ nouas laguncu
las dirũpit. Aut loqueẽ ergo: aut rũpeẽ. Ibidem.
Plenus eſt. n. ſermonib. & coarctat eũ
ſpũs uteri ſui. Eſurit & ſitit auditores q-
b⁹ ſuas iactitet uanitates: q̃b. oẽ qđ ſen
tit, effundat: q̃b. q̃lis, & quãtus ſit: ĩnote
ſcat. Inuẽta aũt occaſione loquẽdi ſi de
lr̃is ſermo exoriẽ, uetera ꝓferunẽ & no-
ua: uolant ſniæ: uerba reſonãt ampullo-
ſa. Pręuenit interrogãtẽ: nõ q̃rẽti rñdet.
Ipſe q̃rit: ipſe ſoluit: & uerba collocuto
ris ĩꝑfecta ꝓſcidit. Cũ aũt pulſato ſigno
neceſſe eſt ĩterrũpi colloq̃ũ: horã lõgã,
breue q̃riẽ ĩteruallũ: q̃rit licẽtiã ut ad fa-
bulas reuertaẽ poſt horã non ut quẽpiã
ædificet: ſed ut ſciam iactet. Aedificare
ꝓt: ſed ñ ędificare ĩtẽdit. Nõ curat te do
cere, uel à te doceri ipẽ qđ neſcit: ſed ut
ſcire ſciaẽ qđ ſit. Q; ſi đ religiõe agiẽ, ſta
tim uiſiões & ſomnia ꝓferunẽ. Deinde
laudat ieiunia, cõmendat uigilias, ſuper

omnia orationes exaltat, de patientia, de humilitate, & de ſingulis uirtutibus pleniſſime ſed uaniſſime diſputat: ut tu .ſ.ſi audieris. dicas ꝙ ex abundãtia cor- Luc. 6. g dis os loqtur, & qa bonus hõ de bono Matt. 12 c theſauro ſuo profert bona. Si ad ludicra ſermo cõuertit̃, in his quanto aſſuetior, tãto loquacior iuenit̃. Dicas, ſi audias, riuum uanitatis, fluuiũ eſſe ſcurrilitatis os eius, ita ut ſeueros quoq; & graues aĩos in leuitatem cõcitet riſus. Et ut totum in breui colligã, in multiloqo nota iactantiam. In hoc habes quartum gradũ & deſcriptũ & noĩatum. Fuge rem, & tene nomẽ. Hac eadẽ cautela iam accede ad quintũ, quẽ noĩo ſingularitatẽ.

Quintus gradus, ſingularitas.

Turpe eſt ei q ſe ſupra cęteros iactat, ſi non plus cæteris aliquid agat, per qđ ultra cæteros appareat. Proinde nõ ſufficit ei quod cõis monaſterij regula uel maiorum cohortãtur exempla. Nec tñ melior eſſe ſtudet, ſed uideri. Non melius uiuere, ſed uideri uiuere geſtit, qua- Luc. 18. b tenus dicere poſſit: Non ſum ſicut cæteri hoĩum. Plus ſibi blanditur de uno ieiunio quod cæteris prandentibus facit, q̃ ſi cum cęteris ſeptem dies ieiunauerit. Cõmodior ſibi uidetur una oratiuncula peculiaris, q̃ tota pſalmodia uni9 noctis. Inter prandẽdum crebro ſolet oculos iactare per mẽſas, ut ſiquem minus comedere uiderit, uictũ ſe doleat, & incipiat idipſum ſibi crudeliter ſubtrahere: quod neceſſarium uictui indulgendũ præuiderat, plus gloriæ metuẽs detrimentum, q̃ famis cruciatũ. Si quẽ macriorem, ſiquem pallidiorem ꝓſpexerit, uilẽ ſe æſtimat, nunq̃ requieſcit. Et qm̃ uultum ipſe ſuum uidere non poteſt, qualem .ſ. ſe intuentibus offert, manus quas poteſt & brachia ſpectãs, palpat coſtas, humeros attrectat & lumbos: ut ſecundum ꝙ corpis ſui membra uel minus uel ſatis exilia probat, pallorem oris ac colorem diſcernat. Ad oĩa deniq; ſua ſtrenuus, ad cõia piger. Vigilat ĩ lecto, dormit in choro, cumq; alijs pſallẽtibus ad uigilias tota nocte dormitet, poſt uigilias alijs quieſcentibus ſolus in oratorio remanet, excreat, & tuſſit: gemitibus ac ſuſpirijs aures foris ſedentium de angulo implet. Cum autẽ ex his quę ſingulariter ſed inaniter agit, apud ſimpliciores eius opinio excreuerit, qui profecto opera probant quę cernunt, ſed unde prodeant non diſcernũt, dum miſerum beatificãt, in errorem in- Eſa. 3. b ducunt.

Sextus gradus, arrogantia.

Credit quod audit, laudat qđ agit, & quod intendat, non attendit. Obliuiſcitur intentionem, dum amplectit̃ opinionẽ. Quiq; de omni alia re plus ſibi credit, q̃ alijs: de ſe ſolo plus alijs credit, q̃ ſibi; ut non iam uerbotenus, aut ſola operum oſtentatione ſuam præferat religionem, ſed intimo cordis credat affectu omnib9 ſe ſanctiorem. Et quicquid de ſe laudatum agnouerit, non ignorantiæ aut beneuolẽtiæ laudatoris, ſed ſuis meritis arrogãter adſcribit. Vnde poſt ſingularitatem, ſextum ſibi gradũ iure arrogantia ſibi uendicat. Poſt hanc pręſumptio inuenitur, in qua ſeptimus gradus conſtituitur.

Septimus gradus, Præſumptio.

Qui enim alio ſe p̃cellere putat, quomodo non plus de q̃ de ſe alijs præſumat? Primus in conuentibus reſidet, in conſilijs primus rñdet, non uocatus accedit, nõ miſſus ſe ĩtromittit, reordinat ordinata, reficit facta. Quicqd ipſe non fecerit aut ordinauerit, nec recte factũ, nec pulcre exiſtimat ordinatum. Iudicat iudicantes, præiudicat iudicaturis. Si cum tp̃s aduenerit, nõ promoueatur ad prioratum, ſuũ abbatem aut inuidũ iudicat aut deceptum. Quod ſi mediocris ei aliqua obediẽtia iniũcta fuerit, ĩdignat̃, aſpernat̃, arbitrans ſe nõ eſſe minoribus occupandũ, qui ſe ad maiora ſentit idoneum. Sed qui ſic promptulus ad oĩa ſe magis temere, q̃ libere cõſueuit ingerere, impoſſibile eſt eum aliqñ non errare, ad prælatum aũt pertinet errãtem arguere. Sed quomodo culpam ſuã confitebitur, qui nec eſſe putat, nec putari culpabilis patitur. Propterea cũ ei culpa imputatur: creſcit, non amputatur. Si ergo cum argutus fuerit, declinare cor eius uideris in uerba malitię, in octauum gradum, qui dr̃ defenſio pctõrum, noueris corruiſſe.

Octauus gradus, Defenſio peccatorum.

Multis uero modis fiunt excuſationes in pctis. Aut .n. dicit qui ſe excuſat, non feci: aut feci quidem, ſed bene feci, aut ſi male, nõ multum male: aut ſi multum male, non mala intentione. Si autẽ & de illa ſicut Adam uel Eua conuincitur, aliena ſuaſione excuſare ſe nititur. Sed qui procaciter ẽt aperta defendit: quando occultas et malas cogitationes cordi ſuo aduenientes, humiliter reuelaret abbati?

Nonus gradus Simulata confeſſio.

Licet uero gña hæc excuſationis eatenus mala iudicentur, quatenus ore ꝓ- Pſa. 140 a phetico uerba malitiæ appellant̃: multo tñ periculoſior eſt fallax ac ſuperba confeſſio, q̃ procax & obſtinata defenſio. Nonnulli .n. cum de apertioribus arguuntur: ſcientes ꝙ ſi ſe defenderent, ſibi non crederet̃: ſubtilius inueniũt argm̃ defenſionis: uerba rñdentes doloſæ con- Eccli. 19. d feſſionis. Eſt quippe (ut ſcriptum eſt) qui nequiter humiliat ſe: & interiora ei9 plena ſunt dolo. Vultus demittitur: proſternitur corpus: aliquas ſibi lacrymulas extorquent, ſi pñt: uocem ſuſpirijs, uerba gemitibus interrũpunt. Nec ſolum qui eiuſmodi eſt, obiecta non excuſat: ſed ipſe quoq; culpam exaggerat: ut dũ impoſſe aliquid aut incredibile culpæ ſuę, ore ipſius additum audis: ẽt illud qđ ratum putabas: diſcredere poſſis: & ex eo quod falſum eſſe nõ dubitas dũ cõfitet̃, in dubiũ ueniat qđ quaſi certũ tenebatur. Dumq; affirmant quod credi nolũt confitẽdo culpã defendũt: & aperiẽdo tegunt: qñ & cõfeſſio laudabil'r ſonat ĩ ore, & adhuc iniquitas occultat̃ in corde: quatenus magis ex humilitate q̃ ex ueritate cõfiteri putet q audit, aptãs eis Prou. 18 c illud ſcripturæ: Iuſtus ĩ principio ſermonis accuſator eſt ſui. Malũt .n. apud homines ueritate periclitari q̃ humilitate, cum apud deũ periclitent̃ utrinq;. Aut ſi adeo culpa manifeſta ſit, ꝙ nulla penitus uerſutia tegi poſſit: nihilominus tñ uocẽ nõ cor pœnitentis aſſumunt: qua notam, non culpam deleant: dum ignorantiã manifeſtæ trãſgreſſionis, decore recõpenſant publicæ cõfeſſionis. Glioſa res humilitas: qua ipſa quoq; ſupbia palliare ſe appetit ne uileſcat. Sed hęc cito tergiuerſatio à prælato dep̃henditur: ſi ad hanc ſuperbã humilitatẽ nõ leuiter flectitur: quo magis diſſimulet culpam, uel differat pœnã. Vaſa figuli ꝓbat for- Eccli. 27. a nax: & tribulatio uere pœnitẽtes diſcernit. Qui .n. ueraciter pœnitet, laborem pniæ non abhorret: ſed qcqd ſibi ꝓ culpa quam odit iniungit̃: tacita cõſcia patienter amplectit̃. In ipſa quoq; obediẽtia duris ac contrarijs rebus obortis, qbuslibet irrogatis iniurijs ſuſtinẽs nõ laceſſit̃: ut in quarto gradu ſe ſtare indicet humilitatis. Cuius uero ſimulata cõfeſſio eſt: una ul' leui cõtumelia, aut exigua pœna interrogatus: iam humilitatem ſimulare, iam ſimulationem diſſimulare nõ põt. Murmurat, frẽdet, iraſcitur: nec in quarto ſtare humilitatis, ſed in nonũ ſupbiæ gradũ corruiſſe ꝓbat̃. Qui ſcđm quod deſcriptus eſt: recte ſimulata confeſſio appellari põt. Quãta putas tũc cõfuſio ſit in corde ſupbi: cum fraus decipit̃, pax amittit̃, laus minuit̃, nec culpa diluit̃? Tandẽ notat̃ ab oĩbus, iudicatur ab oĩbus: eoq; uehemẽtius oẽs indignãtur, quo falſum conſpiciũt quicquid de eo prius opinabantur. Tunc opus eſt prælato ut eo minus illi parcendum putet, quo magis omnes offenderet, ſi uni parceret.

Decimus gradus Rebellio.

Hic niſi eum miſeratio ſuperna reſpiciat: ut (quod ualde difficile talibus eſt) uniuerſorum iudicijs tacit9 acquieſcat, frontoſus mox & impudens factus, tãto deterius, quanto deſperatius in decimum gradum per rebellionem corruit. quique prius latenter arrogans fratres contempſerat, iam patenter inobediens

etiam magiſtrum contemnit.

Sciendum aũt eſt ꝙ oẽs grad⁹ quos in.xij.partitus ſum: in tres tãtummodo colligi pñt,ut in ſex ſuperioribus contẽptus frũm,in quatuor ſequentibus contemptus magr̃i,in duobus qui reſtãt cõſummetur contemptus dei. Notandum quoqꝫ ꝙ hi duo ſuperbiæ grad⁹ ultimi, qui & humilitatis aſcendẽdo primi inueniuntur:ſicut extra congregationem aſcendẽdi ſunt, ita in cõgregatione deſcendi non pñt. Quo'd aũt añ aſcendi debeant,ex hoc aperte datur intelligi qđ de tertio gradu in r̃la legitur: Tertius, inqt,gradus eſt ut quis pro dei amore oĩ obedientia ſe ſubdat maiori. Si ergo in tertio gradu,ſubiectio collocat̃,quę ꝓculdubio fit qñ nouitius primum conuẽtui ſociatur,conſequens eſt ꝙ duo iam anteriores tranſcẽſi intelligant̃. Deniqꝫ ubi frũm concordiam, & magr̃i ſniam monachus ſpernit, quid ultra in monaſterio niſi ſcandalum facit?

Vndecimus gradus Libertas peccandi.

Poſt decimum itaqꝫ gradum qui rebellio dictus eſt, expulſus uel egreſſus de monaſterio ſtatim excipitur ab un-
Prou.14.b decimo. Et tunc ingreditur uias quæ uidentur hoĩbus bonę,quaꝝ finis(niſi forte deus eas illi ſepierit)demerget eum ĩ
Prou.18.a profundũ inferni.i. in cõtemptũ dei. Impius ſiquidẽ cum uenerit in profundum maloꝝ,cõtemnit. Põt autẽ undecimus gradus appellari libertas peccandi,per quam monachus cum iam nec magr̃m uidet quẽ timeat,nec frẽs quos uereatur, tanto ſecurius quanto liberius ſua deſideria implere delectatur,à quibus ĩ monaſterio tam pudore,q̃ꝫ timore ꝓhibeatur. Sed etſi iam uel frẽs uel abbatẽ non timet,nondũ tñ dei penitus formidine caret. Hanc rõ tenuiter adhuc ſubmurmurans uoluntati proponit, nec ſine aliqua dubitatione quęqꝫ primum illicita perficit,ſed ſicut is qui uadum tentat,pedetentim non curſim uitioꝝ gurgitem intrat.

Duodecimus gradus Conſuetudo peccandi.

At poſtq̃ꝫ terribili dei iudicio prima flagitia impunitas ſequitur,experta uõluptas libenter repetit̃,repetita blanditur. Cõcupiſcentia reuiuiſcẽte ſopit̃ rõ, ligat conſuetudo. Trahit̃ miſer in ꝓfundum maloꝝ,trahitur captiuus tyrãnidi uitioꝝ,ut carnalium ita uoragine deſi-
deriorꝝ abſorptus,ſuæ rõnis diuiníque *Pſal. 13.a*
timoris oblitus,dicat inſipiens in corde ſuo:nõ eſt deus. Iam indifferenter libitis pro licitis utitur,iam ab illicitis cogitandis,patrãdis,inueſtigãdis,aĩus, manus, uel pedes nõ ꝓhibentur:ſed qcqd ĩ cor, in buccam,ad manum uenerit:machinatur,garrit,& opatur,maleuolus,uaniloquus,facinoroſus. Quemadmodum deniqꝫ aſcenſis his oĩbus gradibus, corde iam alacri & abſqꝫ labore pro bona cõſuetudine iuſtus currit ad uitam, ſic deſcenſis impius eiſdem pro malo uſu non rõne ſe gubernans,non timoris fręno retentãs,intrepidus feſtinat ad mortem. Mediȷ̃ ſunt qui fatigant̃,anguſtiantur,q nunc metu cruciant̃ gehẽnæ:nunc priſtina retardati conſuetudine, deſcẽdendo uel aſcendendo laborant. Sup̃mus tm̃ et infimus currunt abſqꝫ impedimento,& abſqꝫ labore:ad mortem hic,ad uitã ille feſtinat,alter alacrior,alter ꝓcliuior. Illũ alacrẽ charitas,hunc procliuẽ cupiditas facit. In altero amor,in altero ſtupor laborẽ non ſentit. In illo deniqꝫ pſecta charitas,in iſto cõſummata iniqtas foras mittit timorẽ. Illi ueritas, huic cęcitas dat ſecuritatem. Põt ergo duodecimus gradus appellari conſuetudo peccandi,qua dei metus amittitur,contemptus incurritur.

Pro tali iam(inqt Ioan.apl̃s) non di-
co ut quis oret. Sed nũquid dicis ô apo *1.Ioan.5.d*
ſtole,ut quis deſperet? Imò gemat q illum amat. Non præſumat orare,nec deſiſtat plorare. Quid eſt quod dico? An forte ullum remanet ſpei refugium: ubi or̃o non inuenit locum? Audi credentẽ, audi ſperantem,nec tñ orantem: Dñe, inqt,ſi fuiſſes hic:frater meus non fuiſſet
mortuus. Magna aũt fides:qua credidit *Ioan. 11*
ſua pñtia dñm mortem ꝓhibere potuiſſe ſi affuiſſet. Modo aũt quid? Abſit ut

quem credidit uiuum potuiſſe ſeruare:
Ibidem mortuum dubitet poſſe reſuſcitare. Sed
Ibidem nũc,inquit,ſcio qa quæcũque popoſceris à deo,dabit tibi deus. Deinde quærẽti ubi poſuiſſent eum,rñdet: Veni & uide. Quamobrẽ? O Martha magna nobis tuæ fidei inſignia tribuis. Sed qũo cum tanta fide diffidis? Veni,inqs, & uide. Cur ſi non deſperas:non ſequeris,& dicis: & reſuſcita? Si aũt deſperas: cur magr̃m ſine cã fatigas? An forte fides aliqñ recipit,quod or̃o non præſumit? Deniqꝫ appropinquantẽ cadaueri ꝓhi-
Ibidem bes, & dicis:Dñe iam fœtet: quatriduanus.n.eſt. Deſperãdo dicis hoc:an diſſimulando? Sic qppe ipſe dñs poſt reſurrectionem finxit ſe lõgius ire: cũ mallet cum diſcipulis remanere. O ſanctæ mulieres,Xp̃i familiares, ſi frẽm ur̃m amatis,cur eius mĩam non flagitatis,de cui⁹ potentia dubitare,pietate diffidere non poteſtis? Rñdent. Sic meli⁹ tanq̃ nõ orãtes oramus,ſic efficacius tanq̃ꝫ diffidentes confidimus. Exhibemus fidem,ꝓhibemus affectũ, ſcit ipſe cui nõ eſt op⁹ ut aliqd dicat̃,quid deſideremus. Scimus quidẽ ꝙ oĩa põt,ſed hoc tam grãde miraculum,tam nouum,tam inauditũ,etſi eius ſubeſt potẽtiæ, multũ tñ excedit uniuerſa merita humilitatis nr̃æ. Sufficit nobis potẽtiæ locũ,pietati dediſſe occaſionẽ,malentes patienter expectare qd uelit,q̃ꝫ impudẽter quærere quod forſitan nolit. Deniqꝫ qđ nr̃is meritis deeſt: uerecũdia fortaſſe ſupplebit. Petri quoque poſt grauẽ lapſum lacrymã quidẽ uideo:ſed p̃cem non audio,nec tñ de indulgẽtia dubito. Diſce & ĩ mr̃e dñi magnam in mirabilibus fidẽ hr̃e,in magna fide uerecũdiam retinere. Diſce uerecũdia decorare fidẽ,reprimere p̃ſumptio-
Ioan.2.a nẽ. Vinũ,inqt,non hñt. Quàm br̃, q̃ꝫ reuerenter ſuggeſſit,uñ pie fuit ſolicita. Et ut diſcas in hmõi magis pie gemere, q̃ꝫ petere p̃ſumptuoſe:pietatis æſtũ pudoris tempans umbra conceptã p̃cis fiduciã uerecũdè ſuppreſſit. Non frontoſè acceſſit,nõ palã locuta eſt:ut audacter corã oĩbus diceret:Obſecro fili, deficit uinũ,cõtriſtant̃ cõuiuæ,confundit̃ ſpõſus, oñde quid poſſis. Sed licet hęc aut multo plura pectus æſtuãs,feruens loqueretur affectus:priuatim tñ potẽtẽ pia filiũ mr̃ adiȷ̃t,non potẽtiã tentãs, ſed uoluntatẽ explorãs. Vinũ,inqt,nõ hñt. Quid modeſtius? Quid fidelius? Non defuit pietati fides,uoci grauitas, efficacia uoto. Si ergo illa cũ mr̃ ſit: ſe mr̃em oblita nõ audet petere miraculũ uini: ego uile mancipiũ cui ꝑmagnũ eſt filiȷ̃ ſil' ac matris eſſe uernaculũ, qua frõte p̃ſumo ꝓ
uita petere quatriduani? Duo ẽt in euan *Luc.18*
gelio cæci uiſum,alter accepiſſe,alter re *Ioan.9.a*
cepiſſe legunt̃:alter quẽ amiſerat, alter quem nunq̃ꝫ habuerat:unus.ſ.excęcat⁹: alter cæcus natus. Sed q excæcatus, miſerabilibus miriſqꝫ clamoribus miram mĩam meruit:q uero cæcus natus,tanto miſericordius q̃ꝫto mirabilius nullis ſuis p̃cibus p̃uentum ſui illuminatoris bñficiũ nihiló minus ſenſit. Illi deniqꝫ dictũ
eſt:Fides tua te ſaluũ fecit:huic aũt nõ. *Luc.18.g*
Duos quoqꝫ recẽter mortuos, tertiũ iã quatriduanum,lego reſuſcitatos:ſolam tñ archiſynagogi filiam ĩ domo adhuc poſitã p̃cibus pr̃is:duos aũt ex inſperata magnitudine pietatis. Sil'r ẽt forma ſi cõtigerit(qđ deus auertat)aliquẽ de frĩbus nr̃is nõ ĩ corpe ſed ĩ aĩa mori:q̃ꝫdiu adhuc ĩter nos erit,pulſabo & ego meis q̃liſcũqꝫ pctõr,pulſabo & frũm p̃cibus ſaluatorẽ. Si reuixerit:lucrati erimus fratrẽ. Sin ṽo nõ mereamur exaudiri, ubi iã uel tolerare uiuos, uel tolerari à uiuis nõ poterit,ſed ĩcipiet efferri:ſp qdẽ fidel'r gemo:ſed iã nõ ita fiducial'r oro. Nõ ap te audeo dicere. Veni dñe, ſuſcita mortuũ nr̃m:corde tñ ſuſpẽſo tremulus ĩtus
clamare ñ ceſſo:Si forte,ſi forte, ſi forte *Pſal. 9.g*
đſideriũ paupũ exaudiet dñs, p̃paratio
nẽ cordis eoꝝ audiet auris ei⁹. Et illud. *Pſal. 87.b*
Nũqd mortuis facies mirabilia:aut me *Ibidem*
dici ſuſcitabũt,& cõfitebunt̃ tibi? Et de q̃triduano,Nũqd narrabit aliqs ĩ ſepulcro miſericordiã tuã,& ṽitatẽ tuã ĩ pditione? Põt interim ſaluator, ſi uult ĩſperate & ĩprouiſe occurrere nobis, lacrymiſqꝫ portãtiũ mot⁹ nõ p̃cibus,mortuo

uitam reddere:aut certe iam ſepultum
Eccl. 17.d reuocare à mortuis. Mortuum aũt dixe
rim illum,qui ſua pctã defendens, in o-
ctauum iam corruit gradum. A mortuo
enim tanq̃ q non eſt,pit confeſſio. Poſt
decimũ uero q tertius eſt ab octauo, iã
effertur in libertatem peccandi, qñ ex-
pellitur à cõſortio monaſterij. At poſt-
quã quartũ trãſierit:iã recte quatridua-
nus dr̃,dum in quintũ decidẽs,p cõſue-
tudinẽ ſepelit̃. Abſit aũt à nobis, ut ẽt p
talibus etſi palã nõ p̃ſumimus, uel ĩ cor
2. Cor. 12 dibus nr̃is orare ceſſemus:cũ Paul⁹ eos
quoq; lugeret quos ſine pnĩa mortuos
ſciret. Etſi.n. à cõib⁹ or̃onibus ipſi ſe ex-
cludunt:ſed ab affectibus oĩno non pñt.
Viderint tñ in quanto piculo ſint,pro q-
bus eccleſia palã orare nõ audeat:q̃ fidẽ
ter ẽt pro Iudæis,pro hr̃ticis,pro genti-
libus orat. Cũ.n.in paraueſce noĩatim
oret̃ pro quibuslibet malis, nulla tñ mẽ
tio fit de excõicatis. Dicis forte, fr̃ Go-
defride,me aliud q̃ tu q̃ſiſti, q̃ ipſe pmi
ſi,tandẽ exhibuiſſe:cũ pro gradibus hu
militatis, ſupbiæ gradus uidear deſcri-
pſiſſe: Ad qđ ego, Non potui docere ni
ſi quod didici. Nõ putaui cõgruum me
deſcribere aſcẽſiones: q plus deſcẽdere
q̃ aſcẽdere noui. Proponat tibi btũs Be
nedictus gradus humilitatis, quos ipſe
prius ĩ corde ſuo diſpoſuit: ego qd ppo
nam non habeo:niſi ordinem meæ de-
ſcenſionis. In quo tñ ſi diligenter inſpici
cit̃,uia forſitã aſcẽſionis reperitur. Si.n.
tibi Romam tendenti hõ inde ueniens
obuiaret: q̃ſitus uiã,quid melius q̃ illã
qua uenit oſtẽderet? Tũ caſtella,uillas,
urbes,fluuios,ac mõtes per quos tranſ
ierit noĩat: ſuũ denũciãs iter, tuum tibi
prenũciat:ita ut eadẽ loca recognoſcas
eundo,q̃ ille pertranſiit ueniẽdo. In hac
ſilr̃ nr̃a deſcenſione gradus aſcenſorios
fortaſſe reperies:quos aſcendendo me-
lius tu in tuo corde q̃ in noſtro codice
leges, Amen.

Diui Bernardi abbatis epiſtola ad Gulielmum abbatem ſancti Theodorici.

QVod me hmõi operi operã dare iu
bes,per quod tollendum ſit ſcãda
lũ de regno dei,libẽter accipio;ſed qũo
id uelis fieri,necdũ ſatis elucet mihi. Nã
illã tuã dulciſſimã epl'am legens ac rele
gens(ſæpius.n.repetita placebat) intel-
lexi quidẽ te uelle ut illis q de nobis tan
quã detractoribus Cluniacẽſis ordinis
conquerunt̃,ſatisfaciã: quatinus ſciatur
nõ eſſe uer̃ qđ male hucuſq; de nobis
putarunt:uel putari uoluerũt. At ſi poſt
hanc ſatisfactionẽ rurſus uictus eor̃ ac
ueſtitus ſupfluitatẽ,& cætera q̃ iniũgis,
& quemadmodum iniũgis carpe uolue
ro:& mihi uidebor cõtrarius,& qũo ſi-
ne ſcãdalo facere queã, non uideo: niſi
forte & ordinẽ quidẽ laudabilẽ:& ordi
nis rep̃henſores rep̃henſibilis doceã, &
nihilominus tñ ipſius ſuperflua rep̃hen-
dam. Si hoc modo uis, aut forte alr̃ ma
gis expedire uides,mãda apertius:& ut
ualeam quod uis,eo modo quo uis,ora
inſtãtius. Scito tñ nõ modico me hmõi
ſcriptitationibus feriri detrimẽto, quia
multum hinc deuotionis ſubtrahitur,
dum ſtudium or̃onis intermittitur,p̃ſer
tim cum nec uſus ſuppetat dictandi,
nec ocium.

DIVI BERNARDI abbatis Claræuallis ad Gulielmum abbatem Apologia.

VEnerabili patri Gulielmo frater Bernardus
fratrum, qui in Clara-
ualle ſunt inutilis ter-
uus: ſalutem in domi-
no. Vſque modo ſi-
qua me ſcriptitare iuſ
ſiſtis, aut inuitus,aut nullatenus acquie
ui: non quia negligerem quod iube-
bar, ſed ne præſumerem quod neſcie-
bam. Nunc uero noua urgente cauſa,
priſtina fugatur uerecundia, & uel peri-
te uel imperite dolori meo ſatisfacere
cogor, fiduciam dante ipſa neceſſitate.
Qũo nanque ſilenter audire poſſum ue-
ſtram huiuſcemodi de nobis querimo-
niam,qua.ſ.miſerrimi hominum,in pan
nis et ſemicintijs,de cauernis(ut ait ille)
dicimur iudicare mundum, qđq; inter
cætera intolerabilius eſt, ẽt glorioſſimo
ordini ur̃o derogare,ſanctis qui ĩ eo lau
dabilr̃ uiuunt, impudẽter detrahere: &
de umbra nr̃e ignobilitatis,mundi lumi
naribus inſultare? Itáne ſub ueſtimentis
ouium non quidem lupi rapaces:ſed pu
lices mordaces:imò tineæ demolientes
bonor̃ uitã:quia palã non audemus, in
occulto corrodimus,nec ſaltem clamo
rẽ inuectionis,ſed ſuſurrium detractiõis
Pſal. 43.d emittimus? Si hoc ita eſt,ut quid ſine cã
mortificamur tota die,æſtimati ſumus
ſicut oues occiſionis? Si ita,inq̃, phari-
ſaica iactantia cæteros hoĩes,&(qđ ſu-
perbius eſt)nobis meliores deſpicim⁹,
quid nobis prodeſt tanta in nr̃o uictu
parcitas & aſperitas, in ueſtitu notabi-
lis illa uilitas ac diuerſitas:in opere ma-
nuũ quotidiana deſudatio:in ieiunijs &
uigilijs iugis exercitatio:totius denique
uitæ nr̃æ ſingularis quædã atq; auſte-
ſterior cõuerſatio? Niſi forte oĩa opa no
Mat. 6.a ſtra facimus ut uideamur ab hoĩb⁹. Sed
dicit xp̃s, Am̃ dico uobis, recepunt mer
1. Cor. 15.c cedẽ ſuã. Nõne ſi in hac uita tm̃ in Xp̃o
ſperantes ſumus, miſerabiliores ſumus
oĩbus hoĩbus? An uero nõ in hac uita
tm̃ in Xp̃o ſperamus, ſi de Xp̃i ſeruitio
tpalem tm̃ gloriam quærimus? Miſer
ego homuncio, qui tanto labore & in-
duſtria ſtudeo nõ eſſe,uel potius nõ ui-
deri ſicut cæteri hoĩum, minus tñ acce-
pturus,imò grauius cruciandus q̃ quili
bet hoĩum. Siccine ergo non inueniebatur nobis uia(ut ita dicã)utcũque tole-
rabilior ad infernũ? Si ita neceſſe erat ut
illò deſcenderemus, cur ſaltẽ illam qua
multi incedũt,uiã.ſ.latam,quę ducit ad
mortem,non eligimus:quatenus uel de
gaudio & non de luctu ad luctũ tranſi-
remus? O q̃ fœlicius eſt illis quor̃ non
Pſal. 72.a eſt reſpectus morti eor̃, & firmamẽtũ
Ibidem in plaga eor̃,qui in labore hoĩum non
ſunt:& cũ hoĩbus non flagellant̃, q etſi
pctõres,ac pro gaudijs tpalibus perpe-
tuis cruciatibus addicti, ſaltẽ abũdãtes
in ſcl'o obtinuerunt diuitias. Væ portã-

tibus crucẽ,non ſicut ſaluator ſuam,ſed
ſicut ille Cyrenęus alienã. Væ citharœ- Mat. 27.d
dis citharizãtibus,non ut illi de apoca- Apoc. 14.c
lypſi,in citharis ſuis:ſed uerè,ut hypocri
tæ,in alienis. Væ ſemel,& uæ iter̃ pau-
peribus ſuperbis. Væ,inq̃, ſemel & uæ
iter̃ portãtibus crucẽ xp̃i,& nõ ſequen
tibus Xp̃m: q nimir̃ cuius paſſionibus
participant̃, humilitatem ſectari negli-
gũt. Duplici quippe contritione conte
runtur qui hmõi ſunt, qñ & hic p tpali
gl'ia tpalr̃ ſe affligũt,& in futuro pro in-
terna ſupbia ad æterna ſupplicia pertra
hunt̃. Laborant cũ xp̃o,ſed cum xp̃o nõ
regnant. Sequunt̃ xp̃m in pauptate ſua,
ſed in gloria nõ ſequunt̃. De torrente in
uia bibunt, ſed nõ exaltabunt caput in
patria. Lugent nũc,ſed tũc nõ cõſolabũ
tur. Et merito. Quid.n.facit ſupbia ſub
pannis humilitatis Ieſu? Nunquid nõ ha
bet quo ſe palliet humana malitia, niſi
uñ inuoluta eſt infantia ſaluatoris? Et
quo modo intra p̃ſepiũ dñi ſimulatrix
arrogãtia ſe coarctat,ac p uagitib. inno
cẽtiæ,malũ inibi detractionis ĩmurmu-
rat? An nõ illi ſupbiſſimi de pſalmo,quo Pſal. 72.a
rũ pdijt ex adipe iniqtas eor̃,multo tu
tius opti ſunt iniqtate & impietate ſua,
q̃ nos latemus ſub ſanctitate aliena? X
Quis.n. magis impius, an pſitens impie
tatẽ,an mentiẽs ſanctitatẽ? Nõne is qui
ẽt mendaciũ addẽs,geminat impietatẽ?
Et qd dicã? Vereor ne forte & ego ſuſpe
ctus habear,nõ quidẽ uobis pr̃,non uo-
bis,cui utiq; notũ me noui,quantum in
hac caligine hõ hoĩ innoteſcere põt, &
ſpecialr̃ de hac re ſcio uos nõ ignorare
qd ſentiam. Sed pp illos q me nec ita ut
uos cognouerũt,nec ſicut uobis hinc lo
qui ſoleo,loquentẽ audierũt. Scribo uo
bis(qđ & frequẽter audiſtis)ut qm̃ ego
p ſingulos ire,& ſingulis ſatisfacere ne-
queo,ex me hẽatis,uñ qđ de me certiſ-
ſime ſcitis,eis p me ṽiſſimè pſuadeatis.
Neq;.n.timeo oĩum oculis ſcribere qc-
quid de hac re uob̃ in aure locutus ſum.
Quis unq̃ me aduerſus ordinẽ illũ, uel
corã audiuit diſputãtẽ,uel clã ſuſurrãtẽ?
Quẽ unq̃ de ordĩe illo niſi cũ gaudio ui

di,niſi cũ honore ſuſcepi, niſi cũ reueren
tia allocutus, niſi cũ humilitate adhor-
tatus ſum? Dixi, & dico. Modus quidẽ
uitæ eſt ſctũs,honeſtus, caſtitate deco-
rus,diſcretione p̃cipuus, à p̃ribus inſti-
tutus,à ſpũ ſctõ p̃ordinatus, aĩabus ſal-
uãdis non mediocriter idoneus.Ego ne
uel dãno uel deſpicio quẽ ſic p̃dico? Me
mini me aliq̃n in aliquibus eiuſdem or-
dinis monaſterijs hoſpitio ſuſceptũ fuiſ
ſe: reddat dñs ſeruis ſuis humanitatem
quã ĩfirmãti mihi ultra ẽt,ꝗ̃ neceſſe fuit
exhibuerũt, & honorẽ quo me plus quo-
que ꝗ̃ dignus fui,dignati ſunt. Ipſorum
me cõmendaui orõnibus,interfui colla
tionibus,ſæpe & de ſcripturis, & ſalute
aĩaꝝ habui ſermonẽ cũ multis, & publi
cũ in capl'is, & priuatũ in cameris. Quẽ
unꝗ̃ uel clã uel palã, aut ab illo ordine
diſſuadere,aut ad nr̃m,ut ueniret perſua
dere tẽtaui? An nõ potius multos cupiẽ
tes uenire rep̃ſſi,uenientes & pulſantes
repuli? An nõ frẽm Nicolaũ,ad ſctm̃ Ni
colaum, & uobis duos de ur̃is uobis te
ſte remiſi? Sed & duobus qbuſdã eiuſdẽ
ordinis abbatibus,quoꝝ ne noĩa ꝓdã,
ipſe eos optime noſtis, & nihilomin⁹ ꝗ̃
amica mihi familiaritate iungant̃, ſcitis:
nunq̃d nõ tñ ad aliũ ordinẽ (qđ & uos
nõ latuit)migrare deſiderãtibus , iãiãq́ꝫ
deliberantibus,nr̃m eis diſſuaſoriũ con
ſiliũ obuiauit,ac ne ſuas desererẽt cathe
dras effecit? Cur igit̃ ordinẽ dãnare pu-
tor,uel dicor,cui amicos meos deſeruire
ſuadeo,cui ſuos ad nos ueniẽtes mona-
chos reddo, de quo & mihi orõnes tã
ſolicite req̃ro,tã deuote ſuſcipio? An for
te q̃a iuxta aliũ ordinẽ cõuerſari uideor,
ꝓpea ſuſpectus hic hẽor? Sed eadẽ rõne
& uos nr̃o derogatis q̃cũque al'r uiui-
tis.Ergo & cõtinẽtes & cõiuges inuicẽ
ſe dãnare putent̃,ꝙ ſuis quiq́ꝫ legibus in
eccleſia cõuerſent̃. Monachi quoqꝫ ac
r'lares clerici ſibi inuicẽ derogare dican
tur,q̃a ꝓprijs abinuicẽ obſeruãtijs ſepa-
rant̃.Sed & Noë, & Danielẽ , & Iob in
uno ſe regno pati nõ poſſe ſuſpicemur,
ad qđ uticꝫ nõ eos uno tramite iuſtitiæ
cognouimus ꝑueniſſe. Mariã deniqꝫ &
Marthã neceſſe ſit aut uranqꝫ aut alte-
rã ſaluatori diſplicere,cui nimiꝝ tã diſſi
mili ſtudio deuotionis cõtendũt ambę
placere.Et hac rõne in tota eccleſia, (q̃
uticꝫ tã pluribus tãque uariat̃ diſſi'ibus
ordinibus,utpote regina q̃ in pſalmo le — Pſal.44.a
git̃ circũamicta uarietatib⁹) nulla pax,
nulla ꝓrſus cõcordia eſſe putabit̃.Quæ
etenim ſecura q̃es,q̃s tutus in ea ſtatus
inueniet̃,ſi unus q̃libet hõ unũ quẽlibet
ordinẽ eligẽs,alios al'r uiuentes aut ipſe
aſpernet̃,aut ſe ab ipſis ſperni ſuſpicet̃,
p̃ſertim cũ tenere impoſſe ſit uel unũ ho
minẽ oẽs ordines , uel unũ ordinem oẽs
hoĩes? Nõ ſum tã hebes, ut nõ agnoſcã
tunicã Ioſeph,non illius q liberauit Ae-
gyptũ,ſed q ſaluauit mũdũ : & hoc nõ
à fame corp̃is,ſed à morte ſi'r aĩæ & cor
poris.Notiſſima q̃ppe eſt q̃a polymita,
.i.pulcerrima uarietate diſtincta, ſed &
ſanguine apparet intincta:nõ q̃dẽ hœdi
q pctm̃ ſignat,ſed agni q deſignat inno
centiã,hoc eſt,ſuo ipſius,nõ alieno. Ipſe
eſt ꝓfecto agnus manſuetiſſimus,q co-
rã nõ quidẽ tõdente,ſed occidẽte ſe ob-
mutuit:q pctm̃ nõ fecit,ſed abſtulit pec
cãta mũdi.Miſerũt aũt q dicerẽt ad Ia-
cob,Hãc inuenimus,uide utrũ tunica fi — Gen. 37
lij tui ſit,an nõ.Vide & tu dñe utrũ hæc
ſit tunica dilecti filij tui. Recognoſce oĩ-
potẽs pr̃,eã quã feciſti xp̃o filio tuo po
lymitã,dãdo q̃dẽ quoſdã apl'os,quoſdã
aũt ꝓphas,alios uero euãgeliſtas, alios
paſtores & doctores,& cætera q̃ i eius
ornatu mirifico decenter appoſuiſti,ad
cõſummationẽ uticꝫ ſctõꝝ occurrentiũ
in uiꝝ ꝑfectũ in mẽſurã ætatis plenitudi
nis xp̃i.Dignare ẽt deus p̃cioſiſſimi pur — Ephe. 4
purã ſanguinis quo aſperſa eſt recogno
ſcere,& i purpura p̃claꝝ iſigne ac gl'io-
ſiſſimũ indiciũ obedientiæ.Qr̃ ergo,in- — Eſa. 63
quit,rubrũ eſt ueſtimẽtum tuũ? Torcu-
lar,ait,calcaui ſolus, & de gẽtibus non
eſt uir mecũ.Itaqꝫ q̃nq̃dẽ fact⁹ eſt obe-
diẽs pr̃i uſqꝫ ad torcular crucis,qđ uticꝫ
ſolus calcauit,ſolũ q̃ppe brachiũ ſuum
auxiliatũ eſt ei,iuxta illud in alio loco :
Singul'r ſum ego donec tranſeã.Iã ergo — Pſal.140
exalta eũ deus,& da ei nomẽ qđ eſt ſuꝑ

oẽ nomẽ:ut in noĩe Ieſu oẽ genu flectat̃,
Phil. 2.b — cœleſtiũ,terreſtriũ, & infernoꝝ. Aſcen
Ephe. 4.b — dat in altũ,captiuã ducat captiuitatem,
et donet dona hoĩbus . Quæ dona? Re-
linq̃t uidelicet ſpõſæ ſuæ eccleſię pignus
hr̃ditatis,ipſam tunicã ſuã,tunicã.ſ.po-
lymitã:eãdemq́ꝫ incõſutilẽ & deſuꝑ cõ-
textã ꝑ totũ.Sed polymitã ob multoꝝ
ordinum q in ea ſunt multimodã diſtin
Rom.8.g — ctionẽ,incõſutilẽ uero ꝓꝑ indiſſolubilis
1.Cor.12.a — charitatis indiuiduã unitatẽ. Quis me ,
inq̃t,ſeparabit à charitate Chr̃i ? Audi
q̃uõ polymitã:Diuiſiones,ait, gr̃arum
ſunt,idẽ aũt ſpũs : & diuiſiones oꝑatio-
num ſunt,idẽ uero dñs.Deinde diuerſis
enumeratis chariſmatibus, tanqꝫ uarijs
tunicæ coloribus,q̃bus cõſtet eã eſſe po
lymitã:ut oſtẽdat ẽt incõſutilẽ,& deſuꝑ
cõtextã ꝑ totũ,adiũgit.Hęc aũt oꝑatur
unus atqꝫ idẽ ſpũs diuidẽs ſingulis ꝓut
Ibidem. — uult.Charitas q̃ppe diffuſa eſt in cordi
Rom. 5.a — bus nr̃is ꝑ ſpm̃ ſctm̃ q datus eſt nobis .
Nõ ergo diuiduat̃,ſed totã & integram
hr̃ditario iure ſortiat̃ eccleſia,q̃a & de il
la ſcriptũ ẽ: Aſtitit regina à dextris tuis
Pſal. 44.c — in ueſtitu deaurato,circũdata uarietate.
Itaque diuerſi diuerſa accipiẽtes dona ,
alius q̃dẽ ſic,alius uero ſic : ſiue Clunia-
cẽſes,ſiue Ciſterciẽſes,ſiue clerici r'lares,
ſiue ẽt laici fideles: oĩs deniqꝫ ordo , oĩs
lingua,oĩs ſexus,oĩs ætas,oĩs conditio,ĩ
omni loco,ꝑ oẽ tp̃s,à primo hoĩe uſque
ad nouiſſimũ. Nã & ꝓꝑ hoc talaris di-
cta eſt,ꝙ ad finẽ uſqꝫ ꝑtingat, dicẽte ꝓ-
Pſal. 18.b — pheta.Nõ eſt q ſe abſcõdat à calore ei⁹.
nimiꝝ cõgruẽs ei cui & facta eſt,q ꝓhi-
Sap. 8.a — bente uidelicet alia ſcriptura.Et ipſe at-
tingit à fine uſqꝫ ad finẽ fortiter, & diſpo
nit oĩa ſuauiter. Oẽs ergo cõcurramus
pariter in unã tunicã , & ex oĩbus con-
Cant.6.c — ſtet una:ex oĩb.inqꝫ una.Nã etſi ex plu-
ribus et diuerſis:una eſt tñ colũba mea,
formoſa mea,ꝑfecta mea. Aliôq̃n nec
ego ſolus , nec tu ſine me, nec ille ſine
Epheſ. 3.a — utroqꝫ,ſed ſi'r oẽs ſumus illa una, ſi tñ ſo
liciti ſumus ſeruare unitatẽ ſpũs in uincu
lo pacis. Nõ inqꝫ tm̃ ordo nr̃ , aut ſolus
ueſter,ad illã ꝑtinet unã,ſed nr̃ ſi'r & ue
ſter:niſi forte (qđ abſit) inuicẽ inuiden-
tes,inuicẽ ꝓuocantes,inuicem mordeã-
mus,& ab inuicẽ cõſumamur, & ſic nõ
poſſit nos apl's uni illi uiro cui deſpon- — 1. Cor.11.a
dit,uirginẽ caſtã exhibere xp̃o.Veruntñ
illa una dicit in cãticis:Ordinauit in me — Cant.2.a
charitatẽ:ut etſi una in charitate , diuiſa
tñ ſit ordinatione.Quid ergo? Ciſterciẽ
ſis ſum. Dãno igit̃ Cluniacenſes? Abſit.
Sed diligo,ſed prædico,ſed magnifico.
Cur ergo,inq̃s,ordinẽ illũ nõ tenes ſi ſic
laudas? Audi:Propter hoc qđ apl's ait. — 1. Cor.7.d
unuſq̃ſqꝫ in ea uocatione,in q̃ uocatus ẽ,
ꝑmaneat. Quòd ſi q̃ris cur & à princi-
pio nõ elegerim,ſi talẽ ſciebã? Rñdeo:
Propter id qđ rurſus ait apl's,Oĩa mihi — 1.Cor.10.c
licẽt:ſed nõ oĩa expediũt. Nõ ꝙ.ſ.ordo
ſctũs & iuſtus nõ ſit:ſed q̃a ego carna- — Rom. 7.c
lis erã uenundatus ſub pctõ, & talẽ aĩæ
meæ lãguorẽ ſentiebã , cui fortior eſſet
potio neceſſaria. Et diuerſis morbis di-
uerſa cõueniũt medicamẽta, & fortiori
bus fortiora . Fac duos hoĩes febribus
anxiari,quartanis unũ, alteꝝ tertianis .
Cõmendet aũt qui quartanis laborat ,
tertiano aq̃ , pyra, & frigida q̃qꝫ ſumen,
da,cũ tñ ab his ipſe abſtineat, uinumq́ꝫ
& cætera calida utpote ſibi cõgruẽtia
ſumat. Quis,rogo,hinc eũ recte rep̄hẽ-
dat ? Si diceret ille,cur tu aq̃ non bibis,
quã ita laudas? an nõ recte rñderet,et ti
bi eã fidel'r tribuo,et mihi ſalubriter ſub
traho? Deniqꝫ req̃rat̃ ẽt à me,cur cũ oẽs
ordines laudem oẽs nõ teneo? Laudo.n.
oẽs & diligo,ubicũque pie & iuſte uiui
tur in eccleſia. Vnum oꝑe teneo,cęteros
charitate.Faciet aũt charitas (fidẽter lo
quor) ut ne illoꝝ q̃dem fructu frauder,
quorũ inſtituta non ſequor. Plus aliq̃d
dicam. Tu tibi caute age. Poteſt nan-
que fieri quia fruſtra tu laboraueris : ut
autem ego fruſtra diligam bonum qđ
operaris , fieri omnino non poteſt. O
quanta fiducia charitatis. Alius ope-
ratur non amans, & alius amat nihil o-
perans. Ille quidem ſuum opus ꝑdit:
illius uero charitas nunquam excidit.
Et quid mirum ſi in hoc exilio peregri-
nante adhuc eccleſia,quędã huiuſcemo
di ſit pl'is (ut ita dixerim) unitas : unaq́ꝫ

pluralitas: cũ in illa quoqꝫ pr̄ia qñ iam
ipſa regnabit, nihilominus forte talis ali
qua diſpar quodãmodo ęqualitas futu
Ioã.14.a ra ſit? Inde etenim ſcriptũ eſt: In domo
pr̄is mei mãſiões multę ſunt. Sicut ita-
que illic multæ mãſiones in una domo:
ita hic multi ordines ſunt in eccl'ia una:
& qũo hic diuiſiones grãꝝ ſunt, idẽ au
tẽ ſpũs: ita ibi diſtinctiones ꝗdẽ gl'iaꝝ,
1.Cor.12. ſed una dom⁹. Porro unitas tã hic q̃ꝫ ibi
una conſiſtit in una charitate: diuerſitas
aũt hic ꝗdẽ in ordinũ uel ꝑationũ mul
tifaria diuiſione: illic uero in quadã me-
ritoꝝ notiſſima ſed & ordinatiſſima di
ſtinctione. Intelligẽs deniqꝫ eccl'ia hanc
ſuã quodãmõ diſcordẽ cõcordiã, cõcor
dem'ue diſcordiã: deduxit me, inꝗt, ſuꝑ
Pſal.22.a ſemitas iuſtitiæ ꝑꝑ nomẽ ſuũ. Ponẽs ꝗp
pe ſemitas pl'r, & iuſtitiæ ſingl'r, nec di-
uerſitatẽ ꝑ̄termiſit ꝑationũ, nec unita-
tẽ ꝑantiũ. Præuidẽs quoqꝫ & illã ĩ cœ
leſtibus diſcretã unitatẽ futurã, deuotiſ
Tob.13.c ſime læta decãtat. Plateæ tuæ Ieruſalẽ
ſternent̃ auro mundo, & per oẽs uicos
tuos halleluia cãtabit̃. Audiens.n. pla-
teas & uicos: coronas & gl'ias diuerſas
intellige. In auro, quo uno metallo illa
ciuitas ornata deſcribitur, & uno hall'a
qđ cantandũ ꝓhibet̃, diſſimilium ſpẽꝝ
ſil'em pulcritudinem, & multaꝝ mẽtiũ
unam deuotionem attende. Non igitur
una tm̃ ſemita ĩcedit̃: ꝗa nec una eſt mã
ſio quo tẽdit̃. Viderit aũt qſqꝫ q̃cũqꝫ in-
cedat, ne ꝓ diuerſitate ſemitaꝝ ab una
iuſtitia recedat: qm̃ ad quamlibet man
ſionẽ ſua qſqꝫ ſemita ꝑuenerit, ab una
1.Cor.15.e domo pr̄is exors non erit. Veruntñ ut
ſtella ab ſtella differt in claritate: ſic e-
rit, ait, & reſurrectio mortuoꝝ. Nã etſi
fulgebũt iuſti ſicut ſol in regno pr̄is eo-
rum: alij tñ alijs amplius: ꝓ diuerſitate
meritoꝝ. Quæ ſanè merita ſciẽdũ nõ ſic
in hoc ſcl'o ut in illo facile ab hoĩe poſſe
diſcerni: ꝗppe cũ hic tm̃ ꝑa uideantur,
illic ẽt corda nihil impediat intueri. Siq-
dem radiante ubiqꝫ ſole iuſtitiæ, tunc
manifeſta erunt abſcondita cordiũ. Et
1.Cor.4.a ſicut non eſt nunc ꝗ ſe abſcõdat à calo-
Pſal.18.b rę eius, ita tunc non erit qui ſe occultet
à ſplendore ipſius. Et de ꝑib. quidem
ſæpe incerta, & ob hoc periculoſa ſn̄ia
fertur; cum multoties minus iuſtitiæ ha
beant qui magis operantur.

Vnde nunc mihi conueniendi ſunt ꝗ-
dam de ordine nr̄o, ꝗ contra illã ſn̄iam:
Nolite añ tp̄s iudicare, quoaduſqꝫ ue-
niat dñs, ꝗ & illuminabit abſcõdita te
nebraꝝ, & manifeſtabit cõſilia cordiũ:
alijs ordinib. derogare dñr, & ſuam iu-
ſtitiam ſolã uolentes cõſtituere, iuſtitiæ Rom.10.
dei non ſunt ſubiecti: quos ꝑfecto (ſi ꝗ
tñ huiuſcemodi ſunt) nec nr̄i, nec cuiuſ-
piam eſſe ordinis uerius dixerim. Quip
pe ꝗ etſi ordinate uiuentes, ſuꝑbe tñ lo-
quentes, ciues ſe faciunt Babylonis. i. cõ
fuſiõis, imò filios tenebraꝝ, ipſiuſqꝫ ge-
hẽnæ: ubi nullus ordo, ſed ſempiternus
horror inhabitat. Vobis ergo inq̃ꝫ fr̄es, Ioã.10.a
ꝗ ẽt poſt auditã illam dñi de phariſæo
& publicano parabolã đ ur̄a iuſtitia ꝑ̄-
ſumentes, cęteros aſꝑnamini: dicitis (ut
dr̄) ſolos uos hoĩm eſſe iuſtos, aut oĩb.
ſanctiores: ſolos uos monachoꝝ regl'r
uiuere, cæteros uero rl'æ potius exiſtere
tranſgreſſores. Primo ꝗd ad uos de alie
nis ſeruis? Suo dño ſtant, aut cadunt.
Quis uos cõſtituit iudices ſuꝑ eos? Dei-
de ſi ita, ut dr̄, de ordine ur̄o ꝑ̄ſumitis:
q̃lis ordo eſt ut anteq̃ꝫ de ſuo quiſq̃ꝫ tra
bem eijciat, in fr̄um oculis tã curioſe fe
ſtucas ꝑꝗrat? Qui in rl'a gl'iamini, cur
contra rl'am detrahitis? Cur contra euã Mat.7.a
gelium, ante tp̄s: & contra apl'm, alie- Ro.14.a
nos ſeruos iudicatis? An rl'a nõ cõcor-
dat euangelio uel apl'o? Alioꝗn rl'a iam
non eſt rl'a: quia non recta. Audite, & di
ſcite ordinẽ, ꝗ contra ordinẽ alijs ordini
bus derogatis: Hypocrita, inꝗt, eijce pri Mat.7.a
mũ trabem de oculo tuo, & ſic uidebis
eijcere feſtucã de oculo fr̄is tui. Quęris,
quam trabẽ? An non grandis & groſſa
trabes eſt ſuperbia, qua te putas eſſe ali
quid, cũ nihil ſis? Inſaniſſime tibi tanq̃ꝫ
ſanus exultas, & alijs uaniſſime trabem
portans de feſtucis inſultas? Gr̄as, inꝗs, Luc.18.b
ago tibi deus, ꝗa non ſum ſicut cæteri
hoĩm, iniuſti, raptores, adulteri. Seq̃re
ergo & dic: detractores. Neqꝫ.n. mĩma

eſt hæc feſtuca inter cæteras. Qr̄ cũ tã
diligenter al's enumeres, iſtam taces?
Si ꝓ nulla uel minima hẽs, audi apl'm.
1.Cor.6.b Neqꝫ maledici, ait, regnum dei poſſide-
Pſal.49.b bunt. Audi & deũ in pſalmo cõminan-
tem, Arguã te, inꝗt, & ſtatuã contra fa-
ciem tuã. Qđ ꝗa detractori loquat̃ cer-
tum eſt ex ꝑ̄cedentib. Et ꝗdem iuſte ad
ſe retorquendus, & ſe compellẽdus eſt
intueri, ꝗ auertens faciem ſuam à ſe, alie
nà potius mala q̃ꝫ ſua ſolet curioſius ꝑ-
ſcrutari. At, inꝗunt, qũo rl'am tenent, ꝗ
pellicijs induunt̃, ſani carnib. ſeu carniũ
pinguedine ueſcunt̃, tria uel q̃tuor pul-
mentaria una die (qđ rl'a ꝓhibet) admit
tunt: opus manuũ qđ iubet, non faciũt:
multa deniqꝫ ꝓ libitu ſuo uel mutãt uel
augent uel minuunt? Recte. Nõ pñt hęc
negari. Sed attẽdite in rl'am dei, cui uti-
que nõ diſſonat inſtitutio S. Benedicti.
Luc.17.c Regnum dei, inꝗt, intra uos eſt, hoc eſt
non exterius in ueſtimentis aut alimen
tis corporis, ſed in uirtutib. ĩterioris ho-
Rom.14.c minis. Vñ apl's: Regnum dei nõ eſt eſca
1.Co.4.d & potus: ſed iuſtitia: & pax, & gaudiũ
in ſpũ ſc̄tõ. Et rurſus, Regnũ dei, nõ eſt
in ſermone, ſed in uirtute. De corꝑalib.
itaqꝫ obſeruantijs, fr̄ib. calũniam ſtrui-
tis: & q̃ maiora ſunt rl'æ, ſpũalia. ſ. inſti-
tuta relinquitis, camelumqꝫ glutientes,
culicẽ liq̃tis? Magna abuſio. Maxima
cura eſt ut corpus regl'r induat̃, & con
tra rl'am ſuis ueſtib. aĩa nuda deſerit̃ur.
Cum tãto ſtudio tunica & cuculla cor
pori ꝓcurent̃, quatenus cui deerũt, mo-
nachus non putet̃: cur ſil'r ſpũi pietas &
humilitas, q̃ ꝑfectò ſpũalia indumenta
ſunt, non ꝓuident̃? Tunicati et elati ab-
horremus pellicias, tanq̃ꝫ non melior ſit
pellib. inuoluta humilitas, quam tuni-
Gen.3.d cata ſuꝑbia: ꝑ̄ſertim cum & deus tuni-
Mat.3.a cas pelliceas primis hoĩb. fecerit, et Ioã
nes in eremo zona pellicea lũbos acci-
xerit, & ipſe tunicaꝝ inſtitutor ĩ ſolitu-
dine non tunicis, ſed pellib. ſeſe ĩduerit.
Repleti deinde uentrẽ faba, mẽtẽ ſuper
bia, cibis dãnamus ſaginatos: q̃ſi nõ me
lius ſit, exiguo ſagimine ad uſum ueſci,
quam uentoſo legumine uſqꝫ ad ructũ
exſaturari, & ꝑ̄cipue cũ Eſau, nõ de car Heb.12.d
ne, ſed de lente ſit repr̄hẽſus: & de ligno Gen.3.b
Adam, non de carne dãnatus: & Iona- 1.re.14.d
thas ex guſtu mellis non carnis, morti 3.reg.17.a
adiudicatus: econtra uero Elias inoxie Gen.18.a
carnem comederit, Abrahã gratiſſime Exò.29.a
carnib. angelos pauerit, & de ipſis ſua
fieri ſacrificia deus ꝑ̄cepit. Sed & ſatius
eſt modico uino uti ꝑꝑ infirmitatẽ, quã
multa aqua ingurgitari ꝑ auiditatem:
ꝗa & Paul⁹ Timotheo modico utẽdũ 1.Tim.5.d
uino cõſuluit, & dñs ipſe bibit, ita ut ui Mat.11.c
ni potator appellatus ſit, apl'iſqꝫ biben Ioan.2.a
dũ dedit, inſuꝑ & ex eo ſacr̄a ſui ſangui Mat.26.c
nis cõdidit: cũ ecõtrario aq̃ꝫ ad nuptias Ioan.2.a
bibi non paſſus ſit, & ad aq̃s contradi-
ctionis ppl'i murmur terribil'r caſtigaue
rit. Dauid quoqꝫ aq̃ꝫ quã deſiderauerat,
potare timuerit: uiriqꝫ illi Gedeonis ꝗ ꝑ̄ Nu.20.b
auiditate toto corpore ꝓſtrato đ flumi- 2.Re.23.c
ne biberunt, digni ad ꝑ̄lium ire nõ fue- Iud.7.b
rint. Iam uero de labore manuum quid Luc.10.c
gl'iamini, cum & Martha laborans in- 3.Ti.4.c
crepata, & Maria ꝗeſcens laudata ſit, Pſal.6.a
& Paulus apte dicat, Labor corꝑis ad Pſal.76.a
modicũ ualet, pietas aũt ad oĩa? Opti- Ibidem.
mus labor, de quo ꝓpheta dicebat, La
boraui in gemitu meo. Et de quo alibi,
Memor fui dei, & delectatus ſum, &
exercitatus ſum. At ne corꝑale ĩtelligas
exercitiũ: & defecit, inꝗt, ſpũs me⁹. Vbi
aũt nõ corpus, ſed ſpũs fatigat̃, ſpũalis
ꝓculdubio labor intelligit̃. Quid ergo
inꝗs? Siccine illa ſpũalia ꝑſuades, ut etiã
hæc q̃ ex rl'a hẽm⁹ corꝑalia dãnes? Ne-
quaq̃ꝫ: ſed illa oportet agere: & iſta non
omittere. Alioꝗn cũ aut iſta omitti ne-
ceſſe eſt, aut illa: iſta potius omittenda
ſunt q̃ꝫ illa. Quanto.n. ſpũs corpore me
lior eſt, tãto ſpũalis quã corꝑalis exerci
tatio fructuoſior. Tu ergo cũ de hoꝝ
obſeruatiõe elat⁹, alijs eadẽ nõ obſeruã
tib. derogas: nõne te magis trãſgreſſo-
rẽ rl'æ ĩdicas, c⁹ licet minima q̃dã tenẽs,
meliora deuitas? De ꝗb. Paulus: Aemu 1.Co.12.d
lamini, ait, chariſmata meliora. Detra-
hẽdo ꝗppe fr̄ib. ĩ quo temetip̄m extol-
lis, ꝑdis humilitatẽ: in q̊ alios deprimis,
charitatem: q̃ ſunt ꝓculdubio chariſma

ta meliora. Tu ſi tuũ corpus multis &
nimĳs laborib. atteris, ac rl'aribus aſpe-
ritatib. mortificas mẽbra tua q̃ ſunt ſup
terram: bñ facis. Sed quid ſi ille quẽ ſil'r
non laborantẽ dĳudicas, modicũ qdẽ
habeat de hac q̃ ad modicũ eſt utilis,
corporali uidelicet exercitatione, am-
plius aũt quã tu de illa q̃ ad oĩa ualet. i.
pietate? Quis, q̃ſo, urm rl'am melius te-
net? An nõ melius q melior? Quis uero
melior: humilior, an fatigatior? An non
Mat. 11. d is q à dño didicit mitis eſſe & humilis
Luc. 10. g corde: q & cum Maria optimam partẽ
elegit, q̃ non auferet ab eo? Q; ſi rl'am
ab oĩb. qui eam pfeſſi ſunt, ſic ad lrãm
tenendã conſes, ut nullã omnino diſpẽ-
ſationẽ admitti patiaris: audacter dico,
nec tu eã, nec ille tenetis. Nã etſi ille q̃tũ
qdẽ ptinet ad obſeruationes corpeas, ĩ
plurib. offendit: impoſſe eſt tñ te quoq;
uel in uno non tranſgredi. Scis aũt qa q
ĩ uno offendit, oĩm eſt reus. Sin uero cõ-
cedas aliq̃ poſſe mutari diſpẽſatoriè: p-
culdubio & tu illã tenes, & ille q̃q; diſ-
ſil'r. Nã tu qdẽ diſtrictius, at ille fortaſſe
diſcretius. Neq; hoc dico qa hæc exte-
riora negligenda ſint, aut q ſe in illis nõ
exercuerit, mox iõ ſpũalis efficiat, cum
potius ſpũalia (q̃q; meliora) niſi p iſta
aut uix aut nullatenus uel acqrant uel
1. Co 15. e obtineant: ſicut ſcriptũ eſt. Nõ pri⁹ qd
ſpũale, ſed qd aĩale, deinde qd ſpũale.
Sicut nec Iacob niſi prius cognita Lya
Pſal. 80. a deſideratos Rachelis amplexus meruit
obtinere. Vñ rurſus in pſalmo: Sumite
pſalmũ, & date tympanũ. Qd eſt dice
re: Sumite ſpũalia, ſed prius date corpo
ralia: Optimus aũt ille, qui diſcrete &
congrue hæc & illa operatur.

Iam uero epl'a, ut epl'a remaneat, fi
nienda erat: qñq dẽ & nros (de qbus pr
conq̃ſt⁹ eſtis q ordini uro detraherẽt)
ſatis quãtũ potui ſtylo corripui: & me
quoq; ab hmõi falſa ſuſpicione purga-
ui, ut debui. Sed qm̃ dum nris minime
parco, nõnullis de uris nimiũ, in qb, nõ
decet, uideor aſſentire, pauca q̃ & uob
diſplicere cognoui, & oĩb. bonis uitãda
eſſe non dubito, neceſſariũ reor ſubiun-
gere: q̃ qdem etſi fieri uñr in ordine, ab-
ſit tñ ut ſint de ordine. Nullus qppe or-
do qppiam recipit inordinatũ: qd uero
inordinatũ eſt, ordo non eſt. Vñ nõ ad-
uerſum ordinem, ſed p ordine diſputa-
re putãdus ero, ſi nõ ordinẽ in hoĩb. ſed
hoĩm uitia rephendo. Et qdẽ diligẽtib.
ordinẽ, in hac re moleſtũ me fore non ti
meo, qnimo gratum pculdubio acce-
pturi ſunt ſi pſeqmur qd & ipſi oderũt.
Si qb. ỽo diſplicuerit, ipſi ſe manifeſtãt
qa ordinem non diligũt, cuius utiq; cor
ruptionẽ. i. uitia dãnari nolũt. Ipſis itaq;
illud Gregorianũ rñdeo: Melius eſt ut
ſcandalũ oriat, q̃ ueritas relinquatur.

Dr & ueraciter credit ſctõs pres illã
uitã inſtituiſſe: & ut in ea plures ſaluarẽ-
tur, uſq; ad infirmos rl'æ tẽpaſſæ rigorẽ,
non rl'am deſtruxiſſe. Abſit aũt ut cre-
dã tãtas eos quãtas uideo ĩ pleriſq; mo
naſterĳs uanitates ac ſupfluitates pce-
piſſe uel cõceſſiſſe. Miror etem̃ uñ inter
monachos tãta intẽpãtia in comeſſatio
nib. & potationib. in ueſtimẽtis & lecti
ſternĳs, & eqtaturis, & cõſtruẽdis ædi-
ficĳs inoleſcere potuit: q̃tenus ubi hæc
ſtudioſius, uoluptioſius atq; effuſi⁹ fiũt,
ibi ordo melius teneri dicat, ibi maior
putet religio. Ecce em̃ parcitas, putatur
auaritia: ſobrietas, auſteritas credit: ſilẽ
tiũ, triſtitia reputat. E cõtra remiſſio, diſ-
cretio dr: effuſio liberalitas: loq̃citas, af
fabilitas: cachĩnatio, iucũditas: molli-
ties ueſtimentoꝶ, & equoꝶ faſtus, ho-
neſtas: lectoꝶ ſupfluus cultus, mũditia.
Cumq; hæc alterutrũ impẽdimus, cha-
ritas appellat. Iſta charitas deſtruit chã
ritatem, hæc diſcretio diſcretionem cõ-
fundit. Talis miſericordia crudelitate
plena eſt, qua uidelicet ita corpori ſer-
uitur, ut aĩa iuguleṫ. Quę. n. charitas eſt
carnem diligere, & ſpm̃ negligere? Quę
ue diſcrerio totum dare corpori, & aĩæ
nihil? Qualis uero miſericordia, ancil-
lam reficere, & dominam interficere?
Nemo pro hmõi miſericordia ſperet ſe
conſequi miſericordiam quæ miſericor
dibus promittitur in euangelio, uerita-
tis ore dicentis: Beati miſericordes, qm̃ Mat. 5. a

ipſi miſericordiam conſequentur. Sed
certiſſime potius pœnã expectet quã
tali (ut ita dicã) impio miſericordi ſctũs
Iob. 24. d Iob magis pphetizando quam affectã
do imprecat: non ſit, ingens, in recorda-
tione, ſed conterat quaſi lignũ ĩfructuo
Ibidem. ſũ. Dignæ planè retributionis cãm mox
ſubinfert ſatis idoneã, dicẽs: Pauit. n. ſte
rilẽ, & q̃ non parit, & uiduæ nõ bñfecit.
Ioan. 6. g Inordinata pfectò atq; irrõnalis mĩa
1. Cor. 15. f eſt, ſterilis & infructuoſę carnis, q̃ iuxta
dñi uerbum non pdeſt qcq̃, & ſcd'm
Aplm regnum dei nõ poſſidebit, adim-
plendis inuigilare deſiderĳs, & de aĩę cu
ra ſapientis ſaluberrimum nõ curare cõ
ſilium, admonẽtis atq; dicentis: Miſere
re animæ tuæ, placens deo. Bona mĩa
miſereri aĩę tuæ, nec p̃t nõ mereri mĩam
qua fit ut placeas deo. Al's aũt non eſt
mĩa (ſicut iã dixi) ſed crudelitas, non eſt
charitas, ſed iniqtas: non diſcretio, ſed
cõfuſio, ſterilẽ q̃ non parit paſcere. i. in-
utilis carnis concupiſcẽtĳs inſeruire, &
uiduæ nil boni facere, aĩæ uidelicet ex-
colendis uirtutib. nullã opã dare. Quæ
utiq; licet ſponſo interim ſit uiduata cœ
leſti, ſenſus tñ de ſpũ ſctõ cõcipe & pa-
rere non deſinit immortales: qui uideli-
cet incorruptibilis cœleſtiſq; hrditatis
ualeant eſſe capaces, ſed ſi piũ habeant
ſtudioſumq; cultorẽ. Sub hac tñ abuſio
ne iam ferè ubiq; ſic p ordine tenent. fe-
rè iam ita ab oĩb. ſine q̃rela atq; irrephẽ
ſibil'r obſeruant: q̃q; diſſil'r. Nõnulli qp
pe his oĩb. tanq; nõ utentes utunt, & iõ
aut cum nulla offenſa, aut cũ minima.
Aliquãti qppe hæc agunt ex ſimplicita
te: aliquãti ex charitate: aliquanti ex ne-
ceſſitate. Quidã nãq; ſimpl'r iſta tenẽt,
qm̃ ſic eis p̃cipit: parati al'r agere ſi al'r p̃
ciperet. Quidã aũt ne diſcorditer uiuãt
ab eis cũ qb. habitant: ſectantes in his
non ſuam libidinẽ, ſed aliorum pacem.
Alĳ uero qa reſiſtere non ualent multi-
tudini contradicẽtium, qui hęc utiq; tã-
quam p ordine libera uoce defendũt,
& quoties iſti aliqua (put rõ dictat) re-
ſtringere uel mutare incipiunt, illi mox
tota eis authoritate reſiſtunt. Quis in
prĩcipio cũ ordo cœpit monaſticus: ad
tantam crederet monachos inertiam
deuenire? O quantũ diſtamus ab his q
in dieb. Antonĳ extitere monachi? Siq-
dem illi cũ ſe inuicẽ p tp̃s ex charitate
reuiſerent, tanta ab inuicẽ auiditate pa-
nẽ aĩaꝶ pcipiebant, ut corpis cibũ peni
tus obliti, diẽ plerũq; totum ieiunis uẽ-
tribus, ſed non mentib. tranſigerent. Et
hic erat rectus ordo: qñ digniori parti
prius inſeruiebatur. Hæc ſumma diſcre
tio: cum ampli⁹ ſumebat q̃ maior erat.
Hæc deniq; uera charitas, ubi aĩę, quaꝶ
charitate Xp̃s mortuus eſt, tanta ſolici
tudine refocillabant. Nobis aũt conue-
nientib. in unum (ut uerbis Apl'i utar) iã 2. Cor. 11. f
non eſt dñicam cœnam mãducare. Pa-
nem qppe cœleſtem nemo qui reqrat:
nemo q tribuat. Nihil de ſcripturis, ni-
hil de ſalute agit aĩaꝶ, ſed nugæ, & ri-
ſus, & uerba pferunt in uentũ. Inter prã
dendum, quantũ fauces dapib, tm̃ au-
res paſcunt rumorib. quib. totus intẽt⁹,
modũ neſcias in edẽdo. Interim aũt fer-
cula ferculis apponunt, & p ſolis carni
bus à qb. abſtinet, grandia piſciũ corpa
duplicant. Cumq; priorib. fueris ſatia-
tus, ſi ſcdos attigeris, uideberis tibi nec-
dũ guſtaſſe piſces. Tãta qppe accura-
tione & arte coquoꝶ cũcta apparant:
q̃tenus quatuor aut qnq; ferculis deuo
ratis, prima nõ ĩpediant nouiſſima: nec
ſatietas minuat appetitũ. Palatũ qppe
dũ nouellis ſeducit cõdimentis: paulatĩ
diſſueſcere cognita, & ad ſuccos extra-
neos ueluti adhuc ieiunũ, auide renouat
in deſideria. Venter qdẽ dũ neſcit onera
tur, ſed uarietas tollit faſtidiũ. Quia. n.
puras (ut eas natura creauit) epulas fa-
ſtidimus: dum aliæ alĳs multifariè pmĩ
ſcent, & ſpretis naturalib. quos deus in-
didit reb. qbuſdã adulterinis gula puo
catur ſaporib. tranſit nimiꝶ meta neceſ
ſitatis, ſed necdum delectatio ſuperat.
Quis. n. dicere ſufficit, quot modis (ut
cætera taceam) ſola oua uerſant & ue-
xant: quanto ſtudio euertunt, ſubuertũ
tur, liquantur, durantur, diminuũtur, &
nunc qdẽ frixa, nunc aſſa, nũc farſa, nũc

miſtim,nunc ſingillatim apponuntur?
Vt ꝗd aũt hæc oĩa,niſi ut ſoli faſtidio cõ
ſulatꝰ?Ipſa deinde qualitas reꝝ talis de-
foris apparere curatꝰ, ut nõ minus aſpe-
ctus ꝙ guſtus delectetꝰ: & cũ iã ſtoma-
chus crebris ructibus repletũ ſe indicet,
necdũ tñ curioſitas ſatiatꝰ. Sed dũ oculi
coloribus,palatũ ſaporibus illiciuntꝰ:in-
fœlix ſtomachus cui nec colores lucẽt,
nec ſapores demulcẽt, dũ oĩa ſuſcipe co
gitꝰ,oppꝛ̃ſſus magis obruitꝰ ꝙ reficitꝰ. Iã ue
ro de aq̃ potu ꝗd dicã:qñ ne ullo quidẽ
pacto uinũ aquatũ admittitꝰ?Oẽs nimi-
rum ex quo monachi ſumus,ĩfirmos ſto
1. Tim. 5. d machos hẽmus, & tã neceſſarium Apľi
de utẽdo uino cõſiliũ merito non negli-
gimus:modico tñ, qđ ille ꝓmiſit,neſcio
cur ꝑtermiſſo. Et utinã uel ſolo cum etiã
puꝝ eſt:cõtẽti eſſemꝰ. Pudet dicere,ſed
magis pudeat actitari: & ſi pudet audi-
ri,non pudeat emendari. Videas uno in
prandio ter uel quater ſemiplenũ calicẽ
reportari, q̃tenus diuerſis uinis magis
odoratis,ꝙ potatis,nec tã hauſtis, q̃ at
tactis,ſagaci ꝓbatione & celeri cogni-
tione unũ tandẽ è pluribus,qđ fortiꝰ ſit,
eligatꝰ. Quale eſt aũt illud qđ nonnulla
monaſteria ex more obſeruare dñr:ĩ ma
gnis uidelicet feſtis uina delibuta melle,
pigmẽtoꝝ reſperſa pulueribus in conuẽ
tu bibere? Nunꝗd & hoc fieri dicemus
ꝑꝑ infirmitatẽ ſtomachi? Ego uero ad
nihil aliud ualere uideo,niſi ut uľ ampliꝰ
bibatur,uel delectabilius. Sed cũ uenæ
fuerint uino ingurgitatæ, toto in capite
pulpitãtes,ſic ſurgẽti à mẽſa ꝗd aliud li-
bet niſi dormire? Si aũt ad uigilias ſurge
re indigeſtũ cogis,nõ cantũ, ſed plãctũ
potius extorquebis. Cũ uero ad lectum
deuenero,reꝗſitus incõmodum,plãgo,
nõ crapulæ pctm̃,ſed ꝙ mãducare non
queo. Ridiculũ uero(ſi tñ ueꝝ eſt)qđ
relatũ eſt mihi à pluribus q hęc ſe ꝓ cer
to ſcire dicebãt:reticẽdũ eſſe non arbi-
tror. Aiũt.n.incolumes ac ualidos iuue
nes cõuẽtũ ſolere deſerere:ĩ domo ſe in
firmoꝝ,qui non ſunt infirmi,collocare:
carniũ eſu(quix ægrotis dũtaxat, & o-
mnino debilibus,ex rľæ diſcretione pro
uiriũ reparatione concediť) nõ quidem
corporis infirmãtibus ruinas reficere ꝓ
incõmodo,ſed carnis luxuriãtis curã ꝑ-
ficere in deſiderio. Rogo q̃ eſt hæc ſecu-
ritas inter frẽdentiũ undiꝙ hoſtiũ fulgu
rãtes haſtas & circũuolãtia ſpicula,tã-
quã finito iã bello & triũphato aduer-
ſario ꝓijcere arma, & aut prãdijs incu-
bare lõgioribus,aut nudũ molli uoluta
ri in lectulo? Quid hoc ignauię eſt, ô bo
ni milites? Socijs ĩ ſanguine & cæde uer
ſantibus:uos aut cibos diligitis delica-
tos,aut ſõnos capitis matutinos? Alijs,
inꝙ,nocte & die cura ꝑuigili feſtinanti
bus redimere tp̃s,qm̃ dies mali ſũt: uos
ecõtrario & lõgas noctes dormitando
cõſumitis, & dies fabulãdo ducitis ocio
ſos? An dicitis pax? & non eſt pax. Cur
nõ ꝟecũdamini ad exprobrationẽ apľi
cæ indignationis? Nondũ.n. ait, reſtiti- Hebr. 12. b
ſtis uſꝙ ad ſanguinẽ. Imò iam ad eiuſdẽ
terribilis ualde cõminationis tonitruũ,
cur nõ exꝑgiſcimini? Cũ dixerint, inꝗt, 1. Theſ. 5. a
pax & ſecuritas:tũc repẽtinus eis ſuꝑue
niet interitus,ſicut dolor in utero hñtis,
& non effugient. Delicata nimis medi-
cina eſt prius alligari ꝙ uulnerari: mẽ-
brum nõ percuſſum plangere,et necdũ
ſuſcepto ictu admouere manum,fouere
unguẽto ubi nõ dolet, emplaſtrũ adhi-
bere ubi cæſura nõ eſt. Ad diſcernendũ
deinde inter ſanos & male hñtes, bacu
los in manibus portare iubentꝰ ægrotan
tes,planè neceſſarios,ut quã pallor ĩ uul
tu,macieſꝙ nõ indicat,baculus ſuſten-
tãs mẽtiatꝰ inualetudinẽ. Ridẽdas an lu-
gẽdas dixerim hmõi ineptias? Sic Ma-
carius uixit? Sic Baſiliꝰ docuit? Sic Anto
nius ĩſtituit? Sic prẽs in Aegypto cõuer
ſati ſũt? Sic deniꝙ ſancti Odo, Maiolꝰ,
Odilo, Hugo, quos ſe ſui utiꝙ ordinis
principes & ꝑceptores hr̃e glľiantꝰ, aut
tenuerũt,aut teneri cẽſuerũt? Sed hi oẽs
ſi ſcti,imò ꝗa ſancti fuerũt, à ſctõ Apľo
non diſſenſerunt,qui nimirum ita loqui
tur:Hñtes uictũ & ueſtitũ,his contenti
ſimus. Nobis aũt eſt pro uictu ſatietas, 1. Tim. 6. b
nec ueſtitũ appetimus,ſed ornatũ. Quę
ritur ad induendũ nõ quod utilius, ſed
quod

quod ſubtilius ĩuenitꝰ: nõ quòd repellat
frigus,ſed qđ ſuꝑbire cõpellat:nõ deni-
que(iuxta rľam)qđ uilius cõparari põt,
ſed quod uenuſtius imò uanius oñtari.
Heu me miſeꝝ qualemcũꝙ monachũ.
Cur adhuc uiuo uidere ad id deueniſſe
ordinẽ nr̃m:ordinẽ.ſ.q primus fuit in ec
cleſia:imò à quo cœpit eccľia,quo nullꝰ
in terra ſiľior angelicis ordinibus: nullꝰ
uicinior ei q̃ in cœlis ẽ Ieruſalem mater
noſtra, ſiue ob decorem caſtitatis, ſiue
ꝑꝑ charitatis ardorẽ: cuius Apľi inſtitu
tores,cuius hi quos Paulus tã ſæpe ſan-
ctos appellat, inchoatores extiterunt?
Et quidem ĩter illos cũ nihil qđ ſuũ eẽt
Acto 4. g qſpiam retinuiſſet,diuidebatꝰ(ut ſcriptũ
eſt)ſingulis ꝓut cuiꝙ opus erat: nõ igitꝰ
quod qſꝙ pueriliter geſtire poterat. Sa
nè ubi tm̃ quod opus erat accipiebatꝰ:
ibi nihil ꝓculdubio otioſum admitte-
batꝰ. Quãto magis nihil curioſum: quã-
to magis nihil ſuꝑbum? Qđ,inꝗt,opus
erat. Hoc eſt quãtũ ad indumẽta,quod
& nuditatẽ tegeret,et frigus repelleret.
Putas'ne ibi cuiꝙ galabrunũ aut iſſem-
brunum q̃rebatꝰ ad ĩduẽdum:cuiꝙ ducẽ
torum ſolidoꝝ mula parabatꝰ ad eꝗtan
dum? Putas'ne,inq̃, cuiuſpiã ibi lectuli
opꝑtorium cattinũ,aut diſcolor barrica-
nus operiebat,ubi ſingulis diuidebatur
tm̃,ꝓut cuiꝙ opus erat? Non illic arbi-
tror ualde curatũ fuiſſe de ꝑtio,de colo
re,de cultu ueſtimẽtoꝝ, ubi tã indefeſ-
ſum inerat ſtudiũ in concordia moꝝ,
aĩoꝝ cohærẽtia:ꝑfectuꝙ uirtutũ. Mul-
Ibidem. titudinis, inꝗt, credẽtium erat cor unũ,
Luc. 17. e & aĩa una. Vbi nunc illud unanimitatis
exercitium? Fuſi ſumus exterius, & de
regno dei(quod intra nos eſt)relictis ue
ris ac perẽnibus bonis,foris q̃rimus ua-
nam cõſolationem, de uanitatibꝰ & in
ſanijs falſis:ac iã religionis antiq̃,non ſo
lum uirtutem amiſimus, ſed nec ſpeciẽ
retinemus. Ecce.n.ipſe habitus noſter
(quod & dolẽs dico)qui humilitatis eẽ
ſolebat inſigne: à monachis noſtri tp̃is
in ſignũ geſtatꝰ ſuꝑbiæ. Vix iã in noſtris
prouincijs inuenimus quo ueſtiri digne
mur. Miles & monachus ex eodẽ pãno
partiuntꝰ ſibi cucullã & chlamydẽ. Qui
uis de ſeculo quãtumlibet honoratꝰ, ẽt
ſi rex,ẽt ſi imꝑator ille fuerit: nõ tñ nr̃a
horrebit indumenta:ſi ſuo ſibi mõ ꝑpa-
rata fuerint & aptata. Cęteꝝ in habitu,
inquis,nõ eſt religio,ſed in corde. Bene:
At tu qñ cucullã empturus, luſtras ur-
bes:fora circuis:percurris nundinas: do
mos ſcrutaris negotiatoꝝ: cunctã euer
tis ſinguloꝝ ſupellectilẽ: ingẽtes expli-
cas cumulos pãnoꝝ: attrectas digitis,
admoues oculis, ſolis opponis radio:
quicquid groſſum,qcꝗd pallidũ occur
rerit,reſpuis. Siꝗd aũt ſui puritate ac ni-
tore placuerit, illud mox quãtolibet ꝑ-
tio ſatagis tibi retinere. Rogo te,ex cor
de facis hæc,an ſimpľr? Cũ deniꝙ con-
tra regulam, nõ quod uilius occurrerit,
ſed ſtudioſiſſime q̃ris qđ quia rarius in
uenitꝰ,pretioſius emitꝰ:ignorãs facis hęc,
an ex induſtria? Ex cordis theſauro ſine
dubio ꝓcedit qcꝗd foris apparet uitio
ſum. Vanum cor,uanitatis notã ingerit
corꝑi, & exterior ſuꝑfluitas ĩterioris ua
nitatis indicium eſt. Mollia indumẽta:
aĩ molliciem indicãt. Nõ tãto curaretur
corꝑis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet
mẽs inculta uirtutibꝰ. Miror aũt cũ rľa
dicat,ad magr̃m reſpicere qcꝗd à diſci
pulis delinquitꝰ, & dñs ꝑ ꝓphetã ſangui Ezech. 3. e
nem in pctõ moriẽtiũ,de manu paſto-
rũ regrẽdũ eſſe minetꝰ: q̃uo abbates nr̃i
patiũtur fieri talia:niſi forte (ſi audeã di
cere)nemo fidenter reꝑhendit in quo ſe
eſſe irreꝑhenſibilem nõ cõfidit. Siquidẽ
humanitatis eſt oĩum,ĩ quo ſibi qſꝙ in
dulget,alijs nõ uehementer iraſci. Dicã,
dicã, ꝑſumptuoſus dicar,ſed ueꝝ dicã.
Q̃uo lux mũdi obtenebrata ẽ? Q̃uo ſal
terræ infatuatũ eſt? Quoꝝ nobis uita,
uia uitæ debuit eẽ:dũ exẽplũ in ſuis acti
bꝰ oñdũt ſuꝑbiæ, cæci facti ſunt duces
cæcoꝝ? Quod.n.(ut cætera taceã) ſpe-
cimẽ humilitatis eſt cũ tãta põpa & eꝗ
tatu incedere: tãtis hoĩum crinitoꝝ ſti-
pari obſequijs: quatenus duobus ep̃is
unius abbatis multitudo ſufficiat? Mẽ-
tior ſi nõ uidi abbatẽ ſexagita equos &
eo amplius in ſuo ducere comitatu. Di-

caſ ſi uideas eos trāſeūtes, nō pres eſſe
monaſterioꝝ, ſed dn̄os caſtelloꝝ: non
rectores aīaꝝ, ſed principes ꝓuinciaꝝ.
Tum deinde geſtari iubent mappulę,
ſcyphi, bacini, candelābra, & manticæ
ſuffarcinatæ, non ſtramētis, ſed ornamē
tis lectuloꝝ. Vix deniqꝫ quatuor leucis
à ſua q̄ſpiam domo recedit, niſi cū tota
ſupellectili ſua, tanquā ſit uel iturus ad
exercitū, uel trāſiturꝰ ꝑ deſertū, ubi nō
ualeant īueniri neceſſaria. An nō poſſet
eodē uaſculo et aqua manib. uergi, et ui
num bibi? An nō poſſet ardēs lucere lu-
cerna, niſi in tuo q̄d portas cādelābro,
& hoc aureo, uel argēteo? An nō poſſet
dormiri, niſi ſuꝑ uariū ſtratum, aut ſub
peregrino cooptorio? An nō unus aliq̄s
miniſter poſſet et iumentū ligare, & ad
mēſam ſeruire, & lectulū ꝑpare? Nunc
ergo tātę multitudini garſionū ac iumē
toꝝ: cur (uel ad ſolatiū mali) nobiſcum
nō ferimus neceſſaria: quatenus hoſpi-
tes nō grauemus? Sed hęc parua ſunt.
Veniā ad maiora, ſed iō uiſa minora, q̄a
uſitatoria. Omitto oratorioꝝ īmenſas
altitudines: īmoderatas lōgitudines: ſu-
ꝑuacuas latitudines: ſumptuoſas depo-
litiones: curioſas depictiones: quę dum
orantiū in ſe retorquēt aſpectū, īpediūt
& affectū, & mihi quodāmodo repræ-
ſentāt antiquū ritum Iudæoꝝ. Sed eſto,
fiāt hæc ad honorē dei. Illud aūt īterro-
go monachus monachos, quod in gēti-
libꝰ gētilis arguebat. Dicite, ait ille: pō-
tifices, in ſancto q̄d facit auꝝ? Ego aūt
Iuuenalis dico. Dicite paupes. Nō. n. attēdo uer-
ſum, ſed ſenſum. Dicite, īquam, paupes:
ſi tn̄ paupes: in ſancto quid facit auꝝ?
Et q̄dem alia cauſa eſt epōꝝ: alia mona
choꝝ. Scimus nanqꝫ ꝙ illi ſapientibus
& inſipiētibus debitores cū ſint, carna-
lis ppl̄i deuotionē, quia ſpūalibus non
pn̄t, corꝑalib. excitant ornamētis. Nos
uero q̄ iam de ppl̄o exiuimus: qui mūdi
quæqꝫ pretioſa ac ſpecioſa ꝓ Chriſto
reliq̄mus: qui oīa pulcre lucētia: canore
mulcentia: ſuaue olentia, dulce ſapia, ta
ctu placentia, cūcta deniqꝫ oblectamē-
ta corporea arbitrati ſumus ut ſterco-
ra, ut xp̄m lucrifaciamꝰ: quoꝝ q̄ſo in
his deuotionē excitare ītēdimus? Quē,
inquā, ex his fructū req̄rimus? ſtultoꝝ
admirationē, an ſimpliciū oblectatio- *Pſal. 105.f*
nē? An q̄m cōmiſti ſumus inter gentes:
forte didicimꝰ opa eoꝝ, et ſeruimus ad
huc ſculptilibꝰ eoꝝ? Et, ut apte loquar, *Ephe. 5.b*
an hoc totū facit auaritia, q̄ eſt idoloꝝ
ſeruitus: & nō req̄rimus fructū, ſed da-
tum? Si q̄ris q̄uō: miro, inqꝫ mō. Tali q̄-
dam arte ſpargit̄ æs, ut multiplicet̄. Ex-
pendit̄ ut augeat̄, & effuſio copiā parit.
Ipſo q̄ppe uiſu ſumptuoſaꝝ, ſed miran-
daꝝ uanitatū accēdūt̄ hoīes magis ad
offerēdū q̄ ad adorādū. Sic opes opibꝰ
hauriunt̄: ſic pecunia pecuniā trahit: q̄a
neſcio quo pacto ubi amplius diuitiaꝝ
cernit̄, ibi offert̄ libentius. Auro tectis
reliquiīs ſignant̄ oculi, & loculi aperiū-
tur. Oſ̄dit̄ pulcerrima forma ſancti uel
ſanctæ alicuius, & eo creditur ſanctior,
quo coloratior. Currunt hoīes ad oſcu-
landum: inuitant̄ ad donandum: & ma
gis mirant̄ pulcra, q̄ uenerant̄ ſacra. Po-
nunt̄ dehinc in eccleſia gēmatę nō coro
næ, ſed rotę, circunſeptę lāpadibus, ſed
non minus fulgentes inſertis lapidibus.
Cernimus & ꝓ cādelābris arbores q̄ſ-
dam erectas: multo æris pondere miro
artificis opere fabricatas: nec magis co
ruſcātes ſuppoſitis lucernis, q̄ ſuis gem
mis. Quid putas in his omnibus q̄ritur?
pœnitentium compunctio, an intuen-
tium admiratio?

O uanitas uanitatū, ſed nō uanior q̄
inſanior. Fulget eccl̄ia in parietibus, &
in pauperibus eget. Suos lapides īduit
auro, & ſuos filios nudos deſerit. De
ſumptibus egenoꝝ ſeruitur oculis diui-
tum! Inueniunt curioſi quo delectent̄, et
nō inueniūt miſeri quo ſuſtētent̄. Vt q̄d
ſaltē ſanctoꝝ imagines non reueremur,
q̄bus utiqꝫ ip̄m quod pedibus concul-
catur, ſcatet pauimentū? Sæpe ſpuitur ī
ore angeli, ſæpe alicuius ſanctoꝝ facies
calcibus tundit̄ tranſeūtium, & ſi nō ſa
cris his imaginibus, cur uel nō parcitur
pulcris coloribus? Cur decoras quód
mox fœdādum eſt? Cur depingis quod

neceſſe eſt conculcari? Quid ibi ualent
uenuſtæ formæ ubi puluere maculātur
aſſiduo? Deniqꝫ q̄d hæc ad paupes: ad
monachos: ad ſpūales uiros? Niſi forte
& hic aduerſus memoratum poetę uer
ſiculum, propheticus ille rn̄deat̄: Dn̄e
Pſal. 25.b dilexi decorē domus tuæ, & locum ha-
bitationis gloriæ tuæ. Aſſentio. Patia-
mur & hæc fieri in eccleſia: quia etſi no
xia ſunt uanis & auaris, non tn̄ ſimplici
bus & deuotis. Cęteꝝ in clauſtris corā
legentib. fratrib. quid facit illa ridicula
monſtroſitas: mira q̄dā deformis for-
moſitas: ac formoſa deformitas? Quid
ibi īmundæ ſimiæ: quid feri leones: q̄d
monſtroſi centauri, q̄d ſemihoīes: q̄d
maculoſæ tygrides, q̄d milites pugnan
tes: quid uenatores tubicinātes? Videas
ſub uno capite multa corpora: & rur-
ſus in uno corpore capita multa. Cerni
tur hinc in quadrupede cauda ſerpētis:
illinc in piſce caput quadrupedis. Ibi be
ſtia p̄fert equum: caprā trahēs retro di-
midiam: hic cornutū aīal equum geſtat
poſterius. Tā multa deniqꝫ tamqꝫ mira
diuerſaꝝ formaꝝ ubiqꝫ uarietas appa-
ret, ut magis legere libeat ī marmorib.
q̄ in codicib. totumqꝫ diem occupare
ſingula iſta mirādo: q̄ in lege dei medi-
tando. Pro deo ſi non pudet ineptiaꝝ:
cur uel non piget expēſaꝝ? Multa q̄dē
& alia ſuggerebat addēda larga mate-
ria: ſed auellit me & propria ſatis anxia
occupatio, & tua fr̄ Ogeri nimis feſtina
diſceſſio: q̄ uidelicet nec morari diutius
acq̄eſcis: nec abire tn̄ uis abſqꝫ recenti
opuſculo. Facio itaqꝫ q̄d uis: & te di-
mitto, & ſermonē breuio. Præſertim q̄a
utiliora ſunt pauca in pace: q̄ multa cū
ſcandalo. Et utinā hęc pauca ſcripſerim
ſine ſcandalo. Enimuero uitia carpens,
ſcio me offēdere uitioſos. Pōt tn̄ fieri uo
lente deo aliquibus quos me timeo ex-
aſperaſſe, potius placituꝝ eſſe, ſed ſi de
ſinant eſſe uitioſi. Si uidelicet & diſtri-
ctiores deſinant eſſe detractores, & re-
miſſiores amputent ſuꝑfluitates. Si ſic
quiſqꝫ bonum teneat q̄d tenet, ut alium
aliūd tenentem non iudicet. Si qui occe
pit iam eſſe bonus, non inuideat melio
ribus: & qui ſibi uidetur agere melius,
bonum non ſpernat alterius. Si qui di-
ſtrictius uiuere pn̄t: eos qui nō pn̄t, nec
aſpernentur nec æmulentur, & qui non
pn̄t, eos qui pn̄t, ſic mirentur, ut temere
non imitentur. Sicut. n. non licet his qui
maius aliquid forte uouerunt, ad id q̄d
minus eſt deſcendere, ne apoſtaten tur,
ſic non omnibꝰ expedit de bonis mino-
ribus ad maiora tranſire, ne præcipiten
tur. Scio quippe nonnullos de aliīs &
congregationibus & īſtitutionibus ad
noſtrum ordinem peruolaſſe, pulſaſſe,
intraſſe. Qui hoc quidē agendo, & ſuis
ſcandala reliquerunt, & nobis nihilómi
nus attulerunt: dum quātum illos ſua te
meraria diſceſſione, tm̄ nos turbarunt
ſua miſera conuerſatione. Et q̄m ſuper-
be ſpreuerunt quod tenebant, & teme-
re præſumpſerunt quod nō ualebant: di
gno deus exitu eoꝝ tandem patefecit
ignauiā: quia & impudēter deſeruerūt
quod imprudēter arripuerant, & turpi-
ter redierūt ad id, quod leuiter deſerue-
rant. Cum. n. clauſtra noſtra ſui potius
ordinis impatientia, q̄ deſiderio noſtri
expetierint: oſ̄dunt quod ſunt: dum à
uobis ad nos, à nobis ad uos inſtabili le
uitate peruolantes, & nobis & uobis,
& oībus bonis ſcandala faciunt. Quan-
quā ergo nonnullos eoꝝ nouerimus, q̄
& fortiter deo authore cœperūt, & ip̄o
ꝓtectore fortius ꝑſeuerant: ſecurius eſt
tn̄ ut perſeueremus in bono ꝙ cœpimꝰ,
q̄ ꝙ incipiamus ubi nō perſeueremus:
& hoc pariter oēs ſtudeamus, ꝙ ſecun-
dum Apl̄i conſilium oīa noſtra in chari *I. Cor. 16.c*
tate fiant. Hæc eſt noſtra de noſtro &
de ueſtro ordine ſn̄ia: hæc noſtris & ue
ſtris: hęc non de uobis, ſed uobis me ſo
lere dicere nullus melius mihi teſtis ert
q̄ uos, et ſiquis me nouit ſicut uos. Quę
in ueſtris laudabilia ſunt, laudo & p̄di-
co: ſi quæ reprehendenda ſunt, ut emen
dētur, uobis & aliīs amicis meis ſuade-
re ſoleo. Hoc nō eſt detractio, ſed attra
ctio. Quod ut nobis à uobis ſemꝑ fiat,
omnino precor & ſupplico. Valete.

DIVI BERNARDI
Abbatis ſuper illud euangelij: Ecce nos reliquimus omnia, declamationes,

PROLOGVS.

UT tibi dilectiſſime, p̃ſentes ex-
hortationis ſchedulas deſtina-
rem, quæ otioſa eſſe non patit̃,
nimirum credens oĩa & oĩa ſperãs, cha
ritas perſuaſit. Vbi ſanè non tibi me pro
pria tradidiſſe putes, nec tanquam no-
ſtra ſuſcipias: ſed è multis ſermonibus
patrum, quorum digna ſatis laus eſt in
eccleſia, quæ huic uidebãtur apte nego-
tio noueris decerpſiſſe ſñias, & ſub unã
utcunq; formulã redigendo, cuiuſdam
copioſi declamatorij ſermõis ĩſtar hũc
tuæ dilectioni libellũ edidiſſe. Hoc nimi
rum ſcribẽdi genus ad ꝑſuadendum ef-
ficacius arbitrabar: quod ſoleat ampli⁹
mouere lectorem, uiuidas magis uoces
q̃ mutos apices repræſentans. Cæterũ
qm̃ ſuſpecta mihi ignorantia propria,
ꝓpriaq́; obliuio eſt: hortor & moneo
ut ſiqua deprehenderis digna reprehẽ-
ſione, aut ipſe ea corrigere ſtudeas, aut
ſi id forſitan ex mãſuetudine refugis &
humilitate: mihi ſaltẽ quęcunq; te mo-
uerint, non diſſimiles amicabiliter inti-
mare. Atque id quidẽ de ſñia dixerim.
Nam de uerbis, erit forſitã inuenire nõ-
nullos ad quorũ aures ſi uenerint, ſub-
ſannent ea dicentes: Quis eſt iſte inuol-
uens ſñias ſermonibus imperitis? Verũ
nil tale mihi ſuper tua reor eruditione
uerendum. Quippe & metum hunc &
pudorem ſuſpicione carens charitas fo
ras mittit. Affectum magis, ni fallor, in
his q̃ uerba penſabit amicus: prȩſertim
quod non oſtentationis, ſed ædificatio
nis edere paginã cogitarim: optãs ma-
gis (ſi poſſibile uideretur) & ſine uer-
bis hæc ĩprimere cordi tuo. Faciat hoc
qui inuiſibiliter ꝋpatur in cordibus ele-
ctorum, & pia dignatione ſua ſuã hanc
uocem reputans, uocem ei uirtutis &
efficaciæ largiatur. Agit enim quod po
teſt operoſa dilectio: opportune inſtãs,
fortaſſis & importune. Nulla ſanè huic
operi idonea magis occurrit dignior'ue
materia quàm euãgelica lectio, ubi fœ-
liciſſimum illud Simonis & Ieſu eulo-
gium cõtinetur. Hanc ergo ſuſcipere li-
buit, ſed exhortationis magis gratia
quàm expoſitionis, ut ſcilicet ex ea ſer-
monis occaſio ſumeretur. Sed & ſentẽ
tijs breuibus diſtinguere ſtudui lectio-
nem, ut diſtinctio ipſa faſtidium non
admittat.

Sermo de uerbis euangelij, Dixit Simon Petrus ad Ieſum, Ecce nos reliquimus omnia.

DIxit Simon Petrus ad Mat.19.d
Ieſum: Ecce nos reliq
mus omnia, & ſecuti
ſum⁹ te. Fidelis ſermo,
& dignum omni acce
ptione colloquium Si
monis Petri & Ieſu. Fa
miliaris ſiquidem & amica ſaluti obe-
dientia eſt, ſed obedientia firma & ſta-
bilis: quæ fundata eſt ſuper petram. Me 1.Reg.15.d
lior eſt enim obedientia quàm uictimȩ,
& acquieſcere nolle, ut peccatum ha-
riolandi eſt. Vnde & uitæ quoque ipſe
ſaluator prætulit hanc uirtutem, eligẽs
magis animam ponere, quàm obedien
tiam non implere. Poſtremo & ipſum
nomẽ Ieſu, quod eſt ſuper omne nomẽ, Philip.2.b
& in quo flectitur omne genu, apoſto-
lo teſte: obedientiæ remuneratio eſt.
Libet proinde ſacratiſſimo huic inter-
eſſe colloquio, & intima cordis aure ꝑ-
cipe quæ dñr. Arbitror. n. uerba lectio-
nis huius ea eſſe de quibus ad immorta
lem ſponſum à finibus terræ clamat ec
cleſia: Propter uerba labiorum tuorũ Pſal.16.b
ego cuſtodiui uias duras. Hæc nempe
ſunt uerba quæ contemptum mundi in
uniuerſo mundo, & uoluntariam per-
ſuaſere hominib⁹ paupertatẽ. Hȩc ſunt
quæ monachis clauſtra replẽt: deſerta
anachoretis. Hæc, inq̃, ſunt uerba quæ
Aegyptum ſpoliant, & optima quæq;
eius uaſa diripiunt. Hic ſermo uiuus Exo.12.e
& efficax, conuertens animas fœlici æ-
mulatione ſanctitatis, & ueritatis ꝓmiſ
ſione fideli. Dixit. n. Simõ Petrus ad Ie
ſum: Ecce nos reliqm⁹ oĩa. Bñ, optime,
& nõ ad inſipientiã tibi. Nã & mũdus
trãſit, & cõcupiſcẽtia eius, & relinque-
re hæc magis expedit, q̃ relinqui. Ecce,
inqt, nos reliqmus oĩa, & ſecuti ſum⁹ te.
Nimirũ qa exultauit ut gigas ad curren
Pſal.18.a dã uiã, nec currentẽ ſeq poteras onerat⁹.
Sed nec inutilis cõmutatio, pro eo q ſu-
per oĩa eſt, oĩa reliqſſe. Nã & ſil' cũ eo
donant̃ oĩa: & ubi apphenderis eũ, erit
unus ipſe oĩa in oĩbus, q pro ipſo oĩa re-
liquerũt. Oĩa ſanè dixerim, non tm̃ poſ-
ſeſſiones, ſed ẽt cupiditates, & eas maxi
me. Plus. n. cõcupiſcẽtia mũdi q̃ ſubſtã
tia nocet. Et hæc fugiendarũ cã diuitia-
rũ p̃cipua eſt, ꝙ aut uix aut nunq̃ ſine
amore ualeãt poſſideri. Limoſa ſiqdem
& glutinoſa nimis nõ modo exterior,
uerũetiã ĩterior ſubſtãtia nr̃a vr̃, & faci
le cor humanũ oĩbus q̃ frequẽtat, adhæ
ret. Age ergo q relinquere uniuerſa diſ-
ponis: te quoq; inter relinquẽda nume-
rare memẽto. Imò uero maxime et prin
cipal'r abnega temetipſum, ſi deliberas
ſeq eũ q exinaniuit ꝑꝑ te ſemetipm̃: po-
ne grauiſſimã ſarcinã: pone aſinariã mo
lã: terrenã molẽ: pone illa quinque non
hoĩum planè iuga, ſed boũ: q̃ tibi inſipiẽ
ter emiſti. Alioqn ſeq ſpõſum, & uenire
ad nuptias ſpũales qnaria hac p̃ſſus &
opp̃ſſus corporis ſenſualitate nõ pote-
ris: ſed & ſi nouiſſime ueneris et pulſaue
ris, minime ꝓfecto apiet̃ tibi, ſed rñde-
bit̃ de intus, ꝙ nõ ſit de bobus & aſinis
cæteriſq́; iumẽtis inſipiẽtibus cura deo.
1.Cor.9.b An uero cõparatũ iumẽtis eſſe qs dubi-
tet hoĩem, q ſibi iuga emerit iumentorũ:
niſi ꝙ eo ſanè ipſis quoq; iumẽtis cõuin
cit̃ ſtolidior, & beſtialior beſtijs cõpro
bat̃, ꝙ iuga neceſſitatis earũ ꝓpria ipſe
ſubeat uolũtate? Qd'. n. illis natura eſt,
huic culpa: dũ tanq̃ unũ ex his q̃ rõne
carẽt, ſine rõne degẽs & ipſe, ſub corpo
reis ſil'r ſenſibus incuruat̃. Sed qd eũ iu-
ga ſubiſſe cauſamur? Arguamus magis
emiſſe. Illud. n. ſtoliditatis miſerãdȩ: iſtd
extremæ demẽtiæ eſt. Dignus eſt opa-
rius mercede ſua. Nam ut mercedẽ pro 1.Tim.5.c
ope tribuat, inauditũ. Deniq; loqtur ſu
per hoc uerbo dñs ꝑ ꝓphetã, ſub typo
mulieris fornicarię ſcelera arguẽs Iſrae-
lis: Oĩbus, inqt, meretricibus dant̃ mer Ezec.16.d
cedes: tu aũt dediſti mercedes cunctis
amatoribus tuis, & donabas eis ut ĩtra-
rent ad te undiq; ad fornicãdũ: factũq́;
eſt in te cõtra cõſuetudinẽ mulierũ ĩ for
nicationibus tuis: & poſt te nõ erit for-
nicatio. In eo. n. ꝙ dediſti mercedes, &
nõ accepiſti, factũ eſt in te cõtrariũ. Pla
nè & in eo q iuga emit: cõtrarium fieri
manifeſtũ eſt. Quid. n. iuga emit, & iu-
ga boum, cui iugũ ſuaue gratis offertur?
Nã iugũ xp̃i, iugũ hoĩs eſt: ſiquidem &
xp̃s hõ. Nec modo gratis tribuit̃, ſed et
copioſa his q tulerint illud, remuneratio
eſt: ut à nemine non dico emi, ſed gratis
ſuſtineri queat. Quid ergo miſer pro iu-
go boũ diſtrahis aĩam tuam, qui iugum
Xp̃i ſuſcipiens, emere poteras regnum
dei, mercari uitã, lucrifacere xp̃m? Nã ſi
ne iugo interim eſſe nõ potes, hõ nimi-
rũ q natus es ad laborẽ. Sed graue iugũ
ſuꝑ oẽs filios Adã, utiq; q ſequunt̃ eum.
Nã ſuꝑ eos q Xp̃m ſequunt̃: leue eſt & Iob.5.b
ſuaue. Poſtremo ut cætera ſileã, cũ ſine Eccl. 40 a
iugo eſſe nõ poſſint, q̃le hoc ipſum ẽ eli- Matt. 11.a
gere potius quinq; q̃ unũ? Quis. n. põt
ſeruire quinque dñis, nedũ quinque ty-
rãnis, quinque prædonibus? Siqdẽ ocu-
lus meus deprædat̃ aĩam meã. An nõ ſȩ Thren.3.f
pe aliud gula exigit, ad aliud prurit⁹ au-
riũ uocat? Sic & odoratus & tactus di-
uerſa imꝑant: interdum forſitan & ad-
uerſa: dum uterque cõem ſibi geſtit præ
ripere ſeruum, & trahit ſua quemq; uo
luptas. Vides excuſationem hoĩs q ꝑꝑ-
ea Chriſtum non ſequitur, ꝑꝑea ſe excu Ver.egl.2.
ſat à nuptijs, ꝙ iuga boum emerit quin- Luc. 14.d
que. Quid ſi eorũ laborem & dolorem
conſideres: ſi numeres iuga, qui uarijs
ſeruiunt uitijs morũ, magis q̃ corporum
ſenſibus? Erit ꝓfecto inuenire iam hoĩes
qui multo magis in labore hoĩum non
ſunt, ſed lõge amplius aliena ab hoĩe fla
gella ſuſtineãt. Erit inuenire emẽtes nõ

modo quinque,ſed pluſq; quinquagin-
taquinque nõ planè iumẽtorꝝ iuga, ſed
dæmonũ. Cõtendũt ambitio & elatio
cordis,altera nidũ,altera foueã parat.
Volare altera iubet,repe monet altera,
cũ neutrũ ꝓfecto ſit hoĩs. Quis.n. es tu,
ait hæc,qs uero ille uel ille eſt: aut q̃ do-
mus pr̃is eorꝝ,ut eis in aliquo cedas, ut
reuerearis eos,ut aliq̃tenus eis blandia-
ris? At bonus ſermo bonũ inuenit locũ,
ait ambitio,& interdũ quoq; q ꝓdeſſe
nõ põt,põt obeſſe,uñ diſſimula: primũ
uinũ bonũ pone,donec ueniat hora tua.
Auaritia quoq; & appetitus laudis ſibi
inuicẽ aduerſant̃, & qđ hæc cõgregat,
hic diſpergit. Nec minus cõtraria ſunt
q̃ ſimulatio & puſillanimitas ſuggerũt,
impudẽtiæ,impatiẽtiæq; clamorib⁹, et
utraq; labor & dolor,& afflictio ſpũs.
Hæc aũt oĩa,ſil'iaq; ac diſſimilia mala,
ex una radice pullularũt: ꝓpriæ.ſ.uolun
Prou. 30.b tatis. Huius.n. ſanguiſugæ duæ ſuut inſa
tiabiles filiæ: clamãtes, affer, affer. Siqdẽ
nec aĩus uanitate, nec uoluptate corp⁹
Eccles. 1.b aliqñ ſatiat̃,ut ſcriptũ eſt, Nõ ſatiat̃ ocu
lus uiſu,nec auris implet̃ auditu. Fuge
ſanguiſugã hanc,& oia reliqſti. Hæc.n.
oĩa trahit ad ſe. Pone hãc, & iugũ tã im
portabile q̃ multiplex abiecisti. Nõ eſt
eñ dñs crudelis ad illã,nõ eſt tyrannus
tã impius & inhumanus ſic urgẽs ſeruu
lũ,& nõ parcẽs. Fatigatũ magis ĩſtigat:
ſubditũ p̃mit durius. Ingetũ malũ,quod
ſpũi ſꝑ incubãs,inexcogitabilia medita
Iob. 7.d tur. O cuſtos hoĩum, qr̃ poſuiſti me cõ
trariũ tibi,& fact⁹ ſum mihimetipſi gra
uis? Nullũ mihi onus importabilius,nul
Zacha. 5.b la grauior ſarcina eſt. Factus ſum mihi
talẽtũ plũbi,& reſedit iniqtas ſuꝑ illud.
Sed audiã uocẽ ſolatij, audiã qd loquat̃
Matt. 11. d magni cõſilij angelus. Venite,inquit,ad
me,q laboratis & onerati eſtis, & ego
uos reficiã. Tollite iugũ meũ ſuꝑ uos,et
inuenietis requiẽ aĩabus ur̃is. Verꝝ hæc
al's Inueniẽt forte in nouiſſimis locum ſi
bi. Interim ſanè fœlices liquet eſſe,q ex-
onerati ſunt,& ſequunt̃ dñm expediti.
Arctiſſimũ.n. nos foramen expectat. Si
quẽ ſeqmur,cõſequi uolumus, ꝑ angu-
ſtã cõtendamus ingredi portã neceſſe ẽ.
Quid tu camele gibbũ,qd tu pecunioſe
ꝓditoris loculos tollis? Non ſic impie,
non ſic ingredieris. Foramẽ acus, hmõi
ſarcinas nõ admittit. Excuſant aliq for-
taſſe dicẽtes, Abrahã, Iſaac, & Iacob, cę
teriq; ſancti nunqd nõ terrenas diuitias
habuiſſe legunt̃? Sufficit nobis eſſe ſicut
illi fuerũt,neq;.n. ſumus nos pr̃ibus me
liores. Si culpabilis eſſet poſſeſſio diui-
tiarꝝ,nunq̃ illi in diuitijs tantam à dño
gr̃am obtinuiſſent,aut tantã gr̃am cõſe
cuti,diuitias nihilominus poſſediſſent.
Quid r̃ndebimus nouis imitatoribus
ſctõrꝝ ueterꝝ? Imponãt certe uitulos ſu-
per altare dñi,mactẽt arietes, hircos im
molẽt,qa & hoc Abrahã fecit, & hic ri
tus patrũ,qbus nõ modo meliores non
ſumus,ſed ne digni qdẽ ſoluere corrigiã
calceamentorꝝ eorꝝ. Sed hæc, inquiũt,
ſtatũ ultra nõ hñt,ubi reuelata eſt ueri-
tas,tranſiere. Quid ſi ipſas quoq; ſctõrꝝ
diuitias tꝑales,umbrã fuiſſe dixerimus
futurorꝝ? In figura ſiqdem eis oĩa legi- 1. Cori
mus cõtigiſſe. Deniq; qdni terrenas pa
lã diuitias poſſiderẽt ſancti & ꝑfecti ui-
ri,cũ ſola adhuc terrena palã ꝓmitterẽ-
tur à deo? Sicut.n. ſacrificijs illis,ſic & di
uitijs,carnalibus adhuc ꝓp'lis diſpẽſatio
diuina morẽ gerebat: nimirũ ut tãquam
paruuli paulatim à gẽtiliũ ſecederẽt ri-
tu,eadẽ q̃ gẽtes dæmonis,dño immolã
tes,eadẽq; & illi,ſed à dño,nõ à dæmo-
nijs expectãtes. Vbi ſanè cœleſtis ꝓmiſ-
ſio ſonuit,ſpũalia iã neceſſe eſt ſpũalib⁹
cõparari,& mutari ſacrificiũ ſpe muta-
ta. Nouerãt hæc qcũque uel eo tꝑe fue-
re ꝑfecti,ſed ex charitate ꝓp'lo cohære-
bãt,ut in manifeſto quidẽ & agere ea-
dẽ,& eadẽ q̃rere uiderent̃. An forte uio
lẽta ur̃ extortio qđ de umbra dicimus
& ſignatione? Olim alter ſuꝑ hæc ſcri-
pſerat in hũc modũ. Nullus mihi oppo-
nat aurũ tẽpli Iudęorũ. Tũc.n. hoc fuit
qñ ſanguis immolabat̃,qđ totũ figura
fuit. Aurũ ergo repudiem⁹ cũ cæteris ſu
perſtitionib. Iudęorũ,aut ſi aurũ placet,
placeãt & Iudæi. Poſtremo nõ multos
legiſſe me recolo aut nõ afflictos graui-

ter,aut nõ grauiter in ipſa ſcl'i h⁹ ꝓſperi
tate tẽtatos: forte & periclitatos. Ni-
mirꝝ lõge aliud eſt in luto aquarꝝ mul-
tarꝝ diuiſi fundo maris iter carpe, terre-
na licite poſſidẽdo: aliud ipſam quoque
nouis greſſib⁹ undã calcare,oĩa relinq̃n
do. Sed tꝑi gr̃æ p̃rogatiua hæc debeba
tur: Petro nouũ iter & noui typus itine-
ris ſeruabat̃. Antiquorꝝ ſanè patrũ dieb.
donec in terris uideret̃ & cõuerſaret̃ in-
ter hoĩes dñs maieſtatis,nõ erat euãge-
licæ forma ꝑfectionis,ſed ſpm̃ dñi ſolo
Ioan. 1.b interim ſpũ ſequebant̃. At ubi uerbũ ca
ro factũ eſt,& habitauit in nobis: iã no
bis in eo tradita eſt imago uitæ,& con-
uerſationis excẽplar,qđ oporteat ẽt cor
poral'r imitari,ut utroq; ſequentes ueſti
Gen. 32.g gio,nõ ulterius cũ patriarcha Iacob alte
ro fœmore claudicemus. Vbi.n. audiui-
Luc. 14.g mus qa dictũ ſit antiqs? Niſi quis renun
Ibid. 18.d ciauerit oĩb⁹ q̃ poſſidet,nõ p̃t meus eſſe
diſcipulus? Et itẽ, Si uis eſſe ꝑfectus,ua-
de & uẽde oĩa q̃ hẽs,& da pauꝑibus,et
hẽbis theſaurꝝ ĩ cœlo,& ueni ſeq̃re me?
Neq; id dicimus tanq̃ ſaluari qs uel hoc
tꝑe neq̃at ſi ſecus egerit,ſed ut gradum
agnoſcat ꝓpriũ, & locũ ꝑfectionis,aut
Mat. 6.c diſcipulatus offm̃ nõ uſurpet. Hñt euan
gelia & ꝑfectionis conſiliũ,& remediũ
infirmitatis. Nolite theſaurizare uobis
Luc. 9 g theſauros in terra: hæc ꝑfectio eſt. Siqui
Acto. 3.a dẽ filius hoĩs ubi caput reclinaret nõ ha
bebat. Petro & Ioãni nec argẽtũ nec au
rũ erat. Paulus uictu ſimplici ueſtituq;
cõtẽtus,hæc ipſa labore manuũ acquire
bat. Sed nõ oẽs capiũt uerbũ hoc, ſicut
Luc. 16.b nec cõſiliũ caſtitatis. Quid dr̃ ꝓp'lo? Fa
cite uobis amicos de mãmona iniquita
tis: ut cũ defeceritis,recipiãt uos in ęter
na tabernacula? Verba dñi ſunt, & qđ
loquit̃ tale eſt. Firma equidẽ ſtat immo
1. Tim. 6.b biliſq; ſñia: eos qui uolũt ĩ hoc ſcl'o diui
tes fieri,incidere in tẽtationẽ laqueũq;
diaboli: ſed quia miſereor ſuꝑ turbã, &
ipm̃ quoq; camelũ (qđ hõ nõ põt) ꝑ fo-
ramẽ acus traducere poſſum. Cauete ſal
tẽ à uerbo aſpero: qui laqueũ uenãtium
minime declinatis. Veſtite nudũ: egenũ
alite: uiſitate infirmũ: ne forte audire cõ
tingat ſermonẽ durꝝ,aſperꝝ uerbũ,audi
tionẽ malã: Ite maledicti in ignẽ ęternũ: Mat. 25.d
qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Luc. 16.b
Facite uobis amicos de mãmona iniq- Luc. 6.d
tatis. Ac ſi manifeſtius dicat, Væ uobis
diuites,qui hẽtis cõſolationẽ ur̃am. At
tamẽ unũ iã ſuꝑeſſe vr̃: Cõicate eã pau
peribus,quorꝝ eſt regnũ dei: ut cũ uene
rit hora eorꝝ,reminiſcant̃, & deficiẽtes
uos recipiãt in tabernacula ſua, & cõſo
lationẽ ſuã,quã modo prudenter expe-
ctãt,dũ ur̃am ipſi p̃ripitis, miſericordi-
ter cõicent deſolatis. Mẽſurã.n. bonã, et Ibidem
coagitatã,& ſuꝑeffluentẽ,dabũt in ſin⁹
eorꝝ,nec erit illud palliũ breue,qđ duos Eſa. 28.f
opire nõ poſſit,aut ſtratũ coanguſtatũ,
uñ decidat alter. Hinc eſt q̃ dotatas &
ditatas uidemus eccleſias à potentibus
& diuitibus h⁹ ſcl'i: q in opibus bonis di
uites,iuxta euãgelij admonitionem ami Luc. 16.b
cos ſibi facere ſtuduerunt de mãmona
iniquitatis, à quib⁹ in æterna tabernacu
la recipiant̃. Quidni ſperarẽt ab his reci
pi qui claues vñr hr̃e? Sed heu, data eſt
ipſa ꝓuidẽtia eorꝝ ĩ occaſionẽ carnis: &
qui ſibi pariter atq; alijs in cœlo taber-
nacula æterna parare debuerãt,in terra
coniungunt domum ad domũ,& agrũ
copulãt agro. Quis rapuit ab ore ap'lo-
rum tꝑe h⁹ uerbũ gr̃æ,fiduciæ uerbũ: Ec
ce nos reliquimus oĩa,& ſecuti ſum⁹ te?
Ecce.n. ut ꝓp'ls: ſic ſacerdos. Sil'r uolũt ĩ Matt. 19.d
hoc ſcl'o fieri diuites: ſil'r imò abundan- Eſa. 24.a
tius ſuam hic præripiunt conſolationẽ.
Sil'r amicis egent & ipſi ut in aliena ſaltẽ
tabernacula ſuſcipiant̃, utpote propria
non hñtes. Beati.n. pauperes ſpiritu: qm̃ Matth. 5.a
ipſorꝝ eſt regnum cœlorꝝ. Cęterꝝ homi
nibus: qui perfectionis obtinent locũ:
dignitate pollẽt: authoritate p̃eminent:
funguntur offõ: an inter hęc infirmitatis
& impꝑfectionis quã uſq; adeo diffiten-
tur,liceat ſaltẽ ſperare remediũ,ipſi hinc
q̊q; ſint iudices. Nã q̃ minime deceat,
manifeſtũ eſt: nob̃ ſanè liceat ul' audire
dicẽtẽ: Si ſal ĩfatuatũ fuerit: ĩ quo ſaliet̃? Ibidem
Ad nihilum ualet ultra niſi ut mittat̃ fo-
ras,& cõculcet̃. Sed & p̃sbr̃o cui forſitã
derogare timebũt, qm̃ ſctũs ẽ,uti liceat

ſolita ſpũs libertate,nulli blãdiri, palpa
re neminẽ,ſed nude nudã ꝓmere uerita-
tẽ. Clericus,inqt,q partẽ hẽt in terra,nõ
habebit partẽ in cœlo.Itemq́ clericus ſi
qppiã habuerit præter dñm:pars ei⁹ nõ
erit dñs: Verbi grã,ſi auꝝ, ſi argentũ, ſi
poſſeſſiones,ſi uariam ſupellectilem:cũ
iſtis dñs pars eius fieri nõ dignaẽ. Vr̃ &
ſctũs Dauid cauterio graui inurere quoſ
dã.ipſi uiderint quos hæc parabola tan
gat: In labore,inqt,hoīum nõ ſunt:&cũ
hoībus nõ flagellabunẽ:ideo tenuit eos
ſupbia.Hñt.n.ſingula q̃q; gña hominũ
laboris aliqd,aliqd uoluptatis. Sed ad-
uertere eſt prudentiã aliquoꝝ, &mirari
quemadmodũ nouo inter hæc artificio
diſcernentes,& abinuicẽ ſequeſtrantes
ea,totũ qđ delectat eligũt & amplectũ
tur: qđ moleſtũ eſt,fugiũt &declinant.
Cũ militibus nẽpe ſupbiæ faſt⁹, amplã
familiã: &nobiles apparatus: equorum
phaleras: accipitres : aleas,et ſimilia q̃-
que frequẽtant:aliq forte & depẽden-
tes à collo rubricatas muriũ pelles:orna
tos thalamos:balnea , & mollitiẽ oẽm
atq; gloriã ueſtiũ à mulierculis mutuã
tur. Cautæ oīno loricę põdus, & inſo-
mnes ĩ caſtris noctes, ĩcertaq́ diſcrimi
na præliorũ:muliebrẽ quoq; uerecũdiã
& diſciplinã, aut ſiqd aliud ſexus ille la
boris habere cernĩt,declinãtes. Sudãt a
gricolæ:putãt & fodiunt uinitores , &
q ĩter hęc torpẽt ocio,accedẽte fructuũ
tẽpore ĩnouari ſibi horrea iubẽt, & prõ
ptuaria eorũ plena:utinã nõ pręillis:uti
nã uel cũ illis:uiuunt tritico:bibunt uuæ
ſanguinẽ meraciſſimũ,parũ eſt,ĩpinguã
tur & dilatanẽ adipe frumenti. Herba-
rũ uirib⁹ peregrinũ mutuanẽ uina ſapo-
rẽ, & addiẽ oleũ camino. Sed cõſidera
& negociatores. Circũeunt mare & ari
dã,in labore corporis, & periculo uitæ
perituras ſibi diuitias cõgregãtes. Du-
ra ſunt hæc : caueãt prudẽtes nr̃i dulces
interea capiant ſomnos,ne dicã ĩ ſtratis
laſciuiant ſuis. Erit tñ iuuenire in die fe-
ſto graues uaſis aureis & argẽteis mini
ſtrorum dextras,refertas uarijs opibus
mãticas,ꝑticas oneratas , & in ſcrinijs
tam multiplices loculos,ut ſi mẽſas ad-
hibueris,numularios putes. Quid fa-
bros aut cæmẽtarios cæteroſq́ eiuſmo
di oparios neceſſe eſt numerare? Victũ
ſibi multo labore q̃rũt, illi madẽt deli-
cijs,copijs affluũt ocioſi. An nõ merito
tales Poëta ſubſannet, Ne cũ forte ſuas *Horatius*
repetitũ uenerit olim Grex auium plu- *lib.1.epi.*
mas : moueat cornicula riſum Furtiuis
nudata coloribus? Magis aũt magnus
ille ꝓpheta & plus q̃ ꝓpheta terribilr̃
increpat dicens, Genimina uiparũ,quis
demonſtrauit uobis fugere à uẽtura ira? *Luc.3.b*
Vbi.n.ſunt pnīæ fructus? Cũ cœpint re-
ſurgere hoīes unuſqſq; in ordine ſuo,ubi
putas gñatio iſta locabiẽ? Si ad milites
forte diuerterint,exſufflabũt eos, ꝙ mi
nime ſecũ laborẽ aut ꝑicula tolerarint.
Sic agriculæ,ſic negociatores, & ſingu-
li quique ordines hominũ à ſuis eos ſilr̃
arcebũt finibus,utpote qui in hoīum la
bore non fuerint. Quid igr̃ reſtat,niſi ut
quos oīs ordo repellit pariter & accu-
ſat,eũ ſortianẽ locũ,ubi nullus ordo ſed
ſempiternus horror inhabitat? An forte
ad electionẽ clerici audeãt aſpirare? Ma
gnus.n.uere eorum locus in regno dei,
& bonũ ſibi,ſed qui bñ miniſtrauerint,
gradũ acquirũt. Cæterum ſuus & ipſis
nec modicus labor eſſe vr̃, & dicebat q
plus oīb⁹ laborauit, Qui nõ laborat,nõ *2. Thess.*
mãducet. Et Petro dcm̃ eſt, Simõ Ioan. *Ioan.21.*
amas me? paſce oues meas. Idemq́ ter
tio repetitũ. Tertio dcm̃ paſce,nec mul
ge ſeu tõde,uel ſemel additũ eſt. Speret
ergo diſcipuli locũ,gradũ miniſtri, qui
dñicũ paſcere gregẽ ſatagit,q̃ tõdere:
paſcere uero triplr̃,exẽplo conuerſatio-
nis,uerbo prædicationis,fructu or̃onis.
Et paſcere ad mãdatũ xp̃i , ut nemo ſibi
hũc ſumat honorẽ,ſed q uocatus fuerit
à deo tanq̃ Aarõ. Per eũ nẽpe ſiquis in-
troierit,ſaluabiẽ, & inueniet paſcua. Si
uero aſcẽderit aliũde,planè fur eſt & la
tro. At q; utinã uel q̃raẽ iã ĩter diſpẽſato
res,ut fidelis quis inueniaẽ Nemo tñ in
dignẽ nob,aut moleſte accipiat,q̃ dñr.
Si ſctũs eſt,et minime ſibi cõſcius horũ,
cõgratulamur ei,doleat & ipſe nobiſcũ

in pluribus hæc inueniri. Nec.n.reuela-
mus nũc occulta dedecoris:nec parietẽ
fodimus, ut abominatio maior appa-
Ezec.12.b reat : nullũ adhuc de fornicatiõe fecim⁹
uerbũ:quãuis & hæc in multis ẽt et mul
tiplr̃ regnet:q puritatis authori impuro
corde & corpe miniſtrãtes , nõ uerẽtur
Dani.13.g ſtare angelũ dñi,q ſecet medios & diſ-
perdat:ſed oīno audẽt agni immacula-
ti ſacras cõtingere carnes: & intingere ĩ
ſanguine ſaluatoris man⁹ nefarias , qb⁹
pauloãte carnes,ꝓh dolor, meretricias
attrectarũt:ſic altaria circuire:ſic freq̃n
Pſal.108.a tare pſalmos:cũ & eiuſmodi laus exe-
crabilis,et or̃o ſit in pctm̃. Sed nec eoꝝ
ſacrilegia recẽſemus:q diligũt munera :
ſequunẽ retributiones:uẽdũt ſacr̃a: iuſti
tiã ꝓdunt: quoꝝ guttur necdum traxit
ad laqueũ,necdũ p̃focauit fauces ꝟbũ
blaſphemiæ:uox ſacrilega,ſermo neq̃:
Matt.26.a Quid uultis mihi dare, & ego uobis eũ
tradã? Videmus hæc oĩa , ſed quodãmõ
nõ uidentes:qppe qbus nec flagellũ ẽ,
nec ille comedens zelus. Manifeſta loq
mur, & q̃ uix aliq erubeſcãt. Poſtremo
& nos in clero fuimus: liceat uel noſtra
1. Cor.1.d ſcrutari. Videte uocationẽ ur̃am,ait uo-
catus apl̃s. Cõſideremus & nos an uo-
cati uenerimus, & uocati à deo: cuius
nimiꝝ hęc uocatio eſt. Nec cõem modo
uocationẽ dixerim,qua ſanè iuxta eũdẽ
Rom.8.f Apl̃m,quos p̃deſtinauit, hos & uoca-
uit. Siqs uocauerit nos in honorẽ cleri:
cõuenire uelĩ cõſcias ſingu'oꝝ: ut ſcd̃m
Eſai.40.a p̃ceptũ dñi,ad cor Ierl̃m loq̃r. Huic em̃
paruulo,adhuc,aut forſitã necdũ nato ,
eccleſiaſtica iã bñficia ꝓuida ſanè parẽ
tũ ſolicitudo parabat. Hũc nos,inqens,
illi uel illi tradamus ep̃o:apud quẽ hẽm⁹
gr̃am,aut cui forte ſeruiuimus:ut diteẽ đ
bonis dñi,nec in tot liberos nr̃a diuidaẽ
hæreditas. Illũ p̃poſitus aut decanus ut
ſibi ſuccederet,pluſq̃ materno educauit
affectu:in delicijs enutriẽs, & delictis. Il
le dignus archidiaconatu , utpote filius
principis: magis aũt ſi ſit ep̃i cõſobrin⁹:
in quo nimiꝝ tota eſt ep̃ata progenies.
Alius undiq; circuit ſedul⁹ explorator ,
blãdiẽ,obſeqtur,ſimulat, & diſſimulat:
miſeraq́ ſibi ſuffragia mẽdicare nõ eru-
beſcit:manibus & pedibus repẽs,ſi quo
modo tãdẽ aliqñ ſeſe ingerere queat in
patrimoniũ crucifixi, & bona dñi,q̃ ſola
ex oĩbus hodie inueniunẽ expoſita. Ni-
miꝝ ꝑgere ꝓfectus eſt, ſed in plenilũio
forte,ut ſua diſtricte repetat rediturus.
Quis ea intẽtione gradus eccleſiaſticos
& miniſteria ſanctuarij q̃rit,imò quærit
(q̃ri nẽpe,quã q̃rere ipſe debuerat)ut ſi-
ne curis ſcl̃i,ĩ ſanctimonia cordis & cor
poris illuminandus accedat ad dñm, &
ſuã pariter ac ꝓximoꝝ opeẽ ſaltẽ or̃o-
nis ſtudio deditus, & uerbo p̃dicatiõis?
Nã ſi eos eo q̃rit aut tenet aĩo, eoq́ ĩtui
tu,ut h⁹uitæ hẽat neceſſaria, euãgelizat
ut mãducet, & ꝑuerſo nimis ordine: cœ
leſtibus terrena mercaẽ. Quam certe di
gnius ampliuſq́ conſentaneum rõni,ut
pro carnali uictu carnalia magis opera
& negocia exerceret,nec fieret inuerſor
reꝝ,aut inhonoraret miniſterium ſpũa-
le? Sed modico eſt natura cõtenta, nec
multi ſola in his neceſſaria q̃runt : qppe
minori facile ſatis obtinẽda ꝑiculo. Ho-
norati incedere uolunt:placere ſtudent
hoībus:delectari & ſupbire, & huic ſcl̃o
ꝑ oĩa cõformari. Audi q̃relas dñi: qd ſu
per hac tanta hoīum temeritate loquaẽ
patiẽs redditor:pnĩam cupiẽs, q̃ uindi- *Oſeæ.8.a*
ctã: Ipſi,inqt,regnauerũt, & non ex me:
principes extiterunt , & ego nõ uocaui
eos. Vniuerſos ſiqdẽ in ordinibus eccle-
ſiaſticis cæteriſq́ ad ſanctuariũ ꝑtinẽti-
bus honorẽ q̃rentes ꝓpriũ,aut diuitias ,
ſeu corpis uoluptatẽ:poſtremo quæ ſua
ſunt,nõ q̃ Ieſu xp̃i:manifeſte ꝓrſus & in
dubitãter,nõ ea q̃ deus eſt charitas, ſed *1.Tim.6.b*
aliena à deo , & q̃ oīum radix maloꝝ,
cupiditas introducit. Quid iſtud teme-
ritatis,imò quid inſaniæ eſt? Vbi timor
dei,ubi mortis memoria, ubi gehennæ
metus, & terribilis expectatio illa iudi- *Cant.1.a*
cij? Spõſa nec cubiculũ, nec cellã ingre-
di,niſi rege introducẽte p̃ſumit,tu irreue
renter irruis nec uocatus, nec introdu-
ctus? Trahe me poſt te,ait illa, ĩ odorẽ
unguẽtoꝝ tuoꝝ currem⁹. Nũc aũt tra-
hit ſua queq; uoluptas: & odorẽ turpis *Verg.2.egl.*

lucri,ſectantes,quæſtum æſtimant pie-
1.Tim.6.b tatē:quoꝝ certa eſt dãnatio.Veꝝ etſi ir
reprehēſibilis uideatur ingreſſus,& intē
tio caſta:nihil'ne ultra timendũ eſt? Ti-
Gala.3.a mendũ qdē,& maxime. Necq.n.quicũ
1.Re.9.d que ſpũ cœpint,ēt ſpũ cõſummant, ſed
carne nõnulli.Deniq; & Saul princeps
cõſtitutus à dño,et Iudas nõ ab alio ele
ctus in Apl'm memorat. Nõne ego,in-
quit,uos duodecim elegi,& unus ex uo
Ioan.6.g bis diabolus eſt? Vtinã ĩ duodecim un⁹
hodie Petrus,unus q reliq̃rit oĩa, un⁹ q
loculis careat inueniat. Vnus,inqt,ex uo
bis diabolus eſt. A duabus utiq; bolis
diabolus dr̃,& Iudas nõ loculũ, ſed lo
culos hẽt. Vtinam ſapes miſer & intelli
geres cũ theſauro pecuniæ theſauꝝ iræ
pariter cumulari:utinã nouiſſima proui
dens aĩaduerteres facile ꝑ foramẽ acus
trãſituros nõ diuitiaꝝ cumulos,ſed deli
ctoꝝ. Nihil.n.intulimus in hunc mũdũ:
haud dubiũ qa nec auferre quid poſſu-
mus. Sanè argẽtũ & auꝝ nõ nihil eſt:ſi-
bi utrũque retinet mundus. Inexorabilẽ
cõſtituit ianitorẽ: foramẽ anguſtũ eſt:
nihil ex oĩb⁹ aſportare licebit. Nã pctm̃
qm̃ nihil eſt, nulla põt foraminis angu-
ſtia retineri. Solũ hoc te ſequit̃ quocun
que ieris:quacũque intraueris,pellẽ hãc
nõ depones. Quæ aũt paraſti inſipiens:
Luc.12.c cuius erũt? Væ,uæ, in domo dei horren
dũ uidemus. Quidni idololatras mini-
ſtrãtes? Mentior ſi nõ idoloꝝ ſeruitus,
Col.3.a auaritia eſt:ſi nõ quibuſdã ēt uẽter ſuus,
Phil.3.d factus eſt deus ſuus. Qd.n.qſq; p̃ cæte-
ris colit,id ſibi deũ cõſtituiſſe ꝓbatur.
Quãtos ſanè uidimus q diligũt munera:
ſequunt̃ retributionẽ? Quãtos q Chr̃o
Matt.24.a dño non ſeruiunt,ſed ſuo uẽtri? Quis pu
tas eſt fidelis ſeruus & prudẽs:quẽ cõſti
tuit dñs ſuꝑ familiã ſuã, ut det illis eſcã
Ioan.4.c in tꝑe? Quæris forte quã eſcã? Meus,in-
Pſal.39.a quit,cibus eſt ut faciam uolũtatẽ patris
mei. Nimiꝝ uita in uolũtate eius:q̃ qdẽ
nec paſci ipſe, ne alios paſcere poterit,
niſi fidelis ſit & prudẽs, ut eã & intelli-
gat & diligat: diligat aũt fortiter, dili-
gat & feruẽter. Qñ.n.excuſare ignoran
tia poſſit hoĩem, q ſe magr̃m infantiũ,

doctorem inſipiẽtium profitetur? Igno- 1.Co.14.g
rãs utiq; ignorabit:imò & multos igno
rare faciet & ignorari. Quid.n.ꝑiculi ſit
ubi non inuenit paſtor paſcua: ignorat:
dux itineris uiã:uicarius neſcit dñi uolũ
tatẽ:eccleſia quotidie multipl'r & miſe
rabil'r expit̃. Eſt.n.ut ſanctiſſima, ſic &
ſacratiſſima res uolũtas dei, & occultũ
oĩno cõſiliũ,de quo & apl's gl'iat̃:puto,
iugens,q & ego conſiliũ dei habeã. Vñ 1.Cor.7.g
& ipſa ueritas: Nemo ſcit q̃ ſunt ĩ hoĩe: 1.Cor.2.c
niſi ſpũs hoĩs,qui eſt in ipſo. Sic & q̃ dei
ſunt,nemo nouit, niſi ſpũs dei q in ipſo
eſt. Vtilis ꝓinde lectio, utilis eruditio ẽ:
ſed multo magis unctio neceſſaria: qp-
pe q̃ ſola docet de oĩbus. Vñ aũt ſcire ui Rom.12.a
debit̃ q̃ ſit uoluntas dei bona,& bñpla-
cens, & ꝑfecta:q nec pulſare,nec q̃rere,
nec petere cõſueuit: q donec alienarum
curã ſuſcipet aĩaꝝ, nunq; ſuæ geſſiſſe cu
rã,ſed in uano eã uiſus eſt accepiſſe? At-
que utinã uel tunc curaret ſuã,ut meam
quoq; poſtea curaturũ ſperare liceret,
& de ſuo prius oculo feſtucã eijceret,ut
de meo uideret eijcere trabẽ. Nã de his Matt.7.a
quidẽ q & ubi forte intelligũt dñi uolũ
tatẽ,negligunt tñ,& quantũ preualent
aduerſant̃ ei:q dederũt manus morti,et
cũ inferno iniere fœdus, ut odientes bo-
num,adhærentes malo, parati ſint gra-
tis cõſentire pctõ,fouere malitiã,fauere
iniquitati:qm̃ odibiles deo, & mundo
execrabiles eſſe cõſtat,melius eſt ſilere
q̃ loqui. Sanè nemo repẽte fit turpiſſi-
mus,& uix aliqs in hũc affectũ neqtiæ,
niſi praua conſuetudine ꝑtrãſiuit. Sũt.n.
infirmi & tepidi amatores iuſtitiæ: qb⁹
aũt uigor, aut feruor deeſt,aut fortaſſis
uterq;:cum uterq; ſit ſummoꝑe neceſſa
rius,inter proſpera qppe & aduerſa uer
ſanti. Etenim uigoris eſſe dignoſcit̃ neq̃
quam cedere tribulationi,ſed pro iuſti-
tia ꝑſecutionẽ uiril'r ſuſtinere:ſic feruori
ur̃ attribuendum nullis capi uoluptati-
bus:nullis illecebris eneruari. Quæ qdẽ
tum oĩ ppl'o,tũ maxime & ſpecial'r du-
cibus ppl'i ſunt neceſſaria: ne forte in ꝑ-
niciẽ,oĩum errare contingat. Quid.n.re
fert qua occaſione uiã deſerãt ueritatis:

ſeducantur ignari:ſequantur ſpontanei:
compellantur inuiti,ſeu attrahantur ille
cti:quid intereſt dummodo eant in per
ditionem? Sic.n.Euę prudẽtia: Adę tem
perãtia:Cain oĩno iuſtitia: Petro defuit
fortitudo. Quam quidẽ uirtutis quadri-
fariæ perfectionẽ & cathedram ſancti-
tatis omnimodo exigit miniſteriũ hoc,
de quo loquimur:ut hac dote carẽs,fru
ſtra ſibi tanq̃ per xp̃m introierit,blãdia
Matt.15.b tur. Siquidem dr̃ ignoranti, Si cęcus cæ
Ier.2.b co ducatũ p̃ſtet:nõne ambo in foueam
cadunt? Et itẽ: Sacerdotes non dixerũt,
ubi eſt dñs,& tenentes legẽ neſcierunt
me. Ipſi ꝓphetæ & paſtores abierũt in
Ioan.10.b terram quam ignorauerunt. Dr̃ & ini-
Pſal.51.a quo:Fur non uenit,niſi ut mactet & per
Ioan.10.a dat. Et illud: Dilexiſti malitiã ſuper be-
nignitatem. Dr̃ puſillanimi: Mercena-
rius & qui non eſt paſtor, uidet lupum
uenientẽ,& fugit. Dr̃ ei q poſt concupi
ſcentias ſuas uadit: Mors eſt poſita ſec⁹
Phil.2.c introitum delectationis. Dr̃ item, Oẽs
quæ ſua ſunt quærunt,non q̃ Ieſu Chr̃i.
Verum hoc hactenus. Iã q ꝑ xp̃m ſibi in
fortẽ miniſterij h⁹ introiſſe ur̃, de cętero
quemadmodum ei ſeruiat:quemadmo
dum miniſtret:quemadmodum paſcat
tripl'r,ut p̃diximus,gregẽ dñi:ſolicita ſe-
cũ examinatione diſcutiat. Indignus.n.
lacte & lana conuincit̃, ſi non paſcit o-
ues. Si non uigilat in cuſtodia gregis: iu
dicium ſibi manducat & ueſtit. Væ, uæ
4.Re.4.g tibi clerice:mors in olla. Mors in ollis
carniũ:mors in hmõi delicijs eſt. Non
modo qa ſecus introitum delectationis
Oſee.4.b poſita eſſe cognoſcit̃,ſed ob id maxime
qa ppl'i cõſtat eſſe pctã q̃ comedis. Sũ-
ptus eccl'iaſticos gratis hr̃e te reputas?
Cantando(ut aiũt)tibi ꝓuenire uñr:ſed
bonũ erat magis fodere,aut ẽt mẽdica-
re. Pctã.n.ppl'i comedis,ac ſi propria ti-
bi minus ſufficere uiderent̃. Solicit⁹ eſto
tanq; redditurus rõnem pro eis, gemit⁹
fundere,dignos agere pnĩæ fructus. A-
liôqn tibi ea noueris imputanda, q̃ mõ
inter delicias comedis & paruipendis,
& diſſimulas tanq̃ nihil attinentia tibi.
Pſal.65.a O iudicioꝝ dei abyſſus multa. O terri-

bilis deus in cõſilijs ſuper filios hoĩum.
Fruſtra tunc incipient miſeri dicere mõ
tibus:Cadite ſuꝑ nos:& collibus,oꝑite Luc.23.d
nos. Veniẽt ueniẽt añ tribunal xp̃i:audie
tur ppl'oꝝ q̃rela grauis:accuſatio dura:
quoꝝ uixere ſtipẽdijs,nec diluere pctã:
quibus facti ſunt duces cæci, fraudulẽti
mediatores. Quid tibi inſipiẽs delicię ſa
piũt? quid diuitiæ illæ cæcos delectant
oculos:quibus mercaris tam graue iu-
diciũ:tã duræ temetipm̃ obligas rõni?
Vniuerſa ſiquidẽ uſq; ad q̃drantẽ nouiſ
ſimũ exigeris. Sed eſto ſtudioſe quis &
fructuoſe laboret:dignus planè eſt oꝑa 1.Tim.5.c
rius mercede ſua:ut qui altario ſeruit,de 1.Cor.9.b
altario uiuat. Viuat,inq;,de altario,ut iu 1.Tim.6.b
xta eundẽ Apl'm alimẽta & qbus tegat̃
hñs,hic contẽtus ſit. Tertiũ ei hoc ꝑicu
lũ eſt. De altario,inqt,uiuat:non ſuper-
biat,nõ luxuriet̃,deniq; nõ ditet̃,nec cõ
tra ſancti cuiuſdã planè dignã omni ac-
ceptione ſñiam,ex clericatu ditior fiat.
Nõ ſibi de bonis eccleſiæ ampla pala-
tia fabricet,mutãs q̃drata rotũdis, nec
loculos inde congreget,nec in uanitate
aut ſuꝑfluitate diſpergat, non extollat
de facultatibus eccleſię conſanguineos
ſuos,aut neptes(ne filias dixerĩ) nuptui
tradat. Res pauperꝝ nõ pauꝑibus dare,
par ſacrilegij crimẽ eſſe dignoſcit̃. Sanè
patrimonia pauperꝝ,falcutates eccl'ia-
rũ,& ſacrilega eis crudelitate ſurripitur,
qcqd ſibi miniſtri & diſpẽſatores, ñ uti-
que dñi uel poſſeſſores,ultra uictũ acci
piũt & ueſtitũ. Nec.n.ordinauit de⁹ his
q euãgelio ſeruiunt, de euangelio q̃rere
aut hr̃e delicias uel ornatum,ſed uiuere
(ait Paulus)ex eo:ut uidelicet ſint cõtẽ- 1.Cor.9.b
ti alimẽta corꝑis, nõ iritamenta gulæ,
aut incẽtiua libidinis,& qb⁹ tegant̃, nõ
qbus ornent̃ accipe. Sanè q non fidel'r in
troiuit,neque per xp̃m, quidni infidel'r
agat & contra xp̃m? Manifeſtam ſine
dubio faciet arborẽ fructus, radicẽ pal-
mes,opus intentionem. Faciet ad quod
uenit,ut mactet utiq; & diſperdat. Qñ
utiq; altario ſeruiat q eiuſmodi ẽ,ſeruiat
aũt in ſpũ & ueritate? Tales nimirum Ioan.4.c
pater adoratores q̃rit. Aliôqn miniſtra-

tio mortis eſt in iudicium & condẽna-
tionem. Aut qñ poterit neceſſarijs eſſe
contentus, q eo aĩo introiuit ut ſtipẽdia
cleri in uſus uoluptatis, curioſitatis &
uanitatis congreget, ſeruet, expendat?
Ecclẽs 4.c Triplex ergo funiculus q difficile rũpit̃,
hoĩem miſeꝝ in ꝑniciem trahit, qui im-
pure ĩtrat, indigne miniſtrat, ſed & ipſo
Pſal.36.a fructu abutit̃ tꝑali. Quid.n. ſi in hoc mũ
Pſal.35.a do floret, & ꝓſperat̃ in uia ſua? Areſcet
Pſal.22.a uelociter, cito decidet flos fœni, & ua-
por ad modicũ parẽs. Parcit̃ uirgæ, qm̃
inuenit̃ iniqtas eius ad odium utiq;, nõ
ad iram. Virga, inqt, tua & baculus tuꝰ
ipſa me conſolata ſunt. Hẽt.n. uirgã, ſed
hẽt ẽt baculum. Et hæc cõſolatio eſt, ꝙ
is q uirga cædit̃, baculo ſuſtentet̃. Aut
certe portat paſtor uirgã & baculũ: illã
ouib. illum lupo, oĩa aũt ꝑꝑ electos. Si-
qdẽ & uirga eos cõſolat̃ à ſtimulis con
ſcientię, dũ hoc mõ ſentiunt ſibi pc̃tã di
Eſa. 43. d mitti: dicente dño: Ego ſum, ego ſũ ipſe
q deleo iniqtates tuas. Et baculus iuuat
ad tolerantiam uirgæ, dũ illius cõpara-
tione fit leuior. Ecõtra uero dr̃ ĩduratis,
Hier.3.b Frõs mulieris meretricis facta eſt tibi,
Eze.16.e erubeſcere noluiſti. Et addit: Receſſit
Heb.12.b zelus meus à te, ultra non iraſcar tibi.
Pſal.72.a Quẽ.n. diligit arguit, & flagellat oẽm fi
lium quẽ recipit. Liquet ꝓinde eos q in
labore hoĩm non ſunt, & cũ filijs non fla
gellant̃, nec diligi à deo nec recipi. An
tu forte quos in mundo florere conſpi-
cis, ab authore mundi diligi putas? Au-
Iaco.4.a di qd ſuꝑ hæc ſcriptura loquat̃. Oĩs q
1.Ioã.2.b uoluerit amicus eſſe huius mũdi, inimi-
cus dei cõſtituit̃. Et alio loco, Chariſſi-
mi, nolite diligere mundũ, neq; ea q̃ in
mundo ſunt. Si qs diligit mundũ, nõ eſt
charitas prĩs in eo. Verba ſunt apl'oꝝ.
Primum qdem uerbũ Iacobi: ſcd̃m eius
diſcipuli, quẽ diligebat Ieſus, q et ipſius
ignorare non poſſet aĩm. Sed uis noſſe
* qs ſit, q diligat mundũ? Neq;.n. creatu-
ras dei iuberis odiſſe, ſed q̃ à deo nõ ſũt,
ea diligere ꝓhiberis. Quę uero ſint hęc,
Ioãnes ipſe loquat̃ adijciẽs, Nolite, ait,
Ibidem. diligere mũdũ, neq; ea q̃ in mũdo ſunt.
Oĩa.n. q̃ in mundũ ſunt, concupiſcentia

carnis eſt, & concupiſcẽtia oculoꝝ: &
ambitio ſcl'i: q̃ non ſunt, inqt, ex prẽ, ſed
ex mũdo. Viderit hic qſq; cuiꝰ ſit ſpũs,
qd diligat, qd cupiat, qd ſectet̃. Ecce.n.
ſpeculum ueritatis: tm̃ neqs cõſiderato
uultu conſciæ ſuæ p̃tereat, & q̃lis fuerit
obliuiſcatur. Ambitio, curioſitas & uo-
luptas, non ex prẽ ſunt, ſed ex mundo.
Aut certe qa multi codices hñt, nõ am-
bitionem ſcl'i, ſed ſuꝑbiã uitę: cõcupiſcẽ
tiam carnis, uniuerſam accipe corꝑaliũ
ſenſuum delectationẽ, q̃ qdẽ ne ipſa cu-
rioſitas caret. Ac deinceps concupiſcẽ-
tiam oculoꝝ, q̃cunq; ad humanum diẽ
(quem ꝓpheta minime concupiuit) &
ſcl'arẽ gl'iam, & extrinſecam ꝑtinent ua
nitatem. Porrò in ſuꝑbia uitæ, elationẽ Hier.17.b
cordis intellige. Hęc.n. tria q diligit, mũ
dum diligit, & dei cõſtitutus eſt inimi-
cus. Suſcipiat aũt q eiuſmodi eſt, recon
ciliatoris offm̃, non mediatoris, q ẽt ꝓ-
ditoris ſcelere inimicitias cumulauit: ut
merito iam nõ ut hoſtis, ſed ut traditor
iudicet̃, ut Iudas utiq;, nõ ut Saulus. Nã
impudentia & frõtoſitas, cũ obdurue-
rit ut non paueat, non horreat, non con
tremiſcat: ea iam demũ deſperatio eſt.
Quid.n.? Hoꝝ ſibi conſcius hõ, tanq; q
iuſtitiã fecerit, diuino ſeſe uultui ſiſtere
non ueret̃, tanq; domeſticus intrat &
exit, magrm̃ ſalutat, genua flectit, oſcu-
lat̃ ore ſacrilego, doloſe agit: ſed in con Pſal.35.a
ſpectu dei, ut inueniat̃ iniquitas eius ad Pſal.9.f
odium. Odibilis planè deo frontoſa te-
meritas, & ĩpudẽtia execrãda. Propter
qd.n. irritauit impius deũ, exacerbauit
dñm pc̃tõr, ut ſcd̃m multitudinem iræ
ſuæ non q̃rat? Nũ ꝑꝑ fornicationes, ince
ſtus, aut ſacrilegia? Nihil hoꝝ ꝓpheta
memorat, ſed ꝙ ĩ corde ſuo dixerit, nõ
reqret. Sermo, cordis affectio eſt. Cor- Ibidem.
de.n. dicere, nõ reqrer, eſt nõ expaueſce-
re exqſituꝝ. Hæc ĩpietas, cui ſcd̃m mul
titudinẽ iræ ſuæ nõ miſeret̃ deus, nec q̃-
rit, nec arguit, nec flagellat, nec ulciſcit̃ ĩ
adinuẽtiones eoꝝ, ſicut de Moyſe &
Aarõ & Samuele legimus, qb: numiꝝ ꝓ
pitiꝰ fuit. Sed expſſe & ſignãter cꝰſit hęc
ĩpietas, audiamus: Miſereamur ĩpio, ait Eſa.26.b

dñs, uelut in concilio angeloꝝ & con-
gregatione deliberans. Nec eos latuit
crudeliorẽ oĩ indignatione miam iudi-
cẽ meditari, q̃ nõ diſcat hõ iuſtitiam fa-
cere, ſed obdormiſcens miſer & dicẽs:
Pſal.9.f Oblitus eſt deus, auertit faciẽ ſuã: dies
Iob.21.b ſuos ducat in bonis, in pũcto ad inferos
1.Theſ.5.a deſcẽſurus: & cũ dixerit pax & ſecuri-
tas, tunc ſubitaneus ei ſuꝑueniat inter-
itus, nec effugiat. Et non diſcet, inqunt,
facere iuſtitiam. In terra ſctõꝝ iniq̃ geſ
ſit, ait dñs: ac ſi diceret: Nolo diſcat iuſti
tiam facere, inuenta eſt iniqtas eius ad
odium. An adhuc q̃rendum eſt, qs iſte
ſit impius? In terra, inquit, ſctõꝝ iniq̃ geſ
ſit, in eccl'iaſticis poſſeſſionib. q̃ ſctõꝝ
fuerant uſib. aſſignatę: in domo dei, quã
ſctĩtudo decet: de q̃ Paulus diſcipl'm ſtu
1.Ti.3.d dioſe ſolicitans: Vt ſcias, inqt, qũo te o-
porteat cõuerſari in domo dei, q̃ eſt ec-
cleſia dei uiui, colũna & firmamentum
ueritatis. In clero quippe tanq; in cœlo
gerens iniqua, quid niſi de miniſterio iu
dicet̃? Cœleſte tenet offm̃, angelus dñi
exercituum factꝰ eſt, tanq; angelus aut
eligit̃, aut reprobat̃. Inuenta quippe in
angelis prauitas & diſtrictius iudicetur
neceſſe eſt, & inexorabilius q̃ humana.
Sap.6.a Age ergo, qm̃ iudiciũ graue his qui p̃-
Pſal.73.d ſunt, & potentes potenter tormẽta pa-
tient̃. Aſcendat ſuꝑbia tua ſemꝑ, ſeq̃re
regem tuum. Oẽ ſublime uideant oculi
tui. Feſtina multiplicare p̃bendas, inde
ad archidiaconatus euola, demum aſpi
ra ad ep̃atum, ne ibi quidem requiem
habiturus: qm̃ ſicitur ad aſtra. Quo ꝓ-
grederis miſer? An ut ab altiori gradu
ſit caſus grauior? Neq;.n. ſic paulatim
decides, ſed tanq; fulgur in impetu uehe
mẽti, q̃ſi alter ſatanas ſubito deijcieris.
In labore hoĩm non ſunt, inquit, & cum
Pſal.72.a hominib. nõ flagellabunt̃: iõ tenuit eos
ſuꝑbia, pc̃tm̃ diaboli: quo ceciderunt, q
oꝑant̃ iniquitatem. Hæc eſt q̃ non reci-
pit diſciplinam. Curari renuit, medelã
non ſuſtinet. Vlcus peſſimum, qd' nec
ſummis ſaltem digitis patit̃ attrectari.
Huius & ipſe indignationem uereor ſu-
per his, & graue iudicium. Quidni ti-

meã morſus, feralẽ inſaniã, & aĩaꝝ phre
neſim nõ ignorans? Sed dñi ſunt uerba
q̃ replico, & eadẽ ipſi quoq; legunt &
intelligunt pariter, legẽ quippe ſciẽtes.
In terra, inquit, ſctõꝝ iniqua geſſit, &
nõ uidebit gl'iam dñi. Durus eſt hic ſer- Eſa.26.b
mo, & cõminatio ualde terribilis, non
uidebit gl'iam dñi. Quid igit̃ cætera ui-
diſſe præſtat? Hiccine totus miæ finis?
Hanc ego mĩam nolo, ꝓcul fiat miſera-
tio tam crudelis, ne ueniat in eoꝝ cõſor
tiũ aĩa mea. Quis.n. uobis miſeri demõ-
ſtrauit fugere à uentura ira? Quid pñtẽ
tantoꝑe fugitis iram, flagellũ timetis,
declinatis uirgam? Et quidem ĩ hac die
ur̃a, q̃ ad pacem uobis, ſed ſi cognouiſ-
ſetis & uos. Mutatis, ñ effugitis pñiam.
Nã malum impunitum eſſe nõ põt, Nõ
punit̃ hic ꝓpria uoluntate, puniet̃ alibi
ſine fine. Miſera ſanè & extremæ plena
dementiæ cõmutatio, humanũ declina
re laborẽ, & paratũ diabolo ſtridorem
eligere ſempiternũ. Aĩaduertite ſiquidẽ
& uidete, non hoĩb. ſed diabolo & an-
gelis eius ignẽ illũ eſſe paratũ. Ille.n. ho-
ſtis & lupus, nos aũt ppl's eius & oues
paſcuæ eius. Illi ſecuris & malleꝰ, nobis
flagellũ & uirga debet̃. Illius iniquitas
inuenta ad odium, ſuũ hẽat carcerẽ, ubi
nulla redẽptio, uñ nemini liceat reſpira-
re. Mihi ſanè & labore tolerabilior car
cer, & tꝑe breuior aſſignat̃: ubi cum ira
tꝰ fuerit dñs, miæ recordet̃, redẽptionẽ
ſuo mittens ppl'o copioſam. Deniq; tp̃s
mihi cõſtituit. Mihi dicit donec, illi pa- Gen.3.d
rat æternum: In ſudore, inquit, uultꝰ tui
comedes panẽ tuũ, donec in terram de
qua ſumptus es, reuertaris. Peſſimus il-
le angelus de terra ſumptus nõ eſt, nec ĩ
terram aliqñ rediturus. Propterea non
hẽt donec, ſed ignis ei parat̃ æternus.
Minime igit̃ expedit ut in ſapĩa huius
ſcl'i, authoris ſcl'i nõ uereamur fruſtrari
iudiciũ, & deludere uelle ſñiam, declinã
do uidelicet laborem hoĩm & ſudorẽ,
ac ſi nullo modo nos contigere uideat̃
qd' Adæ dcm̃ ẽ, aut ñ ĩ eo ſñiam laboris
excepimꝰ, ĩ q̃ ſine exceptiõe peccauimꝰ
oẽs, aut nõ cõis culpæ nihilominꝰ ẽẽ de-

beat pœna cõis. Forte.n.aliqui dicant:
Quid peccamus? Bona eſt oĩs creatura
dei,nr̃a licite poſſidem⁹,nr̃is utimur fa-
cultatib.à rapinis & latrociniĳs abſtinẽ
tes.Eniuero nõ paſcetis ĩ cruce coruos.
Ego ſanè diuitẽ illum cuius ſaluator me-
minit in euãgelio, in nullo hoꝝ audio
Luc.16. d accuſari.Induebatur purpura & byſſo,
quotidie epulabat̃ ſplẽdide. Si crudeli-
tatis arguit̃ ꝙ ſubſtãtiã mũdi hñs, & ui
dẽs frẽm ſuũ egere, clauſerit uiſcera ſua
ab eo,qñ hæc diuiti deeſt? Quãtos uide
tis & ipſi Lazaros,eſuriẽtes, nudos, æ-
grotos,& plus de iumẽtis ur̃is, plus de
eoꝝ phaleris,ꝙ̃ de iſtoꝝ miſeriĳs cogi-
tatis? Sed ad tremendũ Abrahę iudiciũ
ueniamus.Non.n.Abrahæ,ſed dei ſnĩa
Ibidem eſt.Memẽto,inquit,fili ꝙ recepiſti bo-
na in uita tua,& Lazarus ſilr̃ mala. Ve-
rũ utrunq; eſt,non põt oĩno negari. Fer
ſnĩam,qa paucis expſſa totius ſumma
negocĳ eſt.Ille bona, & iſte mala rece-
Ibidem. pit.Quid mõ? Nũc aũt,inqt,hic cõſola-
tur,tu ꝟo cruciaris. Expgiſcimini ebrĳ,
& flete. Terribilis.n.deus in iudiciĳs ſu-
per filios hoĩm. Hęccine cruciatuum cã
tota,ꝙ ĩ hoc ſclo bona recepit? Ipſa pla
nè. Neq;.n.ad hoc nos de paradiſo uo-
luptatis aĩaduerſio diuina eieciſſe ur̃, ut
alteꝝ ſibi hic paradiſum adinuentio hu
mana pararet. Hõ ad laborẽ natus, ſi la
borẽ refugit,nõ facit ad qđ nat⁹ eſt, ad
qđ uenit in mundũ. Quid rñdebit ei qui
miſit eũ,qui inſtituit ut laboraret? Me-
mento,ait,ꝙ recepiſti bona in uita tua,
& Lazarus ſilr̃ mala. Nunc aũt hic cõ-
ſolat̃,tu uero cruciaris. Quid dicem⁹ ad
hæc? Si talis finis,& tale iudiciũ, ut ex-
trema gaudĳ luctus occupet, nũqd nõ
pferenda ſunt in hoc ſclo mala bonis?
Quippe nec illa uera bona, nec illa uera
mala eſſe manifeſtum eſt. Vera potius
Eccl.ë7. a ſnĩa Salomonis: Melius ẽ ire ad domũ
luctus,ꝙ̃ ad domum conuiuĳ. Cæteꝝ
ſi ſic cruciandi ſunt q in uita ſua bona re
cepint,& hñtib. cõſolationẽ pñtem, uæ
repoſitum eſt ſempiternũ,cũ ĩ ſupiorib.
inuenti ſint aliq de ſapĩa carnis ſcientes
in oĩb. & p oĩa reprobare malũ, & eli-
gere bonũ,qſnã eoꝝ poterit eſſe finis, ſi
ſcđm multitudinẽ conſolationũ ſuaꝝ
dolores apphẽderint aĩas miſeroꝝ? Cõ
ſequẽs.n.ur̃ ut bona oĩa, & oẽm ſcli h⁹
recipientes conſolationẽ, nihilominus
uniuerſum uæ & uniuerſi maneant cru-
ciatus: An uero & illud æquè ex eadem
Abrahæ ſnĩa coniĳciendũ ur̃,eos q con-
trario ducti ſpũ,uitæ pñtis oĩa bona re
ſpuunt,& eligunt mala, oĩa quoq; bo-
na dñi,& oẽm habituros cõſolationẽ?
Forte.n.hoc erat qđ Petrus audire uo- Mat.19.d
luit,cũ tanta fiducia dñm tantaq; liber-
tate conuenit: Ecce,inqt,nos reliquim⁹
oĩa,& ſecuti ſum⁹ te. Quid ergo erit no
bis? Nota admodũ qõ ẽ, quẽadmodũ
Petrus cũ nil ferè ex oĩb. habuiſſe ſciat̃,
tã fiducialr̃ glĩet̃ ſeſe oĩa reliqſſe. Vnde
ſctõꝝ qſpiam, Multũ,inqt,deſeruit,qui Auguſt.
uoluntatẽ hñdi dereliqt. Et poſt pauca,
A ſequentib. tanta relicta ſunt,quanta
à non ſequẽtib. deſiderari potuerunt. Fi
delis ſermo,ſed forſitã clauſus & ipſe ẽ.
Nunquid.n.uoluntas hñdi tam multa
cõplectit̃, ut reliqſſe illã, ſit oĩa deſeruiſ-
ſe? Quis hoĩm oĩa deſiderare poſſit, ne-
dũ piſcator ille, ille paup & modicus?
Sed quid cuiq; ſufficere poſſit, diligẽti⁹
ueſtigato,& facile eſt inuenire oĩa deſi-
derantem. Neq;.n.ponere eſt cõcupi-
ſcentię modũ,donec uideat̃ ĩpleta, do-
nec adepta ſit qb. ualeat eſſe contenta.
Cæteꝝ nec amator pecũiæ dicet aliqñ,
ſufficit,nec libidinoſus ſatiabit̃ uolupta
te. Sic & crudelis qſq; ſemp ſanguinẽ ſi
tit,& ambitioſus aut cupidus laudis hu
manæ adeptis dignitatum titulis ſeu fa
uoribus,nullum exinde capit oĩo reme-
diũ,ſed deſiderio æſtuat ampliori. Mi-
nus aũt inuenit requiẽ, q ſibi placere cu
pit,& ſuis.i. qbuſdã fatuis de ſemetipſo
teſtimoniĳs glĩat̃ dicẽs: Manus mea ex-
celſa,putãs ſeſe aliqd eſſe,cũ nihil ſit.
Vidi ego aliqñ qnq; uiros qdni phrene Deut.3.d
ticos arbitrer? Prim⁹ ſiqdẽ buccis tumẽ
tib. marinã maſticabat arenã. Scđs ſul-
phureo aſtãs lacui, exhalãtẽ teterrimũ
fœtidiſſimũq; geſtiebat haurir̃ uaporẽ.
Porrò terti⁹ fornaci ĩcubãs uehemẽter

accenſæ,micãtes ſcintillas hiantib. exci
pere faucib. lætabat̃, Quartus ſupra pin
naculum tẽpli reſidẽs,leuioris aurę ſpm̃
apto attrahebat ore: & ſi quominus ĩ-
fluere uideret̃,flabello ſibi uẽtũ ipſe cie-
bat,ac ſi totũ ſparet aerẽ deglutire. Quĩ
tus ſeorſum poſitus ridebat cęteros,ĩpe
quoq; ridẽdus,& maxime. Proprias.n.
carnes ĩcredibili quodã ſtudio ſugere la
borabat: nũc man⁹,nũc brachiũ,nũc a-
lias ptes applicãs ori. Miſeratus hoĩes,
cãmq; miſeriæ ſciſcitatus à ſingulis,unã
oĩb. eẽ repio,ualidiſſimã utiq; famẽ, Tũ
uerò macilentiſſimas eoꝝ facies contẽ
platus, recordabat pphetæ gementis
Pſal.101.a miſerabilr̃ & dicẽtis: Aruit cor meũ: qa
oblitus ſum comedere panẽ meũ. Quid
hæc uobis,inquio, pſunt? Non ſunt na-
turales cibi, magis famẽ hæc puocant
quam extinguũt. Panis nãq; aĩæ iuſtitia
Mat.5.a eſt,& ſoli btĩ q eſuriũt illũ: qm̃ ipſi ſatu-
rabunt̃. Nimiꝝ ad imaginẽ đi facta aĩa
rõnalis,cæteris oĩb. occupari põt,reple
ri oĩo nõ põt. Capacẽ dei,qcqd deo mi-
nus eſt,non implebit. Inde eſt qđ natu-
rali qđ ẽ deſiderio ſũmũ quiuis pbat̃ ap
petere bonũ, nullã niſi adepto eo reqẽ
habiturus. Cæteꝝ errãt miſeri nõ inue-
Pſal.11. b nientes uiem: et,ut ſcriptũ eſt: Ambulãt
impĳ in circuitu,dũ minora q̃q; bona q̃
rẽtes,illud ſemp deſiderãt,qđ ſibi uici-
nius necdũ unr̃ adepti. Atq; utinã,ſi fie
ri poſſet,cætera oĩa obtinuiſſet unus,eo
demq; pculdubio & ipm̃ qđ ſibi ſolũ
deeſſe uideret ſummũ utiq; bonũ deſi-
derio q̃ſiturus, quo cætera quoq; ſemp
expetit nõ adepta. Sed ĩnumera ſũt hęc,
& à cæteris quoq; pariter reqrunt̃. Qđ
ualet qſq; trahit in ptẽ, nec aliqñ pote-
rit hic circuit⁹ pagrari. Vis puenire? In-
cipe trãſilire. Aliôqn pripieris miſer in
deſiderio terrenoꝝ,& à ſũmo bono eo
lõgius inuenieris,quo te amplius dede
ris caducis reb. & trãſitoriĳs appetẽdis.
In circuitu ſiqdẽ ambulas: & qđ ppè
erat in corde & in ore tuo, ſi corde cre-
deres,& ore cõfitereris: terga uertẽs de
clinas,& elõgaris ab eo. Hinc eſt qđ uo
Pſal.89. d ciferat̃ dicẽs: Conuertimini filĳ hoĩum.
Et itẽ, Reuertere,reuertere, Sunamitis: Cant.9. d
reuertere,reuertere ut intueamur te. An
fractuoſa ſiqdẽ uia eſt, & inãbulabilis:
faciliuſq; puenies ſpretis oĩb. quam ad-
eptis. Ecce nos reliqmus omnia,& ſecu
ti ſumus te,qd ergo erit nobis? Dignum
planè aplĩca fide & deuotione uerbũ.
Iã reliquiſti omnia, iam dñm Petre ſecu
tus es: & nũc demũ quid ſis acceptur⁹
interrogas? Vere Simon,uere obediens
in auditione auris,ſine pacti cõuẽtione.
Ad unius.n.iuſſionis uocẽ,Petr⁹ & An- Mat.4.d
dreas relictis omnib. ſecuti ſunt redem
ptorẽ. Qđ ſi homini carnali ſtultitia for
te ur̃,audiat: Qđ ſtultũ eſt dei,ſapiẽtius 1. Cor.1. d
eſt hominib. & qm̃ placuit deo p ſtul-
titiã pdicationis ſaluare credẽtes,qppe
cũ mũdus eũ in ſapiẽtia minime cogno
uiſſet. Quãtos.n.mũdi ſapiẽtia maledi-
cta ſupplãtat,& cõceptum in eis extin-
guit ſpm̃, quẽ uoluerat dñs uehemẽter
accendi? Noli,inqt,pcipitanter agere,
diu cõſidera,diligẽtius intuere. Magnũ
eſt qđ pponis,& opus hñs multa deli-
beratione. Expire qd poſſis,amicos cõ-
ſule,ne poſt fcm̃ pœnitere cõtingat. Hęc
ſapiẽtia mũdi terrena,animalis,diaboli
ca,inimica ſalutis, ſuffocatrix uitæ, mr̃
tepiditatis,q̃ ſolet đo uomitũ puocare.
Caue tibi ait. Vt qd.n? Cũ à deo uerbũ
eẽ nõ dubites, qd op⁹ ẽ deliberatione?
Vocat magni cõſilĳ angel⁹,quid aliena
cõſilia pſtolaris? Quis.n.fidelior,quiſ-
ue ſapiẽtior illo? Deduc me dñe, & de-
ducar. fortior eſto,& inualeſce. Noui
ego q̃nã ſint q̃ oportet fieri cito. Ab ore
putei gehẽnæ eripior: & inducias petã,
& retardabor, & cũctabor exire ſi for-
te interim fiat aliquid? Abſcondi ignem
in ſinu meo: & exuſto iã latere,iã nuda-
tis uiſcerib. iã ſanie defluẽte, diu mihi &
deliberandũ eſt, an expgiſcar, an excu-
tiam,an abiĳciam illũ? Magnũ omnino
eſt qđ offert̃,ſed eo utiq; libẽtius & fe-
ſtinantius ſuſcipiendũ & obuĳs arripiẽ
dum manib. cum feruore & hilaritate.
Probet aũt ſeipm̃,qui de propria uirtute
præſumit. Nam diuina qdẽ omnino p-
bata eſt. Amicos cõſulat, q non legit:

Mich. 7.b Inimici hoīs domeſtici eius. Quid fre-
quētat euāgeliū, ꝗ euāgelio nō obedit?
At in eo ſanè legimus ꝓmittēti cuidā ſe-
Mat. 8.c qui dn̄m, ſed defunctū prius prēm ſepe
lire uolenti, rn̄ſum ab eo, ut ſineret mor-
tuos ſepelire mortuos ſuos. Alteri quo-
que tm̄ ſuis ꝗ in domo erāt, uale dicere
Luc. 9.g cupiēti: nemo, inqͭt, mittēs manū ad ara
trū, & reſpiciēs retro, aptus ē regno dei.
Mat. 8.c Sed quid audierat primus? Magr̄, ait, uo
lo te ſequi quocūꝗ ieris. Cui rn̄dit dn̄s.
Vulpes, inquit, foueas hn̄t, & uolucres
cœli nidū: filius aūt hoīs nō hēt, ubi ca-
put reclinet. prudētiā carnis in fouea uul
pis, ī nido uolucris arguēs cordis elatio
nē. Eſt. n. interdū uidere nōnullos qui re
lictis oībus abrenūciare ſclo diſponen-
tes, cū recte offerre uelint, nolūt diuide
2. Cor. 5.b re recte, calliditate humana totos ſeſe
diuino cōmittere nutui formidātes, ſed
reſeruantes neſcio quid fermēti, ut totā
maſſam corrūpat: ꝙ in multis frequen
ter exꝑtū eſt. Alius ſine duce & p̄cepto
re ſpūale ſtudiū app̄hendere facile cogi
tās, ambulat in magnis & mirabilibus
Prouerbiū ſuꝑ ſe, ut uulgo dr̄, ſaliēs anteꝗ uideat,
caſurus anteꝗ debeat. Petrus cogitatū
ſuū iactās in dn̄o, & oēm ſolicitudinem
ſuā in eū ꝓījciens, certus ꝙ illi foret cu-
ra de eo, reliquit oīa, ſecutus eſt dn̄m ne
interrogās quidē de p̄mio, donec ex pi
culo diuitū, ꝙ ſaluator ꝓſequebat̄, ſu-
meret occaſionē ꝑcontandi: Quid ergo
Mat. 19 erit nobis? Ait illi Ieſus, Am̄ dico uobis.
Verbū cōfirmationis p̄mittit̄, magnum
Ioan. 3.a noueris eſſe ꝙ ſequit̄: Am̄ dico uobis,
ꝙ uos qui ſecuti eſtis me in regn̄atiōe,
cū ſederit filius hoīs &c. Quid eſt quod
dicit, in regn̄atione: aut q̄ eſt hæc noua
regn̄atio? Neꝗ. n. iā ignoramus qm̄ o-
portet hoīem naſci denuo, nō ex ſangui
nibus, neꝗ ex uolūtate uiri, ſed ex aqua
& ſpū ſctō. Cæteꝝ cū nullatenus ad eā
regn̄ationem ualeat hæc ꝓmiſſio ꝑtine
re, forte & altera regn̄atione opus eſſe
ur̄: nec ſolū denuo, ſed & tertio hoīem
naſci neceſſe eſt. Infœlix ego hō, & miſe
rabilis caſus meꝰ, cui nō una ſufficit, cui
duplex eſt neceſſaria regn̄atio. Nimiꝝ
ex corpore & aīa cōſtitutus, cecidi totꝰ
ſil', ſil' totus oīno reſurgere non poſſum.
An uerò dignū nō eſt, ut ea q̄ ur̄ potior
priorꝗ portio, reparet̄? An ipſam ſanè
aīam eē nemo ſanæ mētis ignorat. Prior
ergo reficiat̄, q̄ prior corruit: p̄ſertim ꝙ
ab eius culpa alterius pœna prodierit,
& ipſius corruptio corpeæ quoꝗ fue-
rit cā corruptionis. Hinc eſt ꝙ aīabus
primum ſaluator aduenit, tollere utiꝗ
pctā mūdi, nō moleſtias carnis. Qꝺ ſa-
nè manifeſtius docuit in ſeipſo, pœnis
oīb. corpus exponēs, aīam aūt immunē
ꝓrſus cuſtodiēs à pctō. Nō ſic hodie fi-
lij hoīum nō ſic, ſed aīæ curā negligunt,
curā aūt carnis ꝑficiūt ī omni deſiderio.
Neꝗ. n. peccare metuūt, ſed puniri: nec
uirtuti cordis oꝑa datur, ſed ualetudini
corꝑis, imò ēt uoluptati. De ſchola Hip
pocratis & Epicuri didicerūt hæc. neꝗ
Matt. 11.d . n. ſuis xp̄s diſcipulis horū qͥppiā tradi-
Pſal. 4.a dit: ſed, diſcite, inquit, à me qͣ mitis ſū,
& humilis corde. Filij hoīum uſquequo
graui corde, ut quid diligitis uanitatē, et
q̄ritis mēdaciū? Tp̄s hoc aīabus nō cor
poribus eſt aſſignatū, dies ſalutis, utiꝗ
Eccle. 3.a nō uoluptatis. Omnia tp̄s hn̄t. animab.
Gala. 6.b nūc oꝑam dare neceſſe eſt. Nā in carne
Ephe. 5.f qui ſeminat, ſolā exīde metet corruptio
nē. At nemo, inquiūt, carnē ſuā odio ha
buit. Verū eſt: Sed zelū hn̄s abſꝗ ſcīa
dū prodeſſe feſtinat, inuenitur obeſſe.
Cum enim iudicium carnis ex anima
pendeat, carni nihil poteſt utilius quā
ſalus animæ prouideri, ut uidelicet in
tempore ſit reſpectus illius, & ſocia paſ
ſionis, fœlicitatis quoque conſortium
Phil. 3.d mereatur. Vnde apoſtolus inquit: Sal
uatorem expectamus dominum nr̄m
Ieſum Chriſtum: qui reformabit cor-
pus humilitatis noſtræ configuratum
corpori claritatis ſuæ. Requieſce in hac
ſpe caro miſera: qui propter animam
uenit, pro te quoque uenturus eſt: qui re
formauit illam, tui quoque non obliui-
ſcetur in finem. Regeneretur interim ani
ma, & tanquam præſcita & prædeſti-
nata à domino conformis fiat imagini
filij eius in manſuetudine cordis, et hūili
tate.

tate. Ipſius. n. merito te quoꝗ noueris
aliqn̄ regn̄andam, & conformandam
corpori eius in gloria & claritate. In re-
gn̄atione, inqͭt, cum ſederit filius hoīs in
ſede maieſtatis ſuę, ſedebitis & uos etc.
Conſeqmini, ait, quē ſeqmini: ut cū ipſe
ſederit, & uos pariter ſedeatis. Qn̄. n. il-
le reſedit in mundo, qn̄ ſubſtitit, qn̄ re-
clinauit caput? Exultauit ad currēdam
Pſal. 18.a uiam, bn̄faciendo ꝑtranſijt, quippe, nec
Acto. 10.f nidum, nec foueam, nec locū hn̄s in di-
uerſorio, donec oꝑe tandē ꝙ ſuſceꝑat
conſummato, ſedendi p̄ceptū mereret̄
accipere, & diceret dn̄s dn̄o meo, ſede
à dextris meis. Inſipiens tu ꝗ præſidere
eligis quam conſedere, q̄rens in itinere
diuerticula. Ille miniſtrare uenit, nō mi-
niſtrari: tu ſupra magr̄m, & dn̄o maior,
imò nec diſcipulus, ꝓfectò nec ſeruus, re
cūbere iam feſtinas, Paululū dormies,
paululū dormitabis, paululū conſeres
manus: ille ſalit in montib. tranſilit col-
Cant. 1.a les. Clamat ad eum aīa mea: trahe me
poſt te, in odorē unguentoꝝ tuoꝝ cur-
remus. Aliôqn qn̄ eum remorando, te-
Pſal. 18.a peſcēdo, pauſando conſeq ſperas? Exul
tauit ad currendā uiam. Hilarē ſine du-
bio diligit ſecutorē. Necdum ad brauiū
ꝑueniſti, necdum apprehendiſti metā.
Grādis adhuc reſtat uia: noli ſiſtere gra
dum, noli in medio itinere reſidere. In ſu
Gen. 3.d dore, iqͭt, uultus tui comedes panē tuū,
donec in terrā de qua ſumptus es reuer-
taris. Ex tūc ſanè tp̄s erit requiei, nimiꝝ
qn̄ iam ſpūs ipſe dicit: ut reqeſcas à la-
boribus tuis. Necdum tn̄ erit conſūma
ta pax, necdū ꝑfecta qͥes, deniꝗ necdū
ſeſſio plena. In regn̄atione, inqͭt, cum ſe
derit filius hoīs in ſede maieſtatis ſuæ,
ſedebitis & uos. Fœlix regn̄atio. Qn̄. n.
renaſcar ad ſeſſionem, miſer hō natꝰ ad
laborem? O ſi unꝗ ſedero totus, cuius
mō ne minima qͥdē portio ſedet, in quo
nil tranqͥllū, nihil qͥetum, ſedatū nihil,
nihil unꝗ in eodē permanens ſtatu. Se-
debitis & uos. O ſeſſio. Quis mihi tri-
buat ut dignis exprimā uerbis, ꝙ de
ſeſſione hac cordis affectione cōcipio?
Imò qͥs tribuat mihi ſeſſionis huiꝰ imꝑ-
turbata frui reqͥe quā deſidero, quā cu-
pio, quam requiro? Ecce. n. dixi, nil ī me
ſedet, ſed cuncta in motu ſunt, oīa nu-
tant, fluctuant uniuerſa. Poſtremo ubi
concupiſcit adhuc caro aduerſus ſpm̄
ſpūs aduerſus carnē: quidnam hoīs ſe-
dere ur̄? Nec ſola iam concupiſcētia pa
cem impedit, turbat ſeſſionē, uetat eſſe
ſedatum: ſed duplex quoꝗ ſcꝺm corpꝰ
miſeꝝ hoīem contritio uexat: p̄n̄tis ui-
delicet ſenſus doloris, & mortis metus
futuræ. Nimiꝝ cum & paſſibile ſit, &
mortale: duplex nihilominus aīam agi-
tare ſolicitudo ur̄: ſpei utiꝗ, & timoris.
Inter hęc nempe fluctuat iugiter, donec
pctī corpus inhabitat, aſcendēs uſꝗ ad
cœlos, & iterum uſꝗ ad abyſſos deſcē
dens: tabeſcens in malis, & ad bona ni-
hilominus inardeſcens. Erit aūt cum lu
teum hoc egrediēs domicilium, à timo-
re qͥdem penitus liberabit̄, ſed necdum
ab expectatione. Ex tunc. n. iam nō erit
timor in finib. nr̄is, ſed in ſpe ſinglr̄ con-
ſtituti pſallemus ſinguli mente & ſpū
qꝺ p̄libauerat quodāmō ꝗ dicebat: Cō
Pſa. 114.b uertere aīa mea in reqͥem tuā: qͣ dn̄s be
nefecit tibi: qͣ eripuit aīam meam de
morte, oculos meos à lacrymis, ꝑedes
Pſa. 141.b meos à lapſu. Cæteꝝ de expectatione
idem ipſe ſic ait: Me expectant iuſti: do
nec retribuas mihi. Nec mō numeꝝ fra
Apoc. 6.c trū ut compleat̄, ſed & ip̄m corpus ut
ſua regn̄atione reſtituat̄, expectāt. Imò
uerò & expetunt cū deſiderio, ſub alta-
re dei uociferātes ad ip̄m. At ꝗ audire
meruit, potuit & teſtificari. Nā corpus
qͥdem illo in tꝑe ſedere q̄s dicat, dum ef
fluit, & in saniē pulueremꝗ redigitur?
In regn̄atione, inqͭt, ſedebitis & uos.
Seminat̄. n. corpus aīale, reſurget corpꝰ
1. Cor. 15.f ſpūale. Seminat̄ in ignominia, ſurget in
glr̄ia. ubi iā tūc mors uictoria tua? Siqͥdē
& tu inimica nouiſſima deſtrueris. Cor
pus. n. reſurrectionis iā nō morit̄, mors
Rom. 6.b illi ultra non dn̄abit̄. Sed & dolor & ge
Apoc. 21.b mitus oīs abſcedet, qm̄ abſterget deus
oēm lacrymā ab oculis ſctoꝝ, & iā nō
erit ampliꝰ neꝗ luctꝰ neꝗ clamor: ſed
neꝗ ullꝰ dolor; qm̄ priora trāſierūt. Fœ

liceſ lacrymę,ꝗs benigna manꝰ cõdito
ris abſterget:& bti ocłi q ĩ talib.liꝗfieri
ſletib.elegerũt,quã eleuari ĩ ſuꝑbia,quã
oẽ ſublime uidere,quam auaritiæ & pe
tulantiæ famulari. Sedebit igiť corpus
immortalitatis &impaſſibilitatis gemi
na quadam fœlicitate dotatũ,liberꝝ ab
oĩ neceſſitate,ab oĩ corruptione ſecuꝝ,
alienum & ĩmune ab oĩ cõcupiſcentia,
plenum glía,configuratum deniqꝫ clari
tati corporis Xp̃i. Sedebit & aĩa ſicut
nil metuens,ſic nec cupiẽs ultra, nimiꝝ
plena btitudine, & ſecura plenitudine
fruens, nullos iam cogitationũ fluctus,
nullos tentationũ conflictus,nullos af-
fectionum ſentiens motus: ſed æternæ
illi incõmutabilitati prorſus ĩmerſa, &
ſic adhærẽs deo ut unus iam ſpũs ſit fa-
cta cum eo:Sed qñ hæc, aut ꝗbus hæc
erunt?Vos,inꝗt,ꝗ ſecuti eſtis me,cum ſe
derit filius hoĩs in ſede maieſtatis ſuę, ſe
debitis & uos. Iam ꝗdẽ ſedet filius hoĩs
in ſede maieſtatis:ſiꝗdẽ aſcendẽs in cœ-
lum ſedet à dextris dei. Sed cũ ſederit di
ctum eſt,hoc eſt,cum apparuerit ſedẽs,
Col.3.a ſicut apl's ait:Cũ.n.Xp̃s apparuerit ui-
ta ueſtra,tunc & uos apparebitis cum
illo in gloria. An magis audebimus di-
cere & ip̃m adhuc ſtare quodãmõ, ut-
pote cuius necdũ ſedes cõſummata uř,
necdũ pedib.eiꝰ ſcabello ſuppoſito qđ
à pr̃e promiſſum eſt?Non qđ illi pleni-
tudini ꝗppiã deſit, ſed ꝙ mẽbra caput
expectet. Audeat hoc teſtari, ꝗ meruit
Act.7.g ĩtueri.Ecce,ait Stephanus, uideo cœlos
apertos,& filiũ hoĩs ſtãtẽ à dextris uir-
Heb.9.c tutis dei. Paulus quoqꝫ ſic ſcribit: Xp̃s
aſſiſtens põtifex futuroꝝ bonoꝝ, ĩtro-
iuit ſemel in ſctã, æterna redẽptione in-
uenta. Cæteꝝ in regñatione corpoꝝ ſe
debit in ſede maieſtatis,ꝗ ꝓ aĩaꝝ regña
tione ſtetit ĩ ignominioſo ſupplicio cru-
cis, interrogatus cõtumelijs pariter &
tormentis,nec mõ duriſſima morte, ſed
Phil.2.b & turpiſſima cõdẽnatꝰ. Qm̃.n,obediẽs
pr̃i factus eſt uſqꝫ ad morte, morte aũt
crucis:ꝑꝑ hoc exaltauit illũ, & donauit
illi nomẽ qđ eſt ſuꝑ oẽ nomẽ, ut in noĩe
Ieſu oẽ genu flectať. Hæc aũt dixerim
fr̃es,ut noueritis q̃nã ſũt duo latera ſca-
læ ꝙ uolẽtib.ſequi dñm ꝓponunť aſcen
dẽda,ꝙ baſes eoꝝ,ꝙ capita,qui ue gra-
dus,quoꝝ ſummitati deus innixus eſt.
Oportet nos ſiꝗdẽ domare carnẽ, cal-
Exod.8.f care mundũ,ut uoluptatẽ corporis de-
clinantes,caueamus nihilominus ſcłi ua
nitatẽ. Hæ nimiꝝ abominationes Ae-
gyptioꝝ quas ĩmolamus dño deo nr̃o.
Et totũ qđ à uia uitæ & diſciplinæ de-
terret filios huius ſcłi, totũ qđ exercet
interim ſeruos dei,in his duob. eſt,quæ
Pſal.24.l ſub uno uerſu ꝓpheta cõmendat:Vide,
inꝗens,humilitatẽ meã,& laborẽ meũ.
Hæc ergo ſint latera ſcalæ, uilitas, & a-
ſperitas:quib.deinceps internę uirtutis
& gratiæ gradus firmiter inſeranť. Eſt
.n.uidere homines mũdanam glíam cõ
temnentes,fauorem calcantes ppłi, nõ
deſiderantes humanũ diẽ, ſed nõ adeo
fortes in tolerantia moleſtiæ corꝑalis,
nõ adeo reijcientes mollia,nõ adeo car-
nis illecebras ſuꝑantes. Quid iſtos dixe
rim niſi latꝰ alteꝝ nõ tenere? Porrò uni
tm̃ lateri ĩnitentis ꝑiculoſus nimis aſcẽ-
ſus,& ꝓximus eſt ruinæ. Qđ ſi ꝑiclitať
ꝗ circa carnẽ uř pluſqꝫ oporteat ĩfirma-
ri,licet mũdi reſpuat glíam, nec contu-
melijs moueať: ꝑfecto lõge horribilius
ẽ ꝑiculũ, & multo magis inexcuſabile,
ſiꝗs forte licet caſtigãs uiriłr corpus, &
non parcens eius afflictioni,inueniať tñ
minus reſiſtẽs glíæ deſiderio, minus pa
tiẽs iniuriaꝝ, minus puritatis & ſolidæ
humilitatis hñs, minus ĩmunis à ſeculi
uanitate. Quid.n. tibi infœlix hõ, cũ his
nugis & calamitatib. cum hoc faſtu &
uanitate iſta, ꝙ nec aĩæ nec corpori ꝓ-
deſt? Quid iritaris, ꝗd ĩflãmaris ad uer
bi flatũ,qđ nec carnẽ uulnerat,nec inꝗ-
nat mentẽ?Nihil ſic alienũ à natura tua,
nil tã contrarium rõni. Neqꝫ.n.ſic dice-
re poſſum, ꝗd tibi cũ cibis & ueſtibus,
aut frigore,uel eſurire ꝗd moueris?cum
unita ꝑſonałr aĩa non huic mundo ſed
corꝑi, longe minus carnẽ poſſit odiſſe
quã mũdũ,ꝗppe ꝙ huic multũ debeat,
illi nihil. Quod quidẽ dixerim nõ ut uo-
luptas ꝑinde excuſeť, ſed ut uanitas &
impuritas ante omnia fugiať. Sanè ubi
ſic ſtabilieris & firmaueris ĩ corde tuo,
aſperitatem corporalis abſtinentiæ &
laboris amplecti, & oĩ uilitate & extre
mitate eſſe contentus:bona ſunt latera:
ſecurus iam inſere gradus exercitij ſpi-
ritualis:ut totũ qđ mũdo & carni ſub-
trahis,ſtudio pietatis impendas,oblitꝰ
Phil.3.c ꝙ retro ſunt,& extentus in anteriora:ut
Pſal.83.b aſcẽſionib. diſpoſitis, de uirtute ꝓficias
in uirtutẽ: ut uidere deũ deoꝝ in Sion
merearis. Et primum ꝗdem ꝑ deſertum
ꝓprij cordis, & conuallem plorationis
aſcendes:aſcendes ut uirgula fumi: de-
hinc iam in ſerenis ꝗdẽ elapſus aſcẽdes
Cant.8.b ẽt de deſerto delicijs affluens,ĩnixus ſu-
per dilectũ,ductus de claritatẽ in clari-
tatẽ,tanqꝫ à dñi ſpũ,illo uticqꝫ ꝗ ſcrutať
ẽt alta dei. Nec paucos in his gradus in-
uenis gr̃æ multiformis. Veꝝ hæc ſpũa-
lia ſunt,& ſpũalib. uticqꝫ comparanda.
Nunc uerò ad initiandos potius ſermo
dirigať,cuius tota intentio eſt reuocare
ad cor p̃uaricatores. Cæteꝝ hñt ꝓficiẽ
tes editum olim de duodecim gradibꝰ
humilitatis ex ſermonis occaſione libel
lũ,quos uidelicet gradus ille iuſtoꝝ o-
mnium ſpũ plenus in rła ſua tradidit ue
re per omnia Benedictus. Ille.n. ſpũalẽ
nobis erexit ſcalã, cuiꝰ uticqꝫ ſummitas
cœlos tangit:qđ in eius glorioſo tranſ-
itu euidenti legimus miraculo cõmẽda
tum,B.p̃p Gregorio ſic ſcribente:Inter
diſcipuloꝝ manus imbecillia membra
ſuſtentans,erectis ĩ cœlũ manib. ſtetit,
& ultimũ ſpm̃ inter uerba orõnis effla-
uit. Qua.ſ. die duob. fr̃ib uni longius po
ſito,alteri aũt in cella cõmorãti, reuela-
tio unius atqꝫ indiſſimilis uiſionis appa
ruit. Viderunt nanqꝫ quia ſtrata pallijs
& innumeris coruſca lampadib. uia re-
cta,Orientis tramite ab eius cella ĩ cœ-
lum uſqꝫ tendebať. Cui uenerando ha-
bitu uir deſuper clarus aſſiſtẽs,cuius eſ-
ſet uia quam cernerent,inꝗſiuit. Illi uerò
ſe neſcire ꝓfeſſi ſunt:Quib.ille ait: Hæc
eſt uia ꝙ dilectus dñi cœlum Bñdictus
aſcendit. Quæ eſt.n.uia ab eius cella ꝓ-
grediens.niſi ordo quem idem uir btũs
iuſtituit, & forma uitæ ꝙ ab eo ſumpſit
exordium? Quà nimiꝝ uia dñi dilectus
aſcendit, ꝗa non potuit uir ſctũs aliter
docere quam uixit. Et hæc ꝗdẽ eoꝝ uel
maxima fiducia eſt ꝗ ipſius utcũqꝫ ſtu-
dent inhærere ueſtigijs, ip̃m p̃ceptorẽ
præuiumqꝫ ſequunť. Neqꝫ.n. uenire ali-
quatenus in dubium põt, quin oĩno ſa-
cer ſit modus conuerſationis, & diuina
magis inſpiratione atqꝫ conſilio, quam
humana prudentia uel adinuẽtione for
matus: quo nimiꝝ tantam in uita gr̃am
ſctĩtatis,tantam poſt obitũ gloriã fœli-
citatis idem uerè Bñdictꝰ obtinuit. Sed
hæc hactenus: neꝗs forte (qđ longe ſit
ſemꝑ à cordib.nr̃is) derogare nos po-
tius eis ꝗ ſibi uarios, ꝓut cuiqꝫ uiſum ẽ,
religioſè uiuẽdi formauere modos, quã
alios conſolari & aĩare uoluiſſe cauſeť.
Eam tñ quam uidemus in eccleſiis ho-
die formam cleri (ne ĩformẽ dixerim ui-
tam) à quo ſctõꝝ habuerint, quis unqꝫ
uel in nouo uel ĩ ueteri teſtõ ſic uixerit,
ſic uiuere docuerit hoĩes, utinã ipſi ſeſe
interrogent ſinguli, nec conſcias ſuper
hæc conuenire ꝓprias diſſimulẽt. Quã-
tos.n. uidemus ſectatores uiaꝝ, ꝙ uñr ꝗ Pro.14.b
dem hoĩbus bonæ,ſed in profundum fi
nis eaꝝ inferni deſcendit? Quãtos aſcẽ-
ſores ſcalæ nõ cuius ſummitas cœlos tã
git,ſed ꝙ illi oĩno contraria eſt, hñs la-
tera concupiſcentiã carnis, & concupi-
ſcentiam oculoꝝ, gradus uero ſuꝑbiã
uitæ:ꝙ ex mundo ſunt,non ex pr̃e? At
eius ſanè quam uobis cõmendare uolu
mus ſcalæ gradus & latera ex pr̃e uticqꝫ
ſunt,non ex mundo: cui nimiꝝ ĩnixꝰ ap
paruit. Sobriè,ait apl's, & piè & iuſte ui ad Tit.2.d
uamus ĩ hoc ſeculo. Sobrietas uolupta-
tem carnis impugnat, iuſtitia ſeculi ua-
nitatẽ: dũ uidelicet cuiqꝫ reddẽs qđ ſuũ
eſt, & adulãtẽ deplorat, & cõpatiť ira-
ſcẽti. Deniqꝫ & ipſe ſaluator dũ Bapti- Mat.3.d
ſtę manib. celſum illũ uerticẽ ĩclinaret:
ſic,inꝗt,decet nos implere oẽm iuſtitiã:
ſolã nimiꝝ humilitatẽ iuſtitiã reputãs.
Exhibeať ergo ſobrietas nobis, iuſtitia
ꝓximo,pietas deo. Pietas.n. cultus dei
ẽ. Sanè ut uoluptas & uanitas elationẽ
cordis fouere noſcũť, ſic ſobrietas & iu
ſtitia pietatẽ;ut ĩter hęc latera đ fide ĩ ſi

dē ſpe mediāte ꝑficiēs, ſupeminētiā ali-
qñ teneat charitatis. Innitunt hęc latera
baſib. quas ſuppoſuit artifex ſapiā, duo
bus forſitā lignis crucis. Vbi.n. ille mul-
ctat morte, cruce turpat: quis ſuoꝝ de-
licias ſeu glřiam ſuſtinere q̄rat, nedū au-
deat q̄rere? Flagellatus xp̄s, & ſputis il
litus, baiulat ſibi crucē, & ludribio fact⁹
irriſoria ueſte, arundineo ſceptro, coro-
na ſpinea, fodit clauis, annumerat ſcele-
ratis, in ligno extendit, ēt mortuus uul-
nerat: & hæc intuens, q dr̄ xp̄ianus, ꝑ-
prijs nihilominus uoluptatib. indulge-
re, & florere uelle in ſeculo nullatenus
1. Ioan. 2. a erubeſcit? Cæteꝝ ſi oīs qui ſe dicit ī xp̄o
manere, debet ſicut ille ambulauit &
ipſe ambulare: multo magis q ꝑ eo ma
nere ſe dicit, qui ꝑ eo legatione fungit, q
ei miniſtrat, ſi eum non ſeq̄t, inexcuſabi
Mat. 16. d lis eſt. Sanè niſi abnegauerit ſemetip̄m,
& tulerit crucē ſuā, ſeq eū oīno nō pōt.
Quid uero crucē tollere eſt, niſi laborē
amplecti & humilitatē? Sicut ſcriptū ē:
Pſal. 83. c Elegi abiectus eſſe in domo dei. Sed for
taſſe minus adhuc firmiter ſtabilita hæc
uideant, ſi tm̄ fuerint ſubnixa baſib. nō
ēt deſuper cohærentia capitellis. Hinc
eſt qđ minime ſuis cōtentus exemplis
ſaluator ēt p̄mia repromittit, ut quem
forte non ꝓuocat inuitatio p̄cedētis, tra
hat uel deſideriū retributionis: & ſiq̄s
uoluptuoſus eſt, illum ſitiat torrentē uo
luptatis: ſi glřię cupidus, aſpiret ad illam
celſitudinem iudiciariæ ptātis: Sedebi-
Mat. 19. d tis, ait, & uos ſup ſedes duodecim iudi-
Eſa. 61. c cantes duodecim tribus Iſrael. Ac ſi di
cat, ꝓ confuſione ur̄a duplici & rubore
pars ur̄a laudabit. Propterea. n. in terra
ſua duplicia poſſidebunt, & lætitia ſem
piterna erit in xp̄o. In exilio uobis affli-
ctio duplex, humilitatis utiq;, & labo-
ris. Sed conſolamini, & nolite deficere,
qm̄ in terra ur̄a, terra utiq; uiuentiū, du-
plex uos nihilominus remuneratio ma-
net, ſublimitatis & delectationis. In ſedi
bus. n. quies impturbata eſt, in iudicio
dignitatis eminentia cōmendat. Quis
uerò ſclřaris honor excogitari pōt, q nō
ꝓrſus in tātæ ſublimitatis cōparatione
uileſcat? Nō unius ſiq̄dem ciuitatis, aut
ppři, ſeu regiōis unius, ſed uniuerſitatis
iudices hn̄t pręſidere cum Xp̄o: nec ſo
lum hoīes, ſed & ipſos angelos iudica-
bunt, q parentē ad modicū uaporē pn̄-
tis glřiæ dedignantes & exſufflantes, ī-
properium xp̄i uniuerſis præferunt titu
lis dignitatū: Nolite timere puſill⁹ grex, Luc. 12. d
qm̄ complacuit pr̄i ur̄o dare uobis re-
gnum. Diffinitū eſt conſilium, qđ non
euacuabit. Propoſitū immutabile pſe-
uerat. Deniq; iurauit dn̄s: & non pœni- Pſa. 109. a
tebit eū: Amē dico uobis, qđ uos q ſecu
ti eſtis me in regn̄atione, cū ſederit fili⁹
hoīs in ſede maieſtatis ſuę, ſedebitis &
uos indicantes. Quid glřioſius? Iudicent
nūc & p̄iudicent ſupbię filij: cū rege ſuo
ſedeāt, q ſibi latera aq̄lonis elegit. Exal-
tentur & leuent ſicut cedri libani. Trāſ-
ibimus, & ecce nō erūt. Opprimāt nūc
quos pn̄t: blaſphemēt, cōgregēt male-
dicta, ueniant ſup nos opprobria expro
brantiū xp̄o, qm̄ merces nr̄a copioſa ē
in cœlis. Gloriamq; ab inuicē habeāt,
utiq; uanā & mendacē: qm̄ uani filij ho
minū, mendaces filij hoīm. Glřiam. n. q̄
à ſolo deo eſt nolunt, uerā utiq; & ma-
nentem. qm̄ ipſe eſt ueritas, & ipſe eſt
q eſt. Infœlix ꝓrſus ambitio, q̄ ambire
magna non nouit, q̄rens de modico cre
ſcere, & de maximo minui. Amāt. n. ca
thedras primas, q̄ uelut groſſi ficuū ue-
lociter ſunt caſuræ. Sunt. n. groſſi primę
q̄dam ficus ꝓrſus inutiles, ſolam hn̄tes
ſpēm ficuū, nō ſaporē: nec tā fruct⁹, quā
futuroꝝ q̄dā p̄ſagia fructuū: quas & de
cidere neceſſe ē, ut eis aliæ hnmano uſui
& eſui aptę ſuccedāt. Vn̄ ſpōſa in cātico
cāticoꝝ: Hyems trāſijt, iber abijt & re- Cant. 2. c
ceſſit. Et poſt pauca: Ficus, inq̄t, ꝓtulit
groſſos ſuos, qđ uidelicet pſecutiōe ceſ
ſante, inclyta facta ſit ecclřia, poſita in ſu
pbiā ſclřoꝝ. Quā ſanè ſublimitatē & ex-
cellētiā dignitatū cōgrue ſatis groſſos
uocat, ut futura in his moneat quā pn̄-
tia cogitare. Quæ. n. uīr, tpalia ſunt: q̄
nō uīr, ęterna. Caueant igit qui primas
cathedras amant, ne contingat carere
ſecundis: & qui primos nunc recubi-
tus eligunt,

tus eligunt, incipiant cum rubore locū
tenere nouiſſimū. Sedebitis, inq̄t, ſup ſe
des duodecim, iudicātes duodecim tri
bus Iſrael. Hę iā ficus erūt, nō utiq; groſ
ſi. Has nimiꝝ ſedes p̄uiderat q de ſuper
na ciuitate dicebat: Illic ſederūt ſedes in
iudicio, ſedes ſup domū Dauid. Illic pla
Pſal. 121. a nè, nō hic. Qūo. n. ſedēt q̄s hic uidemus
ſedes, q̄ toties nutāt, toties titubant, to-
ties ſubuertūt? Nimiꝝ ergo groſſi ficuū
ſunt, quos tenuis aura deijcit & diſper-
dit. Cęteꝝ q̄d ſibi uult qđ duodecim tri
bus Iſrael iudicaturos fore ꝓmittit, ī q-
bus ēt mūdus ipſe cognoſcit iudicand⁹?
An quia notus tm̄ adhuc in Iudæa de⁹,
uniuerſitatē fidelium appellatione xij.
tribuū uoluit deſignari: & q̄ſi ſolas me-
minit iudicandas, pp illuc: Qui non cre-
Ioan. 3. c dit, iā iudicatus eſt? Hęc. n. eſt pfectoꝝ
gloria ſingularis, inter ipſos ēt eminere
fideles, & cęteris quoq; ſaluandis p̄emi
nere authoritate iudiciariæ ptātis, ut iu
xta illud de pſalmo, ſedeāt ſupra domū
Dauid. Quid iſtud miſeriæ eſt, quod ad
uerbū tātæ ꝓmiſſionis negligētia huma
Eſa. 5. b na dormitat? Pplře meus, ait dn̄s, q̄d ti-
bi debui tacere & non feci? Quid cauſæ
eſt qđ inimico meo ur̄oq; libet ſeruire
quam mihi? neq;. n. ille creauit uos, ſed
nec paſcit q̄dē, aut tpa ur̄a ipſe diſpōit.
Si parua hæc uīr ingratis: non ille, ſed
ego redemi uos. Sed quo p̄tio? Nō utiq;
corruptibilibus auro & argēto, non ſo-
le uel luna, nō ſaltē aliquo angeloꝝ: ſed
ꝓprio uos cruore redemi. Cæteꝝ ſi ne-
que tā multiplici iure debitū à uobis eli
cere eſt famulatū, omiſſis his oībus me-
cū ſaltē ex diurno denario cōuenite. Ni
hil uobis ille nocuerit, nihil ipſe uideat
profuiſſe: ei obtēperate q plura uob̄ &
potiora pollicet, apud quem certior co
pioſiorq; remuneratio eſt: ut illud quo
que benigniſſima miſeratione diſſimu-
lē, qđ bonoꝝ ur̄oꝝ nō egēs, uobis tan-
tummodo uelim eſſe conſultū, ne pn̄tia
ſuſcipe detrectetis, q̄ nunc offero dona
gr̄æ, futuris glřiæ muneribus eadē coro-
nanda ꝓmittens. Quid ad hæc conſcia
humana rn̄det? Cū impropari cœpint
hæc in die iudicij, q̄uo miſeri ſuſtinebūt?
Quid excuſatiōis poterūt hr̄e de pctō?
Nunq̄d tūc dicere incipiēt: modo, ecce
modo, ſine paululū? Sic. n. nūc diſſimu-
lāt infœlices: & modo & modo, nō hēt
modū: & ſine paululū, in longū uadit.
Bonus eſt, inq̄unt, deus, q in ꝓximo iu-
uat. Magna q̄dem diuina ꝓmiſſio, ſed
lōga ualde dilatio, & moleſta expecta-
tio eſt. Terrenas deſerere ſortes, & nec-
dum obtinere cœleſtē, afflictio intolera
bilis, & incōſolabilis dolor. Quid acce-
lerare neceſſe eſt ut miſeria ꝓlongetur?
Miſera ꝓrſus, & ſeductoria cogitatio.
Noua ſiq̄dē hæc q̄rela eſt, nec ꝓlixiorē
uitā filij hoīs hactenus cauſabātur. Bre
ues dies hoīs ſunt, donec conſcia ſtimu-
lante, de pn̄iæ & cōuerſione uel intus à
ſpū, uel foris cōmoneant ab hoīe. Extūc
ſanè nouū concipitur tædiū lōgioris ui
tæ, differēdæ mortis orit fiducia noua.
Sed eſto multa tibi annoꝝ curricula re
ſtāt, adoleſcens es, uſq; ad ſenectutē ui-
cturus & ſeniū: q̄d neceſſe hēs amittere
tpa tanta, pdere tāta lucra? Nihil p̄tio-
ſius tpe, ſed heu, nihil hodie uili⁹ ęſtima
tur. Trāſeūt dies ſalutis, & nemo reco-
gitat. nemo ſibi nō reditura momēta piſ
ſe cauſat. An putas ô hō biennij tm̄ aut
triennij opus ab oīpotenti poſſe recom
pēſari? Sic abbreuiata eſt man⁹ dn̄i, ut
cētū annoꝝ nō poſſit remunerare labo
rē? Sede, cōputa q̄d dieb⁹ ſingulis acq̄re
re ualeas, certus eq̄dē apud deū nullum
oīo bonū irremuneratū fore, & ſicut nō
capillū de corpe, ſic nec momētū de tpe
perituꝝ. Quid illud ſapientis cōſilium
ingerā? Ne tardes conuerti ad dn̄m? Ne Eccli. 5. b
ſcis quid ſuperuētura pariat dies. Quid
inſaniam cauſer de futuro tā temerariè
præſumentis, quaſi uerò tpa & momē-
ta pr̄ in tua, et non magis in ſua poſuerit
ptāte uel uoluntate? Poſtremo quid de
incerto fine, & q̄d de certa breuitate la
boris, retributionis æternitate loq̄r? No
uit dn̄s figmentū nr̄m, conſulit puſilla-
nimitati nr̄æ, humanæ obuiat cogitatio
ni, anxietatē abigit, p̄uenit trepidationē.
Sequitur enim: Et omnis qui reliquerit Matt. 19. d

pr̃em, aut mr̃em, aut domũ, aut agrum
ꝑꝑ nomẽ meum, centuplũ accipiet, &
uitam ęternam poſſidebit. Quid ultra di
cetis filij hoïum, qñ & in hoc medio tã-
ta uobis promiſſa ſunt, ut dormiatis in-
ter medios cleros, de q̃bus pauloante
cauſabamini: & exeuntes à ſorte terre-
na amplior ſtatim excipiat conſolatio,
qua nõ modo patienter ſed ẽt gratulan
ter expectetis ſortẽ ſctõꝝ in regnatione
ꝓmiſſam? Siqdẽ & expectatio iuſtoꝝ
lætitia eſt. Centuplũ, inq̃t, accipiet, & ui
tam ęternam poſſidebit. Hẽtis filij Adã
ꝓmiſſionem uitæ eius quæ nunc eſt, pa
riter & futuræ, ut obſtruat̃ oẽ os loquẽ
tium iniqua, & cõfundant̃ oẽs iniq̃ agẽ-
tes ſuperuacuè. An nõ ſuperuacuè peni
tus agit iniq̃, qui nõ modo fructuoſius,
ſed ẽt iucũdius: nõ modo ſalubrius, ſed
ẽt ſuauius deo poterat ſeruire quã mun
do? Et attẽde qđ Petro q̃dẽ dñs tm̃ de
futuro rñdit. Neq; .n. ſup his quæ expie
bat̃ pñtialr̃, hæſitare poterat, aut opus
hẽbat interrogare. Deniq; non quid no
bis eſt dixit, ſed qd erit. An uerò qs du-
bitat inſtãtis eſſe tpis centupli ꝓmiſſio-
nẽ? Manifeſte id q̃dẽ ipſa uerboꝝ conſe
quẽtia probat, ubi cẽtuplũ accepturi, et
poſſeſſuri dicimur uitã æternã. Cæteꝝ
neq; oĩno impudẽti remaneat obſtina-
tioni locꝰ, mitto uos ad euãgeliũ ſcđm
Marcũ, ubi ꝓmiſſio eadẽ deſcripta ma
Mar. 10.d niſeſtius inuenit̃. Ait .n. dñs: Nemo eſt q
reliquerit pr̃em, aut matrem, aut filios,
aut agros, aut domũ ꝑꝑ me, & ꝑꝑ euan
geliũ, q nõ accipiat cẽties tm̃ nũc in tpe
hoc. Atq; ut uehemẽtius admiret̃ car-
nalis aĩa nõ ꝑcipiẽs q̃ ſunt ſpũs dei, ſed
ſtultitiã reputãs, addit ſignãter, cum ꝑſe
Ibidem cutionibus. Forte .n. cũ audiſſet in tpe
hoc centuplũ ꝓmitti, coniectabat̃ ẽt de
tpalibus exhiberi: ſed p̃ripit hunc intel-
lectũ nomen additũ ꝑſecutionis. Quid
.n. terrenæ eſt cõſolationis, qđ nõ facile
terrena perſecutio tollat? Quid terrenũ
inter ꝑſecutiones ſancti martyres acce-
perunt: qñ & ipſa quoq; btõꝝ corpoꝝ
terra data eſt in manus hoĩum impioꝝ?
Interim tñ undecũque cẽtuplũ ſint acce
pturi, dũmodo ſit cẽtuplũ, dũ ualeat cẽ
tupl̃r, centupl̃r placeat, conſoletur, dele
ctet, amet̃: qd inſaniæ eſt qđ cũctantur
hoïes relinquere ſimpla pro centuplis?
Vbi eſt cupidus, ubi eſt ambitioſus, ubi
conq̃ſitor hꝰ ſcl̃i? Quid ad fidele nego-
tiũ & nũdinas q̃ſtuoſiſſimas auaritia in
tepuit & obdormiuit humana? Cui id
Iudæo negares ô hõ, q in uanũ accepiſti
nomẽ dñi nr̃i Ieſu xp̃i? cui ſacrilego dare
q̃cq̃d hẽs pro cẽtuplo cunctareris? Sed
execrabilis tibi eſt manus dñi, ut nullã
ab eo cõmutationẽ recipe, nõ ei in rõne
dati uel accepti cõicare penitus acquie
ſcas. An forte nõ ex odio: ſed ex incredu
litate, ex crudelitate detrectas? Nam id
mihi fateor credibilius eſt. Nemo .n. ꝑĩ
re magis optaret minime cuiuſpiã cõſo
lationis obtẽtu, quã in maxima exulta-
tione ſaluari. Sed nõ eſt oĩum fides: ne
coꝝ q̃dẽ qui noĩetenus ſunt fideles. Po
terã ſanè multoꝝ uobis exẽpla ꝓpone-
re, multos ꝓducere teſtes qui id ꝑfecto
ſic credidere, ſic ſentiũt, ſic audierũt, ſic
experiunt̃. Abũdat hmõi teſtimonijs,
hmõi carbonibus deſolatorijs, oĩs natio
regionis, & oĩs lingua, ubicũque ſctõꝝ
cõgregatio eſt. Sed qñ humanis credat
experimẽtis, qui ueritati nõ credidit ꝓ-
mittẽti? Illud ego uehemẽtius arbitror
admirandũ, qđ fideles magis in maxi-
mo quã in modico uideamini. Non em̃
difficile eſt ei dare centuplũ in pñti, qui
daturus eſt uitã ęternã in futuro. Qui da
turus eſt, qđ nec oculus uidit, nec auris
audiuit, nec ĩ cor hoĩs aſcẽdit: nõ modo
cẽtuplũ dare põt? Sed q̃uõ, inquit, pñt
hæc fieri? Qua rõne accipit centuplũ, q
nihil ſibi relinquit ex oĩbus? Nẽpe hoc ẽ
qđ paulo añ cõmemoraui. Tollite iugũ
meũ ſup uos: & inuenietis requiẽ. Mira
nouitas: ſed eiꝰ qui noua oĩa facit. Iugũ
tollẽs, inuenit requiẽ: relinquẽs oĩa, cẽtu
plũ hẽt. Nouerat hoc & ille nimiꝝ hõ Pſal. 91
ſcđm cor dei, qui ei loq̃bat̃ in pſalmo.
Nũquid adhæret tibi ſedes iniq̃tatis, q
fingis laborẽ in p̃cepto? An nõ fictus in
p̃cepto labor: onus leue: ſuaue iugum:
crux inuncta? Huius .n. rei ſacr̃m eſt qđ

ĩn dedicatione eccl̃iaꝝ depictas in pa-
riete cruces oleo ſctõ pontifex linit. Sic
& olim quidem Abrahæ dictũ eſt: Tol
le filium tuum quem diligis Iſaac, & of-
feres mihi eum in holocauſtum. labor fi
Gen. 22.a ctus eſt in p̃cepto. Oblatus ſiq̃dẽ Iſaac,
ſanctificatus eſt: nõ mactatus. Et tu igit̃
ſi uocem dñi audieris intus in aĩo: & di-
catur tibi ut offeras Iſaac, tuum quod-
cũque eſt gaudium immoles deo (inter
pretatur .n. Iſaac gaudium ſeu riſus) fide
liter & cõſtanter obedire ne timeas. Ni
miꝝ etſi rem grandẽ tibi dicit ꝓpheta,
facere debes: & obtemperandum ei ꝑ
oĩa: ẽt ſi oportuerit ip̃m Iſaac iugulari.
Nũc aũt q̃cq̃d affectio propria iudicet,
ſecurus eſto: non Iſaac, ſed aries moriet̃:
non peribit tibi lętitia, ſed contumacia,
cuius utiq; cornua uepribus hærent, &
ſine punctionibus anxietatis eſſe nõ p̃t.
Tentat .n. te dñs deus tuus, nec macta
bitur Iſaac, ut opinaris: uiuens uiuet. ſed
eleuatus eſt utiq; ſup ligna, ut ĩ ſublime
gaudeas: nec in carne ꝓpria, ſed in cru-
ce dñi glorieris, per quẽ nimiꝝ crucifi-
xus & ipſe es: ſed crucifixus mundo: nã
ei uiuis. Hęc nimiꝝ cõuerſatio perfecto
rum, hæc ſctõꝝ uita, hæc gr̃a ſpũalis.
2. Cor. 6.b Deniq; tanq̃ triſtes, inq̃unt, ſemper aũt
gaudẽtes: tanq̃ nihil hñtes, & oĩa poſſi
dentes: tanq̃ morientes, et ecce uiuimꝰ.
Pſal. 30.d Qui uidebant me foras, fugerunt à me,
dicit & filia regis: ea utiq; cuius gl̃ia oĩs
ab intus eſt. Vñ & clamitat in cãtico cã
ticorũ, adoleſcentulas reuocans, quas
exteriori ſua incõpoſitione deterritas ui
Cant. 1.d det: Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Ierl̃m:
ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Sa
lomonis. Nolite me conſiderare qđ fu-
ſca ſum, q̃a decolorauit me ſol: ac ſi ma-
nifeſte ſpũalis quiſpiã dicat, teneras &
infirmas mẽtes exhortãs: Quid laborio
ſa quæq; & humilia conuerſationis nr̃ę
tam ſedule numeratis? Saga cilicina ſũt,
& pelles arietũ rubricatę, quibus inte-
rior ille ſplẽdor & interna tegitur gl̃ia,
ut illæſa à pulueris & imbris iniuria cõ
ſeruet̃. Nolite me conſiderare qđ fuſca
ſum, nolite pauere, nolite mirari. Neq;
enim triſtitiæ aut neceſſitatis eſt exte-
rior iſte neglectus, & nigredo forinſeca,
ſed occulti ſplẽdoris, & exultationis in-
ternæ. Decolorauit, inq̃t, me ſol, lux inte
rior exterioris impatiens. Nimirũ ignis
eſt, & inania folia nõ admittit. Alioq̃n
aut exuri folia, aut certe ſi præualuerint,
ignẽ extingui neceſſe ęſt. Qđ quidẽ oĩo
cauendũ apl̃s docet, ſpm̃, inq̃ens, nolite 1. Theſ. 5.d
extinguere. Magis aũt id xp̃s ꝓhibet, Luc. 12. f
uolẽs eũ uehemẽter accẽdi. Igit̃ ſponſa
quidem nigra, ſed formoſa: apl̃i tanquã
triſtes, ſꝑ aũt gaudẽtes: ipſi xp̃o, ſi Iudai Mat. 23.c
cis cõſideret̃ oculis, nõ erat ſpẽs neque
decor. E cõtra ſanè alios dealbatis ueri
tas cõparat monumentis, foris quippe
ſplẽdidos & nitentes, intus ſordidos &
fœtẽtes. Ambulãt .n. in ſtolis, & primas
(ut dictũ eſt) cathedras amãt, glorioſi,
honorati, & magni in oculis hoĩum, in-
tus aũt ubi deus uidet, pleni auaritia, in-
uidia, ambitione, ſuꝑbia, luxuria fortaſ-
ſe nonnulli. Qñ .n. talibus det̃ p̃tioſum
illud cõtinẽtiæ munus, niſi forte ad iudĩ
ciũ & condemnationẽ, neq̃ñ paueãt et
reſipiſcant, & conuertant̃ à ſtudijs ſuis,
ſed obdormiſcant in peccatis, & dete-
rius pereãt ex ipſa ſua irreuerẽtia & ſecu
ritate? Sanè ut exercitij ſpũalis & curæ
cordis indiciũ euidẽs eſt cõtẽptus exte-
rioꝝ, ſic eorũdẽ ſolicitudo certũ nihilo-
minus ſignũ mẽtis incultæ. Scriptũ quip
pe eſt, In deſiderijs ẽ oĩs ocioſus. Et itẽ: Eccl. 22.a
De ſtercoribꝰ boũ lapidabit̃ piger. Vę,
uæ miſero: dũ ſtercorat̃, putatur ornari.
Bos erat Paulus triturãs in area dñi, &
ſuũ utiq; agnoſcẽs poſſeſſorẽ. Vñ & di
cebat: Propter xp̃m oĩa detrimentum Phil. 3.d
feci: & arbitror ut ſtercora, ut Xp̃m lu-
crifaciam. Hæc amplexatur ſtercora ẽt
ſi quõdam nutritus fuerit in croceis. his
lapidat̃ ſtercoribus piger, qui Xp̃m lu-
crifacere negligens, corde uacuo & de-
ſerto foras cogitur euagari. Siquidem
famis neceſſitate Iacob patriarcha de-
ſcendere legitur in Aegyptum, & ꝓdi- Gen. 46.a
gus ille filius ſeruire porcis, eſurire ſiliq̃s Luc. 15.c
egeſtate coactus eſt. Sed quid dicit ſcri
ptura? Habenti dabitur, & abundauit:

nõ hñti aũt,& hoc ipm̃ qđ vr̃ hr̃e, aufe
Matt. 13.b retur ab eo. Areſcet fœnum, & decidet
flos. ipſe quoq; feneſtræ claudent̃, ut ni
hil ultrà terrenæ ualeant conſolationis
Pſal. 49.d haurire. Deniq; arguã te (ait dñs) & ſta
tuã contra faciẽ tuã. Quid illud cõfuſio-
nis erit, q̃d miſeriæ, q̃d doloris, q̃ñ diſſi-
patis folijs & diſperſis, uniuerſa nudabi
tur turpitudo, reuelabitur ignominia, ſa
nies apparebit: q̃ñ iam immortalis fa-
ctus internus ille conſciæ uermis, tota
malignitate corrodet, ſed non cõſumet
aĩam infœlicem: nec erit oĩno diſſimula
tionis locus, aut ſpes ulla cõſolationis?
Quid. n. cauſæ eſt qđ ne modo quidem
cõſciẽ ſtimulos ſuſtinere aliq̃tenus pñt,
ſed auertunt oculos cordis, & ad cõſo-
lationes miſeras cõuertunt̃, aut certe diſ
ſimulationib⁹ aliq̃bus decipiũt ſemet-
ipſos, & mentit̃ iniq̃tas ſibi, niſi q̃ into-
lerabilis ille eſt cruciatus (licet adhuc
blandiat̃ ſpes, & extenuet oĩno dolorẽ)
dũ ſibijpſis pro libitu tp̃a mentiũtur, &
oẽ qđ agunt, facile diluendum, deferen
dumq; qđ appetũt, temeraria præſum
ptione p̃mittũt? Sed & ipſa cõſuetudi-
ne & incuria ſtupidi & inſenſati corde,
ferè nihil ſentiũt. q̃ q̃dẽ oĩa lõgius abe-
runt, ubi fiet qđ ſcriptũ eſt, Arguã te, &
Ibidem ſtatuã cõtra faciẽ tuã. Quanto. n. ſibi ui
cinior, & naturali neceſſitudine charior
aĩa carne ſua eſt, tãto acrius doleat ne-
ceſſe eſt, & moleſtius ferat p̃priã quam
corporeã læſionẽ, ubi à ſtupore iſto &
inſenſibilitate fuerit excitata: ſicut ecõ-
tra bona p̃pria, & delicias ſpũales, iter
namq; animi uoluptatẽ ubi cõtigerit ex
periri, eo utiq; delectabilius amplectat̃,
iucũdiuſq; fruat̃ oportet, quo proprius
& exp̃ſſius eã tangũt, nec exterius mẽ-
dicant̃. Nemo q̃ppe eo modo iumenti
ſui, quo corp̃is ſui refectione poterit de
lectari. placet q̃dẽ & illa, ſed longe al̃r
iſta ſapit, al̃rq; ſentit̃. Qđ ſi iumentũ aĩę,
corpus eſſe fateris: eadẽ utiq; ratio tibi
obſeruãda eſt & in ipſis. Noli ergo erra
re, noli ſeduci, ut nõ magis in ſpũalibus
ſpm̃ credas quã in corp̃alibus oblecta-
ri. Vel humanã cõſule rõnem ſi fides i te
penitus obdormiuit. Tres ĩ carcere quõ Gen. 40.
dã fuiſſe legimus, tres in cruce. Ioſeph ſi- Luc. 23.
quidẽ cũ pincerna & piſtore regis car-
cerali cuſtodiæ mãcipatus, xp̃s uerus Io
ſeph cũ ſceleratis duobus utiq; reputa-
tus eſt. Et illi q̃dem in carcere uidere ſo-
mnia, & audiere ĩterp̃tationẽ: iſti in cru
ce uerba locuti ſunt, & unus accepit p̃-
miſſionẽ. Priorꝫ ſiq̃dẽ alter p̃pinabat re
gi, & audiuit: Reſtitueris in gradũ priſti
nũ. Alter paſcebat aues, & rñſum mor-
tis accepit. Ipſi quippe ſunt porci quos Luc. 15.
pauit ille p̃digus adoleſcẽs. Spurci ſiq̃-
dem & elati, merito porcorꝫ & auium
noĩe deſignant̃. Porrò eorꝫ qui crucifixi
ſunt cũ ſaluatore, alteri utiq; confitenti
dictũ eſt: Hodie mecũ eris in paradiſo: Luc. 23.
altari q̃dem blaſphemãti, nõ q̃dẽ à dño
(neq;. n. tunc ille iudicabat quenq̃) ſed
à ſocio rñſum eſt: Neq; tu times deũ, q̃ ĩ
eadẽ dãnatione es? Quid ergo putam⁹,
q̃d duobus illis quorꝫ alteri dcm̃ eſt, re-
ſtitueris poſt tres dies, alteri hodie me-
cũ eris ĩ paradiſo, p̃ter ip̃am ſanè dilatio
nẽ interim potuit eſſe moleſtũ? Quid ue
rò illũ potuit delectare cui dictũ eſt, trũ-
cato capite poſt triduũ ſuſpẽderis, auiũ
eſca futurus? Sanè ĩ hoc poſiti ſum⁹ oẽs,
& nemo niſi in carcere, ſine cruce ĩterim
nemo. Quippe ubi nec innocẽs inuenit̃
immunis, q̃ñ pc̃tõr requiẽ ſperat? Cęte-
rum ſiq̃s uolẽs ſuſtinet dicẽs, nos q̃dem
iuſte: mercedẽ habebit. ſin autẽ inuitus
& blaſphemãs, & negãs deũ factis, du
plex ei contritio eſt. Siq̃s teſtimonium 4. Re. 4
hẽt ſalutis, ẽt & caro eius req̃eſcit ĩ ſpe,
& p̃phetæ farinula pulmẽtũ cõdit atq;
dulcorat, ut in olla iã nõ mors, ſed uita
ſit. Deniq; nemo ſanæ mentis ampliorẽ
eſſe in uitijs credat, quã in uirtutibus de
lectationẽ, p̃ſertim cũ ſit deus uirtutũ,
totius uerè iucunditatis fons, lætitiæ &
exultationis origo. Neque. n. carni ſeu
mũdo aut maligno principi, ſed Chr̃o
utiq; ſeruire, regnare eſt. Audi hoĩem de
p̃pria utiq; exp̃ientia p̃hibẽrẽ fidele te-
ſtimoniũ ueritati: In uia, inq̃t, teſtimo- Pſal. 118.
niorꝫ tuorũ delectatus ſum, ſicut in oĩb⁹
diuitijs. Quid erit in p̃ria, ſi tanta eſt co-
pia

pia delectationis in uia? Sic & apoſtol⁹
non in ſpe ſolũ, ſed ẽt in tribulatione do-
Luc. 4. b cuit gl̃iari. Ille q̃dẽ ſic ait, Amic⁹ h⁹ ſcl̃i,
authoris ſcl̃i inimicus. Ille q̃dem ſic, ego
forte nõ ita. Delicat⁹ ſum, hõ pc̃tõr ſum,
nec ſubſtere in tãto labore ſine gr̃a mul
ta, nec ipſam gr̃am ualeo p̃mereri: q̃ſi
v̈ò gr̃a nõ ſit gr̃a, ſed operꝫ merces. q̃ſi
nõ oẽs peccauerint, aut non oẽs egeant
gr̃a dei. Aeſtimas ô hõ q̃a p̃ſonarꝫ acce
ptio ſit apud deũ, et nõ oẽs oĩa relinquẽ
tes tã copioſè cõſolet̃? Noli eſſe incredu
lus, acq̃eſce uel ueritati, de cuius teſtimo
nio nulli licet dubitare fideli: Et oĩs, in
quit, q̃ reliquerit pr̃em, aut mr̃em, aut
domũ, aut agrũ p̃p nomẽ meũ, cẽtuplũ
accipiet. Neminem xp̃s excipit. Miſeri
igr̃ q̃ dñt, p̃ter nos: q̃ excludũt ſemet-
ipſos & excipiunt à bñficio gñali. Ni-
mirꝫ indignos ſe iudicant multo magis
uitæ æternæ, q̃ nec ip̃m q̃dẽ cẽtuplũ ſpe
rãt. Sed q̃a deus uerax eſt q̃ promittit:
hõ utiq; mendax eſt q̃ diffidit. Et oĩs q̃
reliquerit pr̃em, aut mr̃em, aut domũ,
aut agrũ p̃p nomẽ meũ, centuplũ acci-
piet, & uitã æternam poſſidebit. Facile
ego poterã cõtradictionẽ ſuſtinere lin-
1. Cor. 2. a guarꝫ, ſi id loquerer ex meipſo. Siquidẽ
nõ p̃cipit carnalis hõ, q̃ ſũt ſpũs dei, ſed
ſtultitia illi v̈ñr. Nũc aũt ipſe id loq̃tur,
Luc. 21. g cuius uerba ẽt cœlo & terra trãſeũtibus
nõ tranſibũt. Sed audiui, ait hõ, q̃ perdi
tionis ſumit occaſionẽ, & (ut uulgo dr̃)
feſtucã q̃rit uñ ſibi eruat oculum: audiui
inq̃t, de illo et illo q̃ reliquerãt oĩa, & ad
uomitũ ſuũ ſunt reuerſi. Q̃uo illi accepe
rant centuplũ? Exurge dñe iudica cãm
tuam, & iſtorꝫ nẽpe calũniã, et murmur
ipſorꝫ q̃ forte oĩa relinquere uiſi ſunt, &
minime tñ cẽtuplũ accep̃unt: nõ contra
Mat. 19. c nos, ſed cõtra te eſt, q̃ dixiſti: Oĩs qui re
liquerit pr̃em &c. centuplum accipiet.
Quid tñ dicimus? An ex collegio diſci-
pulorꝫ reprobari quis põt niſi loculos
hñs? Sunt. n. loculi non modo pecuniæ,
ſed p̃priæ uoluntatis. Scrutet̃ proinde
uias ſuas, & ſtudia ſua, q̃ p̃miſſam cen
tupli gr̃am ſibi deeſſe cauſat̃: nec dubiũ
q̃n inueniat angulũ & diuerſoriũ recli-
natoriũq; nõ q̃dem filij hoĩs, ſed aut fo-
ueã uulpis, aut uolucris nidũ. Magis ãt
p̃fectius, obſecro, relinquat oĩa: & ſolũ
ſequat̃ xp̃m, iactans cogitatũ ſuũ ĩ deo,
enutriendus ab eo, & centuplũ ſine du-
bio p̃cepturus. Neq;. n. põt ſolui ſcriptu
ra, q̃ tam certa ueritate ſubnixa, oĩb. id
ſine exceptione p̃mittit. Nihil ſibi reti- 1. Cor. 5. b
neat, nihil ſuis, ne modicũ fermẽtũ totã
maſſam corrũpat. Sunt. n. qui ſibi reti-
nent aliquid, dñicæ uocis obliti, qui nõ
ſuã uenit facere uolũtatẽ: & ĩ ipſis quo-
que ſctõrꝫ collegijs p̃prio aut deſiderio
aut fortaſſe cõſilio importunius adhæ-
rẽtes, ſciolos ſeſe faciũt, de ſe ſibi aliq̃d
retinẽtes: quos penitus abnegaſſe, & di
uinæ p̃uidentiæ, ac obediẽtiæ patrũ, cõ
filijs quoq; ſpũalium uirorꝫ debuerant
cõmiſiſſe. Sũt. n. q̃ p̃pinquis retinent &
amicis, qđ abijciunt à ſeipſis, pro eorꝫ
proſperitate pñti, inani prorſus & ſcl̃ari
ſolicitudine æſtuantes. Crudeles pla-
nè, qui neq̃q̃ proximos diligant tanq̃
ſe. crudeles, inquam, uel ĩ ſe, uel in ſuos:
imó quod uerius eſt, in utroſq;. Nemo
ergo cum ſe uidet non oĩa reliquiſſe, cẽ-
tuplum non accepiſſe miretur. Pretioſa
ſiquidem diuina conſolatio eſt, nec oĩo
tribuitur admittentibus alienam. Infœ-
lix tu Eſau qui dixiſti: Num unã tm̃ bñ- Gen. 27. f
dictionem hẽs pr̃? Quanto melius erat Pſal. 26. b
dicere cũ p̃pheta: Vnã petij à dño, hanc
requiram? Indignus. n. benedictione cœ
leſti conuincitur, qui dubio quærit affe-
ctu, duplici petit intentione, aliud ſibi re
fugium parans, ſi forte eam non obtine
re contingat. Maior eſt iniquitas mea Gene. 4. b
(ait fratricida primus) quã ut ueniã me
rear. Quid ergo? renuat cõſolari aĩa tua,
ſi ueniam non meretur. Hoc ſolũ deplo
ra, hoc ſolum plange. Aliud ne cogites
quidem. Sed nunc, inquit Cain, omnis
qui inuenerit occĩdet me. Graue. ſ. da- Ibidem
mnum, grandis iactura ſi perimatur cor
pus, q̃ñquidem anima perijt. Sed occi
dendum ſeſe cauſabatur infœlix, tan-
quam pro magno beneficio habiturus
ſi prohiberetur occĩdi. Quod & factũ
eſt. Conſolationem miſeram obtinuit

quam quærebat: & oblitus eſt conſo-
lationis maximę, pro qua multo ſtudio
ſius ſupplicare et remedium q̄rere opor
tebat. An non idem & de Saule legiſti?
1.Re.15.f Vbi.n.pſtitit in ſnīa Samuel ſc̄tūs, nunc,
inq̄t, honora me uel corā ppl'o. Ad q̄d
tibi hæc honoratio miſer? Hæccine erat
tota illa ſupplicatio: peccaui, ora dn̄m
pro me? Merito ſanè nō pepcit q intue-
bat̄ cor. Falſa nō poterat ſupplicatio-
2.Re.12.d ne moueri. Vix adhuc dixerat Dauid,
peccaui, & rn̄ſum illi eſt: dn̄s tranſtulit
pc̄tm̄ tuū à te. Sic nimirꝝ, ſic uſq; hodie
dilectiſſimi, cuius ad al's conſolationes
mēs inhiat, & penitus in caducis et trāſ-
itorijs nō renuit cōſolari, ipſe ſibi ꝓfe-
cto cœleſtis ſubtrahit gr̄am cōſolatio-
nis. Quā ſi digna deuotione, pleno affe-
ctu, deſiderio uehementi petere, q̄rere,
pulſare ſatageret: ſine dubio petēs acci-
peret, q̄rens inueniret, pulſanti apiretur.
Aliôq̄n ſi forte (qđ abſit) pudendū illū
apoſtaſiæ ſaltū p̄ſumpſerit, certū oīo ſit
teſtimoniū ueritatis accipientibus, aut
nunq̄ eū oīa reliq̄ſſe: aut ip̄m quoque
poſtea deſeruiſſe centuplū qđ accepit.
Gala.3.a Nōnulli ſiquidem cū ſpū cœperint, heu
carne poſtea cōſummant̄. Qđ ſi inſanū
eſt centuplū nolle recipe, uelle relinque
re pluſq̄ inſanū iure cenſet̄. An uerò plā
gendus tibi vr̄, q abſtractus & illect⁹ à
cōcupiſcentia ſua, ſpōte id deſerit, libēs
abijcit, uoluntariè derelinq̄t, & q nutrie
bat̄ in croceis, amplexat̄ ſtercora? Nō
eſt uñ cauſet̄ q eiuſmodi eſt, tanq̄ in eo
uideat̄ irritū uerbū dn̄i, aut euacuata ꝓ-
miſſio. Dū.n. reliq̄t oīa, habuit ſine du-
bio repromiſſam cētupli bn̄dictionem.
Sine cā cōtendit: nō ei magis quā Chr̄o
credimus, nec oīno acq̄eſcimus mēda-
cē eū facere q ꝓmiſit. Cētuplum, inq̄t,
accipiet, & uitā ęternā poſſidebit. Illud
enim in uia, hæc in patria eſt. Imò hæc
patria, illud uia. Illud cōſolatio p̄n̄tis la
boris, hæc futuræ fœlicitatis cōſumma
tio eſt. Sic nimirꝝ & operarijs h⁹ſcl'i ſolet
cibus in ope, merces in fine dari. ſic mili
tātibus & ſtipēdia miniſtrant̄ ꝓ neceſſi
tate laboris, & nouiſſime donatiuū ma
ius erogat̄ pro quātitate laboris. Sic &
filijs Iſrael donec terrā ꝓmiſſionis intra
rent, in deſerto māna nō defuit. Et ab ec
cleſia poſt quæſitū regni cœleſtis aduē
tum, quotidianus panis petit̄ in or̄one
quā ipſe ſaluator inſtituit. Hēs hanc du
plicē ꝓmiſſionē & in ꝓpheta euidenter Sap.10.d
exp̄ſſam, ubi ait: Reddet deus mercedē Pſal.118.b
laborꝝ ſc̄tōꝝ ſuorꝝ, & deducet illos in
uia mirabili. Ipſa eſt.n. uia teſtimoniorꝝ
dn̄i, in qua ꝓpheta alius ſicut ī oībus di-
uitijs delectatū ſe eſſe teſtat̄. Vt q̄d ergo
in incredulitate moriemini filij hoīum?
At forte adhuc ſcl'aris ad hæc quiſpiā di
cat: Oſtēde mihi cētuplū qđ promittis,
& libēs uniuerſa relinquo. Vt q̄d on̄dā?
Fides.n. nō hēt meritū, cui humana ra-
tio p̄bet expimentū. An potius hoī oſtē
denti, quā ueritati crederes ꝓmittenti?
Deficis ſcrutans ſcrutinio. Niſi credide-
ris, nō intelliges. Māna abſconditū eſt, Apoc.ii
qđ in apocalypſi Ioānis uictori ꝓmit-
titur. Nouum nomen eſt, qđ nemo ſcit
niſi qui accipit. Vr̄.n. forte nonnullis p̄-
ſentem ſc̄tōꝝ cōionem facultatum pari
ter & uoluntatū hoc loco centupli noīe
deſignari. Et magna quidē hæc ipſa cō-
ſolatio, ſed nō adeo gn̄alis, ut poſſit vl'r
oībus conuenire. Quantos.n. ſc̄tōꝝ aut
uoluntariè eam deſeruiſſe, ut anachore-
tas: aut uiolentia pſecutionis, ut marty-
res exilio relegatos, humana cōſolatio-
ne nouimus caruiſſe? Datū optimū eſt
cētuplū hoc, deſurſum deſcēdit à p̄re lu-
minū. An nō deniq; oīa poſſidet, cui oīa
coopant̄ in bonū? An nō cētuplū habet
oīum q implet̄ ſpū ſc̄tō, qui xp̄m habet ī
pectore? Niſi q longe pluſq̄ cētuplum
eſt uiſitatio paracleti ſpūs, & p̄n̄tia xp̄i.
Quam magna, inq̄t, multitudo dulcedi Pſal.30.d
nis tuæ, dn̄e, quam abſcondiſti timenti-
bus te, perfeciſti eis qui ſperant in te. Vi
des q̄uo memoriam abundantiæ ſuaui
tatis h⁹ eructet aīa ſc̄tā: q̄uo exprimere
geſtiens uerba multiplicet? Quam ma
gna, inquit, multitudo. Hoc ergo centu
plum adoptio filiorꝝ eſt, libertas & pri
mitiæ ſpūs, deliciæ charitatis, gl'ia con-
ſcientiæ, regnum dei quod intra nos eſt,

non utique eſca uel potus, ſed iuſtitia, et
pax, & gaudium in ſpiritu ſancto. Gau-
dium ſanè non modo in ſpe gloriæ, ſed
etiam in tribulationibus. Hic eſt ignis
Luc.12.f quem uoluit Chriſtus uehementer ac-
cendi. Hæc uirtus ex alto, quæ Andreā
fecit amplecti crucem, Laurentium ri-
dere carnificem, Stephanū pro lapidan
tibus flectere genua ad or̄onem. Hæc il
la pax quam ſuis reliquit Chriſtus, q̄n
Sap.3.b dedit & ſuam. Siquidem donum et pax
eſt electis dei: pax utiq; p̄n̄tis, & donū
futuræ. Illa ſuperat omnem ſenſum, ſed
& huic quicquid ſub ſole placet, q̄cq̄d
in mundo concupiſcitur, non poterit cō
parari. Hæc gr̄a deuotionis, & unctio
docens de oībus, quam expertus nouit,
inexpertus ignorat: q̄m nemo ſcit niſi q
Apoc.2.e accipit. Vtinam hic filiorꝝ hoīum concu
piſcentia uigilet, utinam uel curioſitas
excitetur, ut dicant in cordibus ſuis: nō
vr̄ hoc uerbum adinuentionis humanę,
cui ſic conſonāt uno ore teſtimonia ſcri
pturarū. Quod ſi ita eſt, ſine dubio ue
hementer erramus. Probare libet an hęc
ita ſe habeant, guſtare quid hoc abſcō-
ditum manna ſapiat, expiri quid ſit hoc
cētuplum, quale gaudium in ſpiritu ſan
Gene.30.e cto. Cras profecto reſpōdebit ei iuſtitia
ſua, qui id ſtudioſè quæſierit. confeſtim
ut guſtauerit, uidebit quàm ſuauis eſt
Thren.3.c dn̄s: q̄m bonus non modo tenenti, ſed
& quęrenti ſe, animę ſperanti in ſe. Aliô-
quin uenite & arguite me, dicit dn̄s, ſi
non omnis qui reliquerit patrem & ma
trem, aut domum aut agrum pp nomē
meum, centuplum acceperit nunc ī hoc
tempore. Parum eſt, & uitam æternam
poſſidebit. Verum ſi in præſentis com-
mendatione centupli ſermo deficit, &
ex abundantia cordis anguſtia oris ob-
ſtruitur: quidni ad promiſſionem æter
næ uitæ defectum proprium ipſa etiam
cogitatio fateatur? Si id quod ex par-
te eſt, non ualeat eloqui nec expertus,
quid inexpertus de perfectione balbu-
tire conetur? Oculus non uidit deus
abſque te, quæ præparaſti diligentibus
te. Pax enim eſt quæ exuperat omnem
ſenſum, pax ſuper pacem, indeficiens
exultatio, torrens uoluptatis diuinæ,
flumen lætitiæ, gaudium plenum. Co-
gita quicquid uis, quicquid potes ex-
opta, excedit cogitatum omnem, de-
ſiderium omne exuperat illa fœlicitas,
æternitas illa, beatitudo illa. Ad quam
nos ſua miſeratione perducat præue-
niens in benedictione dulcedinis, &
indeficienter interim tribuens promiſ-
ſam centupli gratiam, ad ſolatium uti-
que & remedium laboris huius, ne de-
ficiamus in uia: ut de exhibitione præ-
ſentium munerum firma ſit expectatio
futurorum, qui uenit ut uitam habea-
mus, & abundantius habeamus, Ieſus
Chriſtus dominus noſter.

FINIS.

HACTENVS HABES AMANTISSI
*me lector opera à diuo noſtro Bernardo compoſi
ta. Nam nonnulla alia, quæ à longo iam tē-
pore ei aſſcribūtur, ſua non ſunt: nec eius
ſtylum, minusq; ſpiritum redolēt. Ne
propterea opus præclariſſimum,
talium inculcatione obte-
nebretur, peritorum cō
ſilio reiecimus, dem
ptis quæ ſequū-
tur paucis,*

PRAEFATIO IN epiſtolam ſiue tractatum de uita ſolitaria ad fratres de monte dei.

C Hariſſimis fratrib⁹ & dn̄is. N.
priori & cæteris, ſabbatum de
licatum. Penè impudenter &
pluſquam decebat os meum patet ad
uos, chariſſimi fratres in xp̄o, non poſ-
ſum tacere, deus ſcit. Ignoſcite: quia
cor meū dilatatū eſt. Dilatamini et uos,
obſecro, in uiſcerib⁹ ur̄is, & capite noſ:
q̄a totus ueſter ſum, ī eo in cuius uiſceri-
bus inuicem cupimus uos. Ideo ex quo

receſſi à uobis, uſqꝫ nunc qualemcunqꝫ
laborem meum quotidianum ſtatui de-
dicare non uobis, qui non indigetis, ſed
fratri Stephano & ſocijs eius fratribus
iuniorib. & nouitijs uenientib. ad uos,
quoꝝ doctor deus ſolus eſt: ut habeant
& legant ſi forte ibi aliquid inuenerint
utile ſibi ad ſolatium ſolitudinis ſuæ, &
ſancti propoſiti incitamentum. Offero
quod poſſum, bonam uoluntatem. Ip-
ſamqꝫ à uobis repeto cum fructib. ſuis.
2. Reg. 6. c Dauid ſaltando placuit deo, nõ ꝑꝑ ſal-
Luc. 7. f tum, ſed ꝑꝑ affectum. Similiter & mu-
lier quæ unxit pedes domini, laudata
eſt à Chriſto, non quia unxit, ſed quia
amauit: & quia quod habuit hoc fecit,
in eo iuſtificata eſt. Deinde uobis etiã
arbitratus ſum dedicandũ aliud quod-
dam opuſculum, quod in conſolationẽ
ſuam & in adiutorium fidei facere me
compulit fratrum quorundam plus an-
xia quam periculoſa neceſſitas: quoꝝ
triſtitia plurimum mihi ſolet facere gau
dium niſi quòd eos contriſtatos uidere
non poſſum. Præ magnitudine quippe
non ſolum fidei, ſed etiam amoris, exo-
ſum adeo habent quicquid uidetur eſſe
contra fidem, ut ſi uel ad modicum ſeu
ex ſpiritu blaſphemiæ, ſeu ex ipſo ſenſu
carnis fuerint ſuper hoc attẽtati uel pul
ſati, quaſi ex ſolo auditu uel attactu læ-
ſam omnino in ſemetipſis æſtiment cõ
ſcientiæ pietatem uel puritatem, & mi-
ſerabiliter defleãt in ſemetipſos quaſi re
probos circa fidem. Quibus & contin
git à ſeculi tenebris ad purioris uitæ ex-
ercitia uenientibus, quod contingere ſo
let repente prodeuntibus ad lucem à
diutinis tenebris: ut ſicut ĩ illis lux ipſa,
qua cætera uidenda ſunt, primo irruẽs,
infirmis oculis fit moleſta: ſic &
iſti ad primum fidei lumen
cęcutiant, nec inſolitos
nouę lucis radios
poſſunt ſuſti
nere, do-
nec
ipſo lucis
amore aſſueſcant.

EPISTOLA AD Fratres de monte dei.

FRatrib. de monte dei,
Orientale lumẽ, & an
tiquum illũ in religio-
ne Aegyptium feruo-
rem tenebris occiduis
& Gallicanis frigorib.
inſerentib. uitæ. ſ. ſolitariæ exemplar, &
cœleſtis formam conuerſationis. Oc-
curre & concurre in gaudio ſcti ſpũs aĩa
mea, & riſu cordis in feruore pietatis,
& in oĩ obſequio deuotæ uoluntatis.
Quidni? etem̃ epulari & gaudere in dño
oportet, quia chriſtianæ deuotionis ac
religionis ſpecioſiſſima portio, q̃ cœlos
ꝓpinqus tangete uidebaẽ, mortua erat,
& reuixit: perierat de mundo, & inuẽta
eſt. Auditu auris audieramꝰ, nec crede-
bamus, legebamus in libris, & miraba
mur de antiqua uitæ ſolitariæ gloria, &
magna in ea grã dei: cum ſubito inueni
mus eam in campis ſyluę, in monte dei,
in monte pingui. Vbi iam pingueſcunt Pſal. 64.
ſpecioſa deſerti, & exultatione colles ac
cingunẽ. Ibi. n. ẽt ꝑ uos offert ſe oĩb. & in
uobis ſe demõſtrat, & ignota hactenus
ĩnoteſcit ĩ paucis ſimplicib. ipſo eã uob
ingerente, q in paucis ſimplicib. totum
olim ſibi mũdũ ſubiecit ipſo mũdo mi-
rãte. Licet. n. magna & diuia planè fue
rint miracula q̃ dñs geſſit in terris, hoc
tñ unũ ſuꝑ oĩa alia enituit, & cætera cũ
cta illuſtrauit, qđ ſicut dcm̃ ẽ, ĩ paucis
ſimplicib. totũ mũdũ & oẽm ſapiæ eius
altitudinẽ ſibi ſubiugauit. Qđ ẽt nunc
cœpit operati ĩ uobis. Ita pr̃: ita, qm̃ ſic Luc. 10.
bñplacitum eſt añ te. Abſcõdiſti. n. hęc
à ſapientib. & prudẽtib. hꝰ mũdi, & re-
uelaſti ea ꝑuulis. Nolite ergo timere pu Luc. 12.
ſillus grex, ait dñs, ſed oĩo confidite: qa
complacuit deo prĩ dare uobis regnũ.
Videte fr̃es mei, uidete uocationẽ ur̃am.
Vbi ſapiẽs inter uos? Vbi ſcriba? Vbi cõ
qſitor hꝰ ſcl'i? Nã etſi ſunt aliq ſapiẽtes
inter uos, ꝑ ſimplices tñ ſapiẽtes aggre-
gauit, q reges olim & ph̄os mũdi hꝰ ꝑ
piſcatores ſibi ſubiecit. Sinite ergo, ſini-

te ſapientes huius ſcl'i de ſpũ huius mũ
di tumentes, alta ſapientes, & terram
lingentes, ſapienter deſcendere in infer-
num. Vos aũt dum fodiẽ pctõri fouea,
ſicut cœpiſtis ſtulti facti ꝑꝑ deũ, ꝑ ſtul-
1. Cor. 1. d tũ dei, qđ ſapientius eſt oĩb. hoĩb. Xp̃o
duce humilem apprehendite diſciplinã
aſcendendi in cœlum: Vr̃a nãqꝫ ſimplici
tas iã multos ꝓuocat ad æmualtionẽ.
Vr̃a ſufficientiſſima & altiſſima pauꝑ-
tas, iam multoꝝ confundit cupiditatẽ.
Vr̃m ſecretum, iam eaꝝ reꝝ q̃ tumultũ
faciunt uel facere un̄r, plurib. ĩcutit hor-
rorem. Siq̃ ergo cõſolatio in Xp̃o, ſiqđ
ſolatiũ charitatis, ſiq̃ ſocietas ſpũs, ſiq̃
uiſcera miæ, implete gaudium nõ meũ
tantũmõ, ſed oĩm diligentium nomen
dei: ut in uarietate ueſtitus deaurati de
auro ſapiæ dei reginæ aſſiſtentis à de-
xtris ſponſi, ur̃o ſtudio, ur̃a inſtantia, ad
dei gl'iam, & magnam coronam ur̃am,
& gaudium oĩm bonoꝝ, hoc ſanctę no
uitatis inſtaureẽ ornamentũ. Nouitatẽ
uerò dico ꝑꝑ linguas neqꝫ (à quaꝝ con-
tradictione abſcondat uos deus in abſ-
condito faciei ſuæ) hoĩm impioꝝ: q cũ
manifeſtum lumen ueritatis obnubila-
re non q̃unt, de ſolo nouitatis noĩe cauil
lanẽ, ueteres ipſi, & in ueteri mẽte neſciẽ
tes noua meditari, utres ueteres non ca
pientes uinum nouum, qđ ſi eis infunde
reẽ, rũꝑenẽ. Sed hæc uouitas, non eſt no
uella uanitas. Res. n. eſt antiquę religio
nis, ꝑfectæ fundatę in Xp̃o pietatis, an-
tiq̃ hr̃ditas eccl'iæ dei, à tꝑe ꝓph̄aꝝ p̃-
monſtrata, iamqꝫ nouæ grãe ſole exor-
Mat. 3. a to, in Ioãne Baptiſta inſtaurata & inno
uata: ab ip̃o dño familiariſſime celebra
ta, ab eius diſcipulis ipſo pñte concupi-
ta: cꝰ trãsfigurationis gl'iã cũ uidiſſent q
cũ eo in monte ſctõ erant, continuo Pe-
trus in eo quidem abreptus ſibi, & ne-
ſciens quid diceret, qa uiſa dei maieſta-
te cõe bonũ ĩtra priuatũ ſuum uiſus eſt
concluſiſſe, in eo aũt pñtiſſimus ſibi, &
ſciẽtiſſimus qd diceret, qa ſuauitate eiꝰ
guſtata optimum ſibi iudicauit in hoc
ſꝑ eſſe, uitã hãc ĩ cõtubernio dei & ciuiũ
ſuꝑnoꝝ quos cũ eo uiderat, cõcupiuit
dicens: Dñe bonum eſt nos hic eſſe. Si Mat. 17. a
uis faciamus hic tria tabernacula, tibi
unum, Moyſi unum, & Elię unũ. In quo
ſi auditꝰ fuiſſet, facturꝰ ꝓculdubio erat
poſtmodum alia tria, ſibi unũ, Iacobo
unum, & Ioãni unum. Poſt paſſionem
uero dñi calente adhuc in cordib. fide-
lium effuſi eius ſanguinis recenti memo
ria, ſolitariam hanc uitã eligentib. pauꝑ
tatem ſpũs ſectãtib. & in ſpũalib. exer
citijs & in contemplatione dei pingue
ocium altero in alteꝝ zelantib. deſerta
repleta ſunt. Ex qb. legimus Paulũ, Ma
carium, Antoniũ, Arſeniũ, & alios quã
plures in ſanctæ hꝰ cõuerſatiõis repub.
cõſulares uiros, egregia noĩa in ciuitate
dei, nobiles & triũphales titulos hñtes
de uictoria hꝰ ſcl'i, & principis hꝰ mũdi,
& corporis ſui, de cultu aĩ, & dñi dei ſui.
Sileant ergo q in tenebris de luce iudi-
cantes, uos arguunt nouitatis ex abũdã
tia malæ uoluntatis, ipſi potius arguẽ-
di uetuſtatis & uanitatis. Sed & lauda
tores & d̃tractores ſꝑ eſtis habituri, ſic-
ut & dñs. Laudatores p̃terite: & bonũ
qđ in uobis amãt, hoc ĩ eis amate. De-
tractores diſſimulate, & ꝓ eis orate. Et
obliti q̃ retro ſunt, p̃termiſſis ſcãdalis, q̃
iuxta iter uob à dextris & à ſiniſtris po-
ſita ſunt, in anteriota ur̃a uos extẽdite.
Si. n. ad ſingula uolueritis uel laudato-
rib. rñdere, uel cũ detractorib. litigare,
tp̃s ꝑditis, cꝰ ĩ ꝓpoſito ſctõ nõ leuis ẽ ia
ctura. A' terris. n. ad cœlos feſtinãtẽ qui
moraẽ, & ſi nõ detinet, plurimum tñ no
cet. Nolite ergo negligere, nolite tarda-
re, grãdis. n. uob reſtat uia. Altiſſima. n.
ẽ ꝓfeſſio ur̃a. Cœlos trãſit, par angelis
ẽ, angelicę ſiſ'is puritati. Nõ. n. ſolũ uoui
ſtis oẽm ſctitatẽ, ſed oĩs ſctitatis ꝑfectio
nẽ, & oĩs cõſũmationis finẽ. Nõ ẽ ur̃m
circa cõia p̃cepta lãguere, neqꝫ hoc ſolũ
attẽdere qd p̃cipiat deꝰ: ſed qd uelit, ꝓ-
bãtes q̃ ſit uolũtas dei bona, & bñpla-
cẽs, & ꝑfecta. Alioꝝ eſt. n. deo ſeruire,
ur̃m adhærere. Alioꝝ ẽ deũ credere, ſci
re, amare, reuereri: ur̃m ẽ ſapere, ĩtellige-
re, cognoſcere, frui. Magnũ eſt hoc, ar-
duũ eſt hoc. Sed op̃s & bonꝰ ẽ deꝰ, q in

uobis eſt pius ꝓmiſſor, fidelis redditor,
& indefeſſus adiutor: q magno eius a-
more magna ꝓfitentib. & in fide & ſpe
grãæ eius maiora uirib. ſuis aggredienti-
bus, & uoluntatẽ & deſiderium ſugge-
rit in idipm̃: & q uoluntatis grãm p̃ro-
gauit, ſubrogabit ẽt uirtutẽ ad ꝓuentũ.
Cui cum fidel'r fecerit hõ qđ potuerit,
calũniante calũniatore ipſe miſericordi
ter paupi ſuo iudicium faciet: qa qđ ha-
buit hoc fecit. Abſit tñ frẽs, à conſciæ
ur̃æ æſtimatione, à paruitate & humili
tate ur̃a, ab ore ur̃o oĩs altitudo: quia al
tum ſape mors eſt, & facile eſt in alto ſe
contuentem obſtupeſcere, & de uita pe
riclitari. Nomen aliud ur̃æ ꝓfeſſioni im
ponitæ, alium titulum ordini ur̃o inſcri-
bite. Feras uos potius indomitas, & in-
caueatas beſtias (q̃ al'r cõi hoĩum more
domari non poterant) exiſtimate & ap
pellate, longe ſupra uos uirtutem eoꝝ
ſuſpicientes, & admirantes gl'iam, qui
ambidextri fortiſſimi (ſicut Ahod ille
iudex fortiſſimus Iſrl', q utraqꝫ manu ute
Iud. 3. c baẽ ꝑ dextera) & q̃ꝫdiu licet, deuotiſſi-
me intus uacare amant charitati contẽ
plãdæ ueritatis: & cũ neceſſitas uocat,
uel offm̃ trahit, prõptiſſime ſe foras mu
tant, non dant, ꝑ ueritate adimplendæ
charitatis. Caue ẽt ſerue dei caue ne q̃ſ-
cunqꝫ imitari non uis, dãnare uidearis.
1. Ti. 1. d Volo hoc facias in ægritudine tua, qđ
cũ ſaniſſimus eſſet faciebat q dicebat:
Venit Ieſus Xp̃s pctõres ſaluos facere,
quoꝝ primus ego ſum. Neqꝫ .n. hoc di-
cebat Paulus mentiendi p̃cipitatione,
ſed æſtimandi affectione. Qui .n. ꝑfecte
examinãdo ſemetipm̃ itelligit, ſuo pctõ
nullius pctm̃ par eſſe exiſtimat, qđ non
ſicut ſuũ intelligat. Nolo ergo ut nuſq̃ꝫ
arbitreris lucere ſolẽ cõem diei niſi ĩ cel
la tua, nuſq̃ꝫ eſſe ſerenum niſi penes te,
nuſq̃ꝫ opari grãm dei niſi in conſcia tua.
An ſolitarioꝝ deus tm̃? Imò & oĩm: Mi
Sap. 11. d ſereẽ .n. oĩm deus, & nihil odit eoꝝ q̃ fe
cit. Malo te cogitare ubiqꝫ eſſe ſerenũ
niſi penes te, & peius de te quam de ali
quo exiſtimare. Cum timore potius &
tremore ur̃am ipſoꝝ ſalutem opamini

Nec quales ſint alij, ſed quales ex uobis
fiant (quantum in uobis eſt) cogitate,
non ſolũmodo q mõ ſunt, ſed & q poſt
futuri ſunt, quos ĩ ꝓpoſito ſctõ eſtis ha-
bituri imitatores. Ex uob .n. ex ur̃o exẽ-
plo & ur̃a authoritate in regione hac
pendere hẽt tota poſteritas h9 ur̃i ordi
nis ſcti. Vos in eo p̃res, uos in eo inſtitu-
tores cum debita imitationis reuerẽtia
appellabimini à ſucceſſorib. ur̃is. Quic-
quid à uobis ſtatutum, qcqd uobis te-
nentib. & ſeruantib. in conſuetudinem
fuerit miſſum, abſqꝫ oĩ retractione à po
ſteris ur̃is tenendum erit & ſeruandũ,
nec fas erit aliquid immutari. Sic .n. de
uobis erit apud eos, ſicut de incõmuta-
bilib. legib. ſummæ & æternæ ueritatis
eſt apud nos, quas ſcrutari oĩb. expedit
& ſcire, non aũt licet alicui dijudicare.
Deo aũt grãs, qa nec indignum uobis
erit, nec iutile poſteris, ſi fortiter & uos
tenueritis, & ipſi ĩ uob fidel'r imiteẽ qđ
interim tenetis. Et ſiqd adhuc al'r ſape
oportuerit, & hoc deus uob reuelabit.
Salua .n. ꝑ oĩa Cartuſiæ debita ſctitate,
& cum oĩ laude p̃dicãda reuerẽtia, mul-
ta in alpinis illis horridis & cõtinuis fri
gorib. neceſſaria ſunt q̃ frugalẽ ſufficien
tiam, & uolũtariã pauptatem ſectãtib.
in his duntaxat regionib. non adeo ne-
ceſſaria ur̃r. Intelligitis q̃ dico, dabit .n.
uobis dñs intellectum. Gaudeo .n. in uo
bis, & licet abñs corpe, ſed pñs ſpũ, &
uidens ordinem ur̃m, ſed feruorẽ ſpũs,
ſed abundantiam pacis, ſed grãm ſim-
plicitatis, in ꝓpoſito rigorẽ, in dilectiõe
mutua ipſam ſcti ſpũs ſuauitatẽ, & ple-
nã oĩo in conuerſatione ur̃a formã pie-
tatis. In recordatione montis dei totus
exulto, & primitias ſcti ſpũs, & pignus
grãæ in ſpe creſcentis in eo religionis de-
uotus adoro. Nam & ipm̃ montis dei
nomen bonæ ſpei p̃fert omẽ. ſ. qꝫ ſicut
pſalmiſta dicit de monte dei, habitatu-
ra ſit in eo gñatio q̃rentium dñm, q̃ren Pſal. 23. b
tium faciẽ dei Iacob, ĩnocens manibus,
& mundo corde: q non accepit in uano
aĩam ſuam. Ipſa eſt .n. ꝓfeſſio ur̃a quæ-
rere deum Iacob, non cõi hoĩum more, Gen. 32. g

ſed q̃rere faciem dei, quam uidit Iacob
q dixit: uidi dñm facie ad faciẽ, & ſalua
facta eſt aĩa mea. Faciem dei, hoc ẽ, co-
gnitionem eius q̃rere. Facie ad faciem,
quam uidit Iacob, de qua ẽt dixit apl's:
1. Co. 13. d Tũc cognoſcam ſicut et cognitus ſum:
& nunc uidemus ꝑ ſpeculũ in ænigma-
te, tunc aũt facie ad faciẽ uidebimus eũ
ſicuti eſt: hanc in hac uita ſemper q̃rere
per innocentiam manuũ & munditiam
cordis ipſa docet pietas: q̃ ſicut dicit
Iob, cultus dei eſt. Quam qui non hẽt,
in uano accepit aĩam ſuam, hoc eſt, fru-
ſtra uiuit, uel omnino non uiuit, dũ non
uiuit ea uita ꝑꝑ quam ut in ea uiueret,
pietas. accepit aĩam ſuam. pietas .n. hæc eſt iu-
quid gis dei memoria, continua intentionis
actio ad intelligẽtiã eius, indefeſſa affe-
ctio ĩ amorẽ eius: ut nulla unq̃ꝫ inueniat
ſeruum dei, non dicã dies, ſed hora, niſi
uel in exercitij labore, & proficiẽdi ſtu
dio, uel in expientiæ dulcedine, & fruẽ-
di gaudio. Hæc eſt pietas de q̃ apl's dile
ctũ ſibi diſcipl'm admonet dicens: Exer
1. Ti. 4. b ce temetipm̃ ad pietatẽ. Nã corporalis
exercitatio ad modicũ utilis eſt. Pietas
uerò ad oẽ opus bonũ eſt utilis, hñs ꝓ-
miſſionẽ uitæ q̃ nũc eſt & futuræ. Pieta
tis .n. non ſolũmodo formã ſed & ueri-
tatem in oĩb. & p̃ oĩb. habitus ur̃ repro
mittit, ꝓpoſitum ur̃m requirit. Nã ſicut
apl's dicit: Sunt aliq formã quidẽ pieta-
tis hñtes, uirtutem aũt eius abnegãtes.
2. Tim. 3. a Hanc qcũqꝫ ur̃m non hẽt in conſcia, nõ
exhibet in uita, non exercet in cella: non
ſolitarius, ſed ſolus dicẽdus eſt. Nec cel
la ei cella, ſed reclusio & carcer eſt. Ve-
rè .n. ſolus eſt, cũ quo deus non eſt. uerè
recluſus eſt, q in deo liber nõ eſt. Solitu-
do .n. & recluſio ſunt noĩa miſeriæ. Cel
la aũt nequaq̃ꝫ debet eſſe recluſio neceſ
ſitatis, ſed domicilium pacis, oſtiũ clau
ſum: non latebræ, ſed ſecretum. Cũ quo
.n. deus eſt, nunq̃ꝫ minus ſolus eſt q̃ꝫ cũ
ſolus eſt. Tũc .n. libere fruiẽ gaudio ſuo,
tunc ipſe ſuus eſt ſibi, ad fruendũ deo in
ſe, & ſe in deo. Tunc in luce ueritatis, in
ſereno mundi cordis ultro patet ſibi pu
ra conſcia, & libere ſe infundit affecta
de deo memoria: & uel illuminaẽ intel

lectus, & bono ſuo fruiẽ affectus, uel ſe-
ipm̃ deflet humanæ fragilitatis defect9:
Propter hoc ſcđm formam ꝓpoſiti ur̃i
habitantes in cœlis potius quam in cel
lis, excluſo à uobis toto ſcl'o, totos uos
incluſiſtis cum deo. Cellæ ſiquidem &
cœli habitatio cognatæ ſũt: qa ſicut cœ
lũ & cella ad inuicẽ ur̃r aliq̃ꝫ hr̃e cogna
tionẽ noĩs, ſic & pietatis. A' celando .n.
cœlũ & cella nomẽ hr̃e ur̃r: & qđ celaẽ
in cœlis, hoc & in cellis. Qđ geriẽ in cœ
lis, hoc & ĩ cellis. Quidnã eſt hoc? uaca
re deo, frui deo. Qđ cum ſcđm ordinẽ
piè & fidel'r celebraẽ in cellis, audeo di
cere, ſcti angeli dei cellas hñt ꝓ cœlis, &
æquè delectanẽ in cellis ac in cœlis. Nã
cum in cella iugiter cœleſtia actitanẽ,
cœlum cellæ & ſacri ſil'itudine, & pie-
tatis affectu, & ſil'is opis effectu ꝓximũ
efficiẽ: nec iam ſpũi oranti, uel ẽt à cor-
pore exeunti, à cella in cœlum lõga uel
difficilis uia iueniẽ. A' cella .n. in cœlũ ſæ
pe aſcẽdiẽ, uix aũt unq̃ꝫ à cella ĩ infernũ
deſcendiẽ: niſi ſicut dicit pſalmiſta: De- Pſal. 54. e
ſcẽdãt ĩ iſernũ uiuẽtes, uidelicet ne d̃ſcẽ
dãt moriẽtes. Hoc .n. mõ ſæpe cellaꝝ ĩ-
colæ ĩ iſernũ deſcẽdũt. Sicut .n. aſſiduè
cõtẽplando reuiſere amãt gaudia cœle-
ſtia, ut ardẽti9 ea appetãt: ſic & dolores
iſerni, ut horreãt & refugiãt. Et hoc ẽ qđ
imp̃canẽ inimicis ſuis orãtes. ſ. ut deſcẽ-
dãt ĩ iſernũ uiuẽtes. Moriẽs aũt uix aut
nũq̃ꝫ aliqs à cella ĩ iſernũ d̃ſcẽdit: qa uix
unq̃ꝫ aliqs niſi cœlo p̃deſtinat9, ĩ ea uſqꝫ
ad mortẽ ꝑſiſtit. Filiũ .n. grãæ, fructũ uẽ-
tris ſui cella fouet, nutrit, amplectiẽ, &
ad plenitudinẽ ꝑfectiõis ꝑducit, & col-
loqo d̃i dignũ efficit, alienũ uerò ul' ſup
poſitũ abdicat à ſe citi9 & ꝓijcit. Vñ ait
dñs ad Moyſen: Solue calceamẽta pe-
dũ tuoꝝ: Loc9 .n. ĩ quo ſtas, terra ſctã ẽ. Exo. 3. b
Morticinũ .n. mortuaꝝ affectionũ, uel
hoĩem mortuũ à corde, loc9 ſctũs ul' ter
ra ſctã neq̃ꝫ diu patiẽ. Cella terra ſctã,
& locus ſctũs eſt: in qua dñs & ſeruus
eius ſæpe colloquunẽ ſicut uir ad ami-
cũ ſuũ. In qua crebro fidelis aĩa uerbo
dei coniungiẽ, ſponſa ſponſo ſociaẽ, ter-
renis cœleſtia, humanis diuina uniun-
tur. Siquidem ſicut templum ſctm̃ dei,

ſic cella eſt ſerui dei. Et in tẽplo.n.& in
cella diuina tractant̃:ſed crebrius in cel-
la. In tẽplo uiſibil'r & figuratiue aliqñ
Chriſtianæ pietatis ſacra diſpenſantur,
in cellis uero ſicut in cœlis ipſa ueritate,
ipſo ordine etſi nõdũ ipſa puritatis ma
ieſtate,uel æternitatis ſecuritate,res ipſa
oĩum ſacroꝝ fidei nr̃ę aſſiduè celebrat̃.
Ideo ſicut dictũ eſt,alienũ q nõ eſt filius
citius à ſe ꝓijcit quaſi abortiuũ, euomit
tanq̃ inutilẽ ac noxiũ cibũ, nec diu talẽ
pati põt in uiſceribus ſuis officina pieta
tis:uenitq́; pes ſupbiæ,& aſportat eum
manus pc̃tõris,& mouet eũ: & expul-
ſus nõ põt ſtare,ſed fugit miſer nudꝰ &
tremebũdus ſicut Cain à facie dñi, ex-
poſitus uitijs & dæmonijs,ut q prior in
uenerit eũ,morte aĩæ eũ afficiat & occî
dat.uel ſi aliquãdiu durauerit in ea non
uirtutis cõſtãtia,ſed ꝑtinaci miſeria, ſic
ei cella eſt quaſi carcer,aut ſicut uiuenti
Prou. 19.d ſepultura.Peſtilente uerò flagellato,ſa-
piens ſapiẽtior erit, & lauabit iuſtꝰ ma-
nus ſuas in ſanguine pc̃tõris. Sicut ergo
Ier.4.a dicit ꝓpheta:Si cõuerterîs Iſrael, ad me
cõuertere:hoc eſt, ꝑfectæ conuerſionis
culmẽ apprehẽde. Nulli.n.in eodẽ ſtatu
diu eſſe concedit̃. Seruo dei aut ſꝑ profi
ciendũ,aut deficiẽdũ eſt:aut ſurſum ni-
tit̃,aut in iuferiora urget̃. Ab oĩbus autẽ
uobis ꝑfectio exigit̃,licet nõ uniformis.
Sed ſi incipis,incipe ꝑfectè. Si iam ĩ ꝓfe
ctu es,& hoc ipſm̃ iam ꝑfectè age. Si aũt
ꝑfectionis aliqd attigiſti:teipſm̃ ĩ temet-
Phil.3.c ipſo metire,& dic cũ apl'o: Non ꝙ iam
apprehenderim,aut ꝑfectus ſim:ſequor
aũt ſi forte cõprehẽdam in quo & com
prehenſus ſum. Vnũ aũt,quæ qdẽ retro
ſunt obliuiſcens, & ad ea q̃ ſunt priora
extẽdẽs meipſm̃, ad deſtinatũ ꝓſequor
brauîũ ſupnæ uocationis in Xp̃o Ieſu.
Deinde addit:Quotquot ergo perfecti
ſumus,hoc ſapiamus. In quo manifeſtè
apl'o docẽte declarat̃, qa ꝑfecta eorũ q̃
retro ſunt obliuio, & ꝑfecta ĩ anteriora
extẽſio,ipſa eſt hoĩs iuſti in hac uita ꝑfe
ctio: & ꝑfectio hꝰ ꝑfectionis ibi erit,ubi
erit brauij ſupnę uocatiõis ꝑfecta appꝛ̃-
hẽſio. Hoc aũt mõ ſicut ſtella à ſtella di
ſtat ĩ claritate,ſic cella à cella ĩ cõuerſa-
tiõe, .ſ.icipiẽtiũ,ꝓficiẽtiũ,& ꝑfectoꝝ. In
cipientiũ ſtatus põt dici aĩalis,proficiẽ-
tium rõnalis,ꝑfectorũ ſpũalis. Ignoſcẽ-
dum eſt in aliqbus aliqñ eis qui adhuc
ſunt aĩales,in qbus ignoſci nõ debet eis
qui iã hñr quaſi rõnales. Rurſumq́; rõ-
nalibus in quibuſdam ignoſcit̃, in qui-
buſdã nõ ignoſcit̃ ſpũalibus,quorũ per-
fecta oĩa eſſe debẽt,& imitatione & lau
de potius quã repꝛ̃henſione digna. Et cũ
ex his tribus hoĩum gñibus conſtet oĩs
ſtatus religionis, q̄ ſicut ꝓprijs noĩbus
diſtinguunt̃,ſic ẽt dignoſcunt̃ ex ſuorũ
ꝓprietate ſtudiorũ:debẽt oẽs filij dei in
die qui eſt,ſꝑ diligẽter ꝓſpicere quid de
ſit ſibi,uñ uenerint, quouſq́; ꝑuenerint,
& in quo ꝓficiendi ſtatu ſingulis dieb.
uel horis ſua ſe æſtimatio deprehendat.
Sunt etenĩ aĩales,qui ꝑ ſe nec rõne agun
tur,nec trahunt̃ affectu: & tñ uel autho
ritate ꝑmoti,ul' doctrina cõmoniti,uel
exẽplo ꝓuocati approbãt bonõ ubi in-
ueniũt,& quaſi cæci,ſed ad manũ tracti
ſequunt̃,hoc eſt imitantur. Sũt rõnales,
q ꝑ rõnis iudiciũ & naturalis ſciæ diſcre
tionẽ hñt,& cognitionẽ boni,& appe-
titũ:ſed nõdũ hñt affectũ. Sũt ꝑfecti, q
ſpũ agũt̃, q à ſctõ ſpũ plenius illuminã
tur. Et qm̃ ſapit eis bonũ cuius trahunt̃
affectu,ſapientes uocant̃. Quia uerò in-
duit eos ſpũs ſctũs cuius affectu trahun
tur,ſicut induit olim Gedeonem: ſpiri-
tus ſancti indumento, ſpirituales appel
lantur. Primus ſtatus circa corpus ſe ha
bet. Secũdus,circa animam ſe exercet.
Tertius,non niſi in deo requiem habet.
Quorum ſinguli ſicut habẽt certam ꝓ-
ficiendi rationem, ſic in genere ſuo cer-
tam habent perfectionis ſuæ menſurã.
Initium boni in conſeruatione animali,
perfecta obedientia eſt. Profectus,ſub-
ijcere corpus ſuum,& in ſeruitutem redi
gere. Perfectio,uſu boni conſuetudinem
uertiſſe in delectationem. Initium uerò
rationalis eſt intelligere, quæ in doctri-
na fidei apponuntur ei. Profectus, talia
præparare,qualia apponuntur. Perfe-
ctio,cum in affectum mentis trãſit iudi
cium

cium rõnalis. Perfectio uerò hoĩs rõna-
lis,initium eſt hoĩs ſpũalis. Profectus
eius,reuelata facie ſpeculari gl'iam dei.
Perfectio uerò,transformari in eandem
imaginem à claritate in claritatẽ, ſicut
à dñi ſpũ. Primum igit̃ ꝓſequendum de
primo.ſ.de aĩali. Aĩalitas eſt uitę modꝰ
ſenſib. corporis ſeruiens.ſ.cum aĩa, q̄ſi
extra ſe ꝑ ſenſus corꝑis circa dilectoꝝ
delectationes corpoꝝ affecta,eoꝝ frui
tione paſcit,uel nutrit ſenſualitatẽ ſuã:
ſeu cum intra ſe regrediens, & corpora
qb.forti glutino amoris & conſuetudi
nis adhæſit, in locũ incorporeæ naturæ
ſecum ferre nõ p̃ualens, eoꝝ illuc ſecũ
trahit imagines,& amicabil'r ibi cũ eis
cõuerſat̃,quib.aſſuefacta nil putat eſſe,
niſi uel q̄le foris reliqt,uel q̄le intus con
traxit:inde quandiu licet, iucũdum hẽt
ſcd'm delectationes corporis uiuere.
Cùm aũt ab eis auertitur,neſcit niſi cor
porea imaginãdo cogitare. Cùm uerò
ad cogitanda ſpũalia uel diuina ſe eri-
git,non aliud de eis quàm de corꝑibꝰ,
uel de corporalib.põt æſtimare. Hæc
auerſa à deo fit ſtultitia, cùm nimiũ in-
tra ſemetipſam fuerit remiſſa,& tã bru-
ta ut regi,uel nolit,uel nõ poſſit. Cùm
uerò ipſa ſibi ꝑ ſupbiam extra ſe nimiũ
fuerit abrepta,fit prudẽtia carnis,& ip-
ſa ſibi ſapĩa eſſe ur̃,cum ſtultitia ſit,dicẽ
Rom.1.c te apl'o: Dicentes ſe eſſe ſapientes,ſtul-
ti facti ſunt. Porrò ad deũ conuerſa,fit
ſctã ſimplicitas, hoc eſt eadẽ ſemꝑ cir-
ca idem uoluntas: ſicut fuit in Iob,q di-
ctus eſt uir ſimplex & rectus,ac timens
Iob.1.a deum. Propriè.n.ſimplicitas eſt ꝑfectè
ad deum conuerſa uoluntas, unam pe-
tens à dño,hanc reqrens, non ambiens
multiplicari in ſcl'o. Vel eſt ſimplicitas,ĩ
conuerſatione uera humilitas.ſ.uirtutis
magis conſciam amplectens quam fa-
mam,cum non refugit uir ſimplex uide
ri ſtultus in ſcl'o,ut ſit ſapiens ĩ deo. Vel
ſimplicitas eſt ſola ad deum conuerſa
uoluntas,ſed nondũ rõne formata ut a-
mor ſit.i.formata uoluntas:nondũ illu-
minata ut ſit charitas,hoc eſt,amoris iu
cunditas. Simplicitas ergo initium ali-
qd' in ſeipſa hñs creaturæ dei, hoc uolũ
tatem ſimplicem & bonam, q̄ſi futuri
boni hoĩs informẽ materiam,in primor
dio conuerſionis ſuæ offert authori ſuo
eam formandam. Iam.n.cum bona uo-
luntate hñs initium ſapĩæ.i.timorẽ dñi,
ex ipſo colligit,nec ꝑ ſe eã formari poſ-
ſe,nec qcq̃ tam expedire ſtulto, quam
ſeruire ſapienti. Itaq́; hoĩ ſe ꝑꝑ deũ ſub-
ijciens,ipſam ei bonam uoluntatem cõ-
mittit in deo formãdam in ſenſu & ſpũ
humili. Iam timore dei incipiente oꝑari
in eo oẽm uirtutum plenitudinẽ,dũ per
iuſtitiam defert maiori, per prudẽtiam
non credit ſe ſibi, ꝑ tempãtiam refugit
diſcernere,ꝑ fortitudinem totũ ſe obe-
dientiæ ſubijcit, non diſcernendæ, ſed
adimplẽdæ. Hæc.n.uxor eſt, cui à dño
ꝓcipit̃: Et ad uiꝝ tuũ erit conuerſio tua. Gen.3.c
Vir eius,rõ uel ſpũs eſt ſuus uel alterius.
Huic.n.uiro rectè obedit uir ſimplex et
rectus in ſemetipſo. Rectius aũt ſępe ac
tutius in altero,quam in ſemetipſo. Ex
p̃cepto ergo dei, & ipſo ordine naturæ
hr̃e debet uxor ad uiꝝ,aĩalitas ad ſpm̃
ſuum,uel ſpũalem aliquẽ uiꝝ cõuerſio-
nem legitimam,hoc eſt,obedientiã ꝑfe
ctam. Perfecta uerò obedientia ẽſt ma-
xime in incipiẽte indiſcreta, hoc eſt,nõ
diſcernere qd uel qr̃ p̃cipiat̃,ſed ad hoc
tm̃ niti,ut fidel'r & humil'r fiat,qđ à ma
iore p̃cipit̃. Lignum.n.ſciæ boni & ma
li in paradiſo,cenſura diſcretionis eſt in
conuerſatione religionis penes patrem
ſpũalem,q dijudicat oĩa,ipſe uerò à ne-
mine iudicat̃. Ipſius ẽ diſcernere, alioꝝ
eſt obedire. Adã guſtauit in malũ ſuũ đ
ligno uetito, edoctus ab eo q ſuggeren
do ait: Qr̃ p̃cepit uobis deꝰ ut de ligno
non comederetis? Ecce diſcretio,cur p̃-
ceptum ſit. Et addit: Sciebat.n.quia q̃ Gen.3.a
die comederetis,apient̃ oculi ur̃i,& eri-
tis ſicut dij. Ecce ut quid p̃ceptum ſit.ſ.
ꝙ deos fieri non ſinat. Diſcreuit,come
dit,& inobediens factus eſt, & de pa-
radiſo eiectus eſt. Sic & animalem diſ-
cretum,nouitium prudentem,incipien-
tem ſapientem, in cella diu poſſe conſi-
ſtere, in congregatione durare impoſſi-

bile eſt. Stultus fiat, ut ſit ſapiens: & hęc
oīs ſit eius diſcretio, ut in hoc nulla ſit ei
diſcretio. Hæc oīs ſapīa eius ſit, ut ī hac
parte nulla ei ſit. In eo uero in quo ſe ſi-
bi aīalitas rōq́ꝫ conterminant, in natura
aīæ humanæ relictus eſt à creatore bō
no intellectus & ingenium, & in inge-
nio ars in quo conſtituit deus hoīem ſū
per opa manuum ſuaꝝ, & oīa ſcl'aria
iſta ſubiecit ſub pedib. ei⁹. Aīali ſupbo,
in teſtimonium naturalis dignitatis, &
ſilr̄itudinis dei amiſſæ. Simplici uerò &
humili, in auxilium recupandæ dignita-
tis, & conſeruandæ ſilr̄itudinis. In hoc
Rom. 1. b notum dei, manifeſtū eſt in illis. In hoc
æſtimat̄ de creatura creator. In hoc co-
gnoſcit̄ iuſtitia dei: & quia q bn̄ agunt,
digni ſunt uita: q uō alr̄, digni ſunt mor-
te. In hoc creatura q̃ ſpōte hoī ſeruit, ad
naturam ſubijcit̄ & aptat̄, ut ſeruiat ad
eam q̃ ex pctō eſt neceſſitatem, & ad
uoluntatē & uoluptatē. Hinc ēt quot et
quanta uitæ huic neceſſaria, & bonis et
malis utilia, & in gn̄e ſuo pulcerrima,
& à bonis & à malis hoīb. facta ſunt et
fiant, oīb. manifeſtū eſt. Hinc. n. in lr̄is,
uel opificijs, uel ædificijs, per innumera
bilr̄ multiplices hoīm adinuētiones, tot
ꝓceſſerunt modi ſtudioꝝ, tot gn̄a ꝓfeſ
ſionum, ſubtilitates, exqſitæ ſciæ, artes,
eloquentiæ, dignitatum, officiorumq́ue
uarietates, & inumerabiles cōgſitiones
huius ſeculi, qbus hoīes illi ēt qui dn̄r ſa
pientes huius mundi, cū eis q ſunt ſim-
plices & filij dei, pariter utunt̄ ad neceſ
ſitatem & utilitatē. Sed illi abutuntur
eis ad curioſitatem & uoluptatē, & ſu-
perbiam. Hi aūt utunt̄ eis pp neceſſita-
Gal. 5. d tem, alibi hn̄tes ſuam ſuauitatem. Ideo
illos ſeruos ſenſuum ſuoꝝ & corpoꝝ
ſuoꝝ ſequunt̄ fructus carnis ſuæ, q ſunt
fornicatio, immunditia, ſupbia, luxuria,
inimicitiæ, contentiones, æmulationes,
riæ, rixæ, diſſenſiones, inuidiæ, comeſſa-
riones, ebrietates, & his ſilr̄ia: q̃ qcunq
Ibidem. agunt, regnum dei nō conſequent̄. Hos
aūt fructus ſpūs, qui ſunt charitas, gau
dium, pax, patientia, benignitas, longa
nimitas, bonitas, mãſuetudo, fides, mo
deſtia, continentia, caſtitas & pietas, ꝓ-
miſſionem hn̄s uitæ, q̃ nunc eſt & futu-
ræ. Hi utriq quandiu ſilr̄ ſunt in actu, ho
mines uident ſilr̄es actiones, de⁹ aūt uo-
luntates diſcernit & intentiones. Cum
uerò unuſquiſq redit in ſua, unūquenq
ex fructib. intentionis ſuæ paſcit cōſcia
ſua: nec tn̄ ab utroq æquè ad conſciam
redit̄: qa nemo ad eā redire amat poſt
actionē, q recta intentione ad agendū
ab ea non ꝓficiſcit̄. Qui tn̄ redit ad con
ſcientiā, ſi nondū uicit concupiſcētiam
ſuā, inuenit ibi de ipſa cōcupiſcētia ſua,
uel ſuaues delectationes, uel graues cor
roſiones, & inde multiplicat cogitatio-
nes. Qui uerò iam concupiſcentiam ui-
cit, quādiu tn̄ ueri boni maior concupi
ſcētia, uel maior delectatio mentē eius
non obtinuerit, cum exoſa q̃dam uolu-
ptate geſtoꝝ, uiſoꝝ uel auditoꝝ patit̄
imaginationes: un̄ in utroq lumbi im-
plent̄ illuſionib. delectationum, & ad
cogitanda diuina uel ſpūalia lumē ſuo-
rum oculoꝝ, & ipm̄ nō eſt ſecū: q cum
pugnat contra concupiſcentias, patit̄
moleſtias: qa uincere adhuc nō p̄ualet
ad pfectum affectiones. Qui uerò iam
ad libertatē aſpirat, excutere à ſe nō pōt
affectionū imaginationes, & noxias ul'
occupatorias uel ocioſas, q̃ exinde paſ-
ſim oriuntur cogitationes. Hinc in tpe
pſalmodiæ uel orōnis, cæterorūq́ exer
citioꝝ ſpūalium, ī corde ſerui dei, ēt no-
lētis & reluctātis imaginationes uoluū
tur, & phantaſmata cogitationum uer
ſant̄, à qb. uelut ab auib. īmundis inſiden
tib. uel circūuolantib. ſacrificium deuo
tionis, uel oīno rapit̄ de manu tenentis,
uel ſæpe polluit̄ uſq ad lacrymas offe-
rentis. Fitq́ mirabilis & iniq miſerę aīę
diuiſio, ſpū & rōne uolūtatē cordis & ī-
tētionē, & corpis ſibi prōptū obſequm
defendēte: aīali uerò īprobitate ſibi affe
ctū p̄ripiēte & itellectū, mēte ſæpi⁹ ſine
fructu remanēte. Hic ī aīs īfirmiorib. & ī
qb. cōcupiſcētię carnis & ſclr̄i, necdū p-
fectæ mortificatæ ſūt, uitia paſſi curioſi
tatis ebulliūt. Hic ſolitudinis & ſilētij q̃
rūt īordinatæ, & ꝓpoſito inimicæ cōſo

lationes, in uia regia cōium inſtitutio-
num furtiua ꝓpriæ uoluntatis diuerti-
cula, ſolitoꝝ faſtidium, p̄ſumptio noui-
tatum, q̃ qdem ægri aī prurītū & tędiū:
qſi confricando un̄r ad horā lenire: ſed
calefaciunt & accendunt, & ut poſtea
nequs ferueat, & amplius pruriat, effi-
ciunt. Hinc quotidie fiunt nouæ occu-
pationes, nouæ actionū & laboꝝ adin
uentiones, lectiones diuerſæ, non ad æ-
dificandū aīm, ſed ad fallendū tardātis
diei tædiū: ut cū dānauerit ſolitarius oīa
uetera, oīa ſolita, & defecerint noua: nō
reſtet niſi odium cellæ, & fuga matura.
Propter qd' pia ſimplicitas, & in ꝓfeſ-
ſione religionis & ſolitudinis nouus hō
q non hēt, uel rōnem ducentem, uel affe
ctum trahentē, uel diſcretionē moderā-
tem, ſed ui q̃dā uertit̄ in ſemetipm̄ tanq̃
à figulo figmētum, lege q̃dā mādatoꝝ
dei, q̃ſi manib. alienis faciendus eſt, &
formandus in oī patientia, & in rota uo
lubilis obedientiæ, & in igne ꝓbationis
ſuæ, plaſmatoris & formatoris ſui uolū
tati & arbitrio ſubdendus. Nā etſi cal-
let ingenio, ſi uiget arte, ſi p̄eminet intel-
lectu, inſtr̄a ſunt hęc tam uitioꝝ quam
uirtutum. Non ergo refugiat doceri uti
eo in bono, quo & in malo uti pōt, qa
hoc primū uirtutis opus eſt. Ingenium
corpus adaptet, ars naturā informet, &
intellectus non elatū faciat aīm, ſed do
cibilem. Ingenium qppe, ars, intellect⁹,
& alia hmōi gratuito hn̄r, alr̄ uirt⁹. Vir
tus. n. uult doceri cū humilitate, q̃ri cū
labore, hr̄i cum amore. Nā cū oīb. his di
gna ſit, nec alr̄, uel doceri uel q̃ri, uel hr̄i
pōt. Primū qdem docēdus eſt rudis in-
Rom. 12. a cola eremi, ſcd'm apl'icam Pauli inſtitu-
tionē, ut exhibeat corpus ſuū hoſtiam
uiuentē, ſctām, deo placentē, rōnabile
obſequm ſuū. Qui ēt cōpeſcens in noui
tio feruorē aīalis hoīs, q nondum perci-
pit ea q̃ dei ſunt, circa ſpūalia ac diuina
p̄propā & curioſam inqſitionē ſubiun-
Ibidem. xit, dicēs: Dico. n. p grām dei q̃ data eſt
mihi, oīb. q ſunt inter uos, nō plus ſape
q̃ oportet ſape, ſed ſape ad ſobrietatē.
Quia. n. oīs uel p̄cipue aīalis hoīs inſtitu
tio circa corp⁹ eſt, & exterioris hoīs cō
poſitionē, docendus eſt rōnabilr̄ morti
ficare corpus ſuum, & mēbra ſua, q̃ ſūt
ſup terram, & inter carnē ac ſpm̄, q̃ inui
cē iugiter aduerſum ſe concupiſcunt, iu-
ſtū rōnis ac diſcretionis hr̄e iudicium,
nec alicuius eoꝝ in iudicio accipe pſo-
nam. Docendus eſt ſic hr̄e corpus ſuū,
ſicut ægrotū cōmendatum, cui ēt mul-
tum uolēti, inutilia ſunt neganda, utilia
uerò & nolenti ingerenda. Sic de eo a- 2. Cor. 6. d
gere, ſicut de non ſuo, ſed eius à quo p̄- 5. Re. 14. b
tio magno empti ſumus, ut glr̄ificemus
eū in corpore nr̄o. Rurſumq́ docēdus
eſt cauere, qd' pctōri pplo dn̄s p ꝓphe-
tam impropat: Proieciſtis me, ingens,
poſt tergum ur̄m. Multumq́ eſſe cauē-
dū, ne ꝓ neceſſarijs huius uitę, uel cōmo
dis, à ꝓpoſiti rectitudine, uel dignitate
naturæ, in amorē uel honorē corpis ſui
ſinat in aliquo degn̄are ſpm̄ ſuum. Iōq
durius tractādū eſt corpus, ne rebellet,
ne īſoleſcat: ſic tn̄, ut ſeruire ſufficiat: qa
ad ſeruiendū ſpūi datum eſt. Nec ſic hn̄-
dū eſt tanq̃ pp illud uiuamus, ſed tanq̃
ſine quo uiuere nō poſſumus. Fœdus. n.
qd' hēmus cum corpore, nō qn̄cūq uo
lumus poſſumus abrūpe, ſed lēgitimā
eius reſolutionē patienter nos expecta-
re oportet, & īterim q̃ legitimi fœderis
ſunt obſeruare. Sic ergo nobis eſt cū eo
conuiuendū uel cōueniendū, q̃ſi nō diu
nobis ſit cum eo cōmorandū: ſicq́ ut ſi
alr̄ euenerit, nō urgeamur ad exeundū.
In quo multū & ſcrupuloſe laborandū,
& piculoſe ſæpe fuerat errandū, niſi lex
obedientiæ & cellæ plenam cōis inſti-
tutionis formā ſemel tradēs, ingredīētī
de uictu & ueſtitu, de labore & quiete,
de ſilentio & ſolitudine, & oīb. q̃ ad ex-
terioris hoīs cultum, uel neceſſitatē ſpe
ctant, fr̄em obedientem, & patientē, &
qetum, in reliquū cautum redderet &
ſecuꝝ. In qb. ſic ſemel circūciſa ſunt oīa,
& p̄ciſa ſupflua, ſic intra congruæ ſuffi-
cientiæ terminos & gn̄alis continētiæ
limites circūſcripta ſunt oīa neceſſaria,
ut ſit qd' fortes cūpiāt & infirmi nō refu
giāt, nec ulteri⁹ quātitas cōceſſoꝝ lęde-

re poſſit in aliquo utentium cum grãꝝ actione cõſciam, nec q̃ ſunt amputata, tentare debeant aliquatenus in ſeruo dei corꝑis bñ morigerati, & recte educati ſufficientiam. In qb. ſicut Salomon
Prou.10.b dicit: Qui ambulat ſimpl'r, ambulat cõfidenter: q uerò mentis eſt durę corruet in malum. Licet.n. neceſſitas ſic ſit ordinata, ut nec q̃relæ ſit locus ullus, & oĩs ſit ſuꝑfluitas amputata: ſiqd tñ uel publice uel priuatim addendũ eſt, uel minuendũ, hoc in prioris eſt arbitrio, abſque oĩ ſcrupulo obedientiũ ſubditorꝝ, uel ꝑiculo. Inſtituendus eſt ergo nouus eremita ad cõis inſtitutionis normam cõcupiſcentias carnis ſuæ ptõꝝ pctõꝝ pnĩa continua domare, & ad cõtẽnẽda cætera ad ſuiipſius cõtemptum uenire. Præmuniendus eſt aſſiduè contra tẽtationes, acrius in ſolitarium nouitiũ deſæuientes, cũ ſeruum dei gratis deo ſeruientem non ceſſent ſolicitare uitia mercede oblatæ delectationis, diabolo ſuggerente, carne concupiſcente, ſeculo cõcupiſcenda ingerẽte. Tẽtat.n. nos dñs deus nr̃, ut ſciat ſi diligamus eũ an nõ: nõ ut ipſe quaſi neſciẽs agnoſcat, ſed ut plenius hoc in ipſa nobis tentatione innoteſcat. Sed illæ tẽtationes facile uincunt, & facile à rõne eis occurrit, q̃ uel ſuſpectæ ſunt, uel prima facie malæ eſſe innoteſcunt. Quæ uerò ſub ſpecie boni ſe ingerunt, & difficilius diſcernunt, & ꝑiculoſius admittunt. Sicut.n. difficilime tenetur modus ĩ eo qđ bonum eſſe credit, ita non ſemper tutus eſt oĩs boni appetitus. Oĩm aũt tentationum & cogitationum malaꝝ, & inutilium ſentina, ocium eſt. Sũma etem̃ mentis malitia eſt ociũ iners. Nunq̃ ocioſus ſit ſeruus dei, q̃uis à deo feriatus ſit. Nomen qppe tã ſuſpectum & uanũ & molle, rei tã certæ, tã ſanctæ, tã ſeueræ imponẽdũ non eſt. Ocioſom nõ eſt uacare deo, ĩmo negotium negotioꝝ oĩm hoc eſt. Qđ qcũq; in cella non agit fidel'r & feruẽter, qđcũq; agit, q đ pp hoc nõ agit. ſ. ut deo ſeruiat: in eo qđ agit, ociat. Vbi ꝓ uitãdo ocio ocioſa ſectari ridiculum eſt. Ocioſum aũt eſt, qđ nullã hẽt utilitatem, uel utilitatis intentionẽ. Nõ aũt hoc tantũmõ agendũ eſt, ut cũ aliq̃ delectatione, uel ſine grandi nauſea ocii dies trãſigat, ſed, ut ẽt đ pacta diẽta ad ꝑfectũ mentis ſemꝑ aliqd in cõſcia reſideat, aliquid quotidie in theſauꝝ cordis congerat. Nec ea die bonus cellita ſe uixiſſe debet exiſtimare, in q̃ nil eoꝝ ſe egiſſe recolit, pp q̃ in cella uiuit. Quæris qd agas, uel in quo te occupes? Primũ extra quotidianũ orõnũ ſacrificiũ, uel lectionis ſtudium, quotidianæ conſcientiæ diſcuſſioni, emendationi, moꝝ cõpoſitioni ꝑs ſua diei negãda nõ eſt: deinde opãdũ eſt aliqd manib. qđ iniũgit, nõ tã qđ aĩm delectando ad horam detineat, quam qđ ſpũalib. ſtudiis delectationẽ cõſeruet & nutriat, in quo remittat ad horã aĩus, non reſoluat. Vñ ſe facile mox, ut ſibi ad ſeipſum redeũdũ eſſe uiſum fuerit, expediat ſine controuerſia inhibentis uoluntatis, abſq; cõtagio cõtractę delectationis, uel memoriæ imaginantis. Non.n. uir pp mulierẽ,
1.Cor.11.b ſed mulier pp uirꝝ. Non ſpũalia exercitia ſunt pp corꝑalia, ſed corporalia pp ſpũalia. Propterea ſicut uiro creato collatũ eſt, uel cõparatũ ei adiutoriũ ſil'e ſibi ex ipſa hoĩs ſubſtãtia, ſic cũ in adiutorium ſpũalis ſtudii neceſſaria ſint, nõ tñ in hoc ſemꝑ æquè conuenire uñr oĩa corꝑalia exercitia, ſed q̃ cũ ſpũalib. ꝓpiorẽ uñr hr̃e ſil'itudinẽ & affinitatem, ſicut ad ædificationẽ ſpũalem meditari qđ ſcribat, uel ſcribere qđ legat. Subdiualia: n. exercitia & opa, ſicut ſenſus diſtrahũt, ſic ſępe ẽt ſpm̃ exhauriũt, niſi cũ grauiore ruraliũ labore opeꝝ ſit maior cõtritio corꝑis uſq; ad cõtritionẽ & humiliationẽ cordis. Fatigationis.n. ſuæ p̃ſſura, exprimũt ſæpe uehementioris affectũ deuotionis. Qđ ẽt in labore ieiunioꝝ, uigiliaꝝ, & oĩm ĩ qb. afflictio corporis eſt: crebro fieri manifeſtũ eſt. Serius tñ aĩus & prudens ad oẽm ſe comparat laborem, nec in eo diſſoluit, ſed ꝑ eum magis ĩ ſeipm̃ colligit: qui ſemper præ oculis hñs, non tam quod agit q̃

quo

quo agendo intendit, omnis cõſummationis attendit finem. Quo in quantum uerius innititur, in tm̃ ẽt feruentius & fidelius manibus operatur, totius ſibi corporis ſui ſubiiciens ſeruitutẽ. Cogunt.n. in unũ ſenſus ad diſciplinã bonæ uoluntatis, nec laſciuire eis uacat à põdere laboris, ſed ſubacti & humiliati in obſequium ſpũs docent cõformari ei, & ĩ laboris participatione, & in cõſolationis expectatione. Inordinata.n. natura per pctm̃, & à conditionis ſuæ rectitudine exorbitãs, ſi ad deũ fuerit cõuerſa, recuperat cito ꝓ modo timoris & amoris quẽ hẽt ad deũ, quæcũque ꝑdidit auerſa: & ubi cœpit ſpũs reformari ad imaginẽ cõditoris ſui, mox ẽt refloreſcens caro, ex uolũtate ſua incipit cõformari reformato ſpũi. Nã & cõtra ſenſum ſuũ incipit eã delectare qcqd delectat ſpiritũ ſuũ. Inſuꝑ & pro multiplici defectu ſuo, ex pœna pcti multipl'r ſitiens ad deum, nõnunq̃ ẽt contendit p̃cedere rectorem ſuum. Delectationes.n. non perdimus, ſed mutamus de corpore ad animum, à ſenſibus ad cõſciam. Panis furfureus, & ſimplex aqua, & olera, & legumina ſimplicia, neq̃q̃ res delectabiles ſunt: ſed in amore xp̃i, & deſiderio internæ delectationis, uẽtri bñ morigerato gratãter ex his ſatisfacere poſſe: ualde delectabile eſt. Quot milia paupeꝝ ex his, uel ex aliquo hoꝝ delectabil'r ſatisfaciũt naturæ? Facilimũ qppe & delectabile eſſet adiũcto amoris dei cõdimẽto ſcđm naturã uiuere, ſi inſania nr̃a nos ꝑmitteret. Qua ſanata ſtatim naturalibus natura arridet. Eodẽ modo & de labore. Ruſticus duros hẽt neruos, fortes lacertos: exercitatio hoc facit. Sine eũ torꝑe: molleſcit. Voluntas facit uſum, uſus exercitiũ: exercitiũ uires in omni labore ſubminiſtrat. Sed redeamus ad ꝓpoſitũ. Hoc oĩbus modis agat, & labor, & otiũ noſtrũ, ut nunq̃ ſimus otioſi: & hoc ſꝑ ſit negotiũ nr̃m, ut ꝑfectè cõſummetur in nobis, qđ dicit apl's aĩalibus, & incipiẽtibus: Humanũ, inqt, dico pp infirmitatẽ
Rom.6.c carnis ur̃æ. Sicut.n. exhibuiſtis mẽbra ur̃a ſeruire immũditiæ, & iniqtati ad iniquitatem: ita nunc exhibete mẽbra ur̃a ſeruire iuſtitię in ſanctificationẽ. Audiat hoc attẽtius amicũ corꝑis ſui mãcipiũ: aĩalis hõ q iã incipit corpus ſuũ ſubdere ſpũi, & adaptare ſemetipm̃ ad ea q̃ dei ſunt ꝑcipienda, & ad exuẽdã fide ſeruitutis neceſſitatẽ, & carnis ſuæ dñantem cõſuetudinẽ, ut ſe accingat, neceſſitatẽ faciẽs ſibi cõtra neceſſitatẽ, & cõſuetudinã cõtra conſuetudinẽ, & affectũ ſibi formet cõtra affectũ: donec plenius mereat accipe delectationẽ cõtra delectationẽ, ut delectationibus carnis ac ſcl'i Ibidem
ſcđm cõſiliũ apl'i ſaltẽ tm̃ eum delectet carere, quãtũ eũ delectabat primo eas hr̃e: tm̃ delectet eũ de mẽbris ſui corꝑis ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ, quãtũ prius delectabat eũ ſeruire immunditię & iniqtati ad iniqtatẽ. Hæc eſt ꝑfectio aĩalis hoĩs in ſuo ſtatu, uel nouitii incipientis. Qui cũ cõſummauerit hoc aĩale uel humanũ, ſi nõ reſpexerit retro, ſed fidel'r in anteriora ſe extẽderit, cito ꝑueniet ad illud diuinũ, ut incipiat apprehẽdere ſicut apꝑhenſus eſt, & cognoſcere ſicut cognitus eſt. Hoc aũt opus, nõ in uno fit memẽto cõuerſionis, nõ eſt uni⁹
diei, ſed multi tꝑis, multi laboris, multi 1.Co.x.c
ſudoris: ſcđm grãm dei miſerẽtis, & ſtudiũ hoĩs uolẽtis & currẽtis. Oĩum uerò bonoꝝ hoꝝ officina eſt cella, & ſtabilis ꝑſeuerantia in ea. In qua cuicũque cũ ſua pauꝑtate bñ cõuenit, diues eſt: & qcũque bonã uoluntatẽ habuerit, ſecum hẽt qcqd ad bñ uiuendũ ei opus eſt: q̃uis bonæ uolũtati, nõ ſꝑ credi expedit, ſed frænanda eſt, ſed regẽda eſt, & maxime in incipiẽte. Regat ſanctæ obediẽtiæ r'la bonam uoluntatem, illa uerò corpus, & doceat illud poſſe conſiſtere ĩ loco: cellam pati, ſecumq; morari: quod in proficiente bonæ compoſitionis initium eſt, & certum bonæ ſpei argm̃. Impoſſibile eſt hoĩem fideliter figere ĩ uno aĩum ſuum, qui non prius alicui loco ꝑſeueranter affixerit corpus ſuum. Nam qui ægritudinem animi, migrando de loco ad locum effugere nititur: ſic eſt

ſicut qui fugit umbram corporis ſui. Se-
ipſum fugit, ſeipſum circunfert: locũ mu
tat, non aĩum. Eundẽ ubique ſe inuenit,
niſi ꝙ deteriorem facit ipſa mobilitas:
ſicut lædere ſolet ęgrũ, q circũferẽdo cõ
cutit eũ. Aegrũ. n. ſe ſciat, & uacet circa
cauſarias partes ægritudinis ſuæ. Si non
interrũpitur qes, remedia continuata ci
to proficient, & ſanatus aĩus ab aliena-
tionibus, uel captiuitatibus & tentatio
nibus ſuis, totus in deo ſuus efficieť. Cu-
ra eget, & non modica, non inquinata,
ſed infecta natura. Incũbat ergo immo
biliter ualetudinario ſuo (ſic. n. ſolẽt ap-
pellare medici ualetudinũ curandarum
officinam) & remedij ſuſcepti ꝓſequať
uſum uſq; ad ſanitatis expimẽtũ. Vale-
tudinariũ tuũ, ô ægrote, ô languide, cel-
la tua eſt: remediũ ĩ quo curari cœpiſti,
obedientia eſt, obedientia uera. Sed ſci
to qđ remedia crebro mutata nocẽt, na
turã diſturbant, & ægrũ diſterminant.
Nã & q aliquò pergit, ſi unã certã tenue
rit uiã, cito ꝑueniet quo tendit, & itine-
ris, & laboris faciet finẽ. Si uerò multas
aggreditur uias, errat, nec laboris aliqñ
finẽ facit: qa error finẽ nõ hẽt. Non ergo
remediũ mutes, nec aliud pro alio acci-
pias, ſad uſque ad terminũ ꝑfectæ ſani-
tatis, medicinalis obedientiæ remedio
utere: nec abijcias eam, ut ingratus cum
factus fueris ſanus, ſed tñ in reliquũ alio
modo ea uti ꝑmitteris. Si ergo ad ſanita
tẽ feſtinas: uide ut nil, uel modicũ de te
metipſo agere ꝑ̃ſumas medico incõſul-
to: à quo ſi opam medicãtis expectas:
neceſſe eſt ut uulnus tuũ ſp ei detegere
non erubeſcas. Erubeſce, ſed tñ reuela
totũ: nec abſcõdas. Sũt. n. q confitendo
quaſi fabulam enarrãt ſuoꝝ hiſtoriam
pctõꝝ, ægritudines aĩæ ſuæ ſine confu-
ſione dinumerãt, & penè ſine pnĩa, & ſi-
ne affectu doloris. Cito. n. lacrymas in-
uenit, et reſoluiť in gemitũ, q hẽt ſenſum
doloris. Si uerò malæ ægritudini deſpe
rabilior ſtupor acceſſerit: hic in eo qđ ñ
dolet: quãto ſanitati uř eſſe propingor,
tanto ab ea fit remotior. Qđ ſi medicus
quaſi clemẽtior fuerit, ut quaſi unguẽtis
et emplaſtris lenioribus oĩa uoluerit cu
rare: tu age pro temetipſo, & remedij
fortioris & celerioris auidus, ſanitatis
ferrũ require, cauteriũ expoſce. Medi-
cus tibi ſp ꝑ̃ſto eſt, paratus eſt. Ne. n.
horrori ſit tibi tua ſolitudo, & ut tutius
in cella habites: tres tibi deputati ſunt
cuſtodes. ſ. deus, conſcĩa, & ſpũalis pr̃.
Deo debes pietatẽ, cui te totũ impẽdas:
cõſcĩę tuę honorẽ, corã qua peccare eru
ſcas: prĩ ſpũali obedientiã charitatis,
ad quẽ de oĩbꝰ recurras. Inſuꝑ ut gratũ
me hẽas, addã tibi & quartũ: & quãdiu
paruulus es, & donec plenius addiſcas
diuinã cogitare pñtiam, pædagogũ tibi
ꝓcurabo. Elige tibi tuipſe hoĩem conſi-
lio meo, cuius uitæ exẽplar ſic cordi tuo
inſederit, reuerẽtia inhæſerit: ut quoties
eius recordatus fueris, ad reuerẽtiã cogi
tati aſſurgas, & temetipſum ordines &
cõponas: q cogitatus ac ſi pñs ſit, in affe
ctũ mutuæ charitatis emendet in te oĩa
emendanda, & tñ nullum patiatur da-
mnum ſecreti ſui ſolitudo tua. Hic pñs
tibi adſit qñcunq; uolueris: occurrat ſæ
pe & cũ nolueris. Increpationes eius de
ſcribe tibi, cogita ſctã: eius ſeueritas, cõ-
ſolationes, pietas, & benignitas, exem-
plũ, ſanctæ uitæ ſynceritas. Nã oẽs cogi
tationes tuas cũ ab eo uideri cogitabis:
ac ſi uideat, ac ſi arguat, emẽdare coge-
ris. Sic ſcđm ꝑ̃ceptũ apľi ſolicite temet-
ipſum cuſtodi: & ut temetipſum ſp iſpi
cias, ſp ab oĩbus oculos auerte. Egre-
giũ inſtrm̃ corpis, eſt oculus: ſi ſicut cæ
tera, ſic ẽt uidere poſſet ſemetipm̃. Qđ
cũ interiori oculo cõceſſum ſit: ſi ad ex-
terioris exẽplũ ſeipm̃ negligẽs, uacat cir
ca aliena: ẽt cũ uult, nõ ſufficit redire ad
ſeipm̃. Tibi uaca: multa tuipſe tibi ſolici
tudinis materia es. Exclude ẽt ab oculis
exteriorib. qđ deſueuiſti uidere, ab inte
riorib. qđ amare: qa nil tã facile recrude
ſcit ꝙ̃ amor, & maxime in teneriorib. et
recẽtiorib. aĩs. Aude ẽt nõnunq̃; ſaꝑe, et
æmulari chariſmata meliora, & tu ipſe
tibi eſto parabola ædificationis. Alia
cella tua exterior, alia interior. Exterior
eſt domus, in qua habitat aĩa tua cum

corpore tuo. Interior eſt cõſcĩa tua, quã
inhabitare debet oĩum interioꝝ tuoꝝ
interior deus, cum ſpiritu tuo. Oſtium
clauſuræ exterioris, ſignũm eſt oſtij cir-
cunſpectionis interioris: ut ſicut ſenſus
corporis ꝑ exteriorẽ clauſurã foris ua-
gari nõ ꝑmittitur: ſic interior ſenſus ad
ſuũ ſemꝑ interius cohibeať. Dilige er-
go interiorẽ cellã tuã, dilige exteriorẽ:
& unicuiq; ſuũ impẽde cultũ. Tegat te
exterior, nõ abſcõdat: nõ ut pecces oc-
cultius, ſed ut tutius uiuas. Nõ. n. ſcis, ô
rudis incola, qd cellæ debeas, ſi nõ cogi
tas qũo in ea, nõ ſolũmodo à uitijs tuis
curaris, ſed ẽt nõ hẽs rixari cum alienis.
Neſcis. n. quẽ cõſcĩæ tuæ debeas hono-
rem quicũque in ea nõ expiris gr̃am ſan
cti ſpũs, & internę ſuauitatis dulcedinẽ.
Da ergo utriq; cellæ honorẽ ſuũ, et tu ti
bi in ea uẽdica primatũ tuum. Diſce ĩ ea
ſcđm cõis inſtituti leges tu tibi præeſſe,
& uitam ordinare, & mores compone
re, & temetipſum iudicare: teipm̃ apud
teipſum accuſare: ſæpe ẽt condemnare,
nec impunitũ dimittere. Sedeat iudicãs
iuſtitia: ſtet rea & ſeipſam accuſans cõ
ſcĩa. Nemo te plus diligit, nemo te fide-
lius iudicabit. Manæ ꝑ̃teritę noctis, fac
à temetipſo èxactionẽ, & uẽturę diei tu
tibi indicito cautionẽ. Veſpere: diei ꝑ̃te-
ritæ rõnem exige, & ſuꝑueniẽtis noctis
fac indictionem. Sic diſtricto: neq̃q̃; tibi
aliqñ laſciuire uagabit. Singulis horis
ſcđm cõis inſtituti canonẽ ſua diſtribue
exercitia: cui ſpũalia, ſpũalia: cui corꝑa-
lia, corꝑalia: in qbus ſic exſoluat oẽ de-
bitũ ſpũs deo, corpus ſpũi: ut ſiqd fuerit
intermiſſum, ſiqd neglectum, ſiquid im
perfectũ: ſuo modo, ſuo loco, ſuo tꝑe nõ
abeat impunitum, uel irrecompẽſatum.
In quibus extra illas horas de qbus di-
Pſal. 118. c cit propheta: Septies in die laudẽ dixi ti
bi: matutinũ ac ueſpertinũ ſacrificiũ ac
mediæ noctis eſt maxime obſeruandũ.
Pſal. 5. a Nõ. n. fruſtra ait ꝓpheta: mane aſtabo
Pſa. 140. a tibi & uidebo: ſed qa tũc à curis exterio
ribus adhuc ſumus ieiuni: et, dirigať orõ
mea, ſicut incenſum in conſpectu tuo:
eleuatio manuum mearum ſacrificium
ueſpertinum: quia tunc ab hmõi impe-
dimentis iam quodãmodo inuenimur
digeſti. Qui & in nocturnis uigilijs nr̃is Pſal. 119. b
(in quibus media nocte ſurgimus ad cõ Pſal. 76. a
fitendũ noĩ dñi) confeſſionis eiuſdẽ or-
dinem contexens: in die, inqt, tribulatio
nis meæ deũ exqſiui manibus meis: no-
cte cõtra eũ, & non ſum deceptus. Iſtis
em̃ horis potiſſimũ corã deo debemus
noſmetpſos conſtituere q̃ſi facie ad fa-
ciẽ, & in lumine uultus eius ꝑſpicere, tri
bulationẽ & dolorẽ nobis de nobiſipſis
inuenire, & nomẽ dei inuocare, ſcopan
do ſpm̃ nr̃m donec incaleſcat, ambien-
do ad memoriã abũdãtię ſuauitatis ſuę:
donec ipſe in cordib. nr̃is dulceſcat. Sed
tũc maxime nob̃ agẽdũ ẽ, qđ dixit apľs: 1. Co. 14. b
Malo in ecclĩa qnque loq uerba ſenſu
meo, quã decẽ milia uerboꝝ ſine intelle
ctu. Et illud: Pſallã ſpũ, pſallã & mente.
Orabo ſpũ, orabo & mẽte. Tũc. n. men
ti & ſpũi aggregãdi ſunt fructus ſui, ut
exinde uel in abũdãtia bñdictionis dei ĩ
quietẽ noctis relaxemur: uel ſurgẽtibus
nob̃ ad laudes dei, oĩs exinde tenor opis
nr̃i in ipſius laudibus formeť ac uiuifice
tur. Idcirco ĩ ꝑ̃ueniẽdis nocturnis uigilijs
nõ expedit multitudine pſalmoꝝ obrue
re intellectũ, & exhaurire ſpm̃ uel extin
guere. Sed quandiu ſobrius inueniť, pie-
tati afficiẽdus eſt, & ſuo itinere dirigen
dus ad deũ: donec dilatato cor decurre
re incipiat uſq; ad finẽ opis dei: poſtmo
dũ feruoris ſui modũ, ſiue tenorẽ habitu
rus: niſi magna intercidať negligẽtia, uľ
omittať uolũtaria miſeria. Scit ẽt qcũq;
ſenſum xp̃i hẽt, quantum pietati xp̃ianę
expediat: quantum dei ſeruũ, & ſeruum
redẽptionis Chriſti deceat, & utile ei ſit
una ſaltẽ aliqua diei hora paſſionis & re
dẽptionis ipſiꝰ attẽtius recolere bñficia
ad fruendũ ſuauiter in cõſcĩa, & recon-
dendũ fidelr̃ in memoria: qđ eſt ſpũalr̃
manducare corpus Xp̃i, & bibere eius
ſanguinẽ in memoriam eius. Qui oĩbus
in ſe credentibus ꝑ̃cepit dicẽs: Hoc faci
te in meã cõmemorationem. In quo ẽt Luc. 22. b
ꝑꝑ pctm̃ inobedientiæ, quam impium
ſit hoĩem tãtę dei pietatis immemorem

eē, palàm omnibus eſt,cum amici hoīs
abeuntis ſub quolibet ſigno commēda
tam memoriam nefas ſit obliuiſci. Siqui
dem ſanctæ hꝰ ac reuerendæ cōmemo-
ratiōis myſteriū ſuo modo,ſuo tp̄e, ſuo
loco celebrare licet paucis hoībus,qui-
bus hoc creditū eſt myſteriū:rē uerò ſa
crī uel myſterij in omni tp̄e, & omni lo
co dñationis dei:modo quo traditū eſt,
hoc eſt,debitæ pietatis affectu , agere,
cōtrectare, & ſumere ſibi in ſalutē oībꝰ
1.Pet.2.b in prōptu eſt,qbus dr̄:Vos aūt genꝰ ele-
ctū,regale ſacerdotium: gens ſctā,ppl'ſ
acqſitionis:ut uirtutes annūcietis eius,
q de tenebris uos uocauit in admirabi-
le lumē ſuū. Nā et ſacr̄m ſicut accipit ad
uitā dignus:ſic ad mortē ſuā & iudiciū
indignus. Rē uerò ſacrī nemo p̄cipit,niſi
dignꝰ & idoneus. Sacr̄m.n.ſine re ſacrī
ſumenti mors eſt. Res uerò ſacrī,ēt p̄ter
ſacr̄m ſumenti,uita æterna eſt. Si autē
uis, & uere uis,oībus horis tam diei quā
noctis,hoc tibi in cella tua p̄ſto eſt. Quo
ties in commemorationem eius qui pro
te paſſus eſt,hoc facto eius pie ac fidel'r
fueris affectus:corpus eius mādūcas, &
ſanguinē bibis. Quandiu in eo manes p
amorē, & ipſe in te p ſanctitatis & iuſti
tiæ op̄ationē:in eius corp̄e & membris
eius cōputaris. Deinde ēt certis horis,
certæ lectioni uacandū eſt. Fortuita.n.
& uaria lectio, & quaſi caſu rep̄ta, nō æ-
dificat,ſed reddit aīum inſtabilē: & leui
ter admiſſa,leuius recedit à memoria.
Sed certis ingenijs immorādū eſt, & aſ-
ſuefaciendus eſt aīus. Quo.n.ſpiritu ſcri
pturæ factæ ſunt,eo ſpū legi deſiderant:
ipſo ēt intelligēdę ſunt. Nunq̄ ingredie-
ris in ſenſum Pauli,donec uſu bonæ intē
tionis in lectione eius, & ſtudio aſſiduæ
meditationis,ſpm̄ eius imbiberis. Nun-
quam intelliges Dauid , donec ipſa ex-
perietia ip̄os pſalmorū affectus īdueris.
Sicq; de reliq̄s. Et in omni ſcriptura tm̄
diſtat ſtudiū à lectione, quantū amici-
tia ab hoſpitio,ſocialis affectio à fortui-
ta ſalutatione. Sed & de quotidiana le-
ctione aliqd quotidie in uētrē memorię
demittēdū eſt:qd̄ fideliꝰ digeratur , &
ſurſum reuocatum crebrius ruminetur,
qd̄ propoſito cōueniat,qd̄ intētioni p̄-
ficiat,qd̄ detineat aīum, ut aliena cogi
tare nō libeat. Hauriēdus eſt ſæpe de le
ctionis ſerie affectus, & formanda orō
q̄ lectionē interrūpat, & nō tā impediat
interrūpēdo,quā puriorē cōtinuo aīum
ad intelligētiā lectionis reſtituat. Inten-
tioni ſeruit lectio. Si uere ī lectione deū
q̄rit,q legit:oīa q̄ legit , coop̄antur ei in
bonū, & captiuat ſenſus legētis, & ī ſer
uitutem redigit oēm lectionis intellectū
in obſequiū xp̄i. Si in aliud declinat ſen
ſus legētis,oīa trahit poſt ſemetipſum:
nihilq; tā ſctm̄,tā piū inuenit in ſcriptu-
ris,qd̄ ſeu p uanā gl'iam,ſeu per diſtor-
tū ſenſum,ſeu p prauum intellectū non
applicet,uel malitiæ,uel uanitati. In oī-
bus.n.ſcripturis legentis initium debet
eſſe timor dñi,ut in eo primo ſolideť in-
tētio legentis, & ex eo ordineť, & exur-
gat totius lectionis intellectꝰ & ſenſus.
A ſpūalibus uerò exercitijs in corp̄alia
nunq̄ longe,uel in totum recedatur:ſed
facile ad ea poſſe redire, aīus aſſueſcat,
& cū illis ſe mutuat,iſtis ſp īhęreat. Sic-
ut.n.ſupra dictū eſt : nō uir pp mulierē,
sed mulier pp uirū. Nec ſpūalia pp car- 1.Cor.11
nalia,ſed carnalia pp ſpūalia. Corp̄alia
uerò exercitia nunc dicimus , q̄ manuali
op̄e corp̄al'r exercētur. Nam ſunt et alia
corporis exercitia in quibus neceſſe eſt
corpus laborare,ſicut ſunt uigiliæ, ieiu-
nia, & alia hmōi: quę ſpūalia non impe
diunt,ſed iuuāt,ſi cum rōne diſcretionis
fiant. Quæ ſi ex indiſcretionis uitio ſic
aganť,ut uel deficiente ſpū, uel languen
te corp̄e ſpūalia impedianť:q ſic eſt, cor
pori ſuo tulit boni op̄is effectū,ſpūi affe
ctū,p̄ximo exemplum , deo honorem:
ſacrilegus eſt, & horū oīum in deū reus.
Non q; ſcd̄m ap̄l'i ſenſum non uideatur
humanum ēt hoc, & non deceat , & iu-
ſtum non ſit caput aliqn̄ dolere in ſerui
tio dei:quod olim ſępe uſq; ad dolorē la
borauit in uanitate ſcl'i:eſurire uētrē uſq;
ad rugitū:q ſæpe repletus eſt uſque ad
uomitū. ſed modus ī oīb. hn̄dus eſt. Af-
fligendum eſt corpus aliqn̄, ſed nō con
terendum.

terendum. Nam corporalis exercitatio
ad modicum quidem ualet, & pietas ad
1.Ti.4.b oīa utilis eſt. Propter quod & ad modi
cum,hoc eſt, non in concupiſcentijs,ſed
tn̄ cura carnis agenda eſt. Agenda u°ò
eſt ſobriè, & cū ſpūali quadam diſcipli-
na,ut neq; in modo eius,neq; in qualita
te,neq; in quātitate appareat aliqd,qd̄
nō deceat ſeruū dei. Eis.n.q̄ inhoneſta
ſunt nr̄a,abūdantiorē honorē circūda-
re debemus. Honeſta uerò nr̄a nullius
egent. Nō ſolū aūt hoc,ſed & oēm uitā
nr̄am(quāuis hoībus occultā)exhibere
debemus deo ſanctā & honeſtā,et oēm
cōuerſationē nr̄am ſanctis angelis con-
ſpicabilē agere & delectabilē , quanuis
1.Co.14.g inter domeſticos parietes incluſam. O-
mnia ur̄a(inqt ap'ls)honeſtè fiant in uo-
bis. Grata deo res ē honeſtas, & ſctōrū
angelorū amica. Propter quod ēt iubet
ap'ls uelari mulieres,pp angelos:q cum
p̄culdubio tam die quā nocte nobiſcū
ſint in cellis nr̄is,nos cuſtodientes,et no
ſtris ſtudijs cōgaudētes, & cooperātes:
placet eis,ut ēt nullo hoīe uidēte,oīa no
ſtra honeſtè fiant. Siue ergo mādūcetis,
ſiue bibatis,ſiue aliqd aliud facitis:oīa ī
dño agite, piè, ſanctè, & religioſè. Si mā
ducas,mēſam tuā p ſe ſatis ſobriā,ſobrie
tas tua perornet. Et cū manducas,neq̄q̄
totus manduces,ſed corp̄e tuo ſuam re
fectionē p̄curante,mens ſuam nō negli
gat: ſed de memoria ſuauitatis dñi , uel
ſcripturarū aliqd,qd̄ eā paſcat meditan
do,uel ſaltē memorādo ſecum ruminet
& digerat. Sed & ipſa neceſſitas,nō ſe-
culariter,non carnal'r expleať: ſed ſicut
decet monachū,ſicut cōuenit ſeruo dei.
Nā ēt quoad ſanitatē corp̄is , cibus q̄to
honeſtius & ordinatius ſumiť & ingeri
tur,tantò facilius & ſalubrius digeritur.
Obſeruādus eſt ergo ſumēdi modus &
tp̄s,cibi quātitas & qualitas : fugienda
ſup̄flua & adulterina cōdimenta. Ob-
ſeruādus eſt ergo ſumēdi modus,ut non
effundat,q comedit,ſup̄ oēm cibū aīam
ſuā:tp̄s,ne ān horā:qualitas, uti quibus
utiť cōitas fraternitatis:excepta cā ma-
nifeſtæ neceſſitatis. De cōdimētis uero
ſufficiat,obſecro, ut comeſtibiles fiāt ci
bi nr̄i,non ēt cōcupiſcibiles uel delecta
biles. Sufficit.n. concupiſcentiæ malitia
ſua:q̄ cū uix aut nullo modo pertrāſire
poſſit ad finē explēdę neceſſitatis,niſi p
uiā quantæcūque delectationis:ſi cœpe
rit accip̄e iritamēta ab eis q p̄petuū ſuſ-
cep̄e bellum aduerſus eius oblectamē-
ta,fiūt duo cōtra unū, & ſic p̄iclitať cō-
tinentia. Deinde ſicut de cibo dictū eſt:
ſic & de ſomno. Caue inquantū potes ,
ſerue dei,ne totus aliqn̄ dormias , ne ſit
ſomnus tuus nō reqes laſſi,ſed ſepultura
corp̄is ſuffocati:nō reparatio,ſed extin-
ctio ſpūs tui. Suſpecta res eſt ſomnꝰ, &
ex magna parte ebrietati ſil'is. Exceptis
ēm uitijs,qbus in dormiēte cum corpo-
re dormitāte rōne,nō eſt q contradicat
quantū ad debitū cōtinui p̄fectus,nihil
tp̄is tam dep̄it de uita nr̄a , quā qd̄ ſo-
mno deputať. Iturus ergo ad ſomnum
ſemp̄ aliquid defer tecum in memoria
uel cogitatione:in quo placide obdor-
mias , qd̄ nonnunq̄ ēt ſomniare iuuet:
quod ēt euigilantem te excipiens, in ſta
tum heſternæ intentionis reſtituat. Sic Pſa.138.b
tibi nox ſicut dies illuminabiť, & nox il
luminatio tua erit in delicijs tuis. Placi-
de obdormies,in pace q̄eſces, facile eui
gilabis, & ſurgens facilis , & agilis eris
ad redeundū in id,uñ non totus diſceſſi
ſti. Sobriū.n. cibum,ſobriumq; ſenſum,
ſequitur ſobrius ſomnus. Carnalis uerò
ſomnus, & brutus , & ſicut dr̄ letheus,
abominandus eſt ſeruo dei. De quo ue
ro poſt congruā quietē facile eſt ſenſus
corp̄is & mētis euocare,et quaſi ſeruos
domus patrisfamiliâs ad op̄a neceſſaria
ſpūi ſuſcitare & emittere:hmōi ſomnus
tp̄e ſuo,modo ſuo aſpernādus non eſt.
Sic prudens & deo deditus aīus hr̄e ſe
debet in cella:in cōſcīa ſua,ſicut prudēs
paterfamiliâs in domo ſua. Nō habeat,
ſicut Salomō dicit: Mulierē litigioſam Prou.21.b
carnem ſuam,ſed ad ſobrietatem mode
ratam & aſſuefactā ad obedientiam,et
ad laborē paratā,ubiq; inſtitutā & eſu-
rire, & ſaturari: & abūdare,et penuriam
pati. Hēat ſenſus exteriores non duces,

ſed ſeruientes:interiores,ſobrios & effi-
caces. Habeat oẽm oĩo domum,uel fa-
miliam cogitationum ſuaꝝ ſic ordina-
tam & diſciplinatam,ut dicat, huic,ua-
de,& uadat:& alio,ueni,& ueniat: &
ſeruo corpori,fac hoc, & abſq; contra-
dictione faciat. Qui ſic ſemetipſum or-
dinat,& regit in cõſcia ſua: optime ſibi
credendus & cõmittendus eſt in cella
ſua. Sed hoc eſt ꝑfectoꝝ,uel ꝑfici iã inci
pientiũ:qđ ideo ꝓpoſuimus incipienti-
bus & nouitijs,ut ſciant quid deſit ſibi,
& quo extẽdere habeãt intentionẽ ſtu-
dij ſui. Sciẽdũ uerò eſt,qa cum de carna
li,uel de aĩali ſenſu,uel de rõnali ſcĩa, uel
de ſpũali ſapĩa diſſerimus:unum hoĩem
deſcribimus in quo ſcđm diuerſos pro-
fectus & ꝓfectuũ prouẽtus, & intẽtio-
nis affectus,hęc oĩa diuerſis tꝑibus poſſe
eſt inueniri,& tria hoĩum gñ̃a ſingula ſe
cũdũ ſtatuũ hoꝝ ꝓprietates in ꝓfeſſio
ne religionis in cellis militantia: quãuis
cellæ dignitas, & ſanctæ ſolitudinis ſe-
cretũ,& ſolitariæ ꝓfeſſionis titulus, nõ
niſi ꝑfectis cõuenire vr̃:quoꝝ ſicut apo
Hebr. 5.d ſtolus dicit,eſt ſolidus cibus:& q ꝓ cõ-
ſuetudine exercitatos hñt ſenſus ad diſ
cretionẽ boni & mali: in quo etſi rõna-
lis(q ꝓximus eſt ſapiẽti)utcũque uidere
tur eſſe tolerãdus, ſed certe aĩalis q non
ꝑcipit ea q̃ dei ſunt,penitus putaret arcẽ
dus. Sed occurrit Petrus apl's dicens de
qbuſdã: Si ſpm̃ ſctm̃ ipſi acceperunt, ſicut
Acto. 11.b & nos:ego qs erã q ꝓhiberẽ deũ? Spũs
enim ſctũs bona uolũtas eſt. Nec.n.ſine
grãdi ſcrupulo mẽtis,à quacũque pro-
feſſionis altitudine arcẽdus eſt,cui teſtis
inhabitãtis & trahẽtis ſpũs ſancti bona
uolũtas eſt. Siquidẽ ex duobus hoĩum
gñibus cellaꝝ habitatio ſupplẽda eſt.ſ.
uel de ſimplicibus,q & ſenſu & uolũta
te ad aſſequẽdã religioſam prudẽtiã fer-
uẽtes apparuerint et humiles:uel de pru
dẽtibus,quos religioſe & ſanctæ ſimpli
citatis cõſtiterit eſſe æmulatores. Stul-
ta uerò ſuꝑbia,uel ſuꝑba ſtultitia, à ta-
bernaculo iuſtoꝝ ſemꝑ ꝓcul ſit. Eſt aũt
oĩs ſuꝑbia ſtulta:quãuis nõ oĩs ſtultitia
ſit ſuꝑba. Stultitia.n.ſine ſuꝑbia,nõnun
quam ſimplicitas inuenitur:quę ſi igno-
rat,forſan eſt docibilis:& ſi neqt doce-
ri,forſan eſt tractabilis. Et eſt ꝓpria ciui
tas refugij ſimplicitati,cohabitatio reli-
gionis:niſi ſit talis q̃ nolit humiliari, uel
tã bruta,ut nõ poſſit regi uľ tractari. Bo
na tñ uoluntas,etſi multũ ſit bruta, nõ
tñ eſt deſerenda,ſed ſalutari conſilio ad
laborioſam & actuoſam uitã trãſmittẽ
da. Suꝑba aũt quantũuis prudens ſibi
uideat̃,dimittẽda ſibi eſt,& abigenda.
Si.n.admittit̃ ſuꝑbus.prima die qua in-
gredit̃ habitare,incipit leges dare. Ni-
mium uerò ſtultus diſcere nõ põt, quas
inuenit. Solicite ergo & prudẽter ꝑpen-
dendũ eſt qs admittat̃ ad habitandũ ſe
cũ. Qui.n. habitat ſecũ, nõ niſi ſeipm̃ q̃-
lis ipſe eſt,hẽt ſecũ. Malus aũt hõ nunq̃
tute ſecũ habitat: qa cũ malo hoĩe habi
tat,& nemo moleſtior ei eſt,quam ipſe
ſibi. Nã inſani & nimiũ demẽtes,& qui
nõ ſatis quacũque de cã mẽtis ſuæ bene
cõpotes ſunt:cuſtodiri ſolẽt,nec ſibi re-
linq uel cõmitti,ne ſolitudine ſua male
utant̃. Admittant̃ ergo aĩales hoĩes,pau
peres ſpũ ad cohabitationẽ cellaꝝ, ſed
ut fiãt ipſi rõnales ac ſpũales: non ut ꝑꝑ
eos ipſi q iã hoc eſſe meruerũt,cõuertã-
tur retro,& efficiant̃ aĩales. Suſcipiant̃ ĩ
omni bñuolẽtia charitatis:portent̃ in oĩ
patiẽtia benignitatis. Sed q eis cõpatiũ-
tur,nõ eis cõforment̃:nec ſic q̃rant eoꝝ
ꝓfectũ,ut ꝑꝑ eos cogant̃ incurrere ꝓpo
ſiti ĩ religione rigoris defectũ. Iã.n.ſub-
intrauit de ære alieno ſumptuoſa,& q̃-
tũ pudor ſinit ambitioſa cellaꝝ ędifica
tio:& abiecta ſctã ſimplicitate & ruſti
citate (ſicut Salomõ dicit) ab altiſſimo
creata,q̃ſi religioſas q̃ſdã nobis creamꝰ Eccl.7.d
habitationũ honeſtates. In qbus tm̃ cõ
paſſum eſt aĩalibus, ut penè oẽs in hoc
effecti ſimus aĩales. Dimiſſam.n.nobis
à pr̃ibus nr̃is iure hæreditario formam
pauꝑtatis,& ſanctę ſimplicitatis ſpẽm,
ueꝝ decorẽ domus dei alienãtes à nob̃,
& à cellis nr̃is,ꝑ manus artificũ exqſito
rũ cellas,nõ tã eremiticas, quã aromati
cas ædificamus nobis:ſingulas in titulo
centum ſolidoꝝ:cõcupiſcẽtias oculoꝝ

nr̃oꝝ de eleemoſynis pauperꝝ. Ampu-
ta dñe opprobrium centum ſolidoꝝ à
cellis pauperꝝ tuoꝝ. Cur non potius cẽ
tum denarioꝝ? Cur nõ potius nulloꝝ?
Cur non potius gratis filij grã æ ipſi ſibi
ædificant? Quid rñſum eſt Moyſi cũ cõ
Exo.25.d ſummaret tabernaculũ? Vide,inqt,oĩa
facito ſcđm exemplar quod oſtenſum
eſt tibi mõnte. Non à ſcľi hoĩbus decet
fieri tabernaculum dei cum hoĩbus. Ipſi
quibus in altitudine mentis oñditur exẽ
plar ueri decoris domus dei, ipſi ædifi-
cent ſibi. Ipſi qbus ſolicitudo interioꝝ
ſuoꝝ contemptum, & negligentiam in
dicit oĩum exterioꝝ, ipſi ædificent ſibi
formam paupertatis,& ſanctæ ſimplici
tatis ſpẽm,& paternæ frugalitatis linea
menta. Nulla ſic aptabit artificiũ indu-
ſtria,ſicut eoꝝ negligentia. Ergo obſe-
cro in ꝑegrinatione hꝰ ſcľi:in militia hac
ſuper terram ædificemus nobis,non do
mos ad habitandũ, ſed tabernacula ad
deſerendũ:utpote cito inde uocandi,&
emigraturi in patriã & ciuitatẽ nr̃am,et
in domũ æternitatis nr̃æ. In caſtris qp-
pe ſumus,in alieno militamus,in alieno
laboramus:facile eſt qcqd naturale eſt.
Nunqd nõ facile eſt ſolitario,et ſufficiẽs
naturæ,& utile conſcĩæ, ipſi ſibi cellam
de uirgis cõtexere,de luto plaſmare,un
decũque oꝑire,& decẽtiſſime inhabita-
re? & qd amplius eſt reqrendũ? Credi-
te frẽs,& utinã exꝑiri uobis nõ contin-
gat:qa pulcritudines iſtæ & forẽſes ho-
neſtates,cito uirile ꝓpoſitũ eneruãt, &
maſculinũ aĩum effœminant. Nã etſi ip̃o
ſæpe uſu ſopiunt̃ eaꝝ delectationes:etſi
ſint aliq q utantur hmõi quaſi non uten
tes:tñ contemptu melius, quam uſu ex-
tirpantur,& uincũtur hmõi affectiones.
Conferunt ẽt non modicũ interioribus
nr̃is exteriora nr̃a ad ſiľitudinem mẽtis
aptata & compoſita, & bono ꝓpoſito
ſuo modo rñdentia. Pauperior.n.cultꝰ
in alijs frænat cõcupiſcentiã:in alijs cir-
ca amorẽ pauꝑtatis afficit cõſcĩam. Sed
& intentũ interioribus ſuis aĩum,magis
decẽt inculta oĩa & neglecta exteriora:
qbus aĩus ipſæ dũ ſæpius alibi cõuerſari
dignoſcit̃,ſeq; alibi magis occupatã in-
tentio ſctã denũciat,& efficaciter bonę
cõſcĩæ cõciliat interiora, cui oĩa exterio
ra uiluiſſe renũciat. Obſecro ergo ut ma
neãt cellæ illæ delicatiores ſicut factæ
ſunt,ſed nõ creſcat numerus eaꝝ. Sitq;
in ualetudinaria fr̃ibus aĩalibus & infir-
mioribus,donec cõualeſcant,hoc eſt,ĩ-
cipiant deſiderare, nõ ualetudinaria in-
firmoꝝ,ſed tabernacula militantium in
caſtris dei. Maneant in exẽplũ poſteris
ueſtris,qa tales habuiſtis,& ſpreuiſtis.
Vos aũt q ſpũales eſtis,ſicut Hebræi.i.
tranſeuntes,nũ hñtes hic ciuitatẽ manẽ-
tem,ſed futurã inqrentes, ædificate uo-
bis,ſicut petiſtis,caſulas in qbus habite
tis. In caſulis.n.habitauerũt pr̃es nr̃i,ha
bitantes in terra repromiſſionis quaſi in
aliena: cũ cohæredibus repromiſſionis
expectãtes ciuitatẽ hñtem fundamẽta,
cuius artifex & conditor eſt deus: non
acceptis repromiſſionibus, ſed à longe
eas aſpicientes & ſalutantes, & confi-
tentes, quia hoſpites ſunt & peregrini
ſuper terram. Qui.n. hæc dñt,ſignãt ſe
patriam inquire meliorem, hoc eſt cœ-
leſtem. Idcirco pr̃es nr̃i in Aegypto &
Thebaida,ſanctæ hꝰ uitæ ardentiſſimi
æmulatores,in ſolitudinibus degentes, Hebr.11.g
anguſtiati, afflicti, quibus dignus non
erat mũdus:ipſi ſibi cellas ædificabant:
in quibus tecti tantũmodo & circunſe-
pti à turbine & à pluuia tutabant̃: in q-
bus eremiticę frugalitatis delicijs afflue
tes,locupletabant multos ipſi egentes.
Quos quo nomine dignius appellẽ ne-
ſcio,homines cœleſtes: an angelos ter-
reſtres degentes in terris,ſed conuerſa-
tionẽ habẽtes in cœlis. Laborabant ma
nibus ſuis:& de labore ſuo pauꝑes pa-
ſcebãt,eſuriẽtes ipſi; de uaſtitate eremi
urbiũ carceres alebãt:& infirmos,& in
qbuslibet neceſſitatibus poſitos ſuſten
tabãt,uiuẽtes de labore ſuo,& habitan
tes in labore manuũ ſuarũ. Quid ad hęc
dicemus nos,nõ aĩales, ſed aĩalia terre-
na:adhærentes terræ,& ſenſibus carnis
nr̃æ,in ſenſu carnis nr̃ę ambulãtes,& ex
alienis manibꝰ pẽdẽtes? Quãuis cõſolet̃

nos in hoc ipſum aliquatenus ille qui
cum diues eſſet, pauper pro nobis fa-
ctus eſt: & qui uoluntariæ paupertatis
2.Cor.8.b dedit p̄ceptum, ipſe eiuſdem paup̄tatis
in ſemetipſo nobis formam dignatus
eſt demonſtrare. Vt.n. ſciant euangelici
pauperes quid eis faciendum ſit, ipſe ēt
à fidelib. paſci uoluit: nonnunq̃ & ab
infidelib. (ſed ut fideles faceret) uitę ne-
ceſſaria accipere nō recuſauit. Sed ēt in
primitiua eccl'ia paup̄es illos ſctōs, q ꝓ
Xp̄o rapinam bonoꝝ ſuoꝝ p̄peſſi fue-
Luc.18.d rant, uel (ſcd'm perfectionis conſilium)
oīa reliquerant & uendiderant, ac frib.
fidelib. cōia effecerant, quanta ſolicitu-
dine, quanta pietate S. Apl'i alendos à
fidelib. ꝓcurabāt, & liber actuū Apl'o-
rum, & Paulus in epl'is ſuis manifeſtè
demonſtrat. Qd' etſi concedit liberius,
hoc ip̄m dn̄o p̄cipiente & ordināte euā
gelium annunciantib. de euangelio ui-
uere: ex apl'oꝝ tn̄ authoritate nō negat̄,
ēt euāgelicè uiuētib. ſicut ſctīs illis pau-
perib. q tunc erant in Ierl'm: qui ēt ſcti
Rom.15.f paup̄es ob hoc uocant̄, qa in ꝓfeſſione
ſctitatis & cōis uitæ nomen dederant,
& ſemetipſos in hoc ip̄m ſponte pau-
peres effecerāt. Qd'.n. apl's ſeueriſſima
2.Theſ.3.b authoritate qbuſdam denunciat: ut qui
non uult op̄ari, non manducet: cōtinuo
oñdens de qb. diceret, ſubiunxit dicēs:
Audiuimus.n. quoſdam ambulātes in-
ter uos inq̄ete, nihil op̄antes, ſed curioſe
agentes. His aūt q hmōi ſunt, denūcia
mus & obſecramus in dn̄o Ieſu Xp̄o,
ut cū ſilentio op̄ātes panē ſuū māducēt.
Suum: hoc eſt, ſuo labore partū & acq
ſitum. Et tn̄ ne illos, q̄uis inquietos, ni-
hil op̄ātes, & curioſe agentes, nomē tn̄
dn̄i inuocatum ſuper ſe hn̄tes, quaſi ex-
poſuiſſe uideret̄ & abieciſſe: ſtatim intu
Ibidem. lit dicens: Vos aūt frēs, nolite deficere
bn̄facientes in Xp̄o Ieſu dn̄o nr̄o. Ac ſi
diceret: Etſi illi p̄ſeuerant in malitia, ſiue
negligentia ſua: uos tn̄ in ſuſtentandis
eis nolite deficere à bn̄ficentia ur̄a. Cū
ergo ſeueriſſime ſup̄ius denunciauerit,
non manducandum nolentib. operari:
poſtmodū uerò uolentib. op̄ari, ſed ni-
hil op̄antib. aliquanto ſe exhibuerit cle
mentiorē: poſſemus dicere ſcd'm textū
uerboꝝ eius (nec oīo aberraret à uero)
non uolentib. quāuis ualentib. intenta-
tam eſſe illam ſeueritatē: uolentib. aūt,
ſed non ualentib. indulgentiam iſtam.
Sed ēt cum iſtis denunciet, & obſecret
in dn̄o Ieſu Xp̄o, ut cum ſilentio panem
ſuum manducent: un̄r panem non ſuum
manducare, niſi eum ſuum efficiant ope
rando, quantum operari pn̄t ſub teſti-
monio dei & conſciæ ſuæ. Ignoſce dn̄e,
ignoſce, excuſamus, tergiuerſamur, ſed
non eſt q ſe abſcondat à lumine uerita
tis tuæ: qd' ſicut illuminat conuerſos,
ſic ēt ferit auerſos. Non eſt.n. occultatū Pſal.138.c
os nr̄m à te, qd' feciſti in occulto hoīm.
Nos aūt nobiſmetipſis facimus id oc-
cultum: qa uix eſt aliquis in eis q̄ ad te
ſunt, q expiri uelit quid poſſit, & qd̄ prō
ptiſſime pōt qn̄q; ſcd'm carnē uel ſcl'm,
ſiue timor impulerit, ſiue cupiditas tra-
xerit: ſed et ſi fallimus hoīes inſcios, nō
nos p̄mittas, ut q̄ſi uolentes fallere te,
fallamus noſmetipſos: Nos nō labora-
mus: qa uel non poſſumus, uel non poſ-
ſe nobis uidemur, uel cōſuetudine ocij,
& deliciaꝝ nr̄aꝝ nos non poſſe effici-
mus. Adoremus ergo ſp̄, & ꝓcidamus,
& ploremus corā te, q feciſti nos, & q ī
hoc ip̄m pctō nr̄o māifeſto, iudicio tuo
occulto formaſti uos, ut forſitā qa non
multū hoc uolumus, nō poſſim⁹: uel qa
non uoluimus cū potuimus, cū uolum⁹
nō poſſumus. Veſcamur ſaltē ſcd'm pœ
nam Adæ pane nr̄o, ſi non poſſumus in
ſudore uultus nr̄i, in dolore cordis nr̄i:
in lacrymis doloris: ſi non poſſumus in
ſudore laboris. Magnā hāc iacturā ꝓ-
feſſionis nr̄æ ſuppleat pietas, ac deuo-
tio conſcię humilis. Sint nobis lacrymę Pſal.41
nr̄æ panes die ac nocte: quandiu dr̄ aīę
nr̄æ, ubi eſt deus tuus: hoc eſt, quandiu
peregrinamur à domino deo noſtro, et
à lumine uultus ſui. Vnum quidem erat
neceſſarium. Sed qui nec in uno figi-
mur, nec in multis exercemur, in quo
ordine computabimur? Vtinam cum il-
lo de quo apoſtolus dicit: Ei q non ope Rom.4.d
ratur, credenti autem in eum qui iuſtifi-
cat impium: reputabitur fides eius ad iu
ſtitiam ſcd'm ꝓpoſitum gr̄æ dei. Vtinā
Luc.7.g cum peccatrice, cui multum dimiſſum
eſt, quia multum dilexit. Et btā aīa quæ
hoc iudicio apud deum meruerit iuſtifi
cari, iudicio diligentium nomen dn̄i: ut
omiſſa oī iuſtitia opeꝝ, & fiducia meri
toꝝ, ī hoc ſolo iuſtificet̄, qm̄ dilexit mul
tum. Nam in diligendo te deus, retribu
tio magna eſt diligenti conſciæ ipſa dile
ctio tua, deīde ꝟò uita æterna. Sic frēs,
obſecro uos, nō excuſemus nos, ſed ac-
cuſemus nos, & confiteamur. Et q ma-
gni noīs umbram, & p̄ſonale quoddā
figmentum p̄fectionis apud hoīes in-
duimus: apud deum cōſciæ nr̄æ cogno
ſcentes paup̄tatē, nō uſq; q̄q; recedam⁹
à ueritate, & ueritas liberabit nos. De-
inde docendus eſt aīalis incipiens, &
Xp̄i tyrunculus deo appropinquare, ut
& deus appropinquet ei. Sic.n. admo-
net ꝓph̄a: Appropinq̄te deo, & ipſe ap
Iac.4.b propinq̄bit uobis. Nō ſolū.n. faciēdus
eſt hō & formādus, ſed & uiuificādus.
Gen.2.b Primo.n. formauit deus hoīem: deinde
inſpirauit in faciē eius ſpiraculum uitæ,
& factus eſt hō in aīam uiuentem. For-
matio hoīs, inſtitutio eſt moralis: uita
eius, amor dei. Hunc fides cōcipit, ſpes
parturit: charitas format & uiuificat.
Amor.n. dei, uel amor deus ſpūs ſctūs,
amori hoīs ſe infundās, afficit eum ſibi.
Et amans ſemetip̄m de hoīe deus, ſecū
unum efficit, & ſpm̄ eius, & amorē eius.
Sicut.n. non hēt corpus un̄ uiuat, niſi de
ſpū ſuo: ſic affectus hoīs (qui amor dr̄)
non uiuit, hoc eſt, non amat deū, niſi de
ſpū ſctō. Amorē ergo dei in hoīe ex gr̄a
genitum, lactat lectio, meditatio paſcit,
orō confortat & illuminat. Aīali uerò
& nouo in Xp̄o hoī, ad exercitāda eius
interiora melius, & tutius ꝓponunt̄ le-
genda & meditanda redēptoris nr̄i ex-
teriora: & oñdit̄ in eis exemplum humi
litatis, ꝓuocatio charitatis, & affectus
pietatis: & de ſcripturis ſctīs & ſctōꝝ
tractatib. pr̄m moralia q̄q; & planio-
ra. Proponēda ſunt ei geſta, & paſſiōes
ſctōꝝ: ubi nec laborandum ei ſit in pla-
nitie hiſtoriali: & ſp̄ aliqd occurrat qd'
nouitij aīm excitet ad amorē dei & cō-
temptum ſui. Porrò aliæ hiſtoriæ dele-
ctant qdem cum legunt̄, ſed non ædifi-
cant, qn potius mentē inficiūt: & in tp̄e
orōnis uel ſpūalis meditationis, inutilia
q̄q; uel noxia faciunt ſcaturire de me-
moria. Lectionis quippe modum ſimi-
lis meditatio ſequi ſolet. Difficilium ēt
lectio ſcripturarum fatigat, non reficit
teneriorem animum: frangit intentio-
nem, hebetat ſenſum uel ingenium.

Docendus eſt ēt in orōne ſua ſurſum
cor leuare, ſpūal'r orare, à corporib uel
corpoꝝ imaginib. cum deum cogitat,
quantū pōt recedere. Admonendus eſt
quāta pōt puritate cordis intendere in
eum, cui ſacrificium orōnis ſuæ offert:
ſeip̄m attendere q offert: intelligere qd'
offert. Quantum.n. uidet, uel intelligit
eum cui offert', tm̄ ei in affectu eſt, & ei
amor ipſe eſt intellectus. Quantūq; ipſe
ei in affectu eſt, tm̄ ſapit ei hoc ip̄m, ſi di
gnum deo eſt qd' offert: & in eo ſibi bn̄
eſt. Hmōi hoī oranti uel meditanti, me-
lius ac tutius (ſicut iam dcm̄ eſt) ꝓponit̄
imago dn̄icæ natiuitatis, paſſiōnis &
reſurrectioſiis: ut infirmus aīus q nō no
uit cogitare niſi corp̄a & corp̄alia, hēat
aliqd cui ſe afficiat, cui iuxta modū ſuū
pietatis ītuitu inhæreat. Eſt q̄ppe ī forā
mediatoris: in quo ſicut legit̄ in Iob, uiſi Iob.5.d
tans hō ſpēm ſuam, nō peccet: hoc eſt,
cū intentionis ſuæ intuitū in eū dirigat,
humanā in deo ſpēm cogitando, à uero
nō uſq; q̄q; recedat: & dū p̄ fidē ab hoīe
deū nō diuidit, deum aliqn̄ in hoīe app̄-
hēdere addiſcat. In quo paup̄ib. ſpū, &
ſimpliciorib. filijs dei, tāto primū ſolet
eſſe affectus dulcior, quāto humanæ na
turæ ꝓpinqor. Poſtmodū uerò fide mi-
grāte ī affectū, amplexātes ī medio cor-
dis ſui dulci amoris amplexu xp̄m Ieſū,
totū hoīem p̄p̄ hoīem aſſūptū, totū deū
p̄p̄ aſſumētē deū, īcipiūt eū nō iā ſcd'm
carnē cognoſcere, q̄uis eū necdū ſcd̄m
deū plenè poſſint cogitare. Et ſctifican-
do eū in cordib. ſuis offerre ei amāt uo-

ta ſua quæ diſtinxerunt labia ſua: obſe-
crationes, orõnes, poſtulationes, grãꝝ
actiones, ꝓ tp̃e, ꝓ cã congruentes. Sunt
.n. orõnes aliæ breues ac ſimplices, ſic-
ut eas format uoluntas, ſeu neceſſitas
orantis ꝓ cã incidenti. Aliæ ꝓlixiores
& rõnabiles, ſicut in inq̃ſitione uerita-
tis petentes, q̃rentes, pulſantes, donec
accipiant, inueniant, & apiat̃ eis. Aliæ
alacres ſpũales & fœcundæ, in affectu
fruentis, & gaudio grę illuminantis. Et
I. Tim. 2. c ipſæ ſunt quas apl's alio ordine dinume
rat, obſecrationes, orõnes, poſtulatio-
nes, grãꝝ actiones. Nã poſtulatio quã
primam poſuimus, eſt circa obtinenda
tp̃alia, & neceſſaria aliq̃ uitę hꝰ, in q̃ deꝰ
poſtulantis quidem approbãs bonam
uoluntatem, facit tñ ipſe qd' melius iu-
dicat, & dat libẽter ei qd' bñ poſtulat.
Pſ. 140. b Ipſa eſt de q̃ pſalmiſta ait: Qm̃ adhuc
& orõ mea in bñplacitis eoꝝ. Hæc eſt
ẽt hoĩm ipioꝝ, q̃a oĩm cõe eſt, ſed ma-
xime filioꝝ ſcl'i hꝰ, deſiderare tranq̃lli-
tatem pacis, ſanitatem corporis, tẽp̃iẽ
aeris, & alia q̃ ad uitæ hꝰ uſum ſpectãt,
& neceſſitatẽ, & abutentiũ uoluptatẽ.
Pro q̃b. q fidel'r poſtulant, q̃ꝑuis non ea
poſtulãt niſi ad neceſſitatem: tñ in hoc
ipſo uoluntati dei ſuã ſp̃ ſubijciunt. Ob-
ſecratio uerò eſt in exercitijs ſpũalibus
anxia ad deum inſtãtia: in q̃b. añ grãm
ſuccurrẽtem, q apponit ſciam, apponit
Eccl'ẽs. 1. d & dolorem. Orõ uerò eſt hoĩs deo ad-
hærentis affectio, & familiaris q̃dã, &
pia allocutio, & ſtatio illuminatæ men
tis ad fruendum, quandiu licet. Porrò
grãꝝ actio eſt in intellectu, & cognitio
ne grãæ dei, bonæ uoluntatis indeficiẽs
ad deum, & indefeſſa intẽtio: ẽt ſi aliq̃n,
uel non ſit, uel torpeat, ſiue actio exte-
rior, ſiue interior affectio. Hæc. n. eſt de
Rom. 7. c q̃ dicit apl's: Velle adiacet mihi, ꝑficere
aũt bonũ nõ inuenio. Ac ſi dicat: Semp̃
q̃dẽ uelle adeſt, ſed aliq̃n iacet, hoc eſt,
ineſſicax eſt, q̃a ꝑficere opus bonũ q̃ro,
ſed non inuenio. Hæc eſt charitas quæ
nunq̃ꝫ deficit. Ipſa eſt. n. ſine intermiſſio
1. Theſ. 5. d ne orõ, ſeu grãꝝ actio, de q̃ apl's ait: Sp̃
ſine itermiſſione orãtes, ſp̃ grãs agẽtes.

Eſt. n. iugis quędam bonitas mentis &
bñ compoſiti aĩ, & ad p̃rem deum in fi
lijs dei bonitatis eius q̃dã ſil'itudo orãs
ꝓ oĩb. ſp̃, & grãs agens in oĩb. tot mo-
dis in orõne, uel grãꝝ actione in deũ ſe
iugiter refundens, quot in ſuis neceſſita
tibus uel conſolationib. in ꝓximi ẽt uel
compaſſionib. uel congratulationibus
cauſales in hoc materias inuenit pius af
fectus. Hæc aũt iugiter in grãꝝ actioni
bus eſt: q̃a q ſic ẽ, ſp̃ ĩ gaudio ſcti ſpũs ẽ.
In poſtulationib. ergo piè ac fidel'r orã
dũ eſt, ſed nõ eſt in illis pertinaciter in-
hærendum: q̃a nos neſcimus, ſed p̃r cœ
leſtis ſcit q̃d in tp̃alib. iſtis neceſſe nob̃
ſit. Obſecrationib. uerò inſiſtendũ eſt,
ſed in oĩ humilitate & patientia: q̃a nõ
afferunt fructum, niſi in patientia. Nõ-
nunq̃ꝫ. n. cum celerius grã nõ ſubuenit,
fit obſecranti cœlũ æneum, & terra ſua
ferrea. Et cum relicta ſibi cordis huma-
ni duritia, ad uotum exaudiri non mere
tur, anxietas deſiderantis negari ſibi æ-
ſtimat, q̃cq̃d differt̃. Cumq; ſicut Cha- Mat. 15. 1
nanæa illa p̃teriri ſe ac deſpici ingemi-
ſcit, q̃ſi immunditiam, canis p̃terita ſibi
pctã ſua imputari, uel improperari ima
ginat̃. Nõnũq̃ꝫ uerò ſine labore petens
accipit, q̃rens inueuit, & pulſanti apit̃.
Et cõſolationes ac ſuauitates orõnis in-
uenire tandem aliq̃n meret̃ labor obſe-
cratoris. Nõnunq̃ꝫ ẽt puræ orõnis affe-
ctus, & bona illa orõnis ſuauitas non
inuenitur, ſed quaſi inuenit eum non pe
tentem, non quærentem, non pulſantẽ,
& quaſi neſcientem grã præuenit: &
tanq̃ꝫ genus ſeruoꝝ recipit̃ in menſa fi-
lioꝝ, cum rudis adhuc & incipiens ani-
mus in eum orandi aſſumitur affectum,
qui pro præmio ſctitatis reddi ſolet me
ritis ꝑfectoꝝ. Quod cum fit, agitur ut
uel in iudicium ſuum non liceat ſcire ne
gligenti quid negligat, uel ut prouoca-
tio charitatis amorem in eo ultro ſe of-
ferentis accendat. In quo prohdolor,
plurimi falluntur, quia cum paſcuntur
pane filioꝝ, iam ſe eſſe filios arbitrant̃:
& deficientes unde proficere debebãt,
ex uiſitãte grã euaneſcunt à conſcia ſua,

arbitrantes ſe aliquid eſſe, cũ nihil ſint,
& de bonis dei nõ emendant̃, ſed indu-
rant̃ & fiunt, de q̃bus pſalmiſta dicit:
Pſal. 80. c Inimici dñi mẽtiti ſunt ei, & erit tp̃s eo-
rũ in ſcl'a. Et cibauit illos ex adipe fru-
menti, & de petra melle ſaturauit eos.
Paſcunt̃. n. à p̃re deo, aliq̃n de p̃tioſio-
re grãæ ſubſtantia ſerui, ut affectent eſſe
filij. Ipſi uero grã dei abutẽtes efficiunt̃
inimici. Vt. n. abutant̃ ẽt ſcripturis ſctis ĩ
pctis, uel in concupiſcentijs ſuis, redeũ-
tes ad eas ꝑ orõnes, dñt ſibi illd' uxoris
Iudic. 13. d Manue: Si dñs uoluiſſet nos occidere,
Pſal. 84. a non ſuſcepiſſet ſacrificium de manibus
nr̃is. Q̃ꝫ dilecta tabernacula tua dñe
uirtutum, in q̃b. paſſer inuenit ſibi do-
mum, & turtur nidum ubi reponat pul
los ſuos. Paſſer, inq̃ꝫ, natural'r aĩal uitio-
ſum, mobile, leue, importunũ, garrulũ,
ac ꝓnũ in libidinẽ. Et turtur luctus ami
ca, opacæ ſolitudinis familiaris incola,
forma ſimplicitatis, exẽplũ caſtitatis.
Ille ſibi inuenit in eis domũ q̃etis & ſe-
curitatis. Illa nidum ſibi, ubi reponat
pullos ſuos. Quæ ſunt hæc, niſi iuuenũ
natural'r calidꝰ ſanguis, & feruidꝰ aĩus,
ætas labilis, curioſitas inq̃eta: & uirilis
matutitas, ſerius aĩus, caſtus, ſobrius, ꝑ-
tæſus exterioꝝ quantum põt, & intra
ſemetip̃m recondẽs ſemetip̃m? Quoꝝ
alteꝝ in tabernaculis dñi uirtutum, in
diſciplina cellaꝝ inuenit ſibi ab oĩb. ui-
tijs quietem, firmamentum ſtabilitatis,
& manſionem ſecuritatis. Alteꝝ uero
in ſecreto cellæ ſecretiorẽ receſſum con
ſcientiæ, ubi reponat & nutriat ſctãꝝ
affectionũ ſuaꝝ fructus, & ſpũalis ſen-
ſus contemplationis. Paſſer ſolitarius ĩ
tecto: hoc eſt in altitudine contempla-
tionis, calcare amat habitationem car-
nalis cõuerſationis. Turt̃ in inferiorib.
fœcundat̃, & gaudet in fructib. humili-
tatis. Perfecti. n. q̃cq̃ꝫ & ſpũales q turtu-
ris noĩe deſignant̃, cum ad firmamentũ
& robur uirtutis ſuæ ꝑ uirtutẽ obedien
tiæ & ſubiectionis ꝑueniunt, p̃mũt ſe ſp̃
ac deijciunt in id qd' inſipiẽtium eſt: &
uñ infra ſe deſcendunt, inde aſcendũt ſu
pra ſe: & humiliãdo ſe magis ꝓficiunt,

ꝑꝑ fructus ſolitudinis, qui ſunt frequen-
tes & ſublimes exceſſus contemplatio
nis, non arbitrantes eſſe negligendam
conſciam uoluntariè ſubiectionis, uſum
ſocialis uitæ, & dulcedinem fr̃nę chari-
tatis. Iõ uir ſpũalis & corp̃e ſuo ſpũal'r
utens, ſeruitutem eius, quam hẽt aĩalis
hõ ꝑ uim coactam, rõnalis ꝑ cõſuetudi-
nem ſubactã, accipere meret̃ quaſi na-
tural'r affectam. Vbi illi eſt obedientia
neceſſitatis, iſte eam hẽt charitatis. Vbi
ille uirtutes laboris plenas, iſte hẽt eas
uerſas ĩ mores. Illi uerò paſſeres dei ſur-
ſum nitentes ad ea q̃ ſunt ꝑfectoꝝ: non
elationis q̃ſumptione, ſed pietatis amo
re, in paup̃tate ſpũs ſui ſublimati, nõ re-
pellunt̃ ut elati, ſed ſuſcipiunt̃ ut deuo-
ti: & aliq̃n hoc merent̃ exp̃iri, quo ſpũa
les frui: & ſp̃ affectant imitari eoꝝ uitã
actiuam, ad quoꝝ ambiunt cõſolatio-
nem cõtemplatiuã. Sicq; uno ſpũ, licet
non uno greſſu gradientes, æquè profi-
ciunt & ſpũales in humili, & incipiẽtes
in ſublimi. Et hæc ſunt cellaꝝ bñ ordi-
nataꝝ ſctã cõmercia, ſtudia uenerãda,
otia negotioſa, q̃es op̃oſa, charitas ordĩ
nata, mutuo in ſilentio ſibi colloq̃, & in
abñtia ab inuicẽ ſe ad inuicẽ magis frui,
ꝓficere de inuicem: & cum ſe non uidẽt
ad inuicem, in alio uidere qd' imitandũ
eſt, in ſe ipſis nõ niſi qd' flendũ eſt. Ego Thre. 3. a
uero, ſicut dicit Ieremias, uir uidẽs pau-
p̃tatẽ meã, cũ alienas diuitias cõputo, ĩ
memetipſo erubeſco, & ſuſpiro, q̃a qd'
tracto in alieno, mallẽ experiri in pro-
prio. De duobus quippe malis tolera-
bilius eſt qd' amas nõ uidere, q̃ꝫ uidere,
& non habere, quamuis non ſic de bo-
nis dñi. Bona. n. dñi uidere, amare eſt, a-
mare uero, hr̃e eſt. Iõ nitamur, in quãtũ
poſſumus, ut uideamus, uidẽdo intelli-
gamus, & intelligẽdo amemus, ut amã
do hẽamus. Dñe, ſup̃ hoc ante te omne
deſideriũ meũ, & gemitus meus à te nõ
eſt abſconditus. De aĩali uero ſtatu trãſ
euntes ad rationalem, ut de rõnali trãſ-
eamus ad ſpiritualem tractãdo, & uti-
nam ꝓficiẽdo: primo ſcire debemꝰ, q̃a
ſapiã (ſicut ĩ lib. noĩs eiꝰ legit̃) p̃occupat

eos qui ſe concupiſcunt,&occurrit eis,
& oſtẽdit ſe in uijs ſuis hilariter, ſicut in
proficiendo,ſic & in meditando & tra-
ctãdo attingens ubiq; pp ſui munditiã.
Adiuuat.n.deus uultu ſuo ſe intuentem,
mouet ac ꝓmouet,& attrahit ſpẽ ſum-
Sap. 7.d mi boni ſe contemplantẽ. Cumq; ratio
ꝓficiendo in amorẽ ſurſum aſcẽdit,amã
ti & deſiderãti grã cõdeſcendit. Vnum
ſæpe fiũt,q̃ illos duos ſtatus efficiunt,q̃
ſunt rõ & amor, & q̃ ex eis efficiunt̃.ſ.
ſcia & ſapia. Nec iam pñt altrinſec⁹ tra-
ctari uel cogitari,q̃ iam unũ & unius o-
perationis ac uirtutis ſunt, & in ſenſu in
telligentis,& in gaudio fruentis. Quan
uis ergo diſtinguẽtibus ſit alter ab alte-
ro,tñ cũ ſic ſe res obtulerit,& cogitan-
dus & tractãdus erit alter cũ altero,&
in altero. Quia ergo(ſicut iã ſupradictũ
eſt)quemadmodum in profectu religio
nis,ſtatus aĩalis uigilat circa corpus &
hoĩem exteriorẽ componẽdũ, & aptã-
dũ ſtudio uirtutis:ſic rõnalis circa aĩum
agere debet,uel faciendũ ſi non eſt, uel
excolendũ & ordinandũ ſi eſt: primo
uidẽdũ eſt qs uel qd ſit aĩus ipſe, quẽ rõ
rõnalem facit:qd ipſa rõ,q̃ aĩal mortale
faciendo rõnale,hoĩem perficit. Sed pri
Anima quid. mo dicendũ eſt de aĩa. Aĩa eſt res incor
porea,rõnis capax,uiuificando corpori
accõmodata. Hæc aĩales cõſtituit ho-
mines,q̃ carnis ſunt ſapiẽtes,ſenſib⁹ cor
poris inhærẽtes. Quæ ubi perfectæ rõ-
nis incipit eſſe,nõ tm̃ capax,ſed & par-
ticeps,cõtinuo abdicat à ſe nomen gñis
fœminini, & efficit̃ aĩus particeps rõnis,
regẽdo corpori accõmodat⁹,uel ſeipm̃
hñs ſpũs. Quãdiu.n.aĩa eſt,cito in id qđ
carnale eſt,effœminat̃. Aĩus uero uel ſpi
ritus,nõ niſi qđ uirile eſt & ſpũale me-
Spiritus. ditat̃. Spũs.n.hoĩs in appetitu boni ſub-
tilis & efficacis naturæ cõditus,& in ar
te creatricis ſapię omni corpore melior,
omni ẽt luce corꝑea lucidior ac dignior,
ob imaginem conditoris,& capacitatẽ
rõnis:uitio tñ carnalis originis implici-
tus,pc̃ti ſeruus effectus eſt, & captiuus
in lege pc̃ti,q̃ eſt in mẽbris. Nec tñ oĩo
amiſit arbitriũ.i.iudiciũ rõnis in iudicã-
do & diſcernendo,q̃q̃ libertatem ſuam
amiſerit in eligẽdo & agẽdo. Nã in pœ-
nam pc̃ti,& teſtimonium amiſſę digni-
tatis naturalis,poſitũ eſt in ſignũ ei arbi
triũ,ſed captiuũ. Qđ ẽt añ conuerſionẽ,
& liberationẽ uolũtatis, nunq̃ perdere
põt ex toto ulla auerſione ipſius uolũta
tis. In quo ẽt cũ eo abutit̃ in eligẽdo ma
lũ pro bono(ſicut dictũ eſt)melior ẽ & Rom. 5.b
dignior omni corporea creatura,non in
ſe,ſed in arte creatricis ueritatis. Libera
tur uero uolũtas,qñ efficit̃ charitas: cũ
charitas dei diffundit̃ in cordibus nr̃is ꝑ
ſpm̃ ſc̃tm̃ q datur nobis. Et tũc uere eſt
rõ,hoc eſt, habitus mentis per oĩa cõue-
niens ueritati. Cum.n.liberata uolũtate
per liberantem grãm,ſpũs agi incipit li
bera rõne,tunc ſuus eſt,hoc eſt, ſeipſo li
bere utens efficitur,& fit animus,& bo
nus animus. Animus, inquam, inquan-
tum bene animans,& perficiẽs aĩal ſuũ
ſuplemento liberę rõnis. Bonus autem,
inquantum iam amans bonum ſuũ,quo
bonus fit,& ſine quo nec bonus nec ani
mus eſſe potuit. Fit autẽ bonus aĩus &
rõnalis,diligens dñm deũ ſuũ ĩ toto cor
de ſuo,& in tota anima ſua, & in tota
mente ſua,& in oĩbus uiribus ſuis,& nõ
niſi in ipſo ſeipſum, & proximum ſuum
ſicut ſeipſum. Fit aũt bonus aĩus deum
timens,& mandata eius obſeruãs: hoc Eccl. 12.d
eſt.n.oĩs hõ. Rõ uero ſic diffinitur à diſ- Ratio
finientibus,uel deſcribitur à deſcribẽti-
bus. Aſpectus animi eſt,quo per ſeipm̃,
non per corpus,uerum intuetur,aut ipa
ueri contemplatio, aut ipſum ueꝝ qđ
contemplat̃,aut uita rõnalis, uel rõnale
obſequium,in quo conformatur uerita
ti contemplatæ. Ratiocinatio uero eſt Ratiocinatio.
rationis inquiſitio,hoc eſt,aſpectus eius
motio per ea quæ aſpicienda ſunt. Ra-
tiocinatio quærit,rõ inuenit. Aſpectus
hic in rem aliquam coniectus cũ eam ui
det,ſcientia eſt,cum non ualet, ignoran
tia eſt hominis. Hæc ergo ratio eſt, &
inſtr̃m per quod operatur, & opus qđ
operatur. Hæc ſemper exerceri amat
in eo quod utile eſt & honeſtum,exerci
tio proficiens,deſidia uero in ſemetipſa
marceſcens.

marceſcens. Nullum uero dignius &
utilius exercitium eſt hoĩ eam hñti, q̃
in eo qđ melius hẽt, & in quo cæteris
aĩalib. & cæteris partib. ſuis ꝑeminet,q̃
eſt ipſa mens uel aĩus. Menti uero uel
aĩo,cui cætera pars hoĩs regenda ſubdi
ta eſt, nec dignius eſt aliqd ad q̃rendũ,
nec dulcius ad inueniendũ, nec utilius
ad hñdum, q̃ qđ ſolum ipſam mẽtem
Acto. 17.f ſuꝑeminet,q eſt ſolus deus. Nec longe
eſt ab unoquoq; nr̃m, q in ipſo uiuim⁹,
mouemur,& ſumus. Et non ſicut in ae-
re iſto,ſic in dño deo nr̃o,ſed in ipſo ui-
uimus ꝑ fidẽ, mouemur & ꝓmouemur
ꝑ ſpem,figimur ꝑ amorẽ. Ab ipſo.n. &
ꝑ ipm̃ cõdit⁹ eſt rõnalis aĩus, ut ad ipm̃
ſit conuerſio eius, ut ſit ipſe bonũ eius.
Hic aũt ex illo bono bonus, ad imagi-
nem & ſil'itudinem eius cõditus eſt: ut
quãdiu hic uiuit̃,q̃ ꝓpius põt, accedat
ad eum ſil'itudine,à quo ſola recedit̃ diſ
ſil'itudine:ut ſit is ſc̃tũs,ſicut ille ſc̃tũs ẽ:
in futuro futurus btũs, ſicut ille btũs ẽ.
Deniq; hoc ſolum magnũ & bonũ eſt,
cum magnus & bonus aĩus ſuſcipit,mi
rat̃ & affectat qđ ſupra eũ eſt, & ad-
hærere feſtinat ſimilitudini ſuæ deuota
imago. Ipſe.n.imago dei eſt. Et ꝑ hoc q;
imago dei eſt,ĩtelligibile ei fit,& ſe poſ
ſe & debere inhærere ei c⁹ imago ẽ. Iõ
etſi in terris regit corpus ſibi cõmiſſum,
meliore tñ parte ſui.ſ.memoria,intelli-
gentia, & amore ibi ſꝑ cõuerſari amat:
uñ qcqd eſt,qcqd hẽt, ſe nouit accepiſ
ſe,& ubi in ꝑpetuũ ſe manſuꝝ, & cum
plena dei uiſione plenã dei ſil'itudinem
adeptuꝝ,quãtũ in hoc hoĩ ſperãdũ eſt,
ſperare ei licet, ſi bonæ ſpei uitã ſuã nõ
negligat cõformare. Illuc ergo ſpectat
uñ pendet, plus cũ hoĩb. cõmorans, ut
uiuificet eos uita dei ad q̃rẽda & capiẽ-
da diuina, q̃ ut aĩet uita iſta mortali &
humana. Sicut.n.corpus qđ aĩat,natu-
rali ſtatu ſuo erigit̃ in cœlum, qđ natu-
ra & loco & dignitate & loca oĩa &
corꝑa ſuꝑeminet,ſic ſpũalis ipe natura,
ad ea q̃ in ſpũalib. ꝑeminent:hoc eſt,ad
deũ & diuĩa erigere ſꝑ amat ſemetipm̃,
non ſuꝑbe ſapiendo,ſed pie amãdo,ſo-
briè,& iuſtè,& piè uiuendo: q quanto
altius eſt quo nitit̃,tãto fortiorib. exer-
citioꝝ ſtudijs exercendus eſt,& q̃ eum
non ꝑfundant,ſed intingant, ſicq; affi-
ciant ut ꝑficiant. Studia uero hæc etſi
lr̃is aliqñ adiuuant̃ & utant̃,non tñ lr̃a-
toria ſunt,non cauillãtia,non diſputan-
tia,non garrula,ſed ſpũalia,pacifica, &
humilia,humilib. cõſentientia. Quę etſi
foris exercent̃, intus potius agunt̃ ĩ ſpũ
mentis, ubi renouat̃ hõ de die in diẽ in-
duens nouũ hoĩem q ſcđm deũ creat⁹
eſt,in ſc̃titate & iuſtitia ueritatis. Ibi.n. Pſal. 110.b
fit aĩus,ibi fit intellectus bonus oĩb. fa- 1. Cor. 6.a
cientib. eum, cum ſcđm rl'am ab Apl'o
datam,in oĩb. exhibemus nos ſicut dei
miniſtros in multa patientia, in tribula
tionibus,in neceſſitatib. in anguſtijs, in
laborib. in uigilijs,in carcere cellæ, in ie
iunijs,in caſtitate,in ſcia, in longanimi-
tate,in ſuauitate,in ſpũſc̃tõ, ĩ charitate
non ficta, in uerbo ueritatis, & uirtute
dei,per arma iuſtitiæ à dextris & à ſini
ſtris,ꝑ gl'iam & ignobilitatẽ, ꝑ infamiã
& bonam famam, ut ſeductores & ue
races,ſicut ignoti & cogniti,q̃ſi moriẽ-
tes,& ecce uiuimus: ut caſtigati, & nõ
mortificati: q̃ſi triſtes, ſemꝑ aũt gaudẽ-
tes: ſicut egentes,multos aũt locupletã
tes: tanq̃ nihil hñtes,& oĩa poſſidẽtes:
in labore & ærũna,in fame,& ſiti,in fri-
gore & nuditate. Hæc & hmõi ſunt ſtu 1. Cor. 11.f
dia ſc̃tã,exercitia apl'ica, in qb. diſcutit
ſe aĩus,& inuenit,& emendat,mundãs
ſe ab oĩ inqnamento carnis,ac ſpũs ꝑfi
ciens ſc̃tificationem in timore dei. Stu-
dia hæc ſilentium amant,qetem deſide
rant cordis in labore corporis,paupta-
tem ſpũs,& pacẽ in exteriorib. ꝑſſuris,
& bonam conſciam in oĩ puritate cor-
dis & corporis. Hæc faciũt aĩm: qa un-
de faciãt hñt. Vana uero illa, nugigeru-
la,uerboſa,contentioſa,curioſa, ambi-
tioſa,ẽt ſc̃tm̃ aĩm, uel iam ꝑfectum diſſi
pant & corrũpunt. Hęc ſtudia ſcrutant̃
uirtutum non tã flores q̃ radices, nõ ut
luceant,ſed ut ſint: non ut ſciant̃, ſed ut
habeant̃. Vitioꝝ uero plus in ſemetipſis
metuũt appetitũ,q̃ ab alijs impetũ: pl⁹

contagium,q̄ malitiam. Sicut.n.aliqn̄
magno labore, & ſtudio perſeuerante,
uirtutes trahunt̃ in affectum & mentem
bonam,ſic uitia leuiſſima remiſſioris li-
centiæ opportunitate tranſeunt in con
ſperſionem,& quaſi naturalia efficiunt̃.
Sed nullum uitium naturale eſt, uirtus
uero oĩs hoĩ naturalis eſt. Conſuetudo
tn̄ uel uoluntatis corruptæ, uel inolitæ
negligentiæ, plurima ſæpe uitia q̄ſi na-
turalia in neglecta cōſcía efficere ſolet.
Conſuetudo q̄ppe, ſicut pħi dicere ſo-
lent,eſt ſcd'a natura. Oĩs tn̄ malus aĩus
priuſq̄ indureſcat, molliri pōt malitia
eius:ſed nec poſtq̄ ĩduruerit, deſp̄adus
eſt.Hæc.n.maledictio eſt Adę,ut in ter
ra laboris noſtri, & in agro cordis uel
corp̄is nr̄i,noxia ul' inutilia gratuito paſ
ſim ubiq̄ ꝓueniāt:utilia uero uel neceſ-
ſaria & ſalubria cū labore.Virt⁹ tn̄ qm̄
naturæ res eſt,cū uenit in aĩm aliqn̄, nō
uenit ſine labore,ſed uenit ĩ locū ſuū, &
ſedet fidel'r,& bn̄ cum ea naturæ cōue
nit,cum nullum p̄mium potius ſit ei, q̄
in deo conſcía ſui. Vitium uero cū nihil
aliud eſſe credat̃,q̄ priuatio uirtutis: tn̄
uaſtitas eius & enormitas tāta nōnūq̄
q̄ſi ſentit̃,ut obruat & opprimat: fœdi-
tas tanta,ut ĩq̄net & inficiat: adhæſio
tam p̄tinax conſuetudinis,ut uix à ſe eā
natura excutiat.Oĩs.n.uitij fruſtra ſicca
tur riuus,ſi fons non fuerit obturatus.
Verbi gr̄a: Remiſſa uoluntas facit men
tis leuitatem,ex qua ꝓdeunt inſtabili-
tas mentis,inconſtantia moꝝ,uana læ
titia ſæpe uſq̄ ad laſciuiam carnis,uana
triſtitia nōnunq̄ uſq̄ ad ægritudinem
corp̄is, & multa alia in negligentia uel
tranſgreſſione ꝓpoſiti ex leuitatis uitio
uenientia.Sic ēt ſup̄ba ex uſu uoluntas,
in magna ſæpe cordis inopia tumētem
efficit aĩm. Vn̄ ꝓcedunt uana gl'ia,fidu
cía ſui,negligentia dei,iactantia,inobe-
dientia,contēptus,p̄ſumptio,& cæterę
aĩ peſtes,q̄ ꝓfluere ſolēt ex tumore, &
uſu ſuperbiæ. Et in hunc modū oĩa gn̄a
uitioꝝ ex aliquo malæ uoluntatis affe-
ctu,uel malæ conſuetudinis uſu,ſuā ſin-
gula ducunt mr̄icē originē:q̄ quāto diu-

tius menti inolita eſt, tanto fortius hæ-
ret, & fortiorib. remedijs eget,& curā
req̄rit diligentiorē. Hmōi.n.peſtes ui-
tioꝝ,uſq̄ in ultimam ſolitudinē ſolita-
rium p̄ſequunt̃. Et ſicut bn̄ concreta uir
tus,& fidel'r aĩo inſidens,poſſeſſorē ſuū
in nulla deſerit multitudine: ſic uitiū cō
ſuetudinis,poſſeſſum ſuū liberꝝ eſſe, nō
patit̃ in q̄libet ſolitudine. Nā niſi p̄tina
ci ſtudio,& prudēti op̄a expugnata fue
rit conſuetudo,leniri pōt,uinci uix pōt:
& q̄ūocūq̄ ſe cōponat aĩus, & in q̄uis
ſolitudine habitet,ſecretū uel ſilentium
cordis eſſe nō patit̃. Cui quo maiorē cō
tigerit ineſſe uſum cōſūetudinis & uo-
lūtatis,eo neq̄or & rebellior in eo inue
nit̃,nō tā malitia ſp̄ūalis, q̄ q̄ſi manib.
expellenda multiplex q̄dā collectio &
dura corpulētia neceſſitatis. Sed redea-
mus ad laudē uirtutis. Quid eſt uirtus?
Filia rōnis,ſed magis gr̄ę. Vis.n.q̄dā eſt
ex natura. Vt aūt uirtus ſit,hēt ex gr̄a.
Vis eſt ex iudicio approbātis rōnis: uir-
tus aūt ex appetitu illuminatæ uolūta-
tis. Virtus.n.eſt uoluntarius in bonum *Virtus.*
aſſenſus. Virtus,eſt æqualitas q̄dā uitę,
p̄ oĩa congruens rōni. Virtus,eſt ad iu-
dicium rōnis uſus liberæ uoluntatis. Vir
tus q̄dam eſt humilitas. Virtus q̄dam
eſt patientia. Virtus q̄dā eſt obediētia.
Virtutes,ſunt prudentia,tēp̄ātia, forti-
tudo,iuſtitia,& aliæ q̄plures: in q̄b. ſin
gulis non eſt aliud uirtus q̄ (ſicut dcm̄
eſt) ad iudicium rōnis uſus liberæ uolū
tatis. Bona.n.uoluntas in aĩo eſt origo
oĩm bonoꝝ,& oĩum mr̄ uirtutum. Sic
e conuerſo mala uolūtas, eſt origo oĩm
maloꝝ & uitioꝝ. Iō cuſtos aĩæ ſuæ,ual
de ſolicitus eſſe debet circa cuſtodiā uo
luntatis ſuæ, ut prudenter intelligat &
diſcernat quid in totum uelit, uel uolen
dum ſibi ſit,ſicut eſt amor dei: quid p̄p̄
illud,ſicut eſt amor proximi. Vt.n.in il-
lo tuta ſit oĩs indiſcretio, in hoc ſemper
ſcd'm obedientiæ rl'as cauta & prudēs
debet eſſe dilectio. In dilectione q̄ppe
dei non alia rō, nō alia diſcretio eſt, niſi
ut ſicut ille cum dilexiſſet nos, in finem
dilexit nos: ſic, ſi fieri pōt, in infinitū dili

gamus eū nos,ſicut btūs uir qui in man
Pſal.111. a datis eius cupit nimis: Sed cum nullum
finem,uel terminū hr̄e debeat deuotio
amantis: tn̄ terminos ſuos,fines & rl'as
hr̄e debet actio operātis. Vbi'ne aliqn̄
oberret nimia uoluntas, neceſſe eſt ꝙ
ſemper adſit mediāte obedientia cuſto
diens ueritas. Nihil.n.in bonum hoĩs in
deum ꝓficientis, tam ſibi conuenit, q̄
uolūtas & ueritas. Hęc duo ſunt,q̄, ſic-
Mat. 18. c ut dicit dn̄s,ſi conſenſerint in unū, qd'-
cūq̄ petierint,fiet eis à deo pr̄e. Si duo
hæc in unum p̄fecte conſenſerint, oēm ĩ
ſe continent uirtutum plenitudinē, ſine
uitio intercurrente oĩa pn̄t in hoĩe ēt lā-
guente,oĩa hn̄t & poſſident in hoĩe ni-
hil hn̄te: dant,mutuant,conferunt,pro-
ſunt in hoĩe ſecum q̄eſcente. Gloria &
diuitiæ in conſcía ſcti uiri illius,ex fructi
bus bonæ uoluntatis eius. Foris uero
non ex uno làtere, ſicut ſcutū h⁹ mundi,
ſed undiq̄ eum circundat ſcutum ueri-
tatis dei. Hilarē.n.eū & iucundū intus
ſemp̄ efficit bona uoluntas: in exteriori
uero actione ſerium & grauem,tutū ac
ſecuꝝ reddit ꝟitas. Iōq́ ſup̄greſſus hu-
mana hō ille, ſp̄ in ſereno eſt: ſicut de ae-
re illo hoĩes ferūt,q ſup̄ globū lunæ eſt.
Voluntas, naturalis q̄dam aĩ appetitus
eſt,alius in deum,& circa interiora ſua:
alius circa corpus,& circa exteriora &
corporalia. Hæc cū ſurſum tendit,ſicut
ignis ad locum ſuum: hoc eſt,cū ſociat̃
ueritati,& mouet̃ ad altiora,amor eſt.
Cum uero ꝓmouet̃, & lactat̃ à gr̄a,dile
ctio eſt. Cum app̄hendit,cū tenet, cum
fruit̃,charitas eſt,unitas ſp̄ūs eſt,de⁹ ē.
1.Ioā.4. c Deus.n.charitas eſt. In his aūt cum con
Eccli.18.a ſūmauerit hō,tūc incipit: q̄a nulla hoꝝ
in hac uita plena p̄fectio eſt. Cum uero
declinat ĩ ea q̄ carnis ſunt, cōcupiſcētia
carnis eſt. Cum in curioſitatem ſcl'i,cō-
cupiſcētia oculoꝝ eſt. Cum uero in am
bitionē gl'ię uel honoris,ſup̄bia uitę eſt.
Quandiu tn̄ hmōi utilitati ſeu neceſſita-
ti naturæ ſeruit: natura eſt, uel appetit⁹
eius. Cum uero in ſup̄flua ſe exponit uel
noxia, uitium naturæ eſt uel ſui ipſius.
Quoꝝ primo appetitu uel acceſſu, de

temetipſo tibi hoc cap̄e licet argm̄. Cū
in eis q̄ ad corpus ſpectant,in reb.neceſ
ſarijs uolūtas primo appetitui finem fa-
cit,naturalis aĩ appetitus eſt. Cū uero in
appetendo ſemp̄ ad ulteriora ꝓgredit̃,
ip̄m ſe ꝓdit,quia iam non tam uolūtas
q̄ uitium uoluntatis eſt,auaritia,uel cu
piditas,uel aliq̄d hmōi. Voluntati.n.in
hmōi cito ſatis eſt,uitijs uero eius nunq̄
ſatis eſt. Hæc in ſp̄ūalib. & in eis, q̄ ad
deū ſunt cū uult q̄d pōt,laudāda eſt: cū
uult qd' nō pōt & pluſq̄ pōt, regēda ē:
cū non uult qd' pōt,excitanda eſt & ꝓ-
uocāda. Sæpe.n.ſi nō frænat̃, impetū fa
cit,& agit̃ in p̄ceps. Sæpe ſi nō excitat̃,
dormit, & tardat, & obliuiſcit̃ quo ten
debat, & facile declinat q̄ſi à latere in
obligationes oblatę delectationis. Iōq́
ſicut in corp̄e ēt ſolet fieri, (meli⁹.n.cor
pus hoĩs ab alio ur̄, q̄ ſeip̄m uideat) in
hmōi nos ſæpe melius uidet alien⁹ ocl's,
q̄ nr̄: & alius q non eſt pariter in feruo-
re eiuſdē uoluntatis, rectior ſæpe iudex
eſt actionis: q̄a ſæpe uel negligentia,uel
priuato amore nr̄i erramus in nob̄. Bo-
na ergo cuſtos uoluntatis eſt obedien-
tia,ſiue imp̄ij illa ſit,ſiue cōſilij,ſiuę ſub-
iectionis,ſiue ſolius charitatis. Puri⁹.n.
ac dulcius,ſcd'm Apl'm Petrum,ad pa- *1.Pet. 5. a*
res,ſeu ēt ad minores ſuos, filij obedien
tiæ caſtificant corda ſua in obedientia
charitatis,q̄ ad maiores ſubigāt p̄ obe
dientiā neceſſitatis. In illa.n.ſola uel p̄ci
pit uel conſulit,& obedit charitas. Hic
aūt pœnā timet, uel minat̃ imp̄ioſa ne-
ceſſitas. Et in illa obediēti ſæpe debetur
maior gl'ia: in iſta uero inobedienti ma-
ior ſemp̄ intentat̃ pœna. Ergo in hoĩe
ſurſum cor hn̄te p̄p̄ exteriora ſua regen
da,moderanda,componēda,palā oĩb⁹
eſt quam neceſſaria ſit uoluntati cuſto-
dia ſua,amplius aūt p̄p̄ interiora ſua.
Animo.n.ſæpe ſeip̄m uel deum cogitā-
ti,ipſa uolūtas in omni cogitatione prin
ceps eſt,& neceſſario principiū uolūta-
tis ſeq̄t̃ omnis tenor cogitationis. Tria
.n.ſunt q̄ cogitationē faciūt, uoluntas,
memoria,& intellectus. Volūtas cogit
memoriā ut ꝓferat mām, cogit ēt ĩtel-

lectum ad formandum qđ ꝑfert,adhi-
bens intellectum memoriæ, ut inde for
met:intellectui uero aciem cogitantis,
ut inde cogitet. Quæ qa in unum cogit
uoluntas,& facili quodam nutu copu-
lat, à cogendo cogitatio nomen acce-
piſſe uȓ. Hinc fiūt cogitationes oēs, alię
bonæ & ſanctæ,& dignæ deo: aliæ ma
læ & ꝑuerſæ:q̄ ſeparant à deo:alię ocio-
Sap.1.a ſæ & uanæ,à qb. aufert ſe deus,Hinc.n.
dȓ ꝙ peruerſæ cogitationes ſeparant à
deo,& qa ſpūs ſctūs aufert ſe à cogita-
tionib.q̄ ſunt ſine intellectu. In qb.uer-
bis aduertendū eſt,qa ſine oī intellectu
nullatenus cogitari pōt,& nulla oīo co
gitatio ſine oī intellectu eſt. Sed aliꝰ eſt
ītellectus ex ui naturalis rōnis , alius ex
uirtute mentis rōnalis . Intellectus qdē
idem ipſe eſt, q quocūq; ſeu in bonum
ſeu in malum applicitus fuerit, naturalr̄
uiget. Sed alius inuenit ſibi relictus,aliꝰ
à gr̄a illuminatus. Ille ſeculi rebus & ſe
rijs & nugatorijs ſe non negat. Hic aūt
non niſi dignis ſe rebus, & ſiľib. ſibi ſe-
ip̄m accōmodat. Ille ſæpe opaȓ ſicut ſi
bi relictus,& uitio infectus ex ui rōnis,
& uitio corruptæ uoluntatis,texens ꝑ-
uerſas cogitationes,qb.ſemetip̄m q co
gitat,ſpōte ſeparat à deo. Hic aūt ſemꝑ
ſicut illuminatꝰ, & uirtuti affectꝰ, opaȓ
pietatem,q̄ cogitantē coniungit deo.

Quæ uero ſcđo loco ponunȓ cogitatio
nes ſine intellectu,ipſæ ſunt uanæ illę et
ocioſæ neutro intellectui ꝑ cogitantis
intentionem ſe applicantes,nō repente
ꝑimentes,ſed ſenſim & paulatim corrū
pentes, occupātes tp̄s,neceſſaria impe
dientes,& aīm inficientes,non tam co-
gitationes,q̄ꝫ ex ueris & imaginarijs re
cordationib. ſimulacra quædā cogita-
tionum,ſeu ipſe recordationes ultro &
multipľr de memoria ſcaturienees. In q
bus paſſio q̄dā uolūtatis potius uȓ eſſe
q̄ꝫ actio:cum nulla ſit in eis cogitātis in-
tentio:cum quod ſponte ebullit de me-
moria,formandum ſe offert intellectui
nō curanti, & qcqd agiȓ,uȓ potius agi
in ſomnio dormientis, quam in acie co
gitantis. Vbi tn̄ etſi à ſe repellere ſp̄m
ſctm̄ non eſt in uoto cogitātis, fit tn̄ ex
culpa negligentis, ut ſpūs ſctūs diſcipli
næ merito auferat ſe à cogitationib.in-
diſciplinatis. Quæ quamuis fiant ꝑ uim
quandam occultam rōnis,non tn̄ fiunt
ex rōne,& trahiȓ in eas intellectus,cum
nullus ſit in eis intelligētis aſſenſus. Vbi
uero ſerio de reb.ſerijs bn̄ cogitaȓ, uolū
tas libero arbitrio de memoria euocat,
qđcūq; opus hēt, & intellectū formā-
tem memoriæ adhibet, formatūq; qc-
qd illud eſt intellectus adhibet aciei co
gitātis, & ſic ꝑagiȓ negociū cogitatio-
nis. Cū uero de his q̄ de deo uel ad deū
ſunt cogitaȓ, & uoluntas eò ꝓficit ut a-
mor fiat,continuo per uiam amoris in-
fundit ſe ſpūs ſctūs,ſpūs uitæ, & oīa ui-
uificat,adiuuans ſeu in orōne, ſeu in me
ditatione,ſeu in tractatu infirmitatē co
gitantis. Et cōtinuo memoria efficiȓ ſa-
pientia, cum ſuauiter ei ſapiunt bona
dei,& qđ ex eis cogitatum eſt forman
dū in affectu,adhibet intellectui. Intelle
ctus uero cogitātis , efficiȓ contēplatio
amantis,& formās illud in q̄ſdā ſpūa-
lis uel diuinæ ſuauitatis expientias,affi-
cit ex eis aciem cogitantis,illa uero effi
ciȓ gaudium fruentis. Et tunc de deo bn̄
cogitaȓ ſcđm humanum modum, ſi tn̄
cogitatio dicenda eſt, ubi nil cogit nec
cogiȓ,ſed tantūmō in memoriā abūdā-
tiæ ſuauitatis dei exultaȓ,iubilaȓ,& ue-
re ſentiȓ de eo ī bonitate,ab eo,q in ſim-
plicitate cordis q̄ſiuit illum. Sed modꝰ
hic cogitandi de deo nō eſt in arbitrio
cogitantis, ſed in gr̄a donātis.ſ.cū ſpūs
ſctūs, q ubi uult ſpirat, qn̄ uult, & qūo
uult,& quibus uult,in hoc aſpirat. Sed
hoīs eſt iugiter p̄parare cor, uoluntatē
expediēdo ab affectionib.alienis , rōnē
uľ ītellectū à ſolicitudinib. memoriā ab
otioſis & negotioſis,nōnūq; & à necijs
occupatiōib.ut ī die bona dn̄i,& ī hora
bn̄placiti eiꝰ,cū audierit uocē ſpūs ſpirā
tis,ea q̄ cogitationē faciūt,cōtinuo libē
cōcurrāt ſibi, & cooꝑenȓ ī bonū, & q̄ſi
ſymbolū faciāt ī gaudiū cogitātis:uolū
tas exhibēdo ī gaudiū dn̄i purā affectio
nē,memoria mām fidelē , intellectꝰ ex-
perientiæ

perientiæ ſuauitatem. Sic ergo uolūtas
neglecta facit cogitationes otioſas , &
indignas deo. Corrupta ꝑuerſas, q̄ ſepa
rant à deo . Recta neceſſarias ad uſum
uitæ huius. Pia, efficaces ad fructū ſpūs,
& ad fruendū deo. Fructus aūt ſpiritus
Gala.5.d ſunt,ſicut Apľs dicit,charitas,pax, gau
diū,patiētia,lōganimitas,bonitas, beni
gnitas,māſuetudo,fides,modeſtia, con
tinētia,caſtitas. Et in omni gn̄e cogita-
tionis,omnia quæcūque cogitāti occur
rūt,cōformanȓ intētioni uolūtatis,agē-
te in eis miſericordia & iudicio dei ut iu
Apoc.22.b ſtus iuſtificeȓ adhuc, & q ī ſordibus eſt,
ſordeſcat adhuc. Ideo hoī deū amare uo
lēti uel iā amāti, ſuus ſemꝑ cōſulendus
eſt aīus,examinanda cōſcīa,qd ſit qđ in
totū uult,& ꝑꝑ qđ uult,qcqd aliud uult
ſpūs uel odit,qcqd cōtra illud caro con
cupiſcit. Incidētes.n.quaſi extrinſecꝰ &
decidētes cogitationes,& p̄teruolitan-
tes uolūtates qbus modo uult , modo
non uult,neq̄q; inter uolūtates , ſed pe-
nè inter otioſas deputandæ ſunt cogita
tiones. Nam etſi aliqn̄ fiunt uſq; ad de-
lectationē animi,cito tn̄ inde ſe excutit
aīus cōpos ſui. Qđ aūt in totū uult, pri-
mo cōſiderādū eſt ei qd illud ſit qđ ſic
uelit,deinde quantū uelit , & qūo uelit.
Si qđ in totū uult,deus eſt,diſcutiendū
eſt ei quantū uelit,& qūo uelit, & utrū
uſq; in contēptū ſuip̄ſius, omniumq; q̄
ſunt uel eſſe pn̄t,& hoc non tm̄ ex iudi-
cio rōnis,ſed ēt ex affectu mētis:ut iā uo
luntas pluſq; uolūtas ſit,ut amor ſit , ut
dilectio ſit,ut ſit charitas,ſit unitas ſpiri
tus. Sic.n.diligēdus eſt deus. Magna.n.
uolūtas ad deū,amor eſt,dilectio,adhę
ſio ſiue cōiūctio,charitas,fruitio. Vnitas
uero ſpūs cū deo hoī ſurſum cor habēti,
ꝓficiētis in deū uolūtatis eſt perfectio ,
cū iā non ſolūmodo uult qđ deus uult,
ſed ſic eſt non tm̄ affectus,ſed in affectu
ꝑfectus , ut nō poſſit uelle niſi qđ deus
uult. Velle aūt qđ uult deus,hoc eſt iam
ſiľem deo eſſe. Nō poſſe uelle niſi quod
deus uult,hoc eſt iā eſſe qđ deus eſt,cui
1.Ioan.3.a uelle & eē,idipſum eſt. Vn̄ bn̄ dȓ, ꝙ tūc
plene uidebimus eū ſicuti eſt,cū ſiľes ei
erimus,hoc eſt,erimus qđ ipſe eſt. Qui-
bus.n.ptās data eſt filios dei fieri, data
eſt ptās,nō qdē ut ſint deus , ſed ſint tn̄
qđ deus eſt,ſint ſancti, futuri plene bea
ti,qđ deꝰ eſt. Nec aliūde hic ſancti, nec
ibi futuri beati q̄ꝫ ex deo,q eoꝝ et ſancti
tas & beatitudo eſt. Et hæc hoīs eſt ꝑfe
ctio,ſiľitudo dei. Perfectū aūt nolle eſſe,
delinquere eſt. Et ideo huic perfectioni
nutriēda eſt ſemꝑ uolūtas, amor p̄parā
dus,uolūtas cohibēda,ne in aliena diſſi
peȓ:amor ſeruādus,ne inqneȓ . Propter
hoc.n.ſolū creati ſumus & uiuimus, ut
deo ſiľes ſimus,cū ad dei imaginē crea-
ti ſimus. Eſt aūt dei ſiľitudo q̄dā quā ne
Gene.1.d mo uiuēs niſi cū uita exuit quam oī hoī
in teſtimoniū amiſſę melioris & dignio
ris ſiľitudinis,creator oīum hoīum reli-
quit,quā hēt & uolēs & nolēs , & q eā
cogitare pōt,& q tā hebes eſt ut eā co-
gitare nō poſſit.ſ.ꝙ ſicut ubiq; deus eſt,
& ubiq; totus eſt in creatura ſua,ſic et ī
corpore ſuo oīs uiuēs aīa. Et ſicut ſemꝑ
ſibi indiſſimilis deus indiſſiľr diſſiľia in
creatura opaȓ,ſic aīa hoīs quanuis totū
corpus uiuificās indiſſiľi uita, in ſenſibꝰ
tn̄ corporis,& ī cogitationibus cordis,
indiſſiľr operatur aſſidue diſſiľia. Hæc
ſiľitudo dei in hoīe , quātum ad meritū
eius nullius apud deū eſt momēti, cum
naturæ nō uoluntatis eius ſit uel labo-
ris. Sed eſt alia magis deo ꝓpinq ſimi-
litudo,inquantū uoluntaria, quæ in uir
tutibꝰ cōſiſtit in q̄ animus uirtutis ma-
gnitudine ſummi boni q̄ſi imitari geſtit
magnitudinē,& ꝑſeuerātiæ in bono cō
ſtantia,æternitatis eius incōmutabilita
tē. Suꝑ hanc aūt alia eſt adhuc ſimilitu
do dei. Hæc eſt de q̄ iā aliquanta dicta
ſunt,intantū proprie ꝓpria , ut nō iā ſi-
militudo,ſed unitas ſpiritus nomineȓ:cū
fit homo cū deo unus ſpiritus,nō tantū
unitate uolēdi idē,ſed expreſſiore qua-
dā unitate uirtutis(ſicut iā dcm̄ eſt)aliđ
uelle nō ualendi . Dicitur autē hæc uni-
tas ſpiritus,nō tantū qa efficit ea,uel af
ficit ei ſpiritum hominis ſpiritus ſanctꝰ
ſed quia ipſa ipſe eſt ſpiritꝰ ſanctus,deꝰ
charitas;cum per eum qui eſt amor pa

tris & filij, & unitas, & ſuauitas, & bonũ, & oſculũ, & amplexꝰ, & qcqd cõe pt cẽ amboꝝ ĩ ſumma illa unitate ueritatis, et ỽitate unitatis: hoc idẽ hoi ſuo mõ fit ad deũ, qđ cũ ſubſtantiali unitati filio eſt ad patrẽ, uel patri ad filiũ, cum in amplexu & oſculo patris & filij mediã quodãmodo ſe inuenit beata cõſcia, cũ modo ineffabili incogitabiliq́ fieri meret hõ dei nõ deus, ſed tñ qđ deus eſt ex natura, hõ ex grã: uñ in catalogo ſpũalium exercitioꝝ Apl's prudenter inter-

1.Cor.6.b ſeruit ſpm̃ ſctm̃, dicens: In caſtitate, in ſcía, in lõganimitate, in ſuauitate, in ſpũ ſctõ, in charitate nõ ficta, in uerbo ueritatis, in uirtute dei. Vide. n. qũo tanquã oĩa facientẽ, ordinantẽ, & uiuificantẽ, in medio bonaꝝ uirtutũ, ſicut cor ĩ medio corporis, cõſtituit ſpm̃ ſctm̃. Ipſe eſt. n. ops artifex creãs hoĩs ad deum bonam uoluntatẽ, dei ad hoĩem faciẽs propitiationẽ, formãs affectionẽ, dans uirtutem, iuuans operationẽ, agens oĩa fortiter, et diſponẽs oĩa ſuauiter. Ipſe uiuificat ſpm̃ hoĩs, & cõtinet in unũ: ſicut & ille uiuificat, & in unũ cõtinet corpus ſuũ. Homines doceãt deũ q̃rere: angeli adorare: ſolus ipſe eſt q docet inuenire, hr̃e, & frui. Ipſe. n. eſt & ſolicitudo bñ quęrẽtis, & pietas in ſpũ & ueritate adorãtis, & ſapĩa iueniẽtis, & amor hñtis, & gaudiũ fruẽtis. Quicqd tñ de uiſione & cognitione dei hic fidelibus impartit, ſpeculũ eſt & ænigma: tm̃ diſtans à futura uiſione & cognitione, quantũ à ueritate diſtat fides, uel tp̃s ab ęternitate, niſi cũ

Iob.36.d aliqñ fit qđ de eo in libro Iob legit: Qui abſcõdit lucẽ in manibus, & p̃cipit ei ut rurſum oriat, & annũciat de ea dilecto ſuo ꝙ poſſeſſio eius ſit, et ad eã poſſit ꝑuenire. Electo. n. & dilecto dei, aliqñ uiciſſim lumẽ quod dã uultus dei oſtendit (ſicut lumen clauſum in manibus patet & latet ad arbitriũ tenentis) ut ꝑ hoc ꝙ quaſi in trãſcurſu uel in pũcto permittit uidere, inardeſcat aĩus ad plenã poſſeſſionẽ luminis æterni, & hæreditatẽ plenæ uiſionis dei: cui ut innoteſcat aliquatenus id qđ ei deeſt, nõnũq̃ (quaſi pertranſiens) gratia ꝑſtringit ſenſum amantis, & erit ip̃m ſibi, & rapit in diẽ q eſt à tumultu reꝝ, ad gaudia ſilẽtia. Et ꝓ modulo ſuo ad momentũ ad punctũ idip̃m oſtendens ei uidendũ, ſicuti eſt, interim etiam & ipſum efficit in idipſum, ut ſit ſuo modo ſicut illud eſt. Vbi cũ didicerit qd interſit inter mũdũ & immũdũ, reddit ſibi, & remittit ad mundandum cor ad uiſionẽ, ad aptãdũ aĩum ad ſilitudinem, ut ſi aliqñ rurſum admittat, ſit purior adhuc ad uidẽdũ, & ſtabilior ad fruẽdum. Nuſq̃. n. ſe melius deprehẽdit modus humanæ imperfectionis q̃ in lumine uultus dei, in ſpeculo diuinæ uiſionis. Vbi in die q eſt, plus & plus uidens quid ſibi deeſt, emẽdat indies ſilitudine, quicquid deliquit diſſilitudine: ſilitudine ei appropinquans, à quo longe factus eſt ꝑ diſſilitudinem. Et ſic exp̃ſſiorẽ uiſionẽ expreſſior ſemper ſilitudo comitatur. Impoſe quippe eſt uideri ſummũ bonum, & non amari, necnon tm̃ amari quantum datũ fuerit uideri, quouſque amor proficiat in aliq̃ ſilitudinem amoris illius, qui deum ſilem fecit hoĩ per humiliationem humanæ conditionis, ut hoĩem ſilem deo conſtituat per glorificationem diuinæ participationis. Et tũc dulce eſt hoĩ cohumiliari ſummæ maieſtati, compauperari filio dei, diuinæ ſapientiæ conformari, hoc ſentienti in ſeipſo, quod & in xp̃o Ieſu dño nr̃o. Hic enim eſt ſapĩa, amor cum timore, exultatio cum tremore, cum cogitatur & intelligit deus humiliatus uſq̃ ad mortẽ (mortem aũt crucis) ut hominẽ exaltet uſque ad ſilitudinem diuinitatis. Hinc emanat fluminis impetus lætificans ciuitatem dei, in memoria abũdatiæ ſuauitatis eius in intelligẽdis & cogitandis circa nos bonis eius. In quo cũ ad deũ amãdũ facile hoĩem adducãt pẽſata uel ẽt contẽplata eius amabilia, ꝑ ſeipſa in affectu contẽplantis elucẽtia, potentia eius, uirtus eius, gl'ia, maieſtas, bonitas, btitudo: hoc potiſſimũ amãtem rapit in amabilẽ, ꝙ ipſe ĩ ſemetipſo eſt qcqd ĩ eo amabile eſt, q eſt totum quod eſt, ſi tñ

totum eſt ubi pars non eſt. Cui bono, amore ipſius boni ſic ſe intẽdit pius affectus, ut nõ ſe inde reuocet, donec unũ uel unus cũ eo ſpũs fuerit effectus. Qđ cũ in eo fuerit ꝑfectũ, iã ſolo mortalitatis huius uelo diuidit ac differt à ſanctis ſctõꝝ, à ſumma illa beatitudine ſuꝑcœleſti: qua tñ cũ iã in fide & ſpe eius quẽ amat fruit in cõſcia, iã qđ ſuꝑeſt uitę hꝰ, tolerabili p̃ſtolat patiẽtia. Et hęc eſt deſtinatio ſolitarij certaminis, hic finis, hoc p̃miũ, hęc reqes laboꝝ, conſolatio doloꝝ. Et ipſa eſt ꝑfectio & uera hoĩs ſapĩa: oẽs in ſe amplectẽs & continens uirtutes, nõ aliũde collectas, ſed naturaliter inſitas ſibi, ad ſimilitudinẽ illam dei qua eſt ipſe qcqd eſt, cũ ſicut deus ẽ id qđ eſt: ſic circa bonũ uirtutis, habitꝰ bonæ uolũtatis in bonã mẽtẽ ſic cõſolidatus & affectus eſt, ut ex ardẽtiſſima boni incõmutabilis adhęſione, nullatenus uideat iã poſſe mutari ab eo qđ eſt. Cũ enim ſit circa hoĩem dei aſſumptio illa dñi & ſancti Iſrael regis nr̃i: ſapiens & pius aĩus ꝑ illuminantẽ & adiuuantem grãm in cõtẽplatione ſummi boni, ſpeculat ẽt regulas incõmutabilis ỽitatis, inquantũ ad eas ꝑtingere meret intellectu amoris: & exinde format ſibi modũ cõuerſationis cuiuſdã cœleſtis, et formã ſanctitatis. Speculat. n. ſummã ueritatẽ, & q̃ ex ea uera ſunt: ſummum bonũ, & q̃ ex eo bona ſunt: ſummam eſſentiã, & q̃ ex ea ſunt. Illi ueritati, illi charitati, illi æternitati ſe cõformans, in iſtis ſe ordinans: illi nõ ſuꝑuolitans iudicando, ſed ſuſpiciẽs deſiderãdo, uel inhærẽs amando: iſta ſuſpiciẽs, & eis ſe coaptãs & cõformãs, nõ ſine diſcretionis iudicio, non ſine examine rõcinationis, & iudicio rõnis. Ex quo cõcipiunt & oriunt uirtutes ſanctæ, & imago dei reformatur ĩ hoĩe, et uita illa dei ordinat, à qua hoĩes quoſdam alienatos cõquerit Apl's, & colligitur robur uirtutis, & duo illa in qbus contẽplatiue ꝑfectio cõſtat, et actiue: de qbus iuxta antiquos illos interp̃tes le-

Iob.28.d gitur in Iob: Ecce pietas eſt ſapĩa: abſtinere uero à malo, ſcĩa eſt. Sapĩa. n. pietas eſt, hoc eſt, cultus dei, amor quo eũ uidere deſideramus, & uidẽtes in ſpeculo & ĩ ænigmate credimus & ſperamꝰ: & in hoc ꝓficimus ut eũ uideamus ĩ manifeſtatiõe. Abſtinere uero à malis, ſcĩa tꝑalium eſt in qbus nos ſumus: in qbus in tm̃ abſtinemus à malis, inquantũ ad bona ſtudemus. Ad hãc ſciam et ad hãc abſtinẽtiũ ſpectare inueniunt primo omnium uirtutũ exercitia, deinde omniũ artium uitæ hꝰ in qua uerſamur diſciplina. Quoꝝ, alteꝝ. i. ſtudiũ uirtutũ reſpicere potius vr̃ ad ſuꝑiora, q̃ſi ſuꝑioris ſapĩæ p̃ferẽtia uirtutẽ, & redolẽtia ſuauitatẽ. Alteꝝ qđ circa corporalia fit exercitia, niſi fidei religione religet, defluit in inferioꝝ uanitatẽ. In quibus, cũ ſcĩa ſit res ſiue rõne, ſiue ſenſibus corꝑis cõprehenſa, & memoriæ cõmendata, ſi bene res ꝑpenditur, id propriè quod apprehendimus ſenſibus, oĩno ſcientiæ deputandum eſt. Qđ uero per ſemetipſam ratio in hmõi apprehendit: hoc iã eſt in quo ſe ſibi ſcĩa atque ſapĩa cõterminãt. Quicquid. n. aliunde diſcitur. ſ. ꝑ ſenſus corꝑis, q̃ſi alienũ & aduẽtitiũ mẽti ingeritur. Qđ uero ſpõte uenit in mentẽ ſiue ex ipſa ui rõnis, ſiue incõmutabiliũ legũ incõmutabilis ueritatis naturali intelligẽtia, ex qua ẽt impĳſſimi hoĩes nõnunquam rectiſſime iudicare inueniuntur: hoc ſic ipſi ineſt rõni, ut hoc ip̃m ipſa rõ ſit: nec tã cõmendat ei ꝑ doctrinã aliq̃, ut ſcĩa ſit: q̃ uel alio cõmonente uel ipſa cõmemorante hoc ipſum ſibi ineſſe, naturalr intellectus ei fit. In quo hoc potiſſimum eſt, cum quod notum eſt dei, deo naturaliter reuelante, manifeſtũ fit hoĩ etiam impio. Deinde affectus uirtutum naturalis, de quo licuit dicere ethnicum Poëtam: Oderũt peccare boni uirtutis *Horatius. in epiſt.* amore: deinde ꝑ inq̃ſitionẽ rõcinationũ qlbet diſcretio rõnabilium. Infima ỽo pars eſt ſcĩæ, & deorſum uergẽs ſenſibiliũ aĩalis exꝑientia, q̃ fit ꝑ quinque ſenſus corporis, & concupiſcentiã & experientiã carnis, ſiue oculoꝝ, ſiue ſuꝑbiæ huius uitæ. Cũ ratio ergo ſapĩæ conformata format ſibi conſcientiam, & ordi

nat uitam:in inferioribus ſciæ aptat ſibi
ſeruitutem, & ſufficientiam naturæ, ĩ rõ-
cinationibus & rõnabilibus ordinẽ ui-
tæ, in obtentu uirtutum formã conſciæ.
Sicq; ab inferioribus promota, à ſupio
ribus adiuta, pgens in id quod rectum
eſt, & iudicio rõnis, & aſſenſu uolunta-
tis, & mentis affectu, & operis effectu,
erũpere feſtinat in libertatẽ ſpũs & uni
tatẽ: ut, ſicut iam ſæpe dictum eſt, fide-
lis hõ unus ſpũs efficiatᷣ cũ deo. Et ipſa ẽ
(de qua paulo añ diximus) uita dei, quę
nõ tam rõnis eſt pfectus, q̃ iam in ſapia
perfectionis affectus. Hæc.n. qa iam ſa-
piũt ſapiẽti, ſapiẽs eſt: qa factus eſt unꝰ
ſpũs cũ deo, ſpũalis eſt. Et hæc in hac ui
ta hoĩs pfectio eſt. Iã.n. q hactenus fuit
ſolitarius uel ſolus, efficitᷣ unus, & ſolitu
do ei corpis uertitᷣ in unitatẽ mentis. Et
impletᷣ in eo, qđ dñs pro diſcipulis in
clauſula oĩs pfectionis orauit dicẽs: Pr̃,
uolo ut ſicut ego & tu unũ ſumus, ita et
ipſi in nobis unũ ſint. Hęc.n. unitas hoĩs
cũ deo, uel ſiĺitudo ad deũ, inquantum
ppinquat deo, intm̃ inferius ſuũ confor
mat ſibi, infimũ illi: ut ſpũs & aĩa & cor
pus ſuo modo ordinata, ſuis locis diſpo
ſita, ſuis meritis æſtimata, ſuis ẽt pprie-
tatibus cogitentᷣ: ut incipiat hõ pfecte
noſſe ſeipſum, & p cognitionẽ ſui profi-
ciendo, aſcẽdere ad cognoſcẽdũ deum.
Quo cũ primũ exurgere & aſpirare inci
pit pficientis affectus, in cognitione hꝰ
ſiĺitudinis plurimũ cauẽdus eſt error diſ
ſiĺitudinis. ſ. ut ſpũalibus ſpũalia, & diui
nis diuina cõparando, nõ aĺr de eis co-
gitetᷣ, q̃ qđ res hẽt. Cogitans ergo aĩus
ſiĺitudinem dei & ſui, primo in hoc for-
met & aptet cogitationẽ ſuam, ut oĩno
fugiat ſcđm corpus cogitare ſeip̃m: deũ
uero nõ ſolũ nõ ſcđm corpus ſicut loca
le: ſed neque ſcđm ſpm̃ ſicut mutabile.
Quæ.n. ſpũalia ſunt, tm̃ diuerſa ſunt à
corpoꝝ qualitate & natura, quãtũ ab
oĩ locali circũſcriptione remota. Quæ
uero diuina ſunt, tm̃ ſupeminent oĩa &
corporalia & ſpũalia, quantũ ab omni
loci uel tpis lege, uel mutabilitatis ſuſpi
cione aliena, in ſuæ incommutabilitatis
& æternitatis beatitudine incõmutabi
lia manẽt & æterna. In qbus ſicut q̃ cor
poralia ſunt diſcernit aĩus per corporis
ſenſus, ſic q̃ ſunt rõnabilia uĺ ſpũalia diſ
cernere nõ põt niſi p ſemetipſum. Quæ
uero ſunt dei, nõ niſi à deo q̃rat uel expe
ctet intellectũ. Et qdẽ de nõnullis q̃ ad
deũ ſpectant, fas eſt & poĺe homini rõ-
nem hñti aliqñ cogitare & diſq̃rere, ſic-
ut de dulcedine bonitatis eius, de potẽ-
tia uirtutis, & alijs hmõi. Ip̃m uero qđ
eſt idipſum, id qđ eſt cogitari omnino
nõ põt, niſi quantũ ad hoc ſenſu illumi-
nati amoris attingi põt. Credendus eſt
tñ deus, & inquantũ ſpũs ſctũs adiuue-
rit cogitandus, q̃dã uita æterna uiuens
& uiuificans, immutabilis, mutabilia o-
mnia immutabiĺr faciẽs, intelligens, &
creans oẽm intellectũ & intelligẽtẽ, ſa-
piẽtia faciẽs oẽm ſapientẽ, ueritas fixa,
ſtãs indeclinabilis, ex qua uera ſunt oĩa
q̃ uera ſunt, in qua ſunt æternaĺr rõnes
reꝝ oĩum euenientiũ tpaĺr. Cuicq; uita i-
pſa eſſentia eſt: ipſa natura. Cui uita ui-
uens ipſe ſibi eſt, q̃ eſt ipſa diuinitas, æ-
ternitas, magnitudo, bonitas, & uirtus
in ſeipſa exñs & ſubſiſtẽs, excedẽs oẽm
locũ uirtute naturæ illocalis, æternitate
uero omne tp̃s qđ uĺ rõne uel opinione
cõprehendi põt: q̃ longe uerius eſt & ex
cellentius, quã quolibet ſentiendi gñe
ſentiatᷣ. Certius tñ ſenſu humilis & illu-
minati amoris, q̃ quolibet cogitatu rõ-
nis attingitᷣ, & ſemp melius eſt q̃ cogi-
tatᷣ, melius tñ cogitatᷣ q̃ dr̃. Ipſa eſt em̃
ſumma eſſentia, ex qua oẽ eſſe pficiſcitᷣ,
ipſa eſt ſumma ſubſtãtia nõ ſubiecta p̃-
dicamentis uocum, ſed rerum omnium
ſubſiſtens cauſale principium, in quo eſ
ſe noſtrum non moritur, intellectus no-
ſter nõ errat, amor non offenditur: qui
ſemper q̃ritur, ut dulcius inueniatur, dul
ciſſime inuenitur, ut diligentius quæra-
tur. Hoc ergo ineffabile (cum non niſi
ineffabiĺr uideatur) qui uult uidere, cor
mundet, qa nulla corpis ſiĺitudine dor
mienti, nulla corpea ſpecie uigilãti, nul-
la rationis indagine, niſi mundo corde
humiliter amantis uideri poteſt uel ap-
prehendi.

prehendi. Hæc eſt enim facies domini,
quam nemo põt uidere, & uiuere mun
do: hæc eſt ſpẽs cui contẽplandæ ſuſpi-
rat oĩs qui affectat diligere dñm deum
ſuum in toto corde ſuo, in tota aĩa ſua, in
omni mente ſua, & in oĩbꝰ uiribus ſuis.
Ad qđ ẽt non deſinit excitare proximũ
ſuum, ſi diligit eũ ſicut ſeip̃m. Ad qđ cũ
aliqñ admittitur, in ſeipſo lumine uerita
tis indubitanter uidet p̃uenientem gra-
tiam. Cum inde repellitᷣ, in ipſa ſui cæci-
tate intelligit puritati eius non cõuenire
immunditiã ſuam. Et ſi amat, flere dul-
ce hẽt, & nõ ſine multo gemitu cogitur
redire in conſciam ſuam. Ad qđ cogitã-
dum oĩno impares ſumus, ſed ignoſcit
quẽ amamus, & de quo digne nos non
poſſe uel dicere uel cogitare cõfitemur.
Et tñ ut dicamus & cogitemus, amore
eius uel amore amoris eius puocamur
& trahimur. Cogitantis ergo eſt in oĩb.
humiliare ſemetipſum, glorificare in ſe-
metipſo dñm deum ſuũ. In contẽplatio
ne dei uileſcere ſibi. In amore creatoris
Rom. 12.a ſubiectũ eſſe oĩ humanæ creaturæ. Exhi
bere corpus ſuũ hoſtiam uiuẽtem ſctãm
deo placentẽ, rõnabile obſequium ſuũ.
Præ oĩbus aũt non plus ſapere q̃ opor-
tet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: &
ſcđm datam à deo menſurã fidei, bona
ſua non ponere in ore hoĩum, ſed celare
in cella ſua, & recõdere in conſciam, ut
hunc quaſi titulum & in fronte conſcię,
& in fronte cellæ ſemper hẽat: Secretũ
Eſai. 24.c meum mihi, ſecretum meum mihi.

FINIS.

MEDITATIONES deuotiſſimę ad humanæ condi tionis cognitionem: aliàs liber de anima.

MVlti multa ſciunt: & ſe-
ipſos neſciunt. Alios in
ſpiciunt, & ſeipſos de-
ſerunt. Deum quærunt
per iſta exteriora, de-
ſerentes ſua interiora,
qbus interior eſt deus. Idcirco ab exte-
rioribus redeam ad interiora, & ab in-
terioribus ad ſuperiora aſcendam: ut
poſſim cognoſcere unde uenio, aut quò
uado, quid ſum, uel unde ſum, & ita per
per cognitionem mei ualeam peruenire
ad cognitionem dei. Quanto nanque
in cognitione mei proficio, tanto ad co
gnitionem dei accedo. Secundum in-
teriorem hominem tria in mente mea
inuenio, per quæ deum recolo, conſpi-
cio & concupiſco. Sunt autem hęc tria:
memoria, intelligentia, uoluntas ſiue
amor. Per memoriam reminiſcor.
Per intelligentiam intueor. Per uolun-
tatem amplector. Cum dei reminiſcor,
in memoria mea eum inuenio, & in ea
de eo et in eo delector, ſecundum quod
ipſe mihi donare dignatur. Intelligen-
tia intueor quid ſit deus in ſeipſo, quid
in angelis, quid in ſanctis, quid in homi-
nibus, quid in creaturis. In ſeipſo eſt
incomprehenſibilis, quia principium et
finis. Principium ſine principio, finis
ſine fine. Ex me intelligo quàm incom-
prehenſibilis ſit deus, quoniam meip̃m
intelligere non poſſum, quem ipſe fe-
cit. In angelis eſt deſiderabilis, quia in
eum deſiderant proſpicere. In ſanctis
eſt delectabilis, quia in eo aſſidue fœli-
ces lætantur. In creaturis eſt admirabi
lis, quia omnia potenter creat, ſapien-
ter gubernat, benigne diſpenſat. In ho-
minibus eſt amabilis, quia eorum deus
eſt, & ipſi ſunt populus eius. Ipſe in
eis habitat tanquam in templo ſuo, &
ipſi ſunt templum eius. Non dedigna-
tur ſingulos neque uniuerſos. Quiſquis
eius meminit, eúmque intelligit ac dili- Ioan. 4.b
git, cum illo eſt. Diligere eum debe- Gene. 1.d
mus, quoniam ipſe prior dilexit nos:
ad imaginem & ſimilitudinem ſuam
nos fecit, quod nulli alij creaturæ do-
nare uoluit. Ad imaginem dei facti ſu-
mus, hoc eſt, ad intellectum et notitiam
filij, per quem intelligimus & cogno-
ſcimus patrem, & acceſſum habemus
ad eum. Tanta cognatio eſt inter nos
& dei filium, quod ipſe imago dei eſt,
& nos ad imaginem eius facti ſumus:

quam cognitionem etiam ipſa ſimilitu
do teſtatur, quoniam nõ ſolum ad ima
ginem, ſed ad ſil'itudinem eius facti ſu-
mus. Oportet itaque id quod ad imagi
nẽ eſt, cũ imagine conuenire, & non in-
uacuum nomen imaginis participare.
Repræſentemus ergo in nobis imaginẽ
eius in appetitu pacis, in intuitu uerita-
tis, & in amore charitatis. Teneamꝰ eũ
in memoria, portemus in cõſcia, & ubi-
que pñtem ueneremur. Mẽs ſiquidem
nr̃a eoipſo eius imago eſt, quo eius ca-
pax eſt, eiuſq; participes eſſe põt. Non
ꝓpea eius imago eſt, quia ſui meminit
mens, ſeq; intelligit ac diligit, ſed quia
põt meminiſſe, intelligere, ac diligere à
quo facta eſt. Quod cum facit, ſapiens
ipſa fit. Nihil.n. tam ſil'e eſt illi ſummæ
ſapiæ, q̄ mens rõnalis, quæ per memo-
riam, intelligentiam & uoluntatem in il
la trinitate ineffabili conſiſtit. Conſiſte
re aũt in illa non põt, niſi eius meminе-
rit, eamq; intelligat ac diligat. Memine
rit itaque dei ſui ad cuius imaginem fa-
cta eſt, eumq; intelligat, diligat, atq; co
lat, cum quo põt ſemper eſſe btã. Beata
aía apud quam deus requiẽ inuenit, &
in cuius tabernaculo requieſcit. Beata
Eccl. 24.c quæ dicere põt: Et qui creauit me, reqe
uit in tabernaculo meo. Negare ſiqdem
requiem cœli ei non poterit. Cur ergo
nos deſerimus, & in his exterioribꝰ deũ
quærimus qui apud nos eſt, ſi nos ueli-
mus eſſe apud eum? Reuera nobiſcum
eſt, & in nobis, ſed adhuc per fidem, do
nec uidere mereamur per ſpẽm. Noui-
mus, inquit Apl's habitare Chriſtum ꝑ
fidem in cordibus nr̃is: quia Chriſtus in
fide, fides in mente, mens in corde, cor
in pectore. Per fidem ergo recolo deum
creatorem: adoro redemptorẽ: expecto
ſaluatorem: credo uidere in oĩbus crea-
turis: hr̃e in meipſo: & quod his oĩbus
ineffabil'r iucũdius atque beatius eſt co
gnoſcere in ſeipſo. Pr̃em nanque & filiũ
cum ſctõ ſpũ cognoſcere, uita eſt æter-
na, beatitudo ꝑfecta, ſumma uoluptas.
Oculus nõ uidit, nec auris audiuit, nec ĩ
cor hoĩs aſcendit quanta claritas quan
ta ſuauitas & q̄ta iucunditas maneat
nos in illa uiſione qñ deum facie ad fa-
ciem uidebimus, qui eſt lux illuminato-
rum, requies exercitoꝝ, patria redeun-
tium, uita uiuentium, corona uincentiũ.
Ita in mente mea quandam imaginem
illius ſummæ trinitatis inuenio, ad quã
ſummam trinitatem recolendam inſpi-
ciendam & diligendam, ut eius recor-
der, ea delecter, & eam complectar &
contempler, totũ id qđ uiuo debeo re-
ferre. Mens imago dei eſt, in q̄ ſunt tria,
.i. memoria, intelligentia, & uoluntas.
Memoriæ attribuimus omne quod ſci-
mus, ẽt ſi non inde cogitemus. Intelligẽ
tiæ tribuimus omne qđ ueꝝ cogitando
inuenimus, quod ẽt memoriæ commen
damus. Per memoriam pr̃i ſil'es ſumus.
Per intelligentiam, filio. Per uoluntatẽ,
ſpũi ſctõ. Nihil in nobis tam ſil'e ſpiritui
ſctõ eſt, quam uoluntas uel amor ſiue di
lectio, quæ excellentior uolũtas eſt. Di
lectio nanque donũ dñi eſt: ita ꝙ nullũ
hoc dono dei eſt excellentius. Dilectio
nanq; quæ ex deo eſt, & deus eſt, ꝓpriè
ſpũs ſanctus dr̃, per quem charitas dei
diffuſa eſt in cordibus noſtris, per quem
tota trinitas in nobis habitat. Rom. 5

De miſeria hominis, & examinatione extre mi iudicij, Cap. 2.

Secũdum exteriorem hoíem de
parẽtibus illis uenio, qui me añ
fecerunt damnatum quam na-
tũ. Pctõres pctõrem in pctõ ſuo genue-
runt, & de pctõ nutriuerunt. Miſeri mi-
ſerum in hãc lucis miſeriam induxerũt.
Nihil ex eis habeo, niſi miſeriã & pctm̃,
& corruptibile hoc corpus quod geſto.
Ad illos uero feſtino qui morte corpo-
ris hinc exierũt. Cũ eoꝝ ſepulcra reſpi-
cio, nõ inuenio in eis, niſi cinerẽ & uer-
mem, fœtorẽ & horrorẽ. Qđ ego ſum,
ipſi fuerũt, & qđ ipſi ſũt, ego ero. Quid
ſum ego? Hõ de humore liqdo. Fui.n. in
momẽto cõceptionis de humano ſemi-
ne cõceptus. Deinde ſpuma illa coagu-
lata modicum creſcẽdo caro facta eſt.
Poſtea plorãs & eiulãs traditus ſum hꝰ
mũdi exilio, & ecce iã morior plenꝰ ini-

quitatibus & abominationibꝰ. Iamiam
præſentabor ante diſtrictum iudicem,
de opibus meis rõnem redditurus. Væ
mihi miſero cũ uenerit dies illa iudicij,
et apti fuerint libri in qbus oẽs mei actꝰ
& cogitationes dño p̄ſentãdę recitabũ
tur. Tũc demiſſo capite p̄ cõfuſione ma
læ conſciæ in iudicio corã dño ſtabo tre
pidus & anxius, utpote cõmemorãs ſce
leꝝ cõmiſſa meoꝝ. Et cũ dicet̃ de me,
ecce hõ & opa eius: reducã añ oculos
oía delicta & pctã mea. Quadã nãq; ui
diuina fiet, ut cuiq; ſua opa bona uel ma
la in memoriã reuocent̃, & mẽtis ĩtuitu
mira celeritate cernant̃, ut accuſet uel
excuſet ſcía cõſciam, atq; ita ſil' & ſingu
li & oẽs iudicent̃. Iudiciũ faciet geſtoꝝ
qſq; ſuoꝝ. Cũctaq; cũctoꝝ cũctis arca
na patebũt. Qđ.n. nũc cõfiteri erubeſci
mus, tũc oĩbus manifeſtabit̃: & qcquid
hic diſſimulãdo palpamus, totũ illic uin
dex flãma cõburet. Ignis ubiq; ferox ru
ptis regnabit hẽnis. Quãtoq; diutiꝰ deꝰ
nos expectat ut emẽdemus, tãto diſtri-
ctius iudicabit ſi neglexerimus. Cur er-
go tãtope uitã iſtã deſideramus, in qua
quãto ampliꝰ uiuimus, tãto plus pecca
mus? Quãto eſt uita lõgior, tãto culpa
numeroſior. Quotidie nãq; creſcũt ma-
la, & ſubtrahunt̃ bona, aſſidue uariatur
hõ ꝑ ꝓſpera & aduerſa, & ignorat qñ
moriat̃. Sicut.n. in cœlo ſtella coruſcans
uelociter currit, & repẽte deficit, & ſicut
ſcintilla ignis ſubito extinguit̃, et in cine
rẽ redigit̃, ſic cito finitã dat̃ iſtã cernere
uitã. Dũ.n. libẽter ac iucũdiſſime mora
tur hõ ĩ mũdo, diuq; ſe uictuꝝ arbitrat̃,
ac multa ĩ lõga tp̃a diſponit agẽda: ſubi
to rapit̃ ĩ mortẽ, & ex improuiſo aía au-
fert̃ à corpe. Veruntñ cũ magno metu
magniſq; doloribꝰ aía ſeparat̃ à corpe.
Veniunt.n. angeli aſſumere illã, ut ꝑdu-
cãt eã añ tribunal iudicis metuendi: &
tũc illa memorãs opa ſua mala & peſſi-
ma, q̄ die noctuq; geſſit, cõtremiſcit, &
q̄rit illa fugere, induciaſq; petere, dicẽs:
Date mihi uel unius horæ ſpatiũ. Tunc
q̄ſi loquẽtia ſil' opa dicẽt: Tu nos egiſti:
opa tua ſumus: nõ te deſeremus, ſed te-
cũ ſp erimus, tecũ ꝑgemus ad iudiciũ.
Vitia quoq; multis & multiplicibus cri
minibꝰ eã accuſabũt, multaq; falſa teſti
monia aduerſus illã inueniẽt, q̄q̄ uera ad
damnationẽ eius ſatis poſſent ſufficere.
Dæmones uero terribili uultu & horri-
bili aſpectu eã terrebũt. Ingenti furore
eã ꝑſequent̃ & cõprehẽdẽt, tã terribil'r
q̄ horribil'r uolẽtes retinere & poſſide-
re, niſi ſit q eripiat. Tũc aía inueniẽs ocu
los clauſos et os, alioſq; corpis ſenſus ꝑ
quos ſolebat egredi & delectari in his
exterioribus, reuertet̃ ad ſe: & uidens ſe
ſolã & nudã, ingẽti horrore cõcuſſa, de-
ſperatione deficiet in ſe, & cadet ſub ſe,
& qa amore mũdi, & carnis uoluptate,
dei amorẽ dereliq̄rat, derelinquet̃ à deo
miſera ĩ hora tãtæ neceſſitatis, atq; dæ-
monibus tradet̃ in inferno cruciãda. Sic
aía pctõris in die q̄ ignorat, & hora qua
neſcit, rapit̃ à morte, & ſegregat̃ à cor-
pore, ꝑgitq; miſerijs plena, tremens &
dolẽs, & cũ nullã excuſationẽ hẽat, quã
pro pctis ſuis poſſit obtẽdere, contabe-
ſcit & ꝑtimeſcit añ deũ apparere. Ingẽ-
ti horrore cõcutit̃, & multiplicibꝰ cogi
tationũ æſtibꝰ agitat̃, cũ urgẽte ſolutiõe
carnis, & ſubductis è medio oĩb. ſe & il
lũ terminũ cõſiderat cui appropinq̄t, et
poſt paululũ hoc ĩuenit qđ ĩ ꝑpetuum
mutari nõ poterit. Cõſiderat planè quã
diſtrictꝰ ueniat ęternꝰ iudex, & añ ſeueri
tatẽ tãtę iuſtitię, q̄s rõnes uitæ ſuę põat.
Si.n. cũcta opa q̄ ĩtelligere potuit, deui-
tauit: uẽtura tñ corã diſtricto iudice illa
magis q̄ ĩ ſemetipã ñ ĩtelligit, ꝑtimeſcit.
Creſcit pauor cũ cogitat ꝙ uiã uitæ hꝰ
neq̄q̄ ſine culpa trãſire potuit: nec hoc
qdẽ qđ laudabil'r uixit, ſine aliq̄ reatu ẽ,
ſi remota pietate iudicet̃. Quis.n. cõſide
rare ualeat q̄ta mala ꝑ momenta tp̃um
ꝑpetramꝰ: & q̄ta bõa facere negligimꝰ?
Sicut.n. pctm̃ eſt ꝑpetratio mali: ſic de-
lictũ ẽ, deſertio boni. Grauis ſiqdẽ iactu
ra ẽ cũ nec bona facimꝰ, nec bõa cogita
mus, ſed cor nr̃m ꝑ uana & inutilia ſini-
mꝰ uagari. Nimis tñ difficile ẽ cor tenerẽ:
& ab illicita cogitatiõe ſeruare. Nimis
ẽt difficile ẽ terrenas occupatiões abſ-

que pctis miniſtrare. Quapp nullus ſe-
metipm dijudicare,& comprehendere
pfecte pōt,ſed multis cogitationib.oc,
cupatus, ſibimetipſi aliquo mō manet
īcognitus,ut oio qđ tolerat neſciat.Pro
pterea urgēte exitu,ſubtiliori terreť me-
tu,qa et ſi illa q̄ ſciuit,nūq̄ ſe ptermiſiſſe
meminit,formidat tñ ea quæ neſcit.

De dignitate animæ, Cap. 3.

Aīa dei inſignita imagine,deco
ô rata ſiľitudine, deſpōſata fide,
dotata ſpū,redempta ſanguine,
deputata cū angelis, capax bťitudinis,
hæres bonitatis,rōnis particeps, qd ti-
Eſa.64.c bi cū carne uñ iſta pateris? Propter car
nem aliena pctā tibi imputanť, & tuæ
iuſtitiæ quaſi pānus menſtruatæ reputā
tur,atq; tuipſa ad nihilū es redacta, &
quaſi nihilum & inane reputata. Nihil
aliud eſt caro (cū qua tanta eſt tibi ſo-
cietas)niſi ſpuma caro facta,fragili ue-
ſtita decore:ſed erit qñ erit cadauer mi-
ſerꝝ & putridum, & cibus uermiū. Nā
quātūcūq; excolať:ſp caro eſt.Si diligē
ter cōſideres qd p os & nares cęteroſq;
corporis meatus egrediať, uilius ſterqli
nium nunq̄ uidiſti.Si ſingulas eius miſe
rias enumerare uelis,q̄ ſit onerata pctis,
irretita uitijs,pruriens cōcupiſcētijs, oc
cupata paſſionib.polluta illuſiōib.pna
ſp in malū, & in oē uitiū pcliuis, plenā
oī cōfuſione & ignominia inuenies.Pro
Pſal.143.a pter carnē hō uanitati ſiľis factus eſt,qa
ex illa uitium cōcupiſcentię traxit, quo
captiuus teneť & incuruať ut diligat ua
nitatē, & iniqtatē opeť. Attende hō qd
fuiſti añ ortum, & quid es ab ortu uſq;
ad occaſum, atq; qd eris poſt hāc uitā.
Profecto fuit q, non eras:poſtea de uili
materia factus, & uiliſſimo pāno inuo-
lutus,mēſtruali ſanguine in utero mr̄no
fuiſti nutritus,&tunica tua fuit pellis ſe
cundina. Sic indutus & ornatus ueniſti
ad nos,nec memor es quam ſit uilis ori
go tui. Forma,fauor ppľi,feruor iuueni-
lis,opeſq; Subripuere tibi noſcere quid
ſit hō. Nihil aliud ē hō, quā ſperma fœ-
tidū,ſaccus ſtercorꝝ, cibus uermium.
Poſt hoiem uermis, poſt uermē fœtor
& horror. Sic in non hoiem uertitur oīs
hō. Cur ergo ſuperbis hō,attendens q,
fuiſti uile ſemen, & ſanguis coagulatus
in utero? Deinde miſerijs h9 uitæ expo-
ſitus & pctō,poſtea uermis & cib.uer-
mium futurus in tumulo. Quid ſupbis
puluis & cinis:c9 conceptus culpa,na-
ſci miſeria,uiuere pœna,mori anguſtia?
Vñ ſupbit hō, c9 cōceptio culpa: naſci
pœna:labor uita:neceſſe mori? Cur car
nem tuā ptioſis reb.impinguas &ador
nas,quam poſt paucos dies uermes de-
uoraturi ſunt in ſepulcro: aīam uero tuā
non adornas bonis opib.q̄ deo & ange
lis eius pñtanda eſt in cœlis? Qr̄ aīam
tuam uilipendis, & ei carnē præponis?
Dñam ancillari, & ancillam dñari,ma-
gna abuſio eſt. Totus quidem iſte mū-
dus ad unius aīæ ptium ęſtimari nō pt.
Non.n.p toto mundo deus aīam ſuam
dare uoluit,quam p aīa humana dedit.
Sublimius ergo eſt aīæ ptium,q̄ nō niſi
ſanguine Xp̄i redimi potuit. Quā ergo
cōmutationem dabis p aīa tua, q p ni-
hilo das illam? Nōne dei filius cū eſſet
in ſinu pr̄is,à regalib. ſedib. p ea deſcen
dit,ut eā liberaret à ptāte diaboli? Quā
cū uidiſſet pctōꝝ funib.irretitam, iāiāq; Pſa.104
dæmonib. tradēdam ut morte ppetua
dānareť:fleuit ſuper illam, q̄ flere ſe ne-
ſciebat. Nec ſolū fleuit, ſed ēt occîdi ſe
permiſit,ut ptioſo ſanguinis ſui ptio eā
redimeret. Aſpice mortalis p te dať ho
ſtia talis. Agnoſce hō quam nobilis eſt
aīa tua, & quam grauia fuerint eius uul
nera p qbus neceſſe fuit Xp̄m dñm uul
nerari. Si non eſſent hæc ad mortem, &
mortem ſempiternam:nunq̄ p eoꝝ re-
medio dei fili9 moreret. Noli ergo uili-
pendere aīæ tuæ paſſionem,cui à tanta
maieſtate tantam uides exhiberi com-
paſſionem. Fudit ipſe lacrymas p te,la-
ua & tu per ſingulas noctes lectū tuū
cordis compunctione, & lacrymaꝝ aſ
ſiduitate. Fudit ipſe ſanguinem ſuum,
funde & tu tuū quotidiana corpis affli-
ctione. Quē ſi ſeľ ponere p Xp̄o nō po-
tes,ſaltē mitiori quodā,ſed lōgiori mar
tyrio pone. Noli attēdere qd caro uelit,

ſed quid ſpiritus poſcit. Tunc.n.gľioſus
erit cum ad deum ſuū redierit: ita tñ ſi
de corpore nullum pctm̄ ſecum tulerit,
& deterſerit oē ſordidum. Si uero dicis,
durus eſt hic ſermo: non poſſum mūdū
ſpernere, & carnē meam odio hr̄e: dic
mihi ubi ſunt amatores mūdi, q añ pau
ca tpa nobiſcum erant? Nihil ex eis re-
manſit,niſi cineres & uermes. Attende
diligenter qd ſunt,uel qd fuerūt. Hoīes
Iob.21.b fuerūt ſicut tu,comederūt,biberūt, riſe
rūt,duxerūt in bonis dies ſuos, & in pū
cto ad inferna deſcenderunt. Hic caro
eoꝝ uermib. & illic aīa ignib. deputať,
donec rurſus infœlici collegio colliga-
ti,ſempiternis inuoluanť incēdijs,qui ſo
cij fuerunt in uitijs. Vna nāq; pœna im-
plicat,quos unus amor ī crimine ligat.
Quid pfuit illis inanis gľia, breuis læti-
tia,mundi potētia,carnis uoluptas,fal-
ſæ diuitiæ,magna familia, & mala con-
cupiſcentia? Vbi riſus,ubi iocus, ubi ia-
ctantia,ubi arrogantia? De tanta læti-
tia,quanta triſtitia? Poſt tantillā uolu-
ptatem,quam grauis miſeria? De illa
exultatione ceciderunt in magnam mi-
ſeriam,in grandē ruinā, & in magna tor
menta. Quicqd illis accidit,tibi accide-
re pōt,qa hō es. Hō de humo,limus de
limo. De terra es, & de terra uiuis, & in
terram reuerteris,qñ uenerit dies illa ul
tima,q̄ ſubito uenit, & forſitā hodie erit.
Certum eſt qa morieris: ſed incertum
qñ,aut qūo,uel ubi. Qm̄ mors ubiq; te
expectat:tu quoq; ſi ſapiēs fueris,ubiq;
eam expectabis. Si carnē ſequeris:pu-
nieris in carne. Si ī carne delectaris:cru
ciaberis in carne. Si curioſas ueſtes req-
ris: p ornatu ueſtium ſubter te ſterneť ti
nea, & opimentum tuū erunt uermes.
Eſa.14.c Iuſtitia.n.dei aliud iudicare nō pōt, niſi
qđ mereť opa nr̄a. Qui.n.plus diligit
mundum q̄ deum, ſcľm q̄ clauſtrum,
gulam q̄ abſtinentiam,luxuriam q̄ ca-
ſtitatē:ſeqť diabolum, & ibit cum eo in
ſuppliciū æternū. Quiſputas tunc mœ-
ror erit,qs luct9, q̄ triſtitia cū ſepabunť
impij à cōſortio ſctōꝝ, & à uiſione dei,
& traditi in ptātem dæmonum, ibunt
cum ipſis in ignē æternū, ibiq; ſp erunt
ſine fine in luctu & gemitu? Procul qp-
pe à btā paradiſi pr̄ia exulati, cruciabū
tur in gehēna ppetua, nunq̄ lucē uiſuri,
nunq̄ refrigerium adepturi, ſed p milia
milium annoꝝ in inferno cruciādi, nec
inde unq̄ liberandi. Vbi nec q torquet,
aliqñ fatigať:nec q torqueť,aliqñ mori
tur. Sic.n.ignis ibi conſumit, ut ſp reſer-
uet:ſic tormenta aguť, ut ſp renoueť.
Iuxta uero q̄litatem culpæ pœnā ſuſti-
nebit unuſqſq; gehēnæ, & ſiľis culpę rei
ſuis ſiľib.iungeť cruciandi. Nihil aliud
ibi audieť niſi fletus & planctus, gemi-
tus & ululatus,mœrores atq; ſtridores
dētium: nihilq; ibi uidebiť niſi uermes,
& laruales facies tortoꝝ, atq; teterri-
ma monſtra dæmonum. Vermes crude
les mordebūt intima cordis. Hinc do-
lor, inde pauor, gemitus, ſtupor, & ti-
mor horrens. Ardebūtq; miſeri in igne
æterno in æternū & ultra. In carne cru-
ciabunť p ignem, in ſpū p conſciæ uer-
mē. Ibi erit dolor ītolerabilis,timor hor
ribilis,fœtor incōparabilis,mors aīæ et
corporis,ſine ſpe ueniæ & mīæ. Sic tñ
morienť,ut ſp uiuant, & ſic uiuent,ut ſp
morianť. Ita aīa pctōris aut ī inferno p
pctis cruciať, aut in paradiſo pro bonis
meritis collocať. Nūc ergo alteꝝ è duo
bus eligamus,aut ſp cruciari cū impijs,
aut ppetuaľr lætari cū ſctis. Bonū ſiqdē
& malum,uita & mors,añ nos ſunt po
ſita: ut ad quod uoluerimus, manum
extendamus. Si tormenta non terrent
nos,ſaltem inuitent præmia.

De præmio patriæ cœleſtis, Cap. 4.

Ræmium eſt uidere deum,uiue
p re cum deo, uiuere de deo, eſſe
cum deo,eſſe in deo,q erit oīa ī
omnib. hr̄e deum,qui eſt ſummum bo-
nū. Et ubi eſt ſūmū bonū, ibi ē ſūma fœ
licitas,ſumma iucūditas, uera libertas,
pfecta charitas,æterna ſecuritas, & ſe-
cura æternitas:ibi eſt uera lætitia,plena
ſcia,oīs pulcritudo, & oīs btitudo. Eſt
ibi pax,pietas,bonitas,lux,uirtus,hone
ſtas,Gaudia,lætitiæ,dulcedo,uita pen-
nis,Gľia,laus,reqes,amor, & cōcordia

dulcis. Sic cum deo hõ btũs erit, in cuiꝰ conſcia pctm̃ inuentum non fuerit. Videbit deum ad uolũtatem, habebit ad uoluptatem, fruet̃ ad iucunditatem. In æternitate uigebit, in ueritate fulgebit, in bonitate gaudebit. Sicut habebit ꝑmanendi æternitatem, ſic cognoſcendi facilitatem, & requeſcendi fœlicitatem. Ciuis ſiqdẽ erit illiꝰ ſanctæ ciuitatis, cꝰ angeli ciues ſunt, deꝰ p̃r tẽplũ, filius eiꝰ ſplendor, ſpũs ſctũs charitas. O' ciuitas cœleſtis, manſio ſecura, p̃ria fertilis & ampla, totum continens qd' delectat, ppl's ſine murmure, incolæ quieti, hoĩes nullam indigentiã hñtes. Quàm gl'ioſa dicta ſunt de te ciuitas dei, ſicut lætãtiũ
Pſal. 86. a oĩm habitatio eſt in te. Oẽs lætant̃ in lætitia & exultatiõe, oẽs delectant̃ d̃ deo, cꝰ aſpectus pulcer, facies decora, eloqũ dulce. Delectabilis eſt ad uidẽdũ, ſuauis ad hñdũ, dulcis ad ꝑfruẽdũ. Ipſe ꝑ ſe placet, & ꝑ ſe ſufficit ad meritũ, ſufficit ad p̃miũ, nec extra illũ qcq̃ q̃rit̃: qa totum in illo inuenit̃ qcqd deſiderat̃. Sẽꝑ libet eũ aſpicere, ſꝑ hr̃e, ſꝑ illo delectari, & illo ꝑfrui. In illo clarificat̃ intellectus, & purificat̃ affectus ad cognoſcẽdam & diligendã ueritatem. Et hoc eſt totum bonũ hoĩs, noſſe. ſ. & amare creatorẽ ſuũ. Quæ ergo nos angit ueſania, uitioꝝ ſitire abſinthiũ, hꝰ mũdi ſeq naufragium, uitæ labentis pati infortuniũ, ĩpiæ tyrãnidis ferre dñium, & nõ magis conuolare ad ſctõꝝ fœlicitatẽ, ad angeloꝝ ſocietatẽ, ad ſolẽnitatẽ ſuꝑnæ lætitiæ, & ad iucũditatẽ cõtẽplatiuę uitę, ut poſſimus intrare in potentias dñi, & uidere ſuꝑabundantes diuitias illas bonitatis eius? Ibi uacabimus, & uidebimus q̃ dulcis eſt dñs, & quàm magna multitudo dulcedinis eius. Videbimus gl'iæ decorẽ, ſctõꝝ ſplẽdorẽ, & regiæ p̃tãtis honorẽ: cognoſcemus p̃ris potentiam: filiĳ ſapiam: ſpũs ſcti benigniſſimam clementiã: & ita habebimus notitiã illius ſummæ trinitatis. Nũc corpa ꝑ corpus uidemus: imagines ẽt corpoꝝ ſpũ cernimus: tunc uero ipſam trinitatẽ puro mẽtis intuitu uidebimus. O' btã uiſio uidere deum in ſeipſo, uidere in nobis, & nos in eo fœlici iucunditate, & iucũda fœlicitate. Quicqd deſiderabimus, totũ habebimus, nihil amplius deſiderãtes. Et qcqd uidebimus, amabimus, ipſo amore bti. Bti dulcedine amoris, & ſuauitate cõtemplationis. Hæc erit ſũma illius contẽplationis, hæc erit ſũma illius fœlicitatis, qm̃ intelliget̃ i ſuo puro eſſe ſyncera diuinitas, cõprehendet̃ in ea incõprehenſibilis trinitas. Patebunt arcana diuinitatis: uidebit̃ & amabit̃ deus: & hæc uiſio & delectatio totũ cor hoĩs implens & ſatians, tota erit illius btitudinis conſũmatio. Vna erit oĩm lingua, iubilatio indefeſſa, unꝰ affectus, amor æternus. Patebit ueritas, implebit̃ charitas, & erit ĩtegra corꝑis & aĩæ ſocietas. Fulgebit ſicut ſol humanitas gl'ificata. Quieta erit & cõcors carnis & ſpũs ſocietas. Angeloꝝ & hoĩm unũ erit gaudium, unũ colloqũ, unũ cõuiuiũ. Nõ lãguebit amor, nec liq̃fiet dilectio. P̃ntib. oĩb. bonis, nulla erit dilationis afflictio, qm̃ btifica diuinę maieſtatis p̃ntia oĩb. erit oĩa, & erit cõis oĩm oĩpotẽtia, ſapĩa, pax, iuſtitia, & intelligentia. Nõ erit in illa pace diuerſitas linguaꝝ, ſed pacifica & concors concordia moꝝ & affectuum. In torrẽte illius uoluptatis nihil ultra appetet cumulata ſatietas, tanta erit fœlicitas. Ibi ſiqdẽ erit cumulus fœlicitatis, ſuꝑeminẽs gl'ia, & ſuꝑabũdans lætitia. Sed ad hæc qs idoneus? Profectò uerus pœnitens, bonus obediens, amabilis ſocius, fidelis ſeruus. Verus pœnitens ſꝑ in labore & dolore, dolet de p̃teritis, laborat ꝓ futuris cauendis. Vera ſiqdẽ pnĩa eſt, ſine tꝑis intermiſſione de pctĩs dolere. Sic plãgit cõmiſſa ut nõ cõmittat plãgẽda. Irriſor nãq; ẽ & uerꝰ pœnitẽs, q adhuc agit qd' pœniteat. Si ergo uis uerus pœnitẽs eẽ, ceſſa à pctõ, & noli ampliꝰ peccare: qm̃ inanis ẽ pnĩa quã ſeq̃ns coĩqnat culpa. Oĩs bonꝰ obediẽs dat ſuũ uelle, & ſuũ nolle, ut poſſit dicere: Paratũ cor meũ deꝰ, paratũ cor meũ. Pſa. 107. Paratũ qd̃cũq; p̃cepis facere, p̃atũ ad nutũ nutu citiꝰ obedire, p̃atũ tibi uacare,

ꝓximis miniſtrare, meip̃m cuſtodire, & ĩ cœleſtiũ cõtẽplatiõe requeſcere. Amabilis ſocius oĩb. ẽ officioſus, & nulli oneroſus. Oĩb. eſt officioſus, qa deuotus ad deũ, benignus ad ꝓximũ, ſobriꝰ ad mũdũ, dñi ſeruus, ꝓximi ſocius, mũdi dñs. Suꝑiora hẽt ad gaudiũ, æq̃lia ad cõſortium, inferiora ad ſeruitium: nulli eſt oneroſus, ſed inferiora redigit ad utilitatẽ medioꝝ, & ad honorẽ ſuꝑioꝝ: ſuperiora ſequens, inferiora trahens: ab illis poſſeſſus, iſta poſſidẽs: fidelis ſeruus eſt in contẽplatione dei, & cuſtodia ſui. Cuſtodiæ ergo tuæ adhibe prius oẽm diligentiã. Deinde intelligens te nunq̃ poſſe ſufficere ad te cuſtodiẽdũ tua ĩduſtria, diuinã implora clemẽtiã, itẽq; ad contẽplandã in te creatoris tui uolũtatem bonã & bñplacẽtẽ atq; ꝑfectã, angelicã exora tutelã, patrociniumq; oĩm cũ Xp̃o regnantiũ ſuꝑ te roga, curre ꝑ ſingulos, ſupplica ſingulis, & ſil' oĩbus
Iob. 16. c clama & dic: Miſeremini mei, miſeremini mei ſaltẽ uos amici mei, recipite fugitiuũ ur̃m ſed f̃ruelẽ, ſed conſanguineũ ĩ ſanguine redemptoris. En pauꝑ ſtat ad oſtiũ, clamat & pulſat, aꝑite pulſanti, et cõducite eũ uſq; ad regẽ: ut ꝓſtratꝰ corã eo indicẽ ei oẽs miſerias & oẽs neceſſitates q̃s patior: Ad extremũ uero p̃lato tuo cor tuũ oĩ ingenio conſigna, nullum in eo remaneat pctm̃ qd' non pura cõfeſſione deleat̃. Ieſum xp̃m ẽt ſuꝑ cor tuũ ſicut ſignaculũ pone. Cũ. n. xp̃s cordis oſtiũ cuſtodit, & eſt cordis oſtiariꝰ, ut ꝑ illũ ingrediant̃ & egrediant̃ oẽs familiæ cordis, cõſequenter adſunt milia miliũ angeloꝝ ad fores exterioꝝ ſẽſuũ excubantiũ, nec audet alienigena irrũꝑe terribiles illas acies, ꝓꝑ oſtiarĳ reuerentiam, & angeloꝝ cuſtodiam.

Quomodo homo debet ſe examinare, Capitulum 5.

Integritatis tuæ curioſus explorator, uitã tuã in quotidiana diſcuſſione exaĩa. Attende diligenter quantũ ꝓficias, uel quantũ deficias: q̃lis ſis in morib. & q̃lis ĩ affectib. q̃ ſil'is ſis deo, uel q̃ diſſil'is: q̃ ꝓpe, uel q̃ lõge, nõ locoꝝ ĩteruallis, ſed moꝝ affectib. Stude cognoſcere te: qa multo melior & laudabilior es ſi te cognoſcis, q̃ ſi te neglecto cognoſceres curſum ſideꝝ, uires herbaꝝ, cõplexiones hoĩm, naturas aĩaliũ, & hr̃es oĩum cœleſtiũ & terreſtriũ ſciam. Redde ergo te tibi, et ſi nõ ſꝑ uel ſæpe: ſaltẽ interdũ. Rege tuos affectus, dirige actus, corrige greſſus. In te nihil remaneat indiſciplinatũ, pone oẽs trãſgreſſiones tuas añ oculos tuos. Statue te añ te tanq̃ añ aliũ, & ſic temetip̃m plãge. Plora iniq̃tates & pctã, q̃b. deũ offẽdiſti: indica ei miſerias tuas, oñde illi malitiã aduerſarioꝝ tuoꝝ. Cũq; corã eo ĩ lacrymis te maceraueris, p̃cor te ut memor ſis mei. Ego. n. ex quo cognoui te, in Xp̃o diligo te, & illuc mentionem tui defero, ubi & illicita cogitatio ſuppliciũ, & honeſta ꝓmeret̃ præmium. Ad altare nãq; dei cũ pctõr ſto, ſed ſacerdos, tui me comitat̃ memoria. Tu uero mihi uicẽ reddes ſi me amaueris, & or̃onum tuaꝝ participẽ feceris. Ibi recordatione tecum eſſe pñs deſidero, ubi ꝓ te & tuis familiarib. deuotas preces corã deo fundis. Nec mireris ſi dixi, pñs: qm̃ ſi me amas, & iõ amas qa imago dei ſum: ita tibi pñs ſum, ut tu ipſe tibi. Quicqd. n. tu es ſubſtãtial'r, hoc ego ſũ Imago. n. dei eſt oĩs aĩa rõnalis. Proinde q in ſe imaginẽ dei q̃rit, tam ꝓximũ q̃ ſe q̃rit: & q illam in ſe q̃rendo inuenerit, in oĩ hoĩe eam cognoſcit. Viſio n. aĩæ, intellectꝰ eſt. Si ergo te uides, me uides: q nihil alid̃ ſum q̃ tu. Et ſi deũ diligis, me imaginem dei diligis: & ego deum diligendo, diligo te. Et ita dum unum quærimus, & ad unum tẽdimus, ſemper inuicem præſentes ſumus, ſed in deo, in quo nos diligimus.

Quòd homo debet eſſe intentus pſalmodiæ, Capitulum 6.

Cum ad orandum ſiue ad pſallendum eccleſiã intraueris, fluctuantium cogitationum tumultus exterius relinque, curamq; exteriorum penitus obliuiſcere, ut ſoli deo poſſis uacare. Fieri enim non po-

teſt ut aliqñ cum deo loquatur, qui cũ
toto mundo ẽt tacens fabulatur. Inten-
de ergo illi qui intendit tibi, audi illum
loquentẽ tibi, ut ipſe exaudiat te loquẽ-
tem ſibi. Ita fiet ſi diuinis laudibus ſoluẽ
dis debita reuerentia & ſolicitudine aſ
ſiſtas, ſuꝑ ſingula uerba diuinæ ſcriptu-
ræ diligenter intẽdas. Nõ ꝙ ego iſta fa-
ciam dico, ſed ꝙ facere uellẽ, & nõ feciſ-
ſe pœnitet, & nõ facere piget. Tu uero
cui maior grã cõceſſa eſt, uotis & deuo
tis ꝓcibus pias aures dñi ad te flecte, la-
crymis & ſuſpirijs pro tuis exceſſib. illũ
clemẽter exora, atq; cãticis ſpũalibus ĩ
oĩbus opibus ſuis illũ lauda et glorifica.
Nil. n. magis ſuꝑnis ciuibus ſpectare li-
bet, nil regi ſummo iucundius exhibeť,
ſicut ipſe teſtať: Sacrificiũ laudis honori
Pſal. 49. d ficabit me. O ꝗ̃ fœlix eſſes, ſi ſpũalibus
oculis ſeľ intueri poſſes, quõ ꝓueniunt
Pſal. 67. f principes cõiũcti pſallẽtibus in medio
iuuencularꝝ tympaniſtriarꝝ? Videres ꝓ-
culdubio q̃ cura quo'ue tripudio inter-
ſunt cantãtibus, aſſiſtũt orãtibus, adſũt
meditãtibus, ſuꝑſunt qeſcentibus, ꝓui-
dẽtibus, atq; ꝓcurantibus ꝓſunt. Dili-
gunt ſiqdẽ ſuos cõciues ſuꝑnæ ꝑtãtes, et
pro ijs q hæreditatẽ capiũt ſalutis, ſolici
te cõgaudent, cõfortãt, inſtruũt, prote-
gũt, ꝓuidentq; oĩbus. Oẽs. n. ipſi deſide
rant aduentũ nrm, qm̃ ipſi de nobis ex-
pectant ciuitatis ſuæ ruinas reſtaurari.
Diligẽter quęrũt & libẽter audiũt bona
de nobis ſoliciti diſcurrũt medij ĩter nos
& deũ, nr̃os gemitus fideliſſime ad eum
portãtes, ipſiuſq; grãm deuotiſſime ad
nos reportãtes. Nõ dedignabunť eſſe ſo
cij nr̃i, q iã facti ſunt miniſtri nr̃i. Exulta
re eos fecimus, quãdo cõuerſi ſumus ad
pñiam. Feſtinemus ergo de nobis eorꝝ
lætitiã adimplere. Væ tibi qcũque eis, q
deſideras redire ad uomitũ, reuerti ad
lutũ. Putas'ne placatos hẽbis eos in iu-
dicio, quos tãto et tã ſperato priuare uis
gaudio? Exultauerũt qñ uenimus ad re-
ligionẽ, tanq̃ ſuꝑ his quos ab ipſa infer
ni porta cernerent reuocari. Quid uero
tũc erit, ſi ab ipa ianua paradiſi uiderint
redire & retrorſum abire eos, q iã alterꝝ
pedẽ habebãt in cœlo? Nã ſi corpora in
ferius, ſed corda ſurſum. Curram⁹ ergo
nõ paſſibus corꝑis, ſed affectib⁹, ſed de
ſiderijs, ſed ſuſpirijs, qm̃ nõ ſolũ angeli,
ſed angelorꝝ creator nos expectat. Ex-
pectat nos deus pr̃ tanq̃ filios et hr̃des,
ut cõſtituat nos ſuꝑ oĩa bona ſua. Expe
ctat nos dei filius tanq̃ fr̃es & cohære-
des, ut fructũ ſuæ natiuitatis & ꝓtium
ſui ſanguinis deo patri offerat. Expectat
nos ſpũs ſctũs: ipſe ſiqdẽ eſt charitas et
benignitas in q̃ ab æterno ꝓdeſtinati ſu
mus: nec dubiũ, qn ꝓdeſtinationẽ ſuam
adimpleri uelit. Ergo qa oĩs cœleſtis cu
ria expectat nos & deſiderat, deſidere-
mus eã quãto poſſumus deſiderio. Cũ
magna nãque cõfuſione & rubore ad il
lã ueniet, qſqs uidere eã uehemẽter non
deſiderat. Quicũque uero iugi or̃one et
aſſidua cogitatione in illa conuerſať: &
ſecurus hinc egredieť, & cũ magna læti
tia recipieť in illa. Vbicũque ergo fueris,
infra temetipſum ora. Si lõge fueris ob
oratorio, noli q̃rere locũ, qm̃ tuipſe loc⁹
es. Si fueris in lecto aut in alio loco, ora:
& ibi eſt templũ. Frequẽter orandũ, &
flexo corꝑe mens eſt erigẽda ad deum.
Sicut. n. nullũ eſt momentũ, quo hõ non
utať uel fruať dei bonitate & mĩa: ſic nul
lũ debet eſſe momentũ, quo eũ pñtem
nõ hẽat ĩ memoria. Sed dicis: Ego q̃tidie
oro, & or̃onis meæ nullũ fructũ uideo,
ſed ſicut accedo ad illã, ſic & redeo: ne-
mo mihi rñdet, nemo loqtur, nemo qp-
piã donat, ſed incaſſũ laboraſſe uideor.
Sic loqť humana ſtultitia, nõ attẽdens
Matt. 11. qd ĩde ueritas ꝓmittat dicẽs: Amẽ dico
uob: qa qcqd orãtes petitis, credite qa
accipietis, & fiet uob. Noli ergo uilipẽ-
dere or̃onẽ tuã, qm̃ ille ad quẽ oras, non
uilipendit eã: ſed anteq̃ egrediať de ore
tuo, ipẽ ſcribi eã iubet ĩ libro ſuo. Et unũ
è duob⁹ ĩdubitãter ſperare debem⁹, qm̃
aut dabit nob qđ petim⁹, aut qđ nobis
nouerit eſſe utilius. Cogita itaq; de deo
qcqd melius potes, & de te qcqd dete-
rius uales. De illo ampli⁹ credere debes,
q̃ cogitare potes. Oẽ tp̃s in quo de deo
non cogitas, hoc te computes ꝑdidiſſe.
Omnis

Omnis ſiquidem res aliena eſt à uobis:
tp̃s aũt tm̃ nr̃m eſt. Vaca ergo: & ubicũ
que fueris, tuus eſto. Nolite tradere, ſed
cõmodare. Quocunq; loco conſiſtis,
cogitationes tuas iacta in deum, & ali-
quid ſalutare in aĩo tuo uerſa. Oĩs ſiqdẽ
locus ad meditandum congruus eſt.
Tota ergo facilitate aĩm colligens, libe
re tecum habita, & in latitudine cordis
tui deambulans, ibidem cœnaculum
grande ſtratum Xp̃o exhibe. Mens nã-
que ſapientis ſꝑ eſt apud deũ. Illum ſꝑ
añ oculos hr̃e debemus, per quem ſu-
mus, uiuimus, & ſapimus. Ip̃m nanq; ut
eſſemus hẽmus authorem: ip̃m ẽt ut ſa-
pientes ſimus, debemus hr̃e doctorem:
& ut bt̃i ſimus, internæ ſuauitatis largi-
torem. Et in hoc imaginẽ eius, hoc eſt, il
lius ſummę trinitatis in nobis cognoſci
mus. Nam ſicut ille eſt, & ſapiens eſt, et
bonus eſt: ſic & nos ꝓ modulo nr̃o, &
ſumus, & nos eſſe ſcimus, & id eſſe &
noſſe diligimus. Vtere igiť teipſo uelut
dei templo, ꝑꝑ illud qđ ĩ te eſt ſiľe deo.
Honor ſiquidem deo ſũmus eſt, illum
uenerari & imitari. Imitaris, ſi pius es.
Templũ. n. ſctm̃ eſt deo mens pia, & al
tare optimum cor eius, Venerari, ſi miſe
ricors es, ſicut ipſe oĩbus miſericors eſt.
Hoſtia ſiquidem acceptabilis eſt deo,
facere bonum oĩb. ꝓ deo. Fac oĩa ſicut
filius dei, ut dignus ſis eo q te dignatus
eſt filiũ uocare. In omnib. uero q̃ agis,
deum eſſe pñtem cognoſce. Caue ergo
ne in eo qđ male delectat, uel uiſio tua
uel cogitatio tua remoreť: nec dicas ne-
que facias qđ nõ licet, ẽtſi libet: nec ali
quo facto uel ſigno deum offendas, q
ubiq; pñs cernit qcqd facis. Magna cu-
ſtodia tibi neceſſaria eſt, qm̃ añ oculos
iudicis uiuis cuncta cernentis. Cum illo
tñ ſꝑ es ſecurus, ſi talẽ te ꝓparaueris, ut
tecum adeſſe digneť. Si tecum non eſt
per grãm, adeſt per uindictam. Sed uæ
tibi, ſi ita tecum eſt. Imò uæ tibi, ſi ita te-
cum non adeſt. Illi nanq; iraſcitur deus,
quem peccantem non flagellat. Nam
quem flagellando non emendat, in fu-
turo damnat.

Mortis conſideratio, Cap. 7.

CErtum eſt, qm̃ mors ubiq; mi-
nať tibi, diabolus inſidiať ut ra
piat aĩam tuam qñ egredieť de
corꝑe: tu uero noli timere, qm̃ deus qui
in te habitat (ſi tñ ĩ te habitat) eripiet te
& à morte & à dæmone. Fidelis. n. ſo-
cius eſt, nec deſerit ſperantes in ſe, niſi i-
pſe prior deſerať. Deſeriť aũt cum cor ꝑ
prauas & inutiles cogitatiões uaga mẽ
te diſcurrit. Idcirco oĩ ſolicitudine & cu
ſtodia illud cuſtodire & tenere debes,
ut ĩ illo deus reqeſcere poſſit. In oĩ nãq;
creatura q̃ ſub ſole mundi uanitatib. oc
cupať, nihil humano corde ſublimius,
nihil nobili⁹, nihil deo ſiľius repiť. Qua-
ꝑꝑ nihil aliud q̃rit à te niſi cor tuũ. Mũ-
da ergo illud ꝑ purã cõfeſſionẽ, & aſſi-
duam or̃onem, ut mundo corde deum
uidere poſſis ꝑ cõtinuã dei circũſpectio
nem. In oĩ loco eſto ei ſubiectus & intẽ-
tus, & compone mores tuos, ut ſis in te
placat⁹: dilige oẽs hoĩes, & oĩb. te ama
bilem exhibe, ut ſis pacificus, & dei fi-
lius. Sic eris bonus monachus ſctũs, hu
milis, & rectus: & cũ talis fueris, memẽ
to mei. Væ mihi q iſta dico, & iſta non
facio: et ſi aliqñ facio, non diu ꝑſeuero.
Iſta hẽo in memoria, & nõ ſeruo ĩ uita.
Hẽo in ſermonib. & non in morib. Le-
gem in corde & ĩ ore tota die rumino,
& cõtraria legi ago. Lego de religione
in ea, & plus diligo lectionẽ quã or̃onẽ:
uerũtñ nil aliđ me docet diuina ſcriptu
ra, niſi religionẽ amare, unitatẽ ſeruare,
charitatẽ hr̃e. Ego aũt miſer & miſera-
bilis, citius curro ad lectionẽ quam ad
or̃onẽ: libẽtius uolo legere, q̃ miſſas au
ſcultare. Expectat me aliqs uolẽs de ne
ceſſitate ſua mihi loq, ego uero librũ ali
quẽ accipio, quẽ ille uľ ille uellet hr̃e: le
go ĩ eo, & legẽdo amitto fruct⁹ charita-
tis, pietatis affect⁹, cõpũctiõis flet⁹, miſ
ſarꝝ utilitatẽ, cœleſtiũ cõtẽplationẽ. Nil
tñ ĩ hac uita dulci⁹ ſẽtiť, nihil auidi⁹ ſumi
tur, nil ita mẽtẽ ab amorẽ mũdi ſeꝑat, nil
ſic aĩam cõtra tẽtatiões roborat, nil ho-
minẽ ita excitat & adiuuat ad oẽ op⁹ bo
nũ, et ad oẽm laborẽ, q grã cõtẽplatiõis.

Qualiter homo debeat intente orare, Cap. 8.

m Iſerere mei deus,qm̄ ibi plꝰ pec
co,ubi pctā mea emendare de-
beo.In monaſterio nancꝙ ſępe,
dum oro,non attendo qđ dico. Oro q
dem ore,ſed mente foris uagante, orō-
nis fructu priuor. Corpore ſum interiꝰ,
ſed corde exterius: & iō ꝑdo qđ dico.
Paꝝ.n. ꝓdeſt ſola uoce cãtare ſine cor-
dis intentione.Propterea magna ꝑuerſi
tas,imò magna inſania eſt,qñ cum dño
maieſtatis loq̄ in orōne ꝑ̄ſumimus, &
inſenſati aurē auertimus,&ad neſcio q̄s
ineptias cõuertimꝰ cor. Magna quocꝙ
inſania,& grauiter uindicanda,cū uiliſ-
ſimus puluis loquentem ad ſe audire de
dignat̃ creatorem uniuerſitatis. Ineffa-
bilis uero eſt dignatio diuinæ bonita-
tis,q̄ quotidie cõſpicit nos infœlices au
res auertentes,obdurantes corda, & ni
hilominus clamat ad nos dicens:Redi-
te p̄uaricatores ad cor.Vacate & uide-
Eſa. 46. c te qm̄ ego ſum deus, loq̄t mihi deus in
pſalmo,& ego illi: nec tñ cum pſalmū
dico,attēdo cꝰ pſalmus ſit.Idcirco ma-
Pſal. 45. b gnā iniuriam deo facio cū illum p̄cor ut
meā p̄cē exaudiat, quam ego qui fundo
non audio. Dep̄cor illum ut mihi inten
dat,ego uero nec mihi nec illi itēdo:ſed
qđ deteriꝰ ē,imūda & iutilia i corde uer
ſãdo,fœtorē horribilē eiꝰ aſpectib.igero.

De inſtabilitate cordis humani, Cap. 9.

n Ihil eſt in me corde meo fuga-
cius:qđ quoties me deſerit, &
per prauas cogitatiões defluit,
toties deū offēdit. Cor meū,cor uanū,
uagum & inſtabile,dum ſuo ducit̃ arbi
trio,& diuino caret cõſilio, in ſeipſo nõ
põt conſiſtere, ſed oī mobili mobilius,
ꝑ infinita diſtrahit̃,& hac atcꝙ illac ꝑi-
numera diſcurrit.Et dum ꝑ diuerſa reqē
q̄rit,non inuenit.Sed in labore miſeꝝ, à
reqe uacuū manet,ſibi non concordat,
à ſe diſſonat,à ſe reſilit, uolūtates alter-
nat, conſilia mutat, ædificat noua,de-
ſtruit uetera,deſtructa reædificat, eadē
iteꝝ atcꝙ iteꝝ alio &alio mō mutat &
ordinat,quia uult & non uult: & nuncꝙ
in eodem ſtatu permanet. Sicut.n.mo-
lendinum uelociter uoluit̃, & nihil re- Iob. 13. d
ſpuit, ſed q̄cq̄d imponit̃ molit:ſi ãt nihil
apponit̃,ſeip̄m conſumit:ſic cor meū ſꝑ
eſt in motu, & nuncꝙ reqeſcit: ſed ſiue
dormiã ſiue uigilē, ſomniat & cogitat
q̄cq̄d ei occurrit. Et ſicut molendinum
arena ſi imponat̃ exterminat, pix iqnat,
palea occupat: ſic cor meum cogitatio
amara turbat,imūda maculat,uana in-
quietat & fatigat. Ita cor meum dum
futuꝝ non curat gaudium,nec diuinum
q̄rit auxilium,ab amore cœleſtiū elõga
tur, & in amore terreſtrium occupatur.
Cūcꝙ elabit̃ ab illis, & inuoluit̃ in iſtis,
uanitas illđ recipit, curioſitas deducit,
cupiditas allicit,uoluptas ſeducit,luxu
ria polluit,torquet inuidia,turbat iracū
dia,cruciat triſtitia: ſicꝙ miſeris caſib.
ſubmergit̃ oīb. uitijs, qm̄ unū deum (q
ei ſufficere poterat) dimiſit. Per multa
diſpergit̃,& huc illucꝙ q̄rit ubi reqeſce
re poſſit, & nihil inuenit qđ ei ſufficiat,
donec ad ip̄m redeat. A cogitatione i
cogitationem ducit̃. & per uarias occu
pationes, & affectiones uariat̃:ut ſaltē
uarietate ipſaꝝ reꝝ impleat̃:quaꝝ qua
litate ſatiari nõ põt. Sic labit̃ cordis mi-
ſeria ſubtracta diuina gr̃a. Cumcꝙ ad ſe
reuertit̃, & diſcutit qđ cogitauit,nil re-
perit:quia non opus fuit, ſed importu-
na cogitatio, qua componit multa de
nihilo:ſic dēicꝙ decipit imaginatio,quā
dęmonū format illuſio.Impat mihi deꝰ
ut p̄beā illi cor meū,& q̄a impanti deo
non ſum obediens & ſubditus, mihi ſū
rebellis & contrarius.Vñ mihi ſubiuga
ri non potero,donec illi fuero ſubiectꝰ:
mihicꝙ ſeruiā nolēs, q̄ ei nolo ſeruire uo
lens.Idcirco plura machinat̃ cor meum
uno momento,q̄ꝫ oēs hoīes ꝑficere poſ-
ſent uno anno. Cū deo non ſum unitus,
& iō in meipſo ſum diuiſus. Cum illo
uero uniri non poſſum niſi ꝑ charitatē:
nec ſubijci niſi ꝑ humilitatē:nec uere hu
milis eſſe niſi ꝑ ueritatem.Expedit ergo
ut in ueritate me diſcutiam, & cogno-
ſcā q̄ꝫ uilis,q̄ꝫ fragilis,& q̄ꝫ labilis ſum.
Deinde cū oēs miſerias meas cognoue-
ro,neceſſe eſt ut illi inhæreā ꝑ quē ſum,

ſine quo nihil ſum,&nihil facere poſſū.
Et quia à deo peccando receſſi:niſi per
ueram confeſſionem ad illum redire nõ
poſſum. Fateri ergo oportet qđ faten-
dum eſt:quia nuncꝙ eo mō aut ea inten
tione,qua peccaui,pctā confeſſus ſum:
nec oīm recordatꝰ ſum,aut ꝑꝑ uetuſta-
tem,aut ꝑꝑ multitudinem. Si aūt cõfeſ-
ſus ſum,non pure confeſſus ſum ꝑꝑ tur-
pitudinem. Confeſſionem ēt meam di-
uiſi,ut diuerſis ſacerdotib. diuerſa mani
feſtarē: & ita uenia carui,ad quam per
partes ꝑuenire putaui. Execranda nãcꝙ
fictio eſt pctm̄ diuidere, & ſuperficiete
nus radere, non intrinſecus eradicare.
Non.n.utilis eſt confeſſio niſi ſit in oris
ueritate,& cordis puritate. Et ut tres
ſint q̄ teſtimonium nobis dicant in cœ-
lo,pr̃,filius, & ſpūs ſctūs:addamus te-
ſtes ſacerdotes cordi nr̃o & ori,ut i ore
duoꝝ uel trium teſtium ſtet oē uerbū.
2. Co. 13. b Sed dicis: Sufficit mihi ſoli deo cõfiteri:
q̄a ſacerdos ſine eo à pctis me abſolue
re non põt. Ad qđ non ego,ſed B.Iaco-
Iaco. 5. d bus rñdet dicens: Cõfitemini alterutrū
pctā ur̃a. Conueniens nancꝙ ualde eſt,
ut nos q̄ peccãdo deo contumaces fui-
mus, pœnitendo ſupplices ſacerdotibꝰ
& miniſtris eiꝰ ſimus, ut hõ q̄ ad gr̃am
conſeruãdã mediatore nõ eguit,iam eã
recuꝑare nõ niſi ꝑ mediatorem hoīem
poſſit. Gemat ergo & ſuſpiret,& anxiꝰ
ꝓ pctō timeat,& expaueſcat: ſolicitus
diſcurrat, auxiliatores & interceſſores
q̄rat: ꝓſternat ſe humil'r hoī, q̄ humil'r
aſtare noluit creatori. Nam & hoc ſalu
berrimum eſt ut hõ corde pœniteat, &
ore delictum ſuū confiteat̃, q̄tenus deꝰ
q̄ pius adeſt ꝑ gr̃am, cor ad pniam cõ-
pungat:deinde adſit, ut cõfitēti pctōꝝ
ueniam tribuat. Q. ſi forte pctōr uere
pœniteat,ſed intercurrente articulo ne-
ceſſitatis,ad confeſſionē ꝑuenire nõ poſ
ſit:confidenter credere debemus,ꝙ ſū-
mus ſacerdos complet in eo qđ morta
lis non potuit. Et iam apud deum factū
conſtat,qđ hõ quidem uere uoluit, ſed
nõ ualuit adimplere: q̄a cõfeſſionē nõ cõ-
tēptus excluſit,ſed ipediuit neceſſitas.

De peccato non excuſando, Cap. 10.

i N caplo ubi pctā mea emenda
re debui:pctis pctā addidi. Cū
de illis accuſatus fui,aut aliquo
modo excuſaui,aut ex toto negaui,aut
qđ deterius eſt,defendi,& impatienter
rñdi:cum nullum ſit pctm̄ à quo nõ ſim
contaminatus,aut contaminari nõ poſ
ſim:Iuſtū eſt ergo ut oī occaſione remo
ta emendationem ꝓmittā, uñcūcꝙ aut
à quocūcꝙ accuſer: q̄tenus ſic liberari
ualeā à pctō ꝑpetrato uel ꝑpetrando.

Quàm ſit malum alios non corrigere, Cap. 11.

m Vltitudinem iniquitatū meaꝝ
expaueſcēs,alioꝝ tranſgreſſio
nes rep̄hēdere timui,& iō mor
tis author extiti:q̄a uirus qđ clamando
expellere potui,non expuli. Indignatus
ſum aduerſus alios q̄ me de uitijs meis
rep̄hēdebant,&quos amare debui,odi
ui.Illa q̄ mihi nocebãt uel diſplicebant:
deſideraui ut non eſſent. Sciebã tñ ꝙ in
natura ſui erãt bona,& à bono factore
facta:ſed iō mihi nocebãt,q̄a malꝰ erã,
& male illis utebar. Nihil.n.mihi cõtra
riū eſt niſi ego ipſe, Mecū eſt q̄cq̄d mi-
hi nocere põt, & ego ipſe mihi ſarcina
ſum.Optaui ēt ut deus pctā mea neſci-
ret,aut punire nollet,aut ñ poſſet,&ita
uolui deū eſſe inſipiētē,iniuſtū,& impo
tētē:qđ ſi eſſet,deus non eſſet. Non eſt
ſuꝑbia ſuꝑ ſuꝑbiam meam: ꝑꝑea longe Pſal. 21. a
à ſalute mea,uerba delictoꝝ meoꝝ. Su
ſpecta ē ſiq̄dē deo ſuꝑbia & odioſa:nec
fieri p̄t ut cū eo i gr̃am reuertat̃. Diuer-
ſum utriuſcꝙ hoſpitiū:nec i eodē cohabi
tãt aīo q̄b.ñ licuit cohabitare i cœlo. In
cœlo nata ē:ſed uelut imemor q̄ uia ide
cecidit,illuc poſtea redire ñ potuit. Cū
aer pluuia ul' nimio frigorē aut calore tur
batꝰ fuit,cõtra deū iniq̄ murmuraui.Oīa
nãcꝙ q̄ ad uſum uitæ accepimus: ad uſū
culpæ cõuertimꝰ. Quapꝑ iuſtū eſt ut q̄
i cūctis peccauimus:in cūctis feriamur.
Sępe ad ſacrū myſteriū uocē meā fregi,
ut dulcius cantarē,magis delectabar in
uocis modulatione, q̄ꝫ in cordis cõpun
ctione. Deꝰ uero cui nõ abſcõdit̃ q̄cq̄d
illicitū ꝑpetrat̃,non q̄rit uocis lenitatē,

ſed cordis puritatem. Nā dum cantor
mulcet ppl'm uocib. deum iritat prauis
morib. Licentiam loquendi uel aliquid
faciendi, ſæpe nimia importunitate uel
calliditate à p̃latis meis extorſi: non at-
tendens miſer, qm̃ ille ſe decipit, qui oc
culte ul' apte ſatagit ut hoc ei pr̃ ſpūalis
iniungat, qđ ipſe deſiderat. Acū uel cul
tellum uel aliq̄d uile multoties nimium
deſideraui: nec confeſſus ſum: q̄a pctm̃
non æſtimabam, pp̄ rei uilitatē. Verūtn̄
non multum diſtet q̄cū q; ſubſtantia ui-
lis uel p̃tioſa req̄rat, dum æqual'r ſit cor
ruptus affectus. Nō.n. cultellus in uitiū
eſt, ſed cultelli appetitus: neq; auꝝ ī ui-
tiū eſt, ſed auri cupiditas. In labore non
laboraui quantū debui uel quantn̄ po-
tui. In ſilentio ēt fui otioſus, qđ eſt maxi
mum pctm̃. In ſilentio nāq; nemo ſic de
bet eſſe otioſus, ut in eodē otio utilitatē
non cogitet ꝓximi: nec ſic actuoſus, ut
contemplationem non requirat dei. Pa
rum.n. ꝓficit, qui alteri non ꝓdeſt cum
pōt. De uitijs meis multoties me iacta-
ui: putans eſſe inſigne uirtutis ubi erat
lapſus criminis. De uirtutib. ēt uitia fe-
ci. Iuſtitia nāq; dum ſuum modum exce
dit: crudelitatis uitium gignit. Et nimia
pietas diſſolutionem diſciplinæ partu-
rit, ſic ſæpe uitium eſt qđ uirtus putat̃.
Sic remiſſa ſegnities manſuetudo credi
tur, & pigritiæ uitiū q̄etis uirtutē imita
tur. Finxi me eſſe qđ nō erā: dixi me uel
le qđ nolebā, uel nolle qđ uolebā: aliđ
ore dicebam, & aliud corde uolebā: &
ita ſub ouina pelle uulpinā cōſciam cō-
ſeruabam. Vulpina planè cōſcia eſt te-
pida conuerſatio, aīalis cogitatio, ficta
confeſſio, breuis & rara cōpūctio, obe
dientia ſine deuotione, orō ſine intētio-
ne, lectio ſine ædificatione, ſermo ſine
circūſpectiōe. O q̄ dura mihi ſunt iſta
q̄ loquor: qm̃ me ipm̃ loquendo ferio.
Verūtn̄ q̄a me pctōrem non nego, ſed
pctm̃ meū cognoſco: erit fortaſſe apđ
deum pium iudicē ipſa cognitio culpę,
impetratio ueniæ. Dicā ergo, dicā miſe
riam meam, ſi forte ſua pietas moueat
illum. Dicā pctm̃ meū, qm̃ notitia pcti
initium eſt ſalutis. Magnam porto co-
ronam, & ueſtem rotūdam, rl'am ſeruo
ieiunioꝝ, ſtatutis pſallo horis, ſed cor
meum lōge eſt à deo meo. Exteriorem
ſupꝑficiē intuens, ſalua mihi oīa arbitror,
non ſentiens uermē interiorē q̄ interio-
ra corrodit. Vn̄ Oſeas: Comederūt alie
Oſee.7.c. ni robur meū, & ignoraui, & iō p̄gēs to
tus in ea q̄ foris ſunt, & ignarus īterioꝝ
meoꝝ, ſicut aqua effuſus ſum, & ad ni-
hilum redactus ſum, ptōꝝ obliuiſcens,
p̄ntium negligens, futura non ꝓuidens.
Ingratus ſum ad beneficia, pronus ad
mala, & tardus ad bona.

Quomodo ſe debet unuſquiſque conſiderare, Cap. 12.

SI me nō inſpicio, neſcio meipm̃.
Si aūt me inſpicio, tolerare me
non poſſum. Tanta inuenio in
me q̄ digna ſunt rep̄henſione, & confu-
ſione, & quanto me ſubtilius & ſæpius
diſcutio, tāto plures abominationes in
angulis cordis mei inuenio. Ex quo nā-
que peccare cœpi, nunq̄ unū diem ſine
pctō tranſire potui, nec adhuc peccare
ceſſo, ſed de die in diem pctā pctis ad-
do, & ea q̄ p̄ oculis hēo, inſpicio, nec ge
mo, erubeſcēda uideo, nec erubeſco: do
lenda intueor, nec doleo, qđ eſt mortis
ſignū & dānationis indicium. Mēbrū
.n. qđ dolorē non ſentit, mortuū eſt, &
morb. inſenſibilis, eſt incurabilis. Leuis
ſum & diſſolut9, nec me corrigo, ſed ad
pctā q̄ cōfeſſus ſum, quotidie redeo, nec
caueo foueā in quā miſer ego cecidi, uel
alios cadere feci aut uidi. Cūq; plorare
& orare deberē pro malis quæ feci, &
bonis quæ neglexi, prohdolor uerſum
eſt mihi in contrariū. Nā tepui & frigui
à feruore orōnis, & iam ſine ſenſu frigi-
dus remanſi, & iō flere meipm̃ non poſ-
ſum, qm̃ gr̃a lacrymaꝝ receſſit à me.

De præſentia conſcientiæ ubique, Cap. 13.

PEccata mea celare n̄ poſſū, qm̃
q̄cūq; uado, cōſcia mea mecū
ē, ſecū portās q̄cq̄d ī ea poſui, ſi
ue bonū, ſiue malū. Seruat uiuo, reſti-
tuet đfūcto đpoſitū qđ ſeruādū accepit.
Si male facio, adeſt illa, ſi āt bn̄ facere ui

deor

deor & inde extollor, adeſt illa. Adeſt
uiuo, ſequitur mortuum: ubiq; mihi glo
ria uel confuſio eſt inſeparabilis pro q̄li
tate depoſiti. Sic ſic in domo propria, et
à ꝓpria familia hēo accuſatores, teſtes,
iudices, & tortores. Accuſat me cōſcia,
teſtis eſt memoria, rō iudex, uoluptas
carcer, timor tortor, oblectamentū tor-
mentum. Quotquot.n. fuerint oblecta-
menta mala, tot erunt tormenta dira in
pœna. Nam inde punimur, unde dele-
ctamur.

De tribus inimicis hominis, Cap. 14.

ADiuua me dn̄e deus meus, qm̃
inimici mei aīam meā circunde
derunt: corpus. ſ. mundus, & dia
bolus. A corpore fugere nō poſſum: nec
ipm̃ à me fugare. Circūferre illud neceſ
ſe eſt, qm̃ alligatū eſt mihi: ꝑimere non
licet, ſuſtētare cogor: & cū illud impin-
guo, hoſtē meū aduerſum me nutrio. Si
.n. ſatis comedero, & id robuſtū fuerit:
ſanitas & fortitudo eius mihi aduerſan
tur. Mūdus uero circūcingit & obſidet
me undiq;, & ꝑ q̄nque portas: uidelicet
ꝑ quinque corꝑis ſenſus. ſ. uiſum, auditū,
Ierem. 9.f guſtū, odoratū, & tactū, ſagittis ſuis me
uulnerat, & mors intrat per feneſtras
meas in aīam meā. Reſpicit ocl's, & mē
tis ſenſum auertit. Audit auris, & inten
tionē cordis inflexit. Odoratus cogita-
tionē impedit. Os loq̄tur, & fallit. Per
tactū ardor libidinis pro aliqua parua
occaſione excitatur, & niſi illico reſpua
tur, ſubito totū corpus occupat, urit, &
incendit. Primo carnē cogitatione mo-
dicū titillat: deinde delectatione turpi
mentem maculat, & ad extremum per
cōſenſum prauitatis ſibi mētē ſubiugat.
Porrò diabolus quē uidere nō poſſum,
Pſal. 7.d & ideo minus ab eo mihi cauere, teten-
Pſal. 63.a dit arcum ſuum, & in eo parauit ſagit-
tas ſuas ut uulneret me repēte: narrauit
ut abſconderet laqueos ſuos, & dixit:
Quis uidebit eos? Laqueū poſuit in au-
ro & argēto, & ī oībus q̄bus abutimur,
cum illis male delectamur & illaquea-
mur. Nec ſolū laqueū poſuit, ſed & ui-
ſcū. Viſcus eſt amor poſſeſſionis, affect9
cognationis cupiditas honoris, & car-
nis uoluptas: q̄bus aīa inuiſcat̃ & irretit̃:
ne pēnis cōtēplationis ꝑ plateas ſupnæ
Siō uolare poſſit. Sagittæ diaboli ſunt
ira, inuidia, luxuria, & cætera q̄bus ani-
ma uulnerat̃. Et q̄s eſt ille q̄ iacula eius
ignea extinguere poſſit? Prohdolor, his
telis ſupat̃ ſæpe aīa fidelis. Heu mihi q̄a
undiq; bella mihi uideo: undiq; tela uo
lāt: undique tētamēta, undiq; pericula.
Quocūque me uertā: nulla ſecuritas eſt.
Et q̄ mulcēt, & q̄ triſtāt uel moleſtant,
oīa timeo: eſuries, & refectio: ſomn9, &
uigiliæ: labor & q̄es pugnāt cōtra me.
Non minus ſuſpectus eſt mihi iocus q̄
ira: multos ſiq̄dem iocādo ſcādalizaui.
Nec minus ꝓſpera uereor q̄ aduerſa, ꝓ-
ſpera nāq; ſuauitate ſua incautū me fa-
ciūt, & decipiūt. Aduerſa uero q̄a aliq̄d
amaritudinis hn̄t: uelut potiones ama-
ræ me ſuſpectū & timidū faciūt. Magis
timeo malū qđ facio in abſcondito, q̄
qđ in apto. Malū nanq; qđ nemo ui-
det, nullus rep̄hendit: & ubi nō timetur
rep̄henſor, ſecurus accedit tētator, & fa
cilius ꝑpetrat̃ iniq̄tas. Nimiꝝ utrobiq;
bellū: utrobiq; ꝑiculū: utrobiq; timen-
dū. Et ſicut in hoſtili regione uerſantib.
hac illacq; circūſpiciēdū eſt: & ad oēm
ſtrepitū circūagenda eſt ceruix. Caro
ſuggerit mihi mollia: mūdus uana: dia-
bolus amara. Quia quoties carnalis co
gitatio mentē importune pulſat de cibo
& potu, de ſomno, cæteriſq; ſil'ibus ad
carnis curam ꝑtinentibus: caro mihi lo-
quitur. Cum de ambitione ſcl'i, de ia-
ctantia, de arrogantia cogitatio uana ī
corde uerſatur: de mūdo eſt. Qn̄ aūt ad
iram & iracundiā, & amaritudinē ani-
mi ꝓuocor: diabolica ſuggeſtio eſt: cui
nō al'r q̄ ipſi diabolo reſiſtendū eſt: nec
al'r ab ea cauendum q̄ ab ipſa damna-
tione. Dæmonū offm̃ eſt ſuggeſtiones
malas ingerere: nr̃m eſt illis nō cōſenti-
re. Nā quoties reſiſtimus: diabolū ſupa
mus, angelos lætificamus, deū honorifi
camus. Ipſe.n. nos hortat̃ ut pugnem9:
adiuuat ut uincamus. Certantes in bel-
lo ſpectat; deficientes ſubleuat, uin-

centes coronat.

Caro hominis unde ſit, & quid pariat, Capitulum 15.

c Aro mea de luto eſt, & ideo lutoſas & uoluptuoſas cogitationes ab illa habeo: uanas & curioſas à mũdo: à diabolo malas & malitioſas. Iſti tres inimici me impugnant & pſequunĩ, nũc qdẽ apte, nũc uero occulte: ſemp aũt malitioſe. Diabolus nãque plus cõfidit ĩ adiutorio carnis: qm̃ magis nocet domeſticus hoſtis. Illa uero ad ſubuerſionem meã cũ illo fœdus iniȷ̃t, utpote de pc̃tõ nata, & in pc̃tõ nutrita, uitiȷ̃s corrupta ab ipſa origine: ſed multo amplius uitiata praua cõſuetudine. Hinc eſt ꝙ tã acriter concupiſcit aduerſus ſpm̃: ꝙ aſſidue murmurat, & impatiens eſt diſciplinæ: ꝙ illicita ſuggerit, nec rõni obtẽperat, nec inhibeĩ ullo timore. Huic accedit, hãc adiuuat, hac utitur tortuoſus ille ſerpẽs hoſtis humani gñis, cui nullũ aliud eſt deſiderium, nullũ negotiũ, nullũ ſtudiũ, niſi perdere aĩas nr̃as. Hic eſt q iugiter malũ machinatur, argute loqtur, artificioſe ſuggerit, callide decipit. Illicitos motus inſufflat, & uenenatas cogitationes inflammat, mouet bella, nutrit odia, incitat gulã, mouet libidinẽ, deſideria carnis inſtigat, & pc̃ti occaſiones parat, & mille nocendi artibus corda hoĩum pulſare nõ ceſſat. Hinc eſt ꝙ baculo nr̃o nos cedit, & manus nr̃as ꝓprio cingulo ligat: ut caro q̃ data eſt nobis in adiutorium, fiat nobis in ruinã & ſcãdalũ. Grauis luc̃ta, & graue piculũ eſt aduerſus domeſticũ hoſtẽ pugnare: maxime cũ nos aduenæ ſimus & ille ciuis. Ille ſuã inhabitat regionẽ: nos exules ſumus & pegrini. Magnũ quoq; diſcrimẽ eſt aduerſus diabolicæ fraudis aſtutiã tam crebros, imò cõtinuos ſuſtinere conflic̃tus: quem aſtutum fecit tam natura ſubtilis, q̃ longa exercitatio malitiæ huius.

Deprecatio pro ſeipſo, Cap. 16.

e Ripe me de inimicis meis deus meus, & ab his q oderunt me:
Pſal. 58.a qm̃ cõfortati ſunt ſup me. Ego uero quſq; ad hũc diẽ cõtra me uixi: iã iam p tuam grãm mihi uiuere incipiam. Sic.n. in hoc mũdo uiuere debemus, ut cũ corpus cœpit à uermibus deuorari in ſepulcro: aĩa lætet̃ cũ ſanc̃tis in cœlo. Illuc ſpũs dirigẽdus eſt, quo eſt iturus. Illuc feſtinare debemus, ubi ſemp uiuamus, & ubi mori amplius nõ timeam⁹. Si ſic amamus iſtã labilẽ & caducã uitam, ubi cũ tanto labore uiuimus: ubi comedẽdo, bibẽdo, dormiẽdo uix carnis neceſſitatibus ſatisfacimus: multo magis amare debemus uitã æternã: ubi nullũ laborẽ ſuſtinebimus, ubi ſumma ſemp iucũditas, ſumma fœlicitas, fœlix libertas, & fœlix btitudo: ubi ſiles erũt hoĩes angelis dei, & fulgebũt iuſti ſicut ſol, in regno pr̃is eoꝝ. Qualis putas tũc Matt. 13.f erit ſplẽdor aĩaꝝ, qñ ſolis ſplendorẽ habebit lux corpoꝝ? Nulla erit ibi triſtitia, nulla anguſtia, nullus dolor, nullus timor, nullus ibi labor, nulla mors, ſed perpetua ſanitas ſemp ibi pſeuerat. Nõ ſuggerit ibi malitia, nec carnis miſeria: nulla eſt ibi ægritudo: nulla oĩno neceſſitas: nõ eſt ibi fames, non ſitis, nõ frigus, non æſtus, nõ laſſitudo ieiuniȷ̃: nec ulla tẽtatio inimici: nec peccãdi uolũtas: nec delinquẽdi facultas, ſed totum lætitia, totũ exultatio poſſidet: hoĩes quoq; angelis, ſociati, ſine ulla carnis infirmitate in ppetuũ manebũt. Ibi erit iucũditas infinita: beatitudo ſempiterna: in qua qui ſemel ſuſcipit̃, ſemp tenet̃. Ibi eſt reqes à laboribus, pax ab hoſtibus, amœnitas de nouitate: ſecuritas de æternitate, ſuauitas atq; dulcedo de dei uiſione. Et quis non illic habitare uehementer deſideret & propter pacem, & pp amœnitatem, & pp æternitatẽ, & propter dei uiſionem? Nullus eſt ibi peregrinus, ſed quicunque illuc uenire merebuntur, ſecuri in propria patria manebunt: ſemp læti: & ſemper ſatiati de uiſione dei. Et quanto plus aliquis hic deo obediẽs fuerit, tanto ampliorẽ ab eo mercedem ibi recipiet: quantóque amplius deũ amabit, tanto propius uidebit quem cernere cupit.

De breui uita hominis, Cap. 17.

d Ies hoĩs ſicut umbra ſuper terram, & nulla eſt mora: & tunc ꝓprie nihil eſt, cũ ſtare ṽr. Cur ergo thesaurizat in terra hõ: cũ ſine dilatione trãſeat & illud qđ colligit̃, & ipſe qui colligit? Et tu hõ quẽ fruc̃tum expec̃tas in mundo: cuius fruc̃tus ruina eſt, cuius finis mors eſt? Vtinã ſapes et intelligeres: ac nouiſſima prudẽter prouideres. Scio quendam q p annos plurimos tecum familiariter uixit: ad mẽſam tuã ſedit: cibũ de manu tua ſumpſit: in ſinu tuo dormiuit: cũ uoluit tecũ colloquiũ habuit: hic iure hæreditario ſeruus tuus eſt. Sed qa ab ineũte ætate delicate nutriſti eũ, & uirgæ peperciſti: contumax effec̃tus eſt: leuauit calcaneũ ſuũ ſup caput tuũ, & te in ſeruitutẽ redegit, & tui crudeliter dñatur. Sed fortaſſe dices, qs eſt hic? Vetus hõ tuus: q cõculcat ſpiritũ tuũ: q ꝑ nihilo hẽt terrã deſiderabilẽ: q ſola q̃ carnis ſunt ſapit. Hõ iſte à natiuitate cæcus eſt, ſed ſurdus & mutus: inueteratus dieꝝ maloꝝ: rebellis uirtuti & ueritati: inimicus crucis xp̃i: deridet innocentẽ, & ſimplr̃ tranſeuntẽ: ambulat in magnis & in mirabilibus ſupra ſe: arrogantia eius eſt pluſq; fortitudo eius, nul
Pſal. 13.a lum reueret̃, dicit in inſipientia ſua, non eſt deus: tabeſcit bonis, & malis paſcit̃ alienis: immũdis cogitationibus paſcitur: non fatigabitur in illis tranſgrediẽs uſq; ad finẽ: diſpergit & diſſipat ꝓpria, ſicut ꝓdigus: cupit & rapit aliena, ſicut auarus, turpitudinem & ignominiã cõgregat ſibi, ſimulãs & callidus ꝓuocat iram dei. Hõ iſte totus in pc̃tis natus ẽ, & ſic nutritus, amicus iniqtatis, filius mortis, uas iræ in cõtumeliam, aptus ad interitũ. Qui cũ talis ſit, enarrat iuſtitias dei, & aſſumit teſtm̃ eius p os ſuũ. Odit diſciplinã, ꝓȷ̃cit dñm ſuũ poſt dorſum
Pſal. 49.c ſuũ. Cũ uidet furẽ, currit cum eo, & cum adulteris portionẽ ſuã ponit. Aduerſus filiũ mr̃is ſuæ ponit ſcãdalũ, ſup terram ẽt theſaurizat irã in die iræ, uult à te hæreditatẽ tuã tollere, & deſup terram auferre, & tu tantã iniuriã nõ uindicas ſed diſſimulas, nec ei uerbũ duꝝ loqueris, nec uultum iratum oñdis, ſed blãdienti tibi arrides? Ludis cũ illuſore: neſcis qa Iſmael eſt qui tecũ ludit? Ludus iſte nõ eſt pueritiæ nec ſimplicitatis uel innocẽtiæ, ſed illuſio eſt aĩæ, ſed perſecutio, ſed mors. Iã te in foueã quam fecit, p̃cipitauit: iam effœminatus es, iã iugo miſerrimæ ſeruitutis p̃ſſus, ſub pedibus eius miſere & uilr̃ conculcaris. O miſer & miſerabilis hõ, qs te liberabit de uinculo impropȷ̃ h⁹? Exurgat deus, & cadat armatus iſte: cadat & conterat̃ inimicus hõ: contẽptor dei, cultor ſui: amator mundi, ſeruus diaboli. Quid tibi ṽr? Si rec̃te ſentis, mecũ dices: Reus eſt mortis, crucifigat̃. Noli ergo diſſimulare, noli differre, noli parcere: ſed feſtinãter, audac̃ter, inſtãter crucifige hoĩem iſtũ, ſed cruce xp̃i, in qua eſt ſalus & uita: ad quẽ ſi ex corde clamaueris, crucifixus tuus audiet te benigne rñdens: Hodie mecũ eris in paradiſo. O Chriſti pietas: ô inopinata ſalus miſeri. Tã gratuita eſt & probata dilec̃tio dei, tã ſtupenda dulcedo, tam inopinata dignatio: tã inuic̃ta manſuetudo, ut qui ad eum clamauerit, exaudiat illum: quoniam miſericors eſt. O quãta eſt miſericordia dei, quam ineffabilis mutatio dexteræ excelſi. Heri eras in tenebris, hodie in ſplẽdore lucis. Heri in ore leonis, hodie in manu mediatoris. Heri in porta inferni: hodie in deliciȷ̃s paradiſi. Sed quid proſunt hæ literę admonitionis, niſi deleas de libro conſcientiæ tuæ literas mortis? Quid ꝓſunt hæc ſcripta, lec̃ta, & intellec̃ta, niſi temetipſum legas & intelligas? Da ergo operam internæ lec̃tioni, ut legas, inſpicias, & cognoſcas teipſum: legas ut diligas deum, ut pugnes & uincas mundum & oẽm inimicum, quatenus labor conuertatur in requiem, luc̃tus in gaudium, & poſt tenebras h⁹ uitæ uideas ortum ſurgentis auroræ: uideas ẽt meridianum ſolem iuſtitiæ: in quo ſponſum cum ſponſa proſpicies, unum eũdemq; dominum glorię, qui uiuit et regnat per infinita ſecula.

DE INTERIORI
domo,id eſt,cõſcientia ędifi canda tractatus utilis.

d Omus hæc in qua habita
mus,ex omni parte ſui rui
nam nobis minatur. Idcir
co quia in breui eſt caſu-
ra,alia nobis eſt ædifican-
da.Redeamus ergo ad nos, & diſcutia
mus conſciam nr̃am.Nam ſicut corpus
nr̃m tabernaculũ dr̃,in quo militamus:
ſic cõſcía nr̃a domus uocatur, in q̃ poſt
militiam requieſcimus:& ille recte mili
tat,qui per militiã quã exercet in corpe,
Prouer.24 domũ ædificat cõſciæ.Diligẽter exerce
agrũ tuum,ait ſapiẽs,ut poſtea ædifices
domum tuã.Ager iſte corpus nr̃m eſt,
cuius ſenſibus & motibus ſic recte uti-
mur,animiq; impio eos ſubijcientes in
uſum uirtutis inflectimus, dum corpus
aío indeſinẽter, & aíus deo ex toto ſub-
ijcitur.His nimirũ modis interior cõſcía
ædificatur: quam utiq; bonam faciunt
ptõrũ malorũ cõdigna ſatisfactio,&in-
ſtantium malorũ cauta prouidaq; decli
natio.Condigna ſatisfactio eſt mala fa
cta corrigere,& correcta non reiterare.
Cõſcía uero perpetua eſt:q̃ nunquã fini
tur,ſicut nec aía.Quę cũ ſit immortalis,
ſicut non põt eſſe non aía, ſic nunquam
põt eſſe ſine conſcía.Conſcía nanq; eſt
inſeparabilis gloria,uel confuſio uniuſ-
cuiuſque pro qualitate depoſiti.

Conſcientiam prius eſſe mundandam quàm ædificandam, Cap. 1.

h Aec ergo conſcía in qua anima
perpetuo manſura eſt,ædifican
da eſt,ſed prius mundanda. Et
qs eam mundabit?Profecto deus et hõ.
Hõ per cogitationes &affectiones,de9
uero per miſericordiã & gr̃am. Cogita
tiones & affectiones neceſſariæ ſunt in
conſciæ mundatione,cogitationes ĩ in-
ueſtigatione ueritatis:affectiones ĩ exer
citatione uirtutis. Porrò miſericordia
modo delet pctm̃:modo dat uirtutem
reſiſtendi pctõ, nunc ſubtrahit peccãdi
occaſionem,nunc immittit amaritudi-
nem:plerũque ſanat affectionem. Gr̃a
adiuuat ad bonum:defendit contra ma
lum,erudit ad utrũque diſcernendum.
Homo igitur per ueritatem ſtimulatus,
pctã ſua confitetur: deus autem per mi
ſericordiam flexus cõfitenti miſeretur.
Omnis nanque ſpes ueniæ & miſericor
diæ in cõfeſſione eſt,nec poteſt quis iu
ſtificari à peccato,niſi prius fuerit con-
feſſus peccatum.Ex eo enim unuſquiſq;
iuſtus eſſe incipit, ex quo ſui accuſator
extiterit.

De miſericordia & ueritate: & de oſculo pacis: & oſculo iuſtitiæ, Cap. 2.

f Oelix conſcía,in qua miſericor
dia & ueritas obuiauerũt ſibi,
iuſtitia & pax oſculatæ ſunt.
Veritas confitentis,& miſericordia mi- Pſal.84.b
ſerentis,obuiauerunt ſibi: qm̃ non põt il
li miſericordia deeſſe,qui ſe cognoſcit ĩ
ueritate.Oſculum iuſtitiæ eſt inimicos
diligere,parentes & propria quęq; pp
deum relinquere, illatam iniuriam pa-
tienter ferre,oblatam gl̃iam ubiq; decli
nare.Oſculum pacis eſt odientes inuita
re ad pacem: diſcordantes ad concor-
diam reuocare,aduerſarios pacifice ſu-
ſtinere,errantes pie & benigne docere,
mœrentes clementer mulcere, & cũ o-
mnibus pacem habere.

De ſtatu animæ in Chriſto confirmatæ, Capitulum 3.

b Eata illa anima, quæ in pace
Chriſti fundata eſt, & in dei
amore ſolidata: quæ cum ex-
terius bella patitur, pax interius non
turbatur. In qua quæcunque moleſtiæ
foris perſtrepant, uſque ad ſilentium
internæ quietis nõ irrumpunt,quoniam
guſtu internæ dulcedinis tacta intus eſt
per deſiderium collecta, nec iam foris
enormiter in carnis uoluptates diſſolui
tur, quia totum intus poſſidet in quo
delectatur, atque ita in ſemetipſa pa-
cificata, dum nihil eſt quod foris appe
tit, tota per amorem intus requieſcit,
& cum tota ad internum gaudium col-
ligitur, ad imaginem dei reformatur,
quam in ſe ueneratur. Talem animam
frequenter

frequenter uiſitant angeli atque archã-
geli,& honorificãt:utpote dei templũ,
& ſpiritus ſancti habitaculum. Eſto igi
tur templum dei, & deus excelſus habi
tabit in te.Anima.n.deum hñs in ſe,tem
plum dei eſt:in quo diuina myſteria ce-
lebrantur.

Dedignatur deus uiſitare eam animam,quæ non ſtudet in ſe conſiſtere, Cap. 4.

p Orrò aía quæ non ſtudet in ſe
conſiſtere,nec in amore dei de-
ſideriũ figere,per oculos & au-
res alioſq; corporis ſenſus foras egredi-
tur:atq; in his exterioribus delectatur.
Sed cum inuenerit portas iſtas clauſas:
tunc rediens ad ſe,& uidẽs ſe nudam &
deſolatã,inæſtimabili cõfuſione & hor
rore cõcutiet̃. Et qa mundi cõſolationẽ
quæſiuit: illam q̃ à deo intus in conſcía
dat̃,non hẽbit.Et non ſolũ eã dedignabi
tur deus uiſitare,ſed nec ipſa quidẽ ma-
le ſibi conſcía,ſeipſam poterit tolerare.
Requiẽ in ſe nõ poterit hr̃e:qm̃ illũ dere
liquit cum quo habitare & requieſcere
debuit.Cogita ergo in ſocietate aliorũ
nũc poſitus:qa nõ poteris ſemper mane
re cum illis.Et interim elige tibi ſocium
illum, qui cũ ſubtracta tibi fuerint hæc
omnia,tibi fidem ſeruabit,qui dilectori
bus ſuis fidem ſeruat: nec recedit in tpe
anguſtiæ. Deus tuus ille eſt: quem eli-
gere debes.

Quòd anima uolens deum habitare in ſe, debet ab illicitis cogitationibus mundare conſcientiam: & ſolum deum deſiderare, Cap. 5.

o Mnes igitur cordis diſtractio-
nes,&mẽtis fluctuationes ĩ unũ
collige,&in ſolo deo totum de
ſideriũ tuũ fige, & ibi ſit cor tuum, ubi
eſt theſaurus tu9 deſiderabilis multũq;
amabilis.Ipſe.n.frequenter uiſitat & li-
bẽter inhabitat trãquillitatẽ cordis, &
otium quietæ mẽtis:qm̃ pax eſt,& ĩ pa
Pſal.75. a ce factus eſt locus eius. Propterea talẽ
te p̃para,ut tecũ adſit deus: ſit in ore:ſit
in corde: ſemper tecum eat: tecum re-
deat: nec recedat à te.Nunquam ille te
dimittet:niſi prior illum dimiſeris.Vbi-
cunque fueris, nunquam ſolus eſſe po-
teris, ſi deus tecum erit.

Conſcientia mundata aduentum Chriſti expectare debemus, Cap. 6.

m Vnda igr̃ conſciam tuam, & ſp
paratus eſto,ut quacũque hora
uenerit dñs,& tecum habitare
uoluerit: paratam ſibi in te inueniat mã
ſionẽ.Ipſe nãque dixit: Facite mihi ſan- Exod. 5. a
ctuariũ. & ego habitabo in medio ur̃i.
Studeamus ergo templũ deo ædificare
in nobis:primo quidẽ ut in ſingulis no-
bis,deinde ut in oĩbus ſil' inhabitet: qa
nec ſingulos dedignabit̃,nec uniuerſos.
Primo igr̃ ſtudeat unuſqſq; ne diſſideat
ipſe à ſemetipſo:qm̃ omne regnum ĩ ſe- Luc.11. b
ipſum diuiſum deſolabit̃:& dom9 ſupra
domum cadet: nec intrabit xp̃s ubi pa-
rietes inclinati fuerint,& macerię depul
ſæ.Vult hr̃e aía corporis ſui domum in-
tegram,& exire eam neceſſe eſt, ſi fue-
rint à ſe inuicem mẽbra diſperſa.Videat
igr̃ & ipſa ſi deſiderat Chriſtũ p fidem
inhabitare in corde ſuo.i.in ſeip̃a:uideat
&ſolicite caueat ne à ſe inuicẽ membra
eius diſſideant.i.ratio, uoluntas & me-
moria. Dignum habitaculum parat
deo,cuius nec eſt ratio decepta:nec uo-
luntas peruerſa: nec memoria inquina-
ta.Fœlix illa anima eſt,quæ domũ cor-
dis ſui ſic de pctõrum ſordibus ſtudet
emundare, & ſanctis ac iuſtis operibus
adimplere, ut in ea non ſolum angelos,
uerumetiam dominum angelorum ha-
bitare delectet. Mundata domo, cun-
ctis malis ab ea excluſis, omnibus bo-
nis impleatur: ne ſit nobis neceſſarium
aliquid foris quærere:qui omnia forinſe
ca reliquimus.

De ſeptem columnis erigendis ad ædificandum domum conſcientiæ, Cap. 8.

f Apientia ergo ædificet ſibi do-
mum:erigat columnas ſeptem:
quibus tota fabrica innitatur.
domus eſt conſcientia: columnæ ſunt
bona uoluntas, memoria .ſ. memorem
eſſe beneficiorũ dei: cor mundum,
animus liber, ſpiritus re-
ctus, mens deuota,
ratio illuminata.

Erectio primæ columnæ, quæ eſt bona uolũtas,
Capitulum 8.

PRima igit̃ colũna prior erigat̃. Nam inter oĩa dei bona, quę ad ſalutem hoĩs ſpectare uñr: primum & principale bonũ, bona uoluntas eſſe cognoſcitur: per quam imago ſiſ̃tudinis dei in nobis reparat̃. Primum eſt: quia à bona uolũtate bonum omne inchoat̃. Principale eſt, qm̃ bona uoluntate nihil hoĩbus utilius dat̃. Quicquid hõ facit: bonũ eſſe nõ põt, niſi ex bona uoluntate procedat. Sine bona uolũtate oĩno ſaluari quiſpiã non põt: cũ bona uolũtate nemo perire põt. Voluntas bona nec dari põt inuito: nec auferri niſi uolẽti. Volũtas hoĩs eſt: ptãs dei. Voluntas hoĩs eſt: quia uelle in uoluntate hoĩs eſt: & ideo totum meritum in uolũtate eſt. Quantum uis, tm̃ mereris. Quantũ creſcit uoluntas tua bona, tm̃ creſcit meritũ tuum. Fac igit̃ magnam bonam uolũtatẽ tuam: ſi uis hr̃e magnum meritũ. Ita deus ut pijſſimus & miſericordiſſimus pr̃ in eo redemptionem nr̃am poſuit, in quo nullus niſi uelit poteſt egere. Amare nanque homines æqualiter pñt & diuites & pauperes: etiamſi pecuniam æqualiter dare non pñt. Voluntas tamen bona non eſt, ſi non operatur quod poteſt.

De ſecunda columna, quæ eſt memoria beneficiorum dei, Cap. 9.

REcordemur ergo miaꝝ dei, ut ſic accendamur in eius amorẽ.

Reuocemus ad memoriam bona q̃ tribuit nobis: qũo in periculis ſæpe cõſtitutos clemẽter nos eripuit: nec unq̃ pctĩs nr̃is quo minus miſereret̃ uinci potuit: oblitos ſui de ſe admonuit: auerſos à ſe reuocauit: uenientes ad ſe benigne ſuſcepit: pœnitẽtibus indulſit: perſeuerãtes cuſtodiuit: ſtantes tenuit: lapſos erexit: malas delectationes in amaritudinẽ cõuertit: & rurſus ſalubriter amaricatis conſolationes ſuas tribuit. Poſtremo tribulatione purgaris, quietẽ & pacẽ perfectam reſtituit: q nec peccantibus unq̃ defuit ut corrigeret: nec iuſtis ut cuſtodiret. Recogitemus quanta bona deus fecit nobis nõ rogantibus neq; deſiderantibus, immo recuſantibus: & q̃ multa pctã dimiſit nobis: & à quãtis ꝑiculis liberauit nos liberator deus. Quàm magna dignatio pietatis fuit, q ingratos et in multis cõtrarios, à tã multis pctĩs cuſtodiuit nos dei gr̃a: in quæ potuimus cadere, ſicut in alia multa cecidimus. Idcirco ſicut nullum eſt momentum, in quo non utamur uel fruamur dei pietate & miſericordia: ſic nullum debet eſſe momentum, in quo eum pñtem non habeamus in memoria.

De tertia columna quæ eſt cor mundum,
Capitulum 10.

SEquitur ut eum, à quo tanta beneficia accepimus, toto corde diligamus: hoc eſt tota cogitatione: tota effectione: ſine defectione. Sit cor rectum, ut ei per oĩa placeat deꝰ. Sit rectum rectitudine intẽtionis: excluſione ꝑuerſæ cogitationis: aſſiduitate cõtemplationis. Sit paratum ſequi uoluntatem dei: in quancũque partem inclinari eam cognouerit. Sit ſurſum ad ſola cœleſtia & diuina contẽplanda & deſideranda. Sit puꝝ, ut nihil morari intra ſe patiatur mali: nec modicum quidem offendiculum tolerabile reputat, aut in cõſcĩa ſua, aut in aliena. Sit dulce dulci rñſione: ſuaui admonitione: benigna reprehenſione, moderata correctione. Sit mundũ, ut totius immunditię ſpurcitias reſpuens, cogitationum ſicut actionum pctã deploret: defleat pro ſua miſeria et aliena. Lugeat non ſolum ſua delicta, ſed ẽt aliena, compungatur pro malis q̃ commiſit, & bonis quæ neglexit.

De animo libero, quarta columna,
Capitulum 11.

ANimus uero ſit liber à mũdi ſolicitudinibꝰ: à carnis uoluptatibus: à prauis cogitationibus: ut poſſit cũ uoluerit aut ſibi intendere: aut utilitati fr̃um miniſtrare: aut in cõtẽplatione cœleſtiũ reqeſcere. Sit firmus, ut nulla repẽtina ꝑturbatioue cõcutiat̃: nõ capiat̃ illecebris; non frangat̃ moleſtijs:

nulla ira, nulla impatientia pacem quietemq; animi turbare poſſit: qm̃ Chriſtꝰ pax eſt, & in pace requieſcit pacis amator, & in perturbato aĩo habitare non põt. Sit conſummatus in dei dilectiõe, hoc.n. eſt diligere deum, illi occupare aĩum, concipere fruendæ uiſionis eius affectum, hr̃e pctĩ odium, mundi contemptum, diligere proximum: quem ipſe cẽſuit diligendum.

De recto ſpiritu, columna quinta,
Capitulum 12.

SPiritus aũt ſit rectus: ab oĩbus terrenis & pñtibus ꝓrſus auerſus. Et ideo inſeparabil̃r iũctus & unitus, pia deuotione aſcendat & uiſitet ſupernas ſedes, & multas quæ in domo pr̃is ſunt manſiones: humiliter ſe proſternens ante thronum dei & agni. Currat ꝑ plateas ſupernæ Sion: audiat illud melos angeloꝝ: & cũ reuerentia ſupplicet cunctis ordinibus btõꝝ ſpirituum, ſingulis per ſe, & ſil̃ oĩbus ſe commendans. Tantam uero gr̃am non meretur accipere aĩus, qui in ſui cognitione diu exercitatus & plene eruditus nõ eſt, fruſtra.n. cordis ocl'm erigit ad uidẽdũ deum: qui nondum idoneus eſt ad uidẽdum ſeipſum. Prius.n. neceſſe eſt, ut cognoſcas inuiſibilia ſpiritus tui, q̃ poſſis eſſe idoneus ad cognoſcenda inuiſibilia dei. Et ſi non potes cognoſcere te: non præſumas apprehendere ea quæ ſunt ſupra te.

Rationalis animus ſpeculum eſt ad uidendum deum, Capitulum 13.

PRæcipuum & principale ſpeculum ad uidendum deũ: eſt aĩus rõnalis inueniens ſeipſum. Si.n.
Rom. 1 inuiſibilia dei ꝑ ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur: ubi quæſo, q̃ in eius imagine cognitionis eius ueſtigia exp̃ſſius imp̃ſſa reperiant̃? Tergat ergo ſpeculum ſuum: mundet ſpm̃ ſuum quiſq̃s
Matt. 5 ſitit uidere deum ſuum. Beati mũdo corde: qm̃ ipſi deum uidebunt. Hoc ſpeculum uerus pœnitens nõ ceſſat quotidie inſpicere, tergere, tenere, & cuſtodire. Inſpicere, ſi aliquid in eo reperiat, quod deo diſpliceat. Tergere, non ſolum pctã actionum, uerũetiam cogitationum, ut nihil in eo remaneat qđ deum offendat. Tenere, ne deorſum corruens, terrę per amorẽ inhæreat, & ne inaniũ cogitationũ puluere ſordeſcat. Cuſtodire, ut ille cuius tabernaculũ eſt cũ hoĩbus, cuius deliciæ ſunt eſſe cũ filijs hoĩum, qui ad oſtium ſtat & pulſat, quacũque hora intrare uoluerit, receptaculum mundum inueniat. Deus.n. qui munditię amator eſt, cor pollutum habitare non poteſt.

De illuminatione animi, Cap. 14.

EXterſo igitur ſpeculo, & diu diligẽter inſpecto: incipit ei quædam diuini luminis claritas interlucere, & immenſus qdam inſolitę uiſionis radius oculis cordis apparere. Ex hꝰ luminis uiſione aĩus inflammatus, incipit mũda cordis acie ſuperna & interna conſpicere, deum diligere: deo inhęrere: cuncta q̃ adſunt, tanq̃ nõ ſint cõſiderat: cũctis ſuis affectionibus renũciat: et totus ſoli incũbit amori, ſciẽs ſolũ illum eſſe btm̃, qui deum amat. Porrò ad tantam gl'am nunq̃ pertingit mens ꝑ propriam induſtriam, dei donũ eſt hoc, nõ hoĩs meritum. Sed abſq; dubio talẽ ac tantam gr̃am ille accipit, qui deſerit curam ſcl'i, & agit curam ſui: qui ſtudet ſe frequenter cogitare, & diligenter agnoſcere, quid ip̃e eſt. Redi ergo ad cor tuũ, & diligenter diſcute teipſum. Conſidera uñ uenis, quo tendis, qũo uiuis, quid agis, qd amittis, quantũ quotidie proficis, uel quantũ deficis: qbus cogitationibus magis incurſaris, quibus affectionibus frequẽtius tãgeris, uel qbus tẽtationũ maculis à maligno ſpũ acrius impugnaris. Cũ totũ interioris exteriorisq; hoĩs ſtatũ & habitũ, inquantũ poſ̃e eſt, plene cognoueris, & nõ ſolũ q̃lis ſis, uerum etiã q̃lis eſſe debueras: de cognitione tui poteris ſubleuari ad cõtẽplationẽ dei. Quãtũ nãque quotidie in cognitionẽ ꝓficis, tm̃ ad altiora ſꝑ tendis. Sed iã fortaſſis aſcendiſti, iam ad cor tuũ redijſti, & ibi ſtare didiciſti: nec hoc ſufficiat tibi: diſce ibi habitare, & mãſionẽ face-

re: & qualicunq; mentis uagatione inde abſtractus fueris, illuc ſemper redire feſtina. Abſq; dubio ꝑ mľtũ uſum q̃ñq; tibi uerteť in oblectamẽtũ intm̃ ut abſque ulla laboris difficultate poſſis ibi aſſiduus eſſe: q̃nimmo pœna tibi potius ſit alibi q̃ ibi moram aliquam facere.

Repellendæ ſunt uanæ cogitationes à corde, Capitulum 15.

s I ergo perſenſeris deſideria tua circa exteriores delectationes affici, & cogitationes tuas iugiter in eis occupari: cum magna ſolicitudine compelle eas: nec ꝑmittas ad cor tuum intrare, ſed redi ad cor tuum, & ibi intrare & habitare oĩmodo ſtude.

De deuota mente, columna ſexta, Cap. 16.

m Ens. n. q̃ ſe ad ſui conſiderationem non ſubleuat, ſed adhuc ꝑ uaria deſideria ſpargiť, & uarijs cogitationib. huc illucq; diſtendiť, non põt ſeipſam in unum colligere: q̃a nõdũ nouit ad ſeipſam intrare, ſed adhuc in imo eſt, cogitatione & conuerſatione. Iõq; nõ põt ad ea q̃ ſupra ipſam ſunt, pẽna contemplationis euolare. Diſcat ergo diſꝑſiones cordis congregare: aſſueſcat in internis ſuis ĩmorari, ſtudeat euagationes mentis reſtringere, & exteriora oĩa obliuiſci. Diſcat ſola bona interiora amare, & illa frequentius cogitare, q̃ ad cœleſtium contẽplationẽ anhelat, q̃ in diuinoꝝ notitiam ſuſpirat. Cumq; ſe diligenter attenderit, & diutius q̃ſierit: cũ tandẽ inuenerit qualis ſit: reſtat ut reuelatione diuina cognoſcat qualis eſſe debeat, quale mentis ædificiũ deo p̃para re, & q̃b. obſeq̃is eũ placaŕ oporteat.

Poſt cogitationes uanas depulſas cor eleuatur ſupra ſe, Cap. 17.

q Vi ita euagationes mentis in unũ colligit, & oẽs cordis motus in uno æternitatis deſiderio figit: ꝓfectò iã ad cor ſuũ redijt, & iam ibi libenter moraŕ, ac mirabiľr delectaŕ. Et cum ſeip̃m p̃ gaudio iam capꝫ non poſſit, ſupra ſeip̃m duciť, & ꝑ exceſſum mentis ad ſũma eleuaŕ: atq; ita ꝑ ſeip̃m ſupra ſemetip̃m, ꝑ cognitionẽ ſui ad cognitionem dei aſcendit, ut diſcat ſolum deum amare, & ip̃m indeſinenter cogitare, & in eo delectabiľr req̃ſcere. Cũ ſic amor Xp̃i totũ abſorbuerit affectũ hoĩs, ut negligens & ĩmemor ſui, nõ niſi Ieſum Xp̃m, & ea q̃ ſunt Ieſu Xp̃i ſentiat: tunc dèmũ (ut arbitror) ꝑfecta eſt ĩ eo charitas. Huic itaq; q̃ ſic affectus eſt, non eſt oneroſa pauꝑtas: iſte nõ ſentit iniurias: ridet opprobria, cõtẽnit dãna, mortẽ lucrũ reputat, imò nec mori ſe putat, cum magis de morte ad uitã trãſire ſe ſciat. Quem ſic amor dei intrinſecus ligatum tenet, nec ad modicũ q̃dẽ exire exterius ualet, ſed interius ĩ eius deſiderio flagrat, tãto amplius, quãto familiarius: & eo uehemẽtius, quo frequẽtius.

De raptu cordis, & quid in eo raptu uideatur. Cap. 18.

q Vi ſic in amore dei iugiter delectaŕ, frequenter mentis exceſſus patiť: ab oĩb. p̃ñtib. & terrenis raptus, corã deo p̃ñtaŕ: & dũ pulcritudinẽ eius cõſiderat, magnitudine pulcritudinis eius attonitus, totus in eius admiratione ſuſpẽdiť. Miraŕ regis gľiã: regni magnificentiam, ſuꝑnæ ciuitatis nobilitatem, & ciuium fœlicitatem: contemplatur etiam gloriæ decorem: dei bonitatem: internæ ſuauitatis dulcedinem, & æternæ quietis tranquillitatẽ. Meditatur patris potentiam, filij ſapiẽtiam, ſpiritus ſancti benignitatem, & angelicæ naturæ beatitudinem: delectatur de deo in deum, dum eius pietatem miratur, & decorem contemplatur. O` quàm iucundum ſentitur, ſi non eſſet tã modicum raptum. Rapitur dum ſola cœleſtia contemplatur, & contemplãdo iucundatur. Sed cum ibi ſtare diutius conatur, ſubito labitur: & rediens ad ſe, nulli poteſt intimarꝫ quod uidit ſupra ſe: ſed agnitione ſuauitatis illectus, guſtatæ dulcedinis ſuauitatem, & illam cœleſtem infuſionem lætitiæ ſpiritualis intra ſemetipſum miratur. Reuoluit etiam in corde ſuo tacita mente incorporeæ lucis claritatem, & intimæ ſatietatis ſaporẽ, & illud internæ quietis ſecretum, & ſummæ tranquillitatis arcanũ. In huius contemplatione contẽplationiſq; dulcedine mẽs delectabiľr afficiť, & mirabiľr delectaŕ. Volet ergo, & non deficiat. Volet donec añ regẽ ꝑueniat: ibiq; ploret & ſuſpiret: mactetq; ſe in lacrymis: dep̃ceť ueniam: poſtulet gr̃am: nec inde recedat quouſq; deum quem nimium offenderat, placatũ ſentiat, & ab eo conſolationem recipiat.

Illuminata ratio, columna ſeptima, Capitulum 19.

d Eniq; rõ ꝑ mentis exceſſum in contemplationẽ ſublimiũ ſubleuata, & in diuinæ contemplationis arcanum rapta, atq; ibi illuminata ad cognitionem ueritatis & ueri luminis, ĩflãmata ad deſideriũ bonitatis: oẽs illicitas uoluptates, affectiones, & uagas memoriæ cogitationes, cordis diſperſiones, animi fluctuationes, ſp̃ũs euagationes, & mentis diſtractiones in unũ colligit, atq; in illo fœlicitatis fonte totum ſuum deſiderium figit. Locum ſuperiorẽ rõ ſemꝑ obtineat: nulluſq; motus aduerſus eam ſit rebellis, ſed oĩa ei obtẽperẽt: ſicut & ipſa obtẽperat deo. Si uero aliquẽ motum ad id q̃d nõ debet, uel q̃ũo non debet, moueri ſenſerit: nõ cõſentiat, ſed illico reſiſtat. Nam ſolus conſenſus reos nos facit, ẽtſi aliq̃d impediat ne oꝑa ſubſequanť. Tũc. n. aĩa mori ſicut ſcriptũ eſt, dr̃, cũ ipſa rõ ad pc̃tm̃ ꝑ conſenſum curuaŕ. Aĩa. n. q̃ peccauerit, ipſa morietur. Reſiſtat ergo ne

Ezec. 19. a

moriaŕ: pugnet ut coroneť. Moleſta eſt lucta, ſed fructuoſa: q̃a ſi hẽt pœnam, habebit & coronam. Non nocet ſenſus, ubi non eſt conſenſus: imo q̃d reſiſtentem fatigat, uincentem coronat.

Quomodo ædificatur bona conſcientia, Capitulum 20.

s Ic nimiꝛ, ſic ædificaŕ bona conſcientia. Bona cõſcĩa eſt, q̃ pc̃tã p̃terita punit, & punienda cõmittere refugit: q̃ ſi pc̃tm̃ ſentiat, pc̃tõ nõ conſentit: quam ſi cogitatio inq̃nat, rõ lauat. Recta cõſcĩa eſt, cui ſuũ pc̃tm̃ diſplicet, & alieno non cõſentit: nec ꝑꝑ hoc pc̃tõrẽ dimittit: nec eius pc̃tm̃ diſſimulat: & cum corripit nõ inſultat. Trãquilla eſt q̃a oĩb. eſt dulcis, & nulli grauis: utẽs amico ad gr̃am, inimico ad patientiam, cunctis ad b̃ñuolentiã, & q̃b. põt ad b̃ñficẽtiam. Talib. n. domus aĩꝫ ædificaŕ. Quòd ſi forte (ut fieri ſolet) fur aduenerit: qui non uenit, niſi ut fureť, & mactet & ꝑdat: ſi, inq̃, fur uenerit. i. uel cordis elatio intrinſecus oriens, uel appetitus humanæ laudis extrinſecus adueniens, ſeu aliq̃ q̃libet peſtis q̃ domũ iſtam machineť ꝑfodere: tunc rõnis ira q̃ſi canis theſauꝛ cuſtodiens, euigilet, latret, mordeat & iugulet: irruens in hoſtes, nemini parcat: nullum intrare permittat: ſed clamitet, & excitet intus habitantes ad arma capeſſenda. Vñcũq; uitium, ſiue clã ſiue palã nocere tentauerit: ꝓcul illud arceat, ut ſit ſecura cõſcĩa. Secura eſt q̃ñ accuſationem non patiť uel ꝓ tẽpore boni, uel ꝓ præſumptione mali. Munda eſt & b̃ñ ſibi conſcia, cũ nec de p̃tõ iuſte accuſaŕ, nec de p̃ñti iniuſte delectatur. Pura eſt cui deus nec ſua peccata imputat, quia nõ fecit: nec aliena, quia non approbauit: nec negligentiam, quia non tacuit: nec ſuperbiã, quia in humilitate permanſit.

Citius & utilius acquiritur bona conſcientia quàm ſcientia, Cap. 21.

m Vlti quærunt ſcientiam: pauci uero conſcientiam. Si uero tanto ſtudio & ſolicitudine quæreretur conſcientia, quanto quæritur ſecularis & uana ſcientia: & citius apprehẽderetur, & utilius retineretur. Cogitare nanq; de conſcientia, ſenſus eſt cõſummatus: & qui cuſtodit illã, ſemper erit ſecurus. Salua reuerentia ſapientiæ: utilius eſt currere ad conſcientiam: quàm ad ſapientiam: niſi ſapientia illa ſit quæ ædificet conſcientiam. Tunc enim ſe intelligit anima: tunc illuſtratur conſcientia: tunc impletur cor bona conſciẽtia: cum in ſe deum, & in deo mutua reuolutione ſeipſam receperit imago creata. Creatrix imago in imagine creata, nihil aliud eſt niſi ſapiẽtia in anima: niſi

gloria in conſciẽtia: niſi ſanctificatio in
arca. O quã ineffabilis eſt pietas dei: q̃ tã-
tam maieſtatem inclinat ad tantam hu
militatem: q creauit nos: creat in nobis.
Et quaſi parꝝ eſſet nos deum prẽm hr̃e:
uult ẽt nos fieri ſibi & mr̃em. Quicũqꝫ,
Mat. 12. d ingt, fecerit uoluntatem pr̃is mei q i cœ
lis eſt: ipſe meus fr̃ & mr̃ eſt. Fr̃ obediẽ
do: mr̃ gñando. Fr̃ p hr̃ditatis participa
tionem: mr̃ p alioꝝ inſtructionem. O fi
delis aĩa expande ſinus: dilata affectus:
ne anguſteris in uiſcerib. tuis cõcipere,
quem totus orbis non potuit compre-
hendere: donec uirgo btã illum fide cõ-
cepit. Fide nãqꝫ Xp̃s concipit: uerbi p̃-
dicatione naſcit: deuotione nutrit: amo
re tenet. Sit ergo conſcia pura, ut deum
conducat ad hoſpitium nr̃m: ſit ſolicita
circa fidele obſequium, ne tanta maie-
ſtas recuſet cordis gremium: ſit deuo-
ta, ut ſoli deo placeat, ſoli deo intẽdat:
nec recedat ab eo. Talis cõſcia lętificat
aĩam, & exhibet ſe deo gratam, & ho-
minibus & angelis reuerẽdam, & ſibi-
metipſi placata & quieta exiſtit.

Quis ſit conſcientiæ fructus, Cap. 22.

c Onſcia eſt cordis ſcia: q̃ dupl'r i-
telligit: uidelicet ut illa, q̃ ſe no-
uit p ſe: uel illa, q̃ p̃ter ſe ẽt alia
nouit ex ſe. Cor.n. & ſe nouit ſua cõſcia,
& multa alia. Qñ nouit ſe, appellat cõ-
ſcientia: qñ p̃ter ſe alia, noĩat ſcia. Con-
ſcientia bona: titulus eſt religionis: tem-
plum Salomonis: ager bñdictionis: or-
tus deliciaꝝ: aureũ reclinatorium, gau-
dium angeloꝝ, arca fœderis, theſautus
regis, aula dei, habitaculum ſpũs ſcti, li-
ber ſignatus & clauſus: & in die iudicij
apiendus. Nihil eſt iucundius, nihil tu-
tius, nihil ditius bona cõſcia: p̃mat cor-
pus, trahat mundus, terreat diabolus,
& illa erit ſecura. Bõa cõſcia ſecura erit
cum corpus moriet: ſecura cum aĩa co-
rã deo p̃ntabit: ſecura cum utrunqꝫ in
die iudicij añ tribunal terrificum iuſti iu
dicis ſtatuet. Futuræ btitudinis nõ eſt
utilius remedium nec certius teſtimo-
nium bona cõſcia: cũ mũdus oĩ uolubili
tate circũrotet, ploret, rideat, peat, trãſ-
eat, nunqꝫ marceſcit bona conſcientia.
Subijciat corpus in pœna: in ieiunijs ma
ceret: uerberib. laniet: equuleo diſten-
dat, gladio trucidet: crucis ſupplicio af-
figatur, & ſecura erit conſcientia.

*Quòd in ſpeculo conſcientiæ ſtatus interio-
ris & exterioris hominis cognoſcitur,*
Capitulum 23.

i N ſpeculo conſciæ ſtatus exte-
rioris & interioris hoĩs cogno-
ſcit. Aĩa.n. nõ nouit ſe, quæ ſine
ſpeculo eſt. Speculum mundum claꝝ
& puꝝ totius religionis, bona conſcia.
Sicut.n. mulier quæ uiro ſuo ſiue amico
placere deſiderat, in cõtuitu ſpeculi ima
ginem oppoſitam reddentis, decorem
& pulcritudinem faciei componit: ſic
anima in quibus ab imagine ueritatis
diſcedit, uel in quib⁹ ueſtigia creatricis
imaginis recipiat: in conſcientia relegit
& intelligit. Non ĩmerito conſcientiam
ſpeculo comparauimus: qm̃ in ea tanqꝫ
in ſpeculo rationis oculus, tam quod de
cens, qꝫ qd' indecens eſt in ſe: claro aſpe
ctu apprehendere poteſt.

Conſcientia acquiritur per cordis cuſtodiam,
Capitulum 24.

v Ita uniuſcuiuſqꝫ non cognoſci-
tur, niſi in conſcientia: nec uenit
ad bonam conſcientiam niſi p
cordis cuſtodiam. Cor enim ſuo arbi-
trio dimiſſum, aut ad uitã ſe uertit: aut
ad mortem. Velle nanqꝫ peccare, malũ
eſt: peccare, peius: in peccato perſeuera
re, peſſimum eſt: nolle pœnitere, morta-
le. Quicqd igitur cor cogitat quod ad
utilitatem ſuã uel proximoꝝ quoquo
modo non pertineat: reſpuendum eſt.
De diuerſis igit mundi partibus, in qui-
bus cor uagum & ꝓfundũ tenet, uel ua
ne occupat: ad ſeip̃m redeat, & ſeip̃m
diſcutiat: cumqꝫ inuenerit culpam, ti-
meat pœnam. Quærendo aũt culpam,
nuſqꝫ illam niſi in ſe repiat: repta aũt cul
pa & pœnæ cã ſeip̃m puniendo, ſe ante
ſe ſtatuat, & tanqꝫ alium ſe iudicet. Se
equidem culpatum: ante ſe afflictum, ſe
reum: ante ſe iudicem ſeuerum, ſe im-
pium: ante ſe ad pietatem reuerſum, ꝓ-

ponat ſe ante ſe: decernat quid à ſe fa-
ciendum ſit de ſe: iuſte in ſe iniuſto infli-
gat iuſta flagella. Loquat etiam ſic ſibi:
Quia pacem deſeruiſti apud dñm deũ
tuum, & bellum incurriſti apud teip̃m,
ſciſſuram pateris, ut tu à teipſo conde-
mneris: qa pactum pacis rupiſti. Vis qd̃
non uis, & non uis qd' uis: à teipſo con-
Luc. 19. d dẽnaberis. Nolenda uis: uolẽda nõ uis.
Ecce de ore tuo te iudico ſerue neqꝫ. Af-
flige itaqꝫ te, & ſtatue te contra faciem
tuam, ut aſpicias turpitudinem tuã, &
recogites ſtultitiam tuam. Sic igitur in
miſerijs ſuis ad ſeip̃m conuertit cor, &
ſiſtit cor ad cor. Vis eſt q̃dam q̃ ſic de
corde opat, & retinet cor fluxum & ua
num, ne ꝓfluat in abyſſum exterminij.
Vis iſta ſeu uiolentia rapit regnum cœ-
Mat. 11. b loꝝ. Regnum cœloꝝ (inqt dñs) uim pa
tit, & uiolenti rapiunt illud. Nobile re-
gnum poſſidet, q cor ſuũ poſſidet. Non
regnat, qui in corde ſuo deditus ſeruitu
tibus uitioꝝ: præſidet urbibus, & tur-
bis ppl'oꝝ. Solus is regnat: q depoſito
cordis imperio, ad leges rõnis ordinat
totam familiam motuum interioꝝ &
exterioꝝ. Si inſurgit rabies leonina: p̃mi
tur p patientiam: ſi petulantia hirci: per
abſtinentiã: ſi ferocitas apri: p mãſuetu-
dinem: ſi ſupbia unicornis, p humilitatẽ.

De mobilitate cordis, Cap. 25.

n On inuenit aũt inter cæteras ar
tes liberales ars iſta p̃ alijs libe
ralis, qua teneat cor qd' oĩ mo-
bili mobilius eſt: qd' oĩ lubrico lubrico
ſius eſt. Mobilitate.n. naturali inſtabi-
le, uel in puncto fixum recuſat conſiſte-
re: cuius uita ĩ motu eſt: & motus eſt ei
uita. Mouet molẽ toti⁹ corporis huma-
ni tantillus iſte in corde uitalis motus:
& q̃ coerceat arte ut alia mouens, ipſe
non moueat? Forte mola aſinaria ſi ad
collum ei ſuſpendat, non moueret. Imò
multo magis cum mola concitaretur.
Agendũ itaqꝫ cũ eo eſt, ut circũeat ter-
rã, & perambulet eam: ſi forte uelocio-
rem & mobiliorẽ ſe inuenire queat. Si
ſup terrã ſil'em ſui non inuenerit: ẽt gyꝝ
cœli circũeat: & rotas currũ dei ad cur-
ſum ſuum admoueat: qd̃ tunc faciet ad
illos q ambulant ſup pennas uentoꝝ?
Forte & cum illis contendere poterit.
An & cum illa uirtute curret q̃ attingit Sap. 8. a
à fine uſqꝫ ad finem fortiter, & diſponit Sap. 7. c
oĩa ſuauiter? An & illam app̃hẽdet de
q̃ dr̃: Mobilior eſt omnib. mobilib. ſa-
pientia? Saltem cum uideret tam ſpa-
tioſis ſaltib. tranſilientẽ ſuam potentiã,
potentiam creatoris ſui, ſubſiſtat & di-
mittat alas ſuas, retinens ſe, & habenis
deificæ comparationis ſe ad ſe colligẽs
& cohibens non trãſgrediat terminos
ſuos. Sic.n. ſctã aĩalia ĩ uiſione Ezechie- Ezec. 1. e
lis, cum fieret uox ſup firmamentũ qd'
ĩminebat capiti eoꝝ, ſtabant & ſubmit
tebant alas ſuas. Qd' plane ſcti faciunt,
cum pluſtratis opib. & mirabilib. dei ſu
perintelligibilib. abſconditis myſterijs,
nihil ſe ſcire deprehendunt, ſed momen
to ſtateræ oĩa opa ſua appendunt. Tũc
ſe non à ſe moueri cor intelligit, qa p ſe
ĩmobile pmaneret, niſi q oĩa mouet, il-
lud quoqꝫ inter oĩa moueret. Mutuatũ
igit à deo cognoſcens motũ ſuum, iam
non uſurpet ut ꝓprium, ſed ut cõmoda-
tum. Ad uoluntatem nãqꝫ cõmodãtis,
cõmodatarius uti debet commodato.
Aliòquin furtum facit in re cõmodata.

*Quomodo diuina gratia corda hominum
mouet,* Cap. 26.

c Vm igitur te mouerit deus uel
moueri uoluerit ô cor humanũ,
mouearis: al'r non mouearis: qa
non eſſet moueri, ſed cõmoueri. Sed qñ
te mouet deus? Cum admonet. Admo
net aũt ſic. Vane occuparis ô cor ſapiẽs,
& oĩ p̃rogatiua excellẽs, in his q̃ uanita
tes uanitatũ ſunt. Non te decet his ſub-
eſſe, ſed præeſſe. Te indigent iſta ut me
lius & cõmodius ſubſiſtant: tu his neqꝫ
ad btitudinem indiges, neqꝫ ad ĩmorta
litatem. Viaticũ quidem iumẽto tuo p̃-
parant in uia, ſed ſi ad menſuram ſumã-
tur, non ad ſupfluitatem. Ex ſupfluitate
enim ciboꝝ qñqꝫ infundunt iumenta,
& in uentris nimiam effluxionem reſol-
uunt, ita ut ex refectione deficiant. Sic
corpus tuũ, ô princeps & dñs corpis, ſi

regulas neceſſitatis exceſſerit,& ad barathrum concupiſcentię os aperuerit,la cum perditionis ſibi effodit in hoſpitio reparationis,& de remedio comparat exitium,de uehiculo naufragium. Quid proinde?ſuperfluum tollit neceſſarium. Aufer ſuperflua,& nulli deerunt neceſſaria:quia de ſuperfluenti copia aliorum, naſcitur ualde ægra aliorum inopia.

Quomodo ſe debet unuſquiſque refrænare ac regere, *Cap. 27.*

t Vum eſt male acta corrigere: tuũ eſt in ordine & offõ familiã membrorꝫ corporis,& aĩæ motuum diſponere: tuũ ſingulorꝫ negotia ſcđm competentiã aſſignare. Non ſit in regno corporis tui qui leges & iura inſtitutorꝫ tuorꝫ impune præuariceť,non oculus,non manus,non pes,non auris, non guttur. Quid.n.de ignobilioribus & plebeĳs membris dicam,ſi uel attrectare rebellionem p̃ſumpſerint?Lapidibus obruantur, iaculis increpationum confodiantur,& nouerint regem Salomonem ſedere ſup̱ mulã regis.i.rõnem ſuper ſenſualitatẽ corporis. Quid ſi pudibunda illa(quæ uelato ſemper nomine appellãtur à pudicis & caſtis labĳs) motu inordinato remp. infeſtauerint? Certe abſcindantur,non ferro,ſed ieiunio:non detruncatione,ſed mortificatione. Vtinã(inqt apl's)abſcindantur q̱ uos conturbãt. Galat.5.b His perſuaſionib⁹ cor effrænatũ,in p̃ceps,curſum ſuũ rapiẽs, teneri põt,ut ſit bona cõſcia. Bona eſt ſi hẽat in corde puritatem,in ore ueritatem, in actione rectitudinẽ.Pro his nãque merebiť trinitatis uiſionẽ.O btã uiſio in q̃ ſic deus erit notus atq; p̱ſpicuus ut uideať à ſingulis nobis in ſingulis nobis,uideať in ſeipſo,uideať in cœlo nouo & in terra noua,atq; in omni q̃ tũc fuerit creatura.

Quòd anima in conſcientia ſua cognoſcit, quò debeat ire, quando egreditur de corpore, id eſt, de libro conſcientiæ: & quomodo corrigendus eſt, *Capitulum 28.*

h Vmana conſcientia eſt domini uinea,quã excolere debent peccatorum confeſſio,& eorum ſatisfactio,& exhibitio bonorum operꝫ, & cuſtodia eorum. Vnicuique eſt liber ſua conſcientia: & ad hunc librum diſcutiendum & emendandum omnes alĳ inuenti ſunt. Anima cum de corpore egredietur,nullum alium præter conſcientiæ ſuæ librum ſecum portare poterit,atq; ĩ illo cognoſcet quò debeat ire, & quid debeat recipere. Ex his quæ ſcripta erunt in libris noſtris iudicabimur, & ideo ſcribi debent ſecundum exemplar libri uitæ: & ſi ſic ſcripti non ſunt, ſaltem corrigendi ſunt. Cõferamus itaque libros noſtros cum libro uitæ: & ſiquid aliter habuerint,corrigantur,ne in illa ultima collatione,ſi quippiam aliter inuenti fuerint habentes,abĳciantur. Beatus homo qui ſe poteſt cognoſcere & deſpicere, probare & improbare. Nam qui ſibi diſplicet, deo placet: & qui ſibi uilis eſt,deo charus eſt.

Nihil eſt melius & nihil utilius quàm ſeipſum cognoſcere: quod eſt proprium conſcientiæ, *Cap. 29.*

m Vltæ ſunt ſciæ hoĩum, ſed nulla melior' eſt illa, qua cognoſcit homo ſeipſum. Quamobrem redeam ad cor meum, & ibi ſtare aſſueſcam,ut totam uitam meam poſſim diſcutere, & meipſum cognoſcere. Oẽs miſerias meas corã deo effundam,ſi forte illa ſua magna pietas moueat eum. Confitebor ei pctã mea, cui oĩa nuda ſunt & aperta:quem fallere non poſſũ, quia ſapiã eſt:nec effugere,qa ubiq; eſt. Audi ergo pĳſſime deus confeſſionem meam,& reſpice ad pietatem tuam,& fac mecum ſcđm miſericordiam tuam. Audi q̃ ſæpe de memoria mea te expulit irruens turba plurimarum cogitationum,quę uelut plebs ad aliquod ſpectaculum ſolent effluere in cor meum. Dũ orare uel cãtare in monaſterio uolo,neſcio cuiuſmodi ſtulta cogitatio cor meũ rapit, & ducit per diuerſa loca. Cumq; illud ad me reuoco,tenere non poſſum, ſed illico elabitur,& huc illucq; diſpergitur,& per innumera effunditur. Idcirco crebra terrenarum cupiditatũ illecebra,

bra,& uanitatum effuſio ita cor meum occupant,ut qđ uitare ſtudeam,hoc cogitẽ,aĩoq; uoluam. Non.n.eſt in ptãte mea cor meum & cogitationes meæ, quæ ex improuiſo effuſæ mentẽ meam aĩmq; confundunt, atq; aliò trahunt q̃ ego ꝓpoſuerã. Ad ſcl'aria reuocant, mũdana inſerunt,uoluptaria ingerunt,illecebroſa contexunt:ipſoq; in tp̱e quo leuare mentẽ meam ad te paro,inanibus cogitationib. infect⁹ ad terrena plerũq; deĳcior:hmõi p̱ſtrepentium cogitationum tumultus à corde quotidie amouere uolo nec ualeo:ſed uiſa & audita, dicta & facta ad memoriam reuocant, & in ea cum magna importunitate p̱ſtrepunt. Cogitanda cogito,cogitata recogito,& eadem iterꝫ atq; iterꝫ replicare non ceſſo: & cum diu multumq; q̱cq̱d potero cogitauero,ſine cogitationib. eſſe non poſſum, ſed intrant & exeunt,atq; aliæ al's introducunt & excludunt:hæc inuitus ſuſtineo,plerumq; tñ conſentio,cũ p̱ ea q̃ uidi,uel feci ſine utilitate,abſq; diſcretione, uaga mẽte diſcurro. Ita mẽs mea ſp̱ mobilis,& nunq̃ ſtabilis,ſp̱ uaga,& uelut ebria,p̱ diuerſa diſtrahiť. Grauiter pecco cũ cor meũ derelinquo,qm̃ grauis iactura eſt q̃ per negligentiam fit. Vim patior cum illud me deſerit. Cõfirma cor meũ deus,qm̃ cum ſtare in ſemetipſo nitiť,aliquo mõ à ſemetipſo ẽt neſciẽdo deriuať. Ita peccandi conſuetudine ẽt cum neſcio pecco,& cor meum cor uanũ p̱ infinita deduciť,& ĩ multa deſideria diuidiť. In nocte uero cũ dormire uolo: multarꝫ rerꝫ imagines & phãtaſias clauſis oculis uideo,eaſq; inuitus tolero:quãtoq; ab eis aciẽ mẽtis auertere nitor, tãto amplius illæ ſe mihi ingerunt,& moleſtĳs turpiũ cogitationum cor meũ maculant. Inde eſt q̃ ſæpe mihi nocuit mortifera delectatio, q̃ ex recordatione ptõrꝫ pctõrꝫ naſci ſolet, ſed maxime ex recordatiõe libidinis. Hæc.n.peſtis quo p̃ cæteris uitĳs eſt mihi familiarior, eo ad nocendũ ꝓcliuior, & ad repellendum difficilior, Nam cum eam repellere uolo, nolenti mihi ſe ingerit,blande oneroſa, diſplicẽdo placens,& placendo diſplicẽs. Carnis libidinẽ nũq̃ fugere potui,ſed ſp̱ me p̱ſequiť: & cum aliq̃ delectationis cogitatione uel uiſus intẽtione me cõprehẽdere põt,non dieb. neq; noctib. requieſcere ſinit. Subtil'r intrat,& mentem occupat,& niſi ſubito repellať,allicit & ĩcendit,& quaſi uirus peſtilentiæ p̱ totũ corpus paulatim ſe diffundit. Cogitationes prauas multiplicat, affectiones malas gñat,delectatione illicita mentẽ afficit, & ad conſenſum prauitatis aĩm inflectit: oẽſq; aĩæ uirtutes corrumpit. Hac peſte cũ aſtrictus teneor,diuelli ab ea uix poſſum, qm̃ ſtimulos eius confiteri aut neſcio,aut erubeſco: tam ſubtiles & turpes ſunt. Re uera difficile eſt libidinis incendia extinguere:impuberes ſtimulat,iuuenes ĩflãmat,uiros eneruat, ſenes & decrepitos fatigat,nõ aſp̱nať tuguria,nõ reuereť palatia. Vtinã ſola cœnobia fugiat. Adiuua me dñe deus me⁹, ut huic tã peſtifero & mortifero uitio reſiſtere poſſim. Scio.n.qa qđ reſiſtẽtẽ fatigat:uicẽtẽ coronat. Scio ẽt qm̃ ſi mẽtẽ meã cogitatiõe ĩmũda polluero:tibi, q̱ mũditiæ author es,placere nõ ualeo.

De amara atque illicita cogitatione, *Cap. 30.*

c Or mundũ crea in me deus,qm̃ nõ ſolũ uana cogitatio illud occupat,& turpis ĩq̱nat,uerũ etiã amara diſſipat. Pſal.50.a Sæpe nãq; aliq̃ iniuria cõmotus,denſis cogitationum tumultibus ĩ corde p̃mor:hinc ĩde ſolicit⁹,& cęcus,occaſionẽ uindictæ de accepta iniuria rimor,cõſilia multiplico,et nihil aliđ niſi iurgia q̃ deſunt ĩ corde pago. Pñtes ñ uideo,abñtib. cõtradico,ĩtra memetĩpm cõtumelias ꝓfero & recipio,receptis aũt duri⁹ rñdeo. Cũq; q̱ obuiet nul l⁹ adſit,rixas ĩ corde cõpono,ĩſidias ĩuidẽtiũ cõſidero,& q̱d cõtra iurgĳ moueř poſſit pẽſo,exq̱ro q̱d rñdeã: & cũ rẽ nullã teneã,uacu⁹ litigator elaboro. Sicq; diẽ ĩ otiũ,noctẽ ꝟo ĩ cogitationẽ uerſo. Torpeo ab utili ope,qm̃ fatigor illicita cogitatiõe. Ita mẽs ĩt⁹ pugnat,cũ mẽti nemo repugnat. Nõnũq̃ ꝟo qđ egi ĩ cor

pore,hoc poſtmodum importuna cogi
tatione uerſo in mẽte: & multoties gra
uius torqueor in recordatione q̃ꝫ prius
captus fueram in opis ꝑpetratione. Sæ
pe ẽt ea q̃ nunc̃ꝫ feci,nec in uolũtate ha-
bui,ita recogito,quaſi pœniteat me illa
non feciſſe. Ab occultis meis mũda me
dñe:qm̃ cũ nihil exterius ago,intus gra
uiter pecco.In corde.n.ſeruo depicta,q̃
uidi & feci.Iõ tꝑalium reꝝ tumultus in
corde uerſare non ceſſo ẽt cum uaco. In
cogitatione.n.comedo,cum ieiuno:lo-
quor,cũ taceo:iraſcor,& trãqllus ſum:
corpus reqeſcit, & aĩus huc illucq́ꝫ diſ-
currit.Ita uitã iſtã ſine culpa nunc̃ꝫ trãſ-
ire potui:nec hoc qdẽ qđ laudabil'r ui-
xi,ſine aliquo reatu ẽ, ſi remota pietate
diſcutiaꞇ.De neceſſitatib.meis eripe me
dñe.Crebro nancꝫ dũ neceſſitati debi-
ta reddere ſtudeo,uoluptatis uitio d̃ſer
uio:ſub uelamine neceſſitatis,cado ĩ la-
queum uoluptatis. Sæpiſſime nãcꝫ co-
medi & bibi nõ ad neceſſitatẽ, ſed ad
uoluptatẽ: & qđ neceſſitati ſatis erat,
uoluptati paꝝ erat. Cogitaui ẽt de ci-
bo & potu qñ non debui,& ubi nõ de-
bui,& pluſq̃ꝫ debui.Cogitãdo de eſcis,
epulas in cogitatione tota die rumina-
bam. Cum tegendis membris ueſtimẽ
ta q̃ro:non ſolum q̃ tegant, ſed q̃ extol
lant,expeto:&contra frigoris torporẽ,
non ſolum q̃ro q̃ muniãt ꝑ pinguedinẽ,
ſed q̃ mulceant ꝑ mollitiẽ:non ſolũ q̃ ꝑ
mollitiẽ tactum mulceant, ſed q̃ per co
lorẽ oculos ſeducant. Cum ꝓ aliqua ne
ceſſitate licentiã loquendi alicui habui,
locutus ſum nõ ſolum de neceſſarijs:ue-
rũ etiam de non neceſſarijs, & de his q̃
ad me non ꝑtinebant,&de qb.licentiã
non habebam. Immerſi me colloquijs
hoĩm: & ibi locutus ſum nõ ad ædifica-
tionem,ſed ad deſtructionẽ: nõ qđ de-
cebat,ſed qđ libebat:locutus uerba ua
na &riſui apta,uerba otioſa & inutilia,
Verboſitati deſeruiens,detractioni ſtu
dens,os meum mendacio & detractio
ne inqnaui. Lingua mea omni fallacia
plena eſt, & nocuit mihi pluſq̃ꝫ omnia
membra. Nã ea q̃ audiui uel uidi,nunc̃ꝫ
eo mõ, quo dicta uel facta ſunt, referre
poſſum:ſed alia affirmo ꝓ alijs, & ſæpe
multa interſero ſupflua: atcꝫ ita uel ni-
miũ laudando uel uitupando,ferè quo-
ties loquor,mentior. Guttur inſatiabili
ardet ingluuie:gula diuerſis ſaporib.ſa-
tiari non põt. Cor prauum, dolo & ma
litia plenum, per purã confeſſionẽ pur-
gare nunc̃ꝫ potui. Manus ad opus pra-
uum fuerunt paratæ, & ad opandũ bo
num pigræ. Stomachus & inteſtina ni-
mio cibo et potu ſępe ſunt diſtẽta, & iõ
dolore ſunt plena, Nã uñ gula delectaꞇ,
inde uẽter inflaꞇ,corpus infirmaꞇ, & ſæ-
pe mors ſeqꞇ. Per gulę delectationẽ cor
rui in uentris ingluuiẽ: & uñ debui mihi
parare ſalutẽ,inde cõtraxi nimiũ come-
dẽdo ꝑniciẽ. Pedes uelocius me porta-
uerunt ad aliquam curioſitatẽ ſpeculã-
dam,q̃ꝫ ad eccl'iã. Oculi iniquo intuitu
me ꝑuerterũt, oẽmq́ꝫ motũ corpis mei
ad ĩmunda deſideria traxerunt. Aures
citius apui uerbis otioſis &uanis,q̃ꝫ ſan
ctis. Delectatus eſt odorat⁹ uanis odo
ribus;guſtus diuerſaꝝ reꝝ diuerſis ſa-
porib. necnõ ſinguli alij ſenſus his & il-
lis, iuxta qđ cuicꝫ ſuus ferebat appeti-
tus. Ita deus meus in oĩb. mẽbris meis
naturæ modum exceſſi, oĩa mẽbra mea
uelut coniuratione facta inimico meo
de me dñium tradidere, cũ morte fœd⁹
iniere,pactum pepigere cum inferno.

Conſcientia noſtra erit noſter iudex in die iudicij, Cap. 31.

ERipe me dñe ab hoĩe malo.i.à Pſal.1[illegible]
meipſo:à quo recedere nõ poſ-
ſum. Nã quocũcꝫ me uerto, ui-
tia mea me ſequunꞇ,ubicũcꝫ uado,con-
ſcientia mea non me deſerit,ſed pñs aſſi
ſtit, & qcqd facio,ſcribit. Idcirco q̃ꝫq̃ꝫ
humana ſubterfugiã iudicia, iudiciũ ꝓ-
pri conſciæ fugere ñ ualeo. Etſi hoĩb. ce-
lo qđ egi,mihi tñ (q noui malũ qđ geſ-
ſi) celare neq̃o. Proprij reat⁹ cõſcia ñ me
reqeſcere ſinit,ſed de die in diẽ uehemẽ-
ter me torq̃t, & đ die iudicij uehemẽti⁹
terret. Nã ĩ die illa cũ dñs ad iudiciũ ue
nerit,uniuſcuiuſcꝫ cõſcia ad teſtimoniũ
adduceꞇ, & apto libro cõſciæ, oĩs culpa
ante oculos reducerur:atcꝫ ita cogente
cõſcia,unuſqſcꝫ erit accuſator & iudex
ſuus. Propterea ſtatuã me añ me, & iu-
dicabo meipm̃, ut illi⁹ extremæ & tre-
mẽdæ diei iudiciũ euadere poſſim. Da-
mnat me conſcia mea, q̃ꝫq̃ꝫ diuinũ iudi-
ciũ nõdũ me dãnet. Accuſat me de ho-
micidio,qđ ſi ope non feci,uolũtate tñ
ac deſiderio ſæpe ꝑegi. Accuſat me de
adulterio, & eodẽ mõ rñdeo. Accuſat
me de ĩuidia, cõfiteor & ego qm̃ ĩuidia
ſæpiſſime cor meũ laniauit. Per inuidiã
nãcꝫ,ſancte uiuẽtiũ merita,mea feci ĩui-
dẽdo pctã. Nã bona q̃ ab eis fieri ul' di-
ci audiebã,uera oĩo ñ credebã:ipſas res
bñ geſtas, ĩ malũ male ĩterp̃tãdo cõuer
tebã. Oẽ malũ qđ de illis mẽdax fama
iactabat, ſtatĩ tanq̃ꝫ ſi ego uidiſſẽ crede
bã:oĩa mala meis æmulis fingebã, &ex
ꝓfectu eoꝝ deficiebã. Hęc uero odia ĩ-
tra me abſcõdebã, & ĩ meos cruciatus
enutriebã.ꝓficiẽtib.ĩuidebã, peccãtib⁹
fauebã,de malis eoꝝ gaudebã, & đ ꝓ-
fectib.lugebã. Gratuitis inimicitijs ar-
debã, & hãc malitiã mei pectoris dep̃-
hẽdi timebã. Sẽꝑ erã ei amarus, & nũq̃ꝫ
certus: & ita amic⁹ erã diaboli, & inimi
c⁹ mei. Inter amicos diſcordias ſemina-
ui, diſcordãtes ĩ diſſenſionẽ cõfirmaui,
opiniones eoꝝ mẽdacijs decoloraui, in
ſpũalib.carnalia laudaui, ut ſpũalia bo
na eis deeſſe pſuaderẽ. Amicitias ſimu-
laui,ut eos q ſe ĩcaute mihi cõmittebãt,
q̃ poſſẽ arte decipẽ. Odioꝝ mihi occa-
ſionẽ prauis ſuſpicionib. coaceruaui, &
ita dæmones,quoꝝ facta ſectabar, lęti
ficaui. Multis uelut amic⁹ fui ĩ obſeq̃o,
hoſtis ĩ aĩo. Cõptus ĩ uerbo, turpis ĩ fa-
cto. Proditor fui ſecretoꝝ,tenax mala-
Pſa.142.a rũ ſuſpicionũ,utrobicꝫ ꝑuerſus. Et ita ꝑ-
ſecutus ẽ inimicus aĩam meã, hũiliauit
ĩ terra uitã meã. Pijſſime dñe, uñ poſſũ
eſſe bonus,q ĩ bono ſic fui malus? Ego
peccabã, & tu diſſimulabas: ꝓlõgabã
multo tꝑe iniqtatẽ meã, & tu pietatem
tuam:qa pñiam & indulgentiã cogita-
bas. Da ergo mĩam miſero,q tãdiu pe-
percisti criminoſo. Credo nancꝫ qm̃
quicquid mihi condonare decreueris,

ſic erit quaſi nunquam fuerit.

De uanitate, & ex ea dependentibus, Capitulum 32.

NOn ſolũ ĩuidia cor meũ afflixit,
uerumetiã uanitas circa uarias
delectationes lãguẽtẽ aĩm ĩuol
uit. Per uanitatẽ nãcꝫ đ opib.quoꝝ mi
hi cõſcius non erã, turpiter me iactaui.
Geſtiebã ẽt docere q̃ neſciebã. Credi de
me ſublimia uolebã, đlectabilia grauib.
anteponebã, execrabar uerbo qđ aĩo
cõcupiſcebã,appellatiões uirtutũ meis
uitijs ĩponebã, & ita meip̃m fallebã, &
fauẽtes mihi decipiebã. In ꝓmiſſiõe ho
neſta fui uelox,in exhibitione mẽdax, à
bono mutabilis,mali tenax,ĩ uerbo gra
uis,aĩo turpis,ubicꝫ fallax, lætus ad ꝓ-
ſpera,fragilis ad aduerſa,ĩflatus ad ob-
ſeq̃a,anxius ad opprobria,ĩmoderatus
ad gaudia, facilis ad humana, difficilis
ad honeſta. Miſericordiſſime dñe, ita
defecerũt in uanitate dies mei,in qb. de
bui flere cõmiſſam iniquitatẽ, excitare
remiſſam uoluntatẽ, ſuſpirare ad amiſ-
ſam hęreditatẽ,aſpirare ad ꝓmiſſam fœ
licitatem,ꝓperare ad angelicam ſocie-
tatem, repropitiari tuam maieſtatem.

De ſtatu miſero huius uitæ, Cap. 33.

TErret me tota uita mea deus
meus, qm̃ diligẽter diſcuſſa ap
paret mihi aut pctm̃,aut ſterili-
tas: & ſiqd fructus in ea uꝛ,ſic eſt aut ſi-
mulatũ,aut ĩꝑfectũ,aut aliquo mõ cor
ruptũ,uꞇ poſſit aut ñ placere, aut diſpli
cere tibi. Et cũ uere ita res ſit, ſic ẽ mihi
q̃ſi nõ ita ſit: qđ eſt miſeria ſup miſeriã.
Sic comedo,bibo, & dormio ſecurus:
q̃ſi iã trãſierim diẽ mortis, & euaſeri diẽ
iudicij, & tormẽta inferni. Sic ludo & ri
deo: q̃ſi iã regnẽ tecũ in regno tuo. Idcir
co multitudinẽ iniqtatũ meaꝝ expaue-
ſcẽs,ſed de tua pietate cõfidẽs,tibi crea-
tori & redẽptori meo,q ueniã & ĩdulgẽ
tiã poſt reatũ ꝑ purã & lacrymabilẽ cõ
feſſionẽ aſſequi ꝓmiſiſti:cõfiteor qm̃ in
pctis conceptus ſum: & in pctis nutri-
tus: & ꝑ oẽ tp̃s uitæ meæ uſcꝫ ad hanc
diem in pctis ſum conuerſatus. Nullum
inuenio pctm̃ à quo non ſim aliquo mo

do inquinatus. Per ſuperbiam nancꝫ p̄-
cepta tua & ſeniorꝝ meorꝝ trāſgreſſus
ſum. Silentium & taciturnitatem, ſicut
rl̃a docet, non tenui. Qđ mihi licitum
non fuit, habui, dedi, & accepi. Clamo-
res pauperꝝ & miſerorꝝ non libēter aut
miſericorditer audiui: nec eos in infirmi
tatib. ſuis uiſitaui. Suadentib. mihi ī ma
lum cōſenſi: facilius multa ī imo q̄ꝫ unū
in ſūmo cogito: facilius rep̄hēdo aliorꝝ
uitia q̄ꝫ mea: & qđ in alijs rep̄hendo, fa
cere nō erubeſco. Facilius uniuſcuiuſcꝫ
uitia q̄ꝫ uirtutes intendo. Cū aliorꝝ deli
cta cerno, mea non aſpicio. In meis deli
ctis ſum clemens, in alienis rigorē tene
re uolo. Ad irrogandas cōtumelias ſum
ualidus: ad tolerandas infirmus: ad obe
diendū piger: ad laceſſendos uero alios
importunus: ad ea q̄ facere & debeo et
ualeo uagus: ad ea uero q̄ facere nec de
Pſal. 37. a beo nec ualeo paratus. Ita repleta ē ma
lis aīa mea: pc̄tis meis exigentib. In ec-
cleſia me deteriorē rep̄io: an̄ altaria ſa-
cra deuote non ſupplico: uaſa ſacra non
reuerenter tracto: in choro ſum corp̄e,
& in aliquo negotio mente. Nūc intus
maneo, nunc foras exeo: tāta eſt leuitas
corp̄is necnō & mētis. Aliud canto, &
alid̄ cogito. Pſalmodiæ uerba ꝓfero: &
pſalmodiæ ſenſum non attendo: ſed mē
te uagus: habitu diſſolutus: oculis atto-
nitus: huc & illuc ꝓſpiciens: q̄cūcꝫ ibi
gerunť ꝑluſtro & ꝑſpicio. Væ mihi qm̄
ibi pecco, ubi pc̄tā emendare debeo.
Nōnuncꝫ uero in ipſis bonis q̄ ago, ad
deterius ꝓpinquo: q̃a dum menti lętitiā
pariunt, & quandam ſecuritatē gignūt,
mens mea ſecura reddiť: & in torpore
laxať. Sæpe ēt meip̄m & op̄a q̄ fecerā
laudaui: & ab alijs laudari uolui. Plerū-
que laus humana, quā non q̄rebā: mihi
oblata placuit: & cum ex ea incaute ex-
tollerer, ſubito multa q̄ feceram ad me
moriā uenerunt: ut amplius in elatione
attollerer. Quæ ſubtilr̃ replicans, atcꝫ ī
unum cuncta coaceruans: cœpi magis
magiſcꝫ deceptus intumeſcere. Dūcꝫ in
mei admiratione occupatus defigerer,
mihi dās gl̃iam, & nō deo à quo oīa ac-
ceperā, oīm fructū amiſi: atcꝫ ita didici Pſa. 101. b
qm̄ qui me laudabant, aduerſum me iu
rabant. Quanto. n. quiſcꝫ in ſemetipſo Pſal. 17. a
gl̃iať: tāto à dei amore diſiungiť. Ita deꝰ
meus, īferno appropinquauit uita mea.
Si me liberabis, hēbo un̄ tibi gr̃as agā:
ſi inde non liberabis, non habeo un̄ te
reprehendā: qm̄ iuſtus es. Heu mihi, q̄-
lis uixi, quanta mala feci & dixi? Pudet
qui ſic uixerim: & qđ natus fueri. Mal-
lē non eſſe q̄ꝫ talis eſſe: Bonus eram: &
malum me feci: uticꝫ q̃ ſponte me feci
miſerꝝ, iuſtum eſt ſp̄ eſſe miſerꝝ. Cōſcīa
mea mereť dānationē: pnīa mea nō ſuf-
ficit ad ſatisfactionem: ſed certum eſt
qm̄ mīa tua delet oēm offenſionem. De
le ergo pie dn̄e iniq̃tatem meam multi
tudine miſerationum tuarꝝ. Ego uero
qui uſcꝫ ad hanc diem ſine cauſa uixi,
amodo ſine cauſa uiuere nolo.

De recidiuo, hoc eſt, reuerſione in peccatū, C. 34.

s Ed heu miſer, hæc tam ſæpe ſic
confeſſus: ſurgens, cadens ſum
defeſſus: repeccando toties, cō
fitendo toties. Multoties promiſi me
emendare: & nuncꝫ tenui: ſed ſemp̄ ad
pc̄tm̄ redij: & priorib. ſcelerib. noua &
deteriora cōiunxi. Nuncꝫ, ut debui mo-
res meos in melius mutaui: nec à male-
factis receſſi. Plurimos ēt, me p̄dēs, pec
care feci: & multis cā mali extiti: & exē
plis uitę meę nōnulli ſubuerſi ſunt. Ecce
pc̄tā mea miſericordiſſime deꝰ nō abſcō Pſal. 50. a
do, ſed oñdo: accuſo me, nō excuſo: qm̄
iniq̃tatē meā cognoſco. Nec idcirco iu-
ſtꝰ ſū: qm̄ ſi alter ita me accuſaret ſicut
ego meip̄m accuſo, patiēter ſuſtinere n̄
poſſē. Deſp̄are uticꝫ potuiſſē p̄p̄ nimia
pc̄tā & uitia, culpas & īfinitas negligē-
tias meas, q̄ egi & q̄tidie īdeſinēter ago
corde, ore, op̄e: & oīb. modis q̃b. hūana
fragilitas peccar̄ p̄t: niſi v̄bū tuū deꝰ ca
ro fieret, et habitaret ī nob̄. Sed d̄ſpar̄ iā
n̄ audeo: qm̄ ſubditꝰ ille tibi uſcꝫ ad mor
tē, mortē aūt crucis, tulit chirographū
pc̄tōrꝝ nr̄orꝝ: & affigēs illđ cruci, pc̄tm̄
crucifixit & mortē. Gr̃as tibi ago dn̄e
deꝰ meꝰ, qm̄ uiſitaſti me: & oñdiſti mihi
pc̄tā mea. Nūc primū te īſpirāte didici ad
cor

cor meum redire, & meipſum cognoſce
re. Aduocabo ergo aliquem de amicis
tuis, & ei omnia delicta mea exponam
ſicut mihi præcepiſti: ut eius conſilio
& auxilio ab omnibus meis poſſim ini-
quitatibus liberari, & tibi reconciliari.

Confeſſio ad abbatem, Cap. 35.

a Vdi ergo pr̄, miſerꝝ pc̄tōrem: au
di uocē lacrymātis & pœniten
tibus: attēde q̄ꝫ grauiter pecca-
ui, & creatorē meū offendi. Deo iubēte
ad cor meū redij: & inde excluſis oībus
p̄ter dn̄m deū & meip̄m, totā uitā meā
diſcuſſi tāto diligētius, q̄to familiarius:
et, ut uerꝝ fatear, nihil aliud ibi inueni, ni
ſi locū horroris & uaſtæ ſolitudinis: cō
ſcientiā uidelicet diu neglectā, oīno in-
cultā, ſpinis & tribulis obſitā, & omni
horrore plenā. Nullū. n. inuenio uitium,
à quo non traxerim aliq̃đ cōtagiū. Tur
bauit me ira, lacerauit me inuidia, infla-
uit ſuperbia, inde cōtraxi mētis incōſtā
tiam, oris ſcurrilitatē, opprobria proxi-
morꝝ, ſcelera detractionū, linguæ effræ-
nationē. Seniorꝝ meorꝝ imp̄ia nō ſerua-
ui, ſed iudicaui: de meis negligentijs ob-
iurgatus aut rebellis fui aut murmura-
ui, p̄ferri me melioribus impudēter affe
ctaui, ſimplicitatē ſp̄ūalium fr̄ūm irridē
ter exagitaui, meas ſn̄ias ꝓcaciter iacta
ui, obſeq̃a delata faſtidiui: negata q̄ſiui:
iuniores meos elatus deſpexi. Non ob-
ſeruaui in obſeq̃o reuerētiā, in ſermone
modeſtiā, in moribus diſciplinā, habui
in intētione p̄tinaciam, in corde duritiā,
in ſermocinatione iactantiā. In humilita
te fui fallax, in odio p̄tinax, in iocatione
mordax. Subiectionis impatiēs, poten-
tiæ ſectator, ad opus bonū piger, ad uni
tatē ferus, ad obſequiū durus, ad loquē-
dū q̄ neſciebam ꝓmptus, ad ſupplantā-
dum paratus, fraternę ſocietati inhuma
nus. Temerarius in iudicādo, clamoſus
in loquēdo, faſtidioſus in audiēdo, præ-
ſumptuoſus in docēdo, effrēnatus defor
miter in cachinnando: oneroſus amicis:
infeſtus quietis, ingratus bn̄ficijs, infla-
tus obſequijs: & impioſus ſubiectis. Sæ
pe iactaui me feciſſe qđ nō feceram, ui-
diſſe quod non uideram: dixiſſe quod
non dixerā. Diſſimulaui ēt me nō feciſſe
qđ fecerā: negaui me dixiſſe qđ dixerā,
nō uidiſſe & audiſſe qđ uiderā & audie
rā: & ita ex omni parte ſum reus. Reus ī
ſcl̃o, reus in clauſtro, ſed ibi p̄ ignorātiā:
hic p̄ negligentiā: & utrūque me terret.
Veruntn̄ multo amplius terret me q̄ in
monaſterio an̄ conſpectū dei deteriorē
me inuenio. Collocauit me deus in loco
uoluptatis: in domo ubertatis, in para-
diſo deliciarꝝ, ego uero miſer & miſera
bilis, inter mēſas epulātiū fame p̄eo, iu-
xta fontē ſitio, an̄ ignē algeo, & ad neu
trū manus extendere uolo, tā piger ſum
& deſidioſus. Ita tp̄s amitto qđ deus
mihi ſua pietate indulſerat ad agēdam
pnīam, ad obtinendam ueniā, ad acqui
rendam gr̃am, ad ꝓmerendam gloriā.
Quaſi quoddā monſtrū inter filios dei
ſto: habitū monachi, nō cōuerſationem
hn̄s. In magna corona & ampla cucul-
la, ſalua mihi oīa exiſtimo. Tancꝫ arbor
ſterilis terram occupo, & uelut iumētū
uile plus cōſumo q̄ꝫ ꝓficio. Altiorem al
terius locū teneo: et nulliꝰ offm̄ ſuppleo:
ſed ſum ſicut trūcus ſine frōdibus & fru
ctibus. Alij me paſcūt de laboribus ma
nuum ſuarꝝ ſicut præbendarium ſuum.
Ego aūt tancꝫ pauper & miſer, nec cle-
ricum nec laicum gero. Cantare nācꝫ et
legere nequeo, laborare neſcio, ſed ſum
opprobriū hoīum, pecore uilior, cadaue
re peior. Tolerabilius. n. canis putridus
fœtet hoībus, q̄ꝫ aīa peccatrix deo. Idcir
co tædet me uiuere: uiuere erubeſco, q̃a
parꝝ proficio. Mori timeo, qm̄ non ſum
paratus. Malo tn̄ mori & miſericordiæ Ioel. 2. c
dei me cōmittere & cōmēdare, q̃a beni
gnus & miſericors eſt, q̄ꝫ de mala mea Pſal. 43. c
cōuerſatione alicui ſcādalū facere. Tota
nācꝫ die uerecūdia mea cōtra me eſt: &
cōfuſio faciei meę cooꝑuit me: cū uideo
me ſomnolētū ad uigilias, tardū ad ho-
ras canonicas, & pigrū ad op̄a manuū.
Alios aūt uideo tā ſtrenue & deuote di
uinis intereſſe laudib. alios v̄o ita reue-
renter & alacriter corā deo aſſiſtere, &
eū laudare: ego aūt compūgi ad lacry-

mas nequeo, tāta eſt duritia cordis mei.
Cantare non libet, orare non delectat,
meditationes ſanctas non inuenio : tāta
eſt ſterilitas aīæ meæ, & deuotionis in-
opia quā patior. Heu mihi, oēs in circui
tu meo uiſitat dn̄s, ad me aūt nō appro
pinquat. Nam aliū q̄dē intueor ſingula
ris abſtinentiæ, alium admirandæ patiē
tiæ, aliū ſummæ humilitatis & manſue-
tudinis, aliū multæ miſericordiæ & pie
tatis: illū in contēplatione frequēter ex-
cedere: hūc pulſare & penetrare cœlos
orōnis inſtātia: alioſq; in alijs p̄eminere
uirtutibus. Oēs cōſidero & ꝑſpicio fer-
uētes, oēs deuotos, oēs ī xp̄o unanimes,
oēs donis cœleſtibus & gr̄a affluentes,
tanq; re uera ſpūales hoīes, quos deus
uiſitat, & in q̄bus habitat. In me uero ni
hil hoꝝ inuenio: qm̄ declinauit dn̄s ī ira
à ſeruo ſuo. Inde eſt ꝙ cum alij uigilant,
ego dormio, qn̄ alij cantāt in monaſte-
rio, ego huc & illuc diſcurro, qn̄ alij ī ali
quo ſecreto loco ſe furant à colloquijs
hoīum, ut ibi loquant̄ cū rege angeloꝝ,
ego q̄ro colloq̄a hoīum: cū alij uacāt le-
ctionibus, ego fabulis & uerbis otio-
ſis, qn̄ alij diſcutiūt & dijudicāt ſemet-
ipſos, ego iudico alios. Alijs placet cōis
uita, cōis diſciplina, & cōe ſtudium, &
mihi placēt anguli et diuerticula. Sic ſic
ex quo peccare potui, nunq; à pctīs &
malis operibus ceſſaui, pctīs pctā ſemꝑ
accumulaui, & pctā quæ aliq̄n operi-
bus implere non potui, malis uolunta-
tibus & malis deſiderijs nunquam per-
ficere ceſſaui.

De delectatione carnis, *Cap. 36.*

s Vper oīa mala delectatio car-
nis, quæ ab ipſis cunabulis ſem
per mecum creuit, mihi ſemper
adhæſit, nec adhuc iam præ ſenectute
deficientibus mēbris me deſerit: multis
& uarijs modis infœlicem aīam meam
maculauit, diſſoluit, captiuauit, & omni
uirtute deſtitutā, inanē & debilē reddi-
dit. Fateor h9 operis nefarij immūdis re
cordationibus me ſæpe eſſe cōmotū &
incēſum, ardores nō modicos & inhone
ſtos paſſum: & non ſolū meaꝝ delecta
tionum mala memoria & ſtultæ recor-
dationes mihi nocuere: ſed ēt alioꝝ ma
leſacta mihi narrata, & ꝑ recordationes
ſordidas ad memoriā reducta, cor meū
nō paruo ueneno iniq̄tatis maculauere.
Et in hoc miſerabil̄r miſerabilis ſum, q̄a
non tm̄ doleo quantū dolendū me co-
gnoſco, ſed ſic ſecurus torpeo, uelut q̄d
patiar ignorē. Hoc uero mihi eſt omni
infœlicitate miſerius, ꝙ ita ope ꝑuerſus,
ore pollutus, corde immūdus ad altare
accedo, & xp̄i corpus manibus meis ꝑ-
tractare nō ꝑtimeſco. Accedo elat9 ad
humilē, iratus ad mitē, crudelis ad miſe-
ricordē: & tn̄ patit̄ humilis elatū : mitis
iratū, crudelē miſericors. Accedo ſeruus
ad dūm: nō amore, ſed timore: nō deuo
tione, ſed uſu. Accedo ad dn̄m, cuius ꝑ-
cuſſi ſeruū. Ad p̄rem accedo, cuius occi-
di filiū, ꝑcuſſi uerbo; occidi exēplo : nec
tn̄ ꝑtimeſco dn̄m, nec reuereor patrem.
Manens in turba, fratrum turbans ali-
quos, & ab aliquo turbatus, qn̄que ac-
cedo ad pacificum. Appropinquo ēt ta
lis ad oſculū pacis, qui prius recōcilia-
tus accedere debuiſſem ad oſculū turba
ti fratris. Cōuincit me reū & dei inimi-
cū mea iniquitas, pctm̄ meū ſæpe ſepa-
rauit me à deo. Idcirco obſecro te pr̄ ut
me inſtruans qūo poſſim aut ſemꝑ ſta-
re cum deo meo, aut redire cum ab eo,
peccatis meis exigētibus, motus fuero.

Patris ſpiritualis ad confitentem reſponſio,
Capitulum 37.

c Onfeſſio tua, fili, ad lacrymas
me cōmouit, tū ꝑꝑ me, tum ꝑꝑ
te. Propter me fleo, qm̄ q̄cunq;
de te dixiſti, eadē ferè aut ſilr̄ia reperio ī
me, & multa ad memoriam reuocaſti,
quoꝝ oblitus fueram. Propter te gau-
deo, qm̄ uiſitauit te oriens ex alto. Non
enim longe es à regno dei. Notitia nā-
que pcti, initium eſt ſalutis. Confido in
dn̄o qm̄ q̄cq̄d minus eſt in te feruoris
& boni opis, humilitas ſupplebit puræ
cōfeſſionis. Quacūque nāq; hora pctōr
conuerſus ingemuerit, ſaluus erit, qm̄
cor contritū & humiliatū deus non de- *Pſal. 50.d*
ſpiciet. Tardius ſiquidem vr̄ deo ueniā
pctōri dediſſe, q; illi accepiſſe. Sic. n. fe-
ſtinat miſericors deus abſoluere reum à
tormēto conſciæ ſuæ, quaſi plus cruciet
miſericordē deū cōpaſſio miſeri, q; ipm̄
miſeꝝ cōpaſſio ſui. Qui. n. vē pœnitet,
& ueraciter dolet: abſq; dubio & abſq;
mora indulgentiā accipiet. Et quanto
q̄s frequentius, quantoq; uehementius
de ſuo reatu interno dolore afficit̄: tāto
certior, tantoq; ſecurior de indulgentiæ
uenia efficit̄ Inde eſt ꝙ aīam pnīæ lacry
mis afflictā, tā frequēter q; libēter con-
ſolat̄ ſpūs paraclêtus. Illā frequēter uiſi-
tat: illam libēter cōfortat: & ad ueniæ fi
duciā plene reformat quā ſua ſcelera flē
do dānare, & damnādo flere cōſiderat.
Incipit ex tūc q̄dā familiaritas inter deū
& aīam, eo ꝙ hęc ſe ſentiat ab illo ſępi9
uiſitari, & ex eius aduentu non tm̄ iā cō
ſolari, imo aliquoties quodā ineffabili
gaudio repleri. Sed ad hæc q̄s idoneus?
Profecto uere pœnitēs. Oīa etem̄ in cō-
feſſione lauant̄, conſcīa mundat̄, amari-
tudo tollit̄, pctm̄ fugat̄, trāquillitas re-
dit, ſpes reuiuiſcit, aīus hilareſcit. Poſt
baptiſmū nullū aliud nobis cōſtitutum
eſt remediū q; cōfeſſionis refugium. Sit
ergo deuota cordis cōpūctio, uera oris
cōfeſſio, diſcreta carnis mortificatio, re
pentina uitioꝝ extirpatio, lęta bonoꝝ
opeꝝ exhibitio. Nō erubeſcas deo con
fiteri: cui nō potes abſcōdi. Ipſe. n. nouit
Pſal. 43.d abſcondita cordiū, cui oīa nuda ſunt &
aꝑta: an̄ cuius cōſpectū cūcta nr̄a pctā
ſunt ſcripta. Sed q̄d ibi ſcribit trāſgreſ-
ſio, hic delet cōfeſſio. Nō te igr̄ pudeat
dicere, q̄d nō puduit facere. Quod ſi for
te pudor eſt tibi, mihi ſoli pctōri pctā
tua exponere: q̄d facturus es in die iudi-
cij, ubi oībus expoſita tua apparebit cō
ſcientia? Si cogereris corā multitudine
nudo corpore trāſire, nō poſſes nō eru-
beſcere: cur ergo minus confunderis, qn̄
immūda cogitatione ī mēte ſordidaris?
Cur minus erubeſcis pudēda cordis, q;
pudēda carnis? Cur magis v̄eris uultus
hoīum, q; uultus angeloꝝ? Talis confu-
ſio ſeparat à deo. Oīs ſpes ueniæ & mīæ
eſt in cōfeſſione uera. Simulata nanque
confeſſio nō eſt cōfeſſio, ſed duplex cō-
fuſio. Excludit. n. miſeratione dei, miſe-
riæ ſimulatio: nec dignatio locū hēt, ubi
fuerit dignitatis p̄ſumptio. Prouocat ue
ro compaſſionē humilis miſeriæ cōfeſ-
ſio. Nulla eſt. n. tā grauis culpa q̄ nō ha-
beat ueniā ꝑ purā confeſſionē. Vitia igit̄
cordis tui & prauas cogitationes illico
manifeſta. Pctm̄. n. proditū cito curat̄.
Crimē uero tacēdo ampliatur. Vitium
ſi patet, fit ex magno puſillū : ſi latet, fit
ex minimo magnum. Nam uelox con-
feſſio uelociter medicinam facit. Meli9
eſt ut uites uitium, quàm ut emendes :
ne forte cū īcurreris, reuocare nō poſſis.

Remedium ad fugiendum prauas cogitatio
nes, *Capitulum 38.*

q Voties te ſentis turpib9 cogita-
tionib. pulſari, & ad illicitā dele
ctationē affici: toties pone ante
mētis oculos, qūo xp̄s ī cruce crucifix9
eſt ꝓ te. Intuere qūo à Iuda Iudæis tra-
dit̄, & q; uil̄r ꝑtractat̄, blaſphemat̄, & co
laphizat̄, iudicat̄ & cōdēnat̄, expoliatur
& flagellat̄: ad ultimū uero cōtumelijs
& opprobrijs affectus inter duos latro-
nes ſuſpendit̄: clauis cruci affixus, ſputis
deriſus, ſpinis coronatus, lācea perfora-
tus, ex oīb. ꝑtib. ſanguis emanat: & icli-
nato capite emittit ſpm̄. Ita redemptor
tu9 morit̄ ꝓ te, et tu neſcio cuiuſmodi ſor
dida cogitatione ſordidaris in mente.
Sufficere poſſet hæc cogitatio ad exclu
dendas oēs illicitas cogitationes. Sed
ecce ad alia tranſeamus. Cōſidera qūo
morieris, qn̄ aliqua graui infirmitate ue
xat9, & ad extrema deduct9, & ibi ad
terrā ꝓiect9, īter lōga ſuſpiria & diffici-
les ſingult9, īter diuerſos dolores & ti-
mores aīam expirabis. Tūc ueīet corp9
ī pallorē & horrorē, ī ſaniē & fœtorē: erit
v̄mis, & cibus v̄miū: aīam v̄o mox ca-
piēt & rapiēt laruales illæ facies, q̄ eā in
exitu p̄ſtolant̄: & ex oī ꝑte terrebūt eā
dæmones terribiles & horribiles. Cogi
ta q̄s eā defendet à rugiētibus p̄paratis
ad eſcā: q̄s cōſolabit̄ eā cū teterrima il-
la monſtra dæmonioꝝ occurſantia ſibi
cateruatī ruere uidebit: aut q̄s deducet

per ignotam regionem? Attēde ēt ꝙ ſu
bito uenit dies ultima: ſubito uenit: &
forſitā hodie erit. Iā adeſt: iā p̄ſentaberis
an̄ tremendū iudicē: accuſaberis multis
& magnis offenſis: nō uno, non paucis,
ſed innumeris criminibus: nō paruis, ſed
immēſis: nō dubijs, ſed certis: non breui
accuſatione, ſed tā lōga, ꝙ lōga eſt tota
uita tua: non uno accuſatore, ſed tot, q̄t
ſunt delicta tua. Ipſe iudex erit diſtrict⁹
accuſator tuus. Oēs ēt ſpūs boni & ma
li corā deo te accuſabūt cū eo. Boni, q͞a
deo debēt æq̄tatē: mali, q͞a tuā ſeruant
iniq̄tatē. Tot iudicib⁹ & pp̄lis aſtabis,
quot præceſſerunt te in ope bono. Tot
arguētibus cōfunderis, quot tibi p̄buerūt
bn̄ uiuendi exēplū. Tot conuinceris
teſtibus, quot te monuerūt bonis ſermo
nibus, & iuſtis actionibus. Oībus pp̄lis
nudabunt̄ iniquitatès tuæ: & cūctis agminibus
patebūt uniuerſa ſcelera tua,
non ſolū actuū, uerūetiam cogitationū
et locutionū. Multa uero pc̄tā tūc proruent
ex improuiſo, quaſi ex inſidijs: quę
modo nō uides: & forſitā plura & terri
biliora his q̄ nūc uides. Vndiq; erūt tibi
anguſtiæ, hinc erūt accuſantia pc̄tā: inde
terrens iuſtitia: ſubtus patēs horridū
chaos inferni: deſup iratus iudex: intus
urēs cōſcia: foris ardens mundus. Si iuſtus
uix ſaluabit̄, pc̄tōr ſic dep̄henſus in
quā partē ſe p̄met? Latere erit impoſſe:
apparere intolerabile. In tanto diſcrimi
ne torquebit te tua conſcia male ſibi cō
ſcia: cruciabūt cordis arcana. Cogente
ēt conſcia, tuipſe eris accuſator et iudex
tuus. Cōuictus teſte ꝓpria cōſcia: & teſtibus
oculis ipſius iudicis: fugere nō po
teris: ſed tremens & anxius ſtabis ſuſpē
ſus ad grauiſſimā ſniam in anguſto peri
culo, & in periculoſa anguſtia: tanq̄ illico
recepturus qd̄ in ꝑpetuum amittere
nō poteris. Iudex tūc erit uehemēter ira
tus: & terribil̄r diſtrictus: ſnia eius ſemel
lata erit immutabilis: tortores horribiles,
q nunq̄ miſerent̄, erunt parati ut da
ta ſnia te damnatū ad tormēta rapiant.
Tormenta erunt ſine interuallo & ſine
tēꝑamēto: timor cōturbabit te cū ter
ra apiet̄ corā te, & tu rues & cades ī ſta
gnum ſulfuris ardētis & fœtentis. Ignis
exterius carnē tuā cōburet: uermis interius
conſciam corrodet, ibi eris ſine fine:
ſine ſpe ueniæ & miæ. Oīa uero gehennę
ſupplicia ſuperabit, deum non ui
dere, & bonis carere, quæ in ptāte habuiſti
obtinere.

De mala cogitatione uitanda, *Cap. 39.*

s

Iuis oēs malas cogitationes à
corde tuo expellere, hæc ſæpe
cogita. Ibi nāque eſt cogitatio
tua, ubi eſt affectio tua: ibi cor tuum, ubi
eſt deſideriū tuum: qm̄ illud ſæpius ī co
gitatione uoluimus, cuius amore plus
affecti ſumus. In cogitatione ſua cadit
quiſq;, uel ſtat. Si bona cogitas, cogitatio
tua ſc̄tā cuſtodit te. Si mala cogitas,
ſpūs ſc̄tūs diſciplinæ effugiet fictum: &
auferret ſe à cogitationibus q̄ ſunt ſine
intellectu: eritq; templū dei ſpelūca dia
boli: qm̄ quem deus deſerit, diabolus
arripit. Spūſſc̄tūs ſuggerit bona & dul
cia: ſpūs malus mala & amara, uana, inutilia,
& immūda. Et ideo quacūq; hora
mala cogitatio cor tuū tangit, nō cōſentias
illi: nec ſinas eā in corde tuo ma
nere, ſed illico repelle. In initio cogitatio
nis iniq̄ reſiſte, & fugiet à te. Nā an̄ dei
oculos non uolāt uacuæ cogitatiōes no
ſtræ: & nulla momēta tp̄is in aīum trā
ſcendunt ſine ſtatu retributionis. Cogitatio
praua delectationē parit, delectatio
cōſenſum, cōſenſus actionem, actio
conſuetudinem, cōſuetudo neceſſitatē,
neceſſitas mortem. Sicut uipera à filijs
ſuis in utero poſitis lacerata perimitur:
ita nos cogitationes noſtrę intra nos nu
tritæ occidunt.

Malæ cogitationibus à dæmonibus ſuggeruntur, *Capitulum 40.*

d

Aemonū ē malas cogitationes
ſuggerere: nr̄m ē illico illas expellere.
Nā ī aīo nr̄o eas iacere,
nr̄æ attinet uolūtati, & ꝓpriæ deputat̄
culpę. Volūtate nāq; ſua cadit q cadit,
& uolūtate dei ſtat q ſtat. Cogitatio tn̄
immūda mentē nō inq̄nat cum pulſat,
niſi cū hāc ſibi ꝑ delectationē ſubiugat.

De

De peccato ſuperbiæ, *Cap. 41.*

s

Vperbia ſicut eſt origo omniū
criminum: ita eſt ruina oīum uir
tutū. Ipſa.n. eſt in pc̄tō prima:
ipſa in cōflictu poſtrema. Ipſa aūt in exordio
mentem per pc̄tm̄ proſternit: aut
in fine de uirtutibus deijcit. Idcirco eſt
oīum pc̄tōꝝ peſſima: quia tam per uirtutes,
ꝙ per uitia humanam mentē ex-
terminat. Cætera uitia ſolas illas uirtu-
tes impetunt, quibus ipſa deſtruunt̄: ut
luxuria, pudicitiam: ira, patientiam: ſola
uero ſuperbia cōtra cūctas animi uirtu
tes ſe erigit: & quaſi gn̄alis ac peſtifer
morbus oēs corrūpit. Idcirco niſi oīa opera
nr̄a humilitas præceſſerit, comitata
& cōſecuta fuerit: ꝓpoſita quā intueamur:
appoſita cui adhæreamus: interpo
ſita q̄ reprimamur: totū de manu extor
quet ſupbia. Quātalibet ſit iuſtitia operis:
apud internū iudicē nulla eſt, ſi hanc
eleuat tumor mētis. Perit re uera omne
qd̄ agitur, ſi non ſolicite in humilitate
cuſtodiatur. Signa ſupbiæ hæc ſunt: cla
mor in locutione, amaritudo in ſilentio:
diſſolutio in hilaritate, furor in triſtitia:
honeſtas in imagine, inhoneſtas ī actio
ne: rancor in reprehenſione.

De inuidia & detractione uitanda,
Capitulum 42.

i

Nuidia eſt animi tinea: ſenſum
comedit, pectus urit, mentem
afficit: cor hoīs quaſi q̄dam peſtis
depaſcit, & cūcta bona ardore peſtifero
deuorat. Inuidus alienum bonū,
ſuum facit inuidēdo pc̄tm̄. Cū pc̄tōres
quoſq; conſpicimus, non facile eos iudi
cemus, ſed magis defleamus: q͞a in ſil̄ib.
aut lapſi ſumus, aut labi poſſumus. Si
uis delinquentem corripere, aperte increpa,
nec occultè mordeas. Quid enim
prodeſt ſi me neſciēte alijs mala mea re
feras? Vę illi qui ſuam renuit corrigere ui
tam: & alienæ nō deſinit detrahere. Si
uis detrahere, tua in te pc̄tā retorque:
non alioꝝ delicta, ſed propria cerne.
Nunq̄.n. alijs detrahes, ſi te bene inſpe
xeris. De malo alieno os tuum nō coinquines:
non detrahas peccanti, ſed con
dole: qm̄ graue pc̄tm̄ eſt detractio. Detrahentes
& audientes pari reatu detinentur.
Sicut iraſceris alteri qn̄ detrahit
tibi: ſic iraſcaris tibi qn̄ detrahis alte
ri. Detractio eſt mordacior ꝙ uera cor
dis reprehenſio.

De curioſitate uitanda, *Cap. 43.*

m

Vltos ſeducit curioſitas. Tādiu
quiſq; ſua pc̄tā ignorat, quādiu
curioſe aliena conſiderat. Qui
ſemetipſum aſpicit, non quærit quid in
alijs frequenter rep̄hendat: ſed in ſemetipſo
quid lugeat. Qd̄ inter ſe loquuntur
hoīes, nunq̄ ſcire deſideres. Oē ēt genus
mendacij ſummoꝑe fuge. Nec caſu nec
ſtudio loq̄ris falſum: quia os qd̄ mentit̄, *Sap. 1. c*
occîdit aīum. Per nullā fallaciā uitā alicuius
defendas. Fuge inhoneſta uerba:
reijce uerbū qd̄ non ædificat audiētes.
Vanus.n. ſermo cito polluit mētem: &
facile agit̄, qd̄ libenter audit̄. Vanus.n.
ſermo, uanæ conſciæ eſt index. Mores
hoīs lingua pandit: & q̄lis ſermo oñditur,
talis aīus comprobatur: qm̄ ex abū
dātia cordis, os loquitur. Sermo uanus *Matt. 12. c*
non erit abſq; iudicio: quia ab omni rectitudinis
ſtatu depeunt, q ꝑ uerba uana
dilabūtur. Qui laudē nō appetit: nec
contumeliā ſentit. Diſcerne te tuo iudicio,
nō alieno. Nemo.n. magis ſcire pōt
quis ſis ſicut tu, q conſcius es tibi. Quid
enim prodeſt dum malus es, ſi bonus p̄diceris?
Qualis hr̄i uis, talis eſto. Si ſapiens
fueris, te ſemper hēbis eundē. Stude
loqui nō qd̄ libet, ſed quod oportet.
Qui otioſum uerbū nō reprimit: ad noxia
cito tranſit. Magna uirtus eſt: ſi non
lædas à quo læſus es: magna gl̄ia eſt, ſi
cui nocere potuiſti, parcas. Nobile uindictæ
genus eſt ignoſcere uicto. Quicquid
tibi contingerit aduerſi, pro tuo
peccato euenit tibi. Tempera ergo dolorem
tuum: & dic: iuxta modum delictoꝝ
parua datur ultio. Mala alioꝝ bo
no tuo ſupera. Vince malitiam bonitate:
detrahentium errores diſſimulando
calca: non ſis in pace infidus, nec leuis ī
amicitia. Odientes ad pacem inuita: diſ
cordantes ad concordiam reuoca.

De prauitate conſcientiæ, *Cap.* 44.

Onſcia hoīs abyſſus multa. Sic-
c ut.n.abyſſus exhauriri nō pōt:
ſic cor hoīs euacuari à cogita-
tionibus ſuis non pōt:ſed cōtinua uolu-
bilitate in eo uoluuntur: mare magnū
eſt,& ſpatioſum manib⁹:illic reptilia q̊-
Pſal. 103.c rum nō eſt numerus. Sicut.n.reptile la-
tenter repit,& ſinuoſis anfractibus huc
& illuc deābulat:ita conſciam hoīs ue-
nenatæ cogitationes intrant & exeunt:
ut neſciat hō unī ueniant,aut quo uadāt.
Hoc bñ cognouerat qui dicebat: Pra-
uum eſt cor hominis, & inſcrutabile:
Ier.17.b & quis cognoſcet illud? quod ſcruta-
tionem non recipit nec cognitionem.

Nulla pœna grauior eſt quàm praua conſciē-
tia, *Capitulum* 45.

Vlla pœna grauior eſt praua cō
n ſcientia. Mala conſcia proprijs
agitur ſtimulis. Si publica fama
te non damnat,propria cōſcia te con-
demnat: qm̄ nemo pōt ſeipſum fugere.
Vis nunq̃ eſſe triſtis? Bñ uiue. Bona ui-
ta ſemper gaudiū hēt: conſcia rei ſemp
in pœna eſt. Ita clemēs eſto ī alienis de-
lictis, ſicut in tuis:nec quenq̃ diſtricti⁹
q̃ te iudices,ſic alios iudica, ut ipſe iudi
care cupis. Lex tua te cōſtringit. Iudiciū
qđ alijs imponis:ipſe portabis. Nullū
añ iudiciū condēnes,añ pba,& ſic iudi
ca. Non.n.q accuſaꝛ,ſed qui conuinciꝛ,
reus eſt. Valde piculoſum eſt de ſuſpicio
ne quempiam iudicare. In ambiguis,dei
iudicio ſerua ſniam. Non eligas cui miſe
rearis:ne forte p̄tereas illū q mereꝛ acci
pere. Oībus te tribue ſi potes,qm̄ incer
tū eſt pro quo magis placeas deo. Ma-
ior ſit bñuolentia q̃ qđ datur: qm̄ tale
erit opus tuū,qualis fuerit intentio tua.
Qui cū triſtitia manū porrigit,fructum
remunerationis amittit. Nō eſt mīa ubi
non eſt bñuolentia. Non auferas uni unī
tribuas alteri: qm̄ nihil prodeſt ſi inde
alium reficis,unī aliū inanē facis. Abijce
à te qcqd tuū bonū ꝓpoſitum impedi-
re pōt: contēne uiuens q̄ poſt mortem
hr̄e non potes. Difficile eſt imò impoſſe
ut p̄ñtibus qs fruaꝛ bonis & futuris; ut
hic uentrē,& illic mentē impleat: ut de
delicijs tranſeat ad delicias: ut in terra
& in cœlo glorioſus appareat. Si uis cū
lætitia animi uiuere,noli multa hr̄e. Iſtā
qſq; finiēs uitā:niſi qđ meruit in ipſa,nō
pōt hr̄e poſt ipſam. Quāto nāque infe-
rius delectamur:tāto à ſupno amore di
ſiungimur. Nullus ſit caſus quē non me
ditatio tua p̄ueniat:nullus ſit caſus q te
imparatū inueniat. Propone nihil eē qđ
tibi accidere nō poſſit. Vita foueam, in
quā uides aliū corā te cecidiſſe. Alioꝝ
pditio,tua ſit cautio. Dū neſcimus repē
te mors uenit. Neſcimus.n.quid hodie
nobis cōtingat:& ignoramus ſi hac no
cte aīam nr̄am conditio mortis depo-
ſcat. Quotidie ad finē uitæ tendimus,&
ad mortē properamus. Idcirco ſingulis
horis cogitare debemus quo ſingulis
momētis ꝓperamus. Vñ dñs ait p prophetā:Perditio tua Iſrael ex te tm̄: in me Oſee.13
auxilium tuū. Quaſi diceret. Vt pereas,
imputa tuo merito:ut ſalueris meo auxi
lio. Nunq̃ oportet pœnitentē hr̄e ſecu-
ritatē de pctis. Nā ſecuritas negligentiā
parit:& ſępe incautū ad uitia tranſacta
reducit. Non ſolū grauia,ſed & lęuia ca
uenda ſunt pctā. Multa.n.leuia unū grā
de efficiunt:ſicut ſolēt de paruis & mi-
nimis guttis immenſa flumina creſcere. Luc.20.f
Non eſt dubium q qui caſti perſeue- Mat.22
rant & uirgines,angelis dei efficiuntur
æquales.

De improba uentris importunitate,
Capitulum 46.

Vllus homini tam improbus
n exactor eſt, quàm uenter: qui
quotidiana famis exactione te
urget. Cum cæteris uitijs,etſi interdum
naſcimur: interdum tamen cum eis non
morimur. Sed cum iſto naſcimur, &
cum iſto morimur. Multis creditori-
bus reliquit me obnoxium pater meus:
ſed ab omnibus liberatus ſum. Vnus
tamen ſupereſt à quo liberari non poſ-
ſum, id eſt, uenter. Venter præcepta
non audit, poſcit, appellat: non eſt ta-
men moleſtus creditor: paruo dimitti-
tur,ſi modo dederis ei quod debes,non

quod potes. Quoſdam præſciens deus
peccare poſſe,in ſalutē flagellat eos infir
mitate corporis,ne peccent:ut eis utili⁹
ſit frangi languoribus ad ſalutem, q̃ re
manere incolumes ad damnationem.
Eſt pniciosa ſanitas quæ ad inobedien-
tiam ducit: eſt & ſalubris infirmitas, q̄
per diuinam correptionem mentem à
duritia frangit, & humiliat.

Quomodo diabolus ſagaciter & multifor-
miter nos tentat *Cap.* 47.

Iabolus qñ decipe quēquam tē
d tat,prius naturam uniuſcuiuſq;
intendit: & inde ſe applicat unī
aptum hoīem ad peccandū aſpicit. Blā
dis & lenibus mentibus luxuriam aut
uanam gloriā ꝓponit:aſperis uero men
tibus iram,ſuperbiam,uel crudelitatē.
Aduerſarius nr̄ cum ab exteriori ſenſua
litate ſe uidet excluſum,interiora colle-
ctis uiribus aggrediꝛ & ingreditur: ſed
1.Cor. 2.d ſpūalis hō qui oīa iudicat, eius aſtutias
non ignorat,reprimit quod pōt: qđ nō
pōt,tolerat:quia & ſi latratum canis ſu
ſtinet,morſum non timet. Mordet cum
ad conſenſum pertrahit: latrat cum ſug
gerit: & tunc nō uulnerat, ſed coronat:
qm̄ etſi reſiſtentem fatigat, nō obligat
niſi conſentientem.

De oratione, & modo orandi, *Cap.* 48.

Ratio eſt mentis deuotio.i.con
o uerſio in deum per pium & hu-
milem affectum. Humilē ex cō-
ſcia infirmitatis propriæ:pium ex conſi
deratione diuinæ clementiæ. Nullo alio
modo deus citius ad mīam flectitur, q̃
ſi aīus deprecātis ad eum toto deuotio
nis affectu conuertaꝛ. Nil ita deū cōple
ctitur,quemadmodū purus mentis affe
ctus. Idcirco cum orare uolueris, ſolus
ſolitudinē cordis tui ingredere:& colle
cto ſpū tuo,integra mente & uacua cu
ris,orōnis domum intra: & ſtans corā
deo añ unū aliqđ de altaribus orōnis
inſtantia cœlos penetra:& p̄ñtatus cho
ris cœleſtium,in ipſoꝝ p̄ñtia miſerias et
calamitates, quas pateris, miſerandus
deplora. Prode tuam neceſſitatē, poſce
Luc.11.b eoꝝ pietatem,& ego configo in eo qui
dixit:Petite,& accipietis: qm̄ ſi perſeue
raueris pulſans,nō exibis inde uacuus.
Sic ora cū oraueris, quaſi ſis aſſumptus
& p̄ñtatus añ faciē maieſtatis in excel-
ſo throno:ubi milia miliū miniſtrant ei, Dan.7.c
& decies cētena milia aſſiſtunt ei. Tūc
ueraciter oramus, qñ aliūde non cogi-
tamus. Sine intermiſſione orare debe- 1.Theſ.5.d
mus. Nā ſicut nullū eſt momentū, quo
hō non fruaꝛ, aut utaꝛ dei pietate & mi-
ſericordia:ſic nullū debet eſſe momen-
tum,quo eum p̄ñtem non habeat in me
moria. Fœlix aīa, quæ oēs euagationes
mentis in unum ſtudet colligere, & in il
lo ueræ fœlicitatis fonte deſiderium fi-
gere. Qñ oramus,ſpm̄ ſctm̄ ad nos uo-
camus. Orō cordis eſt,nō labioꝝ. Ne-
que.n.uerba deprecantis deus intēdit:
ſed orantis cor aſpicit. Vis uirtutes tuas
augere? Prodere noli. Quod manifeſtā-
do potes amittere,tacēdo cuſtodi. Qui
buſdam.n.conceſſum eſt tm̄ bñ agere,
& fructum boni operis non hr̄e: quod
ipſi ſibi auferunt per ſtudiū humanæ ia-
ctantiæ. Sicut glacies calore diſſoluiꝛ,
ita uirtus ore laudantis.

Tumultus carnalium cogitationum impedit
orantem, *Capitulum* 49.

Vm ad cor meum redire uolo,
c deſideriorum carnalium tur-
bæ, tumultúſque uitiorum,
tētationibus ſuis cogitationem meam
diſſipant, & intentionem cordis in o-
ratione perturbant. Et dum conuerti
ad deum poſt perpetrata uitia ſtudeo:
& contra hæc eadem uitia, quæ per-
petraui, illum exorare conor: occur-
runt cordi phantaſmata peccatorum
quæ feci, & mentis meæ aciem reuer-
berant, confundunt animum, & de-
precationis meæ uocem premunt. Ita
mala quæ feci, cogitationi meæ ſuis
imaginibus impreſſa, in ipſa mea ora-
tione me conturbant. Cæterum quan-
to grauiore tumultu cogitationum car-
nalium premor, tanto ardentius ora-
tioni inſiſtere debeo. Et quantum pec-
catorum meorum phantaſmata in o-
ratione plerūq; patior: tantum neceſſe

eſt, ut intentio cordis mei quo durius repellit̃, tanto ualentius inſiſtat or̃oni, q̃tenus cogitationis illicitæ tumultum ſupet, atq; ad pias aures dñi nimietate ſuæ importunitatis tandiu irrũpat, donec cogitationes malas manu ſctĩ deſiderij ab oculis cordis abigat. Hæc eſt uera tranqllitas, cũ tota mens in ſeipſa colligit̃, & in uno æternitatis deſiderio imobil̃r figit̃. Debet proinde fluctuationem cordis reſtringere: & ad unius ueri gaudij deſiderium, cogitationum & affectionum motus colligere.

De uitijs linguæ, Cap. 50.

Prou.10.c m Vltum loqui, ſtultitia eſt: qm̃ in multiloqo pctm̃ deeſſe nõ põt. Lingua dr̃, qa lingit. Ligit adulando: mordet detrahendo: occîdit mẽtiendo. Ligat, & ligari non põt: labilis eſt, & teneri non põt: ſed labit̃ & fallit̃. Labit̃ ut anguilla, penetrat ut ſagitta: tollit amicos, multiplicat inimicos: mouet rixas, ſeminat diſcordias. Vno ictu multos pcutit & interficit. Blãda eſt et ſubdola, lata & parata ad exhauriẽda
Ibid.18.d bona, & miſcẽda mala. Qui cuſtodit liguã ſuam, cuſtodit aĩam ſuã: qm̃ mors & uita in ptãte linguæ eſt. Qui linguã ſuã & uentrẽ cuſtodire non põt: monachus nõ eſt. Cuius pctm̃ qſqs ſeqt̃: neceſſe eſt ut eius pœnã ſequat̃. Vniuſcuiuſq; caſus tanto maioris eſt criminis, quãto priuſq̃ caderet, maioris erat uirtutis. Per q̃ peccaſti: p hæc & torq̃beris. Secutus es carnem: flagellaberis in carne. Crimẽ non eſt in rebus, ſed in uſu agentis. Sępe plixa lectio, longitudinis cauſa memoriam legentis obliterat.

De cantu & iuramento, & quare deus non ſemper exaudit petitionem orantis, Cap. 51.

s Vnt qdam uoce diſſoluti, quocis ſuæ modulatione gl̃iant̃, nec tm̃ gaudẽt de dono gr̃æ, ſed ẽt alios ſpernũt. Tumẽtes elatione, aliud cantant q̃ libri habeant, tanta eſt leuitas uocis forſitan & mentis. Cantãt ut placeant ppl̃o, magis q̃ deo. Si ſic cantas ut ab alijs laudẽ q̃ras, uocem tuã uẽdis, & facis eam non tuam, ſed ſuã. Hẽs in ptãte uocẽ tuam, hẽto & aĩm. Frãgis uocẽ, frange & uoluntatẽ. Seruas cõſonantiã uocũ, ſerua & concordiã moꝝ: ut p exẽplum concordes pximo, p uoluntatẽ deo, p obedientiã magr̃o. Caue ne ſicut delectaris altitudine uocis, delecteris elatione mẽtis. Nec diuiti obſunt opes, ſi eis bñ utat̃: nec paupẽ egeſtas cõmendabilẽ facit, ſi inter inopiam ſordes pctĩ non caueat. Quacunq; arte uerboꝝ qs iuret, deus q cõſciæ teſtis ẽ, ita hoc accipit, ſicut ille, cui hoc iurat̃, itelligit: q ỽo dupl̃r iurat, dupl̃r reus fit, qa & nomẽ dñi in uanũ aſſumit, & pximum dolo capit. Sæpe deus hic puniri tolerat, quos ad ſalutẽ ppetuã parat. Iucũditas cordis eſt uita hoĩs. Cor prauũ dabit triſtitiã. Oĩs boni impedimentũ eſt triſtitia. Humilitas nec ipſa iraſcit̃, nec alios iraſci pmittit. Humilitas eſt, ſi qñ peccauerit in te fr̃ tuus, anteq̃ illum peccaſſe pœniteat, dimiſeris illi. Vnuſqſq; talẽ indulgentiam accepturus eſt à deo, q̃lẽ ipſe dederit pximo ſuo in ſe peccanti. Fruſtra deũ ppitiari ſibi q̃rit, q cito placari pximo negligit. In tua infirmitate nõ te deſpicias, ſed ora deũ, et curabit te. Sępe multos deus non exaudit ad uolũtatẽ, ut exaudiat ad ſalutẽ. Duob. modis or̃o impedit̃, ne ĩpetrare qs ualeat poſtulata: hoc eſt, ſi aut mala quiſque cõmittit, aut ſi delinquenti in ſe debita non dimittit.

De uera confeſsione, & uera pœnitentia, Capitulum 52.

v Era confeſſio & uera pnĩa eſt, qñ ſic pœnitet hominem peccaſſe, ut crimẽ non repetat. Nihil peius eſt q̃ culpam cognoſcere, nec deflere. Si uideris aliquando perſecutorem tuum nimis ſæuientem, ſcito quia ab aſcenſore ſuo dæmone perurgetur. Omnis homo qui alium in corpore perſequitur, prius ipſe in corde perſecutionem ſuſtinere cognoſcitur.

De perfectione humilitatis, Cap. 53.

s Vper tria firma ſedet humilitatis perfectio, ut attendat hõ qd fuit ante ortum, qd eſt ab ortu uſq; ad occaſum, qd erit poſt hãc uitã. Vñ. n. ſuperbiat hõ, rememorans q fuit uile ſemẽ, & ſanguis coagulatus in utero, poſtmodũ in deſerto hꝰ uitę miſerijs expoſitus & pctõ: tandem cinis, & eſca uermium futurus in tumulo? Vñ ſupbit homo, cuius conceptio culpa, naſci pœna, labor uita, neceſſe mori, quãdo, uel quomodo, uel ubi, neſcire?

De cordis inſtabilitate, Cap. 54.

s Olus ſolitudinẽ cordis mei ingrediar, & cũ corde meo pauliſper confabulor, ab ipſo q̃rẽs de ipſo & de ijs q̃ circa ipm̃ ſunt. Cor meum, cor prauũ, uanũ & uagũ, oĩ uolubilitate uolubilius: de uno in aliud uago inceſſu tranſit, q̃rens regem ubi non eſt. In oĩb. n. q̃ unr̃, regem q̃ſiui, & uerã regẽ in eis inuenire non potui. Deinde rediens ad me, conſiſtere in meipſo non poſſum, qm̃ mens mea ualde leuis, multumq; inſtabilis, uaga & pfuga, ubiq; ſe uariat, undiq; fluctuat: qa uult & non uult pigra conſilia mutat, uolũtates alternat, ſil̃is folio qd' à uento mouet̃ & circunfert̃. Inde eſt q cogitationes meę uanæ & importunæ me trahunt, & ducunt mõ ad foꝝ, mõ ad litigia altercantium, nunc ad cõuiuia pinguiũ, nunc ad imunda libidinũ. Mõ ſordida titillatione caro inflãmat̃: nunc uero fœda cogitatione aĩus ſordidat̃: & cũ confuſionis meæ caliginẽ declinare uolo, nõ ualeo. Sic ſic dũ me diligẽter inſpicio, tolerare meipm̃ non poſſum. Non eſt. n. hora diei, nec momentũ tpis, quo creatorem meũ in aliquo non offendã, & imaginẽ ſuã in me aliquo mõ non obfuſcẽ. Vitã meam cum diligẽter exploro, quotidiana confeſſione confiteri nõ poſſum peſſima uitioꝝ germina, q̃ in me quotidie repullulãt. Ecce audiſti pr̃ abominationes meas malas & peſſimas, & adhuc ſcias multo peiora & iniqora in angulis cordis mei latêre, q̃ ad lucẽ ueræ cõfeſſionis uenire erubeſco. Veruntñ ſi dei conſilium hẽs, conſule quid agẽdũ ſit.

Reſponſio ad remedium inſtabilitatis inquietæ mentis, Cap. 55.

c Vm p prauas ineptaſq; cogitationes uaga mẽte diſcurris, deceptorijs ſpiritib. tentandi aditum in te apis. Et ita te à deo ſaparas, qm̃ puerſæ cogitationes ſeparãt à deo, Sap.1.a & ſpũs ſctũs diſciplinæ effugiet fictũ, & auferet ſe à cogitationibus q̃ ſunt ſine intellectu. Mẽs uero inſtabilis & inquieta, dũ ſp nitit̃ apphendere qd' appetit: deſiderijs ſuis circũagitata nunq̃ requieſcit. Idcirco in uno æternitatis deſiderio imobil̃r debet figi. Pctã aũt tua cõfiteri non erubeſcas: qm̃ oĩa in cõfeſſione lauant̃, & nullum pctm̃ dimittit̃, niſi prius confiteat̃. Proſequere igit̃: & ſi ad pfectam ſanitatẽ puenire deſideras, qcqd conſciæ ſtomachum grauat, totum uomitu puræ confeſſionis euomere nõ differas. Virus. n. uitioꝝ, niſi feſtinãter eijciat̃, prius interiora corrumpit: deinde ad exteriora ebulliẽs, totum corpus occupat & maculat.

Cogitationes & affectiones in unum conueniunt, ut mentem decipiant, Capitulum 56.

q Voniam Aegyptium tuum nõ abominaris, ſed foues & inſtruis, manifeſtabo tibi, non ſolum pctã actionum, uerũetiam cogitationum. Audi ergo miſeriam meã. Sæpe ueniunt ad mentem meam cogitationes innumeræ, & ſurgũt affectiones multæ, & ſolicitant me de cura corporis, & ſuggerunt multa de uſib. neceſſitatis. Conueniunt ibi ad conſulendum, ueraciter aũt ad decipiendum: & congregant̃ conſiliarij multi, & conſiliatores uani, imo deceptores ueri. Congregantur autem quaſi in conſilium unũ, & quaſi ad q̃rendum conſilium bonũ, & dantur in cõmune cõſilia multa, ſed inutilia & uana: quia conſilium uanitatis eſt, & totum eoꝝ conſilium de uanitate eſt. Suadent mihi ſanguinem minuere, ut poſſim pauſare, & lautiores ci

bos ſumere, remanere de uigilijs, ut ſa-
tis poſſim dormire. Conſulunt corpus
recreare ne deficiat, carnem fouere ne
tabeſcat, abſtinentiam aliquantulum
relaxare, quieti parumper indulgere: &
in hunc modum agitur de cura corpo-
ris, cura ſuperflua, & de uanitate uenti-
latur quæſtio uana, & ſuper hmõi inuti-
li negotio conſumitur ſæpe hora una.

*Hic oſtenditur cogitationibus & affectio-
nibus malis eſſe reſiſtendum,
Capitulum 57.*

q Vi carnis ſuæ deſiderijs non re-
ſiſtit, & motus cordis ſui cuſto
dire negligit: ita tandem praua
conſuetudine illigatur, ut poſtmodum
ẽt uolens eis reſiſtere non poſſit. Pro-
pterea quoties hmõi cõſiliarios impro
bos & iniquos in unum conuenire ſen-
tis: non eis conſentias, ſed illico excute
te, nunc ad orõnem, modo ad operatio
nem, ſæpe aũt ad meditationem: nec
prius ceſſes, donec illi euaneſcant. In-
tuere qũo Xp̃s ſtetit in cruce, conſide-
ra qũo morieris, uel ubi, uel qñ, ſtatue te
ante terrificum tribunal tremendi iudi-
cis, deſcende uſq; ad infernum inferio-
rem, & ibi cerne qũo pro peccatis ſuis
animæ puniuntur. Talis etenim cogita
tio probatiſſimum remedium eſt con-
tra turpes cogitationes.

*Voluptates ſiue conſolationes ſunt animæ
deſolationes, Cap. 58.*

q Voniã uerba delictorũ meorũ
audire non dedignaris, ſed pa-
tiẽter auſcultas, fateri oportet
qđ adhuc fatendũ eſt. Cũ ſupradictis
conſiliarijs iniqs, & iniq̃ cõſulẽtib. acqe
ſco, & eorũ conſilia libẽter recipio: ad-
ſunt ſubito cogitationes prauæ, aſſur-
gunt affectiones ꝑuerſæ, multũ ſolicitę,
ſed parũ diſcretę, qũo carnẽ meã delica
tiſſime foueã: q̃ quantũcũq; ſuauiſſime
nutriat̃, ſp̃ caro eſt. Offerunt mihi infir-
mitorium, ſed qm̃ turpe eſt in illo diu
ꝑmanere, eqtandi occaſionem q̃runt et
inueniunt. Nec mora eq parant̃, cadi ĩ-
plent̃, hoſpitia eligunt̃, & q̃ ſunt neceſſa
ria in uia ligant̃ & parant̃. Vocor, & uo
catus uenio. Iniungit̃ mihi obedientia il
la: ego uero metuens ex meo deſiderio
uileſcere, recuſo ore, qđ corde deſidero:
acqeſco tanq̃ coactus, & iõ lætus aſcẽ
do, & iter arripio. Prohdolor, religio re
linqt̃, & ſilentium rũpit̃, hincinde uolãt
uerba uana & inutilia, forſitã & detra-
ctoria. Sic confabulando ſæpe cõſumit̃
dies integra. Venio ad hoſpitium, aſſi-
deo ad menſam, apponit̃ panis alb⁹ &
uinum bonũ, piſcis & caſeus, oua, &c.
Interea recurrit aĩus meus ad fr̃es qui
ſunt in conuentu, & graue eſt mihi ut
diſſilr̃ ab eis reficiar, & epuler ſplẽdidè,
illis aridè reficientib. & remordet me
cõſcia mea ſi ꝓ faba piſcẽ, ſi ꝓ cepe ſeu
milio caſeum, ſi ꝓ mica gaſtellũ ad refe
ctionẽ ſumã, ſi uinũ bibã, & fr̃es aq̃. Gu
la uero expectationis impatiẽs, inuitat
& inſtigat ut comedã & bibã. Dicit.n.
Nõ debes eſſe moleſtus ei q te charita-
tiue ſuſcepit, ſed ad nutũ illius te ꝑ oĩa
debes hr̃e, & monitis illius libẽter obe
dire, & impenſa bñficia cũ gr̃arũ actiõe
percipere, qm̃ nihil reſpuendum eſt qđ
cum charitate offert̃. Charitatis eſt ut
qđ ille tibi apponit, cũ ipſo pariter de
eodẽ ſumas, ne ſcandalizet̃ ſi uiderit te
aliud quam ſe comedere. Ita ergo fac ut
conuenit. Cõica & participa cũ hoſpi-
te, ſicut ſcriptũ eſt: Comedentes & bi- Luc. 10.
bentes, q̃ apud illos ſunt. Ego uero his
ꝑſuaſionib. uictus, cõico & participo
cũ hoſpite ꝓ hoſpite. Et qm̃ đ alieno mi
niſtrat̃ & nõ de ꝓprio, incipio mihi eſſe
ĩdulgẽtior, & manu largior. Proſequor
cãm ꝓ q̃ ueni ad menſam. Nam come-
do & bibo ꝓfuſe, ſicut mos eſt, & mul
tiplicant̃ fercula & pocula, donec & uẽ
ter grauet̃, & cerebrũ turbet̃: nec arguit̃
ſuꝑfluitas, quam excuſat hoſpitalitas.
Sic ſic mei oblitus, dum gulæ appetitũ
ſequor, obliuiſci mox incipio qd faciãt
fr̃es in refectorio, & cadit à memoria fa
ba, caulis, panis durus, & aquæ potus.
Sicut fabula, ſic eſt uita mea. Timeo ẽt
ne egomet ſic fabulãdo fabula efficiar,
ſi ſine bonis opib. inueniar. Dicito ergo
mihi qd debeo facere, & qũo poſſi gulã
continere, ne tam parui budelli ſeruus
efficiar.

*De pugna & uictoria gulæ contra incautos,
Capitulum 59.*

g Vla ſemper eſt in pugna & in
culpa. Siue manduces ſiue bi-
bas, adeſt illa tecum pugnatu-
ra: ſi bñ non pugnas, certe uinceris ab il
la: q̃ cum multis pugnat, & à paucis ex-
pugnat̃. Tu ergo tanto uehementius il-
lã expugna: quanto manifeſtius illã eſſe
expugnandã cognoſcis. Et qm̃ ad dei
cognitionẽ ꝑuenire non potes, niſi ꝑ co
gnitionẽ tui, iterũ atq; iterũ diſcute te-
ip̃m, ſi forte aliquid in te lateat, qđ deo
diſpliceat. Videre.n. deum non potes,
niſi mundo corde. Nec fiet cor iucũdũ,
niſi prius fiat mũdũ ab oĩ contagione.

De ficta confeſſione, Cap. 60.

m Vlta habeo adhuc tibi dicere,
ſed confiteri erubeſco. Verũ tñ
qa alr̃ deũ uidere non poſſum,
apiã tibi cor meũ. Fateor qm̃ pc̃tã mea
recogitare neglexi, & iõ multa obliuio
ni tradidi. Cognita aũt non oĩa cõfeſſus
ſum, ꝑꝑ multitudinem. Quæ uero con-
feſſus ſum, non pure ſum confeſſus, ꝑꝑ
turpitudinẽ, aut oĩo celaui. Quæ aũt ſi-
ue bñ ſiue male ſum cõfeſſus, nõ digne
fleui, ꝑꝑ uetuſtatẽ, & inueteratã cõſue-
tudinẽ. Confeſſus ſum cui non debui, et
cui confiteri debui, celaui: & qđ peius
eſt, de confeſſione inanẽ gl'iã q̃ſiui. Ma-
nifeſta uero pc̃tã excuſaui cũ de illis cõ
uictus fui, uel (qđ deterius eſt) defendi.
Culpã meã p̃ rubore confuſionis pallia
ui. Sic ſic pc̃tis pc̃tã ſemper accumulo,
& uitã meã quotidie corrigere diſpono,
ſꝑ aũt de die in diẽ differo, & dũ hoc in
futuro fieri ꝓpono, fit ut illud futurũ ſꝑ
ſit, futurũ imo fortaſſis nũq̃ futurũ. Dñe
deus meus, quandiu ponã cõſilia in aĩa
Pſal. 12. a mea? Quæ utilitas in ſanguine meo, dũ
Pſal. 29. c deſcendero in corruptionem? Non eſt
uitium, cui aliquo modo non ſeruierim.
Oĩa.n. contendunt de me, cuius potiſſi-
mum uidear. Veruntñ ſuper omnia ui-
tia, inuidia me perſequitur. Peſtis hæc
ubique me torquet. Da ergo conſilium
quomodo illam effugere ualeam.

*De inuidia quæ interdum ſub ſpecie ſancti-
tatis exercet iniurias ſuas, Cap. 61.*

t Riſtius inuidia nihil eſt, quę ꝓ-
tinus ipſum authorem torquet
excruciatq; ſuum. Omnino igi
tur fugienda eſt & execranda: qm̃ in il-
la deus offenditur, proximus lædit̃, ani-
mus affligitur. Inuidia etenim ſemꝑ tor
quet poſſeſſoris ſui animum, quamuis
ſæpe lædere non poſſit ſuum, erga quẽ
ſæuit, proximũ. Sed cũ mala ſit omnis
inuidia, peſſima tñ eſt huius mali ſpe-
cies, quę ſub ſpecie ſanctitatis ſuas exer
cet iniurias. Sæpe.n. qñ ſæuit in proxi-
mum ex uitio iracundiæ, uel ueneno in-
uidię, fingit ſibi cogitatio ꝙ faciat illud
zelo iuſtitiæ. Læſus nãq; qlibet à proxi
mo ſuo, non iam eũ facile reſpicere põt
ſimplici oculo. Diſplicet ſibi quicqd ab
illo fieri conſiderat. Oĩ ferè hora tacita
apud ſe cogitatione illũ accuſat. Surgũt
cauſæ quotidie innumeræ, quæ illũ cul-
pabilem oſtendunt: occurrunt ratio-
nes multæ, quæ illum reum, illum eſſe
puniendum conuincunt. Creſcit autem
ſæpe eo uſque malum, ut apud deum
eſſe credat ſe reum, niſi illum ſeuerius
corripiat, & de ſua peruerſitate redar-
guat. Loquitur enim apud ſe hmõi
maligna cogitatio. Vſquequo illum
talem tolero? Conſentire ei compro-
bor, ſi eum non corripio, conſentiens
autem deum offendo: corripiam ergo
eum, ne deum offendam. nihil enim
pro mea, ſed pro dei iniuria ulciſcenda
totum facio, imo ſic illum ſibi reſti-
tuam. Proximum enim corripere, &
eum caſtigare, hoc non eſt proximo
nocere, ſed prodeſſe uelle. Sic ſæpe
apud ſe loquitur maligna cogitatio: ex-
cæcauit enim eam malitia ſua. Et pu-
tat odium ſuum amorem eſſe, & in-
iuria ſua iuſtitiam exercere. Conue-
niunt itaque undique huiuſmodi ma-
lignæ cogitationes ad mentem, & fin-
gunt ſe ad obſequium dei conuenire,
non autem ſuum odium exercere uel-
le. Conſidera ergo adhuc frequẽter, co-

gita uehemēter, inueſtiga diligenter cō ſciam tuam, ut ſcias quid corrigere, ſeu etiam unū debeas grās agere. Valde.n. utile & pernecesſarium eſt, ut ſcias quid deſit tibi, quid uis, quid cupis, & quid habere optas.

De multiplici uaga et uaria cogitatione mentis, & cordis uelocitate, & alienatione, Cap. 62.

Facilius atomos mundi poſſem dinumerare, ꝙ motus cordis mei. Velocitas aīalium & uolatilium meis motibus æquiparari nō pt. Cogitationes meas non eſt qui poſſit comprehendere. Deſiderioꝝ meoꝝ nō eſt modus. Nunc illa, nunc iſta cogito & deſidero, nec iſta, nec illa hre poſſū. Dū corpore uaco, cogitationibus per diuerſa loca uagor, nulla hora, nullo tēporis momento quieſco, ſed in momento in ictu oculi per multa ſpatia locoꝝ diſcurrens, nouas creaturas creo, & iterum eaſdem eadem facilitate deleo, uel alio atque alio modo multipl'r uario, illud uel illud hre deſidero, talis uel talis eſſe cupio: quaſi deus illud dare, uel talem me facere neſcierit, aut nō potuerit.

Quæ cogitanda ſunt, ut cor ab illicita cogitatione remoueatur, Capitulum 63.

Cuſtos cordis, ꝙ modicum & cupidum cor hēs: paruum eſt, et magna cupit. Vix ad unius Milui refectionem ſufficere poſſet, & tot⁹ mundus ei nō ſufficit. Solo corde ꝑ totum mundum uago motu diſcurris. Sine pedibus curris, ſine manibus oparis, alas non hēs, & uolare non ceſſas. Diuitias quotidie cōgregas, & ſatiari nō potes: epulas ad refectionē paras, & inde non comedis: hæc & illa cogitas, & falſum eſt quod cogitas. Audi qūo, ut de cætero tibi caueas. Forſitā cogitas modo de ſole, uel de aliquo amico tuo, aut de teipſo. Si unus eſt ſol, falſus eſt iſte quem tu cogitans fingis: qm̄ ille certis locis & tpibus curſum ſuum pagit, iſtū uero conſtituis ubi uis. Si unus eſt ille amicus tuus, falſus eſt iſte quē cogitans fingis: qm̄ ille ubi ſit, neſcis: iſtū aūt ubi uis, fingis. Porrò teipſum hoc eſſe loco ſentis, & tn̄ figmēto cogitationis uadis ubi uis, & loqueris cū qbus uis, & hoc ueꝝ nō eſt, qa modo ibi nō es. Qm̄ ergo falſa ſunt hæc, noli amodo talia cogitare, ſed iacta cogitatū tuū in dño, qui te fecit & refecit, elegit & uocauit, iudicabit & ſaluabit. O quāti hac hora cū eo loquunt̄, eumq́ʒ in ſemetipſis amplexātur: tu uero in his delectaris q̄ ꝑeunt & tranſeūt, & tecū manere nō pnt? Conſidera ꝙ multi modo moriunt̄: qbus ſi hæc hora ad agendū pniam concederetur, q̄ tibi cōceſſa eſt, qūo ꝑ altaria, et q̄ feſtinanter currerent, & ibi flexis genubus, uel certe toto corpore in terrā proſtrato tādiu ſuſpirarēt, plorarent & orarent, donec pleniſſimam pctoꝝ ueniā à deo conſequi mererentur? Tu uero comedendo, bibēdo, iocādo, & ridendo, tps otioſe uiuendo pdis: qđ tibi indulſerat deus ad acquirendam grām, & ad promerendam gloriam. Cogita etiam quot animæ in inferno nunc cruciantur ſine ſpe ueniæ & miſericordiæ. Si amor dei te tenere non pōt, ſaltem teneat & terreat timor iudicij: metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni: ignis urens, uermis corrodens, ſulfur fœtens: flamma tartarea, & omnia mala. Diſcute adhuc teipſum, ut ſcias quid deſit tibi: ne in illa ultima diſcuſſione coram oībus confundaris, ſi inuenta fuerit in te iniquitas.

De multiplici uolubilitate cogitationum, Capitulum 64.

Digne penſare, & ſufficienter æſtimare non ualeo: quæ ſit illa tam multiplex cogitationum mearum uolubilitas, & tam inquieta & infatigabilis uelocitas, quæ per tam multa, tam uaria, tam infinita diſcurrere me facit. Nulla.n.hora & nullo tpis momento quieſcere poſſum, ſed per infinita ſpatia locoꝝ, & uolumina tpm mira feſtinatione pertranſeo. Vndiq; patet mihi facilis tranſitus: agilis

lis diſcurſus: de ſummis ad ima, & de imis ad ſūma: de primis ad nouiſſima, de nouiſſimis ad prima. Digne explicare non poſſum, quot alternationis modos momentaneis permutationibus in duo, & ꝙ multiformiter me alternantiū uiciſſitudinum motib. uariare conſueui, & qb. ꝑturbationib. quotidie afficior. Modo me in fiduciam erigo: mō in diffidentiam cado. Nunc ꝑ conſtantiam figor: nunc ſubitaneo terrore concutior. Modo me turbat ira: mō ingens furor exagitat. Nec illud adeo miꝝ, ꝙ uarijs qualitatib. diuerſiſq; ꝑturbationib. per ſingula momenta afficior: ſed illud ſupra modū ſtupendū, ꝙ ſub eodē penè momento ſæpe contrarijs affectionib. tangor: nunc odio, nunc amore ducor: mō gaudio, mō mœrore detrahor. Q; ſæpe inter mira gratulationis meę tripudia ſupueniens ſubitoq; emergens triſtitiæ cā me uehementer concutit ac deijcit, & oēm illam exultantis aī mei ſolēnitatē ſubito in mœrorē uertit. Sępe diu multumq; dilecta, nimio poſtmodum odio ꝑſequor, & uehementer approbata atq; deſiderata ſubito deteſtor. Sed quis oīum meaꝝ affectionum q̄litates enumeret? quis omnes uariationes meę modos explicare ſufficiat? Penè quot ſunt diuerſitates reꝝ, tot ſunt uarietates affectionum mearum.

Quàm bonum ſit quòd homo ſeipſum cognoſcat, Capitulum 65.

Cum inter oīa aīalia, humanum genus tum digniori forma, tum digniori potentia dignius repetiatur: nulla ſcia melior eſt illa, qua cognoſcit hō ſeipm. Relinque ergo cætera, & teipm diſcute: per te curre, & in te conſiſte. A te incipiat cogitatio tua, & in te finiat, nec fruſtra in alia diſtendaris te neglecto. Præter ſalutem tuam nihil cogites: qm̄ in acqſitione ſalutis tuæ nemo eſt tibi germanior, nemo ꝓpingor teipſo. Si uero aliquid cogitationi tuæ ſe offerat qđ non quoquo mō ad tuīpſius ſalutē ptineat: illico reſpue & expue, ut ſtg te poſſis inſpicere, & de cognitione tui uenire ad cognitionem dei. Agnoſcere ſe debet hō ad q̄ bona ſit natural'r promptior, uel ad q̄ mala procliuior: qbus ſtudijs debeat uehementius inſiſtere: contra q̄ mala debeat inſtantius uigilare: qbus exercitijs ualeat melius promoueri: qb. uitijs ualeat facilius corrumpi: qb. culpis ſubiaceat, uel qb⁹ meritis emineat, & qđ ꝓ his pœnæ uel pmij expectare debeat: quantū quotidie ꝓficiat, uel deficiat: cū quanta aī induſtria ſatagat pterita mala flere, pñtia declinare, futura puenire: cū quanta aī conſtantia ſtudeat reparare bona amiſſa, cuſtodire & multiplicare poſſeſſa. O ꝙ neceſſaria diſcuſſio & ꝙ mirāda ſpeculatio: tot aī uirtutes, tot eius exercitationes, tot eius ſtudia uel merita p̄ oculis hre, & huiuſcemodi cōtēplationi diutius inhærere. Suſpende ergo aīm tuū ab inferioꝝ amore: ne forte de ſublimibus eiectus, & de loco uoluptatis à ꝓpria cōcupiſcētia abſtractus & illectus, poſt cōcupiſcentias tuas eat, & uagus fiat & ꝓfugus ſup terram. Deniq; ſi cupis implere dñicum præceptum: oī cuſtodia ſerua cor tuum. Neſcit.n. quid de ſpū angelico, qđ de ſpū diuino ſentire debeat, q ſuum prius nō cogitat. Nihil recte exiſtimat, q ſeipm ignorat. Ne ſcit ꝙ ſub pedib. ſuis oīs mundana glīa ſubiaceat, q cōdōnis ſuæ dignitatē non pēſat. O cuſtos cordis, ſi nōdū es idōe⁹ itrare ad teipm, qūo ad illa rimāda idone⁹ eris q̄ ſūt itra ul ſupra teipm? Si necdū dign⁹ es itrare tabernaculū primū, q̄ frōte pſumis igredi tabernaculū ſcđm: hoc ē, i ſctā ſctoꝝ? Si nōdū moliri potes greſſus altos, ut cū dño Ieſu, ul ſaltē cū Moyſe aſcēdas i mōtē excelſū: q̄ pſumptiōe paras uolar̄ i cœlū? Pri⁹ redi ad te, ꝙ rimari pſumas q̄ ſūt ſupra te. Pri⁹ ſol ort⁹ ſui cōfinia irradiat: ꝙ ad altiora cōſcēdat. Primū ergo ē ut redeas ad teipm: itres ad cor tuū: diſcas ęſtimar̄ ſpm tuū. Diſcute qđ ſis: qđ fueris, qđ eē dbueris, qđ eē poteris: qđ fueris ꝑ nām: qđ mō ſis ꝑ culpā, qđ eē debueris ꝑ iduſtriā: qđ adhuc eſſe poſſis ꝑ grām. Diſce ex tuo

Prou. 4. d

ſpũ cognoſcere ꝗd debeas de alijs ſpi-
ritibus æſtimare. Hæc porta, hæc ſcala,
hic introitus: iſte aſcenſus, hac intrat̃ ad
intima, hac eleuat̃ ad ſũma. Vides quã-
tum ualeat hoĩ plena cognitio ſui? Ex
hac ſiquidem proficit ad cognitionem
oĩm cœleſtiũ, terreſtrium, & infernoꝝ.

Priuatus amor aufert uerum iudicium, idcirco deo eſt committendum,

Capitulum 66.

S Cire uellẽ qualis ipſe ſum, ſed
uix de meipſo uera diſcernere
poſſũ. Amor nãqꝫ priuatus quẽ
erga meipſm habeo: aufert mihi ueꝝ iu-
dicium de mepſo. Idirco paꝝ mihi cre-
do de meipſo, utpote hoĩ mendaci: ti-
Pſal. 26. d mens ne ſi meipſm iudico, mentiat̃ iniq-
tas ſibi. Iudicet ergo me ille, cui oĩa nu-
da ſunt & apta: quem fallere non poſ-
ſum, ꝗa ſapia eſt: nec effugere, ꝗa ubiqꝫ
ẽ: neqꝫ corrũpe, ꝗa iuſtitia eſt. Ille ueniat
Prou. 8. d ad me, cꝰ deliciæ ſunt eſſe cum filijs ho-
minum: q ſtat ad oſtium & pulſat: para
tus introire, ſi ei apꝑuero. Intret ergo &
Pſal. 92. a ſctificet ſibi ſctũarium, qm̃ ſctũs eſt: &
domum eius decet ſctitudo. Extirpet ui-
tia, ordinet cogitationes, ſanet affectio-
nes, mores componat. Nullus ei in ali-
quo reſiſtat: ut ſit ĩ pace locus eius. Vti-
nam nullus hoĩm eſſet mecũ exterius,
ut familiarius loqui poſſem cũ eo inte-
rius. Ipſe. n. & ſecretum q̃rit, & ſolita-
rium locũ diligit. Fugiam ergo hoĩm ſo
laria & colloꝗa, ut ĩ ſecreto cordis mei
deum habitatorẽ hr̃e poſſim. Valde tñ
difficile eſt ab exteriorib. ad interiora
mentẽ reuocare, & ibi permanere. Nec
minus difficile eſt de uiſibilib. ad inui-
ſibilia penetrare, & in illis diutius conſi
ſtere. Dura ſunt hæc, & multũ laborio-
ſa, ſed ualde fructuoſa. Aſſueſcã igr̃ ſola
intima cogitare, ſola interiora diligere,
& in illis ꝑmanere, ut poſſim audire ꝗd
Pſal. 84. b loquat̃ in me dñs deus meus. Ecce ad-
ſum pijſſime dñe: tecũ ſum, intus ſum.
Quandiu in exteriorib. occupatus fui:
uocem tuã intra me audire non potui.
Nũc aũt reuerſus ad me, ingreſſus ſum
ad te, ut poſſim te audire, & tibi loqui.
Loquere ergo miſericordiſſime, ꝗa au-
dit ſeruꝰ tuus: loquere, ꝗa paratus ſum
obedire. Quicꝗd iuſſeris: ꝓ poſſe meo
libenter deuotus implebo. O aĩa mea,
rex angeloꝝ uenit ad nos, & hoſpitatꝰ
eſt nobiſcũ. Lætemur ergo de tanto ho
ſpite nr̃o corde ꝑfecto. Demus ei gl'iã
& honorẽ, qm̃ dignatus eſt uiſitare ſer-
uos ſuos. Epulemur & iucũdemur cum
eo in lętitia & exultatione. Delectemur
in eo de eo, & nullus ſit ei in aliquo mo
leſtus, ne in ira recedat à nobis, & indu
cat ſuꝑ nos maledictionẽ ꝓ bñdictiõe.
Exhibeamus ei oẽ ſeruitium charitatis:
rogantes & depcantes ut nobiſcũ ma-
nere dignet̃. Si uero non poſſumus ꝑſol
uere ei totũ qđ debemus: ſaltẽ noſmet-
ipſos humil'r ei ſubdamus ad oẽm uolũ
tatem eius. Sit hæc dies ſolẽnis: in qua
ſaluatorẽ nr̃m in hoſpitio nr̃o læti ſuſce
pimus. Nullũ membrũ, nullũ offm̃ ab
hoc gaudio excludat̃. Cõueniant ergo
in unũ oẽs cogitationes & affectiones,
diem feſtum celebrantes in oĩ puritate
& ſctitate, Nulla ſe aliena cogitatio in-
terſerat, q̃ hꝰ ſolẽnitatis gaudia ꝑturbet.
Oculi mei ſꝑ ad dñm: ꝑ quẽ ſum, uiuo, Pſal. 24
& ſapio, nec ceſſent lacrymis pedes eiꝰ
rigare. Audiãt & intelligãt aures ꝗd in
nobis ei diſpliceat: uel ꝗd ei placeat ꝗd
dãnet, uel ꝗd approbet. Delectet̃ odo-
ratus illo ſuauiſſimo odore dulcedinis
eius. Odor eius, odor uitę æternæ, odor
totius ſuauitatis & iucũditatis. Replea Pſal. 70
tur os meũ laude, ut cantẽ gl'iam tuam
altiſſime dñe. Sit meditatio cordis mei Pſal. 18
in conſpectu tuo ſꝑ, ut te poſſim uidere
ꝑ fidẽ & contẽplationẽ, donec merear
uidere facie ad faciẽ. Clemẽtiſſime pr̃,
nihil in nobis ceſſet à laude tua: Bñdic
aĩa mea dño, & oĩa q̃ intra me ſunt, noĩ Pſa. 102
ſctõ eius. Bñdic, & dic: Gl'ia, laus, & ho
nor tibi ſit rex Chriſte redemptor.

Hic probatur anima eſſe deo ſimilis, & ideo magis illi obligata, *Cap. 67.*

O Aĩa mea, ſi uis amari à deo, re-
forma in te imaginẽ ſuã, & ama
bit te: repara in te ſil'itudinẽ ſuã,
& deſiderabit te. Cõſilio nãqꝫ ſanctæ
trinitatis, ad imaginem & ſil'itudinem
ſuam creauit te creator tuus: quod nul-
li alteri ex creaturis donauit, ut tãto eũ
ardentius diligeres, quanto mirabilius
ab eo te cõditã intelligeres. Conſidera
ergo nobilitatẽ tuã: qm̃ ſicut deꝰ ubiqꝫ
eſt totus, oĩa uiuificans, oĩa mouens &
gubernans: ita tu in corꝑe tuo ubiqꝫ to
ta es, illđ uiuificãs, mouẽs, & gubernãs,
Et ſicut deꝰ ẽ, uiuit, & ſapit: ita tu ſcđm
modũ tuũ es, uiuis, & ſapis. Et ſicut in
deo tres ſunt ꝑſonæ: pr̃, & filius, & ſpũs
ſctũs: ſic & tu hẽs tres uires. ſ. itellectũ,
memoriã, & uoluntatẽ. Et ſicut ex pr̃e
gñat̃ filiꝰ, & ex utroqꝫ ꝓcedit ſpũſctũs:
ita ex intellectu gñat̃ uolũtas, & ex his
ambob. ꝓcedit memoria. Et ſicut deꝰ ẽ
pr̃, deus eſt filius, deus eſt ſpũſctũs: nõ
tñ tres dĳ, ſed unus deus, & tres ꝑſonæ:
ita aĩa eſt ĩtellectus: aĩa uolũtas, aĩa me
moria: nõ tñ tres aĩę, ſed una aĩa, & tres
uires. Ex ꝗb. aĩæ uirib. q̃ſi excellẽtiorib.
iubemur deũ diligere, ut diligamus eũ
toto corde, tota aĩa, tota mẽte. i. toto ĩ-
tellectu, tota uolũtate, & tota memo-
ria, hoc eſt toto affectu: ſine defectu, cũ
diſcretionis intuitu. Nec ſolus ſufficit đ
deo ĩtellectus ad btĩtudinẽ, niſi ſit ĩ amo
re eius uolũtas. Imò hæc duo non ſuffi-
ciunt, niſi memoria addat̃, q̃ ſꝑ in mente
intelligentis & uolẽtis maneat deus: ut
ſicut nullũ põt eſſe momentũ, quo hõ
non utat̃ uel fruat̃ dei bonitate uel mĩa:
ita nullum ſit momentum, quo eum p̃-
ſentem non habeat in memoria.

Hic probatur anima eſſe tantæ dignitatis, ut habilis & idonea ſit eſſe pater & mater Chriſti, *Cap. 68.*

I Ntellige dignitatem tuam no-
bilis creatura: qm̃ non ſolũ inſi-
gnita es dei imagine, uerũetiã
decorata ſil'itudine. Sicut. n. creator tuꝰ
ꝗ te ad ſil'itudinẽ ſuã creauit, ẽ charitas,
bonꝰ & iuſtꝰ, ſuauis & mitis, patiẽs &
miſericors, & cætera inſignia q̃ de eo le
gunt̃: ita tu creata es ut charitatẽ hr̃es,
& eſſes mũda & ſctã, pulcra & decora,
mitis & humilis. Quas uirtutes quanto
plus ĩ te hẽbis: tãto ꝓpingor deo eris, et
maiorẽ tui cõditoris geres ſil'itudinem.
Quid maius his tibi facere potuit q̃ꝫ ut
ad ſil'itudinẽ ſuã te cõderet factor tuus:
& eiſdẽ uirtutũ ueſtimẽtis te ornaret, ꝗ
bꝰ ipſe ornatꝰ ẽ? Attẽde igr̃ diligẽter pri
mæ cõdõnis tuæ excellẽtiã, & uenerã-
dã ſãctę trinitatis imaginẽ ĩ te ipſa agno
ſce: honorẽqꝫ ſil'itudinis diuinæ) ad quã
creata es) hr̃e ſtude nobilitate moꝝ, ex-
ercitio uirtutũ, dignitate ꝑmioꝝ: ut qñ
apparebit q̃lis ſit, tunc ſil'is ei apparere
poſſis. Sil'is. n. ſil'em q̃rit: & q̃lẽ te para-
ueris deo, talis neceſſe eſt appareat tibi
deꝰ. Si ergo naturalẽ pulcritudinẽ tuã ĩ Pſal. 44. e
te reꝑaueris, cõcupiſcet rex đcorẽ tuũ:
qm̃ ipſe ẽ deꝰ tuꝰ: ipe amicꝰ & ſpõſus: fr̃
& filiꝰ. Ipſe. n. dixit: Quicũqꝫ fecerit uo Mat. 12. d
lũtatẽ pr̃is mei q ĩ cœlis ẽ: ipſe meꝰ fr̃ &
ſoror & mr̃ ẽ. Audi quõ. Virtꝰ & ſapia
pr̃is, filiꝰ ẽ pr̃is. Verbũ pr̃is, uolũtas eſt
pr̃is. Volũtas hoĩs nihil alıđ ẽ, q̃ꝫ q̃dã ꝓ
les mẽtis. Si igr̃ eadẽ eſt uolũtas tua, &
uolũtas pr̃is: idẽ ẽ filiꝰ tuꝰ, & filiꝰ pr̃is.
Veritas, ſapia, uolũtas corde cõcipit̃, &
ex corde gñat̃. Si igit̃ idem uis & idẽ ſa
pis qđ pr̃, tu eundẽ filiũ hẽs quẽ & pr̃.
In te eſt utrum ſis pr̃ aut mr̃, an potius
utrunqꝫ pr̃ & mr̃, non tuo merito, ſed
dei dono. Potes nanqꝫ eũ gignere in cor
de tuo, & in corde alieno. Potes eũ con
cipere à corde tuo, & ab ore alieno. In-
tellectu gignit̃: conſenſu concipit̃: affe-
ctu naſcit̃: effectu nutrit̃. Qñ ueritatem
intelligis, uel aliũ intelligere facis: Xp̃m
gignis. Noſti uoluntatem dei: conſenti
ei: & concepiſti. Qñ gignis, es pr̃: qñ cõ
cipis, es mr̃. Amãdo parturis: oꝑãdo nu
tris. Sic ſic in ꝑtãte cuiuſqꝫ relinꝗt̃, utrũ-
nam tantæ ꝓlis mr̃ efficiat̃. Maledicta
ergo ſterilis q̃ non parit, q̃ talem filium
ꝓ uoto ꝑ dei gr̃am hr̃e potuit. Cur non
ſimiliter maledictus qui non gignit: ni-
ſi quia non æquè in noſtra poteſtate cõ
ſiſtit, ueritatem intelligere, & ueritati
conſentire? Non enim ueritatem ſem-
per intelligo cum uolo: intellectæ au-
tem ſemper conſentio: uelle tamen
non poſſum, niſi gratia dei fuerit me-
cum. Nulla eſt enim humana induſtria

ſine dei gr̃a. Ex quo primus hõ pecca-
uit, naturæ bonum ꝑdidimus, pariter et
arbitrij uigorẽ, ſed non electionẽ, ne nõ
eſſet nr̃m ut emẽdaremus pc̃tm̃. In nob
nãq; manet ad ꝗrendam ſalutem arbi-
trij libertas. i. rõnalis uoluntas, ſed ad-
monente prius deo & inuitante ad ſa-
lutem, ut uel eligam⁹ uel ſeꝗmur. Ptãtis
nr̃æ eſt diuinæ ĩſpirationi acqeſcere, &
ꝗ ad ſalutẽ nr̃am ꝑtinent eligere & ſeq.
Diuini uero muneris eſt ut poſſim⁹ adi-
piſci, qđ ſequendo cupimus conſequi.
Nr̃æ ptãtis eſt & ignauiæ, ut labamur:
ſolicitudinis uero nr̃ę eſt & cœleſtis pa
riter adiutorij, ne labamur. Fœlix hõ q
ſic ambulat ſapienter, ne cadat, aut ſi ce
ciderit, ut ſtatim reſurgat. Fœlicior ue-
ro eſt qui nunq̃ cecidit. Fœliciſſimus
autem eſt, qui iam cum deo regnat.

*Hic oſtenditur anima ſancta ſemper ad re-
cipiendum in ſe deum eſſe parata,*
Capitulum 69.

F Oelix hõ eſt, cui p̃ſto eſt cum
uoluerit, hr̃e filium deum. O
quanta eſt dignitas hoĩs, filium
hr̃e deum: & quãta eſt humilitas oĩpo-
tentis, hr̃e hoĩem p̃rem, & quãta eſt no
bilitas aĩæ, Xp̃m Ieſum hr̃e ſponſum?
Sc̃tã ergo aĩa & ueri ſponſi amica, ad
dilecti ſui aduentũ ſummo cũ deſiderio
ſꝑ debet inhiare, & parata atq; expedi
ta eſſe ut pulſantẽ amicũ abſq; ulla dila
tionis iniuria poſſit ſuſcipere, & uocãti
cum oĩ alacritate occurrere: ne ſubito
& inopinatè adueniens, minus prõptã
& minus ornatam inueniat: uel diu ex-
cluſus, diutinæ p̃ſtolationis ullam mo-
leſtiam ſuſtineat. Aliud eſt aũt cũ ipſo
intrare, atq; aliud eſt ad ip̃m exire. Ibi
aĩa ad ſeipſam reuertit̃, & cum dilecto
ſuo uſq; ad intima cordis ſui penetralia
ingredit̃: hic extra ſemetipſam ducit̃, &
ad ſublimia contemplanda ſubleuat̃.
Quid nãq; eſt eius introire, niſi ſe totã ĩ
ſemetipſam colligere? Quid uero eſt ei⁹
exire, niſi ſeipſam extra ſemetipſam to-
tã effundere? Nihil itaq; aliud eſt aĩam
cum dilecto ſuo in cubiculum ingredi,
& ſolã cũ ſolo morari, dulcedineq; eius
perfrui: niſi exterioꝝ oĩm obliuiſci, & in
eius dilectione ſũmè & intimè delecta-
ri. Se ſolã cũ dilecto uidet, qñ exterioꝝ
oĩm oblita, ex ꝓpria conſideratione in
dilecti ſui dilectionem deſideriũ ſuũ ꝑur
get, & ex his ꝗ in intimis ſuis cõſiderat,
aĩm ſuũ in eiuſmodi affectu inflãmat: et
tam ex bonoꝝ, q̃ ex maloꝝ ſuoꝝ cõſi
deratione in gr̃aꝝ actionẽ aſſurgit, &
hinc ꝓ impẽſa gr̃a, hinc ꝓ idulta uenia,
intimę deuotionis uictimas ꝑſoluit. Vſ-
que in intimũ dilectus ꝑducit̃, & in opti
mo collocat̃, qñ ex intimo cordis affe-
ctu, & ſuꝑ oĩa diligit̃. Cogita qd ſit qđ
ĩ uita tua ardẽti⁹ dilexiſti, anxi⁹ cõcupi-
ſti, qđ te iucũdi⁹ afficiebat, cæteriſq; oĩ
b⁹ ꝓfũdi⁹ delectabat. Cõſidera ergo ſi
eãdẽ affectionis uiolẽtiã, delectatiõiſq;
abũdãtiã ſentis, qñ ĩ ſũmi dilectoris deſi
deriũ inardeſcis, qñ ĩ ei⁹ dilectiõe reqe-
ſcis. Cui dubiũ ſit ꝙ itimũ illũ affectiõis
tuæ ſinũ, necdũ teneat, ſi itimæ dilectio-
nis acule⁹ aĩam tuã ĩ diuinis affectib. mi
n⁹ penetrat, tepidi⁹ exagitat, q̃ ĩ alienis
affectiõib. aliqñ penetrare uł exagitare
ſolebat? Sed ſi tãtã ꝓrſus uel forte uali-
diorẽ dilectiõis uł delectatiõis uiolẽtiã
ĩ itimis tuis circa diuina ꝑſpexeris, quã-
tã alˀs nũq̃ exꝑtus fueris, uide adhuc ſi
forte alid̃ aliqd ſit ĩ ꝗ delectari uł cõſo-
lari poſſis. Certe q̃diu poſſũ ex aliena
ꝗlicũq; re cõſolationẽ uł iucũditatẽ cõ-
ciꝑe, nõdũ audeo dicere dilectũ nr̃m iti
mũ ardẽtiſſimi amoris ſinũ tenere. Sat-
age ergo, feſtina trahere eũ adhuc ad ĩ-
teriora & ſecretiora cordis tui penetra-
lia, ꝗcũq; es eiuſmodi aĩa. Quis. n. neget
illđ ĩtimũ cordis hũani penetrale tales
receſſus hr̃e, ſeu ẽt obtinere poſſe, ĩ qb⁹
ſũmi et ſingularis amoris uiolẽtia cũ alĩ
qd ꝑ affectũ ĩfixerit, aliena oĩo delecta-
tiõe auelli ñ poſſit? Certe ſi alienã aliq̃
cõſolationẽ ꝗris uł recipis, deũ tuũ ꝗuis
fortaſſe ſumme, nõdũ tñ ſinglr̃ diligis.
Nõdũ ergo ĩ itimũ ꝑducit̃, nõdũ ĩ itimo
collocat̃. Si ergo nõ ſatagis ĩtroducere
eũ ad intima tua, qũo te credã uelle uel
poſſe ſeq eum ad ſublimia ſua? Certum
ergo ſignum tibi ſit ꝗcunq; es anima,
quòd

ꝙ dilectũ tuum minus diligis, uel ab il-
lo minus diligeris, ſi ad theoricos illos
exceſſus nondum uocaris, uel uocãtem
ſequi nõdum merueris. Qũo. n. perfecte
diligis uel diligeris, ſi in ſummoꝝ deſi-
derio ad ſuꝑna non raperis, & ad theo-
ricos & anagogicos illos conatus mẽ-
tis alienatione nõ tranſis? Vis nõſſe quia
ſublimitas diuinaꝝ reuelationũ ſit ma-
nifeſtum diuinę dilectionis indiciũ? Iam
non dicam, inquit, uos ſeruos, ſed ami-
Ioan. 15. b cos: qa oĩa quæ audiui à patre meo, no
ta feci uobis. Satage ergo deum tuũ in-
time & ſumme diligere: & omni hora ĩ
diuinæ contemplationis gaudium ſum
mo cum deſiderio anhelare. Collige te-
ipſam ad temeptiſam, & in ſolo diuini-
tatis deſiderio requieſce.

*Anima præcipitur erigere ſe ad ſublimia cõ-
templanda, Cap. 70.*

D Ebet nanque aĩa perfecta, & aſ
ſidue ſummoꝝ cõtẽplationi de
dita, omni hora ꝑegrinationis
ſuæ terminũ, & ergaſtuli h⁹ egreſſum,
cũ ſummo deſiderio expectare, & ad il
lud diuinę contẽplationis ſpectaculum
qđ in futura uita ſperamus, aĩum ſuum
ſuſpẽdere, & in eiuſmodi expectatione
uehementi deſiderio anhelare, ut quod
interim uidet ꝑ ſpeculũ & in ęnigmate,
mereat̃ uidere facie ad faciẽ. Neceſſe eſt
itaq; ad cor altũ aſcendere, & mẽtis ex-
ceſſu ꝑ diuinã reuelationẽ addiſcere qd
ſit illud ad qđ aſpirare uel ſtudere opor
teat, & ad qualẽ ſublimitatis habitum
aĩum ſuũ componere & aſſueſcere de-
beat. Nã ſi ſemel ad illã luciferã angeli-
cæ ſublimitatis glĩam qs admiſſus fue-
rit, & ad illud diuinoꝝ radioꝝ ſpecta-
culũ intrare meruerit: q̃ intimis deſide-
rijs, q̃ profundis ſuſpirijs, q̃ inenarrabi
libus gemitibus eũ, qui eiuſmodi eſt, pu
tamus inſiſtere, q̃ aſſidua recordatiõe,
q̃ iucunda admiratione inſpectã clari-
tatẽ credimus eũ retractare menteq; re
2. Cor. 3. d uoluere: illã deſiderãdo, illã ſuſpirãdo, il
lã contẽplãdo, donec tãdẽ aliqñ in eãdẽ
imaginẽ transformet̃ à claritate in clari
tatẽ, tanq̃ à dñi ſpũ? Veruntñ cum ab il
lo ſublimitatis ſtatu ad noſmetipſos re
dimus, illa ꝗ prius ſupra noſmetipſos ui
dimus, in ea ueritate uel claritate qua
prius ꝑſpeximus, ad nr̃am memoriã o-
mnino reuocare nõ poſſumus. Et quã-
uis inde aliqd in memoria teneamus, et
ꝗſi ꝑ mediũ uelũ, & uelut ĩ medio nebu
læ uideam⁹, nec modũ qdẽ uidẽdi, nec
ꝗlitatẽ uiſionis comp̃hẽdere, uel recor-
dari ſufficim⁹, & miꝝ ĩ modũ reminiſcẽ
tes, nõ reminiſcimur: et ñ reminiſcẽtes re
miniſcimur, dũ uidẽtes nõ ꝑuidemus, et
aſpiciẽtes nõ ꝑſpicimus, & intendentes
nõ penetramus, donec iteꝝ meditatio
ne aſſurgamus in cõtẽplationẽ, contem
platione in admirationẽ, admiratione
in mẽtis alienationẽ. Veritatis contẽpla
tio in hac uita inchoat̃, ſed in futura iugi
ꝑꝑetuitate celebrat̃. Per ueritatis contẽ
plationem eruditur hõ ad iuſtitiã, con-
ſummat̃ ad glĩam. Gratia contẽplatio-
nis cor ab omni mũdano amore, nõ ſo-
lũ emundat, ſed ſanctificat, & aĩum ad
cœleſtiũ amorẽ inflãmat. Qui diuina in
ſpiratione & reuelatione ad cõtẽplatio
nis gr̃am ꝓmouetur, ꝗſdã arras futuræ
illius plenitudinis accipit, ubi ſempiter-
næ cõtẽplationi ꝑꝑetuo inhærebit. Qui
uero cõtẽplationi ueritatis uult uacare,
neceſſe eſt ut diſcat reqeſcere, nõ ſolum
ab oꝑibus malis, ſed ẽt à cogitationib⁹
ſuꝑuacuis. Multi ſiqdem etſi ſciant ua-
care corꝑe, minime tñ ualẽt uacare cor
de, neſciẽtes facere ſabbatũ ex ſabbato,
& ideo nõ ualẽt implere qđ dr̃ in pſal-
mo: Vacate & uidete qm̃ ego ſum de⁹. pſal. 45. a
Vacãtes ſiqdẽ corꝑe, ſed uagãtes ubiq;
corde, neq̃q̃ merent̃ uidere q̃ dulcis eſt pſal. 72. a
dñs, & q̃ bonus Iſrael deus ijs, q recto
ſunt corde. Inde eſt ꝙ hoſtes derident
ſabbata eoꝝ. i. ipſa ſuæ uacationis otia ĩ
cogitationes inutiles ꝓtrahũt, & ꝑ de-
uia q̃q; uago inceſſu ſine reſpectu ꝑuen
tionis paſſim huc & illuc uagant̃. Aĩus
eoꝝ in diuerſa rapit̃, & nũc in hãc ꝑtẽ,
nũc ĩ illã diſcurrẽdo mira agilitate ĩ con
traria agit̃. Sic ſic quandiu ſub egenis h⁹
mũdi elemẽtis uiuimus, deſideria nr̃a ul
tra gaudia nr̃a extẽdimus: qa ĩfinitè plu

ra ſunt q̃ cõcupiſcimus ꝗ̃ q̃ in hac uita apphẽdere poſſumus. Btã aũt illa ſuper noꝶ ſpirituũ multitudo, deſideria ſua ultra gaudioꝶ ſuoꝶ nõ extendit plenitudinẽ, q̃ fœlicitatis ſuæ infinitatẽ uel immenſitatẽ cõphendere oĩno nõ ſufficit. Eſt aũt eoꝶ gaudiũ, non ſolũ de cõtemplatione creatoris, ſed ẽt de cõtemplandis eius creaturis. Dũ.n. deũ in oĩb. ſuis opibus mirabilẽ inueniunt, qd miꝶ ſi ubiq; mirando uenerant̃, uenerãdo mirant̃ magnalia eius, quẽ diligunt? Inueniunt itaq;, nõ ſolũ in creaturis incorporeis, ſed ẽt in creaturis corporeis unñ mirent̃, unñ creatorẽ eaꝶ digne uenerẽtur. Hæc oĩa iugiter contẽplant̃, contẽplantes mirant̃, mirantes lætant̃. Lætant̃ de diuina contẽplatione, congratulant̃ de mutua uiſione, mirant̃ in reꝶ corporalium ſpeculatione. Diſcamus & nos cõtẽplantes mirari, & mirãtes contẽplari q̃uõ illius ſupnæ beatitudinis ciues oĩa q̃ ſub ipſis ſunt indeſinenter aſpiciunt, oĩumq; q̃ ab alto uidẽt rõnem & ordinẽ cõphendũt, q̃uõ de mutua ſocietate indiſſolubiliq; charitate in infinitum gaudeãt: q̃uõ in illã diuinæ claritatis uiſionẽ inſatiabilr̃ inardeſcãt. Nihil eſt iucũdius, nihil utilius gr̃a contẽplationis. Quãto amplius in cœleſtiũ contẽplatione delectaris, & delectãdo admiraris, tãto libẽtius immoraris, tãto diligẽtius pſcrutaris, pfundiuſq; illuminaris. Semper in illis inuenies qđ mireris, & unde delecteris. Nuſq̃ eſt copioſior materia admirãdi, & nuſq̃ utilior cã delectãdi. In his ergo ſemp ſit tua admiratio & delectatio, nec neceſſe erit alia pro alijs q̃rere, & p uanã huc illucq; cogitationũ euagationẽ diſcurrere. Deũ nãque cognoſcere, plenitudo eſt ſciæ. Plenitudo aũt hꝰ ſciæ, plenitudo eſt glĩę. Conſummatio gr̃æ, ppetuitas uitæ. Ad hꝰ uero ſciæ plenitudinẽ opus eſt potius intima cõpunctione, q̃ pfunda inueſtigatione: ſuſpirijs, q̃ argumẽtis: crebris lamentationibus, q̃ copioſis argumẽtationibꝰ: lacrymis, q̃ ſentẽtijs, orõne, q̃ lectione: gr̃a lacrymaꝶ, q̃ ſcia lr̃aꝶ: cœleſtiũ potius contemplatione, q̃ terreſtrium occupatione.

Ephe. 6.c

Finis.

DE ORDINE VITAE, & morum inſtitutione: alias de doctrina puerorum, & correctione morum, TRACTATVS.

HOrtat̃ qdẽ timidã mentis meæ impitiã fraterna charitas, ut de uitæ ordine, & moꝶ inſtitutione br̃ loq debeam. Sed qa tp̃s eſt ut (ipſo q inſpirauit opitulãte) opus aggrediar, exordiũ ſumere neceſſariũ duxi ab illa laudabili uirtute q̃ dr̃ uerecundia. Quæ cũ ſit oĩb. ætatib. pſonis, tpibus & locis apta, tñ adoleſcentes & iuueniles aĩos maxime decet. Tres.n uirtutes ſunt, q̃ pueris adoleſcẽtib. magis cõgruũt, uerecũdia, taciturnitas, & obediẽtia. Nõ eſt aũt dubiũ ſi has ſtuduerint hr̃e, qn poſſint xp̃o duce ad culmẽ pfectionẽq; uirtutũ aſcẽdere. Moꝶ.n. inſignia, & ornamẽta uirtutũ ĩ illis pculdubio cernimus ſenib. q ab ipſo tyrocinio primæuæ ætatis uſq; ad pfectũ uiꝶ diſciplinis cœleſtib. exercitati, p uiã dñi fortiter cucurrerũt. Quoꝶ. ſ. ſapĩa tñ uiget, & lucet, q̃tũ ſenectus ipſa ętate ſit doctior, uſu certior, pceſſu tpis prudẽtior. Hæc aũt ueteꝶ ſtudioꝶ dulciſſimos fructꝰ edit, & alios reficit. Multi nãq; ſenes diu uiuentes, & nihil pficiẽtes, qa nullas ſibi ĩ opportuno tpe diuitias congregarunt, inopes oĩum uirtutũ aĩos iuuenũ reprobę uitę morbo inficiũt. Sicut.n. p ſenẽ uitioſum & fatuũ, ita p adoleſcẽtẽ inuerecundũ, & temerariũ religio ſctã deſtruitur. Poſt indoctos nanq; p̃latos, maloſq; in ſctã eccl'ia nulla peſtis ad nocẽdũ infirmis ualẽtior ĩuenit̃. Deniq; taliũ hoĩum genꝰ, iſta (de qbus apl's p̃dixit) tpa, ph dolor, ſine numero ferunt, qñ ferme oĩa q̃ bona ſunt & ſctã, peſſundari confundiq; uidemꝰ. Et qm̃ ſenes ĩ melius mutari ab illa inolita uitioꝶ conſuetudine difficilimũ ẽ, debemꝰ manũ adoleſcẽtibus porrigere: qui ſi dare uolunt operam, omni depulſo tepore poſſint utiq; p gr̃am xp̃i uitã corrigere, mores cõponere actuſq; ſuos in oĩb. meliorare. Idcirco diu eſt, q̃ deſideraui pp iunioꝶ ſalutẽ (eoꝶ p̃cipue cũ qbus uiuo) ex opuſculis patrũ pauca q̃dã deflorãdo colligere, q̃ teneræ ætati eoꝶ uideant̃ ſpãlr̃ cõſulere. Eſt.n. mihi (fateor) triſtitia magna & continuus dolor ſuper cæcitate cordis eoꝶ, q cũ didicerint ĩ ſchola xp̃i qualr̃ debeãt & uitia ppulſare, & ſctis uirtutibus inſudare, heu rebellionis ſpũ armati, tã p̃cipiti impetu p abrupta uitioꝶ currũt ad mortẽ, ut eos auriga p̃ſidẽs nullo fręno diſciplinę ualeat cohibere. Deberent utiq; in domo dei ad cultũ diuini honoris ſup oẽm ornatũ tanquã uas aureũ refulgere. Cur aũt ab ipſis primis rudimẽtis infantię educati ſunt tãta cura, tantoq; labore, niſi ut fortes ĩ bello facti, cõtra mũdũ & eius cõcupiſcentias, cõtra carnẽ & eius deſideria, cõtra diabolũ & eius multiplicia tentamẽta uirilr̃ pugnent? Sed qđ admirandũ eſt et dolendũ, plus eis q̃ cæteris grauis et auſtera ur̃ diſciplinæ rl'a. Qr̃ hoc, niſi qa ſcl'arem magis diligũt uitam? Certe uel nullus uel rarus inter eos inuenit̃, q libẽter ſequat̃ antiquoꝶ patrũ inſtituta, & maioꝶ uitã diligat, aut qa labor eũ terret, aut qa in lubrica ætate difficilior eſt abſtinẽtia, aut qa alacri adoleſcẽtiæ ur̃ uita obſcurior: & ideo ad ea conuertunt̃ ſtudia, q̃ plauſibiliora arbitrant̃. Pñtia qppe plures, q̃ futura p̃ferũt, ſed meminiſſe debẽt, qa nõ pñtibus, ſed futuris militamus. Vñ quo p̃ſtãtior cã, eo debet eſſe cura attẽtior. Infœlix q legẽ uitæ & diſciplinę abijcit, & maioꝶ gubernari magiſterio refugit. Iſte uero nõ ſcd̃m deũ, ſed ſcd̃m ſe uiuit: q ſi poterit, eſt cũ qbus uult, pgit quo uult, & quantũ uult: ridet & iocat̃, inter quos & ubi, & qñ uult. Poſtremo qcq̃d naribꝰ ſuaue eſt, qcq̃d tactui blãdũ, qcq̃d oculis delectabile, qcq̃d cæteris ſenſib. carnis ſuæ iucundũ, exercet ac ſeqtur. Ille uero q ſcd̃m deũ uiuit, nõ qđ eũ carnalr̃ delectat, ſed qđ ſpũalr̃ ædificat facit: & q̃cq̃d cupit aut agit, nõ uult ex ſua, ſed ex dei uolũtate, maiorũq; ſuoꝶ iuſſione pcedere. Nemo tñ poſitus in adoleſcẽtiæ, uel intẽperãtię lubrico, de ſui conuerſione deſperet. Oleaſter.n. oliuæ inſertus amiſſa amaritudine efficit̃ fructuoſus. Si ergo agricultura cõuertit ſtirpiũ q̃litatẽ, non ne ſtudia doctrinæ & diſciplinę aſſiduitas mitigare pñt quaslibet ægritudinis paſſiones? Sed ne puerilis uita uarijs lapſibus uitiet̃, oportet teneros aĩos p̃fatis diligẽter mãcipare uirtutib. q̃tenus bona conſuetudo cũ ætate ſil' accreſcat. Vt igitur clarius pateſcat quãta & qualis uirtus ſit uerecũdia, pr̃is Ambroſij magna ex parte ponamus ſenſus & uerba: ne ſi forte me paruipẽderint ſtultũ homũcionẽ: magnũ Ambroſium, imò in Ambroſio xp̃m, nõ audeãt ſpernere. Sic.n. ille ait inſtruendoꝶ moꝶ magr̃. Eſt aũt bonoꝶ adoleſcẽtũ timorẽ dei hr̃e, deferre patribus honorẽ, caſtitatẽ tueri, nõ aſpernari hũilitatẽ, diligere clemẽtiã ac uerecundiã, q̃ ornamẽta ſunt minori ætati. Vt.n. in ſenib. grauitas, in iuuenibꝰ alacritas: ita in pueris adoleſcẽtib. uerecũdia, uelut q̃dã dote cõmendat̃ naturæ. Quàm pulcra uirtus uerecũdia, & ſuauis gr̃a, q̃ non ſolũ in factis, ſed ẽt in ipſis ſpectat̃ ſermonibus, ne modũ pgrediaris loquẽdo, neq̃d indecoꝶ ſermo reſonet tuus. Speculũ.n. mẽtis plerũque in uerbis refulget. Ip̃m ſonũ uocis libret modeſtia, ne cuiuſq; offendat aurẽ uox incõpoſita. Deniq; ĩ ipſo canẽdi gñe prima diſciplina uerecũdia eſt, imò ẽt in oĩ uſu loquendi, ut ſenſim qs, aut pſallere, aut legere, aut poſtremo loq ĩcipiat, ut uerecunda principia cõmẽdẽt pceſſũ. Eſt.n. in oculis uerecũdia, q̃ phibet̃ boni adoleſcentis pudica aĩa ĩtueri, & alloq fœminas: nõ ut execret̃ ſexũ, ſed ut fugiat uitium. Plurimũ aũt pficit ad tuitionẽ caſtitatis cuſtodia oculoꝶ. Multi uero pierũt pp ſpẽm carnis. Vñ dñs: Qui uiderit mulierẽ ad cõcupiſcendũ eã, iã mœchatus eſt eam in corde ſuo. Bonæ indolis adoleſcẽtes ĩ monaſterio uiuẽtes, ita ſe om-

1. Tim. 3.b

Math. 5.d

ni ſtudio cõſeruẽt,ut adoleſcẽtiã ſuã nul
la libidinis ſorde cõmaculẽt,ut ad alta-
re xp̃i q̃ſi de thalamo nirgo procedant.
Quoꝝ tãta animi debet eſſe munditia,
ut p̃ nimia uerecũdia ne ſermonẽ q̇dem
audire uelint,uel locũ impudicũ. Et ne
incẽtiuis naturalibus ſupẽnt̃,neceſſe eſt
ut laſciuiẽs caro eoꝝ crebris frãgat̃ ieiu
nijs. Melius eſt eos ſtomachũ dolere,q̃
mentẽ. Btũs planè adoleſcens q̇ caſtus
ꝑſeuerat & corpe & mẽte. Huic ꝓcul-
dubio caro & ſanguis redẽptoris nr̃i ef-
ficit̃ ſalus & uita. Sũt & q̇ ꝑꝑ humanã
cõfuſionẽ, ſine reſpectu diuini timoris,
pleni ſordibus audacter ſe ingerũt tãtis
1.Reg.16.b myſterijs. Audiãt aũt q̃d ſcriptũ eſt: Hõ
uidet in facie,deus aũt in corde. Sed illi
plus metuũt hoĩes,q̃ deũ. O cæca teme
ritas,ô dei mira patientia. Nunq̇d.n.tm̃
peccauerũt uel quos ignis conſumpſit,
uel quos terra abſorbuit? Nunq̇d talè
Leui. 10.a ſcelus filioꝝ Aarõ,alienũ ignẽ offeren-
tiũ,q̃le eſt iſtoꝝ q̇ tã terribilia ſacr̃a ſu-
mũt ſibi ad mortẽ? Etem̃ ſic uiuẽdũ eſt,
ut panẽ illũ ſupſubſtãtialẽ ſp̱ accipe ua
leamus: q̃a uæ ei,qui ſe alienũ fecerit ab
eo. Et multũ uæ illi,q̇ ſpurcus & immũ-
dus acceſſerit. Vtrobiq; grande ꝑiculũ.
Ideo magna neceſſitas inſtat ne indigni
inueniamur. Quapp̱ tenẽda eſt in oĩbus
uerecũdia pudicitiæ comes, cuius ſocie
tate caſtitas ipſa tutior erit. Bonus.n.re
gendæ caſtitatis pudor eſt comes, q̇ ſi
repellat prima ꝑicula,pudicitiã uulne-
rari nõ ſinit. Etem̃ inuerecundis oculis,
& laſciuis ſermonibus, libidinoſus aĩus
dep̄hendit̃: & ꝑ exteriorẽ hoĩem interio
ris hoĩs uita mõſtrat̃. Multa & dura cor
poris bella ſuſtinet adoleſcẽtia: & calo
re ſanguinis iflãmata,ut euadere poſſit,
omni indiget cuſtodia. Quãto plura ſunt
q̃ impugnãt pudicitiã,tãto maiora ſunt
prẽmia: q̃a ubi maior labor, ibi merces
erit amplior. Amatores aũt uerecũdiæ
ſumãt exẽplũ de matre dñi, q̃ quãuis eſ
Luc. 1.c ſet mitiſſima, tñ p̃ uerecũdia ſalutãtẽ ſe
angelũ nõ reſalutauit. In ipſa uero or̃one
nr̃a multũ uerecũdia placet, multumq;
cõciliat gr̃æ apud dñm nr̃m. Non'ne
hæc p̃tulit publicanũ & cõmẽdauit eũ,
q̇ nec oculos ſuos audebat ad cœlũ le- Luc. 18.c
uare? Ideo iuſtificat̃ dñi iudicio plus q̃
ille phariſæus,quẽ deformauit præſum
ptio. Oremus & nos in quãtũ poſſumus
in incorruptione q̇eti & modeſti ſpũs,
q̇ eſt añ deũ locuples. Paulus quoq; cũ
or̃onem deferri p̃cipit cũ uerecũdia & 1.Tim.2.d
ſobrietate,primã hãc & quaſi p̃uiã uult
eſſe or̃onis futuræ,ut nõ gloriet̃ pctõris
or̃o,ſed q̃ſi colore pudoris obducta, q̊
plus defert uerecũdia de recordatione
delicti,eo uberiorẽ mereat̃ gr̃am. Eſt ẽt
in ipſo motu,geſtu,inceſſu, tenenda ue-
recũdia. Habitus.n. mẽtis,in corpis ſta-
tu cernit̃. Hinc hõ cordis nr̃i abſcondi-
tus,aut leuior,aut iactantior, aut turbi-
dior,aut ecõtra grauior,& cõſtãtior, &
purior,& maturior æſtimat̃. Itaque uox
q̃dã animi eſt corpis motus. Sæpe.n.ꝑ
inceſſum ꝓdit̃ qualis ſit aĩus. Lucet q̇p-
pe in quorũdã inceſſu imago leuitatis,
ſpẽs q̃dã ſcurraꝝ ꝑcurſantiũ. Sunt.n.q̇
ſenſim ambulando imitant̃ hiſtrionicos
geſtus,& q̃ſi q̃dã fercula põpaꝝ,& ſta
tuaꝝ motus nutãtiũ: ut quotieſcunque
gradũ transferũt,modulos quoſdã ſer-
uare uideant̃. Nec curſim ambulare ho
neſtũ arbitror, niſi cũ cã exigit alicuius
ꝑiculi uel iuſtæ neceſſitatis. Nã plerũq;
feſtinantes anhelos uidemus torquere
ora: q̇bus ſi deſit cã feſtinationis neceſ-
ſariæ,fit n̨euus iuſtæ offenſionis. Sed nõ
de his dico q̇bus rara properatio ex cã
naſcit̃: ſed q̇b⁹ iugis & cõtinua in naturã
uertit̃. Nec in illis ergo tanq̃ ſimulacro-
rũ effigies ꝓbo, nec in iſtis tanq; excur-
ſoꝝ ruinas. Eſt.n. greſſus ꝓbabilis,i quo
eſt ſpẽs authoritatis,grauitatis põdus,
tranq̇llitatiſq; ueſtigiũ: ita tñ ſi ſtudiũ
deſit atq; affectatio,ſed motus ſit purus
& ſimplex. Nihil.n. fucatũ placet. Mo-
tũ aũt natura informet. Siq̇d ſanè in na-
tura uitij eſt,iduſtria emẽdet: ut ubi ars
deeſt,nõ deſit correctio. Qđ ſi etiã iſta
ſpectẽt itineri,q̃to magis cauẽdũ eſt, ne
quid turpe exeat de ore? hoc.n. grauiter
coinq̇nat hoĩem. Non.n. cib⁹ coinq̇nat,
ſed iniuſta obtrectatio, ſed ꝟboꝝ ob-
ſcœnitas. Hæc etiam uulgo pudori ſũt.
In nr̃æ uero religionis ꝓpoſito, nullum
uerbum incutiat uerecũdiam,q̃d inho-
neſte cadat. Et nõ ſolũ nihil ipſi in deco-
rum loq̇,ſed nec aurẽ q̇dẽ debem⁹ hmõi
p̃bere dictis: q̃a quẽ delectat audire,al-
teꝝ loq̇ ꝓuocat. Audire quoq; qđ tur-
pe ſit,pudori maximo eſt: uidere uero ſi-
quid hmõi fortuitu accidat,quanti hor-
roris eſt? Qđ ergo in alijs diſplicet, nun
quid põt in ſeipſo nõ diſplicere? Nec ipſa
natura nos aľr docet: q̃ ꝑfectè q̇dẽ oẽs
partes nr̃i corporis explicauit,ut & ne-
ceſſitati cõſuleret,& gr̃am uenuſtaret:
ſed tñ eas q̃ decori ad aſpectũ forent,in
q̇bus formæ apex quaſi in arce quadã
locatus: & figuræ ſuauitas,& uult⁹ ſpẽs
emineret,opandiq; uſus eſſet paratior:
obuias atq; aptas reliq̇t. Eas uero in q̇-
bus eſſet naturale obſequm neceſſita-
tis: nè deforme ſui p̃berẽt ſpectaculum,
partim tanq; in ipſo emẽdauit atq; abſ-
condit corpe: partim docuit atq; ſuaſit
tegẽdas. Non'ne igr̃ ipſa natura magr̃a
ſit uerecũdiæ? Cuius exẽplo modeſtia
id qđ in hac corpis nr̃i fabrica abditũ
rep̱it,op̱uit & texit. Ergo naturę opifex
ſic nr̃æ ſtuduit uerecũdiæ, ſic decoꝝ il-
lud & honeſtũ in nr̃o cuſtodiuit corpo
re,ut ductus quoſdã atq; exitus cunrcu
loꝝ nr̃oꝝ poſt tergũ religaret: atq; ab
aſpectu nr̃o auerteret,ne purgatio uen-
tris uiſum oculoꝝ offenderet. De quo
1.Cor.12.c pulcre ait Apl's: Quæ uñr,inq̇t,corporis
nr̃i mẽbra infirmiora,neceſſariora ſunt:
& q̃ putamus ignobiliora mẽbra cor-
poris eſſe,eis abundantiorẽ honorẽ cir-
cũdamus: & q̃ inhoneſta nr̃a ſunt,abũ-
dantiorẽ honeſtatẽ hñt. Etem̃ imitatio-
ne naturæ induſtria auxit gr̃am, ut non
ſolũ abſcõdamus ab oculis, uerũ etiã q̃
abſcondẽda accepimus, eorum indicia
uſuſq; mẽbroꝝ ſua apellatione nũcupa
re,indecoꝝ putem⁹. Deniq; ſi caſu ape
riant̃ hæ partes,cõfundit̃ uerecundia: ſi
ſtudio,impudẽtia æſtimat̃. Cũ igitur in
quibuſdã humanis mẽbris tãta ſit defor
mitas, ut noĩari magna ſit uerecundia:
heu,q̃ turpes illi ſunt,& q̃ impudentes

q̇ has ſecretas partes corpis, nòn ſolùm
deſiderantes cernũt,ſed ẽt ſtudioſe tan-
gũt? Pudet me ac piget illoꝝ facta refer
re in q̇bus regnat Sodomitica libido: q̇-
bus ſic iratus eſt deus, eiuſq; iuſto iudi-
cio ita traditi ſunt in reprobũ ſenſum,ut
maſculus i maſculũ turpitudinẽ operet̃.
Nõne deteriores brutis ſunt effecti aĩa-
libus,q̃bus nõ eſt intellectus? Si.n. Chã
q̇ nudatũ pr̃em uidẽs riſit,in filio male-
dictus eſt: q̃ iſti maledictione feriunt̃, q̇
deſiderio peccãdi ſuã aliorũq; turpitudi
nẽ detegere nõ erubeſcũt? Vtinã uiderẽt
quãtũ flagitijs talib⁹ deũ offendũt. Sũt
ẽt q̇ pulcros hoĩes (deſpectis deformi-
bus) amãt & laudãt, ſuſpiciũt & hono-
rãt. Illi.n.q̇ ſanos hñt oculos, ſolã animi
pulcritudinẽ in hoĩe diligũt & reueren-
tur. Qualis eſt aũt iſta pulcritudo, quã
leuis febricula ꝑdit, & rugoſa ſenectus
ita diſſoluit,ut nec fuiſſe putet̃? Et tamẽ
ſunt q̇ hñtes hãc extolluntur: & cũ ſint
uacui uirtutibus, ꝑ hanc ſolã glorioſos
ſe arbitrãtur. Nos certe in pulcritudine
locũ uirtutis nõ ponimus: gr̃am tñ non
excludim⁹: q̃a uerecũdia ẽt uultus ipos
ſolet pudore ſuffũdere,gratioreſq; red-
dere. Vt artifex in materia cõmodiore
melius op̱ari ſolet, ſic uerecũdia in ipſo
quoq; corpis decore plus eminet,ita tñ,
ut ipſe non ſit affectatus corpis decor,
ſed naturalis,ſimplex,neglect⁹ magis q̃
expetitus, nõ p̃tioſis & albẽtib. adiutus
ueſtimẽtis,ſed cõibus, ut honeſtati uel
neceſſitati nil deſit,nil accedat nitori.
Vox ipſa nõ remiſſa,nõ fracta, nihil fœ-
mineũ ſonãs (q̃lẽ multi grauitatis ſpẽ ſi-
mulare cõſueuerũt) ſed formã quãdã &
rĺam ac ſuccũ uirilẽ reſeruãs. Hoc eſt.n.
pulcritudinẽ uiuẽdi tenere, cõuenientia
cuiq; ſexui & pſonæ reddere. Hic ordo
geſtoꝝ optimus,hic ornatus ad omnẽ
actionẽ accõmodus. Sed ut molliculũ
& infractũ uocis ſonũ aut geſtũ corpo-
ris nõ ꝓbo: ita neq; agreſtẽ ac ruſticam
naturã imitãdã eſſe cẽſeo. Eius diſcipli-
næ formula effigies honeſtatis eſt. Imi-
tet̃ pius adoleſcens ueſtigia Iſaac & Io-
ſeph. Sit uerecũdus,caſtus, ſimplex, &

ſobrius:humilis,obediens,patiens,&re
miſſor iniuriæ.Faciat ut Daniel & tres
pueri:ſtudeat ſapiæ, & nō det ſe illece-
bris gulæ.Pinguis uēter nō gignit tenuē
ſenſum.Fugiat ebrietatē tanꝙ uenenū.
Si religioſus & ſapiēs uult eſſe,nunꝙ ui
nū redoleat,ne audeat illud pbi: Hoc ñ
eſt oſculū porrigere,ſed uinū ꝓpinare.
Amet ſctãꝝ ſcripturaꝝ ſciam, ne mens
eius,uel uanis,uel laſciuis cogitationib.
pateat.Btūs q diuinas ſcripturas legēs,
uerba uertit in opa.Sit abſtinēs iraꝝ,et
fugitans litiū,ut bonis pollere moribus
hoc indicio cōprobeť:ſicq́ ſe exhibeat,
ut ſeniores inter quos habitat, dū admi
ranť uitã,non ſinanť deſpicere ætatē. Sit
inter frēs coæq̃les ſuos primus in ope,
extremus in ordine:& ita ſingulis uirtu
tibus inſtet,ut nulli eoꝝ ſcdſ inueniať.
Delectat me adhuc in partibus demora
ri uerecūdię: qa ad eos loquor q adhuc
bona ei⁹ ex ſemetipſis nō recognoſcūt,
aut dãna neſciūt.Ordo qdē uitæ tenēd⁹
eſt.Et à uerecūdia prima q̃dã fundamē
ta ducanť:q̃ ſocia ac familiaris eſt men-
tis placiditati:ꝓteruiã fugiēs:ab oī alie-
na luxu:ſobrietatē diligit:honeſtatē ſo-
uet,decorū nil reqrit. Sequať conuerſa-
tionis electio,ut adiūganť ꝓbatiſſimis
q̃buſq; ſenioribus. Nam ut æqualium
uſus dulcior,ita ſenū tutior eſt, q magi
ſterio quodã & ductu uitæ colorãt mo
res adoleſcētiū,& uelut murice ꝓbita-
tis inficiūt.Nēpe ſi hi q ſunt ignari loco
rū,cū ſolertibus uiarum iter adoriri ge-
ſtiūt:quãto magis adoleſcētes cū ſenib.
debēt nouū iter ſibi aggredi: quo min⁹
errare poſſint,& à uero tramite uirtutis
deflectere?Nihil.n.pulcri⁹ ꝙ eos & ma
gr̃os uitæ hr̃e & teſtes.Pulcra itaq; co
pula ſeniorū atq; adoleſcentiū. Alij te-
ſtimonio,alij ſolatio ſunt.Alij delectatio
Acto. 15.g. ni,alij honori.Legiť ꝙ Barnabas Mar-
cū aſſumpſit:Paulus Silã & Timotheū
& Titū,ut ſeniores cōſilio p̃ualerēt: iu-
niores miniſterio. Patet nãque ꝙ nulla
ars diſciť abſq; magr̃o.Si.n.aīalia & fe
ræ & aues & apes duces hñt, & princi
pes ſuos ſequunť:quãto magis hoīes ſi-
ne doctore & rectore eſſe nō pñt? Inde
cauēdū ē ne adoleſcētiores et paruuli ſi-
ne duce ingredianť uiã quã nunꝙ ingreſ
ſi ſunt, & ī pte alterã declinãtes errores
patianť,ſi uel plus uel minus ambulãtes
ꝙ neceſſe eſt,aut currētes laſſentur, aut
morã faciētes obdormiãt.Plerūque &
uirtutib.pares,diſpares ætatib.ſui dele-
ctanť copula, ſicut delectabanť Petrus
& Ioan.Nã adoleſcētē legimus Ioannē: Mar. 14.
quãuis nulli ſeniorū ī uirtute fuerit ſcdſ.
Erat.n.ī eo ſenect⁹ uenerabilis morū,&
cana prudētia uirtutū oīum.Magnū.n.
h⁹ uitæ ſolatiū eſt,ut hēas cui pect⁹ tuū
apias:cū quo arcana participes:cui cō-
mittas ſecreta cordis tui,ut ames & ſeq̃
ris eū:q tibi pr̃na pietate ī triſtib. cōpa-
tiať,in pſecutionib.adhorteť,& in ꝓſpe
ris gratuleť.Fœlix talis ſocietatis taliſq́
amicitia:q̃ nihil eſt ī reb⁹ humanis pul-
crius.Teneam⁹ ergo uerecūdiã,uel eã q̃
ad toti⁹ uitæ ornatū nos attollit mode-
ſtiã. Magna aūt eſt modeſtia īdiuidua
ṽecūdię ſocia:q̃ cū ſit ſui iuris remiſſior,
nihil uſurpãs,nihil uēdicãs,& quodam-
modo intra uires ſuas cōtractior,diues
eſt apud deum.Verecūda modeſtia, &
modeſta uerecūdia eſt: q̃ nulli inſidias
machinať:læſa nō iraſciť:& cūctos ſim
pliciter reſpiciēs,de nullo ſiniſtrū aliqd
ſuſpicať.Hãc teneam⁹ pueri.Hãc diliga
mus,& ut eã ſp hr̃e poſſim⁹,fugiēda eſt
nob̃ familiaritas & cōfabulatio eorū,q
turpiter et īdiſciplinatè uiuūt.Taliū aūt
infinit⁹ eſt numer⁹.Hēt ſanè ſuos ſcopu
los uerecūdia,nō quos ipſa inuehit, ſed
quos ſæpe incurrit,ſi intēperãtiū incida
mus cōſortia,q ſub ſpē iucūditatis uene
nū infundūt bonis.Hi ſi aſſidui ſunt,ma
ximè ī cōuiuio:ludo,riſu,ac ioco, ener-
uãt grauitatē illã uirilē, & aīos pueriles
corrūpūt,atq; ſuis malis aſſuefaciūt.Ca
ueamus itaq; ne dū relaxare aīum uolu
mus,ſoluam⁹ oēm harmoniã, q̃ſi cōcen
tū quēdã bonoꝝ opeꝝ.Vſus.n.cito īfle
ctit naturã.Quàm multos ſtultoꝝ ſocie
tas decipit?Quid nob̃ cū fabulis,riſu,et
ioco?Nã licet interdū honeſta ioca ſua-
uia ſint:tñ ab eccl̃iaſtica aberrant rľa,

q̃m̃ q̃ in ſcripturis ſctis nō repimus,qūo
uſurpare poſſum⁹? Cauēda ſunt.n.oīa q̃
inflectere pñt grauitatē ꝓpoſiti nr̃i no-
Luc.6.d ſtræq; ꝓfeſſionis. Vę uobis q ridetis:qa
flebitis uos:dñs ait. Nos ridēdi materiã
inqrimus,ut hic ridētes,illic fleamus? I-
Luc.19.f pſum nãq; dñm fleuiſſe legimus.Nō ſo
lū ꝓfuſos,ſed ēt oēs iocos arbitror de-
clinandos:niſi forte plenū grauitatis &
gr̃æ ſermonē eſſe,indecoꝝ eſt.Ingemi-
ſcēdū eſt aūt iugiter,& poſtpoſita ſecu
ritate lugēdū:ne à deo deſeramur pp ſu
perbiã & negligētias,& in ptãte dæmo
nū relinq̃mur.Reuera quē deus relinqt,
dæmones ſuſcipiūt,& ſuſceptū ſuæ pdi
tionis participē faciūt.Terribilis ī conſi
Pſal. 65.a lijs ſup filios hoīum deus. Opať figulus
Rom.9.e ex eadē maſſa alid̃ uas ī honorē:aliud in
Matt.20.b cōtumeliã. Sunt uaſa miæ, & ſunt uaſa
Philip.2.b iræ. Sūt nouiſſimi primi, & primi nouiſ
ſimi. Sunt multi uocati,& pauci electi.
Et iō unuſqſq; nr̃m ſalutē opeť ſuã(ſicut
ait Apl̃s)cū timore & tremore. Decli-
net à uanitate:mundi ſpernat amorem.
Amplectať luctū & qetē,& ſecteť ꝙtū
pōt uerecūdiã,tranqllãq́ mãſuetudinē:
q̃ facit ut hō inter hoīes pacifice uiuat,
ut ad oīa quę inhoneſta ſunt erubeſcat.
Laudãda aūt uirtus uerecūdiæ:qa quo-
rū oculos,aures,linguamq́ poſſidet,nō
ſinit turpiter ludere ac ridere: efficiens
eos graues & mites.Ecōtra grãde uitiū
eſt junioꝝ impudētia, q̃ improbo auſu
& diſſolutione ſua pr̃es & fr̃es contur-
bat:qa ſicut ſcriptū eſt,nec deū nec ho-
Luc.18.a mines reuereť,ſed lætať cū malefecerit,
Prou.2.b & exultat ī rebus peſſimis. Facta eſt ei
Ierem.3.b frōs meretricis:qa non pōt erubeſcere.
Vbi lingua audax,& frōs inuerecunda:
qd loquať quid'ue agat nō curat.Cū.n.
boni adoleſcētuli & manſueti tacendo
reuereanť maiores ſuos,nemo ſolius ta
citurnitatis hãc laudē putet:quia ſilētiū
ipm(in quo eſt reliqrū uirtutū otiū) ma
ximus actus ṽecūdiæ ē. Deniq; ſi natu-
rale eſt,aut īfantiæ deputať: aut ſupbiæ
Danie.13.c ꝓbro dať:ſi uerecūdiæ:laudi duciť. Ta
cebat ī piculis Suſanna, & grauius uere
cūdiæ ꝙ uitæ dãnū putabat,ubi ſoli lo-
quebať cui poterat caſta ṽecūdia loq?
Fugit & pulcer Ioſeph relicta ueſte ī ma Gene. 39.c
nib. fornicarię:tacēſq́ celeriter egreſſus
eſt,qui incōgrua ſuæ uerecūdię audiēs,
nō poterat diu ſtare. Moyſes quoq; & Exod.3.&
Hierem.qd̃ poterãt p gr̃am, excuſabãt Ierem. 1.b
p uerecūdiã.Tutius.n.eſt diſcere ꝙ do-
cere,tacere ꝙ loqui.Sed aūt magis pōt
uerecūdiæ bonū,ꝙ ut junioꝝ ætas ma-
gis dēat diſcere ꝙ tacere? Pythagoras
qppe legē dedit ſilētij diſcipl̃is ſuis,ut ta
cētes p qnquēniū,loq diſcerēt: & tu nō
uis tacere,cui uirtus ſilētij ꝓpria ē? Quid
opus ē ô adoleſcēs,ut ꝓpes piculū ſuſci-
pe loquēdo,cū tacēdo poſſis eē tutior?
Quãplures uidi loquēdo īcidiſſe pctm̃:
uix quenq̃ tacēdo.Iōq́ tacere noſſe, ꝙ
loq difficilius ē.Scio pleroſq́ loq, cū ta
cere neſciãt.Raꝝ ē tacere quenꝙ,cū ſi-
bi loq nihil ꝓſit.Sapiēs ergo eſt q nouit
tacere.Alliga,moneo,ſermonē tuum,ne
luxuriet,ne laſciuiat,et ī multilogo pctã
ſibi colligat.Sit reſtrictrior,& ripis ipſi⁹
coërceať.Cito lutū colligit amnis exun
dãs. Sit tibi grauitas ī īceſſu: ī ſermone
pōd⁹;atq; ī ṽbis mod⁹.Hæc ãt ſi cuſto-
dieris,eris mitis,mãſuet⁹, & modeſtus.
Cuſtodi cor,& retine līguã.Bōa.n.poſ
ſeſſio:mēs bōa.Sepi ergo hãc poſſeſſio-
nē,& mūi eã undiq;: ne irruãt ī eã & ca-
ptiuã ducãt irrationabiles corpis paſſio
nes.Cuſtodi q̃tū potes interiorē hoīem
tuū.Noli eū q̃ſi uilē negligere ac faſtidi
re:qa p̃tioſa poſſeſſio ē: & merito p̃tio-
ſa:c⁹ nō caduc⁹ fruct⁹ & tpalis,ſed ſtabi
lis atq; ęternę ſalutis ē.Si uis bñ cuſtodi
re:tace pri⁹ & audi,& ñ delinq̃s ī līgua.
Graue malū,ut aliqs ore ſuo condēneť.
Etem̃ ſi ꝓ otioſo ṽbo reddet unuſqſque
rōnem in die iudicij:q̃to magis ꝓ uerbo
impuritatis,et turpitudinis,& īpietatis?
Videamus ēt ne rōnem ponamus ꝓ o-
tioſo ſilētio.Eſt.n.fructuoſum & negò-
tioſum ſilētiū.Tacendo.n.apud hoīes:
melius loqmur deo.Multæ.n.contēpla
tiones ſunt, quib⁹ aīa deuota deo tacen
do mirabil̃r paſciť.Dauid ꝓpћa docuit
nos tãq; ī ampla domo deãbulare ī cor
de nr̃o,& cōuerſari cū eo tãq; cū bono

contubernali,ut ipſe diceret ſibi, & lo-
queret̃ ſecum:Dixi cuſtodiã uias meas.
Pſal. 38. a Moyſes in ſilẽtio loq̃bat̃,& ĩ otio opa-
Exo.14. d bat̃.Qñ ergo iuſt⁹ ſolus eſt,q ſp cũ deo
Ibidẽ.16.c eſt? Qũo ſolitarius eſt, q nunq̃ ſepat̃ à
Xp̃o? Qñ aũt feriat̃ à negotio:q nunq̃
feriat̃ à merito, quo cõſũmat̃ negotiũ?
Quib.aũt locis circũſcribit̃,cui tot⁹ mũ
dus diuitiarꝫ poſſeſſio ẽ?Qua exiſtima-
tiõe diffinit̃ q nec opatiõe cõprehẽdit̃?
Nũc q̃dẽ d̃ deo cogitat & ſc̃tis angelis
eius, atq; de ĩmarceſcibili gl'ia æternæ
btĩtudinis:nũc uero de uerſutijs diabo-
li:de pc̃tis ſuis: de hora mortis:d̃ pœnis
inferni:de die tremẽdi iudicij:nũc de ꝓ-
funditate diuinarꝫ ſcripturarꝫ:d̃ natura
uirtutũ:d̃ cõpoſitiõe morꝫ bonorꝫ. Q̃
gl'ioſum tale ſilẽtiũ,ubi eloq̃a dñi eloq̃a
caſta ſunt?Eſt igr̃ tacẽdi & loquẽdi mo
dus.Bona mẽs & uerecũda,ut loquat̃,
multa prius cõſiderat, q̃d dicat, & cui
dicat,quo loco, & quo tp̃e. Merito ſa-
piẽs dicẽdus ẽ q nouit tp̃s loquẽdi. Vñ
Eccl.20,a bñ ait ſcriptura: Hõ ſapiẽs tacebit uſq;
ad tp̃s.Iõ ſc̃ti dñi, q ſciebãt q̃a uox hoĩs
plerũq; pc̃tõ iuncta eſt, & initiũ erroris
humani ſermo eſt hoĩs: tacere amabãt.
Deniq; ſc̃tũs Dauid ait: Poſui ori meo
Pſal. 38. a cuſtodiã.Proph̃a cuſtodiebat,& tu nõ
cuſtodies?Potes aũt cuſtodire: ſi cito ñ
Deut.6. a loq̃ris.Lex dicit: Audi Iſrl',&c. Audi.n.
dixit,& nõ,loq̃re.Tuæ.n.ætatis eſt ta-
cere & obedire,nõ de maioris ſnĩa iudi
care.Scriptũ eſt iterꝫ:Audi Iſrl',& tace.
Gen. 22. a Iſaac deferebat prĩ ſuo honorẽ:& obe-
diens eius uolũtati,nõ recuſabat mori.
Deut.31. f Ieſus uero Naue ſedulo obſeq̃o Moyſẽ
uenerabat̃: & obediẽs exñs in oĩb. tãtã
gr̃am apud deũ meruit, ut illius ſucceſ-
ſor ad regendũ dei ppl'm eligeret̃.Eliſe⁹
relicto aratro,mactatis bobus uocantẽ
4. Reg. 2. Eliã ſecut⁹: p uerã mireq; obediẽtiã ad
tantã morꝫ aſcẽdit celſitudinẽ, ut ſpũs
tã excelſi magr̃i dupl'r ĩ bono diſcipulo
Gen.12.a req̃eſceret. Abrahã ỽo ille fidelis ſenex
ad iuſſionẽ dñi reliquit terrã natiuitatis
ſuæ, & q̃uis ĩ multis locis freq̃ẽtes in-
iurias grauesq; ꝑpeſſus foret labores,
nunq̃ cœptæ obediẽtiæ pœnituit.In tm̃
em̃ p obedientiã & fidẽ placuit deo, ut
ei de Xp̃o primum repromiſſio fieret.
Ipſe demum dñs nr̃ Ieſus Xp̃s in factis
dictiſq; ſuis mltũ nos obediẽtiã docet.
Vera.n.ſubiectio pp deũ,ꝓpriæ uolũta
tis ẽ mortificatio: dũ abiecta & ĩdigna
d̃ ſe credit,& deo acceptabilẽ hoĩbuſq;
dulcẽ obedientiã parat.Deniq; uolũtas
ꝓpria ex liberi arbitrij p̃ſumptione de-
ſcẽdẽs,obſtinatis & inobedientib. ipſa
bona in pc̃tm̃ cõuertit. Vir bonus cum
bonis ſuis oĩb. hr̃e obediẽtiam ſtudeat.
1.Re.15.e Scriptũ q̃ppe eſt, Melior eſt obediẽtia
q̃ uictimæ,& auſcultare magis q̃ offer-
re adipẽ arietũ:qm̃ q̃ſi pc̃tm̃ hariolãdi ẽ
repugnare,& q̃ſi ſcelus idololatriæ nol
le acq̃eſcere. Cernis quãtũ & q̃le ſit in-
obediẽtiæ malũ, qđ idololatriæ magi-
ciſq; cõpat̃ artib?Adoleſcẽtes q tali re-
pleti ſunt malo,ſubdi ſeniorib. dedignã-
tur:facta uero eorꝫ aut dicta tumida &
erecta ceruice ñ obſeruãt,ſed dijudicãt:
nõ uenerãdo exaltãt,ſed ſpnẽdo ſubſan
nãt. Sed nõ ĩpune.Inde.n.euidẽter defi-
ciũt,uñ miſeri ꝓficere debuerũt.Hoc ãt
uult deus,ut hõ p hoĩem doceat̃, & mi
nor maiori ſubdat̃, Si.n.angelus angelo
ĩmpat, & inter iubẽtẽ & obediẽtẽ ſum-
ma manet ſemp cõcordia:uideat ille q̃
grauiter peccat q debitã exhibere ſuis
maiorib.reuerentiã nõ curat. De inter-
itione nãq; illorꝫ,q nõ obediẽtes ſũt,&
ſuos ſeniores ſuoſq; p̃ronos deſpiciũt:
mlta dici potuiſſẽt:,niſi ꝓmiſſæ breuita
tis memor illa ſtudioſe p̃terirẽ. Ad q̃d
plura?Vna.n.ſnĩa obediẽtib. & ĩobediẽ
tib.ſufficer̃ p̃t:quã p ſe ỽitas loq̃t̃ dicẽs:
Luc.10.e Qui uos audit,me audit:& q uos ſpnit
me ſpnit. Inde illi gaudeãt gaudio ma-
gno,q ſeniores ſuos uenerationi hñt &
honori pp Xp̃m. Multi nãq; de uirtute
obediẽtiæ multa ſcripſerũt: inter quos
ſc̃tũs pr̃ nr̃ Bñdictus de ea tã terribil'r
locutus ẽ,ut frm ẽt bñ obediẽtiũ corda
p̃ nimio timore cõcuti ualeãt. Sed & ille
ſũm⁹ mellifluí oris Gregori⁹ mirabil'r ſu
ꝑexaltat et magnificat eã:demõſtrar̃ ãt
uolẽs q̃ti ſit meriti obediẽtia, ita ait uir
eloq̃ns:Sola nãq; obediẽtia uirt⁹ ẽ,q̃ uir

tutes cæteras menti inſerit,inſertaſq; cu
ſtodit. Vñ primus hõ p̃ceptum qđ ob-
ſeruaret,accepit: cui ſi uellet ſe obediẽs
ſubdere,ad æternã btĩtudinẽ ſine labo-
re ꝑueniret.Deinde idẽ doctor uerba q̃
locutus eſt ſpũs ſc̃tũs p os Samuelis ſu
perius poſita exponẽs dicit: Obediẽtia
q̃ppe uictimis iure p̃ponit̃: quia p uicti-
mas aliena caro, p obediẽtiã uero uolũ
tas ꝓpria mactat̃. Tãto q̃ſq; deũ citius
placat:quanto añ oculos eius rep̃ſſa ar
bitrij ſupbia, gladio p̃cepti ſe immolat.
Quocontra hariolandi pc̃tm̃ inobediẽ
tia dr̃, ut quanta ſit uirtus obedientia
demõſtret̃. Ex aduerſo.n.melius oñdit̃
1.Reg.15.c q̃d de eius laude ſentiat̃. Si.n.q̃ſi pc̃tm̃
hariolandi eſt repugnare, & q̃ſi ſcelus
idololatriæ nolle acq̃eſcere: ſola obe-
diẽtia eſt q̃ fidei meritum poſſidet, ſine
q̃ q̃ſq; infidelis cõuincit̃, etſi fidelis eſſe
uideat̃.Hinc p Salomonẽ dr̃ in oñſione
Prou.21. d obedientiæ:Vir obediẽs loq̃t̃ uictorias.
Vir q̃ppe obediẽs uictorias loq̃t:q̃a dũ
alienæ uoci humil'r ſubdimur, noſmet-
ipſos in corde ſupamus. Hinc ueritas in
Ioan. 6. d euãgelio dixit:Eũ q uenit ad me, nõ eij-
ciã foras:q̃a non ueni facere uolũtatem
meã,ſed eius q miſit me. Quid.n.ſuũ fa
ceret,ſi eos q ad ſe ueniunt, expuliſſet?
Quis aũt neſciat,qm̃ uolũtas filij à prĩs
uoluntate nõ diſcrepet?Sed qm̃ primus
hõ,q̃a ſuã uoluntatẽ facere uoluit,à pa-
radiſi gaudijs exiuit:ſcđs ad redẽptionẽ
hoĩm ueniens,dũ ſe uolũtatẽ prĩs & nõ
ſuã facere oñdit: ꝑmanere nos intus do
cuit.Cũ igit̃ non ſuã, ſed uoluntatẽ prĩs
facit:eos q ad ſe ueniunt, foras non eij-
cit:q̃a dũ exemplo ſuo nos obedientiæ
ſubijcit:uiã nob̃ egreſſionis claudit. Hic
Ioan.5.e rurſum ait: Nõ poſſum ego à meipſo fa
cere q̃cq̃,ſed ſicut audio,iudico. Nob̃
quoq; obediẽtia uſq; ad mortẽ ſeruãda
p̃cipit̃.Ipſe aũt ſicut audit iudicat,tunc
quoq; obedit,cũ iudex uenit. Ne igr̃ uſ-
que ad pñtis uitæ terminũ obedientia
laborioſa appareat: redẽptor nr̃ ĩdicat,
q̃a hanc cũ iudex uenerit ſeruat. Quid
ergo mirꝫ,ſi pc̃tor hõ obedientię in pñ-
tis uitæ breuitate ſe ſubijcit:qñ hãc me-
diator dei & hoĩm ẽt cũ obedientes re-
munerat,nõ relinq̃t?Sciendum uero eſt
nunq̃ p obediẽtiam malũ debere fieri:
aliq̃n aũt p obediẽtiam, qđ agit̃ bonũ,
debet intermitti. Neq;.n.mala arbor in
paradiſo extitit quam deus hoĩ non tã-
gere interdixit:ſed ut melius p obedien
tiæ meritum hõ bñ conditus creſceret,
dignum fuerat ut hũc à bono ꝓhiberet:
q̃tenus tanto uerius hoc qđ ageret uir-
tus eſſet, quanto & à bono ceſſans au-
thori ſuo ſe ſubditũ humili⁹ exhiberet.
Sed q̃a nõnunq̃ nobis h⁹ mũdi ꝓſpera,
nõnunq̃ iubent̃ aduerſa,ſciendũ ſũmo-
pere eſt q̃ obedientia aliq̃n ſi de ſuo ha
beat aliq̃d, nulla eſt: aliq̃n aũt ſi de ſuo
nõ hẽat,minima eſt. Nã cũ h⁹ mũdi ſuc
ceſſus p̃cipit̃, cũ locus ſupior impat̃: is
q ad pcipiẽda hæc obedit, obediẽtiæ ſi
bi uirtutẽ euacuat,ſi ad hoc ex ꝓprio de
ſiderio anhelat. Neq;.n.ſe ſua obedien-
tia dirigit, q ad pcipiẽda h⁹ uitæ ꝓſpa,
libidini ꝓpriæ ambitionis ſeruit. Rurſũ
cũ mundi deſpectus p̃cipit̃,cũ ꝓbra adi
piſci & cõtumeliæ iubent̃: niſi ex ſeipſo
animus appetat, obedientiæ ſibi meri-
tum minuit,q ad ea q̃ in hac uita deſpe-
cta ſunt,iuitus noleſq; deſcẽdit. Ad de-
trimentũ q̃ppe obediẽtia ducit̃,cũ mẽ-
tẽ ad ſuſcipienda ꝓbra h⁹ ſcl'i nequaq̃
ex parte aliq̃ ẽt ſua uota comitant̃. De-
bet ergo obedientia aliq̃d ex ſuo in ad-
uerſis hr̃e: & rurſum ĩ ꝓſperis ex ſuo ali-
q̃d minime hr̃e: q̃tenus & in aduerſis tã-
to ſit gl'ioſior, quanto diuino ordini ex
deſiderio iungitur: & in proſperis tanto
ſit uerior, quanto à præſenti ipſa quam
diuinitus percipit gloria funditus men-
te ſeparatur. His ergo tanti doctoris eui
dentiſſimis aſſertionibus Moyſes &
Paulus in factis ſuis proculdubio atte-
ſtantur. Quære & lege quid uterque
eorum fecerit. Veruntamen inter hæc
ſcire oportet quod innocuis mentibus
uirtus ſemper obedientiæ iungitur: do-
mino teſtante qui ait: Oues meæ me
audiunt, & ego cognoſco eas, & ſe- Ioan.10. e
quuntur. Redemptori igitur ſuo non
obedit qui innocens non eſt; & in-

nocens eſſe non põt qui obedire conte
mnit. Sed neceſſe eſt ut ipſa obedientia
non ſeruili metu, ſed charitatis affectu
fiat: non terrore pœnæ, ſed amore iuſti-
tiæ. Nulla qppe innocentia, nulla uero
obediẽtia eſt, niſi i eis charitas fulgeat:
q̄ uirtutes oẽs tranſcendit. Sæpe.n. falſa
obediẽtia ſub timoris ſpecie palliaẽ. Igr̃
ſi uideris iuuenculũ deſidẽ ab obedien-
dũ, & ueloce ad loquendũ: non dubites
eũ uarijs aĩ paſſionib. (p̄ſertim ſupbiæ
peſte) laborare. Inobediẽtia.n. ſeq̃ ſup
Eccl. 30. d biam mr̃em ſuã: ſicut hẽs: Equus indo-
mitus euadet durus, & filius remiſſus
euadet p̄ceps. Sicut ſupbia eq indomiti
p̄cipitio ꝓna eſt: ita laſciuia adoleſcẽtis
Eccl. 32. d indiſciplinati, pc̃ti ruinæ ꝓxima eſt. Lo
quere tu maior natu: decet.n. te. Adole
ſcens loq̃re in cã tua uix cũ neceſſe fue-
rit. Si bis ĩterrogatus fueris: hẽat caput
rñſum tuũ. In multis eſto q̃ſi inſcius, &
audi tacens ſil' & q̃rens. In medio ma-
gnatoꝝ loq non p̄ſumas: & ubi ſunt ſe-
nes, non multũ loq̃ris. Añ grandinẽ p̄-
ibit coruſcatio, & añ uerecũdiam p̄ibit
gr̃a, & ꝓ reuerẽtia accedet gr̃a bona.
Ex his nãq; uerbis ſapiæ intelligere po-
tes quantũ uirtutes ſupius poſitę iunio-
rẽ ætatẽ adornẽt. Pueri.n. à puritate di-
cti ſunt, & decet ut regnẽt in eis ſimpli-
citas & innocentia & puritas, hoc eſt,
uirginitas. Cũ his creſcant, & in his pſe
uerent, ut mereanẽ ſeq agnum quocũq;
ierit. Adoleſcentes aũt iuxta noĩe h⁹ in-
terpretationẽ p dies ſingulos in bonis
opib. creſcentes, uerecundiã diligãt, ta-
citurnitatẽ cuſtodiant, ſil'q; in exhiben-
da obedientia nimis ferueant: Iſtas qp-
pe uirtutes in primo cõſtituimus loco,
uelut q̄dam incrementa bonoꝝ opeꝝ,
ut p eas ad caſtitatẽ & humilitatẽ & pa
tientiã, q̄ ſcd'am partẽ obtinẽt, recto tra
mite ualeãt puenire. Caſtitas igr̃ (quia
uterq; ſexus uitio libidinis ægrotat) niſi
aliaꝝ uirtutũ ope fulciaẽ, facile labiẽ.
Prou. 21. d Et ꝓinde nimio ſtudio ſeruanda eſt: qa
ſemel amiſſa, nõ reparãda ẽ. Prima nãq;
tela ſunt oculoꝝ: ſcd'a uerboꝝ. In deſi-
derijs.n. eſt oĩs otioſus, & deſideria oc-

cidunt pigrum. Et iõ ſuffragaẽ ei pluri-
mum uerecũdia, q̄ cuſtodit oculos: &
taciturnitas, q̄ retinet linguã: atq; obe-
dientia: q̄ mentẽ occupat, corpuſq; fati-
gat ieiunijs, uigilijs, orõnib. & ope ma-
nuum. Sed neceſſariã p̄ oĩb. hẽt humili-
tatẽ, qua conſeruenẽ habita uſq; in finẽ.
Multi.n. in ipſa ſenectute p ſupbiam in
luxuriã ceciderunt. Qua de re timendũ
eſt & cauendũ ne ſubitus calor ſupet lõ
gum tp̃s, & ĩpudicos ſenes laſciuia cõ-
dẽnet. Tenẽda eſt itaq; ſp humilitas cu
ſtos pudicitiæ, mr̃ patiẽtiæ. Sine cã.n. la
borat, q uirtutes ſine humilitate cõgre-
gat. Vera aũt patientia, niſi p ꝓfundam
humilitatẽ, nec acq̃riẽ nec teneẽ. Hãc ue
ro qſq; ueraciter hẽt, nec bñficio celle,
nec ꝓfugio ſolitudinis ĩdiget: & ſi ei ad-
uerſitatis aliqd acciderit, nõ contriſtaẽ,
ſed adhuc diligenti deũ oĩa coopanẽ in
bonũ. Iſte timet in ꝓſperis, gaudet ĩ ad- Rom. 8. a
uerſis. Amat & adiuuat ſe pſequẽtes, qa
eũ patiẽtia & benignitas comitanẽ uel-
ut indiuiduę comites. Siqs igr̃ hẽt aĩam
uirginalem, & amator eſt pudicitię, nõ
debet mediocrib. eſſe cõtentus, q̄ cito
exoleſcũt, & exorto caumate areſcũt,
ſed perfectas uirtutes ſequatur, ut lumẽ
habeat ſempiternum. Qui.n. proficere
ſtudet, ſemper inuenit quo creſcat, & p
dies ſingulos ſeipſo melior fiat. Adole-
ſcens profice, mancipatus es Xp̄i ſerui-
tio, & cœpiſti magna agere, & excelſa
imitari: conforteẽ cor tuũ, & uiril'r age.
Magna tibi dabiẽ gl'ia poſt uictoriam. Pſal. 26. d
Licet lubricũ ſit iter p qd' incedis, tñ de
dñi auxilio confidens, deſere ima quã-
tum uales, & ſumma pete. Nõ deficias
neq; tepeſcas, ut gradũ pfectiõis poſſis
aſcendere, ad quã non niſi multis labori
bus puenĩẽ. Euge nunc euge fr̃ bone, ini-
tia trãſcẽde, & ad ſupiora tende, ut deo
in uoce exultationis cãticũ graduũ cãtã
tes. Tibi uero q̄ radice ad cacumẽ feſti-
nãti, liber patet ingreſſus ad illas q̄tuor
uirtutes prĩcipales q̄ ĩ adoleſcẽtib. ĩcho-
anẽ, & in iuuenib. augenẽ, ĩ ſenib. pficiũ
tur: qa matura ętas multis laborib. exer
citata, iã nouit p expientiam, qd' didicit

per ſcientiam. Vnde iam non immerito
prudentiam, fortitudinem, iuſtitiam &
temperantiã in tertio conſtituimus gra
du, qa p eas maxime ĩſtruunẽ mores, &
bñ uiuẽdi magiſteriũ doceẽ. Sed ex his
prudentia agnitione ueri delectat. Iuſti
tia dilectionẽ dei & ꝓximi ſeruat. Forti
tudo metũ mortis contẽnit. Tẽpantia
affectionẽ caruis tẽpat. Prima.n. intelli-
git. Scd'a bene uiuit. Tertia appetitum
cohibet. Quarta modũ imponit. Tres
illæ ſupiores qd' honeſtũ eſt opanẽ: hęc
aũt quarta decoꝝ agit illud, qd' ex radi
ce honeſtatis ꝓficiſciẽ. Siqdẽ prudentia
eſt agnitio ueræ fidei, & ſciã ſcriptura-
rũ, in q̄ intueri oportet illud trimodum
genus intelligẽtiæ, quoꝝ primũ eſt hi-
ſtoricũ: ſcd'm allegoricũ: tertiũ ſupior
ille intellectus, quẽ dñt anagogẽ. Iuſti-
tia uero eſt deũ timere, religionẽ uenera
ri, honorẽ ferre parẽtib. p̄riam diligere,
cũctis ꝓdeſſe, nocere nulli, fr̃næ charita
tis uinculũ tenere, picula aliena ſuſcipe,
opẽ ferre miſeris, bonis uiciſſitudinẽ re-
pendere, æq̃tatẽ in iudicijs conſeruare.
Fortitudo aũt, eſt aĩ magnitudo, cõtem
ptus honoꝝ uel diuitiaꝝ. Hęc aduerſis
aut patiẽter cedit, aut reſiſtit fortiter.
Nullis illecebris edomaẽ, malis & ad-
uerſis non frangiẽ, nõ eleuaẽ ſcd'is, inui-
cta ad labores, fortis ad pericula, pecu
niã negligit, auaritiã fugit, cõtra uniuer
ſa picula aĩm p̄parat, moleſtijs nullis ce
dit, gl'iæ cauet appetitũ. Sed ĩter has tẽ-
perãtia ſp amplectẽda eſt. Eſt.n. mod⁹
uitæ in oĩ uerbo uel ope. Hæc aũt ſobrie
tatis & uerecũdiæ comes eſt, q̄ alio no
mine uocaẽ modeſtia. Humilitatis rl'am
cuſtodit, trãqllitatẽ aĩ ſeruat, continẽtiã
& caſtitatẽ diligit, fouet decus & hone
ſtatẽ, reſtringit rõne appetitũ: irã conte-
mnit, nec repẽdit cõtumeliã. His tu pla-
gis cæli includere hõ dei. His tu armis
bellator Chriſti accingere, ꝓtegere, &
ornare. Iſte currus igne⁹ te fortẽ militẽ
geſtabit cõſummato curſu ad cœli pa-
latiũ, ut aſſiſtas regi tuo, cui certaſti bo
nũ certamen: fidẽ ſeruaſti. Bñ rege hãc
q̄drigã uirtutũ, & ſede in ea firmus, ut

iſto uehiculo uehi altius, & ĩtroduci ua
leas ad tricameratã domũ in ſũmo mõ
tis uertice collocatã. Hãc.n. dico firmã
fidẽ, ſpem ĩcõcuſſam, pfectã charitatẽ,
q̄ oẽm ſeruilẽ foras mittit timorem, ubi
uia mandatoꝝ dei dilatato corde cur-
riẽ. Hinc aĩa iuſti ſedes ſapiæ facta, pla-
no moderatoq; inceſſu portat deũ ſeſſo
rem ſuũ. Huic aũt uiuere Xp̃s eſt, & mo Phil. 1. E.
ri lucrũ. Vir diſcret⁹ & cõtẽplator trãſ-
it quotidie: uiſionẽq; mirabilem cernit.
trahiẽ à deo, & ardenti deſiderio currit
poſt eũ. Si aũt iſtũ montem excelſum,
hancq; pulcrã domũ inhabitaueris: po
teris & tu ſæpiſſime intueri terrã illã ꝓ-
miſſionis, terrã lacte & melle manantẽ,
ubi uerus Iſrl' ĩnoraẽ, et ueritatis pabulo
in æternũ paſciẽ. Sed dicis tu mihi: Qr̃
fidẽ in primo loco non poſuiſti: q̄ eſt in
xp̄iana aĩa fundamentũ oĩm uirtutum?
Facerẽ utiq;, niſi fides creſceret. Niſi aũt
fides creſceret: apl'i dño minime dixiſ-
ſent: Adauge in nobis fidẽ. Cõtinua.n.
opatione uirtutum, & aſſidua medita- Luc. 17. a.
tione ſcripturaꝝ ſctãꝝ fides erudiẽ, &
erudiendo illuminaẽ, & illuminãdo au-
geẽ, & augendo pficiẽ, & pficiendo ſta
biliẽ, ita ut nullo turbine hęreſeos, uel p
ſecutionum à ſtatu ſuæ rectitudinis mo
ueaẽ. Igiẽ priuſq; hõ p fidem cognoſcat
creatorẽ ſuum, ignorãtia (mr̃ oĩm uitio-
rum) eius poſſidet aĩam. Ergo ignoran-
tia nox ẽ. fides uero dies. Sicut dies cre-
ſcit per horas: ſic fides augeẽ per illumi-
nationem diuinæ gr̃æ, & p documenta
mr̃is eccleſiæ. Primũ itaq; ſyncera ra-
dix ſanctæ fidei in terra humani cordis Pſal. 110. B
plãtaẽ: cui inſeriẽ ramuſculus ille ſanctę
arboris. i. timor dñi, q dr̃ initium ſapiæ.
Cum hoc incipit, & cũ iſto aſcẽdit uſq;
ad plenitudinẽ luminis. Cũq; fides ple-
ne adulta fuerit: uelut q̄dam magna ar-
bor diuerſa ĩ ſe hñs poma, ex qb. reficiẽ
aĩa plena deo: tunc adhæret ei timor il-
le caſtus & ſanctus æternæ charitatis:
qui permanet in ſcl'm ſeculi. Hæc eſt.n. Pſal. 18. a
fides illa quæ per dilectionem operaẽ,
ut homo noua creatura efficiatur. fides
prudentiſſima & inuictiſſima, quę inter

uerba altercationis,in tp̄e perſecutionis
& in die neceſſitatis ſuꝑari non poteſt.
Quapꝓp fides firma,& charitas plena fi-
deles comites,& inſeparabiles ſorores,
cũcta in ſe gñа uirtutũ cõtinẽtes,uirum
ꝑfectũ efficiũt,quãtũ poſſ eſt eum ꝑfici
in hac uita plena miſerijs & erroribus.
Iſte illud apl'i in ueritate dicere poteſt:
Rom. 8.g Quis nos ſeparabit à charitate xp̃i? Tri
bulatio an anguſtia:an ꝑſecutio: an fa-
mes:an nuditas:an ꝑiculũ:an gladius?
Certus ſum.n.qđ neqꝫ mors:neqꝫ uita:
neqꝫ angeli:neqꝫ principatus: neqꝫ ptã-
tes:neqꝫ uirtutes:neqꝫ inſtãtia: neqꝫ fu-
tura:neqꝫ fortitudo:neqꝫ ꝓfundũ: neqꝫ
altitudo:neqꝫ alia creatura poterit nos
ſeparare à charitate dei:q̃ eſt in xp̃o Ie-
ſu dño nr̃o.Hęc eſt aũt diſciplina bonę
uitæ,& recta ſeries uirtutũ. Iſta eſt uia
regalis,p̄cedentiũ patrũ trita pedibus.
Ambula in ea ô grex adoleſcẽtiũ,& no
li declinare ab ea neqꝫ ad dexterã,neqꝫ
ad ſiniſtrã.Ille qdẽ ad ſiniſtrã declinat,
Prou. 4.d q ſe aptis uitijs implicat. Ille uerò ad de
xterã declinat,q uitia ſub ſpẽ uirtutũ la-
tẽtia ſummopere nõ deuitat. Per hæc.n.
multi decipiunť,& ignorãt ſe eſſe dece-
ptos.Itaqꝫ dupl'r rea eſt aĩa ſi & bonum
nõ facit uñ ſpũal'r uiuat,& lateat. Suꝑ-
bus uult ſe credi cõſtantẽ:ꝓdigus libe-
ralẽ:auarus diligẽtẽ:temerarius fortem:
inhumanus parcũ:guloſus humanũ.Im
pudẽtia cõſtantiæ ſibi nomen aſſcribit.
Procacitas appellationẽ libertatis oſtẽ
dit.Eloquentiã uerboſitas fingit,& cu-
rioſitatis malũ ſub ſtudij ſpũalis colore
deliteſcit. Nã interdũ ſub p̄textu iuſti-
tiæ,crudelitas agiť. Et putať eſſe uirtus
qđ nimiꝝ uitiũ eſt: ſicut remiſſa ſegni-
ties manſuetudo eſſe crediť.Et qđ agit
torpẽs negligẽtia,putať agere indulgẽ-
tia pietatis.Itẽ timor ſub ſpẽ obediẽtiæ
occultať,& dr̃ uirtus humilitatis,qđ tñ
uitiũ eſt timoris. Porrò uitiũ inqetudi-
nis uirtutẽ ſe uult uocari ſolicitudinis.
Et p̄cipitationis facilitas:feruor bõi ſtu
dij crediť.Et bñ agendi tarditas,conſilij
mora eſſe uř:cũ tñ iſta ſit uirtus:illa, ui-
tiũ. Hæc etſi humano pñt diſcerni iudi-
cio:tñ ſine dono dei(quantum mihi uř)
nec uirtutes pñt hr̃i uel appeti, nec eaꝝ
ſilĩtudines(q̃ ſunt uitia uirtutes imitan-
tia)declinari. Sed ſciẽdũ eſt ꝙ q̃dã ſum-
mæ uirtutes ſunt,q̃dã uero mediæ.Sum
mæ uirtutes ſunt ſpes,fides,charitas.
Nã à qbus hñr:utiqꝫ ueraciter hñr. Do-
ctrina,ieiuniũ,caſtitas,ſcĩa,& cętera his
ſiñia mediæ uirtutes ſunt:qa & ad utili-
tatẽ & ad ꝑniciẽ pñt hr̃i. Nõ põt eſſe ue
ritas cũ mẽdacio:pudor cũ petulantia:
fides cũ ꝑfidia,caſtitas cũ luxuria. Ad-
uerſus impetus uitioꝝ cõtrarijs uirtuti-
bus eſt pugnandũ.Cõtra luxuriã adhi-
beať cordis mũditia:cõtra odium,dile-
ctio.cõtra iracundiã,patiẽtia: contra ti-
morẽ,fiduciæ uirtus:cõtra torporẽ, fer-
uor boni ſtudij. Opponať triſtitiæ gau-
diũ,acediæ fortitudo,auaritiæ largitas,
ſuꝑbiæ humilitas. Principaliũ ſeptẽ ui-
tioꝝ regina & mr̃ eſt ſuꝑbia:q̃ (omniũ
deterior)tãto in imo iacet: quãto in al-
tũ ſe erigit.Septẽ principalia pariũt de
ſe multa uitia,q̃ ita ſibimet q̃dã cogna-
tione iunguntť,ut ex altero alterum oria
tur.Suꝑbia ſicut eſt origo omniũ crimi
nũ:ita ruina cũctarũ uirtutũ. Ipſa eſt in
pctõ prima:in cõflictu poſtrema. De ſu
perbia naſciť arrogãtia:q̃ tam in factis,
quã in dictis cauẽda eſt. Væ ei,q ſibi ma
gis,quã deo placere ſtudet.Per cenodo
xã maxime ſubijcit ſibi diabolus mona
chũ:qa ꝑ eã ab humilitatis culmine de-
ijciť. Sũma itaqꝫ uirtus monachi humili
tas:ſummũ uitiũ eius ſuꝑbia eſt. Suꝑbiẽ
do,contẽdendo,dimicãdo, murmuran
do,detrahẽdo,ſuſurrãdo,negligẽdo, cõ
tẽnendo,& ꝓprias uolũtates faciendo:
infinitas monachi q nũc ſunt,culpas in-
currũt.Hinc eſt qđ ex horũ magna mul
titudine q ſcl'm deſerũt, rari ualde inue-
niunť q mortificatis uitijs aſcẽdere con-
tendãt ad ꝑfectionem uirtutũ. Hęc aũt
ſignant illa ſexcenta milia armatorum
q de terra Aegypti educti ſunt: duo aũt
ſolũmodo hoĩes.i.Ioſue & Caleph ex Num.14.
illis oĩbus terram promiſſionis ingreſſi
ſunt:regredi autem uolentes in Aegy-
ptum,proſtrati in deſerto diuerſis gñi-
bus

bus mortium interierunt. Per Aegyptũ
intellige mundum.Per Pharaonem dia
bolum,q eſt rex ſuper oẽs filios ſuꝑbiæ.
Per mare rubrũ ablutionẽ pctõꝝ oĩum.
Per Aegyptios ĩ eo mortuos, ipſa pctã
q̃ ſunt exercitus Pharaonis. Tu quidem
iam Aegyptũ deſeruiſti:Pharaonẽ fugi
ſti:& lotus à ſorde tua,ſubmerſis curri-
bus canticũ lætitiæ dño cecinisti. Tãdẽ
ingreſſus ſolitudinem ad montẽ Synai
ꝑueniſti, ubi data ſunt tibi p̄cepta uitæ,
& inſtituta cœleſtis diſciplinæ: q̃ corã
deo & ſctis eius te pollicitꝰ es obſerua-
re. Quamuis oĩa feceris:noli tñ eſſe ſecu
rus. Multa hñr pericula in ipſa,qua ince
dis eremo. Ibi certe igniti ſunt ſerpẽtes:
q ꝑcutiunt & interimunt murmurato-
res. Ibi lepra q̃ inficit & deturpat detra
ctores & ſuſurrones. Ibi ſæuus gladius:
q deuorat fabricatores idoli & culto-
res:illos uidelicet monachos q ſectanť
Col.3.a auaritiam:q̃ idoloꝝ eſt ſeruitus. Hanc
1.Tim.6.b dicit apl's radicem oĩum maloꝝ. Scito
tñ quia nõ niſi tepidiſſimos monachos
hoc impugnat uitium. Tu caue ne p̄ter
uictum & ueſtitũ aliud aliqd hẽas, aut
uelis hr̃e. Deteſtare ſuꝑbiam,fuge con
tentionem. Rectores monaſterij dilige
ut parentes,time ut dños, crede eſſe ſa-
lutare qđ iniungunt. Sed hæc cuſtodi-
re non poteris,niſi prius te ſtultũ facias
ut ſis ſapiens:nihil.ſ.diſcernens,nihil di-
iudicãs ex his quæ tibi fuerint imꝑata:
ſed cũ oĩ ſimplicitate ac fide ſemꝑ obe-
dientiam exhibens. Illud tãtũmõ ſctm̃,
illud utile,illud ſapiens iudicãs,qđ tibi
uel lex dei, uel ſenioris examen indixe-
Nũ.16.a rit. Terreat te illoꝝ exẽplũ, qui aduer-
ſus Moyſen rebellauerunt: quoꝝ alios
cœleſtis flãma cõbuſſit, alios aũt infer-
nus uiuentes ſuſcepit. Deficiet mihi tp̃s
ſi uelim oĩa ꝑ ordinem pandere. Illud ti-
bi inculcandum uideo, qa dũ uiuimus,
iter laqueos currimus. Nuſqꝫ tuta pax,
ꝓh dolor:nuſqꝫ tuta qes:ubiqꝫ bella:un
diqꝫ hoſtes. Pharao.n.cum ſuis Aegy-
ptijs retinet exeuntẽ. Clades aũt pluri-
mæ in medio itinere, q̃ impediunt ni-
mis euntem. In extrema uero parte an-
te te hoſtes diri & fortes, qui reſiſtere
cupiunt,ne terram ꝓmiſſionis poſſis in
trare.i.Amalech, Seon, Og, Moab, filij
Amon,& latrunculi mõtis Seir. Si aũt
forte his ſuꝑatis,ꝑ multos labores opti
mam ingreſſus fueris terrã, uidebis ꝙ i
ipſa ẽt non ualebis eſſe ſecurus. Enim-
uero remanẽt Allophyli, & aliæ in tuo
circuitu reſeruanť gentes, in qb. te deus
expiať utrum diligas eum, utqꝫ ſꝑ ma-
nũ eius reſpicias, ne forte cũ comederis
& ſaturatus fueris,obliuiſcaris eũ. Igiť
ꝑ ſeptẽ gẽtes,q̃ ex illa terra expulſæ ſũt,
ĩtellige ſeptẽ capitalia uitia, quoꝝ duo
carnalia ſunt.ſ.gaſtrimargia & fornica
tio,reliq̃ ſpũalia,q̃ in membris ſuis tal'r
diſtinguunť. Gulę concupiſcentia in qn-
que modos diuidiť. Primo ſi añ tp̃s ci-
bos qs appetat. Scđo ſi lautiores eſcas
q̃rat. Tertio ſi diligentius quoſqꝫ cões
cibos qs ꝓcuret. Quarto ſi uiles eſcas
nimium qs ſumat. Quinto ſi quiſqꝫ ex
d̃ſiderio qđcũqꝫ ſumat. Fornicatio tri-
modo gñe. Primum dũ ꝑ uoluptatis lu
xuriam cõmixtio expleť. Alteꝝ dũ ſola
attrectatione luxus carnis ꝑ imunditiã
ꝓuocať. Tertium dũ intentione turpiũ
cogitationum nocturna qſqꝫ illuſione
polluiť. Eſt & quartum genus iuxta ſcri
pturã,ſicut idololatria & auaritia. Sed
& oĩs ĩmanda pollutio,fornicatio dr̃.
Philargyria in gemina membra diſtin-
guiť, puta in concupiſcentiã rei augen-
dæ,& ĩ metũ carẽdæ. Eſt & tertiũ genꝰ
peſtis hꝰ,qñ monachꝰ ex ipſis necẽijs ſine
qbꝰ uiuere nõ p̃t, plꝰ deſiderat hr̃e quã
neceſſe ſit,aut ea uolumꝰ in monaſterijs
poſſidere,q̃ ſi eſſemꝰ ĩ ſcl'o,minime hr̃e
ualeremꝰ. Iræ gñа tria ſunt. Vnũ qđ ar-
det extrĩſecꝰ: aliud qđ ĩ uerba ſine oꝑis
effectu ꝓrũpit:tertiũ qđ nõ ut illud fer-
uẽs ad horã digeriť,ſed ꝑ dies & tp̃a re-
ſeruať. Ex illo qppe calor & ĩdignatio,
ex iſto naſciť odiũ,q̃ oĩa æq̃li ſunt à no-
bis horrore dãnanda. Triſtitiæ uitiũ in
tres diuidiť ꝑtes, quaꝝ prima tẽꝑata ẽ
& rõnabilis, de delictoꝝ pœnitudine
ueniẽs. Altera ꝑturbata & irrõnabilis,
d̃ anxietate metꝰ,ſeu d̃ deſꝑatiõe pecca

toꝝ exoriens. Tertia de iracundia,uel
de illato damno, ac deſiderio p̄pedito
ꝓcedens. Acediæ gn̄a duo ſunt. Vnum
quod ad opus dei pigritare monachū
ac dormitare compellit. Aliud qđ ua-
gari huc illucq́; facit,ac fugere cohorta
tur de frm̄,cum qb.uiuit,ſocietate. Hæc
.ſ.ſex uitia quadam inter ſe cognatione
ſunt coniuncta, ita ut prioris exuberan-
tia,ſequentis efficiat̃ exordium. Ex pri-
mo.n.ſcđm: ex ſcđo,tertium: & ſic de
cæteris. Et iō econtra ſilī mō atq; eadē
rōne pugnādum eſt,q̄a primo deuicto,
aliud facilius deuincit̃. Et iſta uitia licet
inuicē ſibi ſint cōnexa ea, quā diximus,
rōne: ſpāliꝰ tn̄ in tres copulas diuiden
da ſunt. Gaſtrimargiæ fornicatio, auari
tiæ ira,triſtitiæ acedia peculiari conſor
tio fœderant̃. Sed his ſuꝑatis maior tibi
reſtat pugna, & ex tanto grauior,quan
to iſta amplius fuerint deuicta. Arripiē
dum nāq; tibi eſt totis uirib.iuge certa-
men contra crudeliſſimā & triformem
beſtiam.i.ſuꝑbiam,inanē gloriā,& inui
diā,cꝰ in uno corꝑe tria capita, & i ipſis
capitib.dentes ferrei cōminuentes oīa.
O quā multos uiros hęc imaniſſima be
ſtia momordit & deiecit,atq; ſub pedi
bus ſuis conculcauit? Circūda itaq; ti-
bi fortē armaturā, ut poſſis ſtare cōtra
Eph.6.c tantā neq̄tiam. Indue te lorica charita-
tis, accinge te gladio ſpūs, qđ eſt uer-
bum dei: ſume ſcutū fidei: pone galeam
ſalutis & ſpei in capite tuo, ſint pedes
tui calceati in p̄paratione euangelij pa-
cis,ut nullus in te pateat locus īſidijs po
tentis aduerſarij. Caput ſuꝑbię,ſicut ca
put uiꝑæ: furor eiꝰ ut furor draconis, &
flatus eius letifer, ut inſanabilis flatus
rl'i. Illud.n.p̄ſtantius cæteris, tres uene-
natas ex uiꝑeo ore ad feriendū educit
linguas. Prima eos ꝑcutit,q ꝑ tranſgreſ
ſionis culpā contēptui hn̄t diuina p̄ce-
pta. Scđa illos,q ex conuerſatione mā-
datoꝝ extollunt̃ in elationē uirtutum.
Tertia eos,q ꝑ cōtumaciā mentis ſubdi
dedignant̃ maioꝝ impꝑijs. Quidā autem
ꝓ carnalib.q̄dam ꝓ ſpūalib. ſuꝑbiunt,
& eſt una ſuꝑbia ſub diuerſo colore.

Cenodoxæ alteꝝ caput, multiforme
ꝓdigium,& multiplex malum,diras uo
ces & rugitus terribiles ex turgidis fau
cibus q̄dripartito mō altius efflat. Nā
ſunt q hn̄t dona, & donantē ignorant.
Et ſunt q ſe dn̄t ꝓ ſuis p̄cedentib.meri-
tis dona accepiſſe, nō ꝓ gr̄a largientis.
Item q̄dam ſunt q qđ non hēant, hr̄e ſe
ꝑ tumorē exiſtimant Sunt & alij q con
tēnendo cæteros,putant ſe hr̄e aliquid
ſinglr̄. Sed iſta elatio cæteris ꝑnicioſior
eſt,de ſingularitate iactantiæ ueniens.
Hęc aūt dira lues,q̄uis ſe ad alta erigat,
& impleat clamorib.aures:non tn̄ ei iu
xta quam habet extollētiam eſt uis &
potentia. Ipſa quoq; inuidia duplices
euomit flāmas. Hoc nāq; caput tertiū,
mō illum urit q meliori inuidet in id qđ
ipſe nō eſt: mō illū afficit,q quēlibet cō
ſilem dolet ſibi eſſe ęq̄lē. Vt hęc tria diſ-
cernere ualeas,iſta do tibi indicia. Suꝑ
bia.n.rubet. Cenodoxa albet. Inuidia
pallet. Furor igneus in ſuperbis ex indi
gnatione,cādor in hypocritis ex ſimula
tione,pallor in inuidis ex nimio dolore.
His ita digeſtis rectius ſeptē criminalia
uitia denotant̃ quā dinumerant̃, ut mi-
hi ur̃: q̄a ſicut princeps ſeptē uitioꝝ dia
bolus nos eoꝝ ſubdit ꝑtātibus ita Xp̄s
deus nr̄. ſpū ſeptiformis gr̄æ plenus, à
dn̄atu ipſoꝝ eruit, & ſibi ſubditus facit.
Sed ſcire te oportet, q̄a iſta uitia diuer-
ſos ortus & diſſil'es deficientias hn̄t.
Gula.n. & fornicatio quia non niſi per
corpꝰ expleri pn̄t, carnalia ſūt: & iō cor
porali īdigēt afflictiōe, ſilr̄q́; remotiori-
bus locis,ut uelocius curari q̄ant. Aua-
ritia & ira licet non ſint unius naturæ,
nā prior extra naturā eſt, ſequēs aūt ori-
ginalis ur̃,q̄a hō iraſcibile aīal ē: ſilr̄ tn̄
oriunt̃ mō. Siq̄dē cōmotiōis cās extrin-
ſecus cōcipiūt. Triſtitia & acedia nulla
extrinſecꝰ accedēte ꝓuocatiōe gn̄ari ſo
lēt. Suꝑbia,cenodoxa, atq; iuidia, ſine
corꝑali miniſterio cōſūmāt̃. Ad hæc cu
rāda q̄ ſpūalia dn̄r, mltū ꝓſūt hūana cō
ſortia,maxīe ſi īter bonos prudēteſq́; ui
ros uiuas,q illa ſꝑ redarguāt. Sed inter
hæc ſciendum eſt qđ in q̄buſdam uen-

tris ingluuies, in quibuſdam fornicatio
principalem obtinet locū. In alijs ſuper
bia, in alijs cenodoxa arcē tenet. In q̄-
buſdam ira,in q̄buſdā auaritia ſeu triſti
tia,aut aliq̄d eorū ſibi tyrannidē uendi
cat. Et ideo oportet unumquenq; nr̄m
ſcđm qualitatē belli quo principalr̄ in-
feſtatur,pugnam arripere: ita ut alium
neceſſe ſit aduerſus uitiū qđ tertiū po-
nitur,primū exercere conflictū,aliū cō-
tra quartum ſeu q̄ntū: & ita prout uitia
in nobis obtinent principatū, utq́; īpu-
gnationis exigitur modus: nos quoq;
oportet ordinē inſtruere p̄liorū. Et ſic
contra illud unū fortiter pugnemus, ut
alia à q̄bus minus impugnamur,nō ne-
gligamus. Atq; ita totis uiribus labore
mus,ut non de noſtris laboribus,ſed de
dei auxilio confidamus. Hoc enim mo-
do ad puritatem cordis, & ad plenitu-
dinē uirtutū ualebimus xp̄o adiuuante
ꝑuenire. Illud ēt nō minus te ſcire uolo,
q̄a uariæ in oīb. ſunt morū conſperſio-
nes. Vnde alia uitia tranquillis & leni-
bus moribus,alia duris & aſperis uici-
na ſunt. Sæpe aūt quod iſtis placet, illis
diſplicet. Diabolꝰ.n. dū decipere quē-
quā quærit, prius naturā uniuſcuiuſq;
intendit, & inde ſe applicat unde homi
nem aptum ad peccatū inſpexerit. Ex
ea q̄ppe parte hominē diabolus tētat,
qua eū per excreſcentē humorē facile
ad uitia inclinari conſpicit: ut ſcđm hu-
moris conſperſionē, adhibeat tentatio-
nē. Nullus ergo culpā non æſtimet quā
ex cōſperſione ꝓpria ſuſtinet, ſed quā-
tū ualet cōtra id quod tolerat pugnet.
Nā ſi conſperſioni ceditꝰ, tentationi uel
uitio nequaquam reſiſtit. Igitur con-
ſtantes & duri mores ſemper contra
ſuperbiā irā & crudelitatē pariter repu
gnent. Iucundi autē & lenes contra ina
nem gloriā,hypocriſim & falſam pieta
tem præcipuè certare non ceſſent. Iſtud
nanque hominum genus, laudis amo-
re facilius capitur. Nemini uolūt diſpli-
cere,oēs æquanimiter portare uidētur,
decipiunt & decipiūtur: & quanto ho
Iob.36.b minibus placent,tanto fiunt deo odibi

les,ſicut ſcriptū eſt: Aſtuti & ſimulato
res ꝓuocant irā dei. Boni.n.uiri timen-
tes deū,idipſum qđ eſſe meruerūt, uide
ri refugiūt. Sanè laꝰ humana bonos cru
ciat,malos lętificat. Duplr̄ āt dānantur
hypocritę: ſiue ꝓ occulta iniq̄tate ſiue
ꝓ apta ſimulatione. Nā non ſemꝑ latēt
hypocritæ. Omne ſyncerū permanet.
Nam q̄ ſimulata ſunt, diuturna eſſe nō
poſſunt. Hypocritæ foris cādidi,intus
ſordidi. Amator uanæ glr̄iæ unde poſſit
laudari agere non q̄eſcit. Nonnulli fal-
ſa opinione arrogantiæ ſe ꝑfectos eſſe
exiſtimant, dū non ſunt: q obortis tenta-
tionib.innoteſcunt. Tanto quis fit ueri-
tati uicinior, quanto ſe lōgius eſſe ab ea
fuerit arbitratus. Eſt humilitas formidi
nis & ignorantiæ,q̄ nō eſt laude digna:
Hypocrita uerba ſctōꝝ hēt, uitam non
habet: cui ſemꝑ iactantia oculos, q̄bus
deus uideri pōt,claudit. Superbis & li-
bidinoſis plus dn̄at̃ diabolus. Trāſacta
libido ſemꝑ ſui relinquit pœnitudinem.
Nunq; ſatiat̃, & extincta reaccendit̃. Vę
illi qui tunc habuit terminum luxuriæ,
qn̄ uitæ. Vinum cōtra potantē facit,q̄a
poſtq; ſurrexerit, neq; pes neq; manus
ſuum offm̄ tenent, & oīs eius exhilara-
tio uertit̃ in ruinam. Vir ſuꝑbus nec de-
corabit̃,nec uoluntatē ſuā ꝑducet ad fi-
nem. Sēp.n.cōſcīa ſerui dei,humilis de-
bet eſſe & triſtis.ſ.ut ꝑ humilitatē non
ſuꝑbiat, & ꝑ utilem mœrorē cor ad la-
ſciuiā nō diſſoluat. Dei ſeruū ſine inter-
miſſiōe legere, orare, & oꝑari oportet,
ne forte mētē otio deditā, uitia ſibi p̄oc
cupēt. Mēs deo dicata,ſic caueat mino
ra uitia ut maiora: q̄a à minimis īcipiūt,
q ī maxima ꝓruūt. Satis delicate ſe pal-
pat,q uult ſine labore magno ſtudioq́;
cōtinuo uel uitia ſuꝑare,uel uirtutes ac-
q̄rere. Aīa aūt mole carnis p̄ſſa ſicut dif-
ficile ad uirtutes ſurgit, ita facile in uitia
cadit: q̄a iſta in imo ſunt,illæ uero in ſū-
ma arce cōſiſtūt. Deniq; nōnulli q̄a n̄ ꝓ
dei amore ſclo renūciāt, laborare nō cu
rāt. Vtinā q̄ mūdū relinq̄mꝰ, uolūtatis
ſit,nō neceſſitatis. Qui.n.nō rigida intē-
tione monachi ꝓfeſſionem ſectant̃,quā

to ſup̄ni amoris ꝓpoſitum diſſolute ap
petunt, tanto ꝓcliuius ad mūdi amorē
denuo reducunť. Ex quibus alij corpis
uoluptatem, alij honorem requirunt.
Sed qui ad hoc conuerſationem ſancti-
tatis prætendit, ut alijs quādoque præ-
eſſe deſideret: iſte non diſcipulus Chri
ſti, ſed prauitatis ſectator exiſtit. Fer-
re enim crucem, & non mori, hypo-
critarum eſt. Ille autem qui ſe pro deo
duritiæ tradit monachorum, aſſiduus
debet eſſe in orationibus lacrymas ſuas
deo, non hominibus offerre, ieiunia in
aurigæ modum pro laſſitudine & uiri-
bus corporis temperare. Quapp non
pigeat te bone frater quantum potes
actib. ſctis iſiſtere, ut laboris tui fruct⁹,
qñq; poſſis recipe. Hoc ſolū attēde qđ
monachus factus es, & iō ea age q̃ mo-
nachi ſunt. Inter eos cū qb. uiuis ſectare
meliores. In oī gradu & ordine optimis
ꝑmixta ſunt peſſima. Aioſos ſenes &
ꝑtinaces, quos uides in his abūdare pe
riculoſis tꝑib. noli imitari. Mores uitā-
que illoꝝ fuge, ne tibi ſint in laqueū &
ruinā. O' quā multos ſenes & iudices
Iſrľ turpiter uitam ſuam negligentes rex
Babylonis in terrā captiuitatis & con-
fuſionis poſſidet, & quam multi iuue-
nes ſpū feruentes, dño ſeruiētes, uim fa-
ciunt cœlo, totiſq; uirib. ſibi diripiunt il-
lud? Vtinā talium ꝑconia iuuenum nr̄i
imitarenť ſenes, ut annoſa redderet ſene
cta qđ tenera fert ſponte adoleſcentia.
Si tu uis ꝓficere, non reſpicias qd mali
faciant alij, ſed qd boni ipſe facere de-
beas. Nōne cernis negotiatores & mili
tes multa ſuſtinere pericula, ut ad incer
tos honores & perituras diuitias perue
niant? Iſti qppe ſeruant cum animæ diſ-
crimine, q̃ cum plurib. tribulationib. in-
ueniunt. Quid ergo tibi dic, rogo, faciē-
dum eſt, qui uenditis oīb. ꝑtioſam q̄ris
margaritam, & emptū hēs agrum ubi
theſaurus latet, quem fur auferre non
pōt? Neceſſe eſt tibi oēs inſidias ꝑcaue-
re ſolicite, ne ſi ruinam paſſus fueris, ꝓ
gľia hēas ignominiam: quāuis ſis in tu-
to, noli eſſe ſecurus. Frequenter in me-
dia tranqllitate, uitioꝝ ſyrtib. icauti &
deſides obruuntur. Quāta, prohdolor,
animantia nutrit huius ſeculi deſertum,
quæ negligentes monachos duris mor
ſibus depaſcunt? Et qm̄ credo te poſſe
plus proficere oratione, quam iſta no-
ſtra exhortatione, addam & formu-
lam orandi: ut legendo & orando, eſu
rienti animæ duplicem tribuas refectio
nem: & quod deſideras, apud deum fa-
cilius ualeas obtinere. Nimio enim co-
actus deſiderio, quod de ſalute tua ha-
beo, iſtud ſupra uires meas aſſumpſi ne
gotium: ut uinculis uerborum meorum
ad inſtructionem tuam patrum ſenten-
tias colligerem. Hæc tu meditare, hæc
in tabulis cordis tui ſcribe. Et ut ſcias
per quam uiam incedere debeas, & ut
perficere poſſis opere, quod diſcis le-
ctione: clama ad deum (ſine quo ni-
hil boni agitur) clama precor clamore
magno in toto corde tuo, & flebilis
ſupplexq; tu ora.

FINIS.

SCALA CLAVſtralium: ſiue de modo orandi.

Cvm die quadam cor-
porali manuum labo-
re occupatus, de ſpiri-
tualis hominis exerci-
tio cogitare cœpiſſē:
q̄tuor ſpirituales gra-
dus aīo cogitanti ſe ſubito obtulerunt,
ſcilicet lectio, meditatio, orō, & contē-
platio. Hæc eſt ſcala clauſtralium: qua
de terra in cœlum ſubleuantur: gradib.
quidem diſtincta paucis, immenſæ tm̄
& incredibilis magnitudinis. Cuius
extrema pars terræ innixa eſt, ſuperior
uero nubes penetrat, & ſecreta cœloꝝ
rimatur. Hi gradus ſicut nominibus &
numero, ita ordine & munere ſunt di-
ſtincti. Quoꝝ proprietates & officia
quidem ſingula quid circa nos efficiāt,
quō inter ſe inuicem differant & præ-
emineant, ſiquis diligenter inſpiciat: qc-
quid laboris aut ſtudij impenderit in
eis

eis, breue reputabit & facile, præ utilita
Lectio tis & dulcedinis magnitudine. Eſt autē
Meditatio lectio, ſedula ſcripturaꝝ cum animi in-
tentione inſpectio. Meditatio, eſt ſtu-
dioſa mentis actio occultæ ueritatis no
titiam ductu propriȩ rōnis inueſtigans.
Oratio Orō, eſt deuota cordis intentio in deū
Cōtemplatio. pro malis amouendis, & bonis adipiſcē
dis. Contemplatio, eſt mentis in deum
ſuſpenſæ eleuatio æternæ dulcedinis
gaudia deguſtans.

Deſcriptio offōꝝ q̄tuor graduū.

Aſſignatis ergo q̄tuor graduum de-
ſcriptionibus, reſtat ut eorum officia ui
deamus. Beatæ igr̄ uitæ dulcedinē le-
ctio inqrit, meditatio inuenit, orō poſtu
lat, contēplatio deguſtat. Vn̄ ipſe dn̄s
Matt. 7.a dicit: Quærite, & inuenietis: pulſate, &
apieť uobis. Quærite legendo, & inue
nietis meditādo. Pulſate orādo, & ape
rieť uobis contēplādo. Lectio q̄ſi ſoli-
dū cibū ori apponit. Meditatio maſti
cat & frangit. Orō ſaporem acqrit.
Contēplatio eſt ipſa dulcedo q̄ iucun-
dat & reficit. Lectio in cortice, medita
tio in adipe, orō in deſiderij poſtulatio-
ne, contēplatio in adeptȩ dulcedinis de
lectatione. Qđ ut expꝛſſius uideri poſ-
ſit, unū de multis ſupponā exemplū. In
Exemplū lectione audio: Beati mūdo corde, qm̄
Matth. 5.a ipſi deū uidebūt. Ecce breue uerbū, ſed
ſuaui & multiplici ſenſu refertum. Ad
paſtū aīȩ q̄ſi uuā miniſtrauit, quā poſtq̄
aīa diligenter inſpexit, dicit intra ſe: Pōt
aliqd boni eſſe. Redibo ad cor meum,
& tētabo ſi forte intelligere & inuenire
potero mūditiā hāc. Pretioſa. n. & deſi
derabilis eſt res iſta, cui⁹ poſſeſſores btī
dn̄r, qbus uiſio dei (q̃ eſt uita æterna) ꝓ-
mittiť, q̃ tot ſacræ ſcripturæ teſtimonijs
collaudať. Hoc ergo ſibi plenius expli-
cari deſiderās, incipit hāc uuā maſtica-
re & frāgere, eamq; q̄ſi in torculari po-
nit, deinde excitat rōnem ad inqrendū
qd ſit, & quō hr̄i poſſit hæc adeo ꝑtio-
ſa & deſiderabilis munditia. Officiū
meditationis. Accedens ergo ſedula
meditatio nō remanet extra, non hæret
in ſupficie, ulterius pedē figit. Interiora
penetrat, ſingula rimať: attente cōſide-
at qđ nō dixit btī mūdo corpe, ſed cor
de: qa nō ſufficit manus hr̄e innoxias à
malo ope, niſi à prauis cogitationibus
mūdemur in mēte. Qđ authoritate ꝓ
phetæ cōfirmať dicētis: Quis aſcēdet in *Pſal. 23.a.*
montē dn̄i, aut qs ſtabit in loco ſancto
eius? Innocēs manib. & mūdo corde.
Itē cōſiderat quantū hāc cordis mundi-
tiā optabat idē ꝓpheta, q orās dicebat:
Cor mundū, inqt, crea in me deus. Itē: *Pſal. 50.c*
Si aſpexi iniqtatem in corde meo, non *Pſal. 65.d*
exaudiet dn̄s. Cogitat quā ſolicit⁹ erat
in hac cuſtodia btūs Iob, q dicebat: Pe-
pigi fœdus cū oculis meis, ne cogitarē *Iob. 31.a*
qdē de uirgine. Ecce quātū arctabat ſe
uir ſctūs q claudebat oculos ſuos ne ui-
deret uanitatē, ne forte incautus reſpice-
ret qđ poſtea inuitus deſideraret. Poſt-
quā hæc & hmōi de cordis mūditia ꝑ-
tractauit, incipit cogitare de eius ꝑmio,
quā glorioſum & delectabile eſt uidere
faciē deſideratā dn̄i, ſpecioſi forma præ
filijs hoīum, nō eſſe iā abiectū & uilem,
nō hn̄tem ſpēm qua ueſtiuit eum mater
ſua ſynagoga: ſed ſtola immortalitatis
indutū, & coronatū diademate quo co
ronauit eū pr̄ ſuus in die reſurrectionis
& gľiæ, die quā fecit dn̄s. Cogitat q; in
illa uiſione erit ſatietas illa de q̃ dicit ꝓ-
pheta: Satiabor cū apparuerit gľia tua. *Pſal. 16.d*
Vides'ne quātum liquoris emanauit ex
minima uua? quātus ignis ex hac ſcintil
la ortus eſt: quantū hæc modica maſſa:
Btī mūdo corde, qm̄ ipſi deū uidebunt: *Matth. 5.a*
in incude meditationis extenſa eſt? Sed
quātū adhuc poſſet extēdi ſi accederet
aliqs talia exꝑtus? Sētio. n. qđ pute⁹ al-
tus eſt: ſed ego adhuc rudis tyro, in quo
pauca hæc haurirē uix inueni. His aīa fa
cibus inflāmata: his incitata deſiderijs:
fracto alabaſtro ſuauitatē unguēti pn̄tī-
re icipit, necdū guſtu, ſed q̄ſi nariū odo
ratu. Et ex hoc colligit quā ſuaue eēt h⁹
mūditiæ ſentire expiētiā, c⁹ meditationē
nouit adeo eē iucūdā. Sed qd faciet? Hn̄-
di deſiderio æſtuat: ſed nō iuenit apđ ſe
quō hr̄e poſſit: & q̄to plus inqrit, plus ſi
tit. Dū apponit meditationē, apponit

& dolorem : quia ſitit dulcedinẽ:quam
in cordis mũditia meditatio eſſe mon-
ſtrat,ſed nõ pręguſtat. Nõ.n.eſt legẽtis
atq; meditãtis hãc ſentire dulcedinẽ:ni-
ſi data fuerit deſup.Legere.n.& medi-
Rom. 1.d tari tam bonis quã malis cõe eſt.Et ipſi
phi gentiũ in quo ſumma ueri boni cõſi
ſteret,ductu rõnis inuenerũt: ſed qa cũ
deũ cognouiſſent, nõ ſicut deũ glorifi-
cauerũt:& de ſuis uiribus pſumẽtes di-
Pſal. 11.a cebant:Linguã nrãm magnificabimus:
labia nrã à nobis ſunt:qs nr̃ dñs eſt? nõ
meruerũt pcipe qđ potuerunt uidere.
Rom.1.c Euanuerũt in cogitationibus ſuis:&oĩs
Pſal. 106.c eoꝝ ſapĩa deuorata eſt:quã eis contule
rat humanæ ſtudiũ diſciplinæ: nõ ſpũs
ſapĩæ:q ſolus dat uerã ſapĩam : ſapidã.ſ.
ſciam : q̃ aĩam cui inhæſit, inæſtimabili
ſapore iucũdat & reficit.Et de illa dcm̃
eſt:Sapĩa nõ intrabit in maleuolã aĩam.
Sap. 1.a Hæc aũt à ſolo deo eſt. Offm̃.n.bapti-
zandi dñs cõceſſit multis: ptãtem uerò
& authoritatẽ in baptiſmo remittendi
pctã,ſibi ſoli retinuit. Vñ Ioãnes antono
maſtice &diſcretiue de eo dixit:Hic eſt
Ioan. 1.c q baptizat.Sic de eo poſſumus dicere:
Hic eſt q ſapĩæ ſaporẽ dat : & ſapidam
aĩam facit. Sermo ſiqdẽ daꝛ multis , ſed
ſapĩa paucis:quã diſtribuit dñs cui uult:
& qũo uult. Offm̃ orõnis. Videns
aũt aĩa qđ ad deſideratã cognitionis et
expientiæ dulcedinẽ p ſe nõ poſſit attin
gere:& quãto magis ad cor altũ acce-
dit,tãto magis exaltaꝛ deus:humiliat ſe:
Pſal. 63.b & cõfugit ad orõnem,dicẽs : Dñe q nõ
uideris niſi à mũdis cordibus,inueſtiga
ui legẽdo,meditãdo q̃ſiui qũo hrĩ poſ-
ſit uera cordis mũditia:ut ea mediante,
uel ex modica parte poſſem te cogno-
Pſal. 38.a ſcere. Quęrebã uultũ tuũ dñe:uultũ tuũ
requirebã. Diu meditatus ſum in corde
meo:& ĩ meditatione mea exarſit ignis
ac deſideriũ amplius cognoſcẽdi te. Dũ
panẽ ſacræ ſcripturæ mihi frãgis: in fra-
ctione panis magna cognitio eſt. Et q̃t-
to plus te cognoſco, plus te cognoſcere
deſidero:nõ iã in cortice lr̃æ: ſed in ſen-
ſu expientiæ. Nec hoc peto dñe pp me-
rita mea, ſed p tua mĩa. Fateor.n. qa in-
dĩgna & peccatrix ſum: ſed & catelli Matt. 15.c
edũt de micis q̃ cadũt de menſa dñoꝝ
ſuoꝝ. Da mihi dñe arrã hæreditatis fu-
turæ ſaltẽ guttã cœleſtis pluuiæ: qua re-
frigerẽ ſitim meã:qa amore ardeo. Of
ficium contẽplationis. His & hmõi
ignitis eloquijs ſuũ inflãmat deſideriũ:
ſic oñdit ſuũ affectũ: His incãtationibus
aduocat ſpõſum. Dñs aũt (c⁹ oculi ſup Pſal. 33.c
iuſtos: & aures eius nõ ſolũ ad pces,ſed
ipſas pces eoꝝ nõ expectat donec ſer-
monẽ finierint:ſed medium orõnis cur-
ſum interrũpẽs, feſtinus ingerit ſe: &aĩæ
deſiderãti feſtinus occurrit) cœleſtis ro-
re dulcedinis circũfuſus, unguẽtis opti-
mis delibutus aĩam fatigatã recreat:eſu
riẽtẽ reficit:aridã impinguat : & facit eã
terrenoꝝ obliuiſci:memoria ſui eã mira
bilr̃ fortificãdo,uiuificãdo, & inebrian-
do,ac ſobriã reddẽdo . Et ſicut in qbuſ-
dã carnalibus officijs aĩa adeo uinciꝛ car
nali cõcupiſcentia, qđ oẽm uſum rõnis
amittit,& fit hõ q̃ſi totus carnalis : ita
merito in hac ſupna cõtẽplatione ita cõ
ſumunꝛ & abſorbenꝛ carnales mot⁹ ab
aĩa,ut in nullo caro ſpũi contradicat:&
fiat hõ quaſi totus ſpũalis. Signa ſpũs
ſcti ad aĩam ueniẽtis. Sed ô dñe, qũo
cõperimus qñ hæc facis:& qđ ſignum
aduẽtus tui? Nunqd h⁹ cõſolationis &
lætitiæ teſtes & nũtij ſunt ſuſpiria & la
crymæ? Si ita eſt,noua eſt antiphraſis
iſta:& ſigñatio inuſitata. Quæ.n.cõuen
tio cõſolationis ad ſuſpiria: lætitię ad la
crymas? ſi tñ iſtæ dicẽdæ ſunt lacrymę,
& nõ potius roris interioris deſup infu-
ſi ſuperfluens abũdãtia: & ad interioris
ablutionis indiciũ exterioris hoĩs pur-
gamẽtũ:ut ſicut ĩ baptiſmo pueroꝝ p
exteriorem ablutionem ſigñatur et figu
ratur interior aĩæ ablutio:ita hic ecõtra
exteriorem ablutionem interior præce-
dat purgatio. O fœlices lacrymę p quas
maculæ interiores purgantur:per quas
pctõꝝ incendia extinguũtur. Beati qui
ſic lugetis:quia ridebitis . In his lacry-
mis agnoſce ô aĩa ſponſum tuum:ample
ctere deſideratum. Nunc torrente te uo
luptatis inebria ; ſuge ab ubere conſo-

lationis eius lac & mel. Hæc ſunt mirã-
da munuſcula & ſolatia q̃ dedit tibi ſpõ
ſus tuus:gemitus.ſ.& lacrymæ. Addu-
cit tibi potũ in his lacrymis in menſura.
Hæ lacrymæ ſunt tibi panes die ac no-
cte:panes utiq; cõfirmãtes cor hoĩs: &
dulciores ſup mel & fauũ. O dñe Ieſu:ſi
adeo ſunt dulces iſtæ lacrymæ quæ ex
memoria & deſiderio tui excitanꝛ: quã
dulce erit gaudiũ qđ ex manifeſta tui ui
ſione capieꝛ? Si adeo dulce eſt flere pro
te, quã dulce erit gaudere de te? Sed qd
hmõi ſecreta colloqa pferimus ĩ publi-
cũ? Cur ineffabiles & inenarrabiles af-
fectus uerbis cõibus conamur exprime
re? Inexpti talia nõ intelligũt: niſi ea ex-
preſſius legãt in libro expientiæ, quos
ipſa doceat unctio. Alr̃ aũt lr̃a exterior
nõ pdeſt qcq; legẽti. Modicũ ſapida eſt
lectio exterioris lr̃æ,niſi gloſſam & in-
teriorẽ ſenſum ſumat ex corde. Qũo
remanet aĩa ſpũs ſancti feruore diſcedẽ-
te. O aĩa, diu ptraximus ſermonem.
Bonũ.n. erat nos hic eſſe:cum Petro &
Ioãne contẽplari glĩam ſpõſi, & diu ma
nere cũ illo:ſi uellet hic fieri, nõ duo, nõ
tria tabernacula,ſed unũ: in quo eſſem⁹
ſil̃, & ſil̃ delectaremur. Sed iã dicit ſpon
ſus:Dimitte me:iã.n. aſcendit aurora, iã
Gen. 32.f lumen grãæ & uiſitationẽ quã deſidera-
bas accepiſti. Data ergo benedictione,
mortificato neruo fœmoris, & mutato
noĩe de Iacob in Iſrael:pauliſper ſecedit
ſpõſus diu deſiderat⁹,cito elapſus. Sub-
trahit ſe tã à pdicta uiſione quã à dulce-
dine contẽplationis:manet tñ pñs quã-
tũ ad gubernationẽ. Hic reddiꝛ cã qr̃
ſpũs ſancti feruor aĩam aliquantulũ de-
ſerit. Sed ne timeas ô ſponſa,ne deſpe
res,ne exiſtimes te contẽni ſi pauliſper
tibi ſubtrahit ſponſus faciẽ ſuã. Oĩa iſta
coopanꝛ tibi in bonũ & de acceſſu &
receſſu lucrũ acqris:tibi uenit: tibi & re
cedit. Venit ad conſolationẽ: recedit ad
cautelã:ne magnitudo cõſolationis ex-
tollat te:ne ſi ſp apud te ſit ſponſus,inci-
pias contẽnere ſodales ; & hãc cõtinuã
uiſitationẽ nõ iã grãæ attribuas ſed natu-
ræ. Hãc aũt grãm cui uult et qñ uult ſpõ
ſus tribuit, nõ q̃ſi iure hæreditario poſſi-
deꝛ. Vulgare puerbiũ eſt quod nimia fa
miliaritas parit contẽptũ. Recedit ergo
ne forte nimis aſſiduus contẽnaꝛ, &ab-
ſens magis deſidereꝛ, deſideratus auidi⁹
q̃raꝛ, diu q̃ſitus tandẽ gratius inueniaꝛ.
Præterea ſi nunq; deeſſet hic cõſolatio
(q̃ reſpectu futuræ glorię q̃ reuelabiꝛ in
nobis, ænigma eſt &ex parte)putare-
mus forte hic hr̃e ciuitatẽ manentẽ: &
minus inqreremus futurã. Ne ergo exi-
liũ deputemus p pr̃ia:arrã pro pr̃ij ſum
ma:uenit ſpõſus &recedit uiciſſim. nũc
cõſolationẽ afferẽs, nũc uniuerſum ſta-
tũ nr̃m in infirmitatẽ cõmutans:pauliſp
nos pmittit guſtare quã ſuauis eſt: &an
teq; plenè ſentiamus,ſe ſubtrahit: & ita
q̃ſi alis expanſis ſupra nos uolitãs puo-
cat nos ad uolandũ. Quaſi dicat:Ecce
paꝝ guſtaſtis quã ſuauis ſum & dulcis:
ſed ſi uultis plenè ſaturari hac dulcedi-
ne,currite poſt me in odorẽ unguentoꝝ
meoꝝ:hñtes ſurſum corda,ubi ego ſum
in dextera dei pr̃is. Ibi uidebitis me nõ
p ſpeculũ in ænigmate: ſed facie ad fa-
ciẽ: & plenè gaudebit cor ur̃m : & gau-
dium ur̃m nemo tollet à uobis. Cura
& diligẽtia adhibenda eſt aĩæ ne oĩno à
deo deſeraꝛ. Sed caue tibi ô ſpõſa: qñ
abſentat ſe ſponſus non longe abibit:
& ſi nõ uides eũ, ipſe tñ uidet te ſp:ple-
nus oculis añ & retro. Nunq; pores eũ
latere. Hẽt ẽt circa te nũcios ſuos ſpũs,
q̃ſi ſagaciſſimos exploratores:ut uideãt
qũo abſente ſponſo cõuerſeris: & accu
ſent te coram ipſo ſi aliqua ſigna laſci-
uiæ & ſcurrilitatis in te deprehẽderint.
Zelotypus eſt ſpõſus iſte. Si forte aliũ
amatorẽ recepis:ſi alijs magis placere
ſtudueris: ſtatim diſcedet à te : & alijs
adhærebit adoleſcẽtulis. Delicatus eſt
ſponſus iſte:nobilis & diues eſt: ſpecio
ſus forma p̃ filijs hoĩum: & ideo nõ niſi
ſpecioſam dignaꝛ hr̃e ſpõſam. Si uiderit
in te maculã ſiue rugã, ſtatim auertit o-
culos. Nullã.n. immũditiam põt ſuſtine
re. Eſto ergo caſta: eſto uerecũda &hũi
lis, ut ſic à ſpõſo tuo merearis frequẽter
uiſitari. Timeo ne diuti⁹ detinuerit nos

·ſermo iſte,ſed ad hæc compulit me ma
teria fertilis pariter & dulcis quã ego ñ
ꝓtrahebã ſpõtaneus:ſed neſcio q̃ eiꝰ dul
cedine trahebar inuitus. Officia & ef
fectus ſinguloꝝ graduũ per repetitio-
nem. Vt ergo q̃ diffuſius dicta ſunt ſiḿ
iuncta melius uideant̃,p̃dictoꝝ ſummã
recapitulãdo colligamus. Sicut in p̃di-
ctis exẽplis p̃notatũ eſt,uideri põt q̃uõ
p̃dicti gradus cohæreãt,& ſicut tp̃alr,
ita & cauſalr ſe p̃cedant. Lectio.n.q̃ſi
fundamentum primo occurrit, & data
materia,mittit uos ad meditationem.
Meditatio uerò ꝗd appetendũ ſit dili-
gẽtius inq̃rit:& q̃ſi effodiens, theſauꝝ
inuenit & oñdit. Sed cũ ꝑ ſe obtinere nõ
ualeat:mittit nos ad or̃onem. Or̃o ſe
totis uiribus erigens ad dñm: impetrat
theſauꝝ deſiderabilẽ, contemplationis
ſuauitatẽ. Hæc aũt adueniẽs: p̃dictoꝝ
triũ laborẽ remunerat:dũ cœleſtis rore
dulcedinis aĩam ſitientẽ inebriat. Lectio
ergo eſt ſcdm̃ exterius exercitiũ. Me-
ditatio ſcdm̃ interiorẽ intellectũ. Or̃o
ſcdm̃ deſideriũ. Contẽplatio ſuꝑ oẽm
ſenſum. Primus gradus eſt incipiẽtiũ
Scd̃s eſt ꝓficientiũ. Tertius eſt deuo-
toꝝ. Quartus btõꝝ. Hi aũt gradus ita
cõcatenati ſunt,& uicaria ope ſibi inui-
cẽ deſeruiunt,qđ p̃cedentes ſine ſubſe-
quentibus aut paꝝ aut nihil ꝓſunt. Se
quẽtes uerò ſine p̃cedentibus, aut raro,
aut nunq̃ hr̃i pñt. Quid.n.ꝓdeſt lectio-
ne cõtinua tp̃s occupare,ſctõꝝ geſta et
ſcripta legẽdo trãſcurrere,niſi ea ẽt ma-
ſticãdo & ruminãdo ſuccũ eliciamꝰ: &
tranſglutiẽdo uſq̃ ad cordis intima trãſ
mittamus:ut ex his diligẽter cõſidere-
mus ſtatũ nr̃m:& ſtudeamus eoꝝ oꝑa
agere,quoꝝ facta cupimus lectitare?
Sed q̃uõ hæc cogitabimus, aut q̃uõ ca
uere poterimus ne falſa aut inania q̃dã
meditãdo,limites à ſanctis patribus cõ
ſtitutos trãſeamus,niſi priꝰ circa hmõi
añ ex lectione aut ex auditu fuerimꝰ in-
ſtructi? Auditus.n. quodãmodo ꝑtinet
ad lectionẽ. Vñ ſolemus dicere nõ ſo-
lũ libros ipſos nos legiſſe, quos nobiſ-
ipſis uel alijs legimus: ſed illos ẽt quos
à magr̃is audiuimus. Itẽ ꝗd ꝓdeſt hoĩ
ſi ꝑ meditationẽ q̃ agẽda ſunt uideat:ni-
ſi or̃onis auxilio & dei gr̃a ad ea obtinẽ
da cõualeſcat? Oẽ ſiq̇dẽ datũ optimũ, Iacob. 1.c
& oẽ donũ ꝑfectũ deſurſum eſt: deſcen
dens à pr̃e luminũ:ſine quo nihil poſſu-
mus facere: ſed ipſe in nobis facit oꝑa: 1. Cor. 3.b
nõ tñ oĩno ſine nobis. Cooꝑatores.n.
dei ſumus, ſicut dicit apl̃s. Vult ſiq̇dem
deus ut eũ adiuuemus: & ut ei aduenien
ti & p̃ſtolanti ad oſtiũ,aꝑiamus ſinum
uoluntatis nr̃æ: & ei cõſentiamus. Hũc Ioan. 4.b
cõſenſum exigebat à Samaritana: qñ
dicebat: Voca uiꝝ tuũ. Quaſi diceret.
Volo tibi infundere gr̃am,tu applica li-
beꝝ arbitriũ. Or̃onem exigebat ab ea:
cũ dicebat: Tu ſi ſcires donũ dei,& ꝗs Ibidem
eſt q dicit tibi, da mihi bibere: forſitan
petiſſes ab eo aq̃ uiuã. Hoc audito q̃ſi
ex lectione mulier inſtructa, meditata
eſt in corde ſuo bonũ ſibi fore & utile
hr̃e hanc aq̃. Accẽſa ergo hñdi deſide-
rio,cõuertit ſe ad or̃onem dicens: Dñe
da mihi hãc aq̃:ut nõ ſitiã amplius: nẽ-
que ueniã huc haurire aq̃. Ecce audi-
tus uerbi dñi,& ſequẽs ſuꝑ eo medita-
tio:incitauerũt eã ad orãdũ. Q̃uõ nãq̃
eſſet ſolicita ad poſtulãdũ, niſi prius eã
accẽdiſſet meditatio? Aut ꝗd ei p̃cedẽs
meditatio cõtuliſſet,niſi quæ appetẽda
mõſtrabat,ſequẽs or̃o impetraſſet? Ad
hoc ergo ut fructuoſa ſit meditatio, o-
portet ut ſequat̃ or̃onis deuotio, cuius
q̃ſi effectus eſt contemplationis dulce-
do. Hic oñdunt̃ oẽs hi gradus ita eſſe ſi-
mul iũcti ut ſint inſeparabiles. Ex his
poſſumus colligere qđ lectio ſine medi
tatione arida eſt. Meditatio ſine lectio-
ne erronea. Or̃o ſine meditatione eſt te
pida. Meditatio ſine or̃one infructuoſa.
Or̃o cum deuotione contemplationis
acquiſitiua. Contemplationis adeptio
ſine or̃one, aut rara aut miraculoſa. Deꝰ
cuius potentiæ non eſt numerus uel ter
minus, & cuius miſericordia ſuper oĩa
opera eius quãdoque ex lapidibus ſu-
ſcitat filios Abrahę: dum duros & nolẽ
tes acquieſcere cogit ut uelint: & ita q̃-
ſi prodigus(ut uulgo dici ſolet) bouem
in cornu

in cornu trahit,qñ non uocatus ſe infun
dit. Quod etſi qñque aliquibus legimꝰ
contigiſſe,ut Paulo & q̇buſdã alijs:non
tñ ideo debemus nos quaſi deũ tentan-
do diuina p̃ſumere,ſed facere quod ad
nos ꝑtinet:legere.ſ. & meditari in lege
dei,orare ip̃m ut adiuuet infirmitatẽ no
ſtrã: & uideat imꝑfectũ nr̃m: quod ipſe
Ioan. 16.e docet nos facere dicẽs: Petite & accipie
Matt. 11.b tis:q̃rite & inuenietis: pulſate & aꝑiet̃
uobis. Nunc.n.regnũ cœloꝝ uim patit̃:
& uiolẽti rapiũt illud. Ecce p̃ſignatis di-
ſtinctionibus ꝑſpici pñt p̃dictoꝝ gra-
duũ ꝓprietates q̃uõ ſibi cohæreant: &
ꝗd ſinguli in nobis efficiant. Btũs hõ cꝰ
aĩus à cæteris negotijs uacuus, in his q̃-
tuor gradibus uerſari ſꝑ deſiderat: q uẽ
ditis uniuerſis q̃ habuit,emit agrũ illũ in
quo latet theſaurus deſiderabilis.ſ.uaca
re & uidere quã ſuauis eſt dñs: q in pri-
mo gradu exercitatus,in ſcd̃o circũſpe-
ctus, in tertio deuotus, in q̃rto ſupra ſe
leuatus:ꝑ has aſcẽſiones, quas in corde
ſuo diſpoſuit,aſcendet de uirtute in uir-
tutẽ: donec uideat deum deoꝝ in Sion.
Pſal. 83.b Btũs cui in hoc ſupremo gradu uel mo-
dico tp̃e cõcedit̃ manere: q uere põt di-
cere: Ecce ſentio gr̃am dñi: ecce cũ Pe-
tro & Ioãne gloriã eius in monte contẽ
plor: ecce cũ Iacob plerũque Rachelis
amplexibus delector. Sed caueat ſibi
iſte ne poſt cõtemplationẽ iſtã q̃ eleua
tus fuerit uſq̃ ad cœlos, inordinato ca-
ſu corruat uſq̃ ad abyſſos: nec poſt dei
uiſionẽ ad laſciuos mũdi actus & carnis
illecebras cõuertat̃. Cũ uerò mẽtis hu-
manæ acies infirma ueri luminis illuſtra
tionẽ diutius ſuſtinere nõ poterit,ad ali-
quẽ triũ graduũ ꝑ quos aſcẽderat, leui-
ter & ordinate deſcẽdat: & alternatim
mõ in uno:modo in altero: ſcdm̃ modũ
liberi arbitrij: pro rõne loci & tp̃is de-
moret̃:tãto iã deo uicinior, quãto à pri-
mo gradu remotior. Sed heu fragilis &
miſera humana cõditio. Ecce ductu rõ-
nis,& ſcripturaꝝ teſtimonijs aꝑte uide
mus in his q̃tuor gradibus bonæ uitæ
ꝑfectionẽ cõtineri: & in his ſpũalis hoĩs
exercitiũ debere uerſari. Sed ꝗs eſt qui
hũc uiuẽdi tramitẽ teneat? Quis eſt hic:
& laudabimꝰ eũ? Velle multis adiacet:
ſed ꝑficere paucis. Et utinã de iſtis pau-
cis eſſemus. Quatuor cauſæ retrahũt
nos ab his q̃tuor gradibus. Sũt autẽ
q̃tuor cauſæ q̃ retrahũt nos plerũq̃ ab
iſtis gradibus.ſ. ineuitabilis neceſſitas:
honeſtæ actionis utilitas: humana infir-
mitas: mũdialis uanitas. Prima eſt excu
ſabilis: ſcd̃a tolerabilis: tertia miſerabi-
lis: quarta culpabilis. Illis.n. quos hmõi
nouiſſima cã à ſctõ ꝓpoſito retrahit, me
lius erat gl̃iam dei nõ cognoſcere, quã
poſt agnitã retroire. Quã utiq̃ excuſa-
tionẽ habebit iſte de pctõ? Nõne ei iu- Eſa. 5.b
ſtè põt dicere dñs, Quid debui tibi face
re: & nõ feci? Nõ eras,& creaui te: pec-
caſti,& diaboli ſeruũ te feceras: & rede
mi te. In mũdi circuitu cũ impijs curre-
bas: & elegi te. Dederã tibi gr̃am in cõ
ſpectu meo, & uolebam facere apud te
mãſionẽ:tu uerò deſpexiſti me: & nõ ſo
lũ ſermones meos, ſed meipſum proie-
ciſti retrorſum, & ambulaſti poſt cõcu
piſcentias tuas. Sed ô deus bone, ſuauis
& mitis, amicus dulcis, cõſiliarius pru-
dens, adiutor fortis: quã inhumanꝰ, quã
temerarius eſt q te abijcit: q tã humilẽ,
tam manſuetũ hoſpitẽ à ſuo corde repel
lit? O quã infœlix & dãnoſa cõmutatio,
creatorem ſuũ abijcere: & prauas no-
xiaſq̃ cogitationes recipe: illud ẽt ſecre-
tũ cubile ſpũſſancti, ſecretũ cordis, qđ
paulo añ cœleſtibus gaudijs intẽdebat,
tã ſubito immũdis cogitationibꝰ & pec
catis tradere cõculcandũ? Adhuc ĩ cor-
de calẽt ſpõſi ueſtigia: & iã intromittun
tur adulterina deſideria. Male cõueniẽs
& indecoꝝ eſt aures q̃ modo audierũt
uerba q̃ nõ licet hoĩ loq, tã cito inclina-
ri ad fabulas & detractiones audiẽdas.
Oculi, q ſacris lacrymis mõ baptizati
erãt, repẽte cõuerti ad uidẽdas uanita-
tes. Lingua, q̃ modo dulce epithalamiũ
decãtauerat, q̃ ignitis & ꝑſuaſorijs elo-
quijs ſuis cũ ſpõſo recõciliauerat ſpon-
ſam,& introduxerat eã in cellã uinariã,
iteꝝ cõuerti ad uana eloq̇a, ad ſcurrili-
tates, ad cõcinnãdũ dolos, ad detractio

nes. Abſit à nobis dñe. Sed ſi forte ex
humana infirmitate ad talia dilabimur,
non ideo deſperemus, ſed iterꝝ recurra-
mus ad clementẽ medicũ, q ſuſcitat de
terra inopẽ, & erigit de ſtercore paupe
Pſal. 112. a rẽ. Et q nõ uult mortem pctõris, iterum
curabit & ſanabit nos. Iã tp̃s eſt ut ep̃lẽ
finẽ imponamus. Oremus ergo deũ ut
impedimẽta q̃ nos ab eius contẽplatio
ne retrahũt, in p̃nti nobis mitiget, in fu-
turo nobis penitus auferat: q p p̃dictos
gradus de uirtute in uirtutẽ nos pducat:
donec uideamus deum deorꝝ in Sion.
Vbi electi nõ guttatim, nõ interpolatim
pcipiẽt diuinæ contẽplationis dulcedi-
nem, ſed torrẽte uoluptatis indeſinẽter
repleti, habebunt gaudium quod nemo
tollet ab eis, & panem incõmutabilem:
pacem in idipſum. Tu ergo fr̃ mi Gof-
frede, ſi qñ datum tibi fuerit deſup præ-
dictorꝝ graduum celſitudinem conſcẽ-
dere, memento mei. Et ora pro me, cum
tibi bñ fuerit, ut ſic cortina cortinã tra-
hat: & qui audit, dicat ueni.

FINIS.

FORMVLA HONESTAE VITAE.

PEtis à me frater chariſſi
me, quod necdũ à ſuo
prouiſore audiui aliquẽ
petijſſe. Veruntñ quia
id inſtanter tua poſcit
deuotio, cui iuſte & rõ-
nabil'r petenti aliquid in Chriſti noĩe,
negare nõ ualeo, formulam honeſtæ ui
tæ breui tibi ſermone depinguam: quã
ſi in Chriſti amore uel dilectione exar-
deſcens perſeuerãter ſeruaueris, uitã p-
culdubio cõſequẽris æternam. Vt ergo
ab interiori hoĩe ad exteriorẽ ſermo p-
cedat, ita circa tui puritatẽ cordis te in-
deſinenter ſtudere oportet, quo tutius
puritatis amator deus illic ſedẽ tanquã
in cœlo ſibi collocare dignetur: iuxta il-
Eſa. 66. a lud: Cœlum mihi ſedes eſt, & aĩa iuſti ſe
des eſt ſapiæ. Neceſſe eſt igr̃ uigilanter
intendas cogitationes tuas ad bonũ ſp
& honeſtũ dirigere, ut uidelicet cogita-
re uel meditari corã deo ptimeſcas qđ
in p̃ntia hoĩum dicere uel facere merito
erubeſceres, ſciens qđ ſicut per uerba
uel facta innoteſcimus hoĩ, ſic nimirꝝ p
cogitationes cũcta ſcrutãti ſpũi: qa qđ
agũt hoĩbus dicta, eadẽ deo cogitatio-
Pſal. 93. nes. Deus. n. nouit cogitationes hoĩum,
qa uanæ ſunt. Et ſicut nulla eſt ei inuiſi
bilis creatura, ſic oĩno nihil põt cogitari
Hebr. 4. qđ eum lateat. Viuus eſt. n. ſermo dei,
& efficax, et penetrabilior omni gladio
ancipiti, ptingens uſq; ad diuiſionẽ aĩæ
ac ſpũs, compagum quoq; ac medulla
rum, & diſcretor cogitationum cordis.
Sit tibi quoq; Ieſus ſp in corde, & nunq̃
imago crucifixi ab aĩo tuo recedat. Hic
tibi ſit cibus & potus, dulcedo & con-
ſolatio tua, mel tuũ & deſideriũ tuum,
lectio tua & meditatio tua, orõ & con
templatio tua, uita, mors, & reſurrectio
tua. Semper cogita illum, nunc poſi-
tum in p̃ſepio & pannis inuolutũ: mo-
do in tẽplo p̃ri à parentibus p̃ntatum:
nunc fugientem in Aegyptum, ibi diu ĩ
extrema paupertate & indigẽtia com-
morantem, & inde maximo cum labo
re redeuntem: modo in templo audien
tem doctores & interrogantem, qui do
cet hominem ſcientiam, & poſtea parẽ
tibus ſubditum, cui iure omnis creatura
ſubditur. Deinde eſurientem in deſerto
& ſitientem, qui eſt panis uitæ, & fons
Cant. 2. ſapientiæ, qui paſcitur inter lilia, & im-
Pſal. 144. plet omne animal benedictione. Mo-
do fatigatum ex itinere, ſedere ſic ſupra
fontem, cum muliercula ſola ſolum lo-
quentem, totius mundi ſtatum regentẽ.
Poſtea factum in agonia prolixius orã-
tem, & omnia omnibus ſufficienter ad-
miniſtrantem. Ab angelo etiam ipſe, q
eſt dulcedo & conſolatio angelorum
& hominum, conſolationem nihilominus
nus recipientem. Aut ad columnam to
tius orbis ſuſtentamentum ligatum &
flellatum. Ipſum (qui eſt angelorum
ſplendor) ſputis illitum, palmis in facie
percuſſum, ſpinea corona coronatum,

opprobrijs ſaturatum. Ad ultimum cũ
iniquis deputatum, & pro te in cruce
pendentem & morientem, atque ſpm̃
ſuum in manus p̃ris cõmendantem. Sic
Cant. 1. d nimirꝝ erit faſciculus myrrhæ dilectus
tuus, ſic inter ubera tua commorabitur.
Sic de oĩbus anxietatibus & amaritudi
nibus dñi dei tui colliga quaſi faſciculũ,
ut amarꝝ poculũ lacrymarꝝ tibi confi-
2. Cor. 5. d cias. Qđ ſiqñ ardẽtiſſimo Chriſti amo
re ſuccẽſus, uolueris cum ap̃lo iam illũ
cognoſcere, & non ſcđm carnem, leua-
bis parꝝ mẽtis oculos ad uictoriam re-
ſurgentis, ad gloriã aſcẽdentis, ad gl'io-
ſam maieſtatem in gl'ia dei patris ſeden
Colo. 3. a tis atq; regnantis, q̃ ſurſum ſunt ſapiẽs,
Prou. 25. d & q̃ ſurſum ſunt q̃rens, ubi Chriſtus eſt
in dextera dei ſedens. Nec tñ ibi lõgam
facies moram, ne forte ſi diutius ſcruta
tor maieſtatis fueris, obruaris à gloria.
Sanè añ oĩa te debere noueris oẽm cor-
dis elationem, iactantiã atq; arrogan-
tiam (quaſi uenenatas aſpides) fugere:
ſciens pculdubio qa immundus eſt co-
ram deo oĩs q exaltat cor ſuũ. Itaq; ne
minẽ ſpernas, nemini noceas, nulli detra
has, & pro Chriſti amore oĩbus prodeſ
ſe coneris. In tm̃ ẽt inferiorem ac cæte-
ris uiliorẽ te non ſolũ ex intimo cordis
affectu credas, uerũ etiã non te dicas p-
feciſſe, ſed nec te aliqd eſſe exiſtimes, iu
Gala. 6. a xta illud ap̃li: Qui ſe aliqd eẽ exiſtimat,
cũ nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Sit preterea in
ceſſus tuus maturitate plenus, grauis et
honeſtus: uidelicet nõ fractis greſſibus
ambules: aut ſcapulas dextrorſum aut
ſiniſtrorſum uergendo, non erecta cer-
uice, nõ pminenti pectore, ſeu ẽt incli-
nato capite ſup humerꝝ: q̃ oĩa aut leui-
tatã redolent, aut elationem oſtentant,
aut hypocriſim ſapiunt. Incedens ergo,
ſtans & ſedẽs, faciẽ ſp hẽto deorſum, re-
uoluens in aĩo tuo qđ puluis es, & ĩ pul
uerem reuerteris: & cor ſurſum ubi xp̃s
eſt in dextera dei p̃ri ſedens. Quaq̃uer-
ſum nulla curioſitate qn potius neceſſi
tate aſpicias. Triſtitiã aũt (maxime in
conuentu) diſſimulare te decet, quãdam
in facie hilaritatẽ p̃tendẽs, priuatim aũt
nunq; uultus in diuerſa mutet̃. Siqñ co-
ram alijs poſitus, ridere alicuius rei cã
fueris cõpulſus (ut aſſolet) nõ ſit riſus tu⁹
excuſſus. Nã iuxta ſapientẽ: Amict⁹ cor
poris, & riſus dentium, & greſſus hoĩs, Eccl. 19. d
enũciant de illo. Tuis ẽt interdũ inter-
pone gaudia curis. Nunq̃ ſis otioſus qn
aut legas, aut aliqd de ſacris ſcripturis
mediteris, uel certe (qđ melius eſt) rumi
nes pſalmos, opando nihilominus inceſ-
ſanter qđ tibi fuerit iniunctum, ut ſp te
diabolus inueniat occupatũ. Multã. n.
malitiã docuit otioſitas. Illas ẽt ſcriptu- Eccl. 33. d
ras libẽtius legas q̃ p̃cipuæ erga Xp̃m
tuũ magis inflammauerint intellectũ.
Intellige q̃ dico. Dabit. n. tibi dñs ĩ oĩb.
intellectũ, ſi in ſenſu cogitaueris circun
ſpectionẽ dei. Cũ oraueris, nõ impleas
aures audientiũ ſingultibus & ſuſpirijs,
ſed intẽte ora deũ ĩ cubiculo cordis tui.
Proderit tñ ad deuotionẽ compunctio-
nemq; obtinendã, ſi ita ſemotus fueris,
ut puras man⁹ ad deũ leuãdo, ẽt tuijpſi⁹
uocem audire poſſis. Nonnunquam ad
ſubleuandum intentionem in cœlũ pro
ſpicias, ut ibi ſit cor tuum, ubi Chriſtus
eſt in dextera dei ſedens. Ab orõne ite-
rum reuerteris ad lectionem: & iterꝝ le
ctio cum faſtidium ſubmouerit, ad orõ-
nem redeas. Conſortia iuuenum (& ma
xime illorꝝ qui imberbes ſunt) inquan-
tum cõuenienter poteris deuita: Nunq;
alicui ocl'm in faciem figas. Sicut ad cru
cem, ſic accedas ad cibũ. i. nunq; uolu-
ptate, ſed neceſſitate paſcaris: & fames,
non ſapor prouocet appetitum. Singu-
laritatem in refectione fuge, & cõitate
eſto contentus, ſciens qa caro paſcẽda
eſt, & extinguẽda ſunt uitia. Si qñ aliqd
ſuperapponit̃, tanq; diuinitus procura-
tum accipe illud, hoc tñ hñs in aĩo ſp &
uoluntate, ut tm̃ uel magis alteri appo-
natur. Pone prouidentiæ tuæ modum,
ne tibi ſapiens uidearis. Semper & ubi-
que atque in oĩbus operib⁹ time, ne for
Iob. 9. d te excedas in aliquo. Hinc btũs Iob: Ve
rebar, inquit, oĩa opa mea, ſciens q non
parceres delinquenti. Cum ad ſtratum
laſſus deueneris, te honeſto mõ iacẽdo

cõponas,nec reſupinus iaceas, nec ge-
nua leuãdo,calcaneos iũgas ad tibias.
Qđ ſi forte luxuriæ te pompa concuſſe
rit,recordare dilectum tuum poſitũ in
dolorib. & uniuerſum ſtratũ ſuum uer-
ſatum in infirmitate eius,hæc dicens in
cordẽ tuo:Deus meus pendet in patibu
lo,& ego uoluptati opam dabo?Sicq́
inuocato noĩe ſaluatoris,ingeminando
ſæpe nomen ſalutis,ceſſabit tandẽ(deo
ſuccurrẽte)q̃ſſatio. Ruminãtẽ pſalmos
ſomnꝰ te occupet,ut in ſomno ſomnies
te dicere pſalmos. Cũ ſurrexeris ad ui-
gilias,lauda creatorẽ tuũ ex oĩb. uiribꝰ
tuis, & ad laudem redemptoris tui ex-
alta uocẽ tuam ĩ fortitudine. Poſtremo
puriſſimum ſp erga Xp̃m amorẽ hẽto,
nil præter ip̃m aut pp ip̃m amare me-
mẽto.Prolixiꝰ quã putauerã deſcripſi ti-
bi,q̃ ipſe agere neq̃o,ĩ te adipleri deſide
rãs qđ ĩ me deeſſe cognoſco:qa pfectꝰ
tuus meũ gaudiũ & corona eſt in dño.

FINIS.

Eiuſdem materiæ notabile documentum.

SI plene uis aſſequi qđ intendis,
duo ſunt tibi neceſſaria. Primũ
eſt ut ſubtrahas te ab oĩb. trãſ-
itorĳs rebꝰ & terrenis, ut nihil de eis cu
res,ac ſi non eſſent. Scđm,ut ita te des-
deo, ut nihil dicas uel facias niſi qđ cre
dideris firmiter placere deo. Primum
aũt aſſequeris hoc mõ. Oĩbus modis q
bus potes te uilifica, te nihil reputando
eſſe, ſed credas oẽs hoĩes eſſe bonos &
meliores te magiſq́ placere deo. Quæ-
cunq́ audis uel uides in religioſis pſo-
nis, puta bona intentione dici uel fieri,
ẽt ſi cõtraria uideant. Nam humana ſu-
ſpicio facile fallit. Nulli diſpliceas. Ni-
hil unq̃ de te loq̃ris qđ laudẽ importet,
quãtũcũq́ ſit familiaris ille cũ quo loq̃-
ris, imò plus labora celare uirtutes quã
uitia. De nullo prorſus ſiniſtrè loquaris
(quãtũcũq́ ſit uerꝝ uel manifeſtũ) niſi ĩ
cõfeſſione, & hoc ubi non potes alr̃ ma
nifeſtare pc̃tm̃ tuum. Libẽtius accõmo
da aurem tuam cum aliquis laudatur,
quam cũ uitupat. Cum loqueris,uerba
tua ſint rara,uera,põderoſa, & de deo.
Si ſclr̃aris loqt̃ tecum, & uana pponit,
quam citius potes ſuccide ſermonẽ, &
transferas te ad ea q̃ dei ſunt. Quicqd
contingat tibi uel alĳ quãtũcũq́ coniũ-
cto,non cures: & ſi eſt aduerſum,nõ tri
ſteris: ſi eſt pſperꝝ,non læteris: ſed totũ
nihil puta, & lauda deum. Solicitudinẽ
adhibe quãtãcũq́ potes ut uilitati tuæ
ſedulus intẽdas. Fuge loquutoria quã-
tum potes. Melius eſt.n. ſilere quã loq.
Poſt completorium nõ loq̃ris,quouſq́
finita ſit miſſa ſequentis diei, niſi cã ma-
xima interuenerit. Cum uides aliqd qđ
tibi diſplicet,uide ſi hoc eſt in te, & ab-
ſcide: ſi uerò uides aliqd qđ tibi placet,
uide ſi hoc eſt in te, & tene. ſi non eſt,aſ-
ſume. & ſic erunt tibi oĩa in ſpeculo. De
nulla re murmures cũ aliquo(niſi credi
deris prodeſſe) quãtũcũq́ ſit graue qđ
hẽs. Nunq̃ ptinaciter aliqd affirmes uł
neges,ſed ſint tuæ affirmationes & ne-
gationes dubitationis ſale conditæ. A
cachĩnis ſp abſtineas, rideas uerò raro,
& cum paucis p̃ſtes os tuũ. Br̃,in oĩbꝰ
dictis tuis ſic te hẽas, ut ſint ita q̃ dubia
dimittant. Scđm aſſequeris hoc modo.
Orõnibus cum magna deuotione intẽ
das, & eas dicere labora horis debitis:
& qđ offers in orõne,reminiſcaris ĩ cor
de. Et ut ea q̃ legis confirmes, diligẽter
recogita, & eorꝝ imagineris ſtatum in
quorꝝ memoria hæc dixeris. Iſta tria ſp
in mente habeas,qd fuiſti: qd es, & qd
eris. Quid fuiſti: qa ſperma fœtidũ. qd
es,qa uas ſtercorꝝ. qd eris: qa eſca uer-
mium. Silr̃ imagineris eorꝝ pœnas qui
ſunt in inferno, & quod nunquam finiẽ
tur, & pro quam modica delectatione
tanta mala patiuntur. Silr̃ imagineris
gloriam paradiſi, & quod nunquam fi-
nietur, & quam br̃ & cito acquiritur,
& quantus luctus & dolor poterit eſſe
illis q p parua re tantam glr̃iam amiſe-
rint. Cũ habes aliqd qđ tibi diſplicet,
uel times hr̃e: cogita q̄ ſi tu eſſes in in-
ferno, & illud, & qcqd nolles, hr̃es. Et

cum habes aliquid quod tibi placet,uel
optas hr̃e: cogita q̄ ſi tu eſſes in paradi-
ſo, hr̃es illud, & qcquid uelles. Si aũt in
inferno eſſes,nec illud,nec aliud qđ uel
les hr̃es. Qñcunq́ eſt feſtũ alicuius ſcti,
cogita de illo quanta ſuſtinuit pp deũ,
qa breuia: & q̃lia adeptus eſt,qa æter-
na. Silr̃ cogita quia tranſeunt bonorꝝ
tormenta,malorꝝ gaudia. Hi cum iſtis
tormentis adepti ſunt glr̃iam æternam,
& iſti ex indebitis gaudĳs ęternam pœ
nam. Qñcũq́ te uincit acedia,accipias
hoc ſcriptum, & imagineris hæc oĩa di-
ligenter, Et cogita de tpe qđ ſic perdis,
qđ illi q in inferno ſunt darent totũ mũ
dum(ſi hr̃ent) p eo. Cum habes aliquas
tribulationes, cogita q̄ illi qui ſunt in
paradiſo,carent eis. Silr̃ cum habes ali-
quas cõſolationes, cogita illos de infer
no carere eis. Oĩ die cum uadis iacêre,
examina diligenter quid cogitaſti, &
qd dixiſti in die: & q̃uo utile tp̃s & ſpa
tium qđ datum eſt ad acquirendũ uitã
æternam,diſpenſaſti. Et ſi bñ tranſiuiſti,
lauda deum. ſi male uel negligenter: lu-
geas, & ſequenti die non differas confi
teri. Si aliquid cogitaſti, dixiſti,uel feci-
ſti quod tuam cõſciam multum remor
deat,non comedas anteq́ confitearis.
Iſtud in fine pono, ut imagineris duas
ciuitates. Vnam plenam omnibus tor-
mentis,quæ eſt infernus. Alteram ple-
nam omni conſolatione,quę eſt paradi
ſus. Et ad unã illarꝝ oportet te currere.
Vide quid te poſſit trahere ad malum:
uel impedire à bono. Credo quòd ni-
hil inuenies. Certus ſum quod ſi bene
ſeruaueris ea quæ ſunt hic, ſpiritus ſan-
ctus habitabit in te, & perfectè docebit
te facere omnia. Ergo bene ſerues
iſta, & nihil negligas. Et lege ea in
ſeptimana bis, ſcilicet in die
mercurĳ, & in die ſabbati: et
ut inueneris te feciſſe quod
ſcriptum eſt,lauda deũ,
qui eſt pius et miſeri
cors in ſecula ſe-
culorꝝ, Amẽ.

FINIS.

SPECVLVM MONACHORVM.

SI quis emẽdatioris ui-
tæ deſiderio tactus co
gitationum, locutio-
num, operumq́ ſuorꝝ
ſolicitus explorator,
uniuerſos exceſſus ſu-
os corrigere nititur: in
pñtis paginæ frequenti lectione & aſſi-
dua meditatione(tanq́ in ſpeculo) inte
rioris hoĩs ſui faciem cõtemplet. In pri-
mis ergo ex quo ſurgit ad uigilias, uitæ
ſuæ tp̃s p momenta ſingula debet mo-
nachus computare, & uidere ſemper ut
bonum faciat, & malũ caueat in omni
opere ſuo, & hoc dicat ſibĳpſi: Si modo
moriturus eſſes,faceres iſtud? Ad pſal-
modiã cor habeat: niſi fortaſſis ad ali-
quid ſublimius rapiat: ſed etiam oĩum
quæ ibi dicuntur, uſque ad unam lr̃am
ſe pro certo nouerit debitorem uel di-
cendi in choro ſuo,uel audiendi in alio.
Ad ĩteruallum debet ſtare ad orõnem,
uel corporis neceſſitati prouidere: ita
tñ, ut uadens ſibi dici nouerit: Surſũm
corda. Eſt autem ſpiritualis propoſiti
detrimentum, ſi cogat infirmitas rigo-
ris priſtini aliquantulum relaxari. Poſt
lectionem eſt orandum: & ſi ad legẽdũ
accedat, non tam quærat ſciam, quam
ſaporem. Eſt aũt ſcriptura ſacra puteus
Iacob: ex quo hauriunt aquæ q̃ in ora-
tione funduntur. Nec ſemper ad orato
rium eſt eũdum: ſed in ipſa lectione po
terit contemplari & orate. Sacris alta-
ribus, ſi ſacerdos eſt, tanq́ unus ex ſum
mis angelis in ſpũ totus aſſiſtat. Si mi-
niſter, tãquam angelus dño miniſtret.
Cum alĳs eat ad laborem: ubi conſide
ret non quid agat, ſed pp quid uenerit.
Ceſſante manu ſpiritus laboret uel orã
do: uel meditando: quamuis & in ipſo
labore idipſum facere teneatur. Ad mẽ
ſam non ſolum fauces cibũ capiant: ſed
etiam aures exhauriãt uerbum dei. Nõ
enim debet totus mãducare: ſed ſic oc-
cupet cor ad uerbũ dei, ut ſolę fauces ſu

mant cibum,aures uerbum.De hoc aũt
plurimum gaudeat ſi ei uiliora, quam
aliȷ̃s apponunť. Nam reuera fœliciores
ſunt q̱ in parcitate ſuſtinendi fuerint for
tiores.In gratiȷ̃s agendis ꝓ duobus ſibi
nouerit ſupplicandum: uel ꝓ pctĩs eoꝶ
quoꝶ eleemoſynis ſuſtentať:uel forſitã
ꝓ ſeipſo,q̱a corpori ſuo ſupra neceſſita
tẽ indulſerit.Si uocať ad colloq̱ũ:ſcd'm
rl'am leniter & ſine riſu pauca uerba et
rõnabilia loquať:& anteq̃ȝ ea proferat,
bis ad limã ueniant, quã ſemel ad lin-
guam. Si cũ ſcl'ari loquendum eſt,tunc
maxime adhibeat cuſtodiam ori ſuo:
ut nihil ꝓferat qd' non ædificet audien
tem.Sic in cunctis ſe hẽat,ut ædificet ui
dentes:& nemo dubitet cum uiderit eũ
uel audierit,q̱n uere ſit monachus.Poſt
completorium ſingulis dieb. capl'm ſi-
bi teneat:& conuocatis cogitationibus
ſuis ponat rõnem diligenter q̱d ipſo die
cogitatione,locutione,uel oꝑe deliq̃rit
publice uel priuatim:ꝑ ſingulas noctes
lectum ſuũ lauãs,hoc eſt ſingulis pctĩs,
lacrymis & dolorib.purificatis,diligẽ-
ter de ſingulis cõputet. In craſtino pu-
blice de aꝑtis,de occultis uerò factur⁹
confeſſionẽ ſecreto: q̃ ut ꝑfecta ſit, tria
debet hr̃e.ſ.ut ſit uoluntaria, nuda, &
munda. Voluntaria.i.ex ꝓpria delibe-
ratione & ꝓpoſito.Nuda,ut nudè ꝓut
geſſit confiteať pctm̃ ſuum. Munda,ne
pctm̃ ſuũ p̃dicet ſicut Sodoma:ſed pu-
ra & ſimplici intentione ſe accuſet. In
capl'o q̱ publice offendit, manifeſtè re-
uelet tanq̃ȝ aſſiſtens iudici. In oĩb. ſic ibi
loquať, rñdeat, uel ꝓclamet, ut ſermo
eius interius uel exterius ſit perunctus
oleo charitatis. A' nemine q̃lecũq̧ mu-
nus accipiat. Neminem hẽat familiarẽ.
In oĩb. fugiat ſingularitatis uel admira
tionis notam. Loquens nihil dicat un̄
multũ eruditus, multum'ue religioſus
poſſit putari. Ad interrogata,paucis rñ
deat. Si de ſcriptura uel morib. agať:au
rem paret,nõ linguam. Cum loquiť,nõ
ſtudeat eloquentiæ: ſed ſermo eius ſit
potius ruſticanus quam urbanus. In oĩ
bus agendis non ſtudeat curialis uide-
ri. Salua honeſtate fugiat oẽs hoĩes in
ꝑtãte poſitos,maxime ſcl'ares. Sectetur
cõia,orões,labores,lectiones, & cęte
ras obſeruantias:in q̱b. non ſit tanq̃ȝ ui
tula Effraim,docta diligere triturã.i.ad
hmõi non conſuetudine ſed deuotione Oſee.10.c
trahať. Orones q̃ impãť,primo loco
habeat:nec ſibi blãdiať de priuatis orõ
nibus ſuis,(q̃ in ſcd'o loco ei hñdę ſunt)
cum in p̃ceptis orõnib. deſidioſus fue-
rit. Si aũt familiaritas interdiciť hoĩum:
quanto magis ulieꝶ? Sit facies cõis
cum cæteris:intus uerò diſſil'is: hoc eſt
non nimia grauitate contracta, nec ni-
mia locutione diſſoluta, ſed bona qua-
dam mediocritate regať:ut de S. Marti-
no legiť:Faciem eius non fuſcauit mœ-
ror:nec leuigauit riſus. Erit.n.prudẽtis
aĩæ theſauꝶ ſuum ſolicite cuſtodientis
(more Moyſi)cornutã uelare faciẽ: &
quodã riſu,q̱ tñ modeſtus ſit, interioris
gl'iam hoĩs, & mentis grauitatem abſ-
condere. Comparãda eſt dies inſtans
diei præteritæ:ut ex eoꝶ collatione ſuũ
dep̃hendere poſſit monachus uel ꝓfe-
ctum,uel defectũ.In oĩ actu uel cogita-
tu ſuo ſibi deũ adeẽ memoreť: & oẽ tp̃s
quo de ipſo non cogitat,ꝑdidiſſe ſe cõ-
putet. Tædio affectus cõponat ſe me-
ditando ſupra petrã in qua lauanť mor-
tui:& cogitet apud ſe q̃uo tractenť ibi
ſepeliendi: nũc in tergũ,nũc in faciẽ uer
ſanť:q̃uo nutet caput: cadant brachia:
rigeãt crura:tibiæ iaceant: q̃uo induanť
& conſuanť:q̃uo deferanť humãdi:q̃uo
exponanť in tumulo: q̃uo puluere cõte
ganť: q̃uo uoranť à uermib. & q̃ſi facc⁹
putrefact⁹ cõſumunť. Sũmaq̧ eſt ph̃ia,
meditatio mortis aſſidua. Hãc ubicũq̧
ꝑrexerit ſecũ portet: & ĩ æternũ nõ pec
cabit. Sit monach⁹ q̃ſi Melchiſedech,ſi-
ne pr̃e:ſine mr̃e:ſine genealogia:nec pa
trẽ ſibi uocet ſuꝑ terrã Imò ſic ſe exiſti-
met q̃ſi ipſe ſit ſol⁹, & de⁹. Ecce ĩ primis
hẽm⁹ ordinẽ & modũ uiuẽdi: remediũ
ỽꝑò pollicetť aſſiduitas tenẽdi capl'm ſpi
rituale ſupi⁹ expſſũ. Sel'ad min⁹ ĩ hebdo
mada confiteať:ut ueniã mereať d̃ ꝑpe
tratis:et maior ei deť gr̃a d̃uitãdis malis.
Amen.

QVAMVIS II QVI SEQVVNTVR
*ſermones,boni & utiles reperiantur: quia ta-
mẽ proculdubio non à noſtro Bernardo edi
ti fuerunt, idcirco cum ſuis nitidis operi
bus, ſicuti antehac fuerant, interſeri
noluimus, ſed ſeorſum imprimen
dos utilius duximus.*

SERMO DE NATIVITATE DOMINI.

NOn poterit. explicari
ſermo quẽ mente con
cepi. Stupor.n.miracu
loꝶ opprimit me: &
dũ omnia replico, oĩa
complicanť. Quis po-
terit excogitare diem
aduentus eius? Iõ fit elinguis lingua,me
moria ĩmemor,inſenſibilis ſenſus:inſue-
ta nouitate relucent oĩa, & oĩa partui
uirginis obſequunť. Fiunt mirabilia in
cœlo ſurſũ, & ĩ terra deorſũ:q̱a uniuer-
ſa in naſcentis dei obſeq̱ũ iurauerũt.In-
ſigniunť cõuexa cœloꝶ ſtella lucentio-
re, & multo lumine loca flãmãtia ꝑſtrin
gunť, diffundunť ꝑ q̃drifidũ orbẽ radiȷ̃
rutilantiores, & pluralitatẽ ſtellaꝶ no-
uus ignis obtundit. Mirať orbis cœlos
nouũ pepiſſe ſplẽdorẽ, & incõuertibilẽ
eoꝶ ſtatũ,ad ſigna & ꝓdigia fuiſſe cõ-
uerſum. Videt Chaldæi in cœlis,qd' Ba
laã reliq̱t in ſcripturis. Orieť,inq̱t,ſtella
ex Iacob, & conſurget hõ ex Iſrl', & erit
oĩs terra poſſeſſio eius. Naſciť ſtella in
excelſis, & deus in terris, c⁹ poſſeſſio à
mari uſq̧ ad mare. Præparant ſe reges
Tharſis, ut cũ nouitate muneꝶ uideãt
nouã mr̃em,filiũ nouũ,nouã nouitatẽ.
Fons olei de terra erupit: tẽplũ Romæ
qd' uocabať æternum,oĩbus impẽſis et
urbis & orbis mirabil'r cõſũmatũ,cor-
ruit. Cum.n.Romani in uictorioſæ anti
quitatis memoriã, tẽplũ ſingulari ſche-
mate facere decreuiſſent,ab oĩ illa deo-
rum(imò dæmonioꝶ)multitudine q̃ſie
runt uſq̧quo durare poſſet tã excellẽtis
oꝑis oꝑoſa cõſtructio? Rñſum ẽ,donec
uirgo pareret. Illi ad impoſſibilitatẽ ora
culum retorquentes, templum æternũ,
ſolẽnẽ illam machinã uocauerunt, No-
cte aũt cum è uirginali thalamo uirgi-
neus flos Mariæ egreſſus eſt, ita cecidit
& confractum eſt illud mirabile & co-
lũnariũ opus,ut uix appareret ueſtigia
ruinaꝶ. O' Bethlehẽ ciuitas dei ſũmi,et
in te & in ſuburbiȷ̃s tuis uiſa ſunt mira-
bilia hodie. Deus pẽdet ad ubea,poniť
in p̃ſepio, ligať in cunis, pãnis inuoluiť,
& laxatis faſciolis:fœlices manus & ſã
cta brachiola ꝑ cunaꝶ paruitatẽ expã-
dit,alludit uirgini,mr̃i arridet, & blan-
diẽtes oculos ad Mariã ĩtorquet. Stat
ꝑterrita tãtis miraculis regina cœloꝶ,
cõfert in corde ſuo ſalutationem archã Nu. 24.c.
geli,conceptionẽ dei, natiuitatẽ pueri,
& mirať qd' ille q̱ aliter potuit ad nos
uenire,ſic uoluit ſubuenire. Adeſt & Io
ſeph,ſed ab utroq̧ remotus, & in exceſ
ſu mentis mirať, & mirari ſatis non põt
qual'r ad tantę dignationis admiſſus ſit
arcanũ. Adeſt multitudo cœleſtis exer
citus uocibus glorioſis, Gloria in excel
ſis deo auditur. Paſtores ueniunt, & in-
ueniunt pueꝶ & puellam:præcedit ſtel
la, reges accedunt,adorãt filium, mr̃em
uenerantur, offerunt munera, deferunt
maieſtati,cruciatur Herodes, Ieroſoly-
ma turbatur, requiruntur ſcribæ, lo-
cus prædicitur, indicitur ſimulatio, ſi-
mulator ad nihilum deducitur, dete-
guntur commenta fraudum, magi per
aliam uiam reuertuntur, pax inaudita
à ſeculo regnat, uniuerſus orbis ad cen- Cant.1.a
ſum deſcribitur,riuus olei de terra pro-
ſudat, & in diuitem uenam liquor ſan-
ctificatus ebullit. Quid eſt hoc,niſi q̱a
uera pax in terris apparuit, niſi quia
ad ſupernum regnum ciues aſſcribun-
tur, niſi quia fons miſericordiæ de uir-
gine emanat? Oleum effuſum nomen
tuum. Spiritus ſanctus ſcripturæ i-
pſius uiuus fabricator, & unus ali-
quis non paruam ſuæ pinguedinis dul-
cedinem ſub hoc capitulo dereliquit.
Sed uos nocturnis uigiliȷ̃s ita defa-
tigati eſtis, ut uix poſſitis ſomnum

ab oculis amouere. Euigilate tñ pauli-
ſper,&ſomni torporẽ excutite,aderit il-
le de cuius natiuitate loquimur, ut illu-
minet oculos nr̃os ne obdormiamus.
Totus aũt ſnīæ ſenſus ex illius arca mu-
tuabiẽ,cuius cõſiliũ eſt q̃ſi conſiliũ dei.
Ipſe ille eſt dñs uidelicet abbas Claræ-
uallẽſis,c⁹ religio & diſcretio,ſapīa,elo
quẽtia,uita & fama, ꝑ totã latinitatem
nõ immerito decurrit. Libenter.n.illius
ſarcinas odoro.Sed ad ꝓpoſitũ reuerta
mur.Benignus ille ſpũs, de cuius ſecre-
tiore fonte canticoꝝ flumẽ euadit, ĩ his
tribus uerbis tria nobis requirenda reli-
quit,uidelicet nomẽ ſpõſi, qr̃ oleo com
pareẽ,qũo & effundaẽ:ꝗ & nomen ta-
cet,de cõparatione nil loquiẽ,de effuſio
ne nihil dicit.Primũ de noīe uideamus.
Multa ut arbitror uocabula ſpõſi ꝑ diui
nã ſcripturã ſparſa leguñ,ſed in duo uo
bis uniuerſa cõplector. Nullũ profecto
repies qđ nõ ſonet aut maieſtatis potẽ
tiã,aut grã̄m pietatis.Puer dñi, de quo
frequẽtius facio mentionẽ, ad regis cu-
biculũ introductus,duo quaſi ſublimio
ra de ipſius ore diuinitatis audiuit:ptãs
Pſal.61.c dei eſt,inqt,& tibi dñe mīa. Sed & ipſe
Ioan.13.a ſaluator ꝓpheticæ ueritati atteſtãs ait:
Vos uocatis me magr̃ & dñe, Dñs no-
men eſt maieſtatis:pietatis magr̃. Si.n.
piũ eſt p̃bere eſcã corpori, multo miſeri
cordius eſcã aīæ impariri, qđ eſt ꝓprie
magr̃oꝝ,ꝗ mẽtes diſciplinatas ſub di-
ſciplinæ rigore coercẽt. Videamus qđ
hoꝝ noīum effundaẽ,utrũ nomẽ poten
tiæ in nomẽ grã̄æ,uel nomẽ pietatis ĩ ma
ieſtatis uocabulũ.Abſit ut miſericordia
in potẽtia includaẽ: ꝗ miſerationes ei⁹
Pſ.144.b ſuꝑ oīa oꝑa eius.Certũ eſt ergo ꝗ ptãs
dei in maiorẽ hodie pietatẽ effuſa eſt,cũ
cœli diſtillarẽt à facie dei,et de uirgineis
mẽbris antiquus dieꝝ exoriẽ. Nõ eſt ꝗ
ſe abſcõdat à calore iſto:ꝗ largior olei
effuſio à capite deſcẽdit in barbã: ꝗ ẽt
extremam ueſtimẽti fimbriam largi⁹ ir
rorauit.Tanta eſt abũdantia miſerẽtis,
ut nõ ſolũ ſub noīe effuſionis, ſed exina-
Phil.2.a nitionis cẽſeaẽ. Exinaniuit ſemetipſum
(ait apl's)formam ſerui hodierna die ac
cipiẽs,& cũ tota multitudine miſeratio
nũ ſuaꝝ de thalamo proſiliȷ̃t uirginali.
Nõ.n.habuit dulciorẽ modũ ad redimẽ
dũ nos abyſſus illa cõſilioꝝ dei; ꝗ qc-
quid in diuinitatis theſauro pietatis eſt
inuentũ,totũ in utero uirginis cõgeſtũ.
Nõ me capio p̃ lætitia qđ tanta maie-
ſtas naturã meã aſſumẽs,tm̃ me eleuat,
& me miſeꝝ in diuitias glīæ ſuæ nõ ad
horã,ſed in ſempiternũ includit. Fit fr̃
meus dñs meus:& timorẽ dñi, fr̃is uin-
cit affectus. Dñe Ieſu xp̃e,libẽter audio
te regnantẽ in cœlis, libẽtius naſcẽtẽ in
terris,libẽtiſſime crucẽ clauos & lanceã
ſuſtinẽtẽ.Hęc ſiqdẽ effuſio rapit affectũ
meum,&iſtoꝝ memoria incaleſcit cor
meũ,uiuẽtis & uiuidę potionis aſꝑitate
Hebr.4.c purgatũ.Viuus eſt iſte ſermo &efficax,
& penetrabilior oī gladio ancipiti,ꝑtin
gẽs uſq; ad diuiſionẽ aīæ & ſpũs, cõpa-
gũ quoq; ac medullaꝝ ſcrutator.Vnus
illoꝝ ꝗ ꝓphetalis chori aut magr̃, aut
inter magr̃os eſt,ſub ſenaria diuinorum
noīum partitione,de hac effuſione mira
bil'r quidem,ſed ſubtiliter prophetauit.
Eſai.9.b Vocabiẽ,inqt,nomen eius admirabilis,
cõſiliarius,deus,fortis,pr̃ futuri ſcl'i,prin
ceps pacis.Erat qdem admirabilis dñs
meus inter angelicos ordines audiens
hymnum gloriæ ſuæ,admirabilis illi mi
rabili creaturæ,faciens mirabilia in cœ-
lo & in terra,in mari & in oībus abyſ-
ſis. Ego autem in luto fęcis & miſeriæ
obuolutus,miſer &miſerabilis oẽm ſpẽ
emergendi perdideram.Ille in glīa,ego
in miſeria : admirabilis ille, miſerabilis
ego. Sanctum & terribile nomen eius,
quod uix audiat dignior natura.Nomẽ
iſtud clauſum & integrum quomodo
capere poteram, quando uix angelicus
oculus proſpicere, nedum perſpicere?
poteſt? Sed uide effuſionem. Ille qui
erat admirabilis agminibus angeloꝝ,
inclinat cœlos,& fit conſiliarius homi-
num.Maieſtatiuum nomen, in pietati-
uum effunditur: & qui mirabilis eſt in
cœlis,conſulere uenit in terris.Abſcon-
dit purpurã ſub miſeriæ ueſtimentis. Et
ad lutũ ubi iacebã inclinaẽ, non mergi-
tur: &

tur.etſi audeo dicere,infixus ſum ĩ limo
ꝓfundi:oꝑi manuum ſuaꝝ porrigit de-
xterã, de ꝓfundis aquaꝝ extrahit,ex-
tractum abluit,ablutum induit,indutũ
reportat,reportatum confirmat.Porri-
git dexteram cum naſciẽ, cum loquitur
extrahit, abluit cum moriẽ, induit cum
reſurgit, cum aſcendit reportat, confir-
mat cum ſpm̃ ſctm̃ emittit de cœlis.;Bo
nus qdem conſiliarius, ꝗ conſilium qđ
uoce dederit,& morte defendit.Erat.n.
Mar.1.c docens(ait euangeliſta)ſicut ptãtẽ hñs,
non ſicut ſcribæ & phariſæi eoꝝ.Deus
fortis,noīa ſunt ptãtis,ſed deus effundiẽ
in pr̃em futuri ſcl'i,fortis in principẽ pa-
cis.Br̃ curro,ꝗ & fatigatis &ſcientib.
legem loquor. Quid tibi muſitabunde
lucifer in tanta defluxione &effuſione?
Clauſum eſt tibi totum itinerariũ dei,
&malignans ocl's tuus hic nimiũ caliga
uit.Sed &dñs meus admirabilis fuit in
uatiuitate,cõſiliarius fuit in p̃dicatione,
deus in miraculoꝝ coruſcatione, fortis
in paſſione,pr̃ futuri ſcl'i ĩ reſurrectione,
princeps pacis in illa æterna btĩtudine.
Nõ terreamini nouitate uerboꝝ:ꝗ ni-
hil nouum introduciẽ. Sic & olim noīa
Gen.17.a cõmutata & effuſa ſunt: Abrã in Abra-
ham,Sarai in Sarã, et ſi q̃s al's ĩmutatio
nes in illa ueteri officina uos legiſſe reco
litis. Sed & ab ipſis penè mundi princi-
pȷ̃s, in arcano quodã ſcripturaꝝ loco
diuini noīs effuſionem inueniſſe me re-
colo.Loqẽ dñs ad Moyſen đliberatio-
ne Iſraelis, & poſt multã dei & Moyſi
confabulationẽ,ꝓp̄ha ſubtil'r inqrit no-
men eius.Et dñs dicit: Ego ſum ꝗ ſum,
Exod.3.a hoc eſt nomẽ meum in æternũ.Hæc di-
ces filȷ̃s Iſrl': Qui eſt, miſit me ad uos.
Perterrit⁹ Moyſes inextricabilis autho
ritate uocabuli, ac ſi diceret, hoc exce-
dit intellectum meum, non poſſum ca-
ꝑe niſi effundaẽ,audiat à maieſtate:Ego
Exod.3. ſum deus Abrahã, deus Iſaac, & deus
Iacob.Vides effuſionem.Ecce deus an-
geloꝝ uocat ſe deum hoīm. Curramus
ergo fr̃es, in odore unguentoꝝ iſtoꝝ,
curramus ad oleum de oliua ſpecioſa in
campis exp̃ſſum,nulla infectũ amurca,
nulla ſubſtãtiatum amaritudine. Oleũ Luc.10.f
qđ exhilarat faciẽ hoīs, qđ ſanat uulne
ra,dolorem tollit,reddit ſuauitatẽ.Nõ-
ne Samaritanus nr̃ nobis à latrone peſ-
ſimo uulneratis attulit uinũ & oleũ, ad
purgandũ & mitigãdũ uulneris magni
tudinem? Sed multum olei, paꝝ uini.
Multũ mīæ,iuſtitiæ paꝝ. Sic qppe de-
cebat miſerantẽ,ſic miſero expediebat.
Non intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo(ait iu Pſa.142.a
ſtus)ꝗ non iuſtificabiẽ in cõſpectu tuo
oīs uiuens, ſed corona me in mīa & mi
ſerationib.Veniẽs qppe hodie qnq; ua- Pſa.102.a
ſa attulit olei,non niſi duo uini. Spũs.n.
ſapīæ,intellectus, conſilȷ̃,ſcīæ,pietatis,
mīæ dulcedinem ſonat, mīam fragrat,
eructat ſanitatẽ.Fortitudo & timor ui-
num ſunt,ſed hoc uino potatus eſt po-
tens ille,cũ Xp̃s ĩ ſpũ fortitudinis deſcẽ
dit ad inferos non timidus,ſed timẽdus.
Videamus nunc qr̃ oleo cõpareẽ.Oleũ
(ſi uos melius nõ hẽtis) lucet, paſcit &
ungit.Idem facit Xp̃i nomẽ,& ꝑ oīa cõ
ſonat cõparatiōi. Lucet p̃dicatũ,paſcit
recogitatum,inuocatũ lenit &ungit.Vi
de ſi non p̃clara luminaria lumẽ noīs h⁹.
ſuꝑ eloquentiæ candelabrum portaue-
runt,ſi non illuxerunt coruſcationes dei
orbi terrę,ſi non in ſplẽdore fulgoris h⁹
cõmota eſt & contremuit terra.In noīe
Ieſu Xp̃i ſurge & ambula, dicit claudo Pſal.76.d
princeps apl'oꝝ. Nõne q̃ſi fulgor exili- Act.3.a
uit ab ore Petri,cum noīatum eſt nomẽ
qđ os dñi noīauit?Et ſtatim,inqt,cõſo-
lidatæ ſunt baſes eius & plantæ. Voca- Ibidem.
bulũ Ieſu ſicut Origenis lingua nobilior
diffiniuit, dulce & glīoſum oī adoratu
cultuq; digniſſimũ,qđ nõ pri⁹ ab hoīb.
decuit efferri ĩ mũdũ,ſed à q̃dã ſublimio
ri excellẽtioriq; natura.Oẽs qppe ꝓp̄hę
nomẽ iſtđ,aut neſcierũt,aut pẽit⁹ tacue
rũt,& reſeruata ẽ p̃rogatiuę dignitas ar
chãgelo Gabrieli,ꝗ ſctõ ore ſanctæ uir-
gini illđ primũ euoluit. Nõne Eſaias in Luc.1.c
exceſſu mẽtis capt⁹, ꝟbis ãrchãgelicis Eſa.7.b
eiſdẽ penè ſyllab̄ cõſẽtit uſq; ad ſctĩ noīs
nouitatẽ?Paſcit reuera,nec ẽ fœlicior pa
ſtio ĩ loco paſcuæ ubi nos dñs colloca-
uit.Quid ęq̃ mẽtẽ cogitãtis ĩpiguat?No

mē in ore, ī aure melos, in corde iubilus.
Oīs cibus qui non conditur hoc ſale, in-
fatuatus eſt. Scriptura q̄ non fuerit in-
terlinita oleo tantę deuotionis, inſipida
eſt. Olim mihi Tulli⁹ dulceſcebat, blā-
diebaꝫ Virgilius, & Syrenes uſqꝫ in exi-
tium dulces, meum incantauerāt intelle
ctum. Lex, ꝓphetæ, euangelium, epl'æ,
& oīs gl'ia ſnīaꝝ dn̄i mei & ſeruoꝝ ei⁹,
aut parua uidebanꝫ, aut nulla. Neſcio
mō qd dulcius mihi īmurmurat filius Ieſ
ſe, q uario ſermonū & ſnīaꝝ concentu,
oēs illos quos diligere cōſueuerā, in elo
quentes reddit & mutos. Lenit & un-
git: qa nihil ſic recreat in tribulatione.
Pſal. 49. c Deniqꝫ & probare licet. Inuoca me, in-
quit, in tribulatione, eruam te, & hono-
rificabis me. Hoc eſt nomē, hoc ē oleū,
Pſal. 67. b hæc olei effuſio. Amē dico uobis, nō de-
ficiet hic lecythus olei nec minueꝫ do-
nec pluuiam uoluntariā, q̄ ſegregata eſt
hæreditati eius, diffuſius inſtillet, donec
faciat cœlum nouū & terram nouā: qa
Pſa. 102. b mīa eius ab æterno & uſqꝫ in æternum
ſup timētes eum. Sed iam ſurgamus &
p̄paremus nos ad ſolēnioris miſſæ iubi-
lationē, nec cordib. parcētes nec uocib.
ad honorem pueri q natus eſt nobis, q
eſt deus in ſecula benedictus. Amen.

Sermo unde ſupra.

E Xultate frēs in dn̄o: qa de dn̄a
illa ſermo ſuccedit q̄ ſingularē
in cordib. urīs uendicat princi-
patū, q̄ eſt ad c⁹ nomen humil'r inclina
tis, c⁹ horis reuerēter aſſiſtitis, c⁹ memo
Eccl. 24. c riam iugiter frequentatis. Hæc eſt quæ
urīs affectib. ſuauiter indulceſcit: quia
magna multitudo dulcedinis ei⁹. Spūs
.n. eius ſuper mel dulcis, in quam dulcis
dn̄s cum oī ſua dulcedine ſuperuenit.
Cū.n. fecerit deus oīa opa ſua ualde bo
na, hic melius fecit, conſecrans in ea ſibi
reclinatorium aureū, ut poſt tumultus
angeloꝝ & hoīm, & reclinaret, & regē
inueniret. Hoc eſt qd' natura miraꝫ, re-
uereꝫ angelus, uereꝫ hō, ſtupet cœlū cō-
tremiſcit terra, infernus exhorret. In h⁹
utero maieſtas altiſſimi mirabil'r liq̄fa-
cta, ſicut adipe & pinguedine repleuit
terras, infudit cœlos, inferna reſperſit.
Hic exinaniuit ſemetip̄m excelſus & ī-
menſus, menſuram bonam & confertā
& coagitatā mittens in ſinum urm. Hic
diuinis manib. unctus oleo lætitiæ, &
ſicut altare in ſignum pontificij conſe-
cratus. De altari hoc ad arā crucis aſcē
dens, ꝓprio cruore tanq̄ alterius gn̄is
oleo ꝑfuſus, iam non cōſecratus ſed cō-
ſecrans, totum corpus machinæ mun-
dialis largiore liquamine conſecrauit.
Fatiſcat ergo mœror, triſtitia fugiat, eli-
mineꝫ dolor, rancor abſcedat, ut liceat
uacare & uidere cum Moyſe uiſionem
hanc grandē, qualiter deus in hoc uen-
tre cōcipiaꝫ, decipiaꝫ diabolus, recipiaꝫ
ꝑditum, indebitum accipiaꝫ. Totū me
trahit affectio, ſed orō deficit. Diues co
gitatio, uocis pauꝑtate confundiꝫ. Fer-
uent interiora, & in undoſam ebulliunt
altitudinem: ſed frigiditas linguæ cumu
los refrigerat exundantes. Quid eſt ô
btiſſima? Nūqd ita ſenſu taciturnus ob-
dormiam, ut ibi mutus ſim, ubi oīs loqꝫ
creatura? Veruntn̄ non tacebo & non
qeſcam, donec egrediaꝫ ut ſplendor uul
tus tuus, & ſermo de te cōceptus, ſi nō
ut lampas, ſaltē ut ſcintilla accēdaꝫ. Mo
uet, fateor, qd' diſponente deo peccant
rōnales creaturæ, & multis annoꝝ mili
bus tam cœleſtia, quā terreſtria in caſ-
ſum ſtare uideantur, ſemirutis illis, iſtis
dirutis. Stat illa magna ciuitas, ciuium
ſuoꝝ numeroſitate fraudata, & à ſtellā
tibus palatijs multiplex habitātiū mul-
titudo ꝓpelliꝫ. Obſcurāꝫ ſtellarij ignes
(ſolē loquor & lunā & ſtellas) & mul-
ta ſui luminis claritate mulctanꝫ. Terra
maledíciꝫ, cū dānaꝫ hoīm ſucceſſio: & Gen. 3. c
oīs creatura, iuxta apoſtolū, parturit et Rom. 8. d
īgemiſcit. Tacet deus ops, & ordinans
ei⁹ oīpotētia, tātā diſſimulat cōfuſionē.
Tādē naſciꝫ Maria, & ad nubiles ānos
egrediēs ſpēm īduit ſpecioſam, q̄ ip̄m al
liciat deū, & diuinitatis oculos ī ſe cō-
uertat. Vide qd īde dicat ille n̄ minim⁹
explorator ſecretoꝝ dī: Audi, iqt, filia et Pſal. 44. d
uide, & īclina aurē tuā, & obliuiſcere po
pulū tuū, & domū p̄ris tui: et cōcupiſcet
rex decorem tuum, qm̄ ipſe eſt dn̄s de⁹
tuus. Germinat igr̄ uirga Ieſſe de tortuo
ſa radice gn̄is humani, & p̄riarchaꝝ ar
bore, & in altitudinē & rectitudinē erū
pens, oēm ignorat nodoſitatē filioꝝ, te
nebras neſcit, fruticoſa q̄qꝫ non hēt. Vi
det & ardet ille uehemens amator, &
totum epithalamiū in eius laudib. decā
tat, ubi manifeſtè ſpōſus induciꝫ ſpirās
amorē ſynceriſſimū, nec ultra ualēs diſ-
Eſa. 16. a ſimulare qd' patiꝫ. Euocaꝫ ſtatim cœle-
ſtis ille conuentus, & iuxta ꝓphetā, init
deus cōſiliū, cogit conciliū, facit ſermo
nē cū angelis de reſtitutione eoꝝ, & de
redēptione hoīm, de elemētoꝝ renoua
tione. Illis ſtupētib. & mirātib. p̄ gau-
dio, q̄ritur modus redēptionis: & ſtatī
de theſauro diuinitatis, Mariæ nomen
euoluiꝫ: & ꝑ ipſam, & in ipſa, & de ipſa,
& cū ipſa totū hoc faciendū decerniꝫ:
ut ſicut ſine illo nihil eſt fcm̄, ita ſine illa
nihil refectū ſit. Tradiꝫ epl'a Gabrieli, ī
q̄ ſalutatio uirginis, īcarnatio redēpto-
ris, plenitudo grāæ, gl'ię magnitudo, mul
Luc. 1. c titudo lætitiæ contineꝫ. Miſſus ergo an
gelus Gabriel à deo ēt anteq̄ ad uirgi-
nē ꝑueniret, inuenit deum uirgineis illa
pſum uiſcerib. & maieſtatē dei uirgina
lis uentris breuitate concluſam. O uen
ter diffuſior cœlis, terriſqꝫ amplior, ca-
pacior elemētis, q totū claudit oīa con
cludentē, in quo deus gl'iæ reclinaꝫ. De-
niqꝫ & archāgelus non ait: Aue Maria
Ibidem. replenda, ſed plena. Nō dn̄s ueniet ī te,
ſed dn̄s tecū. qa inde totā eā ſibi rapue-
rat ſpūs ſctūs, & cœleſtib. inſignierat
ornamētis. Iā cōſecrata erat ī loco uolu
ptatis, de quo fons ille debebat aſcēde-
re, q uniuerſam terræ ſuꝑficiē irrigaret.
Satis hucuſqꝫ ſparſimus uerba, & uola
ticis ſermonib. diuerſa p̄ſeminauimus:
nūc inſiſtamus hic, ſi forte aliqd' dignū
Gen. 2. b elicere ualeamus. Fluuius (ait ſcriptura)
egrediebaꝫ de loco uoluptatis ad irrigā
dā uniuerſam ſuꝑficiē terræ, q inde diui-
diꝫ in q̄tuor capita. Fluuius iſte eſt dn̄s
meus Ieſus q de duob. locis uoluptatis
egrediꝫ, ex utero p̄ris, & ex utero uirgi
nis. Vn̄ ꝓpheta: Dn̄s deus nr̄ fluui⁹ gl'io
ſus, exiliens in terrā ſitientē. Sed ineffa-
bilib. drījs longe al'r à p̄re quam à mr̄e
egrediꝫ, qa etſi hæc tꝑalis natiuitas gl'io
ſa eſt, multo gl'ioſior eſt æterna. Hortā-
tibus uob̄, de utraqꝫ gn̄atione uolo aꝑi
re qd' ſentio: nō q aliqd exponere p̄ſu-
mā, cū hoc ultra oīum uires, quāto ma-
gis ultra meas ſit, & extremæ demētiæ
ſit uelle fari ineffabilia, maxime hoīem
imꝑitū. Nō .n. oblitus ſum Salomonem Pro. 25. ſ
dicentē: Sicut qui nimiū comedit mel, Eſa. 53. c
euomit illud: ſic qui ſcrutator eſt maie-
ſtatis, opprimeꝫ à gl'ia. De utraqꝫ .n. per
ꝓphetā dici puto: Gn̄ationē eius quis
enarrabit? Quia & p̄ris illa ineffabilis
& inacceſſibilis eſt, ac nulli ꝑuia creatu
ræ. Hoc ſenſu credo apl'm dixiſſe đ deo 1. Tim. 6. c
q ſolus habitat lucē inacceſſibilē, cū! ēt
puriores naturæ tāto reuerbereꝫ intui-
tu, ut nec poſſint irrūꝑe in tantæ clarita-
tis abyſſum. Ipſe ēt fili⁹ ꝓteſtaꝫ: Nemo
nouit filium niſi pr̄, neqꝫ p̄rem qs nouit Mat. 11. d
niſi filius, & cui uoluerit filius reuelare.
Nec tn̄ ſicut eſt, ſed ſicut caꝑe pōt cui
tāta dignatio reuelaꝫ. Vn̄ & illa ſubli-
mis aīa q̄ uſqꝫ ad tertiū cœlū in diuitias
gl'iæ dei rapta fuerat, dicit: Ego me nō
arbitror cōprehēdiſſe. Veriſſima ergo
diffinitio eſt qa illam gignentis & geni Phil. 3. c
ti gn̄ationem nullus oīo penetrat intel-
lectus. Hanc ēt de mr̄e, oī humanę crea
turæ reor inextricabilē, & neſcio utrum
ab illa excellētiori natura ualeat comp̄
hendi. Quis .n. cōprehēdat unitionē car
nis & uerbi, q̄l'r deus & hō in unā ꝑſo-
nā cōueniat, ſaluis īꝑturbatiſqꝫ ꝓprieta
tib. naturaꝝ? Vnuſqſqꝫ ī ſuo ſenſu abū-
dat. ego hanc oēm ſenſum ſuꝑgredi cre
do, ueteꝝ uiroꝝ ueſtigijs inhærens, qui
ſuꝑ hæc ſanas & incōcuſſas ſnīas reliq-
runt. Ad p̄rnam igr̄ gn̄ationem recurrē
tes, locū uoluptatis p̄rem eſſe cēſem⁹,
q̄uis deus illocalis ſit: ſed efficientias re
rū, niſi ꝑ uulgatos ſermones explicare
non poſſumus. In ipſo aūt oēm uolupta Rom. 11.
tē eſſe intelligit, q legit apl'm dicentem,
qm̄ ex ipſo & ꝑ ip̄m & in ipſo ſunt oīa.
Et alium ex illo duodeno apice ſil'r eru
ctuantem: Oē datum optimū, & oē do Iac. 1. c

num perfectum deſurſum eſt, deſcẽdẽs
Ioan.17.a à prẽ luminum. Ipſe ẽt filius dicit: Hæc
eſt uita æterna, ut cognoſcant te ſolum
uerum deũ. Cognitio igr̃ pr̃is uita æter
na eſt: & ubi uita ęterna, ibi ſempiterna
uoluptas. Egredit̃ ergo fluuius de loco
uoluptatis: qa gignit̃ de utero pr̃is deus
de deo, lumen de lumine, de dño dñs.
Egredit̃ aũt identitate: qa idem eſt cum
prẽ. idem dico ſcd'm ſubãm non ſcd'm
perſonam. Egredit̃ & æqualitate: quia
pr̃is oĩpotentiam recipit: cum oĩa q̃ poſ
ſit pr̃, poſſit hæc & filius, ſicut ipſe teſta
Ioan.5.c tur. Oĩa q̃ facit pr̃, facit & filius: nec pōt
filius facere quicq̃ niſi qd uiderit pr̃em
facientem. Egredit̃ & æternitate: quia
licet gñet̃, non tñ eſt poſterior gñante,
ſed ambo unius antiquitatis ſunt: ſi tñ
uocabuli nouitatem non exhorretis: qđ
licet quoquo mõ ſigñet q̃ dñr, longe tñ
eſt à ſnĩæ maieſtate. Egredit̃ ſil'itudine,
quia ſil'is eſt pr̃i, pr̃is imago, ſplẽdor gl'ię,
& figura ſubæ eius. Egredit̃ alternitate:
qa alius eſt ab illo, alius dico, nõ aliud.
Ioan.10.f Ego, inqt, & pr̃ unum ſumus. Vnũ dixit,
non unus: qa unum ſigñat ſubę unitatẽ,
unus uerò pſonaꝝ ꝓprietatem. Sic igr̃
Eccl.1.a & longe excellentiori mõ de prẽ filius
egrediens, inũdat angelicas ſtationes:
qa iuxta Salomonem, fons ſapĩæ uerbũ
dei in excelſis. Citharœdus puer de hoc
fonte pleno uentre potauerat, cũ dice-
Pſal.35.c ret, Apud te eſt fons uitæ, & in lumine
tuo uidebimus lumen. Apud te, inqt, eſt
fons uitæ: qa tu ſolum uita, ſed & filius
tuus fons uitę eſt. Et ut patenter qđ ſen
tiebat oñderet, ſubiunxit: In lumine tuo
Ibidem. uidebimus lumen. ſ. ad irrigandam uni-
uerſam ſupficiẽ terrę. Quęnam terra eſt
in illa cœloꝝ ſũmitate repoſita, quam
ſupfluat & irriget fluui⁹ gl'ioſus? Regnũ
cœloꝝ, terra uiuentium eſt. Vñ: Credo
Pſal.26.d uidere bona dñi in terra uiuentium. Itẽ:
Pſa.114.b Placebo dño in regione uiuoꝝ. Irriga-
tio hæc indicibilis eſt. Inebriant̃ qppe
angeli ab ubertate domus dei, & torrẽ
te uoluptatis eius potant̃. Hic qd dicã
neſcio: qa plurim⁹ ſtupor ſenſum oppri
mit aſſurgentem. Vbi ſunt oratorij ſer-
mones, quos in fornace rhetorica oĩs il
le pħoꝝ conflauit chorus? Vbi ſunt gi-
gantes à ſcł'o noĩati, qui ab initio fuerũt
magni ſtatura, ſcientes bellũ, languẽtes
circa pugnas uerboꝝ? Nunqd non ma-
ximus ille gigas (Platonẽ loquor) ab in-
tellectu tam puriſſimæ ueritatis repul-
ſus eſt? Nõne acerrimo mentis ingenio
tangens, ſed nõ attingẽs diuinitatẽ dei,
dicit: Vnum inueni qđ cuncta opet̃, & Platonis
aliud p qđ cuncta efficiunt̃, tertium aũt dictum.
non potui inuenire? Rectè de ſpũ ſctõ ĩ-
ſcius, q illi non erat ĩnfuſus, q ſctãꝝ reue
lationum magr̃ eſt, q reuelauit Paulo q̃
ocl'S non uidit, ſicut idem apl's gl'iatur:
Nobis, inqt, reuelauit de⁹. Per qd apl'e? 1.Cor.2.c
Per ſpm̃ ſctm̃: nõ p ſpm̃ nr̃m, p quẽ ſic-
ut pħi ſeducti ſunt, ita & ſeduxerunt. Ille Pſal.118.a
nr̃ pħs q ſup ſenes & ſup oẽs docentes
ſe intellexit, qd ſup hoc ſenſerit audia-
mus: Rigans montes, inqt, de ſupiorib⁹ Pſa.103.b
ſuis. De ſublimiorib. qppe angelis, qui Gen.1.b
non p ſpeculum in ænigmate, ſed facie
ad faciem ipſam dei ſubãm luminib. in-
defeſſis aſpectant. Sequit̃: Qui inde diui
dit̃ ĩ quatuor capita. In q̃ q̃tuor capita?
Dicamus br̃: quia grandis nobis reſtat
uia. In admirationem. Nam de fragilita
te complexionis humanæ, de torrente
uoluptatis bibens tota obſtupet illa di
gnior creatura de creatoris gl'ia, & gl'ię
rõne. In puritatẽ: quia nõ in uaſe teſteo
ſed remoto uelamine hauriũt aq̃s ĩ gau-
dio de fontib. ſaluatoris. In ſatietatẽ: qa
etſi deſiderãt in eũ ꝓſpicere, nõ tñ deſi-
deriũ neceſſitatẽ, ut neceſſitas miſeriã ĩ-
ducit, ſed mirabiliori mõ & ſp deſiderãt
ut ſp ſatient̃, & ſp ſatiant̃ ut ſp d'ſiderẽt.
In ſecuritatẽ: quia de ſua ſtabilitate cer- ad Tit.2.d
ti, pẽnib. gaudijs ĩmergunt̃, expectãtes Ioan.10.b
btãm ſpẽ, & aduẽtũ gl'iæ magni dei, qñ
fiet unum ouile & unus paſtor, & ſup
na illa Hierl'm conſummabit̃ in idipm̃.
Sic influit fluuius iſte p angelicas offici-
nas. Sed hęc oĩa fides capit, neſcit rõ, in-
tellectus ignorat human⁹. Hæc ſunt for
taſſis illa q̃tuor q̃ uas electiõis fœlici q̃-
ternario ĩ epl'a ad Hebr. uidit, dicẽs: Nõ
acceſſiſtis, ĩquit, ad mõtẽ fumãtẽ, ſed ad Heb.12.
montem

montem Sion, ad Ierl'm ciuitatem dei ui
uentis, ad multoꝝ milium angeloꝝ fre
quentiã, ad eccleſiã primitiuoꝝ aſſcri-
ptã in cœlis. Nũc accingamus nos ad ui
dendũ qual'r egrediat̃ de uirgine: quia
egreſſio iſta dulcior & affectuoſior eſt
humanæ miſeriæ, q̃ intuentiũ pectora
cõcutit, & irrorat oculos, & beatis fon
tibus uultus amãtiũ pfundit. Hic locũ
uoluptatis uteꝝ Mariæ intelligo, ĩ quo
cumulauit oẽs delicias deliciaꝝ dñs, de
cuius delicijs ſpũſctũs admiratorio ſer
Cant.8.b mone in amoris cãtico eructat: Quę eſt
iſta q̃ aſcẽdit de deſerto delicijs affluẽs?
Iob.4.b Nunqd in angelis uoluptatẽ hẽt altiſſi-
mus, in qbus ipſe repit prauitatẽ? Nun-
quid in conſtellatione uel ſcintillatione
ſtellaꝝ, quaꝝ aliæ cõuertunt̃ in ſangui
Apoc.6.d nẽ, aliæ cadũt de cœlo, aliæ in tenebris
obſcurant̃? Nunqd in aëre, uel igne, uel
4.Re.2.b uentis? Neq̃ in igne dñs: nõ in cõmo-
tione dñs: non in ſpũ dñs: ſi uerus eſt ille
q in curru igneo & eq̃s igneis eſt aſſum
ptus in cœlũ. Nunqd in aq̃s ubi furẽs et
tortuoſus Leuiathã immorat̃, aut in ter-
Gene.3.c ra q̃ ſub maledicto Adæ ſpinas emittit
& tribulos? Nõ eſt locus uoluptatis ni-
ſi uterus uirginis. Ex hoc egredit̃ huma-
nitate: qa ueſtitus cilicio nr̃ę mortalita-
tis, uiſibilis humanis oculis apparuit.
Dr uirgine uirgã, de libro aũt gñationis
lineã faciens diuinitatis, humanũ inne-
xuit quẽ carne opuit uirginali, ut draco
magnus illectus ad carnẽ, ferrum diuini
numinis ſubſentiret. Egredit̃ & cũ noui
tate: qa nunq̃ ſic natus eſt hõ ſicut na-
Gene.2.a ſcit̃. Primus. n. hõ primo de terra forma-
Gene.4.a tur, ſcđo mulier ex eius latere fabricat̃,
tertio Cain conſuetudinario naſcẽdi or
dine gignit̃ ab utroq̃. Solus iſte de ſola
uirgine naſcit̃, & uirginis uterũ nouo &
ſingl'ari ptu diuinitas humanata ſigillat.
Vbi nunc Ariſtotelicæ ſubtilitatis facũ
da quidẽ, ſed infœcũda loquacitas: ſi pe
perit, cum uiro concubuit? Velit nolit
uertitur in habitũ priuatio, nec aſtrigit̃
dialecticis terminis oĩm termĩator, ad
cuius imperium perit natura, diſſueſcit
conſuetudo. Egredit̃ etiã cum claritate.
Naſcẽte, qppe illo ſepelit̃ oĩs illa ſtellã-
tiũ luminũ luminoſa ſerenitas, & ſtella
cãdidior lucidioribus radijs pſcintillãs
totã ſibi cœli rapit portionẽ. Ambulant Pſal.47.a
reges in ſplẽdore ortus eius, qm̃ ecce re-
ges cõgregati ſunt, cõuenerũt in unũ. Ipſi
uidentes ſic deũ & hoĩem naſcentẽ, ma-
trẽ & uirginẽ parientẽ, admirati ſunt, cõ
turbati ſunt, cõmoti ſunt, tremor appħẽ
dit eos in tãtoꝝ luce miraculoꝝ. Egre-
dit̃ & cũ paupertate: qa in pannis uiliſſi
mis reclinatus, iã ex tũc ſanctiſſimis mẽ-
bris legẽ martyrij pfigebat. Egredit̃ oc-
cultè: qa ſubtiliſſimus ille fraudiũ inue-
ſtigator, tãtæ ab altitudine dignationis
excludit̃. Hinc eſt qđ ambiguis alterna Matt.4.
tionibus fatigatus, illũ tẽtat, nũc tẽtatũ
filiũ appellat altiſſimi, nũc inſtruit cru-
cẽ, nũc deſtruit, mãdans p mulierẽ (cõ-
ſuetũ ſibi organũ) Nihil tibi & iuſto illi. Mat.27.b
Seqtur: Ad irrigãdã uniuerſam ſupficiẽ
terræ. i. ad terrenam miſeriã expiãdam
quã nobis in hęreditatẽ prim⁹ ille pctõr
reliquerat. Volo ut apl's hic eũ mihi ſic-
ut & ſupius in q̃tuor capita diſtribuat:
qa ſecuri⁹ eius expoſitionẽ ſuſcipio. Qui 1.Cor.1.d
factus eſt nobis, inqt, ſapĩa, iuſtitia, ſan-
ctificatio, redẽptio. Ad nos qppe ueniẽs
q eramus ĩ carcere, primo omnium tene
bras ignorantiæ nr̃æ depulit luce ſapĩæ
ſuę: demũ p iuſtitiã q̃ ex fide eſt, ſoluit fu
nes pctõꝝ nr̃oꝝ, ſanctificans nos in ſuo
corpore, redimẽs in corporis paſſione:
Dñs. n. ſoluit cõpeditos, dñs illuminat Pſa.145.b
cæcos, ſctĩficat tabernaculũ, de manu re Pſal.45.a
dimit inimici. Diuidit̃ & in patientiã, q̃ Pſal.105.b
pctõres ſuſtinet: in miſericordiam, qua
pctõres fouet: in largitatem, qua profi-
cientes exaltat: in fortitudinem, qua pfi-
cientes conſeruat. De hoc ſecundo qua-
ternario, toto hoc aduentu ueſtræ fra-
ternitati confabulatus ſum, per fluminũ
decurſionem & nominum interpreta-
tionem, moralia myſticis internectens,
utrum aliquid digne, uos uideritis. Ve-
rum nõ oĩa poſſumus pñti ſermone co-
arctare, faſtidium euitantes. Habeo ego
quatuor capita dulciora prioribus, quę
fortaſſis ueſtris cordibus dulcius com-

placebunt.Dñs.n.ueſter eleuatus ĩ cru-
ce,largiſſimas ſanguinis undas à q̃tuor
partibus ſui corpis abũdantius emana-
uit.Spinis.n.pũgentibus ſanctiſſimũ ca
put niuea ceruice reflexum, & clauis pe
des & manus,& lãcea latus eius tranſ-
uerberãte,p̃tioſus ſanguis emanauit:c⁹
aſperſione iudex trãſit in prẽm,iratus ĩ
mitẽ,in miam uirga, captiuitas in coro
nã.Chriſtus ergo fons latens & occul-
tus in cœlis,fons patẽs & aptus in ter-
ris:illic de utero pr̃is,hic egredit̃ de ute
ro uirginis.Illic uiuẽs terrã irrigat uiuen
tium: hic moriens terrã morientiũ.Illic
diuidit̃ in q̃ternariũ admirabilem:hic in
dulcem.Dulcis dñs,dulcis dña,quia il-
le dñs meus,miſericordia mea:hæc dña
mea,miſericordię porta.Ducat nos mr̃
ad filium, filius ad patrem: ſponſa ad
ſponſum,qui eſt deus benedictus in ſe-
cula. Amen.

Sermo tertius de natiuitate domini.

T Andem de mari ad portũ, de
promiſſo ad p̃mium,de labore
ad requiẽ, de deſperatione ad
ſpem,de uia ad patriã puenimus. Scri-
pſerat ſiquidẽ nobis frequentibus epl'is
Eſa. 28.c calamus ſcribæ uelociter ſcribẽtis:Expe
cta,reexpecta,ſed nos qd̃ ſubiungit̃ di-
cere poteramus,modicũ ibi,&modicũ
ibi.Præcurrerant curſores promiſſione
diuites,ſed exhibitione pauperrimi. Di
Pſal. 26.d cebat alius:Viril'r age, & confortet̃ cor
Abac. 2.a tuum,& ſuſtine dñm,alter uero. Si mo-
rã fecerit,expecta eũ,qa ueniẽs ueniet.
Pari cõſilio exierãt de ſanctuario dei,ni
hil ſecũ niſi pmiſſionum multitudinem
reportãtes.Vñ & cithariſta noſter iam
dormitauerat p̃ tædio, & in ip̃m deum
tacitis oblocutionibus totã culpã mo-
Pſal.88.f dis flebilibus intorquebat: Tu uero,in-
qt,repuliſti & deſpexiſti,diſtuliſti xp̃m
tuũ.De flebili quoq; ad impatiuum cõ
uerſus eſt,exagitãte impatientia q̃ im-
Pſal. 79.a pudentiæ & frõtoſitatis mr̃ eſt: Qui ſe-
des ſup cherubin,manifeſtare. Et quid
tãdiu dñatrici ſedẽs in cathedra circun-
uallantibus & uallantibus angelis,non
reſpicis ſup filios hoim:quos abſorbuit

& obſorduit iniqtas p Adam quidẽ cõ- Pſal. 8.c
miſſa ſed à te pmiſſa? Memorare q̃ mea
ſit ſubſtãtia,ad tuæ ſubſtãtiæ ſil'itudinẽ
fabricata: qa etſi oĩs hõ uiuens uanitas Pſal. 38.b
eſt,in imagine tñ tua ptranſiẽs, uanitas Ibidem.8
eſſe nõ põt. Nunqd ita uane cõſtituiſti
oẽs filios hoĩum,de qbus dicis: Deliciæ Prou. 8.
meæ eſſe cũ filijs hoĩum:ut eos uerteret
& diuerteret à te malign⁹ ille deceptor,
q decipe niſi te pmittẽte non potuit? In-
clina cœlos tuos & deſcẽde,& illos mi Pſa. 143.b
ſericordes oculos miſeris inflecte peccã
tibus,ut ſaltẽ nõ in ppetuũ obliuiſcaris
nos.Hæc qdẽ iſte,ſed gemitibus & ęru
mnis intortus, tãtæ p̃ſumptionis ſniam
abiurabat.Dixi,inquit,cuſtodiam uias Pſal. 38.a
meas,ut non delinq̃ in lingua mea.Sed
& ille uir nobilis,& profundi ſermonis
urbanitate plucidus,affectuoſis exceſſi
bus incaleſcẽs:Propter Sion,inqt, non Eſa. 62.a
tacebo,& pp Ierl'm non quieſcam &c. Eſa. 64.a
Vtinã,ait,dirũperes cœlos & deſcende
res,&alia multa,q̃ faſtidioſa prolixitas
uetat inſerere.Hic ẽt moroſioris gr̃æ lõ
ginqtate ſuſpẽſus, & nimietate doloris
excedẽs,impatiẽter oblatrat dicẽs: Ec- Eſa. 40.d
ce gẽtes quaſi nõ ſint ſic ſunt corã eo,q̃-
ſi nihilũ &inane reputatę ſunt ei.Ierem.
quoq; in uocẽ gratulabũdæ laudis ad-
uerbio demõſtrandi prũpens:Ecce, in- Iere. 31.d
quit, faciet dñs nouũ ſup terrã, mulier
circũdabit uirũ.Sed tñ repẽtinę ſubmer
ſionis lacrymis edocet ut prius lamẽtũ
Chriſti ſuſcipiẽs quã aduentũ contice-
ſcat.Danieli dr̃:Viſio eſt in dies & ĩ tpa Dan. 8.g
lõga.Et Ezechiel tãtis caliginibus ĩuol Eze. 11.
uitur, ut uix dignoſci poſſit unde ueniat
aut quo uadat.Deniq; oĩs ille pphetа-
lis cõuentus lõga tardãtis gr̃æ moroſi-
tate ptæſus,nũc rogando,nũc cõquerẽ-
do,uariat or̃onem,& plerũq; ſermoni-
bus exoratiuis indignatorios intermi-
ſcet.Nos quoq; ſatis eos audiuimus,et
nobis in faſtidiũ relegunt̃.Iã fugit Moy Exod. 4.
ſes,impeditioris ſiqdem linguæ factus Eſa. 6.b
eſt nobis.Eſaiæ labia immũda ſunt.Iere. Ierem. 1.b
neſcit loqui,quia puer eſt.Ezechiel pol Ezec. 4.
luto pane ueſcitur.Oſee fornicariam &
adulteram ducit uxorem. Daniel poſt

uiſionem grauiter infirmatur. Oẽs pro-
Oſee. 1.a phetæ elingues ſunt & muti,iam lætari
Dan. 8.e g & exultare nõ poſſumus, niſi oſculetur
nos oſculo oris ſui. Auditi & exauditi
eſtis:adeſt benignitas & humanitas ſal
uatoris nr̃i dei,q̃ uel differri non patiat̃
Ioſue. 7.c amplius amorẽ languentiũ.Quid.n.au
diſtis? Sanctificamini ĩ craſtinũ filij Iſrl',
& eſtote parati:qa die craſtino deſcen
det dñs.Reſiduũ diei h⁹, & ſupuenturæ
noctis uix meditãda progreſſio,dirimit
nos à uultu gl'iæ,à puero deo,à puerpe-
rio ſingulari. Currite celeriore & rapi-
diori paſſu,cõficite metas ueſtras,ut li-
ceat uidere filiũ dei uagientẽ in cunis,et
ſaluatoris natiuitati qualiacũque obſe-
quia p̃parate.Credo uos eſſe filios Iſrl',
ſanctificatos ab omni inqnamẽto car-
nis & ſpũs, p̃paratos ad diei craſtinæ
ſacra ſolicita deuotione & deuota ſoli
citudine ſuſcipiẽda.Quid.n.aliud his ſa
cris diebus aduentui eius dedicatis egi-
ſtis? Vidi ego ſenes,ſenectutis oblitos
aſtare ſacris iuuenili alacritate uigilijs,
& iuuenes iuuẽtute ſepulta, ſenili graui
tate reuerentiæ diuinitatis aſſiſtere. Ple
na erãt ſubſellia cõcinentibus,& cõcen
tu parili uoces in ſublimibus reſonabãt,
ut fœlici inuidia iuraſſe uos crederẽ iubi
lare deo in uoce exultationis. Pſalteria
erãt p̃ manibus,pſalmi in labijs, ĩ corde
deuotio,ſolennitatẽ animi indicabat hi
laritas uultus, diſcurſio corpis, operis
ſolicitudo.Inſpexi ſacerdotes uigilanti-
bus oculis primos diei ortus ſubtiliter
indagare,ſacralibus indui ueſtimentis,
introire ad altare dei, ad ſacrificandum
corpus & ſanguinẽ redẽptoris.Vidi aſſi
ſtẽtiũ turbã miniſteriali deuotione nũc
flectere genua,nunc oſculari manus,&
ad impantiũ nutũ nutu citius obedire.
Sed & pueros aſpexi q neſciunt qd ſit
inter dexterã & ſiniſtrã, ſibi àdinuicem
pſalteria inuidere,& reportare ad lectu
los ſuos,furati ſomnũ ab oculis ſuis,& ĩ
lectulo ſuo p noctes q̃rere quẽ diligebat
aĩa eorũ,qd' licet contra cõſuetudinẽ p̃-
Gene. 32.a ſumptum ſit,nõ tñ cõtra deuotionem.
Fateor inter hæc oĩa cogitabã: Caſtra

dei ſunt hęc,nõ eſt hic aliud niſi domus
dei,& porta cœli.Vellẽ nollẽ ur̃a deuo-
tione trahebar,& uobis negotiantibus
otiari nõ poterã.Sequebar uos ſed à lõ-
ge, uel aberrans à uia, uel claudicans à
ſemitis meis,lugẽs & cõtriſtatus qa nõ
poterã æquare currẽtes. Nouit ille unus
cũ quo uno unũ cœpi eſſe in dño,quàm
frequẽtibus querelis impleuerim aures
eius,qd' uos in meridie eſſetis cũ ſpõſo,
& ego cũ ſpõſa in ueſpertino frigore cõ
morarer.Eia fr̃es ſi aliqd adhuc defluus
humor de flumine mortalitatis h⁹ ue-
ſtras circũrorat affectiones,tergite et te
gite illũ niueo cõfeſſionis amictu, &cal
ceate uos ĩ p̃paratione euãgelij pacis, ut Pſal. 65.b
ſitis de qb⁹ dicit ſctũs:In flumine ptrãſi-
bũt pede.Quid aũt p hęc? Ibi lętabimur
ĩ ipſo.De flumine hoc,imo de fluminib.
iſtis Eſa. ppha ĩ nocturnis lectionib. lar Eſa. 11.d
gi⁹ diſputauit.Percutiet,inqt,dñs fluuiũ
Aegypti ĩ ſeptẽ riuis, ita ut trãſeat p eũ
calceati.Volo de fluuio & riuis ei⁹ pau-
liſp cõfabulari uobiſcũ,qũo & q̃lr̃ pcu
tiat̃,qd ſit p eũ tranſire calceato.Aegy-
pto figuralr̃ exprimi mũdũ iſtũ,diuino-
rũ eloqorũ ſcrutatores affirmãt,q poſi-
tus eſt ĩ maligno,q tenebris & cõfuſio-
nib. ẽ replet⁹. Flumẽ flux⁹ humani gñis
eſt,q de primis parẽtibus infœlici uena
prumpens in impetuoſum erũpẽs torrẽ
tẽ,p totã mundi latitudinẽ inſtagnauit.
Quæ in ſeptẽ torrentibus deriuatur,ual
les &cãpeſtria,pfunda uoragine ſupſe
dit:ipſis quoq; montiũ cacuminibus eã
dem refuſionẽ intentãs,uñ unus de altio Pſal. 17.a
ribus clamat:Torrẽtes iniqtatis cõtur-
bauerũt me,&,intrauerũt aq̃ uſque ad
aĩam meã.Primus h⁹ fluminis riuus ẽ co
gitatio mala.Riuus exũdans,&q nullis
obicibus repellatur, hẽt frequentiã flu-
uiorũ feneſtras corporeorũ ſenſuum: q
ei de mũdanis cataractis mortiferos im
bres ĩfuſos adminiſtrãt.Occurſant aſpe
ctui mẽtis qd' uidit & audiuit,qd' odo-
rauit &guſtauit,qd̃ palpauit & tetigit.
Et plerũq; qd' ſimplici ocl'o aſpexim⁹,
verſipellis cõtortor ĩ offendiculũ retorq̃t
ac ſcãdalũ,fingit ſil'itudines,imagiẽs pi-

git colores aptat,& in thalamo mentis
uniuerſa cõuoluit, ſi forte cõſenſum eli-
ciat,& affectũ inficiat. Offert horribilia
de diuinitate,terribilia de fide, mirabi-
lia de ſidei inſtitutione,&in alueolo mẽ
tis ueneniferas ingerit potiones,quas in
cõfeſſione euomere pctõr oneratus ex-
horret. Venit in oratoriũ, dormitorium
occupat,inſidet refectorio,circuit clau-
ſtrũ,reuiſit officinas, nullã prætermittit
artẽ nocẽdi,ſed ubilibet ſuæ calliditatis
aſſignat argutias. Et in choro qdẽ inter
orandũ &pſallendũ mentẽ pertrahit ĩ
diuerſa,ptõꝝ rememoratione puritatẽ
intellectus inuellẽs. In choro uero mul-
tiformes libidinis ſenſus euoluit,inſidiãs
ſolicitudini uræ,& telis fortioribus op-
pugnãs uos,utinã nõ expugnet:pungat,
nõ uulneret. In refectorio aũt gulã allicit
ad uidendũ q̃ ꝑferunẽ, & ingenti auidi-
tate onerat diſtẽtũ uentrẽ, ut maiore o-
pera ad egerendũ egeas,quã ad ingerẽ-
dũ. In clauſtro libros reuellit à manibꝰ,
memoriã reſerat ſcripturaꝝ,& nunc de
iſto ad illũ, nũc de illo ad iſtũ cũ ſignis
& ſcurrilitate tranſuertit. Per officinaꝝ
multitudinẽ te facit excurrere,& uaga-
bũdo ſe comitẽ facit, donec taciturnita
tis oſtiũ aut apiat aut confringat. Quid
plura? In choro deuotionẽ, in toro ca-
ſtitatẽ,in refectorio parcitatẽ,ĩ clauſtro
lectionẽ,in officinis ſilẽtij uirtutẽ, uirtu-
tis inimicus extirpat. Nec ſufficit in uigi
lãdo ſubtilibus ſpiculis cordis terebra-
re uitalia,ſed dormiẽdo ſingulari ſe uer-
ſat & reuerſat aſtutia, q̃ oĩa melius uræ
cõſciæ quã ſtyli ſciẽ derelinquo. Sed ad
altare dñi uirtutũ ſequunẽ nos ſpũs ipi,
& ipſos añ mẽtis oculos inuolantes, ut
uix aliqua uel naſcẽtis dei,uel pendentis
in cruce poſſint memoria deturbari. Ma
gnus ille patriarcha uix uolucres hmõi
à ſuis ſacrificijs abigebat, nos q ſumus q
fugare p̃ſumimus? Quis in hoc riuo uel
merſum uel ſubmerſum ſe eſſe negaue-
rit? Videtis,quã turbidus torrẽs & limo
ſa regurgitatus cœnoſitate,q uix aut nũ
quã ad hoc ducĩẽ ut penitus exſiccetur.
Nõ puto qđ ille q clauſit cœlũ orõne,
clauſerit aĩum à cogitatione, ut facilius
ſit cœlũ obſerare,quã aĩum. Scđs riuus Iacob. 3.d
eſt locutio ꝑuerſa. Linguã nullus hoĩum
domare põt,ait Iacobus, membrũ inq̃e
tũ,membrũ mortiferꝝ: facilis ad loquẽ-
dũ,ad obloquendũ ꝓcliuior. Et notan-
dũ qđ alter naſciẽ ex altero,cũ malæ co
gitationi ꝑuerſæ locutionis ianua ſit ap̃
ta. Et eſt ẽt aliud uerbũ falſum,uñ dicĩ:
Perdes oẽs q loquunẽ mendaciũ. Aliud Pſal. 5.a
uanũ,de quo ſcriptũ eſt: Vana locuti ſũt Ibidẽ 11.a
unuſqſqꝫ ad ꝓximoꝝ ſuũ. Aliud impudi Ephe. 4.g
cũ:de quo idẽ: Turpis ſermo de ore ue Pſa. 140.a
ſtro nõ ꝓcedat. Aliud excuſatorium,uñ
pſalmiſta: Nõ declines cor meũ ĩ uerba
malitiæ ad excuſandas excuſationes in Ibid. 11.a
pctĩs. Aliud doloſum,de quo ꝓpheta:
Diſperdat dñs uniuerſa labia doloſa,&
linguam magniloqꝫ. Aliud otioſum,de Matt. 12.
quo ipſe dñs. De omni uerbo otioſo qđ
locuti fuerint hoĩes,reddẽt rõnem de eo
ĩ die iudicij. Et ſiqua alia gña ſunt peſtis
hꝰ, q̃ nos breui ſaltu trãſilire non poſſu-
mus. Tertius eſt actio praua. Poſt cogi
tationẽ & locutionẽ ueniẽ ad opera,qñ
exhibemus mẽbra nr̃a arma iniquitatis
pctõ,& contumelijs afficimus corpora
nr̃a. Quid.n.turpius quã mẽbra Chriſti
ſanguine cõſecrata, & cõſepulta in ba-
ptiſmate,libidinoſis ardoribꝰ macula-
re,nec attẽdere reuerentiã p̃ntis dei,mi-
nãtis pœnã,gloriã ꝓmittentis? Abſit,ut
aliqs nr̃m huic idolo ſubſternaẽ, ut filiũ
uirginis in Veneris tẽplo ſuſcipiat,ut ar-
cã dei iuxta Dagon collocet,ut nutritꝰ ĩ
croceis ſtercora amplexeẽ. Quid Petro
cũ Mago? qd Xp̃o cum antichr̃o? quid
uirgini & libidini? qd puritati & corru-
ptioni? Abſit ut qſqꝫ ur̃m ambulet ĩ paſ
ſione deſiderij,ſicut & gentes q̃ ignorãt
deũ,q corpus xp̃i aut cõſecratis,aut xp̃i
corpi miniſtratis. Electi ſeruite impato-
ri,ut cõ impatore ſedeatis cũ ſederit in
ſede maieſtatis ſuæ. Qua frõte, qbus o-
culis uideret uos,uiueret uobiſcũ,cui tã-
tis inter uos obſcœnitatibus deſeruire-
tur? Qua mẽte,q̃ cõſcia accederet ad ſã
cta ſctõꝝ,imolaret ſctm̃ ſctõꝝ, cꝰ fama
cõtẽptibilis,uita notabilis,ſermo reph̃ẽ
ſibilis

ſibilis h̃retur? Sed & ſi forte (humanũ
loquor ꝑꝑ infirmitatẽ carnis uræ) aliqs
ur̃m tale aliqd in cubiculo conſciæ com
plicauit: deplicet illud ꝑ confeſſionẽ &
pnĩam,& ego ei de mĩa naſcentis pueri
ueniã repromitto. Et ſi cõfeſſus fuerit et
pœnituerit,naſciẽ in eo lux mũdi, ut di-
motis fallacibus tenebris ſplẽdorẽ uerẽ
lucis accipiat. Quõ.n.miſeris mĩam hac
nocte negabit in qua miſericorditer mi
ſericors naſciẽ & miſerator dñs? Adeſt
deus & hõ,mr̃ & uirgo,caro & uerbũ,
lux & illuminãs,bonus & bonitas,mĩa
& ueritas,fœcũda uirginitas, uirginalis
fœcũditas,æterna nouitas, noua æter-
nitas,diuina humanitas,humana diuini-
tas,humilis ſublimitas, & his oĩbꝰ mĩa
fabricaẽ. Cohibete ergo extollentiã ab
oculis,loquacitatẽ à lingua,crudelitatẽ
à manibus,uoluptatẽ à lũbis, pedes ab
itinere nõ recto, & uenite & arguite eũ,
ſi nõ hac nocte dirũpit cœlos,ſi non de-
ſcẽderit ad uos,& ꝓijciet in ꝓfundũ ma
ris oĩa pctã ur̃a. Quis tñ eſt q hꝰ tertij ri-
uuli nõ ſit merſus & reuerſus inſtantia?
Quartus riuus eſt defenſio pctõꝝ. In ue
ritate dico uobis, q̃a nihil ſic exaſperat
irã diuinitatis, qũo iniqtatis defenſio.
Aequo.n.certamine nos certamus cũ
dño,cũ defendimus qđ odit: cum nob
placet,qđ diſplicet illi. Magna quippe
dr̃ia inter ſuperbũ & humilẽ pctõrem:
cũ illũ deſpicit,hũc reſpicit: q̃a humilia
reſpicit,& alta à lõge cognoſcit. Qñ ſa
nari poterit q medicũ ſpernit,medicinã
cõculcat,& infirmã ſubſtantiam cõtra-
rioꝝ receptione ſuccẽdit? Tu dicis ma-
lũ bonũ,amaꝝ dulce,tenebras lucẽ, &
in creatorẽ refundis iniurias: ut qđ lau-
dauerit tu uitupes,qđ uitupauerit tu lau
des. Nõ ẽ hoc palpatiua diſſimulatio-
ne tacendũ,qđ uiderim quoſdã ur̃m tã
tis impatiẽtiæ ſtimulis agitari,ut ad pri
mas correptoris uoces nõ ſolũ excuſa-
tionẽ & defenſionẽ exhibeatis,ſed & ni
ſi diſciplinalis uigor obuiauerit, ad tu-
multus & iurgia ꝓſiliatis. Hæc eſt ĩpie-
tas maxima in deũ & delictũ maximũ:
qđ uir ſimplex & rectus,& puer dñi ſũ
ma circũſpectione deuitat. Elegantiſſi-
mã ſuꝑ his cõparationẽ inducit ꝓph̃a,
quã de ſacrario ſancti ſpũs aſportauit.
Ibi,inqt,habuit foueã hericius. Hericius Eſai. 34.
ita cõfertiſſima ſpinoſitate dẽſatus eſt,
ut undiqꝫ pũctionibus & aculeis ueſtia
tur. Cũ uerò ſe ſolitudinẽ adeptũ putat,
caput apit,exerit pedes, & uiuificato-
rios motus plana deãbulatione demõ-
ſtrat. Siqs ſuꝑuenerit, ſtatim celerrima
uelocitate caput cũ pedibus in interius
abſcõditoriũ reponit: ut ſi tenere uolue
ris,prius uideas ſanguinẽ tuũ quã corpꝰ
ſuũ. Sic & pctõris caput cũ pedibus, in
tẽtio cũ actione, à paſtoꝝ ſolicitudine
ꝓſpectaẽ: & qđ ferè oĩum peccantiũ ui
tiũ eſt,cũ ab oĩbus uideaẽ,à nemine ẽſti
mat ſe uideri. Si uitiũ reſecare ſtudeas,
et ĩtẽtionis ingreſſus cũ actionis egreſſi
bus correctiuis depĥẽdere: ſtatim Cice
ronis eloquẽtia renouaẽ, excuſaẽ & de-
fendiẽ qđ opponis,accuſaris & offende
ris q ꝓponis. Interrogat de loco & de
tꝑe qñ fcm̃ fuerit, & nouus dialecticus
exerta lingua ꝓrumpit in medium. Pa-
rẽtes aduocat,patrocinatores q̃rit, gra
uari ſe indicat,indicat ſe receſſuꝝ,malle
mori,quã pati talia,& q̃ uidiſti negans,
& q̃ nõ uidit in te cõuitia retorquẽs: ſic
ſpinã ſentis,& culpã ꝑdis,odiũ incurris,
nec corrigis: & quẽ totum tenere puta-
bas,totũ amittis. Vides quã multiplici
cumuloſitate riuus iſte omni hoĩ, & ma
xime nr̃o ordini ſe infundit? Quintus eſt
exultatio in pctĩs. O deteſtãda lætitia,
& in ſempiterni doloris triſtitiã demu-
tanda,in pctĩs ſicut in uirtutibus exulta
re. Nõne latrocinãtes & facinoroſi qqꝫ
cũ uotoꝝ plenitudinẽ aſſequunẽ, non
ſe capiũt p̃ gaudio, ita ẽt ut audeãt ipſi Prou. 2.c
diuinitati grãs ĩmutire? Qui cũ malefe Pſal. 139.c
cerint,lætanẽ,& exultãt ĩ rebꝰ peſſimis.
Cadẽt ſuꝑ eos carbones, & ĩ ignẽ deij-
cienẽ. Sed riuus iſte,qꝫ undoſa refluxiõe
miſeros aĩantes effundit, meliꝰ cõſcia,
quã eloquẽtia comprehẽdit. Sextus eſt
alios docere ad malũ. Hæc doctrina de
cathedra peſtilẽtiẽ diriuaẽ,quã deteſtaẽ
& reprobat qui docet hoĩem ſciam. O

quam in uanum accipit animam ſuam, qui alioꝝ aĩas uenatur ad mortem, qui trahit pctã ſicut ueſtẽ longã, qui miſcet ſanguinẽ ſanguine: cui nõ ſufficit ut itereat in ſclm ſcli, niſi & alios ad interitum ꝑtrahat ſempiternũ. Scitis.n.qa multa uitia tenerrimis ætatibus imprimũtur: q̃ poſtea in magno corpore uix mitigare, necdũ extirpare qſq̃ poſſit. Infœlices magri q hmõi plantaria plantauerunt, explãtabunt ab illa cœleſti plantatione, quã plãtauit pr̃ ille cœleſtis. Quis gloriabit ſe h⁹ riui torrentibus nõ fuiſſe uallatũ? Septimus eſt in oĩbus his malis pſeuerare. Hic pctõr demerſus eſt & abſorptus; & clauſit ſup eũ puteus os ſuũ. Cũ.n.nõ leuat oculos ad cœlũ, nec recordat iudicioꝝ iuſtoꝝ, mortuus eſt,
Eccl. 17.d & ſepultus in ſepulcro cõſciæ ſuæ. Tũc
Prou. 18.a à mortuo tanq̃ qui nõ eſt, pit cõfeſſio: tunc pctõr cum uenerit in pfundũ maloꝝ, contẽnit. Hic eſt in extremo fluminum Aegypti, & multitudo miſerationũ dñi tollitur ab oculis eius. O flumẽ malũ, riui peſſimi, riui exterminantes. Hac nocte dñs eos calceatus tranſiuit, cũ in uirginali ſubſtãtia puram carnem & oĩum p̃taxataꝝ peſtiũ immunẽ accepit, illo calceamento calceatus qd in Idumeã extendit, cuius corrigiã ſoluere nõ potuit magnus ille Baptiſta. Miſit de ſummo filiũ ſuũ, & accepit me ĩ utero uirginis, & ſic tandẽ aſſumpſit me, et de profundis aquaꝝ. Percutiemus & eos, ſi cogitamus pro pctõ nr̃o, ſi prohibeamus linguã à dolo, ſi declinemus à malo, & faciamus bonũ; ſi cõfiteamur aduerſum nos iniuſtitiã nr̃am dño, ſi dolor nr̃ ſit ſp in cõſpectu nr̃o, ſi doceam⁹ iniquos uias dñi, & ſp laus eius ſit ĩ ore nr̃o. Et ut de arte ſutoria nr̃is morib⁹ aliquid conſuamus, hẽamus calceamenta dẽſa, & ſubtil'r conſuta, q̃ poſſint aquas obuiantes excludere. Faciamus carnẽ nr̃am firmam & cõfixam timore dñi, q̃ libidinis humorẽ excludat, & excocta tribulationibus, atq; ita dẽſata, fiat uter nouus ad conſeruandũ uinũ nouum de
Pſal. 118.l quo dr̃: Quia factus ſum ſicut uter ĩ pruina. Sed iã corda & corpa ur̃a ad ſuſcipiendũ filiũ uirginis p̃parata dimittamus in pace, & oẽs in cõe lumen ad reuelationem gentium innocentibus brachijs amplectamur, qui eſt benedictus in ſecula, Amen.

De ſancto Stephano ex lectione actuum Apoſtolorum.

a Dhuc filium uirginis hẽmus in manibus, & obſecutoria delinitione uagientis dei honoram⁹ infantiã. Ducit nos uirgo ad ueneranda cunabula, & ſpecioſa p̃ filiabus hoĩum, ad ſpecioſum forma p̃ filijs hoĩum, bñdicta inter mulieres, ad bñdictum inter hoĩes nos cõducit. Submurmurat nob in aurẽ ſi forte domus exaſperãs audiat & qeſcat, reuelata eſſe uelamina pphetaꝝ, & cõpletum conſiliũ dei. Videte miraculũ matris dñi, quia creatura erat creator creaturæ, ſcintillat ſydus, Magus adorat, exultat polus, tellus reſultat, gloriant angeli, paſtores aggaudẽt; uirgo parit, naſcit deus, & cœloꝝ luminaria clariori lumine lumen exortum in tenebris pſequunt. In iſtis bonis uerſamur, btũs uir q impleuerit deſiderium ſuũ ex ipſis. Scio qa dulce nobis eſt, in Pſal. 118.c
principio erat uerbũ: dulcius uerbũ caro factũ eſt, dulciſſimũ uerbum in cruce ſuſpẽſum. A tãto puerpio qs inſanus oculos nr̃os amore necdũ auellere p̃ſumat, niſi ipſe iubeat q dicit: Auerte ocu- Cant. 6.a
los tuos à me, qa ipſi me auolare fecerũt? Ecce dũ oſculat nos oſculo oris ſui, dũ tãtis miraculis & ſtupidos nos facit & attẽtos: Stephanus plen⁹ gr̃a & fortitudine facit pdigia & ſigna magna in ppl'o. Nũqd æquũ ẽ derelinqre regẽ, & ad milites oculos detorqre? Neq̃, niſi impauerit impator. Surgit ipſe rex fili⁹ regis, ſed lapidãtiũ aciẽ interrũpẽs, triũphatoris certamini nõ ſine dolore cordis aſſiſtit. Videt opprimi primũ & primiceriũ purpuratæ cohortis grãdinaria lapidũ dẽſitate, fontes ſanguinis de corpore ptomartyris ebullire. Videt quia uniuerſa debacchatio redũdat ĩ ipm, & ipſi ſoli improperia exprobrantium cumulant. Vbi pietas & mĩa tua dñe, ſi nõ compateris patienti? ubi æqtas & iuſtitia, ſi nõ iudicas & uindicas de ppl'o lapidante? Curramus ad ſpectaculum ad qd currit, q exultat ut gigas ad currẽdã uiã, & uideamus qbus armis armatus uexillifer martyꝝ in campũ pugnatur⁹ deſcẽdit. Et ut diligẽtius eluceſcat ſingularis martyrij p̃rogatiua, reuocemus ad memoriã apl'icoꝝ actuũ deſcriptionẽ, in qbus hiſtoricis & figuralibus dictis cõuerſio & paſſio belligeri militis cõti
Acto. 6.c netur. Stephanus, inqunt, plenus gr̃a & fortitudine, faciebat prodigia & ſigna magna in ppl'o. Nõ paruũ latet hic myſteriũ, nec uilipendẽda ſimplicioris ſcripturæ manifeſta poſitio. Ad uirginẽ qp peloquẽs angelus, uerba de cœleſtibus ſcrinijs ſumpta, nec alterius niſi ipſi⁹ dei ſpũ fabricata, noua ſalutatione portat. Nulli dubiũ qn oĩum uerboꝝ excellãt altitudinẽ, utpote de melioribus diſciplinis ſancti ſpũs euoluta: quoꝝ annunciatione cõfœderandũ erat illud unicũ ſacr̃m uerbi & hoĩs, diuinitatis & carnis. Aue inqt fortitudo dñi, plena gr̃a. Quid aũt de Stephano? Stephanus ple
Luc. 1.c nus gr̃a & fortitudine. Nõne Lucas eiſdẽ penè lr̃is de utriſq; eloqtur? Sed licet lõge excellẽtior modus in uirgine p̃dicetur, ſcdario tñ laudat in martyre. Habet igr̃ gr̃am Stephan⁹ ſublimiori gñe, quã reliqua martyꝝ multitudo, plenus gr̃a refertur. f. & cumulatus, qd raro in ſcripturis canonicis ſubtilis inquiſitor inueniet. Iũgit gr̃æ fortitudo, infuſo ſpiritu libertatis. Ignitus aĩus, in uocẽ ueritatis erũpit, nec patit ullo pacto rigorẽ iuſtitiæ ſubmitti aliqñ uel dimitti. Sic loricatus gr̃a, & haſta fortitudinis ſapiẽter infrẽdẽs, faciebat pdigia et ſigna magna in ppl'o. Ille põt pdigia & ſigna facere, in quo gr̃a & fortitudo ſedẽ firmiſſimã ſtatuerũt. Sic Stephanus ad homicidas, ad legis adulteros, ad crucifixores filij dei pr̃is loquit, gẽti peccatrici in Aegypto, ppl'o graui iniqtate in deſerto, ſemini neq; in terra pmiſſionis, fi-
lijs ſceleratis in morte ſaluatoris. Dura, Acto. 7.f
inqt, ceruice, & in circũciſi corde & auribus, uos ſp ſpũi ſctõ reſtitiſtis. Surrexerũt qdã de ſynagoga, ſynagoga utiq; ſatanæ, & utiq; conglobabant, uel ad cõ
uincendũ, uel ad occidendũ. Faciũt im- Iob. 40.b
pietatis parietẽ unũ, ſquama ſquamæ cõiungit. Sibilãt ſibi ſerpẽtes adinuicẽ; cõuenerũt in unũ aduerſus dñm, & aduerſus xp̃m eius. Velit nolit, cedit impietas pietati, ueritati error, ſtultitia ſapiẽ,
ſpũi ſctõ p̃ſumptio & uanitas ſpũs hu- Acto. 6.e
mani. Nõ poterãt reſiſtere ſapiæ & ſpũi q loquebat. Nõ dixit, nõ uolebant (qd rõnabilium & pfectoꝝ eſt) ſed, nõ poterãt, ubi mẽti malæ facultas tollit, nõ uoluntas mutat. Redarguebant, ait, ab eo cũ omni fiducia. Fiducial'r agit, nec nutat nec mutat mẽs imperterrita, q̃ magis iuſtitiã, quã uitã: fidẽ, quã ſanguinẽ: mortẽ, quã iuſtitiæ taciturnitatẽ elegit. Concurrẽtes capiũt eũ, adducũt in conciliũ:
& gaudẽt eũ intra ſua retiacula recluſiſ- Prou. 1.b
ſe: ſed fruſtra iacit rete añ ocl'os p̃enatorũ. Tũc uox liberior & ex eoꝝ codicibus ſermo exacuit ueritatis, totũq; martyrẽ rapit ſibi ſpũs dei, & ex eius ore ſonãtiori organo modulatur. Apparet ei una facies ſcripturaꝝ, & ueteris inſtr̃i diſpẽdia in cõpẽdioſam redigit breuitatẽ. Replicat pmiſſiones & bñficia dei, murmurationes & maleficia ppl'i: bona p̃ſtita, reddita mala: ad extremũ diuini ſanguinis exprobat effuſionẽ, refractarios ſpũs, duros ceruice, ĩcircũciſos corde & aurib. & ſublimi uoce homicidas & pditores appellat. Nõ ueret conuẽticula cõgregata de ſanguinib. & iter manus q̃rentiũ aĩam eius, de libiori iuſtitia cacumẽ ueritatis aſcẽdit. Diſſecant cordibus, et ſtridẽt dẽtibus in eũ, concipiũt dolorẽ, & ppè eſt ut parturiãt iniqtatẽ. Miꝝ q nõ reuocantur inſueti nouitate miraculi, qd luminoſa ptomartyris facies nõ refrænat inſanos. Videbãt, inqt, faciẽ eius tanq̃ uultũ angeli ſtãtis inter illos. Quid eſt ô inſenſati? Lumine uultus dei inſignit glorioſus leuita, & uibrãti ſplendore Stephanus ſerenat, & re-

uerberantur oculi ur̃i, & tñ inuidiæ ma
gnitudo uiſionis maieſtatem occludit?
Rñdeant in diuinoꝶ uoluminum euolu
tione ubi reuoluerunt hoiem in terris
poſitum uultum angelicum induiſſe: &
cum in utriſq; legib. uel raro uel nunꝗ
inuenerint, obſtupeant gl'iam triũphã-
tis. Seqt̃, Cum aũt eſſet plenus ſpũ ſc̃tõ,
intendẽs in cœlum uidit gl'iam dei &c.
Miꝶ dictu, & totius ſupgreſſio creatu
ræ, intendit in cœlũ. Videt iam non cœ
los, ſed aptos cœlos, uidet gl'iam dei: Ie-
ſum ſtãtẽ à dextris uirtutis dei. Mouet
me hæc intẽtio, q̃ de cordis puritate re-
fuſa uim facit cœlis, & ad ipſius diuini-
tatis conſiſtoriũ penetrat & attingit.
Cœli apiunt̃, gl'ia dei ur̃: Ieſus conſpicit̃
ſtans non ſolum à dextris dei, ſed à de-
xtris uirtutis dei. Hanc intentionẽ fece-
rat abiectio mundi, contẽptus ſui, cor-
dis munditia, dilectio dei, ꝓximi amor,
ueritatis defenſio, deſideriũ Xpi. Retor
quenda eſſent hęc oĩa ad cões floſculos
moralitatis, niſi eſſet excellentia marty
ris cõmendanda, fœlices oculi, ſubtilis
uiſus, uiſio gl'ioſa. Sil'r q; ſignanter recol-
lige poſitionẽ uerboꝶ. Plen⁹ eſt ſpũ, &
ſic intendit in cœlũ, qa in ſpũ afflat̃: con
culcatis terreſtrib. cœleſtib. inhiat & æ-
ternis. Poſt hæc apiunt̃ cœli, nullaq; ꝑ-
ualet firmatio uel clauſura quã nõ trãſ-
uolet aut irrumpat mens illi ſummę mẽ
ti affectanter inhærẽs. Apiunt̃ ergo cœ
li, & puto qd' oẽs cœli: eorumq; aptio-
nẽ ſeqt̃ uiſio gl'iæ dei, & ur̃ dñs de⁹ ſtãs
à dextris uirtutis dei, ne pr̃e minor eſſe
putet̃. Stat cum ſtãte, cũ bellãte bellat,
qa lapidat̃ in lapidato. Non mediocris
ſtupor inuoluit me, utrũ primitiu⁹ flos
martyꝶ oculis corporeis an ĩcorporeis
iſta pſpexerit. Grande qdẽ miraculũ ſi
mentali intuitu ſtellantib. ſe ĩmerſit ar-
cãnis, ſi mundicordes oculi tã ſolẽnem
inſpexerint uiſionẽ. Qd' ſi corporalib⁹,
certum eſt hunc oẽ hoim genus diſpari
litate gr̃æ ꝑuolaſſe, & pẽnis fidei & uir
tutũ, incorporea corporeis, etſi nõ com
prehẽdiſſe, apphendiſſe tñ. Nihil audeo
temere diffinire, uel ex abrupto ꝑcipi-
tare ſñiam, cum finitiuam ſuper hmõi
rl'am me legiſſe non meminerim: ſecu-
ri⁹ tñ ſequor apl'm, imò ſpm̃ dei ĩ apl'o,
q cum ſumma uerboꝶ libertate magis
ſecuræ ambiguitati, quàm ꝑiculoſæ diſ
finitioni iſta cõmittit. Siue ĩ corpore, in-
quit, ſiue extra corpus, neſcio, deos ſcit. 2. Co. 12. a
Exclamãt ſtatim clamore horribili, cõ-
tinent aures ſuas, & eas obſtruunt ueri
tati, impetũ faciunt unanimiter in eũ, fa
cti amici in morte illius: & eĳcientes eũ
extra ciuitatẽ lapidabãt. Eĳcit̃ martyr
extra ciuitatẽ ſanguinũ, in q̃ prius iuſti-
tia habitauit, nunc aũt homicidæ: de q̃
dicit ſc̃tũs, qm̃ uidi iniqtatẽ & contra-
dictionem in ciuitate. Hæc eſt ciuitas,
quam die ac nocte circũdat iniqtas, &
cætera q̃ ſequunt̃. Ciuitas caſtellũ de- Pſal. 54. b
ſpectiue uocata, quod contra apl'os &
apl'oꝶ dñm duriſſimis infidelitatis ue-
ctib. munitum eſt. Extra portam ciuita
tis h⁹ paſſus eſt dñs, extra eã lapidat̃ ſer
uus exiens ad eũ extra caſtra, & portãs
ſil'itudinem improperĳ eius. Deponunt̃
ueſtimenta martyris ad pedes pſecuto-
ris, q attactu ſacraꝶ ueſtiũ, & or̃onib⁹
lapidandi fuerat conuertendus. Et lapi-
dabant, inqt, Stephanũ inuocantem &
dicentẽ: Dñe Ieſu accipe ſpm̃ meũ. Cur- Acto. 7. l
runt illi ad lapides, & ille ad ꝑces. Lapi-
des lapidẽ ꝑcutiunt, ſed lapidẽ mollio-
rẽ, de quo fluit oleum charitatis, & tin-
nitus reddit̃ pietatis. Dñe Ieſu, inqt, ne
ſtatuas illis hoc pc̃tm̃. Rogat ſuſcipere Ibidem.
ſpm̃ ſuũ, ſpm̃ utiq;, & ſc̃tm̃: illum quẽ ſi-
gnãter q̃ſi quoddã ſignaculum apl's in
hoie ꝑcipit cõſeruari. Vt ĩteger, inqt, aĩa 1. Theſ. 5. d
& ſpũs & corpus in die dñi ſine q̃rela
ſeruet̃. O quãta pietas, quãt⁹ affect⁹, &
ardẽtiſſime charitatis integritas. Rectè
martyrĳ florẽ iſte ſibi ꝓuẽdicat, ĩ q̃ ſil'itu
do dñi pẽdẽtis ĩ cruce mirabilib. formu-
lis eſt ĩpreſſa. In ligno. n. ſpinis corona-
tus, lãcea cõfoſſus, cruci affix⁹, diſſimu-
lat illũ unicũ dolorẽ, & obliuiſcit̃ mor-
tis uicinę: nouũ ĩtroductur⁹ exẽplũ, apit
latitudinẽ charitatis, & aptiori cãpo ter
minos traditę legis amplificat, iã ñ ſolũ
amic⁹ amicis, ſed uelint nolint amic⁹ pa

riter inimicis. Pater, inquit, ignoſce illis,
Luc. 23. c qa neſciunt qd faciunt. Non potuit eſ-
ſe inefficax or̃o morientis: uñ & inimi-
coꝶ numeroſitas ad numeꝶ amicoꝶ
trãſiuit. Vide quam recto curſu Stepha
nus etſi non ęquat, ſeqt̃ tñ redemptorẽ.
Volat ſaxoꝶ imber, & fortiſſimis inui-
doꝶ manib. loca uulneꝶ duplicant̃: ſed
patienter patit̃ coronatus nr̃ de corona
nois ad coronam regiminis transferen
dus. Neſcit affectũ carnis, & mortis ho
rã ignorat, & uide qd' deliberat facien-
dũ. Poſitis, ait, genubus exclamauit uo
Acto. 7. g ce magna dicens: Dñe, ne ſtatuas illis
hoc pc̃tm̃. Clamat uoce magna, qa ma
gna utiq; charitate. Poſitis genib. qa ue
ra & humili ſimplicitate ꝓ ſe orans ſtat
& erigit̃: ꝓ lapidantibus flectit genua.
Quis audiuit unꝗ talẽ? Et qs uidit huic
ſil'em? Plus dolet pſequentiũ pc̃tm̃, quã
ſua uulnera: illoꝶ iniquitatẽ, quàm ſuã
mortẽ. Et cũ hoc dixiſſet, obdormiuit ĩ
Ibidem. dño. Fœlix ſomnus cum reqe, reqes cũ
uoluptate, uoluptas cũ ſatietate, ſatie-
tas cũ ſecuritate, ſecuritas cum ęternita
te. Obdormiuit, inqt, in dño, abſorpt⁹
in claritatis abyſſum, & ĩter dei ſui bra
chia reqeſcẽs. Sedebat à dextris di' dñs
Ieſus, ſed prio martyri martyꝶ caput.
Recolitis qd' illa eccl'iæ lingua (Auguſti
nũ loquor) de hoc martyre ſenſerit, quẽ
poſt mortẽ ſeptẽ mortuos aſſerit ſuſci-
taſſe. Eia uos q Leuitali ordine ꝑfulge-
tis, cantate huic canticũ nouũ, & tantæ
feſtiuitati feſtiuis uocib. inclamate. For
taſſis concinentib. ẽt ſuggeret de uobis
dño ſuo iudici ur̃o, ne ſtatuas illis aliqd
ad peccatũ, qui eſt deus benedictus in
ſecula, Amen.

Homilia S. Bernardo aſſcripta.

PEtis à me fili chariſſime, q̃tenus
ex lectione euangelica q̃ duo-
dẽnis pueri Ieſu geſta narrant̃,
aliqua piæ meditationis & ſc̃ti amoris
eliciam ſemina, & ſportulis lr̃aꝶ cõmẽ
dans tibi colligenda tranſmittam. Ad-
huc nuncius iſta ipſe loquebat̃, & ecce
ſenſi ĩ ipſis medullis cordis mei, ex quã-
to, ex quali, ex quàm ardenti, ex quàm
dulci tua id fr̃nitas petebat affectu: cũ
ſubito mihi uenit in mentem ubi aliqñ
fuerim, qd ſenſerim, qd in me ipſo euan
gelica uerba nõnunꝗ egerint uel cũ le-
gerent̃ uel cum cantarent̃. Reſpexi mi-
ſer reſpexi, & uidi quã longe poſt terga
illa ſuauia & iucunda reliquerim: quàm
longe ab his delicĳs occupationum &
ſolicitudinũ me funes extraxerint, adeo
ut q̃ tunc tangere nolebat aĩa mea, nunc
ꝑ anguſtia cibi mei ſint. Hæc recordat⁹ Pſal. 41. a
ſum, & effudi in me aĩam meã, cũ emiſ-
ſa ad me manus dñi tetigit cor meũ, &
unxit illud unctione miæ ſuæ cernẽs in
ipſo inqſitionis tuæ mõ qd luminis qd
ſplẽdoris tuus mihi inſtillabat affectus
cũ inſinuari tibi flagitares, puer Ieſus tri
duo illo quo q̃rebatur à mr̃e, ubi fuerit,
quo ſit uſus hoſpitio, qbus cibis alitus,
quoꝶ delectatus cõſortio, qb. negotĳs
occupatus. Sentio fili mi, ſentio ea ipſa,
quàm familiariter, quàm affectuoſè, cũ
qbus lacrymis in or̃onib. tuis ſc̃tis ab i-
pſo Ieſu ſoleas ſciſcitari, cũ ante oculos
cordis tui illa dulcis pueri dulcis uerſat̃
imago: cũ illũ ſpecioſiſſimũ uultũ ſpũa-
li quadam imaginatione depingis, cum
oculos illos ſuauiſſimos ſil'r & mitiſſi-
mos in te iucundius radiare perſentis.
Tunc (ut ur̃ mihi) intimo clamas affe-
ctu: O dulcis puer, ubi eras? Vbi iace-
bas? Quo utebaris hoſpitio? Quo frue-
baris conſortio? Vtrũ in cœlo? Vtrum in
terra? An in domo aliqua interim mo-
rabaris, uel certe cum aliqb. tuæ ætatis
puerulis ſecreto loco conſiſtẽs, eis ſecre Mat. 19. a
toꝶ myſteria pfundebas ſcd'm tuam in
euangelio uocẽ: Sinite paruulos uenire
ad me, & nolite ꝓhibere illos? Fœlices
ſi q fuerũt illi qb. tot dieb⁹ tã familiari-
ter tuã pñtiam indulſiſti. Sed qd eſt mi
dulcis dñe, q ſc̃tiſſimæ mr̃i tuæ q̃renti,
dolenti, ſuſpiranti nõ cõpatiebaris? De-
niq; ipſa & pr̃ tuus dolentes q̃rebãt te.
Imò tu dña mea dulciſſima, cur dñm q̃-
rebas, quem deum eſſe non ignorabas?
An ne cruciaret̃ fame, ne frigore uexa-
ret̃, ne ab alio quolibet ætatis ſuę puero

iniuriaret̃ formidabas? Nõne ipſe eſt q
paſcit oĩa, oĩa nutrit, q fœnum agri qđ
hodie eſt & cras in clibanũ mittit̃, glõ-
ſius Salomone ueſtit & ornat? Qui po
ti⁹ dña mea (pace tua dico) dulciſſimũ
filium tuũ cur tam facile amiſiſti, tã in-
curioſe cuſtodiſti, tã ſero ꝙ deerat aĩad
uertiſti? Vtinam & mihi inſpirare digna
ret̃ ipſe Ieſus qđ ſibi ſic q̃renti, ſic flagitã
ti, ſic æſtuãti, interno & ſpũali ſermone
rñderit, ut nota tibi ſcriberẽ, & guſtata
eructare ſufficerẽ. Videamus tñ ſi placet
qđnam ſit ꝙ dñs Ieſus in Bethlehẽ na-
ſcit̃, latet ĩ Aegypto, nutrit̃ ĩ Nazareth,
& inde duodẽnis ad tẽplũ & metropo
lim ciuitatẽ aſcẽdit, nec tñ ſolus, ſed ſub
parentũ diſciplina. Vt qđ iſta oĩa? Quia
ꝑfecto dux eſt dñs meus Ieſus, qa me-
dic⁹, qa doctor. Quia ut dux exultauit
ut gigas ad currendam uiã, qa à ſũmo
cœlo egreſſio eius, & uſq; ad Bethlehẽ
deſcenſus eius. Ibi plena cœleſtiũ odo-
ramentoꝝ relinquens ueſtigia poſuit
tenebras .i. Aegyptum latibulum ſuũ.
Et cum ſedentib. in tenebris & umbra
mortis lucem ſupnæ grãæ infudiſſet, etiã
Nazareth ſctã ſua pñtia nobilitauit.
Sicq; Nazarenus effectus in templum
introducit̃, utq; puer diſcens, nõ docẽs,
audiens & interrogans, & in his omni-
bus à parentum diſciplina non recedẽs.
Sic dñe, ſic p̃cedis miſeros, ſic ſanas æ-
grotos: hanc uiam errantib. hanc aſcen
dentib. ſcalã: hunc exulib. reditũ demõ
ſtrãs. Quis dabit me bone Ieſu, tuis in-
hærere ueſtigijs, et ſic currere poſt te, ut
qñq; apph̃ẽdã te? Ego ꝓdigus ille fili⁹,
q accepi ad me meã ſubam, nolẽs cuſto
dire ad te fortitudinẽ meã, ꝓfectus ſum
in regionẽ longinq̃, regionẽ diſſilitudi-
nis, cõparatus iumentis inſipientib. &
ſilis redditus illis. Ibi diſſipaui oĩa bona
mea uiuendo luxurioſè: & ſic cœpi ege-
re. Infœlix egeſtas, cui & panis defuit,
& porcoꝝ cibus nõ ꝓfuit, ſequens q̃dã
aĩalia imundiſſima erraui in ſolitudine ĩ
inaquoſo, uiã ciuitatis habitaculi nõ in-
ueni. Eſuriens & ſitiens aĩa mea in malis
Luc. 15. d contabuit, & dixi: Quanti mercenarij in
domo pr̃is mei abundant panib. & ego
hic fame peo? dũ ſic clamarẽ ad deum,
exaudiuit me, deducens me in uiam re-
ctam, ut irẽ in ciuitatem habitationis. In
quam, niſi in illã q̃ abundans panib. do
mus dr̃ panis .i. Bethlehẽ? Confiteant̃ ti
bi dñe mĩæ tuæ, qa ſatiaſti aĩam inanẽ,
& aĩam eſurientẽ ſatiaſti bonis. Pauper
utiq; ille, q de cœlo deſcendit: & poſit⁹
in p̃ſepio ſpũalium cibus effectus eſt iu
mentoꝝ. Et hæc qđem conuerſionis ui
ta, q̃ſi ſpũalis cuiuſdam natiuitatis ini-
tium, ut conformemur paruulo, paupta
tis ſuſcipiam⁹ inſignia: & facti ut iumẽ-
tum apud te dñe, pñtiæ tuæ delicijs per-
fruamur. Sed qa ſcriptũ eſt, Fili acceſſi- Eccl. 2. a
ſti ad ſeruitutẽ dei, ſta fortiter, & p̃para
aĩam tuam ad tentationẽ: abſcõdit mo
dicũ faciẽ ſuã dñs Ieſus à nobis, non ut
diſcedat, ſed lateat. Ecce Aegyptus, ec-
ce tenebrę, ecce turbatio. Sedẽtes qppe
in tenebris, & umbra mortis exptæ iu-
cunditatis, inopia uincti, & cõpediti fer
ro, proprij uidelicet duritia cordis: neceſ
ſe eſt ut clamemus ad dñm cũ tribula-
mur, & ipſe de neceſſitatib⁹ nr̃is eruet
nos. Luce .n. conſolationis ſuæ diſſipãs
tenebras h⁹ tentationis, & grã internæ
cõpunctionis rũpens uincula interioris
duritiæ, ſereniori uultu nos p̃cedit ĩ Na-
zareth, ut ibi inter flores ſcripturaꝝ &
uirtutum fructus ſenioꝝ diſciplina nu-
triti, duodecimi anni d̃licias ſortiamur.
Sicut .n. dñs Ieſus in nobis naſcit̃ & cõ-
cipit̃: ita ꝓfectò creſcit & nutrit̃ in nob,
donec occurramus oẽs in uiꝝ ꝑfectũ in
menſurã ætatis plenitudinis Xp̃i. Cũ er
go factus eſſet Ieſus annoꝝ duodecim,
aſcendentib. illis in Ierl̃m, ſcđm conſue
tudinẽ diei feſti, cũ redirẽt, remãſit puer
Ieſus ĩ Ierl̃m. Primũ itaq; ne nos p̃tereat
h⁹ hiſtoriæ ſuauitas, ſciẽdũ id moris fuiſ
ſe Iudæis ut aſcẽdẽtes ad diẽ feſtũ, ſeor-
ſum uiri, ſeorſũ mulieres ĩcederẽt, ne for
te aliqđ coĩgnatiõis ſubrepet, p̃ſcribẽte
lege diuina ut mũdi tm̃ ſacris ſolẽnijs ĩ-
tereſsẽt. Vñ credibile ẽ pueꝝ Ieſum illo
tpe nũc pr̃i & uiris adhærẽtib. ei, nunc
mr̃i & mulierib. comitãtib. eã, ſuę pñtię

dulcedinem indulſiſſe. Cogitemus er-
go quãta eoꝝ fuerit fœlicitas, q tot die-
bus uiderunt faciem eius: & mellifluos
eius ſermones audierunt, & conſidera-
uerunt in hoĩe & puero q̃dam cœleſtis
radiare uirtutis, & inter cõfabulationes
mutuas myſterium ſapiæ ſalutaris inſe-
rere. Stupent ſenes: admirant̃ iuuenes,
& ſuæ tunc ętatis pueri moꝝ grauitate,
& ſermonũ pondere deterrent̃. Credo
.n. in illo ſpecioſiſſimo uultu tantã grãæ
cœleſtis elegantiam refulſiſſe, ut oĩm in
ſe conuerteret aſpectũ, auditum erige-
ret, excitaret affectum. Cerne q̃ſo, quẽ-
admodũ à ſingulis rapit̃, à ſingulis trahi
tur, ſenes oſculant̃, amplectũt̃ iuuenes,
pueri obſequunt̃. Quæ lacrymæ à pue-
ris dum diutius à uiris tenet̃. Quæ ſctis
mulierib. q̃rimoniæ cum paulo plus cũ
pr̃e & eius ſocijs moraret̃. Credo ſingu
los ꝓclamare intimo affectu: Oſculet̃
Cant. 1. a me oſculo oris ſui: Et pueris eius pñtiã
ſuſpirantib. ſenũ contubernijs ſe inſere-
re non audentib. illud facile coaptatur.
Quis mihi det te fr̃em meum ſugẽtem
ubera mr̃is meæ, ut inueniam te foris, et
deoſculer? Cũ hac igr̃ iucũditate ingre
dientib. cunctis ciuitatem ſctãm contẽ-
plare rogo, ĩter ſingulas familias q̃ pia
fuerit ac ſctã contentio, cũctis deſiderã
tibus eius ſibi pñtiam dulciſſimã indul-
geri. Hæc fœlix q̃ uicit. Forte ob hanc
cãm conſũmatis oĩb. cum redirẽt, remã-
ſit puer Ieſus in Ierl̃m: & non cognoue-
runt parentes eius, arbitrantes .n. unuſ-
qſq; ꝙ eſſet cum altero, utpote q ama-
bat̃ ab oĩb. & ab oĩb. petebat̃. Non co-
gnouerunt parentes eius ꝙ abeſſet, do-
nec itinere diei expleto, ꝑ ſingulas fami
lias q̃ ſil' aſcenderant q̃reret̃ inter cogna
tos & notos. Et non inuenientes regreſ-
ſi ſunt in Ierl̃m, poſt triduum aũt inuene
runt eũ in templo. Per illud itaq; triduũ
ubi eras bone Ieſu? Quis cibũ aut potũ
miniſtrauit? Quis detraxit calceamẽta?
Quis mẽbra puerilia unguentis fouit &
balneis? Scio certe qa ſicut uoluntarie
nr̃am ſumpſiſti infirmitatẽ, ita cũ uelles
ꝓpriam oñdiſti uirtutẽ: & ita cũ uelles,
his obſequijs nõ eguiſti. Vbi ergo eras
dñe Ieſu? De his oĩb. æſtimare, uel conij
cere, uel opinari libet aliqđ: affirmare ãt
temere nihil licet. Quid dicã deus me⁹?
an ut te ꝑ oĩa nr̃æ conformares paupta
ti, & in te humanæ naturæ calamitates
ſuſcipes, q̃ſi unus è turba pauperꝝ ſtipẽ
ꝑ oſtia mẽdicabas? Quis dabit me buc
cellaꝝ illaꝝ ſic mendicataꝝ participẽ
fieri, uel ſaltẽ diuini illius edulij reliquijs
ſaginari? Sed ut ad ſublimioris opinio-
nis ſecreta uertamus, prima forte die
pr̃nis ſe uultib. pñtauit: non ut conſede
ret, ſed ut ordine ſuſceptæ diſpenſatiõis
pr̃nam uocẽ conſuleret. Nõ abſurda ur̃
talis opinio, ſi æſtimet̃ ꝙ dei filius d̃ his
q̃ in diuina natura ſil' ipſe cũ pr̃e & ſpũ
ſctõ coæq̃lis & conſubalis utriq; diſpo
ſuerat, in forma ſerui quam ſuſcepat, hõ
paruus deum magnum conſuluerit: nõ
ut diſceret, qđ ipſe cum pr̃e ĩ forma dei
æternal'r nouerat, ſed ut ipſi pr̃i ꝑ oĩa de-
ferret, obedientiã offerret, p̃ferret humi-
litatẽ. Ibi igr̃ ĩ illo ſecreto cubiculo pr̃is
de baptiſmate ſuſcitãdo, de eligẽdis di-
ſcipulis, & cõdẽdo euãgelio, de miracu
lis faciẽdis, poſtremo d̃ tolerãtia paſſio
nis, de reſurrectionis glĩa, cũctis diuino
mõ diſpoſitis, altera iam die angelicis
& archangelicis choris ſuauitatem ſui
uultus indulſit: referenſq; antiquã ciuiũ
ſupnoꝝ ruinã poſt modicũ reparandã,
uniuerſam lætificauit ciuitatẽ dei. Iam
tertia die ſe cuneis pr̃iarchaꝝ & ꝓphe
taꝝ imiſcens, ea q̃ à ſctõ ſene Simeone
dudum audierant, ꝓprij uultus manife-
ſtatiõe approbauit. Sicq; expectatiõis
illoꝝ moras, iſtãtis iã redẽptiõis ꝓmiſ-
ſiõe cõſolãs, aĩæquiores atq; alacriores
reddidit uniuerſos. Meritò igr̃ poſt tri-
duũ iuenit̃ ĩ tẽplo ĩ medio doctoꝝ & ſe-
nioꝝ, ut pr̃næ pietatis d̃ hoĩm repatiõe
cõſiliũ ſicut ãgelis & ſctis carne exutis
q̃tũ uidebat̃, ꝓpalauerat: ita in oĩm lo-
coꝝ ſacratiſſimo tẽplo Hieroſolymiti-
co, & his primò q p̃tioſiſſimũ h⁹ ꝓmiſ-
ſionis: theſauꝝ in ſacris lr̃is cõſeruabãt,
paulatim incipet reſerare, primũ audiẽs
& interrogãs, deĩde ſacratiſſima myſte

ria ꝓdens. Deniq; mirabant̃ oẽs ſuper
prudentia & rñſis eius. Data eſt hęc pue
ris & adoleſcentibus humilitatis & re-
uerentiæ forma, ut in medio ſenioꝝ ta-
ceant, ut audiaut, interrogẽt & diſcant.
Indica mihi dilectiſſima dña mea mater
dñi mei, qd tibi fuerit animi, qd ſtupo-
ris, qd gaudij, cũ dulciſſimũ filiũ tuum
dñm Ieſum inuenires, nõ inter pueros,
ſed inter doctores: cũ oĩm oculos ĩ ipm
intẽtos, oĩum cerneres aures ad ipm ere
ctas: cũ de prudẽtia eius & rñſis puſilli
& magni, docti pariter & indocti loq̃-
Cant. 3. c rent̃. Inueni, inqt, quẽ diligit aĩa mea: te-
nebo illũ, nec dimittã. Tene ô dulcis do
mina, tene quẽ diligis, & triduanã eius
abſentiã multiplicatis delicijs recõpen
Luc. 2. g ſa. Fili qd eſt, ꝙ feciſti nobis ſic? Ecce pr̃
tuus & ego dolẽtes q̃rebamus te. Iteꝝ
dña mea dico: Quur dolebas? Credo
nõ famẽ, nõ ſitim, nõ inediã timebas pue
ro, quẽ deũ noueras: ſed tm̃ ſubtractas
uel ad modicũ ineffabiles pñtiæ ei⁹ de-
licias querebaris. Tã.n. dulcis eſt dñs
Ieſus guſtãtibus eũ, tã ſpecioſus ad uidẽ
dũ, tã ſuauis ad amplectendũ, ut breuis
eius abſentia, maxima doloris materia
ſit. Quid eſt ꝙ me q̃rebatis? Neſcieba-
tis qa ĩ his q̃ patris mei ſunt oportet me
eſſe? Iã hic cœleſtiũ myſterioꝝ, in qbus
ꝑ triduũ fuerat, obſeratũ incipit reſerare
ſecretũ. Vt humilitatis & obediẽtiæ, ſi-
mulq; ꝓprię uolũtatis deſerẽdę, ſenioꝝ
p̃ceptis, ẽt utilibus p̃termiſſis, obtẽperã
di expſſius & excellentius cõmendaret
exemplũ, his ſublimibus, tã utilibus, tã
deniq; neceſſarijs p̃termiſſis, ſenioꝝ ſe
ſubdit uolũtati, ut ait euãgeliſta: & de-
ſcẽdit cũ eis, & erat ſubditus illis. Sed
qd eſt ꝙ ait euãgeliſta. ſ. ꝙ ipſi nõ intel
lexerũt uerbũ qđ locutus fuerat? Non
Ibidem hoc de Maria dictũ arbitror, q̃ ex quo
ſpũſſctũs ſupuenit in eã, & ei uirtus altiſ
ſimi obũbrauit, nullũ filij cõſiliũ potuit
neſcire, ſed cæteris neſciẽtibus ſiue non
intelligẽtibus qđ dixerit, Maria ut ſciẽs
& intelligẽs cõſeruabat oĩa uerba hæc
cõferẽs in corde ſuo. Memoria cõſerua
bat, meditatione ruminabat, & hæc cũ
cæteris q̃ de eo uiderat & audierat, con
ferebat. Ita ẽt beatiſſima uirgo tũc miſe
ricorditer ꝓuidebat nob̃, ne tã dulcia,
tã ſalubria, tã neceſſaria ꝟba, aliq̃ negli
gẽtia laberent̃, & ꝑpea nec ſcriberent̃,
nec p̃dicarent̃, & ſic ſequẽtes h⁹ ſpũalis
mannæ delicijs fraudarent̃. Oĩa igr̃ hęc
uirgo prudẽtiſſima fidel'r cõſeruauit, ue
recũde tacuit, opportune ꝓdidit, & ſan
ctis diſcipulis & apl'is p̃dicãda cõmiſit.
De his uero q̃ ſequunt̃: Ieſus ꝓficiebat
ætate & ſapia & gr̃a apud deũ & hoĩes:
multi multa dixerũt, & diuerſi diuerſa
ſentiũt, de quoꝝ ſententijs non eſt nr̃m
iudicare. Alij aĩam xp̃i ex quo creata ẽ
& aſſumpta in deũ, æqualẽ cum deo ſa
piam habuiſſe putarũt. Alij quaſi crea-
turã creatori adæq̃re timentes, ſicut ꝑta
te, ita & ſapia ꝓfeciſſe dixerũt, euange-
liſtę innitẽtes authoritati, q̃ ait: Ieſus aũt
ꝓficiebat ætate, & ſapia, & gr̃a. Nec
miꝝ, inqunt, ſi minor dicat̃ fuiſſe ſapia,
cum mortalis atq; paſſibilis, atq; ꝑ hoc
beatitudine minor tũc fuiſſe ueraciſſime
p̃dicetur. De hoꝝ ſententijs iudicet qſ-
que ut uelit. Mihi ſufficit ſcire & crede-
re dñm Ieſum, ex quo cũ deo in unã eſt
aſſumptus ꝑſonã, fuiſſe ꝑfectũ deum, ac
ꝑ hoc ꝑfectam ſapiam, perfectam iuſti
tiam, perfectã beatitudinẽ, ꝑfectam fuiſ
ſe uirtutẽ & eſſe, & qcqd de eo ſecundũ
ſubſtantiã dici põt, de eo potuiſſe dici
ẽt cum in utero fuiſſet matris, non am-
bigo. Nec iõ aut reſurrectionẽ, aut mor
talitatẽ, aut paſſibilitatẽ abrogam⁹: cũ
eũ non phantaſticẽ, ſed uere hoĩem eſſe
cõfiteamur, & ueram hoĩs fuiſſe natu-
rã, in qua potuit ꝓficere. Vtrũ ætate aut
ſapia, ipſi uideãt q de hmõi contendere
norunt. Tu aũt fili, q̃õnes non quæris,
ſed deuotionem: nec un̄ lingua acuatur,
ſed un̄ aĩus excitetur. Et ꝑpea his quæ
ad hiſtoriam pertinent interim præter-
miſſis, ad ſpũalem intelligentiam enu-
cleandã, ſicut ipſe de quo loqmur, inſpi
rare dignabit̃, trãſeamus. Nũc redeũdũ
eſt ad te fili chariſſime, cuius aĩus eſt cõ
formari xp̃o, & ueſtigijs Ieſu arcti⁹ inhæ
rere, ſi forte ſufficiam de euangelica le
ctione

ctione tuum tibi explicare profectum,
ut hoc ipm legas in his ſchedulis, qđ in
teipſo ſuauius expiris. Credo.n. te trãſ-
iſſe ad Nazarenas de Bethlehemitica
paupꝑtate diuitias, & iam duodẽnem ef
fectum, de florib. Nazarenis ad fructus
Ieroſolymiticos aſcendiſſe, ubi nõ tam
in codicib. quam in ꝓprijs morib. hæc
myſtica ualeas lectitare. Sicut.n. Beth-
lehẽ ubi Xp̃s paruulus & paupꝑ naſcit̃,
bonæ uitæ eſt ĩchoatio: ſicut Nazareth
ubi nutrit̃, uirtutum eſt exercitatio: ita
Ieruſalẽ ad quam dñs aſcendit, eſt cœle
ſtium ſecretoꝝ contemplatio. In Beth-
lehẽ.n. paupeſcit, in Nazareth diteſcit, ĩ
Ieruſalem affluit delicijs. Paupeſcit qp-
pe ꝑfecta mundi abrenunciatione, dite
ſcit uirtutũ ꝑfectione, & delicijs affluit
ſpũaliũ ſapoꝝ dulcedine. Aſcendendũ
qppe eſt à conualle plorationis, inter
aſꝑa tentationis, ꝑ plana exercitij ſpũa
lis ad alta luminoſæ contẽplationis. In
Bethlehem nouę conuerſationi dedicat̃
infantia, q̃ rõnis impotens neminem lę
dit, neminẽ fallit, libera cupiditatis, ſuæ
uoluntatis inſcia, neminem iudicat, nul-
li detrahit, nihil cupit, nec de pñtib. an-
xia, nec de futuris ſolicita, alieno tm̃ ſu-
1. Cor. 3. d ſtentat̃ iudicio. Hanc nobis infantiam
uas electionis cõmendans, ſiqs (ait) in-
ter uos ſapiens uoluerit fieri, ſtult⁹ fiat,
Mat. 18. a ut ſit ſapiens. Et dñs in euangelio: Niſi
cõuerſi fueritis, & efficiamini ſicut par-
uuli, non intrabitis in regnum cœloꝝ.
Hac itaq; q̃libet aĩa initiata ĩfãtia, poſt
Herodianas ꝑſecutiones ſi cœpint in ea
q̃ſi in agro fertiliſſimo uirtutum flores
ubiq; pullulare, nõ ĩmerito Nazareth,
q̃ flos interp̃tat̃, q̃ſi ſeptẽnis inhabitans
duodecimũ annũ fœliciter expectabit.
Primo qdem neceſſe eſt ut ager cordis
nr̃i pc̃tõꝝ nr̃oꝝ recordatione & infir-
mitatis nr̃æ conſideratione inſtercoret̃,
deinde tentationum uomere multiplici
fatiget̃, ut ſic uirtutũ ſemina flores pa-
riant ſpũalium exercitioꝝ. Ergo illũ, à
quo iam ſpũs timoris uitia antiq̃ & in-
olitas cupiditates reſecauerit: unius an
ni pueꝝ exiſtimato. Si deinde mitẽ eũ
& obedientẽ ſpũs pietatis effecerit: biẽ
nẽ ſpũal'r iudicato. Iam ſi ſpũs ſciæ ſuæ
infirmitatis cognitionẽ, & auxilij diui-
ni deſiderium infuderit: triẽnẽ non dubi
tes acceſſiſſe. Quem ſi contra tentatio-
nes & carnales delectationes, quæ mi-
litant aduerſus aĩam, ſpũs fortitudinis
ĩmobilẽ reddiderit ac robuſtũ: annoꝝ
q̃uor pueꝝ admirare. Accedat ſpũs cõ
ſilij, & uirtute diſcretionis qnquẽnẽ fa-
ciet. Cui ſi ſpũs intelligentiæ meditatio
nẽ ſacrę legis indulſerit, ad ſexti anni æ-
tatẽ fœlici ꝓgreſſu ꝑuenit. Septimũ an-
num ſpũs ſapiæ aduehit, q̃ de legis diui
næ meditatione ꝓcedit. Quatuor uerò
uirtutes cardinales q̃ſi q̃tuor ẽt annoꝝ
lucem aĩæ inuehunt ꝓficienti, qb. nihil
eſt in uita utilius hoĩb. ſicut de ipſis ſcri
ptum eſt. Sobrietatẽ.n. docet, & prudẽ
tiam & iuſtitiam & uirtutem, qb. nihil
eſt utilius. hæ ſunt p̃cedentium uirtutũ
moderatrices, ſine qb. cæteræ nec hone
ſtè hr̃i, nec ꝑſeueranter pñt ſeruari. Agit
.n. ſobrietas, q̃ alio noĩe tẽꝑantia dr̃, ne
ſit ipſaꝝ uirtutũ ĩmoderata ꝓgreſſio.
Prudentia ne ſit eaꝝ indiſtincta confu-
ſio. Iuſtitia ne ſit uirtutum uſus ĩmode-
ratus. Virtus q̃ fortitudo dr̃, ut ꝑſeuerã
ter eaꝝ teneat̃ affectus. Seq̃t ann⁹ duo-
denus, iſq; contẽplationis, q̃ ad ipſam
cœleſtem Ierl'm aĩam ſubleuat æſtuãtẽ,
q̃ cœlum reſerat, q̃ portas Paradiſi apit,
q̃ ſponſum ipm, ſponſum ſpecioſum for
ma p̃ filijs hoĩm, q̃ſi per cancellos ꝓſpi
cientem puris mentis oculis exhibet cõ
templandũ, ut uocẽ illã ſuauiſſimã me-
reat̃ audire, Tota pulcra es amica mea, Cant. 4. b
& macula nõ ẽ ĩ te. Immaculata ſordib.
pc̃tõꝝ uel paſſionũ, euolãs à retib. oc-
cupationũ, oblita mœroꝝ ptõꝝ, euane
ſcẽtib. imaginib. exterioꝝ creatoꝝ, cor
dis ſui faciẽ ad cernẽdũ quẽ diligit, ſum
ma auiditate ſuſtollit. Et iõ audit: Tota
pulcra es amica mea, & macula nõ eſt
in te. Fauus diſtillãs labia tua. Hyems,
inqt, trãſijt, imber abijt & receſſit, flores
apparuerũt ĩ terra nr̃a. Hi ſũt flores odo
riferi nimiꝝ, licet adhuc ĩ q̃dã nouitate
uirtutes, q̃ poſt hyemẽ ꝑſecutionũ, & ĩ-

brem tentationum, in agro pctōris bñ
ꝓficientis fœliciter oriunť: quarꝝ Xp̄s
decore ſil' & odore delectatus, ab infe-
riorib. eam ad ſupiora inuitans, hyems,
ingt, tranſijt: imber abijt & receſſit, flo-
res apparuerunt in terra nr̄a. Et qm̄ ꝓ
gemitu compunctionis apiť uita contē
plationis, adiecit in ſequentib. Vox tur-
turis audita eſt in terra nr̄a. Recole fili
qd ſoleas in angulis ſuſurrare, cum. ſ. ad
inſtar turturis, q̄ auis caſtiſſima eſt, ſoli-
uaga & gemebunda, latebras q̄ris, &
licet inter multos conſtitutus, ſolitudi-
nem tibi ædificas quotidianam, qm̄ ge
mis, qm̄ æſtuas, qm̄ q̄ris quē diligit aīa
tua, & amoris uim patiens, iam optas
uidere quē amas, quē nunc blandiris, et
nunc ad amoris & deſiderij intentionē
ſuauiter indagas. Nunc moras accuſas,
nunc te cernis contēptū, nunc te uiſita-
tione confiteris indignū, & iterꝝ de eius
toties exptus bonitate p̄ſumis. Nūc q̄ſi
ulterius non ſuſtineas, ſpūali quodā liti
gio uel luctamine euincere retardantē
conaris. Quæ tunc lacrymæ? Qui gemi-
tus? Quæ ſuſpiria? Quę uoces? Nūc ocu
li fletu graues, cū intimis ſingultib. eri-
gunť ad cœlū: nunc manus extēdunť &
brachia: nunc pectoris tunſione aīæ tar
ditas accuſať. Proferunť interim uerba
ſine principio, ſine fine, quorꝝ nec ſnīæ
cohærēt ſibi, nec rōnes ſil'es ſunt, nec ali
cuius linguæ ſenſus uel idioma ſeruať,
qñ uox aliqñ rñdet affectui, & iterꝝ uo
cem affectus intercipit. Gaudet certe
piꝰ ille Ieſus tali certamine ſupari, & ta
lis aīæ tali Inſtantia delectatus, ad cir-
cunſtantes angelos gl'iať. Vox turturis
audita eſt in terra nr̄a, in terra uiuentiū.
Vox talis aīæ ſic æſtuantis audiť, cū ta-
lis deſiderij odor ſuauiiſſmus uniuerſam
demulcet ſuauitatē dei. Sic tibi in angu
3.Re.19. b lo q̄ſi Eliæ in ſpelunca, primo trāſit ſpūs
grandis ſubuertens montes, & cōterēs
petras. Non in ſpū dn̄s: Et poſt ſpm̄ cō
motio, ſed nō i cōmotione dn̄s. Et poſt
cōmotionem ignis, ſed nō in igne dn̄s.
Poſt ignem ſibilus auræ tenuis, & ibi
dn̄s. Hi ſunt qdam gradus per quos in

orone mens compuncta cōſcendit, q̄ſi
uirgula fumi ex aromatib. myrrhæ &
thuris, & uniuerſi gn̄is pulueris pigmen
tarij. Sed hæc tibijpſi non tam inueſti-
ganda, q̄ ipſa tua orone aīaduertenda
cōmitto. Diligenter ergo attendas cū
q̄ primum difficultate nonnunq̄ ingre-
deris cubiculū pectoris tui, ut inuenias
tibi ſpeluncam, in q̄ quodāmō ſepelia-
ris ab oib. q̄ mundi ſunt, & ores prēm
tuū in abſcondito. Vr̄ aliqñ cor in mo-
dum ſilicis duriſſimæ. Vr̄ q̄ſi mōs aliqs
interiacens interiorē aſpectū ab oibus
ſpūalib. excluſiſſe, donec ſpūs grādis ꝑ-
tranſiens ſubuertat montes, & cōterat
petras ante dn̄m. Quē nimirꝝ ſpm̄ ſeqť
cōmotio, qm̄ mens q̄dam compunctio
ne reſoluiť, & fluentib. lacrymis qcqd
in ſe ſordidum eſt, uel aduerſum cōme-
morat, interiori cōtritione detergit. Vñ
orta ſpe igne ineffabilis deſiderij exar-
deſcit, et ſpūale quoddā certamē init cū
deo, donec ſibilꝰ aurę tenuis illapſus p̄-
cordijs leni tactu ꝑſtrigit affectū, cūctis
cogitationib. cūctis motib. cūctis diſſē
ſionib. cūctis uerbis ipōnēs ſilētiū, uſq;
ad ipſas Ierl'm cœleſtis delicias animā
ſubleuat cōtēplatiuā. Tunc ille diu q̄ſi-
tus, toties rogatꝰ, tā ardēter deſideratꝰ,
ſpecioſus forma p̄ filijs hoim, q̄ſi ꝑ cācel-
los ꝓſpiciēs iuitat ad oſcula, ſurge, iq̄ēs,
ꝓpa amica & ueni. Tūc igrediēs Ierl'm
trāſit in locū admirabilē uſq; ad domū
dei, in uoce exultationis & cōfeſſionis.
Tunc amplexus, tunc oſcula, tunc inue
ni quem diligit aīa mea. Tenui illū nec Cant.3
dimittā. Tunc i Ierl'm affluit delicijs, &
fruiť bonis, & diē feſtū cū exultatione
colit. Obſecro itaq; fili chariſſime, me-
mēto mei cū bñ tibi fuerit, ut ſuggeras
dilecto tuo, regi tuo q eſt in ſctō, ut edu
cat me de iſto carcere, de his tenebris, d̄
his uinculis, ut tādē aliqñ reſpirē i prio-
ris gaudij libertatē. Sētiā & ego q̄ ma-
gna multitudo dulcedinis illius, quam
abſcōdit timentib. ſe. Sed heu, heu, rara
hora, & parua mora fœlix, q̄ triduo po
terit cōmorari i his delicijs. In his trio.
dieb. cōtēplatiōis lucē nō icōueniēter i-

telligo, qm̄ quicqd de deo poterit mēs
illuminata ſentire, aut ad potentiā eius,
aut ad ſapiam, aut ad bonitatem credi-
mus ꝑtinere. Cerniť itaq; dn̄s Ieſus, ali-
qñ fortis & potens in p̄lio, ut ſcias te ul'
ut ſentias te ſi dilexeris eum contra mū
dum, contra diabolū, contra oēm prin-
cipatum & ptātē, eius dextera ꝓtegēte,
cui reſiſtere nemo pōt, ſub quo curuanť
q portant orbē, q ſi tenuerit aquas, oīa
ſiccabunť: ſi emiſerit eas, euertet terrā.
Si igr̄ ſpūs ptātem hn̄s aſcenderit ſuper
te, ſi ſtimulos acedię exagitauerit, ſi acu
leos diuerſarꝝ paſſionum accenderit, ſi
aduerſum te cōmouerit mundū, ſi inflā
mauerit ꝑſecutiōes, ſi times, ſi trepidas,
ſi ꝑ ſingula momēta uinci formidas, &
ita ad Ieſum tuū anxius curris, ploras,
exponis pericula, opem flagitas: adhæ-
ret tibi quē diligis, in ſpecie potētiſſimi
regis, & ſcd'm oronem S. Dauid appre
hendet arma & ſcutum, & exurget in
adiutorium tibi: audieſq; ne timeas à fa
cie eorꝝ, qa ego tecum ſum. At ſi ſecre-
torꝝ cognitionē, uel cuiuſuis alicuius ſo
lutionem tibi deſideras reuelari, ſi mun
danæ confuſionis cās & rōnes anxius
admiraris, ſi mouenť pedes tui, qa pacē
pctōrꝝ uides, q in labore hoim nō ſunt,
& cum hoib. non flagellanť: q̄ris diuer-
ſorium ubi cum Ieſu ſolus cum ſolo fa-
buleris, clamas cum Ieremia: Iuſtus q-
dem tu es dn̄e, ſi diſputē tecum. Verūtn̄
Hier.12. a iuſta loquar ad te. Qr̄ uia ipiorꝝ ꝓſpať?
Sic itaq; q̄renti adhæret ille magr̄, q do
cet ſolus hoiem ſciam, hēt clauē ſapiæ,
& apit, & nemo claudit: claudit, & ne-
mo apit. Aderit in ſpecie doctoris ſua-
uiſſimi, in cꝰ dextera ignea lex, ut te illu-
minatione cognitione & charitate q̄ ex
legis meditatione ꝓcedit, inflāmet. Por
rò in ſiniſtra eius uirga æqtatis, uirga re
gni, ut & q̄rentis p̄ſumptionē arguat, et
curioſitatē cōpeſcat. Poſtremo ſi hæc
oīa etſi magna, etſi ſplendida, etſi ſubti-
lia: uniꝰ tn̄ oſculi deſiderio ſuauiſſimorꝝ
labiorꝝ illius, uno tm̄ tactu nō faſtidias,
incipiaſq; q̄rulis uocib. clamare cum ꝓ
pheta: Quæſiui uultum tuum, uultū tuū
dn̄e regrā. Quis mihi det te frēm meū

ſugentē ubera mr̄is meæ, ut inueniā te
foris, & deoſculer te? ueniet certe tibi i
odorē unguentorꝝ, & aromatum, ſicq;
cœleſte & diuinū quoddā tremēti im-
primens oſculum, oīa uiſcera tua ineffa
bili iucunditate ꝑfundet, ut clamare de
lectet: Diffuſa eſt gr̄a in labijs tuis. Cū
legem & ꝓphetas legis, aīaduerte dili-
gēter, & inuenies ipſas aptiones, & cō Pſal.44.a
templationes multoties in figuris & æ-
nigmatib. qbuſdā deſignatas. Sunt. n.
multa gn̄a contemplationis, ac ſpūaliū
uiſionū, q̄ tn̄ oīa uel ad dei potentiā, uel
ad dei ſapiam uel ad dei benignitatē ꝑ-
tinere noſcunť. Nā ſi cogiteť deus reſpe
ctu oim ut cā, quorundā ut ſint, quorū-
dam aūt ut rōnales, ac ꝑ hoc ſapię capa
ces ſint, multorumq; ut bti ſint: primū
potentiæ, alterum ſapientiæ, ultimum
aſſcribam bonitati. Potentiæ quidem
eſt quòd ſine ipſo nulla creatura ſub-
ſiſtit: Sapientiæ, quòd ſine ipſo nul-
la doctrina inſtruitur. Bonitatis, q ſine
ipſo nullius rei uſus expedit. Apud ipm̄
ſecura ſunt oīa, cū nihil ſit, quo eius tur-
bari poſſit potentia. In ipſo creata ſunt
oīa, cꝰ non pōt falli ſapia. Ex ipſo recta
ſunt oīa, cꝰ natura nulla pōt deprauari
malitia. Ergo in rerꝝ creatura contēpla-
mur eius potentiā, in forma ſapiam, bo-
nitatē in uſu. Sanè in his q̄ in carne geſ-
ſit, cum contēplari malueris, hunc ipm̄
triduanæ lucis ſplendorē facile intuebe
ris. Si naſcentē in p̄ſepio, ſi i brachijs ua-
gientē, ſi pēdētē ad ubera, ſi inter ulnas
Simeonis paruulū ocl'is illuminatæ mē
tis aſpexeris: bonitatis eius opa interiꝰ
admirare. Si uultū eius igneū, flagellum Luc.19.g
quoq; de reſticulis, uocēq; terribilē, qb.
uendentes & emētes i tēplo terruit, qb.
euertit cathedras numulariorꝝ, quibus
inſuper colūbarꝝ uenditores eiecit, cōſi-
derare delectat: tantæ uirtutis potentiā
expaueſce. At ſi iucundū ducis inſidias
ſcribarꝝ & phariſæorꝝ toties deprehen
ſas, callidas eorꝝ obiectiones rñſionum
illius prudentia confutatas occulta mē
te ꝑſpicere: ſapię eius lucem clarius emi
care ꝑſenties. Ita quoq; fuit potentiæ
q fugauit dæmones, q turbas pauit, q

calcauit Maria, ꝙ Lazaꝝ uocauit de
monumento: & tñ non minoris ſapíæ
fuit ꝙ ut principes hꝰ mũdi fallerenẗ,
inter diuina miracula à diabolo ſe tẽta-
ri permiſit, ꝙ uelut egens eſurierit, ꝙ in
naui dormierit, ꝙ crucẽ moriturus aſcẽ
derit. Veꝝ qa in bonitatis illius medita
tione libentius ĩmoraris, ingredere, q̄ſo,
domum Simonis phariſæi, & intuere at
tentius q̄ꝫ pio, q̄ꝫ ſuaui, q̄ꝫ iucundo, q̄ꝫ cle
menti uultu humi ꝓſtratã reſpicit pec-
càtricem, q̄ꝫ compatienti proceſſu illos
pedes pnię lacrymis irrigandos ꝑbeat,
& capillis quos ſibi hactenus ſupbia et
laſciuia uendicauerat, detergendos, la-
bijſq; tot ſceleꝝ fœditate pollutis dili-
genter oſculandos. Oſculare, oſculare ô
btã peccatrix pedes dulciſſimos, ſuauiſ
ſimos, ſpecioſiſſimus, quib. caput ſerpẽ
tis conterit, ante quos antiquus hoſtis
egrediẗ, qb. calcanẗ uitia, qb. mundi oĩs
ſterniẗ glĩa, qb. ſupboꝝ & ſublimium
colla mira uirtute ꝑmunẗ. Oſculare, in-
quã, & fœlicib. adlãbe labijs ueſtigia, q̄
nullus pctõr poſt te exhorreat, nullus
quantumlibet criminoſus refugiat, nul
lus expaueſcat indignus. Oſculare, cõ-
plectere, ſtringe, & angelis & hoĩb. ado
randa ueſtigia pniæ & confeſſionis un-
guento pfunde, ut tota domus impleaẗ
odore unguenti. Væ uæ tibi ô phariſæe,
cui eſt odor mortis in mortem, q times
alienis maculari pctis, cum te timor ꝓ-
prius deterius fœdiuſq; maculet. Neſcis
q̄ꝫ ſuaue redoleat miæ miſeræ hꝰ pecca-
tricis miſeria. Quàm dulce ſapiat pieta
ti confeſſio pura peccati. Quàm gratũ
ſit illi ſacrificium, cordis contritio: q̄ꝫ ci-
tò conſumat pctm̃ ardens dilectio. De-
niq; dimiſſa ſunt ei pctã multa, qm̃ dile-
xit multum. Grã tibi ô btiſſima pecca-
trix, oñdiſti mũdo tutum ſuis pctõribꝰ
locum: pedes. ſ. Ieſu, q neminẽ ſpernunt,
neminem ꝓijciũt, neminẽ repellunt, ſuſ-
cipiunt omnes, oẽs admittunt. ibi certe
Aethiopiſſa mutat pellẽ ſuam: ibi par-
dus mutat uarietatem ſuam, ubi ſolus
phariſęus non expurgat ſupbiam ſuam.
Quid agis ô aĩa mea, ô miſera mea, ô
peccatrix mea? Hẽs certe ĩ te tuas lacry
mas: hẽs ubi fœda tua oblectamenta ſa
cris oculis purges: & totũ affectionis
tuæ unguentũ ſecure ſine aliquo metu
uitij effundas. Quid diſſimulas? Erũpite
ô dulciſſimæ lacrymæ: erũpite: curſum
urm̃ nullus impediat. Rigate ſacratiſſi-
mas plãtas dñi mei, ſaluatoris mei, ſuſ-
ceptoris mei. Nã ſiqs phariſęus ſubmur
muret: ſi me à ſuis aſpectib. arcendũ cẽ-
ſeat: ſi fimbriæ ſuæ tactu indignũ iudi-
cet: ſubſannet: irrideat, auertat oculos,
contineat aures: nihilóminus tuis in hæ
rebo ueſtigijs bone Ieſu: meis ſtrigã ma
nibus: ꝑmã labijs, nec à lacrymis ceſſa-
bo uľ oculis: donec audiã: Dimiſſa ſunt
ei pctã multa, qm̃ dilexit multũ. Eſt er- Luc.7.f
go dies prima, q̄ aĩa ſitiens deum ſpecu
laẗ: & in amœnitatib. q̄ſi in Ierľm cõmo
raẗ diuinæ potentiæ in templo. Scďa ſa
pientiæ illius admiratio. Tertia bonita
tis & dilectionis ꝑlibatio. Ad primam
ꝑtinet iuſtitia: ad ſcďam ſcia, ad tertiã
mia. Iuſtitia terret, ſciẽtia docet, mia fo- Pſal.70.c
uet. Introibo in potentias dñi, dñe me-
morabor iuſtitiæ tuæ ſolius. Ecce iuſti- Ibi.50.a
tia. Incerta & occulta ſapíæ tuæ manife
ſtaſti mihi. Ecce ſcia. Qm̃ melior ẽ mia
tua ſup uitas. Ecce mia. Et in prima die
timor q ex iuſtitiæ conſideratione ꝓce-
dit, aĩam purgat. In ſcďa ſapía illumi-
nat. In tertia illuminatã bonitate dulce
dinis ſuę remunerat. Cernis (ni fallor) q̄ꝫ
neciũ ſit, & utile iter bonoꝝ opũ exerci
tia, ꝑ triduũ hoc Ieroſolymiticas frequẽ
tare ďlicias, ĩ qb. timor adminiſtrat pa-
nẽ doloris, ſcia uinũ exultatiõis, bõitas
lac cõſolatiõis. Scio nũc te mirari ꝙ ďli
cias dixeri qb. dolorẽ ñ deeẽ cõmemo
raui, qũo exptꝰ ſũ ſæpiꝰ ꝙ dolorẽ illũ q
ď caſto timore ꝓcedit, oĩb. hꝰ mũdi ďli-
cijs mẽs cõpũcta ꝑponit. Et hęc dicta ꝑ
modulo expiẽtiæ nr̃æ. Cæteꝝ uiri excel
lẽtioris meriti, & capacioris ĩgenij, aĩęq;
purgatioris, ĩ trib. his ſubtiliora ac ꝓfũ-
diora rimanẗ. In potẽtia. ſ. dei, ꝓfunda
iudicia. In ſapía, ſecreta cõſilia. In boni-
tate eius, miæ dona ineffabilia. Deniq;
Paulus ĩgreſſus ĩ potẽtias dñi, & abyſſũ
iudiciorum

iudicioꝝ eius expaueſcens: O hõ, inqt,
Rom.9.d tu quis es ut rñdeas deo? nunqd dicit ſi
gmẽtum ei q ſe finxit, cur me feciſti ſic?
Sed & theſauros ſapíæ eius admirans
Ibidẽ 11.d ait: O altitudo diuitiarum ſapíæ & ſcíæ
dei, q̄ incõprehẽſibilia ſunt iudicia eius,
& inueſtigabiles uię eius. Diuitias quo-
Rom. 2.a que bonitatis eius cõmemorans: An di
uitias, inqt, bonitatis eiꝰ cõtẽnitis? Poſt
triduũ igr̃ inuenerunt eũ in tẽplo, haud
dubiũ qn Maria & Ioſeph: altera mr̃, al
ter nutricius. Inueniẗ itaq; ſpũalis ſpũa-
lium cõtemplator nõ in quolibet loco,
ſed in tẽplo. Hẽt. n. Ierľm atrium, habet
portas hẽt tẽplũ. Et atrium aliqñ patet
qdẽ inimicis, portæ aũt pateſiunt ſolis
amicis, ingreſſus uero tẽpli nõ indulgeẗ
niſi perfectis. Igr̃ q in tꝑalibus æterna, ĩ
terrenis cœleſtia, in humanis diuina, in
creaturis creatorẽ ualet inſpicere, quaſi
in atria cœleſtis Ierľm introductus exul
tet. Hucuſq; pħi quaſi inimici in atria in
telligentiæ ſuæ uim poterãt extendere:
ſicut dicit Apľs: Qď. n. notũ eſt dei, ma
nifeſtũ eſt in illis. Inuiſibilia. n. ipſius à
creatura mũdi ꝑ ea q̄ facta ſunt intelle-
cta cõſpiciunẗ, ſempiterna quoq; uirtus
eius & diuinitas. Qui uero in ſcripturis
ſanctis ablato uelamine reuelata facie
gloriã dei poterit contẽplari, de ĩgreſſu
portaꝝ Ierľm glorieẗ. At ſi pinguedinẽ
intimæ dilectionis, & tuæ adipem affe-
ctionis, in cordis ara cœleſtis deſiderij
flamma ſuccẽderit, & aſcẽderit fumus
aromatũ de flagrãtia orõnis, ſicq; ocľs
mẽtis in ipſa cœli ſecreta radiũ porrexe
rit, & cordis quoq; palato illius diuinę
dilectionis fœlix tactus ſapuerit, cũ ho-
locauſto gratiſſimo templũ Ierľm fre-
quẽtaſti. Sed aĩa ſctã in his delicijs com-
morante dolet mr̃, mr̃ & nutricius con
queruntẗ, & q̄runt, inuentũ tandẽ Ieſum
leui increpatione caſtigãt, & reducunt
ad Nazareth. Hæc maxime uiris ſpũali
bus cõgruunt, qbus diſpẽſatio uerbi dei
uel aĩaꝝ cura cõmiſſa eſt. Porrò nutri-
ciũ nr̃m nihil liberius dixerim, q̄ꝫ ſpiritũ
ſctm̃. Mr̃em uero nil rectius q̄ꝫ charita-
tẽ, ſi nos fouẽt & ꝓmouent, paſcunt &
nutriũt, & geminæ affectionis dẽi uide
licet & ꝓximi lacte reficiũt. Hi nos ĩ ſtu
dijs ſanctis q̄ſi ĩ Nazareth tenẽt & ſuſti
nẽt, hi nos cõſolanẗ in triſtibus, hi in du
bijs cõſulunt, hi feſſos roborãt, hi ſanãt
cõtritos corde, & alligãt contritiones
eoꝝ. Hoꝝ auxilio de Nazareth tranſi-
mus in Ierľm, de labore ad requiem, de
fructu bonæ actionis ad ſecreta cõtem
plationis. hi nobis æterna lege ꝑſcribũt
ut pro cura ꝓximi non negligamus ex
toto cõtẽplationem dei: nec rurſus pro
delicijs cõtemplationis curã proximi o-
mittamus. Vñ nõ immerito ſi qeti pluſq̄
oportet ĩdulgeamus, de nobis charitas
fraterna conqueriẗ, nec gratã hẽt nr̃am
in Ierľm commorationem, ſi alijs quos
nr̃a ſolicitudo ꝓſpicit, ſenſerit immine-
re ex nimia qete ꝑniciẽ. Plerũq;. n. nob
uel ſecretis meditationibus, uľ priuatis
orõnibus, poſtpoſita actione mentis, ſi
pluſq; ſubditis expedit immorer in me-
dijs delicijs, ſpũ nimiꝝ opante, & chari
tate ſuggerente: ſubito uenit in mentem
memoria infirmoꝝ, ut illum cogitemꝰ
cõtriſtatũ expectare à pr̃nis uiſceribus
conſolationẽ. Alterũ tentatũ explorare
qñ ꝓcedens in publicũ pr̃ ei afferat ſuo
ſermone ſolamẽ. Illũ iræ ſtimulis agita-
tũ, qñ nõ hẽat ubi conceptũ uirus cõfeſ
ſione ſalubri euaporet, aduerſus patrem
ſubmurmurare. Alteꝝ acediæ ſpiritu ui
ctũ, ut inueniat cui loquaẗ, quem conſu
lat, huc illucq; diſcurrere. Tali itaq; ſug
geſtu ꝓgreſſio ex pr̃nis cordibus, quaſi
increpantẽ audiuimꝰ mr̃em charitatẽ: fi
li, qd feciſti nobis ſic? Ego & pr̃ tuꝰ do
lẽtes q̄rebamus te. Nõ cũ iniuria dicimꝰ
ſpm̃ ſctm̃ uel charitatẽ in ſanctis, etſi ad-
huc minus ꝑfectis, aut dolere aut conq
ri, cũ ipſe ſpũs gemitib. inenarrabilibus
interpellet ꝓ nobis, q & loq & cõtriſta
ri, & talia agere ĩ ſctis cõſueuit. Qď ſi cõ
tra hmõi neceſſitates, amator qetis in i-
pſis aĩæ affectib. murmuret dicẽs: Nõne
ĩ his q̄ pr̃is mei ſunt, oportet me eẽ? nihi
lominꝰ cõſiderãs ſpũs rõnalis ꝙ iõ xp̃s
mortuꝰ ẽ, ut q uiuit, nõ ſibi uiuat: deſcẽ-
dit cũ eis, & ẽ ſubditus illis. Secure de-

ſcendit cum tali nutritio,& cum tali ma
tre deſcendit fœliciter. Deſcēdit qui ſpū
dei actus charitatem inferioribus oſtē-
dit. Deſcendam libens cum his ducibus
in Aegyptum, ſi tñ ducūt reluctantem,
ſi cogunt deſcendere, & reconſcendere
faciūt. Libēter ſubdar tali matri, libens
ſupponam humeros oneri qđ impoſue
runt, libēs ſuſcipiā iugū cuí me ſubdunt,
ſciēs ꝗa iugū eoꝝ ſuaue eſt, & onus eo-
rum leue. Sed & ſi te fili mi, à talibus cu
ris liberꝝ adhuc ſub alis ſuis xp̄s abſcō
dat, qđ p̄latis incūbit facere, ne ſubditi
ꝑiclitent̄: hoc ip̄m expedit ꝓuidere ne
ſocij ſcandalizent̄. Illi neceſſitates q̃nq;
p̄ponunt contēplationis delicijs, tu eas
nō p̄ponas unitati & pacis cōgregatio
ni. Præcipue hæc ipſe ſp̄ualiū uiciſſitudi
num tꝑa, q̄n uidelicet uel deſcendas ad
Nazareth, uel aſcēdas in Ier1m, nunquā
ſolus.i. ꝓpriæ uoluntatis arbitrio, ſed ſꝑ
ſenioꝝ diſtingue cōſilio. Ecce habes fili
chariſſime, qđ petijſti, licet tuo affectui,
tuæq; contēplationi nihil dignum, uolū
tatis tñ meæ, aut qualiſcūque conatus,
aliqđ (ni fallor) indiciū. Scias igr̄ ꝙ non
tā euangelicam lectionē exponere, q̄ ex
ea aliq̃ meditationē, ſicut rogaſti, elice-
re curauimus: & legētibus incitamenta
deuotionū ex hꝰ ſerie lectionis euange
licæ cōpoſuimus, ipſius adiuuante gr̄a,
de cuius loquimur infantia, q plenus eſt
uirtute & gr̄a & ſapiā Ieſus xp̄s dn̄s no
ſter, qui cū patre & ſpū ſc̄tō uiuit & re-
gnat in ſecula ſeculorum, Amen.

*Sermo in die purificationis, domini Guerri-
ci abbatis Igniacenſis de purificandis &
adornandis cordium affectibus.*

a Dorna thalamū tuū Sion, & ſu
ſcipe regē xp̄m quē uirgo con-
cepit, uirgo peperit, uirgo poſt
partū, quē genuit adorauit. Ad nos fra-
tres, ad nos loquit̄ ſpūſſc̄tūs, qui ſumꝰ
Siō, q ſumus ſpeculātes, q die ac nocte
leuamꝰ oculos nr̄os ad dn̄m deū nr̄m,
donec miſereat̄ nr̄i Adornemus igr̄ tha
lamum nr̄m, & ſuſcipiamus regē xp̄m.
Ecce fr̄es xp̄s in ꝓpria ueniēs, & à ſuis re
pulſus nō hēt ubi caput reclinet. Prę fo
ribus nr̄is inter mr̄na brachia uagiens,
ꝑ ſp̄m ſc̄tm̄ q̄rit hoſpitiū, dicēs. Adorna
thalamū tuū Sion. Emūdemus igit̄ tha-
lamum nr̄m prius expellendo quę ocu-
los Chriſti intrando offendere pn̄t, &
ſic demum adornemus ea inferendo in
quibus delectatur & gaudet. Quæ ſunt
(ait forſan aliquis ur̄m) quæ oculos xp̄i
offendere pn̄t? Cui dicimus. Nihil ita o-
culos eius offendit ſicut ſuperbia, q̄ an-
gelum de cœlo, & hoīem expulit de pa
radiſo: quæ eſt initium omnis pc̄tī. Quā
hortatur nos ſpūſſc̄tūs uitare dicens:
Quid ſuperbis terra & cinis? Et alibi.
Oīs caro fœnum. Exſiccatum eſt fœnū, Eccl. 10.
& flos eius decidit. Videamus nunc ꝗd Eſai. 40.
ſuꝑbia fecit. Angelū de cœlo, & hoīem
expulit de paradiſo. Merito hæc ocl'os
Chriſti offendit, quæ pulcerrimū opus
eius in cœlo & in paradiſo fœdauit, quę
fecit de angelo diabolū, & de hoīe nuꝑ Ibidem
creato iuſto, ꝑfidū. Quæ ſicut & pc̄tōꝝ
primum & maximum, ſic eſt oīum regi
na et mr̄ uitioꝝ. Videndum eſt igr̄ & ſo
licite conſiderandum ut eā mens nr̄a cū
tota prole ſua excludat, ut thalamus nr̄
emundatus & ornatus xp̄m regem qui
foris pulſat, ſuſcipiat. Cum tota, inquā,
prole ſua, ſeptem. ſ. principalibus uitijs.
Quæ ſunt hæc? inanis gl'ia, inuidia, ira,
triſtitia, auaritia, uentris ingluuies, luxu
ria. Hæ ſunt filiæ ſuꝑbiæ, q̄ mr̄em ſuam
ſequunt̄, q̄ hoſpitium qđcunque intra-
uerint, fœtidum reddūt. Sed q̄ nobis cū
iſtis cōio? Quis cōſenſus templo dei cū
idolis? Nulla nobis (deo agimus gr̄as)
cū eis ſocietas quas exuentes ueterem
hoīem cū actibus ſuis, gladio ueræ con
feſſionis & pn̄iæ enecauimus. Nihil igit̄
in nobis ultra poſſit ſuperbia, quæ de ar
changelo diabolum, & de primo hoīe
fecit impiū, & creatori ſuo rebellem. Ni
hil hēat in nobis uana gl'ia, q à die con-
uerſionis nr̄æ in cruce dn̄i nr̄i Ieſu Xp̄i
cœpimus gl'iari, cum Ap'lo dicētes: Mi- Gala. 6
hi aūt abſit gloriari, niſi in cruce dn̄i nr̄i
Ieſu Chriſti, per quem mihi mūdus cru
cifixus eſt, & ego mundo. Gloria itaq;

noſtra ſit crux Chriſti quam portamus,
2. Cor. 1. c & teſtimonium conſciæ ꝑ crucem Xp̄i
purgatæ. De qua Ap'ls ait: Gloria nr̄a
hæc eſt, teſtimonium cōſciæ nr̄ę In qua
cōſcia gloriari de donis dei, eſt deo gra
2. Co. 10. c tias agere. Ad qđ nos hortatur Ap'ls di
cens: Qui gloriat̄, in dn̄o glorietur. i. in
dn̄o de puritate conſciæ ſuæ glorietur.
Ibidem Non. n. q ſeip̄m commendat, & cętera.
Cæteꝝ q in ſe gloriat̄, & q ſibi placet,
ſtulto hoī placet. Qui in alio hoīe gl'iat̄,
aut laudem in mēte ab ore alterius expe
ctat, mercedem opeꝝ recipit, ac oleo
pc̄tōris ungit caput ſuum, auditq; pro-
Ier. 17. a phetā ſibi dicentē, Maledictus hō, qui
ponit ſpem ſuam in hoīe. Et in die iudi-
cij cū dixerint, dn̄e dn̄e aꝑi nobis, aiet:
Mat. 25. b Amē dico uobis, neſcio uos. Hæc uana
gloria filia eſt ſuꝑbię: q̄ in quocūq; fue-
rit, inobedientē facit. Rurſum poſt con
uerſionem nihil ultra in nobis hēat inui
dia, ꝑ quā mors intrauit in orbē terraꝝ.
Sap. 2. d Diabolus. n. inuidet hoī aſcēſum uñ cor
ruerat, & ꝑꝑ hoc tētauit, & in aīa occi-
dit. Hæc eſt illa q̄ non magnos, ſed par-
Iob. 5. a uos ſꝑ torquet, dicēte S. Iob: Paruulum
occidit inuidia. In eo. n. ꝙ aliq̄s alicui
inuidet, minorē ſe oſtēdit ei cui inuidet.
Sic diabolus inuidit primo hoī, ſic Eſau
Iacob, & Cain Abel. Hęc inuidia ꝑuulū
occidit, ꝗa niſi inferior eſſet, de bono
alterius nō doleret. Hac peſte nullꝰ mo-
ritur, niſi q terrena hæc appetit, q̄ tota
nō ueniūt pluribus. Vñ ſiqua deſiderat,
illi inuidet q penitus ea accepit, uel illi
partē hn̄do quātitatē ei reſtringit. Hūc
paruulum occidit inuidia, ꝗa dū nō p̄t
adipiſci qđ alij, inuidet, & in odiū (inui-
diæ filiā) cadit. Rurſum fr̄es, poſt cōuer
ſionem nr̄am ira nō hēat in nobis locū,
ꝗa, ut ait dn̄s in euāgelio, gradatim du-
Matt. 5. c cit ad gehēnæ puteū, dicens: Qui iraſcit̄
fr̄i ſuo, reus erit iudicio. Qui dixerit ra-
cha, hoc eſt, uocē indignationis per irā
emiſerit, reus erit cōſilio, in quo tractat̄
q̄ pœna ſit mulctandus. Qui dixerit fa-
tue, hoc eſt, tale ꝗd fecerit aut ṽbo aut
uerbere, ut inter fr̄es deſpiciat̄, reus erit
gehēnæ ignis, niſi reſipuerit. Hæc eſt ira
q̄ ſtultoꝝ oculos extinguit, ſapientium
oculos nonnunq̄ turbat, dicēte pſalmi-
ta: Turbatus eſt p̄ ira ocl's meus. Et de Pſal. 6. b
ira ſtulti Iob ait: Viꝝ ſtultū interficit ira Iob. 5. a
cūdia. Ecce duas iras uidemus, q̄tū alte-
ra nōnunq̄ turbat ocl'm, altera ſꝑ extin
guit. Altera uenit ex impatientia, altera
ex zelo rectitudinis. Altera uenit ex ui-
tio, altera ex uirtute. De altera q̄ uenit
ex uirtute, Pſalmiſta ait, Iraſcimini, & no Pſal. 4. a
lite peccare. Quaſi dicat: Crudeles eſto
te in uitiū, mites in fr̄em, cōſiderātes uoſ
metipſos, ne & uos tētemini. De altera,
q̄ uenit ex uitio, ait Ap'ls: Sol non occi- Ephe. 4. f
dat ſuꝑ iracundiā ur̄am. i. xp̄s qui eſt ſol
iuſtitiæ, mentē ur̄am iraſcentē non deſe
rat, q cū ira nunq̄ habitat. Ira, q̄ uenit
ex zelo rectitudinis, debemꝰ iraſci priꝰ
nr̄is erratibus, & poſt erratibus proxi-
moꝝ, q̄ melior eſt riſu, ꝗa ꝑ triſtitiā uul
tus corrigit̄ ꝓximus. Quæ debet tñ ſub- Eccl. 7. a
eſſe rōni, ne ſit immoderata, ſed in ultio
ne pc̄tī tp̄s & modum conſideret. Hæc
ſapientes interdum turbat. Ira per uitiū
ſtultos occidit, dum in rixas & ī contu-
meliam linguam relaxat. Rurſum fr̄es
poſt conuerſionem noſtram muniēdus
eſt thalamus cordis nr̄i, ne triſtitia re-
diens introeat, illam dico quæ mortem
operatur, quæ de amiſſione reꝝ tꝑaliū
uenit. Hęc eſt illa quæ prauas cogitatio
nes gn̄at, murmurioſum monachum
reddit, quæ faſtidium parit, & tenen-
tem aratrum dei cum uxore Loth re-
tro reſpicere compellit. Sine dolore
nanque nō p̄t amittere, quod cum inor
dinato amore poſſedit. Hanc itaque tri
ſtitiam q̄ mortem oꝑatur excludamus:
& intromittamus eā q̄ uenit de memo
ria pc̄tōꝝ, & de peregrinatione nr̄a, di-
camuſq; cū pſalmiſta: Heu mihi ꝗa in- Pſal. 119. a
colatus meus ꝓlongatus eſt, habitaui
cum habitantibus Cedar, multum inco
la fuit aīa mea. Hæc eſt triſtitia quæ ui-
tam operatur, de qua ait Ap'ls: Quaſi 2. Cor. 6. b
triſtes, ſꝑ aūt gaudentes. Hæc eſt illa de Ioan. 16. d
qua dn̄s ad diſcipulos dicit: Triſtitia
ueſtra uertetur in gaudium. Altera pa-
rit mortem, parit animi rancorem. Rur-

ſum frēs poſt conuerſionem muniamus
thalamum nr̄m, ne auaritia quæ eſt ra-
dix oīum maloꝝ, rediēs introeat, noſq́ꝫ
ab unius dei cultura abſtrahat, idoloꝝ
cultores faciat. De qua inter cætera ſic
Colo.3.a ait Apl's ad diſcipulos ſuos, Mortifica-
te mēbra ur̄a q̄ ſunt ſup̱ terram, fornica
tionem, immunditiam, libidinē, cōcupi
ſcentiam malam, & auaritiam, quæ eſt
idoloꝝ ſeruitus. Ecce auaritiā idolola-
triæ cōparat: & merito: q̄a ſicut uni deo
idololatria nitit̄ auferre gloriam, ne ſol⁹
hēat nomē deitatis: ita auarus in dei res
ſe extēdit, ut ſolus uſurpet q̄ deus ops in
uſum plurimoꝝ fecit. Vtraq́ꝫ deo inimi
ca, q̄a negat deo, q̄ ſunt eius. Eſt & aua
ritia, nō ſolū amor congregādę pecunię
aut cōſeruandæ, ſed ambitio p̄lationis,
cum nitit̄ hō hoī p̄eſſe. Hæc, ut ueꝝ di-
cam, ēt pauperes (q ſemel pro xp̄o reliq̄
runt ſua) intm̄ uexat, ut cōtra ius & fas,
& ꝓpoſitum ſuum, non tm̄ uelint, ſed ēt
ſtudeant frībus & cōſeruis p̄eſſe. Qđ ſi
abbas aut prior eoꝝ uoto non conſenſe
rit, iraſcunt̄, obloquunt̄, eoſq́ꝫ aut inui-
dos, aut ſibi maleuolos (q ſe non proue-
hunt) clamāt. Hæc eſt auaritia q̄ memo
Pſal. 118.c riam mandatoꝝ dei turbat, dicēte pſal-
miſta dn̄o: Inclina cor meū in teſtimo-
nia tua, & nō in auaritiā: q̄ ꝑditionis eſt
mr̄, quæ Iudam dei diſcip'm primū ad
mandatoꝝ dei obliuionē, de obliuione
ad ꝑditionē, de proditione traxit ad la-
queū. Rurſum frēs poſt cōuerſionē no-
ſtram muniam⁹ thalamū cordis, ne gu-
la rediens introeat, q̄ & Adā innocētiæ
ueſte, & Eſau priuauit primogeniti di-
gnitate. Hæc eſt illa peſtis q̄ p̄res nr̄os ī
deſerto ingratos bn̄ficijs fecit, q̄ compu
lit eos murmurare cōtra deū, & dicere:
Nū.14.a Vtinam mortui eſſemus ī Aegypto, qn̄
ſedebamus ſup̱ ollas carniū, & comede
bamus allia, cepe, & pepones. Hæc eſt
illa funeſta peſtis q̄ eos ad blaſphemiā
duxit, q̄ſi nō eſſet alia uita poſt iſtā, cum
Eſai. 22.d dicebāt: Comedamus & bibamus, cras
eīm moriemur. i. ī futuro. Quaſi dicerēt:
Hoc ſolū hēmus qđ comedimus, nihil
in futuro poſt hanc uitā nos habituros
ſperamus. Hanc peſtem cum hoīe peri-
turā ꝓnunciat Apl's dicēs: Eſca uētri, & 1. Cor.6.
uenter eſcis, deus aūt & hūc & hāc de-
ſtruet. Hæc peſtis trip̱tita eſt: quia aut
an̄ horā canonicā: aut aliud q̄ꝫ licet: aut
plus q̄ neceſſe eſt facit comedere: carnis
curā in cōcupiſcētijs nitit̄ facere. De qua
naſcit̄ inepta lætitia: ſicut de ppl'o Iſrael
dr̄: Sedit ppl's manducare & bibere, & Exo.32.d
ſurrexerūt ludere. Rurſum frēs poſt con
uerſionē nr̄am muniamus thalamū cor
dis nr̄i, ne luxuria rediēs introitū inue-
niat, q̄ peſtilētia rediens eſt peior q̄ꝫ an̄
fuerat. Nunq̄ꝫ. n. ſola redit, ſed ſicut dn̄s Matth.12.d
ait in euangelio, aſſumit ſeptem ſpūs ne
quiores ſe, & ingreſſi habitāt ibi: & fiūt
nouiſſima hoīs illius peiora prioribus.
Hæc eſt peſtis illa q̄ corpus xp̄i dimem-
brat, q̄ de membris xp̄i facit mēbra dia
boli. Nam q adhæret alicui p̱ſonæ cā li-
bidinis explēde, unū corpus fit cum illa
p̱ſona, & fit mēbrū diaboli: c⁹ & illa mē 1. Cor.6.d
brum eſt p̱ coniūctionē maloꝝ opeꝝ.
Hæc eſt illa peſtis q̄ ignē infernalem in
corpus humanū accēdit, ut uegetum ſit
& robuſtū ad libidinē explēdā: q̄ igni il
li inextinguibili materiā ſp̱ apponit, &
uires miniſtrat, ut de ſuo ſp̱ hēat unū ſine
fine ardeat. De his duobus ignibus luxu
riæ & gehēnæ hēmus authoritatem ſcri
pturæ. De igne luxuriæ ait: Oēs adulte Oſee. 7.b
rantes q̄ſi clibanus ſuccēſus à coquēte. Eſa.10.b
De igne gehēnæ ait: Pones eos ut cliba-
nū ignis in tp̱e uultus tui, hoc eſt iudicij,
ut intus ardeāt (ſicut clibanus accēſus) ī
conſcīa: Dn̄s in ira ſua cōturbabit eos,
dicēs: Diſcedite à me op̱arij iniq̄tatis. Luc.13.d
Et deuorabit eos ignis extremus infer-
nalis, quem accenderunt per luxurię fœ
da opera. Sit ergo frēs, ſumma cura &
ſtudium his qui in talibus ſunt, de talib.
euadere & fugere. Nobis uero qui per
gratiam dei euaſimus, & ueterem exui-
mus hominem, qui ſumus Sion, ſit ſum-
mum ſtudium thalamum noſtrum mu
nire & adornare, & Chriſtum regem
ſuſcipere, ſicut hæc ſcriptura præcepit
quam recitauimus: Adorna thalamum
tuum Sion. Quid eſt, adornare thala-
mum

mum tuum? Virtutes congregare, quib.
& pauimētum & parietes quaſi corti-
nis & floribus tota domus adornetur.
Primus ornatus thalami nr̄i q ſumus
Pſal.110.b Siō, ſit timor, qui eſt initium ſapīæ. i. pri
Prou. 28.c mus gradus per quē aſcēdit̄ ad ſapīam.
Pſal. 2.c De quo timore ait ſcriptura: Btūs hō q
ſp̱ eſt pauidus. Et pſalmiſta ait: Seruite
dn̄o in timore, & exultare ei cū tremo-
re: ut timor auferat ſecuritatem noxiā,
& exultatio mortiferā triſtitiā. Hic ti-
mor gn̄at humilitatē, q̄ eſt p̄tioſiſſimus
ornatus thalami Sion, q̄ magis placuit
xp̄o cū in thalamū uirgineū ingrederet̄,
Luc. 1.e dicēte btā Maria: Quia reſpexit humili
tatē ancillæ ſuæ, ecce. n. ex hoc beatam
me dicēt oēs gn̄ationes. Hæc, inq̄ꝫ, hu-
militas eſt ornatus Sion. i. pauperū xp̄i,
de q̄bus ipſe dicit: Beati paup̱es ſpū, qm̄
Matt. 5.a ip̄oꝝ eſt regnū cœloꝝ. Ecce q̄uo timor
dn̄i primus gradus aſcēſionis, & prim⁹
ornatus thalami Sion, alios ēt ornatus
gn̄at, humilitatē. ſ. & uoluntariam pau-
pertatē. Adorna ergo thalamū tuū Siō
timore dn̄i. Scd̄s ornatus thalami
Sion, & ſcd̄s gradus ad ſapīam, eſt pie-
Eccl. 30.d tas: de qua dicit ſcriptura: Miſerere aīæ
Eſa. 66.a tuæ placēs deo. Et alibi: Sup̱ quē req̄e-
ſcet ſpūs meus, niſi ſup̱ humilem & q̄e-
tum? Hæc miſeret̄ in ſe peccantibus, fra
terna onera portat, magis eligit q̄libet
tp̱alia bona p̱dere, q̄ꝫ cū frē lite conten
dere. Quæ ꝑfecto pietas non aliud eſt
niſi deū colere, & p̱ cultum dei deo pla
cere. Hæc in nobis gn̄at manſuetudinē,
optimum ornatū thalami Sion, q̄ filios
dei nos facit, dicente dn̄o: Btī mites, qm̄
Matt. 5.a filij dei uocabunt̄. Ecce q̄uo pietas ſcd̄s
ornatus thalami Sion, & ſcd̄s aſcenſio-
nis, aliū ornatū de ſe gn̄at manſuetudi-
nem, q̄ filios dei efficit. Adorna igr̄ tha-
lamum tuū Sion pietate. Tertius or-
natus thalami Sion & tertius gradus
aſcēſionis eſt ſcīa, q̄ hoī ſui cognitionem
p̄bet, ut. ſ. hō neq́ꝫ minus neque plus q̄ꝫ
debet de ſe p̄ſumat. Quoꝝ alteꝝ. ſ. de
ſe nimium p̄ſumere, in mala facit p̄cipi-
tem: alteꝝ. ſ. ſe nō cognoſcere, facit ad
q̄libet bona op̱a torpēte. Ad hāc ſcīam
ſpūſſctūs inuitat eccleſiam in Canticis: Cant. 1.c
Si ignoras te ô pulcra īter mulieres, abi
poſt ueſtigia gregū tuoꝝ, ſ. hæreticoꝝ:
& paſce hœdos tuos, hoc eſt, carnales
cōcupiſcentias. Hæc ſcīa p̄bet nobis fi-
duciā uincendi oēs tentationes per uerā
fidē dicēte dn̄o in euāgelio: Si potes cre Mar.9.d
dere, oīa poſ'ia ſunt credēti, per dei. ſ. gra
tiam, & liberꝫ arbitriū. Videmus iā q̄uo
ſcīa tertius ornatus thalami Sion, & ter
tius gradus aſcēſionis, aliū ornatum in
nobis gn̄at, religioſum uidelicet luctū,
q conſolationē à dn̄o in futuro meret̄.
Hæc ſcīa parat in nobis dolorem & lu-
ctū peregrinationis, ut uidēdo mala exi
lij q̄ patimur, cū luctu deſideremus pa-
triam à q̄ peregrinamur, audiamuſq́ꝫ à
dn̄o nobis dici: Beati q lugent, qm̄ ipſi Matt. 5.a
cōſolabunt̄. Quartus ornatus thala-
mi Sion eſt fortitudo, q̄ conuenit labo-
rātibus pro ueris bonis acq̄rendis. Hæc
eſt q̄ munit thalamū Sion, ut nō extol-
lat̄ ꝓſperis, non frangat̄ aduerſis: q̄ lin-
guam increpantē & blandientē his uer
bis cōfundit dicens: Dn̄e libera animā Pſal. 119.a
meā à labijs iniq̄s, & à lingua doloſa.
Hæc eſt illa q̄ ſp̱ de die in diem robu-
ſtior, eſuriē & ſitim iuſtitiæ in thalamo
Siō accēdit, facitq́ꝫ eā audire à dn̄o: Btī
q eſuriunt & ſitiūt iuſtitiam, qm̄ ipſi ſa-
turabunt̄. Adorna igr̄ thalamum tuum Matth.5.a
Siō fortitudine. Quintus ornatus tha
lami Sion eſt conſiliū, quo hō infirmita
tes ſuas requirit, ſuū poſſe & ſuum non
poſſe inueſtigat, & ex ſua infirmitate
alios cōſiderat, alijs parcit & miſeretur,
ſicut & uult deū ſibi miſereri: alijs dimit
tit debita, ſicut ſibi uult dimitti à deo:
mereturq́ꝫ audire à dn̄o: Btī miſericor- Ibidem
des, qm̄ ipſi miſericordiam conſequen
tur. Adorna igitur thalamum tuū Sion
conſilio. Sextus ornatus thalami Siō
eſt intellectus: q mentē hoīs ſuper hæc
infirma rapit, omneſq́ꝫ corporeas ſub-
ſtantias intellectuali intuitu tranſiens,
non corporeis ſubſtantijs figitur, uo-
lenſq́ꝫ ultra ꝓgredi & proprius accede
re, audit à dn̄o: Ne appropinques huc: Exo.33.d
non. n. uidebit me hō & uiuet. Hic in-

tellectus conuenit ĳs,qui à deo purga-
Matt. 5.a tum ocl'm hñt,de q̄bus dr̄:Beati mũdo
corde,q̄m ipſi deum uidebunt.Adorna
igr̄ thalamũ tuum Siõ intellectu. Se-
ptimus ornatus thalami Siõ eſt ſapía,q̄
conuenit ĳs qui intellectualibus oculis
æterna contẽplant̃, quoꝝ conuerſatio
in cœlis eſt, q cupiũt diſſolui & eſſe cũ
Phil.1.c xp̃o:in quoꝝ ꝑſona dicebat Apl's: Mi-
hi uiuere xp̃s,&eſt mori lucrũ.Quaſi di
ceret:Vt xp̃m magnificẽ,xp̃o uiuere uo
lo tm̃,& xp̃s eſt p̄miũ mortis meæ. Et
poſt pauca: Coarctor aũt è duob⁹, ait,
Ibidem deſideriũ hñs diſſolui & eſſe cum Xp̃o:
multo melius aũt manere in carne ꝑꝑ
uos.Ecce q̄d facit uera ſapía,q̄ oẽs rebel
les motus corpis ita ſubiugat, ut nullã
ultra pugnã in carne ſentiat.Pro ĩfirmis
fratribus(ut eis xp̃m nunciet)exilium li
benter patit̃,ꝓbra non audit, dãna non
ſentit,auferẽti tunicam dimittit & pal-
liũ,ꝑcutienti ad unã maxillam p̄bet &
alterã,auditq́ꝫ à dño:Beati pacifici,q̄m
filĳ dei uocabunt̃. Hi ornatus thalami
Siõ,iſtis nos adornemus q ſum⁹ Siõ,&
regẽ xp̃m ſuſcipiamus,quẽ uirgo conce
pit,uirgo pepit, uirgo poſt partũ q̄dra-
geſima,hoc eſt hodierna die in templo
dei p̄ñtauit.In lege nãque ſcriptũ erat,
Luc. 2.d ut mulier q̄ ſuſcepto ſemine peperiſſet
Exo. 24.c maſculũ,quadrageſimo die purgata tẽ
plum cum filio intraret, deferẽs hoſtias
ſecũ ꝓ pc̄tõ agnũ anniculum ĩmacula-
tum.Si aũt nõ hr̄et agnum, par turtuꝝ
ſiue duos pullos colũbæ offerret. Hæc
oía btã uirgo non ex neceſſitate, ſed ex
humilitate impleuit.Abſtinuit ab ĩtroi-
tu tẽpli quadraginta diebus,nõ neceſſe
hñs purgari,q̄ ſine omni delectatione,
ſaluo uirginitatis ſigillo,de ſpũſc̄tõ con
cepit.Obtulit hoſtiã non pro pc̄tõ,ſic-
ut aliæ mulieres,ſed pro humilitate:oñ-
dens ẽt in hoc ꝙ filius dei Ieſus xp̃s non
ſoluere uenerat legẽ,ſed adimplere. Et
ecce Simeõ grãdæuus q accepat rñſum
nõ uiſuꝝ ſe mortẽ niſi uideret xp̃m dñi,
& eũ ſuſcipet quẽ expectabat: accepit
eũ in ulnas ſuas,hoc eſt iter brachia ſua
amplexatus eſt; illũ q appendit tribus
digitis molẽ terræ,q oía implet,oía cõ-
plectit̃,inter brachia portat,dicẽs:Nũc Luc.1.g
dimittis dñe ſeruũ tuũ,ſcd̃m uerbũ tuũ
in pace. Cupio diſſolui,&eius aduentũ
cum patriarchis & ꝓphetis in inferno
expectare, q inter te & humanũ genus
facturus eſt pacẽ. Quia uiderunt oculi
mei ſalutare tuũ,filiũ tuũ,quẽ deſidera-
ui,de quo rñſum à ſpũſc̄tõ accepi. Lu-
men ad reuelationẽ gentiũ, & gloriam
plebis tuæ Iſrael.De quo ait Eſaias,Po- Eſa. 9.a
pulus q ambulabat in tenebris,uidit lu- Rom. 11.d
cem magnã.Quia cũ plenitudo gentiũ
intrauerit,tũc oís Iſrael ſaluus fiet. Au-
dite frẽs,audite q̄d offert Maria, q̄d Si-
meon ſuſcipit,unigenitũ dei deo patri
conſubſtalem &coæternũ,uerbũ in prin
cipio.Et ut utilitatẽ & cõſolationẽ no-
ſtrã audiamus,illũ offert uirgo, quẽ de⁹
Abrahæ ꝓmiſit dicẽs:In ſemĩe tuo(hoc Gene.22.
eſt in xp̃o)bñdicent̃ oẽs gentes. Et quẽ
Dauid promiſit dicens: De fructu uen- Pſal.131.
tris tui ponã ſup ſedẽ tuã.Hic eſt(quem
uirgo offert)patriarchaꝝ gaudiũ, deſi-
deriũ ꝓphetaꝝ,gentiũ expectatio, Iu-
deoꝝ q eũ receperũt ſaluatio,ruinæ an
geloꝝ reparatio.Talis eſt quem uirgo
offert deo,imò multo maior q̄ꝫ lingua,
aut hoíum,aut angeloꝝ poſſit dicere.
Et cũ ſit tantus ac talis, q̄lẽ aut quantũ
ipſe ſe nouit,nõ ſuffecit uirgini ip̄m ſolũ
offerre:ſed hoſtiã, quã lex p̄cepat, pro
eo obtulit,ob humilitatis.ſ.exemplũ,ut
nos doceret q̃uo & nos eum debeam⁹
offerre. Duos turtures aut duos pullos
colũbæ pro eo obtulit. Columba frẽs,
ſimplex eſt aíal,felle caret, roſtro nõ læ
dit,in cauernis petraꝝ nidificat,alienos
pullos nutrit, iuxta flucta manet ut ui-
ſa umbra accipitris fugiat,meliora gra-
na eligit, gemitum pro cantu reddit,gre
gatim uolat,alis ſe defendit, uiſum recu
perat.Et nos fratres,cum ante altare ſte
terimus ut dei filium deo offeramus,
cum eo & pro eo par turturum, caſtita
tem corpis &animæ offeram⁹,&duos
pullos columbarum pro cantu ge-
mentes,compunctionem geminam, ꝓ
deſiderio p̄rĩæ cœleſtis,& de cõſidera-

tione noſtræ miſeriæ habentes. Colum
ba felle caret,& nos ira careamus, quæ
peccare nos facit.Roſtro nõ lædamus,
ſed ꝑcuſſi unam maxillam, aliam p̄bea
mus.In cauernis petraꝝ nidificemus,in
fide plagaꝝ xp̃i refugiũ habeam⁹.Alie
nos pullos nutriamus, de filĳs diaboli
facientes uerbo p̄dicationis filios dei.
Iuxta flumina maneamus.i.iuxta hunc
mortalitatis fluxum ſedentes,umbram
accipitris,hoc eſt pc̄tã quæ ſunt umbra
diaboli,maloꝝ ruinas cõſiderantes,ab
eius ungulis fugiamus. Meliora grana
eligamus.i. meliores ſñias in ſcripturis
ſanctis.Gregatim uolemus,unũ cõſen-
ſum in bono in cõgregatione ſub paſto
re hñtes.Alis noui & ueteri teſtamenti
cõtra inimicos dei nos defendamus, ul'
duobus præceptis charitatis, dei uideli
cet amore & ꝓximi.Viſum recuꝑemus,
de bono actionis ad bonũ ſp intenden
tes cõtẽplationis.Frẽs chariſſimi,tales
oportet nos eſſe cũ corpus Xp̃i conſe-
cramus,cũ conſecratũ manducãtes ſa-
crificamus,cũ uobis idẽ corpus in ſalu-
tem corpis & aíæ porrigimus.Tales ẽt
uos oportet eſſe,cũ ſacrũ ſacrm̃ de ma
nibus nr̃is accipitis,ſciẽtes ꝙ q corpus
1.Cor.11.g xp̃i indigne accipit,& ſanguinẽ eius in-
digne bibit,iudiciũ ſibi mãducat & bi-
bit. Veꝝ q̄a raro inuenit̃ talis qui in ſe
hæc oía hẽat, diligat illũ q bonum hẽt
q̄d in ſe non hẽat, & in illo hẽt q̄d in ſe
nõ uidet. Neqꝫ.n.credere debemus ꝙ ſo
li ſacerdoti ſupradictæ uirtutes ſint ne-
ceſſariæ,quaſi ſolus cõſecret & ſacrifi-
cet corpus xp̃i. Nõ ſolus ſacrificat, non
ſolus cõſecrat,ſed totus conuẽtus fide-
lium qui aſtat,cum illo conſecrat, cum
illo ſacrificat. Nec ſolus ligni faber fa-
cit domũ, ſed alius uirgas, alius ligna,
alius trabes & cætera comportat.De-
bẽt itaqꝫ aſtantes hr̄e de ſuo,ſicut & ſa-
cerdos,fidem firmam,or̃onem puram,
deuotionẽ piã. Sciendumq́ꝫ ꝙ ſine fir-
ma fide nemo aſtantiũ eſſe debet. Cæ-
teras uero uirtutes,q̄s ſupra diximus,et
ſi oẽs nõ hñt,diligãt illũ qui hẽt q̄d ĩ ſe
nõ inueniũt,& in illo hñt q̄d in ſe nõ ui
dent.Sicut Petrus in Ioãne uirginitatis
hẽt meritum,ſic Ioannes in Petro mar-
tyrĳ hẽt p̄mium.Sciendũ quoqꝫ,ꝙ cor
pori xp̃i quẽ Maria hodie p̄ñtauit in tẽ
plo,quẽ Simeõ in ulnis ſuis ſuſcepit,tria
debemus:dignitatẽ,reuerentiam,& fru
ctũ.Dignitatẽ,ut eũ dei filium, deũ de
deo,omnipotentẽ, creatorem oíum,iu-
dicẽ uiuoꝝ & mortuoꝝ credamus. Di
gnitatẽ,ut credamus nos ſtatim poſtq̄
de corpore exierimus,ab eo ſicut à iudi
ce ꝑcepturos ſicut geſſimus, ſiue bonũ
ſiue malũ.Ille nãque quẽ Maria in tem
plo p̄ñtauit,quẽ Simeõ ſuſcepit, quẽ in
manibus cõſecrãtes añ deũ leuamus,
bñdicimus,mãducamus,uobis porrigi
mus manducandũ:ille familiaris iudex
erit nr̃.Caueamus ergo ab eo ſeparari
ꝑ iudiciũ poſt mortẽ,cui ita ſumus fami
liares in uita.Dicamus ei itaqꝫ in corde
cũ eũ tractamus,dicamus cũ eũ conſe-
cramus:Dñe ad te ueniemus poſt mor
tẽ,añ tuũ tribunal iudicãdi aſtabimus.
Qui nobis ita familiaris eẽ dignaris in
uita,ꝙ à nob̃ tractaris,cõſecraris,mãdu
caris:noli nob̃ alienus eẽ ĩ morte,ſed ꝑ-
ce nobis ĩ die mala.Cõfundant̃ dæmo-
nes q nos tũc ꝑſequent̃,deſtrue fortitu-
dinẽ illoꝝ ĩ uirtute tua:q̄a nõ eſt qui pu
gnet ꝓ nob̃,niſi tu de⁹ & familiaris nr̃.
Hæc ẽ dignitas quã ei debem⁹. Debe-
mus ei et reuerẽtiã, ĩueſtigare.ſ.noſmet-
ipſos,etſi inuenim⁹ cor pollutum fœdis
cogitatiõib.aut mala uolũtate, ab eius
cõtactu,ut ab igne &nos &alios arcea
mus.Ignis.n.cõſumẽs ẽ,ad quẽ indign⁹ Deut. 4.d
nõ debet accedere,ne iteri⁹ cõſumat̃,et
in reprobũ ſenſum tradat̃. Exeat ergo Deut.23.b
extra caſtra,ſicut Moyſes p̄cepit,q no-
cturno pollut⁹ ẽ ſomno,hoc ẽ q ꝑ negli-
gẽtiã iſti⁹ obſcuræ uitæ(q̄ tota ut ſomn⁹
ꝑtranſit)ꝑuenit uſqꝫ ad pollutas cogita
tiones.Exeat extra caſtra,hoc eſt,dũ in
illo ſtatu ẽ,iudicet ſe indignũ ſocietate
fideliũ cõicantium hoc ſacro corpore,
lauetq́ꝫ ueſtimẽta ſua ꝑ ſanctã cõfeſſio-
nẽ,& poſt ſolis occaſum, hoc eſt poſt
tẽtationis calorẽ &ardorẽ iã mortuũ,
lætus redeat,& cũ alĳs fidelibus cõmu

nicet hæc eſt reuerētia quam debemus
corpori Xp̄i, quē uirgo Maria hodier-
na die in templo pn̄tauit, quem Simeō
lætus inter brachia recepit. Debemus
ēt fructum ſciæ, in telligere. ſ. quem fru-
ctum accipimus ſi eum digne comedi-
mus. Audite f̄res non me, ſed Apl̄m di-
1. Co. 10. d centem: Calix bn̄dictionis cui bn̄dici-
mus, nōne cōicatio ſanguinis Xp̄i eſt?
Calix .i. cōicatio calicis, facit nos h̄re
quandam cōionem cum Xp̄o. Et panis
quem frāgimus, nōne participatio cor-
poris eſt dn̄i? Ac ſi dicat, panis quē fran
gimus, facit nos unum corpus ſub Xp̄o
capite: q̄m ſicut unus panis ex multis
granis cōficiť, qui poſtea in corpus Xp̄i
& ꝑ fidem & ꝑ ſctā uerba, q̄ Xp̄s ſuos
docuit, cōuertiť: ſic diuerſi participātes
hoc corpore in unitate fidei, ſpei, & cha
ritatis, unum corpus cum Xp̄o ſunt, ad
Xp̄m ſtatim poſt mortem uēturi, & cū
Xp̄o ſicut cum capite ſuo ſine fine re-
gnaturi. quē uirgo cōcepit, uirgo peꝑit,
uirgo in templo hodierna die pn̄tauit.
Qui cū p̄re & ſpū ſctō uiuit & regnat
deus per omnia ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sententia de eodem.

QVi uult in pace dimitti, coneť eē
Simeon, q audiēs triſtitiam in-
terpretať: ut q̄ horrendū q̄ tri-
ſte ſit incidere in manus dn̄i, intēra mē-
te ꝑſcruteť. Sit ciuis Ierl̄m, hn̄s conuerſa
tionem in cœlis. Sit iuſtus, ne male uiuē
do ꝑeat. Sit timoratus, ne de iuſtitia ſua
temere p̄ſumat. Expectet Xp̄m q eſt cō
ſolatio fideliū: non q̄rat an̄ ueſpeꝝ de-
narium. Veniat in templū, imiteť exem-
pla ſctōꝝ pueroꝝ. Accipiat in manib⁹
uerbum dei, i. compleat oꝑibus. Geſtet
pueꝝ in ulnis, amplectať eum cum bra-
chijs fidei, ſpei, & charitatis. Gaude-
bitq́ de Xp̄o, adepto Xp̄i conſortio.
Cupiat indeſinēter mori ſcl'o, & uiuere
ďo. Tūc tādē dimitteť ī pace, ut n̄ uideat
mortē, q mortē ꝑdidit, & uitā inuenit.

Sermo cuiuſdam in Cœna Domini.

Pſal. 77. c PAnem angeloꝝ manducauit hō.
Nō lateat uos uerēdi ſacerdotes,
ſeriem hāc uobis recitatā, uerbis ſuccin
ctam, ſenſuum ſpūalium maieſtate ap-
prime fore fœcundam. Vobis aūt potiſ
ſimū incūbit p̄ cæteris audire qď ꝓpo-
nimus, nec ſolū audire, ſed fidelius repo
nere, & tanq̄ aīalia munda ꝓpenſius
debetis ruminare. Btūs ille Dauid pro-
phetaꝝ eximius, deo uiuēti chariſſim⁹,
in ſpū ante ſedentem in thronis raptus,
legerat in quodam prōptuario myſte-
rioꝝ, quæ & quanta dn̄s naufraganti
mundo ꝑ ur̄m clementer erat exhibitu-
rus miniſterium, q cœleſtis conſilij fa-
ctus interpres, gratulando concinit: Pa Ibidem.
nem angeloꝝ manducauit hō. Vn̄ ad
exprimendam rei tam fructuoſæ certi-
tudinem dilucide ſignauit ptm̄ ꝓ futu-
ro. Panem, inqens, angeloꝝ manduca-
uit hō. O ſtupenda dei miſeratio: uerbū
carnem, deus cinerem, figulus lutum, uī
ta morticinum induit, ut iumenta man-
ducarent panem angeloꝝ. Hoīes iumē
ta erant: Hō. n. cum in honore eſſet, nō Pſal. 48. d
intellexit: comparatus eſt iumentis inſi
pientibus, & ſimilis factus eſt illis. Non
eſt indignum, imò feſtiuum recolere in
quanta ſublimitate homo conditus fue
rit. Sed operæpretium eſt conſequen-
ter attendere quàm grauiter corruit mi
nus penſando quid ex ſe, uel quid eſſet
ex deo. Primus nanque parens noſter
paradiſi accola conſtitutus eſt, domi-
nus terræ ſtabilitus eſt, ciuis ſupernæ
Ieruſalem deſignatus eſt, domeſticus
domini factus eſt: cuius amore & agni-
tione ditatus eſt, conſors angelorum,
frater & cohæres cœleſtium uirtutum,
nihil prorſus indigentiæ, nihil ſentiens
moleſtiæ: cui erant in promptu quæ
poſtulabat, non dico neceſſitas, ſed
etiam pia uoluntas, cum nihil eſſet in
anima quod offenderet, nihil in carne
quod puderet. Hic honor & hæc erat
dignitas hominis, proſperari & florere
in præmiſſis. Et hæc ex deo. Sed poſi-
tus in honore quid ex ſe foret non intel
lexit, limus uidelicet, puluis, folium ari-
dū, ſtipula ſicca, lutea & fragilis teſta,
pellis morticina: ſed intumuit, & planè

deſipuit, honoris faſtigio delectatus. Et
continuo in ſe exꝑtus eſt qď tanto poſt
tꝑe hō de filijs captiuitatis & prudēter
Gal. 6. a aduertit, & ueraciter ꝓtulit dicens: Qui
Eccl. 10. b ſe putat aliquid eſſe cum nihil ſit, ipſe ſe
ſeducit. Væ miſero, q̄ non fuit qui iam
tunc diceret ei: Quid ſuꝑbis terra & ci-
nis? Repentina igr̄ cōuerſione ſeip̄m in-
uenit hō ꝑꝑ infirmitatem iacentem in
ſtabulo. Stabulū qd eſt? Mundus eſt.
Et ꝑꝑ pecorinam ſil'itudinem indigens
erat fœno. Eaꝑꝑ cibus cœleſtis mutauit
ſe in pabulum pecoris, hoīe mutato in
pecus: Panis. n. angeloꝝ factus eſt fœ-
num: unicus p̄ris, filius hoīs. Verbū qꝑ-
Ioan. 1. b pe caro factum eſt. Et iuxta ꝓphetam,
Eſa. 40. b oīs caro fœnum. Comedunt igr̄ angeli
uerbum de deo natum: comedūt hoīes
uerbū fœnū fcm̄. Pane ſuo uiuunt ange
li in cœlis, & bt̄i ſunt: fœno ſuo uiuunt
hoīes in terris, & ſcti ſunt. Fœnū qꝑpe
iſtud de prato uirginalis uteri collectū,
fcm̄ eſt refectio iumentoꝝ. Verbum ut
fœnū fieret, latuit in uirgine, ſol in ſyde-
re, artifex in opere. Hoc aūt liberalioris
excellentiæ donum contulit nobis pri-
mo in loco ſacroſctā uerbi p̄ris incarna
tio, & uos ſcď'ario de die in diem nobis
exhibendo miniſtratis ex collatæ ptā-
tis offō. O p̄clara, ô reuerēda ptās ur̄a.
Certe nō eſt ptās poſt deum ſicut ptās
ur̄a. Forſitan ſcire uultis, & audire dele-
ctat aꝑtius, q̄nā ſit iſta tāta ptās, cui ni-
hil in cœlo uel in terra ualeat cōparari?
Ad qď ego: Cōſecrare uidelicet corpus
& ſanguinem dn̄i. Super ptāte ur̄a, ſuꝑ
tam inſigni ſpectaculo, ſuꝑ tam ſolenni
dignitatis ur̄æ priuilegio ſtupet cœlū,
mirať terra, contremiſcit hō, reuereť plu
rimum angelica celſitudo. Sed un̄ hoc
nobis pijſſime Ieſu, ut nos uermiculi re-
ptantes ſuꝑ faciē terræ, nos, inq̄, q pul-
uis & cinis ſumus, te pn̄tem h̄re merea-
mur p̄ manib. p̄ oculis, q totus & inte-
ger ſedes ad dexteram p̄ris? Qui ēt uni⁹
horæ momēto ab ortu ſolis uſq̄ ad oc-
caſum, ab aqlone uſq̄ ad auſtrū p̄ſto es
oībus, unus in multis, idem in diuerſis
locis. Vn̄ hoc inq̄? Certe non ex debi-
to uel ex merito nr̄o, ſed ex uoluntate
tua, & dulcedinis tuæ bn̄placito. Para- Pſal. 67. b
ſti. n. in dulcedine tua pauꝑi deus. Pauꝑ
eſt genus humanū, cui bonum iſtud cœ
litus indultum eſt. Hæc eſt uere indulgē
tia cœleſtis, hæc eſt uerè cumulata gr̄a,
hæc eſt uerè ſuꝑexcellens gl'ia, ſacerdo
tem deū ſuū tenere, & alijs dādo porri-
gere. O nouā & diuinā ptātem, c⁹ mini
ſterio panis angeloꝝ & uitæ, mortalib.
quotidie p̄parať. Panis iſte ꝑ excellētiā
dr̄ euchariſtia. i. bona gr̄a. In hoc. n. ſa-
cramento, non ſolum q̄libet gr̄a, ſed il-
le à quo eſt oīs gr̄a ſumiť. Xp̄s. n. ꝓ ſalu
te mundi ſel' factus eſt hoſtia ſalutaris,
rei reconciliatio gn̄alis, oīb. ſacr̄is tam
p̄cedentib. q̄ ſubſequentib. uirtutē de-
dit & efficaciam, ut tanta & tali hoſtia
ſctificarenť oēs liberandi ꝑ illam. Vn̄ le Apo. 13. b
giť qa agnus occiſus eſt ab initio ſcl'i, ijs
uidelicet q fuerūt ab initio: ita ut ꝑ hoc
qď dr̄, ab initio, determines non tp̄s oc
ciſionis, ſed ſalutis. Prius. n. mors ei⁹ ꝓ-
fuit, q̄ fuit. Prius ꝓmiſſio, ac deinde ex-
hibitio. Ab initio ergo ſcl'i occiſus eſt.
Benigniſſime Ieſu nobiliſſimæ ſponſæ
tuæ dotalitium indulſiſti, ut uel ſic tene
ret colūba tua dulciſſimum memoriale
dilecti ſui. Xp̄s. n. pridie q̄ patereť, diſci
pulis ſuis h⁹ ſacr̄i formam pręſcripſit, ef
ficaciam exhibuit. i. fieri p̄cepit. Formæ
p̄ſcriptio in pane & in uino. Notate or-
dinem. Cū adhuc cœnareť, à cœna ſur-
rexit, diſcipuloꝝ pedes dn̄s uniuerſoꝝ
lauit, dehinc ad menſam regreſſus ordi
nat ſacrificiū corporis & ſanguinis ſui,
ſeorſum panem, ſeorſum tradens & ui-
num. De pane ita dicēs: Accipite & co- Mat. 26. c
medite, hoc eſt corpus meū. De uino ēt
ſic: Bibite ex hoc oēs. Hic eſt ſanguis
meus, q ꝓ multis effundeť in remiſſionē
pctōꝝ. Effundeť dcm̄ eſt, qa paſſim &
uil'r, quē utiq̄ puncturæ ueprium, foſſio
manuum & pedum cum clauis, lateris
apertio cum lancea militari fortius ex-
primentes, ad modum torrētis ſuderūt
extrinſecus. Eratq́ ille ſanguis p̄cioſior
cariorq́ balſamo, ꝑ quem ſordium no-
ſtrarum facta eſt mundatio. Nota. Xp̄s

in cœna illa munerans & munus, cibās & cibus, conuiua & conuiuium, offerens & oblatio. Audiſtis formā ſacrī, Ioan. 6. f audite efficaciam & cōionem corporis & ſanguinis dñi. Et nos Ieſu Xp̄o, & Ieſus Xp̄s nobis ī unitate fœderatꝰ inenarrabili, ſicut ipſe dicit: Qui mãducat carnem meam, & bibit meū ſanguinem, in me manet, & ego in eo. De bonis & digne ſumentib. hoc ſentiendum eſt, non de flagitioſis & peſſimis. Sanè in menſa una, ī cœna dñi, de uno pane cōſecrato Petrus & Iudas accepit: bonus in uitā, peſſimus in pœnam. Bonus in bñficiū, peſſimus in teſtimonium. Bonus in ſalutem, peſſimus ī mortem. Qđ totū uſqꝫ adhuc in eccleſia complet in ſacro altaris: bonis qdē in bonū ſumentib. canib. uero & īmundis non ſic. Canes ſunt q irreuerenter accedūt, & iō iudicati abſcedunt. Qui.n. ſcđm carnem uiuūt, & poſt carnalia euagant, catena uitioꝝ compediti: cum Iuda ꝓditore uenenū accipiunt, ſpūalis ſuſpendiꝫ laqueū incurrunt, grauiſſime dānādi tum ꝓ multiplici reatu, tum ꝓ ſacri cōtemptu, qđ reuera accipiunt, ſed eſſentia, non ſalubri efficacia. An non diſcernet inter glebas q diſcernit & inter ſtellas? Examinabit certe argentum, qui ip̄m quoqꝫ auꝝ ꝓbauit & reprobauit. Ecce audiſtis fructum & utilitatem bonoꝝ, audiſtis ēt & expauiſtis (ut credo) ad ꝑditionem maloꝝ: audite mō, & obſtupeſcētes admiramini: nulli āgeloꝝ, nullis ſpiritibus ſupernis, ſed hoīb. nec tñ oībus, ſed ordini uſ̄o tm̄ mandatam eſſe tanti ſacri celebrationem in altari, qđ Xp̄s fecit manib. ſuis in cœna paſchali. Expoſitis igitur forma & efficacia ſacri, reſtat dicendnm qbus in uerbis mandauerit Xp̄s illud celebrandum. Hoc facite, ait, in meam cōmemorationem. O' uerba nimis affectuoſa. O' uerba pungitiua & penetratiua uſqꝫ ad aīam. Hoc fa
Luc. 22. b cite, inqt, in meam cōmemorationem.
Pſ. 144. b Propheta ēt dicit: Memoriam abundātiæ ſuauitatis tuæ eructabunt. O' ſummè pia & uerè ſuauis memoria, annunciare mortem dñi donec ueniat. Mors Xp̄i opus ſine exemplo, humilitas ſine mō, donum ſine p̄cio, & grā ſine merito. Hanc ꝑꝑ nos ſubire uoluit, qui pctā nr̄a ſuper lignum ſuſtinuit ī cruce ſua .ſ. pœnam pctōꝝ, cꝰ liuore ſanati ſumus. Quid facis hō indigne? Quid facis hō īgrate? Adora deuotius, & recole frequētius in ſacro altaris ſalutem mundi ꝓ te paſſam, uitam ꝓ te mortuam fortitudinem infirmatam. Si membrum Xp̄i es, cōpatere capiti tuo. Si fr̄ Xp̄i es, cōmorere frī tuo. Plāge, dole cum gemitu & lacrymis ſuꝑ mortem p̄tioſam unigeniti dei pr̄is. Aliôqn ſi non doles, ſi nō plāgis, ſi ñ cōpateris: deliras, degñas, beluam ſapis, lethargiam pateris, hoīem diffitêris. Cæteꝝ ut amplius mouearis, imò ut magis incaleſcas in amorē tui redēptoris uoluit Xp̄s ut iugiter coleretꝰ ꝑ myſterium, qđ ſemel offerebatꝰ in p̄cium, & illa pennis uictima uiueret in memoria, & p̄ns eſſet ſꝑ in grā. Qđ & ita eſt. Licet.n. recrudeſcat pctm̄ in multis, gñalitas tñ originalis culpæ ita ꝓrſus ablata eſt, Leuiathā uerme uenenato in uirtute fulgurantis haſtæ mortis Esa 27. i
Ieſu Xp̄i transfixo, ut ad expiationem eoꝝ q̄ quotidie admittūtꝰ, Xp̄m denuo non oporteat crucifigi: imò ſit oīm ſufficiens medicina, ſi ꝑ fidē & imitationem p̄teritæ mortis hēatꝰ memoria. Xp̄e Ieſu, mortis tuæ memoria tanqꝫ opus pigmentariꝫ, quaſi thus redolens in diebꝰ æſtatis, q̄ſi regio aromatum quam pur- Eccl. 50. d
gat æſtus ſolis, & q̄ſi flores roſaꝝ in diebus uernis, & q̄ſi lilia q̄ ſunt in tranſitu aquæ. Gratulare ſponſa, gaude incōparabilr̄: p̄ſidentē habes & rectorē ſponſū ī p̄ntis exiliꝫ militia. Pignus hēs, arrā tenes, qb. fœliciter ſpōſo uniaris ī pr̄ia. Gl'ioſa & amabilis ſpōſa, in terra ſpōſū hēs in ſacro, in cœlis habitura es ſine uelamēto. Et hic & ibi ueritas: ſed hic palliata, ibi manifeſta. Hic uticꝫ ſponſum hēt eccl'ia ſuo ordine, nōdū puritatis maieſtate, ul' æternitatis ſecuritate. Hic reuera q̄ſi dulce p̄ludiū, & iucūda deſpōſatio: ibi nuptiale cōuiuiū & btā fiet cō

iunctio: cum de fide ad ſp̄ēm, de menſe ad menſem, de ſabbato ad ſabbatū, de calore panū ad æternalis cōuiuiꝫ calorē tranſibimus. Vñ ſuſpirat ſponſa, & di-
Exo. 33. c cit cū Moyſe: Oñde mihi teip̄m. Nec īmerito. Ipſe.n. Ieſus qui dulcis eſt in uoce, dulcis in facie, dulcis in noīe, dulcis ī op̄e, dulcior apparebit in deitatis uiſione. Verè dulcis in uoce, de cꝰ ore lac & mel ꝓcedit. Diffuſa eſt.n. grā in labiꝫs ſuis. Vere dulcis in facie, ſpecioſus.n. eſt non ſolū p̄ filiꝫs hoīm, ſed ēt p̄ milib. angeloꝝ. Vere dulcis eſt in noīe. Dulce.n. nomē & ſuaue Ieſus, cōſecratū ab æterno, nūciatū ab angelo, ꝓphetatū Salo-
Cant. 1. a mnbis oraculo, q ait: Oleū effuſū nomē
Matt. 1. d tuū. Nō aūt aliud nomē eſt in quo ſaluari oporteat. Ipſe.n. ſalus eſt, q ſaluū faciet ppl'm ſuū à pctīs eoꝝ. Dulcis ī op̄e, in celebratis miraculis, ī pctōrib. cōuerſis, in ſacro p̄cioſæ mortis, qđ humanæ blanditꝰ infirmitati. In hoc.n. charitas p̄fulſit, pietas magis emicuit, grā plus radiauit. Cæteꝝ lōge dulcior erit ī deitatis uiſione, qñ manifeſtabit ſeip̄m reſi-
Pſal. 26. c dēs ſuꝑ ſoliū p̄ oīb. excelſum. Tūc ſatia
Pſal. 72. d bitꝰ deſideriū nr̄m: qđ ꝓpheta deſiderās
Pſal. 15. c aiebat: Tibi dixit cor meū, exqſiuit te facies mea, faciē tuā dñe reqrā. Quid.n. mihi eſt in cœlo, & à te qd uolui ſuꝑ terrā? Et alibi, Adimplebis me lętitia cum uultu tuo. Vñ p̄cioſior dr̄ faciei uiſio, q̄ꝫ ſpeculi frequēs imaginatio. Nō.n. pari oīo iucūditate ſumitꝰ cortex ſacri, & medulla frumēti, fides & ſpēs, memoria & p̄ntia, æternitas & tp̄s, ſpeculū & uultus, imago dei, & forma ſerui. Hic autē ambulamus ꝑ fidē, necdū ꝑ ſpēm. Interim deliciari & gaudere debemus in ſacramēto altaris, in cꝰ cōfectione fidelis miniſter īuenit ſeip̄m in medio pr̄is & filiꝫ & ſpūs ſcti, aſtātib. ēt ex oī latere ſuꝑnis ordinib. Sacr̄m p̄nobile, myſterium ſuꝑexcellētis gl'iæ affectat & reqrit plurimū feſtiuā celebritatē tā illuſtriū ꝑſonaꝝ. Quicqd de aſcēſu ſacerdotis ī illa hora ſeu ꝓfectu cogitari pōt uel dici, lōge infra dignitatē ueritatis eſt. Ibi deliciatus aīus boni ſacerdotis ſeipſo altior effectus, conatꝰ, feſtinat, aſcendit, creſcit deſiderium: & quāto magis ſurſum tollitꝰ, tanto amplius extenuatꝰ, ita ut oēm terrenæ cōcupiſcētiæ nebulā euaporās, totus ſpūalis hoīem in hoīe exurat, & ī abſcondito faciei dñi gl'ietꝰ. Nec.n. ab ītuitu ꝓpitiatoriꝫ in ſctā ſctōꝝ mens pia thurificās, & deuotio ſacrificans ꝓhibetur: ſed rari ſunt quos ad ꝓfunditatis hꝰ cardines puritas admittat. quos ad huiuſmodi culmē ſctitatis ītegritas rapiēdo ſuſtollat. Videt itaqꝫ miniſter ſctūs & ſentit deū ſpūalr̄, q pr̄ eſt oīm ꝑ creationē, ſuū ſpālius pr̄em eſſe ꝑ dignationē, qa ipſe pr̄ eſt oīm pupilloꝝ ꝑ grām: qb. uidelicet mortuus eſt pr̄, necꝫ.i. mūdus, & mortua eſt mr̄ peſſima.i. carnalis cōcupiſcentia. Btūs q dicere audet, q dicere pōt: pr̄ meus & mr̄ mea dereliquerunt me, dñs aūt aſſumpſit me. Videt quocꝫ & ſentit filium dei fr̄em ſuū amantiſſimū eſſe, q paruulus ꝓ nobis factus, fr̄ reuera eſt paruuloꝝ.i. humiliū. Narrabo, inqt, nomen tuū fr̄ib. meis, in Pſal. 22. c
medio eccl'iæ laudabo te. Videt & ſentit ſp̄m ſctm̄ à pr̄e & filio ꝓcedētē, domeſticū ſibi eſſe fautorē, & defenſorē ſuū, qa ipſe cōſolator eſt uere pœnitentiū, aduocatus in ſe ſꝑantiū. Videt iteꝝ & ſentit angelicos ſpūs ꝓfectib. ſuis applaudētes, & ut cōciuis ipſoꝝ aſſcribi mereatꝰ, ardētius inhiantes. Iſta eccleſia prōptuariū qdē eſt eoꝝ q in cœlis conſcripti ſunt. Huic eccl'iæ illa q̄ ſuſpenſis organis ad deū ſuſpirat adhuc ſuꝑ flumina Babylonis, originali cognatione cōiūgitꝰ, & naturali affinitate morib. & uotis unitꝰ. Ab eo uticꝫ miniſtro, q huiuſmodi eſt, uitulus ſaginatus, ītegerac ꝑfectus, agnus anniculus, plęnus & immaculatꝰ cū oī ſuauitate, dulciſſimo ſapore, gratiſſima iucūditate ꝑcipitꝰ, & ſūptꝰ ñ cōſumitꝰ. Cib.n. uitæ ē, q de cœlo deſcēdit. Potes'ne æſtimare q̄le ul' quātū eſt hoc ſctm̄ ſctōꝝ, & ſacr̄m ſacrorum, amor amoꝝ, dulcedo oīm dulcedinū? Hæc ſunt uerè feſta Paſchalia, hęc ſūt gaudia & fercula uitalia iuſtoꝝ, hęc ſūt ſpūales delicię iuſtoꝝ & ſctōꝝ. Hic

bibuntur in loco uberi torrentes lactis,
flumina mellis, liquores balſami cœle-
ſtis. Hic efficitur una caro ſpōſa cũ ſpō-
ſo, unus ſpũs ſctã aĩa cũ xp̃o. Exꝑientia
hoꝝ & ſiſ'ium, ſpũs & uita eſt: nec aĩa-
lis hõ horũ ſenſu fruit̃ uel acceſſu. Ami-
ci ſpōſi.i.boni ep̃i, boni abbates, & cæ-
teri timorati & religioſi uiri, guſtauerũt
et pleniſſime ſunt exꝑti, qđ nos dicimꝰ.
Ideoq; ad mẽſam altaris frequẽtius ac-
cedũt, omni tꝑe cãdida facientes ueſti-
menta ſua (.i. corꝑa) ꝓut pñt melius, ut-
pote deũ ſuũ manu & ore cõtrectaturi,
& colloquentẽ ſibiipſis audituri. Ibi.n.
celebrat̃ familiare colloquiũ inter deũ
& Moyſen amicũ ſuũ.i.bonũ & fidelẽ
miniſtrũ. Cæterum ſermo ille nõ eſt ſo-
nãs, ſed penetrãs: nõ loquax, ſed efficax:
non obſtrepens auribus, ſed blãdiẽs af-
fectibus. Sermo ille nõ popularis, ſed an
gularis & priuatus. Non ſonat in foro,
non audit̃ in publico: ſecretũ conſiliũ, ſe
cretũ q̃rit amicũ. Auditui proculdubio
gaudiũ dabit & lætitiã, ſi ſobria cordis
aure ꝑcipit̃. Audi, inq̃t dñs, Iſrael, & ta-
ce. Rñdit fidelis amicus & fidelis ſeruꝰ
piȩ familiaritatis auſu, nõ tñ uocali plau
ſu, ſed ſuaui plãctu, dicens cũ Samuele:
1.Reg.3.b Loquere dñe: q̃a audit ſeruus tuus. Et
Pſal. 84.b cũ ꝓpheta: Audiã q̃d loquat̃ in me dñs
deus. Certe ibi loq̃tur Xp̃s cũ miniſtro
ſuo. Penſa, inquit, iugiter, repone fidel'r,
amplectere ſuauiter qđ uides, qđ agis,
qđ tenes, amplectere, inq̃, piæ recorda
tionis affectu, & piȩ imitationis effectu,
ſciens qm̃ talia oportet te p̃parare. Ap-
paratus mẽſæ iſtius, non hoĩs eſt, ſed fi-
dei: nõ facinoris, ſed myſterij: nõ tꝑalis
alimẽti, ſed æterni. Qui ſum author mu-
neris, ipſe ſum teſtis ueritatis. Altare cui
aſſiſtis, quã pro te ſuſtinui rep̃ſentat cru
cẽ, & calix ſepulcrũ in quo mortuus q̃e-
ui, patena lapidẽ ſuppoſitũ, corporale
ſudariũ, ſubſtratoria corꝑalis, linteami
na q̃bus inuolutus fui. Hoſtia quam ui-
des, iã nõ eſt panis, ſed caro mea q̃ pepẽ
dit in cruce ꝑ mundi uita. Sanè mutatio
iſta bñdictionis opus eſt, non originis.
Virtus hoc facit, nõ uſus: effectus eſt po
tentiæ, nõ uſus naturæ: dignatio eſt, non
rõ. Mĩa eſt, nõ miſeria. Nõ cõe, ſed ſolũ.
diuinũ eſt, nõ humanũ: pietatis ſacr̃m,
nõ deitatis detrimentũ. Hic ꝑeat phyſi-
cale nutrimentũ. Cibus iſte non eſt uen
tris, ſed mẽtis. Nõ eſt.n. datus ad ruinas
hꝰ uitæ, q̃ uapor eſt ad modicũ parens,
ſed ad æternã uitã aĩæ cõferendã. Iſte ẽ
panis angelorũ: q̃ neſcit putreſcere, nõ
uadit in ſeceſſum, ſed tẽdit in excelſum.
Illuc reducit hoĩem unͣ traxit imaginẽ.
Caro aũt mea uere eſt cibꝰ. Sil'r liquor Ioan. 6.f
iſte quẽ uides, iã nõ eſt uinũ, ſed ſanguis
meus, quẽ pro te fudi in p̃tiũ, tibi reſer-
uãs in altari poculũ, in peregrinatione
tua p̃ſidiũ, in exitu de Aegypto condu-
ctũ, in cœlo uiaticũ. Ego botrus carnis,
pro ſalute tua portatus ſum ad torcular
crucis: inde eliquatũ eſt muſtũ tuȩ redẽ
ptionis. Sãguis aũt meus uere eſt potꝰ.
Mira ſunt frẽs, q̃ de ſacr̃o iſto dñr. Fides
eſt neceſſaria: ſcĩa rõnis ſuꝑuacua. Scĩa Ibidem
rõne & intellectu colligit̃: fides ſola au
thoritate inducit̃. Aug. cõtra Felicianũ:
Hoc fides credat, intelligẽtia nõ req̃rat,
ne aut nõ inuentũ putet incredibile, aut
reꝑtũ nõ credat ſingulare. Hæc ſũt frẽs,
q̃ fidem neceſſario exigũt, rõnem oĩno
nõ admittunt. Expetũt ſimplicẽ credi-
torẽ, arguunt impiũ diſcuſſorẽ. Et ideo
credi oportet ſimpl'r, qđ inueſtigare nõ
põt util'r. Hic eſt ille torrẽs quẽ tranſua-
dare nõ potuit Eliſæus. Nolite itaq; no
lite q̃rere q̃uõ fiat, nolite dubitare, utrũ
fiat. Nolite irreuerẽter accedere, ne uo-
bis ad mortẽ fiat. Deus.n. eſt: & q̃q; pa
nis myſteria hẽat, mutat̃ tñ in carnem.
Deus & hõ eſt, q̃ teſtat̃ panẽ ueraciter
fieri carnẽ ſuã. Vas electionis eſt, q̃ mi-
nat̃ iudiciũ nõ dijudicãti tã ſctãm carnẽ. 1. Co.11.g
Idip̃m ò xp̃iane de uino ſentias, id hono
res ĩ uino. Creator uini eſt, q̃ uinũ proue
hit in ſanguinẽ xp̃i. Doctor gẽtiũ eſt, cꝰ Ibidem
aſſertione mortẽ bibit, bibens indigne
ſanguinẽ xp̃i. Et ſciendũ ꝙ aq̃ mixta cũ
uino notat unionẽ mẽbrorũ cum capite
ſuo. Aq̃.n. multæ, ppl'i multi. Tres autẽ
portiones quæ in altari fiũt de corpore
Chriſti, myſticam ſignificationẽ hñt.

Eſt enim

Eſt.n. corpus Xp̃i uniuerſa eccleſia, ca-
put.ſ. cum membris: & inueniunt̃ in cor
pore iſto quaſi tres partes ex q̃bꝰ totũ
corpus conſtat. Vna pars ip̃m caput.
Caput.n. & caput eſt, & pars corporis
ſil'r. Itaq; caput ip̃m, ꝑs corꝑis una eſt.
Caput, inq̃, qđ iam ĩmortale & ĩpaſſi
bile reſurrexit, non morituꝝ neq; paſſu
rum amplius. Altera ꝑs corꝑis eſt ĩ mẽ-
bris illis q̃ iam cũ capite ſuo q̃ſi in ſab-
bato q̃eſcunt in aĩa: ĩmortalitatis unam
ſtolam poſſidentes quantũ ad aĩas in
cœlo. De talib. dr̃: Gaudẽt in cœlis aĩæ
ſctõꝝ. Sunt igr̃ duæ partes iſtæ ſil', ca-
put.ſ.i. Xp̃s: & altera ꝑs corꝑis.i. boni
defuncti, quoꝝ corꝑa req̃eſcũt in ſepul
cris, & aĩæ cũ Xp̃o ſunt. Propterea in
altari duæ partes reſeruant̃ extra calicẽ
q̃ſi extra paſſionẽ: q̃a bti iam nullũ ſen-
tiunt dolorem, qm̃ hȩc priora trãſierũt.
Tertia portio quam in ſanguinẽ poni-
mus illam partẽ eccl'iæ ſigñat, q̃ calicẽ
dñi bibit.i. Xp̃i paſſionem imitat̃. Cui ĩ
apl'is à dño dcm̃ eſt: In me pacem ha-
Ioan..6.g beatis, in mũdo p̃ſſuram habebitis. O-
dor, ſpẽs, ſapor, põdus remanent ad my
ſterij ritũ, & ad guſtus ſuffragiũ, ut hor
ror penitus tollat̃, & meritũ ſortiat̃. Et-
enim ne humana ĩfirmitas eſum carnis
& potum ſanguinis in ſumptione hor-
reret, Xp̃s uelari & palliari illa duo uo
luit ſpẽbus panis & uini, q̃ inter humani
gñis uictualia quodãmõ tenent princi-
patum. Nam ad lr̃am q̃dem p̃ cibis oĩ-
bus cor hoĩs confirmat panis, & uinũ
lætificat. Sic itaq; corpus & ſanguinẽ
ſuum ſumenda ꝓpoſuit, ut ſenſus in uno
foueret̃, in altero fides ædificaret̃. Fouet̃
.n. ſenſus in uno, dum ſolita tm̃ & con-
ſueta ꝓſpicit: ædificatur fides in altero,
dum oculo carnis uidente aliud exte-
rius, ocl's cordis aliud ſentit & reueret̃
interius. Aliud.n. latet, aliud paret. Po-
Pſal.17.b ſuit.n. tenebras latibulũ ſuum. Quẽad-
modum.n. ſpẽs illic unr̃ quoꝝ res uel
ſubæ ibi eſſe non credunt̃, ſic res ueraci-
ter & ſubal'r credit̃, cꝰ ſpẽs non cernit̃.
Vr̃.n. ſpẽs panis & uini, & ſuba panis et
uini non credit̃. Credit̃ aũt ſuba corꝑis
& ſanguinis Xp̃i, & tñ ſpẽs non cernit̃.
Proponit̃ igr̃ ſpẽs panis & uini, ut do-
ceat̃ plena & ꝑfecta eſſe refectio in ſum
ptione corꝑis & ſanguinis Xp̃i, plena
refectio cibi & potus. Cibi aũt & potꝰ
ſubæ principales ſunt panis & uinum.
Cum aũt unum ſit ſacr̃m, tria ibi diſcre
ta ꝓponunt̃.ſ. ſpẽs uiſibilis, ueritas cor-
poris, & uirtus gr̃æ ſpũalis. Aliud eſt
ſpẽs uiſibilis, q̃ uiſibil'r cernit̃: aliud ueri-
tas corporis, q̃ ſub uiſibili ſpẽ inuiſibil'r
credit̃: atq; aliud gr̃a ſpũalis, q̃ cum cor
pore & ſanguine uiſibil'r & ſpũal'r per-
cipitur à ſolis digne cõicantib. Tria q̃p
pe in ſacr̃o altaris attẽdere debes: ſpẽm
panis, ueritatem carnis, uirtutem gr̃æ
ſpũalis. Vſq; ad ſpẽm panis ſenſus ꝑtin-
git exterior: ad ueritatẽ carnis fides in-
terior: ad uirtutem gr̃ȩ ſpũalis charitas
ſuperior. Spẽm panis rodit aliq̃n ſorex
paruiſſimus: Xp̃ianꝰ recipit ẽt peſſimꝰ:
uirtutem gr̃æ ſpũalis, non niſi prædeſti
natus recipit. Quod itaq; uidemꝰ, ſpẽs
eſt panis & uini. Quod aũt ſub ſpecie il
la credimus, ueꝝ corpus eſt & uerus
Chr̃i ſanguis, quod pependit in cruce,
& qui fluxit de làtere. Comeſtio itaq;
ſacr̃alis quantum ad uiſibilem ſpẽm, &
quantum ad corporis Chr̃i ueritatem
conuenit bonis & malis cõiter. Sed eſt
alia comeſtio ſicut iam diximus bono-
rum ſolũmodo, quam per dei gr̃am &
per fidem ex dilectione operantẽ uitæ
meritum efficit, & affectus mentium in
cordibus percipientium uel miniſtran-
tium, intercedente ſpũali & ſubtiliori
quadam unione capitis & membroꝝ.
Vnde eſt illud, Vt nobis fiat corpus &
ſanguis filij tui. Nobis, inquit, fiat. Fit.n.
proculdubio corpus dñi in menſa alta-
ris ſemper, cũ ſolẽne illud celebrat̃ my-
ſterium ritu debito: ſed non ſemper eis
fit, per quos fit. Vñ illud item in cano-
ne, Vt quot uot ex hac altaris partici-
patione ſacr̃m filij tui ſumpſerimus, oĩ
bñdictione cœleſti & gr̃a repleamur.
Nõ.n. oẽs q̃ corpus dñi ſumũt, ex parti
cipatione altaris ſpũal'r illa bñdictione
cœleſti & gr̃a replent̃. Vñ eſt illud, Vt

qđ tp̄alr̄ gerimus,æternis gaudijs con-
ſequamur.Item ut q̃ uiſibilib.myſterijs
ſumenda pcipimus,inuiſibili conſequa
mur effectu.Et multa in hunc modum.
Ho c itaq; ſacr̄m ab æterno repoſitum,
diabolo celatum, pphetis reuelatum,
ſolicitudini ueſtræ creditum, debita eſt
gr̄arꝝ actione pſequendum. O' ſacrũ,ô
cœleſte miniſterium ur̄m, laudabile de
ſiderium,inſigne ſpectaculũ,ſolẽne mi-
raculum. Deus q mirabilis eſt in oïbus,
ſeipſo certe mirabilior quãtum ad uos
oñdit̃,dum mirabiliora p uos operat̃.
Quid plura? Sacerdotes dei benedicite
dño,digna deo ſatagẽtes, ne uob̃ fiat in
ruinam,qđ digne ſumentib. puiſum eſt
† Hic fine capiebat in codice manuſcripto. ad medelam. † Sacerdotes dei nõ ime-
rito uos dixerim,ſi uixeritis ſacerdotal'r
in domo dñi. Non.n. puenit dignitas ĩ
hoc noïe,qđ eſt ſacerdos. Non inq̃, ex
noïe,ſed ex uirtute:cõuerſatiõe,nõ offõ:
merito,non uocabulo:ſc̄titate,non mi-
niſterio. Vñ ſcriptura dicit : Sacerdota-
les uiros q̃rimus,q plures hẽmus ſacer-
dotes. Plures,inq̃,numero,non merito:
ſimulatiane,non fide: ſpecie,non uirtu-
te: cõmixtione corporali, non uinculo
ſpũali:carnis adiunctione, non cordis
unitate. Sunt.n.lotis manibus tñ illotis
opib. cruenta conſcia ad diuina accedũt
ſacrificia:comedunt ſine timore & ſine
reuerentia carnes agni,q p̃ſidet in cœlo,
ſicut carnes q̃ uendunt̃ in foro. Non ſic-
ut ſacerdotes aſſiſtũt in altario, ſed ſic-
ut carnifices in macello. Graue igr̄ pon
dus,graue eſt piculum iſtius honoris.
Gradus quippe iſte gradus caſualis eſt,
grad⁹ iudicialis eſt,niſi meritis illuſtret̃
dignitas unctionis,nobilitate morꝝ,ex-
ercitatione uirtutũ,& inſtantia bonorꝝ
opũ. Fodite igr̄ chariſſimi domeſticos
parietes.i. ponite corda ur̄a ſuper uias
ur̄as. Satagite quantũ poteſtis redime-
1.Thes.5.a re cito in qb. offendiſtis. Dies.n. dñi ſic-
ut fur ita ueniet. Sicut.n. nihil certi⁹ mor
te,ita hora mortis nihil incertius:qđ ut
dignũ eſt,penſate,& ad pẽſandũ circũ-
ſpectius inuigilate. Deo quidem erit ad
gl'iam,angelis ad lætitiam:ſubditis ur̄is
odor ad uitã,uobis aũt ad coronam. In
quo Xp̃s & Xp̃os ſuos exaudire digne
tur,miniſtrãdo auxiliũ gr̄æ ſuæ, q uiuit
& regnat per oïa ſcl'a ſcl'orꝝ, Amen.

Item ſermo unde ſupra.

s Ediſti ad mẽſam diuitis. In uer-
bis iſtis loqt̃ ſpũs conſilij uoce
ſuaui:ſed & terribili. Vox ſua-
uis eſt,ſed obedientib. uox terroris con
temnentib. Recipientib. debent̃ p̃mia:
reijcientib. intentant̃ ſupplicia. Viuent q
recipiunt: dãnabunt̃ q reijciunt. Sediſti
inqt. Ecce principiũ hm̃oi uerborꝝ quã
tæ ſuauitatis p̃fert inſigne. Verba p̃cedẽ
tia ſuauiter ſonant,affectum mulcẽt: &
de ſenſuum ubertate mentẽ impinguãt.
Quæ aũt ſequunt̃, idem ſcito qm̃ talia
oportet te p̃parare,dum intellectũ quo
plus exercent plus terrent,de altitudine
myſteriorꝝ,miro mõ nos humiliant: ſi-
ue pp indignitatẽ nr̄am,ſiue pp incapa
citatem. Diues itaq; & potentiſſimus il
le dñs eſt uirtutum, & ipſe rex gl'iæ: cui
dr̄ p pphetã. Vt uiderẽ uirtutẽ tuam &
gl'iam tuam. Ipſe eſt q aufert ſpm̃ princi
pum,terribilis apud reges terræ. Men-
ſa ad quam reſidẽt fideles epulaturi cũ
eo:incarnatio ipſius eſt. Paraſti,inqt,in
conſpectu meo mẽſam.i. incarnationis
tuæ remedium,qđ ſp attendo & reco-
gito aduerſus eos q tribulãt me:ne mo-
re antiquo p̃ualeant, q miſero & exuli
inſultare conſueuerant. Porrò in menſa
& de mẽſa ĩcarnationis dñicæ refectio
acqrit̃ opulenta Regia qdem ibi ſumũ-
tur fercula & accuratiori arte diligẽti⁹
p̃parata,delicioſa multũ ad ſaporẽ, ſoli
da ad nutrimentũ:efficacia uerò ad me
dicinam. Primum itaque ferculum eſt
obedientia filialis tribus contexta funi
culis,habens humilitatem in corde, pa
tientiam in ore: perſeuerantiam in bo-
no opere, Chriſtus nãq; factus eſt obe-
diens patri. Vnde & ipſe dicit. Non
ueni facere uoluntatem meam: ſed eius
qui miſit me. Et in alio loco. Meus
cibus eſt, ut faciam uoluntatem eius
qui miſit me patris. Quæris de humi-
litate? Dominus omnium ſeruuli for-

ma indutus eſt:de paupcula uirgine na
tus eſt. Iõq; cũ liber eſſet à lege,factus
eſt ſub lege, ſine q̃rela cõuerſatus eſt in
lege. Cum Publicanis & pc̄tõrib. cibũ
ſumpſit, diſcipulorꝝ quos elegerat pe-
des lauit: hoc ab ortu ſuo uſq; ad finem
uitæ ſatagens:ut ſicut ĩ mr̄e ſpãlis & ſi-
ne exemplo fuit uirginitas:ſic in filio ſin
gularis & unica eſſet humilitas. Qđ ſi
de patientia q̃rit̃,ſicut ouis ad occiſionẽ
ductus eſt,& pp iniqtates nr̄as uulnera
tus eſt: & cum iniqs deputatus eſt. Vt
.n. inuiſibilis uideret̃ à nob̃, ut ĩmortalis
moreret̃ p nobis:uerbum caro fcm̃ eſt,
& habitauit ĩ nob̃. Habitauit hoc ṽbũ
in nobis obumbratũ carne quam p no-
bis aſſumpſit ex nobis, uerbum in car-
ne,ſol in nube,mel in cera, lumen in te-
ſta,cereus ĩ lucerna. Suſtinuit ĩ aſſũpta
carne incõmoda nr̄a ſine pc̄tõ carnis,
portans in carne pc̄tã nr̄a: & hoc totũ
non pp ſe ſed pp nos:ut redderet nos ĩ-
columes de infirmis, cohæredes de ex-
traneis,liberos de ſeruis. Si de pſeuerã-
tia q̃ris:obediens fuit uſq; ad mortem.
Obedientia,talaris eſt tunica, quam Io
ſeph qđ ſonat accreſcẽs uel augmẽtũ.i.
qlibet perfectus dono clemẽtioris gr̄æ
q̃ eſt mr̄ credentiũ,ſingl'r induit. Scđm
ferculũ eſt pauptas ſpũalis, quam tria
conſtituunt: depoſitio rerꝝ & contem-
ptus:uilitas & abiectio ſuipſius: abdi-
catio ppriæ uoluntatis in omnib. Volũ
taria ergo pauptas,q̃ ſine poſſeſſione ul'
deſiderio hr̄:quanto expeditior eſt, tan
to ſecurior eſt. Cuſtos & magr̄a eſt uir
tutum hm̃oi pauptas: ſicut econtrario
radix eſt uitiorꝝ ĩmoderata rerꝝ affluen
tia. Expedit eſſe nudos:cum diabolo q
nudus eſt,luctaturos. Nud⁹ athleta for
tius dimicat: natator exuit̃ ut fluuium
trãſeat:uiator reiectis ſarcinulis bñ cur-
ſitat. Nobilis itaq; titulus uoluntariæ
pauptatis,quam Xp̃s docuit uerbo: bt̃i
ingens paupes ſpũ &c. Cõſecrauit exẽ
plo,nec.n. habuit ppriam domum in q̃
caput reclinaret, & in qua cum diſcipu
lis paſcha manducaret: nec proprium
habuit unde tributum ſolueret. Cõmen
dauit eam ẽt ore pphetico dicens. Ego
uir uidens paupertatem meam. Huius
pauptatis exemplum primi poſt Xp̃m
apl'i tradiderũt,qñ in primitiua eccleſia
multitudinis credentiũ erat cor unũ &
aïa una,& oïa cõïa. Hęc religioſis apl'o
rum ſequacib. indicta eſt. Pauptas iſta
q̃ nec hẽt, nec hr̄e deſiderat, lateralem
adiunctam ſibi q̃rit pauptatem, uideli-
cet ſupbiæ latentis contritionẽ: ut qui
membrũ dei eſt, paup ſit ſpũ.i. humilia
& abiecta de ſeipſo ſentiat & iudicet.
Non applaudat ſibi,non inflet̃ de meri-
torꝝ eminentia, nec alijs inſultet: quod
Xp̃s tenuit & ſeruauit p̃ oïb. uñ & ad di
ſcipulos dicebat, Cũ feceritis hæc oïa:
dicite,qa ſerui inutiles ſumus. Tertio re
ligioſus ſit paup ſpũ,nihil unq̃ ex ppria
faciens uoluntate: ſed in oïb, & p oïa iu
go mancipatus obedientiæ. Hæc ſunt
tria q̃ p̃miſimus ueræ religiõis inſignia,
q̃ hoïem deo & angelis reddunt cõfor
mẽ,cœleſtis p̄riæ ciuẽ cõſcribũt & hæ-
redem. Tertium ferculũ eſt mors Xp̃i
reuerenda p̃ oïbus ſacr̄is affectuoſa. In
hoc.n. ſacr̄o pietas magis enituit, gr̄a
plus refulſit,charitas amplius radiauit.
Ad mortẽ Xp̃i tria præcipuè reſpiciũt,
non ſine timore,nõ ſine lacrymis & ge
mitu proſequenda: iniuriarꝝ multifor-
mium illatio, manuũ ac pedũ in cruce
confixio:ſepulcri ac ſepulti ſub militum
excubijs obſeruatio. Porrò ſedere duo
ſignãt: ptãtem iudiciariã, & ſubiectio-
nem uoluntariam. Habes ad manum
exempla congrua de utroq;: ſede à de-
xtris meis,& illud uidi dñm ſedentem,
atq; illud: Cum ſederit filius hoïs in ſe-
de maieſtatis ſuæ,ſigna ſunt iudiciariæ
poteſtatis. Cæterum ipſa ſcriptura cla-
mat: Surgite poſt quàm ſederitis: q mã-
ducatis panem doloris. Et illud: Su-
per flumina Babylonis illic ſedimus &
fleuimus: & illud Chriſti ad diſcipulos:
Sedete hic donec orem, uerba ſunt de-
bitæ ſubiectionis. Chriſto igitur adhuc
orante nequaquam ſurgere debemus
per aliquam extollẽtiam,ſed humiliari,
& n bonis exercitari operib. cõuenit:

ut qn̄cūq; poſt laboꝝ quib. hic affici-
mur tolerantiam: ſurgamus loco & tp̄e
ſuo promouendi ad cœleſtem gl'iam.
Tu itaq; q ſedes ad menſam diuitis, fer
culis q̄ p̄miſimus appoſitis teip̄m ſubij-
ciens & humilians incarnationis dñicæ
ſacr̄o, non negligenter ſed diligēter at-
tende quæ apponunt̄ tibi. Attende inq̄
ut diſcas in referendo gr̄am non eſſe tar
dus aut ſegnis: ut diſcas ad ſingula do-
na agere gr̄as. Attende inq; ut nulla dei
munera debita gr̄aꝝ actione fruſtrent̄:
non grandia, non mediocria, non modi
ca. Deniq; iubemur colligere fragmēta
ne pereant. i. nec minima beneficia obli
uiſci. Nunqd non perit qđ dat̄ ingrato?
Terribile eſt qđ ſeqt̄: qa oneroſum, &
q̄ſi impoſ'e ur̄. Sed qbus? Mollib. effœ-
minatis, ignauis. In qbus? Libertate p̄ni
cioſa, ruptis habenis continentiæ eunt
quo uolunt ebriæ concupiſcentię temu
lentiq; affectus: dum poſt carnem car-
nalius euagant̄: dum mūdum ſupra mo-
dum ambiunt, & ſequunt̄. Sed quid eſt
illud, qđ terribile iudicant? Hoc eſt qm̄
talia oportet te p̄parare. Nota qm̄ cō-
patiendo, cōmoriendo & conſepeliēdo
teip̄m: & cætera. Dignum eſt. n. & tibi
multum expedit: cōpati, cōmori, conſe
peliri paſſo mortuo & ſepulto. Ad hoc
. n. facta ſunt hmōi: ut his omnib. confi-
guret̄ & conformet̄ uita Xp̄iani. Qui. n.
tanq; membrum Xp̄i dicit ſe in Chr̄o
manere: debet ſicut ille ambulauit & i-
pſe ambulare. Nam pp̄ crucē eius dcm̄
eſt, Qui ſunt Xp̄i Ieſu, carnē ſuam cruci-
fixerunt cū uitijs & cōcupiſcentijs. Pro
pter ſepulturā dcm̄ eſt: cōſepulti ſumus
cū Xp̄o, & cætera. Et iō ut ualidius cō-
pungamur ut amplius moueamur: &
curramus p̄ oīa, reuoluamus ſingula cō
texēdo reſticulum, cōnexēdo funiculū,
cōnectendo faſciculum: de oībus & ſin
gulis q̄ facta referunt̄, đ humili dei filio,
de ſummo pr̄is unigenito, de redēptore
pijſſimo, de amantiſſimo fr̄e nr̄o. Oc-
currat itaq; ſp̄ūal'r & ingerat ſeip̄m cor
dibus nr̄is dñs Xp̄s, proditus & uendi
tus à diſcipulo: à Iudæis tanq; uile man
cipium pretio ſatis exiguo cōparatus,
captus, tractus, & ligatus, tanq; hō ſine
adiutorio: ſciſſo ēt uerberib. dorſo, uelli-
catis genis, facie ſputis illita, puncto ue-
pribus capite, ſaucio latere, terrebratis
palmis, pedibuſq; confoſſis: q tanq; iu-
gulatori ſuo alludens ſeip̄m nō reluctās
expoſuit, & nudum corpus q̄ſi incudē
malleatoꝝ ictib. patienter explicuit: dū
p̄ nobis p̄ h⁹ uitæ pelagus ad p̄riam de
exilio transferēdis rapacib. piratis, nau
lum p̄priæ mortis exſoluit. Sed nec p̄-
termittam myrrhā q̄ in cruce potatus
eſt: ſed neq; illam qua unctus eſt ī ſepul
turam. Quaꝝ in prima ſibi applicuit
meoꝝ amaritudinem pc̄tōꝝ: in ſcđa ſu
turam mei corporis incorruptionē dedi
cauit. Hoc eſt celeberrimū & regale cō
uiuium: in quo iuſti epulant̄ & exultant
in cōſpectu dei aut delectent̄ in lætitia.
Præter hæc oīa dulce pigmentū appo-
nit̄ inuitatis ad lætificādū de Cyprio ui
no p̄tioſis & p̄egrinis: qa nobis adhuc
inexpertis ſpeciebus cōditum. Botrus,
inqt, Cypri, dilectus meus mihi. Præmiſ
ſum erat in p̄ximiore uerſiculo, faſcicu
lus myrrhæ dilectus meus mihi. ſ. Xp̄s
ſcđm carnem. Botrus uerò Cypri Xp̄s
ē ſcđm deitatē, faſciculus myrrhæ Xp̄s
in paſſione. Botrus Cypri Xp̄s in reſur-
rectione: faſciculus myrrhæ grando &
tonitrua Iudaicæ tempeſtatis. Botrus
Cypri deſtructio totius aduerſarię p̄tā-
tis, faſcicul⁹ myrrhę multitudo afflictio
num. Botrus Cypri abūdantia gaudio
rum: illinc amaricans, iſthinc inebriās.
Sed non eſt prætereundum qđ dr̄: faſci
culus myrrhæ dilectus meus mihi inter
ubera cōmorabit̄. Ibi. n. eſt cor. Et ubi ē
cor, ibi dilectio: & ubi dilectio, ibi dile-
cti manſio. Nouit aūt quicunq; rectè ſa
pit, quantum Chriſtianæ pietati expe-
diat, quātum dei ſeruum deceat ſacro-
ſanctæ paſſionis ipſius fidelius recole-
re beneficia, ad fruendum ſuauiter in
conſcientia, ad recondendum plenius
per imitationem in memoria: quod eſt
ſpiritualiter manducare corpus domi-
ni, & ſanguinem eius bibere: ob amo-

rem

rem & reuerentiam eius, qui credenti-
bus in ſe præcepit dicens: Hoc facite in
meam cōmemorationem. In quo ēt q̄;
impiū ſit hoīem tantæ pietatis dei eſſe
immemorem, palā eſt oībus: cū amici
morientis uel p̄egre p̄ficiſcentis cōmen
datam ſibi ſub aliquo ſigno memoriā
nephas ſit obliuiſci. Siquidem h⁹ reue-
rendæ commemorationis myſterium,
ſuo modo, ſuo tp̄e, ſuo loco, celebrare li
cet paucis hoībus, qbus & hoc traditū
eſt myſteriū. Rem uerò myſterij oī tp̄e
& in omni loco dñationis dei mō quo
traditū eſt. i. debitæ pietatis affectu, &
ſanctæ imitationis effectu agere, tracta
re & ſumere in ſalutē cūctis fidelibus in
p̄mptu eſt. Nam & ſacr̄m ſicut accipit
ad uitā dignus: ſic ad iudicium & mor-
tem p̄priam indignus. Sacr̄m. n. ſine re
ſacr̄i, mors eſt ſumēti. Res uerò ſacr̄i ēt
p̄ter ſacr̄m: uita æterna eſt accipienti.
Quoties in commemorationem eius q̄
pro te nō paſſus eſt piè ac fideliter xp̄m
imitando fueris affectus & deuotus,
corpus eius mādūcas, & ſanguinē eius
bibis: & quādiu in eo manes p̄ amorē,
ipſe uerò in te p̄ iuſtitiæ & ſanctitatis o-
perationē, in eius corp̄e & in membris
eius cōputaberis. Et ideo ſi amas aīam
tuam, pp̄ xp̄m p̄dere debes eā ſiue po-
nēdo ut martyr ſi neceſſitas exegerit, ſi-
ue affligendo diſtrictius ut pœnitens:
quanquam & genus martyrij ſit, ſpi-
ritu facta carnis mortificare, illo nimi-
rum quo membra cæduntur ferro, hor-
rore quidem mitius: diuturnitate aūt
moleſtius. Habeamus ergo eorum quæ
contemptibilia xp̄o ſunt illata cōtinua-
tā & indeſinentē memoriā: non utique
otioſam, nō tepidā, non torpētem: ſed
cōpaſſionis ardore ſup̄ oīa plurimū de-
lectantem, & imitationis priuilegio oīa
impetrantē. Vn̄ propheta. Delectare in
dño, inqt, ut ſpreta mundi & uicioꝝ o-
mniū iucūditate, ſuauior eius recorda-
tio ſit: & dabit tibi petitiōes cordis tui,
nō carnis. Porrò tres ſunt ſp̄es, de qbus
conficit̄ pigmentū: qđ ad regalis cōui-
uij feſtiuā exhilarationē apponit̄. Triū-
phalis reditus ab inferis, gloria reſurre-
ctionis: conſeſſus ad dexteram dei pr̄is.
Cibi p̄dicti cōfortant: iſta uerò tria lęti-
ficant. Cōuiuātes & inuitati in tp̄e gr̄æ
p̄ cæteris ap̄li & martyres eſſe credunt̄,
q in fortitudine cœleſti & ſp̄ūali exulta
tione nō ingrati uel immemores exhibi
ti à xp̄o cōuiuij: retribuunt & offerunt
de ſeipſis q̄lia acceperunt. In deſiderio & i
agone iſto ſudant, currunt & laborant:
quos elegit deus ut ſeipſos hoſtiā uiuā
& deo acceptam exhibeant. Et utinam
xp̄s nobis indulgeat quantulacunq; bo
noꝝ operum executione illoꝝ ueſtigia
humil'r adorare: qui eſt deus benedict⁹
in ſecula, Amen.

Sermo de priuilegijs B. *Ioānis* B*aptiſtæ*.

HOdie dilectiſſimi, dies nobis il
luxit inſignis, & tāto diebus cæ
teris ſanctior, quanto ſanctiorē
hoīem terris infudit. In hac ſiquidē die
natus eſt ſc̄tōꝝ ſplēdor, iuſtoꝝ gloria,
lætitia, angeloꝝ excellētiſſimus hō, cō-
ſanguineus xp̄i, amicus ſp̄ōſi, ſponſæ p̄-
parator, unus eſt, & ſil'em non hēt, q cho
ris inſertus angelicis, ſublimioris corōæ
titulis uniuerſitatis humanæ tranſcēdit
aſcēſum. Deniq; inter natos mulieꝝ nō
ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. Fœlix Matt. 11. b
hō q fœliciter cœloꝝ p̄ambulās offici-
nas, curſu fœliciſſimo ſequit̄ redēptorē,
nec alicuius p̄cludit̄ faſtigio dignitatis,
quē ſummæ fœlicitatis immenſitas lar-
gius irrorauit. Lętant̄ angeli, & utriuſq;
naturæ numeroſitas admiratur hoīem
ſic ingreſſum abyſſum luminis, & intra
interna diuinitatis abſortum, ut ipſam
reuerberet aciē angelicæ puritatis. Le-
uent̄ oēs uiri meritoꝝ, & p̄rogatiuis an̄
conſiſtorium maieſtatis exultent: non
erit tamen qui ad beati Ioannis Bapti-
ſtæ priuilegium audeat aſpirare. Age
iam aggrediamur ingredi uirtutum in-
ſignia q̄ deus maieſtatis in amico ſuo
glorioſa glorificatione ſignauit. Sic
enim ab ortu uitæ ſuæ uſque ad occa-
ſum conuerſatus eſt cum hominibus,
ut forma uitæ, morum informatio ha-

beatur. Et licet huius ſermonis aurea nõ rutilet pulcritudo, tẽtabimus tñ rerum ueritatem qualicũque ſtylo pſtringere, illud ſapiẽtis attẽdentes: Prudentibus uiris non placere phalerata, ſed fortificata. Primus.n. honor eſt, gloria ĩ annunciatione. Nõ eſt diſſimulãti ſilentio trãſeundũ, ꝙ ſolenni glorificatione pueri hꝰ in hũc mundum nuntiat̃ ingreſſus. Adeſt angelus Gabriel, & à ſuperiorꝝ cœlorꝝ cardine dñi fortitudo deſcẽdẽs, ſtat à dextris altaris incenſi. Nec qlibet angelus, ſed ille ſublimior, q beatæ uirgini nuntiũ attulit ſingulare, ẽt electus ẽ ut annuntiaret militẽ, q regem nuntiare debebat. Aſtat ſacerdos ſacerdotalibꝰ indutus, & multiplici ueſtimẽtorꝝ uarietate, cœleſtiũ ſacrorꝝ p̃figurãs imaginẽ, purgationẽ pctõrꝝ myſtici ſanguinis aſperſione deſignat. Cõſiſtit coram arca fœderis, añ teſtamenti tabulas, & urnã aureã hñtem manna, uirgã Aaron, Cherubim & ꝓpitiatorium, ſolenniter infulatus, uultui dei, glł'iæ maieſtatis, rerum oĩum dño uota ꝑcelebrat. Dies inſtat ſolẽnis, & cæteris diebus multitudini Iudęorꝝ celebrior, dñi p̃cipientis atteſtatione ſublimis, ſanè ſpectabilis & feſtiua: in qua ſola ſoli põtifici licebat introire in ſctã ſctõrꝝ, & aſpergine multiformi ſummę diuinitatis irã refrigerare. Conuenit̃ undiq; in ſanctam ciuitatem, & ppl'orꝝ turba frequentior cumulat materiam gaudiorꝝ. Inter q̃ ſacra conſiſtens archãgelus: Ne timeas, inqt, Zacharia: qa naſcet̃ tibi filius, parentũ gaudiũ, nobilitas gñis, orbis exemplum, finis legis, euãgelij principiũ, mortis expulſio, ianua uitæ, decus hoĩum, cõuerſationis ſplẽdor, oĩs iuſtitiæ principatꝰ. *Luc. 1. a* Et ne diffuſiori tractatu rerꝝ excellentiã cõfundamus, naſcẽtis & cõuerſantis integritas in libris euangelicis plenius aſſignat̃. Cõſidera nũciantis ſublimitatẽ, loci dignitatẽ, diei reuerentiã, & tũc intelligere poteris ꝙ ſupexcellenti gloria Ioannis Baptiſtæ genitura p̃dicet̃. Salua igr̃ redemptoris reuerẽtia (qa nõ derogamus regi, ſi regis militẽ honoramꝰ) cum ille dñs, hic ſeruus, ille creator, hic creatura, digniori pręmonſtratione Ioãnes nuntiat̃ q̃ xp̃s. xp̃s fortaſſis in thalamo, Ioannes in tẽplo, & nõ ſolũ in templo, ſed ẽt añ ſctã ſctõrꝝ, & inſigni die ſolẽnitatis eorꝝ. Ioãnes ab eodẽ archangelo, in loco digniori, tp̃e ſanctiori, aptiori miraculo p̃dicat̃. Recole Iſaac ab angelis nuntiatũ: Sãſon p angelũ p̃dicatũ, & uniuerſam Nazaræorꝝ ſectã conſpice, & ſolũ Baptiſtã tã in hoc ꝙ ĩ alijs inuenies digniorẽ. *Gen. [illegible]* *Iudi. [illegible]* Scd̃s honor eſt ſanctificatio in utero mr̃is. Quicunque de maſſa p̃uaricante mũdũ ingredimur, lõgam reſtẽ originalis pcti nobiſcũ trahimus, ſolus ille q pctm̃ non fecit, excipit̃, quem uirginalis uteri thalamus ignorãtis uirꝝ terris effudit. Longe qppe al'r ꝙ nos & diſſimili modo cõceptus eſt, ſpũ ſctõ tota maieſtatę uirginẽ inundante, ſupans uſum carnis, naturæ ordinẽ, uiri commiſtionẽ. Sic qppe decebat, ut peccatũ neſciret, q pctm̃ tollebat: ut ſil'itudinẽ carnis pcti ſuſcipet, nõ aũt carnem pcti. Cũ igr̃ oẽs in iniqtatibus concepti ſint, neminẽ unq; mortaliũ intra mr̃na uiſcera ſanctificatũ legimus p̃ter Ierem. & Ioãnem Baptiſtã: ꝙq; & de ſingulari uirgine nulla ſit ambiguitas, quin ipſa maternis circũſepta uiſcerib. ſublimiori ſanctificationis gñe mũdata ſit, utpote ſanctuariũ illud, in quo deus & dei filius carnem fuerat ſuſcepturus. Sed longe minor Ierem. ſanctificatio quã Ioannis. *Ierem. 1* Ille qdẽ in utero mr̃is ſanctificatus, hic ſpũſctõ repletus fuiſſe cognoſcitur. Multo quippe excellentius eſt ſpũſctõ repleri, ꝙ ſanctificari. Ibi.n. ſanctificatio emundationem: hic repletio inundationem ſignat. Deniq; & apl'i, q manibus ſuis tractauerunt de uerbo uitæ, cũ ſpm̃ ſctm̃ accepiſſent de ſaluatoris afflatu, uix quinquageſimo à reſurrectione die ad illum gradum potuerunt peruenire ut diceretur de eis: Repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto. Et licet ſpiritusſanctus largiori tunc munere credentium corda repleuerit, hoc tñ Ioannes legitur in utero aſſecutus, quod ap'lica celſitudo tandem longiori ꝑmiſſione meruit obtinere. Attende, obſecro, diligẽter ꝙ ordinata diſpoſitione ſpũs ille multiplex Ieremiã ſanctificat, Ioannẽ replet, & ſuperuenit in Mariã. Et Ieremiæ quidem admiranda ſanctificatio: qa etſi in pctõ cõceptus eſt, naſcit̃ tñ ſine pctõ. Añ.n. q̃ exiret de uẽtre, ſanctificatus eſt. Nec poterat naſci nõ ſctũs, q in utero mr̃is erat ſanctificatus. Mira res, & à tranſactis ſeculis nõ audita, hoĩem cõceptũ ĩ pctis, naſci ſine pctõ. Ioannẽ uero lõge glorioſior uirtus impleuit, q & ſanctificatus ẽ à pctõ, & ita dñante ſpũ ſupfuſus, ut & purgatus exeat, & repletus. Vere magnus corã dño, quẽ angelus nũtiat, ſanctificat deus: ſpũs replet, uita cõmẽdat. Ineffabiliori.n. modo ſupuenit in uirginẽ, quam tota diuinitatis plenitudo ſine mẽſuræ diſcretione pfudit, ut totũ caperet q fecit totũ, ut nõ ſolũ à pctis abluta, & repleta ſpũſctõ, ſed & de ſpũſctõ cõcepiſſe credat̃: qa qd̃ in ea natum eſt, ſpũſctõ eſt. Inde eſt ꝙ ſingulari p̃rogatiua fides catholica filiũ dei natũ de uirgine, conceptũ de ſpũſctõ confitetur, ut diuinitatis & humanitatis indiuiſibilis adunata cõnexio uocabulorũ indifferẽtia deſignet̃. *Matt. 1. c* Vides ergo q̃ remotiori priuilegio ſpecioſus forma p̃ filijs hoĩum, à filijs hoĩum in cõcipiendo diſcretus ſit. Illi etenim de pctis & in pctis concepti ſunt: hic in ſpũ & de ſpũſctõ concipitur. Hæc ſanè dicta ſint de cõceptione Ioãnis. Sed ſi in aliquo ſctõrꝝ authoritatib. vñr obuiare, uolumus ut ſine omni excuſationũ uel defenſionũ patrocinio ſubruantur. Tertius honor eſt excellẽtia in exultatione. A ſcl'o nõ eſt auditum ꝙ qs exultauerit in utero mr̃is, cum hic in gaudio exultaſſe legat̃. Prorſus obſtupẽda dignatio, puerꝝ uix conceptũ, in motũ exultationis erũpere, eiq; gratanter occurrere ſeruitio dulciori, quẽ uirginali ſubſtæ p̃ſenſit infuſum. Btã aĩa q̃ in uia pctõrꝝ nõ ſtetit, ſed ſecretiori ſemita de cœleſtibus officinis egrediẽs, inauditæ gratulationis eſt ſortita dulcedinẽ. Fœlix Elizabeth, ad quã propat mr̃ ſaluatoris, quã ſalutaribus obſequijs cœlorꝝ imperatrix imptit̃. Sed puer multo fœlicior, q ſalutãtis maieſtatẽ agnoſcẽs, intra uiſcerꝝ tenebroſa uolumina gaudio gaudet, qa uim tã beatæ ſalutationis attẽdit. Et factũ eſt, inqt, ut audiuit ſalutationẽ Mariæ Elizabeth, exultauit ĩ gaudio infans in utero eius. *Luc. 1. d* Aſcẽdit cũ feſtinatione uirgo in domũ Zachariæ ad ſalutandã Elizabeth, portãs in utero filiũ dei, regẽ gloriæ, dñm maieſtatis. Occurrit Elizabet, & antiq̃ ſterilitatis carens opprobrijs, amicũ ſpõſi, p̃conem uerbi fœliciſſimo uẽtre deportat. Iũgunt̃ amplexus, uenit̃ ad oſcula, & copulant̃ fœlices uteri: regẽ & militẽ, nõ niſi duo tenerrimi parietes abiungunt. Quid mirꝝ ſi mirat̃ puer et exultat à tactu tã ꝓximę diuinitatis & afflatu? Poterat'ne uacare à quocũque miraculo, cui pñs erat regis pñtia, regnãtis mr̃, mũdi redẽptor? Quid ꝙ nõ ſemel tã ſctõrꝝ amplexuum fuit celebrata cõiũctio? Mãſit aũt Maria cũ illa quaſi tribus mẽſibus, ait euangeliſta. *Luc. 1. a* Tanto tp̃e manet cũ Elizabeth uirginalis integritas, & nũc dulciori eloquio, nũc fœliciori amplexu Ioannẽ puerũ cõſecrat & inſignit. Et fortaſſis uſq; ad diẽ natiuitatis eius glorioſa uirgo cũ cognata morata eſt, donec puerũ natũ ſinu beatiſſimo cõfoueret, & uno pariete remoto ꝓpinquiorẽ redderet pñtiæ creatoris. Facile aũt hoc ex euãgelij cõiectura liqt, qa iã ſex mẽſes à cõceptione Ioannis defluxerãt cũ ad uirginẽ archãgelus miſſus eſt, q renouationẽ mundi pudori uirgineo noua ſolutatiõe portauit. Ex hinc uirgo feſtinauit ad Elizabet, & tribꝰ mẽſibꝰ cognatæ dignat̃ uiſitare hoſpitiũ, donec noni mẽſis fine concluſo, natiuitas immineret p̃riarchæ. Alii q librũ iuſtorũ diligẽtioribꝰ oculis inſpexerũt, ſe uidiſſe teſtant̃ ꝙ ipſa dei genitrix fœlicẽ puerũ primo de terra leuauit, & cognatæ partũ oĩ ꝓſecuta eſt ſeruitute. Quocũque aũt mõ rei hꝰ ueritas decernat̃, illud pro certo certũ eſt, qa non parũ cõtulit puero naſcituro tã fœlix & moroſum intemeratæ uirginis

conſortium. Quartus honor Ioannis,
eſt gaudium in natiuitate. Erubeſce lu-
cifer, qui iam mane oriebaris, & cona-
tuũ tuoꝝ fruſtratus impulſibus, tandẽ
intellige, qa in nouiſſimis diebus tanꝗ̃
ꝑdix ſtultiſſimus remanebis. Machina
tionibus tuis factũ eſt ut humani gn̄is
uniuerſitas in pc̄tis cõciperet̃, in triſtitia
naſceret̃: ſed ecce iſte ſanctificatus ĩ ute
ro orit̃ in gaudio, lætitiamq́ mũdo ſua
natiuitate refundit. Ecce genus armatu-
ræ qđ tibi conſtitueras ad uictoriã, hoc
Ioanni naſcit̃ ad coronã. Apphende ar-
ma & ſcutũ, & toto malignitatis tuę ſpi
ritu debacchare, nec tñ poteris Ioannis
irrũpere priuilegiũ, qđ benigna ſcriben
tis manus ꝓprio charactere cõſignauit.
Multũ deceptus, multũ deluſus es. An
Matt. 11. b ignoras ꝙ tibi uir bellator ab adoleſcẽ-
tia, & ẽt à m̄ris uẽtre cõſurgit? Neſcis qa
à diebus iſtius regnũ cœloꝝ uim patit̃,
Luc. 1. b & uiolẽti rapiũt illud? An oblitus es ꝙ
iſte mittit̃ parare plebẽ perfectam dño?
Intuere ordinẽ reꝝ, & ab ipſis cõceptio
nis ſuæ initijs inuenies hũc ualidiori co-
namine tuã fortitudinẽ irrupiſſe. Tu fe-
ciſti ꝙ fratricida Cain, q primus natus
eſt, pollutus & obuolutus exiret, & o-
riginalis pc̄ti reſpergeret̃ infamia. Hanc
excepit orbis exterritus, et humani gn̄is
ſubſecuta natiuitas, ad infimæ triſtitiæ
cumulũ trãſmigrauit: natiuitas aũt Ioã-
nis hꝰ in gaudiũ eſt, & ſolennitatẽ præ-
clarã. Lætat̃ orbis, & ꝑ ꝗ̃tuor mundi cli
mata circũſonat glorioſæ feſtiuitatis in-
ſtãtia, ipſis ẽt cœlis celebris & famoſa.
Ibidem Quiſputas puer iſte erit? Amicus ſpõſi,
inimicus ſibi, ſeipſo potẽtior. Conſide-
randũ ẽt quãta dignitate prępolleat na
tiuitatis hꝰ celebrãda deuotio, quãtãq́
gr̃am in oculis eccleſiæ potuerit inueni-
re. Nullius hoĩs natiuitatẽ præter ſolius
dei in authoritatis arcẽ recepit eccleſia,
Eccl. 7. a hꝰ iſtius exceptiõe ſeruata. Nouit. n. qa
melior eſt dies mortis die natiuitatis, et
ꝙ ortus hoĩm triſtitia comitet̃. Inde eſt
ꝙ diẽ mortis martyꝝ nõ natiuitatis, ſo-
lennizat eccleſia: mortẽ tñ eoꝝ natali-
tioꝝ noĩe noĩans, qbus factꝰ eſt de mor

te natalis. Tunc. n. cœperunt de morte
naſci ad uitã, cũ uitã depoſuerunt ꝓ ui-
ta. Huius uero natiuitatẽ ſponſa Chri
tãto ſecurius bñuolentiſſima dignatio-
ne ſuſcepit, quãto ſingularis eã ueritatis
euãgelicæ irrefragabilis commẽdat au
thoritas. Quintus honor eſt ſingula-
ritas in cõuerſione & conuerſatione. In-
tra teneritudinẽ annoꝝ btũs iſte puer
ad eremũ ſpũ ducẽte deductus eſt: nec
obſtitit ætatis infirmitas, quã maieſtas
dñi fœcũdabat. Spũs. n. ſctũs non attẽ-
dit ſexuũ drĩam, fragilitatẽ corporum,
tꝑm annoſitatem: ſed quęcunq; & qñ-
cũque, & qũo uult dignantiſſima replet
benignitate. Relinqt Ioãnes mundum,
hoĩes fugit, patriã neſcit, parẽtes aſper-
nat̃, & in ſolius diuinitatis apicẽ defigit
obtutus. Mira reꝝ cõuerſio, hoĩem uix
mũdum ingreſſum, mũdi fugere gloriã,
& ſcl'i cupiditates nõ ſolũ obliuiſci, ſed
neſcire, ꝑpetuũq́ cũ diuinitate hr̃e con
ſortiũ. Receſſus montiũ, ſyluaꝝ anfra-
ctus, & ualliũ ſubteriacẽs uaſtitas, pue-
ro pr̃iarchæ qñ nox coegerat, domici-
lia prębuerũt. Nõ mihi opponat̃ Ierem.
nõ p̃dicãtis pueritiæ uirtus audeat ob-
uiare: qa ſi ille cõſecratus fuerat ĩ ꝓphe
tã, hic in pluſꝗ̃ ꝓphetã. Et licet ille ppl'o
futura p̃dicet, nõ tñ cõuerſationis huma
nę declinat aſpectus. Ioannes aũt ętatis
ſupgreſſus infantiã, & nobilioris gn̄is
gn̄oſitatem oblitus, ſoli uacat diuinita-
ti, factus forma uitæ, monachoꝝ ꝓpoſi
tũ, anachoretarũ principiũ, totius reli-
gionis aſſertio. Ecce hæc qdẽ pro con-
uerſione. Porrò quãta ſublimitas in cõ-
uerſatione fuerit, nõ eſt currẽtis linguæ
uolubilitate diſſerẽdũ, ſed euãgelicæ di
gnitatis cõprobãdum eloquio. Ioãnes, Matth. 3. a
inquit, hẽbat ueſtimẽtum de pilis came
lorum, & Zonam pelliceã circa lũbos
eius: eſca autem eius erat locuſta et mel
ſylueſtre. Ecce qui mollibus ueſtiunt̃, in Matth. 11. a
domibus regnũ ſunt. Rigida ueſtis, &
duriſſimis hiſpiditatibꝰ cõtexta, rigorę
ſqualifero corpꝰ afficit patriarchæ, car
nẽq́ tenerrimam immatura diſtrictio
diſciplinę feritate coarctat, teneros ar-
tus,

tus, & ſacratiori ſpũ ſupfuſos cõtinue
ꝗ̃ſſat lõgitudo martyrij. Cibus aũt eius
ꝗ̃lis erat? Non ꝗ̃runt̃ ꝑdices, faſiani, ſeu
aliæ aues: nõ ꝑ totã currit̃ regionẽ, ut pa
triarchalis ſtomachus impleat̃: ſed erat
eſca eius locuſta & mel ſylueſtre. Cœli
rore paſcit̃, & aĩalis uiliſſimi ſatiat̃ edu-
lio, nihilq́ coctũ accepit ieiunãtis auſte
ritas. Caſtigato uẽtri & diuturna mace
ratione diſtẽto ignota fuit uarietas fer-
culoꝝ, nec introiuit in os eius qđ gulã
alliceret, ſuffarciret uentrem, ſtomacho
3. Re. 17. a blandiret̃. Elias comedit carnes: & ſi qd
aliud apponebat̃, cũ gr̃aꝝ actione ꝑce-
pit: nec aliquẽ legimus ex illa ueteri offi
cina ad legis hꝰ aſpiraſſe faſtigiũ. Veſtis
aſpera, cibus tenuis, mẽs deuota, ꝑfecto
perfectũ cõſecrant patriarchã. Sextꝰ
honor eſt nouitas in p̃dicatione. Hic uo
lo ut intẽdat attẽtio ur̃a, q paulo ſubti-
lius ad audiendũ materiæ p̃cipit magni
tudo. Poſt pc̄tm̃ Adę, ac illius diluuij ua
ſtationẽ ſolẽnem, electa eſt iuſtoꝝ infi-
nita ꝓpè pluralitas, cũ qbus deus facie
ad faciẽ locutus fuiſſe dignoſcit̃. Tranſ-
fertur Enoch, eligit̃ Noë, uocat̃ Abra-
ham, Iſaac diligit̃, Iacob deũ facie ad fa-
ciẽ contẽplat̃, Ioſeph ſaluator mundi uo
cat̃: nec tñ in ſermone dei ad illos, uel il-
loꝝ ad hoĩes, fit aliꝗ̃ mẽtio de regni cœ
leſtis ꝑpetua manſione. Moyſes aſſu-
mit̃ mãſiõe. Moyſes aſſumit̃ ĩ ducẽ ppl'o
Iudęoꝝ, Pharaoni ĩ deũ conſtituit̃: facit
deꝰ ꝑ ipm̃ ĩ Aegypto magnalia, mirabi-
lia in terra Chã, terribilia ĩ mari rubro.
Aſcẽdit Moyſes in caliginẽ, ĩ ꝗ̃ erat deꝰ,
& datur ei in mõte multiplex p̃ceptoꝝ
authoritas: loqtur cũ deo ꝗ̃ſi hõ ad uici
nũ ſuũ: nõ eſt occultatũ à Moyſe quod
fecit deus in occulto, & glorioſum no-
mẽ Adonai (qđ oĩbus fuerat obuelatũ)
ei reuelat̃, ſed in his oĩbus regni cœloꝝ
memoria, nec noĩat̃, nec audit̃. Aſtat Aa
rõ ſummus ſacerdos potẽtis uirgæ ge-
ſtarius, unctus & delibutus cœleſtiũ ſa-
crarioꝝ unctione: ſuccedit Ioſue, & oĩs
illa iudicũ multitudo, nec eſt uel ulla te
nuis mentio regni cœleſtis. Inuenit dñs
Dauid uiꝝ ſctm̃ ſcđm cor ſuũ, Salomo-

nẽ filiũ eius ſapĩa cumulat ſingulari, &
oẽm illũ ꝓphetalẽ chorũ ſpũſſctũs ordi
nat & ĩfundit, & nihil de cœleſtis regni
gloria prophetatur. Claudit Elias cœ 3. Re. 17. a
lũ annis tribus, & mẽſibus ſex. Eliſęus ẽt
mortuũ uitæ reſtituit, & ab his nec uel
ulla ſcintilla beatæ manſionis elucet. 4. Reg. 4.
Quid plura? A principio mundi uſq; ad
Ioannẽ uniuerſitatis humanæ electionẽ
recollige, nec in ſermone uel ope illius
ſanctuarij poteris repire dulcedinẽ. Ve-
ni ergo ad Ioannẽ, & audi uocẽ exulta-
tionis, uocẽ nouitatis, uocẽ lætitiæ, uer-
bũ miæ, ſermonẽ gl'iæ, largitatẽ gr̃ę, qđ
celauerat deus, tacuerat angelus, latue-
rat pr̃iarchis, ꝓphetę neſcierũt. Pn̄iam, Matt. 3. a
inqt, agite, appropinꝗ̃bit. n. regnũ cœ-
lorũ. Verbũ pn̄iæ dulce & glorioſum,
uerbũ regni cœlorũ lætũ & adorandũ,
illi ſoli primo conueniẽs q primus noui
teſtamẽti fundamenta poſuit. Hæc eſt
uox de ꝗ̃ maximus ille cõtẽplator cœle
ſtiũ uiſionũ in hęc uerba, ꝓſequit̃: Et uox Apoc. 14. a
prima quã audiui, ſicut citharædorũ ci-
tharizãtiũ in citharis ſuis. A diebꝰ Adæ
uſq; ad Ioannẽ organũ nr̃m uerſum eſt
in uocẽ flentiũ: qa pc̄tõrum frequentia,
nec pn̄iæ locus, duplex erat deplorãdi
materia? Occidis? occidi iuberis. ſabba
to ligna colligis? lapidari iuberis: & ille
cui ꝓpriũ eſt miſereri ſꝑ & parcere, niſi
ferire nõ nouit. Dederat qppe eis præce Ezec. 20. d
pta nõ bona p̃ceptorũ dator, & iuſtifi-
cationes in qbus uiuere nõ poſſent: hoc
eſt qđ iuſtus mirat̃ dicẽs: Vbi ſunt miæ Pſal. 88. g
tuæ antiꝗ̃ dñe? Ioãnes natus oñdit me-
dicamẽtũ uulneri, pc̄tõ pn̄iam, iniqtati
ueniã. Hæc eſt prima uox, quã uox cla-
mãtis in deſerto ꝓpoſuit, & uox turtu-
ris audita eſt ĩ terra nr̃a. Ex tũc miſit in Cant. 2. c
os nr̃m cãticũ nouũ carmẽ deo nr̃o, &
reſonat ĩ ore nr̃o gr̃arũ actio, & uox lau
dis, ſupexaltat mĩa iudiciũ, pc̄tõribꝰ par
cit̃, regnat pietas, iuſtitia diſſimulat̃, &
miſerẽdi nõ feriẽdi ꝗ̃rit occaſionẽ miſe-
ricors & miſerator dñs. Citharizãt er-
go ĩ citharis ſuis, q uoluptatis effluxio-
nẽ pn̄ię reſtrictione reuerberãt, & de ꝓ-
funda pc̄tõꝝ uoragine reſpirãtes (Pha-

raone ſubmerſo)cantant in uijs dñi,qm̃
magna eſt gl'ia dñi. Septimus honor
eſt dignitas in baptiſmate. Singularis
ꝓrſus humilitas,uerbũ caro fcm̃ eſt,& ĩ
ꝑfectũ uiꝝ egrediẽs,relicta hoĩum uni-
uerſitate Ioãnẽ q̃rit,Ioãnẽ deſiderat, ad
Pſal. 65.a Ioannẽ uenit. Terribilis in cõſilijs deus
Hebr. 1.a ſuꝑ filios hoĩum:portãſq; oĩa uerbo uir-
tutis ſuæ,purgationẽ pctõꝝ faciẽs, ue-
nit à Galilæa in Iordanẽ ad Ioannẽ, ut
Matth.3.d baptizaret ab eo. Stupet Ioannes, & ti-
more cõcutit,ac patriarchã infinit⁹ hor
ror inſiluit.Ego(inq̃t) à te debeo bapti-
zari,et tu uenis ad me?Dicit ei ſaluator.
Sine modo,ſic.n.decet nos implere oẽm
iuſtitiã.Acq̃eſcunt utriq; ſalutarib⁹ mo
nitis,& accingit ſe Ioãnes ad baptizan
dũ,ad ſuſcipiendũ dñm regẽ angeloꝝ.
Exuitur ueſtimentis ſuis rex glorię,ſplẽ
dor luminis,& figura ſubæ dei. Ioannis
manibus attrectat caro illa ſumpta de
uirgine,candidiorq; deriuata materia
nudat in flumine,fœlicis Baptiſtæ mani
bus infundẽda.Deſcendũt angeli,et cœ
loꝝ agmina tota reuerentia currunt ad
creatorẽ.Baptizantem & baptizatum
numina dñantia circũcingũt. Infundit
aq̃ capiti creatoris creatura nobilior,et
dei uerticẽ mortalis dextera contrectat
& cõtingit.Pauet cœlum,ſtupet terra.
Iordanis arridet,mirant angeli dñm Sa
baoth inter manus baptizãtis cõcludi.
Quid eſt Ioãnes?Quẽ Cherubim & Se
raphim uix audẽt aſpicere, tu nudũ te-
nere p̃ſumis?Hic eſt in quẽ angeli deſi-
derant ꝓſpicere, cui ſctũs, ſctũs, ſctũs
ſublimi melodiaꝝ organo beatæ ciuita
tis cõuentus ingeminãt: q ſolus inhabi-
tat lucẽ inacceſſibilẽ, dñs uirtutum, de⁹
ſciaꝝ, miaꝝ pr̃, & tu non metuis? Tibi
datũ eſt qđ oĩbus negatũ eſt,baptiza-
re eũ, q baptizat oẽs in ſpũſctõ & igne:
uirginẽ uirginiſq; filiũ uirgineis manib.
irrigare. Totus obſtupeo,baptizãtem,
hoĩemq; deũ reuereor, magr̃m dignãtẽ
admiror,uereor dignationẽ, & hoĩem
uideo uiolentiã ipſis cœlis inferre. Por-
rò illud q̃le eſt ꝙ in iſto baptiſmate ter-
minat lex,finẽ accipit ꝓphetia, & oĩs il-
la ſacrificioꝝ multitudo ꝓpulſat & pel
litur?Hic incipit & ſtabilit nouæ regña
tionis purgatio ꝑdurãda, & in unã ba-
ptiſmatis formã legaliũ trãſeũt diſpen-
dia figuraꝝ. Ad ablutionẽ.n.aq̃,et inno
uationẽ ſpũs,ſepelit hircoꝝ & uitulorũ
ſanguinolẽta cõgeries, & pctõribus id
Iudæis relinq̃mus,illud Dauidicũ atten
Pſal. 26.b dẽtes:Holocauſtũ & ꝓ pctõ non poſtu
laſti. Octauus honor eſt prima reue-
latio de trinitate. A creatione cœli &
terrę uſq; ad hũc locũ nunq̃ trinitas ma
niſeſte hoĩbus apparuit, ſed rerũ ac uo-
cũ inuolucris inuoluta fuit tãtæ clarita-
tis æternitas. Deniq; creationem hoĩs
creator rerũ ſumma dignitate cõmen-
dans:Faciamus,inq̃t, hoĩem ad imagi-
Gen.1.e nẽ & ſil'itudinẽ nr̃am. Reuerendũ reue
ra priuilegiũ,nec ulli traditũ creaturæ.
Creat illa ſublimior numeroſitas ange-
lorũ, & elemẽtorũ oĩm ordinat uariata
connexio,ſed oĩpotentis p̃ſcia tm̃ opus
taciturnitate alta ꝓſpectat. Vt uero ue
nit ad hoĩem, & nobilis creatura creari
diſponit,accingit ſe trinitas ad creãdũ,
& conſiliũ accipit ſapĩa, ut creaturæ di
gnitas creatoris priuilegio clara eẽ mõ
ſtret. Nec ibi tñ ſatis apte diuinæ maie-
ſtatis illuxere uocabula, cũ ad angelos
obſequẽtes q̃dã referãt dñici ſermonis
oraculũ. Vel ſi minus hoc cautũ ẽ,ſigna
pluralitatis abſq; noĩum dr̃ia p̃dicãtur.
Gen.18.a Abrahã tres uidit, & unũ adorauit: ſed
ibi ſcripturæ ſacrę reuerẽtia nunc mixti,
nunc ſeparatim claudit eloquiũ, ut mõ
dñm,mõ uiros placeat appellare.Iudæi
tñ hic magnã texũt reph̃eſionis parabo
lã,tres angelos à dño miſſos aſſerentes:
unũ ad natiuitatẽ Iſaac p̃dicẽdam,duos
ad ſubuertẽdũ Sodomã delegatos. Illũ
uero cũ quo iuſtus loq̃tur dicẽs: Dñe ſi
inueni gr̃am in oculis tuis, propħali ſpũ
cognouiſſe ſomniãt natiuitatis Iſaac ue
niſſe p̃conem,Illũ adorat Abrahã, ſicut
Berſabee Dauid regẽ, ſocijſq; eius ꝑꝑi-
pſius reuerẽtiã indefeſſus aſſiſtit. Vñ &
nõ niſi duo ĩ ſubuerſione ciuitatũ infide
liũ numerãtur,illo ſuꝑiori iã reuerſo quĩ
natiuitatẽ Iſaac fideli deuotione cõple-

uerat:Tres.n.uiri Sarã uocari p̃cipiunt,
ſed unus eſt, q ꝓmiſſionis inſperatę ma
nifeſtat arcanũ.Hoc Iudæi, & q magis
elegerũt iudaizare q̃ credere. Sed ut br̃
cõcludamus,oĩs illa pr̃iarchaꝝ ſine ꝓ-
pħaꝝ ſocietas, nullã uel in ſermonibus
uel in rebus de pr̃e & filio & ſpũ ſancto
apte legit feciſſe mẽtionẽ, Veni ergo &
intuere filiũ Zachariæ deum & hoĩem
ꝓprijs manibus cõtingẽtẽ, & uide quia
cœli aꝑiunt ibi, & deſcẽdit ſpũſſanctus
Matt. 3.d corꝑali ſpẽ ſicut colũba in xp̃m, & uox
pr̃is audita eſt:Hic eſt filius meus dile-
ctus.Vides q̃a ad ſacratiſſimoꝝ noĩum
nouitatẽ cœloꝝ palatia reſerant. Pr̃ au-
ditur in uoce:filius baptizat in flumine:
ſpũſſctũs demõſtrat in colũbæ ſpẽ. Ad-
eſt Ioãnes totius medius trinitatis,glo-
rioſũq; Baptiſtã ſignãt ĩduiſſe ſubſtãtię
aꝑta uocabula:nomẽq; trinitatis prio-
ribus ſcl'is obuelatũ, abſq; totius uela-
minis obũbratione relucet. Dñe q̃s eſt
iſte, q̃a innotuiſti ei?Nonus honor eſt te
Matt.11.a ſtimoniũ ueritatis. Audi q̃d de iſto ueri
tas teſtet. Cũ audiſſet Ioãnes in uincu-
lis oꝑa xp̃i, miſit ad eũ diſcipulos ſuos,
& rñſum eſt eis:cæci uidẽt, & cætera q̃
euãgelicæ ueritatis copioſa proſequitur
narratio Recedẽtibus aũt nũtijs (ne for
te in eoꝝ p̃ñtia adulationẽ redolere ui-
deret)cœpit Ieſus dicere de Ioan.Quid
exiſtis in deſertũ uidere? Arũdinẽ uento
agitatã? O mira teſtificatio redẽptoris
Quis ingreſſus eſt mũdũ, & mũdũ uel ĩ
aliquo nõ cognouit? Quis eſt quẽ uẽto
ſa fœlicitas,uel aduerſitas turbida, uel
cuiuslibet pctĩ aura tenuior nõ inflexit?
Ad extremũ ſubinfert ꝙ terrã excedat,
trãſeat cœlũ, ip̃m uerticẽ angelicę digni
Matt.11.a tatis attingat.Inter natos mulieꝝ(dicit
dñs)nõ ſurrexit maior Ioãne Baptiſta.
Quid uis amplius? De nullo dici potuit
(dicit Aug.)qđ dictũ eſt de Ioãne. Nõ
opponas mihi euãgeliſtã cęteris diſcipu
lis magis dilectũ,nõ apl'oꝝ principẽ oĩ-
bus apl'is antelatũ,nõ uas electionis ad
cœli tertij ſecreta tranſlatũ,nec apl'icus
ſplẽdor audeat occurrere p̃curſori: q̃a iã
oẽs iſti ad adoleſcẽtię metas exceſſerãt
cũ à ꝟitate ꝓlatũ eſt,ĩter natos,etc.Cõ
ſidera mãſiões regni, & uniuerſũ ordinẽ
humanæ gñationis circũuola: ſolumq;
Ioãnẽ tã ueteris q̃ noui teſtĩ pr̃ibus uide
bis eẽ p̃poſitũ uel æq̃tũ, tñ ſuꝑ oĩa bñ-
dictus deus. Decimus honor eſt aſſer
tio mr̃is eccl'iæ. Texit ora chlamydis,
unguentũq; ꝓfuſum ĩ capite, extremam
ueſtimẽti fimbriã inũdãter ꝑfudit. Hinc
enim mr̃ & magr̃a oĩm eccl'iaꝝ eccl'ia
Luc.22.d Romana,cui dcm̃ eſt: Ego ꝓ te rogaui
ut nõ deficiat fides tua, ĩ honorẽ Ioãnis
Baptiſtæ poſt ſaluatoris nomẽ cõſecra
ta eſt & ſignata. Dignũ nanque erat ut
ſnĩam ſpõſi ſpõſæ ſeq̃ret authoritas, &
ſingularẽ amicũ eius illuc ꝓueheret ubi
principatũ ipſa cõſcẽdit. Electio ꝓcul-
dubio hæc ſingularis eſt, in illa ipſa ur-
be Ioãnẽ uẽdicare primatũ eccl'iæ, quã
duo cœli luminaria morte clariſſima cõ
ſecrarũt. Crucifigit Petrus, gladiat Pau
lus, & dignitas remanet p̃curſori. Pur-
purat Roma multitudine martyꝝ, to-
taq; ſublimitas btõ refundit pr̃iarchæ.
Ioãnes ubiq; maior, in oĩbus ſingularis,
mirabilis ſuꝑ oẽs. Quis ſic glorioſe an-
nũtiatus eſt? Quis ita ſpãlr̃ in utero ma
tris ſpũſctõ legit fuiſſe repletus? Quẽ le
giſtis ĩtra mr̃is uterũ exultaſſe? C⁹ nati-
uitate uidiſtis celebrari in eccleſia dei?
Quis ſic eremũ cõcupiuit? Quis ita ſub-
limiter legit cõuerſatus? Quis pnĩam &
regnũ cœlorũ prim⁹ oñdit? Quis bapti-
zauit regẽ gl'iæ? Cui ſe primum trinitas
reuelauit? Cui teſtimoniũ tale ꝑhibuit
ueritas? Quẽ ſic honorauit eccl'ia? Vide
ſi nõ oĩa hæc ita ſingul'r ſint ſingularia,
ut nullus mortaliũ p̃dictis audeat inhia
re. Forſitan mihi diſponis opponere, ꝙ
ſic iſte hẽt ꝓpria, ut & cęteꝝ ſctõꝝ cõia
non attingat. Audi ergo, Ioãnes patriar
cha, imo patriarcharum finis & caput.
Ioãnes ꝓpheta, imo pluſq; ꝓpheta: q̃a
quem uenientẽ nũtiauit, digito demon-
ſtrauit. Ioãnes angelus, ſed inter ange-
los elect⁹ eſt, ſaluatore atteſtãte, q dicit:
Ecce mitto angelũ meũ, q p̃parabit uiã
Ioan.1.a añ faciem meam. Ioannes Apl's, ſed &
Matt.3.a apl'oꝝ primus & princeps, qui primus

fuit homo miſſus à deo. Ioannes euange
liſta, ſed & euangelij primus inciſor, p̄-
dicans euangeliũ regni. Ioannes uirgo,
imò uirginitatis inſigne ſpeculum, pudi
citiæ titulus, caſtitatis exemplum. Ioã-
nes martyr, ſed martyꝝ lumen inter na
tiuitatem mortemq́ꝫ Xp̄i conſtãtiſſimi
forma martyrij. Prętereo q̄a uox clamã
tis in deſerto: q̄a p̄co uerbi, quia iudicis
p̄curſor. Illud quoq́ꝫ relinquo, q̄a uſq́ꝫ ad
Ioãnem lex & ꝓphetę, ꝙ Ioãnes ipſe eſt
Elias, ꝙ lucerna ſit ardens & lucens, ꝙ
amicus ſit ſponſi, ſponſæ p̄parator. Silẽ
tio trãſeo ꝙ ſic nouẽ ordinib. angeloꝝ
inſertus eſt, ut ẽt ad Seraphim apicem
trãsferat̃. Veꝝ hoc adeo laborioſi op̄is
eſt, ut ſenſus nr̃i paupertas nõ ſufficiat.
Sufficiant hæc ad p̄ns q̃ de Ioãnis lau-
de dicta ſunt ad gl'iam redemptoris, q
eſt benedictus in ſecula. Amen.

Epiſtola Bernardi ad Matthæum Albanen̄.
Epiſcopum de homilia uillici iniquitatis.

Reuerendiſſimo dño ſuo Mat-
thæo uenerabili dei gr̃a Alba-
nenſi ep̄o fr̃ Bernardus utique
ſuus q̄cq̄d ſeruus dño, & filius pr̃i. Qđ
à Roma ꝑ dñm Seruulum chariſſimũ
nr̃m Beluacenſem abbatem ſupeminẽ
tia magnitudinis ur̃æ paruitati meę mã
dauerat, uidelicet ꝙ ea, q̃ ſuꝑ euangeliũ
de uillico iniq̄tatis deus mihi dixiſſe do
nauerat, uobis tranſcriberẽ: & ſi ſero,
nunc tandẽ (nõ minimũ pauidus, neq̄d
ibi infuſum uos offendat) tranſmitto.
Suꝑ hoc igr̃, q̃ſo uos in me pietatis &
charitatis abundare uiſceribus, q̃tenus
& ignoſcatis mihi ꝙ diſtuli, & emẽde-
tis uobis incorrectũ qđ obtuli. Aucto-
ritati nanq́ꝫ prudentiæ ur̃æ reſeruari id
corrigendum, & ſuppl'r offero. Et cul-
tellum q̄ uulgo q̄nniẽs nuncupat̃, hñs
manubrium de ebore, cũ chartula mit-
to, q̃tenus impoſturã quam auulſione
dignã adiudicaueritis, meo gladio ſucci
datis. De cætero p̄cor ur̃æ pietatis abũ
dantiam ne in or̃onib. ur̃is obliuiſcami
ni mei, q̄ ſine obliuione ur̃i quotidie me
moror ubi ꝓpẽſi⁹ poſco miam dei. Val.

Dominica X. poſt Pentecoſten homilia euange-
lij ſecundum Lucam, de uillico iniqui-
tatis, utilis ualde.

In illo tp̄e dixit Ieſus diſcipulis Luc.16.a
ſuis parabolam hanc: Homo
quidã erat diues, qui habebat
uillicum: & hic diffamatus eſt apud eũ,
quaſi diſſipaſſet bona illius, Et reliqua,

Homilia lectionis eiuſdem,

Huius ſc̄ti euangelij lectio quan
tæ ſit utilitatis & in hiſtoria
ſimpl'r ad lr̃am dicta, & mora-
liter expedita, prudens auditor aduer-
tet: ſi aurẽ cordis appoſuerit, & ex deo
eſt. Sic. n. ueritas ait: Qui ex deo eſt, uer
ba dei audit. Qui ſubiungit reprobis di- Ioan.8.f
cens: Propterea uos non auditis, q̄a ex
deo non eſtis. Dicamus ergo: Hõ q̄dã
erat diues. Quantũ ad lr̃am nos id enar
rare non conuenit: lr̃a. n. ꝑ ſe patet, c⁹ tñ
utilis eſt narratio minus doctis minuſq́ꝫ
capacib. cæteris ſit exponenda. Hõ q-
dam erat diues, &c. Hõ ille, iſte eſt de
quo Ap'ls ait: In ſil'itudinẽ hoim fc̄ũs, et Phil.2.b
habitu inuentus ut homo. Qui quidem
merito dicitur, quaſi ſingularis. Vnde
propheta: Homo eſt, & quis cognouit Hier.17.
eum? Ac ſi dicat: Superexcellẽtiam eius
quis enarrabit? Sequitur: Erat diues. Ve
re diues, ſicut ſcriptum eſt: Cum eſſet di 2.Cor.8.
ues in omnibus, factus eſt pauper pro Deut.33.
nobis, ut nos ſua paupertate ditaret. Et
item de eodem domino dicitur: In dex-
tera eius ignea lex, in ſiniſtra uero illius
diuitię & gloria. Cui bene cõuenit, erat:
quia de eo dicitur: In principio erat uer Ioan.1.
bum, & uerbum erat apud deum, &
deus erat uerbum. Qui habebat uillicũ.
Reuera habuit uillicum & uillam: quia
Domini eſt terra, & plenitudo eius. Et Pſal.23.
ipſe ait: Data eſt mihi omnis poteſtas Mat.28.
in cœlo & in terra. tamen in terra nihil
uoluit poſſidere, ſicut idem de ſemetip-
ſo ait: Non habet filius hominis ubi ca- Luc.9.
put reclinet: paupertatis nobis relin-
quens exemplum. Et tamen uilli-
cum eum habuiſſe uideamus & uil-
lam, hoc modo. Villa eſt proprie ter-
rena poſſeſſio pluribus ueſtita colonis.

per quod ſignificatur terrena hæc cor-
poꝝ nr̃oꝝ compaginatio, primo mul-
tis ornata uirtutib. q̃ſi multis inhabita-
ta uiris. In hac ſua uilla dñs ad cuſtodiẽ
da bona ſua, q̃ plura habuit, uillicũ po-
ſuit interiorẽ hoiem, quem tantæ uale-
tudinis fecit, tanti decoris, ut ad imagi-
nem & ſil'itudinem ſuã formaret: tan-
tæq́ꝫ potentiæ ꝑ ſibi datum liberꝝ arbi-
trium, ut in quãlibet partẽ boni mali'ue
flecteret̃. Villã ẽt tantis muniuit p̄ſidijs,
ut nullius ope p̄ter ſolius eius. ſ. dñi, ege
ret contra quoslibet cuiuſcunq́ꝫ impu-
gnationis incurſus. Poſuit nanq́ꝫ in ea
muroꝝ cuſtodẽ prudẽtiã: defenſorem,
fortitudinem: dapiferꝝ, temperantiam:
iuſtitiarium ad tuẽda iura, iuſtitiam. Iſti
quantæ fuerint ſolicitudinis, quantæq́ꝫ
ſtrenuitatis in ſuis ꝑagendis officijs, ex
eorundem proprijs diffinitionib. ur̃, q̃
Prudẽtia. ſunt hmõi. Prudentia, eſt cognitio reꝝ
Fortitudo. appetendaꝝ & fugiendaꝝ. Fortitudo,
eſt firmitas ai̅ aduerſus ea q̃ tp̄al'r ſunt
Tẽpantia. moleſta. Tempantia, eſt refrænatio cu
piditatis aduerſus ea quæ carnal'r dele-
Iuſtitia. ctãt. Iuſtitia, eſt reddere unicuiq́ꝫ quod
ſuum eſt. Quõ uero hæ uirtutes q̃ſi ſo-
lertes uiri, i uilla ſibi cõmiſſa officia ſua
compleant, audiamus. Prudẽtia cuſtos
familiæ ſuum ſic facit offm̃ dicens: Vigi
Matt.13.d late, q̄a neſcitis q̃ hora dñs ueſter uẽtu-
rus ſit: ſero, an media nocte, an gallican
1.Pet.1.c tu, an mane, &c. Scitis q̄a non corrupti
bilib. auro uel argento redẽpti eſtis de
uana ur̃a conuerſatione pr̃næ traditio-
nis, ſed ſanguine q̃ſi agni imaculati &
1.Cor.10. incontaminati Ieſu Xp̄i dñi nr̃i. Nõ ſi-
mus concupiſcentes maloꝝ, neq́ꝫ ido-
lolatræ efficiamur. Auaritia q̄ppe ipſa ẽ
Col.3.a idoloꝝ ſeruitus. Neq́ꝫ fornicemur, ſicut
1.Co.10.b illi q̄ ceciderũt uno die uiginti tria mi-
lia: neq́ꝫ tentemus deum, ſicut q̄dã ſerpẽ
tib. ꝑierũt. Neq́ꝫ murmurauerimus, ſic-
ut q̄ ꝑierunt ab exterminatore: q̃ oĩa ſcri
pta ſunt ad correptionem nr̃am: i quos
fines ſcl'oꝝ deuenerũt. Fortitudo quo-
que ſic ſuos hortat̃ in acie dicens: Eſto-
Lu.12.a te fortes in bello, & pugnate cum anti-
quo ſerpente, & accipietis regnũ æter-
num. Et item: Ne terreamini ab ijs q̄ oc-
cidunt corpus, poſtea uero non hñt q̄d
faciant: Dñs fortis & potens, dñs po- Pſal.23.b
tens in p̄lio: Attollite portas principes
ur̃as, & eleuamini portæ æternales, &
introibit rex gl'iæ. Leo q̄ppe rugiens cir 1.Pet.5.c
cuit q̃rens quẽ deuoret, cui reſiſtite for-
tes in fide. Cum fortis armatus cuſto- Luc.11.c
dit atrium ſuum, in pace ſunt oĩa q̃ poſ
ſidet. Itaq́ꝫ uiril'r agite & confortamini, 1.Cor.16.c
& oĩa ur̃a in charitate fiant. Empti. n.
eſtis p̄tio magno. Gl'ificate & portate 1.Cor.6.d
deũ in corpore ur̃o, ſicut portauit Ap'ls
dicens: Quis nos ſeparabit à charitate
Xp̄i? tribulatio, an anguſtia, an ꝑſecu- Rom.8.b
tio, an ꝑiculum, an gladi⁹? Certus ſum
ꝙ neq́ꝫ mors, neq́ꝫ uita, neq́ꝫ p̄ñtia, neq́ꝫ
futura poterũt nos ſeparare à charitate
dei. q̃ eſt in Xp̄o Ieſu. Tẽꝑantia uero ſic
ſolicitat dicens: Videte ne grauent̃ cor-
da ur̃a in crapula & ebrietate, & curis
h⁹ mũdi. Scriptum eſt. n. Vę q̄ potentes Luc.21.f
eſtis ad bibendum uinum, & uiri fortes Eſa.5.e
ad miſcendam ebrietatẽ. Sicut æger ad
medicinã, ſic ad ſumendas dapes q̄ſque
debet accedere. Inter cætera. n. ſua ma-
la, Sodoma panis abũdantia perijt, ad
Hierl'm dño ꝑ ꝓphetã dicente: Hæc eſt Ezec.16.f
iniq̄tas ſororis tuæ Sodomæ, ſaturitas
panis & abundantia. Hinc Ap'ls ait:
Multi ambulant poſt concupiſcentias Phil.3.d
ſuas, quos ſæpe dicebã uobis, nunc aũt
& flens dico inimicos crucis Xp̄i: quo-
rũ finis interitus, quoꝝ deus uenter eſt,
& gl'ia in confuſione eoꝝ q̄ terrena ſa-
piunt. Eſca uentri, & uenter eſcis, deus 1.Cor.6.e
aũt & hunc & has deſtruet. Ne q̃q́ꝫ igit̃
in illis uoluptatem appetas, ſed neceſſi-
tati ſuccurre. Iuſtitia aũt ſic uillæ iura
tuet̃, dicens: Qđ tibi non uis fieri, alij ne Thob.4.c
feceris. Quia hinc Salomon ait: Põdus Pro.20.b
& pondus, menſura & menſura, utrũq́ꝫ
abominabile eſt apud deum. Et, q̃cũq́ꝫ Mat.7.b
uultis ut faciãt uobis hoies, & uos faci-
te illis ſil'r. Et ſic implebitis qđ Moyſes
ait: Iuſtus modius ſit uob̃, ęquuſq́ꝫ ſexta Leu.19.g
rius. Itaq́ꝫ cũ debeat tibi q̄ppiã fr̃ tuus,
& abſtuleris pignus ab eo, an̄ ſolis oc-
caſum pignus reſtitue. Niſi abũdauerit Mat.5.e

iuſtitia ur̃a pluſq̃ ſcribarꝫ & phariſæo-
rũ, non intrabitis ĩ regnũ cœlorꝫ. Quo-
rum legalis erat iuſtitia, ocl'm ꝓ oculo,
Exo. 21. c dentẽ ꝓ dente, ultionẽ ꝓ ultione. Nob̃
aũt dr̃: Diligite inimicos ur̃os, bñfacite
Mat.5. g his q uos oderunt, neq; malũ ꝓ malo
reddentes, nec maledictum ꝓ maledi-
cto, ſed ecõtrario bñdicẽtes. Hinc Pau-
Rom, 13. b lus ait: Nemini qdq̃ debeatis, niſi ut in-
uicẽ diligatis. Si eſurierit inimicus tuus,
ciba illũ: ſi ſitit, potum da illi: & hæc fa-
cient carbones ignis cõgeres ſuꝑ caput
eius. Sic utiq; aio ego iuſtitia, & uolo
fieri. In hac ẽt uilla diues dñs q̃ſi rurico-
las habuit, q redderent ei fructus uſura
rios tꝑib. ſuis, q ſunt hmõi, bonitas, be-
nignitas, modeſtia, manſuetudo, cõcor
dia, pax, patientia, mĩa, charitas. Super
hos ẽt poſuit ad cuſtodiendum ſi deli-
qſſent, q accuſarent, q teſtificarent, q iu
dicarent, q punirent: Conſcia qppe ipſa
ẽ accuſatrix: memoria, teſtis: rõ, iudex:
timor, carnifex. Qd'. n. cõſcia accuſat,
memoria teſtificat, & qd' rõ iudicat, ti-
Pſal. 98. a mor excruciat dicens: Dñs regnauit, ira
Pſal. 49. c ſcant ppl'i. Qui ſedes ſuꝑ Cherubĩ, mo-
ueat terra. Ignis in circuitu eius exarde
ſcet, & in circuitu eius tẽpeſtas ualida.
Mat. 25. d Et impijs dicet: Ite maledicti in ignem
æternũ, q paratus eſt diabolus & ange
lis eius, ubi ignis eſt q non tepeſcit, uer-
mes q non moriunt, tortores q non laſ-
ſeſcũt, ubi nullus ordo, ſed ſempiternus
horror inhabitat. Villã ſuã his alijſq; tu
torib. fortẽ, tradidit dñs uillico, plurib.
plenã bonis, qbuſdã corꝑis, multis ꝓ-
prijs ipſius hoĩs interioris. Septẽ qppe
ſunt hæc bona corꝑis, pulcritudo, forti
tudo, uelocitas, libertas, ſanitas, uolu-
ptas, diuturnitas uitę. Septẽ quoq; ſunt
bona aĩæ, ſapĩa, amicitia, concordia, ho
nor, pietas, ptãs, iucunditas. Præter hęc
ꝓpria, cõia ſunt multa data ruricolis:
alia his, & alia his. Bona. n. ſunt diuitũ
diuitiæ ſuæ, ne eos pauꝑtatis moleſtia
frãgat. Bona ſunt pauperꝫ penuriæ ſuę,
qb. caſtigant ne ꝑ incontinentiam de-
fluant. Fortium fortitudo, ut ad bona
oꝑa cõualeſcant. Debiliũ imbecillitas,
q̃ refrænant ne qd' uelint malũ ꝑficiant.
Sapĩum ſua ſcĩa, q̃ illuminãt ut ꝓficiãt.
Inſipiẽtiũ ſua ſimplicitas, q̃ humiliãt ne
ſuꝑbiãt. Oĩo qcqd ĩ hac uita nr̃a fragili-
tas poſſidet, pius cõditor (q̃ntũ ĩ ſua bo-
nitate eſt) ad bonũ nr̃m nobis quotidie
cõfert. ſ. uel ad correptionẽ prauitatis,
uel ad ꝑfectũ uirtutis. Sed (ut uerbis B.
Gregorij utar) q̃ ad uſum accepimus ui
tæ, ad uſum conuertimus culpę. Valetu
dinẽ corporꝫ in uſum cõſumim⁹ uitiorꝫ,
bona mẽtis ĩ uſum expẽdim⁹ uanitatis.
Et hoc eſt qd' dr̃, q diffamat⁹ ẽ apd' eũ,
q̃ſi diſſipaſſet bona ipſius. Opæp̃ciũ eſt
ſcire qs diffamauerit uillicũ, uel un̄ ꝓdie
rit diffamatio. Petulãtia ipſa eſt q̃ diffe
minauit infamiã: q̃ tũc dr̃ infamare, cũ
nõ erubeſcit negligentiã ſuã declamare,
ſicut ibi: Nullũ pratũ ſit qd' nõ ꝑtrãſeat Sap. 2. b
luxuria nr̃a, coronem⁹ nos roſis anteq̃
marceſcãt, ubiq; relinq̃mus ſigna lętitię
nr̃æ. Quippe hæc talis locutio plane in-
famatio eſt. Fit aũt triplici uoce. ſ. cogi
tationis, locutionis, & oꝑis. Hẽt. n. cogi
tatio uocẽ ſuã. Vn̄ dñs cogitanti Moy Exo. 14.
ſi ait: Quid clamas ad me? Et Dauid ad Pſal. 7.
dñm: Cogitatio hoĩs cõfitebit tibi. Hẽt Gen. 4. c
& opus uocẽ ſuã. Vn̄ dñs ad Caim: Sã-
guis fr̃is tui clamat ad me de terra. Pro-
dit aũt infamia nr̃a ex his q̃ fiũt, aut cõ-
tra naturã, aut cõtra legẽ, aut cõtra con
ſuetudinẽ. His trib. modis qcqd agim⁹
uertit ĩ pctm̃. Et qa uillic⁹ bona dñi ſui ĩ
hæc diſſipauerit, dcm̃ ẽ ei: Quid hoc au
dio de te? Redde rõnẽ uillicatiõis tuę, iã
. n. ampli⁹ nõ poteris uillicare. Illd' ñ ſel'
aut iterꝫ, ſed tertio iã cõminat dñs uilli-
co ſuo, uidelicet añ legem, ſub lege, ſub
gr̃a, & ꝑ tres nũcios ꝑ quos oĩa ſua nob̃
cõſilia dicit. i. ꝑ hoĩem, ꝑ ſpm̃, ꝑ familia-
re mãdatũ. His dñs ſecreta ſua ſolet no-
tificare, atq; ꝑ hos alijs qbuſq; iubet: cũ
qb. ire ſolet timor, & mõ iũgit illis ferẽs
iſta tria q̃ ſꝑ hr̃e ſolet, clauã cõminatio-
nis, radiũ cognitiõis, uirgã doloris, ad ĩ-
cutiẽdũ terrorẽ, ad uidẽdũ errorẽ, ad hñ
dũ mœrorẽ, ĩcipiẽtiũ, ꝓficiẽtiũ, ꝑficien-
tiũ. Nota ꝙ ĩ hoc fcõ cognoſcit mirabi-
lis pietas h⁹ dñi, q nõ circũuenit ſeruum

ſuum, ſed ad reddendam rõnem prius
ſubmonet eum q̃ iudicet. Sic quoq; ui-
Gen. 18. c ſus eſt Abraham dixiſſe cũ loqueret ad
eum de Sodomis: Deſcendam & uide-
bo ꝑ memetipm̃ ſi ſic, ut rumor eſt, oꝑe
cõpleuerint. Et hic ĩſtruimur nõ ſtatim
debere dare fidẽ qbuslibet uerbis, ſed
ſi ſic eſt, ut dr̃, prius adhibere cautelam.
Seqt: Quid faciam? Hęc q̃rimonia de p̃-
miſſa cõminatione ꝓcedit. Sic utiq; q-
dam cum mortẽ ſibi uenire de ꝓpe ui-
dent, ſe male uixiſſe ſcientes, timore ꝑ-
territi, qd fecerint, uel q̃liter id emẽdare
debeant, ſecum ſatis amariſſime exqui
runt dicentes: Quid faciam? Fodere nõ
ualeo, mendicare erubeſco. Hæc duo
uerba in ꝑſona illorꝫ loqt, q hæc duo ti
ment, in pnĩa. ſ. afflictionem corporis,
& pauꝑtatẽ: quorꝫ alterꝫ intelligit ꝑ fo
dere, alterꝫ ꝑ mẽdicare. Vt. n. ſic moral'r
dicã, fodere eſt ſarculo cõpunctionis,
& aratro confeſſionis, in fructus bonæ
oꝑationis cordis nr̃i iugera diſſulcare;
qd' facere ꝓpheta nos admonet dicẽs:
Ioel. 2. c Scindite corda ur̃a, & non ueſtimenta
ur̃a. Et hinc eſt illd' qd' ait cuſtos uineę
Luc. 13 b de ſterili ficulnea ad dñm ſuum: Dimit-
te eã & hoc anno, ut ego ueniens fodiã
circa illã, & apponã ſtercora. Sed hoc
iſte de quo hic agit, primo facere perti-
Pro. 20. a meſcens ait: Fodere non ualeo. Contra
quem recte per Salomonem dr̃: Piger
ꝑꝑ frigus arare noluit, mendicabit ergo
æſtate, & non dabit ei. Qui. n. nunc ꝑꝑ
pauorem mentis aut torporẽ macerare
ſe ꝑ pnĩam & affligere negligit: cũ ſol
iuſtitiæ in iudicio uelut in æſtate clarue
rit, q̃ret regem, ſed non accipiet: qa ꝑꝑ
illam oꝑari bona contẽpſit. Seqt: Men-
dicare erubeſco. Hoc igr̃ ad lr̃am tm̃.
Sunt. n. qdam q erogãdo bona ſua pau
perib. culpas ſuas redimere uellent, &
hoc cogitando ꝑtractant: ſed poſtmo-
dum timentes ne egeant, erga egentes
tenaces fiunt, & ab eo quod mente cõ-
ceperant, ſe ſuſpendunt: præcipue quia
uident aliquos qui ſua ſe ſic dediſſe fatẽ
tur & pœnitent: de qbus bñ ꝑ Salomo-
Ecclẽs. 11. b nem dr̃: Qui obſeruat uentum, nõ ſemi-
nat, & q conſiderat nubes, nunq̃ me-
tit, Venti noĩe malignus ſpũs q mentem
tentationib. impellit, & nubis appella-
tione pctõr exprimit. Qui ergo attẽdit
uentũ, non ſeminat: & q conſiderat nu-
bes, nunq̃ metit: qa q tentationes mali
gni ſpũs metuit, & iniquorꝫ lapſus con
ſpicit, in bono oꝑe nec exercet, nec in iu
dicio quo conſolet inueniet, ſed & nũc
quoq; uileſcit. Propterea q̃uis uillicus
paulo añ dixerat: Fodere nõ ualeo, mẽ-
dicare erubeſco, pœnitens tñ ſubiungit
qd' ſeqt: Scio qd faciam. Videte qd fa-
cit timor qppe ꝑutilis dño ſuo. Ipſe eſt
q qd' dñs iubet, hoĩes facere cogit. Cer
te iſte uillicus hodie non dixiſſet, ſcio
qd faciam, ſi non timuiſſet. Sed timuit,
qm̃ illi ſubito timor adueniens claua cõ
minationis tales ei ictus impreſſit di-
cens: Audi miſerabilis audi, euigila tan-
dem, qa hora eſt iam te de pigritia ſur-
gere. Si non amore, ſaltẽ timore euigi-
la. Crux. n. tibi duplex dura parat: alte-
ra iam corporis, altera poſtmodũ cor-
poris & aĩæ gehennalis. Cogita ergo
cruciatus tuos, quos p̃ntial'r medullit⁹
ſenties iam ĩ morte. Mors, inq̃, ipſa eſt
crux horribilis, ad quam quotidie feſti-
nas, & non attendis. Vide q̃uo mors te
crucifigit. Crura diſtendunt, manus &
brachia decidunt, pectus anhelat, cer-
uix langueſcit, labia ſpumant, oculi ſtu
peſcũt, uult⁹ horreſcũt, facies exſudat,
& morte tacta palleſcit. Et hæc utiq; q̃
uidem⁹ d̃foris, & q̃ ſẽtim⁹, leuia ſũt ad ea
q̃ it⁹ aĩa miſerabilis iã p̃guſtat. Nã ſẽſus
à corꝑe cito recedit: aĩam ſua mors co-
mitat eũtẽ. Qui aũt cruciat⁹ te moneãt,
audi qd ꝓp̃ba de ꝑditis dicat: Sicut o- Pſal. 48. c
ues, iqt, ĩ iferno poſiti ſũt, mors d̃paſcet
eos. & Iob: Trãſeũt, iqt. à frigore nimio Iob. 24. c
ad calorẽ nimium. De quo & alibi dr̃:
Quis poterit ex uobis habitare cũ igne Eſa. 33. b
deuorãte: aut qs habitabit ex uob̃ cũ ar
dorib. ſẽpiternis? Hæc audiẽs uillic⁹ pla
ne ſi timuerit, ne mireris. Et notãdũ ꝙ ti
mor iſte q̃driformis ẽ. ſ. mũdanus, ſerui-
lis, ĩitialis, & filialis, ſiue caſt⁹. Mũdan⁹,
q facit recedet à malo ꝓ euitatõe pœnę.
ſeruil' q facit à malo abſtiet ꝓ euitatiõe
pęnę, mali retinẽs uolũtatẽ. Initial' tior ge

hennæ, de quo dr̃ per prophetam: Ini-
tium ſapiæ timor dñi. Filialis, de quo ꝑ
Pſal.110.b eundem dr̃: Timor dñi ſctũs ꝑmanet in
Pſal .18.c ſclm ſcl̃i. In duabus his formis utilis eſt
hoĩbus ſp̃, in alijs minime. In initiali for
maſr frẽdẽs, ut mõ dcm̃ eſt, ad uillicum
uenit: pp̃ ꝙ ait: Scio qd faciã, ut cum
amotus fuero &c. Hęc amotio nihil eſt
aliud, quam hoĩs ĩterioris, id eſt animæ
& corporis ſeparatio. Et notandũ ꝙ, ſci
re, nos exponere nõ oportet, qa ip̃emet
ſuũ ſcire. ſ. quid facere uelit ĩnotuit, per
hoc ꝙ ſequit̃ dicens: Vt cũ amotus fue-
ro à uillicatione, recipiant me in domos
Perſius ſa- ſuas. In hoc ꝙ ſuũ ſcire expoſuit, memi
tyra 1. nit poetæ dicẽtis: Scire tuũ nihil eſt, niſi
te ſcire hoc ſciat alter. Viſus ſiquidẽ eſt
minus hoc dixiſſe. ſ. q ſunt q recip̃e eũ
debeãt: ꝙ tñ cũ dixerat, ĩ domos ſuas,
ſuccinctè dep̃hẽdit̃ annotaſſe. Sũt nãq;
q hoĩes recipiũt, quoꝶ ſunt domꝰ cœli,
& æterna tabernacula: & hi q ſint, dñs
Matt.19.b ad diſcipulos ſuos loquẽs patẽter oſtẽ-
Matt. 5.a dit in illis uerbis ſuis, cũ dicit. Sinite par
uulos uenire ad me: taliũ eſt. n. regnum
cœloꝶ. Et alibi. Btĩ paup̃es ſpũ, qm̃ ip-
ſorũ eſt regnũ cœlorũ. Ab his ergo ne-
ceſſe eſt emere regnũ cœlorũ, quorũ ẽ.
Verè neceſſe eſt, qa nõ hẽmus hic (ut ait
Hebr. 13.c ap̃ls) manentẽ ciuitatẽ, ſed futurã ingri-
2. Cor.5.a mus. Et itẽ de ſuis confidens ait: Scimus
ꝙ ſi terreſtris domus nr̃a hꝰ habitatiõis
diſſoluat̃, ꝙ hẽmus ex deo domũ non
manu factã æternã in cœlis. Hanc utiq;
nos emere docet dñs in ſubſequentibꝰ
dicẽs: Facite uobis amicos de mãmona
iniqtatis, ut cũ defeceritis, recipiãt uos ĩ
æterna tabernacula. Et hoc, in loco ſuo
exponet̃, ſed non modo. Sed uideamus
qd ſequit̃: Cõuocatis ſingulis debitori-
bus &c. Memini me ſup̃ius dixiſſe miſe
ricordiã, & ueritatẽ, & charitatẽ cũ alijs
multis, q̃ſi ruricolas eſſe, & debere eas
huic diuiti dño reddere ſuos effectꝰ, q̃ſi
fructus operũ ſuorũ ꝑ manus uillici. Ni
hil ergo eſt aliud ꝙ dicimus uillicũ de
bitores dñi ſui cõuocaſſe, niſi unũquęq;
in corde ſuo qd fecerit, uel qd feciſſe de
buerit, iuxta poſſe uiriũ ſuarũ ꝑtractaſ-
ſe. Ꝙ quoties agimus, fer̀ ꝑ oĩa reos
nos eſſe cognoſcimus: pręcipue tñ in eo
ꝙ ꝑ charitatẽ largius erogaſſe debui-
mus, & ĩ eo ꝙ ꝑ pñiam illis q nos iniu
riauerũt, cõdonaſſe ꝑfectiꝰ debebamꝰ.
Et hoc dat̃ intelligi cũ huic qõni. ſ. q̃tũ
debes dño meo, rñdet̃: centũ cados o-
lei. Per centũ. n. ſigñat̃ ꝑfectio, ꝑ oleum
mĩa. Eſt ergo ſenſus: Debeo centũ ca-
dos olei. i. ꝙ mihi iniuriantibus ꝑfectè
dimiſiſſe debuerã, nõ dimiſi. Cui ſubſe-
quẽter adiũgit̃: Sede citò, ſcribe quinq̃-
ginta. Nouimꝰ ꝙ ſedere, humiliationẽ:
cito, feſtinationẽ ſcribere, firmitatẽ: qn-
quaginta, pñiam deſignat. Et ſuper his
cõuenientia hẽmus excẽpla, ſed qa ſatis
eſt notũ, nõ cõuenit adducęre, ſed qd ſi-
bi uerba uelint, dicemus. Cũ ergo dici-
mus, ſede cito & ſcribe quinquaginta,
idẽ eſt ac ſiqs dicat ſibimetipſi aut ꝓxi-
mo ſuo: Qui fateris te peccaſſe in mĩa,
humiliare cito, firmus ꝑmane in pñia:
Deinde alio dixit: Tu uerò quantũ de-
bes? Centum coros tritici. Ferè eadem
eſt hæc qõ & rñſio cum prima: exce-
pto ꝙ illa eſt de indulgentia, hęc de cha
ritate. Hic. n. frumẽtum charitatẽ deſi-
gnat, quẽadmodũ ſup̃ius ꝑ oleũ mĩam
diximus deſignari. Hoc itaque hꝰ qõnis
rñſio nobis innuit quod qui ſeculi hu-
ius ſubſtantiam poſſidemus, perfectè
egentibus erogaſſe debuimus: ꝙ ſi nõ
fecerimus cum poſſemus, apud ſummũ
patremfamiliâs debiti uinculo obliga-
mur, ſicut ſcriptum eſt: Qui hẽt ſubãm 1.Ioan.3.
hꝰ mundi, & uiderit frẽm ſuum neceſſi-
tatem hr̃e, ſi clauſerit uiſcera ſua ab eo,
uere charitas pr̃is non eſt in eo. Huius
tñ obligationis nodus celeriter rumpi-
tur, ſi bene perficiatur quod ſequitur,
ſcilicet ſede cito & ſcribe octoginta. i.
humiliare (ſicut expoſuimus) in obſer-
uatione mandatorum dei, & certa ſpe
hæreditatis æternę. De cado & coro di
cant alij, ꝓ abũdãtia ſenſus ſui qd ſenſe-
rint, ego ſuper his nihil aliud dico, niſi
quod unumquodque uas eſt ad menſu
randum in ſuo gñe: & hic ſigñare poſ-
ſunt menſurate. i. diſcrete debere agere
pœnitentes,

pœnitentes, quaſi ſic occidant hoſtem
Gen. 4. ne perimant ciuem, qm̃ ſcriptum eſt: Si
recte offeras, & non recte diuidas, pec-
caſti. Recte offerimus, cũ bono ſtudio
bonum opus agimus. ſed nõ recte diui-
dimus, ſi diſcretionem hr̃e in bono op̃e
poſtponamus. quam q diſſimulat, ẽt re
cte offerens (ſicut B. ait Gregorius) pec-
cat. Seqt̃: Et laudauit dñs uillicum iniq
tatis, eo ꝙ prudenter egiſſent. Sũt q mi
rant̃ uñ hæc laus ꝓceſſerit, cum non di-
cat̃ ad lr̃am perſoluiſſe debitum, ſed cur
taſſe. ꝙ ſiqs egerit, attendat ꝙ potius
imitari debet uillicũ, q̃ admirari. Secl̃r
. n. prudenter egit, q q̃ reddere non po-
tuit, ne ſup̃ his argueret̃ furto, caute ce-
lauit, & ſcdm cuiuſdam uerba dicẽtis,
ſi nõ caſte, ſaltem caute: (eſt nãq; mino
ris culpæ quẽlibet ſe ſolum dare morti,
q̃ ſi cæteros ſecum tollat contagione
pcti) & ꝙ ſibi ꝑutile ſummaq; prudẽ
tia fuit, qa apud quos recip̃et̃ effecit, ſi
amoueret̃ à uillicatione. Sed & altiꝰ lo
quar. Planè ſcdm moralẽ intelligentiã
multa laude eſt dignus, q relicto errore
priſtinæ conuerſationis, diuiti deo ſatiſ-
faciens, redit ad gr̃am. Et pp̃ hoc eum
dñs laudauit, quia ſiue hoc mõ, uel hoc
mõ dicat̃ feciſſe, prudẽter egit. Nec mo
ueat quenq; ꝙ dr̃, iniqtatis. Non. n. po
nit̃ hic eo ꝙ op̃et̃ ad laudẽ, ſed ad eoꝶ
q audierunt tollendam deſperationem,
ſicut dñs teſtat̃ ad prophetam dicens:
Pſal. 15. a Multiplicatæ ſunt infirmitates eoꝶ,
poſtea accelerauerunt. Non congrega
bo conuenticula eoꝶ de ſanguinib. nec
memor ero noĩm eoꝶ ꝑ labia mea. Ad
hoc. n. Matthæus ſuum cognomen reti
nuit publicanus. Hoc ꝙ ſeqt̃, qa filij hꝰ
ſcl̃i prudentiores ſunt in gñatione ſua fi
lijs lucis: dcm̃ eſt nobis ut ſcl̃arium in-
utilẽ imitemur prudentiã, ſicut Moyſes
Deut.21.b ibi nos myſtice docet dicẽs: Cum egreſ
ſus fueris ad pugnam, ſi uideris mulierẽ
pulcram, & adamaueris eam, rades ei
cæſariẽ, &c. & erit tibi uxor. Et dcm̃ eſt
ſil̃r ad magnam nr̃am erubeſcentiã, ac
ſi dixiſſet nobis illud ꝓphetæ: Erubeſce
Eſa.23.a Sydon, ait mare. Grandis. n. nobis de-
bet eſſe uerecundia ꝙ filij perditionis
promptiores ſunt in appetendis malis,
q̃ nos ſumus in cœleſtib. gaudijs, de q-
bus B. Gregorius ait: Qui cœleſtis uitę
dulcedinẽ, inquantũ poſ̃itas admittit,
ꝑfecte cognouerit: ea q̃ in terris amaue
rat, libenter cũcta derelinqt. Et ad hæc
incitamur cum dr̃: Facite uobis amicos
de mãmona iniqtatis, ut cũ defeceritis,
recipiant uos in æterna tabernacula.
Bonus ſermo & oĩ acceptione dignus,
docens nos illis amicitiam iungere, qui
nos pñt in æterna ſecũ tabernacula col
locare. Qui uidelicet ſunt illi, niſi quos
ſup̃ius br̃ annotaui, paruuli & paup̃es
Xp̃i? Quos qa dñs amat, ip̃o teſte q ait:
Ioan.15.b Vos amici mei eſtis: ab his nos faciamꝰ
amari de eo, ꝙ idẽ dñs nos docuit di-
cens, de mãmona iniqtatis. Vile eſt p̃-
cium, ſed emptio multa. Mãmona nãq;
diuitiæ nuncupant̃, q̃ dñr iniquæ: nõ pp̃
ſe, ſed pp̃ iniqtatis effectũ qui euenit ex
ſe, ſicut arbor illa q̃ appellata ẽ ſcĩa bo-
ni mali: non ꝙ ullam hr̃et ſciam, ſed ꝙ
tangentes eam cõtra p̃ceptum, boni pa
riter & mali contingeret eſſe ſcientes.
Hic ſatis oñdit̃ ꝙ ex facili pñt amici ſu-
perni ciues hr̃i. ex quoꝶ amicitijs qs fru
ctus nobis ꝓueniat, ueritas ſubſequẽter
oñdit cum dixit: Vt recipiant uos in æ-
terna tabernacula. Vr̃ hic oriri qõ in eo
ꝙ paup̃ib. attribuit̃ ſuſceptio & retribu
tio bñfacientium ſibi, cũ donum ſolius
dei ſit, ueniẽs ex eiꝰ multa miſeratiõe et
gr̃a. Quæ multũ facile ſoluit̃, ſi attendat̃
ꝙ dei filiꝰ nr̃am carnẽ ſuſcipiẽs fcũs eſt
paup̃ ꝓ nob̃, & id ꝙ paup̃ib. erogat̃, ſi
bi fcm̃ fuiſſe dicat, & ſe retribuere bñfa
ciẽtib. ꝙ ibi teſtat̃ ubi de ꝑuulis loqns
Mat. 25. d ait: Quæcunq; feciſtis uni ex minimis
meis, mihi feciſtis. Eſuriui, & dediſtis mi
hi mãducare: ſitiui, & dediſtis mihi bi-
bere, &c. Venite ergo & ꝑcipite regnũ
ꝙ uob̃ ꝑatũ ẽ ab origĩe mũdi. Solicite
mur ergo fr̃es mei, ſolicitemur paup̃ib.
erogare cõſilio dñi. Sed qa ĩtereſt pau-
p̃is & paup̃is, ꝙ dñs ibi uiſus ẽ ãnotaſ-
ſe cũ diceret: Btĩ paup̃es ſpũ, d̃ paup̃tate
talis faciẽda ẽ diſtictio, q̃ d̃ſignet qb. p̃ci

puē debeamus largiri. Paupertas igitur
alia naturalis, alia locuples, alia ſpūalis.
Et h⁹ diuiſionis unūqdq; membrū bi-
fariā ſuppartit̄. qđ his ptractādū relin-
qmus q magna de minimis ſciūt extra
here, pter qđ hoc ſolum dicimus qa na-
turalib. egenis & ſpūalib. pcipue manū
miē porrigere monemur uerbis apoſto
1. Tim. 5. a li Pauli dicentis: Qui ſuis nō puidet, &
maxime domeſticis, fidem abnegat, et
eſt infideli deterior. Sed qa neſcim⁹ ho
die qs añ dei oculos dignus ſit odio uel
amore, demus his & demus illis iuxta
Gal. 6. c eiuſdē apl'i uocē dicentis: Bonum, inqt,
opemur ad oēs, maxime aūt ad dome-
ſticos fidei. Et qa ſunt q petunt, ſunt &
q uerecundant̄: cum ſupeſt uñ poſſit da
ri, demus utriſq;. De petētib. n. dñs ait:
Luc. 6. d Oī petenti te tribue. De uerecundis B.
Pſa. 103. b Auguſtinus ſup hunc uerſum: Qui pdu
cit fœnum iumentis, & herbam ſeruitu
ti hoīm: dicit hoc mō: Btūs, inqt, q poc-
Luc. 6. f cupat uocē petituri. De oīb. indifferen-
Luc. 11. f ter dñs ait: Date & dabit̄ uobis. Et ēt il
Eccl. 3. d lud: Date eleemoſynam, & ecce oīa mū
da ſunt uobis. Et iter̄ illud: Ignem ardē
tem extinguit aqua, & eleemoſyna reſi
Eccl. 29. b ſtit pctīs. Et hinc eſt illud: Conclude
eleemoſynam in ſinu pauperis, & hæc
Thob. 4. b orabit p te. Et bonus pr̄ filio ait: Si mul
tū tibi fuerit, abūdāter tribue: ſi exiguū,
& illud libenter imptire. Qđ tam ſoler-
ter oēs agere ſtudeamus, qtenus in ęter
na tabernacula recipi mereamur, Per
dñm Ieſum Xp̄m ſaluatorē nr̄m, q cum
pr̄e & ſpū ſctō uiuit & regnat deus, p
omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo de Beata Maria.

Luc. 1. e AVe Maria gr̄a plena dñs tecū.
Miraculum fuit q uirgo pepit:
mentis clamor, uirginis amor,
uirtutum zelus, uitior̄ fuit occaſus. Vir
go ſctiſſima, q ſaluatorem genuit, pepe
rit & aluit, q iugiter eius adhæſit lateri,
q comes indiuidua, nullo ferè abſuit iti-
nere, q intenta p cæteris inuigilauit uer-
bo & opi eius, ſola ſaluatoris actuū in-
ſignia oper̄ opa, melliflua pdicationis
gnā inaudita contra mundū & pctm̄,
& tartareū zabulum, diuinæ ſeueritatis
acerrima eloqa quo eis diu interfuit ſpe
cialius uidit, ſecreti⁹ audiuit, citi⁹ agno-
uit, ppenſius retinuit, & apl'is aliiſq; di-
ſcipulis luculentius edidit, diligētius re
tulit, melius indidit, fidelius tradidit.
Hinc eſt q de ea legit̄ in euāgelio: Ma-
ria aūt conſeruabat oīa uerba, hæc con
ferens in corde ſuo. Hinc in eius laudib.
legit̄: Multæ filiæ congregauerunt diui Luc. 2. g
tias, tu ſola ſupgreſſa es uniuerſas. Licet Prou. 31. [illegible]
.n. in parabolis loqret̄ ad turbas, licet
oīa apl'is nota facaret ut amicis, qdam
tñ credendū eſt p cæteris mr̄em ſuam
quemadmodū dilexiſſe, ita ēt ppenſius
erudiſſe, qdam ei ſecretius ītimaſſe, fre-
quenter eam ad montē myrrhæ, & ad
colles thuris ſublimaſſe, in cellam uina
riam occultaſſe, ſui put nouit & uoluit
gl'iā deificā, & ſupcœleſtē reuelaſſe noti
tiam. Vñ Ioānes ī Apocalypſi: De thro-
no, ait. ſ. de Maria, pcedebāt fulgura et Apoc. 4. [illegible]
uoces & tonitrua: qa Maria mr̄ filiī Ie-
ſu Xp̄i parabolas, ænigmata, legalia &
mirifica geſta, dcā, opa auidius ebibit,
fidelius credidit, ſyncerius luculētiuſq;
aliis edidit. Hæc Maria à natura reuerē
ter conſeruata, & à lege diligenter ue-
nerata, à gr̄a clementer eſt pelecta, qa
ſic pfatis ſua iura ſingillatim reddidit,
reddendo ſibi ſubdidit, ut honoris uicē
oīb. impenderet, & inſup momenti qd-
dā ſupadderet. Natura ſiqdē illi ſūmæ
uirginitatis florē, lex ſoli uirgineæ fœcū-
ditatis honorē, gr̄a diuinæ mr̄nitatis p
cæteris decorē, ac ſpūalis mr̄imonii di-
uiniſſimū reſeruauit odorē. Natura (qđ
ſuū eſt) illibatā uirginē ſeruādo, lex reue
rēter eā ab aliis diſtinguēdo, gr̄a uirgi-
nitatē ſine ſemine fœcūdādo. Natura re
bus loquēdo nō uerbis, dū ī ea ītegrita
tē ſeruaret, & đ ea de⁹ naturæ ītonaret
dicēs ad ſerpētē: Inimicitias ponā īter te Gen. 3. [illegible]
& mulierē, & īter ſemē tuū & ſemē illi⁹.
Lex, dū eā ab aliis diſtīguēdo clamaret:
Mulier q ſuſcepto ſemie peperit, īmūda Leu. 12. a
erit ſeptē dieb. Gr̄a, ī eo qđ dcm̄ ē: Aue
gr̄a plena dñs tecū, bñdicta tu ī mulie-

ribus, & bñdictus fructus uentris tui.
Natura huic detulit, dū terra ſine ger-
mine pareret in principio. Lex, dum ru-
Phil. 1. c bus arderet ſine incendio. Gr̄a, dū ſine
ſemine pareret uirgo. In hac. n. habita-
uit pr̄ & filius ut creator in mundo, im-
perator in regno, pr̄familiâs in domo,
pōtifex in templo, ſponſus in thalamo:
prius. n. altiſſimus ſibi eā qſi mundum
ſpāliſſimū creauit, quam in iuſtitia &
ſctītate corā ipſo fundaret, & fluentis
ſapīæ irrigaret, & cœleſtib. deſideriis ī-
ſtar. ſ. aeris ſublimaret: & igne dilectio
nis accendendo illuſtraret. Hinc in eius
mente tanq; in quodam firmamēto ſo-
lē poſuit rōnis, & lunā ſcīæ, & uirtutes
tanq; ſtellas ſpēi oīmodæ: ſolē q lucem
diuinæ cognitionis faceret: lunā q cum
ſtellis noctē actionis ſplendidā redde-
ret: & merito dñi eſt terra, qa ſic ſuper
maria fundauit eam. Creato igr̄ mūdo
uolens uiſitare regnū impauit angelo.
Miſſus eſt igr̄ angelus Gabriel à deo.
Spūs ſctūs, inqt, ſupueniet in te, & uirt⁹
altiſſimi obūbrabit tibi. Ita pr̄familiâs
domū intrauit, in q carnis habitum ſuſ-
cepit, quam obtulit deo pr̄i pro ſalute
gñis humani. In ara crucis ſacrificiū qſi
pontifex in templo ſuū pegit ſacerdo-
tium: ſed qa oportebat pati Xp̄m & re-
ſurgere, & ita intrare in gl'iam ſuā, opor
tebat ad gregē ppriis reportari hume-
ris ouem centeſimā, oportebat ppl'm q
ambulabat in tenebris, lucē magnā cō-
templari: mundū pdicationis ſuæ, & mi
raculor̄ nouitate irradiauit. Deſcendēs
itaq; de pr̄e luminum ſpecioſus forma
p filiis hoīm, indutus ſtola candida, in
ueſtitu deaurato, tanq; ſponſus de tha-
lamo pceſſit ad publicum. Inerat ſol ī
ſydere, oriens in ueſpe, artifex latuit in
ope: opus dum regi ppararet̄, ueſp dū ī
tanta ſublimitate humiliaret̄, ſydus dū
tanq; ſtella illuſtraret fines orbis. Arti-
fex igr̄ eā ornando, oriens de ea naſcen-
do, ſol mundū ab errore conuertendo,
& eā aliis in exemplum pbendo. De ge
nitrice dei cum talia & tanta referant̄,
pauca (rei ptio) nobis tñ eſſe uñr. Hæc
eſt. n. ſcala, rubus, arca, ſydus, uirga, uel
lus, thalamus, porta, ortus, aurora. Hęc
eſt. n. ſcala Iacob, q qñ caput in lapide
poſuit, angelos aſcendentes & deſcēdē
tes uidere meruit. Scala iſta duodecim
gradus hēt inter duo latera. dextrum la
tus eſt contēptus ſui uſq; ad amorem
dei: ſiniſtrū contemptus mundi uſq; ad
amorem regni. Aſcenſiones h⁹ duode-
cim humilitatis gradus. Prim⁹ eſt odiū
pcti, ſcđs eſt fuga delicti, tertius metus
odii, qrtus ī oīb. his ſubeſſe creatori, qn-
tus obedire meliori, ſextus obtempare
compari, ſeptimus obſeq inferiori, octa
uus ſubeſſe ſibi, nonus finem ſuū iugiter
meditari, decimus opa ſua ſp uereri, un-
decimus cogitationes ſuas humil'r cōfi
teri, duodecimus p oīa ad manum, ad
nutum, ad libitum dñi moueri. Per hos
gradus aſcendunt angeli, & ſublimant
hoīes: ſic diſponunt̄ in corde aſcēſiones,
ſenſim proficiendo, & pedetentim aſcē
dendo: ſic in domo pr̄is lucidas pcipiūt
māſiones. Hi ſunt duodecim apl'i q ſe-
quunt̄ in erémo ueſtigia Ieſu Xp̄i. Ru- Exo. 3. a
bus q uiſus eſt ardere ſine ſui incendio,
uirginē ſignauit concepturā de ſpū ſctō
abſq; uirginitatis ſuæ detrimēto. Rub⁹ Ibidem:
ad quē nō eſt Moyſes auſus calceatus
accedere, uirginem docuit ſine maritali
ope mirabil'r parere. Traditio Hebræo
rū uiſionē ī humili arbuſculo aſſerit tra
ditam, ne ppl's occaſione aliq laberet̄
ad idololatriā. In humili uirguncula mi
rabilis nobis exhibita eſt uiſio, in qua
nullimodę fornicatiōis uel minima fuit
occaſio. Fornicatio ſiqdem triplex eſt.
Alia eſt humana, qdā ē mūdana, nōnul-
la ē diuina. Humana fit illicito actu. Mū
dana puerſo affectu. Diuīa ſcelerato cul
tu. Pria pctūr ī pximū, ſcđa ī ſeipm, ter-
tia ī deū. Pria facit carnis īmūditiā, ſcđa
mūdi cōcupiſcētiā, tertia idololatriam.
Maria cōtra hæc tria ſingula adhibuit
remedia. Cōtra carnis īmūditiā, uirgini
tatē: cōtra mūdi cōcupiſcētiā, pfectā hu
militatē: cōtra idololatriā, pfectā chari-
tatē. Fuit. n. Maria mūdiſſima carne, hu
milima corde, đuotiſſima mēte. Arcas Gen. 6. c
duas fuiſſe legim⁹ ī ueteri teſtō, unā arcā Exo. 25. a
diluuii, aliā teſti. In nouo aūt teſtō tres

fuerunt aliæ. Prima arca eſt eccleſiæ,
ſcd'a gratiæ,tertia ſapiæ.Licet.n.prima
ũeteris teſtamenti iñ typo fieret primæ
noui,& ſcd'a ĩ typo p̃ceſſerint ſcd'æ no
ui,tertia uero ſicut excellenter oĩb⁹ eſt
diſſil'is,ita nulli penitus eſt cõparabilis.
Siqdem arca Noe ſignauit arcã eccl'iæ:
arca fœderis,arcã grĩæ,ſctitatem.ſ. Ma-
riæ. Per ſapiæ arcã intelligimus huma-
Col. 2.a nitatem Ieſu Xp̃i ſctiſſimam. Hãc.n me
rito arcã ſapiæ decet nuncupari, in qua
oẽs theſauri ſapiæ & ſciæ ſunt abſcondi
ti,ſapiæ inq̃ excellenter, in q̃ habitauit
oĩs plenitudo diuinitatis corpal'r. Arca
ẽt Noe,ſignauit arcã grĩæ, excellẽtiã.ſ.
Mariæ. Sicut.n.p illam oẽs euaſerunt di
luuium:ſic p iſtam pcti naufragium. Il-
lam Noe,ut diluuium euaderet, fabrica
uit:iſtam Xp̃s (q eſt pax nr̃a & reqes)
ut humanum genus redimeret,ſibi p̃pa
rauit.Per illam octo aiæ tm̃ ſaluant:per
iſtam oẽs ad æternam uitam(q̃ p octo-
narium numeꝶ ſignata eſt)uocant. Per
illam paucoꝶ facta eſt liberatio: p iſtã
humani gñis ſaluatio.Illa centũ annoꝶ
fabricata eſt ſpatio: in iſta oĩm uirtutũ
fuit pfectio.Illa facta eſt de lignis leui-
gatis:iſta de uirtutib. ædificata eſt con-
ſũmatis. Illa ſupferebat aqs diluuĳ,iſta
Triplex diluuium. nõ ſenſit naufragia ullius uitĳ. Triplex
qdẽ diluuiũ eſt.Primũ facit aquaꝶ inũ-
datio,ſcd'm uitioꝶ incurſio, tertiũ tri-
bulationũ opp̃ſſio.Primũ igr̃ eſt aqua-
rum,ſcd'm culpaꝶ,tertium opp̃ſſionũ.
In primo piclitati ſunt hoĩes,in ſcd'o uir
tutes,in tertio uoluptates. Primũ quis
naufragium patit,deinde in pœnaꝶ di-
luuium pctõr inducit, in tertium dein-
ceps pœnaꝶ infernaliũ retrudit. Sic in-
fernus hic ĩcipit,alibi pficit,cũ aĩa uitio,
caro ſupplicio atterit. Per arcam uero
eccl'iæ euadimus à primo,p arcam grĩæ
à ſcd'o,p arcam ſapiæ à tertio. Siqdẽ p
arcã eccl'iæ uitioꝶ fit extinctio, p arcã
grĩæ uirtutũ reparatio,p arcã ſapiæ ſum
mi boni delectatio. Fit.n.ĩ eccl'ia pctõ-
rum confeſſio, in confeſſione remiſſio,
& uitioꝶ extinctio. Sic.n.facta eſt inter
deũ & hoĩes reconciliatio. Deinde da-
ta uenia,ſubſecuta grĩa,uirtutũ fit inſer-
tio.Hanc ſeqt iuſtitię pfectio.Huic aũt
ſuccedit arcanoꝶ cœleſtium contẽpla
tio.In hac aũt inuenit qdã cœleſtis ſua-
uitas,& intima ẽt dulcedo,& perfecta
boni & pſeuerans dilectio. Triplex er-
go eſt diluuium:unum iniqtatum,aliud
Naũ.1.b aduerſitatũ,tertiũ calamitatũ. De pri-
mo p Naum dr̃:In diluuio p̃tereunte cõ
ſummationẽ faciet. Ac ſi diceret: Si dilu
uium uilioꝶ ſup hos cœpit abundare,
nolite de illis deſpare: qa ſup quos inũ-
dare pmitto iniuſtitiã, ſup illos faciam
Hie.31.a abũdare grĩam.Hinc dr̃ p pphetam: In
charitate ppetua dilexi te, iõ attraxi te
miſerans. Diluuium ergo prius ueniet,
& dñs tunc conſummationẽ faciet, qa
dñs electos ſuos innumeris lapſib. & ui
tioꝶ incurſib. pmittit ad tp̃s affligi &
humiliari,oẽm remouens p̃ſumptionis
elationem.poſtea ab eo incipiunt ſub-
limari:ſic in eis nutriens pfectã dilectio
Mic.4.c nẽ.Hinc eſt illud ppheticũ: Venies uſ-
que Babylonẽ,& ibi liberaberis, ibi re
dimet te dñs d̃ manib. inimicoꝶ tuoꝶ.
Eſai.54 Et illud Eſaiæ: Ad punctum in modico
dereliq te,& ĩ miſerationib. magnis cõ
gregabo te. Cõſummationẽ ergo deus
faciet p̃eũte diluuio, qa de pfundo ui-
tioꝶ ſuos deus uiril'r erigit,quos ponit ĩ
uirtutum culmine, & illuſtrat cõtẽpla-
tionis radio. De ſcd'o dr̃ in cãtico cãti-
Cant.8 coꝶ:Aq̃ multæ non poterũt extingue-
re charitatẽ,nec flumina obruent illam.
Hinc p pſalmiſtã de his q aduerſitatib.
Pſal. 31 frãgunt,& tẽtatiõib. ſuccũbũt,dr̃:In di-
luuio aq̃ꝶ ml'taꝶ ad eũ nõ approxima
Act.14 bũt.De hoc quoq; diluuio de⁹ ſuos eri-
pit,iuxta illd' apl'i:Per ml'tas tribulatio-
1.Cor.10 nes oportet nos ĩtroire ĩ regnũ d̃i.Itẽ,Fi
delis de⁹,q ñ patiet uos tẽtari ſup id qd̃
poteſtis,ſed faciet cũ tẽtatiõe puẽtũ,ut
Ozee.6 ſuſtinere poſſitis. & ĩ Ozee:In tribula-
tiõe ſua mane cõſurgẽt ad me. Et pſal-
mograph⁹:Ml'tę tribulatiões iuſtoꝶ,et
Iob.27 d̃ oĩb. his lib̃abit eos dñs.De tertio dr̃ ĩ
Iob:Apph̃ẽdet eũ q̃ſi aq̃,iopia,nocte eũ
opprimet tẽpeſtas.Primũ igr̃ diluuiũ ẽ
uitioꝶ,deĩde diluuiũ tribulationũ, deĩ-
ceps

ceps diluuiũ miſeriæ & tenebraꝶ. Pri-
mũ eſt pcti, ſcd̃m mũdi,tertiũ inferni.
Piſces primi ſunt oblectamẽta,ſcd̃i iniq̃
Matt.13.f tẽtamẽta,tertĳ ppetua tormẽta. Hinc ĩ
euãgelio de bonis piſcãtibus uitia cal-
cãtibus,tẽtamẽta ſupantib⁹, ęterna tor
mẽta uitãtibus,dr̃:Elegerũt bonos ĩ ua
ſis ſuis:malos aũt foras miſerunt. Arcæ
uero grĩæ,grĩas referimus, qa p eã.ſ. Ma
riã & eius filiũ utrũq; diluuiũ euaſimus.
Exod.36.a Arca quoq; teſtamenti,typũ tenet ſan-
ctę dei genitricis. Illã fecit Bezeleel:iſtã
cõdidit Emmanuel. Bezeleel, Oliab in
ope ſociũ habuit, & uirgo quoq; uirgi-
nũ cõdita,p̃electa,p̃ſeruata,p̃parata, &
ornata p ſpm̃ ſctm̃ & eius omnipotẽtẽ
filiũ fuit. Bezeleel interp̃tat umbra dei:
Oliab ptectio mea,prior ille ſpũs ſcti,
iſte uero typũ tenet filĳ. De illo dicit ad
Luc.1.d Mariã in cõceptione filĳ beatiſſimi: Vir-
Matt.1.c tus altiſſimi obũbrabit tibi. Item ad Io
ſeph. Noli timere accipe Mariã cõiugẽ
tuã,qd'.n.ex ea natũ eſt,de ſpũſctõ eſt.
Pſal. 16.c Iſte uero ad p̃rem clamat ĩ pſalmo: Pro
Pſal. 21.b tege me à facie impioꝶ q me afflixerũt.
Pſal. 70.b Ite de eodẽ: De uẽtre mr̃is meæ tu es p-
tector meus. Itẽ. Tanq̃ prodigiũ factus
ſum multis, & tu adiutor fortis. Beze-
leel ergo cũ ſocio arcã teſtamẽti fabri-
cauit: ſctã quoq; trinitas uirginẽ ſibi ſan
ctificauit,ac templũ ſanctiſſimũ conſe-
crauit,hoſpitiũq; mũdiſſimũ ſibi p̃para
uit,thalamũ quoq; de quo ſpõſus p̃ fi-
lĳs hoĩum ſpecioſus ad publicũ pcede-
ret, decẽter p̃ornauit. Neq;.n.p̃r abeſſe
potuit,ubi eius ſpm̃ & filiũ coopari uo-
Ioan. 5.a luit. Quæcũque.n.p̃r facit,hæc eadẽ ſil'r
& filius facit. Neque.n.filius p̃t à ſe fa-
cere qcq̃,niſi qd' uiderit p̃rem faciẽtẽ.
De ſpũ quoq; legit in libro pſalmoꝶ:
Pſal. 31.b Verbo dñi cœli firmati ſunt, & ſpũ oris
eius oĩs uirtus eoꝶ. Apl's quoq; de tri-
Rom. 11.d bus pſonis ita. Ex quo oĩa,p quẽ oĩa, in
quo oĩa,ipſi gl'ia. P̃r ergo in cõſecratio-
ne uirginis exhibuit claritatẽ, filius hu-
militatẽ,ſpũſſctũs charitatẽ. P̃r lumen
exhibuit rõnis, filius cinerẽ humiliatio-
nis,ſpũſſctũs oleũ dilectionis. P̃r exhi-
buit potẽtiã,fili⁹ ſapiam,ſpũſſctũs oĩm
uirtutum grĩam. P̃r authoritatẽ contra
pctm̃,filius humilitatẽ cõtra mundum,
ſpũſſctũs charitatẽ erga deũ & pximũ.
Filius carnis mortificationẽ, ſpũſſctũs
cõpunctionẽ,p̃r cœleſtiũ cõtẽplationẽ.
Filius docuit eã diuina opari, ſpũſſctũs
amare & amari,p̃r cœleſtia contẽplari.
Filius eã erudit,ſpũs eã puehit, p̃r eam
pficit. Filius eã purificat, ſpũs eã pacifi-
cat,p̃r eã honorificat. Hæc dicens, opa
uel dona trinitatis nõ diuido, ſed fidel'r
inſeparabilia aſſero. Sicut.n.in eſſentia
unitas,ita in opatione idẽtitas. Arca ue
ro teſtamẽti de lignis Sethim facta eſt,
& Maria de ſpinoſo & hiſpido Iudæo-
rũ ppl'o & arido pcreata eſt, q utique
ſpinoſus detractione, hiſpidus ſuperſti-
tione,aridus fuit unctione diuinæ grĩæ.
Vñ ſpinoſus ſpineã coronã regi ſuo exhi
buit,& in eũ ſicut ignis in ſpinis exarſit.
Sethim.n.interp̃tat ſpinæ. Al'r Eua ſpi-
na,roſa Maria. Reuera Eua ſpinæ fuit,q̃
& uiꝶ ſuũ ad mortẽ pupugit,& poſteri
tati ſuæ pcti aculeum infixit. Vñ Apl's: Rom. 5.b
Per unũ hoĩem pctm̃ intrauit in mũdũ,
& p pctm̃ mors: & ſic in in oẽs ptrãſĳt.
Ligna uerò ſancti p̃res fuerũt, q licet in
radice aruiſſent arboris, ſpẽ tñ certiſſi-
mã hñtes in aduẽtu ſaluatoris, tanq̃ pe
regrini & incolæ in hoc mũdo habita-
bãt,tanq̃ nihil hñtes, & oĩa poſſidẽtes.
Caſtigabãt cũ uitĳs & concupiſcentĳs 2.Cor.6.b
corpa ſua,eũtes ibãt & flebãt mittẽtes pſal. 125.a
ſemina ſua. Vñ qdã ita: Cõuerſus ſum, pſal. 31.a
inqt,in ærũna mea,dũ configit ſpina.
Ad cõmendationẽ uerò grĩæ ſuæ, & ad
deſtructianẽ humanæ ſapiæ,deus de fœ
mina,ſed uirgine,deſcẽdente de ſpinoſa
patrũ origine,dignatus eſt carnem aſſu
mere,ut ſil'em ſil'i redderet, cõtrarium
cõtrario curaret,peſtiferã ſpinã euelle-
ret,pcti chirographũ potẽtiſſime dele-
ret. Humilitas p ſexũ fœmineũ cõmen-
datur,gloria uirginis & maieſtas opitu
latur,peccatum gratia eĳcitur. Eua er-
go ſpina fuit: Maria roſa extitit. Eua ſpi
na uulnerando. Maria roſa oĩm affect⁹
mulcendo. Eua ſpina infigens omnibus
mortem: Maria roſa reddens ſalutife-

ram oĩbus ſortem. De liquore ſpinei
corticis fit encauſtũ unũ ſcribit, de carna
li mẽte tua fluxus naſcit̃ cõcupiſcentiæ,
ꝗ in ipſa & in Adã pctm̃ actuale, in po
ſteris originale transfudit. De hac uero
2. Cor.3.b apl̃s ita clamat: Lr̃a occidit, ſpũs autẽ
uiuificat. Ac ſi diceret: Per unũ hominẽ
mors, & ꝑ unũ hoĩem reſurrectio mor-
1. Cor.15.c tuoꝝ, ſicut in Adã oẽs moriunt̃, ita & in
xp̃o oẽs uiuificabunt̃. Maria autẽ roſa
fuit cãdida ꝑ uirginitatẽ: rubicũda ꝑ cha
ritatẽ: candida carne, rubicũda mente:
cãdida uirtutẽ ſectãdo, rubicunda uitia
Exod.25.c calcãdo, cãdida affectũ purificãdo, rubi
cũda actũ carnalẽ mortificãdo: cãdida
deũ diligẽdo, rubicũda ꝓximo cõpatiẽ
do. De lignis uero Sethim cõdita eſt ar
ca, in qua thuribulũ, mãna & uirga ſunt
recõdita: qa licet Maria de prĩm natura
ꝑ pctm̃ uitiata, duceret originẽ, p̄electa
tñ ꝑ ſpm̃ ſctm̃ & p̄ſeruata ad puꝝ, deũ
nobis obtulit & hoĩem. Thuribulum ſa
croſctm̃, carnẽ ſignat ſaluatoris: q̃ aurea
dr̃, qa nullius paſſa eſt detrimentũ pu-
1. Pet.2.d doris, agnus. ſ. ſine macula, ꝗ pctm̃ non
fecit, nec inuẽtus eſt dolus in ore ei⁹, de
Eſa. 43.b quo ꝑ ꝓpheticũ dr̃ eloquiũ: Ecce puer
meus electus, poſui ſuꝑ eũ ſpm̃ meum.
Carbones thuribuli, ſunt opa Ieſu xp̃i.
Carbones iſti aliqñ mortui, qñq; uero
ſunt ignei, qa in ſaluatore nr̃o nũc pro-
pria tolerabat humanitas, nũc propria
faciebat diuinitas. Ignis in carbone, di-
uinitas eſt innocẽs in ope. Ignis ĩ prunis,
euidẽs eſt indicium diuinitatis. Carbo
mortuus, in p̄ſepe iacẽs. igneus, dæmo-
nia expellens, mortuus, in Aegyptũ fu-
giens, igneus, uẽdẽtes & emẽtes colum
bas de tẽplo eijciẽs, mortuus, dormiens
in naui. igneus, imperans uẽtis & mari.
mortuus, ſubditus parẽtibus. igneus, q̃-
tuor ſatiãs hoĩum milia de ſeptẽ panib⁹,
mortuus, ad puteũ Iacob rogans potũ.
igneus, circa Iericho illuminãs cæcũ, &
ſanãs leproſum. Carbo erat mortu⁹ dũ
à diabolo tẽtaret̃, igneus dũ ei ab ange
lis miniſtraret̃. Mortuus in ꝓditione di-
ſcipuli: igneus in filio r͞li. Sopitus añ p̄ſi
dem: igneus circa Tyberiadẽ. Sopitus
dũ ei Herodes illuderet: igneus dũ mor-
tuoꝝ ſuſcitator magnificus fieret. Sopi-
tus dũ ei acetũ cũ felle miſtum ꝓpina
ret: igneus dũ ab eo decẽ leproſi mũda-
rent̃. Sopitus dũ à Iudæis ſe abſconde-
ret, ſopitus dũ cũ publicanis & pctõri-
bus ederet: igneus dũ ambularet ſuꝑ un-
das, igneus dũ ex aq̃ facto uino lætifica-
ret cõuiuas. Sopitus iacẽs in cunabulis:
igneus fulgens in miraculis. Sopitus añ
tribunal p̄ſidis: igneus in filia Chananiti
dis. Sopitus in cruce: igneus in monte.
Prunæ ergo mortuæ erant humanitatis.
opera: ignitæ diuinitatis miracula.

Sermo in illud ſapientiæ, Sapientia uincit malitiam.

SApientia uincit malitiã. Sicut
ſapientia ſapor boni, ita mali
Sap.7.d tia ſapor mali dr̃. Clauus clauo
expellit̃, ita & praua bonis ſuꝑuenienti
bus eliminant̃. Virtute ſiqdem & ſapĩa
prĩs mediatore dei & hoĩum Xp̃o Ieſu
crucẽ pro nobis ſubeũte, ſil' cũ illo ſcd̃m
Rom. aplm̃ crucifixus eſt hõ nr̃, ut deſtruatur
corpus pctĩ. Quid ego dixerim corpus
pctĩ? Hoc merito dixerim, imaginẽ quã
impegit, et cõfregit lapis excisus de mõ
Dani. te ſine manibus: cuius caput aureũ, &
cæteroꝝ mẽbroꝝ fuiſſe deſcribunt̃ q̃-
dã ex argẽto, q̃dã ex ære, q̃dã ex ferro,
q̃dã ex luto & ferro. Caput eſt malitia
quã ſuꝑius ſaporẽ diximus mali. Vñ &
ꝑ auꝝ exprimit̃, quo nimiꝝ ſapĩa in ſcri
pturis deſignat̃. Mediũ uero corꝑis. i. pe
ctus & brachia, ex argẽto fuiſſe memo-
rant̃. Argentũ eſt lucidũ & ſonoꝝ: cui⁹
ſonoritas demulcet auditũ, & claritas
uiſum oblectat. Vñ ꝑ ipm̃ curioſitas de-
ſignat̃, q̃ in his duob⁹ ſenſib⁹, uiſu uideli
cet & auditu, maxime uiget: qa ꝑ ipſos
utpote principaliores corꝑis feneſtras,
mors crebri⁹ & leui⁹ intrare cõſueuit ad
aĩas nr̃as. Per uẽtrẽ aũt & fœmora (ubi
libido dñat̃) deſignat̃ uoluptas, q̃ ex ęre
fuiſſe deſcribunt̃, qd̃ ſil' lucidũ ẽ et ſono
rũ: qm̃ eouſq; malitiæ rabies incanduit,
ut flagitioſi & coinqnati hoĩes nõ ſolũ
ĩ ſpurcitia delectari, ſed ẽt ĩ ĩfamia cõſue

uerint gl'iari: utpote qui lætantur cũ ma
lefecerint, & exultãt in rebus peſſimis.
Prou.2.c Vñ prauo ſuo exẽplo corrũpunt & eos
ꝗ lõge, & eos ꝗ ꝓpè ſunt: ꝓximos uide
licet mala conuerſatione, remotos autẽ
mala cõuerſationis opinione. Illoꝝ ocu
lus lucẽtes, iſtoꝝ auribus inſonãtes. Ti
biæq; q̃ molẽ ſuſtinẽt corꝑis, ferreę dñr.
Iob. 41.b Squama ſquamæ cõiũgit̃, & totã ſuſti-
net machinã pctĩ praua & more ferri
indurata uoluntas. Qr̃. n. peccas? Quia
neſcis ꝗd facias? Abſit. Quia cogeris ut
facias? Abſit, ſed qa placet ut ſic facias.
Imbutũ ergo & ſuffocatũ ueneno dia-
boli uolũtatis deſideriũ, fomes ſceleris,
et uirus flagitij ſolũ eſt, qd̃ obturat au
res ut nõ audiãt uocẽ incãtantiũ, & ue-
nefici incãtãtis ſapiẽter. Per pedes, quo-
rũ pars q̃dã erat ferrea, q̃dã fictilis, oꝑa
ſignant̃ tenebraꝝ: ꝗbus ad notitiã ꝑue-
nit̃ hoĩum. Lutũ & ferrũ bñ ſibi inuicẽ
nõ cohærẽt. Per lutũ, operꝝ immũditia:
ꝑ ferrũ, mẽtis ꝑtinacia deſignat̃. Quæ li-
cet ad horã cõiungant̃, diu tñ cohærere
Iob. 21.b nõ pñt. Ducis ſiqdẽ in bonis dies tuos,
ſed in pũcto deſcẽdes ad inferos. Lapis
ergo prius pedes cõminuit, qa fortitu-
Pſal. 67.g do & firmamentũ nr̃m Ieſus xp̃s. Dat
deniq; uoci ſuæ uocẽ uirtutis. Vñ toni-
truũ uocis eius factũ in uirtute, interio-
ra cõcutit, & ꝑ timorẽ mentis ꝑtinaciã
frãgit. Deĩde à uanitate ſcl'i pctõre auul
ſo, oꝑa deſtruit ꝑ cõfeſſionẽ. Bona con-
ſequẽter deſideria immittẽdo, & ea in
bonis adimplẽdo, ſanat uolũtatẽ. Atq;
ſub iugo diſciplinæ obturando aures ne
audiãt ſanguinẽ, claudẽdo oculos ne ui
deãt malũ, expellit curioſitatẽ. Et ſic ad
ultimũ ſapiẽs & placens hõ deo, caput
aureũ ſtatuæ confringit, dũ ſaporẽ mali
(quẽ malitiã diximus) à p̄cordijs aĩæ pe
nitus auellit. Sapĩa uincit malitiam.
Cui. n. xp̃s incipit dulceſcere, ꝓfecto ne
ceſſe eſt amareſcere mũdũ. Eſt ſiqdem
panis ꝗ de cœlo deſcẽdit, hñs oẽ delecta
mẽtũ & ſuauitatẽ ſaporis: ſapor eſt prĩs
ꝑ illã æternã & ineffabilẽ naturã, ſapor
eſt angeloꝝ ꝑ grãm, ſapor eſt noſter ꝑ
Sap.8.a miam. Vincit ergo, ſed q̃lr̃, uideam⁹. At
tingit. n. à fine uſq; ad finẽ fortiter: & diſ
ponit oĩa ſuauiter. Sũt ergo iueniẽdi ad
minus duo fines altrinſecus poſiti ꝗbus
ſapĩa mediãs attingat utrũq;. Quæra- Mat. 13. f
mus fines iſtos in parabolis euãgelicis,
illis uidelicet in ꝗbus primũ agit̃ de the
ſauro, quẽ ꝗ inuenit hõ, uẽdit oĩa q̃ hẽt,
& emit agrũ illũ. Subiungit̃ poſtmodũ Ibidem
de p̄tioſa margarita, quã negotiator in-
uentã cõparat, uẽditis oĩbus q̃ poſſidet.
Demũ agit̃ de ſagena, q̃ miſſa in mare, Ibidem
cõgregat bonos & malos piſces. Sil'itu
dines iſtas diligẽtius ꝑſcrutemur, ut ex
ipſis eliciat̃ ꝓpoſita ỽitas. Ager de quo
in prima agit̃ parabola, diſciplina eſt or
dinis. Ager. n. culta terra eſt, q̃ amputa
tis fruticibus, & arboꝝ radicibus extir
patis, habilis eſt ad ſemẽ recipiendũ, &
fructũ afferẽdũ. Talis eſt diſciplina or-
dinis, quæ auulſis pctõꝝ tribulis, remo-
tiſq; ſcãdaloꝝ occaſionibus, digna eſt
planè cui deus emittat eloquium ſuum.
In q̃ nimiꝝ uerbum ſuũ nõ eſt alligatũ,
ſed ablatis impedimẽtoꝝ obſtaculis, ꝑ
humiles & mites corde uelociter currit
ſermo eius. Hic eſt ager plenus, cui bñ- Gen. 27. f
dixit dñs, hñs irriguum ſuꝑius, et irriguũ Iudi. 1. c
inferius. Fõtes ꝓfecto Iſrael, de ꝗbus in
eccleſijs dño bñdicit̃. Hi ſunt fontes ſal
uatoris: quoꝝ alter eſt diuinitas, irriguũ
uidelicet ſuꝑius: alter eſt humanitas, irri
guum. ſ. inferius. De fonte humanitatis
aquas potamus cõfidentiæ: quia ꝑ ipm̃
acceſſum hẽmus ad prẽm, per confidẽ-
tiam in fide ipſius. De fonte diuinitatis,
aq̃ ꝓdeunt miſericordiæ, cuius impetus
lætificat ciuitatẽ dei lætantẽ in cœlis ad
plenum, peregrinantem in terris prout
cuique diuiſit deus menſuram fidei. De
latibulis prophetarum exilijt Chriſtus
Ieſus ad campos pauperum. Per meri-
ta ſuæ humanitatis impertit & diuinita
tis participium in præmium. Dabit ſiq-
dem pacem nobis transferendo nos in
arcanum ſuæ diuinitatis, quia omnia o-
pera noſtra operatus eſt nobis in humi
litate ſuæ humanitatis. Si ergo nr̃am ſa
lutem operata eſt humanitas, quid ope
rat̃ diuinitas? Nr̃am ꝓfecto delectatio-

nem,quia delectationes in dextera eius
pſal.15.c uſq; in finẽ.Laborãtes igr̃ in agro pau-
pertatis duo hñt irrigua,q̃bus cordium
irrigat̃ ariditas, & terræ nr̃æ fructificat
ſterilitas.Abſq; harꝝ aquarũ refrigerio:
nulla ſanè adeſſet ꝓficiẽdi poſſitas,ſed de
ficiẽdi incũberet neceſſitas. Cum.n.ad
te reuerſus cõſideras hinc exaſperatæ
potẽtiã maieſtatis, inde exaſperãtis ꝑti
naciã iniquitatis:nõne repẽte ſubintra-
ret deſperatio,niſi mediatoris dei & ho
minũ hoĩs Ieſu xp̃i incarnatio ſuccurre-
ret & paſſio?Superuenĩetibus aũt ſcl̃i tri-
bulationibus,& impugnationibus dæ-
monis,& eleuatis in planitie mẽtis tuæ
tẽtationũ ꝓcellis: nõne paſſionibus h⁹
tꝑis ſuccũberes, niſi futuræ gloriæ ſpes
ſubleuaret?Sicut ergo apud humanita-
tẽ xp̃i hẽs merita,de q̃bus cõfidẽs deſpe
rare non poſſis:ita apud diuinitatẽ ſunt
p̃mia de quorꝝ expectatione poſſis in
tribulationibus nõ ſolũ reſpirare,ſed &
gloriari: q̃a nimirꝝ fecit nobiſcũ m̃iam
ſuã,nõ ſolũ remittẽs debita, ſed ẽt pro-
pſal.115.a mittẽs p̃mia.Quid retribuã dño pro oĩ-
bus q̃ retribuit mihi?Pro oĩbus quidẽ q̃
mihi ad conuerſionẽ meã tribuit.In ipſa
cõuerſione mea corpus meũ & animã
meã retribuit,imò reddidit, imò me pi-
gritãte & renitẽte ipſe à me extorſit.Ec-
ce aũt pro oĩbus q̃ ab initio cõuerſionis
meæ mihi tribuit, cõpũctionẽ uidelicet
lacrymarꝝ,deuotionẽ meditationũ,cõ-
ſolationẽ in laboribus, delectationẽ in
meditationibus,ꝓ his,inq̃,& innume-
ris alijs bñficijs,q̃d ei rurſum retribuã?
Qui totũ dedit, q̃d ulterius impendere
Ibidem hẽo?Calicẽ ſalutaris accipiã,& nomen
dñi inuocabo.Quid eſt calicẽ accipiã?
Iſa. 26.b Aĩa mea deſiderabit te in nocte, ſed &
Ibidem ſpũs meus in p̃cordijs meis.Nomẽ tuũ
& memoriale tuũ in deſiderio aĩæ.No-
mẽ ſaluatoris mei frẽs mei,carnis meæ,
ſanguinis mei, nomẽ à ſcl̃is abſcõditũ,
ſed in fine ſcl̃orꝝ reuelatũ:nomẽ mirabi
le,nomẽ ineffabile:nomẽ inæſtimabile,
imò eo mirabilius,quo inæſtimabilius:
eo magis gratũ,quo gratuitũ. Hoc,in-
quã,nomẽ nõ iã uiuente me labijs meis
laudabo,ſed iã nõ uiuẽte me, uiuẽte u͛o
in me xp̃o,ſicut adipe & pinguedine re
pleat̃ aĩa mea,ut nõ ſolũ exteriorib. ſed
& interiorib.labijs inuocẽ nomen dñi.
Quicũque.n.nõ uocauerit, ſed inuoca- Iohel.2.g
uerit nomẽ dñi,ſaluus erit. Non ſolum
aũt nomen, ſed & memoriale paſſionis
eius ſꝑ ſit in deſiderio aĩæ meæ,ut paſſio
nis eius particeps efficiar, ſiquo modo
agnoſcere potero ſicut & agnitus ſum.
Sic ergo calicẽ eius accipiã, q̃a monu-
mẽta paſſionis ſuæ intra aĩæ meæ ſinũ,
intra memoriæ meæ cellas ſꝑ reuoluã.
Aſpiciã regẽ Salomonẽ in diademate
quo coronauit eũ mr̃ ſua. Aſpiciã eũ li-
gatũ,flagellatũ,conſputũ,ſaturatũ op- Num.21.b
probrijs,clauiſq; cõfixũ.Aſpiciã in hui⁹
deſerto exilij ſerpẽtẽ æneũ ſuꝑ colũnam
crucis exaltatũ,ut ſerpẽtes,q̃ me mor-
dẽt moriant̃,q̃a nullus q̃ credit in eum
ꝑibit,ſed hẽbit uitã æternã.Hæc & alia
patiẽtis & moriẽtis,dñi mei memoria-
lia,memoriæ meæ arctius cõmendabo,
& ad os cogitationis reuocãs rumina-
bo diutius,ut impinguet deuoti⁹.Hæc,
inq̃,crucis & paſſionis eius iſignia ſint
pñtia,ut læua eius dilectionis (q̃ nemo
unq̃ maiorẽ habuit)ſit ſub capite meo,
ne uidelicet mẽs mea ad carnalia incur-
uet̃ deſideria,donec dextera diuinitatis
ei⁹ amplexet̃ me, ut abſorbeat̃ hoc q̃d
mortale eſt à uita:& mortale hoc imor
talitatẽ,& corruptibile hoc induat icor 1.Cor.15.g
ruptionẽ.Læuã in hoc loco,humanitatẽ
eius accipio, in q̃ nobis exhibuit chari-
tatẽ,ut diximus,q̃ nemo maiorẽ hẽt, po Ioan.15.b
nẽs aĩam ſuã ẽt ꝓ inimicis ſuis.Dextera
eſt diuinitas: q̃ deſidero amplexari &
circũdari.Tũc.n.ſatiabor, inq̃t, cũ ap- pſal.16.d
paruerit gl̃ia tua,& adimplebis me læ- pſal.15.d
titia cũ uultu tuo:q̃a delectationes ĩ de
xtera tua uſq; in finẽ. Cæterꝝ quãtũ de-
xtera ſiniſtrę p̃cellit, quãtũ uidelicet æ-
terna caducis,incorruptibilia corrupti-
bilibus,immortalia mortalibus,tm̃ ne-
ceſſe eſt p̃cellere charitatẽ,quam nobis
exhibiturus eſt in gloria ſuę diuinitatis,
charitati quã nobis exhibuit in miſeria
ſuæ humanitatis.Hãc.n.& ocl̃s uidit,et
auris

auris audiuit,& in cor hoĩs aſcẽdit, non
quã p̃parauit diligẽtibus ſe. Quę tñ eſt il
la charitas?Audi.Licet maiorẽ hac dile
ctionẽ nemo hẽt, ut aĩam ſuã ponat q̃s
ꝓ amicis ſuis,ipſe tñ ſuã poſuit ꝓ inimi-
cis.Cũ.n.adhuc inimici eſſemus, recõci
Rom. 5.b liauit nos deo in ſanguine ſuo.Si hoc fe-
cit hõ,q̃d faciet deus?Si hoc fecit pauꝑ,
q̃d faciet diues?Si hoc fecit ꝓ inimicis,
q̃d faciet ꝓ amicis?Si hoc fecit ĩ uia, q̃d
faciet in pr̃ia? Si hoc fecit in exilio, q̃d
faciet in palatio?Si hoc fecit in terra,ubi
ſui eũ nõ receꝑunt:q̃d faciet in cœlo ubi
ei oẽs obediũt? Si q̃nq; ſuggeſtionibus
diaboli,uel importunis carnis nr̃æ cla-
moribus ad curã carnis in deſiderijs ꝑa-
gendã reuocemur,anxietates Xp̃i, cru-
ciſq; ſuppliciũ ponamus p̃ oculis,& cõ
feſtim ipſa nos docebit expientia, quid
1.Cor.1.b ſenſerit apl̃s cũ dixit:Verbũ crucis his q̃
Gala. 6.d ſalui fiũt,uirtus dei eſt.Et mihi abſit glo
riari niſi in cruce dñi nr̃i Ieſu Xp̃i. Qr̃?
Quia ſicut fluit cera à facie ignis, ſic ꝑ-
eunt oẽs immũditiæ à facie crucis. Dei
ſiq̃dẽ infirmitas,nr̃a eſt fortitudo, & in
1.Cor.1.d ſtultitia eius facti ſumus ſapiẽtes. Quia
.n.mũdus nõ cognouit in ſapia deum,
placuit deo ꝑ ſtultitiã p̃dicationis ſal-
Ioan.1.b uos facere credẽtes. Verbũ caro factũ
eſt,& habitauit in nobis.Caro factus ẽ
carnalibus,ſicut ſpũs angelicis ſpiritib.
Agnoſcat eum caro in carne,hõ in hoĩe.
Agnoſcat,inq̃,& imitet̃,ut eum uidere
mereat̃ in maieſtate,q̃a ꝑ humilitatẽ ꝑ-
Rom.8.c tinget ad ſublimitatẽ. Si.n.cõpatimur,
2.Tim.2.b & cõregnabimus:ſi cõmorimur,& con
uiuemus.Agnoſcam⁹ eũ,inq̃,ſcd̃m car-
nẽ,donec calcatis motibus carnis,& o-
mnibus extinctis uel deuictis carnalib⁹
2.Cor.5.d deſiderijs poſſimus dicere cũ aplo:Et ſi
cognouimus eũ ſcd̃m carnẽ, ſed iã non
nouimus. Licet.n.glorioſum ſit uidere
uel ĩ memoria hr̃e ẽt ſcd̃m carnẽ ſpecio-
ſum forma p̃ filijs hoĩm,magis tñ ꝓpo-
nit̃ nobis caro eius ad medelã q̃ ad glo
riã,ad neceſſitatẽ q̃ ab beatitudinẽ.Al-
tera ſiq̃dẽ collata eſt beatitudo aĩæ, cui
nihil creatũ ſufficere põt,ẽt ſi cum terra
cœlũ poſſideret.Nec ſatiari põt eius cu
piditas,donec eũ hẽat cui⁹ imago eſt,q̃
ſolus p̃t implere angulo cupiditatis ſuę.
Sicut aũt mediator nr̃ duas naturas,hu
manitatẽ uidelicet & diuinitatẽ cõiun-
xit in una ꝑſona,ita ſingula eius oꝑa ad
hãc ſiue illã neceſſe eſt ꝑtinere naturã.
Ad hãc ſiq̃dẽ miſeria, ſed ad illã ꝑtinet
potẽtia.Quicq̃d ergo miſeriæ paſſus eſt,
ex hoĩe cõtraxit.Quicq̃d potẽter oꝑat⁹
eſt,à pr̃e habuit.Humanitate igr̃ & di-
uinitate altrinſecus poſitis,duo hẽs me-
dia,paſſionẽ,& reſurrectionem. Illa eſt
m̃iæ & miſeriæ:iſta eſt potentiæ.Vis an
nũtiari inter pẽnas colũbæ.i.inter perfe
ctos ſanctæ eccl̃iæ,quorꝝ uidelicet exẽ-
plo infirmi roborant̃, deꝑſſi ſubleuant̃?
Dormias neceſſe eſt iter medios cleros,
.i.inter paſſionẽ & reſurrectionem,hinc
ſtipatus fructibus,hinc fulcitus florib⁹.
Fruct⁹ ad paſſionẽ,flores ad reſurrectio
nẽ ꝑtinent.Quæ ſeminauerit hõ,hæc &
metet.Qui ſeminat ĩ carne,de carne me Gal.6.b
tet corruptionẽ. Seminauit uetus hõ in Ibidem
carne,meſſuit poſtmodũ corruptionẽ.
Quã?Paſſionẽ xp̃i.Niſi.n.uetus hõ trãſ-
grederet̃,nouus nõ pateret̃. O ꝓfundũ
& inſcrutabile redẽptionis nr̃æ cõſiliũ.
Vere diligentibus deũ oĩa cooꝑantur in Rom.8.c
bonũ.Dñe Ieſu Chriſte,ſi inobedientia
Adæ cooꝑata eſt nobis in bonũ, & tm̃
tamq; mirificũ bonũ,ut tu fieres corru-
ptibilis,tua obediẽtia in q̃d bonũ nob̃
cooꝑabit̃?Profecto ut hõ fiat incorru-
ptibilis.Si ſeminãtes in carne, tuã meſ-
ſuimus corruptionẽ: ſeminantes in ſpũ,
nr̃am metemus incorruptionẽ.Oĩm er-
go tꝑm,q̃ ſub cõuerſatione ueteris hoĩs
trãſegim⁹,fruct⁹ nr̃ eſt paſſio xp̃i:cui de
bemus configurari,mortificationẽ eius
circũferẽtes in carne nr̃a mortali. Vnde
ſicut ab initio cõuerſationis,ita ab initio
p̃dicationis ſuæ ꝓpoſuit nobis pñiam.
Agite,inq̃t,pñiam,qm̃ appropinq̃bit re Mat.3.a
gnum cœlorꝝ. Magnã refectionẽ ſenſe- Pſal. 41.a
rat,q̃ de fructu pñiæ dicebat: Fuerũt mi Pſal. 79.b
hi lacrymæ meæ panes die ac nocte.Et Pſal.59.d
alibi: Cibabis nos pane lacrymarꝝ,&
potũ dabis nob̃ in lacrymis in mẽſura.
Et iterꝝ:Potaſti nos uino cõpunctionis.

Qr̄ ergo nō dixerim pniam meſſem uel
fructū,quæ panis uocat̃ & uinum?Fru-
ctus ille amarus eſt,ſed ſalubris:qa pnia
amara eſt quidē ad tolerandū,ſaluber-
rima aūt ad cōualeſcendū.Proinde fide
lis aïa q̄ retro ſunt obliuiſci deſiderans,
& ad anteriora extendi:his fructibus ſti
pari & roborari deſideret,q̄tenus ipſis
interpoſitis ad ſecularia deſideria car-
niſq; illecebras nō poſſit reflecti. Sicut
aūt tp̄alitatem uetuſtatis nr̄æ recolētes,
finē eius & fructū habemus pniam : ita
æternitatē nouitatis nr̄æ meditādo pr̨-
currētes,quandā gaudioꝝ ſentimus fra
grantiā:q̄ merito floribus cōparatur,qa
uiſo flore ſpes fructus cōcipit̃,ſicut & ꝑ
hoꝝ ꝑguſtationē gaudioꝝ certius aïa-
mur ad expectationē futuroꝝ. Qđ.n.
Rom. 8.c nō uidemus,ſperamus: vñ & ꝑ patien-
tiam expectamus. Tēporis ergo ꝑteriti
fructus eſt cōpunctio,æui futuri flos eſt
deuotio. Dormias ergo neceſſe eſt inter
medios cleros.i.inter paſſionē & reſur-
rectionē,inter fructū & florē, inter cō-
punctionē et deuotionē. Qui ſunt q dor
1. Cor.7.e miunt? Qui flēt,tanq̄ nō flētes : qui gau-
2.Cor.6.b dent,tanq̄ non gaudētes:q utuntur hoc
mūdo,tanq̄ nō utantur:q ut ſeductores
& ueraces:ſicut q ignoti & cogniti,per
ignominiā et bonā famā,tam ꝓſpera q̄
aduerſa huius uitæ tranſeūt ac ſi nō ſen-
tiant. Btūs ſiquidē ppl's cui etiam in hoc
mūdo relictus eſt ſabbatiſmus. Qui dor
mit,expoſitus eſt,nullā ſui curā gerens,
1.Pet.5.b & tñ qeſcit. Ita & nos oēm ſolicitudinē
nr̄am in eū ꝓijciētes,tā in aduerſis q̄ in
ꝓſperis exponamur,tā ꝑ plana q̄ ꝑ aſpe
ra ducatui illius cōgratulātes: qui ideo
inclinauit cœlos & deſcēdit, ut reduce-
ret nos in uiā rectā,ut de loco ꝑegrina-
tionis iremus in ciuitatē habitationis.
Si hæc uia ardua eſt & ſtricta, ne defi-
cias,qa eo tutior & rectior eſt. Porrò ꝑ-
uius tuus fortis et pius eſt paratus utiq;
in defectu tuo te ſacris in humeris collo
care,& te portare ad gregē:qa q dux et
dn̄s tuus eſt,ipſe etiā & aſinus tuus eſt.
Gen.49.b Iſachar aſinus fortis & poſteriora dor-
Pſal. 76.c ſi eius in pallore auri. Ipſe dorſum nr̄m

cui imponant̃ onera cæteris mēbris im-
portabilia,ſicut & hœdus nr̄ emiſſarius
ipſe eſt,cui impoſita ſunt pctā nr̄a, qa
uere lāguores nr̄os ipſe tulit,& dolores Eſa.53.b
nr̄os ipſe portauit. Hinc ergo in memo-
riā reuoluētes paſſionē xp̄i,oïa blādimē
ta mūdi ut ſtercora reputemus, ut paſ-
ſionibus xp̄i cōformemur:inde ſpe tenē-
tes firmiter gloriā reſurrectionis, ne de-
ficiamus ſed gloriemur in tribulationi-
bus,qa paſſiones h⁹ tp̄is condignæ non Rom.8.d
ſunt ad futurā gloriā q̄ reuelabit̃ in no-
bis. Ager ergo pauꝑtatis merito plenus
dr̄,quē ſiľ & uer decorat floribus,& au
tumnus replet fructibus. Cui merito pr̄
cōparat filiū ſuum dicēs. Ecce odor filij Gen.27.d
mei ſicut odor agri pleni. In quo nimiꝝ
oïs ꝑfectio pauꝑtatis,& uirtutū plenitu
do ſuꝑabundauit, ita ut de plenitudine Ioan. 1.b
eius oēs accipemus. Cū.n.diues eēt, ꝑꝑ 2.Cor.8.b
nos factus eſt egen⁹, ut illius ditaremur
inopia. Ager iſte aqs irriguus,floribus
redolēs,& abundās fructibus,theſauꝝ
hēt in ſe abſcōditū, uidelicet cōtinentiā
carnis. Pretioſus ſiqdē theſaurus eſt poſ 1.Teſ.4.a
ſideres uas ſuū i ſanctificatione et hono
re,nō in paſſione deſiderij,ſicut gētes q̄
ignorāt deū. Noli q̄rere theſauꝝ hūc in
ter ſpinas & tribulos ſcl'aris illecebræ,
nec in ſyluis ruditatis antiq. Nō.n.i ſyl-
ua,ſed in agro abſcōditus eſt. Quæras i
agro ubi ſaturant̃ ligna cāpi, & ubi paſ-
ſeres nidificāt.i.ubi incōtinentes reſipi- Pſal.103.c
ſcūt,dignos pniæ fructus facientes, ꝓlē
gignūt,nō ſibi tm̄,ſed et alijs ꝓficientes.
Cōtinētiā tibi credas neceſſariā,ut ſpūs
ſctūs fiat in te fons aq̄ ſaliētis in uitā æ-
ternā. Aq̄ non ſurſum ſalit,ſed deſurſum
neceſſe eſt ut ueniat. Oē datū optimum Iacob.1.c
& oē donū ꝑfectū deſurſum eſt,deſcen
dēs à pr̄e luminū. Ergo qđ ſalit in uitam
ęternā,à uita ęterna ꝓfecto deſcēdit. Vñ
licet aq̄ deſurſum ueniat,niſi cōtinētē et
integrū hēat cōductū, ſurſum nō redit,
ſed diffluit. Deſcēdit in te ſpūſſctūs, uiui
ficauit aïam tuā,ut i te ſaliat i uitā æter-
nā. Cōtinēs neceſſe ē ut ſit corp⁹ tuū,q̄ti
nus obtures aures tuas ne audias ſangui
nē,& claudas ocl'os tuos ne uideas ma- Eſa.33.c

SERMO DE VERBIS SAPIENTIAE.

lū,ne gr̄a de ſuꝑis tibi collata, ꝑ minus
circunſpectos ſenſus tuos foris effluat,
ſpū tuo diffuſo in uanitates & inſanias
falſas. Nota aliud eē cōtinētē, aliud ca-
ſtū. Luxurioſus & caſt⁹ ſibi repugnant.
Luxurioſi eſt mot⁹ ſentire,& motib⁹ cō
ſentire. Caſti ē nec mot⁹ ſentire,nec mo
tib⁹ cōſentire. Cōtinēs ē i medio utrobi-
que ſumēs participiū, cū altero cōe hn̄s
mot⁹ ſentire,cū altero motib⁹ nō cōſen
tire. Iſte exn̄s i medio dom⁹,deōrſum lu
xurioſo, ſurſum uero collatus pudico,
etſi nō i mūditia cordis ꝑambulat,tñ in
innocētia cordis decātat miam & iudi-
ciū. Iudiciū,ꝙ motus ſentiat:miam, ꝙ
motibus nō cōſentiat. Iſte nolēs dimit-
Gen. 32.g tere angelū magni cōſilij incipiēte auro
ra nouæ lucis,ſed petēs obnixe benedi-
ctionē ꝑſeuerātiæ:etſi non oïno priuari,
claudicare tñ meret̃ altero pede. Qui ſūt
duo pedes? Motus ſentire,& motib. cō
ſentire. Illđ ē naturale,iſtđ eſt criminale.
Licet ergo nōdū ignorare poſſit prauos
motus deſiderioꝝ,ſed adhuc in ipſo ui-
geat pes iſte:ꝑ gr̄am tñ ſuꝑnę bn̄dictio
nis ita eneruat̃ in ipſo pes cōſenſus q̄ti-
nus etſi ipſe trahat,ipſi tñ inniti nō poſ-
ſit. Nō eſt oïno ſine eo, qa cū repentina
cogitatione cōcurrit multoties q̈dā de-
lectatio,q̄ tñ cū ſentit̃, gemitū magis q̄
cōſenſum extorq̄t. Inuēto hmōi theſau
ro i agro pauꝑtatis,ut i tuā theſaurus re
digat̃ poſſeſsionē,uade & uēde oïa quę
hēs,& eme agrū illū. Quid ē uēde oïa q̄
hēs? Abrenūtia oïb. q̄ poſſides,exiēs ad
Ieſum extra caſtra, ut portes improꝑiū
crucis ei⁹,q̄tūs tātæ hūilitatis merito đ
nemore exiēs i q̊ iuolutę ſūt ſemitę ipio-
Pſal. 11.a rū(q i circuitu ambulāt)agrū quē ꝑdixi
mus poſſideas,i quo abiectis occupatio
nib. curiſq; ſcl'arib. corꝑe compoſito,et
corde dilatato,curras alacer uiā manda
toꝝ dei,q̄ qdē deſiderabilia ſunt & dul
Pſal. 18.a ciora ſuꝑ mel & fauū. Qr̄? Quia i cuſto
Ibidem diēdis illis retributio multa. Planè mul
Matt. 19.c ta,qa cuſtodiētib. ea debet̃ uita ęterna.
Vñ ꝟitas: Si uis,inq̄t,uenire ad uitā, ſer-
ua mādata. In hoc gradu cōtinētię in q̊
refrenas qđ đlectat,& qđ nō đlectat o-

peraris,magna tibi icūbit tribulatio:qa
dū uolūtati tuæ repugnat rō,bellū gerit̃
iteſtinū. Noli ergo torꝑe,ſed leues ocu
los tuos ad eū q habitat in cœlis, à quo
ueniet tibi auxiliū ut nō ſolū ꝑmaneas,
ſed ēt gl'ieris i tribulatiōib. Qđ tñ al'r n̄
fit niſi tibi ſapiat de⁹. Quęras ergo neceſ
ſe ē ſapiam ꝑ quā tibi ſapiat de⁹, & mū
dus deſipiat:q̄ ꝑ ꝑtioſā ſignat̃ margari-
tā:quā q iuenit hō uadit et uēdit uniuerſa
q̄ hēt,& emit eā. Vtinā guſtares & ſenti
res q̄ dulcis ē dn̄s. Vtinā guſtares panē, Sap.16.e
qđ cœlo deſcēdit, hn̄tē oē delectamētū
& ſuauitatē ſaporis. Profecto ſiqđ hr̄es,
uēderes,& cōpararés eā. Quid tñ hēs uē
dere,q oïa q̄ poſſidebas uēdiſti ꝑꝑ agrū
pauꝑtatis cōparādū,i quo theſauꝝ iue-
neras cōtinentiæ? Vide ne forte duplex De uitio
ſit poſſeſſio tua:una iterior,altera exte- propriæ
rior. Exterior ē ſcl'aris facultas, iterior ē uolūtatis.
ꝓpria uolūtas. Scl'arib. facultatib. abre
nūtiaſti,exiens ad Ieſum extra caſtra h⁹
ſcl'i,adhuc tñ rudis,& uetuſtatis tuæ te
nebris obuolut⁹,ꝓpriæ uolūtatis tuæ ui
tiū n̄ itellexeras:q̄ ꝓfecto n̄ relinq̄t̃ quo-
ties fit exterior abrenūtiatio. Citius.n.
& leuius relinq̄t̃ facultas, q̄ cupiditas
amittat̃. Vñ dn̄s n̄ quoſcūq; pauꝑes,ſed
pauꝑes ſpū dicit eſſe btōs. Qui ſunt illi? Mat.5.a
Nō oēs utiq; q hn̄t,ſed q amāt pauꝑta
tē. Paꝝ ergo oïno,imò nihil ꝓdeſt exte
rior abrenūtiatio ſine interiori uel comi
tante,uel ſubſequēte. Propria ſiquidem
uoluntas deū impugnat,& aduerſus eū
extollit̃. Ipſa eſt q̄ paradiſū ſpoliat,& di
tat infernū:q̄ ſanguinē xp̄i euacuat,& di
tioni diaboli ſubiugat mundū. Vide q̄l'r
ꝓpria uoluntas aduerſet̃ deo. Nemo p̄t Mat. 6.c
duobus dn̄is ſeruire. Nō poteris obedi-
re ſil' & diuinæ & ꝓpriæ uolūtati. Si em̄
uoluntas tua uolūtati diuinę cōcordat,
iā nō ꝓpria uolūtas eſt,ſed cōïs:non tm̄
eſt hoïs,ſed hoïs et dei. Cæteꝝ uolūtati
dei ex debito creationis tuæ neceſſario
es obnoxius. Qr̄? quia ſola uolūtas dei
certa eſt, qr̄ creauerit & recreauerit te
deus,ſicut ait apl's Iacobus: Voluntarie Iacob. 1.c
genuit nos uerbo ueritatis. Facis qđ de
bes dū obedis ei. Debitū ēt uirtutis pē-

ſum fidelr̃ perſoluis,cum eius uolunta-
tem & hẽs in deſiderio,& ſeruas in ob-
ſeqo.Ecce aũt fallente diabolo & ſenſi
bus tuis ſc̃lo lenocinante,ad ea q̃ foris
ſunt curioſe egrederis,ad quoꝝ delecta
tionem dum propriæ uoluntatis attra-
heris concupiſcentia,quodãmõ abrenũ
cias deo,ac ſi abnegans diceres:Hucuſ-
que te colui,uolũtatem tuã feci,ſed nul
lam in me deinceps hẽas fiduciam, qa
aliĳ dño ſeruire fidemq́ꝫ ſeruare ꝓpoſui.
Ecce ꝓpriæ uoluntatis iniqtate abnega
ſti deum tuũ, ſed necdũ ſufficit tibi ipſa
negatio: qnimmo impudentiſſimus p̃-
do ſubſequẽter effectus, in poſſeſſiones
eius uiolenter debaccharis,tam alimẽ-
tis q̃ꝫ indumentis q̃ p̃parauit non contẽ
ptoribus, ſed ſeruitorib. ſuis, ad tantæ
maieſtatis iniuriam impudẽter abutẽs.
Si in monaſterio es,nihil comedis,nihil
bibis,nullo indueris qđ prius non aufe
ras:dũq́ꝫ de ſacrario uictualia rapis, la-
trocinio ſacrilegium iungis: accedis tñ
ad altare, & dñicum corpus & ſangui-
nem tractans,nihil in te criminale repe
ris,q(ſi ueritas ſubtilr̃ ĩdagat̃)deum ne-
gaſſe conuinceris,ac latro ꝓbaris ac ſa-
crilegus.Seqt̃ tertiũ,qđ grauiſſimũ eſt,
quẽ abnegaſti,quẽ depdatus es,ad ulti-
mum moliris occidere. Permanens.n.
in iniqtate tua, pctm̃ tuum uis eſſe im-
punitum, in quo deum uis eſſe iniuſtũ.
Exigit.n.iuſtitia eius ut unicuiqꝫ reddat
ſcđm opa ſua.Qui.n.deum uult eſſe in-
Rom.2.a iuſtum,uult deum non eſſe deum. Et q
deſiderat non eſſe deum,nonne quantũ
in eo eſt,ipſe deum occidit? Proinde q
uẽdidiſti exteriorem poſſeſſionẽ tuã, ut
abſconditum in agro rlaris diſciplinæ
theſauꝝ continentiæ emeres, uade &
uende interiorem ꝓprietatem,longe ꝓ
fecto grauiorem ad relinquendum, &
oĩo pnicioſam ad retinendum, ut p̃tio-
ſam margaritam ſapiæ cõpares: quam
q inuenit,btũs ſi tenuerit eã.Vis eã hr̃e?
Eccl.1.d Serua mandata. Sic.n.ſcriptum eſt:Cõ
cupiſti ſapiam?ſerua mandata, & dñs
dabit illam tibi. Impende igit̃ obedien
tiã,&recipies ſapiam.Qũo.n.poſſum⁹

deo placere, aut ipſe nobis ſape, ſi eius
mandatis contẽpſerimus obedire? Vñ Mat.19.d
interroganti in euangelio adoleſcenti,
diuina cõtinuo mãdata ꝓpoſuit ſeruan-
da,oñdens in nobis faciẽdam eſſe eius
uoluntatem, a quo æternam ſperamus
retributionem. Propter qđ dicit: Non
oĩs q dicit mihi, dñe dñe,intrabit in re-
gnũ cœloꝝ.Et alibi: Quid uocatis me, Matt.7.c
dñe,dñe,& non facitis q̃ dico?Hoc or- Luc.6.g
dine debes ꝓgredi. Cõtinere nõ potes
in ſc̃lo?fuge ſc̃lm,& apphende diſci pli-
nam, ubi ꝓfecto inuenies cõtinentiam.
Iugulatis poſtmodũ p confeſſionẽ car-
nalib.deſiderĳs, de uitĳs aĩæ poteris li-
berius iudicare, de quoꝝ radicib.flagi-
tioꝝ pullulant ſurculi, & in pfectũ tur-
pitudinis corpus excreſcunt.Hæc aĩę ui Eph.6.c
tia,ſpũalia neqtię uocat apl̃s,q̃ paꝝ diſ
cernere poteras dum carnalib. occupa
baris deſiderĳs,& in eis q̃ foris ſunt de
lectabaris.Poſtq̃ꝫ ergo exteriorem de-
lectationẽ amiſeris, niſi ſẽſeris ĩteriorẽ,
diu ſtare nõ poteris. Quæ eſt illa? Viſi-
tatio ſc̃ti ſpũs.Hãc tibi auferri iuenies p
ꝓpriã uolũtatẽ.Vẽde eã,mãdatis dei di
ligẽter obediẽdo,& ꝓ ea iuenies uitam
æternã.Dicit.n.ueritas:Si uis ad uitã ue Mat.19.d
nire,ſerua mãdata. Ecce hẽs cõtinẽtiã,
q̃ corp⁹ tuũ poſſideas ĩ ſc̃tificationẽ:hẽs
ſapiam,q̃ deo placeas ĩ deuotione. Hẽs
aliqd tibi,hẽs aliqd deo: ſed qd hẽs ꝓ-
ximo?Quid ẽ qđ dicit apl̃s: Siue ſobrĳ 2.Cor.5.c
ſum⁹ uob̃,ſiue excedim⁹ deo?Quib.loq
tur?Proximo loqt̃.Qui ergo exceſſũ ſuũ
dat deo, ſobrietatẽ ſuã ꝓximo, qd ſibi
retinet? Charitas nõ q̃rit q̃ ſua ſũt.Qr̃? 1.Cor.13.b
Quia nõ ẽ egena,& hẽt,& ſupabũdat.
Ita & tu neceſſe ẽ hẽas aliqd ad opus ꝓ
ximi,ut ꝓbes q̃ ſit uolũtas dei bona &
bñplacẽs & pfecta. Probas ĩ te uolũta
tẽ dei bonã p cõtinẽtiã, bñplacẽtẽ p ſa-
piẽtiã,reſtat ut ꝓbes pfectã p miſericor
diã,q̃ qdẽ ſignificat̃ p ſagenã miſſã ĩ ma
re,& ex omni genere piſciũ cõgregãtẽ.
Sagena ſiqdẽ miſericordiæ, p mare fra- Matt.13.f
ternę charitatis trahit̃,& bonos & ma
los piſces.i. tam amaras q̃ dulces affe-
ctiões cõtrahit,omnib⁹ ſe cõformãs,et

oĩm in ſe tã aduerſa q̃ꝫ ꝓſpa traĳciens,
flens cũ flentib.gaudens cũ gaudentib.
q̃ tandem ueniens ad litus, qñ uidelicet
de ſeruitute corpis h⁹ liberabit̃ in liber
tatẽ gl̃iæ filioꝝ dei,qcqd amaꝝ, qcqd
triſte, qcqd aduerſum eſt, deſtruet &
exuet,cui nimiꝝ erit lætitia,& lux luce
bit ppetua. Qꝫ congregationẽ mare di
xerim,nõ tibi uideat̃ abſurdũ: q̃ nimiꝝ
flante aura tẽtationis, ꝓcellis turbatio-
Pſa.106.e num multoties elidit̃. In q̃ ſunt q̃ꝫplures
q aſcẽdũt uſqꝫ ad cœlos p̃ſumendo, &
deſcendũt uſqꝫ ad abyſſos deſperãdo:
quoꝝ aĩa in ipſis tabeſcente turbant̃ &
mouent̃ ſicut ebrĳ,& oĩs ſapia (imo cõ
ſcientia) eoꝝ deuorat̃.Sed licet mirabi
les elationes maris, mirabilis tñ in altis
Pſal.92.a dñs: qa etſi qñqꝫ in naui dormire ſuſti-
neat,nouit tñ ſurgere ĩ tpe opportuno,
& eo impãte fluctib.& mari redit tran
quillitas magna. Ad inueniendos fines
ſapiæ(ut ꝓpoſuimus)tres poſuimus pa
rabolas euãgelicas, eaſq́ꝫ ꝓut dñs ẽdit
expoſuim⁹, primã de theſauro,ſcđam
de margaritis,tertiam de ſagena. Iam
uero deuicta tãntæ caliginis denſitate,
patet qũo ſapia attingat a fine uſqꝫ ad
finem fortiter. Sane ſcđm q ꝓceſſimus,
ſapia q̃ſi mediũ locũ tenet, hñs hinc cõ
tinentiam,inde miam. Attingit aũt mõ
ad iſtã,mõ ad illam,fortitudinẽ utrinqꝫ
miniſtrãs.Luxuria ſiqdẽ impugnat cõ-
tinentiam,auaritia miam.Luxuria flagi
tium eſt,auaritia ſpũalis neqtia. Vñ il-
lud uitiũ corpis,iſtud aĩæ.Vide qa nul-
lum eſt pctm̃ qđ ita inqnet corpus ſic-
1.Cor.6.d ut luxuria. Oẽ.n. pctm̃ qđ fecerit hõ,
extra corpus ſuũ eſt:q aũt fornicator, ĩ
corpus ſuum peccat. Silr̃ ſup oẽ pctm̃
auaritia inqnat aĩam:uñ & idoloꝝ ſer-
uitus dr̃.Incuruat.n.ad infirma & ege-
na elementa aĩam, q̃ ſoli creatori ſubie
Coloſſ.3.a cta,cæteris reb. dr̃et pẽſſe.Qui ergo p-
ſeuerant in cõtinentia,aſſultus ſentiunt
luxuriæ, ſed apud ſapiam fortitudinem
inueniunt reſiſtendi.Per hoc.n.q eis ſa
pit deus,&guſtare qñqꝫ merent̃ q̃ꝫ dul
cis eſt dñs,illam infœliciſſimã & fœten
tiſſimam dulcedinem luxuriæ reſpuũt,

& apud eum inueniunt refrigeriũ,cuius
apud ſe hñt deſideriũ. Silr̃ auaritia ſub-
uertere nitit̃ miam,& q̃ſi ſub ſpecie bo-
ni res monaſterĳ ꝓhibet uendere pro
neccesſitatib. infirmoꝝ, ac ſi corruere
debeat monaſteriũ ſi cura ſuſcipiat̃ in-
firmoꝝ.Sed qb.ſapit deus,nõ adeo ſa-
pit terrena ſuba qn infirmis compatiã-
tur.Auaritia aũt dũ ĩgerit ſupfluitates,
uult neceſſitates reſecare:ſed ſagẽa miæ
q̃ fit ex filis cõpaſſionis,& impẽdit cha
ritatẽ neceſſitatib.inueniẽdis, & hẽt diſ
cretionẽ in ſupfluitatib.reĳciẽdis. Dat
itaqꝫ ſapia uirtutẽ & fortitudinẽ plebi
ſuæ, uirtutẽ cõtra auaritiã, fortitudinẽ
cõtra luxuriã,& tñ ĩter tot pturbatiões
& inter tot anguſtias diſponit ut diligẽ Rom.8.e
tibus deũ oĩa coopent̃ in bonũ, Amen.

Lectio ſancti euangelij ſecundum Matthæum.

i N illo tpe,dixit Ieſus diſcipulis
ſuis parabolam hanc: Silr̃e eſt Mat.25.a
regnũ cœloꝝ decẽ uirginib. q̃
accipientes lampades ſuas exierũt ob-
uiam ſponſo & ſponſæ. Et reliqua.

Homilia.

s Põſus Xp̃s ẽ,ad c⁹ uocẽ q amĩ-
cus eſt ſtat,& audit,& gaudio
gaudet pp uocẽ ſpõſi.Huic nos 2.Co.11.a
deſpõdit apl̃s,q ait:Deſpõdi uos uni ui
ro uirginẽ caſtã exhibere Xp̃o.Timeo
ãt q nõ poſſit hoc facere qđ ſpopõdit.ĩ.
aĩam nr̃am exhibere xp̃o uirginẽ,& uir
ginẽ caſtã.Caſtã addit,qa ſunt q̃dã uir
gines corpore,q̃ cogitatione fornicaria
deuirginant̃,& ſuaueolentẽ uirginitatis
florẽ,libidinoſæ affectionis pudore cõ
taminant. Et hæ qdẽ fatuis qnqꝫ uirgi-
nib.deſignant̃,q̃s nõ rectæ intẽtionis af
fectus infatuat.Virgo Xp̃s eſt,& uirgi-
nis fili⁹,& uirginẽ cõiugẽ uult hr̃e. Tu
ſi hẽs ãgelicã(pl⁹ dico uob̃)Xp̃i mr̃iſq́ꝫ
ſuæ gr̃am,hilareſce,tripudia, & in am-
plex⁹ Xp̃i feſtinabũda geſtiẽs illđ ama
toriũ clama ſuſpirãs.Oſculet̃ me oſcu- Cant.1.a
lo oris ſui. Sponſa ergo es Ieſu Xp̃i,ſed
hoc tuũ nomẽ diligẽter attẽde.Spõſę ul
ſpõſi nomẽ ab eo qđ ẽ ſpõdere,grãma-

probos aũt nõ tã uoluntas ꝙ ꝑtãs iudi
cis exhibebit, nec tam de monumentis
Sopho. 1.d exient ꝙ trahenť. Merito dies illa, dies
Augu. ubi iræ, dies calamitatis & miſeriæ, dies te-
ſupra nebraꝝ & caliginis p̄dicať, in q̄ iudicij
ſignũ, tellus ſudore madeſcet: in q̄ Deci
det è cœlis ignisq;, & ſulphuris amnis.
Pſal. 96.a Tartareũq; chaos mõſtrabit terra dehi
ſcẽs. Ignis.n. añ dñm p̄cedet & inflãma
bit ĩ circuitu inimicos eius, quos tũc in-
ſtar Sodomitaꝝ inueniet nudos & inte
ctos. Sic.n. reſurgẽtes ignis & ſulphuris
imber inũdãs igniet & cõburet. Erit tũc
oĩno miſerabile uiſu ꝙ incorruptibile et
incremabile corpus ardebit, nec interi-
Luc. 21.d bit: cõbureť, nec minueť. Capillus.n. de
capite nõ ꝑibit: qa nil corꝑis qđ incor-
ruptelam induerit, uel incidi poterit uel
Aug. lib. 21 aduri. Aſpice Salamãdrã ſuꝑ ignitas &
de ciuitate ardẽtes prunas illæſo corpore gradien-
dei. cap. 4. tẽ. Porrò asbeſtus lapis, talis ferť eſſe na
& 5. turæ, ut ſemel accẽſus inextinguibilr ar
deat, igne lapidi inhærẽte, nec tñ conſu-
mẽte. Tali uero mõ ut opinor ignis ille
ſulphureus inflãmabit inimicos dñi. Iu-
ſtos uero ſicut Babylonios tres pueros
Dan. 3.c non tãget oĩno, nec cõtriſtabit, nec mo
leſtiæ quicq; inferet, cũ reformabit dñs
corpus humilitatis nr̄æ cõfiguratũ cor
Prou. 2.c pori claritatis ſuæ. Rogo, qd inter hæc
erit mẽtis pc̄tõribus, q nunc lætanť cum
malefecerint, & exultant in rebus peſſi-
mis? Quid, inq;, animi tũc hẽbũt, arden-
tibus elemẽtis, terra dehiſcente, & hia-
tu terribili chaos demõſtrãte tartareũ,
cõſurgẽtibus mortuis, & iudice illo, cui
pr̄ oẽ iudiciũ dedit, cũ oĩbus angelis cœ
Ioan. 5.d litus aduenĩẽte? Miſeꝝ me, dũ hæc cogi
to & ſcribo, cor timore palpitat, humẽt
oculi, & tribularer nimiũ ſi neſcirẽ mĩas
dñi. Veꝝ ad ꝓpoſitũ reuertamur. Tũc
ſurrexerũt oẽs uirgines illæ, & ornauer̃t
lãpades ſuas.i. cõſcías cogitationibꝰ ac-
Pſal. 49.d cuſantibus, aut ẽt defendẽtibus. Arguã
te (inqt) & ſtatuã te cõtra faciẽ tuã. Po-
ſuimus nos pc̄tã nr̄a poſt dorſum nr̄m
dũ hic uiueremus, & tanq; de actibus
nr̄is nulla eſſet añ tribunal xp̄i facienda
diſcuſſio, ꝑ negligẽtiã pc̄tã multa obli-
uioni tradidimus. Sed qd ait? Statuã te
cõtra faciẽ tuã.i. totã uitã tuã, qcqd co-
gitatu actuq; peccaſti, añ tuæ faciẽ mẽ-
tis adducã: q̄ cũ oĩa ſil̃ uideris, dicã: Hęc
feciſti, & tacui. Sic fieri arbitror horã il-
lã, tale iudiciũ fieri, ueritate (q̄ xp̄s eſt) in
cordibus ſinglõꝝ iudicãte. Heu quãta
tũc in mẽtẽ ueniẽt, q nũc uel nulla putã
tes, incõfeſſa atq; impurgata relinqui-
mus. Quod metuens pius ac prudẽs rex
Ezechias: Recogitabo tibi (inqt) oẽs an Eſa. 38.c
nos meos in amaritudine aĩæ meæ. Re-
cogitabo.i. iteꝝ cogitabo, ne aliqd for-
te oblitus ſim, neq; aliqd iniudicatũ &
indiſcuſſum remaneat. Ornãt ergo lãpa
des prudentes uirgines oleo qđ in uaſis
repoſuerãt, ſed fatuaꝝ uirginũ lãpades
extinguunť, & qa tenebraꝝ oꝑa fece-
rãt, in tenebris remanſerũt. Date nobis
(inqũt) de oleo ur̄o. Stulta petitio. Vix 1. Pet. 4.
iuſtus ſaluabiť, & uix ẽt ſanctis iuſtitiæ
ſuæ oleũ ſufficit ad ſalutẽ, quãto minus
& ſibi & ꝓximis? Noe, Daniel, & Iob
nec filiũ liberabũt, ſed ſicut aĩa q̄ pecca Ezec. 14.
uerit ipſa morieť: ſic aĩa q̄ iuſtitiam fece-
rit, ſola ſaluabiť. Rñderunt prudẽtes di-
cẽtes, ne forte nõ ſufficiat nobis & uo-
bis, ite potius ad uẽdẽtes, & emite uob̃.
Tardatũ eſt: iã.n. neq̄q̄ iuſtitiæ oleũ ue-
nũdať. Iã ꝓphetæ & Apl̃i, aliiq; docto
res, q hoc diſtrahere & hr̃e uenale ſole
bãt, à tali mercimõio qeſcũt, nec iã ulte-
riꝰ dñt. Sumite pſalmũ, & date tympa- Pſal. 80.
nũ. Quid plura? q̄ patæ erãt, itrauer̃t cũ
eo ad nuptias. Virgines ad nuptias in-
trant q̄s introducet rex in cubiculũ ſuũ:
qa eaꝝ ſpẽm concupiuit. Ibi de cœleſti
cella uinaria ꝑmiť & ꝓpinať uinum no
uum, qđ pariter bibet & mõſtrabit filiꝰ
hoĩs. Et clauſa eſt ianua. Quæ ianua? Il-
la q̄ nũc patet ueniẽtibus ab Oriente &
Occidẽte, ut recũbãt cũ Abrahã, Iſaac,
& Iacob ĩ regno cœloꝝ. Illa q̄ ait: Eũ q
uenerit ad me, non eiiciam foras. Ecce Ioan. 6.
qũo patet nunc, quæ tunc in æternum
claudetur. Veniunt homicidæ, & admit
tuntur, ueniunt publicani & meretrices,
& recipiuntur, ueniunt Sodomitę, mol-
les, adulteri, fures, & quicunq; hmõi, &
patens

patens ei ianua non negatur. Multus.n.
eſt ad ignoſcendum, p̄ſtabilis ſuper ma-
litia q̄licũq; & quantatũq;. Tũc aũt qd
dicit? Clauſa eſt ianua. Ianua pietatis et
mĩæ Xp̄i. Quæ nũc lacrymis, gemitib.
ſuſpiriis & p̄cibus pnĩum facile patet,
clauſa eſt. Nullius pnĩa, nullius or̃o, nul
lius gemitus amplius admitteť. Clauſa
eſt illa ianua, q̄ Aaron poſt idololatriã
recepit, q̄ Dauid poſt adulterium poſt
homicidium admiſit: q̄ Petrum poſt tri
nam negationem non ſolũ non repulit,
ſed claues ſuas ei obſeruãdas tradidit.
Vigilate itaq;, qa neſcitis diem neq; ho
ram: qa uigilantib. & orãtib. non dor-
mientib. & pigritantib. regnũ cœloꝝ
p̄ſtať ꝑ dñm nr̃m Ieſum Xp̄m, cui eſt
honor & gl̃ia in ſecula ſclõꝝ, Amen.

De ſeptem gradibus confeßionis.

Pſal. 15.c Notas mihi feciſti uias uitæ, adi-
plebis me lætitia cũ uultu tuo,
delectatiões in dextera tua uſq;
in finẽ. At te qdẽ libẽter accedimꝰ dñe
Ieſu, diſcipuli ad magr̃m, infirmi ad me
dicũ, ſerui ad dñm. Tu es.n. magr̃ &
dñs, cuiꝰ ſchola ẽ in terris, et cathedra in
cœlis. Tu es ille eximiꝰ medicꝰ q ſolo u-
Pſal. 24.b bo reſtauras uniuerſa. Vias tuas demõ
ſtra nobis, & ſemitas tuas edoce nos.
Prou. 3.c Viæ.n. tuæ uię pulcræ, et omnes ſemitæ
tuę pacificę. Beati q ambulãt in uia tua
dñe uirtutũ: beatiores q currũt uiã mã-
datoꝝ tuoꝝ, q currũt ĩ odorẽ unguẽto-
rũ tuoꝝ. Exultas.n. ut gigas ad currẽdã
Pſal. 18.a uiã: & non ſolũ currẽs, ſed & ſaliẽs ĩ mõ
tibꝰ, & trãſiliens colles. Exultauerũt gi
gãtes pb̃i nõ ad currendã uiã tuã, ſed ad
q̄rendã uanã gloriã, euaneſcẽtes in cogi
tationibꝰ ſuis, nõ in humilitate aut ĩ uir
tutibꝰ tuis, ſed ſuis. Viã.n. ſapientiæ ne-
ſcierũt, neq; meminerũt ſemitarũ eius.
Nõ eſt audita in Chanaã, neq; uiſa eſt ĩ
Baruc. 3.c Themã. Maledicti q dixerũt dño Ieſu:
Iob. 21.b Recede à nobis: ſcientiã uiaꝝ tuaꝝ no-
lumus. Nos quęrimꝰ te de die in diẽ, &
ſcire uias tuas uolumꝰ. Principales uiæ
tuæ, duæ ſũt: confeſſio & obediẽtia. In
cõfeſſiõe oĩa lauãť, ĩ obediẽtia uirtutes
ſolidanť. Bonũ animæ ornamẽtũ cõfeſ-
ſio, q̄ & peccatorẽ purgat, & iuſtũ red-
dit purgatiorẽ. Si peccata ſunt, in cõfeſ
ſione lauãtur: ſi bona opera, cõfeſſione
cõmendãtur. Cũ mala tua cõfiteris, ſa-
crificium deo ſp̃ũs contribulatus: cum
dei beneficia, immolas deo ſacrificium
laudis. Abſq; cõfeſſione iuſtus iudicať ĩ-
gratus, & pc̄tõr mortuus reputať. Con
feſſio igr̃ eſt pc̄tõris uita, iuſti gl̃ia. Vi-
deo Dauid dicentem: Peccaui, & audiẽ 2. Re. 12. d
tem: Tranſtulit dñs pc̄tm̃ tuum à te, & Luc. 7. g
non morieris. Conſidero Mariã, ſi non
uerbis, tñ opib. publice ſua crimina cõ-
fitentem, & dñm ꝓ ea reſpondentem:
Dimiſſa ſunt ei pc̄tã multa, qm̃ dilexit
multũ. Reſpicio principem apl̃oꝝ ne- Luc. 22. g
gantem timide, amariſſime flẽtẽ, Xp̄m
illũ reſpicientẽ. Fœlicẽ latronẽ intueor
ſe accuſantẽ, Xp̄m excuſantẽ, & dñm
ꝓmittentem: Hodie mecũ eris in para- Luc. 23. f
diſo. O quã ſublimis iſta confeſſio, ꝑ quã
de patibulo ad regnũ, de terra ad cœlũ,
de cruce latro dãnatus ac crucifixus ad
paradiſum aſcendit. Gl̃ioſa confeſſio, q̄
Petrum apl̃m trinæ negationis crimine
liberauit: & ab apl̃atus culmine cadere
non ꝑmiſit. Fidelis inſtitutio, q̄ Mariæ
multum diligenti, multum dimiſit: &
amoris multi titulo inſignitam, diſcipu
loꝝ corpori ſociauit. Præclara miſera-
tio, q̄ regem & ꝓphetã multiplici crimi
nũ inundatione mũdauit, & in antiquæ
gl̃iam dignitatis perducendo reduxit.
Hæc eſt uia q̄ uiatorẽ ſuum nunq; fefel-
lit, q̄ nunq; deſeruit niſi deſerentem ſe.
Huius uiæ multiplices ſunt ſemitæ ad
inueniendũ, difficiles ad tenẽdũ, ad enu
merãdũ inexplicabiles. Prima ſemita et
primus gradus ĩ uia iſta eſt cognitio ſui.
De cœlo cecidit iſta ſnĩa: Noſce teip̄m
hõ. Vide ſi non & ſpõſus in amoris Cã Cant. 1. c
tico ſponſæ idem loquať: Si ignoras te
(iqt) ô pulcra ĩter mulieres, egredere, et
abi &c. Cognitio ſui ſtat ĩ trib. ut co-
gnoſcat hõ qd fecit, qd meruit, qd ami-
ſit. Quid uiliꝰ ô nobilis creatura, imago
dei, creatoris ſil̃itudo, q carnẽ tuã ille-
cebris carnalib. deturpare, & ꝓ breui

uoluptate torrentem perdere uolupta-
tis? Quid furioſius ꝙ rapi mentem ira,
ſuperbia extolli, uexari inuidia, & anxie
tate torqueri? Quæ i croceis es nutrita,
qr̃ ſtercora amplexaris? Recordare ẽt
ꝗd merueris. Subeat memoriam tuam
gehennalis olla, fornax ferrea magnæ
Babylonis, domus mortis, anxietatis
domicilium, flãmarꝝ globus, acerbitas
frigoris, tenebræ ſempiternæ. Conſide-
ra ordinẽ tormẽtorꝝ, tortorꝝ facies, mu
tationem pœnarꝝ, miſeriarꝝ infirmita-
tem, & intellectualib. oculis iſta diſcur
re, & poteris dicere: Melius erat mihi ſi
natus non fuiſſem. Reflecte oculos, &
ꝗd amiſeris aĩaduerte. Reminiſcere q̃-
lis ſit ciuitas gl'ioſa, cœleſtis habitatio,
locus uitæ, ſuauitatis palatium, ſplẽdor
gl'iæ, gr̃æ magnitudo claritas infinita.
Attende ordinem gaudiorꝝ, gaudentiũ
uultus, p̃miorꝝ uiciſſitudinem, multitu-
dinem deliciarꝝ, & potes exclamare:
Qui te ꝑdidit, totũ ꝑdidit dñe deus. Si
hoc triplici funiculo ligaueris aĩam tuã,
intelliges & aĩaduertes ꝗa initium ſalu
tis notitia pc̃ti eſt. Scd's gradus ẽ pnĩa.
Hæc duo ita ſibi inuicẽ coniuncta ſunt,
ut cognoſcere ſe ñ poſſit niſi pœniteat:
pœnitere non poſſit, niſi ſe cognoſcat.
Pœniteat igr̃ aĩa compunctionis iaculo
uulnerata, pnĩa triplici: ꝗa ĩnocentiam
amiſit, amiſſam non reqſiuit, & negle-
xit patientiam dei. Scio dñe Ieſu, ꝗa pri
mam ſtolã innocentiæ nobis in baptiſ-
mate reddidiſti: & amictu niueo candi
dati, in iuſtitiæ ſolio relocati, cito receſ
ſimus à uia quam oñdiſti nobis, & por
tionem ſubæ q̃ nob̃ contingebat, cum
ꝓdigo filio in diſſilitudinis regione ex-
pendimus. Venerunt ad nos uiliſſimi
ſpũs, & æternorꝝ ignium reges: ad mũ-
datos ĩmundi, ad ſaluandos dãnati, cur
ui ad rectos, & dixerunt aĩæ nr̃æ: Incur-
uare ut trãſeamus. Audiuimus illos, &
incuruati ſumus: trenſierunt ꝑ nos, & ĩ-
nocentiam amiſimus. Si culpa eſt ꝑdi-
diſſe, ꝗd putas erit non reqſiſſe ꝑditã?
Perdit aliqs aliqd in hac mortalitate:
q̃rit iudices, amicos conuocat, trahit in
cãm, nihil intentatum relinquit donec
uel amiſſa inueniat, uel ablata reſtituan
tur, & cuſtodiat reſtituta. Nos hæredi-
tatem nr̃am incorruptibilem, ĩmarceſſi
bilem, incõtaminatam in cœlis, uerſu-
tijs illius inſatiabilis homicidæ ꝑdidi-
mus, & non reqrimus? & incuruauit
nos, & non reſurgimus? Surgamus &
eamus ad pr̃em nr̃m, dicẽtes ei: Pr̃, pec-
cauimus in cœlum & coràm te. Et oẽm Luc. 15. d
euangelicæ lectionis textum percur-
rentes, offeramus pr̃i pnĩam mẽtis, cor-
dis contritionem, ſi forte cum adhuc lõ
ge ſumꝰ uideat nos pr̃, & mĩa moueat̃,
& currens cadat ſuper collum nr̃m, &
oſculet̃ nos oſculo oris ſui. Forſitan iu-
bebit ꝓferri ſtolam primã innocentiæ,
& indui nos ueſtimentis uirtutum, &
dari annulum ſecretorꝝ in manu nr̃a, &
calceari pedes nr̃os in p̃parationẽ euan
gelij pacis. Præcipiet fortaſſis adduci ui
tulum ſaginatũ, & occidi in ſatisfactio
nem reuertentis, & epulari, & exultare,
& ĩ ſymphonia & choro reduci ad ſuꝑ Ibidem.
næ gaudia ciuitatis, ubi gaudiũ eſt an- Pſal. 83. c
gelis ſuꝑ uno pc̃tõre pnĩam agẽte. Sci-
mus dñe Ieſu, ꝗa nõ priuabis bonis eos
ꝗ ambulãt ĩ ĩnocẽtia, ſed nec illos ꝗ am
bulãt in pnĩa. Quia.n. pc̃tm̃ non fecit ni Pſal. 31. a
ſi unus, btũs uir tñ, cui non ĩputauit dñs
pc̃tm̃. Oẽ qd' ipſe mihi non ĩputare de-
creuerit, ſit q̃ſi nõ fuerit. Cogita ẽt quã
ta ſuꝑbia patiẽtia dei uſus, imò abuſus
ſis. Videbat te peccãtẽ, & diſſimulabat
q̃ſi nõ uidẽs: uocabat, & nõ audiebas:
minabat̃, & nõ timebas: ꝓmittebat, &
cõtẽnebas, nec ꝓmiſſis illectꝰ, nec terro
re ꝑcuſſus. Ignoras ꝗa patientia dei ad Rom. 2. a
pnĩam te adducit? Tũc timore magno
ne theſaurizaueris tibi irã ĩ die iræ & re
uelatiõis iuſti iudicij dei, & memẽto, ꝗa
horrẽdũ ẽ ĩcidere ĩ manꝰ dĩ uiuẽtis. Liga Heb. 10. f
igr̃ hoc triplici cataplaſmate patientiæ
uulnꝰ aĩæ tuæ, & dic: Miſerere mei dñe,
qm̃ ĩfirmꝰ ſũ, ſana me, &c. Tertiꝰ gradꝰ ẽ Pſal. 6. a
dolor, ſed & ipſe trina ligatiõe cõnexꝰ.
Vere poſt cognitionẽ & pnĩam dolor
meꝰ renouatꝰ ẽ, & ĩ meditatõe mea ignis
ĩcãduit, ꝗa creatorẽ offẽdi, dñm nõ ti-

mui, ſpreui bñfactorem. Nũꝗd nõ ſicut
lutũ in manu figuli, ẽt uos ĩ manu mea,
dicit dñs? Inſuꝑ fecit te uas ĩ honorẽ, cur
Hier. 18. a te ĩ cõtumeliã facere p̃ſũpſiſti? Nunꝗd
dicit figmẽtũ figulo, cur me feciſti ſic?
Rom. 9. c Creatura creatorẽ, figmẽtũ factorem,
opꝰ opificẽ auſus es ꝓuocare? Memẽto
uiliſſima teſta, ꝗa ſi cecideris ſuꝑ lapidẽ
iſtũ, cõfrigeris: ſi ũo ſuꝑ te ceciderit, cõ
teret te cõtritiõe timẽda, ita ut ne ueſti-
giũ minimũ pareat. Tu ãt ſanguinẽ ſan
guini miſcuiſti, & creatorẽ offendẽs, &
dñm nõ timẽs. Seruꝰ eras illiꝰ dñi cꝰ iræ
reſiſter̃ nemo p̃t, & ĩ p̃ceptis eiꝰ accepas
uolũtatẽ. Noluiſti ĩtelligere ut bñ age-
res, ſed recalcitrãs dñi ĩpio, ꝓpria lege ĩ-
Luc. 12. f tra rẽpub. uiuere decreuiſti. Nã audiſti
quã ſniam excipiat ſeruꝰ neq̃: ꝗ ſciẽs uo
lũtatẽ dñi & nõ faciẽs, multitudini uer-
berꝝ reſeruat̃. Aſſiſtũt ãgeli ad audiẽdã
uocẽ ſermonũ eiꝰ. Stellę uocant̃, & dñt:
adſumꝰ. Vẽti & mare obediũt ei, & oĩa
legẽ p̃fixã ĩcõcuſſa retinẽt firmitare. Tu
ſolꝰ ꝑegrinꝰ es, & ĩꝑatoriæ decreta ma-
ieſtatis ñ curas? Audi ꝗa p̃t te mittere ĩ
tenebras exteriores, ubi fletꝰ & ſtridor
dẽtiũ ꝑpetua ĩfęlicitate crebreſcũt. Qđ
ſi te nõ mouet creatoris offẽſio, reuerẽ-
tia ptãtis: moueat ſaltẽ ingratitudo, ꝙ
tm̃ bñ factorẽ ĩ tãtis bñficijs cõtẽpſiſti.
Vbinã ſiſ'em bñfactorẽ inuenies, ꝗ tibi
miniſtrat ſyderꝝ curſus, tẽꝑiẽ aeris, fœ-
Rom. 8. f cũditatẽ terræ, fructuũ ubertatẽ? Ad ex-
tremũ, ut oĩm tibi bñficiorꝝ cumulũ ag
gregaret, ꝓprio filio ſuo nõ peꝑcit, ſed
ꝓ nob̃ tradidit illũ: tradẽs unigenitũ ꝓ
adoptiuis, dñm ꝓ ſeruis, iuſtũ ꝓ impijs.
Quid tibi ultra debuit facere & ñ fecit?
Si ergo iſto dolore dolueris, poteris di
Hier. 4. c cere cũ ꝓpħa: Vẽtrẽ meũ doleo, uentrẽ
meũ doleo, ſẽſus cordis mei turbari ſũt.
Quartꝰ gradꝰ ẽ cõfeſſio oris. Poſt cogni
tionẽ ſui, poſt pnĩam mẽtis, poſt dolorẽ
Rom. 10. c cordis, ſeqt̃ cõfeſſio oris. In his oĩb. cor-
de credit̃ ad iuſtitiã, ore aũt fit cõfeſſio
ad ſalutẽ. Sed & ipſa triplex ẽ, ſi uirtutẽ
ſalutis adſeqt̃. Debet. n. eẽ uera, nuda &
ꝓpria. Veritatẽ q̃rit altiſſimꝰ, & ubi ua
let falli, ꝗ fallere nõ ĩtẽdit? Nouimꝰ ple-
roſq; & expti ſumꝰ ꝗ ad cõfeſſiõis gr̃am
ueniẽtes, magis onerati ꝙ libati à pc̃tis
ad ſuã cõſciam redierũt. Dñt. n. ſi cleri-
ci, ea q̃ lr̃ario: ſi milites, ea q̃ gladiato-
rio geſſere cõflictu: ut ſub hũilitatis pal-
lio ſuꝑbiã ĩducãt, ĩ tãto ſe ſignaculo cõ-
dẽnãtes, ſub quo totiꝰ hũanæ ſalutis ſũ-
ma cõſiſtit. Ad hoc. n. confitent̃, ut ſaltẽ
ſpẽ uideant̃ cõfeſſi. An tu uerã illã putas
eẽ cõfeſſionẽ quã aut timor extorſit, aut
ſimulatio fecit, cũ ſpũs ſctũs diſciplinæ
effugiat fictũ, & gratuitã ſatisfactionẽ
ops q̃rat? Illa uero cõfeſſio uera ẽ, q̃ de Sap. 1. b
mẽtis cõtritiõe deſcẽdẽs, nec timore co
git̃, nec fictiõe palliat̃, ſed ĩ ſpũ cõtribu-
lato ꝓfert ea q̃ ſẽtit. Nudã ãt eã eẽ opor
tet, & totiꝰ abſcõſiõis exutã uelamine.
Quid. n ꝓdeſt partẽ pc̃tõrꝝ dicere, &
ꝑtẽ cælare? ex ꝑte mũdari, & ex ꝑte ĩ-
mũditię deſeruire? Nũꝗd đ uno eodẽq;
uaſe dulce & amarꝝ, ſapidũ & ĩſipidũ
ſtillare p̃t? Oĩa nuda & apta ſunt ocl'is Heb. 4. d
dei, & tu illi aliꝗd abſcõdis ꝗ dei locũ ĩ
tãto obtinet ſacro? Oñde & denuda q̃-
cũq; cor tuũ dilacerauerãt: detege uul- Sap. 1. a
nꝰ, ut ſentias opã medicãtis. In ſimplici Pſal. 11. a
tate cordis oportet te q̃rere dñm, nõ ĩ Eccl. 2. c
duplicitate: ꝗa uæ illis ꝗ loquunt̃ ĩ cor-
de & corde, & terrã duab. uijs ingrediũ
tur. Debet ãt eẽ ꝓpria. Sũt pleriq; ꝗ alio
rũ pc̃tã cũ magna grauitate numerãt,
& ſociorꝝ exceſſus multiformi đclama
tiõe loquunt̃: neſciũt ſua, aliena uero ꝑ-
petuæ memoriæ cõmẽdauerũt. Infœli-
ces & miſeri, ꝗb. datũ ẽ aliena plãgere,
relinquere ſua. An nõ legiſti, ꝗa iuſtꝰ in
pricipio ſermõis accuſator ẽ ſui? Sui, di Prou. 18. c
cit ſcriptura, ñ alteriꝰ. Nũꝗd oblitus es
apl'm Iacobũ dicẽtẽ: Cõfitemini alter- Iaco. 5. d
utrũ pc̃tã ur̃a? Vr̃a dixit, ñ aliẽa. Iniqta- Pſal. 50. a
tẽ meã ego cognoſco, & pc̃tm̃ meũ cõ
tra me ẽ ſp. Meã dixit ꝓpħa, ñ tuã. Quĩ
tꝰ gradꝰ ẽ maceratio carnis, ſed et ĩpa ter
nario nũero cõſecrata. Cõuẽit. n. ut fiat
occulte, licẽtioſe, diſcrete. Teneros artꝰ
tuos & exqſitis educatos đlicijs, diutur
no cõfrige martyrio, ut tãto te noueris
à licitis abſtinere, ꝙto memineris illici
ta ꝑpetraſſe. Hoc ãt occulte faciẽdũ ẽ, ut Mat. 6. a

neſciat ſiniſtra tua q̄d faciat dextera tua.
Non.n.eſt in ore hoim̄ tanti boni repo
nenda cuſtodia,ſed in abſconſo cordis
2. Cor.1. c tui,ut ſit glr̄ia tua teſtimonium conſciæ
Mat.5. b tuæ. Non hoc dicimus ut nō luceat lux
tua corā hoib.ut glr̄ificēt prēm ur̄m q̄ in
cœlis eſt,ſed ne intentionem tuam in ui
lis glr̄iæ breuitate recondas. Nihil.n.in-
fœlicius ꝙ hic carnē macerare ieiunijs,
uigilijs affligere: & hic accipe glr̄iam,il-
lic gehēnam. Licentioſe uero facienda
eſt:q̄a q̄cq̄d fit paſtoris licētia, grōſius
eſt in conſpectu dei: & illam hoſtiam
ſinglr̄ accipit altiſſimus, q̄ non eſt de ꝓ
priæ ſnīa uoluntatis,ſed de p̄cipientis of
fert impio. Multū.n.ualet ad refellēdū
ſupbiam,ꝓpriæ uolūtatis excluſio:quā
extirpare non pōt,q̄ mundi h⁹ diligit ua
nitatē.Diſcretio aūt in hac diſtrictione
tenenda eſt, ne dū nimis flagellare cupi
mus,ſalutē pdamus: & dū hoſtē ſubige-
re q̄rimus,ciuem occidamus. Cōſidera
corpus tuū, & corporis tui polr̄itatē,in-
tuere carnis cōplexionē, impone modū
tuę diſtrictioni. Cuſtodi corpus tuū in-
colume ad obſeqū creatoris. Mlr̄os ui-
dimus ita in principijs carnē ſuā uerbe-
raſſe, & diſcretionis infregiſſe repagu-
la,ut inhabiles laudum ſolēnijs redde-
rent, & lautiorib. diuturnis fouerentur
tpib. Sextus gradus eſt correctio opis ī
apparatu, ſed & ipſe numero trinitatis
conſecratus, ut tibi malum non facias,
alteri non noceas,nec conſentias nocē-
ti. Expertus es ꝙ fragilis ſit uoluptatū
imerſio, & tu iterꝝ uadis illuc? Aīa duer-
tiſti q̄a tranſijt uoluptas, & pctm̄ remā
ſit. Reprime pedem ab īfandis itinerib.
imundiſſimæ libidinis. Colla ſubſterne
mandatis altiſſimi, ne ſit iniq̄tas in ma-
nib.tuis. Deſęuienti gulę ſolēnes epulas
Pſal.118.c & uana reſcide colloq̄a. Auerte oculos
ne uideant uanitatē, obtura aures tuas
ne audiant ſanguinem: & tūc dicere po-
Pſal.117.c teris: Caſtigās caſtigauit me dn̄s. Quid
aūt ꝓdeſt intra rectitudinis lineam tui
Pſal.14. a curſus opa cohibere,ſi alijs nocere de-
ſideras? Qui nō fecit ꝓximo ſuo malū,
Pſal.23. a & opprobrium non accepit aduerſus
ꝓximos ſuos,req̄eſcet in mōte ſctō dei,
accipiens bn̄dictionē à dn̄o, & miam à
deo ſalutari ſuo. Non aūt te innocētem
p̄ſumas,niſi impios & contra uirtutem
gradiētes quāta poteris authoritate re-
darguas & opponas te murꝝ ꝓ domo
Iſrl̄, caſtigans te, non nocens alteri, nec
nocenti conſentiens. Vera eſt.n.illa ſen
tentia: Qui cum emendare poſſit,negli-
git: participem ſe ꝓculdubio cōſtituit.
Cum.n.cā dei uentilat̄ in medium, &
falſitas p̄ponit̄ ueritati, q̄ cum perſona
quā gerit nō reſiſtit,de ſuo dānabit̄ ſilē-
tio. Septimus gradus eſt pſeuerātia,ſed
& ipſa ternarij numeri ſctīficatione di-
cata. Perſeuerantiā nāq; faciunt imita-
tio ſctōꝝ, breuitas tpm,fragilitas cor-
poꝝ. Quid nanq; pati non poſſis,cū ui-
deas iuuenes,pueros,uirgines,anus, ſe-
nes,decrepitos,diuerſa ꝓ Xp̄o, non ſo-
lum excepiſſe,ſed & exq̄ſiſſe tormēta?
Conſidera pueroꝝ ætatem, iuuenum
ignē,uirginū teneritudinē, anuum fragi-
litatem,ſenū infirmitatē,impolr̄itatē de-
crepitoꝝ, & ubicūq; reflexeris oculos,
inuenies in his ætatib. multitudinē exē-
ploꝝ ad palmam martyrij uirilr̄ cucur-
riſſe. Nunq̄d de eodem luto formatus
es tu, & eodē ſpū inſpiratus? Et forſitā
non ingruit pſecutio ut martyriū patia
ris,nec dānaris ſi Xp̄o ſeruis: imò lauda
ris, & ab oib. p̄dicaris. Qd̄ ſi & pſecu-
tio imminet,contēnenda eſt pp̄ breuita
tem. Bn̄.n.natura ꝓuidit, q̄ nullū dolo-
rē uel longum uel magnū eſſe demon-
ſtrat. Si.n. magn⁹ ē,lōg⁹ eē nō pt. Cōiū-
ctio.n. corpis & aīæ,exq̄ſita diu tormē
tam̄ ſuſtinet, ſed ſtuporis magnitudine
tremefacta,ſūma uelocitate diſſoluit̄.
Magni ergo aīē magna tormēta cōtēne
re,q̄ ī breui tātā pariūt mutationē,ut de
labore ad reqē,de miſeria ad glr̄iā patiē
tē faciāt euolare. Cōſiderāda ē.n. fragili
tas corpis,quā ſæpe aut aliq̄s leuiſſim⁹
caſus, aut īcādētis febriculæ cumulata
cōgeries,breui pn̄t ſuffocare mometō.
Tribue ergo uirtuti,ſi necītas fuerit,qd̄
qn̄q; debes neceſſitati,ꝓ breui piculo ſē
piternū p̄miū adepturus. Vides ergo ꝙ
difficilis

difficilis ſit uia confeſſionis ad currēdū,
ꝙ multiplices ſemitæ ad tenendū. Verꝝ
eſt qd̄ ille tātus ecclr̄iæ magr̄ ait: Faci-
lius inueni eos q̄ innocētiā ſeruauerunt,
ꝙ q̄ cōgruā egerunt pn̄iam. Hæc de uia
cōfeſſionis ꝓ modulo nr̄o locuti ſum⁹,
ſublimioribus ſublimiores ſnīas reſeruā
tes. Cęterꝝ obediētię uiā ſub alio ſermo
nis principio aperire tentabimus,ne un
quam ī faſtidium ueniant uerba dn̄i ſal
uatoris,qui eſt benedictus in ſecula.

De uirtute obedientiæ, & eius gradibus.

NOn poſſumus nos cogitare ali-
1. Cor.3.b quid à nob,q̄ſi ex nob: ſed ſuffi-
ciētia nr̄a ex deo eſt. Quid.n.in
hoc uaſe teſteo, & fragilitate cōplexio-
nis humanæ,cogitare ſufficit ſpūs carce
re incluſus,pctō corruptus,dep̄ſſus ter-
Sap. 9.d renis? Corpus.n. qd̄ corrūpit̄,aggrauat
aīam: & deprimit terrena inhabitatio
ſenſum multa cogitātē. Benignus tn̄ eſt
Sap.1.b ſpūs ſapīæ,q̄ & ſpm̄ īcluſum illuminat,
& corruptū ſanat, & alleuat dep̄ſſum.
Eſt.n. ſpūs pietatis,cōpeditos ſoluens,
cæcos illuminās, & erigēs eliſos. Eſt &
ſpūs ueritatis,q̄ docet nos oēm uerita-
tē: nō ſolū aūt docet,ſed ēt ſuggerit. Sug
gerit uidelicet ut q̄ramus, docet ut ītel
ligamus. Ipſe eſt,quē dn̄s Ieſus poſt pa-
tris obediētiā uſq; ad mortē crucis,apo
Acto.2.a ſtolis ſuis miſit,obediētib. ſuis. An non
tibi vn̄r ſingularis obediētiæ cōſcēdiſſe
faſtigiū,q̄ accepta licētia ſedēdi in ciui-
tate,intra unius domūculæ ſepta cōclu
ſi unanimiter in or̄one pſeuerabant? In-
Acto. 5.g tellexiſti q̄a ibāt aplr̄i gaudētes à cōſpe
ctu concilij,qm̄ digni habiti ſunt ꝓ noīe
Ieſu cōtumeliā pati? O quātis obediētię
uiribus innitunt̄,q̄ gaudēt ꝓ xp̄o ad cō-
ciliū trahi? Dignitatē ducūt ꝓ eo cædi:
glr̄iam q̄rūt ꝓ eo mori. Beatę aīę, & abū
dāti maieſtate ſpūs influētes: qb⁹ uilitas
ſublimitas, cōtumelia glr̄ia,patientia ui-
ctoria,mirabili mirabilitate uīr̄. Mul-
tū repleta eſt aīa eoꝝ,opprobriū abun
Pſal.122.a dātibus, & deſpectio ſupbis. Cernis ꝙ
lib̄a frōte pōtificū faciē,phariſeoꝝ ſup-
ciliū,tumultū plebis irrūpant dicentes:
Magis oportet deo obedire ꝙ hoib. In Acto. 5.e
tuere illa duo magna luminaria Petrū
& Paulū, & uniuerſum ordinem aplr̄ici
ſenatus obābula, & ibi uidebis obediē-
tię firmitatē īter tormētoꝝ multitudinē
uirilr̄ pſtitiſſe. Nōne ipſe filius regis,rex phil.2.b
regionis illius,q̄ cōtinuis gaudijs incla-
reſcit,fact⁹ eſt pr̄i obediēs uſq; ad mor
tē,mortē aūt crucis, & didicit obedien
tiā ex ijs q̄ paſſus eſt? Audiſti miſeriam,
audi & coronā: uidiſti piculū,uide præ-
miū: attēdiſti infirmitatē,attēde ptātē.
Propter qd̄ (inq̄t) & deus exaltauit il- Ibidem
lū, & dedit ei nomē q̄d eſt ſup oē nomē.
Sed taceam⁹ īterim de illius obediētia,
q̄ ſingulari p̄rogatiua claudit̄ & ſign̄at̄.
Procedat in mediū magnus ille pr̄iar-
cha,fidei lumē,obediētiæ forma,iuſtitię
principatus. Audit ab oīpotēte: Egrede Gen. 12.a
re de terra tua, & de cognatione tua, &
de domo pr̄is tui, & ueni in terrā, quā
monſtrauero tibi: & ad unius iuſſionis
uocē,patriā fugit,relinq̄t parētes, deſe-
rit hr̄ditatē, & alioꝝ fines hoſpes ingre
dit̄ nouus. Magna res, & primitiuæ di-
gnitatis priuilegio ī pr̄e multaꝝ gentiū
cōſecrata. Primus primū ſuis facultati-
bus renūtiat, & obediētiæ uiā indefeſſa
uelocitate pcurrit. Deniq; cū accepiſſet
filiū in ſenectute ſua,in quo totius mūdi
bn̄dictio fuerat cumulāda, dicit ei de⁹:
Tolle filiū tuū unigenitū, quem diligis Gen. 22.a
Iſaac: & offer illū mihi in holocauſtum.
O quāta ī uerbis iſtis amaritudo,quāta
à corde pr̄is ſeparatio pietatis? Iubetur
nāq; filiū occidere,os ex oſſib⁹ ſuis, &
carnē de carne ſua: filiū magnæ ꝓmiſſio
nis,extremæ ſenectutis,ꝓpriæ mulieris:
filiū mirabilr̄ ꝓmiſſū,fœliciter natum,
educatū inocēter. Et ne q̄d deeſſet,ut te-
nerrimū intra pr̄na uiſcera doloris incē-
diū exūdaret,addit̄,unigenitū. Sūt nan-
que multi filij,ſed nō unigeniti. Iſte ſic ē
filius,ut & unigenit⁹. Iſte unic⁹ pr̄i,uni-
genitus mr̄i,hr̄ditati reſeruatus. Ne re-
ſpicias ad Iſmael,q̄a q̄ in ſeruitute & ex
ancilla genitus fuerat,ad libertatē & hę
reditatē minime pertinebat. Quia uero
multi ſunt filij & unigeniti, ſed nō dile-

ctī:ad exaggerandam in corde p̄ris tri-
bulationē,& cōprobandā in mēte iuſti
obediētiā dn̄s ſubiūgit, quē diligis. Vt
uero teneritudo p̄ris ex memoria dile-
cti noīs recrudeſceret,& interior pietas
ad dilectę uocis ſonū tota ferueret,puer
noīat̄ ex noīe,qđ uocatū erat à dn̄o pri-
uſq̨ in utero cōcipet̄. Vides quātis tri-
bulationū malleis Abrahæ pietas feria-
tur,cui p̄cipit̄ ut filiū tollat,occidat uni
genitum,quē diligit immolet,Iſaac pcu
tiet? Multū tētatus,multum probatus,
aduſtus eſt multū:dulcis relatio filij ad
p̄rem,p̄ris ad filiū.Hāc dulcedinē & oīs
affectus uiciſſitudinē obliuiſcitur Abra-
ham,ſternit aſinū ſuū,ligna componit,
ignē accēdit,eximit gladiū.Nō à dn̄o q̄-
rit, qr̄:nō murmurat,nō conq̄rit̄,nō ſal-
tē uultū doloris oſtēdit: ſed oīum q̄ p̄ci
piunt̄ gnarus:in mortē filij pia crudelita
te feſtinat.Iō ſummæ & admirabilis o-
bediētiæ uirtus in Abrahā,& ſingularis
excellētiæ laudibus p̄dicanda. Fortiſſi-
ma res eſt obediētia uera,& q̄ in animū
deſcēdere nō pōt,niſi à mūdi h⁹ aſpergi
ne pure p̄ſſe q̨ deterſum.Vt aūt uia eius
euidētius eluceſcat,oñdamus quantum
poſſumus quæ ſit obediētia ſpecialis ad
deū,ppria ad hoīem,cōis inter deū &
hoīem. Sūt q̄dā ſummè mala,q̄dā ſum-
mè bona. Summè bona ſunt diligere
deū,amare pximū,ueritatē loq̄, nō fur-
tū facere,nō falſum teſtimoniū dicere,
nō adulterari: & alia multa q̄ ſermonis
breuitas numerare phibet. Sūme mala
ſunt eoꝝ cōtraria,& ſilia illis. Bona p̄-
cipit deus ut faciamus, à malis iubet ut
abſtineam⁹.Præcepti h⁹ ſctā & incōmu
tabilis authoritas nō ualet quoquo mō
refelli:q̄a illius eſt charactere cōſignita
Mala. 3.b q̄ dicit: Ego dn̄s,& nō mutor. Si ergo
hō ille,quē impoſuit dn̄s ſup capita no-
ſtra,alr̄ ſentire uoluerit,ponēs tenebras
lucē,& lucē tenebras, uel p̄cipiat p̄di-
cta bona relinq̄re, uel malis p̄fatis ad-
hærere:audacter refutādū eſt p̄cipiētis
Act. 5.e impiū,& lib̄a uoce dicēdū: Obedire o-
portet magis deo q̄ hoīb.Hæc eſt ſpūa
lis obediētia ad deū,q̄ nunq̨ eſt hoīs ar
bitrio tēperāda, ſed incōmutabili con-
ſeruanda pposito.Certā igr̄ rl'am tene,
ut nec impio p̄latoꝝ p̄dicta bona relin-
quas,uel facias mala. Inter ſummè v̄o
mala & ſumme bona, q̄dā media ſunt
ad alterutrū ſe habētia, & boni maliq̨
nomē aſſumūt. Media ſunt ambulare,
ſedere,loq̄,tacere, comedere, ieiunare,
uigilate,dormire,& ſi q̄ ſunt ſilia: quæ ſi
paſtoris licētia fiāt,ſummā expectāt re-
tributionē.In his igr̄ medijs ſubditi eſſe
& obediētes debem⁹ ad nutū p̄poſito-
rū,nihil interrogātes,pp cōſciam: q̄a in 1. Cor. 10.f
his nullū p̄fixit opus deus, ſed p̄latoꝝ
derelīq̄t impio diſponēda.Nō aūt te mo
ueat magr̄ impitus,indiſcreta ptās, ſed Rom. 13
memēto q̄a nō eſt ptās niſi à deo: & qui
reſiſtit ptāti,reſiſtit dei ordinatiōi.Hæc
eſt ppria hoīs obediētia quā hoī debe-
mus,q̄ hoī ſubditi ſum⁹. Cōis eſt ēt iſta
inter deū & hoīem:q̄a q̄cq̄d obediētiæ
prælatis exhibet̄,ei exhibet̄ q̄ dicit: Qui Luc. 10
uos audit me audit. Cū magna igr̄ cau-
tela hoc tramite dicim⁹ incedendū:quia
& multi gradus ibidē deliteſcūt,quoꝝ
q̄ unū reliq̄rit,cæteros ſine retributione
tenebit. Primus gradus obediētię eſt
obedire libēter. Oīs ætas ab adoleſcen- Gen. 8.d
tia ſua pna eſt ad malū,& unuſq̄ſq̨ uo-
lūtatē praui cordis ſui ſectat̄. Ab illa.n.
primæ p̄uaricationis anguſtia innat⁹ eſt
hoī amor ppriæ uolūtatis,q̄ uoluntatē
ſui creatoris relinquēs,ibi ſubdita eſt ſer
uituti,ubi uoluit dn̄ari. Difficile eſt ergo
ſuā relinq̄re uolūtatē,& alteri⁹ uolūtati
deſeruire.Quālibet aūt graue ſit,non p̄t
tn̄ primū obediētiæ aſcendere gradū, q̄
uolūtatē p̄cipiētis ſuā nō fecerit.In uolū
tate ſua iuſtus gl'iat̄ ſeſe dn̄o confiteri.
Vn̄ uolūtariè (inq̄t) ſacrificabo tibi. So- Pſal. 53
la ergo uolūtas eſt, q̄ totius opis ornat
effectū,ſine q̄ ēt nec bn̄ aliq̄d agit̄, ēt ſi
bonū eē uideat̄. Ex uolūtate igit̄ ſuſcipiē
da ſunt impia p̄latoꝝ,& ipm̄ cor à ſuis
uolūtarijs reflexiōib. abducēdū, donec
ppria uolūtas mactata mādatū diligat
impantis. Hoc ē ergo libēter obedire,p̄-
latoꝝ uolūtatē uolūtarie adimplere.
Scd̄s obediētiæ gradus eſt obtempare

Pro. 10.b ſimpl'r. Qui ambulat ſimpl'r,ambulat
cōfidenter.In ſimplicitate cordis q̄rere
dn̄m ſcriptura p̄mōſtrat. Multos uide-
Sap. 1.a mus poſt p̄cipientis impiū multas face
re q̄ōnes:cur,qr̄,quāobrē,ſæpius inter-
rogare:crebras ingeminare q̄relas:q̄re-
re,qr̄ hoc p̄cipit,un̄ hoc uenit, quis hoc
adinuenit cōſiliū.Inde murmuratio,īde
uerba murmurationē & indignationē
ſonātia,& redolētia amaritudinē. Inde
frequens excuſatio,ſimulatio impol'ita
tis,aduocatio amicoꝝ.Nō ſic Abrahā.
Audi q̄d dn̄s de ſimplici ppl'o ptēſtet̄:
Pſal. 17.g In auditu (inq̄t) auris obediuit mihi, ut
uidelicet oñderet uno eodēq̨ momēto
pceſſiſſe & impantis impiū, & obſeq̄ū
Gala. 6.b obſequētis. Nolite errare, deus nō irri-
det̄. Murmuras cōtra p̄latū in taberna-
culo corpis tui? eleuat manū ſuā ad pro
ſternēdū te dextera dei. Incede igr̄ ſim-
pliciter ī mādatis obediētiæ, addens uo
lūtati ſimplicitatē,intētioni illuminatio
nē. Fortitudo.n.ſimplicis uia dn̄i,q̄ obe
diētia eſt. Fortitudinē igr̄ induūt q̄ obe-
2. Cor. 9.d diētes ſunt,& ſimpl'r incedūt. Terti⁹
Ibidem gradus eſt hilariter obedire. Hilarem.n.
datorē diligit deus. Non ex triſtitia (in-
quit Apl's) aut ex neceſſitate. Serenitas
in uultu,dulcedo in ſermonib. multū co
lorāt obediētiā obſequētis. Vn̄ & gēti-
lis ille Poeta ait ſic: Sup̄ oīa uultus acceſ
ſere boni. Quis.n.locus obedientiæ,ubi
triſtitiæ cernit̄ ægritudo? Oñdūt plerū-
que uolūtatē aī ſigna exteriora, & diffi-
cile eſt ut uultū nō mutēt,q̄ mutāt uolū
tatē. Nubiloſa corpis cōpoſitio, & fa-
cies tenebris obfuſcata triſtitiæ, deuo-
2. Reg. 6.d tionem ab aīo receſſiſſe ſignāt. Reſpice
Dauid an̄ arcā dn̄i hilariter ſaltātē,& q̨
ſapiēter ſupbiētis fœmine reprimit indi
gnationē. Ludā (inquit) & uilior ero in
cōſpectu dn̄i. Cernis igr̄ q̨ neceſſaria et
cōueniēs ſit hilaritas ī obediētiæ execu-
tione. Quis impat libēter triſtitiā efflan
ti? Si uis ergo pfectus eſſe,hilariter et cū
magna uultus alacritate ſuſcipe iubētis
impiū,ut uoluntati cordis, ſimplicitati
opis,uultus hilaritatē adiūgas. Quar
tus gradus eſt obſecundare uelociter.
Velociter currit ſermo dei, & uelocem
hr̄e deſiderat ſequētē. Vides cū quanta Pſa. 147.a
uelocitate currit ille q̄ dicit: Viā mādato Pſal. 118.d
rū tuoꝝ cucurri. Fidelis obediēs neſcit
moras,fugit craſtinū,ignorat tarditatē,
p̄ripit p̄cipiētē,parat ocl'os uiſui, aures
auditui,linguā uoci, manus opi, itineri
pedes,totū ſe colligit ut impantis colli
gat uolūtatē. Vide dn̄m feſtinātei p̄ci-
piētē,& hoīem feſtinātei obediētē. Za Luc. 19.a
chæe (īquit) feſtinās deſcēde: q̄a hodie ī
domo tua oportet me manere. Et feſti-
nanter deſcēdit,& excepit eū gaudens.
Aīaduertiſti q̄a & feſtinātei deſcēderit,
& gaudēter excepit. Audiſti obediētiā,
audi & obediētiæ remunerationē: Quia
ſalus huic domui facta eſt. Intuere ēt ex
occaſione h⁹ obediētię cōcluſiōis grāde
myſteriū, & obſignatā ſignaculo mīæ
ſnīam. Venit.n. (inq̄t) fili⁹ hoīs q̄rere & Ibidem
ſaluū facere q̄đ pierat. Nōne legiſti q̨ ſi Exod. 12.b
lijs Iſrael p̄cipit̄ ut agnū comedant feſti
nāter? Feſtināter q̄ppe ueri agni come-
ſtio ſignat̄ implēda: q̄a v̄ba illa, q̄ p le-
gem dedit,q̄ p ſemetipm̄ pn̄s exhibuit,
q̄ p eccl'iæ p̄poſitos tradenda,reliq̄t ue-
loci ſūt obediētia cōſummāda. Et tu er
go cū uolūtatē cordi, ſimplicitatē opi,
hilaritatē uultui cōiūxeris,adde ueloci-
tatē,ut ſis iuxta Apl'm Iacobū uelox ad Iacob. 1.c
audiēdū,& ad implēdū uelocior. Quin
tus gradus eſt adimplere uiril'r. Viril'r Pſal. 30.g
agite,& cōfortet̄ cor u̇r̄m,oēs q̄ ſpera-
tis ī dn̄o. Non eſt fortitudinis ire ad in-
obediētiā, ſed ab obediētia nō abduci.
Si tribulatio ītonat,ſi pſecutio reſultat,
ſi pc̄tōres tibi laqueū ponūt, ſi maligni
tuū iter impediūt:tu obediētiæ uiā non
deſeras,ſed dic: Parat⁹ ſum, & non ſum Pſal. 118.h
turbat⁹,ut cuſtodiā mādata tua. Quid
.n. ſupius enumerata pariūt utilitatis, ſi
fortitudo deſit: q̄ ī arce cōſtātię uirtutes
collocat,& eo uallo munit quo furentis
impetus aſpirare non poſſit? Manū tuā
miſiſti ad fortia? agendū eſt inſtāter, &
cōſtāter obediendū: nec iter v̄boꝝ ſeu
uerbeꝝ aſpitatē tā regalis eſt ſemita re
linquēda,ſed tenaciori eſt retinēda fer-
uore. Et ut br̄ dotes fortitudinis cōclu-

ctamus,uirtus eſt uirtutes ſeruãs ac mu-
niens.Iũge igr̄ uelocitati fortitudinẽ, cõ
ſtantiã inſtantiæ,& tũc decãtabis ſecu
Pſal.35.c rus:Manus pctõris non mouebit me.
Pſal. 135.c Sextus gradus eſt humilr̄ obedire. In
humilitate nr̄a memor fuit nr̄i,qui fecit
nos.Magna uirtus humilitas,ſine cuius
obtẽtu uirtus fortitudinis, nõ ſolum uir
tus nõ ſit,ſed ẽt inde ſupbiæ uitiũ erum
pat.Quàm fortiter currebat Saul cũ eſ-
ſet paruulus in oculis ſuis: quãta Phili-
ſtæoꝝ agmina ꝓſternebat:quãtis uiri-
bus exercebat gladiũ? Poſtq̃ ãt tenuit
eũ ſupbia,&trãſiuit in affectũ cordis,de
bilis & impotẽs factus, incircuncisoꝝ
armis facile ꝓſtratus occubuit. Aſpice
regẽ in quo humilitas ſublimis & humi
lis ſublimitas fœlici cõpoſitiõe niteſcũt.
Pſal.130.a Dñe(inqt)nõ eſt exaltatũ cor meũ, ne-
que elati ſunt oculi mei:& ad totũ itine
rariũ eius ſedula intẽtione recurre,&q̃-
quauerſum oculos reflexeris, inuenies
pſal. 58.b humilitatis floribus eſſe reſperſum.Au-
di nãq; alibi qd dicat: Fortitudinẽ meã
ad te cuſtodiã. Quàm uere loqt̃ iuſtus
iuſtitiæ executor. Sũt nãque plurimi q
fortitudinẽ ſuã nõ ad deũ, ſed ad inanẽ
gl'iam cuſtodiũt, q cõfidunt in uirtute
ſua:q de acceptis uirtutib.q̃ſi non acce-
perint gl'iant̃,cõditori faciẽtes iniuriã, à
quo eſt oẽ datũ optimũ, & oẽ donũ ꝑ-
Iacob.1.c fectũ.Ne ergo fortitudo in ſupbiã trãſ-
eat,cõdienda eſt ſale humilitatis,qa ni-
hil ꝓderit fortiter obedire, ſi contigerit
infœliciter ſupbire.Illi ergo fortitudinẽ
ſuã ad deũ cuſtodiũt, q cũ fecerint qd'
Luc.17.c facere debẽt,dicere pñt:Serui inutiles ſu
mus,qd' debuimus facere fecimus.
Septimus gradus eſt indeſinẽter obtẽ-
perare.Nõ q incœpit, ſed q pſeuerauerit,ſaluus erit.Incipe multoꝝ eſt pſeue-
rare paucoꝝ. Perſeuerãtia ſingularis ẽ
filia ſũmi regis,uirtutũ fructus,earumq;
cõſummatio,totius boni repoſitorium,
uirtus ſine q̃ nemo uidebit deum,nec à
deo uidebit̃:finis eſt ad iuſtitiã oĩ credẽ-
ti,in q̃ uirtutũ cõuẽtus reuerẽdũ ſibi tha
lamũ cõſecrauit.Quid.n.currere ꝓdeſt,
& añ metã curſus deficere? Sic currite
ut cõprehẽdatis,dicit Apl's: O q̃ pſeue 1.Cor.9.d
rãti pede curſum ſuũ pfecerat q dicebat: 2.Ti.4.b
Curſum cõſummaui.O q̃ lõgũ curſum
fœlix ille latro cõpleuit q cõſummatus
in breui expleuit tpa multa. Deniq; & Sap.4.c
dñs ꝓphaꝝ loqtur: Si conuerſus fuerit Exe.18.f
iuſtus à iuſtitia ſua, & fecerit iniqtatẽ:
oĩum iuſtitiaꝝ eius nõ recordabor.Vi-
des ergo q̃ ꝓfunda obliuione uirtutes
illæ ſepeliant̃, q̃s pſeuerãtia nõ inſigni-
uit.Sola eſt,q̃ amatorẽ obediẽtiæ ad re
gis cubiculũ introducit, ut eũ uideat in
decore ſuo,in quẽ deſiderãt angeli pro-
ſpicere.In uia igr̄ iſta qua ambulamus, 1.Pet.1
abſcõderũt ſupbi laqueũ mihi. Diffici- Pſal.139
lis eſt uia iſta,& grauis ſpinoſis anfracti
bus,multipliciũ uinculoꝝ nexib. inno-
data.An tu ibi putas obediẽtiæ fructũ,
cũ ſubditus audit obediẽtiã quã multis
expetierat uotis, cũ ei p̃cipit̃ qd' redo-
leat dignitatẽ,gaudio & lætitia fluitet,
potẽtiæ fulciat̃ imagine?Ecõtrario autẽ
an tu illi obedientiæ meritũ aſſignas, q̃
cũ aduerſitate ꝓcedẽs, aĩum terret au-
diẽtis,grauis ad audiendum,grauior ad
implẽdũ,ad tenẽdũ grauiſſima? Nõ eſt
ita.Faciẽdũ eſt ut à ꝓſperitate aĩo ſepa-
remur: & aduerſitatẽ aĩo cõplectamur,
ſi uolumus illũ ſeq,qui regnũ fugit, &
ad paſſionẽ uolũtarius uenit. Aĩaduer-
tis igr̄,quia uiæ iſtæ,uiæ uitæ ſunt,ducẽ
tes ad uitã. Bt̄i mites, qm̄ mites doce- Matt.5.a
bit dñs uias ſuas:cõtinget.n.eis qd' ſeq- pſal.24
tur:Adimplebis me lętitia cũ uultu tuo. pſal.15
Quia q̃diu ſumus ĩ corpe, ꝑegrinamur 2.Cor.5
à dño,lõge ſumus à facie dei,à uultu glo
riæ,à cõtẽplatione maieſtatis, niſi quia
plerũq; miſericors & miſerator dñs illu
minat uultũ ſuũ ſup nos. Hoc aũt fit cũ
remota nube illa,quæ oppoſita erat ne
trãſiret oro,accedimus ad illũ & illumi
namur,reuelata facie gl'iam dei ſpeculã
tes.Nõ aũt ita ꝓprie reuelata facie acci
piamus,cũ uideamus adhuc ꝑ ſpeculũ
& ĩ ænigmate, & carcerali corpe tenea
mur.Reuelata dicit q̃tũ ad caliginẽ cor
poꝝ.Vñ ſpũs iſte creatus aliqñ ad crea
torẽ ſpũum emergit,&adhærẽs ei unus
cũ eo ſpũs efficit̃.Nullius aũt momenti
eſt

eſt iſta cõtemplatio:quia ſpũs clauſtris
corpeis circũdatus, frequẽti carnis con
tagiõe relidit̃,&ſupra creaturã conſtitu
tus,infra q̃q; uiliſſima ꝓtinus repit̃.Sed
Pſal.110.a & creator ſpũs c⁹ magna ſunt opa, exq
ſita in oẽs uolũtates eius,mõ accedit ne
ſciẽtibus nobis,mõ ignorãtibus nob̄ re
Ioan.3.c cedit,quia neſcimus uñ ueniat, aut quo
uadat.Et plerũq; quãto frequẽtius q̃ri-
tur,tãto uelocius elõgat̃,iuxta qd' & i-
Cant.6.a pſe loquit̃ ſpõſæ:Auerte oculos tuos à
me,qa ipſi me auolare fecerũt.Cõtingit
ẽt ut cũ nõ q̃rit̃ ueniat,cũ q̃rit̃ fugiat,ſic-
Cant.3.a ut ſpõſa ſe in Cãticis multiplr̄ oſtendit
q̃ſiſſe,& nõ inueniſſe. Nõ eſt aũt uultus
iſte uultũ gl'iæ dñi inueniſſe, q̃ eſt ſuper
cherubim,qa uniuerſitati angeloꝝ pu-
riſſimus & clariſſimus exhibet̃: nob̄ ũo
ſpeculatorijs & umbratilib. adũbratur
imaginibus. Quia igr̄ hic uultũ dei ſic-
uti eſt uidere nõ poſſumus, adimpletio
nẽ lætitiæ nõ hẽmus donec trahat nos
ad ſeip̃m,& accedat caput corpi, & ſit
deus oĩa in oĩbus. Illic erit adimpletio,
hic eſt guſtus.Guſtamus.n.hic & uide-
mus qm̄ ſuauis eſt dñs,ſed guſt⁹ iſte nõ
trãſit in potũ,qa licet uideamus,non tñ
penetramus.In guſtu eſt ſuauis,in adim
pletione mirabilis.Sctõꝝ aũt aĩæ terre
nis exutæ corpibus,q̃ iã ad ſedes æthe-
reas aduolauerũt,licet bibãt, nõ tñ ad-
implent̃,nõ tñ inebriant̃. Quãuis.n.mul
ta beatitudine pfruant̃, expectãt tñ re-
ſurrectionẽ mortuoꝝ corpoꝝ, ut cũ in
terra ſua duplicia poſſederint, ſempiter
Eſa.61.a na pfundant̃ lætitia.Mõ.n.illis ſingulis
Apo.6.c ſingulæ ſtolæ albæ datæ ſũt, & iniũctũ
ut ſuſtineant tp̃s adhuc modicũ, donec
impij cõterant̃ duplici cõtritione,& ip̃i
gemina beatitudine coronent̃.Cũ ergo
nõdũ hẽant qd' hr̄e deſiderãt, inebriari
nõ pñt,ſed eſt eis illa uiſio potus: ut ſic-
ut abſq; labore bibit̃,ita ſine labore qe
ſcat̃,donec ſatient̃ cũ apparuerit gloria
Ephe.4.c ſua.Cũ aũt reſurgemus in uiꝝ pfectũ in
mẽſurã ætatis plenitudinis xp̃i, & glo-
rioſa illa ciuitas margaritis ſuis ornabi-
Pſal.15.c tur,& ſicut lætãtiũ oĩum habitatio erit
1.Ioan.3.a in ea;tũc adimplebit nos lætitia cũ uul
tu ſuo,qa uidebimus eũ ſicuti eſt. Tũc Pſal.35.b
inebriabimur ab ubertate domus ſuę,et Cant.5.a
torrẽte uoluptatis ſuæ potabit nos, di-
cetq; nobis:Bibite & inebriamini cha-
riſſimi:qa & aĩa illuminationẽ,&corp⁹
gl'ificationẽ iure ꝑpetuo poſſidebũt.Se Pſal.15.c
quit̃:Delectationes in dextera tua uſq;
in finẽ.Siniſtra dei,uita pñs eſt. Et qa ꝓ
ſiniſtro ducimus qcqd nõ multũ cura-
mus,ꝑ ſiniſtrã pñs uita accipit̃,in q̃ dñs
electos ſuos ſic ab impijs ꝑmittit flagel
lari,ut ẽt patiat̃ occidi. An non tibi uñr Pſal.43.c
obliuioni dati q dñt:Propter te mortifi-
camur tota die:æſtimati ſumus ſicut o-
ues occiſionis:qr̄ faciẽ tuã auertis,obli-
uiſceris inopiæ nr̄æ?Per dexterã uero il-
la bt̃ã uita ſignat̃ q̃ neſcit niſi gaudia,de
qua nihil aliud dicere poſſumus, niſi qa Pſal.86.a
glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. Ibi
ſunt delectationes illæ q̃s ocl's nõ uidit, 1.Cor.2.b
nec auris audiuit,nec in cor hoĩs aſcen-
derũt,q̃ p̃parauit deus diligẽtibus ſe.In
ſiniſtra tribulationes,ĩ dextera delecta-
tiones.Vſquequo aũt?Vſq; in finẽ.Quis Rom.10.a
eſt iſte finis?Finis ad iuſtitiã Xp̃s omni Sap.8.a
credẽti:finis ille de quo ſapiẽs dicit:At-
tingit à fine uſq; ad finẽ fortiter,et diſpo
nit oĩa ſuauiter. Te.n.cernere finis eſt
cõſummatus.Ipſe eſt finis ad quẽ cũ ue-
nerimus, nihil amplius ſitiemus: Ieſus
Chriſtus ſpõſus eccleſiæ:qui eſt benedi
ctus in ſecula,Amen.

De quinque negociationibus, & quinque regionibus.

N Egociamini dũ uenio.Verbum
pr̄is,unigenitus dei,ſol iuſtitiæ,
ſummus ille negociator,de ultri Luc.19.c
mis cœloꝝ finib⁹ nr̄æ redẽptionis p̃tiũ
apportauit.Fidelis iſta negociatio & oĩ
acceptiõe digniſſima,ĩ q̃ rex filius regis
efficit̃ negociatio,auꝝ ꝓ plũbo tribuit̃,
ꝓ pctõre donat⁹ ẽ iuſt⁹.O q̃ ĩdebita mi
ſeratio,q̃ gratuita & ſic ꝓbata dilectio,
q̃ inopinata dignatio,q̃ ſtupẽda dulce
do,q̃ ĩuicta mãſuetudo,q̃ uilis negocia
tio,ubi fili⁹ dei ꝓ ſeruo tradit̃,ꝓ creatura
creator occidit̃,ꝓ mãcipio dñs cõdẽna
tur.Tua ſunt hęc xp̃e opera, qui de lu-

mine cœli ad tenebras inferni: à dextra
maieſtatis ad miſeriā hũanitatis, à gl'ia
pr̃is ad mortẽ crucis deſcẽdiſti: infernũ
illuſtrãdo, hoíem redimẽdo, ſuperando
mortẽ, & mortis authorẽ. Vnus es, &
ſcd̃m nõ hẽs: quẽ ad nos redimẽdũ pro-
pria benignitas inuitauit, mĩa traxit, ue-
ritas q̃ te uẽtuꝝ ꝓmiſeras cõpulit, puri
tas uteri uirginalis ſuſcepit, ſalua uirgini
tatis integritate potẽtia eduxit, obediẽ
tia in oĩbus deduxit, patientia armauit,
charitas uerbis & miraculis manifeſta-
uit. Abſint ꝓcul negotiatores terrę The
mam, recedãt filij Agar, q exq̃ſierũt pru
dẽtiã, elõgent à me gigãtes à ſcl'o noía-
ti, q ab initio fuerũt ſtatura magna, ſciẽ
tes bellum. Nõ hos elegit dñs, neq; uiã
diſciplinæ meruerũt, ꝑpea pierũt, ſed de
dit eã Iacob puero ſuo, & Iſrael dilecto
Mat. 11.d ſuo. Abſcõdiſti.n. hæc dñe ſapiẽtib⁹ &
prudẽtibus, gigãtibus & noíatis, q ma-
gni facti ſunt uidelicet in oculis ſuis, &
reuelaſti ea paruulis & humilibus tuis.
Libẽter amplector negociationẽ tuã,
qa negotiũ meũ eſt. Hæc mercimonia
cũ ſumma ſuauitate ruminat aĩa mea.
Nõ ſolũ aũt ruminat, ſed & reuocat ru-
minationẽ tuã: qa & intelligit, q̃ diligit,
Prou. 31.b & cõmendat memoriæ, q̃ elegit. In his
Pſal. 88.b negociationibus p̃cipis eſſe aĩam meã,
ut fiat nauis inſtitoris delõge portans
panem ſuũ. Negotiabor donec uenias,
uenienti lætus occurrã, & utinã audiam:
Euge ſerue bone. Tui ſunt cœli, & tua ẽ
terra, ĩ regiõib. tuis. Negotiabor igr̃ ſecu
rus, te ſolũ hñs ĩ itinere ducẽ, ĩ piculis ꝓ-
tectorẽ, cõſortẽ ĩ tribulatiõe. Regiones
tuæ q̃nq; ſunt, q̃s pambulãt ad negotiã
dũ inſtitores tui, ubi te q̃runt dilecti tui,
& ĩueniũt dilecti tui. Prima regio eſt re
gio diſſil'itudinis. Nobilis illa creatura ĩ
regiõe ſil'itudinis fabricata, qa ad imagi
nẽ dei facta, cũ in honore eſſet nõ ĩtelle-
xit, & de ſil'itudine ad diſſil'itudinẽ de-
ſcẽdit. Magna ꝓrſus diſſil'itudo, de para
diſo ad infernũ, & de angelo ad iumen
tũ, de deo ad diabolũ. Execrãda cõuer
ſio, gloriã ĩ miſeriã, uitã in pugnã ꝑpetua
captiuitate cõuertere. Maledicta deſcẽ
ſio, de diuitijs ad pauptatẽ, de libertate
ad ſeruitutẽ, & de rege ad laborẽ deſcẽ
dere. Miſeri nos, & miſerabil'r nati: qb⁹
datũ eſt naſci ĩ mœrore, uiuere in labo-
re, in dolore mori: de pctõre pctõres, de
debitore debitores, de corrupto corru-
pti, de ſubacto ſubacti, geniti, & gñan-
tes: ſumus gens peccatrix, ppl's grauis
iniq̃tati, ſemẽ peſſimũ, filij ſcelerati, ad-
dẽtes p̃uaricationẽ. Ecce q̃ſi non ſimus Eſa. 40.d
ſic ſumus corã eo, quaſi nihilũ & inane
reputati, putãtes nos aliq̃d eſſe cũ nihil
ſimus. Vulnerati ſumus ingrediẽtes mũ
dũ, cõuerſando ĩ mũdo, exeũdo de mũ-
do, à plãta pedis uſq; ad uerticẽ non eſt
ſanitas in nobis. Nouerat hæc ille ſubli-
mis propheta, qui ſtatũ humanæ miſe-
riæ deplorãs in hæc uerba ꝓrupit: Gra- Eccl. 40.a
ue iugũ eſt ſup filios Adæ à die exit⁹ de
uẽtre mr̃is eoꝝ uſq; in diẽ ſepulturæ in
mr̃em oĩm. In hac diſſil'itudinis regiõe
q̃d negotiabimur dñe deus? Aſpicio ge
nus humanũ ab ortũ ſolis uſq; ad occa
ſum h⁹ mũdi nũdinas pambulare, alios
diuitias q̃rere, alios honoribus inhiare,
alios fauoralis auræ ſuauitate raptari.
Sed q̃d de diuitijs? Nõne cũ labore acq̃
runt, cũ timore poſſident, cum dolore
amittunt? Theſaurizas & ignoras cui pſal. 38
cõgregabis ea. Vide quãtũ laborẽ pro
pituris diuitijs aſſumpſiſti. Tranſis ma-
ria, & aliũ tibi orbem apis nauigando,
ſcd̃m ſapientẽ tribus digitis diſtans à
morte, pr̃iam fugis, relinq̃s parẽtes, di-
uelleris ab uxore, filios neſcis, & oĩm ne
ceſſitudinũ oblitus, q̃ris ut acq̃ras, acq̃-
ris ut pdas, pdis ut doleas. Filij hoíum Pſal. 4
uſq; quo graui corde: ut q̃d diligitis ua-
nitatẽ, & q̃ritis mẽdaciũ? Quæ eſt iſta
demẽtia filij Adã, circuire maria, pam-
bulare terras, rapi extra mũdũ, ĩ labori-
bus plurimis, ĩ uigilijs multis, in ieiunijs
crebris, ĩ mortib. frequẽter? Ecce q̃les di
uitiæ. Sed q̃d de honorib? In ſublimi lo-
co poſit⁹ es, ducẽ te cõſtituerĩt. Vide ſi ñ
à deo iudicãdus es, ab hoíb⁹ ſpectãdus:
ab oĩb. lacerãd⁹. Si miles es, excubas añ
limina principis, ut principatũ acq̃ras,
& ferrato ueſtit⁹ amictu, ꝓpior es uul

neri q̃; honori, morti q̃; uitæ, piculo q̃;
p̃mio. Si de ſorte dñi nõne ep̃s Romanũ
pontificẽ, archidiacon⁹ uel diacon⁹ ep̃m
ptimeſcit? Vide ẽt utrũ excuſſeris man⁹
tuas ab oĩ munere, ne cũ Simõe audias:
Acto. 8.d Nõ eſt tibi ps neq; ſors in ſermone iſto:
qa uoluiſti donũ ſpũs ſancti cũ pecunia
poſſidere. Nihil ad nos de rectorib⁹ ec-
cleſiæ iudicare: uideãt ipſi ſpõſi, cum de
ſpõſa cœpit exigere rõnem, q iudicat or
bẽ terræ in æq̃tate. Nũq̃d in honore ſine
dolore, ĩ p̃latiõe ſine tribulatione, ĩ ſubli
mitate ſine uanitate eſſe q̃s p̃t? Ecce q̃-
les honores: Quid aũt de gl'ia? Gl'ia ti-
bi uñ fœtidę puluis, lim⁹ terræ, uas in cõ
tumeliã? Nõ tibi non tibi, ſed noĩ dñi da
gl'iam. Illi pmitte gl'iam ſuã, q gl'ioſus ẽ
in ſctis ſuis. Illũ lauda, quã laudãt angeli
in cœlis. Nũq̃d & ipſa inanis gloria, q̃ ni
hil aliud eſt q̃; auriũ inflatio uana, q̃ hr̃i
uix põt ſine ĩuidia? Reſpice quos antece
dis, & cogita qa oĩb. ĩuidiæ ſemina prę-
buiſti. Oẽs ergo aduerſum te toruis lu-
minib. inflãmant, tua fœlicitate torquẽ-
tur, tua urunt gl'ia. Ecce uñ glorioſus, in
Pſal. 38.d de odioſus, uñ ſublimis, inde humilis: in-
de ſolicitus, uñ ſecurus. Vides ergo q̃ ua
nẽ cõturbat oĩs hõ. Hæc ſunt mercimo-
nia q̃ ĩueniuntur ĩ regione diſſil'itudinis.
Prudẽs ergo negotiator q uidet ĩ diuitijs
laborẽ, ĩ honorib. pœnã, ĩuidiã in gl'ia, fa
cit ſarcinã ſuã mũdi contẽptũ, & fugit.
Scd̃a regio eſt paradiſus clauſtralis. Ve
re clauſtrũ eſt paradiſus, regio uallo di-
Pſal. 131.a ſciplinæ munita, in q̃ p̃tioſaꝝ eſt merciũ
fœcũda fertilitas. Gl'oſa res, hoíes uni⁹
moris habitare in domo: bonũ & iucun
dũ habitare frẽs ĩ unũ. Videas illũ pctã
ſua deflẽtẽ, aliũ in dei laudib. exultantẽ,
hũc hoíb. miniſtrãtẽ, illũ alios erudiẽtẽ,
hũc orãtẽ, illũ legẽtẽ, hũc miſerẽtẽ, illum
pctã puniẽtẽ, hũc charitate flagrãtẽ, illũ
humilitate pollẽtẽ, hũc ĩ ꝓſperis humilẽ,
illũ in aduerſitate ſublimẽ, hũc in actiua
laborãtẽ, illũ ĩ cõtẽplatiua q̃eſcẽtẽ: et po
Gen. 32.a teris dicere: Caſtra dei ſunt hæc. Quam
terribilis eſt locus iſte: nõ eſt hic aliđ ni-
ſi domus dei, & porta cœli. Quid tibi er
go fidelis aĩa ĩ his nũdinis ẽ cõſecrandũ?
Perambula uirtutes cohabitãtiũ in do-
mo dñi uirtutũ, & fac inde ſarcinã tuã,
formã uiuẽdi. Quæ prius habitabas ĩ re
gione umbræ mortis, trãſi ad regionẽ ui
tæ & ueritatis. Tertia regio eſt regio ex
piationis. Tria ſunt loca q̃ mortuoꝝ aĩę
ꝓ diuerſis meritis ſortiunt, infernus, pur-
gatoriũ, cœlũ. In inferno impij, in purga
torio purgãdi, in cœlo pfecti. Qui ĩ infer
no ſũt, redimi nõ p̃nt: qa in inferno nul-
la ẽ redẽptio. Qui ĩ purgatorio ſunt, ex-
pectãt redẽptionẽ, prius cruciãdi, aut ca
lore ignis, aut rigore frigoris, aut alicui⁹
grauitate doloris. Qui ĩ cœlo ſunt, gau-
dio gaudẽt ad uiſionẽ dei, xp̃i frẽs ĩ natu
ra, cohæredes ĩ gl'ia, ſil'es in æternitate iu
cũda. Quia igr̃ primi redimi nõ p̃nt, ter
tij redẽptione nõ ĩdigẽt, reſtat ut ad me
dios trãſeamus p cõpaſſionẽ, qb⁹ iũcti
fuimus p humanitatẽ. Vadã in iſtã regio
nẽ, & uidebo uiſionem hanc grandem, Exo. 3.a
q̃ũo pius pr̃ glorificandos filios in ma-
nu tentatoris relinquat, non ad occiſio-
nem, ſed ad purgationem: non ad iram,
ſed ad miſericordiam: nõ ad deſtructio
nem, ſed ad inſtructionem: ut iam non
ſint uaſa iræ apta in interitum, ſed uaſa
miſericordiæ p̃parata ad regnum. Sur-
gam ergo in adiutorium illis, interpella
bo gemitibus, implorabo ſuſpirijs, orõ-
nibus intercedã, ſatisfaciã ſacrificio ſin-
gulari, ſi forte uideat dñs & iudicet ut la
borẽ cõuertat in requiẽ, miſeriã in glo-
riã, uerbera in coronã. His.n. & hmõi of
ficijs põt eoꝝ pnía reſecari, finiri labor,
deſtrui pœna. Percurre ergo q̃cũque es
fidelis aĩa regionẽ expiationis, & uide
quid in ea fiat, & in nũdinis iſtis fac ſar-
cinam tuam affectum compatiendi.
Quarta regio eſt regio gehẽnalis. O re-
gio dura & grauis, regio extimeſcenda,
regio fugiẽda: terra obliuionis, terra af-
flictionis, terra miſeriaꝝ, in q̃ nullus or-
do, ſed ſempitern⁹ horror inhabitat. Lo
cus lethifer, ĩ q̃ ignis ardẽs, ubi frigus ri-
gẽs, ũmis ĩmortalis, fœtor ĩtolerabilis,
mallei pcutiẽtes, tenebrę palpabiles, cõ
fuſio pctõꝝ, inũdatio uiculoꝝ, horribi-
les dęmonũ facies. Tot⁹ trẽo atq; horreo

ad memoriam iſtius regionis, & con-
Eſa. 14. d cuſſa ſunt oĩa oſſa mea. Quõ cecidiſti
Eze. 28. d Lucifer, q mane oriebaris? Oĩs lapis p̃-
Eſa. 14. c tioſus opimẽtum tuũ, mõ ſubter te ſter
nit̃ tinea, & opimentũ tuum uermis. O'
deus quanta diſtantia inter opimentũ
p̃tioſi lapidis, & opimentũ uermis inter
delicias paradiſi, & tineam corrodentẽ
Mat. 25. d ĩferni? Scio qa paratus eſt ille ignis dia-
bolo, & angelis eius, & hoĩb. ſiĺib. eius:
ubi ſine fine finient̃, ſine morte morient̃,
torq̃bunt̃ ſine ceſſatione. Viuens igit̃ in
infernum deſcende, pcurre mentalibus
oculis tormentoꝝ officinas, fuge ſcele-
ra & uitia, p qbus ſcelerati hoĩes & ui-
tioſi pierunt. Habe odio iniqtatem, &
dilige legẽ dñi, & tã formidoloſis nũdi-
nis fac ſarcinã tuam odium pc̃ti. Quin-
ta regio eſt paradiſus ſupercœleſtis. O'
btã regio ſupnaꝝ uirtutum, ubi btã tri-
nitas à btĩs facie ad faciem uĩ, ubi illa
ſublimia agmina ſublimi pẽnarum ap-
Eſa. 6. a plauſu: Sc̃tũs, ſc̃tũs, ſc̃tũs dñs deus ſa-
Apo. 4. c baoth, clamare non ceſſant. Locus eſt
uoluptatis, ubi torrente uoluptatis po-
tant̃ iuſti. Locus ſplendoris, ubi iuſti
fulgent ſicut ſplẽdor firmamenti. Lo-
cus lætitiæ, ubi lætitia ſempiterna ſup
capita eoꝝ. Locus abundantię, ubi ni-
hil deeſt uidentib. eũ. Locus ſuauita-
tis, ubi apparet dñs ſuauis uniuerſis.
Locus pacis, ubi in pace factus eſt loc⁹
eius. Locus admirationis, ubi ſunt mi-
rabilia opa eius. Locus ſatietatis, ubi
ſatiabimur cũ apparuerit gloria eius.
Loc⁹ uiſionis, ubi uidebit̃ magna uiſio.
O' regio ſublimis, plena diuitiaꝝ, đ ual-
le lacrymaꝝ ſuſpiram⁹ ad te, ubi ſapia
ſine ignorantia, memoria ſine obliuio-
ne, intellectus ſine errore, rõ ſine obſcu-
ritate ſplendebit. Regio in q̃ dñs tranſ-
iens miniſtrabit electis ſuis. i. talẽ ſe q̃lis
eſt oñdet. Illic erit deus oĩa in oĩb. ubi
reꝝ uniuerſitas mirabiĺr ordinata da-
bit creatori gĺiam, lætitiam creaturæ.
Curre igr̃ ſpũalis aĩa oculis deſiderioꝝ
p regionem iſtam, & uide regem gĺiæ ĩ
decore ſuo gĺioſum, ſtipatum legionib.
angeloꝝ, ſc̃tõꝝ ornatum agminib. de-
ponentẽ ſupbos, humiles exaltantẽ, da-
mnantem dæmones, hoĩes redimentẽ,
& dic: Btĩ q habitãt in domo tua dñe, ĩ Pſal. 83. a
ſcĺa ſcĺoꝝ laudabunt te. Cum ergo mẽ
te pcepis tam p̃tioſas nundinas, merci
monia tam p̃clara, conſtrue ſarcinam
tuam amorẽ dei. Vidiſti regiones, aĩad-
uertiſti nundinas, ſarcinam conſtruxi-
ſti, & btũs es. Negotiare ergo dum ue-
niat dñs deus tuus, ut ei dicere poſſis:
Dñe quinq; talenta tradidiſti mihi, ec- Mat. 25. a
ce alia quinq; ſuperlucratus ſum: & au-
dire merearis: Intra in gaudium dñi tui
ſpõſi eccĺiæ, q eſt bñdictus ĩ ſcĺa, Amẽ.

Parabola de fide, ſpe, & charitate.

REx nobilis & potẽs tres habuit
filias, fidem, ſpem, & charitatẽ:
his delegauit ciuitatem eximiã,
hamanam aĩam. In q̃ cũ tres ſint arces,
rõnabilitas, cõcupiſcibilitas, iraſcibili-
tas: unicuiq; ſuam contradidit: fidei pri
mam, ſpei ſc̃d'am, charitati tertiã. Rõna
bilitati p̃ficit̃ fides, qa fides non hẽt me
ritum ubi humana rõ p̃bet expimentũ.
Concupiſcibilitati ſpes, qa cõcupiſcere
nos non licet q̃ uidemus, ſed q̃ ſpamus:
& ſpes q̃ uĩ, non eſt ſpes. Iraſcibilitati
charitas, feruor. ſ. feruori: ut feruor uirtu
tis feruori naturæ dñet̃, imò feruor natu
ralis attollat ſe in feruorẽ uirtutis. Ingreſ
ſæ illæ unaq̃q; p poſſe ſuo domum ſuã
ornat & pcurat. Cuſtodẽ ergo domus
ſuæ in rõnabilitate fides ponit pruden-
tiam, nt ſuum ius in ea ſibi conſeruet, &
rõnem ſub legib. fidei & ĩtra terminos
à fide poſitos cohibeat. Vt aũt fiduciaĺr
in domo ageret, addidit & obedientiã.
Vt obedientia pceſſum opis, & tolerã-
tiam hr̃et laboris, ſubdidit & patientiã.
Vt aũt ẽt inferiorem actuũ uel ſenſuum
familiam regere bñ poſſet & diſpenſa-
re, ipſam ei diſpenſationem ſuffecit.
Vt ſc̃d'm Apĺm honeſte & ſc̃d'm ordi-
nem omnia fierent, addidit & ordinẽ.
Ne maledictio intraret domũ (Maledi- 1. Co. 14. g
cta oĩs domus indiſciplinata) cuſtodẽ
in porta poſuit diſciplinã. Spes aũt in
cõcupiſcibilitate domui ſuæ ſobrietatẽ

præfecit, ut ius ſuum in ea ſibi conſerua
ret, & principale eius ſibi ſp ſeruire cõ-
pelleret. Vt aũt inferiorem uoluntatum
& uoluptatum familiam diſcrete rege-
re ſufficeret, ipſa ei ſubdidit diſcretionẽ.
Cui ẽt contra concupiſcentiam carnis
addidit continentiam, contra concupi-
ſcentiam oculoꝝ conſtantiam, contra
ambitionem ſeculi humilitatem. Et ne
egeſtas intraret domum (ubi. n. multa
Prou. 14. c uerba ſunt, ſicut dicit Salomon, ibi mul
ta egeſtas) ſilentium cuſtodẽ poſuit in li
mine. At charitas ſuam domũ ad Au-
ſtrum & meridiem poſitam, amicæ ſibi
pietati cõmiſit, iuſq; ſuum oẽ ei tradidit,
ſubdens ei ad obſeqũ primũ munditiã
corporis, deinde congruas exercitatio-
nes, uidelicet lectiones, meditationes,
or̃ones, & ſpũales affectiones. Et ne in-
greſſa domum miſeria cõturbaret btĩ-
tudinem filioꝝ dei, q ĩ ſeptimo gradu. i.
in pfectione btĩtudinis poſiti in domo
charitatis ludunt & iucundant̃ btĩ paci
fici: ipſam pacem cuſtodẽ in porta con
ſtituit. Sic ordinatis domib. ſuis, totius
ciuitatis q̃ſi p̃poſitum quendam œco-
nomũ poſuerunt libeꝝ arbitrium. Quo
pacto, redeunt in domũ pr̃is puellæ re-
giæ. Inimicus hõ ſupueniens, ordinem
& gĺiam ciuitatis uidens & inuidẽs ma
chinat̃ inſidias, & ingredi cupiens cor-
ruptis duob. de p̃cipuis ciuibus diſcre-
tione & diſpenſatione, uniuerſæ malitię
ſuæ exercitũ introduxit p portas rõnã-
bilitatis & concupiſcibilitatis. Præpo-
ſitus ciuitatis libeꝝ arbitrium, q totius
ciuitatis dimiſſus erat cuſtos & arbiter
(pr̃familiâs qppe pegre pficiens dedit
ſeruis ſuis ptãtem cuiuſq; opis) ligatur
uinculis ferreis, & in carcerẽ mittit̃. Prę
cipitatis de arce rõnabilitatis cuſtodi-
bus ſuis, mox contra fidẽ blaſphemia ĩ-
ducit̃. Cum q̃ irruẽtes contradictiones,
cõmotiones & confuſiones, cæteraq;
hmõi turba, cunctaq; ſibi diripientes, ſi
biq; qcqd libeat uendicantes, in rõna-
bilitate nihil rõnis reliquerunt, & iani-
tore pempto. ſ. diſciplina, oĩb. intrandi
& exeundi copiam p̃buerunt. Porrò in
domum ſpei (concupiſcibilitatẽ. ſ.) in-
greſſa, & oĩa ſibi uendicans dña luxu-
ria, totam eam de ſupiorib. deiectã ad
ima deuoluit, & concupiſcentiæ carnis
continentiã, concupiſcẽtiæ oculoꝝ cõ-
ſtantiam, ambitioni ſcĺi humilitatẽ cõ-
culcandam tradidit & illudendam. Et
pempto ſilentio ianitore, oĩb. & intran-
tibus & exeũtib. fecit portã patere. So-
brietatẽ uero & ſocias ſobrietatis uirtu
tes aut occidit, aut incarcerauit, aut in
exilium deſtinauit. Exinde ad ſupiorem
ciuitatis arcẽ cõſcendit̃, & pace ianito-
re & cuſtode ſummæ btĩtudinis pẽpto,
miſeria ĩgredit̃. Mox. n. dña ſupbia aſcẽ Pſal. 73. d
dens in arcẽ (ſupbia. n. eoꝝ q te oderũt,
aſcẽdit ſp) pietatẽ de ea impie deturba-
uit, totãq; illã pietatis & pacis familiã
morte uel exilio dãnauit. Iã q̃cũq; uult
ſc̃tũariũ đi ĩgredit̃: q̃cũq; ſc̃tã ĩ eo, q̃cũ-
que hactenus filijs Leui tm̃ acceſſibilia
erãt & uiſibilia, iã pphanata, iã direpta
ab inimicis, ĩ Babylonẽ trãsferunt̃, & đ
uaſis tẽpli cõcubinis regis Babylonij p
pinat̃. Sic capta ẽ & cõfuſa tota ciuitas.
Sc̃d'm gĺiã ei⁹ fcã eſt ignominia ei⁹. Cõ
fuſis oĩb. ad dñas triſtis nũtius uenit p-
ditæ ciuitatis. Conturbatæ illæ, pedib⁹
pr̃is puoluunt̃ auxilium deprecantes.
Cauſãte illo, & cuſtodis liberi arbitrij
arguente negligentiã: qd, inqunt, ô pr̃
libeꝝ arbitrium põt ſine adiutrice gr̃a?
Et ego, inqt, dabo gr̃am, ſed p̃mittẽdus
eſt timor. Ipſe. n. p̃ibit ante illam parare
uias eius. Egreſſus timor à facie dñi ue-
nit ad ciuitatẽ, baculũ hñs diſciplinę in
manu eius. Inuenitq; portam difficulta
tis obſeratam & obfirmatã uectib. ma
læ conſuetudinis. Ianitor pcax & ĩpro-
bus carnis laſciuia in portis aderat, q ti
mori ſatis infeſtus, opprobrijs & cõui-
tijs eũ fatigabat. At ille facto ĩpetu fidu
ciæ, frãgẽs uectes malæ conſuetudinis,
portas diruens difficultatis, miſeꝝ illũ
corripit, & baculo eũ diſciplinæ quẽ te-
nebat, uſq; ad mortẽ purget. Statiq; ſi-
gnũ aduenĩetis gr̃æ ſup portas eleuãs,
totã ciuitatẽ ṽtit ĩ timorẽ. Poſt quẽ gr̃a
ĩgredit̃ ciuitatẽ ſecũ totũ illũ uirtutũ cœ

leſtiũ exercitũ adducẽs. Mox ps inimi
ca diſparuit, uirtutes uero ad nota p̃ſidia
recurrunt. Procedentes illico & ſeipſas
deceptas fuiſſe accuſantes diſcretio &
diſpenſatio, ueniam p̃canť: ꝓdit de uin-
culis & ad occurſum dñæ gr̃æ feſtinat
arbitrium, ſub regno gr̃æ nunc tandem
ſe ſperãs fore liberꝫ. Fercula p̃parant fi-
liabus regis domus ſuæ, & menſæ po-
nunť cõgrue. In menſa qppe fidei panis
ponit doloris, & aq̃ anguſtiæ, & cæte-
ra pniæ fercula. In menſa ſpei panis cõ-
fortans, & oleum exhilarans faciem, &
cætera cõſolatiõis fercula. In mẽſa cha
ritatis panis uitę, uinũq; lętificãs, & oẽs
d̃licię p̃adiſi. Iã ingrediũť & epulãť, & cu
Pſa.126.a ſtodiũt ciuitatẽ. Sed niſi dñs cuſtodie-
rit ciuitatẽ: fruſtra uigilat, q cuſtodit eã.

Parabola de nuptijs filij regis, & de ornamentis ſponſæ ſuæ.

Ilius regis ſupercœleſtis Ierl'm
egreſſus eſt ut contemplareť re
gna p̃ris ſui ĩferiora. Qui circũ-
ſpectis oĩb. regreſſus ad p̃rem ait: P̃r oĩa
regna terrarꝫ circuiui, & q̃ in oĩb. agerẽ
Gen.18.c tur diligenter aſpexi. Clamorẽ ẽt Sodo
morꝫ q ad te aſcenderat, uerꝫ eſſe cõpi,
& ultione digna puniri. Sed iam tp̃s eſt
ut in futurꝫ mihi ꝓſpiciã, uxorẽ ducam,
filios ꝓcreẽ, familiam iam p me regam.
Sponſam q̃ mihi hñda cõplacuit, in do-
mo regis Babylonici uidi. Quam rex il
le captiuã tenet: & ne q̃ ſit ualeat cogno
ſci, uilib. ac ſordidis ueſtib. eã ĩduit. Ad
hæc p̃r ad filiũ: Abſit, inqt, à te ut rem
iſtã facias coæterne & cõſubalis mihi
unice fili. Aethiopiſſa illa, de q̃ dicis, nõ
eſt condigna tuo gñi uel tuæ ĩmẽſitati.
Ad quem filius: Fixũ, inqt, hẽo in me &
uxorem uelle ducere, & nullã niſi hanc
mihi cõiungere. Si ita eſt, inqt, p̃r, tu co-
æternus & cõſubalis & coop̃s mihi in
manu hẽs & illã de captiuitate Babylo
nica liberare, & ꝓut uis tibi ſponſam aſ
ſumere. Statim affuit inumerabilis mul
titudo angelorꝫ & cœleſtiũ agminum,
in his nuptijs filio ſummi regis miniſtra
re ſeſe p̃parantiũ. E' qb. unũ. ſ. Gabrielẽ
archangelũ q paranymphus eius fieret
elegit. Gabriel electus, filio ſũmi regis
ait: En fortitudo tua ego ſum: illam tibi
quam q̃ris de medio Babyloniæ ui ra-
pere, ſi impas, & ualeo, & parat⁹ ſum.
Non ita agendũ eſt, inqt, filius regis æ-
terni, uiolentia nulla Babylonico regi
inferenda eſt: conſilijs occultis & ſapia,
q̃ mihi iungenda eſt, de captiuitate Ba-
bylonica eſt eripienda. Ad Mariam uir
ginem de ſtirpe Dauid myſterium con
ſilij mei à te Gabriel eſt deferendũ: oc-
culte apud eam in thalamo eius conui-
uium nuptiarꝫ mearꝫ eſt nunciandum
& celebrandũ. Ad Mariam Gabriel ar
changelus deſcẽdit, qđ ſibi iniunctum
fuerat p̃egit. Sed q eũ miſerat, anteq̃ nũ
ciareť, iã ad uirginẽ uenerat. Ibi nũcia-
tũ, ibi celebratũ eſt ſc̃tiſſimũ nuptiarꝫ
conuiuium. Sed nũqd tãtus ac talis iſte
ſponſus ad ſpõſam ſuã uacua manu ue-
nit? Nequaq̃, ſed donatiua detulit: dela
ta erogauit. Et qa hyemis tp̃e uenit, hye
males ueſtes primũ ſuæ ſponſæ dedit,
agninã uidelicet pelliceã, & cappam.
Qđ utrunq; fit de agno, ſed alterꝫ ſine
dolore agni. i. lana de q̃ fit cappa, ſumiť:
alterꝫ uidelicet pellis, uñ pellicea, abſ-
que dolore graui ab agno non accipiť.
Spõſus iſte agnus eſt, ſicut ſcriptura te-
ſtať: Quaſi ouis ad occiſionẽ duceť: & q̃ Eſa.53.
ſi agnus corã tondẽte ſe, ſic nõ ap̃iet os
ſuũ. Et alibi: Ecce agn⁹ dei, ecce q tollit Ioan.1.
pc̃tã mundi. Agnus igr̃ iſte de lana ſua
ſpõſæ cappã fecit, cũ humilitatẽ uerbis
docuit dicẽs: Diſcite à me qa mitis ſũ, Mat.11.
& humilis corde. Pelliceã dedit, cũ uigi
lijs, cum ieiunijs, & alijs carnis ſuæ affli
ctiõib. ad ultimũ paſſiõe crucis, mortifi
cationẽ carnis ſpõſę oñdit. Cappa itaq;
(q̃ q ĩdut⁹ ẽ abſcõdiť) ſignat humilitatẽ,
qa q̃ ſpõſa ẽ Xp̃i latitat, & à ſc'lo cogno
ſci refugit. Pellicea q̃ de mortuis aĩalib⁹
fit, mortificationẽ carnis ĩſinuat. Hęc ãt
hyemis tp̃e. Paſchali uero tp̃e armineã
pelliceã dedit circa collũ & circa manũ
rubeis gulis præparatam. Hæc pellicea
ſunt prædicatores, albi pp̃ reſurrectio-
nem, quam in Chriſto annunciant: & in

ſpõſam futuram p̃dicant: q cũ paſſionẽ
Xp̃i annunciant, rubeã gulã circa col-
lum portãt. Sed qa qdã paſſionem Xp̃i
ore p̃dicant, quam corde non ſentiunt,
Phil.1.c de qbus dicit Paulus: Quidã annunciãt
Xp̃m nõ ſyncere, exiſtimãtes ſe ſuſcita-
re tribulationem uinculis meis: oportet
ut qđ ore dñt, corde ſentiant. Nam mi
nus de cæteris ornata eſſet, ſi tm̃ circa
collum, & non uſq; ad pectus deſcẽden
tes gulas pelliceas hr̃et. Circa manus p̃
dicatores gulas hñt, cum in op̃ib⁹ ſuis
paſſionib. Xp̃i cõicant. Igr̃ pellicea ſpõ
ſo de arminio fit, qđ candidum eſt, in ſi
gnificationẽ lætitiæ ſpũalis ob ſpem fu
turæ reſurrectionis. Circa collũ & uſq;
ſupra pectus & circa manus rubeis gu-
lis ornata eſt, qa paſſionem Xp̃i, quam
ore p̃dicat, corde ſentit, & op̃ib. atteſta
tur. Dedit ẽt Xp̃s paſchali tp̃e ſponſæ
ſuæ cordubanos ſuos, q ſignant duo te-
ſtamenta, qbus affectus ſponſæ ne terrã
tangant muniunť: uel ſignant continen
tiam & charitatẽ, q̃ duos affectus, quo
rum alterꝫ ad carnẽ ſuam, alterũ ad ui-
tia olim ſponſa habuit, calceãt: è qb. ille
q ad carnẽ eſt, cõtinentia ſiue diſtrictio
ne diſciplinæ muniť: ille q eſt ad uitia,
charitate extinguiť. Sed hi cordubani
niſi ꝓfeſſione ligenť & obedientia, è pe
dibus elabunť. Multos. n. uidem⁹, q cõ-
tinentiã carnis ex charitate habuerunt,
uel ſcđm duo teſtamenta uiuere diſpo-
ſuerunt, ſed qm̃ ſub obedientia & ꝓfeſ-
ſione ſe nõ ligauerũt, grauiter lapſi ſunt.
Cordubani itaq; ſunt uel duo teſtamẽ-
ta, uel continentia & charitas, ligaturæ
ꝓfeſſio, & obediẽtia. Dedit ẽt Xp̃s ſpõ
ſæ ſuæ duas chirothecas, Manus ſpõſæ
ſunt op̃atio & contemplatio. Et q̃uis p
læuam alibi actiuã, p dexterã cõtẽplati
Cant.2.a ua uita (ut eſt illud: Læua eius ſub capi-
te meo &c.) hic tñ p ſiniſtrã cõtempla-
tio, p dexterã op̃atio deſignať, hac ſilr̃itu
dine, qa ſiniſtram frequenter tenemus
ſub ueſtib. abſconditã, dexteram uerò
ſæpius ad op̃andũ exponimus. Silr̃ ma
nus dextera. i. op̃atio, hẽt chirothecam
in qnq; folliculos ad qnq; digitos reci-
piendos diuiſam: qa bonũ opus debet
eſſe rectum, uoluntariũ, purũ, diſcretũ,
& firmũ. Rectũ in intẽtione: uolũtariũ,
ut nec timore nec aliq̃ alia fiat coactio-
ne: purũ, ut dũ fit, aliq̃ aura uanitatis nõ
inaneſcat: diſcretũ, ut ultra modũ nõ in-
tẽdať: firmũ, ut p̃ſeueret. Siniſtra aũt. i.
contẽplatio, hẽt chirothecã ſilr̃ in qnq;
diuiſam. Nam qnq; in contemplatione
ſunt. ſ. conſideratio pc̃tõrũ & gehẽnæ,
contẽptus p̃ñtium & ſpes futurorũ, iu-
dicium & regnũ, ſtatus corporis poſt
reſurrectionẽ & gl'ificationẽ, ſpũs huma
nus & æternitas cũ q̃ uniendus eſt. Qui
.n. contẽplať, primũ conſiderat pc̃tã ſua
q̃lia & quãta p̃petrauit: q̃ conſiderare
non multũ ꝓdeſſet, ſi non ꝓ illis in gehẽ
na puniri metueret: & iõ cõſiderationi
pc̃tõrũ recte adiungiť conſideratio ge-
hennæ. Iterũ ſi conſideraret q̃ & quãta
ſint tormenta gehẽnæ, & nulla pc̃tõrũ
memoria hr̃eť, ſecura mens forſitan ge-
hẽnam cõſideraret, cũ nulla eã recorda-
tio pc̃tõrũ p̃terreret. Hac de cã in mẽte
contemplatoris utrũq; & pc̃tã & ge-
hẽna coniungiť, ut ex utroq; terror incu
tiať. Sed in mẽte ſic p̃territa ſtatim ſub-
oriť contemptus p̃ñtium, cui adiuncta
eſt ſpes futurorũ. Sed ne ſpes mentem
diſſolutam reddat, reſtringiť p iudiciũ,
qa conſiderat ad ea q̃ ſperauit, tranſeũ-
dũ eſſe p illud horrendũ & diſtrictũ iu
dicium. Sed terrorẽ de iudicio, cõſolať
regnũ, & iõ iudicio ſubiũctũ eſt regnũ.
In quo regno conſiderať qd erimus, &
primũ ſtat⁹ corp̃is, qđ erit ĩmortale &
ĩpaſſibile: deinde gl'ificatio, qđ erit inef
fabilis pulcritudinis & p̃fulgidũ, ſicut
ſcriptũ eſt. Fulgebũt iuſti ſicut ſol. Poſt Mat.13.f
hæc conſiderať btĩtudo aĩæ, ſi ipſa aĩa
cõſiderať, & deus cui uniẽda eſt, qđ eſt
ultimũ, & cõſũmatio oĩm. Hęc aũt qn-
que, q̃ in contẽplatione conſideramus,
p qnq; feneſtras uñr. Feneſtra ex aere
& pariete conſtat. Nã ubi eſt paries cõ
tinuus, nulla eſt feneſtra: itẽ ubi eſt aer
abſq; p̃iete, nõ ẽ feneſtra, ſed p̃ies admit
tẽs ĩtra ſeip̃m aerẽ, uocať feneſtra. Xp̃s
uerò ẽ ex hũanitate q̃ſi p̃iete, & diuini-

tate intra humanitatem lucente. Itaque
xp̄s feneſtra eſt imo quinq; feneſtræ in
eo cōſiderant̄. ſ. incarnatio, conuerſatio,
doctrina eius, reſurrectio, & aſceſio. Per
illas quinq;, qnq; q̄ de cōtēplatione di-
cta ſunt, uñr. Nā p incarnationē Chr̄i,
multis manifeſtata ſunt pct̄a & gehen-
na, q̄ prius nō attēdebant̄. Conuerſatio
eius apte docuit pn̄tia cōtēnere, & ad
futura ſpem dirigere. In doctrina eius ſa
tis de iudicio & regno. In reſurrectione
eius oñſus eſt ſtatus corpis & gl'ifica-
tio, q̄a q̄lis ipſe, tales & ſui futuri ſunt p
modulo ſuo. In aſceſione aūt quātulacū
que reuelatū eſt, qūo ſp̄us nr̄ cum deo
uniēdus eſt. Hō. n. ille qūo ſine oī uehicu
lo, abſq; oīs creaturæ adminiculo aſcen
dit, ſic & ſp̄us nr̄ poſt eū tandē aſcēdet.
Itaq; chirothecæ ſpōſæ in manu dexte
ra ſunt. i. in actione, qđ ip̄m opus ſit re-
ctū, uoluntariū, pur, diſcretū, & firmū.
In ſiniſtra manu. i. cōtēplatione, qđ pri-
mū cōſiderent̄ pct̄a et gehēna, deinde ſe
quat̄ cōtēptus pn̄tium, & ſpes futuro-
rū, poſt iudiciū & regnū, ſubiūgat̄ ſtat⁹
corpis & glorificatio, ad ultimū unitio
Luc. 24. g ſp̄us nr̄i cū deo. xp̄s aſcēdēs hæc oīa in
Acto. 5. a ſpōſa cōſummauit: & eā cōſeruandam
ap̄lis cōmiſit, & ne ab Ieroſolymis di-
ſcederēt pcepit donec induerent̄ uirtu-
te ex alto. Poſt dies decē, ipſo. ſ. die Pen-
tecoſtes exercitū maximū & fortē mi-
ſit e cœlo. i. ſpm̄ ſctm̄, q cōtulit eis pacē
& gaudiū, & cæteros fructus ſpiritus,
Gal. 5. d quos enumerat ap̄s. Quib. facti cōſtā-
Acto. 4. a tes & fortes, hoſtiles cuneos aggrediū
Acto. 2. g tur, & Petrus una die qnq; milia, & alia
die tria milia de Iudæis ad xp̄m conuer
tit. Quib. geſtis aiūt ap̄li: Abſit ut dn̄a
nr̄a xp̄i ſpōſa pedes amplius gradiat̄, q̄-
ramus ei aīal quo ſubuehēte celerius &
honeſtius quocūq; eūdū eſt deferatur.
Sed hoc nō erit equus, q̄a aīal ſupbię &
diſcordiæ eſt: nec aſinus, q̄a fatuus & i-
mūdus: ſed mulus, q firmiter & maturē
gradit̄. Mulus itaq; ſpōſæ dat̄, q̄a ppl's
ex Iudæis & gētibus ad fidē cōuerſus ē.
Sicut. n. mulus ex diuerſis aīaliū ſpēbus
naſcit̄, ſic primitiua eccleſia ex diuerſis
populis collecta ē, uidelicet ex Iudęis &
gētib. uel de pſumētib⁹ & deſperātib⁹.
xp̄s. n. diuerſis & cōtrarijs infirmitatib.
laborātes miro mō ſanauit, & uno me-
dicamine. i. cruce ſua eos q nimis confi
dētes aut deſperantes fuerunt & adhuc
ſunt, q dn̄t, re mea cōtētus ſum, & nulli
unq; p uim rapui aliqd, & ſili'a, & quid
eſt, qr̄ de uita deſperē, et gehēnā timeā?
Sed ſi iſti attēdūt qđ xp̄s, q pct̄m nō fe 1. Pet. 2.
cit, nec dolus inuētus eſt i ore eius, mor
te tn̄ turpiſſima. i. cruce uitā finiuit, defi-
ciūt à ſupbia ſua, & timore cōterriti, ad
humilitatē & ad cōicandū paſſionibus
xp̄i cōuertunt̄. Sūt itē q tot & tantis
facinorib. ingnati ſunt, ut ſibi indulgeri
diffidāt. Sed ſi ipſi attēdāt qđ xp̄s nō p
ſe, ſed p pctōribus ſuſtinuit, ſpē ſumūt,
& à deſperatione ſanant̄. Itaq; xp̄s ſua
cruce & pſumētes ſanat, quia innocens
paſſus eſt: & deſperātes, q̄a p pctōrib.
ſuſtinuit. Et ex his diuerſis pctōribus ec
cleſia cōgregata mulus eſt, quē ap̄li ſpō
ſæ pparāt. Et ei in talib. q̄eſcēti, & p eos
ad diuerſa pgredienti, dant calcar unū
ſcilicet amorem ſponſi, quo ſuos pro-
ficiſci compellat. Dant & flagellum
quo retro percutiat, quia de perpe-
tratis iniquitatibus anxiantur. Multipli
cata & dilatata ſancta eccleſia, apoſto
li peracto agone ſui certaminis de uita
decedentes, eam martyribus regendā
committunt. Illi autem pro ea uiriliter
decertantes, & in defenſione eius ſan-
guinem ſuum fundentes, dicunt:
Apoſtoli mulo uno dominam noſtram
donauerunt, æquum eſt & nos in
ornatum eius & decorem aliquid con-
ferre. Et quia iam æſtas incaluit,
groſſioribus indumētis non eſt one-
randa, nouum aliquid faciamus ei
decoris & ſubtile, uarium ſcilicet man-
tellum, rubea purpura coopertum.
Varium iſtud mantellum ſunt ſancti
martyres ex parte uirgines, quod ſi-
gnat album: ex parte uiduæ uel coniu-
gati, qui ſignantur medio colore & ua-
rio. Rubeum ſuperponitur, quia pro
Chriſto trucidati ſanguine reſpgunt. Et
hi ſuis

hi ſuis tpib. uiril'r rexerunt eccl'iā, pue-
xerunt & munierūt. Quib. decedentib.
ſucceſſerūt ſcti Doctores & magnifici
confeſſores: Ambroſius, Hieronymus,
Hilarius, Auguſtinus, & ſil'es. Vidēs aūt
diabolus apto bello qđ cōtra eccl'iam
tpe ap'lor & martyr geſſerat, ſe nihil
pfeciſſe, ſed eam tribulationib. magis
creuiſſe & pfeciſſe, ad fraudulētas & oc
cultas pſecutiones cōuertit̄. ſ. ut aliquos
ex membris eius ſeducat p quos nego-
tium ſuæ malitiæ tāto efficacius quāto
occultius pagat. Inſtruit itaq; Arrium
ſuis artib. Pelagium & Fotinū, & his ſi
miles, q miniſtros Xp̄i ſe ſimulātes, ſpō
ſam eius longe in deuiū ducant. Qđ pci
pientes ſcti Doctores occurrunt, diſpu
tationib. confligūt, confutāt hr̄ticos, &
dn̄am ſuā ad uiam ueritatis reducunt.
Cui reductæ, q̄a dum p deſerta Arrij &
deuia Pelagij gradit̄, ueſtes ei⁹ aliquātū
attritæ erant, paludamētum de ſamito
faciūt. i. uita ſua pudica & honeſtis ſuis
moribus eam adornant. Ecce iam uictus
hoſtis & in aptis pſecutionib. & occul-
tis hr̄ticor ſeductionib. Iam ſpōſa nul-
lo contra occurrente, cum multo comi
tatu gradit̄, adhuc tn̄ coluber tortuoſus
eam ſpoliare conat̄, & cū iam in uia nō
poſſit, iuxta uiam laqueos parat, ibi ten
toria ſua erigit. Et hic qdem trapezitas
ſuos cum multo auro & argento expo-
ſito ſedere facit: illic aūt uenditores ue-
ſtium cum multo & uario apparatu di
uerſor ornamentor: alibi uendentes
cibos oīm gn̄m collocat: alibi uenden-
tes uina & oīm potionū gn̄a tabernas
diſponit: alibi triumphales arcus gl'ian-
tium in pōpa ſcl'ari erigit, choreas puel
lar, & oīm incitamēta libidinū oñdit.
Qui ſapiens eſt, cū ſpōſa gradit̄, ſponſæ
recta uia gradienti adhæret. Fatui & ue
cordes uiam deſerunt, & in taberna cu-
lis diaboli ſeſe iucundant̄. Nā qcūq; ar-
gentum diligit, auri ſpecie capit̄, & hæc
Xp̄o pponit: i tabernaculis diaboli de-
morat̄. Sil'r q ueſte ptioſa, q cibis lautio
ribus, q uino mellito & alijs potionum
ptioſar gn̄ib. q in mulierib. q in iocis, in
ſeculi cantionib. delectat̄, & hæc Xp̄o
pponit: in tentorio diaboli eſt. Quid ēt
dicam de illis q cum eccl'iam dei regere
debeant, ingredientes uiam, ea q̄ in ten-
torijs diaboli ſunt admirantes circūſpi-
ciunt & concupiſcunt: & nō hn̄tes un̄
concupita ſibi comparent, ornamenta
ſponſæ ſuę diripiunt, & in explendis ma
lis concupiſcētijs ſuis turpiter inſumūt?
Ita undiq; lacerata circa humeros, ut
par qđ d amictu. i. paucos monachos
& paucos regulares canonicos, & de
alijs generib. hoīm ferē nullū retineat.

Sermo cuiuſdam ad clerum in concilio Remenſi congregatum.

G Raue eſt qđ mihi iniungit̄, uide
licet ut doceam doctores, in- Exo. 17. c
ſtruam pres: pſertim cum ſcri-
ptum ſit: Interroga pres tuos, & annun-
ciabunt tibi: Sed præcipit mihi Moy- Deut. 32. a
ſes iſte, cuius man⁹ graues ſunt: cui obe-
diendum eſt non ſolum à me, ſed ēt ab
omnib. Et plus quā Moyſes hic. Moy- Exo. 3. c
ſi commiſſa fuit una plebs Iſraelitica:
iſti autē uniuerſa eccleſia. Et pluſq; an-
gelus hic. Cui. n. angelor dixit aliqñ Mat. 16. c
deus: Quæcūq; ligaueris ſuper terram
erunt ligata & in cœlis? Scd'm offm̄ di-
co, non ſcd'm meritum: Pręter deū non
eſt ſil'is ei nec in cœlo nec in terra. Hic Ioan. 21. c
eſt Petrus, qui miſit ſe in mare, cum alij
diſcipuli nauigarēt ad Ieſum. Vnuſqſq;
ur̄m contentus eſt nauicula ſua, hoc eſt,
archiepatu ſuo, abbatia ſua, ppoſitura
ſua: iſte aūt miſit ſe in oēs archiepatus,
abbatias, ppoſituras. Hoc mare ma- Pſal. 103. e
gnum & ſpatioſum manib. illic reptilia
quor non eſt numerus. Et uobis dico Mat. 5. b
fres mei epi, multū exaltauit uos deus.
Vos eſtis ſal terræ, ſicut dicit dn̄s in euā Pſal. 81. a
gelio: Vos eſtis lux mundi. Ego dixi dij
eſtis, & filij excelſi oēs. Veruntn̄ ſicut 1. Cor. 1. e
hoīes moriemini, & ſicut unus de prin-
cipib. cadetis. Vbi ſapiēs, ubi ſcriba, ubi
cōqſitor h⁹ ſcl'i? Nōne ſicut hoīes mo-
rient̄? Et nōne ſicut unus de principib.
cadent? Vnde cadent uel quo? De la-
tere dn̄i, i pfundū iferni. Fr̄es, duo ma-

la magna reſtant:mors uidelicet & iu-
dicium:Dura eſt.n.cōdō mortis, & id-
circo rarus eſt,q uelit mori. Sed q̄ cura
Pſal.138.b mori,cū hæc ſit uia uniuerſæ carnis?Eia
2.Cor.5.b quo ibo à ſpū tuo, & quo à facie tua fu
giam,cum dicat apl's:Oēs nos repn̄tari
oportet an̄ tribunal Xp̄i,ut referat unuſ
qſq; rōnē de his q̄ geſſit in corpe ſuo,ſi-
ue bonū ſiue malū? Frēs, aliam ſynodū
pnuncio uobis,ubi dn̄s deus ſedebit in
iudicio,& ibi oēs nos oportet repn̄tari,
& ibi deus iuſte iudicabit orbē terrarū.
Hic includit̄ iniuſtitia in marſupio. Sed
iuſte iudicabit deus ī illo iudicio, & ibi
oēs nos oportet repn̄tari(niſi forte,qđ
dici nefas eſt,mentiat̄ apl's)ſiue ſit pp̄,ſi
ue cardinalis,ſiue archieps̄,ſiue eps̄,ſiue
diues,ſiue paup,ſiue doctus, ſiue indo-
ctus,ut referat unuſquiſq; rōnē de his q̄
geſſit in corpore,ſiue bonū,ſiue malum.
Et ſi reddenda eſt rō de his q̄ qſq; geſſit
in corpore ſuo: heu qd fiet de his q̄ qſq;
geſſit ī corpe Xp̄i,qđ eſt eccl'ia?Eccl'ia
dei uobis cōmiſſa eſt & dicimini paſto
res,cū ſitis raptores.Et paucos hēmus,
heu,paſtores: ml'tos aūt excōicatores.
Et utinam ſufficeret uobis lana & lac:ſi-
Quatuor titis .n. ſanguinē. Quatuor tn̄ his q p̄-
his qui p̄- ſunt in eccl'ia dei, neceſſaria eſſe p̄ oīb.
ſunt neceſ reor:uidelicet ut p oſtium intrent, ut in
ſaria. humilitate ſe contineant,auaritiā decli-
nent,munditiā tā corde quam corpore
ſeruare ſtudeant.Sed qd pdeſt ſi cano-
Ioan.6.g nice eligant̄(qđ eſt p oſtium intrare)et
non canonice uiuāt? Dixit dominus ad
duodecim:Nōne ego uos duodeci ele-
gi?& unus ex uobis diabolus eſt. Dn̄e
Ieſu, cum eſſet electio illa in manu tua,
& non hr̄es aliquē contradicentem &
reclamantē tibi: Qr̄ elegiſti diabolum
ep̄m?Cur bone Ieſu, non elegiſti bonū
& iuſtum & ſctm̄,ſicut Petrus bonus iu
ſtus & ſctūs fuit? Vel ſi elegiſti diabolū,
cur te iactas elegiſſe?Frēs,ſic facit Ieſus
hodie,eligēs ſibi ml'tos diabolos ep̄os.
Vbi,ph dolor,repiem⁹ ep̄os,q poſt ade
ptam dignitatē in humilitate ſe conti-
neant?Nempe ſupbia eis occaſio eſt,ut
ad tantam dignitatem aſpirēt, ut in oui

le Xp̄i impudenter irrumpāt, cum tn̄ p
pſalmiſtam dn̄s dicat: Nō habitabit in Pſal.100
medio domus meæ q facit ſupbiam.Ie-
ſus aūt in medio eſt,non in angulo. Vn̄
ipſe in euangelio:Vbi duo,inqt, uel tres Matt.18.c
congregati fuerint in noie meo, in me-
dio eorū ſum.Et iterū: Ieſus aūt tranſiēs Luc.4.c
p medium illorū ibat:Et in lib. Sapiæ:In Eccl.15.a
medio,inqt,eccl'iæ apuit os eius.Et rur- Luc.14.f
ſus in euangelio dr̄: Stetit Ieſus in me-
dio diſcipulorū ſuorū.Væ mihi dn̄e Ieſu,
ſi tecum ero in domo tua,& non in me
dio domus tuæ. At iſti non ſic. Sunt qdē
cum Ieſu,ſed non in medio domus eius:
qa amant & faciunt ſupbiam, parentes
ſuos extollentes:paupes aūt negligētes
& deprimētes. Male uiuūt,& ſubiectos
male uiuere uolunt. Et idcirco compa- Eſa.14.d
rant̄ apoſtatæ angelo q dixit in corde
ſuo:Ponam ſedem meā ad Aqlonē &c.
Quid eſt diabolum ad Aqlonē ſedem
uelle ponere,niſi ſupbū quēpiā & ipiū 2.Re.15
ſup ſuos ſil'es à charitatis calore uel ſa- 3.Re.11
piētię luce alienos principatū appetere,
uel adeptū tenere?Talis erat Abſalom
ſup filios Iſrl',pr̄i ſuo rebellis, principa-
tū appetens.Talis erat Ieroboā, q pec-
cauit,& peccare fecit filios Iſrl' in uitulis
aureis . Tales fuerunt ſcribæ & phari-
ſæi,contra quos ait dn̄s: Væ uobis ſcri- Mat.23
bæ & phariſæi, q clauditis regnū cœlo-
rum an̄ hoies:uos.n.non intratis, & in-
troeuntes non ſinitis introire.Porrò ep̄i
h⁹ tpis auaritiā qūo declinent?Qđ.n.ſi-
ne miſerabili gemitu dicendū non eſt,
xp̄i opprobria,ſputa,flagella,clauos,lā
ceam,crucem & mortē,hæc oīa in for-
nace auaritiæ cōflāt,& pfligāt in acqſi-
tionē turpis q̄ſtus,& p̄tium uniuerſita-
tis ſuis marſupiis includere feſtināt:hoc
ſolo ſanè à Iuda Iſcariotis differētes,qđ
ille horū oē emolumentū denariorū nu
mero cōpenſauit:iſti uoraciori ingluuie
lucrorū,infinitas exigūt pecunias.His ī-
ſatiabili deſiderio inhiāt, p his ne amit-
tāt,timēt:& cū amittūt,dolēt. Harū in
amore qeſcūt, q̄tū dūtaxat liberū ē eis
arbitriū aceruādi, uel augmētādi cura.
Aiarū nec caſus reputat̄,nec ſalus. Non

ſunt pfectò mr̄es, q cū ſint de crucifixi
p̄rimonio nimium incraſſati,impingua
ti,dilatati, non compatiunt̄ ſup contri-
tione Ioſeph. Archip̄sbr̄ circuit obediē-
tiam ſibi creditā,& ut impleat ſaccum
ſuū,tradit ſanguinē iuſtū. Vendit nēpe
homicidia,adulteria, inceſtus, fornica-
tiones,ſacrilegia,piuria, & uſq; ad ſum
mum implet manticā ſuā.Fama igr̄ uo
lante inoteſcit ep̄o talis q̄ſtus,& accerſi
to archip̄sbrō:da mihi,inqt,partē meā.
At ille:Nihil dabo tibi.Econtra ep̄s: ſi
non dederis mihi, inqt, partem meam,
auferam tibi oīa. Fitq; altercatio maxi-
ma,& pp auaritiam fit diſcordia.Poſt-
ea uerò archip̄sbr̄ reuoluens ſecū qđ au
thoritate ep̄i fungat̄ ptāte iſta,& qđ ſi-
ne gr̄a ī ipſius nihil poſſit:pverſè cōuer-
ſus:pœnitet,inqt,me,accipe partē tuā,
& inſup de mea qđ bn̄placitū fuerit:&
Luc.23.b reconciliant̄. Heu ſicut Erodes & Pila-
tus reconciliati ſunt, & Xp̄s crucifixus
eſt:ſic nihilominus iſti reconciliant̄, &
paupes xp̄i ſpoliati ſunt. En tpa iſta pla
nè fœda à negotio pābulāte in tenebris:
quapp uę gn̄ationi huic à fermēto pha
riſæorū,qđ eſt hypocriſis:ſi tn̄ hypocri
ſis dici debet, q̄ iam latere p̄ abundātia
non ualet,& p̄ impudentia non q̄rit.Et
ſic ſerpit hodie putrida tabes p oē cor-
pus eccl'iæ,quo latius,eo deſpāti⁹,eoq;
piculoſius quo inteſtinius. Nam ſi inſur
geret aptus hr̄ticus,mitteret̄ foras & a-
reſceret:ſi uiolentus inimicus,abſcōde-
ret ſe qs forſitā ab eo. Nūc qūo eiiciet,
aut qūo abſcōdet ſe?Oēs amici & inimi
ci,oēs neceſſarii,oēs domeſtici, & nulli
pacifici: & q̄ ſua ſunt,q̄runt oēs. Mini-
ſtri Xp̄i ſunt,& ſeruiunt antichriſto:ho
norati incedunt de bonis dn̄i,cui hono
rem non deferunt. Vn̄ hinc eſt eis quem
quotidie uidemus meretricius nitor, hi
ſtrionic⁹ habitus,regius apparatus. In-
de aurū in frænis,aurū in ſellis & in cal-
caribus.Plus nitēt calcaria quā altaria.
Inde menſæ ſplendidæ,& cibis, & ſcy-
phis. Inde comeſſationes & ebrieta-
Pſal.143.c tes.Inde cithara,& lyra,& tibia,redun
dantia torcularia, & prōptuaria plena,

eructantia ex hoc in illud.Inde dolia pi
gmētaria,inde referta marſupia. Hmōi
ſunt & uolunt eſſe eccl'iarū p̄poſiti, de-
cani,ep̄i,& archiep̄i. Nec.n.hæc merito
cedunt, ſed negotio illi qđ pābulat in
tenebris.Olim p̄dcm̄ eſt,& nūc tp̄s im
pletionis aduenit:Ecce in pace amaritu
do mea amariſſima.Amara prius in ne- Eſa.38.d
ce martyrū,amarior poſt in cōflictu hæ
reticorū,amariſſima nunc in morib. do-
meſticorū.Non fugari, non extermina-
ri pn̄t, ita inualuerunt: ita multiplicati
ſunt ſup numerū. Inteſtina & inſanabi- Pſal.39.b
lis eſt plaga eccl'iæ:& iō in pace amari
tudo mea amariſſima. Sed in q̄ pace?
Pax eſt,& non eſt pax.Pax à paganis,
pax ab hæreticis,ſed nō pfecto à filiis.
Vox plangentis in tpe Iſrl':Filios enutri- Eſa.1.a
ui & exaltaui, ipſi aūt ſpreuerunt me.
Spreuerunt & inualuerunt à turpi uita,
à turpi q̄ſtu, à turpi cōmercio, à nego-
tio pābulāte in tenebris. Supeſt ut iam
de medio fiat dæmoniū meridianū ad
ſeducendos,ſiq in Xp̄o reſidui ſunt,ad-
huc pſiſtentes in ſimplicitate ſua: ſiqdē
abſorbūt fluuios ſapium & torrētes po
tentū,& hēt fiduciā qđ influat Iordanis Iob.40.c
in os eius.i.humiles & ſimplices q ſunt
in eccl'ia:ipſe.n.eſt antichriſtus: q nō ſo
lum ſe diem,ſed & meridiem mentit̄,&
extollit̄ ſupra id qđ colit̄ ut deus,quem 2.The.2.a
dn̄s Ieſus interficiet ſpū oris ſui, & de- Ibidem.
ſtruet illū illuſtratione aduētus ſui. Ec-
ce diximus q̄les hēmus paſtores in uia
hac q̄ ambulamus, non q̄les hr̄e opor-
tet. Nō ſunt oēs amici ſpōſi,q hodie ſūt
ſpōſi eccl'iæ.Hincinde aſſiſtere cernunt̄:
&,ut uulgo aiūt,eā q̄ſi addextrare un̄r.
Pauci admodū ſunt,q q̄ ſua ſunt,non q̄-
rāt,ex oīb. charis eius. Diligūt munera,
nec pn̄t pariter diligere Xp̄m, qa man⁹
dederūt mām̄onæ. Intuere qūo icedūt
nitidi et ornati,circūamicti uarietate,tā-
quā ſpōſa pcedēs de thalamo ſuo:Non
ne ſi quēpiā taliū repēts emin⁹ pcedētē
aſpexeris,ſpōſam poti⁹ putabis q̄ ſpōſę
cuſtodē? Vn̄ ꝟo hāc illis exuberare q̄ſti
mes rerū affluentiā,ueſtiū ſplendorem,
menſarū luxuriā, congeriē uaſorū argē-

teoꝝ & aureoꝝ, niſi de bonis ſponſæ?
Inter hæc eſt ꝙ illa paup̄ & inops & nu
da relinq̃t, facie miſeranda, inculta, hi-
ſpida & exanguis: pp̄ hoc non eſt hoc
tp̄e ornare ſponſam, ſed ſpoliare: nõ eſt
cuſtodire, ſed p̄dere: non eſt defendere,
ſed exponere: non eſt inſtruere, ſed ꝓſti-
tuere: non eſt paſcere gregẽ dñi, ſed ma-
ctare & deuorare, dicente dño de illis:
Qui deuorant plebẽ meã ut cibum pa-
Pſal. 52. a nis. Et iteꝝ: Quia comederunt Iacob,
Pſal. 78. b & locum eius deſolauerunt. Et in alio
Oſee. 4. b ꝓpheta: Pctã ppl'i comedent: q̃ſi dicat,
pctõꝝ p̃tia exigunt, & peccantib. ſolici
tudinem non impendunt. Quem dabis
mihi de numero ep̃oꝝ, q non plus inui-
gilet ſubditoꝝ euacuandis marſupijs
quam uitijs extirpandis? Vbi eſt qui fle
ctat iram? Vbi eſt q p̃dicet annum pla-
cabilem dño? Propterea relinquamus
iſtos: q̃a non ſunt paſtores, ſed tradito-
res, & imitemur illos q uiuentes in car
ne, plantauerunt eccl'iam ſanguine ſuo.
Et quidem iſti ſortiti ſunt miniſterij lo-
cum, ſed non zelum. Succeſſores oẽs cu
piunt eſſe: imitatores pauci. Vtinam tã
uigiles rep̄irent ad curã, quam alacres
currunt ad cathedrã: uigilarent utiq; ſo
licite ſeruantes ſibi creditam eccl'iam:
imò uerò uigilarent ꝓ ſemetipſis, nec ſi-
Pſal. 37. b nerent de ſe dici: Amici mei & ꝓximi
mei aduerſum me appropinq̃uerunt &
ſteterunt. Iuſta oĩo q̃rimonia, nec ad ul
lam iuſtius quam ad nr̃am referenda
ætatem. Paꝝ eſt nr̃is paſtorib. qđ non
ſeruant nos, niſi & p̄dant. Grauiter q̄p-
pe demerſi obliuionis ſomno, ad nullũ
dñicæ cõminationis tonitruum exp̄gi-
ſcunt̃, ut uel ſuum ipſoꝝ p̄iculum expa
ueſcant: inde eſt qđ non parcunt ſuis, q
non parcunt ſibi, p̄imẽtes pariter & p̄-
Heb. 12. b euntes. Nũc uerò dicẽdum. Ep̃i uerò &
ſacerdotes hꝰ tp̄is caſtitatis ſc̃timoniã
(ſine q̃ nemo uidebit deum) tam in cor-
de quam in corpore q̃uo ſtudent obſer
uare? Certe dñs dicit in euangelio ad
ep̃os, haud dubium in primitiua eccl'ia:
Luc. 12. d Sint lũbi ur̃i p̃cincti: caſtitatem appro-
bans non tm̃, ſed ẽt imp̄ans. Atteſtat̃ ẽt
hãc ſpũs ſc̃tũs in lege, q nemini niſi mũ
dis (& p̃cipue à mulierib.) panes ꝓpo-
ſitionis edere ſinebat. Vñ & Achime-
lech Dauid regi de his panib. cum mili- 1. Reg. 21.
tibus ſumere cupienti non prius conceſ
ſit: quam eos mundos eſſe à mulieribus
cognouiſſet, dicente rege Dauid: Si de
mulierib. agit̃, mundi ſunt ab heri & nu
diuſtertius: iam tunc ſignãte ſpũ ſc̃tõ
neminem ad menſam Xp̃i, ad illumq;
panem angeloꝝ dr̃e accedere, niſi puri
ficatum mẽte & corpore: ne qđ gr̃a di
uina fidelib. p̃parauit ad ſalutẽ, indigne
ſumentib. ad iudicium fiat, & ad cõde-
mnationem. Iſti autẽ caſtitatis inſigne
q̃lr̃ cuſtodiunt, q traditi in reprobũ ſen-
ſum faciunt q̃ non cõueniunt? Quę. n. in
occulto fiunt ab ep̃is turpe eſt dicere.
Melius itaq; arbitror ſuper hoc diſſimu
lare & ſup̄ſedere, quam aliq̄d uñ ſcãda
lizent̃ inocentes & inexp̄ti, dicere. Sed
ego cur uerecundor dicere, qđ ipſi nõ
uerecundant̃ facere, imò qđ ap̄l's nõ ue
recundat̃ ſcribere & p̃dicare? Dicit aũt
egregius p̃dicator ſic: Maſculi ĩ maſcu- Rom. 1.
los turpitudinẽ op̄antes, & mercedem
ſui erroris recipientes. Fr̃es, factus ſum
inſipiens, uos me coegiſtis.

Sermo ad paſtores in ſynodo congregatos.

Euerendiſſimi pr̃es & dñi, ecce
r lecta ſunt uerba ſc̃ti Euangelij
in auirb. ur̃is, & utinam diligen
ter ĩtellecta ab uniuerſitate ur̃a. Intelle- Pſal. 110.
ctus bonus oĩb. facientib. ea. Seculares
in ſpeculis ſuis uiſu cognoſcere ſolẽt pul
critudinẽ aut turpitudinẽ ſuã. Alterius
gñis ẽ ſpeculũ ur̃m, ĩ quo magis auditu
quã uiſu poteſtis attẽdere q̄d deceat, et
q̄d nõ deceat: q̄d ĩpediat, q̄d expediat,
q̄d ex debito ur̃i officij uob̃ ĩcũbat. Spe
culũ ur̃m, ſc̃tm̃ ẽ euãgeliũ. Cõſiderate,
obſecro, non uultũ ur̃æ natiuitatis, ſed
ſtatũ quotidianæ cõuerſationis cõſide-
rate: & nolite abire negligẽdo, ſed ſtetis
diligẽtiꝰ iueſtigãdo, & p̄ſcrutatis medul
litꝰ cõſciẽtijs ur̃is, ĩ teſtimonijs eaꝝ, aut
gl'iemini, aut terreamini. Nã ſicut ml'tis
gl'ia, ita ml'tis eſt ignominia teſtimoniũ
conſcientiæ

conſciæ ſuę. Ecce ſacrum euangeliũ ſub
numero trium perſonaꝝ includit multi
tudinem uniuerſam p̃latoꝝ. Propoſuit
enim nobis bonum paſtorem, mercena
rium, & furẽ. Si boni paſtores eſtis, gau
dete, q̃a merces ur̃a copioſa eſt ĩ cœlis.
Si mercenarij eſtis, timete: q̃a p̄iculum
ur̃m grande eſt in terris. Si fures eſtis, in
gemiſcite: q̃a locus ueſter magnus eſt ĩ
pœnis, niſi ꝓp̄aueritis ad pñiam, & quę
uouiſtis dño deo ur̃o digne reddideri-
tis. Vos maxime q in circuitu dñi eſtis,
& in conſpectu eius affertis munera &
offertis, non corruptibiliũ auri & argẽ-
ti, ſed p̃tioſi ſanguinis & corp̄is agni im
maculati. Quantã dignitatẽ cõtulit uo-
bis deus? Quanta eſt p̃rogatiua ordinis
ur̃i? Prætulit uos deus regibus & impe
ratoribus, p̃tulit ordinẽ ur̃m oĩb. ordini
bus, imò (ut altius loquar) p̃tulit uos an
gelis & archangelis, thronis & dñatio-
Hebr. 2. d nibus. Sicut. n. non angelos, ſed ſemen
Abrahæ app̃hẽdit ad faciendam redẽ-
ptionẽ: ſic nõ angelis, ſed hoĩbus, ſoliſq;
Hebr. 1. d ſacerdotibus dñici corp̄is & ſanguinis
cõmiſit conſecrationẽ. Oẽs. n. (ſicut ait
ap̄l's) ſunt adminiſtratorij ſpũs, in mini-
ſterium miſſi pp̄ eos q hæreditatem ca-
piunt ſalutis. Sed longe excellẽtius eſt
offm̃ ur̃m, qđ admirabile eſt, & nõ ſolũ
1. Ti. 4. a in oculis ur̃is, ſed ẽt angeloꝝ. Hæc ſunt
infœliciſſima tp̄a q̃ p̃uidit ap̄l's Paulus:
in q̄bus hoĩes ſanam doctrinam nõ ſu-
ſtinent, ſed coaceruãt ſibi mag̃ros ad de
ſideria ſua, in quibus à ueritate ſe auer-
tunt, & ad fabulas & uanitates hꝰ ſc̃l'i
cõuertunt̃. Hæc ſũt, inq̃, nouiſſima tp̄a,
in q̄bus refrigeſcit charitas, & abundat
iniquitas multoꝝ. Qr̃ hoc dico. Quia
(ut audiſtis) tres p̄ſonas, imò ut planius
dicam, tria gñ̃a doctoꝝ ſc̃tm̃ deſcribit
euangeliũ. Primum genus aliq̃ quidẽ
partẽ, ſed unũq̄dque duoꝝ ſequentium
copioſam & p̄nicioſam includit multi-
tudinẽ p̃latoꝝ, ſed illos defendit nume-
rus. In primo ſolo gñe abũdat charitas,
in alijs duobus oĩno refriguit, ubi nimi-
Ioan. 10. b rum abũdat iniq̄tas. Audiſtis ꝓprieta-
Ibidem tes ſinguloꝝ. Bonus paſtor eſt q ponit
aĩam ſuam ꝓ ouibus ſuis. Mercenarius
eſt q uidet lupũ ueniẽtẽ, & fugit. Fur eſt
q mactat & occîdit. Bonus paſtor non
ſuam uoluntatem facere, ſed domini ſui
quærit utilitatem. Ipſi ſoli ſeruat fidẽ,
ipſi laborat, ipſum honorat. Ipſi quæ-
rit gl'iam, nõ ſibi. Regi. n. ſc̃l'oꝝ immor 1. Tim. 1. d
tali, inuiſibili ſoli deo, honor, & gl'ia in
ſc̃l'a ſc̃l'oꝝ am̃. Nõ nobis dñe nõ nobis,
ſed noĩ tuo da gl'iam: Nobis miſeris da Pſal. 113. b
ueniã, da gr̃am, tibi ſerua gl'iam, utpote
à quo eſt uenia pctõꝝ, & gr̃a meritoꝝ.
Bonus paſtor in oĩ labore uillicationis 1. Pet. 4. b
ſuæ q̃rit nõ q ſua ſunt, ſed q̃ Ieſu xp̃i, qđ 1. Ioã. 2. a
ꝓprium hẽt charitas. Vñ ſi q̃ñq; exceſ-
ſerit, charitas op̄it multitudinẽ pctõꝝ:
ſed & ipſe aduocatũ hẽt in cœlis Ieſum
xp̃m dñm nr̃m, & ipſe eſt ꝓpiciatio ꝓ
pctis nr̃is. Mercenarius eſt (ut diximꝰ)
q uidens lupum uenientẽ fugit. Quærit
ergo q̃ ſua ſunt, nõ q̃ Ieſu xp̃i: Aliôquin
utiq; nõ fugeret, ſed ſua, imò & ſeipſum
ſup̄impẽderet potius quã gregẽ ſuũ ra-
ptoribus exponeret. Multi ſunt merce-
narij q in ꝓſperitate leuiter diſcerni non
pñt à bonis paſtoribus. Hñt. n. multa
cũ ipſis cõia: habuerũt nãque ſanã ele-
ctionẽ in ingreſſu, hñt nihilòminus mũ
dam cõuerſationẽ in ꝓgreſſu, pacẽ ec-
cleſiæ amãt & q̃runt, util'r ac uiril'r ec-
cleſiaſticis implicant̃ negotijs, nõ recu-
ſant grauedines oneris: ſed hoc iõ, quia Matt. 23. b
ambiũt gloriam honoris. Amant. n. pri
mos recubitus in cœnis, ſalutationes in
foro, & uocari ab hoĩbus Rabbi. Mul-
toties ẽt cibantur pane lacrymaꝝ, & ui
no compunctionis potant̃ ex recorda-
tione pctõꝝ: ſicut teſtatur iunior filius
q in regione lõginqua conſumpſit oẽm Luc. 15. d
ſubſtantiam ſuam uiuẽdo luxurioſe. Vñ
& dixit: Quanti mercenarij in domo pa
tris mei abundant panibus? Si panibus
abundant mercenarij, nũq̄d fame peri-
bunt op̄arij? Op̄arios dico, q quanto ra
riores in terris, tanto cariores in cœlis
hñr. De paucitate eoꝝ cõquerit̃ ueritas Luc. 10. a
dicens: Meſſis q̄dẽ multa, op̄arij autem
pauci. Meſſis utiq; multa, & ſacerdotes
multi; & mercenarij multi, ſed operarij

pauci. Pauci planè operarij, & admodũ
rari incõfuſibiles, q aſpiciẽtes in autho-
rẽ fidei cõſummatorem Ieſum, quos in-
ſtruunt uerbo ſanctæ p̃dicationis, non
deſtruũt exemplo prauæ opationis, ef-
ficacius ope quã uerbo p̃dicantes. No-
tandum uerò quod filius non dicit: Fac
me unũ de mercenarijs tuis: ſed, fac me
ſicut unũ de mercenarijs tuis, ut uideli-
cet ea ſibi offerat bñficia, qbus illi cõi-
Pſal. 80.c cant in p̃ñti: Inquit pſalmiſta: Cibauit
eos ex adipe frumenti. Quos eos? Audi
qđ p̃mittitur: Inimici dñi mentiti ſunt
Luc. 8.b ei. Hi ſunt quos cibat ex adipe frumẽti,
& melle ſatiat. Qui ſunt illi? Mercena-
rij, q licet ad horam credant: in tpe tñ tẽ
Iaco. 4.a tationis recedunt. Vñ patet qđ amici
Phil. 2.c ſunt mũdi. Amicus aũt hꝰ mũdi, inimicꝰ
dei cõſtituiẽ Itẽ: q̃rũt q̃ ſua ſunt, nõ q̃
Ieſu xp̃i: & ſi non q̃runt q̃ illius ſunt, cũ
Luc. 11.c eo non ſunt. Et q cũ eo non ſunt, contra
eũ ſunt: quia ipſe ait: Qui nõ eſt mecum,
cõtra me eſt. Et q cõtra eũ ſunt, inimici
eius ſunt. Hi p exteriora mentiunẽ deo
de interioribus. Cum.n. ſanè p̃dicent, &
mũde uiuant, ſanitatẽ loquunẽ intẽtio-
nis: ut uidelicet deũ hẽant in cã, & oĩa in
teriora eorũ bñdicant noĩ ſctõ eius: cũ
tunc tñ nõ deũ, ſed mundũ: nõ dñm, ſed
ſeipſos hẽant in cã. Mentiunẽ potiꝰ deo
quam hoĩbus, ad cuius contumeliã ſpe-
ctat tãta collatio grãrũ: qbus nõ hono-
rem dei, ſed honorẽ hoĩs conſtat acq̃ri,
nec charitati, ſed cupiditati deſeruiri.
Vñ oparius inconfuſibilis poſtulat, non
Eccl. 4.c duo tm̃, ſed tria: qa funiculus triplex dif
ficile rumpiẽ. Nõ.n. poſtulat diſciplinã
& ſciam, q̃s p̃ñt hr̃e & mercenarij: ſed
Pſal. 118.i dicit: Bonitatẽ & diſciplinam & ſciam
doce me, q̃ tria in ſolis filijs req̃runtur.
Quid.n. ꝓdeſſet diſciplinã hr̃e ĩ cõuer-
ſatione, ſciam in p̃dicatione, niſi aſſit bo
nitas in intẽtione? Nuſq̃ ſcriptũ eſt, aut
carnis obſequiũ, aut rõnis ſciam ſuffice-
re, ſed bona uolũtas ſufficit. Sanata er-
go uolũtate, utilis erit & p̃mioſa tã caſti
gatio carnis p diſciplinam, q̃ illumina-
to rõnis p ſciam. Propter ſupradictas
ergo rões, & alꝰ hmõi diximus, qa in
ꝓſperitate mercenarius leuiter diſcerni
non põt à bono paſtore: qa dũ pacis ar-
ridet ſecuritas, intẽtionis eius palliaẽ in-
firmitas. Nihil occultũ qđ non reueleẽ. Mat. 10.d
Vaſa figuli ꝓbat fornax. Flãte uẽto ad- Eccl. 27
uerſitatis, ſtatim qđ infirmũ eſt intẽtio- Ioan. 10
nis, oñdit effectus opationis. Videt.n. lu
pũ uenientẽ, & fugit. Qui ſunt iſti lupi?
Tyrãni & raptores ſcl̃i, q ꝓpria tentati
cõcupiſcẽtia, uel ingenita cõpulſi malé-
uolẽtia incẽdũt eccleſias, uaſtant ouilia
Chriſti, ſpoliãt pupillos & uiduas, pro-
ſcriptionẽ inducũt paupibus, deum bla-
ſphemãt in ſuis operibus. Hi factis rapi
nis, fractiſq; eccleſiis, cũ gladius ultiõis
in eis exeriẽ, ueniũt uel blandiendo, uel
cõminando. Fugitq; mercenarius, uel
amore blãdientis, uel timore pſequẽtis.
Vñ fugit? A rectitudine iuſtitiæ, à defen-
ſione eccleſię, à lĩbatione prię, ab ultio-
ne pupillorũ & uiduarũ. Quo? Ad cuſto
diẽda q̃ poſſidet, imò à qbus poſſideẽ,
uidelicet, marſupia, horrea, cellaria, nõ
utiq; paupibus reſeruãda, ſed euacuãda
furibus, aut ignibus cõſumẽda. Hẽt.n.
aliqs intra ꝓuinciã tyrãnorũ poſitos pa
rẽtes ſuos, & blãdiẽ proinde multoties
raptoribus, ut parẽtibus cõſulat: qui ut
pacẽ hẽant, & inter tyrãnos floreant, af
fligi ſctã permittiẽ eccleſia, et iuſtitia cõ
culcaẽ. Et quid dicam de furibus? Fures Matth. 7
ſunt hæretici. Hi ſunt fures & latrones,
q ueniũt in ueſtimẽtis ouiũ: intrinſecus
aũt ſunt lupi rapaces. Quotquot aũt ue
nerũt, fures ſunt & latrones. Fures latẽ-
ter nocẽdo: latrones apte ſæuiẽdo. Hęre
tici praua dogmata diſſeminabãt in po
pulo, & puerſitate doctrinæ ſuæ fidẽ ca
tholicã obnubilabãt, & inducebãt ſim-
plices in errorẽ. Neminem ur̃m credo eſ
ſe hæreticum, oẽs creditis in deum trinũ
& unum, quia paſſus ſit & ſepultus, qa
deſcendit & aſcendit. Facit tñ hęc fides
catholicum? Hac fide utique dæmones Iacobi 2
eſſent catholici: quia (ut dicit Iacobus)
credunt, & contremiſcũt. Verũ utique
catholicũ facit, non fides cõis dæmoni-
bus & hoĩbus; ſed ea tm̃ quæ cõis eſt
hominibus & angelicis ſpiritibus. Quæ
eſt illa? Quæ per dilectionem operatur:
Gala. 5.a de qua Apl's dicit: Neq; circuncilio ali-
quid ualet, neq; p̃putiũ, ſed fides q̃ p di-
lectionem opatur. Hac fide ipſe p̃ditus
Gal. 6.c erat, cũ diceret: Dum tp̃s hẽmus, opere-
mur bonum ad oẽs: maxime aũt ad do
1. Ioan. 5.a meſticos fidei, nõ ſcl̃i: Hẽtis hanc fidẽ?
Vtinam. Sed hæc eſt fides q̃ uincit mun
dum, qa hæc eſt uictoria q̃ uincit mũdũ
fides nr̃a. Dixerim uos uincere mundũ,
an uinci à mundo? Video eccleſias ur̃as
male tractatas: uideo q̃ſdã ſemirutas,
q̃ſdã oĩno obrutas: uideo in uillis ſolitu
dinem, in agris ſilentiũ, & ubiq; exter-
miniũ. uideo in militib. inſolentiã, in hoĩ
bus inobedientiã, & in oĩbꝰ inſipientiã.
2. Cor. 11.d Libẽter tñ ſuffertis hmõi inſipientes, cũ
ſitis ipſi forſitan ſapientes. Suſtinetis.n.
qđ uos in ſeruitutẽ redigant, qđ deuo-
rent, qđ accipiant, qđ ſup uos extollan
tur, qđ ẽt in faciem q̃nq; uos cædãt, aut
ẽt recluſos in carcere emũgant argẽto.
An hæc patimini ut in patiẽtia ur̃a poſſi
deatis aĩas ur̃as? Patiẽtia.n. nobis neceſ
ſaria eſt, ut uoluntatẽ dei facientes, fru-
ctum cũ gaudio reportemus. Toleratis
hæc ut uolũtatem dei faciatis? Non uti-
que, ſed ut ur̃am uoluntatẽ propriã im-
pleatis, ut carnis ur̃ę licẽtius curam gera
tis, ut pueris ur̃is & parẽtibus commo
dius ꝓuideatis, & uillas tyrannorũ ĩ pa
ce eorũ inhabitetis, utẽtes nemoribꝰ, &
agros colẽtes. Propter hoc palpatis prĩ
cipes, & ptãtes tenebrarũ harũ, tã hoĩes
quã dæmones. Hoĩes, qa ad uelle eorũ
loq̃mini, ad uelle eorũ ligatis & ſoluitis.
Ipſi ſunt ſemiep̃i, ſemiarchidiaconi, imo
Luc. 22.c ut uerũ fatear (ſalua pace oĩum) ipſi ſunt
ſupra ep̃os, ſupra archidiaconos, ſupra
p̃sbr̃os: & uerè qui ptãtem hñt, hodie
Eſa. 14.d bñfici uocantur. Palpatis dæmones, qa
facitis eos in uobis ſil'es altiſſimo. Po-
nã, inq̃t, ſedem meam ad Aquilonẽ, &
ſil'is ero altiſſimo. Et ipſe q eſt rex ſuper
Luc. 2.b oẽs filios ſupbiæ, frigore iniquitatis ſuę
cõgelauit interiora ur̃a, & ut fortis ar-
matus cuſtodiẽs atriũ ſuũ, in pace obti
net cathedrã uolũtatis ur̃æ, in qua dr̃et
altiſſimus reſidere. In terra, inquit, pax
hoĩbus. Quibus? Magnæ ſciæ? Magnæ
nobilitatis? Non, ſed bonæ uolũtatis: et
ubi pax, ibi deus: qa in pace factus ẽ lo-
cus eius. Vñ patet qđ ſedes eiꝰ bona uo Pſal. 75.a
lũtas eſt. Qui ergo nõ deũ, ſed diabolũ
hẽt inhabitantẽ interius, & tyrãnis atq;
raptoribus deſeruit exterius, uincit ne
mũdũ? Imò uictus eſt à mũdo, uictus ẽ
à diabolo, uictus eſt à carne ſua. Infixus Pſal. 63.a
eſt in limo ꝓfundi, & nõ eſt ei ſubſtã, uel
potentia reſurgẽdi. Dñe deus uirtutum,
excita potentiã tuam & ueni, ut educas
nos de lacu miſeriæ, & de luto fecis: o-
peri manuum tuarũ, porrige dexteram.
Educ de carcere aĩas nr̃as, ut iã nõ obe-
diãt mũdo, ſed cõfiteanẽ noĩ tuo. Placa-
bilis eſto ſup officialibus tuis, q tibi rõ-
nẽ reddituri ſũt de ouibꝰ tuis. Veni dñe,
& noli tardare. Inſanit diabolus, ĩſanit
hoſtis humani gñis, ſciens q̃ modicum
tp̃s hẽt. Fidẽ hẽmus: ſed ſine operibus
mortua eſt, & nos mortui cũ ipſa? Auge
nobis fidẽ, ut in uicarijs tuis p dilectio-
nẽ operetur, quatenus ad impium eorũ
mõtes transferanẽ, & de obſeſſis aĩabꝰ
dæmones efferantur, ut de ipſis prius
eijciantur, quam cum ipſis proijcian-
tur in ignem æternum. Auge, inquam, Hebr. 11. f
nobis fidem: quia hæc eſt uictoria quæ
uincit mundum, fides noſtra. Hac fi-
de ſancti uicerunt regna, operati ſunt
iuſtitiam, extinxerunt impetum ignis,
effugarunt aciem gladii, conualuerunt
de infirmitatibus ſuis. In partibus no-
ſtris ubique ignis, undique gladius.
Quare non operamini iuſtitiam? Qua-
re non extinguitis ignes? Quare non
effugatis aciem gladij? Quare? Ratio Gal. 1.b
in promptu eſt: quia non deo, ſed homi
nibus quæritis placere. Vnde Paulus: Si
adhuc hominibus placerem, Chriſti ſer
uus non eſſem. Vos non conualetis de
infirmitatibus ueſtris, ſed torpetis de
ignauia ueſtra, nec de malefactoribus
poteſtis facere iuſtitiam. Quare? Quia
nulla eſt uirtus fortitudinis ueſtræ, quo
niam diſſipat dominus oſſa eorum qui
hominibus placent. Caro infirma, ſed Pſal. 52.b
oſſa ſunt fortia. Diſſipauit ergo oſſa.i.

fortitudinem eoꝝ qui hoibus quærunt
placere. Confuſi ſunt, qm̃ deus ſpreuit
eos: & uos confuſi eſtis in actibus uр̃is,
Ibidem non honorati, ſed onerati dignitatibus
ur̃is, qm̃ deus ſpreuit uos. Spreuit.n.de⁹
Pſa.118.p oẽs diſcedentes à iudicijs ſuis. Fidẽ habetis,
ſed ad opa uos inuito: uos maxime
ꝗ eſtis uicarij xp̄i, qui eſtis paſtores
aiaꝝ, qui alios debetis inſtruere, nõ deſtruere.
Vos, inꝗ̃, maxime: ꝗa ſoli non
poteſtis perire, qui ꝑire debetis docendo
& opando. Multi ſunt catholici prędicando,
ꝗ hæretici ſunt operando. Qđ
hæretici faciebant ꝑ praua dogmata,
hoc faciunt plures hodie ꝑ mala exempla:
ſeducũt.ſ. pplm̃, & inducũt in errorem:
& tanto grauiores ſunt hæreticis,
quanto præualẽt opa uerbis. Vnigenitus
eſt ꝗ eſt in ſinu pr̃is, nõne de ſecreto
ſuo prodijt ad publicum ur̃m? Nõne de
cœlo deſcendit ad terras, ut prædicatione
& cõuerſatione ſua ꝑſuaderet hoib⁹
cõtemptum mundi? Nõne uos eſtis uicarij
eius? Nõne qđ prædicauit, & uos
debetis p̄dicare: qđ diſſuaſit diſſuadere:
qđ ꝑſuaſit, ꝑſuadere? A xp̄o dicti eſtis
Chriſtiani. Nõne ea uia qua xp̄s ambulauit,
& uos debetis ambulare? Non'ne
ſicut cõuerſatus eſt, & uos uicarij ei⁹ debetis
conuerſari? Ita plane, niſi forte doctiores
eo fueritis uel ſanctiores. Dicite
ergo archidiaconi, dicite p̄sbr̄i, dicant
ẽt pontifices: In frænis, in ſellis ꝗd facit
auꝝ? In ueſtimentis tantus ornatus? In
1. Cor.6.c cibis tã ſuperfluus apparatus? Eſca uentri,
& uenter eſcis: deus aũt & hunc &
has deſtruet. Multus erat nitor ĩ ueſtiũ,
Luc. 16.d & delicatus ciboꝝ apparatus apud illum
diuitem euangelicũ qui induebat̃
purpura & byſſo, & epulabat̃ quotidie
ſplẽdide. Mortuus tñ eſt, & ſepultus in
inferno. O diꝝ, ô execrabile & horrendũ
ſepulcrum: ubi eſt fletus & ſtridor
dentiũ, ubi ſunt aꝗ niuium, ubi uermis
ꝗ nõ morit̃, ubi ignis qui nõ extinguit̃.
Hoc ſepulcrum diuitẽ, ſed ſinus Abrahę
pauperẽ Lazaꝝ excepit. Quis ſapiens
pſa.106.d & cuſtodiet hæc? Vir inſipiẽs nõ cognoſcet,
Pſal. 91.a & ſtultus nđ intelliget hæc. Quis,
obſecro, laicoꝝ auidius clericis quęrit
tp̄alia, & ineptius utitur acꝗſitis? Cum
tm̃ faſtum uideant laici ĩ ſupellectili clericoꝝ,
nõne per eos potius inuitant̃ ad
mũdum diligendum quam negligẽdũ?
Medice cura teipſum. Si mundũ p̄dicas Luc.4.d
contemnendum, contemne tu prius, &
ad ip̄m efficacius alios inuitabis. Da uoci
tuę uocem uirtutis, conſonet uita uerbis:
& ſtatim erit in ore tuo uiuus & efficax
ſermo dei, & penetrabilior oĩ gladio
ancipiti. Non ſic ꝓfecto eſt, ſed ſic- Hebr.4.
ut ppl's, ſic & ſacerdos: ſicut laicus, ſic
& clericus. Vterꝗ̃ cupit, uterꝗ̃ diligit
mundum, & ea ꝗ̃ in mũdo ſunt. Laicus
tñ cũ labore, ſed clerici ſine labore uolunt
poſſidere totũ mundũ. Cõicare uolunt
cupiditati & ſuperfluitati hoĩum,
ſed non labori. Peccare uolunt, ſed non
flagellari cũ hoibus. Vñ timendum eſt
qđ flagellentur cum dæmonibus. Qũo
ſcl'ares non expenderent ſubãm ſuam
uiuendo luxurioſe, ẽt in p̄ñtia ſacerdotum:
qũo non intenderent uanitatibus
& lenocinijs h⁹ ſcl'i: qũo non eſſent inſolentes
& elati, cum tm̃ faſtum, tantã
inſolentiam uideant clericoꝝ? Non'ne
in p̄ñtia eoꝝ irreuerenter abutimini eleemoſynis
paupeꝝ? De patrimonio crucis
Chriſti non facitis codices in eccleſiis,
ſed paſcitis pellices in thalamis ueſtris:
impinguatis canes, adornatis eq̊s,
phalerantes pectora, & capita deaurãdo.
Et uere in capitibus oĩum plateaꝝ
diſperſi ſunt lapides ſanctuarij. Plateę Thre.4.
latæ ſunt: & lata eſt uia ꝗ̃ ducit ad mortẽ.
Lapides ſanctuarij.i. ſacerdotes, ſunt
in capitibus.i. in introitu lataꝝ uiarum:
docent.n. ppl'os ꝑ praua exempla ĩgredi
uias latas, ꝗ̃ ducunt ad mortem, & demergunt
in ꝓfundum inferni. Dolor capitis
in mẽbra redũdat. Capita populi Eſa.1.
ſunt ſacerdotes. Oẽ caput languidũ, &
oẽ cor mœrens. Languẽt p̄lati eccleſiæ
in cupiditatib. ſuis. Quia ergo languor ẽ
in capitibus, mœror oborit̃ in cordib⁹.
Corda ſunt eccleſiæ uiri religioſi, ꝗ honorẽ
ſuũ intelligentes, non reſpiciunt in
uanitates & inſanias falſas, nec comparantur
iumentis inſipientibus, nec ſimiles
fiunt illis: qui plorantes plorant in
nocte h⁹ aduerſitatis, ubi apud prelatos
eccleſiæ inualeſcit cupiditas, & charitas
refrigeſcit. Et merito clamat eccl'ia ſctã
hodie: Ecce ĩ pace amaritudo mea amariſſima.
Eſa. 38.d Multa ẽ hodie & lõge grauior,
quã credi poſſit ꝑſecutio ſanctæ eccl'iæ,
& talis incũbit, q̃lis à principio nõ fuit.
Multis modis ꝑſecutus eſt eam diabolus,
ſed nunꝗ̃ grauius quã hodie: ꝗa nũquã
fuit maior ꝓditio xp̄ianoꝝ, nec liberior
aut ſecurior trãſgreſſio diuinoꝝ p̄ceptoꝝ.
Eccleſiam incipiẽtẽ ꝑſecutus ẽ
ꝑ tyrannos, ꝑficientẽ ꝑſecutus eſt ꝑ hęreticos,
iam lætã & florentẽ perſequitur
ꝑ motus illicitos. Tria ſunt in aĩa, rõ, uoluntas,
ſenſualitas. Rõnis eſt iudiciũ, uoluntatis
deſideriũ, caro debet obſequiũ.
Carnem ergo cruciauit in martyribus,
rõnem ꝑturbauit in ſimplicibus, ſed uoluntatẽ
hodie deprauat gñal'r in oĩbus.
Fuit ergo amaritudo eccleſiæ, amara ꝗdem
ĩ ꝑſecutione tyrãnoꝝ, ſed amarior
Ier. 6.c in uerſutia hæreticoꝝ, ſed amariſſima
hodie ꝑ prauitatẽ deſiderioꝝ. Vę ꝗ dñt
pax, & nõ eſt pax. Pacem hẽt eccleſia
apud extraneos, ſed filij neꝗ̃, filij ſcelerati
ſæuiunt in ea: ꝗ ꝓpriam mr̃em euiſcerant,
ut ſe pariãt in honorẽ. Pacẽ ubique
hẽt exteriorẽ, ſed interiorẽ in paucis habet,
ꝗa ubiꝗ̃ aut ferè ubiꝗ̃ iudicio rõnis
nõ cõſentit uoluntas, ſed captiuã eã
ducit in lege pc̃ti: ꝗa etſi rõ ſana ſit in iudicio,
uolũtas tñ praua eſt in deſiderio,
in qua nimiꝝ reſidet diabolus ſil'is altiſſimo,
ut ſupra diximus. Euigilate iuſti,
abijcite diabolũ, & ſedẽ dei expurgate,
ꝗa iuſtitia & iudiciũ correctio ſedis ei⁹.
Exigẽtibus iniꝗtatibus ur̃is egreſſus eſt
de tẽplo ſuo. Reducite eũ ad templum
ſctm̃ ſuũ. Templũ.n. dei ſctm̃ eſt, quod
1. Cor.3.c eſtis uos. Aĩa iuſti ſedes & templũ dei
eſt. Dñs in tẽplo ſuo facit mirabilia, &
p̄bet oracula. Veniat ad templũ ſuum
dñator, quẽ ꝗ̃ritis, quo poſſitis dñari deſiderijs
carnalibus, & diabolicis reſiſtere
tẽtationibus. Veniat & angelus teſtamenti,
quẽ uos uultis, ꝗ annuntiet uobis
ſuã uolũtatẽ, & cõfirmet ꝓmiſſam hæreditatẽ.
Inducãt eũ in templũ ſuum parentes
eius, pr̃ uidelicet & mr̃ & fratres
eius. Qui ſunt illi? Rñdeat ipſe: Quicũꝗ̃ Matt.12.d
fecerit uoluntatẽ pr̃is mei ꝗ in cœlis eſt,
ipſe meus pr̃, & mr̃, & fr̃, & ſoror eſt.
Pr̃ gñando ꝑ uerbũ p̄dicationis, ut dicit
ap'ls: Ego ꝑ euangeliũ in xp̄o uos genui. 1.Cor.4.d
Mr̃ pariendo ꝑ exemplũ ſanctæ cõuerſationis.
Fr̃ & ſoror caſte diligendo in
amore fr̃nitatis. Hi parentes eſtis uos,
aut eſſe debetis. Statuit uos ppl's mediatores
inter ſe & deũ, ut uobis loquatur,
deus, & uos ad illũ. Ideo dãt uobis eleemoſynas
& primitias ſuas, ut ur̃is p̄cib⁹
& meritis ꝓpitiet̃ eis deus. & introducant̃
ad illũ. Sed eũ quem uobis redditis
offenſum, qual'r alijs reddetis placatũ?
Nõ eſt munda corã deo or̃o ueſtra.
Quærite ergo uos parẽtes Ieſu xp̄i, ꝗ adducãt
eũ ad uos, & inducãt in templũ
ſuũ. Quærite eos ꝗ uoluntatẽ dei ex corde
faciũt, ꝗ contẽpſerunt uitam mundi,
ꝗ caſtigãt corpus ſuũ, & in ſeruitutẽ redigũt,
non ut hoibus, ſed ut deo placeãt.
Nõ ſolũ recipe, ſed diuidere ſciatis eleemoſynam.
Facite & uos uobis amicos Luc. 16.b
de mãmona iniꝗtatis. Non ſolũ loꝗmini,
ſed & operemini bonũ ad oẽs, & ut
dicit ap'ls: Bñficentiæ & cõionis nolite
obliuiſci: ꝗa talibus hoſtijs promeretur Hebr.13.a
deus. Inducãt ꝓinde Ieſum in tẽplũ ſuũ
ꝑ iuſtitiã, & ꝑducant ꝑ iudiciũ. Apite ei
portas iuſtitiæ, alioꝗn non ingrediet̃ ad
uos. Diligite iuſtitiã, ꝗ iudicatis terram.
Vr̃m eſt facere iudicium, ꝗa ſenatores Sap. 1.a
eſtis orbis terraꝝ. Diligite ergo iuſtitiã,
& rectè iudicate filij hoĩum. Quid dubitatis?
Ap̄phendite diſciplinã, & contineatis
uos à prauis opibus ur̃is, iuſtitiã Pſal. 57.a
habendo ac faciendo: quia qui continẽs
eſt iuſtitiæ, apprehendet illam, & obuiabit
illi quaſi mater honorificata. Sine iu Eccl.15.a
ſtitia non ſolum reſpublica, ſed nec parua
domus ſubſiſtere poteſt. Quare timetis
principes & poteſtates tenebrarum
harum? Quare uos illis ſubijcitis?
Vultis exaltari in terra, uultis exaltari in
gentibus? Apprehendite & facite iuſti

tiam. Apprehendite continendo uoſmetipſos, facile humiles & pauperes iuſtificando, & profecto in iuſtitia exaltabi
Pſal. 88.c mini. Dicit. n. pſalmiſta: Et i iuſtitia tua
Ibidem exaltabunt. Qui? Btūs. ſ. ppl's, q ſcit iubilationē. In iubilo diuerſæ uoces cōſonant. Sciunt ergo iubilationē, qui ſciūt pacem gentibus dare, & liberare ppl'm dei, & unitatem ppl'oꝝ ſeruare in uin-
Ibidem culo pacis. Hi tales dñe, nō in tenebris h⁹ mundi aberrabunt, ſed in lumine uultus tui ambulabūt: non in ſua facie, ſed ī tuo noīe exultabūt: nō in tyrānoꝝ amicitia, ſed in tua iuſtitia exaltabunt. Timetis cōculcari à leonibus, ſi iuſtitiam
Dan. 6.f timueritis? Daniel in lacu leonum cla-
Pſal. 47.b mat: Et nō nocuerunt mihi. Qr̄? Quia iuſtitia corā deo inuēta eſt in me. Iuſtitia plena eſt dextera tua. Per dexterā ſpūa-
Prou. 3.b lia: p ſiniſtram accipiunt tp̄alia. Longi-
Matt. 23.b tudo dieꝝ in dextera eius: in ſiniſtra aūt diuitiæ & gl'ia. In iudicio ad ſiniſtram eius erūt hœdi, qbus dat in hoc ſcl'o gloriam & diuitias: ad dexterā aūt agni, qbus p̄parata eſt lōgitudo dieꝝ. Nolite ſitire munera in ſiniſtra eius, qa q deſiderant eius ſiniſtrā in hoc ſcl'o, collocabūtur ad ſiniſtrā eius in iudicio. Adhærete dexteræ eius, ut in iudicio ad dexteram ei⁹ ſedeatis ſup ſedes iudicātiū, & pūiti non ppria uirtute, ſed uirtute dexteræ eius ſupboꝝ & ſublimiū colla p̄matis:
Pſal. 117.c qa dextera dei fecit uirtutē. Vultis tñ de
Mat. 6.d manu eius accipe duplicia. i. ſpūalia & tp̄alia? Primū q̄rite regnū dei, & iuſtitiā eius, qđ eſt dexteræ: & hæc oīa adījcientur uobis, q̄ ſunt ſiniſtræ. Primū quęrite regnum dei, ut in interioribus ur̄is habitet & regnet deus. Deinde iuſtitiā eius, ut legem ex ore ur̄o reqrat & aſſumat ppl's: & ex tāta gr̄a meritoꝝ retribuet uobis gloria p̄mioꝝ, quam nec ocl's ui-
Pſal. 111.b dit &c. Et p̄ter hæc adījcient uobis hęc tp̄alia: qa gloria & diuitiæ in domo ei⁹.
Ibidem C⁹ eius? Haud dubiū qn iuſtæ gn̄ationis, de q̄ p̄miſſum eſt: Gn̄atio rectorum bn̄dcet. Bn̄dicta ī p̄deſtinatione, bn̄di-
Prou. 10.b citur in iuſtificatione, bn̄dicet in glorifi
Pſal. 102 catione. Bn̄dictio dñi ſuper caput iuſti;

Pſal. 96.a quia mīa dñi ab æterno p p̄deſtinationem, & in æternum p glorificationem. Facite ergo iuſtitiam, non tñ pro ur̄o arbitrio, ſed dictāte iudicio: quia iuſtitia et iudicium correctio ſedis eius. Si tm̄ faceretis iudiciū, nec aliqđ hr̄etis dñium, iudices tm̄ eſſetis, nō iuſtificatores, & ideo iuſtitiam facere non poſſetis. Propter hoc qui dedit uobis iudiciū, dedit
Sap. 3.b & dñium, ut prædixit propheta: Iudicabunt nationes, & dn̄abuntur ppl'is. Duplex eſt dñium prȩlatoꝝ. Hn̄t. n. claues eccleſiæ, quibus claudunt & nemo aperit, aperiunt & nemo claudit. Hn̄t & regalia, quia dñi ſunt urbium & oppidoꝝ. Nec ſolum ep̄atus, ſed & conſu-
Eſa. 5.a latus hn̄t, ut merito eis dicatur: Quid ultra debui facere, & non feci? Sed quod datum eſt illis in adiutorium, factū eſt illis in ſcandalum.

Sermo ſuper Salue Regina.

SAlue regina miſericordiæ, uita, dulcedo, & ſpes nr̄a ſalue. Dñe labia mea aperies. Dñs tecum, & tu mecum. Dignare me laudare te. ſub tuam protectionem confugio, ubi uirtutem acceperunt infirmi. Eſto mihi turris fortitudinis à facie inimici. Te noſtra uox primum ſonet, & ora ſoluam⁹ tibi. Dulce canticum ac nobiliſſimum melos, quod in honorem ſanctæ Marię quater ī anno ordo noſter deuotiſſime concinit, ad ædificationem noſtram diſcutiendam fratres aſſumpſimus, quia ſpeciali dulcedine multa refertum maſticatione continua reperimus. Nam à ſummis labījs canticum iſtud effuſum uenit. Habet enim fundamentum. Fundamentum eius in montibus ſanctis. Fundamentum eius internæ dulcedinis ſuauitas eſt. Et ubi hæc, niſi in mōtibus ſanctis? Hoc eſt in mentibus noſtris. A ſanctis compoſitum, à ſanctis inſtitutum, digne frequentabitur etiam à ſanctis. Et uere niſi à religioſis & affectione ſancta feruentibus, nec ſubtiliter intelligi, nec efficaciter poterit decantari. Eſt enim tam ſuaue ad gratiam, tam fœ

cundum ad ſenſum, tam etiam profundum ad myſteria. Tale. n. eſt qđ à nob' cōſiderari & diſcuti, put dignum eſt, nō ualeat. Ex eo aūt qđ ſuauiter ſonat, mulcet affectū, & de ſenſuū ubertate mētē ī pinguat, & in ſctām ſctōꝝ aduocatā. ſ. nr̄am, dū eā q̄ſi pn̄tem ſalutat, oīa interiora nr̄a medullitus inflammat. Oportet. n. ut nobis pn̄tem eſſe dicamus, quā pn̄tem ſalutamus: & totā aīæ nr̄æ trinitatē in eā dirigamus, quā tam deuotiſſimis p̄cibus exoramus. Agnoſcit certe, & diligit diligētes ſe, & ppè eſt in ueritate inuocātibus ſe: p̄ſertim his quos uidet ſibi cōformes factos in caſtitate & humilitate: ſi tñ charitatē adiecerint, & totam ſpem ſuam (poſt filium ſuum) in ea poſuerint, & toto corde q̄ſierint, orātes & frequēter dicētes: ſubueni dñа clamantibus ad te iugiter. Nō aſpernat affectū p̄dulcē, ingens deſideriū, inundationē lacrymaꝝ, aſſiduitatē p̄cum quorūlibet quanuis pctōꝝ: ſi tñ lauerint à malitia cor, diſſoluerint colligationes impietatis, ſoluerint faſciculos deprimētes, dimiſerint q fracti ſunt, liberos, &
Matt. 28.d oē onus diruperint. Data eſt ei ptās in cœlo & in terra, q̄ poſſe ptās eſt, & ī manibus eius uita & ſpūs nr̄i, & oculi oīm xp̄ianoꝝ in eam ſperāt, & ipſa dat eis eſcā gr̄æ (qua plena eſt) in tp̄e opportuno. Leuemus ergo frēs cor nr̄m cū manibus ad eā, & appropinquemus ei paſſibus amoris, immolātes ei hoſtiā laudis, reddentes ei uota nr̄a de die in diē, de hora in horā, dicētes aſſidue: Salue regina miſericordiæ. Quis mihi digne h⁹ carminis reſerabit ſacr̄m? Quis mihi digne explicet tam inſolitæ ſalutationis exordiū? Origo fontiū & fluminū mare, uirtutum auctrix & ſciaꝝ ſcia ſctāꝝ Maria: qa ſicut ſol uniuerſa cœli lumina p̄cellit p̄rogatiua claritatis eximiæ, ſic ipſa totā rōnalem creaturā (poſt filium) p̄cellit ſplēdore uirtutis ac ſciæ. Ad eā nō incōgrue ptinere dicim⁹, qđ ſcriptū
Pſa. 72.a eſt: Quā bona dñа Iſrael his, qui recto ſunt corde. Qui recto corde & recte in oībus cōſentiūt, hi recto ſunt corde, his

aduocata nr̄a ſola bonitate ſua agente pn̄tiæ ſuæ tantā plerūq; copiā exhibet, & qua ſit orabilis, exhibitione imptitæ gr̄æ docet, ut innouati ſpū proclament p conſolationē expientiæ: Salue regina miſericordiæ. In his intelligentia nō capit, niſi quantū expientia ſapit. Sola unctio ſpūs docet hæc. Plus ualet hic iubilus cordis, quā ſtrepitus oris: motus gaudioꝝ, quā ſonus labioꝝ: cōſonātia uoluntatū magis quā uocū. Pro hmōi dicere cautū duxi, qs mihi carminis h⁹ reſerabit ſacr̄m? Quis pro raro dici ſolet. Rara ſi qdē auis in terra tantā pmereri familiaritatē in oculis maieſtatis, q̄ten⁹ expientia indultę gr̄æ, pn̄tiam illi⁹ agnoſcens quis ualeat exultans dicere: Salue regina miſericordiæ. Iuſte regina mundi, & regina cœli dr̄, per quam utriuſq; creator & rector generatur. Veꝝ quo pacto dicitur regina miſericordiæ, cum miſericordia non ſubſtantia ſit, ſed pietas ſupernæ clementiæ, uel affectio benigna rationalis creaturæ? Metonymice ergo poterit intelligi, hoc eſt, per efficientem id quod efficitur: ut opus miſericordiæ pro miſericordia intelligat. Opus miſericordiæ, reparatio naturæ. Miſericordia dñi plena eſt terra uiuentium & morientium, quod angeli creati, quod confirmati, homines plaſmati & reparati, miſericordiæ eſt: quæ ab æterno & uſque in æternum primordialis ipſa cauſa omnium, & cauſaliſſima cauſarum. Effectus huius eſt opus ſaluandorum, ſalus hæc, eſt adoptio filiorum dei: quorum regina ſancta ſctōꝝ, cuius uirginalis partus eorum eſſe omnium. Regina, gloriæ, nomen & honoris, magnificentię & decoris, dulcedinis ac pietatis, amoris & honorificentiæ, ſublimitatis & potentiæ, gubernationis & iuſtitiæ, defenſionis & gr̄æ. Sancta ſctōꝝ hæc omnia nobis & pro omnibus nobis, cui decantamus aſſidue: Salue regina miſericordiæ. Poſſumus etiā ſic intelligere, quod regina miſericordiæ dicitur, ut ſoli tribuamus diuinę miſericordiæ & non meritis, quod ſuper

omnem creaturam ipſa ſanctitate ac dignitate p̃cellens, reginę uocabulo & honore ſublimat̃ amplius, & iam in hoc conuenienter uocat̃ regina mĩæ, qđ diuinæ pietatis abyſſum cui uult, & qñ uult, ac q̃uo uult credit̃ aperire, ut quiuis enormis pc̃tõr non pereat, cui ſc̃tã ſc̃tõꝝ p̃rocinĳ ſui ſuffragia p̃ſtat. Eapp dicamus omnes, dicamus ſinguli, dicamus aſſiduè: Salue regina mĩæ. Sequit̃: Vita dulcedo, & ſpes nr̃a ſalue. Ordo pulcerrimus: dulcedinem uita pręcedit, ſpes ſequit̃. Non.n.ſapis niſi uiuas, nec ſperabis niſi uiuas & ſapias, Et ſapor ſedes eſt dulcedini, guſtus ſapori. Breuitati ſtudendum ſtatuimus, & iõ de uario uitæ ſtatu dicere ſuperſedemus. De illa uita hoc in loco dc̃m eſſe credimus, de

Ioan. 6. e qua Ioannis euãgelium loquit̃: Qui mãducat me, & ipſe uiuet pp me. Quidni

Ibid. 14. b uiuat, q uitam manducat? Ego ſum, inquit, uita. Et btũs qui manducat panem hunc in regno dei, qđ intus eſt. Regnũ dei charitas, gaudium, pax. Et uita, & panis, & charitas, unum ſunt. Magnæ deliciæ charitas, q̃ foras mittit timorẽ. Qui manet in hac: & mãducat eam, & mãducat̃ ab ipſa. Ipſa eſt q̃ paſcit inter lilia, paſcit, & paſcit̃, & nos, & à nobis. Q̃uo, inqs? Si diligit deus nos, in ſe traĳcit nos, & econuerſo. Cibus iſte charitas dei, & deus uirtutum, & ſciaꝝ fons, uitam p̃ſtat aĩæ, q̃ nunc eſt, & futuram. Et hęc nobis ſc̃tã ſc̃tõꝝ metonymice.ſ. quæ & uitam hanc nobis pepit, & p̃ci-

Phil. 1. bus infundit. Hæc eſt de qua dicit apl̃s: Mihi uiuere Xp̃s eſt, & uiuit ĩ me Xp̃s. De hac in Deuteronomio circuncíſio-

Deut. 28. g ne carnali: Et erit uita tua pendens añ

Exo. 33. c oculos tuos, & non credes uitæ tuæ. Vita hæc dat dulcedinem, ſed ſeipſam de ſeipſa: Si inueni gr̃am in oculis tuis (ait Moyſes) ad plenitudinẽ gr̃æ oñde mihi teip̃m. Et econtra: Ego oẽ bonũ oñdã tibi. Vnum petĳt, & repromiſſa eſt oĩmoda plenitudo. Quid tam diuerſum, quam unum & oĩa? Sono diuerſum, re unum: diuerſum ꝓnunciatione, unũ idẽtitate. Deus ergo oẽ bonum & ſũmum

bonum: ẽt dulcedo, & dulcedinis gen⁹ gñaliſſimum. Qui edunt me, adhuc eſu-

Eccl. 24. rient, inqt: & q bibunt me, adhuc ſitiẽt. Qr̃? Quia bonus & dulcis. Bonus deus Iſrl̃ rectis corde, ſed & dulcis & rectus. Nec bonitas nec iuſtitia ſine rectitudine. Qui bibit de illa, ſitiet iteꝝ: de iſta q biberit, fiet in eo fons aquæ ſalientis in uitam æternã. Siqdem apud ip̃m fons uitæ, & ipſe fons uitæ: & iam fluminis impetus q lætificat ciuitatem dei. Eſto ciuitas dei, & lętificabit te impetus hic. Parat.n. in dulcedine ſua paupi de⁹. Fructus.n. dulcis gutturi, & guttur eius ſuauiſſimũ, ineffabilia oĩa. Hic calculus eſt, quẽ nemo ſcit, niſi q accipit. Sũt.n. in illa internæ feſtiuitatis gaudia, q̃ quotidie mentibus nr̃is ꝑ inſpirationem ſui amoris imprimit interna, & ęterna dul-

Ioan. 15. cedo. Nota, inqt, feci uobis oĩa q̃cũq; audiui à pr̃e. Et ad Moyſen: Bonũ oñdam tibi. Omnia q̃ audiuit à pr̃e, & quę ꝓmittit Moyſi, unus denarius eſt q ꝓmittit̃ laborantibus in uineis, & una illa quam petĳt Dauid, & unũ illud qđ

Deut. 32. neceſſarium eſt. Mel eſt qđ ſugit Iſrael de petra, & oleum de ſaxo duriſſimo. Gaudium eſt qđ nemo tollit. oſculum eſt de quo ſcriptũ eſt: Oſculet̃ me oſcu-

Cant. 1. lo oris ſui. Internæ ſuauitatis guſtus ac dulcedo eſt, & manna abſconditum, et theſaurus abſcõditus in agro, cui comparatum oẽ dulce, amaꝝ: oẽ decoꝝ, fœdum: oẽ iucundum, triſte: oẽ p̃tioſum, uile: ſordidũ oẽ qđ deſiderabile eſt ĩ oculis amatoꝝ mũdi fluentis. Nã p̃tioſam margaritam datis oĩbus terrenaꝝ reꝝ delectamentis ſc̃tã ſc̃tãꝝ comparauit, & nob̃ ĩ filio ſuo p̃parauit, & p̃parat ſp iteruẽtu ſuo nob̃ orãtib. oleũ effuſũ dulcedinis h⁹. Nõ erit ab re, ſed ualde optimũ, ſi ipſam reginã mĩæ uitã & dulcedinẽ nr̃am dicam⁹, q min⁹ expti adhuc uitæ h⁹ ac dulcedinis ſumus, ſed ꝑ ipſam ſperamus nos poſſe cõſeq qcqd totius bonitatis factor dignatus fuerit gr̃æ nob̃ impꝑtiri. Seqt̃: Spes nr̃a ſalue. Spes eſt ĩ uirtute, q̃ſi ſcintillatio in fomite. Sine fomite durare nõ p̃t ſcĩtillatio. Sub-

trahe fomitem, interit, emoritur. Subminiſtra, uiuet. Haud ſecus ſpes ruit ſine fundamento, ſine pabulo morit̃, inedia deficit, extinguit̃ ſine nutrimento, areſcit ſucciſa radice. Spes.n. ſine uita uirtutum & deuotionis dulcedine non eſt ſpes, ſed pręſumptio. Inter timorem & ſecuritatem ſpes media eſt: & eſt ſpes incerti nomẽ boni. Vita & dulcedo exterminant faciẽ timoris, ſecuritati dant fortitudinem, dant decorem. Eapp di-

Pſal. 4. b cit deo: Singl̃r in ſpe cõſtituiſti me. Et, in pace in idip̃m, dormiam & reqeſcã. Eſt.n. fulcita floribus, & ſtipata malis charitas illius, q̃ foras mittit timorem, & dicet: Læua eius ſub capite meo: &,

Cant. 2. a dextera eius amplexabit̃ me. Læua, cõminatio ſupplicĳ: dextera, ꝓmiſſio regni: Inter has ſpes cubat in molli ſtrato charitatis, uita & dulcedo ſternũt hoc, & hoc eſt medium illud in ferculo Sa-

Ibid. 3. d lomonis de quo ſcriptura ait: Media ãt charitate conſtrauit. Vides nunc ſublimitatẽ carminis huius. Primo ponit uitam, q̃ eſt in integritate uirtutum: ſcđo, dulcedinem ſp̃ualium gaudioꝝ: deinde ſpem infert æternoꝝ. Oĩa hæc regina mĩæ, dñã mundi, regina cœloꝝ cõtulit mundo, uirgo uirginum, ſc̃tã ſc̃tõꝝ, lumen cæcoꝝ, iuſtoꝝ gl̃ia, pc̃tõꝝ uenia, deſperatoꝝ reparatio, deficientium fortitudo, ſalus orbis, ſpeculum totius integritatis: ipſa intercedat ꝓ pc̃tis nr̃is: præſtante dño filio eius & unico, cuius regnum & imperium ſine fine permanet in ſecula ſeculoꝝ, Amen.

Sermo unde ſupra.

SI linguæ centum reſonarent, oraq; centum, ferrea uox mihi Maria, nil dignum tibi dicere poſſum ſtella maris, q̃ uirgo beata uocaris. O quam te memorem uirgo, qbus laudibus efferam? Infantiſſima lingua mea, q̃ coinquinata eſt cum mortuis, incircũciſa labĳs, nec purgata igne altaris: inquietum malum, hñs in narib. ſp̃m, rimis effluens undiq;, quid dignũ laudis laudib. tuis poterit imolare? Eleuata eſt magnificentia tua ſuper cœlos, & ſuper oẽm terrã gloria tua: ita ut nec in cœlo inueniatur creatura, quæ tuam digne laudare queat magnificentiam: nec in terra ſit, quę gloriam tuam exprimere ualeat. Nemo.n. nec in cœlo nec ĩ terra inuentus eſt dignus aperire librũ prærogatiuaꝝ tuaꝝ, & digne ſoluere ſeptem ſignacula eius. Plenitudinem gr̃æ, aduentum ſp̃ũs ſancti in te, uirtutis altiſſimi obumbrationem, uerbi conceptionem, quod ſine grauamine grauida, ſine dolore puerpera, uirgo pariter & fœcunda, qs enarrabit? Viri diuitiaꝝ multi, de ciuitate dñi uirtutum miſerũt manus ſuas ad hæc fortia, & tñ altitudinem diuitiaꝝ haꝝ ad liquidum comprehendere non potuerunt, quia inueſtigabiles uiæ iſtæ, & inſcrutabilia uniuerſa. Conati ſunt, & non datum eſt ultra. Dum adhuc ordirent̃, ſucciſi ſunt. Quis enim loquet̃ potentias has dñi, auditas faciet oẽs laudes eius? Etſi digne null⁹, quiſq; tñ pro uiribus. Pro ſe quiſq; uiri ſumma certabat opum ui, ut ait qs. Deniq; currebant oẽs in odore unguẽtoꝝ tuoꝝ. Trahe & nos poſt te, ô ſc̃tã ſc̃tõrum, & oñde lumen miſerationũ tuaꝝ. Sub umbra alaꝝ tuaꝝ nos ꝓtege: ad te enim clamamus exules filĳ Euæ. Secunda carminis huius quod explanandum aſſumpſimus, inciſio hæc eſt, quod in modum dramatis nobis uidetur eſſe cõpoſitum. Varius enim diuerſarum perſonarum affectus hic loquitur: hic perfectorum, & adhuc in melius proficientium ſtatus inuenitur. Vita ſiquidem quæ animatur integritate uirtutis, ſuauitas internæ dulcedinis, ſanctæq; ſpei tanta præſumptio, quid niſi fructus ſpiritus ſunt, & attentiones uirtutis? Emeritorum militum donatiua ſunt hæc, & diuturni certaminis merces accumulata. At deploratio exilĳ, patriæ deſiderium, originalis peccati pœnalis punctio, incipientium, ſeu proficientium indicia ſunt. Puta uitæ huius exilium, fucum uanitatis: patriam, ſolidum ueritatis. Fucus uanitatis, nitor gloriæ temporalis: ſolidum ueritatis, immobilis co

gnitio æternitatis. Fucus uanitatis, ſplē
dor arridens creaturæ uiſibilis: ſolidum
ueritatis, inextinguibile lumen internæ
dulcedinis. De hac patria quidam ſa-
piens ait: O` ueritas exulum patria, exi
lij finis: uideo te, ſed intrare non ſinor,
indignus admitti, peccatis ſordens.
Quouſqꝫ adoramus & non guſtamus,
proficiſcentes ad pr̃iam & non appre-
hendentes, ſuſpirantes, & de longe ſalu
tantes? Primus itaqꝫ hō ad hoc condi-
tus fuerat, ut ſi non peccaſſet, per contē
plationis pn̄tiam uultui creatoris ſemꝑ
aſſiſteret, & ſolidum ueritatis agnoſce
ret, agnitum amaret, amatum teneret,
tenendo frueret̃, ſemperqꝫ ei adhærēdo
qui immortalis eſt, etiam uitam ipſe ſi-
ne termino poſſideret. Veꝝ.n. & ſum-
mum bonum hoïs, plena uidelicet & ꝑ
fecta agnitio creatoris. Sed circunſcri-
ptus aſtutia ſerpentis, & deceptus fuco
uanitatis: ſpecie uidelicet creaturæ uiſi-
bilis, ab Ierl'm in Iericho deſcendit, fon-
tem ueritatis deſeruit, affectum pulcri-
tudini reꝝ inclinauit: & ſtatim ignorā-
tiæ cæcitate ꝑcuſſus foras uenit, & ab
intima luce contemplationis factus eſt
uagus & ꝓfugus ſuper terram. Vagus. ſ.
per inordinatam concupiſcentiam, ꝓ-
fugus ꝑ peccatricem conſciam: qa men
tem, quam diuinum auxilium deſerit,
q̃cūqꝫ tētatio impetierit, ſubuertit. Cor
ergo hoïs qđ prius diuino amori affixū
ſtabile pſtitit, & unum amando, unum
ꝑmanſit: poſtqꝫ ꝑ deſideria terrena de-
fluere cœpit, q̃ſi tot ſibi in exilio māſio-
nes ſtatuit, quot ſibi ī eo delectationes
inuenit. Sicqꝫ fit, ut mens q̃ pulcritudi-
nem, dulcedinem, pacem, ſecuritatē, ac
ꝑpetuitatem primæ lucis amare neſcit,
nunq̃ꝫ ualeat eſſe ſtabilis: qa gaudiū ꝑ-
manens in his q̃ in fuco uanitatis ample
ctit̃ non inueniens, dum ſe ſemꝑ deſide
rio extendit, ſequens qđ aſſequi non ua
let, fluctuans in exilio nunq̃ꝫ requieſcit.
Modo ualuis oculoꝝ elapſa, curioſos
intuitus paſcit, & reꝝ immenſitatem in
maſſa & mole conſiderat: modo reꝝ
pulcritudinem in ſitu & motu, ſpecie et
qualitate inueſtigat: mō reꝝ utilitatem
per neceſſaria, accōmoda, apta & gra-
ta, ꝑtentat. Nunc quoqꝫ naribus erum
pit, & ꝑ olfactum odoris uarij ſuauia
oblectamēta requirit. His paſta, auriū
ꝑ organa ꝓcedit, & dulce melos, har-
monicæ, organicæ, arithmeticę diſcipli
næ capta ꝑ auditū introrſus trahit. Ta
ctu quoqꝫ ſubtilia, leuia, & lenia palpan
do diſcutit, & in aula memoriæ palpan
do deſiderata reponit. Nec minus gu-
ſtu faucium p̃libat uarietatem ſapoꝝ.
Hos hœdos ſuos mens q̃ ſe ignorat &
deum, paſcit iuxta tabernaculū paſtoꝝ
ꝑ res tꝑm & tꝑalium uanitatum, men-
dicans ex ea (q p̃terit) figura hꝰ mundi,
unde ſuam famelicam curioſitatem ali-
quatenus conſolet̃. Comparata eſt.n. Pſal. 48
iumentis inſipientibus, & ſil'is facta eſt
illis: quia cum in honore eſſet, nō intel
lexit qđ limus eſſet, honoris faſtigio de
lectata. Hinc naſcit̃ in exilio uanitatis
motus ſine ſtabilitate, labor ſine reqe,
curſus ſine peruentione, ita ut ſemꝑ in-
quietum ſit cor, donec ad pr̃iam ueri-
tatis redire cœꝑit: egens, & de ſiliqs por-
coꝝ ſatiari deſiderans, quouſqꝫ ad pr̃is
domum ſuſpirauerit, ubi mercenarius
abundat panibus, & oēs domeſtici ue-
ſtiti ſunt duplicibus. De hoc exilio, ô
ſctā ſctōꝝ ad te clamamus exules filij
Euæ, ut interuentu tuo, ducatu tuo, ad-
iutorio tuo poſſimus ad cubiculum ue-
ritatis repatriare. Scimꝰ ꝓculdubio, qa
nil amplius hēt hō de uniuerſo labore
ſuo, quo laborat ſub ſole, niſi uanitatē:
& tñ prauæ conſuetudinis nexib. irreti
ti ꝑ nos redire non poſſumus in uerita-
tis libertatem. Non dicimus aūt in hoc
loco ueritatem, cognitionē eſſe dei, &
eius q̃ ſcđm pietatem eſt ſciæ: ſed me-
dium illud puꝝ & nudum ac ſolidum,
qđ eſt in uirtutis amore. Quāuis.n. dif
finiant authores reparationem hoïs eſ-
ſe cognitionem ueritatis, & amorē uir-
tutis: ꝑfecta tñ uirtus non eſt ſine cogni
tione ueritatis, nec ueritas ſine amore
uirtutis. Vanus eſt, qa ī uanitate eſt, aut
in uanitate curioſitatis, aut erroris. Va-

nitas curioſitatis ꝓcedit à uanitate mu
tabilitatis & gñat uanitatē mortalita-
tis. Pria cā pcti: ſcđa pctm̃: tertia pœna
pcti. Pria ē ī his q̃ ꝑꝑ hoïes fcā ſūt: ſcđa ī
his q̃ ab hoïb. fcā ſūt: tertia ī his q̃ ī hoïb.
ſunt. Alia eſt in cōditis reb. alia in mēti
bus, alia ī corporib. Vanitas erroris eſt
in omnib. q̃ fidei catholicæ & ſanæ do
ctrinæ contraria ſunt, & religionis di-
ſciplinam in illo ſolido ueritatis quod
uelle & nolle hoïs, inter anguſtias, pa-
rum & nimis coarctat, non contingūt.
Vanitas hæc oïa ſunt, qa ſe amplecten-
tes decipiunt, & ad ueritatem æternita-
tis non ꝑducunt. In hoc exilio oē penè
genus hoïm ab initio uſqꝫ ad aduētum
reginæ cœlorū ꝑegrinari delectabat̃, &
ueritatis patriæ ſuſpirijs nullis ſeu deſi-
derio recordabat̃. Ipſa prima uiā aꝑuit
ad pr̃iam: & ueritatem, quæ uera pr̃ia
eſt, mundo gñans dedit oïb. manifeſtā.
Eapꝑ & nos, ô regina miæ ad te clama
mus exules filij Euæ: Clamor eſt alius
oris, alius cordis. Clamor oris alta uo-
ciferatio: clamor cordis ualida & ſup-
plex ad deū intentionis directio. Deus
intus, hō foris. Ad eos q foris ſunt, cla-
mor oris: ad deum & q cū eo intus ſunt,
clamor cordis. Intus ubi? In ſpū. Qual'r
inqs? Duobus modis. Quibus? Cogni-
tione & amore, reuelatione ac deuotio
ne, acuto & calido. Modis his deꝰ cor
inhabitat, nō ſolus tñ. Vbi.n. fuerit cor
pus, illuc congregabunt̃ & aquilæ. Ad
qd? Vt renouet̃ ſicut aqlę iuuentus cor-
dis. Ibi & illa aqla grandis magnarum
alarum ſctā ſctōrū innocentia, & ęqtas
ęxaudit inuocata, ſi clamorib. occultis
aſſidue fuerit excitata. Et nos adhuc fi-
lij Euæ tranſgreſſores, filij inobediētiæ,
filij mr̃is antiquæ, ad te clamamus regi-
na miæ. Reuertere uiſitans in nobis na-
turam tuam: reuertere oñdendo eam,
quam in Chriſticolas habes charitatē
tuam: reuertere per ſingularem in nos à
deo datam poteſtatem tuam: reuertere
per eam, q̃ tibi ſpāl'r infuſa eſt in pleni-
tudine gratiæ prærogatiuam tuam, ut
intueamur te, non talem qualem deſi-
derant angeli proſpicere dicentes: To- Cant. 4. b
ta pulcra es amica mea, & macula non
eſt in te: ſed intueamur te largientem be
neficia, conferentem remedia, medentē
contritis corde, ponentem fortitudinē
lugentibus Sion, dantem coronā ꝓ ci-
nere, oleū pro luctu, palliū laudis ꝓ ſpū
mœroris. Nec mediocris uiſio iſta, piā Ibidē. 2. b
te & deprecabilē experiri, mœrentiūqꝫ
ſuſpiria munere gr̃æ conſolari. Sonet
hæc uox tua in aurib. nr̃is. Vox hæc tua
dulcis, & hæc facies tua decora. Nā in il
lo decore te uidere, quo induit te dn̄s
fortitudinem, & p̃cinxit te, nō eſt huius
tꝑis, nec tꝑis uitæ nr̃æ uitiorum fœtore
ſordentis. Stola immortalitatis te indu-
tam uidere, dn̄a indigni ſumus: oſtende
nobis faciem miſerationum tuarum, et
ſalui erimus. Quod ipſe nobis præſtare
dignetur, cuius regnum & imperiū ſine
fine permanet in ſecula ſeculorū, Amē.

Sermo unde ſupra.

IN freta dum fluuij current, dū
montibus umbræ Luſtrabunt,
cōuexa polus dum ſydera pa-
ſcet, Semper honor nomenqꝫ tuū lau-
deſqꝫ manebūt Spes mea uirgo pia, uir-
go ſacra, uirgo Maria. Et non amplius?
Amplius multū, & ꝑ oēm modum. Nā
in æternū & ultra non deficiet laus tua
de ore hoïm, ēt & angelorū. Cœli enar- Pſal. 18. a
rant gloriam dei. Et quę maior in omni
gl'ia dei, quā ineffabilis plenitudo cœli?
Et nos cum ipſa. i. cum angelis & archā
gelis, cum thronis & dñationib. cumqꝫ
omni militia cœleſtis exercitus, hymnū
gloriæ ſanctæ ſctōrum canimus. Illi glo
riam, nos hymnum gloriæ. Illi gloriam
quam præſentes uident, in iubilo cordis
inuicem enarrant: nos hymnum tantū-
modo gloriæ, id eſt memoriam eru-
ctamus abundantiæ ſuauitatis tuæ. Et
opera manuum eius annunciat firma-
mentum. Fiat, inquit, firmamentum, & Gen. 1. a
diuidat aquas ab aquis. Omnibus fir-
mamentis firmius firmamentum tu do
mina: quæ eum, quem cœli cœlorum
capere non poterant, cepiſti & conce-
piſti: portaſti & non defeciſti: genuiſti,

aluiſti,pauiſti,mammaſti & educaſti:
Tu in medio aquaꝝ diuiſiſti aquas ab
aquis,affectus uidelicet æternoꝝ ab af
Luc.2.e fectibus tꝑalium. Tuam.n.animam ꝑ-
tranſiuit gladius, ũt reuelentur ex mul-
tis cordibus cogitationes.Poſuit in hoc
firmamento deus ſolem & lunam,Chri
ſtum & eccleſiam,& ſtellas prærogati
uas grãꝝ multas. Laudamus dñm in
ſanctis eius.Firmitas,robur,& conſtan
Ibidẽ. 1.d tia,& fortitudo mentis eius,quia mun
di contempſit gloriam, carnis calcauit
illecebras. Virtus eſt altiſſimi, de qua
ſcriptum eſt:Et uirtus altiſſimi obũbra-
bit tibi.Non ſolum autem cœlum & fir
mamentum dña rerum intelligitur, ſed
alijs noĩbus conuenienter appellatur,et
rerum uocabulis deſignatur.Ipſa taber
naculum dei,ipſa templum,ipſa dom⁹,
ipſa atrium,ipſa cubiculum, ipſa thala-
mus,ipſa ſponſa, ipſa filia, ipſa arca di-
luuÿ,arca teſtamẽti,urna aurea, ipã mã
na,uirga Aaron,uellus Gedeonis,por-
ta Ezechielis,ciuitas dei,ipſa cœlum, i-
pſa terra,ipſa ſol,ipſa luna & ſtella ma-
tutina, aurora ipſa & lucerna, tuba &
mons,fons quoqꝫ ortorum,& liliũ con
uallium.Deſertum ipſa, & terra repro-
miſſionis lacte & melle manans,ſtella
maris,nauis quoqꝫ,uia in mari,ſagena,
uinea,ager,area,horreum,ſtabulum,p̃-
ſepe,ſubiugale,apotheca,aula,turris,ca
ſtra,acies,ppl̃s,regnum, ſacerdotium.
Ouis eſt,paſcua eſt, paradiſus eſt, pal-
ma eſt,roſa eſt,fluuius eſt,potus eſt, co
lũba eſt,columna eſt,ueſtis eſt,marga-
rita eſt,candelabrum eſt,menſa eſt,co-
rona eſt,ſceptrum eſt,panis eſt, oleum
eſt,uinum eſt,arbor eſt,uirga eſt, cedr⁹
eſt,cypreſſus eſt,platanus eſt, cinamo-
mum eſt,balſamum eſt,myrrha ẽ, thus
eſt,oliua eſt,nardus eſt,crocus eſt, fiſtu
la,calamus, & ſtorax eſt, ſoror & mr̃
eſt. Et ut br̃ concludam,de hac & ob
hanc,& ꝑꝑ hanc oĩs ſcriptura facta eſt,
ꝑꝑ hanc totus mũdus factus eſt,& hæc
grã dei plena eſt,& per hanc hõ redem
tus eſt,uerbum dei caro factũ eſt, deus
humilis,& homo ſublimis. Ad te ergo
tãtã ac talem,dña rerũ ſctã ſctõrũ, regi
na cœlorũ ſuſpiramus gementes & flen
tes in hac lacrymarũ ualle. Tertia hæc
poſitura carminis h⁹ eſt qđ explanãdũ
aſſumpſimus:Suſpiria,gemitus et fletus
cõpunctionis,ſunt ſpẽs ſeminũ iuſtitiæ. Oſee.10.c
Seminate uobis,inqt,ad iuſtitiam: me- Pſal.125.a
tite ſpẽ uitæ,& illuminate uobis lumen
ſciæ.Eũtes,inqt,ibãt & flebant,mitten
tes ſemina ſua.Suſpiriũ, uox inarticula
ta,gemẽtiũ gemitus,dolẽtiũ fletus,has
ſedes hñt.Tria ſunt hæc q̃ bñ gradiunt̃
in irriguo inferiori, & q̃rtũ qđ fœliciter
incedit,uallis.ſ.lacrymarũ: ſedes irrigui
ſuꝑioris hęc eſt: Ver⁹ Caleph dat utrũ-
que filiæ ſuæ aſello reſidẽti.Et tu ſi aſpi-
ras ad hæc,cõprime motus irrationabi
les ſenſualitatis & corꝑis,motu rõnis.
Abſcinde à te cõcupiſcẽtiã carnis, ocu-
lorũ,ꝓtãtis & honoris.Abijce mũdi põ
pã & ſarcinã,edoma carnem diſciplina
ſpũs,in arctũ tua deſideria conſtringe,
nõ abeas ĩ cõſilio impiorũ,in uia pctõ-
rũ nõ ſtes,in cathedra peſtilẽtiæ non ſe-
deas.Appꝛ̃hende humilitatẽ,ut ſis pauꝑ
ſpũ, ferales corrige mores, & eſto mi-
tis.Tũc trãſito Iordane ingredieris ter-
rã repromiſſionis,q̃ eſt cõpunctionis.
Sic ĩ tertio loco octo beatitudinũ dicit̃:
Btĩ lugẽtes,qm̃ ipſi cõſolabunt̃. Quarto Matt.5.a
die reſuſcitatus eſt Lazarus:q̃rta uigilia
uenit ad diſcipulos Ieſus.Et tu fac tibi ui
gilias q̃tuor,ut reſuſciteris & ueniat ad
te Ieſus:duas timoris,pudoris duas.Co
gita deũ creatorẽ tuũ,cogita bñfactorẽ,
cogita pr̃em,cogita dñm. Ad ſingula
reus es,plãge ad ſingula, ad ſingula eui
gila,& ſingulorũ horũ ſinguli ĩtellect⁹,
q̃ſi ſinguli ĩ mẽte dies ſint,ĩ qb⁹ q̃ſi Laza
rus mortuus eras,q̃ſi fœtebas. Dum ꝑ
ſingulos lacrymaris, q̃ſi in quarto reſu-
ſcitaris.Primũ & ultimũ extinguunt ti-
morẽ:media duo pudorẽ. Pr̃ ſanè non
metuit̃,cum pr̃ ſit:pr̃is eſt ſꝑ miſereri &
parcere.Paterna uox eſt:Percutiam, & Deut.32.f
ego ſanabo.Nõ eſt proinde quod à pa
tre formides. Siqñ ferit,emendat,non
uindicat.Ad cogitantẽ quod pr̃em of-
fenderis,eſt certe quod pudeat, etſi nõ
quod

quod terreat. Voluntarie te genuit uer
bo ueritatis,deinde non peꝑcit unigeni
to,ut ꝓſit genito. Ipſe q̃dem pr̃em ita
exhibuit ſe tibi,ſed non tu illi ęquè filiũ.
Qua fronte attollis iam oculos ad uul-
tum pr̃is tam boni,tã malus filius? Pu-
deat indigne geſſiſſe gñi tuo: pudeat tã
to pr̃i uixiſſe degñem. Exitus aquaꝝ
deducant oculi tui,opiat confuſio faciẽ
tuam. Vultum tuum pudor ſuffundat,
occupetqꝫ caligo: deficiat in dolore ui-
ta tua,& anni tui in gemitibus.Prohdo
lor,quẽ fructũ habuiſti in illis, ĩ qb⁹ nũc
erubeſcis? Si in carne ſeminaſti,de car-
ne meſſuiſti corruptionem. Si mundus
ipſe tranſit,& cõcupiſcentia eius, con-
Malac.1.b fundere ad illã uocẽ q̃ dicit: Si ego pr̃,
ubi honor meus? Hoc de honore pr̃is.
Nunc ad bñficia ueniendũ.Vt alia inu-
mera taceã,h⁹ corꝑis uictũ, & uſũ tꝑis
h⁹, & ſuꝑ oĩa ſanguinem dilecti filÿ ſui
clamãtẽ de terra:pudet ingratitudinis.
Quid retribuiſti dño ꝓ oĩb. q̃ retribuit
tibi? Ad timorẽ quoqꝫ ueniamus. Si pu
dor minus partes ſuas exeq̃t̃, excitet̃ ut
excitet. Sepone pia uocabula bñfacto-
ris & pr̃is,ad auſteriora conuertere.Nã
ꝗ legit̃ pr̃ miaꝝ,& deus totius conſola
tionis: legit̃ nihilominus, deus ultionũ
dñs: & legit̃,terribilis in conſilÿs ſuꝑ fi-
lios hoim.Qđ pr̃ eſt,ꝙ bñficus eſt,tibi
eſt,ꝙ dñs ac creator,ſibi eſt. Etenĩ ꝑꝑ
ſemetipm̃ fecit oĩa. Quia ergo qđ tuũ
eſt,tibi defendit & ſeruat:putas princi-
patus ſui non req̃ret honorem? Req̃ret
uſqꝫ ad nouiſſimum q̃drantẽ, req̃ret &
retribuet abundanter facientib.ſuꝑbiã.
Req̃ret à redempto ſeruitium: honorẽ
& gl̃iam ab eo,quẽ plaſmauit. Eſto ꝙ
diſſimulet,& pr̃ ignoſcat beneficus,ſed
non dñs & creator.Pẽſa c⁹ ſit fortitudi
nis & honoris tuum atqꝫ oĩm contem-
pſiſſe factorẽ, contẽpſiſſe dñm maieſta
tis.Tangit montes & fumigabunt: &
tam tremendã maieſtatẽ audet iritare
uilis puluis, uno leui flatu diſpergẽdus,
& minime colligendus? Time gehẽnã,
time iudicis uultum. Contremiſce ab
ira potẽtis,à facię furoris eius,à fragore
ruentis mundi,à conflagratione elemẽ-
toꝝ,à tempeſtate ualida,à uoce archã-
geli,& à uerbo aſpero. Contremiſce à
dentibus beſtiæ infernalis,à uẽtre infe-
ri,à rugientib.p̃paratis ad eſcam.Time
uermẽ rodentẽ,ignẽ torrentẽ,fumum &
uaporẽ,& ſulphur & ſpm̃ ꝓcellaꝝ: ti-
me tenebras exteriores,& dicito:Quis Hier.9.a
dabit capiti meo aq̃, & oculis meis fõ
tẽ lacrymaꝝ,& p̃ueniã fletib. fletus &
ſtridores dentiũ & manuũ,pedũqꝫ du-
ra uincula,& põdus catenaꝝ p̃mentiũ,
ſtringentiũ,urentiũ,nec conſumentiũ?
Heu mr̃ mea, cur me genuiſti filiũ dolo
ris & amaritudinis, indignatiõis & plo
rationis? Qui ſic afficitur duplici metu
iſto & duplici pudore, quatuor uigi-
lias facit in mente, ſeu q̃tuor diebus in-
tus illuſtrat̃, in quoꝝ quarto quaſi La-
zarus quatriduanus reſuſcitat̃. Et ſicut
de uno fonte paradiſi oriunt̃ q̃tuor flu-
mina,q̃ irrigant terram: ſic quatuor af-
fectiones iſtæ ortæ de uno fonte cõpun
ctionis plenitudinem conſumũt irrigui
inferioris. Pariũt.n.ſuſpiria,gemitus &
fletus, q̃ dum ꝓ defectu uirtutũ agunt̃,
dñr irriguum inferius.Superius aũt irri-
guum, eſt uallis lacrymaꝝ. Pinguis in-
fuſio hæc cœlitus irrorata, nec extorta,
nec coactitia,pluuia uolũtaria eſt, quã
ſegregauit deus hæreditati ſuæ. Aquæ
iſtæ ſunt q̃ egrediunt̃ de templo à late-
re dextro,& fluunt impetu de Libano,
fluunt ẽt de fonte paradiſi,diuiſi in qua-
tuor capita. Paradiſus conſcia iuſti eſt,
quam non urit cura pungens,nec culpa
remordens: quam non attenuat ſenſus
egens,quã non grandinant corporeaꝝ
reꝝ irruentia phãtaſmata, fide florida,
uirtutib.fructifera,opinione odorifera.
Huius de medio fons orit̃,dũ uirtus in-
tegritate ſolidat̃. Hæc deinde diuidit̃ in
q̃tuor capita,iuſtitiã,prudentiã, fortitu
dinẽ,tẽperantiã. Iuſtitia fodit in altum,
& q̃rit aquas irrigui ſuperioris,pruden-
tia inuenit,fortitudo uẽdicat ſibi, tẽꝑã-
tia poſſidet. Iuſtitiã dico eſſe genus ad
oĩa p̃cepta dei:prudentiam diuinaꝝ,hu
manarumqꝫ reꝝ ſciam; fortitudinẽ ui-

gorem mentis inter aduerſa & ꝓſpera
erectum: tempantiã inter uelle & nol-
le, noſſe paꝝ & nimis, citra & ulra diſ-
cretionem. Legitime hæc cuſtodita pſe
ctum faciunt uiꝝ, cupiẽtem diſſolui, &
Pſal.119.a eſſe cum Xp̃o, qui dicat: Heu mihi quia
Zac.13.a incolatus meus prolongatus eſt: &, Si-
tiuit aĩa mea ad deum fontẽ uiuũ. Fons
iſte fons patẽs eſt domui Dauid in ab-
lutionem pctõris & menſtruatæ. Hic
eſt fons quem foderunt principes mul
titudinis, quos cõmemorauimus, iuſti-
tia. ſ. fortitudo & tẽperantia in datore
legis. i. cõpunctione: & in baculis ſuis. i.
in uigore ſolido perfectæ integritatis.
Mens itaq; à uitijs purgata, deũ ſitiens
iugiter, & ipſius aduẽtum in ſe ſuſcipiẽs,
frequenter delectata tantę ſuauitatis in-
enarrabili dulcedine, qa ꝓ uelle ſuo ſem
per eam hr̃e minime ualet, miro dolore
afficiť, & hęc ei conſolatio, ut p̃ eius de-
ſiderio iugi lacrymaꝝ pane paſcať. Fit
itaq; uallis lacrymaꝝ, dũ de ſe humil'r
ſentiens affatim abundat ubertate fle-
tuum. Et habet hoc irriguũ ſupius quo
mortua mundo ſuauiter & dulciter pa
ſciť, qa ꝑ irriguũ inferius emundata iam
cœleſtium cõtemplatione ineffabiliter
delectatur. Hæc duo irrigua, duæ oliuæ
ſunt, & duo candelabra lucentia ante
deum. Sunt hæc duo luminaria, duo al-
taria, duo exploratores, duo cherubim,
duo oſtiola, duo ubera: teſtamẽta duo,
hirci duo, leones duo, minuta duo, ta-
bulæ duæ, colũnæ duæ, ſorores duę, ma
nus duæ, & ſi q̃ ſint binaria, q̃ his conſo
nantia opinional'r queant inueniri. In ta
libus ſuſpirijs gemitu ac fletu, ac cõual-
le lacrymaꝝ ad te clamamus exules fi
lij Euæ: dña reꝝ, ſctã ſctõꝝ, uirt⁹ nr̃a &
refugium: decus mundi, gl'ia cœli: p̃cle-
cta ut ſol, pulcra ut luna, lunaris fulgor,
agnoſce omnes te diligentes. Audi nos:
nam te filius nihil negans honorat. Et
tu ſalua nos domine Ieſu, pro quibus
uirgo mater te orat, cuius regnum &
imperium ſine fine permanet in ſecula
ſeculorum, Amen.

Sermo unde ſupra.

a In te pererratis amboꝝ finibus
exul, aut Ararim Parth⁹ bibet,
aut Germania Tygrim, q̃ tuus
ẽ nr̃o labať pectore uultus, uirgo dei ge
nitrix, quem totus non capit orbis. Oĩo
neceſſariè uultum qdem tuum depreca
bunť oẽs diuites plebis, quanto magis
paupes plebis? Et ſi paupes plebis, mul-
tomagis egenus & pauper opprobriũ
hoĩm & abiectio plebis. Tibi dixit cor
meum, q̃ſiui uultum tuum. Vultum tuũ
dña reqram, ne auertas faciẽ tuã à me,
ne declines in ira à ſeruo tuo. Oſtende
faciẽ tuã, ſonet uox tua in aurib. nr̃is, qa Pſal. 26.c
uox tua dulcis, & facies tuas decora.
Vocẽ tuã audiuimus quater in euange-
lio, ô dña reꝝ. Primo ad angelum, ſcd'o
ad Elizabet, tertio ad filium, fili quid fe
ciſti nobis ſic? quarto item ad filium, ui
num non hñt. Quam haꝝ inquirimus?
Illam utiq;, uinum non hñt. Neceſſaria
nobis hæc eſt. Defecit uinum in cadis
nr̃is, uinum. ſ. lætificans cor hoĩs. Non
cauſamur de uino in quo eſt luxuria, il-
lud q̃rimus de quo ꝓpheta, qd' germi-
nat uirgines, haꝝ pincerna tu, uexillife-
ra tu. Vexilla regis ꝓdeunt in nobis, te
agente ꝓ nobis. Calix in manu tua uini
meri. In manu tua, in ptãte tua: uini me-
ri, amoris diuini: Dic dña reꝝ, dic ꝓ no-
bis filio tuo, uinum nõ hñt. Calix huius Zac.9.d
uini inebrians, quam præclarus eſt. In-
ebriat, calefacit, acuit, audaces facit &
fortes, obliuioſos, diſcretos, ſomnolen-
tos. Inebriat amor dei ad contemptum
mũdi: calefacit, qa feruẽtes facit: acuit,
quia erudit: facit audaces contra aduer
ſa, & fortes à carne, mundo, & dæmo-
nib. inuincibiles, obliuioſos coꝝ. ſ. quæ
retro ſunt, & in futura extentos, diſcre
tos erudiens ad iuſtitiam, ſomnolentos
ad tpalia, & tædioſos, & ad inuiſibilia
contemplanda pronos & promptos.
Hoc uinum lætificat cor hoĩs. Hoc à te
& ꝑ te ſperamus, non ſolũ uinũ, ſed & Pſal.103.b
panẽ. Panis. n. cor hoĩs confirmat. Panis
ille de quo ſcriptura: Panem angeloꝝ
mãducauit hõ. Panis ipſe filij tui dulcis
memoria, p̃ñtia ipſius plena tu. Et mẽſa Pſal.77.a

propoſitionis duodecim panum, nume
rum duodenarij dedicans. Duodecim
panes, duodecim ſunt prerogatiuę gra
tiaꝝ, in quibus gr̃a repleta es, & dñs
tecum. Porrò ne de corde meo uidear
prophetare, tuas has prerogatiuas Pau
lus apl's & noĩat pariter & enumerat di
cens: Fructus aũt ſpũs eſt charitas, gau
Gal.5.d dium, pax, patientia, longanimitas, be-
nignitas, mãſuetudo, fortitudo, mĩa, cõ-
tinentia, caſtitas. Panes certe admodũ
ſplendidi, ſapidiq;. Splendidi, in ſua na-
tura: ſapidi, in aĩoꝝ experiẽtia. Deniq;
ſummæ ſpũales delicię hę ſunt. Plus qp
pe his cõfirmať & delectať aĩus, quam
ullis carnalib. delicijs corpus. Neq; ue-
rò ꝓueniunt hoĩ à ſeipſo, imo fruct⁹ ſunt
ſpũs ſctĩ. Proinde uirgo btã poſtq; nun-
cius cœleſtis te p̃dicta gr̃aꝝ prærroga-
tiua perhibuit plenã, mox gratiaꝝ cãm
Luc.1.c ſubiungẽs, inquit: Dñs tecum. Dñs aũt
ſpũs eſt. Spũs ergo ſctũs magnificauit
facere tecum. Magnificauit, inquam, fa
cere in te duo opera ſua. Vnum erat, dũ
dignam te fecit quæ dei filium concipe
poſſes & parere: alteꝝ qñ ex tua carne
ſctã ac digna carnem filij dei formauit:
Fecit proinde te magnam & caſtam.
Magnam planè fecit ut immenſum ca-
peres: caſtam quatenus digne contine-
res. Magnam te fecit humilitate, caſtã
uirginitate. Itaq; tu ſctã, tu es caſtellum
in quod Ieſus intrauit, hñs turrim humi
litatis: qui. n. ſe humiliat, exaltať: & mu-
rũ uirginitatis. Muꝝ certe fortiſſimũ,
quippe qui nec ante partum, nec in par-
tu, nec poſt partum potuit uiolari. La-
pides muri diſciplina tua fuerunt & cõ
tinentia, ſine quibus nunq; conſtans eſt
Mat.10.g uirginitatis murus. In te duę ſorores fue
runt Maria & Martha, q̃ dñm ſuſcepe-
runt. Maria fuit intelligentia tua ſpecia
lis, qua deum & dei filium eſſe intelle-
xiſti quem genuiſti. At uerò Martha
rõnalis erat prudentia, qua ei in dño fi-
lioq; tuo in carne ſeruiſti. Tu ergo dña
naſus es ſpecioſus, ad quam dicit ſpon-
Cant.7.b ſus: Naſus tuus ſicut turris Libani, quæ
ædificata eſt cum propugnaculus, mil-
le clypei pendent ex ea, omnis armatu
ra fortium. Naſus duo habet foramina
ꝑ q̃ ſpm̃ à capite emittit: ita tu dña uir- Thre.4.d
ginitate & humilitate tua de cœlo edu-
xiſti filium dei. Spũs oris nr̃i (dicente ꝓ
pheta) Xp̃s dñs. Spũs uerò eſt dñs xp̃s:
quippe qui ut ſpiritus oris nr̃i charitate
calefacit, cupiditatem nr̃am refrigerat,
ad bonam nos uoluntatem mouit, fide
iuſtificauit. Tu ergo naſus eccleſiæ ſimi
lis es turri, celſa uidelicet dignitate, fir-
ma grauitate. Turris es Libani: Liban⁹
mons qui dr̃ dealbatio, altam præ oĩb.
ſignat innocentiam tuam. Innocens fui
ſti ab originalib. & ab actualib. pctĩs.
Nemo ita præter te. Vnde authoritas
Auguſtini: Cum de pctĩs agitur, nullã
de B. Maria uolumus fieri mentionem:
ex eo. n. maiorem credimus ei collatam
uirtutem ad uincendum ex omni parte
pctm̃, quæ concipere & parere meruit
eũ qui nullum habuit pctm̃. Ex omni,
ĩquit, parte: hoc eſt ex parte originalis,
& ex parte actualis pcti. Ea ergo ſola
excepta: cæteri omnes quid dicere poſ-
ſunt, niſi quod ait apl's Ioannes: Si di- 1.Ioan.1.c
xerimus quod pctm̃ non habemus, ipſi
nos ſeducimus, & ueritas in nobis non
eſt? Ego quoq; pia fide opinor, in utero
matris tuæ ab originalibus te abſolutũ
peccatis: nec uana eſt fides, nec opinio
falſa. Deniq; & rõnes & authoritates Hier.1.a
inueniuntur iſta ſtipulantes. Et quidem Luc.1.d
ratio ſic: Si alij in utero mr̃is fuerunt ſan
ctificati, multo magis tu mr̃ dñi. Sed
Ieremias & Ioannes, alter ſanctificatus,
alter ſpũ ſctõ repletus in utero mr̃is le-
guntur. Ergo & tu Maria genitrix dei, q̃
ſola totam ſpiritus ſancti gr̃am poſſe-
diſti, quam alij habuere ꝑ partes. Te. n.
angelus Gabriel pronũciauit gratia ple
nam. Tuum odorem longe ante in filio Luc.1.a
patriarcha Iſaac trahebat dicens: Ecce
odor filij mei ſicut odor agri pleni. Tu
es ager plenus, plena uirtutum, plena
gratiarum. Tu protuliſti frumentum Gen.27.d
electorum, quod eſt etiam angelorum
cibus. Te benedixit dominus. Te,
inquam, benedixit dominus, ut ꝑ te be-

nedictam uita ueniret,ſicut mors ꝑ Euā
ꝓceſſerat maledicta.De te ſecretoꝝ cœ
leſtium conſcius Salomon dicit: Quæ
eſt iſta q̄ ꝓgredit̃ ſicut aurora cõſurgẽs,
pulcra ut luna,electa ut ſol, terribilis ut
caſtroꝝ acies ordinata? Aurora ſemꝑ
noctẽ ſequit̃,nox p̄cedit aurorā. Quid
aũt eſt nox frigida & obſcura niſi origi
nale pc̄tm̄, frigidũ concupiſcentia, ob-
ſcuꝝ ignorãtia? Tu ergo ꝓceſſiſti ut au
rora lucida & rubicunda,qa ſuꝑatis ori
ginalib.pc̄tis in utero mr̃is,nata es luci
da cognitione ueritatis, & rubicunda
amore uirtutis.Inde eſt qđ natiuitatem
tuā ſc̄tām ſc̄tā eccl'ia feſtiuis celebratio
nibus honorat,qđ alia's nõ faceret. De
niꝙ nulliꝰ p̄ter te,niſi dñi filij tui, & Ioã
nis Baptiſtæ(q utiꝙ ſc̄ti nati ſunt)colit
natiuitatem. Cũ igr̃ tã clare authorita-
tes diuinæ tuam ab utero teſtent̃ inno-
centiam,qs ultra dubitet ſc̄tām & ĩma
culatam huic mundo ꝓgenitam? Tu es
ꝓinde turris Libani cum ꝓpugnaculis
ædificata.Ab ineunte qppe ætate dile-
xiſti iuſtitiam,& odiſti iniqtatẽ.Qr̃ de
lectatio iuſtitiæ, odiumꝗ iniqtatis, cũ
qbus creuiſti, tua fuere propugnacula.
His qppe uiſis,hoſtib.certe ſuſpecta fui
ſti.Nõ.n.parꝝ formidabant,ne forte tu
eſſes(q̄ & eras) per quam expugnandi
erant & dānandi:ꝑꝑ qđ & terribilis fui
ſti eis ut caſtroꝝ acies ordinata. Nihil
uerò oio ꝓficit inimicus in te,eo qđ mil
le clypei pependerunt ex te, ois armatu
ra fortium.Denarius ſolidus millenariꝰ
eſt:ſiqdem denarius q̄dratus centena-
rium ꝑficit.Porrò decem ſunt p̄cepta le
gis.Primum eſt:Dñm deum tuum ado
rabis,& illi ſoli ſeruies.In hoc ſolius dei
Deut.6.a p̄cipit̃ cultus.Nulli qppe alij ſeruitus(q̄
Græce latria dr̃)debet̃.Siqdem qñ dæ-
monib.exhibet̃,idololatria uocat̃:qđ ꝓ
Ibid.5.b ximo inhibet̃ p̄cepto: Non aſſumas no
men dei tui in uanũ,Ac ſi diceret:Nulli
creaturæ dei honorẽ exhibeas, nihil ꝑ
incantationes aut auguria q̄ras. Porrò
ſpeciale obſequm deo p̄bet̃ in obſeruan
tia ſc̄tãꝝ ſolẽnitatum:unde tertium p̄ce
Ibidem. ptum contexit̃:Obſerua diem ſabbati:

qđ eſt,in ſacris ferijs te exerce',q̄tenus
ꝑ regem pñtem diſcas ſperare æternã.
Ac tria iſta ad deum duntaxat ꝑtinent',
q̄ de re in una ſolũmodo tabula ſcripta
fuerunt. Cæteꝝ cetera ad cõuerſationẽ
hoīs cum ꝓximo ſpectant,qr̃ & ipſa cõ
tinebant̃ in ſcđa. Et primum quidẽ ad
maxime ꝓximos.i.parentes ꝑtinet: Ho
nora,inqt,prẽm & mr̃em. Honoris no Ibidem.
mine non ſolum ſubiectionis reuerẽtia,
ſed ẽt ſubſidij obſequm accipit̃. Proīde.
filij debent honorare parentes,& in bo
nis obediendo,& tꝑalia,ſi opus habue
rint,ſubſidia miniſtrãdo. Non occides. Ibidem.
Id maximũ malum eſt qđ ꝓximis põt
inferri, ac ꝑꝑea primo oīm debuit ꝓhi-
beri. Fit aũt homicidiũ multis modis,
manu,p̄cepto,conſilio,conſenſu uel ne-
glectu.Si.n.morituꝝ aliquo mõ uiuifi-
care ualeas & negligis,ꝓculdubio eius
mortis reus teneris. Poſtea dicit:Non
fornicaberis. Fornicatio alia ſpũs,alia Ibidem.
corporis. Spũs fornicario eſt, deſerto
deo adhærere diabolo. Vñ: Perdes oẽs Pſal.72.d
q fornicant̃ abs te. Porrò corporis forni
catio eſt,paſſim cum meretricib. uel fœ
minis à legitimis uiris abſolutis,ſola li-
bidinis explendæ cã cõmiſceri.Deinde Deut.5.b
adiungit̃:Furtumꝗ non facies. In furto
comprehendit̃ rapina,uſura, peruaſio,
qcq̄d deniꝙ cum dãno alterius poſſi-
det̃. Deinceps ait:Falſum teſtimonium Ibidem.
ne dicas.Falſum teſtimonium, alieni pa
trocinium mendacij proprie dicitur.
Veruntamen in hoc loco pro omnibus
mendacij partibus uerisimile eſt poni.
Denique periurium,uoti ſolutionem,et
generaliter omne mendacium nõ per-
mittit, qui falſum teſtimonium nomi-
natim prohibuit. Nonum præceptum Ibidem.
eſt: Non concupiſces proximi tui uxo-
rem. Vbi nimirum adulterium uetuit,
atque abuſionem deo ſacratarum.
Sponſæ quippe ſunt dei: & utique
non minus eſt dei ſponſam uiolare q̄ꝫ
hominis. Decimum: Non concupi- Ibidem.
ſces rem proximi tui. Omnem dolum
& circunuentionem hoc ultimo uetat
præcepto,quibus miſeri mortales ſe in-
uicem

uicem decipiunt,boniſꝗ priuant terre-
nis.Hæc decem legis præcepta ſuos ob
ſeruatores tanquam clypei muniunt,et
à tormentis inferni defendunt, quaꝑꝑ
optimi decẽ clypei ſunt. Denarius por-
rò linearis numerus eſt, ſolam habens
longitudinem,quæ ſolo duntaxat capi
tur intellectu. Decem itaque clypeos
habet. At ſi denarius in altum extenda-
tur atque quadretur, centenarium uide
licet parit. Eadem quoque rõne ſi deca
logus poſt ſcientiam memoria firmet̃,
& dilatetur affectu:centum ꝓfecto cly
pei poſſidẽtur. Poſtremo denarius exal
tatus atque ſolidatus millenarium per-
ficit:ſic nimirum decalogum de affectu
in bonam producens operationem, o-
ptatos certe mille cœpit clypeos poſſi
dere. Non eſt dubium te benedictã in
tellectu & affectu, & actu hunc ſuper
omnes mortales decalogum habuiſſe
& obſeruaſſe:unde prorſus meritò mil-
le clypei ex te dñr pendere. Et non ſo-
lum clypei,ſed & omnis armatura for-
tium.Nihil eſt.n.uirtutis quod ex te nõ
reſplendeat:& quicquid ſinguli habue-
re ſancti,tu ſola poſſediſti. Lectulus es
Salomonis,de quo in canticis: En lectu
Cant.3.c lum Salomonis ſexaginta fortes am-
biunt ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenen
tes gladios,& ad bella doctiſſimi.

LIBER BEATI Bernardi de conſcientia.

COnſcientia in qua per
petuo aĩa manſura eſt,
ędificãda eſt, ſed prius
mundanda. Et quis eã
mũdabit? ꝓfecto deus
& hõ:hõ per cogitatio
nes & affectiones,Deus per miſericor-
diam & gratiam. Cogitationes & affe
ctiones neceſſariæ ſunt conſciæ emun-
dandæ:cogitationes inueſtigatione ue-
ritatis,affectiones in exercitatione uir-
tutis.Porrò miſericordia dei delet pec-
catum,gr̃a dat uirtutem reſiſtẽdi pc̄tõ,
nunc ſubtrahit pc̄ti occaſionem, nunc
immiſcet amaritudinem, plerunque ſa
nat affectionem:gratia adiuuat ad bo-
num,defendit contra malum,erudit ad
utrunque diſcernendum.

Anima dicitur beata firmata in pace.

b Eata eſt anima quæ in pace fir-
mata eſt cum exterius bella pa
titur:pax interius nõ turbatur.
Quæcũque foris moleſte perſtrepunt,
uſque ad ſilentium internæ quietis irrũ-
punt,qñ geſtu,internę dulcedinis tacta
tota eſt per deſiderium intus collecta,
nec foris iam emittitur, nec in carnis uo
luptate diſſoluitur:quia totum ĩtus poſ
ſidet,in quo delectatur atque iſta in ſe-
metipſa,ita in ſemetipſo. Dum nihil eſt
quod foris appetit,tota per amorem in
tus requieſcit:& cum ad internum gau
dium colligitur, ad imaginem dei refor
matur,quam ĩ ſe ueneratur. Talem ani-
mam frequenter uiſitant & honorant
ſancti angeli & archangeli, utpote dei
templum & ſancti ſpiritus habitaculũ.
Eſto igitur dei templum, & deus ex-
celſus habitat in te, anima enim deum
habens in ſe,templum dei eſt, & diuina
myſteria in ea celebrantur. Porrò quæ
non ſtudet in ſe conſiſtere, nec in amo-
re dei deſiderium figere, per oculos &
aures alióſque corꝑis ſenſus foras egre-
ditur, atque in exterioribus delectat̃,
ſed erit cum inuenerit portas iſtas clau
ſas, & tunc rediens ad ſe, & uidens ſe
nudam & ſolam, inæſtimabili confu-
ſione & horrore concutietur: & quia
mundi conſolationem quæſiuit,illa quę
à deo intus datur conſcientia non ha-
bebit. Non ſolum eam deus dedigna-
tur uiſitare, ſed ne ipſa quidem male
ſibi conſcia ſeipſam poterit tolerare.
Requiem in ſe non poterit habere,quo-
niam illum dereliquit: in quo habitare
& requieſcere debuit. Cogita ergo in
ſocietate aliorum poſitus, quia non po
teris ſemper manere cum illis, & inte-
rim elige ſocium, qui cum omnia ſub-
ſtracta fuerint,fidem ſeruat dilectoribꝰ
ſuis, nec recedit in tempore anguſtiæ.

Omnis igitur cordis diſtractiones, & mentis fluctuationes in unum collige,
& in ſolo deo totum deſiderium tuum
fige, ut tibi ſit cor tuum theſaurus tuus
deſiderabilis, multumq́ amabilis. Ipſe
frequenter uiſitat, & libenter inhabitat
tranquillitatem cordis, & otium quie-
tæ mentis, qm̄ pax eſt: & in pace locus
eius. Propterea talem te præpara ut te-
cum adſit deus, ſit in ore, ſit in corde, te
cum eat, tecum redeat, nec à te recedat
niſi tu prior eum dimiſeris. Nunquā te
ille dimittet ubicunque fueris, nunquā
ſolus eſſe poteris, ſed tecum deus erit.

Munda igitur conſcientiam, & ſemper
eſto paratus, ut q̄cunque hora uenerit,
& inhabitare tecum uoluerit, paratā ſi
bi in te inueniat manſionem, ipſe nāq́
dixit, Facite mihi ſanctuarium, & habi-
tabo in medio ueſtri. Studeamus ergo
templum deo ędificare in nobis: primo
quidem ut in ſingulis nobis dn̄s, ut in
omnibus nobis ſimul habitet, quia nō
ſingulos dedignatur, nec uniuerſos. Pri
mo ſtudeat unuſquiſque ne diſſideat i-
pſe à ſeipſo, qm̄ omne regnum in ſe ipm̄
diuiſum deſolabitur, & domus ſuper do
mum poſita cadet: nec intrabit Chr̄s
ubi parietes inclinati & macerię depul
ſæ. Vult hr̄e anima corpori ſuo domum
integram, & exire per eam neceſſe eſt ſi
fuerint in ſe, inuicem membra eius diſ-
perſa, uidetur igitur & ipſa ſi deſiderat
Chriſtum per fidem habitare in corde
ſuo, id eſt, in ſeipſa uideat & ſolicite ca-
ueat ne à ſe inuicem membra diſſideāt,
id eſt, ratio uoluntas & memoria. Di-
gnum habitaculum parat deo cuius nō
eſt ratio decepta, nec uoluntas peruer-
ſa, nec memoria īquinata. Fœlix illa ani
ma quæ ita domum ſui cordis & de pec
catorum ſordibus ſtudet emundare, &
ſanctis ac iuſtis operibus adimplere: ut
in ea non ſolum angelos, uerumetiam
dn̄m angelorꝫ habitare delectet. Mun-
data domo cunctiſq́ malis ab ea exclu
ſis omnibus bonis impleatur: ne ſit no-
bis neceſſe foris aliquid quærere, quæ
omnia forinſeca relinquimus. Redi igi-
tur ad cor tuum & diligenter diſcute te-
ipſum: conſidera unde uenis, quo ten-
dis, qūo uiuis: quid agis quid amittis,
& quātum quotidie proficis uel quan-
tum deficis. Quibus cogitationibus ma
gis incurſaris, quibus affectibus frequē
tius tangeris, uel quibus tentationū ma
chinis à maligno ſpiritu acrius impugna
ris: & cum totum interioris & exterio-
ris hominis ſtatum, habitum in quātum
poſſibile eſt plenè cognoueris non ſolū
q̄lis ſis, uerumetiam qualis eſſe debeas,
& cogitatione tui poteris ſubleuari ad
contemplationem dei. Quantum nan-
que quotidie ī cogitatione tui proficis,
tātum ad altiora ſemper tendis: ſed for
te iam aſcendiſti & ibi ſtare didiciſti, et
ita hoc ſufficiat tibi. Diſce ibi habitare
& manſionem facere, & qualicunque
euagatione ſi abſtractus fueris, ſemper
illuc redire feſtina, abſque dubio ꝑ mul
tum uſum quādoque uertetur in tātum
tibi oblectamentum: ut abſque la-
boris ulla difficultate poſſis ibi aſſiduꝰ
eſſe. Quinimo pœna potius tibi ſit ali-
bi quam ibi moram facere. Si ergo ꝓ-
ceſſeris deſideria tua circa dilectatiōes
exteriores affici, & cogitationes tuas
in eis iugiter occupari, cum magna ſoli-
citudine compelle illas ad cor tuum in-
trare & ibi habitare. Mens enim quæ
ad ſui conſiderationem non ſubleuat, ſi
per uana deſideria peruagatur, & uariȷs
cogitationibus huc illucq́ diſtrahitur:
nec per ſeipſam in unum colligere quæ
nondum nouit ad ſe ipſam intrare, ſed
adhuc in imo eſt: cogitatione & conuer
ſatione non pōt ad ea quæ ſuper ipſam
ſunt dulcedine contēplationis euolare.
Diſcat ergo diſperſiones cordis congre
gare, ſtudeat cogitationes mētis reſtrin
gere, & exteriora obliuiſci: aſſueſcat ī in-
timis ſuis immorari, diſcat ſola bona in-
teriora amare, & illa ſola frequētius co
gitare: qui ad cœleſtiū contemplatione
anhelat qui in diuinorꝫ lætitia ſuſpirat.
Cumq́ ſe diligenter attenderit & diu-
tius quęſierit, & eum tādem inuenerit q̄-
lis ſit: reſtat ut ex diuina reuelatione co-

gnoſcat q̄lis eſſe debet, & q̄le mentis æ-
dificium deo ꝑparare, & q̄bus obſeqȷs
eum placera oporteat. Qui ita euaga-
tiones mētis in unum colligit, & oēs cor
dis motus in uno æternitatis deſiderio
figit: profecto iā ad cor ſuū rediȷt, iā ibi
libēter immorat̃ ac mirabil̃r delectat̃:
& cum ipm̄ p̄ gaudio caꝑe non poſſit,
ſupra ſeipſum ducit̃ & per exceſſum mē
tis in ſumma eleuat̃: atq́ ita ꝑ ſemetipm̄
per cogitationē ſui aſcēdit ad cogitatio
nē dei, ut diſcat ſolū indeficienter cogi-
tare, & in eo delectabil̃r requieſcere: cū
amor Chriſti totū abſorbuit affectum
hoīs, ut negligēs & immemor ſui niſi ſo
lum Ieſum xp̄m, & ea q̄ ſunt Ieſu Chriſti
ſentiat: tūc demū, ut arbitror, perfecta ē
in eo charitas. Huic itaq́ ſi perfectus
eſt, nō eſt oneroſa pauꝑtas, iſte non ſen
tit iniurias, ridet opprobria, contemnit
dāna, mortē lucrū deputat, imò nec mo
ri ſe putat, cū magis de morte ad uitā ſe
trāſire ſciat, quē ſic amor intrinſecus li-
gat, tenet, nec ad modicū q̄d exire exte
rius ualet: ſed interius eius deſiderio fla-
grat: tāto amplius quāto familiarius: &
eo quā frequētius. Qui ſic in amore dei
iugiter delectat̃, frequēter mentis exceſ
ſus patit̃, frequēter ab oībus p̄ntibus, et
terrenis raptus corā deo p̄ntatur: & cū
pulcritudinē cōſiderat & magnitudinē
pulcritudinis attonitus in eius admira-
tione ſuſpendit̃, mirat̃ regis gloriā, regni
magnificentiā, ſuꝑnæ ciuitatis nobilita-
tē. Et cū fœlicitatē contēplat̃, gl'ię deco
rē, dei bonitatē, internæ ſuauitatis dulce
dinē, & æternæ q̄etis trāquillitatē: medi
tatur pr̄is potentiā, filiȷ ſapientiā, ſpūs
ſc̄ti benignitatem, & angelicę creaturę
beatitudinem. Delectat̃ de deo in deū,
dum eius pietatē mirat̃, & decorē cōtē-
platur. O quā iucundū, ſi nō eſſet tā mo
dicū, raptim rapit̃, ſola cœleſtia contē-
platur, cōtemplādo iocundat̃: ſed cū ibi
diutius ſtare conat̃, ſubito labit̃ rediens
ad ſe, nulli pōt intimare q̄d uidit, ſupra
ſe agitatione ſuauitatis allectus guſtat
dulcedinis ſuauitatē, & illā cœleſtē infu
ſionem lętitiæ ſpūalis intra ſemetipſum
mirat̃. Reuoluit ēt in corde tacita mēte
incorporeæ lucis claritatē, intimæ ſatie-
tatis ſaporē, & aliud internæ q̄etis ſecre
tū, & ſummę trāquillitatis arcanū, in hꝰ
amore contēplationis dulcis mens dele
ctabil̃r afficit̃, & mirabil̃r delectat̃. Vo-
let ergo ut non deficiat, uolet donec ꝑ-
ueniat an̄ regem gl'ię, ibiq́ ploret, & ſu
ſpiret, mactetq́ ſe in lacrymis, dep̄cet̃ ue
niam, poſtulet gr̄am: nec inde recedat,
quo ad uſq́ dn̄m, quē offendit placatū
ſentiat, & ab eo conſolationē recipiat.

Scientiam multi uolunt ſed pauci ſapientiam.

Multi quærunt ſciam, pauci uerò
conſcientiā. Si.n. tāto ſtudio &
ſolicitudine quæreretur, quāto
quæritur ſecularis & uana ſcientia: citiꝰ
apprehenderetur, & retineretur. Cogi-
tare nāque de conſcia ſenſus eſt cōſum-
matus: & qui cuſtodit illā, ſemper erit
ſecurus ſalua reuerentia ſapię, utilius eſt
enim currere ad conſcientiā quā ad ſa-
pientiā: niſi ſapia ſit, quæ ædificet con-
ſcientiā. Tunc.n. ſe intelligit anima, tūc
illuſtratur conſcia, tunc impletur cordis
ſcia, cum in ſe deum, & in deo mutua re
uelatione ſeipſum recipit, imago creata
nihil aliud niſi ſapiētia in aīa, niſi gloria
in conſciētia, niſi ſc̄tificatio in arca. O q̄
ineffabilis eſt dei pietas quæ tātā maie-
ſtatem inclinat ad tātā humilitatē. Qui
creauit nos, creatur in nobis: & qui po-
tuit eſſe, nos deum hr̄e pr̄em uult, & ſi-
bi in mr̄e: quicunque, inquit, fecerit uo-
luntatem pr̄is mei, ipſe meus fr̄ & ſo-
ror, & mr̄ eſt: & fr̄ obediendo, pr̄ ge-
nerando, ſoror per hæreditatis partici-
pationem, mr̄ per aliorum inſtructio-
nem. O infidelis expande ſinum, dila-
ta affectus, ne anguſtieris in uiſceribus
tuis, concipe quod totus mundus ne-
quiuit apprehendere, donec uirgo b̄tā
fide illum concepit, fide nāque Chriſtꝰ
concipitur, ubi prædicatione naſcitur,
deuotione nutritur, amore tenetur. Sit
ergo conſcientia plena ut deum condu-
cat ad hoſpitium, ſit ſolicita erga fidele
obſeqū, ne tāta maieſtas recuſet cordis
gremiū, ſit deuota, ut ſoli deo placeat:

ſoli deo intendat, nec à deo recedat. Talis conſcientia lætificat animam, exhibet deo gratiam, angelis & hominibus reuerentiam, ſibi ipſi pacatam & & quietam conſcientiam.

Duplex eſt conſcientia.

c Onſcientia eſt cordis ſcientia: & dupliciter intelligitur, uidelicet alia quę ſe nouit per ſe, alia quæ poteſt ſe & alia nouit ex ſe. Cor.n. ex ſe ſua & multa alia. Qñ nouit ſe, appellatur conſcientia: qñ poteſt ſe, alia nominatur ſcientia. Conſcientia bonus titulus eſt religionis & * bñdictionis. Ortus deliciarum, aureum reclinatorium, gaudium angelorum, arca fœderis, theſaurus regni, aula dei, habitaculum ſpiritus ſancti, liber ſignatus et clauſus in die iudicij aperiendus. Nihil eſt iucundius, nihil eſt ſecurius bona conſciẽtia. Premat corpus, trahat mundum, creat diabolum, & illa erit ſecura. Secura, cum corpus morietur, ſecura cum aĩa coram deo præſentabitur, ſecura, cum utrunque in die iudicij ante terrificum tribunal iudicis ſtatuetur.

Quod conſcientia eſt bonum teſtimonium futuræ beatitudinis.

f Vturæ beatitudinis non eſt utilius remedium, nec certius teſtimonium, quam bona conſcĩa. Mundus enim uolubilitate circumrotetur, ploret, rideat, pereat, tranſeat, nunq̃ marceſcat conſcĩa, ſubiugetur corpus in pœna, ieiunijs maceretur, uberibus laceretur, eculeo diſtẽdatur, gladio trucidetur, crucis ſupplicio affligatur, & ſecura erit conſcientia, in ſpeculo conſciẽtiæ ſtatus interioris hominis & exterioris cognoſcitur. Anima uerò non nouit ſe, quæ ſine ſpeculo eſt. Speculum enim mundum, clarum & purum totius religionis eſt conſcientia. Sicut enim mulier quæ uiro ſiue amico ſuo placere appetit, quæ contuitu ſpeculi imaginem appoſitam reddentis, decorem & pulcritudinem faciei ſuæ componit: ſic anima in quibus ab imagine ueritatis diſcedit, uel in quibus ueſtigia cicatricis imaginis recipiat, imaginem in conſcientia relegit, & intellegit non immerito conſcientiam ſpeculo comparauit: quoniã in ea tanquam ſpeculo rationis oculus tam indecens quam quod decens in ſe eſt, claro aſpectu apprehẽdere poteſt. Bona eſt conſcientia ſi habet in corde puritatem, in ore ueritatem, in actione rectitudinem, pro his namq; merebitur trinitatis uiſionem. O beata uiſio in qua deus ſic erit notus atque conſpicuus, ut uideatur à ſingulis nobis, ĩ ſeipſo uideatur. Videatur in cœlo nouo, uideatur in terra noua atq; in omni quæ tũc fit creatura, bona conſciẽtia eſt domini unica, quam excolere debet peccatorum confeſſio et eorum ſatisfactio, exhibitio bonorum operum & cuſtodia eorum, unicuique eſt liber propria conſcientia, & ad hunc librum diſcutiendum & emendandum, omnes alij inuenti ſunt. Anima cum de corpore egreditur, nullum alium poteſt conſcientia ſuæ librum ſecum portare, poterit atque in illo cognoſcet quo debeat ire, et quod debeat recipere ex his quæ ſcripta erunt in libris iudicabimur, & ideo ſcribi debent ſecundum exemplar libri uitæ, ut ſicut aliter habent corrigantur, ne in illa ultima collatione, ſi quippiam aliter inuenti fuerint, habentes abijciantur. Beatus homo qui ſe poterit cognoſcere & deſpicere, probare, & improbare. Nam qui ſibi diſplicet deo placet, & qui ſibi uilis eſt, deo charus eſt. Multæ ſunt cõſcientiæ hominum, ſed nulla melior eſt illa qua cognoſcit homo ſeipſum. Quãobrem redeam ad cor meum, & ibi ſtare aſſueſcam, ut tam uitam meam poſſim diſcutere quam me ipſum cognoſcere, & omnes miſerias meas coram deo effundam ſi forte illa ſua magna pietas moueat eum. Confitebor tibi peccata mea, cum omnia nuda ſunt, & etiam apta: quem fallere non poſſum, quia ſapientia eſt nunquam effugere, quia ubique eſt. Audi ergo pijſſime deus confeſſionem meam, & reſpice ad pietatẽ tuã. Fac mecum ſecũdum miſericordiã tuã,

audi

audi quã ſæpe de memoria mea te expuli. Turba ruẽs cogitationũ plurimaꝝ q̃ uelut plebs ad aliqđ ſpectaculũ ſolent effluere in cor meũ dũ orare uel cãtare in monaſterio uolo: neſcio cuiuſmodi ſtulta cogitatio cor meũ rapit & ducit ꝑ diuerſa loca: cũq; illud ad me reuoco tenere nõ poſſum, ſed illud elabit̃ & huc atq; illuc dirigit̃ & ꝑ innumera effundit̃. Idcirco terrenaꝝ cupiditatum illecebræ & uanitatũ effuſio ita cor meũ occupat, ut qđ uitare ſtudeo hoc cogitẽ, aĩoq; uoluã. Nõ eſt in ptãte mea cor meũ, & cogitationes meæ q̃ ex improuiſo effuſæ mẽtẽ meã aĩumq; confundũt, atq; al's trahũt q̃ ego ꝓpoſuerã, ad ſcl'aria reuocãt, mũdana inferũt, uoluntaria ingerũt. Illecebroſa cõtexũt, ipſoq; ĩ tp̃e quo leuare mentẽ meã ad eũ paro, inanibus cogitationibus tractus ad terrena plerũq; deijcior: hmõi ꝑſtrepẽtiũ cogitationum tumultus à corde quotidie amouere uolo, nec ualeo, ſed uiſa & audita, dicta, facta ad memoriã reuocant̃, & in ea cũ magna importunitate perſtrepũt. Cogitata cogito, cogitata recogito atq; iteꝝ eadẽq; iteꝝ replicare nõ ceſſo, & cũ diu multumq; ꝗcqd potero cogitabo, ſine cogitationib⁹ eſſe nõ poſſum, ſed intrãt & exeũt, atq; aliæ al's inducũt & excludunt. Hic intus ſuſtineo, plerũq; tñ cõſentio, cũ ꝑ ea q̃ uidi uel feci ſine ulla utilitate abſq; oĩ diſcretione uaga mẽte diſcurro: ita mens ſꝑ mobilis ſꝑ uaga & uelut ebria ꝑ diuerſa diſtrahitur. Grauiter pecco cũ cor meũ derelinquo: qm̃ grauis iactura ꝑ negligentiã fit. Vim patior, cũ me illud deſerit cõfirma cor meũ deus, qm̃ cũ ſtare in ſeipſo nitit̃ à ſemetipſo aliquo modo ẽt neſcito deriuat̃ ita peccãdi conſuetudine. Et cũ neſcio pecco, cor meũ ꝑ infinita deducit̃, & in multa deſideria diducit̃. In nocte uero cũ dormire uolo, multaꝝ rerum imagines & phãtaſias clauſis oculis uideo, eaſq; inuitus tolero, quãtò que ab eis aciẽ mẽtis auertere nitor, tãto amplius illæ ſe inde ingerũt: & moleſtia turpiũ cogitationũ cor meũ maculãt, inde eſt qđ ſæpe mihi nocuit mortifera delectatio q̃ ex recordatione libidinis ꝓuenit. Nec.n.ẽ peſtis q̃ p̃ cęteris uitijs ẽ mihi familiarior, eo ad nocẽdũ ꝓcliuior et ad repellẽdũ difficilior. Nã cũ ea repellere uolo, nolẽti mihi ĩgerit̃ blãde oneroſa diſplicẽdo, placẽs & placẽdo diſplicẽs carnis libidinẽ nũq; fugere potui: ſed ſꝑ me ſequit̃ & cũ aliq̃ delectatione, uel uiſus intẽtione me cõprehẽdere põt, non dieb⁹ neq; noctibus reqeſcere ſinit, ſubtil'r intrat & mẽtẽ occupat: & niſi ſubito repellat̃ allicit & intẽdit: & qa uirus hẽt peſtilẽtia ꝑ totũ corpus paulatim ſe diffundit. Cogitationes prauas multiplicat, affectiones malas gñat, delectatione illicita mẽtes afficit, ad cõciliũ prauitatis aĩum inflectit, oẽsq; uirtutes corrũpit. Hac peſte cũ aſtrict⁹ teneor diuelli ab ea uix poſſum: qm̃ famulos eius neſcio cõfiteri aut erubeſco tã ſubtiles & turpes ſũt. Re uera difficile eſt libidinis incẽdia extinguere: adiuua me dñe de⁹ meus, ut huic tã peſtifero uitio reſiſtere poſsi. Scio.n. qđ cũ mẽtẽ meã cogitatione immũda polluero, ei q mũditiæ author eſt placere nõ ualeo. Cor mũdum crea in me deus, qm̃ nõ ſolũ una cogitatio illud occupat & turpis inqnat, ueꝝ amare diſſipat. Sæpe nãque alia iniuria cõmotus de meis cogitationibus & tumultibus in corde p̃mor, hinc nec ſolicitus & cæcus occaſione uindictę de accepta iniuria tumeor. Cõſilia multiplico, & nihil aliđ niſi iurgia q̃ adſũt corde p̃ſago, pñtem nõ uideo, abñtibus nõ cõtradico, intra memetipſum cõtumelias ꝓfero, & recipio: receptis aũt duri⁹ rñdẽdo. Cumq; q obuiet, nullus adſumit, rixas in corde ꝓpono, inſidias inuidentiũ deſidero, & q̃cũque cõtra me mouere pñt, penſo, exquiro qđ rñdeam, & cũ nullã rẽ teneã, litigor uacu⁹ labore, ſicq; diẽ in otiũ, noctẽ uero cogitatione uerto, torpeo ab utili ope, qm̃ fatigor illicita cogitatiõe: ita mẽs ĩterius pugnat, cũ mẽte hõ repugnat. Nonnunq; uerò qđ egi ĩ corꝑe hoc poſtmodũ importũa cogitatiõe ꝟto ĩ mẽte, & multoties graui⁹

torqueor in recordatione quam prius
captus fuerã in opis ꝑpetratione. Sæpe
.n. ea q̃ nunq̃ feci nec in uolũtate habui
ita recogito q̃ſi pœniteat me illa non fe
ciſſe, ab occultis meis munda me dñe:
qm̃ cũ nihil exterius ago, intus grauiter
pecco. In corde .n. ſeruo depicta ea q̃ fe
ci, ideo tpalium reꝝ tumultus in corde
uerſare nõ ceſſo: cũ uaco opor. In cogi-
tatione .n. comedo, cum ieiuno loquor,
cũ taceo iraſcor, cũ ſum trãquillus, cor-
pus regeſcit, & aĩus huc illucq́ diſcur-
rit. Ita uitã iſtã ſine tumultu tranſire nõ
potui, nec hoc quidem quod laudabil'r
uixi ſine reatu aliquo eſt, ſi remota pie-
tate diſcutiatur.

Hic petit homo exui à ſuis tribulationibus.

d E neceſſitatibus meis eripe me
dñe. Crebro nãq; dũ neceſſitati
ſtudeo, reddere debita uolupta
tis ſtudio deſeruio, ſub uelamine neceſ-
ſitatis cado: in laqueũ uoluptatis ſæpiſ-
ſime nãq; coincidi, & bibi nõ ad neceſ
ſitatẽ ſed ad uoluptatẽ: & qđ neceſſita-
ti ſatis erat, uoluptati paꝝ erat. Cogi-
taui ẽt de cibo & potu qđ nõ debui, co
gitãdo de his in cogitatione ruminabã,
cũ tegẽdis mẽbris ueſtimẽta q̃ro non q̃
tegãt ſed q̃ congregant, ſed q̃ extollant
expeto & cõtra frigoris torporẽ, nõ ſo-
lum q̃ muniãt, ſed q̃ ꝑ colorẽ cordis ocu
los ſeducũt. Cũ pro aliq̃ neceſſitate licẽ
tiam loquẽdi habui, alicui loquutus ſũ,
nõ ſolũ de neceſſarijs ſed de his quę ad
me nõ ꝑtinebãt. De q̄bus licentiã non
habebã, inieci me colloquijs alioꝝ, &
ibi loquutus ſum non ad ædificationem
ſed ad deſtructionẽ: non quod decebat
ſed qđ libebat loquutus ſum illa otioſa
& uana & riſui apta uerboſitati deſer-
uiẽs, detractioni ſtudẽs os meũ menda-
cio & detractione inquinaui, & lingua
mea oĩ fallacia plena nocuit mihi pluſq̃
alia mẽbra. Nã ea q̃ uidi & audiui, nun-
quã eo modo quo facta uel dicta ſunt
poſſum referre, ſed alia affirmo pro alijs
& ſæpe multa interſero ſupflua: atq; ita
uel nimis laudãdo uel uitupando fere
quoties loquor mẽtior. Guttur inſatia-
bili ardet ingluuiæ, gula diuerſis ſapori
bus ſatiari nõ põt, cor prauũ & malitia
plenũ & dolo ꝑ purã cõfeſſionẽ tenere
nõ potui unq̃. Manus ad opus prauum
aptæ fuerũt, & pigrę ad bonũ opandũ.
Stomachus & inteſtina nimio cibo &
potu ſæpe ſunt diſtẽta: & ideo plena do
lore. Nã uñ gula delectat̃, uẽter inflatur,
corpus infirmat̃, & ſæpe mors ſequit̃ ꝑ
gulæ delectationẽ, corrui in uẽtris ĩglu-
uiem: & uñ mihi debui parare ſalutẽ, pa
raui nimiã comedẽdo ꝑniciẽ. Pedes me
uelocius portauerũt ad aliq̃ curioſita-
tem ſpeculandã quã ad eccleſiã. Oculi
iniquo intuitu me ꝑuerterunt, omneq;
motũ mei corporis ad innumera deſide
ria traxerũt. Aures citius apui uerbis o-
tioſis & uanis, quã ſanctis. Delectatus
eſt odoratus uarijs odoribus. Guſtus di
uerſaꝝ reꝝ diuerſis ſaporibus, nec non
& ſinguli alij ſenſus. Ita deus meus in o-
mnibus meis ſenſibus naturę modũ ex-
ceſſi, oĩa mea membra uolũt cõiuratio-
ne facta cũ inimico meo de me dñium
tradere, cum morte fœdus inire, pactũ
pangere cum inferno.

Hic petit homo exui ab omni peccato.

e Ripe me dñe ab hoĩe malo, à
uiro iniquo .i. à meipſo à quo re
cedere nõ poſſum: nã quocunq;
me uerto, me ſequitur uita mea: & quo-
cũque uadã conſcĩa mea me non deſe-
rit: ſed ſerpẽs aſſiſtit & quæcunq; facio
ſcribit. Idcirco q̃q̃ humana iudicia ſub-
terfugiã, iudicium conſcĩæ proprię fuge
re non poſſum, & ſi hoĩbus celo quod
egi, mihi tñ qui noui malum quod geſſi
celare nequeo, proprij reatus conſcĩa
non me requieſcere ſinit: ſed de die in
diem torquet & de die iudicij uehemẽ-
ter terret. Nam in die illa cum dñs ad iu
dicandum uenerit, uniuſcuiuſq; conſcĩa
ad teſtimonium adducetur, & aperto li
bro conſcĩæ oĩs culpa añ oculos reduce
tur: atque ita cogente conſcĩa unuſq́ſ-
que eſt accuſator ſuus & iudex, ꝑpea
modo ſtatuam conſciam meam añ me
& iudicabo me ipſum, ut illud extremũ
et tremẽs dei iudicium euadere poſſim.

Damnat me conſcĩa mea, q̃q̃ iudiciũ
diuinum me nondum damnet. Accuſat
me de homicidio, quod ſi opere non fe
ci, uoluntate tñ & deſiderio peregi. Ac
cuſat me de adulterio, & eodem modo
rñdeo. Accuſat me de inuidia, cõfiteor
& ego, qđ inuidia cor meum ſæpiſſime
laniauit: ꝑ inuidiam nãque ſancte uiuen
tium intra me feci inuidendo pctã. Nã
bona quæ ab eis fieri uel dici audiebã,
ea oĩno non credebam. Ipſas res bñ ge
ſtas in malum male interp̃tando cõuer
tebã: omne malum quod de his uel mẽ-
dax fama tractabat, ſtatim ac ſi ego ui-
diſſem, credebam: oĩa mala in eis æmu-
lus fingebam, & ex ꝑfectu eoꝝ deficie
bam, hoc uerò odium intra me abſcon-
debam & in meos cruciatus conuerte-
bam, proficiẽtibus inuidebã, improbos
fouebã, de malis eoꝝ gaudebam, & de
profectibus lugebã gratuitis, inimic⁹ ar
debam, & hãc malitiã mihi pectoris ap
prehendi, timebã ſꝑ erã auarus, et nunq̃
certus: & ita amicus erã diaboli & ini-
micus dei. Inter amicos diſcordiã ſemi-
naui, diſcordãtes in diſſenſionẽ confir-
maui. Opiniones bonoꝝ mẽdacijs dul
coraui, in ſpũalibus carnalia laudaui, ut
ſpũalia bona eiſdem ꝑſuaderem, amici-
tias ſimulãs ut eoꝝ qui ſe incaute mihi
cõmittebant qua poſſem arte decipe:
odioꝝ mihi occaſionẽ prauis ſuſpicio-
nibus coaceruaui: & ita dęmones quo-
rum facta ſectabar, lætificaui, multis ue
lut amicus fui, in obſequio hoſtis, in aĩo
corruptus, in uerbo turpis, in facto ꝑdi-
gus, ſctõꝝ ſequutionũ tenax malaꝝ ſu-
ſpicionum, utrobiq; ꝑuerſus: & ita pſe-
quutus eſt inimicus aĩam meam, & hu-
miliauit in terra uitam meam. Pijſſime
dñe uñ poſſum eſſe bonus, qñ in bono
die fui malus: ego peccabam, & tu diſſi
mulabas. Prolõgabã ego multo tꝑe ini
quitatẽ meã, & tu pietatẽ tuã: quia po-
tentiã & indulgentiam cogitabas. Da
miſericordiam mihi miſerrimo, q tãdiu
pepercisti criminoſo. Credo qm̃ q̃cq̃d
mihi donari decreueris, ſic eſt quaſi nũ-
quam fuerit. Non ſolũ inuidia cor meũ
affligit, uerum & uanitas circa uarias
delectationes languentẽ aĩum inuoluit,
per uanitatẽ nanq; de opibus quoꝝ mi
hi non erã conſcius, turpiter me iactaui.
Geſtiebã ẽt docere, q̃ neſciebã, credi de
me ſublimia uolebã, delectabilia graui
bus apponebã, execrabar uerbo quod
aĩo cõcupiſcebã, appellationes uirtutũ
meis uitijs imponebam, & ita me ip̃m
flagellabam, & non fauẽtes mihi deſpi-
ciebam. In promiſſione inhoneſta fui
uelox, in exhibitione mẽdax, à bono mu
tabilis, mali tenax, lætus ad proſpera,
fragilis ad aduerſa, inflatus ab obſeq̄a,
anxius ad opprobria, immoderatus ad
gaudia facilis ad humana, difficilis ad
honeſta, in uerbo fui, grauis in aĩo tur-
pis, ubiq; fallax. Miſericordiſſime ita
defecerunt dies mei, in q̄bus debui de-
flere commiſſam iniquitatẽ, excitare re
miſſam uoluntatem, inſpirare promiſ-
ſam fœlicitatẽ, p̃parare ad angelicã ſo-
cietatẽ, propitiare tuã maieſtatẽ. Tæ-
det me totã uitã meã deus meus: qm̃ di
ligenter diſcuſſa apparet mihi, aut ſteri
litas aut pctm̃: & ſiq̄s fructus in ea uĩ,
ſic eſt ſimulatũ aut impfectum, aut ali-
quo modo corruptũ non poſſit, aut nõ
placere aut diſplicere tibi. Et cum uere
ita res ſit, ſic eſt mihi quaſi ita non ſit q̃
eſt miſeria. Sic comedo, bibo & dormio
ſecurus, quaſi iã trãſierim diẽ mortis, &
euaſerim diẽ iudicij & tormẽta inferni.
Sic ludo & rideo q̃ſi iã regnẽ tecũ in re-
gno tuo. Idcirco multitudinẽ iniquita-
tũ meaꝝ expaueſcẽs, ſed de tua pietate
cõfidẽs, tibi creatori & redẽptori meo,
q ueniã & indulgẽtiã poſt reatũ ꝑ purã
& lacrymabilẽ cõfeſſionẽ aſſeq̄ promi
ſiſti. Confiteor, qđ in pctĩs meis fui con
ceptus, & ꝑ oẽ tp̃s uitæ meæ uſque ad
hãc diẽ, In pctĩs fui conſummatus. Nul
lum inuenio pctm̃, à quo nõ ſim aliquo
modo coinquinatus, ꝑ ſupbiã nãq; prę-
cepta tua & ſeniorum tuoꝝ trãſgreſ-
ſus ſum, ſilentium & taciturnitatẽ ſicut
rľa docet: non tenui quod mihi licitum
fuit, non habui, dedi & recepi. Clamo-
rem paupum ac miſeroꝝ libẽter ac mi-

ſericorditer non audiui, nec eos in ſuis infirmitatib. uiſitaui, ſuadentib. mihi in malum conſenſi. Facilius multa q̃ꝫ unũ cogito, facilius quam mea reprehendo uitia aliorꝝ. Hoc qđ in aliȷ̃s reprehẽdo, facere non erubeſco: facilius uniuſcuiuſque uitia q̃ꝫ uirtutes intendo: cũ aliorꝝ delicta cerno, mea non aſpicio. In meis delictis ſum clemens, in aliȷ̃s rigorẽ tenere uolens, ad irrogandas contumelias ſum ualidus, ad tolerãdas infirmus, ad obediendum piger, ad laſceſſendum uero alios importunus, ad ea q̃ facere ualeo nec debeo paratus: ita repleta ẽ malis aĩa mea pctĩs meis exigentib. ĩ eccl'ia deteriorẽ me repio, nunc intus maneo, nũc foras exeo: tanta eſt leuitas corpis nec non mentis: aliud canto, aliud cogito: pſalmos dico, uerba ꝓfero, & ſenſũ non attẽdo, ſed mẽte uagus, habitu diſſolutus, ocellis attonitꝰ huc & illuc ꝑficiſcens, q̃cũq; ibidem geruñt ꝑſpicio. Væ mihi, qm̃ ibi pecco, ubi pctã debeo emendare. Nuncq; uerò in ipſis bonis q̃ deo donãte ago, ad deterius appropinquo: qa mentis lætitiam pariunt: & qñ ſecuritatem gignunt, mens mea ſecura reddiť, & ĩ oĩ torpore laxať: ſæpe ẽt me ipm̃ & opa quę feci laudaui, & ab aliȷ̃s laudari uolui: plerũq; laꝰ humana, quã non q̃rebam, mihi oblata placuit: & cũ ea in ceruicẽ extolliť, ſubito multa, q̃ feceram, ad memoriam ueniebant, ut amplius ĩ collatione extolleret. qđ ſubtil'r replicans, atq; in unũ cũcta coaceruãs, cœpi magis magiſq; deceptus intumeſcere: nuncq; in mei admiratione occupatus deſiȷ̃ mihi dans gl'iam & non deo, à quo accepã. oĩm fructuũ merita amiſi: atq; ita didici, qm̃ q me laudabant, aduerſum me iurabant. Quanto.n. quiſq; in ſemetipſo gl'iať, tanto dei amore diſiungiť. Ita deus meus inferno appropinquauit aĩa mea, ſed uide liberator meꝰ, non hẽo uñ tibi rependam qa iuſtus es. Heu mihi q̃l'r uixi, quãta mala feci & dixi: pudet qđ ſic uixerim, & qđ natus fuerim, malens nõ eſſe quam talis eſſe. Bonus.n. erã, & malum nõ feci, utiq; q me ſponte feci miſerꝝ, conſcĩa mea mereť damnationem. Pnĩa mea nõ ſufficiet ad ſatisfactionẽ: ſed certũ eſt, qđ mĩa tua delet oẽm offenſionẽ: dele ergo pie dñe iniqtatem mea multitudine miſerationum tuarꝝ. Ego uſq; ad hãc diem ſine cã uixi, & amodo ſine cã uiuere nõ uolo. Sed heu miſer hoc tam ſępe ſic cõfeſſus ſurgens, cadens ſum defenſus, te petendo, toties cõfitendo cõſcius, multoties ꝓmiſi ut emendarẽ, & nuncq; tenui, ſed ſemꝑ ad pctm̃ meum rediȷ̃, & priorib. ſcelerib. noua & deteriora coniunxi. Nuncq;, ut debui, mores in melius mutaui, nec à malefactis receſſi: plurimos & me ꝑdens peccare feci, & multis cã mali extiti, & exemplis uitæ meę multi ſubuerſi ſunt. Ecce pctã mea miſericordiſſime deus nõ abſcondo ſed oñdo. accuſo me non excuſo, qm̃ iniqtatẽ meã ego cognoſco: nec idcirco iuſtus, qm̃ ſi alter me accuſat non ego ipm̃ me accuſo, patienter ſuſtinere non poſſem ueſperas ut potuiſſem; ꝑꝑ magna pctã & uitia, culpas & negligentias infinitas, q̃ egi & quotidie indeſinenter ago corde ore & ope: & me oĩb. modis quibus humana fragilitas peccare põt, niſi uerbũ tuũ cõfirmaret & habitaret ĩ nobis, ſed deſperare nõ audeo, qm̃ ſubditus ille tibi tulit chirographum pctõrꝝ meorꝝ & affigens illud cruci pctm̃, crucifixit & mortem. Gr̃as ago tibi deus meus, qm̃ uiſitaſti me, & oſtẽdiſti mihi pctã, nunc primum te inſpirãte dediſti ad cor meũ redire, & me ipm̃ cognoſcere, aduocabo aliquẽ de amicis tuis, & ei oĩa delicta exponã, ſicut mihi p̃cepiſti: ut eiꝰ cõſilio & auxilio poſsi ab oĩb. meis iniqtatib. lib̃ari & tibi recõciliari.

Rogat ut audiat.

a Vdi ergo pr̃ miſerrimum pctõrem, audi uocẽ lacrymantis ſeu pœnitentis, attende q̃ꝫ grauiter peccaui, & dominũ offendi creatorem meum, deo iubente ad cor meum rediȷ̃, & me ipſum & totam uitam meam diſcuſſi, tãto diligẽtius quãto familiarius:

unde unum fateor nihil aliud inueni, niſi locum erroris & uaſtæ ſolitudinis cõſcientiam uidelicet diu neglectam, oĩo incultam, ſpinis & tribulis obſitam, & oĩ errore plenam. nullũ.n. uitium eſt, à quo non traxerim aliqđ contagiũ: turbauit me ira, lacerauit me inuidia, inflãmauit me ſupbia, inde contraxi mentis inconſtantiam, oris ſcurrilitatẽ, opprobria ꝓximorꝝ, ſcelera detractionũ, linguæ effrænationẽ, ſeniorꝝ meorꝝ impa ta non ſeruaui, ſed indicaui. de meis negligẽtȷ̃s obiurgatus, aut rebellis fui, aut murmuraui, p̃ferri me meliorib. impudenter affectaui, ſimplicitatẽ ſpũalium frm̃ irridenter exagitaui, meas conſcĩas ꝓcaciter iactaui, de lata obſeq̃a faſtidiui, negata q̃ſiui, iuniores meos elatus deſpexi, non obſeruaui in obſeq̃o reuerentiam, ĩ ſermone modeſtiam, neq; habui in morib. diſciplinã, ſed in tẽtatione iactantiã, in humilitate fui fallax, in odio ꝑtinax, ſubiectionis impatiens, potẽtiæ execrator, ad opus piger, ad obſeqũ durus, ad loquẽdũ q̃ neſciebam prõptus, ad litigandũ paratus, frnę ſocietatis inhumanus, temerarius in audiendo, clamoſus in loquẽdo, faſtidioſus in audiendo, p̃ſumptuoſus in docendo, efferatus deformiter in cachĩnãdo, oneroſus amicis, infeſtus q̃etis, ingratus bñficis, inflatus obſequȷ̃s, impioſus ſubiectis, ſæpe feciſſe q̃ non fecerã, me iactaui uidiſſe qđ non uiderã, dixiſſe qđ non dixerã, negaui non dixiſſe qđ dixeram, non uidiſſe & audiuiſſe qđ uideram, & audiueram: & ita ex oĩ parte ſum reus, reus in ſcl'o, reus in clauſtro: ſed ibi ꝑ ignorãtiam, hic uerò ꝑ negligẽtiam, & utraq; me terrent. uerũtñ multo amplius terret me, qđ in monaſterio añ conſpectũ dei, deteriorẽ inuenio. Collocauit me deus in loco uoluptatis, in domo ubertatis, in paradiſo deliciarꝝ: ego uerò miſerabilis inter menſam epulantium ꝑeo fame, ſitio iuxta fontẽ, algeo añ ignem, & ad uentrẽ manus extendere, nolo tã piger ſum & deſidioſus: ita tp̃s amitto qđ deus pietate ſua mihi indulſerat ad agendum pniam, ad obtinẽdum ueniã, ad acq̃rendũ gr̃am, ad ꝓmerendũ gl'iã. Quaſi monſtrũ añ filios dei ſto habitu monachi non conuerſatione. hñs.n. magnam coronã & amplã cucullã ſalutem mihi æſtimo. terrã arbor ſterilis occupo, & uelut uile iumentũ plus cõſumo quã ꝑficio, altiorẽ locũ teneo, & nullũ offm̃ ſuppleo, ſed ſum ſicut truncus ſine frondib. & fructib. aliȷ̃ me paſcũt de laborib. manuũ ſuarꝝ ſicut p̃bendarium ſuum, ego aũt tanq; pauꝑ & miſer, nec clericũ gero, nec laicũ: cantare nequeo, laborare neſcio, ſed opprobriũ pctõrꝝ uilius, peius cadauere, tolerabilius fœtet putridus canis hoĩb. quam aĩa deo peccatrix. Idcirco tędet me uiuere, uiuere erubeſco, qa parꝝ ꝑficio: mori timeo, qa nõ ſum paratus: malo tñ mori, & noĩ dei cõmittere & cõmẽdare, qa benignꝰ & miſericors eſt, quã de mala cõſuetudine ſcandalũ alicui facere, tota die uerecundia mea cũtra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me. Cũ uideo me ſomnolentũ ad uigilias, tardũ ad horas canonicas, & pigrũ ad opa manuum: alios aũt uideo tam ſtrenue & tã deuote diuinis laudib. ineſſe, alios reuerẽter & alacriter corã deo aſſiſtere, & eũ laudare, ego aũt ad lacrymas nequeo cõpungi, tanta eſt duritia cordis mei. cantare non libet nec orare, meditationes ſctãs nõ ĩuenio, tãta ſterilitas aĩę meę et deuotiõis ĩopia quã patior. heu me ĩ circuitu meo oẽs uiſitat dñs, ad me aũt nõ appropinq̃t. Nũc tueor aliũ abſtinẽtiæ ſingularis, aliũ patiẽtiæ admirãdæ, aliũ ſũmæ humilitatis & mãſuetudinis, aliũ m'l'tæ mĩæ & pietatis. Illũ ĩ cõtẽplatiõe frequẽter excellere hũc ꝓpulſare & penetrare cœlos or̃onis, iſtãtia, alios ĩ aliȷ̃s p̃eminere uirtutib. oẽs cõſidero & ꝑſpicio feruẽtes, oẽs ĩ xp̃o unanimes, oẽs donis cœleſtib. & gr̃a affluẽtes tãq; reuera ſpũal'r q̃s deꝰ uiſitat. In me ṽo nihil eorũ ĩuenio qm̃ deꝰ declinauit ĩ ira à ſeruo ſuo, ĩde eſt qđ cũ aliȷ̃ uigilãt ego dormio: qñ aliȷ̃ cãtãt ĩ monaſterio, ego huc illucq; diſcurro. Qñ aliȷ̃ ĩ aliq̃ ſecreto lo

co ſe furant̃ à colloquĳs hoim, ut ibi loquant̃ cum rege angelorꝝ, ego q̃ro colloq̃a hoim: cum alĳ uacãt lectionibus, ego fabulis & uerbis otioſis: cum alĳ diſcurrunt, atq; dĳudicant ſemetipſos, ego iudico alios: alĳs placet cõis uita, diſciplina cõis, & cõe ſtudium, & mihi placẽt anguli & diuerticula: ſic ex quo peccare potui, nuſquã à pctis & malis opibus ceſſaui, pctã pctis accumulaui, & pctã q̃ aliunde implere non potui, malis uolũtatib. & malis deſiderĳs nuſquam ceſſaui, ſup oĩa mala & delectatio carnis q̃ ab ipſis cunabulis ſp mecũ creuit, mihi ſp affuit, nec adhuc iam p̃ ſenectute deficientib. mẽbris me deſerit, multis & alĳs modis infœlicẽ aĩam maceratã diſſoluit, captiuauit oĩ uirtute deſtitutã, inanẽ & debilẽ reddidit. fateor hꝰ opib. nefarĳs & imundis recordationibus ſæpe eſſe pollutũ incenſum, ardores non modicos, & inhoneſtos, & nõ ſolum delectationum mearꝝ malas & ſtultas cogitationes hẽo quotidie, q̃ mihi nocẽt, ſed aliorꝝ & facta & mihi malefacta uariata p recordationes ſordidas ad memoriam reducta cor meum non paruo ueneno. Iniq̃tas macularꝝ et in hoc mirabil̃r miſerabilis ſum, q̃a non tm̃ doleo quantũ dolendũ me cognoſco, ſed ſic cæcꝰ torpeo uelut qđ patiar ignorẽ: hoc uerò mihi eſt oĩ infœlicitate miſerius, qđ ita ope puerſo, ore pollutus, corde ĩmundus ad altare accedo et Xp̃i corpus ptractare manib. meis non ptimeſco, accedo elatus ad humilem, iratus ad mitẽ, crudelis ad miſericordẽ, & tñ patit̃ humilis elatum, mitis iratũ, miſericors crudelem, accedo ſeruus ad dñm non amore, ſed timore: non deuotione: ſed uſu: ad dñm accedo cꝰ pcuſſi ſeruum: ad p̃rem accedo cꝰ occidi filiũ, pcuſſi uerbo, occidi exẽplo, nec timeo dñm, nec reuereor p̃rem. manens in turba frĩm turbaui aliquos, & ab aliquo turbatus, qñ accedo ad pacificum. appropinquo ẽt talis ad oſculum pacis, q prius recõciliatus facere debuiſſem ad oſculum turbati frĩs. conuincit me reũ, & dei inimicum mea iniquitas, pctm̃ meum ſemper ſeparauit me à deo.

Idcirco obſecro te p̃r ut me inſtruas qũo poſſim ſemp ſtare cum deo meo, aut redire cum ab eo pctis meis exigentibus motus fuero. Non longe es fili à regno dei, notitia nãq; pcti initium eſt ſalutis. Confido in dño, qm̃ qcqd minus eſt in te feruoris & boni opis, humilitas ſupplebit confeſſionis. Quacunq; nãq; hora pctõr conuerſus fuerit & ingemuerit, ſaluus erit: ut quanto qs frequentius quantoq; uehemẽtius de ſuo reatu interno dolore afficit̃ tanto certior, tantoq; ſecurior de indulgentia uenia efficit̃: tñ eſt qđ pniæ lacrymis afflictam, tam frequenter uiſitat, libenter cõfortat, qđ ſua ſcl'a flendo dãnare, & damnando flere cõſiderat. Incipit ex tũc q̃dam familiaritas inter deum & aĩam, ex eo qđ ſe ſentiat ab ipſo ſæpius uiſitari, & eius aduentu, nõ tm̃ conſolari, imò aliquoties quodam ineffabili gaudio repleri. nulla eſt. n. tam grauis culpa, q̃ non habeat ueniam p purã confeſſionẽ. ꝓuocat eũ ad compaſſionem dei, humilis miſeriæ confeſſio. melius. n. eſt, ut uites uitium quam ut emendes, ne forte cum incurreris reuocare non poſſis.

Rogat ut audiat.

QVoties te ſentis turpibus cogitationib. pulſari aut illicita delectatione affici, toties pone añ mentis oculos, qũo crucifixus eſt deus tuus pro te: intuere, qũo à Iuda traditus Iudæis, & quam uiliter pertractatus blaſphematur, & colaphizatur, condemnatur, & exprobratur, & flagellatur, ad ultimum uero contumelĳs & opprobrĳs affectus, inter duos latrones ſuſpẽditur, clauis confixus, ſputis deriſus, ſpinis coronatus, lancea perforatus, ex omnibus partibus ſanguis emanauit, & inclinato capite, tradidit ſpiritum ita redemptor dominus pro te, & tua neſcio cuiuſmodi ſordida cogitatione ſordueris in mente. Sufficere poſſet hæc cogitatio ad excludendas cogitationes illicitas, ſed ecce alias conſidera

qũo morieris, qñ aliqua graui infirmitate uexatus & ad extrema deductus, & ibi ad terram proiectus inter longa ſuſpiria & difficiles ſingultus, inter diuerſos dolores & timores aĩam expirabis: tunc uenit corpus in pallorem & horrorem, in ſaniem & fœtorem, & erit uermis & cibus uermium: aĩam uero mox capient & rapient terribiles illic facies, & ex oĩ parte tenebunt eam dæmones. Cogita quis eam defendet à rugientib. præparatis ad eſcam, cum teterrima illa mõſtra dæmoniorꝝ occurrentia contra eam uidebis: aut qs te ducet p ignotam regionem. Attende & quam cito ueniet dies ultima. Subito ueniet, ſed et forſitan hodie eſt. Iam adeſt, iamiã pñtaberis añ tremendũ iudicem, accuſaberis multis & magnis offenſis: non uno nec paucis, ſed innumeris criminibus, non paruis ſed immenſis, non dubĳs, ſed certis, non breui accuſatione, ſed tã longa quam longa eſt tota uita tua, nõ una accuſatione, ſed tot quot ſunt delicta tua. Ipſe iudex erit accuſator tuus: oẽs ẽt ſpũs boni & mali corã deo te accuſabũt. Tot iudicib. proprĳs aſtabis, quotquot te p̃ceſſerunt in ope bono iniquitates tuæ, oĩbus ppl'is nudabunt̃, & cunctis agminibus patebunt uniuerſa ſcelera tua, non ſolũ actuũ uerꝝ cogitationum & locutionum. Multa uero tũc uenient ex improuiſo q̃ſi ex inſidĳs q̃ modo non uides: & forſitan plura & terribiliora his q̃ nõ uides. Vndiq; erũt tibi anguſtiæ, hinc erũt accuſantia peccata, tremens iuſtitia, ſubtus patẽs horridum chaos, deſuper iratus iudex, intꝰ uermis conſciæ, foris ardens mundus. Si iuſtus uix ſaluabit̃, pctõr ſic deprehẽſus in quam partem ſe tuebit̃? Latere. n. impoſ'e eſt, apparere ĩtolerabile. Iudex erit uehementer iratus & terribil̃r diſtrictus: ſnĩa. n. ſil' oblata erit immutabilis, tortores horribiles qui nunq̃ miſerent̃, parati erunt ut ſnĩa te condemnent ad tormenta. Timor conturbabit te cum terra aperiet̃ corã te. Tu rues in ſtagnũ ſulfuris ardentis & fœtentis, ignis exterius carnem tuam cõburet, uermis interius conſciam corrodet. Ibi eris ſine fine ueniæ & mĩæ, deum uidere non poteris, & bonis oĩb. carebis q̃ ĩ ptãte habuiſti. Si uis cogitatiões malas à corde tuo expellere hęc ſępe cogita ſupra ſcripta.

Sermo Beati Bernardi de ſancto Andrea apoſtolo.

ET quietum ſtudium & attentum ſilentium, & tanta tanti uiri ſoleunitas mouent, imò compellunt aliquid dicere ad oſtẽdendum gl'iam deitatis, g̃ram apl'icę dignitatis, confeſſionis uirtutem. Demus gloriam laudi eius quem laudant omnes gẽtes, qui miniſtros & laudat & laudabiles facit, ipſe eſt cui aſſiſtunt angeli ad audiendum uocem ſermonum eius, q ſtellas uocat & dñt, aſſumus: cuius manus extẽdit cœlos, q fundauit terrã ſup ſtabilitatem ſuam, qui graditur ſup fluctus maris, q fecit mirabilia ſolus, in quẽ deſiderant angeli proſpicere, ipſe qui fecit omnia, q̃cunq; uoluit fecit. Huic ſeruire regnare eſt, qui ſeruiuit pro nobis dura, & graui neceſſitate, & purpuram ſuæ diuinitatis cilicio nr̃æ mortalitatis operiens, pauper & mendicus uenit in regionem nr̃am. Nunq̃d non ludus uobis ur̃ Iudæi, pagani, hæretici, & omnis illa ſubſanantium, imò inſanientium turba, cũ dicimus filium dei carnẽ, mortem, clauos & lanceam toleraſſe? Ludus ꝑfecto uñ ſic nobis ludit̃, ut uobis illudat̃. Vnicus ille ſapiens hꝰ myſterĳ nõ ignarus, ludum iſtũ elegãti ſermone p̃luſit. Delectabar inq̃ p ſingulos dies: ludens corã eo in orbem terrarꝝ. Luſit q̃ppe corã deo cum carnem ex eius p̃cepto ſuſcepit, & in orbem terrarꝝ, q̃a ad terminum orbis terrarꝝ delectatus p ſingulos dies in ſingulis Apoſtolis iocundatus, dũ uni tradit regnũ cœlorꝝ, alteri de pectore ſuo reclinatoriũ facit. Et deliciæ meæ eſſe cum filĳs hoim. Putabã ego dñe Ieſu qđ deliciæ tuę eſſent eſſe non cum filĳs hoim, ſed cum choris angelorꝝ, ubi diuinitatis gloria thronis

& ꝑtãtibus admirandus ſuperioꝝ oculos reuerberas naturarum, ibi lucem inhabitas inacceſſibilem & circunſtantiã clariſſimoꝝ luminum, tui luminis obtegis maieſtate. Sed illa clemẽtiſſima tua pietas & benignitas adoranda, delicias ſuas dicit eſſe cum filijs hoĩum. Iſti ſunt filij hoĩum qui ſperauerunt ſub tegmine alaꝝ tuaꝝ, quos elegiſti de plebe, quorum lauiſti pedes, quibus tuum ſpm̃ infudiſti, qui fidẽ tui noĩs quadrigis euangelicis per orbem quadrifidum portauerunt. Nota tñ quod dicit nõ cum hominibus, ſed cum filijs hoĩum. Ego puto hoĩes ad ueterem hoĩem, filios hoĩum ad filium hoĩs pertinere, iuxta quam intelligentiam puer cithariſta ſic intonat.

Quid eſt hõ ꝙ memor es eius: aut filius hoĩs qm̃ uiſitas eum? Vidésne quia deũ hoĩs eſſe memorem, filium uerò hoĩs ſe uiſitare confirmat? Præſumimus & ſuſpiramus, quia fecit nobis miſericordiã ſuam, in conſpectu filioꝝ hoĩum, ſi interim protegat nos in abſcondito faciei ſuæ à conturbatione hoĩum. Igitur & dñs nr̃ cuius ſchola eſt in terris, & cathedra in cœlo, ex his oĩbus quos elegit & præelegit, Andream elegit apl'm, cuius ſolennitatem & uocibus & cordibus inclamamus. Dulcis Apl's & primitiua uocatio dñi ſaluatoris, qui in ipſum apl'icum choꝝ tanti prioratus inſigniẽ faſtigio non ſubterfugit uos, quia quodammodo tenerrimus eſt, & dulcior in cordibus fidelium, cuius paſſio tãta ſpiritus deuotione diſtillat: ut mentes audientium adipe & pinguedine replere uideatur. Vñ non immeritò in ſingularem authoritatis arcẽ ſuſcepta eſt, quã qui uiderunt ſcripſerũt orbi, & miniſtri fuere ſermonis. Vocatio eius uita eius et paſſio cognita ſunt uobis, & nunc quid ſupereſt ut à me amplius expectetis? Verũtñ mouet me lectio apl'ica, aliquãtiſꝑ de ea ur̃æ reuerẽtiæ colloq̃mur. Ait enim. Corde creditur ad iuſtitiam: ore aũt confeſſio fit ad ſalutem. Dicit enim ſcriptura: oĩs qui credit in ipſum non cõfundetur. Tria proponuntur hic & corde credere ad iuſtitiam, & ore cõfiteri ad ſalutem: & in illum credere, in quem qui crediderit non confundetur. Solum cor hoĩs capax eſt rõnis & ſuſceptibile myſterioꝝ dei, qđ purgatum atq; politum ipſam diuinitatis ſub̃am conſiderat: etſi non comprehendit, tñ cor eſt in pectore, aĩa in corde, mens in aĩa, fides ĩ mente, Chriſtus in fide. Et hoc eſt puto quod dicit Apl's, habitare Chriſtũ per fidem in cordibus noſtris. Hoc igitur in meraciſſimam eliquatum eſt puritatem, cum omnia myſteria chriſtianæ fidei, fide percipis inconcuſſa, nihil eſt qđ tibi dubitationem parit, licet nõ uideas rationem. Hæc eſt conſummata iuſtitia, perfecta ueritas, & uera perfectio.

Si tñ oris confeſſio ſubſequatur. Fides enim cordis ſine oris fide, aut nulla eſt aut parua, ſaluatore dicẽte: Qui me erubuerit & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, etc. Et propheta. Perijt fides & ablata de ore eorum. Non dixit de corde, ſed de ore: quia nihil ualet fides cordis, ſine fide oris, nec fides oris ſine fide cordis: cum iſta iuſtitiam, illa docet ſalutem: quia ſalus à iuſtitia uel iuſtitia à ſalute ſeparari non pñt. Crede ergo & confitere nihilóminus cõfitere & crede: quia fides ad iuſtitiam, confeſſio fit ad ſalutẽ. Et qñquidem in hęc deuenimus loca, & occaſio confeſſionis ſe obtulit: reddẽdũ ẽ qđ alibi ꝓmiſim⁹, totũq; cõferẽdũ qđ de cõfeſſione ſentimus. Patiẽtes aũt eſtote, & ſi forte ꝓtẽſi⁹ ſermonẽ extẽdero, uos ĩtẽdite q̃ dñr: q̃a ur̃ę utilitati ꝓferunẽ. Via.n. eſt ſine q̃ nemo uenit ad pr̃em: quã q ꝑdidit, ꝑdidit deũ. Cũ.n. de uitioꝝ abyſſo diſpõis emergere, ad illũ ꝑcipuè ſit refugiũ tuũ, cui tua aĩa cõmiſſa ẽ, quẽ ĩpoſuit de⁹ ſuꝑ caput tuũ. Nec te moueat ſi illiterat⁹ ſit, uel ĩdiſcret⁹, q̃a hoc ipm̃ ſignũ humilitatis eſt, q̃ gñat cõfeſſionẽ. Memento q̃a nõ eſt ꝑtãs niſi à deo. Suꝑ cathedrã inquit Moyſi ſedẽt ſcribæ & phariſæi. Et attẽde nõ ſedẽtẽ ſed ſedẽ, cathedrã non ꝑſonã. Quid ſi fortè uel licentia eius ad alium trãsfugere ꝑmittatẽ? Tu tñ prius

ei reueles

ei reueles tui cordis arcanum, quia non eſt plena ſalus ſi ille fugiẽ aut contẽniẽ, cui adhærere & honorare debueras.

Quid ſi minus ſufficiens tibi ur̃ eius inſtructio? patet ad libertatem uia: ut corã alio lr̃ato atq; diſcreto effundas cor tuum. reſeruato illi priuilegio ſuo, cui tu tuam aĩam cõmendaſti. Nec tibi blandiaris ſi grauiter peccanti leuior pnĩa, uel à neſciente, uel à diſſimulante dictatur, cum purgatorius ignis ꝑficere debeat qcq̃d hic minus feceris, q̃a dignos fructus pnĩæ q̃rit altiſſimus. Licet autẽ non euaſerit manus omnipotentis, q tibi non plenè conſuluit: tibi tñ rõ in gr̃a ꝑſidet, q̃ te doceat tm̃ à licitis abſtinere: quantum te memineris illicita ꝑpetraſſe. A' ueſtibulo igr̃ huius ſacratiſſimæ uirtutis oẽs illos excludimus, quos ad confeſſionem uel timor cogit: quia extorta confeſſio non eſt confeſſio, uel alioꝝ accuſatio trahit, q̃a non eſt cõfeſſio, ſed offenſio, uel ſui excuſatio ducit, q̃a non eſt confeſſio, ſed defenſio, uel iactantia inanis rapit: q̃a nõ eſt confeſſio, ſed illuſio, & ſi q̃ aliæ ſunt ſpẽs, q̃ obumbratorio uelamine tanti ſacr̃i ſimulent ſctĩtatem. Cor ĩ ſemetipſo & ex ſemetipſo contritum & humiliatũ: ad huius purificationis põt aſcendere puritatẽ.

Oñdam tibi unũ iuſtoꝝ iuſtiſſime cõfitentem. Quæris quiſnã ſit? Pſaltes dñi eſt. Dixi, inq̃, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meã dño: dixi, hoc eſt in corde ꝓpoſui, non coactus, nõ compulſus, ſed ſpontaneus. Iniuſtitiam meam, ait, non alienam, aduerſum me arguens & accuſans. Vides q̃a nõ timore alterius, uel ad alium accuſandũ, ſed ſeipm̃ ſctũs dño confiteẽ. Pro hmõi confeſſione remittes tu dñe impietatẽ pctĩ mei. Pro hac orabit ad te oĩs ſctũs in tꝑe opportuno. Hęc ꝑmium in corde germinat ad iuſtitiam, poſthæc in ore naſciẽ ad ſalutem. Primus eius gradus eſt, cognitio pctĩ. In hac cognitione uidendũ eſt q̃d egeris, quantis cõtumelijs affeceris corpus tuum, ambulans in paſſione deſiderij, ſicut & gentes q̃ ignorant deum, poſſidens uas tuum in immundítia & uilitate, non in ſctĩficatione & honore. Cõſiderandum eſt ẽt q; merueris ignem. ſ. illum qui paratus eſt diabolo & angelis eius, & oĩa gñа pœnaꝝ, quæ in illis pœnalib. locis cumulanẽ & creſcũt. Inſpiciendũ uerò q̃d amiſeris, bona uidelicet illa q̃ ocl's non uidit, & auris non audiuit, nec in cor hoĩs non aſcenderunt, q̃ præparauit deus diligentibus ſe. Hoꝝ igr̃ oĩum cõſideratione perterritus trãſi ad pnĩam ultricem uitioꝝ, altricem uirtutum, pœniteat te qđ tot & tantis flagitijs inuolutus, in luto fęcis & miſeriæ diutius iacuiſti. Pnĩam agẽs corpus tuũ conteres, & furibundo carnis aſello lincentiuoꝝ ſemina ꝑfigurаueris, pœnitenda amplius nõ admittas, ne uulnus uulneri frequenter ingeminans confringas oſſa aĩæ tuæ, quę cuſtodit in iuſtis dñs, unum ex his, inq̃, non contereẽ. Et qđ hæc duo ita ſibi inuicẽ coniuncta ſunt, ut ſe cognoſcere non poſſit, niſi pœniteat: & pœnitere nõ poſſit, niſi ſe cognoſcat. Sic ergo tibi cognitus & in te pœnitens trãſuola ad tertiũ gradũ dolorem cordis, & iam plantata erit iuſtitia plãtatione illa quam plantauit pr̃ tuus cœleſtis. Dole igr̃ q̃a creatorẽ offendiſti, c⁹ legẽ cœleſtia & terreſtria ꝑter te indefeſſa ſtatione conſeruant. Et in tanta republica dei tu ſolos peregrinus es, & imperatoriæ maieſtatis decreta non curas. Surgat & acrior dolor, quod cum creatorẽ etiã pr̃em offenderis, & illum pr̃em q tibi miniſtrat ſydeꝝ curſus, fœcunditatem terræ, fructuum ubertatẽ.

Accedat & acerrimus q ꝑtrãſeat aĩam tuam, qđ tm̃ bñfactorem contempſeris, qui dolorẽ crucis ſuſtinuit, ne dolores inferni amplius ſuſtineres. Sic igr̃ in interiori hoĩe iuſtitia germinante, ſurculus erumpat in arborem, & loquaẽ lingua qđ ſcientia loquebaẽ. Quartus itaque gradus eſt confeſſio oris. Hęc purè facienda eſt, q̃a nõ eſt pars una pctõꝝ dicenda, & altera reticenda, neq; leuia cõfitẽda, & grauia diffitenda. Nec alter accuſand⁹ & ipſe excuſandus, ſed cũ iu-

ſto dicendũ eſt. Non declines cor meũ
in uerba malitiæ: ad excuſandas excuſa
tiones in pc̃tis. Hæc.n. ſunt uerba mali-
tiæ, & grauis malitiæ q̃ grauior uix poſ-
ſit eſſe. Confitendum eſt & humilr̃, ut
idem ſit in corde, qđ ſonabit in ore. Sũt
.n. nõnulli qui narrare in confeſſionibus
ſolent, q̃ uel argutè literatorio & forti-
ter gladiatorio geſſere conflictu ꝓh do
lor ſub humilitatis pallio ſupbiam indu
centes, & putantes ſe poſſe uitare ocu-
los iudicis cuncta cernentis. Nõne uti-
que reges Saul & Dauid redarguti à
ꝓphetis Samuele & Nathan, dixerũt,
peccaui, & tñ Saul audiuit, tranſtulit
dñs regnum à te, & dabit illud æmulo
tuo. Et Dauid, tranſtulit dñs pc̃m̃ tuũ,
& non morieris. Quid eſt hoc, niſi quia
qđ Saul habuit in ore, nõ fuit in corde,
& humilitas q̃ ĩ ore Dauid extitit, in cor
de ẽt radiauit? Dicendum eſt & fidelr̃,
ut in fide eccl'iæ credat ſibi pc̃tã dimit-
ti, qa Cain & Iudas purè & humilr̃ cõ
feſſi ſunt, ſed nequaq̃ fidelr̃, qa alter eo-
rem deſperãs ad laqueum cucurrit. Al-
ter illud grãde ſcelꝰ euomuit: maior eſt
iniqtas mea q̃ ut ueniam merear. Men
tiris latro, qa maior eſt pietas dei q̃ q̃-
uis iniqtas: qa miſerationes eius ſup oĩa
opa eius. Sequit̃ qntus gradus, macera
tio carnis, q̃ ieiuniĳs, uigiliĳs attenuanda
eſt, ne noua prurigine uoluptuoſam re-
uoluat prauitatem. Hæc aũt faciẽda eſt
licentioſè: qa qđ ſine licentia ſit, uanæ
gl'iæ deputabit̃ non mercedi. Occultè,
ut neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dexte
ra tua. Diſcretè pp debilitatem corpo-
ris, & multimodas infirmitates. Pluri-
moſq; uidemus in principio conuerſio-
nis ita diſcretionis ĩfregiſſe repagula, ut
laudum ſolẽniĳs inhabiles redderent̃, et
apparatu lautiori diuturnis fouerentur
tpibus. Iam ſic illuminatus ꝓcedat ad
ſextum, q̃ eſt correctio opis. Prohibe er
go linguam tuam à malo, opare qđ bo
num eſt, & ſenſuales motus tuos conti
nentiæ frænis infræna, & ſic erit pax in
terra carnis tuæ. Argue malos ꝓ pſona
quam habes: & te pñte iuſtitiam non

ſinas ſepeliri. Veni ad ſeptimum gradũ:
& hic eſt perſeuerantia bonitatis. Et in
hoc ſeptimo uocabit te dñs cum Moy
ſe de medio caliginis: & in ipſam diuini
tatis ſubãm interiores oculos infiget.
Perſeuerantiam aũt faciunt expectatio
præmioꝝ, pœnaꝝ recordatio, primitiæ
ſpũs & donum cœleſte, de qbus loquit̃
Apl's. Quod nec expertus ignorat, nec
inexptus intelligit. Stultitia eſt.n. illi, &
non põt intelligere q̃ ſunt ſpũs dei. Au-
dite & br̃ quem oporteat ordinari ad
diſpenſationem myſteriĳ huius. Opor-
tet eum eſſe non minus literatum q̃ re
ligioſum, ut zelum dei habeat, & ſcđ'm
ſciam, cum indiſcreta religiõ magis ob-
eſſe ſoleat q̃ ꝓdeſſe. Lr̃atum iõ, ut ſciat
qd iniungat, cui parcat, qñ parcere de-
beat, quam conſolationem proferat de
ſcripturis. Religioſum uerò idcirco &
ut puras manus leuet ad deum, & pro
pc̃tõribus fiducialr̃ intercedat. Videat
ne unq̃ de his quæ ſub ſignaculo con-
feſſionis accepit aliquam faciat mẽtio-
nem, uel alicui loquenti conſentiat. Ca
ueat ẽt ne uileſcat in conſpectu eius q ei
ſuam uilitatem oñdit, nec ſit ſuſpectus,
nec de præterita futuram uitam ęſtimet
pc̃tõris. Quod ſi fortuitu de his quæ in
confeſſione ſuſcepit cã corã eo fuerit uẽ
tilata, non tanq̃ conſcius in partem de
clinet, ſed quaſi neſcius iudiciarium or-
dinem pmittat exerceri. Habeat in uo-
luntate compati & liberare eum, & ni-
tat̃ aliqd detrahere ſeueritati, imitans
dulcedinem dñi ſui, de quo dicit ſc̃tũs:
Qm̃ feciſti iudicium meũ & cãm meã.
Sed ꝓh dolor tpibꝰ nr̃is per uniuerſum
mundum peſtilentialis morbus excre-
uit, ut præferant̃ eccleſiĳs, quos nec ſcĩa
nec uita cõmendet, cæci duces cæcoꝝ
& p̃cipitati ad p̃cipitium perducentes.
Audiuimus de confitente, & de confeſ-
ſione ſuſcipiente, audiamus nunc q̃ im-
pediant confeſſionẽ. Quantũ colligere
poſſum, quatuor p̃cipuè occurrunt, pu-
dor, timor, ſpes & deſperatio. Nihil for
tius ad expugnãdũ grãm dei q̃ pudor
hũanus, qa dũ erubeſcimꝰ cõfiteri q̃ cõ-

miſimus, deum minus q̃ hoĩes reuere-
mur. Hæc eſt confuſio adducens pc̃m̃.
Opponamus ei conſiderationem ratio
nis, reuerentiam intuentis dei, compa-
rationem maioris confuſionis: ut.n. cõ-
fiteamur ratio monet, deus cogit qui-
dit. Etſi confundimur hic dicere qd erit
in illa magna confuſione, ubi omnibus
oĩa patebunt? Timor pleroſq; oppri-
mit, ne graui pñia pcellant̃, & pferre nõ
poſſint. Vere q timet pruinã, irruet ſup
eum nix. Hic conſiderandum, q̃ grauis
ſit pœna gehẽnæ, quam longa, quàm
infructuoſa. E contrario aũt pñia pñs, le
uis, breuis & fructuoſa. Spes aũt mul-
tos obruit, q dum bona pñtium cupiũt,
aperire conſcias ſuas nolunt: ne ſi q̃les
ſint hoĩbus appareant, ad nulla pñtis ui
tæ bona conſcendant. Quibus inculcã-
dũ eſt, qa bona hꝰ ſcl'i parua ſunt, incer-
ta & momẽtanea, & illa illius uitæ ma
xima, & certiſſima, & ęterna. Plurimos
deſperatio ĩterficit, q hoc ſolũ metuũt,
ne poſſint continere. Veꝝ eſt qa pc̃tõr
cum uenerit in pfundum maloꝝ, cõte-
mnit. Hanc obtinere debemus uigore
cõfeſſionis, gr̃a humilitatis, & compaſ-
ſione illius cui apimus conſciam nr̃am.
Sciendum aũt, qa alia eſt confeſſio quę
pc̃m̃ plãgit, alia q̃ laudem canit. Bonũ
aĩæ ornamentum confeſſio, q̃ & pc̃tõrẽ
purgat, & iuſtum reddit purgatiorem.
Sequit̃: Qui credit in illum non confun-
det̃. Credere deo, eſt uerbis eius fidem
adhibere. Credere deũ eſt confiteri ubi-
que eſſe. Credere in deũ eſt oẽm ſpem
ſuam in illum dirigere. Deũ & deo cre-
dunt dæmones, ſed in illũ non credunt:
in quem qui credit non cõfundet̃, quia
ſpem ſuam non ponunt in illum. Ecce
quantum potui, etſi nõ quantum uolui
de confeſſionis diſſerui ſacramento.
Sed ſermonem in longum protraxi-
mus, finem loquendi pariter audia-
mus. Det nobis credere ad iuſtitiam,
ore confiteri ad ſalutem: & in ſe cre-
dere, ſponſus eccleſiæ filius Mariæ:
qui eſt deus benedictus in ſecula,
Amen.

In feſto S. Nicolai epiſcopi,

Sermo B. Bernardi.

NIcolaꝰ iſte meus, imò & ueſter:
electus ab utero, ſc̃tũs à puero,
iuuenum gl'ia, ſenum reuerẽtia,
ſacerdotum honor, pontificum ſplen-
dor, reuerentia ſua nr̃am lætificat feſti-
uitatem. Hic eſt Nicolaus, cꝰ miracula
per totam mũdi latitudinẽ diffundunt̃:
quẽ laudat orbis terræ, & q habitãt in
eo. Tot.n. & tãta miracula cumulant̃,
ut oẽs literatoꝝ argutiæ uix ad ſcribẽ-
dum ſufficiant: nos ad legendũ. Et licet
ſcholarium numerus in incude rhetori-
ca ſub Quintiliani uel Ciceronis mal-
leis, tenuiſſimas orõnũ laminas exten-
dat: ſupat tñ gl'ia confeſſoris uocem &
mentẽ, linguam & conſciam. Crebre-
ſcũt.n. quotidie mirabilia, nec requieſcit
ſpũs dei, ad memoriam militis ſui, ſua
continuare miracula. Gl'ificat̃ in mari,
laudat̃ in terra: in oĩbus piculis inuoca
tur. Deniq; q deſcendunt mare in naui
bus, facientes opationes in aqs multis:
ipſi uiderunt opera dñi, & Nicolai, per
dñm mirabilia in pfundo. Nonne poſt
memoriam uirginis ſingularis, tam dul
cis pietas, uel pia dulcedo in cordib. fi-
delium obſeruat̃: ut in die tribulationis
nomẽ Nicolai teneat̃ in ore, & requieſcat in
corde? Si coruſcationes fulgurant, & p-
cellis detonantib. à ſupnis uindicta pce
dit: Nicolaus in p̃ronum aſſumit̃, Nico
laus dulciter inuocatur. Si tempeſtas ſę
uiens & crudelitas maris nauigantibus
intentant̃, Nicolaus flebilr̃ exorat̃ ut au
diat, ſupplr̃ inuocat̃, ut ueniat: ut eruat
miſericorditer acclamat̃. Si pulſamur ĩ-
cõmodis ul' offẽdiculis ĩdolemꝰ, ſtatim
ſc̃ti cõfeſſoris nomẽ pſilit ĩ os nr̃m: Ni-
colaꝰ ĩgeminat̃, p̃rocinium q̃rit̃ Nicolai.
Ne putetis ãt ĩde declamatoriè loq, uel
uenuſtate rhetorica, uerboꝝ aggregare
ſplẽdorẽ: cũ oĩs mũdꝰ bñficia ſentiat cõ
feſſoris, nec ſit q ab amore eiꝰ ſe abſcõ-
dat. In teſtimoniũ ſũt pegrinatiões ad
ſc̃tm̃ illiꝰ corpꝰ à finib. terrę ſuſceptę: ut ui
deant̃ q̃ p eũ fiãt miracula. Nõ ſolũ aũt
xp̃ianis, ſed & paganis in tãtã reueren-

tiam ſancti nominis aduolauit auctori-
tas:ut certatim confluant, ad laudan-
dum & gl'ificandum nomen ſctm̄ eius.
Præcipuè ſctōꝝ ſacerdotū, & clericoꝝ
turba, tanta deuotione circa cultū eius
afficit̃: ut in toto orbe terraꝝ undiqꝫ cō
uadant & concurrant, ad obſequendū
tantæ ſolēnitati. Lætant̃ pueri, iuuenes
cōgratulant̃, ornant̃ uirgines, ſenes exhi
larantur: & oīs ætas perſonal'r alludit.
Vnuſqſqꝫ aūt hēt materiam gaudioꝝ,
ut laudent pueri pueꝝ ieiunantē, iuue-
nes iuuenem liberantem: uirgines uirgi
num infamiam ꝓpulſantem, ſenes ſenis
inopiam redimentem. Iuuenes & uirgi
nes ſenes cū iunioribus laudent nomen
eius. Et nunc poſt actus eius Græcoꝝ
excellentib. linguis inſigniter diffama-
tos, qd audeat ſermo paupcul⁹ balbuti
re? Verūtñ ne tergiuerſationes inducere
uidear excuſatorias, recurro ad euange
licam lectionē: & qđ' de cōi accepi, ꝓfe
ro in cōe. Ait.n. Hō qdam nobilis abijt ī
regionem longinquam: accipere ſibi re
gnum & reuerti. Et ait ſeruis ſuis: Nego
tiamini dum uenio. Non paruum mihi
fiduciæ robur præſtat, qđ' ille ſummus
imperator negotiator meus factus, &
negotium meum ſine otio egit quādiu
fuit in terris, & ꝑtioſaꝝ mercium ſarci-
nas portans ad prēm, ipſi uultui dei, &
qd emit', & qd redemit, & uñ redemit
oñdit. Tu ergo illo negotioſo otioſus eſ
ſe diſponis, illo laborāte quieſcere? Ipſe
uenit negotiari in regionem lōginquā:
& tu ad regiones proximas ambulare
cōtēnis? Aggredere & ingredere regio
nem diſſimilitudinis, uidelicet mūdum
iſtum: & uide qꝫ frequentes ibi nūdinæ,
quantæ ibi germinent & regerminent
uanitates. Prorſus diſſimilitudinis, quia
regionem ſil'itudinis ubi ad ſil'itudinem
dei facti ſumus amiſiſſe uos conſtat.
Nunquid non magna diſſimilitudo de
paradiſo ad infernum, de angelo ad iu-
mentum, de deo ad diabolum? Vade p
forenſes tumultus, & hincinde decertā
tes circunſpice: & quantum colligo in
tribus cauſis uacat oīs uoluptas: alij di-
uitijs, alij honorib. alij gl'iæ innituntur.
Curris ad Indiam, Aethiopiam circuis,
tranſis maria: & alium orbem tibi apis
nauigando, ut diuitias congreges. Fu-
gis pr̄iam, ignoras filios, diuelleris ab
uxore: & oīm neceſſitudinum oblitus,
q̄ris ut acq̄ras. acq̄ris ut pdas, perdis ut
doleas. Aſcendis mōtes niue obſeſſos,
& horribilem eoꝝ altitudinem tanqꝫ
plana quæqꝫ ꝑambulas: faciem abyſſi
latentis non reputas, latronū gladios,
& uias inſidiaꝝ quaſi planas ꝑtranſis:
oblituſqꝫ humanitatis tuæ, nec fulminā
tem cœli faciem, nec æſtus uel frigora
magnipendis: theſaurizas & ignoras
cui congreges ea: Nec deeſt plerunque
potentia fortioris, q detecta fronte ca-
piat uel rapiat: & una hora paupē & hu
milem te faciat, quem diuitē & ſublimē
longa ætas ꝓuexerat. Audi & br̄ de ho
noribus. Ducē te cōſtituere, & data eſt
tibi facultas: ut miſer ſis, & amplius nō
q̄eſcas. Cumulat̃ materia ſolicitudinū,
& inter ærūnas cor ipm̄ excedentes: ne
ceſſe eſt uultū inducere gaudioꝝ. Nun-
quā ī honore ſine dolore, ī ꝑlatione ſine
turbatione, in ſublimitate ſine uanitate
qs eſſe pōt. Miſeri iuxta pħm mercedē
miſeriaꝝ amamus, & ipſas execram⁹.
Audi & de gl'ia. Si q̄ris gl'iam: omnibus
inuidiæ ſemina præbuiſti. Inflatus es, &
in uentilatorio plenius diſrumperis, nec
attendis quot te ſequant̃: Sed quot ꝑce
dant. Conglomerant̃ oēs ad detrahen-
dū tibi, ad maledicendū linguas acuūt,
& argutiſſimus es, ſi uel manum uel lin-
guam inuidoꝝ poſſis euadere. Ecce uñ
gl'ioſus eſſe uolebas: inglorioſus eſſe cō
uinceris. Nullum.n. inexorabilius ꝑſeq̄t
multitudo: qꝫ illū q ſibi multitudinis ar
rogat pricipatū. Decurſa igr̄ hac regio-
ne, & (qđ' ꝑtioſi⁹ ē) īde ſublat⁹: trāſi ad
ſcđam q̄ ē ꝑadiſus clauſtralis. Verè clau
ſtrū ē ꝑadiſus. Hic prata uirētia ſcriptu
raꝝ: ꝑterfluens lacrymaꝝ undoſitas,
quā de puriſſimis affectib. amor ille cœ
leſtis eliquat. Hic ſunt arbores erectiſ-
ſime chori ſctōꝝ, nullaqꝫ ē q̄ nō multa
gaudeat fruct⁹ ubertate. Hic ē ſublimis

illa menſa, in qua deus eſt & cibans &
cibus, munerans & munus: offerens &
oblatum. conuiuans & conuiuium. Hic
aggeſtæ ſunt opinionis diuitiæ: hic refu
ſa eſt gloria angeloꝝ. Putas ne ullas hic
eſſe nundinas: & otiari illos qui habitāt
unius moris in domo? Videas hunc ſa-
cris lectionibus intendentem, illum oc-
cubantē orōnibus: hunc pro ſuis exceſ-
ſibus lacrymātem, illum in dei laudib⁹
exultantē: hunc uigilātem, ieiunantem
illum: & officia pietatis ſubīnuicē inui-
dere. Nocte conſurgunt ad confitendū
ei, ueſpere & mane & meridie narrant
& annunt̄iāt laudem eius: & omnis il-
loꝝ ſedulitas, in orbē diuini rotatur ob-
ſequij. Relicto mūdo, & modo uiuendi
ſuſcepto: tranſi ad tertiā, quæ eſt regio
expiationis. In hac benignus pr̄ exami-
nat filios rubiginoſos ſicut examinatur
argētum: ducit per ignem & aq̄ꝫ, ut edu
cat in refrigeriū. Tria loca ſunt. ſ. cœlū
& terra & infernus: & hñt ſingula ha-
bitatores. Pro his q̄ in cœlo ſunt nō eſt
orādum: quia eos, non pro eis orare de
bemus. Pro his qui in inferno ſunt, ſuſpē
dendæ ſunt ꝑces: qbus clauſa eſt ianua,
miſericordiæ, & totius ſpes intercluſa ſa
lutis. Pro illis tm̄ uigilandum eſt in orō-
nibus, & ſubueniēdum ſacrificio ſingu-
lari, qui in locis purgatorijs emundant̃:
ut benignus pr̄ pnīam eorum in ſatisfa-
ctionem, in glorificationem cito conuer
tat. Quarta eſt regio gehennalis: regio
dura extimeſcenda, terra afflictionis &
miſeriaꝝ: terra tenebraꝝ, terra turbinis
& caliginis: terra maledictionis & mor
talitatis, terra ſitis & famis, terra cōbu-
ſtionis & frigoris: in qua nullus ordo,
ſed ſempiternus horror inhabitat. To-
tus tremo atqꝫ horreo, ad memoriam
regionis iſtius, & concuſſa ſunt omnia
oſſa mea. Illic eſt ignis qui non ſuccen-
ditur, uermis qui non moritur: frigus
horrendum. Ibi fœtor intolerabilis ex
corporibus damnatoꝝ exoritur: percu
tientes mallei reſonant inceſſanter: ob-
fuſæ tenebræ cumulatius indenſantur:
Ibi fletus & ſtridor dentium: planctus
& gemitus & alternantia mala impios
ſine pietate diſcerpunt. Quinta regio
eſt paradiſus ſupcœleſtis: regio btā &
glorioſa: plena uoluptatis & gr̄æ, ſuauiſ-
tatis & lætitiæ, benignitatis & gloriæ,
ibi requies à labore, iucunditas de noui
tate: de æternitate ſecuritas. Illic oēs ui
uunt, nullus moritur, omnes exultant in
uoce exultationis, quam nobis conce-
dat dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui
cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & re-
gnat deus, per omnia ſecula ſeculorum,
Amen.

DESCRIPTIO POſitionis ſeu ſituationis monaſterij Clareuallis.

SIſitum Clareuallis noſ
ſe deſideras, hæc tibi
ſcripta ſint pro ſpecu-
lo. Duo montes non
longe ab abbatia ha-
bēt initium, qui primo
anguſtæ uallis interiectione diſtincti,
quo magis ad abbatiam appropiant,
maiore hiatu fauces dilatant, quo-
rum alter alterum abbatiæ latus dimi-
dium, alter totum occupat. Alter fœ-
cundus uinearum, alter frugum fertilis,
iucundum uiſui, & uſui commodum mi
niſterium præbet: dum per deuexa la-
tera in altero creſcit, quod comedatur,
quod bibatur in altero. In ſummis mon
tium frequēs monachis labor eſt, amœ
nus quidem, & quiete iucundior, rama
le uetus colligere, & colligare faſcicu-
los ad comburendum. Squalentes ex-
tirpare dumos, & ſolis aptos ignibus,
ignibus aptare, eruderare ſentes, euel-
lere, deſtruere, diſperdere (ut ſecundum
Salomonem dicam) ſpuria uitulami-
na quæ creſcentium arborum, uel ligāt
ramos, uel radices ſuffodiunt. Ne im-
pediatur rigida quercus ſublimi ſaluta
re ſydera uertice, tilia mollis brachia
explicare, fiſſilis & flexilis fraxinus li-
bere ſe in altum extendere, patula'ue
fagus in latum expandere. Porrò abba-

tiæ pars poſterior,in latam deſinit pla-
nitiem, cuius partem non modicam mu
rus occupat, ꝗ abbatiam diffuſo cingit
ambitu.Intra hꝰ ſepta multę & uarię ar-
bores uarijs fœcũdę fructibus inſtar ne
moris pomariũ faciũt,qđ infirmorum
cellæ cõtiguũ,infirmitates fratrum non
mediocri leuat ſolatio, dum ſpacioſum
ſpaciantibus p̃bet deambulatoriũ, æ-
ſtuantibus quoqꝫ ſuaue reclinatorium.
Sedet ægrotus ceſpite in uiridi, & cum
inclementia canicularis immiti ſydere
terras excoq̃t,& ſiccat flumina, ipſe in
ſecuritatẽ & abſconſionẽ,& umbracu-
lũ diei ab æſtu, frõde ſub arborea feruẽ
tia tẽperat aſtra : & ad doloris ſui ſola-
tium, naribus ſuis gramineæ redolent
ſpecies. Paſcit oculos herbarum & ar-
borum amœna uiriditas, & pendentes
ante ſe atque creſcentes immenſæ eius
deliciæ, ut non immerito dicat : Sub
umbra arboris illis quam deſideraue-
ram ſedi , & fructus eius dulcis gut-
turi meo . Aures ſuaui modulamine de-
mulcet pictarꝫ concẽtus auium: & ad
uniꝰ morbi remediũ,diuina pietas mul-
ta ꝓcurat ſolatia,dũ aer nubilus ridet ſe
renitate,terra fœcũditate ſpirat, & ipſe
oculis,auribus,naribus,colorꝫ,canorꝫ,
odorꝫ delicias haurit. Vbi pomarium
deſinit,incipit ortus interciſis diſtinctꝰ
areolis, uel potius diuiſus riuulis inter-
currentibus. Nam licet aqua dormitãs
appareat,pigro tñ decurrit elapſu. Pul-
crum & hic infirmis fratribus prębetur
ſpectaculum, dum ſuꝑ uiridẽ puri gurgi
tis marginẽ ſedẽt uitrea uidere ſub un-
da piſciculos ludere, & natatu obuio
militarẽ repræſentare congreſſum. Aq̃
hæc piſcibus alendis, & rigandis oleri-
bus duplici miniſterio ſeruit , cui Alba
famoſi nois fluuius indefeſſo meatu fo-
menta miniſtrat. Hic ꝑ multas abbatiæ
officinas tranſitũ faciens, ubiqꝫ ꝓ fideli
obſeqo poſt ſe bñdictionem relinq̃t : q
ad hoc cum multo quidẽ labore con-
ſcendit,nõ integer,nec tñ otioſe ꝑtran-
ſit. Ipſe quidẽ mediã uallẽ flexuoſum in
terſecãs ꝑ alueum quem nõ natura, ſed

frm induſtria fecit, dimidium ſui mittit
in abbatiam,q̃ſi ad ſalutandum fr̃es, &
ſe ꝙ totus non uenerit excuſandum, q̃p
pe qui totius capax canale non inuenit.
Et ſi forte amnis ipſe inundãs impetuo-
ſo excurſu proruit, obiectu muri retro-
actus,ſubtus quo eum neceſſe eſt fluere,
in ſeipſum recurrit, & refluum denuo,
defluus amplexatur. Intromiſſus uero
quãtum murus(portarij uice)permiſit,
primum in molẽdinum impetum facit,
ubi multum ſolicitus eſt, & turbatur er
ga plurima,tum molarꝫ mole far cõmi
nuẽdo,tum farinam cribro ſubtili ſegre-
gãdo à furfure. Hic iam in uicina domo
caldariã implet , & ſe igni coquendum
cõmittit,ut fratribus potum paret,ſi for
te ſterilis uindemia cultoris induſtriæ
nõ bñ rñderit,& defectu ſanguinis uuę,
de filia fuerit feſtucæ ſupplendus. Sed
nec ſic ſe abſoluit: eũ.n.ad ſe fullones ĩ-
uitãt,qui ſunt molẽdino confines, rõnis
iure exigẽtes, ut ſicut in molẽdino ſoli-
citus eſt,quo fr̃es ueſcant, ita apud eos
paret quo & ueſtiant. Ille aũt non con-
tradicit,nec q̃cq̃ eorꝫ negat quæ petit,
ſed graues illos, ſiue piſtillos , ſiue mal-
leos dicere mauis , uel certe pedes li-
gneos(nã hoc nomẽ ſaltuoſo fullonum
negotio magis ur̃ cõguere) alternatim
eleuãs atqꝫ deponens, graui labore ful-
lones abſoluit: & ſi ioculare q̃ppiã licet
interſerere ſerijs,pc̃tũ eorum pœnas ab-
ſoluit. Deus bone,q̃ta paupibꝰ tuis ꝓcu
ras ſolatia,ne abũdãtiore triſtitia abſor
beãtur:q̃ta pœnitẽtib.pœnæ alleuiamẽ
ta diſpẽſas, ne laboris uiolẽtia nõnunq̃
fortaſſis opprimãtur . Nã quot equorꝫ
dorſa frãgeret,quot hoim fatigaret bra
chia labor,à quo nos ſine labore amnis
ille gratioſus abſoluit,ẽt cũ ſine ipo nec
indumẽtũ nobis pararet nec alimentũ.
Ipſe uero nobiſcũ participat , nec aliud
de labore ſuo(quo laborat ſub ſole)mer
cedis expectat,q̃ ut cũ oia diligẽter ꝑfe
cerit,liber ꝑmittat abire. Tot ergo uolu
biles rotas rotatu rapido circũducens,
ſic ſpumeus exit,ut ipſe q̃ſi moli & mol
lior fieri uideat. Excipit deĩnc à domo

coriaria,ubi conficiendis ijs quę ad frm
calceamẽta ſunt neceſſaria,oꝑoſam ex-
hibet ſedulitatẽ. Deinde minutatim ſe,
& ꝑ mẽbra multa diſtribuens, ſingulas
officinas officioſo diſcurſu ꝑſcrutatur,
ubiqꝫ diligẽter inq̃rẽs q̃d quo ipſius mi
niſterio opus hẽat,coquẽdis,cribrãdis,
uertẽdis,terẽdis,rigãdis,lauãdis,molẽ-
dis,molliẽdis,ſuũ ſine cõtradictione p̃-
ſtans obſequiũ. Poſtremo ne q̃d ei deſit
ad ullã gr̃am, & ne ipſius q̃q̃ uerſum im
perfecta ſint oꝑa,abſportans immundi
tias,oĩa poſt ſe munda relinq̃t. Et iã ꝑ-
acto ſtrenue ꝑꝑ qđ uenerat, rapida ce-
leritate feſtinat ad fluuiũ,ut uice Claræ
uallis agẽs ei gr̃as pro uniuerſis bñficijs
ſuis,ſalutationi eius, reſalutatione cõdi
gna rñdeat,ſtatimqꝫ refundẽs ei aq̃s,q̃s
nobis trãsfuderat,ſic de duobus efficit
unũ,ut nullũ appareat unionis ueſtigiũ:
& quẽ diſceſſu ſuo tenuẽ & pigrũ fece-
rat,miſtus ei morãtẽ p̃cipitat. Sed q̃a eũ
loco ſuo reſtituimus, redeamus ad riuu
los quos poſt nos relinq̃mus , ꝗ deriuari
à fluuio,paſſiuis ꝑ prata uagant̃ excur-
ſibus,ut inebriẽt terrã & infundãt eã,et
germinare eã faciãt:ne cũ uerna tempie
terra p̃gnãs in partũ ſoluit̃, renaſcentia
gramina humoris inopia marceſcãt,nec
opus habeãt mẽdicatis nubiũ guttulis
irrigari,ſufficiẽter cognati fluminis fota
beneficio. Hi riuuli uel potius ſulci poſt
pactũ offm̃,fluuio ꝗ eos euomuerat,ab-
ſorbent̃, & iã totus ſiſ Alba collectus,
prono decurſu per deuexa feſtinat. Sed
q̃a iã eũ lõgius cõduximus,et ipſe ſcđm
Eccl. 1.a Salomonẽ ad locũ ſuũ reuertit̃,reuerta-
mur & nos unn̄ digreſſi ſumus , & diffu-
ſam prati planitiem ſuccincto ſermone
trãſiliamus. Multũ hẽt locus ille amœ-
nitatis,multũ qđ mẽtes feſſas alleuet,
luctuſqꝫ ſoluat anxios, multũ qđ q̃ren-
tes dñm ad deuotionẽ accẽdat, & ſuꝑnę
dulcedinis ad quam ſuſpiramus admo-
neat,dũ ridẽs terræ facies multiplici co
lore,uernanti pictura oculos paſcit, &
ſuaueolẽtẽ naribus ſpirat odorẽ. Sed &
dũ uideo florẽ, dũ ſentio floris odorẽ,hi
ſtorias ueterꝫ memorãt mihi prata die-

rum. Nã cũ odoris delicias haurio, oc-
currit aĩo fragrãtiã ueſtimẽtorꝫ patriar-
chæ Iacob,ſuaueolẽtiæ agri pleni fuiſſe
aſſimilatã. Dumqꝫ oc̃los colore reficio,
hãc recordor ſpẽm purpurę Salomonis
fuiſſe p̃latã, ꝗ in omni gloria ſua liliorꝫ
agri decorẽ æq̃parare nõ potuit, cũ tñ
nec ars ipſius ſapiæ,nec potẽtiæ deeſſet
materia: & ſic dũ foris fruor miniſterio,
non parꝫ latẽti delector myſterio. Hoc
ergo pratum intercurrẽtis fluuij fouet̃
irriguo, & ad humorẽ eius mittit radi-
ces ſuas: iõ ñ timebit cũ uenerit ęſtus. In
lõgũ aũt tanto tractu diſtẽditur, ut cũ
tõſum uellus gramineũ ſol in fœnũ tor-
ruerit,bis denis diebus conuctũ laſſare
ſufficiat. Nec tñ ſolis monachis labor il-
le relinq̃tur,ſed cũ monachis tã cõuer-
ſorꝫ,donatorꝫ,qꝫ conductitiorꝫ innume
roſa multitudo deſectas colligit her-
bas, & tõſam raro pectine uertit humũ.
Hoc pratũ inter ſe duæ grãgiæ diuidũt,
q̃bus Alba ad dirimẽdã litẽ, æquus ar-
biter & mẽſor accedit,q̃ ſui cuiqꝫ partẽ
ĩ funiculo diſtributionis aſſignãs, ſeip̃m
limitẽ facit,quẽ altera ad inuadẽdã alte
rius partẽ trãſire non audeat. Grangias
has nõ conuerſorꝫ eſſe habitacula , ſed
clauſtra monachorꝫ crederes,niſi uel iu
ga boũ,uel aratra,uel inſtr̃a alia ruſtica
nis apta laboribus,habitatores ſuos ꝓ-
derent, & niſi ꝙ in eis libri non explicã
tur. Nã quãtum ad ædificia ſpectat, ea
magno monachorꝫ conuentui diceres
& ſitu conuenire, & decore uenuſtante
& capacitate ſufficere. In parte prati q̃
eſt muro contigua,de campo ſolido fa-
ctus eſt lacus liquidus: ubi prius æſtuãs
oꝑarius,fœnũ falce ſecabat acuta,ibi fr̃
aquarius ſedens mobili ꝑ lubricã liquẽ-
tis cãpi planitiẽ equo uectus ligneo, le-
uẽ remũ pro calcaribus hẽt,quo curſum
urgeat, & pro fræno quo flectat. Expli
cat̃ rete ſub undis quo implicet̃ piſcicu
lus, & parantur ei eſcæ quibus libenter
ueſcitur,ſed latet hamus in illis quo ca-
pitur incautus : quo exemplo docemur
ſꝑnere uoluptates: q̃a nocet empta do-
lore uoluptas: cꝰ triſtes eſſe exitꝰ nemo

neſcire ꝑmittitur:niſi qui uel non peccauit,uel non bñ de pctō pœnituit.Longe aũt faciat deus à nobis delectationem, ſecus cuius introitum mors poſita eſt:q̄ ſcd̄m ſapientis deſcriptionē, apum paruolãtum,ubi grata mella fudit, fugit,et nimis tenaci ferit icta corda morſu.Laci ambitus ꝑ altũ ripæ marginē cōſerti uimineis ligatur radicibus, ne uñ alluēti cedat terra fathiſcens.Præterfluēti riuo lacus hic paſcit̄,q uix ſexies ſenis pedib. ſeiunctus, per meatus exiles infundit ei aquas qbus alatur:& ipſas quoq; eadē exilitate refundit. Vñ & ſic|in eodē ſtatu ꝑmanet,ut nec maior ſit influētibus , nec effluentibus minor:qa eadē mēſura & recipit & reijcit eas. Sed dũ ꝑ plana curſu feror uolatili, dũ anhelus in arduis illa duco,uel purpureā prati ſupficiē manu ipſius ſapiæ pictam, uel comata arboribus montiũ iuga deſcribo , arguit me ingratitudinis fons ille dulciſſimus ſæpenumero mihi bibitus , & bñ quidē meritus de me, ſed à me male remuneratus.Obijcit mihi cum exprobratione ꝙ ſæpe extinguēdæ ſiti meæ ſeruierit,ꝙ ſe meis non ſolum manibus, ſed & pedibus lauandis humiliauerit, ꝙ multa mihi impenderit humanitatis ac benignitatis officia:bono merito, mercede mala me rñdiſſe,ſe in locoꝝ catalogo locũ ultimum,& penè nec ultimũ fuiſſe ſortitũ,cui tñ ꝓ ſui reuerētia primus dr̄et. Et uere diffiteri nequeo ſero me ipſius meminiſſe,qñ añ ipm alicuius memini. Veꝝ ipſe per decurſus & diſcurſus ſubterraneos tacite labens , ita ut nec leni murmure tranſitus eius ualeat dephendi,inſtar aquaꝝ Siloë q̄ cum ſilētio uadunt,quaſi ꝓdi metueret,ubique caput ſuũ cooperit,&ſuos declinat aſpectus. Quidni crederē uelle taceri , quē uideo non niſi ſub tecto uelle uideri? Hic ergo fons (qd' boni fontis eſſe fert̄ indicium) ex oppoſito ſolis Oriētis oritur , ita ut æſtiuo ſolſtitio roſeam rutilantis auroræ faciem ex aduerſo ſalutet. Tugurio uel(ut maiori reuerētia dicā) tabernaculo paruo & pulcro cooperit̄,& claudit̄, ne undecunq; ſordes admittat. Vbi eũ mons euomit,uallis deglutit:& in loco quo orit̄,eodē quaſi morit̄,quin & ſepelitur.Sed ne expectes ſignum Ionæ ꝓphetæ,ut tribus diebus & tribus noctibus deliteſcat abſconditus: ſtatim ad mille paſſus intra clauſtrũ monaſterij, quaſi de corde terræ reſuſcitatus ꝓgreditur , & quodammodo rediuiuus apparet,uiſui tm̄,et uſui fratrum ſe offerēs, ne cum alijs quàm cum ſanctis ſors illi⁹ amodo ſit futura.

Epiſtola Bernardi Sylueſtris , uiri equidem eruditiſſimi de cura & regimine rei familiaris, ideo in hoc appoſita uolumine, quòd nonnulli eam à ſancto Bernardo putant fuiſſe compoſitam.

g Ratioſo & fœlici militi H.Raymũdo caſtri Ambroſij,Bernardus in ſenium deductus ſalutē.

Doceri petis à nobis de cura & modo rei familiaris utilius gubernandæ, & q̄liter patresfamiliâs debeant ſe habere. Ad quod tibi ſic reſpondemus,quod licet oium rerum mundanaꝝ ſtatus, & exitus negotioꝝ ſub fortuna laborent, non tñ hoc timore uiuendi eſt r̃ſa omittenda. Audi ergo & attēde,quod ſi i domo tua ſumptus & reditus ſunt æquales , caſus inopinatus poterit deſtruere ſtatũ eius. Status hoīs negligentis,domus eſt ruinoſa. Quid eſt negligētia gubernãtis domũ? Ignis ualidus in domo accēſus.Diſcute diligēter eoꝝ diligentiã & ꝓpoſitũ q tua adminiſtrãt. Labēti.n.nōdũ lapſo facultatib.minus uerecũdiæ eſt abſtinere,quã cadere.Sæpius reuidere quæ tua ſunt,& qũo ſint,magna prouidentia eſt.Cogita de cibo & potu, aīalium tuorum:nam eſuriunt,& nō petunt.Nuptiæ ſumptuoſæ, damnũ ſine honore conferunt.Sumptus ꝓ militia,honorabilis eſt.Sumptus pro iuuãdo prodigos,perditus eſt. Sumptus ꝓ iuuando amicos,rationabilis eſt. Familiam groſſo cibo,non delicato nutrias. Qui guloſus effectus eſt,uix aliter quam

morte

morte mores mutabit. Guloſitas,uilis & negligētis hoīs putredo eſt.Frugalitas ſoliciti & diligētis hoīs ſolatiũ eſt. Diebus Paſchalibus abũdãter, non tñ delicatè paſce familiã.Fac gulã litigare cũ burſa , & caue cuius aduocatus exiſtas. Si aũt inter gulã & burſam iudex exiſtas,ſæpius, ſed nō ſꝑ ꝓ burſa ſniam feras.Nã gula affectionibus probat,& ſic teſtibus non iuratis.Burſa euidenter ꝓbat,iam arca & cellario euacuatis,uł breui tꝑe uacuãdis. Tunc male iudicas cōtra gulam,qñ auaritia ligat burſam. Nunq; recte inter gulã & burſam auaritia iudicabit.Quid eſt auarus? ſui homicida. Quid eſt auaritia? pauptatis timor,ſemꝑ in pauptate uiuens.Recte uiuit auarus,in ſe nō ꝑdēs diuitias,ſed alijs reſeruãdo.Melius eſt.n.alijs reſeruare , ꝗ in ſe ꝑdere. Si blado abũdas,nō diligas cariſtiã: qa diligēs cariſtiam , cupit eſſe pauꝑꝝ homicida. Vēde bladũ cũ ſatis ualet,nō qñ ꝑ pauꝑem emi nō pōt. Vicinis minori pretio uēde, ēt inimicis. Nō ſꝑ gladio,ſed ſæpe ſeruitio uincitur inimicus. Supbia cōtra uitiũ,balneũ eſt expectãs tonitruũ cũ ſagitta.Hēs inimicũ? q̄ras tuũ ocl'm pro tui cuſtodia. Si hēs inimicũ,cōuerſationē nō hēas cum ignotis.Semꝑ cogita ꝙ inimicus ſagax cogitat inimici uias. Debilitas inimici non eſt loco pacis,ſed tregua ad tp̄s. Si te ſecuras nō cogitare inimicũ tuũ, quē tu cogitas,ꝑiculo te exponis. De fœminis tuis ſuſpectis qd agãt , ignorãtiã,nō ſniam q̄ras.Poſtꝗ ſciueris crimē uxoris tuæ,à nullo medico curaberis. Dolorē de mala uxore tũc mitigabis,qñ audies de uxoribus alienis.Cor nobile & altũ nō inq̄rit de opibus mulieꝝ. Malã uxorē potius riſu ꝗ baculo caſtigabis.Fœmina ſenex & meretrix oēs diuitias adnullabit.Fœmina ſenex & meretrix , ſi lex ꝑmitteret,uiua ſepelienda eſſet.

De ueſtibus. Nota ꝙ ueſtis ſumptuoſa,probatio eſt pauci ſenſus . Veſtis nimis apparēs,cito uicinis tædium parit. Stude bonitate placere, nō ueſte . Mulieris petitio habentis ueſtes & ueſtes quærentis , non indicat firmitatem.

De amicis. Tene ꝙ maior eſt amicus qui ſua tribuit,ꝗ q ſeipm offert. De uerbis eſt magna copia amicoꝝ. Amicum nō repũtes,q te pñtem laudat. Si conſulis amico,non q̄ras placere ei,ſed rōni. Dicas in cōſulēdo:ſic mihi uĩ,non ꝑciſe ſic agendũ eſt:qm̄ facilius de malo exitu conſilij redargutio ſequit̄,ꝗ de bono laus. Audiui ꝙ ioculatores te uiſitant. Attēde q̄ ſequunt̄.Hō impēdēs ioculatori,cito uxorē hēbit , cuius nomen erit pauꝑtas.Sed quis erit h⁹ uxoris filius? Deriſio . Placet tibi uerbũ ioculatoris? finge te nō audire,ſed aliud cogitare.Ridēs & gaudēs de uerbis ioculatoris , iã pignus ſibi dedit.Ioculatores improperantes digni ſunt ſuſpēdio. Quid eſt ioculator? mala improꝑans, aīal homicidiũ ſecũ portãs.Ioculatoris inſtrã deo nō placēt.

Audi de famulis. Famulũ alti & elati cordis repelle , ut futurꝝ inimicũ.Famulũ tuis morib⁹ blãdientē repelle.Famulo & uicino te pñtem laudãtibus reſiſtas,alr̃ cogitant te decepiſſe.Famulũ ſe de facili uerecũdantē,dilige ut filiũ.Si uis ædificare domũ , inducat te neceſſitas,nō uolũtas.Cupiditas ædificãdi,ædificãdo nō tollit̄. Nimia et inordinata ædificãdi cupiditas, parit cito,& expectat ædificioꝝ uenũdationē. Turris cōpleta, & arca uacuata faciũt ualde,ſed tarde hoīem prudentē. Vis aliqñ uēdere? Caue cũ uēdere uolueris , ne partē hæreditatis uēdas. Nō uendas potētiori,ſed potius minori ꝑ̄tio des minori:totũ aũt uēde plus offerēti. Melius eſt grauē pati famē,ꝗ patrimonij uēditionē. Sed melius eſt partē uēdere, ꝗ ſe uſuris ſubijcere.Quid eſt uſura? uenenũ pr̄imonij. Quid eſt uſura legalis? latro ꝑ̄dicēs qd' intēdit.Nihil emas in cōſortē potētioris.Paruũ cōſortē patiēter ſuſtineas,ne tibi fortiorē ſociet. Quæſiuiſti de uſu uini. Qui in diuerſitate & abũdantia uini ſobrius eſt, ille eſt terrenus deus.Ebrius nihil recte facit, niſi cum i lutũ cadit.Sētis uinũ? fuge cōſortiũ. Sentis uinum? quære ſomnum anteꝗ col-

loquium. Qui ſe ebrium uerbis excuſat, ebrietatẽ ſuã aperte accuſat. Male ſedet in iuuene uina cognoſcere. Fuge medicũ ſcia plenũ, & exercitio nõ ꝓbatum. Fuge medicũ ebriũ. Caue tibi à medico uolẽte in te expiri, quaľr alios de ſiťi morbo curabit. Catulos ualde paruos dimitte clericis & reginis. Canes cuſtodes utiles ſunt. Canes ad uenandum plꝰ conſtant ꝙ̃ conferunt. Habes filios? diſpenſatores tuoꝝ bonoꝝ nõ inſtituas, ſed dices: Si aduerſetur fortuna, quid prodeſt uiuẽdi doctrina? Audi quid de hoc uiderim (ſtultorum omittens cõtingentia) & tandem ſe excuſantes ſub fortuna. Euenit aliqñ fortuna. Sed ſeruans doctrinam, raro accuſabit fortunã. Raro .n. diligentiam cum infortunio ſociabis, ſed rarius à pigritia infortunium ſeparabis. Expectat piger ſibi ſubueniri à deo, qui in mundo iſto uigilare præcepit. Tu ergo uigila, & leuitatem expendendi cum grauitate lucrandi compenſa. Appropinquat ſenectus? conſulo ꝙ deo potius ꝙ̃ filio tuo te committas.

Diſponis legata? conſulo ꝙ primo ſeruitoribus ꝙ̃ ſacerdotibus ſolui mãdes. Diligentibus perſonam tuam non committas animam tuam. Committe aĩam tuam diligentibus ſuam. Diſpone de rebus ante morbum. Sæpe quis efficitur infirmitatis ſeruus, & ſeruus teſtari non poteſt: liber ergo teſteris, antequã ſeruus efficiaris. Sufficiat tibi quod de te dictum eſt. De filijs audi. Mortuo patre filij quærunt diuiſionem. Si nobiles ſunt, melior eſt ſæpe eorum per mundum diſperſio, ꝙ̃ hæreditatis diuiſio. Nam ſæpe eſt grauis eorum diſſolutio, huiuſmodi hæreditatis diuiſio. Si laboratores ſunt, faciunt quod uolunt. Si mercatores ſunt, tutior eſt eorum diuiſio quàm communio, ne unius infortunium alijs imputetur. Mater uero forte remaritari quærit? ſtulte agit: ſed ut ſua peccata deploret, utinam ipſa ſenex accipiat iuuenem. Nam non ipſam, ſed ſua quæſiuit: quibus habitis, bibet cum eo doloris calicem quem optauit, ad quem perducant merita ſua damnabilis ſenectutis.

FINIS.

TRACTATVS BEATI Bernardi abbatis de lamentatione uirginis Mariæ.

QVis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymaꝝ ut poſſim flere per diem & noctem, donec ſeruo ſuo dñs Ieſus appareat uiſu uel ſomno, cõſolans animam meã? O uos filiæ Ierľm, ſponſæ dilectæ dei una mecũ lacrymas fundite, donec nobis ueſter ſponſus in ſua ſpecioſitate benignus appareat uel occurrat. Recolite, recolite, et ſedula mẽte penſate quam ſit amaꝝ ab ipſo ſeparari, cui uos promiſiſtis ac nupſiſtis, cui uos in omni ſanctitate uouiſtis. Vouiſtis uota, reddite ea: uos ipſas Chriſto uouiſtis: uos ipſas Chriſto reddide. Currite filiæ, currite uirgines ſacræ, currite mr̃es Chriſto caſtitatẽ uouẽtes, oẽs ad uirginẽ currite q̃ ꝑpit xp̃m. Ipſa .n. portauit regem glr̃iæ, illum omni petenti datura. Ipſa genuit eũ, lactauit eum, die octaua circũcidit, & quadrageſima p̃ntauit in templo, duos turtures uel duos pullos colũbaꝝ pro eo offerẽs in holocauſtũ. Fugiẽs ab Herode ip̃m portauit ĩ Aegyptũ, lactãs eũ & nutriẽs, curã illius hñs, ſequẽs eũ ferè quocũqꝫ ꝑgebat. Credo ẽt firmiter qđ ipſa mr̃ Ieſu erat ĩter illas fœminas, q̃ ip̃m ſequebanť miniſtrãtes ei. Nullus debet inde admirari ſi ſeq̃batur eũ, cũ ipſe eſſet totus eius dulcor, ſolatiũ, deſideriũ, & ſolamẽ. Hanc ẽt arbitror fuiſſe inter illas dolẽtes atqꝫ gemẽtes q̃ lamẽtabanť flẽtes dñm. Poterat ẽt & hæc eẽ ĩter illas fœminas filias Ierľm, ad q̃s Ieſus tũc nõ clarus impio ſed plenus opprobrio, ſpinis coronatus, ſputis illitus, flagellis afflictus, ſibi in angariã mortis crucẽ baiulãs, cõuerſus dixit: Filiæ Ierľm nolite flere ſuꝑ me, ſed ſuꝑ uoſ ip̃as flete, et ſuꝑ filios ur̃os. *Luc. 23.* Putas'ne dña mũdi, dña mea, mr̃ dilecta eiuſdẽ Xp̃i, eſt ne ueꝝ qđ dico? En obſecro, ut dicas ſeruulo tuo decus paradiſi, gaudiũ cœli, ueritatẽ hꝰ rei. Obliuiſcere tñ cãm doloris rogo, quẽ tũc paſſam te fuiſſe non dubito. Vtinã dolor ille ſic quotidie inhęreret uiſceribus meis, ſicut inhęſit tũc tuis. Vtinã die q̃ aſſumpta fuiſti in cœlũ ut in æternũ gauderes cũ filio tuo, mihi indicaſſes lacrymas tuas ut ꝑ illas cognoſcerẽ q̃tũ tibi amaritudinis fuit cũ Ieſum dilectũ tibi, heu heu, & paꝝ dilectũ mihi, clauis ĩ ligno cõfixũ, capite inclinato ſuũ ſctiſſimũ exhalare uideres ſp̃m. Sed peto dña mea, ne te moueant uerba mea q̃ dico, cũ tñ ſaxa dr̃ent ſcindi ad illa. Quis unq̃ regnãs in cœlo ſurſum, aut ꝑegrinãs ĩ terra deorſũ, audiẽs uel mẽte ꝑtractãs qũo factus eſt opprobriũ hoĩm ipſe dñs angeloꝝ, poterit lacrymas cõtinere ẽt ĩ cœlo ubi ẽ impoľe flere? Qr̃ ego miſer ñ ploro, cũ abiectio plebis factus ẽ filiꝰ dei pr̃is? Veruntñ tu dña gaude gaudio magno ualde, ab ipſo nũc glr̃ificata in cœlis, q̃ ĩ mẽte tantis clauis amariſſimis fuiſti cõfixa ſuæ pij̃ſſimæ mortis. Mihi tñ, obſecro, lacrymas illas ĩfunde, q̃s ipſa habuiſti in ſua paſſiõe: & ut his affluar largiꝰ, de paſſione filij tui dei mei & dñi ei ũba adinuicẽ cõferamꝰ. Teneris ꝓmiſſione: redde, q̃a hoc nob̃ ſuꝑius ꝓmiſiſti. Memini te mihi ĩ primo exordio nr̃i ſermonis fuiſſe locutã de dolorib. quos ipſa portaſti ꝓ morte unigeniti tui. Qđ, ut audiui, nõ modicũ ꝑturbatꝰ cœpi q̃rere dolẽs q̃ eſſẽt illi tui ſermões. Cui ipſa dixiſti: Qui ſũt iſti mei ſermões, iterim recogita ĩ amaritudine aĩæ tuę, donec de his adinuicẽ cõferamꝰ. En narra mihi te flagito ſeriẽ ũitatis, q̃ mr̃ es & uirgo, & tẽplũ totius trinitatis: Ad quẽ illa: Illđ qđ q̃ris, cõpũgitiuũ eſt magni doloris. Sed q̃a glr̃ificata ſum, ultra iã flere nõ poſſũ, tu cũ lacrymis ſcribe ea q̃ cũ magnis dolorib. ego ꝑſenſi. Cui inq̃: Flere ꝑopto, q̃a & nihil aliud mihi libet, ſed ego miſer cor lapideũ hñs flere nõ poſſũ. Regina cœli, mr̃ crucifici, da qđ iubes, & ꝑbe qđ cupio. loquere, q̃a audit ſeruus tuus. Dic dña mea, dic mr̃ angeloꝝ, mr̃ mĩæ, ſi in Ierľm eras qñ filius tuus captꝰ fuit & uinctus, & in Annę atriũ tractus & ductꝰ. Cui illa rñdit: Fui itaqꝫ ĩ Ierľm qñ hæc audiui, & greſſu qualicunqꝫ potui, et uix potui, ad dñm meum ueni plorans. Cumqꝫ ipſum fuiſſem intuita pugnis percuti, alapis cædi, in faciem conſpui, ſpinis coronari, & opprobria hominum fieri: commota ſunt omnia uiſcera mea, & defecit ſpiritus meus, & nõ erat mihi ferè ſenſus, neque uox, neque ſonus. Erãt etiam mecum ſorores meę, & aliæ mulieres multæ, plangẽtes eum quaſi unigenitum. Inter quas erat Maria Magdalene, quæ ſuper omnes, excepta me, quæ tecum loquor, dolebat & plorabat. Cumqꝫ Chriſtus deus præcone clamante, Pilato imperante ſibi baiulans crucem ad ſupplicium traheret, factus eſt concurſus ppľoꝝ poſt eum euntium, alij ſuper eum plangẽtes, alij illudentes, & proijcientes lutum fimum & immũditias ſuꝑ caput eius. Seq̃bar ego eũ ꝓut poterã eius mœſtiſſima mr̃ cũ mulierib. q̃ eum ſecutæ fuerãt à Galilæa miniſtrãtes ei, à q̃bus uelut emortua tenebar & ſuſtentabar, quouſqꝫ ꝑuentũ eſt ad locũ paſſionis ubi crucifixerunt eũ añ me. Et ip̃e me uidẽs, fuit ĩ cruce leuatus, & ligno duriſſimis clauis affixus. Stabã & ego uidẽs eũ: & ipſe uidẽs me, plus dolebat de me quã de ſe. Ipſe uerò tanqꝫ agnus corã tõdẽte ſe uocẽ nõ dabat, nec aꝑiebat os ſuũ. Aſpiciebã ego infœlix & miſera deũ meũ & filiũ meũ in cruce pẽdentẽ, & morte turpiſſima moriẽtẽ. Tãtoqꝫ dolore & triſtitia uexabar in mẽte, qđ nõ poſſet explicari ſermone. Nec miꝝ. Erat .n. aſpectu dulcis, colloquio ſuauis, & omni cõuerſatione benigniſſimꝰ. Manabat nãque ſanguis eius ex quatuor partibus rigantibus undis, ligno manibus pedibuſqꝫ cõfixis. De uultu illiꝰ pulcritudo effluxerat oĩs, & q̃ erat ꝑ filijs hominũ

ſpecioſus forma,uidebatꝰ oĩm ĩdecorus.
Videbã ꝙ cõplebatꝰ illud ꝓpheticũ in
eo:Vidimus eũ,& nõ erat ei ſpẽs, neq;
Eſa.53.a decor. Vultũ.n.illius iniquoꝝ Iudæoꝝ
fœdauerat liuor.Iſte erat dolor meꝰ ma
ximus, qa uidebã me deſeri ab eo quẽ
genuerã,nec ſupererat alius, quia mihi
erat unicus. Vox mea ferè perierat oĩs,
ſed dabã gemitꝰ ſuſpiriaq; doloris.Vo-
lebã loqui, ſed dolor uerba rumpebat:
quia uerbũ iam mente conceptũ,dũ ad
formationẽ procederet oris,ad ſe imꝑ-
fectũ reuocabat dolor intimus cordis.
Vox triſte ſonabat foris, uulnus denun
cians mentis.Verba donabat amor,ſed
raucè ſonabant,qa lingua magr̃a uocis
uſum ꝑdiderat loquendi.Videbã moriẽ
tem,quẽ diligebat aĩa mea,& tota liq̃-
fiebã p̃ doloris anguſtia.Aſpiciebat &
ipſe benigniſſimo uultu me mr̃em plo-
rantẽ, & uerbis paucis uoluit me conſo
lari,ſed ego nullo mõ conſolari potui.
Flebã dicẽdo,& dicebã flendo:Fili mi,
fili mi.Væ mihi,uę mihi, Quis dabit mi-
hi ut ego moriar ꝓ te fili mi? O' miſera
ꝗd faciam?Moritꝰ filius meus.Cur ſecũ
non moritꝰ hæc mœſtiſſima mr̃ eius?Mi
fili,Fili mi. Amor unice,fili dulciſſime,
noli me derelinquere poſt te, trahe me
ad teip̃m,ut & ego moriar tecũ. Male
ſolus moreris. Moriatꝰ tecũ iſta tua ge-
nitrix. O' mors miſera noli mihi parce-
re,tu mihi ſola p̃ cũctis places, exagge
ra uires,trucida mr̃em: mr̃em cum filio
perime ſiľ. Fili dulcor unice, ſingulare
gaudium,uita aĩę meę,& oẽ ſolatiũ,fac
ut egoipſa nunc tecum moriar q̃ te ad
mortẽ genui,ſine mr̃e noli mori. O' fili,
recognoſce miſerã, & exaudi p̃cẽ meã.
Decet.n.filiũ exaudire mr̃em deſolatã.
Exaudi me obſecro,ĩ tuo me ſuſcipe pa
tibulo,ut qui una carne uiuunt, & uno
amore ſe diligunt,una morte pereãt. O'
Iudæi impij,ô Iudæi miſeri, nolite mihi
parcere.Ex quo natũ meũ crucifixiſtis,
& me crucifigite, aut alia q̃cũq; morte
ſæua me perimite, dũmodo cũ meo fi-
lio ſiľ moriar.Male ſolus moritꝰ. Orbas
orbem radio,me Iudæa filio,gaudio &
dulcore.Vita mea moritꝰ,& ſalus ꝑimitꝰ,
atq; de terra tollitꝰ tota ſpes mea. Cur
ergo uiuit mr̃ poſt filium ĩ dolore? Tol
lite,ſuſpendite mr̃em cũ pignore. Non
parcitis ꝓli,non parcatis & mihi. Tu
mihi ſoli mors eſto ſæua: nũc ſũmè gau
derẽ ſi mori cum filio ſiľ poſſem. Dulce
eſt mihi miſeræ mori, ſed mors optata
recedit. Væ mihi & tibi fili,mors ipſa p̃
cipitata uenit. Morte mori melius eſt
mihi quam uitã ducere mortis. Sed fu-
git à me miſera, & infœlicẽ me relinq̃t,
cui ipſa mors multũ optata nunc eſſet.
O' fili chariſſime, ô benigniſſime nate,
miſerere mr̃i tuæ, & ſuſcipe p̃ces eius.
Deſine nũc mihi eſſe durus,q cunctis ſꝑ
fuiſti benignus. Suſcipe mr̃em tuam in
cruce,ut uiuã tecũ poſt mortẽ ſꝑ. Nihil
mihi dulcius eſt q̃ te amplexato in cru
ce tecum mori: & nil certe amarius q̃
uiuere poſt tuã mortẽ. O' uere dei nate,
tu mihi pr̃, tu mihi mr̃, tu mihi filius, tu
mihi ſponſus,tu mihi aĩa eras. Nunc or
bor pr̃e, uiduor ſpõſo, deſolor filio, oĩa
ꝑdo. O' fili mi,ultra ꝗd faciã? Væ mihi,
uæ mihi. Quò uadã chariſſime? ubi me
uertã dulciſſime? ꝗs mihi decætero cõ-
ſiliũ & ſubſidiũ p̃ſtabit? Fili dulciſſime
oĩa tibi poſſia ſunt, ſed & ſi nõ uis ut mo
riar tecũ, mihi ſaltẽ relinque aliqđ beni
gnum cõſilium. Tunc iam dñs anxius
in cruce annuens oculis & uultu de Ioã-
ne ait: Mulier ecce filius tuus. Erat.n. Ioan.19.d
Ioãnes pñs,uultu triſtis, & corde mœ-
ſtiſſimus,lacrymis ſꝑ plorans. Ac ſi di-
ceret: O' mr̃ dulciſſima mollis ad flen-
dũ,mollis ad dolendum,tu ſcis quia ad
hoc ueni, & ad hoc de te carnẽ aſſũpſi,
ut per crucis patibuiũ ſaluarẽ genus hu
manum. Q̃uo ergo implebuntꝰ ſcriptu-
ræ? Sic.n.oportet me pati ꝓ ſalute gñis
humani. Die nãq; tertia reſurgã,tibi &
diſcipulis meis patenter apparens: deſi-
ne flere, & dolorem depone, quia ad
pr̃em uado, & ad gl̃iam pr̃næ maieſta
tis ꝑcipiendã aſcendo. Congratulare
mihi,quia nunc inueni ouẽ errantẽ quã
tàm longo tp̃e perdiderã. Moritꝰ unus,
ut totus inde reuiuiſcat mũdus. Vnius

ob meritum cuncti periere minores, &
nunc ſaluantꝰ unius ob meritum. Quod
placet deo pr̃i,q̃uo diſplicet tibi? Mr̃
dulciſſima, calicem quẽ dedit mihi pr̃,
non uis ut bibam illum? Noli flere mu-
lier, noli flere mr̃ ſpecioſiſſima: non te
deſero,non te derelinquo. Tecum ſum,
& tecum ero oĩ tp̃e ſcl'i. Scđm carnem
ſubiaceo imperio mortis, ſcđm diuini-
tatem ſum & ero ſꝑ ĩmortalis & impaſ
ſibilis. Bñ ſcis uñ ꝓceſſi, & uñ ueni. Qr̃
ergo triſtaris ſi illuc aſcendo uñ deſcen
di? Tp̃s eſt ut reuertar ad eum q me mi
ſit. Et quo ego uado,tu non potes ueni-
re mõ,uenies aũt poſtea. Interim Ioan
nes qui eſt nepos tuus, reputabitur tibi
filius,curam habebit tui, & erit ſolatiũ
fideliſſimum tibi. Inde dñs intuitus Ioã
nem ait: Ecce mr̃ tua. Ei ſeruies,curam
illius habebis,eam tibi cõmendo,ſuſci-
pe mr̃em tuam, ĩmo magis ſuſcipe ma-
trem meam. Dum hæc pauca diceret,
illi duo dilecti lacrymas fundere nõ ceſ-
ſabant. Tacebant ambo illi martyres,
& p̃ nimio dolore loqui non poterant.
Iſti duo uirgines audiebant Xp̃m uoce
rauca & ſemiuiua loquentem,ip̃m uide
bant paulatim morientem: nec ei pote-
rant rñdere uerbum,quia illum uidebãt
q̃ſi iam mortuum. Erant.n.illi duo q̃ſi
iam mortui, uñ ſpũs illoꝝ uoces exha-
lare nequibant. Defecerant ſpũs illoꝝ,
& uirtutem loquendi amiſerant. Audie
bant & tacebant, qa p̃ anguſtia loqui
non poterant. Solus illis dolor luctuſq;
remanſit amicus. Amabant flere, & fle-
bant amare. Amare flebant,qa amare
dolebãt. Nam gladius mortis Xp̃i,aĩas
utrorumq; tranſibat. Tranſibat ſæuus,
ſęuus ꝑimebat utrũq;. Quo magis ama
bat,ſæuior fiebat in mr̃e. Vulnera Xp̃i
morientis,erant uulnera mr̃is dolentis.
Dolores ſæui, fuerunt tortores in aĩa
mr̃is. Mr̃ erat laniata morte chari pi-
gnoris. Mente mr̃ erat ꝑcuſſa cuſpide te
li,quo membra Xp̃i ſerui foderunt ini-
qui. Ipſa.n.erat, quam dolor tenebat.
In mente eius creuerant ĩmenſi dolores,
nec poterant extra refundi. Intus atro-
cius ſæuientes dolores nati, mr̃is aĩam
gladiabant. In carne Xp̃s ſoluebat de-
bitum mortis,qđ grauius erat, q̃ mori
in aĩa mr̃is. Interim Xp̃s mr̃e cõmẽda-
ta Ioãni,dixit: Sitio. Et dederunt illi qui
crucifixerunt eum,acetũ cum felle mi-
ſtum. Qđ cum guſtaſſet, noluit bibere:
Dixitq;: Conſũmatum eſt. Et exclama
uit uoce magna,dicens: Heli Heli lama
zabachthani? hoc eſt,deus meus,deus
meus,ut quid me dereliq̃ſti? Et hæc di-
cens,expirauit. Tunc terra tremuit, &
ſol ſua luminaria clauſit. Mœrebantq;
poli,mœrebant ſydera cũcta. Oẽ ſuum
iubar amiſit luna dolendo. Receſſitq;
oĩs ab alto æthere fulgor. Finduntꝰ duri
lapides,ſcinduntꝰ faſtigia templi. Petræ
duriſſimæ ſciſſæ ſunt, & monumenta
aperta. Surrexerũt multi ap̃tis tumulis,
fatentes uoce magna Xp̃m eſſe deum.
Cogitare nunc libet quãtus dolor, tũc
infuit mr̃i cum ſic dolebant,quæ inſenſi
bilia erant. Nec lingua poterit loq̃,nec
mens cogitare ualebit, quanto dolore
afficiebantꝰ pia uiſcera Mariæ. Nũc ſol-
uis uirgo cum uſura,qđ in partu nõ ha-
buiſti à natura. Dolorem pariendo filiũ
non ſenſiſti, quem milies replicatũ filio
moriente paſſa fuiſti. Iuxta crucem xp̃i
ſtabat emortua mr̃, q̃ ip̃m ex ſpũſctõ
concepit. Vox illi nõ erat,qa dolore at-
trita iacens pallebat. Quaſi mortua ui-
uens uiuebat moriẽs, moriebatꝰ uiuens,
nec mori poterat q̃ uiuẽs mortua erat.
In illius aĩa dolor ſæue ſæuiebat. Opta-
bat mori magis, q̃ uiuere poſt mortem
Xp̃i, q̃ malè uiuẽs mortua erat. Ibi ſta-
bat,dolẽs,ſæuo dolore cõfecta. O' ueꝝ
eloq̃ũ iuſti Simeõis, quẽ ꝓmiſit gladiũ
ſẽtiebat doloris. Expectãs corpꝰ xp̃i de-
poni,plorabat dicẽs: Heu me,heu me:
Reddite, uel ſaltẽ nunc mœſtiſſimę mr̃i
extĩctũ filiũ. Vel certe,ſi magis libet me
morte illi cõiũgite,ut cũ dolorib. ſuis ꝑ-
eãt, & dolores mei. Deponite illũ, q̃ſo,
đponite mihi,ut mecũ habeã corpꝰ ex-
aĩe,ſitq; meꝰ unicꝰ mihi ĩ ſolatiũ,uľ deſũ
ctꝰ. Stabat iuxta crucẽ Maria ĩtuẽs uul-
tu benigne Xp̃m pẽdẽtẽ ĩ patibulo,pe-

dumq́ꝫ ſummitatibus innitens manus leuabat in altum, amplectens rubricatam crucem, ac in oſcula eius ruens ea parte, q̃ unda p̃cioſiſſimi ſanguinis defluebat. Surſum manus niſu, quo poterat, extendebat unicum ſuum amplecti deſiderans, nec ualebat. Sperat.n. amor multa, q̃ nunq̃ꝫ uel raro fieri pñt. Impatiẽs ſiq̃dem amor credit, ꝙ ſibi debeãt cedere uniuerſa. Volebat amplecti xp̃m in alto pendentẽ, ſed manus fruſtra ꝓtẽſæ in ſe comploſæ complexæ redibant. Leuabat à terra ſurſum, ut dilectũ ſuũ contingeret, ip̃m q́ꝫ tangere neq̃ens, duriſſime recollidebat ad terram. Ibi doloris immenſitate oppreſſa ꝓſtrata iacebat: ſed maxima uis amoris qua inceſa mens eius ardebat, eã erigere cõpellebat: & amoris impetu ſurgens, reextenſis manibus ſuum attrectare filium affectabat: & rurſum magno cruciata dolore, terram repetere cogebat. O quã male tunc illi erat? Grauius illi erat uita uiuere tali, q̃ꝫ diro gladio ſęuè necari ab impijs. Tanq̃ꝫ mortis pallor eius uultũ ꝑfuderat, genis & ore tm̃ cruore Xp̃i rubentib: cadẽtes guttas ſanguinis ore ſacro tangebat, terram deoſculans ſæpiſſime quam cruoris unda rigabat. O graue martyrium. O frequens ſuſpiriũ. O languẽs pectus uirgineum. Aĩa eius tota liquefacta eſt, facies pallet roſea, ſed p̃tioſo filij ſanguine rubet reſperſa.

Interim uir quidã nobilis noĩe Ioſeph, q̃ erat diſcipulus eius, occulte tñ, ad Pilatum acceſſit, poſtulãs ſibi donari corpus dñi Ieſu Xp̃i. Quo ſibi cõceſſo, accerſiuit quendam uirꝝ ſapientem & legiſperitum noĩe Nicodemũ diſcipulum Xp̃i occultum ſil'r, & uenerunt ad locũ ubi erat dñs crucifixus, ſecum inſtr̃a ferentes quibus clauos extraherent, & ut eum de cruce deponerent. Quos cũ benigniſſima & mœſtiſſima mr̃ aſpiceret, & ſciret eos unicum ſuum uelle deponere de cruce, q̃ſi d̃ morte cõſurgens paululum reuixit aĩa eius, & de terra feſtina exiliens ubi iacebat dolens uiolẽtia ꝓſtrata, qđ poterat adiutoriũ, debiliſſima illis miniſtrabat. Vnus duros illos ac diros clauos trahebat è manibus, alius, ne corpus exaĩe caderet, ſuſtentabat. Stabat & Maria brachia leuans in altum, uulnera contemplans, manus ꝑforatas ſacroq́ꝫ ſanguine reſꝑſas intuẽs, uix ſuſtinere ſe potuit. Iáq́ꝫ manus, brachia ſctã & caput ſupra triſte pect⁹ ſuſcepit, ut hoc ultimo & miſerando ſolatio poſſet conſolari. Quem ut attingere ualuit, amore mr̃no ruẽs in dulciſſimos amplexus & oſcula, de ſuo ſic male tractato filio non poterat ſatiari. Sed cum de cruce corpus eius fuiſſet total'r depoſitum, p̃ doloris uehementia & amoris ĩmenſitate q̃ſi exaĩs facta fuit. Stabat ad caput extincti filij mœſtiſſima mr̃, & eius regalẽ faciẽ mortis obfuſcatã palloribus, magna rigabat affluentia lacrymaꝝ. Aſpiciebat illud reuerendiſſimũ caput coronæ ſpineæ diris aculeis ꝑforatum, manus illas & pedes ſacros clauis ferreis crudeliſſime ꝑforatos, latúſque ſuffoſſum lancea, cum cæteris mẽbris laceratis, & amariſſimè ſuſpirãs ac flens dicebat: O fili mi dulciſſime, quid feciſti? Qr̃ crudeliſſimi Iudæi te crucifixerunt? Quæ cã mortis tuæ? Cõmiſiſti ne ſcelus ut tali morte damnareris? Nõ fili non fili, ſed ſic tuos redimere dignatus es, ut poſteris exempla relinquas. In gremio meo nũc te mortuum teneo. Quid ego tua mr̃ fili mi dilectiſſime faciam? Væ mihi fili mi, dulcedo mea, conſolatio mea, uita mea. Vbi eſt illud gaudiũ indicibile qđ in tua admirabili natiuitate habui? Væ mihi fili mi, in quãtũ dolorẽ & triſtitiã uerſũ ẽ illđ tã magnificũ gaudium? Succurre mihi fili mi, & ſp̃m ſctm̃ mihi iterĩ ĩfũde, q̃a iã gaudij illi⁹ qđ ĩ obũbratiõe & ãgelica ſalutatiõe cõcepi, ferè p̃ dolore ĩmemor d̃ficio. Interĩ aũt frõtẽ & genas, naſũ, ocl'os, oſq́ꝫ ſil'r frequẽti⁹ oſculabat, tãta ꝑfluẽs affluẽtia lacrymaꝝ, ut carnẽ cum ſp̃ũ reſolui putares ĩ lacrymas. Rigabat fœlicib. lacrymis corp⁹ exaĩe filij, & monumẽtũ ĩ quo poſuerũt eũ, mõ mirabili madidabat, ubi & ei⁹ lacrymę adhuc apparere

dñr, indicatiuæ doloris intimi qui aĩam eius tanq̃ꝫ gladius acutus pertranſiuit. Cogitabat mirabilia facta unici ſui: & duriſſima opprobria & tormenta quæ uiderat oculis ſuis, & aurib⁹ audierat, reuoluebat in mente, quis uidelicet, q̃lis & quantus fuerat quem ipſa uirgo concepit illæſo pudore, & pepit ſine dolore, quem ẽt cum ſũma diligentia lactauerat, cuſtodierat & educauerat, q̃ erat ei uita, dulcedo, gaudium, & ſolatium, conſilium, refugium & auxilium uitæ ſuæ. Videbat inq̃ꝫ dñm & deum ſuũ unicum ſuum filium ſic uil'r & crudel'r pertractatum. Vñ dicebat: Dic fili dilectiſſime, Dic amor unice, uitæ meæ ſingulare gaudium, unicum ſolatium, qr̃ ſic me dolore ꝑimi ꝑmittis? Cur tam longe factus à me? Deus meus conſolare aĩam meam, miſerere mei & reſpice in me. Dicat q̃ põt, cogitet quantum põt, meditetẽ ſi põt q̃ doloris ĩmenſitas tũc mr̃nã aĩam cruciabat. Non credo plene enarrari uel meditari poſſe dolorẽ uirginis, niſi tm̃ fuiſſe credamus, quantum unq̃ꝫ dolere potuit de tali filio talis mr̃. Veruntñ rectum erat amoris & mœroris continens modũ. Non deſperabat, ſed pie & iuſte dolebat, ſperans tñ firmiter fortiterq́ꝫ tenens ip̃m ſcđm ꝓmiſſũ ſuũ tertia die reſurgere. In ipſa.n. ſola in triduo illo fides eccl'iæ ſtabat: & dũ unuſq̃ſq́ꝫ hæſitabat, hæc q̃ fide concepit, fidem quam à deo ſemel ſuſcepit, nunq̃ꝫ ꝑdidit, ſpeq́ꝫ certiſſima dñi reſurgentis gl'iam expectauit. Aderant ſecũ q̃dam ſanctæ & paucæ mulieres, paruuſq́ꝫ uiroꝝ numerus, qui Xp̃m dñm cum mr̃e flente amariſſime flebant. Erant ſil'r & angeli dolentib. condolentes. Dolebãt q̃dem pio iuſtoq́ꝫ dolore, morti cõpatientes dei & dñi ſui, ſi tñ dolere q̃ũlibet poterant. Sed credo qđ gaudentes erant eo qđ genus humanum miſeꝝ et captiuũ miſericorditer redimebat. Flebant & ipſi (ut arbitrot) amariſſime mẽte turbati, uidentes dñam ſuam mr̃em utiq̃ꝫ dei ſui tam uehementi dolore repletam, tot riuulis affluẽtiũ lacrymaꝝ perfuſam. O quis tunc angeloꝝ archãgelorumq́ꝫ ẽt contra naturã ſuã non fleret, ubi author naturæ, deus ĩmortalis, hõ mortuus iacebat? Videbãt Xp̃i corpus ſic male tractatũ ab impijs, ſic laceratum à peſſimis iacere exaĩe, ſuo ſanguine cruentatũ. Videbant ẽt illam pijſſimã, illã ſctiſſimã ac btiſſimã uirginem mr̃em eius tantis cruciari ſingultib⁹, tã amaris repleri dolorib. tã abundantib. lacrymis madidari, ſic amariſſime flere, qđ nullo mõ poterat ſuas lacrymas refrænare. Et q̃s poterat tũc à lacrymis ſe abſtinere? Fiebat ꝓinde mœror & luctus ab angelis ibidem pñtib. q̃lis decebat ſp̃ũs almos: imò mirarer ſi oẽs angeli in illa btitudine ubi flere eſt impoſ'e, non fleuiſſent. Credo pp̃ qđ & loquor, q̃a dolebant ſi dolere ualebãt. Sicut.n. fuit poſ'e deum ꝑ aſſumptũ hoĩem mori, ita forte poſ'e angelos bonos dolere de morte dñi dei ſui. Ioſeph aũt ab Arimathia uir ſctũs & iuſtus, q̃ corpus Xp̃i cũ Nicodemo depoſuerat de cruce (ſicut euangeliſtæ teſtant) mercatus ſindonem inuoluit illud, p̃cioſis conditum aromatib. & in monumento nouo, qđ ſibi exciderat, ſepeliuit. Tunc angeloꝝ milia milium q̃ ad Xp̃i ſepulcrũ conuenerant, dulces ei ac deuotas exeq̃as & uictoriam decantabãt. Illi dño laudes canebant, ſed Maria gemitus & ſuſpiria emittebat. Dũ igr̃ Ioſeph & Nicodemus dñm ponerent in ſepulcro, uolebat ſil'r cum illo mr̃ mœſtiſſima ſepeliri. Erat.n. ĩnixa ſuꝑ dilectũ ſuũ: q̃ẽ amplectẽs ſuauiterq́ꝫ deoſculans, ſic dicebat: Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem uos amici mei. Illũ adhuc paululũ mihi relinq̃te, ut faciẽ ipſi⁹ ſublato uelamine ualeã cõtẽplari, & p̃ amore ipſi⁹ aliquãtulũ uidẽdo cõſolari: Nolite q̃ſo eũ tã cito tradere ſepulturę, ſed ip̃m reddite mihi miſerę mr̃i ſuę, ut illũ mecũ habeã ſaltẽ ul' d̃fũctũ: aut ſi illũ ĩ ſepl'cro recõditis ibidẽ me miſerã mr̃em cũ ipſo ſepelite, q̃a male poſt ip̃m ſupero. Vt q̃d poſt ipſũ uiuã? Illi ponebãt dñm ĩ ſepulcro, et illa niſu q̃ poterat illũ ad ſe trahere cona

batur. Illa uolebat eum ſibi cum totis
uiribus retinere, & ipſi uolebāt eū trade
re ſepulturæ. Sicq; pia lis erat & cōten-
tio miſerāda īter ipſos. Oēs tñ uirgineo
cōpatiētes dolori, pio deſiderio coacti
ſic amariſſime flebāt, ut nullus eoꝝ poſ
ſet ad plenū uerba formare. Videbant
etem̄ piā mr̄em omni quidē ſolatio de-
ſtitutā, et ſuꝑ ipſam potius quā ſuꝑ dñm
ſuū extinctū plangebāt. Maior illis in-
erat dolor de dolore mr̄is, quā de mor-
te dñi ſui: flebāt igit̄ oēs miſerabili dolo
re gemētes cū xp̄m Ieſum uitæ dñm &
mortis traderēt ſepulturæ. Sepulto ita-
que dño mr̄ eius ſepulcrū amplectit̄, &
uoce, qua poterat, ſuū bn̄dicebat filium
iā ſepultū, ingemiſcēſq; uocabat. O ſin-
gularis uirgo & mr̄, iā dicere poteras:
Aīa mea liquefacta eſt ut dilectus locu
tus eſt in cruce qñ dixit: Mulier ecce fi-
lius tuus. Nūc dicere potes: Quæſiui &
nō inueni illū. Vocaui & nō rñdit mihi,
.ſ. ad ſepulcrum. Ibi ſedēs innixo capite
manus extēdebat, deſuꝑ illud oſculans,
amariſſimiſq; ſingultib. ſuū filiū deplo-
rabat, Acceſſit aūt nouus filius eius Ioā-
nes, cui de cruce xp̄s eā cōmendauerat,
diligēter lugēs & ipſe incōſolabil'r ipsā
lugētē ac gemētē leuauit. Nam cruciata
gemitibus, fatigata doloribus, afflicta
ploratibus, pedibus ſe ſuſtinere nequi-
bat: tñ ſicut potuit à mulierib⁹ honeſtis
ac ſanctis adiuta cūctis ſil' plorantibus
Ierl'm ingredit̄. Multæ aūt fœminę uidē
tes eā, cōmotæ pietate ſuꝑ illius dolori-
bus, amaꝝ cōuertebant̄ ad luctū. Quę-
dā uerò poſt ipſam eūtes lamentabant̄
& ipſæ. Dolor etem̄ eius cūctos intuen
tes dolere cōpellebat, uixq; lacrymas
cōtinere ualebāt, ꝗ eā plorantē conſpi-
cerent. Tā piè plorabat, tā amare dole-
bat, quod ſui ploratus pietate multos
ēt inuitos ad lacrymas ꝓuocabat. Fie-
bat plāctus quacūque Maria trāſibat.
Omneſq; plorabāt qui obuiabāt ei. Sic
igr̄ perducit̄ à plorātibus & dolentibus
ipſa plorās & gemēs, quouſq; peruene
rūt ad domū Ioannis. Ibi reſedit, ibi ꝑ-
manſit, ibi in ſua domo Ioānes retinuit,
& ſuꝑ ꝓpriam mr̄em omni charitate di
lexit. Erat. n. ſibi datus ī filiū, ſed ip̄e ſe fe
cerat ſeruulū eius, in oībus & ꝑ oīa ſibi
familiariter ſeruiēdo. Deniq; reſurgente
filio, p̄ nimia debilitate membroꝝ defi
ciens, pia mr̄ ad ſepulcrum ire neqbat.
Tūc currētibus alijs, & unicum filium
cernentibus dicere potuit uirgo Maria:
Filiæ Ierl'm, nuntiate dilecto, ꝗa amore
lāgueo. O fœlix & beate Ioannes, cui ta
lē theſauꝝ dñs dignatus eſt cōmēdare.
O xp̄i dilecte præ oībus, & prudēs quē
conſtituit dñs priuatū camerariū aulæ
ſuæ ſpecioſiſſimæ. Retribuet tibi dñs ui
ciſſitudinē amoris mercedēq; dilectio-
nis quā in eius ac tua mr̄e tal'r deſolata
uſq; ad finē uitæ ſuæ exhibere curaſti.
Bn̄dictus quidē tu es à dño. Bn̄dictus
à mr̄e dñi, quā dilexiſti, & cui ſeruiſti pu
ro corde, & mundo corꝑe. Bn̄dicti ſint
oēs ꝗ diligūt illā mr̄em, & ſuper oīa ſit
bn̄dictus fructus uentris ſui Ieſus Chr̄s
dñs noſter, qui cū patre & ſpū ſancto
uiuit & regnat deus in ęternum, & in ſe
cula ſeculorum, Amen.

Sepulto itaque domino, à Iudæis ſi-
gnatum eſt monumentum, & traditum
eſt cuſtodibus ut cuſtodirent illud. In-
terim uirgo Maria in domo Ioannis ma
nebat, ibiq; iacebat, quia nimio dolo-
re confecta non poterat niſi cum diffi-
cultate magna ambulare. Ibi enim die
noctúque plorans gemebat, nec erat
qui conſolari eam poſſet ex omnibus
charis ſuis, nec ſuæ ſorores, nec etiam i-
pſe Ioannes. Ibi amaro corde oppro-
brioſam paſſionem dilecti filij ſui reuol
uebat, modo ſputa, modo ludibria, mo
do colaphos, alapas & flagella, modo
crucis angariam, modo dira clauorum
uulnera, modo lanceam, modo coro-
nam ſpineam, modo aceti & fellis po-
cula, mortem, uerbera & improperia,
modo mortem, mortē aūt crucis. Hæc
aūt cogitando plorabat, atq; plorādo
& eiulando clamabat: Fili mi Ieſu, Ieſu
fili mi, bone ac benigne, ac creator oīm
deus, qui factus hō, morte turpiſſima
es peremptus: quem terra, pōtus, æthe-
ra, capere nequeunt, modo arcto clau-
ſus es ſepulcro. Iacet filius meus extin-
ctus, & ſub lapidib. clauſa eſt uita mea.
Sumens. n. corpus fragilitatis humanę,
dignatus eſt ad terrā deſcendere: & ſui
eū nō recepūt, ſed malū ſemꝑ machina
ti ſunt contra eum. In illū ſeuiebat He-
rodes ille tyrānus iniquus cum turba
crudeliſſima Iudæoꝝ: qñ. ſ. ad magoꝝ
uerba turbatus eſt, & oīs Ieroſolyma
cum illo, paruulumq; & tenellum ad
ubera mr̄na pēdentē morte crudeliſſi-
ma ꝑdere nitebat̄. Dehinc ꝓficiēs ætate
& ſapīa corā deo & hoīb. factus eſt uir
diſcurrēs ꝑ ciuitates & caſtella, p̄dicās
& annunciās regnū dei, elemētis & dę
monib⁹ imꝑabat, infirmos ſanabat, &
mortuos ſuſcitabat. Et cū talia faceret,
ſuſtinebat inſidias, ſuſtinebat calūnias,
ſuſtinebat blaſphemias, q̄s pricipes ſa-
cerdotū, ſcribæ & phariſæi, & oīs ppl's
contra eius īnocentiā inuehebāt: ſed cū
eoꝝ ꝑfida & ꝑuerſa nequitia unici filij
mei bonitatē ſuꝑexcellētē ſuſtinere nō
poſſet, ip̄m auferre de terra nefariè cogi
tātes, ligauerūt, flagellauerūt, deturpa-
uerūt, crucifixerūt, dilaniauerūt, & mor
te turpiſſima occiderūt: ſicut p̄ns dies li
quido manifeſtat. Ergo uos oēs fideles
Xp̄i, recolite de morte & paſſione dñi
nr̄i Ieſu Xp̄i, & ꝑ totum iſtum uenerabi
lem diem lacrymas fundere non ceſſe-
tis, ut in die reſurrectionis dñi ad laudē
& honorē illius reſurgere ualeatis. Qui
cū pr̄e & ſpū ſctō uiuit & regnat de⁹ ꝑ
infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Finis lamentationum beatæ uirginis Mariæ.

DOCTRINA BEATI Bernardi.

QVando ſurgendum eſt
ad uigilias, præparan-
dus ē aīus ad deuotio-
nē, ita ut feruenter ex-
ilias de lecto, & corꝑe
diſcuſſo gratias diuinę
miæ agas ꝓ qete indul
ta, ꝓ cuſtodia & protectione angelica.

Deinde ueniens ad eccl'iā, pone manū
ſuꝑ oſtiū, & dic: Expectate hic cogita-
tiones malæ, intētiones & affectus cor-
dis, & appetit⁹ carnis. Tu aūt aīa mea
intra in gaudiū dñi dei tui, ut uideas uo
luntatē dñi & uiſites templū eius. Sicq;
ueniens añ crucē dic: Adoramus te xp̄e
& bn̄dicimus tibi &c. Deinde quoties
dixeris uerſum in choro tuo, illū ꝗ ī cho
ro altero dr̄, dicas ſilenter, & uerſus ſin
gulos ſaltē aliquo piꝑe cōſperges, medi
tatione. ſ. aliq̄ ſpūali: ꝗa aīum delicatū
hēs, & eſcæ eius electæ debent eſſe. Et
ne defiges oculos tuos longe añ te, quā
longe ꝓtendit̄ ꝓceritas corporis tui: ꝗa
hoc multū impedit uagationes animi.
Et depinges ibi q̄ſi reſupinatum ante te
dñm in cruce, & nunc ꝓ clauis, nunc ꝓ
ſpinis, nunc ꝓ ſputis, nunc ꝓ lateris ef-
foſſione ſuſpirabis, & gr̄as ages. Cum
exeundum fuerit à choro, dices dño:
Adhuc haheo dñe priuatas laudes &
bn̄dictiones tibi dicere, quas . ſ. nunc à
publicis exiens cantabo tibi & pſallā ī
gl'ia mea. Cum ad miſſam uentū fuerit,
ſuſcipe inuitantem ad miſſas priuatas
ac ſi panem angeloꝝ tibi delapſum de
cœlo uideres. Si quem amouere uolen-
tem intueberis, ac ſi fame deficienti è
fauce buccellam panis auferre conaret̄.
Cum ad capl'm ueneris, diligenter ac-
cipies armaturam dei in galea prouidē
tiæ, in lorica patientiæ, in ſcuto manſue
tudinis, ꝗbus poſſis clamationes iuſtas
uel iniuſtas elidere. Si peccaſti, dic tm̄
emendabo. Si non, dic non memini. His
nec amplius nec minus aut clamoribus
aut uerberibus à te extorqueat̄. Cogita
cum accedis ad iudicium capl'i, deū &
priorem, Pilatum & phariſæos claman
tes in eum, & milites uerberantes eum
ſine cauſa. Cogita capl'm duꝝ ſctōꝝ
martyꝝ cum ſtarent ante reges & p̄ſi-
des, cum pertinentijs ſuis. i. cum pœnis
& tormentis quæ patiebant̄. Cogita fu
tuꝝ capl'm tuum in morte corā deo, cū
milia dæmonum clamabunt contra te,
& decies cētena milia aduerſum te: etſi
quid hic tecum durius agit̄, illoꝝ cōſi-

deratione leuiget. Cogita ꝙ ille qui cla
mat te, nouacula dei eſt, & pilos uult ti
bi tollere deformes, ut ſpecioſus fias.
Cogita ꝙ pitãtia eſt de cœlo miſſa cor
rectio. Quicũꝗ te clamauerit, eadẽ die
renumerabis eum obſeqo q̃cũꝗ ſi po-
tes, eo qđ te à deformitate pc̃ti releua-
re uoluerit. Cum ad laborem ueneris,
ſic temperabis opus agendum, ut ſolici
tudo opis intentionẽ aĩ tui ab ĳs q̃ dei
ſunt non auertat. Qñ pauſandũ eſt, no-
li angulos conſectari, uel à cæteris ſemo
tus ſedere, ſed ſint ocl'i tui ad fideles ter
ræ, ut ſedeãt tecũ: & tu cõſede ĩ medio
Exemplũ. doctoꝝ. Quidam fr̃ cum apud nos
pauſantib. cæteris ſolus longe ſederet,
grauiſſimo cœpit carnis ſtimulo urge-
ri, audiuitꝗ uocem dicentẽ ſibi: Vade
ad caſtra. Et cũ ueniſſet ubi cæteri erãt,
quieuit ſtimulus. Cum ueneris ad refe-
ctionem, nec primus intrabis nec ulti-
mus. Si non potes ſumere q̃ apponunt̃,
non ea ꝑmittas non oĩo mutari, ſed uel
modicum ſume, ut comediſſe uidearis.
Siqs inſtet ut comedas, hoc tm̃ ſigno
rñde, bonum eſt multũ eſt, ſcm̃ eſt. Co
gita qđ multoꝝ labore, infinitis nauigã
tium periculis haleca, piſces, uel cætera
tibi neceſſaria ꝓcurant̃, ut carnis tuę de
ſiderĳs ſatisfiat: & per ſingulas buccel-
las age gr̃as. Interim cogita Xp̃m cru-
cifixum expectare gr̃as tuas, uel ad por
tam reliqas tuas paupem p̃ſtolantem.
Abſtinentiam oĩo interdico tibi ne fa-
cias, ſed quotidie ſcđ'm menſuram co-
mede. Si ꝑ noctem illuſio tibi acciderit,
ne cõtriſteris, ſed in craſtino cõfitere: &
aliquo te inuitãte ad miſſã ut miniſtres,
caute corã oĩbus te excuſa per ſignum,
ut eſt cõſuetudinis, quatenus oẽs illam
tuam pollutionẽ intelligant. Fecit hoc
aliqs apud nos ẽt nullo uocante ad miſ
ſas, ut magis erubeſceret, & à tentatio-
ne carnis liberatus eſt, intm̃ ut uix aliqd
tale poſtmodum ſenſerit, nec niſi ſemel
uel ſcđ'o ꝑ annum pruritum hmõi pa-
tiebat̃. Ex quo patet ꝙ uera ſit ſñia dei
dicentis: Ego gl'ificantes me gl'ificabo.
Luc. 14. Et oĩs q ſe humiliat exaltabit̃, & humi
libus dat gr̃am. Qñ legendum eſt, con-
uerſa facie ad eccl'iam antepoſito libro
utere ſoliloquio tuo, & ubicũꝗ occur-
rerint dei bñficia dic: Quid retribuam *Pſal. 115.*
dño pro omnibus q̃ retribuit mihi? quã-
tum debes aĩa mea? Et conuerſus ad an
gelos dic. Venite audite, & narrabo oẽs
qui timetis deum, quanta fecit aĩæ meę:
& ad ip̃m deum deflectens oculos: ue-
rè, inquies, dñe mĩa tua magna eſt ſuper
me. Si aũt ſolicitante te in hũc modum
corde, & pulſante oſtium paradiſi, ali-
qua cogitatio maligna interſtrepit, ſta
tim ꝓpone & dic: Cuius eſt imago hæc
& ſupſcriptio? & audiẽs ꝙ Cæſaris eſt,
hoc eſt, principis mundi. ſ. diaboli, dic:
Pecunia tua tecũ ſit in perditionẽ. Iam
oſtium clauſum eſt, & dñs hic Paſcha
manducat, non uacat mihi apire tibi. Si
aũt adhuc ſteterit cogitatio mala, ap-
pone illi ſignum crucis. Sc̃timonialis *Exemplũ.*
q̃dam apud nos in tãta ueneratione ha
buit ſignum crucis, ut cũ efferẽda eſſet
ad tumulum, facies crucifixi uerterent̃
poſt eã ĩ parte illa ꝑ quã elata eſt, & ſic
caput imaginis in partẽ illã intẽdẽs, ꝑpe
tuò contra ſolitum ſic ꝑmaneret. Alia re
uelauit cuidã cõputruiſſe manus ſuas,
ſed pollicẽ non poſſe corrumpi, quo ſi-
gnũ crucis ſibi imprimere conſueuerat.
Caue ne in tactu alicuius uel cõſenſu fa
cias, ul' tibi fieri ꝑmittas, uñ te oporteat
erubeſcere. Colloqa priuata nec fugias
nec reqras: cogita tñ ꝙ poma ſylueſtria
ſunt. Cũ uideris aliquẽ in or̃one, in le-
ctione, in ſilentio, in patiẽtia, in obediẽ-
tia & ſĩl'ib⁹ ſtudioſum: gr̃as age deo ꝙ
ſpeculũ tibi miſerit, & ñ iuideas. Cũ ali-
quẽ turbatũ uideris: gr̃as age ꝙ nubes
illa ꝑ te ñ trãſĳt, & dic: Quid illa tẽtatio
đ me feciſſet, ſi de⁹ ꝑmiſiſſet? & nõ iudi-
ces alienã ip̃fectionẽ, neꝗ fodias ꝑietẽ
cõſciẽ ei⁹. Cũ aliqd rogatur⁹ à priore ue
neris, p̃para te ad repulſã ſp: & ſi cõtige
rit negari tibi qđ poſtulas, dic apud te:
Quid decebat aſellũ niſi frenũ & ſtimu
lus? Ego nihil ꝓprie uẽdicare poſſũ ĩ do
mo iſta, niſi ciliciũ & crucẽ: ciliciũ ĩ mor
te, & crucẽ ĩ foſſa, hęc ẽ hr̃ditas mea. Ita

tñ ut modica gleba terrę crucẽ cooꝑiat.
Et hoc habebis in memoria qñ cubitũ
uadis Et cum ſagum & cooꝑtorium ui
deris, lectum tumulo comparãs quaſi
ſepeliendus intrabis. Si dormire pote-
ris, bñ eſt: ſi non potes, exꝑtum eſt qđ
ſi cogitando ꝓcures, dormies. Abſcõde
ſuper oĩa hmõi ſtudia tua, & diſſimula
apud alios meditatiões tuas ſc̃tãs quã-
tũ potes, & in oĩbus obſeqo ſedulum te
exhibe uniuerſis. Præcipua exiſtima lu
cra alioꝝ in obſequĳs publicis & priua
tis. Inſuꝑ paratus ſis ad obediendũ ala
Exẽplum. cri aĩo & uultu. Cogita monachum
illum Gerardũ noĩe, q cum de dei mĩa
ultra modũ deſperaret, infirmatus ad
mortem iacuit ꝑ triduũ oculis clauſis ĩ
mentis exceſſu, & uiſitatus ab abbate
oculis aꝑtis ait: Bona eſt obedientia.
Ad tribunal xp̃i fui, animas ſc̃tõꝝ uidi,
ip̃mꝗ facie ad faciem uidi dicẽtẽ mihi:
Ecce locus tuus inter fr̃es tuos. Nullus
tui ordinis peribit ſi ordinem amauerit,
aut in morte purgabit̃, aut in breui poſt
mortẽ: Salui aũt q de ordine tuo ſunt,
aut in ordine apl'oꝝ, aut martyꝝ, aut
confeſſoꝝ ſortem accipient. Et hæc di-
cens cõione accepta diſceſſit. Ad oĩa q̃
ĩſurgũt, diſce remediũ aliqđ adhibere.
Cũ torpore deprimeris, cogita ꝙ hodie
oꝑari licet, cras forte non licebit. Cum
libidine pulſaris, cogita ignem æternũ.
Si inobedientia te teneat, cogita ꝙ q̃ſi
ſcelus idololatriæ eſt nolle acqeſcere.
Si impatiẽtia uexaris, cogita qd ꝓ te ꝑ-
tulit Xp̃s. Cũ ſuꝑbia tentat, cogita me
liores. Cum mala uolũtas, cogita ꝙ̃ ꝓ
modico damnat̃, q ꝓ ſola uoluntate ſi-
ne effectu operis reprobat̃. Cum uanita
te pulſaris, cogita qa multa non feceris:
& quo magis nunc occultaris, eo gl'io-
ſius in iudicio innoteſces. Cũ de uigore
corporis uel decore hilareſcis, agnoſce
ꝙ̃ celeriter febre tenuiſſima tolli põt.
Cum te moleſtat religionis pondus, &
diſciplinæ aſſiduitas, cogita illud Beati
Hieronymi. Nullus labor durus, nullũ
Hieron. tp̃s longum debet uideri, quo gloria æ-
ternitatis acqrit̃. Illud fili dulcis tanꝗ
dæmonium meridianum fuge præ alĳs
hoſtis antiqui aſtutĳs, quod cauẽdum
tibi ſummopere denuncio, ut ex eo tp̃e,
quo religionem intraueris, nunꝗ cogi-
tationem illam ſuſcipias, foueas, aut ei
credas, qua ſuggerit̃ te minus utilem in
religione manere ſuſcepta, & in alio ſta
tu uel habitu magis tibi uel alĳs poſſe
ꝓficere. Nam ſi cordis aurem hmõi phã
taſĳs inclinaueris, diuident & diſtendẽt
animum tuum, ita ut nullum ſaporis ſpi
ritualis condimentum poſſis retinere.
Eritꝗ cor tuum quaſi uas confractum
quod oẽm ſapiam non tenebit. Indeꝗ
nõ ſolum tædium, ſed horrorem deſpe-
rationemꝗ boni opis p̃concepti immi
nere neceſſe eſt, dum animus tuus circa
multas profeſſiones ſtudiaꝗ diuerſa di
uidit̃. Vnde quidam patrum in collatio
nibus. Solẽt animi leues minimeꝗ fun-
dati, cũ audierint quoſdam in diuerſis
uirtutibus ac ſtudĳs bonis magnifice
prædicari, ita eoꝝ laude ſuccendi, ut eo
rum imitari ſtatum protinus deſiderẽt,
at fruſtra. Nam ex hmõi mutatione ac
uarietate propoſiti, diſpendiũ capiunt,
non profectum: quia qui multa ſequi-
tur, nihil integre conſequetur. Ideo hoc
unicuique expediens eſt, ut ſecundum
propoſitum quod elegit, & gratiam
quam accepit, ſummo ſtudio ac dili-
gentia ad operis arrepti perfectionem
peruenire feſtinet, alioꝝ laudes amet,
& admiretur uirtutes, ac nequaquam
à ſua, quam ſemel elegit, profeſſione
diſcedat. Multis nanque uĳs ad deum
tenditur, & ideo unuſquiſque uiam
ſemel arreptam, irreuocabilis cur
ſus ſui intentione conficiat, ut
ſit ſaltem aliqua profeſſio-
ne perfectus. Singulare
autem contra omnia
mala remedium eſt
mortis me-
moria,

FINIS.

BEATI BERNARDI
homilia de duobus diſcipulis euntibus in Emaus, ſecundum Lucam.

Luc. 24. b IN illo tpe. Duo ex diſcipulis Ieſu ibãt in caſtellum quod erat in ſpatio ſtadiorꝶ ſexaginta ab Ierl'm, noíe Emaus. Et ipſi loquebanť adinuicẽ de his oíbus quę acciderant. Et reliq̃: Homilia lectionis eiuſdem B. Bernardi abbatis.

Conuertere aía mea in requiem tuam: quia Xp̃s reſurrexit à mortuis primitię dormientium. Recordatione tantæ dulcedinis, tuorꝶ mitiga dolores fletuum, ut offeras reſurgenti cum aſſato piſce mellis fauum, & paſchalis agni ſuauitas tẽpet amaritudinẽ agreſtiũ lactucarꝶ. Elige an uidere Ieſum deſideres cũ Maria Magdalena ſub ſpecie hortulani, an cum duobus diſcipulis in habitu p̱egrini. Nam utraq; uiſio & collocutio, fidelis conſcíæ ſunt inbilus & dulcedo. De duobus condiſcipulis uř dulcius ſape. Hæc.n. lectio mel in ore, & iubilus eſt ĩ corde, extaſis mentis deuotæ. Dulcor eius oẽm excedit eloquentiam, & totã abſorbet conſciam, & transformat in ſupernæ iubilationis imaginem, & deliciarꝶ cœleſtium nouitatẽ. Conſiderata huius lectionis mira ſuauitas totas inebriat medullas aíę. Ex ſingulis etenim clauſulis ſentiť q̱dam ignis erumpe, qui ſi in ſinu abſcõdiť clauſus, in oſſib. totos depaſcit angulos amantis conſcíæ. Si ſcintillet exterius, uř ſolis iubare ſplẽdidius radiare. Ibãt duo. Quæ fuerit cã h⁹ itineris, non declarat textus hiſtoriæ, ſed hoc fuiſſe diuinæ prouidentiæ arbitror, ut qui pro morte dñi tm̃ erant deſolati, in uia qua ambulabãt cõſolationem reciperent de ipſius dulciſſima uiſionę. Et forte p̱p̱ hoc duo pariter ambulabant, ut dolores ſuos cõfabulatione mutua mitigarent, & corda deſpãtia ad ſpei refrigerium reuocarent. Vñ dñr in Emaus proficiſci, quod interpretať deſiderium conſilij. Deſiderabant.n. amaritudinem titubationis ſuæ ſalutari conſilio releuare. Sed ut de fauo mel exprimamus, & in auro rutilante flammiuomas gemmas inſeramus, ſi quid in tam dulci hiſtoria dulcius lateat, inquirere ſtudeamos. Vt arbitror, iſti duo dici poſſunt oratio & meditatio, quæ coniunctione neceſſaria ſibi adinuicem copulantur. Et per orationem illuminatur meditatio, & in meditatione exardeſcit oratio. Quoties igitur in contemplatione dominicæ paſſionis ſuſpendimur; ex recordatione tantæ admirationis in oratione compungimur. Meditatio ruminat liuores uulnerum, fixuras clauorum, lanceam, & acetum, perſecutorum ſæuitiam, apoſtolorum fugam, & mortem turpiſſimam, corporis ſepulturam. Oratio fundit ſuſpiria, píæ deuotionis ſtillat aromata, tota reſoluitur in lamenta. Et factum eſt dum fabularentur & ſecum quærerent, ipſe Ieſus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorem tenebantur ne illum agnoſcerent. Talibus confabulantibus appropinquat Ieſus. Quid eſt Ieſus, niſi uita & ſalus? Etenim in talibus ſermocinationibus eſt uita & ſalus animæ: & eis dicitur Ieſus appropinquaſſe: quia iuxta eſt dominus ijs qui tribulato ſunt corde. Pſal. 33. d Oculi autem eorum tenebantur ne poſſent eum agnoſcere: quia etſi ſunt iuſti & ſapientes, atque opera eorum in manu dei, neſcit tamen homo utrum ſit dignus odio uel amore. Si dixero (inquit Iob) conſolabitur me lectulus meus, & releuabor loquẽs mecum in ſtratu meo, terrebit me per ſomnia, & per uiſionem horrore concutiet. Iob. 7. c In lectulo notatur quieta meditatio, & per ſtratum in quo releuatus colloquitur, uirtus orationis exprimitur: quia in his duobus tribulatis corde, ueræ conſolationis requies inuenitur. Sed cum ſnb pennis earum deargentatis refrigerium interne quærimus, & occurrunt imaginationibus noſtris

nr̃is q̃ꝫ diſtrictæ in extremo iudicio ſũt ſnîæ iudicantis: ibi triſtitiam inuenim⁹, ubi ſolatium quærebamus. In hoc autẽ ꝗ appropinquans dř cum illis ire Ieſus, aliud põt deſignari iucundius. In appropinquatione.n. illa ſignať ille ſibilus auræ tenuis quam Eliphaz gloriatur ſe audiſſe dormientibus cęteris, per quam ẽt 3. Re. 19. b Eliæ conſiſtenti in oſtio ſpeluncæ legimus dñm adueniſſe: q̱a non in commotione, non in igne, non in ſpũ, ſed in ſibilo auræ tenuis uiſus eſt pertranſiſſe. Hic eſt ille radius ſuauiſſimus contẽplationis, quo aía per cincinnum capitis eleuatur, cum meditatione exardeſcẽte, & orõne ſcintillante. Naſcitur in corde iubilus quidam .ſ. mellifluus cordis riſus, quem nemo ſcit niſi qui ſentit, nec etiã ipſe q̱ ſentit, q̱a cito pertrãſit. Fœlix hora, ſed breuis mora, q̱a factũ eſt ſilẽtium Apoc. 8. a in cœlo quaſi media hora. Norunt exp̱ti q̃ dico, qui hæc exp̱ĩẽtia ſuauitatis intimæ didicerũt: quia cũ in feruore orõnis admiſceť ardor meditationis, erumpit ille contẽplationis radius de medio earꝶ, quaſi ſp̃es electri, hoc eſt de medio ignis. Et ſcintillæ quaſi æris candentis, ſuſpiria.ſ. conſciæ iubilantis. Oculi aũt illorꝶ tenebanť ne illũ agnoſcerent. Infirmitatis aũt ſuæ conſcia humana conſciẽtia, præ ineffabili tãtæ ſuauitatis gloria cõtremiſcit. Vñ Elias uultum op̱uit, & Eliphaz totus inhorruit: nec Moyſes auſus eſt aſpicere cõtra dñm. Et ſi uenerit ad me, ait Iob, nõ uidebo eũ. Oculi illorꝶ tenebanť. O ſi dñm cognoſcerent, quantũ gauderẽt? Quantũ ipſi gauderemus ſi eum in p̱pria ſp̃ẽ propius uideremus? Quis nõ accederet imò curreret et teneret pedes eius? Sed adhuc loquitur Ioſeph p̱ interp̃tẽ fratribus ſuis. Adhuc diſſimulat ſuã nobis exhibere dulciſſimã uiſionẽ. Quid.n.? Mortales ſumus, ĩ exilio degimus, nec illã perfectæ uiſionis lætabũdã beatitudinẽ præ multitudine gloriæ cap̱e ualemus. Quis.n. poſſet inter illa ſupereffluentis iubilationis gaudia ſpirare q̃ dabunť in patria, cum illa ẽt ſtilla dulcedinis, quã nobis in uia exhibet, in patria p̱egrina, totã mentem inebriet, & totã cordis latitudinẽ nouis delicijs coãguſtet? Iõ tenebanť oculi eorũ, q̱a dñs erat in habitu p̱egrini. Et cũ eũ quotidie p̱ſpicimus in altari ſub ſp̃ẽ panis & uini, nobiſcũ habitat in habitu p̱egrini. Nõne p̱ oculos intelligere poſſumus amorẽ & deſideriũ? Diligimus enim deũ & p̱ximũ, deſideramus regẽ & regnũ. Sed q̱a (ut ait btũs Greg.) incognitũ eſt nobis dũ in hoc corpore ſumus, quãtũ diligamus deũ & p̱ximũ, & qñ ex hoc exilio trãſmigrãtes adipiſcamur regnũ, & uideamus deũ, cæcitatem patimur ocl'orꝶ. Vñ ĩ Ezechiele dř q̱a porta & thalamus hẽt tectũ. Nec p̃termittendũ eſt qđ cõfabulãdo gradiũtur in caſtellum Emaus, quod erat ĩ ſpatio ſtadiorꝶ ſexaginta ab Ierl'm. Dulce colloquiũ & fœlix cõfabulatio, cũ meditationẽ tractat orõ. Hñt.n. mel & lac in lingua. Labia eorꝶ ſicut uitta coccinea, dũ hæc inuitat ad contẽptũ mũdi, & illa incitat ad amorẽ dei. Vñ diciť in Emaus p̱ficiſci, qđ interp̃tať deſideriũ cõſilij. Nunq̱d ambulabũt duo pariter niſi ijs cõuenerit? O btã cõuentio quam adinuicẽ ſuſurrãt orõ & meditatio. Profecto ire deſiderãt in Emaus caſtellum, qđ ab Ierl'm eſt in ſpatio ſtadiorꝶ ſexaginta. Sexagenarius numerus ex denario cõſtat & ſenario, q̃ ſexies decem, uel decies ſex faciũt ſexaginta. Stadiũ loc⁹ eſt in quo curriť. Denarius ſignat decalogũ, in quo decẽ mãdatorꝶ ſeries cõtineť. In ſenario uero figurať ſcl'i abrenũciatio, & morꝶ cõuerſio: abiectio p̱prię uolũtatis, & abiectio ſine fuco ſimulationis: cuſtodia cordis, & circũſpectio ſermonis. In his ſtadijs currendũ eſt, ut cũ dñs dilatauerit cor nr̃m, curramus in uiã mãdatorꝶ ſuorꝶ, & poſt deuoluam⁹ p̱ uiã. Et in his uijs appropinquans dñs ueniet nobis, ſicut ſcriptũ eſt de ſapía, q̱a p̃occupat q̱ ſe cõcupiſcũt, in uijs oñdit ſe illis hilariter, & ĩ oí p̱uidẽtia oſtẽ- Sap. 6. b dit ſe illis. Et ait ad illos: Qui ſũt hi ſermões q̃s cõfertis adinuicẽ ambulãtes, & eſtis triſtes? Interrogatio iſta amoris

ſubminiſtrat incendia, & quaſi oleum
ꝓijcitur in flamma. Dū.n.peregrin⁹ in-
terrogat qd triſtes adinuicē colloquun
tur, & ille quē tā dilexerant & adhuc di
ligūt, ad memoriā reducit: dulcis dolor
augmentat̄, & amor ſemimortuus in ca
minū ꝓrūpēs de igniculo, in cordibus
eoꝝ uehementius debacchat̄. Qui ſunt
hi ſermones quos &c. Putas in allocu-
tione pegrini aliꝗ̄ non pſentirent dul-
cedinē amoris diuini? Immo totus ī me
dullis eorum reuixit & refloruit amor
xpi. Qui ſunt hi ſermones quos &c.
Deus deus, q̄tas iubilationes iſtæ triſti
tiæ genuerunt, & quā ſuaues ſuauitates
ruminatæ, & quā dulcia ſuſpiria percur
rūt in corde? Bone Ieſu, quā iucūdo cō-
ſolaris ſuſurrio, quos de tua uides abſē-
tia cōtriſtatos? Quā libēter aſtas orāti-
bus, & aſſiſtis ſuſpirātibus, reſpiciens p
feneſtras, pſpiciēs p cācellos? Quam iu
cūdus latitas poſt parietem nr̄m, ut au-
dias uoces orātiū, & dulceſcāt tibi do-
lores diligētiū, de pœnis rideas innocē-
tiū. Et rn̄dēs unus cui nomē Cleophas,
dixit ei: Tu ſolus pegrinus es in Ierl'm, et
nō cognouiſti q̄ facta ſunt in illa his die
bus? Cleophas q interp̄tat̄ increpans o-
re, formā or̄onis ur̄ exprimere, q̄ ponit
corā deo iudiciū, & replet increpationi
bus os ſuū, nūc accuſans cordis duritiā,
nūc incōſtātiā, nūc torporis frigore cō-
ſtrictū, nūc inepta lætitia diſſolutū. Tu
ſolus pegrinus es? Corda ſolet amātiū
familiarius mœror cōpūctionis affice-
re, cū tot uident inde ſpālr̄ faſtidire ſtu-
dia, & à deſiderio cœleſtis patriæ tepe-
ſcētis ſpēm pietatis in ſolo exteriori ha-
bitu retinere. Reſpōdet ergo Cleophas
quoties taliū pditioni ex intimis condo
lētes tales, tales in or̄ones pfundūt q̄ri
monias. Dn̄e, tu ſolus fuiſti tp̄e paſſio-
nis, abnegāte Petro, fugiente diſcipulo
quē amabas, oblito tui amoris priuile-
gio, fugiētibus ēt cæteris. Sed, heu heu,
tp̄e cōpaſſionis q̄ nūc eſt, religioſos ui-
demus nō ſolū nō participare p cōpaſ-
ſionem paſſionibus tuis, nec fugere nec
negare turbatione alicuius tentationis
ſubitæ: ſed iniq̄tas eoꝝ pcedit quaſi ex
adipe, trāſierūt in affectū cordis. Appo-
nēdo.n. iniq̄tatē nō uerent̄ ſup dolorem
uulneꝝ tuoꝝ addere, q cū ſanctis mulie
ribus debuerāt piæ deuotionis aroma-
tibus delinire. Tu ſolus peregrinus es in
Ierl'm. Dereliquerūt te oēs amici tui, lō
ge facti ſunt à te noti tui, poſuerūt te ab-
ominationē ſibi. Oēs q̄ ſua ſunt quęrūt,
ſeipſos diligūt, de exilio fecerūt pr̄iam,
opibus diffitent̄ ſe pegrinos ſup terrā &
hoſpites. Tu ſolus pegrinus es ī Ierl'm.
Nos ēt excellentiori pfeſſionis priuile-
gio æſtimamus exp̄ſſius fieri cōformes
humilitatis tuæ pegrinationis, colloca- Pſa.124.a
ti ſumus in obſcuris ſicut mortui ſeculi.
Sed & prudētiores ſumus in poſſeſſio-
nibus ampliādis, & glorioſiores in ædi
ficijs erigēdis, callidiores in pecunijs cō
gregādis. Inueniri pn̄t ēt pauci, q fidel'r
incedāt ſemitas ueritatis. Tu ſolus pere
grinus es. Iā nō miraт̄ Behemoth ſi ab- Iob. 40.a
ſorptus eſt fluuius: q̄a pars maxima Ior
danis influit in os eius, & deiecit de for
titudine, & de ſtellis, ſtrauit ſibi auꝝ q̄-
ſi lutū, & ſub ipſo ſunt radij ſolis. Tu ſo
lus pegrinus es in Ierl'm, in eccleſia.ſ. mi
litante deo, q̄ uidelicet nō poſſidet ad-
huc pacē: & nō cognouiſti q̄ facta ſunt
in illa diebus iſtis? His diebus ſanguinē
tuū fudiſti pro ſalute gn̄is humani, et tot
dolores & opprobria ad ultimū, crucis
ſuppliciū ptuliſti Et cū tāta pro mūdo
paſſus ſis his diebus, & te oīa trahere ad
te ip̄m pmiſeris ſi à terra eſſes exaltat⁹,
ecce exaltatus es ſup cœlos. Imò cur nō
eruis eos q ducunt̄ ad mortē, cur ex Ba
ſan nō cōuertis, cur oēs nō trahis, cur tā
paucos de multis eligis, q̄ſi tuæ imme-
mor paſſionis? Nō cognouiſti q̄ fcā ſūt
in Ierl'm diebus iſtis? In Ierl'm diebus
iſtis tu ille excelſus admirabilis occiſus
fuiſti, cui Moyſes & Elias in transfigu- Mat.17.a
rationis tuæ uiſione pulcerrima ſunt lo-
cuti. Vere dn̄e nimis exceſſiſti: q̄a cū ſis
ſplēdor pr̄næ gl'iæ, & figura ſub̄æ ei⁹, et
cū ſis dn̄s maieſtatis, & tremētibus ele
mētis, cœli luminarib⁹ obſcuratis, & ſtu
pētib⁹ angelis, pati dignat⁹ es tormētū
abiectiſſimæ paſſionis. Vere fuit exceſ-
ſus cū dediſti uellētibus genas tuas, cū
faciē tuā nō auertiſti ab increpantib. &
cōſpuētibds, qn̄ cū iniq̄s es deputatus.
Tu ſolus pegrinus es in Ierl'm. Cur non
trahis nos poſt te, ut curramus ī odorē
unguētoꝝ tuoꝝ? Cur das alienis hono
rē tuū, cū p nobis cōſumpſeris carnē &
corpus tuū? Cur ſoliū gl'iæ tuæ in quo
iudicaſti principē h⁹ mūdi, nō recorda-
ris? Cur ſp̄m gr̄æ & p̄cū ſup nos nō effū
dis? ut nō ſolū lingua, ſed & ope & ueri
tate cōfitētes nos aduenas & pegrinos
ſup terrā, abſtineamus à carnalibus de-
ſiderijs, & trahamur ad te in funiculis
Adæ, in uinculis charitatis. Dum hæc
Cleophas loquit̄ in tribulatione ſpūs,
& amaritudine mētis, uerba iſta quāto
putas repleāt cōſciam ſciſcitātis? Quib⁹
ille dixit: Quæ? Nō eſt interrogatio ne-
ſcientis, ſed adiocātis, & q̄dā reciproca
tio doloris. Et dixerūt: De Ieſu Nazare
no q fuit uir ppheta, potēs in ope & ſer
mone corā deo & oī pp'lo: & q̄uo tradi
derūt eū ſummi ſacerdotes & pīcipes
nr̄i in dānationē mortis, & crucifixerūt
eū. Primo ſolus Cleophas rn̄diſſe legi-
tur. Nūc rn̄det tā ipſe quā ille cuius no-
mē in hiſtoria nō hr̄. Vn̄ q̄a eſt ſine noīe,
ur̄ formā meditationis exprimere, quā
qn̄q; cogitationē, qn̄ contēplationem
Col.4.c ſolem⁹ q̄ſi pprio noīe nūcupare. Scd̄m
uerò btm̄ Greg. iſtū fuiſſe Lucā aliq æ-
ſtimauerunt. Lucas q medicus fuiſſe ab
Ap'lo dr̄, q cōſurgēs uel eleuās interp̄ta
tur, interp̄tatione ſui noīs imaginē reprę
ſentat meditationis, q̄ medicamentum
eſt cōtribulati ſpūs, & cōſciæ ægrotan
tis. Quæ ſicut ſtellio manib. nitit̄, ut mo
ret̄ in ædibus regis, & cōſurgēs ab infi-
mis eligēdo ſuſpēdiū, deſerit trāſitoria,
& ſe eleuat ad ſup̄na. Adiūgit̄ itaq; me
ditatio or̄oni, ut ex amboꝝ rn̄ſione dul
cioris balſamus melodiæ, diffuſiores ſpi
ret delicias in aurib. pegrini. De Ieſu, in-
quiūt, Nazareno. Oleū effuſum eſt no-
mē eius. Oleū, inq̄, effuſum, unguētum
aromatū, iubilus cordiū Ieſus Nazare-
nus rex Iudæoꝝ. Sed frāgat̄ alabaſtrū,
pflet auſter ortū aromatū, myrrha det
odorē ſuū, diffluāt riuuli balſamoꝝ, cru
cifixus ſit in memoria, crucifixi replicet̄
iniuria, crucifixi ruminentur opprobria,
& charitas indefeſſa. Oīa interiora nr̄a
loquantur de Ieſu Nazareno, qui lauit
nos à p̄ctis nr̄is in ſanguine ſuo, ut ſim⁹
potētes ope & ſermone. Nōnulli poten
tes ſunt in ope, ſed nō in ſermone. Alij in
ſermone, ſed nō in ope. Quidā potentes
ſunt in utroq;. Qui ſtrenuus eſt in exer-
citatione corporali, bona q̄ p̄ualet, non
negligit opari. Patiēs in tribulatione, et
gaudens ad laborem obedientiæ, pōt
dici potens in opere. Sed ſi minus hunc
delectat aſſiduitas or̄onis ſi non eſt ſoli
citudine pia deuotus in uigilijs, uel forte
non habeat gratiam prædicationis, po Cant.7.b
tens eſt in opere, ſed non in ſermone. Vi
deas aliquem frequenter in or̄one deuo
tum, cuius oculi ſunt ſicut piſcinæ ī Eſe-
bon præ multitudine lacrymaꝝ, ſed re
cuſat ferre iugum obedientiæ, uotū ſuū
offerre ſe æſtimat offerendo hoſtiā am-
putata aure, ſuam plangit in or̄one ſup-
biam, ſed hora cōpunctionis tranſacta,
ita ſuperbus eſt ſicut ante. Vel ſi leuis in
moribus, poſt or̄onis ſuæ deuotionem
in eādem recidit leuitatem, oſſa eius re-
plentur uitijs adoleſcentiæ eius, ut nun-
quam in conuerſatione ſua ſit maturus.
Licet ad modicum or̄onis tp̄e ſit deuo-
tus: uox quidem uox Iacob eſt, ſed ma- Gene.27.c
nus, manus ſunt Eſau. Tales potentes
uīr in ſermone, ſed non in opere. In ope
& ſermone ſunt potentes, qui hn̄t ī mo
ribus honeſtatem, in operibus uirtutē, ī
ſermone ſciam, deuotionem ī or̄onis aſ-
ſiduitate, grauitatem in conuerſatione,
perſeuerantiam in amore. Pię ſiquidem
operationis or̄o deuota, eſt reclinato-
rium, & deuotæ or̄onis exercitatio pręe
bet bonoꝝ opeꝝ fulcimentum. Hęc eſt
enim plenariæ compunctio ſalutaris,
quam cōmendat conſciæ latitudo. Vn̄
cum ſapiam & diuitias dediſſet dn̄s Sa
lomoni, dedit ei & latitudinē cordis: q̄a
nihil eſt ſapia, nihil diuitiæ, ſi in corde
non redundauerit, qui tranſuadari non

pōt fluuius charitatis. Nec parcit dñs
uerbis potẽtibus, & ad dep̄candũ com
poſitis: ſi ſic potẽs es in ope & ſermõe,
eſto corã deo & omni ppl'o. Corã deo
te cõmendet puritas intẽtionis, corã po
pulo utilitas opis, ut ſint lũbi mẽtis tuæ
ſuccincti, & lucerna ardens in manibus
tuis. Et bñ corã oĩ ppl'o: qa charitas ne-
ſcit angl'm, non amat ꝓpriũ, deſeruire
deſiderat utilitatibus ſingl'oꝝ: Hinc eſt
qđ apl's ſe cõmendat ad oẽm cõſciam
hoĩum, ꝓuidẽs bona, non tm̃ corã deo,
ſed ẽt corã oĩbus hoĩbus, ut tã deo, quã
oĩ ppl'o ſit acceptꝰ. Sed beatiſſimo apl'o
Eſa. 64. c nemo ſe audeat cõparare. Quãtũ. n. di-
ſtat ortus ab occidẽte, tm̃ à uijs noſtris
fuerũt uiæ eius, & ſemitæ eius à nr̃is ſe-
mitis exaltatæ: qa (ſicut dicit Eſaias) fa
cti ſumus immũdi oẽs nos, quaſi pãnus
mẽſtruatæ uniuerſæ iuſtitiæ nr̃æ. Poten
tes nõ ſumus in opibus: & qd oremus,
ſicut oportet, neſcimus. Ille ſolus ſpe-
cioſus forma p̄ filijs hoĩum, ſingulari pri
uilegio fuit ꝓpheta, potẽs opere & ſer-
mone, q potẽter opatus eſt ſalutem no-
ſtrã in medio terræ. Ptãte plenus fuit in
ſermone, qñ oĩa creauit, qñ dixit & fcã
ſunt, ipſe mãdauit & creata ſunt. For-
tis fuit in ope cũ hoĩem reparauit, & iu-
Eſa. 88. f xta uaticiniũ Eſaiæ opus ſuũ ut faceret,
opus ſuũ alienũ opus fecit. Vere fuit opꝰ
alienũ, ſi cõſideres qũo tradiderũt eum
ſummi ſacerdotes, & crucifixerũt eum.
Dñe audiui auditionẽ tuã, & timui: con
ſideraui opera tua, uias tuas, & expaui.
Subſannauerũt te ſub ſannatione, dẽtib.
ſuis ſup te frẽduerũt, aduerſum te lætati
ſunt & cõuenerũt, te ſummi ſacerdotes
& principes tradiderũt. Illi q regere gre
gẽ debuerũt p uiã ſalutis, facti ſũt laqus
& ruina in p̄cipitiũ dãnationis. Ex ipſis
flãma inuidiæ erupit: qa ſicut in Iob legi
Iob. 1. d tur, ignis dei de cœlo cecidit, & tactas
oues pueroſqꝫ cõſumpſit. Nos igr̃ q q̃ri-
mus crucifixũ, crucis attẽdamus myſte
riũ. Ipſa eſt ſtatera corpis xp̄i, quã deſi-
Iob. 6. a derabat, q dicebat: Vtinã appẽderentur
pctã mea qbus irã merui, & calamitas
quã patior, in ſtatera. Crux facta eſt ſta

tera corpis xp̄i, qđ eſt eccleſia: Cũ. n. i-
pſe crucifigeret̃, appẽſa ſunt cũ ipſo pec
cata q̃ cõmiſimus, calamitas quã incur
rimus. Ipſe erat innocẽs, impollutus, ſe-
gregatus à pctõribus, & excelſior cœ-
lis conuerſatio eius: non. n. pctm̃ fecit,
nec inuẽtus eſt dolus in ore eius. Et qm̃
talis ac tãtus, tã indigna dignatus eſt in
cruce pati, p̄põderare cœpit calamitas,
& crimina leuigari. Cũ adhuc tñ ĩ cruce
erectꝰ ſtaret, uacillare uidebat̃ ſtatera,
nec plenè cognoſcebat̃ q̃ cadere dr̃et,
cũ inclinato capite emiſit ſpm̃: ut cala-
mitas p̄ponderãdo caderet, & q̃ſi are-
na maris grauior appareret. Gentes q̃ſi
momentũ ſtateræ reputatæ ſunt. Nã in
ſtatera ceciderũt: qa partes aduerſæ da
mnationes nr̃æ chirographũ amiſerũt.
Trituratus eſt Moab ſub dño, expãdit
manus ſup eũ ſicut natãs ad natãdũ, ne
demergeret̃ in ꝓfundũ: & ut ipſe ſuble-
uaret nos in excelſũ, expandit alas ſuas,
nos aſſũpſit & portauit in humeris ſuis,
ſicut aqla ꝓuocãs ad uolãdũ pullos ſu-
os. Sic aſcẽdẽs ſup oẽs cœlos, de excel-
ſo miſit ignẽ in oſſibus nr̃is: ut q̃ ſurſum
ſunt, ſapiamus, & nr̃a cõuerſatio ſit in
cœlis. Potẽs fuit corã deo & oĩ ppl'o: qa
factus eſt angelus loquẽs pro nobis, &
interceſſor exñs pr̃i reconciliauit huma
nũ genus: utrũqꝫ ſolus potuit arguere,
& ponere manũ in ambob. Et qũo ſum
mi ſacerdotes & principes crucifixerũt
eũ. Per ſacerdotũ qppe pſuaſionẽ ppl's
dimitti Barrabbã, xp̄m crucifigi accla-
mauit, & Pilatꝰ fieri adiudicauit: linguis
nõ manibus ip̄m crucifixerũt. Vñ dicit
Dauid: qa linguas ſuas ut gladiũ acue-
rũt. In hoc forte minꝰ rep̄hẽſibiles, quã Pſal. 139. a
noui crucifixores, q manibus & uerbis
mortẽ illi accerſiũt: immortalẽ mortifi-
cãt, incrucifigibilẽ crucifigũt. Quę ab i-
pſis in occulto, uel ẽt in apto fiũt, turpe
eſt dicere. Ponere uereor os meũ ĩ cœlũ,
ut nõ dicam in cœnum, & Saul ad pur-
gationẽ uẽtris inclinatũ occidere: ſuffi-
cit ſi orã chlamydis abſcindã gladio Ie Mala. 3. b
remiæ: cũ dñs dicat p Malachiã: Vos Ier. 5. b
me configitis, gens. ſ. tota. Oſtendit
Ieremias

Iere. qũo ſũmi ſacerdotes & principes
eũ crudelꝰ crucifigũt. Ibo, inqt, ad opti
mates, & loquar eis: ipſi. n. cognouerũt
uiã dñi, & iudiciũ dei ſui. Et ecce hi ma-
gis ſil' fregerũt iugũ, ruperũt uincula, et
à ꝓpheta uſqꝫ ad ſacerdotẽ oẽs faciũt
dolum. Ecce qũo ſummi ſacerdotes &
principes crucifixerũt eũ. Nos aũt ſpe-
rabamus qđ ipſe eſſet redẽpturus Iſrl',
qđ interp̄tat̃ uir uidẽs deũ. Per qđ lr̃ati
& religioſi, q ſpecialius p̄ cęteris debẽt
deũ p intelligẽtiã & affectũ, ſignantur.
Hinc eſt nõ minima cã triſtitiæ nobis:
qa ẽt lr̃ati & q uñr religioſi, cõparantur
iumẽtis, & immundiores facti ſunt illis.
Ipſi. n. nõ ſolũ ſpinis pctõꝝ ſuoꝝ cruci-
figũt deũ, ſed alijs facti ſunt in ꝓuerbiũ
& excẽplũ. Nos aũt ſperabamus qđ ip̄e
eſſet redẽpturus Iſrael. Nõ eſſet doloris
materia, nec res tã ſtupẽda, ſi plebs quę
nõ nouit legẽ, ſola caderet in errorẽ: qa
releuari poſſet p lr̃atoꝝ & religioſoꝝ
prudẽtiã, ſi ipſi nõ fuiſſent primi ad rui-
nã. Nos aũt ſperabamus qđ ipſe eſſet
redẽpturus Iſrael. Nã ſi dicit regi apo-
ſtata, & uocat duces impios, ſi ſupplan
tet optimates, & ducit ſacerdotes ĩglo-
rios: & ipſi forſitã nõ ſunt lr̃ati, & igno-
rant legẽ dñi, filij ſunt diffidẽtiæ, nec de
ipſis ſumus in admiratione: ſed de lr̃atis
ſtupemus, & q p̄tendũt habitũ religio-
nis, q bonũ uerbũ dei guſtauerũt, & do
nũ cœleſte, uirtuteſqꝫ ſcl'i uẽturi, & ecce
uaccæ pingues Samariæ facti ſunt arbo-
res autũnales eradicatæ bis mortuæ, fa
cti hoſtes in capite, q docere debuerãt
uiã uitæ. Nos aũt ſperabamus qđ ipſe
eſſet redẽpturus Iſrael. Et nunc ſup hæc
oĩa tertia dies eſt, quo hæc facta ſunt.
Primus dies, quo crucifixus eſt Chr̃s,
pſecutoꝝ & hæreticoꝝ ſignat tp̄s, qui
primitiuã eccleſiã tormẽtoꝝ aſperitati
bus uexauerũt, q̃ corpus eſt eius. Scđa
dies, q̃ ſepultus fuit, tp̄s figurat hypocri
taꝝ, q xp̄m q̃ſi ſepultũ in terra reputãt,
terrenis cõmodis & honoribus inhian-
tes, q nullã niſi terrenę fœlicitatis gloriã
ꝓ ſuis laborib. expectãt. Sup hęc oĩa ter
tia dies eſt, in quo debemus aliud gra-

uius p̄iculũ cõſiderare. ſ. in falſis fratrib.
Et in hac tertia die xp̄s debuerat reſur-
rexiſſe: qa putabamus his diebꝰ ubiqꝫ
diffundi uirtutẽ ueræ fidei, & p loca re-
ligioſa charitatis radios dilatari, ut poſt
Orionas & Hyades appareret interio-
ra auſtri. Sed qa penè oẽs declinauer̃t,
& adhuc in iniqtatibus ſuis xp̄m cruci-
figũt, ſuper hæc oĩa dolemus, qa tertia
dies eſt ex quo hæc oĩa facta ſũt. Sed et
mulieres q̃dã ex nr̃is terruerũt nos, quę
añ lucẽ fuerũt ad monumẽtũ, & nõ in-
uẽto corpore eius uenerũt, dicentes ſe
ẽt uiſionẽ angeloꝝ uidiſſe q dñt eũ uiue
re. Mulieres piæ ſunt cogitationes. Per
monumentũ clauſtrum religioſoꝝ põt
intelligi, in quo ſumus xp̄o p tp̄alium
delectationũ mortificationẽ, & ſanctæ
ꝓfeſſionis uinculũ cõſepulti. Tũc mulie
res uadũt ad monumẽtũ q̃rere dñm, qñ
cogitamus ſi faltẽ uel in clauſtris religio
ſus ſit reqrens ac diligens deũ. Añ lucẽ
uenerũt, & corpus eius nõ inuenerunt.
O quã dulce eſt añ lucẽ ſurgere ad q̃ren
dũ dilectũ. Dulcis eſt q̃renti illũ. In le- Cant. 3. a
ctulo meo q̃ſiui p noctes quem diligit
aĩa mea: q̃ſiui, & nõ inueni illũ: reſtat er
go ut uadã ad monumentũ. i. ad religio
ſoꝝ clauſtrũ, ad uigilias clauſtraliũ: qa
ibi dilectũ inueniã, etſi non ſcđm corpꝰ.
Etenim ſi cognouimus ſecũdum carnẽ
Chriſtum, ſed iam nunc non nouimus.
Ciuitatem cuſtodiunt iſti uigiles, ange
li ſunt quoꝝ uiſionem ſe uidiſſe aſſerũt
mulieres, quæ dñt eum uiuere, & per
feruorem ueræ dilectionis oſtendunt
Chriſtum in ſuis cordibus habitare.
Iſti ſunt uigiles obſeruantes omni tp̄e
cuſtodias dñi. Ipſi excubant ad oſtium
tabernaculi, ipſi ſunt Oriones & Hya-
des, & interiora auſtri. Quã delectabi-
le eſt eis intereſſe uigilijs, cõſurgunt de
nocte in principio uigiliaꝝ ſuaꝝ, ut effũ
dant cor ſuum coram dño, & orõ eoꝝ
apud altiſſimum, ibi in medio iuuencu
larum tympaniſtriarum principes con
iunguntur pſallentibus. Ibi in exceſſu
mentis Beniamin adoleſcentulus, ibi re
ſonat cœleſtis ſimul contentus. Ibi ſunt

ſeraphim, Sanctus, Sanctus, Sanctus clamātia, & cherubim ſeſe uerſis uultibus in ꝓpiciatoriū reſpiciētia. Ibi iubilant oēs filij dei, laudāt dn̄m ſidera matutina. Ipſi ſunt uere ſil'es angelis, ꝑ ſtudium angelicæ cōuerſationis. Ipſis cōmiſſa eſt cuſtodia monumēti. ſ. obſeruātiæ rl'ares clauſtri. Monumētū iſtd̄ xp̄s nō deſerit, q nobiſcū ſe ꝓmiſit eſſe uſq; ad cōſummationē ſcl'i: & tunc nos erimus ſecū cū nos accepit ad ſeip̄m. Mulieres ſe dn̄t illū nō inueniſſe, ſed uiſionē angelorū uidiſſe, q dn̄t eum uiuere, quoties uerſamus in cogitationib9 n̄ris: qa etſi ſunt uere ſil'es angelis q de die ī diē, & in nocte laudē dn̄i decantāt in terris, ſicut illi in cœlis: nō tn̄ poſſident gl'iam æternæ beatitudinis ſumma ſanctitate cōſummata. Paululū, inqt, cū ptranſiſſem eos, inueni quē diligit aīa mea. Sed qd eſt qđ dr̄, terruerūt nos? Nō eſt terror q incutiat horrorē, ſed q nouam cordis parturiat exultationē uel admirationem. Dū. n. cogitamus q; fœlices deliciæ abundāt in clauſtro, ſup hoc expaueſcit cor n̄rm, & q̄dā dulci reuerētia mouetur de loco ſuo. Et abierūt qdā ex noſtris ad monumentū, & ita inuenerunt ſicut mulieres dixerūt, ip̄m aūt nō inuenerūt. Abierūt quidā ex n̄ris. Iſti ſunt affectus religioſæ mētis, q oīa ſicut mulieres inueniunt, non tn̄ reuertunt̄, ſicut de mulieribus legit̄. Qn̄. n. ſolis cogitationibus de amore religionis tractamus in cordibus n̄ris, mulieres ad monumētū uadūt & redeūt. Sed cū affectus mētis ad cōuerſionis deſideria cōuertunt̄: nō iam tm̄ mulieres, ſed quidā ex n̄ris ad monumētū uadūt, q non reuertunt̄, ſed nec ip̄m inueniūt. Hoc aūt expimento cognoſcimus: qa cū feruore nouitij ad cōuerſionē uenerimus, hic Ieſum inuenire nos æſtimamus: qa pfectæ trāqllitatis & ſanctitatis gaudia apphēdere nos ſperamus. Sed cū ꝓceſſu tp̄is expimur miſerias humanæ fragilitatis, tūc recognoſcimus qm̄ nō inuenim9 dn̄m, uiſionē tn̄ angelorū aſpicimus, exēpla. ſ. feruentiū monachorū. Et ipſe dixit ad eos: O ſtulti & tardi corde ad credēdum in oībus q̄ locuti ſunt ꝓphetæ. Nōne hæc oportuit pati xp̄m, & ita intrare in gloriam ſuam? Scaturire uīr hæc uerba teneritudinē amoris, & q̄ſi muſtū qđ dirumpit nouas lagunculas, de medullis procedere diligētis. Dedit dn̄s uoci ſuæ uocē uirtutis, ut eſſent hæc uerba eius, ſicut malleus cōterens petram, & ſicut ignis, teſtimonio Ierem. Verba eius ſicut
Iere. 23. f
ignis & malleus, ut de igne aſcendat uirgula fumi ex aromatibus & puluere pigmentarij, & cōterat malleus. Libet paululū ad ſuauitatē hiſtoriæ mētis oculos inclinare. Dū interp̄tatur ſcripturas, dū exponit Moyſen & prophetas, ꝓcedens ex ipſius ore mira ſuauitas mētes refrigerat mœrore & tædio cōſternatas, inæſtimabilis redūdabat ī labijs Ieſu ſermonis elegātia ſup mel & fauū, dulceſcebat eius eloquiū ſup oīa aromata. Profecto ordinē cœli nouerat, & pōnebat rōnem eius in terra. Impleta gaudēt uiſcera luctu in lætitiā mutato. Iā refulget in cōſciētijs dn̄i reſurrectio. Reſurgēti magis gaudere incipiūt, q; condoluerant crucifixo. Hinc eſt ꝙ appropinquauerūt caſtello quò ibant: qa impleri cœpat deſideriū cōſilij qđ q̄rebāt. Et ipſe ſe finxit longius ire, ut dū uellet eos deſerere, dilectionis igne quo ſuauiter ardere cœpant, mirabilius æſtuarēt. Quid eos putas tunc animi habuiſſe, cū ſe ſingeret lōgius ire? Aeſtimo forſitan talibus eū q̄rimoniis interpellaſſe: Ne decedas dulciſſime, ne deceſſeris à nobis: ſed adhuc de Ieſu Nazareno ſonet uox tua in auribus n̄ris. Loq̄re, q̄ſum9, de gaudio reſurrectiōis: mane nobiſcū, qm̄ adueſperaſcit, & īclinata eſt iā dies, ſed agem9 uigilias noctis. Nō. n. ſufficit dies ut ſaturet̄ auris auditu de dulciſſimo Ieſu. Et coegerūt eū: qa cohibere ſe nō poterat uis amoris. Nūc ad delicias reuertamur moralitatis. O ſtulti et tardi corde ad credēdū in oībus q̄ locuti ſunt ꝓpſ̄æ. Nōne hæc oportuit xp̄m pati, et ita intrare in gloriā ſuā? Impletū eſt tp̄s qđ dixit dn̄s in euangelio; Vbi duo uel tres congregati ſunt in nomine meo, ibi
Mat. 18. c
ſum ī medio eorū. Cōgregati ſunt ī noīe eius duo. ſ. orō & meditatio, ut turt̄ & colūba q̄rimonias dulces ſubmurmurēt in foramine petræ, in cauerna maceriæ, condolētes de dn̄i paſſione. Sed cōtra hæc ſuſurria, hæc deuota ſuſpiria, tā gratioſa ſunt in oculis eius q ſcrutat̄ renes & corda, qđ nō poſſit diu abſcōdere multitudinē dulcedinis ſuæ quā abſcōdit timētibus & diligētibus ſe: ſed ſępius ꝑ occultā inſpirationē, ſæpius per ſcripturæ ſacræ lectionē, talē triſtitiā in iubilū ſolet cōmutare. O ſtulti & tardi corde ad credēdū. Cogitāti mihi dulcedinē h9 increpationis, flere magis libet q; aliqd dicere: qa qdā mirifici odoris balſam9 pflat areolā mētis meæ. Diſputare cū deo cupio: nō qdē ex æq̄litate, ſed exponēdo fragilitatē humanæ conſciētiæ. Dn̄e, quoties paſſionis tuæ amaritudinē in cordibus n̄ris ruminamus, toties de nobis expaueſcimus: qa dediſti metuētibus te ſignationem, ut fugiāt à facie eius. Si. n. ex hoc mūdo tranſiſti ad p̄rem cū tātis cruciatibus, qd fiet de nobis pctōribus? Si in uiridi ligno hæc fiūt, in arido qd fiet? Dū tales in orōne fundimus q̄rimonias, cōſolat̄ nos dulciter increpādo illa uera & ſumma charitas ꝑ ſcripturarū authoritatē, ſeu ꝑ occultā inſpirationē. Quid de mea paſſione tam triſtes eſtis? Nolite timere puſillus grex, paſſus ſum ut uos gaudeatis. Theſaurizaui uobis theſauros exultatiōis, qa theſaurizare debēt parētes filijs. Oīa. n. opa ur̄a opatus ſum uobis, reſurrexi ut iubiletis. Dico uobis, cur nō creditis? Incipiēs à Moyſe & ꝓphetis, interp̄tabat̄ illis in oībus ſcripturis, q̄ de ip̄o erāt. Beati q nouerūt guſtu fœlicis expiētiæ, q; dulciter, q; mirabil'r in orōne & meditatione ſcripturas dignat̄ dn̄s reuelare. Et qdē ſciarū dn̄s eſt, pōt eas ſi uoluerit diſpēſare. Incipiēs à Moyſe & ꝓphetis interp̄tabat̄ illis in oībus ſcripturis q̄ de ipſo erāt. Hæc facit, qn̄ corda n̄ra illuminat radijs charitatis. Ille tenet & q̄ latēt, & q̄ patēt in diuinis ſermonibus, q charitatē ſeruat in moribus. De ſola dilectione pēdēt Moyſes & ꝓph̄æ. Tunc appropinquamus caſtello quò tēdim9, qa ꝑ infuſionē charitatis deſideratū uitæ conſiliū obtinemus. Ipſe aūt finxit ſe lōgius ire. Dixi, ſapiēs efficiar: & ipſa ſapiētia receſſit lōgius à me. Incipiēti diffi- Eccl. 7. d
ciles uiæ dn̄i uīr, ſed currit̄ ꝑ eas, dū cor cœpit dilatari. Vn̄ & coegerūt eū. Non eīm leuiter ad pfectionis culmē attingitur, ſed paulatim uirtutū gradib9 ad apicē charitatis ꝑ uiolētiā ꝑuenit̄. Coegerūt eū. Ne mireris ſi uim patit̄ regnū cœlorū, qn̄ & ipſe dn̄s eorū. Si igit̄ q̄dā naturali duritia cor tuū ſenſeris indeuotū: inſta orōnibus, intēde meditationibus, curre ubi eſt impetus ſp̄ūs, ne aſſenſum carni dederis. Ingere te uigilijs, ꝑ lacrymarū uiolētiā uince dn̄m maieſtatis, & dic ei: Mane nobiſcū dn̄e, qm̄ adueſperaſcit, & inclinata eſt iā dies. Hāc clauſulā multipl'r poſſumus intelligere, & in ea multas delicias īuenire. Mane nobiſcū, qm̄ adueſperaſcit. Cū ꝓſperamus in uirtutum ſucceſſibus, in die ſumus. Cū nos obnubilant tribulationū anguſtiæ, incipit nobis adueſperaſcere. Cum triſtitia nos confundit, nobis adueſperaſcit. Et quia ad te confugimus, qui ſolus laborem & dolorem conſideras: mane nobiſcū, qm̄ adueſperaſcit. Iam ueniūt aquę uſque ad animam. Iam deuotionis deliciæ uertuntur in miſeriam, iam oēs angulos mētis n̄ræ uentus tentationis cōcutit: mane nobiſcū, qm̄ adueſperaſcit. Tu tribulatis cordib9 es refrigeriū, tu refugiū, tu ſolatiū: tua eſt potentia, tuū eſt imperium. Intenti ſunt ad te oculi oīum, te ſolum ſitiens aīa concupiſcit: mane nobiſcum, qm̄ adueſperaſcit. Sine te nihil poſſumus facere. Tu ſolus carmina das in nocte, tu turris es fortitudinis à facie tribulantis. Tuæ pietatis ocl's circa ea quæ ſub cœlo ſunt reſpicit: mane nobiſcum, qm̄ adueſperaſcit. Per te conſurgit nobis ad ueſperum fulgor meridianus, & orimur ut lucifer cū nos conſumptos putamus. Non confunditur omnis qui in te confidit: mane

nobiſcum, qm̄ aduesperaſcit. Inclinata
eſt iam dies, facti ſunt ueſperi lõgiores:
ꝗa appropinquante mundi termino ſu-
per exc reſcit iniqtas, & charitas refrige
ſcit. Ne extinguat̃ in nocte lucerna nr̃a:
mane nobiſcum, qm̄ aduesperaſcit. Ver
gente mundi ueſpere, ſole iuſtitię, frigus
iniqtatis genus humanum opprimit.
Oẽs occupat nox ꝑfidiæ, lux ueritatis
deficit. Ne deficiamus cum deficientib.
mane nobiſcũ, qm̄ aduesperaſcit. Vitæ
meæ iam inſtat ueſpera, corpus conſu-
mit ægritudo perualida. Iam mors mi-
nat̃ aſpera. Timor & tremor totam cõ-
ſcientiã concutit, terribilẽ ſnĩam iudicij
ꝑtimeſcit. Sed tu dñe cui pr̃ oẽ iudiciũ
dedit: mane nobiſcũ, qm̄ aduesperaſcit.
In manus tuas cõmendo ſpm̄ meum.
Ne tradas aĩam confitentẽ tibi ꝑtãtib.
tenebraꝝ. In te ſolo eſt ſalus nr̃a, ad te
ſunt oculi nr̃i, ne ꝑeamus. De multitudi
ne miſerationis tuæ mens fiduciam cõ-
cipit: mane nobiſcum qm̄ adueſꝑaſcit.
Vel ꝑ ueſperã poſſumus intelligere ue-
xatæ mẽtis refrigerium, ut oĩ feruore tri
bulationis recedente, orõ & meditatio
tranqllũ in ea deo parent hoſpitium, ut
eũ cogant ad manendũ, & inuitent ad
Apoc. 3. d cœnandũ, iuxta qđ ſcriptũ eſt: Siqs ape
ruerit mihi ianuam, intrabo ad eum, &
cœnabo cũ eo, & ipſe mecũ. Factus eſt
ſicut uiator declinans ad manendum.
Vñ & intrauit cũ illis. Fcm̄ eſt aũt cum
recumberet cum illis, accepit panem et
bñdixit, fregit, & porrexit illis: & aꝑti
ſunt oculi eoꝝ, & cognouerunt eum.
Panis iſte panis eſt gr̃ę. Hunc panẽ ipſe
ꝑ ſe accipit: quia non q̃ſi inferior, ſed pr̃i
æq̃lis, dona gr̃æ ꝓut uoluit non ad mẽ
ſuram accepit, Bñdicit panem, qñ bñdi
ctionem ſuam nobis dat legiſlator, ut
eamus de uirtute in uirtutẽ. Frangit &
porrigit illis: ꝗa non uolẽtis neq; currẽ-
tis, ſed miſerantis eſt dei. Nec panẽ por
rigit integrũ, ſed fractum, ꝗa diuiſiones
gr̃aꝝ ſunt: ſed idem dñs, qui ſicut buc-
cellas mittit cryſtallum ſuam. Et quid
eſt qđ dr̃: aꝑti ſunt oculi eoꝝ, & cogno
uerunt eũ in fractione panis? In fractio-
ne panis fit diminutio q̃dam & exinani
tio. In fractione uirtutẽ humilitatis in-
tellige, ꝑ quam ſeipm̃ fregit, diminuit, et
exinaniuit ipſe ẽt qui panis eſt uitæ. Et
qm̄ ſe exinaniuit, cognitionẽ ſuã nobis
dedit. Ipſe eſt panis deſiderabilis quẽ ꝑ
dies multos Daniel non comedit: quia Dan. 10. d
multi iuſti & ꝓphetæ uoluerunt uidere
& non uiderũt incarnatam ſapiam dei
pr̃is. Multis ęſtuarunt ſuſpirijs p̃ deſide
rio uidendi filium hoĩs, ſed abſconditus
erat in ſinu pr̃is. Paruuli petierũt panẽ,
& non erat q frangeret eis. Sapia abſ-
condita pr̃is, & theſaurus integer & oc
cultus q̃ utilitas in utriſq;? Frange dñe
eſurienti panẽ tuũ panẽ teipm̃, ut aꝑian
tur oculi hoĩs, nec reputet̃ hoĩ ad pctm̃
ſi uoluerit eſſe ſicut tu, ſciens bonum &
malũ. Te cognoſcat in panis fractione,
q ab initio uoluit integrũ attentare uel
attrectare. Frange te, ut ſeſe diſcat fran
gere, ꝗa non cognoſceris niſi in fractio-
ne panis. Audiuit Balaã ſermones dei,
& uiſiones oĩpotentis intuitus eſt: ſed
cadebat aꝑtis oculis, ꝗa non cognoſce
bat dñm in fractione panis. Sic multos
uidetis hodie ſtudẽtes in ſcripturis, do-
centes in cathedris, p̃dicantes in eccl'ijs,
ſed oꝑa eoꝝ non concordãt cũ uerbis.
Confitent̃ uerbis ſe noſſe deũ, ſed negãt
factis: ꝗa non cognoſcit̃ niſi in fractio-
ne panis. Et qdẽ nob̃ dñs fcũs ẽ panis,
& nos ſum⁹ panis ei⁹. In ſudore uult⁹ ſui
dignatus ueſci pane ſuo, ut nr̃o ueſcere-
mur ĩ gaudio. Sĩ uis ipm̃ cognoſcere, ſi-
cut ſe fregit, ita te frãge: ꝗa q dicit ſe in
xp̃o manere, debet ſicut ille ambulauit,
& ipſe ambulare. Nõ ẽĩ ſermõe regnũ
dei, ſed ĩ uirtute. Frãge igr̃ te ad laborẽ
obediẽtiæ, ad humilitatẽ pnĩæ. Porta in
corꝑe tuo ſtigmata Ieſu Xp̃i, formã ſer
ui accipiẽs, ñ ꝑlati. Et cũ te exinaniueris
& fregeris, cognoſces dñm ĩ fractione
panis. Sed qm̄ cœpim⁹ loq đ pane gr̃æ:
dũ frãgit̃, ocl'i aꝑiunt̃, & dñs cognoſcit̃:
ꝗa cũ cæteris gr̃aꝝ donis ĩfũdit̃ uirt⁹ hu
militatis. Tũc eũ cognoſcim⁹, ꝗa ex ac-
ceptis donis nos ei humil'r ſubdim⁹, cũ
ꝗcꝗd boni accepim⁹, ad ipm̃ referim⁹,

& ſapiens atteſtat̃ qđ ab humilib. ho-
norat̃ deus. Vide q̃ũo dictis nr̃is cõcor
det B. Gregorius. Qui, inqt, uirtutes cæ
teras ſine humilitate cõgregat, q̃ſi pul-
uerem in uẽtũ portat. Et uñ ferre aliqd
debuit, inde deterius ſequat̃. Vera ergo
humilitas aꝑit oculos, dũ uirtutes cæte
ras ꝑ q̃s uento ſuꝑbiæ poterat excæca
ri, frãgit & diminuit, & hõ ſe ex ſe nihil
eſſe cognoſcit. Et quãto qs decreſcit in
deſpectione ſui, tãto amplius ꝓficit ĩ co
gnitionẽ dei. Vt ergo cognoſcat̃ dñs in
fractione panis, frãgat hõ ſi q̃s hẽt in ſe
uirtutes, frãgat ꝓprias uoluntates, imi-
tans illũ q ꝓ nobis factus eſt obediens
uſq; ad mortẽ crucis. Et ipſe euanuit ab
oculis eoꝝ. Mira res. Cũ incipit magr̃
cordi dulceſcere, tũc fugit, ut de abñtia
ſua faciat nos dulciter dolere. Tales
ſunt amoris delicię, oculi amoris ipm̃ fa
ciunt auolare. Fuge dilecte mi, & aſſimi
lare capreæ, hĩnuloq; ceruoꝝ, ſuꝑ mõ-
tes aromatũ. Aſcẽde ſuꝑ Cherubim, &
ambula ſuꝑ pẽnas uentoꝝ. Eſto tñ fil'is
capreæ hĩnuloq; ceruoꝝ, ut oculos di-
lectionis tuæ non auertas à nobis: etſi à
nr̃is te ſubtrahis, q humilia reſpicis, &
alta à lõge cognoſcis. Et dixerunt adin-
uicem: Nõne cor nr̃m ardens erat in no
bis de Ieſu dũ loqueret̃ nobis in uia, &
aꝑiret nob̃ ſcripturas? Clauſula iſta nõ
eſt exponẽda, ſed ruminanda. Quoties ĩ
nobiſmetipſis marceſcit aĩa nr̃a, & poſ
ſident nos dies afflictionis, quoties tæ-
dijs uel tẽtationũ uul'neramur ſagittis:
ad memoriam reuocemus qd aliqñ in
orõne ſenſerimus, qd ĩ meditatione gu
ſtauerimus, q̃l'r locutus ſit nobis dñs cũ
ſ. tranſmigraremus in delicias cõtẽpla-
tionis. Nõne cor nr̃m ardens erat in no-
bis de Ieſu? O' dulcis ardor, dulcis ſplẽ-
dor, dulcis amor. Ardor cõfortans, ſplẽ
dor illuminans, amor inebrians. Quam
dulciter ardes, quam mirabil'r ſplẽdes,
quam ſufficiẽter totũ cor hoĩs imples?
Quis poterit habitare de uobis cũ igne
deuorãte, cum ardoribus ſempiternis,
cum iam nõ erit ignis in Siõ, ſed camin⁹
in Ierl'm in ſplendorib. ęternitatis? Tũc
ẽt recordabimur de hoc paruo igniculo
quẽ ſentimus in cõualle plorationis, cã-
tabimus & pſallemus, & dicemus ad-
inuicẽ: Nõne cor nr̃m ardẽs erat in nob̃
de Ieſu? Cũ ſub pauꝑtate degerem⁹ mi-
litiæ r'l'aris, & ſtaremus ad pſallendũ in
nocturnis uigilijs, & poſt uigilias abſ-
cõditi incũberemus orõnib. illis btiſſi-
mis interuallis, q̃; magna tũc erat ĩ cor-
dibus nr̃is multitudo dulcedinis. Nõne
cor nr̃m ardens erat in nobis de Ieſu?
Nõne nox erat illuminatio in delicijs?
Nõne cor nr̃m tũc ardẽs erat in nobis,
cũ in clauſtro reſidẽtes meditaremur in
ſilentio, qñ ſecretò deus erat in taberna
culo nr̃o, cũ ſuꝑ Ierl'm cor aſcenderet,
& cogitaremus pr̃iæ gaudia, cũ cõcẽt⁹
cœli reſonaret in cõſcia? Nõne cor nr̃m
ardẽs erat in nobis de Ieſu, cũ diuinaꝝ
ſcripturaꝝ dulcedine nr̃as reficeremus
aĩas, inuenientes in illis mirabiles dele-
ctationes ſuper oẽs diuitias? Nõne nos
tunc docebat unctio Xp̃i de oĩbus, me
dullatas infundendo nobis delicias?
Nõne cor nr̃m ardens erat in nobis de
Ieſu dum loqueret̃ nobis in uia? Et ſur-
gẽtes eadem hora reuerſi ſunt in Ierl'm,
& inuenerunt congregatos undecim,
& eos q cũ ipſis erãt, dicẽtes: Quia ſur-
rexit dñs uere, & apparuit Simoni. Nõ
incõgrue eadẽ hora dñr ſurgere, ꝗa non
niſi ad horã nec ad horã qdẽ eſſe pñt in
aĩa tales deliciæ: cito trãſeũt, abeũt, eua
neſcũt. Iõ fugiunt, ut eaꝝ plenitudinẽ q̃
debet̃ in pr̃ia, feruentius appetamus: iõ
aĩum alliciunt & inflãmãt, ut ſurgam⁹,
non ut in Iericho deſcendamus. Ibi inſi-
diant̃ ut ſpoliẽt ul' necẽt deſcẽdẽtes. Sed
nobili q̃dã ſuꝑbia deſpicere debet hæc
tꝑalia q̃ mutabilia ſũt ſicut luna, aĩa cœ
leſtib. delicijs aſſueta. Surgẽtes igr̃ orõ
& meditatio reuertunt̃ ĩ Ierl'm, cũ poſt
ſpũaliũ deliciaꝝ refectionẽ pacis ĩtimę
poſſidẽt qetẽ. Vndecĩ iſti q ĩ Ierl'm ſũt cõ
gregati, dona ſeptiformis ſpũs, et q̃tuor
prĩcipales uirtutes pñt ĩtelligi. Illi q cũ
eis ſũt, fides, ſpes, charitas, & ſiq̃ ibi ſũt
alia gr̃aꝝ dona, dici pñt. Cõgregatos
iſtos orõ et meditatio ĩueniũt, nõ cõgre

gauerunt: qa etſi pro poſſe nr̄o intendamus uirtutibus congregandis, nihil ſine patre luminum poſſumus, qui & uelle & perficere in nobis operatur. Iſtis dū oratio & meditatio coniunguntur, dn̄t quia ſurrexit dn̄s uere, qn̄ amanti conſcientiæ inſibilat gaudium reſurrectionis dn̄icæ. Sed quid uult ſibi quod ſubditur: apparuit Simoni? Videte ne forte pp nos dictum ſit, qui ſpecialiter filij ſumus obedientiæ, qui ſapientibus & inſipientibus debitores ſumus ſine contradictione uocis, ſine rancore murmurationis obedire. Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, magnum lætitiæ cumulum parturiens obedientibus, quia dn̄s apparuit Simoni, & ipſi ſoli ſpeciali prærogatiua prę omnibus. O' ſi deuotæ mentis memoria reuoluamus q̄ dulcis ſit eius apparitio obedientiæ filijs in illo agone terribili, & in illa hora miſerabili, ubi cogitur anima à corpore ſeparari. Non præſumimus quę neſcimus aſſerere, poſſumus tn̄ pijs imaginationibus tale aliquid cogitare. Forte aliquibus tunc apparet Chriſtus cum uexillo obedientiæ, & ineffabili exultatione exhilarat obedientis animam in illa tribulatione: & his poteſt ſermocinationibus conſolari. Ne timeas fili obedientiæ, ne timeas intueri manus pp obediētiam cruci affixas: conſidera pedes expoſitos fixuris clauoꝝ, & latus lancea perforatum: attende ꝙ pp obedientiam mortuus ſum: & ſi pp fragilitatem humanæ conditionis obedientia tua ſit minus aliquid perfectum hn̄s, uolo ut plenitudo meæ obedientiæ ſit tuæ minus ſufficientis obedientiæ ſupplementum. Quid in illa hora poteſt eſſe ſuauius tali conſolatione: quid imprimi poteſt humano cordi dulcius? Ponite hæc ſuper corda ueſtra filij obedientię, gaudete & exultate, quia ſurrexit dn̄s uere, & apparuit Simoni. Et ipſi narrabant quæ geſta erant in uia, & qūo cognouerunt eum in fractione panis. Extremam hanc clauſulam referre poſſumus ad illa beatæ quietis gaudia, cum ſedebit unuſquiſq; ſub uite ſua, & ſub ficulnea in pulcritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta: cum plateæ Ieruſalem ſternentur auro, & per omnes uicos eius halleluia cantabitur, & implebitur infantibus & puellis ſequentibus agnum quocunq; ierit in ueſtibus albis. Tunc narrabimus quæ geſta ſunt in uia, qūo cognouimus dn̄m in fractione panis, q̄ dulciter nos humiliat hic in loco afflictionis, ut delicietur in cordibus noſtris, qui ſecreta ſua abſcondit à ſapientibus & prudentibus, & reuelat ea paruulis. Tunc recordabimur periculoꝝ in quibus uerſamur, tribulationum quibus affligimur, miſeriarum quibus inuoluimur: & mirabiliter lætabimur, quia hæc omnia uelut umbra tranſierunt, & de ſplendoribus in quibus erimus, oſſa noſtra iubilum germinabunt. Tunc plantabimus uineas in monte Samariæ, & audiemus uocem gaudij, & uocem lætitiæ, uocem ſponſi, & uocem ſponſæ, & uidebimus gloriam regis, & decorem reginæ. Tunc lætabitur uirgo in choro, diadema regni portans in capite ſuo, & oſtendet nobis fructum ſanctiſſimi uentris ſui. In humanitate noſtra uidebitur dominus maieſtatis. Tunc uidebit & affluet & mirabitur & dilatabitur cor noſtrum, ſimul laudabimus: quia oculo ad oculum, aſpectu contra aſpectum uidebimus, facie ad faciem cognoſcemus, ore ad os colloquemur dicentes: Tibi domine poteſtas & imperium, tibi honor & gloria, te laudet omnis ſpiritus in ſecula ſeculorum, Amen.

FINIS.

LVDOVICVS MIRAEVS ROSETANVS OPTIMO CVIQVE ET EXCOLENDAE PIETATIS CANDIDATO, S.

QVVM amœniſſimi huius iuxtà ac ſanctiſſimi doctoris commentationes: prælo ſudante, perinde ac nauis ſolet paſſis uelis, ad umbilicum contenderent pie lector, uiſum eſt in rem tuam fore, ſi quæ reſederāt eiuſdem ſancti lucubrationes nōdū euulgatæ aut cōmiſſæ typis, noſtra ſedulitate ac ſolerti induſtria undecūde eruerentur in apertam lucē, exemptæ tineis & blattis ac liberiore cœlo perfruituræ. Id quàm probè nobis curatum ſit, teſtari abunde poſſunt nec pauci, nec indocti, In primis è S. Crucis cœnobio tria hæc exhibita nobis ſunt, De Cœna domini homilia cuius principium eſt, Sediſti ad menſam, Hanc habes folio. 321. De S. Andrea homilia item una fol. 341. De S. Nicolao homilia fol. 342. acceſſit opuſculum De conſcientia fol. 338. Quæ porrò continet proxima appendix, deprompta ſunt ex archiuis partim ſcholæ Sorbonicæ, partim Cartuſiæ Pariſiēſis, præter homiliā de paſſione domini: Ieſum NaZarenum &c. Hæc autem ſunt è Sorbona, De amore dei, De natura & dignitate amoris diuini. Hæc benignè nobis ſuggeſſit Sorbōa, indicāte D. Frāciſco Comeſt. Theolog. laureæ candidato. E' Cartuſia quæ ſubiunximus, nobis nihil inuitè exhibuit D. Godefridus Tilmannus, In primis tractatum De domini paſſione ſup illud, Ego ſum uitis uera, quem et priuata recognitione reſtituit in gratiam non huius mundi eloquentium, ſed piorum. Nam phraſis ipſa docet authorem penè infantē, tantum abeſt ut adſcribi debuerit facundo et eloquenti Bernardo. nec illi tribuiſſemus, niſi nos eò inuitaſſent, imò perpuliſſent cauſæ aliquot haudquaquam leues. Primum liber ipſe in membrana deſcriptus & initio & à fine præfert Bernardi & Claræuallenſis abbatis, ut authoris, nomenclaturam, idq; miniatis literis. Eſtq; hoc opuſculum tantæ antiquitatis, ut credi poſſit ſcriptum mox à ſancti obitu, uerſibus tam multis penè interlitis, ut in legendo lynceis oculis, in reſtituendo, cōrectore Oedipo opus fuerit. Eſt liber ante annos aliquot inuentus in Cartuſia Montis dei in cella quæ in hunc uſq; diem dicitur S. Bernardi, ad quam is ceu ad portum tranquilliſſimum anachoreticæ ſolitudinis amantiſſimus non rarò diuertebat. Proinde doctrina ſalutaris id promerebatur, conſentiente inſcriptione operis. Pro infantia phraſeos reſponderi poteſt, quod ſtylum attemperarit captui uirginum quas Nōnas uocant. Ad eas enim hoc opis ſcriptum eſſe ex lectione colligo. Huic ſubieci proſas aliquot Rhythmica modulatione excurrentes, ceu ſunt: Oratio de paſſione domini, Salue mundi ſalutare. Iubilus eiuſdem, Ieſu dulcis memoria. Tertia eſt oratio ad Chriſtum & ad eius intemeratam matrem ac uirginem, Summe ſummi tu patris unice. Has treis multo excellit eodem Bernardo authore & dictionis elegantia & contextu rhythmicæ modulationis, quæ in Natali dominico concini paſſim ſolet: Lætabundus exultet fidelis chorus Halleluia. Ad parilem contextum pertexta eſt de ſancta Catharina: Sanctiſſimæ uirgini uotiua feſta, recolamus. De S. Ludouico, Lætabunda, pſallat plebs cum mente munda, Chriſtiana. Vtriuſq; authorem non facile dixerim. Ad has proxime appreſſimus formulam priuatæ confeſſionis, nihil indignam uiri iſtius pietate: In unione acerbiſſimi doloris &c. Viſum eſt his ſubtexere opuſculum eiuſdem ad ſororem uirginem ſemel quod ſciam, excuſum typis, Eius uideri poteſt idem eſſe author, qui & tractatus præſcripti de paſſione. Tametſi præmiſerimus opuſculum unum De conſcientia uti nobis dictum eſt, nihil tamen inſolens aut diſſentaneum rationi feciſſe uidebor pijs, ſi clauſulæ loco aut uice coronidis appreſſero alterum eadem de re, nimirum de conſcientia, quando & nomen præfert, & iuſtius priore adſcribitur Bernardo. Lege igitur & fruere his lector.

DIVI BERNARDI abbatis Clareuallis De amore dei, Liber.

Caput primum.

Eſa.2.a VEnite aſcendamus ad mõtem dñi, & ad domũ dei Iacob, & docebit nos uias ſuas, intẽtiones, cogitationes, uolũtates, affectiões, & oĩa interiora in ea. Venite, aſcẽdamus in mõtẽ, uel locum, ubi dñs uidet, uel uĩr. Curæ, ſolicitudi-
Exo. 24.c nes, anxietates, labores, pœnæ, ſeruitutes, expectate me hic, cũ aſino corpore iſto, donec ego cũ puero, rõ. ſ. cũ intelligẽtia uſq; illuc ꝓꝑantes, poſtq; adorauerimus reuertamur ad uos. Reuertemur.n. & heu reuertemur q; citiſſime. abducit.n.nos à uobis charitas ueritatis, ſed ꝑꝑ frẽs abdicare & abiurare uos nõ patiẽ ueritas charitatis. Sed licet retrahat uĩa neceſſitas, non ꝑꝑ uos oĩno omittẽda eſt illa ſuauitas. Dñe deus uir
Pſal.79.b tutũ conuerte nos, & oñde faciẽ tuã & ſalui erimus. Sed heu heu dñe deus q; ꝑpropeꝶ eſt, q; temeratiũ, q; inordinatũ, q; p̃ſumptuoſum, quã alienum à rĩa uerbi ueritatis, & ſapĩæ tuæ, corde immundo uelle uidere deũ. Sed ô ſumma bonitas, ſummũ bonũ, uita cordiũ, lux oculoꝶ interioꝶ, ꝑꝑ bonitatẽ tuã dñe miſerere. hæc eſt.n. mũdatio mea, hęc fiducia mea, hęc iuſtitia: cõtemplatio bo-
cor immũdum alienum eſt à uidendo deo nitatis tuæ bone dñe. Ergo ô dñe, deus meus, q dicis aĩę meę, modo quo tu ſcis, ſalus tua ego ſum. Raboni, ſũme magr̃, unice doctor uidẽdi, q̃ uidere deſidero, dic cæco, mẽdico tuo, Quid uis faciã tibi? Et tu ſcis, q iã hoc ip̃m das q̃m ex omnibus ſuis receſſibus abiectis, procul oĩb. ſcl̃i h⁹ altitudinibus, pulcritudinib. dulcedinib. & qcq̃d cõcupiſcentiã carnis, uel oculoꝶ, uel ambitionẽ ſpũs attentare p̃t, uel ſolet, tibi dicat cor meũ. Exq̃ſiuit te facies mea, faciẽ tuã dñe requirã. Ne auertas faciẽ tuã à me: ne declines in ira tua à ſeruo tuo. Impudens
Pſal. 26.c q̃ppe, & improbus ſum, ô adiutor me⁹ antique & ſuſceptor indefeſſe. † Sed ui-
† Exẽplar Sorbonicũ habet, Sed amore amoris tui hoc facio. de q̃a amore amoris tui hoc facio. Cũ enim ex munere gr̃æ tuæ dñe ad ea quę carnis ſunt, faciẽ cordis nõ habeam, ſed poſueris ea mihi dorſum & mũdum, et q̃cũq; eius ſunt poſueris mihi deorſum: q̃d eſt obſecro ꝙ in toto corde meo ex-
Sicut uides me nõ uidẽtẽ te, & ſicut dediſti mihi deſideriũ tui, & ſi quid tibi placet in me, & cito ignoſcis cæco tuo ad me curren ti, & manũ das aliquibus in currẽdo offendenti. quirens te, cũ faciẽ tuã app̃hendiſſe me gratulor, quã ſolã facies mea deſiderat, repẽte me inuenio ſeorſum? Cur eã abſcõdis? Nunq̃d arbitraris me inimicum tuũ? Nũ cõſumere tu me uis pc̃tis adoleſcentiæ meæ? Nunquid ego non ſum ad te cueruerſus, uel tu adhuc es à me auerſus. Si nõ ſum cõuerſus, deus uirtutũ cõuerte me. Si tu es auerſus, deus uirtutũ cõuertere. Tu dixiſti, Si conuerteris Iſrael, cõuertere. Et iteꝶ: Cõuertimini ad me, & ego conuertar ad uos. Tu ſcis donũ gr̃æ tuæ in corde paupis tui. paratũ cor meũ deus, paratũ cor meũ. Præcipe qd̃ uis, fac me intelligere quod p̃cipis: da poſſe q dediſti uelle, & fiet ĩ me uel de me q̃cq̃d uis. Deus uirtutum cõuerte nos, & oñde faciẽ tuam & ſalui
Reſpondet erimus †. Rñdet q̃ppe mihi intus in aĩa
1.Reg.3.a mea, & mẽte mea tumultuans in me, et
Exo.33.d cõcutiens oĩa interiora mea uox teſtifi-
Mat.9.c cationis tuæ: & caligant oculi mei interiores à fulgore ueritatis tuæ ingerentis mihi, q̃a non uidebit te hõ, & uiuere põt. Ego.n. uerè in pc̃tis totus uſq; adhuc, necdũ potui mori mihi, ut uiuam tibi, ſed tñ ex præcepto tuo, & dono tuo ſto in petra fidei meæ, fidei chriſtianæ, ĩ loco, q uerè eſt penes te, in quo ut poſſum interim fero patiẽter, et amplector, & deoſculor tegẽtẽ, & protegentẽ me, dexteram tuam, & aliquoties contemplãs, & uidere geſtiens poſteriora uidẽtis me, & ꝑcurrẽs ſemitã diſpenſationis humanæ xp̃i filij tui ſuſpicio, nec cũ accedere geſtio ad eũ, & uel ſicut hęmorroyſſa illa infirmæ & miſeræ aĩæ meę à ſalutifero tactu uel fimbriæ eius q̃ſi furari geſtio ſanitatẽ, uel ſicut Thomas ille uir deſideriorum, totum eum deſidero uidere,

ro uidere, & tangere: & non ſolum: ſed
Ioan.20.f accedere ad ſacroſc̃tm̃ lateris eius uulnus oſtium arcæ, qd̃ fcm̃ eſt in latere, ut non tm̃ mittam digitum, uel totã ma-
Ardens erga Chriſtum Zelus. num, ſed totus intrẽ uſq; ad ip̃m cor Ieſu: in ſc̃tm̃ ſc̃tõꝶ, in arcam teſtamẽti, ad urnam auream aĩam nr̃æ humanitatis, continentem intra ſe mãna diuinitatis,
Apo.22.c heu dr̃ mihi, Noli me tangere. Et illud de Apocalypſi, Foris canes: ſicq; cum dignis conſcĩæ meæ uerberib. expulſus & ꝓpulſus improbitatis, & p̃ſumptionis meæ pœnas cogor luere, rurſumq; in petram meam me recipiens, q̃ refu-
Pſal. 103 gium eſt herinacijs ſpinis pc̃tõꝶ plenis, reamplector, & reoſculor tegentem, et ꝓtegentem me, dexteram tuam: & ex eo, ꝙ uel leuiter ſenſi, uel uidi, magis accenſo deſiderio uix patienter expecto, ut à me auferas manũ tegentem, & infundas gr̃am illuminantem, ut tandem aliq̃n ſcd̃m rñſum ueritatis tuæ mortu⁹ mihi & uiuens tibi, reuelata facie ipſam tuam faciem incipiam uidere, & affici tibi à uiſione faciei tuę. Et ô facies facies, q; btã facies, q̃ affici tibi mereẽ uidendo te, ædificans in corde ſuo tabernaculũ deo Iacob, & oĩa faciẽs ſcd̃m exemplar qd̃ ei oñdiẽ in monte, hic uero & cõpe-
Pſal. 26. c tenter cantaẽ, Tibi dixit cor meum, exq̃ſiuit te facies mea, faciẽ tuã dñe req̃rã. Itaq; ut dixi, ex dono gratiæ tuæ contẽplans oẽs angulos conſcĩæ meæ, uel terminos, unice & ſingl̃r deſidero uidere te, ut oẽs fines terræ meæ uideant ſalutare dei ſui, ut amẽ cũ uidero quẽ amare, hoc eſt uere uiuere. dico.n. mihi in languore deſiderij mei, Quis amat qd̃ non uidet? Q̃uo põt eſſe amabile, qd̃ nõ eſt
Rom.1.c aliquatenus uiſibile? Sed te deſideranti amabilia quidem tua occurrunt, & à cœlo & à terra, & ab oĩ creatura tua ſe mihi ultro offerunt & ingerũt, ô in oĩb. adorande & amabilis dñe. Quę quãto te manifeſtius & uerius p̃dicant, & approbant amabilem: tanto ardentius te mihi faciunt deſiderabilem, ſed heu nõ ad fruendi ꝑfectam ſuauitatem, & gaudium: ſed ad intẽtionis, & defectus, (nõ tñ ſine aliqua ſuauitate) tormentũ. ſicut .n. mea non tibi perfecte placent oblata, niſi mecum, ſic bonoꝶ tuoꝶ contẽplatio reficit nos quidem dulciter, ſed non ſatiat perfecte niſi tecum.

Capitulum ſecundum.

h Aec eſt aĩæ meæ aſſidua exercitatio: hinc aſſiduè ſcopo ſp̃m meum, & cum bonis, & amabilibus tuis, quaſi pedibus, & manibus, & totis innitens uiribus ſurſum tendo ad te, in te ſũme amor, ſũmum bonum: ſed quanto tendo fortius: tanto retrudor durius in terram, in memetip̃m, ſub memetipſo. Sic ergo reſpiciens, & diſcernens & dijudicans meip̃m, factus ſũ mihi ipſi de meipſo laborioſa & tædioſa q̃õ: tñ dñe, certus ſum ꝑ gr̃am tuam, deſiderium deſiderij tui, & amorẽ amoris tui, hr̃e me in toto corde, & in tota aĩa mea. Huc uſq; te faciente ꝓfeci, ut deſiderẽ deſiderare te, & amẽ amare te, ſed hoc amans q̃d amẽ neſcio. Quid eſt .n. amare amorem, deſiderare deſiderium? amore amamus ſiquid amamus, deſiderio deſideramus, q̃cq̃d deſideramus. Sed forſitã cum amo amorem, nõ amo amorem, quo amo qd̃ amare uolo: & amo q̃cq̃d amo, ſed me amãtẽ cũ in dño laudaẽ & amatur à me aĩa mea, quam ꝓculdubio deteſtarer, & odio hr̃em, ſi eam alibi, quam in dño, & in eius amore inuenirẽ. Sed & de deſiderio q̃d dicemus? Si dicam deſidero eſſe deſiderans, iam inuenio me deſiderãtẽ. Sed nũq̃d deſideriũ tui deſiderãtẽ, q̃ſi ñ habeã, aut deſideriũ maius quã habeã? Cũ igr̃ hoc mõ d̃ficiãt, & caligẽt, & cęcutiãt ĩteriores ocl̃i mei, oro ut citi⁹ à te
Gen.3.b apiantẽ, nõ ſicut apti ſunt Adæ carnales oculi, ut uideret cõfuſionẽ ſuã, ſed ut uideã dñe gl̃iã tuã: ut oblit⁹ paruitatis & paupertatis meæ, tot⁹ erigar, & ruã ĩ amplex⁹ tui amoris. uidẽs quẽ amauero, & amãs quẽ uidero: & moriẽs ĩ me, uiuere ĩcipiã ĩ te, & bñ mihi ſit ĩ te, cui peſſimè ẽ ĩ ſe. Sed feſtina dñe, ne tardaueris. hẽt .n. ſapĩæ tuæ gr̃a dñe, uel gr̃æ tuæ ſapĩa, ſua cõpẽdia: & ꝙ rõnis, ul̃ rõcinationis

nullis argumẽtis,nullis diſcuſſionib.q̃ſi
q̱buſdã ſcalis cõſcẽdit ad torrentẽ.ſ. uo
luptatis tuæ,ad plenum amoris tui gau
dium. Cui hoc datum eſt fidel'r q̃rens,
fidel'r pulſans, ſæpe repente ibi ſe inue-
nit.Sed ô dñe ſi qñ qđ ꝙ raꝝ eſt,me in
aliq̃ h⁹ gaudij parte inuenio:clamo,uo-
Mat.17.a ciferor.Dñe bonum eſt nos hic eſſe,fa-
ciamus hic tria tabernacula: fidei unũ,
ſpei unum,amori unum. Nunq̱d neſcio
q̱d dicam,cum dico, Bonũ eſt nos hic
eſſe:ſed repente cado in terram q̃ſi mor
tuus,& reſpiciẽs nihil uideo,& me,ubi
prius eram,inuenio, in dolore.ſ.cordis
& aſflictione ſpũs,uſq; quo dñe? uſq; q̊?
Quandiu ponam cõſilia in aïa mea? do
Pſal.12.a lorem in corde meo ꝑ diem? quandiu
Gen.6.a nõ ꝑmanebit ſpũs in hoïb.q̱a caro ſunt,
Iuan.3.a ſed uẽit,& uadit,& ſpirat ubi uult.Sed
Pſal.125.a in conuertendo dñs captiuitatem Sion
facti erimus ſicut conſolati.Tunc reple
bit̃ gaudio os nr̃m,& lingua nr̃a exulta
tione.Interi heu mihi q̱a incolatus me⁹
ꝓlongatus eſt: habitaui cũ habitantib.
Pſal.119.a Cedar,multũ incola fuit aïa mea. Sed
rñdet mihi int⁹ in corde meo ueritas cõ
ſolatiõis tuæ,& cõſolatio ueritatis tuæ.

Capitulum tertium.

St amor deſiderij, & eſt amor
e fruitionis. amor deſiderij meret̃
aliqñ uiſionem; uiſio fruitionẽ,
fruitio amoris perfectionem.Gr̃as ago
gr̃æ tuæ,q loq dignaris ad cor ſerui tui,
& anxijs eius q̃õnibus aliq̃tenus rñdes,
ſuſcipio,& amplector hanc ſpũs tui ar
ram,& lætus expecto in atra ꝓmiſſio-
nem tuam: deſidero itaq; amare te, &
amo deſiderare.& hoc mõ curro,ut ap
prehendam in quo apph̃enſus ſum.ſ.ut
q amẽ te ꝑfectè aliqñ,ô prior nos ama
ſti amande,& amabilis dñe.Sed eſt ne
aliqñ,aut alicubi dñe hic amoris tui ꝑ-
fectio?hæc in amore tuo btitudinis con
ſũmatio ut ſitiens aïa ad deum fontẽ ui
uum,ſic ſatiet̃,ſic impleat̃,ut dicat, ſuffi-
cit.miror q̱cũq;, ubicũq; ille ſit, ſi non
deficit,ſi dicit,ſufficit.Sed ubi iſtius ſuffi
cientiæ eſt defectio,q̃ põt eſſe ꝑfectio?
Nuſq; igr̃,& nunq; perfectio.Sed & in-
iuſti dñe, nunquid regnum tuum poſſi-
debunt?Iniuſtus aũt eſt,q non tm̃ deſi-
derat, & debitorẽ ſe ſentit & intelligit
te amare quantum ab aliqua creatura
rõnali poſ'e eſt amari te. Conſtant btã
illa Seraphim,q̃ à uicinitate p̃ñtię tuæ,à
claritate uiſionis tuæ ardentes & inter-
pretant̃,& ſunt,plus amare te, ꝙ aliq̱s
q minor eſt in regno cœloꝝ.Qui ſi ĩ re-
gno cœloꝝ non dicã minimus, ſed nõ-
nullus eſt utiq;, tm̃ deſiderat̃ amare te,
quãtum ab aliquo uel potes amari,uel
debes.& hoc forſitan eſt, in quẽ deſide
rant angeli proſpicere. Deſiderat ergo 1.Pet 1.b
btũs ille minor,q̱cũq; ille ẽ,tm̃ te ama-
re, quãta amat q̱cũq; plus eo amat nõ
æmula inſectatione, ſed pia & deuota
imitatione.Si uerò & in amore proficit
quanto fœlicius illuminatis oculis in in
teriora ꝓcedit: tanto dulcius ſentit &
intelligit ſi ingratus non eſt & iniuſtus,
& te plus poſſe amari,& ſe debitorem
plus amare,uel quãtum te amant Che-
rubim & Seraphim.Sed q deſiderat qđ
aſſeq non põt,miſer eſt. Miſeria uero à
regno btitudinis ꝓrſus aliena eſt.aſſeq̃t
ergo qđ deſiderat q̱ſq̱s ibi aliq̱d deſide
rat.Quid dicemus ad hæc?q̱d inq; dice
m⁹?Loquere obſecro dñe q̱a audit ſer-
uus tuus.Nũq̱d & magni,& parui oẽs
q ſunt in regno dei,unuſq̱ſq; in ſuo ordi
ne amat,& amare deſiderat,& amoris
unitas ñ ſinit,ut ſit diuerſitas: dũ amat,
cui datũ eſt hoc ardentius. Minor aũt ĩ
amore ſine inuidia bonũ ubicũq; uidet,
amat qđ ipſe ſibi deſiderat,& hẽt utiq;
amorẽ quantuſcũq; eſt quẽ in amante
hẽt & amat. Nimiꝝ amor eſt q amat̃ q
ex magna bonitatis ſuæ affluentia &
natura amantes,& coamãtes,gauden-
tes & cõgaudẽtes,pari implet gr̃a,licet
diſpari menſura. & quanto ſe amantiũ
ſenſib.largi⁹ ĩfũdit:tãto eos ſui capacio
res efficit, ſatietatẽ faciẽs, ſed ſine faſti-
dio,de ipſa ſatietate nõ minuẽs deſide-
rium,ſed augẽs,remota oĩ anxietudinis
miſeria.amor.n.ẽ. ut dcm̃ ẽ q amat̃, q à
uoluptatis ſuæ torrente oẽ ab amatore
ſuo repellit uľ ſatietate faſtidiũ,uľ de-

ſiderio anxietudinis,uel ĩ zelãdo ĩuidiæ
Pſal.35.c miſeriã.Illuminãs eos ut dicit apľs à cla
ritate ĩ claritatẽ,ut ĩ lumine uideant lu-
men,& in amore cõcipiant amorẽ.Hic
eſt.n.fons uitæ q ſꝑ fluit, & nunq; ꝑef-
fluit.Hæc eſt gľia,hæ ſunt diuitiæ in do
mo bti amatoris tui,q̱a p̃ſtò eſt deſide-
rãti & amãti qđ đſiderat,& qđ amat.
Iõ & q deſiderat ſꝑ amat deſiderare, &
q amat,ſꝑ deſiderat amare,& deſiderã
ti & amãti qđ deſiderat & amat.Sic fa
cis abũdare ô dñe, ut nec anxietas deſi
derãtẽ,nec faſtidiũ affligat abũdãtẽ. Et
nũq̱d,obſecro dñe, hæc eſt uita æterna
Pſal.138.a de q̃ cantat pſalmus,Et uide ſi uia iniq̱-
tatis in me eſt,& deduc me in uia æter-
na: hæc eſt affectio, hæc eſt ꝑfectio, ſic
Philip.3.c ſꝑire,hoc eſt ꝑuenire.Vñ Apľs tuus qui
pauloante dixerat nõ qđ accepim aut
ꝑfectus ſim, ſequor aũt ſi comprehẽdã
à quo cõprehẽſus ſum in Xp̃o Ieſu: unũ
aũt q̃ retro ſunt obliuiſcẽs,ad ea uero q̃
ſunt priora extendens me ad deſtinatũ
ꝑſequor,ad brauium ſuꝑnæ uocationis
dei in xp̃o Ieſu.Quicũq; ergo,inq̱t,per-
fecti ſumus hæc ſentiamus.

Capitulum quartum.

T hoc eſt amare tuum, quo tu
e amas te amantes, à dulcedine
bonitatis tuæ quam habes ad
creaturã tuã,amator, creator bone, in-
ſpirare eis hoc deſideriũ amandi te, &
amorem quo amant & deſiderare &
amare te. Non.n.afficeris ad nos uel à
nobis cũ nos amas,ſed es ꝙ es, q ſemꝑ
ad ip̃m es cui hoc ẽ eſſe qđ eſſe bonũ.
Bonũ aũt tibi in te,& oĩ tuæ in te crea-
turę.Nos aũt à te ad te & ĩ te afficimur,
cum te amamus, q poſſum⁹ miſero ali-
quo mõ eſſe,& non amare te.i.eſſe, &
male eſſe:tibi aũt q ſꝑ idẽ es nihil acce-
dit,ſi amãdo ꝓficimus ad te,nihil dece-
dit ſi deficimus à te. Cũ aũt nos amas
non niſi ꝑꝑ te nos amas, cũ ueriſſima ſũ
mæ iuſtitiæ rľa ẽt nos nil amare ꝑmit-
tat extra te. Et cũ te poſ'e eſt amori dñi
amantis ubi magna occurrit gr̃a eo ꝓfi
cere,ut nec te nec ſe amans ꝑꝑ ſe, & te
& ſe ꝑꝑ te ſolum amet, & ꝑ hoc refor-
met̃ ad imaginem tuam ad quam crea-
ſti eum,q ex ueritate p̃ſtantiſſimæ natu Gen.1.
ræ tuæ,& natura ueritatis tuæ,nec te ni
ſi ꝑꝑ te,nec angelum, nec hoïem amare
potes niſi ꝑꝑ te. Et ô fœlicẽ & fœliciſſi-
mã aïam,q̃ deo ſic à deo meret̃ affici, ut
ꝑ unitatem ſpũs in deo ſolũ amet deũ,
nõ ſuũ aliqđ priuatum,nec niſi in deo,
amet ſeip̃m & deus in ipſo amet uel ap
probet qđ amare uel approbare debet
deus.i.ſeip̃m,imò qđ ſolum debet ama
ri, & à creatore deo & à creatura dei.
amoris.n.uel nomen uel affectus, nulli
competit uel debet̃, niſi tibi ſoli, ô uere
amor & amãde dñe.Et hęc eſt in nobis
uoluntas filij tui, hæc ꝓ nobis or̃o eius
ad te deũ pr̃em ſuũ:uolo ut ſicut ego et
tu unũ ſumus, ita & in nobis ipſi unum
ſint.Hic eſt finis,hęc eſt cõſũmatio,hęc Iouu.17.b
eſt ꝑfectio, hæc eſt pax,hoc eſt gaudiũ
dñi,hoc eſt gaudiũ in ſpũ ſctõ,hoc eſt ſi
lentium in cœlo. Quandiu q̱ppe in hac
ſumus uita hoc fœliciſſimę pacis ſilẽtio
in cœlo.i.ĩ aïa iuſti q̃ ſedes eſt ſapiæ ali-
qñ fruit̃ affectus:ſed hora eſt dimidia uľ
q̃ſi dimidia.intẽtio uero de reliquijs co
gitationis diẽ feſtũ ꝑpetuũ agit tibi. In
illa uero btã & æterna uita de q̃ dr̃, In-
tra in gaudium dñi tui: ſola erit ꝑfecta Mat.25.b
& æterna fruitio,& tanto fœlicior quã
to iam remotis oïbus quæ hoc tardare
uel impedire uñr, amoris eius indiſſolu
bilis ęternitas irrefragabilis ꝑfectio, in-
corruptibilis erit beatitudo.

Capitulum quintum.

Amor ueni in nos, poſſide nos,
ô diſpereant à facie tua in nobis
oïa fœditatis noïa, q̃ à concupi
ſcentia carnis & oculoꝝ,& ſuꝑbia uitę
huic innaſcuntur affectui: quaſi ſpuria
quædam uitulanima, affectui inquam
qui amor in nobis dicitur & corrum-
pitur ſæpius iuſto morbis animæ à te
& ad te creatæ: ad te ſolum creatus &
concretus & reluctans noſter affectus
legi naturali & reclamans, cogitur
uocari luxuria, gula, uel auaritia, &
his ſimilia, qui incorruptus & in ſua
permanens natura ad te ſolum eſt do-

mine,cui ſoli amor debetur. Eſt.n.aíæ
rõnalis amor,ſicut dicit quidã ſeruus
tuus, motus uel qeta ſtatio,uel finis ul-
tra quem nihil appetat uel appetendũ
iudicet uolũtatis appetitus.Vltra te ue-
ro,uł ſupra te q q̃rit aliqd tãq̃ meli⁹te,
nihil eſt qđ q̃rit, qa nihil eſt melius uel
dulcius te. Iõ nihil efficiť recedẽdo à te,
q ſolus amãdus es uere,imò & fornicať
& luxuriat in alienis affectib. aliena ut
dixi noía hñtib.at uerus amor, ut dcm̃
eſt,& ſæpe dicendũ eſt ad te ſolum eſt
dñe,in quo ſolo eſt qcquid uere eſt,ubi
quieta & ſecura ſtatio,quia deum time
re timore caſto, & mãdata eius obſer-
uare,hoc eſt omnis homo.

Capitulum ſextum.

r Ecedat itaq; ab aía mea oís in-
iuſtitia, ut te diligam dñm deũ
meum ex toto corde meo &ex
tota aía mea,& ex oíbus uiribus meis:
recedat oís zelotypia ne tecũ aliquid
amẽ, qđ pp te non amẽ. O`uere unice
amor,&uere dñe:cũ uero pp te aliquid
amo non illud amo,ſed te pp quẽ amo
qđ amo. Tu.n.uere ſolus es dñs,cuius
dñari ſup nos,hoc eſt ſaluare nos: nr̃m
uero ſeruire tibi,nihil eſt aliud q̃ à te ſal
uari. Quæ.n.ſalus tua ô dñe c⁹ eſt ſalus,
&ſup pplm tuum bñdictio tua,niſi qđ
à te accepimus ut amemus te, uel ame-
mur à te?Idcirco dñe filiũ dexteræ tuæ
hoíem quem cõfirmaſti tibi Ieſum.i.ſal
uatorem appellari uoluiſti.Ipſe.n.ſaluũ
faciet pplm ſuũ à pctís eo℞,&non eſt
Mat.1.d alius in quo ſit ſalus,q docuit nos ama-
re ſe cũ uſq; ad mortẽ crucis prior ipſe
dilexit nos, & lauit nos amando & dili
gendo,ſuſcitans nos,ut amemus eum q
prior uſq; in finẽ dilexit nos,hæc eſt iu-
ſtitia filio℞ hoím:ama me, qa amo te:
rarus aũt qui dicere poſſit, amo te ut a-
mes me, hoc tu feciſti, qa ſicut clamat
& p̃dicat ſeruus amoris tui,prior dilexi
ſti nos, & ſic planè ſic eſt amaſti nos
prior,ut amaremus te,nõq; egeres ama
ri à nobis,ſed qa id ad qđ nos feciſti,eſ
Heb.1.a ſe non poteramus niſi amando te. Iõq;
multipharíã multiſq; modis olim deus
locutus patribus in ꝓphetis, nouiſſime
diebus iſtis locutus es nobis in filio, in
uerbo tuo quo cœli firmati ſunt & ſpũ
oris eius oís uirtus eo℞. Loq tuũ i filio
tuo non aliud fuit q̃ in ſole.i.in manife-
ſto ponere tabernaculũ tuũ. Quantũ et
qũo nos amaſti q ꝓprio filio non pepci
ſti,ſed ꝓ nobis oíbus eũ tradiſti, qui ẽt
dilexit nos & tradidit ſemetip̃m ꝓ no Rom.8.
bis,hoc eſt uerbũ tuum ad nos dñe,hic Gal.2.d
op̃s ſermo, qui dũ mediũ ſilentiũ tene- Sap.18.c
rent oía ꝓfundũ.ſ.erroris,à regalib. ſe-
dib.uenit,dur⁹ erro℞ debellator,&dul
cis amoris cõmẽdator. Et qcqd fecit,
qcqd dixit in terris uſq; ad opprobria,
uſq; ad ſputa,& alapas, uſq; ad crucẽ,
& ſepulcrum, non fuit niſi loq tuum no
bis in filio amore tuo ꝓuocans & ſuſci-
tans ad te amorẽ nr̃m. Sciebas.n.crea-
tor aía℞ deus in aíabus filio℞ hoím co
gi non poſſe,ſed ꝓuocari oportere affe
ctum iſtum, ſił ẽt quia ubi coactio,iam
nec libertas:ubi nec libertas, nec iuſti-
tia. Tu aũt dñe iuſte ſaluare nos uole-
bas, qui nullum ſaluas nec damnas niſi
iuſte, ipſe nobis formans iudicium &
cauſam ſedens ſuper thronum, & iudi- Pſal.9.a
cans iuſtitiam, ſed qm̃ tu feciſti ut om- Rom.3.c
ne os obſtruatur, & ſubditus fiat om- Rom.9.d
nis mundus deo, eum miſereris cuius
miſereris,& miſericordiam pręſtas cu-
ius miſertus eris, uoluiſti ergo ut ama-
remus te: qui nec iuſte poteramus ſal-
uari, niſi amaremus te: nec amare te
poteramus niſi procederet à te. Ergo
domine ſicut Apoſtolus amator tui di
cit & nos iam diximus, prior dilexi-
ſti nos, & prius diligis omnes dile-
ctores tuos.

Capitulum ſeptimum.

s Ed nos domine te diligimus
affectu amoris à te nobis in-
dito: tu uero conditor om-
nium & affectuum bonorum, & ani-
marum afficiendarum, nunquid acci-
denti uel incidenti amoris affectu amas
quos amas: uel aliquo modo in ali-
quo afficeris,qui et omnes facis,et om-
nia?

nía. Abſit. Abſurdũ eſt,procul à fide,
alienũ ab oíum creatore. Qũo ergo nos
amas ſi nos amore nõ amas. Sed amor
tuus bonitas tua eſt, ò ſumme bone &
ſummũ bonũ,ſpũſſctũs ꝓcedẽs à patre
& filio, q ab initio creaturæ fertur ſup
Gene.1.a aq̃s.i.ſup mẽtes filio℞ hoíum fluctuan-
tes,oíbus ſe offerẽs,oía ad ſe trahens in-
ſpirãdo,aſpirãdo,& noxia arcẽdo, ꝓuí
dẽdo utilia,deũ nob̃ & nos uniẽs deo.
Sic.n.ſpũſſctũs tuus q amor dr̃ pr̃is &
filij,& unitas,& uolũtas,p gr̃am ſuã in
nobis inhabitãs,& dei in nobis charita
Rom.5.a tẽ cõmendãs,& p ipſam ip̃m nobis cõ
ciliãs: deo nos unit p inſpiratam nobis
uolũtatẽ bonã,cuius bonæ uolũtatis ue
hemẽtia amor dr̃ in nobis,quo amam⁹
Amoris definitio. qđ amare debemus, te.ſ. Nihil.n.aliud
eſt amor q̃ uehemẽs,& bñ ordinata uo
lũtas. Amas ergo te ô amabilis dñe i te
ipſo cũ à pr̃e & filio ꝓcedit ſpũſſctũs,
amor pr̃is ad filiũ, & filij ad pr̃em, &
tãtus eſt amor ut ſit unitas; tãta eſt uni-
tas ut ſit homouſiõ.i.pr̃is & filij eadem
ſub̃a. Amas & teipſum in nobis immit
tẽdo ſpm̃ filij tui in corda nr̃a à dulcedi
ne amoris, & uehemẽtia inſpiratæ à te
Rom.8.c nobis bonæ uolũtatis clamãtẽ, Abba
pr̃,ſic nos efficiẽs tui amatores, imò ſic
teipſum in nobis amãs:ut q primũ ſpe-
rabamus,qa noueram⁹ nomẽ tuũ dñe,
& gloriabamur in te,q diligebamus no
men dñi in te. O dñe iã p inſpiratã nob̃
gr̃am,p ſpm̃ adoptionis tuæ, oía q̃ pr̃is
ſunt nr̃a eſſe cõfidẽtes, ipſo te noíe inuo
cemus p adoptionis gr̃am quo fili⁹ tu⁹
unicus p naturã. Sed qa hoc abs te to-
tũ eſt:cuius amare,hoc eſt, bñfacere,à
Iacob.1.c quo oẽ datũ optimũ,& oẽ donũ perfe-
ctũ à te eſt ſumme pr̃ luminũ: tu teip̃m
amas in nobis,& nos in te, cũ te per te
amamus,& in tm̃ tibi unimur inquãtũ
te amare meremur: & participes effici-
mur,ut dcm̃ eſt or̃onis illius xp̃i filij tui,
uolo ut ſicut ego &tu unũ ſumus,ita et
Acto.17.g ipſi unũ in nobis ſint. Genus.n.tuũ ſu-
mus dñe:genus dei ſicut dicit Apl's tu⁹
trãsferens ethnici ſnĩam de malo uaſe ĩ
uas bonũ, ut nõ niſi ipſam & uas bonũ
ſapiat. Genus inq̃ ſumus dei & dij filij Pſal.81.b
excelſi oẽs cognatione q̃dã ſpiritali ma 1.Ioã.3.a
gnã apud te uẽdicãtes affinitatẽ,cum p
ſpm̃ adoptionis filius tuus unũ nobiſcũ
nomẽ ſortiri nõ dedignať, & cũ ipſo &
p ip̃m p̃ceptis ſalutaribus moniti & di-
uina inſtitutione formati audemus di-
cere,Pr̃ nr̃ qui es in cœlis. Amas itaque Mat.6.b
nos,inquãtũ nos efficis tui amatores:et
nos amamus te, inquantũ à te ſpm̃ tuũ
accipimus(q eſt amor tuus) obtinẽs &
poſſidẽs oẽs affectionũ nr̃a℞ receſſus,
& pfecte eos cõuertẽs in puritatẽ ueri-
tatis tuæ,& ueritatẽ puritatis tuæ, ĩple
nũ amoris tui cõſenſum; ubi tanta ſit cõ
iũctio,tãta adhæſio,tãta dulcedinis tuę
fruitio, ut unitas ab ipſo dño nr̃o filio
tuo uocetur,dicẽte,Vt ſint ipſi unum in
nobis,tantæ dignitatis, tãtæ gloriæ, ut Ioan.17.d
ſubſequať & dicat,Sicut ego & tu unũ
ſumus ô gaudium ô gloriam,ô diuitias,
ô ſuperbiam.

Capitulum octauum.

h Abet.n.ſapientia & ſui gñis
ſuperbiam quæ dicit: Mecum
ſunt diuitiæ,& gloria, & opes
ſuperbæ,& iuſtitia. Quid autem eſt ab-
ſurdius uniri deo amore, & non beati-
tudine? Beati enim uere &unice,& ſin
gulariter & perfecte beati, qui uere &
perfectè amant te. Nullus aũt & nullo Pſa.143.c
modo beatus,qui non amat te. Btm̃.n.
dixerunt populum cui hæc ſunt, ſed mẽ
tiuntur, quia ſolus beatus cui eſt dñs
deus eius. Quid enim eſt beatum eſſe,
niſi non uelle niſi bonum: & omnia ha
bere quæcunque uult? Te igitur uelle
& uehementer uelle quod eſt amare,
& ſingulariter amare qui amari non di
gnaris cũ aliq̃ oíno re ſiue carnali, ſiue
ſpũali,ſiue terreſtri,ſiue cœleſti,quæ nõ
ametur pro te, hoc demum eſt non uel
le niſi bonum, hoc eſt habere quæcun-
que uult omnia, quia habet te quis, in-
quantum amat te. Ergo & amore, &
beatitudine uniti deo intelligimus, qđ
uere domini eſt ſalus,et ſuper populum
tuum, benedictio tua. Ideoq; oratio-
nes noſtras, uota, & ſacrificia,& om-

nia nr̃a offerimus tibi pater aſſidue,per
dñm nr̃m Ieſum Chriſtum filium tuũ,
credentes & intelligentes ex te,à te, &
ad te,per ip̃m nobis eſſe, quicquid nob̃
bene eſt,à quo ip̃m eſſe habemus. Quę
oĩa per ſubminiſtrationem ſpũs ſancti
tui habitantis in nobis credimus, & in-
telligis,quantum intelligere fas eſt,qui
ut dictum eſt conformans ſibi & uniẽs
ſpm̃ nr̃m ſpirat in nobis qñ uult, qũo
uult,quantum uult: cuius ſumus factu-
Ioan. 3.d ra,creati in operibus bonis,ex nr̃s ſancti
ficatio nr̃a,iuſtificatio nr̃a,amor nr̃. Ipe
enim eſt amor nr̃, quo ad te pertingi-
mus, quo te amplectimur, alioquin ò
incomprehenſibilis maieſtas, compre-
henſibilis eſſe uideris aĩæ te amanti. Li-
cet.n.nullus ſenſus cuiuslibet aĩę uel ſpi
ritus te comprehendat, tñ totum te q̃ꝫ-
tus es comprehendit amor amantis, q
totum te amat quantus es,ſi tñ eſt toti-
tas,ubi non eſt particularitas: ſi quanti-
tas,ubi non eſt tantitas: ſi eſt comprehẽ
ſibilitas,ubi hæc oĩa non ſunt. Sed cum
te amamus afficitur quidem ſpũs nr̃ ſpi
ritui tuo ſancto, per quem habitantẽ in
nobis charitatẽ dei diffuſam habemus
in cordibus nr̃is. Cũq; amor tu9, amor
pr̃is ad filium,amor filij ad pr̃em, ſpũs
ſc̃tũs habitans in nobis ad te eſt quod
eſt.i.amor,oẽm captiuitatem Siõ.i.aĩæ
nr̃æ,oẽs affectiones in ſe conuertens &
ſanctificans,amamus te, uel tu amas te
in nobis,nos affectu,tu effectu, unũ nos
in te efficiens per unitatem tuam.i.ip̃m
ſpm̃ſc̃tm̃ tuum, quem dediſti nobis, ut
ſicut non eſt aliud patri noſſe filium,ni-
ſi hoc eſſe quod eſt filius: nihil aliud fi-
lio noſſe pr̃em,niſi hoc eſſe quod eſt pa
Luc. 10.d ter. Vñ in Euangelio, Nemo nouit patrẽ
Ioan. 14.d niſi filius, & nemo nouit filium niſi pr̃.
Et ſicut ſpũi ſancto nihil eſt aliud noſſe,
uel comprehendere patrem & filiũ q̃ꝫ
hoc eſſe quod eſt pater & filius. Ita no-
bis (qui ad imaginem tuam conditi ſu-
mus, & ab illa per Adam inueterati per
Chriſtum ad illam renouamur de die in
diem) ut amantibus deum nihil ſit aliud
amare & timere deum,et mandata eius
obſeruare,quam eſſe, & unum ſpm̃ cũ
deo eſſe. deum.n.timere et mandata ei9
obſeruare,hoc eſt oĩs hõ adorande, tre
mende,bñdicende,da eum nobis. Emit Pſal. 103.d
te ſpm̃ tuum & creabuntur, & renoua-
bis faciem terræ. Non.n.in diluuio aq̃ꝝ
multaꝝ.i.in perturbatione & cõfuſio-
ne affectionum tam multaꝝ,tam diuer
ſaꝝ,ad deum approximabũt. Iam ſatis
dñe durauerit catachlyſmus iſte: pœna
filioꝝ Adæ. Adduc ſpm̃ ſup terram, re-
cedat mare,recedat antiquæ damnatio
nis ſalſugo, & appareat arida,fontẽ ui-
tæ ſentiens: ueniat columba ſpũſc̃tũs,
expulſo teterrimo alite & cadaueribus
ſuis incumbente: ueniat inq̃ꝫ columba,
ramo oliuæ.i.ramo refectionis & lumi-
nis,pacem annuntians. Sanctificet nos Gen. 8.b
ſanctitas & ſanctificatio tua,uniat nos
unitas tua,ut deo qui eſt charitas, uelut
cognata quadam affinitate per cha-
ritatis nomen ſociemur, & per uirtutem
noĩs uniamur. Sed intereſt dñe qũo qs
te amet. Multi.n.ſicut ait quidam à te
illuminatus,amant ueritatem lucẽtem,
& non amant redarguentẽ,iuſtitiamq;
multi colũt affectu,à qua ꝓcul ſunt effe
ctu,approbantes eam, & amantes eam
in ſe ipſa, non autem exercentes in ſe-
ipſis. Nunquid iſti uere te amant? Phi
mundi huius olim eam coluerunt & af-
fectu amoris, & effectu operis, intm̃ ut
diceretur de eis ab eis, Oderunt pecca-
re boni uirtutis amore. Sed conuincun
tur iuſtitiam non amaſſe qui non ama-
uerunt te,à quo fons & origo, & in quẽ
finis & recurſus uerę iuſtitię, & ſine quo
oẽs iuſtitię hominum,ſicut pannus men
ſtruatę,non.n.habebant fidem quę per Eſa. 64.b
dilectionem operatur, licet affectatum
quendam amorem, & opera quædam
hr̃ent honeſtatis,quæ quia ex fonte ue-
ræ iuſtitiæ non prodibant,nec in uerę iu
ſtitiæ finem ibant,tanto deſperatius er
rabant, quanto fortius extra uiam
currebant. uia enim pater Chri Ioan. 14.a
ſtus tuus qui dixit, Ego
ſum uia, ueritas
& uita.

Capitulum nonum.

Veritas ergo tua,uel uita ad quã
itur,ꝑ quã itur,uerã & ſimplicẽ
nobis deſcribit formam diuinę
& ueræ ph̃ię,dicens ad diſcipulos ſuos:
Sicut dilexit me pr̃, & ego dilexi uos.
Ioan. 15.b Manete in dilectione mea. Si præcepta
mea ſeruaueritis manebitis in dilectio-
ne mea, ſicut & ego præcepta pr̃is mei
ſeruaui, & maneo in eius dilectione. Ec
ce dilectus dilecti ſicut in Pſalmo legi-
Pſal. 118.n tur. Cũ pr̃ diligit filiũ, & filius manet in
dilectione pr̃is uſq; ad plenam manda
torum eius obſeruationem, rurſumq;
dilectus dilecti cum dilectus diſcipu-
lus diligit magr̃m xp̃m, uſque ad ob-
ſeruationem oĩum eius mandatoꝝ, &
uſq; ad mortis neceſſitatẽ nõ ꝑdit hanc
uolũtatem,in illuminatione ueritatis &
amoris eius, rebus oĩbus & idoneis ad
bonũ & ꝓnis ad malum, & inter utrũ-
que medijs bñ utens in bono, quod ꝓ-
prium eſt chriſtianæ uirtutis. Eſt.n.uir-
tus,ſicut iam añ dictũ eſt,bonus uſus li
beræ uolũtatis,opus uero uirtutis, bo-
nus illaꝝ reꝝ uſus,quibus etiã male uti
Deut. 6.a poſſumus. Exinde ne mãca ſit charitas,
Mat. 5.g docemur amare ꝓximum ſcd̃m legem
Mar. 12.c charitatis puram,ut ſicut deus non niſi
Luc. 10.e ſeip̃m amat in nobis, & nos ip̃m didici
Ioan. 13.d mus amare in nobis, ita & proximum
Rom. 13.c ſicut nos incipiamus amare in quo ſolũ
deum amamus ſicut in nobis ipſis. Sed
ut qd dñe tot uerba? Sed nuda eſt dñe
& gelida & algẽs miſera aĩa mea & de
ſiderãs calefieri tui amoris calore. Ideo
ueſtẽ nõ hñs panniculos hos undecũq;
collectos cõtraho & cõſuo ad tegendã
nuditatẽ meã, & nõ ut ſapiens illa Sare
ptana duo ligna,ſed ſurculos iſtos mi-
nutos,de deſerti mei uaſtitate, de cor-
dis mei ſpacioſa colligo uanitate,ut ali-
qñ ingrediar in tabernaculum domus
3.Re. 17.b meæ, & faciã mihi de pugillo farinę, &
de hydria olei ut comedã & moriar,uel
nõ tã cito moriar,imò dñe non moriar,
ſed uiuã & narrẽ opera dñi. Stans igr̃ in
domo ſolitudinis, quaſi onager ſolita
Pſal. 117.c rius & habitaculum hñs in terra ſalſugi
nis, & attrahẽs uentum amoris mei, os
meũ apio ad te dñe, & attraho ſpm̃. Et Oſee. 8.a
nõnunq; dñe quaſi clauſis oculis ad te
inhiãti mittis mihi in os cordis qd' non
licet mihi ſcire qd ſit. Saporẽ quidẽ ſen-
tio,dulcem adeo,ſuauẽ adeo & confor
tantẽ,ut ſi ꝑficeret̃ in me nihil ultra q̃re-
rẽ,ſed eũ accipiens,nullo corporis uiſu,
nullo aĩæ ſenſu,nullo ſpũs intellectu,ad-
uertere me ꝑmittis qd ſit. Cũ accepo,
tenere & ruminare uolo, & dijudicare
eius saporẽ, ſed ſtatim tranſit, deglutio
qdẽ illud,qcqd illud eſt in ſpẽ uitę ęter-
næ,ſed opationis eius uirtutẽ diu rumi-
nãdo oĩbus aĩæ meæ uenis & medullis
quaſi uitalẽ quẽdã ſuccũ optabã tranſ-
fundere: ut ab oĩbus alijs affectionib. de
ſiperet, & illud ſolũ & ſp ſapet,ſed feſti
nat tranſire. Et cũ de inqſitione eius,uel
acceptione,uel uſu,formata q̃dã linea-
menta memoriæ geſtio arctius imp̃ſſa
committere,uel etiam memoriam labi
lem ſcripto iuuare, re & experimento
cogor diſcere,quid illud ſit quod in euã
gelio dicis de ſpiritu, & neſcis unde ue-
niat aut quò uadat. Quęcunque.n. qua-
ſi quibuſdam lineamentoꝝ figuris com Ioan. 3.a
mendare curaui memoriæ, quoꝝ quaſi
quodam reductu cum uoluero,illuc me
recolligam,ac per hoc ſubeſſe mihi ue-
lim poſſe quotieſcũque uoluero,audies
à dño, Spiritus ubi uult ſpirat, & ſentiẽs
etiam in me,quia non qñ ego uolo, ſed
qñ ipſe uult ſpirat: oĩa illa mortua inue-
uio, & inſipida, & ad te ſolum leuãdos
eſſe oculos fons uitæ, ut in tuo ſolo lu-
mine uideam lumen. Ad te igitur dñe,
ad te ſunt, & ſint oculi mei ad te, in te,
de te proficiãt omnes animæ meæ pro-
fectus: & cum defecerit uirtus mea, quę
nulla eſt,poſt te anhelent omnes defe-
ctus eius. Sed interim quandiu me dif-
fers,quãdiu miſeram, & anxiã, & anhe
lantem poſt te animam meam protra-
his? Abſconde me obſecro in abſcondi Pſal. 30.f
to faciei tuæ à conturbatione hoĩum,et
protege me in tabernaculo tuo à con-
tradictione linguarum. Sed iam aſinus
reuocat, & pueri perſtrepunt.

Capitulum decimum.

N Vnc ergo domine, plena fide, te
deum colo, unum te omnium
principium & ſapientiam qua
ſapiens eſt quæcunque anima ſapiens
eſt, & ipſum donum quo beata ſunt q̄-
cunque beata ſunt: te unum deum co-
lo, adoro, benedico: te ex toto corde
meo, ex tota mente mea, & ex omnibus
uiribus meis, uel amo uel amare deſide
ro, quiſquis angelorum, uel bonorum
ſpirituum te diligit, ſcio quia & me dili-
git, diligentem ſe in te, quiſquis in te ma
net, & poteſt ſentire preces uel affectio
nes humanas: ſcio ꝙ in te me exaudit,
in quo & ego eorum gloriæ congratu-
lor. Quiſquis te habet bonum ſuum, in
te me adiuuat, nec mihi tui participi po
teſt inuidere. Solius enim apoſtatę ſpi-
ritus eſt, noſtram miſeriam ſuam face-
re lætitiam, noſtrum bonum ſuum da-
mnum, nimirum quia à communi om-
nium bono, & uera beatitudine lapſus,
nō eſt ſubditus ueritati, priuato ſuo gau
dens, & commune omnium odiens bo
num. Te igitur, deus pater, quo creato-
re uiuimus, te ſapientia patris per quam
reformati ſapienter uiuimus, te ſancte
ſpiritus, quem & in quo diligentes bea
te uiuimus, & beatiſſime uiuemus, uniꝰ
ſubſtantiæ trinitatem, unum deum, à
quo ſumus, per quem ſumus, in quo ſu-
mus, à quo peccando diſcedimus, cui
diſſimiles facti ſumus, à quo perire non
permiſſi ſumus, principium ad quod
recurrimus, forma quam ſe-
quimur, gratia, qua re-
conciliamur, ado-
ramus & bn̄-
dicimus
tibi
gloria in ſecula
ſeculorum, Amen.

EIVSDEM DE NA-
tura & dignitate amoris
diuini.

Capitulum primum.

A Rs eſt artiū ars amo-
ris, cuius magiſterium
ipſa ſibi retinuit natu-
ra, & deus author na-
turę. ipſe enim amor à
creatore iditus niſi na
turalis eius ingenuitas
adulterinis aliquibus affectibus præpe
dita fuerit, ipſe inq̄ꝫ ſe docet, ſed docibi
les ſui, docibiles dei. Eſt quippe amor Ioan. 6. c
uis aīæ naturali quodam pondere ferēs
eam in locum uel finem ſuum. Oīs em̄
creatura ſiue ſpūalis, ſiue corporea, &
certum hēt locum quo naturalr̄ fertur,
& naturale quoddam pondus quod fer
tur. pondus. n. ut ait quidam uere phs,
non ſemper fert ad ima, ignem ſurſum,
aq̄ deorſum, ſic & de cæteris. Nam &
hoīem agit pondus ſuum naturalr̄ ſpm̄
ferens ſurſum, corpus deorſum, unum-
quodq̄ꝫ in locum uel finē ſuum. Quis. n. Gene. 3. d
corporis locus? terra, inquit, es, & in ter
ram ibis. de ſpū uero in libro ſapiæ: &
reuertetur, inquit, ſpūs ad eum, qui crea
uit eum. Vide hoīem diſſolutum, qūo to
tus pōdere ſuo fertur in locum ſuum, cū
res bn̄ et ordine ſuo procedit ſpūs redit
ad deum, qui creauit eū, corpus ad ter-
ram, nec in terram ſolū, ſed in elemen-
ta, ex q̄bus compactum & formatum
erat. Cum. n. quiddā in eo terra, quiddā
aqua, & quiddā aër, ſibi uendicet cum
naturalis cōpactionis naturalis ſit diſſo
lutio, pōdere ſuo unūquodque recurrit
ad ſuū elementū, & tūc plena facta eſt
diſſolutio, cū hoꝝ oīm in locū ſuū facta
fuerit reſtitutio. Quę utrū corruptio, uel
putredo, & nō potius, ut dictū eſt, reſo-
lutio meliꝰ uocāda ſit iudicet q uult. Et
cū hoꝝ nihil à naturę ſuæ tramite aber
ret, ſola miſera aīa, & degener ſpūs cū p
ſe naturalr̄ cōtēdat, pc̄ti uitio corrupta
neſcit uel difficile diſcit ad ſuum redire
principium.

Pſal. 31. c principiū. Naturali q̄dē pondere ſuo ſp
co impellit cū beatitudinem deſiderat,
beatitudinē ſomniat nō niſi btūs eſſe q̄-
rit. Btūs aūt ille & nō alius: cuiꝰ eſt dn̄s
deus eius, ſed beatitudinē q̄rēs nō in re-
gione ſua, nec in uia ſua lōge aberrat à
naturali intētione ſua. Ideoq̄ꝫ amiſſa do
ctrina ſua naturali, opus iā hēt doctore
hoīe q de beatitudine q̄ naturalr̄ q̄ritur
amādo doceat, admonēdo ubi, & quo,
in q̄ regione, q̄ uia, q̄rat̄. Amor ergo ut
dcm̄ eſt ab authore naturę naturalr̄ eſt
aīæ humanæ inditus, ſed poſtq̄ꝫ legem
dei amiſit ab hoīe eſt docēdus. Non eſt
aūt docēdus ut ſit tanq̄ꝫ q nō ſit, ſed ut
purget̄, & qūo purget̄, & ut pficiat, &
qūo pficiat, ut ſolidet̄, & qūo ſolidet̄:
docēdus eſt. Nā & fœdus amor carna-
lis fœditatis ſuæ olim habuit magr̄os, ī
eo ꝙ corrupti erāt & corrūpebāt tā p-
ſpicaces, tā efficaces, ut ab ipſis fœdita-
tis amatoribus & ſocijs, doctor artis
amatoriæ recātare cogeret̄, qđ intempe
ratius cātauerat, & de amoris ſcribere
remedio, q de amoris carnalis ſcripſe-
rat incēdio, q in amoris incētiua uel ue-
tera q̄ſi p quēdā pruritū execrāda, uel ī
noua inuenicēda toto ſe effuderat īgenio.
Nō utiq̄ꝫ amoris carnalis feruorē uide-
bat̄ ille docere, q tā in docēdis q̄ꝫ in eo
q docebat ſine quouis rōnis tēperamen
to naturali quodā igne æſtuabat, ſed na
turalē eius uim in diſciplinatis q̄buſdā
diſciplinis in q̄dā erudiebat laſciuā inſa
niā, & ſupuacuis q̄buſdā fomētis luxu-
riæ in quādā purgebat īſanā laſciuiam.
in illis. n. prauis & neq̄ꝫ hoībus ex ſup-
fluēti carnalis concupiſcētię uitio, totus
depierat ordo naturæ. Quippe cū debi
to naturæ ordine ſpūs eoꝝ naturali pō
dere ſuo, amore ſuo, uel ſurſum ferri, &
redire ad deū dr̄et, q creauit eū carnis
humiliatus illecebris, non intellexit, &
Pſal. 48. c cōparatus eſt iumētis inſipiētibus, & ſi-
Gene. 6. a milis factus eſt illis, factiq̄ꝫ ſunt de q̄bꝰ
Pſal. 21. b diceret̄: Nō pmanebit ſpūs meus in ho-
minibus iſtis, q̄a caro ſunt. In quoꝝ p-
ſona factū eſt, inq̄t, cor meū tanq̄ꝫ cera
liqueſcēs in medio uētris mei. In angu-
ſta q̄ppe corporis parte, cor locatum
eſt, ubi q̄ſi mediū ſupioꝝ ſenſuū arcem,
& corporis inferioris ſicut ppl̄i humilio
ris quaſi quandā regeret & diſpenſaret
rēpublicā, totāq̄ꝫ circunquaq̄ꝫ cogita-
tuū & actionū regionē ad concupiſcen
tiæ carnalis ignē degn̄e q̄dā mollitie liq̄
ſcēs, totū defluxit in uentrē & in mediū
uētris, uidelicet, nō ſapiēs niſi ea q̄ uen-
tris ſunt, & de uētre in uentris inferiora
oīa cōfundens, oīa degn̄ans, oīa adulte- 1. Cor. 2. d
rans, amoris naturalē affectū puertēs in
brutū quēdā carnis appetitū: nō ſolū q̄
nō licet appetērē cū cōtumelijs corpis ī
paſſionibus ignominiæ, ſed adeo obli-
tū ſuæ antiq̄ generoſitatis, ut q creatus Rom. 1. c
erat deo ſoli, à corruptis & corruptori-
bus ſuis æſtimetur eſſe potius luxuriæ
naturale domiciliū & uitioꝝ oīm pro-
ſtibulū. Infœlices, qui ī tm̄ natura recla-
mante ſibi uiluerunt ut aīæ ſuæ locū qui
proprius dei creatoris erat, & nulliꝰ crea
turæ cōicabilis ſedem ſatanæ, ſedem
ſpurcitiarum, & omnis immunditię con
ſtituerent.

Capitulum ſecundum.

A Cturi igitur de amore prout de
derit ipſe cuius amori operis ip-
ſius ſudat intentio, primum q̄ſi
à primordijs ipſius narrationis ſeriē in-
choantes, quaſi per ſuccedentes ſibi æ-
tates profectuum eius proceſſum ordia
mur uſque ad ſenectam uberem, quę nō
eſt plena ſenilis doloris, ſed plena miſe-
ricordiæ uberis. Sicut enim ſecundum
ætatum incrementum uel decrementū
puer mutatur in iuuenem, iuuenis in ui-
rum, uir in ſenem, ſecūdum qualitatum
mutationes, etiam ætatum nomina mu
tantes: ſic ſecundum uirtutum profectū
uoluntas creſcit in amorem. Amor in
charitatem, charitas in ſapientiam. Nec
debet latere de amore, de quo agimus,
quibus ortus ſit natalibus, qua nobili-
tatis linea inſignis habeatur, uel quo o-
riundus loco. primus igitur eius nati-
uitatis locus deus eſt. Ibi natus, ibi ali-
tus, ibi prouectus, ibi ciuis eſt non ad-
uena, ſed idigena. à deo enim ſolo amor

datur, & in ipſo manet, quia nulli niſi ipſi & ꝓp ipſm debetur. Porrò ſi de natalibus eius agitur cũ trinitas deus hoĩem (Gen.2.c) crearet ad imaginem ſuam, quandam ĩ eo formauit trinitatis ſiſtudinem in q̃ & imago trinitatis creatricis reluceret, & ꝑ quã nouus ille mũdi incola, ſiſt naturalr ad ſiſe recurrente, principio ſuo, creatori ſuo indiſſolubilr inhæreret, ſi uellet, ne multiplici creaturaꝝ uarietate illecta, abſtracta, diſtracta, creata illa trinitas inferior à ſummæ creatricis unitate recederet. Etenim cũ in faciem noui hoĩs ſpiraculũ uitæ ſpũalem uim, .i. intellectualem quod ſonat ſpiratio et ſpiraculum: & uitalem .i. aĩalem qđ ſonat nomen uitæ infudit, & infundendo creauit: in eius quaſi quadam arce uim memorialem collocauit, ut creatoris ſꝑ potentiã & bonitatem memoraret, ſtatimq́ꝫ & ſine aliquo moræ interſtitio, memoria de ſe genuit rõnem, & memoria & rõ de ſe ꝓtulerunt uoluntatẽ. Memoria q̃ppe hẽt & continet quo tendẽdum ſit, rõ quid tenendũ ſit, uoluntas tẽdit, & hæc tria unum quiddã ſunt: ſed tres illæ efficaciæ, ſicut in illa ſumma trinitate una eſt ſubã, tres ꝑſonæ: in q̃ trinitate ſicut pr̃ eſt genitor, filius genitus, et ab utroq́ꝫ ſpũſſctũs, ſic ex memoria rõ gignit̃, ex memoria & rõne uolũtas ꝓcedit. Vt ergo deo inhæreret creata in hoĩe rõnalis aĩa, memoriam ſibi uendicat pr̃, rõnem filius, uolũtatem ab utroque procedẽtem, ab utroque procedẽs ſpũſſctũs. Ecce quibus orta natalib⁹ uoluntas, cuius natiuitatis, cuius adoptionis, cuius dignitatis, cuius nobilitatis.

Quæ cũ ꝑueniẽte & cooꝑante gr̃a ſpũi ipſi ſctõ q̃ pr̃is & filij amor eſt & uoluntas bono ſui aſſenſu incipit inhærere, et uehemẽter incipit uelle qđ deus uult. Et qđ uolendũ memoria ſuggerit, & rõ & uehemẽter uolẽdo efficit̃ amor. Nihil .n. aliud eſt amor quã uehemẽs ĩ bono uoluntas, ꝑ ſe .n. uolũtas ſimplex eſt affectus, ſic aĩa rõnali indutus ut ſit capax tã boni quã mali, bono replẽdus cũ adiuuatur à gr̃a; malo, cũ ſibi dimiſſus deficit in ſemetipſo. Ne .n. à creatore aliq̃d aĩæ deeſſet humanæ libã in utrãuis partẽ data eſt ei uolũtas, q̃ cũ adiuuãti cõcordat gr̃æ, uirtutis accipit ꝓfectũ, & nomẽ, & amor efficit̃: cum ſibi dimiſſa ſe ipſa ſcđm ſeipſam frui uult, ſui ĩ ſeipſa patit̃ defectũ: & quot hẽt uitia tot uitiorum ſortit̃ noĩa, cupiditatis, auaritię, luxuriæ, & alia hmõi. Primo itaq́ꝫ ꝓfectu ſuo uolũtas quaſi in Pythagoricæ lr̃ę biuio libera cõſtituta ſi ſcđm dignitatem naturaliũ ſuoꝝ erigitur in amorẽ, ſcđm naturalẽ uirtutũ ſuaꝝ ordinẽ de amore, ut dictũ eſt, ĩ charitatẽ, de charitate ꝓficit in ſapiam. Sin aũt nullo ordine ſui, iuſta tñ ordinatione dei, ꝑcipiti acta ruina, tenebris cõfuſionis obruta ſepelit̃ in inferno uitioꝝ niſi à gr̃a ei fuerit ſubuẽtum. Si uero in ima inferni relicta ſurſũ cœpit greſſum attollere, et gr̃am ſequẽs deducentẽ & enitentẽ, & adulta fuerit in amorem, iam in iuuentutis conſtituta fortitudine à ſpiritu timoris quo hactenus ut puer timebat, pœnam in ſpiritum pietatis, incipit proficere in eum à quo incipit iam nouam guſtare gr̃am, pie iam incipiens amare deum & colere, de quo ſcriptum eſt: pietas eſt cultus eius. Hic ergo iuuenis non ætatis ſed uirtutis naturalem fortitudinem excerat, & uirtutem nec iuuentutis, licet à ratione ea uetetur corrumpere naturalia perdat incentiua. Quibus ſi inſaniunt qui corrumpunt, qui in imagine pertranſeunt, quorum ſpiritus ut ſpiritus beſtiarum uel pecorum, quorum carnes iuxta prophetiam ut carnes ſunt (Exec. 23.c) aſinorum, multo magis eos qui in ueritate ſunt amoris & ſpiritualibus eius aguntur incentiuis in ſpiritualis iuuentutis feruore ſuo licet modo inſanire.

Grauis enim opprobrij res eſt
in naturam, ſi plus in deterius proficere
poſſunt
eius
corruptores q̃ꝫ in
bonum ueri amatores.

Capitulum tertium.

(.Cor.5.c) Vdi ſctãm inſaniam: Siue mẽte, inq̃t Apl̃s excedimus deo, ſiue ſobrij ſimus nobis. Vis ad hæc audire ĩſaniã: Si dimittis, inq̃t, eis pctm̃, (Exod.32.g) dimitte: ſin aũt, dele me de libro uitæ. (Rom. 9.a) Vis aliã? Ipm audi Apl̃m, Optabã, inq̃t anathema eſſe à xp̃o pro fratrib⁹ meis. Nõne q̃dã mẽtis bñ affectæ ſana q̃dam ur̃ inſania, cũ impoſſe ſit effectu hr̃e fixũ in affectu ꝓ xp̃o anathema uelle eſſe à xp̃o. Hoc ad ſancti ſpũs aduẽtũ apl̃oꝝ fuit ebrietas: hæc Pauli inſania, cũ diceret ad eũ Feſtus, Inſanis Paule. (Actu.26.f) Mirũ'ne erat ſi inſanire ꝓnuntiabatur, q̃ in ipſo mortis ꝑiculo ipſos iudices ſuos à q̃b⁹ pro xp̃o iudicabat̃, ad Xp̃m conuertere nitebat̃. Nõ hãc inſaniã multæ lr̃æ in eo faciebãt, ſicut dicebat rex ueritatẽ intelligẽs, ſed diſſimulãs, ſed ut dictũ eſt ſctĩ ſpũs ebrietas in qua & in paruo, & ĩ magno ſiſes eos ſibi facere geſtiebat, q̃ eũ iudicabãt. Et ut cętera omittã, q̃ maior, q̃ magis inopinata inſania q̃ꝫ hoĩem relicto ſcl̃o deſiderãtẽ & ardẽtẽ inhærere xp̃o pro xp̃o rurſum neceſſitate obediẽtiæ & charitatis fr̃næ inhærere ſcl̃o: tendentẽ in cœlũ ſemetipſum mergere in cœnũ. Hic eſt Beniamin adoleſcẽtulus q̃ in mẽtis ſuæ exceſſu nec ſe nec ſuũ aliquid ſentit, ſed eum ſolũ in quem totus exceſſit. Hac inſania inſani erãt martyres inter tormẽta ridẽtes. Cur hic nõ dicã qđ in feruore laſciuiæ ſuę laſciu⁹ poeta dicebat, Inſanire libet. Hic ergo licet emineat feruor iuuenilis, & feruens religionis curſus, q̃ quãuis adhuc in hoc ſtatu nec hẽat nec hr̃e debeat, frænũ tñ patitur rõnis. feruorẽ .n. nouitioꝝ non docẽt illæ miſericordes in ſe ipm diſcretiones, & diſcretionũ diſpenſationes, facileſq́ꝫ indulgẽtiæ ſuæ iudicio. Non tñ recuſandæ ſunt alieno: A ſeipſo in ſeipſum rigida debet eſſe cẽſura, & diſtricta ſeueritas: ad regẽtẽ aũt uel conſulentẽ paternã uel fraternã charitatẽ, & pietatẽ, lenis & obediẽs in oĩbus humilitas. Si alteꝝ deſit, uel in deſide & tepido non ſpero curſus ꝑſeuerãtiã, uel in principio timeo ruinã, ꝓp q̃ tota debet eſſe diſcretio nouitij, ſtultũ ſe in oĩbus pro xp̃o facere: & ex alieno pẽdere arbitrio, maxime ſi ſeniorẽ talẽ hẽt de quo certum eſt, q̃ à deo diſcit qđ hoĩem docet: ubi tñ ꝓficienti & obediẽti nõ facile ꝑſumenda eſt iudicãdi licẽtia, quãdiu manifeſte nil cõtra deũ ꝑcipit̃, donec lõga, & patiẽs expientia intellectum ſuꝑ his dabit auditui, ad eã itaq́ꝫ maxime ſe ſꝑ obediẽtiam ſtudeat exercere, de qua ſcriptum eſt: Caſtificãtes corda nr̃a in obediẽtia charitatis, hæc eſt .n. dei uolũtas & bene placẽs, & ꝑfecta, ad hæc aũt obtinẽda, & conſeruanda cõtinua appetenda ſunt ꝑſidia ſedulæ & lõganimis orõnis: in qua tãta ſit fides ut ſperet oĩa, tãta deuotio, ut deũ uideat̃ cogere, tãtus amor ut oĩa quæ petit in ipſa orõne ſe ſentiat obtinere. Tam benigna humilitas, ut in oĩbus non ſuam, ſed dei uoluntatem in ſe fieri præoptet. Studeat etiam hr̃i hic talis & amplectatur cordis puritatem, corporis munditiam, ſilentium uel uerbum ordinatum: oculos ſtabiles & non ſublimes: aures non prurientes, uictum & ſomnium ſobrium, & qui faciat non impediat boni operis diætam: manus continentes: greſſum mitem: non ridendo cordis prodere (Ingens humilitatis fructus) laſciuiam, ſed leniter ſubridendo gratiam: meditationes ſpirituales & aſſiduas: opportunas lectiones, & non curioſas: ad maiores ſubiectionem: ad ſeniores, reuerentiam: ad iuniores dilectionem: non deſiderare præeſſe, amare ſubeſſe, omnibus cum quibus eſt, uelle prodeſſe: non ſeueritate obrui, non lenitate exinaniri, in uultu ſerenitatem, in corde ad omnes habere dulcedinem, in opere gr̃am, hic etiam locus & tempus eſt uoluptates amputandi, uitia omnia extirpandi, uoluntates frangendi ut cæteris non uoluntatibus, ſed uoluntatum ſimulacris præciſis & amputatis ſicut adulterinis quibuſdam & ſponte naſcentibus ramuſculis, ſpes proficiendi augeatur, naturali & ueræ uoluntati.

Capitulum quartum.

1. Ioan. 2. b — I
Lle.n.non tam ſunt uoluntates
quam appetitus aíæ, concupi-
ſcentia.ſ.carnalis,concupiſcen-
tia oculoꝝ,& ambitio ſcl'i. Hic q plus
amat plus curat hic labor, hic opus eſt
multoꝝ ſudoꝝ, opus multoꝝ laboꝝ:
maxime cum adhuc amor cæcus quod
facit faciat,ſed neſciat adhuc ũn ueniat,
aut quò uadat:& ſic hmõi opet affecti-
bus,ſicut cæcus manib.q manib.qdem
opat, ſed nec manus uidet qbus opat,
nec opus qđ opat. Sicut.n.ſi uidens qs
in aliqđ opus erudiat non uidentẽ, tra-
hit docẽdum,curuat,erigit, & diſponit
in artem eum agens ſuſcepti opis: ſic p
oía q̃ ſupra dicta ſunt, cæcus amor ex-
trinſecus in quandam uitæ,&moꝝ for
mat honeſtatem. Cum uero interioris
hoís ſub̃a longo diſciplinę uſu emollita
plene poterit imprimi & informari in
eoꝝ formam, tũc fructum pacatiſſimũ
opabit ſalutis, tunc in re nõ in ſpe hoꝝ
oím & ſilíum percipit utilitatẽ. Quæ-
cũq3.n.obſeruanda texuimus,nondum
ſunt in affectu,ſed in deſiderio & rõnis
magiſterio:& de his oíb9 humil'r adhuc
Pſal. 118. c — cantat ad deum, Concupiui deſiderare
iuſtificationes tuas.Sicut tñ dixi de cæ-
co q̃uis adhuc non uideat ocl's:nõ ceſ-
ſet opari manus,ut q ꝓficere uult in ma
gno,fidelis ſit in minimo: & in eo ĩ quo
ex conditoris largitate iam ꝑrogatum
hẽt ius ptãtis,offm̃ exhibeat bonæ uolũ
tatis,in corpore.ſ.ꝓprio faciat qđ dicit
Rom. 6. c — Apl's:Humanum dico pp infirmitatem
carnis urę.Sicut.n.exhibuiſtis membra
ur̃a ſeruire ímunditiæ &iniqtati ad ini-
quitatem, ita nunc exhibete membra
ur̃a ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem,
ac ſic dicat cum amor in charitatẽ trãſ-
ierit, cum aía perfectam ſuam adepta
fuerit puritatem,tunc uobis dicam uel
indicam longe aliud qd & diuinum.
Nunc interim accipite iſtud humanũ,
ut ſicut in tpe ueteris negligẽtiæ &pcti,
liberi fuiſtis iuſtitiæ,iuſtitiæ in nullo, in
oíbus aũt pctõ exhibentes membroꝝ
offm̃,& hoc ad iniquitatem,ſic amodo
exhibeatis membra ur̃a ſeruire iuſtitiæ
in ſctificationẽ: in quo ſi fidelis ut dcm̃
eſt apparuerit, incipiet in ſeipſo expiri,
qđ Dauid dixit,In noíe tuo leuabo ma- — Pſal. 62. b
nus meas. Sicut adipe & pinguedine re
pleat aía mea. Si.n.ſpũ ſcã carnis mor- — Rom. 8. c
tificauerit,ſi deum in ope ſuo gl'ificaue-
rit,ex hoc aía adipe gr̃æ & pinguedine
ſcti ſpũs repleta, renouari ícipit ſpũ mẽ
tis ſuæ, & induere nouũ hoíem,q ſcđm
deũ creat9 ẽ í iuſtitia & ſctitate ỽitatis.
Ex hoc.n.iam reꝝ facies noua ei incipit
apparere,chariſmata meliora(in quoꝝ
æmulatione hactenus laborauerat) fa-
miliarius ei apire corpus, ſctís humilia-
tum diſciplinis,ex cõſuetudine iam bo-
na in ſpontaneũ ſpũs ſeruitium trãſire:
noui hoís interior facies de die in diem
renouari, & uſq3 ad ſpeculanda dei bo-
na reuelari iam frequentes & improui-
ſæ theophaniæ, & ſctõꝝ ſplendores
aíam continuo laborantem deſiderio
incipiunt refocillare, & illuſtrare: qa ſa-
pientia occurrens in uíjs hilariter ſicut
dicit Iob,abſcondit lumen in manib. & — Iob. 36. d
ꝑcipit ei ut rurſus adueniat, & annũciat
de ea amico ſuo, ꝙ poſſeſſio eius ſit, &
ad eam poſſit aſcendere. Ex quo iã diu
laborans aía inſolitas quaſdam & dul-
ces affectiunculas incipit colligere,in q
bus tenere reqeſcit cũ adſunt: cruciatur,
cum auferunt, & non redeunt ad uotũ.
Sicut.n.ruri enutrita & ruralibus aſſue
ta cibarijs,cũ affectiones has,quas dixi
mus q̃ſi in primo ingreſſu aulæ regię cœ
perit deguſtare,nonnunq3 ignominioſe
depulſa,uiolẽter expulſa,in domũ pau-
pertatis ſuæ,uiꝝ ultra redire adqeſcit, — Locus corruptus.
& frequenter ad ianuã recurrens, ípor-
tuna,íproba, & anxia,ſicut inops,ſicut
mẽdica,ſperãs,ſuſpirãs,inſpicit,ſuſpicit
ſiqd ſibi porrigat,ſiqñ apiat, & aliqñ í-
probitate &importunitate ſua,ſic euin
cit omnia obſtacula & tranſgredit: ut
uſq3 ad interiorem ſapientiæ menſam
præcipiti trãſiliens deſiderio,impudẽs,
& illico re explenda aſſideat conuiua
& audiat. Comedite amici & inebria-
mini chariſſimi.

Capitulum quintum.

E
X hoc iam ínaſcit ſanctæ pau-
pertatis amor, latẽdi ſtudium,
odium ſecularium diſtractio-
num,orõnis uſus,pſalmodia frequens.
Sed graue,niſi impediat,occurſat tenta
tionis impedimentum:qđ multoꝝ cur
ſum uſq3 huc ꝓſperꝝ & fœliciſſimũ uel
grauiter retardet, uel retro nõnunq3 in
quandam teporis ignauiam reflectat.
Qđ.n.à pr̃e pio í uia accipit ne deficiat,
ſic incipit hr̃e q̃ſi ſufficiat:&hic ꝓficien
di metam conſtituẽs ubi deſinit ꝓfice-
re,ibi incipit deficere. Quinetiam con-
culcans gr̃am dei, & uanam de ipſa cõ
tra ipm̃ ſibi fabricans fiduciam, uel in
ore,uel in corde iactat ſe non uſq3q̃q3 à
deo derelictum,toties ſibi iudicium mã
ducans & bibens, quoties uiſitationis
& conſolationis à deo accipit gr̃am,et
inde non in dñi,ſed in uolũtatum ſuaꝝ
executionem ꝑſumit fiduciam. Inimici
dñi,ait Pſalmiſta,mentiti ſunt ei,& erit
Pſal. 80. d — tp̃s eoꝝ in ſcl'a. Et cibauit illos ex adi-
pe frumenti, & de petra melle ſaturauit
eos, Audi cibatos, & audi inimicos,au-
di ſaturatos, & audi mentitos,audi non
ſolum frumentum,ſed adipem frumẽti,
non petram,ſed mel de petra,occultã.ſ.
& diuinam ſacr̃oꝝ gr̃am, de q̃ ſaturati
ꝑhibent,q inimici conuincunt, ꝙ ſi non
fuiſſent inimici nõ tam cito potuiſſent
ſaturari. Qui.n.ſaturatus eſt, non plus
petit q̃3 accipit,qa plenus eſt: & qđ ha
bet,ei ſatis eſt,hoc eſt, poſt primam il-
luminationem, ut ait Apl's, poſt guſtũ
doni cœleſtis,poſt participationẽ ſpũs
1. Pet. 2. a — ſcti,poſt guſtũ nihilóminus boni uerbi
dei uirtutumq3 futuri ſcl'i uolũtarie pec
cando poſt acceptam notitiam uerita-
tis rurſum ſibimetipſis filium dei crucifi
gendo conculcare & ſanguinem teſta-
Heb. 10. f — menti pollutum ducere in quo ſctificati
ſunt & ſpũi gr̃æ contumeliam facere.
Quid.n. aliud eſt filium dei crucifigere
q̃3 facere mala,ut ueniant bona? confi-
denter peccare & cruci Xp̃i qcqd pec-
cant imponere? O ſi audiant qđ ſequit,
terra ſæpe ſuperuenientem imbrẽ bibẽs
& generans herbam opportunam his
à quibus colit accipit benedictionem à
dño, ꝓferens aũt ſpinas & tribulos re-
proba eſt, & maledictioni ꝓxima,c9 fi-
nis eſt in combuſtionem. Sed redeam9
ad meliora ut ait ipſe Apl's & uiciniora
ſaluti.Iam ergo bonæ ſpei iuuenis cuius
deus iuuentutem incipit lætificare, cre-
ſcere incipit in uiꝝ ꝑfectũ, in menſurã — Eph. 4. c
ætatis plenitudinis Xp̃i.Iam.n.amor in
cipit confortari, & illuminari, & tranſ-
ire in affectum & nomen maioris uirtu
tis, & amplioris dignitatis. Amor qp-
pe illuminat9 charitas eſt, amor à deo,
in deo,ad deum. Charitas aũt de9 eſt,
deus inqt charitas, breuis eſt laus, ſed
concludens oía. Quicqd de deo põt di — Laus charitatis.
ci, põt dici & de charitate, ſic tñ ut con
ſiderata ſcđm naturas doni, & dantis, í
dante nomen ſit ſub̃æ, in dato q̃litatis,
ſed ꝑ emphaſim donũ ẽt charitatis de9
dicat,in eo ꝙ ſuꝑ oẽs uirtutes uirt9 cha-
ritatis deo cohęreat, &aſſimilet. De cha
ritate qd dicemus? audiuimus famam
eius,non nouimus eam,nõ uidimus eã:
Apl's eam nouit, qui excellentiorẽ uiam
eam appellans, in laudem eius totum
ſe effudit,dicens: Et adhuc excellentio-
rem uiam uobis demonſtro. Si linguis — 1. Cor. 13.
hoím loquar, & angeloꝝ,charitatẽ aũt
non habeam, factus ſum ueluti æs ſo-
nans,aut cymbalũ tiniens. Et ſi habue-
ro ꝓphetiam, & nouerim myſteria oía
& oẽm ſciam, & ſi habuero oẽm fidem
ita ut mõtes transferã,charitatẽ aũt nũ
habeã,nihil ſum. Et ſi diſtribuero in ci-
bos paupeꝝ oẽs facultates meas & tra
didero corp9 meũ ita ut ardeã,charitatẽ
aũt non habeã,nihil mihi ꝓdeſt. Chari-
tas patiẽs ẽ,benigna ẽ,charitas nõ ęmu
lat,nõ agit ꝑperã,nõ ẽ ambitioſa, nõ q̃-
rit q̃ ſua ſunt,nõ íflat,nõ íritat, nõ cogi-
tat malũ,nõ gaudet ſuꝑ iniqtate,cõgau
det aũt ueritati, oía ſuffert, oía credit,
oía ſperat, oía ſuſtinet, charitas nunq3
excidit, ſiue ꝓphetiæ euacuabunt, ſiue
linguæ ceſſabũt,ſiue ſcía deſtruet,nunc
aũt manet fides,ſpes,charitas,tria hęc.
Maior aũt his ẽ charitas,hoc ẽ,iugũ do

mini ſuaue,& onus leue,onus qđ portã
tem portat, & leuigat onus leue euãge
lij,ſuaue eis qbus dicit ipſe dñs, Iam nõ
Ioan.15.b dicã uos ſeruos,ſed amicos meos. Qui
.n. prius portare non poterat p̃cepta le
gis,poſtea leuia ſunt p̃cepta euangelij,
p coopantem grãm. Qui primum non
poterat implere, Nõ occides,poſtea le-
ue hẽt p frib. aĩam ponere,& ſic de re-
liqs,ſicut cũ iumento imponĩt onus gra
ue & refugit q̃ſi importabile,adducĩt q̃
driga uolubilis .i. euangeliũ diſcurrens
p totum mundum & onus qđ q̃ſi gra-
ue refugiebat primum,poſtea ſine labo
re trahit duplicatũ. Sic auicula q̃ implu
mis eſt & ſine alis ſeipſam non põt por
tare,pondere plumaꝝ & alaꝝ addito,
aduolat ſine labore,ſic & panis durus q
p ſe tranſire nõ põt adiectione lactis uel
alterius liquoris collabilis fit in guttu-
re. Amor ergo prius habuit conatũ &
aliquem affectum: charitas effectũ. Iam
.n. tanto leuius opaĩ charitatis manus
quanto eam adiuuat illuminatus ocl's.
Primum qdem opamur p manũ, dein-
de manu tergimus oculum, unde dicit,
Pſal.118. A mandatis tuis intellexi. iam.n. incipit
opa ſua intelligere, & affectiones diſ-
cernere, iam ſic afficiĩ uirtutib. ut ſicut
deo, hoc eſt eſſe ꝙ bonum eſſe, ſic iam
iuſtæ & ſanctæ aię non al'r ſit eſſe q̃ ſan
ctæ, & iuſtæ, & piæ eſſe: Sanctæ, in ſe-
metipſa: iuſtæ, ad oẽs: piæ, ad deum. Ex
augmento .n. grãæ dei ſic inficit iuſtam
aĩam iuſtus affectus, ut iam in nulla ſui
parte uel cogitatuũ uel affectuum, uel
actuũ ſciat uel poſſit eſſe niſi iuſta, in to
to ſuo, in oĩ eo qđ eſt iuſtitiæ plene &
1.Cor.13.c ĩdiſſolubil'r affecta. Vñ dicit Apl's, Cha
ritas nunq̃ excidit: aliqñ qdẽ titubat,
uel deuiat affectionis uel opis effectus,
q̃diu in hac uita non põt uidere chari-
tas, niſi ex parte & p ſpeculũ ĩ ænigma-
te, ſed integer tñ ſemper & ſolidus ĩ ſua
uirtute ſuus permanet affectus.

Capitulum ſextum.

a Liud qppe eſt affectus, aliud af
fectio. Affectus, eſt qui gñali q̃
dam potentia & ppetua q̃dam
uirtute firma & ſtabili mentẽ poſſidet,
quam p grãm obtinuit. Affectiones ue-
ro ſunt q̃s uarias uarius reꝝ & tpm af-
fert euẽtus. infirmitas.n. carnis ex uitio
primæ originis ſæpe offẽdit, ſępe cadit,
ſæpe lædit grauiter, & lædiĩ mente inte
rius dolente, & patiente, potius q̃ agen
te, qđ pperam foris geriĩ, nec tñ chari-
tatem pdente: ſed ex charitate gemente
& clamante ad deum, Infœlix ego hõ,
qs me liberabit de corpore mortis h⁹?
Vñ dicit Apl's, Ego, inqt, mẽte ſeruio le- Rom.7.d
gi dei, carne aũt legi pcti. Et rurſũ, Non
ego operor illud, ſed qđ habitat in me
pctm̃: itaq; qſqs ille ẽ, ſicut dicit B. Ioã-
nes, ſcđm hoc qđ natus eſt ex deo .i. 1.Ioan.3.b
ſcđm interioris hoĩs rõnem, in tm̃ non & 5.a
peccat, inquantũ pctm̃ qđ corp⁹ mor-
tis foris opaĩ, odit poti⁹ quã approbat
ſemine ſpũalis natiuitatis quo ex deo
natus eſt, eũ interius cõſeruãte. Qđ etſi
interim aliqñ incurſu pcti lædiĩ, & atte
riĩ, radice tñ charitatis ĩ altũ defixa, nõ
pit. Imò ſtatim fœcũdius & uiuaci⁹ cõ-
ualeſcit in ſpem boni fructus, & ſurgit.
Sic.n. dicit B. Ioãnes. Oĩs.n. q natus eſt 1.Ioan.3.b
ex deo pctm̃ non facit: qm̃ ſemẽ ipſius
ĩ eo manet, & nõ põt peccate q ex deo
natus eſt. Notãda uis uerboꝝ. Nõ, iqt,
pctm̃ facit qđ patiĩ, potius q̃ facit, qui
natus ex deo: & noc põt peccare perſe-
uerando. ſ. in pctõ, dum legi dei cũ mẽ-
te ſeruit, ẽt carnem feſtinat ſubigere, q̃
tentatione & pctõ incurrẽte legi pcti ui
debatur ſeruire. Petrus cum peccauit,
charitatem non amiſit, quia peccauit Mat.16.g
potius in ueritatem quàm in charita-
tem, cum ſe nõ eſſe mentitus eſt in ore,
cuius totus erat in corde. Ideoq; nega-
tionem falſitatis continuo lacrymis la-
uit ueritas charitatis. Sic & Dauid cum 2.Re.11.a
peccauit, charitatem non perdidit, ſed
obſtupuit quodam modo in eo chari-
tas: ad uehementem tentationis ictum
& charitatis in eo nequaquam facta eſt
abolitio, ſed quaſi quædam ſoporatio, 2.Re.12.c
quæ mox ut ad uocem arguentis pro-
phetæ euigilauit, continuo in illam ar-
dentiſſimæ charitatis confeſſionem eru

pit: Peccaui dño, & continuo audire me
ruit: dñs tranſtulit à te pctm̃ tuũ, nõ mo
rieris, adhuc in laude chatiratis, amor ĩ
fide, & ſpe, charitas in ſe ipſa eſt & p ſe
ipſam: põt ẽt eſſe, ut fides & ſpes ſint ſi-
ne charitate. Vt aũt charitas fidem &
ſpem in ſe non contineat, non põt eſſe. fi
des.n. qđ amaĩ eſſe aſſerit, ſpes pmit-
tit: amat igĩ, q in fide & ſpe amat, ſicut
amari põt, qđ crediĩ tm̃ & ſperaĩ: cha-
ritas creditũ & ſperatũ iam hẽt, iam te-
net, iam complectiĩ. amor igĩ fidei &
ſpei deũ uidere deſiderat, qa amat: cha-
ritas qa uidet, amat. Ipſa.n. ẽ ocl's, quo
uĩ deus, hẽt.n. aĩa ẽt ſenſus ſuos, hẽt uiſũ
ſuum uel oculum, q uidet deũ. Sicut.n.
corpus hẽt ſuos qnq; ſenſus, quibus aię
coniungiĩ uita mediante: ſic & aĩa ſuos
qnq; ſenſus hẽt, qbus deo coniungitur,
Rom.12.a mediante charitate. Vñ dicit Apl's: No
Eph.6.d lite conformari huic ſeculo, ſed renoua
mini nouitate ſenſus uĩi, ut pbetis q̃ ſit
uoluntas dei bona, & bñ placens, & p-
fecta. hic oñdiĩ qa p ſenſus corporis ue
teraſcimus, & huic ſclo cõformamur, p
ſenſum uero mentis renouamur in agni
tionem dei, in nouitatẽ uitæ, ſcđm uolũ
tatem & beneplacitum dei. Quinq;.n.
ſunt corporis ſenſus aĩales, uel corpora
les, quibus aĩa corpus ſuum ſenſificat,
ut ab inferiori incipiam tactus, guſtus,
odoratus, auditus, uiſus. Sil'r qnq; ſunt
ſenſus ſpũales quibus charitas uiuificat
aĩam. i. amor carnalis parentum, amor
ſocialis, amor naturalis, amor ſpũalis,
amor dei: p quinq; ſenſus corporis, me-
diante uita corpus aĩæ coniungitur: per
quinq; ſenſus ſpirituales, mediante cha
ritate, anima deo conſociatur.

Capitulum ſeptimum.

t Actui comparatur parentum
amor, qa affectus iſte prõptus
oĩbus & quodãmodo groſſus
& palpabilis, ſic ſe oĩbus naturali quo-
dam occurſu p̃bet & ingerit, ut effuge-
re eum non poſſis, ẽtſi uelis. Tactus.n.
ſenſus eſt totus carporalis q ex quorũli
bet corpoꝝ coniunctione conficiĩ, ſi tñ
unum eoꝝ aut utrũq; uiuat, ut tact⁹ eſſe
poſſit. Sicut.n. quoquo te uerteris, cor-
pus tuum nõ põt eſſe ſine tactu: ſic nec
aĩa tua ſine hoc affectu, pp qđ ĩ ſcriptu-
ris amor iſte non multum cõmendatur,
imò ne ſit nimius coerceĩ dicente dño,
Siqs non odit pĩem ſuũ aut mĩem ſuã,
non põt meus eſſe diſcipulus. Scđo gu-
ſtui cõparaĩ amor ſocialis, amor frĩnus,
amor ſanctæ & catholicæ eccleſiæ, de
quo ſcriptum eſt: Ecce quam bonũ &
quã iucundũ habitare frĩes in unũ. Quia
ſicut p guſtum uita adminiſtraĩ corpo- Pſal.132.a
ri, ſic illi mandauit dñs bñdictionem et
uitam uſq; ĩ ſcl'm: guſtus.n. licet corpo-
ral'r exerceaĩ, ſaporẽ tñ introrſus gñat,
quo aĩa afficiĩ, pp ꝙ corporalis qdẽ ma
xime hic ſenſus, ſed tñ ex parte aliq̃ etiã
aĩalis eſſe comprobaĩ. ſic & amor ſocia
lis, qa ex corporali cohabitatione ĩ unũ
ex ſil'itudine pfeſſionum, ex parilitate
ſtudioꝝ, alijſq; hmõi cauſis confœde-
raĩ, mutuiſq; officijs enutriĩ, maxĩe aĩa-
lis ẽẽ uĩ: ſed tñ ex magna parte & ſpũa
lis eſt, qa ſicut ſapor eſt in guſtu, ſic affe-
ctus fraternæ charitatis flagrat in affe-
ctu, de quo ſcriptũ eſt: Sicut unguentũ
in capite qđ deſcendit in barbam, bar-
bam Aaron, qđ deſcendit in oram ue- Pſal.132.
ſtimenti eius, ſicut ros Hermon qui de-
ſcendit in montem Sion. Tertio odori
comparatur amor naturalis, qui natu-
raliter ex ipſius naturæ ſimilitudine &
conſortio abſque omni ſpe recompen-
ſationis oẽm hoĩem diligit, q ex occul-
tis naturæ receſſibus ueniens, & animæ
ſe ingerens nihil humanum ab eo patiĩ
eſſe alienum. ſenſus aũt iſte magis ani-
malis eſſe uidetur quàm corporalis, id
eſt, odoratus, quia ad creandum eũ in-
terius corpus nihil agit præter leuem
inſtrumenti ſui uarium attractum. & li
cet hauſtus per corpus animam tãtum
afficit, non corpus, ſic & amor natura-
lis magis ſpiritualis eſſe uidetur quàm
animalis, quia præter ſolum conna-
turalis humanitatis reſpectum, non
conſanguinitas, non ſocietas, nec ali-
qua in eo omnino neceſſitudo huiuſ-
modi conſideratur. Quarto auditui

comparatur amor ſpũalis,amor inimi-
coꝝ.auditus.n.nihil interius.i.intra cor
pus operatᷣ,ſed exterius quodam mõ.i.
ad aures pulſans aĩam euocat ut exeat
& audiat. Sic & amorem inimicoꝝ in
corde nulla uis naturæ nullius alicuius
neceſſitudinis ſuſcitat affectus, ſed ſola
obediẽtia quę ꝑ auditũ ſignatur.Ideoq́;
amor iſte ſpũalis dr̃.Ideo ẽt quia ad filiĳ
dei ſilr̃itudinem & filioꝝ dei proficit di
Matt.5 gnitatẽ dicente dño:Bñfacite ĳs q̃ ode-
rũt uos,ut ſitis filiĳ pr̃is ur̃i q̃ ĩ cœlis eſt,
& reliqua. Quinto uiſui cõparatᷣ amor
diuinus.uiſus.n.principalis eſt ſenſus.ut
enim inter oẽs affectiones principatum
obtinet amor diuinus, ita à uiſu oclr̃oꝝ
cæteri ſenſus uidere dñr,cũ ſolus uideat
oclˀs.Dicimꝰ.n.tãge & uide,guſta & ui
de,ſicq́; de reliquis,ſicq́; ab amore diui
no cætera dñr amari,quæ bñ amantur:
cum luce clarius conſtet nil dr̃e amari,
niſi ꝑꝑ deum,nec amari rem q̃ ꝑꝑ aliud
quid amatᷣ,ſed id potius qđ amatur unũ
eſt à quo oĩs paternitas in cœlis & ĩ ter
Ephe.3.b ra noĩatur. Viſus uis q̃dã eſt aĩæ mera
& potens & pura, ſic & amor diuinus
potens eſt,q̃a magna operatᷣ:ſed eſt pu
rus,q̃a ſicut ille ait,nihil inq̃natũ in eum
incurrit. Nõ.n.dignatur deus amari cũ
aliqua alia re,q̃ ꝑꝑ ipm non amatur. Vi
ſus itẽ in eminẽti corꝑis arce & inſigni
capitis loco poſitus,& ſcđm ipſius cor-
poris formã infra hẽt,& ordine,et digni
tate,& uirtutis potẽtia oĩa cęteroꝝ ſen
ſuum inſtr̃a, ipſoſq́; ſenſus quos, ut ita
dicã,amabiliores,ꝓpinquores: quos ue-
ro corꝑales, remotiores. infimus.n.o-
mnium & cæteris ignobilior, tactus,li-
cet cõis eſſe uideatur totius corꝑis, tñ
ꝓpriæ manuũ eſt. Sic mens q̃ caput eſt
aĩæ & principales ipſius mentis, ſedes
eſſe debet amoris dei,ut ſub ſe hẽat, &
regat,& illuſtret,cæteros amores, nec
ſit in eis qđ ſe abſcõdat à calore eius,et
et lumine eius,quos q̃dẽ ſpũaliores hñs
Pſal.18.b ꝓpinquores,quos uel carnaliores & aĩa-
Deut.6.a liores,remotiores,cũ dilexerimus dñm
nr̃m ex toto corde nr̃o, & ex tota aĩa
nr̃a,& ex oĩbus uiribus nr̃is, & proxi-
mum nr̃m ſicut nos ipſos. Viſus ut dixi-
mus in digniori corꝑis loco ſedem hñs
ẽt ſuper ſeipſam aĩalitatis uirtutẽ aliq̃d
moliri ur̃:& mentis uel memoriæ quan
tum fas eſt geſtit imitari uirtutem, uno
horæ momẽto mediũ cœli ꝑuolans, in
uno momenti puncto, plurima terraꝝ
ſtadia trãſuolans:ſic et illuminatꝰ amor
dei,ſuam in aĩa chriſtiana ſedẽ obtinens
ad quãdã diuinæ potentiæ ſilr̃itudinem
eam prouehit,dum oẽm creaturã angu
ſtã & breuẽ imò nullam uideri facit, ad
comparationem dei, dum confidit ſua
eſſe oĩa,quæ patris ſunt, dum oĩa ei co- Rom.8.c
operãtur in bonum,dũ ſiue Paulus, ſiue
Cephas,ſiue mors,ſiue uita,ſiue oĩa quę
eius ſunt,& fidelis uiri totus mundus di
uitiarum eſt.

Capitulum octauum.

u Iſus ergo ad uidendum deum
naturale lumen aĩæ, ab authore
naturæ creatus charitas eſt.

Sunt autem duo oculi in hoc uiſu ad lu
men quod deus eſt uidendum naturali
quadam intentione ſemper palpitãtes,
amor,& ratio. Cum alter conatur ſine
altero non à deo proficit,cum inuicem
ſe adiuuant,multum pñt.ſ.cũ unus oclˀs Cant.4.i
efficiuntᷣ de quo dicit ſponſus in Canti-
cis, Vulneraſti cor meũ ô amica mea in
uno oclr̃oꝝ tuoꝝ,In hoc aũt plurimum
laborant ſuo unuſquiſque modo,quod
alter eoꝝ.i.rõ dum uidere non põt niſi
in eo quod non eſt,amor aũt non adq̃e
ſcit, requieſcere niſi ĩ eo quod eſt. Quid
eſt.n.quod rõ omni conatu ſuo poſſit
apprehendere,uel inuenire de quo dice
re audeat,hoc eſt deus meus,intm̃.n.ſo
lummodo põt inuenire quid eſt,inquan
tum inuenit,quid non eſt. Hẽt etiam ra
tio ſuos quoſdam tramites certos,& di
rectas ſemitas quibus incedit. Amor au
tem ſuo defectu plus proficit ſua igno-
rantia plus apprehendit. Ratio ergo ꝑ
id quod non eſt, in id quod eſt uidetur
proficere,amor poſtponens,quod non
eſt,in eo quod eſt,gaudet deficere. Cũ
tamen ut dixi inuicem ſe adiuuant & ra
tio docet amorem, & amor illuminat
rationem,

rõnem, & rõ cedit in affectum amoris,
& amor acq̃eſcit cohiberi terminis rõ-
nis. Magnum quid pñt. Sed q̃d eſt qđ
pñt? Sicut ꝓficere ꝓficiẽs in hoc & hoc
diſcere nõ potuit,niſi exꝑiendo: ſic nec
cõicare põt inexperto,q̃a ſicut dr̃ in ſa
pientia:In gaudio eius non miſcebitᷣ ex-
traneus. Rõ maiorem hẽt ſobrietatem,
amor btĩtudinem,inde q̃ppe ꝓceſſit,et
naturalr̃ in ſuum ſpirat principium. Ex
hoc iam aĩam ſuauitate hactenus & de
licĳs amoris tenerè enutritã,ſed & non-
nunq̃ pr̃næ pietatis diſciplinis attritã.
Ex hoc iam incip̃ fortis ut mors dilectio
ꝑuadit dulci amoris gladio ab amore
& affectu ſclr̃i ſic occidens eã funditus
& interimens ſicut mors interimit cor-
Gen.5.c pꝰ. Intm̃ ut dici đ ea poſſit,q̃ de Enoch
Hebr.11.a .ſ.qđ non inuenitᷣ in ſclr̃i actib. q̃a tranſ-
tulit eũ deus,ſed corpus morte ſua mor
tificatᷣ ab oĩbus ſenſib.ſuis:aĩa aũt mor-
te ſua ꝓficit magis,& uiuificatᷣ,& robo
ratᷣ,in ſuis fortiter,& conſtanter & pru
denter incedens iam in ſemitis ſuis, oĩ-
bus & greſſibus & quocũq́;, hactenus
ignorando,dubitando,& palpãdo,uix
audebat tendere pedem boni aſſenſus:
fortitudo.n.ſimplicis,uia dñi.à ſclr̃i ergo
actibus,& affectib. ſic mortificatᷣ ſicut
Gal.6.d Paulus apl̃s,Mihi,inq̃t,mundus crucifi
xus eſt,& ego mundo,Cum.n.alter nõ
curaret de altero:cũ ſuis ligati affectib.
ad ſe inuicem non poterant uel curabãt
accedere,ſibi inuicẽ crucifixi erãt Paulꝰ
Phil.3.d & mundus. Sed tñ cum Pauli conuerſa
tio tota eſſet in cœlis, nõ recuſabat q̃n-
cũq́; neceſſaria erat hoĩbus in terris,ꝑꝑ
Phil.1.c qđ cum gemitu dicebat. Cupio diſſol-
ui & eſſe cum Xp̃o. Multo.n.melius,et
ô q̃ melius eſt eſſe cũ Xp̃o:eſſe.n.Xp̃m
cum Paulo,ſicut & ipſe dixit,Ecce ego
uobiſcum ſum uſq́; ad conſũmationem
ſclr̃i,ſic inq̃ eſſe Xp̃m cũ Paulo, magna
Pauli ſecuritas: eſſe uero Paulum cum
Xp̃o,uel hic ꝑ cõtemplationem, uel ibi
ꝑ btĩtudinis pñtiam,btã & glr̃ioſa Pau-
li fœlicitas. Charitas ergo dei ſurſum eũ
attollebat, Charitas uero ꝓximi infra
eum ꝓmebat,q̃ſi à collo depẽdens. Vñ
ſequitur & dicit, Permanere autem in
carne neceſſarium ꝑꝑ uos. Affectus er-
go charitatis deo indiſſolubilr̃ inhærẽs
& de uultu eius oĩa iudicia ſua colligẽs Rom.12.a
ut agat uel diſponat exterius ſicut uolũ
tas dei boni & bñ placens & perfecta
dictat ei interius:dulce hẽt in uultum il-
lum ſꝑ intendere, & ſicut in libro uitæ
leges in eo ſibi legere uiuendi,& intelli
gere,illuminare fidem, roborare ſpem,
ſuſcitare charitatẽ: iam.n.& ſpũs ſctũs
euidenter ſctãm edocet aĩam,q̃d, q̃uo
ſit faciendum:& ſpũs fortitudinis uires,
uel uirtutes ſubminiſtrat faciendi: ſpũs
conſilĳ diſponit. Et cum aĩo illi uacat,
deo inhærere,deo efficitᷣ ſilr̃is ꝑ deuotio
nis pietatem, & uoluntatis unitatem.
Cum uero ad hoĩes & humana redire
cõpellitᷣ, à lege uultus dei & exhilaratã
faciem ĩ oleo charitatis dei, tã factis q̃
dictis,& ẽt glr̃ificatione quadam & gr̃a
exterioris hoĩs refert ad hoĩes ipſo ſuo
bonitatis quodã habitu, & gr̃a ſibi eã
exigit uel efficit apud eos reuerentiã,ut
ẽt in promptu habeat, in quo uoluerit
eoꝝ obedientiam. Nam & ſi ex occul-
to illo ad uitia delinquentium & corru
ptos mores errantium, aliq̃n exiens ex Exo.34.d
ueritate, & ſeueritate iudicioꝝ uultus Sap.11.d
dei q̃ſi facies cornuta apparet, & terri-
bilis,ubi uiſa fuerit à corrigendis ſcđm
inſolubilem ueritatis legem,oĩa agi &
diſponi in pondere,& menſura: ceditur
charitati & ira illa, charitatis intelligitᷣ
diſciplina:iõ rotæ ĩ q̃b.ẽ ſpũs uitę,ſꝑ eũt
ĩ uolũtatẽ dñi ꝑficiẽdã,nec reuertuntᷣ ad
faciẽdã ſuã:ſi iubentᷣ ꝑeſſe,ꝑſũt ĩ ſolicitu
dine,ſi iubentᷣ ſubeſſe,ĩ hũilitate:ſi aliq̃-
bus coeſſe,ĩ charitate. Si ꝑlati ſũt,ſũt ſi-
cut pr̃es ad filios:ſi ſubiecti,ut filĳ ad pa
tres ſuos:ſi cõuiuẽtes, oĩm ſeruos ſe fa-
ciũt:piꝰ ad oẽs affectꝰ: dulcis ĩ bono cõ
ſẽſus:occurſus ĩ hilaritate:cohabitatio ĩ
gr̃a:diſceſſus ĩ oñſiõe charitatis:ad mi-
nores q̃uis mõ mitis affectio cũ oꝑe:ad
pr̃es amor uſq́; ad ſubiectionẽ:ad maio
res,reuerẽtia uſq́; ad ſeruitutẽ:ñ q̃ ſua ſũt
q̃rũt,ſed q̃ ſunt oĩm. Et ad hæc oĩa q̃cq́;
lex illa ſũma ordinauerit, facile hñt &

membra corporis,& bonam uolunta-
tem cõmodare,cum ſpũs ſcti arram,&
pignus accepint ſeruitutem iſtam crea-
turæ,& membroꝝ ſuoꝝ in breui tranſ-
ituram in adoptionem & reuelatio-
nem filiorum dei.

Capitulum nonum.

Phil,2.a S Ed ueniamus ad eam quam di-
cit Apl's ſocietatẽ ſpũs & lau-
dem diſciplinę,ad bonum illud
& iucundũ cohabitationis frñæ in unũ
ubi mandat dñs bñdictionem & uitã,
Luc.12.d de quo dicit dñs:Nolite timere puſillus
grex,qm̃ placuit prĩ urõ dare uobis re-
gnum.Laus ergo hꝰ diſciplinę ab apl'is
ſumpſit exordium,q ſicut à dño didice
rant,uel à ſpũ ſcto,cꝰ uirtute nup ex al
to fuerant induti,modum conuiuendi
ſic ſibi inſtituerunt,ut eſſet multitudinis
Acto.4.f cor unum,aĩa una,& oĩa cõia,& eſſent
unanimiter ſp in tẽplo.hãc apl'icæ inſti-
tutionis formã qdã ęmulantes non hñt
domos,uel diuerticula,niſi domũ dei,
domũ orõnis:oĩa q̃cũq; faciunt,in noĩe
dñi faciunt, ſil' habitantes uno ordine,
una lege uiuẽtes,nil hñtes ꝓprium:nec
ipſa corpora ſua,nec uolũtates in ptãte
ſua hñtes.ſil' dormiunt,ſil' ſurgunt,ſimul
orant,ſil' pſallunt,ſil' & legunt:fixum &
ĩmobile ꝓpoſitum eoꝝ obedire prępo
ſitis ſuis & ſubiacere eis. Ipſi uero puigi
lantes ꝓ eis q̃ſi rõnem reddituri ꝓ aĩab.
eoꝝ re ipſa,ipſis p̃dicant,qđ in Ieremia
Hier.40.c pplo Iſrl',Godolias legit̃ p̃dicaſſe. Ego
ꝓ uobis rñdebo Chaldæis q ueniũt ad
uos. Vos aũt colligite frumentum,ui-
num & oleũ in uaſis urĩs,& habitate in
urbib.urĩs ſecuri.Riſumq; cordis ſui,&
gaudium Iſaac quotidie deo ꝓ eis ĩmo
lantes filium liberæ,filium repromiſſio
nis,reſeruant,& conſeruant Iſmael filiũ
ſeruitutis,cum pp eos fructũ negligunt
ſpũs,& ſeruiendo ipſoꝝ ſaluti actibus
ſeruitutis eoꝝ oẽs poſtponunt affectus
ꝓfectuum ſuoꝝ,ipſis uero perpetuum
p̃dicantes ſabbatum,à curis ſcl'i,à neceſ
ſitatum anxietatibus reddunt alienos.
Coactis.n.in breui neceſſitatibus ipſis
paruo uiuit̃,uilitas in ueſtib.ſobrietas in
uictu,& cæteris omnia pręfixæ legis ter
minata limitibus,ut nec plus habeat qs
q̃ licet hr̃e,& ſufficiat oĩbus,nec plus
hr̃e libeat ſi hñt qđ liceat hr̃e. Nunqd
non iſta eſt non terreſtris,ſed cœleſtis
paradiſus? Si in iſta paradiſo ſolis p̃la-
tis ꝑmittit̃ manducare aſſidue de ligno
ſciæ boni & mali.i.diſputationem ad-
miniſtrare diſcretionis,de ſubditis uero
quoꝝ eſt obedire nõ diſcernere. Siquis
illud tetigerit,morte moriat̃.Oẽs oĩ tpe
ſtudent oris ſilentio,inuicem cordis lo-
quunt̃ affectu.Crebris eoꝝ q p̃ſunt ex-
hortationibus oleũ addit̃ camino,licet
plus ipſi mutuo ſe excitent exẽplo,ho-
nore,& obſeqo,inuicẽ certatim ſe p̃ue-
niunt ſcđm Apl'm in ꝓuocatione ſe cha Heb.10.d
ritatis inuicem ꝓuocantes,inuicẽ ſuſci-
pientes.Nullum inter ſe patiunt̃ eſſe ſo-
litarium,ne dicat ei Salomon:uæ ſoli.
ſolitariũ eũ deputant q in conſcĩa ſua ꝑ
confeſſionem non uult hr̃e ſocium,uel
q nouis & ſolitarijs adinuentionib.ſuis
conturbat ſocietatem frm̃,ſiqñ res exi-
git & ꝑmittit̃ de rebus aĩę uel corporis
inire colloqũ.Sin aũt mitius ubiq; ſilẽ-
tium,ad ſtudium orõnis tanta & tã cõ
tinua ubiq; deuotio ut locus orõnis oĩs
ſicut locus diuinæ dñationis:pſalmoꝝ
tam pia,tam conſona,tam feruens me-
lodia:ut uitæ,& moꝝ,& bonoꝝ affe-
ctuum,non muſicæ,ſed charitatis regu-
lis melos compoſitum quadam ſimili-
tudine conſonantiæ deo repræſentare
& ſacrificare uideantur.In cõmunibus
pietatis ſtudijs,in quadam etiam uul-
tuum,& corporum,& habituum gra-
tia inuicem,in ſeipſis bonitatis diuinæ
uidentes præſentiam tanto ſe affectu
cõplectũtur,ut ſicut Seraphim in amo- Eſa.9.b
rem dei,alter ardeat ex altero,nec ullo
modo ſatis eſſe poſſit deferenti quod-
cunq; alter defert alteri. Hæc eſt ſpecia
lis charitatis ſchola,hic eius ſtudia ex-
coluntur,diſputationes agitant̃ ſolutio
nes non ratiocinationibus tm̃ quantũ
ratione & ipſa reꝝ ueritate & experiẽ-
tia terminantur.hic qui in proficiendo
laſſus eſt ſi reſidet ad ſarcinas q̃s adhuc

de ſuis & cohabitantium ſarcinis & ne
ceſſitatibus ſecum trahit,nec morietur,
nec retro regredi,nec ultra ꝓcedere le-
ge compellit̃.Et ſi fidel'r reſidens,hic ſar
cinas cuſtodierit,in triumpho uictoriæ
paꝝ ei erit diſſil'is q ulterius ꝓceſſerit.
Nõne locus eſt ſarcinaꝝ,ubi patimur
eos q ꝑ potentiam nos opprimunt,q̃ſi
caput nr̃m conculcantes,inimicos ſu-
pra dorſum fabricantes,filios q̃ſi in me
dio cordis amplexib.uulnerantes,foris
pugnæ,intus timores,quotidiana imò
Pſal.128.a continua oĩm ſolicitudo.Sed adhuc hẽt
Idithũ,qđ tranſiliat,adhuc grandis re-
ſtat uia,aſcendenti in montem dñi,&
ad domum dei Iacob:Vlterius tñ ꝓce-
dere fas non eſt,cũ ſarcinis,ſed & ſene-
ctuti ſua debet̃ reuerẽtia.ex hoc.n.iam
ſenectus incipit,ſed uenerabilis non an-
noꝝ,ſed uirtutum numero computata
ſpirans ſapienti maturitatem & reqem
laboꝝ,q̃ſi emeritæ militię p̃mium.Suſ-
cipiens.n.ſapĩa ꝓficiẽdi iter ꝑficiendũ,
charitatem qdem non abijcit,non deſe
rit ſed ꝓuehit,ſed tm̃ ꝑtenſum hẽt,ut di
ctũ eſt,ſarcinas eius portare,q̃ alijs iam
intendens rebus parare ſe & aptare co-
nat̃,ad intrandum in gaudium dñi ſui.
Odit ergo curas q̃ſcũq;,& ſiqñ aliquos
ſuſcipit labores,ſed laboꝝ nõ amat ſo
licitudines:uires qdem non deficiũt ad
portandum,ſed refugit impedimẽtum.
Excitans ergo in hoc ꝓficiendi gradu
dñs,& ꝓuocans ſctãm aĩam ad intran-
Deut.6.a dum,ut dcm̃ eſt,in gaudium ſuum:Dili
ges,inquit,dñm deum tuũ ex toto cor-
de tuo,& ex tota aĩa tua,& ex omnibꝰ
uiribus tuis,& ex tota mente tua.

Capitulum decimum.

Q Vatuor in deum à nobis & toti
exigunt̃ affectus,in eo qđ di-
cit,Ex toto corde tuo,totã ſibi
uendicat uolũtatem:in tota aĩa,totum
amorem:in oĩbus uiribus,uirtutem deſi
gnat charitatis:in tota mente,fruitionẽ
ſapię.Primum.n.ad deũ uoluntas aĩam
mouet,amor ꝓmouet,charitas cõtem-
plat̃,ſapĩa fruit̃.Sapĩa uero digne in mẽ-
te conſtituit̃. Quæ cum iõ mens dicat̃,
qđ meminit,uel eminet in aĩa:bene illi
adſcribit̃ uirtuti,q̃ ſup oẽs eminet uirtu
tes aĩæ.Eſt.n.mens,uis q̃dam aĩæ q̃ in-
hæremꝰ deo & fruimur:fruitio aũt hęc,i
ſapore quodã diuino eſt,uñ & à ſapore
ſapĩa.Sapor aũt iſte in guſtu quodã eſt.
Guſtum aũt iſtum digne nemo põt ex-
primere,nec ẽ q meret̃ guſtare.Guſtate Pſal.33.b
& uidete qm̃ ſuauis eſt dñs.hoc guſtu
ſcđm Apl'm guſtat̃ dei uerbũ,guſtant̃ 1.Pet.2.a
ẽt diuitiæ ſcl'i uenturi. Iam ergo de gu-
ſtu iſto,q ſaporem hẽt illum,in quo ſa-
pientia ſapit,ſubtilius ingrẽdum eſt,pri
mumq; dicẽdũ:qa licet ꝑ gradus ad ar
cem ſapĩæ uenerit,q aſcẽdit:tñ niſi ubi-
que in oĩ gradu uſq; ad ultimum,ſapĩa
(ſicut ipſa dicit in libro ſui Salomonis) Prou.15.b
q̃rentes ſe q̃ſiſſet & occurriſſet in uijs, Cant.3.a
oñdens ſe hilariter,nec uoluntas mouiſ
ſet:nec amor ꝓmouiſſet:nec charitati
contemplatio,nec ſapĩæ ꝓueniſſet frui-
tio. Itaq; ſicut cœperamꝰ,ꝓſequamur
de guſtu. Corpus Xp̃i uniuerſa eſt ec-
cleſia,tam ueteris q̃ noui teſtamenti.
In hꝰ corpis capite.i.prima & antiqori
& ſupiori parte q̃ eſt primitiua eccl'ia,
q̃tuor ſunt ſenſus,uiſus,auditus,odora-
tus,& tactus.Oculi ſunt angeli pp con
templationis ſubtilitatem:aures,pr̃iar-
chæ pp obedientiæ uirtutem:nares uel
odoratus ꝓphetæ,pp abñtium notitiã:
tactus uero cõis eſt ſenſus.Oẽs hi ſenſus
ante mediatoris aduẽtũ in capite erãt,
ſed languebãt inferiori corpore emor-
tuo pp unius ſenſus abñtiam.i.guſtus,
ſine cuius adminiculo,nec uiuere cor-
pus poterat,nec ſenſus ſuæ uim uiuaci-
tatis obtinere. Quicquid.n.ad totius
corporis ſpectat alimentum cũctis ſen-
ſibus,uniuerſo corpori appone,ſubpo-
ne,circũpone,ſi ſolus guſtus deerit,qd
ꝓderit?infunde aurib.intrude narib.uel
ꝑ q̃uis aliam partem obeſſe poterit,ꝓ-
deſſe non poterit.Guſtũ aũt q̃dam ſeqt̃
ſaporis dulcedo,quam in interiori ſuo
ſentiens aĩa mõ quodã ſingulari,& cę
teris ſenſib.incõicabili q̃ ſuſcipit,cũcta
diſcernit,et dijudicat,ſeq; oẽſq; ſẽſus ue
getat,& cõfirmat:guſtꝰ ꝟo i.capitis &

corporis confinio.i.in gutture poſitus, uelut utrũq; cõnectens, eum deſignat ꝙ ꝑ condõnem carnis paulominus eſt minoratus ab angelis, & Moyſe, & Elia, cæteriſq; pr̃iarchis, & ꝓphetis. Per exhibitionem patientiæ & humilitatis minorem ſe quodãmõ fecit, & humiliorem, cũ illi potenti uirtute dei & ſuos ꝓſternerent inimicos, ipſe uero ſuos do
Mat.5.f ceret diſcipulos. Siqs ꝑcuſſerit te in de-
Luc.6.f xteram maxillam, p̃be ei & alteram.
Hic .n. poſt ꝓphetas ueniens & pr̃iarchas, limes qdam legis & gr̃æ, capitis & corporis, per myſteria humanitatis ſuæ, & paſſiõis, & reſurrectionis, q̃cũq; in lege, & prophetis, & pſalmis, & hymnis ſalubria, q̃cũq; corpori uitalia, uel utilia, quaſi quoddam ipſius os deguſtans.i.intelligens & ꝑ ſe intelligenda corpori traijciens hõ Xp̃s, interiori quo
1.Cor.1.d dam diuinitatis ſuæ ſapore (q̃ ſapia nobis factus eſt ſapia dei Xp̃s) ſapida ea hẽt, nobiſq; facit ſapida uel utilia. In ſe .n. uiuens, & ꝑ ſe totum corpus uegetãs & conformans gaudium ſibi: gaudium angelis facit de conſũmatione corꝑis, gaudium pr̃iarchis & ꝓphetis de uiſio-
Ioan.8.e ne diei ſuę, ſicut ipſe dicit, Abraham pr̃ ueſter exultauit, ut uideret diem meũ, uidit & gauiſus eſt: gaudiũ uniuerſo corpori & uitã, ita ut quodã mentis tripudio uľi illo tactu, ſpũali uiuificati & cõ-
1.Ioã.1.a firmati clamemus: Qđ uidimus & audiuimus & manus nr̃æ contrectauerũ de uerbo uitæ. Iõq; in oĩb. or̃onib. nr̃is ubijcimus, Per Xp̃m dñm nr̃m: uel qa oẽs or̃ones nr̃as & ſacrificia ad deum pr̃em dirigimus ꝑ eum, ſicut ꝑ mediatorem nr̃m: uel qa qcqd ſperamus à patre luminum, oẽ datum optimum, & oẽ donum perfectum, non ꝑ aurem, non ꝑ nares, ſed ꝑ ip̃m petimus infundi os noſtrum, & guſtum nr̃m & ſapiam nr̃am:
Iac.1.c ut ſumenti poſſit eſſe ꝓficuum. Hic eſt guſtus, quem in Xp̃o facit nobis ſpũs intellectus, intellectus .ſ. ſcripturaꝝ & ſacr̃oꝝ dei. Vñ cum poſt reſurrectionẽ ſuam dñs diſcipulis apparuit. Tunc, inquit euangeliſta, aꝑuit illis ſenſum ut in

telligerent ſcripturas. Cũ.n. ſcripturaꝝ Luc.24.
interiorem ſenſum & uirtutem myſterioꝝ & ſacr̃oꝝ dei cœpimus, non ſolũ intelligere, ſed ẽt quadam, ut ita dicam, expiẽtiæ manu palpare, & tractare, qđ non fit niſi quodã conſciæ ſenſu, & experientię diſciplina intelligentis: imò ut plus dicam, intus in ſemetipſa legentis, & ſentientis bonitatem dei & uirtutẽ quam potenti bonitate cũ efficaci uirtute in filijs gr̃æ, opus ipſius gr̃æ oꝑať. Tunc demum ſapia qđ ſuum eſt exeqť, tunc quos dignos indicat unctione ſua, docet de oĩbus. Tunc appoſito bonitatis ſigillo dei, oĩa nr̃a pc̃tã uľ pacata unctione illa, & emollita imprimit & cõformat. Et ſi q̃ dura, ſi q̃ rigida inuenęrit, inculcat & infringit, donec lætitia ſalutaris dei recepta, & ſapiæ ſpũ princi-
pali confirmata ſc̃tã aĩa, læta ad deum Pſal.50.
decantet, Signatum eſt ſuꝑ nos lumen uultus tui dñe, dediſti lętitiam in corde meo. Vñ & dñs, Hæc eſt, inqt, uita ęterna, ut cognoſcant te ſolũ ueꝝ deum, &
quem miſiſti Ieſum Xp̃m. Btã ſcia in q̃ Ioan.17.a
continet̃ uita æterna: uita iſta ex illo guſtu, qa guſtare, hoc eſt itelligere. Ex hoc guſtu ꝑ hunc ſaporẽ in hac ſapia minimus ille Apľoꝝ ſatiatus, exhilarat⁹, cõ-
firmatus. Mihi, inqt, minimo oĩm ſc̃tõꝝ Eſa.3.b
data eſt hæc gr̃a, in gentib. euangelizare inueſtigabiles diuitias Xp̃i, & illuminare oẽs q̃ ſit diſpenſatio ſacr̃i abſconditi à ſcľis in deo, q oĩa creauit: ut inoteſcat principib. & ptãtib. in cœleſtib. ꝑ eccľiam multiformis ſapię dei, ſcđm p̃finitionẽ ſcľoꝝ in Xp̃o Ieſu dño nr̃o, in quo hẽmus fiduciã & acceſſum in cõfidẽtia ꝑ fidẽ ei⁹: & poſt pauca: Hui⁹, iqt, rei gr̃a flecto genua ad pr̃em dñi nr̃i Ieſu Xp̃i ex quo oĩs pr̃nitas ĩ cœlo & ĩ terra noĩať, ut det nob̃ ſcđm diuitias gľiæ ſuæ uirtutẽ corroborari, ꝑ ſpm̃ ei⁹ ĩ iteriori hoĩe habitare xp̃m ꝑ fidẽ ĩ cordib⁹ ur̃is, in charitate radicati & fundati, ut poſſitis cõprehẽdere q̃ ſit latitudo, logitudo, ſublimitas, & ꝓfundũ. Libet hic aduertere, ſi forte in ſenſu apľicæ ſapiæ aliquatenus penetrare poſſimus.

Capitulum

Capitulum undecimum.

C Ontra quatuor dei debemus duo. quatuor ſunt in deo potẽtia, ſapia, charitas, & ueritas uel ęternitas, quod unũ eſt. Nihil.n. uere eſt niſi qđ incommutabile eſt, ad q̃ duob⁹ modis rñdere nos cõuenit: potentiæ, q̃ põt nos punire: & ſapiæ, quam nil põt latere. Debemus timorẽ ueꝝ.i. quẽ non impedit torpor ſecuritatis, uel refugiũ ſimulationis. Simulatio eſt uel qñ fingimus laborem in p̃cepto, uel qñ irrationabilẽ miſericordiã ſimulamus in deo. Charitati & ueritati debemus amorem uerum.i. quẽ nõ impedit tepor affectionis uel ſcrupľs ſuſpicionis. Charitati.n. qd debet̃ niſi charitas? ueritas uero charitatis, & charitas ueritatis oẽm remouet ſcrupľm ſuſpitionis. Suſpitionẽ aũt dico ne nõ amet charitas, ne decipiat ue
Ephe.3.b ritas, ne defluat ęternitas. Vñ Paulus, ut poſſitis comp̃hẽdere cũ oĩbus ſanctis q̃ ſit lõgitudo, latitudo, ſublimitas, & ꝓfunditas. In ſublimitate nota potẽtiã, in ꝓfundo ſapiam, in latitudine charitatẽ, in lõgitudine æternitatẽ, ſiue ueritatem. Et hæc eſt crux xp̃i. Et alibi idem Apľs exprimẽs euidẽtius ſummæ in nobis ſapientiæ uirtutẽ. Propterea, inqt, & ego
Ephe.1.c audiẽs fidẽ ur̃am quæ eſt in deũ, & dilectionẽ in oẽs ſc̃tõs, non ceſſo gratias agẽs pro uobis, memoriã ur̃i faciens in or̃onibus meis ut deus (dñi nr̃i Ieſu xp̃i pr̃) gľiæ det uobis ſpm̃ ſapiæ & reuelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis ur̃i ut ſciatis q̃ ſit ſpes uocationis eius in ſc̃tõs, q̃ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis, & q̃ ſuꝑeminẽs magnitudo uirtutis eius in nos, q credimus ſcđm oꝑationẽ potẽtię uirtutis ei⁹, quã oꝑatus eſt in xp̃o ſuſcitãs illum à mortuis. Cũ ergo orãte Apľo & exaudiẽte deo datur nobis ſpũs ſapiæ & reuelationis in agnitionẽ eius.i. ut agnoſcamus eũ, & ſapiamus eum, uel ſapiat ip̃e in nobis cum illuminant̃ oculi nr̃i, ut uideamus bonũ, & bona boni intelligamus: ad q̃ nos trahit ſpes uocationis ei⁹ .ſ. diuitias gľiæ æternitatis eius in ſc̃tis, ĩ

his oĩbus nobis bonitas uel benignitas
apparet illuminãtis uel uocãtis. Cũ ue- Ad Ti.3.b
ro ut ſequamur uocãtẽ ẽt uirtus addit̃, ꝑ ipſam expientiã ſpũs ſapiæ reuelať nobis, q̃ uel quã ſit ſuꝑeminens magnitudo ueritatis eius in nos. Ex hoc igr̃ q ſic eſt ex guſtu diuinæ cõtẽplationis palato cordis ſanato, oĩa diſcernit, oĩa dijudicat. In authore oĩum bonoꝝ xp̃o, primũ ei ſapit ſua ad deũ cõuerſio, deinde pc̃tõꝝ remiſſio, poſtmodũ pro ira, cuius filij eramus, gr̃aꝝ multiplex augmẽ-
tatio, & hæc oĩa nõ niſi ꝑ dñm nr̃m Ie- Ephe.2.a
ſum xp̃m. Ipſe.n. eſt mediator nr̃, & ſapiẽtia nr̃a, cuius qđ ſtultũ eſt, ſapiẽtius
eſt hoĩbus. Nã cum talibus bonitas dei 1.Cor.1.c
abundaret & offerret̃ oĩbus, nec eſſet q reciꝑet, uel ſciret reciꝑe, uel reciꝑe doceret, nec q illuc poſſet aſcendere ubi bona hæc diſtribuunt̃, uel q huc poſſet deferre: opus erat mediatore inter nos & deũ, ꝑ quẽ nr̃a appropinq̃rẽt deo: & bona dei, nobis. Inijt ergo cõſiliũ tota trini
tas, cõſiliũ illud, de quo ꝓp̃ha dicit. Cõ Pſal.31.c
ſiliũ tuũ antiquũ ueꝝ fiat. uidebat qppe dñs quãtũ ad hoĩem oĩa cõfuſa, oĩa turbata, nihil ſtare in loco ſuo, nihil ꝓcedere ordine ſuo, uidebat hoĩem abijſſe ĩ re-
gionẽ diſſiľitudinis tã longe ut ꝑ ſe nec Luc.15.d
ſciret nec poſſet redire. Angelus.n. præſumpſerat ſimilitudinem dei dicens: Ponam ſedem meam ad aquilonem, & ero
ſimilis altiſſimo: homo ſiľr deus eſſe uo- Eſa.14.c
luit cui perſuaſum erat eſſe ſicut dij. Er- Hebr.1.a
góne, inquit deus pater, filius meus ſplẽdor gloriæ meæ & figura ſubſtantiæ meæ in ipſa mei ſimilitudine tot æmulos habebit, & pares. & ſocios? Præcipitatus eſt uterque. Videns imago dei, deus filius angelum & hominem qui facti erãt ad ipſam, id eſt, imaginem dei,
non tantum ꝙ ipſa.i. imago dei per in- Gene.1.d
ordinatum imaginis & ſimilitudinis ei⁹ appetitum periſſe: heu, inquit, ſola miſeria caret inuidia, ſed ſubueniendum eſt ei, cui ſubuenire non prohibet iuſtitia. Exhibeo me igitur bonum hominem, deſpectum & nouiſſimum uirorum, uirum dolorum & ſcientem infirmitatẽ,

ut zelet &imitetur in me humilitatem,
per quam perueniat ad gloriam, ad quã
præproperè feſtinat, ut poſſit audire à
Matt. 11. d me, Diſcite à me quia mitis ſum & hu-
milis corde, & inuenietis requiem ani-
mabus ueſtris.

Capitulum duodecimum.

a Ccinxit ergo ſe quodammodo
dei filius, & aggreſſus eſt per hu
militatem recuperare eum q re
cupari poterat, qui per ſupbiam pierat.
Itaq; inter deum & hoĩem medium ſe
faciens q recedens à deo, captus, &liga
tus à diabolo erat, hoc modo boni me-
diatoris & perſonã induit, & actũ fa-
Eſa. 11. a ctus eſt hõ. Egreſſa eſt uirga de radice
Ieſſe, & flos de radice eius aſcẽdit: & re
quieuit ſuper eũ ſpũs dñi, ſpũs ſapiæ &
intellectus, ſpũs cõſilij & fortitudinis,
ſpũs ſcię & pietatis, & repleuit eũ ſpũs
timoris dñi. Intelligite hic fortiſſimũ. ſ.
agonothetã nr̃m, q̃ſi cãpũ mũdi ingreſ-
ſum inũgi ad palæſtrã oleo ſpũs ſancti:
& exultantẽ gigantẽ ad currendã uiam
Pſal. 18 diſpẽſationis humanæ. Nota uero pro-
phetiã à ſupioribus cœpiſſe & deſcen-
diſſe ad inferiora: qa mediatoris annun
tiabat deſcẽſum. Nos uero p eaſdẽ ſpũs
ſancti gr̃as, eiuſdẽ mediatoris dei & p-
ceſſum opis, & ad ſupiora inueſtigãtes
regreſſum, ab inferiorib. i. à timore inci-
pimus. Xp̃s ergo ad pr̃em timorem ha-
buit, ſed iuſtũ, ſed filialẽ per quẽ in oib⁹
Ioan. 4. d honori eius detulit, dicẽs: Meus cibus ẽ
Pſal. 85 ut faciã uoluntatẽ pr̃is mei q in cœlis ẽ.
& in pſalmo. Lætet̃ cor meũ ut timeat
nomẽ tuũ, & cætera multa in hũc mo-
dũ. Per quẽ ẽt & ſeipſum uidebat̃ abij-
cere, humiliare, negligere, ut opus qđ p
eũ fecerat pr̃, ſed pierat, reparatũ & re-
nouatũ ei poſſet recõcinnare. Hoc igit̃
modo ad pr̃em mediator nr̃ habuit ti-
morẽ, quaſi ſurſum, ad miſerꝝ uero recõ
ciliãdũ pietatẽ, quaſi deorſum, ad utrũ-
que uero ſciam, ſciẽs qd cuiq; eſſet exhi
bendũ, ſed ad implẽdũ miniſteriũ me-
diationis ſuæ cũ pr̃is bonam hr̃et uolũ-
tatem deſurſum, à miſero aũt inferius
tacẽte hr̃et nihil, & hr̃e aliqd, rõ & or-
do mediationis reqreret, exegit ab eo fi
dem. Exegit aũt fidẽ prærogando pieta
tem. Qua exactione nulla poterat eſſe
ualidior, qa nõ fuerat difficile hoĩ miſe-
ro ei ſe credere, à quo ſe p̃uentum uide-
bat pietate. Sed & cũ ſe ei credere non
poſſet, in quo ſpem nõ hr̃et cum fide ẽt
ſpem obtulit, cum ſpe etiam addens ti-
morem, ſine quo ſpes eſſe non poterat
ne. ſ. deſereret̃ à tam pio mediatore ac-
cepto. Itaq; mediator à reo ſuo tanto
ſalutis pignore ad patrem regreditur. ſ.
cum in mõtem ſolus aſcendit orare, uel
cum factus in agonia prolixius orabat
cum ſanguineo ſudore. Pater, inquit, cla
rificat filium tuum, ut filius tuus clarifi-
cet te. En quid tibi, en quid exhibeã illi, Ioan. 17. a
en quid ab illo. Mediator quippe ſum,
& in ſalutem eius iam uñr concurrere
mediationis meæ rõnes. Sed captus eſt
& ligatus, alligauit eum fortis: & niſi
fortior eo ſuperuenerit, non diripiet ua-
ſa eius. Sed mitte manum tuam de al- Luc. 11
to & eripiam eum de inimicis eius for- 1. Pet. 3. c
tiſſimis, in ſpiritu fortitudinis, fortitudo
tua, & uirtus tua. Scio. n. quid faciam.
Moriar innocens pro nocente, & plus
poterit incomparabil'r bonitas mea, q̃
hoſtilis malitia, pœna innocentiæ meæ,
q̃ pœna inobedientiæ humanæ. Et cla-
rificaui, inquit, pater & clarificabo. Iam Ioan. 17. a
fortiſſimo mediatore opus eſt ſpiritus 1. Cor. 2. b
conſilij, quia ſi princeps mundi intelli-
geret, nunquam dñm gloriæ crucifige-
ret, per omnia ergo uirtutem ei diuinita-
tis occultans, & ſolam ei carnis infirmi-
tatem præferens, per iuſtitiam uitæ ſuæ
inuidiã ſuſcitauit hoſtilis neqtiæ per in-
firmitatem ſuæ carnis, ſpem illi contu-
lit uictoriæ ad faciendam inuidiam ac- Pſal. 143. b
cedentibus miraculis, quibus reconci-
liandi ſui fidem in ſe roborabat decept⁹
antiquus deceptor, pœnam pc̃ti, mor-
tem. ſ. atrociſſimam ei infixit qui nullo
pc̃tõ erat obnoxius. Occiſus iuſtus iniu
ſte pro iuſtitia nouam de inimico obti-
nuit iuſtitiã mortis. ſ. iniuſte ſibi illatæ.
Quã quaſi ſibi neceſſariã, qa abſq; pc̃tõ
erat ipſe homini pc̃tõri cõicans reum

abſoluit per pœnam innocentiæ ſuæ. po
ſitoq; corpore ſuo & ſanguine in manu
eius: hoc inquit manduca & bibe, hinc
uiue. paterq; eum repñtans, En inquit,
pr̃ mei ſanguinis p̃tium. Si de pc̃tõ hui⁹
requiris, en p eo meus ſanguis. Dñe pr̃
dediſti benignitatem, & terra corporis
mei dedit fructum ſuum, iam iuſtitia añ
Pſal. 66. a te ambulabit, & tu pones in uia ſalua-
tionis humanæ pedes tuos. Et ut iuſte
iam ſaluetur qui iuſte perierat tu dñe fe
Pſal. 98 ciſti directiones, iudicium & iuſtitiam ĩ
Iacob tu feciſti.

Caput decimumtertium.

d E fructu ergo h⁹ operis ſatiatus
hõ mediãte ſapia dei nõ ſolum
reconciliat̃, ſed ẽt ſapiẽs efficit̃.
Sapit. n. ei qđ mãducat. mãducat & bi
Nee. 9. c bit corpus & ſanguinem redẽptoris ſui,
Pſal. 77. et mãna cœleſte, panẽ angeloꝝ, panẽ ſa-
140. d pientiæ, & manducãs transformatur in
Sap. 16. c naturã cibi, quã mãducauit. Corpus. n.
Ioh. c xp̃i mãducare, nihil eſt aliud q̃ corpus
1. Cor. 10. d xp̃i effici, & templũ ſpũs ſancti. Tẽplũ
aũt hoc cũ ornatũ fuerit p̃ſcriptaꝝ poſi
tione uirtutũ & ſupradicto dedicandi
ordine, dedicatũ nullos ulterius alienos
titulos põt ſuſcipe, nullũ habitatorem,
niſi deũ q cõdidit illum & creauit. Nihil
ergo ultra terrenũ ſc̃tã illa aĩa, nihil ma
teriale, nihil corruptibile diligit, aut cu-
rat, ex quo regreſſa eſt à loco ſarcinaꝝ,
& ſi aliquo hoꝝ aliqñ quaſi in tranſitu
utit̃, ſed frui dedignat̃. Siqd in hmõi p-
ſpeꝝ euenerit, ptranſit: nõ conturbatur
ſiqd aduerſi cõtigerit. Totũ ſapit qcqd
capit, nec põt amãti niſi ſapere qcquid
ſicut ſaliuã cõtigerit de Xp̃i capite de-
ſcẽdere. Quicqd ad corpus ſpectat ſiue
bonũ, ſiue malũ, foris eſt, nec põt ptin-
gere ad eũ q intus eſt. uñ Apl̃s in ſqualo
re corporis iacẽs & uinculis, & quantũ
ad corpus tribulatione coronatus et mi
Philip. 2. c ſeria ſcribens diſcipulis, Mittã inqt ad
uos Timotheũ ut ſciatis q̃ circa me ſũt.
Quæ circa me ſunt inquit. i. in exteriori
hoĩe, in exteriori tunica carnis, q ad me
1. Cor. 2 quí intus ſum nõ pertingũt. hæc eſt ſa-
piẽtia de qua dicit apl̃s, Sapiam loqui-
mur inter pfectos, de q̃ ſic nos lóqmur:
ſicut q audiuimus & non uidimus, ſicut
loqueremur de aliqua ciuitate, quã non
uidimus, ſed plurima de ea audiuimus,
de q̃ q uidiſſet lõge alr̃ loqueret̃, & exp̃l
ſius. Hæc aũt ſapia oppoſitã ſibi ex ad-
uerſo aliã hẽt infauſti nois ſapiam: quã
dicit apl̃s principiũ h⁹ mũdi ſicut nigrũ
albo, ſicut luci tenebras, de qua dr̃, Sa-
piẽtia uincit malitiã. Malitia ſiqdem ſa- 1. Ioan. 5. a
por eſt mali, uñ & à ſapore ſapia. Cum
igr̃ ſapit malũ, et nõ deeſt aſtutia uel uo
lũtas ad exequendũ, ſapia principũ h⁹
mũdi p oĩa ſupernæ ſapiæ eſt cõtraria.
hæc eſt. n. malitia quam odit ſapia. Siq
dem ibi ſapor boni eſt in ſeipſo, hic ſa-
por mali eſt in ſeipſo. Ibi ad exequendũ
p̃ſto eſt prudẽtia, hic ut dictũ eſt nõ de-
eſt aſtutia. Sed inter has duas quædam
media eſt ſapia, q̃ſi inter nigrũ & albũ,
medio colore coloratũ. Quæ ſiue infe-
rius ſiue ſupius, ſic ſe hẽt ad utrãque par
tẽ, ut pueniat ei finis ſcd̃m intẽtionẽ &
ſtudium utẽtis. Sapia iſta eſt qua dicit
Apl̃s huius mundi, & quam mediã lo-
cauit inter ſapientiam dei, & ſapien-
tiam principium huius mundi. hæc cir-
ca utile & honeſtum tota uerſatur, &
affectata quadam prudentia diſpenſa-
tur, hæc pene tota eſt in ſcientia, uideli-
cet ut ſciat diſcernere prudenter & dĳu
dicare, inter utile & inutile, inter hone-
ſtum & iahoneſtum, etiam ſi non ſit ui-
tæ & moribus accommodatum. Scien 1. Cor. 8. a
tia enim inflat, charitas ædificat, aut ue-
ro in huiuſmodi exquirendis elaborãt,
ut tantum ſciant quòd tantummodo
ſeruit curioſitati, aut ut uideantur, ſi-
ue ſciantur ſcire, quod ſeruit uanitati.
Et hoc eorum ſtudium tantum poteſt
proficere & in altum ſe extollere, quan
tum poteſt ratio ſine amore.

Caput decimumquartum.

s Iquidem hæc philoſophia in
ſcientiam rerum humanarum
& diuinarum diuiditur. Quan-
diu eſt in humanis: ſic interim ſibi eſt.
Quando uero ad diuina ſe exaltat,
quanto altius aſcendit, tanto infe-

rius cadit & impletur in eo, quia eleuās
Pſal. 101.b alliſiſti. Et ſiqdem aliqñ conatu natura-
lis ingenii ꝓuehit, ut ſicut dicit apl's, qđ
notū eſt dei. i. quātū de deo rōpōt com
Rom. 1.c prehēdere notum ſit illis, ita ut in illis. i.
intra ſemetipſos, deus. n. illis reuelauit,
qa ſic eos creauit, ut in ſeipſis habeant,
uñ deū cognoſcāt. Surgūt. n. de ethica
ſua in quādā phyſicā, & inuiſibilia dei ꝑ
ea q̄ facta ſunt intellecta cōſpiciūt, ſem
piternā quoq; eius uirtutē & diuinita-
tē: ita ut ſint inexcuſabiles, qa uidelicet
nolūt ulterius ꝓcedere uel ꝓficere, cum
poſſint in uerā. ſ. theologiā: qa cū cogno
uerint deū, nō ſicut deū glorificant, aut
grās agūt: ſed uaneſcūt in cogitationi-
bus ſuis, & obſcurat̄ inſipiēs cor eoꝝ,
dicētes. n. ſe eſſe ſapiētes, ſtulti facti ſūt:
& q theologiā inſipiēter ꝑdiderūt, etiā
de phyſica miſerabil'r cadūt, cū gl'iam
mutāt incorruptibilis dei in ſiſ̄itudinem
imaginis corruptibilis hoīs, & uolucrū,
& quadrupedū, & ſerpētū, ꝑꝑ qđ nec
in nr̄a ethica ꝑmanere ꝑmittunt̄, ſed tra
dit illos deus in deſideria cordis ipſoꝝ,
in immūditiā, ut cōtumeliȷ́s afficiāt cor
pora ſua, in ſemetipſis tradit illos in re-
probū ſenſum: ut faciāt q̄ nō cōueniūt,
ſed ſapīa ſꝑ uincit malitiā, q̄ contuber-
Sap. 8.a niū hn̄s dei nouit ſꝑ ꝓficere, & nunquā
deficere, & attingit à fine uſq; ad finem
fortiter, & diſponit omina ſuauiter, ſa-
piēter ſe agēs in diuinis, caute in phyſi-
cis, prudenter in moralibus. Igr̄ ſapiens
aīa ſicut ſupra dictū eſt, ab oībus alie-
nis affectibus deſęcata, deū tantūmo-
do ſapiēs hoīem in hoīe exuit, deoq; ple
ne & in oībus affecta, oēm infra deum
creaturā non al'r q̄ deus attēdit in luce
pſal. 102.b & uirtute ſapīæ oīa diſponens, & ordi-
Sap. 8.d nās, ſic agēs, ſic de eis iudicans, ſicut eſt,
ſicut uiuit, faciēs iudicium & iuſtitiā de
eo uñ eſt, & uñ uiuit. Eſt. n. ſapīa dei, ſi-
cut dixit, cādor lucis æternæ, & ſpecl'm
ſine macula dei maieſtatis, ſicut cum in
creaturā ſe exponit, exprimit, & exhi-
bet imaginē bonitatis & iuſtitiæ dei, et
ſicut uirtute dei uaporat̄ interius, ſic cla
ritatis & charitatis dei emanationē ef-
fundit exterius, uñ & alibi dicit Salo- *Eccl. 8.a*
mō: Sapīa hoīs lucet in uultu eius, & ali *Eccl. 2.c*
bi: Oculi (inq̄t) ſapientis in capite eius,
qa non aliūde q̄ de naturali & interna
uirtute cerebri ſui ſe effundūt, & à capi-
te nō recedūt, dicit Salomon: Multitu- *Sap. 6.d*
do ſapientiū ſanitas eſt orbis terraꝝ. O
fęlices res humanas, ſi ubiq; ſapiētibus
ſeruirēt inſipiētes. Sed & fęlices res hu-
manas, dicit qdā phs, ſi aut ſoli ſapien-
tes regnarēt, aut reges pharentur. Sed
cū ſapiēter fugiūt ſapiēres ſuꝑ inſipien-
tes regnare, ēt inſipiētes fugiunt inſipiē-
ter ſub ſapiētibus eſſe: oīa deſipiunt &
cōfundunt̄, & cōturbant̄. Sapiētes latēt
& deliteſcūt, pueri regnāt & principan *Eccl. 10*
tur: & ſunt principes q mane comedūt,
& uæ terræ illi. Sed ad ꝓpoſitū redea-
mus. Aīa igr̄ ſpū ſapīæ illuſtrata, qa dili
git iuſtitiā & odit iniq̄tatē, & ꝓpea un-
xit eā deus oleo lætitiæ prę participib⁹
ſuis, & quā perfudit gr̄a oībus placet,
& ab oībus amatur. Ipſi ēt q ex aduer-
ſo ſunt uidentes hmōi timent & reuerē-
tur. Et ſi bonū in bono non uult mutari
indurata nequitia: diſſimulare tñ nō p̄t
natura. intra ſe aūt hn̄t ſapientes quan-
dam priuatā gr̄am, & quandam linguā
angelicā, linguam angeloꝝ, qua inter ſe
loquunt̄ mutuis affectionibus, ſpūali q̄-
dam gr̄a cōicantur in hoc ipm̄ exterio-
ribus aſpectibus: quam linguam nullus
nouit, niſi rex angeloꝝ, & angeli eius,
& q ſunt in gn̄e Iſrael, & ciues Ierl'm.
Nullus eam nouit Aegyptius, nullus
Chananæus. Sicut. n. in ſanctitate uitæ
& hoīs interioris glorificatione, & con
tēplatione, & fruitione diuinitatis iam
futuræ uitæ, beatitudinē p̄libare in hac
uita uñr, & imitari: ſic ēt de corpoꝝ ſuo
rum glorificatione, quā plene ibi perce
pturi ſunt. In hac uita nonnihil ꝑcipiūt,
accepta. n. illa gr̄a de q̄ diximus, q̄ ha-
bitātes in unū ſeipſis in deo & deo, ſe
ipſis fruunt̄. Ipſi⁹ carnis ſic ſentiūt inue-
niſſe oēs cōtradictiōes, ut uniuerſa ſubā
carnis nō ſit eis niſi inſtr̄m boni operis.
Nā & ſi ipſius miſeriȷ́s & infirmitatib⁹
cōtabeſcūt, ſed ex hoc ipſo interiori ho
mine

mine fortius conualeſcunt: qñ. n. infir-
mor, tunc fortior ſum: & potens, dicit
Apl's. Senſus ipſi nouam q̄dam ꝑcipiūt,
& propè ſpūalem gr̄am, oculi ſimpli-
ces, & aures temꝑantes, aliqñ in feruore
orōnis, tanta odoris ignota quædā fra-
grantia ſpirat, tanta guſtus & non gu-
ſtando ſuauitas, tñ per mutuum tactū
ſpūalis charitatis intenti ſunt, ut uidean
tur ſibi intra ſeipſos ſpūalis cuiuſdā uo-
luntatis gerere paradiſum, uultis etiā et
totius corporis cōpoſitione uitę, & mo
rum, & actuum decore, mutuæ ēt ſerui-
tutis uel deuotis exhibitionibus, & piȷ́s
Acto. 4.f ſuſceptionibus, ſibi cuiuſdam gr̄ę bene-
placito ſibi inuicem conueniunt, & con
uiuunt, ut uere ſint cor unū, & aīa una.
Nimiꝝ futuram corpoꝝ ſuoꝝ gloriā,
iam hic initiant ex puritate conſcīæ, &
mutuæ conuerſationis gr̄a perfecte eā
habituri in futura & perenni uita.

Capitulum decimumquintum.

S
Icut. n. nūc uiuentia oīa ſolis cla
ritate perfundunt̄, & ab inuicē
ꝑfundi uñr, & ſicut nos inuicem
hic uiuere uidemus, ſic in illa uita uide-
bitur deus à ſingulis in oībus, & ab oīb.
in ſingulis non ꝙ corꝑalibus oculis ui-
deatur diuinitas, ſed p̄ntiam diuinitatis
glorificatio corpoꝝ demonſtrabit ma-
nifeſta quadā ſui gr̄a. ad hoc ēt in hac ui
ta corꝑalium ſacroꝝ ualet religio, quia
cū uix aliq̄d niſi corꝑa & corꝑalia intel
ligamus, quādiu in imagine pertranſi-
mus, corꝑalibus religamur ſacr̄is, ne à
deo recedamus: uñ ēt à religando reli-
gio dr̄. Cum uero fidelis aīa talibus eru
Vnde dicatur religio dita, talibus incipiet non indigere, & à
corꝑalibus trāſire ad ſpūalia, à ſpūali-
bus ad ſpūalium & corporalium condi
torē, hoc uere erit exire à ſarcinis. Reli-
cto ergo corꝑe & corꝑeis oībus curis,
& impedimētis oīum q̄ ſunt, p̄ter deum
obliuiſcit̄, nihilq; p̄ter deum attendēs,
q̄ſi ſe ſolā ſolumq; deū exiſtimās: Dile-
Cant. 2.d ctus, inq̄t, meus mihi & ego illi. Quid. n.
pſal. 72.c mihi eſt in cœlo, & à te q̄d uolui ſuꝑ ter
ram? Defecit caro mea, et cor meū deus
cordis mei, & pars mea deus in æternū.
Deinde uenit̄ ad mortē. Hunc. n. tranſi-
tum ad uitā miſeri infideles mortem ap
pellāt, fideles aūt q̄d niſi paſcha? In mor
te igr̄ corꝑali ꝑfecte morit̄ mundo, ut
ꝑfecte uiuat deo, ingredit̄ locū taberna-
culi admirabilis, ingreditur uſq; ad do-
mum dei, & oībus bene & ſcd̄m ordinē
p̄cedentibus, ſicut in principio dixim⁹, *pſal. 41.a*
pōdus ſuū unūquodq; defert in locum
ſuum, corpus in terrā de qua aſſumptū
eſt tꝑe ſuo reſuſcitandū, & glorifican-
dū ſpm̄ ad deum, qui creauit eum. Sed
q̄s iſte trāſitus ad deum deſcriptis oīb⁹
obligamentis, ſuꝑatiſq; oībus impedi-
mētis, ꝑfecta beatitudine perenni dile-
ctione, ex hoc iam ꝑfecte deo inhæret,
uel potius unit̄ uere ſctā aīa in terra, ut *Pſal. 81.b*
efficiat̄ una ex illis, quibus dixit: Ego di *Pſal. 136.b*
xi diȷ́ eſtis, & filiȷ́ excelſi oēs. Hic eſt fi- *Pſal. 38.b*
nis eoꝝ qui proponunt Ierl'm in princi-
pio lætitiæ ſuæ, quos unctio ſancti ſpūs
docet de oībus qui aſcenſiones in corde
ſuo ſapiēter diſponunt de uirtute in uir-
tutem, donec uideatur deus deorum in
Sion, deus deoꝝ, beatitudo btōꝝ, gau
diū bene gaudentium: unum deniq; bo
num ſummum oīum bonoꝝ, à fine bo-
ni propoſiti in principio aſcēſionis uſq;
ad finem omnis conſummationis. Sa-
pientia attingit fortiter fortitudinē aſcē
dendi ad ſe, cuſtodiens ne in aſcenſu de-
ficiat, & ſuauiter diſponit omnia, & ad-
uerſa, & proſpera. omnia. n. in bonum
modificans et componens, donec aīam
ad principium ſuum reducat, & abſcon *Sap. 8.a*
dat in abſcondito faciei dei. Scire autē *Pſal. 26.b*
debet omnis ſapiens aſcenſor non ſic eſ
ſe gradus h⁹ aſcenſionis, q̄uo gradus ſca
læ ut ſinguli affectus, iſtis tm̄ tꝑibus &
non alio tꝑe ſint neceſſariȷ́. Habet quip
pe unuſquiſque affectus in aſcenſus or-
dine, tp̄s & locum ſuum, quo cooperan
tibus aliȷ́s affectibus ſuas uideat partes,
ſolicitius exequi: ſed omnes tñ ſibi con-
currunt & cooperantur, præueniunt et
ſequuntur, & ſæpe fiunt primi nouiſſi- *Mat. 20.b*
mi, & nouiſſimi primi.

FINIS.

uuV 3

SERMO SANCTI Bernardi abbatis de Paſſione domini.

IEſum Nazarenũ à Iudæis innocẽter condemnatũ, à gentibus crucifixum xp̃iani diuinis honorem⁹ obſequijs. Saluatoris īfirma, nos qui Chriſtiani ſumus, reuerenter uenerari, amanter amplecti, fortiter imitari dignũ eſt, ſalubre, & honorificũ. Hęc.n. ſunt inſtr̃a fortiſſima, in q̲bus op̃s uirtus & inueſtigabilis ſapia dei reſtauratione mũdi potẽter atq; mirifice operata eſt, & uſq; modo oꝑatus Xp̃s dñs minoratus eſt ab angelis, ut nos ęquaret angelis. Et q̲s ꝑꝑ xp̃m non ſe humiliet? Xp̃s dñs pro pc̃tis nr̃is crucifixus eſt, & crucẽ amarã ſuis amatoribus dulcorauit. Mortuus eſt & mortẽ necauit, ut uiueremus ꝑ illum. Et q̲s non amet xp̃m dñm? Quis nõ patiatur pro Xp̃o? Xp̃s ꝑ crucis ignominiã ad ſupernæ claritatis gloriã trãſiit, & data eſt ei ꝓ ſua reuerẽtia à deo pr̃e oĩs ꝑtãs in cœlo & in terra, ut adorent eũ oẽs angeli dei, & in noĩe Ieſu omne genu flectat̃, cœleſtiũ, terreſtriũ, & infernoꝝ. Vbi eſt gloriatio tua ò Chriſtiane, niſi in noĩe crucifixi dñi dei tui, & in xp̃i noĩe, qđ eſt ſuꝑ oẽ nomẽ, in quo q̲ bñdictus eſt, ſuꝑ terrã bñdicetur? Gloriamini in noĩe filij redemptoris, & date honorem illi ſaluatori nr̃o, qui magna fecit in nobis, & magnificate nomẽ eius mecũ, dicentes: Adoramus te xp̃e rex Iſrael pariter & gentium, princeps regum, terrę dñs de⁹ Sabaoth, uirtus omnipotẽtis dei fortiſſima. Adoramus te p̃tioſum p̃tium redẽptionis nr̃æ, hoſtiam pacificam, qui ſola odoris tui ſuauitate inæſtimabili patrem qui in altis habitat, ad reſpiciẽdũ humilia inclinaſti, & filijs iræ placabilẽ reddidiſti. Tuas xp̃e miſerationes p̃dicamus, tuæ ſuauitatis memoriã cũ abũdantia eructamus. Tibi Chriſte ſacrificium laudis immolamus pro multitudine bonitatis tuæ, quã oſtẽdiſti nobis ſemini neq̃;, filijs ſceleratis & ꝑditis. Cum adhuc inimici tui eſſemus dñe, & mors iniqua in oẽm carnẽ exerceret dñium, cui omne ſemen Adam erat obnoxium lege primordialis culpæ, recordatus es uerbi miſericordiæ tuæ, & proſpexiſti ex ſublimi habitatione tua in hanc uallem plorationis noſtræ & miſeriæ. Vidiſti afflictionem ppl̃i tui, & tactus dulcore charitatis ītrinſecus, appoſuiſti cogitare ſuper nos cogitationes pacis & redẽptionis. Et quidem cum eſſes filius dei, deus uerus, deo patri ſanctoq; ſpũi coæternus & conſubſtantialis, lucẽ habitans inacceſſibilem, portãſq; omnia uerbo uirtutis tuæ: non deſpexiſti ī hoc nr̃æ mortalitatis ergaſtulum altitudinẽ tuam inclinare, ubi nr̃am & guſtares et abſorberes miſeriam, noſq; reparares ad gloriam. Parum fuit charitati tuę ad conſummandum opus nr̃æ ſalutis, Cherubim aut Seraphim, aut unum ex angelis deſtinare: ipſe uenire ad nos dignat⁹ es per mandatum pr̃is, cuius nimiã charitatem experti ſumus in te. Veniſti, inquam, nõ locum mutando, ſed p̃ſ̃tiam tuam nobis per carnem exhibendo. Veniſti à regali ſolio ſublimis gloriæ tuæ ī humilem & abiectam ī oculis ſuis puellam pio uirginalis continentiæ uoto ſigillatam, in cuius ſacro utero ſola ſpũs ſancti inenarrabilis uirtus te concipi fecit & naſci in ueræ humilitatis natura: ita ut nec diuinitatis in te maieſtatẽ, nec uirginitatis integritatem in matre uiolaret natiuitatis occaſio. O amãda, ò admiranda dignatio. Deus immenſæ gl'ię. uermis contemptibilis fieri non deſpexiſti. Deus omnium, conſeruus ſeruoꝝ apparere uoluiſti. Parum tibi uiſum eſt patrem te nobis eſſe & dñm, frater noſter eſſe dignatus es. Et tu dñe uniuerſorum qui nullam habes indigentiam, intra ipſa natiuitatis tuæ initia nõ abhorruiſti abiectiſſimæ paupertatis deguſtare incommoda. Vt.n. ait ſcriptura, Tibi cum naſcereris, non erat locus in diuerſorio, neq; cunabula, quæ teneritudinem

tuam exciperent, habuiſti: ſed in uili p̃ſepio ſordentis ſtabuli, tu qui terrã palmo concludis, inuolutus panniculis reclinatus es. Et hoc ip̃m à brutis aĩalib⁹ mater tua mutuo accepit. Conſolamini conſolamini, qui in ſordibus paupertatis enutrimini, quia uobiſcum deus in paupertate. Non cubat in delicijs ſplendidi cubiculi, nec inuenitur in terra ſuauiter uiuentium. Quid ultra gloriaris, ô diues, lutea res in uolutabro lecti picti & delicati, cum rex regum recubitu ſuo pauperꝝ ſtramẽta honeſtare maluerit? Quid dura ſtramẽta deteſtaris, cum tener infantulus in cuius manu ſunt oĩa, tuis ſericis, tuis plumis duras iumẽtoꝝ ſtipulas prælegerit? Sed hęc tenella tua xp̃e infantia à perſecutoꝝ gladijs tuta nõ fuit. Adhuc.n. inter dulcia mr̃is ubera ſugens dependebas, qñ apparuit angelus in ſomnis Ioſeph, dicẽs: Surge, & accipe puerꝝ & matrem eius, & fuge in Aegyptum, & eſto ibi uſq; dum dicam tibi. Futurꝝ eſt.n. ut Herodes q̃rat puerum ad ꝑdendum eũ. Iam extunc bone Ieſu dura pati cœpiſti. Non ſolũ illã infantiæ tuæ uexãtionem in teipſo ꝑtuliſti, ſed mortem in puſillis tuis, quorum multa milia inter mamillas matrum ꝓ te Herodis trucidauit immanitas. Infantia uero teneriori decurſa, humil̃r ueritatis nobis exẽplũ tribuiſti. Non.n. ſediſti cũ cõſilio uanitatum, ſed ī medio doctoꝝ, interrogans & audiens illos, cum tñ dñs ſciaꝝ eſſes atq; ſapia dei patris. Sed & obedientiæ nobis formã tribuiſti, dum parentum imperio tu imperator mundi humil̃r ſubditus extitiſti. At ubi robuſtioris ætatis plenitudo aduenit, miſſurus manus ad fortia, egreſſus es in ſalutẽ ppl̃i tui, ut gigas magnificus ad currendã uiam totius nr̃æ miſeriæ.

Et quidem ut per oĩa te primum fratribus aſſimilares, ſeruum tuum baptizãtem pc̃tõres in pñia tanq; pc̃tõr adiſti, baptizari te poſtulaſti, innocens agne dei, quem nulla pc̃ti ſtilla unq; maculauit. Baptizatus aũt nõ te in aq̃s, ſed aq̃s in te ſanctificas, ut per eas ſanctificares nos. De baptiſmo in deſertũ in ſpũ fortitudinis egreſſus es, ut uitæ ſolitariæ in te nõ deeſſet exemplum. Solitudinẽ ac ieiuniũ quadraginta dieꝝ, famis acerbitatem, tẽtamenta & illuſiones ſpũs æquanimiter toleraſti, ut hæc oĩa nobis tolerabilia efficeres. Demum ueniſti ad oues q̃ perierãt domus Iſrael, diuini uerbi lãpadem extollẽs palã ad illuminationẽ orbis terræ, & regnum dei cũctis annũtians obtẽperãtibus uerbo, ſermonẽ ſequẽtibus ſignis cõfirmaſti, uirtutẽ diuinitatis in cũctis oñdiſti, male hñtib. & oĩa oĩbus gentibus gratis exhibens q̃ ſaluti pc̃tõꝝ congruerent, ut oẽs lucri faceres. Sed obſcuratũ eſt inſipiens cor eoꝝ dñe, & proiecerũt ſermones tuos retrorſum, neq; attenderunt ad oĩa mirabilia tua dñe quæ oꝑatus es in eis, exceptis perpaucis nobilib. athletis quos inter infirma mundi elegiſti & abiecta, ut per ipſos fortia & alta mirifice expugnares. Nec ſolũ ingrati gratuitis bñficijs tuis extitere, ſed cõtumelijs affecer̃t te dñe dñantiũ, & fecerũt tibi q̃cunq; uoluerũt. Te.n. faciẽte oꝑa dei, q̃ nemo alius fecit, q̲d dixerũt? Nõ eſt hic hõ à deo. In principe dęmonioꝝ eijcit dęmonia, dæmoniũ hẽt, ſeducit turbas, uorax eſt, & potator uini, & amic⁹ publicanorum & pc̃tõꝝ. Quid fles, q̲d ſuſpiras ô hõ, dũ ſuſtines uerboꝝ iniurias? Nõ audis q̃ta aduerſus dñm deũ tuũ ceciderĩt opprobria ꝑꝑ te? Si patrẽfamiliâs Beelzebub uocarũt, q̃to magis domeſticos ei⁹? Sed hæc q̲dẽ & ſil'ia blaſphemantes, & aliquoties te lapidib. impetentes Ieſu bone patiẽter ſuſtinuiſti, & fact⁹ es corã eis ſicut hõ ñ audiẽs, & ī ore ñ hñs redargutiões. Nouiſſime iuſtũ ſanguinẽ tuũ à diſcipulo tuo filio ꝑditiõis traditũ triginta argẽteis apprtiati ſũt, ut p̃cipitarẽt aĩam tuã in morte ſine cã. Et te q̲dẽ ꝑditiſſimi traditoris tui ꝑfidia non latebat, qñ in cœna ablutionis ẽt corã ipſo genuflexus procũbens, maledictos pedes ei⁹, ueloces ad effundẽdũ ſanguinẽ tuũ, ſctiſſimis manib. tuis attrectare, lauar̃ et exterger̃ dignat⁹ es. Cur ãt adhuc

extento collo ambulas ô terra & cinis? Adhuc te ſuperbia eleuat? Adhuc te impatientia exagitat? Intuere humilitatis & manſuetudinis dñm Ieſum, uniuerſæ creaturæ factorem, tremẽdum iudicem uiuoꝝ & mortuoꝝ ante pedes hoĩs & traditoris ſui genua incuruãtem. Diſce qa mitis eſt & humilis corde, & cõfundere in ſuꝑbia tua, & erubeſce in impatientia tua. Hoc quoq; etat manſuetudinis tuæ dñe, ꝑfidum illum in cœtu frm detegere & palã confundere noluiſti, leniter admodum accelerare iuſſiſti qđ parabat. In oĩbus his non eſt auerſus furor eiꝰ à te, ſed egreſſus foras ſatagebat circa frequens maleficium. Qũo cecidiſti de cœlo Lucifer, q mane oriebaris? In delicĳs paradiſi gl'ioſus apparuiſti, ciuium cœli ſocius & uerbi diuini cõuiua: qũo reputatus es ĩter filios tenebrarum? Qui nutriebaris in croceis, cur amplexatus es ſtercora? Tunc clarificata eſt familia tua Xpe, exeunte imnndo de cœtu ſocietatis angelicæ. Tunc demũ diuini eloquĳ uberrima inũdatione fœlix ille cõuentus potatus eſt, eiecto quẽ hmõi lympidi liquoris ĩfuſione ſciebas indignum. Dato aũt charitatis & patiẽtiæ ſalutari mandato, & diſpoſito frib. regno prĩs tui, ad locũ ꝓditori tuo notum cum illis diuertiſti, ſciens oĩa q̃ uẽtura erant ſuper te. Ibi aĩę tuæ triſtitiam quam ex ĩminente paſſione tua ſponte aſſumpſiſti, ſicut & cætera q̃ paſſus es ĩ aurib. frm non erubuiſti ꝓfiteri, dicens tũc: Triſtis eſt aĩa mea uſq; ad mortẽ. Poſitis quoq; in terra genib. ꝓcidiſti in faciem, orans in agonia, & dicens: Mi pr̃, ſi poſ'e eſt, tranſeat à me calix iſte. Et anguſtias qdem cordis tui certiſſime indicabat ſudor ille ſanguineus, q orõnis tp̃e de carne tua ſctiſſima guttatim decurrebat in terram. Dñator dñe Ieſu, uñ tua hæc tam anxia ſupplicatio? Nonne uolũtarie oĩo pr̃i ſacrificium obtuliſti? Vtiq; dñe: Arbitramur aũt ꝙ hoc ad cõſolationem infirmoꝝ membroꝝ tuoꝝ aſſumpſiſti, ne forte deſperet qs ſi caro infirma remurmurat ubi ad paſſionem promptus eſt ſpũs. Nimiꝝ ut maioris erga te amoris & gratitudinis ſtimulos habeamus, naturalem carnis infirmitatem his indicĳs in te exp̃ſſiſti, qbus doceremur, qa uere languores nr̃os portaſti, & non abſq; ſenſu doloris paſſionũ ſentes ꝑcurriſti. Vox. n. illa uox eſſe carnis ur̃, non ſpũs, ex eo qđ ſubiunxiſti: Spũs qdem promptus eſt, caro aũt infirma. Qꝫ promptus. n. ad paſſionẽ fuerit ſpũs, euidenter oñdiſti qñ uenĩetib. unà cum ꝓditore tuo uiris ſanguinũ, & q̃rentib. aĩam tuam cum laternis & facibus & armis ꝑ noctem, ultro occurriſti, & neqd acciperent à duce flagitĳ, teip̃m manifeſtaſti. Nam accedentem ad oſculum ſctiſſimi oris tui trucem beſtiam auerſatus non es, ſed os ĩ quo dolus inuentus non eſt, ori qđ abundauit malitia, dulciter applicuiſti. Innocens agne dei, qd tibi & lupo illi? Quæ conuentio tui ad Belial? Sed & hoc benignitatis tuæ dñe fuit, ut oĩa illa exhiberes q̃ praui cordis pertinaciã emollire poſſent. Nã & ueteris amicitiæ non immemor, illum cõmonuiſti, dicens: Amice, ad qd ueniſti? Atq; horrore ſceleris ſui cor impĳ ferire uoluiſti, cum dixiſti: Iuda, oſculo filium hominis tradis? Et ecce Philiſthæi ſuper te Samſon. Nõ illos à te abſterruit, ꝙ in hora app̃henſionis tuæ oĩpotenti brachio tuo terræ eos alliſiſti, non qdẽ defenſionis cã, ſed ut cognoſcerer humana p̃ſũptio nihil ſe poſſe aduerſus te, niſi quãtũ ꝑmitteret à te. Luc. 22. e Et qs audiat ſine gemitu q̃lr̃ homicidas manus ĩ illa hora in te iniecerunt, & innocẽter manus tuas Ieſu bone, uinculis aſtrĩgẽtes te agnũ mãſuetiſſimũ nihil loquẽtẽ ad ĩſtar latronis cõtumelioſe traxerũt ad uictimã? Et nec tũc miam effundere ſuꝑ inimicos tuos, & diſtillare fauũ dulcedinis tuæ Xp̃e ceſſaſti, ac defenſoris tui zelũ à lęſione trahẽtiũ te cõpeſcuiſti. Maledictꝰ furor eoꝝ, qa ꝑtinax, quẽ nec maieſtas miraculi, nec pietas bñficĳ potuit cõtrĩgere. Cõſilio malignãtiũ aduerſũ re põtificũ p̃ntatꝰ es, et ꝟitatẽ ꝓut oportuit cõfeſſus, q̃ſi de blaſphemia adiudicatus es morti. Amantiſſime dñe, quãta illic indigna à ꝓpria gẽte pertuliſti? Vultũ tuũ deſiderabilẽ, in quem deſiderant angeli ꝓſpicere, q oẽs cœlos adimpleuit lætitia, quem deprecabunt̃ oẽs diuites plebis, polluti labĳs ſuo ſputo coinqnauerũt, ſacrilegis manib. ſuis cęciderunt, uelo in deriſum oꝑuerunt, & te dñm uniuerſæ creaturæ tanq; ſeruum cõtẽptibilẽ colaphizauerunt. Adhuc aũt aĩam tuã incircuncisæ carni deglutiendã tradiderũt. Vinctum ſiqdẽ añ faciẽ Pilati ꝑduxerũt, poſtulãtes crucis ſupplicio te interimi, q pctm̃ non noueras, & uiꝝ homicidã dari ſibi, agnũ lupo, auꝝ luto poſtponentes. O indignũ & infœlix cõmerciũ. Et qdẽ nec ignorabat impius ille ꝑ inuidiã hæc ĩ te fieri, nec tñ abſtinuit à te temerarias manus, ſed repleuit aĩam tuã amaritudine ſine cã. Illuſum recepit, in cõſpectu illuſoꝝ aſtare te iuſſit, nec pepcit amariſſimis uerberib. uirgineã carnẽ tuã diuellere, plagis plagas, liuores liuorib. crudel'r infligere. Electe puer dei mei, quid tãta amaritudine, qd tãta cõfuſione dignũ cõmiſeras? Prorſus nihil. Ego ego hõ ꝑditus totius ꝑditionis tuę cã extiti. Ego dñe uuã acerbã comedi, & dentes tui obſtupuerũt: qa q̃ nõ rapuiſti, tunc exoluebas. In oĩbus his non eſt ſatiata ꝑfidoꝝ Iudæoꝝ impietas. Nouiſſime aũt incircũciſoꝝ militũ manib. deuolutus es morte turpiſſima cõſumẽdus. Parũ erat ſacrilegis illis crucifigere te, niſi prius & ipſi illuſionib. repleuiſſent aĩam tuã. Quid. n. ait de illis ſcriptura? Et cõgregauerũt ad eũ uniuerſam cohortẽ. Mat. 15. b Et exuẽtes eũ ueſtimẽtis ſuis, induerunt tunicã purpureã, & chlamydẽ coccineã circũdederũt ei. Et plectentes coronã de ſpinis impoſuerũt capiti eius, & arũdinem in dextera eius. Et genuflexo illudebãt ei, dicẽtes: Aue rex Iudæoꝝ. Et dabant ei alapas, & expuentes in eum accipiebãt arũdinẽ, & ꝑcutiebãt caput eius. Et poſtq; illuſerũt ei, induerũt ueſtimentis ſuis ut crucifigerent baiulantem ſibi crucẽ. Et ꝑducũt eũ ĩ Golgotha, & uinũ myrrhatũ dabãt ei bibere cũ felle mixtũ: & cum guſtaſſet, noluit bibere. Tũc crucifixerũt eũ, & cũ eo duos latrones hinc & hinc, mediũ aũt Ieſum, Ieſus aũt dicebat: Pr̃ dimitte illis, qa neſciũt qd faciũt. Luc. 23. c Poſtea ſciẽs Ieſus qa cõſummata erãt oĩa: ut ſcriptura ĩpleret̃, dixit: Sitio. Et currens unus ex eis acceptam ſpongiam impleuit aceto, & impoſuit arũdini, & dabat ei bibere. Cũ accepiſſet acetũ, dixit: Cõſũmatũ eſt. Et clamãs uoce magna dixit: Pr̃, ĩ manꝰ tuas cõmẽdo ſp̃m meũ. Et ĩclinato capite emiſit ſp̃m. Tũc unꝰ militũ lãcea latꝰ eiꝰ aꝑuit, & cõtinuo exiuit ſanguis & aq̃ ĩ redẽptionẽ nr̃æ ſalutis. Exꝑgiſcere nũc aĩa, excutere de puluere, & contẽplare uiꝝ hũc memorabilẽ, quẽ ĩ ſpeculo euãgelici ſermonis q̃ſi p̃ntẽ intueris. Attẽde aĩa mea qs ẽ iſte q ĩgredit̃ hñs imaginẽ q̃ſi regis, & nihilominꝰ ſerui deſpectiſſimi cõfuſione repletꝰ, coronatus ĩcedit: ſed ipſa ẽt eiꝰ corona cruciatꝰ ẽ illi & mille pũcturis ſpecioſum caput eius diuulnerat. Regali purpura ĩduit̃, ſed potiꝰ in ea deſpicit̃, q̃ honoret̃. Sceptrũ ĩ manu geſtat, ſed eoipſo caput eiꝰ reuerẽdũ feritur. Adorãt corã ipſo poſitis ĩ terra genib. & regẽ clamãt: & continuo ſputis amabiles eiꝰ genas ſubliniũt, maxillam palmis, & honorabile collum exhonorãt. Vide aĩa mea q̃lr̃ uir iſte ꝑ oĩa cõturbat̃ & ſꝑnit̃, ſub crucis onere dorſum incuruare ur̃, & tuã ipſe portare ignominiã. Luc. 23. e Ad locũ deductꝰ ſupplicĳ, myrrha potat̃ & felle, ĩ cruce ſubleuat̃, & dicit: Pr̃ ignoſce illis, qa neſciunt qd faciunt. Qualis ẽ hic, q ĩ oĩb. p̃ſſuris ſuis nec ſel' aꝑuit os ſuũ, ut aut q̃relæ, aut excuſationis, aut cõminatiõis, aut maledictionis uerbũ aduerſus maledictos canes illos ꝓferret? Sed nouiſſime uerbũ bñdictionis ſuꝑ inimicos ſuos q̃le à ſcl'o ñ ẽ auditũ, effudit. Quid hoc uiro mãſuetiꝰ? qd benigniꝰ aĩa mea uidiſti? Ad hũc aũt attẽtiꝰ ĩtuere, quã grãdi admiratiõe, & tenerrima cõpaſſiõe dignꝰ appareat. Vide nudũ & uerberib. laceratũ, ĩ medio latronũ cruci ignominioſe ferreis clauis

affixũ,aceto in cruce potatum, & poſt
mortem lancea in latere uulneratũ, &
copioſos ſanguinis riuos ex qncꝫ uulne
rib.manuũ,pedũ, & lateris effundentẽ.
Fletus deducite oculi mei, & liqueſce
aīa mea igne cõpaſſionis ſuꝑ cõtritiõe
amabilis uiri h9, quẽ ĩ tãta amaritudine
tot uides affectũ dolorib.Et iã qdẽ ĩfir-
ma ei9 aīa mea uidiſti,& miſerta es:nũc
maieſtatem eius attende,& miraberis.
Mat.27.e Quid.n.ait ſcriptura? A ſexta aũt hora
tenebræ factæ ſunt ſuꝑ uniuerſam terrã
uſcꝫ ad horã nonã.Et obſcurat9 ẽ ſol,&
uelũ tẽpli ſciſſũ eſt à ſũmo uſcꝫ deorſũ,
& terra mota ẽ,& petræ ſciſſæ ſunt, &
monumẽta apta ſunt , & multa corꝑa
ſctõꝝ q dormiebãt ſurrexerũt . Qualis
eſt hic,qa & cœlũ & terra cõpatiunẽ ei,
c9 & mors mortuos uiuificat? Cogno-
Eſa.53. ſce aīa mea cognoſce , hic eſt dñs deus
Num.12. nr̃,Ieſus Xp̃s ſaluator tu9,unigenit9 dei
fili9, uer9 de9, uer9 hõ:q ſol9 ſub ſole ſine
macula iuctus eſt . Et ecce cũ ſceleratis
qũo reputatus eſt & q̃ſi leproſus,nouiſ
ſimus uiroꝝ æſtimatus eſt : & tanq̃
abortiuũ qđ ꝓijcit à uulua , ſic ꝓiectus
eſt ab utero mr̃is ſuæ infœlicis ſynago-
gæ.Iſte formoſus p̃ filijs hoim,q̃ defor
mis factus eſt.Hic uulneratus ꝑꝑ iniq-
tates nr̃as,attritus eſt ꝑꝑ ſcelera nr̃a, &
factus in holocauſtũ ſuauiſſimi odoris
in cõſpectu tuo pr̃ æternæ gl'iæ, ut auer
teres ĩdignationẽ tuã à nob̃,ut cõſedere
nos ſibi faceret ĩ cœleſtib . Reſpice dñe
ſctẽ pr̃ đ ſctũario tuo,& de excelſo cœ
loꝝ habitaculo, & intuere hanc ſacro-
ſctãm hoſtiã,quã tibi offert magn9 põ-
tifex nr̃ ſctũs puer tuus dñs Ieſus ꝓ pec
catis frm ſuoꝝ, & eſto placabilis ſuper
multitudine malitiæ nrẽ. Ecce uox ſan-
guinis nr̃i Ieſu clamat ad te de cruce.
Quid.n.dñe,qd pẽdet in ea?Pendet,qa
p̃terita tanq̃ pñtia corã te ſunt. Cogno
Gen.39.b ſce pr̃ tunicã ueri filij tui Ioſeph. Heu fe-
ra peſſima deuorauit eũ, & cõculcauit
ĩ furore ſuo ueſtimentũ eius,oẽm deco-
rẽ eius reliquijs cruoris inqnauit. Ecce
qncꝫ ſciſſuras lamẽtabiles in ea reliqt .
Hoc eſt dñe ueſtimẽtũ qđ in manu Ae-
gyptiæ meretricis ĩnocẽs puer tuus de-
reliqt,meliorẽ æſtimans iacturã pallij ,
quam pudicitiæ,magiſcꝫ eligẽs ſpolia-
Mat.4.b tus carnis pallio in carcerẽ mortis de-
ſcendere,q̃ ꝓ mundi gl'ia adulterinę uo
ci acqeſcere.Illi incꝫ uoci q̃ dcm̃ ẽ: Hęc
oia tibi dabo,ſi cadens adoraueris me.
Qđ uticꝫ eſſet cũ dormiret cũ adulte-
ra.Et nũc dñe pr̃,ſcimus qa ipſe fili9 tu9
uiuit, & dñat in tota terra Aegypti, & ĩ
oi loco dñationis tuæ. Eductus.n.ad ĩ-
periũ tuũ de carcere mortis & inferno-
rũ, & attõſus ĩmortalitatis coronã,mu-
tata ueſte carnis , ĩmortalitatis decore
refloruit, & cũ gl'ia ſuſcepiſti eũ. Subiu-
gauit.n.ſibi Pharaonis impiũ, & cũ triũ
pho nobili uirtute ꝓpria cœlos pene-
trauit . Et ecce gl'ia & honore corona-
tus,in dextra maieſtatis tuæ aſſiſtit uul
tui tuo ꝓ nobis.Caro.n. & fr̃ nr̃ eſt.Re-
ſpice dñe in faciẽ Xp̃i tui , q tibi uſcꝫ ad
mortẽ obediens factus eſt: nec recedãt
ab oculis tuis cicatrices eius in ꝑpetuũ,
ut memineris quantã ab eo ꝓ pctis nr̃is
ſatisfactionẽ receꝑis: Vtinã dñe appen-
das in ſtatera pctã,qbus irã meruimus,
& calamitatẽ quã ꝓ nobis paſſus eſt ĩ-
nocẽs filius tuus. Certe grauior appare
bit & magis digna , ut ꝑꝑ ipſam effun-
das ſuꝑ nos mĩam tuam , q̃ fuit illa , ut
ꝓ pctis nr̃is contineas in ira mĩas tuas .
Gr̃as tibi pr̃ referat oïs lingua ꝓ ſuper-
abundantia bonitatis tuæ, q unico filio
corꝑis tui non peꝑciſti, ſed ꝓ nobis oĩ-
bus illũ tradidiſti in mortẽ, ut eũ tanq̃
fidelẽ aduocatũ hr̃emus corã te in cœ-
lis . Et tibi dñe Ieſu fortiſſime zelotes ,
qđ grãꝝ retribuã ut digne retribuam
ego hõ puluis & uile figmẽtũ? Quid.n.
ꝓ mea ſalute facere debuiſti, & nõ feci-
ſti? Ab imo pedis uſcꝫ ad ſũmũ uerticis
te totũ ĩ aq̃s paſſionũ demerſiſti,ut me
totũ extraheres de illis, & intrauerũt uſ-
que ad aīam tuã. Nã & aīam tuã in mor
tẽ ꝑdidiſti,ut meã ꝑditã mihi redderes.
Et ecce me duplici debito obligaſti, Nã
& ꝓ eo q̃ dediſti tuã, debitor tibi ſum:
& ꝓ mea qdẽ aīa bis à te mihi data, ſel'ĩ
creatiõe, & ſel'ĩ redẽptiõe,qđ magis iu-

ſte tibi reddam, q̃ ipſam, non habeo .
Pro tua aũt pretioſa aīa ita contribula-
lata,quid ab hoïe digne rependi poſſit,
non inuenio. Nam etſi cœlum & terrã
& oẽm ornatum eoꝝ ꝓ ea poſſem re-
pendere,certe nec ſic uſcꝫ ad menſuram
debiti ullatenus attingere poſſem. Vt
aũt ipm̃ qđ & debeo , & poſ'e mihi eſt
retribuam,tui dñe muneris eſt. Diligen
dus es mi dñe toto corde,tota aīa,tota
uirtute , & tua mihi ſequenda ueſtigia,
qui ꝓ me mori dignatus es. Et qũo fiet
iſtud in me niſi ꝑ te? Adhæreat aīa mea
poſt te: qa tota uirtus eius pẽdet ex te.
Et nunc dñe redemptor meus te ut ueꝝ
deũ adoro, in te confido, in te ſpero, &
quibus poſſum deſiderijs ad te ſuſpiro,
adiuua iꝑfectũ meũ. Ad tuæ paſſionis
gl'ioſa inſignia in quib. ſalutẽ meã oꝑa-
tus es,totũ me inclino. Tuæ uictorioſæ
crucis regale uexillum in noïe tuo Xp̃e
adoro . Tuum ſpineum diadema,tuos
rubentes ſanguineos clauos tuo ſacro
lateri ĩmerſam lanceã, tua uulnera, tuũ
ſanguinẽ,tuã mortẽ,tuã ſepulturam,tuã
gl'ioſam & uictorioſam reſurrectionẽ et
gl'ificationem Xp̃e ſupplex adoro &
gl'ifico . Odor.n.uitæ ſpirat mihi in oïb9
his. Hoꝝ uiuifico odore ſpm̃ meũ dñe
à pcti morte reſuſcita. Hoꝝ uirtute ab
aſtutijs ſatanæ me cuſtodi,ac me cõfor
ta,ut iugum mandatoꝝ tuoꝝ ſuaue mi
hi fiat , & onus crucis qđ poſt te baiu-
lare me iubes,humeris aīæ meę ſit leue.
Quæ eſt.n. fortitudo mea, ut iuxta p̃ce-
ptum tuũ mundi p̃ſſuras tã multiplices
inuicto aïo ſuſtineã? Nunqd pedes mei
tanq̃ ceruoꝝ, ut uelocẽ curſorẽ per ſpi
nas, & confragra paſſionum conſeq ua
leam? Sed audi uocẽ meã, & inclina ſuꝑ
ſeruũ tuũ ſuauem crucẽ, illã q̃ lignum ui
tæ eſt ijs q apprehendunt eã: ut ſpero cur-
rã alacriter , portabo infatigabil'r eam
q̃ ab inimicis eſt crucẽ poſt te. Illã incꝫ
diuiniſſimam crucẽ humeris meis impo
ne,c9 latitudo eſt charitas, c9 lõgitudo
eſt æternitas,c9 ſublimitas eſt oïpoten-
tia,c9 ꝓfundũ eſt ĩſcrutabilis ſapĩa. Cõ
fige illi manus meas & pedes meos , &
tutũ paſſioni tuæ conforma ſeruum tuũ
dñe. Da obſecro mihi cõtinere ab ope
ribus carnis q̃ odiſti, & facere iuſtitiam
quam dilexiſti , & in utrocꝫ tuam q̃re-
re gl'iam: & ſiniſtrã qdẽ meã clauo tem
perantiæ,dexteram uero clauo iuſtitiæ
in illa ſublimi cruce fixas arbitror. Da
menti meæ iugiter meditari in lege tua,
& oẽm cogitatũ meum iactare in te, &
dextrum pedem meum eidẽ ligno uitæ
clauo prudentiæ affige. Da ut ſiniſtram
ſpũs mei ſenſualitatẽ non eneruet labẽ-
tis uitæ infœlix fœlicitas, non cõturbet
pñtis uitæ infœlicitas , fœlix & ſiniſter
quocꝫ meus fortitudinis clauo in cruce
tenebiẽ. Vt aũt aliq̃ ſilitudo ſpinaꝝ ca-
pitis tui in me appareat, det obſecro mẽ
timeæ & ſalutaris pniẽ compunctio, et
alienæ miſeriæ compaſſio , & ſtimulus
zeli ęmulãtis qđ rectũ eſt corã te, & ad
te conuertar in ærũna mea dum triplex
configet ſpina. Libet ut ſpõgiam ꝑ arũ-
dinem ori meo porrigas, & aceti amari
tudinẽ guſtui meo adhibeas, Libet ut ꝑ
ſcripturas tuas rationi meæ cõferas gu
ſtare & uidere qm̃ florens hic mundus
tanquam ſpongia inanis eſt , & omnis
concupiſcentia eius aceto amarior . Ita
pater in me fiat calix iſte Babylonis
amarus in omnem terram , non inani
flore ſeducat , non falſa dulcedine in-
ebriet , quemadmodum eos qui tene-
bras lucem , lucem tenebras , amarum
dulce, & dulce amarum arbitrantur .
Vinum myrrhatum cum felle miſtum
ſuſpectum mihi eſt : pro eo quod tu ex
eo bibere noluiſti, quia nimiam acerbi-
tatem inuidię & nequitię crucifixorum
tuorum indicabat . Tuæ uiuificæ morti
tuum ſeruum domine configura , faciẽs
quidem in me ut moriar ſecundum car-
nem, uiuam autem ſecundum ſpiritum
iuſtitiæ. Vt autem integram crucifixi
imaginem me portare glorier , illud
quoque quod poſt mortem tuam in-
ſatiabilis malitia impiorum in te exer-
cuit, hanc in me ſimililudinem exprime.
Vulneret cor meũ uiu9 & efficax ſermo
tuus penetrabilior omni lancea acutiſſi

ma,pertingens uſq; ad diuiſionem aïæ
meæ, & producens ex ea tanquam de
dextro latere meo uice ſanguinis & aq̃
amorem tuum dñe & fratrum tuorum.
Poſtremo & munda ſindone primę ſto
lę ſpm̃ meum inuolue, in qua requieſcã
egrediens et ingrediens in locum taber
naculi admirabilis, & abſcondas me do
nec pertranſeat furor tuus. Die aũt ter-
tio poſt diem laboris, poſt diem ſuppli
cij, mane prima ſabbati perpetue inter
filios tuos me indignum reſuſcita, ut
in carne mea uideam claritatem tuam,
& adimplear lætitia uultus tui. O ſalua
tor me⁹ & de⁹ meus, ueniat, ueniat oro
tp̃s ut quod nunc credo, oculis tandẽ re
uelatis aſpiciam: quod ſpero nunc & à
longe, ſalute apprehendam. Quod pro
uirib⁹ meis deſidero, ulnis aïę meę am-
plectar & deoſculer, & ĩ maris tui abyſ
ſum totus abſorbear. O ſaluator meus,
& deus meus. Sed benedic aïa mea deũ
ſaluatorem meum, & magnifica nomẽ
eius. Sctm̃ eſt.n. & ſanctiſſimis delicijs
plenum. O q̃ bonus, q̃ ſuauis es dñe Ie
ſu, aïæ quærenti te. Ieſu redemptor per-
ditorꝝ, ſaluator redemptorꝝ, ſpes exu-
lum, fortitudo laborantium, anxiati ſpi
ritus latitudo, aïæ lacrymoſæ & poſt te
currẽtis in ſudore dulce ſolatium & ſua
ue refrigerium, corona triumphantium,
unica merces & lætitia oïum ſupernorꝝ
ciuium, uberrimus fons omnium grãrꝝ,
inclyta proles ſummi dei, & deus ſum⁹,
benedicant te omnia quæ in cœlo ſunt
ſurſum, & quæ in terra deorſum. Ma-
gnus tu, & magnum nomen tuum. O
immarceſcibilis decor dei excelſi, & pu
riſſima claritas lucis æternæ, uita oẽm
uitam uiuificans, lumen illuminans, lux
omne lumen illuminans & conſeruans
in æterno ſplendore. Mille millena lu-
mina fulgurantia ante thronum diuini-
tatis tuæ à primo diluculo. O æternum
ſubſtantiale & inacceſſibile, clarum &
dulce profluuium fontis abſconditi ab
oculis oïum mortalium, cuius unda ſi-
ne ortu, cuius profundũ ſine profundo,
cuius altum ſine termino, cuius ampli-
tudo incircunſcrutabilis, cuius puritas
imperturbabilis. Eructauit te cor dei al
tiſſimi de ſuo impenetrabili abyſſo, ui-
ta uitam, lux lucem, æternus æternum,
immenſus immenſum, & per omnia ſi-
bi coæqualem, & de plenitudine tua
nos omnes accepimus. Tu.n. largiſſime
fons omnis boni, ſeptemplicis grẽ pre-
tioſum flumen de theſauris tuis emiſ-
ſis, cuius ſuaui dulcore huius noſtri ma-
ris.i. nrę infirmitatis ſalſuginem mitiga
re digneris. Flumen olei lætitiæ, flumen
uini meraciſſimi, torrens ignei uigoris.
Spiritus paracletus à te & à patre, par
utrique in orbem terræ perfunditur, o-
mnia replens, omnia continens: ſpiritus
à te, ſpiritus à patre, unus ex ambobus,
uniens ambos, utpote amborꝝ indiui-
dua connexio, unificum glutem, com-
plexus indiſſolubilis, & pax oẽm ſen-
ſum exuperans. Hic eſt torrẽs uolupta-
tis tuæ dñe, qua delicatam illam & glo
rioſam ciuitatem Ierl'm quæ ſurſum eſt
iugiter potas, & lætabunda ebrietate
facis æſtuare, ut tibi iubilent hymnum
inceſſabilem lucida illa & flammea or-
gana in uoce exultationis & ſono epu-
lantis, cuiuſq; deſiderabilibus guttis re-
focillari ſitibundæ fauces exulis populi
tui iugiter à te expectant dñe. Sinito pa
ter ut catelli bibant de ſtillis quę cadũt
de menſa dñorꝝ ſuorꝝ. Rorate cœli de-
ſuper, & nubes pluant iuſtum, illũ dñe
quem ęſtuare feciſti. Inclytas primitias
ppl'i tui, inſigne ſolennitatis noſtræ illo
quæſumus igneo ſtillicidio purga, inno
ua, illumina, inflamma, exhilara, & con
firma, & uni cor credentium tibi, ut unũ
ſint, unum ſapiant, unum unanimiter re
quirant & apprehendant & uideant et
benedicant te deum deorum in Sion.
Sit indiuiduę trinitati gloria, gratiarum
actio, honor & imperium in ſecula ſecu
lorum, Amen.

Finit ſermo deuotiſſimus ſancti Bernardi abbatis de paſſione domini.

ELENCHVS CAPITVM, QVAE HIC LIbellus *De paſſione domini complectitur.*

In prologo operis totius telam orditur ab oratione.

CHriſtum Ieſum ueram eſſe uitem. Caput I.
De præciſione uitis. Cap. 2.
De circunfoſſione uitis. Cap. 3.
De uinculis quibus illigatur uitis. Cap. 4.
De cultura & ſpecioſitate interiori uitis. Cap. 5.
De folijs uitis in genere. Cap. 6.
De umbra foliorum uitis. Cap. 7.
De ſeptem folijs ſpeciatim, ac primum de primo. Cap. 8.
De ſecundo folio. Cap. 9.
De tertio folio. Cap. 10.
De tribus uerbulis charitatis. Cap. 11.
De quarto folio. Cap. 12.
De quinto folio. Cap. 13.
De ſexto folio. Cap. 14.
De ſeptimo folio. Cap. 15.
De iucunditate florum. Cap. 16.
De flore humilitatis. Cap. 17.
De florente lilio caſtitatis. Cap. 18.
De radice lilij. Cap. 19.
De trunco & ijs quæ ad lilia caſtitatis requiruntur. Cap. 20.
De rectitudine lilij. Cap. 21.
De fortitudine trunci. Cap. 22.
De uermibus truncum arrodentibus. Cap. 23.
De longitudine trunci. Cap. 24.
De folijs circa truncum. Cap. 25.
De nouo Cantico. Cap. 26.
De folijs iuxta terram. Cap. 27.
De contemplatione floris lilij noſtri. Cap. 28.
Lilij flos terram uerſus inclinandus eſt. Cap. 29.
De numero foliorꝝ lilij noſtri. Cap. 30.
De tribus cõmodis uirginibus acceſſuris in futura uita. Cap. 31.
De ſex operibus charitatis erga proximum. Cap. 32.
De roſa rubente & ardente. Cap. 33.
De roſa charitatis. Cap. 34.
De roſa paſſionis. Cap. 35.
De ſeptem effuſionum ſanguinis Chriſti omnium prima. Cap. 36.
De ſecũda effuſione ſanguinis. Cap. 37.
De tertia effuſione ſanguinis. Cap. 38.
De quarta effuſione ſanguinis. Cap 39.
De quinta effuſione ſanguinis, Cap. 40.
De ſexta effuſione ſanguinis. Cap. 41.
De croco abſtinentiæ uitis noſtræ. Cap. 42.
De odore florum uitis noſtræ. Cap. 43.
Quàm expetendi ueniant flores in uite noſtra. Cap. 44.
De odore florum. Cap. 45.
De fructu uitis noſtræ. Cap. 46.

TRACTATVS B. BERNARDI ABBAtis *De paſſione domini ſuper: Ego ſum uitis uera.*

PROLOGVS.

IEſu benigne, uitis uera, lignum uitæ, quod in medio paradiſi ſitum eſt: Domine Ieſu Chriſte, cuius folia ſũt in medicinam, fructus uerò in uitam æternã. Benedictus flos & fructus uirginis matris caſtiſſimæ, ſine quo nullus ſapit: quia tu es æterni patris ſapientia, mentem meam debilem & aridam pane intellectus, & aqua ſapientię ſalutaris, dignare reficere, ut te, ô clauis Dauid, aperiente, mihi reſerentur obſcura: & te ô uera lux, radiante, tenebroſa pandant: ut ꝑ me miniſtrũ humilem temetipſo manifeſtante & elucidante loquentes ſimul & uidentes uitam habeamus ęternam, Amen. †*alias audientes.*

Caput primum.

Ioan. 15. EGo ſum uitis uera.)Ipſo dño Ie
ſu Xp̃o adiuuãte uideamus q̃ſ-
dam ꝓprietates uitis terreſtris,
in quibus ẽt illius ſupercœleſtis uitis ꝓ-
prietates noiare poſſimus:nec tm̃ ea, q̃
exterius ad culturam eidem exhibent̃,
conſideremus.Et primò qdem, ꝙ plan-
tari ſolet uitis in terra,nõ ſeminari,trãſ-
lata de ſua uite: qđ ad conceptionem
Ieſu mihi pertinere ur̃. Vitis.n.primo na
ta de uite,eſt deus genitus de deo, fili⁹
de p̃re, coæternus & conſub̃alis ei, de
quo genitus eſt. Sed ut maiorem face-
ret fructum, plantatus eſt in terra .i. in
uirgine Maria conceptus, factus qđ nõ
erat,manens qđ erat. Benedicta terra
hæc,oim gentium ꝓferens bñdictionẽ.
Verè bñdicta: q̃ deo dante benignita-
tem,tam bñdictum ꝓtulit fructũ. Hæc
eſt terra,de q̃ ſcriptum eſt:Terram non
opabat̃ qſq̃, ſed irrigabat̃ à fonte aſcen
Gen. 2. dente de paradiſo. Terra qppe hæc nõ
accepit opationem humanam, ut con-
ciperet̃ i ea filius dei, ſed aqua ſpũs ſc̃ti
Luc. 1. irrigata fuit.Ita.n.legis:Spũs ſc̃tũs ſup-
ueniet iñ te, & uirtus altiſſimi obumbra
bit tibi. Rurſum de hac terra ſcriptum
eſt.Apiat̃ terra & germinabit ſaluato-
Eſa. 45. rem.Apta qppe fuit p fidem, credens et
obediens angelo: germinauitq́ uitam
ſalutarem,ſaluatorem nr̃m æternæ uitę
p̃mia largientem. Hac itaq; uite nr̃a in
lucem edita q̃dam ꝓprietates culturæ
uitis attinentes adhibitæ ſunt.

De præciſione uitis, *Cap. 2.*

SOlet.n.uitis fructifera p̃cidi, ꝙ
& corporal'r & figuratiuè acci
Luc. 2. pi põt.Circunciſus.n.fuit Ieſus,
non ꝙ hac circunciſione egeret:q̃ in an-
tiquis p̃ribus delebat originale pc̃tm̃,
ſicut baptiſmus in nobis. Nihil.n.pc̃tõ
originali p concupiſcentiæ uitium con-
tracto debebat,qa ſine oĩ concupiſcẽtia
Mat. 5. carnali cõceptus erat:ſed ne legem,quã
ipſe dederat,ſoluere uideret̃. Moral'r ue
ro docens nos oportere non ęgreferre,
ſiqñ pœnas pc̃ti patimur: qđ in nobiſ-
metipſis non recognoſcimus,cum ipſe
pc̃tõꝝ purgator non fuerit dedignatus
ꝓ nobis ſubire remedium pc̃tõꝝ. Con
ſolemur ergo dolores nr̃os, q nequaq̃
ſine pc̃tõ ſumus dolorib. illius, q non ꝓ
ſe,ſed ꝓ nobis doluit & uulneratus eſt,
non ꝓ ſe,ſed ut nr̃is uulneribus medere- Eſa. 53.
tur. Vide quantum ad ſuſcipiendos do-
lores feſtinauit, q̃ paratus & prõptus
ſanguinem effundere, circunciſus ꝓ no-
bis die natiuitatis ſuæ octauo. Vtinam
nos ſaltem & anno octauo nõnihil pro Luc. 2.
dño pateremur.Sed quid dicimus, cum
plures inueniamus,& poſt octo planta
tos,uel poſt octoginta annos, cum na-
tural'r erit eoꝝ labor & dolor, nec uo-
luntate ſaltem ad dñm conuerti,nec tã Pſal. 89.
maturè impenſi ſanguinis p̃tioſi tã diu
uanitati ſubiectam.Quid miſerius? Xp̃s †Deſit hic
octauam diem à natiuitate ſua uix expe quiddam.
ctat ut ſuum tibi ſanguinem impẽdere
incipiat. Tu poſt,nõ dico octo dies,ſed
nec poſt octoginta mẽſes,imo & octo
ginta annos ſolam non rependis uolun
tatẽ? Ille uix natus ſanguinẽ tibi effudit:
tu iam moriturus uoluntatem tuam nõ
refundis? Bonus ꝑfectò Ieſus, qui ẽt in Luc. 12.
quarta uigilia uenientẽ ſeruum ſuſcipit
pœnitentem. Dediſti robur annoꝝ iu-
uenilium hoſti Xp̃i? Xp̃o ſaltem miſeri
corditer expectãti infirmam tribue uo-
luntatẽ:nec dubites,qn illam accipiat. Eſa. 9.
Puer.n.natus eſt nobis,ut paruulis mu-
nuſculis conſolet̃. qa paruum parua de-
cent. Qđ ſi qđ offers paruum non fue-
rit.i.humile:per hoc ip̃m ad ip̃m humi-
lem intrare non poteris, qui de ſe dicit: Ioan. 10.
Ego ſum oſtium.Et alibi, Venite ad me Mat. 11.
oẽs: & diſcite à me, quia mitis ſum &
humilis corde.Poſſumus & alio modo
accipere præciſionem uitis nr̃æ: ut diſca
mus oia ab eo præciſa, quibus caruit in
hac uita,cum ea tñ hr̃e potuiſſet: & ac-
cipiamus hanc præciſionẽ à uerbo Ap̃li
dicentis: Qui cum in forma dei eſſet, exi Phil. 2.
naniuit ſemetipſum,formam ſerui acci-
piens.Ipſa.n.exinanitio,q̃dam præciſio
eſt.Sicut.n.minuit̃ uitis, qñ p̃ciditur:ita ὁμοίω
uera uitis Xp̃s incarnatione minoratus σις.
ab angelis, imò & infra oẽs hoies humi

liatus fuit. Qũo amputata fuit in eo
gl'ia,cultro ignominiæ: potẽtia, cultro
abiectionis:uoluptas,cultro doloris: di
uitiæ,cultro paupertatis? Vide nunc,
quantum p̃ciſa fuerit:ille cui famulatur
ois gloria cœloꝝ, imò ipſe q ſolus uera
gl'ia quaſi abijcit gl'iam. Seruuli circun-
datus indumento ſuſtinet ignominias,
confuſionibus operit̃,ut te à confuſioni
bus redimeret, & ad gl'iam priſtinã re-
uocaret: ille cuius potenti nutui oia in-
ferna,terreſtria,& ſupcœleſtia ſunt ſub-
iecta,ſic fit abiectus,ut reputaret̃ oim ui
Eſa. 53. roꝝ nouiſſimus. Subijcit̃ fami,ſiti,calo-
ribus,frigoribus,doloribus,infirmitati-
bus,& poſt hæc tanta mortis ſuppliciũ
Tim. 6. non euadit.Ille q lucem inhabitat inac
1. Pet. 1. ceſſibilem,in quem deſiderant angeli ꝓ
Cant. 2. ſpicere,cuius ſolius odor ſc̃tõꝝ ſic men
tes inebriat,ut & mũdi p̃ntis & ſuijpſo
rũ obliti totis uiribus currant poſt ip̃m,
tanto dolori ſubijcit̃,ut in ipſo ueraciter
noſcat̃ impletum qđ ante dixerat p ꝓ-
Threno. 1. phetas: O uos oẽs qui tranſitis p uiam,
Col. 2. attendite & uidete, ſi eſt dolor ſil'is ſic-
ut dolor meus. Ille, in quo oẽs theſauri
ſapiæ & ſciæ dei ſunt abſconditi, rex re-
gum, diues in oẽs, ſolus nullius egẽs, ſic
fit pauper,ut,ipſo teſte, & uulpibus ter
ræ & uolucribus cœli paupior inueniat̃,
cum dicit, Vulpes foueas habeant & uo
Mat. 8. lucres cœli nidos, filius aũt hois nõ hẽt
Luc. 9. ubi caput ſuum reclinet. Paup in natiui-
tate, pauperior in uita, pauperrimus in
cruce. Natus.n.paſtum habet lac uirgi-
neum, tegmen, pannos uiles. In uita ue-
ro ſi tegumentum habuit, ſæpius in ui-
ctualibus defecit. In morte & nudum
inuenies, & ſitientem: niſi forte ad ſitis
ipſius remedium uelis adhibere acetum
myrrha & felle mixtum. Poſtremo aũt
Ioan. 19. cultro timoris amputati ſunt ab ipſo o-
mnes amici & ꝓximi,ut non eſſet q cõ-
ſolaret̃ eum ex oibus charis eius. Tor-
cular.n.calcauit ſolus, & de gentib. nõ
erat uir cum eo, & cum ſuſtineret cor
eius improperium & miſeriã, expecta-
uit qui ſil' contriſtaret̃, & non fuit: & q
conſolaretur, ẽt non inuenit. Vide nunc
quantum p̃ciſa fuerit uitis nr̃a. Quæ ui-
tis unq̃ tm̃ præciſa fuit? Sed quæ eſt cõ
ſolatio huius præciſionis? Multus fru-
ctus. Multam.n. & incomparabilem
præciſionem ſuſtinuit. Vr̃ tñ ſignanter
dcm̃ eſſe. Et de gentibus nõ eſt uir me-
cum, tanq̃ intelligendum ſit ſolas mu-
lieres cum illo remanſiſſe. Viris.n.fortio Matt. 27.
ris naturæ fugientibus præ timore, non Luc. 23.
fugit muliebris infirmitas, quæ ẽt baiu-
lantem ſibi crucem, & in cruce morien-
tem non dereliquerunt, ſicut in perſona
Xp̃i conquerentis loquitur B. Iob: De- Iob. 19.
relicta ſunt tantũmodo labia mea cir-
ca dentes meos. Per labia qppe, q̃ cæte
ris ſunt membris molliora mulieris ſe-
xus mollis & infirmus intelligit̃, qui ſo
lus Xp̃o diſcipulis fugientibus adhęſit,
figuratur. Elegit.n.dñs infirma mundi,
ut cõfunderet fortia. Si uero fugam mẽ 1. Cor. 1.
talẽ intelligimus, nec uir, nec mulier reli
ctus eſt cum eo, præter illam, quæ ſola
benedicta eſt in mulieribus, q̃ ſola p il-
lud triſte ſabbatum ſtetit in fide, & ſal-
uata fuit eccl'ia in ipſa ſola. Propter qđ A morte
aptiſſimè tota eccleſia in laudem & glo Chriſti to
riam eiuſdem uirginis diem ſabbati per to ſabbato
totius anni circulum celebrare conſue- in ſola uir
uit. Vere & ſingl'r benedictus palmes q gine mãſit
à ſua uite nullo potuit timore præcidi. fidei inte-
Abciſi ſunt uiri qui dñt: Nos aũt ſpera- gritas.
bamus, qđ ipſe redempturus eſſet Iſrl'.
Abciſæ ſunt mulieres, quæ quãuis piè
p̃ueniunt mortuo humanitatis ſeruitiũ
exhibere, tñ illum reſurrecturꝝ nequaq̃
credebant. Et fortaſſe ppea (quod tñ Luc. 24.
non aſſerendo dico, ne nouas uidear aſ- Luc. 23.
ſertiones introducere) illa mater quæ
plus habuit pietatis, cum alijs ad un-
gendum non uenit corpus Chriſti ſe-
pultum, quia fruſtra putabat eum ungi,
quem reſurrecturum ſciebat. Verè for-
tis hæc mulier, & præ cunctis poſt filiũ
honoranda. Verè & uirago dici poteſt,
quæ à uiro Chriſto per animi fortitu-
dinem ſeparata non eſt, ſed eum quem
morientem & mortuum uidit, credi-
dit immortalitatis gloria ſublimatum.

De circunfoſsione uitis, Cap. 2.

CIrcunfodiṫ uitis. Foſſio hæc inſi
diantium fraus intelligiṫ. Qua-
ſi.n. foueam fodit, q̄ dolo ma-
chinaṫ aliquem decipere. Vñ cõquerẽs
dicit: Foderunt añ faciem meam foueã.
Pſal.56. Non.n. poterat illi aliquis dolus abſcõ-
di, q oculatus eſt añ & retro, & q p̄teri-
ta & futura tanq̄ pñtia intueṫ. Oĩa.n.
Heb.4. nuda & apta ſunt oculis eius. Oñdam⁹
aũt p exemplum aliquam fraudẽ iſtaꝝ
foſſionum. Adducunt, inqt illud euan-
gelium, dño Ieſu mulierem adulteram,
dicẽtes ꝙ Moyſes in lege p̄cepit hmõi
Ioan.8. lapidare. Tu aũt quid dicis? Vide fo-
ueam quã btãm uitẽ nrãm circunfode-
runt illi peſſimi agricolæ, non ut facerẽt
eam germinare, ſed magis areſcere. Ve-
rũtñ in contrarium ceſſit eoꝝ intentio,
& circũfoſſa, fertilis magis facta eſt, &
humorem miæ diſtillans. Foueas uero
uideamus. Dixerunt apud ſe: Si ſcd'm
legem dixerit mulierem lapidãdam, fo-
ueas ĩcidet crudelitatis, q de ſe dicit: Mi
tis ſum & humilis corde. Et iterum:
Mat.11. Mĩam uolo & non ſacrificium. Si uero
Oſee.6. dixerit abſoluendam, foueam p̄uarica-
Pſal.93. tionis non euadet: & iure cõdẽnabiṫ ut
Pſal.36. legis tranſgreſſor. Sic captant in aĩam
iuſti, & obſeruant pctõres iuſtũ, & ſtri-
dent. Neſcientes qd' fruſtra iaciṫ rete
Prou.1. añ oculos pẽnatoꝝ, & qd' q fodit fo-
Prou.26. ueam, incidet in eã. Sed leuiter tranſiuit
has foueas nr̄ ibic⁹, ipſoſq; foſſores de-
Ioan.8. iecit in illam. Ait.n. q ſine pctõ eſt urm̄,
primus mittat in eã lapidem, q̄ſi dicat
legi meæ non cõtradico, pietatẽ meam
non deſero. Iſta qdem meruit lapidari,
ſed non lapidabiṫ, qa q lapidẽ iuſte poſ
Mat.22. ſit in eam mittere non hr̄. Nõne uis ad-
huc aliquas foueas uidere? Licet, inqũt,
cenſum Cæſari dari, an non? Dixerãt.n.
apud ſe: ſi dixerit, licet: tenebiṫ reus tãq̄
libertatis nr̄æ deſtructor: Solutio.n. cen
ſus, ſeruitij ſignum eſt, ſi dixerit, non li-
cet: reus erit leſę maieſtatis. O' ſtultos:
Solet ſtultus alios ſcd'm ſe æſtimare: et
qd' ipſe ignorat, ſapientes quoſq; credit
ſilr̄ ignorare. Sed qd ait ſapĩa? Liberta-
ti dei non derogo, maieſtatẽ dei non of
fendo, foueas ur̄as non incido. Reddite *Vbi ſupra*
q̄ ſunt Cæſaris Cæſari, & q̄ ſũt dei, deo.
Nõ.n. offendiṫ deus iuſtus, q uult cuiq;
reddi qd' ſuũ eſt. Si reddatis Cæſari qd'
Cæſaris eſt, non offendiṫ Cæſar. Si deo
reddideritis q̄ creauit iuſte, qd' iuſtũ eſt
facitis. Reddite ergo Cæſari denarium
Cæſaris hñtem imaginẽ. Reddite deo
aĩam quam ad imaginem & ſilr̄itudinẽ
ſuam creauit: & ecce iuſti fueritis. Lon-
gum eſſet nimis oẽs foueas, quas ueræ
uiti nr̄ę maligni iſti foderuut, ediſſerere:
qa oĩa illius & uerba & facta calũniari
nitebanṫ. Sed quũ uiderent circunfoſſio
nes nil nocere uiti, magis aũt ſeipſos dũ
fodiunt, in ipſas incidiſſe, ipſam uitẽ cir
cũfodere & pfodere laborabant, ut ſic
ſaltẽ ad modum aliaꝝ arboꝝ æternam
incurreret ariditatẽ. Foderũt ergo & p-
foderũt nõ ſolũ manus, ſed & pedes, la
tus quoq; & ſctiſſimi cordis intima fu-
roris lancea pforauerunt, qd' iãdudum
amoris lancea fuerat uulneratũ. Vulne-
raſti, inqt, in Canticis amoris ſponſus, *Cant.4.*
cor meum, ſoror mea ſponſa, uulneraſti
cor meũ. Vulnerat cor tuũ dñe Ieſu ſpõ
ſa tua, amica tua, ſoror tua. Quid neceſ
ſariũ fuit illud ab inimicis ultra uulnera
ri? Quid agitis ô inimici? Si uulneratum
eſt, imò qa uulneratum eſt cor dulcis Ie
ſu, qd ſcd'm uuln⁹ apponitis? An ignora
tis, qd' uno uulnere tactũ cor emoriṫ, &
fit ĩſenſibile? Mortuũ cor dñi Ieſu, quia
uulneratum poſſedit uuln⁹ amoris, poſ-
ſedit mors amoris dñi cor ſponſi Ieſu.
Qũo mors altera introibit? Fortis eſt ut
mors, imò uere fortior q̄ mors dile-
ctio. Non.n. põt prima mors expelli.i. *Cant.8.*
dilectio malaꝝ mortiũ mortificatrix à
domo cordis, quã ſibi inuiolabili iure,
ſuo uulnere acq̄ſiuit: Si duo ęq̄ fortes cõ
currũt, quoꝝ un⁹ ſit ĩ domo, alter uero *ὑποτύ-*
deforis, q̄s dubitet eũ q deit⁹ ẽ, obtinere *πωσις.*
uictoriã? Et uide q̄ta ſit uis amoris do-
mũ cordis obtinẽtis, & p uuln⁹ dulciſſi
mi occidẽtis ñ ſolũ ĩ dño Ieſu, ſed & ĩ ſer
uis ipſi⁹. Veniam⁹ ad martyres. Terrenṫ
licet martyres, ridẽt: feriunṫ, & gaudẽt:
occiduntur,

occidunṫ, & ecce triumphãt. Qr̄? Quia
morte charitatis intus in corde iãdudũ
mortui pctis, mortui mũdo, tanq̄ inſen
ſibiles facti, nec minas, nec tormenta,
nec mortẽ ſentire potuerũt. Qui miꝝ?
Mortui erant. Mortui.n. eſtis, ait Apl's:
Qualẽ mortẽ qdã ſtultus ſapiẽter opta
Coloſſ.3. bat dicẽs? Moriaṫ aĩa mea morte iuſto-
Nume.23. rum, & fiant nouiſſima mea hoꝝ ſilr̄ia.
Bona mors, mortẽ cõtẽnẽs: bona mors
uitã cõferẽs ſempiternã. Sic ergo iã du-
dũ uulneratum & mortuũ fuit cor Ieſu
mortificati pp nos, tota die æſtimati ſi-
Pſal.43. cut ouis occiſiõis. Acceſſit aũt & mors
Oſee.13. corpalis & uicit ad tp̄s, ut uinceretṫ ĩ æ-
Rom.7. ternũ. Victa eſt nõ qa reſurrexit à mor-
tuis, qa mors ultra nõ dñabiṫ: ſed qa ſcr̄
uenimus ad cor dulciſſimũ Ieſu, & bo-
nũ eſt nos hic eſſe, ne ſinamus nos facile
Ierem.17. auelli ab eo, de quo ſcriptũ eſt: Recedẽ-
tes à te in terra ſcribenṫ. Quid aũt acce-
dẽtes? Tu ipſe doce nos. Tu dixiſti ac-
cedentibus ad te. Gaudete qa noĩa ur̄a
Luc.10. ſcripta ſunt in cœlo. Cõcordemus hæc,
qa hi q in cœlis ſcripti ſunt. Quid ergo il
li q in terra ſcribenṫ? Lugebunt utique.
Cant.1. Sed q̄s nolit gaudere? Accedamus er-
Pſal.132. go ad te, & exultabimus & lætabimur
Matth.12. in te memores cordis tui. O q̄ bonũ &
q̄ iucundũ habitare in corde hoc. Bon⁹
theſaurus, bona margarita, cor tuũ bo-
ne Ieſu, quã foſſo agro tui corpis inue-
niemus. Quis hanc margaritã abijciat?
Quin potius dabo oĩa, oẽs cogitatiões
& affectus mẽtis cõmutabo & cõpara
Pſal.54. bo illam mihi, iactans oẽm cogitatum
meũ in cor dñi Ieſu, & ſine fallacia illud
me enutriet. Ad hoc templũ, ad hęc ſan
cta ſctõꝝ, ad hãc arcã teſtamẽti adora
2.Reg.7. bo & laudabo nomẽ dñi dicẽs cũ Da-
uid: Inueni cor meũ, inqt, ut orem deum
meũ. Et ego inueni cor regis, fr̄is & ami
ci benigni Ieſu. Et nũqd non adorabo?
1.Cor.11. Orabo utiq;. Cor.n. illius mecũ eſt. Au
Eph.1.4.5. dacter dicã: Si, imo qa caput meũ Xp̄s
eſt: Qũo qd capitis mei eſt, nõ meũ eſt?
Sicut ergo corpalis capitis mei oculi,
mei oculi uere ſunt, ita & ſpũale cor, cor
meũ eſt. Bñ ergo mihi. Ego uero cũ Ie-
ſu cor meũ hẽo. Et qd miꝝ? Cum multi- *Act.4.*
tudinis credẽtiũ fuerit cor unũ. Hoc igr̄
corde tuo, & in eo dulciſſime Ieſu inuẽ-
to orabo te deũ meũ. Admitte tm̄ in ſa
crariũ exauditionis tuę p̄ces meas. Imo
me totum trahe in cor tuũ. Licet.n. tor-
tuoſitas pctõꝝ meoꝝ impediat me, tñ
qa cor illud incomp̄henſibili chãtitate *2.Cor.6.*
dilatatũ eſt & ampliatũ, & tu q ſolus *Mat.19.*
potes facere mundũ de immũdo cõce- *Luc.18.*
ptũ ſemine, ut depoſita gibbi ſarcina p *Pſal.50.*
foramẽ acus poſſim tranſire. O oĩum
pulcritudine ſpecioſiſſime Ieſu, amplius
laua me ab iniqtate mea & à peccato
meo mũda me: ut purificatus p te ad te
puriſſimum poſſim accedere, & in cor-
de tuo oĩbus diebus uitæ meæ merear
habitare: & ut uidere ſilr̄ ſp & facere tuã
ualeam uoluntatem. Ad hoc.n. perfora *Cor Chri-*
tum eſt latus tuum, ut nobis pateſcaṫ in *ſti cur uul*
troitus. Ad hoc uulneratũ eſt cor tuum, *neratum.*
ut in illo & in te ab exterioribus pertur *Ioan.19.*
bationibus abſoluti habitare poſſim⁹. *Cant.4.*
Nihilóminus & ppea uulneratũ eſt, ut
p uulnus uiſibile uulnus amoris inuiſibi
le uideamus. Qũo hic ardor melius oñ-
di põt, niſi qd nõ ſolũ corpus, uerumetiã
ip̄m cor lãcea uulnerari pmiſit? Carna-
le ergo uulnus, uulnus ſpũale oñdit. Et
hoc fortaſſe innuit ipſa authoritas præ-
libata, in qua bis poſitum eſt uulneraſti.
Vtriuſq;.n. uulneris ipſa ſoror & ſpon-
ſa cã eſt, ac ſi ſpõſus apte diceret: Quia
zelo amoris tui uulneraſti me: lancea
quoq; militis uulneratus ſum. Quis eñ
cor ſuũ palo uulnerari permitteret, niſi
prius amoris illius uulnus pcepiſſet? Di
cit ergo: Vulneraſti cor meũ ſoror mea
ſpõſa, uulneraſti cor meũ. Sed qr̄ ſoror *Ibidem*
& ſpõſa? an nõ poterat ſufficiẽtẽ ſponſi
amãtis affectũ oñdere ſolius ſponſę po
ſitio? Vel qr̄ ſpõſa & nõ uxor, cũ quoti-
die uel eccl'ia ſiue q̄libet fidelis aĩa ſpõ
ſo ſuo xp̄o bonoꝝ opeꝝ ſobolẽ debeat
gñare? Paucis dico, ſolẽt ſpõſæ nõdũ al
ligatæ cõiugali uinculo amari ardẽtius,
q̄ poſtea. Tpe.n. pcedẽte amor ipſe cõ
poniṫ. Spõſus ergo nr̄, ut magnitudinẽ
inſinuet ſui amoris q tpe nõ decreſcit,

amicam ſuam ſponſam appellat, eo qđ
illius amor ſꝑ nouus ſit. Sed q̃a ſpõſę ẽt
carnalr̃ diligunẽ, ut in amore ſponſi nr̃i
nil carnale ſapias, ipſam ſpõſam ſuã ſo-
rorẽ appellat, q̃a ſorores iã neq̃q; carna
liter adamantur. Dicit ergo: Vulneraſti
cor meũ & cætera. Tanq̃ dicat: quia
ſũme te diligo ut ſpõſam: caſte, ut ſoro-
rẽ, uulneratũ eſt cor meũ ꝑꝑ te. Quis il-
lud cor tã uulneratũ nõ diligat? Quis tã
amantẽ nõ redamet? Quis tã caſtũ non
amplectaẽ? Diligit ꝓfecto uulneratũ q̃
nimio illius amore uulnerata ꝓclamat:
uulnerata charitate ego ſum. Nũq̃d nõ
Cant. 5. redamat ſpõſum amãtẽ, q̃ dicit: Nũtia-
te dilecto, q̃a amore lãgueo? Fraterno
ſe amãtem amore cõplectiẽ, quæ dicit:
Quis mihi det te frẽm meum ſugẽtem
ubera mr̃is meæ, ut inueniã te foris, &
cõplectar & deoſculer, & iã me nemo
derideat. Quis aũt eſt foris? Aeſtimo qđ
extra corpus. Quãdiu ſumus in hoc cor
pore, ꝑegrinamur à dño. Quis hãc pere-
grinationẽ patiẽter ferat? plena eſt dolo
re ꝑtõꝝ, labore pñtium, timore futuro-
rũ, in q̃ & ſi ſpõſus ſe aliq̃n gr̃a cõſola-
tionis exhibeat, ſtat tñ lõge q̃ſi poſt pa
rietẽ corꝑe hoc pc̃ti ſeparãte inter nos
& ip̃m, nec facile p̃bet ſe tangendũ &
oſculãdũ, niſi illi aïæ q̃ in tãtã altitudinẽ
Cant. 2. meritoꝝ ꝓceſſit, ut dicat ei: Surge ami-
ca mea, colũba mea, formoſa mea, q̃ ſo
la licet raro aliquo modo arbitrans ſe
cõp̃hẽdiſſe ꝓclamat: Inueni quẽ dili-
git aïa mea: inueni illum nec dimittam.
Sed ad hũc gradũ nõ facile q̃s aſcẽdit.
Nos igr̃ adhuc intus. i. in corꝑe manen-
tes, quãtũ poſſumus, amemus, redame-
mus, amplectamur uulneratũ nr̃m, cui⁹
impij agricolę foderũt manus & pedes,
latus et cor: ſtemuſq; ut cor nr̃m durum
adhuc & impœnitẽs amoris ſui uinculo
cõſtringere & iaculo uulnerare digneẽ.

De uinculis noſtræ uitis. Cap. 4.

L Igaẽ uitis. Quis uincula nr̃æ ui-
tis nõ uideat? Videamus tñ hoc
uinculũ. Primũ, obediẽtia fuit.
Obediuit. n. pr̃i uſq; ad mortẽ, mortem
Philipp. 2. autẽ crucis. Obediuit matri & Ioſeph
ſcd̃m illud: Venit Nazareth cum eis, & Luc. 2.
erat ſubditus illis. Obediuit. n. in terre- Matt. 17.
nis, iudicibus ſoluẽs didrachmũ. Scd̃m
uinculũ, uterus uirginis de q̃ canimus:
Quia quẽ cœli caꝑe nõ poterãt, tuo ſan
cto gremio contuliſti. Tertiũ, in p̃ſepio
fuit ſcd̃m illud: Vagit infans inter arcta
conditus p̃ſepia, mẽbra pãnis inuoluta,
uirgo mr̃ alligat, & pedes, manuſq;, cru
ra ſtricta cingit faſcia. Quartũ uinculũ
fuit funis, quo ligabaẽ, cũ caꝑeẽ. Ita. n.
hẽs. Tũc uidelicet cũ traditus eſſet, inie
cerũt manus in Ieſum & uinxerunt eũ.
O rex regũ & dñe dñantium q̃d tibi
& uinculis? Liganẽ uites, ne ſi iaceant in
terra, aut minuanẽ, aut corrũpanẽ fru-
ctus eaꝝ. Incorruptibilis aũt fruct⁹ fuit
eius & eſt. Q̃r ergo ligaẽ? Bñ dicit q̃dã
rex cũ ꝑcuſſus humana ſagitta petereẽ,
ut ſe ligari ꝑmitteret, donec excidereẽ,
q̃a leuiſſimo motu mortẽ poſſet incurre
re. Non decet, inq̃t, uinciri regẽ. Libera
ſit regis & ſꝑ ſalua ꝑtãs. O deus deoꝝ
quantũ ergo derogatũ fuit libertati &
potẽtiæ tuæ? Tot adeò ligaris uinculis,
q̃ ſolus ligãdi & ſoluendi ꝑtãtem hẽs?
Sed ꝑꝑ mĩam tuã ligatus es, ut nos à mi
ſerijs nr̃is faceres abſolutos. O q̃ immi
tia fuerũt illoꝝ immitiſſimoꝝ uincula,
q̃bus agnũ mitiſſimũ uinciebãt. Video
oculis mẽtis te dñe Ieſu tã duris nexib⁹
adſtrictũ tanq̃ latronẽ trahi ad iudiciũ
principis ſacerdotũ, & inde ad Pilatum
uideo & ꝑhorreſco, & admiror, & ad-
mirãdo deficerẽ, niſi qđ liq̃dè cognoſco
te prius in corde charitatis nexibus
fuiſſe conſtrictũ, q̃ ad deteriora uincula
ſufferẽda te leuiter attrahere potuerũt.
Gr̃a ſit uinculis tuis bone Ieſu, q̃ nr̃a tã
potẽter diruperũt. Quintũ fuit uinculũ
quo ligatus fuit ad columnam, cum fla
gellareẽ. Quanq̃ & ipſa flagella q̃ cor-
pus eius circuibant, non incongrue poſ-
ſumus uincula appellare. Sed quamuis
immitia, quãuis dura, quãuis iniuſta, di
ligo flagellorum iſtorum uincula, qui-
bus ſacratiſſimum corpus tuum datum
eſt contingere, q̃ tuo puriſſimo ſangui-
ne non mediocriter ſunt imbuta ô bo-

ne Ieſu. Si. n. ſanguis tuus in flagellatio-
ne fuit tã copioſe effuſus, ut colũna gut
tis illius reſperſa adhuc ſicut aſſeriẽ, ru-
bra ſeruet ueſtigia: quãtũ ſanguinis cre
dã ipſis flagellis corpus tuũ mitiſſimum
ſcindẽtibus inhæſiſſe? Tam dure flagel-
latus eſt dñs ut ſanguis eius ſurſum ae-
ra reſultaret. Vide autẽ q̃ bñ huic liga-
tioni cõueniat, q̃ uitis ad palũ ligatur.
Quid. n. ꝑ palũ quã ipſa colũna, cui dñs
Ieſus alligatus accipiẽ? Sicut. n. uitis pa-
lo, ita xp̃s ſtatuæ alligaẽ. Sextũ uinculũ
fuit corona illa ſpinea cũ magna amari
tudine illud caput amabile cõplectens,
& multoꝝ aculeoꝝ in illo ſigno relin-
quẽs, ſanguineas utiq; guttas eliciẽs: &
ut puto, in faciem uenerabilẽ trãſmittẽs
uix adhuc de ſputis Iudaicis exſiccatũ.
Crudele fuit uinculum hoc p̃ter pœnas
quas ꝑtulit in ligno, honoris plurimum
hñs & decoris. O rex gl̃iæ dñe Ieſu xp̃e,
corona oium te cõfitentiũ, te ſequẽtiũ,
pugnantiũ pro te, uiuentiũ ꝓ te, manen
tium in te. Quis te tã amaro uinculo cõ
fuſiõis addixit? Ecce oꝑit cõfuſio caput
tuũ, & faciẽ tuã amabilẽ ingeriẽ tibi à
gñatione praua & amaricãte honor de
riſorius in corona, ſed ſpinaꝝ aculeis cõ
tendũt in te dolor & cõfuſio. Neſcio in
utro magis puniaris. Corona deriſionẽ,
ſpinæ ingerũt pũctionẽ. Egredimini fi-
liæ Siõ & uidete regem Salomonem ĩ
diademate quo coronauit eũ mr̃ eius in
die deſpõſationis eius & in die lætitiæ
cordis eius. Quæcunq; aũt aïa cõfiteẽ ſe
filiã Siõ. i. eccleſiæ egrediaẽ à curis ſcl'a-
ribus, à cogitationibus uanis, & uideat
ꝑ contẽplationẽ mẽtis, regẽ Salomonẽ,
. i. Xp̃m Ieſum q̃ eſt pax nr̃a, deſtruens
inimicitias, amicitiaſq; reformans inter
deũ & hoĩem. Vide hũc ô fœlix aïa ĩ dia
demate quo coronauit eũ mr̃ eius, ſyna
goga uidelicet plebs Iudæoꝝ. O mater
amara: Quid peccauit hic bonus filius
tuus, ut uinculis ẽt uinciaẽ? Hic eſt qui
ſoluit compeditos, q̃ erexit eliſos, ſuſci-
piẽs aduenas, pupillos, uiduaſq; conſo-
lãs, & meruit uinculari? Hãcne dotem,
hæccine munuſcula nuptijs illius impẽ-
dis? Dies. n. deſpõſatiõis illius, dies iſta
eſt dies indignationis & blaſphemiæ,
dies tribulationis & miſeriæ, dies ꝑcuſ-
ſionis & doloris, dies uinculoꝝ & mor
tis, dies deſpõſationis illius eſt. Hac ar-
ra ô fidelis aïa ſpõſus tu⁹ ſpecioſus ſub-
arrauit te, & ipſe tanq̃ ſpõſus hodie co-
ronatus ꝓceſſit. Coronatus, inq̃t, non
auro nõ gẽmis, ſed ſpinis: nec defuit pur
pura ueſtis irriſoriæ. Chlamydẽ. n. coc-
cineã circũdederũt ei, quãuis ipſe ueſtẽ
corꝑis ſui, ſanguinis ſui p̃cioſiſſimi effu-
ſione multo nobilius purpurauit. Pur-
pura. n. non plus q̃ bis tingiẽ ipſe uerò
purpura corꝑis ſui nõ ſolũ bis, ſed etiã
tertio ſanguineo torrente ꝑtinxit. Ecce
ſpõſus tuus ò ſpõſa, rubricaẽ in ſudore,
in flagellatione, in crucifixione. Eleua
mẽtis oculos & uide ſi tunica ſponſi tui
hæc ſit an nõ. Ecce fera peſſima conde-
mnauit filiũ tuũ, frẽm tuũ, ſponſum tuũ.
Quis hic gemitus, lacrymaſq; conti-
neat? Quis hic non doleat? Quia ſi ẽ piũ
gaudere pio Ieſu, ita eſt piũ flere piũ Ie-
ſum. Septimũ uinculũ fuit, quo ligatus
fuit in cruce, ferreũ. Fuit hoc uinculum
multo ferocius cæteris, qđ nõ ſolũ ma-
nuũ, pedũq; ſctiſſimoꝝ compagẽ diui-
ſit, uerũ etiã illã puriſſimã aïam à mũdiſ
ſimo corꝑis hoſpitio ſeparauit. Nũc ẽt ô
filię Siõ egredimini & uidete pacificum
nr̃m, pugnãtẽ ꝓ libertate nr̃a ĩ bello oc
cũbere. Videte uitę nr̃æ authorẽ ꝓ nob
uitę ianuas ĩtroire, ut nos ad uitæ uiã re-
uocet. Videte uincula duriſſima, clauos
ferreos, pedes & man⁹ q̃ ſalutẽ nr̃am o-
ꝑabanẽ ĩ medio terrę, crudel'r penetra-
re. Vide lignũ crucis miſſũ ĩ panẽ nr̃m,
panẽ candidiſſimũ, panẽ delicatũ, panẽ
angeloꝝ, q̃ đ cœlo đſcẽdit, ut ſe nob da
ret ĩ cibũ & aïas nr̃as cõtinuo ſubiectas
labori ſemetip̃o ñ alieno cibo reficeret,
& ſe nob ĩcorꝑando ñ ſe ĩ nr̃am carnẽ,
ſed nos ĩ ſuum ſp̃m reformaret. Videte
q̃uo iuſt⁹ ligaẽ, q̃uo cũ iniq̃s deputat⁹ ẽ
liberrim⁹ & optim⁹ ſpõſus nr̃. Moriẽ ui
ta nr̃a non pro ſuis neceſſitatibus, ſed ꝓ
noſtris. Date lacrymaꝝ flumina in tan-
tis uinculis morienti, quia & ipſe prior

lacrymatus eſt. Vacate et uidete quàm
amara, ꝙ̃ turpi morte condẽnet̃. Suſti-
net.n. adhuc, & diligẽter cõſiderat, ſiqs
ſit, qui ſibi contriſtet̃: ſi quem inueniat, ꝗ
ſanguinis riuos abſtergat, & de cruce
depoſitum munda ſindone non panni,
ſed cordis inuoluat, & flens cum beatis
mulierib. flentib. ad tumulũ proſequat̃.
Quæcũque aĩa fecerit hæc aſſidue, ſpe-
ro ẽt qđ lætiſſimæ reſurrectionis qñq;
mereat̃ gaudio recreari. Si.n. compati-
mur, & cõregnabimus, qđ bñ ſpõſa in
Cantico amoris oñdit p̃mittens: Faſci-
culus myrrhæ dilectus meus mihi inter
ubera mea commorabit̃, & ſubiungit:
Botrus Cypri dilectꝰ meus mihi. Quid
eſt faſciculus myrrhæ? Myrrha amara,
amaritudinẽ paſſionis ſignat? Faſciculꝰ
uero coadunationẽ multaꝝ paſſionum
oñdit. Fit ergo ſpõſus ſpõſæ ſuæ faſcicu
lus myrrhæ, qñ ip̃m multiplicibus affe-
ctũ iniurijs ad mentẽ reducit, quaꝝ q̃dã
iã enumeratæ, aliæ uero enumerãdę ſũt.
Quæ ſunt aũt ubera ſpõſę, inter q̃ illum
commoratuꝝ affirmat? Duo ubera ſpõ
ſæ proſperitas & aduerſitas ſunt. His
tanq̃ uberibus nutrit̃, dũ aduerſitate fo
uet̃, ne in ꝓſperis eleuet̃. Ponit aũt dile-
ctũ ſuũ inter hæc ubera, dũ illius & i ad-
uerſis & in ꝓſperis recordat̃. Ex quo eue
nit, ut ille ꝗ modo fuerat faſciculꝰ myr-
rhæ. i. qui mentẽ ſpõſæ paſſionum ſuaꝝ
amaritudinibꝰ amaricauerat, ſubito fit
botrus Cypri cõtinens in ſe uinũ iucun
ditatis & lætitiæ: qđ fit dũ ſpõſum, quẽ
tot uiderat oppreſſum iniurijs & morte
turpiſſima condemnatum ꝑ reſurrectio
nis triumphũ gl'ia uidet & honore coro
natũ, & cum humanitate quã aſſumpſe
rat, ad p̃ris dextrã cõſidere, cõſidens ſe
certiſſimè per diuerſas tribulationes ad
idẽ dñi ſui gaudiũ intraturã. Exeamus
igr̃ & nos ſcđm monita Pauli ap̃li cum
ſpõſo nr̃o bono Ieſu extra caſtra. i. extra
cõcupiſcẽtias p̃ntis ſcl'i improperiũ cru
cis & uinculoꝝ aſperitatẽ cũ illo portã
tes, qa nõ decet mẽbrum delicatum eſſe
ſub capite crucifixo, nec ad capitis cor
pus ſe indicat ꝑtinere membrũ qđ capi
ti compaſſum non fuit. Vinciamur er-
go uinculis paſſionis boni Ieſu, ut ẽt uin
culis charitatis cũ illo uinciri poſſimus.
Ipſe uel uinculis charitatis deuinctꝰ ad
ſuſcipiẽda uincula paſſionis de cœlo tra
ctus in terra, nos è cõtrario ꝗ de terris
trahi deſideramus, ad cœlũ prius paſſio
nis uinculũ nr̃o capiti colligemus, ut ꝑ
hoc ad charitatis uincula ꝑtinẽtes unũ
efficiamur cũ ipſo, ſcđm qđ orauit pa-
trẽ dicẽs: Rogo p̃r, ut quos dediſti mi-
hi, cõfirmati in charitate ſint unũ in no
bis, ſicut tu & ego unum ſumus. Quid
hac unitate glorioſius? Quid ultra uel
optare poteris uel hr̃e? Vnum cũ ſpõſo
tu eris? O fœlix fœlicior, imo oĩum fœli
ciſſima unitas. Hac unitate ſe Ap̃ls
xp̃o unitũ ſentiebat, cũ dixit: Quis ſepa
rabit nos à charitate Xp̃i? Tribulatio,
an anguſtia, an fames, an perſecutio, an
periculum, an nuditas, an gladius? Cer-
tus ſum, quia neq; mors, neq; uita, neq;
angeli, neq; principatꝰ, neq; ꝑtãtes, ne-
que altitudo, neq; profundum, neque
alia creatura poterit nos ſeparare à cha
ritate q̃ eſt Chriſti Ieſu. Optemus totis
deſiderijs, huius charitatis uinculis ſpõ-
ſo & dño nr̃o colligari: ita ut eius ſequẽ
tes ueſtigia illuc peruenire poſſimus,
ubi ipſe eſt qui dixit: Volo pater, ut ubi
ego ſum, illic ſit & miniſter meus.

De cultura & ſpecioſitate interiori noſtræ uineæ. Cap. 5.

Uiſis ex parte his q̃ uiti ad cultu-
ram exterius adhibent̃. Nũc ad
ipſam uitẽ iam aĩm cõuertamꝰ:
ut ꝑ quaſdã ſiſitudines illius, nr̃am uitẽ
magis ꝓpè & ꝓprius cõtẽplemur. To-
tũ corpus ipſius uitis alijs arboribꝰ &
arbuſtis deformius inuenit̃, & quaſi pe
nitus inutile ur̃ & abiectũ, nec ipſo aſpe
ctu amabile, aut uiſui accõmodũ. Quid
hic dicemus? Corpus uitis noſtræ do-
mini Ieſu ſignificare deberet: niſi quod
plurimum diſcordare uidetur huius de
formitas & forma illius de quo ſcriptũ
eſt: Specioſus forma præ filijs homi-
num. Sunt autem nonnulli, qui hęc uer
ba non ad exteriorem, ſed interiorem
hominem

hominem retorqueant. i. ad aĩam ſiue
ad diuinitatem, in quibus nimiꝝ nõ ſo-
lum filios hoĩum, ſed ẽt filios dei. i. ip̃os
angelicos ſp̃us p̃cellebat. Tanto.n. me-
lior angelis effectus eſt, quanto drĩus p̃
illis nomẽ hr̃ditauit. Ne ergo nos huic
ſnĩæ cõtradicere uideamur, ad manũ au
thoritates habemus, licet plurimos eẽ
ſciamus, ꝗ nõdum oĩno ſp̃uales effecti,
aliud ſentiant, fingentes ſibi q̃dã ſp̃ualẽ
pulcritudinẽ i corꝑe dñi, & ſiqñ audiãt
dñm ip̃m deſpicabilem forma fuiſſe, nõ
patienter ſuſtinent: & ſi lingua taceant,
rãcore & motu animi cõtradicũt, non
attendẽtes qđ ſcriptũ eſt: Sp̃us eſt qui
uiuificat: caro aũt non ꝓdeſt qcq̃. Eſaiã
quoq; non audiũt, uel inuiti audiũt di-
centẽ in eum: Ecce uidimus eum, & non
erat illi ſpẽs neque decor: aſpectus eius
non erat in eo, & deſiderauimus eũ de-
ſpectũ & nouiſſimũ uiroꝝ, uiꝝ doloꝝ,
& ſcientẽ infirmitatẽ, & quaſi abſcondi
tus uultus eius & deſpectus. Vñ nec re-
putauimus eũ. Et nos reputauimus eũ,
quaſi leproſum & ꝑcuſſum à deo & hu
miliatũ. Ecce qualis deſcribit̃ à prophe
ta. Quid aptius? Et uere talis erat in ocu
lis infideliũ & carnaliũ, ꝗ tm̃ carnẽ no-
uerũt intueri. Qđ & nos manifeſtis rõ-
nibus poſſumus approbare. Primũ qdẽ
ꝑ affectũ cõpaſſionis, deinde ꝑ defectũ
paſſionis. Et qa uere ſuſceꝑat affectio-
nes nr̃as, uideamus, qũo affici ſolẽt ho-
mines circa eos quos amãt: ut ꝑ notum
ad ignotũ ueniamꝰ. Quis neſciat hoĩem
circa amicũ ſuũ ꝑiclitantem ſæpe tanto
affectu & dolore moueri, ut corꝑis ſui
detrimentum incurrat? Si hoc p̃ſtat hõ
hoĩ: quantũ deũ hoĩem Ieſum putas hoĩ
p̃ſtitiſſe? Si tu ꝓ uno hoĩe ꝑ cõpaſſionẽ,
ꝑiculũ corꝑale incurris: qd putas dñm
Ieſum ꝓ oĩbus hoĩbus toleraſſe? Oẽs.n.
ſui erãt & oẽs mortal'r infirmi erãt. Cer
te nouimus Paulũ Ap̃l'm de ſe dixiſſe:
Quis infirmat̃, & ego non infirmor? Et
uere eouſq; iſirmabat̃ ut ſicut ipſe de ſe
fatet̃, p̃ñtia eius eſſet deſpicabilis. & ſi-
cut ait: Mũdus mihi crucifixus ẽ, & ego
mũdo. Mũdus qppe ei crucifixus erat,
qui oĩa quæ mundi erant, tanq̃ mortua
reputabat. Ipſe uero mũdo ẽt crucifixꝰ
erat, qa ip̃m ꝑꝑ crebras cõpaſſionũ ſiľ
& paſſionũ iſirmitates corꝑe extenua-
tũ & exterminatũ eũ mũdus abhorre-
bat nihil in eo inueniẽs qđ ꝑtineret ad
ip̃m. Si ergo Paulus cũ infirmãtibus in-
firmabat̃, qd benignus Ieſus cũ eſſet cõ
ſeruus & fr̃ cũ cõſeruis & fr̃ibus? Quis
dñs & p̃r pro creatura & filijs? ardebat
Paulus quaſi eſſet radio ſolis accẽſus.
Quãtũ ip̃m ſolẽ putas exarſiſſe? Si uſq;
ad tantã infirmitatẽ ꝑ affectũ cõpaſſio-
nis accẽdit, ꝗ ſcintillã charitatis habuit:
qd ſentiendũ putas de ipſa charitate, de
cuius plenitudine oẽs acceperunt? Nec
aliquo modo dubitãdũ, qn iſirmitatem
& exterminationẽ corꝑis incõparabilẽ
ſuſtinuerit, ꝗ ẽt uenerat crucẽ ſuſtinere
& p̃ cæteris tãto magis fuerit cõfectꝰ,
quãto maior in eo fuit cõpaſſionis affe-
ctus: ꝗ nõ ſolũ facta, ſed ẽt cogitatiões
inſpexit. Suffragat̃ his rõnibus ſnĩa ipſiꝰ
dñi ſic dicẽtis: Ierl'm, Ierl'm, quoties uo-
lui congregare filios tuos queadmodũ
gallina congregat pullos ſuos ſub alas,
& noluiſti? Videamus quid ſibi hoc ue
lit, ꝙ dñs ſe gallinæ magis q̃ alteri aĩa- *Gallinæ ſe*
li uoluit cõparare: Quia ut à ſanctis pa *Chriſtus*
tribus tenetur, ideo factum eſt ut expri *cur compa*
matur incomparabilis affectus charita *rat.*
tis. Nullum. n. aĩal circa pullos ſuos tã-
ta compaſſione mouetur, ſicut gallina.
Fit.n. toto corpore hiſpida, uoce rauca,
toto feruens aĩo & oĩbus membris in-
firma, & uſq; ad ſupremum defectum
perueniens. Si ergo intm̃ pullis ſuis gal-
lina aĩal irrationale compatitur: quan-
to putas optimũ Ieſum humano gñi fuiſ
ſe cõpaſſum? ad quantã putas eum de-
bilitatem & infirmitatem perueniſſe?
Quanta ipſum putas macie confectum
fuiſſe, qui pro omnibus cognoſcitur do
luiſſe? Vnde Eſaias: Vere languores no
ſtros ipſe tulit, & peccata noſtra ipſe
portauit. Sed ad paſſionis iam defectũ
ueniamus. Paſſionem autem non illum
diem unum appellamus quo mortuus
fuit, ſed totam uitam illius. Tota. n. ui-

ta Chriſti crux fuit & martyrum. Brē
ergo dicamus,ſed meditãdo lõgius im
γνώμη moremur,quãtæ fuerit parcitatis in ab-
ex Grego. ſtinẽtia,q̃ꝫ ꝓlixus fuerit in uigilijs,q̃ꝫ fre
quens in orõnibus. In labore, in ſudore
uultus ſui,q̃ꝫ aſſiduus cũ circuiret uicos
& caſtella euãgelizãs & curãs undiqꝫ,
& q̃ꝫ crebrò famẽ ꝑtulit & ſitim ille pa
nis uiuus, ille fons aquæ ſaliẽtis in uitã
æternã. Videamus illud ieiuniũ quadra
ginta dieꝶ & quadraginta noctiũ,poſt
quos eſurijt,& iã à deſerto ad hoïes re-
deũti occurramus,& uultũ illũ amabi-
lẽ tãtis ieiunijs cõſideremus afflictũ. Et
optime poſuit euãgeliſta poſt ieiunium
eſurijt,ut ſcias Ieſum,nõ in uirtute diui-
nitatis,ſed humanitatis ſuæ natura ieiu
naſſe. Quid.n.magnum,ſi in diuinitatis
fortitudine q̃draginta diebus ieiunaſſet
in q̃ nunq̃ꝫ eſurijt? Sed iã ad illũ ultimæ
diei agonẽ ueniamus, & cãs deformati
corꝑis neqbimus ignorare. Incipiat er-
go cõſideratio nr̃a in eodẽ loco, ubi i-
pſo teſte cũ incipet pauere & tædere,tri
ſtis fuit aĩa eius uſqꝫ ad mortẽ: ſudor ſan
guineus orãtis & agonizãtis membra
copioſè ꝑfudit, ita ut iã nõ ſolũ diſtilla-
ret,ſed gutta guttatim decurreret ĩ ter-
rã. Procedamus nũc,& illius noctis in-
cõmoda ꝑcurramus: qũo tẽtus, uinct⁹,
tractus,truſus,cęſus,cõſputus,colaphis
alapiſqꝫ ꝑcuſſus,ſpinis coronatus,arun
dine cæſum caput,flagellis acerrimis la
ceratus,propria cruce oneratus, primo
portãs eã,q̃ ipm̃ poſtea ſtatim fuit por
tatura. Talẽ inſpice Ieſum. Quis hic lo-
cus deliciaꝶ? Qualis hic decor ſpeciei?
Quis in corꝑe ſic mactato formæ pul-
critudinẽ q̃rat? Sed ueniamus ad finẽ.
Nudat̃ Ieſus. Qr̃? ut tu corꝑis puriſſimi
deformationẽ ualeas intueri. Nudat̃ er-
go bonus Ieſus. Heu mihi. Qui ueſtiuit
cœlos diuerſis ſyderibus añ crucẽ expo
liatus,nudus ẽt ut erat,liuidus cruci affi
git̃. Heu,cãdor lucis æternæ nigreſcit in
carne ꝓ carne ſaluanda. Et facies quam
Cherubim & Seraphim aſpicere deſide
rant,erat ex lacrymis turgida. Nudat̃
dñs,q añ ſcl'a regnans decorẽ induit &
fortitudinẽ,cui canimus: confeſſionẽ &
decorẽ induiſti amictus lumine,ſicut ue
ſtimẽto. Spectaculum fit & opprobriũ
mũdo & hoïbus,fit tanq̃ꝫ ꝓdigiũ mul-
tis,& commotio capitis in ppl'is caput
nr̃m,gaudiũ nr̃m,honor nr̃ bon⁹ Ieſus.
Sed qd moror? Exaltato in crucẽ perfo
rant̃ manus & pedes uiri optimi beni-
gni Ieſu. Elicit̃ ſanguis,ſiqs ſuꝑat. Stat
mediator nr̃ in cõſpectu pr̃is ſui ĩ cõfra-
ctione,ut auertat irã eius, ne diſperdat
nos. Vere nõ cadit mẽte: ſtat cõſtanter
ẽt ꝑſeuerantia bonæ uolũtatis. O q̃lẽ te
intueor dulcis Ieſu. O dulciſſime atque
amãtiſſime bone Ieſu: qs te tã amaræ &
tã odioſæ morti addixit? Vulneꝶ anti-
quoꝶ nr̃oꝶ unice ſaluator: qs te uſque
ad hæc nõ ſolũ diriſſima, ſed ẽt turpiſſi-
ma uulnera patienda detraxit? O uitis
dulciſſima, bone Ieſu hũcine fructum
reddit tibi uinea tua, quã de Aegypto
trãſtuliſti? Expectaueras patiẽter uſqꝫ
ad hunc diem nuptiaꝶ tuaꝶ,ut faceret
uuas,fecit aũt ſpinas. Spinis.n.corona-
uit te: & ſpinis pctõꝶ ſuoꝶ circũdedit
te. Ecce in quãtã amaritudinẽ conuerſa
eſt uitis nõ iã tua,ſed aliena. Negauit.n.
te dicẽs & clamãs. Nõ hẽmus regẽ, niſi
Cæſarẽ. Eiectũ ergo te extra uineã uel
ciuitatis & cõſortij tui, ſacrilegi agrico
læ occiderũt nõ ſubito, ſed lõgo crucis
tormẽto cõfectũ, & multis uulneribus
flagelloꝶ & clauoꝶ pariter cruciatũ.
O quãtos hẽs dñe Ieſu ꝑcuſſores. Percu
tit te pr̃ tuus q ꝓprio filio ſuo.i.tibi non
peꝑcit,ſed ꝓ nobis oïbus tradit te: Per-
cutis temetipm̃. Tradis.n.in mortẽ ani
mã tuã,quã nemo p̃t tollere à te ſine te.
Percutit te diſcipl's impius traditiõe &
oſculo falſo. Percutit te Iudęus colaphis
& alapis. Percutiũt te gentiles flagellis
& clauis. Ecce quãtũ ꝑcuſſus & humi-
liatus es. O quanti ꝑcuſſores, & quanti
traditores tui. Tradidit te pr̃ tuus cœle
ſtis: qa ſicut dcm̃ eſt, ꝓ nobis oïbus tra
didit te. Sic.n.qdã ſeruoꝶ tuoꝶ gratu-
lãdo dicit de te. Qui dilexit nos & tradi
dit ſemetipm̃ ꝓ nobis. O uere admira-
bile cõmerciũ,tradidit ſe rex pro ſeruo,

deus pro hoïe,creator pro creatura,in-
nocens pro nocente. Tradidiſti ergo te
in manus traditoris illius falſi diſcipuli:
tradidit ille te Iudæis, & tradiderũt te
illi peſſimi traditores gẽtilibus ad illu-
dendũ & cõſpuendũ & flagellandũ,
& crucifigẽdũ. Dixiſti & prædixiſti tu
hæc,& ecce facta ſunt. Oïbus.n.cõſum
matis,ecce crucifixus es. Nec ſufficit te
uulneratũ eſſe,qn & ſuꝑ dolorẽ uulneꝶ
tuoꝶ addũt,dãtes tibi ſitiẽti uinũ myr-
rhatũ bibere cũ felle miſtũ. Doleo ſuꝑ
te dñe mi rex,magr̃, & pr̃,imò & frater
dñe mi Ieſu Xp̃e, amabilis ualde ſuper
amorẽ mulieꝶ. Cuius ſagitta nunq̃ꝫ ab-
ijt retrorſum. Sagitte.n.tuæ.i.doctrinæ
tuæ acutæ,qa uiuus eſt ſermo tuus & ef
ficax, & penetrabilior omni gladio an-
cipiti,ꝑtingens uſqꝫ ad diuiſionẽ aïæ &
ſpũs. Nec declinat clypeus tuus ĩ bello.
Scuto.n.bonæ uolũtatis tuæ coronaſti
nos. Haſta orõnum tuaꝶ nõ eſt auer-
ſa. Quia ẽt pro trãſgreſſoribus oraſti ut
nõ ꝑirẽt. Quãto magis pro amatis? Tu
leone fortior. Etenim tu leo de tribu Iu
da ſuꝑaſti illũ leonẽ q circuit rugiẽs &
q̃rens quẽ deuoret. Tu aqla uelocior.
Exultaſti.n.ut gigas ad currẽdã uiã, ad
implandũ myſteriũ incarnationis tuæ,
donec ſicut aqla ꝓuocans pullos ſuos
expãdiſti alas brachioꝶ tuoꝶ ĩ cruce,
& ſuꝑ nos uolitans aſſumpſiſti nos, &
portaſti in humeris tuis in fortitudine
tua ad habitacl'm ſctm̃ tuũ in domũ fa-
miliaritatis & claritatis tuæ,ubi de oue
& drachma ꝑdita & inuẽta feciſti con-
uiuiũ uicinis & amicis tuis beatiſſimis
ſpiritibus ipſos hilariter ad tuã cõgratu
lationẽ inuitãs,faciẽs in cœlis gaudium
de pctõre pœnitẽte, & cũ talis ſis ac tã
tus,morte turpiſſima cõdẽnaris,ſpm̃qꝫ
in manu pr̃is cõmendando capite incli
nato expiras. Venite q̃ſo & cõdolete ei
oẽs q gaudere deſideratis in dño. Atten
dite manufortẽ nr̃m, qũo cõtritus eſt:
deſiderabilẽ nr̃m, qũo miſerabil'r defor
matus eſt: pacificũ nr̃m qũo, in bello ꝑ-
emptus. Vbi eſt rubor roſeus? Vbi can-
dor iuuenilis? ubi in corꝑe tã cõtrito de-
corẽ inuenies? Ecce defecerunt dies nr̃æ
diei dñi Ieſu, q ſolus eſt dies ſine tene-
bris, & oſſa eius ſicut cremiũ aruerunt.
Percuſſus eſt ſicut fœnum, & aruit cor
eius, eleuatus eſt & alliſus ualde: ſed
in decore extrinſeco decorẽ ſil' uere &
decus intrinſecus retinebat. Noli ergo
deficere pro ipſo in tribulationib. tuis,
qa hunc ſpecioſum forma p̃ filijs hoïum
uiderũt oẽs in cruce q̃ tm̃ exteriora in-
tuebant̃, & uiderũt eũ nõ hñtem ſpeciẽ
neqꝫ decorem: ſed facies eius abiecta eſt
quaſi deformis. De hac tñ deformitate
redẽptoris nr̃i manauit p̃tium decoris
nr̃i,ſed decoris interni. Oïs.n.gloria fi-
liæ regis ab intus. Sẽſerat hæc,q̃ in Can-
tico Salomõis ꝓclamat: Nigra ſum ſed
formoſa filiæ Ierl'm,ſicut pellis Salomo
nis. Niſi corp⁹ dñi Ieſu deforme fuiſſet,
cuius nigredinem ſupra pro parte exe-
cuti ſumus: formoſitatẽ intrinſecam (qa
in ipſo oïs plenitudo diuinitatis) quis
enarrabit? Deformemur igr̃ & nos ĩ cor
pore extrinſecus cum deformato Ieſu:
ut reformemur interius in aïa cũ formo
ſo Ieſu. Cõformemur corꝑi uitis nr̃æ in
corpore nr̃o,ut reformet corpus huma
nitatis nr̃æ configuratum corpori clari
tatis ſuæ. Imitatores ſimus Pauli Apl'i,
ſicut ipſe Chriſti qui de ſe dicit. Chriſto
confixus ſum cruci. Et alibi. Ego ſemꝑ
porto ſtigmata Ieſu Chriſti in corpore
meo. Bene portabat characterem paſ
ſionis Ieſu Chriſti in corpore ſuo, cui
mundus mortuus erat & ipſe mundo.
Fuſcus effectus eſt,quia decolorauit eũ
ſol paſſionis & charitatis Chriſti. Scien
dum tamen quòd ea quæ diximus de
deformitate corporis ſpecioſi, non de
naturali, ſed de accidentali deformita-
te domini non accuſantes in ipſo defe-
ctum naturæ, ſed paſſionis charitatem
commendantes.

De folijs uitis generaliter, *Cap. 6.*

F Olia uitis penè oïum arboꝶ fo
lijs præſtantiora ſunt. Quid aũt
in folijs, niſi ueræ uitis nr̃æ beni
gni Ieſu uerba cõmendant̃? Præeminet
in folijs uitis: pręeminet in uerbis domi-

nũs Ieſus. Sẽſerant hoc Iudęoꝝ miniſtri
ꝗ miſſi, ut adducerent Ieſum, reuerſi &
culpati dixerunt: Nunꝗ̃ locutus fuit hõ
ſic. Non accuſauerunt defectum trunci
pulcritudinem folioꝝ uidentes: imò ꝑ
folia aliqd aliud ꝙ̃ qđ uidebatᷣ, in cor-
pore debili latere ſenſerunt. Senſerat. n.
Petrus ꝗ multis à dño Ieſu recedentibꝰ,
& interrogatis ab ipſo duo deci Apl'is:
Nunqd & uos uultis abire? Rñdit: Dñe
quo ibimus? Verba uitæ æternæ hẽs: &
nos ad quem ibimꝰ? abſit, ac ſi diceret.
Folia pulcerrima hẽs q̃ nos ab oĩ æſtu
ꝓtegant. Da nobis ergo alium pulcrio-
rem. i. meliorem te & ibimus ad illum
abs te. Quem qa dare non potes, ꝗ oĩa
potes, ad quem ibimus relinquentes te?
Senſerat hoꝝ folioꝝ. i. uerboꝝ benigni
Ieſu uirtutem, q̃ loquẽte ipſo ad turbas
in folioꝝ pulcritudine ſingulari læta nõ
cogitabat, nec tacitè qdem, ſed extol-
lens uocem dixit: Btũs uenter ꝗ te por-
tauit: & ubera q̃ ſuxiſti. Vere btã imò
btiſſima terra q̃ talem tulerat uitem, uir
go Maria mr̃ Ieſu: uere & tu btã q̃ folio
rum pulcritudine conſiderata inter tot
calũniantium inſidias, ſola ueritati te-
ſtimonium audacter ꝑbuiſti. Sed credo
qđ iam nunc magnam hẽs, & maiorem
habitura ſis hꝰ confeſſionis mercedem
ipſa ueritate, cui teſtimonium ꝑhibuiſti,
iam te confitente corã pr̃e ſuo, & nunc
nihilóminus confeſſuro cum dicet calu-
mniatorib. ſuis, Non noui uos: Diſcedi-
te à me maledicti in ignem æternum.
Notis uero dicet: Venite benedicti pr̃is
mei. Viderunt uirorem folioꝝ uerę uitis
Petrus, & Ioãnes, & Matthæus, qui ad
unam uocãtis uocem illi retia, iſte telo-
nium reliquerunt. Quis uirtutem uerbo
rum benigni Ieſu enumerare ſufficiat?
Quæ uirtus eſt uerboꝝ, q̃ uerbis illius
non cõmendetᷣ? Nulla ꝓfecto. Vis aũt
audire uerba bt̃, q̃ tanꝗ̃ folia refrigeriũ
nobis ab æſtu ꝑſtent uitioꝝ? Ad cõmẽ-
dationem humilitatis dicit: Qui uolue-
rit inter uos maior eſſe, ſit ueſter mini-
ſter: Et, Filius hoĩs non uenit miniſtrari,
ſed miniſtrare, & dare aĩam ſuam in re-
demptionem ꝓ multis. Et item, Qui ſe
humiliat, exaltabitᷣ. Ad cõmendationẽ
manſuetudinis contra irã, Diſcite à me,
qa mitis ſum & humilis corde. Et item,
Btĩ mites, qm̃ ipſi hæreditabunt terrã.
Ad cõmendationem charitatis contra
inuidiam, Diligite inimicos ur̃os, bñfa-
cite his ꝗ oderunt uos & calũniantibꝰ,
ut ſitis filij pr̃is ur̃i, ꝗ ſolẽ ſuum oriri fa-
cit ſuꝑ bonos & malos, & pluit ſuꝑ iu-
ſtos & iniuſtos. Ad cõmendationem
alacritatis ad exercitia ſpũalia contra
acediam, ait diſcipulis, Vigilate & ora-
te, ne intretis in tẽtationẽ. Et alibi, Qm̃
ſꝑ orare oportet, & nunꝗ̃ deficere. Vbi
intelligitᷣ or̃onem nõ tm̃ eſſe uocis, ſed
deuotionis. Non. n. ſꝑ clamare poſſumꝰ
motu labioꝝ, ſꝑ aũt poſſumꝰ bono de-
ſiderio feruere, qđ oñdit dñs loquẽs ad
Moyſen tacentẽ, Quid clamas ad me?
Deſiderium uiri ſcti, clamorẽ appellat:
qa lingua profectò tacebat. Vñ dñs in
Pſalmo, Deſiderium pauperꝝ exaudi-
uit dñs: Præparationem cordis eoꝝ au
diuit auris tua. Ad cõmendationem lar
gitatis contra auaritiã, Date eleemoſy-
nam, & oĩa munda ſunt uobis. Et illud,
Facite uobis amicos de mãmona iniq-
tatis: ut cum defeceritis, recipiant uos
in æterna tabernacula. De diuitijs iniq-
tatis. i. inęq̃litatis, hoc eſt, q̃ uobis abun
dant, cum alijs deficiãt, facimus nobis
amicos cum illas pauꝑibus erogamus.
ut ſi mõ in illos miſericordes exiſtimꝰ:
ꝑ illos poſt hãc uitã mĩam conſeq̃mur.
Btĩ. n. miſericordes, qm̃ ipſi mĩam cõſe
quentᷣ. Ad cõmẽdationẽ uero abſtinen-
tiæ cõtra gulã, Attẽdite, inqt, ne grauen
tur corda ur̃a crapula & ebrietate: & ſu
ꝑueniat ĩ uos repẽtina dies. Et parabolã
cõtexuit đ diuite epulãte quotidie ſplẽ-
didè, ꝗ mortuꝰ petebat guttã aq̃ cũ eẽt
ĩ tormẽtis à Lazaro qeſcẽte poſt mor-
tẽ, nec poterat obtinere, recipiens ꝑpe-
tua mala ꝓ uoluptate tꝑali tranſacta.
Ad cõmẽdationẽ caſtitatis cõtra luxu-
riã, Audiſtis, iq̃t, qa dcm̃ eſt antiqs, Nõ
mœchaberis, Ego ãt dico uob̃, Quia q-
cũꝗ̃ uiderit mulierẽ ad cõcupiſcẽdũ eã,

iam mœchatus eſt eam in corde ſuo.
Huius uerbi folio tegantᷣ oculi nr̃i: ne ſi
forte minus cautè referentᷣ, eueniat qđ
Hier. 9. Ieremias dicit, Aſcendit mors per fene-
ſtras nr̃as. Feneſtræ qppe aĩæ nr̃æ ſunt
foramina ſenſuum nr̃oꝝ. ſ. oculoꝝ, au-
rium, narium, & oris ꝑ quos q̃ſi ꝑ fene-
ſtras q̃ſdam mors aſcendit, quoties ad
aliq̃ criminalia appetenda referrantur.
His & alijs uerbis plurimis tanꝗ̃ quo-
rundam folioꝝ umbra ꝑ uitem nr̃am
benignum Ieſum ab æſtu uitioꝝ refri-
geramur, & in uirtutũ tẽꝑie refouemur.

De umbra foliorum uitis, Cap. 7.

SEd qa gratior ſolet eſſe umbra
folioꝝ uitis cum ipſa eleuata
ſuꝑ quandam ſtruẽ lignoꝝ huc
& illuc diſtenditᷣ: uideamns ſi uera uitis
nr̃a aliq̃n leuata fuerit & diſtenta, & ſi
q̃ tunc ad nr̃am ꝓtectionem dulcium
uerboꝝ folia emiſerit, comtemplemur.
Qđ eleuata fuerit uitis nr̃a: ipſa teſtatur
de ſe dicens, Ego ſi exaltatus fuero à ter
ra: oĩa traham ad meipm̃. Item, Sicut
Moyſes exaltauit ſerpẽtem in deſerto,
ita exaltari oportet filium hoĩs. Eleua-
tus ergo fuit, qa exaltatus. Manifeſtũ
eſt aũt ꝙ hæc exaltatio de cruce dicta
eſt. Et uide ꝙ̃ aptè lignoꝝ ſtrues ſuper
quã uites ſolent eleuari, crucem ſignet.
Cancellantᷣ. n. hoc eſt, ex tranſuerſo cõ
ponuntur, & ſic ſuꝑ hæc uitis eleuata di
ſtenditᷣ qdem conuenientius. Cancellã
tur ligna crucis, eleuatᷣ in illã, diſtenditᷣ
brachijs & toto corpore uitis nr̃a. In
tm̃. n. in cruce diſtentus fuit: ut nume-
rari potuiſſent oĩa membra eius. Ita. n.
dixit ꝑ ꝓphetã: Foderunt manus meas
& pedes meos: dinumerauerunt oĩa oſ
ſa mea. Quãtum foſſus fuit, ſupra dcm̃
eſt: quantũ aũt diſtenſus, nũc ſubiũgitᷣ:
Dinumerauerunt oĩa oſſa mea, ac ſi di-
ceret: Tm̃ diſtenſus ſum dextrorſum &
ſiniſtrorſum, & à ſũmo deorſum, ut cor
pore mõ in modũ tympanicæ pellis di-
ſtenſo, facilè poſſent oĩa oſſa mea dinu
merari. Reſpice in faciem Xp̃i tui ô aĩa
chriſtiana, & eleua oculos tuos ad tor-
menta illius nõ ſine lacrymis, & cor cõ
tritum, non ſine ſingultu, & uide quãtã
tribulationem & dolorẽ inuenit, dum
q̃reret te ut inueniret te. Laxa igitᷣ ocu-
los tuos, ut reſpicias in faciem Xp̃i tui.
Auſculta auribus arrectis, ſed in dolore
tanto qđ ꝓferat uerbum ſemel auditũ
ꝓ ꝑtioſiſſimo reconde theſauro, in cu-
biculo cordis tui. Ecce poſitus eſt hic ĩ
ĩmiti lectulo mortis ſuæ, crucem dico.
Extrema ſponſi tui mandata conſerua,
ſi uis hæreditatem incoingnatam & ĩ-
marceſſibilẽ obtinere. Nec multa ſunt,
q̃ moriens locutus eſt, facile ſeruabuntᷣ
à uoluntaria Chriſti ſponſa.

De ſeptem folijs in ſpeciali, Cap. 8.

SEptem ſunt uerbula q̃ q̃ſi ſeptẽ
folia ſempuirentia uitis nr̃a cũ
in crucem eleuata fuit, emiſit.
Cithara tibi factus ẽ ſpõſus cruce hñte
formam ligni: corpore aũt ſuo uicẽ ſup-
plente chordaꝝ ꝑ ligni planiciẽ extẽſa-
rum. Nam niſi ligno affigeretᷣ expaſſus,
neutiꝗ̃ uerboꝝ ſonum ederet tanꝗ̃ ci-
tharizans qbus amplius delectareris.
Obſerua diligentius. Septẽ cordas hẽt
cithara. Cantat tibi. Ludit tibi, te ad au
diendum inuitat: q̃ illam ad loquendũ
potius debueras inuitare. Vide ergo fo
lia uitis tuæ, & indelebil'r ea memoriæ
cõmendare memento. Hæc aũt ſeptem
diuerſis modis ordinantur, quoꝝ ordo
non facile põt inueniri, cum non ab uno
euangeliſta fuerint ordinata. Nos ergo
eam ſcđm qđ potuimus inueſtigare,
ordinamus. Luca referẽte cognouimꝰ,
ꝙ cum crucifixus eſſet Ieſus dixit: Pater
ignoſce illis, qa neſciunt qd faciunt. O
folium uiride. O uerbum, ſũmi pr̃is uer *Primum*
bo conueniens: Facit bonus doctor, qđ *uerbum*
iuſſerat. Orat non ſolum ꝓ ꝑſequentib. *Chriſti in*
& calumniantibus, ſed etiam pro occi- *cruce pen-*
dentibus ſe. Reconde in theſauro cor- *dentis.*
dis tui hoc folium, ut quotieſcunꝗ̃ ſæ-
uiunt inimici, memoriam abundantiæ
ſuauitatis Ieſu ualeas eructare, hoc fo-
lium ſemper tanꝗ̃ clypeum contra ini-
micoꝝ inſultus opponens. Orat Xp̃s
pro ſuis occiſoribus: tu non orabis ꝓ
detractoribus? Sed ipſam orationem,

diligentius uideamus. Pr̄, inq̄t, Qr̄ nomen pr̄is ponit? Solent pueri aliq̄d affectuoſius orare uolentes nomen pr̄num noīare: ut naturalem dilectionem ipſis ad memoriam reducant, ꝑ quam facilꝰ petitionis ſuæ cunſequanẽ effectum. Sic & redēptor nr̄ miſerator & miſericors patiens & multum miſericors & ſuauis in uniuerſis q̄ꝗuis ſe à pr̄e ſciret ſꝑ audiri, tñ nobis cōmendans eum quanto affectu ſit ꝓ inimicis orandum, nomē poſuit charitatis. Tanq̄ꝫ ſi diceret, ꝑ dilectionem pr̄nam q̄ unum ſumus, ſupplico tibi, ut exaudias me ꝓ his occiſoribꝰ meis ignoſcendo. Agnoſce filij tui amicitiam, ut inimicis ignoſcas, & idem qr̄ ſit ignoſcendũ, ſubiungit. Quia neſciũt, q̄d faciunt. Quid hic dicemus? Nunq̄d ignorabant ſe crucifigere eum quē crucifigebāt? Nequaq̄ꝫ, ſed q̄s eſſet ille quē occidebāt, ignorabant. Si.n. cognouiſſent, nunq̄ꝫ dñm glīæ crucifixiſſent. Neſcierunt, q̄d facerent: q̄a quantum deliquerunt, neſcierunt. Sic cogitandũ, ſic orandum tibi, q̄ ſponſa dñi nuncupari deſideras. Cum in te ſæuiunt inimici, cũ obloquunẽ, minanẽ, damna ingerunt, et cum in faciem cædunt, imò & cum occidunt: memento folij uitis tuæ, ſonũ citharæ tuæ recordare, ſequere.i. imitare ſponſum tuum, & dic ex toto corde. O' ſponſe ignoſce illis, q̄a neſciũt q̄d faciũt .i. quantum delinquant, ignorant. Si.n. ſcirent quantã btitudinē amittant, quatam infœlicitatem peccando incurrũt, utiq̄ꝫ non peccarent. Quid.n. eſt q̄d oēs hoīes ad peccandum inſtigat niſi ignorantia boni, q̄d ꝑdit: & mali, q̄d peccãdo incurrit? Amittiẽ peccando optimꝰ deus, acq̄riẽ pœna gehēnalis, quoꝝ cōmutationē nullus appetit niſi prorſus inſanꝰ. Et uere q̄cũq̄ꝫ cœli delicias omittentes ſcienter peccando pœnas infernales inuadunt, inſani ſunt: neſciunt ergo q̄d faciunt. Talib. ergo & ꝓ nr̄a ſalute & ꝓ illoꝝ ignorantia eſt ignoſcēdum & ꝓ ipſis orandũ cũ grandi fiducia: q̄a tales p̄ces aures dñi uiolēter irrũpunt. Nimiꝝ exaudit ipſe alios, i quo ſe uoluit exaudiri. Et exauditus fuit, cum ad p̄dicationē Petri uno die tria milia, alio die q̄tuor milia eoꝝ q̄ in necē dñi acclamauerunt ſunt conuerſi. Quãta in cœleſtib. iucunditas cũ occiſus occiſorem, & q̄libet læſus ſe lædētem or̄onib. ſuis ꝑducit ad cœlum? O' quanta fuerit exultatio Stephani ſuꝑ cōuerſione Pauli? q̄ ſuis or̄onibus ad fidem conuerſus, poſtea pro fide Xp̄i ſicut ip̄m lapidauerat lapidatus eſt, & multa mala q̄ antè ſanctis ingeſſerat, ꝑꝑ Xp̄m ſuſtinuit. Sequamur igiẽ & nos pro inimicis orãdo, ut illis ſimul & nobis æternam mereamur obtinere ſalutem.

De ſecundo folio, *Cap.* 9.

S Ecundum uitis nr̄æ folium & ſcd'a citharæ nr̄æ chorda eſt ſecundum uerbum dñi crucifixi, q̄d ait ad latronem confitentem & crucifixi conſortium expetentem, Amē dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo. Quanti uiroris eſt hoc folium? O' quãtam dulcedinem reſonat chorda iſta? Quam ſubitò ex hoſte factus eſt amicus, ex alieno familiaris, de extraneo ꝓximus, de latrone confeſſor. O' quanta latronis fiducia? Oīs mali, nullius boni conſcius ſibi, trãſgreſſor legis, uitę ſiſ & ſubæ raptor alienæ, poſitus i ianuis mortis in fine uitæ, deſperatus de uita p̄nti ſpem uitæ futuræ quam toties demeruerat, nũquãq̄ꝫ meruerat concipere, eam req̄rere non formidat. Quis hic deſꝑet, latrone ſperante? Sed opæp̄cium eſt diligenter intueri q̄lis fuerit latro iſte, ne ſi cãm ſpei neſciamus, p̄ſumptionis uitiũ incidamus. Oēs amici & ꝓximi, & noti, fr̄es quoq̄ꝫ, imo & ipſi diſcipuli unanimes, & electi de mundo à dño Ieſu Xp̄o in tantaꝝ p̄ſſuraꝝ moleſtia, in tãta confuſione, & tantis opprobrijs, ꝑcuſſo paſtore uelut erraticæ oues ſunt diſperſi. Fugerat quoq̄ꝫ ille diſcipulus quem diligebat Ieſus: Ille ardens à lōge ſequebaẽ, ſignoꝝ imemores diuinoꝝ q̄ ſaluatorem toties uiderant oꝑari, imo & ipſi in noīe ipſius fuerant operati. Et nũc latro inter tot iꝓpꝛia & miſerias,

imo & inter tot tormenta crucis & mortis prius non cognitũ cōfiteẽ, & ab eo fiducialr̄ petit auxiliũ, q̄ auxilio uidebaẽ indigere. Quem diſcipuloꝝ tanta audacia inflãmauit? Fugerunt oēs eum, quē hactenus fuerant confeſſi dum uiueret. Iſte uero quem uiuentem negauerat, confiteẽ morientem. Orat uero in fide, & ſpe, & charitate, dicens: Memento mei dñe dum ueneris in regnũ tuũ. Credit ꝑfecto in eum, quem dñm & regem appellat. Quis aũt petit hoc, q̄d non ſperat? Amat uero eũ, cui coniungi deſiderat. Quid tali oratori ille bonus pr̄ negaret, qui eum incitauerat ut rogaret, p̄ſertim dũ in ſede ſponſali, in die nuptiali ſederet? Sedes ſpōſalis, crux erat, in qua uerus ſponſus ſponſam ſuam eccleſiam ſibi copulauit, ipſam ſibi ꝓprij ſacrati ſanguinis effuſione ſubarrhans. Exaudiuit ergo Xp̄s aīam non iam latronis, ſed confeſſoris ſui, ſponſam ſuã, & orantem digna rñſione confortauit. Amen dico tibi, uere dico tibi, hodie mecũ eris in paradiſo. Cui tibi? Tibi, q̄ me confeſſus es in cruce tormentoꝝ: mecũ eris in paradiſo deliciaꝝ. Mecum inq̄t, mira benignitas. Nō dicit ſimplr̄, eris in paradiſo, uel cũ angelis eris: ſed mecum eris. Satiaberis eo, quem deſideras: uidebis in maieſtate, quem confiteris poſitum i infirmitate. Nec differo q̄d ꝓmitto: q̄a hodie mecum eris. Bonus uero & dulcis Ieſus cito exaudit, cito ꝓmittit, cito dat. Quis de tam pio exauditore, ueloci ꝓmiſſore, prompto redditore deſperet? Sperauimus in te, q̄ nouimus dulce nomē tuũ: q̄m nō derelinques q̄rentes te. Accedamus ergo ad te ô bone Ieſu mēte, q̄ poſſumus, ſedētē in throno maieſtatis orãtes, ut illuc à te & ad te mereamur itroduci quo igreſſus eſt tuꝰ latro, te cōfeſſus i throno crucis.

De tertio folio, *Cap.* 10.

P Ræparemus nũc uiſum pariter & auditum cordis nr̄i ad uidēdum tertium folium uitis nr̄æ. Mulier, inq̄t, ecce filiꝰ tuus. Ecce mr̄ tua. Verbũ bonũ & ſuaue, uerbũ mirabile, magnũ cōtinēs piæ charitatis affectũ. Certe nos legimꝰ dñm Ieſum, maxime cũ ad ætatē ꝓuectã acceſſerat, chariſſimæ mr̄i ſuæ familiarꝰ adhæſiſſe, & cũ ipſa frequētiꝰ cōuiuatũ eē, & p̄ cæteris mitiꝰ allocutũ. Sed quãtꝰ i ip̄o fuerat circa mr̄em charitatis affectꝰ iã corꝑalr̄ receſſuro, breuib. itimauit uerb, & ut crucis ſuæ taceã paſſionē, quãta circa btãm mr̄em cōpaſſiōe mutua credis affectũ fuiſſe cor, cꝰ mitiſſimũ tã ualido doloris ſui gladio trãſuerberatũ ꝑfecte ſciebat, adauxit uulneꝝ paſſionē mr̄na cōpaſſio, quã cōtritiſſimo corde, manib. complosis, oculis lacrymaꝝ torrēte fluētib. uultu cōtracto, uoce q̄rula, & totis uiribus cordis deſtituta, uirilr̄ cũ uidit ſibi aſtare pēdēti. Quoties ipſam ad illa imitia uerecũdos putas oculos eleuaſſe: ſi tñ eos aliq̄ñ ide deflexit, uel ſi p̄ nimio fluxu lacrymaꝝ potuit ītueri. Quoties ipſam ꝑꝑ uerecũdiam uirginalē pariter & imēſitatē doloris ſtãtē ut æſtimo, capite cooꝑto igemuiſſe putas lugēdo filiũ, & dicendo fili mi Ieſu, Ieſu fili mi. Quis mihi det, ut tecũ & ꝑꝑ te moriar, fili mi dulcis Ieſu? Quoties ipſam p̄ imēſitate doloris credis potuiſſe deficere, à q̄ ip̄m ſũme miror ēt mortuã nō fuiſſe. Moriebaẽ uiuēs, uiuēdo ferēs dolorem morte crudeliorē. Sed ne moriēdo deficeret, à filio ꝓ ipſa mortalitate cōfortata ē. Cōfortata ē itriſecꝰ, exteriꝰ uero & u̇bis & factis pie cōſolata. Q̄ũo ſtabat iuxta crucē Ieſu mr̄ eiꝰ? uere iuxta crucē ſtabat, q̄a crucē filij p̄ cęteris mr̄ maiore cũ dolore ferebat. Stabãt & aliæ, ſed ꝓxima hęc. Cũ ergo uidiſſet Ieſus mr̄em & diſcipulũ ſtãtē quem diligebat, dicit mr̄i ſuę: Mulier ecce filiꝰ tuꝰ. Ad diſcipulũ ait, Ecce mr̄ tua. ac ſi diceret: Tu me filio corꝑalr̄ priuaris, uñ tibi amicum p̄ cũctis dilectũ i filiũ do, cꝰ p̄ntia iteri dũ abſũ, cōſoleris. Tu uero me pr̄e ſpoliaris, uñ hãc mr̄em mihi chariſſimã tibi i mr̄em do. Cōſeruate iura mutuæ charitatis adiuicē. Tu iſtũ filiũ, tu iſtã mr̄em hñdo. O q̄ munificꝰ fcũs es i nuptijs tuis rex & ſponſe bone Ieſu? Quàm large q̄ habuiſti omnia tradidiſti? Ecce ipſis crucifixoribus tuis or̄onis affectum, latro-

ni paradiſum, mr̃i filiũ, filio mr̃em mortuis uitam manibus patris aı̃am tuam, toti mũdo ſigna potentiæ tuæ contuliſti, pro redimendo ſeruo non ex parte, ſed totũ ſanguinẽ ex multis & largis foraminibus effudiſti, ꝓditori tuo reatus ſui pœnã, terræ corpus nõ corrumpendum, ſed ad tp̃s reddidiſti. Sed mouet me, ꝙ cũ dixiſſet: Mulier ecce filius tuꝰ, ſubiũxit, Ecce mr̃ tua. cũ utiq; ẽtſi hoc nõ ſubiunxiſſet, neceſſariũ fuiſſet eã eſſe mr̃em illius, q ĩ filiũ ſibi datus erat. Sed hoc mutuæ charitatis affectũ mihi commẽdare vr̃. Sũt.n. nõnulli qui ab oı̃bus amari uolunt, ſed nullos affectu mutuo cõplectunt̃. Nolunt, ut eoꝝ labores & dolores alleuiẽtur: & cũ ferant̃ à plurib. ipſi nullius onera uolũt portare, &c. Nõ hoc.n. xp̃s docuit aut fecit. Portauit eñ onera tua, inuitans te, ut & tu onera portes illius. i. ut tu paſſiones illius imiteris. Xp̃s.n. paſſus eſt relinquẽs nobis exẽplũ, ut ſequamur ueſtigia eius. Hoc & docuit cũ mr̃em diſcipulo, & matri diſcipl'm mutuo cõmendauit: nimiꝝ nolẽs, ut charitas ſpũalis ex una parte frigida remaneret: ſed ut ſil' dormientes. i. in uera & pura charitate ſil' quieſcentes mutuo calefiãt. i. alter ab altero ad charitatis exercitia mutuo accendant̃. Hoc enim eſt efficax ſignũ ueræ & puræ charitatis, ꝙ ij q ſpũali dilectione ſpũal'r cõnectunt̃ ꝑ purã charitatem, ad exercitia ſpũalia alterutrũ accẽdunt ut deuotius orare, ſæpius genu flectere, frequentius diſciplinã corꝑalem ſuſcipe libeat, p̃cipue cũ nec inuideat, imo ut cõgaudeat amãs qſq;, ſi tertius uel quartus uel plures ad charitatẽ illius quẽ amant, ſe adiungãt: dũ modo tales ſint, quoꝝ familiaritas nõ ſit ſuſpecta, & in ijs oı̃bus, et in ijs ſil'ibus charitatis feruore ꝑſeuerantiã cõſeruãt. Non.n. bonum ur̃ habuiſſe fontẽ riuus charitatis aliqñ decreſcens. Amemus ergo & nos inuicem, & amoris efficaciam operibus approbemus: quia talis charitas ex deo eſt, quæ finis eſt præcepti, & quæ legem implet.

De tribus uerbulis charitatis. *Cap.* II.

Sed in tribus uerbulis ꝑtractatis tres charitatis ſp̃es mihi cõmẽdari uñr. Vna, q̃ hr̃ ad amicos ẽt reconciliare uolẽtes, de q̃ dicit Ioan. Diligamus dñm, q dilexit nos, cũ adhuc eſſemꝰ inimici, & hoc eſt ſumma & magis admirãda dilectio. Diligere.n. inimicos magis diuinũ eſt q̃ humanum. Scd̃a, quæ hr̃ ad eos q aliqñ fuerũt inimici, ſed petita reconciliatione, in gr̃am ſunt recepti. unde Paulus, Recõciliati ſumus deo ꝑ ſanguinem ipſiꝰ. Tertia, quæ hr̃ erga eos q nunquã fuerũt inimici, de q̃ idem: Operemur bonum ad oẽs, maxime aũt ad domeſticos fidei. Prima aũt charitatis ſp̃es nob̃ cõmendatur in primo uerbo, ubi dñs Ieſus orat pro inimicis. Scd̃a, ubi latroni petẽti paradiſum, ꝓmittit. Tertia, ubi amicos p̃cipuos cõmittit. Tegamur ergo hoꝝ umbra foliorum. Audiamus et exaudiamus hos nr̃æ citharę ſonos dulciſſime modulãtes, & à feruore oı̃s inuidiæ, odij, iræ, & ab omni amaritudine detractionis, adulationis, ſimulationis, adiuuãte dño q eſt uera charitas, temperemus ip̃m in oı̃bus charitatis ſp̃ebus, animo ſimul & operibus imitantes.

De quarto folio, *Cap.* 12.

ſ Ed iam ad quartum folium uidendum & quartam chordam audiendam, oculum ſimul et aurem cordis adaptemus. Acutos petit hoc folium oculos, aures bene purgatas hæc chorda: imo & ipſe purgare et acuere poteſt aures & oculos, quia iam non ſimpliciter hoc uerbum ut cætera dicit dominus Ieſus: ſed ut teſtatur Euãgeliſta, circa horam nonam exclamauit Ieſus uoce magna, Heli Heli lammaſabacthani? quod eſt interpretatum, Deꝰ meus, deus meus, ut quid dereliquiſti me? Qui oculi folium hoc non uideãt? Quæ aures hanc cordam non audiant? Quare ergo clamauit, niſi ut fortius audiat̃? Quanti fuit doloris putas acerbiſſima hæc magnitudo, cum hoc dñs Ieſus toto corpore diſtenſus clamabat? Sed caue ne ꝑꝑ clamorem putes ad impatientiam dilapſum dñm Ieſum. Cum enim

Lammazabatani

enim in ſumma crucis eſſet amaritudine, nihil exiuit de eius corde, niſi dulcedo, Patientiam.n. ſicut in ſequenti folio & chorda oñdemus, in amariſſima paſſione retinuit, & ſui doloris magnitudinem oñdit: qd' in btõ Iob, q interpretat̃ dolẽs, & uerbis & factis eius prius oñſum fuit, q auditis nuntioꝝ uerbis amaritudinem aı̃ foris oñdit in uerbis. Sciſſis.n. ueſtib. & tonſo crine capitis, corruit ĩ terram'. Ecce magnitudo doloris. Poſt hoc ait, Dominus dedit, dominus abſtulit, ſicut dño placuit, ita factũ eſt, ſit nomen dñi benedictum. Ecce uirtus patientiæ. Si patienter ſuſtinuit Iob miſerias ſuas, quanto patientius putas ſuſtinuiſſe crucẽ ſuã ꝓ qua ſuſtinenda uenerat? Quod autem hæc uerba loqueret̃ ex ꝑſona hominis aſſumpti, qui cũ ipſo deo filio una ꝑſona fuit, patet per hoc quod ait: Dñs meus: quod utiq; nõ diceret ipſe qui unus eſt deꝰ cũ patre, niſi hoiem aſſumpſiſſet. Quid eſt autẽ hoc quod ait, Vt quid me dereliquiſti? Nũquid pater unicum ſuũ filiũ poterat derelinquere? Abſit. Sed pro toto corpore ſuo: id eſt pro ſe & pro tota eccleſia loquit̃ iſta. Caput.n. nr̃m dñs Ieſus uolens unitatem cõmendare & charitatem ſuã quam hẽt ad eccl'iam ſponſam ſuam, ſe quoq; in oı̃bus membris ſuis paſſurum oñdit. Quia nunc in capite ſuſtinuit paſſionem, hoc eſt, in ꝓprio corpore, quod aſſumpſit de uirgine: clamat aũt ſe derelictum, q derelĩq non poterat, qa multa membroꝝ ſuoꝝ ad tantã tribulationẽ erant uentura, ut à deo derelicta penitus uiderent̃. Quoꝝ ꝑſonã geſtabat ille, q dicebat: Qui cuſtodiebant aı̃am meam, concilium fecerũt in unum, dicentes, Deus dereliq̃t eũ, ꝑſeq̃mini & cõprehendite eũ, qa non eſt q liberet eum. Qd' & ipſi benigno Ieſu in tormẽto crucis impropatũ eſt, Si filius dei es, saluũ te fac. Põt & ita accipi, ꝙ dñs p̃uidens aliquos, imo plurimos in corpore ſuo, q ab unitate eccl'iæ ſuæ ꝑ hæreſes, ſiue ꝑ alia criminalia pc̃tã erant receſſuri, illoꝝ ꝑſonã in ſe transfigurando, clamabat. Vt quid dereliquiſti? Ac ſi diceret. Qr̃ aliq̃s eoꝝ abijt retrorſum, ut ꝑeat ab unitate corporis mei, q tãto cruciatu mihi ſunt uniti. Vñ ex perſona martyꝝ dr̃ in Pſalmo, Adhæſit in terra uenter nr̃. Per uentrem q eſt mollior, & infirmior pars hoı̃s, ſignant̃ illi q carentes patientia & firmitate ꝑſeuerantiæ, & ꝑꝑ hoc in acerbitate tormẽtoꝝ deficientes adhęſerunt in terra. i. terrenis cõſilijs & actionib. conſenſerunt. Nos aũt q adhuc in tribulationibus quotidianis uerſamur, q ſpectaculũ facti ſumus mũdo & angelis, & hoı̃b. & tanq̃ purgamenta hꝰ mundi & ꝑipſema oı̃m uſq; adhuc, inenarrabilẽ ſpũs fiduciam concipiamus ex hoc p̃cipue, ꝙ ipſe dñs cõſolator oı̃m p̃ſſuraꝝ, tanta unitate ſpũs & charitatis nobis coniunctus eſt, ut ẽt ꝑſonam nr̃æ infirmitatis in ſe tam manifeſtis uerbis transfigurare dignatꝰ ſit, q adhuc ẽt apud pr̃em oñſione uulneꝝ ſuoꝝ interpellat ꝓ nobis orans ne derelinquat̃ in inferiorib. membris ſuis, q in ſe capiti ſuo nequaq̃ potuit derelinqui. Et q̃uo mẽbra deꝑirent, q̃ in uoluntate capitis ſui ſuam ſciunt conſtare ſalutẽ? Nunq̃d aliqd' membroꝝ eſt in mortali corpore nr̃o, cui non condoleat caput nr̃m? Si affligit̃ pes uel manꝰ, ſtatim clamat caput ꝑ linguam, Cur affligor? clamabat dñs ad Saulum in membra ſua ſæuientem, Cur me ꝑſequeris? cum ipſe tñ ſecurus remaneret in cœlo. Bñdictꝰ ſit dñs Ieſus, q primo in ſe ꝓ nobis pati dignat̃ tribulationẽ, quã exigente iuſtitia patimur, ſuã reputãs & clamãs, Cũ ipſo ſũ ĩ tribulatiõe, ut ſecuriꝰ cõfidamꝰ.

De quinto folio uitis, *Cap.* 13.

q Vitũ foliũ ſiue q̃nta chordá breuis q̃dẽ ur̃, ſed ſi diſcutiat̃, ſi diligẽtiꝰ cõſideret̃: ad amoris indiciũ efficaciſſima poterit inueniri. Ait.n. Euãgeliſta, Vidẽs Ieſus, qa oı̃a cõſũmata eſſẽt, ut ĩplerent̃ ſcripturæ q̃ implendæ erãt, illę utiq; q̃ dñt, Dederũt in eſcã meã fel, & in ſiti mea potauerũt me aceto. Subiungit.n. Euangeliſta, Vas ergo poſitũ erat aceto plenũ, & currẽs unꝰ i.

pleuit ſpongiam aceto, & circũponens
hyſſopũ, dabat ei bibere. Alter ỽo Euã
geliſta plenius exponens quõ ſcriptura
ſit impleta, ẽt fellis facit mentionem, ita
dicens: Et dabant ei uinũ myrrhatũ bi-
bere cum felle mixtum. Fractus mem-
bris oĩb. dulcis Ieſus, uoluit puniri & li-
guã. Dedit ergo ei illa uitis aliena con-
uerſa in amaritudinẽ de fructu ſuo potũ
amaꝝ, potũ non potandũ, ſed potius
deguſtandũ, qa ad pœnã linguæ ſufficit
acetũ guſtaſſe. Sed licet hoc ad imple-
tionẽ ſcripturæ in ueritate patratæ ſint,
tñ hoc uerbo Sitio, aliqd aliud ſigñari
uĩ. Puto .n. ꝙ hoc liqdò immenſitatẽ
nobis ardentiſſimæ charitatis uoluit cõ
mẽdare, qa ab hoĩe ſitiente multò ardẽ
tius deſideraĩ potꝰ, quàm cibus ab eſu-
riente. In ſe ergo oſtẽdens dñs Ieſus de-
ſiderium illius rei quæ ardentiſſime con
cupiſciĩ, ꝑ illam figurari ardorẽ ſuę cha
ritatis oſtẽdit, licet etiã ueraciter poſſu-
mus accipere, ꝙ ſitiuerit q ꝑ totũ cor-
pus ſacrati ſanguinis effuſione ſiccatus
oſſa habuit ſicut cremiũ arefacta. Sed
non ſatis credibile eſt ipſum de ſiti cor-
porali dixiſſe, ut potũ peteret carnalẽ,
q in inſtãti ſe ſciebat carnaliter moritu-
rũ. Sed potius deſideriũ ardẽtiſſimum
ſalutis noſtræ ipſum credimus ſitiuiſſe.
Sed eſt quod moueat nos: qa cũ inſta-
ret hora paſſionis extremę ꝓcedens ad
orationẽ dñs Ieſus ꝓcidit in faciem ſuã,
orãs et dicens: Mi pater, ſi poſſibile eſt,
transfer hunc calicẽ à me, & hoc nõ tã
tum ſemel ſed ſecundò & tertiò fecit.
per calicem quem bibiturus erat, ꝓcul-
dubio paſſionem ſignificãs, quam erat
paſſurꝰ: nunc uero eodem calice paſſio
nis iã ebibito dicit, Sitio. Quid eſt hoc?
anteq̃ꝫ guſtes ô bone Ieſu, petis calicem
oĩo auferri: & poſtq̃ꝫ obediſti, ſitis? ut ui
deo, mirabilis potator es tu. Nunqd ui
no iocunditatis, & non potius uino cõ-
punctionis & ſũmæ amaritudinis reple
tus fuit calix tuus? Imo uerò cõpunctio
nis amariſſimæ plenus eſt, q non ſitim,
ſed potius potanti faſtidiũ gñare dr̃et.
Sed ut exiſtimo añ paſſionẽ, calicẽ ipſiꝰ
tui pr̃is à te transferri oraſti, non ut paſ
ſionẽ declinares ꝓ q̃ ueneras patienda,
& ſine q̃ ſalus humano gñi non adeſſet:
ſed ne putaret qs te ueꝝ hoĩem amari-
tudinem non ſenſiſſe ꝑꝑ claritatis unio-
nem uerbis petentib. calicẽ à te trãsfer-
ri ſeĩ, & bis & tertiò ſũmã acerbitatem
paſſionis tuæ dubitãtib. indicaſti, nobis
quoq̃ꝫ te ſequẽtib. doctrinæ & exempli
formã p̃ſcripſiſti, ꝙ iminentib. ꝑiculis,
ẽt cum ad utilitatẽ nr̃am ꝑtineant, poſ-
ſe & dr̃e à nobis dñm frequentius ex-
orari, ut flagella iracundiæ ſuæ à nobis
digneĩ auertere, nihilòminus & ſi tñ ab-
lata non fuerint exemplo paſſionis tuæ
gratanter, patienter & uiril'r cum oĩ ꝑſe
uerantia toleranda ſunt. Qñ aũt paſſio-
nis calicem quem antea rogaueras au-
ferri, iã exhauſiſti, dixiſti: Sitio. dilectio
nis erga nos tuæ magnitudinẽ cõmẽda
ſti, tanq̃ꝫ diceres, Quamuis paſſio mea
tam acerba fuerit, ut quantũ ad huma-
nitatis ſenſum illã declinare potuerim:
tñ tua ô hõ me charitate uincẽte, & ipſa
tormẽta crucis ſuꝑante, adhuc plura et
maiora ſi neceſſe ſit, ſitio ſubire tormẽ-
ta. Nihil. n. eſt, ꝙ detrectẽ ꝓ te pati, ꝓ
cꝰ p̃tio aĩam meã pono. Imiteĩ ergo q̃li-
bet fidelis aĩa ſponſum ſuũ dulcẽ Ieſum
tantæ amaritudinis poculũ ſitientẽ, ꝓ i-
pſa pariter & ebibentẽ, & ſicut ipſa ẽt
ꝓ ipſo ebibat per aduerſa pñtia: ſitiat
quoq̃ꝫ & ipm dulciſſimũ ſpõſum ſuum,
cꝰ dulcedinẽ ex amaritudinib. pñtibus
melius poterit conſiderare, maliſq̃ꝫ ex-
hauſtis ꝑꝑ eũ cõſidẽtiꝰ ipm ſitire pote-
rit, & dicere cũ ꝓpħa: Sitiuit aĩa mea ad
deũ fontẽ uiuũ, qñ ueniã & apparebo
añ faciẽ dei. Et iteꝝ, Sitiuit ĩ te aĩa mea,
q̃ꝫ multipliciter tibi caro mea.

De ſexto folio uitis, *Cap. 14.*

I N ſexto folio uitis ſiue in ſexta
chorda citharæ nr̃ę nob uirtꝰ ꝑ-
ſeuerãtiæ cõmẽdaĩ. Ait. n. Euã-
geliſta, ꝙ cũ accepiſſet dulcis Ieſus ama
ritudinẽ aceti, dixit: Cõſũmatũ ẽ. Quid
ẽ hoc? Sup̃ dcm̃ ẽ, ꝙ uidẽs dñs qa cõſũ-
mata ſũt oĩa, ut ĩplereñ ſcripturę, ait: Si
tio. Et cũ guſtaſſet acetũ ſibi porrectũ,

ſubiunxit: Conſummatum eſt. Cõſum-
matum quippe eſt. i. perfectum fuit te-
ſtimonium ſcripturæ, q̃ dicit, Dederũt ĩ
eſcam meam fel: & in ſiti mea potaue-
runt me aceto. Et ꝑ hoc oĩs ſcriptura q̃
de ipſo erat, conſũmationẽ accepit. Sic-
ut ergo caput nr̃m ꝓ pctĩs nr̃is acerbi-
tatem ſuſtinens paſſionis uſq̃ꝫ ad cõſũ-
mationẽ. i. uſq̃ꝫ ad ꝑfectionẽ oĩum ſcri-
pturaꝝ q̃ de ipſo erant ꝑſeuerauit patiẽ
ter, ita & nos ſi hꝰ capitis membra eſſe
uolumus in oĩbus aduerſitatib. nr̃is uir
tutẽ ꝑſeuerantiæ conſeruemus, ut ad fi-
nem oĩum paſſionũ nr̃aꝝ ipſo benigno
Ieſu duce uenientes cũ ipſo confidẽter
poſſimꝰ dicere: Cõſũmatũ eſt. Hoc eſt,
tuo adiutorio, non mea uirtute bonum
certamen certaui, curſum cõſũmaui, fi-
dem ſeruaui. Redde ergo, ꝙ l'time certã
tibus in agone te ꝓmittente, repoſitũ
eſt. ſ. coronam iuſtitiæ, quã tu iuſtus iu-
dex reddes in tua die. In illa die q̇ nubi-
lum non hẽt: in illa die q̃ in atrĳs tuis me
lior erit ſuꝑ milia dieꝝ, in q̃ tu ſolus. i.
ſingl'r ſol eris. O' ſol iuſtitiæ benigne Ie
ſu Xp̃e lucens in uirtute tua, reddens te-
metip̃m in p̃mium ſempiternum, oĩb. q
ꝑſeuerauerunt in agone certaminis. Re-
cipient. n. à te ſplendorẽ ſempiternũ, in
quo ſine fine fœlices lætanĩ. Hunc aũt
ſplendorem nullus poterit adipiſci, niſi
q ꝑſeuerauerit uſq̃ꝫ in finẽ. Quia nimiꝝ
Gregor. uirtus boni opis ꝑſeuerantia eſt. Huic
ſoli reddiĩ corona iuſtitiæ. Quid. n. ꝓ-
deſt eſſe bonum, eſſe ſapientem, eſſe po
tentẽ, ſi non ꝑſeueraueris uſq̃ꝫ in finem?
Bonus erat Saul & optimus, qa docet
ſcriptura, ꝙ nõ erat uir melior eo ĩ ꝑꝑl'o
Iſr'l. Sed ad qd deuenit? Cecidit, cecidit
& reprobus factus eſt: ita ut non obe-
diret uoci dñi, ꝓphetã contẽneret, à ſpũ
malo uexareĩ, uiꝝ ĩnocentẽ ꝑſequereĩ
uſq̃ꝫ ad mortẽ. Tandẽ uero conſuleret
Phitoniſſam, & ab alienigena miſerabi
liter interiret. Quis uero ſapientior Sa-
lomone? Sed deficiens à p̃ceptis dñi, &
coniunctus mulierib. gentilib. fabrica-
uit dĳs, imo dæmonib. illaꝝ templa, ita
ut ipſe cum illis idola adoraret. tãto ma
gis in ſtultitia deſpicẽs & deiectus, quã
tò prius in ſapĩa fuerat eleuatus. De quã
tis legimus in uitis pr̃m, uiris potentib.
in uigilĳs & in ieiunĳs, in laborib. ſupra
modũ humanũ, imo & in miraculis co-
ruſcantib. q ceciderũt, qa non ꝑſeuera-
uerunt uſq̃ꝫ in finẽ. Qui ꝑſeuerauerit uſ-
que ĩ finẽ, dñs inqt, hic ſaluus erit. Finis,
non pugna coronat. Lauda nauigantis Hemiſti-
fœliciratem, ſed cũ uenerit ad portum. chium.
Vñ, Cœpiſti melius, q̃ꝫ deſinis: ultima
primis Cedunt, diſſimiles hic uir & ille
puer. O' quantũ humilitatis tibi iure in-
cutiet & timoris, cũ aduerteris ſũmum
angeloꝝ cũ magna multitudine ſeq̃ciũ
ſuoꝝ in cœlo cecidiſſe, hoĩem ꝓtopla-
ſtũ cũ uxore ſua à paradiſo eiectos fuiſ-
ſe, tot bonos, ſapiẽtes, potẽtes in terra
nr̃a ꝑiſſe, qa ad bonoꝝ opeꝝ conſũma
tionẽ non ꝑuenerunt? Eſt. n. alius alio iu
ſtior: & neſcit utrũ amore uel odio di-
gnus. Qr̃? Quia ignorat ſi ꝑſeueraturus
ſit, ſi coronandus ſit. Eſt aũt efficax me-
dicamentũ qd' huic timori apponamꝰ:
uidelicet fiduciã, ſpem & fortitudinem
nr̃am ponamus ĩ eo, cui canit Pſalmus:
Adiutor meus, tibi pſallam, qa deus ſuſ-
ceptor meus es, deus meꝰ, mĩa mea. Et
de quo Eſaias, Ecce deus ſaluator meꝰ,
fiducial'r agam & non timebo, qa for-
titudo mea & laus mea dñs, & fcũs eſt
mihi in ſalutem. Quicũq̃ꝫ. n. ceciderunt,
iõ ꝑfecto ceciderũt, qa magis de ſe, q̃ꝫ
de deo p̃ſumpſerunt. Aedificauerũt qp-
pe domum intentionis ſuæ ſuꝑ arenã.
Imminẽte ergo tempeſtate tentationũ
fluxerunt flumina. i. cõcupiſcentiæ trãſ-
itoriæ ꝑſuadentes appetitũ, & flauerũt
uẽti ſuꝑbiæ & uanæ gl'iæ, & cecidit do
mus illoꝝ, & oĩa facta eoꝝ deſtructa
ſunt: qa ſuꝑ arenã. i. ſemetipſos ædifica-
uerunt de ꝓprĳs nimiꝝ uirib. confiden
tes. Nos aũt multo melius fundamentũ
ponentes illũ. ſ. de quo dicit Ap'ls: Fun
damẽtum aliud nemo põt ponere p̃ter
iſtud qd' poſitũ eſt, qd' eſt xp̃s Ieſus. Se
curi ędificemus ſuꝑ illud bona oꝑa, quę
quãdiu illi inhæſerint, fundamenta cor-
ruere non poterunt, donec ipſo adiuuã-

te qui cœpit, ad conſummationem de-
bitam perducantur.

De ſeptimo folio uitis, Cap. 15.

n Vnc uero ultimū foliū uitis nr̄æ
uel ultimā chordā citharæ nr̄æ
conſideremus: ut indelebili me-
moriæ cōmendemus, imo & ore inde-
feſſo ſp̄ ruminemus: Pr̄, ait bonus ille Ie-
ſus, in manus tuas cōmendo ſpm̄ meū.
Lr̄a plana eſt: Quid eſt aūt ꝙ ille coæ-
ternus & conſubꝫalis pr̄i filius aīam ſuā
ita manifeſte in manus pr̄is cōmenda-
bat, cui non minus cōmendata ēt eſſet,
ſi hoc non dixiſſet? In euangelio Ioānis
hēmus, ꝙ cū dn̄s Ieſus ſuſcitaturus eſſet
Lazaꝝ, dixit: Gr̄as tibi pr̄ ago, qa me
ſp̄ audis, ſed ꝑꝑ aſtantes dixi, ut ipſi cre
dant, quia tu me miſiſti. Ita ꝓfecto &
nunc. Quāuis ſciret aīam ſuā ſc̄tiſſimam
pr̄is eſſe manib. cōmendatam, qui pau
lo ante dixerat: Venit princeps hꝰ mūdi
.i. Satanas, & in me non hēt quicꝗ. Tn̄
ut erudiret nos qui terra ſumus & cinis,
ut ſpm̄ nr̄m diſceremus pr̄is æterni ma-
nibus cōmendare, ne ab hꝰ mundi prin
cipe cū à corpore egreſſus fuerit, cōpre
hendat̄, qui in nobis heu nō pauca q̄ ad
ip̄m ꝑtineant, inueniet, cū ipſe qui pc̄tō
nil debebat, imo ēt qui tollere pc̄tā ad-
uenerat, ſpm̄ ſuū puriſſimū à puriſſimo
corpore egreſſuꝝ nō uticꝫ neceſſitatis,
ſed exempli gr̄a, pr̄is ſui manib. cōmen
dauit. Quòd & nos ſub ſpe gr̄æ & mīę
poterimus facere, ſi ſub umbra foliorū
p̄miſſoꝝ latuerimus, ſi ſonos chordarū
citharæ nr̄ę auribus cordis audierimus
.ſ. ſi ore ꝓ inimicis, ſi pœnitentibus qui
in nos peccauerūt ex toto corde remi-
ſerimus, ſi ꝓximis nr̄is mutuam repen-
derimus charitatem. Si in oīb. tribula-
tionib. nr̄is ſperauerimus in eo, qui ꝑꝑ
nos hō factus eſt, ut unitus nr̄æ naturæ
eſſet nobiſcum. Si ardenti deſiderio ꝓxi
morū ſalutā deſiderauerimus, & poſtre
mò ſi in bonis opib. ad cōſūmationem
ꝑſtiterimus: in quantū hic egerimus, fi-
ducial'r poterimus dicere ęterno pr̄i cū
dn̄o Ieſu: In manus tuas dn̄e cōmendo
ſpm̄ meū. Semꝑ orantes dū uiuimus, ut
in ijs uerbis quibus ipſe ſpm̄ emiſit, prę-
ſtare dignet̄ nos ēt ſpm̄ nr̄m emittere,
& ſuis efficaciter manibus cōmendare.
Ecce ſcd'm qd' potuimus non qd' de-
buimus nec ſcd'm qd' uoluimus, uitis
nr̄æ deſuper extenſæ folia ſeptem ur̄æ
oñdimus charitati, q̄ nō ſatis eſt tm̄ in-
tueri, ſed potius eſt accedendū, & ſub
umbra illorū ſedendū, ut poſſimus cum
ſponſa ueraciter dicere: Sub umbra il-
lius quē deſiderabā, ſedi. Cuius? Illius
ſponſi uticꝫ, cꝰ folia umbrā tantò hn̄t la
tiorē, quantò ipſe ſpōſus uerbū ſummi
pr̄is uerba hēt uirtutib. amabiliora uici
nioracꝫ ſaluti, magis accōmodata pie-
tati, & oīm intellectus prōptiora. Quā-
uis. n. in oīb. & Apl'is locutus eſt, ille bo
nus Ieſus, nullius tn̄ uerba repies oīo, q̄
ita & fortib. & infirmis. i. doctis & in-
doctis, ſapiētib. cōueniāt & inſipientib.
ut uerba doctiſſimi uerbi dn̄i Ieſu. Nam
ſicut ait quidā: Dulcius ex ipſo fonte bi
bunt̄ aquæ. Sciendū aūt ꝙ in umbra fo
liorū iſtorū. i. in uerbis dn̄i meditandū
eſt die ac nocte, quorū umbra tūc ꝓfe-
cto ꝓtegimur cū quoties à uicinis ꝑ tra
ctatores aliqd' uerbū de ſcripturis euan
gelicis nobis adducimus, cꝰ monitis &
auctoritate irruētibus in nos uitijs reſi-
ſtamus, uerbi gr̄a: Si tētatus à ſuperbia
uidelicet ut uelis p̄eſſe, ſubeſſe nolis: oc
currit tibi ſtatim uerbū dn̄i dicētis: Qui
uoluerit inter uos primus eſſe, ſit oīum
ſeruus: quia ſicut qui ſe exaltat humilia
bit̄, ita qui ſe humiliat exaltabit̄. Si infe-
ſtat te ardor iracundiæ, habes ſtatim fo
lium uitis nr̄æ, qd' illi feruori opponas
uerbum illud. ſ. ꝙ oīs qui iraſcitur fratri
ſuo ſine cauſa, reus eſt iudicio: & ſic cō-
tra ſingula tentameata uerba inuenies,
quibus ab æſtu uitiorum defendi poſ-
ſis, & uirtutem teporis confouere ipſa
uite benigno Ieſu nobis præſtante ſub-
ſidium.

De iocunditate florum, Cap. 16.

d Einde ad florum iocunditatem
aīum inclinemus, imo uerè ele-
uātes uideamꝰ qūo floruerit ui-
tis nr̄a. Floruit. n. & tāto uberius, iocū-
diuſcꝫ

diuſcꝫ cæteris, quantò ipſa melior oībꝰ,
cuius magnificentia eleuata eſt ſuꝑ cœ-
los, ſub cuius pedibus oīa ſunt ſubiecta,
quāuis nr̄a charitate deuinctus, ad tp̄s
paulominus ab angelis fuerit diminutꝰ.
Nā ꝑꝑea exinaniuit ſemetip̄m formam
ſerui accipiēs, & plātatus eſt ī terra nr̄a,
& corꝑis nr̄i deformitatē accepit. Frō-
duitcꝫ & floruit, & fructus plurimos at
tulit: ut ꝑ hoc ꝙ nr̄æ humanitati unitus
eſt, ſuæ diuinitati nos uniret. Sed qa ſine
flore non peruenit̄ ad fructū, floruit ille
benignus Ieſus. Qui ſunt flores eius, niſi
uirtutes? Floruit. n. mirabil'r & ualde
ſingul'r & excellēter uitis hæc, non uno
floꝝ gn̄e ſicut aliæ uites & arbores: ſed
oīum floꝝ ſpēm in ſe cōtinebat. Alioꝝ
. n. ſc̄tōꝝ alius alio caſtior, alius alio pa
tiētior, alius alio in charitate feruētior:
iſta uero uitis oībus angelis & hoībus ī
humilitate, patiētia, caſtitate, charitate,
& cæteris uirtutibus oībus p̄eminebat.
Habuit ergo uitis iſta uera non unius,
ſed oīum floꝝ ſpēm. Violā humilitatis,
liliū caſtitatis, roſam patiētiæ & chari-
tatis, & florē abſtinētiæ quē crocū ap-
pellamus. Quàm iocūdus ut putas erit
fructus uitis nr̄æ tāta iocūditate floren-
tis? Sed iā ſingula ēt de ijs floribus uitis
nr̄æ ipſo annuēte aliqua diſſeramꝰ, hoc
Ad flores digreditur à uite. tn̄ p̄uiſo ꝙ flores in iocūditate uiſus, &
in ſuauitate odoratus maxime cōſiderā-
tur. Comedi uero nō ſolent, niſi ꝙ apes
de quibus floribus cibū dulciſſimū ſu-
gendo colligūt. Diximus aūt ꝙ nullus
flos. i. nulla uirtus per quēcunꝗ florem
ſign̄ata deeſt uiti noſtræ. Quæ. n. uirtus
deeſſet in domino uirtutum?

De flore humilitatis, Cap. 17.

p Rimo ergo de flore humilita-
tis. i. de uiola uideamus, qr̄ flos
uiolaticius humilitatem ſignifi-
cet, ſtatura, ſitus, odor, color, et uis ipſiꝰ
floris manifeſtāt. Statura. n. i. quantitas
ipſius modica eſt. Quis. n. flos hoc flo-
ſculo minor eſt? Nā & humiles in ocu-
lis ſuis ꝑui ſunt. Sic. n. ait de ſe ille Apl's,
q oībus plus laborauerat. Ego ſum mi
nimus oīum Apl'oꝝ, q nō ſum dignus
uocari Apl's. Vides, ut hic magnus, q̄
paruus ſibi erat? Et miro modo fit, ut ijs
qbus conſcia ſecura eſt, q nihil ſibi con-
ſcij ſunt, tā humilia de ſemetipſis ſentire
cōtingat. Situs hꝰ floris terræ eſt proxi- *Sitꝰ uiolæ*
mus, et optimè. Ita. n. hēs docētē Apl'm:
Non alta ſapiētes, ſed humilibus cōſen-
tiētes. Nō hn̄t hanc ꝓprietatem iſtius
floris, q ſe alijs meliores putāt, uel alijs
meliores uideri uolūt: quāuis ſibimet-
ipſis parui ſunt. Sūt. n. nonnulli q quidē
in cōſcientijs ſuis ſe ſubiectos iudicant,
ſed tn̄ uideri foris uolunt alijs meliores.
Iſti ſtaturā hꝰ floris hn̄t, q ſibi intus ī aīo
ꝑui ſunt: ſitū uero nō hn̄t, qa uolūt foris
ſuꝑ alios eleuari, de qbus dicit Salomō:
Mēſura & mēſura, pondus & pondus
Abominatio eſt dn̄o. Et in lege Moyſi
duplex pōdus prohibet̄ hr̄i. Duplex qp
pe pōdus hēt q ſibi maloꝝ cōſcius, ma
lū ſe iudicat: alijs uero uult foris bonus
& alijs melior apparere, ſuo iudicio ter
ræ proximus eſt, & alijs cupit eleuatꝰ ui
deri. Agitant̄ ij quicunꝗ tales ſunt uitio
hypocriſeos, de qbus in ſermone quem
de paruis cōſcripſimus, plenius ſumus
elocuti. Odor uiolæ ſuauis eſt, & ſa- *Odor.*
lubris, quia ēt apud ipſos ſuperbos laus
humilitatis exaltatur. Ipſa. n. fama lau-
dabilis, ſuauitas eſt odoris & uere ſalu
taris eſt: & nonnunꝗ de laude humiliū
auditores emendant̄, ētſi ſint tales qui
iſtū odorem amittāt licet diligēter cōſi
derent. Color ſicut apparet abiectus *Color.*
eſt, illis p̄cipue q uirtutem floſculi igno-
rāt: ſed uim floris agnoſcētibus: fit ēt i-
pſius floris deſpectio cōmēdabilis & di
lecta. Hoc in ipſius humilitatis magr̄o
benigno Ieſu facile agnoſcemus ſcd̄m il
lud uerbū Apl'i, Nos inqt, prædicamus
xp̄m crucifixū, Iudæis quidem ſcādalū,
gentibus uero ſtultitiam. Ipſis uero uo-
catis ſanctis Chriſtum dei uirtutem &
dei ſapientiam: nimirum Chriſtus cru
cifixus uiola eſt. In cruce enim humili-
mus factus eſt. In hac humilitate ſolum
colorem intuentibus Iudæis & genti-
bus ipſe color uilis apparuit, nobis ue-
ro qui uirtutem agnoſcimus paſſionis,

ipſa etiã humilitas deſpecta, humilitas
xp̃i placet, & ꝑ humilitatẽ maxime cõ-
mendat̃. Deſpectui ergo coloris adiun-
gat̃, q̃ latet uirtus floris interior: ut ꝑ in-
teriorẽ uirtutẽ, hoc qđ exterius uile vr̃,
non cõtẽnatur, ueꝝ amplius diligatur.
Nũc ergo ꝑfectiori & puriori oculo in-
tueamur quãtũ floruerit ille flos ſingu-
laris, de quo ſcriptũ eſt: Egrediet̃ uirga
de radice Ieſſe, & flos de radice ei⁹ aſcẽ
det, & reqeſcet ſuꝑ eũ ſpũs dñi. Bonus
flos ſuꝑ quẽ ſpũs dñi ſctũs reqeſcit, & li
cet flos hic nr̃ dñs Ieſus qui de ſe dicit:
Ego ſum flos cãpi, oĩum in ſe folioꝝ ha-
buit uirtutẽ & decorẽ ſine diminutione
aliqua, nulli tñ flori magis conuenit, q̃ꝫ
uiolæ, ut in eo ſpũſſctũs requieſcat. Nec
Eſa. 6. ego hoc affirmo, ſed ipſe q dicit: Super
quẽ reqeſcet ſpũs meus, niſi ſuꝑ humilẽ
& qetũ, & tremẽtem ſermones meos?
Quid aptius? Nunquid nõ potuiſſet ro-
ſam patiẽtiæ & charitatis, liliũ caſtita-
tis, crocũ abſtinẽtiæ cũ uellet oſtẽdere
requiẽ ſpũs ſancti? Quibus p̃termiſſis,
uiolã poſuit humilitatis, cui⁹ pediſſequę
ſunt qes & timor, q̃ poſtponunt̃. Nõ.n.
pñt moueri uiolæ.i. humiles à uẽto ſuꝑ-
biæ q ſꝑ q̃rit alta corda, q cõcutiat ſic-
Ouidius. ut quidã ait: Summa petit liuor, per-
flant altiſſima uẽti. Dum.n. inueniun
tur humiles, nõ pñt moueri. Quieſcunt
ergo, & ſpm̃ ſuper ſe qeſcentẽ nõ excu-
tiunt, dũ nec ſuꝑbiæ nec inuidiæ uento
cõmouent̃. Eſt & timor nõ qlibet ꝑden
dæ pecuniæ, non bonoꝝ tranſitorioꝝ,
ſed timor ſermonũ dñi, humilitatis pe-
diſſequa: qa dũ humilis nihil de ſua uir-
tute p̃ſumit, ſermones dñi pro ſua cõſo-
latione attẽdens ſꝑ timet ne non adim-
pleat p̃cepta, ne p̃rem p̃cipientẽ ſua trãſ
greſſione offendat. Bonus ergo flos iſte
qetẽ gñans & timorẽ, uticꝫ genitorẽ ſe
curitatis. Quia ſcriptum eſt: Qui timet
deũ, faciet bona, pro qbus factis qd da
bit̃ mercedis niſi ſecuritas ſempiterna?
Bonus ꝑfecto flos uiola, q florẽ cœleſtẽ
uerbis æterni p̃ris in uteꝝ terreni floris
beatiſſimæ uirginis mirifica dulcedine
ſui odoris attraxit, ipſa atteſtante q̃ ait:
Exultauit cor meũ in deo Ieſu meo, q re
ſpexit humilitatẽ ancillæ ſuæ: Quid di-
cis? Nũqd nõ alios flores hẽs: Hẽo inqꝫ.
Tota.n. florea, nullius floris expers, qa
nulla uirtute careo, cũ tota ſpecioſa ſim,
& macula nõ ſit in me. Hẽo liliũ caſtita *Virgo pri-*
tis, qa prima uotũ cõſeruãdæ uirginita- *ma uotum*
tis uoui dño. Hẽo roſam charitatis, qa *emiſit uir-*
ſi nõ uſqꝫ adeo dilexiſſem dñm, uñ mi- *ginitatis.*
hi tãta fiducia, uñ tãta audacia: ut nouũ
aliqd puellula tenera & uerecunda, &
adhuc ſub parẽtũ iure & p̃ceptis legis
cõſtituta inchoarẽ? Sed ut ueꝝ fatear,
Audacẽ faciebat amor, coegit roſa ar- *Hemiſti-*
dẽs ſeruilẽ timorẽ deuorãs, ut facerẽ no- *chium.*
uũ uotũ, et ſingulare liliũ, ut poſſẽ qñqꝫ
dicere dilecto meo: Cãdida ſum & ru-
bicũda, ſicut & tu cãdidus & rubicun-
dus. Hẽo & alios quoſcunqꝫ flores, ſed
nullũ hoꝝ tãta dignatus p̃rogatiua re-
ſpexit in me dñs, ut florẽ uiolæ meę. Re
ſpexit.n. humilitatẽ ancillæ ſuæ. Et uul-
tis uidere oẽs, cui mutuaui flores meos,
quãtũ ex flore ſim cõſecuta? Ecce.n. ex
hoc beatã me dicent oẽs gñationes. Ex
hoc dico, qa reſpecta ſum à dño. Flos
uiolæ meæ, qa nardus mea dedit odorẽ
ſuũ, q̃ idem ſignat q uiola.i. humilitatis
uirtutẽ, qua fragrãtia delectatus eſt rex,
filius regis, deus dei filius cũ eſſet in ac-
cubitu ſuo.i. in ſinu p̃ris & odore tã de-
lectabili q̃ſi q̃dã illius uiolẽtia tractus ẽ
in me, & uoluit cõcipi flos in flore intra
florẽ.i. intra Nazareth, qđ interpretat̃
flos, ut fieret ipſe flos florẽs, hoc eſt, Na
zarenus. Cõcordãt oĩa flori. Cõcipitur
flos manẽs in flore, hoc eſt, ĩ Nazareth.
Bonus ergo oĩo & optim⁹ uiolaci⁹ flos,
q odoris eius fragrãtia, quaſi quodã de-
lectabili uinculo florẽ cœli in uteꝝ nr̃i
floris humilis uirginis inclinauit. Diſcãt
oẽs, ſed p̃ oĩbus mũdi flores.i. uirgines,
q in tota eccleſia dei excellũt, tanqꝫ flo-
res in gramine, q uirgo uirginũ prima,
uirginũ deuotaꝝ ſanctiſſima & caſtiſſi
ma oĩum ſummã gl̃iam ponit in uiola
humilitatis: licet in ea cãdeat ſingul'r li-
lium caſtitatis, roſa charitatis rubeſcat.
Nolite gl̃iari uirgines de caſtitate corpo

rali, licet illa ſit laudabilis uirtus. Sed q̃-
tò maiores eſtis uos, tantò humiliate
uos in oĩbus, ut inueniatis gr̃am apud
deũ. Nõ.n. caſtitatẽ reſpexit dñs, ſed hu
militatẽ ancillæ ſuę. Si uultis oculo miĩę,
oculo gr̃ę à dño reſpici, humiles eſtote.
Humilibus.n. ſicut ſcriptura ait, dat gra
tiã: qa reſpexit humilitatẽ ancillæ ſuæ.
Si uultis lãpades eẽ ur̃as refertas oleo,
cũ ſponſus ad nuptias uenerit.i. ſi uultis
integrã & lætã conſciam hr̃e (oleum.n.
in lãpade eſt, lætitia ſpũalis in corde) no
lite de altitudine liliȷ̃ ur̃i.i. de puritate ca
ſtitatis ur̃æ alta ſaꝑe. nolite laudẽ exte-
riorẽ appetere: ne clauſo oſtio regni cœ
loꝝ, dicat uobis ſponſus: Am̃ dico uob̃
neſcio uos: & à ſe excludat, q reſpexit
humilitatẽ ancillæ ſuæ. Multæ.n. uirgi-
nũ excludent̃, qa ſuꝑbaꝝ nulla ingredi-
tur. Humiliũ uero nullus, nec cõiugat⁹,
nec uirgo, nec uidua merebit̃ expelli. Ar
cta eſt ianua regni cœloꝝ, nec recipit ni
ſi paruos. Tumidi repellunt̃, imo neq̃q̃
pñt accedere cuiuſcũque ſexus ſiue cõ-
ditionis fuerint uel ætatis. Et br̃ dico,
Nulla uirtus accedit niſi ad humilitatis
uiolã fuerit inclinata. Dicit.n. & docet
hoc ipſe humilitatis magr̃, q aduocans
paruulũ ſtatuit eũ in medio diſcipuloꝝ,
& dixit: Niſi cõuerſi fueritis, & efficia-
mini ſicut paruulus hic, nõ intrabitis in
regnũ cœloꝝ. Nunqd poſuit ibi in exẽ-
plũ diſcipulis liliũ caſtitatis Ioannẽ, uel
roſam charitatis Petrũ, q & tũc pñtes
erãt: quoꝝ prior ab ipſis nuptȷ̃s ut aſſe
rit̃, uocatus fuit & electus à dño, ſequẽs
uero trina cõfeſſione dño benigno Ieſu,
cui mẽtiri nõ potuit, ꝑfectæ charitatis
affectũ cõteſtatus eſt? Sicut.n. Ioannes
de ſpeciali p̃rogatiua caſtitatis, ita Pe-
trus de feruẽtiori charitate cõmendat̃.
Nec tñ iſtos in exẽplũ poſuit cœloꝝ ia
nuã intraturis: ſed paruulũ humilitatis
uirtute p̃celſum. Videamus ergo quãtũ
in ſe iſtã uirtutẽ oĩum uirtutum dñs cõ-
mendauit. Primo uerba eius attẽdẽtes,
ubi ait: Diſcite à me, qa mitis ſum & hu
milis corde, & inuenietis reqem aĩabus
ur̃is. Quid eſt magr̃ bone, optime Ieſu?
Nunqd ad hoc redacti ſunt oẽs theſauri
ſapiæ & ſciẽ in te recõditi, ut hoc ſingl'r
doceas, quia mitis es & humilis corde?
Nõ doces ut cœli diſcant̃ fabricari, fieri
miracula, mortuos ſuſcitari, & cætera
hmõi, ſed qa mitis ſum & humilis cor-
de. Nunqd tã magnũ eſt qđ eſt paruũ?
uticꝫ. Quia ꝑ hoc inuenit̃ reqes aĩabus.
Quæ.n. alia eſt cã oĩs laboris & certa-
minis nr̃i, niſi ut inueniamus requiẽ aĩa-
bus nr̃is? Breuis doctrina, breuis uia de-
mõſtrata eſt. Diſce hãc à dño Ieſu, q mi
tis eſt & humilis corde.i. uide & quãtũ
& qr̃ humiliatus fuit ille, q eſt excelſus
ſuꝑ oẽs gẽtes dñs, & ſuꝑ cœlos gloria
eius, & diſce ẽt qa tu es lutũ & cinis, &
ſic inuenies requiẽ aĩæ tuę. Sed nota, qđ
ait: Humilis corde. Nõ.n. ficta humilita
te placat̃ ille q eſt humilis corde, ſed hu
militate uera. Humilitate cordis dele-
ctat̃ ille, q intuet̃ cor: qa in humiliũ cor-
dibus reqeſcit. Quærit.n. corda humi-
liũ, q̃ eleuet, nõ tumida, à qbes reſiliat.
Sed qa duo poſuimus, q̃ nobis conſide
randa ſunt.ſ. quantũ & qr̃ humiliata
fuit uitis nr̃a dñs Ieſus. utrunque hoc iã
explicemus, qa ur̃æ uotiua ſunt charita
ti. Deficit.n. humanus intellectus, ratio
ſuccũbit: quãtũ humiliatus fuit dñs in
conuerſatione. Qũo.n. ſcire potes deie-
ctionẽ humilitatis, niſi ẽt excellentiam
dñationis agnoſceres? Loq̃re.n. Quid
potes? Nunqd mẽſuram gloriæ, potẽtię
& pulcritudinis eius attingẽs? Non ad
hoc angeli, neqꝫ Cherubim, aut Seraphĩ
peruenerũt. Nõ.n. aliqua creatura deũ
agnoſcit ita plenariè & ꝑfectè ſicut ipſe
eſt. Quantò minus hõ, aut fili⁹ hoĩs uer-
mis. Et tñ qa tantus erat, ut magnitudi-
nis eius nõ eſſet finis: ad hoc inclinatus
eſt, ut filius hoĩs fieret uermis. O quan-
ta humilitas. Incõprehẽſibilis deus uult
cõp̃hẽdi, ſũmus humiliari, potentiſſi-
mus deſpici, pulcerrim⁹ d̃formari, ſapiẽ
tiſſim⁹ fieri ut iumẽtũ, ĩmortalis mori, et
ut cõpẽdio abſoluã, De⁹ uult fieri ũmi-
cul⁹. Quid excelſi⁹ deo? Quid uermiclo
ĩferi⁹? Ego inqt, ũmis ſum & nõ hõ. Qr̃
uermis? Quia filius hoĩs. Ita.n. habes in

Iob. Aſtra non ſunt munda in cōſpectu
eius. Quanto minus hō putredo, & fili⁹
hoīs uermis? Si ergo filius hoīs eſt uer-
mis, utiq; & ipſe uermis eſt, qa ipſo te-
ſtāte filius hoīs eſt. Quē inqt, dn̄t hoīes
eſſe filiū hoīs? Ecce qualē diſtinctionem
facit inter hoīem, & filiū hoīs. Hoīes ap
pellat, q de primo hoīe Adam p corru-
ptionē deſcēderūt. Vn̄ & Iob ait, Quan
tomagis hō putredo, quia in putredine
corruptio eſt. Ipſe uero ſolus purus xp̄s
dn̄s, qa ſine corruptione de mr̄e uirgi-
ne natus eſt. Siquidē nō appellat homi-
nē, q utiq; putredo eſt, ſed filiū hoīs, q
uermis eſt. Sicut. n. uermis de ſola terra,
ita Ieſus xp̄s de ſola uirgine gn̄atur. O
q̄; humilis uermiculus Ieſus xp̄s, qui op-
probrium factus eſt hoīum, & abiectio
plebis, ab hoībus contēptus ſine cā, ſine
uindicta cōculcatus ſicut uermis. Cum
malediceret̄, nō maledicebat, cū pate-
ret̄, nō cōminabatur. Humiliatus eſt ut
fieret hō, ut hoībus ſubderet̄, beatæ mr̄i
& Ioſeph nutritio ſuo, Simeoni expecta
tori ſuo, ut nō ſolum bonis, uerū ēt ma-
Δίδραχμον. lis terrenis ptātibus ſoluēs cum Petro di
drachmum inuentū in ore piſcis. Subdi
tus eſt Ioanni baptiſmate ſuo, q ab ipſo
potius debuit baptizari. Humiliatus ē
uſq; ad ablutionem pedum diſcipulorū
ſuorū bonus & benignus Ieſus. Poſtre-
mo humiliauit ſemetipm̄ fact⁹ obediēs
uſq; ad mortē, mortē aūt crucis. Quo ul
tra pgredi poterimus? Mortuus nō q̄li-
bet morte, ſed morte crucis: morte tur-
piſſima cōdēnat⁹ ē. Vides'ne igr̄, quātū i
uite nr̄a benigno Ieſu, flos iſte uiolace⁹
floruerit? Multi uſq; ad mortē humiliati
ſunt: ſed neq̄q; eò uilipēſionis deſcēde-
runt, qa nunq̄; ad tantā exaltationē pue
nerant. Quis. n. bonorū oīum morientiū
ſibi potuit uſurpare, qđ de xp̄o Ieſu di-
ctū eſt: Cū in forma dei eſſet, nō rapinā
arbitratus eſt eſſe ſe æq̄lem deo? Null⁹
profecto, qa nullus hoīum præter ipm̄
deus erat. Maxime ergo humiliat⁹ fuit,
q ſolus cum in forma dei, eſſet, exinani
uit ſemetipm̄ formā ſerui accipiens, &
ad tantā abiectionē deueniēs, ut ab ho-
minibus iā nō hō, ſed uermiculus repu-
taret̄. Sed quæ eſt cā tātę humiliationis
in benigno Ieſu? Non. n. ſine rōnabili ne
ceſſitate & iuſta cā ſic humiliatus eſt fi
lius & ſapia pr̄is, quæ nihil ſine cā facit.
Quid multis immoramur? Propter hoc
factus eſt hō, ut hoīem redimeret: infir-
matus eſt, ut nr̄as infirmitates curaret:
inops factus eſt, ut ſua nos inopia dita-
ret, humiliatus eſt, ut nos exaltaret: tra-
ditus eſt ad mortē, imo mortuus eſt, ut
nos uiuificaret. Quis ſanæ mētis contē-
nit humiliari pp tā humiliatū pro nob̄?
Et licet multæ ſint cauſæ, q̄ nos ad hu-
militatē cogant. ſ. initiū pudoroſum, ui-
ta doloroſa, finis timoroſus, metus ge-
hennæ, ſpes cœleſtiū, ĳſq; cum alĳs cau-
ſis ſiq̄ ſunt, ceſſantibus, ſola regis nr̄i ac
redēptoris pr̄is dulciſſimi & optimi Ie-
ſu humilitas ad humilitatē uirtutē nos
nō ſolū incitare, ſed uiolēter cogere de-
beret. Humiliemur ergo, & pp ſupra di
ctas cās, ut uicē repēdamus pp nos hu-
miliato dn̄o Ieſu, offerētes uiolā humili-
tatis ipſius, q̄ ipſe uitis nr̄a tā excellēter
effloruit, & in corde nr̄o guſtantes ut
hunc florē ſuū, quē ipſe ſpecial'r in ſe uo
luit cōmendare, recognoſcens in nobis
nos ſecū, qui ſup oēnomen exaltatus ē,
in tpe uiſitationis ſuæ exaltare digneт̄.

De florente lilio caſtitatis, *Cap. 18.*

NOn potuit deeſſe in uite nr̄a flo-
rente flos lilĳ candētis excellēs
caſtitatis inſigne. Inter oēs uir-
tutes caſtitas quadā ſpeciali p̄rogatiua
flos meruit appellari, quæ p liliū figura-
tur. Caſtitatis aūt noīe hoc tractatu nō
quācunq; accipe caſtitatē, ſed eā q̄ uir-
ginitas appellatur. Eſt. n. & caſtitas cō
tinentium ſeu uiduarum, & eſt caſtitas
maritalis. Sed eæ iam minime flores ap-
pellantur, quia uirginitatis florem lilĳ
amiſerunt. Eos igitur qui deflorati non
ſunt, id eſt, uirgines flore lilĳ in præſenti
uoluimus nuncupari, nec hoc dicendo
facimus iniuriam continentibus & ma-
ritatis. Non enim cum laudamus ca-
ſtitatem Ioannis, uituperamus coniu-
gium Abrahæ nec commendando uir-
ginitatem

ginitatem Mariæ, uiduitatem Annæ re-
probamus. Sed, hn̄t ſinguli merita ſua,
non parua tn̄ dignitate diſtincta. Quis
aūt fructū triceſimū nō laudat in cōiu-
gatis, ſexageſimū in uiduis, licet his ex-
cellēter p̄feratur fructus cēteſimus uirgi
nitatis? De hac igr̄ gr̄a lilĳ in quo uitis
nr̄a floruit locuturi uideamus, uera luce
nos illuminante, qr̄ tanta uirtus p lilium
figuret̄. Et manifeſtè qdē occurrit, quia
pp cādoris mundiciā q̄ ille flos cæteris
floribus eſt p̄latus. Hic ſanè mūditia uir
ginalis meritò figurat̄ typo lilĳ. Nullus
p̄terea alius flos uel ipſo pſpectu tm̄ p̄
ſe fert gr̄æ, quātum hic unus: qr̄ meritò
mūdiſſima & oībus pĳs gratioſa uirgi-
nitas p hūc figurat̄ florē. Quibus itaque
laudibus te efferā ô uirginalis candor?
prſus neſcio. At q neſciētē me doceat
ſingulare illud lilium, increata dei ſapia
dn̄s Ieſus unigenitus pr̄is filius & unic⁹
filius lilĳ ſingularis. i. caſtiſſimæ uirgi-
nis mr̄is, quæ in cōfinio utriuſque legis
uotū cōſecrauit ppetuæ & integerrimę
uirginitatis. Doceat inq̄; me, qūo p cō-
ſiderationē lilĳ materialis, lilĳ uirginalis
circūſtantias agnoſcere ualeā. pp has
ergo pprietates quaſi iā pponſuim⁹, ipm̄
liliū materiale in radice & trūco, folĳs
& in his alĳs floſculis, q intra illū con-
cludunt̄, ſtudioſius inueſtigare curem⁹.
Speramus. n. q his oībus ſpecial'r conſi
deratis, commendationem perfectę uir
ginitatis inuenire poſſimus.

De radice lilĳ, *Cap. 19.*

RAdix lilĳ commendatur in tri-
bus, alba eſt, ſplendida eſt, tra-
ctabilis eſt. Quid aūt per radi-
cem in terra latentē, niſi cogitatio latēs
in corde figurat̄? Per albedinē ergo radi
cis, mūditiam cogitationis accipimus.
Quid ergo mūditia carnis ſiue mūditia
cogitationis? De hac p̄cepit dn̄s, Laua-
mini, inqt, mūdi eſtote. Nā ne exteriorē
mūditiam intelligeres ſolā, ſubiūxit: Au
ferte malū cogitationū ur̄arū ab oculis
meis. Peruerſæ. n. cogitationes ſeparant
à deo. Et ſicut ueritas teſtat̄, De corde
exeunt cogitationes malæ, homicidia,
adulteria, furta, blaſphemiæ, & cætera,
q̄ coinquināt hoīem. Sūt aūt cogitatio-
nes nigræ ſiue pollutæ, nēpe diabolicę,
mūdanæ, carnales. Cū aliqs ſe alio me-
liorē æſtimat, cū alĳ ſiſis eſſe uideri uult
qui eo maior eſt, uel cū nō uult ſubiect⁹
eſſe ei q ſibi p̄latus eſt, diabolicæ ſūt co
gitationes, q̄ à diabolo irruēte, & ab i-
pſo cæteris familiarius uſurpatæ, ita ut
pprie character diaboli dicat̄ ſupbia.
Cogitationes mūdanæ ſunt illæ, q̄ aīm
cōcupiſcētĳs rerū illaqueāt: ut illis acq-
rēdis nimis ſolicitè inſiſtant, & acqſitis
nimis delectet̄, ne pximorū neceſſitatib.
erogentur, & ſic fiant alieni à charitate
dei, qa ſcriptū eſt: Qui habuerit ſub̄am
h⁹ mūdi, & uiderit frēm ſuū neceſſitatē
patiētem, & clauſerit ſua uiſcera ab eo,
qūo charitas dei manet in eo? Cogita-
tiones carnales ſunt, q̄ hoīes ad luxuriā
ptrahunt carnis, utpote qn̄ inordinata
dilectione & delectatione cogitāt uiri
de mulieribus, uel mulieres de uiris, qa
ſtulti hoīes amorem appellare præſu-
mūt, qđ uerius odium poſſet appellari.
Eſt & luxuria ciborū & potuū cū lau-
tiora & delicatiora pp ſolum ſaporem
q̄runtur, nō pp ſanitatem adipiſcendā.
Poſſet qs uti delicatis cum moderatio-
ne, qđ tn̄ difficile obſeruat̄. Sil'r iudiciū
eſt de his q ueſtimētis delicatis uti deſi
derāt. Perdit̄ pprietas lilĳ & uirginitatis
decor, ſi radici deſit albedo, & cogita-
tioni uirginalis mūditia. Nā ſi corp⁹ ex-
trinſecus ſit mūdū, & cogitatio intrinſe
cus ſit polluta, iā nō uirtus, ſed hypocri
ſis appellāda eſt. Hoc tn̄ ſciēdum teſte
Gregorio, q cogitatio quātūlibet im- Greg. I.
mūda mentē nō polluit, cui iō nō con-
ſentit. Quis. n. cogitationes ſuas ita re-
frænare poteſt, ut non qualibet immun
ditia titillet̄? Sed continuo talium cogi-
tationum inſultus ſunt reprimendi: ut
un̄ ſperabat ſe hoſtis uincere, p hoc ma
gis uictus abſcedat. Quod fit quoties
prauis & immundis cogitationibus at-
tracti ſtatim ad ſignū crucis, ad paſſio-
nis dn̄icæ recordationem & lacrymarū
ſubſidia confugimus, & ſuo telo in bel-

lo fortes effecti hôſtem ferimus. Non ſolũ aũt alba, ſed & cãdida ſiue ſplẽdida eſt radix lilij. Cãdore aũt ſiue ſplendore hilaritatẽ animi uř deſignari. Sunt aũt nõnulli, q bona qdẽ opera faciũt uř coactione, uel neceſſitate, uel cõſuetudine, ſed ad hæc agenda nulla alacritate mouent̃, qđ uitiũ proprie acedia dr̃. Et hoc quidẽ uitio religioſi hoĩes maxime affligunt̃. Nam ſcl'ares admodũ pauci, & ſi hoc ſit uitiũ, nõ aduertunt. Mundo .n. alligati, ſpũalis uitij uix pñt apphendere nomẽ: cũ tñ hoc uitium inter ſeptẽ principalia noĩetur. Nũc ergo ſpũalibꝰ loquamur, q hoc uitiũ pñt intelligere.

Vitiũ acediæ eſt, qđ quendã torporem incutit aĩo, ut ipſi oĩa exercitia ſpũalia quaſi inſipida uideant̃, & in graue tędiũ cõuertant̃. De quo tædio dicit Pſalmꝰ: Dormitauit aĩa mea p̃ tædio. Et alibi, Oẽm eſcã abominata eſt aĩa eoꝝ, & appropinquauerũt uſque ad portas mortis. Tm̃ qppe aliqñ affligitur hoc uitio aĩa bonoꝝ, ut ẽt oẽm eſcã .i. oẽ ſpũale exercitiũ abominet̃, ut nec orare, nec legere, nec meditari, nec opus manuum libeat exercere. Imo ẽt appropinquãt uſque ad portas mortis .i. ut ẽt ipſius uitæ faſtidiũ hñtes morte finiri deſiderent, cũ ſctõ Iob dicentes: Tædet aĩam meã uitæ meæ. Huic graui uitio medet̃ iocũditas, q̃ p nitorẽ radicis lilij deſignat̃ & reformat ægrũ aĩum & abiectũ, & ad meditationẽ incitat ſpũalem, & reddit deſideriũ laborãdi, orãdi, legẽdi: ut exultet quaſi gigas ad currẽdã uiam, & cũ Pſalmus dicat: Viã mandatoꝝ tuoꝝ cucurri, cũ dilataſti cor meũ. Currit̃ qppe uia mãdatoꝝ dei, cum cor dilatat̃ .i. ſpũali iocunditate apitur. Dr̃ .n. naturaliter timore & triſtitia cor claudi, ſecuritate uero & lætitia apiri. Quantũ putas, cõuenit hæc uirtus hilaritatis uirginibus ſacris, q̃ gaudiũ hꝰ mundi & oẽm ornatũ ſcl'i contẽpſerũt pp ornatũ dñi ſui Ieſu xp̃i? Vt qđ deeſt exterius, interiꝰ impleat̃. Gaudete ergo in dño ſp: quia uana gaudia eiecistis. Iteꝝ dico, gaudete: qa uero gaudio adhærere meruiſtis, & in cogitatione cordis uřı hilaritatis nitorẽ ſp hr̃e. Hilarem .n. datorẽ diligit deus, dator ſingularis & ueræ hilaritatis. Eſt & tractabilis radix lilij, p quam uirtutẽ mãſuetudinis intelligere debemus. Scimus .n. quãplurimos eſſe q caſtitatis uirtute præeminent, ſed ita leui cã, imo ſine oĩ cã moueri cõſueuerunt, ut tã ſibi q̃ aliỹs in quos cõmouent̃, fiant nimiũ oneroſi, ſp exacerbatũ aĩum gerentes ex oĩbus q̃ capiunt uiſu uel auditu.

Nõ decet hoc uirginẽ xp̃i, q dicit & docet, Diſcite à me, qa mitis ſum & humilis corde. Et q mitibus pmittit beatitudinẽ, dicẽs: Beati mites, qm̃ ipſi poſſidebunt terrã. Quid ergo immites? Exules erũt in terra. E qua? De q̃ ſcriptũ eſt: Placebo dño in terra uiuentiũ. Quid pdeſt caſtitas ab illa terra exulantibus? Non ſunt illa pfecto lilia, qbus hæc proprietas deeſt, uñ nõ ptinent ad iſtud perfectiſſimũ liliũ benignũ Ieſum, q de ſe dicit, Ego flos cãpi, & liliũ cõualliũ. Quæ ſunt illa lilia ad ip̃m pertinentia? Audi. Sicut liliũ inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Tractabile & lene eſt liliũ, pũgentes & duræ ſunt ſpinæ. Nõ pdit liliũ ſuã lenitatẽ, licet pferat ſpinaꝝ aſpitatẽ. O q̃ꝫ malæ filiæ p cõionem fidei, ſpinæ p amaritudinẽ moꝝ. Tu ergo ſi uis eſſe liliũ ueꝝ, ſi uis à ſpõſo dulciſſimo collaudari, eſto lilium inter filias, inter illas aĩas q̃ eiuſdẽ fidei, eiuſdẽ pfeſſionis tecũ ſunt. Sed & moꝝ amaritudine & uerborum aſperitate te pũgũt. Eſto inter tales mitis & tractabilis, non exaſpereris ad quodlibet uerbũ, ſed habe ſuſtinentiã, ut merearis & tu audire: Sicut liliũ inter ſpinas, &c. Nec tñ hæc dicimus, ut tacite trãſeat oĩm pueſitas, & ut non corripiant̃ ingeti, uel ut tumidi nõ comprimant̃, imo q eiuſmodi ſunt, rep̃hẽdẽdi ueniũt, ut ne amittat̃ tractabilitas tuę radicis, q uis eẽ liliũ. Sed ſcd̃m Apl'm argue, obſecra, increpa, inſta opportune, importune, i oĩ mãſuetudine & patiẽtia, q̃ſi dicat, Ita fortis exerce zelũ diſciplinæ, ut lenitatẽ nõ pdas iterius ĩ mẽte, ut reuocãdo pueſum, tu ipſe quoq; nõ pueſitatis. Sũt aũt qñque maloꝝ uitia arguenda, qñque tacite ſufferenda, ſcd'm quod uniuſcuiuſq; qui talis eſt, utilitati uideris expedire: quia nõ oẽs ęgroti uno genere medicinæ curantur. γνώμη.

De trunco & quæ requiruntur ad lilia caſtitatis, Cap. 20.

S Equitur uidere de trunco lilij, ĩ quo tria conſiderant̃, rectitudo, fortitudo, lõgitudo. Trũcus ergo lilij à radice exiens eſt, ppoſitum bonũ exiens à bona cogitatione. Cũ .n. bona cogitaueris, ſi conualeſcant illa in te ſicut radix in terra neceſſitas exigit, ut ea q̃ cogitationi placent, proponas ad effectum boni operis perducere: & ſic ſtatim hẽs truncum lilij .i. boni, hoc eſt, bonum propoſitum à bona radice & cogitatione procedens.

De rectitudine lilij, Cap. 21.

N Eceſſaria eſt huic trunco boni ppoſiti rectitudo .i. ut recta intẽtione pponamus bonũ facere pro illo, nõ terrenas diuitias, non humanos fauores, nec honoris tranſitorii excellentiam requirẽtes. Aſtutus .n. ille ſerpens .i. Satanas cũ principio bonę cogitationis nõ p̃t reſiſtere, ponit inſidias in uia, qbus intẽtionẽ boni ppoſiti poſſit euertere, & p truncũ pueſum ipſam quoq; radicẽ bonę cogitationis amareſcere faciat. De his inſidiis conqueritur Pſalmus: In uia hac qua ambulabã, abſconderũt ſupbi laqueũ mihi. O quanti iſtis laqueis capti & decepti ſunt, q bona quidẽ bñ initiãtes, tandẽ exteriorıbꝰ cogitationibus accedẽtibns, propoſiti ſui rectitudinẽ deſeruerunt. oĩno pueſi & p bona opa ſua, uel diuitias, uel honores, uel uoluptates terrenas ſemel adepti, primæ intẽtionis ſunt obliti. Et alıđ q̃ꝫ deũ quærentes, idololatrę facti ſunt, dũ gl'iam incorruptibilis dei, q ſolus glorioſus eſt, & ſolus quęrẽdus, mutauerũt in ſil'itudinem uolucrũ, beſtiaꝝ & ſerpẽtũ. Qũo in ſil'itudinem uolucrũ mutant gloriã dei? Qui bona opa ſua, q̃ priꝰ ad gloriã dei facere intẽderũt, intentionis rectitudine cõmutata p uana mũdi gl'ia facere laborãt. Per uolucres .n. leues & inſtabiles, & alta petẽtes ac uana figurant̃. Gl'iam dei mutãt in ſil'itudinem beſtiaꝝ, q bona opa p q̃ prius gl'iam dei intenderunt, p̃terea p carnis implenda uoluptate faciũt. Per beſtias .n. q̃ tm̃ q̃ carnis ſunt ſequunt̃, uoluptas deſignat̃. Gl'iam uero dei in ſil'itudinem ſerpẽtũ cõmutant, q bona opa q̃ p cœleſtibus tm̃ diuitiis, & p gl'ia dei adipiſcẽda fieri dr̃ent, ppea opant̃ ut ex iis terrenas diuitias cõſequant̃. Per ſerpentes .n. q terrã comedũt, deſignant̃ auari, q tm̃ lucra terrena ſequunt̃, & aĩæ ſuæ uentrem cupiũt implere. Hæc ſunt ſcãdala, q̃ in uia rectæ intẽtionis gradiẽtibus abſcondit diabolus: ut trũcũ lilii .i. bonũ ppoſitũ à ſua rectitudine diſtorqueat. Heu heu dñe deus. Quis euadet laqueos iſtos? Ecce, ut taceas ſcl'ares, q̃t et quãtos uidemus ordinũ diuerſoꝝ p̃latos, quos bona ſine dubio ſcimus intentione nudos nudũ xp̃m fuiſſe ſecutos? & tñ inuiti ad p̃laturas licet attrahant̃, nõ poſt longũ tp̃s, ſed ſtatim corrũpũt intẽtionẽ, truncũ uitiãt, cõmutãt ppoſitum: ut p̃laturis ad quas inuiti uenerant, libenter inhæreãt, p̃eſſe cupiẽtes potius quã prodeſſe, lautiorib. ferculis & exqſitis, uoluptati uẽtris, potius q̃ꝫ utilitati uel diuinę uolũtati deſeruiũt: nõnunq̃ꝫ ẽt pecunias congregare dñr, non ut ſpũalibus filiis neceſſaria, ſed ut carnalib. nepotulis & amicis ſupflue aliqd largiant̃. O utinã mentiar dñe Ieſu, utinã mentiar: ut me ſolo mẽtiẽte oẽs in rectitudine & ueritate pſiſtãt. Vobis aũt ô uirgines xp̃i humilitatis uirtutẽ quã ſæpius uřę charitati cõmẽdamus: ad ppoſiti nřı rectitudĩnẽ pro maxima parte putamus ſufficere. Dũ .n. in tantã altitudinem caſtitatis aſcẽditis: laborat aduerſarius ueſter Satanas, ut uos ab illa deflectat. Clamat .n. nobis ſæpe, imò ſp ſuggerit uocẽ illã, dicẽs: Incuruare ut trãſeamus. Quid eſt incuruare? Flecte intentionẽ tuã ad terrena, quã ad cœleſtia erexiſti, ut pateat nobis tranſitus p te, ut cõculcemus te. Ne conſentias inimico tuo, ô aĩa caſta,

uirgo Chriſti, amica ſpõſi tui, amici tui ſponſa ne conſentias ut ne incurueris. Hoc eſt, nihil terrenũ q̃ras, non laudes humanas, non honores, nõ diuitias terrenas: q̃a ſi ad hæc declinaueris, trãſibit ꝑ te mendax ille, teq́ conculcabit & p̄met ac elidet te, & iugum iniq̃tatis ſuæ importabile ponet ſuꝑ te, ſi abieceris iugum Xp̃i leue & ſuaue. O q̃ꝫ inſenſati q̃ rectitudinem, intentionis ſuę ſic incuruant ut accipiant illum teterrimũ & iniquiſſimum Satanam ſucceſſorẽ ſuũ, abiecto illo pulcerrimo & optimo primo rectore dño Ieſu, cuius ut ipſe aſſerit, iugum ſuauiſſimũ eſt, & onus leuiſſimũ.

De fortitudine trunci, Cap. 22.

F Ortitudo trunci imprimit uirtutem, q̃ fortitudo uocat̃. Eſt aũt fortitudo, ſcd'm qđ eã hic accipimus q̃dam uirtus oĩum tentationum ſuſtinens inſultus, non eaꝝ mõ q̃ moleſtæ, ſed ẽt eaꝝ q̃ ꝓſperæ ſunt. Eſt aũt hæc uirtus trunco lilij nr̃i ꝓpoſito boni op̃is, & maxime uoto uirginitatis conueniens: q̃a quanto laudabilius eſt uotum, tanto fallacius & fortius inſiſtit diabolus, ut impediat bñ tertiari, qđ in bono initio non potuit impedire. Talis truncus uere opus eſt, ut ſit fortis contra frigus. Bonum nãq; ꝓpoſitũ uñ tentat̃, acedia eſt, q̃ qñq; ſicut ẽt ſupra diximus, in tm̃ tẽtant̃ electi, ut nõ orare libeat, nec legere, nec meditari, nec aliđ q̃cq̃ opari eoꝝ q̃ ſunt q̃dam fomenta aĩæ, q̃a orõne, lectione, meditatione, ſeũ ẽt exteriori exercitio corporis uires aĩæ reparant̃ & conſeruant̃, & augent̃, eiſq́ ſubtractis aĩam langueſcere neceſſe eſt & in frigus mortale reſolui, ſtatim'que ſubintrat luxuria, uẽdicatq́ ſibi ſedẽ in aĩa frigida, & eam peſſime ſuo igne calefacit. Sine aũt intermiſſione nr̃o lilio uirgini Xp̃i orandum, legendũ, meditãdum, uel ẽt exterius aliq̃d opãdum eſt, ne in ipſa truncus boni ꝓpoſiti corrumpat̃. Hęc. n. ſicut ait B. Auguſtinus, ſi cũ diſcretione fiãt, ut ualetudinem corporis non ꝑturbent, in delicias ſpũales uertunt̃. Color quo corrumpit̃ truncus boni ꝓpoſiti, ſcꝫ ꝓſpera ſunt, in quibus nimis inſidiæ inimicoꝝ latent. Multos. n. inuenimus, q̃ aduerſis reſiſtant. q̃a in illis tẽtatio eſt manifeſta. Sanum eſt corpus, aduerſitates aĩ q̃ euenerant & tentationes, ſedatæ ſunt. Quid ſuꝑeſt, niſi ſecuritas? Caue, caue, uę huic ſecuritati, uæ paci huic, de q̃ dicit ipſa ueritas: Dũ fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt q̃ poſſidet. Time ergo dum oĩa ꝓſpera ſunt & tranq̃lla, ne ille fortis armatus Satanas ſine reſiſtentia poſſideat te. Noli dicere apud te, qđ dixit ille diues, cꝰ ager uberes fructus attulit: Aĩa mea habes multa bona repoſita in annos plurimos, comede, bibe, epulare, q̃a cum dixerint pax & ſecuritas, tũc repentinus ſuꝑueniet eis interitus, & nõ effugient. Tu uero ſi uis pacem & ſecuritatem ueram hr̃e: uide ne unq̃ ſecurus ſis, ſciens ꝓ certo nihil tibi tã timendũ ſicut p̃ñtem pacẽ, q̃ ſine dubio ęternum gñat timorem. Neq;. n. oĩbus ſctĩs. melior es tu, q̃ in tentationib. ꝓbati & ꝑfecti ſunt. Quis melior btõ Iob? Cui ipſe dñs teſtimoniũ ꝑhibuit, qꝛ eſſet uir ſimplex & rectus ac timens deum, & recedens à malo, & cui ſil̃is non erat in terra. Sil̃e uide in omnibus deum timentibus, apl̃is, martyribꝰ, quanta paſſi ſunt tormenta: ut ſecuri ꝑuenirent ad palmã regni, q̃ fortes facti ſunt in bello, non in ꝓſperitate. Tempeſtates aũt trũci lilij nr̃i impugnãtes manifeſtæ aduerſitates ſunt, in q̃bus q̃rendum eſt unicũ & ſingulare remediũ, ille optimus medicus, dux nõ ſeducẽs, rex ſuos erigẽs, athleta fortiſſimꝰ, ĩ ſuis & ꝓ ſuis pugnãs & uincẽs, & ĩde uictores coronãs dñs Ieſus. Quid q̃ris, qꝛ ĩ illo nõ ĩuenias? Si ægrotꝰ es, medicꝰ eſt. Si exulas, dux ẽ: ſi deſolatꝰ es, rex ẽ. Si ĩpugnaris, pugil eſt. Si ſitis, potꝰ ẽ. Si alges, ueſtimẽtũ ẽ. Si triſtaris, gaudiũ ẽ. Si obtenebraris, lux eſt. Si orphanꝰ es, pr̃ ẽ. Spõſus ẽ, amicꝰ ẽ, fr̃ ẽ, ſũmꝰ, optimꝰ, miſericordiſſimꝰ, fortiſſimꝰ, pulcerrimꝰ, ſapiẽtiſſimꝰ eſt, oĩa ſine fine gubernans. Quid aũt laboro? Oĩa q̃ uelle potes & debes, ẽ dñs Ieſus

Chriſtus. Deſidera hunc, require hunc. Quia hęc eſt illa una p̃tioſa margarita, ꝓ q̃ emenda ẽt uendenda ſunt oĩa q̃ tua ſunt, q̃ habita nullius tempeſtatis ꝓcellam timebis. Sit ille finis ꝓpoſiti tui, ſit in illo poſita fortitudo tua, nõ in uiribus tuis, & nullo mõ cõſtringeris, q̃a ipſe & non alius eſt ueriſſimus & optimus cõſolator aduerſitatum & preſſuraꝝ.

De uermibus qui corrodunt truncum, Caput 23.

V Ermes truncum boni ꝓpoſiti corrumpentes, ſunt tentationes intrinſecæ, qui tanto uiciniores ſunt, quantò familiariores, ſæpe ſub boni ſpecie bonum ꝓpoſitum corrumpentes. Eſt. n. aliq̃s q̃ de bonæ cogitationis radice, boni ꝓpoſiti truncũ emiſit. Proponit oĩa, q̃ mundi ſunt, relinquere: & ut nudus Xp̃m nudum ſequat̃, ſed naſcitur intrinſecus uermis prauæ ſuggeſtionis, dicens: Ita indotata tibi ſoror eſt, pauꝑcula mr̃: ſunt fortaſſis fr̃es uel filij, ſiue alij q̃cũq; amici rei familiaris ĩopia laborantes, q̃ de te ſolo pendẽt, te unũ reſpiciunt: quos ſi reliq̃ueris, aut mendicabunt turpiter nimium in tui gñis opprobrium, aut furtiue uel uiolenter certe rapient aliena, & ſic in corpore ſil̃ & in anima ꝑibunt. Quòd ſi tu q̃ his poteris ſubuenire manendo in poſſeſſione tua, hos incerto ꝑiculo reliq̃ſſe uideberis & clauſiſſe uiſcera tua ab eis, q̃uo charitas dei maneri te? ergo ut maneas in charitate, mane cũ illis: q̃a ſine charitate nihil ꝓderit tibi, q̃cq̃d agas. Quòd ſi tibi ẽt ꝓdeſſet, melius tñ eſſet ut multos tecũ, q̃ꝫ ſolũ te ſeruares. Nũq̃d p̃ceptum eſt alicubi à dño, mũdũ oĩno ab oĩbus relinq̃? Quin & magis opib. mĩæ cõmendabunt̃ electi & ſaluandi in extremi examinis die. Quid ergo q̃ris extra mũdũ, qđ in mundo melius hr̃e poteris & ſecurius? Addunt̃ ijs uermib. alij uermes mortiferi. ſ. difficultas clauſtralium p̃ceptoꝝ, & qꝛ maior eſt caſus ubi altior gradus, ciboꝝ parcitas, ieiunia, uigiliæ, intolerabilis labor ſine reqe, duritia lectoꝝ, laboris aſſiduitas, & ſuper oĩa abrenunciatio ꝓpriæ uoluntatis, cũ periculo falſoꝝ fr̃um, duritia p̃latoꝝ. Ecq̃s oĩa enumerabit? Innumerabiles ſunt ij uermes peſſimaꝝ ſuggeſtionum truncũ boni ꝓpoſiti grauiſſimè corrodentes oĩo. Reſiſtendũ eſt ijs uermibus oĩo, & ſacraꝝ ſcripturaꝝ rõnibus ſunt euacuandæ. Vermis igr̃ q̃ indiſcretè adeò charitatem & mĩæ compaſſionẽ ꝑſuadet, occidendus eſt, unguento dñicæ ſñiæ, dicentis: Siq̃s uenit ad me, & non odit pr̃em & mr̃em, & uxorem, & filios & fr̃es, & ſorores, ad hæc ãt & animam ſuam, non eſt me dignus. Qual̃r aũt diligendi, & q̃lr̃ odiendi, ꝑ uaccas trahentes plauſtrum cũ arca dñi ꝑdocemur: quaꝝ uituli dum eſſent recluſi domi, ipſæ uaccæ arcam geſtantes & recto itinere ꝑgentes Bethſames cũ audirent uoces uituloꝝ, dederunt q̃dem mugitum, q̃ erat ſignum naturalis affectus: nec tñ ſe ab arrepto ſel̃ itinere deflexerunt. Tu uero ſi iam portas ſiue ꝓfeſſione apta & ſolẽni ſiue occulto ꝓpoſito iugum dñi. i. rl'am quãcũq; ꝑ ſpm̃ ſctm̃ à pr̃ibus inſtitutam: ſi te p̃dictoꝝ uermium ſuggeſtiones incipiunt corrodere, imitare uaccas Allophyloꝝ portantes arcam dñi, redde mugitum. i. ſignum affectus, hoc eſt condole, compatere, conſolare eos q̃ naturali amore coniuncti ſunt: nihil tñ minus ſerua uiã inceptam, hoc eſt, ꝑfice bonũ ꝓpoſitũ dirigendo pedes tuos uerſus Bethſames, uerſus domũ ſolis, hoc eſt, ad cœleſtẽ pr̃iam, ubi eſt ſũma & ſpũalis habitatio ſolis nr̃i dñi Ieſu, q̃ eſt ſol iuſtitiæ, q̃ in illa domo lucet in uirtute ſua habitãs lucẽ inacceſſibilẽ. Sic ſunt amandi amici, ut affectus amoris erga illos conſeruet̃, ſicut ſunt & odiẽdi, ut eoꝝ amor neq̃q̃ amori dei p̃ferat̃, imò nec aĩæ nr̃ę cõmodũ amori illiꝰ p̃ferre debemꝰ; ſed tanq̃ odiſſe aĩas nr̃as affligẽdo illas ieiunijs, uigilijs, caſtigatiõib. ut doceamꝰ eas dñicis obedire p̃ceptis. Eos quoq; quoꝝ inopiam implere poſſemus in ſeculo ꝑmanẽdo, eidẽ cõmẽdabimus cõſeruãdos, q̃ eſt rex regũ & diues in oẽs

Eadem habet ſer. 7. ad ſororẽ.

qui inuocant eum, orãtes ut eo℞ ſtatũ
ita gubernet, ſicut ſcit eo℞ ſaluti expe-
dire. Cæte℞ uermes ſuggerentes auſte-
ritatem uitæ rlaris uelociter necabunť,
ſi mentem nr̃am myrrha .i. amaritudi-
ne dñicæ paſſionis, curauerimus inun-
gere, cui qcqd pati potuerimus cõpara
tum, aut pa℞, aut nihil poterit æſtima-
ri. Sũt autem ĳ uermes, maximè impor-
tuni ꝓpoſito uirginali, eò ꝙ magr̃ uer-
mium Beelzebub, q primitus Euã uir-
ginem leuiter ſupplantauit, ſe mõ iure
doleat à uirgũculis utriuſq; ſexus toties
ſupplantari. Vide ergo & p̃uide, & p̃ca
ue, uermes tibi inſidiantes uirgo Xp̃i.
Quũ .n. nõnunq̃ cogitaris te ad pfectã
ſtaturam caſti lilĳ aut peruenisse iam, aut
facile puentu℞: excute ac depelle abs te
uermes iſtos ſuggeſtionum noxia℞ &
ĩminentium trunco pariter & radici tui
lilĳ, tibiq; p ſuggeſtionẽ dicẽtium: Quid
agis? Quorſum deflecteris? Nunqd flo
rem iuuentutis tuæ uis extinguere? Nũ-
quid dulcedinẽ maritalis copulæ non
expieris? Nunqd filios chariſſimos & fi
lias ſolatĳ tui, & ſupſtites uitæ tuæ non
habebis? Nũqd miniſtro℞ fideliũ ſerui
tio carebis? Stultum eſt iter, qđ aggre-
deris: imitare parentes tuos, q te genue
runt. Gigne & tu filios, & ſcđm inſtitu-
tionem dñicã coniugio fruere, q de uir-
ginibus p̃ceptum nõ dedit. Inſidioſi uer
mes ſunt ĳ ô uirgo Xp̃i, in quo℞ faciem
cõſpuendũ eſt tibi. Si hos curaueris eua
dere, diligẽtius intuere qs ſit Ieſus Xp̃s
ô aĩa uirginalis, utrũ uirgo uel cõiugata
cui uirginem mr̃em cõmiſerit, quem fa
miliarius dilexerit. Quid opus eſt mul-
tis? Virgo eſt Xp̃s Ieſus natus de uirgi-
ne, quam uirgini cõmẽdauit puriſſimo,
hoc eſt btõ Ioanni, quẽ ſp̃ali p̃rogatiua
caſtitatis ampliori dilectione fecerat di
gnum. Hic Ieſus Xp̃s ſponſus tuus tibi
ſequendus potius q̃ parentes, ſi uis flo-
rẽ iuuenilem aĩæ tuæ cõſeruare, q nunq̃
ueteraſcit. Virginitas .n. nunq̃ decidet.
Si aũt de flore corpali uis agere, nunqd
non magis florent uirgines aĩo ſimul &
corpore, q̃ qui corrupti? Imo uero uir-
gines tam in corpore, q̃ in aĩa uere flo-
rent, ſingularia lilia lilĳ ſingularis, qui ut
firmiter ſpero & ĩ hac mortali uita ſuis
lilĳs abundantiã ſuæ ſuauitatis abundã
tius, q̃ cæteris eructat, qa in ĳs ſil'itudi-
nem ſuam uidet diſtinctius expreſſam.
Quocũq; .n. Xp̃s pgit, uirgines ſequun
tur, fœcũdæq; fiunt de ſpũ ipſius conci-
pientes bonũ ꝓpoſitũ, & bona opa pa
rientes, q̃ nunq̃ moriunť. Sicut gñatio
terrena in pc̃tõ concipiť, in triſtitia pari
tur, & anxietate nutriť, cum dolore tan-
dem amittiť uel deſeriť. Non tales erũt
filĳ tui, ô uirgo Xp̃i, nõ ſic. Neq; .n. unq̃
morienť, unq̃ amittenť, imo ſp ſiue uiuẽ
tem, ſiue moriẽtem ſequenť te, tuebunť
te, & in uitam æternam perducent te.
Multi ergo filĳ & multo meliores de-
ſertæ .i. uirgines Xp̃i, q ad pñs deſerta
uident, magis q̃ eius q̃ hẽt uiru carnalẽ.
Si hoc & ĳs ſil'ia frequenter ad mentẽ
reduxeris, morienť ꝓculdubio in te uer
mes mala℞ ſuggeſtionum, nec ad cor-
rodendũ truncũ boni ꝓpoſiti tui, tuẽte
te ſponſo tuo, aliquo mõ p̃ualebunt.

Margin: בעל זבוב *Beel-Zebub idolũ muſcæ alias Beelphegor, qui & Priapus Hebr.* [illegible] *uiuens.*

De longitudine trunci, *Cap. 24.*

LOngitudo trunci in lilio, q̃ in
altum erecta eſt, uirtutem lon-
ganimitatis ĩſinuat, q̃ pſeuerare
uolentibus ſumme neceſſaria eſt. Sed
quia de uirtute perſeuerantiæ ſupra in
tractatu ſexti folĳ diffuſius locuti ſum⁹,
hic breuius aliquid dicemus. Vr̃ aũt hęc
uirtus plurimum cõmendanda in uirgi-
nibus, maximè ſexus fœminei, qua℞ tã
animis, q̃ corporibus quædam infirmi
tas & debilitas longanimitati ſiue per-
ſeuerantiæ contraria natural'r eſt inſer-
ta. Sed benedictus deus qui hodierna
die ẽt infirma mundi elegit, ut confun-
dat fortia, & animis uirgũcula℞ tener-
rima℞ ſeipſum proponit defenſorem,
ut illius primi & fortiſſimi corruptoris,
antiqui ſerpentis dico, caput elidat, qui
humilimis Chriſti uirginibus inſidiať.
Quis ſanæ mentis præ gaudio non ex-
iliat, cum iam tpa noſtra tot uideat uir-
ginum lilĳs redimiri, tanta fortitudine
non ſua, ſed ſponſi ſui contra furorem

draconis infeſti uiril'r dimicantibus, &
triumphi coronam merentibus. Gau-
deo ego planè cũ iam nec in uicis, nec ĩ
ciuitatibus, nec in clauſtris lilia iſta de-
ſunt, imò cum & multa deſerta & inuia
clauſtris uirginalibus ſint repleta, ita ut
uere dicať, ꝙ germinent campi eremi
germẽ odo℞ dñi. Etenim aſcendunt de
deſerto uirguncule, uirtutum delicĳs af
fluentes, inixæ nõ ſup ſe, ſed ſup dilectũ
ſuum, & lõganimiter expectantes ſpõ-
ſum ſuum qñ ueniat, ut cum clamor fa-
ctus fuerit, aptent lãpades ſuas, & in-
trent cũ eo ad nuptias ſempiternas, ubi
iocunditas & exultatio theſaurizabit
ſup ipſas, & noĩe æterno hæreditabit il
las dñs deus nr̃. Vos igr̃ ô uirgines Xp̃i
ne deficiatis in expectatione Xp̃i. Ad-
erit .n. citiſſimè ſponſus ueſter, qui idcir-
co aduentum ſuum differt, ut cum cęte
ris bonis operib⁹ ur̃is, ur̃æ ẽt donet ex-
pectationi coronam. Scio quamuis ex-
pertus nõ ſum, qũo gematis, qũo com-
pungamini in illo puriſſimo cubili cor-
dis ur̃i. Ne deficiatis in bono ꝓpoſito
ur̃o, ut ad conſummationem boni opis
& perſeuerantiam puenire poſſitis, per
quam coronã mereamini ſempiternã.

De foliis circa truncum, *Cap. 25.*

SEqr̃ de folĳs circa truncũ, iam
de folĳs q̃ circa trũcum ſunt ui-
deamus. Folia igr̃ ſicut ſupra di
xim⁹ de folĳs uitis, uerbo℞ figurã hñt.
Circa q̃ folia conſiderandũ eſt, ꝙ ſemp
ſunt uirẽtia inferius, & circa terram ma
iora ſunt & plura, q̃ in ſuperiori parte,
& ꝙ ſuppoſita apoſtematib. rũpũt &
mitigãt ea. Nimi℞ his folĳs ſil'ia debẽt
eſſe uerba uirginũ. Viriditas igr̃ folio℞,
uirtutẽ uerbo℞ ſignat: uidelicet ut nul
lũ uerbũ ꝓferať ab ore uirginis Xp̃i, ꝙ
nihil in ſe uirtutis cõtineat. Ne reſecenť
hic nõ ſolũ uerba turpia, ſcurrilia, ioco-
ſa, luxurioſa, ſupba, iracũda, detracto-
ria, adulatoria, ſed ẽt uerba ſupflua. Ver
bum .n. ſupfluũ .i. otioſum, foliũ aridum
eſt. Folium uero aridũ, foliũ lilĳ nõ eſt.
Si ergo uis eſſe lilium, habeto uerba uir-
tuoſa, folia uiridia, de qbus ſcriptũ eſt.
Folium eius nõ defluet. Vis aũt uidere,
ꝙ uerbũ otioſum folium aridum eſt?
Audi ipſam ueritatẽ, dñm Ieſum: Oẽ igr̃
uerbũ otioſum qđ locuti fuerint hoĩes,
reddent de eo rõnem in die iudicĳ. O
quantus terror, iudex ſapientiſſimus, q
numerat oẽs pluuiæ guttas, diſcretor o-
mnium tentationũ oĩm hoĩm, à primo
Adam uſq; ad ultimũ, q erit in fine ſcl'i,
uult audire rõnẽ uerbo℞ oĩm otioſo℞
cũ ſederit in ſede maieſtatis iudicĳ ſui,
ubi non iam mĩa, ſed iudiciũ cantabitur
dño. Quid tum miſeri & miſerabiles fa
ciemus? Sapientiſſimus es dñe, falli nõ
potes: iuſtiſſimus es, corrũpi nõ potes.
Tp̃s miſerendi tunc ptm̃ erit, qa iudica
bis orbẽ terrę in ęqtate, iudicabis ppl'os
in iuſtitia, q pri⁹ p mĩam pepciſti. Quid
ergo dicam? Miſerere q̃ſo, dum tp̃s eſt
miſerendi, pr̃ mĩa℞, ut nõ iudices me in
tpe iudicãdi. Pone cuſtodiam ori meo,
& oſtiũ circũſtãtiæ labĳs meis, ut non
ſolũ à maledictis & turpibus declinẽ,
ue℞ ẽt otioſa uerba deuitẽ, ne d̃ illis me
oporteat in die iudicĳ reddere rõnẽ, ubi
iam non de bonis & uiridibus folĳs uer
bo℞, ſed de malis aridis rõ eſt reddẽda.
Quid eſt aũt uerbũ otioſum? Otioſum
eſt uerbũ teſte Gregorio, qđ rõne iuſtę
neceſſitatis uel intentione piæ utilitatis
caret. Quicqd ergo loqris, niſi intendas
alicui ꝓdeſſe, otioſum eſt. Quis de his
oĩbus reddere põt rõnem? Modereť er-
go oĩs hõ linguam ſuam, ſed p̃cipuæ uir
gines Xp̃i: ut ſciant, qñ uel q̃lem profe-
rant ſermonem. Non .n. decet ex ore cã-
taturo cãticum nouum ſpõſo ſuo aliqd
uerbis ꝓcedere, qđ illi cantico ſit con-
trarium. Quid eſt ergo canticum no-
uum? Canticum charitatis. Qr̃ nouum?
Quia initio ſcl'i à primis creaturis canti
cũ fuit uetus, canticũ cõtrariũ charita-
ti. Vis ergo noſſe? Cantauit angelus pe
riturus in cœlo canticũ ſupbiæ, dicens:
Ponã ſedem meam ad Aquilonem, &
ſil'is ero altiſſimo. Cantauit poſtea de-
tractionis canticũ in paradiſo, cum ac-
cedens ad mulierẽ ait: Qr̃ ꝓhibuit deus
uobis, ne comederitis de ligno ſcien-

Margin: *Otioſum uerbum.* *Canticum nouum.*

tiæ boni & mali, tanq̃ diceret, mala in-
tentione prohibuit. Canticũ dubitatio
nis cantauit mulier, dicẽs: Ne comeda-
mus & fortè moriamur. O fortè. Quan-
tũ infirmitatis nobis induxiſti? Videns
aũt diabolus mulierẽ dubitantẽ, proru
pit ad cãticũ mendacij, dicens: Neq̃q̃
moriemini. O neq̃, ô neq̃, ubi eſt modò
tuũ neq̃q̃? Ecce mortui ſũt duplici mor
te, quos dixiſti neq̃q̃ morituros. Neq̃q̃
inquit, moriemini. Malũ & uetus canti
cũ hoc uerbũ ueritati contrariũ. Dixe-
rat.n. deus: Quacũq; die comederitis,
morte moriemini, morte uidelicet aĩæ,
uel ut alij exponũt, Moriemini.i. morta
les efficiemini.ſ. ut neceſſitatẽ tunc hẽa-
tis moriẽdi, q modo non poteſtis mori.
Si.n. in obedientia pmanſiſſent, mortui
nõ fuiſſent. Cantauit & Adam canti-
cũ excuſationis in pc̃tõ, cũ dixit: Mu-
lier quã mihi dediſti ſociã, dedit mihi et
comedi, ac ſi diceret: Tu potius accu-
ſandus eſſes, q talẽ mihi iunxiſti mulie-
rem, q̃ me ad peccandũ induceret. Cha
riſſimi, uetera cãtica ſunt hæc, cãticum
ſupbiæ, cãticum detractionis, canticum
dubitationis, canticũ mẽdacij, & cãticũ
excuſationis. Cauẽda ſunt & per omnẽ
modũ cauẽda hęc cãtica ô uirgines xp̃i,
ſi nouũ uultis canticũ decãtare. Sed ne-
que aures uẽas talibus cãticis aperietis,
q uocem xp̃i ſpecialius & familiari⁹ au
dire deſideratis. Viuit adhuc ille magn⁹
ſerpẽs, et ſub uirginea facie.i. ſub ſpẽ bo-
næ collocutionis, ſuæ malignitatis uene
na diſtillat. Cãtat adhuc ĩ cordibus au-
ditoꝶ ſuoꝶ canticũ ſupbiæ, cum illis la
tẽter ſuggerit, ut ad honores & dignita
tes & p̃laturas aſpirẽt, uel pp nobilita-
tẽ, uel pp ſciam, ſiue ẽt pp bonitatẽ ſuã.
Quin & his deceptus fuit ipſe, qui ſe p̃la
tum in nobilitate pulcritudinis, & ſapiẽ
tia, & uirtutibus alijs: uidit choros ange
loꝶ & prorupit in canticum ſuperbiæ,
per quam cecidit, & alios cadere facit,
quotquot ſecum idem canticum cãtare
præſumunt.

De nouo cantico, *Cap.* 26.

Non ita cantauit noui cantici imita-
trix mr̃ xp̃i, ueꝶ lilium uere uiridantib⁹
folijs redimitũ. Vis uidere folia eius? uis
audire canticũ eius? Exaltata & ſupra
quã dici aut cogitari põt, toti mũdo cœ
liſq; p̃lata non aſcẽdit ſupra ſe, ſed cãta
uit cãticũ humilitatis, qđ & charitas ẽ,
quia charitas nõ inflatur. Eructauit de
corde ſuo inebriato uerbũ bonũ & ſua-
ue, canticũ nouũ uirginibus cantandũ.
Ecquid ait? Magnificat aĩa mea dñm.
Vide, q̃ cõtrariũ eſt canticũ hoc canti-
co angeli ruituri. Incepit ille in alto, ac
ꝑinde in ima non deſcẽdit, ſed corruit.
Incepit Maria ab imo, ut in altũ ſuble-
uaret. Magnificat hęc dñm non ſe, licet
inæſtimabilr̃ exaltata, ſeruãs qđ ſcriptũ
eſt: Quantò maior es, humilia te in oĩb⁹.
Vñ & ſuper oẽs cœlos angeloꝶ meruit
eleuari. Magnificauit ſe ille ſupra dñm,
uñ infra oẽ qđ eſt meruit præcipitari.
Exultauit ſpũs humilis Mariæ in dño
Ieſu ſuo: uñ oleo lætitiæ p̃ conſortibus
ſuis inungi promeruit. Exultauit ſtul-
tus ille angelus in ſe: unde luctu perpe-
tuo meruit condemnari. Gloriatur iſta
humilitatem ſuam eſſe reſpectam, unde
habebit fructum in reſpectione aĩarum
ſanctarum. Gloriabatur ille in multitu-
dine uirtutis ſuæ: unde perpetuam de-
ſpectionem ĩcurrit. Vos ergo ô uirgines
Chriſti uirete in folijs, in uerbis charita
tis, humilitatis, & patientiæ. Sequimini
lilium illud præcipuum, matrem ſummi
lilij boni Ieſu, ut ipſum ſolum magnifi-
cantes, qui ſolus magnus eſt, in ipſo &
per ipſum & cũ ipſo mereamini magni-
ficari. Cauete nihilòminus canticum de-
tractionis, quod ĩ paradiſo inchoatum
eſt, canticum uetus & in peccati uetu-
ſtatem perducens. Et uidete quantum
omnino ſit contrarium nouo cantico
charitatis: cum neceſſarium ſit illum nõ
diligi, tibi detrahitur. Solet.n. charitas
non obloqui, non detrahere. Sed potius
pc̃tã aliena excuſare: uel ſi fortè ſit neceſ
ſarium corripere, facit hoc non aĩo mali
gnandi, ſed corrigendi. Cauete & canti
cum dubietatis, non dubitantes de mi-
ſericordia domini: ſed omnem ſolicitudi
nem

nem uẽam audacter in eum projcite,
q̃m ipſi cura eſt de uobis. Non.n. crude
lis eſt, ut pmittat uos cadere, ſi uos in i-
pſum ꝓieceritis, q uos adhuc hortat̃, q
uos pp ip̃m oĩ terreno ſolatio fcit uolũ-
tariè deſtitutos. Nec dubitetis de pœna
malis ꝓ ſuis demeritis infligenda, ne in
p̃ſumptionis uitium incidatis: nec dubi
tetis de p̃mio iuſtis conferendo, ne for-
tè deſperationis p̃iculũ incurratis. Ca-
uete, ne canticum mẽdacij aliq̃n ex ore
uẽo ꝓcedat, quo ueritatis ſpõſum uẽm
ſpũalr̃ laudare ſperatis. Perdit os uirgi
nis uirginitatẽ ſuã, quoties ſciẽter in aĩo
malignandi loquit̃ mendacia contraria
ueritati. Cauete nihilòminus canticum
excuſationis in pc̃tis, ſp hñtes in mente
illud B. Ioãnis uirginis uirginitati teſti-
monium phibentis. Filioli, inq̃t, ſi dixe-
rimus q̃a pc̃t̃m nõ hẽmus, noſmetipſos
ſeducimus, & ueritas in nobis non eſt.
Si aũt confeſſi fuerimus pc̃tã nẽa, fidelis
& iuſtus eſt deus, q dimittit nob̃ pc̃tã
nẽa, & æmundet nos ab oĩ iniq̃tate. Ne
mo igr̃ æſtimet ſe ſine pc̃tis eſſe: nec cũ
cognouerit illa, excuſet ſe, ſicut ſtulti ſo
lent adhuc hodie loquentes excuſatio-
nem Adæ, & dicentes: Mulier quã de-
dit mihi deus, ſeduxit me. Qr̃ talem mu
lierem dedit mihi deus, q̃ me ſeducat?
Mulier iſta ſeducens uiꝶ.i. caro ſp̃m
nẽm adducens ad cõſentiendum pc̃tis,
ꝓ q̃ ſtulti deũ quotidie accuſant, ſeip̃os
in pc̃tis uoluentes & dicentes ſe carnis
illecebris non poſſe reſiſtere, quã acce-
perunt à deo. Grande ualde eſt pc̃t̃m il
lud, accuſare deum optimum, q fecit o-
mnia bona ualde pp te: & p̃cipue ip̃m
hoĩem p̃ cęteris creaturis exornauit. Bo
num ſine dubio fecit te deus bonus, q fe
cit oĩa bona, bona ualde pp te. Neq;.n.
bonus eſſet, ſi te malè feciſſet, pp quem
oĩa fecit, q̃ pp te bona facta ualde fecit
oĩa. Bonum ergo & ualde bonum fecit
te deus. Bonus tu ipſe, te uerè malũ fa-
cis. Si deleueris in te qđ tu ipſe facis: in-
uenies ualde bonum te eſſe inter creatu
ras quas ipſe facit. Fecit ipſe primò te
ſcđm ſe, & factus es poſtea ſcđm te. Fe
cit ipſe te poſt ad imaginem & ſilr̃tudi-
nem ſuam, & factus eſt ipſe poſterior
hõ ad ſilr̃itudinem tuam. Verbum.n. ca-
ro fc̃m eſt. Laudem⁹ ergo deũ, q ſcđm
ſe fecit nos. Amemus deum, q pp nos
factus eſt ſcđm nos. Orem⁹ ip̃m, ut ima
ginem ſuam, ſicubi deformata eſt in aĩa
nẽa: miſericorditer reformare dignetur,
nihilòminus & corpus nẽm qđ ad ſilr̃i-
tudinem & naturam nẽam accepit, ſic
ĩmaculatum conſeruare dignet̃. Et uiri-
dia folia.i. uerba uirtutes continẽtia ꝓ-
feramus, ſiquidem uolumus eſſe uera li
lia, q̃ uerba ueteꝶ canticoꝶ nõ hñt, ſed
q̃ nouo cantico.i. charitati, ſpei, humili
tati, & cæteris uirtutib. cõuenire noſcã
tur. Proferamus folia, & uos p̃cipuè ô
uirgines Xp̃i, q à uiriditate habetis, q̃
uireant, & q̃ apoſtematib. ſuppoſita rũ
pant illa, & leuient & ſanent ſanie foris
eiecta: qđ fit quoties inceſtũ ad caſtita-
tem, ſupbũ ad humilitatẽ, iracundũ ad
manſuetudinẽ, auaꝶ ad largitatẽ, gulo-
ſum ad ſobrietatẽ, inuidũ ad charitatẽ,
acedioſum ad alacritatẽ uerbis bonis
& ueritati conſentaneis ꝓducimus. Iſta
uitia q̃ſi ulcera aĩam grauant, continen-
tia in ſe uenenũ ĩmunditiæ & prauæ cõ
ſuetudinis, de quibus ſingulis q̃a nos in
tractatu de folijs uitis exẽpla poſuiſſe
meminimus, cã breuitatis ĩ p̃ñti iudica-
mus p̃tereunda. Hoc aũt dicimus tm̃,
qđ conſiderandum nobis eſt, quo uitio
unuſquiſq; laboret, ut ſcđm laboris ſui
magnitudinẽ & q̃litatem, uerboꝶ me-
dicinã miniſtrem⁹, & ſilr̃ de alijs uitijs,
ſicut ſupra poſitũ eſt. Hoc.n. ſciendum
eſt, q̃a non ſp ſilentio ſtudendũ, licet cũ
magno ſtudio ſilẽtiũ ſit ſeruãdũ: ſed ia-
nuã oris nẽi q̃nq; claudere, q̃nq; apire
debem⁹, q̃ten⁹ ita taceant̃ mala, ne cũ
malis ẽt bona & utilia taceant̃. Qđ ẽt ĩ
petitiõe ſua ĩnuit ꝓpħa, cũ dicebat: Po-
ne dñe cuſtodiã ori meo, & oſtiũ circũ-
ſtãtiæ labijs meis. Oſtiũ q̃ppe nõ ſp pa
tet, nec ſp claudit̃: ſed in domo ſapiẽtis
patet ſapiẽtib. ĩ nũtijs emittẽdis: claudit̃
uerò ꝓ ſtultis ĩtriſec⁹ retinẽdis. Sic & os
nẽm, qđ ẽ oſtiũ cordis nẽi, p qđ v̾ba q̃ſi

q̃dã nũtia egrediunt̃ nũtiãtia q̇d iterius
agat̃ in corde, q̇d uerbis prudentib. &
utilib. eſt in tp̃e reſerãdum: prauis uero
uerbis q̃ de malis motib. cordis ſurgũt,
iugiter eſt claudendũ. Tp̃s.n. loquẽdi,
& tp̃s tacendi. Nec minus peccat is, q
uerbum ſubtrahit in tp̃e opportuno, q̃
q praua loquendo, alios ſcandalizat.
Nimis .n. uĩ auarus eſſe inuidus, q uer-
ba gratis habita ad utilitatem ꝓximoꝝ
negligit miniſtrare. Qñ.n. putas eum
ſubãm ꝓpriam indigenti ꝓximo largi-
turꝫ, q̃ diuiſa minuit̃: q uerba nunq̃ defi
cientia non largit̃? Ponat ergo dñs cu-
ſtodiam ori nr̃o, ut ſciamus qñ & q̃lem
debeamus ꝓferre ſermonem: & oſtiũ
circunſtantiæ labijs nr̃is, ut ita non ſolũ
apiat̃, ſed ẽt claudat̃ in tp̃e, ut neutro of
fendamus. Sed ſuperpoſita apoſtema-
tibus animaꝝ infirmaꝝ uerba noſtra,
tãquam folia lilioꝝ ſaniem uitioꝝ dño
adiuuãte eijciant, & uirtutum uires ua-
leant inſerere auditoribus.

De folijs iuxta terram, *Cap. 27.*

Q Vid eſt aũt, ꝙ ipſa iuxta terrã
maiora ſunt & plura, ſuperius
uero pauciora & minora: niſi ꝙ
uiri iuſti & p̃cipuè uirgines quantò al-
tius aſcendunt ad culmen uirtutum ter
renis cogitationib. & cupiditatib. infra
relictis, tantò diſciplinatiores & tantò
parciores debent eſſe in uerbis? Per di-
minutionem .n. folioꝝ in ſupiori parte
diſciplina uerboꝝ intelligit̃, q̄a diſcipli
nati q̄q; q̃ſi circuncidunt & extenuant
uerba ſua, neq̇d in eis pudicitiæ uel di-
ſciplinæ, contrarium ualeat inueniri, q̃
indiſciplinati & turpes q̄cũq; oĩ hone-
ſtate carẽtia turgida & inflata emittũt.
Per paucitatẽ uerò folioꝝ, uerboꝝ pau
citas conuenienter accipit̃: cui oẽs boni
tantò magis ſtudent, quãtò uirtutũ cul
turæ uiciniores exiſtũt. Vñ de fr̃e quo-
dam, qui diſcere uolebat, & q̃ſi in uſum
reducere linguæ correctionem legit̃, ꝙ
q̄dam ꝑ triẽnium lapidem portabat in
ore. De alio uero, ꝙ triginta annos non
fuerat locutus q̄cq̃. Videmus plures, q
dum ĩ principio boni ꝓpoſiti & adhuc

q̃ſi uicini terræ priſtina ducti conſuetu-
dine, nec modeſtiam, nec paucitatẽ uer
boꝝ ualeant obſeruare, quoꝝ uerba
deſignant̃ ꝑ folia lilij iuxta terram. Pro-
cedente uero tp̃e, gr̃aq; accedẽte ſcd'm
ꝓfectum ſuũ moderant̃ uerba, ſtudẽtq;
ſilentio, ita ut non ſolum praua, ſed etiã
otioſa deuitent. Cui aũt bonoꝝ ſtatui
melius competit diſciplina & paucitas
uerboꝝ, q̃ uirgini Xp̃i? Nam ſi oĩ hoĩ
Chriſtiano p̃cipit̃, ut nec turpiloqum,
nec ſcurrilitas ꝓcedat ex ore eoꝝ, ſed
magis gr̃aꝝ actio, quãto magis uirgo
ſuo dño pudicitiã conſecrãs, ab oĩb. po-
tius debet tp̃ib. abſtinere? Qui ſuam ꝓ-
culdubio pudicitiam non uiolauit, tãtò
maiores debet dño reddere gr̃aꝝ actio
nes, quanto maiorem eſt gr̃am conſe-
quutus. Bonos.n. uirgines eſſe, ſũmum
bonũ eſt & ſũma gr̃a, q̄a ij ſoli ſequunt̃
agnũ quocũq; ierit. Quanto uero is ẽt
à multiplicitate uerboꝝ debeat abſti-
nere, q̄s nõ uideat, cũ loq̃citas oĩs ſit in-
dicium impudicitiæ, q̃ nequaq̃ põt ſil'
eſſe cum pudicitia uirginali. Loq̃citatis
ergo uitium maximè deuitent uirgines
pudici, ſi uolunt uirtutẽ pudicitiæ cõſer
uare. Manifeſtũ.n. eſt, ꝙ in multiloquio
non deerit pc̃tm̃, ſed paulatim ab otio-
ſis uerbis ad detractiones uenit̃, donec
tandẽ ad apꝑtas contumelias ꝓrumpat̃.
Arguit aũt loq̃citatẽ Ap̃ls Iacobus, ita
dicens: Siq̄s putat ſe religioſum eſſe, nõ
refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens
cor ſuũ: h⁹ uana ẽ religio: Nemo igit̃ ſibi
de religionis habitu blandiat̃, q adhuc
lingnam ſuam non didicit religare. Reli
ga tuã linguã, ſi uis eſſe religioſus, q̄a ſi-
ne linguæ religatione religio uana eſt.
Vñ pr̃es ſc̄tiſſimi religionũ iſtitutores,
& eoꝝ ſeq̃ces ſapiẽtiſſimè, ſicut à ſpũ ſa
piẽtiæ docti fuerãt, diſtricte inſtituerũt
obſeruationẽ ſilẽtij, nõ ignorãtes, q̄a ſic-
ut urbs patẽs & abſq; muroꝝ ambitu,
ita uir q nõ põt ĩ loquẽdo ſpm̃ ſuũ cohi-
bere, ſicut Pſalm⁹ ait: Vir linguoſus nõ
dirigetur in terra. Sciunt ẽt hoĩes ſpũales,
q hoc experti ſunt, quãtum auferat de-
uotiõis, quãtũ afferat diſſolutiõis ĩtriſe-

cus frequens linguæ reſolutio. Nã ſicut
fornax, c⁹ os ſp̄ aptũ eſt, nõ põt in ſe re-
tinere feruorẽ: ſic nec cor deuotionis in
ſe poterit gr̃am conſeruare, c⁹ os nõ fue
rit ianua ſilentij reclusum. Claudamus
igr̃ os nr̃m, ut cum deuotionis feruore
Xp̃m deuotionis largitorem in feruen-
ti affectu poſſim⁹ aĩam cõſeruare. Vos
aũt p̃cipue ô aĩæ uirginum ſponſæ Xp̃i,
intrate in cubiculum cordis ur̃i, & clau
ſo oſtio oris ur̃i orate familiariter, hu-
mil'r, lacrymabil'r, hilariter, dulciter, fi-
ducial'r ſpõſum ur̃m, regem ur̃m, pr̃em
ur̃m, & conſolatorem. Effundite corã il
lo oĩm inſpectore cordium corda ur̃a,
confabulemini cum illo recordantes il
lius, effundite ſuꝑ uos aĩas ur̃as, & terre
nis corporalibuſq; relictis, pẽnis ſpũa-
libus charitatis eleuamini: & tranſite in
locum tabernaculi admirabilis uſq; ad
domũ dei, ubi non corporis ſed cordis
auribus audiatis uocẽ exultationis, &
confeſſionis ſonum, feſtũ diẽ celebran-
tes, ubi interna conſolatione refectæ,
q̄ñq; cũ articulus tẽpeſtatis & neceſſi-
tatis, tẽtationis & carnis aduenerit, cœ
leſtis refectionis recordari poſſitis, &
dicere: Qr̃ triſtis es aĩa mea, & qr̃ con-
turbas me? Spera in deo, qm̃ adhuc cõ-
fitebor illi, ſalutare uultus mei & deus
meus. Memores eſtote optimi dñi dei,
memoramini & delectamini, & deficiat
ſpũs carnis ur̃æ: ut ſpũ illius q eſt ſuper
mel dulcis reficiamini, & diſcatis uili-
pendere exteriores collocutiones, poſt-
quã interioris collocutionis guſtaueri-
tis dulcedinem. O' q̃ bonũ & q̃ iucun-
dum. O' q̃ bonum & iucundum eſt, te-
cum ô dulciſſime Ieſu habitare in unũ,
tecũ colloq, tibi reuelare cãm aĩæ nr̃æ,
tuæq; conſolationis mũſo ꝑfrui. O' q̃ bo
num eſt ad te inhabitantem lucem in-
acceſſibilẽ duce charitate accedere, cui
ſi tm̃ dux nr̃a fuerit, nihil manere pote-
rit inacceſſum. Cognouit cor tuũ ô dul
cis Ieſu charitatis lancea uulneratũ, uiã
facere charitati, cui ꝑpetuò non claude
tur. Accedite ergo ad eũ ꝑ eũ, greſſibus
charitatis, & illuminamini. Guſtate,

qm̃ ſuauis eſt. Sciunt exꝑti, & bñ ſciunt
q ex alia parte guſtauerũt bonũ dei do
num: q aliq̃ñ in cellam uinariam à uera
uite nr̃a ſunt introducti, q̃ amarꝫ & q̃
tædioſum ſit à dulcedine cõtemplatio-
nis illius interiori p̃ñtia ſeparari: & ad
exteriora corporalia uel audienda uel
uidẽda reduci. Cum.n. ille quantum in
p̃ñti fas eſt, bonus Ieſus diſcipulis ſuis
familiarib. ſeorſum ab alijs fr̃ib. in mon
te contẽplationis eductis, ſe coràm illis
transfigurare uoluerit, & in ueſte candi
da dulcedinis & bonitatis ſuæ appare-
re mirantib. & ſolida charitate ebriare
uoluerit eos quos añ uiſitauerat ꝑ timo
rem iudicij, ſiue ꝑ uiolentiã ſalubrium tẽ
tationum: q̄a ꝑ flagella deus nõnunq̃
ſuoꝝ ſe cordib. rep̃ñtat. Cum ergo ſic-
ut diximus aliq̃ñ ſe in ſuoꝝ cordib. trãſ
figurare dignatus fuerit, & ut triſtitiã in
gaudium cõuertat̃, ſi interim dum hoc
neſcio q̃uo agunt̃, aliq̄s exteriorem req
rens p̃ñtiam ſic affectus, ut tñ ab amabi
lis contẽplationis monte ip̃m cogat de
ſcendere: putas illum talẽ impulſionem
exteriorẽ patienter ferre, & non magis
clamare cum Petro: Dñe bonũ eſt nos
hic eſſe, & cum Paulo, Infœlix ego hõ,
q̄s me liberabit de corpore mortis h⁹?
O' quam amarꝫ eſt eis, q tali interiori
refectione ſatiari nouerint, ad exteriora
rurſus attrahi. Mori uñr ſibi, q̄a re uera
q̃dam mortis ſpẽs eſt à contemplatio-
ne uitæ, à cõtẽplatione cãdidi Ieſu, à cõ
templatione faciei illius rutilantis ſicut
ſol, ad has tenebras rurſus auelli, & à
Mariæ dulcedine ad Marthæ miniſte-
riũ reuocari. Br̃ aũt dico, ꝙ q̄cũq; ſciũt
mẽtis ocl'os iteriorib. cõtẽplatiõib. oc-
cupare, & liguã aĩæ ad diuinũ colloq̄ũ
reſerare, nõ ſolũ nõ delectant̃ exteriori-
bus uiſib. ul' colloq̄s, ueꝝ ẽt plurimũ fa
tigant̃. Hi uero q itriſec⁹ cęci ſũt & muti,
& cõtẽplatiõe diuina & or̃onib. deuo-
te neſciũt ſe occupare, exterioꝝ ſenſuũ
ſubſidia q̃rũt, & lõgitudinẽ tp̃is q̃ grauã
tur, iutilib. cõfabulatiõib. expẽdere ſat-
agũt. Exteriorib⁹.n. collocutiõib. uelle
occupari, ſignũ certiſſimũ ẽ aię otioſę q̃

ad collocutionem diuinam nulla peni-
tus deuotione leuaẽ. Nondum certe ad
ſummitatem lilij ꝑuenerũt, q linguã ſuã
à multiplicitate uerboꝝ neſciunt ſiue
nolunt refrænare. Tantoq́ꝫ altius ſe qſ-
que nouerit in uirtutũ gradib. aſcendiſ-
ſe: quantò minus humanis colloquijs
delectaẽ, niſi forte eiuſmodi hoĩum in q
bus ipſe deus loquiẽ, & ꝑ quos uerbum
dei audiẽ. Tales. n. nõ audiunẽ ꝑꝑ ſe, ſed
ꝑꝑ deũ, q & habitat & loquiẽ in ipſis:
& cũ talibus loquendo à nr̃is ſępe dño
coopante dubietatib. expedimur, à pra
uis abducimur, & in bono ꝓpoſito cõ-
firmamur. Verũtñ in oĩbus diſcretionis
ſpũs oprãdus eſt & implorãdus à dño,
ut ipſo reuelante ſciamus cui ſpũi ſit cre
dẽdum, cui cordium nr̃oꝝ ſimplicium
ſit cogitatio reuelãda, à quo ſalutis uer-
bũ audiendũ, ne ſimplicitas nr̃a ab aſtu
ti ſerpẽtis fallacia capiaẽ, q pleruq́ꝫ ma
la bonis, & falſa ueris, erronea rectis
admiſcere conſueuit.

Quid contemplandum ſit de lilio noſtro,
Caput 28.

IAm nunc ad contemplandum
florẽ ipm̃ lilij ueniamus. Vide ô
uirgo Xp̃i, quanta pulcritudine
p̃emineat tuus iſte flos, tuum florẽ deſi-
gnans, p̃ cæteris florib⁹. Vide quantã p̃
oĩbus florib. q ſunt in terra, grãm obti-
neat ſpecialẽ. Vide quãtã ab ipſo ſpõſo
tuo laudẽ p̃ cunctis florib. mereaẽ. Con
ſiderate, inqt, lilia agri, qũo creſcũt. Am̃
dico uobis, qm̃ nec Salomon in oĩ glĩa
ſua cooꝑtus eſt, ſicut unum ex iſtis. Le-
ge igr̃ ô uirgo & ꝑlege, & ſæpius relege
hoc uerbum ſponſi tui, & intellige quã-
tũ in h⁹ floris cõmẽdatione tuã glĩam
cõmendauit. Oẽm mundi glĩam ſapien
tiſſimus ille oĩm creator & cõditor uni
co floſculo tuo cooꝑuit, nec glĩã floſcu
lo: ſed hunc floſculum oĩ glĩæ p̃tulit. In
Salomone. n. de quo legiẽ, ꝙ magnifica
tus eſt ſuꝑ oẽs reges uniuerſæ terrę in di
uitijs & honore, oẽs mundi glĩas debes
intelligere. In flore lilij tui q tuã, oĩmq́ꝫ
uirginum Xp̃i figurã gerit, uirginitatis
glĩam contẽplare. Si ergo tm̃ cõmen-
daẽ ab ipſa ueritate decor lilij tui, ut eſ
iuſte ſubijciaẽ oĩs gloria Salomonis, ẽt
non dubium eſt ſcd'm magnitudinem
glĩæ ſuæ fuiſſe magnifice cooꝑtũ. Quã-
tum putas cõmendandũ ipm̃ eſſe tuæ
uirginitatis lilium incorruptum & nul-
la imꝑꝑetuũ macula corrũpẽdũ, c⁹ uel
umbra & figura tm̃ meruit honorari?
Si oẽ opimentũ oĩs glĩæ Salomonis nõ
põt decori unius materialis lilioli cõpa
rari, qs decor comparabiẽ tuæ florenti
uirginitati, q̃ eſt tuum lilium ueꝝ & ſpe
ciale? Nullus inq̃ꝫ. Quia claritatem alti
tudinis tui decoris nullus põt decor ter
renus tranſcendere, qa nec Salomon in
oĩ glĩa ſua cooꝑtus fuit, ſicut unum ex
iſtis. Noli ergo ſubtriſtis cantare, Re-
gnum mundi & oẽm ornatum ſcl̃i con
tempſi ꝑꝑ amorẽ dñi nr̃i Ieſu Xp̃i, q tibi
ẽt in p̃nti uita decorem dedit oĩ mun-
dano decore maiorẽ, lilium integritatis
tuæ ſibi cõſeruãdo, & ſibi p̃ cæteris pul
critudinib. uirtutũ ſpãlr̃ dedicando &
ſpãli dilectione aſtringendo. Videbis
luculenter hoc in cantico amoris, ubi
cæteris florib. penè omiſſis florẽ tuũ ſæ-
pius noĩat, nomen lilij ſæpius inculcan-
do: Sicut liliũ iter ſpinas, ſic amica mea
iter filias. Et itẽ, Dilectus meus aſcendit
ad areolã aromatũ, ut lilia colligat. Et
rurſus, dilectus meus mihi, & ego illi, q
paſciẽ inter lilia. Laudabile liliũ, amica
ſponſi: amabile liliũ, qđ colligiẽ à ſpon-
ſo. Nõ. n. ut æſtimo, colligitur, ut ultra
marceſcat, ſed ut in altari aureo collo-
ceẽ, qđ eſt añ oculos dñi. i. ut colloceẽ ĩ
cœleſti ſctũario, ut ſic ipm̃ lilium ad or-
namẽtũ alioꝝ ſctõꝝ, ĩ qb. dñs tanq̃ꝫ ĩ al
tari ſuo aureo requeſcit. Delicatũ ꝓfectò
liliũ in quo paſcaẽ ſpõſus, non ꝙ in hoc
ſolo delecteẽ: ſed ĩ hoc q̃dã ſpãli p̃roga-
tiua dilectiõis, pl⁹ alijs delectaẽ. Nec ĩ-
merito, Duplex. n. bonũ ĩ uirginib. qđ ĩ
alijs ſctis nõ uirginib. ſimplex eſt. Cũ. n.
tota eccl̃ia uirgo ſit ĩ aĩa nullã hñs ma-
culã neq́ꝫ rugã ĩ fide, & ſpe, & charitate
ĩcorrupta ꝑꝑ qđ & uirgo appellaẽ, me-
reẽ & à ſpõſo laudari. Quãta laude pu-
tas eẽ digna lilia nr̃a, q̃ hic hñt tã ĩ cor-
pore

pore, ꝙ in aĩa qđ tota eccleſia hẽt tm̃ in
aĩa. Quaſi. n. quidã adeps & medulla
eccleſiæ ſunt uirgines xp̃i: & q̃dã ſingu
lari excellẽtia alioꝝ floꝝ ſpõſi amplexi
bus familiarius inhærentes. Hoc aũt eſt
uirginibus ſummoꝑe cõſiderandũ, q li
lij pulcritudine delectanẽ: qđ flos lilij
tã interius q̃ꝫ exterius albus eſt. Quid
enim ꝑ exteriorẽ partẽ floris albam niſi
munditia corꝑis, aut qd ꝑ interiorẽ niſi
mẽtis uirginalis puritas figuraẽ? Turpe
eſſet, imò nõ eſſet liliũ qđ uel interioris
uel exterioris cãdoris ſui puritate care-
ret: ita quoq́ꝫ turpis eſt uirgo, imò non
eſt uirgo, q̃ nõ hẽt utrãq́ꝫ. ſ. mẽtis & cor
poris caſtitatẽ. Vñ non dubito multos
utriuſq́ꝫ ſexus uirgines in corꝑe defun-
ctos eſſe & ſaluãdos, q neq̃q̃ꝫ uirginale
p̃miũ merebunẽ. Mortui. n. ſunt q cor-
pore qdem incorrupti, ſed mẽte corru-
pti erãt. ipſa tñ mente corruptiones nõ
exigente eis ad mortẽ æternã, qa legiti-
mas nuptias expectabãt, ſine qbus nul
la illicita cõnubia uoluerũt ꝑpetrare. Si
enim, ſicut ait Apl's, nupſerit uirgo, non
peccabit, q̃ ſola tm̃ uoluptate nupſit,
quãuis iã in mẽte florẽ uirginitatis cor-
rupit. Cõſentit huic ſnĩæ B. Auguſt. di-
cens: ꝙ neq̃q̃ꝫ uirgo aſpirãs ad nuptias
melior eſt muliere nuptias adepta, cum
ea q̃ iam nupſit, uno ſit uiro contenta:
nuptura uerò quærens ꝑ oẽm ppl'm cui
adhæreat, cũ plurib. neceſſe eſt, fornice
tur aĩo. Placet. n. illi hodie unus, cras al
ter, deinde tertius & quartus, & fortaſ
ſis plures: & qũo ſi talis moriẽ, meritũ
obtinebit uirginitatis incorruptæ? Vti-
nam aũt uirgines illæ q̃ ui opprimũtur
poſt uirginitatis uotũ, nec aliqñ cõſen-
tiũt corruptioni, uel illæ ẽt q̃ añ uotum
aliqñ ad nuptias aſpirauerũt firma mẽ-
te, licet poſtea pnĩa ductæ uoto caſtita-
tis ſe conſtrinxerint. Siue ẽt illæ, q̃ poſt
uotũ aliqñ ſola uolũtate à uoto cõtinẽ-
tiæ reſilierũt, ſed rurſus ad uoti conſtan
tiã redierũt & uſq́ꝫ in finẽ ꝑſeuerauerũt.
utrũ aũt tales uirgines ſint p̃mio coro-
nãdæ? Fateor me ex auctoritate neſcire,
& hoc magis ꝑitioꝝ hoĩum uel certè
diuino potius arbitrio ſentio relinquen
dum. Dico aũt magis opinãdo, q̃ꝫ defi-
niẽdo de primis, q̃ uim patiunẽ: ſi nunq̃ꝫ
ſuæ corruptioni, nec uolũtate, nec dele-
ctatione cõſentiũt btõ uirginali p̃mio,
nõ eſſe ſpoliãdas, qđ ex uerbrs Luciæ,
ſi tñ authentica uideanẽ, ur̃ poſſe cõpro
bari. Si ẽt ꝑ uiolentiã, & non à cõſentiẽ-
tibus caſtitas uirginalis amittiẽ. Spo ꝙ
talis amiſſio caſtitatis ipſis amittẽtibus
cedat in bonũ: qa ꝑmiſit eas benignus
Ieſus tali bono ſpoliari, quo p̃ſciuit ip-
ſas nõ bñ uſuras. Vtile. n. eſſet aliq̃ q̃ ꝑꝑ
uirginitatis meritũ dr̃et ſuꝑbire, ꝑdere
uirginitatẽ, & ꝑ hoc cõſequi humilita-
tis uirtutẽ. Cauẽda ſunt aũt uirginibus
ſummo ſtudio loca & tꝑa corruptorib⁹
opportuna, ne ſi ſuæ corruptioni ꝑ inſi-
pientiã ſuã occaſionẽ p̃buerint, ipſæ ſibi
meritò nocuiſſe uideanẽ, & ſua corona
priuenẽ. Si. n. Bethſabee nõ ſe impudicè
ſiue incautè lauiſſet in ſolario: & Suſan
na in pomario, ubi uideri poterant ali
quo modo, neq̃q̃ꝫ illa adulteriũ, nec iſta
mortis periculum incidiſſet. Cautæ ſint
uirgines, ſicut ſunt caſtæ. Feneſtras ocu
loꝝ & auriũ ſuaꝝ diſcãt obſerare, uult⁹
abſcõdere, ne uel ſibi uidẽdo uel audiẽ-
do, qđ forte nõ expedit: mortẽ aſciſcãt,
ne dũ ab alijs incautæ uñr & audiunẽ, i-
pſos quãuis ignorãter occidant. Quòd
ſæpe cõtigiſſe cognouimus illo ſugge-
rẽte & inſidiãte, de quo ſcriptũ eſt: Se-
det in inſidijs cũ diuitibus in occultis,
ut interficiat innocentẽ. De alijs uerò q̃
uel aliqñ añ uotũ, uel poſt ſola uolũta-
te lapſæ ſunt: mihi ur̃ ſine p̃iudicio cu-
iuslibet melioris ſnĩæ, ꝙ uirginitatis co-
ronã nõ amittãt, ſi tñ citius ad uotũ re-
dierũt, & in eo fidel'r ꝑmanſerũt: ſed tñ
coronæ meritũ puto aliqual'r imminuẽ
dum ſcd̃m mutationẽ uoluntatis, ut ſic̃
longo tꝑe, uel firma uoluntate perſtitit
in uoluntate frangẽdi uotum uirginita-
tis, tanto minus hẽat meriti in corona.
Integram uerò oĩno coronam æſtimo
poſſeſſuras, quæ à primis annis ſuis uir-
ginitatem ſponſo ſuo dño Ieſu uouere
& conſeruare ſtuduerunt.

Quòd flos lilij inclinandus ſit ad terram,
Cap. 29.

NEc prætereundum ꝙ ipſe flos li
lij tã altus, tam candidus, tam
iocũdus, ſp̃ reclinatur ad terrã.
Quid nobis per hoc aliud q̃ humilitas
cõmendat? Caput.n.inclinare ad terrã,
eſt mentẽ nr̃am ad gn̄ationem terrenã
& fragilitatẽ de terra cõtractam infle-
ctere, ne de nobis aliqd p̃ſumere oĩno
audeamus, dũ nos lutũ & cinerem eſſe
cõſideramus. Nulli aũt hæc uirtus tam
neceſſaria eſt, q̃ uirginibus, ne in ꝓfun-
dum ſupbiæ incidant: dũ ſuoꝝ conſide-
rant excellẽtiam meritoꝝ. Virgines.n.
Xp̃i ẽt adhuc in terra uiuẽtes, angeloꝝ
ducũt uitã, tales cũ ſint, quales dixit do
minus hoĩes futuros poſt reſurrectio-
nẽ, qa tũc neq; nubẽt, neq; nubenẽ: ſed
erũt ſil'es angelis dei in cœlo. Nõ expe
ctant aũt uirgines xp̃i ſolũmodo incor-
ruptionẽ reſurrectionis, ſed in p̃nti ẽt ui
uũt incorrupti, uitã ſine dubio angelicã
ęmulãtes. Ne igr̃ è tã ſublimi gradu quẽ
nõ ex p̃cepto cuiuſq;, ſed ꝓpria uolũta-
te uiril'r aſcẽderunt, uiril'r p ſuperbiã de
cidãt: inclinenẽ ad terrã, ſicut flos lilij, re
cordenẽ qm̃ puluis ſunt, & ꝙ dies eoꝝ
ſicut fœnũ, & nõdũ æſtiment ſe ad im-
mortalitatis beatitudinẽ reſurrexiſſe,
ſed adhuc illo carneo pariete circunda
tos, q inter ipſos diuidit & dilectũ Ieſũ.
Caueant illũ aſtutũ ſerpentẽ ipſis mul-
tipl'r inſidiantẽ, ut ne ducat eas ad p̃ſu-
mendũ aliqd de ſe: qtũs exiſtiment bo-
nũ qđ h̃r, nec h̃re ſe à deo, ſed à propria
uirtute, uel credant ſibi pro meritis ſuis
tradita, uel ut putent ſe h̃re qđ non hñt
datũ qđ accepunt, uel pp hoc quod à
deo acceperũt, ſingul'r credãt ſe melio-
res aliis. Hæ ſunt quatuor ſp̃es iactãtiæ,
quibus ille neq̃ſſimus ſerpens ẽt non ra-
rò bonos decipit. Et prima quidem ſp̃e
decepti, q nõ putant qđ hñt à deo ac-
cepiſſe, incidũt quo nullũ eſt maius cri
mẽ ingratitudinis. Quid.n.peius q̃ non
recognoſcere deũ eſſe largitorẽ oĩs bo-
ni? Qđ q nõ agnoſcat, q̃uo grates defe-
ret ei, à quo nihil ſe æſtimet accepiſſe?
Et certè nõ pauci tales ſunt, quos ex ip-
ſoꝝ uerbis potes agnoſcere. Quid.n.di
cunt? Qr̃, inqunt, nõ ſeruaſti caſtitatem
tuã? Qr̃ nõ hẽs humilitatis & patientiæ
uirtutẽ? Qr̃ nõ hẽs or̃onis deuotionẽ, &
fluẽta lacrymaꝝ? Quid putas eos cogi
tare q hoc dñt, niſi ꝙ ipſi hoc hẽant à
ſe, & q̃libet à ſe hoc poſſe h̃re? Non ita
cogita tu ô uirgo Xp̃i, ſed ſcito te à te-
ipſo nihil h̃re, niſi pc̃tã. Cętera uerò bo-
na, gr̃æ ſpõſi tui ſunt. Gratulare ergo.i.
lætare fil' & gr̃as age ei, à quo hẽs eſſe,
& bñ eſſe: & tãtò magis dilige dilectũ
tuũ, quãtò pluribus & maioribus donis
ſuis ſuã erga te cõprobat dilectionem.
Imo & ipſa dona uirtutũ plus dilige, di
ligẽtiuſq; cõſerua, qa hoc à tã dilecto et
tã diligendo accipe meruiſti, q̃ ſi pro-
priis uiribus hoc obtineres. In retinẽdo
datũ diligenter, dãtis dilecti ſpõſi tui di
lectionẽ oſtẽde: qa nõ debet dare uilia
munera dator tã p̃tioſus. Scđi uero,
q credunt ſe quidẽ accepiſſe, quod non
hñt, à deo: ſed tñ pp merita ſua uolunt
benignum dñm Ieſum ſua gr̃a ſpoliare.
Cur pp merita tua accepiſſe te putas
uirtutẽ? Dic mihi. Quis dedit tibi poſſe
mereri? Quid.n.hẽs, qđ nõ accepiſti?
Quid gloriaris, q̃ſi non accepis? Et tñ ſi
uis ſcire q̃uo accepis, audi eũdẽ Apl'm:
Gr̃a inqt, dei ſalui facti ſumus. Quòd au
tẽ ſaluamur ſcđm opa nr̃a, nõ ex iuſtifi-
cationibus nr̃is ſaluamur: ſed gr̃a datur
ꝓ gr̃a. Gr̃a.n.dei ſumus id qđ ſumus, ſi-
ue in hñdis uirtutibus, ſiue in cœleſtib⁹
obtinẽdis. Tertij uero q ſp̃uali dono
putãt ſe aliis meliores, alioſq; contẽnũt
tanq̃ uiliores ſe, peſte illius Phariſæi p̃-
munẽ, q ẽt cũ acceptis uirtutibus gr̃as
ageret, peccauit: qa Publicanũ cõtem-
pſit. Sed qa plurimi hac peſte laborant,
tẽtem⁹ adiuuãte dño his aliqđ medica
mẽtũ adhibere. Cõſiderãdũ puto. Is ali
qua uirtute ſp̃uali caret: forſitã hẽt aliã
ſil'em iſti uel maiorẽ hac. Iõ dicit Ieron.
Præclãra eſt uirginitas & pudicitiæ uir-
tus: ſi mõ nõ aliis maculaꝝ lapſib. infir-
meẽ. Nã tãto maiori ſtudio placẽdi op⁹
eſt, quãto eſt maior ille, cui placendũ ẽ.

Si.n.uirgo es, adhuc dubium tibi eſt, ad
quem gradũ dignitatis uirginalis aſcen
deris. Non.n.eiuſdem meriti ſunt oẽs
uirgines. Quis.n.ſctõꝝ uiroꝝ ſil'is in ca
ſtitate & laude Ioanni uenit æquãdus?
Quæ uirginũ fœminaꝝ uſq; ad altitudi
nem dignitatis Marię uirginis altiſſimę
peruenit? Nõ ergo te exaltes ſup quem-
quam, cuius mentẽ ignoras: ne ſub oĩb.
cadas. Itẽ ſi tu fortè dignitate uirginita-
tis locũ tenes infimum: q̃uo audebis te
cõparare ei, q in humilitate uel charita-
te, uel obediẽtia forte iuxta ſummũ gra
dũ aſcẽdit? Quid ſi ille cui te audes p̃fer
re, ad tãtã perfectionẽ ꝑuenit: ut nõ du
bitet, imo deo teſte, cui cõſcia ipſius no
ta eſt, tota mẽte flagret calicẽ paſſionis
pro dño exhaurire? Sic hic fortaſſis di-
cis, qa & tua conſcia teſtante, paratus
ſis ad tolerandũ paſſionẽ. Ad qđ rñde-
mus, ꝙ non ſit qſq;, q h⁹ uirtutis conſtã-
tiam in ſe ueraciter poſſit agnoſcere, ni-
ſi re ipſa atq; exꝑientia doctrice didice-
rit. Quãtos.n.putas in tormẽtoꝝ acer-
bitate defeciſſe, q ſe putabãt uſque ad
mortẽ fortiter ꝑſeueraturos? Non ergo
te ip̃m iudices, q te ip̃m nõ agnoſcis: cũ
perfectiſſimus oĩum Paulus dicat, Sed
neq; meipſum iudico, q aũt me iudicat,
dñs eſt. Alios quidẽ multominus debes
iudicare, pp hoc qđ ibidem ſubdit: No
lite itaq; añ tp̃s iudicare, quoaduſq; ue-
niat dñs, q & illuminet abſcõdita tene-
braꝝ: & manifeſtabit cõſilia cordium.
Vbi ſine dubio multi alii cõtra opinio-
nẽ hoĩum, iudicio dñi cũcta uidẽtis p̃-
ponenẽ & poſtponenẽ, q præponendi
falſò putabanẽ. Eſt aũt adhuc rõ uali-
da, q̃ ab hac ſp̃e iactantiæ te auocet. Ita
.n.hẽs: Eſt alius alio iuſtior, alius alio
ſanctior, & idẽ neſcit utrũ odio an amo
re dignus ſit, huic ſuã mentẽ exerceãt o-
ptimi qque & ad exemplũ lilii timore
& humilitate coacti inclinabunẽ ad ter
ram cũ habuerint in mẽte, ꝙ neſciunt,
utrũ amore an odio ſint digni. Et uerè
neſciũt & ignorant, qd ſupuentura pa-
riat dies, imo nec hora: q̃tò minus ſciũt,
qualis eoꝝ finis futurus ſit, uel eoꝝ qui
modò mali ſunt? Si Iudam proditorem
uidiſſes, cũ adhuc erat diſcipl's, & inter
ſummos eiicientẽ in noĩe benigni Ieſu
dęmonia, uidiſſeſq; latronẽ poſtea cũ
xp̃o crucifixũ, q eatenus inſtitiſſet latro
ciniis & homicidiis, non dubito, qn la-
troni diſcipl'm prætuliſſes: & tñ oẽs ſci
mus utri alter in fine p̃latus ſit. Tu ergo
ſi ẽt ad tantã iã uitæ ꝑfectionẽ ꝑueniſti,
ut miracula opereris: time ne ad extre-
mũ, cũ ipſo Iuda dep̃hẽdaris reprobus.
Si uerò alium quenq̃ peſſimis operibus
uideas inſudantẽ: ne te illi p̃feras, qa ne
ſcis utrũ exemplo latronis ad ultimum
conuertatẽ, ſicut ſcriptũ eſt: Btũs uir cui
non imputauit dñs pc̃tm̃. Quod de illis
cõiter accipitur, qui poſt ſcelera ſua ad
dñm à dño conuertuntur, qui conſide-
rat qualis qs moriatur. Nullum ergo et
tu iudicare præſumas: nec licet te opti-
mum cuiq; alteri quamuis peſſimo p̃fe-
ras, quia tuus & illius qualis futurus ſit
exitus, ignoras. Ad terram igitur cum
lilii flore inclinare.i.conſidera fragilita-
tem tuam, quam habes in te, quia terra
& cinis es. Et, Quantò maior es, humi-
lia te in oĩbus, carnis munditiam uirtute
humilitatis inclinãs. Quid aũt uanius il
lis, qui ſe putãt h̃re, qđ nõ hñt? Sed cer
te hac peſte oĩum hoĩum genus ferè la-
borat. Quis eſt.n.qui ſeip̃m perfectè co
gnoſcat: niſi cui datũ eſt à p̃re luminũ, à
luce uera q̃ illuminat oẽm hoĩem. E cœ-
lo uenit, γνῶθι σεαυτόν.i.noſce teipſum.
Nam in cantico Canticoꝝ ipſa ſponſa
q̃ ad amplexus ſpõſi anhelabat, q̃ ſenſe
rat unguentoꝝ illius fragrãtiã, de igno-
rãtia ſui quodãmodo rep̃henſa eſt, dicẽ
te ſponſo: Si ignoras te ô pulcerrima in-
ter mulieres, egredere à me. Vide ergo
quãtũ malũ ſit quæuis ignorãtia ſui, pp
quã ab amãtiſſimo ſpõſo mereẽ repelli.
Ad cognitionem igr̃ propriam redea-
mus.i.ad terram nr̃am, ſi uolumus eſſe
uera lilia, & ad ſponſi admitti p̃ntiam.
Noſipſos iugiter introſpiciamus inceſ-
ſanter clamantes ad uerum & benignũ
Ieſum: ut mentis nr̃æ oculos ad cogno-
ſcendum noſipſos illuminare dignetur.

De numero foliorum noſtri lilij, Cap. 30.

N Vnc ad numeꝝ folioꝝ ipſius floris, candidiſſimo flore nr̄o benigno Ieſu nos illuminãte, aĩm extendamus. In ꝑfectis lilijs, ipſe candidus flos plurimũ ſex folijs cõſtat, ꝑ quę ſex cãs intelligimus, quę ad uirginitatis munditiam debẽt aĩos uirginũ incitare, quaꝝ tres ad uitã pñtem, tres ad futurã ꝑtinent. Tria ſunt incõmoda ĩ pñti uita in cõiugatis, ꝑꝑ q̃ uitanda, uirginalis caſtitas eſt appetẽda. Tria ſunt quoque cõmoda futurę glĩæ, ꝑ q̃ acq̃renda uotiua uirginitas ẽ & cõſeruãda. Pñtis uitæ incõmoda duo hẽmus ex maledictione, q̃ inflicta fuit primæ parẽti nr̄æ Euæ poſt trãſgreſſionẽ pcti. Serpens.n. tribus maledictionibus ſubiacuit, Eua duabus, Adã uni. Serpenti.n. dcm̃ eſt à dño: Supra pectus tuũ gradieris, terrã comedes, & mulier conculcabit caput tuum. Euæ aũt dixit deus: In dolore paries: & ſub ptãte uiri eris. Adæ uero ait: In ſudore uultus tui comedes panẽ tuũ. Maledictiones Euæ, & ꝑ ipſam omniũ mulieꝝ nuptaꝝ duæ ſunt in pñti expſſæ. ſ. ꝙ ĩ dolore pariũt filios, et ſub ptãte uiroꝝ ſunt. Quis & quantus ſit dolor parientiũ mulieꝝ, nullus hoĩum nouit, niſi q̃ exꝑtæ ſunt. In ſcripturis aũt doloris hꝰ teſtimoniũ frequẽter inuenimus: q̃a cũ magnitudinẽ alicuius doloris uolumus exprimere, ipm̃ mulieri parturiẽti comparare ſolemus. Hoc.n. ipm̃ dñs oĩum doloꝝ cognitor cũ uideret diſcipulos ſuos de morte ſua nimiũ cõtriſtãdos, ipſoꝝ triſtitiam mulieris parturiẽtis triſtitiæ uoluit cõparare, dicẽs: Mulier cũ parit triſtitiã hẽt, q̃a uenit hora eius: ita & uos nũc q̃dẽ triſtitiam hẽtis. Silr̃ & btũs Paulus, dicit, uolẽs oñdere dolorẽ eoꝝ q in extremi iudicij die imparati inuenienť, ait: Cum aũt dixerint pax & ſecuritas, tũc repẽtinus ſuperueniet eis interitus, ſicut dolor in utero habẽti, & non effugiẽt. Sæpius quoque in Prophetis & in alijs ſcripturis de hꝰ doloris magnitudine inueniunť multa exẽpla. Sed q̃a uiuoꝝ plura ſuppetũt teſtimonia, q̃ illud ad exꝑientiã cognouerũt? uidetur in his nõ diutius ĩmorãdũ. Sed fœlices uirgines & uerè prudentes, q̃ ẽt ꝑ̃ter cõmoda tꝑalia ſpũ dñi iungi uicinius elegerũt, ſpũales fœtus. i. bona opa multò melius, uberius & ſecurius immortali ſpõſo ſuo Ieſu nõ ſingulis annorũ ſpatijs, ſed diebus ſingulis ꝓcreantes, amãtes eũ, in cuius thalamũ caſtiſſimũ duce pudicitia intrauerunt, uel quẽ potius in ſui cordis thalamũ receꝑunt, eius uocẽ organicã in p̃ceptis ſuis & ꝓmiſſis p̃miorũ cœleſtiũ, & loquẽte ſpõſo ſuo ſibi ꝑ obedientiã rñderunt, cuius amor caſtimoniã, cuius tactꝰ mũditiã, cuius nuptiæ uirgines faciũt & conſeruant. O uerè fœlices, q̃ tali uiro nõ ſolũ animi, ſed ẽt corꝑis mũditiã conſecrauerũt. Cuius cõmercio ſic in aĩo fœcũdantur: ut oĩum uirtutũ mr̃es efficianť, quarum filij in domo cœleſti æternalr̃ habitant, & ſemẽ operũ ipſarũ corã ſponſo ſuo in ſcl'm dirigeť. Euadunt ẽt uirgines Chriſti maledictionẽ ſcdam Euæ mr̃is nr̄æ, & ꝑ ipſam oĩum maritatarum. ſ. ꝙ ſub uiri mortalis ptãte non ſunt: & in hoc quantum bonũ inuenias, quantum malum effugias, diligentius intuere. Super quo Pauli Apl̃i ſn̄iam audiamus: Virgo q̃ innupta eſt, cogitat q̃ ſunt dei: ut ſit ſancta corpore & ſpũ. Quæ autẽ nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, q̃uo placeat uiro. Quid acquiritur? Euaditur malum non modicum, ſolicitudo mundana, q̃uo uiro placeat. Quãtum putas aĩs uirginalibus deuotionis augeri, qd' libere q̃n uolunt & q̃n debẽt, nulla impediente cura pñt oĩonibus cæteriſq́ꝫ ſpũalibus exercitijs uacare. Quantas habent coniugatæ religioſè & deo uacare uolentes, moleſtias: cum à ꝓprijs uiris, quibus eas eſſe ſubiectas oportet, prohibentur. Eſt enim hoc magnum onus coniugij, cum mulieres uiris talibus copulentur, qui à bonis earum moribus & bona conuerſatione diſcordẽt. Quantas putas eſſe coniugatas, q̃ ſupplicijs hoc emere uellent, ꝙ à malorum ptãte liberatæ liberum dño poſſent ſeruitium exhibere? Fœlices ergo uirgines, quæ ſponſum ſuum Chriſtum accipientes, illi ſe ſoli ſubiecerunt, cuius iugũ ſuaue eſt & onus leue: eiq́ꝫ ſoli tota & integra mente placere deſiderant, qui ſanè eſt ſpecioſus forma præ filijs hoĩum, nõ diuidentes mentem ſuam, ita ut nec ex parte cupiãt, & ſolicitę ſint placere deo, nec ex parte placere uiro: ſed ſe totas ĩtegras reddunt illi à quo acceperunt ut eſſent, & receperunt ut bñ eſſent: ipſum munere p̃terea ſpõſum ſuum gratuito acceperunt. Quid poteris largitori tuo dignè repẽdere? Dedit te tibi, q̃n te creauit, ut eſſes reddidit te tibi, cũ recreauit ut bñ eſſes: dedit in uiaticũ tibi, ne in uia deficias, corpus & ſanguinẽ ſuũ, ſe ueꝝ deum, & hoĩem ueꝝ. Et tu quid rependes? ſi pro eo qd' dedit tibi, q̃n te creauit, uicem neq̃s repẽdere: q̃d deniq́ꝫ pro eo rependes, ꝙ ſe tibi dedit? Certè ſi te milies poſſes rependere, quid eſſes tu in cõparatione dei? Repende tñ quantum potes, repẽde te totã tibi illi, q te totum et dedit & reddidit: & his nõ cõtentus, ſe quoq́ꝫ totũ tibi dedit. Dilige hũc tm̃ te diligentẽ, & ſingularem dilectũ ex tota aĩa tua, & ex toto corde tuo, & ex omnibus uiribus tuis: q̃a & cor bonæ uoluntatis & aĩam rõnabilem, & uires ad implẽda q̈ bona ſunt, ipſe dedit tibi. Benedicat aĩa tua dño, & noli obliuiſci omnes retributiones eius, & te dilectionis illius uinculis aſtringe, ut liberius uacare poſſis & uidere, q̃ꝫ ſuauis eſt dñs, quẽ ſi rectè guſtaueris, ipſo te trahente iã neq̃q̃ꝫ ulterius ſub alterius ptãtem redigeris. Oĩs.n. ſapiens ab illius ſe nollet abſoluere ſeruitio: cui ſeruire regnare ẽ. Quis aũt regnare nolit? Vis regnare fœliciter? ſerui benigno Ieſu, & regnabis: q̃a illi ſeruire regnare eſt. Sic.n. de ſanctis legiť, q̃a cum Chriſto regnabũt in æternũ. Quid ẽ regnabũt? Reges erũt. Hoc .n. & Apl̃s ait: Hęredes quidẽ erunt dei, cohæredes autem xp̃i. Reges ergo uere erũt, hæredes regni dei: cohæredes aũt regis. Fœliciſſimæ ergo uirgines hꝰ ſoliꝰ iugo ſubiectæ, quę ſeruos ſuos cõmutãt in reges, quoꝝ regnũ nõ mutabitur ĩ æternum. Tertia cã appetendæ uirginitatis eſt carentia multipliciũ anxietatũ, q̃ inenarrabilr̃ hr̃ circa pueros nutriendos. Quãta ſit hæc anxietas, ſoli nouere parẽtes. Scdm amorẽ.n. quo afficiũtur circa filios, extẽditur ſolicitudinis magnitudo, quẽ amorẽ exceptis parẽtibus nulli ſciũt. Verum dixit, qui ait: Quis ſit amor prolis, ſoli nouere parentes. Vnde nõnunq̃ꝫ ſolicitudinẽ ipſam in tm̃ contingit extendi, ut oẽs animi uires occupet, & oĩbus poſtpoſitis ſolũmodo filioꝝ mentionẽ hẽant. Diſcurrit aĩus & uagať & ꝑcurrit mare & aridã, nil inexpertũ relinq̃t, plurimumq́ꝫ & corpꝰ miſeroꝝ parentũ diuerſo labore attereť: ut filijs pecunia & poſſeſſio cõpareť. Nec adhuc q̃eſcitur, ẽt pluribꝰ q̃ꝫ neceſſitas exigat conq̃ſitis, q̃a occaſione dilectionis filioꝝ ſubintrat auaritia, &, Creſcit amor nũmi, q̃tũ ipſa pecunia creſcit: & nimis hãc optat cũ nõ hẽt, conſequenterq́ꝫ moriunť in miſerijs, nec pñt cõpati, nec uolũt miſereri, & ſeipſos miſerrimi parẽtes faciunt indignos ad miſericordiam conſequendam. Iam ut puto uides, quantũ malũ facit ſolicitudo circa filios habita, & ad quẽ finẽ tendunt. Quantũ aũt putas anxietatis adijci etiã bonis parentibus, & maxime matribꝰ, q̃ maiori circa filios ſolẽt affectu moueri, cũ uidẽt uitam filioꝝ uirtutum tramite relicto, uagari ꝑ deuia uitioꝝ, cum diuerſis illos affici uidẽt corpoꝝ infirmitatibus, cũ deniq́ꝫ tm̃ ad mortis uident interitũ deuenire. Quis in tãtis miſerijs locus diuinæ cõtẽplationi relinquitur? Q̃uo cor ſurſum hr̃i p̃t ad dñm tãtis grauitatibus oppreſſum? O q̃ꝫ beatæ uirgines, quarum ſponſus ultra mori non poteſt, quarum filij, id eſt, uirtutes ſemper uiuunt, imò & ipſas ad uitam perducunt, quarum animus non ad diuerſa terrena deſcendit poſteriorum oblitus.

Iuuenalis

Portant iam uirgines beatæ in mẽte ſua cœlum cum gaudijs, quantum homini fas eſt, quod ipſas pręterea eſt laturum. Iam uagantur per gaudia cœleſtia, trãſ-

eunt ſingulꝛ choros beatiſſimoꝝ ſpirituum, ſinguloꝝ choroꝝ officia ſingularia ſpirituali mẽtis uiuacitate ꝑſpiciũt, & ſingularium uirginum gaudia ſibi à rege & à ſponſo præparata, libera mẽtis auiditate deguſtant: nulla filioꝝ terrenorum ſolicitudine remoratæ.

De tribus commodis futuræ uitæ. Cap. 31.

a Equamur, et nos proſequamur in materiæ tractatu propoſitæ tria cõmoda futuræ uitæ Chriſti uirginibus ſingulꝛ acceſſura. Beatiſſimꝰ Ioãnes Euang. in Apocalypſi ſua uidit duodecies duodena milia ſctõꝝ citharœdoꝝ illibatæ uirginitatis in corꝑe, uiriditatis inuiolatæ in corde qđ ſequantur agnũ, ſpõſum uirginũ, quocũque ierit. Ecce uirginũ p̃mium ſingulare, ꝑ qđ quartũ foliũ floris lilij deſignatur: ꝗa ſequunť agnũ quocũ que ierit. Quo ire putamus hunc agnũ, quo nemo ſeꝗ eũ uel audeat, uel ualeat niſi uos? Quò inꝗ putamus eũ ire? in quos ſaltus? in quæ prata? Illuc æſtimo, ubi ſunt uera gaudia, nõ gaudia hꝰ mũdi uana, inſana, mẽdacia, nec gaudia qualia in ipſo regno dei cæteris p̃ſtanť: ſed à cæteris ſorte diſtincta gaudia uirginũ Xp̃i, de Xp̃o, cũ Xp̃o, poſt Xp̃m, ꝑ Xp̃m, gaudia ꝓpria uirginũ Xp̃i. Nõ ſunt eadẽ non uirginũ, .i. eoꝝ ꝗ nõ ſunt uirgines, quãuis tñ ſint Xp̃i. Nã ſunt alijs gaudia alia: ſed nullis talia. Seꝗmini agnũ quocũque ierit, ꝗa agni caro utiq; uirgo eſt. Hoc .n. in ſe retinuit cũ eſſet in corꝑe, qđ non abſtulit matri. uirgo .n. ex uirgine cõceptus eſt: & natus uirgo de uirgine, & poſt natiuitatẽ cũ uirgine mr̃e permanſit uirgo, author & cuſtos, & amator uirginitatis ac remunerator largiſſimus dñs Ieſus Xp̃s. Meritò igiť eum ſeꝗmini ẽt in hac uita uirginitate cordis & carnis, ꝗcunque ierit. Quid eſt .n. ſeꝗ, niſi imitari? quia xp̃s paſſus eſt pro nobis, relinquẽs uobis exemplũ, ſicut ait Apl's Petrus, ut ſequamini ueſtigia eius. Hũc in eo quiſq; ſeꝗtur, in quo imitatur, in quo multũ ad imitandũ ꝓponiť oĩbus, uirginitas aũt carnis, non oĩbus. Non .n. hñt quid faciãt, ut uirgines ſint. Sequantur itaq; agnũ cæteri fideles, ꝗ uirginitatẽ corꝑis amiſerũt, nõ quocũque ierit: ſed quocũque ipſi poterũt. Pñt aũt in oĩbꝰ uirtutibus, niſi cũ in decore uirginitatis incediť. Qũo .n. poſt eũ ibũt itinere uirginali, qui hic amiſerũt, qđ nullo modo recipiunt? Vos ergo ô uirgines eius, ite poſt eũ, q̃ ꝑꝑ hoc quocũque ierit, ſequimini eũ, tenẽdo ꝑſeuerãter qđ uouiſtis, ardẽter facite qđ poteſtis, ne uirginitatis bonũ uobis ꝑeat, cui ſemel perditæ, facere nihil poteſtis, ut redeat. O quãta cũ admiratione, quãto cũ gaudio uidebit uos cætera multitudo ſctõꝝ, q̃ agnũ ad hæc ſeꝗ nõ põt. Videbit, nec inuidebit: & collætãdo uobis, qꝑ in ſe non hẽt, habebiť in uobis. Agnus ꝗppe ille, quẽ uos quocũq; ierit, ſeꝗmini, nec eos deſeret, ꝗ eũ non ualẽt ſeꝗ q̃ uos poteſtis, omnipotentẽ agnũ loꝗmur, ꝗ uos præibit, & ab eis nõ abibit, cũ erit deus oĩa in oĩbus, & ꝗ minus habebũt à uobis, nõ horrebũt. ubi .n. nulla inuidentia eſt, cõcors eſt dr̃ia. Præſumite itaq;, cõfidite, roboramini & ꝑmanete in eo qđ uouiſtis, & reddite dño deo ur̃o uota ꝑꝑetuæ cõtinentiæ, nõ tm̃ ꝑꝑ ærũnas pñtis ſcl'i uitãdas, ſed multò magis ꝑꝑ futuri ſcl'i delicias ſingulares, quas nob̃ ſpũalꝛ agnꝰ nr̃ xp̃s trãſiẽs miniſtrabit. Caueãt aũt uirgines xp̃i, ne puerilꝛ intelligant: ita ut ſolã uirginitatẽ credãt ſibi ſufficere ad ſequẽdũ agnũ dei, quocũque ierit. Cũ ipſe agnus nõ ſolũ uirginitatis ſemitã, imo ẽt oĩum uirtutũ uiã incedat. Oportet ergo uirginẽ xp̃i oĩum uirtutũ itinere ẽt in hac uita agnũ manſuetiſſimũ imitari, ſi uult illuc uenire, ubi ſine fine eũ quocũq; ierit ſequeť. Qũo .n. poſſet ſeꝗ uirgo ſuꝑba agnũ in humilitatis uia gradientẽ, ad quẽ nullo modo accedet? Qũo mitiſſimum, iracũda? Qũo feruentem charitate, inuida? Qũo largiſſimũ, auara? Qũo ſobriũ, ebria? Ambulat in oĩ uia oĩum uirtutũ agnus: ambulet ſic & uirgo cupiẽs agnũ imitari. Sit mitis, ſit humilis, ſit charitate feruẽs, ſit larga, ſit alacris, ſit ſobria, & imitabiť agnum

quocunque ierit, deniq; merebiť ab ipſo ſponſo ſuo audire: Quàm pulcri ſunt greſſus tui in calciamẽtis tuis filia principis. Specialis filia dei principis et dña regũ uniuerſæ terræ erit aĩa uirginalis, cuius greſſus cõmendanť in calceamentis? Per calciamẽta aũt accipimus exempla mortuoꝝ: ꝗa calciamenta fiunt de mortuis aĩalibus. Pulcri igr̃ ſunt greſſus uirginũ in calciamẽtis, cũ directe ſequũtur ꝑ uiã uirtutũ oĩum agnũ Chriſtũ ꝓ ipſis mortuũ, pro agno paratæ ẽt ipſæ uſq; ad mortẽ & ꝑ mortẽ, ſi neceſſe eſt, ſeꝗ agnũ in omni facto munientes pedes affectuũ ſuoꝝ exẽplis optimi agni Ieſu xp̃i, aduerſus ſerpẽtẽ inſidiãtẽ calcaneo uirginali, cũ caput ſerpẽtis uirginali pede ipſius agni adiutorio conculcať. Quintũ foliũ floris lilij quintã cãm deſignat, ꝑꝑ quã uirginitas eſt appetẽda, illud .ſ. ꝗa cantabũt cãticũ nouũ añ thronũ dei & agni, qđ p̃ter uirgines nemo põt dicere, ô fœlices uirgines, & cæteris fœliciores uirgines, quæ affertis ad illas agni nuptias æternales cãticũ nouũ, qđ cãtabitis in citharis ur̃is, nõ utiq; tale, quale cãtat uniuerſa terra, ut dr̃: Cãtate dño cãticũ nouũ, cãtate dño oĩs terra: ſed tale, q̃le nemo põt dicere, niſi uos. Audiet tñ, & delectabiť oĩs multitudo fideliũ ur̃o ꝓprio & tã excellenti dono. Vos aũt q̃ & dicetis & audietis, ꝗa illud diceť à uobis: fœlicius exultabitis, & iocũdius regnabitis. Quis iſtam fœlicitatẽ poterit explicare? imo ꝗs humana mẽte cõcipiet tãtæ exultationis iubilũ? Iã ſi oẽs uirgines cãticũ iſtud cantabũt, nunꝗd illa uirgo uirginũ primiceria nõ cãtabit? Cãtabit utiq;, & tãto iocũdius quanto caſtior cæteris. Præbebitq; toti choro in cãtãdo exemplum, q̃s ad uirginitatis amorẽ ſuo incitauit exẽplo. Cãtabũt ergo uirgines in illa iocũditate feſtiua canticũ ſuũ in cor agni uirginis ſpõſi ſui, à quo ut tale cãticum poſſent, acceꝑunt. Quid aũt? Nunꝗd et & ipſe agnus nõ ſolũ aliaꝝ uirginũ cœtũ, ſed ẽt ipſam uirginẽ mr̃em ſuã ſuꝑ extollẽs, à quo hñt nõ ſolum, ut ſint uirgines, ſed ẽt ſint? Nunꝗd ipſe ſpõſus uirginũ, uirgo, uirgo optimus nõ ẽt cãtabit? imo uere & ipſe cãtabit, & iucũdiſſima illa uox uerbi pr̃is æterni, cũ oĩbus, præ oĩbus, & in oĩbus audieť. O fœliciſſimũ cãticũ: ô feſtiuitatẽ iucũdiſſimã cõparatione & fine cariturã. Quis ad illud non anhelet? Quis laborare cõtẽnat, ut illuc ꝑueniat, ubi tãtaꝝ uirginũ cãticũ nouũ audiat, ubi mirabilꝛ p̃ cæteris uirginib. redũdantẽ uocẽ mr̃is agni ꝑcipiat, ubi & ip̃m agnũ pijſſimũ & dulciſſimũ melos, totũ melleũ audiat cõcinẽtẽ? Si .n. eloꝗa dñi, teſte Pſalm. & in ipſo corꝑe mortis exiſtẽtis unicuiꝗ tã dulcia ſũt, ut mel & fauum ſuꝑent: quãta putas ea dulcedine ſuꝑabũdare dr̃e, ubi oĩs mortalitas, oĩs timor, oĩs dolor ꝓcul trãſierũt? ubi amaritudinis nullus relinꝗť locus, ſed oẽs torrente uoluptatis diuinæ potabunť inebriati ab ubertate domꝰ eius? Maxima oĩbus fœlicitas, cãticum uirgineũ agni dulciſſimum audientibꝰ: abundãtior tñ uirginibus Chriſti, cum ipſo agno cãtantibus. Quanta ſolicitudine merito cuſtodire debent uirgines ora ſua, canticum ſolis uirginibus cantandum cantare, & cum omni munditia conſeruare, non ſolum ab omni actu polluto, ſed ab oĩ uerbo luxurioſo, turpi, ſcurrili, iocoſo, imo & otioſo. Erũtq; ſicut in cãtico ſpõſæ dr̃: Sicut uitta coccinea labia uirginum, & eloquium eaꝝ dulce. Sicut .n. uitta coccinea ſũt labia, quæ ſꝑ uerbis ardentis charitatis abundãt, ꝗbus uerbis motus & cogitatiões carnales reſtringunť. Per coccineũ ꝗppe colorem, charitas: ꝑ uittam q̃ crines reſtringunť, reſtrictio cogitationũ carnaliũ, q̃ ꝑ crines figuranť, accipiť. Sponſaꝝ ergo agni, hoc eſt, uirginum Xp̃i labia p̃cipue decet eſſe, ſicut uitta ẽ coccinea: ut ſermo eorũ ſemꝑ charitate ardeat: paſſione agni & ſpõſi rubeat, ꝗ ſꝑ debet eſſe in corde, ſꝑ ſit in ore cãdidus & rubicundus dulcis Ieſus. Nec timeo talibus de mẽdacio, ꝗa mẽtiri oĩno nolunt, cũ de ueritate loquunť dulciſſimo Ieſu. Scurrilia uero, turpia, iocoſa, &

otioſa uerba, uerbis paſſionis conuenire non pñt. Quid.n.utilius, ꝗd amariꝰ, ꝗd decentius paſſione Ieſu Xpi? O dulciſſime atq; amantiſſime Ieſu, agne imaculate, candide ꝑ inocentiam, rubicunde ꝑ ſanguinem paſſionis, ꝙ iocundum cogitare, ꝙ ſalubre loꝗ de te. Tu.n.de te loquentib.pñs, mentem dulciter accendis, informas uerba, & oim in te loquentium trahis affectus: curruntq; in odorẽ unguẽtoꝝ tuoꝝ, donec introducanť à te, rex regum in cellaria tua, bibantq; uinum dulciſſimę conſolationis tuæ in iocunditate cordis ſui, audiantq; ſuauiſſimã uocẽ tuã dicentem: Bibite & inebriamini chariſſimi, ſentiãtq; ſe indignos amari à te gratis amiciſſime & gratiſſime Ieſu. Vides ne igr̃ quorſum tendant uerba charitatis & paſſionis? Benigne Ieſu, cuiꝰ nomen ꝗd eſt ſuꝑ oẽ nomen, nulli potius noiandũ, nulli dulcius ſapiendum eſt, ꝙ uirginibus ſacris, ſponſis eius: ut nunꝙ ab eaꝝ orę recedat nomẽ dulciſſimi Ieſu, ĩ quo ipi agno cœleſtis pr̃is canticum nouum ſolæ cantabũt. Incipite ergo quãtũ fas eſt ô uirgines, frui ſponſo ur̃o, ipm ſꝑ in ore, ſꝑ in corde geſtantes: ut fiant ei ſicut uitta coccinea labia ur̃a, & eloqum dulce, ut digne habeamini poſtmodum oſculari ab oſculo oris eius, & ab ipſo introduci in cœleſtem thalamũ. Sexta & ultima cã ꝑꝑ quam uirginitas eſt appetenda, ſexto folio floris liliȷ́ deſignať. Oñditur.n. nobis q̃ ſit hæc cauſa teſtimonio Eſaiæ dicentis: Eunuchis.i.uirginibus meis dabo in domo mea & in muro meo locum noiatum multo meliorem, ꝙ filioꝝ atq; filiaꝝ, nomen æternũ dabo eis, ꝗd nũꝙ deficiet. O ſublime meritũ uirginũ, ô gl'iam excellentem, ô p̃mium ſpũale, legant & intelligant, memoriæq; cõmendent uerbum hoc, uerbum bonũ & ſuaue uirgines oẽs, parui pariter & puellæ gaudeant, & ꝑſeuerãter currant, ꝗ iam continentiam uouerunt, donec comprehẽdant. Audiant ꝗ nondũ uouerũt, & delecteñ in altitudine p̃mioꝝ, ut uoueãt ẽt ipſi uotũ caſtitatis caſtiſſimo Ieſu, ut ſemitam uirginitatis altiſſimã & arctiſſimã apph̃ẽdant, ꝑ quam incedentes brauium accipiant nois ſempiterni, & locũ multo meliorẽ, ꝙ ꝗ filios & filias ex ſe genuerunt, incolere mereanť. Quid ꝑ hoc deſignať nomen, ꝗd dñs ꝓmittit ſe ſuis datuꝝ uirginibus? Vtiq; gl'ia propria excellenſq; ſignãť: q̃ erit uirginib. non cõis cũ multis, ꝙuis in eodem regno cõſtitutis. Nã ideo fortaſſis nomen dcm̃ eſt, ꝗd eos ꝗbus dať, diſtinguit à cæteris, ſicut hoies ꝓpriȷ́s noibus diſtinguunť. Licet.n.oẽs ad uitam æternam p̃deſtinati in uno regno ſint manſuri, & uno deo fruituri: tñ ſicut ait Apl's: Stella differt à ſtella ĩ claritate, ſic reſurrectio mortuoꝝ. hęc ſunt merita diuerſoꝝ ſctõꝝ. Nam ſicut cõe eſt oibus ſyderib. eſſe in cœlo, & tñ alia eſt gl'ia ſolis, alia lunæ, alia ſtellaꝝ: ſic ĩ ipſa uita æterna diſtinctè fulgebunt lumina meritoꝝ. In domo aũt pr̃is æterni manſiones multæ ſunt: ubi non uiuet alter altero ꝓlixius, ꝗa oẽs habebunt uitam æternã. In multis aũt habitationib. honotať alius alio clarius. Quanta putas ibi gl'ia fulgebunt uirgines Xpi, cordis ſil' & mentis puritate Xp̃m ſequentes? Quis ſctõꝝ chorus melius lunæ cõparať, ꝙ uirgines? Solæ ſequunť ſolẽ iuſtitiæ Xp̃m ut agnum pr̃is, quocũq; ierit. unñ & ſolæ illi ſil'es ſunt atq; ſimillimæ. Honorabunť ergo p̃ cæteris in eodem regno exñtib. ſplendore ꝗdem excellentiori: ſicut lunã uidemus p̃ cæteris ſyderib. p̃eminere, poſſidebuntq; in domo dñi locũ meliorẽ multò ꝙ cæteroꝝ filioꝝ et filiaꝝ ꝗ uirginitatis merito nõ ſunt inſignes. Pergite itaq; ſcti dei pueri & puellæ, mares & fœminæ, cœlibes et inuptæ: ꝑgite ꝑſeueranter uſq; in finem. Laudare dñm dulciꝰ, quẽ cogitatis uberiꝰ, ſꝑate fœliciꝰ, cui ſeruitis ĩſtãtiꝰ: amate ardẽtiꝰ, cui placetis attẽtiꝰ. Nõ ſint ĩ uobis incentiua ulla uitioꝝ, ſed totum hoiem ur̃m ur̃o ſponſo conſecrate ſil' & conſeruate ſpecioſo forma præ filiȷ́s hoim. Non conſpiciať in uirgineo corpore ur̃o iprobus uultus, nõ uagi oculi,

non infrænis lingua, non petulans riſus, non ſcurrilis iocus, non indecens habitus, non tumidus aut fluxus inceſſus. Iã non reddite malũ ꝓ malo, aut maledictũ ꝓ maledicto. Iam poſtremò ad illã dilectionis menſurã accedite, ut ad imitationem ſponſi ur̃i ponatis aiam ꝓ fr̃ibus ur̃is. Hæc.n.addita uirginitati angelicam uitã hoibus, & cœli mores exhibent terris. Sed quantò maiores eſtis, tanto humiliate uos in oibus, ut coràm deo inueniatis gr̃am, ꝗ ſuꝑbis reſiſtit, ꝗ ſe exaltantes humiliat, ꝗ inflatos ꝑ anguſtam portã non traȷ́cit. Nulla ſit ſuperflua ſolicitudo: ubi feruet charitas, non deſit humilitas. Si ergo nuptias cõtempſiſtis filioꝝ hoium, ex ꝗbus filios hois gigneretis, tãtò magis corde amate filium hois ſpecioſum forma prę filiȷ́s hoim. Inſpicite pulcritudinẽ amatoris ur̃i, & hoc ipm ꝙ in eo derident ſuꝑbi, inſpicite ꝙ pulcrũ ſit interioribꝰ hoib. *Hæc Aug.* Inſpicite uulnera pendentis, cicatrices reſurgentis, ſanguinẽ morientis, p̃tiũ & cõmercium redimentis. Hæc quanti ualeant, cogitate: hęc in ſtatera charitatis appendite, & ꝗcꝗd amoris in nuptias ur̃as impendendum hẽtis, illi repẽdite ꝗ non pulcrã carnẽ, ſed interiorẽ ur̃am pulcritudinem q̃rit, ꝗ uobis dedit ptãtem filios dei fieri. Videte aũt quanta ſecuritate amatis eum, cui diſplicere falſis ſuſpicionib. non timetis. Vir & uxor inuicem ſe amant, ꝗa in ſe manifeſtè uident ſigna charitatis, ſæpe tñ de ſe aliꝗd mali inuicẽ ſuſpicanť, ꝗa ſua occulta inuicẽ non contueñ. Nõ ita eſt de amore ur̃o dulciſſimo Ieſu ac deſiderabili, in quo nihil inuenietis, ꝗd reprehendere poſſitis: nec uobis timendũ eſt, ꝗd falſò aliquid mali de uobis ſuſpiceť, ꝗ renes intueť & corda. Si ergo magnum amorẽ coniugibus deberetis, quantum amare debetis eum, ꝑꝑ quem coniuges hr̃e noluiſtis. Totus uobis figureť in corde, ꝗ ꝓ uobis crucifixus eſt in cruce: ſꝑ hñtes in mente, quantã uobis exhibuit charitatem qui uos ſibi inuiolatos tã in corpore ꝙ in aĩa conſeruauit, quantam uobis & quã ſpãlẽ gl'iam p̃parauit, quos ſic ſublimauit. Spãlẽ inꝙ gl'iam, ſpãlem coronã donauit uobis in cœlis, quã nr̃i maiores aureolam appellant, quam idcirco ab auro æſtimo noiatam, ut ipm coronæ nomen q̃ dabiť uobis in p̃miũ uirginitatis, inſinuet excellentiam gl'iæ uirginalis. Quid inꝙ dabiť ſacris uirginibus Xpi? Cæteris ſctis ut p̃emineant, ſicut auꝝ cætera metalla p̃cellit. Dicit .n. Eſaias: In die illa erit domus corona gl'iæ: & ſertũ exultationis reſiduo ppl'i ſui. Attende, ꝙ corona fit de auro & de lapidib. p̃tioſis: ſertũ de florib. puta roſis, uiolis, & hmõi. Attende ꝙ magnũ eſt ipm deum hr̃e ꝓ corona, & uirgines non tm̃ habebunt deũ ꝓ corona, id ꝗd eſt cõe oibus gl'ificatis: ſed habebũt ꝓ capillo florido exultationis p̃rogatiuã ſpũalis excellentię, q̃ in uirginib. in pr̃ia cœleſti apparebit. Quid aũt eſt ille locꝰ multò melior, ꝙ filioꝝ dei? Quid illud nomen æternum? Quid aureola? magnũ eſt ualde, & inexplicabile inexpertis, & ꝑꝑea cum magna auiditate currẽdum, cum magna fortitudine ꝑſeuerandum eſt eis ꝗ ſoli fruẽdo poterunt hoc experiri. Sed ꝗa cõmemorando gr̃am ſpãlẽ uirginib. à ſponſo ſuo gratis conceſſam, & gl'iam ſpãlem ab ipſo quoq; nihilóminus in cœlis uirginib. p̃paratã: ad ſpãlẽ dilectionem ſponſi cœleſtis benigni Ieſu aios uirginalis mundiciæ, ꝓut ipſe uirginitatis & dilectionis auctor largiri dignatus eſt, incitare curamus, ſcd'm ordinẽ ꝓſequendo de dilectione ꝓximi ſine q̃ dei dilectio non ſubſiſtit, pauca q̃remus annectere, ꝗa in his duobus mandatis tota lex pẽdet & ꝓph̃æ.

De dilectione proximi, & ſex operibus miſericordiæ, Cap. 32.

f

Loſculi igitur aurei coloris numero ſex, ꝗ in medio floris albi in lilio conſiſtunt, charitatem erga proximum habendam figurant: quæ in ſex operibus charitatis, quæ & opera miſericordiæ nominantur, conſiſtit. Charitas ergo quæ otioſa eſſe nõ poteſt, ubicunq; eſt, ſe operibus oſten-

dit. Sicut B.Gregorius dicit, Probatio
dilectionis,exhibitio eſt opis.Et ille ſpe
cialis dilect⁹ dñi Ioãnes ait. Qui habue
rit ſubam h⁹ mundi,& uiderit frẽm ſuũ
neceſſitatem patientem, & clauſerit ui
ſcera ſua ab eo:q̃uo charitas dei manet
in eo? Si.n.frẽm ſuum quem uidet,non
diligit:deum quem non uidet,q̃uo poſ-
ſet diligere? Opa aũt miæ,qbus chari-
tas dei demonſtrat̃,curauit ipſa ueritas
explicare, oñdens ſe de ijs ſolos iuſtos ĩ
die extremi iudicij laudaturꝝ,& pp ho-
rum defectũ reprobos dãnaturꝝ,dicẽs:
Cũ uenerit filius hoĩs, & ſederit in ſede
maieſtatis ſuæ, & ſtatuerit iuſtos à de-
xtris ſuis, & reprobos à ſiniſtris, dicet
ipſe rex his q à dextris eius erunt:Veni-
te bñdicti pr̃is mei, pcipite regnum qđ
uobis paratũ eſt. Eſuriui.n. & dediſtis
mihi manducare,ſitiui, & dediſtis mihi
bibere,hoſpes,& collegiſtis me: nud⁹,
& coopuiſtis me.Infirmus,& in carce-
re,& uiſitaſtis me.Quia qđ uni ex mini
mis meis feciſtis,mihi feciſtis. Tunc di
cet his q à ſiniſtris:Ite maledicti in ignẽ
æternum.Eſuriui.n.& non dediſtis mi-
hi manducare:ſitiui, & non dediſtis mi
hi potum.Hoſpes eram,& non collegi-
ſtis me,infirmus & in carcere, & non ui
ſitaſtis me.Quia non feciſtis uni ex mi-
nimis meis,nec mihi feciſtis. Ecce opa
miæ de charitatis radice pcedentia.Cõ
ſiderandum eſt, quantæ ſint dignitatis,
q̃ ſola in diſtricto examine laudari me-
rent̃,quorꝝ dignitas in colore aureo flo
ſculorꝝ lilij deſignat̃. Nihil ualet albi flo
ris mundicia,hoc eſt,uirginalis puritas
ſine opib.charitatis.Sed qd dicimus de
his q pp defectũ terrenæ ſubæ,hoc opi
bus implere non pñt, ſiue adhuc in ſcl'o
cõmorent̃,ſiue renunciantes ſcl'o & oĩ-
bus q̃ poſſidebant,nudum Xp̃m nudi
ſecuti ſunt. Nunqd hi oẽs reprobi erũt,
q Xp̃o in opib.miæ miniſtrare nõ pñt?
Abſit. Nõ.n.impotentes,ſed nolentes
cõdẽnabunt̃,Nam uiſcera.i.cõpaſſionẽ
ſuam non claudit à pximo indigẽtiam
patienti,q ſi poſſet,uellet ſubuenire: ſuf
ficitq; dño cor intuenti, ſi ſola uoluntas
aſſit. Nam & ipſam pro facto reputat
uoluntatem. Nullus ergo ſe poterit ex-
cuſare,qn oĩ petẽti ſe tribuat,uel ope uel
uoluntate. Nõ igr̃ ſe excuſent q dare nõ
pñt.Tã.n.afflicti q̃ uoluntaria pauptа-
te coacti uoluntatem dare tenent̃. Ex-
aminet aũt ſe qlibet, ſi hanc hẽat uolun
tatem. Cũ.n.uides paupẽ,uel infirmũ,
uel pegrinũ,& nulla cõpaſſione pmot⁹
tales ptranſis, nec orõnem,nec gemitũ
p illo effundis:nunqd dandi hẽs ptãtẽ?
nequaq̃. Si.n.non diuidis affectum cha
ritatis cum pximo indigente, pinde ac
ſi non cõpateris patienti.Si.n.nõ cõdo-
les cõdolẽti:q̃uo ſubam exteriorẽ diui-
deres? Si non das cõpaſſionis affectũ, q
quo plus dat̃,plus abũdat:q̃uo terrenã
ſubam dares,q̃ diuiſa minuit̃? Quoties
ergo uidemus aliquem indigentẽ,agno
ſcamus Xp̃m in illo:qa & ipſe indigẽs,
mẽbrũ Xp̃i eſt. Nõ claudamus uiſcera
cõpaſſionis nr̃æ ab illo, & p hoc ſcie-
mus,qa charitas Xp̃i manet in nobis.
Maximè uirgines Xp̃i intra albos flo-
res mundiciẹ uirginalis habeant hos au
reos floſculos charitatis,ſine q̃ nulla eſt
mundicia caſtitatis:nullus labor paſſio
nis,nulla ſciæ plenitudo ianuam uitæ in
gredit̃ æternẹ. Nihilóminus aũt,imo et
multo magis miſerẽdũ eſt miſeris à uia
rectæ fidei uel operꝝ fidei exorbitãtib⁹,
& in pctõꝝ ſorde iacentib. ſiue ipſi ſua
pctã agnoſcant,ſiue nõ,& frangẽdũ eſt
eis.i.orõnib.& lacrymis nr̃is ad miam
inclinãdus ille panis cœleſtis angelorꝝ
dulcis Ieſus.Sil'r & illi qb.dedit dñs in-
tellectũ panẽ ſacræ ſcripturæ,talib.frã-
gẽt & apponẽt orando dñm,ut oculos
eorꝝ apire dignet̃,ut eũ agnoſcãt,& cor
dis palatũ ſanẽt,& guſtẽt,& uideãt,q̃m
oĩo ſuauis ẽ dñs,& ip̃m ĩ fractiõe pãis.i.
ſacra ſcriptura agnoſcãt,quorꝝ ocl'i ĩtel
lectus añ tenebant̃, ne eũ cognoſcerẽt,
pctõꝝ ſordib.ſupiectis. Frãgẽd⁹ ẽ pãis
cõſolatiõis his q ĩ pſſuris ſunt cõſtituti,
ſiue ĩ lãguorib.corpis, ſiue onere paup-
tatis,uel in ſemetipſis, uel ĩ amicis ſuis:
ut ſcđm conſilium ſapientis det̃, ſicera
mœrentib.& uinũ dulcis conſolationis

his q amaro ſunt aĩo, diuitẽ ſemper uo-
luntatem hñtes ad oẽs, non ſolum ad
amicos, & domeſticos fidei:uerꝝ ẽt ad
inimicos,ut ſimus filij pr̃is nr̃i q in cœlis
ẽ,q facit ſolẽ ſuũ oriri ſup bonos & ma
los,& pluit ſup iuſtos & iniuſtos. Sed
forte dicet aliqs, Quid depit deo meo,
q ſolẽ ſuũ & pluuiã ſuam tam malis q̃
bonis largit̃. Nihil.n.in q̃,imò & pdeſt,
qa plerũq; uincunt̃ mali mltitudine bo
nitatis & bñficiorꝝ dei,& à prauis ſuis
itinerib.cõuertunt̃.Et tu dic mihi,Quid
depit tibi,ſi charitatem tuam: q̃ q̃ſi ſol
cæteras uirtutes illuminat, & pluuiã la
crymarꝝ tuarꝝ ẽt cum inimicis diuidas
orando & lacrymando p illis, ut q̃nq;
reuertant̃ ad cor,& errores ſuos agno-
ſcant,& charitatis unitatẽ recipiãt? O
ſi ſcires bonitatẽ optimi dei, & q̃ bon⁹
eſt q te monet orare p pſequentib. &
calũniantib.te, & quantã mercedẽ ta-
lia orantib.paret. Certe iandudum peti
uiſſes ab eo, & dediſſet tibi ſolem talis
charitatis,& pluuiam taliũ lacrymarꝝ,
q dat oĩbus affluenter, & non ĩpropat.
Apud quẽ fons eſt uitæ, & in c⁹ lumine
uidebit̃ lumẽ,lux uera,q̃ illuminat oẽm
hoĩem,dulcis Ieſus. Ad c⁹ exemplũ di-
uide & tu charitatẽ tuam,diuide lacry-
mas tuas,tã cũ inimicis tuis, q̃ cũ ami-
cis:ut ſis filius pr̃is tui cœleſtis,& fr̃, &
imitator dñi Ieſu, q ſup ciuitatem fleuit
peccatricẽ, p occiſoribus ſuis orauit, ut
non pirent. Sed iam ad finem floris h⁹
attingamus.Floſculus in medio floſcu-
lorꝝ aureorꝝ p̃eminens cæteris oĩb.lon-
gior diuinitatẽ ſignat, q̃ eſt ſup oĩa, de⁹
bñdictus in ſcl'a, Am̃. Hẽt aũt hic floſcu
lus caput unũ triangulũ,p qđ trinitas i-
pſa deſignat̃. Vnũ.n.caput,diuinæ ſubæ
unitatẽ figurat:tres uero anguli eminen
tes,& à ſe diſtincti ſignant trinitatis p-
ſonas. Sũmus eſt hic floſculus ĩ lilio uir-
ginali, quia uirgo dñi oẽs cogitationes
ſuas, oẽm uoluntatẽ ſuã, oĩa uerba ſua,
oĩa facta ſua, oẽm munditiam ſuã cor-
poris & cordis ſui ad honorẽ ſpõſi cœ-
leſtis debet inferre:qa ſi gl'iam ppriam
q̃ſierit,lãpadẽ.i.purꝝ corpus nõ hẽbit:
ſed oleo lætitiæ ſpũalis & igne charita-
tis carebit. Scimus aũt,q illis uirginib⁹
dicturus ſit ſponſus, q̃ lãpades habebũt
ſine oleo,uerbũ horribile,nõ ſolũ audi-
tu,ſed & cogitatu,Neſcio uos. O uer-
bũ aſperũ. Libera nos dñe Ieſu dũ ad-
huc tp̃s eſt liberandi nos paupes pctõ-
res à laqueo uenantiũ:ne poſtmodũ il-
lud uerbũ aſperꝝ audiamus. Scimus,qđ
aduerſarius nr̃ ſerpens ille aſtutiſſimus
ĩnumerabiles & ſubtiliſſimos laqueos
nobis obtẽdit:ut quos à bonis opibus
non põt auertere, prauis ſuggeſtionib⁹
de bonis ſaltem faciat operib.gl'iari.
Et q̃uo putas eum fremere,q̃uo ſtride-
re dentib.ſuis:cũ uidet uirgunculas tene
ras à primis infantiæ ſuæ rudimentis re
gnum mundi,& oẽm ornatũ ſcl'i conte-
mnere,& tã altã ſemitã uirginitatis aſcẽ
dere? Quantas illũ putas inſidias tẽde-
re nec radici,nec trũco, nec folijs albis,
nec floſculis aureis lilij uirginalis: ut in-
ducat eas in aliquo bonorꝝ operꝝ q̃re-
re gl'iam ppriam, ne ad uirginitatis ſũ-
mæ apicẽ ptingant? Sed uirgo Xp̃i ſp re
ſpiciat in faciẽ ſponſi ſui:ut oĩa faciat pp
ip̃m,oĩa ad ip̃m referat. in oĩbus quẹrat
ip̃m,dicens cum ipſo:Ego gl'iam meam
non quæro: ſed honorifico dñm meũ,
& ipſe honorificabit me, quia ipſe ſo-
lus ſuſceptor meus & gl'ia mea, q exal-
tabit caput meum dulcis Ieſus. Siqs uir
ginũ ſic loquet̃,ſic aget:erit pfectum li-
lium & florebit in æternũ ante dñm,et
in dño ſuo, & in ſponſo ſuo, & dñs
ſuus & ſponſus ſuus florebit in ipſo qui
in ortum eccleſiæ ſuæ deſcendit: ut ta-
lia lilia colligeret. Hæc autem per quẽ-
dam exceſſum de flore lilij ſpiritualis
quo præcipuè floret uitis & uita domi-
nus Ieſus.In gratiam uirginum ad quo-
rum notitiam hunc tractatum credi-
mus uenturum, diligentius tractare ſtu-
duimus: ut hic inueniant compendioſè
& facilius memoriæ cõmendent, tantò
auidius legendo, quantò breuius quod
ab alijs ſanctis patribus diffuſius eſt tra
ctatum:& multis grauibus diſputatio-
nibus aggrauatum,quod pp difficulta-

tem à ſimplicium uirginum ſimplici in-
tellectu nō pōt cōphendi. Nec time-
mus linguas detractorꝶ dicentium nos
uniformitatē materiæ non ſeruaſſe, q à
tractatu uitis in tractatum liliȷ̃ cecideri-
mus, cū pro certo ſciamus nos à chari-
tatis benignitate Xp̄i nimirum uirginū
ſpōſi excuſandos, cui in hoc tractatu cō
fitemur, ſicut intelligimus, ſubſeruiſſe, ī
cuius manus ſumus & nos & ſermones
nr̄i, quē ut ſirmiter ſperamus, in hꝰ mate
riæ tractatu ſecuti ſumus non gloriam
doctorū, ſed fructū diſcentium reqren-
tes. Veruntn̄ quantū intelligo non ma-
gis floret ullo aliquo flore uitis nr̄a, nō
alterius alicuius floris tā attrahit fragrā
tiā, q̄ꝫ hꝰ liliȷ̃.i. uirtutis uirginalis, cuius
amore tot adoleſcētulæ attractæ tam li
beral̃r currunt in odorē unguentorum
ſpōſi, uoce ſil̃ & ope clamantes: Trahe
me poſt te, in odorē unguentorꝶ tuorꝶ
curremus. Quid.n. amāt tot uirginū mi-
lia mundi illecebras ſpernentia? qd inq̄,
amāt in ſpōſo ſuo cuius uirtutis delecta
tione attrahunt̃, q̄ꝫ odorē lilij.i. amorem
uirginitatis? Licuerit ergo nobis hūc flo
rem potiſſimū in uite nr̄a cōmendare,
quo nullus pretioſior, nec ſpecioſior eſt
in ipſa uite. Nunc aūt ad alios compen-
dioſius tractandos tranſeamus.

Digreſsionis à uite ad lilium ratio.

De roſa rubente & ardente. Cap. 33.

FLoret in uite nr̄a benigno Ieſu
nihilòminus roſa rubens & ar-
dens: Rubens ſanguine paſſio-
nis, ardēs igne charitatis, roſida effuſio-
ne lacrymarꝶ dulcis Ieſus. Fleuit.n. &
contriſtatus eſt pp me gaudium meū,
imò gaudium angelorꝶ, dn̄s Ieſus, q ut
ait Apl̃s, in diebus carnis ſuæ offerens
uota & ſupplicationes ad eum q poſſit
ſaluum facere eum à morte cum clamo
re ualido & lacrymis exauditus eſt ꝑ
ſua reuerētia. Audis cor nō carneū, ſed
lapideū illū magnum Ieſum & optimū
in diebus carnis ſuæ quā pro me redi-
mēdo aſſumpſerat, lacrymis immaduiſ
ſe, & adhuc aridū ꝑmanes? O cor durꝶ
audis cōmoueri pro me ad lacrymas il
lū, q in æternū ſtat & nō cōmouebitur:
nec adhuc tu ad lacrymas cōmoueris?
Addā & ignē charitatis & paſſionis ſan
guinem: ſi forte caleſias, ſi emolliaris, ut
dulciſſimo Ieſu pro lacrymis ſuis & ſan
guinis effuſione ſolas ſaltē lacrymas re-
pēdas: Adhuc addā & malleū grauē, et
cuneos ferreos īcutiā tibi, ut ſcindaris.
Nā ſi tu cor ſicut terra ſine aqua exaruiſ
ſes, utiq̄ꝫ uel leuiter poſſes emolliri ſolis
ꝑfuſum lacrymis lacrymātis Ieſu. Si au
tē à facie frigoris iniqtatū induratum es
in rigorē lapidis, addo inſtr̄a fortia mal
leū crucis, & cuneos clauorū ferreorū,
ut illis tibi incuſſis ſcindaris, & fontē la
crymarū ſalubrem effundas. Qđ ſi nec
adhuc cōmoueris ô cor durū & impœ
nitēs, durius es ſilice, q ī deſerto à Moy
ſe his ꝑcuſſus uirga emiſit aq̄s largiſſi-
mas: p̄ſertim cū malleus crucis dn̄i uali
dior ſit ad feriendū, q̄ꝫ uirga Moyſi, &
tres claui ferrei tibi incuſſi efficaciores
eſſe debeāt ad aquā lacrymarū elicien-
dā, q̄ꝫ ꝑcuſſio uirgę Moyſi geminata. Si
uero & adhuc ꝑmanes incūcuſſum, eò
qđ in adamātis duriciā ſis cōuerſum, q
ſolo hœdi ſanguine pōt molliri, affero ti
bi hœdi pariter & agni incōtaminati o-
ptimi Ieſu ſanguinē copioſum calore ī-
cōparabilis charitatis feruētē, q ſua for
titudine illū adamātinū parietē inimi-
citiarū poſitū iter deū & hoīem, oīo cō
minuit & diſſoluit. Hic paries ꝑ tot an
norū milia durauerat, uec lege, nec pro-
phetis ip̄m diuerſorū p̄ceptorū, cōmo-
nitionū, & cōminationū malleis ꝑcutiē
tibus aliqual̃r fuerat cōminutus: ſed ac
cedēte ſanguine hœdi & agni nr̄i beni-
gni Ieſu non tm̄ ꝑforatus, ſed & deſtru-
ctus eſt. Dr̄ aūt & bonꝰ Ieſus & puriſſi-
mus eſſe hœdus q eſt mūdū aīal: qa car
nē nr̄am geſtabat plenā in nobis immū
dicijs pc̄tōrū: in ipſo uero nihil hn̄tem.
Propter eximiam uero munditiā agnus
eſt, qui non ſolum nō hēt pc̄tā: ſed totiꝰ
mundi tulit pc̄tā. Huius ergo hœdi &
agni copioſo ſanguine ô cor adamāti-
nū inūgere & immerge te, iace ī illo, ut
caleſias, calefactū emolliaris, emollitū
uero fontem lacrymarū effundas. Co-
pioſa

pioſa aūt aqua opus eſt, ut reficiat̃ ppl̃s
meus & iumēta. Eſt aūt ppl̃s meus, mo
tus aī mei rōnales q̄rentes ea q̄ tm̄ ſpūi
meo conueniunt. Hēo & iumenta nēpe
alias cogitationes, q̄ circa carnem oc-
cupant̃, q aīæ tenent̃ ſeruitutem impen-
dere, ut iumentum: q̄s utraſq̄ꝫ cogitatio
nes decet refici fonte lacrymarꝶ, ne in
uia uitæ hꝰ deficiant, uel à recto itinere
declinent: ut qđ bonum eſt in eis, con-
fortet̃ & ſordidum abluat̃, q̄ uirtꝰ utra-
que in lacrymis inuenit̃. Quæram ergo
mihi, & utinam inueniā fontem lacry-
marꝶ in lacrymis in cruce, in clauis, po-
ſtremo & in ſanguine rubicundi Ieſu.
Legā ergo & intelligā, quantū ipſe an-
nuerit, ruborem carnis & aīæ dilecti ex
dilecto amantiſſimi Ieſu. Rubuit.n. in
utroq̄ꝫ.i. tam in corpore, q̄ꝫ in aīa: in car
ne ex natura, qa natural̃r oīs caro ru-
bea eſt, nec minus ſanguine paſſionis q̄
carnē ſuam charitate nr̄a compellente
tam crebro tamq̄ꝫ copioſè ꝑfudit, quas
ſacratiſſimi ſanguinis effuſiones ī ſupio-
ribus frequenter meminimus nos expli
caſſe. In his igr̄ minime īmorandū, ne le
ctori faſtidium gn̄et̃. Sed qs niſi totus
caro & ſanguis, & q in ſe nil habeat
ſpūale, ſanguinem iſtum faſtidiat? Quis
uolens ſe de ſanguinib. contractis libera
ri, iſtum puriſſimum ſaluberrimumq̄ꝫ
ſanguinem Ieſu puriſſimi non affectet?
Quis ſemel iſto dulciſſimo ſanguine in-
ebriatus quem parauit in dulcedine ſua
paupi deus, non magis ac magis ſitiat
audiens ueram nocem ſapīæ dei, unige
niti pr̄is, optimi Ieſu dicentis: Qui edūt
me, adhuc eſurient: & q bibunt me, ad-
huc ſitient? Si uerꝶ eſt, imò qa & uerꝶ eſt
humano ſanguini p̄ cæteris tantam na-
tural̃r ineſſe dulcedinem: ut quum à be
ſtia q̄libet ſel̃ guſtatus fuerit, illū de cæ
tero ſꝑ guſtare deſiderat, ita ut aliȷ̃s aīa-
libus poſtpoſitis ſanguini inſidient̃ hu-
mano, & in mortem ſuam corruant ꝑ
illo acqrendo. Quātum in ſe credis hr̄e
dulcedinis ſanguinē filiȷ̃ hoīs Ieſu Xp̄i?
Ecce ſitiunt irrōnales beſtiæ ſanguinē
hoīs, & non ſitiam ego ſanguinem filiȷ̃
dei? Beſtiæ quanto plus guſtauerint, tā
to plus ſitiunt ſanguinem humanū: &
ego faſtidiā ſanguinē dei & hoīs beni-
gni Ieſu? Beſtiæ corruūt in mortē ſuam
dulcedine ſanguinis humani attractæ.
Ego non feſtinabo ad uitā meam & ſan
guinem rubicundi Ieſu & candidi? imò
uere feſtinabo, emā & bibā. Emā abſq̄ꝫ
argento & abſq̄ꝫ ulla cōmutatione ui-
num & mel: q̄ nobis ſapīa pr̄is altiſſimi
benignius miſcuit in cruce cordis ſui ni-
mirꝶ ſanguinem ſuum, p̄tium uitæ nr̄æ.
Propate mecum, q diligitis dn̄m: emite
non corruptilib. auro & argento: ſed cō
mutatione morꝶ & conuerſationis ur̄æ
uinum & lac, ſanguinem illum dico pu-
riſſimū, p̄tioſiſſimū, inebriantē ꝑfectos
& uinum & lac paruulos nutrientē. Si
ꝑfectus, ſi fortis es: uinū eſt tibi ſanguis
iſte, ſanguis meraciſſimus. Si adhuc in-
firmus es & cui opus ſit lacte, lac eſt ti-
bi ad nutriendū te. Bibe ergo ſanguinē
hunc meraciſſimū fide, memoria, & in-
tuitu ſpūali. Ecce ſub compendio, ite-
rumq̄ꝫ reduco tibi multiplicem ſangui-
nis effuſionem largiſſimi Ieſu: q̄ roſam
paſſionis & charitatis ſuæ rubricauit.
Charitatis qdem illius ardorem huma
nus comprehendere non ſufficit intelle-
ctas, niſi quantum ex paſſione ipſius q̄
cunctis apparuit, comprehendit.

De roſa charitatis, Cap. 34.

VErūtn̄ prius de roſa charitatis,
q̄ꝫ de roſa paſſionis uideamus.
Ardorem roſæ charitatis ꝑpen
demus: ſi diligenter uideamus, qs, q̄lis,
quantū, qr̄ amauerit amator miſericors
& mirabilis. Amator nr̄ eſt ille quo ni-
hil maius, nihil ditius, nihil fortiꝰ, cui oīs
ſpūs cōfitet̃, qm̄ deꝰ meꝰ es tu, qa bonorꝶ
meorꝶ nō eges. In hoc breui uerſu com
prehēdit̃, qs amator nr̄ ſit, qs deꝰ, & qr̄
amauerit ex ỽbo ſequēti elicit̃, uidelicet
nō iō amauit nos ut aliqd nr̄i accipet, q
bonorꝶ nr̄orꝶ nō eget, ſed gratuita gr̄a
ſua. Qđ ſi ēt ī nob̄ eēt aliqd boni qđ ille
appeteret, nō hoc à nob̄, ſed ab illo hr̄e-
mꝰ. Qual̃r āt amauerit nos amator nr̄,
exponit ille q ait, Cū adhuc & inimici

eſſemus, reconciliati ſumus deo. Iuſtus enim iniuſtos, ſolus bonus & pius pctõres & impios adamauit. O quanta dignatio. Iam uero quantum amauerit, uideamus. Quis hoc ſufficienter dicat?

De roſa paſsionis, Cap. 35.

e Cce in expoſitione hꝰ uerbi neceſſarium hẽmus, roſam paſſionis roſæ charitatis coniungere: ut roſa charitatis in paſſione rubeſcat, & roſa paſſionis igne charitatis ardeſcat. Tm̃.n. dilexit nos dilector nr̃, ut charitatis ardore cogente ruborem paſſionis incideret, traderetq́ in mortem aĩam ſuam, mortem aũt crucis, non br̃ tranſeuntis, ſed à principio ortus ſui uſque in finem mortis duriſſimæ pduran tis. Sicut etem̃ ſupius urǽ cõmendauimus charitati, crux optimi Ieſu Xp̃i, nõ tm̃ fuit unius diei: ſed tota uita illiꝰ crux fuit & martyrium. Oĩa ergo q̃cũq; paſſus eſt dñs in dieb. carnis ſuæ, ad ruborem utiq; paſſionis ptinent roſæ paſſionis, q̃bus effuſionib. crebris ſacratiſſimi ſanguinis ipſiꝰ ſpãlr̃ fuerit rubricata. Sed qa oĩa q̃ paſſus eſt enumerare non poſſumus, ſanguinis effuſiones ſalutiferas nos non pigeat iterare: ut q̃ iugiter ſunt memoranda, tenaci memoriæ arctius imprimantur.

De ſeptem effuſionibus ſanguinis uitis noſtræ Ieſu Chriſti, Cap. 36.

p Rimam ſanguinis effuſionẽ legimus in circũciſione, qñ nomẽ eius uocatum eſt Ieſus iam tũc myſticè ſigñando, qđ effuſione ſanguinis ſui futurus nobis eſſet uerus Ieſus .i. ſaluator, audiant & intelligant tã pueri teneri q̃ puellæ & frequenter eoꝝ mẽtibus inculceñ matuꝝ martyrium innocentis Ieſu. Vñ & Eſaias de natiuitate eiđem Ieſu Xp̃i loquens, Puer, inquit, natus eſt uobis, & filius datus eſt nobis: cꝰ impium ſup humeꝝ eius, crucẽ quã impꝗ noĩe ſigñauit natiuitati ſtatim adiungendo: qa pfecto à natiuitatis exordio paſſio crucis ſil̃ exorta eſt. Non modicũ.n. ptinet ad cõmendationem rubicundæ paſſionis, q; ſaluator nr̃ in alieno loco, in media hyeme, in medio noctis, ĩ ſtabulo diuerſorij ex mr̃e paupcula natꝰ ẽ, licet ibi ſanguis eiꝰ effuſus nõ fuerit, qđ tã puo tpis ĩteruallo .i. ſeptẽdieꝝ ſpatio ſecutũ ẽ. O quãta charitas. O quãta cõmẽdatio charitatis. Vix natus eſt cœli glĩa, cœli diuitiæ, cœli deliciæ, dulcis Ieſus: & ecce recenti ortui crucis ignominia, crucis dolor, crucis pauptas copulañ, ſed redemit miſeriam crucis, imperij nomen ueꝝ. Cruce etem̃ totũ mũdum ſil̃ & inferos ſubiugauit, q regnauit à ligno fortis Ieſus. Propter.n. crucẽ ad quã humiliauit ſeip̃m fcũs obediens, exaltauit illũ deus pr̃, & dedit illi nomẽ, qđ eſt ſup oẽ nomen: ut in noĩe Ieſu oẽ genu flectañ cœleſtium, terreſtrium, & infernoꝝ. Bñ ergo in prima effuſione ſanguinis agni puriſſimi aptatum eſt ei hoc nomen Ieſus, eo qđ iam tunc purã ſaluationem ſanguinis fundere incipet, qui in completione ſalutis noſtræ totus erat effundendus.

Secunda effuſio ſanguinis, Cap. 37.

s Ecunda ſanguinis effuſio Ieſu Chriſti, qua paſſionis roſa colorañ, inueniñ in ſudore ſanguineo orantis & agonizantis benigni Ieſu. Ita.n. ait euãgeliſta. Et factus in agonia plixius orabat: & factus eſt ſudor eius ſicut guttę ſanguinis decurrentis in terram. Vt ceſſent oẽs cæteræ ſanguinis puriſſimi effuſiones: nunquid hæc ſola non poterit roſam noſtram ſufficienter rubricare? Vere poteſt conſcindere cor meum miſerum, & ſanguineis lacrymis madefacere: quia ecce creator meꝰ p me ſanguineo cruore perfundiñ, nec leui quidem, ſed decurrente in terram, uæ miſero cordi: qđ tali & tãto ſudore non madeſcit perfuſum. Inſpice tribulationem ipſius mitiſſimi cordis q̃ angebañ, cum totum corpus ex oĩ parte ſanguineo ſudore manaret. Neq; .n. corpus extrinſecus tanto taliq́ ſudore deflueret: ſi corpus extrinſecus nullius doloris moleſtia frangereñ. Contritum eſt cor meum in meipſo, ait pph̃eta. Sciſſo igitur corde, interius, ſciſſa eſt & exterius pellis nr̃i Salomonis: effuſus eſt ſudor ſanguineus ſup terram. Rubricata eſt roſa paſſionis & charitatis Xp̃i rubicundi Ieſu. Ecce q̃ rubicundus & q̃ totus rubicũdus: nec uacat à myſterio iſta ſanguinis Ieſu effuſio gñalis. Sudauit.n. toto corpore ſanguinem, q nr̃as uenerat tollere infirmitates ex corpore nr̃o & ſanguine contractas: ut ad conualeſcentiam & ſanitatem totius corporis, ſpũaliſq́ eccl̃iæ ſufficeret ſudor ſanguineus ab oĩ parte corporis, capitis. ſ. nr̃i dñi Ieſu Xp̃i effuſus. Liberati ergo ſumus de ſanguinib. deo gr̃a ſit authori ſalutis nr̃ę benigno Ieſu q ſuũ p nobis ſanguinẽ liberaliſſimè effudit. Vel hoc certè ſigñabat ſudor ſanguineꝰ à toto corpore capitis nr̃i effuſus, qa in toto corpore ſuo ſpũali, qđ ẽ eccl̃ia, ſãguis erat martyꝝ effũdẽdꝰ, & eccl̃ia rubricãda.

Tertia ſanguinis effuſio, Cap. 38.

t Ertia ſanguinis effuſio fuit ĩ uellicatione genaꝝ, cꝰ teſtimoniũ hẽmus in pph̃eta dicente ex pſona ipſius crucifixi, Corpus meũ dedi pcutientib. & genas meas uellentibus. Qđ qdã exponunt de laceratione maxillaꝝ facta cum unguibus impioꝝ Iudæoꝝ: qdam aũt de contractione barbæ dñi. Põt utrunq; fuiſſe ueꝝ. Credo non ſine aliq̃ ſanguinis effuſione id peractũ. Video ergo ſacrilegas manus impijſſimæ gentis non ſaturatas colaphis & alapis & conſpuitione deſiderabilis uultus Xp̃i: ſed ẽt ad genaꝝ ipſius uellicationem exarſiſſe, & à uultu quoque dulciſſimo ad rubricationẽ roſæ nr̃ę ſanguinem elicuiſſe. Video agni illius immaculati patientiam admirabilem & imitandã, p quam genas pudiciſſimas impudiciſſimoꝝ unguib. lacerãdas cũ oĩ mãſuetudine p̃buit: ut patienter ſufferamꝰ, ſi aliqñ nr̃am faciẽ opiat cõfuſio pp ip̃m, imò & ſiqs nos cædat in faciẽ uerbis & factis propter dulcem Ieſum.

De quarta effuſione ſanguinis, Cap. 39.

q Vartam ſanguinis puriſſimi effuſionẽ in corona inuenire poſſumus, in corona ſpinea non tñ leuiter impoſita, ſed inuidè impreſſa capiti dulciſſimo capitis mei dulcis Ieſu. Satis.n. conſentit ueritati: ut q oderant ueritatẽ, nõ ſolũ opprobrium illius, ſed ſuppliciũ regrant. Nec hic puto qdem riuos ſanguinis defuiſſe, q à capite irriſoriè & inuidè coronati defluerent in collũ ſil̃ & in faciẽ dulcis Ieſu, qa ſi noluiſſent coronato pœnã ſil̃ cũ irriſorib. irrogare, facilius de alijs ramis uel uirgulis arboris alicuius potuerant plexiſſe coronam: ſed ut moꝝ ſuoꝝ aculeos demonſtrarent, nunc gl̃ia & honore coronatũ, tunc ſpinaꝝ aculeis coronauerũt agnũ mitiſſimum, dulcẽ Ieſum. Et licet in irriſione coronent: tñ ignorantes & irridẽtes coronatum regem fatenñ, qa regum eſt coronari. Coronatus ergo rex eſſe à neſcientibus demonſtrañ. In ſpinis uero coronantium malitia apiñ. Moral̃r aũt docemur imitari caput nr̃m, regem & ducem nr̃m, dulcẽ Ieſum. Si aũt maloꝝ quorũlibet pueſitate compungimur et irridemur: cum caput nr̃m ita compunctũ, ita irriſum conſpexerimus, nõ murmuremus, non recalcitremus. Pauca q̃ nobis in uita pñti & breui inferuñ, cũ oĩ æquanimitate & patientia ſufferẽdo: ut digni ſimus eſſe membra capitis noſtri, & boni bellatores ſimus ſequendo ueſtigia ſigniferi noſtri.

De quinta effuſione ſanguinis, Cap. 40.

q Vinta rubricatio roſę inueniñ in crudeli flagellatione manſuetiſſimi agni roſei Ieſu. O cũ quãta quantitate putas illum ſctiſſimum ſanguinem & conſciſſo corpore & flagellato diſtillaſſe in terram. O quanta putas ſęuitia impioꝝ frementium, quanto fremitu ſæuientium flagellatum putas fuiſſe dulcem Ieſum, q uenerat ut nos à flagellis liberaret æternis. Sine cauſa, inquit, flagellis ceciderunt me. Verè ſine cauſa niſi forte miſerrimi & peruerſi bona opera tua pœnis digna iudicarent, qui ueritatem tuam in mendacio detinuerunt. Sed & hic moraliter erudimur, ut flagella benigniſſimi patris noſtri diſcamus æquanimiter tolerare,

qui peſſimoꝝ flagella pro nobis indi-
gne tam patiẽter ſuſtinuit dulcis Ieſus.
Quis .n. flagella non ſufferret hõ ad la-
borem natus, in pctĩs nutritus & cõuer
ſatus, hæreditati cœleſtis aulæ deſtina-
tus q̃ non niſi mũdos recipit: cũ uideat
regem oĩm regum & dñm dñantiũ dul
cem Ieſum: q pctm̃ non fecit, & in cuius
ore non eſt dolus inuentus, tam grauib.
flagellationib. eſſe contritũ? Audi ô hõ
ſtulte & inſipiens, & erudire, & non ſo
lum non refuge: ſed ẽt apprehende diſci
plinam, ne forte qñq; peas de uia iuſta
dño tibi iraſcente q ꝓprio filio ſuo non
pepcit, ſed pp te tradidit flagellandum.
Non pepcit filio ſuo naturali conſubꝫali
ſibi & coæterno & impaſſibili, qn ꝓ ſa
lute tua ipm̃ faceret naſci in tpe & paſſi
bilem, & flagellis contereret, ſicut ſcri-
ptum eſt, Dñs uoluit eum conterere in
infirmitate. & qũo parcet tibi filio ado
ptiuo, cum ſenſus tui ꝓni ſint in malũ?
qn in chamo & fræno maxillas tuas cõ
ſtringet, ut ſaltem uexatio det tibi intel
lectum: quatinus ad ipm̃ approximare
cogaris, qui licet moleſtè, ſalubriter tñ
flagellat omnem filium, quem recipit.

De ſexta effuſione ſanguinis, Cap. 41.

S Exta effuſio ſanguinis, quæ ro-
ſam paſſionis rubricauit, in foſ-
ſione clauoꝝ copioſiſſime in-
uenit̃. Quis .n. de foſſis, imò & de pfoſſis
manib. pedibuſq; inocentis Ieſu copiã
ſacrati ſanguinis dubitet effluxiſſe? In
torrentib. h⁹ ſanguinis roſa nr̃a purpu-
rata eſt: qa uere hic ardentiſſima chari-
tas: hic rubicundiſſima paſſio inuenit̃.
In hac magnitudine paſſionis magnitu-
do conſideret̃ charitatis: ardorem roſę,
charitatis ruborem cõſidera paſſionis.
Quis unq̃ tam grauia, tam pudẽda paſ
ſus fuit? Deus eſt q patit̃, nec in aliquo
ſibi duꝝ torcular paſſionis alleuiat, qui
ſeruis ſuis uel oĩno auferre, uel alleuiare,
uel breuiare uires tormentoꝝ cõſueuit.
Non pepcit ſibi qui ſuis parcere nouit.
Huius rei euidentiam uides in euãgelio
Ioannis, ubi cum ab his qui ad ipm̃ ue-
nerant capiendũ, ei diceret̃: qđ ipm̃ q̃re
rent, ſubiungit: Ego ſum, quem q̃ritis.
Si ergo me q̃ritis, ſinite hos abire. O' ar
dor ueriſſimæ charitatis. Manifeſtat et
tradit ſe charitas ipſa ſæuientib. inimi-
cis, non parcens ſibi: rogatq; ꝓ ſuis, ut
parcat̃ illis. Capt⁹ ergo poſt plurimas
illuſiones tam Iudæoꝝ, q̃ gentiũ, poſt
ſanguinis plures effuſiones, clauis immi
tib. manib. ſil' & pedib. pforat̃ & confi-
git̃ ligno crucis ſaluator nr̃, mitiſſimus
Ieſus. Intuere & reſpice roſam paſſionis
ſanguineæ, qũo rubet in indicium ardẽ-
tiſſimæ charitatis. Cõtendũt paſſio &
charitas: illa ut plus ardeat, iſta ut plus
rubeat. Sed mirabil'r p ardorem chari-
tatis fit paſſio rubea, qa ſi non diligeret
non pateret̃: & in paſſionis rubore, ma
xima & incõparabilis oñdit̃ charitas.
Sicut .n. roſa p frigus noctis clauſa ſolis
ardore ſurgente tota apit̃, & folijs ex-
paſſis in rubore demõſtrat ardorẽ iocũ
dum: ita flos cœli delicioſus, optimus Ie
ſus Xp̃s q multo tpe à pctõ primi hoĩs
q̃ſi in frigore noctis clauſus fuit pctõri-
bus, nondũ plenitudinẽ impendens: tã-
dem plenitudine tpis accedente radijs
.ſ. ardentis charitatis in oĩ corporis ſui
parte aptus eſt, & roſę charitatis ardor
in rubore ſanguinis effuſi refulſit. Vide
ergo qũo hoc flore roſæ floruerit opti-
ma uitis nr̃a, rubicundus Ieſus. Vide to
tũ corp⁹, ſicubi roſæ ſanguineæ florẽ nõ
inuenias. Inſpice manũ unã & alterã, ſi
florẽ roſæ inuenias in utraq;. Inſpice pe-
dẽ & unũ & alteꝝ. Nũqd nõ roſei? In-
ſpice lateris apturã: qa nec illa caret ro-
ſa, q̃uis ipſa ſubrubea ſit pp miſturam
aq̃, qa ſicut narrat euangeliſta, Cũ unus
militũ lãcea lat⁹ ei⁹ pforaſſet: exiuit ſan
guis & aq̃. Ipſe eſt .n. q uenit p aquam,
& non p aquã ſolũ, ſed p aquam & ſan
guinem optimus Ieſus Xp̃s. O' ſuauiſſi
me uniuerſoꝝ dñe & ſaluator bone Ie-
ſu: q̃les tibi cõdignas grãꝝ referre pote
ro actiones? Quia à principio ortus tui,
uſq; ad mortẽ duriſſimam, imò & poſt
mortẽ ꝓ me p̃tioſiſſimũ ſanguinẽ tuũ ef
fudiſti, q ardorẽ excellẽtiſſimæ charita-
tis tuæ tã crebris ſanguinis tui effuſiõib.

manifeſtare

manifeſtare curaſti. O q̃ multo nume-
ro folioꝝ multiplicata & exornata eſt
roſa tua. Quis oĩa iſta enumeret? Nume
ra guttas ſanguinis effuſi de dulciſſimo
corpe dulciſſimi Ieſu, & habebis paſſio
nis charitatiuæ folia enumerata. Singu
læ .n. guttæ ſanguinis ſui folia ſunt roſæ
ſanguineæ paſſionis ipſius. Sed ideo ad
alia tranſeamus, quia ſeptimam ſangui-
nis dñici effuſionem iam br̃ diximus, cũ
de apertura lateris doceremus, uñ exi-
uit ſanguis & aqua, per quæ baptiſma-
tis accepimus ſacramentum.

De croco abſtinentiæ uitis noſtræ, Cap. 42.

C Rocum ẽt abſtinẽtiæ in nr̃a ui-
te, dulciſſimo Ieſu Chriſto ſen-
timus floruiſſe. Quis non ppea
abſtinẽs fuerit ut caſtigaret corp⁹ ſuũ,
& in ſeruitutẽ redigat: ne fortè reprob⁹
efficiat̃. Sed ut nobis formã daret & do
cumentũ abſtinẽtiæ ſicut in circũciſio-
ne & baptiſmo, q̃ nõ ad emũdationem
ſuã accepit, q ſp fuit mũdiſſimus & oĩm
emũdator: ſed ut obediẽtiæ nobis for-
mam iuſtitiæq; donaret: ſine dubio uir-
tutẽ habuit abſtinẽtiæ rex uirtutũ, & p̃
oĩbus ſanctis p̃teritis & futuris excellẽ
tius ſemetipm̃ macerãs non neceſſitate,
ſed uoluntate. Sed obijcit̃ nobis ſñia de
uerbis ipſius dñi ſaluatoris de ſe dicen-
tis, Venit ad Iudæos Ioan. baptiſta nõ
manducãs neq; bibens, & dixiſtis: dæ-
moniũ hẽt. Itẽ uenit filius hoĩs mandu-
cãs & bibẽs, & dicitis: Ecce hõ uorax
& uinarius, amicus publicanorum &
pctõꝝ. Ecce teſtimoniũ ueritatis, ꝙ Ioã
nes nõ mãducauit neq; bibit: & ꝙ ipſe
Ieſus & manducauit & bibit. Nũquid
ergo Ioan. in abſtinentia uirtute p̃cellit
nr̃m dilectũ Ieſum? Neq̃q̃. Sed notãdũ
ꝙ duplex abſtinẽtiæ uirtus. Vna intus ĩ
mẽte, altera foris in actu. Et ea qdẽ q̃ in
mẽte eſt, ſp eſt hñda. Ea uero quæ eſt in
actu, reꝝ ac tpm̃ qualitate manifeſtan-
da eſt. Bñ aũt Ioannes q purus hõ erat,
abſtinentiã tã in mẽte q̃ in corpe exer-
cebat: ne forte cõtaminaret̃, ſicut hõ nr̃
uerus Ieſus q maculari nõ poterat cibis
& potibus, ꝓ tpe utebatur, ut cõueſcen
tes ſibi ad uirtutẽ attraheret abſtinẽtiæ
cæteraſq; uirtutes. Nec credas ullo mõ
maiorẽ eſſe uirtutem oĩno abſtinere à ci
bis, q̃ ipſis cibarijs uti moderatè. Diffi-
cilimũ eſt .n. in cibarijs modũ ſeruare
omnimodũ, ita ut ultra q̃ naturæ põt
ſufficere nihil ſumat̃, nec cũ ipſius natu-
rę aliqd de neceſſarijs ſubtrahat̃. Si ergo
cõtingat aliquẽ hr̃e uirtutẽ abſtinentiæ
cũ Ioanne .ſ. ut ipſam mẽte & ope exer
ceat: nõ cõdemnet eum, q abſtinet cum
pfectiſſimo Ieſu .i. qui abſtinẽtiam ꝓut
tpa exigũt & pſonæ pro utilitate uel ꝓ-
prij corpis, uel ꝓximi nũc intendit nunc
remittit, obſeruãs tñ in oĩbus oĩa q̃ cir-
ca uirtutem abſtinentiæ ſunt ſeruanda,
ut ſemper uitij abſtinentiæ oppoſiti .i.
gulę crimẽ euitet. Cuius uitij abuſiones
hoc uerſu notantur: Præpropere, laute,
nimis, ardenter, ſtudioſe. Pręproperè .n.
comedunt & bibunt qui tp̃s comeden
di p̃ueniunt: ſola uoluptate, non neceſſi-
tatè coacti. Legimus in uita patrum de
ſanctis pr̃ibus qui hoſpitum ſp̃ũalium
charitate deuincti tp̃s conſuetum cibo-
rum anticipauerunt: ſed comedendo in
charitate, ſe neq̃q̃ ſoluiſſe ieiunium æſtĩ
mabant: ita ut ẽt aliqui poſt talem refe
ctiunculum miſſaꝝ celebrare ſolennia
non timerẽt: qđ quamuis nobis nõ con
ueniat trahere in exẽplũ, ut ſilr̃ faciam⁹,
qm̃ quidẽ ab eoꝝ perfectione nos ni-
mium ſeparamur, eos tñ ſine pctõ talia
feciſſe confidimus q̃ neq̃q̃ niſi ſpũ ſctõ
ipſis ueraciter reuelãte feciſſent. Laute
comedũt, q delicatis utunt̃ cibarijs ſola
delectatione attracti, qbus non ſufficit
naturalis ſapor carniũ, ſiue piſciũ, quem
creator illis impoſuit: ſed modis natu-
ræ contemptis quærunt adulterinos ſa
pores piperis & ſalſamentorum uario-
rum, ut ſibi appetitum faciant comedẽ-
di, non metuentes optimum hominum
creatorem uituperare in creaturis ſuis,
dum alios illis ſapores ipſi faciunt, q̃
creator naturæ earum præſtiterit. O
quantum huiuſmodi alienos ſapores
homo chriſtianus uitare deberet, ſi ad-
uerteret dulciſſimum et ſapientiſſimum

dñm ſuum feciſſe oía bona ualde, cuius
creaturas uere bonas nullus niſi malus
alterare cõſueuit. Conſueuit dico, quia
qñcq; lautioribus uti cibarijs pro infir-
mitate corpis repellẽda, palato nõ al-
ludente, ſed renitente cibarijs: nulla uel
parua culpa eſſet. Ad eorꝝ cõfuſionẽ,
quorꝝ ut Apl's ait, deus uẽter eſt & glo
ria in cõfuſione eorꝝ, quos idẽ aſſerit flẽ
do inimicos eſſe crucis xp̃i & imitato-
res illius pauperrimi & miſerrimi diui-
tis, q epulabat̃ nõ aliqñ pro ſanitatis re
medio, ſed pro uolũtate quotidie ſplen
dide, pp qd' nec guttã aq̃ cũ in inferno
ſepultus eſſet, meruit impetrare, ut refri
geraret̃ lingua eius ardẽs profecto ĩ flã-
ma, q̃ alienis ſp & ſupfluis fuerat ſapori
bus delectata, nec naturali aq̃ frigore
meruit refoueri, q in uoluptatibus ſuæ
naturæ ſaporẽ alienauerat, ad horꝝ inq;
cõfuſionẽ gẽtilis hoís memorare ſniam
nõ grauabor, ut erubeſcat noíe chriſtia
nus, cũ à meliore ſeipſum ignorãre doce
tur, q neq; creaturas p creatorẽ uenera
ri ſciebat, nec aſperos ſciebat pati ſapo
res pro xp̃o, quẽ uel neſciuit uel nõ cre-
didit p ſe in crucis patibulo uinum mir
rhatũ bibiſſe cũ felle miſtũ, ſed ſoli na-
turæ cõſentiẽs cõtra uoluptuoſos excla
mat, O pdiga rerꝝ luxuries nunq̃; par-
uo contenta paratu, & q̃ſitorꝝ terra pe
lagoq́; ciborꝝ ambitioſa fames, ô lautę
gloria mẽſæ. Diſcite, q̃; paruo liceat p-
ducere uitã, Et quantũ natura petat: nõ
erigit ægros, Nobilis ignoto, diffuſus
cõſule Bacchus. Non auro gẽmiſq́; bi-
bũt, ſed gutture puro. Vita redit, ſatis ẽ
ppl'is fluuiuſq́; Cereſq́;. i. aqua et panis.
Hæc ſatis cõcordant cũ illa uſitata ſnía
& uera: Panis & aqua uita hoís. Nec
adhuc cõterunt̃ hac confuſione duriſſi-
me frõtes uoratorꝝ tã ipſius ueritatis ue
riſſimi Ieſu, q̃; Apl'i eius, imò ne gentilis
qdem hoís rep̃henſione & eruditione
pcuſſe & dñt, chriſtiani ſumus, non tñ
recipiũt uocẽ xp̃i in Apl'o loquentis &
monẽtis: Curã carnis ne feceritis in deſi
derijs. Vñ frequẽter euenit ut cũ adhuc
eſcæ eorꝝ ſint in ore eorꝝ, ira dei aſcen-
dat ſup eos: & q deduxerũt in peſſimis
terminis dies ſuos, in pũctũ ad infernũ
deſcẽdũt, ubi uermis comedẽs ipſos nõ
morit̃, & ignis nõ extinguit̃, pro delicijs
breuibus mala recipiẽtes ſempiterna.
Nimis comedere qd ſit, oíbus notũ eſt.
Nimis. n. comedit, q ultra q̃; naturę ſuæ
ſuſtentãdæ poſſit ſufficere, ſumit alimẽ-
ta, maximè ſi hoc ſciẽter fecerit. Euenit
enim nõ rarò, ut hõ ſuis laboribus conſi
deratis plus uiliũ ſumat alimẽtorꝝ: ut in
labore poſſit ſubſiſtere, & timore defi-
ciendi cogẽte menſurã refectionis exce-
dat, à quo pc̃tõ uix credo aliquẽ eſſe im
munẽ. Sed talia pc̃tã crebris cõfeſſioni-
bus intermiſtis uoluntarijs abſtinentijs
ſtatim ut dep̃hendunt̃, purganda ſunt.
In nullo aũt gñe ciborꝝ illud uitiũ ſup-
fluitatis ciborꝝ & potuũ excuſat̃. Cũ
ẽt legat̃, q pc̃tm̃ Sodomæ fuit abũdã-
tia panis, & diabolus tentaturus dñm *Iuxta ta-*
nõ de alio aliquo quã de pane tentauit, *mẽ Hebra-*
ſciens profectò in nimio ſumptu panis *iſmum no-*
pc̃tm̃ nõ deeſſe, q primos parẽtes & per *mine*
ipſos oẽs hoíes unius pomi comeſtione *læhem. i.*
decepit: quãuis nõ ita facile in cibis uili *panis, cib9*
bus mẽſura excedat̃, ubi ſapor nõ deci- *omnis in-*
pit̃, ſicut in cibarijs laute p̃paratis & ſa *telligitur.*
poribus alteratis. Ardẽter comedere ẽ
cibos uel potus cũ nimio deſiderio ſu-
mere, qd' tã in uilibus, q̃; in delicatis põt
cibarijs euenire. Cuius rei exẽplũ habe
mus in Eſau q uilis cibi delectatione at
tractus ultro uẽdidit primogenita ſua.
Ita. n. hẽt Geneſis, quia ueniẽte Eſau de
agro uidit Iacob frẽm ſuũ coquentẽ lẽ-
ticulam, cui dixit, Da mihi de coctione
tua hac rufa, qa oppido laſſus ſum. Et
facta pactione cũ Iacob de uenditione
primogenitorꝝ, comedit in uoracitate
coctionẽ nimis deſideratã, & dignitatẽ
primogenitorꝝ amiſit: qa. n. nimiũ ardẽ
ter deſiderabat lẽticulã, En, ĩqt, morior,
Quid mihi pderũt primogenita? Nõ ẽ
dubiũ, qn ardẽter comederit acceptũ,
qd' tã ardẽter fuerat deſideratũ. Miſere-
re dñe miſericordiſſime Ieſu mihi miſer-
rimo pc̃tõri, q nullã diẽ ſine pc̃tõ hmõi
me ſentio p̃terire, ne p talẽ exceſſum fi-

dei tuæ, qua tibi genitus ſum, merear p-
dere dignitatẽ. Ecõtra & ſanctiſſimos
Eliam & Ioan. Baptiſtã carnibus nullis
uſus fuiſſe accepimus, & p ſobrietatem
tẽperantiæ eos nullũ ex hoc oíno meri-
tũ pdidiſſe. Studioſe comedere eſt in ci
bis uel in potibus nimis diu immorari.
De hoc exptis loqmur, & utinã nõ eſ-
ſemus expti, nec unq̃; expturi. Frequen-
ter ſolet accidere, q ſumptis cibarijs q̃
ſcd̃m cõſuetudinẽ neceſſitati ſumentis
poſſent & dr̃ent ſufficere, q̃dã ſurgat no
ua delectatio: q̃ facit hoíem improuidũ
& inſidias diaboli nõ cauẽtẽ illi cibo cũ
tãto ſtudio inhærere, tanq̃; nihil añ co-
mederit, uel intra multos dies poſt hoc
nil ſit ſumpturus ciborꝝ. Et qa gulę ſpe-
ciem ĩ ſe dep̃hendũt auxiliãte deo huic
facilè pñt reſiſtere: qa impetus eius nõ
lõgius durat, q̃; dũ à mẽſa ſurgat̃ & illi9
quod tanto ſtudio deſiderat̃, memoria
ſubducat̃. Sũt aũt plurimi q tale ſtudiũ
comedẽdi nec pc̃tm̃ exiſtimãt, nec etiã
cuiq̃ ſuggerẽti eſſe pc̃tm̃, fidẽ adhibeãt,
hñtes in cõſuetudine dãnabili, nulli deſi
derio reſiſtere, qd̃ poſſit à natura aliqua
obũbratione defendi: nec ponũt aliquã
metã deſiderio comedendi, donec tpe
deficiãt fatigati. Sed chriſtianus hõ co-
medit ut uiuat, nõ uiuit ut comedat, ſi-
Horatius cut quidã ait, idq́; & illud bñ de inutili
bus & uoracibus, Nos numerus ſumus
fruges cõſumere nati. Xp̃ianus aũt non
ſic, ſed ſp ita ſurgat de menſa, ut adhuc
hẽat appetitũ plura ſumẽdi, & eũ q ad-
huc eſſet implendus cibarijs dño Ieſu p
grato munere conferat appetitũ, qui p
nr̃a ſalute ſæpius eſurire uoluit & ſitire.
His & alijs ſiĺibus rõnibus unus aliqs
inductus tanta ſe abſtinentia macerat:
ut nimia conſumptus inedia languores
ĩcidat diuturnos, ut ſibi nec alijs ualeat
oíno predeſſe, imò fiat ẽt oíbus grauis,
q ſi grauarent̃ ip̃e potius alleuiare dr̃et.
Quis iſta docet? Quis iſta ſapiẽs faciet?
Idem. Ignorãt tales, q uirtus eſt mediũ uitiorꝝ
utrinque reductũ. Eſt. n. quoddã mediũ
inter nimis comedere, & nimis abſtine
re. Et illud mediũ eſt uirtus. Hoc eſt tm̃
ſumere alimentorꝝ, ne nimis debilitetur
natura, nec tm̃, ut uitia uegetent̃. Qd' ſi
oíno tale mediũ ſeruare nõ põt, tñ hoc
cauere põt: ne nimis à medio recedat̃. i.
ut ille q nimis comedit, q̃; debeat: non
nimis abſtineat, ut ille q comedẽdi mẽ
ſurã excedit, eã nõ nimis excedat, ita ut
corpus nõ nutriat̃ uitijs, ſed uirtutib. cõ
ſeruet̃. Qr̃ aũt flos croci abſtinentiã ſi-
gnat, color ipſius oñdit: facit. n. ſuos cul
tores abſtinẽtia croceos flori croci aſſi-
miles. Nõ. n. põt facies eſſe rubicunda,
cũ ſtomacho abſtinẽtię. Multitudo aũt
florꝝ croci multas ſpẽs deſignat. Nõ. n.
eſt abſtinẽtia ſolũmodo cibi & potus:
ſed ẽt ſomni & laſciuiæ & ueſtimẽtorꝝ
& aliorꝝ quorũlibet cõmodorũ, q̃ cor-
pori ſupflue tribuunt̃, uel balneorũ, un-
guentorꝝ muſicorꝝ inſtrorꝝ, & cantile-
narũ & cæterorũ h9 q̃ ſenſus humanos
corrũpũt, aíumq́; ſubuertũt. Quod aũt
q̃dã folia rubei ſunt coloris ſignat chari
tatẽ ſp dr̃e immiſtã eſſe opibus abſtinẽ
tiæ: quia ſiquis ſine charitate corpus
ſuum ita tradat, ut ardeat, nihil eí pro-
deſt. Quoſdam enim eſſe qui non pro-
pter charitatem dei, ſed propter uanam
gloriam ſe macerant abſtinendo, oſten
dit ipſa ueritas dominus Ieſus dicens
diſcipulis ſuis: Cum ieiunatis, nolite
fieri ſicut hypocritæ triſtes, qui extermi
nant facies ſuas, ut uideantur ab homi-
nibus ieiunantes. Amen dico uobis
receperunt mercedem ſuam. Quare?
Quia non ſunt uerus crocus, qui carent
rubris folijs charitatis, ſine qua nullum
opus perfectum eſt. Ipſa enim eſt uir-
tus, de qua dicitur: Qui habet unam, ha
bet omnes, quam qui non habet, illud
quod habet auferetur ab eo.

De odore florum uitis. *Cap.* 43.

IAm ad odorem florũ uitis nr̃æ
accedamus, rogãtes ipſum dul
ciſſimum Ieſum, ut ſui odoris
dulciſſimi fragrantia corda nr̃a dignet̃
aſpirare, ut de ipſo dulcia & ſentire &
dicere ualeamus. Quid autem dicere de
hoc odore poterimus? Mirabilis & ſu-

pra quam pōt credi aut cogitari, inæſti-
mabilis eſt iſte odor uitis nr̄æ. Floruc-
runt & alij ſancti palmites, in q̄bus ipſe
ꝓfecto floruit: ſed certiſſime uiri illi ſoli
capiti nr̄o optimo Ieſu clamabant nem
pe illa ſp̄ualis ſponſa: Meliora ſūt ube-
ra tua uino, fragrãtia unguẽtis optimis.
Oleū effuſum nomē tuū, ideo adoleſcē
tulæ dilexerūt te. Trahe me poſt te: cur
remus in odorē unguentoꝝ tuoꝝ. Nō
eſt miꝝ ſi odor eſt inæſtimabilis nimis,
q̄ de hac uite nr̄a florēte ꝓcedit: ſi noīa
ישוע eius diligētius attēdamus, q̄ ſunt Ieſus,
xp̄s, Nazarenus. Ieſus aūt, ut ſcitis, ſalu
taris uel ſaluator interp̄tat̃, de quo pſal
mus: Cōuerte nos deus ſalutaris nr̄. Et
iteꝝ, Saluaſti nos de affligētibus nos.
Quis autē in afflictione poſitus ſaluari
nolit? Si uis ſaluari & attrahi odore h⁹
nois ſalutaris, q̄d effuſum eſt, ſicut oleū:
incipe delectari in dulciſſimo Ieſu, & cō
fidēter req̄re in uero ſalutari ſalutē, non
imitādo illos q̄ lætant̃ cū malefecerint,
& exultāt in rebus peſſimis, in q̄bus ſa-
lutē ſuā cōſtare putāt: ſed potius eā, cu-
ius ſp̄us exultauit in deo ſalutari ſuo, q̄
nois h⁹ ſalutaris odorē tāto ſuauius at-
traxerat, ꝑfectiuſq; ſenſerat, quāto illi fi
de, ſpe, & charitate uicinior fuerat, quę
ip̄m de ſuis uiſceribus genuerat, nempe
ueꝝ & ꝑfectū deū & hoiem, ſalutarem
Ieſum. Nō ignorabat. n. qualiter ſine oī
carnali cōcupiſcētia cōceptus, quaľr ſi-
ne oī dolore ex ipſa natus, q̄uo à paſto
ribus p̄dicatus, q̄uo à Magis adoratus,
q̄uo uirgineo lacte ſuo nutritus, q̄uo à
Simeone & Anna cōmendatus. Noue
rat, inq̄, hæc oia & multo plura uirgo il
la fideliſſima & ꝑfectiſſima fide ſaluta-
rē ueri ſalutaris ſequebat̃ odorem. Nec
poterat nō ſperare in eū, quē fide ꝑfectiſ
ſima cognoſcebat & poſſe, & ſcire, &
uelle ſaluare oēs deſiderantes ſalutem.
Quātū. n. q̄s credit, tm̄ ſperat: quātū ſpe-
rat, tm̄ amat. Quāto ergo hæc optima
mr̄ ꝑfectior fuit ī fide, tāto ī ſpe fortior,
& in charitate feruētior, oēm cogitatū
ſuū iactās in eū. Oleū. n. effuſum eſt no-
mē tuū. Qr̄? Quia oleo nutriunt̃ infirmi,
paſcuntur famelici, lumina reparantur.
Quis. n. tā infirmus, q̄ hoc oleo ſalutari,
noīe. ſ. ſalutiferi Ieſu curatus non fuerit,
dū modo uelit curari? Ita. n. ait ipſe ſal-
uator cuidā languēti, q̄ iacebat ad piſci-
nā ꝓbaticā: Vis ſaluus fieri? Et ille, Dn̄e
hoīem nō hēo: ut cū mota fuerit aq̄ mit-
tat me in piſcinā. Stulte, ecce oleū ſalu-
tiferꝝ ſalutaris Ieſu, cuius nomē eſt, ſic-
ut oleum effuſum. Quid tibi cum aq̄? Si
uis recipe ſalutē, ecce fons olei miæ, in
quo te nullus ꝓhibet baptizari, c⁹ no-
mē eſt effuſum oleū. i. oībus gentib. ma
nifeſtū, quo oleo uncti infirmi ſanant̃.
Qūo cū audis & intelligis ſupeminētē
miſericordiā optimi Ieſu, quē ꝑꝑ te redi
mendū deſurſum p̄ris deſcendit ad ter-
ras, te miſericordiſſima paſſione rede-
mit: nō oborit̃ tibi certa ſpes, q̄d te re-
demptū tāto p̄tio nolit perdere, quā de
cœlo uenit redimere. Iā ergo ſic cogitā-
ti, ſic ſperāti oleū nois Ieſu tibi effuſum
ē. Vnge te ut ſaneris. i. ſpera in mia ſalua
toris, q̄ ſaluat oēs ſperātes in ſe. Nihilo-
minus aūt & oleū hoc paſcit te, ſi fame
licus es: Si eſuris, uerbū eſt. In hoc uer-
bo dei optimi Ieſu inuenis, q̄d te ſatiet,
ſi dictis & factis eius aurē cordis tui ue-
lis inclinare. Sanat. n. aīam eſurientem,
quicquid dixit uel fecit dulcis Ieſus. Q̄d
ſi eſuris & ſitis iuſtitiam: ſanabit te uer-
bū oris eius, qui dixit: Beati q̄ eſuriūt et
ſitiunt iuſtitiā: q̄m ipſi ſaturabunt̃. Ad-
det quoq; ignē, ad oleū: q̄d huic noī Ie
ſu optime cōuenit: q̄a h⁹ nois uirtute fi-
des confirmatur, charitas exardeſcit.
Pauci enim fidem habuerunt ante hu-
ius olei effuſionem, id eſt, ante prædi-
cationem nominis tui ô bone Ieſu: pau-
ci igniculo charitatis arſerunt. Sed ecce
illa effuſione, quanti fide illuminati?
Quanti charitate conflagrarunt? De-
dit odorem, id eſt, bonam famam o-
leum nominis tui effuſum oleum Ieſu,
& patuit te eſſe etiam Chriſtum, id eſt,
unctum. Sic enim ait pſalmus de te,
Vnxit te deus, deus tuus oleo lætitiæ
præ conſortibus tuis. Ergo & oleum
unguentum eſt: quia unguentum de
oleo

oleo & aromatibus conficitur. Quid er
go miꝝ, ſi hæc uitis admirabilem dedit
odorē, quæ & uncta eſt & florēs? Na-
Nezer. i. flos, ramuſculus tenellus. zarenus. n. florens interp̄tat̃. Vitis ergo
nr̄a xp̄s. i. Nazarenus. i. ſalutaris uncta
& florēs q̄ non attraheret oēs, q̄ ſalutē,
gloriam, diuitias, uel delicias concupi-
ſcūt? Veniēt oēs ad uitē hāc. Dabit. n. Ie
ſus ſalutē, q̄a ſalutaris eſt: dabit xp̄s re-
gnū, in quo gl̄ia cū diuitijs hr̄, q̄a unct⁹
eſt, q̄d proprie ad reges ꝑtinet: dabit
Nazarenus delicias, q̄a florēs eſt. Quid
enim iucūdius flore? Multi aūt imò om
nes. i. oīum uirtutū flores in nr̄o Naza-
reno ſunt, quaꝝ delectabili odore totū
mūdū traxit poſt ſe. Nā q̄ ueniūt ad ip-
ſum ꝑꝑ humilitatē uiolæ, eius ſequūtur
odorē, q̄ ꝑꝑ caſtitatē, lilij, q̄ ꝑꝑ charita-
tem, paſſionis roſæ, q̄ ꝑꝑ abſtinentiam,
croci ſequunt̃ odorē. His ergo uirtutib⁹
optimi Ieſu xp̄i ubiq; p̄dicatores tanq̄
quodā p̄tioſo unguēto effuſo extraxerͭ
odorē eius adoleſcētulæ, & odore eius
mirifico delectatæ cucurrerūt poſt un-
ctū Ieſum. Et adhuc nimiꝝ currunt cla-
mātes in toto corde ſuo: Trahe me poſt
te, ut curramus in odorem unguentoꝝ
tuoꝝ ſciētes, q̄d neq; uolētis, neq; cur-
rentis: ſed ſolius dei miſerētis eſt. Suꝑat
aūt oēs odores oīum uirtutū uncti Ieſu
odor crucifixi, ubi ꝑfectio p̄cipue efflo-
rebat, & de floribus uulneꝝ ſuoꝝ inęſti
mabilē odorē effudit. Fracto. n. alaba-
ſtro mūdiſſimi corꝑis uirginalis dulcis
Ieſu, effuſum eſt unguētum ſacratiſſimi
ſanguinis. Ipſa quoq; aīa, in qua ſine du
bio redolebat unguētū ſpiritus ſeptifor
mis, emiſſa, dilatatus & diſperſus eſt o-
dor uitis nr̄æ florētis nō ꝑ terras ſolum,
ſed & ꝑ inferos, & ſuſcitati ſunt mortui
q̄ tam ad uitā corꝑis quidē, q̄ ad uitam
aīæ quotidie ſuſcitant̃. Quia dom⁹ Xp̄i,
. i. eccleſia impleta eſt ex odore unguēti
nr̄æ uitis p̄cipue in paſſione florentis.
Cōſciſſus eſt ſaccus corꝑis dn̄i Ieſu, ce-
ciderūt grana ſanguineaꝝ guttaꝝ, quę
adhuc à fidelibus mēte colligi p̄nt & ab
accedētibus ad crucē fideľr ac deuote
colligunt̃. Pretioſiſſimus uero theſaurus
& incōparabilis, guttæ ſunt ſanguinis
Ieſu xp̄i. Accede huc ô fidelis aīa & col
lige tibi reliq̄as epulaꝝ ſp̄oſi tui: micas
gratiſſimas, folia roſaꝝ. Ecce in quanta
multitudine diſtillāt de manibus ſiľ &
pedibus, necnon & de latere dulciſſimi
crucifixi xp̄i Ieſu. Non eſt morbus aīæ,
cui his floribus mederi nō poſſis. Colli
ge tm̄ folia floꝝ florētis Ieſu, ſtillas ſan-
guinis rubicūdi: & tanq̄ pilulas, ſine q̄-
bus eſſe nolo, in cubiculo cordis tui re-
cōde. Erit tibi illaꝝ ſapor & odor ī me
dicinā ſalubrē, morbos ſi q̄ fuerint, repel
lentē, uēturoſq; cauentē. Vide tm̄, ne un-
quā ſine illis eſſe uelis, q̄ uere nomē h̄nt
quolibet fideli dicente, ſine quibus eſſe
nolo. Hauri ergo toto cordis tui affectu
odorē uitis ueræ Ieſu xp̄i Nazareni, &
delectare in illo ſicut pr̄ cœleſtis in illo
delectatus fuit: ut uere dicere potuerit,
Ecce odor filij mei: ſicut odor agri ple-
ni, cui bn̄dixit dn̄s. Vere pleni, ī quo ha-
bitat oīs plenitudo diuinitatis, in quo
oēs theſauri ſapiæ & ſciæ recōditi ſunt.
Eſt aūt adhuc cā q̄r tāto crucifixus o-
dore fragrauerit. Modicus uel nullus ē
odor corꝑis cuiuslibet aīalis uiuentis:
ſed cū igni caro appoſita fuerit, q̄ ſua-
uis, q̄ delectabilis inde procedat odo-
ris fragrātia, nullus ignorat. Attēdamus
ergo, q̄s & quātus ignis corꝑis nr̄æ ui-
tis appoſitus fuerit: fragrabat interius ī-
cēdio charitatis immenſæ, exterius paſ-
ſionis ardore ueriſſimū & gratiſſimū, et
ſaluberrimū holocauſtum in ara crucis
crucifix⁹ Ieſus. Q̄d holocauſtū ſiľe iſti?
Nullū uero: q̄a nullū ſic totū incenſum
dr̄, & ſi iſtud dicebat̃ uere holocauſtū,
quod totum ardebat, cum tn̄ ibi arde-
ret ſola caro, quanto uerius noſtra uicti
ma dicetur holocauſtum, quod intus et
foris incomparabiliter ardebat? Arde-
bat & totus Laurentius, Vincentius,
alijq; q̄ plurimi, ſed nihil ad hunc. Quis
enim ardori fornacis crucis aliquod au
deat ſupplicium comparare? De quo
ſuperius nos multa meminimus poſuiſ-
ſe exempla. De holocauſto igitur nr̄o
crucifixo Ieſu incomparabiliter arden-

te inæſtimabilis nimis odor proceſſit. Odoratuſq́ eſt dn̄s deus p̄r odorē ſuauitatis: & bn̄dixit nobis, auertitq́ iram indignationis ſuæ lōge à nobis pace integra reformata, & ſanguine rubicūdi Ieſu tā nr̄o, quā ipſius participe pacis æternæ obſide exiſtēte. Odorauerunt & alij plures ab oriēte & occidēte, ab aq̄lone & meridiano occurrentes, & ad hoc dulciſſimi odoris corpus floridum cōgregati: ut de eo ſe ſatiēt, illo tn̄ integro ꝑmanente impleuerūt ipſius dulciſſimi Ieſu uerbū dicētis, ubi fuerit corp⁹, ibi cōgregabunt & aq̄læ. Sed iam non cruda caro iſta comedit, optime percocta cū ſit duplici igne charitatis & paſſionis. Vn̄ tā delectabili odore inebriati non ſolū uiri natura fortiores: ſed & uirgunculæ tenerrimæ currūt toto cordis affectu oĩbus uiribus animi ad delicias crucis, hauſturi delicias cordis ſui quātū in p̄nti uita licet unguentoꝝ defluentiū largiter ab holocauſto nr̄o tā ualidis ignibus ardēte. Non paꝝ.n. delicatū ardentis corꝑis adauxit odorem ſp̄ualium unguentoꝝ odor.i. gratuitoꝝ collatio, q̄ poſt paſſionē à dn̄o Ieſu apoſtolis ſunt collata. An̄ paſſionē.n. ſp̄s nondū erat datus, q̄a Ieſus nondū erat glorificatus: humiliato aūt & exaltato pio Ieſu defluxit unguentoꝝ ſp̄s ſancti à capite.i. à xp̄o.i. uncto in barbā.i. ĩ eos qui uiril̄r egerūt & cōfortati ſunt, ut ſperarent in dn̄o: & nō ſolū in barbā Aaron.i. nō ſolū xp̄i ap̄l̄is datū unguētum hoc, qđ liquefactū fuit igne paſſionis xp̄i, ut daret odorē bonæ opinionis ꝑ oēm terrā: ſed qđ deſcendit in orā ueſtimēti.i. in infima membra eccleſiæ q̄ eſt tanq̄ Xp̄i ueſtimentū. Vn̄ ſcriptum eſt, nouit dn̄s, q̄a his oĩb⁹ tanq̄ ueſtimēto indigetis. Qđ ita impletū eſt & adhuc implet, ut ēt in nationes ſp̄s ſancti gr̄a diffundat, & ſentiant Xp̄i odorem ſp̄ualis unguēti de ſummo capite oĩum defluēte, quo mūdæ fiāt adoleſcētulæ: ut attrahāt & diligāt unctū nr̄m, & currant in odorē unguētoꝝ illius. Nec mirum ſi uehemēter delectent duplici odore uitis nr̄æ: uno q̄ ex unguētis, altero q̄ ex floribus ꝓcedit. Odorant & odoratū ſequunt Ieſum, imitātes beſtiā quandā q̄ odore cocti panis & recentis ita delectatur, ut ubicūque illū ſenſerit, illū ſequat ēt uſq́ ad interitū. Ecce ipſo teſte panis uiuus, q̄ de cœlo deſcēdit decoct⁹ duplici igne charitatis & paſſionis odorē ſuū lōge lateq́ diſpergit. Quis hunc nō ſequat? Seq̄tur irrationalis beſtia odorē panis cocti & cōſumēdi. Non ſeq̄tur hō rōnalis odorem panis bis cocti angeloꝝ? Imo ſtultior eſt q̄ beſtia: qui illius odoriferi panis odorem non intelligit & honorem. Sed præterire non poſſumus, quod tranſituri mare panem biscoctum neceſſarium hn̄t, Quicūque ergo ſe in hoc mari magno h⁹ ſeculi eſſe cognouerit, qđ quia ſpacioſum eſt cito tranſire non pōt, & ꝑꝑ reptilia quorum non eſt numerus, periculoſum eſt quia & uentis & tempeſtatibus ſæuit, ſi ſecurus uult eſſe, habeat hunc panem coctum fortiſſimum Ieſum in naue crucis ſuæ quem comedat, quē adoret, quo reficiatur, quo conſoletur, quo ut br̄ dicam, ab oĩbus periculis eruatur. Si.n. ut ait pſalmus, illic naues pertranſibunt.i. homines in crucibus ſuis Ieſum ſequentes, quæ nauis potius pertranſit, q̄ nauis crucifixi Ieſu? Scđm u̇o Pauli ſn̄iam dicentis, Quia Chriſto confixus ſum cruci, crucifigamur & nos cum Chriſto, crucem eius, imo ipſum in cruce indeficienti cordis affectu amplexemur, in uiuifico odore delectemur ardentis Ieſu, qui de ſe dicit: Ego quaſi uitis fructificaui ſuauitatē odoris, & flores mei fructus honoris & honeſtatis, cuius ſpiritus eſt ſuper mel dulcis. Eius inquam odore delectemur, unguentis chariſmatum eius foueamur, pane cœleſti.i. corpore ſuo puriſſimo confortemur: ut corpus eius edentes ſanguinemq́ pro ſalute noſtra effuſum in noſtram ſalutem bibentes guſtare poſſimus, & uidere licet per ſpeciem in ęnigmate, quia ſuauiſſimus eſt dn̄s, ut etiam ipſius promiſſio perficiatur in nobis, quātum in p̄nti uita fas eſt, qui dicit: Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient.

Quod flores inueniendi ſunt in uite noſtra,

Capitulum 44.

Poſtremò uideamus. q̄a flores & uiſum delectāt & odoratū. Licet comedi nō ſoleant, ſuguntur tn̄ ab apibus & de liquore è florib⁹ expreſſo, dulciſſima ſibi mella cōficiūt. Apes eiuſmodi ut puto, ſunt illi, qui pennis contēplationis eleuari ſciunt & p̄nt, ſuaq́ ipſoꝝ p̄nt aluearia, hoc eſt, corporis, curam relinquere, & ad ortum deliciaꝝ tranſuolare, in quo oĩum floꝝ diuitias & diuites delicias inueniunt. Ortus.n. iſte paradiſus eſt. Ita habes.n. in Cantico amoris, Emiſſionis tuę ô uirgo Maria fœcundiſſima, paradiſus. Proceſſit.n. hinc paradiſus ab utero uirginali, omni flore, omniq́ fructu refertus, ſed fructibus interim dilatatus. Flores iſti⁹ paradiſi uideamus, legamus uel potius ſugamus. Cōuenit.n. ut talis modi apes ſimus, quæ ſciant ſugere mel de petra. Idem.n. eſt ortus & petra.i. Chriſtus. Si ergo flores quærendi ſunt, ubi potius q̄rentur, ubi promptius inuenientur, q̄ in dulciſſimo Chriſto? Manifeſti ſunt flores uirtutum & uulneꝝ eius. Stat ecce expaſſis manibus, nudo corpore, manibus ſimul & pedibus perforatis, capite inclinato. Confortare nunc & eleuare anima mea miſera & infirma, & alis fidei & ſpei ad hunc ortum charitatis enitere, & totum mentis intuitum per uaria diſperſum in unum collige, ac apum ſedulitatem imitans ad conficiendum tibi mel deuotionis, ad paradiſum charitatis aſcende, accedens ad cor altum: quia ecce quem quæris exaltatus eſt, humiliatus eſt. Non.n. eleuatus eſt in crucem, ut ſe difficilem præberet accedere ad eum uolentibus: ſed magis ut omnibus poſſet paratior inueniri. Accedens ergo cum fiducia ad hunc paradiſum in extentione brachioꝝ cognoſce, ſuſcipe affectum paratum ad tuos, & te ad ſuos inuitantis amplexus, & quodāmodo miſerabil̄r miſericorditerq́ clamantis. Reuertere, reuertere: ut intueamur te. Reuertere à mala uoluntate, à malis factis, ab obſtinatione, à deſperatione. Reuertere, inq̄, ad me: quæ à me auerſa fuiſti, ut intueamur te ĩtuitu gr̄ę, quo mulierem peccatricem, Petrum, latronem reſpexi. Lege me librum uitæ ſcriptum intus & foris: & lectum intellige. Collige tibi flores meos ſanguineos: ut paradiſi illius poſſis ianuam ĩtroire, an̄ cuius fores Cherubim collocat⁹ eſt cum gladio flāmeo ac uerſatili. Valet.n. ſcĩa quam ex me plenarie diſcere potes ad amouendum impedimentum Cherubim. Flores ergo ſanguinis mei gladij uerſatilis flāmas horrēdas ac tibi formidabiles extrahāt. Intra ergo ô aĩa paradiſum oĩbus paradiſis meliorem, nunc ſolo cogitationis quo potes affectu: ut poſtmodum aĩa et corpore et terreſtrem & cœleſtem paradiſum ualeas introire. Nec br̄ amplexandus eſt hic paradiſus, ſed uolandum eſt per ſingulos iſtius paradiſi flores, & ſingulorum florum folia ſunt ſugenda, nunc ad dexteram, nūc ad ſiniſtram riuulos et guttas ſanguinis ſpergētem propius & interius accedendum. Vnde libet quærenda deuotio & gratia lacrymoſæ compunctionis, utrinque conſiderandum, q̄ immites fixuræ clauoꝝ, q̄ amara uenarum, oſſiumq́ perfractio in manibus illius qui cœlum fabricauit & terram, qui operatus eſt ſalutem in medio terræ, & inter horum conſiderationem frequenter repetendum: Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, ad imitationē apis quæ inter uolandum ſemper quendam ſonum hēt, nec conticeſcit donec intra florem intrauerit: ubi mellis optati dulcedinē colligit & exugit. O q̄ felix eris, ſi poſtquam intra florentis paradiſi noſtri flores ſanguineos, uulnera dico, fueris intromiſſus: ab huius mundi ſtrepitu & tentationum incurſibus per dimidiā ſaltem horam omnino ualeas liberari, & ſoli ei ad quem introiſti uacans guſtare & intelligere poſſis, quam bonus,

quam dulcis eſt dn̄s? Sic luſtrandi ſunt & pedes non minus ſanguinis hn̄tes, nō minus q̄ manus, ꝑfoſſi & ipſi & ꝑfracti, ſanguineis manantes guttis. Tandē accedendum eſt ad cor humilimum altiſſimi Ieſu ꝑ ianuam lateris lanceati, ibi ꝓculdubio theſaurus ineffabilis deſiderabilis charitatis latet: ibi noua deuotio inuenit̄, inde lacrymaꝝ gr̄a extrahit̄, diſcit̄ manſuetudo, patientia in aduerſis, compaſſio in afflictis. Præcipue cor cōtritum & humiliatum ibi inuenit̄. Ipſe Ieſus complexus tuos deſiderat, talis ut cōplectat̄, expectat: caput floridū multis ſpinaꝝ aculeis confixū ad te iclinat, ut ad pacis oſculum te inuitet, tanq̄ dicat tibi: Ecce qūo configuratus ſum, qūo confoſſus, qūo mactatus: ut te poſſim ponere ſuꝑ humeros meos, q̄ aberraueras ouis mea & ad paſcua reducere paradiſi. Red de uicē & ſuper uulnera mea mīa cōmouere, & pone me talem, qualem nunc uides, ut ſignaculum, ſuꝑ cor tuum, ut ſignaculum ſuꝑ brachium tuū, ut in oīb⁹ cogitationib. cordis tui, in oībus oꝑibus brachij tui mihi talr̄ ut uides, ſignato poſſis ſil'is inueniri. Cōformaueram te imagini diuinitatis meę cum te creare, conformatus ſum imagini humanitatis tuæ, ut te reformarē: tu ergo q nō retinuiſti formam diuinitatis meæ tibi impreſſam in tua formatione, retine ſaltem formam humanitatis tuę mihi impreſſam in tua recreatione .i. ſi non retines qualem te creaui, retine ſaltem q̄lem te recreaui. Si non capis quātas uirtutū diuitias tibi dederim te creādo: cape ſaltem, quantas in humanitate tua miſerias ꝑꝑ te acceꝑim recreando, & ad potiores q̄ ad quas te formauerā, delicias reformando. Nam ꝑꝑea hō uiſibilis factus ſum: ut à te uiſus amarer, q in deitate mea inuiſibilis non amabar.

Da te ergo p̄mium incarnationi & paſſioni meæ: ꝓ quo incarnatus ſil' & paſſus dedi me. O' dulciſſime atq; amantiſſime Ieſu, pr̄ luminum à quo eſt oē datum optimum & oē donum perfectū, miſericorditer reſpice humilr̄ tibi confitentes, & uere ſentientes, q̄a ſine te nihil poſſumus facere, & q dediſti te pro nobis in p̄tium, da licet tanto p̄tio minus ſimus digni, ut tuæ gr̄æ tam integre reddamur, ut cōformati imagini paſſionis tuæ, ad eam quoq; quam peccando amiſimus, tuæ diuinitatis imaginem reformemur. Nec p̄tereundū eſt qd' apes de liquore floꝝ collecto fauum conficiunt .i. ceram in ſe mel continentem.

Quid eſt hoc? ꝑ ceram, tenacem memoriam accipe q̄ apta eſt ad recipiendum formā ſigilli, & ad nutriendū ignē, ſi tn̄ in ea ſit lignum: q̄ cera mel in ſe cōtinet dulciſſimum, mundificatiuū, deterſiuū. Nos uero ſi uere ſp̄uales apes ſumus de florib. nr̄i paradiſi Nazareni .i. orti florētis floridiſſimi Xp̄i nobis memoriam cōponamus tenacē, q non q̄libet tentatione diſſoluat̄, ſed apta ſit illa memoria recipere impreſſionem ſigilli .i. crucifixi Ieſu: ut illū ſꝑ in memoria hēamus q dicit, Pone me ſicut ſignaculum. Signaculum .n. regium Crux eſt: quā ſi in cordis noſtri memoria portauerimus, tāti regionem regis q̄ finem non hēt, ſecure poterimus tranſire. Hēt hoc ſigillū imaginem crucifixi Ieſu ī ipſo ſigillo crucis multis foſſuris effoſſam & exp̄ſſam ſicut in ſigillis imago regum exprimit̄ fodiendo. Hēt & ſuꝑſcriptionem titulū à Pilato conſcriptum, Ieſus Nazarenus Rex Iudæoꝝ. Huius ſuꝑſcriptionis ſignificationem ſp̄ualem conſequet̄. Siqs hoc ſigillum crucis geſtare curauerit tenaci memoriæ impreſſum, habebit Ieſum .i. ſalutem, qd' primum eſt in ſuꝑſcriptione. Salus aūt quæ ab omnibus ſanæ mentis appetit̄, in tribus conſiſtit ut quæ in tribus dictionibus exprimit̄. In hac dictione Nazarenus, qd' interpretatur florens: uoluptatem ſiue delectationem intellige, quia floꝝ pulcritudo delectat. Vnde in libro Sapientiæ luxurioſorum uoluptas exprimitur his dictis, Nullum pratum ſit quod non pertranſeat uoluptas noſtra. Coronemus nos roſis, antequam marceſcant. In hac dictione rex, diuitiæ exprimuntur. Sap. 2.

Reges .n. diuites eſſe ſolent ſuper oēs, quos regunt. In hac dictione Iudæoꝝ, gl'ia accipit̄: q̄a uno mō Iudæus gl'ians interpretat̄. Portitor ergo uoluntarius ſigilli regis nr̄i crucis crucifixi Ieſu fructum ſuꝑſcriptionis conſequet̄, ut ſit ſalus .ſ. ut uoluptatem conſequat̄ ſempiternam torrente uoluptatis ſūmi regis potatus, æternas quoq; diuitias theſaurizet in optimo Ieſu, in quo ſunt oēs theſauri ſapīæ & ſcīæ recōditi, in ipſo quoque gl'iet̄ ſine termino, q excelſus eſt ſuper oēs gentes, & c⁹ gl'ia ſuꝑ cœlos. Illuminat quoq; domum cordis nr̄i & fouet in eo ignem charitatis diuinæ. Cera tenacis memoriæ ꝑ lignum intelligitur, ita tn̄ ſi ſit in eo lignum .i. exercitiū ſp̄ualis laboris qd' ꝑ lignum intelligit̄ ſumptum de ligno, qd' multis laboribus cōteri ſolet, ut ad utilitatem aliq̄ ꝑducat̄. Si ergo in memoria nr̄a paſſionis Xp̄i laborem hēmus, pōt accendi & ardere charitas eius in nobis, q illuminat tenebras ignorantiæ nr̄æ, & accendit frigus tarditatis nr̄ę, ut & nos parati ſimus pati ꝓ illo & cum illo, q prior ꝓ nobis paſſus eſt. In tali cera memoriæ nr̄æ debet eſſe mel .i. delectatio de recordatione crucis, q̄ eſt mel dulciſſimū. Quid tam amaꝝ, qd' in recordatione uiuificæ paſſionis non poſſit dulceſcere? Certe legimus Hebræos cum exiſſent de Aegypto, ueniſſe ad aquam amariſſimā, quā nullus guſtare poterat: cui cum Moyſes lignum inieciſſet, dulcorata eſt, ſic ut eam delectabil'r biberent. Quid aptius ꝑ aquam amaram q̄ cuiuslibet aduerſitatis amaritudo ſignat̄, cui cum lignū crucis inijcit̄ .i. cum paſſio dulcis Ieſu cōſiderat̄, neceſſe eſt oēm paſſionem hoīs leuem uideri reſpectu paſſionis dn̄icæ quam ꝓ hoībus uoluit ſuſtinere deus et hō mediator dei & hoīm dn̄s Ieſus? Eſt & mel mūdificatiuum, q̄a uere nihil eſt, qd' ita ab oīm uitioꝝ impulſu & contagione cogitationem nr̄am purificet, & in puritate conſeruet ſicut iugis memoria crucis & paſſiōis dn̄i Ieſu. Eſt & mel deſcenſiuum, q̄a contra alioꝝ liquoꝝ conſuetudinem naturalem, qd' in melle eſt puriſſimum, ad ima deſcendit, feculentum uero aſcendit. Quid ꝑ talem deſcenſum, niſi uirtus humilitatis deſignatur? Quæ ꝓfecto uirtus in paſſionis dn̄icæ memoria acq̄rit̄ & conſeruat̄: q̄a nō pōt qs non humiliari, cum recordat̄ ꝓ ſe humiliatum dn̄m maieſtatis. Indignū q̄ppe eſſet hoīem lutum & cinerem ꝑ ſui eleuationem illuc aſcendere, ubi angelus ꝑfectiſſimus in oī ſcīa & decore, q̄a humilitate caruit, non potuit remanere. Colligamus ergo nobis in florib⁹ uitis nr̄æ dn̄i Ieſu talem memoriam, talem delectationem: ut ſtigmata crucifixi nr̄i in memoria iugiter retinentes ita in ipſo q ſolus eſt dulcis, delectemur: ut omnes ꝑ ipſum præſentis uitæ amaritudines ſuperemus, mundemur ab omni delicto, & in bonis operibus iugiter per humilitatis cuſtodiam conſeruemur.

De odore florum, *Cap.* 45.

SVpereſt ut dulci Ieſu adiuuāte dicamus, quid ſit qd ꝑ odorem floꝝ uitis oīa uenenata p̄cipue effugent̄. Cui⁹ rei rō citius inuenit̄, ſi qd ſerpentes ſign̄ant, agnoſcat̄. Qd' aūt de ſerpentibus dr̄, de alijs quoq; uenenoſis reptibilibus accipiatur. Quid autem melius per ſerpentes, quam diabolicas ſuggeſtiones accipiamus? Ad ſimilitudinem enim ſerpentum reptant occulte per mentes hominum, ſed ſubito niſi agnoſcantur, morſus mortales incautos affigunt, quod præfiguratum accipimus in filijs Iſrael in deſerto à ſerpētibus miſerabiliter interemptis. Huius interemptionis cauſam ponit Apoſtolus dicens, Neque tentemus deum, ſicut quidam eorum tentauerunt, & à ſerpentibus perierunt. Quid eſt autem tentare deum? Non credere domino. Incredulitatis nanque uitio urgebantur, eoq; à ſerpentibus occiſi ſunt. Quid eſt autem deſertum, in quo occiſi ſunt, niſi hic mundus, in quo uagamur per baptiſmum tanquā rubrum tranſeuntes mare, liberati per noſtrum legislatorem dominum Ieſum

יהוד cōfitentes laudantes

מרה

à ſeruitute Aegyptiaca, qua ante ba-
ptiſmi gr̃am ꝑmebamur? Si aũt diligen
tius conſideremus, cuncta penè uitia ex
incredulitatis uitio inueniemus oriri.
Quis.n. uanam mundi gl'iam quæreret,
ſi ꝑfecte crederet aliam eſſe futuram in
cœlis imarceſſibilẽ: quam ocl's non ui-
dit, nec auris audiuit, nec ĩ cor hoĩs aſcẽ-
derunt, q̃ humilib. conſeruanẽ? Putas'ne
huic gl'iæ mundanæ tã incertę, q̃ꝫ trãſ-
itoriæ aĩm inclinaret? Neq̃q̃ꝫ. Sed qđ ta
les aſſerũt ſe deo credere, ꝓuenit ex q̃-
dam conſuetudine, qa totum penè mun
dum tali uident & audiunt fide teneri.
Qđ ſi infidelium numerus excreſceret,
& nomen Xp̃i non poſſent ſine pœna
uel ſine timore confiteri: citius audire
deberes eos qđ corde gerũt, lingua ꝓ-
palare eum quem factis denegare non
timent. Sil'e eſt de auaris q cœleſtes nõ
curant diuitias, & de inuidis q charita-
tis laudem & ꝑmium non attendunt,
& de iracundis q in patientia aĩas ſuas
non poſſident, & de acedioſis q ꝓ æter
no commodo labore ſubire refugiunt
tꝑales, & luxurioſis q cœleſtib. uolupta
tibus mentis oculum non intendunt, &
de guloſis q panem illũ delicatiſſimũ
angeloꝝ ſuis epulis terrenis poſtpo-
nunt: quia ſi ea q̃ futura ꝓmittunẽ uere
crederent, neq̃q̃ꝫ terrenis tã ardẽter in-
hiarent. Propter ergo incredulitatẽ ſuã
danẽ non ſolum uulnerandi ꝑ tentatio-
nes, ſed ẽt occidendi ꝑ ueneni ſui infu-
ſionem ſerpẽtib. ignis. i. dæmonib. illius
maximi & tortuoſi ſerpentis primi per-
uerſoris miniſtris, q illos ſecum peruer-
tunt, & incendĳs æternis addicũt, quos
in hac uita incendio ſuaꝝ prauaꝝ ſug-
geſtionum corrumpũt. Sed remedium
attẽdamus, ꝑ qđ uitium incredulitatis
ſubiectũ eſt. Dixit dñs ad Moyſen: Fac
ſerpentem æneum: & pone in ligno ere
cto quem q intuiti fuerint, à ſerpentium
morſib. ſanabunẽ: c⁹ ſerpentis myſteriũ
ipſe dñs Ieſus curauit exponere dicens,
Sicut Moyſes exaltauit ſerpentẽ in de-
ſerto, ita exaltari oportet filium hoĩs: ut
oĩs qui credit in illo, nõ ꝑeat. Vides'ne,
quorſum feramur? prorſus ad exaltatũ
in cruce benignum Ieſum: q optime ſer
penti æneo & exaltato comparaẽ. Ser-
pens.n. dr̃ mortifer, qa ꝑ ſuggeſtionem
ſerpentis mors intrauit in orbẽ. Aeneus
uero, qa charitatis ſil' & paſſionis ignib.
conflatus, paſſionis ſanguine rubricat⁹,
ad modum æris in reſurrectione indura
tus eſt, qa ultra nõ moriẽ. Exaltatio aũt
ſerpentis, exaltationem crucifixi Ieſu fi
gurat. Hic eſt ſerpens quem increduli ſà
malignis ſpiritib. uulnerati ad credulita
tem conuerſi ſi uolunt ſaluari, reſpicere
cõmonenẽ. Eſt.n. ſerpens iſte de uirga
Moyſi trãsformatus. Per uirgam, q̃ eſt
inſigne regium, deum intellige: ꝑ ſerpẽ-
tem uero, c⁹ ſuggeſtione primi parentes
mortui ſunt, hoĩem mortalem accipe.
Mutata eſt uirga in ſerpẽtem, qñ uerbũ
caro fcm̃ eſt aſſumens qđ nõ erat. i. hu-
manitatẽ, manens qđ erat. i. deus. Sicut
ergo factus ſerpens Magoꝝ Aegyptio
rum ſerpẽtes deuorauit: ſic deus factus
hõ inimicoꝝ ſuggerẽtium pctã, & frau
des euacuauit, maxime tñ cum eſſet ex-
altatus in crucem, cum ſanguinis ſui flo
res oñderet, & floꝝ .ſ. uirtutum ſuarum
odorẽ ꝑ totum mundum effunderet, &
corda qbuſcunq; uitĳs uulnerata ſana-
ret. Reſpiciamus igr̃ & nos in faciẽ ſer-
pentis ænei, eleuati Xp̃i: ſi uolumus à
prauoꝝ dæmonum ſuggeſtionibus ſer
pentinis liberari. Reſpicere aũt fide, in
ip̃m tendere eſt: qđ nõ infirma, ſed for-
ti & ꝑfecta fide complẽ. Sunt aũt qui
quidem ore confitentur, qm̃ chriſtiani
ſunt, factis autem negant, quos non pu
to fide tendere in crucifixum pium Ie-
ſum. Vt autem hic per ſimilitudinẽ ali-
quo modo oñdamus. Sil'is eſt.n. fides
uino qđ tm̃ colorem hẽt uini, ſed à ſa-
pore ueri uini & uiribus eſt alienum: cu
iuſmodi uinum nõ credo fidel'r deo ac-
ceptum, ſed q̃le in Cantico Canticoꝝ
laudaẽ, ubi ipſe ſponſus ad ſponſam ait,
Guttur tuum, ſicut uinũ optimũ. Et illa
ſtatim rñdet, Dignũ dilecto meo ad po
tandũ, & dentib. eius ad ruminandum.
Et poſt pauca, Dabo, inqt, tibi uinũ cõ-

ditum & mixtum maloꝝ granatorum
meoꝝ. Ecce q̃le uinum erit placens di-
lecto: & qđ in amorem noſtri illum ac-
cendat. Eſt nanq; uinum optimum qđ
eſt fides ꝑfecta, cordis ſnĩa & oris con-
feſſione pariter concordante. Et quod
ſubdiẽ, dabo tibi uinum cõditum, fides
bonis uirtutum operib. condita & ex.er
citata intelligiẽ. Tali fide tendiẽ & intẽ
diẽ in pium deum non fide ficta, operi-
buſq; carente, ſine quibus fides mortua
eſt. Demus ergo dilecto nr̃o pio deo ui-
num optimum fidei ꝑfectæ, & uinũ di-
uerſis aromatib. uirtute ſaporoſum, &
ſic intueamur in faciem eius ꝓ nobis ad
ſil'itudinem ſerpentis ænei in cruce ſu-
ſpenſi. Et quoties alicuius ſerpentinæ tẽ
tationis morſu nos cognouerimus uul-
neratos, ad crucem curramus & thro-
num crucis qñq; ignominiæ, nunc ſũmę
gl'iæ accedamus, & fide, & ſpe, & cha-
ritate liberatorem pĳſſimum intenden
tes per mortem noſtri ſerpentis, q mor
tem antiqui ſerpentis occidit, à ſerpẽtũ
morſib. petemus ac poterimus liberari.

De fructu uitis noſtræ, Cap. 46.

Qua docente & ducente, ut ſpe
ro, nos ꝑiter pio Ieſu duce opti
mo & doctore ꝓlixiorem mul
tò q̃ꝫ ſperauimus, ſermonem habuimus
de floribus uitis nr̃æ: nunc eodem nos
adiuuante q uſq; in finem diligit & diri
git ſuos, in c⁹ manu ſumus & nos & ſer
mones nr̃i: ad fructum eiuſdẽ uitis aĩm
acclinemus, floꝝ diſpẽdium fructuum
compendio redempturi. Cõfortata eſt
.n. ſcĩa fructus uitis nr̃æ h⁹, & non põt
ad eam nr̃i ingenioli tarditas eleuari.
Vt ergo oẽs abſcindamus ambages: fru
ctus ꝑgramus. Præcipuè redẽptio eſt
plantata in terra bñdicta, in uirgine uir
ginũ Maria. Illa uitis uera, dulcis Ieſus
apparuit in natiuitate, ꝑciſa in circunci-
ſione, circunfoſſa in inſidĳs, perfoſſa cla
uis, ligata uinculis multiplicibus, fron-
duit in uirtutibus, fructificauit in paſſio-
ne: & redemit hoĩem, quem alio modo
redimi non cõueniebat. Sed dicis. Qũo
dr̃ in paſſione fructificaſſe, q paulò antè
dictus eſt in natiuitate floruiſſe? Nunqd
idem ſunt flores & fructus? An ita ſubi-
to ſine interuallo tꝑis fructus ſuum flo-
rem ſecutus eſt? Non.n. id uidemus fieri
in reꝝ naturis. Præcedũt.n. flores, & in-
tercedit multi tꝑis interuallũ, ut fruct⁹
ad maturitatẽ ꝑducaẽ: qđ nos ueꝝ qdẽ
eſſe fatemur. Veꝝ ea q̃ habemus ꝑ ma-
nib. nõ tm̃ humana, ſed & diuina ſunt,
uñ non ſequunẽ reꝝ naturas in oĩb. ſed
naturæ magis ſuũ ſequunẽ authorẽ. Qđ
uidelicet apertius intelliges, ſi diligen-
tius uolueris intueri in oĩ arboꝝ gñe, in
ortu fructus florẽ decidere & perire, in
hominibus quoq; & ferè cunctis ani-
mantibus fructus folioꝝ florẽ uirgini-
tatis abſcindit. Non ſic erat à natiuita-
te uitis nr̃æ. Btiſſima.n. mr̃ illius fructũ
qdem ꝓtulit bñdictum non amiſſo uir-
ginitatis flore immo magis per partum
mirabilem & mũdiſſimum eſt decora-
ta, ubi lex, ubi iura naturæ abſciſſa ſunt.
Non eſt igitur magnum ſi ſine tempo-
ris interuallo flores uitis noſtræ non ꝑ-
euntes fructus ſaluberrimus conſecu-
tus eſt. Protulit eum mater pulcer-
rima flore uirginali non perdito, pro-
tulit & ipſe fructum redemptionis no-
ſtræ floribus uirtutum non marceſcen-
tibus. Nec tamen caret ratione ma-
turitas fructus accelerata. Patet enim
quia ſecundum augmentum & diminu
tionem caloris, maturitas fructus uel
accelerat uel tardat. Vide ergo ma-
gnitudinem caloris, imò feruoris in pa-
tiente pio Ieſu, & non miraberis fructus
ſui accelerationem. Ardebat incom-
parabiliter charitatis intrinſecus, &
paſſionis extrinſecus igne, ut fructum
noſtræ redemptionis ſine mora pro-
duceret. Productus ergo botrus ille
optabilis cunctis patriarchis & pro-
phetis alĳſq; iuſtis ſcilicet redemptio
noſtra: quem fructum eccleſia non ſo-
lum ex his qui ſunt ſub tempore gra-
tiæ, ſed à mundi principio iuſtè con-
gregata dulcem ſibi fore gratulatur.
dicens de ſponſo in Cantico amoris,
Sub umbra illius, quem deſiderabam,

ſedi: & fructus eius dulcis gutturi meo.
Quid mirꝶ ſi redemptio iuſtorũ à dia-
bolica tyrannide, à tenebris & umbra
mortis, à carcere infernali, quo incluſi
tenebant̃, reductio in paradiſum ange-
lorũ cuſtodiæ deputat̃? Quid mirũ præ-
ſentiã Xp̃i fuiſſe delectabilẽ atq; uotiuã
tãto tp̃e expectati ac deſiderati? In affli
ctis.n.rebus conſtitutis tantò ſolet eſſe
gratior liberatoris aduẽtus, quãto fue-
rit diuturnior afflictio. Quãto.n.tp̃e pri-
mus Abel iuſtus primus martyr qui ſuã
paſſione primus liberatorẽ p̃figurauit,
expectauerat? quãdiu ipſe Adã & Eua
parẽtes nr̃i adhuc ẽt in inferno paradiſi
gaudia ad memoriã inuicẽ reuocantes
iſtã redemptionẽ ſitiuerãt cũ alijs ſc̃tis
& iuſtis, q ſe liberandos ſperabãt? Quã
to putas eos exultaſſe tripudio, cũ ille
crucifixus adueniret, angelis p̃cedenti-
bus & clamãtibus, Tollite portas prin
cipes ur̃as & eleuamini portæ æterna-
les & introibit rex gloriæ? Quanta pu-
tas eos alacritate cõtremuiſſe, & conſo
nis iubilis in cõem lætitiam ꝓſiluiſſe ac
dixiſſe: Aduenisti deſiderabilis, quẽ ex-
pectabamus ĩ tenebris: ut educeres uin
ctos de clauſtris. Te nr̃a uocabãt ſuſpi-
ria, te larga reqrebãt lamẽta. Tu fact⁹
es ſpes deſideratis, magna cõſolatio in
tormẽtis. O q̃ dulcis fructus reductio-
nis his, q in tãta & tam amara ſeruitute
fuerãt cõſtituti. Hic eſt fructus, de quo
ſpõſus loqtur in Cantico amoris: Dixi
aſcendã in palmã, & app̃hendam fru-
ctus eius. Quid eſt in palmã? in crucem
eius, cuius una pars de arbore palmæ
dr̃ facta fuiſſe. De quatuor.n.gn̄ibus ar
borũ facta fuiſſe refert̃. De cyp̃ſſo. De
credo. De oliua. De palmis. Cyp̃ſſus in
profundo, Cedrus in lõgo, oliua ĩ alto,
palma in lato, unde dicit Ap̃ſ: ut poſſi-
mus comp̃hẽdere cũ oĩbus ſanctis, quę
ſit latitudo, lõgitudo, ſublimitas, & ꝓ-
fundũ. Profundũ uero in cruce uocat̃ il-
lud lignũ qđ infixũ erat terræ ĩ quo ſta
bat lignũ erectũ & cui dorſum crucifixi
dñi applicandũ fuerat, qđ eſt crucis lõ
gitudo. Lignũ uero ex trãſuerſo illo ap-
poſitũ, cui manus erãt affixæ, latitudo
crucis noĩatur. Illud aũt, qđ à Pilato fuit
appoſitũ in quo titulus triũphalis fuit
ſcriptus, altitudo nũcupat̃. Hñt aũt ho-
rũ lignorũ ſingula ſuas myſticas ſigña-
tiones ſcđm naturas ſuas. Cyp̃ſſus.n.ti
morẽ ſiue humilitatẽ ſigñat, ubi eſt ra-
dix crucis p quã nõ ſolũ ſitus humilis,
ſed natura eius exprimit̃, qa ut dr̃: fugat
odore ſerpẽtes.i.diabolos, quorũ pro-
prius character ſupbia ab humilitatis
uirtute fugat̃. Cedrus arbor lõgitudine
p̃ſtans alijs arborib. lõgitudinẽ crucis.i.
pſeuerantiã ſigñat ſiue patientiã. Natu-
rali.n. ſua uirtute approbat̃, qa eſt ual-
de durabilis & corrũpi ex natura non
põt. Oliua uero arbor oleũ effundens p
quam mĩę opera ſigñantur, charitatem
ſigñat, quæ arbor bene latitudinem ha
bet crucis: quia lata eſt charitas, quæ
etiam ad inimicos extendi præcipitur.
Palma porrò arbor uictoriam ſigñans,
altitudinem crucis optimè ſignificat,
ſpem de ſupernis habendam, non ad in-
fima deprimendam. Hæc arbor habet
in ſe titulum triumphalem ſcriptum in
quo inuenitur fructus crucis. Prima.n.
dictio eſt Ieſus, per quam intelligitur
ſaluatio, quę idem eſt quod redemptio.
Ecce fructus crucis. Propterea.n. Chri
ſtus crucifixus eſt, ut redimeret hoĩem.
Quod autem ait, Aſcendam in palmã,
à parte crucis totam crucem ſigñauit.
Sed bene per palmam, in qua titulus ſi-
gnum redemptionis quæ fructus cru-
cis eſt, inuenitur. Sed dicet aliquis: Di-
cturus eras de fructu uitis, & dicis de
fructu palmæ? Quæ concordia eſt uitis
& palmæ? Ad quod ego: Palma crucẽ,
uitis uero ſignificat crucifixum. Dic igi-
tur, Nũquid diuerſus eſt fructus crucis
& crucifixi? Non puto. Ergo & idem
eſt fructus & palmæ & uitis. Aſcendit
uitis in palmam, apprehendit fructus
palmæ, non quos palma habuit ex ſe,
ſed ex uite in palmam extenta. Qua-
re ergo dicit ipſa uitis, Apprehendam
fructus eius, & non potuit dicere meos:
cum palma fructum habuerit à uite,
non uitis

non uitis à palma? Xp̃s non habuit hũc
fructum ſine palma, imò & p palmã.i.
p crucem: qa ſi Xp̃s crucifixus nõ eſſet,
non fuiſſet ſecuta redemptio. Apprehẽ-
dit ergo Xp̃s fructum crucis illum ꝓfe-
cto, quem ipſe p crucem fuerat opatus.
Sed habet hic botrus grana multa. ſ. im
pletionem ſcripturæ, uictoriã de diabo
lo, reſurrectionis gl'iam, aſcenſionis mi-
rabilem eleuationem, donorꝶ ſpũs ſc̃ti
miſſionẽ. De impletione ſcripturæ ipſe
dñs teſtimonium phibet dicens Petro,
Calicem quem dedit mihi pr̃, nõ uis bi-
bam illum? Quõ ergo implebunt̃ ſcri-
pturæ? qa ſic oportet fieri. Et in alio lo-
co, Nõne oportuit adimpleri oĩa, q̃ ſcri
pta ſunt in lege & ꝓphetis, & pſalmis
de me? Victoria đ diabolo, & ſi alio mõ
potuit, tñ alio mõ impleri non debuit.
Multum.n. deſipit, q ſapiam dei & dñi
aliud aliqd putat, niſi id qđ p̃ſtãtiſſimũ
fuit, ordinaſſe. Neceſſarium fuit eum p
hoĩem uinci, & p lignum, q hoĩem uice-
rat p lignum: ut unde mors oriebat̃, inde
uita reſurgeret, & q in ligno uincebat,
ĩ ligno quoq; uinceret̃. Qr̃ aũt p hoĩem
q erat deus, & non p ſimplicem hoĩem,
ſatis manifeſtum eſt: qa oẽs hoĩes pc̃tõ
erant obnoxij, & nõ poterat qſq; aliorꝶ
ſoluere uincula, q ſeip̃m ſoluere nõ uale
bat. Xp̃s.n. fortis, qui originali pc̃tõ ni-
hil debebat, eò qđ ſingulari priuilegio
naſcendi ſine oĩ carnali concupiſcentia
cõceptus erat, q ſolus eſt ĩter mortuos
liber, ſolus à morte poterat mortuos li-
berare, ſicut ait Ap̃ſ: Non habebat ne
ceſſe ꝓ ſe offerre ſacrificium, quẽadmo-
dum alij ſacerdotes, tam pro ſua, q̃ pro
ppl̃i ignorantia. Si aũt q̃rit̃ qr̃ deus
potius p ſe, q̃ p aliquam aliam creatu-
ram hoĩem uoluerit liberare, poſſumus
hoc qdem charitati eius imputare quã
ut nobis cõmendaret, non ſolum incar-
natus, ſed & mortuus eſt ꝓ nobis. Tra
didit nihilominus p hoc formam chari-
tatis, ut parati ſimus cum neceſſitas ex-
egerit pro fr̃ibus ar̃is aĩas nr̃as ponere,
cum regem nr̃m pro nobis aĩam poſuiſ
ſe uidemus. Eſt & adhuc alia rõnabilis
cã qr̃ p dñm redempti ſumus. ſ. qa ne-
quaq; decuit nos p alium reformari, q̃
p eum, p quem formati eramus. Plus.n.
excitat nos ad charitatem reformatio,
ſicut ſæpius ſupra dc̃m eſt, quam forma
tio. Si ergo p alium quam p ip̃m p quẽ
ſumus formati, reformati eſſemus: plus
reformatori nr̃o q̃ formatori debere-
mus, & ſic plus diligeremus creaturam
q̃ creatorem, qđ eſſet inconueniens. Vt
ergo incitaret nos ad diligendum ip̃m
ex toto corde, ex tota aĩa, & ex oĩbus
uiribus nr̃is, impendit nobis qdquid de
buit creando & recreando nos optim⁹
deus c⁹ bñficijs non cõicat alienus. Fru
ctum igr̃ redemptionis nr̃æ toto deſide
rio complectamur, & ſæpius imo ſine
intermiſſione ad memoriam reuocãtes
latentẽ in ipſo dulcedinem lingua intel
lectus nr̃i deguſtemus, & in uaſe memo
riæ nr̃e recondamus ſanguinem h⁹ uuę
meraciſſimũ, ſanguinẽ inq; rubicũdi Ie-
ſu: qa factus eſt nobis redemptio, qa p
ip̃m ſaluati & liberati ſumus. His flori-
bus, hoc fructu quo redempta eſt à ty-
rãnide dæmoniaca iugiter reficiẽda eſt
fidelis aĩa, ne in hoc tædioſo deſerto de
ficiat, in quo ſine rege, ſine intermiſſio-
ne laborat ſuſpirãs ad illã terram lacte
& melle manantẽ, & cum ſponſa ꝓcla
mans, Fulcite me florib. ſtipate me ma
lis: qa amore langueo. Nõ ignorat iſta
qs & qualis fuerit fructus uitis ligni ui-
tæ Ieſu Xp̃i. Nõnunq;.n. lectum cõſciæ
nr̃æ floribus uirtutum & paſſionis ſpon
ſi ſui reſperſerat quæ eidem in eodem
Cantico amoris proclamat: Lectulus
noſter floridus, non de alienis, ſed de
tuis floribus dulcis Ieſu. Veni ergo &
agnoſce tuos flores: requieſce in lectu-
lo tuis floribus adornato. His ergo
floribus petit à ſocijs ſponſi, ab annun-
ciatoribus uerbi dei ſe ſponſa fulciri:
ſciens profecto quid uirtutis habeant,
qualem effectum operentur in ipſa ta-
les flores p miniſtrum uerbi ad memo-
riam reuocati, quantũ ipſam in tentatio
nibus & periculis præſentis uitæ con-
fortent, quantum ad ſupnæ p̃riæ deſide

rium accendant, nec dubito qn eadem
ſponſa in ortum ſctāꝝ ſcripturaꝝ ſui
ſponſi qñq; fuerit introducta, ubi ꝓcul-
dubio lignum uitæ uitē ueram inuenit,
cꝰ alacriter fructum apphendit uoluēs
in mente ſua & reuoluens & intuens di
ligenter, ac ꝑſpicaciter q̄lem ex ardore
dilecti ſui, imò ex ipſo dilecto fuerit fru-
ctum cōſecuta: ſenſitq; infallibil'r, quā-
tum amoris ei debeat. quantum ad oīa
pericula ſuſtinenda merito debeat con
fortari guſtato ſpū fructuoſiſſimo, quē
ex arbore tam dilecta ſuſcepit. Optat
ergo ſibi ſæpius ad memoriam reuoca-
ri hos flores & hunc fructum: qa & il-
lis fulciri, ne cadat: & his ſtirpari, ne ali-
quo mō moueat̃, exorat: ſciens nimiꝝ
qd uirium habeant & illoꝝ odor & hꝰ
ſapor: Qđ aūt addit, Quia amore lan-
gueo, qd eſt, niſi qđ ſponſa deſiderio ſu
pernæ pr̄iæ accenſa dilationem diutur-
nam nō patit̃? Vñ in eodem, Filiæ Ierl'm
nunciate dilecto, quia amore langueo.
Quis eſt amor iſte tam ualidus & lan-
guorē inducens? Nunqd non eſt amor,
de quo ſcriptum eſt: Fortis eſt ut mors
dilectio? Qualis eſt iſta fortitudo, q̄ in-
firmitatem inducit? Rñdeant illi q in li-
bro expientiæ hꝰ qōnis ſolutionem ple
gerunt. Experientiæ dixi. Et qr̄ nō ſapię
quæ à ſapore dicta eſt? Qui ergo in li-
bro ſapīæ legerunt. i. qui ſaporem inter-
nū experti ſunt, dicant & doceant nos:
qs ſit iſte amor, q cū ſit fortis ut mors,
facit amantes languere uſq; ad mortē:
qa in morte hꝰ corporis & non ante ſa-
nanẽ. Poſſent qdem medio tp̄e dum in
uita hac mortali ſiue in hac morte uita-
li degunt, dilecti ac deſiderabilis florib.
& fructib. conſolari, at non ſatiari, do-
nec ueniat dies quem cū ꝓpheta deſi-
derant dicentes, Satiabor cum apparue
rit gl'ia tua. Et in alio loco, Adimplebis
me iucunditate cū uultu tuo: delectatio
nes in dextera tua uſq; in finem. De qua
dextera alias legit̃: Læua eius ſub capi-
te meo, & dextera illius amplexabitur
me. Et uide q̄; bñ iſta authoritas cum
ſuperiorib. concordat; ut lęua dilecti ap

pellet̃ recordatio illius charitatis, q̄ nul
la maior eſt q̄; ea q̄ poſuit aīam ſuam ꝓ
amicis ſuis. In dextera uero btām dei ui
ſionem, quam ꝓmiſit amicis ſuis & gau
dium de pñtia diuinæ maieſtatis. Meri
to illa dei & deifica uiſio, illa diuinę pñ-
tiæ ineſtimabilis dilectio in dextera de-
putat̃, de q̄ delectabil'r canit̃: Delecta-
tiones in dextera tua uſq; in finem. Me-
rito in lęua memorialis illa & ſp memo
randa dilectio collocat̃: ut donec tranſ-
eat iniqtas ſup eam, ſponſa reqeſcat &
recūbat. Merito ergo læua ſponſi ſub
capite ſponſę ſup quam uidelicet caput
ſuum inclinata ſuſtentet. i. uenientis ſuę
intentione incuruet̃, ne inclinet̃ ad car-
nalia & ſcl'aria deſideria, quia corpus
qđ corrumpit̃, aggrauat aīam, & depri
mit terrena inhabitatio ſenſum multa
cogitantem. Idem ergo p flores & fru-
ctum nr̄æ uitis & p læuam ipſius ſponſi
figurat̃: languoris aūt ſanatio p dexterā
eius. Per hos ergo flores & fructū ui
tis nr̄æ non petunt ſe fulciri, nec aliena
dilectione gl'iant̃ ſe ſuſtentari, qui ſpem
& fiduciam ſuam non in rebus caducis
poſuerunt: ſed illa tm̄ aīa quæ modo ꝓ
amore & deſiderio dilecti corporalibꝰ
& mundanis curis langunt, imò & mo
rit̃, cui & dr̄: Quæ eſt iſta quæ aſcendit
de deſerto delicijs affluens, innixa ſuper
dilectū ſuū? De deſerto qppe hꝰ mundi
aſcendit, q̄ cor ſuum cum corde dilecti
in ea charitate cōnexuit, q̄rens ea q̄ ſur
ſum ſunt, nō q̄ ſup terrā. Vñ delicijs uir-
tutū affluit tanq̄; unguento delibuta di
uerſoꝝ aromatū, q̄ de dilecti paradiſo
collegit, ſequēs eū q ꝓ ea paſſus ſuū ipſi
reliqt exemplum. Vñ & bñ dr̄, Innixa
ſuper dilectum ſuum, non ſuper homi-
nem: quia maledictus homo qui confi-
dit in hoīe, & ponit carnem brachium
ſuum, nec ſup aliquas res terrenas quæ
oīa reputauit quaſi ſtercora, ut Xp̄m lu
crifaceret. Talis ergo aīa quæ nunc flo-
ribus & fructu uitis uerę ſpōſi ſui fulcit̃,
q̄ mō p̄amore illius lāguet uſq; ad mor
tem dicēs cū Iob, Deſperaui, neq̄; iam
ultra uiuā, talis inq̄; poſt hæc ſpōſi dul-

ciſſima dextera ineffabil'r amplexari, et
fructu æternæ iucunditatis ſatiari mere
bit̃, languore non ſolum ſanato, ſed &
aucto. Sanabit̃. n. languor intolerabilis
deſiderij in ꝑfruitione iucundiſſima dile
cti deſiderati, non tñ auferet̃, imò auge-
bit̃ idem deſiderium: ſed tūc non erit lā
guor, ſed depulſio faſtidij cū deſiderās
pleniſſime ſatiabit̃ deſiderato, & ſatia-
tus diſcet in ſatietate deſiderare mutua
& interminabili & inexplicabili gña-
tione, deſiderio gñante ſatietatem & ſa
tietate deſiderium pariente. ſed iam re-
uertamur ad uuam. Eſt tertium granū ī
botro redemptionis nr̄æ dñica reſurre-
ctio q̄ quantum habuit habeatq; dulce
dinis, qs explicet? Ponat aliquis tñ ſiqs
pōt, in corde ſuo magnitudinem ineffa-
bilem illius btiſſimæ & triſtiſſimæ paſ-
ſionis: uideat quanto deſperationis mœ
rore illa dilectoꝝ paſſi Ieſu corda ꝑcuſ
ſa fuerūt, uideat illaꝝ fidelium mulieꝝ
lamentationes q̄ dulciſſimum Ieſum ad
paſſionis locum euntem cum ſibi crucē
baiularet & cum dulciſſimam aīam ex-
piraret, non deſeruerunt. Videat p̄cipuè
illā tunc ſpectantem mulierculam, nūc
uero mundi dñam, mr̄em dñi, quā acu-
tus doloris gladius aīam eius ꝑtrāſierit.
Videat totius mundi machinam fabri-
catori ſuo compatiētem tetra caligine
inuolutam. Videat inq̄; hæc & tantę tur
bationi ſerenitatem tertiæ diei, & inſpe
ratā lætitiam lætiſſimæ reſurrectionis,
annectat recogitetq; ꝓpenſius cū quā-
ta exultatione ſuſcepint dñm à mortuis
reſurgentem, quem cum ingenti triſti-
tia uiderant morientem. Vide, cū quāta
iucunditate recompenſauerit in reſurre
ctione diſcipulos ſuam triſtitiam illā &
ſctiſſimā extremæ comeſtionis ſuæ cœ-
nam in q̄ dixit, Non bibam amodo de
gñatione uitis, donec bibam illam uo-
biſcum nouam. Ecce iam nunc reſurre
xit in gl'ia uitis uera: comeditq; & bibit
cū eiſdē diſcipulis cū gaudio maximo
ꝓculdubio, ſeq; dubitantib. aliquib. ui-
dendum pariter & tangendū exhibuit.
Nec putet qſq;, qđ reſurrexerit ad gau-

dium ſolis diſcipulis, imò & reſurrexit
nobis & toti mundo beatificans oēs, q
quamuis non uideant, credunt tñ ip̄m
paſſum fuiſſe pp̄ delicta nr̄a, & reſurre-
xiſſe pp̄ iuſtificationem nr̄am: qbus do
cemur, qm̄ ſi ſocij fuerimus paſſionis, eri
mus & reſurrectionis: & ut non dubi-
temꝰ mortalia corpora nr̄a reſurrectio-
nis gloria ſublimanda, cum caput nr̄m
morte turpiſſima condēnatum reſurre-
xiſſe credamus. Nam ſicut in Adā oēs
moriunt̃, ita & in Xp̄o oēs uiuificabun
tur. Primitiæ. n. dormientium Xp̄s; de-
inde hi q ſunt Xp̄i, in aduentu eius q ad
exemplum Xp̄i reſurgētis ad gl'iam ul-
tra non morituri reſurgent. Eſt & aſcen
ſio granum in botro redemptionis per
paſſionem factæ, dulce qdem granum
plurimum in ſe continens dulcedinis, fa
ciens gaudium cœlis & terris. Quis. n.
dubitet gaudiū magnū fcm̄ diſcipulis:
cum eū ut hoīem uiderent cœleſtia pe-
netrantem? Stabant aīs ſil' & cordibus
in cœlum erectis, animi ſui gaudium nō
capientes: ſed in uoce iubilationis eunti
dño gratulantes. Exultauit ꝓculdubio
& cœlum, oēs uidelicet angeloꝝ chori
purpurato ſuo dño nr̄ę carnis trabea oc
currentes & ſūma cum laude ſūmum
ſuſcipientes uictorem. Qđ ſi in unius iu
ſti ſiue martyris aīæ aduentu oīs ange-
loꝝ exultat chorus, quantum putas, in
ſingularis ſui imꝑatoris aduētu oīm or
dinum ſpūs exultaſſe? Humano igit̃ in-
tellectu ad hꝰ laudis & gaudij magnitu
dinem ſuccūbente, gaudeamus & nos
dulcedinem hꝰ grani recolēdam admi-
rando, diligēdo ſugamus, exultantes in
ſpū ſctō ꝓ eo q̄ carnis nr̄æ portio ī dul
ciſſimo dño ī ſūmo trinitatis throno ex
cellētiſſime ſit collocata intēdētes aīos
nr̄os quātū poſſumꝰ, poſt ip̄m & ī ip̄m,
ipſi ī humilitatis ſpū ſupplicātes, q̄tinꝰ
nos poſt ſe trahere dignet̃, ut ī odore un
guētoꝝ ipſiꝰ currētes ī illa cellaria, ī illā
ſup̄mā apothecā aromatū, ī illa īteriora
ſctā ſctōꝝ mereamur ītroduci, quo ipſe
Xp̄s caput nr̄m p̄ceſſit. Quintum botri
nr̄i granū miſſio ſpūs ſcti eſt. Quis uinū

iucũdiſſimũ huius grani ualeat explica
re? Vinum inq̃ & ſi magis placet, mu-
ſtum. Mox.n. accepto ab Apl'is & aliĳs
ꝗ cum eis erant expectãtib. ſpũ ſctõ in-
ebriati ſunt: eructauerunt uerbum bo-
num, loquebant̃ uariĳs linguis magna-
lia dei. Añ timore abſconditi, nunc cu-
currerunt foras: non iam timuerũt aquã
ppl'i frementis charitatis igne ſucceñſi.
Tunc ꝓ certo expiẽtes uerꝝ eſſe, ꝗ ſcri-
ptum eſt: Aquæ multæ non potuerunt
extinguere charitatẽ, & flumina nõ ob-
ruerunt illam. Irruerũt.n. in eos flumina
ptãtum, fluxerunt aquæ ppl'oſæ multi-
tudinis: flauerunt uenti ac ꝓcellæ cõmi
nationem uerborꝝ, & ignis charitatis
non eſt extinctus: imo ẽt auctus eſt. Ibãt
.n. Apl'i gaudentes à conſpectu conciliĳ,
qm̃ digni habiti ſunt ꝓ noĩe Xp̃i contu
meliam pati. Eſt aũt auctus ignis chari-
tatis, pluribus ꝑ eorꝝ p̃dicationem ac-
cenſis, & eadem qua ipſi ardebant, iu-
cunditate ſuccenſis. Sed qđ aiebant Iu
dei oĩm bonorꝝ increduli? Muſto, iq̃ũt,
pleni ſunt: mentientes & ignorãtes uerꝝ
dixerunt. Muſto qppe illo nobiliſſimo
charitatis dei, imo charitate deo repleti
erant, inflãmante ad amorem, & cõfor
tante ipſos contra timorem. Vnde ſicut
muſtum non patit̃ ſe contineri à uaſe,
niſi foramẽ habeat, uñ ꝓrumpat: ſic ab
iſtorꝝ corde ꝑ ora eorꝝ ſe muſtum ſpũs
ſcti manifeſtauit loquentia magnalia
dei, cum mirabili eloquentia. Nõ.n. im-
pedit, ſed expedit linguam hauſtus mu
ſti hꝰ: ut illud poeticum uerꝝ inueniat̃,
Horatius. Fœcundi calices, quem non fecere diſer
tum? Fœcundus uero calix dñi & præ-
clarꝰ inebriauerat eos: qa ſicut ait Apl's:
Charitas dei diffuſa erat ĩ cordib. eorꝝ.
Sed uñr uerbis nr̃is uerba Petri contra-
ria, qui hauſtu noui muſti audax factus
iam non ſolum non timuit uerba mu-
lieris cuiuſq̃, ut añ: ſed nec uerba princi-
pum. Hic ergo obĳciens ſe in mediũ di-
xit diſcipulos ebrios non à uino: ſed au-
diamus uerba ipſius optime diſtincta.
Nõ.n. inqt, ſicut uos æſtimatis, hi ebrĳ
ſunt. Nõ.n. muſto terreno ebrĳ ſunt, ſic-

ut uos putatis, ſed cœleſti ſpũ. Hauria-
mus igr̃ & nos chariſſimi de uino iucũ-
diſſimo grani hꝰ. Qđ ſi uel in quo hau-
riamus. ſ. uas intellectus non hẽmus, cur
ramus cũ plena fiducia ad ſingularem
nr̃m ac ꝓuidum conditorẽ, cꝰ figmentũ
ſumus, oremuſq̃ ut uas formet ĩ anima
nr̃a hꝰ dulciſſimi muſti capax: ut nr̃o cõ
ſolatore ſpũ gr̃æ ſeptiformis accepto
multiformes tentatoris aduerſarĳ nr̃i
laqueos euadamus, & pedes affectuũ
nr̃orꝝ in compedes ſapiæ inĳciamus, ut
cum ipſa ſapia colligati uinculis chari-
tatis indeſinenter & indefeſſe curramꝰ
poſt illam, donec ad ſaporis ipſius ple-
nitudinẽ attingamus, ubi iam non ꝑ ſpe
culum & in ęnigmate, ſed facie ad faciẽ
regem nr̃m in decore uideamus, & ſic-
ut ſumus cogniti cognoſcamus. Hic.n.
aduertendum puto, qđ uitis nr̃æ fructꝰ
& comedit̃ & bibit̃. Maſticat̃.n. uua,
bibit̃ uero uinum: qđ in uino continet̃
& in utroq̃ uſu iucunditas eſt, ſed in ui-
no & iucunditas & utilitas ꝓlixior eſt,
qđ ad botri hꝰ de quo locuti ſumus frui
tionem mihi pertinere ur̃. In p̃nti.n. uita
hũc botrum maſticamus, cũ ſuauitatẽ,
iucũditatem, & utilitatem nr̃æ redem-
ptionis dentib. intellectus nr̃i diſcuti-
mus cum reſurrectionis potentiã, aſcen
ſionis gl'iam, & aduentus ſpũs ſcti utili-
tatẽ in cordis nr̃i conſideratione uerſa-
mus tanq̃ uuas ĩ ore, fitq̃ de his nõnũ-
quã aliq̃ lætitia cordi nr̃o. Erit aũt Xp̃s
poſtq̃ ceſſauerit tp̃s. i. mutabilitas tꝑm,
qñ hæc iam non comedemus, ſed bibe-
mus, inæſtimabilẽ de his ꝑpetuam læti
tiam conſecuti. In comedendo.n. aliqs
labor eſt: qđ uero bibit̃, ſine labore re-
cipit̃. Vñ ꝑ comeſtionẽ delectatio q̃cũ-
que, uel q̃liſcũq̃, uel quantacũq̃ q̃ ſine
corꝑe nõ ꝑcipit̃: ſed ſꝑ aggrauat aĩam.
Per potũ uero ſine labore acceptũ illius
loci & tꝑis gaudia ſignãt̃, ubi & qñ iã
nõ erit luctꝰ, neq̃ clamor, ſed nec ullus
dolor, qm̃ hæc oĩa trãſierũt. Et ipſe ab
ęterno ſtabilis, ꝗ ꝓ nob̃ ne uelut umbra
trãſiremꝰ, trãſiẽs factus fuit, miniſtrabit
nob̃, ibi ẽt tũc iã ñ cũ labore & timore
& impedimento

& impedimento corporis mortis huius
comedemus, ſed cũ magna iucunditate
bibemus uinũ redẽptionis nr̃ę, & ſcđm
naturã nobile uinũ. q̃tò plꝰ biberimus
licet ſaturemur, tanto plus ſitiemus ad-
mirãtes & laudãtes ſine termino & ſine
intermiſſione bonitatẽ admirabilẽ redẽ
ptoris nr̃i, quã in fructũ redemptionis
nr̃æ circa nos uoluit exhibere. Et uide,
ſi non iſta dr̃ia cibi & potus nobis ĩ uer
bis ſponſi in cãtico amoris commẽdat̃
cum ait: Comedite amici & bibite &
inebriamini chariſſimi. Præmonet.n. co
medere qđ utiq̃ ad p̃ntem uitã ꝑtinet,
in qua ſicut diximus contẽplatio labo-
ri actionis admiſta eſt. In futura uero ui
ta, q̃ omni actione caret gaudio tanquã
poculo ꝑfruemur. Bibemꝰ.n. & inebria
bimur ab ubertate domus dei, & torrẽ
te uoluptatis eius potabimur iam nos
tunc eſſe regis & ſpõſi nr̃i chariſſimos
liq̃do cognoſcẽtes, cũ aqua oĩs laboris
& actionis terrenæ in uinũ diuinæ con-
tẽplationis cõmutabit̃, implebunturq̃
oẽs hydriæ uſq̃ ad ſummum. Oẽs.n. im
plebunt̃ in bonis domus dñi: cũ ille deſi
derabiles nuptiæ ſponſi. i. xp̃i, & ſpõſę. i.
ul'is eccleſiæ celebrabunt̃. Biberurq̃ in
ſumma lætitia cordis oĩum clamãtium
dño & dicentiũ: Tu bonũ uinũ ſeruaſti
uſq̃ adhuc. Nos aũt dicimus hãc læti-
tiã ꝑ cibũ ſignãri, cũ ſcriptũ ſit: ut eda-
tis & bibatis ſuꝑ mẽſam meã in regno
meo, *licet* expoſitio p̃cedentis authori-
tatis ẽt in hac poſſit locũ obtinere. Si ue
ro aſſerat aliqs indignũ fore, ut tanta ui
tis tm̃ laborata et laborãs unum tm̃ bo
trũ ꝓduxerit, põt ſi uult ea q̃ nos grana
appellamus, botros appellare, & ſingu
lis aliq̃ granorꝝ multitudinẽ adiũgere.
Veruntñ nõ irrationabil'r ĩ p̃nti botros
uitis innumeros inueniemus, ſi oẽs ec-
cleſias, oĩa monaſteria, oẽs cõgregatio-
nes q̃ in uniuerſa eccleſia ſunt, uolumus
intueri. Hos.n. botros qs ꝓduxit, niſi ui
tis nr̃a? Nã & xp̃s & eccleſia uitis una
ſunt: ſicut unũ corpus ſingulæ cõgrega
tiones, ſinguli botri, grana uero ſingu-
laritatem exprimunt perſonarꝝ, & non

incõuenienter, ut mihi ur̃. Nam ꝑ exte-
riorẽ follicl'm grani ſiue uuæ corpus ex-
primit̃, ꝑ nucleos oſſa, ꝑ liquorẽ aĩa figu
rat̃ uel ſanguis ꝗ eſt ſedes aiæ. In morte
hoĩs aĩa à corꝑe, tanq̃ uinum de acino
exprimit̃: & ſi dignũ fuerit, in regale de-
fertur cellariũ paradiſi cœleſtis, ut gau-
diũ fiat regi cœleſti & conuiuis ſuis bea
tis ꝗ ad nuptias agni uocati ſunt & ꝑue
niũt. Bibit.n. & ipſe ſpõſus uinũ ꝓpriũ
de uite ſua & uinea ſua eccleſia. ſ. cuius
& ipſe caput eſt. Bibet & ipſe ſanguinẽ
uuarꝝ meraciſſimũ. ſ. aĩas ſctõrꝝ expreſ-
ſas, & ſeparatis ab acinis ĩ torculari cru
cis, in labore & ſiti, in frigore & nudita
te, in uigilĳs multis, & aliĳs exercitĳs ſpi
ritualibus. Bibet has. i. ſibi delectabil'r
incorporabit faciẽs ut unus ſpũs ſecum
effectu cũ ipſo & in ipſo à cũctis de cæ
tero laborib. requeſcant. Timeant & ca-
ueãt ſibi illa putrida grana, frẽs falſos ꝑ-
uerſos Chriſtianos dico, ꝗ in ſe uinũ nõ
cõtinent ſed uenenũ, ꝗ in torculari cru-
cis p̃mi nolũt, & in labore hoĩum non
ſunt. Caueant inq̃, dum tp̃s eſt, ne por-
cis. i. diabolis deuorandi proĳciant̃: qa
in cellaria regia nõ niſi ꝑ torcular crucis
iter eſt. Reſtabit nobis dicere de ſcđis
floribus uitis nr̃æ, & de fructibus illorꝝ
ſcđm quod ſcriptũ eſt: Et refloruit caro
mea, qđ de reſurrectione dici nullus eſt
ꝗ ambigat: cuius fructus erit gl'ia reſur
rectionis ſcđæ, ſed nos magis legẽtem
uolẽtes ſcientẽ relinquere, q̃ faſtidientẽ,
hic huic ſermoni terminũ imponimus
parati emẽdare, demere, & mutare ſic-
ubi cõtra fidẽ & contra ſacras ſcriptu-
ras aliqđ diximus, in oĩbus gr̃as humil'r
agẽtes ei qui gratuita gr̃a ſua nos edo-
cuit, qui apit os mutorꝝ et linguas infan
tium diſertas facit, noĩ cuius nouũ prin
cipium opuſculi huius finemq̃ cõſecra
mus optimo & dulciſſimo Ieſu, Amen.

Finit tractatus de paſsione domini ſuper Ego ſum uitis uera, editus à beato Bernardo.

B. PATRIS B. PRIMI quondam abbatis Clarguallenſis cœnobij rhythmica oratio ad unumquodlibet mẽbrorum xp̃i patientis, et à cruce pendẽtis.

Ad pedes.

SAlue mundi ſalutare,
Salue, ſalue Ieſu chare,
Cruci tuæ me aptare
Vellem uere, tu ſcis quare,
Da mihi tui copiam.
Acſi præſens ſis, accedo,
Imò te præſentem credo:
O quàm nudum hic te cerno,
Ecce tibi me proſterno,
Sis facilis ad ueniam.
Clauos pedum, plagas duras,
Et tam graues impreſſuras,
Circumplector cum affectu,
Tuo pauens in aſpectu,
Tuorum memor uulnerum.
Grates tantæ charitati,
Nos agamus uulnerati,
O amator peccatorum,
Reparator confractorum:
O dulcis pater pauperum.
Quicquid eſt in me confractum,
Diſſipatum aut diſtractum,
Dulcis Ieſu totum ſana,
Tu reſtaura, tu complana
Tam pio medicamine,
Te in tua cruce quæro,
Prout queo corde mero,
Me ſanabis hic ut ſpero,
Sana me & ſaluus ero,
In tuo lauans ſanguine.
Plagas tuas rubicundas,
Et fixuras tam profundas,
Cordi meo fac inſcribi,
Vt configar totus tibi,
Te modis amans omnibus.
Dulcis Ieſu pie deus,
Ad te clamo licet reus,
Præbe mihi te benignum,
Ne repellas me indignum
De tuis ſanctis pedibus.
Coram cruce procumbentem,
Hoſq; pedes complectentem,
Ieſu bone non me ſpernas,
Sed de cruce ſancta cernas
Compaſſionis gratia.
In hac cruce ſtans directe,
Vide me ô mi dilecte,
Ad te totum me conuerte,
Eſto ſanus dic aperte,
Dimitto tibi omnia.

Ad genua.

SAlue Ieſu rex ſanctorum,
Spes uotiua peccatorum,
Crucis ligno tanquam reus,
Pendens homo, uerus deus,
Caducis nutans genibus.
O q̃ pauper, ô q̃ nudus.
Qualis es in cruce ludus,
Deriſorum iocus factus,
Sponte tamen, non coactus,
Attritus membris omnibus.
Sanguis tuus abundanter
Fuſus, fluit inceſſanter:
Totus lotus in cruore,
Stas in maximo dolore,
Præcinctus uili tegmine.
O Maieſtas infinita.
O egeſtas inaudita,
Quis pro tanta charitate
Quærit te in ueritate,
Dans ſanguinem pro ſanguine?
Quid ſum tibi reſponſurus,
Actu uilis, corde durus?
Quid rependam amatori,
Qui elegit pro me mori,
Ne dupla morte morerer?
Amor tuus amor fortis,
Quem non uincunt iura mortis.
O q̃ pia me ſub cura
Tua foues in preſſura,
Ne morſu mortis uulnerer.
Ecce tuo præ amore,
Te complector cum rubore:
Me coapto diligenter,
Tu ſcis cauſam euidenter,
Sed ſuffer & diſſimula.
Hoc quod ago non te grauet,
Sed me ſanet & me lauet,
Inquinatum & ægrotum,
Sanguis fluens hic per totum,
Vt non ſuperſit macula.

In hac cruce te cruentum,
Te contemptum & diſtentum,
Vt requiram, me impelle.
Et hoc imple meum uelle,
Facturus quod deſidero.
Vt te quæram mente pura,
Sit hęc mea prima cura,
Non eſt labor, nec grauabor,
Sed ſanabor & mundabor,
Cum te complexus fuero.

Ad manus.

SAlue Ieſu paſtor bone,
Fatigatus in agone,
Qui per lignum es diſtractus,
Et ad lignum es compactus,
Expanſis ſanctis manibus.
Manus ſanctæ uos auete,
Roſis nouis adimpleræ,
Hos ad ramos dure iunctæ,
Et crudeli ferro punctæ,
Tot guttis decurrentibus.
Ecce fluit circunquaque
Manu tua de utraque,
Sanguis tuus cupioſe
Rubicundus inſtar roſæ,
Magnæ ſalutis pretium.
Manus clauis perforatas,
Et cruore purpuratas,
Corde premo præ amore,
Sitibundo bibens ore
Cruoris ſtillicidium.
O q̃ large te exponis,
Promptus malis atque bonis:
Trahis pigros, pios uocas,
Et in tuis ulnis locas,
Paratus gratis omnibus.
Ecce tibi me præſento
Vulnerato & cruento:
Semper ægris miſereris,
De me ergo ne graueris,
Qui præſto es amantibus.
In hac cruce ſic extenſus,
In te meos trahe ſenſus,
Meum poſſe, uelle, ſcire,
Cruci tuæ fac ſeruire,
Me tuis apta brachijs.
In tam lata charitate
Trahe me in ueritate,
Propter crucem tuam almam,
Trahe me ad crucis palmam
Dans finem meis uitijs.
Manus ſanctæ uos amplector,
Et gemendo condelector.
Grates ago plagis tantis,
Clauis duris, guttis ſanctis.
Dans lacrymas cum oſculis.
In cruore tuo lotum
Me commendo tibi totum.
Tuæ ſanctæ manus iſtæ
Me defendant Ieſu Chriſte,
Extremis in periculis.

Ad latus.

SAlue Ieſu ſumme bonus,
Ad parcendum nimis pronus:
Membra tua macilenta,
Quàm acerbe ſunt diſtenta,
In ramo crucis torrida.
Salue latus ſaluatoris,
In quo latet mel dulcoris,
In quo patet uis amoris,
Ex quo ſcatet fons cruoris,
Qui corda lauat ſordida.
Ecce tibi appropinquo,
Parce Ieſu ſi delinquo.
Verecunda quidem fronte,
Ad te tamen ueni ſponte,
Scrutari tua uulnera.
Salue mitis apertura.
De qua manat uena pura,
Porta patens & profunda,
Super roſam rubicunda,
Medela ſalutifera.
Odor tuus ſuper uinum,
Virus pellens ſerpentinum.
Potus tuus, potus uitæ
Qui ſititis, huc uenite.
Te dulce uulnus aperi.
Plaga rubens aperire,
Fac cor meum te ſentire,
Sine me in te tranſire,
Vellem totus introire,
Pulſanti paude pauperi.
Ore meo te contingo,
Et ardenter ad me ſtringo,
In te meum cor intingo,
Et feruenti corde lingo,
Me totum in te traijce.
O q̃ dulcis ſapor iſte,

Qui te guſtat Ieſu Chriſte,
Tuo uictus à dulcore,
Mori poſſet præ amore,
Te unum amans unice,
In hac foſſa me reconde,
Infer meum cor profunde,
Vbi latens incaleſcat,
Et in pace conquieſcat,
Nec prorſus quenquam timeat.
Hora mortis meus flatus
Intret Ieſu tuum latus,
Hinc expirans in te uadat,
Ne hunc leo trux inuadat,
Sed apud te permaneat.

Ad pectus.

SAlue ſalus mea deus,
Ieſu dulcis amor meus,
Salue pectus reuerendum,
Cum tremore contingendum,
Amoris domicilium.
Aue thronus Trinitatis,
Arca latæ charitatis,
Firmamentum infirmatis,
Pax & pauſa fatigatis,
Homilium triclinium.
Salue Ieſu reuerende,
Digne ſemper inquirende,
Me præſentem hic attende,
Accedentem me ſuccende,
Præcordiali gratia.
Pectus mihi confer mundum,
Ardens, pium, gemebundum,
Voluntatem abnegatam,
Tibi ſemper conformatam,
Iuncta uirtutum copia.
Ieſu dulcis paſtor pie,
Fili dei & Mariæ,
Largo fonte tui cordis,
Fœditatem meæ ſordis,
Benignę pater dilue.
Aue ſplendor & figura,
Summi dei genitura,
De theſauris tuis plenis,
Deſolatis & egenis
Munus clementer proflue,
Dulcis Ieſu Chriſti pectus,
Tuo fiam dono rectus,
Abſolutus à peccatis,
Ardens igne charitatis,
Vt ſemper te recogitem,
Tu abyſſus es ſophiæ,
Angelorum harmoniæ
Te collaudant: ex te fluxit:
Quod Ioannes cubans ſuxit:
In te fac ut inhabitem.
Aue fons benignitatis,
Plenitudo deitatis
Corporalis in te manet:
Vanitatem in me ſanet,
Quod tu confers, conſilium.
Aue uerum templum dei,
Precor miſerere mei:
Tu totius arca boni,
Fac electis me apponi,
Vas diues, deus omnium.

Ad cor.

SVmmi regis cor aueto,
Te ſaluto corde læto,
Te complecti me delectat,
Et hoc meum cor affectat,
Vt ad te loquar animes.
Quo amore uincebaris,
Quo dolore torquebaris,
Cum te totum exhaurires,
Vt te nobis impartires,
Et nos à morte tolleres?
O mors illa ꝙ amara,
Quàm immitis, ꝙ auara,
Quæ per cellam introiuit,
In qua mundi uita uiuit,
Te mordens cor dulciſſimum.
Propter mortem quam tuliſti,
Quando pro me defeciſti
Cordis mei cor dilectum,
In te meum fer affectum,
Hoc eſt quod opto plurimum.
O cor dulce prædilectum,
Munda cor meum illectum,
Et in uanis induratum,
Pium fac & timoratum,
Repulſo retro frigore,
Per medullam cordis mei
Peccatoris atque rei,
Tuus amor transferatur,
Quo cor totum rapiatur,
Languens amoris uulnere.
Dilatare, aperire,
Tanquam roſa fragrans mire,

Cordi

Cordi meo te coniunge,
Vnge illud & compunge.
Qui amat te, quid patitur?
Quidnam agat neſcit uere,
Nec ſe ualet cohibere,
Nullum modum dat amori,
Multa morte uellet mori,
Amore quiſquis uincitur.
Viua cordis uoce clamo,
Dulce cor, te nanque amo:
Ad cor meum inclinare,
Vt ſe poſſit applicare
Deuoto tibi pectore,
Tuo uiuat in amore,
Ne dormitet in torpore,
Ad te oret, ad te ploret,
Te adoret, te honoret,
Te fruens omni tempore.
Roſa cordis aperire,
Cuius odor fragrat mire,
Te dignare dilatare,
Fac cor meum anhelare
Flamma deſiderij.
Da cor cordi ſociari,
Tecum Ieſu uulnerari,
Nam cor cordi ſimilatur,
Si cor meum perforatur,
Sagittis improperij.
Infer tuum intra ſinum
Cor ut tibi ſit uicinum,
In dolore gaudioſo,
Cum deformi ſpecioſo,
Quod uix ſeipſum capiat.
Hic repauſet, hic moretur,
Ecce iam poſt te mouetur.
Te ardenter uult ſitire,
Ieſu noli contraire,
Vt bene de te ſentiat.

Ad faciem.

SAlue caput cruentatum,
Totum ſpinis coronatum,
Conquaſſatum, uulneratum,
Arundine ſic uerberatum,
Facie ſputis illita.
Salue cuius dulcis uultus,
Immutatus & incultus,
Immutauit ſuum florem,
Totus uerſus in pallorem,
Quem cœli tremit curia.
Omnis uigor atque uiror
Hinc receſſit, non admiror,
Mors apparet in aſpectu,
Totus pendens in defectu,
Attritus ægra macie.
Sic affectus ſic deſpectus,
Propter me ſic interfectus.
Peccatori tam indigno,
Cum amoris interſigno
Appare clara facie.
In hac tua paſſione,
Me agnoſce paſtor bone,
Cuius ſumpſi mel ex ore,
Hauſtum lactis cum dulcore,
Præ omnibus delicijs.
Non me reum aſperneris,
Nec indignum dedigneris,
Morte tibi iam uicina,
Tuum caput hic inclina,
In meis pauſa brachijs.
Tuæ ſanctæ paſſioni
Me gauderem interponi,
In hac cruce tecum mori:
Præſta crucis amatori,
Sub cruce tua moriar.
Morti tuæ tam amaræ
Grates ago Ieſu chare,
Qui es clemens pie deus,
Fac quod petit tuus reus,
Vt abſque te non finiar.
Dum me mori eſt neceſſe,
Noli mihi tunc deeſſe,
In tremenda mortis hora
Veni Ieſu abſque mora,
Tuere me & libera.
Cum me iubes emigrare,
Ieſu chare tunc appare:
O amator amplectende,
Temetipſum tunc oſtende
In cruce ſalutifera.

IVBILVS SANCTI BERNARdi abbatis *in commemorationem dominicæ paſsionis, qui & rhythmica conſtat modulatione.*

IEſu dulcis memoria
Dans uera cordi gaudia:
Sed ſuper mel & omnia
Eius dulcis præſentia.

Nil canitur ſuauius,
Nil auditur iucundius,
Nil cogitatur dulcius,
Quàm Ieſus dei filius.

Ieſus ſpes pœnitentibus
Quàm pius es petentibus,
Quàm bonus te quærentibus
Sed quid inuenientibus?

Ieſu dulcedo cordium,
Fons uiuus, lumen mentium
Excedens omne gaudium
Et omne deſiderium.

Nec lingua ualet dicere,
Nec litera exprimere:
Expertus poteſt credere,
Quid ſit Ieſum diligere.

Ieſum quęram in lectulo,
Clauſo cordis cubiculo:
Priuatim & in publico
Quæram amore ſedulo.

Cum Maria diluculo
Ieſum quæram in tumulo,
Clamoris cordis querulo,
Mente quæram, non oculo.

Tumbam perfundam fletibus,
Locum replens gemitibus:
Ieſu prouoluar pedibus,
Strictis hęrens amplexibus.

Ieſu rex admirabilis
Et triumphator nobilis,
Dulcedo ineffabilis,
Totus deſiderabilis.

Mane nobiſcum domine,
Et nos illuſtra lumine,
Pulſa mentis caligine,
Mundum replens dulcedine.

Quando cor noſtrum uiſitas,
Tunc lucet ei ueritas,
Mundi uileſcit uanitas,
Et intus feruet charitas.

Amor Ieſu dulciſſimus,
Et uerè ſuauiſſimus
Plus milies gratiſſimus,
Quàm dicere ſufficimus.

Hoc probat eius paſſio,
Hoc ſanguinis effuſio:
Per quam nobis redemptio
Datur, & dei uiſio.

Ieſum omnes agnoſcite,
Amorem eius poſcite,
Ieſum ardenter quærite,
Quærendo inardeſcite.

Sic amantem diligite,
Amoris uicem reddite,
In hunc odorem currite,
Et uota uotis reddite.

Ieſus author clementiæ,
Totius ſpes lætitiæ,
Dulcoris fons & gratiæ,
Veræ cordis deliciæ.

Ieſu mi bone ſentiam
Amoris tui copiam,
Da mihi per præſentiam
Tuam uidere gloriam.

Quum dignè loqui nequeam
De te, tamen ne ſileam:
Amor facit, ut audeam,
Cùm de te ſolum gaudeam.

Tua Ieſu dilectio,
Grata mentis refectio,
Replens ſine faſtidio,
Dans famem deſiderio.

Qui te guſtant, eſuriunt:
Qui bibunt, adhuc ſitiunt:
Deſiderare neſciunt
Niſi Ieſum, quem diligunt.

Quem tuus amor ebriat,
Nouit, quid Ieſus ſapiat
Quàm fœlix eſt, quem ſatiat:
Non eſt ultrà, quod cupiat.

Ieſu, decus angelicum,
In aure, dulce canticum:
In ore, mel mirificum
In corde nectar cœlicum.

Deſidero te milies
Mi Ieſu, quando uenies?
Me lætum quando facies?
Me de te quando ſaties?

Amor tuus continuus
Mihi languor aſſiduus,
Mihi mellifluus fructus
Eſt & uitæ perpetuus

Ieſu, ſumma benignitas,
Mihi cordis iucunditas,
Incomprehenſa bonitas,
Tua me ſtringat charitas.

Bonum mihi diligere
Ieſum, nil ultra quærere,

Mihi prorſus deficere,
Vt illi queam uiuere.

O Ieſu mi dulciſſime,
Spes ſuſpirantis animæ,
Te quærunt piæ lacrymæ,
Te clamor mentis intimæ.

Quocunque loco fuero,
Mecum Ieſum deſidero
Quàm lætus, cum inuenero:
Quam fœlix, cùm tenuero.

Tunc amplexus, tunc oſcula
Quæ uincunt mellis pocula:
Tunc fœlix Chriſti copula,
Sed in his parua morula.

Iam quod quęſiui, uideo:
Quod concupiui, teneo:
Amore Ieſu langueo,
Et corde totus ardeo.

Ieſus quùm ſic diligitur,
Hic amor non extinguitur:
Non tepeſcit, nec moritur,
Plus creſcit, & accenditur.

Hic amor ardet iugiter,
Dulceſcit mirabiliter,
Sapit delectabiliter,
Delectat & fœliciter.

Hic amor miſſus cœlitus
Hæret mihi medullitus,
Mentem incendit penitus,
Hoc delectatur ſpiritus.

O beatum incendium,
Et ardens deſiderium:
O dulce refrigerium,
Amare dei filium.

Ieſu, flos matris uirginis,
Amor noſtræ dulcedinis,
Tibi laus, honor numinis,
Regnum beatitudinis.

Veni, ueni rex optime,
Pater immenſæ glorię:
Affulge menti clarius.
Iam expectatus ſæpius.

Ieſu ſole ſerenior,
Et balſamo ſuauior.
Omni dulcore dulcior,
Cæteris amabilior.

Cuius guſtus ſic afficit,
Cuius odor ſic reficit,
In quo mens mea deficit,
Solus amanti ſufficit.

Tu mentis delectatio,
Amoris conſummatio,
Tu mea gloriatio,
Ieſu mundi ſaluatio.

Mi dilecte reuertere,
Conſors paternæ dexteræ:
Hoſtem uiciſti proſperè,
Iam cœli regno fruere.

Sequar te quocunque ieris:
Mihi tolli non poteris,
Quum meum cor abſtuleris
Ieſu laus noſtri generis.

Cœli ciues occurrite,
Portas ueſtras attollite:
Triumphatori dicite,
Aue Ieſu rex inclyte.

Rex uirtutum, rex gloriæ,
Rex inſignis uictoriæ,
Ieſu largitor ueniæ,
Honor cœleſtis patriæ.

Tu fons miſericordiæ,
Tu ueræ lumen patriæ
Pelle nubem triſtitiæ
Dans nobis lucem gloriæ.

Te cœli chorus prædicat,
Et tuas laudes replicat:
Ieſus orbem lætificat,
Et nos deo pacificat.

Ieſus in pace imperat,
Quæ omnem ſenſum ſuperat:
Hanc mea mens deſiderat,
Et ea frui properat.

Ieſus ad patrem rediịt,
Cœleſte regnum ſubiịt:
Cor meum à me tranſiịt,
Poſt Ieſum ſimul abiịt:

Quem proſequamur laudibus
Votis, hymnis, & precibus:
Vt nos donet cœleſtibus
Secum perfrui ſedibus, Amen.

EIVSDEM SANCTI PATRIS BERnardi *rhythmica oratio ad dominum Ieſum Chriſtum eiusq; matrem intemeratam uirginem.*

SVmme ſummi tu patris unice,
Mundi faber & rector fabricæ
Pietatis reſpectu deicæ

Peccatores afflictos reſpice
Pie pater.
Sūma ſummi tu mater filij
Clauem noſtri tenens auxilij
Foue tui lacte conſilij
Peregrinos huius exilij
Pia mater.
Conſolentur ô bone domine
Reſpirantes in tuo nomine,
Qui pro mundi tollendo crimine
Dignatus es naſci de uirgine
Matris pater.
Conſolenť ô bona domina
Sitientes tua ſolamina,
De qua ſola fœlice fœmina
Prædicanť hæc duo nomina
Virgo mater.
O figura patris ſubſtantię
Tu es ſplendor paternę glīę,
Tu es ueꝝ lumen iuſtitię
De quo manat totius gratię
Plenitudo.
O regina regni Dauidici
Tu es uirga floris dominici,
Tu es arca panis angelici
De quo noſtra meretur refici
Solitudo.
Virtus patris & ſapientia
Suauiter diſponens omnia
Tu & pater una ſubſtantia,
Aequus honor, eadem glīa
Eſt utriqꝫ.
Stella maris, regina ſeculi
Tu es mater illius paruuli,
Quem adorāt fideles populi
Semꝑ oēs & ſemper ſinguli
Et ubiqꝫ.
O' ſanctoꝝ ſancte mirabilis
Toti mundo deſiderabilis
Homo potens & deus humilis
Non eſt tibi, nec erit ſimilis
Deus meus.
O' ſanctaꝝ ſancta dulciſſima,
Sola tanto partu digniſſima,
Vt de tua carne mundiſſima
Naſceretur maieſtas maxima,
Homo deus.
Ieſu Chriſte, fons indeficiens,
Fons humana corda reficiens,
Te ſuſpiro te ſolum ſitiens,
Solus eris mihi ſufficiens
Fili dei.
Mater Chriſti, decus uirgineum,
Thronum ſedens ſuper æthereum
Nomen tuum ſapore melleum
Liquefacit affectum ferreum
Cordis mei.
Sūmum bonum plenum dulcedine,
Veꝝ lumen de uero lumine
Solo cuius audito nomine
Satiatur mira pinguedine
Cor iuſtoꝝ.
Sūmi boni reclinatorium,
Dulcis uini dulce cellarium,
Quod edulcans dulcedo dulcium
Prælegit ſibi in proprium
Rex cœloꝝ.
Patrum pr̄ præcelſe cæteris,
Reparator humani generis,
O' qui carnem pro nobis miſeris
Mulieris de carne pauperis
Aſſumpſiſti.
Matrum mr̄ & uirgo uirginum,
Apotheca ſalutis hominum
O' quæ munda de carne dñm
Sine carnis miſtura ſeminum
Concepiſti.
Audi precor, ô qui das grām,
Peccatoris huius miſeriam:
Et per tuam miſericordiam
Peccatoꝝ meoꝝ ueniam
Mihi dona.
Audi precor, ô plena grā
Peccatotis huius ſuſpiria
Et pro tua miſericordia
Deo meo me reconcilia
Mater bona.
Tibi pr̄ fac beneplacitum
Peccatoris iſtius gemitum:
Solue mei reatus debitum,
Quia malum prætendo meritum,
Et prætendi.
Tibi mr̄ fac acceptabilem
Peccatoris hanc uocem flebilem:
Redde mihi deum placabilem,
Ne ſe præſtet inexorabilem,
Quem offendi.
O' intacte fili puerperæ

Audi planctus animę miſeræ,
Quæ peccati iacens in puluere
Vt iumentum ſe computreſcere
Lamentatur.
O' intacta uirgo puerpera,
Ad te clamat mens mea miſera,
Quæ nephanda ſemper ad ſcelera
Ab ætate nunc uſqꝫ tenera
Effrænatur.
Pie pater errantem corrige,
Piam manum labenti porrige:
Iam de luto me fęcis erige,
Et in uiam tuoꝝ dirige
Mandatoꝝ.
Pia mater errantem uiſita,
Pio corde de me recogita,
Coram Ieſu benigno clamita,
Vt meoꝝ remittat debita
Peccatoꝝ.
Eſto nobis pater propitius,
Quoꝝ frater es atqꝫ ſocius:
Te laudamus, te benedicimus,
Adoramus atqꝫ diligimus
Mente tota.
Eſto nobis mater propitia,
Quoꝝ ſoror es atqꝫ ſocia
In tuaꝝ laudum præconia
Corda noſtra fac uoluntaria
Ac deuota.
Benedicte creator omnium
Benedicas mentes fidelium
Nomen tuum benedicentium
Mortis tuæ per beneficium,
Quos ſaluaſti.
Benedicta in mulierib.
Benedic te benedicentib.
Benedictis tuis uberib.
Qui dat eſcam eſurientib.
Hunc lactaſti.
Laus & honor ſit dei filio
Salus, uirtus & benedictio:
Benedicta ſit incarnatio,
Mors illius & reſurrectio
In æternum.
Benedictus ſit pater luminum,
Benedicta ſit uirgo uirginum:
Benedicat cor meum dominum,
Sitiatqꝫ fontem dulcedinum
Sempiternum, Amen.

PROSA RHYTHMICA MODVLA-
tione excurrens in laudem dominicæ natiui tatis, authore B. Bernardo Abbate primo Claræuallen. cœnobij.

LAetabundus
Exultet fidelis chorus
Halleluia.
Regem regum
Intactę profudit torus,
Res miranda.
Angelus conſilij
Natus eſt de uirgine
Sol de ſtella.
Sol occaſum neſciens,
Stella ſemper rutilans,
Semper clara.
Sicut ſydus radium:
Profert uirgo filium
Pari forma.
Neqꝫ ſydus radio:
Neqꝫ mater filio
Fit corrupta.
Cedrus alta Libani
Conformatur Hyſſopo,
Valle noſtra.
Verbum ens altiſſimi
Corporari paſſum eſt,
Carne ſumpta.
Eſaias cecinit,
Synagoga meminit:
Nunquam tamen deſinit
Eſſe cæca.
Si non ſuis uatibus,
Credat uel gentilibus,
Sibyllinis uerſibus
Hæc prædicta.
Infœlix propera,
Crede uel uetera
Cur damnaberis
Gens miſera?
Quem docet litera,
Natum conſidera:
Ipſum en genuit
Puerpera, Amen.

FINIS.

CONFESSIONIS

PRIVATAE FORMV- LA, QVAE B. BERNARDO *aſcribitur & uerè digna Bernardo.*

IN unione acerbiſſimi
doloris tui,q cām do-
loris mei aſſumpſiſti ,
& emendationem ꝓ
peccatis meis ſuſcepi-
ſti dñe Ieſu Chriſte,cũ
uniuerſitate dolentiũ,
uerè pœnitentium,& te in ueritate quæ
rentium, cõfiteor tibi oĩa peccata mea,
mala cõmiſſa,& bona omiſſa , uel non
purè aut neglig ẽter facta:ſicut tu ea me
lius noſti in numero,pondere & menſu
ra:& dies perditos uitæ meæ, in quib⁹
te offendi,& laudem tuam minui, & à
te ſũmo bono cecidi, & ꝓximum in ca
ſu traxi. Suſcipe ergo dñe de mea miſe-
ra uita reſiduum annoꝝ meoꝝ: pro his
uerò quos male uiuendo perdidi,qbus
perdite uixi,cor contritum & humilia-
tum deus ne deſpicias. Dies mei decli-
nauerunt,& perierũt ſine fructu. Impoſ
ſibile eſt ut eos reuocẽ: ſed placeat tibi,
ut recogitẽ illos in amaritudine animæ
meæ. Dñe,abyſſus profundiſſimus mi-
ſeriæ meæ abyſſum inuocat altiſſimæ
miæ tuæ. Ne contineas in ira miſeratio-
nes tuas , & fontem inexhauſtum miæ
tuæ circa me exſiccari ꝑmittas,ꝑꝑ pctã
mea, qui miſereris oĩum,& nihil odiſti
eoꝝ quæ feciſti,diſſimulans pctã hoĩm
ꝑꝑ pniam. Tuum eſt dñe,remittere pec
cata , miſerere mei, dum tp̃s eſt grãe &
miſerationis,& dum tp̃s eſt emendatio
nis , da mereri gloriam bñdictionis : ne
in die cõſũmationis, me feriat uerbum
maledictionis. Fac me quæſo dñe aſſue
ta mala relinquere & quæ tibi placẽt ,
peragere:& ſtudiũ qđ hucuſq; in pctĩs
exercui,te adiuuãte deinceps in tua uo-
luntate da ut exerceam:ut ubi abunda-
uit delictum,tua grã reabundet. Rogo
te ꝑꝑ temetip̃m, & per amorẽ piiſſimæ
mr̃is tuæ glorioſæ uirginis Mariæ, & ꝑ
interceſſionem oĩum ſctõꝝ tuoꝝ atq;
electaꝝ tuaꝝ, ignoſce oĩbus pctĩs, ne-
gligentiis & ignorantiis meis , & ne ꝑ-
das me cum oĩbus iniquitatibus meis,
neq; in finem iratus reſerues mala mea.
Recordare dñe Ieſu,quia tuum non eſt
perdere qdq; eoꝝ , quæ pr̃ tuus dedit
tibi , quin tibi ꝓprium eſt miſereri ſꝑ &
parcere, neminem perdere,ſed ſaluare.
Nam pr̃ tuus miſit te in mundum , non
ut iudices mundum,ſed ut uitam habea
mus per te ut ſis propitiatio nr̃a,& ad-
uocatus nr̃,non contra nos . Qđ.n.de-
buimus , tu ſoluiſti : qđ peccauimus,tu
luiſti:qđ neglex imus,tu ſuppleſti. Pro-
ficiat ergo nũc dñe & in extremis meis
plenaria,imò ſupflua ſatisfactio amariſ-
ſima mors tua & p̃tiũ inæſtimabile fu-
ſi ſãguinis tui,cõmemoratio ſatisfactio
nis tuę,uenerabile myſterium corporis
& ſanguinis tui qđ tibi quotidie offerẽ
in eccleſia, ꝓ ſalute fidelium ſeruoꝝ tuo
rum:in qua es tu ipſe ſacerdos & ſacrifi
cium,ille q offert pariter & cui offerĩ,&
hoc ip̃m qđ offerĩ,ad promerendam in
p̃nti gr̃am,quam non mereor:ad obti-
nendam in futuꝝ requiẽ & gl'iam, quã
tua amariſſima mors ĩpetrauit . Impfe-
ctũ meũ dñe Ieſu ocl'i tui uiderũt,ſed tu
pie miſericors & p̃ſtabilis ſup malitia ,
ne q̃ſo ĩputes mihi ad æternũ ſuppliciũ,
q oĩa ad ſũmũ & pfectũ bonũ optime ,
pfectiſſimè & ſapiẽtiſſimè p̃ordinaſti,et
ne ꝑmittas me deleri đ libro uitæ,ſed of
fer mihi portionẽ q̃ me cõtigit ĩ ſubſidiũ
tuę uidelicet p̃tioſę paſſiõis, ꝓ q̃ uoluiſti
hoĩem hr̃e tibi cohęredẽ ĩ terra uiuẽtiũ.
Te igr̃ dñe moueat & ĩclinet ad miam
hũanę fragilitatis cõſideratio,q noſti q̃
ſit hoĩs ſuba : & qđ nõ uanè cõſtitueris
hoĩem ſup terrã, & cõſerua me op⁹ tuæ
pietatis,ne incaſſũ circa ip̃m laboraue-
ris,ne'ue infructuoſa ſit in me ĩmaculati
cruoris tui effuſio. Tu q es purificationẽ
faciẽs pctõꝝ,p̃ſta,ut emũdatis ꝑ te pec
catoꝝ ſordib. illuſtratuſq; mẽtis acie co
gnoſcã te,teq; agnoſcẽs ĩ directiõe iugi
ter ad te tẽdã,ut fœlici tãdẽ exitu ad te
merear ꝑuenire Ieſu xp̃e de⁹ me⁹ & dñs
meus. Qui cũ pr̃e & ſpũ ſctõ uiuis,&c.

TABVLA HVIVS OPERIS.

De fide. Sermo I.
De ſpe. Sermo II.
De gratia. Sermo III.
De timore Dei. Sermo IIII.
De charitate. V.
De primordijs conuerſoꝝ. VI.
De conuerſione. VII.
Ce contemptu mundi. VIII.
De habitu. IX.
De compunctione cordis. X.
De triſtitia. XI.
De dilectione Dei. XII.
De dilectione proximi. XIII.
De compaſſione. XIIII.
De miſericordia. XV.
De exemplis ſctõꝝ. XVI.
De contentione. XVII.
De diſciplina. XVIII.
De obedientia. XIX.
De perſeuerantia. XX.
De uirginitate. XXI.
De continentia. XXII.
De fornicatione. XXIII.
De abſtinentia. XXIIII.
De ebrietate. XXV.
De peccato. XXVI.
De cõfeſſione pctõꝝ & pnia. XXVII.
De communione. XXVIII.
De cogitatione. XXIX.
De ſilentio. XXX.
De mendacio. XXXI.
De periurio. XXXI.
De detractione. XXXIII.
De inuidia. XXXIIII.
De ira. XXXV.
De odio. XXXVI.
De ſuperbia. XXXVII.
De iactantia. XXXVIII.
De humilitate. XXXXI.
De patientia. XL.
De concordia. XLI.
De tolerantia. XLII.
De infirmitate. XLIII.
De auaritia. XLIIII.
De cupiditate. XLV.
De paupertate. XLVI.
De murmuratione. XLVII.
De proprio. XLVIII.
De oratione. XLIX.
De lectione. L.
De operatione. LI.
De pſalmis & hymnis. LII.
De actiua & cõtemplatiua uita. LIII.
De curioſitate. LIIII.
De uigilantia. LV.
De prudentia. LVI.
Vt laicę mulieres uitentur. LVII.
Vt uirgo non diligat ſocietatem uirorum. LVIII.
Vt uirgo fugiat ſocietatẽ iuuenũ. LIX.
Vt uirgo nõ cõiungat̃ malis hoib⁹. LX.
Vt uirgo non ſuſcipiat dona uel lr̃as in occulto. LXI.
Vt uirgo cum deuotione reddat quod Deo promiſit. LXII.
Vt uirgo ſp̄ conſideret illud pp̄ quod uenit ad monaſterium. LXIII.
Vt uirgo non quęrat placere hoibus de pulcritudine ſui uultus. LXIIII.
Vt uirgo nõ rideat immoderate. LXV.
Vt uirgo non deſideret ciuitates uidere. LXVI.
De tentatione. LXVII.
De ſomnijs. LXVIII.
De breuitate uitæ. LXIX.
De morte. LXX.
De iudicio. LXXI.
De oratione. LXXII.
De obſecratione. LXXIII.

Finis tabulæ.

D. BERNARDI DOCTOris clariſſimi & abbatis Claręuallenſis, Ad ſororem ſuam, Modus bñ uiuendi: in quo cõtinetur oĩm uirtutum ſumma ad xp̃ianam religionẽ neceſſaria.

PROLOGVS.

CHariſſima mihi ĩ Xp̃o, ſoror, diu ẽ ꝙ rogaſti, ut ṽba ſanctę admonitionis ſcriberẽ tibi. Sed cũ ſcriptũ ſit, Superbia eſt quẽq̃ uelle docere meliorẽ ſe: ĩdignũ me ad hoc op⁹ cõſpexi: & iõ qđ rogaſti, aliqñ facere diſtuli. Sed quia iteꝝ iterumq́ rogaſti, rurſus ad memoriam reduxi ſñiam dñi dicentis: Quicunq; angariauerit te mille paſſus: uade cum eo duo milia: Oĩq́ petenti te, tribue: undiq; coactus: tãdem charitate compulſus, tuiſq́ oꝛonib. adiut⁹ ſub menſa prm̃ micas collegi. Et ſi non ut debui, tñ ut potui: q̃s in hoc libro tuę ſctitati repñto. Nũc ergo chariſſima ſoror hunc librum accipe, & eum añ oculos tuos q̃ſi ſpeculum p̃pone: eumq́ oĩ hora uelut ſpeculum contemplare. Præcepta nãq; dei ſpecula ſunt, in qbus ſp̄ aĩæ inſpiciunt, & in quibus cognoſcunt maculas, ſi q̃ ſunt fœditatis: quia nemo mundus à delicto: & in qbus emẽdant uitia cogitationum ſuaꝝ: & relucentes uultus q̃ſi ex reddita imagine componunt: qa dũ p̃ceptis dñicis toto aĩo intẽdunt, in eis ꝓculdubio qd in ſe cœleſti ſpõſo placeat, uel qd diſpliceat cognoſcunt. Hunc igr̃ librũ ſoror uenerabilis libenter plege, iteꝝ iterumq́ relege: & in eo cognoſces q̃lr̃ deum ꝓximumq́ diligas: q̃uo cuncta terrena & tranſitoria deſpicias, quemadmodum æterna ac cœleſtia concupiſcas: q̃lr̃ ꝑ Xp̃o aduerſa h⁹ mũdi patienter ſuſtineas: & ꝓſpera ac blandimenta contemnas, quẽadmodum in infirmitatib. tuis deo gr̃as reddas, uel agas, & in ſanitate non ſupbias: q̃uo in ꝓſperitate nõ eleueris, nec in aduerſitate frangaris. Soror mihi in Xp̃o dilecta, librum iſtum tua prudentia ſtudioſe percurrat: & pctã mea aſſidue lugeat Et q non ſum dignus impetrare indulgentiam: ſaltem tuis oꝛonib. poſſim conſeq pctõꝝ meoꝝ ueniam. Op̃s deus te cuſtodiat, & ab oĩ malo defendat: & cum oĩbus tecum deo pariter ſeruientibus ad uitam perducat æternam uenerabilis ſoror. Amen.

Prologi finis.

De fide, *Sermo* I.

d Ominus dicit in euangelio: Oĩa poſſia ſunt credenti. Nemo põt uenire ad ęternam btĩtudinem niſi p fidem. Ille uero eſt btũs q recte credit, & recte credendo bñ uiuit, & bñ uiuendo fidem rectam cuſtodit. Vñ btũs Iſidorus: Sine fide nemo poteſt placere deo. Fides neq̃q̃ ui extorquet̃: ſed exẽplis atq; rõne ſuadet̃. Quibus aũt uiolẽter exigit̃ pſeuerare in ea, neq̃q̃ pñt: exẽplo nouellæ arboris, c⁹ ſiqs cacumẽ uiolenter repreſſerit, denuo dum laxat̃ ĩ id qđ prius fuerat cõfeſtim reuertit̃. Fides ſine opib. mortua eſt. Et fruſtra ibidẽ ſola fide blandit̃ q bonis opib. non ornat̃. Qui crucem portat debet mundo mori. Nam crucem ferre ſemetip̃m eſt mortificare. Crucem ferre & nõ mori, ſimulator hypocritaꝝ eſt. Qui non dubitauerit ĩ corde ſuo, ſed crediderit: qđ cũq; petierit fiet ſibi. Qui credit in filium dei, hẽt uitam æternam. Qui aũt nõ credit, non uidebit uitam, ſed ira dei manet ſuper illũ. Iacobus: Sicut corpus ſine aĩa mortuũ eſt, ita fides ſine opib⁹ mortua ẽ. Soror chariſſima, magna eſt fides, ſed nihil ualet ſine charitate. legit̃ ſoror, uenerabilis, ſerua in te rectam fidem, tene ſynceram fidem, cuſtodi intemeratã fidem. Maneat in te recta fides. Sit in te incorruptæ confeſſionis fides. Nihil temere de Xp̃o loq̃ris. Nihil de deo prauũ uel impiũ ſentias. Nihil pꝟerſe ſentiẽdo nec dilectionẽ eius offendas. Eſto in fide iuſta. Hẽto in fide recta cõuerſationẽ ſctãm: deũ quẽ ĩuocas fide, nõ deneges ope. Malũ miſtũ bonis cõtaminat plurima. Vnũ malũ multa bona perdit. Nõ delinq̃s ĩ ope q̃ pfecta es ĩ fide. Male uiuẽdo nõ polluas fidẽ. Integritatẽ fidei prauis morib. ñ corrũpas. Nõ admiſceas uitiũ ṽtutib. ñ adiũgas malũ bõis. Soror amabil' de⁹ te ĩcolumẽ cuſtodiat. Amen.

De ſpe, *Sermo* II.

d Omin⁹ dicit ĩ euãgelio: Nolite deſpare, ſed hẽte fidẽ dei ĩ uob̃. Spes q̃ ur̃ ñ ẽ ſpes. Nã qđ uidet q̃s qd ſpat? Si ãt qđ ñ uidem⁹ ſpam⁹, p patiẽtiã expectam⁹. Vñ Salomõ ait: Expectatio iuſtoꝝ lętitia: ſpes ãt ĩpioꝝ pibit. Ergo ſoror chariſſima et tu expecta dñm & cuſtodi uiã ei⁹, et exaltabit te ut hr̃ditate capias regnũ dĩ. Expecta dñm

chariſſima & recede à malo, & exaltabit te in die uiſitationis .i. in die mortis tuæ, ſiue in die iudicij. Qui male agere non ceſſant, inuanum mĩam dei expectant: quam recte expectarent, ſi à malo recederent. Vñ btũs Iſidorus: Timere debemus ne ꝑ ſpem quam deus promittit nobis ꝑſeuerãter peccemus. Nec rurſus qa iuſte pctã diſtrigit, de dei mĩa deſperemus: ſed qđ eſt melius, utrunq; ꝑiculũ fugiamus: ut à malo declinem⁹, & de pietate dei ueniam ſperemus. Oĩs qppe iuſtus ſpe & formidine nitit̃, quia nunc ſpes ad gaudiũ erigit: nũc ad formidinẽ terror gehẽnę reducit. Qui.n. de pcti uenia deſperat: plus ſe de deſperatione q̃ de pctõ damnat. Igr̃ ſoror dilecta, ſpes tua ſit in Ieſu Xp̃o ſponſo tuo firma: quia ſperantes in dño mĩa circun dabit. Spera firmiter in dño, & fac bonitatem: inhabita terram, & in cœleſti regno paſceris in diuitijs eius. Soror uenerabilis depone iniuſtitiã, & ſpera in dei mĩa: aufer à te iniqtatem, & ſpera in ſalutem. Emẽda teipſam, & ſpera in dei clementiam. Expelle à te prauitatẽ, & ſpera indulgentiã: corrige uitã tuam, & ſpera uitã æternã. Ad quam te ꝑducere dignet̃ ille qui te elegit ante ſcl'a, Amẽ.

De gratia dei, *Sermo* III.

PAulus Apl's dicit: Vbi abundauit pctm̃ ſuꝑabundauit & gr̃a: ut ſicut regnauit pctm̃ in morte, ita & gr̃a regnet ꝑ indulgentiam in uitam æternam. Stipẽdia.n. pcti mors, gr̃a aũt dei uita æterna. Vnicuiq; aũt ueſtrum data eſt gr̃a ſcđm menſurã donationis Xp̃i Soror chariſſima, ſicut btũs ait Iſidorus: Profectus hoĩs donum dei eſt. Ergo ſi dono dei ꝓficim⁹, neceſſe eſt ut de bonis operib. nõ noſmetipſos, ſed deum laudemus. Nec à ſe põt qſq; corrigi niſi à deo. Hõ nihil boni hẽt ꝓpriũ, c⁹ uia non eſt eius, teſtante ꝓpheta qui ait: Scio dñe, qa non eſt hoĩs uia eius: nec uiri eſt: ut ambulet & dirigat greſſus ſuos. Cũq; aliqđ donum ꝑcipit, nõ plus q̃rat q̃ cũ accepit: ne dum alterius membri offm̃ ſurripe tentat, id qđ meruit perdat. Conturbat.n. ordinem corporis totũ, q non ſuo contentus offõ ſurripit alienum. In diuiſione donoꝝ diuerſa dei dona percipiunt̃. Nec uni hoĩ cõcedunt̃ oĩa dona, ſed ut ſit p̃ humilitatis ſtudio ut alter hẽat, ut admiret̃ in altero. Nam qđ in Ezech. Aĩalium alæ alteræ ad alterã ꝑcutiunt̃: uirtutes deſignãtur ſctõꝝ mutuo ſeſe affectu ꝓuocantiũ alternoq; ſeſe exemplo erudiẽtium. honeſta uirgo nolo etiã te lateat qđ ſine gr̃a dei p̃uenięte, comitãte, & cooꝑãte nihil boni poſſumns facere. Gr̃a dei nos p̃uenit, nec bonum uelimus, cõcomitat̃ nos: ut bonum incipiamus, cooꝑat̃ nobiſcum, nec bonum ꝑficiamus. Ergo à deo dat̃ nobis bonũ uelle incipe & ꝑficere: igr̃ à deo dant̃ nobis uirtutes. Vitia uero & pctã oriunt̃ ex nobis. Charitas pudicitia & honeſtas à deo dant̃ nobis, Suꝑbia uero, auaritia, cupiditas ſunt ex nobis. Sine deo nihil boni poſſumus facere: ꝑ gr̃am dei multa bona poſſumus operari. Sine gr̃a dei ad bñ oꝑandũ, tardi, pigri & tepidi exiſtimus. Sed ꝑ gr̃am dei in bonis oꝑibus grati, & ſoliciti & deuoti ſumus. Sine deo ad peccandum ſtatim parati ſumus, ſed ꝑ gr̃am dei à pctõ liberamur. Sine deo terrena & trãſitoria pluſq̃ oportet diligimus. Sed ꝑ gr̃am dei cuncta q̃ in hoc mũdo ſunt deſpicimus: & cœleſtia deſideram⁹, ꝑꝑ pctm̃ primi hoĩs de paradiſo eiecti ſumus, ſed ꝑ gr̃am dei ad paradiſum nos ꝑuenire credimus: ꝑ pctm̃ primi hoĩs in infernum deſcendimus, ſed ꝑ gr̃am dei nos confidimus aſcẽdere in cœlum. Nã & qđ potentes ſumus, qđ diuites, ꝙ ſapientes exiſtimus, non niſi ꝑ gr̃am dei ſumus. Interea uolo te ſcire reuerendiſſima ſoror, ꝙ oĩa bona quę in hoc ſeculo habemus, per gr̃am dei habemus. Oĩa .n. mala eueniunt nobis ꝑꝑ pctã nr̃a: deus per ſuam ſanctam mĩam & gr̃am det nobis bona. Sed ꝑꝑ peccata noſtra accidunt nobis mala, per gratiam dei tribuuntur nobis proſpera. Sed ꝑꝑ iniquitates noſtras adueniunt nobis aduerſa: per gratiam dei dantur nobis

neceſſaria, & ꝑꝑ uitia nr̃a accidunt nobis contraria. Igr̃ ô ſponſa Xp̃i, neceſſe eſt nobis ut ſꝑ ad memoriã reducamus cum gr̃aꝝ actione benemerita dei, uñ eccleſia in Canticis de Xp̃o ſponſo ſuo loquat̃, dicens: Memores uberꝝ tuoꝝ ſuper uinum, recti diligunt te. Ac ſi diceret, Memores gr̃æ tuæ & mĩæ tuæ atq; bñficioꝝ tuoꝝ diligunt te. Hoc eſt, illi te diligunt qui recti ſunt corde. Illi recti corde ſunt, q de iuſtitia aut ſctĩtate nihil ſuis meritis attribuunt. Sed oĩa tuæ gr̃æ dono aſſcribũt. Memores gr̃æ tuæ q ſaluati ſunt, diligũt te. Honeſta uirgo ſꝑ memor eſto, qa qcqd boni in te eſt, ꝑ gr̃am dei eſt. Audi Paulum Apl'm de ſe dicentem: Gr̃a dei ſum id qđ ſum. Sic & tu chariſſima gr̃a dei es quicquid es. Nam & q ſcl'm contempſiſti, & ꝙ domum pr̃is tui reliquiſti, & ꝙ ancilla dei eſſe uoluiſti, & ꝙ in monaſterio ſeruire deo decreuiſti, & ꝙ inter ancillas dei uiuere nunc deuouiſti, oĩa bona hæc per gr̃am dei ꝑuenerunt tibi. Nam & ꝙ uirgo es, & ꝙ prudens & ſapiens eris, non ꝑ te ſed per gr̃am dei es. Interrogatio, Dic mihi q̃ſo fr̃ mi, qd eſt ꝙ in ſacra ſcriptura legit̃, qa nemo ſctũs, nemo bon⁹: nemo iuſtus, niſi ſolus deus? Rñſio: Soror dilecta, ſicut dr̃, ita ẽ uere, ſolus de⁹ eſt bonus & ſctũs atq; iuſtus: qa ꝑ ſe eſt bonus. Hoĩes uero ſunt boni non ꝑ ſe, ſed ꝑ deum, & iõ ſolus deus eſt bonus: qa ꝑ ſe eſt bon⁹. Hoĩes uero ſunt boni, iuſti & ſcti, non ꝑ ſe, ſed ꝑ gr̃am dei. Qđ bñ in Canticis Canticoꝝ ſponſus eccleſiæ .ſ. Xp̃s deſignat, dicens: Ego flos campi & lilium conuallium: qa odorẽ uirtutis meæ ꝑ uniuerſum mundum diffundo. Ego inqt, ſum flos campi, & lilium conuallium .i. ego ſum ſctĩtas, bonitas & iuſtitia eoꝝ q cum humilitate in me confidunt: qa nullus eoꝝ poterit eſſe ſctũs nec bonus ſine me. Sicut dixi ĩ Euangelio, qa ſine me nihil poteſtis facere. Ego ſum flos campi, & liliũ cõuallium. Sicut.n. campus florib. adornatur & uernat, ita totus mũdus fide Xp̃i & notitia decorat̃. Ego flos campi & liliũ cõuallium, qa illis hoĩbus amplius meã gr̃am dono, q nõ in ſua bonitate nec in ſuis meritis cõfidũt, ſed in me. Soror uenerabilis, iõ te moneo, ut nihil tuis meritis attribuas, nihil de te p̃ſumas. In uirtute tua nihil ponas, in uiribus tuis non confidas, in tua audacia fiduciam non habeas. Oĩa diuino dono & diuinæ gr̃ę aſcribe. In oĩbus oꝑibus tuis deo gr̃as refer. In oĩbus actionibus tuis deo gr̃as redde. In oĩ cõuerſatione tua deo gr̃as repende. Confidentia tua ſemper ſit in Chriſto, qui te creauit ex nihilo.

De timore dei, *Sermo* IIII.

SOror chariſſima audi q̃ dico, audi q̃ moneo: auſculta quæ loquor: Deum time ſuper oĩa, & mandata eius ſꝑ obſerua, qa ecce oculi dñi ſuꝑ timentes eũ, & in eis q ſperãt ſuper mĩa eius. Et Salomon: Time dñm, & recede à malo. Qui timet dñm nihil negligit. Et qdã ſapiens ait: Timor dñi gl'ia & gl'iatio, & lętitia, & corona exultationis. Timor dñi ditabit cor: & dabit gaudiũ & lætitiam in longitudine dieꝝ. Nam q ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Timor dñi eſt ſapĩa & diſciplina: nõ ſis ĩcredulus in timore dei, & ne acceſſeris ad illum duplici corde. Timentes dñm ſuſtinete eius mĩam, & non deflectatis ab illo, ne cadatis. Qui timetis dñm credite in illum, ut in oblectatione ueniat uobis mĩa. Qui timetis dñm credite in illum, & non euacuabit̃ merces ur̃a. Qui timetis dñm diligite illũ, & illuminabunt̃ corda ur̃a. Qui timent dñm, non erunt increduli uerbo eius: & q diligũt illum, cõſeruabũt uias illius. Qui timent dñm, inq̃runt q̃ beneplacita ſunt illi, & q diligũt illum replebunt̃ lege eius. Qui timent dñm, ꝓbabunt corda ſua, & in cõſpectu illius ſctĩficabunt aĩas ſuas. Qui timent dñm, cuſtodiunt mandata eius, & patientiam habebũt uſq; ad ĩſpectionẽ ipſius. Oculi dñi ſuꝑ timentes ſe, & ipſe cognoſcit omnia opera eoꝝ. Cõſũmatio timoris dei eſt ſapĩa. Timẽti dñm nõ occurrũt mala, ſed ĩ tẽtatione deus liberabit illũ

à malo. Spũs timentium deum req̃ret,
& in reſpectione illius bñdicet. Timor
dñi eſt ſicut paradiſus: bñdictio & oĩs
glĩa opiet illum. Btũs uir, cui donatum
eſt timorem dñi hr̃e. Timor dñi eſt ini-
tium dilectionis eius. O` ſoror dilecta,
nulla res nos ſic ab oĩ pctõ cuſtodit im-
munes, ſicut timor inferni & amor dei.
Deum timere eſt nulla mala facere, &
nulla bona q̃ facienda ſunt p̃terire. Ti-
mor dñi, eſt fons ſapiæ. Timenti dñm
bñ erit in extremis. & in die mortis ſuę
bñdicet. Soror uenerabilis, bonum eſt
nobis timere deum, q̃a timor dñi expel
lit pctm̃. Timor dñi, ſp emẽdat. Timor
dñi, reprimit uitium. Timor dñi, cautũ
facit hoĩem atq; ſolicitum. Vbi uero ti-
mor nõ eſt, ibi ꝑditio eſt aĩæ. Vbi timor
nõ eſt, ibi diſſolutio uitæ eſt. Vbi timor
non eſt, ibi eſt abundantia pctõꝝ. Igit
honeſta uirgo, timor, & ſpes, ſp ſint in
corde tuo. Pariter ſint in te, timor & fi-
ducia. Spes & metus, pariter ꝑſeuerent
in te. Sic ſpera in mĩa dei, ut timeas eius
iuſtitiam. Sed tñ, ſoror mihi ĩ Xp̃o ama
bilis, uolo te ſcire, q̃tuor eſſe timores: ui
delicet humanũ, ſeruilem, initialem, &
caſtum. Humanus timor eſt, ut ait Caſ-
ſiodorus, qñ timemus pati pericula car
nis, uel ꝑdere bona mundi, ꝑꝑ qđ pec-
camus: hic mundanus timor, malus eſt:
& in primo gradu cum mundo deſerit,
quem dñs ꝓhibet in euangelio, dicens:
Nolite timere eos q̃ occidũt corpꝰ &c.
Scđs timor, eſt ſeruilis: ut ait B. Augu-
ſtinus. Cum timore gehẽnæ hõ recedit
à pctõ: & oĩa bona q̃ facit, non ꝑꝑ dile
ctionem dei, ſed ꝑꝑ timorẽ inferni facit.
Ille q̃ſi ſeruus timet, q̃ bonum qđ facit,
non timore amittendi bonum qđ non
amat, ſed timore patiendi malum, qđ
formidat facere. Ille non timet perdere
amplexus pulcerrimi ſponſi, ſed timet
ne mittat in pœnas inferni. De hoc ſerui
li timore ait paulus: Non. n. accepiſtis
ſpm̃ ſeruitutis iterum in timore, ſed ac-
cepiſtis ſpm̃ adoptionis filioꝝ. i. ſpm̃ fi
lialem. Bonus eſt iſte ſeruilis timor, &
utilis, licet inſufficiens & imperfectus
ꝑ quem creſcit paulatim conſuetudo iu-
ſtitiæ. Cum incipit hõ credere diem iu-
dicij, ĩcipit timere. Si cœpit credere, cœ-
pit & timere: ſed q̃ adhuc timet, nõ hẽt
ꝑfectam fiduciã in die iudicij. Nondum
eſt in illo perfecta charitas, q̃ adhuc ti-
met: q̃a ſi ꝑfecta in illo eſſet charitas, nõ
timeret. Perfecta charitas faceret in ho
mine ꝑfectã iuſtitiã, & hõ nõ hr̃et, unñ ti-
meret: ſed hr̃et unñ deſideraret, ut trãſeat
iniq̃tas, & ueniat regnũ dei. Quid eſt ꝑ-
fecta charitas, niſi ꝑfecta ſctĩtas? Ille ha
bet in ſe ꝑfectã charitatẽ, q̃ ꝑfecte uiuit.
Qui ꝑfecte uiuit, nõ hẽt unñ ĩ inferno da-
mnet, ſed unñ ĩ cœlo coronet. Qui ꝑfectã
hẽt in ſe charitatem, nõ timet in inferno
puniri, ſed ſperat in cœlo cũ deo glĩari.
Vñ dr̃ in Pſalmo: Glĩabunt in te oẽs q̃
diligunt nomen tuum. Ergo timor non
eſt ĩ charitate, ſed ꝑfecta charitas foras
mittit timorẽ. Timor prius uenit in cor-
de hoĩs, ut p̃paret locus charitati. Huic
ſeruili timori ſuccedit tertius timor, ui-
delicet initialis, qñ hõ incipit facere bo
num ꝑꝑ dilectionẽ dei, qđ antea facie-
bat ꝑꝑ timorẽ inferni. De hoc initiali ti
more ait Dauid ꝓpheta in Pſalmo: Ini-
tiũ ſapię, timor dñi. Initialis timor eſt,
qñ hõ incipit amare deũ, quẽ añ time-
bat. Et ſic excluditur à corde ſeruilis ti-
mor. Huic initiali timori ſuccedit q̃rtus
timor. ſ. caſtus ꝑ quem timemus, ne ſpõ
ſus. ſ. Chriſtus tardet, ne diſcedat à no-
bis: ne eũ offendamus: ne ĩ eũ peccemꝰ,
& ne eũ ꝑdamus. Timor iſte. ſ. caſtus
de amore deſcẽdit. Timor iſte, đ amo-
re naſcit. De hoc timore legit ĩ Pſalmo:
Timor dñi ſctũs ꝑmanet in ſclm̃ ſecu-
li. In corde hoĩs prius uenit timor. Et q̃r
uenit? ut locũ chatitati p̃paret. Cũ aũt
charitas cœpit habitare in corde hoĩs:
tãto magis timor decreſcit. Quãto ma-
ior eſt charitas ĩ corde hoĩs: tãto minor
eſt ibi timor. Q̃r? q̃a charitas mittit eũ
foras. Audi ſoror dilecta, cõgruẽtẽ ſĩlĩtu
dinẽ. Sæpe uidemꝰ ꝑ ſetã ĩtroduci linũ:
qñ aliq̃d ſuit, priꝰ ĩtrat ſeta, & poſt ſetã
intrat linũ. Sic timor prius ĩtrat in mẽte
hoĩs, & poſt timorẽ, charitas: iõ intrat
timor,

timor, ut introducat charitatem. Sed
poſtq̃ intrat charitas, foras mittit timo
rẽ. Timor iſte ſctũs eſt, q̃a in mẽte hoĩs
gñat ſanctitatẽ. Timor iſte ſctũs eſt, q̃
introducit in mentẽ hoĩum perfectam
charitatem. Perfecta etenim charitas, ꝑ-
fecta eſt ſanctitas. Timor iſte caſtus ẽ,
q̃a nõ recipit adulteꝝ amorẽ. ſ. q̃a deũ
ſuꝑ oĩa diligit, & nihil amori illius p̃po-
nit. Etiam timor iſte dr̃ filialis, q̃a nõ ti-
met deũ quaſi ſeruus crudelẽ dñm, ſed
quaſi filius pr̃em dulciſſimũ. Hic timor
ideo dr̃ filialis, q̃a nõ timet quaſi ſeruꝰ,
ſed quaſi filius. Sed q̃d eſt, qđ ait Dauid
ꝓpheta: Timor dñi ſctũs ꝑmanet ĩ ſecu
lũ ſclĩ: cũ Ioãnes dicat, Perfecta chari-
tas foras mittit timorẽ? Hoc eſt, qđ ſu-
perius diximus, quia ille hẽt caſtum &
ſctm̃ timorẽ q̃ deũ nõ timet ꝑꝑ pœnas
inferni, uel ꝑꝑ ſupplicia gehẽnæ, ſed cũ
reuerẽtia & amore. Et hic timor. ſ. reue-
rentia dei ꝑmanet in ſclm̃ ſclĩ. Ille uero
q̃ deũ timet ꝑꝑ pœnas inferni, non hẽt ĩ
ſe timorẽ caſtũ, ſed ſeruilẽ: q̃a non hẽt
ꝑfectam charitatẽ. Si. n. deũ ꝑfecte dili
geret, perfectã in ſe iuſtitiã hr̃et, & deũ
nõ ꝑꝑ pœnas, ſed cũ reuerẽtia & timo-
re timeret. Et ideo timor pœnæ nõ eſt ĩ
charitate, q̃a ꝑfecta charitas eum foras
mittit. Alr̃ timet ſeruus dñm, atq; alr̃ ti
met filius pr̃em. Seruus timet dñm cũ
deſperatione & odio: filius timet pr̃em
cũ reuerẽtia & amore. Nunc igr̃, ſoror
reuerẽdiſſima, moneo te, ut timeas deũ
cũ amore & reuerẽtia. Nolo. n. ut ſꝑ ia-
ceas ſub iugo timoris dep̃ſſa, ſed ut cõ-
ſurgas ꝑ dilectionẽ ad dñm pr̃em tuũ,
q̃ te creauit quaſi filiam. Etiam te mo-
neo, ut deũ caſte diligas, & nihil amori
eius p̃ponas, ſed pro amore eius, oĩa q̃ ĩ
hoc mũdo ſũt deſpicias. Iteꝝ admoneo
te, atq; rogo honeſtiſſima uirgo, ut cor
rigas uitã tuã cũ omni ſtudio, ita ut ſit
ſermo tuus pudicus, inceſſus honeſtus,
uultus humilis, lingua affabilis, mens
plena dilectione, manus plena oꝑatio-
ne, iuuante dño: ſine quo nihil boni po
teris facere. Amãtiſſima mihi in Chr̃o
ſoror, ſi me quaſi fr̃em audieris, et deum
in toto corde tuo timueris, multa bõna
non ſolum in hac uita, ſed & in futura
habebis, Amen.

De charitate, *Sermo V.*

INtroduxit me rex in cellã uina
riam, & ordinauit in me chari-
tatẽ. Cella uinaria eccleſia eſt, ĩ
qua eſt uinum euangelicæ prædicatio-
nis. In hãc ergo cellã amica ſpõſi. ſ. ſctã
aĩa introducit, atq; in ea charitas ordi-
nat: q̃a nõ ſunt æqualr̃ oĩa diligẽda, ſed
differẽter. Nõ debemus æqualr̃ oĩa dili
gere, ſed alia minus, & alia magis. Nã
ſcire q̃d facere debeamus, & neſcire or
dinem faciẽdi ꝑfecta ſcĩa nõ eſt. Si non
diligimus ea q̃ diligere debemus, uel ſi
diligamus ea q̃ diligere non debemus,
ordinatam charitatẽ nõ habemus. Et ſi
plus diligimus ea q̃ minus diligere de-
bemus, uel ſi minus diligimus ea q̃ plus
diligere debemus, ordinatã charitatem
nõ tenemus. Hęc eſt ergo ordinata cha
ritas, ut deũ añ oĩa, & ſuꝑ oĩa diligamꝰ.
Debemus deũ diligere ex toto corde. i.
ex toto intellectu, & ex tota aĩa, & ex
tota uoluntate, & ex tota mente, & ex
tota memoria: ut oẽm intellectũ & oẽs
cogitationes nr̃as, & oẽm uitã nr̃am ad
eũ dirigamus à quo oĩa bona habemꝰ:
Vt nulla pars uitæ nr̃æ otioſa relinq̃-
tur, ſed q̃cq̃d in aĩum uenerit, illuc diri-
gatur, ubi impetus dilectionis currit. Igi
tur ſoror chariſſima, digniſſimũ eſt, &
ualde nobis neceſſariũ, ut deũ in oĩb. et
ſuꝑ oĩa diligamus, q̃ eſt ſummũ bonũ.
Sũmum ergo bonũ diligere ſumma eſt
beatitudo. Quãto q̃ſq; deũ amplius di-
lexerit, tãto magis btũs erit. Qui deũ di
ligit, bonus eſt. Si bonus eſt, ergo btũs.
Vñ Salomõ in canticis cãticoꝝ: Fortis
eſt, ut mors dilectio. Verè dei dilectio
fortis eſſe, ut mors, dr̃, q̃a ſi mors uiolẽ
ter ſeparat aĩam à corpe: ita dilectio dei
uiolẽter ſeparat hoĩem à mũdo & car-
nali amore. Verè dei dilectio fortis ẽ, ut
mors, quia dum ꝑ dilectionem dei à ui-
cijs mortificamur, quod mors agit ĩ ſen
ſibus corpis: hoc agit dilectio dei in ſe
culi cupiditatibus. Deus diligendus

eſt p̄p̄ ſemetipſum, quia eſt ſumme bo
nus: & ꝗ nos creauit ex nihilo. Charitas
eſt dilectio qua diligit̃ deus p̄p̄ ſe, & ꝓ-
ximus p̄p̄ deum. In primo loco diligit̃
deus, ſicut iam dictũ eſt in oībus & ſup
oīa. In ſc̄d̃o uero diligit̃ ꝓximus in deo,
hoc eſt, in bono. Charitas hẽt duo mã-
data: unum ꝑtinens ad dilectionem dei,
quod eſt maximum mãdatum. Alteꝝ
uero ꝑtinens ad dilectionẽ proximi, qđ
eſt ſil'e huic. Sicut.n. ſcriptum eſt. Dili-
ges dñm deum tuum, & proximũ tuũ
ſicut teipſum. Ac ſi diceret: Ad hoc de-
bes ꝓximum tuum diligere, ad id quod
diligis teipſum. ſ. ut bonus ſit, & ut ad
uitá æternam ꝑuenire poſſit. De hac di-
lectione dei & ꝓximi in cãticis cantico
rum ſponſus. ſc. Xp̃s loquitur ſponſæ. ſ.
eccleſiæ aīæ ſanctæ dicens: Quàm pul-
cræ ſunt mãmæ tuæ ſoror mea ſponſa,
& odor unguẽtoꝝ tuoꝝ ſup oīa aroma
ta. Quid ꝑ mammas cõuenientius ĩ hoc
loco, q̃ ipſa dilectio dei & ꝓximi, de q̃
ſuperius diximus intelligit̃, ꝑ quas mã-
mas mẽs ſc̄tã oẽs ſenſus ſuos, ꝓ ſuam di
lectionẽ nutrit, cũ deo ſuo charitatis cõ
iunctione cõglutinat̃: & ꝓximis ſuis qc
quid boni põt largit̃? Et odor unguẽto
rum tuoꝝ ſup oīa aromata. Per unguẽ-
ta ꝗppe ipſas uirtutes, q̃ ex charitate na
ſcunt̃ intelligimus. Debem⁹ proximos
nr̃os in bono diligere, ꝗa ꝗ in malo dili
git proximũ, nõ diligit proximũ, ſed o-
dio hẽt. Qui non diligit fr̃em ſuũ quem
uidet, deũ quẽ non uidet, q̃uo põt dilige
re? Neq̃q̃. Igit̃ diligamus nos adinuicẽ,
ꝗa charitas ex deo eſt. Et ꝗ diligit fr̃em
ſuũ, ex deo natus eſt, & uidet deũ. Qui
diligit fr̃em ſuũ quẽ uidet oculis corpo-
ris, uidet oculis mentis in ſe manentem
deũ. ſ. charitatẽ, ꝗa deus charitas eſt. Et
ꝗ non diligit fr̃em ſuũ quẽ uidet oculis
corporis, nõ uidet oculis mẽtis in ſe ma
nẽtẽ deũ. ſ. charitatẽ: ꝗa ſi in eo eſſet cha
ritas, deus eſſet in eo, ꝗa deus charitas
eſt. Debemus ẽt diligere ꝓpinquos no
ſtros ſi boni ſunt, & ſi deo ſeruiũt. Plus
debemus diligere extraneos, qui nobis
ſunt coniũcti uinculo charitatis xp̃i, q̃
ꝓpinquos ꝗ deum nõ diligunt nec deo
ſeruiunt. Qr̃? Quia ſanctior eſt copula
cordiũ, q̃ corpoꝝ. Oẽs fideles hoīes de
bemus diligere, ſed cũ oībus ꝓdeſſe nõ
poſſumus, illis maxime cõſulendũ eſt,
ꝗ pro locoꝝ & tp̄m, uel quarumlibet
reꝝ opportunibus cõſtrictius nobis q̃ſi
quadã ſorte cõiungunt̃. Pari dilectione
eſt optanda uita æterna oībus hoībus.
Oẽs hoīes affectu charitatis debemus
diligere. ſ. ut deo ſeruiãt, & ut ſalui fiãt.
Sed ꝑ oꝑa miſericordiæ non debemus
oībus hoībus ęqual'r impẽdere, ſed alijs
minus atq; alijs magis. Soror dilecta, ſi
uerã & ꝑfectã charitatẽ uolumus cuſto
dire, ad æternã patriã deo adiuuãte poſ
ſumus ꝑuenire. Præterea debemus dili-
gere inimicos nr̃os p̄p̄ deum, ſicut & i-
pſe ait in euãgelio. Diligite inimicos ue
ſtros, bñ facite his ꝗ oderunt uos: & o-
rate pro ꝑſequẽtibus & calũniantibus
uos, ut ſitis filij patris ur̃i ꝗ in cœlis eſt.
Igr̃ uenerabilis ſoror, neceſſaria eſt no-
bis charitas ſine qua nullus põt place-
re deo. Deum nõ diligit ꝗ hoīem odit.
Nec deũ diligit ꝗ dei p̃cepta contẽnit.
Charitas eſt radix oīum uirtutũ. Sine
charitate.n. quodcunque facimus nihil
nobis ꝓdeſt. Nr̃m ſtudiũ eſt uacuum, ſi
nõ hẽmus charitatẽ, ꝗa deus eſt. Ibi re-
gnat carnalis cupiditas, ubi non eſt dei
charitas. Tũc hõ eſt ꝑfectus, qñ eſt cha
ritate plenus. Sine amore charitatis q̃-
uis quiſq; recte credat, ad beatitudinẽ
ꝑuenire nõ põt. Tãta eſt ẽt uirtus chari
tatis, q̃ ſi deſit fruſtra hñr cæteræ uirtu
tes: Si adſit recte hñr oīa. Qui deũ nõ di-
ligit, nec ſeipſum diligit. Nũc ergo mo-
neo te honeſtiſſima uirgo, ut ꝑ amorem
cõiungaris inuiſibili ſponſo Ieſu Chri-
ſto: & ut ardeas eius deſiderio. Nulla
iam quæ in mundo ſunt concupiſcas.
Longitudinem pñtis uitæ pœnam æſti
mes, exire de ſcl'o feſtines: nullam con-
ſolationem pñtis uitæ recipias, ſed ad
Chriſtum quem diligis tota mente ſu-
ſpires, ferueas, anheles, anxieris, & ipſa
ſalus tui corporis cã amoris Chriſti fiat
tibi uilis: uulnere amoris transfigaris,

ita ut recte ualeas dicere. Vulnerata cha
ritate ego ſum. Soror ĩ Chriſto, dilecta
mihi, audi uerba Ieſu Chriſti, ſponſi tui.
Qui diligit me, diligetur à patre meo: et
ego diligam eũ, & manifeſtabo ei me-
ipſum. Dilige ergo eum chariſſima in
hac uita, ut ipſe te dignetur diligere cũ
patre in æterna beatitudine. Amen.

De primordiis conuerſorum.

Sermo VI.

i Nchoantibus p̃mium promit-
titur, ſed ꝑſeuerantibus dat̃ ſic-
ut ſcriptũ eſt. Qui ꝑſeuerauerit
uſq; in finẽ, hic ſaluus erit. Tunc n. pla-
cet deo nr̃a conuerſatio: qñ bonum qđ
inchoamus uſq; in finẽ produximus. Si-
cut.n. ſcriptũ eſt. Væ his ꝗ ſuſtinentiam
ꝑdiderunt. i. bonũ opus nõ conſumma-
uerunt. Sũt multi hoīes ꝗ ex ſola mẽtis
deuotione cõuertunt̃ ad deũ. Multi etiã
coacti plagis cõuertunt̃ ad deũ, qui ex
deuotione nõ cõuertebant̃, ſicut in pſal
mo legit̃. In chamo & fræno maxillas
eoꝝ cõſtringe ꝗ nõ approximãt ad te.
Oīs cõuerſus à fletu incipiat pc̄tõꝝ: &
ſic trãſeat ad deſideriũ cœleſtiũ bono-
rũ. Soror chariſſima, prius debem⁹ ma-
la q̃ fecimus lacrymis lauare, ut tũc mũ
da mẽtis acie id qđ quærimus contem
plamur: ut dũ antea à nobis plorando
detegit̃ caligo pc̄tī mundatis cordis o-
culis albefacta inſpiciant̃. Neceſſe eſt oī
cõuerſo, ut poſt timorẽ cõſurgat ad deũ
ꝑ dilectionẽ, quaſi filius ne ſꝑ ſub timo-
re iaceat ſicut ſeruus. Nouiter conuerſi
blãdis uerbis ſunt cõſolãdi, ne ſi exaſpe
rari cœꝑint: territi ad priora pc̄tã recur-
rãt. Qui.n. nouitiũ ſuauitate & dulcedi-
ne nõ docet, & caſtigat: plus nouit exa
ſperare q̃ corrigere Prius corrigendus
& caſtigãdus eſt nouitius à prauo oꝑe:
deinde à cogitatione. Oīs noua conuer
ſio, adhuc priſtinæ uitæ hẽt permiſtio-
nem. Propterea neq̃q̃ ulla uirtus ad o-
culos hoīum debet exire, donec uetus
cõuerſatio funditus ab aīo extirpetur.
Tũc magis grauari ſe quiſque impulſu
uitioꝝ cognoſcit qñ in ſeruitiũ dei ac-
cedit. Sic ppl's Iſrael grauiori onere ab
Aegyptijs p̃mit̃, cũ ꝑ Moyſem diuina
cognitio apit̃. Vitia.n. in hoīem añ con-
uerſionẽ, hñt pacẽ, qñ aũt expelluntur
grauius contra hoīem inſurgunt. Multi
poſt cõuerſionẽ motũ libidinis ſuſtinẽt:
quem tñ non ad dãnationẽ tolerãt, ſed
ad probationẽ ſuſtinẽt. ſ. ut ſꝑ hẽant ho
ſtẽ cui reſiſtant pro excutienda inertia:
dum tñ non conſentiũt. Remiſſa cõuer
ſio multos in priſtinos errores deducit:
ac uiuẽdi torꝑe reſoluit. Tepidus in cõ
uerſione otioſa uerba, & uanas cogita-
tiones noxias eſſe nõ cõſpicit, ſed cum
aīus à torꝑe mẽtis euigilauerit: ea q̃ le-
uia æſtimabat: cõfeſtim quaſi cõtraria
& horrẽda ꝑtimeſcit. Fraus & deſidia
timẽda ſunt ĩ omni oꝑe dei. Fraudẽ deo
facimus qñ nõ deũ, ſed noſmetipſos de
bono oꝑe nr̃o laudamus. Deſidiã faci-
mus qñ ꝑ torporẽ lãguidi, ea q̃ dei ſunt
oꝑamur. Oīs ars h⁹ ſcl'i ſtrenuos habet
amatores, & ad exequẽdũ promptiſſi-
mos. Qr̃? Quia pñtem hẽt remuneratio
nẽ ſui oꝑis. Ars uero diuini timoris, mul
tos hẽt ſectatores, tepidos, lãguidos, pi
gritiæ inertia congelatos. Sed hoc ꝓ-
inde fit, qđ merces laboris eoꝝ, non in
pñti uita, ſed in futura dabit̃. Qui noui-
ter ſunt cõuerſi ad deũ, nõ debẽt in ex-
terioribrs curis ꝓuehi. Nã ſi implicẽtur
ſtatim quaſi arbuſcula plantata: & nec-
dũ radice p̃fixa cõcutiuntur pariter, &
areſcunt, tamẽ ualet conuerſis pro ani
mæ ſalute mutatio loci. Sæpe tamen
dum mutatur locus, mutatur & men-
tis affectus. Congruum eſt enim in-
de etiam quiſque corporaliter recede-
re, ubi ſe meminit uitijs deſeruiſſe. So-
ror uenerabilis, audi q̃ dico. Multi con-
uertuntur ad deum, non tam mente,
quàm corpore: quod nos ſine graui
gemitu dicere non poſſumus: habitum
religionis hñt, ſed mentem religioſam
non hñt. Multi hñt religionis animum.
Multi enim ad conuerſionem ueniunt,
non tam propter animæ ſalutem,
quàm propter corporis neceſſitatem, ꝗ
non deum colunt, ſed uentrem ſuum de

quibus Apl's ait: Quoꝝ deus uēter eſt. Non eſt intentio eoꝝ ut digne deo ſeruiant, ſed ut bñ comedāt & bibāt, & ut bñ ueſtiantꝰ, & ut bñ ſit eis in hoc ſcl'o. Et quia terrena diligūt, cœleſtia ꝑdunt. Et ſic ait dñs in Euangelio: recipiūt ſuā mercedē in hoc ſcl'o. Vnde ſoror dilecta, cauendū nobis eſt, ne trāſitoria & terrena pluſq̃ oportet diligamus, ideo pſalmiſta nos admonet, dicēs: Diuitiæ ſi affluāt, nolite cor apponere, Terrena quidem nobis in uſu eſſe debent: cœleſtia uero in deſiderio. Terrena debem⁹ expandere, cœleſtia deſiderare. Etenim q̄dam admirabilis & magna multitudo dulcedinis, quā abſcōdit deus his q diligunt eū. De qua ſcriptū eſt: qa ocl's non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hoīs aſcendit, quæ præparauit deus diligentibus ſe. Vñ propheta: Satiabuntꝰ, inquit, cum apparuerit gloria tua. Soror in Chriſto amabilis, ergo illa ſatietas ſit noſtra fœlicitas, Amen.

De conuerſione, Sermo VII.

d Ominus dicit ī Euangelio: Qui uult uenire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucē ſuā, & ſequatꝰ me. Sed qd eſt ſemetipm̄ abnegare, niſi uoluptatibus proprijs renūciare? Vt q ſupb⁹ erat ſit humilis: & iracundus ſit māſuetus: & qui luxurioſus, ſit caſtus: & q erat ebrioſus, ſit ſobrius: & q erat auarus, ſit largus. Nā ſi ita qſque renūciet oībus q̄ poſſidet, & nō renūciet ſuis prauis moribus, nō eſt Chriſti diſcipl's. Qui renūciat ſuis rebus, ſua abnegat. Qui non renūciat ſuis prauis morib. ſemetipſum nō abnegat. Ea quę amatores ſeculi diligūt, ſerui dei uelut aduerſa refugiūt. Serui dei plus gaudēt aduerſitatibus mūdi, q̃ ꝓſperitatibus delectanꝰ. Soror chariſſima, ea q̄ in hoc mūdo ſunt, ſeruis dei contraria ſunt, ut dum iſta aduerſa ſentiūt, ad cœleſte regnū cū ſummo deſiderio ſuſpirent. Magna apud deū refulget gr̄a, q̄ huic mundo contēptibilis eſt. Nā reuera neceſſe eſt ut q̄ mūdus odit, diligantꝰ à deo. Sancti uiri ꝑegrini ſunt & hoſpites in hoc ſcl'o, unde reprehenditꝰ petrus, ꝙ tabernaculū in mōte fieri uoluerit: qa ſanctis in hoc mūdo tabernaculū nō eſt, qbus in cœlo patria & domus eſt. Soror uenerabilis cūcta tꝑalia quaſi herbę marcētes ſiccanꝰ & tranſeūt, & ideo ęternis rebus quæ nunq̃ areſcūt, recte ſerui dei iſta cōtemnūt & deſpiciūt, qa in eis nullam ſtabilitatē aſpiciunt. Sancti uiri q ꝑfectè ſcl'm cōtemnūt, ita huic mundo moriunꝰ, ut ſoli deo uiuere delectentur. Et quāto ſe à cōuerſione h⁹ ſcl'i ſubtrahunt, tanto magis oculis mētis pñtiam dei & angelicæ ſocietatis frequentiā cōtemplanꝰ: quāuis deus in medio hoīum carnaliū uitā electoꝝ ꝓtegat, tñ ualde rarꝝ eſt ut hō inter ſcl'i uoluptates poſitus à pctīs ſit alienus. Nō erit ſꝑ ſecur⁹, q ꝑiculo fuerit ꝓximus. Soror dilecta, bonū eſt ut hō ſit corporal'r remotus à mūdo, ſed multo eſt melius ut ſit uolūtate elōgatus à ſcl'o. Ergo ille eſt perfectus q mente & corꝑe à ſcl'o eſt elōgatus. Vñ btūs Iob: Onager cōtemnit ciuitatē. Et ſeruus dei contēnit ſcl'arium hominū ſocietatē. Qui ꝑfecte mundū deſpiciunt, aduerſa uitæ nr̄æ appetunt, & ꝓſpera contēnūt, & dū ab eis uita hæc contēnitꝰ, cœleſtis inueniatꝰ. Lōge qppe à deo eſt aīus, cui hæc miſerabilis uita dulcis eſt. Iſte. n. qd de cœleſtibus concupiſcat, uel de terrenis deſpiciat, ignorat. nā ſicut ſcriptū eſt: Qui apponit ſciētiā, apponit dolorē. Quāto hō plus pōt ſuꝑna cognoſcere q concupiſcat, tanto ampli⁹ dolere debet de terrenis & trāſitorijs reb⁹ qbus inuoluitꝰ. Serui dei qui parētū ſuoꝝ utilitatē ꝓcurāt, à dei amore ſe ſeparant. uñ ſpūalis ita ꝓdeſſe debet ſuis parētibus: ut dū illis gr̄am carnis p̄ſtare ſtudet, ipſe à ſpūali oꝑe, uel ꝓpoſito nō declinet. Soror in xp̄o dilecta mihi, audi ſniam B. Iſidori: Multi canonicoꝝ, monachoꝝ, ſanctimonialiū fœminarum pro amore ſuorum parentum inuoluuntur terrenis curis & phrenesibus & iurgijs, ac negotijs, & temporali ſalute ſuoꝝ parentum perdunt animas ſuas: tñ ordinata diſcretio eſt, ut quod extraneis miſericorditer impenditꝰ, parētibus nō negetꝰ. Dignum eſt, ut demus parētibus nr̄is, qđ mediocriter damus extraneis. Parentibus. n. carnal'r p̄ſtatꝰ, qđ extraneis pie impēditꝰ. honeſta ſoror, nō debemus odio hr̄e parētes nr̄os: ſed impedimēta eoꝝ q nos à recto itinere deuiāt. Per uaccas Philiſtęorū q̄ ducebāt arcā dñi ad terrā Iſrael, intelligimus figurā eoꝝ, q ꝑꝑ deū dereliquerūt ſcl'm. Nā Philiſtęi ſicut iūxerunt uaccas plauſtro, uituloſq̃ eaꝝ recluſerūt domi, & ſuꝑ plauſtrū impoſuerunt arcā teſtamēti dñi: ita iugū Xp̄i leue & ſuaue impoſitū eſt ſuꝑ ceruices ſeruoꝝ dei. Et ſicut uaccæ amore filioꝝ ſuoꝝ mugiebāt, & tñ nō declinabāt ad dexterā neq̃ ad ſiniſtrā, ſed recto tramite incedebāt uſq̃ Bethſemes, q erat ī introitu terræ Iſrael: ita ſerui dei recto tramite incedere debēt, & pro amore parētum ſuoꝝ, nō debēt ad dextrā, neq̃ ad ſiniſtrā declinare à bono oꝑe uel propoſito, ſed recto itinere uſq̃ ad Bethſemes, .i. uſq̃ ad introitū cœleſtis regni ꝑuenire. Et ſicut uaccæ pro filijs ſuis mugiendo ꝑgebāt: ita cōuenit ſeruis dei, ꝓ parētibus ſuis mugire. i. pro eis debēt orare, ut bñ ſit eis: & ut à malo liberenꝰ, atque in bono cōfirmenꝰ. Soror in Chr̄o amabilis mihi, ſicut ſuꝑius dixi tibi: nō debemus parētes nr̄os odio hr̄e, ſed diligere. Sed ſicut ait btūs Aug. Si in uia dei nobis fuerint cōtrarij, nec ſepultura à nobis illis debetꝰ. Tu chariſſima, egreſſa es cū Abrahā de terra tua, & de cognatione tua, & de domo pr̄is tui: & ueniſti in terrā quā de⁹ mōſtrauit tibi. i. in monaſteriū. Obſecro ergo, ut ꝑſeueres in eo bñ uiuēdo, qeſcas in ſinu eiuſdem Abrahæ: hoc eſt, in beata reqe, ut poſt mortē tuam poſſis reqeſcere. Tu ſoror mihi in xp̄o dilecta, cū Loth egreſſa es de Sodoma. i. de ſcl'ari uita: ideo mōeo te ne cū uxore illius retro reſpicias: ne, qđ abſit, in exemplū ꝑuerſitatis oībus hoībus fias. Sed rogo, ut cū Loth ī mōte. i. in monaſterio ſaluā te facies, et alijs exemplū ſanctitatis tribuas. Tu honeſta uirgo, egreſſa es cū Ioſue de Aegypto: hoc eſt, de ſcl'o, & cū eo moreris in deſerto. i. in monaſterio, in quo de⁹ mānna pluit tibi: hoc eſt, panē cœleſtis uerbi dat tibi. Ideo ſoror amātiſſima ī xp̄o mihi, moneo te: ut ꝑſeueres in monaſterio ſicut cœpiſti, & in eo uigilādo, orando, pſallēdo, cōtra diabolū uiriliter pugnādo, ad poſtremū deuictis hoſtibus cūctis, atq̃ oībus ſcl'i delectationibus ſuꝑatis, cū eodē Ioſue ꝑuenire poſſis ad terram promiſſionis: hoc eſt, ad beatitudinem uitæ cœleſtis, atq̃ ibi uidere merearis faciem indefeſſi ſolis, Amen.

De contemptu mundi, Sermo VIII.

ſ Oror chariſſima, audi dñm Ieſum Xp̄m dicentē in euāgelio: Oīs q reliquerit domū, aut patrē, aut mr̄em, aut fr̄es, aut ſorores, aut filios, aut agros ꝑꝑ nomē meū, cētuplū accipiet, & uitā æternā poſſidebit. uñ ualde bonū eſt nobis oīa terrena ꝑꝑ nomē dñi relinquere, ut ab eo poſſim⁹ cœleſtia accipe. Quicūque uoluerit eē amicus h⁹ ſcl'i: inimicus dei erit. Igitur ſoror in Xp̄o amabilis non diligamus mundum, ne inimicum deum hēamus. Facile contemnit oīa qui ſe quotidie moriturꝝ æſtimat. Si quotidie mortē nr̄am ad memoriā reducimus: libēter oīa terrena deſpicimus. Si diem mortis nr̄æ in mente hēmus: cito oīa quæ in hoc mundo ſunt deſpicimus. Interrogatio: O fr̄ mi, libēter ꝑꝑ nomē dñi oīa q̄ ī hoc mūdo ſunt relinquerē, ſi aliqd hr̄em: ſed qa nō hēo auꝝ, neq̃ argentū, neq̃ diuitias h⁹ mūdi, neſcio qd relinq̃ ꝑꝑ nomē dñi. Rñſio: O ſpōſa Xp̄i, q̃ multū relinqs: ſi uoluntatem habendi dimittis. Multum dimittis, ſi deſiderium habendi poſtponis. Multum relinquis, ſi carnalia deſideria deſeris. Multum relinquis, ſi delectationem huius mundi propter deū deſpicis. Multum dimittis, ſi cupiditatibus & deſiderijs terrenis renuncias: & plus amat deus hominum animas, q̃ diuitias terrenas. Deus plus diligit mentem mundam & ſanctam q̃ terrenam ſubſtam. Soror uenerabilis, regnum

dei tm̄ ualet, quantū habes. Deus à te
non requirit quod tibi non dedit. Ergo
tu hoc da illi quod ille dedit tibi. ſ. men
tem ſanctam, caſtam, mūdam, pudicā,
religioſam, timoratam ac bonis mori-
bus ornatam. Igr̄ honeſta ſoror regnū
dei, tm̄ ualet q̄tū es tu. Trade teipſam
Xp̄o, & cōpara regnū eius ab illo. Nō
turberis de p̄tio. Pretium nō te turbet.
Nō tibi uideat̄ difficile. Non ſit tibi gra
ue, qm̄ Ieſus xp̄s rex cœloꝝ ſemetipm̄
dedit, ut te de ptāte diaboli libaret, &
deo p̄ri acq̄reret. Ergo libēter da teipſā
illi q̄ te redemit de manu inimici. Inte-
grā te da illi, q̄a ille ut te ſaluaret, inte-
grū ſe tradidit. Dilecta mihi in xp̄o ſo-
ror contēne terrenas diuitias, ut acq̄re-
re poſſis cęleſtes. Diuitię p̄ducūt hoīem
uſq; ad p̄iculū corporis & aīæ. Diuitiæ
p̄trahunt hoīem uſq; ad mortē. Multi
pp̄ opes p̄iclitati ſunt, & multi pp̄ diui
tias in p̄iculū deuenerūt. Multis exitia-
biles fiūt diuitiæ. Opes multis hoībus
gn̄auerunt mortē. Nunq̄ hn̄t requiem
mētis, q̄ curis terrenis ſe implicāt. Soli-
citudines. n. reꝝ, mentē cōturbant. Mēs
occupata in terrenis curis: ſp̄ eſt in an-
guſtijs. Venerabilis ſponſa Xp̄i, ſi ergo
uis eſſe q̄eta, nihil ex his q̄ in ſcl'o ſunt q̄-
ras. Semp̄ requiē mētis hēbis, ſi te à mū
di cura remoueris. Sp̄ hēbis pacē men-
tis, ſi te à ſtrepitu terrenaꝝ actionum
ſubtraxeris: q̄a diuitiæ nunq̄ ſine pc̄tō
acq̄runt̄. Nullus adminiſtrat res terre-
nas ſine pc̄tō. Valde raꝝ eſt ut q̄ diui-
tias poſſidēt, ad regem p̄ueniāt. Qui cu-
ris terrenis ſe implicat: ab amore dei ſe
ſeparat. Qui defigit̄ in amore tp̄alium
reꝝ, in deo nullatenus delectat̄. Curæ
tp̄alium reꝝ ab intētione dei auertunt
aīum. Nemo pōt ſil' amplecti gloriam
dei & gloriā ſcl'i. Nemo pōt diligere ſil'
Xp̄m & ſcl'm. Difficile eſt ſil' ſeruire cœ
leſtibus curis & terrenis negotijs. Diffi
cile eſt deū ſil' & mundū diligere. Ne-
mo pōt ſil' p̄fecte deū & mūdū dilige-
re. Vterq; aūt ſil' ęqualr̄ amari non pōt.
honeſta uirgo audi q̄ dico: quāuis hō in
gloriā ſcl'i fulgeat: quamuis purpura &
auro ueſtitus ſit: quāuis p̄tioſis ueſtimē
tis indutus ſit: quāuis ſcl'aribus ueſtibus
ornatus appareat: quāuis gēmis ac lapi
dibus decoratus reſplēdeat: quāuis pre
tioſo habitu redimitus incedat: quāuis
ſit multitudine ſeruoꝝ circūdatus: q̄uis
ſit excubantiū armis p̄tectus: quamuis
ſit innumeris obſequētiū cuneis conſti
patus: quāuis agminibus tutus, ſp̄ eſt in
pœna: ſp̄ eſt in anguſtia: ſp̄ eſt in luctu:
ſp̄ eſt in p̄iculo: ſp̄ in ſericis ſtratib⁹ ma-
net: ſed turbatus in lectis aureis iacet,
ſed infirmus in lectis argēteis cubat, ſed
fragilis ī pluma iacet: tn̄ fragilis & mor
talis eſt. Soror amātiſſima in Xp̄o mi-
hi, ideo hæc dixi tibi: ut cognoſcas q̄ ua
na eſt gloria h⁹ mūdi. Fœlicitas h⁹ mūdi
breuis eſt. Modica eſt h⁹ ſcl'i gl'a. Cadu
ca eſt & fragilis tp̄alis potētia. Igit̄ ue-
nerabilis uirgo ut acq̄rere poſſis cœle-
ſtes, diuitias, contēne terrenas, libenter
deſpice terrena ut poſſis peruenire ad
cœleſtia bona. Reſpue trāſitoria, ut hr̄e
merearis æterna: da parua, ut à deo con
ſequaris magna. Fuge in terra ſocieta-
tem hoīum, ut in cœlo habeas ſocieta-
tem angelorum: ad quam te perducere
dignetur ille qui te redemit pretioſo ſuo
ſanguine, Amen.

De habitu, *Sermo* IX.

D Ominus nr̄ Ieſus Xp̄s dicit in
euangelio: Ecce q̄ mollibus ue-
ſtiunt̄, in domibus regum ſunt.
Mollia dn̄r ueſtimēta, q̄a mollē faciūt
aīum. Mollibus ueſtimentis delectatur
regis curia: aſperis uero & humilibus de
lectat̄ xp̄i eccl'ia. Talia debēt eſſe ueſti-
mēta ſeruoꝝ & ancillaꝝ dei: in q̄bus
nihil poſſit notari nouitatis, nihil uani-
tatis, nihil ſuperfluitatis, nihil quod p̄-
tineat ad ſuperbiam, et ad uanam glo
riam. Vn̄ btūs Hieron. Nō facit ornatū
clericū tenera ueſtis, ſed mūditia men-
tis. Soror chariſſima ergo ornemus noſ
metipſos ſpūalibus ornamentis. ſ. chari
tate, humilitate, manſuetudine, obediē-
tia & patiētia. Hæc ſunt ueſtimēta qui-
bus placere poterimus Ieſu Chr̄o cœle
ſti ſponſo. Chriſtus inuiſibilis ſpōſus nō

requirit pulcritudinem foris, ſed intus,
ſicut ſcriptum eſt in Pſal. Oīs gloria ei⁹
filiæ regis ab intus. Igr̄ ſoror in Chriſto
amabilis diuitiæ tuæ boni mores: pul-
critudo tua ſit bona uita: chariſſima o-
pto, ut de te dicat̄ illud quod in cāticis
canticoꝝ legitur. Tota pulcra es ami-
ca mea, & macula nō eſt in te. Et iteꝝ,
ueni de libano coronaberis. Verè beata
eſt illa aīa q̄ Ieſu xp̄o ſponſo cœleſti ſer
uit ſine macula. Sic & tu ſoror uenera-
bilis btā eris ſi Ieſu Xp̄o ſpōſo tuo ſine
macula ſeruieris. Stude ergo placere
Xp̄o nō p̄tioſis ueſtibus, ſed bonis mo-
ribus: nō pulcritudine carnis, ſed pulcri
tudine mētis. Stude placere illi: nō in fa
cie, ſed in corde. Veſtimēta tua et calcia
mēta nec nimiū ſint p̄tioſa, nec multum
uilia: ſed ex moderato & cōpetenti ha-
bitu. ſic. n. ait btūs Aug. de ſemetipſo:
Fateor, de p̄tioſa ueſte erubeſco. Et ite-
rum: Nō decet hāc p̄feſſionē, nō decet
hāc admonitionē. Nō decet hæc mem-
bra, non decet hos canos. Honeſta uir-
go, ueſtis pura circūdet̄ tibi nō ad pul-
critudinē ſed pp̄ corporis neceſſitatē. Vt
dū p̄tioſis ueſtimentis ueſtiris, cadas in
turpitudinē aīæ, q̄a quāto amplius cor-
pus foris pp̄ uanā gloriā cōponit̄ atq;
ornat̄, tāto interius aīa fœdat̄ & ſordi-
dat̄. Igr̄ ſoror in Xp̄o amabilis profeſ-
ſionē tuā habitu & inceſſu demonſtra.
Sit in greſſu tuo ſimplicitas: ſit in inceſ-
ſu honeſtas. Nihil dedecoris, nihil laſci
uiæ, nihil petulātiæ, nihil inſolētiæ, nihil
leuitatis in inceſſu tuo appareat. Aīus
enim in corp̄is geſtu apparet. Geſt⁹ cor
poris ſignū eſt mētis. Corp̄is geſtu ani
mus p̄dit̄, ſoror chariſſima, ergo inceſ-
ſus tuus nō hēat imaginē leuitatis, inceſ
ſus tuus nō offendat oculos alteri⁹. Nō
p̄beas de te ſpectaculū. Nō des alijs lo-
cū de te obtrectādi. Soror dilecta mū-
da cōſciam tuā ab omni malitia ut fœli
citer dicat̄ tibi à Ieſu Xp̄o ſponſo cœle-
ſti: Ecce tu pulcra es amica mea: ecce tu
pulcra, oculi tui colūbaꝝ. Pulcra uideli
cet pp̄ p̄fectionē corp̄is, & mūditiā co-
gitationis. Ecce tu pulcra es hn̄s mūdā
& ſimplicem intentionē cordis: quia
cuncta bona quæ agis non ut hoībus ui
dearis, ſed ut ſoli deo placeas operaris.
Oculos hēas colūbaꝝ, quia tunc te im
munē cuſtodis ab omni malitia & ſimu
latione, atq; fictione. Soror mihi in xp̄o
amantiſſima: ideo hoc dixi, ut plus gau-
deas intus in aīa de ſanctis uirtutib⁹: q̄
foris in corpore de p̄tioſis ueſtibus. Vn̄
dicit B. Gregorius: Nemo q̄ppe ueſti-
mēta p̄tioſa quærit niſi ad inanem glo-
riam, uidelicet ut inde laudetur, et ut ho
norabilior cęteris appareat. Nemo uult
pretioſis ueſtibus indui, niſi ubi ab alijs
poſſit uideri. Ergo pro ſola uana gl'ia,
ueſtimentum p̄tioſum q̄rit uirgo uene-
rabilis. In hoc cognoſcimus q̄ ſcl'm di
ligimus, quia p̄tioſa ueſtimenta ama-
mus. Qui ſcl'm non diligit, p̄tioſa ueſti-
mēta non quęrit. Qn̄ hō gaudet de pul
critudine corporis, mens eius elōgatur
ab amore creatoris. Quanto amplius ī
compoſitione corporis lætamur: tanto
magis à ſup̄no amore diſiūgimur. Quā
to plus in terrenis & tranſitorijs rebus
gaudemus, tāto minus cœleſtia deſide
ramus. Vere maculā hēt in ſe ſanctimo-
nialis fœmina, ſi diligit p̄tioſa ueſtimen
ta, nō eſt ſine macula Xp̄i ſpōſa ſi amat
ueſtē p̄tioſam. Ancilla Xp̄i q̄ ſcl'm per-
fecte relīq̄t uilia ueſtimēta q̄rit. Ancil-
la Xp̄i q̄ p̄tioſa ueſtimēta deſiderat, ad-
huc perfecte ſcl'm non contempſit. Ni-
gra ueſtis inſinuat humilitatē mētis. Vi
le ueſtimentū denūciat mūdi contem-
ptū. Nigredo ueli mundītiā & puritatē
demōſtrat animi. Nigrū uelū caſtitatis
& ſanctitatis eſt ſignū. Nūc ergo reue-
rēdiſſima ſoror moneo te ut habitū quē
oñdis ſpē, impleas opere. Obſecro te ut
habitū ordinis bonis ornes moribus.
Sctūs eſt habitus, ſctūs ſit aīus ſicut ſan
cta ſunt ueſtimēta, ſic op̄a tua ſint ſctā:
& ſicut ſacratū eſt uelū, ſic opus tuū ſit
ſctm̄. Nō aliud abſcōdas intus, & aliud
oſtēdas foris. Nō ſis aliud in ſecreto &
aliud in publico: q̄lis uis hr̄i talis eſto:
q̄lis es in facie, talis eſto in op̄atione: et
q̄lis es in uultu, talis eſto in actu, Amē.

De compunctione, *Sermo* X.

C Ompunctio cordis, eſt humilitas mentis, ueniens de recordatione pctı̃, & de timore iudicij. Illa compunctio eſt ꝑfecta, q̃ repellit à ſe oẽm delectationem carnalium reꝝ: & toto ſtudio mentis figit intentionem ſuam in contemplatione dei. Duplicem eſſe compũctionem legimus, unam. ſ. q̃ ꝑꝑ deum aĩa cuiuſq; ſerui dei afficitur. i. cum ad memoriam reducit mala q̃ fecit. Altera uero cum ſuſpirat ꝑꝑ deſiderium æternæ uitæ. Quatuor modis cõpungit̃ mẽs iuſti hoĩs: hoc eſt, memoria pctõꝝ, recordatione futuraꝝ pœnaꝝ, cõſideratione peregrinationis huius uitæ, deſiderio ſupnæ pr̃ię q̃tenus ad eam poſſit cito ꝑuenire. Oĩs pctõr tunc ſe cognoſcit uiſitari à dño, qñ compungit̃ ad lacrymas. Nam & Petrus tũc fleuit, qñ in eum Chr̃s reſpexit, ſicut ſcriptum eſt: Et conuerſus dñs reſpexit Petrum. Qui ſtatim egreſſus foras, fleuit amare. Vñ ẽt pſalmiſta dicit: Reſpexit & commota eſt, & contremuit terra. Tunc terra contremiſcit, qñ pctõr ad lacrymas cõmouet̃. Admoneo igr̃ te ſoror chariſſima, ut in or̃one cum lacrymis ad memoriam reducas pctã tua, qa q non hẽt cordis compunctionem uel cõtritionẽ, non hẽt mundam or̃onem. Soror mihi in Chr̃o amabilis, audi exẽpla ſctõꝝ, q ꝑ compunctionem & lacrymas apud deum obtinuerũt ueniam pctõꝝ ſuoꝝ. Anna mr̃ Samuelis, ꝑ compunctionem & lacrymas meruit hr̃e filium, inſuper obtinuit apud deũ ꝓphetiæ donũ. Dauid ꝑ compũctiones & lacrymas, obtinuit ueniã ꝑpetrati homicidij atq; adulterij. Sic. n. audiuit ꝑ ꝓphetam: Nõ morieris, qa dñs tranſtulit pctm̃ tuum. Pr̃ Thobias ꝑ compũctionẽ & lacrymas meruit accipe curationem cæcitatis, & conſolationem pauꝑtatis. Sic. n. dixit ei Raphael angelus: Gaudium tibi ſꝑ ſit, & adiecit: Forti aĩo eſto, in ꝓximo eſt, ut à deo cureris. Etiam Maria Magdalena ꝑ compunctionẽ, & lacrymas meruit à dño audire: Remittuntur tibi pctã tua. Soror uenerabilis, iõ exẽpla ſctõꝝ ꝓpoſui, ut lacrymę ꝑ compunctionem ſuaues ſint tibi: bona compunctio theſaurus eſt deſiderabilis, & inenarrabile gaudium in mente hoĩs. Aĩa q̃ in or̃one hẽt compunctionem ꝓficit ad ſalutem. Vir fortis nõ eſt minus laudabilis in luctu, q̃ꝫ ĩ bello. Quia ergo poſt baptiſmũ inq̃nauimus uitam, baptizemus lacrymis conſciam nr̃am. Vbi lacrymæ fuerint, ibi accendit̃ ſpũalis ignis q illuminat ſecreta mentis: lacrymæ pnĩum ꝓ baptiſmate reputant̃ apud deũ. Soror mihi in Chr̃o dilecta, ſi compunctionẽ ſcd̃m deum habueris, btã eris. Cõpunctio cordis ſanitas eſt aĩæ. Compũctio mentis illuminatio eſt aĩæ, qa tunc aĩa illuminat̃ qñ ad lacrymas compungit̃. Compunctio lacrymarum remiſſio eſt pctõꝝ, qa tunc pctã dimittunt̃ qñ cum lacrymis ad memoriã reducunt̃. Compunctio ſpm̃ ſctm̃ reducit ad ſe, qa cũ à ſpũſctõ mens uiſitat̃: ſtatim hõ pctã ſua plorat. Interrogatio: O' fr̃ mi, q̃ſo, dic mihi q̃ ſunt cauſæ nr̃i doloris, ꝓ quibus in hac uita mortali ploramus. ſ. ꝑꝑ pctã nr̃a, & ꝑꝑ miſeriam huius mundi: ac ꝑꝑ compaſſionem proximi, & ꝑꝑ dilectionem cœleſtis p̃mij? Propter pctã flebat ille qui dicebat: Lauabo per ſingulas noctes lectum meum: lacrymis meis ſtratum meũ rigabo. Idem de miſerijs h⁹ mũdi gemebat cũ dicebat: Heu mihi, qa incolatus meus ꝓlongatus eſt: habitaui cum habitantib. Cedar, multũ incola fuit aĩa mea. Dñs ꝑ compaſſionem fleuit ſuꝑ Lazaꝝ, & ſuꝑ ciuitatem Ierl̃m dicens: Quia ſi cognouiſſes & tu. Etiam Paulus apl̃s, qui præcepit gaudere cum gaudentibus, & flere cũ flentibus, per compaſſionẽ dolebat dicẽs: Quis infirmatur & ego non infirmor? Cum dilectione cœleſtis præmij plorabãt iuſti dicẽtes illud Pſal. Suꝑ flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus, dũ recordaremur tui Siõ. Vita pñs, mors ẽ: qa eſt plena miſerijs qd̃ nõ ẽ ĩ pr̃ia, ſed ĩ uia: nec eſt in domo, ſed in exilio. In hoc mũdo nõ ſumus ĩ ur̃a ciuitate, ſed in peregrinatione, ſicut ſcriptum eſt: Non habemus hic manentem ciuitatem, ſed futuram inq̃rimus. Rñſio: Soror dilecta, iõ moneo te, ut primo lugeas ꝑꝑ pctã tua: deinde ꝑꝑ miſerias h⁹ mũdi, atq; cõpaſſionem ꝓximi: at poſtremum uero ꝑꝑ dilectionem dei ac cœleſtis præmij. Honeſta uirgo dep̃care deũ cum oĩ deuotione, ut det tibi ueram mentis compunctionem, & cordis contritionẽ. Cõpunctio unigenitum Xp̃m dei filium facit hr̃e in ſe ſicut dñs ipſe ait: Ego & pr̃ ueniemus, & apud eũ q me diligit manſionem faciemus. Vbi lacrymę abũdãt, ibi graues cogitationes nõ ꝓpinquant̃: & ſi aliqñ appropinquant̃, ibi radices nõ hñt. Lacrymæ apud deum ſꝑ nobis dant fiduciam magnam. Soror in Xp̃o amabilis mihi, audi uocẽ Ieſu Xp̃i ſpõſi tui dicentis: Surge amica mea & ueni ꝑ dilectionem: iam. n. hyems tranſijt, imber abijt, & receſſit, flores apparuerunt ni terra, tp̃s putationis aduenit, uox turturis audita eſt in terra nr̃a: hoc eſt uox p̃dicantium apl̃oꝝ in eccl̃ia. Turtur eſt auis caſtiſſima, quæ in excelſis & in arborib. ſemꝑ nidificare, uel morari ſolet, apl̃os, uel cæteros doctores ſigñat qui pñt dicere: nr̃a conuerſatio in cœlis eſt, q̃ & gemitum hẽt pro cantu: & ſigñat ploratum ſctõꝝ qui ſuos ad lamentum & fletum hortant̃ dicẽtes: Miſeri eſtote & lugete. Igit̃ honeſta uirgo, accipe exemplũ h⁹ turturis, & luge ꝑꝑ amorẽ Ieſu Xp̃i ſponſi tui, quouſq; cum uidere poſſis, regnantem in ſolio regni ſui. Melius eſt tibi lugere cum amore Ieſu Xp̃i, q̃ꝫ cum timore inferni. Pulcræ ſunt genę tuæ ſicut turturis. natura turturis eſt, ut ſi ꝑ occaſionem ꝑdiderit cõiugẽ, alteꝝ amplius non q̃rit. O' ſponſa Xp̃i aſſimilare & tu huic turturi, & præter Ieſum Xp̃m ſponſum tuũ, amatorẽ nõ q̃ras alteꝝ. O' ſponſa Xp̃i, eſto ſil̃is turturi, & luge die ac nocte cũ deſiderio Ieſu Xp̃i ſponſi tui, qa iam aſcendit ad cœlos, ut aliqñ faciẽ illius uidere mereraris in dextera pr̃is. Pulcræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. In genis ſolet eſſe uerecundia.

Soror uenerabilis, genas hẽs turturis, ſi p̃ uerecũdia Ieſu Xp̃i ſponſi tui, nihil cõtra uoluntatem illius facis. Genas hẽs turturis, ſi cum amore & reuerẽtia Xp̃i, ea q̃ illi diſplicẽt poſtponis. Genas hẽs turturis, ſi p̃ter Xp̃m alteꝝ amicum nõ diligis. Igr̃ ſoror chariſſima, indeſinẽter pctã tua cum lacrymis laua. Quotidie laua tuas negligentias, ꝑ compũctionẽ & lacrymas. Tranſgreſſiones tui ordinis ſine intermiſſione ablue cum lacrymis: & ꝑ lacrymas, & compũctionem acq̃re tibi tuoꝝ remiſſionem pctõꝝ, ꝑ lacrymas & crebra ſuſpiria acq̃re tibi æterna gaudia. Plange iniq̃tates tuas. Mala ſceleꝝ tuoꝝ deplora. Mala quæ egiſti flendo cõmemora. Mœroris unda te irriget. Compellat te plangere fluuius lacrymaꝝ. Quæ geſſiſti praue, fletibus dele: q̃ illicite cõmiſiſti, lacrymis ablue. Honeſta uirgo, ſi pctã non ploraueris in hoc ſcl̃o, qñ dictura es deo: poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo, chariſſima, ſi iniq̃tates tuas non fleueris in hac mortalitate, qñ dices: fuerũt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte? Moneo igr̃ te ſpõſa Xp̃i, ut in hac mortali uita lugeas pctã tua, ut cõſolari merearis ĩ cœleſti pr̃ia, Sicut ſcriptũ ẽ: Btĩ qui lugent, qm̃ ipſi conſolabunt̃, Amẽ.

De triſtitia, *Sermo* XI.

D Ominus dicit in euãgelio: Amẽ amẽ dico uobis, qa plorabitis & flebitis uos: mundus aũt gaudebit. Vos aũt contriſtabimini, ſed triſtitia ur̃a uertet̃ in gaudium. Etiã Salomon ait: Cor gaudens exhilarat faciẽ: ſpũs uero triſtis deijcit̃ in mœrorẽ aĩæ. Aĩus gaudens facit ętatem floridã: ſpũs uero triſtis exſiccat oſſa. Fili ĩ bonis nõ des q̃relã, & ĩ oĩ dato nõ des triſtitiã uerbi mali. Oĩs plaga triſtitia cordis ẽ. Iocũditas cordis, eſt uita hoĩs. Cor prauũ dabit triſtitiã, & hõ ſapiẽs reſiſtet illi: ꝑ triſtitiã feſtinat mors: triſtitia flectit ceruicẽ cordis. Cor lætũ bonã facit ualetudinẽ: uiro aũt triſti exſiccant̃ oſſa, ẽt B. Athanaſi⁹ dicit: Hõ triſtis ſꝑ malitiat̃, et contriſtat ſpm̃ ſctm̃ ſibi à deo donatũ.

Hoc ẽt docet apl's dicens: Nolite cõtri-
ſtare ſpm̃ ſctm̃ q habitat in uobis, ĩ quo
ſignati eſtis in die redemptionis. Vide
ergo ſoror chariſſima, ne cõtriſtes ſpm̃
ſctm̃ q habitat in te, ne forte derelinq̃t
te. Aufer à te dubietatẽ & aioſitatem,
qa utrũq; contriſtat ſpm̃ ſctm̃. Aufer à
te triſtitiã, qa ipſa eſt ſoror dubietatis,
& aioſitatis. Certe triſtitia ſcl'aris oĩm
maloꝝ ſpũum eſt peſſimoꝝ, & nocet
ſeruis dei. Triſtitia ſcl'aris lædit & con-
terit, atq; allidit ſeruos dei. Spũs.n.ſan
ctus non ſuſtinet triſtitiam carnalẽ. Igĩ
ſoror dilecta, indue ſp lætitiã ſpũalem q̃
hẽt grãm apud deum. Oĩs lætitia ſpũa
lis ſp bona eſt, & bona cogitat: atq; cõ
temnit uanã triſtitiam. Si lætitia ſpũalis
bona non eſſet, nunq̃; ,ppheta diceret:
Lætamini in dño, & exultate iuſti: &
gl'iamini oẽs recti corde. Et iteꝝ: Læta
bĩt iuſtus ĩ dño, & ſperabit in eo: & lau
dabunt oẽs recti corde Intertogatio: O
fr̃ chariſſime. ſi triſtitia mala eſt, & no-
cet ſeruis dei: qd eſt qd' ait Salomon:
Cor ſapiẽtũ ubi triſtitia eſt, & cor ſtul
toꝝ ubi eſt lętitia? Rñſio: Soror uenera
bilis, hoc qd' ait Salomõ: Cor ſapientũ
ubi triſtitia eſt, & cor ſtultoꝝ ubi eſt læ
titia: non eſt intelligendũ, niſi de ſpũali
triſtitia, & de ſcl'ari lætitia. Acſi aptius
diceret: Cor ſapientum ubi triſtitia eſt
ſpũalis, & cor ſtultoꝝ ubi eſt ſcl'aris lę
titia. Qui ſcd'm deum triſtitiam hñt, ſa-
pientes ſunt. Qui aũt ſcd'm ſcl'm triſti-
tiam hñt, ſunt ſtulti. Vñ dñs in euange-
lio: Gaudete & exultate, quia noĩa ur̃a
ſcripta ſunt in cœlis. Et Paulus apl's:
Quaſi triſtes ſp aũt gaudẽtes. Et iteꝝ:
Gaudete in dño ſp, iteꝝ dico, gaudete.
ergo triſtitia ſpũalis bona eſt. Triſtitia
uero q̃ naſcĩt ex cupiditate tpalium reꝝ
eſt mala. De triſtitia ſpũali, ſcriptũ eſt:
Bt̃i q lugent, qm̃ ipſi conſolabunt. De
triſtitia aũt ſcl'ari, ait Salomon: Multos
occidit triſtitia, & non eſt utilitas ĩ ea.
Iteꝝ de lætitia ſpũali dr̃: Lætet cor q̃rẽ
tium dñm: Et iteꝝ de lætitia ſcl'ari legi-
tur. Væ uobis q ridetis nunc, qm̃ plora
bitis & flebitis. Soror chariſſima, audi
ẽt, qd' B. Paulus dicit: Triſtitia q̃ ſcd'm
deum eſt, opaĩ ſalutem pniæ. Triſtitia
uero q̃ eſt ſcd'm ſcl'm, operaĩ mortem.
Orõ hoĩs q ſp eſt triſtis, non hẽt uirtu-
tem, nec põt aſcẽdere ad deum. Vbi tri-
ſtitia fuerit cooperta ſpũi ſctõ, non ibi
eſt acceptabilis orõ, quia infirma eſt: et
non põt aſcendere ad deum. Igĩ ſoror
mihi amabilis, omitte triſtitiam, deſine
triſtis eſſe: triſtitiã repelle à te. Noli da-
re te multæ triſtitiæ, non perſeueres in
triſtitia: ne dederis triſtitiæ cor tuũ. Tri
ſtitia unum eſt ex ſeptem principalib9
uitĳs: & iõ eſt cauenda ab oĩbus ſeruis
dei. Vñ B. Iſidorus: Si bñ & pie uixeris,
nunq̃; eris triſtis. Bona uita ſp hẽt gau-
dium. Honeſta ſoror, ergo expelle à te
triſtitiam: qa ſicut tinea comedit ueſti-
mentum: & ſicut uermis rodit lignũ, ita
triſtitia nocet cordi. Munda ergo cor
tuum ab oĩ triſtitia carnali atq; ſcl'ari, et
orõ tua erit acceptabilis apud deũ. Igr̃
ſoror uenerabilis, d̃ recordatiõe pctõꝝ
tuoꝝ luge: & in amorem Ieſu Xp̃i ſpõſi
tui gaude. De memoria p̃cedẽtium de-
lictoꝝ tuoꝝ plora: & de ſpe cœleſtium
bonoꝝ exulta. De tranſactis culpis &
negligentĳs tuis dole: & de ,pmiſſione
cœleſtis regni lætare. De prẹteritis tuis
delictis contriſtare: & de gaudio æter-
næ retributiõis hilareſce. Ad qd' te pdu
cere digneĩ ille, cui ĩ tuo uirgineo corpe
iocundum habitaculũ p̃paraſti. Amen.

De dilectione dei, Sermo XII.

D Ominus nr̃ Ieſus Xp̃s dicit in
Euangelio, Si qs diligit me, ſer-
monem meum ſeruabit: & pr̃
meus diliget eũ, & ad eũ ueniemus, &
mãſionem apud eũ faciemus. Et Ioãnes
Apl's, Nos diligim9 deũ, qm̃ ipſe prior
dilexit nos. Qui diligit deum, exorabit
pro pctĩs ſuis, & continebit ſe ab illis.
Soror chariſſima dilige deum, & inuo-
ca eum ĩ ſalute tua, qa dilectio eſt uita:
& odium eſt mors. Deus nõ uult ſe tm̃
diligi uerbis, ſed puro corde & opibus
bonis. Deum non diligit, q p̃cepta dei
cõtẽnit. Mens hoĩs qui deum diligit, nõ
eſt in terra, ſed in cœlo: qa ſemper cœle-

ſtia deſiderat. Moneo te ſoror chariſſi-
ma, ut diligas deum ſup oĩa: quia ipſe te
elegit ante ſcl'a. Plus debemus deum di
ligere, q̃; parentes nr̃os. Qr̃e qa deus fe-
cit nos & parẽtes nr̃os ,pprĳs manib. i.
,ppria uirtute. Sicut ſcriptum eſt. Ipſe fe
cit nos, & non ipſi nos. Maiora tribuit
nobis Xp̃s, quam parentes nr̃i. Et iõ ſu
per parentes debemas diligere Xp̃m.
Stultum eſt aliqd plus q̃; deum amare.
q plus diligit creaturam q̃; creatorem,
peccat. Et q p̃ponit amorem creaturæ
amori creatoris, errat. Ergo ſup oĩa eſt
nobis deus diligẽdus. Dic obſecro ho-
neſta uirgo cũ amore & dilectione de
Xp̃o: dilectus meus mihi & ego illi qui
paſcĩt inter lilia, donec aſpiret dies & ĩ-
clinenĩ umbræ. Sponſa Xp̃i rogo ut ap
tius dicas: Dilectus meus mihi ſocietur
uinculo charitatis & amoris, & ego illi
coniungar, & ſocier uiciſſitudine mutuę
dilectionis, q paſcĩt inter lilia, hoc eſt,
delectaĩ & iocundaĩ inter candidas &
odoriferas uirtutes ſctõꝝ, atq; ĩter cho
ros uirginum, donec aſpiret dies & in-
clinenĩ umbræ: donec nubila tranſeant
pñtis uitæ & appareat dies, hoc eſt, ue-
niat claritas ſempiternæ btĩtudinis. So-
ror chariſſima, iuſtitia eſt deũ toto cor
de amare: illiq; tota adhærere uolũtate,
q eſt ſũmum bonũ. Sũmũ bonũ amare,
ſũma eſt btĩtudo. Qui deum amat bo-
nus eſt, ſi bonus, ergo & btũs. Quantò
hõ pl9 deũ diligit, tãtò magis btũs erit.
Dilectio eſt ſpãlis & ,ppria uirt9 ſctõꝝ.
Amantiſſima mihi in Xp̃o ſoror, iõ hęc
dixi, ut nullus amor ſeculi te ſeparet ab
amore Xp̃i. ſpõſa Xp̃i ẽt rogo, ut aliqd
nobis de amore cœleſtis ſpõſi tui dicas:
Faſcicul9 myrrhæ dilect9 me9 mihi inter
ubera mea cõmorabĩt. Dic ergo chariſ
ſima planius, ut ea q̃ dicis intelligamus:
Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi
inter ubera mea cõmorabĩt. Locus cor
dis eſt inter ubera: hoc eſt, inter mamil
las: ergo dilectus meus inter ubera mea
cõmorabitur .i. memoria, dilectio, &
amor Ieſu Xp̃i ſponſi mei, ſp erit inter
mamillas meas, hoc eſt, in corde meo.
Et ſiue in proſperis, ſiue in aduerſis,
ſemper ad memoriam reducam om-
nia bona quæ mihi tribuit: quia dilexit
me, & mortuus eſt ,p me: atq; aſcendit
ad cœlos, & ut ad eũ pueniã quotidie
uocat me dicens: Veni de Libano ſpon
ſa, ueni coronaberis. Læua Ieſu Xp̃i ſpõ
ſi mei ſub capite meo .i. donũ ſpũs ſcti
regeſcat in me in hac p̃ſenti uita: & in-
tellectus ſctãꝝ ſcripturaꝝ ſit in mentę
mea, ut eũ cognoſcã & pfecte intelligã:
& dextera illi9 amplexabĩt me, hoc eſt
ad æternam btĩtudinem puenire faciat.
Chariſſima ſoror, roga ancillas Xp̃i q̃
tecũ ſunt, & dic eis: Fulcite me florib9:
ſtipate me malis, qa amore Ieſu Chriſti
ſpõſi mei lãgueo. O uos ſanctæ ſorores
meæ, q̃ iam Xp̃m ſup oĩa diligitis, & ni-
hil amori illius p̃ponitis: fulcite me bo-
noꝝ ur̃oꝝ exemplis, & q̃lr̃ Xp̃m dile-
ctum meũ inuenire ualeam oñdire, qa
p̃ amore illius infirmor. Hic amor dul-
cis: hic lãguor ſuauis: hæc ĩfirmitas ſctã:
hæc dilectio caſta: hæc cõiũctio ĩteme-
rata: hæc copula inuiolata: hæc cõple-
xio illibata. O uos ſãctę ſorores, fulcite
me florib. i. ur̃æ cõuerſatiõis exẽplis: qa
p̃ amore ſpõſi mei ĩfirmor. Honeſta uir-
go, uerè ,p amore Ieſu Xp̃i ſpõſi tui, lan-
gues & ĩfirmaris: ſi ,p amore illi9 oĩa q̃ ĩ
hoc mũdo ſũt, cõtẽnis & deſpicis ur̃è ,p
amore Ieſu Xp̃i ĩfirma iaces ĩ lecto cõtẽ
platiõis, ſi Xp̃m ſup oĩa diligis: ur̃è ,p a-
more xp̃i es ĩfirma ſi pl9 diligis cœleſtia
q̃; terrena. Verè pp amorẽ & dilectionẽ
xp̃i lãguida iaces ĩ lecto ĩtimę dilectiõis
ac ſuauitatis, ſi ĩ ſctis opib. es fortis, & ĩ
terrenis actib. es debilis. Soror mihi in
xp̃o amabilis, ſi xp̃m ex toto corde tuo
dilexeris, & nihil amori illi9 p̃poſueris,
cũ eodẽ Ieſu Xp̃o ſpõſo tuo, ĩ cœleſti re
gno lætaberis. Si xp̃m ĩ tota mẽte ſecu
ta fueris, & eũ tota mẽte dilexeris: abſq;
ulla dubitatiõe cũ eo ĩ cœleſti p̃ria gau
debis. & eũ cũ ſctis uirginib. quocũq; ie
ris ſeq̃ris. Si cũ oĩ deuotiõe Xp̃o adhæ-
ſeris, & ad eũ die ac nocte ſuſpiraueris ĩ
hoc pñti ſcl'o, ſine dubio cũ eo exulta-
bis ĩ cęleſti palatio: atq; ĩter uirginũ cho

ros cantabis dulces hymnos,ſicut ſcri-
ptũ ē. Qui paſcis iter lilia ſcept⁹choreis
uirginũ: ſpõſas decorãs gloria ſpõſiſq;
reddens præmia. Quocunque pergis,
uirgines ſequunt̃,atq; laudibus poſt te
canentes curſitãt,hymnoſq; dulciter ꝑ-
ſonant. Ideo hoc dixi ſoror chariſſima,
ut xp̃m ſuper oĩa diligamus, & ut nihil
amori illius ꝓponas. Obſecro te dilecta
ſoror,ut nullã ꝑter xp̃m ſentias dulce-
dinẽ:nullũ ꝑter Xp̃m q̃ras amorem. &
nullam ꝑter xp̃m diligas pulcritudinẽ.
Pro amore Xp̃i luge,pro amore Chri-
ſti plange,donec eum merearis uidere
in dextera patris ſui regnantem, Amen.

De dilectione proximi, *Sermo* XIII.

SOror chariſſima, audi q̃ dñs Ie-
ſus xp̃s ait diſcipulis ſuis: In hoc
cognoſcẽt oẽs, q̃a mei eſtis di-
ſcipuli, ſi dilectionẽ habueritis adinui-
cem. Omnes fideles diſcipuli Xp̃i ſunt.
Vnuſq́ſq; illius diſcipl's eſt,cuius doctri
na ſeq̃tur. Ergo q uult Xp̃i diſcipl's eſſe,
ſtudeat ꝓximos ſuos tanq̃ ſeipm̃ dili-
gere. Dilectio ꝓximi malũ nõ opat̃. q̃r?
q̃a plenitudo legis eſt dilectio. Et Paul⁹
apl's: Ambulate in dilectione, ſicut &
xp̃s dilexit uos, & tradidit ſemetipſum
pro uobis. Etiã Ioães apl's ait, Qui dili
git frẽm ſuũ,in lumine manet, & ſcãda-
lum nõ eſt in eo: q odit frẽm ſuum,in tẽ-
nebris eſt, & neſcit quo uadat, q̃m tene
bræ obcæcauerũt oculos eius. Siqs di-
xerit, diligo deũ, & frẽm ſuum oderit,
mendax eſt: & ueritas in eo nõ eſt. Et
hoc mandatũ hẽmus á deo, ut q diligit
deũ, diligat & frẽm ſuũ: q nõ diligit fra
trem ſuũ quẽ uidet, deũ quẽ non uidet,
q̃uõ põt diligere? Etiã Salomõ ait: O-
mni tp̃e diligit q amicus eſt. Et fr̃ in ne-
ceſſitate cõprobat̃. & btũs Aug. Homi
nẽ uincis humana fœlicitate. diabolũ
uincis inimici dilectione. Tñ ſoror dile-
cta, non debet inter ſeruos dei carnalis
dilectio eẽ, ſed ſp̃ũalis. Nihil deo ſpecia
lius uirtute dilectionis. Nihil deſidera-
bilius diabolo, q̃ extinctio charitatis,
ſctũs amor non hẽt ſcandalũ. Oẽm ho-
minẽ fidelẽ iudica tuũ eſſe frẽm. Memẽ
to q; unus artifex condidit nos. Verus
amor nõ hẽt amaritudinẽ ſcãdali. Soror
uenerabilis in ꝓximi dilectione cogno
ſces q̃uõ debeas ꝑuenire ad dilectionẽ
dei. Sicut dilectio mentẽ eleuat, ita ma
litia demergit. Nec deũ uere ſine proxi
mo poteris diligere, nec proximum ſine
deo. Veram charitatẽ tenes ſi & amicũ
diligis in deo: & inimicũ diligis ꝑp deũ.
quantũ fueris larga in lectione ꝓximi:
tãtũ eris alta in cognitione dei. Si in ue
ritate diligis ꝓximũ tuũ, in tranqllitate
eſt cor tuũ. Ille uero q proximũ ſuũ hẽt
odio, circũdatus eſt tenebris: & tædio
diligẽdo ꝓximũ purgas ocl'm mẽtis ad
uidendũ deũ. Tñ reuerẽdiſſima ſoror
moneo te, ut nullũ hoĩem carnal'r dili-
gas. Vñ btũs Iſidorus: Multum in terra
demerſus eſt q diligit hoĩem moriturũ:
pluſq; oportet carnal'r. Cũ deo mane-
re nõ poſſumus, ſi in hoc ſcl'o unanimes
eẽ uolumus. amicus in neceſſitate com
probat̃. Si p̃cepta dei uolumus cuſtodi
re, ſicut noſmetipſos debemus ꝓximos
nr̃os diligere: q̃a ſi ſine diſſimulatione
diligit hõ frẽm, cito placat deũ p̃rem: q
diligit ꝓximũ nõ p̃t facere homicidiũ,
nõ adulteriũ, nõ furtũ, nõ periuriũ, non
falſum teſtimoniũ, nõ rapinã, nõ inuide
re, non litigare. Igit̃ honeſta uirgo dile-
ctionẽ dei & ꝓximi, in q̃ tota lex pen-
det & ꝓphæ, ſp meditemur, & ope p̄ſi
ciamus. Sed ſi ꝓximus nr̃ patitur aliq̃
tribulationem, aut infirmitatẽ, aut da-
mnũ, aut in carcerẽ mittit̃. Si dolemus
ꝓ illo i corpe eccl'iæ ſum⁹: ſi ãt nõ dole-
mus, iã á corpe eccl'iæ p̄ciſi ſum⁹. chari
tas q̃ colligit & uiuificat oĩa mẽbra ec-
cleſię, ſi nos uiderit ꝺ ruina ꝓximi gaude
re, ſtatĩ nos p̄ſcindit á corpore. Tãdiu
dolet mẽbrũ, quãdiu i corpe cõtinet̃. Si
aũt membrũ p̄ciſum fuerit á corpe, nec
ſentire poterit, nec dolere. Si man⁹ aut
pes, aut aliqd mẽbrũ p̄ciſũ fuerit á cor-
pore, ſi totũ corp⁹ tũc i multis ptib. diui
dat̃, aut i ignẽ mittat̃: manus illa iã non
ſentit, q̃a iã diuiſa eſt á corpe. Talis eſt
oĩs xp̃ianus q de alteri⁹ dãno aut tribu-
latione, aut anguſtia, aut neceſſitate nõ
dolet.

dolet. Sed qd' peius eſt gaudet, q̃a iam
alienus eſt á corpore eccl'iæ. Nos uero
honeſta uirgo, ſi ueram & p̄fectam cha
ritatem uolumus cuſtodire, diligamus
bñ oẽs hoĩes fideles, ſicut noſmetipſos
ſtudeamus diligere, ut q̃a Xp̃s eſt ca-
put nr̃m, mereamur membra illius eſſe:
ut cum Xp̃s apparuerit q eſt gl'ia nr̃a:
nos p concordiam charitatis, & p dile
ctionem dei & ꝓximi, cum ipſo poſſi-
mus apparere in gl'ia. Tunc uero amic⁹
amat̃, ſi non ꝓ ſe, ſed ꝓ deo amat̃. Vnde
btũs Iſidorus: Qui intemꝑanter amat
amicum: magis amat illum ꝓ ſe, q̃ pro
deo. Tunc q̃ſq; bonitati atq; diuinæ iu
ſtitiæ ſit contrarius, q̃ñ deſpicit amicũ
aliqua aduerſitate ꝑcuſſum. Vera amici
tia nulla occaſione excludit̃: nullo tp̃e
delet̃, ſed ubicũq; ſe uerterit tp̃s, illa fir
ma eſt. Pauci ſunt amici, q uſq; ad finẽ
ſint chari. Illa eſt uera amicitia, q̃ nihil
ex rebus amici q̃rit niſi ſolam beniuolẽ
tiam. ſ. ut gratis amet amantem ſe. Igit̃
ſoror amabilis in Xp̃o, moneo te, ut dili
gas amicos tuos i deo, hoc eſt, in bono.
Dilige ẽt inimicos tuos ꝑp deum, ſicut
ſcriptum eſt: Diligite inimicos ur̃os: be-
nefacite his q oderunt uos. Et iteꝝ: Si
eſurierit inimicus tuus, ciba illũ: ſi ſitit,
potum da illi. Et iteꝝ: Bñdicite p̄ſeque-
tibus uos: bñdicite, & nolite maledice-
re. Dilectio, eſt ſoror charitatis. Chari-
tas nunq̃ fuit ſine dilectione: nec dile-
ctio ſine charitate. Honeſta uirgo, ergo
neceſſaria eſt nobis dilectio, in qua tãtę
uirtutes conſiſtunt: & de qua tanta bo
na naſcunt̃. Dilectio hẽt duas alas. Ala
dextera, eſt dilectio dei: ſiniſtra ala, eſt
dilectio ꝓximi. Nullus hoĩm cum una
ala poterit uolare ad cœlum. Qr̃? Quia
nec ſola dilectio dei ſine dilectione ꝓ-
ximi, nec ſola dilectio ꝓximi ſine dile-
ctione dei ualet ad conſequendã æternã
btitudinẽ. Virgo prudens, ſume tibi has
duas alas, uidelicet dilectionẽ dei et ꝓxi
mi, ut libere poſſis uolare, bona opãdo:
& ꝑuẽire ad p̃riam cœleſtis regni, Amẽ.

De compaſſione, *Sermo* XIIII.

Soror chariſſima, audi qd dñs nr̃ Ie-
ſus Xp̃s dicat: Oĩa bona q̃ uultis ut fa-
ciãt uobis hoĩes, uos facite illis. Hęc eſt
.n. lex & ꝓphetę. Et Paulus ait: Gaude-
te cum gaudentib. flete cum flentib. Et
iteꝝ: Suſcipite infirmos: patientes eſto-
te ad oẽs. Et Salomon ait: Qui deſpicit
ꝓximum ſuum, peccat. Fidẽ poſſide cũ
ꝓximo tuo in pauptate illius, ut & i bo
nis eius læteris. In tp̃e tribulationis ꝑ-
mane ꝓximo tuo fidelis, ut in hr̃ditate
illius ſis cohæres. Qui cauet ꝓximo ſuo
á fouea, cadet in illam: & q parat lacũ
ꝓximo ſuo pibit in illo. Vñ pſalmiſta:
Lacum apuit & effodit eum: & incidit
in foueã quã fecit. Perfecte ꝓximũ non
diligit, qui illi in neceſſitate nõ ſuccur-
rit: quanto amplius p compaſſionẽ ꝓxi
mis nr̃is in neceſſitate ſuccurrimus: tan-
to amplius creatori nr̃o appropinq̃m⁹.
Sic debemus hr̃e curam nr̃i, ut non ne-
gligamus curam ꝓximi. Igr̃ ſoror dile-
cta, qd' non uis tibi accedere, nec ꝓxi-
mo tuo cupias euenire. Cõdole alienis
calamitatib. Saucia te fletib. in alienis
mœrorib. In tribulatione alterius & tu
eſto triſtis: cũ infirmis, eſto infirma. Sic
alienos mœrores tanq̃ tuos luge: cum
plangentib. plange: cũ lugentib. luge:
cum flentib. fle: cum plorãtib. plora: ta-
lis eſto aliis, q̃les optas circa te eẽ alios.
Qd' non uis pati: non facias alteri: non
facias alteri mala: ne tu patiaris ſilia. Ita
clemens eſto in alienis delictis ſicut in
tuis, ut non al'r te, & al'r alios penſes. Si
ceciderit inimicus tuus, noli gratulari i
ruina aduerſarii: noli extolli: non lęteris
ſup inimici interitũ, ne forte & tibi ſuꝑue
niat malũ. Nõ extollaris de caſu inimi-
ci, ne forte cõuertat de⁹ irã ſuã in te. Qui
.n. gaudet ꝺ caſu inimici, cito ueniet ſup
eũ malũ. Sit igr̃ hũan⁹ affect⁹ erga miſe-
rũ: ſit erga paupẽ dolor cõpaſſiõis: ſit er
ga dilectũ amor miſerationis: Si eſurierit
inimic⁹ tu⁹, ciba illũ: ſi ſitit, potũ da illi.
Nõ deſpicias paupes: ñ cõtẽnas egenos:
nõ uilipẽdas pupillos: null⁹ á te triſtitiã
hẽat: nemo á te cõfuſus abſcedat. Viſita
infirmos: cõſolare puſillanĩes, ut tu á dño
cõſolari merearis i ęterna btitudĩe, Amẽ.

De miſericordia, *Sermo* XV.

s Oror chariſſima, audi Ieſũ xp̃m in euangelio dicentem: Btĩ miſericordes, qm̃ ipſi mĩam conſequent̃. Et iteꝝ. Eſtote miſericordes, qa & pr̃ ueſter cœleſtis miſericors eſt. Et Paulus apl̃s: Eſtote aũt inuicẽ benigni & miſericordes, & induite uos ſicut electi dei, & ſcti in ſctã mĩa. Pietas aũt ad omnia utilis eſt. Et Salomon ait: Facere mĩam & iudicium, magis placet deo q̃ ſacrificium. Mĩa facit locum unicuique ſcd'm meritum opeꝝ ſuoꝝ. Miſeratio hoĩs circa ſe, & circa proximum ſuum. Mĩa aũt dñi ſuper oẽm carnem. Ille offert ſacrificium, q facit mĩam. Mĩa aũt dñi à compatiendo alienæ miſeriæ, uocabulum ſortita eſt. Qui in altero miſericors non fuerit, mĩam dei inuenire nõ poterit. Soror dilecta mihi in Xp̃o, mĩa & ueritas te præcedant. Mĩam nunq̃ deſeras. Bñfacies aĩæ tuæ ſi miſericors fueris. Qui alteri miſeretur, mĩam à dño conſequet̃. Soror, ſoror uenerabilis, qđ hẽs, habeto ad mĩam. Præbe mĩam ſine murmure. Tale erit opus tuum, q̃lis fuerit intentio tua. Non eſt mĩa, ubi nõ eſt beniuolentia. Bonũ qđ facis, ꝑꝑ mĩam fac, non ꝑꝑ uanam gloriam: nihil facias ꝑꝑ laudem, ſed ꝑꝑ æternã remunerationem: nihil facias ꝑꝑ tꝑalem opinionẽ, ſed ꝑꝑ æternam mercedem: nihil facias ꝑꝑ famam, ſed ꝑꝑ uitam æternam. Ad quam te perducere dignetur oĩps deus, reuerendiſſima ſoror, Amen.

De exemplis ſanctorum, *Sermo* XVI.

a D conuerſionem uel emendationem fidelium, multum exẽpla ſctõꝝ ꝓſunt. Soror chariſſima, ideo ſcribunt̃ caſus & reparationes ſctõꝝ, ut miſeri ꝑꝑ multitudinẽ pctõꝝ non deſperemus, ſed per pñiam reſurgẽdi, ẽt poſt lapſum ſpem hẽamus, ut nullus poſt pctm̃ de bonitate dei deſperet, dum cõſpicit ẽt poſt ruinam reparationem fuiſſe ſctõꝝ. Propterea poſuit de⁹ uirtutes ſctõꝝ ad exemplum nr̃m, ut ꝑ ueſtigia ipſoꝝ peruenire poſſimus ad regna cœloꝝ; uel ſi eos ad bñ oꝑandum ſequi noluerimus in pœnis, inexcuſabiles ſimus. Scti dei hoĩes quãdiu fuerũt in hoc ſcl'o non ceſſauerunt currere in bonis operib⁹. ſ. in ieiunijs, in uigilijs, in eleemoſynis, in caſtitate, in continẽtia, in longanimitate, in patientia, in ſuauitate, in or̃onib. in perſecutionib. in beniuolentia, in fame & ſiti, in frigore & nuditate, & in laborib. multis ꝓ xp̃i noĩe. Scti hoĩes deſpexerunt pñtem mundũ, ut æternum regnum acquirerent: non acceperunt hic ꝓmiſſiones, uel diuitias miſerabiles h⁹ ſcl'i, q̃ ꝑducunt hoĩes malè eis utẽtes ad tormẽta inferni, ſed hãc pr̃iam tota intentione relinquentes, ad cœleſtem Ierl'm leuauerũt oculos ſuos hoĩes ſcti: uitauerunt pctm̃ in uerbo, in facto, ĩ cogitatione, ĩ uiſu, ĩ auditu, ĩ motu, ĩ oculis, ĩ manibus, ĩ ira, ĩ pedibus, ĩ rixa, ĩ furore, ĩ diſſenſione, ĩ uana gl'ia, ĩ ſuperbia, ĩ elatione, ĩ cupiditate, ĩ gula, ĩ ſomnolẽtia, ĩ fornicatione, ĩ uinolẽtia. Cuſtodiẽtes corpora ſua & aĩas ſuas, duobus modis ieiunauerũt. ſ. à uitijs & actibus. Bona ẽ abſtinẽtia ciboꝝ, ſed multo eſt melior abſtinentia uitioꝝ. Vnde eccleſia de ſuis membris. i. de eiſdẽ ſctis pr̃ibus dicit: Manus meæ ſtillauerunt mirrham. quid per manus niſi operationes ſctõꝝ intelligimus: & quid per mirrham niſi mortificatio carnis, & mortificatio uitioꝝ accipitur? Manus eccl'iæ ſcti hoĩes ſunt bona operantes, de qbus dicit: Operatæ ſunt iuſtitiam. Manus ergo eccleſiæ mirrham bonoꝝ operum ſtillant, quia nobis exempla bene uiuẽdi demonſtrant, & ut uitia carnis nr̃æ mortificemus, prædicant. Vnde quidã eoꝝ dixit: Si. n. ſecundum carnem uixeritis, moriemini. Et iterum: Mortificate membra ueſtra quæ ſunt ſuper terram. Et iteꝝ eccleſia dicit: Digiti mei mirrha probatiſſima: Tunc uerè eſt mirrha probatiſſima, qñ perfecte caro mortificatur, & uitia atq; peccata extinguuntur. Igitur ſoror in Chriſto dilecta, ſi ſocietatẽ habere cupimus, neceſſe eſt ut exempla ſanctoꝝ ſequamur. Si peccamus, iam de peccato nullã excuſationẽ

habemus. Qr̃? Quia & lex dei quotidie nos admonet ut bñ uiuamus, & exempla ſctõꝝ pr̃m ſꝑ inuitant ad bñ oꝑandum, ſed etſi aliqñ ſecuti ſumus exempla maloꝝ hoĩm, cur non ſeqmur exempla ſctõꝝ pr̃um? Etſi apti fuerimus ad imitãdum malos in malum: cur pigri ſumus ad imitãdum bonos in bonum? Soror uenerabilis, ergo deprecemur deũ, ut uirtutes ſanctæ quas ſuis ſctĩs p̃parauit ad coronam, nobis non ſint ad pœnam neq; ad dãnationẽ, ſed ad ꝓfectũ & ſalutem. Sine dubitatione credimus, qa ſi exẽpla ſctõꝝ ſecuti fuerimus poſt hanc uitã, cum eis in cœlo regnabimus: quanto amplius uitã ſctõꝝ pr̃m legim⁹ ſi exempla eoꝝ ſeq nolumus: & tanto amplius culpabiles ſumus. Nunc honeſta uirgo, oĩpotentem deũ deprecor, ut det tibi has uirtutes ſctõꝝ pr̃m. ſ. humilitatem Xp̃i, deuotionem Petri, charitatem Ioãnis, obedientiam Abrahę, patiẽtiam Iſaac, tolerãtiam Iacob, caſtitatẽ Ioſeph, manſuetudinẽ Moyſi, cõſtantiã Ioſue, benignitatẽ Samuelis, mĩam Dauid, abſtinentiã Danielis, & cætera digna facta prioꝝ ſctõꝝ, ut poſt hãc mortalem uitam ꝑuenire poſſis ad ſocietatẽ coꝝ. Virgo Xp̃i quotidie cõſidera quo moderamine, q̃ intentione, uel q̃ cõpunctione hoĩes Xp̃i placuere deo. Vñ in ꝑſona Chr̃i in Canticis Canticoꝝ eccl'ię dr̃: Q̃ pulcri ſunt greſſus tui, in calciamentis filia principis. Chr̃s ꝑ potẽtiam diuinitatis princeps eſt oĩm creaturaꝝ: & iõ ſctã eccl'ia filia principis dr̃, qa ꝑ p̃dicationẽ Chr̃i in nouam uitã regñat̃. Quæ ſunt aũt calciamenta eccl'iæ niſi exempla ſctõꝝ pr̃m qbus in uia h⁹ ſcl'i munit̃, ut ꝑ oẽs tribulationes calciamẽta ambulent? Soror in Chr̃o amabilis, & nos ſpũal'r pedes calciamus, qñ à ſctis pr̃ibus exempla bñ uiuendi ſumamus, ut ad ſil'itudinẽ eoꝝ tẽtationes h⁹ mundi uincamus. Iteꝝ in eiſdem cãticis ſponſus eccl'iæ. ſ. Chr̃s loqt̃ dicens: Deſcẽdi in hortũ, ut uiderẽ poma cõualliũ & inſpicerẽ ſi floruiſſent uineæ: ſi germinaſſent mala punica. Vineæ florẽt qñ in eccl'ijs filij recenter in fide gñant̃, & ad ſctãm conuerſationem q̃ſi ad ſoliditatẽ bonoꝝ opeꝝ p̃parant̃. Mala punica germinant qñ ꝑfecti hoĩes ꝑ exempla bonoꝝ opeꝝ ſuos ꝓximos ædificant, & in nouitate ſanctæ conuerſationis ꝑ p̃dicationẽ ſuã, & ꝑ oñſionẽ bonæ uitę in ſctis oꝑibus renouant. Vñ moneo te, in Chr̃o ſpũalis amica, ut des bonũ exẽplum de te oĩbus hoĩbus in oĩ tua uita. Venerabilis uirgo, d̃ſidero ut luceas oĩbns ancillis dei, q̃ tecũ ſunt in monaſterio bñ uiuẽdo: qa ſicut ait B. Gregorius: Qui alijs ſuã bonã uitã abſcõdunt, in ſemetipſis accenſi ſunt, ſed alijs in exẽplũ luminis non ſunt: illi uero q exẽpla uirtutũ, & ꝑ uitã ſctitatis, atq; ꝑ uerbũ p̃dicationis alijs lumen demõſtrẽt, lãpades ardẽtes ſunt, qa alijs uiã ſalutis oñdũt. Vñ dñs dicit: Lux ur̃a luceat corã hoĩb. ut uideant oꝑa ur̃a bona, & glorificent pr̃em ur̃m q in cœlis eſt, qa uidelicet ſoli deo eſt reddenda oĩs gl'ia. Chr̃i uirgo te moneo tñ, ut ita ſit op⁹ tuũ ĩ publico q̃tenus ĩtẽtio tua maneat ĩ occulto. Igit̃ amãtiſſima mihi in Chr̃o ſoror, ſicut ſuperius dixi tibi, ĩ oĩb. actionib. tuis, in oĩ oꝑe tuo, in oĩ cõuerſatione tua imitare ſctõs: æmulare iuſtos: hẽto ante oculos tuos exempla ſctõꝝ, exẽpla iuſtoꝝ imitãdo cõſidera. Exẽpla iuſtoꝝ p̃pone tibi pr̃m, exẽpla ſint tibi imitamẽta diſciplinę. Intẽde uirtutẽ ſctõꝝ ad bñ oꝑandũ, itẽde ad bñ uiuẽdũ: documẽta ſctõrũ nulla infamia ſcãdalizẽt uitã tuã: nulla opinio aduerſa te cõtriſtet. Diſce flagrare bono p̃conio: hẽto teſtimoniũ bonum: cuſtodi tuam famã bonã: tua bona fama nullis fœtorib. obſcuret̃: tua bona fama nullis opprobrijs laceret̃, Am̃.

De contentione, *Sermo* XVII.

p Aul⁹ apl's ait: Cũ. n. ſit ĩter uos zel⁹ & cõtẽtio, r õne ſcd̃m hominem ambulaſtis, & carnales eſtis? Et Salomõ ait: Inter ſuꝑbos ſꝑ ſũt iurgia, ſꝑ mal⁹ iurgia q̃rit: angel⁹ malus mittit̃ cõtra eũ. q ꝑ loca ꝑiculoſa uadit, citò cadit: ſic ille q quotidie cũ ꝓximis ſuis cõtẽdit, cito ĩ ſcãdalũ cadit. Viri mi-

tes ſemper deſpiciunt lites, q quotidie contendunt & rixant̃, à paucis hoĩbus amant̃. p̃terea pax & concordia oĩbus hoĩb. amant̃, ꝑꝑea pax & concordia oĩbus hoĩb. ſunt neceſſaria. Soror chariſſima audi btm̃ Auguſt. dicẽtẽ: O quã rep̃henſibiles eſſe poſſemus, ſi non tam diligenter nr̃a uitia emendaremus, quanto ſtudio aliena rep̃hẽdimus. Sed ſi nos bñ conſideramus, multa in nos rep̃hẽdere poſſumus. Volo q̃ cognoſcas qa nihil eſt turpius q̃ lites inter religioſos, q debent ꝑ cõcordiã & dilectionẽ lucere in mũdo ſicut luminaria in cœlo. Cõtentiones ex inuidia & detractione ſolent euenire atq; oriri. Sed ſi detractio & iurgia ſunt in clauſtro: ubi eſt taciturnitas rl'aris, ubi ſctĩtas religionis, ubi ſilentiũ ordinis, ubi religioſitas monaſterij, ubi uinculũ charitatis, ubi pax unitatis, ubi concordia fr̃nitatis, ubi amor ſocialis? heu ꝓh dolor ꝑijt taciturnitas rl'aris, ablata eſt ſctĩtas religionis, defecit ſilẽtiũ ordinis, ad nihilum deuenit religioſitas mõaſterij, annullata charitas fr̃nitatis. Sed ſi illi q ĩ pace debent uiuere, ĩcipiũt cõtẽdere, litigare, detrahere, ubi eſt uita tranq̃lla, ubi uita q̃eta, ubi uita pacifica, ubi uita honeſta, ubi uita modeſta, ubi uita caſta, ubi uita cõtẽplatiua, ubi uita angelica? Certe nõ põt ibi eſſe pax integra, ubi regnat detrahens lingua, ubi regnant rixæ & contentiones, nõ põt eſſe ꝑfecta religio. Vide ergo ſoror dilecta, ne ꝑ lites & cõtẽtiones ꝑdas labores. Caue ne dies tuos ꝑdas ꝑ detractiones & rixas. Attende tibi diligenter, ne ꝑ iurgia & cõtentiones ꝑdas cœleſtes ꝓmiſſiones. Eſto ſolicita, ne per ſtulta uerba ꝑdas gaudia æterna. Igr̃ linguã tuã refræna, & eris religioſa, qa ſi eam nõ refrẽnaueris, religioſa nõ eris. Sed ſi forſitan mihi non credis, audi Iacobũ apl'm dicentẽ: Siq̃s putat ſe religioſum eſſe nõ refrænans linguã ſuã, ſed ſeducens cor ſuũ, hꝰ uana eſt religio. Lingua modicũ eſt mẽbrũ in corpore hoĩs, ſed tñ ſi refrẽnata nõ fuerit, totũ corpus maculat & corrũpit. Nã ſicut modicũ fermẽtũ corrũpit totã maſſam, & ſicut parua ſcintilla ignis magnã ſyluã incendit: ita lingua ſine fræno dños & p̃poſitos æq̃les & ſocios, ſubiectos & paruulos oẽs ſcãdalizat, & ad iracundiã ꝓuocat. lingua contentioſa ſi frẽnũ non hẽat, nullus hõ cũ ea in pace uiuere poterit. Rixoſa lingua ueneno eſt plena, q̃ ſi non fuerit caſtigata, oẽs ſocios ſuos perducet ad ſcãdala. Soror uenerabilis, ergo bonũ eſt tibi ut ꝓhibeas linguam tuã à malo, & labia tua ne loquant̃ dolũ. Conſidera unde ueniſti, & ad q̃d ueniſti. De mũdo exiſti, & ad caſtra dei, hoc eſt ad monaſteriũ fugiſti: diuitias ſcl'i poſtpoſuiſti, & ad cœleſtes diuitias ꝓmerendas ueniſti. Et iõ pauꝑtatem elegiſti: gratis pauꝑtatẽ elegiſti. Et iõ obliuioni debes tradere oĩa q̃ ꝑꝑ deum reliq̃ſti. Caue ergo ne uelis alijs te p̃ferre, quãtò maior es tantò te humilia in oĩb. dimitte cõuẽticulũ cõſpirationis & detractionis. Fuge murmurationes & ſuſurrationes: ſuſurrationes nõ audias. Murmuratiõib. aurẽ tuam nõ p̃beas, ſepara aures à detrahentib: q̃ſi à ſerpentib. Fuge detrahẽtes, q̃ſi ſerpentes: detrahentes infundũt uenenũ mortiferꝝ in aurib. ſe audientiũ. q detrahit & q detrahentẽ libenter audit, uterq; peccat. Non ſolũ ille q detrahit peccat, ſed ille q uoluntarie detrahẽtem audit. Honeſta uirgo, audi ea q̃ dicit ꝑfectus uir in Chr̃o: Non ſedi cũ cõcilio uanitatis, & cum iniq̃ gerentib. nõ introibo. Tu ergo cũ cõcilio uanitatis nõ ſedeas, & cũ mala loquẽtib. nõ cõmiſcearis, ñ cõtẽdas ĩ ulla cã: ĩ nulla cã decertare ſtudeas. Cõtẽtio lites parit. Cõtẽtio pacẽ cordis extiguit. Cõtentio rixas gignit. Cõtẽtio iurgia ſeminat. Cõtẽtio faces odiorꝫ accẽdit. Cõtẽtio cõcordiã rũpit. Cõtẽtio cõturbat oculum mẽtis, ſicut ait Dauid: Turbatꝰ ẽ à furorẽ ocl's meꝰ. Igr̃ amabil' ĩ xp̃o ſoror, mõeo te, ut ĩ nulla cã cõtẽdas. Nõ cõtẽdas ꝓ cibo, neq; ꝓ potu, neq; ꝓ ueſtimẽto. Sed accipe d̃ manib. p̃poſitarꝫ tuarꝫ ea q̃ tibi dederit ſine murmuratiõe: q̃d à p̃poſitis tuis tibi fuerit miniſtratũ ſine mur-

murationе

murmuratione accipe. Si ſoror tua meliora ueſtimẽta accepit q̃ tu accepiſti, nõ ſit tibi curæ. Si p̃poſita tua dederit tibi uilẽ ueſtimentũ & ſorori tuæ dederit p̃tioſum, de hoc non murmures. Si meliora ueſtimenta ſororibus tuis fuerint, & tu accepis uiliora, ſuꝑ hoc nõ contẽdas. In nulla temporali cauſa eligas meliora. In tranſitorijs rebus meliora non quæras. In rebus mundi meliora non concupiſcas. Quare? Quia non ueniſti ad diuitias, ſed ad paupertatem. Non ueniſti ad monaſteriũ ut diuitias terrenas hẽas, ſed ut uirtutes ſpũales acquiras. Non ueniſti ad clauſtra, ut in ueſtimentis p̃tioſis reſplẽdeas, ſed ut in ſimplicitate deo ſeruias. Nõ ueniſti ad ordinẽ, ut añ oculos hoĩum in ueſtibus glorioſa appareas, ſed ut ꝑ humilitatẽ deo placeas. Nõ ueniſti ad ſctãm congregationẽ, ut uoluntatẽ tuã cõpleas, ſed ut uoluntati alienæ obedias: & pro deo oĩa terrena deſpicias. Alioquin melius tibi fuerat in domo pr̃is tui remanere, q̃ in monaſterio p̃tioſa ueſtimẽta q̃rere. Melius tibi fuerat in domo parentũ tuorꝫ hr̃e ſolatiũ, q̃ inter ancillas dei pro terrenis & trãſitorijs rebus mouere ſcandalũ. Melius tibi fuerat in terra tua cõmorari, q̃ in domo dei ꝓ tꝑalibus rebus contẽdere, aut litigare, aut murmurare. Igitur chariſſima, ſicut ſuperius dixi tibi: in nulla cã decertare ſtudeas, niſi ut ſoli deo placeas, Amen.

De diſciplina, *Sermo* XVIII.

SApientiſſimus Salomõ ait: Audi fili mi, diſciplinam pr̃is tui: et ne dimittas legem mr̃is tuæ, ut addat̃ gr̃a capiti tuo, & torques collo tuo. Tene diſciplinã, & ne dimittas eã. Cuſtodi illã, qa ipſa eſt mr̃ tua. Accipe diſciplinã, & noli abijcere eã. Qui odit caſtigationes, ſtultus eſt. Qui increpationes relinq̃t, multũ errat. Qui diſciplinã deſpicit, peccat. Qui cuſtodierit diſciplinã, inueniet uitã. Qui uero diſciplinã noluerit cuſtodire, inueniet mortem. Egeſtas & ignominia erit illi, q deſerit diſciplinã. Qui acq̃eſcit caſtigãti, gloriabitur. Stultus irridet diſciplinã pr̃is ſui. Qui aũt cuſtodit increpationrs, ſapiens eſt. Plus ꝓficit caſtigatio linguæ apud prudẽtẽ, q̃ cẽtũ plagæ apud ſtultũ. Vir ſapiẽs & diſciplinatus, nõ murmurabit aduerſus eũ q caſtigat illũ, Tñ caſtigatio debet eſſe moderata: uñ B. Ambroſius: Leuiter caſtigatus exhibet reuerentiã caſtigãti, q uero crudel'r caſtigat̃ uel increpat̃, nec increpationẽ ſuſcipit, nec ſalutẽ. Blãda pietate ſunt portandi, q ꝓ ſua infirmitate non pñt increpari: ꝓ diuerſitate peccãtiũ, alij portãdi ſunt: alij caſtigãdi, qa modus diuerſus ẽ pctõrꝫ. Prælati eccleſię portare debẽt ſubditos ſuos quos corrigũt, & corrigere quos portãt. Hinc Salomõ in baſibus templi dñi imaginẽ leonis & bouis, & cherubim ope ſculptorio fecit pingere. Quid aliud deſignãt baſes in tẽplo, niſi p̃latos in eccleſia? Quicũq; ſolicitudinẽ regiminis ſuſcipiũt tanq̃ baſes, portãt onꝰ ſuppoſitũ. Cherubim, plenitudo ſcię interpretatur. In baſibus cherubim monſtratur, quia prælati eccleſiæ pleni debent eſſe cœleſtis ſciæ. Per leonẽ terror ſeueritatis figurat̃. Per bouẽ uerò patiẽtia mãſuetudinis oñdit̃. Itaq; in baſibus neq; leones ſine bobus, neq; boues ſine leonibus exprimunt̃: qa p̃lati eccleſię aliq̃ñ rigide, aliq̃ñ cũ dulcedine, aliq̃ñ cũ aſperitate, aliq̃ñ uerbis, aliq̃ñ flagellis debẽt ſubiectos ſuos corrigere, qa ille qui blãdis uerbis caſtigatus nõ corrigit̃: neceſſe eſt ut acrius corrigat̃ uel arguatur. Cũ dolore.n. abſcõdenda ſunt uulnera q̃ leuiter ſanari nõ pñt. Qui ſecreto admonitus de pctõ corrigi negligit, publice eſt arguendus: ut uulnus q̃d occulte ſanari neq̃t, manifeſte debeat emẽdari. palã ſunt arguẽdi, q palã nocẽt. Vt dum apta obiurgatiõe ſanant̃ hi q eos imitãdo deliq̃rũt: corrigant̃, ut dũ unus corripit̃, cæteri emẽdent̃. Meliꝰ ẽ, ut ꝓ multorũ ſaluatione unꝰ cõdẽnet̃, q̃ ꝑ unius licẽtiã multi ꝑiclitent̃. Etiã B. Gregorius ait: Sũt multi q uerba increpationis audiũt, & ad pñiam redire cõtẽnũt: Vnuſquiſq; audiat de regno dei, q̃d diligat.

Audiat de īferno q̄d timeat, ut ſi ꝑ amorē ad regnū nō uenit: ſaltē ꝑ timorē ueniat. Verba ſūt Iſidori. Iuſti benigne ſuſcipiūt caſtigationē, qñ de ſuis culpis arguunt. Soror chariſſima, diſciplina eſt emēdatrix, q̄ nō ē uilipēdēda: & iō debem⁹ ꝑlatos nr̄os diligere, & v̄ba eoꝝ benigne ſuſcipe, q ꝑ īcrepatiões & caſtigatiões ſuas auferūt à nob̄ ꝓprias uolūtates, & mūdi cupiditates. Vñ ī Cāticis cāticoꝝ de eiſdē ꝑlatis Eccl'ia uel q̄libet fidelis aīa dicit: Inuenerūt me cuſtodes q cuſtodiūt ciuitatē: ꝑcuſſerūt me, et uulnerauerūt me: tulerūt mihi palliū meū cuſtodes muroꝝ. Per cuſtodes ciuitatis ītelligim⁹ ꝑlatos, q ſtatū ſc̄tē eccl'iæ cuſtodiūt: q ēt aīam fidelē īueniūt: eāq́; ſuis ꝑdicatiōib. et exhortatiōib. atq; minis ꝑcutiūt, & amore charitatis xp̄i uulnerant: nec ſolum hoc ſufficit eis, ſed ēt palliū ei tollūt. i. oēm terrenā delectationē, atq; ſub̄am tꝑalē ab ea auferūt, et eā nudā pc̄tis ac ſpoliatā diuitijs ad regnū cœloꝝ trāſmittūt. Igr̄ ſoror mihi ī xp̄o dilecta, ualde dignū eſt, ut ꝑlatos nr̄os q̄ſi pr̄es diligam⁹, ut ab eis diſciplinā nr̄ę ſalutis lib̄ter ſuſcipiamus, ſc̄d̄m cōſiliū Dauid dicētis: Apphēdite diſciplinā, neqñ iraſcat̄ dn̄s, & ꝑeatis de uia iuſta. Ergo ſi de uia iuſta nolum⁹ ꝑire, neceſſe ē nos diſciplinā ſuſcipe. Si ille q diſciplinā nō ſuſcipit, de uia iuſta ꝑibit: ꝓcul dubio de uia iuſta cōfirmat⁹ erit, q diſciplinā ſuſcipit. Nūc ergo ſoror uenerabilis, mōeo te, ut lib̄ter ſuſcipias diſciplinā, ut ab ira dei lib̄eris, & ī uia iuſta cōfirmeris. Multas age gr̄as illi qui caſtigauerit te, illi q īcrepauerit te gr̄as repēde. Si abbatiſſa, uel prioriſſa ꝓ ſalute tua īcrepauerit te, nō cōtriſteris: cum abbatiſſa uel prioriſſa mōſtrauerit tibi uiā ſalutis tuæ, ſuſcipe doctrinā illi⁹ gratis: qñ aliq̄s mōſtrauerit tibi cām tuę ſalutis, tu non ſis rebellis. Dilige eas q̄ te rep̄hēdūt de tuis trāſgreſſiōib. Ama eas q̄ te caſtigauerūt de tuis negligētijs: q̄ſi alacres dilige eas q̄ te rep̄hēdūt de tuis trāſgreſſionib. caſtigātib. iniuriā non rñdeas. Increpātib. te cōtumeliā nō dicas; mala ꝓ bōis ñ reddas. Aduerſus bōa cōſilia, ñ rñdeas iurgia. Aduerſus bōa uerba, ñ rñdeas mala. Qr̄e? Quia q diligit diſciplinā, diligit ſapīam. Ergo & tu ſi diſciplinam dilexeris, ſapiēs eris. Prudens eris, ſi īcrepatiōes patiēter ſuſtinueris: ſapiēs eris, ſi hūil'r caſtigatiōes portaueris. Honeſta uirgo, iō à dño, & à ꝑlatis nr̄is ī hac uita corripimur, ut nō cū hoc mūdo dānemur. Multo meli⁹ eſt nob̄ in hac uita à ꝑlatis nr̄is ꝓ negligētijs corripi, q̄ ī futura uita dānari. Meli⁹ ē nob̄ in hoc ſcl'o à ꝑpoſitis nr̄is ꝓ trāgreſſiōib⁹ & culpis caſtigari, q̄ ī futuro ſcl'o puniri. Amabilis mihi ī xp̄o ſoror, meli⁹ ē tibi manu abbatiſſę flagellis cędi, q̄ ī iferno pœnas pati: meli⁹ ē tibi manu abbatiſſę ul' prioriſſę flagellari ī hac uita, q̄ ī iferno cruciari ī futuro. Meli⁹ tibi ē in manu abbatiſſæ flagellis uerberari, q̄ ī iferno torq̄ri. Meli⁹ tibi ē ī hoc mūdo de manu abbatiſſę ul' prioriſſę ſuſtinere flagella, q̄ pati ęternas pœnas ī gehēna. Meli⁹ ē tibi manu abbatiſſę ul' prioriſſę tꝑal'r affligi v̄gulis, q̄ cremari ęternis incēdijs. A quibus te dignetur liberare ille qui te redemit ſuo pretioſo ſanguine, Amen.

De obedientia, *Sermo* XIX.

S Oror chariſſima, audi v̄ba Pauli apl'i. Non eſt ptās niſi à deo. Quæ autē ſunt ordinata, à deo ordinata ſunt. Ideoq́; qui reſiſtit ptāti, dei ordinationi reſiſtit. Ergo non debemus contemnere ptātes ſiue mūdi ſint, ſiue eccleſiæ, quia oēs à deo ordinatæ ſunt. Igitur qñ per inobedientiam prælatis nr̄is contradicimus, deo iniuriam facimus. Qñ per ſuperbiam & inobedientiam prælatis nr̄is rebelles ſumus, contra dei præcepta facimus: qñ prælatis nr̄is contumaces ſumus atq; inobedientes, deum contemnimus, qui dicit: Qui uos audit, me audit. i. qui uobis eſt obediens, mihi obediens eſt: & qui uos deſpicit, me deſpicit. Soror dilecta mihi in xp̄o, ergo q ꝑlatū ſuū deſpicit, deū deſpicit: & q ꝑlatū ſuū honorat, deū honorat: & q obediēs eſt ꝑlato ſuo, obediēs eſt deo. Hanc uirtutem. ſ. obedien-

tiam laudat Samuel propheta dicens: Maior eſt obediētia, q̄ ſacrificiū: & obedire magis q̄ offerre adipē arietum, qm̄ q̄ſi pc̄tm̄ ariolādi eſt repugnare: & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acq̄eſcere. i. nolle obedire. Maria ſoror Aaron ꝑ ſuꝑbiā & inobediētiam, murmurauit cōtra Moyſem frēm ſuū, & ſtatim percuſſa eſt lepra. Maria q̄ cōtra Moyſem frēm ſuū. i. ꝑlatū, murmurauit ꝑ inobedientiā & rebellionē, ſignat aīam cuiuſlibet hoīs q murmurat cōtra ꝑlatū ſuū, cui nō uult obedire, nec ꝑcepta ſalutis accipe. Et q̄a nō uult ꝑ obedientiā ꝑcepta ſui ꝑlati ſuſcipe, lepra pc̄tōꝝ ꝑcutit̄ atq; fœdat̄. Etiā Chore Dathā & Abirō q cōtra Moyſem & Aarō, ꝑ ſuꝑbiā & cōtumeliā, atq; inobedientiā inſurrexerūt: ſtatim pro ſua ꝑſumptione pœnas ſuſtinuerūt, ſicut ſcriptū eſt in Pſal. Apta eſt terra, & deglutiuit Dathā: & opuit ſuꝑ cōgregationē Abirō. Et iterꝝ. Exarſit ignis in ſynagoga, eoꝝ flamma cōbuſſit pc̄tōres. Nā & Ozias rex cū ꝑ ſuꝑbiā & inobedientiā, atq; cōtumaciā thuribulū accepiſſet, & contra legē dei ſacrificare uoluiſſet, à deo eſt lepra percuſſus, atq; maculatus in frōte. Nam et Saul rex, q̄a inobediēs fuit regnū perdidit, & in manibus inimicoꝝ ſuoꝝ cecidit. Etiā Ionas propheta ꝑ inobedientiā fugit, & eū piſcis abſorbuit atq; in ꝓfundum maris miſit. Cauēdū eſt igr̄ nobis, ne cōtra ꝑlatos nr̄os ꝑ inobediētiā audeamus inſurgere: ne dn̄s ꝑ eos uelit nos, q̄a uice ſua fungunt̄ aſpere uiſitare. Venerabilis ſoror, pro ſalute nr̄a poſuit deus prælatos in eccleſia, ut nobis ꝓuideāt, & ut deo ꝓ nobis rōnem reddāt, atq; nos ne mala faciamus cuſtodiant. Vñ Paulus apl's: Obedtie præpoſitis ueſtris, & ſubiacete eis. ipſi. n. ꝑuigilāt q̄ſi rōnem reddituri pro aīabus ur̄is. Prælati debēt cuſtodire ac regere gregem dñi cū magna uigilātia ac ſolicitudine. De q̄bus in Cāticis canticoꝝ legit̄. Lectulū Salomonis ſexaginta fortes ambiūt ex fortiſſimis Iſrael, oēs tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi uniuſcuiuſque enſis ſuꝑ femur ſuū, ꝑꝑ timores nocturnos. Verus Salomō Chr̄s eſſe intelligit̄, q̄a reuera pacificus eſt, q̄a pacem inter deū & hoīem reformauit. Lectul⁹ uero Salomonis congregatio eſt fideliū, in q̄ deus habitat & req̄eſcit. Lectulū uero Salomonis ſexaginta fortes ambiunt, . ſ. prælati, q defendēdo, caſtigādo, īcrepando, corripiēdo, admonēdo circūeūt & cuſtodiūt eccleſiā dei cōtra uitia, & cōtra inimicos uiſibiles atq; inuiſibiles. Qui ideo fortes eſſe dn̄r, q̄a prælati ſanctæ eccl'iæ ꝑfecti ſunt in obſeruatione mādatoꝝ dei. Oēs tenētes gladios. i. ſpirituale uerbū, q̄a prædicādo uitia ſubiectoꝝ debēt reprimere. Ad bella ſūt doctiſſimi, q̄a neceſſe eſt, ut ad bella ſpūalia ſint inſtructi. Vniuſcuiuſq; enſis ſuꝑ femur ſuū. Prælati ſanctæ eccl'iæ ſuꝑ femur enſes tenēt, q̄a prius in ſe, & tūc ī ſibi ſubiectos uitia carnis debēt reſecare. Et hæc oīa faciunt ꝑꝑ timores nocturnos. i. ꝑꝑ occultas inſidias malignoꝝ ſpūum, q in nocte h⁹ ſcl'i maxime inſidiāt̄ur ſc̄tis prælatis, ut illis deceptis lectulū Salomonis. i. congregationē ſeruoꝝ dei fœdare, ac maculare poſſint. Soror chariſſima, ideo hæc dixi tibi, ut cognoſcas q̄ deuote quāq́; humil'r debemus ꝑlatis nr̄is obedire. Obediētia ſola uirtus ē, q̄ uirtutes ceteras mēti īſerit, inſertaſq́; cuſtodit. Vñ q̄ Salomō ait: Melior ē obediētia q̄ uictimę, q̄a ꝑ uictimas aliena caro mactat̄: ꝑ obedientiā v̄o ꝓpria uolūtas religat̄. Vñ uir obediēs loq̄t̄ uictorias, q̄a dño alienę uoci humil'r obedit, ſemetipm̄ ī corde ſuꝑat. Adā ī infernū cecidit, q̄a inobediēs fuit: xp̄s v̄o ad cœlū aſcēdit, q̄a uſq; ad mortē deo pr̄i obediuit. Sicut ꝑ inobediētiā Adę, pc̄tōres cōſtituti ſūt multi: ita ꝑ obediētiam xp̄i iuſti cōſtituti ſūt multi. Et ſicut ꝑꝑ pc̄tm̄ Adę oēs hoīes ſūt ī condēnationē mortis: ita ꝑ iuſtitiā xp̄i, oēs hoīes ī iuſtificationē uitę. Et iterꝝ: Sicut inobedientia primi parētis gñauit mortē, ita obediētia xp̄i gñauit uitā. Igr̄ ſoror dilecta, ſi ꝓ xp̄o fueris obediens tuis ꝑlatis, cū xp̄o regnabis ī cœlis. Cōtra mr̄em tuā,

id eſt abbatiſſam uel prioriſſam, nunq̃ uerbum aſperũ dicas. Prælatis tuis nũquã rebellis exiſtas, p̃poſitis tuis ĩ nulla cã cõtradicas. Venerare aũt oẽs melioris ſciẽtiæ, ac melioris uitæ. Venerare unũquẽque hoĩem pro ſuo merito ſanctitatis. Maiori gradui reuerẽtiã tribue cõpetentẽ. Scd̃m dignitatẽ unicuiq; homini tribue honorẽ. Sup̃iori gradui æq̃lem te nõ exhibeas. Senioribus præſta obedientiã, & famulare humilr̃ imp̃ijs eorũ. Cede authoritati malorũ: defer digna ſeruitia maioribus. Eſto cũctis obediens in bonis p̃ceptis. O ſpõſa Chriſti, ita obedias hoĩ, ut nõ offendas uolũtatẽ dei. In malis operibus nunq̃ ſis obediẽs. Nõ obedies illi q male tibi facere mãdauerit malũ, facere iuſſa nõ conſentias. Noli obedire in malo cuiq; ptãti: etiãſi pœna cõpellat, ſi ſupplicia immineãt, ſi tormẽta occurrãt. Melius ẽ mortẽ pati, q̃ mala iuſſa implere. Melius eſt ab homine iugulari, quàm ęterno iudicio damnari. Neq; .n. eſt ſine culpa, q ut malum fieret obediuit. Igr̃ ſoror uenerabilis, eſto obediens uſq; ad mortem, et dabit tibi deus coronam uitæ, Amen.

De perſeuerantia, *Sermo* XX.

Soror chariſſima, audi btm̃ Hieronymũ dicentẽ. Nõ q̃runtur ĩ xp̃ianis initia uel exordia, ſed finis & p̃ſeuerantia. Paulus apl's malè cœpit, ſed bñ finiuit. Iudas uero Scarioth bñ cœpit, ſed malè finiuit. Laudat̃ initiũ Iudæ, ſed finis uitæ illius cõdemnat̃. Vñ B. Gregorius. Virtus boni op̃is p̃ſeuerãtia eſt. Incaſſum bonũ agit, ſi añ terminũ uitæ deſerat̃. De hoc ẽt btũs Iſidorus ait. Nõ iudicat deus hoĩem de p̃terita uita, ſed de ſuo fine. Vnuſq̃ſq; .n. ĩ die mortis ſuæ iuſtificabit̃, aut cõdemnabitur. uñ ſcriptũ eſt: ubi te inuenero, ibi te iudicabo. Etiã beata Magdalena ideo xp̃m reſurgentẽ primo meruit uidere, q̃a eũ req̃rendo p̃ſeuerauit. Vñ ẽt in Cãticis canticorũ dr̃: In lectulo meo p noctes q̃ſiui, quẽ diligit aĩa mea. Moneo ergo te honeſta uirgo, ut q̃ras eundẽ Ieſum Xp̃m ſpõſum tuũ in lectulo tuo. i. in requie mẽtis, atq; q̃ete cõtẽplationis. Per noctes q̃re eum, hoc eſt, in hac uita ad eũ ſuſpirãdo: eumq; deſiderando, ut eũ p̃fecte in futura uita inuenire poſſis, ac uidere regnantẽ eũ in pr̃is ſolio. Sine intermiſſione q̃re eũ bene uiuẽdo, ut faciẽ eius merearis uidere in cœleſti regno. Rogo Chriſti ſpõſa, ut dicas cũ Dauid p̃pheta: Sitiuit aĩa mea ad deũ fontem uiuũ, qñ ueniã & apparebo añ faciem dñi? Vere aĩa tua deum ſitit, ſi eũ ſup̃ oĩa diligit. Vere aĩa tua deũ ſitit, ſi pro amore illius deſpicit oĩa terrena. Vere aĩa tua deũ ſitit, ſi eũ in dextera pr̃is regnantẽ cõcupiſcit. Etiã idẽ p̃pheta nos admonet dicẽs: Quærite dñm & confirmamini, q̃rite faciẽ eius ſp̃. i. in p̃ſperitate & anguſtia: in paup̃tate & abũdantia: in infirmitate & in ſanitate. in iuuentute et in ſenectute debemus deum q̃rere tota mẽte, tota intentione, ut ab eo mereamur cõfirmari in ſctã conuerſatione: & ut illum mereamur inuenire ac uidere in cœleſti regno. Mũdemus nos ab oĩ inq̃namento carnis ac ſpũs, q̃a non niſi caſto corpore ad cœlos poterũt ſubleuari in die reſurrectionis, nec poterũt uidere gloriã diuinæ maieſtatis, niſi illi q ſũt mũdo corde. Soror dilecta, mihi crede, q̃a nõ otioſis & uagãtibus dabit̃ regnũ cœlorũ, ſed q̃rentibus & petentibus, atque pulſantibus. Sic. n. ait dñs: Petite, et accipietis: q̃rite, & inuenietis: pulſate, et ap̃iet̃ uobis. Petenda eſt ergo ianua regni orãdo, q̃renda bñ uiuendo: pulſanda in dei ſeruitio p̃ſeuerando. Nõ ſufficit bona incip̃e, niſi ẽt q̃ſq; incip̃e ſtudeat ea q̃ bñ inchoauit, uſq; ad finẽ uitæ p̃ducere: q̃a melius eſt uitã iuſtitiæ non cognoſcere, q̃ poſt cognitionẽ retrorſum cõuerti. Vñ dñs in euãgelio: Nemo mittens manum ſuam in aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno dei. Igitur ſoror uenerabilis, neceſſe eſt ut per deſiderium æternæ beatitudinis pulſemus quotidie aures dei omnipotentis, nec deficiamus à bonis quæ incepimus priuſquam illo aperiẽte mereamur de carcere mortis huius eripi, & ad portam

cœleſtis

cœleſtis patriæ peruenire. Soror in xp̃o amabilis, mihi bonum eſt perſeuerare ĩ ſeruitio dei. Qm̃ qui de monaſterio ad ſcl'm reuertunt̃, pluſq; carbones nigri efficiunt̃. Qui de monaſterio ad ſcl'm deſcẽdũt, efficiunt̃ nigri ſicut carbones frigidi. Qr̃? Quia p̃ torporẽ mẽtis ab igne charitatis dei ſunt mortui atq; extincti. Vñ B. Iſidorus: Qui de bona uita ad malam reuertunt̃ p̃ cupiditatẽ mundi, ſunt cõtenebrari, & nigredine uitiorũ ſũt fœdati & fuſcati, atque lucernæ claritatis dei ſunt extranei. Qui de monaſterio ad ſcl'm fugiũt, à ſocietate angelorũ ſeparant̃ & dæmonibus ſociant̃. Qui ſanctam cõgregationẽ relinquũt, & ad ſecularẽ uitã deſcẽdũt: à ſocietate dei elõgant̃, atq; dñio diaboli ſubiugant̃. Soror in Xp̃o amãtiſſima, cõſidera q̃d feciſti. Quotidie reduc ad memoriã, unde ueniſti, & ad q̃d ueniſti, & qr̃ ueniſti. Tu p̃p̃ deũ oĩa q̃ in hoc mũdo ſunt, reliquiſti ac deſpexiſti: & pro amore illius, monaſteriũ elegiſti. Tu regnũ cœlorũ cõparaſti, & teipſam in p̃tio illius tradidiſti. Stude ergo cũ ſumma uigilãtia, ut nõ p̃das regnũ q̃d cõparaſti, ſed ut hr̃e poſſis imp̃p̃etuũ q̃d deſideraſti & optaſti. Caue ne p̃das regnũ p̃ quo temetipſam dediſti p̃tium. Audi Paulũ apl'm dicẽtem: Nõ coronabit̃, niſi q legitime certauerit. Ille laborat legitimè, qui in bonis op̃ibus p̃ſeuerat uſq; ad diẽ mortis ſuæ. Ille certat ltĩme q ĩ ſeruitio dei p̃ſeuerat ſine fraude & ſimulatione. Ille deo digne ſeruit, q bonũ opus q̃d cœpit uſq; ad cõſummationẽ p̃ducit. Ille ĩ bonis op̃ibus bñ deſudat, q ea q̃ bñ ĩchoauit cõſummat. Vñ eccleſia de ſuis membris in dei ſeruitio p̃ſeuerantibus in Cãticis canticorũ dicit: Tigna domorũ noſtrarũ cedrina, laquearia uero cyp̃ſſina. Domus eccleſiæ ſunt cõuenticula fideliũ deo ſeruiẽtiũ, atq; in his q̃ dei ſunt p̃ſeuerantiũ. Cedrus itaq; atq; cyp̃ſſus arbores ſunt imputribilis naturæ, & ſignant ſctõs dei, q infatigabili atq; immarceſſibili deſiderio cõditoris ſui flagrant: & in bonis operibus uſq; ad conſummationẽ uitæ p̃ſeuerant. Igr̃ uenerabilis uirgo, & tu eſto cyp̃ſſus in domo dei, in bona uita p̃ſeuerãdo. Etiã in domo dei cedrus eris, ſi de te exẽplũ bonę uitæ dederis, atq; odorẽ bonæ cõuerſationis ſociabus tuis. Virgo prudens, iõ hoc dixi: ut tota mẽte deſpicias amorẽ ſcl̃i. Ideo hæc dixi: ut nunq̃ uelis religioſam uitã relinquere, & ſcl'arem req̃rere. Ideo hæc dixi: ut nunq̃ uelis monachalẽ uitã deſerere, & ſicut canis ad uomitũ redire ad ſcl'm. Moneo te, ut in monaſterio cũctis diebus uitæ tuæ p̃ſeueres: & ut ſcl'arem uitã nunq̃ deſideres. Moneo te, ut cũ ſummo deſiderio monaſteriũ diligas, & ut toto corde ſcl'm poſtponas. Moneo te, ut in omni tp̃e in domo dei p̃maneas, & ut nunq̃ ad ſcl'm redire q̃ras. Qr̃? Quia in monaſterio eſt uita cõtẽplatiua: in ſcl'o eſt uita laborioſa: ĩ mõaſterio ẽ uita ſctã: ĩ ſcl'o ẽ uita criminoſa: ĩ mõaſterio ẽ uita ſp̃ũalis: ĩ ſcl'o ẽ uita carnalis: ĩ mõaſterio eſt uita cœleſtis: ĩ ſcl'o ẽ uita terreſtris: ĩ mõaſterio ẽ uita q̃eta, ĩ ſcl'o ẽ uita turbulẽta: in mõaſterio ẽ uita pacifica: ĩ ſcl'o ẽ uita litigioſa: ĩ mõaſterio ẽ uita tranq̃lla: ĩ ſcl'o ẽ uita cõtẽtioſa: ĩ monaſterio ẽ uita pacifica: ĩ ſcl'o ẽ uita iurgijs plena: in monaſterio ẽ uita caſta: in ſcl'o eſt uita luxurioſa: ĩ monaſterio eſt uita p̃fecta: in ſcl'o eſt uita uitioſa: in monaſterio eſt uita plena uirtutibus: in ſcl'o eſt uita plena uitijs: ĩ monaſterio eſt uita ſctitatis: in ſcl'o eſt uita iniq̃tatis. Soror reuerẽda, audiſti bona q̃ ſunt in monaſterio: audiſti mala q̃ ſũt in ſcl'o: audiſti uirtutes monaſterij: audiſti uitia ſcl'i: audiſti ſalutẽ monaſterij: audiſti p̃ditionẽ ſeculi: audiſti uitã: audiſti mortem. Nũc igr̃ ecce in cõſpectu tuo bonũ & malũ. Ecce añ oculos tuos p̃ditionẽ aĩæ & ſalutẽ. Ecce añ te uitã & mortẽ. Ecce ignis & aqua: extẽde manũ tuam, & elige quod uis. Ecce uia paradiſi; & ecce uia inferni. Ecce uia q̃ ducit ad uitam, & ecce uia quæ ducit ad mortem. Ergo ambula p̃ quã uolueris. Hoc ſolũ rogo, ut eligas meliorem. Fr̃ mi, cõſiliũ tuũ accipiã, & meliorẽ uiã eligam.

Bonum eſt mihi conſilium accipere, & per uiã q̃ ducit ad paradiſum ambulare cũ dei iuuamine. Honeſta uirgo, ꝗa meliorẽ uiã eligis, deo grãs reddo. Igr̃ uitã bonã quã cœpiſti tenere, non deſeras. Propoſitũ bonæ uitæ, iam cõſerua oĩb. diebus uitæ tuæ: tũc erit opus tuũ perfectũ, ſi ꝑdurauerit uſq; in finẽ. Salus pſeuerãtibus ꝓmittiť. Præmiũ pſeuerantibus dať: non eſt bonus ꝗ bonũ facit, ſed qui inceſſabiliter facit. Si ergo in bonis operibus uſque ad finem uitæ perſeueraueris, ſalua eris.

De uirginitate, *Sermo* XXI.

p Rudẽtes uirgines acceperũt oleũ in uaſis ſuis cũ lãpadibus.

Soror chariſſima, audi q̃ dico. Mẽte & corꝑe uirgines nõ ſunt fatuæ, ſed prudẽtes: & pñt exire obuiã ſpõſo, ꝗa hñt oleũ in uaſis ſuis. i. caſtitatem i mẽtibus. Virgines uero corꝑe & nõ mẽte nõ ſunt prudentes, ſed fatuæ: nec pñt exire obuiã ſpõſo, ꝗa nõ hñt oleũ in uaſis ſuis. i. nõ hñt caſtitatem in mẽtibus. Sic ait B. Iſidorus: Virgo corꝑe & non mẽte, nõ hẽt p̃miũ in remuneratione. Et dñs in euãgelio de fatuis uirginibꝰ ait: Amẽ dico uobis: neſcio uos. Hac de cã te moneo ſoror dilecta mihi, ut ſis mente & corpore uirgo, ut poſt hãc uitam merearis collocari in cœleſti thalamo à Ieſu xp̃o cœleſti ſponſo. Virginitas nõ eſt iuſſa, ſed admonita, ꝗa nimis eſt excelſa. Duplicatũ eſt bonũ uirginitatis, ꝗa in hoc mũdo ſolicitudine caret ſcl'i: & in futuro p̃miũ caſtitatis recipiet. Sine dubio ꝗ caſti pſeuerãt, & uirgines: angelis dei erũt æq̃les. Virgines fœliciores eſſe in æterna beatitudine, Eſaia teſtãte ꝗ ait: Hæc dicit dñs eunuchis: Dabo eis in domo mea, & in muris meis locũ, & nomẽ melius à filijs & filiabus: nomẽ ſempiternũ dabo eis qđ nõ peribit. Oẽ pc̃tm̃ ꝑ pñiam recipiet indulgẽtiã. Virginitas uero ſi labiť, nullo modo reparať. nam quãuis qs per pñiam recipiat ueniã: tñ ꝑ incorruptionẽ nunq̃ recipiet priſtinã: Soror uenerabilis, nihil ualet uirginitas carnis, ubi nõ eſt integritas mentis. Virgines de ſuis meritis gloriãtes hypocritis cõparanť, ꝗ gloriã boni operis foris appetũt, quã intra cõſciam hr̃e debuerũt. Hoc eſt. n. in euangelio uirgines nõ hr̃e oleũ in uaſis ſuis, . i. nõ ſeruare in conſciam teſtimonium boni oꝑis. ſ. in facie gl'iari apud hoĩes, nõ in corde apud deũ. uerba ſunt beati Aug. Nihil ꝓdeſt nirginitas carnis, ubi habitat iracũdia mẽtis. Multũ diſtat inter puritatẽ uirginalis aĩę nulla cõtagione pollutæ: & eã q̃ multoꝝ libidini ſubiacuit. Soror uenerabilis, audi btm̃ Hieronymũ dicentẽ: Nihil ꝓdeſt hr̃e carnẽ uirginẽ, ſi mẽte qs nupſerit. nihil ẽt ꝓdeſt corꝑis uirginei cuſtodire uirginitatẽ, ſi oculos à cõcupiſcẽtia noluerit refrænare. Virginitas in corꝑe nihil proderit, ſi charitas aut humilitas à corde diſceſſerit. Moneo igr̃ te honeſta ſoror in Xp̃o, ut ſis mẽte & corꝑe uirgo. Moneo etiã te, ut accipias oleũ bonoꝝ oꝑeꝝ tecũ: atq; ut ornes lãpadẽ tuã bonis moribꝰ, & illumines eã ſacris uirtutibus: ut cum clamor factus fuerit: Ecce ſpõſus uenit: exite obuiam ei, poſſis occurrere Ieſu Xp̃o ſponſo tuo cœleſti: & ab eo collocari in cœleſti thalamo.

De continentia. *Sermo* XXII.

ſ Oror chariſſima, rogo, ut cũ oĩ deuotiõe audias admonitionis uerba. Tricenariꝰ numerus primus eſt: & ſignat fœdera nuptiaꝝ. Sexagenarius numerus ſcđs gradus eſt, et ſignat cõtinentiã uiduaꝝ. Centenarius numerus tertius gradus eſt, qui pro uirginitatis corona uirginibus deputať. B. Iſidorus ait. Quidã in iuuẽtute luxurioſe uiuẽtes, in ſenectute cõtinẽtes fieri uolũt: & tũc uolũt caſtitatẽ ſeruare, qñ eos luxuria ſeruos hr̃e cõtẽpſit. Tales non hñt p̃mium, ꝗa nõ habuerũt laboris certamẽ. Eos uero expectat gl'ia, ꝗbus fuerũt glorioſa certamina. Caſtitatis. n. fructus eſt ſuauitas: Caſtitas eſt pulcritudo iuiolata ſctõꝝ. Caſtitas ſecuritas eſt mẽtis, & ſanitas corꝑis. Luxuria carnẽ debilitat: fractãq; celeriter ducit ad ſenectutẽ. Lõga caſtitas ꝓ uirginitate reputatur. Igitur ſoror ueneranda, amanda eſt pulcritudo caſtitatis. Continentes & caſtè uiuentes deo, in ſemetipſis p̃parent habitacl'm. Vñ Apl's. Caſtè uiuẽtes templũ dei ſunt, & ſpũſſctũs habitat in eis. Cõtinentia facit hoiem proximũ deo. Ibi habitat deus, ubi ꝑmanet cõtinentia. Caſtitas iũgit hoiem cœlo. Caſtitas ꝑducit hoiem ad regnum. Caſtè uiuẽtibus ꝓmittiť regnũ cœloꝝ. Caſtè uiuẽtes, habebũt hæreditatẽ i cœlo. Bona eſt caſtitas cõiugalis, ſed melior eſt cõtinẽtia uidualis. Optima uero integritas uirginalis: melior eſt uidua humilis q̃ uirgo ſuꝑba. Melior eſt uidua cũ humilitate, q̃ uirgo cũ ſuꝑbia. Melior eſt uidua lugẽs pc̃tã ſua, q̃ uirgo iactãs ſemetipſam corã hoibus de uirginitate ſua. Melior eſt uidua plorans iniq̃tates ſuas, q̃ uirgo extollens ſemetipſam de meritis ſuis. Nõ debet uirgo gloriari corã hoibus de dono ſuæ uirginitatis, ꝗa ſi hoc fecerit, nõ habet oleũ ſecũ: extincta eſt. n. lãpas ſua: nõ debet uirgo deſpicere uiduas. Virgo q̃ deo uult placere, nõ debet mulieres caſtè uiuẽtes contemnere: ꝗa ſi hoc fecerit deo diſplicebit, & ſibi nocebit. Virgo q̃ mulieres caſtè uiuentes, & deo ſeruientes deſpicit, ſuꝑbiã facit. Qr̃? Quia melior eſt pc̃tõr humilis q̃ iuſtus ſuꝑbus. Tu ergo uenerabilis ſoror, nõ deſpicias mulieres, quę de cœlo uenerũt, maritos habuerunt, filios genuerũt, ꝗa ſi eas deſpexeris nimis añ deũ culpabilis eris. Anna ꝓphetiſſa maritũ habuit, ſed tñ de Xp̃o ꝓphauit, & eũ uidere meruit. Et Maria Magdalena ſcl'aris fuit, ſed tñ Xp̃m reſurgẽtem uidit, & apl'oꝝ apl'a eſſe meruit. Honeſta uirgo, ideo hæc dixi, ut nullo modo deſpicias ancillas Xp̃i, q̃ ad ſeruiẽdum deo uenerunt de uita ſcl'ari. non debes ergo honeſtas fœminas, quę de ſcl'o ad monaſteriũ uenerũt deſpicere, ſed honorare: ꝗa quas deus dignatus eſt eligere, tu nõ debes contẽnere. Moneo ergo te uenerabilis, ut pro amore xp̃i ſeruias eis, & diligas eas q̃ſi mr̃es. Soror i xp̃o dilecta, iõ debes eis ſeruire q̃ſi filia, ꝗa deus cõuertit eas ad ſe de ſcl'ari uita. Igitur deo iniuriã facis: ſi ancillas dei deſpicis. Tu uero amabilis mihi in Xp̃o ſoror, nõ dicas, ecce ego lignũ aridũ: non dicas ecce ego arbor infructuoſa, ꝗa ſi Xp̃m ſpõſum tuũ diligis, & times ſicut debes: ſeptẽ filios hẽs. Primus filius eſt uerecũdia, ſcđs patiẽtia, tertius ſobrietas, quartus temꝑantia, q̃ntus charitas, ſextus humilitas, ſeptimus caſtitas. Ecce uenerabilis ſoror, ꝑ grãm ſpũs ſancti ſine dolore ex incorrupto utero ſeptem filios Xp̃o pepiſti, ut impleať in te qđ ſcriptũ eſt. Quia ſterilis peꝑit ſeptem. Itaq; ſoror amabilis in Xp̃o, hos filios quos Ieſu Xp̃o ſpõſo tuo genuiſti, debes nutrire, fouere, lactare, reficere, confortare & caſtigare. Nutri eos bonis moribus, foue eos in ſinũ intimę cõtemplationis: & da eis mamillas æternæ dulcedinis. Refice eos amore ſupernæ ſuauitatis, & cõforta eos pane ỽbi cœleſtis. Caſtiga eos flagellis timoris dei, & mãda eis, ut nõ ſuꝑbiãt: & ut nõ ſint leues, nec trãſgreſſores, atq; ut nunquã à te diſcedãt, nec à te ſeparenť. Vides ſoror dilecta, ꝙ uirgines principalẽ locũ teneãt i regno dei, & nõ imerito. Quia contẽpſerunt pñtem mundũ, ideo ꝑuenerũt ad cœleſte regnũ, ad qđ te perducere digneť ille in cuius ſeruitio corpus tuum & animam tuam conſecraſti.

De fornicatione, *Sermo* XXIII.

s Oror i xp̃o dilecta mihi, mõeo te, ut cũ oĩ deuotiõe audias hęc ỽba dñi nr̃i Ieſu xp̃i. Sint lũbi ur̃i p̃cincti, & lucernæ ardẽtes i manib. ur̃is. Lũbos p̃cingimꝰ cũ carnis luxuriã ꝑ cõtinẽtiã coarctamꝰ. Lucernas i manibus tenemꝰ qñ ꝓximis nr̃is lucis exempla mõſtramꝰ. Fornicatio carnis, ut ait B. Iſidorꝰ, adulteriũ ẽ. Fornicatio aĩę ſeruitꝰ idoloꝝ ẽ. Prima fornicatiõis tela oculoꝝ ſunt, ſcđa ỽboꝝ: ſed ꝗ nõ capiť oculis p̃t reſiſtere ỽbis. Oĩs immunda pollutio fornicatio dr̃, q̃uis qſq; diuerſa turpitudinis uoluptate ꝑfruať. Ex delectatione. n. fornicãdi uaria gignunť flagitia, ꝗbus regnũ dei clauditur, & hõ à

deo ſeparatur, inter cætera ſeptem uitia, fornicatio maximum ſcelus eſt, qa per carnis immunditiam templum dei uiolat: & tollens membrum Xp̄i, facit membrum meretricis. Igr̄ honeſta uirgo ſi ueꝝ eſt ꝙ in te deus uiuit, mortua ſit in te fornicatio. Luxuria inimica eſt deo & pr̄næ bn̄dictionis atq; ſubēꝑditio, fornicatio non ſolum maculat corpus, ſed & conſciam. Qui luxuriat̄ quāuis uideat̄ uiuens, tn̄ mortuus eſt. Fornicatores & adulteros iudicabit deus .i. dānabit eos. Audi igr̄ ſoror chariſſima B. Iſidori uerba: Fornicatione coinquinari, deterius eſt oī pc̄tō, fornicatio maior eſt oībus pc̄tis. Fornicatio graue pc̄tm̄ eſt. Fornicatio oīa mala ſuꝑat, fornicatio grauior eſt morte. Melius eſt mori, q̄ꝫ fornicari. Melius eſt mori, quam fornicatione maculari. Melius eſt mori, quam ꝑ fornicationem aīam perdere. Luxuria perducit hoīem ad pœnas inferni. Luxuria mergit hoīem in infernū: Luxuria mittit hoīem ad tartaꝝ. Oculi annūcij ſunt fornicationis. Viſio eſt prima occaſio fornicationis. Mēs. n. ꝑ oculos capit̄. Per oculos intrat ad mentem ſagitta amoris, uiſio ocl'oꝝ mittit ſagittas fornicationis in mente. Ocl's eſt prima ſagitta fornicationis. Igr̄ in Xp̄o ſoror, reprime oculos tuos, ergo ſubtrahe uiſum. Nō defigas oculos tuos in ſpēm carnis, nullum hoīem hac intētione aſpicias ut eum concupiſcas, nullum hoīem iō aſpicias, ut eum carnal'r diligas. Faciē uiri non uideas, ut eū in malo diligas.

Auerte oculos tuos ne uideant uanitatem. Pulcritudinem hoīs non concupiſcas. Dic mihi ſoror uenerabilis, qualis ꝓfectus ī pulcritudine carnis, nōne ſicut fœnum ſiccat̄ hō, & fugit pulcritudo eiꝰ ſicut umbra? Et qn̄ mors uenerit, dic rogo quanta pulcritudo in corpore remanebit? cum uideris totum corpus tumidum eſſe, & in fœtorem conuerſum, nonne claudes nares tuas, ut non ſuſtineas fœtorē fœtidiſſimū? Dic rogo ubi tunc pulcritudo uultus, ubi blanda uerba q̄ corda audientium molliebāt? Vbi tunc ſermones dulces, q̧ hoīes lætificabant? Dic mihi honeſta uirgo, ubi tunc erit immoderatus riſus & iocus turpis. Vbi tunc uana & inutilis lætitia, q̄ in riſum hoīes cōmouebat? Perījt, ad nihilū deuenit. Sicut fumus euanuit: ita eſt cōſūmatio pulcritudinis carnis: & conſūmatio corporis. Cognoſce ergo ſoror uenerabilis, qa uana eſt pulcritudo. Vn̄ ēt Salomon ait: Fallax gr̄a & uana eſt pulcritudo. Igr̄ ſoror in Xp̄o amantiſſima, ſi pulcritudo carnis uana eſt, ergo ſi pulcritudo carnis putredo ē & uermis, itaq; ſi pulcritudo corporis cinis & terra eſt: caue ne iō hoīes aſpicias, ut eoꝝ pulcritudinem concupiſcas. Qr̄? Quia mundus tranſit & concupiſcentia eius. Oē qđ in mundo eſt cōcupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculoꝝ. Deſpiciendus ergo eſt mūdus ꝑꝑ Xp̄m cū oībus q̄ in eo ſunt. Tu uero honeſta uirgo, q̄ ꝑꝑ Xp̄m reliquiſti ſcl'm, non debes lætari in pulcritudine hoīm. Te ergo moneo ſoror in Xp̄o dilecta, ut Ieſū Xp̄m ſponſum tuum diligas ſuꝑ oīa, ut cum eo regnare poſſis in cœleſti curia. Certe ſi plus delectat mentem concupiſcentia fornicationis, q̄ꝫ amor caſtitatis, adhuc pc̄tm̄ regnat in hoīe. Sed ſi magis delectat mentem pulcritudo caſtitatis, q̄ꝫ turpitudo fornicationis: iam non regnat pc̄tm̄ in hoīe: ſed regnat iuſtitia. Quāuis hō ſit caſtus in corpore, tn̄ ſi luxurioſus eſt ī mēte, pc̄tm̄ regnat ī corde eiꝰ. Fornicatio cordis eſt idoloꝝ ſeruitꝰ. Eſt alia fornicatio ſpūalis, de q̄ dn̄s ait: Qui uiderit mulierē ad cōcupiſcēdū eā: iā mœchatꝰ ē ī corde ſuo, maxime ꝑ carnis luxuriā hoīes ſubījciūt̄ diabolo, q̄ꝫ ꝑ cętera uitia. Caſtitas ē pulcritudo aīæ: & ꝑ hanc uirtutē coæquat̄ hō meritis angeloꝝ. Soror ī xp̄o amabilis crede mihi, qa multi ꝑ icuriā oculoꝝ īciderūt ī ꝑiculū aīaꝝ ſuaꝝ. Interrogatio, Fr̄ dilecte dic mihi ſi aliquē hoīem noſti ꝑ uiſionē oculoꝝ deceptū? Rn̄ſio: O ſoror uenerabilis quā multos ſcio ꝑ uiſū eē deceptos, & ī laqueū diaboli miſſos. Tn̄ ex his quos audiui, aliquos dicā tibi: Quia Dina filia Iac. egreſſa eſt ut uideret mulier regionis, & adamauit eam Sichē atq; rapuit, & uirginitatem illius turpiter corrupit. Et ſic miſera puella, qa incaute uidit qđ uidere non debuit: honeſtatem ac uirginitatem ſuā ꝑdidit. Dauid ēt q̄dam die ſtans in ſolario domus ſuæ uidit mulierem, & adamauit eā: ꝓ cꝰ amore cōmiſit adulteriū & homicidiū, & ſic deceptus factus eſt ſuæ legis reus, Et qa uidit incaute qđ non debuit uidere, cōtraxit maculā oī tꝑe uitæ ſuæ. Fortiſſimus Sāſon deſcēdit in regionē Philiſthinoꝝ, & uidit ibi mulierē atq; adamauit: & in gremio illius dormiuit. Illa uero crines capitis eius raſit, & tradidit eū in manib. inimicoꝝ eius, q̧ ſtatim oculos eius eruerunt: & ſic miſer, qa uidit qđ uidere non debuit: oculos ꝑdidit, & in ꝑiculum corꝑis incidit. Cognoſce ergo ſoror dilecta, quā multi ꝑ uiſionem oculoꝝ inciderūt in ꝑiculū corpoꝝ & aīaꝝ ſuaꝝ. Moneo ergo te ſoror in Xp̄o amabilis, ut facias pactū cū oculis tuis ne incaute uideas qđ uidere non debes. Caue ēt ne mors intret ꝑ feneſtram oculoꝝ tuoꝝ ad aīam tuā. Itaq; ſoror in Xp̄o dilectiſſima, ſicut iā ſuperius dixi tibi, ſi te caro tua adhuc īpugnat: ſi te adhuc luxuria tentat: ſi te adhuc libido inuitat: ſi adhuc memoria fornicationis te cruciat, memoriā mortis tuæ tibi obījce. Finem uitæ tuæ ante oculos adhibe, diem exitus tui ꝓpone tibi. Propone tibi futura tormenta, futurum iudicium quotidie cogita: uerſetur ante oculos tuos imago futuri iudicij.

Reduc ad memoriam horribiles pœnas inferni. Ardor gehēnę extinguat in te ardorem luxuriæ. Recordatio æterni iudicij, excludat ardorē corporis tui. Flāma inferni inextinguibilis repellat à te memoriā fornicationis: maior ardor minorem ardorē ſuꝑet. Maior ardor minorē ardorē uincat. Stridor flāmaꝝ horribilis amorē depellat libidinis. Sicut clauꝰ clauum expellit, ita ſæpe ardor gehēnæ īmittit foras ardorem luxuriæ. Soror uenerabilis, oīpotentem deū deprecor, ut det tibi uerā caſtitatē mētis & corꝑis.

De abſtinentia, Sermo XXIIII.

HOc eſt ꝑfectū ieiuniū, qn̄ nr̄ hō exterior ieiunat, interior uero orat. Or̄o ꝑ ieiuniū faciliꝰ penetrat cœlū. Per ieiuniū & or̄onē mēs hominis cōiūgit̄ angelis, & copulat̄ deo. Ieiunia fortia arma ſunt aduerſus tētationes dæmonioꝝ. Per ieiuniū & or̄ones uincunt̄ dæmones. Soror in Xp̄o dilecta: uis ſcire q̊ magis luxuria reſtringitur? Fr̄ mi, uolo: atq; ut illđ mihi oſ̄das rogo. Audi ergo amabilis ſoror ī Xp̄o. Per ieiuniū, fornicatio ſuperat̄: ꝑ ieiuniū, luxuria reſtrīgit̄. Remota ſaturitate nō dn̄at̄ luxuria. Abſtinētia carnē ſuperat: abſtinētia luxuriā refrænat: abſtinentia frangit motum libidinis: abſtinētia diſſoluit uirtutē fornicationis: ꝑ famē & ſitim, luxuria deſtruit̄: fames & ſitis, luxuriā uincūt. Mēs multitudine ciboꝝ laſſata, ꝑdit uigorē or̄onis, q̄lis eſt caro q̄ nō ꝑcipit diu cibū: talis eſt aīa q̄ aſſidue paſcit̄ uerbo dei. Hieron. ſic ait: Ieiunia moderata debēt eſſe ne nimis debilitēt ſtomachū, qa modicus & tēꝑatus cibꝰ corpori & aīæ eſt utilis. Pinguis uenter non gignit ſubtilem ſenſum. Multo melius eſt quotidie paꝝ ſumere, q̄ꝫ raro ſatis comedere. Parcꝰ ē cibꝰ, & uēter cito eſuriēs triduanis p̄fert̄ ieiunijs. Ille bn̄ ieiunat, q̧ ab oībus uitijs declinat. Melior eſt abſtinentia uitioꝝ q̄ꝫ ciboꝝ. nō eſt reputata abſtinētia, ubi fuerit uentris ſatietas ſubſecuta. Et B. Iſidorꝰ: Tota die epulas in cogitatione ruminat, q̧ ad explēdā gulā ueſꝑe ſibi delicias p̄parat. Vēter uacuꝰ ī or̄one uigilare facit. Nā q̧ repletꝰ ē, īfert ſōnū grauiſſimū: un̄ nō bn̄ uigilare poſſumꝰ, qn̄ uēter nr̄ cibis ē repletꝰ. Soror uenerabilis, aridū porta corpꝰ tuū ꝑꝑ deſideriū cœleſtis regni: ut impleas qđ ſcriptū ē ī Pſalmo: Sitiuit aīa mea ad deū, q̄ꝫ multipl'r & caro mea. Caro. n. tūc deū ſitit, qn̄ ꝑ ieiuniū abſtinet & areſcit. Soror ī Xp̄o amabilis, crede mihi: qa ſi ī hac uita ꝑfecte deū eſurieris & ſitieris, ex eo ī cœleſti pr̄ia ſatiaberis. Abſtinētia uiuificat & occīdit: ui

uiſicat aīam,& occīdit corp⁹. Abſtinētia ædificat ī aīa uirtutes,& deſtruit uitia corporis. Oī ſtudio debemus deſpicere gulā ciboꝝ. Spernēda eſt cōcupiſcētia eſcaꝝ. Cauēda eſt cura uētris, qn̄ uenter īmoderate reficiꝉ, corpus ad luxuriam excitaꝉ. Nō debemus comedere ut uenter impleaꝉ, ſed ut corpus ſuſtēteꝉ: ubi uenter eſt cibis repletus, ibi eſt ignis luxuriæ ſuccenſus. Corpus aūt qđ abſtinentia frangit, ignis luxuriȩ nō eſurit. Ille purpuratus diues q quotidie epulabaꝉ ſplendide, qa abſtinere à cibis in hoc ſclo noluit: iō inter flāmas poſitus guttam aquæ q̄ſiuit, nec accipe meruit. Sicut p abſtinentiam oēs uirtutes ſpūales radicanꝉ, atq; ædificanꝉ in aīa: ita & p ſuauitatem ciboꝝ oīa uitia nutriunꝉ, & confortanꝉ in corpore. non pōt qſq; accipe pfectionē uirtutū, niſi prius domuerit in ſe uentris gulam: iō tres pueri in caminū ignis non arſerunt, qa abſtinētes fuerunt. Daniel ēt iō liberatus eſt de ore leonū, qa ſeruauit in ſe abſtinētiā ciboꝝ. Nemo pōt à ſemetipſo tentationes dæmonum expellere, niſi refrænauerit in ſe appetitum gulæ. Interrogatio: Fr̄ chariſſime, rogo te, ut dicas mihi q̄lr̄ debeo caſtigare corpus meum p abſtinētiam? Rn̄ſio: Soror dilecta, ſic debes nutrire corpus tuū, ut non ſuperbiat. Et iteꝝ: ſic debes reprimere, ut non cadat: ſic. n. debes reficere carnē tuam, ut ſeruiat. Et ſic eam debes caſtigare p abſtinentiam, ut non peat: ſi carnē tuam ſupra modū affligis, ciuē tuū occidis: & iteꝝ, ſi eam pluſq; oportet reficis, inimicum tuum nutris. Chariſſima ſoror mea, hoc debes ſp obſeruare in oī abſtinētia, ut nō occidas carnē tuā, ſed uitia. Igr̄ ſoror mihi in Xp̄o amantiſſima, per abſtinētiā corpus tuū caſtiga: ieiuna, & abſtine à cibis, pallida gere ora, & non rubea: facies tua non ſit rubicunda, ſed pallida. Aridū porta corpus tuū, & nō craſſum: nō ſit corpus tuū craſſum, ſed ſiccū. Nō nutrias carnē tuā uermib⁹: ita māduca ut ſp eſurias: ita comede, ut ſēp hēas famē; uēter tu⁹ nunq; ipleaꝉ cibis.

Eſuri & ſiti: abſtine & areſce. Crede mihi ſoror uenerabilis, qa tētatiōes uincere nō poteris, niſi corpus tuū p abſtinētiā caſtigaueris: p cibū & potū creſcit luxuria. Ciboꝝ ſaturitas ſuſcitat luxuriā carnis: luxuria ſp ē adiūcta ſaturitati. Frig⁹ uigiliaꝝ extīguit luxuriæ ardorē. Maligni ſpūs ibi magis īrrāt, ubi pl⁹ eſcā & potū uidēt. Soror ī Xp̄o amabilis, ſicut dixi tibi. Si pfecte uis tentationes fugere carnis, abſtine non ſolū à cibis, ſed etiam ab oībus ſeculi delectationibus, ut poſt hanc uitam in cœlo lætari poſſis cum angelis, Amen.

De ebrietate, *Sermo* XXV.

SOror chariſſima mea, audi dn̄i nr̄i Ieſu Xp̄i uerba: Attendite ne corda ur̄a grauenꝉ crapula & ebrietate. Paulus ēt apl's caſtigando ſuos diſcipulos ait: Nolite inebriari uino in quo eſt luxuria. Et Salomon ait: Luxurioſa res ē uinū, & tumultuoſa ebrietas. Ne intuearis uinū qn̄ flaueſcit, nec cū ſplēduerit in uitro color eius. Ingredieꝉ. n. blāde, ſed ī nouiſſimo mordebit ut coluber: & q̄ſi ſerpēs uenenū effūdit: nullū ſecretū eſt, ubi ebrietas ē. Multos exterminauit uinū, & pduxit eos ad piculū corpoꝝ & aīaꝝ. Vinū ī iocūditate creatū eſt, nō ī ebrietate. Vbicūq; ſaturitas abūdauit, ibi luxuria dn̄abiꝉ. Ventrē diſtentū cibis, & uini potationib. irrigatum uolūtas luxuriæ ſeqꝉ. Ebrietas corpus debilitat, aīam illaqueat. Ebrietas gn̄at pturbationem mentis. Ebrietas auget furorē cordis. Ebrietas nutrit flāmā fornicatiōis. Ebrietas ita alienat mētē, ut hō neſciat ſemetip̄m. Hō ebri⁹ ita ē à ſemetip̄o alien⁹, ut neſciat ubi ſit: pleriſq; la⁹ ē ml'tū bibere, & nō iebriari. Quos pph̄a īcrepat dicēs: vȩ q potētes eſtis ad bibēdū uinū, & uiri fortes ad miſcēdā ebrietatē. Et iteꝝ: Vȩ q cōſurgitis mãe ad ebrietatē ſectādā, & potādū uſq; ad ueſpā, ut uino æſtuetis. Etiā Ioel pph̄a clamat dicēs: Expgiſcimini ebrÿ, & flete, & ululate oēs q bibitis uinū in dulcedie: n̄ dicit, q bibitis uinū ī necitate, ſed q bibitis uinū ī dulcedine: hoc ē, ī

delectatiōe. Ebrietas mortale crimē ē. Ebrietas graue pctm̄ ē. Ebrietas īter homicidia & adulteria, & fornicatiōes reputaꝉ. Ebrietas eÿcit hoīem à regno dī. Ebrietas expellit hoīem à padiſo. Ebrietas demergit hoīem ī iſernū. Noe bibit uinū, & uirilia q̄ p ſexcētos annos celauerat nudauit. Etiā Loth uino inebriat⁹ dormiuit cū filiab. ſuis, nec tn̄ pctm̄ ſenſit: qa alienat⁹ à ſemetipſo fuit. Cogita ergo ſoror dilecta, quātū ſit deteſtāda & fugienda ebrietas ab oīb⁹ ſeruis dei. Interrogatio: Fr̄ mi, eſt pctm̄ bibere uinū? Rn̄ſio: Venerabilis ſoror, nō ē pctm̄ bibere uinū tēpatū. i. cū ſobrietate. Sic . n. ait: Paulus apl's Timotheo diſcipulo ſuo: Modicū uinū bibe pp ſtomachū, & freq̄ntes īfirmitates tuas. Audi ēt qd Salomō dicat: Vinū cū mēſura potatū, ſanitas ē aīæ & corpis. Vinū ītēpatū, uenenū ē. Vinū ſine mēſura, ſupat mētē. Per multū uinū grauaꝉ mēs. Per uinū luxuria creſcit: p uinū, luxuria excitaꝉ: p multū uinū, luxuria nutriꝉ. Vinū. n. nob deus ad lætitiā cordis dedit, nō ad ebrietatē donauit. Igr̄ honeſta uirgo, bibam⁹, nō quātū gula q̄rit, ſed quātū neceſſitas reqrit. Caueam⁹ igr̄, ne illud qđ deus ad medelā nobis corpis tribuit, uitio gulæ deponemus: caueamus ne uinū qđ de⁹ nob dedit ad ſalutē corpoꝝ ī uſum uertamus uitioꝝ. Caueamus ne medicinā carnis in uitiū conuertamus ebrietatis. Multi p uinū à dȩmonib. capti ſunt, nec eſt aliud ebrietas q̄ manifeſtiſſim⁹ dæmō. Tu ergo ſoror ī xp̄o amabilis, bibe uinū tēpatū, & erit tibi ſanitas corpis & lætitia mētis. Bibe uinū cū ſobrietate, & auferet à te pigritiā atq; deſidiā, & ī dei ſeruitio te faciet ſolicitā atq; deuotā. Qr̄? qa uinū tēpate potatū, facit hoīem ad or̄onem ſolicitū, & in dei ſeruitio acutū. Igiꝉ ſoror chariſſima, ſi me quaſi fr̄em tuum audieris, & hȩc omnia ſicut dixi feceris, ſapiens eris.

De peccato, *Sermo* XXVI.

SOror chariſſima, audi dn̄m in Euangelio dicentē: Oīs q facit pctm̄, ſeruus eſt pcti. Duobus modis cōmittiꝉ pctm̄. i. aut amore cupiditatis, aut metu timoris: dum hō uult hr̄e qđ concupiſcit, uel cū timet ne incurrat malum qđ metuit. Quatuor modis cōmittiꝉ pctm̄ in corde, quatuor ēt modis perpetratur in opere. Cōmittiꝉ pctm̄ in corde ſuggeſtione dæmonum, delectatione carnis, cōſenſione mentis, defenſione elationis. Cōmittiꝉ ēt in ope aliqn̄ latenter, aliqn̄ publice: aliqn̄ conſuetudine, aliqn̄ deſperatione. Iſtis modis ergo & corde peccamus, & ope ppetramus pctm̄. Trib⁹ modis pctm̄ cōmittiꝉ, uidelicet p ignorantiam, & p infirmitatē, & p induſtriam. i. ſcienter. Per ignorantiam peccauit Eua in paradiſo, ſicut ait apl's: Vir non eſt ſeductus, ſed mulier fuit ſeducta. Ergo Adā peccauit p induſtriā, Eua uero p ignorantiā. Qui uerò decipiꝉ, ignorat qd conſentiat per infirmitatē. peccauit Petrus, qn̄ p timorem ancillæ Xp̄m negauit. Grauius eſt peccare p infirmitatem, q̄ p ignorātiā. Sed multò eſt grauius peccare p induſtriam, q̄ p infirmitatem. Grauius etiā peccat qui in publico delinquit, quam qui in abſcondito: dupl'r peccat qui in publico peccat: quia & peccat, & aliÿs peccare demonſtrat. Iam quædā pars iuſtitiæ eſt hoīem ſuam iniquitatem cognoſcere, & de pctis propriÿs in ſemetipſo uerecundiā hr̄e. Melius eſt hoīem non peccare pp amorem dei, q̄ pp timorem inferni. Melius eſt ēt non peccare, q̄ pctm̄ emendare. Oīs peccans ſupbus eſt. Faciens. n. uetita, contemnit diuina præcepta, Audi ergo ſoror chariſſima quæ dico, audi quæ moneo, p unū malum pereunt multa bona. Cuſtodi aīam tuam à pctō, qui in uno peccauit, factus eſt oībus reus: per unum pctm̄ multæ iuſtitiæ pereunt: nō declines cor tuum in hoc quo delectaꝉ corpus. Non des aīam tuam in ptāte carnis: non conſentias carnali delectationi. Soror uenerabilis, ſi ſcđm carnem uixeris, morieris. Munda ergo conſciam tuam ab oī peccato: ſit mens tua pura, ſit ēt corpus tuum ab oī iniquitate purgatū, ſit cor-

pus tuum immaculatum. Macula pctĩ ĩ corde tuo non remaneat. Non pōt corpus corrumpi niſi prius fuerit corruptus aĩus. Si aĩa labitur, ſtatim corp⁹ ad peccandũ paratũ eſt. Aĩa p̄cedit carnem. In crimine aĩa prima uadit ad peccandum: nihil pōt corpus facere niſi quod uoluerit aĩus. Munda ergo cor tuũ ab iniq̄tate: & caro tua nō peccabit. Interrogatio: Fr̄ mi rogo, ut dicas mihi ſi aĩa hoĩs pctōris eſt fœda, & nigra: uel ſi aĩa iuſti hoĩs ē pulcra aut formoſa, Rñſio? Soror in Xp̄o dilecta, tria ſũt in hoc mũdo nigriora & deteriora omni malo, uidelicet aĩa pctōris ꝑſeuerans in pctō q̄ ē plus nigra quã coruus, & mali angeli q eam rapiũt in die mortis eius: & infernus in quo iactat̄. nō ſunt peiora uel nigriora his tribus in hoc mũdo. iteꝝ tria ſunt qbus nō ſunt meliora, aĩa uidelicet iuſti hoĩs perſeuerans in bonis opibus q̄ eſt pulcra ſicut ſol: & ſancti angeli q eam ſuſcipiũt in die mortis ſuæ: & paradiſus in quo collocat̄, his tribus nō ſunt meliora in creaturis. Angeli ſancti præſentant aĩam iuſti hoĩs añ deum dicentes. Ecce quē elegiſti dñe, & aſſumpſiſti ſꝑ habitabit in atrijs tuis. Soror in Xp̄o amabilis: ſi mētem tuam ab oĩ iniq̄tate mundaueris, & in ſeruitio dei ſicut promiſiſti perſeueraueris, ſine dubitatione in cœleſti thalamo cum Ieſu Chr̄o ſpōſo tuo lætaberis, Amen.

De confeſſione peccatorum & pœnitentia

Sermo XXVII.

Tunc hō incipit eſſe iuſtus, qñ de pctĩs ſuis ꝓprijs incipit accuſare ſeipſum: uñ ſcriptũ eſt: Iuſtus in principio accuſator eſt ſui, nihil autē peius q̄ culpam cognoſcere nec deflere. Oĩs pctōr duobus modis debet flere pctã ſua. Vnum qa ꝑ negligentiã bonũ nō fecit, alteꝝ qꝺ ꝑ audaciam malũ cōmiſit. Bonũ qꝺ debuit facere non fecit, & malũ qꝺ nō debuit facere fecit. Ille hō digne agit pñiam qui pręterita pctã plãgit, & iteꝝ plãgēda nō cōmittit. nã q plangit pctm̃, & iteꝝ facit pctm̃: q̃ſi ſiqs lauet laterē crudũ. q quãto ampli⁹ lauerit: tãto amplius faciet lutũ. Sic qñ hō peccare pōt pœnitet, & uitam ſuã uiuens ab oĩ crimine corrigit: ſine dubitatione qñ ei mors aduenerit, ad æternã ꝑueniet regem. Qui aũt male uiuit & in morte pñiam agit: ſicut dãnatio illius ē incerta: ita & remiſſio illius eſt dubia. Qui ergo ſecurus cupit eſſe in morte de indulgētia, in ſanitate pñiam agat: & in ſanitate pctã ſua lugeat. Igr̄ qa miſeratio dei occulta eſt, ſine intermiſſione flere neceſſe eſt. Soror chariſſima audi B. Iſidori uerba: nō oportet pœnitentē de pctĩs ſuis hr̄e ſecuritatē. Qr̄? qa ſecuritas negligētiã parit, negligētia uero ſæpe hoĩem incautũ ad priora pctã reducit. Nunc ergo ſoror chariſſima, accipe cōſiliũ meũ: & dũ potes uitã tuã emenda. Dũ deus dat tibi licentiam pctã tua manifeſta. Dũ dat̄ tibi ſpatiũ pctã tua plora. Dũ potes pœnite. Dũ potes pctã tua confitere. Dũ adhuc uiuis pctã tua luge. Morietiũ uocatio tua ſit emendatio. Dũ potes mala q̄ feciſti emēda. Dũ potes à pctō & uitio te retrahe. Dũ tp̄s eſt clama ad deũ pro te. Dũ adhuc uiuis ĩ corꝑe: tibi indulgētiã pctōꝝ tuoꝝ acquire. Priuſquam dies mortis adueniat tibi, pñiam age. Antequam puteus te abſorbeat, pœnite. Priuſquam infernus te rapiat, peccata tua luge. Priuſquam in profundum inferni mergaris, negligētias tuas plange: ubi iam nō eſt locus indulgentiæ, ubi iam non eſt lætitia, pœnitendi licentia, ubi iam non eſt licentia emendationis, ubi iam non eſt locus cōfeſſionis. Qr̄? quia ĩ inferno nulla eſt redemptio. Quãuis ſis peccatrix: tñ per pñiam habebis ueniam. Nulla tam grauis eſt culpa quin per pñiam non habeat ueniam. Deſperatio auget pctm̃, deſperatio maior eſt oĩbus peccatis: deſperatio peior eſt omni pctō. Igitur ſoror dilecta certiſſime crede qa eſt ſpes in confeſſione, nullo modo dubites; nullo modo de miſericordia dei deſperes. Habeto fiduciam in cōfeſſione de bonitate dei. Frater chariſſime bene dicis: bonum das mihi conſilium.

Confeſſio.

Confeſſio.

Heu me peccatrix, heu me miſera: in tantis pctĩs, in tãtis criminibus in tãtis negligentijs cecidi, qd primum plangam, qd primũ plorē, qd primum lugeam? Ego miſera quē luctum primum ſumam? Ego indigna q̃s lacrymas prius fundam? Memoria non ſufficit referre geſta tantoꝝ criminum. O' lacrymę ubi uos ſubtraxiſtis, ô lacrymę ubi eſtis, ubi eſtis fontes lacrymaꝝ? mouemini obſecro ad fletũ meũ, fontes lacrymaꝝ fluite ſuꝑ faciē meã, rigate maxillas meas. Date mihi planctum amaꝝ, ſuccurre mihi deus meus anteq̄ moriar, anteq̄ mors præueniat, anteq̄ me infernus rapiat: anteq̄ me flãma comburat, anteq̄ me tenebrę inuoluant. Subueni mihi deus meus priuſquã ad tormenta ꝑueniam, priuſq̄ me deuoret ignis gehennæ, priuſq̄ ſine termino crucier in inferno. Deus meus qd faciã cum uenerit tremendum iudicium tuũ? Quid rñdebo cum uenerit examen iudicij tui? Quid dicam ego miſera & peccatrix cũ pñtata fuero añ tribunal Xp̄i. Væ diei illi in quo peccaui. Væ diei illi qñ malum feci. Væ diei illi qñ tranſgreſſa ſum p̄cepta dei. Vtinam non illuxiſſet ſol ſuꝑ me. Vtinam nō fuiſſet ortus ſol ſuꝑ me. O' dies deteſtanda: dies abominanda, ô dies penitus non noĩanda quæ me in hoc ſcl'o pertulit: q̄ mihi clauſtra uentris aperuit: melius mihi fuerat non eſſe in hoc ſcl'o natã: q̄ in ĩferno ꝑpetuo cruciatã, meli⁹ mihi fuerat nō eē genitã q̄ pati æternas pœnas gehennæ. Satis mihi fuerat melius non eſſe in hoc mundo ꝓcreatam: q̄ pati æterna mala, flete ſuꝑ me cœlum & terra, plorate me oēs creaturæ. Et q̄ poteſtis ſenſum uitę hr̄e: lacrymas effundite ſuꝑ me. Peccaui .n. grauiter, peccaui infœliciter, peccaui miſerabil'r: inumerabilia ſunt pctã mea, ut bñ uiuerē ultro ꝓmiſi: ſed bona q̄ ꝓmiſi nunq̄ ſeruaui. Sēꝑ ad pctm̃ meũ redij, ſꝑ pctã mea multiplicaui: ſꝑ d̄licta mea iteraui. Nunq̄ in melius mores mutaui. A' malis factis nunq̄ ceſſaui. Orate pro me dñm uiri ſancti, intercedite pro me ad dñm oēs ſcti. Oēs ſcti iuſtoꝝ intercedite ꝓ me. Si forte miſereat̄ mei deus, ſi forte iniq̄tates meas auferat. O' miſera aĩa mea qs miſerebit̄ tui? Quis cōſolabit̄ te? O' aĩa miſera, ô aĩa qs dabit lamētum ꝓ te, ubi es cuſtos hoĩm, ubi es redemptor aĩaꝝ, ubi es paſtor bone? Cur deſpexiſti me, cur auertiſti faciem tuã à me? Deus meus non me obliuiſcaris in finē. Non me deſeras imꝑpetuum: non me deſeras in ptãte dæmonum. Peccatrix ſum, indigna ſum, tñ ad te deũ meũ confugio. Tu clemens tu pius tu multæ miſerationis. Nullum ſpernis, nullũ deteſtaris, nullũ recuſas à mĩa. Dñe oñde in me mĩam tuam. Obſecro dñe ut non deneges mihi qꝺ miſericorditer multis dediſti. Scelera mea non defendo, pctã mea non abſcondo. Diſplicet mihi malum qꝺ feci. Ego miſera peccaui. Errorē meũ confiteor: culpã meã manifeſto. Iniquitatē meã cognoſco. Peccaui deus meus: ꝓpitius eſto mihi peccatrici. Parce malis meis: ignoſce pctĩs meis, indulge criminibus meis. Dñe, ſi iniquitates obſeruaueris, dñe, qs ſuſtinebit? Nullus ad examē tuum, nec iuſtitia iuſti ſecura erit: qs .n. iuſtus q ſe audeat dicere ſine pctō: null⁹ hō eſt ſine pctō. Nemo eſt mundus delicto, nemo eſt mũdus in cōſpectu tuo, ecce inter ſctōs nemo eſt immaculatus. Ecce qui ſeruierunt deo nō fuerunt ſtabiles, & in angelis inuēta eſt iniquitas. Stellæ non ſunt mundæ corã te. Cœli non ſunt mũdi in cōſpectu tuo, ſi igit̄ nemo in conſpectu tuo eſt ſctũs, nemo ĩmaculatus: quanto magis ego peccatrix & putredo ac uermis filia hominum, quæ bibi iniquitates q̃ſi aquas & multiplicaui pctã mea? Quæ ſedeo in puluere: q̄ habito in domo lutea: quę terrenũ hēo fondamentũ. Deus meus porrige dexteram tuã mihi peccatrici. Memorare obſecro dñe q̄ſit mea ſuba. Memento dñe quia terra ſum. Memēto quia cinis & puluis ſum. Medicinã q̄ ſaner tribue. Medicinã q̄ curer impēde. Ego miſera cecidi in foueã pctōꝝ meo-

rum. Ego indigna cecidi in ꝓfundũ inferni. Deus meus libera aĩam meam captiuam ab inferno: non concludat me ꝓfundum, non abſorbeat me infernus: non urgeat ſuꝑ me puteus os ſuũ. Abyſſus non deneget mihi exitum. Ecce dies timendus iam ĩminet, iam uenit ultima dies, iam propè eſt dies mortis, nihil ſupereſt mihi niſi tumulus: nihil niſi ſepulcrum. Parce mihi dñe anteq̃ uadã ad terram tenebroſam. Subueni mihi deus meus. priuſq̃ uadam ad terram miſerię & tenebraꝝ. Redẽptor aĩaꝝ ſuccurre mihi anteq̃ moriar: ſolue uincula pctõrum meoꝝ: priuſq̃ ad mortem ꝑueniã. Soror mihi in Xp̃o dilecta, deus miſereatur tui: & dimittat tibi oĩa pctã tua. Deus tribuat tibi indulgentiam tuoꝝ delictoꝝ. Deus ĩdulgeat tibi qcq̃d peccaſti. Deus te lauet ab oĩ pctõ. Age itaque iam ut oportet ꝓpone in corde tuo ut amplius non pecces. Statue in corde tuo ut amplius malum non facias. Caue culpas tuas iterare: ñ te polluas poſt pctm̃. Poſt luctum pñiæ non redeas ad pctm̃: non iteꝝ facias qđ iteꝝ plãgas. nõ eſt pœnitẽs ſed irriſor: q adhuc agit uñ pœniteat: non ur̃ deum deprecari humilis, ſed ſubſannare ſuꝑbꝰ. Qui adhuc malum agit: uñ iam pñiam accepit. Vñ & B. Iſidorus ait, Inanis eſt pñia quam ſequens coinqnat culpa. Et iteꝝ iteratũ uulnus tardius ſanat̃. Frequẽter peccãs & lugens uix meret̃ ueniam. Eſto igitur cõfirmata in pñia uitam bonam quam cœpiſti tenere non deſeras. Salus perſeuerantibus ꝓmittit̃. Præmium ꝑſeuerãtibus dat̃. Vñ dr̃: btĩ q cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in oĩ tꝑe. Et iteꝝ: Qui ꝑſeuerauerit uſq; in finem hic ſaluus erit. Honeſta uirgo moneo te, ut ſꝑ portes uerecũdiã ĩ uultu de recordatione pctĩ: portas pudorem in facie de memoria delicti. Propter uerecundiam pctĩ oculos tuos leuare erubeſce, ambula depoſita facie, mœſto mœrore ĩcede abiecta uultu, cilicium & cinis inuoluãt membra tua, cilicium opiat corpꝰ tuũ. Terra ſit tibi cubile. Stratus ſit tibi humus. Puluis es, in puluerem ſede. Cinis es, in cinerẽ ſede. Eſto ſꝑ plãgẽs: ſꝑ mœrens, ſꝑ ſuſpiria cordis emittẽs: ſꝑ ſit cõpunctio in corde tuo. Sit lamentum in tuo pectore, ſint gemitus in tuo corde. Frequẽter lacrymæ fluãt ab oculis tuis. Semꝑ eſto parata ad lacrymas. Venerabilis uirgo crede mihi: qa nũq̃ ſerui dei in hac uita debẽt eſſe ſecuri: q̃uis ſint iuſti: Serui dei ſꝑ debent uigilare: & pctã ſua cũ lacrymis ad memoriam reducere. Vñ in laudib. ſponſi. ſ. Xp̃i in Cãticis Canticoꝝ dr̃: Comæ eius ſunt elatæ palmaꝝ nigræ q̃ſi coruus. Quid ꝑ comas Xp̃i intelligimus niſi fideles hoĩes q dum fidem ſanctæ trinitatis in mente cuſtodiunt & deo adhærentes: qđ credunt faciunt, q̃ſi in capite pendentes illi honorem conferunt. Palma aũt ualde in altum creſcendo ꝓficit & uictoriam ſua ſignatione p̃tendit. Comæ ergo xp̃i ſicut elatæ palmaꝝ ſunt: qa electi q̃q̃dũ ſꝑ ad alta uirtutum ſe efferunt ꝑ dei gr̃am q̃nq; ad uictoriam ꝑducunt̃: nigræ aũt ſunt ſicut coruus: qa quãuis uirtutibus in cœlũ ſe erigãt ſꝑ: tñ pctõres ſe eſſe cognoſcunt. Sic & tu ſoror mihi in Xp̃o amantiſſima q̃uis bñ & religioſe uiuas: q̃uis iuſtè & deuotè deo ſeruias: te tñ moneo ut nunq̃ deſeras lacrymas. Si igr̃ uis abluere pctõꝝ tuoꝝ maculas ſꝑ diligas lacrymas. Dulces tibi ſint lacrymæ. Delectet te ſꝑ plãctus & luctus, nunq̃ deſeras planctum & luctum, tanto eſto ꝓna ad lamenta: quãto fuiſti ꝓna ad culpam. Quanta fuit tibi intentio ad peccandũ: tãta ſit ad pœnitendum deuotio. Scđm infirmitatem adhibenda eſt medicina: grauia pctã grandia lamenta deſiderant. Soror uenerabilis, ipſe te adiuuare & cõſolari dignetur in hac præſenti uita quem angeli adorant in cœleſti curia, Amen.

De communione, Sermo XXVIII.

Q Vicũq; manducauerit panẽ, & biberit calicẽ dñi indigne. reus erit corporis & ſanguinis dñi. i. pctm̃, & maculam contrahet ſibi. Qr̃e qa ad bonũ male accedit. Probet ãt ſe ipm̃ hõ: & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Acſi diceret, unuſqſq; conſideret uitam ſuam & emũdet cor ſuum ob oĩ malitia, ut digne poſſit accedere ad tam magnum ſacr̃m. Quicunq;. n. corpus & ſanguinẽ dñi mãducat, & bibit indigne: iudicium ſibi manducat, & bibit. ſ. cãm ſuæ dãnationis. Vñ ẽt btũs Iſidor. ait: Qui in eccl'ia ſcelerate uiuũt, & cõicare non deſinunt putantes ſe tali cõione à pctĩs poſſe mundari, ſciãt hi tales ad emundationem ſibi non ꝓficere, dicente ꝓpheta: Quid eſt q̃ dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa? nunq̃ carnes ſanctæ auferent à te malitias tuas. q ergo corpus Xp̃i uult accipere prius ſtudeat ĩ Xp̃i fide & dilectione manere. Hinc eſt qđ ait dñs in euangelio: Qui mãducat carnẽ meã, & bibit ſanguinẽ meũ: in me manet, & ego ĩ eo: ac ſi diceret: Ille in me manet q in bonis oꝑib. uoluntatẽ meã implet. Aliôqn niſi prius in me maneat ꝑ fidem, & bonã oꝑationem, & ego in eo: carnem meã manducare nõ põt ſanguinẽ bibere: qd eſt ergo qđ mãducant hoĩes? Ecce oẽs frequenter ſacr̃a altaris ꝑcipiunt planè: ſed alius carnẽ Xp̃i ſpũal'r mãducat: & ſanguinẽ bibit. Alius uero non, ſed tm̃ ſacr̃m. i. corpus Xp̃i ſub ſacr̃o, & non rẽ ſacr̃i. Sacr̃m hoc dr̃ corpus Xp̃i ꝓpriũ de uirgine natum, rem uero ſpũalẽ Xp̃i carnem: bonus igr̃ accipit ſacr̃m, & rẽ ſacr̃i, malus uero qa manducat indigne ſicut apl's ait: iudicium manducat, & bibit: non ꝓbans ſe prius nec dijudicans corpus dñi. Ergo qd manducat pctõr & qd bibit non utiq; carnẽ & ſanguinẽ ſpũal'r ad ſuam ſalutem: ſed iudiciũ ad ſuam dãnationem, licet uideat̃ cum cæteris ſacr̃m altaris ꝑcipe. Itaq; alius accipit corpus dñi ad ſalutem, alius uero ad dãnationem. ille q cum Iuda traditore corpus dñi accipit, cum Iuda cõdẽnat̃: q cum Petro & cæteris fidelibus deuote ac fidel'r illud ſumit, ſine dubio cum Petro & cæteris apl'is in corpore Xp̃i ſctificat̃. Audi igr̃ ſpõſa Xp̃i uerba B. Auguſtini, q ad iſtđ altaris caſto corpore & mundo corde cum pura cõſcĩa atq; deuota mẽte ad cõionem uenit, ad illud altare q eſt in cœlis añ oculos dei fœlici trãſmigratione ꝑueniet. Soror in Xp̃o amabilis rogo ut audias prudẽtiã ſerpentis. Serpens. n. cũ cœꝑit ire ad bibendum anteq̃ ueniat ad fontem, uomitat oẽ uenenũ. Imitare ergo, & tu chariſſima hũc ſerpentẽ in hac parte ut anteq̃ uenias ad fontem. i. ad cõionẽ corporis & ſanguinis dñi nr̃i Ieſu Xp̃i, euomas oẽ uenenũ. ſ. odium, iram, malitiã, inuidiam, uoluntatẽ malã: & noxias cogitationes ex corde tuo. Dimitte ẽt oĩbus ſociabꝰ tuis: & oĩb. ꝓximis tuis ea q̃ in te peccauere, ut tibi dimittant̃ à deo pctã tua ſicut ipſe dñs ait. Dimittite & dimittet̃ uobis. itaq; ſi hæc oĩa feceris, ſicut dixi, poteris accedere ad fontem uiuũ. i. ad Xp̃m q eſt fons oĩm bonoꝝ. Ipſe ẽt ait de ſeipſo. Ego ſum panis uiuꝰ q de cœlo deſcendi. De hoc pane dicit Dauid in Pſal. Panem angeloꝝ manducauit hõ: aliôqn eſca illa licet đ cœlo uenerit, & potus qa corporeus erat, angelis non congruebat: ſed utiq; illi panis, & potus q ꝑ hoc p̃figurabat̃. Xp̃s uero panis eſt angeloꝝ & ſacr̃m hoc, uera caro eius eſt, & uerus ſanguis qđ ſpũal'r manducat, & bibit hõ. Ac ꝑ hoc uñ uiuunt angeli in cœlis: inde uiuit hõ in terris: qa totũ ſpũale eſt, & diuinum in eo qđ ꝑcepit hõ, ſed ſicut apl's ait. Quidã ĩ deſerto eandem eſcam ſpũal'r mãducauere, & tñ mortui ſunt. Ita & nunc in eccleſia qbuſdam corpus dñi eſt uita: quibuſdã uero eſt pœna & ſuppliciũ pctĩ. Corpus dñi ſine dubio eſt uita illis: qb. Xp̃s eſt uita. Illis uero eſt mors, q ꝑ culpam & ignorantiam atq; negligẽtiam membra ſunt diaboli. Vñ ſoror amantiſſima mihi in Xp̃o moneo te, ut aliud guſtando intelligas q̃n corpus dñi recipis q̃ quod ore ſentis: audi etiam honeſta uirgo qd ſacerdos in conſecratione corporis Xp̃i dicat. Rogamus, inqt, hanc oblationem fieri bñdictam ꝑ quã nos bñdicamur. Aſcriptã ꝑ quã nos oẽs in cœlo cõſcribamur: ratã ꝑ quã in uiſceri-

bus Xp̃i cenſeamur. Rõnabilem ꝑ quã à beſtiali ſenſu exuamur. Acceptabilemq́ꝫ facere digneris, q̃tenus & nos ꝑ hoc qđ in nobis diſplicemus acceptabiles in eius unico filio Ieſu Xp̃o ſimus. Igr̃ honeſta uirgo, ſicut ſupius iam dcm̃ eſt, Xp̃s in ſemetipſo in cœlo ſctõs angelos paſcit. Xp̃s ẽt in ſemetipſo in terra oẽs fideles reficit. Xp̃s ꝑ ſpem ſctõs angelos ſatiat in pr̃ia. Xp̃s non paſcit ꝑ fidem in terra ne deficiamus in uia Xp̃s angelos & hoĩes reficit ex ſemetipſo, tñ integre remanet in ſuo. q̃ꝫ bonus panis, & q̃ꝫ mirabilis de quo in cœlo angeli ſaturant̃, & in terra hoĩes reficiunt̃: quem mãducat angelus pleno ore in pr̃ia. ip̃m comedit ꝑegrinus hõ ꝓ modulo ſuo ne laſſet̃ in uia. Xp̃s panis uiuus q eſt refectio angeloꝝ: ipſe eſt redemptio, & medicina hoĩm. Nũc ergo ſoror chariſſima deprecare dñm in tota mẽte tua, ut mũdet conſciam tuam ab oĩ malitia: q̃ten⁹ digne poſſis accipere corporis & ſanguinis dñi noſtri Ieſu Chriſti myſteria.

De cogitatione, *Sermo* XXIX.

S Oror chariſſima audi ea q̃ dñs ait ꝑ Eſaiam ꝓphetam: Auferte malum cogitationũ ur̃aꝝ ab oculis meis. Quãuis hõ ceſſet ab opere malo: tñ ſi malã cogitationẽ hẽt in corde ſuo, nõ eſt ſine culpa. Vñ ait B. Iſidorus: Non ſolum in factis peccamus, ſed & in cogitationib. ſi eis illicite occurrẽtib⁹ delectemur. ſicut uipa à filijs ſuis ĩ uẽtre adhuc poſitis occidit̃, ita nos occidunt cogitationes nr̃æ intra nos enutritæ: qa conſumunt aĩam nr̃am ueneno uipino. Igr̃ ſoror dilecta mihi in Chr̃o moneo te ut cor tuũ cum oĩ ſtudio cuſtodias: qm̃ ibi eſt initium boni operis aut mali. Vñ ſcriptũ eſt: Oĩ cuſtodia ſerua cor tuum, qm̃ ex ipſo uita procedit. Audi ẽt rogo honeſta uirgo, qd ſpõſus in laudibus eccl'iæ dicat in Canticis Cãticoꝝ: Comæ capitis tui ut purpura regis iuncta canalib. Comæ capitis eccl'ię lectulũ ſanctæ aĩæ ut purpura regis iuncta canalib. eſſe memorat̃. Purpura qppe per faſciculos in canalib. ligat̃, ſuper quos dum aqua proijcit̃: ꝑ canales ad ueſtẽ q̃ ſupra eſt currit ut ueſtis tingatur, & inde nomen accepit ut tincta colore purpureo purpura uocet̃: q̃ oĩa ſanctæ menti cõgruũt. Comæ qppe capitis ſunt cogitationes mentis q̃ in canalibus ligant̃: qa in ſcripturis diuinis ne inutil'r fluant ſtringunt̃. Cuſtodi ergo cor tuum uenerabilis uirgo à contagione noxia. Mentẽ tuam turpis cogitatio nõ ſubrepat, ſit mens tua pura: deus nõ ſolum examinat carnẽ, ſed mentẽ: dñs iudicat conſcías hoĩum, deus iudex ẽt de cogitationibus iudicat aĩam. qñ titillat mala cogitatio, non conſentias illi, non ſinas malã cogitationẽ manere in corde tuo. Quacũqꝫ hora mala cogitatio uenerit expelle eã. Quam cito apparuerit ſcorpio, contere caput eius. Contere caput ſerpentis .i. malæ cogitationis. Ibi emẽda culpam ubi naſcit̃. ſ. in corde: caput cogitationis prauæ expelle à corde tuo. Ibi pctã: ubi neſcis eſſe deum. Nihil celat̃ ante deum. Videt occulta q fecit abſcõdita. Dñs ubiqꝫ p̃ns eſt. Spũs dei totum implet. Maieſtas oĩpotentis dei penetrat oĩa elementa, nullus locus eſt extra deũ. Dñs ſcit cogitationes hoĩm. Soror dilecta uis nunquam eſſe triſtis? Frater mi uolo. ergo bene uiue. Si bene uixeris: nunq̃ꝫ eris triſtis. Secura mens leuiter ſuſtinet triſtitiã Bona mẽs ſemꝑ habet gaudium. Si. n. in bona uita perſeueraueris, triſtitia elongabitur à te. Si in ſanctitate perſeueraueris, triſtitia non occurret tibi. Si bene et pie uixeris, neque plagam, neque mortem timebis. Conſcientia autem peccatoris ſemper eſt in pœna. Nunquam reus homo ſecurus eſt: mens .n. male ſibi conſcia proprijs agitatur ſtimulis. Soror uenerabilis: audi quid dñs dicat de muliere ad ſerpentem: Ipſa conteret caput tuum. Caput ſerpentis conteritur, qñ ibi culpa emẽdatur ubi naſcitur. Omnipotens deus mundet cor tuum ab omni contagione mala, ut ei poſſis ſeruire ſine macula, Amen.

De ſilentio,

De ſilentio. *Sermo* XXX.

E Saias propheta dicit, Cultus iuſtitię eſt ſilẽtiũ: & ſecuritas uſque in ſempiternũ. Et iteꝝ Dauid obſecrãdo poſtulat dicẽs, Pone dñe cuſtodiam ori meo, & oſtiũ circũſtantiæ labijs meis. Sãcti p̃res ſumma cum uigilãtia ſilentiũ cuſtodiẽtes ſtuduerũt uacare & uidere q̃ꝫ dulcis & q̃ꝫ ſuauis eſt dñs. Et actiuæ uitæ curis poſtpoſitis adhæſerũt cõtẽplatiuę uitæ. Soror chariſſima reſpue inhoneſta uerba: fuge impudicos ſermones. Vanus ſermo cito polluit mẽtẽ, & facile agit̃ qđ libenter audit̃. Nihil unq̃ꝫ ex ore tuo ꝓcedat quod poſſit impedire, nihil unq̃ꝫ loquaris qđ nõ cõueniat. Hoc non procedat de labijs tuis qđ offendat aures audiẽtis: fuge turpitudinẽ ſermonis. Van⁹ ſermo demõſtrat uanã cõſciam: lingua oſtẽdit conſciam: lingua referat cõſciam hoĩs: q̃lis ſermo oñdit̃, talis aĩus cõprobat̃. Ex abũdãtia. n. cordis os loqt̃. Ab otioſo. n. ſermone refrena linguã tuã, reſtringe linguã tuã ab otioſo uerbo. Turpes fabulas nõ loquaris, nõ garrias uana uerba. Sermo otioſus nõ erit abſque iudicio. Vnuſqſqꝫ rõnem redditurus eſt ſermonũ ſuoꝝ. Añ uniuſcuiuſqꝫ faciem uerba ſua ſtabũt in die iudicij. Ea quæ loqueris, grauitate atqꝫ doctrina digna fiãt. Sit ſermo tuus irreprehẽſibilis. Lingua tua nõ te ꝑdat. Lingua tua non te dãnet. Nõ loquaris qđ ſuſcipiat aduerſarius. amic⁹ tu⁹ ſit ſilentiũ. Pone cuſtodiã ori tuo. In labijs tuis pone ſignaculũ. Pone linguæ tuæ clauſtra ſilẽtij. Scito quo tꝑe dicas. Cõſidera qua hora loquaris: tꝑe cõgruo loquere, tꝑe cõgruo tace. Tace uſquequo interrogeris: interrogatio os tuũ apiat: ſint uerba tua pauca, nõ trãſeas mẽſurã loquẽdi. Multiloquia nõ effugiũt culpã, multiloquiũ nõ declinat pctm̃. Virgo linguoſa ſtulta ẽ, uirgo ſapiẽs paucis utit̃ uerbis. Sapiẽtia breuẽ ſermonẽ facit, loqui multũ ſtultitia eſt: ſit ergo in uerbo tuo menſura, ſit in ſermone tuo ſtatera. Modum loquẽdi non trãſeas. Venerabilis ſoror ille dignetur ori tuo ponere cuſtodiam q te ſibi elegit in ſponſam, Amen.

De mendacio, *Sermo* XXXI.

M Endaces faciũt ut nec uera dicentibus credat̃. Sũmo ſtudio cauendũ eſt oẽ genus mẽdacij: quãuis ſit quoddã genus mẽdacij leuioris culpæ, uelut ſi quiſqꝫ pro ſalute hominũ mẽtiat̃. Sed qa ſcriptũ eſt: Os qđ mentit̃ occidit aĩam. Hoc genus mẽdacij ꝑfecti uiri ſummo ſtudio fugiunt, ut nec uitia cuiuslibet ꝑ eoꝝ fallaciã defendãt, nec ſuæ aĩæ noceãt, dũ præſtare alienæ carni uolũt. Tñ hoc genus mẽdacij facile credimus dimitti. Soror chariſſima moneo te: ut ſummoꝑe fugias oẽ genus mẽdacij, nec ꝑ occaſionẽ nec per ſtudiũ loquaris falſum. nõ ſtudeas mẽtiri: nec ẽt ut p̃ſtes alicui. Nõ alienã uitã ꝑ mendaciũ defendas: nullũ iuſtũ mendaciũ, oẽ mẽdacium in oĩbus eſt pctm̃. omne quod à ueritate diſcordat iniquitas eſt. Leges ſcl'i damnant falſarios, leges ſcl'i puniunt mendaces. Si mẽdaciũ apud oẽs damnatur, ſi falſitas humano iudici punit̃: quanto magis ante deũ q eſt teſtis uerboꝝ & opeꝝ. Ante quem ẽt de otioſo uerbo unuſquiſque rõnem redditurus eſt. Ante quem & ꝓ otioſo ſermone pœnas quiſq̃ꝫ ſuſtinebit. Et ꝑdes eos qui loquuntur mendaciũ. Et teſtis falſus non erit impunitus. Soror uenerabilis declina ergo mendacium: falſum non loqueris. Quod ueꝝ eſt loquere: nunq̃ꝫ mentiaris. Eſto uerax, neminẽ mentiendo decipias, non aliud dicas, et aliud facias: ſoror dilecta deus det tibi uera loqui, Amen.

De periurio, *Sermo* XXXII.

D Ominus dicit in euangelio: Nõ iures per cœlum: quia ſedes dei eſt, neque per terram: quia ſcabellum pedum eius eſt, neque ꝑ caput tuum: quia non potes in eo unum capillum facere album aut nigrum. Sit autẽ ſermo tuus, eſt eſt, non non. Quod amplius eſt, à malo eſt. Sicut mentiri non poteſt qui non loquitur: ſic peierare nõ poterit qui iurare non appetit. Quacũ-

que arte uerbo℞ quiſque iuret, deus
tñ qui eſt teſtis conſciæ, hoc ita accipit
ſicut ille cui iuratur intelligit. Malum
quod iuramus facere, non debemus im
plere. Soror uenerabilis uis ut dicã tibi
quãr nunq̃ peierabis: nunq̃ iures: ſi nõ
iuraueris, nunq̃ peierabis: ſi peierare ti
mes, nunq̃ iures. Prohibe ẽt tibi iur̃m:
tolle uſum iurãdi. Periculoſum eſt. n. iu-
rare, uſus iurãdi facit conſuetudinem p-
iurij. Vſus iurandi ducit hoĩem ad periu
riũ. Sit in ore tuo eſt: ſit in ore tuo, non
eſt. Veritas non indiget iur̃o. Fidelis ſer
mo retinet locum ſacr̃i. Firma etiam ſit
ſacr̃i tui fides. Amãtiſſima ſoror ſpirit⁹
ſanctus qui in tuo uirgineo corpore ſibi
fecit templum: ponat in ore tuo mode-
rationis ſignaculum, Amen.

De detractione, *Sermo* XXXIII.

Oror mihi in Xp̃o dilecta audi
s quæ dico: auſculta q̃ moneo: at
tende q̃ loquor. Detractio gra
ue uitiũ eſt, detractio graue pctm̃ eſt.
Detractio grauis clamatio ẽ, detractio
grãde crimẽ eſt. Oẽs rep̃hendunt detra
ctorẽ. Oẽs uituperãt detrahentẽ. Oẽs
dehoneſtant illum qui detrahit. Et Da-
uid ꝓpheta: Detrahentem ſecreto pro-
ximo ſuo hunc pſequebar. hoc ſummæ
turpitudinis eſt, hoc nihil fœdius eſt.
Detrahẽtes latrãt q̃ſi canes. Sicut canes
rodũt pedes trãſeuntiũ: ita detrahẽtes
rodũt uitã proximo℞. Canes ſolẽt mor
dere hoĩes, & dente peſtifero lacerare
trãſeuntes. Soror uenerabilis ergo ab-
ſcinde à lingua tua uitiũ detrahẽdi: alie
nã uitã nõ rodas: uitã alienã nõ rep̃hen-
das: uitã alienã non laceres. De alieno
malo non ingnes os tuũ, non detrahas
pctõri, ſed cõdole. Qđ in alio detrahis,
in te potius ptimeſce: qđ in alijs rep̃hẽ-
dis, in te emenda. Quãto ſtudio rep̃hẽ-
dis alienã uitã: tãto ſtudio emenda te-
metipſam, qñ alteri detrahis, te diſcute.
Qñ alium mordes, tua pctã redargue.
Si uis detrahere, tuis pctĩs detrahe. Nõ
pſpicias aliena pctã, ſed tua ꝓpria. Nõ
intendas alienis uitijs, ſed tuis proprijs.
Nunq̃ alijs detrahes, ſi te bñ pſpicias.
De tua ergo emẽdatione eſto ſolicita.
De tua correctione & ſalute eſto attẽ-
ta. Detrahẽtes nõ audias. Suſurrantib⁹
auditũ non p̃beas. Pari reatu detrahen-
tes & audiẽtes tenenẽ. Sil'r eſt culpabi-
lis q detrahit, & q detrahentem audit.
Maledicti regnũ dei non poſſidebunt.
Virgo q̃ ad cœleſtem thalamum deſide
rat peruenire, non debet hominibus de-
trahere. O uirgo uenerabilis ſi aures tu-
as à detrahentibus ſeparaueris, & lin-
guam tuam ſicut dixi ab omni locutio-
ne peruerſa refrænaueris, inter pruden-
tes uirgines computaberis.

De inuidia. *Sermo* XXXIIII.

Omo inuidus membrum eſt
h diaboli: cuius inuidia mors in-
troiuit in orbem terra℞. Inui-
dia cuncta germina uirtutum concre-
mat. Inuidia cuncta bona peſtifero ar-
dore deuorat. Inuidia tinea eſt aĩæ. Inui
dia primum nocet ſibi q̃ alteri. Inuidia
primum ſeipſam mordet q̃ alte℞. Inui
dia primum ſuum mordet authorem.
Inuidia ſenſum hoĩs comedit, pectus
urit, mentem lacerat, cor hoĩs q̃ſi quæ-
dã peſtis paſcit, igitur contra inuidiã oc
currat bõitas. Charitas pręparatur ad-
uerſus inuidiã. Soror amantiſſima mihi
in Chriſto de bono alterius nõ doleas.
De alterius profectu non tabeſcas, de
alterius fœlicitate non crucieris. Nulla
uirtus eſt quæ non hẽat contrarium in-
uidiæ malum. ſola miſeria caret inui-
dia. Quare? quia nemo inuidet miſero.
Virgo quæ in cœlo deſiderat habitare,
hoĩbus non debet inuidere. Virgo quæ
cum Chriſto ad nuptias deſiderat intra
re, de alterius honore non debet contri-
ſtari. Chariſſima ſoror deus mũdet cor
tuum ab omni malitia atq̃ inuidia: ut ei
poſſis ſine macula ſeruire, Amen.

De ira, *Sermo* XXXV.

Oneſta uirgo, audi quid Salo-
h mon dicat: Rñſio mollis fran-
git iram, ſermo durus excitat fu
rorem. Et iterum: Dulce uerbum miti-
gat inimicos, & multiplicat amicos.
Tanto quiſquam conuincitur minus

ſapiens, quanto eſt minus patiẽs. Per
iram oculus mentis turbaẽ, per iram ſa
pientes pdunt ſapiam, p iram alienatur
hõ à ſemetipſo. Quidã cito iraſcunẽ: ſed
ad pacẽ cito redeũt. Quidã uero tardi⁹
iraſcunẽ: & ad pacẽ tardius reuertunẽ.
Alij aũt, qđ grauius eſt, ad irã citius in-
citanẽ, & ad pacẽ tardius inclinanẽ. Me
lius eſt tñ q citius iraſciẽ, & ad pacẽ ci-
to reuertiẽ, q̃ q tardius iraſciẽ, & ad pa
cẽ tardius incitaẽ. Chariſſima ſoror au-
di ẽt Iacobũ dicẽtem: Sit aũt oĩs hõ ue
lox ad audiendũ, tardus aũt ad loquen
dũ: & tardus ad irã. Q̃r? q̃a ira uiri dei
iuſtitiã nõ operaẽ, proculdubio nec ira
uirginis iuſtitiã dei operari poterit. Vir-
go q̃ templũ dei debet fieri, nullo mõ
debet iraſci. Non decet xp̃i ſponsã eſſe
iracundã. Virgo q̃ in pectore ſuo pręp a
rat mãſionem Xp̃o, oĩbus modis debet
expellere iracundiã à corde ſuo. Virgo
q̃ deſiderat cum Xp̃o ad cœleſtẽ thala-
mũ peruenire, debet oĩno à corde ſuo
irã expellere. Amãtiſſima ſoror ſi te p̃-
uenerit iracũdia, reſtringe illã: ſi te prę-
occupauerit ira, mitiga eã. Tempa furo
rẽ, tempa indignationẽ. Motũ iracun-
diæ reſtringe. Refræna impetũ iræ. Si
non potes uitare irã uel tempare: nõ te
rapiat furor, non te inflãmet ira, non te
commoueat indignatio. Sol non occi-
dat ſuper iracundiam tuam, Amen.

De odio, *Sermo* XXXVI.

Oneſta uirgo, audi quæ dico.
h Odium ſeparat hoĩem à regno
dei. Odiũ ſeparat hoĩem à para
diſo. Odium ſubtrahit hoĩem à cœlo.
Odiũ nec p paſſionẽ delẽ: nec p marty
riũ purgaẽ, nec p ſanguinẽ effuſum ablu
itur. nõ debemus odio hr̃e hoĩes, ſed ui
tia. Qui frẽm ſuũ odit, homicida ẽ. Qui
frẽm ſuũ odit, in tenebris eſt, & in tene
bris ambulat. Deũ non diligit, q hoĩem
odit. Quãtũ intereſt inter feſtucã & tra
bẽ: tm̃ ẽt diſtat inter irã & odiũ. Odiũ
eſt. n. ira inueterata. Per irã turbaẽ ocl's
mentis. Per odiũ extinguiẽ ocl's cordis.
Soror in Xp̃o amãtiſſima mihi, audi q̃
loquor. Si cõtriſtaueris in aliquo ſororẽ
tuã, ſatisfac illi. Si peccaueris in ſororẽ
tuã, age pñiam corã illa. Si ſcãdalizaue
ris aliq̃ ex ancillis dei, roga eã ut dimit
tat tibi. Perge feſtinãter ad recõciliatio
nẽ. Nõ dormias donec prius uenias ad
ſatisfactionẽ, nõ q̃eſcas priuſq̃ reuerta
ris ad pacẽ. Si ceciderit inimicus tuus,
noli gratulari. Nõ læteris ſup inimici in-
teritũ: ne forte ſupueniant in te ſiĩa: ne
cõuertat deus ab eo in te irã ſuã. Dele-
ctet te dolere ſuper eum q afflictus eſt.
Cõdole alienis miſerijs. In tribulatione
alterius eſto triſtis. Cũ plãgentibus plã
ge, cum lugentibus luge. Soror uenera
bilis nõ ſis dura, nõ ſint tibi dura p̃cor-
dia. Peccãti in te nõ retribuas ſcd̃m cul
pã ſuã, q̃a & in te uentu℞ eſt iudicium
dei. Dimitte ut dimittaẽ tibi. non. n. hẽ-
bis indulgentiã niſi dederis ueniam. Ex-
pelle à corde tuo odium. In mente tua
odium non maneat. Soror amabilis,
deus det tibi dilectionem ſui & proxi-
mi, Amen.

De ſuperbia, *Sermo* XXXVII.

Vperbia eſt radix oĩm malo℞.
s Hõ ſuperbus deo & hoĩbus eſt
odibilis, ſuperbus hõ ſiĩs eſt
diabolo. Superbia & cupiditas intm̃ ẽ
unum malum, ut nec ſuperbia ſine cupi
ditate, nec cupiditas ſine ſupbia eſſe po
terit. Diabolus per ſupbiã & cupidita-
tatem dixit, In cœlum aſcendã. Chriſt⁹
cum humilitate dixit. Humiliata eſt in
puluere aĩa mea. Diabolus per ſuperbiã
& cupiditatẽ dixit, Ero ſiĩs altiſſimo.
Chriſtus per humilitatem factus eſt o-
bediẽs pr̃i uſq̃ ad mortem. Ad ultimũ
diabolus per ſuperbiã præcipitatur in
infernum. Chriſtus uero per humili-
tatem ad cœlos eleuatur. Quid eſt o-
mne peccatum: niſi dei contemptus
quo eius præcepta contemnimus? So-
ror chariſſima crede mihi, quod multo-
rum tp̃m uigiliæ, orationes, ieiunia, elee
moſynæ, & labores ſi cum ſuperbia fi-
nem habuerint, pro nihilo reputantur
apud deum. Igiẽ ſoror uenerabilis, alas
ſuperbiæ non extendas: pennas ſupbię
non erigas. Q̃r? quia ſuperbia angelos,

depoſuit,potentes ſtrauit,ſuperbos de-
iecit,ſuperbis reſiſtit deus:humilib⁹ au-
tem dat grãm. Moneo te ẽt Xp̃i ſpon-
ſa,ut plus gaudeas de ſocietate angelo
rum, & ancillarũ dei, q̃ de nobilitate
gñis tui. Rogo te amantiſſima ſoror ut
magis exultes de ſocietate pauperũ uir
ginum: q̃ de tuorũ nobilitate parentum
diuitum. Qr̃e? quia non eſt perſonarũ ac
ceptio apud deum: q pauperem deſpicit,
deo iniuriã facit. Qui contemnit paupe
rem exprobrat factorem eius. Venera-
bilis ſoror, deus det tibi profundam hu
militatem & ueram charitatem, Amẽ.

De iactantia, *Sermo* XXXVIII.

t Am in factis q̃ in dictis cauere
debemus iactãtiã. Igitur ſoror
chariſſima circũſpice teipſam,
& nihil tibi arroges ex his q̃ in te ſunt p̃-
ter pctã. Caue iactantiã, fuge appetitũ
uanæ gloriæ, caue inanis gloriæ ſtudiũ:
nõ te arroges, nõ te iactes, nihil de te p̃-
ſumas, nõ te inſolẽter extollas, nihil bo-
ni tibi tribuas, de bono ope nõ glľeris,
nõ ſis circũflata uẽto fauoris. Contẽne
laudẽ hoĩum, non exqras ſiqs te laudet
aut ſiqs te uitupet. Laus nõ te ſeducat,
nec uitupatio frãgat. Qui laudẽ non ap-
petit nec contumeliã ſentit. Virgines q̃
de ſuis meritis gloriant̃ corã hoĩbus nõ
hñt oleũ in uaſis ſuis, qa p inanis glorię
appetitum mercedẽ quã merebantur à
dño pdiderũt. Semp ſuã aſpiciũt fœdi-
tatẽ, quia uanã gloriã diligũt: & doleãt
ſe pdidiſſe opus bonũ qď pro humana
laude fecerũt. Vñ dñs in euãgelio. Amẽ
dico uobis receperunt mercedẽ ſuã. Vir-
tutes ſctõrũ p inanis glorię ſtudiũ dñio
ſubijciunt̃ dæmonũ ſicut Ezechias rex,
q iactãter diuitias ſuas Chaldæis mani
feſtauit. Propterea p prophetã eas pitu
ras audiuit. Phariſæus ẽt q orare ad tẽ-
plũ uenerat: ideo bona ſua pdidit: qa ia
ctanter manifeſtauit. Sicut ex alto aqla
ad eſcã deſcẽdit: ſic hõ de alto bonę cõ
uerſationis p uanæ gloriæ appetitũ ad
inferiora demergit̃. Soror dilecta mihi
in Xp̃o, nõ ponas conſciam tuã in alie-
na lingua. Laudet te aliena lingua, &
nõ tua: laudet te alienũ os & nõ tuum:
tuo iudicio te decerne non alieno. Ne-
mo magis ſcire põt q̃ ſcis ſicut tu, q̃ cõ
ſcia tui es. Soror uenerabilis, uis ut dicã
tibi qualr̃ poteris oẽs uirtutes augere?
Fr̃ dilecte uolo, atq; ut mihi oñdas ro-
go. Auſculta ergo ſoror uenerabilis, ſi
uis oẽs uirtutes tuas augere, pdere noli.
Abſcõde uirtutes tuas ꝓ elatione. Ab-
ſcõde tua bona facta pro arrogãtia. Fu
ge uideri qď cõmeruiſti. Virtutes tuas
cela, pctã tua manifeſta: uitia cordis tui
reuela. Abſcõde tua bona opa: Nunq̃ i
mediũ ꝓferas ſiqd boni feceris aut di-
xeris. Prauas cogitationes ſtatim mani
feſta. Pctm̃. n. manifeſtum cito curatur.
Crimẽ aũt tacẽdo ampliatur, ſi latet, fit
ex minimo magnũ, pctm̃ manifeſtãdo
decreſcit, tacẽdo creſcit. Virtutes in oc-
culto creſcũt: in publico decreſcũt. Vir
tutes iactãter manifeſtãdo, annihilant̃,
humilr̃ occultãdo multiplicãtur. Igitur
honeſta ſoror, conſilium & opus tuum
ſp ad deum cõuerte. In omni ope tuo,
dei auxiliũ pete. Oĩa diuinæ grę, diuino
dono aſcribe. Nihil meritis tuis attri-
buas. In uirtute tua nihil p̃ſumas, nihil
ponas in tua audacia. Chariſſima ſoror
audi apľm dicentem. Qui gloriatur, in
dño glorietur. Igitur uenerabilis uirgo,
gloriatio tua, & laus tua ſemper ſit in
Chriſto Ieſu ſponſo tuo, Amen.

De humilitate, *Sermo* XXXIX.

s Oror chariſſima, audi dñm Ie-
ſum Chriſtum ſponſum tuum
dicentem in euãgelio: Diſcite à
me, qa mitis ſum & humilis corde. So-
ror uenerabilis, humilia temetipsã ſub
potẽti manu dei: ut te exaltet in tpe tri
bulationis. Conſcia uirginis ſp debet eſ
ſe humilis & triſtis. ſ. ut p humilitatem
non ſuperbiat: & per inutilem triſtitiã
cor ad laſciuiã non diſſoluat. Humili-
tas eſt ſumma uirtus uirginis. Summũ
enim conuicium eſt ſuperbia. Virgo hu
miles licet habitu ſit uilis: glorioſa tñ eſt
apud deum uirtutibus. Virgo autem ſu
perba quamuis ante oculos hominum
pulcra, formoſa atque compoſita: tñ
ante

ante oculos dei uilis & deſpecta atq; re
proba. Qr̃e? quia aĩa iuſti ſedes dei eſt.
Sicut ip̃e dñs ait: ſup quem requieſcam
niſi ſup humilẽ & quietũ, & timentẽ ſer-
mones meos? Dilecta mihi ſoror i xp̃o
eſto humilis: eſto in humilitate fũdata:
eſto ultima oĩum, eſto nouiſſima oĩum.
Chariſſima nulli te p̃ponas, nulli te ſupe
riorẽ deputes. Aeſtima oẽs ſuperiores
te eſſe: Quãto maior es, tãto te humilia
in oĩbus. Si humilitatem tenueris, hẽbis
gloriã. Quãto. n. humilior fueris, tanto
te ſequetur glľiæ altitudo. Deſcende ut
aſcẽdas, humiliare ut exalteris ne exal-
tata humilieris. Quia q ſe exaltat humi
liabit̃: & qui ſe humiliat exaltabit̃. Qui
enim extollit̃, humiliabitur. De excelſo
grauior caſus eſt. De alto maior ruina ẽ.
humilitas caſum neſcit, humilitas ca-
ſum non nouit, humilitas ruinam nun-
quam incurrit: humilitas lapſum nun-
quam paſſa eſt. O ſpõſa Xp̃i agnoſce,
qa deus humilis uenit. Agnoſce qa ſe in
forma ſerui humiliauit, factus obediens
uſq; ad mortẽ. Amabilis ſoror ambula
ſicut ille ambulauit. Sequere exemplũ
eius, imitare ueſtigia illius. Eſto uilis,
eſto deſpecta, eſto abiecta, diſplice ti-
bi. q. n. ſibi uilis eſt, añ deum magnus ẽ:
q ſibi diſplicet, deo placet. Chariſſima
eſto paruula in oculis tuis: ut ſis magna
in oculis dei. Tãto eris añ oculos dei p̃-
tioſior, quanto fueris ante oculos tuos
deſpectior. Soror uenerabilis, ſi humili-
tatem profundam tenueris, cum prudẽ
tibus uirginibus in cœleſti regno læta-
beris, Amen.

De patientia, *Sermo* XL.

d Ominus dicit in euãgelio: Bea-
ti pacifici, qm̃ filij dei uocabun
tur. Soror chariſſima, ergo ſi ho
mines pacifici ſunt beati & uocabũtur
filij dei, neceſſaria eſt tibi patiẽtia. Patiẽ
tia opus perfectũ hẽt. Virgo pacifica ſa
piẽs eſt, uirgo iracũda nõ eſt prudens:
ſed ſtulta. Soror uenerabilis, ſine ferro
martyr eſſe poteris, ſi patiẽtiã in aĩo ue-
raciter cõſeruaueris. Nã pacificus con-
ſortiũ merebit̃ angelorũ: nã inuidus &
iracũdus erit particeps dęmoniorũ. Nã
pacificus fugat diſcordias, hõ iracũdus
ſuſcitat lites. Virgo benigna ẽtſi patiat̃
iniurias, p nihilo ducit: uirgo pacifica in
corde ſuo p̃parat mãſionem Xp̃o. qr̃e?
qa Xp̃s pax eſt, & in pace cõſueuit reqe
ſcere. Filia pacis pacem debet diligere.
Plus te p̃para ad ſuſcipiendã iniuriã q̃
ad inferendã. Diſce potius mala tolera
re, q̃ mala facere. Eſto patiens, eſto mi-
tis, eſto ſuauis, modeſta, mãſueta. Ama
pacẽ, dilige pacẽ, pacẽ cũ oĩbus retine.
Oẽs in mãſuetudine & charitate ample
ctere: ꝓba te ampli⁹ amare q̃ ipſa ame
ris: ꝓba te amplius diligere q̃ diligaris.
Nõ ſis leuis in amicitia. Retine ſp uincu
lũ amicitiæ. Hẽto ſp patientiã mentis.
Eſto benigna, eſto ꝓmpta affectu, eſto
affabilis in ſermone. Grato aĩo appare
ad oẽs. Tolle occaſionẽ litis. Sperne li-
tem uiue: ſp in pace. Chariſſima ſoror ſi
fieri põt, cum oĩbus hoĩbus retine pacẽ.
Contumelias detrahentiũ p patientiã
ſupa. Clypeo patientiæ frange ſagittas
cõtumeliæ. Præbe ſcutũ cõſciæ contra
gladium linguæ. Magnæ uirtutis es ſi
nõ lædas à quo læſa es. Magnæ fortitu
dinis es, ſi ẽt læſa dimittas. Magnæ es
gloriæ, ſi cui potuiſti parcas. Venerabi-
lis ſoror pax dei quæ exuperat omnem
ſenſum, cuſtodiat cor tuum & animam
tuam, Amen.

De concordia, *Sermo* XLI.

s Ex ſunt quæ odit aĩa mea, dicit
dñs, & ſeptimũ qď deteſtat̃. Vi
delicet eũ q ſeminat diſcordias
inter frẽs. Maledictus hõ q inter ſeruos
dei diſcordias ſeminat: q pacẽ & cõcor
diã rũpit aduerſus deũ facit, Xp̃o facit
iniuriã: q inter ſeruos dei ſeminat diſcor
diã. Qr̃e? quia Xp̃s eſt pax nr̃a, qui facit
utraq; unũ, uidelicet, qa angelos & ho-
mines fecit eẽ cõcordes. Cõcordia ma-
lorũ cõtrarietas eſt bonorũ. ſicut optan
dũ eſt, ut boni pacẽ hẽant: ita optare de
bemus, ut cõcordia malorũ rũpat̃. Con
cordia ad faciẽdũ pctm̃ mala eſt. Con-
cordia uero ad faciẽdũ bonũ, ad ſectan
dã iuſtitiã, ad ſeruiẽdum deo bona eſt.

Propter hoc ſũmus congregati in unũ: ut ĩ ſeruitio dei oẽs unũ ſpm̃ & unũ aĩm hẽamus. Oĩbus habitantibus in domo dei debet eſſe aĩa una & cor unũ in deo: nihil ꝓdeſt ſi nos cõtineat una domus & ſeparat uolũtas diuerſa. Plus diligit deus unitatẽ animi ꝙ loci: ecce ſumus ĩ domo iſta, multi hoĩes: diuerſi mores, diuerſa corda, diuerſæ aĩæ. Hęc oĩa debet in unũ cõiũgere uita, intẽtio, unꝰ amor ĩ deũ. Debemus ergo in hoc eſſe unius aĩ & unius uolũtatis ut ſeruiamus deo: & ut diligamus deũ ex toto corde & ex tota aĩa, & ꝓximum nr̃m ſicut & nos. Neceſſaria itaqꝫ eſt nobis uirtus cõcordiæ: Qđ ſi ego uolo facere uoluntatem meã, & iſte ſuã, & ille ſuã, fiũt diuiſiões, oriunt̃ lites, iræ quoqꝫ & rixæ quę ſunt opa carnis: & ſicut ait Apl's: Qui talia agũt, regnũ dei nõ cõſequentur. Soror chariſſima, crede mihi, qa deo non tm̃ placent nr̃a ieiunia, nr̃æ or̃ones, nr̃a ſacrificia, quãtum cõcordia. Ideo deus dicit in euãgelio: Vade prius reconciliari fr̃i tuo: & tũc ueniẽs offeres munꝰ tuũ. Venerabilis ſoror magna eſt uirtus cõcordiæ apud deũ, ſine q̃ non placẽt deo nr̃a ſacrificia qbus delentur pctã. Scire debemus, qa cũ ad cõuerſionẽ uenimꝰ, luctamẽ cõtra diabolũ ſumimus. Interrogatio: Fr̃ dilecte dic mihi ſi aliquid timet diabolus? Rñſio: Soror amabilis nihil eſt qđ diabolus tm̃ timeat, quãtũ concordiã & charitatẽ. nã ſi totũ qđ habemus damus ꝑꝑ deum: hoc diabolus nõ timet, qa ipſe nihil hẽt. Si ieiunamus, hoc diabolus nõ timet: qa ipſe nunquã comedit. ſi uigilamus, hoc diabolus nõ timet: qa ipſe nunqꝫ dormit: ſed ſi charitatẽ & cõcordiã tenemus, hoc diabolꝰ uehemẽter timet. Qr̃? qa hoc tenemus in terra qđ ipſe in cœlo tenere noluit, hoc eſt ẽt qđ ſctã eccleſia terribilis eſſe ut caſtroꝝ acies ordinata dr̃. Quia ſicut hoſtes timẽt qñ acies caſtroꝝ bñ ordinatas ad bellũ uidẽt: ita certe diabolus expaueſcit qñ ſpũales uiros uirtutũ armis accinctos in unitate concordiæ uiuere cõſpicit. Ipſe uictus & cõfuſus uehemẽter dolet, cum eos per diſcordiam diuidere & penetrare nõ ualet. Oẽs ergo unanimiter & cõcorditer debemus uiuere in domo dei, ut poſſimus diabolũ uincere. Ancilla dei q̃ uult concorditer uiuere prius debet prauas cõſuetudines relinquere: ne ſit ꝑuerſa, inordinata, ne ſit indiſciplinata, ne ꝑuerſitate ſua cæteras ancillas dei cõturbet uel ſcãdalizet. Debet ẽt mẽſurare actus ſuos, motus ſuos, ſermones ſuos, & totã uitam ſuã: ut ſcđm deũ cõcordare poſſit cum illis cũ qbus uiuit. Igr̃ ſoror dilecta moneo te ut cõcorditer & humilr̃ uiuas in monaſterio cũ oĩbus ancillis dei. Soror uenerabilis odiẽtes ad pacẽ inuita, diſcordãtes ad concordiã reuoca. Nullus exiſtat ſermo iurgioꝝ qui concordiam diuidat. O ſponſa Chriſti, charitas quę te ſeparauit à ſeculo ipſa te coniungat deo, Amen.

De tolerantia, *Sermo* XLII.

CHariſſima ſoror diſce à xp̃o modeſtiã: diſce tolerãtiã. Xp̃m attende & nõ dolebis de iniurijs. pro nobis nãqꝫ paſſus reliqt nobis exẽpla. Palmis.n. ꝑcuſſus, flagellis cæſus, ſputis deriſus, clauis cõfixus, ſpinis coronatus, cruce dãnatus ſemper conticuit. Qñ.n. aliquis tibi conuiciatur: ꝑꝑ tua pctã, contigit tibi qñ tibi iniuriatur, mala tua hæc faciunt, quicquid tibi cõtingat aduerſum, pro tuo euenit pctõ. Leuius ſuſtinebis, ſi ꝓ quibus tibi infertur, intẽderis. Cũ ergo derogat̃ tibi, tu ora, qñ aliqs maledicit tibi, tu bñdic ei: bñdic ei qui maledixerit tibi. Maledicẽti tibi, bñdictionem appone: iraſcẽtẽ patiẽtia delini: blãdimento iracũdiã furẽtis diſſolue, lenitate uince neqtiã, bonitate malitiã. Tuo bono ſuꝑa mala aliorum. Tua trãquilla mẽte alioꝝ contumelias diſperde. Soror uenerabilis ad bona & ad mala ꝑ̃para cor tuũ, & bona & mala ꝓut tibi euenerint, porta. Suſtine aduerſa & ꝓſpera, ut q̃cũqꝫ occurrerint tibi, q̃cũque euenerint tibi, mẽte placida ſuſtine. Reſpue ꝓbra illatæ cõtumeliæ. Deſpiciendo ſuꝑa irriſionũ ꝓ-

bra. Diſſimulãdo contemne errores detrahentiũ. Honeſta uirgo quãuis te qſque iritet, quãuis te incitet, quãuis exaſperet, quãuis inſultet, quãuis cõuicietur, quãuis criminetur, quãuis ad litem ꝓuocet, quãuis ad iurgiũ uocet, quãuis conuitium dicat, quãuis iniuriã faciat, quãuis afficiat contumelijs: tu ſile, tu tace, tu diſſimula, tu cõtẽne, tu nõ loq̃ris: tu tene ſilentiũ, iniuriã nõ rñdeas: mala uerba nõ dicas, cõuitiũ nõ retorqueas, cõtumeliã nõ rñdeas. Tene ſilentij pacẽ. Tacẽdo citius uinces. O ſponſa Xp̃i ſume luctamẽ cõtra tꝑales moleſtias. Eſto in cũctis caſibus firma, patienter tolera oĩa: patiẽter ab uno ſuſtinendum eſt ꝙ multis accidit. Et q affligit & qui affligit̃ mortalis eſt. Et q mala facit, et q mala ſuſtinet morietur. Amabilis ſoror crede mihi, quia nullus tibi aduerſari potuiſſet, niſi dñs ptãtem dediſſet. Nec habuiſſet in te ptãtem diabolus, niſi ꝑmitteret deus. Oportet ꝑ multas tribulationes nos introire in regnũ dei. Non ſunt cõdignæ paſſiones hꝰ tꝑis ad futurã gloriã. Soror chariſſima impoſ'e eſt ut ſis fœmina & nõ guſtes anguſtias. Oĩa in hoc ſcl'o euentu ſiſi ſuſtinemus. Nullus eſt q in hac uita poſitus nõ ſuſpiret. Iſta uita lacrymis eſt plena. Vita iſta à fletibus inchoat. Infans qñ naſcit̃, à fletu incipit uiuere. Infans qñ egredit̃ de uulua, prius incipit lugere ꝙ ridere. Flẽtes ꝓijciunt̃ in hãc miſeriã uitã. Vtilis eſt tribulatio: utiles ſunt uitæ hꝰ ꝑ̃ſſuræ. Quanto in hoc ſcl'o frangimur: tanto in ꝑpetuo ſolidamur. Quãto in p̃ñti tꝑe affligimur, in futuro gaudebimus. Si hic flagellis atterimur, purgati ĩ iudicio inueniemur, Amen.

De infirmitate, *Sermo* XLIII.

DOminus loquitur in euangelio Apl'is dicẽs. Ego quos amo arguo & caſtigo. Tribus modis deus in hac uita caſtigat hoĩes. Scilicet ad dãnationem percutit reprobos. Ad purgationẽ corripit quos uidit errare electos. Caſtigat iuſtos ad augendam gloriã meritoꝝ. Deus ꝑcuſſit Aegyptũ plagis ad dãnationem, flagellatus eſt pauꝑ Lazarus ad purgationẽ, flagellatus eſt ẽt Iob ad ꝓbationẽ: flagellat ẽt hoĩem añ pctm̃, ne malus ſit: ſicut flagellauit Paulũ q inſtigante angelo ſatanæ tolerabat ſtimulos carnis. Flagellat̃ ẽt hõ à deo poſt pctm̃: ut emẽdet̃ ſicut ille q traditus eſt ſatanæ in interitu carnis, ut ſpũs ſaluus eſſet. Qui ualẽtiores ſunt & ſani, utile eſt eis infirmari: ne ꝑ uigorẽ ſalutis plus lætent̃ in trãſitorijs & terrenis rebus, ꝙ debent. Mala eſt ſanitas carnis q̃ hoĩem ducit ad infirmitatẽ aĩę. Et ualde eſt bona infirmitas carnis quæ ꝑducit hoĩem ad ſanitatẽ aĩæ. Infirmitatẽ carnis laudat Apl's dicẽs: Cũ.n. infirmor tunc fortior ſum. ſ. ſpũ. In flagellis dei non debet murmurare hõ, qa ꝑ hoc qđ caſtigat̃, à pctõ emẽdat̃. Leuius ſuſtinebimus infirmitates corꝑis ſi ad memoriã reduxerimꝰ mala q̃ fecimus. In infirmitate nõ debet murmurare. Qr̃? qa ab illo iudicat̃ cuius iudicia ſꝑ ſunt iuſta. q infirmitatẽ patit̃ et cõtra deũ murmurat, iuſtitiã iudicãtis accuſat; ac per hoc irã dei aduerſum ſe ꝓuocat. Nõ p̃t eſſe iuſtũ qđ nõ iuſto placet iudici. Quẽ enim diligit deus caſtigat, flagellat aũt oẽm filiũ quem recipit: & q̃ſi pr̃ in filio complacet ſibi. In hac uita deus parcit pctõribus, & nõ parcit iuſtis. In futura uita parcit iuſtis, & non parcet pctõribus. qui in hac uita flagellari nõ merentur, in inferno torquebit̃. Soror chariſſima, dolor & triſtitia oĩbus ſunt cõia, nemo eſt q in hoc ſcl'o nõ doleat. Semper deus hos caſtigat, quos ad ſalutẽ ꝑ̃parat ꝑpetuã. Soror uenerabilis, in infirmitatibꝰ tuis nõ cõtriſteris. In lãguoribus tuis gr̃as age deo. Valere te magis opta aĩo ꝙ corꝑe. Deſidera plus ualere mẽte ꝙ carne. Aduerſa carnis remedia ſunt animi. Aegritudo carnẽ uulnerat: mentẽ curat. Lãguor.n. uitia excoquit: lãguor uires libidinis frãgit. Probari te in dolore cognoſce, non frãgaris: in fornace probatur aurum, ut ſordibus careat: tribulationis camino purgaris, ut purior appareas, perſecutionis igne

Conflaris ut oĩ pctõꝝ ſorde purgeris: ad ꝓbationem ſunt oĩa iſta q̃ ſuſtines. Igr̃ dilecta mihi in Xp̃o ſoror, in infirmitatibus tuis non murmures, nõ blaſphemes, non dicas qr̃ ſuſtineo mala, non dicas cur affligor: ut quid mala patior? Fr̃ mi, obſecro te ut dicas mihi qd in infirmitatibus meis debeo dicere, uel qualr̃ oportet meip̃am accuſare? Soror honeſta hoc mõ te accuſa: Peccaui, ut erã digna non recepi. Aeq̃lem uindictã pcti mei non ſentio. Minus me ſentio ꝑcuſſam ꝙ mereor. Iuxta modum termini minor eſt tribulatio ultionis. Scd̃m meritũ pctõꝝ meoꝝ diſpar eſt cã pœnaꝝ. non ſunt tãta ſupplicia, quãta extiterũt pctã. O' ſponſa Xp̃i, uis à pctis tuis purgari: in pœna te accuſa, & dei iuſtitiam lauda. Ad purgationẽ tuã ſufficit, ſi ea q̃ patieris, ad iuſtitiã dei retuleris. Si ꝓ irrogata infirmitate tu humilis deũ glr̃ificaueris. Corripit.n. te deꝰ flagello piæ caſtigationis. Exercet in te diſciplinã. Et qui parcendo te à ſe abijciebat, feriẽdo clamat ut redeas. Venerabilis uirgo, cogita quoslibet mundi cruciatus, intende aĩo q̃ſcũq; mundi pœnas, quoſcũq; tormẽtoꝝ dolores, q̃ſcũq; doloꝝ acerbitates, compara hoc totum gehẽnæ, & leue erit qd' pateris. Soror amabilis, ſi times, pœnas ĩferni time. Iſtæ.n. pœnæ tꝑales ſunt: illæ æternæ: ĩ iſtis pœnis moriendo tormenta recedunt, in illis moriendo æternus dolor ſuccedit. Si .n. conuerſa fueris: emẽdatio eſt qd' pateris. Conuerſum nanq; flagella à pctis abſoluunt. Conuerſo inſtãtes plagæ ad purgationem proficiunt. Qui.n. hic caſtigatꝰ corripit̃: illic liberat̃: q uero nec ſub flagello corrigunt̃, & tꝑali pœna & æterna dãnant̃. Et in hoc prius iudicant̃ ſclo: & illic denuo ĩ futuro. His duplex eſt pœna, & dãnatio. Gemina his ꝑcuſſio eſt: qa & hic hñt iudicia tormentoꝝ & illic ſupplementum pœnaꝝ. Manus igr̃ dei te ad pœnam tradidit: ĩdignatio dei te affligi iuſſit. Ipſe iratus iuſſit te mala oĩa expiri, Soror reuerẽda: nam ꝙ & corporis debilitatib. frãgeris, ꝙ carnis morbis afficeris, ꝙ lãguoꝝ ſtimulis cruciaris, ꝙ paſſionib. aĩæ q̃teris, ꝙ mẽtis anguſtia torqueris, ꝙ creſcente impugnatione malignoꝝ ſpirituũ agitaris, hoc ip̃m ꝓ pctõ diuina iuſtitia irrogat. Tua contra te dimicant arma. Sagittis tuis plagaris. Telis tuis uulneraris. Per q̃.n. peccaſti, ꝑ hæc & torqueris. Quia ſecuta es carnem, flagellaris in carne. In ipſa gemis in q̃ peccaſti. Soror amabilis in ipſa carne cruciaris, in q̃ deliquiſti. In ipſa tibi eſt cenſura ſupplicij: in q̃ fuit cã pcti. Vñ corruiſti ad uitia: inde ſuſtines tormẽta. O' ſpõſa Xp̃i, iuſte argueris, iuſte flagellaris, iuſto iudicio iudicaris. Procella iuſte te conterit, iuſtitię pœna te præmit.

De auaritia, *Sermo* XLIIII.

d Ominus dicit in euangelio: Cauete ab oĩ auaritia: qa nõ eſt in abundãtia cuiuſq;: uita eius eſt ſuper terrã ex his q̃ poſſidet. Et Paulus apl's: Oĩs fornicatio, & ĩmũditia, & auaritia, non noĩet̃ inter uos. Et iteꝝ: Oĩs fornicator, aut ĩmundus, aut auarus, qd̃ eſt idoloꝝ ſeruitus, non hẽt hæreditatẽ in regno dei. Vñ Salomon: Conturbat domum ſuam q ſectat̃ auaritiam. Auarus non implebit̃ pecunijs. Qui amat diuitias nõ capiet fructum ex eis. Nihil eſt peius q̃ amare pecunias: hic.n. aĩam ſuã uenalem hẽt. Sicut auaritia mergit hoĩem in infernum, ita oĩo largitas eleemoſynæ leuat ad cœlũ. Auarus hõ ſil'is eſt inferno, ſicut infernus nunq̃ dicit ſatis eſt: ita auarus nunq̃ ſatiat̃ pecunijs. Sicut hydropicꝰ quãto plus bibit, tãto plꝰ ſitit, ita auarꝰ q̃to plꝰ acq̃rit, tãto plꝰ cõcupiſcit. Auaritia & cupiditas, ſorores ſũt: ſuꝑbia ỽo ẽ mr̃ eaꝝ. Nũq̃ ſuꝑbia fuit ſine cupiditate, nec cupiditas ſine auaritia. Soror uenerabilis nõ ſit manꝰ tua porrecta ad accipiẽdũ, & collecta ad dãdũ. Plꝰ te delectet dare ꝙ accipere. Meliꝰ ẽ dare ꝙ accipe. Soror chariſſima auaritia nõ defigat radices ĩ corde tuo, auaritia nõ ſit ĩ te. Expelle à corde tuo auaritiã. Si ꝑfecte ꝓ Xp̃o cõtẽpſeris oĩa terrena, cũ eodẽ Ieſu Xp̃o ſpõ

ſo tuo lætaberis in cœleſti pr̃ia, Amen.

De cupiditate, *Sermo* XLV.

r Adix oĩm maloꝝ eſt cupiditas. Nemo põt ꝑfecte ſp̃ũalia bella ſuſcipe, niſi prius carnis edomauerit uoluptates. non põt mẽs ad cõtemplandum deũ eſſe libera, q̃ terrena & tranſitoria hꝰ mũdi concupiſcit, non põt uidere ocl's mẽtis alta, ſi eũ claudit puluis terrenæ cupiditatis. Cupiditas graue pctm̃ eſt, oĩm criminum materia eſt, nõ eſt miꝝ ſi morientes inferni ignibus deputent̃: q uiuentes flãmam cupiditatis ſuæ non extinxerunt. Soror chariſſima quãuis nõ habeas pecuniam: tñ ſi hẽs cupiditatem hñdi, nihil ualet tibi, nihil ualet tibi corporis nuditas, ſi tibi eſt ueſtimenti cupiditas. Iudas ꝑ cupiditatem uendidit Xp̃m. Nudi naſcimur in hac uita, nudi exituri ſumus de hac uita. Cur ergo concupiſcimus terrena & tranſitoria? Si ergo bona hꝰ mũdi credimus ꝑitura, cur tanto amore diligimus ea? Si terrena & trãſitoria hꝰ mũdi pluſquam oportet diligimus, peccamus. Soror ergo dilecta curſum tuum conſidera: & cognoſce tibi pauca ſufficere poſſe q̃ hẽs. Si igr̃ cupiditas eſt radix oĩum maloꝝ, ſicut ſuperius diximus, neceſſe eſt ut expellas eam à corde tuo: ut cæteræ ſoboles non pullulent uitioꝝ, cupiditas peruerſa non ſit in te. Soror uenerabilis op̃s deus te faciat ꝑꝑ ſemetip̃m proſpera mundi deſpicere, & nulla eius aduerſa formidare, Amen.

De paupertate, *Sermo* XLVI.

b Eati pauperes ſp̃ũ, qm̃ ipſoꝝ eſt regnum cœloꝝ. Multi ſunt pauꝑes quos ipſa pauꝑtas non facit btõs: ſed miſeros: qa ipſam pauꝑtatem non ꝑꝑ deum ſuſtinẽt ſed coacti. Sũt ẽt nõnulli pauperes, quos pauꝑtas non facit miſeros ſed btõs, qa eam ꝑꝑ deum ſuſtinent: de q̃bus dr̃: Btĩ pauꝑes ſp̃ũ. chariſſima ſoror iteꝝ ad te reuertor loquẽdo. Audiſti tribulationem & patientiam Iob: & iõ te moneo ut nec ĩ tribulatione frangaris, nec in ꝓſperitate eleueris, Tu pr̃iarchas diuites opibꝰ ſed humiles fuiſſe legis aĩo. Qualis fuit Abrahã qui dicebat: loq̃r ad dñm deũ meũ cũ ſim terra & cinis? Iõq; btã eris, ſoror uenerabilis, ſi in ꝓſperis & in aduerſis ſꝑ deo gr̃as egeris, & fœlicitatẽ hꝰ tꝑalis uitæ uelut fumũ & uaporẽ euaneſcentẽ credideris. Ait.n. Paulus apl's: Si ĩ hac uita tm̃ ſperantes ſumus ĩ xp̃o, miſerabiliores ſumus oĩb. hoĩb. Xp̃s.n. ne auꝝ diligeremus, oblata uita munera contemnere docuit: ne famẽ timeremus, q̃draginta diebus ieiunauit: ne nuditatem timeremus, unã tunicã diſcipulis ſuis hr̃e mãdauit: ne tribulatiões expaueſceremus, ille ꝓ nobis tribulatiões ſuſtinuit: & ne mortem timeremus, ꝓ nobis mortem ſuſtinuit & ſuſcepit. Oẽ qd' in mũdo eſt, concupiſcentia carnis eſt, & cnncupiſcentia oculoꝝ, & ambitio ſcl'i. Et mundus ꝑibit & concupiſcẽtia eius. Igr̃ dilecta ſoror, nõ diligamus ea q̃ ſunt in mundo, ne ꝑeamas cũ mundo. Certe Dauid regnabat, & cũ hr̃et theſauros argenti, & imꝑaret ppl'is manu forti, tñ humilem ſe cognoſcit, & dicit: pauꝑ ſum ego, & in laborib. à iuuentute mea. Et iteꝝ: Egenus & pauꝑ ego ſum. Item dicit: Incola ego ſum in terra, & peregrinus ſicut oẽs pr̃es mei. Soror uenerabilis non te delectent blãdimenta tranſitoria: nec cõmoda terrena, nec de mũdanis lucris gaudeas: & nõ cõtriſtaberis de terrenis dãnis. Sicut.n. ſcriptum eſt: Diuitię ſi affluãt: nolite cor apponere. Quæ cum amore poſſidemus, cum dolore perdimus. Audi ſpõſa Xp̃i q̃ dico. Ille cui cœleſtia & terreſtria ſeruiunt, pauꝑ ꝓ nobis factus eſt. Qr̃? qa ut nos ſua paupertate faceret diuites. Tu ergo honeſta uirgo, ambula per uiã q̃ præceſſit Ieſus Xp̃s ſponſus tuus, & paſſibus indefeſſis ſequere cœleſtẽ ducem. Sine dubio ſi conſecuta fueris: cũ ipſo in cœlo regnabis. Soror uenerabilis uirginitatẽ & pauꝑtatẽ beatę Marię uirginis ꝓſpice, q̃ tã diues in dño fuit, ut mr̃ dñi eſſe mereretur. Et in tãtum fuit rebus paupercula, ut tꝑe partus non hr̃et obſtetrices uel ancillas ad ſeruien-

dum ſibi: & intãtum fuit rebus pauper-
cula & ipm ẽt diuerſorium tam angu-
ſtum fuit, ut infantem nõ in lectulo ſed
in pſepio reclinaret. Sed & Ioſeph, cui
fuerat deſponſata, cũ eſſet iuſtus, erat
tñ pauper ita ut uictum & ueſtitum ar
tificio qreret. Certe faber fuiſſe legitur.
Euã de ſctis apl'is legimus qa ſeruiebãt
deo in fame & ſiti. Vñ Paulus apl's: In
fame & ſiti, in ieiuniјs multis. In frigore
& nuditate & in uigiliјs multis. O ſpõ-
ſa Xpi hẽs exempla quibus poſſis ter-
renas diuitias contemnere, & cœleſtes
concupiſcere. Qm̃ q uolunt diuites fieri
in hoc mundo: incidunt in tentationib.
& laqueis diaboli, & in deſideriјs mul-
tis, & noeiuis q̃ mergunt hoiem in infer
num. Libenter contẽnunt terrenas diui-
tias q pfecte ſperant cœleſtes. Quia uo
luntaria pauptas introducit hoiem ĩ re-
gnum cœloꝝ. Nõ ideo uenimus ad mo
naſterium ut in deliciјs in eo uiuamus,
ſed ut uigilando, orãdo, ieiunando, pſal
lendo, contra aduerſarium nr̃m dimicã
do: ad regnũ nobis pmiſſum Xpo adiu
uante pueniamus. Nã iõ nudi naſcimur
in hoc ſcl'o, nudi ẽt accedimus ad bapti
ſmum, ut nudi & ſine impedimento p-
ueniamus ad cœlum. Quã incongruum
eſt & abſurdũ & q̃ turpe: ut quẽ nudũ
mr̃ genuit, nudum ſuſcepit, ẽt diues in-
trare uelit in cœlum. Facilius eſt came-
lum p foramen acus trãſire: q̃ diuitem
introire in regnum cœloꝝ. Melius eſt
minus egere q̃ plus hr̃e. Nimis eſt aua
rus cui non ſufficit dñs. Soror dilecta ſi
in hoc ſcl'o famẽ & ſitim atq; nuditatẽ
pro Xpo ſuſtinuerimus, gratis cũ eodẽ
dño noſtro Ieſu Chriſto in cœleſti re-
gno gaudebimus, Amen.

De murmuratione, *Sermo* XLVII.

h Oſpitium cordis nr̃i per grãm
dei ſctificat, & p inhabitationẽ
ſpũs ſcti qñ intus eſt charitas,
pax, bonitas, humilitas, concordia, mã
ſuetudo, aliaq; hmõi. Hæc ſũt nr̃æ diui
tiæ. ſ. boni mores & uirtutes. Sed ſi inci
pimus inter nos litigare, & murmurare,
contendere, ſtatim ab his ſpũalib. bo-
nis uacui remanemus, & nudi. Qr̃? qa
uirtutes non pñt remanere cum uitiјs.
Nam & modicum fermentum totam
maſſam corrũpit. Quiſq; ſeruus dei de-
bet penſare in corde ſuo, q̃ malum ma
gnum incurrit ſi p rebus tpalib. murmu
rat. uñ debuerat eſſe diues fit paup. quę
ſunt diuitiæ nr̃æ? uirtutes ſ. Virtutes er-
go perdimus ſi p cibo uel potu murmu
ramus. Graue pctm̃ eſt murmuratio.
Vñ Gregorius: Regnum cœloꝝ nullus
q murmurat accipit: nullus q illud acci-
pit murmurare põt. Pręcordia fatui ſic-
ut rota currus fœnũ portat & murmu-
rat. Tales ſunt multi fr̃es & multæ ſo-
rores in congregatione: q ſunt carnalib.
deſideriјs ſubditi: & murmurare nunq̃
ceſſant. Igr̃ ſoror chariſſima neceſſariũ
eſt ualde nobis conſilium Pauli apl'i di
centis. Neq; murmurauerítis ſicut qui-
dam eoꝝ murmurauerunt in deſerto,
uidelicet pierunt ab exterminatore. Igr̃
piculoſum eſt nobis murmurare: ne for
te peamus ab exterminatore in mona-
ſterio: ſicut illi perierunt in deſerto. Lin
guas ergo nr̃as à murmuratione cuſto-
diamus: ne qd' abſit ſicut illi pierunt in
hoc ſcl'o, nos peamus in futuro. non er-
go murmuremus, ne forte ſicut illi peri-
erunt in hac uita, nos peamus in futura.
Caueamus ab oĩ murmuratione: ne for
te qd' illi q paſſi ſunt in corporib9: nos
patiamur in aiabus. Iteꝝ apl's conſulen
do nobis loqt̃ dicens: Neq; tentemus
Xpm, ſicut quidam eoꝝ tentauerunt: et
à ſerpentib. pierunt. Xpm tentat q p ci
bo uel potu ſiue p ueſtimento murmu-
rat, ſicut ſcriptum eſt ab eodem ppl'o:
Tentauerunt deum in cordib. ſuis, ut pe
terent eſcas aiabus ſuis. Et iteꝝ: Mur-
murauerunt in tabernaculis ſuis, & non
exaudierũt uocẽ dñi. Xpm tẽtat q ĩ mo-
naſterio ſupflua requirẽdo murmurat.
Cõtra xpm facit q ĩ monaſterio pluſq̃
oportet reqrit: ĩ xpm peccat q ĩ mona-
ſterio res terrenas, & trãſitorias reqrẽ-
do ppoſitos ſuos ſcandalizat. Et à ſer-
pentib. pierũt. Qr̃ à ſerpẽtib. pierũt, niſi
qa ſerpẽs uenenoſus eſt, & oĩs q mur-

murat, uenenũ diaboli hẽt ĩ lingua? Vñ
Iacobus apl's: Lingua inqetum malum:
plena ueneno mortifero. Cauendũ eſt
ergo nobis à murmuratione ne morti-
fero, & diabolico ueneno peamus. So-
ror dilecta mihi in Xpo, audi qd dñs nr̃
Ieſus Xps dicit in euangelio: Dico uob
ne ſoliciti ſitis aiæ ur̃æ qd manducetis:
neq; corpi ur̃o qd induamini. Acſi aper
tius dicat: De9 q dedit uob aiam dabit
eſcã. Et q dedit corp9, dabit ueſtimẽtũ.
Et adiecit: Reſpicite uolatilia cœli qm̃ ñ
ſeminãt neq; colligũt, neq; cõgregãt in
horrea, neq; in cellaria, & deus paſcit il
la. i. ſi deus gubernat aues q̃ hodie ſunt,
& cras nõ erũt: quaꝝ aia eſt mortalis:
quãto magis dabit ſeruis & ancillis ſuis
cibum & ueſtimentum: quoꝝ aia eſt ĩ-
mortalis & qbus regnum cœloꝝ pro-
mittitur? Et iteꝝ: Conſiderate lilia agri
qũo creſcunt, non laborant atq; nent. i.
non texunt neq; filãt: & deus ſic ueſtit il
la: quãto magis ueſtit ſeruos ſuos, & an
cillas ſuas. Non occidet deus aias ſeruo
rum ſuoꝝ fame aut ſiti aut nuditate. Et
adiecit: Quærite primũ regnum dei, &
iuſtitiã eius: & hæc oia adiјcient uobis.
Acſi diceret: Seruite dño in timore, can
tate & exultate ei die ac nocte cũ tre-
more: & ipſe dabit uobis in hac uita, &
in futura oia neceſſaria. Inqrentes dñm
nõ minuent oĩ bono. Soror chariſſima,
deus qui te edexit de domo pr̃is tui, ſi
in ſeruitio eius perſeueraris, dabit tibi in
bono petitiones cordis tui, Amen.

De proprio, *Sermo* XLVIII.

s Oror chariſſima, peculiare qd'
hr̃ apud ſeruos dei pro magno
crimine, nunq̃ inueniatur in te.
Oia q̃ in monaſterio ſunt, oĩbus ſunt cõ
munia. Ergo ſi ancilla dei aliqd habet
abſcõſum uel pprium, qd' à cæteris an-
cillis dei ignorat: furtum eſt, pctm̃ furti
eſt. Qr̃? qa oia hẽt in cõi cũ cæteris an-
cillis dei, & q̃ſi ppriũ ſibi aliud abſcon
dit. furtiue aliud hr̃e in cõi cum cæteris
ancillis dei: eſt q̃ſi ppriũ ſibi aliud abſ-
cõdere. Hoc furtum eſt, hæc manifeſta
fraus eſt. Hoc grãde pctm̃ eſt, hoc eſt
iter inferni: p hãc uiã latrones deſcẽde-
rũt in infernũ. Sic. n. ait Paulus apl's, ne-
que latrones, neq; rapaces regnum dei
poſſidebunt. Ancilla dei q̃ ſemetipſam
ſeparat à cõione monaſteriј, aliud q̃ſi
pprium abſcõdẽdo cõſequẽs eſt, ut ſe-
paret à cõſortio cœleſtis uitę. Multi ad
cõem ſocietatẽ monaſteriј ueniunt: ſed
qd' ſine graui gemitu dicere nõ poſſu-
mus: nõ oẽs ĩ eo ſcd'm euãgeliũ uiuũt.
In monaſterio ſũt ſcti apl'i Ieſu Xpi. Eſt
ẽt ibi Iudas Scarioth traditor dñi: & ibi
Ananias cũ ſua uxore Sapphira. Eſt ẽt
ibi Giezi diſcipulus Eliſæi. Qui pp deũ
oia q̃ hñt in hoc mundo ad imitationẽ
apl'oꝝ derelinquũt cã ſolius æternæ ui
tæ: cũ eiſdẽ apl'is lætabunt̃ & remunera
bunt̃ ĩ æterna btitudine. Qui aũt poſt-
quã ad cõuerſionẽ monaſteriј uenit, de
rebus monaſteriј facere fraudẽ pſumit:
Iudas eſt, & pœnã Iudæ ſuſtinebit ĩ ifer
no: qa de hoc qd' cõe eſt, facere fraudẽ
pſumit, ppriũ facit. Qui aũt de ſcl'ari ui
ta ad ſeruitiũ dei cõuertunt̃, ſi de his q̃ ð
ſcl'o habuerũt, unã ptẽ ſibi reſeruãt, alte
rã uero ſecũ in monaſterio tradunt, cũ
Anania & Sapphira ſniam maledictio-
nis merent̃. Qui aũt de ſcl'o ad monaſte
riũ uenit: & qd' ĩ domũ ſuã hr̃e non po-
tuit, ſi illud ĩ monaſterio hr̃e uoluerit ul'
reqſierit, ſine dubitatione lepra Giezi
adhr̃bit ei. Et leprã, quã Giezi ſuſtinuit ĩ
corpe, iſte ſuſtinebit ĩ aia. Honeſta ſo-
ror, ſicut ſupius dixi tibi: magna eſt dr̃ia
iter eos q in monaſterio uiuũt, illis q in
monaſterio more apl'oꝝ uiuũt q ex his
q̃ ĩ ſcl'o habuerũt uel hñt, ĩ monaſterio
nihil abſcõdũt, cõuenit illud Pſalmiſtę:
Mihi aũt adhærere deo bonũ ẽ, & po-
nere ĩ deo ſpẽ meã, & illð: Iacta cogita-
tũ tuũ ĩ dño: & ipe te enutriet: Illis q ſic-
ut Iudas Scarioth ppriũ retinẽt ul' ð re-
b9 monaſteriј abſcõdũt, cõuenit illud:
Aſcẽdũt uſq; ad cœlos, & deſcẽdũt uſq;
ad abyſſos: aię eoꝝ ĩ malis tabeſcebãt.
Illis uero qui cum Anania & Sapphira
ex his quæ in ſeculo habuerunt unam
partem monaſterio tradunt: alteram
uero ſibi in propriũ retinent, conuenit il

lud: Qui cõfidũt ĩ uirtute ſua & multitudine diuitiaꝶ ſuaꝶ gloriãt. Etiam illis, qui, ſicut Giezi, ea quę nõ potuerũt hr̃e in ſcl'o, reqrunt in monaſterio, conuenit illud: Ecce hõ q non poſuit deum adiutorẽ ſuũ, ſed ſperauit in multitudine diuitiaꝶ ſuaꝶ, & p̃ualuit in uanitate ſua. Tu ergo ſoror uenerabilis, nihil celes, nihil abſcõdas, nihil apud te abſconſum reponas. In abſcondito nihil retineas, apd̃ te nihil remaneat abſcõſum. Quicquid hẽs, hẽto cum licentia: ſiqd habes, hẽto cum bñdictione. Sine licẽtia abbatiſſæ uel prioriſſæ nihil hẽas, ſine benedictione nihil accipias, ſine licentia nihil tribuas. Honeſta uirgo, iacta cogitatũ tuum in domino, & ipſe te enutriet.

De oratione, *Sermo* XLIX.

Chariſſima ſoror, audi quę dico: Añ tp̃s orare eſt ꝓuidentia. In tp̄e cõſtituto orare, eſt obediẽtia. Tp̃s orãdi p̃terire, eſt negligẽtia: tãto crebrior debet eſſe or̃o, quãtò eſt utilior. Dñs dicit in euãgelio: Oĩa q̃cunq; petieritis in or̃one credẽtes, accipietis. Et Paulus apl's: Sine intermiſſione orate. Et Iacobus: Multũ.n. ualet deprecatio iuſti aſſidua. Soror uenerabilis: ante or̃onem p̃para aĩam tuã, & noli eſſe q̃ſi hõ q tentat deũ: in or̃one p̃para te, & oſtende cõſcientiã cordis tui, ut ampliorẽ gr̃am cõſequaris à deo tuo. Tunc ueraciter oras qñ aliud in corde non cogitas. Citius ad p̃cem iudex flectit̃, ſi peccator à prauitate ſua corrigat̃. Or̃o cordis eſt, nõ labioꝶ. Melius eſt cũ ſilẽtio cordis orare, q̃ ſolis uerbis ſine intẽtione mẽtis. Pura eſt or̃o, qñ in ſuo tp̄e ſuperfluæ cogitationes non cõturbãt. Lõge qppe eſt à deo aĩus, q in or̃one cogitationibus ſcl'i eſt occupatus. Duobus modis or̃o impeditur, ne impetrare qſque poſſit, qd' poſtulat. Hoc eſt, ſi adhuc hõ mala cõmittit, aut ſi peccãti in ſe ex toto corde nõ dimittit. Mens nr̃a cœleſtis eſt, & tũc deũ in or̃one bñ cõtemplatur: qñ nullis terrenis curis, aut erroribus impedit̃, qñ quiſq; orat, ſpm̃ ſctm̃ ad ſe uocat: ſed poſtq̃ uenerit, cõfeſtim oĩa tentamenta dæmonioꝶ q̃ ſe mẽtibus hoĩum immergũt, p̃ñtiam ei9 ferre nõ ſuſtinẽtes, effugiũt. Qui læditur nõ deſiſtat orare pro ſe lædẽtibus. Aliôquin iuxta dñi ſnĩam peccat q pro inimicis ſuis nõ orat. Sicut nullũ proficit ĩ uulnere medicamẽtũ, ſi adhuc in eo eſt ferrũ: ita nihil ꝓficit or̃o illius q odium hẽt in corde: Culpabil'r expãdit manus ad deũ, q facta ſua orãdo iactãter manifeſtat, ſicut Phariſæus in tẽplo iactanter orabat: & magis laudabat ſemetipſum de bonis opibus q̃ deũ. Soror dilecta, ora cũ lacrymis indeſinenter. Ora iugiter, p̃care deũ diebus ac noctibus. Or̃o ſit ſine ceſſatione, or̃o ſit frequens: or̃onis ſint arma aſſidua, or̃o de ore tuo nõ cadat, inſiſte or̃oni, frequẽter incumbe or̃oni. Geme ſp̄ & plãge, ſurge in nocte ad precem, uigila & ora, p̄nocta in oratione & prece, incumbe nocturnis uigilijs. Ad modicum clauſis oculis rurſus ora, oratio frequens diaboli iacula ſubmouet, oratio quotidiana diaboli tela exuperat, oratio eſt prima uirtus aduerſus tentationum incurſus, oratio ſuperat tentamenta inimicorum: uincit dæmones, ſuperat immundos ſpiritus. Per orationem uincuntur dæmonia, oratio dæmonis omnibus malis præualet. honeſta uirgo ſit oratio tua pura. Moneo te chariſſima, ut ores pro bonis hominibus, ut in bonis perſeuerent. Rogo etiam te, ut ores pro malis hominibus: ut de malo ad bonum conuertantur; ora pro amicis tuis, & ora pro tuis inimicis. Ora etiam pro omnibus fidelibus uiuis & defunctis. Dirigatur oratio tua ſicut incenſum in conſpectu dei.

De lectione, *Sermo* L.

Per or̃onem mundamur à peccatis, per lectionem docemur quid faciamus. utrũq; bonum eſt ſi licet. Si uero non licet, melius eſt orare q̃ legere. nã cum oramus, cũ deo loquimur: cũ legimus, deus nobiſcum loquitur. Soror chariſſima, ſi uis cũ deo

ſemper

ſp̄ eſſe, ſp̄ ora, & ſp̄ lege. Valde nobis eſt neceſſaria lectio diuina. Nam p̄ lectionem diſcimus qd facere qd cauere quò tendere debeamus. Vñ dr̃: Lucerna pedibus uerbum tuum, & lumen ſemitis meis. Per lectionem ſenſus, & intellect9 augent̃. Lectio nos ad or̃onem inſtruit, & ad operationem. lectio nos informat ad actiuã & contẽplatiuã uitã: iõ dr̃ in Pſal. Btũs uir q in lege dñi meditabitur die ac nocte. Lectio & or̃o ſunt arma qb9 diabolus expugnat̃: hęc ſunt inſtr̃a qbus æterna btĩtudo acqrit̃. Per or̃onẽ & lectionẽ uitia deſtruunt̃, & uirtutes ĩ aĩa nutriunt̃. Ancilla dei ſp̄ debet orare, & legere. Vñ legit̃ in Pſal. Tunc non cõfundar cum p̄ſpexero in mandatis tuis. Igitur dilecta mihi ſoror in Xp̃o, inſiſte or̃oni, frequenter p̄ſeuera in meditatione ſcripturaꝶ, in lege dei eſto aſſidua, hẽto ſtudium in diuinis legib. uſus legendi ſit tibi frequens, lectio ſit tibi quotidiana legis meditatio, lcõ demit errorẽ uitæ, ſubtrahit hoĩem à uanitate mũdi: p̄ lectionẽ ſenſus & intellectus creſcũt. Lectio.n. docet qd facias, diſcernit qd caueas, oñdit quò tendas. multũ ꝓficis cũ legis, tñ ſi facis ea q̃ legis, Soror uenerabilis adaperiat deus cor tuum in lege ſua, & in præceptis ſuis.

De operatione, *Sermo* LI.

Ieremias ꝓpheta dicit: Leuem9 corda nr̃a cũ manib. ad deum. Qui orat & laborat, cor leuat ad deum manib. Qui uero orat, & non laborat, cor leuat ad deũ, & nõ manus. Qui aũt laborat, & non orat: manus leuat ad deum, & non cor. Igit̃ ſoror chariſſima, neceſſe ẽ nobis cor in or̃one ad deũ leuare, & manus cum op̄atione ad deum extendere. Qr̃? Ne de negligẽtia mandatoꝶ rep̃hendamur: dũ ſalutẽ q̃rimus obtinere ſola or̃one aut ſola operatione. Vñ Paulus apl's: Qui non laborat non mãducet. Ancilla Xp̃i debet ſemp̄ orare, legere & op̄ari, ne forte ſp̃ũs fornicationis decipiat otioſam mentẽ. Delectatio carnis p̄ laborem uincit̃. Soror chariſſima diuide tibi ſpatiũ diei in tres partes, & in prima ora, in ſcd'a lege, & ĩ tertia parte labora. Rex Salomon per otium ſemetip̃m inuoluit in multis fornicationib. & p̄ cupiditatem fornicationis adorauit idola. Soror uenerabilis, hęc tria ſunt tibi neceſſaria ualde. ſ. or̃o, lcõ, & op̄atio. Or̃one mũdamur, lcõne inſtruimur, op̄atione btĩficamur: Sicut dicit Sp̃ũſſctũs ĩ Pſal. Labores manuũ tuaꝶ quia manducabis, btũs es: & bñ tibi erit. Si aliqñ à lectione ceſſaueris, operari debes, ut nunq̃ ſis otioſa, quia otium inimicum eſt aĩæ. Diabolus cito decipit eum quẽ otioſum inuenit. Diabolus quotidie in clauſtra intrat: & ſi aliquẽ inuenit otioſum ſtatim accuſat. O ſponſa Xp̃i uide ne cũ diabolus clauſtra ĩtrauerit, & uniuſcuiuſq; facta ſcrutat9 fuerit, aliqd inueniat, uñ te accuſare poſſit. Hac de cauſa te moneo ſoror mihi in Xp̃o dilecta, ut p̄ amorem Ieſu Xp̃i nunq̃ ſis otioſa. Rogo ut amorem Xp̃i oñdas ſociabus tuis non ſolum uerbis ſed & operibus bonis. Tunc uere deum diligis ſi pro amore illius bona quæ potes operaris. Vnaquæque ſancta anima debet in ſe monſtrare amorem dei: & uerbis ſanctis, & actionibus. Vnde in Canticis Canticorum, Sponſus ſcilicet Chriſtus ſponſam, id eſt, ſanctam animam ornat dicens: Pone me, ut ſignaculum ſuper cor tuum, & ſuper brachium tuum. In corde ſunt cogitationes, & in brachio operationes. Ergo ſuper cor, & ſuper brachium ſponſæ dilectus in ſignaculum ponitur, quia in ſancta anima quantum ab ea diligatur: & uoluntate, & actione deſignatur, qa amor dei nunq̃ eſt otioſus. Si uere eſt amor, magna operatur. Si uero non operat̃, non eſt amor. Rogo igit̃ te uenerabilis uirgo, ut deum perfecte diligas, & ut ꝓ amore illius nunq̃ otioſa ſedeas. Si uere deum diligis, nulla hora otioſa eris. Si deum in ueritate amas, pro amore illius otium recuſas. Si ex toto corde diligis deum: omni tp̄e contemnis otium. Qui deum tota mente diligit, p̄p̄ deum otium poſtponit. Re-

gnum dei non dabitur otioſis, ſed in ſer
uitio dei ſtudioſis. Regnum dei non da-
bit̃ uagantib. ſed ꝓ deo digne laboran-
tibus. Qui in bonis opibꝰ ſunt pigri, &
tepidi, non habebunt locũ in regno dei.
Luxuria cito d̃cipit hoĩes otio deditos.
Luxuria cito decipit hoĩem otioſũ, deci
pit hoĩem uagantem. Luxuria grauius
urit quem otioſum inuenit. Libido ce-
dit rebꝰ. Luxuria cedit operib. Luxuria
cedit induſtriæ & labori. Hõ ꝑ laborẽ
ſæpe uincit libidinem. Corpus.n. labo-
re fatigatum minus delectat̃ flagitio.
Quapꝑ amabilis in Xp̃o ſoror, præca-
ue otium. Nõ diligas otium, fatiga cor-
pus labore. Exerce opus bonũ, q̃re tibi
opꝰ utile quo aĩ implicet̃ intentio. Opꝰ
bonũ & intẽtio tua ſꝑ ſit in deo, Amen.

De Pſalmis & Hymnis, Sermo LII.

Oror chariſſima cũ ĩ cõſpectu
s deo cantas Pſalmos, & Hy-
mnos, hoc tracta in mente tua
qđ cantas in uoce. Mens tua cum uoce
concordet, concordet cum lingua: non
aliud cogites, & aliud cantes. Si aliud
cantes in mente, & aliud cantes in uo-
ce, perdis fructum laboris tui. Si corpus
tuũ ſtat in eccl̃ia, & foris uagatur mens
tua, ꝑdis mercedem tuam. Vñ dr̃: Ppl̃s
hic labijs me honorat, cor aũt eoꝝ lon
ge eſt à me. Sicut.n. ait apl̃s: Pſallã ſpũ,
pſallam & mente. Cantabo ore & cor-
de. Bonũ eſt ergo ſꝑ orare deum mẽte.
Bonũ eſt ẽt cũ ſono uocis, & Hymnis,
& Pſalmis, & Canticis ſpũalib. gl̃ifica-
re deum. Sicut or̃onib. iuuamur, ita pſal
moꝝ modulationib delectamur. Vſus
cantandi conſolat̃ triſtia corda. Can-
tus in eccl̃ia mentes hoĩm lætificat, fa-
ſtidioſos oblectat, pigros ſolicitat, pec-
catores ad lamenta inuitat. nam quãuis
dura ſunt corda ſcl̃arium hoĩum, ſtatim
ut dulcedinem pſalmoꝝ audierint, ad
amorem pietatis conuertunt̃. Sunt mul
ti q ſuauitate pſalmoꝝ compũcti pc̃tã
ſua lugent. Or̃o tantũmõ in hac uita ef-
fundit̃ in remiſſionem pc̃tõꝝ. Pſalmoꝝ
aũt decantatio ſigñat ꝑpetuam laudẽ
dei in æterna gaudia ſicut ſcriptum eſt.
Beati qui habitant in domo tua dñe, in
ſcl̃a ſcl̃oꝝ laudabunt te. Quicũqꝫ fide-
liter, & intenta mente pſalmos decãtat,
quodãmõ angelis dei ſociat̃. Qũo? qa
hõ illum ꝓ modulo ſuo laudat in terris:
quem angeli ſine intermiſſione adorãt,
& gl̃ificant in cœlis. Pſalmoꝝ decanta
tio aliqñ cõmouet nos ad lacrymas, ali
qñ inuitat nos ad or̃onẽ. Pſalmi faciunt
nobis gratas eſſe uigilias noctis dicen-
tes: Exultate iuſti in dño: rectos decet
collaudatio. Pſalmi ꝓnũciant nobis ho
ram diei primam cũ exultatione lucis
dicendo: Deus in noĩe tuo ſaluũ me fac:
& in uirtute tua iudica me. Pſalmi con-
ſecrant nobis horam diei tertiã cũ dñt:
Et ueniat ſuꝑ nos mĩa tua dñe: ſalutare
tuum ſcđm eloqum tuum. Pſalmi nos
lætificant hora diei ſexta in panis cõfra
ctione. Pſalmi ad horam diei nonam ie
iunia reſoluunt, & nos ſatiant dulcedi-
ne ac ſuauitate ſpũali. Pſalmi nos deo
cõmendant hora diei ueſpertina dicen
do: Dirigat̃ dñe or̃o mea ſicut incẽſum
in cõſpectu tuo, eleuatio manuũ meaꝝ
ſacrificium ueſpertinũ. Pſalmi nos ad-
monent ut benedicamus dño ad com-
pletorium dicentes: Ecce nunc benedi-
cite dñm omnes ſerui dñi. Soror mihi
in Chriſto dilecta, firmiter retine in tua
memoria quod in auribus dei bene ſo-
nat cum ſancta anima per dilectionẽ,
& amorem ac deuotionem, Pſalmos
Hymnos, & Canticos ſpirituales deo
cantat. Vnde ſponſus ſcilicet Chriſtus
in Canticis Canticorum ſpõſam, id eſt,
eccleſiam uel ſanctam animam admo-
net dicens: Oſtende mihi faciem tuam,
ſonet uox tua in auribꝰ meis, quia uox
tua dulcis, & facies tua decora. Tu, in-
quit, dilecta mea, quæ iaces in lectulo
dulciſſimæ contemplationis, in qua mi
hi in Pſalmis, Hymnis, & Canticis ſpi-
ritualibus atque orationibus placere
deſideras, Veni & oſtende mihi faciem
tuam, id eſt, egredere à ſecreto cordis,
& alijs pulcritudinem bonorum ope-
rum tuorum ad exemplum demonſtra,
ut cum illi uideant opera tua bona, &

glorificent pr̃em ur̃m qui in cœlis eſt.
Sonet uox tua in aurib. meis. Vox. ſ. p̃di
cationis, uox diuinæ laudis, uox iubila-
tionis q̃ alios ad laudem, & gl̃iam meã
ꝓficere faciat. Cantus pſalmoꝝ oble-
ctat aures audientium, & inſtruit aĩas fi
delium ad bñ uiuendũ. Vox cantantiũ
ſit una, & cũ angelis dei quos uidere nõ
poſſumus uerba laudis miſcemus. Ser-
ui dei ſꝑ debent laudare nomẽ dei: aq̃
ſuꝑiores inſinuent, de qbus dr̃: Bñdicite
aquæ oẽs q̃ ſuꝑ cœlos ſunt dño: qa ele-
cti non tacebunt imperpetuũ laudare
nomẽ dñi. De aqs uero inferiorib. dcm̃
eſt: Congregent̃ aquæ q̃ ſub cœlo ſunt
in locũ unum, qa reprobi ꝑ totum mũ-
dum mõ diſperſi cõgregabunt̃ in infer-
nũ cruciandi. Sine intermiſſione fideles
debent referre laudes deo, qa deus dele
ctat̃ in illis. Qđ deus delectat̃ in laudib.
fidelium teſtat̃ ſponſus. ſ. Xp̃s q in Can
ticis Canticoꝝ ſponſæ. ſ. ſanctæ aĩæ lo-
quit̃ dicens: Qui habitas in ortis. In or-
tis habitat in eccleſia uel q̃libet ſc̃tã aĩa,
q̃ iam uiriditate ſpei, & bonoꝝ opeꝝ ẽ
repleta. Quæ ergo iam in ortis habitat,
oportet ut ſponſum ſuũ uocem ſuã au-
dire faciat. i. cantum bonę p̃dicationis,
uel ſanctæ iubilationis: uel uocẽ diuinæ
laudis emittat in q̃ ille delectet̃ quã de-
ſiderat, quam amici auſcultãt uidelicet
oẽs electi, q uerba uitæ. ſ. lectiones. pſal-
mos, Hymnos, & Canticos ſpũales au-
dire deſiderant, ut ad cœleſtem pr̃iã re-
uiuiſcant. Igr̃ ſoror reuerẽdiſſima, ſicut
iam ſuperius dixi ualde neceſſarium eſt
tibi, ut in oĩ uita tua laudes oĩpotentem
deum creatorẽ tuum: qm̃ inde ꝓmittit̃
tibi uenia, uñ & laudes. Lauda ergo eũ ĩ
corde: lauda eũ in uoce, lauda eũ in uo-
ce iubilationis, lauda ẽt eum in ſecreto
cõtẽplationis, lauda eũ in cubiculo mẽ
tis, in iubilatione uocis, q̃uis ad laudã-
dũ deũ pc̃tõres & indigni ſimus, tñ ceſ-
ſare à laudib. non debemus, qa inde cõ
ſequi ueniam pc̃tõꝝ credimus uñ deũ
laudamus. Vñ uox diuina in Pſalmis: Sa
crificium laudis honorabit me, inquit,
illiciter quo oñdã illi ſalutare dei. Acſi
apertius diceret: In pſalmis eſt iter lau-
dis, quo ad æternã laudẽ ꝑuenire poſ-
ſis. Sed ſi ergo illud tibi non oñdero: il-
lud inuenire nõ poteris Propterea cha
riſſima, quia iter nr̃æ ſalutis in manibus
eſt creatoris moneo te, ut laus dei uun-
quam diſcedat ab ore tuo. Soror mihi
in Xp̃o amantiſſima deus eſt laus tua,
ergo & tu laus illius eſto ita, ut ſemper
ſit laus illius in ore tuo, Amen.

De actiua & contemplatiua uita,
Sermo LIII.

Idit Iacob ſcalam ſtantẽ ſuper
u terram, angelos quoqꝫ dei aſcẽ
dentes, & deſcendentes ꝑ eam,
& cacumen illius cœlos tangebat. In
hac ſcala ſunt poſiti oẽs ad uitã æternã
p̃deſtinati, & oĩs qui ſpectat ad regnũ
cœloꝝ, ĩ hac ſcala hẽt locum. Scala iſta
gũalis eſt eccl̃ia q̃ ex parte adhuc mili-
tat ĩ terris, & ex parte iam regnat in cœ
lis. In hac ſcala ſunt tres ordines hoĩm,
. ſ. ſcl̃ares, actiui & contemplatiui. Scl̃a-
res ſunt in minori gradu. Actiui ſunt in
altiori loco. Cõtẽplatiui uero ſunt in ſũ
mo. Et de iſtis tribus ordinib. hoĩm qui
dam ſunt in mola: quidam ſunt in agro,
quidam uero ſunt in lecto. Mola eſt ui
ta ſecularis. Ager eſt aĩus hoĩs ſeculi. In
agro ſunt prædicatores uerbi dei. In le-
cto eſt amor ſponſi. ſ. Xp̃i. Qui ſunt in
mola terram circuierunt: quia terrena
quærunt & diligunt. Qui ſunt in agro,
terram colunt, qa ſeminant uerbum dei
in auribus hoĩum, in lecto ſunt q deſpi-
ciunt & contemnunt. Ad pedes huius
ſcalæ ſunt hoĩes ſeculi. In medio ſcalæ
ſunt actiui, in ſũmitate hꝰ ſcalæ ſunt cõ-
templatiui iam q̃ſi in cœlo poſiti: qa cœ
leſtia cogitãt. Iſti ſunt angeli dei ꝑ ſcalã
aſcẽdẽtes: qa aſcẽdũt ꝑ contẽplationẽ
ad deũ: & deſcẽdũt ꝑ cõpaſſionẽ ad ꝓ-
ximũ. Actiua uita innocẽtia eſt bonoꝝ
opeꝝ. Contẽplatiua uita eſt ſpeculatio
ſuꝑnoꝝ. Actiua uita cõis ẽ multoꝝ, cõ
tẽplatiua uero paucoꝝ. Actiua uita ter
renis rebus bñ utit̃. Contẽplatiua uero
ſcl̃o renũcians, ſoli deo uiuere delectat̃.
Interrogatio: Fr̃ dilecte rogo, ut oñdas

mihi drĩas actiuæ & contemplatiuæ ui
tæ?Rñſio:Soror chariſſima inter actiuã
& cõtẽplatiuam uitã maxima eſt drĩa.
Actiua uita eſt panẽ eſurienti dare. Ver
bum ſapiæ ꝓximos docere,errantẽ cor
rigere,ad uiam humilitatis ſupbientem
reducere. Diſcordantes ad cõcordiam
reuocare,infirmos uiſitare, mortuos ſe-
pelire,captiuos,&in carcere poſitos re-
dimere, q̃ ſingulis qbuſcunqꝫ expediat
diſpenſare:neceſſaria unicuiqꝫ ꝓuidere.
Soror mihi in Xp̃o dilecta,ecce audiſti
opera actiuæ uitæ, nunc ſi placet, audi
uirtutes uitæ contẽplatiuæ. Contẽplati
ua uita eſt charitatem dei & ꝓximi to-
ta mente retinere ab exteriori actione,
acqeſcere,ſoli deſiderio conditoris inhę
rere:ita ut iam nihil agere libeat,ſed de-
ſpectis oĩbus curis ſcl'i ad uidendum fa
ciem ſui creatoris,aĩus inardeſcat:ita ut
iam nouerit carnis corruptibilis põdus
cũ mœrore portare,totiſqꝫ deſiderijs o-
ptare,hymnidicis angeloꝝ choris ĩter-
eſſe. Appetere admiſceri cœleſtib. ciui-
bus:de æterna incorruptione in cõſpe-
ctu dei gaudere.Venerabilis ſoror,audi
ſti actiuã uitã, audiſti ẽt contẽplatiuam
uitã:nunc rogo ut cum Maria Magda-
lena eligas meliorem partem.ſ.uitã con
templatiuam.Bona eſt uita actiua, ſed
multo eſt melior contemplatiua. Qui
prius in hac uita ꝓficit, ad cõtẽplatiuã
bñ conſcendit, qcũqꝫ ad hanc tp̱alem
gl'iam, aut carnalem affectat concupi-
ſcentiam,à contẽplatione ꝓhibet̃. Excẽ-
plum.n. actiuæ uitæ & contemplatiuæ
de Iacob accipe, q dum adamaret Ra-
chelem quæ ſignat contemplatiuam ui
tam, data eſt ei Lya q̃ ſignat actiuam
uitam. Actiua uita in laborib. hꝰ mundi
deo ſeruit:dũ paup̱es paſcit,recipit, pa-
ſcit & ueſtit,uiſitat & conſolat̃,ſepelit,
& cætera op̱a miæ eis impendit. Et tñ
Lya eſt fœcunda in filijs: qa multi ſunt
actiui & pauci contẽplatiui. Rachel ue
ro ouis uel uidens principium interpre-
tat̃,qa contemplatiui ſimplices & inno
centes ſunt ſicut oues, & ab oĩ tumultu
ſcl'i alieni:ut ſoli diuinę contemplationi
adhærentes uideant illum qui ait: Ego
ſum principium q & loquor uobis. Ra-
chel duos filios hẽt: qa duo ſunt gña cõ
templatiuoꝝ. Alij nãqꝫ uiuunt in cõe in
monaſterijs. Alij uero ſunt ſolitarij &
ab oĩbus ſeparati:Sed beatior eſt & ꝑ-
fectior contemplatiua uita q̃ꝫ actiua.
Sicut aqla defigit oculos in radio ſolis,
nec deflectit niſi qñ uult corpus ſuũ refi
cere cibis:ita & ſcti aliqñ à contempla
tione ad actiuã uitam reuertunt̃ cõſide
rantes illa ſublimia ſic eſſe utilia, ut tñ
iſta humilia paululũ nr̃æ indigentię ſint
neceſſaria. Vñ in Canticis Canticoꝝ,
ſponſus .ſ. Xp̃s ſponſam .i. ſctãm aĩam
contemplationi deditam hortat̃ dicẽs:
Surge,ꝓpera amica mea, colũba mea,
formoſa mea & ueni: ac ſi apertius di-
ceret:Surge propera amica mea per di-
lectionem & fidem: columba mea per
innocentiam & ſimplicitatem, formo-
ſa mea per uirtutem & caſtitatem. Sur
ge de illo dulciſſimo ſtatu tuo, hoc eſt,
de quiete cuntemplationis in qua mihi
ſoli complacere deſideras in pſalmis,
hymnis,orationibus, & cãticis ſpiritua
libus. Feſtina ergo & ueni.i.egredere
ad utilitatem proximoꝝ:ut illos etiam
per officium prædicationis, & per exẽ-
pla bonoꝝ opeꝝ imitatores tui facias,
ad ſalutem animaꝝ ſuaꝝ perducas. Vi
ſio aĩalium in Ezechiele,quę ibãt & nõ
reuertebãtur:pertinent ad perſeuerãtiã
actiuæ uitæ. Et iteꝝ, animalia quæ ibãt
& reuertebantur pertinent ad menſurã
contemplatiuæ uitę,in q̃ dum quiſqꝫ in-
tẽderit ſua reuerberatus infirmitate ſta
tim deſcendit. Atqꝫ iteꝝ renouata men
tis acie ad ea uñ deſcenderat rurſus aſcẽ
dit,qđ fieri in actiua uita non põt. De
q̃ſi quiſqꝫ, uel ad modicum deſcẽderit:
ſtatim inqnationib. uitioꝝ inuoluit̃. Sæ
pe mens de terra ad cœlũ erigit̃, & iteꝝ
grauata infirmitate carnis de cœlo ad
terrã deſcẽdit. Multos ſcl'ares hoĩes uiſi
tat deus, & per ſuã gr̃am eleuat eos ad
altitudinẽ cõtẽplationis, & multos cõ-
tẽplatiuos iuſto atqꝫ occlto iudicio ſuo
deꝰ ĩ terrenis actib. lapſos d̃reliqt. Sicut

ſepultus in monumento ceſſat ab omni
terreno negotio:ita hõ contemplatiuus
ceſſat ab omni terreno op̱e uel myſte-
rio. Et ſicut hoĩes ab actiua uita aſcen-
dentes ſepeliuntur in quiete contempla
tionis:ita à ſeculari uita recedentes acti
ua uita ſuſcepit eos in ſe quaſi ſepelien-
dos. Ac per hoc ſicut actiua uita eſt ſe-
pulcrum ſecularis uitæ, ita contempla-
tiua uita eſt monumentum actiuæ uitę.
Viri ſancti ſicut aliqñ egrediuntur à ſe-
creto contemplationis ad actiuã uitã:
ita rurſus ab actiua uita reuertuntur ad
ſecretum intimæ contemplationis: ut
intus deum laudent,ubi acceperunt,un
de foris ad eius gloriã operentur. Sicut
deus uult,ut aliqñ contemplatiui egre-
diãtur ad actiuam uitam, ut alijs profi-
ciãt:ita aliqñ uult,ut nemo eos inqetet,
ſed ut quieſcant in ſecreto contempla-
tionis ſuauiſſimæ. Quod bene in Canti
cis Canticoꝝ ſponſus inſinuat, cum fi-
lias Ierl'm ne ſponſam uigilare faciant
adiurat dicens. Adiuro uos filię Ierl'm ꝑ
capreas ceruoſqꝫ campoꝝ,ne ſuſcitetis
neqꝫ euigilare faciatis dilectam donec
ipſa uelit. Hoc eſt,ne ſuſcitetis neqꝫ eui-
gilare faciatis animã diuinę contempla
tionis deditam,or̃onibus & lectionibꝰ
diuini occupatam. Et ne eam ad exte-
riora opera inquietare uelitis donec ip̃a
uelit. Hoc eſt,donec expleto contẽpla-
tionis tp̱e admonente corporis fragili-
tate: qñ uelit ſuſcitari à ſomno internæ
quietis, & intimæ dulcedinis. Sed tñ in
hac mortali uita nemo põt perfecte cõ
templari deum. Vnde Ioãnes in Apoca
lypſi dicit:Factum eſt ſilentium in cœlo
quaſi media hora. Cœlum quippe eſt
aĩa iuſti ſicut dñs per prophetam dicit.
Cœlum mihi ſedes eſt. Cum ergo qes
contemplatiuæ uitæ agitur in mente,ſi-
lentium fit in cœlo.i.in aĩa: quia ſtrepi-
tus terrenaꝝ reꝝ atqꝫ operationum ceſ
ſat in cogitatione. Sed quia contempla
tiua uita in hoc mundo non põt eſſe p̱fe
cta neq̃qꝫ hora integra factum ſilentiũ
dr̃ in cœlo,ſed quaſi media hora. Qui
perfecte uitam contemplatiuam uult te
nere, debet ab omni terreno opere ceſ-
ſare. Vnde in eiſdem cãticis ſponſa de ſe
dicit:Ego dormio, & cor meum uigilat:
ac ſi aperte mens ſctã loqueretur dicẽs:
Dum à mundanis tumultibus exterius
dormio,in interiori cogitatione q̃ ſunt
cœleſtia atque ſpũalia penſo. Etiã arca
Noe quę bicamerata dr̃,ſignat actiuos,
& contemplatiuos:quoꝝ actiui deor-
ſum ſtãt,contemplatiui uero ſtant ſur-
ſum. quod ẽt arca dr̃ tricamerata ſigni
ficat tres ordines in ſctã eccleſia .ſ. con-
iugatoꝝ,continentium,atqꝫ uirginum.
De hac contemplatiua uita dicit dñs ĩ
euangelio. Si uis perfectus eſſe, uende
oĩa quæ hẽs, & da pauperibus: & hẽbis
theſaurum in cœlo, & ueni ſequere me.
Et de Maria Magdalena ait. Maria o-
ptimam partem elegit,quæ non aufere
tur ab ea. Vita contemplatiua non au-
feretur in hoc ſcl'o,neqꝫ in futuro. Acti-
ua uita auferetur ab hoĩe in futuro ſcl'o.
Actiua uita in hoc ſeculo hẽt finem. Cõ
templatiua uero non: quia ſemper per-
ſeuerat. Actiua uita in hoc ſeculo defi-
cit. Contemplatiua uero in hoc ſcl'o in-
cipit,ſed in cœlo perficitur. Honeſta uir
go moneo te,ut ꝑꝑ deum deſpicias pñs
ſeculum:propter deum ab omnibus cu
ris ſeculi te ſuſpende. Sine impedimen-
to ſeculi deo ſeruire ſtude,nulla cura ſe
culi ſubtrahat te à timore dei. Nulla ſo
licitudo reꝝ te ſubtrahat ab intentione
dei. Abijce à te quicquid põt impedire
bonum propoſitum. Toto aĩo odi, &
damna qđ diligit mũdus. Eſto mortua
mundo, & mundus tibi. Tanq̃ꝫ mortua
ab amore pñtis uitæ te ſepara. Tanq̃ꝫ
mortua mundi gloriam non concupi-
ſcas. Soror mihi amabilis in Chriſto,ſi-
cut ſepulta in monumento,non habeas
curam de ſcl'o. Tanquam defuncta in
ſepulcro, ab omni terreno te priua ne-
gotio. Soror mihi in Chriſto amabilis
contemne uiuens,quę poſt mortem hr̃e
non poteris. Si hæc ita fece-
ris, poſt mortem tuam
uitam æternam
habebis.

De curioſitate, Sermo LIIII.

s Oror chariſſima moneo te, ut de die in diē ſtudeas proficere in bonis operibus, & ut nō cōſideres mala q̄ aliꝭ faciūt, ſed cōſidera bona q̄ tu facere debes. Vñ quidā ſapiens ait: In ſupuacuis rebus noli ſcrutari multiplr, Nō eſt tibi neceſſe ea cognoſcere q̄ ab humanis ſenſibus ſunt remota. Dignū eſt ualde ut mentes hoīum deſinat iudicare, q aliena corda neſcit perfecte cognoſcere. Qr̄: qa incerta nos iudicamus quoadusq; ueniat dñs: q & illuminabit abſcōdita tenebraꝝ, & manifeſtabit cōſilia cordiū. Dignū eſt ēt ut deſinat peccare, q alienā uitā uult rep̄hendere. Stulti hoīes dū alienos errores uolūt rep̄hendere, demōſtrāt ſuos. Tādiu hō ignorat pc̄tā ſua q̄ debuerat flere, et cognoſcere, quādiu aliena uitia exq̄rit curioſe, Sed cū hō ad ſemetipſum reuertit, & ſeſe bñ cōſiderat, nō exq̄rit qđ in aliꝭs rep̄hēdat, qa ī ſemetip̄o multa q̄ lugeat iuenit. Qui ſemetip̄m bñ cōſiderat, in ſemetipſo inuenit multa q̄ plangat. Vñ btūs Greg. Nos tanto minus debemus aliena corda rep̄hendere, quanto ſcimus uiſu nr̄o nō poſſe alienæ cogitationis tenebras illuſtrare. Etiā B. Iſidorus ait. Facilius rep̄hendimus uitia uniuſcuiuſq; hoīs q̄ uirtutes intēdimus, ne q̄d boni q̄ſq; fecerit agnoſcere cupim⁹, ſed q̄d male egerit p̄ſcrutamur. Igr̄ ſoror mihi ī xp̄o dilecta moneo te, ut amplius reprehendas tua uitia q̄ aliena. Prius uide tua p̄pria q̄ aliena delicta. De tua correctiōe eſto ſolicita. De tua ſalute eſto attēta, de tua emendatione eſto p̄uiſa, qđ ad te nō p̄tinet noli quęrere, nunq̄ deſideres cognoſcere qđ inter ſe loquunt̄ hoīes. Noli q̄rere q̄d q̄ſq; dicat, nec faciat. Caue curioſitatē. Obmitte curas alienæ uitę, nulla curioſitas aīum tuū decipiat, nulla concupiſcentia deteſtādæ curioſitatis te ſubrepat: ne tu oblita tuoꝝ moꝝ alienos perquiras. Xp̄i ſpōſa tāta cura corrige tua uitia, quāto ſtudio rep̄hendas aliena. Nulla tibi ſit cura ſciendi latentia. Caue inquirere ea quæ non debes ſcire, prętermitte q̄ſi ſecretum quod ſcripturæ ſanctæ auctenticę didiciſti. nihil ultra quęras q̄ ſcriptū eſt, nihil amplius perquiras, q̄ diuinæ lr̄ę demonſtrāt. Scire nūquam deſideres quod ſcire non debes. Soror uenerabilis ſcito pro certo quia curioſitas periculoſa præſumptio eſt. Curioſitas damnoſa peritia eſt, ad hæreſim prouocat, in fabulas ſacrilegas p̄cipitat mentem. In cauſis obſcuris reddit audaces. In rebus ignaris facit homines præcipites. Soror amantiſſima cum omni ſtudio uitam tuam emēda, ut poſt hanc uitam merearis peruenire ad æterna gaudia, Amen.

De curioſitate, Sermo LV.

d Ilecta ſoror audi dñm Ieſum Chriſtum in euangelio dicentem. Vigilate quia neſcitis qñ dñs uenturus eſt. Et iteꝝ: Oībus dico uigilate. Et Petrus apl's. Eſtote prudētes, & uigilate in or̄onibus. Cum hoīes dixerint pax eſt, & ſecuritas, tunc repentinus ueniet ſuper eos interitus. Et Salomon ait: Sunt iuſti, atq; ſapientes, & opera eoꝝ in manu dei, & tñ neſcit hō utrum amore, an odio dignus ſit. Qr̄: quia in futuro reſeruant̄ incerta. Soror in Chriſto dilecta, ideo dñs celauit nobis tp̄s ſui aduentus, ut nos longa expectatione incerti ſemper credamus iudicem ueꝝ eſſe uentuꝝ, quia qñ uenturus ſit, ignoramus. Verba ſunt B. Gregoriꝭ. Lętitia pñtis uitę ita eſt agenda, ut amaritudo ſequentis iudiciꝭ nunq̄ recedat à memoria: ſępe diabolus decipit hoīem ad peccandnm, & cum de ruina conſpicit eum afflictum iteꝝ per ſecuritatem decipit eum. Igitur ſoror dilecta mihi ī Chriſto, ſemper neceſſe eſt, ut cum bona agimus: mala quæ fecimus ad memoriam reducamus: ut dum culpā certe cognoſcimus, nunq̄ de bono opere incauti lætemur. Ideo dñs uoluit nobis horam ultimam eſſe incognitā, ut ſemper ſimus ſuſpecti, ut dum illam uidere non poſſumus quotidie nos ad illā prępare mus. Etiam in hac uita ſimus ſecuri. B. Iſidorus nos admonet dicens. Neque iuſtus de ſua iuſtitia confidat, neq; pc̄tōr de miſericordia dei deſperet q̄cq̄: ſed pariter hēant in corde, ſpem & metum. Sic ſperet dei miſericordiam, ut ſp̄ timeat eius iuſtitiam. Quāuis conuerſatio ſc̄tōꝝ ſit probabilis, tñ incertum eſt hoībus ad quem finem ſunt deſtinati. Ideo nunq̄ hō debet eſſe ſine metu, q̄a ſatisfactio pniæ diuino tm̄ iudicio penſatur non humano. Vnde ait Cæſarius: Quāto ſumus ſecuri de præteritis peccatis, tanto debemus eſſe ſoliciti de futuris. Venerabilis ſoror firmiter tene, q̄a omnis uita ſapientis hoīs meditatio eſt mortis. Igitur ſoror ī Chriſto mihi amabilis, ſi omni hora ad deum uigilaueris, ſapiens eris. Si quotidie mentem tuam ad deum leuaueris, & diem mortis tuę ad memoriam reduxeris, btā eris, ſcđm illud quod quidam ſapiēs ait: Btūs hō qui ſemper eſt pauidus. Hac de cā te moneo uirgo honeſta, ut ſemper ſis pauida ſemperq; ſuſpecta. Semper eſto ſolicita, & contra diaboli tētationes aſtuta, ſemper uigila: & contra antiquū hoſtem inceſſanter pugna. Diebus ac noctibus ora cum omni uigilantia, & contra inſidias diaboli uirilr̄ dimica. in omni uita tua eſto prouiſa: & contra uerſutias inimici, & cum omni ſolicitudinę decerta. Etiā audi honeſta uirgo, ea q̄ Ieſus xp̄s ſpōſus tuus dicit in euāgelio. Btūs ille ſeruus quē cū uenerit dñs inuenerit uigilantem. Ergo ſi ad eundem dñm nr̄m Ieſum Xp̄m uigilaueris tota mēte, inter btōs computaberis in æterna beatitudine. Btā eris, ſi cū omni deuotione oculos mentis ad ueꝝ lumen qđ deus eſt leuaueris. Vere btā eris, ſi ad deū cum omni inſtantia uigilaueris, quia p̄miſit deus coronā uigilantibus. Vñ in Canticis Canticoꝝ de oculis ſpōſi dr̄. Oculi eius ſicut columbæ ſup̄ riuulos aquaꝝ, quę lacte ſunt lotę, & reſident iuxta fluenta pleniſſima. Oculi ſpōſi ſancti uiri ſunt, q ſicut columbę in ſimplicitate uiuunt: & aliꝭs ſuis p̄dicationibus atq; exemplis uiā ſalutis oſtēdūt. Super riuulos aquaꝝ eſſe perhibētur, q̄a ſemper in refectione ſc̄tāꝝ ſcripturaꝝ conuerſant̄: qui lacte ſunt loti, q̄a p̄ grām dei in baptiſmo à pc̄tis ſuis ſunt mūdati. q̄d per fluenta pleniſſima iuxta q̄ ſedēt intelligimus niſi ſacrę ſcripturæ p̄funda, & arcana dicta, quibus nos reficimus dū ea legēdo, uel audiendo haurimus? Ad hęc iuxta fluēta colūbæ reſidere ſolēt, ut umbrā uolantium auiū in aqua uideāt, ſuper quā ſe proiꝭciētes ungues rapaces effugiāt: ſic ſancti uiri ſcriptura ſc̄tā fraudes dęmonum p̄ſpiciunt, & ex deſcriptione quā uidēt q̄ſi ex umbra inimicū cognoſcūt, & eius deceptiones fugiūt, Sic & tu ſoror honeſtiſſima, in meditationibus ſc̄tāꝝ ſcripturarum eſto aſſidua, q̄a in eis poteris cognoſcere, qualr̄ hoſtium inſidias ualeas declinare. Honeſta uirgo, iterū te moneo, ut te cōſiliis ſanctæ ſcripturæ ex toto cōmittas, uidelicet ut nihil aliđ facias, niſi quod ex rñſo ſcripturarum audieris: q̄a ibi iuenies qualr̄ fraudes dęmonum fugias. Moneo ēt te ut metu rapaciū auiū. i. dęmonum ſup̄ fluēta ſc̄tāꝝ ſcripturarum ſedeas, ne tu improuiſa (quod abſit) inimicis tuis præda ſ̄ıas. Rogo ut ſuper riuulos ſanctarum ſcripturarum indeſinenter uigiles, & ut cū ſummo ſtudio deceptiones inimicorū uites. Heu inſipientes quare non cognoſcimus, uel intelligimus, quia in cōſpectu domini cogitationes noſtræ antequam ad actum procedant, manifeſtæ ſunt & apertæ. Dicit enim Pſalm. Scrutans corda, & renes deus. Igitur ſoror amantiſſima, cogitemus nos in conſpectu dei ſemper aſtare, & cognoſcamus, quia terra & cinis ſumus. Ecce deus noſter terribilis retribuens unicuique ſcđm opera ſua in proximo eſt, & nō tardabit: ipſe ueniet & ſaluos nos faciet. Vigilemus ergo cum oī perſeuerantia, & deuotione, ut cum uenerit, & pulſauerit non inueniat nos dormientes: ſed uigilātes in ſuis laudibus, et in ſuo amore atque in ſuo ſc̄tō ſeruitio. Curramus ergo dum lucem habemus,

ne tenebræ nos comprehendãt. Sic.n. ait ſapiã dei in prouerbijs: Btũs qui audit me, & q uigilat ad fores meas quotidie, & obſeruat ad poſtes oſtij mei. Qui me inuenerit inueniet uitã, & hauriet ſalutẽ à dño. Virgo Xp̃i ideo te moneo, ut cũ omni ſtudio uigiles ad deũ, ut in die neceſſitatis tuæ poſſis eum hr̃e ꝓpitiũ. Igitur honeſta uirgo, nullus caſus te inueniat imparatã, nullus ſit caſus quem nõ ꝓueniat meditatio tua, ꝓpone ante oculos tuos nihil eſſe quod accidere nõ poſſit. Commemorare ſemꝑ futuras miſerias, in proſperis meditare quo pacto aduerſaberis. Sꝑ cogita in mente, ne aliqd cõtrarij accidat. Sapiẽtis hoĩs eſt ꝓuidere iacturã periculi, oĩa meditata leuiori euẽtu accidũt. Expectata mala tolerabilr̃ ferunẽ, perſpecta res admittaẽ cũ acciderit. Aduenientes impetus p̃meditatio frãgit, p̃cogitatio attenuat futuras moleſtias, ꝓuiſio lenit aduentum maloꝝ, inopinatum malum fortiter ferit. Grauia ſunt q̃ cogitata nõ fuerãt. Acerba exiſtũt in qbus improuiſi incurrimus. Improuiſa mala grauiter feriunt. Repentinũ malũ cito frãgit, qđ ꝓuiſum non eſt, uehementer affligit. Subita maris tempeſtas terrorẽ ſuſcitat, improuiſus hoſtis male ꝑturbat: oĩa repentina grauiora ſunt, q̃ repente accidũt, grauius occurrũt. Igr̃ ſoror mihi in Xp̃o dilectiſſima, & ad bona & mala cor tuũ p̃para, in die bonoꝝ ne immemor ſis maloꝝ: & in die maloꝝ ne immemor ſis bonoꝝ. Eſto ꝓuigil ſenſu, ne uanis cogitationibus polluaris. Ama ſciam ſcripturaꝝ & contẽne uitia carnis. Soror chariſſima, ſi ex toto corde tuo ad deũ uigilaueris, & ei in omni uita tua cum omni deuotione ſerujeris, abſque ulla dubitatione cum eo in cœleſti curia regnabis, Amen.

De prudentia, *Sermo* LVI.

s Oror chariſſima audi dñm Ieſum Xp̃m in euãgelio dicentẽ: Eſtote prudẽtes ſicut ſerpẽtes, & ſimplices ſicut colũbæ. Et Salomon ait: Simplicitas iuſtorum diriget eos, & ſupplãtatio ꝑuerſoꝝ uaſtabit illos, uia ſimplicis uia dñi: & pauor his q opanẽ malum. Iuſtitia ſimplicis diriget animã eius, & in impietate ſua corruet. Impius innocẽs credit omni uerbo. Qui aũt decipit iuſtos in uia mala in interitu ſuo corruet, & ſimplices poſſidebunt bona eius. Viri ſanguinũ oderũt hoĩem ſimplicẽ. Iuſti aũt q̃runt ſalutẽ illius. Sctã ruſticitas ſibi ſoli ꝓdeſt, & quantũ ędificat eccleſiam Xp̃i merito uitæ tñ deſtruit, ſi his q ueritatẽ deſtruunt nõ reſiſtit. & B. Hieronymus, ait, In ſeruis, & i ancillis dei: nõ eſt q̃rẽdus cultus corꝑis ſed ſimplicitas mentis, nec ſimplex, nec ruſticus. Iõ ſcđm ſe exiſtimet ſctĩtatem in ſua lingua, ſed tantũmodo in pura et ſimplici cõſcia. Ex duobus imperfectis multo eſt melius hr̃e ruſticitatẽ ſctãm, q̃ꝫ eloquentiã peccatricẽ. Magis uenerãda eſt ſctã ruſticitas, q̃ꝫ uerboſa loq̃citas. Soror in Xp̃o dilecta, ſi nr̃a intẽtio eſt ſimplex apud deũ in iudicio eiꝰ nr̃a opatio tenebroſa non erit. q caſti eſſe ꝑ iuſtitiã neſciunt, neq̃ꝫ eſſe innocẽtes ꝑ ſimplicitatem pñt, Sctõꝝ electoꝝ eccleſia: uias rectitudinis, & ſimplicitatis ſuæ timore inchoat, ſed charitate conſummat. Deus.n. nõ ſolũ uerboꝝ ſed et cordis inſpector eſt, & diligit eos q in ſimplicitate cordis ſeruiũt ei. Vñ ſponſus in Cãticis Cãticoꝝ loquiẽ dicens: Vna eſt columba mea, pfecta mea, una eſt mr̃i ſuæ electa genitrici ſuæ. Mr̃ nr̃a eſt regñatrix gr̃a dei apud quã una colũba eligiẽ, qa illos ſolos colligit, quiꝫ in ſimplicitate ꝑmanẽt: & ab unitate non diuidunẽ. Multi qppe fideles dum ad ip̃m intendunt: dum uno deſiderio xp̃i ſeinuicem nutriunt, dum hñtes cor unũ, & animã unã ſe in charitate coiungunt, ex multis membris unum corpus efficiunt, in me omnes qui in ſimplicitate unitatis uiuentes una columba exiſtũt. Ea quæ apud homines deſpecta ſunt, & in contemptu hñr, in magna gloria ſunt apud deum. Igitur uenerabilis ſoror, omnipotentem deum deprecemur ut mittat nobis ſpm̃ ſctm̃ de cœlis qui

nos faciat hr̃e ſimplicitatem columbæ & prudentiam ſerpentis, ut ſimus in malitia ſimplices, & in bonis operibus prudentes. Serpens.n. aſtutum eſt aĩal, ut de aſpide legitur: quia uidens incãtatorem uenientem affigit aurem unam terræ, & aliam cauda obturat, ne incantatoris uocem audiat. Vñ propheta, de his qui crudeles, & prudẽtes ſunt in malo, dicit: Furor illis ſcđm ſilr̃itudinem ſerpẽtis ſicut aſpidis ſurdæ, & obturãtis aures ſuas ut nõ exaudiat uoces incantantium & uenefici incantantis ſapienter. Imitare ergo, & tu ſoror amabilis hunc ſerpentẽ in hac parte uidelicet ut aures tuas claudas, ne mala uerba audias. Honeſta uirgo deprecare deum, ut oleum pctõris non impinguat caput tuum. Oleum pctõris laus eſt adulatoris. Serpens obturat aurem ſuam ne audiat incantatorẽ, & tu claude aurẽ ſilr̃, ut non audias detrahentẽ. Prudens eſt aſpis ne uerbũ mortis audiat, & moriaẽ: ergo et tu eſto prudẽs ne uerba mala per aures tuas intrẽt ad aĩam tuam & moriaris. Igr̃ ſpõſa Xp̃i nec prudẽtia ſerpẽtis ſine ſimplicitate colũbæ, nec ſimplicitas colũbæ ſine prudẽtia ſerpẽtis debet eſſe in te: qa colũbæ ſimplicitatẽ aſtutia ſerpẽtis, ut mala caueat ſolicitat, & prudentiã ſerpentis ſimplicitas columbę, ut bona faciat, tempꝑat. Soror amãtiſſima mihi in Xp̃o, ẽt colũba ſeptẽ uirtutes hẽt, ut legimus in ſe, quas tu ꝑ gr̃am ſancti ſpũs poteris hr̃e in te. Columba ſæpe ſuꝑ riuulos aquaꝝ ſedet, ut uiſo accipitre uenĩẽte ſe in undas emergat, & euadat. in tritico meliora grana eligit, ſępe alienos pullos nutrit. Roſtro nõ ꝑcutit, non hẽt fel, nidũ facit in feneſtris murorũ, gemitũ hẽt pro cãtu. Deprecare ergo deũ honeſta uirgo, cum ſummo ſtudio, ut det tibi has uirtutes columbæ. ſ. ut ſuꝑ riuulos ſctãꝝ ſcripturaꝝ ſedeas, & admonitione eaꝝ incurſum diaboli euadas. In ſacra ſcriptura meliores elige ſcĩas, ex qbus te reficias: nutri aliquos pullos. i. hoĩes prius à deo alienos tuis uerbis atq̃ꝫ exẽplis ad deũ cõuerte. Roſtro nõ ꝑcutias in proximo tuo, malum nõ facias nec malũ dicas: nõ hẽas fel. i. non hẽas in te iracundiã. In feneſtris petraꝝ fac nidũ tuum. i. ſpem tuam. Gemitum habe pro cãtu uidelicet, ut ſicut hoĩes gaudẽt ſclr̃ares cãtilenis ſclr̃i: ita tu gaudeas in gemitu, & triſtitia ſpũali. Igitur ſoror uenerabilis, ſicut ſuꝑius dixi tibi oportet te pariter intelligere, & cauere inſidias inimici cũ omni ſolicitudine. Sic te oportet ꝑ innocentiã uitæ eẽ ſimplicẽ, ut tñ cum ſimplicitate uitæ oporteat eſſe prudentem. Ille qui non miſcet prudentiã ſimplicitati ſcđm quod ait Propheta: Colũba eſt ſeducta non hñs cor, ſed ideo eſt columba, quia ſimplex: ideo autem non habet cor, quia non habet prudentiam. Iterum ſoror chariſſima te moneo, ut in corde tuo præpares dignum habitaculum Chriſto, quatenus ipſe ueniens cum patre & ſpiritu ſancto dignetur apud te manſionẽ ſibi facere ĩ domicilio tui pectoris, Am̃.

Vt laicæ mulieres uitentur, *Sermo* LVII.

c Hariſſima ſoror fuge ſocietatẽ ſclr̃arium mulieꝝ. Seculares fœminæ quæ tecum nõ hñt unam profeſſionem, non accedant ad tuã ſocietatem, quia quod amant hæc tibi p̃dicant. Ecce quod diligunt tibi dicunt: ideo debes uitare ſocietatem ſclr̃arium fœminarum, qa ſeculum diligunt, & de ſecularibus loquuntur. terrena amant, & ideo terrena tibi annuntiant, tranſitoria concupiſcunt, & ideo in auribus tuis trãſitoria exponunt. Sic.n. ſcriptum eſt: Vnuſquiſq̃ꝫ hoc laudat quod diligit. Et ideo ſclr̃aris fœmina ſclr̃m laudat, quia ſclr̃m diligit. Certe ſi cœleſtia diligeret, cœleſtia laudaret. Sine dubio, ſi cœleſtia amaret: cœleſtia approbaret, cœleſtia p̃dicaret, ſi æterna cõcupiſceret, æterna tibi ſuaderet. Et ideo ſoror mõeo te, ut ſocietatem ſclr̃arium fœminaꝝ expellas à te. Qr̃ qa corrũpũt bonos mores colloq̃a mala, & praua. Quid facit uxor uiri cũ ſpõſa Xp̃i? Aut qd agit mulier nupta cũ uirgine deo deuota? Quid in unum agit ſclr̃aris fœmina cũ Chriſti

ſponſa? Quid agit fœmina ſclaris cum ſanctimoniali fœmina? Vel quid agit fœmina quæ mundum diligit, cum fœmina quæ mundum reliquit? Quid agit fœmina maritata cum muliere Chriſto dilecta? Quid q̃ amat uirum cum ea q̃ diligit Chriſtum? Fœmina quæ tuum propoſitum nõ tenet, qr̃ ad tuam ſocietatem uenit? Sclaris fœmina quæ non hẽt tuum habitum, qr̃ accedit ad tuum conſortium? Sclaris fœmina quid tecũ agit? quæ tecum iugum Xp̃i non ducit. Fœmina quæ tecum iugo Xp̃i collum non ſubmiſit, qr̃ ad tuum colloquiũ accedit? Diſpar eſt habitu, diſpar affectu. Et ſicut diſpar eſt ueſtimento, ita aĩo. Mulier ſclaris organum eſt Satanæ. Hæc cantat tibi qđ illecebras ſcl'i moneat, & ſemitas diaboli oñdat, ſicut legimus. Sirena maris talis eſt ſurſum ex umbilico q̃lis pulcerrima, & formoſa uirgo. Ex umbilico, uero uſq; ad pedes talis ſicut eſt piſcis. Sirena hẽt caput uirginis, & poſteriora piſcis. Cãtat dulce magnis uocibus, & multis modulis atque cum magna dulcedine dat uoces concordes. Sed per ſuas dulces cantilenas ſæpe marinarios decipit, & in diſcrimine p̱ducit. Sæpe nautæ nauigãtes mare dulces audiunt uoces Sirenarũ, & p̱ dulces uoces, & ſuaues cãtus earum decipiuntur, & ad mortale periculũ perducuntur. Sicut Sirena per dulces cãtus decipit marinarios, ita ſclaris fœmina per ſuos deceptorios ſermones decipit xp̃i ſeruos. Et ſicut Sirena p̱ ſuas cantilenas ſolet nauigãtes mare à recto itinere deuiare atq; in p̱ditionem p̱ducere, ita ſclaris fœmina p̱ blanda uerba ac ſeductoria ſolet deo ſeruiẽtes à ſctõ ꝓpoſito retrahere, & in periculũ aĩarũ ſuarũ p̱ducere. Igr̃ ſoror dilecta mihi in Xp̃o, fuge cãtus Sirenarũ, ne dum delectaris audire delectamẽta terrena, à recto itinere auertaris. Quid.n. ſunt uerba ſclarium mulierũ niſi cãtus Sirenarũ? Ergo cãtus Sirenę fuge, & à lingua male ſuadẽtis mulieris ſepara aures tuas. Sic declina uerba ſclaris mulieris q̃ſi ſibilos ſerpentis. Caue ne ſicut ſerpens decepit mulierẽ in paradiſo: ita te decipiat uenenoſa lingua male ſuadẽtis mulieris ĩ monaſterio. Vide ne mulier uana, et garrula infundat in aures tuas mortis uenena. Caue ne mors intret p̱ feneſtras tuas. i. p̱ oculos & aures tuas in aĩam tuã. Soror uenerabilis, cũ uideris mulierem diſparẽ tui ꝓpoſiti, muni cor tuum ſcuto fidei: & contra eam trophæo crucis arma frontẽ tuã. Honeſta ſoror in hoc ſolum cũ muliere ſclari cõcedo tibi colloqum, ut ſanctis admonitionibus ſuadeas illi relinquere ſeculũ, & uenire ad monaſteriũ. In hoc ſolũ tm̃ do tibi licẽtiam loquendi cũ ſclari fœmina, ut doceas eã deſpicere terrena, & amare cœleſtia, & ẽt exire de ſcl'o: & ſeruire deo. Iterum ut per tuam allocutionem tranſitoria deſpiciat: & æterna cõcupiſcat. Soror chariſſima ſi ita feceris ſicut dixi tibi: & te in hoc ſcl'o à malo cuſtodies, & in futuro à domino coronam in cœlo recipies, Amen.

Vt uirgo non diligat ſocietatem uirorum,
Sermo LVIII.

Oror chariſſima, & ſi tanto ſtudio fugies fœminas, quãto magis debes fugere uiros? Et ſi tã ſolicite uitabis ſocietatẽ mulierũ, quantomagis uitare debes ſocietatẽ uirorũ? Et ſi tãta cura cõfabulationes fœminarũ declinabis, quãto magis deceptiões uirorũ declinare debes? Et ſi tãtope aures tuas ſeparabis à ỹbis fœminarum, quãtomagis eas debes ſeparare à ſeductorijs earũ ỹbis? Soror mihi ĩ xp̃o dilecta moneo te, ut uir quãuis ſit ſctũs: nullã tñ tecũ hẽat ſocietatẽ, licet ſit ſctũs & iuſtus, nullã tecũ hẽat familiaritatẽ, quãuis ſit religioſus, nullã tecũ hẽat aſſiduitatẽ, quãuis ſit bonus, nullã tecũ habeat uiuẽdi iugitatẽ. Qr̃? Ne uiſitãdo familiaritate utriuſq; p̱eat caſtitas. Ne uidẽdi frequẽtatione utriuſq; annihiletur honeſtas, ne uidẽdi iugitate utriuſq; religioſitas infamet, ne uidẽdi uſu utriuſque p̱ſona dehoneſtet. Decidet à charitate dei, q̱ occaſionẽ dederit peccãdi. Decidet ẽt à charitate proximi, qui occaſionem prębuerit male faciẽdi. Quia & ſi male non facit op̱e: tñ opinionem peſſimã nutrit. Per aſſiduitatem ſæpe peccat homo. Sæpe familiaritas uincit quos uitiũ ſup̱are non potuit, ſępe occaſio peccandi uoluntatem fecit & facit. Quos uoluptas ſup̱are non potuit, aſſiduitas ſuperat. Diſpar ſexus in unũ collocatus illuc ꝓuocat inſtinctũ carnis, quo naſcit̃. Etiã naturalis flãma carnis accendit̃, ſi illicita attingit. Vir & fœmina diuerſi ſunt p̱ naturã, q̱ ſi in unũ fuerint collocati quãuis nõ peccent: tñ per uſum inter ſe malã famã nutriunt. Quis colligabit ignẽ in ſinu ſuo, & nõ cõburetur? Ignis & ſtupa in unũ poſita flammas nutriũt, q̃q̃ ſint cõtraria, ſi in unum fuerint collocata, flãmas gñant. Ita uir & fœmina, ſi in unũ fuerint poſiti licet malũ nõ faciũt, tñ p̱ aſſiduitatẽ inter ſe malã famã nutriunt, & alios de ſe murmurare faciũt. Religioſus uir, & ſanctimonialis fœmina ſi immoderate cõiungunt̃ ſibi, alijs de ſe locum præbẽt murmurandi. Sexus uiri, & fœminæ diuerſus eſt, & ideo ſi in unum coniungũtur, ſtatim inde occaſio peccandi naſcitur. Quid ergo in unum facit ignis et ſtupa? Cur ſerpẽs collocatur in ſinu? Qr̃ ignis collocatur in ueſtimento? Qr̃ fœmina quæ caſtitatem promiſit deo, ſocietatẽ habet cum uiro? Fœmina quæ p̱p̱ deũ ſcl'm contempſit, qr̃ uiri familiaritatem diligit? Qr̃ amat p̃ñtiam uirorũ, quæ cũ Chriſto deſiderat intrare cœleſtẽ thalamum? Qr̃ fœmina deo deuota quęrit audire deceptoria uirorũ uerba? Qr̃ q̃ ĩ ſcl'o maritum hr̃e noluit, in monaſterio poſita facies hoĩm uidere concupiſcit? Igr̃ ſoror mihi in Xp̃o dilecta, ſi uis eſſe à fornicatione ſecura: eſto mente & corpore à ſocietate hoĩs ſeparata: ſi p̱fecte uis caſtitatem tenere pro amore Xp̃i, longe te fac à ſocietate uiri. Tu circa ſerpentem præpoſita tñ non eris lõgo tp̱e ſecura. Circa ignem ſedens, & ſi ferrea ſis, aliqñ diſſolueris. Circa periculũ cõſtituta non eris diu illæſa uel ſecura. Audi ergo ſoror mihi in xp̃o amantiſſima, boni conſilij uerba. Viri nomen tuũ nõ ſciant, faciem tuam nõ uideant, faciem tuam non cognoſcãt quamuis nomen tuũ audiant. Audi ẽt uirgo honeſta Pauli apl'i uerba: Oportet nos hr̃e teſtimonium bonum ab his q̃ foris ſunt, & intus. Bonam uitam p̱p̱ nos, bonã uero famam p̱p̱ cæteros. Soror uenerabilis p̱p̱ deum in terra uitaueris ſocietatem uirorũ, per deum in cœlo habebis ſocietatem angelorum, Amen.

Vt uirgo fugiat ſocietatem iuuenum,
Sermo LIX.

Hariſſima mea ſoror, & ſi tal'r uiri ſancti ſunt declinandi ne utriuſq; ſanctitas pereat aſſiduitate uiuendi, quantomagis declinandi ſunt iuuenes qui ſequuntur tp̱alis uitæ tenebroſas uias, ac delectationes? Et ſi tanta cura frequentiã ſctõrũ uirorũ fugere debes, quantomagis te oportet fugere iuuenes huius ſeculi concupiſcentias ſequentes? Ad hoc diabolus oculis religioſę fœminę iuuenes obijcit, ut formas eorum per diem uiderit, meditetur in nocte: & ut recens uiſio & corporis inſpectio aſſidue uerſetur in aĩo. Sic intrat ſagitta Satanæ per ianuas oculorum uſque ad animum. Vnde propheta: Intrauit mors, inquit, per feneſtras ueſtras, ingreſſa eſt domos ueſtras. non intrat ſagitta diaboli ad interiora mentis niſi per ſenſus corporis. Soror in Chriſto dilecta mihi, amandi ſunt uiri ſed abſentes. Amandi ſunt homines, non intus ſed foris. Diligere debemus homines in animo ſed non in domo. Dilige homines in mente ſed à longe. Diligendi ſunt uiri: quia ſunt opus dei, ſed extra domum. Amandi ſunt uiri nõ propter pulcritudinem corporis: ſed quia ſunt opus creatoris. Iterum ſoror uenerabilis te moneo ut nunquam loquaris ſola cum ſolo. Nullus loquatur tecum ſingul'r: nec tu præter duarum aut trium teſtimonium loquaris cum aliquo. Non debet ſponſa Chriſti ſola cum ſolo loqui, niſi cũ ſua magr̃a,

cum agit pniam de ſuis pctis. Sctimonialis fœmina quæ cum uiro ſola loqui deſiderat, ſtultitia in mēte eius regnat. Audi igr̄ dilecta mihi ſi pfecte caſtitatē uis tenere ꝑ amore Xpi, lōge accede à ſocietate uiri. Si pfecte in terra cōtempſeris ſocietatem uiroꝝ pro Chriſto abſq; nulla dubitatione, cum eo regnabis in cœlo, Amen.

Vt uirgo non coniungatur malis hominibus,

Sermo LX.

h Oneſtiſſima ſoror audi uerba Salomonis, Fili mi ſi te lactauerint pctōres, non acqeſcas eis: ne æmuleris hoīem iniuſtum, ne ſeqris uiam eius. Diſcede ab hoīe iniquo: habebis pacem. Viri iuſti ſocij ſint tibi, & in timore dei ſit gloriatio tua. Quemcūq; hoīem cognoueris obſeruantē timorem dei, in amicitia iungat̃ tibi. Hoībus malis non coniungaris. B. Ambroſius: Sctōꝝ hoīum uita cæteris hoīb. bñ uiuendi debet eſſe norma. Qui.n. ſctō uiro aſſociatus fuerit, ex eius ſocietate accipiet uſum bonæ locutionis & exēplū boni opis, ut accendat̃ de die in diē mēs eius in amore dei. Non eſt ualde laudabilis ille q bonus eſt cum bonis, ſed uere ille eſt laudabilis, q bonus eſt cū malis: uere ille hō eſt laudabilis q in ſocietate maloꝝ eſt bonus. Sicut ille eſt culpandus q malus eſt inter bonos: ita ille eſt laudandus q bonus eſt inter malos. Verba uitæ ſunt uerba hoīum deum timētium: & ſanitas aīæ his q ea ſequunt̃ & diligunt. Sicut ſol oriens expellit caliginē, ita ſctōꝝ doctrina à ſenſib. nr̄is expellit tenebras uitioꝝ. Vñ Dauid ꝓpheta: Cum ſctō ſctūs eris: & cum puerſo puerteris. Igr̄ ſoror mihi in Xp̄o dilecta: ſi uis bñ uiuere, maloꝝ ſocietatem declina. Vita malos, caue iniquos, fuge īprobos, ſperne à te ignauos. Fuge turbas hoīm: maxime ætatum q̄ ꝓnæ ſunt ad uitium: nec te adiūgas leuib. pſonis, nec te admiſceas uanis. Bonis te cōiunge: bonoꝝ conſortium appete, bonoꝝ ſocietatem reqre, ſctis indiuiduè adhære. Si fueris ſocia eoꝝ, conuerſationis eris & uirtutis. Qui cum ſapientib. ambulat, ſapiēs eſt: qui cum ſtultis gradit̃, ſtultus eſt. Sil'is.n. ſil'i coniungi ſolet. piculoſum eſt uitam cū hoībus malis ducere: pernicioſum eſt uitam cum his qui prauæ uoluntatis ſunt, ſociare. Melius eſt hr̄e maloꝝ odium q̄ȝ conſortiū: ſicut multa hēt bona uita cōis ſctōꝝ: ſic plurima mala affert ſocietas malorum. Qui.n. tetigerit immūdum, coinquinabit̃. Qui tetigerit ſordidum ſordidabit̃. Igitur ſoror uenerabilis, ſi uerba mea libenter audieris: & ea opere impleueris inter electos dei computaberis.

Vt uirgo non ſuſcipiat dona uel literas in occulto, *Sermo* LXI.

c Hariſſima ſoror audi quę dico. ancilla Xp̄i quæ in abſcōdito lr̄as uel dona recipit, ordinem ſuum frangit. Magnum malum facit, et grande pctm̄ cōmittit ſi ab hoib⁹ lr̄as uel quodlibet munus ſuum ſuſcipit: qa ſuum ordinem frangit, grande malum agit quæ pp tpalia dona ſui ordinis p̄uaricatrix exiſtit. Sanctimonialis fœmina quæ cum Chriſto deſiderat intrare ad nuptias, non debet hoībus dare ſudariola, pectines, corrigias, uel ſpecula, aut faſcias quæ Chriſtum expectat cū ardente lampade, non debet ab hoībus accipere dona ſecularia, ſcilicet pectines, ſpecula, & cętera alia quæ propter amorem Chriſti uelata non debet ab amicis ſuis accipere uanitatis dona. Quæ propter deum ſuper caput ſuum uelum ſacrum impoſuit: multum peccat, ſi ab hominibus dona ſecularia accipit. Sanctimonialis fœmina quæ in talibus delectatur, magna uanitate decipitur: & ſignum demōſtrat meretricis. Vnde dicit B. Hieronymus. Dulces literas & ſudariola & crebra munuſcula: ſanctus amor non habet. Ac ſi diceret, Si in mente ſanctimonialis fœminæ ſanctus amor eſſet. & dona uanitatis, & ſuperfluitatis ab hominibus non accipet. Mens caſta & religioſa non deſiderat à ſecularibus amicis accipere dona: ſed à Chriſto, pro cuius amore contemnit omnia terrena. Qui ab illo ſolo debet concupiſcere bona cū quo ſperat gaudere in cœleſti pr̄ia. Caſta fœmina non q̄rit terrena dona ſed cœleſtia. Quāto hō amplius in terrenis donis delectatur, tanto magis à dei amore elongat̃. Sed ſi ſctīmoniales fœminæ faciunt in monaſterio qđ mulieres ſcl'ares facere ſolent in ſcl'o: ſatis culpabiles ſunt corā deo. Ergo inter ſcl'ares, & ſctīmoniales nulla eſt dr̄ia. Igr̄ ſi inter eas quę ſunt in monaſterio, & eas q̄ ſunt in ſcl'o nulla eſt diſtantia: itaq; inter religioſas, & ſeculares fœminas nulla eſt diſſonantia. Ergo ſi ſctīmoniales fœminæ delectabilia dona dant ſuis amicis ſicut facere ſolent meretrices, ubi eſt honeſtas, ubi religioſitas, ubi caſtitas, ubi puritas, ubi ſctītas? Si ſctīmoniales fœminæ q̄ p bona opa debuerant placere deo, ſuis amicis placent in malo luxurioſa dona dādo, ubi eſt pudicitia, ubi continētia, ubi reuerentia, ubi uerecundia? Ita ſi ſctīmoniales fœminę plus uolunt placere hoībus in ſcl'o, q̄ȝ Ieſu Xp̄o æterno regi in cœlo, ubi eſt obſeruantia religionis, ubi rigor ordinis, ubi ardor contemplationis? ubi munditia mentis: ubi contritio cordis, ubi ſolicitudo orationis, ubi gemitus pectoris, ubi habitus monachalis? Si ſctīmoniales fœminæ lætantur in tpalib. donis ſicut lætari ſolent ſcl'ares hoīes, ubi eſt cōtemptus ſcl'i, ubi timor inferni, ubi memoria iudicij, ubi recordatio æterni incendij, ubi amor dei? Igit̃ ſi ſctīmoniales fœminæ concupiſcunt dona uanitatis ab hoīb. accipe, ubi eſt memoria delictoꝝ, ubi lacrymę ocl'oꝝ, ubi recordatio pctōꝝ, uilipendit̃, contēnit̃, deſpicit̃, annihilat̃. Reuera ſctīmonialis fœmina q̄ ab hoīb. accipit, in qb⁹ delectet̃, ordinem ſuum cōtēnit. q̄ plus gaudet in ſuoꝝ amicoꝝ donis, q̄ȝ in p̄ceptis ſui ordinis, ſui ꝓpoſiti eſt p̄uaricatrix. De talibus ꝓpheta ait: Dextera eorum repleta eſt munerib⁹, ac ſi diceret: Quāuis opa eoꝝ uideant̃ bona, tñ plus lætant̃ in munerib. q̄ȝ in bonis operib⁹. Magis uolunt ab hoīb. accipe dona: q̄ à Xp̄o æterna bona. Sctīmonialis fœmina q̄ Xp̄m pfecte diligit, delectabilia et ſuperflua dona ab oībus nō recipit, qa xp̄m in oībus donis anteponit. Vnde in Canticis Canticoꝝ eccleſiæ dr̄. Pulcrę ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Turturi aſſimilat̃ eccleſia, uel quęlibet ſctā aīa: qa Xp̄m pfecte diligit, & nihil amori eius p̄ponit. Turtur ex quo per occaſionem coniugem ſuum perdidit, nunq̄ȝ alteꝝ amplius q̄rit, qa adulterium amorē nō recipit. Sic ſctīmonialis fœmina q̄ xp̄m pfecte diligit: amplius adulteriū amorē non recipit i. amplius in malo hoīes nō diligit. Religioſa fœmina q̄ plus diligit hoīem q̄ȝ Xp̄m, non eſt caſta, ſed adultera: quia Xp̄m cōtemnit cui fuerat deſponſata. Religioſa fœmina, qñ primū ad monaſteriū uenit, Xp̄m in ſponſum ſuſcipit. Poſt hæc uero ſi carnal'r hoīem ſuper Xp̄m diligit, adulterium facit: & ſi nō corpore, iam tñ adultera eſt in mēte, ſcđm illud qđ dr̄: Qui uiderit mulierem ad concupiſcendam eā: iam mœchatus eſt eam in corde ſuo: ſic ēt mœchat̃ mulier cum uiro, ſi eū in corde ſuo concupierit uel eum carnal'r dilexerit. Quapp dilectiſſima mihi ī Xp̄o ſoror, te moneo ut Xp̄m ſponſum tuum ſup oīa ames & ab illo ſolo dona accipere deſideres. Obſecro te ut Ieſum Xp̄m ſpōſum tuū ſup oīa diligas, & ꝓ amore illius ſcl'aria dona non accipias. ꝓculdubio q terrena dona affectat, cœleſtia non ſperat. Munera excęcant oculos ſapientū, & mutant uerba iuſtoꝝ. Certe ſi munera excæcant oculos ſapientum, obcæcāt ēt ne deus uideat mentes religioſoꝝ uiroꝝ, ſi (qđ ueꝝ eſt) dona oculos ſapiētū excæcāt, ēt & ocl'os ſeruoꝝ dei ne Xp̄s uideat̃, cōturbāt. Vñ B. Iſidorus: Non pōt ocl's mentis alta uidere quem puluis claudit: ac ſi apertius diceret, nō pōt ocl's mētis pfecte cœleſtia cōſpicere, quē puluis claudit cōcupiſcētię. Nō p̄t mēs ſerui dei ad cōtēplādū deū eē libera: ſi adhuc terrenis cupiditatib. obſcurat̃. Si adhuc mēs ſctīmonialis fœminæ ī terrēis donis delectat̃, pfecte cœ

leſtia non cōtemplať. Si accipiendo uel donādo hoībus placere deſiderat, deū ꝑfecte non amat. Nam & à deo deſpecti ſunt q in his uanitatib. placere cōcupiſcunt. Vñ ait Dauid ꝓpheta: Deus diſſipabit oſſa eoꝝ q hoībus placent: confuſi ſunt, qm̄ deus ſpreuit eos. Rogo ēt te ſoror uenerabilis, in Xp̄o, ut cum oī deuotione audias Eſaiam ꝓphetā dicētem: Qui excutit manus ſuas ab oī munere: in excelſis habitabit, & regē ſctōꝝ uidebunt oculi eius in decore ſuo. Acſi diceret, q ꝑꝑ deū manus ſuas ab oī munere excutit: in cœlo habitabit, & regē ſctōꝝ ī gl'ia ſua uidebit. q cā amoris dei ab hoībus dona uanitatis, & ſuꝑfluitatis non recipit, deum in maieſtate ſua uidebit, & cum oībus ſanctis in decore illius imꝑpetuum gaudebit. Iō ſoror in Xp̄o amabilis, te rogo ut accipias conſilium hꝰ ſcti ꝓphetæ & excutias manꝰ tuas ab oī munere. Si tu in excelſis uis habitare, ab oī munere manus tuas excute. Iteꝝ te moneo ꝑ grām dei ut ſtudeas imitari illū q ait: Ego cum iuſtitia apparebo in cōſpectu tuo: ſatiabor cū apparuerit gloria tua, Amen.

Vt uirgo cum deuotione reddat quod deo promiſit, Sermo LXII.

s Oror chariſſima bñ cogites qd deo uoueas, & reddas teipſam, uoue ītegrā & redde. Teipſam de pctīs accuſa: deum in bñficijs lauda. Nihil boni tibi tribuas, ab illo cūcta bona q̄ hēs te accepiſſe dicas. Confitere illum miſericordē, te peccatricē: ueracē, te mendacē. Ergo ſoror dilecta ut dicas cum ꝓpheta: Introibo in domum tuam .i. in monaſterium in holocauſtis: hoc eſt, in ſpū contritionis & compunctionis reddam tibi uota mea. i. ibi me integram offeram tibi in ara cordis quam tibi uoui. Neceſſe eſt ut q ſaluari deſiderat, bona q̄ deo uouit, cum oī deuotione reddat: q cūq; ad gaudia æterna deſiderat ꝑuenire: neceſſe ē ut bona q̄ deo ꝓmiſit ſtudeat adimplere, uñ ꝓpheta. Vouete & reddite dño deo uro: Acſi diceret. Vos ipſos uouete & reddite: quia neceſſe eſt, ut q uouit ēt reddat: q̄a uouēdo ſe debitorē fecit. Et melius eſſet non uouere q̄ꝫ poſt uotum ꝓmiſſa non ſoluere. Sunt ēt q̄dam uota oībus cōia q̄dam uero ſpālia. Cōia uota ſunt ea q̄ in baptiſmo ꝓmiſimus. ſ. ut non peccaremus: & ut diabolo, & opib. eius abrenunciemus. Spālia uota ſunt qñ aliqs ſe monachū fieri aut canonicū, aut eremitam, uel aliqd aliud ꝓmittit. Qđ ſi ille q uouit non reddiderit: ſaluus eſſe non poterit. Qrē? qa q deo ut bñ uiueret ꝓmiſerit, ſi hæc bonis opibꝰ non impleuerit ſaluari non poterit. Quiſqs bona q̄ deo pollicitus eſt implere neglexerit, ad illa bona q̄ deus ꝓmiſit, ꝑuenire non poterit. Ille q deo non uult reddere bona q̄ uouit ei: qūo uult à deo accipe bona q̄ ei deus ꝓmiſit? Qūo uult à deo accipere donum cœleſte q deo non uult reddere ſuum uotum, aut qūo ſe putat à deo accipere cœleſtia dona q deo negligit ꝑſoluere uota ſua: qa non eſt fidelis, ſed infidelis. inter infideles condēnabiť ille q uota ſua deo negligit reddere, inter īfideles ꝑibit q uotum ſuum in bonis non cōſūmauerit. Igr̄ ſoror in Xp̄o dilecta mihi moneo te ut facias bonū qđ ꝓmiſiſti. non ſis in uerbis facilis, & in opibꝰ difficilis. Coram deo facere aliqd facile non promittas: ſine conſideratione uirium nihil p̄ſumas, qđ non potes facere non promittas. In conſpectu dei multū eris culpabilis, ſi non reddideris bonū qđ ꝓmiſeris. Qui uota ſua non explent deo diſplicent. Inter infideles deputabunť, q qđ uouerunt non impleuerunt. Melius eſt. n. nō ꝓmittere q̄ꝫ fidē ꝓmiſſi non ſoluere. Verūtñ ſoror uenerabilis reſcinde fidem ī malis ꝓmiſſis, in turpi uoto muta decretū. Malū qđ ꝓmiſiſti non facias, qđ incaute uouiſti non impleas. Impia eſt ꝓmiſſio q̄ ſcelere adimpleť. Nūc ergo ſponſa Xp̄i ſicut iam dixi tibi: ſi cū oī deuotione reddideris deo bona quæ ei promiſiſti, accipies ab eo æterna bona q̄ ille ꝓmiſit tibi, Amen.

Vt uirgo ſemper illud conſideret propter quod uenit ad monaſterium, Sermo LXIII.

s Oror chariſſima ſcito quid ſis: cognoſce temetipſam, reduc ad memoriam qr̄ ſis nata, eſto memor cur ſit orta, in quē uſum ſis genita, q̄ cōdōne ſis edita. Ad quam rē ſis ī hoc ſclo ꝓcreata. Memento condōnis tuæ, ſerua ordinem naturę tuę. Eſto qđ es facta. Talis eſto q̄lē te deus fecit: q̄lē te factor īſtituit, eſto talis. Tene modū in oī ope tuo: in oī re tempamentū tene. Nihil facias ſine tempātia, nec minus facias aliqd nec nimis nec ultra q̄ꝫ oportet, nec infra. Etiā in bonis īmoderatum aliqd nō debet eſſe: Oīa mediocria ſunt utilia, & in ſuo mō ꝑfecta q̄ cū tēꝑātia fiunt, ſalubria ſunt. Bona aūt īmoderato uſu noxia efficiunť. Oīs. n. nimietas ī uitio deputať. Tēꝑate facere cūcta, prudētia eſt: ne de bono facias malū. Soror dilecta reſpice ēt qd ſit aptū cuiq; tꝑi. Primo uideas qd debeas facere, & ubi & qñ, q̄lr̄ & q̄ꝫ diu facias: ꝑ diſcretionē cognoſce cauſas reꝝ. Cū oī diligentia diſtingue oīa q̄ agis, diligenter excogita q̄lr̄ bonū incipias & ꝑficias: Tene diſcretionem in oī actione tua. Cū bñ diſtinxeris opus tuum optime, iuſta eris. Quicqd boni feceris cū diſcretione, uirtus erit: qđ ſine diſcretione, erit uitium. Indiſcreta. n. uirtus ꝓ uitio reputať. Virtus ſine diſcretiōe locū uitij obtinet. Per prauā conſuetudinē multa ſunt uitiata, prauo uſu multa ſunt ꝓfundata. Multa ſunt illicite uſurpata cōtra pudicos mores. Vſus igr̄ authoritati credat. Lex & rō prauū uſū uincāt. Honeſta uirgo moneo te ut teneas fidē firmā ī corde: galeā ſalutis ī capite, ſignū crucis ī frōte, ꝟbū ꝟitatis ī ore, uolūtatē bonā ī mēte: timorē et uerā dilectionē đi & ꝓximi ī pectore, cingulū caſtitatis ī corꝑe, honeſtatē ī actiōe: ſobrietatē ī cōſuetudine et bōitate, hūilitatē ī ꝓſꝑitate, patiētiā ī tribulatiōe, ſimplicitatē ī cōuerſatiōe, ſpē certā ī creatore, amorē uitæ ęternę, ꝑſeuerātiā in bonis oꝑibus uſq; in finem, Amen.

Vt uirgo non quærat placere hominibus de pulcritudine ſui uultus, Sermo LXIIII.

c Hariſſima ſoror uitemus pernicioſas pulcritudines ne oīum maloꝝ germina in eo pullulēt: qui pulcritudinem corporis diligit, ſemetipſum decipit. Qrē? quia pulcritudo corporis fallax eſt, uana eſt: terra & cinis eſt. Deceptio eſt hoīs: Vnde Salomō: Fallax gr̄a, & uana eſt pulcritudo. Multi fuerunt & ſunt decepti ꝑ pulcritudinem corporis. Stulti hoīes dum cōſiderant pulcritudinem corporis, incidunt in diaboli laqueum, dum carnis pulcritudinem attēdunt, retiaculis diaboli præpediuntur. Multi per pulcritudinem corporis alligantur in peccatis. Deus non requirit corporis decorē: ſed aīæ pulcritudinem. Amplius diligit deꝰ ſpūalem pulcritudinem q̄ꝫ carnalem. Xp̄s non delectatur in corporis pulcritudine, ſed in aīæ puritate. Igr̄ ſoror mihi in Chriſto dilecta, moneo te ut illam pulcritudinem diligas in qua delectať deus, nunq̄ꝫ hoc animo homines attendas: ut eoꝝ pulcritudinem diligas. non conſideres homines hac intentione: ut læteris in eoꝝ pulcritudine. Nunquam ideo homines conſpicias, ut pulcritudinem eoꝝ cōcupiſcas. Te etiam rogo ut nunquam uultum tuum componas ut hominibus placeas. Nunquā ideo exornes uultum tuum, ut placeas in oculis hominum. non ſit talis intentio tua, ut coram hominibus uelis apparere formoſa: quia ſi ob hoc facis ut in conſpectu hominū formoſa uidearis, Ieſu Xp̄o ſponſo tuo iniuriam facis. Cum ſis xp̄o deſponſata ſi ante oculos hominū uis apparere, non es caſta, ſed adultera: q̄ſi adultera Chriſto facis iniuriam, ſi ut ab hominibus ameris oſtendis pulcritudinem tuam, quomodo non adulteraris quæ pluſquam Chriſtum diligis homines? Aut quomodo non facis adulteriū quæ homines amas ſuper Chriſtum, quomodo dicis non ſum adultera, quæ Xp̄o te in monaſterio tradidiſti, & nūc

hoībus uis placere de pulcritudine uul-
tus tui. Cum hoc facis, ſignum demon-
ſtras meretricis. hoc facere ſolent mere
trices, & ſecl'ares mulieres: uidelicet com
ponūt facies ſuas, ut in oculis hoīm ap-
pareāt formoſę. O ꝙ turpe eſt, & q̄ ab-
ſurdū illud facere fœminas ſctīmonia-
les quod facere ſolēt meretrices, & ſe-
culares mulieres. Igr̄ honeſta uirgo, au
di q̄ dico, attende q̄ moneo. Nunq̄ uul
tum tuum cōponas, ut hoībus placeas,
ſed interius orna faciē tuā, conſciam bo
nis uirtutibus: ut Ieſu Xp̄o cœleſti ſpō-
ſo placere ualeas. Deus nō delectatur ī
pulcritudine corꝑis, ſed in pulcritudine
mētis: nō in cōpoſitione uultus, ſed ī bo
nis moribus: non in corꝑis cōpoſitione,
ſed in ſctā conuerſatione. Cum ſctā aīa
intus ꝑꝑ Xp̄m bonis moribus ornat̃, à
Xp̄m diligitur, atq̄ amatur, qđ bn̄ ſpō
ſus in Cāticis canticoꝝ, ubi ſpōſæ loq-
tur dicēs: Quàm pulcra es amica mea,
& ꝙ decora chariſſima in delitijs: ac ſi
diceret, ꝙ pulcra es amica mea. i. iuſtè
ſanctè & religioſè uiuendo es pulcra, et
me ſuꝑ oīa diligendo es amica. ideo es
pulcra & decora, quia bn̄ uiuendo ī bo
nis oꝑibus cōuerſaris: atq̄ ideo es ami-
ca, ꝗa ꝑfecte me diligis, ꝗa alteꝝ ami-
cū priuſq̄ me non diligis. nō ſolum es
amica mea, ſed ēt chariſſima, ꝗa plꝰ mi
hi deſideras placere ꝑ bōa oꝑa ī mentē,
ꝙ hoībꝰ foras đ corꝑis pulcritudine: iō
nō ſolū es amica, ſed ēt ī delicijs chariſſi
ma. Sctā aīa chariſſima dr̄ in delicijs ui-
delicet ſcripturaꝝ ſctārum, ꝗa ad amo
rem & familiaritatē Xp̄i perfecte non
ꝑuenit, q ſcripturæ ſanctæ delicijs abū-
dare contēnit. Ille ad amorē Xp̄i perfe-
cte ꝑuenire poterit, q delicijs ſcriptura-
rū ſe reficit, & Xp̄m diligit, & à xp̄o di
ligitur: qui uero plus deſiderat placere
hoībus de pulcritudine uultus ſui, q̄ xp̄o
de bonis oꝑibus, nec Xp̄m ꝑfecte dili-
git, nec à xp̄o diligitur. Mòneo ergo te
ſoror chariſſima, ut Chriſtū diligas ſuꝑ
oīa, quia deus pr̄ te elegit in ipſo ante
ſcl'a. Rogo ēt te, ut illi ſoli placere concu
piſcas, & ut ab hoībus laudem tꝑalem
non accipias, Amen.

Vt uirgo non rideat immoderatè.

Sermo LXV.

s Oror chariſſima, audi ſapientiſ
ſimi Salomonis uerba: Riſum
deputaui errorem, & gaudio di
xi: qđ fruſtra deciꝑis? Error dr̄ qn̄ aliud
debet fieri, & aliud fit. Tūc ergo fit er-
ror qn̄ ille q debet plorare, ridet. Ideo
rurſus dr̄ error, quia dū quiſq̄ ridet, diē
mortis ſuæ ipſe in mēte ſua nō hēt: uerè
fruſtra decipit̃, q ī tꝑalibus gaudijs gau
det & lætat̃. Decepti ſunt q gaudent in
ꝓſperitatibus hꝰ ſcl'i, ſi diem mortis ſuæ
ad memoriā reduxiſſent, prius pctā ſua
plorarēt, ꝙ de rebus uanis riderēt. Qui
de rebus uanis ridēt, ſi mala quę paſſuri
ſunt in mēte hr̄ent, non riderēt, ſed luge
rēt. Vn̄ ēt Salomon ait: Riſus dolore mi
ſcebit̃, & extrema gaudij luctus occu-
pabit. Et dn̄s in euāgelio: Beati qui lu-
gēt, qm̄ ipſi conſolabunt̃. non dixit, bea
ti q rident, ſed beati q lugēt: ꝗa uerè illi
ſunt beati q pctā ſua lugēt, nō illi qui de
rebus uanis ridēt. Qui ſcđm deū lugēt,
beati ſunt, qm̄ ipſi cōſolabunt̃. Et Iaco-
bus apl's, ſtulte ridentes increpat dicēs.
Riſus ueſter uertetur ī luctū, & gaudiū
in mœrorem. Stultus in riſu exaltat uo-
cem ſuam: ſapiens aūt uix tacite ride-
bit. Riſum ergo ſoror dilecta, quaſi erro
rem deuita, & tꝑalem lætitiam in luctū
cōmuta. Qr̄e? ſ. ut beatifices te. ſi in hac
peregrinatione ploraueris te uidelicet
ut in die mortis tuę btā inueniaris, ſi te-
ipſam in hoc mūdo ploraueris. Cogno
ſce te peregrinam eſſe in hoc mundo, ꝗa
non eſt hic patria tua, ſed in cœlo. non
hēs hic manentem: ꝗa deus promiſit ti-
bi in cœlo Ierl'm cœleſtem, ad quā Da-
uid propheta peruenire deſiderabat cū
dicebat: Lætatus ſum in his quæ dicta
ſunt mihi, in domum dn̄i ibimus. Tali
ēt deſiderio ardebat Xp̄i ſeruus qui di-
cebat: Cupio diſſolui, & eſſe cum Xp̄o.
Ille etiā ad cœlum peruenire cupiebat,
q dicebat: Heu mihi quia incolatus me-
us prolongatus eſt, habitaui cū habitā
tibus Cedar. Qn̄ hæc dicebat, de ua-
nitatibus

nitatibus huius mundi, non ridebat, ſed
de hac peregrinatione lugebat. Igr̄ ho
neſta uirgo, gaudium tuū ſꝑ ſit in cœlo.
Tui cordis lætitia ſemꝑ ſit modeſta &
tranꝗlla, iuxta qđ apl's ait: Gaudete in
dn̄o ſpꝰ iteꝝ dico gaudete. Et alio loco
dicit: Fructus aūt ſpūs eſt gaudium. Ta
lis fœcunditas non ꝑturbat mentē fœ-
cunditate ridendi, ſed ſubleuat aīam ꝑ
deſideriū ad cœleſtē pr̄iam, ubi poſſit
audire: Intra in gaudium dn̄i tui. Facies
hoīs eſt ſpeculum cordis, per riſum pōt
hō cognoſcere cor ſctīmonialis fœmi-
næ. Riſus & ioci inutiles conſciam ua-
nam oñdūnt ſctīmonialis fœminæ, ple-
rūq̄ q̄le ſit cor fœminę ſctīmonialis de-
monſtrat riſus, & iocus turpis. non. n.
illa imprudenter rideret, ſi cor caſtum
hr̄et: nunq̄ rideret laſciuè, ſi laſciuiā nō
hr̄et in mente. Sic. n. ait dn̄s: Ex abundā
tia cordis os loquit̃. Ergo ex abūdātia
uaniſſimi pectoris ridet facies uirginis,
in mente fœminæ, ſi uanitas nō eſſet, de
uanitate nunq̄ rideret. mēs caſta plus
gaudet in luctu ꝙ in riſu. Certè ſi ſctīmo
nialis fœmina hr̄et in mente ueram ca-
ſtitatem, plus amaret lacrymas, ꝙ læti
tiam tꝑalem: ſi ad memoriam reduce-
ret ſuas negligentias & inferni pœnas,
plus diligeret lacrymas ꝙ riſus. Vbi ri-
ſus & iocus abundant, ibi perfecta cha
ritas non regnat. Si ſctīmonialis ꝑfecte
Xp̄m diligeret non rideret, ſed cum de-
ſiderio illius indeſinenter ploraret: quia
q ꝑfecte Xp̄m diligit & timet, nō ridet,
ſed amore eius luget. Miror qr̄ illa q̄rit
iocos & riſus, q̄ iō uenit ad monaſteriū,
ut ꝓ pctis ſuis funderet lacrymas. Mi-
ror qr̄ non hēt uerecundiam, quę in riſu
exaltat uocē ſuā: uel turpe eſt ei ridere,
q̄ ī hac ꝑegrinatione debuerat pctā ſua
plorare. Nos miſeri qr̄ ridemus q de oī-
bus oꝑib. nr̄is in conſpectu angeloꝝ,
& oīum ſctōꝝ deo rōnem reddituri ſu-
mus: iō melius eſt nobis ī hac uita luge-
re pctā nr̄a, ut à dn̄o poſſimus conſeq
ueniā in futuro. Obſecro igr̄ te ſoror ue
nerabilis, ut riſus & iocos caueas: & ꝓ
pctis tuis indeſinēter lacrymas fundas:
iocos & riſus fuge, & pctā tua inceſſan-
ter luge. Audi ſponſa Xp̄i, qđ ſpōſus in
Canticis Canticoꝝ ſponſæ loq̄t̃ dicēs:
Oculi tui ſicut piſcinæ in Eſebō *dn̄r. *oculi ſponſę ſicut piſcinæ.
Quia dum ſctā aīa de hac ꝑegrinatione
plorat, ꝑ gr̄am dei à pctis ſe lauat. Sic
ſctīmonialis fœmina debet ſine ītermiſ-
ſiōe lugere, ut ſe à pctis ſuis poſſit laua-
re. Igitur ſoror chariſſima, ſi in hac uita
pctā nr̄a ꝑfecte plorauerimus, & à uani
tatibus hꝰ mundi receſſerimus, pctōꝝ
nr̄oꝝ ueniam nos obtinere credimus.

Vt uirgo non deſideret ciuitates uidere,

Sermo LXVI.

h Oneſtiſſima ſoror, audi qm̄o Ie-
remias ꝓpheta nr̄as iniq̄tates
plorat dicens: Qm̄o obſcuratū
eſt auꝝ, mutatꝰ eſt color eius optimꝰ.
Diſperſi ſunt lapides ſctūarij in capite
oīm plateaꝝ. Per auꝝ intelligimus uitā
religioſoꝝ hoim, q̄ antea erat ꝑ gl'iā uir
tutum clara: nūc uero ꝑ turpes oꝑatio-
nes eſt obſcura. Color optimus auri, ſi-
gnificat habitū ſctītatis, q ꝑ bona oꝑa
prius erat ꝓ̄tioſus atq̄ optimus: nūc ue
ro per uitia & ſecularia opera eſt muta
tus, & uilis atq̄ deſpectus. Verè eſt mu
tatus habitus optimus religioſoꝝ uiro
rum, uidelicet monachoꝝ, canonicoꝝ
& ſctīmonialium fœminaꝝ, qn̄ amplꝰ
componit̃: ut placeat in cōſpectu ꝑpl'i,
ꝙ ut placeat in conſpectu dei. Verè eſt
mutatus optimus color auri, qn̄ plus
aptatur habitus religioſoꝝ uiroꝝ, ut
placeat per uanam gloriā in conſpectu
oīm, ꝙ ut placeat per humilitatem ante
deum. Certè hodie ſunt mutata religio-
ſoꝝ uiroꝝ optima ueſtimenta, qn̄ ma-
gis ornant̃, ut placeant in palatio regis,
ꝙ in conſpectu creatoris. Seq̄t̃: Diſperſi
ſunt lapides ſctūarij in capite oīm pla-
teaꝝ. Lapides ſctūarij deſignāt religio
ſos uiros, q nunq̄ debent foris uagari,
ſed in ſecreto monaſterij an̄ oculos dei
ſꝑ cōmorari. Sed diſperſi ſunt hodie la-
pides ſctūarij in capite oīum plateaꝝ,
qn̄ religioſi uiri quærendo uana & ſecu
laria foris uagantur. In capite oīum pla-
teaꝝ lapides ſanctuarij ſunt diſperſi, qn̄

uiri religioſi plus deſiderant in palatio regis uerſari, q̃ intra clauſtrum monaſterij cõmorari. Diſpſi ſunt, qn̄ plus deſiderant audire ſupflua uerba diuitum, q̃ p̃cepta ſcripturaꝝ. In capite platearum diſpergunt̃, qn̄ plus lætant̃ in conuiuijs & locutionib. diuitum, q̃ in paupertate & abſtinentia religioſoꝝ frm̃. Serui dei plus debent diligere legumina in monaſterio, q̃ opulenta conuiuia in ſcl'o. Religioſi uiri plus debent amare olera inter ſuos fr̃es, q̃ multitudinẽ ciboꝝ iter diuites. Viri religioſi amplꝰ debent gaudere in menſa paupeꝝ frm̃, q̃ in menſa regum. Qr̃? Quia ſicut ait Auguſtinus: Melius eſt minus egere, q̃ plus hr̃e. Melius eſt ꝓ Xp̃o in monaſterio pauptatem ſuſtinere, q̃ in ſcl'o multas diuitias hr̃e. Neceſſe eſt igr̃, ut qſq; religioſus ſi ſaluari deſiderat, ſcl'm contẽnat: & ſeſe intra monaſterij clauſtra concludat. Debet religioſus uir conuentus ſcl'arium hoĩm fugere, & ſocietatem ſeruoꝝ dei reqrere. Viri religioſi plꝰ debent diligere clauſtra, q̃ regis aulam. Nũc igr̃, audi q̃ dico, auſculta q̃ moneo. Melius eſt tibi in clauſtro ſedere, q̃ plateas ciuitatis circuire: plus dilige in monaſterio conſiſtere, q̃ ciuitates uidere. Melius eſt qeſcere intra parietes monaſterij, q̃ apparere in conſpectu ppl'i. Si te incluſeris ĩ clauſtro, amaberis à xp̃o. Qđ bñ in Canticis Canticoꝝ ſponſus inſinuat, cũ ſp̃õſæ loqt̃ dĩcẽs: Hortꝰ cõcluſus, ſoror mea: hortꝰ cõcluſus, fons ſignatus. Vnaq̃q; ſctã aĩa, ortus concluſus eſſe ĩtelligit̃, qa dum uirtutes nutrit, flores gignit: uirtutibus ſe nutrit, reficit, fructus quos germinat eoſdem cuſtodit. Concluſus. n. ortus ſctã aĩa eſſe dr̃, qa dũ amore uitæ æternæ à ſtrepitu ſeculari ſe abſtrahit: dum uiſus hoĩm fugit: dum bona q̃ agit pp̄ laudes hoĩum abſcondit: dum ſe pp̄ deum ne ab hoĩb. uideat̃ includit: dũ humanas laudes cõtẽnit, ipſa bona contẽnere intentione ſe circũſepit, ne ad interiora rapienda hoſtis antiquus irrũpere poſſit. Fons ẽt ſignatus dr̃, qa dum cœleſtia aſſidue cogitat, ſciam ſcripturaꝝ ſemper in uẽtre memoriæ congregat: q̃ſi aquas uiuẽtes ſctã mens in ſe gignere non ceſſat: ex q̃bus ſcientes ꝓximos reficere ualeant. Igr̃ ſoror chariſſima, ſicut ſuperius dixi tibi: Si dum uiuis, teipſam ꝓ amore xp̃i intra parietes clauſtri incluſeris, & pfectè p̃ceptis rl'ę adhæſeris: poſt hanc uitã cum eodem dñõ nr̃o Ieſu Xp̃o ſponſo tuo in thalamo lætaberis, Amen.

De tentatione, Sermo LXVII.

h Oneſtiſſima ſoror, audi Iacobum apl'm dicentem: Reſiſtite diabolo, & fugiet à uobis. Et B. Hieronymus dicit: Nihil eo fortius q diabolum uincit: & nihil imbecillius, q̃ ille qui à carne ſua ſupat̃. Sagittę diaboli frigore uigiliaꝝ, & ieiunioꝝ parcitate ſunt extinguendæ. Callidus inimicus nr̃ ſp̄ exq̃rit, un̄ nos decipe poſſit: & nõ tm̃ curat iugulare corpora, ſed aĩas q̃ſi lupus gregem. Diabolus diſſipat aĩas, cum fidelem ppl'm p tentationẽ necat: tñ diabolus non amplius tẽtat electos, q̃ permittat deus: qn̄ diabolus ſeruos dei tentat, eoꝝ utilitatib. ſeruit, cũ eos per tentationes ſuas non decipit, ſed erudit. Sæpe tentationes q̃s diabolus cõmouet ad interitum hoĩm, deus conuertit eas ad ꝓfectum aĩaꝝ, nunq̃ ſerui dei tẽtationes diaboli ſuſtinere potuiſſent, ſi neq̃tiam eoꝝ pietas dei non tẽparet uel refrænaret, q̃uis diabolus ſp̄ cupiat tentare ſeruos dei: tñ ſi à deo ptãtẽ non accepit, non põt implere qđ q̃rit. Vñ & omnis uoluntas diaboli ſemper eſt iniuſta, ſed tñ permittente deo, iuſta eſt ptãs eius. Diabolus ex ſemetipſo iniuſtè quærit tentare ſeruos dei, ſed eos q tentandi ſunt tentare non poterit, niſi ei deus licentiam dederit. Vnde & in libris Regum de diabolo ſcriptũ eſt: qa ſpũs dñi malè exagitabat Saul, ubi iuſte q̃ſi ſpũs dñi erat: cur malus erat: & ſi malus erat, cur dñi erat, ſed in hoc loco comprehenſa eſt duobus uerbis, & dĩ ptãs iuſta: & diaboli uolũtas iniuſta. Nã ſpũs malꝰ erat p malã uolũtatẽ, & idem ſpũs dñi erat per acceptam iuſtiſ-

ſimam ptãtem. Diabolus nõ eſt miſſor uitioꝝ, ſed ſolũmõ incentor, neq; alibi põt fomenta concupiſcẽtiæ ſuccẽdere: niſi ubi prius graues delectationes cogitationis uiderit. Sed ſi à nobis expellimus delectationes prauæ cogitationis: ſtatim diabolus cõfuſus recedit, & arma tentationis eius frangunt̃. Sæpe diabolus p ſpẽm boni uult decipere ſeruos dei, qn̄ ſe ſimulat in angelum lucis: ſed diſcretio ſctõꝝ tanta debet eſſe, ut inter bonum & malum ualeat diſcernere, ne eos diabolus fraudulenter ualeat decipe. Hæc eſt. n. pcũctatio Ioſue dicentis: Nr̃ es an aduerſarius. Propter hoc & Ieremiæ ꝓphetæ dr̃: Si p̃tioſum à uili ſeparaueris, q̃ſi os meum eris. Diabolus in oculis ſcl'arium hoĩm terribilis eſt, ſed ĩ oculis electoꝝ dei uilis eſt. increduli diabolum timent q̃ſi leonem. Illi uero q in fide fortes ſunt, diabolũ deſpiciunt q̃ſi uermiculum: & cum eũ uiderunt, contẽnunt. Diabolus eſt ſerpẽs lubricus: ſed ſi capiti eius, hoc eſt primę ſuggeſtioni non reſiſtit̃, totus in intima cordis dum non ſentit̃ illabit̃. Vitia diabolicaꝝ tentationum fragilia ſunt: ſed ſi non caueant̃, & p uſum in conſuetudinem tranſeãt, in nouiſſimis fortiter conualeſcunt, ita ut nunq̃, aut cum difficultate uincant̃. Diabolus qn̄ decipere aliquẽ hoĩem q̃rit: prius naturam uniuſcuiuſq; hoĩs intendit, & inde ſe applicat, un̄ uidet hoĩem aptum ad peccandum. Vñ B. Iſidorus: Amplius tentat diabolus hoĩem ex parte illa q̃ eum uidet per excreſcentem humorem facile inclinari ad uitia: ut ſcđm humoris conſperſionẽ adhibeat & tentationẽ. Sicut ille q aq̃ deducit: non eam p aliam partem mittit, niſi ubi eam meliꝰ currere cognoſcit. In tota uita diabolus cupit hoĩem decipere, ſed amplius in fine. Et hoc eſt, qđ in principio ſerpẽti dcm̃ eſt: Tu ĩſidiaberis calcaneo eius. Tunc diabolus calcaneo hoĩs inſidiat̃, qn̄ eum in fine uitę decipere conat̃. Quia nimiꝝ diabolus hominem quem ſpatio uitæ nõ decipit, in fine decipe diſponit. Proinde q̃uis hõ ſit iuſtus, nũq̃ tñ neceſſe eſt ut ſit ĩ hac uita ſecurꝰ: ſed ſp̄ humilis caueat, ſẽpq;, ne in fine decipiat̃ ſolicitus ptimeſcat. Igr̃ ſoror mihi ĩ Xp̃o dilecta, neceſſe eſt ut dep̃cemur deum oĩpotentẽ, ne pmittat nos tentari ſupra id qđ poſſumus ſuſtinere: qa ſp̄ deus uires diaboli reſtringit, ne tm̃ noceat, quantum nocere cupit. Vñ in Canticis Cãticoꝝ ſpũs ſctũs diabolum increpat, dicens: Surge Aqlo & ueni Auſter, pfla hortũ meum, & fluant aromata illius. Per aqlonem q in frigore cõſtringit & torpentes facit, qd aliud niſi ĩmundus ſpũs deſignat̃, q dũ tentat & poſſidet oẽs reprobos à bono ope torpe facit? p Auſtrum uero. ſ. calidum uẽtũ ſpũs ſctũs deſignat̃: q dũ mẽtes electoꝝ tangit, ab oĩ torpore relaxat, & feruentes in dei amore facit. Ergo ſurgat Aqlo. i. malignus ſpũs ab eccl'ia, uel ab unaq̃q; fideli aĩa diſcedat: ne amplius tentet q̃ oportet, ueniatq; Auſter & pflet ortum ſponſi, & fluant aromata illius. Vt ſpũs ſctũs uidelicet adueniens ignem charitatis mentib. infundat, & à tẽtatione atq; à torpore negligentiæ mentem ſoluat. Qđ dum agit aromata fluunt, qa adueniente ſpũ ſctõ, cor qđ prius torpuerat, ad bona opa ſe excitat, & q̃ſi hortꝰ floreſcit, & poſt florem fructus redolentes ac reficientes facit, qb. ſe & ꝓximos ſuos p bõa exẽpla reficit. Interrogatio: Fr̃ chariſſime, rogo ut oñdas mihi qđ ẽ remediũ aduerſus tẽtatiões dæmonũ? Rñſio: Soror mihi ĩ xp̃o dilecta, hoc ẽ remediũ eiꝰ q uitioꝝ ul' dæmonũ tẽtatiõib. æſtuat, ut q̃to amplꝰ tẽtat̃, tãto amplꝰ ad orõnẽ currat. Si ergo cogitatiões hꝰſcl'i malę & ſordidæ cõturbãt cor tuũ, & pſuadẽt aliqd illicitũ ppetrare: p orões puras & uigilias ſctãs depellent̃ ab aĩa. Aſſiduè cũ oĩ deuotiõe aſſiſte ĩ cõſpectu dñi ĩ tpe orõnis tuæ: ut ĩminẽtẽ tẽtationẽ diaboli faciliꝰ poſſis euadere. Cognoſce uenerabilis ſoror, qa ñ ſolũ debemꝰ pugnare cõtra diaboli tẽtationẽ, ſed ẽt cõtra uitia carnis. Qr̃? Quia caro cõcupiſcit aduerſus ſpm̃: ſpũs ãt aduerſus carnẽ. Iõ tã pſeuę

tãter debemus orare quouſq; poſſimus
ꝑ grãm dei ſuggeſtiones carnalium de-
ſideriorum atq; tentationes dæmonũ uin
cere. Frequens orõ extinguit impugna
tionem uitiorum. Orõ continua ſupat te-
la diaboli. Orõ eſt prima uirtus aduer-
ſus tentationum incurſus. Igr̃ ſoror cha
riſſima, ſicut iam dixi tibi, ꝑ orõnes pu-
ras & uigilias ſc̃tãs poteris ſupare ten-
tationes diabolicas. Sed ſi adhuc ſentis
moleſtias carnis, ſi tãgeris ſtimulis car-
nis, ſi memoria libidinis adhuc titillat
aĩm tuũ, ſi caro tua adhuc te impugnat,
ſi te luxuria tentat, ſi te libido ad peccã
dũ inuitat: obijce tibi memoriã mortis
tuæ, ꝓpone tibi futurorum iudiciũ, reduc ad
memoriam futura tormẽta, ꝓpone tibi
ęterna ſupplicia: & ẽt ꝓpone añ oculos
tuos ꝑpetuos ignes iſernorum, ꝓpone tibi
horribiles pœnas gehẽnæ. Memoria ar
doris gehennæ extinguat in te ardorem
luxuriæ, Amen.

De ſomniis, *Sermo* LXVIII.

h Oneſtiſſima ſoror, ea q̃ dñr au-
ſculta. Sæpe in noctib. dæmo-
nes occurrentes cõturbant ſen-
ſus hoĩm ꝑ uiſiones: ſæpe ẽt apta impu-
gnatione graſſantes corꝑa hoĩm uerbe
rant. Diuerſo mõ fiũt ſomnia. Quædã
ſomnia eueniunt ꝑ ſaturitatem, ſiue per
exinanitionem, q̃ ẽt ꝑ expientiam nota
ſunt: q̃dam ẽt ex ꝓpria cogitatione oriũ
tur. Nã ſæpe q̃ in die cogitamus, in no-
cte recognoſcimus. Multa ſomnia eue-
niunt ex illuſione ĩmundorum ſpũum Sa
lomone atteſtante q ait: Multos errare
fecerunt ſomnia, & exciderunt ſperan-
tes in illis. Quędã aũt uiſiones iuſto eue
niunt mõ. i. ſupnæ reuelationis miniſte-
rio, ſicut in ueteri teſtõ legĩt de Ioſeph fi
lio Iacobi, q ꝑ ſomnium frib. dr̃ p̃feren-
dus: uel ſicut legĩt in euãgelio de Ioſeph
ſponſo Mariæ, q ꝑ ſomnium eſt admo-
nitus, ut fugeret cũ puero in Aegyptũ.
Nõnunq; accidunt ꝑmixtæ ẽt uiſiones,
.i. cogitationes ſil' & illuſiones, atq; itẽ
cogitationes ſil' & reuelationes, Danie
le dicente: Qui reuelat myſteria, oñdit
tibi q̃ uentura ſunt. Quãuis q̃dã uera ſo
mnia ſint, tñ facile non debemus eis cre
dere, qa diuerſis imaginationib. naſcun
tur, & uñ ueniant ꝑfectè non cognoſci-
mus. Igr̃ ſomnijs facile non debemus fi
dem adhibere. Ne forte Satan in ange-
lum lucis ſe transformãs, aliquẽ hoĩem
incautum decipiat. Aliqñ dæmones,
quoſdã curioſos, & ſomnia obſeruãtes
ita deceptoria arte decipiunt, ut q̃dã ſo-
mnia nõ aľr eueniãt q; ipſi dñt: iõ aliqñ
uera ꝓnunciant, ut in multis fallãt. Sed
q;uis ita ſomnia eueniunt ſicut ꝓnũciãt
dæmones, tñ credenda non ſunt: ne ex
illuſione ꝓcedãt, ſcd'm teſtimoniũ ſcri-
pturæ dicentis: Si dixerint uobis, & ita
euenerint, non credatis. Sõnia ſiľa ſunt
augurijs, & q ea obſeruãt, augurari no-
ſcunt. ergo ſomnijs fides nõ eſt adhibẽ-
da: q;uis uideanĩ eſſe uera. Qui in ſõnijs
uel augurijs ſpem ſuã ponit: nõ cõfidit ĩ
deo, & talis eſt q̃lis ille q uentum ſeq̃,
aut umbram apprehẽdere nitiĩ. Augu-
ria mendacia, & ſõnia deceptoria utra-
que uana ſunt. Non debemus credere ſo
mnijs, ne forte decipiamur in illis. Spes
nr̃a in deo ſꝑ ſit firma: & de ſomnijs nul
la nobis ſit cura. Dignũ ualde eſt, ut in
deo ponamus ſpem nr̃am: & ĩ ſomnijs
nullã habeamus fiduciã. Iõ ſoror chariſ
ſima, te moneo, ut mens tua nõ ſit in ſo-
mnijs, uel augurijs intenta, ſed in deo oĩ-
potenti ſit firma. Si. n. auguria uel ſõnia
obſeruaueris, cito decipieris. In oĩ uita
tua contẽne auguria & ſomnia, & pone
ſpem tuam perfectè in dei ꝓuidentia: &
in hac uita, & ĩ futura ueniẽt tibi ꝓſꝑa.

De breuitate uitæ, *Sermo* LXIX.

s Oror chariſſima, audi uerba Sa
lomonis: Qd'cũq; põt manus
tua facere, inſtanter oꝑare: qa
nec opus, nec rõ, nec ſcia, nec ſapia erũt
apud inferos, quo tu properas. Tan-
tum enim in hac præſenti uita eſt lici-
tum operari bonum. In futura nan-
que uita, iam non expectatur opera-
tio, ſed bonorum operum retributio.
Vita iſta breuis eſt, & caduca. Vnde
beatus Iſidorus: Qui longitudinem pręſentis uitæ, nõ de ſuo ſpatio, ſed de eius
fine

fine conſiderat, q; ſit breuis & miſera ſa
tis utiľr penſat. Igr̃ ſoror dilecta mihi ĩ
Xp̃o, ſi uerã uitã quęris, ad eam uitam
tẽde, q̃ eſt uera pro qua es Xp̃iana. i. ad
uitam æternã. Aeterna uita eſt uitalis,
iſta eſt mortalis. Ideo debes in carne
mori mundo, ne moriaris in aĩa Chr̃o.
Tunc quiſq; uiuere crediĩ, ſi ſcd'm ſcl'm
moriens in ſolo deo uiuit, in quo uiuere
ꝓmiſit. De mora uitæ h⁹ tædium patiĩ
iuſtus: eo q; ad deſideratã p̃riam tarde
perueniat. Venturi exitus ignorãtia ho-
minibus eſt incerta: & dũ quiſq; mori
non arbitraĩ, confeſtim moriĩ. Vñ feſti-
net unuſquiſq; emẽdare malũ q̃d fecit,
ne in iniq̃tatibus moriaĩ: & ſil' finiaĩ ui-
ta cum culpa. Diabolus quos uiuentes
accẽdit ad uitia, moriẽtes ſubito nititur
ꝑtrahere ad tormẽta. Quãuis hõ in hac
uita iuſtus ſit: tñ cum de corꝑe iſto egre
ditur ꝑtimeſcit, ne ſupplicio dignus ſit.
Tranq̃lla uocatio cõmendat finẽ iuſto
rum hoĩum, ut ex eo intelligaĩ ſc̃tõrum an
gelorum hr̃e conſortium: ex quo ſine gra
ui uexatione de hoc mortali corꝑe egre
diunĩ. Ieſus Xp̃s filius dei cum magno
honore recipit ſeruos ſuos ab hac uita
recedẽtes in æterna beatitudine. Vnde
ſpõſa in Cãticis canticorum loquiĩ dicẽs:
Dilectus meus deſcẽdit in ortũ ſuũ ad
aureolã aromatis, ut deſcẽdit: qa eccle-
ſiam uiſitãs ad eos maiori gr̃a uenit, q̊s
ſanctis opibus et exemplis uirtutẽ odo
rum bonæ famæ ꝓximis ſuis emittere
cognoſcit: ortis paſciĩ, qñ in uirtutibus
aĩarum delectatur. Lilia colligit, qñ ele-
ctos ſuos ab hac uita ſuccidit, & ad gau
dia æternæ uitæ eos trãſire facit. De ta-
libus dr̃: Pretioſa in cõſpectu dñi mors
ſc̃tõrum eius. Tela conſumiĩ filis, & uita
hoĩs expenditur diebus ſingulis. In die
mortis aĩæ electorum nimio terrenĩ me-
tu, incerti utrũ ad præmiũ, an ad ſuppli
cia tranſeant. Qui aũt electi, in fine ſuo
purganĩ à leuibus pc̃tis. Quidã uero in
ipſa mortis ſuæ hora hilareſcũt, & gau
dent ex cõtẽplatione æternorum bonorum.
Ideo uoluit oĩs deus, diem mortis nr̃ę
nobis eſſe incognitũ, ut ſꝑ ignoreĩ, ſꝑ eſ
ſe proximus credaĩ. Et tanto qs ſolici-
tus ſit in bono oꝑe, tanto incertior eſſe
de ſua euocatione. Dæmones ſuſcipiũt
aĩas malorum hoĩum in die mortis eorum,
ut ipſi ſint tortores in pœnis q fuerunt
ſuaſores in uitijs. Tũc maligni ſpũs oꝑa
ſua req̃runt, qñ aĩa de corꝑe egreditur:
& tũc mala quę ſuaſerũt replicãt, ut eã
ſecũ ad tormẽta ꝑtrahant. iniquus poſt
mortẽ duciĩ cruciãdus: iuſtus uero poſt
laborẽ quieſcit ſecurus. Sicut. n. electos
beatitudo lętificat, ita credi neceſſe eſt,
q; à die exitus ſui ignis pc̃tõres exurat.
Soror mihi in Xp̃o dilecta, ideo in auri-
bus tuis hæc expono, ut cognoſcas qa
neceſſe eſt nos terrena ſꝑ deſpicere, &
diẽ mortis nr̃æ ſemper in mẽte hr̃e. Au-
di ẽt q̃d Iacobus apl's dicat: Quæ ẽ ui-
ta nr̃a, niſi uapor ad modicum parens?
Iterum Salomon ait: Ne glorieris in cra-
ſtinũ, ignoras. n. quid ſuperuentura pa-
riat dies. Solicite ergo ſoror uenerabi-
lis, debes uiuere, & terminũ uitę tuæ cõ
ſiderare quotidie, ut h⁹ ſcl'i blandimen
ta poſſis deſpicere, & cœleſtia bona ac-
quirere. In oĩbus operibus tuis conſide-
rare nouiſſima tua, & in æternum non
peccabis: qa ſi ea ſꝑ cõſideraueris, nun-
quam aut raro peccabis. Hac de cã te
moneo ſoror, ut in rebus uanis h⁹ mũdi
non læteris: qa ſine dubio morieris, nec
hẽas ſpem in rebus tꝑalibus, quia per
nullã ſortẽ poteris effugere mortẽ. Ca-
ro miſera, cur in terrenis lætaĩ, q̃ ad mã-
ducãdum uermibus præparatur? Ho-
neſtiſſima ſoror, ideo hoc dixi, ut nun-
quam obliuiſcaris ordinem tuæ condi-
tionis. Memento quia cinis es, & in
cinerem reuerteris. Puluis es, & in pul
uerem ibis. Sic enim ait dñs primo ho-
mini. Reduc etiam ad memoriam, ea
quæ Iob de ſe locutus eſt dicens: Quaſi
putredo conſumendus ſum, & quaſi ue
ſtimentum quod comeditur à tinea.
Memoriam tuæ mortis obijce. Diem
exitus tui tibi propone. Dies mortis tuę
ſemper ſit in memoria tua, & recorda-
tione illius perfectè caueas peccata &
uitia, Amen.

De morte, *Sermo* LXX.

s Oror uenerabilis, rogo ut audias uerba cuiuſdã ſapiẽtis. O mors, q̃ amara ẽ memoria tua hoĩ pacem hñti in ſubſtãtijs ſuis. Et iterum: O mors, bonũ eſt iudiciũ tuũ hoĩ indigenti, & q minorat̃ diuitijs & uiribus. Huic ſiľe eſt qđ ait B. Iſidorus: O mors, q̃ dulcis es miſeris, q̃ ſuauis es amare uiuentibus, q̃ iocũda es triſtib⁹ atq; lugẽtibus. Mors ponit finẽ oĩbus malis in hac uita. Dat terminũ malis ĩ hoc ſcľo, adimit oẽm calamitatẽ. Mors præbet terminũ hoĩbus in tribulationibus in hoc mundo, ſed heu expectata mos tarde uenit. Igr̃ ſoror chariſſima, melius eſt bñ mori, q̃ malè uiuere: melius eſt nõ eſſe, q̃ eſſe infęliciter. Interrogatio. Fr̃ dilecte, rogo te, ut dicas ſi debemus mortuos lugere, aut pro amicis mortuis plãctũ facere? Rñſio. Soror dilecta, ad hoc btũs Iſidorus rñdeat tibi: Quãuis inqt pietas pro defunctis fidelibus plorare iubeat: fides tñ pro eis lugere uetat. Pro fidelibus igr̃ defunctis nõ debemus plorare, ſed deo gr̃as agere: qa eos de miſeria h⁹ ſcľi dignatus eſt liberare: & eos ad loca refrigerij lucis ac pacis, ſicut credimus fecit trãſire. Defũctos fideles lugere nõ debemus, quos ad requiẽ migraſſe nõ dubitamus. Honeſta uirgo, audi quæ dico: Illi hoĩes ſũt in morte plorãdi, quos dæmones cum ignorãtia rapiũt: nõ illi quos angeli cũ honore ſuſcipiunt. Vel illi ſunt lugendi, quos dęmones pertrahũt ad pœnas inferni: nõ aũt illi quos angeli perducunt ad gaudia paradiſi. Aut illi ſunt plorãdi, q poſt mortẽ à dæmonibus ſepeliuntur in inferno: nõ illi q ab angelis collocant̃ in cœlo. Illi ſunt plorãdi, qui malè moriunt̃: nõ illi q bñ finiuntur. Illi ſunt flendi, qui mala morte p̃occupantur, & non illi qui precioſa morte honorãtur. Xp̃i uirgo, audi quę dico: Qñ mortuos q bene moriunt̃, lugeo, mihi noceo, & illis non proficio: qñ mortuos ploro, & illis non ꝓdeſt, & mihi obeſt. Illi ergo mortuos ſuos carnaľr lugeant, qui reſurrectionem negant: aut qui poſt mortẽ non credunt reſurrectionem. Igitur ſoror chariſſima, nos qui mortuos nr̃os credimus cum Chriſto regnare, nõ debemus pro eis plorare, ſed orare: nõ debemus mortuos carnaľr lugere, ſed ꝓ eis dño preces fundere: ut eos dignetur de pœnis eripere.

De iudicio, *Sermo* LXXI.

d Vplex eſt iudicium diuinum: unum quo in hac uita iudicant̃ hoĩes: alteꝝ quo in futura iudicabuntur. Propterea quidam hic iudicantur ꝓꝑ infirmitates & paupertates, & per uarias tribulationes h⁹ ſcľi, ne in futuro iudicentur. Ideo quibuſdam ad purgationem ꝓficit tꝑalis pœna: quorundam uero hic inchoat̃ damnatio, & illis ſperat̃ perfecta ꝑditio. Quidam iudicantur in hoc ſcľo per tribulationem: quidã uero in futuro iudicabuntur per ignẽ ad examen diſtricti iudicis, nec iuſtitia iuſti ſecura erit: inde eſt quod de dño loqtur Iob. Innocentẽ & impium ipſe cõſumit. Conſumit̃ qppe à deo innocẽs, qñ ipſa innocẽtia liqdius requiſita, & diuinæ innocẽtiæ comparata nihil efficit̃. Conſumit̃ ẽt à deo impius, qñ ſubtilitate diuini examinis impietas illius requiritur, & de recto damnatur. Chriſtus in iudicio pro diuerſitate meritorum mitis, ac ſuauis apparebit electis: reprobis uero apparebit terribilis. In die iudicij qualem unuſquiſque habuit conſciam, talem iudicem habebit: ut Xp̃o in ſua tranqllitate manente illis ſolis terribilis appareat, quos mala cõſcientia accuſat. Soror chariſſima, audi B. Iſidoꝝ: Nullus hõ eſt ſine pctõ, nec qſq̃ ſecurus eſſe põt de dei iudicio: cũ ẽt de otioſis uerbis reddẽda ſit rõ. Heu nobis miſeris pctõribus. Heu nobis indignis qd in illa die dicturi ſumus, q nõ ſolũ otioſis uerbis, ſed & factis quotidie peccamus: & à malis actibus nunq̃ ceſſamus. Si ĩ iudicio oĩpotẽtis dei iuſt⁹ ſecurus nõ erit, qd de nobis pctõribus erit? Si ad examẽ diſtricti iudicis, nec iuſtitia iuſti, & hoĩs erit ſecura. Nos miſeri qd faciemus in die illa, q quotidie multiplicamus pctã nr̃a? Si in die iudicij uix ſaluabit̃ iuſt⁹: nos q innumerabilia peccata fecimus, ĩ die illa ubi apparebim⁹? Nullus hõ ſine timore poterit eſſe ĩ die illa, qñ cœli mouẽdi ſunt & terra: & omnia elemẽta calore ſunt ſoluẽda, de q̃ ẽt dr̃: Dies illa, dies iræ, dies tribulationis, dies miſeriæ & uindictę, dies nubis & caliginis, dies tubæ & clangoris, tribulabit̃ in ea fortis. Heu fr̃ mi, qd in illa die dicturi ſumus, qñ ille diſtrictus iudex aduenerit? Dũ. n. aduentũ illius me moraſti me plorare feciſti. Tu memorando terribilẽ diẽ iudicij, ad lacrymas me coegiſti. Soror mihi in Xp̃o dilecta, bñ feciſti, ſi cũ timore diſtricti iudicis fleuiſti: qa anteq̃ appareat dies iudicij, oportet nos ꝑuenire ante faciẽ eius in cõfeſſione: & lacrymas nr̃as ĩ cõſpectu eius ponere. In hac uita eſt tp̃s acceptabile, & dies ſalutis. Vnde dr̃. Quærite dñm dum inueniri põt: inuocate eũ dũ ꝓpè eſt. In hac uita non vr̃ iudex, & eſt propè. In futura uita uidebit̃, & erit longe. Igr̃ ſoror chariſſima, neceſſe eſt, ut q̃ramus dñm in toto corde, & tota mente in hac p̃nti uita, ſi eũ inuenire q̃rim⁹ ĩ futura. Si eũ in hac uita cũ omni deuotione q̃ſierimus, & à malis oꝑibus receſſerimus, in die iudicij miſericordiam ab eo cõſequemur, qa benignus & miſericors eſt. De illo nãque ſcriptum eſt. Suauis dñs uniuerſis, & miſerationes eius ſuꝑ oĩa opera eius. Igr̃ ſoror chariſſima, dep̃cemur ip̃m terribilẽ, ac iuſtiſſimum iudicẽ cũ lacrymis & omni deuotioni, ut in die iudicij non reddat nobis ſcđm iniqtates nr̃as, ſed ſcđm miſericordias ſuas, & ut nõ ꝑmittat nos cum impijs audire illã terribilem ſñiam: Ite maledicti in ignem æternum. Sed ut nos faciat cum electis ſuis audire. Venite bñdicti patris mei, percipite regnum qđ uobis paratum eſt ab origine mundi.

De exhortatione, *Sermo* LXXII.

s Oror chariſſima, iam per gr̃am dei nauim locutionis ad portũ dirigo, ſed tñ iteꝝ ad te reuertor loquẽdo. Tu. n. rogaſti, ut uerba ſanctæ admonitionis ſcriberẽ tibi. Ego uero ſi non ut debui tñ per gratiã dei, ut potui ex dictis ſctõꝝ patrum ad tuam commonitionem ſñias collegi, q̃s tuæ dilectioni in hoc libro rep̃ñtaui. Ecce igitur ſoror mihi in Chriſto dilecta, habes bonæ uitæ monita. Datum eſt tibi conſilium bñ uiuendi, & ẽt norma. Nulla iã ignorantia à pctõ te excuſat. Non es iam neſcia bonæ uitæ. Nõ. n. imprudẽs, aut ignara bñ uiuendi. Iã nõ poteris dicere, per ignorãtiã peccaui. Qr̃? Quia iam lex expoſita eſt tibi, quã debes ſeq: iam oñſa ſunt tibi p̃cepta bñ uiuendi: iã demõſtratũ eſt tibi qualr̃ in domo dei debeas conuerſari: q̃lis debeas eſſe iam oñſum eſt tibi. Iã hẽs cognitionẽ mãdatoꝝ: iã ſcis qd ſit rectè uiuere. Vide ergo ne ultra offendas. Vide ne deinceps bonũ qđ noſti decipias: bonũ legis malè uiuẽdo contẽnis. Si bona q̃ legis malè uiuẽdo contempſeris, in cõſpectu dei nimis eris culpabilis. Qr̃? Quia melius eſt uiã ſalutis nõ cognoſcere, q̃ poſt cognitionẽ retroire. Ergo acceptũ donũ ſciæ mente & opere retine. Imple oꝑe quo didiciſti præceptione. Soror uenerabilis, iterum iterumq; præcipio tibi, ut ſummo ſtudio cuſtodias monita huius libri.

De obſecratione, *Sermo* LXXIII.

t E deprecor ſoror chariſſima in Xp̃o, ut non pigeat audire, ea quæ tibi uolo dicere cũ magno deſiderio: quia in Xp̃o te multum diligo, ideo tibi conſciam oſtendo meam. Sed dum tibi pctã mea manifeſto, ne forte aures tuas polluam timeo. Te tñ rogo dilecta ſoror in Xp̃o, ut des ueniã mihi pctõri ĩdigno. Ego miſer & pctõr à primis ferè annis contaminaui uitam meam, ſemper noua pctã ueteribus cõiunxi: ſemper pctã peccatis addidi, peccare nũquam ſilui: bonum quod debueram facere non feci: malum quod non debuerã facere, feci. Ego miſer, nõ ſum dignus uidere altitudinem cœli prę multitudine iniquitatis meę, quoniã iritaui

iram omnipotentis dei aduerſum me, & innumerabilia mala corã eo cogitaui, dixi, & feci ab infantia mea uſque in pñtem diem. Ego infęlix peccaui in infantia, peccaui in pueritia, in adoleſcentia, in iuuentute, ſed ẽt quod eſt grauius & periculoſius, peccaui in ſenectute. Cecidi miſer in cœno flagitiorum. Ego reus cecidi in foueam pctõꝝ. Ego culpabilis cecidi in puteum iniqtatis. Ego infœlix cecidi in profundum maloꝝ: deſcẽdi miſer in uolutabrum uitioꝝ. Heu miſer, heu infelix cecidi, & per me non ualeo ſurgere. Te ergo deprecor ſoror ĩ Xp̃o amabilis, ut in me ſubleues manũ tuæ orõnis. Manum tuæ orõnis mihi porrige, & me de profundo uitioꝝ extrahe. Tuę interceſſionis manũ contende, & me de fouea iniquitatis eripe. Soror chariſſima, certus ſum, ꝙ ſi tu pactũ quod cum Xp̃o pepigiſti ſeruabitur: et tibi dabitur corona in æterna gaudia, et mihi pctõri dabitur uenia in hac uita. Si tu ea quæ Xp̃o uouiſti deuota mente impleueris, & mihi indigno ueniã obtinebis: & tu cum ſanctis uirginibus ĩ cœleſti thalamo lętaberis. Honeſta uirgo, certus ſum nec dubito, ꝙ tua uirginalis orõ poterit obtinere ueniã pctõꝝ meorum mihi indigno. Soror uenerabilis, ſi tu in ſeruitio dei ſicut pollicita es ꝑſeueraueris, & mihi pctõri indulgentiã conſequeris, & tu inter choros uirginũ imperpetuũ exaltaberis. Honeſta uirgo, rogo ut intẽta mente audias quæ dico: Tu es ſoror mea deuotiſſima in Xp̃o, ꝑ cuius interceſſionem mundari à pctõꝝ meoꝝ ſordibus non dubito. Si tu honorabilis uirgo, accepta es uirgo deo, & ſi tu cum Ieſu Xp̃o ſponſo tuo caſto cubili cubueris, pro ſalute mea quicqd ab eo petieris impetrabis. Si tu ſoror, caſtis amplexibus Chriſtum amplexata fueris, profecto mihi pctõri ueniam obtinere poteris. Si tu amplexibus xp̃o flagrantiſſimo odore uirginitatis adhęſeris, mihi indigno indulgentiam obtinebis. Si Ieſum Chriſtum ſponſum cœleſtem ſuper omnia amaueris, & in eius dulciſſimo amore requieueris: delictorum meoꝝ abſolutionẽ acquirere poteris. Ieſus Chriſtus ſponſus tuus non te cõtriſtabit, ſed quodcunqꝫ petieris dabit tibi, qui te ſuæ copulæ ſociauit: multum.n. te diligit, qui ſuo ſanguine te redemit. Igitur amor tuus in Chriſto, erit pctõꝝ meoꝝ remiſſio. Spem remiſſionis habeo, ſi tu chariſſima ſoror, quam multum diligo intraueris cum Xp̃o ad nuptias in cœleſtem thalamum. Tu ſoror uenerabilis in die diſtricti ac tremẽdi iudicij dei ſolatium meum eris, ubi ſum redditurus rõnem de culpis & negligentijs meis. Meritum etiam tuę ſanctę uirginitatis minuet pœnam meę iniquitatis, Amen.

FINIS.

PROLOGVS IN LIbrum de conſcientia editus, ad quendam religioſum ordinis Ciſtercienſis.

PEtis à me dilecte mi qd̃ ſupra me eſt, imo contra me, uidelicet lumen ſciæ, conſciæ puritatẽ. In utroque falleris, ſed falli nõ credis, ita uel dilectione mea tãgeris uel opinione. Ego qd ſim & qd poſſim? Pctõr.n. ſum, & ultra modum peccans pctõr, & ingenij uiuacitas ullum in me nõ hẽt locum. Accedit ad hęc negotiorum multiplicitas, quæ quidem in homine ingenioſo totius doctrinæ ſemina uel obruit uel repellit. Iuxta ſapientem.n. ſapientia ſcribenda eſt in tp̃e otij, & qui minoratur actu, percipiet illam. Veruntamen & ſi non eo ꝙ amicus es, tamen quia importunus es, ſurgam iuxta præceptum dñi, & dabo non quod tibi neceſſarium, ſed quod mihi ad manum. Dñs autem tribuat tibi ſcd̃m cor tuum. Ipſe eſt.n. qui dat uoci ſuæ uocem uirtutis: qui in dulcedine ſua pauperi parat, qui replet in bonis deſiderium tuum.

Diui

Diui Bernardi abbatis, Liber de conſcientia.

COnſcientia hoĩs abyſſus multa. Sicut.n. profundum abyſſi exhauriri non põt, ita cor hoĩs euacuari nõ põt à cogitationibus ſuis. Conſcia hoĩs eſt quaſi mare magnũ et ſpatioſum, ubi reptilia quoꝝ nõ eſt numerus. Quàm bñ dixit reptilia. Sicut.n. reptile latẽter repit, & ſinuoſis anfractibus huc illucqꝫ deãbulat, ita & hoĩs in cõſcia uenenatæ cogitationes ſuauiter intrãt & exeũt: ut neſciat hõ unĩ ueniant aut quò uadant. Bñ nouerat hoc q dicebat: Prauũ eſt cor hoĩs, & inſcrutabile, & qs, inqt, cognoſcet illud? Nec dicit, qs, pro difficili, ſed pro impoſ̃i: qa quod ſcrutationẽ nõ recipit, nec cognitionẽ. Vide illũ magnũ apl̃m, Paulũ loquor, unicum ſcrutatorem conſcię ſuæ. Mihi, ait, pro minimo eſt, ut à uobis iudicer, aut ab humano die. Ecce qũo humanũ iudicium euaſerat, nihil dubitãs ab his qui foris ſunt. Sed neqꝫ, inqt, meipſum iudico. Et ubi eſt ô Apl̃e uerbum ſctm̃ tui ipſius dicẽtis: Si nos ipſos iudicaremus, nõ utiqꝫ iudicaremur, eſt teipſum uel nobis uel diſſimules iudicare. Audi qr̃. Nihil, ait, mihi cõſcius ſum. Fęlix cõſcientia non ſibi in aliquo conſcia, q̃ nec ꝓprium iudicium nec alienum ueretur. Vides'ne quàm ſublimi cõuerſatione & alienũ & proprium iudicium non timebat? Latet adhuc laquens & fouea magna uas electionis: ſed q̃ uigilantiſſimum illũ ocl̃m tuũ nõ poſſit effugere. Subiunxit.n. Sed nõ in hoc iuſtificatus ſum. Et addidit: Qui aũt iudicat me, dominus eſt. Hoc aũt tertium iudiciũ dei, quod ẽt illa purgatiſſima nõ comprehẽdit conſcia, neſciẽs iuxta ſcripturã, utrũ amore an odio digna ſit, cũ oĩa ei in poſteꝝ reſeruent̃ incerta. Huius.n. iudicij timore concuſſus pariter & ꝑcuſſus gemebat & dicebat: Quod.n. opoꝛ non intelligo. Et ſi.n. exij iudicium mũdi, iudiciũ mei, reſtat tñ iudicium dei: qđ me nõ ſinit intelligere qđ operor, qa neſcio ſi acceptet illud qđ opoꝛ. Ipſe.n. meli⁹ nouit me, q̃ ego me. Scrutãs & renes et corda occultoꝝ cognitor, ꝑtingens uſque ad diuiſionẽ aĩæ & ſpũs: q ſolus nouit oĩa, & oĩum rõnes. O ſingulare ſancti ſpũs organũ, ſi non intelligis qđ operaris, cur alio loco dicis: Gloria nr̃a, hæc eſt, teſtimoniũ conſciæ nr̃æ, tuam gloriam, tuam conſciam uocãs? Sed ex parte intelligit, & ex parte non intelligit: intelligit planè, quia & ſuum & aliorum ſupergreſſus eſt iudicium, ſed citra iudiciũ dei retinetur: ubi proculdubio neſcit qd operatur. Non.n. per illa duo iuſtificatur, ſed per tertium iuſtificabit̃, quod ſicut nõ eſt cognoſcibile, ita eſt ĩcomprehenſibile. Duoꝝ tñ iudicioꝝ excluſio.i. in pñti iuſtificatio: quodammodo certa ſignatio eſt æternæ prædeſtinationis, in qua nos deus ꝓuidit conformes fieri imagini filij ſui: & futuræ glorificationis cum nos in ipſo erimus, & ipſe in nobis cũ ipſe erit oĩa in oĩbus. Propter hoc.n. tam ſecure q̃ ſyncere alibi loquebat̃. Certus ſum ait, quia neqꝫ mors neqꝫ uita, & multa alia: immo penè oĩa quæ ibi enumerantur, poterunt me ſeparare à charitate Xp̃i: ſed cũ tot & tanta dixiſſet, unum.ſ. propriã uoluntatem retinuit, q̃ ſaluationis & damnationis eſt cã. Et attende qũo uir deo plenus conſciam ſuã dixerit, gloriam ſuam tanq̃ eam plene intelligens, & ſe in ea. Et tñ dixerit ſe non intelligere quod operatur. Conſciam ſuam non iam ĩ gloriam, ſed in ignorantiam concaptiuãs: Deficit ergo apl̃s ſcrutans ſcrutinio cõſcientiam ſuam, & dum ad fundum ei⁹ peruenire ſe credidit, alienum iudicium & ſuum euacuans incurrit profundum, ſcilicet iudicium dei penetrare non ualens, ut iam uel conuentus uel conuict⁹ eructuet: Iudicia tua domine nõ modo abyſſus, ſed & abyſſus multa. Quid ergo faciemus nos miſeri & miſerabiles, ſi ille qui plus omnibus laborauit, cui ẽt clauiger regni cum Ioanne & Iacobo, nihil contuliſſe uidentur, qui uſque ad tertium cœlum raptus eſt, ita de ſe ipſo ſentit & loquitur? Sed ut iam totum

quod de conſcientia ſentio, uerbis nudis & puris tuæ puritati apiam, q̄tuor diſtõnum modos tibi aſſignare decreui, ut quod particulatim diſtinctum fuerit legatur dulcius, & melius cõſeruet̃.

De quatuor conſcientijs, & modis earum.

COnſcientia igitur alia bona & tranquilla, alia bona & turbata: alia mala & tranquilla, alia mala & turbata, ſed primũ de prima uideamus. Bona nãque conſcĩa eſt, quæ & p̄terita pctã punit: & punienda cõmittere refugit. Quæ & ſi pctm̃ ſentiat, pctõ non conſentit. Btũs uir, cui nõ imputabit dñs pctm̃, ait, ſctũs: Nõ dixit, q non fecit pctm̃: non eſt.n. hic aliquis niſi unus, & hic eſt, filius dei qui pctm̃ nõ fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Omne ergo qđ ipſe mihi nõ imputare decreuerit, ſic eſt, quaſi non fuerit. Beati ergo non quoꝝ nullæ inuẽtæ ſunt, ſed quoꝝ remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt pctã. Non dixit quoꝝ nulla ſunt, ſed quoꝝ tecta ſunt pctã: ut quodam tegumẽto quodammodo dei oculis abſcondant̃. Fœlix aĩa quę pctm̃ ſentiens, pctõ non conſentit: quam & ſi cogitatio inquinat, rõ lauat, pugnãs & repugnãs legi pcti. Moleſta lucta eſt, ſed fructuoſa eſt, qa & ſi pœnam hẽt, adhibet & coronã: immo qđ ſentientẽ fatigat, uincentẽ coronat. In hoc.n. conflictu ubi ſenſus eſt, non cõſenſus nihil damnationis eſt iuxta apl̃m, his q ſunt in Xp̃o Ieſu. Porrò is qui uoluntatẽ hẽt, non peccandi & cuſtodiẽdi pedes ſuos à lapſu: q cõmiſſa præteritis tp̄is, & plãgit & punit: q malignos cogitatus aduenĩetes cordi ſuo allidẽdo ad xp̃m reſpuit: hoc tanq̃ triplici funiculo ſtrictus atq; cõſtrictus, conſciam hẽt, & purificatam & puram. Tranquillã aũt dixerim cum iam ipſe ſpũs teſtimonium p̄hibet ſpũi eius quod filius dei ſit, cum oĩbus dulcis eſt: nulli grauis, utens amico ad grãm, inimico ad patientiam, omnibus ad beneuolentiam, quibus põt ad beneficentiam. Rara auis in terra huiuſmodi conſcientia, ſed quanto rarior, tanto charior apud deum.

De conſcientia bona & turbata.

COnſcientia bona eſt ſed turbata, quæ nil molle, nil fluxũ recipit, ſed à mũdi aſpergine quãto põt preſſius ſe detergit, nõ tñ in dulcedine ſed in amaritudine multa. Dura.n. ur̃ ei uia rectior & auſterior uita, ubiq; uidet qđ carni diſplicet: ſed retinet ſe fræno timoris dei, & in omni tẽpeſtate cordis ſui ad hanc ancorã figitur. Nam iuxta prophetam, turbatus eſt & non eſt locutus. Sed audi quid de iſto dñs dicat: Cum ipſo ſum, inqt, in tribulatione. Ad qd? Eripiã eum & glorificabo eum. Eripiam ab amaritudine, glorificabo in uoluptate. Cum illa q̃ prius faciebat timore, faciet cum amore. hæc uero conſcĩa loquitur deo in Pſalmo, & dicit: Cõmouiſti, inquit, dñe terram, & cõturbaſti eã, ſana contritiones eius, qa cõmota eſt. Cõmouetur terra, cũ pctõr cõfitetur & pœnitet: conturbat̃ cum in cõuerſatione amaritudinẽ ſuſtinet, ſed cõtritiones iſtas illius ſanare ſolius eſt, q ſanat oẽs infirmitates nr̃as. Audi tñ quod ſeqtur: Oſtẽdiſti ppl̃o tuo dura. Quę dura? Potaſti nos uino cõpunctionis, nõ lacte unctionis. Notãdum uero eſt qđ qbuſdã in religione uiuentibus apponit̃ lac ad bibendũ, qbuſdã ẽt uinũ: ſed tñ utrũq; diuinũ. Bibũt illi lac, qbus & uigiliæ breues, & cibi dulces, & labores appetibiles, & panni ſuaues uñr. Quibus ẽt paꝝ eſt illud quod magnũ ẽi i exercitijs ſctẽ cõuerſationis. Lac.n. ſuauiter bibit̃, dulciter liqtur, ſine læſiõe, ſine amaritudine. Ita & iſti in ſctõ p̄poſito ſuauiter incedũt, dulciter currũt: ſine lęſione p̄prię conſcĩæ, ſine amaritudine alienæ. Hoc hẽt p̄priũ q hmõi bibit, ut ei pctm̃ ſuũ diſpliceat: ut alieno pctõ nõ cõſentiat, ut pp hæc pctõrem non deſerat, ut uitium eius quantum in ipſo eſt non diſſimulet, & cum corripuerit, non inſultet. Ecce de potu lactis. Audi de uini potu, Vinum quippe aſperum eſt & inſuaue, uinum bibunt hi q uias uitæ aggreſſi et ingreſſi tribulationibus corporis & animæ pariter contorquentur, ſed non cedunt neq; recedunt in tribulatione. Iſti ſunt quibus ipſe dñs ore proprio pręd icat & pręd icit: Vos eſtis, inquit, qui permanſiſtis mecum in tẽtationibus meis. Sed qs hoꝝ tibi ur̃ uel ille q in ſuauitate, uel ille qui in aſperitate currit uiã mandatoꝝ dei? Primus ur̃ eſſe fęlicior, ſcđs fortior: uterq; tñ iuſt⁹, uterq; pius, hñtes proprium donum ex deo, alius quidem ſic, alius uero ſic. Vis noſſe qa in utroq; beneplacitũ eſt corã deo? Bibi, inqt, uinum meũ, cum lacte meo. Qui.n. primũ à tẽtatione liberat, ſcđm in tẽtatione confortat, & ſi alter experit̃, q̃m ſuauis eſt dñs, alter ṽo q̃m fortis eſt dñs. Fortis planè & potens in prælio, in quo ſeruum ſuum & ſi premi non tñ opprimi patit̃ in multitudine miſericordiæ ſuę. Venite ait propheta, emite abſq; argento uinum & lac. Oĩs.n. timorata cõſcĩa quę ad deũ uenit, uel lac ab ipſo uel uinũ emit, ſcđm qđ dictum eſt & tractatũ. Et nota quia utrobique uinum prępoſuit pro eo. ſ. quod qui maiorem ſuſtinet pro deo perſeuerãter tribulationem, maiorem hẽat & mercedem. Et hæc dicta ſint pro dr̃ia bonę et tranquillæ conſcientiæ, & bonæ & turbatæ conſcientiæ.

De mala & tranquilla conſcientia.

SEquitur mala & tranquilla cõſcientia, qua ſicut nihil peius, ita nihil eſt infœlicius. Quæris q̃nam illa ſit? Hęc eſt illa q̃ nec deum timet, nec hoĩem reueretur: q̃ cũ uenerit ĩ profundũ maloꝝ contẽnit. Et uide lapſum imo & caſum malæ conſcĩæ, quã minutatim & pedetentim declinet à deo: & ita in profundũ deſcendat: ut ſuper eã urgeat puteus os ſuũ. Primũ q̃n hõ aſſuetus bonis grauiter peccat, ur̃ ei à deo importabile, ut in infernũ uiuens deſcendere uideat̃. Proceſſu uero tp̄is nõ importabile, ſed tñ graue ur̃, & inter importabile & graue nõ paruus deſcẽſus eſt. Paulopoſt & leue iudicat, & cũ crebris ictibus uerberet̃, uulnera nõ ſentit, uerba nõ attẽdit. De hmõi in ſcriptura ueritatis exp̄ſſum eſt: Verberauerunt me & nõ dolui, traxerũt me, & ego nõ ſenſi. In breui uero tp̄is ſpatio, non ſolũ non ſentit, ſed & placet: & dulce fit qđ amaꝝ erat, & aſpeꝝ uertit̃ in ſuaue. Ducit̃ deinde in cõſuetudinẽ, ut iam nõ modo placeat, ſed & aſſidue placeat, & ſe cõtinere nõ poſſit. Ad extremũ uero nõ põt auelli, qa cõſuetudo uertit̃ in naturã: & qđ prius ad faciẽdũ erat impoſ̃e, iam impoſ̃e eſt ad continendũ. Sic.n. deſcẽdit̃, immo cadit̃ à Ierl̃m in Ierico: ſic itur in auerſionẽ & duriciã cordis: hic pctõr fœtet: hic quatriduanus eſt. Hic lapis ſpeluncæ ſuppoſitus illos miſericordes radios diuini luminis nõ admittit. Hic iuxta ſcripturã à mortuo tãquã ab eo q non eſt, perit confeſſio: niſi forte miſerans deus cor lapideũ in carneũ qñq; conuertat. hæc eſt, mala conſcientia, q̃ p hmõi diſcrimina: immo p̄cipitia ruit: & corruit, & irruit ſuper ſeipſam. Q̃uo tranquilla? Cum mundi h⁹ proſperitas alludit & illudit, cũ laudat̃ pctõr in deſiderijs aĩæ ſuæ, & iniquus benedicitur, cum peccantium fauor, & peccare nolentium pauor, nolens & dolens arridet ei, cum non eſt qui arguat, ſed & q arguere pctõrem audeat, ex omnibus q in circuitu eius ſunt. Et ſic implẽtur in eo quod ſcriptum eſt. Proſperitas ſtultoꝝ perdet illos. Nihil æquè exaſperat illius tremendi iudicis maieſtatem, q̃ peccare & ſecure peccare, & de uitijs quaſi de uirtutibus gloriari. Nõ miſerearis dñe ait iuſtus omnibus q opant̃ iniqtatẽ. Hæc eſt iniqtas c⁹ nõ miſeret̃ deus, cũ hõ defendit quod deus odit, & pctm̃ iuſtitiã aſſerit, ut omnipotenti reſiſtat, & op̄s illi. Hæc eſt illa ſuperbia de qua ſcriptum eſt. De⁹ ſup̄bis reſiſtit, humilibus aũt dat grãm. Intellige qđ dicit, reſiſtit. Reſiſtere.n. ex ęquo eſt. Ille aũt ex æquo deo reſiſtere p̄ponit, q qđ deus aſtruit deſtruit, quãtũ in ipſo eſt dicẽs, malũ bonũ & bonũ malũ: amaꝝ dulce & dulce amaꝝ: lucẽ tenebras & tenebras lucẽ. Hãc ṽo trãqllitatẽ nutrit ĩpunitas ſecuritatis & negli-

gentiæ mater,nouerca uirtutum,religio
nis uirus,tinea ſanctitatis.

De mala conſcientia & turbata.

m Ala aũt conſcía eſt,ſed turbata
q̃ in actu pctõꝝ ſuoꝝ dephen-
dit & cõphendit. Nam dum
paſci ſe uoluptatib. credit,anxietatibus
cedit:humanis pudorib. & cõfuſionib.
reuerberata;ſicut ſcriptum eſt: In opib⁹
manuũ ſuaꝝ cõphẽſus eſt pctõr.uer-
bi grã. Appetit qs adulterium ad uolu
ptatẽ,ſed cõphẽdit: ibi ad anxietatẽ,
& multo maior ẽ anxietas ꝙ uoluptas,
ad oẽm uerecundiam & anguſtiã hoĩs:
q hoĩem & uiuit & ſapit,ſed licet qdã ĩ
ipſa dephenſione conuertant̃ ad dñm:
Maior tñ eſt numerus in ipſa cõfuſione
ꝑmanentium in pctõ,ꝙ ꝑꝑ pcti confu-
ſionem exeuntium à pctõ. De exeũtib⁹
ſcriptum eſt: Imple facies eoꝝ ignomi-
nia,& q̃rent nomen tuum dñe.De non
exeuntib.dicit Hieremias ꝓpheta:Per-
cuſſiſti eos dñe & non doluerunt:attri-
uiſti eos & renuerunt ſuſcipe diſciplinã.
Hi ſunt q̃tuor cõſciaꝝ riui de uolũtatis
fonte currẽtes,in qbus iuſti purgant̃:in-
qnant̃ iniuſti,ut fiat qđ ſcriptũ eſt. Et q
in ſordib⁹ eſt ſordeſcat adhuc,& iuſtus
iuſtificet̃ adhuc:& qa cogitatiões hoĩs
ſiue boni ſiue mali cõtinua uolubilitate
uoluunt̃,plurimos cogitationũ modos
q̃quaueiſum ſe uertant ꝓ modulo meo
tibi ſtatui demonſtrare,ut melius poſſis
intelligere, quam longe ſimus ab illo q
ſemper in eodem ſtetu permanet, do-
mino noſtro Ieſu Chriſto.

De multiplici uarietate cogitationum.

c Ogitationum uero aliæ onero-
ſæ,aliæ affectuoſæ,aliæ obſcœ-
næ,aliæ otioſæ,alię curioſæ,alię
ſuſpicioſæ,aliæ diſtentoriæ. Oneroſas
cogitationes in aĩa iuſti illas accipe, q-
bus reſiſtere uult & tñ non põt,ſed uelit
nolit irruit in oculis mẽtis muſcaꝝ Ae-
gypti peſtilentia: & ꝑſtrepunt ranæ in
penetralibus cordis eius. Cogitat hõ
plerunq; terribilia de fide,horribilia de
diuinitate, & per phantaſmata corpo-
reaꝝ imaginum tranſrotatus,illa ſentit
quæ uel in confeſſione euomere pctõr
oneratus exhorret:& quãto diſtrictius
non exhibet membra ſua arma iniqui-
tatis pctõ, tanto ſtrictius hmõi ſpiritu
quatitur & pulſatur. Cum.n.ille inſatia
bilis homicida ab exteriori ſenſualitate
ſe uidet excluſum,interiora collectis ui-
ribus aggreditur, ſed ſpiritualis hõ qui
omnia iudicat,illius aſtutias non igno-
rat. Reprimit quod poteſt,qđ aũt non
poteſt reprimere tolerat: qa & ſi latra-
tum canis ſuſtinet, morſum non timet.
Latrat.n.cum ſuggerit,tunc uero mor
det cum ad conſenſum ꝑtrahit:ſed cum
non ingerit qđ ſuggeſſit, tunc nõ uulne
rat,ſed coronat,qa & ſi ſentientem cru
ciat,non obligat non conſentientem.
Sunt nihilóminus & oneroſæ cum ex
officio Marthæ ſuſcepto ſolicitus eſt
hõ, & turbatur erga plurima ꝑꝑ pluri-
mos, ut habeant unde in diuino officio
ſuſtentent̃. Affectuoſę ſunt qñ circa car
nis ſuæ curam afficitur, ſicut in uictu &
ueſtitu. Tangit̃ etiam ſæpe hõ affectio-
ne ꝓpinquoꝝ ſuoꝝ, ſcđm carnẽ. Ob-
ſcœnę ſũt qñ carnalis delectatio titillat
& pungit,ſed hæ tanquam fęces imun-
diſſimæ longius,in ipſo principio ꝓpul
ſandæ ſunt. Otioſæ ſunt qñ illis nec de-
lectatur,nec afficit̃. uerbi grã. equum
currentem uel auẽ uolantẽ cogitãs, ubi
penè inter uitium reſidet & uirtutẽ, nec
deſcendens ad illud,nec ad iſtam aſcen
dens. Curioſæ ſunt,qñ proponit explo-
rare proximoꝝ ſecreta, & quæ curioſè
ſeipſam ſcrutari debuerat, oblita ſui,
aliena curat, nunc intus, nunc foris ua-
ga & garrula,& quietis impatiens. Su-
ſpitioſæ ſunt qñ nullum certum argm̃
hñs malè de proximo ſuſpicatur, & ea
quę in utramlibet partem inclinari pñt,
in deteriorem interpretatur. Diſtento-
riæ ſunt,qñ de longinquis rebus,& re-
gnis & regionibus,diſponit & tractat,
qñ diſtenditur in qõnibus & rõnibus
huius mundi:quã peſſimam occupatio
nem iuxta Salomonem dedit deus filijs
hominum,ut diſtendantur in ea. Item:
Cogitationũ uero multiplex uarietas

eſſe cognoſcitur. Alię nanq; cor inflant,
aliæ eleuant, aliæ ꝑturbant, aliæ diſſi-
pant,aliæ confundunt,aliæ diſtendunt,
aliæ ligant,aliæ inqnant,aliæ cõtrahũt,
aliæ corrumpunt. Inflant ut ſuꝑbæ,ele-
uant ut uanæ,ꝑturbant ut inuidæ, diſſi-
pant ut iracundæ, confundũt ut acedio
ſæ,diſtendunt ut ambitioſæ, ligãt ut gu
loſæ, inqnant ut luxurioſæ,contrahunt
ut timidæ,corrumpũt ut malitioſæ. His
igr̃ excluſis mẽs purgat̃, ſi ſctĩs cogita-
tionibus iugiter exerceat̃,ſicut ſcriptum
eſt: Cogitatio ſctã cuſtodiet te. Sunt ꝑ̃-
terea cogitationes bonæ & ſanctæ. De
bem⁹.n.cogitare de deo,ut delectemur
in illo, de redemptoris nr̃i paſſione quã
ꝓ nobis ſuſtinuit in crucis patibulo, ut
& nos parati ſimus tribulationes & an
guſtias libenter ſuſtinere ꝓ illo: de hora
tranſitus nr̃i,ut ſemper ſimus parati: de
die iudicij,qa ibi de operib. nr̃is rõnem
ſumus reddituri: de inferno,ut timeam⁹
pœnas,qa inde nulla eſt redemptio: de
paradiſo, ut deſideremus coronas q̃s
habebimus ĩ futuro: de mãdatis dñi,&
de ſacr̃is nr̃æ redemptionis,ut ꝑſeuere-
mus in uia iuſtitiæ per grãm dei, Amen.

De quatuor ſpiritibus in cordibus humanis.

h Is omnib. cogitationib. cordiũ
humanoꝝ quatuor ſpũs loquũ
tur aſſidue. Spũs mundi, ſpũs
carnis,ſpũs diaboli,ſpũs dei. Spũs mũ-
di loquit̃ uana, & ipſe tunc loqtur cor-
di nr̃o cum uanitatem diligimus, cũ de
uanitate lætamur, cũ delectamur in ua-
nitate. Spũs carnis loqt̃,cum mollia car
ni & ſenſib. carnis appetimus,cum eius
curam in deſiderijs & uoluptate perfici
mus. Spũs diaboli loquitur,qñ & ama
ra cogitamus, & aſpera ꝓferimus, tri-
ſtes in nobis,alijs iraſcentes,ingrati, in-
uidi,ſine affectione,ſine fœdere. Spũs
dei loquit̃ qñ dulcia meditamur, & lo-
quimur, hilares nobis & ꝓximis, in oĩ
dulcedine & bonitate ſoliciti ſeruare
unitatem ſpũs in uinculo pacis. Hę ſunt
conſcíæ,hæ cogitationes conſcíaꝝ, hi
ſpũs loquentes in cogitationib. nr̃is, q̃
melius tua cõſcía dulciſſime fr̃, ꝙ mea
pagina cernit atq; diſcernit. Fact⁹ ſum
inſipiens,tu me coegiſti, ſed melius uo
lui oñdere imꝑitiam meam, ꝙ confun-
dere faciem tuam. Siqd bñ dcm̃ eſt,tibi
imputa, ꝓ cuius fide,& ſenſum & uer-
bum dedit filius dei. Siqd ſec⁹ dcm̃ eſt,
tibi imputa,qa iuſſiſti. Parce aũt & feſti
nationi,qa nihil ita cõtrarium, nihil ita
diſcrepantiſſimum in ſcribendo ꝙ ma-
turitas & celeritas. Digne.n.inuenire
qđ q̃ris,& uerbis competentib. ueſtire
qđ inueneris, & locum aptum, & tp̃s
feriatum,& ingenium uiuidum,& ſtilũ
exercitatum deſiderat. Verũ tñ abſcon-
de epl'am uel librum, ſi ſic magis eligis
noĩare,uel ſi propalare decreueris,tace
nomen auctoris. Nouit auctor ſalutis,
cui ſoli honor & gl'ia: quãtũ ego diligo
ſalutem aĩæ tuæ, & honorem perſonæ
tuæ. Ipſe eſt dñs nr̃ Ieſus Xp̃s, qui tibi
& ſeipm̃ donat,& coronat te in mĩa &
miſerationibus. Vale & ora pro me.

Diffinitio bonæ & malæ conſcientiæ.

m Vlti quærunt ſcientiam, pauci
conſcíam. Conſcía tñ quã ſcía
citius apprehenditur,& utilius
retinetur. Conſcía nãq; dr̃ quaſi cordis
ſcía. Cor.n.nouit ſe ſua ſcía, & multa
alia. Qñ nouit ſe,noĩatur conſcía. Qñ
præter ſe alia,noĩatur ſcía: ſed & qñ be-
ne utitur ſui & aliaꝝ reꝝ cognitione,
tunc dr̃ bona conſcientia: qñ uero his
econtrario malè utitur, tunc dr̃ mala
conſcientia. Bona eſt conſcientia quæ
omnibus dulcis eſt, nulli grauis, utens
amico ad gratiam, inimico ad patien-
tiam,omnibus ad beneuolentiam, qui-
bus poteſt ad beneficentiam: bona eſt
conſcientia,quæ habet in corde purita-
tem,in ore ueritatem, in actione rectitu
dinem. Mala uero conſcientia eſt, quæ
nec dñm timet, nec hominem reueret̃,
quæ peccata ſua nunquam per ueram
confeſſionem confitetur,ſed ſem-
per de peccato in peccatum
cadit, & cum uenerit
in profundum ma
lorum con-
temnit.

De bona conſcientia.

COnſcientia bona lætificat ani-
c mam, eamq́ꝫ exhibet deo gra-
tam: & angelis & hoibus reue-
rendam, & ſibiịpſi pacatam & quietã.
Conſcientia bona titulus religionis, tẽ-
plum Salomõis, ager bñdictionis, hor-
tus deliciaꝝ, reclinatorium aureũ, gau-
dium angeloꝝ, arca fœderis, theſaurus
regius, aula dei, habitaculũ ſpiritus ſan-
cti, liber ſignatus etiam clauſus, & in
die iudicij aperiendus. Nihil.n. in hac ui
ta ſecurius, nihil iocundius poſſidetur
bona conſcientia. Premat corpus, tra-
hat mundus, terreat diabolus: illa tñ
ſemper erit ſecura. Futuræ beatitudinis
nullum certius teſtimonium bona con
ſcientia: & qui cuſtodierit illam, ſemper
erit in gloria cum angelis in cœleſti pa-
tria. Bona eſt conſcientia, ſi habeat in
corde puritatem, in ore ueritatem, in
actione rectitudinem. Munda eſt cum
nec de præterito iuſte accuſatur, nec de
præſenti iniuſte delectatur. Pura eſt cui
nec deus peccata ſua imputat, quia non
fecit: nec aliena, quia non approbauit:
nec negligentiam, quia non tacuit: nec
ſuperbiam, quia in unitate permanſit.
Secura eſt qñ accuſationem non pati-
tur, uel pro torpore boni, uel pro p̃ſum
ptione mali. Recta eſt cui pctm̃ ſuum di
ſplicet, nec aliena peccata diſſimulat: et
cum corripit non inſultat. Talis eſt bo-
na conſcientia.

De mala conſcientia.

COnſcientia mala contriſtat ani
c mam, eamq́ꝫ deo exhibet im-
mundam, angeliſq́ꝫ & homini-
bus fœdam: & ſibiịpſi turbatam, & in-
quietam. Nulla.n. pœna maior eſt ma-
la conſcientia. Omnium ſiquidem deli-
ctoꝝ noſtroꝝ ipſa eſt teſtis, ipſa iudex,
ipſa tortor, ipſa carcer. Ipſa accuſat, ip-
ſa iudicat, ipſa punit, ipſa damnat. uni-
cuiq́ꝫ.n. liber eſt ſua conſcientia, & ad
hunc librum diſcutiendum & emendã-
dum omnes alij libri inuenti ſunt. Ani-
ma uero cum de corpore egrediet̃, nul-
lum alium librum præter librum con-
ſcientiæ ſecum poterit portare, atq́ꝫ in
illo cognoſcet quo debeat ire, uel quid
debeat recipere. Ex his quę ſcripta erũt
ĩ libris noſtris iudicabimur: & ideo ſcri
bi debent ſecundum exemplar libri ui-
tæ: & ſi ſcripti non ſunt, ſaltim corrigã-
tur. Conferamus itaq́ꝫ libros noſtros
cum libro uitæ, ne forte in illa ultima
diſcuſſione abijciantur ſi emendati non
fuerint. Liber uitæ uis quædam diuina
intelligitur, qua fiet ut unicuiq́ꝫ omnia
opera ſua bona, uel mala ad memoriã
reuocentur, ut & mentis intuitu mira ce
leritate cernantur, ut accuſet uel excu-
ſet ſcientia conſcientiam: & ita ſimul,
& ſinguli, & omnes iudicentur. Con-
ſcientia quippe eſt inſeparabilis gloria,
uel confuſio uniuſcuiuſq́ꝫ pro qualitate
depoſiti. Sicut enim bona uita ho-
minem reddit laudabilem
& glorioſum, ſic mala
uita reprobum &
confuſione
dignum.

FINIS.

PRAEFATIO SANcti Bernardi abbatis in uitam ſancti Malachiæ epiſcopi.

SEmp qdẽ op̃ep̃tiũ fuit
illuſtres ſctõꝝ deſcri-
bere uitas, ut ſint ĩ ſpe-
culũ & exemplum ac
quoddã ueluti condi-
mentũ uitæ hoim ſup
terrã. Per hoc.n. quo-
dãmodo apđ nos ẽt poſt mortẽ uiuũt,
multoſq́ꝫ ex his q uiuentes mortui ſunt,
ad uerã ꝓuocãt & reuocãt uitam. Veꝝ
nũc maxime id reqrit raritas ſctitatis,
& nr̃a planè ætas inops uiroꝝ. Quam
ſanè inopiã ſup nos adeo inualuiſſe ſen-
timus, ut nulli ſit dubium illa ſnĩa nos fe
Mat.24.a riri. Qm̃ abundabit iniqtas, refrigeſcet
charitas mľtoꝝ. Et ut ſuſpicor ego, aut
p̃ſto aut ꝓpe eſt de quo ſcriptũ eſt. Fa-
ciem eius p̃cedet egeſtas. Ni fallor, an-
tichriſtus eſt iſte, quem fames ac ſteri-
litas totius boni & p̃it & comitat̃. Siue
igr̃ nũcia iã p̃ntis, ſiue iãiãq́ꝫ affuturi p̃-
nũcia, egeſtas in euidẽti eſt. Taceo uul-
gus, taceo uilẽ filioꝝ h⁹ ſcľi multitudi-
nẽ, in ipſas eccľiæ colũnas uolo oculos
leues, Quẽ mihi oñdas uel de illoꝝ nu-
mero q uñr dati in lucẽ gẽtium, non ma
Mat.6.c gis de ſublimi fumantẽ, q̃ꝫ flãmantẽ? Et
ſi lumẽ qđ in te eſt, inqt, tenebræ ſunt,
quantæ ſunt tenebræ? Niſi tu illos forte
(qđ non credo) lucere dixeris, q q̃ſtum
æſtimant pietatẽ: qui in hæreditate dñi
non q̃ dñi, ſed magis q̃ ſua ſunt q̃ritant.
Quid dico, quæ ſua ſunt? Perfectus ſit et
ſctũs ẽt ſua q̃rens, ſuaq́ꝫ retinens, ſi ab
alienis cor manuſq́ꝫ contineat: memine
rit tñ q ſibi uſq́ꝫ huc forte puenisse ur̃,
eundẽ exigi ſanctitatis gradum & ab
ethnico. An non milites ſuis iubent̃ cõ-
tenti fore ſtipendijs, ut ſalui fiant? Ma-
gnũ uero eccľiæ doctori ſi ſit ſicut unus
Eſa.24.c militum, aut certe (qđ ad illoꝝ impro-
perium ꝓpheta loqtur) ſi ut ppľs, ita &
ſacerdos fuerit. O' deformitatẽ. Ita ne
ſũmus merito reputãdus erit, q à ſũmo
corruens gradu, hærebit uix infimo, ne
abyſſo abſorbeat̃? Q̃ rarus tñ iſte ipſe
in clero. Quẽ itẽ das mihi contentũ ne-
ceſſarijs, contẽptorẽ ſupfluoꝝ? Lex eſt 1. Ti.6.b
tñ præfixa ab apľis, apľoꝝ ſucceſſorib.
Victum & ueſtitum hñtes, inqunt, his
contenti ſimus. Vbi forma hęc? In libris Pſal.36.f
cernimus eam, ſed non in uiris. Hẽs ue-
ro de iuſto, q a lex dei eius in corde ip-
ſius, & non in codice. Nec pfectionis is
gradus. Perfectus carere, & neceſſarijs
paratus eſt. At gratis iſtud. Vtinam ſu-
perfluis ponat̃ modus, utinã non cupia
mus in infinitum. Sed qd? Forte repias
q hoc poſſit. Id qdẽ difficile, ſed uide qd
egimus. Quærebamus uiꝝ optimum,
multoꝝ liberatorẽ, & ecce laboramus
in inueniẽdo q ſeip̃m ſaluum facere poſ
ſit. Optimus hodie eſt, q non eſt nimis
malus. Vñ qm̃ à terra defecit ſctũs, ui-
deor mihi non ſupuacue ex his q empti
ſunt de terra reuocare ad medium Ma-
lachiam ep̃m, uiꝝ uere ſctm̃, & nr̃oꝝ
qdẽ tpm ſingularis ſapię & uirtutis. Iſte
erat lucerna ardẽs & lucẽs, nec extĩcta
eſt tñ, ſed ſubmota. Quis mihi iure ſuccẽ
ſeat, ſi readmouero eã? Imò uero nõ eſt
qđ mihi ingrati eſſe mei ſcľi hoies de-
beant, & oĩs deinceps gñatio uẽtura, ſi
quẽ cõdõ tulit, reuocẽ ſtilo: ſi mũdo re-
ſtituam, quo dignus non erat mundus:
ſi ſeruẽ memoriæ hoium, hoiem c⁹ me-
moria in bñdictione ſit oĩbus, q legere
dignabunt̃: ſi me excitãte amicum dor-
mientẽ, uox turturis audita fuerit in ter-
ra nr̃a dicẽs: Ecce ego uobiſcũ ſum oĩb.
diebus uſq́ꝫ ad cõſũmationẽ ſcľi. Dein-
de ſepult⁹ apud nos eſt, nobis ſpãlr̃ hoc
opus incumbit. Quid, q me inter ſpãles
amicos ſctũs ille habebat, & eo loci ut
nulli in hac parte gľiæ ſcđm fuiſſe me
credam? Nec mercede uacat mihi tantę
familiaritas ſctitatis. Primitias iam ac-
cepi. In extremis poſitus erat, imò ĩ prin
cipijs, iuxta illud: Cũ cõſũmatus fuerit
hõ, tunc incipit. Ac cucurri ego ut bñ-
dictio morituri ſuper me ueniret. At ille
cũ iã mẽbra alia mouere nõ poſſet, for-
tis ad dãdã bñdictionẽ, eleuatis ſctis ma

nibus ſuper caput meum benedixit mi-
hi,& benedictionem hæreditate poſſi-
deo:& qũo ego illum ſilere queam?Po
ſtremo tu id mihi abba Congane iniun
gis,reuerendus frater,& dulcis amicus
meus, ac tecum pariter (ut ex Hyber-
nia ſcribis)ueſtra illa oĩs eccleſia ſctõꝝ.
Libens obedio, præſertim ꝙ non elo-
quium exigitis,ſed narrationem.Dabo
uero operam ut ea ſit pura & luculen-
ta,deuotos informans, faſtidioſos non
onerans.Sanè narrationis ueritas ſecu-
ra apud me eſt,intimata à uobis, haud
alia proculdubio proteſtãtibus,q̃ꝫ quę
certiſſimè comperta ſunt uobis.

Finit præfatio.

VITA SANCTI MA lachiæ epiſcopi à beato Bernardo edita.

MAlachias noſter ortus
Hybernia de populo
barbaro,ibi educatus,
ibi lr̃as edoctus eſt.Cę
terum de natali barba
rię traxit nihil,non ma
gis,q̃ꝫ de ſale materno
piſces maris.Quàm uero ſuaue,ꝙ incul
ta nobis barbaries tam urbanum ꝓtu-
lit ciuem ſctõꝝ,& domeſticũ dei. Qui
producit mel de petra,oleumq́ꝫ de ſaxo
duriſſimo,ipſe fecit hoc.Parentes tñ illi
fuere genere & potentia magni, iuxta
nomen magnorum qui ſunt in terra.At
mater mente, q̃ꝫ ſanguine generoſior,
ſatagebat in ipſo initio uiarum ſuarum
notas paruulo facere uias uitæ,hãc plu-
ris illi exiſtimans uentoſa ſcientia lite-
raturæ ſecularis. Ad utranque tamen
huic non defuit ingenium pro ætate.In
ſcholis literas,domi timorem domini,
docebatur, & quotidianis profectibꝰ
reſpõdebat ambobus ſatis magiſtro et
matri.Nempe à principio ſpiritum ſor-
titus eſt bonum,per quem erat puer do
cilis,& amabilis ualde, mire admodũ
omnibus per omnia gratioſus. Bibe-
bat autem pro lacte de pectore mater-
no aquas ſapientiæ ſalutaris, & fiebat
indies ſeipſo prudentior.Prudentior di
cam,an ſanctior?Verunq́ꝫ ſi dixero,non
me pœnitebit:ueritatem.n.dicam.Age
bat ſenem moribus,annis puer,expers
laſciuię puerilis.Cumq́ꝫ ex hoc cunctis
eſſet reuerentiæ & ſtupori,non tñ inde,
ut aſſolet,inſolentior inueniebatur: ſed
magis quietus,& ſubditus in omni mã
ſuetudine. Non impatiens magiſterij,
nõ fugitans diſciplinæ, non lectionis fa
ſtidiens, non ludorum denique appe-
tens,quod uel maxime illa ætas dulce
ac familiare habere ſolet. Et ꝓficiebat
ſupra omnes coætaneos ſuos,in ea qui-
dem literatura quæ illi competebat æ-
tati. Nam in diſciplina morum, profe-
ctuq́ꝫ uirtutum,etiam ſuper omnes do
centes ſe in breui enituit: non tam ma-
tre tamen,q̃ꝫ unctione magiſtra.Hac ſo
licitante haud ſegniter & ĩ diuinis exer
cebatur,petere ſecretum,anticipare ui-
gilias,meditari in lege,refici parcius,o-
rare frequentius.Et quia eccleſiam fre-
quentare nec uacabat ꝑꝑ ſtudium,et ꝓ
uerecundia non libebat, leuare puras
manus in omni loco, ubi tñ ſecrete id
poſſet. Iam tunc ſiquidem cautus fuit
declinare uirus uirtutum, inanem glo-
riam.Eſt uicus propè ciuitatem in q̃ di-
ſcebat puer, quò magr̃ eius frequenter
ꝑgere ſolitus erat ipſo ſolo comite.Illò
eũtibus ambobus pariter ipſe(ut poſt-
ea referebat)retrahebat pedẽ, ſiſtebat
gradum:& ſtans à tergo magr̃i illo q-
dem non comperiente expanſis ad cœ
lum manibus raptim quodãmodo, ac
ueluti iaculatã emittebat or̃onem, &
ſic diſſimulãs magr̃m denuo ſequebat̃.
Iſtiuſmodi pio furto puer ſæpiꝰ elude-
bat comitẽ pariter & magr̃m.Nõ ẽ di
cere oĩa q̃ eiꝰ principia colore bonę in-
dolis decorauere ad maiora atq́ꝫ utilio
ra currẽdũ.Vnũ tñ refero adhuc, quod
hoc meo qdẽ iudicio nõ mõ bõæ ſed et
magnę ĩ puero dederit ĩſigne ſpei.Excitꝰ
aliqñ opiniõe cuiuſdã magr̃i(erat.n. fa
moſus ĩ diſciplinis q̃s dñt libales) adi-
uit illum

uit illum diſcendi cupiditate. Quippe
extrema iam pueritiæ captans ad eas li
teras anhelabat.Intrans uero domũ ui-
dit uiꝝ ludentem ſubula, crebriſq́ꝫ ſulcã
tem tractibus neſcio quo notabili mõ
parietem. Et ſolo uiſu offenſus puer ſe-
rius ꝙ leuitatem redoleret, reſiliuit ab
eo, ac deinceps illum nec uidere curauit.
Ita cum eſſet ſtudioſiſſimus lr̃aꝝ, p̃ ho
neſto tñ ſpreuit eas uirtutis amator.Ta
li quodam p̃ludio puer p̃parabat̃ ad eũ
q ſe manebat in fortiori ætate cõflictũ,
iamq́ꝫ ipſe aduerſarium ꝓuocabat. Et
Malachiæ qdem pueritia ſic erat.Por-
rò adoleſcentiam ſil'i tranſiuit ſimplici-
tate & puritate, niſi ꝙ creſcente ætate
creſcebat ſimul illi ſapientia & gratia
apud deum & homines.

Hinc iam .i. ab ineunte adoleſcentia
eiꝰ cœpit manifeſtius apparere qd eſſet
in hoĩe, & gr̃a dei in illo uacua non ui-
deri. Videns.n.induſtrius adoleſcens q̃
in maligno mundus poſitus ſit, & cogi
tãs q̃lem ſpm̃ accepiſſet, dicebat intra
ſe: Nõ eſt ſpũs hꝰ mundi iſte. Quid iſti
& illi?Non eſt ſocietas alteri ad alteꝝ,
non pluſq́ꝫ luci ad tenebras. Meus ex
deo eſt, & ſcio q̃ illo donata ſunt mi-
hi. Inde mihi interim adhuc innocentia
uitæ,inde continentiæ decus, inde iuſti
tiæ fames, inde quoq́ꝫ illa eo ſecurior,
quo ſecretior gl'ia mea eſt teſtimoniũ
conſciæ meæ. Nil hoꝝ mihi tutum ſub
principe mundi. Deinde hẽo theſauꝝ
hunc in fictili uaſe. Verendum ne impin
gat & frangat̃, & effundat̃ oleum læti-
tiæ qđ porto. Et qdem non impingere
inter ſaxa & ſcopulos diſtortæ & an
fractuoſæ uiæ & uitæ hꝰ, difficilimum.
Ita ne in momẽto perdam ſil' oẽs q̃bus
ab initio p̃uentus ſum bñdictiones dul-
cedinis?Reſigno illi potius à quo ſunt,
& me pariter.Et ego.n.ipſius.Perdo i-
pſam ad tp̃s aĩam meã,ne ꝑdam in ęter
num.Et qđ ſum,& q̃ hẽo oĩa, ubi mihi
æquè ſalua,uti in manu authoris? Quis
ita ad ſeruandum ſolicitus, ad retinẽdũ
potens,ad reſtituendum fidelis?Serua-
bit tuto,reſtituet opportune.Sine retra
ctatione me do ad ſeruiẽdum illi de dõ
nis ſuis.Non põt mihi ꝑire ex oĩbus,q̃ in
opus pietatis expendero.Forte & ſpe-
rare plus aliqd licet.Solet reddere cum
uſura,q dat gratis.Ita eſt, ẽt cumulabit
& multiplicabit in aĩa mea uirtutem.
Hæc cogitauit & fecit, ſciens abſq́ꝫ fa-
cto uanas eſſe cogitationes hoĩm. Erat
hõ in ciuitate Ardinacha, ipſa eſt ĩ qua
alitus eſt Malachias & hõ ille ſctũs,&
auſteræ admodum uitæ, inexorabilis
caſtigator corporis ſui. Cellam hñs iu-
xta eccleſiam,in ea manebat,ieiunijs et
obſecrationib. ſeruiens die ac nocte.
Ad hũc ſe cõtulit Malachias,formã ui-
tæ accepturus ab eo,q uiuũ ſe tali dãna
uerat ſepultura. Et uide humilitatẽ. À
primæua ætate in ſctã arte magr̃m (qđ
dubium non eſt)habuerat deũ,& ecce
factus eſt denuo diſcipulus hoĩs, hõ mi
tis,& humilis corde. Si neſciebamus,
hoc uel ſolo nobis ipſe ꝓbauit.Legant
hoc q docere q̃ nõ didicere conant̃, di-
ſcipulos ſibi coaceruantes, q nunq́ꝫ di-
ſcipuli extitere, cęci duces cæcoꝝ.Ma
lachias doctus à deo, doctorẽ nihilòmi
nus q̃ſiuit hoĩem, & qdem caute & ſa-
pienter. Quid ſil'e q̃ſo afferre quibat in
quo ęq̃ daret,caperet'ue expꝑimẽtũ ꝓfectꝰ
ſui?Si Malachię excẽplũ eis ꝓ minimo ẽ,
Pauli opus attẽdãt. Nõne euãgeliũ ſuũ
qđ nõ ab hoĩe accepat,ſed à Xp̃o,cum
hoĩb. tñ cẽſuit cõferẽdũ, ne forte in ua-
cuũ curreret,aut cucurriſſet?Vbi ille ſe-
curꝰ nõ ẽ,nec ego.Siq̃s hoc ſcit, uiderit
ne nõ tã ſecuritas ſit,q̃ꝫ temeritas. Sed
hęc alteriꝰ tp̃is.Nũc uero ſonuit ĩ ciuita
te qđ fcm̃ ẽ,& cõmota ẽ uniuerſa ad in-
opinatã nouitatẽ. Stupebãt aũt oẽs,&
uirtutẽ mirabant̃,eoq́ꝫ ampliꝰ quo minꝰ
uſitatã in gẽte fera. Videres tũc reuelari
ex multoꝝ cordib. cogitatiões.Pleriq́ꝫ
hũano affectu pẽſantes fcm̃,plãgere &
dolere,ꝙ dilectꝰ oĩb. delicatuſq́ꝫ adole-
ſcẽs duris ſe adeo laborib. mãcipaſſet.
Alij ſuſpicati leuitatẽ ꝑꝑ ætatẽ, diffidere
de ꝑſeuerãtia,timere đ caſu. Nõnulli te
meritatẽ cauſãtes, ĩdignari & fremere ĩ
eũ,ꝙ ſupra ætatẽ & uires ĩcõſulte rẽ ar-

duam fuiſſet aggreſſus. Verꝝ ille ſine cō
ſilio egit nihil. Nã habuit cõſiliũ à ꝓpħa
q ait: Bonum eſt hoī ſi portauerit iugũ
Thre. 3. c ab adoleſcentia. Et addit: Sedebit ſoli-
Ibidem. tarius & tacebit qa leuauit ſe ſupra ſe.
Sedebat ſibi iuuenculus ſecus pedes
Ymarij, hoc.n. nomen uiro, & aut diſce
bat obedientiam, aut ſe didiciſſe doce-
bat. Sedebat ut qetus, ut manſuetus, ut
humilis. Sedebat & tacebat, ſciens ſe-
cundum ꝓphetã, cultũ iuſtitiæ eſſe ſilẽ-
tium. Sedebat ut pſeuerans, tacebat ut
uerecũdus, niſi ꝙ ſuo illo ſilentio in dei
aurib. loquebaẽ cum ſctõ Dauid: Ado-
leſcentulus ſum ego & contẽptus, iuſti-
ficationes tuas non ſum oblitus. Et ſe-
debat īterim ſolitarius, qa & ſine ſocio
& ſine exemplo. Quis.n. añ Malachiã
diſtrictiſſimum uiri ꝓpoſitum uel cogi
taret attentare? Nẽpe mirabile oīb. ha-
bebaẽ, non imitabile. Malachias imita
bile pſuaſit ſedendo duntaxat & tacen
do. Intra paucos dies habuit imitato-
res non paucos, ꝓuocatos exẽplo ſui.
Ita q primo ſolitarius ſedit & unic⁹ p̄ris
ſui, fit iam unus ex multis, fit ex unigeni
to primogenitus in multis f̄ribus. Et ut
prior in conuerſione, ita in conuerſatio-
ne ſublimior: & q añ oẽs uenit, oīm iudi
cio ſupra oẽs eminuit ī uirtute. Et dign⁹
uiſus eſt ep̄o pariter & mag̃ro q ad dia
conij gradũ ꝓmoueret. Et coegerũt eũ.
Hinc iã leuita dñi publice ſe ad oẽ op⁹
pietatis accinxit, plus uero ad eas res in
qbus aliq̃ iniuria uideret. Deniq; cura
erat ei maxima in ſepeliendis defunctis
paupib. ꝙ hoc ſibi non minus humilita
tẽ ſapet, q̃ humanitatẽ. Nec defuit no-
uo nr̃o Thobiæ rediuiua à muliere ten
tatio, imò à ſerpente p mulierẽ. Germa-
na eius indignitatẽ (ut ſibi uidebaẽ) offi-
cij exhorrẽs, qd facis (inqt) ô inſane? Di
mitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.
Et hoc illi quotidie exprobrans ingere
bat, ſed rñdebaẽ mulieri ſtultę iuxta ſtul
titiam ſuã. Miſera tu eloquij caſti uocẽ
tenes, ſed uirtutẽ ignoras. Ita miniſteriũ
ad qd coactus acceſſerat, deuotus te-
nuit, indefeſſus exercuit. Vñ & cẽſuerũt
ẽt ſacerdotale offm̃ imponẽdum illi. Et
fcm̃ eſt ita. Erat aũt cum ſacerdos ordi
natus eſt, annos natus q̃ſi uigintiqnq;.
In q̃ eius utraq; ordinatione ſi qd p̃ter
canonum formam ꝓceſſiſſe ur̃, ut uere
ur̃ (ſiqdem infra uiceſimũqntũ annũ Le
uiticum miniſterium, infra triceſimum
adeptus eſt ſacerdotij dignitatẽ) donã-
dum ſanè tũ zelo ordinatoris, tũ meritis
ordinati. Ego uero iſtud nec in ſctõ re-
darguendũ, nec uſurpandũ conſulo ei q
ſctũs non fuerit. Nec contentus ep̄s ẽt
uices ſuas commiſit ei, ſeminare ſemen
ſctm̃ in gente nõ ſctã, & dare rudi ppl̃o
& ſine lege uiuenti, legem uitæ & diſci
plinæ. Suſcepit ille mandatum in oī ala
critate, ſicut erat ſpũ feruens, nec talẽtis
incubans, ſed inhians lucris. Et ecce lin-
guę ſarculo cœpit euellere, deſtruere, diſ
ſipare: de die in diẽ factitãs praua in di-
recta, & aſpera in uias planas. Exulta-
bat ut gigas ad diſcurrendum ubiq;. Di
ceres ignem urentem in conſumẽdo cri
minũ uepres, diceres ſecurim uel aſciã
in deijciendo plantationes malas, extir-
pare barbaricos ritus, plãtare eccl̃iaſti-
cos. Veternoſas oẽs (neq;.n. paucæ inue
niebanẽ) abolere ſupſtitiones, ſeu q̃ſli-
bet ubicũq; dep̄hendiſſet malignitates
īmiſſas p angelos malos. Deniq; qcqd
incõpoſitũ, qcqd īdecorꝝ, qcqd diſtor-
tũ obuium habuiſſet, nõ parcebat ocl̃s
eius: ſed uelut grando groſſos è ficub⁹,
& ſicut puluerem uẽtus à facie terræ, ſic
corã facie ſua eiuſmodi nitebaẽ totũ ꝓ
uirib⁹ exturbare ac delere de ppl̃o ſuo.
Et pro his oīb⁹ tradebat iura cœleſtia,
optim⁹ legiſlator. Leges dabat plenas
iuſtitię, plenas modeſtiæ & honeſtatis.
Sed & apl̃icas sãctiões, ac decreta ſctõ-
rũ p̄rm, p̃cipueq; cõſuetudines ſanctæ
Rom. eccl̃iæ, ī cũctis eccl̃ijs ſtatuebat.

Hic ẽ ꝙ hodieq; ī illis ad horas cano
nicas cãtaẽ & pſalliẽ, iuxta morẽ uniuer
ſæ terræ. nã minime id añ fiebat ne ī ciui
tate qdẽ. Ipſe uero ī adoleſcẽtia cãtũ di-
dicerat, & ī ſuo cœnobio mox cãtari fe
cit, cũ necdũ ī ciuitate ſeu in ep̄atu uni-
uerſo cãtare ſcirẽt, uel uellẽt. Deīde uſũ

VITA S. MALACHIAE EPISCOPI.

ſaluberrimũ cõfeſſiõis, ſacr̃m cõfirma-
tiõis, cõtractũ cõiugiorꝝ, q̃ oía aut igno
rabãt aut negligebãt, Malachias d̃ no-
uo inſtituit. Et de his iſta ꝓ exẽplo ſuffi
ciant. Nã & p totũ hiſtoriæ textũ bre-
uitatis ſtudio plurima præterimus.

Cũ eſſet illi ſtudiũ & zelus maxim⁹
circa cultum diuinorꝝ, & uenerationẽ
ſacr̃orꝝ, ne forte de his aliqd conſtitue-
ret uel doceret ſecus, q̃ ritus hr̃et ul̃is
eccl̃iæ: ſubijt aīm adire ep̄m Malchum
q ſe plenius de oīb. īformaret. Hic erat
ſenex plenus dierꝝ & uirtutũ, & ſapía
dei erat in illo. Natione qdẽ Hybern⁹,
ſed in Anglia cõuerſatus fuerat in habi-
tu & ꝓpoſito monachali Vintonienſi
monaſterio: de quo aſſumpt⁹ eſt ī ep̄m
in Leſmor ciuitatem Mumoniæ: & ipſa
nobilior inter cæteras regni illius. Ibi tã
ta ei deſup collata eſt gr̃a, ut non mõ ui
ta & doctrina, ſed & ſignis clareret.
Quorꝝ duo pono exẽpli cã, ut oīb. īno-
teſcat q̃lem in ſcía ſctõrꝝ Malachias ha
buerit p̃ceptorẽ. Puerꝝ mẽte captũ ex
his quos lunaticos uocãt, iter cõfirmã-
dũ ſacra unctione ſanauit. Hoc ita notũ
certũq; fuit, ut illũ mox cõſtituerit oſtia
riũ domus ſuę, uixeritq; idẽ puer incolu
mis ī eo offõ uſq; ad uirilẽ ętatẽ. Surdo
auditũ reſtituit, ī quo idẽ mirabile qd-
dã cõfeſſus eſt, ꝙ cũ ſctũs utriq; auricu
lę hīc inde digitos īmiſiſſet, duos q̃ſi por
cellos ex ipſis exire ſẽſerit. Pro his atq;
hmõi fama crebreſcẽte, nomen grande
adept⁹ ẽ, ita ut ad eũ Scoti Hyberniq;
cõfluerẽt, & tanq̃ unus oīm p̄r ab oīb⁹
colereẽ. Ad hunc ergo Malachias acce-
pta bñdictiõe p̄ris Imarij & ab ep̄o miſ
ſus, cũ ꝓſpe perueniſſet, benigne à ſene ſu-
ſcept⁹ eſt. Qui annos aliquot cũ eo mã
ſit, ut p hãc tp̄is morã hauriret pleni⁹ de
pectore ueterano, ſciẽs ſcriptũ, qa ī an-
tiqs ẽ ſapía. Sed nec hoc quoq; ad cãm
defuiſſe reor, ꝙ magnus ille ꝓuiſor uni-
uerſorꝝ uoluit ſeruũ ſuũ Malachiã in lo-
co tã celebri notũ fieri oīb⁹, q erat oīb⁹
ꝓfuturus. Nec.n. poterat nõ eẽ gratus,
qbus notus fuiſſet. Deniq; unũ interim
accidit p qđ ex aliq̃ parte qđ notũ deo
erat in illo, manifeſtũ fecit hoīb⁹. Inter
regem Mumoniæ q̃ eſt Hyberniæ pars
auſtralis, & germanũ eius, orta ſimulta-
te, & f̄re facto ſupiori rex pulſus regno
cõfugit ad ep̄m Malchũ, nõ tñ ut ope il
lius regnum recuparet: ſed magis prin-
ceps deuotus dedit locũ iræ, & neceſſi-
tatẽ in uirtutẽ cõuertit, priuatã eligens
ducere uitã. Cũq; ep̄s regẽ ſuſcipe debi
to honore pararet, abnuit ille, ſe malle,
ingens, tanq̃ unũ ex illis eſſe paupibus
f̄ribus q illi adhęrerẽt, et regiũ faſtũ de-
ponere, & cõi pauptate fore contentũ,
expectare potius dñi uolũtatẽ, q̃ p uim
recipe regnũ, nec uelle ꝓ ſuo honore ter
reno ſanguinẽ humanũ effundere, q con
tra ſe clamet ad deũ de terra. Quo audi
to exultat ep̄s, & admiratus deuotionẽ
ſatisfacit uoto. Quid plura? Tradiẽ regi
paupcula domus ad habitãdũ, & Ma-
lachias in mag̃rm, ad uictũ panis cũ ſa-
le & aq̃. Porrò ad delicias ſufficiebat re
gi Malachiæ p̄ñtia, uita atq; doctrina,
ita ut diceret ei: Q̃; dulcia faucib⁹ meis Pſal. 118. n
eloqa tua, ſup mel ori meo. Ad hæc per Ibid. 6. b
ſingulas noctes lacrymis ſuis ſtratũ ſuũ
rigabat, ſed & quotidiano aquę frigidę
balneo male calẽtẽ extinguebat ī carne
libidinẽ. Et orãs rex, cum rege dicebat.
Vide humilitatẽ meã & laborẽ meũ, & Ibid. 24. d
dimitte uniuerſa d̃licta mea. Et nõ amo
uit de⁹ orõnẽ ei⁹, & miam ſuã ab eo. Et
exaudita eſt orõ ei⁹: etſi ſec⁹ q̃ ītẽderet
ipſe. Nã is qdẽ ſolicit⁹ erat ꝓ aīa ſua: ſed
uindex īnocẽtiæ deus, hoīb⁹ oñdere uo
lens qm̃ ſunt reliqæ hoī pacifico, para-
bat interim facere iudicium iniuriã pa-
tienti: qđ ille penitus nõ ſperabat. Et ſu
ſcitauit de⁹ ſpm̃ uicini regis: neq;.n. unũ
eſt Hybernia regnum, ſed diuiſa in plu
ra. Hic itaq; uidens quæ facta ſunt, re-
pletus eſt zelo, & hinc qdem indignãs
p̃donum libertati, & inſolẽtię ſupborꝝ:
inde uero miſerans regni deſolationẽ, et
regis deiectionem, deſcendit ad cellulã
paupis. Suadet reditũ, ſed non pſuadet.
Inſtat tñ, ſpondet opem, de effectu non
diffidere monet: deũ affuturꝝ ꝓmittit,
cui nõ poterunt reſiſtere oẽs aduerſarij

eius. Proponit ẽt oppreſſionẽ pauperꝝ, pĩæq́ uaſtationẽ, &non ꝓficit. Cęterꝝ accedente mandato epĩ, & Malachiæ conſilio, de qbus ille pendebat totus, uix tandem acqeſcit. Sequit̃ rex regẽ, & iuxta uerbũ regis ſicut fuerat uoluntas ĩ cœlo, tota facilitate pulſis prædonibus reducit̃ hõ in ſua cũ exultatione ſuorꝝ, regnoq́ reſtituit̃ ſuo. Dilexit extũc rex ille, & ſemꝑ reueritus eſt Malachiam, eoq́ ꝓpenſius quo plenius in ſctõ uiro digna ueneratione & amore cõꝑerat. Cuius.n. tantã meruit in ſua aduerſitate familiaritatẽ, ſctĩtatẽ ignorare non potuit. Propterea magis in ſua ꝓſperitate ꝑpetib. illũ amicitijs deuotiſq́ colebat obſequijs: & libenter audiebat eum, & audito eo multa faciebat. Et de his ſatis. Verũtñ nõ fortuitu fcm̃ reor, ꝙ ita iã tũc magnificauit eũ dñs ĩ cõſpectu regũ: ſed qa uas electiõis ſibi erat ille, portatur⁹ nomẽ ſuũ corã regib. & pricipib.

Mortua eſt iterim ſoror eius illa quã p̃fati ſumus. Nec p̃tereundæ uiſiones q̃s uidit de ea. Huius ſiqdem ſctũs carnalẽ exhorruerat uitã, &tanto zelo, ut ſe deuouerit non uiſurꝝ eam in carne uiuẽtẽ. At illa carne ſoluta, ſolutũ eſt uotum, et cœpit uidere in ſpũ quã in corꝑe noluit. Quadã nocte audiuit ꝑ ſomniũ uocem ſibi dicẽtis ſororẽ ei⁹ ſtare foras in atrio, & ecce per totos triginta dies nihil guſtaſſe. Qui euigilãs cito intellexit c⁹ eſcę inædia marceret, & diligenter diſcuſſo numero dierꝝ quem audierat, ipm̃ eſſe reꝑit ex quo ꝓ ea panem de cœlo uiuũ non obtuliſſet. Tum ille qui ſororis nõ aĩam oderat ſed pctm̃, beneficentiã quã intermiſerat, rurſum adorit̃. Neq́ id fruſtra. Non multum poſt uiſa eſt illi ꝑueniſſe ad limẽ eccłię, necdum tñ poſſe intrare, apparere ẽt in ueſte pulla. Cũq́ ille ꝑſeueraret curans ne q̃ die ſolita ſtipe fruſtraret̃, ſcd'o uidit eã in ueſte ſubcandida admiſſam qdẽ intra eccłiam, ſed altare contingere non ꝑmitti. Tertio tandẽ uiſa eſt aggregari cœtui cãdidatorꝝ, & in ueſte cãdida. Vides lector quantũ ualeat deprecatio iuſti aſſidua: Vere regnum cœlorꝝ uim patit̃, & uiolenti rapiunt illud. Nõne tibi ur̃ Malachiæ orõ uicẽ quodãmodo effractoris exhibuiſſe cœleſtibus portis, qñ peccatrix mulier frñis obtinuit armis, qd' ſuis meritis negabat̃? Hãc uim Ieſu bone, tu qui pateris facis, ualidus & pius ad ſaluandum, faciens miam, & potentiã in brachio tuo & in ſacro tuo ſeruãs ſctis qui in terra ſunt uſq́ in cõſũmationem ſcłi. Hoc planè ſacr̃m potens pctã conſumere, debellare obuias poteſtates, ĩferre cœlis reuertentes de terra.

Et dñs quidẽ in regione Leſmoreñ. ſic præparabat dilectum ſuum Malachiam ad gł'iam nois ſui. Verꝝ qui miſerant eum, minime iam ferentes abſentiã eius, miſſis epłis reuocant illũ. Quo reddito ſuis, & qdẽ inſtructiore de oĩbus q̃ oportebat, en opus à deo paratũ & ſeruatum Malachiæ. Vir diues & potẽs q locum Bẽchor & poſſeſſiones eius tenebat, inſpiratus à deo cõfeſtim in manu eius ſua oĩa dedit, & ſe quoq́. Et is auunculus eius, ſed Malachiæ ſpũs, q̃ carnis ꝓpinqtas pluris fuit. Ipm̃ quoq́ locũ Bẽchor tradidit ei princeps ut ędificaret ibi monaſteriũ, uel potius reædificaret. Nẽpe nobiliſſimũ extiterat añ ſub primo pr̃e Congello, multa milia monachorꝝ gñans, multorꝝ monaſteriorꝝ caput. Loc⁹ uere ſctũs, fœcũduſq́ ſctõrꝝ, copioſiſſime fructificans deo, ita ut unus ex filijs ſanctę illius cõgregationis noĩe Luanus, cẽtũ ſolus monaſteriorũ fundator extitiſſe ferat̃. Qd' idcirco dixerim, ut ex hoc uno conijciat lector, q̃ ingẽs fuerit reliq̃ multitudo. Deniq́ ita Hyberniã Scotiamq́ repleuerũt genimina eius, ut ea potiſſimũ tꝑa Dauidici illi uerſiculi p̃cinuiſſe uideant̃. Viſitaſti terram, & inebriaſti eam, multipli caſti locupletare eam. Flumẽ dei reple- *Pſal.64.a*
tum eſt aquis, paraſti cibum illorꝝ, qm̃ ita eſt præparatio eius. Riuos eius inebrians, multiplica genimina eius, in ſtillicidijs eius lætabitur germinans. Et in hunc modum cæteri qui ſequuntur. Nec modo in præfatas ſed in exteras ẽt regiones

regiones quaſi inundatione facta illa ſe ſctõrꝝ examina effuderũt. Et quibus ad has nr̃as Gallicanas partes ſctũs Colũbanus aſcendens Lexouienſe cõſtruxit monaſteriũ, factus ibi in gentẽ magnã. Aiunt tam magnã fuiſſe, ut ſuccedentibus ſibi uiciſſim choris cõtinuarent̃ ſolennia diuinorꝝ, ita ut ne momentũ qdẽ diei ac noctis uacaret à laudibus. Hæc de antiqua dicta ſint Benchorenſis monaſterij gł'ia. Hoc olim deſtructũ à piratis, ob inſigne dignitatis antiq̃ Malachias ueluti quãdã replantaturus paradiſum amplexus eſt, & qa multa corpora ſctõrꝝ ibi dormirẽt. Nã ut taceam illa q̃ in pace ſepulta ſunt, ferũt nõgẽtos ſił una die à piratis occiſos. Erat quidẽ ingens loci illi⁹ poſſeſſio, ſed Malachias ſolo cõtentus loco ſctõ totas poſſeſſiones & terras alteri ceſſit. Siquidẽ à tꝑe quo deſtructũ eſt monaſteriũ, non defuit qui illud teneret cũ poſſeſſionibus ſuis. Nã & conſtituebant̃ per electionẽ ẽt & abbates appellabant̃, ſeruãtes nomine (etſi non re) quod olim extiterat. Cumq́ ſuaderẽt multi nõ alienare poſſeſiones, ſed totũ ſił retinere ſibi, nõ acquieuit pauꝑtatis amator, ſed fecit eligi iuxta morem q eas teneret, loco (ut p̃diximus) retẽto ſibi & ſuis. Et fortaſſis cõſultius (ut poſt apparuit) integrũ retinuiſſet, ſi non magis ſuæ ꝓſpexiſſet humilitati, q̃ paci. Itaq́ ex mandato pr̃is Imarij aſſumptis ſecũ decẽ circiter fratribus, ueniẽs ad locũ cœpit ædificare. Vbi q̃dã die cũ ſecuri ipſe ſecaret, caſu ex oꝑarijs unus illo uibrãte in aera ſecurim locũ incaute occupauit quo ict⁹ deſtinabat̃, & cecidit ſuꝑ ſpinã dorſi eius, tãto utiq́ impetu, quãto ille conatu impingere ualuit. Corruit ille: accurrere oẽs, putãtes aut ꝑcuſſum ad mortem, aut mortuũ. Et tunica qdem ſciſſa à ſũmo uſq́ deorſum, hõ uero illæſus inuẽtus eſt, tã modice & ſummatim perſtricta cute, ut uix in ſuꝑficie ueſtigiũ appareret. Stabat hõ incolumis quẽ ſecuris ꝓſtrauerat, intuẽtibus & ſtupentibus q circũſtabãt. Vñ & facti alacriores, prõptiores exinde ad opus inuenti ſunt. Et hoc initiũ ſignorꝝ Malachiæ. Porrò oratoriũ intra paucos dies conſummatum eſt de lignis quidẽ leuigatis, ſed apte firmiterq́ contextũ, opus Scoticũ, pulcrũ ſatis. Et exinde ſeruit̃ deo in eo ſicut in diebus antiqs, ſił'i quidẽ deuotione, etſi nõ pari numero. Præfuit Malachias loco illi tꝑe aliquanto, pr̃e Imario ita cõſtituente, ipſe rector, ipſe rł'a fratrũ. Legebãt in uita eius qũo cõuerſarentur, et ipſe ante illos p̃ibat in iuſtitia & ſanctitate corã deo: niſi ꝙ p̃ter inſtituta cõia, multa ſingułr faciebat in qbus potius p̃ibat oẽs, & aliorꝝ nemo illũ poterat ad tã ardua ſequi. Eo tꝑis & eo loci qdã infirmabat̃: cui aſſiſtẽs diabolus & aꝑte loquẽs ſuggerebat ne unq̃ crederet monitis Malachię, ſed ſi intraret ad ſe, cultello eũ peteret & occideret. Quo cognito, qui illi miniſtrabãt, ipſo infirmo ꝓdẽte, uerbũ ꝑferunt ad Malachiã p̃munientes. At ille ſolita arma orõnis arripiẽs, impauidus hoſtẽ aggreſſus, & infirmitatẽ fugat & dæmonẽ. Erat aũt nomen uiro Malchus. Fr̃ eſt iſte ſcd'm carnem Chriſtiani nr̃i Mellifontis abbatis: ambo.n. ſuperſtites adhuc ſunt, ſibi in ſpũ modo germaniores. Nam ille ut liberatus eſt, cõtinuo nõ ingratus, loco eodem cõuerſus ad dñm, habitum ſił animumq́ mutauit. Et cognouere fr̃es malignum inuidere bonis eorꝝ: & ędificati ſunt facti de reliquo cautiores.

Clericũ noĩe Michaelẽ dyſenteria laborantẽ, & deſperate, mittẽs ei aliquid de mẽſa ſua, eodẽ loco ſanauit. Scd'o eũdẽ ipm̃ grauiſſima ĩfirmitate correptũ, & corꝑe pariter curauit & mẽte. Illico .n. adhæſit deo & Malachiæ ſeruo ei⁹, timẽs ne deterius aliqd ſibi cõtingeret, ſi denuo ingratus tãto inueniret̃ & bñficio & miraculo. Et nũc, ut audiuimus, p̃eſt cuidã monaſterio ſito in partibus Scotiæ: & hoc nouiſſimũ oĩum q̃ ille fũdauit. Pro hmõi augeſcebat in dies & opinio & cõgregatio Malachiæ, & grãde ei nomẽ intus & foris, nõ tñ re grãdius. Nẽpe ibi demorabat̃ ẽt fact⁹ epſ,

ꝙ locus eſſet uicinis ciuitati.

Vacabat tũc tp̃is ep̃alis ſedes in una
ciuitatũ & iandiu uacarat, Malachia
nolẽte aſſentire. Siquidẽ ip̃m elegerãt.
Perſiſtẽtibus tñ illis tandẽ aliqñ ceſſit,
accedente ad uim faciendam mãdato
magr̃i ſui, necnõ & metropolitani. Tri
ceſimo fermè ætatis ſuæ anno Mala-
chias cõſecratus ep̃s introducit̃ Conne
reth, hoc.n.nomẽ ciuitatis. Cũ aũt acce
piſſet pro offõ ſuo agere, tunc intellexit
hõ dei nõ ad hoĩes ſe, ſed beſtias deſti-
natũ. Nuſq̃ adhuc tales exp̱tus fuerat
in quantacunq̃ barbarie. Nuſq̃ repere
rat ſic ꝑteruos ad mores ſic ferales ad
ritus, ſic ad fidẽ impios, ad leges barba
ros, ceruicoſos ad diſciplinam, ſpurcos
ad uitã. Chriſtiani noĩe, re pagani. Non
decimas, nõ primitias dare, nõ legitima
inire cõiugia, nõ facere cõfeſſiões, pnĩas
nec q peteret nec q daret penitus inue-
niri. Miniſtri altaris pauci admodum
erãt. Sed.n.qd opus pluriũ, ubi ipſa pau
citas inter laicos ꝑpemodũ otioſa ua-
caret? Nõ erat qđ de ſuis fructificarent
officijs in pp̃lo neq̃. Nec.n.in eccleſijs
aut p̃dicantis uox, aut cãtãtis audiebat̃.
Quid faceret athleta dñi? Aut cedendũ
turpiter, aut p̱iculoſe certandũ. Sed q ſe
paſtorẽ & non mercenarium agnoſce-
bat, elegit ſtare q̃ fugere, paratus & ani
mam ſuã dare ꝑ ouibus ſi oportuerit.
Et q̃q̃ oẽs lupi, & oues nullæ, ſtetit ĩ me
dio lupoꝝ paſtor intrepidus, oĩmodis
argumẽtoſus q̃uo faceret oues de lu-
pis. Monere cõiter, ſecreto arguere, fle-
re p̱ ſingulos, nũc aſpere, nũc leniter cõ-
uenire, ꝑut cuiq; expedire uidebat. In
q̱bus p̱ hæc minus ꝑfeciſſet, cor contri
tũ & humiliatũ offerebat pro eis. Quo-
ties noctes totas p̱uigiles duxit, exten-
dens manus in orõne. Et cũ uenire ad
eccleſiã nollent, p̱ uicos & plateas oc-
currebat inuitis, & circuiẽs ciuitatẽ p̱-
quirebat anhelus quẽ Xp̃o acquireret.
Sed & foris rura & oppida nihilòmin⁹
ſæpius p̱currebat cũ ſctõ illo comitatu
diſcipuloꝝ ſuoꝝ, q nunq̃ deerãt lateri
eius. Ibat & erogabat, uel ingratis, cœ-
leſtis tritici mẽſurã. Nec uehebat̃ equo,
ſed pedes ibat, & in uiꝝ ſe ap̃l'icum pro
bans. Ieſu bone quãta paſſus eſt ꝑ noĩe
tuo bellator tuus à filijs ſceleratis, quã-
ta ſuſtinuit ab ijs ipſis quibus & pro
quibus loquebatur bona tibi? Quis
digne exprimat in quantis uexatus,
q̱bus affectus ſit cõtumelijs, q̱bus iniu-
rijs laceſſitus, quoties laſſatus inedia,
quoties afflictus in frigore & nuditate?
Attamẽ cũ ijs q oderũt pacẽ erat pacifi
cus, inſtãs nihilòminus opportune im-
portune. Blaſphematus obſecrabat, in-
iuriatus opponebat ſcutũ patientiæ, &
uincebat in bono malũ. Quidni uiciſ-
ſet? Perſeuerauit pulſans: & ſcđm pro-
miſſionẽ tandẽ aliqñ pulſanti apertum
eſt. Q̃uo poterat nõ ſeq qđ ueritas p̃nũ
ciauerat ſecuturꝝ? Dextera dñi fecit uir-
tutẽ: qa os dñi locutũ eſt ueritatẽ. Ceſ-
ſit duritia, quieuit barbaries, & domus
exaſperãs paulatim leniri cœpit, paula-
tim correptionẽ admittere, recip̱e diſci
plinã. Fiunt de medio barbaricæ leges,
Romanę introducunt̃. Recipiunt̃ ubiq̃
eccleſiaſticæ cõſuetudines, contrarię re-
ijciuntur. Reædificantur baſilicæ, ordi-
nat̃ clerus in illis, ſacroꝝ rite ſolẽnia ce-
lebrant̃. Cõfeſſiones fiunt, ad eccleſiam
cõueniũt plebes, cõcubinatus honeſtat
celebritas nuptiaꝝ. Poſtremo ſic muta
ta in melius oĩa, ut hodie illi gẽti conue-
niat qđ dñs p̱ prophetã dicit: Qui ante
nõ pp̃l's meus, nũc pp̃l's meus. Contigit
poſt annos aliquot deſtrui ciuitatem à
rege Aglonaris partis Hyberniæ: quia
ab Aglone pandit̃ oẽ malũ. Et forte ma
lũ illud bñ utẽtibus bonũ fuit. Quis ſcit
enim ſi tali flagello deus delere uoluit
mala antiq̃ pp̃l'i ſui? Iſtiuſmodi Mala-
chias neceſſitate cõpulſus & ipſe exijt
cũ turba diſcipuloꝝ ſuoꝝ. Nec otioſus
exitus eius. Hac occaſione monaſteriũ
Ibracẽſe cõſtructũ eſt, eunte illo Mala-
chia cũ ſuis numero eoꝝ cẽtum uiginti
fr̃ibus. Ibi occurrit ei Cormarcus rex, i-
pſe eſt q olim regno pulſus ſub cura Ma
lachiæ de mĩa dei cõſolationẽ accepit.
Et locus ille ſitus ĩ regno eius. Gauiſus

eſt rex uiſo Malachia, ſe & oĩa ſua ex-
ponẽs ei, & ijs q cũ eo erãt, utpote non
ingratus nec immemor bñficij. Addu-
cta incõtinẽti aĩalia multa ad uſus fr̃m,
multa inſup̱ in auro & argẽto ad ſum-
p̱tus ædificioꝝ pro regia liberalitate
collata. Ipſe quoq̃ erat intrãs & exiẽs
cũ eis ſedulus & officioſus, habitu q̱dẽ
rex, ſed aĩo diſcipl's Malachiæ. Et bñdi
xit loco illi dñs p̱p̱ Malachiã, & in bre
ui factus eſt magnus rebus, & poſſeſſio
nibus, & p̱ſonis. Vbi uelut de nouo in-
choãs, legẽ & diſciplinã quã alijs impo
nebat, magis ip̃e portabat ep̃s et magr̃.
Ipſe in ordine uicis ſuæ coq̱næ miniſte-
rio inſeruiebat, ipſe fratribus cũ recũbe
rẽt, miniſtrabat. Inter ſuccedẽtes ſibi in-
uicẽ fr̃es ad cãtãdũ, legẽdum' uel ĩ eccl'ia
nõ ſe p̃teriri patiebat̃, ſtrenue implẽs &
ipſe offm̃ loco ſuo tanq̃ unus ex illis. Sã
ctæ paup̱tatis non modo participem,
ſed & principẽ ſe exhibebat, ipſius p̃ci-
pue ſup̱ oẽs abũdantius ęmulator exñs.

Dũ hæc ita agunt̃, contigit infirmari
archiep̃m Celſum, ipſe eſt q Malachiã
in diaconũ, p̃sbr̃m, ep̃mq; ordinauit. Et
cognoſcẽs qa moreret̃, fecit q̃ſi teſtm̃,
quatinus Malachias dr̃et ſuccedere ſi-
bi, ꝙ nullus uideret̃ dignior q ep̃aret̃ in
ſede prima. Hoc p̃ntibus indixit, hoc
mãdauit abñtibus, hoc ſp̃ãlr̃ ambobus
Mumoniæ regib. & maiorib⁹ terræ ſcti
Patricij authoritate p̃cepit. C⁹ reueren
tia & honore tanq̃ ap̃l'i illius gẽtis q to
tã patriã cõuertiſſet ad fidẽ, ſedes illa in
q̃ & uiuẽs p̃fuit, & mortuus requieſcit, in
tãta ab initio cũctis ueneratione hr̃, ut
nõ modo ep̃i & ſacerdotes, & q de cle
ro ſunt, ſed ẽt regũ ac principũ uniuerſi
tas ſubiecta ſit metropolitano in oĩ obe
diẽtia, & unus ipſe oĩbus p̃ſit. Veꝝ mos
peſſimus inoleuerat quorundã diaboli
ca ambitione potentũ, ſedẽ ſctãm obtẽ
tũ iri hr̃ditaria ſucceſſione. Nec.n.patie
bant̃ ep̃ari niſi q eſſẽt de tribu & fami-
lia ſua. Nec paꝝ ꝑceſſerat execranda
ſucceſſio, decurſis iã in hac malitia q̃ſi
gñationibus q̱ndecim. Et eo uſq̃ firma
uerat ſibi ius prauũ, imò omni morte
puniẽdã iniuriã gñatio mala & adulte-
ra, ut etſi interdũ defeciſſent clerici de
ſanguine illo, ſed ep̃i nunq̃. Deniq̃ iam
octo extiterant añ Celſum uiri uxorati
& abſq̃ ordinibus, lr̃ati tñ. Inde tota il
la p̱ uniuerſam Hyberniã, de qua multa
ſup̱ius diximus, diſſolutio eccleſiaſticæ
diſciplinæ, cẽſuræ eneruatio, religionis
euacuatio. Inde illa ubiq̃ pro mãſuetu-
dine xp̃iana, ſæua ſubintroducta barba
ries, imò paganiſmus quidam inductus
ſub noĩe xp̃iano. Nã qđ inauditũ eſt ab
ipſo Xp̃ianitatis initio, ſine ordine, ſine
rõne mutabant̃ & multiplicabant̃ ep̃i
ꝑ libitu metropolitani, ita ut unus ep̃a-
tus uno nõ eſſet cõtẽtus, ſed ſingulæ pe
nè ẽccl'iæ ſingulos hr̃ent ep̃os. Nec mi-
rũ. Nã q̃uo tã morbidi capitis membra
ualerẽt? Pro his Celſus atq̃ hmõi malis
pp̃l'i ſui uehemẽter dolẽs (erat.n.uir bo
nus & timoratus) curauit oĩmodo hr̃e
ſibi ſucceſſorẽ Malachiã, ꝙ p̱ ip̃m cõſi-
deret poſſe explãtari male radicatã ſuc
ceſſionẽ, q charus eẽt oĩb. & quẽ oẽs æ-
mularent̃, & dñs erat cũ eo. Nec fruſtra
tus eſt à ſpe ſua. Nã illo mortuo ſubſti-
tut⁹ ẽ Malachias, nõ tñ mox, neq̃ id fa
cile. Ecce.n.de ſemine neq̃ q occupet lo
cũ Maurici⁹ noĩe. Is p̱ q̱nquẽniũ fret⁹ po
tẽtia ſcl'ari ĩcubauit eccl'ię, ñ ep̃s, ſed ty-
rãnus. Nã uota pioꝝ magis ĩ Malachiã
cõuenerãt. Deniq̃ ſuadebant eũ ſubire
on⁹ iuxta cõſtitutionẽ Celſi, ſed ille q oẽ
ſublime haud ſec⁹, q̃ ſuũ p̃cipitiũ decli
nabat, bonã ſibi uidebat̃ nact⁹ occaſio-
nẽ excuſandi, ꝙ p̱ id tp̱is ĩtroit⁹ ei⁹ pacifi
cus eẽ nõ poſſet. Inſtabãt tã ſctõ opi &
ſolicitabãt oẽs, duo potiſſimũ ep̃i, Mal-
chus & Gillebert⁹. Quoꝝ prior ip̃e ẽ ſe
nior Leſmorẽſis, đ quo ſup̃ mẽtio fcã ẽ:
alter quẽ aiũt p̃ia fũctũ legatiõe ap̃l'icę
ſedis p̱ uniuerſã Hyberniã. Qui triennio
iã decurſo ĩ hac p̃ſumptione Mauricij,
& Malachiæ diſſimulatiõe, nõ ferẽtes
ultra eccl'iæ adulteriũ, dedecus xp̃i, cõ-
uocatis ep̃is & principib. terræ uno ſp̃ũ
adeũt Malachiã parati ui facere. At ille
renuere primũ, p̃tẽdere ſiq̱dẽ difficulta-
tẽ rei, nobilis illius ꝑſapię multitudinẽ,

fortitudinem, ambitionem, multum eſ-
ſe ad ſe pauperculū opponere ſe tot, tā
tis, talibus, tal̄r radicatis, qui iam annos
fermè ducētos quaſi hæreditate poſſe-
diſſent ſanctuariū dei, & nunc quoque
id p̄occupaſſent, nō poſſe illos extirpa-
ri nec cū mortibus hoīum qdem, ſua nō
intereſſe fundi humanū ſanguinē occa-
ſione ſui: poſtremo iūctum ſe ſpōſæ al-
teri, quā dimittere nō liceret. Ve℞ illis
ecōtra inſtātibus, & clamantibus qa à
dn̄o ſermo egreſſus eſt, ſed & tota au-
thoritate iubētibus ſubire onus, atq; in-
tentantibus anathema, ad mortem (in-
quit) ducitis me, ſed obedio ſpe marty-
rij, hac tn̄ conditione, ut ſi iuxta fidē ue-
ſtrā res in melius cedat, & uēdicet ſibi
deus ſuā hæreditatē a diripiētibus eam,
tūc demū oīb. cōſummatis, & eccleſia
pacē hn̄te, liceat redire ad priorē ſpon-
ſam meā, & amicā de qua rapior paup̱
tatē, & ꝓ me illic aliū ſubſtituere, q tūc
forte repertus idoneus fuerit. Nota le-
ctor uirtutē uiri, & animi puritatē, nec
honorē. ſ. affectātis nec formidātis mor
tē pro Xp̄i noīe. Quid hoc aīo purius,
quid'ue fortius, ut ſe exponēs periculo
& labori, alteri fructū cedat ipſam in lo
co principatus ſecuritatē & pacē? Facit
hoc, cū libe℞ ſibi ex pacto retinet redi-
tū ad paupertatē, pace & libertate ec-
cleſiæ reſtituta. Spōdentibus illis demū
acqeuit uolūtati eo℞, uel potius dei. à
quo ſibi iā olim p̄oſtenſum recordaba-
tur, qđ de ſe modo dolebat fieri. Nēpe
iam ægrotante Celſo apparuit Mala-
chiæ, & qdem lōge poſito & neſcienti
mulier ꝓceræ ſtaturæ & reuerēdi uult⁹.
Percūctanti quænā eſſet, rn̄ſum eſt eſſe
uxorē Celſi. Quæ tradēs ei uirgā paſto
ralē quā manu tenebat, diſparuit. Pau-
cis decurſis diebus Celſus moriēs miſit
baculū ſuū Malachiæ tanq; ſibi ſucceſ-
ſuro: quē ut uidit, agnouit ip̄m eſſe quē
uiderat. Huius p̄cipue recordatio uiſio-
nis terruit Malachiā, ne ſi qđ diu ſatis
diſſimularat, ultra renueret, diuinæ iam
uideret̄ reſiſtere uolūtati. Veruntn̄ ciui-
tatē nō intrauit, quandiu ille incubator
uixit, ne hac occaſione cōtingere mori
quenq; ex his, qb⁹ uitā magis miniſtra
turus ueniebat. Ita p̱ bienniū (nā id tp̄is
ſuperuixit ille) agēs extra urbē ſtrenue i
uniuerſa ꝓuincia opus ep̄ale exercuit.
Illo igitur celeri morte facto de medio,
rurſum Nigellus qdam, imò uero niger
rim⁹ ſedē p̄ripuit. Et in hoc aīæ ſuæ Mau
ricius adhuc uiuēs ꝓuiderat, ut hūc hr̄et
hæredē, in quo q dānandus exibat, opi-
bus adijcere dānationis p̱ſiſteret. Erat
.n. & ipſe ex dānata ꝓgenie cognatus
Maurićij. Cæte℞ rex & ep̄i, & fideles
terræ nihilóminus cōuenerunt ut intro-
ducerēt Malachiā. Et ecce conciliū ma
lignantiū ex aduerſo. Quidā de filijs Be
lial ꝓmptus ad malitiā, potēs in iniqta
te, ſciēs locū ubi pariter cōuenire decre
uiſſent, multis aggregatis ſibi, latenter
uicinū occupat collē eminentē è regio-
ne, uñ illis tractātibus alia, repētino im
petu ſup̱ incautos irruerēt, & interfice-
rēt innocētes. Condixerāt .n. ēt regē cū
ep̄o trucidare, ut non eſſet qui uindica-
ret ſanguinē iuſtū. Res innotuit Mala-
chiæ, & intrās eccleſiā (erat .n. prope)
eleuatis manib. orauit ad dn̄m. Et ecce
nubes & caligo, ſed & tenebroſa aq̄ in
nubibus aeris, diē uerterūt in noctem.
Fulgura quoq; & tonitrua & horribi-
lis ſpūs ꝓcella℞ diē ultimū minitant̄, ui
cinaq; elemēta intētāt oīa mortē. Et ut
ſcias lector ꝙ orō Malachiæ concuſſe-
rit elemēta, ſolos intercepit tēpeſtas q̄
q̄rebant aīam eius, ſolos turbo tenebro
ſus inuoluit, q parauerāt op̱a tenebra-
rū. Deniq; ipſe q princeps extiterat tā-
ti mali, fulmine p̱cuſſus interijt cū trib⁹
alijs: & fuere cōſortes mortis, q fuerant
participes ſceleris. Quo℞ ſequenti die
inuēta ſunt corpa ſemiuſta & putrida,
hærētia ramis arbo℞, ubi quemq; ſpūs
eleuās alliſiſſet. Alij quoq; tres ſemiuiui
inuēti ſunt, cæteri oēs circūquaq; diſper
ſi. Illos aūt q cū Malachia erāt, quāuis
ꝓximos loco tēpeſtas oīno nō tetigit,
nec qcq̄ moleſtiæ intulit. In facto iſto
recēs capimus exp̱imētū ueritatis uer-
bi illius, quia orō iuſti penetrat cœlos.

Sed & nouum antiqui exemplum mi-
raculi quo olim tota Aegypto uerſante
in tenebris, ſolus Iſrael in lumine māſit,
dicēte ſcriptura: Vbicūque Iſrael erat,
lux erat: huc mihi accurrit, & factū ſan
Exo. 10. f ctī Heliæ, nūc qdē ab extremis terræ nu
bes & pluuias educētis, nūc uero ſuper
blaſphemos euocātis ignē de cœlo. Et
modo de ſimili clarificatus eſt deus in
ſeruo ſuo Malachia.

Anno ætatis ſuæ triceſimooctauo
paup̱ Malachias pulſo incubatore ītra
uit Ardinacha pōtifex & metropolita-
nus toti⁹ Hyberniæ: rege uero cæteriſq;
q introduxerāt eū, ad ꝓpria remeantib.
ipſe remanet in manu dei, & remanent
illi foris pugnæ, intus timores. Nā ecce
uiperea ſoboles frēdēs & uociferans ſe
exhæreditari, tota ſe intus & foris ſuſci-
tat aduerſus dn̄m, & aduerſus Chriſtū
eius. Porrò Nigellus uidēs ſibi immine-
re fugā, tulit ſecū inſignia q̄dā ædis illi⁹,
textū. ſ. euāgelio℞, q fuit beati Patricij,
baculūq; auro tectū, & gēmis p̄tioſiſſi
mis adornatū; quē noīant baculū Ieſu;
eo ꝙ ipſe dn̄s (ut fert opinio) eū ſuis ma-
nibus tenuerit atq; formauerit. Et hæc
ſummæ dignitatis & uenerationis in gē
te illa. Nempe notiſſima ſunt celeberri-
maq; in pp̄l'is, atq; in ea reuerētia apud
oēs, ut q illa hr̄e uiſus fuerit, ipſum hēat
ep̄m, ppl's ſtultus & inſipiēs. Ibat hō gi
rouagus, & alter ſatanas circuibat ter-
rā, & perābulabat eā, inſignia ſacra cir-
cūferēs. Quæ ubiq; oſtētās, ubiq; eo℞
grā receptabat̄, cōciliās ſibi p̱ hæc aīos
oīum, & à Malachia quoſcūq; potuiſ-
ſet auertēs. Hæc ille. Erat aūt princeps
qdā de potētioribus iniq ꝓgeniei, quē
rex priuſq; ciuitatē exiret iurare coege-
rat pacē tenere ep̄o, acceptis ab eo inſu
per obſidibus multis. Is poſt regis exi-
tū nihilóminus ciuitatē ingreſſus conſi-
liū habuit cū ꝓpinqs & amicis qūo ſan
ctū dolo tenerēt, & occiderēt. Timebāt
uero plebē. Et cōiurātes in necē Mala-
chiæ cōſtituere locū & diē, & traditor
dedit eis ſignū. Ipſo die cū ueſpertina
iā ſolēnia in eccleſia celebraret antiſtes
cū uniuerſo clero & multitudine pp̄li,
mittit ad ip̄m neq; ille in uerbis pacifi-
cis in dolo, rogas quatinus ad ſe dignet̄
deſcēdere, ut faciat pacē. Rn̄dentibus q
aſſiſtebāt, ip̄m potius ad ep̄m dr̄e ueni-
re, eccleſiā eſſe cōpetentiorē locū firmā
dæ pacis: (ſiqdē p̄ſenſerāt dolū) ſubiun-
gūt q miſſi erāt, hoc tutū nō eſſe princi-
pi, timere eum capiti ſuo, nec ſe credere
turbis q̄ ſe añ hos dies cā ep̄i ꝓpemodū
interemiſſent. Cōtendētibus in hūc mo
dū illis qdē ut iret, iſtis uero ne iret: ep̄s
cupidus pacis, & mortis nō timidus, ſi-
nite (inqt) frēs, ſinite me imitari magr̄m
meū. Sine cā ſum Xp̄ianus, ſi Xp̄m non
ſequor. Forte flecto humilitate tyrānū:
& ſi nō, uinco tn̄ exhibēs oui paſtor, ſa-
cerdos laico, quod mihi ille debuerat.
Vos quoq; qđ in me eſt, nō pa℞ ædifi-
co exēplo tali. Quid .n. ſi cōtingat occi-
di? Non recuſo mori, ut uos uitæ ex me
teneatis exemplū: Oportet ep̄m (ut ait
ep̄o℞ princeps) non dn̄ari in clero, ſed
formā fieri gregis. Haud aliā ſanè for-
mā, q̄ ab illo accepimus q humiliauit
ſemetip̄m factus obediēs uſq; ad mor-
tē. Quis mihi det hāc relinquere filijs ſi-
gnatā ſanguine meo? Experiemini certe
an ſacerdos ueſter digne ſatis à xp̄o di-
dicerit mortē nō timere ꝓ Xp̄o. Et ſur-
gēs cœpit ire flētibus cūctis, & ſupplicā
tibus ne tm̄ cuperet ꝓ Xp̄o mori, ut tm̄
Xp̄i gregē deſolatū relinqueret. Ve℞ il
le totā ſpē ſuā ponēs in dn̄o, tota alacri
tate perrexit, tribus tm̄ comitatus diſci
pulis paratis mori cū eo. Qui ut calcato
limine dom⁹, repēte ſe medio intulit ar-
mato℞, ſcuto fidei ipſe munitus: cōcide
re facies oīum, qa pauor irruit ſup̱ eos,
ita ut dicere poſſet ep̄s: Qui tribulāt me Pſal. 26. a
inimici mei, ipſi infirmati ſunt & cecide
rūt. Hoc uerbū ue℞ eſt. Videres hoſtiā
ſtātē, carnifices ferro armatis manibus
undiq; circūſtātes, & q immolaret non
erat. Putares ſtupe lacertos, ſic non fuit
q extēderet manū. Nā & is quoq; q̄ ca
put malitiæ uidebat̄, aſſurgit ei potius, q̄
inſurgit. Vbi q̄ſo ſignū ô hō qđ dederas
in mortē pōtificis? Hoc magis honoris,

ſignum,q̃ꝫ mortis indicium. Deferre eſt
hoc,nõ mortẽ inferre. Res mira. Pacem
offerũt,q necẽ parauerãt. Nõ eſt quod
abnuat,q & uitæ ꝑiculo q̃ſierat eã. Ita-
que facta eſt pax,& tã firma,ut ab illa
die hoſtẽ ſacerdos nõ modo pacatum
habuerit,ſed ſubditũ, & deuotũ. Quo
audito fideles qcꝫ gauiſi ſunt,ꝙ nõ mõ
ſaluatus ſit ſanguis inoxius ĩ die illa, ſed
& nocẽtiũ multoꝝ aĩæ Malachiæ meri
tis euaſerint ad ſalutẽ. Et apphẽdit oẽs
circũquaqꝫ timor, audiẽtes qũo duos
inimicoꝝ eius q uiderent ferociores et
fortiores in gñatione ſua,ſic ſubita uir-
tute ꝓſtrauit deus,iſtũ loquor q in ma-
nibus eſt,& eũ de quo ſupius dixi. Alte
rũ.n.terribil'r mulctatũ in corpe, alteꝝ
miſericorditer mutatũ in corde,ambos
mirabil'r cõprehẽdit ĩ cõſilijs q̃ cogita-
bant. His ita pactis cœpit iã in ciuitate
eṗs tota libertate diſponere & ordina-
re de oĩbus ꝑtinẽtibus ad miniſterium
ſuũ,nõ tñ ſine cõtinuo diſcrimine uitæ
ſuæ. Nã etſi iã nemo q palã noceret, ab
inſidiãtibus tñ nec locus ſatis tutus eṗo
erat,nec tṗs feriatũ. Et deputati ſunt ei
uiri armati ad cuſtodiã die ac nocte,ſed
ille magis in dño confidebat. Fuit uero
cõſiliũ,ṗfatũ ſchiſmaticũ inſeq,eo ꝙ ſe-
duceret multos ex inſignib⁹ q̃ ferebat,
ſuadẽs oĩbus ſe eṗm eſſe dr̃e,& ſic ſoli-
citãs plebes aduerſus Malachiã,atque
eccl'ię unitatẽ. Et fecit ſic. Et ſine difficul
tate ita ĩ breui uniuerſas ſepiuit uias ei⁹,
ꝑ grãm ſibi à dño datã,& quã hẽbat ad
oẽs,ut malignus ille coact⁹ ſit dare ma
nus,reddere inſignia,& qeſcere de reli-
quo ĩ oĩ ſubiectione. Ita Malachias, li-
cet ꝑ multa ꝑicula & labores, ꝓſpera-
batur indies & cõfortabatur,magis ac ma-
gis abũdãs in ſpe & uirtute ſpũs ſancti.

Nec mõ malefactores ſed & detra-
ctores Malachiæ corripuit deus. Qui-
dã,uerbi grã,grãm hñs principũ & po
tẽtũ,ẽt ipſius regis ꝙ eſſet adulator &
garrulus & potẽs ĩ lingua, fauebat per
oĩa aduerſarijs Malachiæ, & ꝓcaciter
tuebatur partẽ eoꝝ. Sctõ uero & pñti re-
ſiſtebat ĩ facie,& detrahebat abſenti,ir
reuerẽter occurrẽs ei ĩ omni loco,maxi-
meqꝫ ubi celebrioribus illũ ſciret intereſ
ſe cõuẽtibus. Sed cito digna linguæ ꝓ-
cacis mercede donatus eſt. Intumuit et
cõputruit lingua maledica, uermib⁹ ex
ea ſcatẽtibus, & diffluentibus toto ore
blaſphemo. Quos ꝑ ſeptem fermè dies
inceſſanter uomẽs,tandẽ cũ illis miſerã
expuit animam. Loquẽte corã aliqñ
Malachia & ppl'm exhortante,mulier
q̃dã infœlix auſa eſt interrũpere ſermo-
nẽ clamorib. improbis, nõ deferẽs ſacer
doti & ſpũi q loq̃batur. Erat aũt de proge
nie impia,& ſpm̃ hñs ĩ naribus,blaſphe
mias cõtumeliaſqꝫ euomebat in ſctm̃,
dicẽs hypocritã,& inuaſorẽ alienæ hæ-
reditatis,ſed & caluitiei illius imprope
rãs. At ille nihil rñdit ei,ſicut erat uere-
cũdus & mitis,ſed dñs rñdit ꝓ eo. Ver
ſa illa in inſaniã eſt,dño iudicãte, & cre
bris uocibus clamitãs ſe ſuffocari à Ma
lachia, morte demũ horrẽda luit pctm̃
blaſphemiæ. Sic miſera aſſumẽs aduer-
ſus Malachiã impropiũ Heliſæi,uere il
lũ ſibi alteꝝ expta eſt Heliſæum. Porrò
qa cã peſtilẽtiæ cuiuſdã ortæ in ciuitate
multitudinẽ cleri,& ppl'i ſolẽniter cum
memoria ſctõꝝ tũc foras eduxerat: ne
hoc qdẽ pretereũdũ,ꝙ orãte Malachia
peſtilẽtia illico conqeuit. Ex hoc iam q
mutiret aduerſus eũ nõ fuit, dicentibus
q de ſemine Chanaam ſunt, fugiamus
Malachiã,qa dñs pugnat pro eo. At ſe-
rò iſtud, qa zelus dñi ubiqꝫ occurrens
eis,ꝑſecutus eſt eos uſqꝫ ad internecio-
nẽ. Qũo intra paucos dies ꝑijt memoria
eoꝝ cũ ſonitu? Qũo facti ſunt in deſola
tionẽ,ſubito defecerũt, ꝑierũt ꝑꝑ iniq-
tatẽ ſuã? Grãde hodieqꝫ miraculũ facit
tã uelox gñationis illius deletio, his ṗ-
ſertim q eoꝝ nouerãt ſuꝑbiã atqꝫ potẽ-
tiã. Multa qdẽ & alia ſigna fuere qbus
deus gl'ificauit nomẽ ſuũ,& ſeruũ ſuum
inter ſudores & ꝑicula cõfortauit. Quis
digne cõmemoret? Nõ tñ oĩa ṗterimus,
& nõ ſufficimus ad oĩa. Propter ſeriem
autem narrationis,ne impediatur, aliq̃
quæ dicturi ſumus,reſeruamus in finẽ.

Igitur Malachias intra trienniũ red-

dita retributione ſuperbis, & libertate
eccleſiæ reſtituta, pulſa barbarie & re-
formatis ubiqꝫ moribus Xp̃ianæ reli-
gionis,uidẽs oĩa in pace eſſe,cœpit co-
gitare & de ſua pace. Et memor ꝓpoſi-
ti ſui,cõſtituit ꝓ ſe Gelaſiũ uiꝝ bonum
& dignũ tali honore,conniuẽtibus cle-
ro & ppl'o,quin potius ſuſtinẽtibus ꝑꝑ
pactũ. Nã al's,duꝝ uiſum oĩno. Quo cõ
ſecrato,regibuſqꝫ ac principibus atten
tius cõmẽdato,ipſe clarus miraculis et
triũphis ad ſuam parœciam redit. Non
tñ Cõnereth. & audi cãm dignã relatu.
Diœceſis illa duas ferẽ habuiſſe antiqui
t⁹ eṗales ſedes,& duo extitiſſe eṗat⁹ Id
uiſũ mi ĩ' malachię. Itaqꝫ quos ambitio
cõflauit in unũ,Malachias reuocauit in
duos,partẽ alteri eṗo cedẽs,partẽ reti-
nẽs ſibi. Et ꝑꝑea nõ uenit Cõnereth,ꝙ
in ea iã eṗm ordinaſſet,ſed Dunũ ſe cõ-
tulit,diſterminãs parœcias ſicut in die-
bus antiqs. O puꝝ cor, ô ocl'm colũbi-
nũ. Locũ tradidit nouo eṗo q uideret
parator,principalior hr̃etur,locũ ĩ quo
ſederat ipſe. Vbi ſunt qui de terminis li-
tigãt,pro uno uiculo perpetes adinuicẽ
inimicitias exercẽtes? Neſcio ſi qd' ge-
nus hoĩum magis q̃ꝫ iſtos antiquum ua
ticiniũ tangat: Secuerũt prægnãtes Ga
laad ad dilatãdum terminos ſuos. Sed
hæc alias.

Malachias factus Dunẽſis eṗs, cõfe
ſtim more ſuo curauit aſciſcere ad ſola-
tiũ ſibi de filijs ſuis cõuentũ rl'arium cle
ricoꝝ. Et ecce ruſus accingitur q̃ſi nouus
Xp̃i tyro ad ſpũale certamẽ, rurſus in-
duit arma potẽtia deo, ſanctæ pauꝑta-
tis humilitatẽ, rigorẽ diſciplinæ cœno-
bialis,otiũ contẽplandi,orãdi aſſiduita
tẽ. Quæ tñ oĩa uoto magis ualuit diu te
nere q̃ꝫ actu. Etenim uniuerſi cõfluebãt
ad eũ,nec modo mediocres, ſed & no-
biles & potẽtes illius ſe ſapiẽ & ſancti
tati inſtruẽdos, corrigẽdos ac regẽdos
cõmittere feſtinabãt. Et ipſe interdum
ibat & exibat ſeminare ſemẽ ſuũ, diſpo
nẽs & decernẽs tota authoritate de re-
bus eccleſiaſticis tanqꝫ ex apl'is un⁹. Et
nemo illi dicebat, in q̃ ꝑtãte hæc facis?
uidẽtibus cũctis ſigna & ꝓdigia q̃ facie
bat,& qa ubi ſpũs dñi,ibi libertas. Vi-
ſum tñ ſibi nõ tutè ſatis actitari iſta abſ-
que ſedis apl'icæ authoritate,& Romã
ꝓficiſci deliberat: maximeqꝫ qd' metro
policę ſedi deerat adhuc & defuerat ab
initio pallij uſus,qđ eſt plenitudo hono
ris. Et uiſum eſt bonũ in oculis eius ſi
eccleſia pro q̃ tm̃ laborarat,quẽ hacte-
nus nõ habuerat,ſuo acqreret ſtudio et
labore. Erat & altera metropolica ſedes
quã de nouo cõſtituerat Celſus,primę
tñ ſedi,& illius archieṗo ſubdita tanqꝫ
primati,& huic quoqꝫ optabat nihilo-
minus palliũ Malachias, confirmariqꝫ
authoritate ſedis apl'icæ ṗrogatiuam,
quã bñficio Celſi adipiſci meruerat. In-
noteſcẽte ꝓpoſito diſplicuit fr̃ibus,nec-
nõ & magnatibus,& ppl'o terræ. Oẽs
.n. intolerabilẽ ſibi iudicabãt tã diutinã
oĩum pij parẽtis abſentiã, & ꝙ metue-
rẽt de morte ipſius. Cõtigit interea mo
ri germanũ eius,Xp̃ianum noĩe, uirum
bonũ,plenũ grãe & uirtutis. Eṗs erat,il
li qdẽ ſcđs in celebri opinione, ſed uitæ
ſanctimonia & iuſtitiæ zelo forte non
impar. Huius deceſſus magis terruit uni
uerſos,& diſceſſum Malachiæ reddidit
moleſtiorẽ. Dicebãt aũt nullo modo aſ
ſentiẽdum unici ꝑegrinatio in ṗroni, ut
non deſoletur oĩs terra,ſi duabus tantis
columnis ſub uno momento tṗis deſti-
tuatur. Ergo oẽs pariter contradñt. Et
uim faciebant,cum ille diuinam ultio-
nem minatus eſt. Non tñ deſtitere illi,
niſi miſſa ſorte prius dei uoluntas ſuper
hoc interrogaretur. Prohibente illo ni-
hilominus mittunt, ſed illa pro Mala-
chiæ parte ter rñdiſſe inuenta eſt. Nec
.n. una contenti uice fuere cupidi retinẽ
di eum. Demum cedentes dimittunt il-
lum,non tñ ſine ploratu & ululatu mul
to. Sed neqd imperfectũ relinqueret,tra
ctare cœpit qũo defuncti fr̃is ſemẽ ſuſci
taret. Et accerſitis ad ſe tribus diſcipulis
ſuis,anxius ęſtuabat qſnam dignior ad
hoc op⁹ ſiue utilior uideret. Et diligẽter
intuitus ſingulos: tu, inquit, ô Edane (ſic
eñ uocabatur unus) ſuſcipe onus. Illo

cunctante & flente, ne timeas, ait, tu.n. mihi à dño deſignatus es, qa annulum aureum quo deſponſandus es, iam nūc p̄uidi in digito tuo. Acqeuit ille, & Malachias eo conſecrato ꝓficiſcit̃. Cumq́ egreſſus de Scotia ꝑueniſſet Eboracū, ſacerdos qdam Sycarus noīe ītuitus eū agnouit. Nec.n. faciē eius uiderat ante, ſed cum hr̄et ſpm̄ ꝓphetiæ, reuelatum fuerat ei iampridē de illo. Et tunc incunctanter circūſtantib. digito eū demonſtrans, hic eſt (inquit) de quo dixerā, qa de Hybernia ſctūs ueniet pontifex, qui ſcit cogitationes hoīm. Sic nō potuit latere lucerna ſub modio, prudente eā ꝑ os Sycari ſpū ſctō, q illam accenderat. Nam & multa ſecreta de eſſe ſuo ſuorūq́ dicta ſunt ei à Sycaro, q̄ ita eſſe uel fuiſſe oīa recognouit. Sed & ſocijs Malachiæ ꝑcunctantib. de ſuo reditu, rn̄dit Sycarus incūctāter, qđ poſt rei ꝓbauit euentus, paucos uidelicet admodū de numero illo cū ep̄o redituros. Illi audito hoc ſuſpicati ſunt mortē, ſed deus al'r adimpleuit. Nempe rediens ab urbe qbuſdam apud nos, qbuſdā & in alijs locis ad diſcendā cōuerſationis formā relictis, iuxta uerbū Sycari cū paucis admodū repatriauit. Hæc de Sycaro.

In ipſa urbe Eboracēſi acceſſit ad eū uir nobilis ſcđ'm ſcl'm Vualleluus noīe tunc prior in Kyrkehā r'larium frm, nūc uero monachus & monachorum pr̄ in Mailros monaſterio ordinis nr̄i, q deuotus Malachię ſe orōnib. ſatis humil'r cōmendauit. Is aduertens multos hr̄e ep̄m ſocios, & equos paucos, (nā p̄ter miniſtros & clericos alios, qnq́ cū eo erant p̄sbr̄i, & eq non, niſi tres) obtulit ei ſuum quo ipſe uehebat̃, hoc ſolū dolere ſe ingens ꝙ eſſet runcinus dure portans. Et addit: Libētius dediſſem ſi melior fuiſſet: ſed ſi dignamini, ducite q̄lēcūq́ uobiſcum. Et ego (ait ep̄s) eo libētius accipio quo p̄dicas uiliorem, qa nō pōt mihi uile eſſe qcqd tam p̄cioſa uoluntas obtulerit. Et conuerſus ad ſuos hunc (inqt) ſternite mihi, qa cōmodus ſatis & ſufficiens erit in longū. Quo facto aſcendit, & primo qdē durꝝ, ut erat, ſentiens, poſtmodum mira mutatione ualde cōmodum ſibi & ſuauiter ambulantem inuenit. Et ne caderet ſuꝑ terrā de ſermone quē dixerat, uſq́ ad nonū annum quo mortus eſt ipſe, nō defecit ei, factus optimus & p̄tioſiſſimus palefridus. Quodq́ euidētius miraculū cernentib. fecit, de ſubnigro cœpit albeſcere, & non multo poſt uix inueniebatur albior illo. Mihi quoq́ in uia hac datum eſt uidere uirꝝ, & in eius uiſu & uerbo refectus ſum & delectatus ſum ſicut ī oībus diuitijs, & ego uiciſſim, pctōr licet, inueni gr̄am in oculis eius extunc & deinceps uſq́ ad obitū ipſius, ſicut ī ꝓœmio præfatus ſum. Ipſe ēt dignatus diuertere ad Clarāuallē, uiſis frīb. compunctus eſt, & illi non mediocriter ædificati in p̄ntia & ſermone eius. Et acceptans locū & nos, atq́ intimis uiſceribus colligens, ualedixit nobis, & abijt. Qui tranſalpinas cum ueniſſet Iporiam ciuitatem Italiæ, hoſpitis ſui paruulum filium qui male habens moriturus erat continuo ſanauit.

Erat tunc tp̄is in ſede ap'lica fœlicis memoriæ Innocentius II. p̄p̄, q eum benigne ſuſcepit, humanè ſatis illi ſuꝑ longa pegrinatione compaſſus. Et primo qdē Malachias qđ altius infixerat aīo, cū multis lacrymis implorabat, licere ſibi uiuere & mori in Claraualle ꝑmiſſu & bn̄dictione ſūmi pontificis. Et petijt hoc non oblitus ad qđ uenerat, ſed affect⁹ quo uenerat deſiderio Claræuallis. Nō aūt obtinuit, ꝙ uir ap'lic⁹ lucris poti⁹ uberiorib. occupādū d̄cerneret. Nec tn̄ oīo fruſtrat⁹ ē à deſiderio cordis ſui, cui mori ibi, etſi nō uiuere, donatū ē. Mēſem ītegrū fecit ī urbe, loca ſctā ꝑābulās & frequētās cā orōnis. Cūq́ ꝑ id tp̄is ſępe ac diligenter ab eo & ab ijs q cū eo erāt ſūm⁹ pōtifex īqſiſſet eē p̄riæ, mores gētis, ſtatū eccl'iarꝝ, & q̄ta ī terra de⁹ ꝑ eū opat⁹ fuiſſet, parāti iā repr̄iare cōmiſit uices ſuas, ꝑ uniuerſā Hyberniā legatū illū cōſtituens. Signatū ſiqdē erat ei ab ep̄o Gilleberto (q ut ſupra memorauimus, tunc legatus extiterat) ꝙ iam nō poſſet p̄ ſenio & debilitate corporis uillicare. Poſt hæc petit Malachias cōfirmari nouæ Metropolis conſtitutionē, & utriuſq́ ſedis pallia ſibi dari. Et confirmationis qdem priuilegium mox accepit: de pallijs aūt oportet, ait ſūmus pontifex, ſolēnius agi. Conuocatis ep̄is & clericis & maiorib. terræ celebrabis gn̄ale concilium, & ſic cōniuētia & cōi uoto uniuerſorꝝ ꝑ honeſtas ꝑſonas requiretis pallium, & dabit̃ uobis. Deīde tollens mitrā de capite ſuo, impoſuit capiti eius, ſed & ſtolā cū manipulo dedit illi qbus uti inter offerendum ſolebat. Et ſalutatū in oſculo pacis dimiſit eū ap'lica fultum benedictinne & authoritate. Qui reuertēs ꝑ Clarāuallē ſuam ſcđ'am nobis largitus eſt benedictionē. Et alta ſuſpiria trahens ꝙ non liceret ſibi ꝓ ſuo deſiderio remanere, hos, inqt, interim ꝓ me oro ut retineatis, q à uobis diſcant qđ nos poſtmodū doceāt. Et infert: Erūt nobis in ſemē, & in ſemine iſto benedicent̃ gētes, & illæ gētes q̄ à diebus antiqs monachi qdē nomē audierunt, monachū non uiderūt. Et dimiſſis q̄tuor à latere ſuo, abijt. Qui ꝓbati & digni inuenti, monachi facti ſunt. Poſt aliquod tp̄s cū iam ſctūs eſſet in terra ſua, miſit alios, & fcm̄ eſt de illis ſil'r. Quibus per aliquātum tp̄s īſtructis & eruditis corde ī ſapīa, dato eis ī p̄rem ſctō fr̄e xp̄iano q erat unus ex ipſis, emiſim⁹ eos, adiungētes de nr̄is quanti ſufficerēt ad numerꝝ abbatiæ. Quæ concepit & ꝑepit filias qnque, & ſic multiplicato ſemine augeſcit indies numer⁹ monachorꝝ, iuxta deſiderium & uaticiniū Malachiæ.

Nunc iam repetamus ordinē narrationis. Malachias ꝓfectus à nobis ꝓſpere ꝑuenit Scotiam. Et inuenit Dauid regē, q adhuc hodie ſupeſt, in quodā caſtello ſuo, c⁹ filius infirmabat̃ ad mortem. Ad quē ingreſſus honorifice à rege ſuſceptus, & humil'r exoratus ut ſanaret filium ſuum, aq̄ cui bn̄dixit, aſperſit iuuenem, & intuens in eū ait: Confide fili, non morieris hac uice. Dixit hoc, & die

ſequenti dcm̄ ſecuta eſt ſanitas, ſanitatē lætitia p̄ris, clamor & ſtrepitus totius exultantis familiæ. Exijt ſermo ad oēs: nec.n. qđ in domo regia & regis acciderat filio, latere potuit. Et ecce ubiq́ reſultans gr̄arꝝ actio, & uox laudis, tū ꝓ ſalute dn̄i, tum ꝓ miraculi nouitate. Hēricus eſt iſte, nā uiuit adhuc unicus p̄ris ſui, miles fortis & prudēs, p̄riſſans (ut aiunt) inſectādo iuſtitiā & amorē ueri. Et amauit uterq́ Malachiā q̄diu uixit, tanq̄ q illū à morte reuocaſſet. Rogabant eū manere ꝑ aliquot dies, ſed ille declinās morā nō ſuſtinuit, & mane carpebat iter. Trāſeūti igr̄ ꝑ uillā noīe Crugeldū, occurrit puella muta. Orāte illo ſolutū eſt uinculū linguæ eius, & loquebat̃ recte. Dehinc uillā ingrediēs quā noīant eccl'iā S. Michaelis, oblatā ſibi mulierē phreneticā & uinctā funib. corā oī ppl'o curat, & dimiſſa incolumi ꝓficiſcit̃. Perueniēs ū'o ad portā Lapaſperi, trāſitū ibi ꝑ aliquot dies p̄ſtolabatur, ſed mora minime tranſit otioſa. Cōſtruit̃ interim de uirgis in ſeptem textis oratoriū, ip̄o iubēte, ipſo opāte pariter. Cōſūmatū circūdedit uallo, atq́ interiacēs ſpatiū in cœmeteriū bn̄dixit. Sanè merita bn̄dicētis, miracula ſatis declarāt, q̄ uſq; hodie ibi actitari ferunt̃. Inde eſt ꝙ de finitimis locis infirmos & male hn̄tes illo portare cōſueuerūt, & ſanātur multi. Mulier totis diſſoluta mēbris, plauſtro uecta illuc, pedib. ſuis remeauit domū, una dūtaxat nocte non fruſtra ī loco ſctō p̄ſtolata mīam dn̄i. Alia q̄dā ibidē pnoctabat ī orōne, quā forte repiēs ſolā hō barbar⁹ accēſus libidine, & ſui minime cōpos, irruit rabioſus ī eā. Cōuerſa illa & tremefacta ſuſpiciēs aduertit hoīem plenum diabolico ſpū: he⁹ tu, iqt, miſer qd agis? Cōſidera ubi es, reuerere hęc ſctā, defer deo, defer ſeruo eius Malachiæ, parce & tibijpſi. Nō deſtitit ille furijs agitat⁹ iniqs. Et ecce (qđ horribile dictu ē) uenenatū & tumidū aīal qđ buffonē uocāt, uiſū eſt reptans exire de inter fœmora mulieris. Quid plura? Terrefact⁹ reſilijt hō, & da-

tis ſaltib. feſtinus oratorio exilijt. Ille cōfuſus abſceſſit, & illa intacta remanſit, magno q̄dē & dei miraculo, & merito Malachiæ. Et pulcrè opi fœdo & abominādo fœdū īteruenit & abominabile mōſtrū. Nō ꝓrſus alr̃ decuit beſtialem extingui libidinē, q̄ꝫ ꝑ frigidiſſimū uermē, nec alr̃ temerariū frænari auſum, fruſtrari conatū, q̄ꝫ ꝑ uilē īutilēq́ꝫ beſtiolā. Et hæc loco iſto ſufficiāt, pauca de pluribus. Nunc iam reliqua proſequamur.

Aſcendit Malachias nauē, & ꝓſpere nauigans applicuit monaſterio ſuo Bēchorenſi, ut primi filij primā reciperent gr̄am. Quid aī putas geſſiſſe illos ſano đ uia tam longa recepto prē, & illo prē? Nec mirꝝ ſi ſe tota in gaudiū effuderunt uiſcera eorꝝ in reditu eius, qñ & exteris circūquaqꝫ gētib. incredibilē mox lætitiā uelox rumor inuexit. Deniqꝫ de ciuitatibus & caſtellis & uicis occurrūt ei, et quocūqꝫ diuertat, ſuſcipit̄ exultatione uniuerſæ terræ. Verūtñ nō ſapit honor, opus exercet̄ legationis. Multis ī locis celebrant̄ cōuētus multi, neq̄ regio ſeu portio regionis legationis fructu & utilitate fraudet̄. Seminat̄ ſuꝑ oēs aq̄s, nō eſt qui ſe abſcōdat ab oꝑa ſolicitudinis eius. Nō ſexus, nō ætas, nō cōdō, nō ꝓfeſſio reputat̄. Vbiqꝫ ſemē ſpargit̄ ſalutare, ubiqꝫ ītonat tuba cœleſtis. Vbiqꝫ diſcurrit, ubiqꝫ irrūpit euaginato gladio linguæ ad faciēdā uindictā ī nationibus, increpationes in ppl'is. Terror eius ſuꝑ faciētes mala. Clamat iniq̄s, nolite iniquè agere: & delinquētib. nolite exaltare cornu. Religio ubiqꝫ plantat̄, ꝓpagat̄, fouet̄. Oculi eius ſuꝑ eos, & cura eiꝰ ad neceſſitates eorꝝ. In cōcilijs q̄ paſſim celebrant̄, repetunt̄ antiquæ traditiōes, q̄s tñ bonas fuiſſe conſtiterit, abolitas uero negligētia ſacerdotū. Nec mō uetera inſtaurant̄, cudunt̄ & noua. Et q̄cūqꝫ ꝓmulgauerit, tanq̄ꝫ cœlitus ædita acceptant̄, tenent̄, ſcripto mandant̄ ad memoriā poſteriorꝝ. Quidni cœlitꝰ miſſa crederent̄, q̄ tot cœleſtia cōfirmāt miracula? Et ut fidē dictis faciā, ꝑſtringam nōnulla paucis. Quis.n. cuncta enumerer? Quanq̄ꝫ libentius fateor imitādis īmorer, q̄ꝫ admirandis. Et meo q̄dem iudicio primū & maximū miraculum qđ fecit ipſe erat. Vt.n. taceam interiorē hoīem eius cꝰ pulcritudinē, fortitudinē, puritatē ſatis indicabāt mores ipſius & uita: ipm̄ exteriorē ita uno ſꝑ mō ipſoq́ꝫ modeſtiſſimo & decētiſſimo geſſit, ut nil ꝓrſus appareret in eo qđ poſſet offendere intuētes. Et q̄dē q nō offendit ī uerbo, ille ꝑfectus eſt uir. At uero ī Malachia q̄s unq̄ꝫ ēt ſi curioſius obſeruarit, depñēdit otioſum nō dico uerbū ſed nutū? Quis manū pedem'ue mouentē fruſtra? Imò qd nō ædificās in eius inceſſu, aſpectu, habitu, uultu? Deniqꝫ uultus hilaritatē nec fuſcauit mœror, nec leuigauit riſus. Totū in eo diſciplinatū, totū īſigne uirtutis, ꝑfectionis forma. Per oīa ſerius, ſed nō auſterus. Remiſſus īterdū, diſſolutus nunq̄ꝫ. Negligēs nihil, etſi ꝓ tꝑe multa diſſimulās. Quietus ſæpe, ſed minime aliqñ otioſus. A' die primo cōuerſionis ſuæ uſqꝫ ad extremū uitæ ſuæ ſine ꝓprio uixit. Non ſeruos, non ancillas, nō uillas, nō uiculos, nō deniqꝫ q̄cq̄ꝫ redituū eccl'iaſticorꝝ ſcl'arium'ue uel in ipſo habuit ep̄atu. Mēſę ep̄ali nihil ꝓrſus cōſtitutū uel aſſignatū unñ ep̄s uiueret. Nec.n. uel domū ꝓpriā habuit. Erat aūt penè inceſſanter circuiēs parœcias oēs euāgelio ſeruiēs, & de euāgelio uiuēs, ſicut cōſtituit ei dñs, dignus eſt, inquiens, oꝑarius mercede ſua. Niſi ꝙ frequētius ipm̄ euāgelium ſine ſumptu ponēs, de laborib. ſuis ſuorūqꝫ ferebat, unñ ſe & alios q ſecū laborabant in opere miniſterij, ſuſtentaret. Porrò ſi interdū q̄eſcere oporteret in ſctīs hoc faciebat locis q̄ ip̄e ꝑ Hyberniā ſparſerat uniuerſam. Apđ quos uero morā facere libuiſſet, illorꝝ ſe cōformauit motib. & obſeruātijs, cōi cōtentus uita & menſa. Non fuit in uictu, nō fuit in ueſtitu in quo potuiſſet Malachias dignoſci īter cęteros frēs, itm̄ cū maior eēt, humiliauit ſe ī oībus. Deniqꝫ cū exiret ad p̄dicandū, cū peditib. pedes & ipſe ibat, ep̄s & legatus. Forma apl'ica hæc, & inde magis

mira ī Malachia, quo rara nimis ī alijs. Verus ꝓfecto apl'orꝝ hæres eſt iſte, q talia agit. Sed aduertere eſt q̄uo diuidat hæreditatē cum frībus ſuis, æquè nepotibus apl'orꝝ. Illi dñant̄ in clero, iſte dū eſſet liber ex oīb. oīm ſe ſeruum fecit. Illi aut non euangelizantes manducant, aut euangelizant ut manducent, Malachias imitans Paulum māducat ut euāgelizet. Illi faſtum & q̄ſtū æſtimant pietatē: Malachias hęreditate uēdicat ſibi opus & onus. Illi fœlices ſe credūt ſi dilatauerint terminos ſuos: Malachias in dilatanda charitate gl'iat̄. Illi cōgregāt in horrea, & dolia replent, unñ onerent mēſas: Malachias colligit in deſerta & ſolitudines unñ impleat cœlos. Illi cū accipiāt decimas & primitias & oblationes, inſuꝑ & de Cæſaris bñficio telonia & tributa & alios reditus infinitos, ſoliciti ſunt nihilominus qd manducēt aut qd bibant. Malachias nihil horꝝ hñs, multos tñ locupletat de promptuario fidei. Illis nec cupiditatis nec ſolicitudinis ullus eſt finis: Malachias cupiens nihil, non nouit tñ cogitare de craſtino. Illi à pauperib. exigunt qđ dēt diuitib. iſte ſolicitat diuites ꝓ paupib. ſuſtentādis. Illi marſupia uacuant ſubditorꝝ: iſte ꝓ pctīs eorꝝ altaria cumulat uotis hoſtijſqꝫ pacificis. Illi alta palatia erigunt, turres ac mœnia ad cœlos leuant: Malachias nō hñs ubi caput reclinet, opus facit euangeliſtæ. Illi equos aſcendunt cum turba hoīum gratis manducantiū panem, & non ſuum: Malachias ſeptus ſctōrꝝ frūm collegio pedes circuit portans panes angelorꝝ q̄bus ſatiet aīas eſurientes. Illi plebes ne agnoſcunt q̄dem: iſte erudit. Illi potentes & tyrānos honorant: iſte punit. O' uirꝝ apl'icum quē tot et talia nobilitant ſigna apl'atus ſui. Quid ergo mirꝝ ſi mira eſt oꝑatꝰ ſic mirabilis ip̄e? Imò ūo nō ip̄e, ſed deꝰ ī ip̄o. Aliōqn, tu es deus (inq̄t) q facis mirabilia.

Erat mulier ī ciuitate Culratim dæmonium hñs. Vocatus eſt Malachias, orat ꝓ addicta, urget inuaſorem, exit. Sed nondū exſaturara neq̄tia eius, miſeram inuadit mulierculam q̄ forte ꝓpē aſſiſteret. Et Malachias: Nō ad hoc, inquit, tibi illā tuli, ut hāc ꝑuaderes: exi et ab ea. Paret, ſed repetit priorē, à q̄ denuo pulſus recurrit ī alterā. Ita ꝑ aliqđ ſpatiū alternatim uexabat illas, hinc inde refugiēs. Tūc ſctūs indignās ſibi illudi à dæmone, colligenſq́ꝫ ſpm̄ īfremuit, & totis uiribus fidei facto impetu ī aduerſarium ab utraqꝫ fugauit, & q̄dē nō minus uexatū his q̄s uexauerat ipſe. Cęterꝝ ꝙ morā fecit ſctō, nō putes lector fuiſſe uirtutis eius, ſed diſpenſationis diuinæ, ut uidelicet ex hoc manifeſtior fieret & maligni pñtia, & uictoria Malachiæ. Deniqꝫ audi qd alibi fecerit, non aūt ꝑ pñtiam ſuam. Et utiqꝫ potuit pñs, qđ abñs ualuit. In regione aq̄lonaris partis Hyberniç iacebat infirmus in domo, nec dubium qn dęmonū maleficio. Nam q̄dam nocte audiuit eos loquentes, dicentes alter ad alterꝝ: Vide ne miſer iſte hypocritę illius ſtratū ſtramē'ue contingat, & ſic effugiat manus nr̄as. Cognouit hō ꝙ Malachiā loq̄rent̄, quē nō multo añ in eadē domo meminerat ꝑnoctaſſe, & adhuc ſtramē in loco. Sūptaqꝫ fiducia & quo potuit conatu cœpit reꝑe debilis corꝑe, ſed fide fortis. Et ecce in aere clamor & uociferatio: Prohibe eū, ꝓhibe, retine eū, retine, amittimus p̄dā. Verꝝ is quē portabat fides & deſideriū euadēdi, quāto plꝰ clamabāt illi, tāto magis genib. manibuſqꝫ nitens ad remediū feſtinabat. Et ꝑueniēs aſcēdit lectulū, uolutat̄ ī ſtramine, audit ululatū plāgētiū. Heu, heu, ipſi nos ꝑdidimꝰ, decepti ſumꝰ, euaſit. Et dicto citiꝰ receſſit ab eo dæmonū terror & horror quē patiebat̄, & oīs pariter ęgritudo.

In Leſmor ciuitate hō à dęmonio uexatꝰ ꝑ Malachiā libatꝰ ē. Itē trāſeūti aliqñ Plāginiā oblatꝰ illi īfās hñs dęmōiū, ſanꝰ relatꝰ ē. In regiōe eadē ligatā funibꝰ phreneticā ſolui iuſſit & ī aq̄ quā bñdixit lauari. Lota ē, & ſanata. Alterā q̄qꝫ ī Saballo regiōe Vlydiæ mēbra ꝓpria dētib. laniātē, orādo & tāgēdo curauit. Amentem hoīem multa prędic-

tem futura,amici &ꝓpinqui adducunt
ad dei hoīem uinctū funibus fortiter,ꝙ
fortē ad nocendū rabies ipſa feciſſet,&
terribilē ualde. Orat Malachias,&in-
continēti æger ſanaꝰ & ſoluiꝰ.Factū eſt
hoc,loco quodā cuius nomē tacemꝰ,ꝙ
nimis barbaꝝ ſonet,ſicut &alia multa.
Alio tp̄e in p̄fata ciuitate Leſmor puel-
lā mutā parētes eius in media platea of
ferūt trāſeūti cum multa ſupplicatione
rogātes ut ei ſubuenire digneꝰ.Stat Ma
lachias,& facta orōne tāgēs digito lin
guā eius,ſputū,miſit in os eius,&loquē
tem dimiſit. Exiens de q̄dā eccleſia,
obuiū habuit hoīem cū uxore ſua q̄ nō
poterat loq.Rogatus ut eius miſereaꝰ,
ſtat in porta pplo circūſtāte:&data be
nedictione ſup eā,iubet dn̄icam dicere
orōnem.Dixit illa,& ppl̄s bn̄dixit do
minū. In ciuitate cui nomē.Oenthreb
decūbēs lectulo qdē diues iam dies,xij.
priuatus linguæ offō,ad iuſſionē uiſitan
tis ſe ſancti,loquelā recupat, Euchari-
ſtiā ſumit,& ita munitus extremum in
bona confeſſione efflauit ſpm̄. O oliua
fructifera in domo dei,ô oleū iucūdita-
tis ungens & lucēs.Et ſplēdore miracu
li illuſtrauit ſanos,& ſuauitate beneficij
unxit īfirmū,cui mox morituro ſaluta-
rē cōfitēdi,& cōicandi obtinuit facul-
tatē.Intrauit ad eū qdā de nobilibꝰ hn̄s
ei aliqd dicere.Qui inter loquēdū,fide
plenus tres iūcos pie furatus de lectulo
in quo ille ſedebat,tulit ſecū,& multa
deus de furto pietatis eſt opatus fide il
lius,& p̄ſulis ſanctitate. Forte uene-
rat in ciuitatē noīe Duenuania.Et cū ſe-
deret ad menſam,ingreſſus uir nobilis
de ciuitate ipſa humiliter ſupplicat pro
uxore p̄gnāte q̄ iam ſolēne p̄teriſſet tp̄s
pariēdi,ita ut mirarentur oēs,& nemo
aliud,q̄ꝫ uitę piculū crederet imminere.
Rogat & cū eo Neemias ep̄s illius ciui
tatis,q iuxta eū ſedebat,rogāt & cęteri
quotquot aderāt ſil' diſcūbentes.Tū il-
le:Cōpatior ei(inqt)ꝙ bona mulier ſit
&pudica.Et porrigēs uiro poculū cui
benedixerat,uade (inqt) da illi bibere,
ſciēs eā ſumpto bn̄dictionis potu & ſi-
ne piculo pariturā.Fcm̄ eſt qđ p̄cepit,
& nocte ipſa ſubſecutū eſt qđ ꝓmiſit.
Sedebat in cāpo cū comite Vlydię ali
qua tractās,& multitudo copioſa cir-
ca eos.Venit mulier grauida,& ūe gra
uida.Indicat ſe contra oēs naturæ leges
retinere partū iā.xv.mēſibus,& diebꝰ.
xx. Cōpaſſus Malachias ſup nouo &
inaudito incōmodo orat,& mulier pa-
rit,& qui aderāt lætati ſunt & mirati.
Oēs.n.uiderūt in q̄ facilitate & ueloci-
tate loco eodē enixa ſit,& triſte negati
partus piculū miraculo cōmutatū iucū
diori. Accidit ibidē quiddā pari qdē
miraculo,ſed forte diſpari.Vidit hoīem
q publice tenere diceret cōcubinā fr̄is,
et hic erat miles miniſter comitis.Et pu
blice cōueniēs inceſtuoſum,alterum ei
Ioānē exhibuit:nō licet tibi,inqens con
cubinā hr̄e fr̄is tui. At ille alteꝝ ipſi ni-
hilominus Herodē redhibēs,nō modo
nō audiuit eū,ſed & ſupbe rn̄dit,& co-
rā oībus iurabat nunq̄ꝫ ſe dimiſſuꝝ.Tū
cōmotus Malachias,ſicut erat pro iu-
ſtitia uehemēter zelās,& deus,inqt,te
ab illa ſeparet ul' īuitū.Paruipēdēs ille,
exiſtāti abijt īdignabūdꝰ. Offendēsꝗ́
mulierē n̄ lōge à turba cōſtituta ī loco,
ui opp̄ſſit eā,ſicut erat ſatanę totus,cui
paulo an̄ traditꝰ fuerat.Nec latuit flagi-
tiū. Ancilla q̄ dn̄am comitabaꝰ,recur-
rēs domū(nēpe haud procul aberat lo-
co)nūtiat anhela qd mali acciderit. Ad
quā uocē germani illiꝰ q domi erāt,zelā
tes ſororis ſtuprū,tota illò feſtinātia p-
uolāt,pudicitiæ hoſtē ipo ī loco & ope
ſceleris dephēſū multis cōfoſſū uulneri
bus iterimūt.Necdū cōuētꝰ ſolutꝰ erat,
cū ecce armiger illiꝰ,qđ euenerat,nūtia
uit.Et mirati ſūt uniuerſi,ꝙ ſn̄ia Mala-
chiæ tā celerē habuiſſet effectū. Timue
runt quoꝗ flagitioſi audito hoc uerbo,
(nā multi erāt ī terra) & territi purgati
ſūt,lauātes manꝰ ſuas ī ſāguine pctōris.
Diarmitiū comitē multo iā tp̄e decūbē
tē lecto duriter qdē īcrepās ꝙ malꝰ hō
eēt īmoderatiꝰ ſeruiēs uētri & gulę,bn̄di
cta aſpſum aq̄ ſine mora ſurgere fecit,et
ita ualentem ut illico equū aſcenderet,
&

& utiꝗ p̄ter ſpem ſuam ipſius & ſuoꝝ.
In urbe Caſelēſi uenit hō an̄ eū cū fi-
lio paralytico, rogans illū ſanari. Qui
orans bn̄:uade(inqt)filius tuus ſanabiꝰ.
It,& craſtino redit cum filio, ſed mini-
me ſanato.Tum ſurgens Malachias &
ſtans ſup eū diutius orauit, & ſanatus
eſt.Et cōuerſus ad p̄rem,offer,inquit,il
lum deo. Annuit hō,ſed non tenuit,&
poſt aliquot annos ille iam iuuenis reci
dit in idip̄m, ſine dubio pp inobedien-
tiam pr̄is. & pacti tranſgreſſionem.
Alius qdam ueniēs de longinquo cum
eſſet Malachias in finib.Mumoniæ,at-
tulit ad eū filium pedū penitus offō de-
ſtitutum.Percunctatus quonam mō illi
accidiſſet,ut ſuſpicor, inqt, dæmonum
malignitate.Et addit:Ludenti in prato
ipſi(ni fallor)īmiſere ſoporē, euigilāſꝗ́
puerulus ſic ſe inuenit. Hæc dicens cū
lacrymis p̄cē fundit,efflagitat opē.Mi-
ſertus eius orauit Malachias,iubens æ-
grum interim dormire ibidē ſup ſolium.
Dormiuit,& ſurrexit ſanus. Hunc ipſe
qa de longe uenerat aliquādiu in comi-
tatu ſuo retinuit,&erat ambulās cū eo.
In monaſterio Bēchorēſi paup qdā,
fr̄um eleemoſynis ſuſtentabaꝰ, & erat
quotidianam accipiēs ſtipē, aliqd offi-
cij factitans in piſtrino.Is claudus ab an
nis duodecim humi manib.repens,poſt
ſe trahebat pedes emortuos.Quem die
q̄dam an̄ cellam ſuam Malachias mœ
ſtum & mœrentē inueniens,cām pcun-
ctaꝰ. Et ille:Vides,inqt,q̄ꝫ ex longo mi-
ſellus afflicter,& manus dn̄i ſup me, &
ecce ad cumulū ærūnę,hoīes q miſereri
debuerant,irrident me potius,miſeriæ
exprobrantes.Quē ubi audiuit,pietate
motus ſuſpexit ī cœlum, manus pariter
leuans.Facta aūt breui orōne ipſe intra
uit cellam,& ille ſurrexit.Et ſtans ſuper
pedes ſuos mirabaꝰ ſi uere eēt qđ erat,
penè ſomniū ſuſpicatus.Cœpit tn̄ ſe pe-
detentim mouere:neꝗ.n.poſſe ire ſatis
credebat.Tandē q̄ſi è graui ſomno eui-
gilans cognoſcit mīam dn̄i ſup ſe:firmi-
ter gradiꝰ,& in piſtrinū reuertiꝰ,exiliēs
& exultans,& laudans deū. Viſo eo,q
an̄ uiderāt & cognouerant,repleti ſunt
ſtupore &extaſi,phantaſma putantes.
Viꝝ item hydropicum orando ſana-
uit,q illico remanſit in monaſterio pa-
ſtor ouium factus. Ciuitas Hyberniæ
noīe Corcagia uacabat ep̄o. Tractatū
eſt de electione,diſſenſere partes,qui-
buſꝗ(ut aſſolet)p̄ſulē uolentib. conſti-
tuere ſuum,non dei. Venit illuc Mala-
chias audita diſſenſione.Cōuocato cle
ro & pplo,ēt corda & uota diſcordan
tiū unire curauit,& pſuaſis illis totū ne
gotium ſibi dr̄e credi,cui potiſſimū ſoli
citudo incūberet illius ſicut & aliaꝝ p
Hyberniam eccl̄iaꝝ,incōtinenti noīat
eis non quēpiā de nobilib.terræ,ſed ma
gis quēdā hoīem paupē quē ſciret ſctm̄
& doctū,& hic erat alienigena.Quęriꝰ
ille,nūciaꝰ decūbere lecto,& ita debi-
lis ut nullo pacto exeat niſi ī manib.por
tatꝰ miniſtrātiū.Et Malachias: Surgat,
iqt,ī noīe dn̄i ego p̄cipio,obediētia ſal-
uū faciet eū.Quid faceret ille?Parere uo
lebat,ſed īparatū ſe ſentiebat.qđ & ſi
poſſet ire,ep̄ari reformidabat.Ita cū uo
lūtate obediēdi pugnāte gemio hoſte,
pōdere lāguoris,& metu oneris:uicit il
la tn̄,data ſibi in adiutoriū ſpe ſalutis.
Itaꝗ conaꝰ,mouet ſeſe,tētat uires,iuēit
ſe ſolito fortiorē. Creſcit piter fides cū
uirib.& rurſum fcā fortior fides dat ui-
ciſſim uirib.īcremētū.Iā ſurgere p ſe ua-
let,iā meliuſcule gradꝰ,iā nec ſētire ī am
bulādo laſſitudinē,demū expeditus &
alacer puenire ad Malachiam ſine hoīs
adiutorio.Qui aſſumēs eū miſit ī cathe
drā,clero & pplo collaudāte. Hoc ita ī
pace fcm̄ ē,qa nec illi auſi ſūt Malachiæ
uolūtati ī aliquo obuiare uidētes ſignū
qđ fecerat,nec ille parere dubitauit tā
euidēti argumento fcūs ſecurior de dn̄i
uolūtate. Mulier q̄dā fluxū ſāguinis pa
tiebaꝰ,& hæc nobilis,chariſſima Mala
chiæ,plꝰ tn̄ ob moꝝ,q̄ꝫ gn̄is nobilitatē:
q̄ ex toto deficiens (nimiꝝ cū ſanguine
exhauſtis uirib.)iā poſita ī extremis mi-
ſit ad dei hoīem ut(qđ ſuperat)aīę ſub-
ueniret,q ſe iā nō eēt uiſurꝰ ī corpe. Au-
diēs Malachias moleſte tulit,ꝙ mulier

uirtutis foret,& uita eius fructuoſa oꝑe
& exẽplo. Et uidẽs ſe nõ poſſe ſatis ac-
currere tẽpeſtiue,accito Malcho, ꝙ iu-
uenis eẽt & expeditus (ipſe eſt cꝰ ſupra
meminimꝰ frĩ Xp̃iani abbatis)accelera,
iq̃t,fer illi tria poma hęc ſuꝑ q̃ nom̃ dñi
ĩuocaui.Cõfido ĩ ip̃o ꝙ ubi ex eis guſta
uerit,nõ guſtabit mortẽ priuſq̃ nos ui-
deat,etſi tardiuſcule ſecuturos.Feſtinat
Malchus ſcd'm mãdatũ,& ueniẽs ĩtrat
ad moriturã,alteꝝ ſe exhibẽs pueꝝ Eli
ſæi, niſi ꝙ hꝰ efficacior oꝑa fuit. Iubet
miſſam ſibi à Malachia bñdictionẽ ac-
ciꝑe,& guſtare,ſiquo mõ ualuerit. At
illa exhilarata audito noĩe Malachiæ,
ut obedire poſſit, nutu ſignat pauliſper
ſe erigi uelle,nã uerbo nõ poterat.Erigi
tur,guſtat,guſtato cõfortata eſt, loq̃t,
& gr̃as agit.Et ĩmiſit dñs ſoporẽ ĩ eã,et
ſuauiſſime reqeuit ĩ eo cꝰ uſu diu carue-
rat,ſicut & eſu. Stetit interĩ ſanguis, &
poſt modicũ expgefacta ſanã ſe repit,
niſi ꝙ lõga inedia & ſanguinis minutio-
ne adhuc debilis erat. Si quo minus,die
ſequẽti deſideratus Malachiæ aduẽtus
aſpectuſq́ꝫ ꝑfecit. Habitabat uir nobi
lis ĩ uicinia Bẽchorẽſis monaſterij. Cuiꝰ
uxor cũ ĩfirmaret̃ ad mortẽ,rogatꝰ Ma
lachias ut deſcẽderet priuſq̃ moreret̃,
ĩfirmã unctꝰ oleo, deſcẽdit,& ĩtrauit
ad eã.Quo uiſo exultat illa,ſpe aĩata ſa-
lutis.Et cũ pararet ungere eã, uiſum eſt
oĩb.differẽdũ potius uſq̃ mane.Erat.n.
ueſꝑa. Acqeuit Malachias,& data bñ-
dictione ſuꝑ ægrã exiuit cũ his q̃ ſecum
erãt.At ṽo poſt modicũ ſubito clamor
factus eſt,planctus & ſtrepitus multus
ꝑ totã domũ, ſiqdẽ inſonuit ꝙ mortua
eſſet. Accurrit Malachias tumultu au-
dito,& ſecuti ſunt eũ diſcipuli eiꝰ.Et ac-
cedẽs ad lectũ,ut certo cõꝑit expiraſſe,
cõſternatꝰ eſt aĩo,ſibi ĩputãs ꝙ frauda-
ta gr̃a ſacr̃i obierit.Et eleuatis in cœlũ
manib.obſecro dñe (inq̃t) ĩſipiẽter egi,
ego peccaui q̃ diſtuli, non iſta q̃ uoluit.
Hęc dicẽs cõteſtatus eſt ĩ audiẽtia oĩm,
nullã ſe receptuꝝ cõſolationẽ,nullã da-
tuꝝ reqẽ ſp̃ui ſuo, niſi quã tulerat lice-
ret,reſtituere gr̃am. Et ſtans ſuꝑ eã tota
nocte laborabat ĩ gemitu ſuo:& ꝓ oleo
ſctõ largo imbre lacrymaꝝ ꝑfundens
mortuã uicẽ illi unctionis quã poterat
exhibebat.Ipſe quidẽ ſic: Ad ſuos aũt,
uigilate,inq̃t,& orate. Itaq̃ in pſalmis
illi,ille in lacrymis,noctẽ duxere ꝑuigi-
lẽ. Et mane fcõ exaudiuit dñs ſctm̃ ſuũ,
q̃a ſp̃us dñi erat poſtulãs ꝓ eo q̃ poſtu
lat ꝓ ſctis gemitib.inenarrabilib. Quid
plura? Aꝑit oculos q̃ fuerat mortua, &
ut ſolẽt q̃ de graui ſomno euigilant, fri-
cans ſibi manib.frõtẽ & tꝑa, ſuꝑ lectũ
ſe erigit, & agnito Malachia inclinans
deuote ſalutat eũ.Et uerſo luctu in gau-
diũ,ſtupor app̃hẽdit oẽs, & q̃ uiderũt,
& q̃ audierunt.Sed & Malachias gr̃as
agẽs,bñdixit dñm.Et unxit eam,nihiló-
minus,ſciens in hoc ſacr̃o remitti pctã,
& ꝙ or̃o fidei ſaluet ĩfirmum.Poſt hæc
abijt ille, & illa cõualuit, & uiuẽs inco-
lumis tꝑe aliquanto ut gl'ia dñi manife
ſtaret̃ in ea,ꝑacta pñia quam ſibi Mala
chias iniunxeras, in bona cõfeſſione ite
rum obdormiuit,& migrauit ad dñm.
Fuit itẽ mulier cui ſp̃us iracundiæ & fu
roris in tm̃ dñaret̃, ut non ſolũ uicini &
cognati fugerẽt conſortiũ eius, ſed filij
quoq̃ ipſi uix ſuſtinerẽt habitare cum
ea. Clamor & rãcor & tẽpeſtas ualida
ubicũq̃ fuiſſet. Audax, & ardẽs, & p̃-
ceps,metuẽda lĩgua & manu, ĩportabi
lis oĩb. & ĩuiſa. Dolẽtes filij tũ ꝓ illa,tũ
ꝓ ſeip̃is,trahũt illã ad pñtiã Malachię,
lacrymabilẽ cũ fletu q̃rimoniã deponẽ
tes.Vir aũt ſctũs & ꝑiculũ mr̃is,& ĩcõ-
modũ miſerãs filioꝝ,ſeorſũ aduocat il-
lã,fuerit ne cõfeſſa aliq̃n pctã ſua, ſolici
te ꝑcũctat̃.Rñdit,neq̃q̃: Cõfitere,iq̃t.
Paret,& ille iniũgẽs pñiam cõfitẽti, o-
rãſq́ꝫ ſuꝑ eã ut dñs oṕs det ei ſp̃m mãſue
tudinis,ĩ noĩe dñi Ieſu ne ultra iraſcat̃,iu
bet.Seq̃t̃ tãta mãſuetudo,ut pateat oĩ-
bꝰ ñ eẽ aliđ,quã admirabilẽ mutationẽ
dextrę excelſi.Fert̃ adhuc hodie uiuere,
& tãtæ eẽ patiẽtiæ & lenitatis,ut q̃ oẽs
exaſꝑare ſolebat,nullis mõ exaſꝑari da
mnis, cõtumelijs,afflictionib.q̃at. Si li-
cet & me iuxta apl'm abũdare in ſenſu
meo,accipiat q̃ſq̃ ut ualet,ego iſtđ ſu-

periori ſuſcitatæ miraculo mortuæ cen-
ſeo p̃ferẽdũ,ꝙ exterior q̃dẽ ibi, hic uero
iterior reuixerit hõ. Et nũc curramꝰ ad
reliqua. Vir ſcd'm ſcl'm honorabilis,
ſcd'm deũ timoratꝰ,ueniẽs ad Malachiã
q̃ſtꝰ eſt ſuꝑ ſterilitate aĩæ ſuæ,ſupplicãs
ut ſibi obtineret ab oĩpotẽte deo gr̃am
lacrymaꝝ. Et ſubridens Malachias ꝙ
gratũ hr̃et ĩ hoĩe ſcl'ari deſideriũ ſp̃uale,
ſuã maxillã maxillę illiꝰ q̃ſi blãdiẽdo cõ
iũgẽs:fiat,inq̃t,tibi ſicut petiſti. Tãtos
exiđe & pene cõtinuos exitꝰ aq̃rũ dedu
xerũt oculi eiꝰ, ut illđ ſcripturæ ei poſſe
aptari uideret̃:Fõs ortoꝝ,puteꝰ aq̃rũ ui
uẽtiũ. Eſt iſula maris in Hybernia ab
olim fœcũda piſciũ,& mare ibi piſcoſũ
ualde.Pctĩs(ut credit̃)habitãtiũ adẽpta
copia ſolita,q̃ multos hẽbat filios infir-
mata ẽ,& à tãta funditꝰ ſui cõmoditate
emarcuit.Dolẽtib.accolis,& iacturam
grauẽ ppl'is ægre ferẽtib.reuelatũ ẽ cui-
dã mulieri p̃cibꝰ Malachiæ poſſe afferri
remediũ.Idq́ꝫ inotuit oĩb. ipſa ꝓdente.
Nutu dei cõtigit adeſſe Malachiã. Dũ
.n.circuiret & repleret euãgelio regio-
nẽ,diuertit illuc,ut & ipſis eandẽ gr̃am
impartiret. At Barbari q̃bus erat ma-
ior cura de piſcib. oĩ inſtantia flagitant
ut potius reſpicere dignet̃ ſuꝑ ſterilitatẽ
inſulæ ſuæ.Qui cũ rñderet ſe minime ad
hoc ueniſſe, hoĩm magis, q̃ piſciũ deſi-
derare capturã:uidẽs tñ fidẽ eoꝝ,flexis
in littore genib. orauit ad dñm, ut licet
indignis, indultũ olim bñficiũ tãta fide
repetentib.non negaret. Aſcendit or̃o,
aſcendit & piſcium multitudo,& forte
uberior,q̃ in diebꝰ antiq̃s, & ipſa ppl'o
terræ ꝑſeuerans uſq̃ in hodiernum diẽ.
Quid miꝝ ſi or̃o iuſti quę penetrat cœ
los,penetrauit abyſſos, & de ꝓfundo
maris tãtas piſciũ copias euocauit?
Venerũt aliq̃n tres ep̃i in uillã Fochart,
quẽ dñt locũ natiuitatis Brigidæ uirgi-
nis: & q̃rtus erat Malachias.Ad quem
p̃sbr̃ q̃ hoſpitio ſuſceꝑat eos, q̃d faciã,
inq̃t,ꝙ piſces nõ hẽo? Quo rñdẽte ut q̃-
reret à piſcatorib.biẽniũ eſt,ait, ꝙ nõ ĩ-
ueniunt̃ piſces ĩ flumine, uñ & piſcato-
res ꝓrſus diffiſi ẽt arti ſuæ renũciauerũt.
Et ille: Præcipe,inq̃t,laxari retia in noĩe
dñi. Fcm̃ eſt,& capti ſunt ſalmones xij.
Scđo miſerũt,& captis totidẽ,inopina-
tum inferũt mẽſis & ferculũ & miracu-
lũ.Et ut clare liqueat Malachię meritis
hoc datum fuiſſe, alijs quoq̃ duob. ſe-
quentib.annis eadẽ nihilóminus ſterili-
tas ꝑdurauit. Fuit q̃dã clericus in Le-
ſmor ꝓbabilis,ut fert̃,uitæ: ſed fidei nõ
ita. Is ſciolus in oculis ſuis p̃ſumpſit di-
cere in Euchariſtia eſſe tantũmõ ſacr̃m,
& non rẽ ſacr̃i.i.ſolã ſctificationem, &
nõ corporis ueritatẽ. Suꝑ quo à Mala-
chia ſecreto & ſæpe cõuẽtus ſed incaſ-
ſum,uocatus ad mediũ eſt, ſeorſum tñ
à laicis,ut ſi fieri poſſet ſanaret̃, & non
cõfunderet̃.Itaq̃ in cõuẽtu clericoꝝ da
ta facultas hoĩ eſt pro ſua ſñia rñdendi.
Cũq́ꝫ totis ingenij uirib. (quo non me-
diocriter callebat)aſſerere & defendere
conaret̃ errorẽ,Malachia cõtra diſputã
te & cõuincẽte,iudicio oĩm ſuꝑatus, de
cõuẽtu cõfuſus q̃dẽ exijt,ſed non corre-
ctus.Dicebat aũt ſe non rõne uictũ,ſed
ep̃i p̃ſſũ authoritate. Et tu,inq̃t,ó Mala
chia,ſine cã me hodie cõfudiſti, aduer-
ſus ꝓfecto ueritatẽ locutꝰ, & cõtra tuã
ipſius cõſciam. Mœſtus Malachias ꝓ
hoĩe ſic ĩdurato, ſed magis fidei dolens
iniuriã,timẽs ꝑiculũ,eccl'iã cõuocat,er-
rãtẽ publice arguit publice monet ut re
ſipiſcat.Suadẽtib. hoc ip̃m ep̃is & uni-
uerſo clero cui nõ acq̃eſceret, cõtumaci
anathema dñt,hęreticũ ꝓteſtãtes. Nec
ſic euigilãs,oẽs,inq̃t,fauetis hoĩ potius,
q̃ ueritati.Ego ꝑſonã nõ accipio ut de-
ſerã ueritatẽ. Ad hoc uerbũ ſubſtoma-
chãs ſctũs,dñs,iq̃t, fateri te ueritatẽ fa-
ciat uel ex neceſſitate. Quo rñdẽte,am̃,
ſoluit̃ cõuẽtus. Tali ille inuſtꝰ cauterio
fugã meditat̃,ĩfamis atq̃ inhonoratꝰ fo
re nõ ſuſtinẽs. Et cõtinuo ſua tollẽs ex-
ibat, cũ ecce ſubita correptꝰ ĩfirmitate
ſiſtit gradũ, uiribuſq́ꝫ deficiẽs eodẽ lo-
co iactat ſe ſuꝑ ſolũ anhelꝰ & feſſus. For
te icidẽs ĩ id loci uagabũdus ĩſanꝰ offen
dit hoĩem:q̃d nã ibi agat,ꝑcũctat̃.Rñdet
graui ſe ĩfirmitate teneri,& neq̃ ꝓcede
re neq̃ redire ualentẽ. Et ille:Infirmitas

iſta haud alia,inꝗt,ꝗ̃ ipſa mors eſt.Hoc
aũt nõ dixit à ſemetipſo ſed pulcrè dñs
ꝑ inſanũ corripuit eũ ꝗ ſanis acqeſcere
noluit conſilijs ſenſatoꝝ. Et addit: Re-
uertere domũ,ego te iuuabo. Deniqꝫ i-
pſo duce reuertitĩ ciuitatẽ,redit ad cor,
& ad miam dñi. Eadẽ hora accit̃ eps̃,
agnoſcit̃ ueritas,abijcit̃ error,confeſſus
reatũ abſoluit̃,petit uiaticũ,dat̃ reconci
liatio, & uno penè mométo ꝑfidia ore
abdicat̃,& morte diluit̃.Ita mirãtib.cũ
ctis ſub oĩ celeritate cõpletus eſt ſermo
Malachiæ & ſcripturæ pariter dicẽtis,
ꝗa uexatio dat intellectũ auditui. In-
ter ppl'os ꝗ̃rundã regionum orta aliqñ
grauis diſcordia eſt. Interpellat̃ Mala-
chias de cõponenda pace inter eos. Et
cũ eſſet al's impeditus, iniũgit negotiũ
hoc uni epoꝝ.Illo excuſante, & negãte
& dicẽte Malachiam,non ſe ꝗ̃ſitum, ſe
cõtemptũ iri,fruſtra fatigari nolle:uade
inꝗt,& dñs erit tecũ. Et ille: Acqeſco,
ſed ſi me non audierint, ſcito me ad tuã
pr̃nitatẽ appellatuꝝ. Subridẽs Mala-
chias,fiat inꝗt.Tũc eps̃ conuocatis par
tibus dictat formã pacis: acqeſcũt,re-
conciliant̃ adinuicẽ, fide hincinde data
ſtabilit̃ pax: & ſic dimiſit eos. At pars
una uidẽs hoſtes factos ſecuros, impa-
ratos eſſe (ꝗppe ꝗ pace facta mali nihil
ſuſpicarent̃)loꝗ̃bant̃ mutuo,& dicebat
hõ ad ꝓximum ſuũ:Quid uolumus fa-
cere? Victoria p̃ manib. eſt, & ultio de
inimicis.Et cœpe inſequi illos. Innotuit
epõ qđ fiebat,& accurrens cõuenit du
cẽ eoꝝ ſuꝑ iniꝗtate & dolo,ſed ſpretꝰ
ab illo eſt.Iuuocauit nomen Malachiæ
aduerſus eum,& nihil ipẽdit. Irridenſqꝫ
epm̃,putas ne,inꝗt, ꝑꝑ te amittere de-
beamus malefactores nr̃os quos deus
tradidit in manus nr̃as? Et recordatus
uerbi ſui eps̃ qđ habuerat cum Mala-
chia,flens & eiulans uerſo uultu ad mo
naſterium eius:ubi es,ait,hõ dei,ubi es?
Nõne hoc eſt pr̃ mi,qđ tibi dicebam?
Heu,heu,ueni ut facerẽ bonum, & non
malũ: & ecce ꝑ me oẽs,illi in corpore,
iſti in aĩa ꝑeunt.Multa in hũc modũ lo-
quebat̃ lamẽtãs & plangẽs,& ꝗ̃ſi pñtẽ

ſolicitans & compellans Malachiam
aduerſus malignãtes. Interim uero ipſi
cũ ꝗbus fecerant pacẽ,inſeꝗ nõ deſiſte-
bant ad ꝑdendum eos.Et ecce ſpũs mẽ
dax in ore quorũdã uiroꝝ ꝗ eos decipe
ret.Et occurrerũt illis in uia uiri nũcian
tes factã irruptionẽ in terras ipſoꝝ, ab
aduerſarijs in ore gladij cõſumi oĩa, &
diripi bona eoꝝ,uxores quoqꝫ ac libos
tolli & abduci.His auditis,reuerſi ſunt
feſtinãter.Seꝗ̃bant̃ ultimi primos, quo
irent aut ꝗd acciderit neſciẽtes.Nec.n.
oẽs audierant uiros loquentes.Cumqꝫ
ueniſſent & inueniſſent nihil hoꝝ ꝗ̃ nũ-
ciata erãt,confuſi ſunt,dep̃hẽſi in mali-
tia ſua.Et cognouerũt ſpũi erroris ſe tra
ditos ꝑꝑ nũciũ Malachiȩ quẽ decepũt,
& nomen eius qđ ſpreuerũt. Porrò eps̃
audiens fruſtratos ꝓditores in iniꝗtate
ſua quã cogitauerãt, cũ gaudio remea-
uit ad Malachiã,referẽs oĩa ꝑ ordinẽ ꝗ̃
acciderãt ſibi. Sciẽs Malachias eiuſ-
modi occaſione pacẽ eſſe turbatã, na-
ctus opportunũ tp̃s, pacẽ ꝑ ſemet inter
ipſos denuo reformare curauit, & fir-
mare reformatã,datis & receptis altrĩ-
ſecus fide & iurõ.Veꝝ illi ꝗb.añ pax fra
cta fuit,iniuriæ memores, neglecto pa-
cto & p̃cepto Malachiæ,tractauerũt ꝗ̃
uice reddẽda.Et cõgregati oẽs in unum
ibãt ut ĩparatos p̃occuparẽt,redderẽtqꝫ
ĩ caput eoꝝ malũ qđ ſibi ipſi facere co
gitaſſent.Et magno flumine qđ itererat
facilime trãſuadato, fluuiolo quẽ nõ ꝓ-
cul ab illo offẽdere,retẽti ſũt.Neqꝫ.n.iã
fluuiolꝰ ſed planè fluuiꝰ ĩgẽs apparuit,
ubiqꝫ ſui trãſire uolẽtib.tranſitũ negãs.
Mirari oẽs tm̃ nũc eẽ,tãtillũ ãtehac fuiſ-
ſe ſciẽtes,& loꝗ inter ſe: Vñ inundatio
hęc? Aer ſerenꝰ ẽ,ĩbres ñ ſũt,nec ꝓxime
fuiſſe meminimꝰ. Et ſi m̃ltũ pluiſſet,ꝗs
nr̃m unqꝫ hactenꝰ meminit ĩ quãta cũqꝫ
illuuie ita ĩtumuiſſe ut opiret terrã,ſata
& prata ꝑuaderet? Digitꝰ dei ẽ iſte,&
dñs ſepit uias nr̃as ꝑꝑ ſctm̃ ſuũ Mala-
chiã,cꝰ ſumꝰ p̃uaricati pactũ, trãſgreſſi
mãdatũ.Ita & hi ĩſecto negocio ad ſua
æꝗ̃ cõfuſi repedauer̃t.Diuulgatũ ẽ ṽbũ
ꝑ uniuerſã regionẽ,& bñdicebãt deũ, ꝗ
comprehendit

comprehendit ſapientes in aſtutia ſua,
& cõfringẽs cornua pctõꝝ ſublimauit
cornu Xp̃i ſui. Aliqs de nobilibus infen
ſus regi,recõciliatus eſt ꝑ manũ Mala-
chię.Nec.n.regi ſatis fidebat ille ut pa-
cẽ cũ eo faceret niſi mediãte Malachia,
aut quẽ rex æquè uereret̃.Nec imme
rito,ut poſt apparuit. Nã factũ ſecuꝝ
& minime iã cauentẽ ſibi captũ truſit ĩ
uincula,odio antiquo captus plus ipſe.
Requirit̃ hõ à ſuis de manu mediatoris.
(Nec.n.aliud amici expectare,ꝗ̃ mor-
tẽ)Quid faceret Malachias? Nõ eſt qđ
poſſit niſi ut recurrat ad ſuũ illud ſolitũ
unicũqꝫ refugium. Cõgregato exercitu
forti nimis turba magna diſcipulorum
ſuoꝝ,adit hoĩem,reꝗrit uinctũ,negat̃.
Et Malachias. Iniquè,inꝗt, agis contra
dñm,& cõtra me,& cõtra teipſum,pa
ctũ p̃uaricans. Si diſſimulas tu, ſed non
ego.Credidit ſe hõ fidei meæ:ſi contin-
gat mori,ego ꝓdidi eũ,ego reus ſangui
nis eius.Quid tibi uiſum eſt me ꝓdito-
rẽ,te p̃uaricatorẽ conſtituere? Noueris
me donec liberet̃ nihil guſtatuꝝ,ſed ne-
que iſtos.Sic locutus intrat eccleſiam:
deũ oĩpotentẽ ſuis ſuorũqꝫ anxijs gemi-
tibus interpellat,ut iniuſte addictũ di-
gnet̃ eripe de manu p̃uaricatoris & ini-
qui.Et ea die cũ nocte ſequẽti in ieiunio
& or̃one ꝑſtiterunt.Perlatũ ad regẽ ꝗd
fieret,& magis inde induratum eſt cor
eius,uñ emolliri debuerat.Init fugã,ue-
ritus hõ carnalis ne ſi propè remaneret,
or̃onis nõ poſſet ſuſtinere uirtutẽ.Qua-
ſi uero uel abſcõditũ nõ inueniat,uel nõ
ꝑueniat ad remotum. Tu metas ponis
miſer or̃onibus ſctõꝝ? Nũ eſt or̃o ia-
cta ſagitta,ut fugias à facie arcus? Quo
ibis à ſpũ dei,ꝗ eã portat, & quo à fa-
cie eius fugies? Deniqꝫ fugiẽtẽ inſequit̃,
inuenit latitantẽ.Eriſqꝫ cæcus & nõ ui-
dens, ut melius uideas & intelligas ꝗ̃m
duꝝ ẽ tibi cõtra ſtimulũ calcitrare. De-
niqꝫ ſenti uel nũc quia ſagittæ potentis
acutæ ꝑuenerũt ad te:ꝗ̃ etſi reſilierunt à
corde ꝗa ſaxeũ eſt,ſed nõ ab oc'ſis.Vti-
nã ꝑ feneſtras ſaltẽ oculoꝝ ꝑueniãt uſ-
que ad cor,& uexatio det intellectum

cœcitati.Cernere erat Saulũ denuo ad
manus trahi,& duci ad Ananiã,ad ouẽ
.ſ.lupũ,ut refunderet p̃dã.Refudit,& re
cepit uiſum, ꝙ Malachias uſque adeo
ouis eſſet,ut ſit miſertus & lupo.Diligẽ
ter ex his aduerte lector cũ ꝗbus habi-
tatio Malachiæ,ꝗ̃les principes,& ꝗ̃les
ppl'i.Q̃uo non & is fr̃ fuit draconũ, &
ſocius ſtruthionũ? Et ideo dedit ei dñs
uirtutẽ calcãdi ſuꝑ ſerpẽtes & ſcorpio-
nes,alligare reges eoꝝ in compedibus,
& nobiles eorum in manicis ferreis.
Deinde audi quid ſequatur.

Is cui Benchorenſis monaſterij ceſ-
ſerat poſſeſſiones,ingratus bñficio, ex-
tũc et deinceps inſolẽtiſſime ſꝑ ſe habuit
aduerſus eũ & ſuos,in oĩbus infeſtꝰ ei,
ubiqꝫ inſidiãs detrahenſqꝫ actibus eius.
At nõ impune hoc.Erat illi unicus filius
ꝗ imitator pr̃is audens aliꝗd & ipſe in
Malachiam,eodẽ anno mortuus eſt.
Mortuus aũt ſic. Viſum eſt Malachiæ
dr̃e cõſtrui in Bẽchor oratoriũ lapideũ,
inſtar illoꝝ ꝗ̃ in alijs regionibus extru-
cta cõſpexerat.Et cũ cœpiſſet iacere fũ
damẽta,indigenæ quidem mirati ſunt,
ꝙ in terra illa necdum eiuſmodi ædifi-
cia inuenirent̃. Veꝝ ille neqꝫ(ſicut erat
p̃ſumptuoſus & inſolẽs)nõ modo mira
tus eſt ſed indignatus. Ex ꝗ̃ indignatio
ne cõcepit dolorẽ, & ꝑepit iniquitatẽ.
Et factus ſuſurro ĩ ppl'is,nũc ſecreto de-
trahere,nunc blaſphemare palã,notare
leuitatẽ,nouitatẽ horrere,ſumptus exag
gerare.Iſtiuſmodi uenenatis ſermonibꝰ
ſolicitãs & inducẽs multos ad prohibẽ
dũ,ſeꝗmini me,inꝗt,& qđ nõ niſi ꝑ nos
fieri debet,cõtra nos fieri non ſinamus.
Itaque cũ pluribus ꝗbus ſuadere ualuit
deſcẽdit ad locũ,reꝑtũ conuenit hoĩem
dei primus ipſe dux uerbi, ꝗ erat princi
piũ mali. O bone uir,ꝗd tibi uiſum eſt
nr̃is hãc inducere regionibus nouitatẽ?
Scoti ſumus,non Galli. Quænã leuitas
hæc? Quid opus erat oꝑe tã ſuꝑfluo, tã
ſuꝑbo? Vñ tibi paupi & inopi ſumptus
ad ꝑficiẽdũ? Quis ꝑfectũ uidebit? Quid
iſtud p̃ſumptiõis,inchoare qđ nõ ꝗ̃as,
nõ dico ꝑficere,ſed nec uidere ꝑfectũ?

Quanqꝫ amentis magis eſt, quam pru-
dentis conari qđ modū excedit,uincit
uires,ſuꝑat facultates. Ceſſa,ceſſa,deſi-
ne à ueſania hac. Alioqn nos nō ſinimꝰ,
nō ſuſtinemus. Hoc dixit ꝓdens qd uel
let,nō qd poſſet cōſiderās. Nā de qbus
p̄ſumebat &ſecū adduxerat,uiſo uiro
mutati ſunt,& iā nō ibāt cū eo. Ad quē
uir ſctūs tota libertate utēs: miſer,inqt,
opus qđ inchoatū uides & inuides,ſine
dubio ꝑficiet̃,ꝑfectū uidebūt multi. Tu
uero qa nō uis nō uidebis,& ꝙ nō uis,
morieris:attēdito tibi ne ī pctō tuo mò-
riaris. Ita eſt,ille mortuus eſt, & opus
cōpletū eſt,ſed ille nō uidit,q ut pręfati
ſumus,anno eodē mortuus eſt. Interim
pr̃,audito mox qd de filio uir ſctūs p̄di-
xiſſet,ſciēs uerbū eius uiuū & efficax eſ
ſe,interfecit,inqt,filiū meū. Et inſtigāte
diabolo,tāto furore exarſit in illum, ut
corā duce &maioribus Vlydiæ,falſita
tis &mēdacij arguere nō uereret̃ hoīem
q ueraciſſimus eſſet,ueritatis et diſcipl'ſ
& amator,& cōuitiū intulit, ſimiā ap-
pellās. Et Malachias qdē doctus non
reddere maledictū pro maledicto,ob-
mutuit,& nō aꝑuit os ſuū dū conſiſte-
ret pctōr aduerſus eū. Sed nō dn̄s obli-
tus ſermonis ſui quē dixerat, mihi uindi
ctā,& ego retribuā. Eadē die domū re-
uerſus hō luit linguæ effrænis temerita-
tē,ipſo ultore quo inſtigatore laxarat.
Arreptū in ignē ꝓijcit dæmon,ſed mox
manibus aſſiſtētiū extractus eſt,aduſtꝰ
tn̄ corꝑis parte,& mente captus. Et dū
inſaniret,uocatus Malachias uenit, re-
peritqꝫ maledictū ſpumātia ora torquē
tē,horrēdis uocibus & motibꝰ terrentē
oīa,ac toto corꝑe agitatū uix poſſe te-
neri à plurib, &orās ꝓ inimico uir totiꝰ
ꝑfectionis exauditus eſt,ſed ex parte.
Nā illico qdē ſctō orāte ille aꝑuit oc'los,
&ſenſum recepit. Relictꝰ eſt aūt ei ſpūs
dn̄i malus q eū colaphizet,ut diſcat nō
blaſphemare. Credimꝰ eū uiuere uſque
adhuc,& uſque ad hæc tꝑa luere pctm̄
grāde qđ peccauit in ſctm̄, certis tꝑibꝰ
tn̄ ferūt lunaticū eſſe. Porrò p̄dictæ poſ
ſeſſiones cū iā ꝓ ſui imbecillitate & in-
utilitate eas tenere nō ualuit,in pace ad
locū cuiꝰ extiterāt redierūt. Nec renuit
Malachias,poſt multā demū uexatio-
nē,pacis obtētu. Sed iā ad opus ędificij
qđ Malachias aggreſſus eſt, ſermo re-
currat. Et qdē nō erat Malachiæ nō di-
co un̄ ꝑficeret,ſed un̄ faceret qcqꝫ. Erat
aūt cor eius fiduciā hn̄s in dn̄o. Dn̄s ue
ro ꝓuidit,ut etſi nō ſperanti in pecuniæ
theſauris,pecunia non deeſſet. Quis.n.
alius fecit ut theſaurus eo loci reponere
tur, repoſitus nō reꝑiret̃ uſqꝫ ad tp̄s &
opus Malachię? Inuenit dei famulus in
dei marſupio qđ defuit ſuo. Merito q-
dē. Quid.n.iuſtius,q̄ꝫ ut cui pro deo nō
erat ꝓpriū,cū deo iniret cōſortium, &
marſupiū unū eſſet amboꝝ? Fideli de-
nique hoī totus mūdus diuitiaꝝ eſt. Et
qd eſt ille niſi quoddā marſupiū dei?
Deniqꝫ ait: Meus eſt orbis terræ,& ple
nitudo eius. Inde eſt ꝙ Malachias reꝑ-
tos argēteos multos nō repoſuit ſed ex-
poſuit. Nā totū munus dei, in dei opus
iubet expēdi. Nō ſuas, nō ſuoꝝ cōſide-
rat neceſſitates, ſed iactat cogitatū ſuū
ī dn̄o:ad quē utiqꝫ recurrēdū n̄ dubitat
quoties neceſſitas poſtularit. Nec du-
biū dei opus eſſe,qđ deo reuelāte Ma-
lachias p̄uidit. Cōtulerat primū cū fra-
tribus de oꝑe illo,& multi p̄ inopia mi
nus libēter aſſentiebāt. Inde anxius du-
biuſqꝫ qd ageret,cœpit inter orandū ue
hemēter inqrere q̄nā foret uolūtas dei.
Et die q̄dā de uia regrediens, cū iā loco
appropiaret, ꝓſpexit eminus, & ecce
oratoriū apparuit magnū lapideum &
pulcrū ualde. Et intuēs dilıgēter ſitum,
formā & cōpoſitionē,cū fiducia arripit
opus, prius qdē indicata uiſione ſeniori
bus fr̄ibus,paucis tn̄. Sanè totū qđ attē
te notauit de loco &mō & q̄litate,tāta
diligentia obſeruauit ut pacto oꝑe ſcm̄
uiſo ſimilimū appareret, ac ſi &ſibi cū
Moyſe dcm̄ audierit. Vide ut oīa facias
ſcđm exēplar qđ tibi oñſum eſt in mō-
te. Eodē uiſionis gn̄e id quoqꝫ ī Sabal
lino ſitū eſt,anteq̄ꝫ fieret p̄oſtēſum eſt il
li nō mō oratoriū,ſed & monaſteriū to
tū. Trāſeūte illo ꝑ quedā ciuitatem,et

multitudine magna cōcurrēte ad eum,
caſu uidit iuuenē inter alios uidēdi ſe cu
rioſum. Aſcēderat lapidē,&ſtans ſuper
ſummos articulos,extēto collo, oculis
& aīo intēdēs in eū,quendā illi de nouo
Zachæū exhibebat. Nec latuit Mala-
chiā,ſctō qdē ſpū reuelāte, uere illū ue-
niſſe in ſpū & uirtute Zachæi. Diſſimu
lauit tūc tn̄,tacituſqꝫ ptranſiit. Cæteꝝ ī
hoſpitio nocte ipſa narrauit fr̄ibus,qūo
illū uidiſſet,& qd p̄uidiſſet de illo. Die
aūt tertia,en ille cum uiro quodā nobili
dn̄o ſuo: Qui apiēs uotū & deſiderium
iuuenis,rogabat ut à ſe commēdatū re
ciꝑe dignaret̃,& hr̃e decætero inter ſu-
os. Et Malachias agnoſcēs eū: non eſt
opus,inqt,ut quē iā deus cōmendauit,
hō commendet. Ap̄p̄henſumqꝫ manu
ſua tradidit abbati Cōgano nr̃o,& ille
fr̄ibus. Ipſe uero iuuenis(adhuc ni fallor
uiuēs)primus conuerſus laicus Suriēſis
monaſterij,teſtimoniū hēt ab oībus ꝙ
ſctē cōuerſet̃ inter frēs ſcđm ordinē Ci-
ſterciēſem. Et cognouerūt diſcipuli ēt ī
hoc Malachiā ꝓphetiæ ſpm̄ habuiſſe.
Nō ſolū aūt, ſed & in eo qđ ſubiūcturi
ſumus. Cū ſacra offerret,& appropiaſ-
ſet ei diaconus facturus aliqd pro offō
ſuo,ītuitus eū ſacerdos ingemuit,ꝙ ſen-
ſiſſet penes illū latere qđ nō cōueniret.
Peracto ſacrificio,ſecreto ꝑcunctatꝰ de
cōſcia ſua,cōfeſſus eſt & nō negauit il-
luſum ſibi ꝑ ſomniū nocte ipſa. Cui in-
iūgens pniam nō debueras,inqt, hodie
miniſtraſſe:ſed uerecūde te ſubtrahere
ſacris, &deferre tātis tamqꝫ diuinis my
ſterijs,ut hac humilitate purgatus, di-
gnius exinde miniſtrares. Itē alia uice ſa
crificāte illo,& orāte hora ſacrificij, ea
qdē ſanctitate & puritate cordis q̄ ſoli-
tus erat,aſtāte diacono uiſa eſt colūba
intrare ꝑ feneſtrā in claritate magna. Ea
ſacerdos ꝑfundit̃ totꝰ,ea ſub obſcurior
baſilica tota refulget. Colūba uero ali-
q̄diu circūuolitās,tādē reſidet ſuꝑ crucē
an̄ faciē ſacerdotis. Obſtupuit diacōus,
&pauēs tū pro luminis tū pro uolucris
nouitate,qđ illa ſit rara auis in terra,ce
cidit ſuꝑ faciē ſuā,& uix palpitās ſeſe eri
gere auſus eſt,ul' qn̄ officij ſui neceſſitas
poſtulauit. Poſt miſſam ſeorſum cōuen
tus à Malachia,ſub ꝑiculo uitę iubetur
nullatenus ſecretū prodere qđ uidiſſet,
quoad uiuere ipſe. Aliqn̄ cū in Ardina-
cha eſſet cū quodā coep̄o ſuo,de nocte
ſurgēs cœpit memorias ſctōꝝ q̄ in cœ-
meterio ſancti Patricij multæ ſunt, orā-
do luſtrare. Et ecce unū de altaribus ſu
bito ardere conſpiciūt. Ambo.n.uide-
rūt uiſionē hāc magnā,& ambo mirati
ſunt. Et Malachias intelligēs ſignū eſſe
magni meriti illius uel illoꝝ quoꝝ ſub
altari illo corꝑa reqeſcerēt,currēs, & ſe
medijs immergēs flammis,expāſis bra-
chijs ſacrā amplexatus eſt aram. Quid
ibi fecerit,qd ue ſenſerit,nemo qui ſciat,
ſed ꝙ amplius ſolito cœleſti igne ſuccē
ſus ex illo igne exierit, fratrum qui cum
eo tūc erāt reor neminē eſſe qui neſciat.

Hæc dicta ſunt pauca qdē de plurib.
ſed multa ꝓ tꝑe. Nō.n.ſignoꝝ tꝑa,hæc
ſcđm illud: Signa nō uidimus:iā non eſt
propheta. Vn̄ ſatis apparet Malachias
meus q̄ꝫtus in meritis fuit, q tā multus
in ſignis extitit,& in raritate tāta. Quo
enim antiquoꝝ gn̄e miraculoꝝ Mala-
chias nō claruit? Si bn̄ aduertimus pau-
ca ipſa dicta ſunt,nō ꝓphetia defuit illi,
nō reuelatio,nō ultio impioꝝ,nō gr̃a ſa
nitatū,nō mutatio mētium,nō denique
mortuoꝝ ſuſcitatio. Per oīa bn̄dictus
deus,q ſic amauit & ornauit eum, q &
magnificauit eū in cōſpectu regū,&de
dit illi coronā gl'iæ. Amor ꝓbat̃ in me-
ritis, ornatus in ſignis, magnificatio in
ultione inimicoꝝ, gl'ificatio in p̄mioꝝ
retributione. Hēs diligēs lector,in Ma
lachia qd mireris,hēs & quid imiteris:
nūc iā quid tibi ex his ſperādū ſit ſtudio
ſus attēde. Nā finis hoꝝ,p̄tioſa mors ē.

Percunctatus aliqn̄ quonā in loco ſi
optio det̃,extremū malit agere diē(de
hoc ſiquidē frēs q̄rebāt inter ſe,quē ſibi
quiſqꝫ deligeret)cūctat̃,& nō rn̄det. In-
ſtantibus illis,ſi hinc migro, inquit,nuſ-
quam libentius, quàm unde una cum
noſtro apoſtolo reſurgere poſſim.
Dicebat autem ſanctum Patricium. Si

peregrinari oportet, & ita permittit
deus, Clarãuallem delegi. Reqſitus itẽ
de tp̄e, diem rn̄dit ſolennẽ oĩum defun-
ctoꝝ. Si ſimplex uotũ putatur, impletũ
eſt. Si ꝓphetia, ne iota p̄terit. Sicut audi
uimus, ſic uidimus de loco pariter & de
die. Dicamus br̄ quo ordine iſtud qua-
ue occaſione ꝓuenerit. Aegre ſatis fere
bat Hyberniã uſq; adhuc pallio caruiſ-
ſe, utpote æmulator ſacroꝝ, quoꝝ ne
unoquolibet gentẽ ſuã uellet oĩno frau-
dari. Et recordatus ſibi à p̄p̄ Innocẽtio
fuiſſe promiſſum, inde magis triſtari, ꝙ
dũ adhuc ille ſupꝑfuit, nõ fuit miſſum ꝓ
eo. Et nactus occaſionẽ, ꝙ p̄p̄ Eugenius
ſummam regiminis teneret, & eo tp̄is
uſq; in Frãciam appropiaſſe nunciaret,
opportunitatẽ reqrendi ſe inueniſſe ga-
uiſus eſt. Præſumebat aũt de illo, utiq;
uiro tali, & de tali aſſumpto ꝓfeſſione.
Magis uero ꝙ ſuæ Claræuallis ſpecia-
lis filius extitiſſe nec timeret apud illum
ſe ullã ſuſtinere difficultatẽ. Itaq; cõuo-
cant epi, cõciliũ cogit, tractata triduo q̃
tp̄i imminerẽt, die quarto apit cõſilium
de pallio reqrendo. Placet, ſed ſi ꝑ aliũ
reqrat. Tñ qa breuior uia, & ob hoc to
lerabilior ꝑegrinatio uideret, non fuit q
eius obuiare p̄ſumeret cõſilio & uolun
tati. Et Malachias ſoluto cõcilio arri-
pit iter. Proſequunt eũ q conuenerant
frẽs uſq; ad littus, nõ multi tñ, ipſo nimi
rũ ꝓhibẽte. Ad quẽ unus illoꝝ Catho-
licus nomine flebili uoce & fletu, heu tu
abis, inqt, & in quãta pœnæ quotidia-
na uexatione me deſeris, non ignoras,
nec fers opẽ miſertus mei. Si ego dign⁹
q patiar, frẽs qd peccauerũt, qui uix diẽ
noctem'ne ullã à tã laborioſa cura & cu
ſtodia mei feriatã hr̄e ſinunt? His uer-
bis & lacrymis filij (flebat. n.) paterna
uiſcera cõcuſſa ſunt, & amplexatus eſt
eũ blandiẽdo, impreſſoq; pectori eius
ſigno crucis: certus eſto, inquit, te eiuſ-
modi nil paſſuꝝ, donec redeã. Erat aũt
epilepticus, & cadebat frequẽter, ita ut
interdũ nõ ſemel, ſed ſæpius pateret in
die. Hoc iã ꝑ ſex annos morbo horrido
laborabat, ſed ad uerbũ Malachię ꝑfe-
cte cõualuit. Ab illa hora nil tale perpeſ
ſus eſt, nil tale ut confidimus deinceps
ꝑpeſſurus, quia Malachias deinceps re
diturus nõ eſt. In ipſo aſcẽſu nauis acce-
dũt duo ex his qui familiarius adhære-
bãt, audẽtes & petentes aliquid ab eo.
Quibus ille: Quid uultis? Non dicimus
inqunt, niſi ſpõdeas te datuꝝ. Spõdet.
Et illi. Volumus nobis certo ꝓmitti à
tua dignatione, te in Hyberniã incolu-
mẽ reuerſuꝝ. Inſtare & cæteri oẽs. Tũ
ille parũper liberãs, pœnitere primo ꝙ
ſe alligaſſet, q̃ exiret nõ inueniẽs. Angu
ſtiæ undiq;, dũ nil occurreret ab alteru-
tro tutũ ꝑiculũ, uoti uidelicet, an ꝓmiſ-
ſi. Viſum eſt tãdẽ id potius eligẽdũ, qđ
impn̄tiaꝝ plus urgeret, reliquũ ſupꝑnæ
cõmittendũ diſpoſitioni. Annuit triſtis
qdẽ, ſed magis illos noluit cõtriſtare, et
rn̄dens eis ut uolũt, aſcẽdit nauẽ. Et cũ
iã fere mediũ iter æquoreũ ꝑegiſſent, ſu
bito cõtrarius uẽtus nauẽ repellit, & re
ducit in terram Hyberniæ. Deſcẽdẽs de
naui in ipſo portu in q̃dã ſua eccleſia ꝑ-
noctauit. Et lætus gr̄as egit diuinæ cõſi
lio ꝓuidentiæ, quo factũ eſt ut iã fecerit
ſatis ꝓ ſua ꝓmiſſione. Mane ṽo intrãs
nauẽ, ipſa die ꝓſpero curſu trãsfretauit.
& uenit in Scotiã. Die tertia ꝑuenit ad
locũ q Virideſtagnũ dr̄, quẽ fecerat p̄-
parari ut ibi ſtatueret abbatiã. Et reli-
cto illic de filijs ſuis frĩbus nr̄is mona-
choꝝ conuentu & abbate (nam ſecum
ad hoc ipſum eos adduxerat) ualedicẽs
eis profectus eſt. Et cum trãſiret, occur-
rit ei rex Dauid, à quo receptus cũ gau-
dio, & retentus per aliquot dies, mul-
taq; operatus placita deo, inchoatum
repetit iter. Et ꝑtranſiens Scotiã, in ipſo
introitu Angliæ diuertit ad eccleſiã Gi-
ſisburnẽſem, ubi habitãt uiri religioſi ca
nonicã ducẽtes uitã, ab antiquo familia
res ei pro ſua religioſitate & honeſtate.
Ibi adducta eſt ad eũ mulier patiẽs mor
bũ quẽ cãcrũ uulgo appellãt, ipſo hor-
rendũ uiſu: & ſanauit eã. Nã ubi aq̃ cui
bn̄dixit, aſperſa ſunt ulceꝝ loca, dolorẽ
nõ ſenſit. Die uero ſequẽti uix ulcera ap
parebãt. Abiẽs inde ad mare uenit, ſed

negatur tranſitus. Cã, ni fallor, fuit orta
ſimultas quædã inter ſummum pontifi
cẽ & regẽ Anglię, ꝙ rex neſcio quid ma
li ſuſpicaret de bono illo hoĩe ſi trãſiret.
Nã neq; alios epõs trãſire ſinebat. Qđ
quidẽ impedimẽtũ etſi fuit contrarium
Malachię uolũtati, ſed non uoto. Dole
bat differri à deſiderio ſuo, neſciẽs ma-
gis ꝑ hoc ĩpletũ iri. Nã ſi ĩcotinẽti trãſiſ-
ſet, oportebat trãſire ẽt Clarãuallẽ, ut ſũ
mũ põtificẽ ſeqret. Iã. n. abierat, & erat
Romæ, aut ꝓpè Romã. Nunc uero in-
tercedẽte dilatione factũ eſt ut tardius
tranfretans, ad locum & horam ſanctiſ-
ſimi ſui obitus opportune occurreret.

Qui à nobis ſuſceptus eſt tanq̃ uerus
ab occidẽte ueniẽs, uiſitans nos oriẽs ex
alto. O quãtũ nr̄ę Claræualli irradians
ſol ille, claritatis adauxit, q̃ iucũdus ad
eius introitum dies feſtus illuxit nobis.
Hæc dies quã fecit dn̄s, exultatũ & læ-
tatũ in ea. Quàm celer et ſaliẽs tremulus
ac debilis mox ipſe occurri. Quàm lęt⁹
in oſcula rui, q̃ lętis brachijs miſſã cœ-
litus mihi amplexat⁹ ſum gr̄am. Quàm
alacri uultu & aĩo mi pr̄, introduxi te in
domũ mr̄is meæ, & in cubiculũ genitri
cis meę. Quàm feſtiuos deinde tecũ du
xi dies, ſed paucos. Quid uero ille uiciſſi
nobis? Nẽpe hilarẽ, nẽpe affabilẽ ꝑegri
nus nr̄ oĩbus ſe p̄bebat, oĩbus incredibi
liter gratũ. Quàm bonũ & q̃ iucũdum
agebat hoſpitẽ, apud eos quos nimiꝝ
uidere uenerat à finib. terræ, nõ auditu-
rus Salomonẽ, ſed exhibiturus. Deniq;
audiuimus ſapĩam eius, tenuimus p̄ſen-
tiam eius & tenemus. Iã q̃tuor aut qnq;
dies h⁹ nr̄æ ſolẽnitatis defluxerãt, cum
ecce die ſolẽni B. Lucæ euangeliſtę miſ
ſa in cõuentu ſua illa ſctã deuotione ce-
lebrata, febre corrept⁹ lecto decubuit,
& nos cũ illo oẽs. Extrema gaudij nr̄i
mœror occupat, moderatior tñ, ꝙ leui-
or interim febris eſſe uideret. Videres di
ſcurrere frẽs, dãdi auidos, uel accipiẽdi.
Cui nõ dulce uidere illũ? cui nõ dulcius
miniſtrare illi? Vtrũq; ſuaue, utrũq; ſalu
tare. Et humanitatis erat p̄bere obſeqũ,
& ꝓfectus cuiq; ſui, cũ gr̄am reporta-
ret. Aſſiſtere oẽs, oẽs ſoliciti erant circa
frequẽs miniſteriũ, medicamẽta perqre
re, adhibere fomenta, urgere ſæpius ad
guſtãdũ. Ad quos ille, ſine cã, inqt, hęc,
ſed charitate ur̄i facio qcqd iniungitis.
Sciebat. n. imminere tp̄s ſuæ migratio-
nis. Cũq; frẽs q cũ eo uenerãt, fidẽtius
inſtarẽt dicẽtes non oportere diffidere
de uita, nec. n. ſigna mortis in eo aliqua
apparerẽt: oportet, inqt, hoc anno Ma-
lachiã exire de corꝑe. Et infert. Ecce ap-
propinquat dies quẽ (ut optime noſtis)
optaui ſꝑ ip̄m fore diẽ reſolutiõis meæ.
Scio cui credidi, & certus ſum nõ frau-
dabor reliquo deſiderij mei, q partẽ iã
teneo. Qui me ſua mĩa perduxit ad lo-
cũ quẽ petij, terminũ quẽ ęquè uolui, nõ
negabit. Qđ ad hoc corpuſculũ attinet,
hic reqes mea: qđ ad aĩam, dn̄s proui-
debit, q ſaluos facit ſperãtes in ſe. Nec
paꝝ ſpei repoſitũ mihi in die illa, qua
mortuis tãta à uiuis bn̄ficia impendun
tur. Nec longe aberat dies ipſa cũ talia
loqueret. Interea iubet ſe ſacro oleo un
gi. Exeunte conuentu fratrũ ut ſolẽniter
fieret, nõ ſuſtinuit ut ad ſe aſcenderent,
ipſe deſcẽdit ad eos. Iacebat ſiqdem in
ſolario, domo ſuꝑiori. Vngit, & ſumpto
uiatico fratrũ ſe or̄onibus, & frẽs cõmẽ
dãs deo, ad lectũ reuertit. Alto de ſolio
deſçendebat pedibus ſuis, & rurſum ni-
hilóminus ſuis pedibus aſcẽdebat, & di
cebat mortẽ eſſe in ianuis. Quis hũc ho
minẽ crederet morituꝝ? Solus ipſe &
deus id ſcire poterat. Non uultus palli-
dior, nõ macilẽtior uidebat, non rugata
frõs, nõ recõditi oculi, nõ nares extenua
tæ, nõ cõtracta labia, nõ aduſti dentes,
nõ collũ exeſum & gracile, nõ curui hu
meri, nõ caro exinanita in corpore reli-
quo. Hæc erat gr̄a corꝑis eius, & hæc
gloria uultus eius, q̃ non euacuat ne in
morte qdẽ. Talis quoad uixit, talis &
mortuus apparebat uiuenti ſimilior.

Cucurrimus uſq; huc, ſed modo hæ
remus, quia Malachias curſum cõſum-
mauit. Stat ille, & nos pariter ſtam⁹ cũ
eo. Alioqn quis libenter currat ad mor
tem? Præſertim tuam pater ſancte qs re

ferre poſſit, qs uelit audire? Attamen di
leximus nos in uita, in morte nõ ſepara
bimur. Fr̃es, nõ relinquamus in morte,
quẽ in uita ꝓſecuti ſumus. Ab ulteriori
Scotia uſq; huc cucurrit ille ad mortẽ,
eamus & nos & moriamur cum eo. O-
portet dicere quàm cernere neceſſe fuit.
Adeſt oĩum ſctõꝝ clara ubiq; celebri-
tas ſed iuxta ueterẽ ſn̄iam, muſica in lu-
ctu importuna narratio eſt. Adſumus,
canimus uel inuiti. Flẽdo cãtamus, & cã
Eccl. 22. a tãdo flemus. Malachias etſi nõ cantat,
nõ plorat tñ. Quid. n. ploret, q non ap-
propinq̃t ad gaudium? Nobis q relinq-
mur, relinqtur luctus, ſolus Malachias
feſtũ facit. Qđ. n. non põt corpe, facit
Pſal. 75. mẽte, ſicut ſcriptum eſt. Cogitatio hoĩs
confitebit̃ tibi, & reliquiæ cogitationis
diẽ feſtum agẽt tibi. Deficiẽte illi corpo
ris inſtr̃o, ſilẽte organo oris, offõ uocis
ceſſante reliquũ eſt ut mẽtis iubilo ſolẽ
nizet. Quidni ſolẽnizet ſanctis, q ſctõ-
rum ducit̃ ad ſolennitatẽ? Exhibet illis
qđ mox ſibi debebit̃. Adhuc modicũ,
& ipſe unus ex ipſis eſt. Sub noctis cre-
puſculo cũ iã utcũq; diei à nobis exple-
ta celebritas foret, Malachias appro-
pinquauerat nõ crepuſculo, ſed auroræ.
An non illi aurora, cui nox p̃ceſſit, dies
aũt appropinquauit? Itaq; febre inuale
ſcẽte, cœpit ex intimis ardẽs ꝑ oẽ corpꝰ
erũpere ſudor, ut quodãmodo tranſiẽs
ꝑ ignẽ & aq̃, educeret̃ in refrigeriũ. Iam
deſperat̃ de uita eius, iã qſq; ſuum iudi
ciũ rep̄hendit, iã nulli dubiũ Malachiæ
ſn̄iam p̃ualere. Vocamur, adſumus, & il
le oculos leuãs in circũſtantes: deſide-
rio deſideraui, inqt, hoc Paſcha mandu
care apud uos. Gr̃as ago ſupnæ pieta-
ti, nõ ſum fraudatus à deſiderio meo. Vi
des hoĩem ſecuꝝ in morte, & necdum
mortuũ, iam certũ de uita. Nec miꝝ. Vi
dẽs adeſſe noctẽ quã expectauerat, & ĩ
ipſa dieſcere ſibi, q̃ſi de nocte triũphãs,
ur̃ inſultare tenebris, & quodammodo
Pſal. 138. b loq. Iã nõ dicã, forſitã tenebræ concul-
cabũt me: qa hæc nox illuminatio mea
in delicijs meis. Et blãde nos conſolãs,
hẽte, inqt, curã mei, ego ur̃i ſi licuerit nõ
obliuiſcar. Licebit aũt. Credidi in deũ,
& oĩa poſſibilia credẽti. Amaui deum,
amaui uos, & charitas nunq̃ excidit.
Et ſuſpiciẽs ĩ cœlũ, deus (inqt) ſerua eos
in noĩe tuo. Nõ ſolũ aũt eos, ſed & oẽs
q per uerbũ ac miniſteriũ meum tuo ſe
mãcipauere ſeruitio. Deinde imponens
manus ſingulis, & bñdicẽs oĩbꝰ, pauſa-
tũ ire iubet, qa nondũ uenerat hora eiꝰ.
Imus, redimus circa mediũ noctis: nam
ea hora lux lucere in tenebris nũciatur.
Implet̃ domus, adeſt cõgregatio tota,
abbates quoq; multi q conuenerant.
Pſalmis & hymnis & cãticis ſp̃ualibus
ꝓſeqmur amicũ repatriantem. Anno
ætatis ſuæ qnquageſimo q̃rto, loco &
tpe quo p̃elegit & p̃dixit, Malachias
ep̃s & legatus ſanctæ ap̄licæ ſedis, uel-
ut è manibus nr̃is aſſumptus ab ange-
lis, fœliciter obdormiuit in dño. Et uere
obdormiuit. Vultus placidus, placidi
exitus indiciũ fuit. Et qdẽ oĩum oculi fi-
xi in eum, nemo tamen qui eum quan-
do exiuit aduertere potuiſſet. Mortuus
uiuere, & uiuens mortuus putabatur,
adeo nil intercidit quod alterutrum di-
ſterminaret. Eadẽ uiuacitas uultus, ſere
nitas eadẽ q̃lis apparere ſolet ĩ dormiẽ-
te. Diceres mortẽ nil hoꝝ tuliſſe, magis
auxiſſe plurimũ. Nõ eſt mutatus, ſed ip-
ſe mutauit oẽs. Miꝝ in modũ luctꝰ &
gemitus oĩum ſubito congeſcit, mutat̃
in gaudiũ mœror, planctũ cãtus exclu-
dit. Effert̃, ferunt̃ in cœlũ uoces, infertur
oratorio abbatũ humeris. Vicit fides,
triũphat affectus, res in ſuũ deuenit ſta
tum, cuncta geruntur ex ordine, cun-
cta ex ratioue procedunt.

Et reuera qd rõnis hẽt immoderatiꝰ
plãgere Malachiã, q̃ſi ñ ſit p̃tioſa mors
eius, q̃ſi nõ ſit magis ſomnꝰ q̃ mors, q̃-
ſi non ſit mortis portus, & porta uitæ?
Malachias amicus nr̃ dormit, & ego lu
geã? Luctus iſte uſu ſe, non rõne tuet̃. Si
dñs dedit dilecto ſuo ſomnũ, & talẽ ſo-
mnũ ĩ quo hr̃ditas dñi, filij merces, fru-
ctus uẽtris, qd hoꝝ ur̃ fletũ ĩdicere? Ego
ne fleã illũ q fletũ euaſit? Ille tripudiat, il
le triũphat, ille introductus eſt ĩ gaudiũ

dñi ſui, & ego eum plangam? Cupio mi
hi hæc, nõ illi inuideo. Interim parant̃
exeqæ, offert̃ pro eo ſacrificiũ, conſum-
mant̃ ex more oĩa cũ ſumma deuotio-
ne. Stabat eminus puer cui emortuum
pẽdebat à latere brachiũ, magis illi im
pedimẽto, q̃ uſui. Quo cõperto, innuit
ut accederet. Et app̄henſam aridã ma-
nũ applicui ad manũ ep̃i, & uiuificauit
eã. Nẽpe uiuebat in mortuo gr̃a ſanita-
tũ, & manus eius fuit mortuę manui qđ
mortuo hoĩ Heliſæus. Puer ille de lõge
uenerat, & manũ quã pendentẽ attule-
rat, ſanã in patriã reportauit. Iam oĩbus
rite pactis in ipſo oratorio ſanctę dei ge
nitricis Mariæ, in quo ſibi bñ compla-
cuit, Malachias tradit̃ ſepulturæ, anno
ab incarnatione dñi Milleſimo centeſi-
mo quadrageſimo octauo, quarto no-
nas Nouẽbris. Tuũ eſt Ieſu bone depo
ſitũ, qđ nobis creditũ eſt tuus theſaurus
recondit̃ penes nos. Seruamus illũ reſi-
gnãdũ in tpe quo repoſcendũ cẽſueris,
tm̃ ut abſq; contubernalibus ſuis non
egrediat̃, ſed quẽ habuimus hoſpitẽ, ha
beamus ducem tecum & cum ipſo pa-
riter regnaturi in ſecula ſcl'oꝝ, Amen.

*Sermo ſancti Bernardi abbatis in feſtiuitate ſan-
cti Malachiæ: qui legitur pro octo primis le-
ctionibus eiuſdem feſtiuitatis.*

I Iquet dilectiſſimi, q̄ dũ corpe
retinemur, ꝑegrinamur à dño:
ac ꝑ hoc luctũ magis, q̃ gaudiũ
miſerandũ nobis indicit exiliũ, & cõſcia
delictoꝝ. Quia tñ ap̄lico ore gaudere
cũ gaudẽtibus admonemur, in omnem
nos ſuſcitari lætitiã tp̃s & cã reqrit. Nã
ſi uere (qđ ꝓpheta ſenſit) exultẽt iuſti in
cõſpectu dei: exultat ſine dubio Mala-
chias, q in diebus ſuis placuit deo, & in-
uentus eſt iuſtus. In ſanctitate & iuſti-
tia corã ipſo miniſtrauit, placuit mini-
ſteriũ, placuit & miniſter. Quid ni pla-
cuerit? Poſuit ſine ſumptu euangeliũ, re
pleuit euãgelio patriã, ſuoꝝ maxime fe
ralẽ edomuit barbariẽ Hybernoꝝ, leui
iugo Xp̃i in gladio ſp̃ũs exteras ſubdi-
dit nationes, uſq; ad extrema terræ re-
ſtituẽs hr̃ditatẽ ſuã illi. O miniſteriũ fru
ctuoſum ô miniſtrũ fidelẽ. Nunqd nõ ꝑ
ip̃m filio eſt pr̃na adimpleta ꝓmiſſio?
Nũqd nõ hũc olim intuebat̃ pr̃ cũ ad fi
liũ loqueret̃. Dabo tibi gẽtes hr̃ditatẽ
tuã, & poſſeſſionẽ tuã terminos terræ?
Quàm libẽs ſaluator recipiebat qđ eme
rat, & emerat p̃tio ſanguinis ſui, igno-
minia crucis, horrore paſſionis? Quàm
libẽs de manibus Malachiæ, pro eo q̄
gratis miniſtraret. Ergo in miniſtro q-
dẽ gratũ erat munus gratuitũ, in mini-
ſterio aũt placita cõuerſio pctõꝝ. Gra-
ta, inq̃, & placita in miniſtro ſimplici-
tas oculi, in miniſterio aũt ſalus ppl'i.
Quanq̃ etſi miniſterij qdẽ minor effi-
ciẽtia ſequeret̃, nihilóminus tñ ad Ma-
lachiã & ad opa eius ille merito reſpe-
xiſſet, cui amica puritas, cui familiaris
ſimplicitas, cuius iuſtitiæ eſt de intẽtio-
ne pẽſare opus, & de oculi q̃litate totiꝰ
æſtimare corpis ſtatũ. Nunc uero ma-
gna opa dñi exqſita in oẽs uolũtates et
ſtudia Malachię magna et multa & bo
na ualde, etſi pro bona caſtæ intẽtionis
origine meliora. Qđ opꝰ pietatis p̃terijt
Malachiã? Paup ſibi, ſed diues paupib.
erat. Pr̃ orphanoꝝ, maritꝰ uiduaꝝ, p̃ro-
nus extitit opp̃ſſoꝝ. Hilaris dator, peti
tor rarꝰ, acceptor ꝟecũdus. Pacis refor
mãdę iter diſcordãtes fuit illi cura ma-
xima, & efficacia multa. Quis ęq; piꝰ ad
cõpatiẽdũ, ad ſubueniendũ prõptus, ad
corripiendũ liber? Nã & zelãs erat, nec
deerat ſcia zeli ipſiꝰ moderatrix. Et qdẽ
ĩfirmꝰ ĩfirmis, ſed nihilóminꝰ potẽtib. po
tẽs, ſupbis reſiſtebat, tyrãnos uerbera-
bat, regũ magr̃ ac principũ. Ipſe ẽ q regi
orãdo uiſũ & malignãti tulit, & hũiliato
reſtituit. Ipſe ẽ q pacis quã fecerat uiola
tores ſp̃ũi erroris traditos fruſtratꝰ eſt ĩ
malo qđ facer̃ cogitabãt ac denuo co-
egit ad pacẽ, cõfuſos qdẽ et ſtupefactos
ĩ eo qđ ſibi cõtigerat. Ipſe. n. ẽ cui aduer
ſus alios pacti ęq; p̃uaricatores riuꝰ offi
cioſiſſime affuit, miro mõ obiectu ſui e-
uacuãs molimĩa ĩpioꝝ. Imbres ñ erãt, ñ
illuuies aq̃rũ, nõ cõcurſus nubiũ, nõ liq̃-
factio niuiũ, cũ ſubito factꝰ eſt in fluuiũ
magnũ qui riuulus erat, & riuus ibat et

intumeſcebat inundans & negans oĩo
tranſitum uolentib. malignari. Quanta
audiuimus & cognouimus ea de zelo
uiri, & ultione inimicoꝝ, cũ tñ eẽt ſua-
uis & mitis, & multæ mĩæ oĩbus neceſ-
ſitatẽ patientib. Qui q̃ſi unus oĩum pa-
rens, uiuebat oĩbus, q̃ſi gallina pullos
ſuos, ſic fouebat omnes, & in uelamẽto
alaꝝ ſuaꝝ ꝓtegebat. Non ſexus, nõ æ-
tas, & non conditio diſcernebat̃ aut ꝑ-
ſona, deerat nemini, expãſo oĩbus gre-
mio pietatis. De q̃cũqꝫ tribulatione cla
maret̃ ad eũ, ꝓpriam reputabat, niſi ꝙ i
ſua patiens, in aliena compatiens erat,
plerunqꝫ & impatiens. Nõnunq̃ꝫ ſiqdẽ
repletus zelo ꝓ alijs in alios mouebat̃,
ut eripiens inopes, & reprimens fortes,
cõſuleret ꝓinde oĩbus in ſalutem. Itaqꝫ
iraſcebat̃, ſed ne iraſcendo peccaret, iu-
Pſal. 4. xta illud de pſalmo: Iraſcimini, & noli-
te peccare: non ira illi, ſed ipſe aĩo dña-
bat̃. Erat ſuimet potis. Sanè uictor ſui,
ira ſuꝑari non poterat. Ira eius in manu
eius. Vocata ueniebat, exiens non erum
pens, nutu nõ impetu ferebat̃. Non ure
bat̃ illa, ſed utebat̃. Magna illi tã in hoc
q̃ꝫ in cunctis utriuſqꝫ hoĩs ſui motib. re-
gendis uel cohibendis cenſuræ diligen-
tia, & circunſpectio multa. Nõ. n. ita oĩ-
bus intẽdebat ut ſe ſolum exponeret, ſo
lum curæ excipet gñali. Erat & ſui ſoli-
citus. Seip̃m cuſtodiebat. Ita deniqꝫ to
tus ſuus, & totus oĩm erat, ut nec chari-
tas à cuſtodia ſui, nec ꝓprietas ab utili
tate cõi eum impedire uel retardare in
aliquo uideret̃. Si uideres hoĩem me-
dijs ĩmerſum turbis, & implicitũ curis,
diceres p̃riæ natum, non ſibi. Si uideres
hoĩem ſolum & ſecum habitantem, pu
tares ſoli uiuere deo & ſibi. Sine turba-
tione uerſabat̃ ĩ turbis, ſine otio tp̃s qđ
otio dederat trãſigebat. Quõ otioſus,
qñ exercebat̃ in iuſtificationib. dñi? Nã
etſi habebat tp̃s liberꝝ à neceſſitatibus
plebium, non tñ à ſctis meditationibus
feriatũ, non orandi ſtudio, nõ ipſo otio
contemplandi. Sermo illi in tp̃e otij aut
ſerius aut nullus. Aſpectus eius aut offi-
cioſus aut demiſſus, & cohibitus intra
ſe. Nempe (qđ nõ mediocri laudi inter
ſapientes ducit̃) ocl's eius in capite eius,
nuſq̃ꝫ auolãs niſi cum uirtuti paruiſſet.
Riſus aut indicans charitatis aut ꝓuo-
cans, rarus tñ & ipſe. Equidẽ interdum
eductus, excuſſus nunq̃ꝫ: q ita nunciaret
cordis lætitiã, ut ori grãm non minue-
ret, ſed augeret. Tam modeſtus ut leui
tatis non poſſet eſſe ſuſpectus, tantillus
tñ, ut hilarẽ uultum ab oĩ triſtitiæ neuo
uel nubilo uendicare ſufficeret. O' mu-
nus ꝑfectum, ô holocauſtum pingue, ô
obſeqũm gratũ mente & manu. Quàm
bonus odor deo in orõnib. otioſi, q̃ꝫ bo
nus hoĩb. ĩ ſudorib. occupati. Pro hmõi
ergo dilectus à deo & hoĩb. nõ ĩmerito
hodie Malachias in conſortium ange-
loꝝ recipit̃, re adeptus qđ noĩe diceba
tur. Et qdem añ angelus erat, non minꝰ
puritate, q̃ꝫ noĩe: ſed nũc fœlicius gl'ioſi
in eo interp̃tatio noĩs adimplet̃, qñ pari
cũ angelis gl'ia & fœlicitate lætat̃. Con
gratulemur itaqꝫ frẽs, congratulemur,
ut dignum eſt, p̃ri nr̃o: qa & piũ eſt de-
functum plangere Malachiã, & pium
magis Malachiæ congaudere uiuenti.
Nũqd nõ uiuit? Et btẽ: Nimiꝝ uiſus eſt
oculis inſipientium mori: ille aũt eſt in
pace. Deniqꝫ iam conciuis ſctõꝝ, & do
meſticus dei pſallit pariter & agit grãs
dicens: Tranſiuimus ꝑ ignẽ & aquã & Pſal. 65.
induxiſti nos in refrigerium. Tranſiuit
planè uirilr̃, & fœliciter ꝑtranſiuit. Ve-
rus Hebræus Paſcha celebrauit in ſpũ
& nobis trãſiens loq̃bat̃: Deſiderio de-
ſideraui hoc Paſcha manducare apud
uos. Tranſiui ꝑ ignẽ & aquam, quẽ nec
triſtia frangere, nec detinere mollia po
tuerunt. Lætemur ꝙ angelus nr̃ aſcen-
dit ad ciues ſuos ꝓ filijs captiuitatis le-
gatione fungens, corda nobis conciliãs
btõꝝ, uota illis intimans miſeroꝝ. Læ-
temur inq̃ꝫ & exultemus, qa cœleſtis il
la curia ex nobis hẽt cui ſit cura nr̃i, qui
ſuis nos ꝓtegat meritis, quos informa
uit exemplis, miraculis confirmauit.
Sctũs pontifex q in ſpũ humilitatis ho
ſtias pacificas cœlis frequenter inuexe-
rat, hodie ꝑ ſemetipſum introiuit ad al-

tare dei, ipſe hoſtia & ſacerdos. Migrã-
te ſacerdote, ſacrificij ritus ĩ melius mu-
tatus eſt, fons lacrymaꝝ ſiccatꝰ eſt, ho
locauſtum oẽ condit̃ in lætitia & exul-
tatione. Bñdictus dñs deus Malachię
q tanti põtificis miniſterio uiſitauit ple
bem ſuam: & nũc aſſumpto eo in ſctãm
ciuitatem tantę recordatione ſuauitatis
nr̃am non deſinit conſolari captiuitatẽ.
Exultet in dño ſpũs Malachiæ, ꝙ leua-
tus pondere corporeæ molis, nulla iam
feculenta uel terrena materia p̃grauat̃,
quo minus tota alacritate ac uiuacita-
te corporeã oẽs, & incorporeã tranſiẽs
creaturam ꝑgat totus in deum, & adhę
rens illi unus ſit cũ eo ſpũs in æternum.
Domũ iſtam decet ſctitudo, in q̃ tantæ
frequentat̃ memoria ſctitatis. Sctẽ Ma
lachia ſerua eã in ſctitate & iuſtitia, mi-
ſertus nr̃i, q inter tot & tantas miſerias
memoriã abundantię ſuauitatis tuę eru
ctamus. Magna eſt ſuꝑ te diuinæ diſpẽ
ſatio pietatis, q te paruum fecit in ocu-
lis tuis, magnum in ſuis, q magna fecit
ꝑ te, ſaluans p̃riam tuam: magna fecit ti
bi, introducens te in gl'iam ſuam. Feſti-
uitas tua q̃ merito tuis uirtutib. uotiua
impendit̃, tuis nobis efficiat̃ meritis &
p̃cibus ſalutaris. Gl'ia ſctitatis tuæ q̃ à
nobis frequentat̃, continuat̃ ab angelis:
ſic erit nobis digne iucunda, ſi fuerit &
fructuoſa. Liceat nobis aliquas te mi-
grante retinere reliq̃as de fructib. ſpũs
q̃bus onuſtus aſcendis, q in tuo hodie
tam delicioſo cõuiuio congregamur.
Eſto nobis q̃ſumus Malachia ſctẽ alter
Moyſes, uel alter Helias, impartiens et
tu de tuo ſpũ nobis: ipſoꝝ ſiqdem ĩ ſpũ
& uirtute ueniſti. Vita tua lex uitæ & di
ſciplinę, mors tua mortis portus, & por
ta uitę: memoria tua dulcedo ſuauitatis
& grãæ, p̃ñtia tua corona gl'iæ in manu
dñi dei tui. O' oliua fructifera in domo
dei, ô oleũ lætitiæ ungens & lucens, fo-
uẽs bñficijs, coruſcãs miraculis fac nos
eius q̃ frueris lucis ſuauitatiſq̃ꝫ partici-
pes. O' odoriferꝝ liliũ in æternum ante
dñm germinans & florens, & ſpargẽs
ubiqꝫ uiuificum ſuauitatis odorem, cuiꝰ
apud nos memoria in bñdictione eſt,
apud ſuꝑos p̃ñtia in honore, da canen-
tibus te, tantæ plenitudinis participio
non fraudari. O' luminare magnum, &
lux in tenebris lucens, ſignoꝝ radijs &
meritoꝝ illuminans carcerẽ, lætificans
ciuitatem, fuga de cordibus nr̃is uirtu-
tum ſplẽdorib. tenebras uitioꝝ. O' ſtel
la matutina eo cæteris clarior quo dei
uicinior, ſil'ior ſoli dignare pręire nobis,
ut & nos in lumine ambulemus q̃ſi filij
lucis, & non filij tenebraꝝ. O' aurora
dieſcens ſuper terram, ſed ſuꝑiores cœli
plagas lux meridiana ꝑluſtrans, recipe
nos in conſortio luminis quo illumina-
tus & late foris luces, & intus ſuauiter
ardes: præſtante dño noſtro Ieſu Chri-
ſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit
& regnat deus per omnia ſecula ſecu-
lorum, Amen.

FINIS.

AD LECTOREM DE ADIECTA HVIC *opera diui Bernardi uita Præfatio.*

MOuere fortaſsis nonnullos poterit, cur D. Bernardi uitam non à ſe utique compoſitam ſui ipſius addiderimus operibus, præſertim cum id modo cuique tribuẽdum ueniat, quod ipſe confecerit. Veruntamen. quia (Gregorio teſte) in ore eius dulcis eſt ſacra ſcriptura, cuius uitæ uiſcera mandatis illius replentur, eiq́; ſuauis eſt ad loquendum, cui interius impreſſa ad uiuẽdum fuerit: accõmodatiſsimum igitur, ſatisq́; congruum uiſum fuit huic operum ſuorum recollectioni, etiã eius geſta moresq́; ac uitam apponere, quo deuotionis, manſuetudinis, charitatis & humilitatis notitia ad eadem ſcripta libentius perlegenda, amplectenda, animoq́; tenacius imprimenda, ſtudioſorum alliciat affectus. Perge itaque pie lector, & eiuſdem uitæ annotator ſedulus, ac pius imitator precor exiſtas.

PRÆFATIO DOmini Gulielmi abbatis in uitam S. Bernardi primi Claræuallis Abbatis.

SCripturus uitam ſerui tui, ad honorem nois tui ꝓut tu dederis dñe de⁹ ipſi⁹, p quē eccl'iā tpis nr̄i ī antiquū apl'icæ gr̄æ & uirtutis decus uoluiſti reflorere, eum inuoco adiutorem, quē iam olim hēo incentorē amorē tuum. Quis.n.de amore tuo quantulūcūq; ſpiraculū uitę hn̄s, & uidens teſtimonium gl'iæ & honoris tui tam p̄claꝝ & tam fidele mundo inſolitū effulſiſſe, nō det opā quātācūq; potuerit, ne lumen à te accenſum, tuoꝝ quēpiā lateat, ſed quantū humano fieri ſtylo pōt, (qđ melius ipſe tn̄ p uirtutē opeꝝ facis) manifeſtatū & exaltatū luceat oib⁹ q ſunt in domo tua? In quo cū ego iamolim uellē q̄lecūq; miniſteriū agere uicis meæ, ſeu timore ſeu uerecundia ꝓhibitus ſum uſq; adhuc, mō qdē ſupra me iudicans eſſe dignitatem materiæ, & digniorib. opificib⁹ reſeruandam, mō ēt poſt obitum eius q̄ſi ſupuicturus ei, melius hoc & competētius deliberans actitandū, cū iam hō nō grauaretē laudib. ſuis, & totius id fieret à conturbatione hoīm, & cōtradictione linguaꝝ. At ille uigens & ualēs quāto infirmior corpore, tāto fortior fit & potens, non ceſſans agere digna memoriæ, & magna maiorib. ſp accumulans, quæ ipſo tacente ſcriptorem requirant. Ego uero iam delibor urgentib. infirmitatib. corporis mortis h⁹, & meis oib⁹ incipiētib. hr̄e rn̄ ſum uicinæ mortis, ſentio inſtare tp̄s reſolutionis meæ, plurimumq; timeo ne ſerò me pœniteat tādiu diſtuliſſe, qđ priuſq̄ pefſluam uelim oīmodis pegiſſe. Sed & me fr̄m quorūdam pia bn̄uolentia plurimum ad hoc impellit & cohortatē, q cū uiro dei iugiter aſſiſtant. oīa eius nouerunt, ingerentes q̄dam diligētī inq̄ſitione ueſtigata, plura ēt qbus cum fierent ipſi interfuerunt, & uiderunt & audierunt. Qui cū multa ſuggerāt & p̄clara q̄ p ſeruū ſuū deus ipſis p̄ſentibus opatē, & nota eoꝝ religio & ſchola magiſterij ab oī me liberet ſuſpicione falſi, adhuc ēt ad teſtimonium ſibi aſciſcunt ꝓbabiliū authoritatē pſonaꝝ, epoꝝ, clericoꝝ & monachoꝝ, qbus fidē non hr̄e nulli fideliū licet. Quanq̄; id ſupfluo dixerim, cū totus ea nouerit mundus, & uirtutes eius narret oīs eccl'ia ſctōꝝ. Quapp attendens diuinæ laudis mirificam materiā oībus ſe offerentem, neminē uero ſuſcipientē, diſſimulātib. eis q melius hoc ac dignius poterāt, ſuſcepi in ea agere ipſe q̄ potero, non uanitate p̄ſumentis, ſed fiducia diligentis. Nec tn̄ ipſa q̄ ſcribo, q̄ſi accuratius digerenda, ſed ſaltē in unū congerenda & reponenda ſuſcepi, nec edenda ipſo uiuēte, ſicut nec ſcribuntur ipſo ſciēte. Cōfido aūt in dn̄o, qm̄ poſt nos & poſt ipſius conſūmationē exurgent q melius ac dignius pficient quod nos conati ſumus, & dignam digna ueſtient elocutione materiam: ſed & poterunt p̄tioſam in conſpectu dn̄i mortē eius uitæ ſil'i continuare ſcribēdo, ac de morte uitam, de uita mortem cōmendare. Iam ergo adiuuante dn̄o propoſitum aggrediamur.

Finit præfatio.

TABVLA CAPITVlorum libri primi.

Capitulum I.

DE laudibus, & pr̄ia, & parentib. S. Bernardi, & boni operibus mr̄is eius educātis filios deo, & de conſulto diuino oraculo ſuper filio ſuo tertio Bernardo. Cap. II.

Quòd adhuc puerulus dedignatus ſit curari maleficis carminib. & de apparēte ſibi dn̄o ipſa hora q̄ nat⁹ eſt, & qūo eruditus ſit in lege diuina, & de morte mr̄is eius. Cap. III.

Qūo libidinem extinxerit, & mulierē à ſe repulerit amator uirginitatis. Capitulum IIII.

De conuerſione illius & ſocioꝝ eius, et apparente mr̄e, & p̄nunciato uulnere fr̄i Gerardo, & pluuia orando adducta, & iteꝝ ſubtracta, & qd reuelatum ſit de non perſeueraturis. Capitulum V.

Quo anno incarnationis, & Ciſtercienſis ordinis, & ſuæ ætatis ingreſſus ſit Ciſtercium cum ſocijs xxx. Cap. VI.

De mira parſimonia, & cōi conuerſatione, & de aſſiduitate illius ī or̄one. Capitulum VII.

Qūo in aq̄ & pane ex hordeo & milio & uitia confecto, & cibis ex folijs fagi confectis, cœpta & enutrita creuit Clarauallis, & d̄ multitudine de mōtibus deſcendente, & neceſſarijs orādo impetratis, & angelica authoritate & puritate p pueꝝ illi diuinitus cōceſſis, & cōuerſiōe ſororis ei⁹. C. VIII.

De conſecratione uiri dei, & tugurio illius, & ſagimine ꝓ butyro ab eo ſæpius comeſto, & oleo ꝓ aq̄ bibito, et cœleſtib. choris ubi nunc eſt Clarauallis, ab eo bis diuinitus uiſis, & pane furfureo terreoq;, & duris fr̄m laboribus, & monachis farina uictitātibus. Cap. IX.

De magiſterio & charitate illius, & cilicio occulto, & debilitate corporis, & corrupto ſtomacho, & innumerabilib. bōis à deo p illū hoīb. cōceſſis, & ſignis, & ꝓdigijs, & uirtutib. C. X.

Qūo Ioſbertum & alium paruulum ſanauit, & de iuuēculo à fiſtula ſanato ſigno crucis. Cap. XI.

Qđ multi fr̄m poſt mortē apparebant ei indicantes qūo ſe hr̄ent bene an male. Cap. XII.

De epl'a ī codice epl'aꝝ ob miraculum prima, & de fr̄e contra uetitū cōicāte, & muſcis excōicatis, & puero p oſculum ſanato, & claudo erepto, et militib. ꝓpinatis & conuerſis, & puerulo Vualthero. Cap. XIII.

De altercatione S. Bernardi & diaboli, & qūo beata dei genitrix contrectādo ſanauit illum, comitantib. S. Laurentio, & S. Benedicto, & de abbate Gulielmo ab ipſa morte reuocato. Capitulum XIIII.

Qūo uallis prius Abſinthialis, nūc Clarauallis, & ultra Alpes & maria deſerta repleuerit, & ꝙ abſens uidebat ſctūs q̄ corrigenda alijs mandabat, & ꝙ oranti multa reuelabantur, & de Stephano de Vitreyo non perſeueraturo, & equo orādo reducto, & dæmone expulſo, & de mirabili ſomno, & mirabili ptāte ſupra oēm uirtutem diaboli S. Bernardo à deo cōceſſa, & reſcripto Burgardi abbatis Balernæ, & poſtea Belleuallis. Capitulum XV.

Finit tabulæ capitulorum primi libri.

VITA SANCTI BERnardi abbatis.

Capitulum I.

BErnardus Burgundiæ partibus, Fōtanis oppido patris ſui oriundus fuit, parentib. claris ſecundum dignitatem ſeculi, ſed dignioribus ac nobilioribus ſecundum chriſtianæ religionis pietatem. Pater eius Tecelinus uir antiquæ & legitimæ militiæ fuit, cultor dei, iuſtitiæ tenax. Euangelicam nanque ſecundum inſtituta p̄curſoris domini militiam agens, neminem concutiebat, nemini faciebat calumniam, contentus ſtipendijs ſuis, quib. ad omne opus bonum abundabat. Sic concilio & armis ſeruiebat temporalibus dominis ſuis, ut etiam domino deo ſuo non negligere, reddere quod debebat. Mater Aleth ex caſtro cui nomen mons Barrus, & ipſa in ordine ſuo apoſtolicam regulā tenens ſubditā

uiro,ſub eo ſcd̄m timorem dei domum
ſuam regebat,operibus mīæ inſiſtens,
filios enutriens in oī diſciplina. Septem
qppe liberos genuit nō tam uiro ſuo q̄ꝫ
deo,ſex mares,fœminā unam,mares o-
mnes monachos futuros, fœminā ſan-
ctimonialē.Deo nāqꝫ(ut dictum eſt)nō
ſcl'o gn̄ans,ſingulos mox ut partu edi-
derat,ipſa manibus ꝓprijs dn̄o offere-
bat.Propter qd' ēt alienis uberibus nu-
triēdos cōmittere illuſtris fœmina refu
giebat,q̄ſi cū lacte materno mr̄ni quo-
dammodo boni infundēs eis naturam.
Cū autē creuiſſent, quandiu ſub manu
eius erāt,eremo magis q̄ꝫ curiæ nutrie-
bat,nō patiēs delicatiores aſſueſcere ci
bos;ſed groſſioribus & cōibus paſcēs,
& ſic eos p̄parans & inſtituēs dn̄o īſpi
rante,quaſi cōtinuo ad eremū trāſmittē
dos.Hæc cum in ordine filioꝝ tertium
Bernardū hr̄et in utero,ſomnium uidit
p̄ſagiū futuroꝝ,catellū.ſ.totū cādidū,
in dorſo ſubrufum,& latrātē in utero ſe
hr̄e.Sup̱ quo territa uehemēter cum re
ligioſum quēdam uiꝝ cōſuluiſſet, cōti-
nuo ille ſpm̄ ꝓphetiæ cōcipiēs quo Da
uid de ſanctis p̄dicatoribus dn̄o dicit:
Pſal.67.c Lingua canū tuoꝝ ex inimicis:trepidā-
ti & anxiæ rn̄dit:Ne timeas; bn̄ res agi
tur.Optimi catuli mr̄ eris,q domus dei
cuſtos futur⁹,magnos ꝓ ea cōtra inimi
cos fidei editurus eſt latratus. Erit em̄
egregius p̄dicator, & tanq̄ꝫ bonus ca-
nis, gr̄a linguæ medicinalis in multos
morbos curaturus eſt aīaꝝ. Quo rn̄ſo
mulier pia & fidelis quaſi à deo ſuſce-
pto,læta efficit̄,& iā tunc in amorē nō-
dū nati tota trāſfundit̄,cogitans ſacris
eū lr̄is erudiendū tradere ſcd̄m modū
uiſionis & interpretationis,qua ei de il
lo tā ſublimia ꝓmittebant̄. Qd' & fa-
ctū eſt. Mox.n.ut fœlici partu edidit,
non modo obtulit eū deo,ſicut de alijs
agere cōſueuerat, ſed ſicut legit̄ de ſctā
1.Reg.1.b Anna mr̄e Samuelis, q̄ petitum à dn̄o
& acceptū filiū in tabernaculo eius de
ſtinauit ꝑpetuo ſeruituꝝ:ſic & ipſa eum
in eccleſia dei acceptabile obtulit mu-
nus.Vnde & q̄ꝫ citius potuit in eccleſia
Caſtellionis q̄ poſtmodū ipſi⁹ Bernar-
di op̱a à ſcl'ari cōuerſatione in ordinem
rl'arium canonicoꝝ ꝓmota cognoſcit̄,
magr̄is lr̄aꝝ tradens erudiendum, egit
qcqd potuit ut in eis ꝓficeret.Puer aūt
& gr̄a plenus,& ingenio naturali pol-
lēs,cito in hoc deſideriū mr̄is impleuit.
Nā in lr̄aꝝ quidē ſtudio ſupra ætatē &
p̄ coætaneis ſuis ꝓficiebat, ſed in rebus
ſcl'aribus iā mortificationē futuræ ꝑfe-
ctionis uelut natural'r inchoabat. Erat
nāqꝫ ſimpliciſſimus in ſcl'aribus, amans
habitare ſecū,publicum fugitans, mire
cogitatiuus,parētibus obediēs & ſub-
ditus,oībus benignus & gratus, domi
ſimplex & qetus,foris rarus; & ultra q̄
credi ꝑoſſet uerecūdus:nuſq̄ꝫ multū loq
amās,deo deuotus,ut purā ſibi pueritiā
ſuā cōſeruaret,lr̄aꝝ ēt ſtudio deditus,ꝑ
q̄s in ſcripturis deū diſceret & cogno-
ſceret.In quo quantū in breui profece-
rit,& q̄ꝫ ꝑſpicacē in diſcernēdo induerit
ſenſum, ex eo quod ſubiungamus, ad
uerti pōt. *Capitulum* II.

c Vm adhuc puerulus graui capi
tis dolore uexaret̄,decidit in le-
ctū. Adducta aūt ad eū eſt mu
liercula q̄ſi dolorē mitigatura carmini-
bus.Quā cū ille appropinquantē ſenti-
ret cū carminalibus in ſtr̄is qbus hoīb⁹
de uulgo illudere conſueuerat,cum in-
dignatiōe magna exclamās à ſe repulit
& abiecit.Nec defuit mīa diuina bono
zelo ſcti pueri, ſed cōtinuo ſenſit uirtu-
tē,& in ipſo impetu ſpūs ſurgens ab oī
dolore liberatū ſe eē cognouit. Ex quo
cū nō paꝝ in fide proficeret, adiecit ei
dn̄s apparere,ſicut olim puero Samue-
li in Sylo,& manifeſtare ei gl'iam ſuā.
Aderat nāqꝫ ſolēnis illa nos natiuitatis
dn̄icæ,& ad ſolēnes uigilias oēs,ut mo
ris eſt parabant̄. Cumqꝫ celebrādi no-
cturni officij hora aliquātiſper protelæ-
ret̄,cōtigit ſedētē expectātēqꝫ Bernar-
dum cum cæteris īclinato capite pau-
lulum ſoporari. Affuit illico puero ſuo
ſe reuelans pueri Ieſu ſctā natiuitas,
teneræ fidei ſuggerens incrementa, &
diuinæ in eo inchoans myſteria contē-
plationis

plationis,Apparuit.n.uelut denuo ꝓce
dens ſponſus è thalamo ſuo. Apparuit
ei q̄ſi iteꝝ an̄ oculos ſuos naſcēs ex ute-
ro mr̄is uirginis uerbum infans,ſpecio-
ſus forma p̄ filijs hoīm, & puerulı ſcti in
ſe rapiens minime iam pueriles affect⁹.
Perſuaſum aūt eſt aīo eius,& nunc uſqꝫ
fatet̄ ꝙ eam credat horam fuiſſe dn̄icæ
natiuitatis. Sed & facile ē aduertere ijs
q eius auditorium frequentauerunt, in
quanta bn̄dictione ea hora p̄uenerit eū
dn̄s,cum uſqꝫ hodie in ijs q̄ ad illud ꝑti-
nent ſacr̄m, & ſenſus ei ꝓfundior & ſer
mo copioſior ſuppetere uideat̄. Vn̄ &
poſtmodū in laudē eiuſdē genitricis &
geniti, & ſanctæ eius natiuitatis inſigne
edidit opuſculū inter initia opeꝝ ſuoꝝ
ſeu tractatuum, ſumpta materia ex eo
euangelij loco ubi legit̄,Miſſus eſt Ga-
briel angelus à deo in ciuitatē Galilææ,
& cętera.q̄ ibi ſequunt̄. Neqꝫ illud tacē
dū ꝙ ab ipſis iā puerilib. annis ſi quos
poterat nūmos hr̄e,clandeſtinas faciēs
eleemoſynas, & uerecundiæ ſuæ morē
gerebat,& ꝓ ætate, imò ſupra ætatem
pietatis op̱a ſectabat̄.Cum aūt aliquā-
to tp̱e euoluto, ꝓficiens ætate & gr̄a
apud deū & hoīes puer Bernardus de
pueritia tranſiret in adoleſcentiam, mr̄
eius liberis fidel'r educatis, & uias ſcl'i
ingredientibus,q̄ſi pactis oibus quę ſua
erant,fœliciter migrauit ad dn̄m. De q̄
nequaq̄ꝫ p̄tereundū eſt ꝙ cū multo tp̱e
uixiſſet cū uiro ſuo honeſte & iuſte ſe-
cūdū iuſtitias & honeſtates ſcl'i h⁹, &
legē fidemqꝫ coniugij,ꝑ aliquot an̄ ob-
itū ſuū annos, in eo ad qd' nutrire filios
uidebat̄,ꝓut potuit & licuit mulieri ſub
ptāte uiri cōſtitutæ,nec hn̄ti ꝓprij cor-
poris ptātem,oēs ipſa p̄uenit. Etem̄ in
domo ſua & in ꝓfeſſione cōiugali,& in
medio ſcl'i eremiticā ſeu monaſticā uitā
nō paruo tp̱e uiſa eſt æmulari, in uictus
parcitate,in uilitate ueſtitus,delicias &
pōpas ſcl'i à ſe abdicādo,ab actibus &
curis ſcl'arib. inquantū poterat ſe ſub-
trahēdo,īſiſtēdo ieiunijs,uigilijs & orō-
nibus: & qd' minus aſſumptæ ꝓfeſſio-
nis hēbat,eleemoſynis & diuerſis op̱ib.
miæ redimēdo. In quo de die in diē ꝓfi-
ciēs ad extrema deuenit, ꝑficiēda in fu-
turo in eo in quo ꝓficiēs de hoc ſcl'o mi
grauit.Obdormiuit aūt pſallentib. cle-
ricis q conuenerant,& ipſa pariter pſal
lens, ut in extremis quoqꝫ cū iam uox
eius audiri non poſſet, adhuc moueri la
bia uiderent̄, & lingua palpitans dn̄m
confiteri. Demum inter litaniæ ſuppli-
cationes,cum diceret̄, ꝑ paſſionem &
crucem tuam,libera eam dn̄e: eleuans
manum ſignauit ſe, & emiſit ſpm̄,ita ut
manū non poſſet deponere quā leuarat.
Capitulum III.

e X hoc Bernardus ſuo iam mo
re,ſuo iure uictitare incipiēs,ele
gāti corpore,grata facie p̄emi-
nens,ſuauiſſimis ornatus morib. acri in-
genio p̄ditus, acceptabili pollēs eloq̄o,
magnæ ſpei adoleſcens p̄dicabat̄. Cui
tanq̄ꝫ ingredienti ſcl'm,plures ſe uiæ ſcl'i
ipſius offerre cœp̱ūt, & ī oīb⁹ aſſurgere
ꝓſperitates uitæ h⁹, & magnæ ſpes un-
diqꝫ arridere. Obſidebant aūt benignū
iuuenis aīm ſodalium diſſimiles mores,
& amicitiæ ꝓcelloſę,ſil'em ſibi efficere
geſtientes.Quæ ſi ei dulceſcere perſtitiſ
ſent, neceſſe erat amareſcere illi qd' in
hac uita dulcius cordi eius inſederat,ca
ſtitatis amorē.Cui p̄cipuè inuidens co-
luber tortuoſus,ſpargebat laqueos ten
tationum, ac uarijs occurſib⁹ calcaneo
eius inſidiabat̄. Cum.n. aliqn̄ curioſius
aſpiciendo defixos in quādā oculos ali-
quandiu tenuiſſet,continuo ad ſe reuer-
ſus: & de ſemetipſo erubeſcēs apud ſe-
metip̄m,in ſeip̄m ultor ſeueriſſimus ex-
arſit. Stagno qppe gelidaꝝ aquaꝝ qd'
in ꝓximo erat collotenus inſiliēs, tādiu
mihi permanſit,donec penè exanguis ef
fectus,ꝑ uirtutem gr̄ę coop̱antis ēt à ca
lore carnalis concupiſcentię totus refri
guit, induens illum caſtitatis affectum
quē induerat qui dicebat: Pepigi fœdus Iob.31.a
cū oculis meis,ut ne cogitarē qdē de uir
gine. Circa idem tp̄s inſtinctu dęmo
nis in lectū dormientis, iniecta eſt puel-
la nuda.Quā ille ſentiēs,cū oī pace & ſi
lētio partē ei lectuli quā occupauerat,

ceſſit, & in latus alterꝝ ſe cõuertit, atq; dormiuit. Miſera uero illa aliquãdiu iacuit ſuſtinens & expectans, deinde palpans & ſtimulans. Nouiſſime cũ imobilis ille ꝑſiſteret, illa licet impudentiſſima eſſet, erubuit: & horrore ingẽti atq; admiratione ꝑfuſa, relicto eo ſurgẽs aufugit. Contigit itẽ ut cũ ſocijs aliquãtis apud mr̃onam aliq̃ Bernardus hoſpitaret̃. Conſiderans aũt mulier adoleſcentẽ decorꝝ aſpectu, capta eſt laqueo oculorꝝ ſuorꝝ, & in concupiſcentiã eius exarſit. Cũq; tanq̃ honoratiori oĩm ſeorſum ei feciſſet lectulũ pparari, ſurgẽs ipſa de nocte impudẽter acceſſit ad eũ. Quam Bernardus ſentiens, nec conſilij inops, clamare cœpit, latrones, latrões. Ad quam uocẽ fugit mulier, familia oĩs exurgit, lucerna accendit̃, latro q̃rit̃, ſed minime inuenit̃. Ad lectulos ſinguli redeunt, fit ſilentium, fiunt tenebræ ſicut prius, pauſant cæteri, ſed non illa miſera reqeſcit. Exurgit denuo, & Bernardi lectulũ petit: ſed denuo ille proclamat, latrones, latrones. Quærit̃ iterꝝ latro, latet iterꝝ, nec ab eo q ſolus nouerat, publicat̃. Vſq; tertio improba mulier ſic repulſa, uix tãdẽ ſeu metu ſeu deſperatione uicta ceſſauit Cũ aũt die ſequenti iter agerent, arguentes Bernardũ ſocij, quoſnam toties ea nocte latrones ſomniauerit, ꝑquirebant. Quibus ille, Veraciter, inqt, aderat latro, & mihi caſtitatẽ hoſpita nitebat̃ auferre, irreꝑabilẽ theſaurꝝ. Inter hæc tñ cogitãs & ꝑpendens qđ uulgo dr̃, non eſſe tutũ diu cohabitare ſerpẽti, fugã meditari cœpit. Videbat.n. mũdũ & pricipẽ eius exterius ſibi multa offerentem, magnas res, ſpes maiores, ſed fallaces oẽs, & uanitatem uanitatũ, & uanitatẽ oĩa: ueritatẽ uero ipſam interius iugiter audiebat clamantẽ ac dicentẽ: Venite ad me oẽs q laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam uos. Tollite iugũ meũ ſuꝑ uos, & inuenietis reqẽ aĩabus urĩs. Perfectius uero relinq̃re mundũ deliberãs cœpit inq̃rere & inueſtigare, ubi certius ac purius iueniret requiem aĩæ ſuæ ſub iugo Xp̃i.

Ingrenti aũt occurrit Ciſtercij ĩnouatæ monaſticæ religionis noua plantatio: meſſis multa: ſed oꝑarijs indigẽs, cũ uix adhuc aliqs conuerſionis grã illuc declinaret, ob nimiã uitæ ipſius & paupertatis auſteritatẽ. Quæ tñ cũ aĩm uere deũ q̃rentẽ minime terrerent, poſthabita oĩ hæſitatione ac timore, illuc uertit intentionẽ, poſſe ſe æſtimans oĩo ibi deliteſcere & abſcõdi in abſcõdito faciei dei ab oĩ conturbatione hoĩum, maximeq; ad effugium uanitatis ſeu de ſcl'ari gñoſitate, ſeu de acrioris ingenij grã, ſeu ẽt forte de alicuius noĩe ſctitatis. Vbi uero de conuerſione tractantẽ, fr̃es eius & q carnal'r eum diligebant, ꝑſenſerunt, oĩmodis agere cœpũt, ut aĩm eius ad ſtudiũ poſſet diuertere lr̃arꝝ, & amore ſciẽ ſcl'aris, ſcl'o arctius iplicare. Qua nimirꝝ ſuggeſtiõe (ſicut fateri ſolet) ꝓpemodũ retardati fuerant greſſus eius, ſed mr̃is ſanctæ memoria importune aĩo eius inſtabat, ita ut ſæpius ſibi occurrentẽ uidere uideret̃, cõq̃rẽtẽ & impropantẽ qa nõ ad hmõi nugacitatẽ tã tenerè educauerat, nõ i hac ſpe erudierat eũ. Demũ cũ aliqñ ad fr̃es ꝑgeret in obſidiõe caſtri qđ Grãceiũ dr̃, cũ duce Burgundiæ cõſtitutos, cœpit i hmõi cogitatiõe uehemẽti⁹ anxiari. Inuẽtaq; i itinere medio eccl'ia q̃dã diuertit, & igreſſus orauit cũ mlt'o ĩbre lacrymarꝝ expãdẽs manus i cœlũ, & effũdẽs ſicut aquã cor ſuũ añ cõſpectũ dñi dei ſui. Ea igr̃ die firmatũ ẽ ꝓpoſitũ cordis ei⁹. Nec uero ſurda aure ꝑcepit uocẽ dicẽtis: Qui audit, dicat ueni. Siqdẽ ab illa hora ſicut ignis q cõburit, ſyluã, & ſicut flãma cõburens mõtes, hic inde pri⁹ uiciniora q̃q; corripiẽs, poſtmodũ i ulteriora ꝓgrediẽs: ſic ignis quẽ miſerat dñs i cor ſerui ſui uolẽs ut arderet, primo fr̃es ei⁹ aggredit̃: ſolo minimo ad cõuerſionẽ adhuc min⁹ habili ſeniori pr̃i ad ſolatiũ derelicto, deĩde cognatos & notos, ſocios & amicos, de qbuſcũq; poterat eẽ ſpes cõuerſiõis. Prim⁹ oĩm Galderic⁹ auũcul⁹ ei⁹ abſq; dilatiõe aut hẽſitatiõe pedib. (ut aiũt) iuit i ſniam nepotis, & cõſenſũ cõuerſiõis,

uir honeſtus & potens in ſcl'o, & in ſcl'aris militiæ gl'ia noĩatus, dñi caſtri in territorio Eduenſi, qđ Tuilliũ dr̃. Cõtinuo ẽt Bartholomæus occurrens iunior cæteris fr̃ib. & necdum miles, ſine difficultate eadem hora ſalutarib. monitis dedit aſſenſum. Porrò Andreas Bernardo ẽt ipſe iunior & nouus eo tꝑe miles uerbum fr̃is difficilius admittebat, donec ſubito exclamauit: Video, inquit, mr̃em meam. Viſibil'r ſiqdem ei apparuit, ſerena facie ſubridens, & congratulans ꝓpoſito filiorꝝ. Itaque & ipſe cõtinuo manus dedit, & de tyrone ſcl'i factus eſt miles Xp̃i. Nec ſolus uidit Andreas tãtorꝝ mr̃em filiorꝝ lætantem, ſed cõfeſſus eſt & Bernardus eãdem ſil'r ſe uidiſſe. Guido primogenitus fr̃m, coniugio iam alligatus erat, uir magnus, & p̃ alijs iam i ſcl'o radicatus. Hic primo paululũ hæſitans, ſed continuo rem ꝑpendens & recogitans, conuerſioni cõſenſit, ſi tñ coniunx annueret. Verꝝ id qdem de iuuẽcula nobili, & paruulas filias nutriente, penè impoſſ'e uidebatur. At Bernardus de mĩa dñi ſpem concipiens certiorẽ, incũctanter ei ſpopondit aut conſenſurã fœminam, aut celeriter morituram. Demũ cũ oĩmodis illa renueret, uir ei⁹ magnanimus imò ea iam ꝓuentus uirtute fidei in q̃ poſtmodũ excellẽter enituit, uirile conſiliũ dño inſpirante concepit, ut abijciens qcqd hr̃e uidebat̃ in ſcl'o, uitam inſtitueret agere ruſticanam, laborare. ſ. manibus ꝓprijs, uñ ſuam ſuſtentaret et uxoris uitam, quã inuitã dimittere non licebat. Interim ſuꝑuenit Bernardus, q undiq; alios atq; alios colligens diſcurrebat. Nec mora flagellat̃ p̃dicta Guidonis uxor infirmitate graui. Et cognoſcens qa durꝝ ſibi eſſet contra ſtimulũ calcitrare, accerſito Bernardo ueniam dep̃cabat̃, & prior ipſa conuerſionis petit aſſenſum. Deniq; iuxta morẽ eccl'iaſticum ſeparat à uiro, interueniente parili uoto caſtitatis in cœtũ ſctimonialiũ tranſijt fœminarꝝ, religioſè uſq; hodie ſeruiens deo. Scd̃s natu poſt Guidonem Gerardus erat miles in armis ſtrenuus, magnę prudẽtiæ, benignitatis eximiæ, & q ab oĩbus diligeret̃. Qui cæteris, ut dcm̃ eſt, primo auditu & pria die acqeſcentib. (ut mos eſt ſapiæ ſcl'aris) leuitatẽ reputans, obſtinato aĩo ſalubre conſilium & fr̃is monita repellebat. Tũ Bernardus fide iam igneus, & fr̃næ charitatis zelo mirꝝ ĩ modũ exaſperatus, ſcio (inqt) ſcio, ſola uexatio intellectum dabit auditui. Digitumq; lateri eius appõnẽs, ueniet (inqt) dies, & cito ueniet, cũ lancea lateri huic infixa, ꝑuiũ iter ad cor tuum faciet conſilio ſalutis tuæ qđ aſpernaris, & timebis qdem, ſed minime morieris. Sic dcm̃ ſicq; fcm̃ eſt. Pauciſſimis interpoſitis dieb. circũuallatus ab inimicis, captus, & uulneratus iuxta uerbum fr̃is, lanceam geſtans ipſi lateri eidemq; infixã loco cui ille digitũ applicuerat trahebat̃, & mortẽ q̃ſi iã p̃ntẽ metuẽs clamabat, Monachus ſum, monachus ſum Ciſtercienſis. Nihilòminus tñ captus & recluſus ĩ cuſtodia eſt. Vocatus eſt Bernardus ꝑ celerẽ nuncium, ſed non uenit. Sciebam, inqt, & p̃dixerã ꝙ durꝝ eſſet ei contra ſtimulũ calcitrare, nec tñ ad mortẽ ei uulnus hoc, ſed ad uitã. Et fcm̃ eſt ita. Siqdẽ de uulnere p̃ter ſpem cito conualuit, ꝓpoſitum uero ſeu uotũ qđ uouerat non mutauit. Cũq; iam liber ab amore ſcl'i hoſtilib⁹ adhuc uinculis teneret̃, & hoc ſolũ eſſet qđ cõuerſionis eius ꝓpoſitum retardaret, in hoc ẽt cito affuit ei mĩa dei. Venit fr̃ eius laborans ut erui poſſet, ſed non ꝓfecit. Et cum nec loq ei ꝑmitteret̃, accedẽs ad carcerẽ clamauit: Scito fr̃ Gerarde: qa ituri ſumus in ꝓximo & monaſterium introituri. Tu uero qñqdem exire non licet, hic monachus eſto, ſciẽs qđ uis & non potes, ꝓ facto reputari. Cũq; Gerardus magis ac magis anxiaret̃, paucis interpoſitis dieb. audiuit uocẽ i ſõnis dicẽtẽ ſibi, Hodie liberaberis. Erat ãt ſacrũ q̃dragesimę tp̃s. Circa ueſptinã itaq; diei horã cogitãs qđ audierat, cõpedes ſuas tetigit, & ecce ex ꝑte crepuit i manu ei⁹ ferrũ, ut min⁹ iã teneret̃, & aliq̃tenus icedere poſſet. Sed qđ

ageret? Erat oſtiū obſeratū, & ꝓ forib⁹ paupꝝ multitudo. Surrexit tñ, & nō tā ſpe euadēdi q̄ tædio iacēdi, ſeu curioſitate tētādi accedēs ad oſtiū ſubterraneę dom⁹ ī q̄ uinct⁹ & clauſus erat: mox ut peſſulū tetigit, ſera tota īter man⁹ ei⁹ collapſa ē, & oſtiū dom⁹ apꝑtū. Exiēſq; pedetēti, ſicut hō cōpeditus, ad eccl'iā ubi adhuc ueſpꝑtina celebrabāt officia, p̄tēdebat. Porrò mēdici q ꝓ forib⁹ domus aſtabāt, uidētes qđ fiebat, & diuinitus exterriti, ī fuga uerſi ſūt nihil clamātes. Cūq; iā eccl'iæ ꝓpinq̄ret, egrediēs qdā de familia domus captiuitatis ſuæ, german⁹ illi⁹ à quo cuſtodiebat̄, uidēſq; eū ad accl'iā ꝓpꝑātē, tarde (iqt) Gerardę uenisti. Expaueſcēte illo, feſtina ait, adhuc ſupꝑeſt qđ audias. Ocl'i qppe ei⁹ tenebātur, nec ꝓrſus qd ageret̄ ītelligebat. Demū ad altiores grad⁹ eccl'iæ cū adhuc cōpeditū data manu Gerardū ſubleuaſſet, introeūte illo eccleſiā, tūc primū qd ageret̄ agnouit, & conat⁹ eū retinere nō potuit. Hoc mō Gerardus à captiuitate amoris ſcl'i h⁹, & captiuitate filioꝝ ſcl'i libatus, uotū qđ uouerat fidel'r exſoluit. In quo potiſſimū notū fecit dn̄s à quāta ꝑfectione ſanctæ cōuerſationis grām iſte dei famulus cœpit, q ī ei⁹ ſpū q fecit q̄ futura ſūt, qđ erat futuꝝ uidere potuit q̄ſi iā fcm̄. Pn̄tial'r qppe in latere frīs ei lācea apparebat qn̄ digitū applicuit loco uulneris mox futuri, ſicut poſtmodū ipſe cōfeſſus ē cū ab his īterrogaret̄, qb. celare nō poterat. Cū aūt cæteri (ut dixim⁹) pria die ī eodē eēnt cū Bernardo ſpū cōgregati, mane intrātib. eis eccl'iā, apl'icū illud capl'm legebat̄. Fidelis ē deus: qa q cœpit ī uob̄ opus bonū, ipſe ꝑficiet uſq; ī diē Ieſu Xp̄i. Qđ deuotus iuuenis haud ſecus accepit, q̄ſi de cœlo ſonuiſſet. Exultans itaq; ſpūalis iā p̄r regnātoꝝ ī Xp̄o frm ſuoꝝ, & manū dn̄i ītelligēs ſecū opꝑātē, cœpit ex hoc p̄dicatiōi īſiſtere, & quoſcūq; poterat aggregare. Cœpit nouū īduere hoīem, & cū qb. de l'ris ſcl'i, ſeu de ſcl'o ipſo agere ſolebat, de ſerijs & cōuerſiōe tractare, oñdēs gaudia mūdi fugitiua, uitæ miſerias, celerē mortē, uitā poſt mortē ſeu ī bōis ſeu ī malis ꝑpetuā fore. Quid m'ta? Quotquot ad p̄ordinati erāt, opꝑāte in eis grā dei, & ꝟbo uirtutis eius, & orōne, & inſtātia ſerui eius, primo cūctati, deinde cōpūcti, alter poſt alteꝝ credebāt & cōſentiebāt. Inter quos adiūctus eſt ei ēt dn̄s Hugo Matiſconēſis, q hodie raptus à Pōtiniacēſi cœnobio qđ ipſe ædificauit, Altiſſiodorēſi eccl'ię p̄eſt merito & honore pōtificis. hic audiēs đ cōuerſione ſocij & amici chariſſimi, flebat q̄ſi ꝑditū, quē ſcl'o mortuum audiebat. Vbi aūt primo data eſt utriq; facultas mutui colloquij, poſt diſſil'es lacrymas, & gemitus diſſil'iū doloꝝ, uerba uerbis cœpꝑūt cōferri, & res reb. cōpꝑari. Cūq; īter iꝑa uerba familiaris amicitiæ Hugoni īfūderet̄ ſpūs ueritatis, aliā iā faciē hr̄e cœpꝑūt uerba mutuæ collocutionis. Datis itaq; dextris ī ſodalitiū nouę uitæ, lōge dignius uteriuſq; facti ſūt cor unū & aīa una ī Xp̄o, q̄ ī ſcl'o an̄ fuiſſet. Poſt paucos aūt dies nūciat̄ Bernardo, ſubuerſū ab alijs ſocijs Hugonē à ꝓpoſito reſilire. Qui opportunitate īuēta, q̄ magnus qdā epoꝝ cōuētus illis ī ꝑtib. hr̄et̄, feſtinat ut reuocet ꝑeuntē, iterūq; ꝑturiat. Obſeruātes aūt p̄dicti ſodales & ſubuerſores Hugōis, uiſo eo p̄dā ambiūt ſuā, & oēm ei loq̄ndi adimūt facultatē, oēm aditū īterclūdūt. At ille cū ei loq non poſſet, clamabat ꝓ eo ad dn̄m. Quo orāte cū lacrymis ſubita & uehemēs inūdatio pluuiæ mox erupit. Cōſiderāt aūt ī cāpo q̄ aer ſerenus eēt, & nil tale ſꝑarēt. Diſꝑſi igr̄ oēs ad repētinū ībrē, uicū ꝓximū petūt. At Bernard⁹ Hugonē tenēs, mecū ait ſuſtiēbit h⁹ pluuiæ guttas. Cūq; ſoli remāſiſſēt, n̄ fuerūt ſoli, ſed dn̄s fuit cū eis reddēs eis cōtinuo & aeris & aī ſerenitatē. Ibi renouatū eſt fœdus, & ꝓpoſitū cōfirmatū, qđ nō potuit deīceps uiolari. Videbat iſta pctōr & iraſcebat̄ dētib. ſuis fremebat & tabeſcebat, iuſtus aūt cōfidēs ī dn̄o gl'ioſè đ ſcl'o triūphabat. Iāq; eo publice & priuatī p̄dicāte mr̄es filios abſcōdebāt, uxores ꝯtinebāt maritos, amici amicos auertebant:

tebant: quia uoci eius ſpūſſctūs tātę dabat uocē uirtutis, ut uix aliqs aliquē teneret affectus. Creſcēte ſiqdem numero eoꝝ qui in hāc cōuerſionis unanimitatē cōſenſerāt, ſicut de primitiuis eccleſię filijs legit̄, multitudinis eorum erat cor unū & anima una in dn̄o, & habitabāt unanimiter ſil', nec qſq̄ alioꝝ audebat ſe coniūgere eis. Erat.n. eis Caſtellioni domus una ꝓpria, & cōis oium, ubi cōueniebāt, & cohabitabāt, & colloquebant̄, quā ingredi uix aliqs audebat qui nō eſſet de cœtu eoꝝ. Sed & ſiqs intrabat uidēs & audiēs q̄ ibi gerebant̄ & dicebant̄, ſicut de Chriſtianis Corinthijs Ap'ls dicit, oībus quodāmodo prophetātibus cōuincebat̄ ab oībus, dijudicabat̄ ab oībus: & adorās dn̄m, & cōfitēs q̄ uere deus eſſet in eis, aut ipſe unanimitati eoꝝ adhærebat, aut recedēs flebat ſemetipſum, illos aūt beatificabat. Hoc .n. illis tꝑibus, & in illis erat partib⁹ inauditū, ut alicuius adhuc in ſcl'o cōmorātis cōuerſio p̄ſciret̄. Ipſi uero quaſi mēſibus ſex poſt primum ꝓpoſitū in ſcl'ari habitu ſtabāt, ut ꝓinde plures cōgregarent̄, dū quorundā negotia ꝑ id tꝑis expediebant̄. Cū aūt iā ſuſpecta incipꝑet eſſe multitudo. ne quē de numero eorum ſubripꝑet is q tentat, placuit deo ſuꝑ hoc reuelare qd futuꝝ eſſet. Aſpiciebat.n. q̄dā eoꝝ in uiſu noctis, & uidebat q̄ſi eos oēs cōſediſſe in domo una, & ꝑ ordinē ſigulos q̄ſi cōicare de cibo quodā miri cādoris & ſaporis. Quē cæteris oībus optime ſuſcipientib. & cū gaudio magno, duos ex omni numero illo notabat à cibi illius ſalutaris participatione uacuos remāſiſſe. Alter nāq; eoꝝ nec ſumebat, alter ſumere qdē uidebat̄, ſed tanq̄ minus caute ſumeret, ſpargebat̄: utrūq; uero poſtea ꝓbauit euētus. Alter.n. priuſq̄ uētū eſſet ad rē, cōuerſus retrorſum in ſcl'm redijt: alter cū cęteris cœpit qdē opus bonū, ſed nō ꝑfecit. Vidi ego eū in ſcl'o poſtea uagū & ꝓfugū à facie dn̄i ſicut Caim. quātū aīaduertere potui hoīem humilimū, & miſerabilis cōfuſionis, ſed nimiæ puſillanimitatis. Qui tñ in ultimis Clarāuallē redijt infirmirtate corꝑis & inopia cogente, cum hō bn̄ natus ab oībus cognatis & amicis ꝓijceret̄: ibiq; proprietati renunciās, ſed nō oīno ꝓpriæ uoluntati, obijt nō qdē intus ſicut fr̄ & domeſticus, ſed foris miam poſtulās ſicut pauꝑ & mēdicus. Iā uero aduenięte die reddēdi uoti, & cōplēdi deſiderij egreſſus eſt de domo pr̄na Bernardus p̄r frūm ſuoꝝ cū fr̄ibus filijs ſuis ſpūalib⁹ quos uerbo uitæ xp̄o genuerat. Vidēs aūt Guido primogenit⁹ frm ſuoꝝ Niuardū frēm ſuū minimum, pueꝝ cū pueris alijs in platea, eia (inqt) fr̄ Niuarde, ad te ſolū reſpicit oīs terra poſſeſſionis nr̄æ. Ad quod puer non pueril'r motus, uobis ergo (inquit) cœlū, mihi terra? Nō ex æquo diuiſio hæc facta eſt. Quo dicto abeūtibus illis, tūc qdē domi cū p̄re remanſit, ſed modico poſt euoluto tꝑe, frēs ſecutus, nec à p̄re, nec à ꝓpinqs ſeu amicis potuit retineri. Superat de deo dicata domo illa p̄r ſenior cū filia, de qbus ēt ſuo loco dicemus. **Eo** tꝑe nouellus & puſillus grex Ciſtercienſis ſub abbate degēs, uiro uenerabili Stephano cū iā grauiter tædio ei eſſe incipꝑet paucitas ſua, & oīs ſpes poſteritatis decideret ī quā ſctē illius pauꝑtatis hæreditas trāsfunderet̄, uenerātibus oībus in eis uitæ ſanctitatē, ſed refugiētibus auſteritatē, repētē diuina hac uiſitatione tā læta, tam inſperata, tā ſubita lætificatus eſt, ut in die illa rn̄ſum hoc à ſpū ſctō accepiſſe ſibi domus illa uideret̄: Lætare ſterilis q̄ nō pariebas, erūpe & clama q̄ parturiebas: qa multi filij deſertæ magis q̄ eius q̄ hēt uiꝝ, de qbus poſtmodū uiſura es filios filioꝝ uſque in multas ḡnationes.

Capitulum IIII.

a Nno ab īcarnatiōe dn̄i. Mcxiij. à cōſtitutione domus Ciſterciēſis. xv. ſeruus dei Bernardus annos natus circiter. xxii. Ciſterciū ingreſſus, cū ſociis amplius q̄ xxx. ſub abbate Stephano, ſuaui iugo xp̄i collū ſubmiſit. Ab illa aūt die dedit dn̄s bn̄dictionē, & uinea illa dn̄i ſabaoth dedit fru-

ctũ ſuũ extendẽs palmites ſuos uſq; ad
mare,&ultra mare ꝓpagines ſuas. Hęc
qdẽ fuere uiri dei cõuerſiõis ſctã princi
pia.Cõuerſatiõis ãt eiꝰ inſignia qũo uitã
angelicã gerẽs ĩ terris uixit,neminẽ enar
rare poſſe puto qñ uiuat ď ſpũ ď quo il
le uixit. Soliꝰ qppe donãtis et accipiẽtis
ẽ noſſe q̃ꝫtũ ab ipſo mox cõuerſiõis ex-
ordio p̃uenerit eũ dñs ĩ bñdictiõib. dul
cedinis ſuę,quãta repleuerit grã electio
nis,qũo ab ubertate ſuæ domꝰ inebria-
uerit eũ.Ingreſſus eſt autẽ domũ illam
pauperẽ ſpũ,& eo adhuc tpe abſcondi
tã ac penè nullã intẽtione ibi moriẽdi à
cordibus &memoria hoĩum,&ſpe de-
liteſcẽdi & latẽdi tanq̃ uas ꝑditũ, deo
alr̃ diſponẽte,& eũ ſibi in uas electiõis
p̃parante,nõ ſolũ ad ordinẽ monaſticũ
cõfortãdũ ac dilatãdũ, ſed ẽt ad nomẽ
ſuũ portãdũ corã regibus & gentib. &
uſq; ad extremũ terræ.Ipſe uerò nil ta-
le de ſe æſtimãs aut cogitãs, potius ad
cuſtodiã ſui cordis, & ꝓpoſiti conſtan
tiam,hoc ſp in corde,ſæpe ẽt in ore hẽ-
bat:Bernarde,Bernarde,ad qd ueniſti?
Et ſicut de dño legit̃ qa cœpit Ieſus fa-
cere &docere:à prima die ingreſſus ſui
in cellã nouitioꝶ,ipſe cœpit agere in ſe-
metipſo,qd alios erat docturus. Poſt-
modũ.n.cũ iã Claræuallis abbas eſſet
ordinatus,aduẽtãtibus nouitijs & feſti
nãtibus ingredi, audire eũ ſoliti ſumus
p̃dicantẽ ac dicẽtẽ. Si ad ea q̃ intus ſũt
feſtinatis,hic foris dimittite corpora q̃
de ſc̃lo attuliſtis.Soli ſpũs ingrediant̃,
caro non ꝓdeſt qcq̃. Qd cũ nouitijs ad
nouitatẽ uerbi ꝑterritis,parcẽs teneritu
dini eoꝶ clemẽtius exponẽdo qd dixe
rat,carnalẽ cõcupiſcentiã p̃dicare ſole-
bat foris dimittẽdã.Ipſe cũ nouitius eſ-
ſet,in nullo ſibi parcẽs inſtabat omni-
modis mortificare nõ ſolũ cõcupiſcen-
tias carnis q̃ ꝑ ſenſus corpis fiũt,ſed &
ſenſus ipſos per quos fiunt. Cũ.n.iã in-
teriore ſenſu illuminati amoris dulcius
ac frequentius ſentire inciperet deſurſum
ſpirãtẽ ſibi ſuauitatẽ, ſenſui illi interiori
timẽs à ſenſib. corpis,uix tm̃ eis ꝑmitte
bat quantũ ſufficeret ad exterioris cum
hoĩbus conuerſationis ſocietatẽ. Quod
cũ cõtinui uſus inſtãtia in cõſuetudinẽ
mitteret, cõſuetudo ei ipſa quodãmo-
do uertebat̃ in naturã. Totuſq; abſor-
ptus in ſpm̃,ſpe tota in deũ directa, in-
tẽtione ſeu meditatione ſpũali tota oc-
cupata memoria,uidẽs nõ uidebat, au-
diẽs nõ audiebat,nihil ſapiebat guſtan-
ti,uix aliqd ſenſu aliquo corpis ſentie-
bat. Iã qppe annũ integrũ exegerat in
cella nouitioꝶ,cũ exiẽs inde ignoraret
adhuc an hr̃et domꝰ ipſa teſtudinẽ quã
ſolemus dicere celaturã. Multo tpe fre
quẽtauerat intrãs & exiẽs domũ eccle-
ſiæ,cũ in eius capite ubi tres erant, unã
tm̃ feneſtrã eſſe arbitraret̃. Curioſitatis
enim ſenſu mortificato, nil hmõi ſentie
bat:uel ſi forte aliqñ eũ cõtingebat ui-
dere,memoria(ut dcm̃ eſt) alibi occu-
pata nõ aduertebat. Sine memoria qp-
pe ſenſus ſentientis nullus eſt. Natura
quoq; ĩ eo nõ diſſentiebat à grã,ut in eo
quoq; quodãmodo impletũ uideret̃ eſ
ſe qd legit̃,Puer erã ingenioſus,& forti
tus ſum aĩam bonã:& cũ magis eſſem
bonus,ueni ad corpus incoinqnatũ. Ad
cõtẽplãda qppe ſpũalia q̃q; ſeu diuina,
cũ grã ſpũali,naturali q̃dã uirtute polle
bat ingenij,fortituſq; ẽt in hoc erat ani-
mã bonã,ſenſualitatẽ non curioſe laſci-
uã,nec ſupbe rebellẽ: ſed congaudentẽ
ſpũalibus ſtudijs,&in eis q̃ ad deũ ſunt
ſpõte ſubditã ſpũi & ſeruiẽtẽ:corpus ẽt
nullius cõtaminatũ cõſenſu flagitij,et ſi
nõ nimis neglectũ ſicut oportebat cura
ret̃,ad ſeruiẽdũ ſpũi ĩ ſeruitio dei aptiſſi
mũ inſtrm̃. Sed cũ caro ĩ eo ex dono p̃-
ueniẽtis grǣ, & adiutorio ſubſequentis
naturæ, & uſu bono ſpũalis diſciplinæ
uix iã aliqd cõcupiſceret aduerſus ſpm̃,
hoc eſt,qd ſpm̃ læderet, ſpũs ſupra ui-
res,ſupra uirtutẽ carnis ac ſanguinis, tã
ta aduerſus carnẽ cõcupiſcebat, ut infir
mũ aĩal cadẽs ſub onere uſq; in hãc diẽ
nõ adijciat ut reſurgat. Quid.n.dicã de
ſomno,q̃ in cęteris hoĩbus ſolet ẽẽ refe
ctio laboꝶ & ſenſuũ,aut mẽtiũ recrea
tio? Ex tũc uſq; hodie uigilat ultra poſſi
bilitatẽ humanã. Nullũ.n.tps magis ſe

ꝑdere cõqueri ſolet,q̃ꝫ quo dormit,ido
neam ſatis reputãs cõparationẽ mortis
& ſomni:ut ſic dormiẽtes uideant̃ mor
tui apud hoĩes, qũo apud deũ mortui
dormiẽtes. Vñ ẽt ſi quẽ forte religioſum
ĩ dormiẽdo ſeu durius ſtertẽtẽ audierit,
ſeu minus compoſitè iacentẽ uiderit,pa
tiẽter ferre uix põt,ſed carnalr̃ eum ſeu
ſc̃lariter dormire cauſat̃. In ipſo nãq; te
nuẽ uictũ tenuis ſomnus comitatur. In
neutro.n. ullã indulget corpi ſuo ſatieta
tẽ, niſi q̃ in utroq; ſumpſiſſe aliqd ſat ei
eſt. Quantũ.n.ad uigilias,uigiliarum ei
modus eſt non totã noctẽ ducere inſo-
mnẽ. Porrò ad comedẽdũ uſque hodie
uix aliqñ uoluptate trahit̃ appetitꝰ,ſed
ſolo timore defectus. Etenĩ comeſturꝰ,
priuſq; comedat,ſolo cibi memoria ſa-
tur eſt. Sic accedit ad ſumẽdũ cibũ q̃ſi
ad tormẽtũ. A primo ſiquidẽ cõuerſio-
nis ſuæ anno,ſeu egreſſionis de cella no
uitioꝶ,natura eius cũ teneræ nimis ſp,
& delicatæ cõplexionis fuiſſet, ieiunijs
multis & uigilijs,frigore & labore,du-
rioribus & cõtinuis exercitijs attrita,
corrupto ſtomacho, crudũ continuo ꝑ
os ſolet reijcere qd ingerit̃. Qd ſiqd na
turali decoctione digeſtũ trãſfundit̃ ad
inferiora, ibi nihilominus partibus illis
corpis nõ minoribus infirmitatũ incõ-
modis obſeſſis, nõ niſi graui tormento
egredit̃. Siqd aũt reſiduũ eſt, ipm eſt ali
mentũ corpis eius qualecunq;,nõ tã ad
uitã ſuſtẽtãdã,q̃ꝫ ad differẽdã mortẽ. Sp
aũt poſt cibũ q̃ſi pẽſare ſolitus eſt q̃ꝫtũ
comederit. Si qñ uel ad modicũ mẽſu-
rã ſolitã exceſſiſſe ſe dep̃hẽderit, impu-
ne abire nõ patit̃. Sed & uſus parſimo-
niæ ſic ei in naturã uerſus eſt, ut etſi ali-
qñ corpalis ſibi cuiuslibet refectionis
plus aliqd ſolito uelit indulgere, uix poſ
ſit. Sic autẽ ab initio fuit inter nouitios
nouitius, monachus inter monachos,
ſpũ ualidus,corpe infirmus, nil indulgẽ
tiæ circa corpis qetẽ ſeu refectionẽ, nil
remiſſionis de cõi labore uel opere fieri
ſibi aliqñ acqeſcẽs. Cæteros nãq; ſctõs
eſſe arbitrabat̃ & pfectos, ſe uero ſicut
nouitiũ & incipiẽtẽ,neq̃q; emeritoꝶ ꝑ-
fectorũq; indulgẽtiis & remiſſionibus
indigere,ſed feruore nouitio, & ordinis
diſtrictione,& rigore diſciplinæ. Pro-
pter qd cõis uitæ ſeu cõuerſationis fer-
uẽtiſſimus ęmulator,cũ opus aliqd ma
nuũ frẽs actitarẽt,qd ſeu minor uſus ei,
ſeu impitia denegabat,fodiendo, ſeu li-
gna cædẽdo,& ꝓprijs humeris depor-
tãdo,uel qbuslibet laboribus æq; labo
rioſis illud redimebat. Vbi uero uires
deficiebãt,ad uiliora q̃q; opa cõfugiẽs,
laborẽ humilitate cõpẽſabat. Et miꝶ in
modũ is q tãtã in cõtẽplatione reꝶ ſpi-
ritualiũ ac diuinaꝶ accepat grãm, cir-
ca talia non ſolũ occupari patiebat̃,ſed
& plurimũ delectabat̃. Sed mortifica-
ta(ut dcm̃ eſt)ſenſualitate, cuius ſeu cu-
rioſitate ſeu infirmitate in hmõi laboꝶ
corpaliũ diſtractionib. pfectoꝶ ẽt quo-
rũcũq; mẽtes ſæpe neceſſe eſt, etſi nõ ĩ-
tẽtione certe memoria & cogitatione,
ab interiore unitate ſpũs aliq̃ꝫ pati diſſo
lutionẽ,ipſe priuilegio maioris grę ĩ uir
tute ſpũs ſil & totus quodãmodo exte
rius laborabat,& totus interius deo ua
cabat:in altero paſcẽs cõſciam, in alte-
ro deuotionẽ. Laboris ergo tpe &intus
orabat ſeu meditabat̃ abſq; ĩtermiſſiõe
exterioris laboris, &exteriꝰ laborabat
abſq; iactura ĩterioris ſuauitatis. Nã uſ-
que hodie qcqd ĩ ſcripturis ualet,qcqd
ĩ eis ſpũalr̃ ſẽtit,maxime ĩ ſyluis & ĩ a-
gris meditãdo & orãdo ſe cõfitet̃ acce-
piſſe,&ĩ hoc nullos aliqñ ſe magr̃os ha
buiſſe niſi q̃rcus & fagos, ioco illo ſuo
grõſo ĩter amicos dicer̃ ſolet. Meſſis tpe
fribꝰ ad ſecãdũ cũ feruore &gaudio ſcti
ſpũs occupatis,cũ ipſe q̃ſi ĩpotẽs &ne-
ſciꝰ laboris ipſiꝰ,ſedere ſibi &reqeſcere
iuberet̃,admodũ cõtriſtatus, ad orõnẽ
cõfugit,cũ magnis lacrymis,poſtulãs à
deo dõari ſibi grãm metẽdi. Nec fefel-
lit ſimplicitas fidei deſideriũ religioſi.
Cõtiuo nãq; qd petijt,ĩpetrauit. Et ex il
lo die ĩ labore illo p̃ cęteris ꝑitũ ſe eẽ cũ
q̃dã iucũditate gratulat̃, tãto ĩ hoc ope
deuotior,q̃to ſe ĩ hoc ipõ facultatẽ ex ſo
lo dei dono reminiſcit̃ accepiſſe. Feriatꝰ
aũt ab hmõi labore uel ope, iugiter aut

orabat, aut legebat, aut meditabat̃. Ad orandũ ſi ſe ſolitudo offerret utebatur, ſin autẽ, ubicunq;, ſeu apud ſe, ſeu in turba eſſet ſolitudinẽ cordis ipſe ſibi efficiẽs, ubiq; ſol⁹ erat. Canonicas aũt ſcripturas ſimpl'r & ſeriatim libentius ac ſępius legebat, nec ullis magis, q̃ ipſarũ uerbis eas intelligere ſe dicebat: & qcqd in eis diuinæ ſibi elucebat ueritatis aut uirtutis, in primæ ſibi originis ſuæ fonte magis, q̃ in decurrentibus expoſitionũ riuis ſape teſtabat̃. Sctõs tñ & orthodoxos earũ expoſitores humil'r legẽs, nequaq̃ eorũ ſenſibus ſuos ſenſus ęq̃bat, ſed ſubiiciebat formandos, & ueſtigijs eorũ fidel'r inhærens, ſæpe de fonte unde illi hauſerant, & ipſe bibebat. Inde ẽ ꝙ plenus ſpũ quo oĩs ſancta ſcriprura diuinitus eſt inſpirata, tam confidenter & util'r ea uſq; hodie (ſicut Apl's dicit) utitur ad docendum, ad arguẽdum, ad corripiendum. Et dum p̃dicat uerbum dei, qcqd de ea affert in medium, ſic patens & placens efficit, & circa id uñ agitur efficax ad monendum, ut mirentur oẽs tam ſeculari, q̃ ſpirituali pręditi doctrina in uerbis gratiæ, quæ procedunt de ore eius.

Capitulum V.

CVm aũt complacuit ei qui eum ſegregauit à ſeculo & uocauit, ut ampliora gr̃a reuelaret in eo gloriam ſuam, & multos filios dei qui erant diſperſi, per eum congregaret in unum, miſit in cor abbatis Stephani ad ædificandam domũ Claræuallis mittere frẽs eius. Quibus abeuntibus ipm ẽt dñm Bernardum pręfecit abbatem, mirantibus ſanè illis tanq̃ maturis & ſtrenuis tam in religione, q̃ in ſeculo uiris, & timentibus ei tum pro tenerioris ętate iuuentutis, tum pro corporis infirmitate, & minori uſu exterioris occupationis. Erat aũt Clarauallis locus in territorio Lingonenſi, non longe à fluuio Alba, antiqua ſpelunca latronũ: quę antiquitus dicebatur uallis abſinthialis: ſeu pp abundantis ibi abſinthii copiam, ſeu pp amaritudinem doloris incidentium ibi in manus latronum. Ibi ergo in loco horroris & uaſtæ ſolitudinis cõſẽderũt uiri illi uirtutis, facturi de ſpelũca latronum templum dei, & domum orõnis. Vbi ſimpl'r aliquanto tp̃e deo ſeruierũt in paupertate ſpũs, in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in uigiliis multis. Pulmentaria ſæpius ex foliis fagi conficiebant. Panis inſtar ꝓphetici illius ex hordeo & milio & uitia erat, ita ut aliqñ religioſus uir qdẽ appoſitum ſibi in hoſpitio, ubertim plorãs clã aſportauerit, q̃ſi pro miraculo oĩbus oſtendendum, ꝙ inde uiuerent hoĩes, & tales hoĩes. At uirum dei minus iſta mouebant. Summa ei ſolicitudo de ſalute multorũ: q̃ à prima die cõuerſionis ſuæ uſq; ad hoc tp̃s, tam ſingul'r ſacrum illud pectus noſcit̃ poſſidere, ut erga oẽs aĩas maternũ gerere uideatur affectum. Erat ergo uehemens in p̃cordiis eius, ſancti deſiderii et ſanctę humilitatis conflictus. Modo .n. ſeipſum deiiciens, fatebatur indignum per quem fruct⁹ aliquis proueniret: modo oblitus ſui æſtuabat flagrantiſſimo ardore, ut nullam niſi ex multorũ ſalute conſolationem poſſe admittere uideretur. Sanè fiduciam charitas pariebat, ſed eandem caſtigabat humilitas. Cõtigit autem inter hæc ut aliqñ temperi⁹ ſolito ſurgerent ad uigilias. Quibus ꝑactis cũ uſq; ad matutinas laudes aliquanto longius ſupereſſet noctis interuallum, egreſſus foras, & loca uicina circuiens, orabat deum ut acceptum hr̃et obſequiũ ſuũ, & frm ſuorũ, in eo quod diximus ſpũalis fructus deſiderio conſtitutus. Subito uero ſtãs in ipſa orõne modice interclusis oculis, uidit undiq; ex uicinis montib. tantam diuerſi habitus & diuerſæ conditionis hoĩum multitudinem in inferiorem uallem deſcendere, ut uallis ipſa capere non poſſet. Quod quid ſignificauerit, iam omnib⁹ manifeſtum eſt. Hac igitur uir domini uiſione magnifice conſolatus, exhortatus eſt etiam fratres ſuos, commonens eos de miſericordia dei nunquam deſperare.

Capitulum VI.

CVm uero añ inſtantẽ hyemem Gerardus fr̃ eius, cellararius domus, apud eũ durius q̃reret̃ ad neceſſaria domus & frm multa deeſſe, nec hr̃e ſe uñ ea coemeret, & urgẽte neceſſitate iã nullã uerborũ reciꝑet conſolationẽ, res aũt in ꝓmptu nõ eſſet q̃ daret̃, uir dei quãtũ interim ad pñtes anguſtias ſufficere poſſet, inq̃ſiuit. Ille uero undecim libras rñdit. Tũ dimittens eũ, ad orõnem cõfugit. Poſt paululum uero rediẽs Gerardus, mulierẽ quãdam de Caſtellione foris eſſe, & uelle ei loq nũciauit. Ad quã cũ egrederet̃, ꝓcidens ad pedes eius eadem mulier duodecim librarũ bñdictionẽ ei obtulit, orõnum ſuffragia implorãs uiro ſuo periculoſè ægrotãti. Quã br̃ allocutus dimiſit à ſe, uade, inq̃ns, ſanũ inuenies uirũ tuũ. Illa uero abiẽs in domũ ſuã ſicut audierat, ſic inuenit. Abbas uero cõſolãs puſillanimitatẽ cellararij ſui, ad ſuſtinendum dñm de cætero reddidit fortiorẽ. Nec tm̃ ſemel hoc ei contigiſſe certũ eſt, ſed ſæpe cũ hmõi neceſſitas inſtaret, repente uñ nõ ſperabat̃ auxiliũ ei à dño affuiſſe. Propter qđ uiri prudẽtes intelligentes manũ dñi eſſe cũ eo, teneritudinem mẽtis eius à delicijs paradiſi nuꝑ egreſſi, rerũ exteriorũ ſolicitudine grauare cauebãt, eas ipſi intra ſemetipſos ut poterãt digerẽtes, & tantũmodo de interioribus cõſciẽtijs ſuis, & cã aĩarũ ſuarũ eũ cõſulẽtes. In quo tñ penè hoc eis contigit, qđ filiis Iſrael legim⁹ olim de Moyſe cõtigiſſe, cũ diu cõuerſatus cũ dño in mõte Syna, & de caligine nubis egrederet̃ & deſcẽderet ad ppl'm, ex collogo dñi facies eius cornuta appareret & terribilis, adeo ut fugeret ppl's ab eo. Egreſſus .n. uir ſctũs à facie dñi qua in ſolitudine Ciſtercii, & ſublimioris altitudine cõtẽplationis in ſilẽtio aliquãdiu fruit⁹ erat, q̃ſi de cœlo afferẽs inter hoĩes miraculũ quoddã, conq̃ſitæ ſibi apud deũ pluſq̃ humanæ puritatis hoĩes, quos regere, & īter quos cõuerſari ueniebat, penè oẽs à ſe abſterruit. Siqñ nãque de ſpũalibus & ædificatione aĩarũ ſermonẽ ad eos hẽbat, loquebat̃ hoĩbus lingua angelorũ, & uix intelligebat̃. Maxime aũt in his q̃ ad mores hoĩum ꝑtinebãt, ex abũdãtia cordis ſui tam ſublimia eis proponebat, tam ꝑfecta exigebat ab eis ut durus uideret̃ ſermo: intm̃ non capiebãt q̃ dicebant̃. Rurſum cũ ſigillatim eos audiret cõfitẽtes ſibi, & ſemetipſo accuſantes ſuꝑ diuerſis illuſionibus cogitationũ cõium humanarum, q̃s nullus ĩ carne uiuẽs hõ penitus uitare põt, hoc potiſſimũ fuit in quo luci illi ad tenebras illas cõuẽtio eſſe non potuit. ſ. ꝙ hoĩes inueniebat, quos ĩ hac ꝑte angelos æſtimabat. Angelicã .n. magna ex parte deguſtãs puritatẽ & ex cõſciẽtia iã olim acceptæ à deo gr̃æ ſingularis, ſimpl'r p̃iudicãs uniuerſæ cõditioni humanę fragilitatis, in tẽtationes ſeu ingnationes cogitationũ harũ nullũ religioſum poſſe incidere, uel ſi incideret, uere religioſum non eſſe ęſtimabat. Sed uiri uere religioſi & pie prudẽtes, & in p̃dicatione ſermonũ eius uenerabantur ẽt q̃ non capiebant, & in cõfeſſionibus ſuis licet ad nouũ ſtuꝑent auditũ, eo ꝙ ſeminariũ quoddã deſperationis pręferre uideretur infirmis: tñ iuxta ſniam ſancti Iob, nefas putabãt contradicere ſermonibus ſancti, non excuſantes ſed accuſantes infirmitatem ſuam in conſpectu hominis dei, in quo nemo uiuens iuſtificari poteſt in conſpectu dei. Vnde factum eſt ut fieret magiſtra magiſtri pia humilitas diſcipulorum. Cum enim ad nutum arguentis humiliarentur qui arguebantur, cœpit etiam ſpirituali magiſtro aduerſus fratres humiles & ſubiectos zelus ſuus eſſe ſuſpectus: in tantũ ut ipſe iam potius accuſaret ignorantiã ſuam, & defleret neceſſitatem, quod ſilere non liceret, cum neſciret loqui: qđ non tam alta ad homines, q̃ indigna hominibus loquendo læderet conſcientias auditorum: quod tam ſcrupuloſe perfectionem à fratribus ſimplicibus exigebat, in quo ſe nondum inueniret ipſe perfectum. Cogitabat nanque eos

multo meliora & uiciniora ſaluti ſuæ in ſilentio ſuo meditari, q̃ ab ipſo audirẽt: deuotius & efficacius ſalutem ſuã operari, q̃ ex eius exẽplo acciderent: ex p̃dicatione uero eius ſcandalizari potius, q̃ aliq̃d concipere ædificationis. Cumq́ ſuper hoc uehemẽtius turbaret̃ & contriſtaret̃, & diuerſæ cogitationes aſcenderẽt in cor eius: poſt multos cogitationum fluctus & cruciatus cordis, decreuit ab exteriorib. oĩbus ad interiora ſua recolligere ſe, ibiq́ in ſolitudine cordis & ſecreto ſilentij continere & p̃ſtolari dñm, donec quocũque modo miæ ſuæ ſuper hoc ei ſuã reuelaret uoluntatem. Nec tardauit mĩa dei auxiliũ in tp̃e opportuno. Paucis ſiq̃dem euolutis dieb⁹ uidit in uiſu noctis puerꝝ cum claritate quadã diuina aſtantẽ ſibi, & magna authoritate p̃cipientẽ fiducial'r loqui q̃cquid ei ſuggereret̃ in apertione oris ſui: q̃m nõ ipſe eſſet q̃ loqueretur, ſed ſpũs q̃ loqueret̃ in eo. Et extunc manifeſtius in eo & per eum loquens ſpũſſctũs & ſermonem ei potentiorẽ & ſenſuum in ſcripturis abũdantius ſuggerẽs, in apertione oris eius apud auditores quoque ei gr̃am addidit & authoritatẽ, & intellectum ſup egenũ et paupem, p̃ctõrem pœnitentem, & ueniam poſtulantem. Cumq́ iã aliquatenus didiciſſet inter hoĩes cõuerſari, & humana agere & tolerare, iamq́ inter frẽs ſuos & cũ eis incipet frui fructibus cõuerſionis ſuæ: pr̃ quoq́ qui ſolus domi remãſerat: ueniẽs ad filios ſuos appoſitus eſt ad eos. Qui cũ aliquantũ tp̃s ibi feciſſet, obijt in ſenectute bona. Soror quoq́ eorꝝ in ſcl'o nupta & ſcl'o dedita, cũ in diuitijs & deliciis ſcl'i piclitaretur, tandem aliq̃n inſpirauit ei deus ut frẽs ſuos uiſitaret.

Cumq́ ueniſſet q̃ſi uiſura uenerabilem frẽm ſuũ, & adeſſet cũ comitatu ſuperbo & apparatu, ille deteſtãs & execrãs eam tanq̃ rete diaboli ad capiẽdas animas, nullatenus acq̃euit exire ad uidendam eã. Q̃d audiẽs illa confuſa & cõpũcta uehemẽter, cũ ei nullus frm̃ ſuorum occurrere dignaret̃, cũ à fratre ſuo Andrea, quẽ ad portam inuenerat monaſterii, ob ueſtiũ apparatũ ſtercus inuolutũ argueret̃, tota in lacrymas reſoluta, & ſi peccatrix ſum (inq̃t) pro talibus Xp̃s mortuus eſt. Quia.n. peccatrix ſũ, idcirco cõſiliũ & colloquiũ bonorꝝ requiro. Et ſi deſpicit fr̃ meus carnẽ meã: ne deſpiciat ſeruus dei aĩam meã. Veniat, pręcipiat: q̃cq̃d p̃ceperit, facere parata ſum. Hanc ergo ꝓmiſſionẽ tenens exiit ad eam cũ fratribus ſuis fr̃ eius. Et q̃a eam ſeparare à uiro non poterat, primo uerbo oẽm ei mũdi gloriã in cultu ueſtiũ & in oĩbus ſcl'i pompis & curioſitatibus interdixit, formã uitæ matris ſuæ in qua multo tp̃e uixit cũ uiro, ei indixit, & ſic eã à ſe dimiſit. Illa uero obedientiſſimè parens p̃cepto, rediit ad propria, mutata repẽte ſcd̃m omnipotẽtiã dexteræ excelſi. Stupebant oẽs adoleſcentulã nobilem, delicatã, ſubita mutatione in habitu & uictu, in medio ſcl'i uitam ducere eremiticã: inſtare uigiliis & ieiuniis, & cõtinuis or̃onibus, & ab oĩ ſcl'o prorſus ſe facere alienam. Biennio poſtea ſic uixit cum uiro ſuo, illo ſane ſcd̃o maxime anno dãte deo honorem, nec temerare ulterius p̃ſumẽte templũ ſpũs ſancti. Qui ẽt tandem uirtute eius perſeuerantiæ uictus, liberamq́ à ſe dimittens iuxta ritum eccleſiæ, facultatẽ ei conceſſit ſeruiendi deo cui ſe ꝓbauit. Illa uero optata libertate potita, monaſterium Iulleium adiens, cum ſanctimonialibus inibi deo ſeruientibus reliquũ uitæ ſuæ deo uouit, ubi tantam ei dñs gr̃am contulit ſanctitatis, ut non min⁹ animo q̃ carne illorum probaretur uirorꝝ dei eſſet germana.

Capitulum VII.

CVm autem miſſus nouiter Claramuallem Bernardus ordinãdus eſſet in miniſterium ad q̃d aſſumptus erat, ſedes Lingonenſis uacaret, ad quam ordinatio ipſa reſpiciebat: quærentibus fratribus qui eum ducerent ordinandum, cito de proximo ſe obtulit bona fama uenerabilis Cathalaunenſium ep̃i opinatiſſimi illi⁹ magiſtri Gulielmi de campellis, illucq́ eũ tranſmittendũ eſſe diffinitum eſt. Sicq́ factũ eſt. Abiit aũt Cathalaunum aſſũpto ſecũ Elbodone monacho quodam Ciſtercienſe. Intrauit ergo prędicti ep̃i domũ iuuenis, exeſi corpis & moribũdi, habitu quoq́ deſpicabilis, ſubſequẽte monacho ſeniore & magnitudine et robore corpis elegãti, aliis ridentibus, aliis irridẽtibus, aliis rẽ, ſicut erat, interpretãdo uenerãtibus. Cũ aũt q̃reret̃ q̃s eorꝝ eſſet abbas, ep̃s primus oculos in eũ aptos hñs agnouit ſeruũ dei, & ſuſcepit eũ ſicut ſeruus dei. Cum.n. primo in priuato colloq̃o omni melius locutiõe prudẽtiã iuuenis magis magiſq́ proderet uerecũdia loquẽdi, intellexit uir ſapiẽs diuinã uiſitationẽ in aduẽtu hoſpitis ſui: nec defuit hoſpitalitatis pia inſtãtia, donec uſq́ ad familiarẽ fiduciã & libertatẽ loquẽdi ꝓducto colloq̃o ad alterutrũ, iã melius eũ cõmẽdaret conſcia ſua, q̃ uerba. Quid multa? Ex illa die et ex illa hora facti ſunt cor unum & aĩa una in dño: intm̃ ut ſæpe alter alterꝝ hoſpitẽ deinceps hr̃et, & propria eſſet domus ep̃i Claraeuallis: Claraeuallẽtiũ ũo efficeretur non ſola domus ep̃i, ſed & ꝑ ip̃m tota ciuitas Cathalaunẽſis. Quinetiam & Remẽſis prouincia & Gallia tota ꝑ eũ in deuotionẽ excitata eſt ad reuerẽtiã uiri dei. Ab illo ſiq̃dẽ tanto ep̃o cęteri didicer̃t ſuſcipe eũ & reuereri tãquã angelũ dei, ita ut h⁹ tp̃is p̃ſenſiſſe in eo gr̃am uideat̃ hõ tantæ authoritatis, ſic affectus erga ignotũ monachum, & monachũ tantæ humilitatis. Modico uero poſt tp̃e tranſacto, cũ eouſq́ infirmitas abbatis ingraueſceret ut iã nõ niſi mors eius, aut oĩ morte grauior uita ſparet̃, ab ep̃o uiſitatus eſt. Cumq́ uiſo eo ep̃s ſe nõ ſolũ uitæ eius, ſed & ſanitatis ſpẽ hr̃e diceret ſi cõſilio eius acquieſcẽs, ſcd̃m infirmitatis ſuæ modũ aliq̃ corpi ſuo curã pateret̃ impẽdi: ille uero à rigore uel uſu cõſuetudinis ſuæ minus facile flecti poſſet, ꝓfectus ep̃s ad capitulũ Ciſterciẽſe ibi corã pauculis abbatibus q̃ cõuenerãt põtificali humilitate & ſacerdotali charitate toto corpe in terrã ꝓſtratus petijt, & obtinuit, ut toto anno uno in obediẽtiã ſibi traderet̃. Quid.n. tãtæ humilitati in tanta poſſet authoritate negari? Reuerſus itaq́ Claraeuallẽ, extra clauſtra & terminos monaſterii domunculã unã ei fieri p̃cepit: ordinãs & mandãs in cibo uel potu ſiue in aliquo eiuſmodi circa eũ nullã ibi teneri ordinis diſtrictionẽ, nullã de tota cura domus ad eũ referri ſolicitudinẽ, ſed ſibi eũ uiuere ſcd̃m modũ ab eo p̃ſtitutũ. Eodẽ tp̃e & ego Claramuallẽ, ipſumq́ frequẽtare cœpi. Quẽ cũ ibi cũ quodã abbate altero uiſitarẽ, inueni eũ in ſuo illo tugurio quale leproſis in cõpitis publicis fieri ſolet. Inueni aũt ex p̃cepto (ut dictũ eſt) ep̃i & abbatũ feriatũ ab omni ſolicitudine domus tã interiori, q̃ exteriori: uacãtẽ deo & ſibi, & q̃ſi in deliciis paradiſi exultãtẽ. Ingreſſuſq́ regiũ illud cubiculũ, cũ conſiderarẽ habitationẽ & habitatorẽ, tantã mihi, deũ teſtor, domus ipſa incutiebat reuerẽtiam ſui, ac ſi ingrederer ad altare dei. Tãtaq́ affectus ſum ſuauitate circa hominẽ illũ, tãtoq́ deſiderio in paupertate illa & ſimplicitate cohabitãdi ei, ut ſi optio illa die mihi data fuiſſet, nil tã optaſſem, q̃ ibi cũ eo ſp̃ manere ad ſeruiẽdũ ei. Cũq́ & ipſe uiciſſim nos cum gaudio ſuſcepiſſet, & q̃reremus q̃d ageret, q̃uo ibi uiueret: modo illo ſuo gñoſo arridẽs nobis, optime, inq̃t. Ego cui hactenus hoĩes rõnabiles obediebãt, iuſto dei iudicio irrationali cuidã beſtiæ datus ſum ad obediẽdũ. Dicebat autẽ de quodã hoĩe ruſticano & uano nil ꝓrſus ſciẽte, ip̃mq́ ab infirmitate q̃ laborabat curaturꝝ ſe iactitante, cui ad obediẽdũ ab ep̃o & abbatib. & fr̃ibus ſuis traditus erat. Ibiq́ cũ eo mãducãtes, cũ arbitraremur hominẽ tã infirmũ tãtęq́ ꝓuidẽtiæ cõmiſſum ſicut oportebat ꝓcurandũ, & uideremus ei agẽte medico illo ſuo offerri cibos, quos ſanus q̃s uix p̃ anguſtia famis attingeret, uidebamus & tabeſcebamus: uix r̃l'ari ſilentio nos cohibente, quin in illum quaſi ſacri

legum & homicidam ira & contumelijs inſurgeremus. Ipſe aũt in quem hæc fiebant, indifferenter cuncta ſumens, ẽq̃ oĩa approbabat, ſicut q ſenſu ipſo corrupto, & pené emortuo ſapore uix aliqd diſcernebat. Nam & ſagimẽ crudũ ꝑ errorẽ ſibi oblatum ꝓ butyro multis dieb. noſcitẽ comediſſe, oleũ bibiſſe tanquã aquã: & multa talia cõtingebãt ei. Solã qppe aquã ſibi ſapere dicebat, eo ꝙ dum ſumeret, fauces & guttur ei refrigerabat. Sic ergo tũc eũ inueni, & ſic habitabat in illa ſolitudine ſua uir ille dei. Sed nõ erat ſol⁹, cũ quo erat de⁹, & cuſtodia & cõſolatio ſc̃tõꝝ angeloꝝ. Qđ ẽt manifeſtis ĩdicijs demõſtratũ eſt. Nocte. n. q̃dã ſolito attẽti⁹ orãdo effuderat ſuꝑ ſe aĩam ſuã, cũ tenuiter ſoporat⁹ uoces audiuit tanq̃ tranſeũtis multitudinis copioſæ. Euigilans aũt & eaſdẽ uoces plenius audiẽs, cellã quoq̃ in q̃ iacebat egrediẽ, & ꝓſeqẽ abeũtes. Haud ꝓcul aberat locus denſis adhuc ſpinaꝝ ueprĩũq́ fruteris abũdans, ſed nũc longe mutat⁹ ab illo. Suꝑ hũc aliq̃diu ſtabãt uelut alternãtes chori hĩcĩde diſpoſiti, & uir ſc̃tũs audiebat & delectabaẽ. Cuius tñ myſterium uiſionis non prius agnouit, q̃ translatis poſt aliquot annos ædificijs monaſterij, eodẽ loco poſitũ oratorium cerneret, ubi uoces illas audiſſet: Mãſi aũt indignus ego cum eo paucis diebus, quocunq; oculos uertebã mirans, q̃ſi cœlos me uidere nouos, & terrã nouã, & antiquoꝝ Aegyptiorũ monachoꝝ prm̃ nr̃oꝝ antiquas ſemitas, & in eis nr̃i tp̃is hoĩm recẽtia ueſtigia. Erat. n. tunc tp̃is uidere Clarẽuallis aurea ſcl'a, cũ uiri uirtutis olim diuites in ſcl'o & honorati, tũc in pauꝑtate Xp̃i gl'iantes, eccl'iã dei plãtarent in ſanguine ſuo: ĩ labore & ærũna, in fame & ſiti, in frigore & nuditate, ĩ ꝑſecutionib. & contumelijs & anguſtijs multis p̃parãtes Claræualli eã, quam hodie hẽt ſufficientiam & pacẽ. Neq;. n. ſe tam ſibi, q̃ Xp̃o & fr̃ibus inibi deo ſeruitutis uiuere æſtimãtes, ꝓ nihilo habebãt qcqd ſibi deeſſet; dũ relinq̃rent poſt ſe qđ illis ſufficeret & ad ſubſidiũ neceſſitatis, & ad aliq̃ conſciam uoluntariæ ꝓ xp̃o pauꝑtatis. Primaq́; facie ab ĩtroeũtib⁹ Clarãuallẽ ꝑ deſcenſum mõtis deus in domibus eius cognoſcebaẽ, cum in ſimplicitate & humilitate ædificioꝝ, ſimplicitatem & humilitatẽ inhabitantiũ pauperꝝ xp̃i uall s muta loq̃reẽ. Deniq; ĩ ualle illa plena hoĩm, in q̃ nemini otioſum eſſe licebat, oĩb. laborantib. & ſingulis circa iniũcta occupatis: media die mediæ noctis ſilentiũ à ſuꝑuenientib. ĩueniebaẽ, p̃ter laboꝝ ſonitus, uel ſi fr̃es in laudib. dei occupareñt. Porrò ſilentij ipſius ordo & fama tantã ẽt apud ſcl'ares hoĩes ſuꝑuenientes ſui faciebat reuerentiã, ut & ipſi non dicã praua uel otioſa, ſed aliqd ẽt qđ ad rem nõ attineret, ibi loquererẽt. Loci uero ipſius ſolitudo ĩter opaca ſyluaꝝ, & uicinoꝝ hincinde mõtium anguſtias in quo ſerui dei latebant, ſpeluncam illam S. Benedicti p̃ris nr̃i quodãmõ rep̄ñtabat, in q̃ aliqñ à paſtorib. inuentus eſt: ut c⁹ imitabanẽ uitã, habitationis ẽt eius ac ſolitudinis formã aliq̃ hr̃e uiderenẽ. Oẽs qppe ẽt ĩ multitudine ſolitarij ibi erant. Vallem nãq; illam plenam hoĩbus ordinis rõnẽ charitas ordinata ſingulis ſolitariam faciebat: qa ſicut unus hõ inordinatus, ẽt cum ſolus eſt, ipſe ſibi turba eſt: ſic ibi unitate ſp̃ũs & rl'aris lege ſilentij ĩ multitudine hoĩm ordinata, ſolitudinẽ cordis ſui ſingulis ordo ipſe defẽdebat. Domibus uero & habitaculis ſimplicibus, uictus inhabitãtiũ ꝑſil'is erat. Panis nõ tã furfureus, q̃ terre⁹ uidebaẽ, duris fr̃m laborib. uix de terra deſerti illius ſterili ꝓduct⁹: cætera quoq; cibaria q̃q; uix erant aliqd ſaporis hñtia, p̃terq̃ fames ſeu amor dei faciebat. Sed & ip̃m noui tñ feruoris ſimplicitas ſibi tollebat, cũ q̃ſi uenenũ arbitrantes qcqd comedẽrẽ utcũq; delectaret, recuſarent dona dei ꝑꝑ gr̃am quã ĩ eis ſentiebãt. Cũ. n. circa oẽ gen⁹ carnalis tolerãtiæ cũ adiutorio gr̃æ dei, ſtudium ſp̃ũalis p̃ris hoc ĩ eis effeciſſet, ut plurima q̃ hoĩ in carne cõſtituto impoſſ'ia prius uidebanẽ, iã nõ ſolum conſtanter peragerent & ſine murmuratione, ſed ẽt cum ingenti delectatione: ipſa delectatio aliam in eis peꝑerat murmurationẽ, eo ꝑiculoſiorẽ, quo eã æſtimabant q̃ſi remotiorem à carne, ſp̃ũi ꝓpinq̃orem. Perſuaſum quippe hñtes, & q̃ſi cum teſtimonio conſciæ ſuæ memoriæ fidel'r cõmendatum, inimicam eſſe aĩæ oẽm delectationem carnis, qcqd carnẽ cũ qualibet delectatione nutrire uidereẽ, fugiẽdũ arbitrabanẽ. Quaſi. n. ꝑ aliam uiã reduci ſe putabãt ĩ regionem ſuã, cum p̄ dulcedine amoris interioris, amara æquè ac dulcia delectabil'r edendo, delectabilius uiuere ſibi uiderenẽ in erémo, q̃ prius uixiſſent ĩ ſcl'o. Cumq́; in hoc ſuſpectam aliq̃ten⁹ hr̃ent ſp̃ũalis p̃ris quotidianam correptionem, q̃ſi carni eoꝝ pluſq̃ ſp̃ũi deferẽtem, aliqñ ad iudicium p̄dicti Catharlaunenſis ep̃i, q tunc forte aderat, res delata eſt. Suꝑ quo uir ille potẽs in uerbo, ſermonem ad eos aggreſſus ad eũ finẽ ꝑduxit: ut oẽm hoĩem qcunq; dona dei recuſauerit ꝑꝑ gr̃am dei, inimicũ eẽ gr̃ę dei, & ſp̃ũi ſc̃tõ reſiſtere pronunciaret. Adducta ſiqdem hiſtoria de Heliſęo ꝓpheta & filijs ꝓphetaꝝ cũ eo in deſertis locis uitã eremiticam ducentib. qũo cum aliqñ ad horam refectionis uentũ eſſet amaritudo q̃dã mortis in olla decoctionis eoꝝ inuenta, ꝑ uirtutem dei, & miniſterium ꝓphetæ, ꝑ infuſionẽ farinulæ dulcorata eſt: olla, inqt, illa ꝓphetica olla ur̃a eſt, nil in ſe niſi amaritudinem hñs. Farina uero amaritudinem in dulcedinem conuertẽs, gr̃a dei oꝑans eſt in uobis. Sumite ergo ſecuri & cum gr̃aꝝ actione, qđ cum natural'r minus aptum fuerit uſib. humanis, ad hoc per gr̃am dei ur̃is eſt uſibus aptatũ, ut utamini & comedatis In quo ſi inobedientes & increduli permanetis, reſiſtitis ſpiritui ſc̃tõ, & gratiæ eius ingrati eſtis.

Capitulum VIII.

HAec ergo fuit in tp̃e illo ſub abbate Bernardo & magiſterio eius in clariſſima & chariſſima ualle illa ſp̃ũalium ſchola ſtudioꝝ; hic feruor regularis diſciplinæ, oĩa eo faciẽte & ordinante & tabernaculum deo ĩ terris ædificante ſc̃dm exemplar qđ ei in monte oñſum eſt cũ in ſolitudine Ciſtercienſi cũ deo ĩ nube habitaret. Et utinam poſt rudimenta primæ conuerſationis, poſtq̃ didicit aliq̃tenus & conſueuit hõ cum hoĩbus eſſe, & intelligere ſuꝑ egenum & pauperẽ cõpatiendo infirmitatib. hoĩm: utinã ſe circa ſemetip̃m talẽ exhibuiſſet q̃lẽ erga cæteros, tam benignum, tã diſcretũ, tã ſolicitũ. Sed continuo cũ ab annuę illius obediẽtiæ uinculo ſolutus, & ſui iuris effectus eſt, uelut arcus diſtentus ad priſtinũ rigorẽ, & ſicut torrens detentus & dimiſſus, ad prioris curſus conſuetudinem reuerſus eſt q̃ſi repetens à ſemetipſo pœnas diuſculæ illius qetis, & dãna laboris intermiſſi. Videres hoĩem imbecillẽ & languidum conari & aggredi q̃cũq; uellet, minus conſiderare qd poſſet, ſolicitum ꝓ oĩbus: circa ſeip̃m negligentẽ: oĩbus in oĩbus alijs obedientiſſimũ, ſed de ſeipſo uix aliqñ ſeu charitati ſeu ꝑtãti obedientẽ. Sc̃ꝑ. n. priora ſua nulla reputans, maiora molliebaẽ ad non parcendum corpori, ad ſtudijs ſp̃ũalib. robur addendũ: corpus ſuum uarijs infirmitatib. ꝑ ſe attenuatum, ieiunijs inſuꝑ & uigilijs ſine intermiſſione atterendo. Orabat ſtãs die noctuq́;, donec genua eius infirmata à ieiunio, & pedes eius à labore inflati, corp⁹ ſuſtinere nõ poſſet.

Multo tp̃e, & quandiu occultum eſſe potuit, cilicio ad carnem uſus eſt. Vbi uero ſciri aduenit, continuo illud abijciens, ad cõia ſe conuertit. Cibus eius, cum pane lac, uel aqua decoctionis leguminum, uel pultes quales infantibus fieri ſolent. Cætera uel eius infirmitas non recipiebat, uel parſimoniæ ſtudio ipſe recuſabat. Vino ſi qñ utebatur, raro & nimis modico, cum magis aquam & infirmitati ſuæ & appetitui competere teſtareẽ. Sic aũt affectus & confectus, à cõi fratrũ labore, ſeu diurno, ſeu nocturno, uix ſe aliquando patiebatur eſſe excuſatum ſeu ab occupa-

tionibus & laboribus miniſterij ſui. Vi-
debant eum & cōuerſationē eius hoīes
medici & mirabant̃, tantamq́ uim eũ ĩ
ſeipſo cauſabant̃ ĩferre naturę, ac ſi agn⁹
ad aratrum alligatus arare cogeret̃. Nã
cum crebra illa ex corruptione ſtoma-
chi ꝑ os eius indigeſtæ cruditatis eru-
ptio alijs ĩcipet eſſe moleſtior, maxime
aũt in choro pſallentiũ, nō tñ illico col
lectas frm̃ deſeruit: ſed iuxta locũ ſtatio
nis ſuæ ꝓcurato ac defoſſo in terra rece
ptaculo doloris illius, ſic aliquãdiu ꝓut
potuit, neceſſitatē illã tranſegit. At ubi
ne hoc qdē ꝑmiſit intolerantia rei, tũc
demũ collectas deſerere, & ſeorſum ſe-
cũ habitare compulſus eſt, niſi quantũ
ſiue collocutiōis, ſiue cōſolationis gr̃a,
ſiue diſciplinę clauſtralis neceſſitate, cō
uẽtui eũ frm̃ aliqñ oportebat intereſſe.
Et hęc fuit triſtis illa neceſſitas, q̃ primo
ſctã illa fr̃nitas, ſanctę illius pr̃nitatis iu
gi conſortio carere poſſe coacta eſt. In
quo dolemus qdem & plangimus infir
mitatis eius triſtē effectũ, ſed ſcti deſide
rij & ſpũalis feruoris affectum uenera-
mur. Quanq̃ nec infirmitatis eius effe-
ctus uſq̃q̃ plangẽdus ſit & dolẽdus.
Quid. n. ſi uoluit ſapīa dei ꝑ infirma po
tius hoīs illius tot tantaq́ confundere
fortia mũdi h⁹? Quid uero aliqñ ꝓ q̃li-
bet infirmitate eius remanſit infectum,
qđ ꝑ eum ſcd̃m ſibi datam gr̃am fieri
oporteret? Quis. n. nr̃a ętate, quantũuis
robuſti corporis, & accuratæ ualitudi-
nis, tanta aliqñ fecit, quanta iſte fecit &
facit moribundus & languidus ad ho-
norē dei, & ſãctæ eccl̃iæ utilitatē? Quã-
tum poſtea numerꝝ hoīm uerbo & exẽ
plo traxit de ſcl̃o, non ſolũ ad conuer-
ſionē, ſed ad ꝑfectionē? Quantas ex eis
ꝑ totũ chriſtianũ orbē cōſtituit domos
ſeu ciuitates refugij, ut qcũq; peccaue-
rint ad mortē, & æternæ mortis rei iudi
cati fuerint, reminiſcant̃ & conuertant̃
ad dñm, & cōfugiant ad eas, & ſaluent̃
in eis? Quæ ſchiſmata eccl̃iæ non ſeda-
uit, q̃s non confudit hęreſes, quam pacē
inter diſſidentes eccl̃ias & ppl̃os nō re-
ſtituit? Et hæc qdem cōīa ſunt. Cæterꝝ

q̃ bona ĩnumeris hoīb. ſigillatim p̃ſtitit
ꝓ cã, ꝓ ꝑſona, ꝓ loco, ꝓ tꝑe, qs enume-
ret? Porrò ſi nimietas in eo reprehendit̃
ſcti feruoris, hẽt certe apud pias mẽtes
exceſſus iſte reuerentiam ſuã: q̃ qcunq;
ſpũ dei agunt̃, multũ uerent̃ in ſeruo dei
rep̃hendere nimiũ iſtã nimietatem. Hẽt
& facilē apud hoīes excuſationem, cũ
uix audeat quiſq; eum condẽnare, quē
deus iuſtificat, tam multa, tã ſublimia
cum eo & ꝑ eum opando. Fœlix cui ſo
lum reputat̃ ad culpam, qđ cæteri p̃ſu-
mere ſibi ſolẽt ad gl̃iam. Fuerit aũt bo
no iuueni ſuſpecta iuuẽtus ſua (btũs qp-
pe q ſemꝑ eſt pauidus) fuerit ei ſtudiũ
tantã uirtutũ plenitudinē quã habebat
ex gr̃a, aliq̃ ẽt laboris ſui conſcīa cumu
lare. Sed & uita eius q̃ oībus ꝓponebat̃
imitanda, frugalis continentiæ exẽplo
carere nō debuit. In quo ſeruus dei etſi
nimietate forſitã exceſſit, pijs certe mẽ-
tib⁹ nō de nimietate, ſed de feruore exẽ
plum reliq̃t. Quid aũt eũ nitimur excu-
ſare, in quo ipſe q ueret̃ oīa oꝑa ſua, non
confundit̃ uſq; hodie ſe accuſare, ſacri-
legij arguens, ꝙ ſeruitio dei & frm̃ ſuoꝝ
abſtulerit corpus ſuũ, dũ indiſcreto fer-
uore imbecille illud reddiderit ac penè
inutile? Sed conualuit de infirmitate, &
infirmus fortior & potens factus eſt.
Virtus nanq; dei uehementius in infir-
mitate eius refulgens, ex tũc uſq; hodie
digniorē quandam apud hoīes ei efficit
reuerentiam, & in reuerentia authorita
tem, & in authoritate obedientiã. Iam
tunc. n. ad opus prędicationis diuinitus
aptabat̃, ad qđ (ut ſupra dcm̃ ē) ex ute-
ro mr̃is ſuæ, cũ teſtimonio diuinæ reue
lationis olim fuerat p̃ſignatus. Nec tũc
tantũmodo, ſed oī tp̃e conuerſionis &
ſubiectionis & p̃lationis ſuæ, ipſo ordi-
nãte quo & agente, congruo ordine ad
hoc inſtituebat̃, & ignorãs qd de ſe fie-
ret nō ſolũ monaſtico, ſed & oī eccl̃ia-
ſtico ordini ĩ hoc p̃parabat̃. Et primũ q
dē circa reſuſcitãdũ ĩ monaſtico ordine
antiquæ religionis feruorē, primitias iu
uẽtutis ſuæ dedicauit, exẽplo & uerbo ĩ
cōuẽtu frm̃ ĩtra ſepta mōaſterij ad hoc

oī ſtudio uacans. Poſtmodum aũt cum
ad alium uitæ & conuerſationis ordinē
infirmitate corporis cogeretur, & ſicut
dcm̃ eſt, neceſſitas infirmitatis, & ordo
neceſſitatis à cōi eum conuerſatione cō
uẽtus plus ſolito ſeq̃ſtraret: hæc prima
cœpit eſſe occaſio ut quaſi hoīb. de ſcl̃o
expoſitus, quorꝝ iam ad eũ multitudo
magna confluebat, ipſe ẽt pñtiam ſuam
liberius eis ac liberalius cōmodãs, uer-
bum uitæ p̃dicaret. Cumq́ & longius
aliqñ à monaſterio ꝓ cauſis eccl̃iæ cōi-
bus obedientia traheret̃, & quocunq;
ueniret, undecũq; locuturus, de deo ſile
re non poſſet, & agere q̃ dei ſunt nō ceſ-
ſaret: ſic in breui apud hoīes innotuit, ut
eccleſia dei tã utili mẽbro in corꝑe ſuo
reꝑto uti ad qđcũq; oportebat non diſ-
ſimularet: Sed & licet à primo flore in-
euntis ætatis, fructib. ſpũs ſemꝑ abũda
uerit: ab hoc tñ tꝑe copioſius ei addita
ē (ſicut apl̃s dicit) manifeſtatio ſpũs ad
utilitatē, ſermo. ſ. fœcũdior ſapię ac ſciæ
cum gr̃a ꝓphetiæ, operationes uirtutũ,
& diuerſarꝝ opitulationes ſanitatum.
Quorꝝ q̃dam q̃ certa narratione didici,
qua fide à fidelibus mihi uiris aſſignata
ſunt, eadem & ipſe legentibus reſigno.

Capitulum IX.

PRimum ergo ſignum hoc fuit
qđ in manu ſerui ſui mundo ce
lebre Xp̃s effecit. Cum aliquã-
tos iam in Claraualle expleſſet annos,
contigit uirꝝ nobilē & ipſius quoq; ſe-
cundum carnem ꝓpinquũ Iosbertũ de
Firmitate, qđ eſt oppidum ꝓximũ mo
naſterio, grauiter infirmari. Qui ſubito
p̃occupatus, amiſit penitus intellectũ
pariter & loquelã. Vñ & filius eius Io-
sbertus iunior, & oẽs ſil' amici eo magis
affligebant̃ dolore, qđ ſine confeſſione
& uiatico uir magnificus & magnifice
honoratus obiret. Cucurrit nuncius ad
abbatē: neq;. n. tunc ĩ monaſterio erat.
Venit, & inuenit eum iam triduo ſic ia-
centē. Cōpaſſus aũt hoī, ſed & mot⁹ la-
crymis filij eius ſil' & lugẽtiũ cæterorꝝ,
confiſus eſt de mīa dei, & ſermonē ma-
gnificũ ꝓtulit dicẽs eis: Notũ uobis eſt

qđ in plurib. hō iſte grauauit eccleſias,
oppreſſit pauꝑes, offendit deum. Si mi-
hi creditis, ut eccleſijs reſtituant̃ abla-
ta, & uſurpatæ in grauamē pauperꝝ cō
ſuetudines dimittant̃, loquent̃ adhuc, et
ſuorꝝ confeſſionē faciet delictorꝝ, diui-
na quoq; ſuſcipiet ſacr̃a deuotus. Mirã
tur oẽs, lætat̃ filius, familia oīs exultat,
qcq̃d p̃cipit hō dei, firmiter ei ꝓmittit̃
& implet̃. Cæterꝝ fr̃ eius Gerardus, &
Galdricus auũculus, non parꝝ territi &
turbati ſecretius eum ſuꝑ tali ꝓmiſſio-
ne cōueniunt, durius arguunt, acrius in-
uehunt̃. Quibus br̃ ſimpl'rq́ rñdens, fa-
cile (inquit) facere pōt deus, qđ difficile
credere uos poteſtis. Itaq; poſt ſecretã
or̃onem, ad oblationem ſacrificij ĩmor-
talis accedit. Quo offerente nuncius ſu-
peruenit, q indicaret præfatum Iosber-
tum libere iam loquentem rogare ob-
nixius, ut uir dei feſtinaret ad eum. Cui
ẽt poſt oblatum ſacrificium ueniẽti, cũ
lacrymis & gemitu pctã confeſſus, di-
uina ſacr̃a ſuſcepit: & duob⁹ poſt hæc
aut tribus diebus uiuens & loquens, ea
maxime quæ præceperat abbas ſctũs,
cōſtituit ſine ulla retractatione ſeruari.
Sed & diſpoſuit domui ſuæ, & eleemo
ſynas dedit, & ſic demum Chriſtiano
more in bona ſpe miſericordiæ dei ani-
mam exhalauit. Reuertebatur aliqñ pr̃
ſanctus à pratis, & obuiam habuit mu-
lierem paruulum filium in brachijs de-
portantem, quem de lōge attulerat ad
eũ, ab utero mr̃is hñtem manum aridã
& brachium totũ. Motus aũt lacrymis
mr̃is & p̃cibus iuſſit puerꝝ deponi, fa-
ctuq́ or̃one continuo ſignans puerꝝ &
brachium & manum eius, dixit mulieri
ut uocaret filium ſuum. Vocauit illa in-
fantem, & ille accurrit, & utroq; bra-
chio amplexatus mr̃em ſuam, ſanus fa-
ctus eſt ex ea hora. Erant aũt huius
beati uiri fr̃es & filij ſpirituales miran-
tes ſuper his quæ audiebant & uidebãt
de eo. Nec tñ more carnalium in glo-
riam eleuabantur humanam, ſed iuue-
nili eius ætati & nouæ adhuc conuerſa-
tioni, ſpũali ſolicitudine metuebant. In

quo nimirum zelo Galdricus auũculus eius, & Guido primogenitus fratrũ, cæteros anteibant, ut ipſos tanq̃ geminos quoſdam ſtimulos carnis ſuæ, ne grãꝝ magnitudo eum extolleret, accepiſſe diuinitus uideretur. Neq;.n. parcebãt uerbis durioribus exagitantes tenerã uerecundiã eius, calumniãtes ẽt bene geſta, ſigna oĩa annihilantes, & hoĩem mãſuetiſſimum nihilq́; contradicentẽ, frequẽter uſq; ad lacrymas impropiis & opprobriis affligẽtes. Narrare ſolet uenerabilis ep̃s Lingonẽſis Godefridus ſancti uiri & propinquus ſanguine, & conuerſione ſocius, & ex tũc per oĩa indiuiduus comes primo miraculo quod per manus eius fieri uidit, p̃dictum germanũ eius affuiſſe Guidonẽ. Erat.n. eis trãſitus per caſtrum Nantonis in territorio Senonũ: & iuuenis quidã cuius pedem fiſtula occupauerat, p̃dicti patris tactũ & bñdictionem cũ multa ſupplicatione petebat. Signatus aũt ſtatim conualuit, & poſt pauciſſimos dies regreſſi ꝑ idem oppidũ, ſanum eũ atq; incolumẽ inuenerũt. Cæteꝝ ſæpe dictus beati uiri frater ne ipſo quidem poterat cõpeſci miraculo quo minus increparet eũ, & præſumptionis argueret, qđ acquieuerit tangere hoĩem. tanta ſiquidẽ charitate pro eo ſolicitus erat.

Capitulum X.

c Irca idẽ tp̃s accidit ut auũculus eius Galdricus, qui & ipſe zelo ſil'i eius manſuetudinẽ (ſicut p̃diximus) duris increpationibus obruebat, grauiſſimis febribus laboraret. Demum ingraueſcẽte morbo, ipſa doloris magnitudine ſuꝑatus, abbatem humili obſecratione cõpellat ut ſui miſereat̃, et opem ſibi ferat, quã cæteris conſueuit. At ille cuius ſpũs ſuꝑ mel dulcis, primũ leniter breuiterq́; cõmemorãs crebras ſuꝑ hm̃oĩ obiurgationes ipſius, et imponẽs ei ne forte hæc diceret tentans eũ, ꝑſiſtenti tandẽ manũ imponit, & febrẽ abſcedere iubet. Nec mora ad imperiũ eius reliq̇t eum febris, expertũ in ſemetipſo quod in cæteris arguebat. Idem quoq; Galdricus cum ĩ Claraualle aliquantos iam ꝑageret annos feruẽs ſpũ, & totius boni æmulator, ex hac luce migrauit. Qui añ unam fere horã mortis turbatus ad momentũ, & toto corpore terribil'r motus inſremuit: ſed ad priſtinã ſerenitatẽ reuerſus, uultu deinceps placidiſſimo expirauit. Noluit autẽ dñs ſolicitũ abbatis aium h⁹ rei cognitione fraudari. Siquidẽ poſt aliquot dies idem Galdricus apparẽs ei in uiſu noctis, cũ oĩa erga ſe ꝓſpera eſſe ſciſcitãti rñderet, & in magna ſeſe gratularetur fœlicitate locatum, demũ interrogatus eſt quidnam ſibi uoluit tã acerba illa in morte tamq́; repẽtina cõmotio. Dicebat aũt quod ea hora duo ſpũs neq; uelut in puteũ horrendæ profunditatis eũ p̃cipitare paraſſent: uñ territus ita contremuit, ſed btõ Petro accurrẽte erept⁹ nihil ſenſit deinceps læſionis. Longum eſſet cuncta narrare q̃ ſuꝑ his q ex hac uita diſceſſerãt, & eoꝝ fœlicitate ſeu ẽt neceſſitate, diuina ei gr̃a reuelare ab ipſis initiis cõſueuit. Vnũ tñ dixerim, qđ ob fratrũ cõmonitionẽ aliquoties ẽt ipſe cõmemorat. Fr̃ quidem bonę intẽtionis, ſed durioris erga cæteros frẽs cõuerſationis, & minus compatiens, quã deberet, in monaſterio defunctus eſt. Poſt paucos autem dies uiro dei apparuit uultu miſerabili, ſignificans non ad uotũ ſibi cuncta ſuccedere. Interrogat⁹ autem quid ſibi eſſet, quatuor dilacerãtis ſeſe traditum querebatur. Ad quod uerbum continuo impulſus eſt, & quaſi præcipitãter expulſus à facie uiri dei. Qui grauius ingemiſcens poſt tergum eius clamauit: Præcipio tibi in noĩe dñi, ut qual'r tecum agatur, in proximo mihi iteꝝ innoteſcas. Et conuerſus ad orationem pro eo & oblationem hoſtię ſalutaris, aliquos etiam fr̃um quoꝝ ampliorem nouerat ſanctitatem eidẽ ſil'r ſubuenire monebat. Nec uerò deſtitit donec poſt ſicut præceperat, per aliam reuelationem cognita eius liberatione meruit conſolari.

Capitulum

Capitulum X.

c Irca hoc tp̃s in regno Galliæ et finitimis regionib. fames inualuit: ſeruoꝝ ãt ſuoꝝ horrea dñi bñdictio cumulauit. Siq̇dem uſq; ad annum illum nunq̃ eis laboris ſui annona ſuffecerat. Sed & tunc quoq; poſt meſſem collectam, diligenter oĩbus ſupputatis, uix uſq; ad Paſcha ſibi eam poſſe ſufficere æſtimabant. Cum aũt emere uellent, ſumptus non inuenerunt, qđ lõge carius ſolito uenderet̃. Itaq; ab ipſo tꝑe q̃drageſimali, paupeꝝ ad eos maxima multitudo confluxit. Quibus erogantes fidel'r qđ habebant, dño bñdicẽte, ex modica illa annona uſq; ad meſſem ipſi pariter & q ſuꝑueniebant pauperes, alacriter ſuſtẽtabant̃. Viꝝ pauꝑẽ nõ longe à monaſterio habitantẽ, uxor adultera maleficiĳs cruciabat. Sicut.n. ei in ira & furore fuerat cõminata, egerat ꝑ malignas incantationes, ut miſer hõ conſumptis carnib. nec poſſet mori, nec uiuere ſineret̃. Sæpius deniq; & uocis uſum, & ſenſum oẽm corporis amittebat, iterumq́; redibat non ad uitam, ſed ad mortem ꝓlixiorẽ crudel'r reuocatus. Adducit̃ tãdem hõ ad uiꝝ dei in monaſterio demorantẽ, & ei tragœdia miſerabilis explicat̃. Qui uehemẽter indignans antiq hoſtis malitiam tm̃ ſibi ĩ Chriſtianum hoĩem uſurpaſſe, uocans duos è fr̃ibus, añ ſctm̃ altare hoĩem deportari, ibiq́; ſuꝑpoſito capiti ei⁹ uaſculo Euchariſtiã continente, in ipſius ſacr̃i uirtute, à læſione Chriſtiani iubet dæmonem ꝓhiberi. Fcm̃ eſt ut pręcepit: & miſeꝝ hoĩem poſt tantos cruciatus fides perfecta perfectæ reddidit ſanitati.

Capitulum XI.

f Rater Robertus eiuſdem ſancti uiri monachus & ſcđ'm carnẽ ꝓpinquus, in adoleſcentia ſua quorundã ꝑſuaſione deceptus, Cluniacum ſeſe contulerat. Venerabilis aũt pr̃ poſtea quam aliquandiu diſſimulauit, eundem fr̃em ſtatuit ꝑ epl'am reuocare. Quo dictante, uenerabilis Gulielmus Rieuallis poſtea monaſterĳ prim⁹ abbas, in membrana ſcribens eãdem excipiebat epl'am. Erant aũt ambo pariter ſub diuo ſedentes: ad dictandũ q̇ppe ſecretius ſepta monaſterĳ egreſſi fuerãt. Subito aũt inopinatus imber erupit, & is q ſcribebat (ſicut ipſo referente didicimus) chartã reponere uoluit. Ad quẽ pr̃ ſctũs, opus (inq̇t) dei eſt: ſcribe, ne timeas. Scripſit ergo epl'am ĩ medio ĩbre ſine ĩbre. Cũ.n. undiq; plueret, chartã expoſitã uirtus oꝑuit charitatis, & q dictabat epl'am, ſchedulã quoq; pariter conſeruabat. Et hæc q̇dem epl'a ob tã grande miraculũ, in codice epl'aꝝ eius à fr̃ibus nõ ĩmerito prima eſt ordinata.

Agebatur ſolẽnitas quædam præcipua, & fr̃ aliquis quem pro ſecreta culpa ab altaris ſacri cõione ſuſpenderat, notari timens, & ruborem non ſuſtinẽs, ad manum eius cum cæteris nimium p̃ſumptuoſus acceſſit. Intuitus aũt eum, qm̃ cauſa latens erat, repellere hoĩem noluit, ſed intimo corde orabat deũ, ut de tanta p̃ſumptione melius aliq̇d ordinaret. Itaq; ſumens hõ Euchariſtiam nõ poterat ad interiora traĳcere, & diu multumq́; conatus cum nullo mõ prępualeret, anxius & tremebũdus clauſam ore ſeruabat. Expleta deniq; hora orationis ſexta, pr̃em ſctm̃ traxit in partẽ, cuius pedibus aduolutus, cum multis ei lacrymis quod patiebatur aperuit, et aperto ore ipſam quoq; Euchariſtiam oſtendebat. Increpans aũt eum cõfitentem abſoluit, & ſine difficultate recepit dñica ſacr̃a. In minimis etiam rebus magna per eum nouimus contigiſſe. Venerat aliqñ Fuſniacum, quę eſt abbatia unã de primis quam ipſe ædificauit, in Laudunenſi territorio ſita. Cumq́; noui ibidem oratorĳ dedicatio pararetur, ita illud occupauerat muſcarum incredibilis multitudo, ut earum ſonitus, improbuſq́; diſcurſus, grauem nimis introeuntibus moleſtiam generaret. Nullo igitur occurrente remedio, dixit ſanctus, excõmunico eas. & mane omnes pariter mortuas inuenerũt. Cumq́; pauimẽtum oẽ operuiſſent, palis eĳciẽtes

eas,ita demũ baſilicã mũdauerũt. Hoc
aũt tam notũ & tam celebre fuit,ut in-
ter uicinos quoq;,quoꝝ ad dedicatio-
nẽ maxima multitudo cõuenit,muſcaꝝ
Fuſniacaꝝ maledictio ĩ ꝑabolã ꝯtereť.

In eo quoq; monaſterio, cui charus
locus nomen eſt,pueꝝ quendã q inceſ-
ſanter flebat & eiulabat,uir ſctũs oſcu-
lo ſanauit.Cum.n.ꝑ multos dies ſine in
termiſſione plorans,nullam recipet cõ-
ſolationem,qđ genus morbi medici nõ
ignorant, miſerabilr̃ deficiens tabeſce-
bat.Quem ſeorſum alloquens pr̃ ſctũs
monebat, ut ſuoꝝ confeſſionẽ faceret
delictoꝝ. Facta aũt confeſſione,ſubito
uultũ ſerenans, petijt à btõ prẽ ſibi oſcu
lũ dari. Acceptoq; oſculo pacis ex ore
ſcti,in oĩ protinus pace qeuit, & lacry-
maꝝ fonte ſiccato lætus & incolumis
eſt regreſſus ad ꝓpria. Exeunti aliqñ
abbati poſt fr̃es reliquos ad laborem,
filium claudum pr̃ obtulit,ſupplicãs ut
ei manum imponere dignareť. Excuſa-
bat aũt ſe uir dei dicens, nõ ſe eſſe illius
meriti à quo talia deberent bñficia po-
ſtulari:claudis reddere greſſum, apľicæ
eſſe,non ſuæ uirtutis. Victus tñ pr̃is in-
ſtãtia,ſignauit pueꝝ,ac dimiſit.Qui ex
hora conualuit,& intra paucos dies ab
eodem iteꝝ prẽ cũ multa gr̃aꝝ actio-
ne reductus incolumis oblatus eſt uiro
dei. Diuertit aliqñ nobilium cohors
militum ad Clarãuallẽ,ut uideret locũ
ip̃m,ac reuerendiſſimũ eius abbatẽ.Pro
pe aũt erat ſacrum q̃dragesimæ tp̃s, &
illi oẽs ferè iuuenes dediti militiæ ſcľari,
circũibant q̃rẽtes execrabiles nũdinas,
q̃s uulgo tornetas uocant. Cœpit itaq;
ab eis petere paucos illos q aũ q̃drage-
ſimam ſuperant dies, ne armis interim
utereńt.Quibus obſtinato aĩo renuen-
tibus,nec concedere acqeſcentib. cõfi-
do,ait,in dño, qđ ipſe mihi dabit indu-
cias q̃s negaſtis.Et accerſito fr̃e, iubet
eis ceruiſiam ꝓpinari bñdicens eã & di
cens,ut potionem biberent aĩaꝝ.Bibe
runt ergo pariter,quidam tñ inuiti præ
amore ſcľi,metuentes eum quem poſt-
ea ſunt experti diuinæ uirtutis effectũ.

Vt.n. egreſſi ſunt monaſterij fores, mu-
tuis ſeſe cœpũt inflãmare ſermonibus,
qa cor eoꝝ ardens erat in eis. Inſpiran-
te igiť deo, & currente ueloci ter uerbo
eius,eadem hora reuerſi, & conuerſi à
uijs ſuis, ſpũali militię dextras dederũt.
Quoꝝ quidam adhuc militant deo,q-
dam aũt cũ eo iam regnant, carnis uin-
culis abſoluti. Quid aũt miꝝ qđ de-
uotis hunc hoĩem colit obſequijs ma-
ior ætas,in cuius deuotionẽ diuina uirtꝰ
ipſam quoq; infantiam excitat expertẽ
adhuc rationis,& deuotionis ignaram?
Norunt multi illuſtrem iuuenem Vual-
theꝝ de Monte mirabili,cuius patruus
fr̃ Vualtherus inter eos quos p̃diximus
milites, ſacram in Claraualle militiam
eſt profeſſus.Hunc ergo Vualtheꝝ iu-
niorem cum adhuc infantulus eſſet,ad-
huc anniculus,& ſola poſſe cognoſcere
ubera cognoſcereť, mr̃ ſua bñdicẽdum
obtulit uiro dei,gratulabunda & exul-
tans,qđ in domo ſua hoſpitem mereret
hr̃e tam ſctm̃.Cumq; uir dei,ſicut ſem-
per & in omni loco facere conſueuerat,
de ſalute & ædificatione aĩaꝝ ad circũ-
poſitos loqueretur, prædicti mr̃ infan-
tis tenens eum in gremio,ſedebat ſecus
pedes ipſius.Accidit aũt ut inter loquẽ-
dum aliqñ manum protenderet,& ap-
prehendere eam conabatur infantulus.
Aduertiť tãdẽ conatꝰ paruuli,cũ ſępius
id feciſſet:& mirãtib. uniuerſis dať ei fa
cultas,ut manũ poſſit apꝑhendere quã
optauit.Tũ uero mira admodũ reuerẽ-
tia alterã manũ ſuã ſupponẽs,altera te-
nẽs eã,detulit ad os ſuũ, & oſculatꝰ eſt
eam.Neq; id ſeľ tm̃,ſed toties faciebat,
quoties btãm manũ tenere ꝑmiſſus eſt.

Capitulum XII.

I Nfirmabať aliqñ hõ dei,& uel-
ut riuulꝰ qdã phlegmatis ĩceſſã
ter ab eiꝰ ore fluebat.Vñ exhau
ſto corpe uſq;q; deficiẽs,paulominus
ad extrema deuenit. Conuenerũt itaq;
filij & amici eius uelut ad exeqas tanti
pr̃is,& ego ipſe ĩter cæteros affui,q me
q̃q; eiꝰ dignatio ĩ amicoꝝ numero re-
putaret. Cũq; extremũ iã trahere ſpm̃

uidereť,in exceſſu mẽtis ſuæ ante tribu-
nal dñi ſibi uiſus eſt pñtari. Affuit aũt et
ſatan ex aduerſo,improbis eum accuſa
tionib. pulſans. Vbi uerò ille oĩa fuerat
ꝓſecutus, & uiro dei ꝓ ſua fuit parte di
cẽdum,nil territus aut turbatus ait:Fa-
teor nõ ſum dignus ego, nec ꝓprijs poſ
ſum meritis regnum obtinere cœloꝝ.
Cæteꝝ duplici iure illud obtinens dñs
meꝰ,hæreditate.ſ.pr̃is,& merito paſſio
nis,altero ipſe cõtentus,alteꝝ mihi do-
nat,ex cꝰ dono iure illud mihi uẽdicans
nõ confundor.In hoc uerbo cõfuſus ini
micus,cõuentus ille ſolutus, & hõ dei ĩ
ſe reuerſus eſt. Cũq; ex hoc magis diſſo
lutionem ſui corporis ĩminere ſperaret,
uiſio altera longe diſſĩlis eſt ſecuta. Siq
dem uelut ĩ littore quodam poſitus,ui-
debať ſibi nauẽ q ſe tranſueheret expe-
ctare. Cumq; applicuiſſet nauis ad lit-
tus,feſtinabat ingredi, & illa ſedens im
pingebat in aquã. Vſq; tertio ita faciẽs,
tandẽ relicto eo,nauis ibat & non reuer
tebať.Intellexit aũt ꝓtinus,necdum tp̃s
ſuę migrationis adeſſe. Adhuc tñ creſce
bat dolor, eo utiq; magis moleſtꝰ, quo
minus iam eum ſpes ĩminentis exitus ſo
labať. Contigit aũt adueſperaſcẽte iam
die,ut cæteris fr̃ibus iuxta conſuetudi-
nem accedentib. ad lectionem collatio
num,ſolus abbas cũ duob. fr̃ib. ſibi aſſi
ſtentib. remaneret in diuerſorio in quo
iacebat. Cumq; uehemẽtius affligereť,
& ſupra uires dolor excreſceret, aduo-
cans alteꝝ è duobus,iubet citius oratũ
ire. Excuſantem deniq; & dicentẽ: Nõ
ſum ego:talis orator,obedientię autho
ritate compellit.Itum eſt & oratum ad
altaria,quæ in eadem baſilica erãt tria.
Primum ĩ honore beatę dei genitricis,
duo circumpoſita in honore bti Laurẽ-
tij martyris,& bti Bñdicti abbatis. Ea-
dem igr̃ hora affuit uiro dei p̃dicta btã
uirgo,duob. illis ſtipata miniſtris,btõ.ſ.
Laurentio,& btõ Bñdicto. Aderãt aũt
in ea ſerenitate & ſuauitate q eos dece-
bat, & tam manifeſtè,ut ex ipſo ĩtroitu
cellulæ,ꝑſonas quoq; diſcerneret ſingu
loꝝ.Imponẽteſq; ei manus,& loca do

loris attactu pijſſimo lenientes,oẽm ꝓ-
tinus ægritudinem depulerunt. Siccatꝰ
eſt.n. illico phlegmatis riuus, & dolor
oĩs abſceſſit. Cum aũt & ego aliqñ æ-
grotarem ĩ domo nr̃a,& iam me nimiũ
fatigaſſet & attriuiſſet in longũ nimiũ
ſe ꝓtendens ægritudo. audiens hoc mi-
ſit ad me fr̃em ſuum uiꝝ bonæ memo-
riæ Gerardum, mandans me uenire ad
Clarãuallẽ,ſpondens me ibi cito aut cu
randũ,autırituꝝ. Ego uerò q̃ſi diui-
nitus accepta uel oblata facultate ſeu
apud eũ moriendi, ſeu aliquãdiu cũ eo
uiuendi,(quoꝝ qd maluerim tũc igno-
ro) ꝓfectus ſtatim ſum illuc,cꝑuis cũ ni-
mio labore ac dolore. Vbi fcm̃ eſt mihi
qđ ꝓmiſſum fuerat, & fateor ſicut uo-
lui. Reddita qppe mihi ſanitas eſt à ma
gna & ꝑiculoſa infirmitate, ſed paulatĩ
uires corporis redierunt. Deus.n. bone,
qd mihi boni contulit illa infirmitas,fe-
riæ illæ,uacatio illa ex parte ad qđ uole
bam? Nã & coopabať neceſſitati meæ
toto illo tp̃e infirmitatis meæ, apud eũ
infirmitas eius,q̃ & ipſe tunc tp̃is deti-
nebať. Infirmi ergo ambo tota die de
ſpũali phyſica aĩæ conferebamus, de
medicamentis uirtutum contra languo
res uitioꝝ. Itaq; tunc diſſeruit mihi de
Cantico Canticoꝝ,quantũ tp̃s illud in
firmitatis meæ ꝑmiſit,moralr̃ tm̃,inter-
miſſis myſterijs ſcripturæ illiꝰ,qa ſic uo
lebam,& ſic petieram ab eo. Singuliſq;
diebus q̃cũq; ſuꝑ hoc audiebã,ne mihi
effugerent,ſcripto alligabã,inquantum
mihi deus donabat & memoria me iu
uabat. In quo cũ benigne & ſine ĩuidia
exponeret mihi & cõicaret ſnĩas intelli
gẽtiæ,& ſenſus expiẽtiæ ſuæ, & multa
docere niteret ĩexptũ q nõ niſi expiẽdo
diſcunť,etſi ĩtelligere nõ poterã adhuc
q̃ apponebanť mihi,plꝰ tñ ſolito ĩtellige
re me faciebat qd ad ea ĩtelligẽda deẽẽt
mihi. Sed ð his hucuſq; dixiſſe ſufficiat.
Cũ aũt iſtãte dñica q ſeptuageſima de-
noiať, ueſpe ſabbati dñicã ipſam p̃cedẽ
tis iã tm̃ cõualuiſſẽ & ualerẽ,ut de lecto
ꝑ me ſurgere & exire & ĩtrare poſſem,
ueſpe ſabbati ipſam dñicã p̃cedẽtis cœ-

pi diſponere de reditu nr̄o ad nr̄os. Qđ
ipſe auditū oīo ꝓhibuit, & uſqꝫ ad dn̄i-
cam ꝗnquageſimæ oēm mihi ſpem redi
tus & conatū interdixit. Acqeui facile,
cū qđ p̄cipiebat̄ & uoluntas nō abnue
ret, & infirmitas reqrere uideret̄. Cum
aūt ultra dn̄icam illam ſeptuageſimæ à
carnib. quib. uſqꝫ ad diē illam ipſo p̄ci-
piente & neceſſitate cogente ueſcebar,
uellē abſtinere: & hoc ip̄m ꝓhibuit. Su-
per quo cū nec momenti acqeſcerē, nec
rogantē audirē, nec obedirē præcipien-
ti: ſic ueſpere illa ſabbati abinuicē diſ-
ceſſimus, ille tacitus ad cōpletoriū, ego
ad lectum. Et ecce infirmitatis meæ ra-
bies rediuiua q̄ſi reſumptis oībus uirib.
priſtinis, cum tanta me uehementia &
ferocitate inuadens corripuit, tantaqꝫ
malignitate tota nocte illa deuaſtādo
cruciauit, ſupra uires, ſupra uirtutē: ut đ
uita deſperās, uix ſaltē uſqꝫ ad diē ut uel
ſemel adhuc loquerer uiro dei, crederē
me uicturꝫ. Cumqꝫ in dolore illo totā
noctē duxiſſem, ſūmo mane accerſitus
ille aduenit, non tn̄ afferens mihi quem
ſolebat uultum cōpatientis, ſed q̄ſi ar-
guentis. Subridēs tn̄, qd (inqt) hodie co
medetis? Ego uero q iam ipſo tacente,
heſternā inobedientiam certiſſimè in-
terpretabar cām eſſe illius afflictionis
meæ, q c qd inq̄ꝫ p̄cipietis. Quieſcite er-
go ait, nō moriemini mō. Et abījt: Et qd
dicam? Confeſtim oīs dolor abījt, niſi
ꝙ fatigatus nocturno illo dolore meo
tota ipſa die uix de lecto ſurgere p̄ua-
lui. Quis. n. aut q̄lis fuit ille dolor? Non
recolo ſil'em me aliqn̄ fuiſſe ꝑpeſſum In
craſtino aūt ſanus factus ſum, & uires
recepi. Et paucis interpoſitis diebus, cū
benedictione & gratia bona boni ho-
ſpitis mei ad propria reuerſus ſum.

Capitulum XIII.

CVmqꝫ dilectus deo & hoībus
Bernardus in illa ualle ſua & ui
cinis ciuitatib. & regionibꝰ q̄s
aliquoties eū inuiſere domeſticæ curæ
rō cogebat, tantis floreret uirtutibꝰ &
miraculis, cœpit ēt ſeu cōibus eccleſiæ
neceſſitatib. ſeu charitate frūm, ſeu obe-
dientia maiorꝫ, ad remotas ꝑtrahi re-
giones, paces deſperatas inter diſſiden
tes eccl'ias & principes ſcl'i reformare,
cauſas humano ſenſui & conſilio inter-
minabiles, auxilio dei pacifice termina-
re, & uirtute potius fidei quā ſpū hꝰ mū
di de multis hmōi impoſ'ibus poſ'ia fa-
ciendo, q̄ſi montes trāsferendo, magis
ac magis in oculis oīm mirabilis & ue-
nerabilis apparere. Maxime uerò intm̄
in eo eniteſcere cœpit uirtus p̄dicatiōis,
ut dura ēt corda auditorꝫ emolliret, &
uix aliqn̄ uacuus domum rediret. Poſt-
modum uerò fœliciter ꝓficiente & uſu
ſermonis, & exemplo conuerſationis
rete uerbi dei in manu piſcatoris dei, tā
copioſas piſcium rōnalium multitudi-
nes cœpit cōcludere, ut de ſingulis eius
capturis, nauicula domus illius impleri
poſſe uideret̄. Vn̄ fcm̄ eſt ut in breui ma
iori miraculo p̄ oībus q̄ in hac uita geſ-
ſit miraculis, ꝑ unum hoīem languidum
& ſeminecē, & tantūmō loq ualentem,
obſcura uſqꝫ ad illud tp̄s illa uallis, & re
& noīe Claraualllis efficeret̄ diuinæ cu-
iuſdam claritatis lumē q̄ſi de ſūmo quo
dam apice uirtutū diffundēs in deuexa
terrarꝫ. Et ex tunc apud uallē illā quæ
prius dicebat̄ uallis abſinthialis & ama
ra, cœpūt montes ſtillare dulcedinem.
Quæ uacua fuerat & ſterilis ab oī bo-
no, cœpit abundare ſpūali frumēto, &
de rore cœli & bn̄dictiōe dei intm̄ pin
gueſcere oīa deſerta eius, & multiplica
ta gēte magnificare lætitiā, ut impleтū
in ea uideat̄ qđ olim ꝑ ꝓphetam dcm̄
eſt ad ciuitatē Ierl'm: Adhuc, inqt, dicēt
in auribus tuis filīj ſterilitatis tuæ. An-
guſtus eſt locus, fac locū ut habitemꝰ.
Et dices in corde tuo. Quis genuit mihi
iſtos? Ego ſterilis & non parturiens, &
iſtos qs enutriuit? Iam. n. de locis angu-
ſtiorib. uallis illius domꝰ clauſtralis ha
bitationis nō ſine diuinis qbuſdā reuela
tiōib. trāslatæ ī locū planiorē & ſpacio
ſū, magnificatæ ibi & amplificatæ ſūt,
& adhuc multitudini inhabitātiū ip̄e lo
cus anguſtꝰ ē. Iā domꝰ ordinis illiꝰ, filiæ
domꝰ ipſiꝰ citra & ultra alpes & maria
deſerta

deſerta plurima impleuerūt, & adhuc
ſunt & quotidie cōfluūt, qbus locus q̄-
rēdus eſt. Et petunt̄ undiqꝫ fr̄es & mit-
tunt̄, cū btōs ſe æſtimēt reges gentiū et
præſules eccleſiarꝫ, ciuitates & regiōes
quæcunqꝫ de domo illa & diſciplina ui
ri dei meruerūt contuberniū aliqđ adi-
piſci. Quid dico? Vltra hoīes uſque ad
barbaras nationes in qbus naturalis fe
ritas naturā quodāmodo exuit huma-
nā, religio hæc ꝓfecta eſt, ubi per eā be
ſtiæ ſyluæ hoīes fiunt: & cū hoībus aſ-
ſuetæ conuerſari, diſcunt cātare dn̄o cā-
ticū nouū. Quapp piſcator dei p̄cipiēte
dn̄o nō ceſſat laxare retia in capturā, &
alījs abeuntibꝰ, alījs ſuccedētibꝰ in locū
eorꝫ, nunq̄ꝫ ſanctæ illius cōgregationis
minuit̄ plenitudo. Hoc uſqꝫ nūc egerūt,
& quotidie agūt mirificæ eius capturę,
Cathalaunēſis, Pariſiacēſis, Maguntia,
Leodiēſis, & aliarꝫ nōnullarꝫ ciuitatū,
Flandriæ quoqꝫ & Germaniæ, Italiæ,
Aqtaniæ, & aliarꝫ regionū quaſcunqꝫ,
quacūque neceſſitate cōtigit aliqn̄, ſeu
adbuc uſqꝫ hodie cōtingit uirꝫ dei uiſi-
tare. Coopante ſiquidē gr̄a ſpūs ſancti
quocūqꝫ uadit plenus redit, & ſua eum
plenitudo ubiqꝫ comitat̄. Nec dimittit
ſuos quos à ſe trāſmittit, ſed ubicunque
ſunt, & ipſe ſp pr̄na ſolicitudine cū eis
eſt. Et ſicut ad locū un̄ exeunt flumina
reuertunt̄, ſic ad ip̄m quotidie ſeu lęta,
ſeu triſtitia filiorꝫ ſuorꝫ. Sæpe ēt ſine oī
relatione carnis ac ſanguinis, pr̄nę eius
ſolicitudini diuinitus innoteſcit qd cir-
ca aliquos eorꝫ lōge à ſe diſtātes agat̄,
ſiqd eis ꝓuidēdū, ſiqd in eis emēdandū
ſit, tētationes & exceſſus eorꝫ, infirmi-
tates & obitus, & quarūlibet ſcl'arium
tribulationū incurſus. Nā & pro abſen
tiū frūm certis neceſſitatib. pn̄tibus cir-
ca ſe fr̄ibus ſæpe or̄onem indicit. Non-
nunq̄ꝫ ēt moriētes in locis alījs ad ip̄m ꝑ
uiſionē acceſſiſſe noſcunt̄ bn̄dictionem
eius & licētiā poſtulātes: nimirum hoc
agēte & obediētia miſſorꝫ, & charita-
tē mittētis. Venerā aliqn̄ ad eū, & dū lo
querer ei, uidi & audiui qđ ſilere nō de
beo. Aderat monachus qdā Fuſniacen-
ſis, cōtinuo ad ſuos rediturus. Cūqꝫ ac-
cepto rn̄ſo ſuꝑ ījs pro qbus uenerat, iā
ab eo egrederet̄, in ſpū & uirtute Helię
reuocās eū ꝓpheta dei, & noīe fr̄is cu-
iuſdā de domo illa p̄miſſo, de occultis
qbuſdam me audiēte mādauit illi ut ea
corrigeret: ſin autē, ſuꝑ ſe iudiciū dei ī ꝓ-
ximo expectaret. Stupefactus ille, quis
hoc ei dixerit, reqſiuit. Quiſquis, inqt, di
xerit mihi, tu uade, & dic q̄ ego dico ti-
bi: ne ſi diſſimulaueris, te quoqꝫ inuol-
uat par pœna pcti. Mirabar ſuper hoc,
ſed mirāti mihi, in ſil'i penitus cā multo
mirabiliora de eo narrata ſunt. Guido
nāqꝫ fr̄ eius, maior natu inter fr̄es ſuos,
cuius grauitatis & ueritatis fuerit uir,
oēs ſciūt q eū ſciunt. Hic, cū ſil' aliqn̄ eſ-
ſemus, & de hmōi loq̄remur, & q̄rerē
ego ab eo, ſicut iucūdè ad amicos collo
cutionis eſſe ſolebat, fabulæ (inqt) ſunt
q̄ auditis. Cumqꝫ ſuo more et ſolito ſtu
dio fr̄nas uirtutes deprimeret, mihi tn̄
nollet eſſe moleſtus, q̄ (inqt) neſcio, non
dico uobis, ſed unū ſcio & exꝑtus ſum,
multa ei in or̄one reuelari. Deinde nar-
rauit mihi, qūo cū primo melliflua illa
ſpūalium apū aluearia noua de ſe exa-
mina circūquaqꝫ ꝓferre, nouaſqꝫ ex eis
domos ordinis ſui ædificare cœpiſſent:
petēte & agente dn̄o Gulielmo ep̄o in
ep̄atu Cathalaunēſi eam q̄ Trium fon-
tium dr̄, conſtruxerunt. Ad quam cum
abbatē cum monachis emiſiſſent dn̄m
Rogerium uirum nobilē ſcđm ſcl'm, ſed
nobiliorē ſanctitate, & uiros quoſdam
ſimilis formæ cum eo, ſpiritualis pater
filios quos emiſit non dimiſit, ſed pr̄na
ſolicitudine & pia affectione cum eis
erat. Vn̄ cum die quadam ſoli ſil' eſſent
abbas & ipſe, cuius hoc relatione didi-
ci, & de fratribus ipſis ad alterutrum lo
querentur, ſubito altius ſuſpirans, duriꝰ
aliquid ſolito de eis corde ſuo ſibi rn̄-
dente, uade, ait, fratri ſūo, ora pro eis, et
quicqd de eis oſtēderit tibi deus, refer
ad me. ipſe. n. grauiſſima ualetudine eā
hora laborās, ī lectulo tenebat̄. At ille
uehemēter expaueſcēs, abſit, inqt: non
ſum q hoc mō nouerim orare, q hoc me

rear impetrare. Perſeuerãte tñ eo ĩ ſnia, itum eſt & oratũ. Orans ergo quantũ p̄ualuit, pro ſingulis effudit aĩam ſuam: tãtaq́ per ſingulos in orãdo pfuſus eſt ſuauitate cõſciæ, cũ impetrãdi fiducia, & oĩ gr̃a ſpũalis cõſolationis, ut in oĩbus certa fide exauditũ ſe exultaret ſpiritus eius, exceptis duobus, ĩ qbus orõ titubauit, hæſitauit deuotio, fiducia defecit. Qđ cũ retuliſſet ad eũ à quo miſſus erat, ille ſtatim pnunciauit de illis duobus, qđ poſtea pbauit euẽtus. Abbas aũt Rogerius, & aliqui q cum eo erãt, ipſi fuerunt quos uir dei aliqñ de Cathalaunẽſi traxerat ciuitate, de qbus uel in qbus ẽt tunc ſil'e qd fuerat factũ. Cũ.n. ep̃i gr̃a Cathalaunũ frequẽtaret, rediẽs aliqñ traxit ſecũ multitudinem nobiliũ & lr̃atoꝶ clericoꝶ, & laicoꝶ. Quibus adhuc in domo hoſpitũ demorãtibus, dũ nouellas plãtationes cœleſtibus rigaret eloquĳs, ſupuenit portarius monachus, nũcians Stephanũ de Vitreyo magr̃m eoꝶ adeſſe, ad renunciandũ ſcl'o, & cũ eis cõmorãdũ. Quis alius de talis uiri aduẽtu nõ exultaſſet p̄ſertim cũ uallis illa hmõi frumẽto nõ multũ adhuc abũdaret? Ipſe uerò reuelãte ſibi ſpũ ſctõ inſidias ſpiritalis neqtiæ, tacitus aliquantulũ ingemiſcẽs, erupit in uocẽ audiẽtibus uniuerſis: Malignus ait ſpũs huc eũ adduxit. Solus uenit, ſolus reuertet̃. Obſtupuere oẽs qui prius audito eius aduẽtu, nõ ſe cape poterãt p̄ lætitia. Veruntñ ne puſillos adhuc ſcãdalizaret filios, ſuſcepit hoĩem, de pſeuerãtia alĳſq́ uirtutũ ſtudĳs ſtudioſè cõmonuit, & ſciẽs & prudens oĩa pmittentẽ nihil acturꝶ, cũ uere deũ q̃rẽtibus & pſeueraturis in cellã nouitioꝶ pbandũ intromiſit. Sed de oĩbus q̃ p̄dixerat, nihil cecidit in terrã. Vidit idẽ Stephanus ſicut cõfeſſus eſt, cũ in cella nouitioꝶ adhuc demoraret̃, Maurulũ quẽdã pueꝶ ab oratorio ſe extrahentẽ. Vbi nouẽ fermè mẽſibus degẽs nouiſſime tñ defecit, & ut de eo p̄dictũ fuerat, ſicut ſolus uenerat, ſic ſolus receſſit.

Fruſtrata autẽ eſt & uerſutia inimici, & quẽ nouitioꝶ parauerat in ruinã, de ipſius potius ruina illi cõfirmati ſunt. Priuſq̃ à Cathalauno recedamus, cũ aliqñ pr̃ ſctũs inde rediret, frigore & uẽto tã ipſe, quã q cũ eo erãt grauiter laborabãt. Cumq́ præcedẽtibus multis qui tũc forte in comitatu eius erãt, nec præ anguſtia frigoris ad eũ attẽdẽtibus, penè ſolus ipſe ſequeret̃, cõtigit equũ uniꝰ de duobus q cũ eo erãt incaute dimiſſum euadere, & excurrere p planitiẽ latè patẽtẽ. Quẽ cũ app̃hẽdere nõ poſsẽt, & intempies aeris ad hoc nõ pmitteret uacare diutius, oremus inqt. Flexiſq́ genibus in or̃one cũ fr̃e q cum eo erat, uix adhuc dñicam poterãt or̃onem expleuiſſe, cũ ecce equus ille cũ omni mãſuetudine rediẽs ſubſtitit añ pedes ipſius, et redditus eſt ſeſſori ſuo. Et ut à Cathalauno ad Remẽſem ciuitatẽ ptrãſeamꝰ, cõtigit aliqñ diſſentiẽtibus archiep̃o & ppl'o Remẽſi, ad conciliandos eos adeſſe uiꝶ dei. Cumq́ in palatio eiuſdẽ ciuitatis cũ Iosleno Sueſſionẽſi ep̃o cõſediſſet, & magna cleri plebiſq́ frequentia repleta domo de pace tractaret̃: ecce corã oĩbus miſera mulier filium ſuũ plenum (ut putabat̃) dæmone ei offerẽs, miſericordiam p̄cabatur. Siquidẽ iam ea ipſa die inſurgẽs in ipſam mr̃em ſuã, penè eam occiderat, & mutus effectus & cæcus, & ſurdus, aptis oculis nõ uidebat, & ſtupẽtibus in eo ſenſibus oĩb. ẽt ſine intellectu pmanebat. Compaſſus uerò miſeriæ matri, quam maxime ſenſus doloris illius excruciabat, miſero adoleſcẽti blandiãs, & pĳs manibus caput eius & faciẽ demulcens alloqui eum cœpit, & qũo in matrẽ ſuam mittere manus præſumpſerit, ſciſcitari. Ille uerò ad ſe reuerſus, cõtinuo pctm̃ ſuum recognouit, & deinceps emendationẽ pmittẽs, ĩcolumis reſtitutus ẽ mr̃i ſuæ. In monaſterio quoq́ qđ Alpẽſe dr̃, inter cæteros q curã reqrebãt infirmoꝶ, uenit ad eũ mulier q̃ caduco morbo laborabat. Hæc ĩ ipſa hora cũ ſtaret corã eo, à repẽtino ĩpetu mali illiꝰ corruit. Sed app̃hẽſa uir dñi manu eiꝰ, cõtinuo

erexit eam, nec tm̃ in illa hora ſed pfecte omnino curata eſt ab infirmitate ſua.

Capitulum XIIII.

d Vcilla Lothorigiæ, fœmina nobilis, ſed non tam nobil'r uictitans, cum uidiſſet aliqñ in ſõnis hoĩem illum dei ſerpentes ſeptem horribiles de utero ſuo manib. pprĳs extrahentẽ: poſtmodum ad religioſe uiuẽdũ eius admonitione conuerſa, uſq́ hodie ſe eſſe de q̃ ſeptem dæmonia eiecerit, gl'iat̃. Noui ergo clericum quendam Nicolaum noĩe, ſcl'o penè deſperabil'r deditum, ſed p eũ de ſcl'o liberatũ. Qui cum in Claraualle monaſticæ conuerſationis habitũ & ordinem ſuſcepiſſet, uidens eos q de ſcl'i illuc naufragio confugerant, naufragĳ ſui dãna continuis redimere lacrymis, idemq́ ipſe facere uolens, nec ualens p̄ duritia cordis ſui, rogabat eum cum magno cordis dolore, ut impetraret ſibi à deo gr̃am lacrymaꝶ. Orauit, tantamq́ ei & tam continuam impetrauit cõpunctionẽ cordis cum gr̃a lacrymaꝶ, ut uix aliqñ ultra inuenirent̃ uultus eius in diuerſa cõmutati, uel oculi eius ſine lacrymis ẽt cum comederet, cum iret p uiam, uel dũ cũ quolibet loqueret̃. Tot ſunt & tantæ q̃s in hunc modum de eo audiuimus & uidimꝰ uirtutes, & circa diuerſas hoĩm neceſſitates diuerſæ opitulationes, ut ſi quis oĩa uelit uel uerbo pnunciare uel ſcripto, faſtidioſis incredulitatẽ, uel incredulis poſſit gñare faſtidium. In oĩbꝰ aũt opibus ſuis quam purus ei ſit ocl's intentionis, manifeſtè denunciat corpꝰ lucidæ eius opationis. Sũmos quippe honores eccl'iaſticos q̃ſi dignum eum iugiter pſequentes, non iactanter reſpuẽdo, ſed religioſe & rõnabil'r declinãdo, qd in oĩ operatione ſua ſemper q̃ſierit, quo ambierit, manifeſte declarat. Cũq́ dignus eſſet ut cogeret̃, neſcio quo iudicio dei, & ſingularis reuerentia ſctĩtatis, iam olim apud oẽs obtinuit ne aliqñ ad aliqd contra uoluntatem ſuam cogat̃. Sed cum hoc mõ mundi hꝰ fugit honorem, oĩm honoꝶ non effugit authoritatem, dignus in conſcientĳs oĩm q in timore & amore dei timeat̃ & amet̃: quo p̄ñte ubicunq́ fuerit, nil contra iuſtitiã audeat̃, cui ubicunq́ aliqd loqt̃ uel agit p iuſtitia, obediat̃. Eiuſmodi fultus authoritate in eccl'ia dei, cum obedientiæ uel charitatis urget neceſſitas, nullã refugit incõmoditatẽ laboris ſui. Cuius .n. uoluntati ſic detulit, cuius cõſilio ſic ſe humiliauit ptãs oĩs tã ſcl'aris, quam eccl'iaſticæ dignitatis? Reges ſupbi, principes & tyrãni, milites & raptores ſic eum timent & reuerent̃, ut uideat̃ in eis impletũ qđ in euangelio legit̃ dñs dixiſſe diſcipulis ſuis: Ecce, inqt, dedi uobis ptãtem calcandi ſup ſerpentes & ſcorpiones, & ſup oẽm uirtutẽ inimici, & nihil uobis nocebit. Porrò inter ſpũales, & ubi ſpũalia ſpũal'r examinant̃, longe ei alia authoritas eſt. Sicut.n. dr̃ p prophetam de ſctĩs aĩalibus, quia cum fieret uox ſupra firmamentum qđ ĩminebat capiti eoꝶ, ſtabant, & ſubmittebãt alas ſuas: ſic hodie ubiq́ terraꝶ ſpũales quiq́ loquente eo ſeu tractante ſtant, cedendo p̄cedenti, & ſenſib. eius uel intelligentĳs ſubmittunt ſenſus & intelligentias ſuas. Tanta ergo uiꝶ illũ ſctm̃ uſq́ hodie apud deum & apud hoĩes cõmendant ſacraꝶ inſignia uirtutum, teſtimonia circumuallant ſctĩtatis, chariſmata ſctĩ ſpũs illuſtrant, quodq́ maius his oĩb. & difficilimum eſt in rebus humanis, hæc ei oĩa ſine inuidia adeſſe uñr. Compeſcit aũt ab eo ĩuidiam, qđ oĩ inuidia maior eſt, inquantum neqtia cordis humani, hoc ſæpe ceſſat hoĩ inuidere, quo non põt aſpirare, ſed & ipſe oẽm inuidiam aut mortificat exemplo humilitatis, aut mutat in melius prouocatione charitatis, aut ſi nequior uel durior eſt, obruit pondere authoritatis. Quis.n. tam efficacis & affectuoſæ prudentiæ hodie inuenitur ad fouendam charitatem ubi eſt, ad puocandam ubi non eſt, tam ad quoſcunq́ põt beneficus, ad omnes beneuolus, tantam hñs gratiam ad amicos, patientiam ad inimicos? Si tñ ullum aliquando potuit.

hr̄e inimicum,qui nulli aliqñ uoluit inimicari. Sicut.n. amicitia non niſi duoꝝ. eſt,nec niſi inter duos amicos hr̄i pt̄:ſic nec inimicitia niſi duoꝝ forſitan inimicoꝝ. Qui.n. odit uel non diligit diligentē ſe,non tam inimicus,quā iniquus eſt. Sed qui oēm hominem diligēs nullum aliqñ inimicum hēt uirtute ſua,nonnunquā tñ eſt quod patiatur,inimicāte ſibi gratis iniquitate aliena. Charitas autē quæ totum eum poſſidet, patiens eſt, benigna eſt,ſapiētia uincens malitiam, patientia impatientiam,ſuperbiam humilitate.

Subſcriptio operis præcedentis,quam authore defuncto Burchardus abbas Balernenſis appoſuit.

PRæſcriptum opus quod de uita ſanctiſſimi uiri Bernardi Claræuallis abbatis conſcriptum eſt, à uenerabili Gulielmo pridē ſancti Theodorici abbate,ſed tunc iā monacho Signiacēſis cœnobij ad quod deſiderio ſolitudinis & quietis ſeſe contulerat,uſq; ad tp̄s ſchiſmatis aduerſus Innocētium papam à Petro Leonis cōflati,digeſtum eſſe cognoſcitur. Fuit autē præfato fideli uiro ſpecialis cā ſcribēdi amicitia & familiaritas,quibus uiro dei multo tp̄e coniunctus erat. Vñ & tantā apud illum inuenerat gr̄am, ut uix alr̄ magis intimus inueniret̄ ad ſecreta mutuę dilectionis cōicanda,ad ſpiritualiū myſterioꝝ conferēda colloquia. Cuiꝰ familiaritatis gr̄a ex eo præcipuè uſq; mō prodit ad manifeſtationē: quia plures ep̄ſas idem ſc̄tūs ſcripſit ad illum, in quibus quid de eo ſentiat,manifeſtè liquet legētibus illas. Scripſit ēt ad ip̄m librum apologeticum,& alteꝝ de gr̄a & libero arbitrio. Fuit tñ eidem Gulielmo ſp̄ūali ualentior gn̄alis, cā ſcribendi,uidelicet utilitas totius eccleſiæ dei, ne cum abſconditur uas plenum theſauro deſiderabili,ipſe quoq; theſaurus pariter abſcondatur:uñ non immerito cō queratur qui exponi deſiderat,dicens. Theſaurus inuiſus, & ſapiētia abſcondita,quę utilitas in utriſq;? Exponit iſte diuitias ſalutis,theſauꝝ deſiderabilem, ne lateat cū gleba quod gleba non eſt, ſed p̄cioſiſſima margarita. Accidit tñ ei contra deſiderium ſuum,quia ſicut ipſe in p̄fatione ſua ueteri ſe denunciarat p̄occupatus morte non expleuit quātum animo conceperat ſtylo mandandum. Itaq; qui accedit ad lectionem operis huius,facile ſatis intelliget à quanta pfectione pius puer & religioſus Bernardus uelut alter Bn̄dictus,primordia cōuerſionis fuerit aggreſſus,qui & in utero matris ſanctificationem uiſus eſt accepiſſe, de qua concepta ſunt pręſagia futuræ ſanctitatis illius, uitæ pariter & doctrinę. Quid ēt adoleſcēs factus agere cœperit, in præſcripto narratur ope, ac deinceps uſque ad uirum pfectionis depingitur diligenter, quantum (ſicut iam dictum eſt) licuit optimo pictori, ſed præoccupato.

Finit liber primus.

PRAEFATIO DOMINI BERNARDI BONÆUALLIS ABBATIS IN SECUNDUM LIBRUM UITÆ BEATI BERNARDI CLARÆUALLIS ABBATIS.

VIroꝝ illuſtrium geſta nōnulli ſcriptoꝝ laudibus attollētes, uerbis ea ſolēnibus celebrarūt,quantū excellētis ingenij,& diſertę linguæ potuere conamina. Cūq; tractator & opus iūctis cōplexibus pari ſunt fœdere cōiugati, & ad ꝓpoſitū thema ordinādū ingenium & eloquētia cōuenerūt, ꝓſpere actum eſt, & ad qetū trāquillūq; portū directo greſſu materia digne ordinateq; diſpoſita appulit. Vt uerò ſublimitas negotij ſub impito artifice naufraga elidi tur ſcopulis, & ſuccumbēte ſenſus hebetudine tractatoris laſſat̄ p̄ſumptio, ſero de correctione init̄ cōſiliū:qa q̄ in multos effuſa ſunt,nec reuocari p̄nt nec corrigi, & diſſonātiā ſcripti & opum uenuſtius eēt abradi quā emēdari. Hæc ego mecū reputās & reuolucēs, oīno timeo ne ſicut ipſe multoꝝ imprudentię ſoleo indignari,q cū ſcīa & facūdia careant, ad ſcribēdū p̄cipites,cum ſe uehemēter emūxerint eliciūt ſanguinē: ita & ego ſi qd̄ ſupra me eſt aggrediar,meipſum deriſioni exponā. Quis.n.ego ſum q ad ſcribēda geſta ſanctiſſimi uiri Bernardi Claræual. abb. aſpirē,q nr̄is tp̄ibus ſingulari religione floruit & doctrina,cuiꝰ odor exinanitꝰ uniuerſam repleuit eccleſiā:cꝰ gr̄a,opante dño,ſignis & miraculis declarat̄? Quot in monaſteriū eius litteratos uiros,quot rhetores,quot pħos ſcl̄i hꝰ ſcholæ miſerūt ad conuerſationē theoricā,& mores diuinos? Quæ nō ibi floruit diſciplina,ubi erāt examina magiſtroꝝ,& egregij uiri exercitato ītellectu inſignes,q diuinis ſtudijs inhęrētes, multis gr̄aꝝ authoramētis īuicē ſeip̄os edocēt & accēdūt? Debuerāt utiq; uiri illi qbus nihil ī aliq̄ gr̄a deeſt,hūc laborē aſſumere,& uenerabilis pr̄is īſculpere monimēta, ut eſſet eoꝝ ſtudio delectabilis pagina quā q̄ſi uiuētē traderēt legēdā diſcipulis,& ꝑpes fieret cōſolatio ſecus poſitis reliqjs ſacri corpis & ſermōis. Sed extrema æmulari, & quæ hoīes lateāt, Claræual. cōſueuit humilitas,& ꝓferre ī publicū aliq̄ ſui indicia uiri illi nobiles erubeſcūt,& qetiores facit eos cōtēptus & abiectio,quā q̄libet oblatio dignitatis,ī q̄ ſibi ꝓfeſſio humilitatis piclitari ur̄. Ob hmōi cās ſeſe intra ſilētij cardines retinētes,magis ī ſacco eremi, quā in ſacco palatij delectantur,nec iā in ſtylo, ſed ī cruce gl̄iam q̄runt. In hoc ergo ſicut & ī cæteris eiuſmodi negotioꝝ ſuoꝝ ſarcinas alijs libēter imponūt. Et nūc ſublato uenerabilis memoriæ dño Gulielmo,q eiuſdē uiri ſc̄ti gl̄ioſa primordia fidel̄r & deuote cōſcripſit,ad meā exiguitatē hꝰ opis deuenit petitio, & impoſuit mihi dilectæ eccl̄iæ charitas,ut coq; pulmentū filijs ꝓphaꝝ. In quo ſi colocynthidas miſcuero negligēs,ſupiecta ut cōfido farinula amaritudinē cōdiet Heliſæus,& exceſſus īſipiētię obediētię excuſabit affectꝰ.

Finit præfatio.

TABVLA SECVNDI LIBRI VITÆ SANCTI BERNARDI ABBATIS.

Capitulum I.

QVomodo ad p̄dicationes ſancti Bernardi ſuſceptus ſit Innocētius papa, & qua libertate rep̄ſſit impatorem inueſtituras ep̄oꝝ requirentem, & qd̄ oīa eccleſiaſtica negotia per illum tractabantur. Cap. II.

Qūo à Lothario rege papa deductꝰ eſt in Lateranēſe palatium,et qūo abbates Mediolanēſes recōciliauit papę, & mulierem à dæmone liberauit, & aliam paruulā ſil̄r curauit. Cap III.

Qūo dæmonem eiecit opponens in patena ſacr̄m, & de alijs multis curatis. Cap. IIII.

De dæmone qui Ieſum in gl̄ia ſe uidiſſe,& cū lucifero cecidiſſe fatebatur, & alijs dæmoniacis curatis,& quoties in ep̄m & archiep̄m electus nec contēpſit,nec conſenſit. Cap. V.

De reditu illius Claramuallē, & immutatiōe prioris loci,& adiutorijs principis Theobaldi. Cap. VI.

De malitia ſchiſmaticoꝝ, & quodā dęmone uxorē cuiuſdā militis incredibili libidine adulterāte,& qñ Cantica canticoꝝ tractat. Cap. VII.

Qūo iteꝝ reuocatus eſt Romā, & per multos labores,& uirtutes illiꝰ ſchiſmaticis partim reconciliatis partim mortuis, firma pace uniuerſali eccleſię acquiſita, & abbatia ſancti Anaſtaſij ibidem conſtituta Claramuallem rurſus ingreditur. Cap. VIII.

Qūo ad fundāda monaſteria ab oībus regionibꝰ inuitabatur, & quanti de monachis eius tunc ep̄i facti ſunt, & Innocētio defuncto abbas ſc̄ti Anaſtaſij Bernardus ſancti Bernardi monachus ul̄is eccleſiæ p̄p̄ Eugenius efficit̄, & comes Theobaldus p̄ cæteris ſancto uiro coniungitur.

Finis tabulæ.

LIBER SECVNDVS.

Capitulum I.

EA tēpeſtate Honori⁹ papa uiam uniuerſæ carnis ingreſſus eſt. Nec mora in electiōe diſſidētibus cardinalibus, & diuiſa eccleſia plures numero & ſaniores cōſilio, uita ꝓbabiles, uiri uirtutū, ꝑsbr̄i, diaconi, ep̄i, Innocentiū elegerunt, cuius uita fama & ætas & ſcīa digna ſummo ſacerdotio habēbat̄. At uerò pars altera, infames auſus uiolentia non rōne corroborās, Petrū Leonis ad hūc apicē aſpirantē, fraudulētis machinationibus ſeorſum & p̄cipitanter nominauit Anacletū, & cæteris renitentibus ordinauit. Qui uerò in parte catholica erāt, electū ſuū ſolenniter ordinatū collocarūt in cathedra, & ꝑ loca illa in q̄bus ſeſſiones hn̄t ex antiqua cōſuetudine Romani pōtifices, circūduxere, et pro tp̄e honor debitus ap̄licæ affuit dignitati. Ex tūc ſanè circa Lateranenſe palatiū morabant̄, nec erat iā eis tuta ī domibus ꝓprijs māſio, cū eos acerrime Petri ſatellites infeſtarēt. Ibi ēt diu reſiſtere nō ualētes, per confœderatos ſibi quoſdā ex nobilibus Romanis ad tp̄s in turribus eoꝝ receptacula habuerūt. Sed nec in eis p̄ſeuerauit fidelitas. Nā ī breui, aut ui, aut formidine temerarię multitudinis, aut p̄tio corrupti ſunt. Nā Petro tā ꝓpria gn̄is uirtute, quā adhærentium ſibi affinitate multitudo tanta erat ut ferè tota eū ciuitas ſequeret̄, uel pecunia uel cōmodis obligata. Cōgregauerat ſanè opes innumeras, tā in exactionibus curiæ, quā in legationū negociationibus, quas ad expectādas nūdinas reſeruarat. Inſup & pr̄i cenſus ampla congeries eatenus ſigillata, mō diſtributa in pp̄lm, ad fas & nefas uenalē plebē armauerat. Quibus erogatis, donaria regū in ornamētis eccleſiæ, ab ipſis euulſit altaribus. Et cū calices frāgere, & crucifixos aureos membratim diuidere ipſi ꝓphani xp̄iani uel timerēt uel erubeſcerēt, Iudæos aiūt eſſe q̄ſitos qui ſacra uaſa & imagines deo dicatas audacter cōminuerūt. Igr̄ q̄ſq; pro modo ſuo ſcd̄m maius & minus conducti ad ſcelus ſacris gn̄alibus publice Petro uēdiderūt aſſenſum, & in oēm ſanguinē manus expoſuerunt & arma, & quotidianis cōgreſſibus partē q̄ cū Innocentio erat maledictis inſectabant̄ & gladijs. Habuere igr̄ ſerui dei cōſiliū, & qa ui humana ſe tueri nō poterant, cedere elegerūt. Et ꝓcuratis clā nauigijs, de ore leonis, & de manu beſtiæ, ꝑ Tyberim in Tyrrhenū mare elapſi, ꝓſperis uētis carbaſa impellētibus, in portu Piſano fœliciter appulerunt. Præmiſſi in Gallias fuerāt nūcij q̄ Gallicanæ eccl̄ię intimarēt negotij ueritatē, & hortarent̄ ep̄os ut in ultionē p̄ſumptionis accingerent̄, et dānata parte ſchiſmatica ſubſcriberēt unitati. Necdū uerò ad plenū tenor op̄is innotuerat ep̄is, nec priuatim q̄ſq; cōmodare p̄ſumpſit aſſenſum, donec collecto Stāpis gn̄ali cōuentu ī cōe decernerent q̄d recip̄ent, q̄d dānarent. Neq; .n. Frācia cæteris regionib⁹ ꝓcliuibus ad ſchiſmata, aliq̄n tali factione fœdata eſt, nec malignoꝝ acq̄euit erroribus, nec fabricata in eccleſia idolū, nec uenerata ī Petri cathedra mōſtrū. Nec .n. talib. in cauſis principalia aliq̄n eos terruerūt edicta, aut gn̄alibus utilitatibus priuata cōmoda p̄tulerūt, nec declinātes in partē p̄ſonis detulere, ſed cauſis. Cōuocato igr̄ apud Stāpas cōcilio, abbas ſc̄tūs Clareual. Bernardus, ſpāl̄r ab ipſo Frācoꝝ rege, & p̄cipuis q̄buſq; pōtificib. accerſitus, ſicut poſtea fatebatur, nō mediocriter pauidus & tremebūdus aduenit, piculū q̄ppe & pondus negotij nō ignorās. In itinere tn̄ cōſolatus eſt eū deus, oſ̄dēs ei ī uiſu noctis eccleſiā magnā cōcorditer ī dei laudib. cōcinētē, uñ ſperauit pacē ſine dubio ꝓuēturā. Vbi uerò ad locū uētū eſt, celebrato prius ieiunio, & p̄cibus ad deū fuſis, cū de eodē uerbo tractaturi rex & ep̄i

cum principibus conſediſſent, unum omnium cōſilium fuit, una ſn̄ia, ut negotium dei, dei famulo imponeret̄, & ex ore eius cauſa tota pēderet. Quod ille timens licet & tremēs, monitis tn̄ uiroꝝ fidelium acquieſcēs ſuſcepit, & diligenter ꝓſecutus electionis ordinē, electoꝝ merita, uitam & famam prioris electi, apuit os ſuum, & ſpūſſc̄tūs impleuit illud. Vnus ergo oīum ore locutus, ſuſcipiendū ab oībus ſummum pontificem Innocentium noīauit: & ratum eſſe oēs pariter acclamarunt. Et decantatis ex more laudibus, deo obedientiam deinceps polliciti, electioni Innocētij oēs pīter ſubſcripſerūt. Interea dn̄s papa multis in Piſis & in Tuſcia & in alijs ꝓuincijs ptātiue diſpoſitis, ualefaciēs Piſanis & gr̄as agens, in ꝓuinciam nauigio delatus eſt: & Burgūdiam tranſiēs, Aurelianū ꝑuenit. Vbi occurrētibus ep̄is à rege pijſſimo Francoꝝ Ludouico alacriter & honorifice ſuſceptus eſt. Inde à Gaufredo Carnotēſi ep̄o magnaꝝ uirtutū uiro Carnotū deducit̄, ubi ēt gl'ioſus Angloꝝ rex Henricus ei cū maximo ep̄oꝝ & proceꝝ comitatu occurrit. Hunc quoq; regē uenerabilis abbas ad eū p̄miſſus adduxit. Quē uix ꝑſuaſit Innocentiū recip̄e, ab ep̄is Anglię penitus diſſuaſum. Cum .n. omnimodis recalcitraret & detrectaret, q̄d times ait? times pc̄tm̄ incurrere ſi obedias Innocētio? Cogita, inquit, q̄uo de alijs pc̄tis tuis rn̄deas deo, iſtud mihi relinque, in me ſit hoc pc̄tm̄. Ad q̄d uerbū ꝑſuaſus rex ille tam potēs, extra terram ſuā dn̄o papæ occurrit uſque Carnoꝝ. Reuerſi interim de Germania legati dn̄i papæ tā ep̄oꝝ, quā regis aſſenſum & l̄ras detulerūt, et dep̄catione publicā ut ad eos tranſiēs, ſuā eis deſideratā exhiberet p̄ſentiā. Facile .n. ꝑſuaſi ſunt recip̄e eum quē iam cęteri recepiſſent. Sed detinuit eū dilectio & deuotio eccleſiæ Gallicanæ, & ſinguli et oēs uiſitationē ap̄licam expetebāt. Perluſtrata igr̄ Francia, Remis cōuocauit cōcilium, in quo multis ad honorē dei diſpoſitis, regē Ludouicū uiuēte p̄re pro Philippo f̄re coronauit in regē. In oībus his dn̄s papa abbatē à ſe ſeparari nō patiebat̄, ſed cū cardinalibus rebus publicis aſſidebat. Sed & priuatim quotquot hēbant negotia, uiꝝ dei ſecretius cōſulebant. Ipſe uerò audita referebat ad curiā, & opp̄ſſis patrocinia exhibebat. Igr̄ ſoluto cōcilio, Leodiū dn̄s papa Romanoꝝ regi occurrit. Et honorifice q̄dē ſuſceptus eſt, ſed uelociter obnubilata eſt illa ſerenitas. Siquidem importune idem rex inſtitit, tp̄s hr̄e ſe reputans opportunum ep̄oꝝ ſibi reſtitui inueſtituras, q̄s ab ei⁹ p̄deceſſore imp̄atore Henrico, ꝑ maximos quidem labores, & multa p̄icula Romana eccleſia uēdicarat. Ad q̄d uerbum expauere & expalluere Romani, grauius ſeſe apud Leodiū arbitrati periculū offendiſſe, quā declinauerint Romæ. Nec cōſiliū ſuppetebat donec murū ſe oppoſuit abbas ſc̄tūs. Audacter .n. reſiſtēs regi, uerbum malignum mira libertate redarguit, mira authoritate compeſcuit. Rediens aūt Leodio, Claramuallem dn̄s papa per ſeipſum uoluit uiſitare. Vbi à pauperibus Chriſti, non purpura & byſſo ornatis, nec cum deauratis euangelijs occurrentib. ſed pannoſis agminibus ſcopuloſam baiulantibus crucem non tumultuantium claſſicoꝝ tonitruo, non clamoſa iubilatione, ſed ſuppreſſa modulatione affectuoſiſſime ſuſceptus eſt. Flebant ep̄i, flebat ipſe ſummus pōtifex, mirabantur cōgregationis illius grauitatē, q̄d in tā ſolēni gaudio oculi oīum humi defixi, nuſq̄ uagabunda curioſitate circunferrent̄: ſed cōploſis palpebris ipſi neminē uiderēt, & ab oībus uiderent̄. Nihil in eccl̄ia illa uidit Romanus q̄d cup̄et, nulla ibi ſupellex eoꝝ ſolicitauit aſpectū, nihil ī oratorio niſi nudos uiderūt parietes. Solis morib. poterat inhiare ambitio, nec dānoſa poterat eſſe f̄ribus hm̄ōi p̄da, cū minui non poſſet aſportata religio. Gaudebant oēs in dn̄o, & ſolennitas non cibis ſed uirtutibus agebatur. Panis ibi opirus ꝑ ſimila, ꝑ careno ſapa,

ꝓrumbis olera, ꝓ quibuslibet delicijs
legumina ponebant̃. Si forte piſcis inuẽ
tus eſt, dño papæ appoſitus eſt, & aſpe
ctu non uſu in cõe ꝓfecit. Inuidit diabo-
lus, & ſeruoꝝ dei gl'iam quos tanti ho
ſpitis nobilitabat pñtia ferre non ualẽs,
dum in choro alacriter pſallerent & de
uote, pñtibus ẽt nõnullis ex cardinalib.
ꝗ in auditu & aſpectu eoꝝ delectaban
tur, aliquantos frũm horribili pauore
turbauit. Nam & unus p̃ cæteris occu-
patus blaſphema q̃dam uerba locutus
eſt, dicite, ingens, ego ſum Xp̃s. & alij
plures territi & tremebundi, ad bti p̃ris
ueſtigia confugerunt. At ille conuerſus
ad cæteros, orate inqt, ac deinceps ſub
ſilentio eos ꝗ turbati uidebant̃, eduxit,
atq; compeſcuit: ut neqſſimus ille ꝗ cõ
uentum pietatis transferre conabat̃ in
theatrum, & ſcholam innocentię in de-
riſum, non ut putabat exiſtimationem
religioſoꝝ hoĩum corrũpere poſſe, ſed
ſe ꝓderet, & conatus ſuos experiret̃ in-
firmos. Tanta ſiqdem celeritate omnia
ſunt ſedata, ut ꝑſonas illas, q̃ ꝓpè aſta-
bant, oĩo latuerit qđ acciderat, & mali
gnus hoſtis uelociter increpatus, nõ mõ
ſcandalum eis qđ parabat, inferre neq-
uerit, ſed nec ad illoꝝ notitiam rem ꝑ-
ferre. Factũq; eſt ex eo, ut ampliori ſeſe
cuſtodia frẽs munirent, & merito, & nu
mero, & poſſeſſionib. deinceps creſce-
ret Clarauallis, & multiplicatis conuẽ-
tibus, ferè ꝑ oẽm latitudinẽ loci illius di
lataret̃ religio, ip̃e ẽt abbas ſctũs ex tũc
ãpliꝰ ſolito miraculis clareret & ſignis.

Capitulum II.

LOngas in Gallijs facere moras
dñs p̄p̄ non potuit, ſed ſicut cũ
Lothario rege condixerat, Ro-
mam ei occurrit: & ui exercitus in La-
teranenſe palatium deductus eſt. Multi
ẽt ex nobilibus Romanis fideles eccl'ię,
eũ honorifice ſuſceperunt. Veꝝ Petrus
Leonis nõ ponens deũ adiutorẽ ſuum,
ſed cõfœderatorũ ſtipatꝰ malitia, ĩ edi-
tioribꝰ & tutioribus turribus manens,
Lotharij ludificauit uirtutẽ, & ĩterdicẽs
ſuis cõgreſſus publicos, nec ſibi ſecurita
tis ſuæ fecit periculum, nec cauſam con
flictus hoſtib. dedit, ſed tm̃ liberꝝ eoꝝ
diſcurſum machinis ſuperioribꝰ & ob-
ſtaculis uarijs impediuit. Vitauit ẽt ob-
ſtinatiſſime imperatoris colloqum, nec
minis, nec blãdimẽtis flexus eſt, nec de
ſtatu ſuo conſiliũ cuiuslibet ꝑſonæ ad-
miſit. Relicto igr̃ Romæ Innocẽtio, al's
impator digredit̃. Petrus uerò poſt eius
diſceſſum crebros mouẽs ꝑ urbẽ excur
ſus, fidelium cædibus inhiabat. Intelli-
gens ergo Innocentius Romæ ſibi ĩfru-
ctuoſam eo ẽpe moram, ne pñtia ſua il-
lius beſtiæ rabiẽ efferaret, rurſus Piſas
reuertit̃, ibiq; aggregatis totius Occi-
dentis ep̃is, alijſq; religioſis uiris, ma-
gnæ gl'iæ ſynodus celebrat̃. Affuit ꝑ oĩa
& conſilijs & iudicijs & diffinitionibꝰ
oĩbus ſctũs abbas, impendebaturq; ei
reuerentia ab oĩbus, & excubabant añ
eius limina ſacerdotes, nõ ꝙ faſtus, ſed
multitudo cõem ꝓhiberet acceſſum: &
alijs egredientibus alij introibant, ita ut
uideret̃ uir humilis & nihil ſibi đ his ho
noribus arrogans, non eſſe in parte ſoli-
citudinis, ſed in plenitudine poteſtatis.
Actiones concilij longum eſt proſequi:
ſumma tñ in excõicatione Petri, & irre
greſſibili fautoꝝ eius deiectione conſti
tit, & uſq; hodie hęc ſnĩa perſeuerat. So
luto concilio ad recõciliandos Medio-
lanenſes dñs papa abbatẽ Claræuallis,
quẽ multis ſupplicationib. expetierãt,
& Guidonem Piſanum, & Matthæum
Albanenſem ep̃m à latere ſuo direxit, ꝗ
ſchiſma ꝑ Anſelmum in eadẽ urbe fcm̃
abluerent, & ad unitatem eccleſiæ de-
uios reuocarẽt. Abbas igr̃ cum prædi-
ctis uiris quos à dño papa collegas ac-
ceperat, addidit conſortio & cõi conſi-
lio uiꝝ uenerabilem Gaufredum Car-
notenſem ep̃m, cuius innocentiam &
ſynceritatem in multis probauerat. Et
uiſum eſt cardinalibus bonum, ut tan-
to adiutore negotium tanti ponderis
fulciretur. Tranſcenſo itaq; Apennino,
ubi audierunt Mediolanenſes abbatẽ
deſideratum ſuis finibus ꝓpinquare, lõ
ge à ciuitate miliaribꝰ ſeptem omnis ci

ppl's obuiat, nobiles, ignobiles, eqtes,
pedites, mediocres, paupes, q̃ſi de ciui-
tate migrarent, ꝓprios lares deſerũt, &
diſtinctis agminib. incredibili reuerẽtia
uiꝝ dei ſuſcipiunt. Oẽs pariter delectã-
tur aſpectu, fœlices ſe iudicant qui pñt
frui auditu. Deoſculant̃ pedes eius uni-
uerſi: & licet hoc ille moleſtè accipet,
nulla potuit ꝓnos & deuotos rõne cõ-
peſcere, nulla interdictione repellere.
Vellicabant ẽt pilos quos poterant de
indumentis eius, & ad morboꝝ reme-
dia, de pãnoꝝ lacinijs aliquid detrahe-
bant, oĩa ſctã iudicantes q̃ ille tetigiſſet,
& ſe ſctificari tactu eoꝝ uel uſu. Præce
dentes itaq; & ſubſequẽtes, lætabũdis
acclamationib. applaudebant abbati,
& diu intra agminũ ſpiſſamenta detẽ-
tum, tãdẽ ſolẽni reddidere hoſpitio. Et
cum tractatũ eſſet in publico de nego-
tio ꝑꝑ qđ tam uir dei quam cardinales
aduenerant, oblita fortitudinis ſuæ ciui-
tas, oĩ ferocitate depoſita ſe ita abbati
ſubſtrauit, ut obedientiæ eoꝝ non incõ
gruè ille poſſet aptari poetę uerſiculus:
Iuſſa ſequi tam uelle mihi quam poſſe
neceſſe eſt. Pacatis oĩbus, reconciliata
eccl'ia, firmatis inter plebes concordiæ
pactionib. alia cœperunt naſci negotia,
& inſanienti diabolo, & in ꝗbuſdã ob-
ſeſſis corporib. debacchanti, oppoſitũ
eſt Xp̃i uexillũ, & increpante uiro dei,
de poſſeſſis atrijs ſupueniente eminẽtio
ri uirtute, territa & tremebunda diffuge
re dæmonia. Ecce noua legatio, nõ Ro
manum pragma circunferens, ſed diui-
nis legib. fidei pragma allegans, ꝓlatis
in mediũ lr̃is ſanguine Xp̃i conſcriptis,
& bulla crucis ĩpreſſis, q̃ figura authori
tate ſua terreſtria & inferna ſibi ſubdit
& curuat. Inaudita eſt nr̃is tꝑibꝰ tanta
ppl'i fides, tãta ĩ hoĩe uirtus, inter quos
religioſa erat contentio, cũ ſignoꝝ gl'iã
abbas credulitati eoꝝ, illi uerò ſctitati
abbatis adſcriberent, & hoc de eo indu
bitanter ſentirent, ut qcqd à dño pete-
ret, impetraret. Adducunt igr̃ ad eũ
nihil hæſitantes mulierẽ oĩbus notam,
quam annis ſeptẽ ĩmundus uexauerat
ſpũs: & poſtulant ſupplices ut in noĩe
dñi dæmoni impet fugam, & mulieri re
ſtituat ſoſpitatẽ. Quæ ppl'i fides nõ mi-
nimam uerecundiã uiro dei ingerebat,
& humilitate magr̃a inconſueta expiri
non præſumebat, & inſtante petitione
ppl'i erubeſcebat ſi charitati poſtulan-
tium obſtinatius reſiſteret, & uidebat̃
ei qđ offenderet deũ, & oĩpotentiã eius
diffidentia obnubilare uideret̃, ſi à fide
ppl'i fides ꝓpria diſſentiret. Aeſtuabat
igit̃ ſecum & licet ſigna nõ fidelibꝰ ſed
infidelibꝰ fieri oportere aſſereret, auſus
ſuos ſpũi ſctõ cõmittit, & or̃oni incum-
bens, cœlitus elapſa uirtute ſatanam in
ſpũ fortitudinis increpat, & fugat, mu-
lierẽq; reddit incolumẽ & quietam. Lę
tant̃ ꝗ aderãt, & leuantes manus ad ſy-
dera, deo ꝗ đ excelſo eos uiſitauit, gr̃as
agũt. Auditũ ẽ hoc uerbũ, & ꝑcrebuit
fama, & repẽte totã ꝑculit urbẽ, ꝑ eccle
ſias, ꝑ p̃toria, ꝑ cõpita oĩa cõueniũt un-
diq;, de uiro dei ſermo ubiq; hr̃, dñt pu
blice nihil ei ĩpoſ'e eẽ qđ à dño poſtulet,
& ad p̃ces eiꝰ aptas dei aures dñt & cre
dũt, & p̃dicãt & affirmãt. Nec pñt aſpe
ctu eiꝰ uel auditu ullo mõ ſatiari. irruũt
alij ĩ pñtiã eiꝰ: alij donec exeat ꝓ foribꝰ,
p̃ſtolant̃. Ceſſatũ ẽ ab officijs & artibꝰ,
tota ciuitas in hoc ſpectaculũ ſuſpenſa
manet, concurrunt, poſtulant bñdici: et
tetigiſſe eũ ſingulis ſalutare ur̃. Tertia
die ad eccl'iam S. Ambroſii diuina cele
braturus myſteria, ſeruus dei procedit.
Vbi expectãte ĩnumera ppl'i ml'titudĩe,
ĩter ipſa miſſaꝝ ſolẽnia, dũ clericis canẽ
tib. ip̃e ſecꝰ altare ſederet, puellã ei puu-
lã offerẽtes, q̃ uehemẽti ĩpetu uexabat
diabolꝰ: orãt ut miſellę ſubueniat, & dia
bolũ ĩ ea debacchãtẽ elidat. Audita ſup
plicatiõe aſtãtiũ, & ĩtuitꝰ ꝑſonã frẽdẽtẽ
dẽtib. & ſtridẽtẽ, ut ẽt ĩtuẽtib. eẽt horro
ri, cõpaſſus ẽ ætati, & uehemẽtiæ anxie
tatis illiꝰ cõdoluit. Patenã igr̃ calicis ĩ q̃
diuina celebraturꝰ erat myſteria, acci-
pit: & digitis latice ſupfuſo orãs ĩtra ſe,
& de dñi uirtute cõfidẽs ori puellę ſalu
brẽ potũ applicat, & corpi eiꝰ ſtillã me
dicinalẽ ĩfũdit. Nec mora q̃ſi ureret̃ ſata

nas infuſionis illius uirtutẽ ferre nõ potuit, ſed urgẽte intrinſecus crucis antidoto, feſtinãter egrediẽs uomitu ſordidiſsimo tremebũdus erupit. Sic purgata pſona, diabolo ꝓfugo & cõfuſo, laudes debitas deo canit eccl'ia, & poſt acclamationes lętabũdas alacer ppl's ibidẽ donec diuina cõpleãtur myſteria, ĩmobilis pſeuerat. Sub aſpectu itaq; omniũ ĩcolumis puella à ſuis domũ reducit̃, & uix tãdẽ à ppl'o dimiſſus ad hoſpitiũ uir dei reuertit̃. Diuino iudicio ea tẽpeſtate in Mediolano iuxta illud Eſaiæ uerbũ, piloſi clamabãt alter ad alterꝝ, & occurrebãt onocẽtauris dęmonia, et effrętatis decurſibꝰ pl'imos infeſtabãt, nec erat qui inſolentię eorꝝ reſiſteret, cũ diu ſub Anſelmi ſchiſmate, q Petri fautor Mediolancẽſem occupauerat cathedrã, ſacerdotes gemẽtes, uirgines ſq̃lidę ſctificationes maledictæ, altare pollutũ, irã dei in ppl'm ꝓuocaſſent. At uerò in aduẽtu uiri dei abdicatis Anſelmi p̃ſtigijs, & in ſedis ap'licæ obediẽtiã ſub Innocentio reuocata eccl'ia, ĩpedita eſt illa dęmonũ licẽtia, & quotidie dabat locũ, & ad p̃ces uiri dei diffugiebat diabolꝰ, & ſi qñ reſiſtere conabat̃, ĩ ipõ cõflictu ſuccũbẽs, glorioſius uincebatur.

Capitulum III.

INter eos igitur q uexabantur, mulier grãdęuaciuis Mediolanẽſis, & honorata quõdã mr̃ona, uſq; ad eccl'iam bti Ambroſij poſt btm̃ uirꝝ à multis tractata eſt. In cꝰ pectore plurib. annis diabolus ſederat, & iã ita ſuffocauerat eã, ut uiſu & auditu, & uerbo priuata, frẽdẽs dentib. & linguã in modũ ꝓmuſcidis elephãtinę ꝓtendens, mõſtrum nõ fœmina uideret̃. Sordida ei facies, uultꝰ terribilis, flatus fœtidus, inhabitatoris ſatanæ colluuia teſtabant̃. Hãc cũ aſpexiſſet uir dei, nouit inhęrentẽ ei & inuiſcatũ diabolum, nec facile egreſſurꝝ de domo quã tãto poſſederat tp̃e. Cõuerſus ad ppl'm (cuius ĩnumera aderat multitudo) orare iubet attẽtius, & clericis & monachis ſecum iuxta altare conſiſtẽtibus, mulierẽ ibidem iubet cõſtitui & teneri. Illa uerò reluctans, & ui diabolica nõ naturali uirtute recalcitrans, nõ ſine aliorꝝ iniuria, ipſum abbatẽ pede pcuſsit. Quẽ diaboli auſum mãſuete ille cõtempſit, ad expulſionẽ non indignatione irę, ſed pacifica & humili ſupplicatione deum ĩuocat adiutorẽ, & ad ĩmolationẽ hoſtiæ ſalutaris accedit. Quoties tñ eãdẽ ſacram hoſtiã ſignat, toties ad mulierẽ quoq; cõuerſus, eodẽ ſigno crucis edito ſpm̃ nequã athleta fortis impugnat. Nã & ille malignus quoties aduerſus eũ ſignũ crucis ĩtenditur, pcuſſum ſe indicans acrius ſęuit, & recalcitrãs cõtra ſtimulũ quidnã toleret, ꝓdit ĩuitus. Expleta aũt oratione dñica, efficacius hoſtẽ aggredit̃ uir btũs. Patenę ſiq̃dem calicis ſacrarũ dñi corpus imponens, & mulieris capiti ſupponens, talia loquebat̃: Adeſt inique ſpũs, iudex tuꝰ, adeſt ſumma ptãs, iã reſiſte ſi potes. Adeſt ille q pro noſtra ſalute paſſurus: nũc, inquit, princeps huius mũdi eijciet̃ foras. Hoc illud corpus quod de corpe uirginis ſumptũ eſt, quod in ſtipite crucis extenſum eſt, qđ in tumulo iacuit, quod de morte ſurrexit, quod uidẽtibus diſcipulis aſcẽdit in cœlũ. In huius ergo maieſtatis terribili ptãte, tibi ſpiritus maligne p̃cipio, ut ab hac ancilla eius egrediẽs, cõtingere eã deinceps nõ p̃ſumas. Cumq; eã inuitus deſerens, & manere ultra nõ ualens atrocius afflictaret: tam magnã iram quã modicum tp̃s hñs, rediens pr̃ ſanctus ad altare, fractionẽ hoſtiæ ſalutaris rite cõpleuit, diffundendamq; in ppl'm pacẽ miniſtro dedit, et cõfeſtim pax & ſalus ĩtegra reddita eſt mulieri. Sic ille nequã, diuina myſteria q̃tæ ſint efficiẽtiæ & uirtutis, nõ cõfeſſione, ſed fuga coactus oñdit. Fugato diabolo mulier quã in tantorꝝ ſartagine tormentorum carnix peſtilens tanto tempore frixerat, mentis ſuæ compos effecta, redditis ſenſibus & ratione, reuoluta intra fauces lingua deum confeſſa gratias egit, & intuita curatorẽ ſuũ pedibus eius aduoluta eſt. Ingẽs per ec-

cleſiam attollit̃ clamor, oĩs ætas iubilat deo, perſonant æramenta, bñdicit̃ ab oĩbus deus, excedit ueneratio modũ, et ſeruum dei ſupra hoĩem (ſi dici fas eſt) liquefacta charitate ciuitas ueneratur.

Audiebant̃ hæc, q̃ Mediolani fiebãt: & p totam Italiam uiri dei diſcurrebat opinio, & diuulgabat̃ ubiq; ꝙ ſurrexiſſet ꝓpheta magnus, potens in ope & ſermone, q inuocato Xp̃i noĩe & infirmos curaret, & obſeſſos à dęmonibus liberaret. Maxima q̃dem ei in curationibus ægritudinũ gr̃a, ſed in dæmonib. eliminandis frequentior operatio erat: q̃a copioſior uexatorꝝ numerus ad experta ſubſidia concurrebat, & maiorꝝ opatio uirtutum minores obſcurabat effectus. Iam uero p̃ frequentia ppl'i, q à mane uſq; ad ueſperã forib. aſſidebãt, oppreſſiones uulgi p̃ corporis imbecillitate non ferens, ad feneſtras domus ꝓcedens, ſe eis conſpiciendum p̃bebat, & eleuata manu bñdicebat eis. Panes quoq; & aquam deuehebãt ſecum, qbus bñdictioni eius ſuppoſitis, ꝓ bñficijs ea ſacr̃alibus referebant. Ex uicinis ſanè caſtellis & uicis & urbibus multi confluxerant, & cõia tam aduenarꝝ q̃ꝫ ciuium in Mediolano ſtudia erãt ꝓſeq ſctm̃, expetere bñficium, audire uerbũ, uidere ſignum: & doctrina & miraculis ultra q̃ꝫ credibile eſt, delectabant̃.

Aderat ĩter eos q̃dã ex ſuburbanis, q puerꝝ dęmoniacũ illuc aduexerat. Qui repẽte corã oĩbs ad ſignũ crucis qđ uir ſctũs edidit, đ baiuli ſui brachijs ruit, & eliſus humi q̃ſi mortuꝰ ſine ullo ſẽſu ĩmobilis uiſus eſt, neq; uox neq; halitꝰ erat ĩ eo, tm̃ circa p̃cordia exiguus ei ſuperat uapor. Dãt igr̃ cęteri locũ ut poſſet ꝓcedere, & admitti ad uirꝝ di ſeminecis pueri baiulꝰ: & attonita mltitudo tã miſerabilis caſus p̃ſtolabat̃ euẽtum. Ingreſſus igr̃ ad uirꝝ dei hõ eſt, & puerꝝ ſtupidũ nec aliqd ſẽtiẽtẽ, añ pedes abbatis expoſuit, & ait: Puer iſte dñe pr̃, quẽ ante tuos poſui pedes, iã p trienniũ à dæmõio acerrime uexatus eſt. Et quoties uel eccleſiam ingredit̃, uel ſalibꝰ exorcizatis aſpergit̃, uel ſignum ei crucis imponit̃, uel euangelium audire compellit̃, uel diuinis intereſt ſacris, offendit̃ habitator eiꝰ diabolus, & torquet̃ atrocius. Dũq; mõ cum cætetis ego ꝓ foribꝰ expectarẽ ſignum ſanctæ crucis figurante te, & extendente in ppl'os manum, ſacr̃alium ſignorꝝ uirtute exacerbatus diabolus, uehementius ſolito totus ad pueri uexationẽ ſe contulit: & ſicut uides, totũ corpus eius occupans, ferè ei ẽt uitalẽ ſpm̃ intercludit. Sed & ipſe puer cũ audita eſſet apud nos gr̃æ quam à deo accepiſti opinio, ex aliorꝝ curationib. ſuã ſperans ſalutẽ, rogauit me ut eũ ad te adducerẽ. Obſecro igr̃ p miam dei, ut & laboribꝰ meis q in eius cuſtodia opam dãnoſam & piculoſam impendo, & illius miſeriæ q̃ tanta eſt quantã ipſe oculis ꝓbas, pio & conſueto affectu ſubuenias, & rabiẽ dæmonis nõ uſq;q̃q; ꝓcedere patiaris. Flebat igitur, & lacrymis ora perfuſus pñtes quoſq; cõmouit, ut oẽs pariter ſupplicarent. Tum uir dei confidere eos in dei mĩa iubens, baculo cui ĩnitebat̃, collum pueri leniter tangit. Sed & fr̃ eius Gerardus uolens experiri q̃ ab hoĩe dicta fuerant, latenter dorſo eius ſignũ crucis impreſſit. Cũq; prius ſine motu & ſenſu nec uidens nec audiens añ pedes abbatis diu extenſus pauimẽto hæſiſſet, ad tactum baculi & ad ſignũ crucis ĩtremuit, & turbatus ingemuit. Iubet igr̃ abbas ſup ꝓpriũ lectulũ eũ poni. At ille q̃ſi ex iniuria offẽſus reiecit ſe ĩ pauimẽtũ, & ſtridebat dẽtib. & mordebat ꝓcuratorẽ ſuũ, & capillis eorꝝ q aderãt manꝰ inijciẽs, q̃ poterat conatu ſe ab eorꝝ manib. abſtrahebat, & ab eis uix teneri poterat. Eia iq̃t abbas, ad lectũ nr̃m eũ reducite. Orãte itaq; abbate, & fr̃ib. ĩ orõne ꝓſtratis, q̃ſi ardẽtibꝰ paleis q̃ ĩ lecto cõtinebãt diabolꝰ ureret̃, tormẽti æſtuãtis, ui diuina ꝓpiquãte, paſſionẽ clamoribus teſtabat̃, iubet igit̃ uir ſctũs aquã bñdictã in os patiẽtis infundi. Quã ille p̃ſſis labijs & dẽtibus nõ admitiẽs, uix tãdẽ cuneo infixo diſſoluẽte p̃ſſuram, uellet nollet, in-

tra fauces & guttur recepit. Confe-
ſtimq́; ut penetrãs ſanctificatio ad inte
riora deſcẽdit, q̃ſi ĩfuſo antidoto uis ma
ligna erupit, & uomitu ſordidiſſimo q̃-
ſi torrẽtis impulſu, feſtina p̃cipitatione
rotatus, cũ ingẽti cõtumelia dæmõ exi
uit. Repẽte quidebaẽ mortuus uiuit, &
de lecto abbatis qetus & incolumis ſur
gẽs, patruumq́; ſuum amplexatus, deo
grãs: ſanꝰ ſum, inqt, Grãs agũt oẽs cõi-
ter deo, & q modo flebãt, lętanẽ. Foras
clamor effundiẽ, res intus geſta ſup te-
cta ſolẽniter p̃dicaẽ, tota ad ſpectaculũ
cõuenit ciuitas, bñ dicitur deus, gaudet
ppl'ſ, in abbate tãti opis patratore totiꝰ
plebis reqeſcit affectus. Febricitãtibus
multis idẽ ſctũs manus imponẽs, & aq̃
bñdictam porrigẽs ad bibẽdũ, ſanita-
tẽ obtinuit, aridas manus & mẽbra pa-
ralyſi diſſoluta tãgẽs incolumitati reſti
tuit, cæci ẽt ſub multoꝝ teſtimonio in
eadẽ ciuitate ut uiderẽt, impoſito ſigno
crucis, à p̃re luminũ potenter obtinuit.
Per idẽ tp̃s hoſpitiũ Albanẽſis ep̃i (quẽ
dñs papa in eadẽ legatione ſibi collegã
dederat) grã tractãdoꝝ negocioꝝ in-
trauerat, & de ijs q̃ iniũcta fuerãt cõfe-
rebant: cum repẽte irruit ſup eos adole
ſcẽs, cuius arida manus erat, & retorta
ad brachiũ, & aduolutus pedibus eius
ſuppl'r poſtulat ſanitatẽ. Ille al's occu-
patus, bñdixit qdẽ, & abire p̃cepit, et ne
amplius ſibi moleſtiã faceret, uerbis ſo
lito ſeuerioribꝫ interdixit. Recedebat il
le nõ cõſecutus qđ q̃ſierat: cum uenera
bilis ep̃s ſub omni celeritate eũ regredi
iubet, & manu arreptũ tradit abbati.
Huic (inqt) q minime bñficium cõſecu-
tus tibi ut diſcederet obediuit, tu ne
claudas uiſcera miæ: qn potius tu obe-
di, & uirtute obediẽtiæ me iubẽte aſtri-
ctus fac qđ poſtulat, largire qđ petit,
& cõfidẽs in eius uirtute p quẽ expetit
ſanitatem, poſtula & impetrabis, ut &
nos de dei munere, & ille de optata glo
rieẽ ſalute. Ad p̃ceptũ ep̃i abbas appre-
hẽſa pueri manu inuocauit dñm, & ex-
audiuit eũ: & ſigno crucis edito, nerui q
obriguerãt, extẽſi ſunt, & caro quã aſſi-
dẽs cõgelauerat morbus, redeũte ſoſpi
tate ignita, mobilis facta eſt & flexibi-
lis, & dicto citius lãguidũ diu mẽbrum
cõualuit. Obſtupuit ep̃s tã repẽtinæ uir
tutis admirãs effectũ, & ampliori ẽt ex-
tũc ueneratione uiꝝ dei coluit, & mira
culoꝝ illius ipſe teſtis extitit & relator.
Cõpulit aũt eũ ut ibidẽ ea nocte cœna
ret. Cꝰ rei aſſenſum cũ magna difficul-
tate obtinuit ea duntaxat rõne ſuaſum,
ꝙ intolerabilis undiq; ppl's expectaret,
nec ſine p̃iculo poſſe egredi uidereẽ. In-
ter cœnãdũ uerò paropſidẽ in qua ab-
bas comederat, ep̃s miniſtro familiari
ſeruandã tradidit, & p̃cepit ut ſeorſum
recõditã, cũ oĩ diligẽtia cuſtodiret. Ela
pſis exinde aliquot diebus, ep̃s idẽ fe-
briũ uehemẽti ardore corripiẽ. Et recor
datus hoĩs dei, familiarẽ iubet accerſiri
miniſtrũ. Diſcũ (inqt) abbatis quẽ tibi
nup tradidi cõſeruandũ, huc afferre ne
cũcteris. Cũq́; ille obtuliſſet allatũ, in-
funde, inqt, aq̃; in eo, & panis exiguas
buccellas cõſcinde. Qđ cũ factũ eſſet
cõfidẽs in dño, & abbatis p̃cibus ſe cõ-
mẽdãs, comedit & bibit, & abſq; ulla
dilatione cõualuit. Augebaẽ aduentan
tium numerus, & mirifica opera ad ſe
populos inuitabãt, nec uſq; uiro dei da-
batur requies, dum ex eius laſſitudine
alij ſibi requiem p̃curarent. Abeuntibus
occurrebãt aduenientes, & ſuccedebant
ſibi bñficia mẽdicantes. Inter quos mi
les quidam in ulnis ſuis puellulã ad ui-
rum dei attulit, quæ ita exoſam lucem
habebat, ut ſemp clauſis palpebris, ẽt
brachium opponeret oculis, ne aliquo
mõ aliq̃ lucis particula ſe ei ingereret.
Auellebanẽ aliqñ oppoſita brachia uio
lẽter, & cũ ſe ei lumẽ infunderet, clama
bat & flebat, & erat ei claritas p crucia
tu, & lux uiſa q̃ſi aculeos eius cerebro
infigebat. Bñdicit ĩfantulæ uir dei, & ſi-
gnaculũ crucis faciẽs ſup eã, tranqllio-
rẽ dimittit: & dũ domum referreẽ, ultro
apit oculos, & pedes ſine uectore ipſa
reuertiẽ. Et ipſo in loco, mulieri à dęmo
nio uexatæ multis aſtãtibus à p̃re miſe
ricordiaꝝ idẽ ſctũs obtinuit ſanitatem.

Capitulum

Capitulum IIII.

Am Papiam aduenerat, & fa-
1 ma uirtutum aduentum eius p̃-
ceſſerat, & cum debito gaudio
& apparatu tantæ gl'iæ uiꝝ ciuitas lęta
bunda ſuſcepit. Et ne diu ppl'i deſideriũ
dilatio ſuſpenderet, q ſicut Mediolani
miracula facta audierat, ſignum ab eo
optabat uidere, aduenit repẽte poſt eũ
ruſticus qdam q de Mediolano ſecutꝰ
eum fuerat, uxorem dęmoniacam ſecũ
adducens, quam ante pedes eius lacry
mabili uoce intrinſecas proteſtans an-
xietates depoſuit. Nec mora in cõtume
liam abbatis p os miſeræ mulieris dia-
bolus locutus eſt, & irridens ſeruũ dei,
non inqt me de canicula mea hic porru
los edens & braſſicas deuorans pellet.
Multa in hunc modũ in uiꝝ dei iacula-
banẽ cõuicia, ut blaſphemijs p̃uocatꝰ,
impatienter ferret opprobria, & cõfun
dereẽ in p̃ñtia ppl'i, cum indignis ſe au
diret ſermonibus laceſſiri. Sed uir dei
aſtum eius intelligens, irriſorem irriſit,
& ultionẽ non ipſe expetẽs, ſed ad deũ
remittens, ad eccleſiam ſcti Syri dæmo
niacã duci p̃cepit. Voluit qppe curatio-
nis illius gl'iã dare ſctõ, & primitias ope
rationũ uirtuti eius aſſcribi. At uero
ſctũs Syrus ad hoſpitẽ ſuũ remiſit nego
tium, nec in eccleſia ſua qppiã ſibi defe
rens, intactũ opus reduci uoluit ad ab-
batem. Reduciẽ igiẽ mulier ad abbatis
hoſpitium, garriente p os eius diabolo,
& dicente: Non me Syrulus eijciet, nõ
expellet Bernardulus. Ad hæc ſeruus
dei rñdit: Nec Syrus nec te Bernardus
eijciet, ſed dñs Ieſus Xp̃s. Et conuerſus
ad orõnem, p ſalute mulieris dño ſuppli
cabat. Tum uero ſpũs neq̃;, uelut prio-
ri improbitate mutata, q̃; libens, inqt,
egrederer ab hac canicula, grauiter mo
leſtatus in ea, q̃; libẽs egrederer, ſed nõ
poſſum. Interrogatus cãm, qa necdum
uult magnus dñs, ait. Cui ſctũs: Et quis
eſt magnus dñs? Et ille, Ieſus Nazare-
nus. Ad quẽ rurſum uir dei: Vñ. n. Ieſum
noſti, aut ubi unq̃; uidiſti eũ? Vidi inqt.
Vbinam eum uidiſti? In gl'ia. Et tu ĩ gl'ia
fuiſti? Fui quidem. Et q̃uo inde exiſti?
Cum Lucifero (inqt) multi cecidimus.
Hæc aũt oĩa uoce lugubri p os uetulæ
audientibꝫ omnibꝫ loquebaẽ. Rñdente
aũt abbate ſctõ. Nunqd non in illã re-
dire gl'iam uelles, & reſtitui in gradum
priſtinum? Rurſum uoce mutata, & mi
ro mõ cachĩnans, hoc inqt tardatũ eſt.
Et nihil ultra locutus, orante attentius
uiro dei, neqſſimus ille uictus abſceſſit,
& mulier ſibi reddita, quantas potuit,
grãs egit. Reuertiẽ igiẽ uir cũ muliere, et
per totam uiam incolumitati eius con-
gaudens, expectãtibꝫ amicis domui ſuę
reddiẽ. Lætabanẽ oẽs q ordinem rei ge
ſtæ audierant, ſed repente gaudium uer
tiẽ in mœrorẽ: qa ubi domus ſuæ limina
mulier attigit, rurſus eam intrat diabo-
lus, & infeſtior ſolito, miſeram diſcerpit
atrocius. Quid faceret miſer maritus?
quo ſe uerteret, neſciebat. Cohabitare
cũ dæmoniaca moleſtiſſimũ, relinque-
re impium uidebaẽ. Surgit igiẽ, & aſſum
pta ſecũ muliere rurſum Papiam reuer-
tiẽ. Vbi cum uiꝝ dei non inueniſſet, uſq;
Cremonam p̃ſequiẽ abeũtem. Indicat
qd fcm̃ ſit, & ut grãm ĩueniat, lacryma-
biliter deprecaẽ. Nec deeſt piæ petitio-
ni abbatis clementia, ſed præcipit ut ec
cleſiam ciuitatis illius ingrediatur, orãs
expectet donec ipſe ſequatur. Itaq; me-
mor p̃miſſi, circa noctis crepuſculũ cæ-
teris dormitum euntibus, ipſe uno tm̃
p̃ſequente eccleſiam ingrediẽ, & tota
nocte illa orõni uacans, obtinuit à dño
quod petebat: & impetrata mulieri ſa
nitate, iubet eam ſecuram reuerti ad p̃-
pria. Sed cũ illa reditũ ad ſe diaboli ſic-
ut iam expta fuerat, formidaret, collo
eius alligari chartulã hæc uerba cõtinẽ
tẽ p̃cepit: In noĩe dñi nr̃i Ieſu Xp̃i p̃cipio
tibi dæmõ, ne hãc amodo mulierẽ p̃ſu-
mas cõtigere. Qđ mãdatũ ſic expauit
diabolꝰ, ut mulieri regreſſæ ad p̃pria,
nunq̃; deinceps appropinqre p̃ſũpſerit.

Erat. n. ĩ eadẽ ciuitate dæmoniacꝰ q-
dã, cꝰ paſſio mltos ad riſũ mouebat, cũ
alij q ſeuerioris aĩ erãt, clemẽtiſſimo ei
cõpaterenẽ affectu. Hic ita latrabat, ut

ſi audires nec uideres ꝑſonam, canẽ crederes. Quẽ ſibi exhibitum uir dei cũ latrantẽ audiſſet, ingemuit, q eo mõ latrabat quo ſolẽt ꝑcuſſi, ul' obruti canes iraſci, & ringere in ꝑcuſſores. Sed & in pñtia uiri dei anhelans & latrans, acrius ſolito turbabat. Increpato itaqꝫ diabolo, & in uirtute Xp̃i expulſo, hoĩ imꝑat ut loquat. Purgatus hõ intrat eccl'iã, intereſt ſacris, crucis ſigno ſe munit, audit euangelia, confitet & orat, & cætera ſanæ mẽtis officia deo reddit & cõſecrat.

Cum ſcd̃o ꝑ Mediolanum eodẽ anno pr̃ ſc̃tũs trãſiret, oblata eſt ei dæmoniaca mulier. Nam eo tꝑe aberat quo primũ uir dei ciuitatẽ p̃dictam ſua illuſtrauit pñtia. Hanc poſſidebat dæmoniũ, qd' mõ Italica, mõ Hybera lingua loq̃bat, nec ſatis certum utrum unus eſſet bilinguis, an duo ſui quiſqꝫ ſermonis idiomate utẽs, ſed tam ꝓprie mõ hæc, mõ illa ſonabat, ut diceres hic q loquit, Lygur eſt, hic Hiſpanus. Hæc ẽt genu paſſiõe, & poplitis tremore ꝑturbabat. Quæ cum ad uiꝝ dei adducta fuiſſet, ſaltu concito ſcãnum in quo ſedebat, inopinata celeritate tranſilijt. Reducta & interrogata qd ſibi uellet & ſaltus, & fuga, & unde ægrotanti & uetulæ tãta uirtus & uelocitas aduenisset. rñdit hãc ſibi agilitatẽ ex pñtia ieſſe diaboli, ut currẽtes cõphẽderet equos, & eoꝝ dorſo ſine ullo adminiculo inſiliret. Hæc ſequẽti die dũ in eccl'ia diuinis q̃ ille celebrabat officijs intereſſet, crudeliſſime & diutiſſime corã oĩbus uexata eſt. Cõpaſſus abbas mulieri, iam ſꝑe in talib⁹ exꝑtus dei clemẽtiam, imꝑat diabolo ut recedat. Ille ad impiũ ſerui dei tremebundus euanuit, mulier uero nõ ſolum à uexatione, ſed ẽt à neruoꝝ cõtractione in momẽto cõualuit. Hæc & alia multa intra alpes cõſtitutus oꝑatus eſt uir dei, & diuerſa loca ꝑluſtrans, bñfaciebat ijs q infirmabant, illuminãdo cæcos, erigẽdo debiles, curando febricitãtes, maxime oppꝛ̃ſſos à diabolo diligẽtiori ſtudio purgans: & q̃ malignus fœdauerat ſpũs pectora, tẽpla deo acceptabilia cõſecrabat. Plurima aũt in eũ ꝓbabilia & laude digna concurrunt. Alij nãqꝫ doctrinam, alij mores, alij mirant miracula. Ego qdẽ congruum his oĩbus honorẽ defero, ſed p̃ oĩbus quantum in me eſt, hoc ſublimius duco, hoc ꝓpẽſius prædico, ꝙ cum eſſet uas electionis, & nomẽ Xp̃i corã gẽtib. & regib⁹ ferret intrepidus, cum obedirẽt ei principes mundi, & ad nutum eius in oĩ natione ſtarẽt ep̃i, cum ipſa Romana eccl'ia ſingulari priuilegio eius ueneraret conſilia, & q̃ſi gñali legatione conceſſa ſubieciſſet ei gẽtes & regna, cũ ẽt (qd' gl'ioſius iudicat) facta eius & uerba confirmarent miraculis: nunq̃ꝫ exceſſit, nunq̃ꝫ ſupra ſe in mirabilibus ambulauit, ſed de ſe ſꝑ humil'r ſentiẽs, uenerabilium opeꝝ non ſe authorẽ credidit, ſed miniſtrum, & cum eſſet oĩm iudicio ſũmus, ſuo ſibi iudicio conſtitit infim⁹. Soli deo qcq̃d fecit, aſſcripſit: imo ſe nihil boni aut uelle aut poſſe niſi inſpirãte & oꝑante deo, & ſenſit & dixit. Sed aderat uis diuina in tꝑe accepto, & in die ſalutis, ſegregans in euangeliũ ſuũ ſeruum ſuum, cuius humilitatẽ reſpexerat, c⁹ aĩam ſpũs ſc̃tũs ornauerat: & qa ſynceritatẽ eius nulla maculabat duplicitas, nec interrumpebat bonũ eius q̃libet conſperſio falſitatis, in loco ſuo idẽ ſpũs manebat imobilis. Qui ut ſemper ſplendidior eſſet & purior, quotidie in fornace ꝓbabat, & ne quid ei rubiginis obrepet, crebris malleoꝝ ictibus in incude tundebat, flagellabat & arguebatur, non ad pœnã ꝓ crimine, ſed ad gl'iã ꝓ uirtute. Nunq̃ꝫ ei defuit ſtimulus ægritudinis. Et cũ ſciret uirtutẽ in infirmitate ꝑfici, ſufficiẽtẽ ſibi i hoc expiebat gratiã, ꝙ uideret ſuos oẽs quãtulũcũqꝫ extraordinarios mot⁹ lima illi⁹ quotidianæ afflictionis abradi. Erat qdẽ caro infirma, ſed ſpũs prõptus: & quo minus i corꝑe poterat delectari, ampli⁹ delectabat i dño: nec aliq̃ ſcl'i h⁹ ambitione pulſabat, q ſolis cœleſtib. inhiabat. Quot eccl'iæ deſtitutæ paſtorib. eũ ſibi i ep̃m elegerũt? Elegit eũ domeſtica Lingonẽſis eccl'ia, elegit Cathalaunẽſis. Intra Italiam ciuitas Ianuenſis, & Mediolanum metropolis Liguꝝ, hunc optauerunt paſtorẽ & magr̃m. Remis nobiliſſima Franciæ ciuitas, ſcd̃æ Belgicæ ꝓuinciæ caput, eius dñationem ambiuit. Oĩbus his uocationib. poſtpoſitis non ſolicitauit a'am eius honor oblatus, nec motus eſt pes eius ut inclinaret ſe ad gl'iã, nec magis eũ delectabat tiara & annulus, q̃ꝫ raſtrum & ſarculus. Petentib. ſe nec annuens aliq̃ñ, nec inſolẽt. r aut improbe renuens, dicebat ſe non eſſe ſuũ, ſed alioꝝ ſeruitio deputatum. Quæ res cũ referret ad fr̃es, rñdebant: Nos oĩbus q̃ poſſidebamus uenditis, inuentam p̃tioſam margaritam comparauimus. Ad pr̃imonia diſtracta redire nõ poſſum⁹. Quod ſi & p̃tium & appretiatũ nobis perierit, & ſubſtantijs & margarita priuati fuerimus: expectationi nr̃æ male ꝓuiſum eſt, ſi oleo nr̃o effuſo, clauſis ianuis ſicut fatui mendicemus. Prouiderant ẽt ſibi ex conſilio ſc̃tiſſimi fr̃es, & dñi papæ authoritate muniti erãt, ne qs gaudium ſuum tollere poſſet ab eis, & alioꝝ conſolatio eis fieret tribulatio, et eoꝝ inopia alioꝝ plenitudinem cumularet. His alijſqꝫ rõnibus ſerui dei expugnauerant petitores, & iam diuulgatũ erat utiqꝫ abbatẽ ſic ſtatutũ i eccleſia à deo, ſicut in Hebræoꝝ ppl'o Moyſes fuit, q cũ nõ eẽt põtifex, Aarõ tñ unxit & ſacrauit põtificẽ, & diſpoſitiõib. ei⁹ tota Leuitica oĩ tꝑe ſucceſſio paruit.

Capitulum V.

Iam alpes tranſcenderat, & deſcendebãt in occurſum eius de ſummis rupib. paſtores, & armentarij, & agreſte hoĩm genus, & cõclamabant à lõge bñdictionẽ petẽtes, & reptabant ꝑ fauces montium, regrediẽtes ad caulas ſuas, colloquẽtes adinuicẽ & gaudẽtes, ꝙ ſc̃m̃ dñi uidiſſent, & manu eius ſuꝑ ſe extẽſa optatæ bñdictionis gr̃am accepiſſent. Tandẽ Chryſopolim ueniẽs, uſqꝫ Lingonas ſolẽniter deducit, circa quos fines fr̃es eius Claræuallenſes occurrunt. Prouoluti genibus ſurgunt ad oſcula, & uiciſſim ei colloquẽtes, Claramuallẽ eum deducunt alacriter. Adſunt fr̃es cõgregati in unũ, & mira deuotione dilectum pr̃em ſuſcipiunt. Agit ſine tumultu cum oĩ grauitate lætitia. Facies qdẽ purior hilaritatẽ diſſimulare non poterat, ſed caſtigatus actionũ & locutionũ modus, metas ꝓprias non tranſgrediebat, & cohibebant ſe affectiones ipſæ, ne qd agerẽt in quo diſſolutionis nota, religionis maturitatẽ offenderet. In tãta abbatis mora nihil in Claraualle potuit diabolus texere, nihil interim rubiginis ſynceris affricuit mentib. nec in aliq̃ parte dom⁹ dei ſupra petram fundata, mota eſt. Ita opus ſuum ſeruus dei abñs corꝑe, pñs ſpũ, orõnum inſtantia munierat & ſolidarat, ut nec rima aliq̃ in tantis conſtructionib, dehiſcere uideret. Nullæ in aduentũ eius lites ſeruatæ ſunt, non odia enutrita in pñtia iudicis eruperũt. Nihil iuniores aduerſus priores de auſteritate uel duritia, nihil priores aduerſus iuniores de diſſolutione aliq̃ uel remiſſione cauſati. Integer uniuerſoꝝ ſtatus, concors ſocietas, mera unitas, oẽs uni⁹ moris in domo dei, i pace & ſc̃timonia inuenti ſunt, aſcendentes ſcalã Iacob, & feſtinantes ad intuitũ dei, c⁹ delectabilis aſpectus in ſuꝑiorib. eminebat. Abbas itaqꝫ non imemor eius q ait, Videbã ſatanã ſicut fulgur cadentẽ de cœlo: eo humilior erat, & ſubiectior deo, quo intelligebat deſiderijs ſuis deũ adeſſe ꝓp tiũ. Nec de hoc in ſe gl'iabat ꝙ ſubijciebant ei dæmonia, qn poti⁹ i dño gaudebat, ꝙ noĩa fr̃um ſuoꝝ ſcripta uidebat in cœlo, quoꝝ unanimitas imaculatã ſe ab hoc ſcl'o cuſtodiret. Aderant ei in cõſilijs uenerabiles fr̃es ſui, aderat Godefridus prior eiuſdẽ loci, ꝓpinqu⁹ eius i carne & ſpũ, uir ſapiẽs & cõſtãs, q ẽt religionis & prudẽtiæ merito poſtea i eccl'ia Lingonẽſi fact⁹ ep̃s, & ſc̃titatis formã retinẽs, & dignitatis i q̃ eſt honorem nõ minuẽs, uſqꝫ hodie ingrediẽs & egrediẽs laudabil'r ꝑſeuerat. Hic ergo atqꝫ alij plures uiri ꝓuidi, & de cõi uti-

ſitate ſoliciti, uiꝝ dei cuius conuerſatio in cœlis erat, aliqñ deſcendere cõpellebant, & indicabãt ei q̃ domus neceſſitas exigebat. Inſinuant itaqꝫ ei locũ anguſtũ & incõmodum, in quo conſederant, nec capacẽ tantæ multitudinis, & cum quotidie cateruatim aduentantiũ numerus augeret̃, non poſſe eos intra cõſtructas recipi officinas, & uix oratoriũ ſolis ſufficere monachis. Addunt ẽt ſe conſideraſſe inferius aptã planitiẽ, & opportunitatem fluminis, qđ infra illabit̃, ibiqꝫ locũ eẽ ſpacioſum ad oẽs monaſterij neceſſitates, ad prata, ad colonias, ad uirgulta, & uineas: & ſi ſyluę uideat̃ deeſſe clauſura, facile hoc parietib. lapideis, quoꝝ ingens ibi copia eſt, poſſe ſuppleri. In primis uir dei non acqeuit cõſilio. Videtis (inqt) qa multis expenſis & ſudoribꝰ iam domus lapideæ conſũmatæ ſunt, aquæductus cũ maximis ſumptib. ꝑ ſingulas officinas traducti. Si hæc oĩa confregerimus, poterunt hoĩes ſcl'i male de nobis ſentire, ꝙ aut leues ſumus & mutabiles, aut nimiæ (q̃s tñ non hẽmus) diuitiæ nos faciunt inſanire. Cumqꝫ certiſſimũ uobis ſit, penes nos nõ eſſe pecunias, uerbo euangelico uobis dico, qa ædificaturo turrim, futuri opis neceſſe eſt ſupputare expenſas. Alioqn cum cœperit & defecerit, dicet̃: Hic hõ fatuus cœpit ædificare, & non potuit conſũmare. Ad hæc fr̃es rñdẽt, Si conſũmatis ijs q̃ ad monaſteriũ ꝑtinẽt, habitatores ceſſaſſet mittere deus, ſtare poſſet ſnĩa, & ceſſandum ab opibus rõnabilis eſſet cenſura. Nunc uero cum quotidie gregẽ ſuum deus multiplicet, aut repellendi ſunt quos mittit, aut ꝓuidenda manſio in q̃ ſuſcipiant̃. Nec dubium eſt, q parat mãſores, qn ꝑ̃paret manſiones. Abſit aũt ut pro diffidẽtia ſumptuũ cõfuſionis hꝰ incurramus diſcrimina. Audiẽs hæc abbas fide & charitate eoꝝ delectatus eſt, & aliqñ tãdẽ conſilijs acqeuit, plurimis tñ prius ſuꝑ hoc ad deũ p̃cibꝰ fuſis, nõnullis quoqꝫ reuelatiõib. oſ̃tẽſis. Gauiſi ſunt fr̃es ubi effuſum eſt uerbũ in publicũ. Audiuit hoc ſanctæ memorię nobiliſſimus princeps Theobaldus, & multa in ſumptꝰ dedit, & ampliora ſpopondit ſubſidia. Audierunt ep̃i regionũ, & uiri inclyti, et negotiatores terrę, & hilari aĩo ſine exactore ultro ad opus dei copioſa contulere ſuffragia. Abundantibus ſumptib. conductis feſtinanter oꝑarijs, ipſi fr̃es ꝑ oĩa incumbebant opibus: alij cædebãt ligna, alij lapides conquadrabant, alij muros ſtruebant, alij diffuſis limitibus partiebant̃ fluuium, & extollebant ſaltus aquaꝝ ad molas: ſed & fullones & piſtores, & coriarij, & fabri, alijqꝫ artifices, congruas aptabant ſuis operib. machinas, ut ſcaturiret, & ꝓdiret, ubicũqꝫ opportunum eſſet in oĩ domo ſubterraneis canalib. deductus riuus ultro ebulliens, & demum congruis miniſterijs ꝑ oẽs officinas expletis, purgata domo ad cardinalẽ alueũ reuerterent̃ q̃ diffuſa fuerãt, & flumini ꝓpriã redderẽt quãtitatẽ. Inopinata celeritate cõſũmati ſũt muri, totũ monaſterij ambitũ ſpacioſiſſime cõplectẽtes. Surrexit domꝰ, & q̃ſi aĩam uiuẽtẽ atqꝫ motabilẽ hr̃et, nuꝑ nata eccleſia, in breui profecit & creuit.

Capitulum VI.

l Aborabat ea tempeſtate ſub ſchiſmaticoꝝ oppreſſione tota Burdegalenſis prouincia: & non erat in Aqtania qui poſſet reſiſtere principi, cuius aĩum indurauerat deus: q annuente Girardo Engoliſmenſi ep̃o & inſtillante in cor eius diſſenſionis ſemina, factꝰ erat ſchiſmatis defenſor & author. Quicũqꝫ ſuſceptioni Petri Leonis nõ ſubſcribebãt, ꝑſecutiõib. expoſiti, alij dãnis, alij ꝓſcriptiõib. mulctabãt̃, alij à ſedib. ꝓprijs pulſi exulare cõpellebant̃. Sibilabat ĩ aurib. comitis illiꝰ crebris ſuggeſtiõib. q̃ſi ſerpẽs antiquꝰ ueterator ille, q diu in ꝑtib. illis ſedis apl'icæ fuerat legatꝰ, & nũc à magr̃atu tãto deiectꝰ, nõ poterat ſe pati ſuæ ſoliꝰ eccl'iæ ep̃m, q ſe uiderat totiꝰ Aqtaniæ pricipẽ et magr̃m. Erubeſcebat. n. ad primã domũ redire, cꝰ potẽtatui & Turonica & Burdegalẽſis et Auxiẽſis, ꝓuĩcia ſubditę fuerant,

fuerant, & quicquid à collibus Iberoꝝ uſqꝫ ad Ligerim complectit̃ & claudit Oceanus, paruerat eius impio. Cõſuetus igr̃ p̃dari ꝓuincias, & ſub titulo iuſtitiæ de cauſis emergẽtibus facere quęſtũ, aggregarat pecunias, q̃ erant ſibi in idolũ, & in apoſtaſiæ ſimulacrũ. Vidẽs itaqꝫ ꝑijſſe ſibi exactionũ authoritatẽ, & ſolã domũ q̃ nuꝑ multis ſtipata clamoribus iã carebat ærarijs, impatiẽter ferens ꝙ manus eius nõ implerent̃ muneribus: hõ ſerpentinæ aſtutiæ feſtinatò ad Petrũ Leonis miſit, ut ei legationẽ cõcederet, & ipſe ei fidelitate iurata obediret, inſuꝑ & principẽ terræ & quoſcunqꝫ poſſet ad eius impium inclinaret. Gauiſus hõ ꝑditionis quia locum in quo dilataret malitiã ſuam ſe inueniſſe putauit, cito annuit & libẽter ẽt in aſtipulatione erroris, Gilonẽ Tuſculanum cardinalẽ ep̃m, q ſolus de Romanis cũ Petro Portuẽſi ep̃o ei adhæſerat, celeriter delegauit. Porrò Girardus ipſe qui prius ſe mutilatum dolebat, reſumpſit cornua, & deinceps cœpit ſecurior & audacior apparere. Nã & qđ añ nõ fecerat, publice ꝓcedebat mitratus, ut ipſa ſacri officij inſignia ampliorẽ ei reuerentiã in ppl'os uẽdicarẽt. Aggredit̃ igr̃ comitẽ multis pecunijs, inuadit animã eius ꝑſuaſionibus uenenatis, & hoĩem leuẽ ſeducit leuiter & corrũpit. In primis ab urbe Pictauenſi Gulielmus ep̃s uir honeſtus, hõ catholicus, in ſocietate & defenſione uñs eccleſiæ ſtabilis, uiolẽter expellitur, & à Girardo & cardinali adiutore ſuo qa Petrũ abdicabat, damnat̃. Erãt & aliæ familiares cauſæ, pro qbus ei comes infenſus, data occaſione libẽtiſſime eũ ꝑſeqtur & abiurat. Viſum eſt aũt tã Girardo, q̃ꝫ comiti, ut ad cõfirmationẽ partis ſuę, ſine mora Pictaui crearẽt ep̃m. Et inuenerũt hoĩem ambitioſum, nobilẽ quidẽ gn̄e, ſed degenerẽ fide: quẽ ut genus ſuũ cum eo in cã ponerẽt, qbuſdã ex clericis cõſentiẽtibꝰ elegerũt, & ꝓphanas ei imponẽtes manus, execrabile eius caput non tã unxerũt, q̃ꝫ contaminauerũt. Sil'r huic monaſtrũ in Lemouicẽſi eccleſia intruſerunt Rannulfum quẽdã Doratẽſem abbatẽ, quẽ nõ multo poſt ultio diuina ſecuta eſt: qa cadẽs reſupinus de equo ĩ uia plana, uno tm̃ lapide ultore, qui ad hoc ibi erat relictus, infixo capiti eius, & q̃ſſato cerebro expirauit. Audiẽs hæc & huiuſmodi uir uenerabilis Gaufredꝰ Carnotẽ. ep̃s, cui à p̃p̃ Innocentio Aqtaniæ legatio fuerat cõmendata, uehementer indoluit, & ſuccurrendũ periclitãti eccleſiæ poſtpoſitis alijs negotiis ſine ulla dilatione decreuit. Abbatẽ igr̃ Claræuallẽſem petit & obſecrat, ut ſibi ad tãta mala eliminanda ſuccurrat. Aſſenſit uir dei, & ſe in ꝓximo cõgregationem monachoꝝ in Britanniã in locũ quẽ iuxta Nannetũ comitiſſa Ermengardis parauerat, ductuꝝ intimat, & ꝓmittit diſpoſita illa domo ſcd̃m genus & ſpẽs ſuas, ſecũ eo in Aqtaniã ꝓfectuꝝ. Ibãt igr̃ ſil'r: & ne multis ambagibus utar, ſil'r Nannetũ uenerũt. Erat aũt in regione illa miſera, mulier q̃ à quodã petulante diabolo uexabat̃. Habebat aũt uiꝝ, hꝰ tñ tã execrabilis cõmercii prorſus ignarum. Abutebat̃ igr̃ ea ẽt in eodẽ lecto cubãte marito inuiſibil'r impuriſſimꝰ ille adulter, & incredibili uexabat libidine. Sex annis tm̃ latuit malum, nec detexit mulier ꝑdita tanti criminis probrũ. Septimo uero anno cõfuſa eſt in ſeipſa, & expauit, tũ ꝑꝑ colluuionem tã cõtinuæ turpitudinis, tum ꝑꝑ timorẽ dei, cuius iudicio ſingulis momẽtis timebat intercipi & dãnari. Cõfugit ad ſacerdotes, & piaculũ cõfitet̃. Peragrat loca ſc̃tã, et ſc̃tõꝝ implorat ſuffragia: ſed nulla ei cõfeſſio, nulla or̃o, nulla eleemoſynarum largitio ſuffragat̃. Quotidie ut prius & importunius à dæmone infeſtat̃. Denique in publicum, ſcelus tm̃ effuſum eſt. Quo audito & cognito maritus eiꝰ cõtuberniũ execrat̃. Interea ad locũ p̃dcm̃ uir dei cum comitatu ſuo aduenerat, cuius ut audiuit aduẽtũ infœlix mulier, ſe ad pedes eius tremebunda ꝓiecit. Aꝑit ei lacrymis perfuſa horribilẽ paſſionẽ, & ludificationẽ inueteratã, & ꝙ nihil ei

ꝑfeciſſent quæcunq; feciſſet ſibi à preſ-
byteris impata. Addit ſibi ab oppſſo-
re ſuo aduẽtũ eius ꝑdictũ, & minaciter
interdictum ne an̄ eius ueniret pn̄tiam,
q̄a nihil ei ꝓdeſſet, & ipſe (recedẽte ab-
bate) q fuerat amator, crudeliſſimꝰ fie-
ret ꝑſecutor. Audiẽs hæc uir dei blãdis
uerbis conſolat̃ mulierẽ, & de cœlo ꝓ-
mittẽs auxiliũ ꝑcepit ut die altera (iã.n.
nox inſtabat) confidẽs in dño reuertat̃.
Reuerſa mane, cũ uiro dei blaſphemias
& minas q̄s eadẽ nocte ab incubo ſuo
audierat retuliſſet, ne cures (inquit, uir
dei) minas eius, ſed uade tolle baculum
hũc nr̃m, & pone in lectulo tuo, & ſiq̄d
põt, agat. Egit mulier q̄d iuſſum fuerat,
& recubãs in lectulo ſuo, ſigno crucis
munita iuxta ſe baculũ ponit. Adeſt il-
le cõtinuo, ſed nec ad cõſuetũ opus, nec
ad ip̃m cubile ꝑſumit accedere: minat̃
tñ acerrime, ꝙ diſcedẽte uiro dei ipſe in
eius ſupplicia reuerteret̃. Inſtabat dies
dñica, et uoluit uir dei ꝑ edcm̃ ep̃i ppl̃m
in eccleſiã accerſiri. Cũq; ipſa die maxi-
mus ppl̃s ad eccleſiã conueniſſet, inter
miſſaꝝ ſolẽnia comitãtibus ep̃is, Gau-
fredo Carnotẽſi, & Bricio Nannetenſi,
ipſe ad ambonẽ cõſcendit, & ut oẽs qui
in eccleſia erãt accẽſas cãdelas in mani-
bus teneãt, locuturus edicit. Q̄d & ipſe
cũ ep̃is & clericis faciẽs, inauditos dia-
boli auſus publice apit, & fornicatorẽ
ſpm̃, q in tã horrẽda inquinamenta ẽt con
tra naturã ſuã exarſerat, cũ oĩum fideliũ
q aderãt ſubſcriptione anathematizat,
& authoritate Xp̃i tã ad illã, q̄ ad oẽs
mulieres deinceps interdicit acceſſum.
Extinctis itaq; ſacr̃alibus illis luminibꝰ
extincta eſt deinceps tota uirtus diabo
li, & mulieri poſt cõfeſſionem cõicanti
nunq̄ poſtea apparuit inimicus, ſed irre
greſſibilr̃ eliminatus aufugit. His ita
patratis ſil̃ abbas & legatus ingrediũ-
tur Aquitaniã. Interim Gerardus aſſen-
ſu comitis Burdegalẽſem archiep̃atum
occupauerat, & ſil̃ Burdegalenſem &
Engoliſmẽſem detinebat eccl̃iam. Sed
effluẽtibus pecunijs q̄s in aſſentatorum
manus iniecerat, & magis ac magis co
gnita ueritate, iã defluebãt ab eo ſubſi-

dia principũ, & ꝑſidiæ eius timebãt exi
ſtere defenſores. Morabat̃ itaq; ĩ locis
illis in q̄bus ſecuriorẽ ſe putabat, nec iã
facile publicis ſeſe cõuẽtibus pn̄tabat.
Vt.n. prius geſta br̃ repetamus, ubi pri
mũ cœpit audiri q̄d aduerſus eccleſiam
dei Gerardus ille machinaret̃, ab Inno-
cẽtio p̄p̄ adhuc in Gallijs demorãte miſ
ſi ſũt abbas nr̃ Claræuallẽſis & Ioſle
nus uenerabilis ep̃s Sueſſionẽſis, & Pi-
ctauim uſq; uenerũt, ut tã ip̃m, q̄ ꝑdcm̃
principẽ cõuenirẽt. At ille iã eodẽ prin-
cipe ꝑſuaſo, impudẽter in eccleſiã catho
licã à qua ſe ꝑcidebat, cõuitia iaculari,
& pollicitã prius Innocẽtio ſubtrahere
obediẽtiã, Anacletũ ſuũ electũ dignius,
& q̄cunq; nõ obedirẽt, erroneos & ace
phalos ꝑdicare. Vñ fcm̃ eſt ut aĩati &
armati ĩ ĩſaniã clerici, publice ex ea die
ꝑſecutionẽ catholicis intẽtarent. Prius
tñ, q̄ ſic eoꝝ ꝓpalata fuiſſet & obfir-
mata ꝑfidia, obtulerat abbas ſctũs in
eoꝝ eccl̃ia ſacrificiũ deo. Poſt cꝰ diſceſ-
ſum decanus eiuſdẽ eccleſiæ altare in
quo diuina myſteria celebrarat, impie
q̄dẽ ſed nõ impune cõfregit. Siq̄dẽ poſt
breue tp̃s ꝑcuſſus à deo, cũ aĩam exha-
laret, domũ in q̄ moriebat̃ plenã uidit
dæmonib. & ſe à dæmonio iugulari cla
mitãs, cultellũ à circũſtãtibus poſtula-
bat, quẽ immergeret gutturi ſuo, ut ex-
tracto dæmone uiueret. Sed diabolus
cui datus erat, eũ inter hæc uerba extin-
xit, & peſtilẽtẽ aĩam in infernũ demer-
ſit. Archip̃sbr̃ quoq; q Petri inuaſoris Pi
ctauẽſis eccl̃iæ ſynodũ denũciabat, co-
rã ipſis quos ad cõuẽtũ ꝑfidiæ iuitabat,
à diabolo correptus eſt. Sed & in alios
multos q ĩ ſchiſmate illo feruẽtiores ex-
titerãt, manus diuina manifeſtã exercue
rat ultionẽ. Propter hęc & alia hmõi, an̄
hoĩes cõfundi cœperat Gerardus, & ti-
mẽs opponi ſibi q̄ negari nõ poterãt, cõ
uẽtus publicos euadebat. Sign̄atum eſt
interim comiti ꝑ uiros illuſtres, q ad eũ
ſecurius audebant accedere, ꝙ abbas
Claræuallẽſis & ep̃s Carnotẽ. alijq; ep̃i
& religioſi uiri colloq̄ũ eius expeterẽt,
quoꝝ erat ſtudiũ ut ſecũ de pace eccle-
ſiæ, & de malo remouẽdo tractarẽt. Per

ſuaſumq; eſt illi ne tantoꝝ uiroꝝ deui-
taret colloquiũ, q̄a poterat fieri ut cõi-
cato cũ eis cõſilio, & facile eſſet quod
mõ putabat̃ difficile, & q̄d uidebatur
impoſ̃e, repẽtino ꝓuẽtu poſ̃e redderet̃.
Itaq; apud Pertinacũ hinc & inde con
uenũt, & in primis de diuiſione eccle-
ſiæ, & de ſciſſuræ obſtinatione q̄ infra
alpes in ſola Aq̄tania q̄ſi nebulæ corru
ptela cõſederat, multis modis & rõni-
bus à ſeruis dei comiti intimatũ eſt ꝙ
eccleſia una eſt, & q̄cq̄d extra eã eſt, q̄ſi
extra arcã iudicio dei neceſſe eſt interire
& dilui. Adducta quoq; exẽpla Dathã
& Abyrõ, quos reatu ſchiſmatis terra
uiuos abſorbuit, nec tanto malo uindi-
ctã dei aliq̄n defuiſſe mõſtratũ. His au-
ditis comes ex parte ſano uſus conſilio,
rñdit ſe in obediẽtiam Innocẽtij papæ
poſſe dare cõſenſum, ſed in reſtitutionẽ
ep̃oꝝ quos de ſedibus ſuis expulerat,
nulla rõne induci, q̄m̃ implacabilr̃ eum
offenderãt: & iurauerat ſe eorũ pacem
nullo tp̃e ſuſcepturũ. Diu ꝑ internũcios
ꝓtractus eſt ſermo, & dũ uiciſſim uer-
bis ſe mutuo occupãt, uir dei efficacio-
ra arma corripiẽs, ad altare ſctm̃ obla-
turus & ſupplicaturus accedit. Intraue
rant eccleſiã q̄bus licebat diuinis inter-
eſſe myſterijs, comes ſuſtinebat pro fo-
ribus. Peractis igr̃ conſecrationibus, &
pace data et diffuſa in ppl̃m, hõ dei iam
nõ ſe agẽs ut hoĩem, corpus dñi ſuꝑ pa-
tenã ponit, & ſecũ tollit: atq; ignea fa-
cie, & flãmeis oculis, nõ ſupplicans ſed
minax foras egredit̃, & uerbis terribili-
bus aggredit̃ ducẽ. Rogauimus te, in-
quit, & ſpreuiſti nos. Supplicauit tibi ĩ
altero quẽ iã tecũ habuimus cõuẽtu ſer
uorum dei an̄ te adunata multitudo, &
cõtẽpſiſti. Ecce ad te ꝓceſſit filius uir-
ginis, q eſt caput & dñs eccleſiæ, quem
tu ꝑſequeris. Adeſt iudex tuus, in cuius
noĩe oẽ genu curuat̃, cœleſtiũ terreſtriũ,
& infernorũ. Adeſt iudex tuꝰ, ĩ cꝰ manꝰ
illa tua aĩa deueniet. Nũq̄d & ip̃m ſper
nes? Nũq̄d & ip̃m ſicut ſeruos eius con
tẽnes? Lacrymabant̃ uniuerſi q aderãt,
& orõnibus intẽti ꝑſtolabant̃ exitũ rei:

& oĩum ſuſpẽſa expectatio, neſcio quid
diuinũ fieri cœlitus expectabat. Vidẽs
comes abbatẽ in ſpũ uehemẽti ꝓceden
tẽ, & ſacratiſſimũ dñi corpꝰ ferẽtẽ ĩ ma
nibus, expauit & diriguit, mẽbriſq; tre-
mebũdis metu & diſſolutis, q̄ſi amens
ſolo ꝓuoluit̃. Eleuatus à militib. rurſum
in faciẽ ruit, nec q̄ppiã alicui loquẽs, aut
intẽdẽs ĩ aliquẽ ſaliuis ꝑ barbã defluẽti-
bus cũ ꝓfundis efflãs gemitib. epilepti-
cus uidebat̃. Tũ uir dei ad eũ ꝓprius ac
cedit, & pede pulſans acclíuẽ, ſurgere iu
bet, & ſtare ſupra pedes, & dei audire
ſnĩam. Pñs eſt, inq̄t, Pictauẽſis ep̃s quẽ
ab eccl̃ia ſua expuliſti, uade et recõcilia-
re ei, & ĩ oſculo ſctõ, pacis cũ eo iũgito
fœdera, & ipſe ad ſedẽ ſuã eũ reducito:
& ſatisfaciẽs deo, redde pro cõtumelia
gloriã, & ĩ uniuerſo principatu tuo diui
ſos & diſcordes ad charitatis reuoca
unitatẽ. Subdere Innocẽtio papę, & ſic-
ut ei uniuerſa obedit eccl̃ia, tu quoq; ele
cto à deo tãto pare põtifici. Audiẽs hęc
comes, authoritate ſpũs ſcti, & ſctõꝝ
ſacr̃oꝝ pñtia uictꝰ, nec audebat rñdere
nec poterat: ſed ſtatĩ occurrit, & ĩ pacis
oſculo recepit ep̃m, & eadẽ q̄ eũ abiura
uerat manu, cũ totiꝰ exultatiõe ciuitatis
ad ꝓpriã ſedẽ reduxit. Sed & deinceps
abbas cũ comite iã familiarꝰ & ſuauius
loquẽs, pr̃nè eũ mõuit ne ad tã ĩpios &
tã temerarios auſus ultra exurgeret, ne
dei patiẽtiã ĩ tãtis iritaret flagitijs, ne pa
cẽ factã ĩ aliquo uiolaret. Pace itaque oĩ
Aq̄tanicæ eccl̃ię reddita, ſolꝰ Gerardus
ꝑſeuerat ĩ malis: ſed ñ multo poſt adue-
niẽte die irę ĩ domo ſua miſerabilr̃ extin
ctus ẽ. Et cũ dicat ſcriptura: Eſt pctm̃ ad
mortẽ, ꝓ eo ñ dico ut roget q̄s: ĩpęnitẽs
& ſubito mortuꝰ ſine cõfeſſiõe & uiati-
co, d̄ corꝑe egrediẽtẽ ſpm̃ ei reddidit cꝰ
miniſter uſq; ĩ finẽ extiterat. Corpꝰ eiꝰ à
nepotib. ſuis, quos ĩ eccl̃ia illa honorib.
ſublimauerat, ĩuẽtũ ĩ lectulo ſuo exani-
me, & enormiter tumidũ, ĩ baſilica q̄dã
hũatũ ẽ, ſed poſtea à Gaufrido Carno-
tẽſi ep̃o ſedis ap̃licę legato inde extractũ
eſt, a!ſq; ꝓiectũ. Nepotes quoq; eiꝰ ab
eadẽ eccleſia poſtea eliminati ſũt, & oĩs

progenies & plantatio à radice auulſa, ꝑ extera regna tanti iudicii circũferens querimonias exulauit. Tanto igr̃ malo obruto, & ſchiſmate Gerardi redacto ĩ cineres, uir dei cũ gaudio magno Claramuallem reuertit̃. Adſunt fr̃es circunfuſi pedibus eius, gr̃as agunt deo, q̃ bonis initiis fœliciores ꝓuentus accumulat, & ſerui ſui humilitatẽ ubiq; glorificat & exaltat. Nactus uero uir dei aliqđ q̃etis tp̃s, aliis ſe negotiis occupauit, & ſecedens in caſulã piſatiis torq̃bus circuntextã, ſolus meditationibus diuinis uacare diſponit. Et repẽte occurrunt ei ĩ diuerſorio humili q̃ſi ad p̃ſepe dñi cõſiſtenti amatoria cãtica, & ſpũalium fercula nuptiarꝝ. Cõſiderat & expaueſcit ꝙ ille ſpecioſus forma p̃ filiis hoíum, in quẽ & angeli proſpicere deſiderant, fuſcã adamauerit ſpõſam, & decoloratã à ſole tanto extollat p̃conio, ut dicat eã totã formoſam, nec ullã in ea maculam eſſe. Ipſam quoq; ſpõſam dilectione lãguere mirat̃, & inq̃rit diligenter q̃ ſit illa charitas cuius oſculo dulciora ſunt uino, ad quorꝝ delibationẽ tanto affectu aĩa impatiẽter anhelat. Cumq; ſponſus multis laudibus ſpõſam attollat, nõ tñ in oĩbus plenã ei ſui copiam p̃beat, nec uſq; ad plenitudinẽ ſatietatis ſe ſponſæ deſiderãti cõcedat, q̃ſitus aliq̃n non inueniat̃, & poſt lõgos circuitus reptus, teneat̃ ne fugiat: multo tp̃e in harꝝ rerꝝ meditatione aĩam ſuam effudit. Et multipl̃r hæc exponens, quantum in ſe ꝓfecerit, q quotidie in illis epulabatur deliciis quantum nobis profuerit, q̃bus eiuſdem bñdictionis reliquias in ſcriptura ſeruauit, manifeſtum eſt legentibus eã.

Capitulum VII.

i Nterea lr̃æ apl̃icæ uirꝝ dei uocãt, & ut aſſit laborãti eccl̃iæ, ſupplicãt cardinales. Intermittunt̃ ſtudia, & q̃ modo cõtinua erãt, interpolatis diſcurſibus reſumunt̃. Nulla uacatio ſupeſt, ſeruus dei aut orat, aut meditat̃, aut legit, aut cõcionat̃. Videns igr̃ excuſationes fruſtra expendi cõuocatis à multis partibus, fr̃es diu profundeq; ſuſpirãs affat̃. Videtis fr̃es, in quantis tribulationibus laboret eccl̃ia. Pars q̃dẽ Petri & in Italia & in Aq̃tania authore deo eliſa, iã nõ parturit, ſed abortit. Enſati ſunt in his regionibus ſchiſmatis defenſores Romæ magna pars nobiliũ Innocentiũ ſequit̃, & fauent ei multi fideliũ: q tñ temerariæ multitudinis impetũ formidãtes, nõ audẽt publicè cõfiteri quẽ Innocentio firmauere cõſenſum. Cõiuratos hẽt Petrus hoíes perditos, quos corrupit pecunia, & munitionibus eorꝝ occupatis nõ Simonis Petri fidẽ, ſed Simonis Magi rep̃ntat præſtigia. Cõtra unã gentẽ occidẽte edomito ſupeſt lucta. Orantibus uobis & iubilantibus Iericho ruet, & cũ extẽderitis ad deũ cũ Moyſe manus, Amalech uictus aufugiet. Ioſue pugnat, & ut ad conſummationẽ uictoriæ dies ſufficiat ꝓtelata, ſoli ut ſtet nõ tã orat q̃ imp̃at, & meret̃ fides tã ſolis obedientiã, q̃ de hoſte proſtrato uictoriã. Nobis igr̃ pugnãtibus uos ferte p̃ſidiũ, & auxiliũ de cœlo ſupplicib. aĩs implorare. Agite q̃ agitis, et ſtate ĩ gradu quo ſtatis, & licet nihil uob̃ cõſcii ſitis, iudicio tñ ur̃o non æſtimetis uos iuſtos: q̄a ſolus deꝰ quos iuſtificat iudicat, & p̃fectiſſimus q̃ſq;, iudicii diuini diſtrictũ examen ignorat. Iudicari aũt ab humano die non multũ curetis, neq; ur̃a ꝓpria, neq; aliena iudicia approbãtes, ſub timore dei ſic ſtate, ut nec uos quempiã iudicãtes aliq̃n extollamini, nec aliorꝝ curãtes iudicia excidatis in nugas, ſingula uero ꝓſequẽtes uos ſeruos inutiles reputetis. Eũdũ eſt aũt quo nos obediẽtia uocat, & hꝰ domus p̃ſ̃nitatẽ, & ur̃i cuſtodiã deo ꝓ quo hũc laborẽ aſſumimus, cõfidentes de eius clemẽtia tradimus & cõmendamus. Hæc dicẽs & bñdicẽs flentib. uniuerſis diſceſſit, & cũ multa reuerentia ubiq; ſuſceptus demũ Romã ꝑuenit. In cꝰ aduẽtu tã dñs p̃p̃, q̃ fr̃es lætati ſũt, & cõicatis cũ eo cõſiliis ſc̃dm rerꝝ ꝓuẽtus, & ſtatũ cãrꝝ abbas alia uia opus aggredit̃, nec in currib. nec ĩ eq̃s ſpẽ ponens, ſed colloq̄a quorundã ſuſcipiẽs ſciſcitat̃

quæ

q̃ ſit eorꝝ facultas, q fautorꝝ animi, utrũ errore an malitia ſeducti tm̃ ſcelꝰ ꝓtrahãt & ꝓtelẽt. Intelligit ex ſecretis clerũ q cũ Petro erat, de ſtatu ſuo ſolicitũ ſcire q̃dẽ pc̃tm̃, ſed nõ audere reuerti, ne ꝑpetua notatus infamia uilis inter cæteros hr̃et̃, & malle ſub umbra honeſtatis interim ſic eſſe, quã expelli à ſedib. ſuis, & publicæ mendicitati exponi. Eorꝝ q de Petri ꝓſapia erãt, hæc erat r̃nſio, q̄a iã credi eis à nemine poſſet ſi demẽbrarẽt genus ſuũ, & eũ relinquerẽt q cognationis ſuæ caput eẽt & dñs. Cęteri iur̃o fidelitatis excuſabãt p̃fidiã, nec aliq̃s ex ſana cõſcĩa parti illi cõferebat ſuffragia. Denũciabat itaq; abbas eis colligationes impietatis eſſe ſacrilegas, & ꝓphanas cõſpirationes legibus & canonibꝰ cõdemnatas iur̃is nõ poſſe muniri, nec poſſe nec dr̃e ueritatis ſacr̃a mendacio ſuffragari. Inſanire aũt eos qui rẽ illicitã ſacri p̃rocinio cõſtare exiſtimãt, cũ oporteat extra ordinarias pactiões quocũq; religionis obtẽtu ſancitas reuocari in irritũ, & authoritate diuina diſſolui. Auditis his aliiſq; uiri dei ſermonibꝰ defluebãt à Petro, & quotidie partis illius diſſociatis agminib. uincula rumpebant̃, ipſius quoque Petri aĩus tabeſcebat, q̄a ſe quotidie minui: Innocẽtiũ uerò creſcere minime dubitabat. Defecerãt pecuniæ, cõtabuerat curiæ amplitudo, aruerãt miniſteria domus, rarus mẽſam eius frequẽtabat cõuiua, deliciæ in plebeia cibaria cõmutatæ, cultus obſequẽtiũ uetuſtate obſcurus, ſtipendiarij ære alieno opp̃ſſi, & tota domus effigies pallida diſſolutionẽ ꝓximã indicabat. Interea rex Siciliæ Rogerus q ſolus iã ex principibus obedire papæ Innocẽtio detrectabat, ad eũ mittit petens ut Aimericũ cãcellariũ ſuum & abbatem Claræual. ad ſe mitteret, nihilominus à Petro Leonis idẽ petẽs ut Petrũ ſibi Piſanũ à ſuo latere delegaret. Aiebat aũt ſe diſſenſionis hꝰ q̃ iã diu induruerat uelle ſcire originem, & cognita ueritate aut corrigere errorẽ, aut ſancire ſciam. Mittebat aũt in dolo. Audierat. n. Petrũ Piſanũ eloquẽtiſſimũ eſſe, & in legũ & canonũ ſcĩa nulli ſc̃dm, putabatq; ſi eloquẽtiæ eius in publico cõſiſtorio audiẽtia p̃beret̃, declamationib. rhetoricis ſimplicitatẽ abbatis poſſe obrui, & ſilẽtiũ ei, ui uerborꝝ, & põdere rõnum imponi. Ne diu morer, uenit pars utraque Salernũ, ſed militauerat ultio & p̃uenerat tãti ſceleris machinamentũ. Parato nãq; ad bellum innumerabili exercitu aduerſus Rãnulphũ ducẽ, idẽ rex in cãpũ armatas ꝓduxerat acies: cũ ſubito uiſo duce audacter obuiã ꝓcedẽte, territus fugit, effuſumq; exercitũ p̃dæ & cædibus expoſuit, & innumeris militib. captis & interfectis, inuitus ducẽ ditauit opib. gl̃ia ſublimauit. Quæ q̃dẽ ei iuxta uerbũ uiri dei oĩa cõtigerũt. Cũ. n. primus eorꝝ q uocati fuerãt abbas ſanctꝰ adueniẽs, regẽ in caſtris poſitũ inueniſſet, ꝑ multos dies uicinas acies ne p̃liũ cõmitterẽt, impediuit: denũciãs regi, q̄a ſi cõflictũ inieris, uictus & cõfuſus abibis. Nouiſſime uero cũ eiuſdẽ regis plurimũ creuiſſet exercitus, ignorãs ꝙ nõ ĩ multitudine foret euẽtus belli: uirꝝ ſanctũ q̃rẽtẽ ea q̃ pacis erãt ulterius audire cõtẽpſit. At ille ducẽ Rãnulphũ, & catholicorꝝ aciẽ uerbis potẽtibus adhortatus, ſicut regi fugã, ſic illis uictoriam pollicitus eſt & triũphũ. Cũq; ad ꝓximã uillulã declinaſſet, & inſtaret orõni: repẽte fugiẽtiũ & inſequẽtium clamor audit̃. Siq̃dẽ ꝑ eũdẽ locũ fugientẽ regis exercitũ Rãnulphus p̃ſeq̃bat̃. Egreſſus itaq; fr̃ q̃dã ex his q cũ abbate erãt, uni ex militib. occurrit, & q̃d accidiſſet, interrogabat. At ille, ſiq̃dẽ lr̃as nouerat: Vidi, inq̃t, impiũ ſupexaltatũ & eleuatũ ſicut cedros Libani, & trãſiui, & ecce nõ erat. Nec mora dux ipſe ſecutus, ut monachum uidit, ſicut erat armatus equo deſiliit: & eius pedib. aduolutus, gr̃as, inq̃t, ago deo, & fideli ſeruo eius, q̄a ñ nr̃is uirib. ſed eiꝰ fidei collata hæc uictoria ẽ. Iterũq; ĩſiliẽs equo hoſtes ĩſequebatur. Nec tñ hac plaga ſibi ĩflicta cęlitꝰ correctꝰ ẽ aĩus regis, nec detumuit ꝓcella quã cõglomerarat prauæ mẽtis

elatio:ſed poſt fugã reuerſis q euaſerãt,
ſimulãs alacritatẽ,regio ſe ornatu attol
lẽs,ſtipata militibus curia utrãq; partẽ
p̃cipit accerſiri, & prius inſtructo Pe-
tro,& multaꝝ ꝓmiſſionũ authoramẽ
tis acceſo,de cauſæ ſuæ rõnibus eloq iu
bet.Prior itaq; Petrus electionẽ dñi ſui
canonicã ꝓbare cõtendit, & uerba ſua
multis legũ & canonũ aſſertionib.mu-
nit.At uero uir dei nõ in ſermone,ſed in
uirtute regnũ dei eſſe intelligẽs,ſcio,in-
quit,Petre te uirũ ſapiẽtẽ & lr̃atum eẽ:
& utinã ſanior pars & honeſtiora te oc
cupaſſẽt negotia. Vtinã te ꝓ̃nũ cã fœ
licior obtineret, & ſine dubio rõnabi-
lia allegãtẽ,nulla poſſet ĩpedire facun-
dia.Et nos qdẽ agreſtes,ligonib.magis,
q̃ declamatiõib.aſſueti,ſi cã fidei nõ ur
geret,ĩſtitutũ ſilẽtiũ teneremꝰ. Nũc aũt
cogit nos charitas eloq,qa tunicam dñi
quã ĩ tp̃e paſſionis nec ethnicus p̃ſumſit
ſcindere nec Iudæꝰ,fautore hoc dño Pe
trus Leonis lacerat & dirũpit. Vna eſt
fides,unꝰ dñs,unũ baptiſma. Nos neq;
duos dños,nec geminã fidẽ,nec duo ba
ptiſmata nouimus. Vt ab antiqs ordiar,
una arca tp̃e diluuij fuit.In hac octo aĩę
cęteris oĩb.ꝑeũtib.euaſerũt,& quotquot
extra arcã ĩuẽti ſũt ꝑierũt. Arcã hãc ty-
pũ hr̃e eccl'iæ,nemo q ambigat. Arca
alia nuꝑ fabricata ẽ:& cũ ſint duæ,alte
rã neceſſe ẽ eẽ adulterã, & ĩ ꝓfundũ de-
mergi. Arca quã regit Petrus,ſi ex deo
ẽ,neceſſe ẽ ut arca quã regit Innocẽtius
obruaẽ.Peribit ergo oriẽtalis eccl'ia,ꝑi
bit occidẽs totus,ꝑibit Francia,peribit
Germania, Iberi & Angli,& Barbara
regna ĩ ꝓfundũ pelagi demergenẽ. Reli
gio Camaldrẽſis,& Cartuſiẽſis,& Clu
niacẽſis,& Grãdimõtẽſis,& Ciſterciẽ-
ſis,& Præmõſtratẽſis,aliaq; innumera-
bilia ſeruoꝝ & ancillaꝝ dei collegia ne
ceſſe eſt, ut ſub uno turbine corruant in
abyſſum.Ep̃os & abbates & reliquos
eccl'iæ principes collo p̃cipiti mola aſi-
naria alligata pelagꝰ uorax excipiet. So
lus ex principib.mũdi arcã Petri ĩtrauit
iſte Rogerus,& cęteris oĩbꝰ enecatis ſo
lus ipſe ſaluabiẽ?Abſit ut totiꝰ mũdi reli
gio ꝑeat,& ambitio Petri cꝰ uita palã ẽ
q̃lis extiterit,regnum cœloꝝ obtineat.
Ad hæc uerba nõ ultra ſe poterant qui
p̃ñtes aderant cõtinere, ſed abominati
ſũt & uitã Petri & cãm. Abbas aũt te-
nẽs manũ Petri eleuauit eũ,& ſil' ipſe ſur
rexit,tutiorẽ,ingẽs,ſi mihi credas ĩtrabi
mus arcã. Et ſicut iã pridẽ mẽte conce-
perat, ſalutaribꝰ illũ aggrediẽs monitis
cooꝑante gr̃a dei ꝓtinꝰ ꝑſuaſit ut ad ur
bẽ rediẽs Innocẽtio papæ recõciliareẽ.
Soluta cõcione rex needũ uoluit obedi
re,qa ſc̃ti Petri p̃rimoniũ qđ ĩ Caſſinẽſi
et Bñuẽtana ꝓuincia ampliſſimũ ẽ cupi
dus occupauerat,putabatq; hmõi ſuſpẽ
ſionib.aliq̃ a Romanis extorq̃re priuile
gia,ꝑ q̃ iuus ꝓpriũ deinceps ſibi ſtabili-
reẽ hr̃ditas. Sic Herodes uiſum ſaluato
rẽ cõtẽpſit,& quẽ deſiderauit abñtẽ,cõ
tẽpſit p̃ñtem. Sic op̃s deꝰ claritatẽ quã
accepit a p̃re,dedit hoĩbꝰ & cõtẽñtes
ſe facit ingl'ios,& erigit ĩ ſublime humi
liatos. Igr̃ circa curationẽ cuiuſdã uiri
nobilis,& ĩ urbe Salernitana notiſſimi:
ſuccũbẽtibꝰ medicis, quoꝝ ibi p̃cipue
ars uiget & ſtudiũ,eidẽ uiro de medico
rũ auxilio deſꝑanti,noctu qdẽ ꝑ ſomniũ
apparẽs ĩtimauit aduenisſe Salernũ ui-
rũ ſc̃tm̃,& ĩ curatiõib.efficacẽ.Hũc inq
rere iubeẽ, & de lauacro manuũ eius bi
bere. Quæſiuit,inuenit,aq̃ petijt,bibit,
cõualuit.Hoc ũbũ ꝑ totã urbẽ diuulga
tũ ad aures regis & ꝓceꝝ eius ꝑuenit.
Cũ oĩum igr̃ ppl'oꝝ fauore ſolo rege in
malitia ꝑmanẽte abbas Romã reuerti-
tur,p̃dcm̃ quoq; Petrũ Piſanũ & quoſ-
dã alios recõciliat eccl'æ,& Innocentio
papæ cõfœderat. Aduenerat tp̃s ĩ quo
cõpleta Amorrꝗ malitia angelꝰ ꝑcutiẽs
gladiũ iã uibrabat, & ꝑtrãſiẽs domos
q̃rũ ſupliminaria ſanguis agni ĩbuerat,
ad domũ Petri Leonis ueniẽs,ſalutare ĩ
ea non reꝑit ſignũ.Percuſſit igr̃ miſeꝝ,
nec tñ illico defungiẽ, ſed daẽ ꝑ triduũ
p̃niæ locus. Ille patiẽtia dei abutiẽ,& in
pc̃tõ ſuo moriẽ deſꝑatus. Miſerabili põ
pa corpꝰ eiꝰ efferẽ, cadauer eiꝰ ĩ latebris
ſepeliẽ,& uſq; hodie fouea illa a catholi
cis ignoraẽ. Attñ ꝑs ipſiꝰ papã ſibi ꝑ il-

lo alteꝝ ſtatuerũt:nõ tã ex ꝑtinacia ſchi
ſmatis,quã ut opportunius ꝑ aliq; tp̃is
morã papę Innocẽtio recõciliarenẽ.Qđ
ſine mora ꝑ manũ ſerui ſui Xp̃s effecit.
Nã & ipſe ridiculꝰ põtifex Petri Leõis
hæres ad eũdẽ uiꝝ dei noctẽ ſe cõtulit,
& ille eũ nudatũ qdẽ uſurpatis ĩſignib.
ad dñi Innocentij pedes adduxit. Quo
fc̃o ciuitas gratulabũda l'ętaẽ,Innocẽtio
eccl'ia reddiẽ, Rom.ppl's ut paſtorẽ &
dñm Innocẽtiũ ueneraẽ. Abbas Clarę-
uallis ĩ mira reuerẽtia hr̃,ab oĩb. author
pacis,& p̃r p̃riæ p̃dicaẽ. Procedẽtẽ uiri
nobiles ꝓſequunẽ,acclamat ppl's,m̃ro-
næ ſequunẽ, & oẽs ei prõpto aĩo obſe-
quunẽ. Sed quãdiu ille gl'iam tolerauit?
Quãdiu pace fruitꝰ ẽ poſt tã diuturnum
laborẽ?Nec diẽ ꝓ anno recipe acqeuit.
Sedatis oĩbꝰ & cõpoſitis uix qnq; dies
teneri potuit,q ſeptẽ annis & ultra ꝓ re
ſarcienda eadẽ ſciſſione ſudauit.Exeũtẽ
Roma ꝓſeqtur,deducit clerus,occurrit
ppl's,uniuerſa nobilitas comitatur.Nec
poterat ſine cõi mœrore dimitti q cole
baẽ amore cõi. Igiẽ firmata pace uir dei
regrediẽ,& duplex exhibens gaudiũ cũ
exultatiõe uniuerſę terrę ſuſcipiẽ.Interea
Romæ Innocẽtiꝰ ꝑtãtiue agẽda diſpõit,
undiq; uiſitatores occurrũt. Alij cũ ne-
gocijs,alij tm̃ gr̃a cõgaudẽdi aduenijũt:
ꝓceſſiões ꝑ eccl'ias ſolẽniter celebranẽ:
depoſitis armis ad audiẽdũ uerbũ dñi
plebes accurrũt.Poſt multipharias ege
ſtates,ĩ breui ciuitas opulẽta refloret: q̃
diſcordiæ tp̃e diſtracta fuerãt, pax ſoli-
data reuocat & reducit. Aranẽ ſolitudi-
nes,et đſerta ꝑ̃gueſcũt.Regeſcũt ſingl'i
ſub uitæ & ficulnea ſua,nocturnæ ſilent
excubiæ,& aꝑtis ianuis oĩs timor exclu
diẽ.Dato tp̃e Innocẽtius eccl'ię ruinas re
ſtaurat,recolligit exules,eccleſiis antiq̃
ſeruitia,depopulatas colõias expulſis re
ſtituit,ĩſuꝑ & cõgrua dõa largiẽ.Mona-
ſteriũ ẽt apđ Aq̃s ſaluias ĩ ſc̃ti Anaſtaſii
martyris honore conſtituit: qđ qdẽ ibi
prius fuerat, ſed hoc tp̃e ſola eccl'ia,de-
erat habitator. Cõſtructis itaq; cęnobia
lib.mãſiõib.& reformata eccl'ia,aſſigna
tis ẽt ad alimõias domꝰ agris et uineis a
Claraual.abbatẽ et cõuẽtũ fr̃m ſibi mit
ti dñs p̃p̃ petijt & obtinuit. Mittiẽ igiẽ
Bernardꝰ Piſanę olim eccl'iæ uicedo mi
nus,& religioſi cũ eo frẽs,q ſc̃dm B.Be
nedicti rl'am ĩ eodẽ loco dño deſeruirẽt.
Cito ꝓfecit illa plãtatio,& aſſociatis ſi-
bi uiris ĩdigenis,ſeruoꝝ dei multiplica-
tus eſt nũerus, & paſcua cõgrua nutri-
mentis multiplex in breui produxere
peculium.

Capitulum VIII.

a

Bbas ſc̃tũs ad ſtudia ſua reuer-
ſus,dilectũ amplectiẽ epithala-
miũ.E diuerſis ẽt regiõib.odore
religiõis illius ubiq; diffuſo,frẽs ad fun-
dãda monaſteria iuitanẽ.Fũdata quoq;
& ſtatuta ditiõi eius ſeſe ſubijciũt,& ar
ctioris ineũt rl'as diſciplinæ. Sed & di-
uerſaꝝ regionũ ciuitates ex hoc colle-
gio meruere ep̃os.In primis Roma ſum
mo ornaẽ põtifice. Pręneſte Stephanũ
habuit totiꝰ gl'ię uiꝝ.Oſtia uiꝝ magnũ
Hugonẽ.In ip̃a quoq; Roma curia Hẽ-
ricus,Bernardus alter p̃sbr̃,alter diaco
nus ordinati ſũt cardinales. Propẽ urbẽ
Romã Nepa ſub Hoberto refloruit. In
Tuſcia Piſis natalis ſoli gl'ia, & magnũ
eccl'ia lumẽ Balduinus effulſit. Citra al
pes Lauſannę datꝰ ẽ Amedeus. Seduno
Garinꝰ.Lingõis Godefridꝰ. Antiſiodo-
ro Alanꝰ.Nãnetis Bernardus.Beluaco
Hẽricꝰ.Tornaco Giraldꝰ.Eboraco Hẽ
ricꝰ.In Hybernia duo ep̃i,re & noĩe xp̃ia
ni.In Alemãnia ciuitate curia Algotus,
ſapia,ętate & gr̃a reuerẽdꝰ. Hęc lumina
ria đ Claraual.aſſũpta fulgore puro p̃-
dictas urbes ſua illuſtrauere p̃ñtia,et pa
ſtoralis officij elucidãtes gl'iam,exẽplũ
cęteris ep̃is facti ſunt,& ĩ altitudine ſua
hũiles cõſtiterũt.Defũcto ſiqdẽ Innocẽ
tio p̃p̃,& ſucceſſorib.eius Cęleſtino &
Lucio,quã uelociter cõſũmatis:Bernar
dus quẽ priꝰ apđ ſc̃tm̃ Anaſtaſiũ abba-
tẽ diximꝰ ordinatũ,p̃p̃ urbis efficiẽ.Hic
ſeditiõe orta in ppl'o,puluerẽ pedũ ĩ liti
gãtes excuſſit,& relictis eis in Frãciã ue
nit. Cũq; Romæ ſe comederẽt ac mor
derẽt & adinuicẽ cõſumerẽt, expecta-
uit ĩ pace donec fatigati cõflictib.& da-
mnis afflicti eiꝰ p̃ñtiam cuꝑent & opta

rent. Qui interim celebrato Remis cō-
cilio Claramuallē humilr̃ uiſitat, & glõiã
pontificatus Romani paupeꝝ p̃ſentat
aſpectib. Miranť oẽs in tanta altitudine
humilitatē imobilē, & in tam excellenti
culmine ꝓpoſiti ſcti ꝑmanere uirtutem,
ut altitudini ſociata humilitas ꝓ officio
exterius ſplēdeat, & ꝓ uirtute nequaq̃
interius inaneſcat. Adhærebat carni ei⁹
lanea tunica, & dieb. & noctib. cuculla
ueſtitus ſic ibat, ſic cubabat. Intus mo-
nachi habitum retinēs, extra ſe pōtificē
& morib. & ueſtib. exhibebat: rem dif-
ficilē agēs, diuerſaꝝ in uno hoīe ꝓprie-
tatē exprimēs ꝑſonaꝝ. Segmentata ei
circūferebanť puluinaria. Lectus ei pa-
lijs optus, cortina ambiebať purpurea,
ſed ſi reuolueres opimenta, inuenires ſu
periectis laneis comploſa ſtramina, &
paleas conglobatas. Hō in facie, deus
uidet in corde, ipſe uero bona corā deo
& hoībus ꝓuidebat. Alloqť fr̃es nō ſi-
ne lacrymis, miſcens ſermonib. auulſa
à corde ſuſpiria, hortať & conſolať, &
ſe inter eos fr̃em & ſocium non dñm ex-
hibet uel magr̃m. Cumq́ eum ibi mo-
rari diutius non patereť magna eum ꝓ-
ſequens comitantiū multitudo, ſaluta-
tis fr̃ib. iter in Italiam dirigēs abſceſſit,
& ad urbē ꝑuenit. Scripſit ad eundem
papam uir ſctūs librum multę utilitatis
q appellať liber De conſideratione, in
quo acutiſſima indagine tam ea q̃ circa
eum, quam q̃ infra ſunt ꝓſequens, ēt ad
ea q̃ ſupra ipm̃ ſunt aſcendens, tanta de
natura diuina diſſeruit, ut uideať i tertiū
cœlum aſſumptus audiſſe q̃dam uerba
q̃ non licet hoī loq, & regem in decore
ſuo uidiſſe. In his q̃ infra, & q̃ circa ipm̃
ſunt, moꝝ ſocietas naturæ æq̃litas, offi
cioꝝ diſtantia, conſideratio meritoꝝ,
dijudicatio ꝓuectuū ſubtiliſſime diſtin-
guiť, & ſingulis in ſuo genere ſui cogni-
tio itimať. In his q̃ ſupra hoīem ſunt ſpe-
culať cœleſtia, non eo mō quo angeli q
ſemꝑ adhærent deo conſiderant, ſed eo
mō quo pōt hō puri aī & mentis ſynce
ræ diuina contingere, & cōformari hie
rarchiæ cœleſti ſacerdotium tꝑale. Cū
enim in cœleſti militia cōſter alios alijs
principari, & miniſteriales ſpūs ad nu-
tum ſupioꝝ ptātum ad diuerſa officia
delegari, qdam uicinius aſſiſtentes ab i-
pſo accipiunt q̃ alijs uel agēda uel intel
ligēda inſinuēt. Cumq́ exigat hō p̃po-
ſituræ ſuæ reuerētiam exhiberi, ad hono
rē ſūmę ptātis cuncta referri neceſſe eſt:
qa cum ſit ſubdit⁹ hoī hō, uel ſpūi ſpūs:
ſubdi maxime oportet deo, de c⁹ mune-
re iſta dať p̃latio, & quo docente fit ut
pateat hoī tam cognitio ſui, quam ꝑ fi-
dē & ſpem ad diuinæ contēplationis ꝓ
mō dato indulta acceſſio. Dictabat uir
dei & nonnunq̃ ſcribebat in tabulis ce
reis mella reſtituēs & qdē gratiora prio
ribus. Sedabat lites ecclīaꝝ, & appella
tiones importunas q̃s iter ſe diſcordes
clerici concitabāt, blādo ſpiramine cō-
ponebat. Interdū ēt durius icrepāte eo
redibat tranqllitas, & detumeſcentib⁹
ꝓcellis q ſeditioſi an̄ eum uenerant, &
bile diffuſa ſcaturiētes declamationib⁹,
pacifici reuertebanť. Adhæſit ei p̃ cæte-
ris qdē principib. comes Theobaldus,
& dilectionē ope ꝓſecutus, ſe & ſua in
ſubſidia Claræuallis expoſuit, & in ma
nibus abbatis poſuit aīam ſuā depoſita
altitudine principali ſe inter ſeruos dei
conſeruū exhibens non dñm, ut obedi
ret ad oīa q̃ dom⁹ illi⁹ iſimi poſtulaſſēt.
Emebat igiť fūdos, cōſtruebat domos,
abbatijs nouis p̃bebat impēſas, & ubi-
cūq; ſerui dei extēdiſſent ꝓpagines, de-
legabat pecunias: nū unam domū ſicut
Salomō Ieroſolymis ſtatuens: ſed ubi-
cūq; h⁹ ſchematis conſediſſent ꝑſonæ,
ſatagebat eis miniſtrare neceſſaria, q̃ſi
Xp̃o i terris pn̄ti ꝓpriam faceret māſio
nem. Sed & hoc in arbitrio uiri dei po
ſuit, ut qbuſcūq; egentib. eo mandante
ad op⁹ di ſūpt⁹ p̃beret. Vidēs igr̃ abbas
prōptū pricipis aīm pietatē pietate ac-
cēdit, & maxīe qdē domeſticis fidei uo
luit eū eē obnoxiū, et imortalia tēpla fū
dare cōſuluit, & eleemoſynas ea ſagaci
tate diſponere ut ſꝑ fructificātes rediui
uis & renaſcētib. acceſſionib. nouas ſꝑ
eleemoſynas ꝑturirēt. Deide egenis q̃s

hac atq; illac q̃ſi ueſpę pūgētes ſtimuli
pauꝑtatis exagitāt, oīmodis docuit mi
ſereri, alijs indumēta, alijs alimēta largi
ri. Monuit & ſuggeſſit ut ꝑ ſeipm̃ xeno
dochia uiſitaret, nec horreret aſpectus
languentiū: qa in hoc duplicareť clemē
tiæ bonū ſi & uideret & foueret, ſi con
ſolareť & reficeret. Humiliare paupeꝝ
opp̃ſſores, defendere pupillū & uiduā,
miſereri & cōmodare, ſermones in iudi
cio diſponere, ꝓuidere qeti ecclīæ, rōnē
gladij intelligere q̃ſi elemētarium inſtru
xit, ſūmā principalis officij ei intimans,
& hoc à principe exqri ex debito, ut lau
di bonoꝝ, & uindictæ maloꝝ intēdat.
Hæc & alia hmōi ſalubria monita hō
rōnabilis reuerēter accipiēs, luxū curiæ
& faſtū altitudinis in humilitatē & ho
neſtatē cōuertit, nec erat q in pn̄tia eius
auderet aliqd idecēs uel agere uel loq:
ſed in hoc ēt ei placere ſtudentes, ſiue fi
cto ſiue puro aīo, ea in qbus dñm ſuum
delectari uidebāt, ipſi quoq; ſæpius fa-
ctitabant. Introducebant igr̃ ad eū q fa
miliarius ei aſſiſtebāt, paupes patiētes
calūniā, nunciabāt languētes in plateis
iacētes, & quoſcūq; in amaritudine &
miſeria conſtitutos: & ipſe oblata ſibi
occaſione clemētiæ lætabať, & altiori
gr̃a amplectebať quos de hmōi rebus
uidebat magis eſſe ſolicitos: & qa ſuoꝝ
neminē uel in illa curia, uel ꝓ cā illa uir
dei paſſus eſt demorari, duos religioſos
uiros de Præmonſtratēſi ordine euoca-
tos eleemoſynæ ſuæ p̃poſuit, ad quorū
curā ſpectaret circuire caſtella & uicos
in qbus ipſe maneret: & de ꝓpria mēſa
lāguentes & leproſos q ibi manebant,
q̃diu i illis locis eēt abūdāter refici iuſ-
ſit, ſed & alijs pauꝑibus largas & con-
gruas ꝑſonis eleemoſynas ſiue i cibis ſi-
ue in ueſtib. eoꝝ, miniſterio eoꝝ dona
ri inſtituit. Et illis qdē tm̃ in domo ſua
uoluit eſſe dñium ut poteſtatiue pincer
nis & piſtorib. & coqs & reliqs mini-
ſterialib. q̃ uellēt iuberēt, q̃ placeret tol-
lerēt, nec eſſet q aliqd ꝓhiberet: uel re-
ferret ad comitē ſi in aliquo ꝓdigi uide
renť. Sed & uiri ipſi timētes deū, & tā ei
placere, quā comiti cupientes, nec ma-
gnificentiam principis minuebant qui
charitatis plenitudinē de ſuis impleri p̃-
ceperat, nec deo ingrati eſſe uolebant ſi
inuenirenť deſides & auari ubi eos prō
ptos & expeditos diſpenſatores eſſe tā
uoluntas, quā principis ſufficiens boni
tas iniūxiſſet. Erat p̃terea hoꝝ offō de-
putatū ut monachis & religioſis uiris
quos ad curiam diuerſa mittebant ne-
gotia, hoſpitia ꝓuiderēt, & de penu &
horreo comitis neceſſaria miniſtrarēt.
Circunferebant ēt rigente bruma apta-
tis ſarcinis paupeꝝ indumēta, & pelles,
& birros, & calciamēta in qb. nec axū-
gia deerat, q̃ ꝑ uicos indigis erogabāt.
Nullū in comitatu illo clemētię deerat
opus, ad portū illū naufragi oēs tutū ha
bebant refugiū. Tꝑib⁹ famis non ſicut
Pharao frumēta uenūdedit ppl̃o, nec in
ſeruitutē ſibi erogatis annonis ſubiecit
Aegyptū: ſed abbate ſctō q̃ſi altero Io
ſeph diuiniore uſus cōſiliario, gratis ege
nis aperuit horrea, nec exhauſit pecunia
ppl̃m, nec aſtu circūuenit afflictos, nec
repub. ad ſe trāslata, priuatos i terra cu-
mulauit theſauros, ſed in cœlo potius
theſaurizās infatigabilis diſtributor cū
magna alacritate & pecunias diſtribuit
& annonas. Nec defuit uiro inhiāti cœ-
leſtib. magni pōderis & horrēdi tenta-
tio, ſed aggreſſus eſt eū tā rex, quā prīci
pes, & cōmota ē & cōtremuit terra: &
q̃ſi irat⁹ eēt ei de⁹, rapinis & icēdijs ferè
oīa ad eū ꝑtinētia ď populatorib. expo-
ſita erāt: & opuit faciē terræ regis exer-
cit⁹, & paſſi oīa uaſtabanť. Nec erat ei
tutū reſiſtere uľ obuiare ꝑſecutorib. qa
& ſui deſeruerāt eū manifeſtè iſeſtātes:
et q remāſerāt, i iſidijs n̄ ad ſubſidia erāt:
undiq; anguſtiæ graues, qa nec domi ſi
bi cauere, nec extra poterat cōgrua ꝓui
dere, cū oīo q ſui eſſēt neſciret, et tā ď ꝑſi
dia refugaꝝ, quā de duplicitate ſuoꝝ
ꝓrſus diffideret. Inter has āt anguſtias
cōuerſus ad dñm ď cœlo q̃ſiuit auxiliū,
& accito uiro dei (c⁹ cōſilio maxīe ute-
bať) nec deſpās de clemētia dei, hoc ex
ei⁹ rn̄ſiōe accepit ut itelligeret qa flagel

lat deus oēm filiū quē recipit, & hmõi correptiões ul' purgāt ul' ꝓbāt aīam, & gl'ioſiorē fuiſſe Iob cū ſederet ī ſterglinio, quā fuiſſet cū circūſtāte exercitu ſediſſet illęſus ī ſolio. Oñdit ei uir ſctūs Salomonē peccaſſe ī otio, & abuſū bono pacis defluxiſſe ī uitia, cū Dauid pr̄ ei⁹ Abſalō filio pſequēte, & uniuerſo Iſraele aduerſus eū aīato pmāſiſſet ī grā. Intimauit ēt qūo ipm ſatanas colaphizauit Apl'm, ī q̄ tribulatiōe imobil'r pſeuerās meruit audire, qa uirt⁹ ī īfirmitate pficit, & qa in pn̄ti uita ſegniores nos faciūt pſpa, & circunſpectiores aduerſa. Audiēs hæc uenerabilis comes magnifice aīat⁹, duo īmēſi pōderis & miri opis uaſa aurea ī qb. p̄tioſiſſimæ gēmæ hēbant īcluſæ, q̄ ī ſolēnitate coronæ ſuę rex Angloꝝ Hēric⁹ auūcul⁹ ei⁹ ad oñtationē diuitiaꝝ ſuaꝝ & gl'ię ſuę ī mēſa corā ſe hr̄e cōſueuerat, ſub oī celeritate ꝓferri iuſſit in mediū, & à corde ſuo delectationem hmōi auellēs, gēmas à retinaculis ſuis iuſſit abſtrahi, & auꝝ cōfrigi p̄cepit ut uēderent, et d̄ p̄tio eoꝝ dilecta dño ſup auꝝ & topaziō tabernacula fūdarent. Nec deſiſtebat Amalech ab īfeſtatiōe Iſrl', ſed Moyſes eleuatis ī cœlū manib⁹ potit⁹ ē uictoria, & retrahētib. ſe hoſtib. abbas ſctūs ſeq̄ſter ſolicit⁹ clamātib. ad deū & domi plorātibus frīb⁹ irrupit in acies, & in tpe iracūdiæ factus eſt recōciliatio, & allegationib. diuinis ītercurrentibus detumuere ꝓcellæ, & reuerſa eſt inter regem & principē tranqllitatis & pacis deſiderata ſerenitas.

Finit liber ſecundus de uita S. Bernardi Claræuallis abbatis.

PROLOGVS DOMINI Gofridi monachi Claræuallenſis in ultimos tres libros de uita eiuſdem.

CLariſſimi pr̄is nr̄i Bernardi Clareuall. abbatis memoriā, uiri īſignes ad laudē Xp̄i, & multoꝝ ædificationē lr̄is cōmēdarūt. Inuēta ſanè materia uberi, ꝓut cuiq; licuit, & certior ei geſtoꝝ īnotuit ueritas, nō eā totā ſed ptes aliq̄s digeſſere. Vr̄ aūt nōnullis qđ multo minus eū ſilere debeat puer ſctitatis ipſi⁹, dignatiōis fili⁹, benignitatis alūn⁹. Quē ab ei⁹ uberib⁹ poſt annos circiter *xiij.* (qđ ſine ſingultu nec meminiſſe debeo, nec ꝓferre q̄o) ſola tā dē q̄ ſola potuit mors auulſit. In quo tibi utinā ſic cōplaceat ēt nūc pr̄ ſctē, ſicut aliqñ uidebat & aliq̄diu cōplacere. Et qs alter tibi tā debitor, qs tā obnoxi⁹, qs tā tu⁹? Momordit, fateor, et durè momordit mors īproba, ſed nō totū pariter deglutiuit. Amputauit, nō extirpauit, ſine mīa portionē q̄ ſe cōtigebat accepit. Tulit aſpectū, tulit eloqū, corpale ēt tulit obſeqū, ſed nō rapuit fidē pn̄tis ēt nūc opitulatiōis, nō abſorbuit ſpē futuræ aliqñ uiſiōis, nō deniq; ī ptōꝝ memoria alti⁹ radicatū filialis abſūpſit deuotiōis affectū. Cæterū mihi qdē, ut optime noui, p̄ſerri tanto idonea opi nec ſcīa nec eloquētia ſuppetit. Sed tua ſanè magnalia, et tuas digne eloq laudes, nō Origenis īgeniū, nō Ciceronis līgua ſufficeret. Nec deſpādū tñ, ꝙ tuorū magis opū fruct⁹ cape prudēs lector, q̄ꝫ uerborū nr̄orū ſolia īdigna debebit: ut illorū magis ſuauitate guſtata, quā iſtoꝝ ariditate culpata, non tā neqter iſta mordeat, quā illos delectabil'r edat. Nā & ſecuri⁹ & ſynceri⁹ uiſa ſolēt, quā audita narrari, & ī tertiū uas trāſfuſa facili⁹ coaceſcūt. Sed & dulci⁹ ea bibit aq̄ q̄ ab exiguo licet alueo fōtis haurit, quē cōfeſti repleuerit uena ſcaturiēs, q̄ꝫ q̄ ex riuo tollit lōgi⁹ iā ꝓgreſſo, ul' ex flumie ēt copioſo. Inde ē qđ ītactis eoꝝ libris q de eiuſdē btīſſimi pr̄is nr̄i initijs ſeu ēt medijs cōſcripſerūt, ne tāq̄ ſup alienū ędificaſſe uidear fūdamētū, circa ea potiſſimū nr̄ ſermo ṽſat, qb. penè oīb. pn̄s affui, īterdū ēt licet pauca īterſerēs q̄ fideliſſima frm q aderāt relatiōe cognoui. Verūtñ op⁹ iſtđ libellis trib. ptitū lector īueniet. Quorū prim⁹ qdē ea maxīe q̄ ad habitū, mores, atq; doctrinā h⁹ bti pr̄is uir̄ ptinere ꝓſeqt. Scđs āt uirtutes multas p eū fcās eloqt. Terti⁹ ī eiuſdē bono

fine cōplet. Illud ēt admonēdū, in rerū narratione geſtaꝝ cohærentiam ſil'itudinis magis, q̄ꝫ tpis obſeruari. Siqdem nec ſigna ipſa, nec opa q̄dam eo ordine ſcripta quo facta ſunt: ſed interdū aliq̄ ꝓut occurrere locis opportuniorib. uidebant inſerta. Firmitor. n. ur̄ & hr̄i acceptior ſolet oro q̄ ſuis initit & illuſtrat exemplis, uelut fabrica q̄dam idoneis fulta colūnis. Nōnulla quoq; tiā ꝑpoſita ſunt, ut ſil'ibus alijs iungerent, & q̄ erāt eiuſdē gn̄is, ſibi aptius cohærerēt. Veꝝ hæc in duobus qdē libellis priorib⁹, nā in tertio penè p omnia ordini ipſi ipſius temporis ſeries narrationis obſequit.

Finit prologus ultimorum trium librorum.

SEQVVNTVR CAPItula libri tertij.

Capitulum I.

QVod p̄ cæteris miraculis q̄ fecit ipſe, primum & maximū fuit in morib. uictu & habitu, & aſpectu oculoꝝ, ut nec ſellam ſuper quā in equo ſedebat, ſed nec la cum ſecus quē tota die equitauerat, conſiderauerit. Cap. II.

Qualis in ueſtitu, in inceſſu, in riſu, & locutionibus ſuis. Cap. III.

Qualis in nugis alioꝝ, & ꝙ ſctām ſcripturam totam ſub ſe expoſitam uiderit, nec cathedram affectauit, & alia plurima. Cap. IIII.

Quæ & qualia de itinere Ieroſolymitano & dixerit & fecerit. Cap. V.

Quantus & qualis in catholicis corrigendis, & ſchiſmaticis comprimēdis & hæreticis, & noīatim Petro Abailardo, & Gilleberto Porretano, & Henrico. Cap. VI.

De clerico ſanato, & mira interpretatione ſuoꝝ miraculoꝝ, & ꝙ totius orbis uota in eum concurrebant. Capitulum VII.

Quos libros & quibus de cauſis ſcripſerit, omnium pater, & omnia eius magnalia non poſſe ſcribi. Cap. VIII.

Finis tabulæ capitulorum libri tertij.

LIBER PRIMVS, Qui & tertius.

Capitulum I.

INnumeris qdē ſignis atq; miraculis, ut orbis comperit uniuerſus, fidelem famulum deus Bernardum Claræuallenſem glorificauit abbatem, ſicut glorioſus ſemper in ſanctis ſuis, & in ſua mirabilis eſt maieſtate. Cæteꝝ ſicut Malachiam ſctm̄ idem ipſe commendat, primum maximumq; miraculum qđ exhibuit, ipſe fuit, ſerenus uultu, modeſtus habitu, circunſpectus in uerbis, in opere timoratus, in ſacra meditatione aſſiduus, ī orōne deuotus: & ſicut alios ipſe monebat, crebra ſiqdem expientia pſuaſus, de oī re magis fidēs orōni, q̄ꝫ induſtriæ ꝓpriæ uel labori. Magnanim⁹ ī fide, longanimis in ſpe, ꝓfuſus in charitate, ſummus in humilitate, præcipuus pietate. In cōſilijs prouidus, in negotijs efficax, nunq̄ꝫ tamen minus, q̄ꝫ in otio otioſus. Iucundus ad opprobria, ad obſequia uerecūdus. Suauis moribus, meritis ſanctus, miraculis glorioſus, affluēs denique ſapientia & uirtute & gratia apud deum & homines. Cuius ſanctæ animę adiutorium ſil'e ſibi fecerat deus, & ſpeciali pręuentum benedictione corpus aptauerat. Apparebat in carne eius gratia quædam, ſpiritualis tamen potius, quàm carnalis: in uultu claritas præfulgebat, non terrena utique, ſed cœleſtis, in oculis angelica quædam puritas, & columbina ſimplicitas radiabat. Tanta erat interioris eius hominis pulcritudo, ut euidentibus quibuſdam indicijs foras erumperet, & de cumulo internæ puritatis & gratiæ copioſè perfuſus homo quoque exterior uideretur. Corpus omne tenuiſſimum, & ſine carnibus erat, ipſa etiam ſubtiliſſima cutis in genis modice rubens. Illo nimiꝝ quicquid caloris inerat natura-

lis,aſſidua meditatio & ſtudiũ ſacrę cõpũctionis attraxerat. Cæſaries ex flauo colorabaẽ & cãdido. Barba ſubrufa,circa finẽ uitæ eius reſperſa canis. Statura mediocritatis honeſtæ, lõgitudini tñ uicinior apparebat. Al's aũt theſaurꝰ iſte in uaſe fictili erat,cõtrito penitus,et undiq; cõquaſſato. Laborabat ſiqdẽ caro eius multiplicibus infirmitatũ incõmodis,ut in eis uirtus animi pficeretur. Quaꝝ piculoſior qdẽ in meatu arctiſſimi gutturis,nil penitus ſiccũ,uix ſolidũ aliqd admittẽtis:moleſtior erat defectꝰ ſtomachi,uiſcerũq; corruptio. Hæ cõtinuæ illi pter al's ſæpius incidẽtes. Sũmũ erat huic famulo dei ſtudiũ fugere admirationẽ,& tanq̃ unũ ſeſe agere cæteroꝝ. At pſequebaẽ gl'ia fugitãtẽ,ſicut è regione captãtes ſeſe alios fugere conſueuit. Prouerbiũ illud in ore ei frequenter,ſp in corde. Qui hoc facit qd nemo, miranẽ oẽs. Quo nimiꝝ intuitu uitã regulamq; cõem amplius æmulabaẽ,nil ĩ ſuis actib. pferẽs obſeruãtiæ ſingularis. Ob hoc deniq; & ciliciũ qd plurib. annis occulte geſtauerat, ponere maluit, q̃ ut ferre ſciretẽ,minus illũ latere uelle cõteſtãs q cũ cæteris eiuſdẽ pfeſſionis ſibi cõia nõ ſectaẽ. In ipſis tñ cõibꝰ erat illi ſingularis puritas,et deuotio nõ cõis. Nihil negligẽs,&minima q̃q; cũ ſtudio &intẽtione tractabat,ex ppria ſiqdem expientia diffinire ſolitus ſapiẽtem , cui q̃q; res ſapiũt prout ſunt. A primis fere annis ſic euaſit illecebras gulę,ut ipſam quoq; ſapoꝝ diſcretionẽ ex magna pte pdiderit. Quoties ſibi pia miniſtrãtium fraude deceptus liquores p aliĳs alios ſumpſit. Nã & oleũ ſibi p errorẽ aliqñ propinatũ bibit, & penitus ignorauit. Nec prius id cognitũ,q̃ ſupueniẽs qdã labia eius miraretur inũcta. Cibus eius buccella panis in aqua calida penitus emolliti cũ exiguis ſorbitiunculis erat. Modicus ille qdẽ,ſed non modicã eius partẽ crudã reĳciebat ſtomachus,ne q̃ illi foret in cibo uoluptas,quẽ ſumere piculũ,ſumptũ tenere dolor,reĳcere miſeria. Sic nimiꝝ fideli ſeruo iuxta deſideriũ cordis ſui diſpẽſatio ſupna puiderat, ut nec fructus ei deeſſet abſtinẽtiæ ſingularis,& odioſam ſp admirationẽ declinaret ſub umbra neceſſitatis. De uino qdẽ ſæpius nobis ipſe dicebat,decere monachũ qñ ſumere oporteret, ſic guſtare illud ne exinaniſſe calicẽ notareẽ. Qd ſic ipſe ſeruabat quoties ſibi uinũ patiebaẽ apponi,ut non modo poſt unũ potũ,ſed poſt totũ qualecũq; prãdiũ ſuũ uaſculũ in quo ei ppinabaẽ, uix aliqñ uidereẽ minus plenũ à mẽſula reportari. Minus qdem ſtare poterat,ſed erat ſedẽs penè iugiter, & rariſſime mouebatur:quoties ſubtrahere ſe negocĳs poterat,aut orãs,aut legẽs, aut ſcribẽs, aut inſiſtẽs doctrinæ & frm ædificationi,aut ĩ ſacra meditatiõe pſiſtẽs. In quo nimiꝝ ſtudio ſpũali obtinuerat gratiã ſingularẽ,ut nõ tędiũ ĩ illo,nõ difficultatẽ aliq̃ ſuſtineret,libere ſecũ habitãs,et deãbulãs in latitudine cordis ſui, & ibidẽ exhibens Xp̃o(ut monere alios ipſe ſolebat)cœnaculũ grãde ſtratũ. Oĩs ei ad meditandũ hora breuis,locus oĩs cõgruus erat. Frequenter tñ, licet ſic affectus,diuino urgente metu,imò urgente ſpũ ſtudium hoc lucris uberiorib. poſtponebat,doctus quęrere non quod ſibi erat utile,ſed qd multis. Alioqñ ĩ quolibet cœtu hoĩum uel tumultu niſi eius intẽtionem cã depoſceret, tota facilitate aĩum colligẽs,interiori q̃dã quã ubique ipſe ſibi circũferebat ſolitudine fruebaẽ, nil pſus attẽdẽs qd ſonaret uel appareret exterius. Cũ iã dei famulus annos aliquot ĩ Clarau alle pegiſſet, ſubĳt animũ eius ut ſctm̃ Hugonẽ gratianopolitanũ ep̃m,& Cartuſiẽſes frẽs deuotiõis gr̃a uiſitaret. Quem prædictus ep̃s tam gratanter, & tam reuerenter ſuſcepit, diuinam intelligẽs in eiuſdem hoſpitis uiſitatione pñtiam,ut proſtratus ſolotenus adoraret. Videns aũt ſeruus Chriſti ep̃m ætate grandæuum,celebrem opinione,ſanctitate conſpicuum coram ſe procidentem,uehementer expauit: ipſe quoq; pariter corruens ante eum, et ita demum ſuſceptus in oſculo pacis, humilitatem

humilitatem ſuam tanti uiri uneratione confuſam,nõ ſine graui gemitu cauſabaẽ. In cuius pectore ſingularẽ obtinuit ex eo tpe locum, ut fierẽt deinceps duo illi filĳ ſplendoris cor unum & aĩa una, & ſe inuicẽ fruerenẽ ĩ Xp̃o. Sicut.n. regina Saba de Salomõe teſtaẽ,uterq; ſeſe in altero lõge amplius,q̃ fama uulgaſſet inueniſſe gratulabatur. Cartuſiæ quoq; à uiro reuerẽdiſs. Guidone priore,& à cæteris frĩbus eodem affectu & eadẽ ueneratione ſuſceptus eſt ſeruus Xp̃i,exultantibus illis in gaudio, q̃a q̃lem eum p ep̃l'am prius nouerant, talẽ inuenerunt & pñtem. Cæteꝝ cum in religs oĩbus ædificarenẽ, unum fuit qd pdictũ priorẽ Cartuſienſem aliq̃tenus mouit, ſtramẽtũ uidelicet aĩalis cui idẽ uir uenerabilis inſidebat, minus neglectum,minus pferens pauptatẽ. Nec ſilẽtio preſſit æmulator uirtutis qd mente conceperat,ſed locutus uni è frĩbus aliquatenus ſup hoc moueri ſeſe confeſſus eſt & mirari. Cumq; ille ad prẽm ſctm̃ qd audieẽat retuliſſet, non minus ipſe miratus, q̃le illud eſſet ſtramentum q̃rebat,q ita.ſ. à Claraualle Cartuſiã uſque ueniſſet,ut nunq̃ illud uidiſſet, nũquam conſideraſſet,& uſq; in horam illam q̃le eſſet oĩo neſciret. Necq;.n. ſuum erat aĩal illud,ſed à quodam monacho Cluniacenſi auunculo ſuo & in ſua uicinia demoranti fuerat cõmodatum, & erat ſicut ſibi ſternere ille ſolebat. Qd uerbum ſæpedictus prior audiens,in eo potiſſimam mirabaẽ q ſic ille dei famulus foris oculos circũcidiſſet,intus aĩm occupaſſet, ut qd ipſe primo offenderat uiſu,hoc ille tanti itineris ſpatio non uidiſſet. Iuxta lacum ẽt Lauſenẽſem totius diei itinere pgens, penitus eum nõ uidit,aut ſe uidere non uidit. Cum.n. ueſpere facto de eodẽ lacu ſocĳ colloquerenẽ, interrogabat eos ubi ille lacus eſſet,& mirati ſunt uniuerſi.

Capitulum I.

DEſiderauerat tñ ab initio omnimodo ſubtrahere ſe negotĳs,et nuſq̃ egredi, ſed in monaſterio reſidere. Qd & poſtmodũ ex defectu corporis occaſionem inueniſſe ſe reputans opportunam,aliqñ ſtatuit, & aliquãdiu tenuit,donec illum exire coegit neceſſitas grauis eccleſiæ dei, & ſũmi pontificis atq; oĩm abbatũ ſui ordinis iuſſio, q̃bus p oĩa tanq̃ prĩbus deferebat ipſe oĩum pr̃. Ex quoꝝ ẽt mandato nouiſſimis qdem annis pter cucullã & tunicam laneo pãno in modũ chlamydis decurtatæ,& pileo ſil'i utebaẽ, inter tantos languores corporis & labores nullis unq̃ uti pellib. acqeſcens. In ueſtibus ei pauptas ſemper placuit, ſordes nũq̃. Nimiꝝ animi fore indices aiebat, aut negligẽtis,aut inaniter apud ſe gloriantis,aut gl'iam foris affectãtis humanam. Inceſſus eius & habitus oĩs modeſtus & diſciplinatus, pferens humilitatem,redolens pietatẽ, exhibens gr̃am, exigens reuerentiam, ſolo uiſu lætificãs & ædificans intuentes. De riſu dicimus qd ex ore eius frequẽter audiuimus, dũ cachĩnos religioſoꝝ hoĩm miraretẽ,non meminiſſe ſe à primis annis ſuæ conuerſionis aliqñ ſic riſiſſe, ut non potius ad ridendum,q̃ ad reprimendum ſibi uim facere oporteret, & riſui ſuo ſtimulum magis adhibere,q̃ frænum. Vocẽ illi in inualido corpore ualidam ſatis intelligibilemq; contulerat q in opus pdicationis ſegregauerat illum ex utero mr̃is ſuæ. Sermo ei quoties opportuna inueniebaẽ occaſio, ad q̃ſcũq; pſonas de ædificatione aĩaꝝ, put tñ ſinguloꝝ intelligentiam, mores & ſtudia nouerat q̃buſq; congruens auditoribꝰ erat. Sic ruſticanis plebib. loquebaẽ, ac ſi ſemp in rure nutritus: ſic cęteris q̃buſq; gñibꝰ hoĩm,uelut ſi oẽm ueſtigandis eoꝝ operibus operã impẽdiſſet. Literatus apud eruditos,apud ſimplices ſimplex,apud ſpũales uiros perfectionis & ſapientiæ afflũẽs documẽtis, oĩbus ſe coaptabat, oẽs cupiens lucrifacere Chriſto. Cautus erat artificioſiſſime obſeruare quod ad papam Eugenium ſcribẽs,de ſui cordis plenitudine eructauit.

Capitulum III.

n

Vgæ ſi incidāt interdum (inqt) ferēdæ fortaſſis, referēdæ nūq̄. Interueniendū caute & prudēter nugacitati. Prorūpēdū ſanè in ſeriū qd, qđ non mō utiľr, ſed & libenter audiant, ut ſupſedeāt otioſis. Quàm uero placabilē & ꝑſuaſibilē quāq; eruditam linguā dederit ei deus, ut ſciret quem & qn̄ dr̄et ꝓferre ſermonē, qbus uidelicet cōſolatio uel obſecratio, qbꝰ exhortatio cōgrueret uel increpatio, noſſe poterūt aliq̄tenus q ipſius legerint ſcripta etſi lōge minus ab eis q uerba eius ſæpius audierunt. Siqdē diffuſa erat grā in labijs eius, & ignitū eloqum eius uehemēter, ut nō poſſet ne ipſius qdē ſtylus licet eximius, totā illā dulcedinē, totum retinere feruorē. Mel & lac ſub lingua eius, & nihilóminꝰ in ore eius ignea lex, iuxta illud Cantici Cāticoꝝ. Sicut uitta coccinea labia tua, & eloqū tuū dulce. Inde erat q Germanicis ēt ppľis loquens miro audiebat̃ affectu, & ex ſermone eius quē intelligere utpote alterius linguæ hoíes nō ualebāt, magis, q̄ ex peritiſſimi cuiuslibet poſt eū loquētis interpretis intellecta locutione, ædificari illoꝝ deuotio uidebat̃, & uerborum eius magis ſentire uirtutē. Cuius rei certa ꝓbatio tunſio pectoꝝ erat, & effuſio lacrymaꝝ. Vtebat̃ ſanè ſcripturis iam liberé cōmodeq;, ut non tā ſeq illas, q̄ p̄cedere crederet̃, & ducere ipſe quo uellet, authorē eaꝝ ducē ſpm̄ ſequens. Quē nimiꝝ ut in medio eccleſiæ apiret os eius, ſic ípleuerat deus ſpū ſapientiæ & intellectus, ut ſcđm qđ in libro Iob legit̃, profunda quoq; fluuioꝝ ſcrutaret̃, & abſcondita ꝓferret in lucē. Nam & confeſſus eſt aliqn̄ ſibi meditāti uel oranti, ſacrā oēm uelut ſub ſe poſitam & expoſitā ſibi apparuiſſe ſcripturam. Cęteꝝ, q̄ gratis euangelizauit, qs digne p̄dicet, qs digne miret̃? Minus fore credidit nullas ſibi ab auditorib. trāſitorias petere facultates, niſi oblatas ſępius refutaret eccleſiaſticas dignitates. Paꝝ illi fuit nulla q̄rere ſtipēdia militātem, ne inſignia quidē recipe acquieuit. Deniq; uelut alter Dauid ꝓceſſurus ad bellū, bellica arma ſibi grauiora cauſatus eſt, qbus multos ſuo præſertim tꝑe cerneret p̄grauari, & in ſimplicitate ſua gľioſius triūphabat. Tantam.n. grām uirtus ei diuina contulerat, ut licet abiectus eſſe elegiſſet in domo dei, uberius tn̄ fructificaret in ea, q̄ alij qlibet ī ſublime porrecti, & lucens amplius illuſtraret eccleſiā uelut de ſub modio ſuæ humilitatis, q̄ cæteri ſuꝑ candelabra cōſtituti. Nimiꝝ quo humilior, eo ſemꝑ utilior fuit ppľo dei in oī doctrina ſalutari, in quo tn̄ noluit locū tenere doctoris.

Btūs plane, q ſicut ipſe de quodam ſctōꝝ, ait, legē dilexit, & cathedrā non affectauit. Quàm fœlicius ſiqdē in uirtutum cathedra ſedere meruit dū noluit p̄ſidere in cathedris dignitatū. Deniq; ſicut iuſtus & fortis in p̄dicatione euangelica laborauit, ſicut prudēs & tēꝑans cauit ſibi ſemꝑ ab eccľiaſtica p̄latione. Nec.n. cōtumaciter unq̄ renuit, ſed frequenter & ad maximos electus honores, prudenter egit, diuina ſibi cooꝑāte grā, ne aliqn̄ cogeret̃. Moyſes quidem ſctūs ceſſit Aarō frī ſuo pōtificium, ſed linguæ erat impeditioris. Bernardum nr̄m non ab oꝑe euangeliſtæ neceſſitas aliq̄, ſed ab honore ſolo ſola humilitas reuocauit. Merito ꝓinde apud deū & hoíes obtinuit grām ſingularē, qui non mō ſine ſumptu tꝑalis facultatis, uerūetiā ſine gradu eccľiaſticę dignitatis, nō aūt ſine fructu frnæ ſalutis euāgeliū poſuit, & ppľo dei ſꝑ ꝓdeſſe ſtuduit, nunq̄ p̄eſſe ſuſtinuit. Raro tn̄ niſi forte ad loca ꝓxima ut p̄dicaret exiuit, ſed quoties eū neceſſitas aliq̄ traheret ſeminabat ſuꝑ oēs aquas, publice & priuatim annuncians uerbum dei. Qđ tn̄ ip̄m ex mandato ſūmi pontificis actitabat, ad nutum quoq; p̄ſulū cæteroꝝ, ubicūq; eoꝝ aliquē contigiſſet adeſſe. Nimiꝝ quanto magnus erat humilians ſe in oībus eo magis ſacerdotibus deferebat, quo plenius intellexerat quæ miniſtris Chriſti reuerentia deberetur.

Capitulum IIII.

n

Ec tacēdum qđ ex p̄dicatione itineris Ieroſolymitani, graue contra eum quorundam hoím uel ſimplicitas uel malignitas ſcandalū ſumpſit cum triſtior ſequeret̃ effectus. Qđ tn̄ uerbum dicere poſſumus ab eo qdem initium non ſumpſiſſe. Cum.n. multoꝝ iam aíos ꝑmouiſſet audita neceſſitas, à rege Francoꝝ ſemel & iteꝝ ꝑꝑ hoc expetitꝰ, apľicis ēt lr̄is monitꝰ, nec ſic acqeuit ſuꝑ hoc loq uel cōſiliū dare, donec ꝑ ipſius tandē ſūmi pontificis gn̄alē epľam iuſſus ab eo eſt tanq̄ Rom. eccleſiæ lingua exponere ppľis atq; principib. Cuius epľæ tenor fuit, ut in pníam & remiſſionē pctōꝝ iter arriperēt, aut liberaturi frēs, aut ſuas ꝓ illis aías poſituri. Hæc & hmōi ſuꝑ hoc poterant ueraciter dici, ſed dicēdū potius id qđ potius fuit. Euidenter.n. uerbum hoc p̄dicauit dn̄o cooꝑante & ſermonē confirmante ſequētib. ſignis. Sed quātis, & quā multiplicib. ſignis? Quanta uel numerare, nedū narrare difficile foret. Nam & eodem tꝑe ſcribi cœperāt, ſed ipſa demum ſcriptorē numeroſitas ſcribendoꝝ, & materia ſuꝑauit authorem: nimiꝝ cū aliqn̄ una die uiginti ſeu ēt plures ab incōmodis uarijs ſanarent̃, nec facile ab hmōi dies ulla uacaret.

Deniq; plures eo tꝑe Xp̄s ꝑ ſerui ſui tactum & orōnē ex ipſis ēt mr̄um uteris cęcos uidere, claudos ambulare, aridos conualeſcere, ſurdos fecit audire, & mutos loq, mirabilius reſtituente grā qđ minus p̄ſtitum fuerat à natura. Nec tn̄ ex illa ꝓfectione Orientalis eccľia liberari, ſed cœleſtis meruit impleri & lætari. Qđ ſi placuit deo tali occaſione plurimoꝝ eripe ſi non Oriētalium corpora à paganis, Occidentalium aías à pctís; qs audeat dicere illi, qd feciſti ſic? Aut qs rectè ſapiens, illoꝝ fortē magis non doleat, q ad priora uľ peiora forte prioribus ſcelera redierunt, quam eoꝝ mortem q in fructib. pníæ, purgatas uarijs tribulationib. Xp̄o aías reddiderunt? Alioqn quālibet dicant Aegyptij, dicāt filij tenebraꝝ, q ueritatē nec uidere ualeant nec ꝓferre, callide eduxit eos, ut interficeret in deſerto: patienter tolerat ſaluator opprobrium, qđ tantaꝝ aíaꝝ ſalute compēſat. Meminit hꝰ uerbi ipſe quoq; uenerabilis pr̄, iter cætera dicēs: Si neceſſe ſit unum fieri è duobus, malo in nos murmur hoím, quam in deū eſſe. Bonum mihi ſi dignet̃ me uti ꝓ clypeo, libens excipio in me detrahētium linguas maledicas, & uenenata ſpicula blaſphemoꝝ, ut non ad ip̄m ꝑueniant. Nō recuſo igľius fieri, ut nō irruat̃ ī dei gľiā. Hæc qdē ille in lib. de cōſideratione 2. Accidit aūt ubi primum de eiuſdē exercitus diſſipatione lamētabilis intra Gallias inſonuerat rumor, ut illuminādum dei famulo filium cęcū offerens pr̄, multis p̄cibus uinceret excuſantem. Et imponens ſctūs puero manum orabat ad dn̄m q̄tenus ſi ab eo uerbum p̄dicationis illius exierat, ſi p̄dicanti ſpūs eius affuerat in illius illuminatione oñdere dignaret̃. Dum uerò poſt orōnē orōnis p̄ſtolaretur effectum, qd facturus ſum? ait puer. Video enim. Attollit̃ illico clamor aſtantium. Plures.n. non modo è fratribns uerumetiam è ſecularib. aderant, qui ut pueꝝ uidere uidentē, multipliciter conſolati, deo gratias referebant. Sed de his hactenus.

Capitulum V.

n

Am & illud propter poſteros memorandum, quam multipliciter eccleſiæ ſanctę uiri dei doctrina profuerit in catholicorum moribus corrigendis, in ſchiſmaticorum furoribus comprimendis, in hęreticorum erroribus confutandis. Siquidem præter eos quos docuit ſobriè & iuſtè & piè uiuere in ſeculo, quantos etiam perfectius ualedicere ſeculo perſuaſit, uel ex hoc liquet quod non ceſſauit quandiu uixit deſerta ſeculi, ſeculi deſertoribus implens. Cuius miniſterio uidetur propheticum illud etiam corporaliter exhiberi: Poſuit deſertum in

ſtagna aquarꝛ, & terram ſine aqua in
exitus aquarꝛ. Et collocauit illic eſurien
tes, & conſtituerunt ciuitates habita-
tionis, & ſeminauerunt agros, & plan-
tauerunt uineas, & fecerunt fructū nati
uitatis, & benedixit eis, & multiplicati
ſunt. Sanè in diebus ſchiſmatis gn̄alis,
quam fidel'r ſeruus dn̄i ſtetit in confra-
ctione in cōſpectu eius, ut auerteret irā
eius, quam efficaciter ſtetit & placauit
& ceſſauit q̄ſſatio, quam deniq; euiden
ter in tpe irę factus eſt reconciliatio, nō
mō latius ꝓſequendum. Sufficere inte-
rim pōt ſi ipſius ſup hoc ſcribētis ad eū
Innocētij papæ uerba ponamus. Quā
firma, ait, ꝑſeuerantiq; conſtantia cām
bti Petri & ſanctæ mr̄is tuę Rom. eccle
ſiæ, incādeſcente Petri Leonis ſchiſma-
te feruor tuæ religionis & diſcretionis
ſuſcepit defendendā, & ſe murꝛ inexpu
gnabilē ꝓ domo dei opponēs, aīos re-
gum ac principum, & aliarꝛ tam eccle-
ſiaſticarꝛ, quam ſcl'arium perſonarꝛ ad
catholicæ eccleſiæ unitatē, & bti Petri
ac nr̄am obedientiam frequentib. argu
mentis & rōne munitis inducere labo-
rauerit, magna q̄ eccleſiæ dei & nobis
ꝓuenit utilitas manifeſtat. In q̄bus aūt
ꝓ fide quoq;, quā magnifice egerit ſer-
uus fidelis & prudens, br̄ intimandū.

Fuit in dieb⁹ illis Petrus Abailardus
magr̄ inſignis, & celeberrimus in opi-
niōe ſcię, ſed de fide ꝑfide dogmatizās.
Cui⁹ cū blaſphemijs plena grauiſſimis
uolitare undiq; ſcripta cœpiſſent, ꝓpha
nas nouitates uocū & ſenſuū uiri erudi
ti atq; fideles ad dei hoīem retulerunt.
Qui nimirꝛ ſolita bonitate & benigni-
tate deſiderās errorē corrigi, hoīem nō
confundi, ſecreta illū admonitione con
uenit. Cum quo ēt tam modeſtè tamq;
rōnabil'r egit, ut ille quoq; compunctus
ad ipſius arbitriū correcturꝛ ſe ꝓmitte-
ret uniuerſa. Cęterꝛ cū receſſiſſet ab eo
Petrus idē, cōſilijs ſtimulatus iniq̄s, &
īgenij ſui uirib. plurimoq; exercitio diſ-
putandi infœliciter fidēs, reſilijt à ꝓpo-
ſito ſaniori: Expetēs deniq; Senonēſem
metropolitanum, qd' in eius eccl'ia cele
brandū foret in ꝓximo grāde conciliū,
Claræuallēſem cauſat̄ abbatē ſuis in oc
culto detrahere libris. Addit quoq; pa
ratum ſe eſſe in publico ſua defendere
ſcripta, rogās ut p̄dict⁹ abbas dictur⁹,
ſiq̄d hr̄et, ad cōcilium uocaret̄. Fcm̄ eſt
ut poſtulauit. Sed uocatus abbas ue-
nire penitus recuſauit, ſuū hoc non eſſe,
renuncians. Poſtea tn̄ magnorꝛ uirorꝛ
monitis flex⁹, ne uidelicet ex ipſi⁹ abſē-
tia ſcandalū ppl'o, & cornua creſcerēt
aduerſario, demū ꝑgere acq̄euit, triſtis
q̄dē, nec ſine lacrymis annuens, ſicut in
epl'a ad papā Innocentiū ipſe teſtat̄, i q̄
plenius lucidiuſq; negotiū oē ꝓſeq̄t̄. At
fuit dies, & eccl'ia copioſa cōuenit: ubi
à dei famulo Petri illius ī mediū ſcripta
ꝓlata ſunt, & erroris capl'a deſignata.
Demū illi optio data eſt aut ſua eſſe ne-
gādi, aut errorē humil'r corrigendi, aut
rn̄dendi ſi poſſet obijciēdis ſibi rōnib⁹
pariter & ſctōrꝛ teſtimonijs prm̄. At il
le nec uolēs reſipiſcere, nec ualēs reſiſte-
re ſapiæ & ſpūi q̄ loquebat̄, ut tp̄s redi-
meret, ſedē apl'icam appellauit. Sed &
poſtea ab egregio illo catholicæ fidei
aduocato monitus ut uel iam ſciens in
ꝑſonā ſuam nihil agēdū, rn̄deret tā libe
re, quā ſecure, audiēdus tm̄ & ferendus
in oī patientia, non ſn̄ia aliq̄ feriendus:
hoc quoq; oīmodis recuſauit. Nam &
confeſſus eſt poſtea ſuis, ut aiūt, qd' ea
hora maxima q̄dem ex parte memoria
eius turbata fuerit, rō caligauerit, & in-
terior fugerit ſenſus. Nihilominus tn̄ ec
cleſia q̄ cōuenerat dimiſit hoīem, mul-
ctauit abominatione à ꝑſona abſtinēs,
ſed dogmata praua cōdēnās. Qn̄ uerò
Petrus ille refugiū inueniret in ſede Pe-
tri, tā longe diſſidēs à fide Petri: Et ip̄m
ergo authorē eadē ſn̄ia cū errorib. ſuis
apl'icus p̄ſul īuoluēs, ſcripta īcēdio, ſcri-
ptorē ſilētio cōdēnauit. Fuit itē Gille-
bert⁹ quē cognomīauere Porretanū, Pi-
ctauorꝛ ep̄s, ī ſacris lr̄is plurimū exerci
tat⁹, ſed ſublimiora ſe ēt ip̄e ſcrutat⁹, ad
īſipiētiā ſibi. Siq̄dē d' ſctē trinitatis unita
te & diuinitatis ſimplicitate n̄ ſimpl'r ſe-
tiēs, nec fidel'r ſcribēs diſcipl'is ſuis p̄ães
proponebat

ꝓponebat abſcōditos, furtiuas ꝓpina-
bat aq̄s, nec facile q̄d ſapet, imò q̄tū de
ſipet, ꝑſonis authenticis fatebat̄. Time-
bat. n. qd' apd̄ Senōas Petrū ei dixiſſe
Horat. in epiſt. ferūt. Tūc tua res agit̄, paries cum pro-
ximus ardet. Nouiſſime tn̄ cū iam fide-
liū ſup hoc inualeſceret ſcādalū, creſce-
ret murmur, uocatus ad mediū eſt, & li
brū tradere iuſſus in quo blaſphemias
euomuerat graues q̄dē, ſed uerborum
quodā inuolucro circūſeptas. Igit̄ in cō
cilio qd' in urbe Remorꝛ p̄p̄ uenerabilis
Eugenius celebrauit, egit comin⁹ aduer
ſus hunc Gillebertū eccleſiæ ſanctæ ſuo
tpe ſingularis athleta Bernard⁹. primo
q̄dē totū qd' ille uerborꝛ cauillationib.
occultare nitebat̄ eliciens, deinde uero
tā ſuis rōcinijs q̄ ſctōrꝛ teſtimonijs bi-
duana diſputatiōe redarguēs, cōſiderās
ſanè nōnullos ex his q̄ p̄ſidebāt, iā q̄dē
aīaduertentes blaſphemiā in doctrina,
adhuc tn̄ auertētes iniuriā à ꝑſona, accē
ſus eſt zelo, & domeſticā ſibi eccleſiam
ſeorſum cōuocat Gallicanā. Cōi deni-
que cōſilio, à p̄ribus decē ꝓuinciarum,
alijs aūt ep̄is & abbatib. plurimis, dictā
te uiro dei, nouis dogmatib⁹ opponitur
ſymbolū nouū. Cui ēt ſubſcribunt̄ noīa
ſingulorꝛ, ut eorꝛ uidelicet oīum ſicut ir
rep̄hēſibilis, ſic irrep̄henſibilis zelus cæ
teris innoteſcat. Ita demū apl'ico iudi-
cio & authoritate ul'is eccleſiæ error il-
le dānat̄, ep̄s Gillebertus an eidē dāna-
tioni cōſentiat, interrogat̄. Cōſentiēs, et
publice refutās q̄ prius ſcripſerat & af-
firmauerat, indulgētiā ipſe cōſequit̄, ma
xime ꝙ ab initio cautus fuiſſet ea lege
eādē ingredi diſceptationē, ut promitte
ret ſine ulla ſeſe obſtinatione ꝓ eccleſię
ſanctæ arbitrio correcturꝛ libere ſuam
opinionē. In partib. Toloſanis Hēricus
q̄dā olim monachus, tūc apoſtata uilis,
peſſimæ uitæ, ꝑnicioſæ doctrinæ, uerbis
ꝑſuaſibilibus gentis illius occupauerat
leuitatē, & ut p̄dixit Apl's de quibuſdā,
in hypocriſi loquēs mēdaciē, fictis uer-
bis de eis negotiabat̄. Erat aūt hoſtis
eccleſiæ manifeſtus, irreuerēter eccleſia
ſticis derogās ſacris ꝑiter & miniſtris.
Nec mediocriter in ea iam malignitate
ꝓfecerat. Sic. n. de eo ſcribēs pr̄ uenera
bilis ad principē Toloſanū inter cętera
ait: Paſſim inueniebant̄ iā eccleſiæ ſine
plebibus, plebes ſine ſacerdotib. ſacer-
dotes ſine debita reuerētia, ſine xp̄o de-
niq; Xp̄iani. Paruulis Xp̄ianorꝛ, Xp̄i ui-
ta intercludebat̄, dū baptiſmi gr̄a nega
bat̄. Ridebant̄ or̄ones oblationeſq; ꝓ
mortuis ſctōrꝛ inuocationes, ſacerdotū
excōicationes, fidelium ꝑegrinationes,
baſilicarꝛ ædificationes, dierꝛ ſolenniū
uacationes, chriſmatis & olei cōſecra-
tiones, & oēs deniq; inſtitutiones eccle
ſiaſticæ ſpernebant̄. Hac neceſſitate uir
ſctūs iter arripuit, ab eccl'ia regionis il-
lius ſæpius iā añ rogatus, & tunc demū
à reuerēdiſſimo Alberico Oſtienſi ep̄o
& legato ſedis apl'icæ ꝑſuaſus pariter
& deductus. Veniens aūt cū incredibili
deuotione ſuſceptus eſt à ppl'o terrę ac
de cœlo angelus adueniſſet. Nec morā
facere potuit apud eos, ꝙ irruētium tur
bas reprimere nemo poſſet, tanta erat
frequētia diebus ac noctib⁹ aduētātiū
bn̄dictionē expetētiū, flagitātiū opem.
Prędicauit tn̄ in ciuitate Toloſa per ali-
quot dies, & ī cæteris locis q̄ miſer ille
frequētaſſet amplius, & grauius infeciſ
ſet, multos in fide ſimplices inſtruēs, nu
tātes roborās, errātes reuocās, ſubuer-
ſos reparās, ſubuerſores & obſtinatos
authoritate ſua p̄mēs & opprimens, ut
nō dico reſiſtere, ſed ne aſſiſtere q̄dē et
apparere p̄ſumerēt. Cæterꝛ etſi tūc fu-
git hr̄ticus ille & latuit, ita tn̄ impeditę
ſunt uiæ eius & ſemitæ circūſeptę, ut uix
alicubi poſtea tutus, tādē capt⁹ & cate
natus ep̄o traderet̄. In quo itinere pluri-
mis ēt ſignis in ſeruo ſuo gl'ificatus eſt
deus, aliorꝛ corda ab errorib⁹ impijs re
uocās, aliorꝛ corpa à lāguorib. uarijs ſa
nās. Eſt locus in regione eadē, Sarlatū
nomē eſt illi, ubi ſermone cōpleto plu-
rimos ad bn̄dicēdū panes ſicut ubique
fiebat, dei famulo offerebāt. Quos ille
eleuata manu & ſigno crucis edito ī dei
noīe bn̄dicēs, ī hoc (inq̄t) ſcietis uera eē
q̄ à nob, falſa q̄ ab hr̄ticis ſuadent̄, ſi in-
nnnN

firmi uri guſtatis panibus iſtis adepti
fuerint ſoſpitatẽ. Timẽs aũt uenerabilis
ep̃s Carnotenſiũ magnus ille Gaufri-
dus, ſiqdẽ p̃ns erat & ꝓximus uiro dei,
ſi bona (inqt) fide ſumpſerint, ſanabunt.
Cui pr̃ ſctũs de dñi uirtute nil hæſitãs,
nõ hoc ego dixerim, ait, ſed uere q gu-
ſtauerint ſanabunt, ut ꝓinde ueros nos
& ueraces dei nũcios eſſe cognoſcant.
Tã ingẽs multitudo languẽtiũ guſtato
eodẽ pane conualuit: ut p totam ꝓuin-
ciam uerbũ hoc diuulgaret, & uir ſctũs
per uicina loca regrediens, ob concur-
ſus intolerabiles declinauerit, & timue-
rit illò ire.

Capitulum VI.

PRimum ſanè miraculũ quod p
famulum ſuum in urbe Toloſa
Xp̃s exhibuit, paralytici cuiuſ-
dã clerici curatio fuit. Hunc in domo
r'arium clericoꝝ ſancti Saturnini, quo-
rũ unus ipſe erat, ad petitionẽ abbatis
& frm circa noctis crepuſculũ uiſitans
hõ dei, moribũdũ inuenit hoiem q ex-
tremũ ſpm̃ trahere uideret. Conſolatus
itaq; miſeꝝ, & data bñdictione egre-
diẽs, ſicut poſtea cõfeſſus eſt, loquebat
in corde ſuo fidelis ſeruus ad dñm tã fi-
ducialr, quã fidelr dicẽs: Quid expectas
dñe deus? Gñatio hæc ſigna q̃rit. Alio-
quin minus apud eos n̄ris ꝓficimus uer
bis, niſi abs te fuerint cõfirmata ſequen
tibus ſignis. Eadẽ hora exilijt paralyti-
cus de grabato, & accurrẽs ſecutus &
cõſecutus eſt eũ, ſacra ueſtigia deuotio-
ne q̃ debuit amplexatus. Cui ſubito ꝓ-
cedẽti obuiãs ex cõcanonicis unus ex-
pauit & exclamauit, ſiqdẽ phantaſma
putabat. Qñ. n. de lectulo eũ crederet
ſurgere potuiſſe? Egreſſam magis à cor
pore eius aĩam phãtaſticè ſibi apparuiſ
ſe arbitratus aufugit, ſed ipſa demũ tã
ei, quã cæteris rei ueritas fidẽ fecit. Egre
dit exinde ſermo inter frẽs, currit ad ſpe
ctaculũ tã iucũdũ, ipſe ẽt inter primos
accurrit ep̃s & legatus, inde pgit ad ec-
cleſiã, eo ipſo q cõualuerat p̄eunte con-
clamat in laudes dei, eodẽ pariter cõci-
nẽte, ruit undiq; ppl's, bñdicit Xp̃s, triũ
phat fides, infidelis qſq; cõfundit, exul-
tat pietas, & impietas cõtabeſcit. Por-
rò uir dei cellã ubi manebat ingreſſus,
diligẽter oẽs obſeruari ianuas iubet, ne-
quis pateat introitus ppl'o concurrẽti.
Cũ aũt p totũ ab eadẽ ꝓuincia reditũ,
uiri ſcti magis magiſq; ſigna crebreſce-
rẽt, & multiplicarent idies, nõ p̄tereũdũ
qdnã ipſe inter hæc animi gereret, qui à
Xp̃o humilitatẽ cordis & manſuetudi-
nẽ didiciſſet. Diſputãs. n. ſecũ in cogita-
tionib9 ſuis, & ex ipſa demum locutus
abũdãtia cordis ſui, domeſticis ſibi reli
gioſis qbuſdã fr̄ibus aiebat. Plurimum
miror qdnam ſibi hæc miracula uelint,
aut qd uiſum ſit deo talia actitare p ta-
lem. Nil mihi uideor in ſacris paginis
ſup hoc gñe legiſſe ſignoꝝ. Siquidẽ fa-
cta ſunt aliqñ ſigna p ſctõs hoies & p-
fectos, facta ſunt & p fictos. Ego mihi
nec pfectionis cõſcius ſum nec fictiõis.
Scio. n. ſctõꝝ mihi nõ ſuppetere meri-
ta q̃ miraculis illuſtrent: cõfido aũt nec
ad eoꝝ ſortẽ me ptinere, q uirtutes mul
tas in noĩe dñi opant, & à dño ignoran-
tur. Hæc & hmõi crebrius ſecretiuſq;
cũ uiris ſpũalibus cõferebat. Nouiſſime
uero opportunũ ſibimet uiſus exitũ re-
periſſe, ſcio, inqt, hmõi ſigna non ad ſan
ctitatẽ unius, ſed ad multoꝝ ſpectare ſa
lutẽ, & deũ in hoĩe p quẽ talia opet, nõ
tã pfectionẽ cõſiderare, quã opinionẽ,
ut in eo cõmẽdet hoibus q̃ illi credit in-
eſſe uirtutẽ. Neq;. n. pro eis fiũt hæc per
quos fiũt, ſed pro eis magis q uidẽt illa
uel ſciũt. Nec eo fine p eos iſta dñs opa
tur, ut ipſos ꝓbet cęteris ſanctiores, ſed
ut cæteros magis amatores & æmula-
tores faciat ſanctitatis. Nihil ergo mihi
& ſignis iſtis, qñquidẽ meæ illa famæ
magis quã uitæ nouerim exhiberi, nec
ad meã fieri cõmendationẽ, ſed ad com
monitionẽ potius alioꝝ. Satis, ni falli-
mur, h9 uiri mirabit aĩum qſqs hoc dili-
gẽti cõſideratione pẽſauerit, nec p̄ſtan-
tius reputabit æſtimator qſq; fidelis, ſi-
gna atq; ꝓdigia mirabilr opari, q̃; ppe-
trata talr interp̄tari. Sibi quoq; non mi-
nus utile iudicabit imitandos eius affe-

ctus, q̃; mirandos actus, & moꝝ inſi-
gnia, q̃; operum ſigna cognoſcere. Sed
ad hæc quis idoneus? In h9 ſiqdem pe-
ctore uiri dei, pari fędere puritas ſuaui-
taſq; conſederant: ſatis quidem utraq;
mirabilis, ſed mirabilior utriſq; comple
xus. Inde nimiꝝ tam ſingulr in unũ ho
minem totius orbis uota pariter cõcur-
rebãt ꝙ puritatem ſuauitas amabilẽ fa-
ceret, ſuauitatem puritas acceptabilẽ:
ut difficile fuerit æſtimare, grãæ an reue-
rentiæ amplius obtineret. Quis. n. tã ri-
gidæ conuerſationis, q Claræuallẽſem
non ſublimiter reuereret abbatẽ? Quis
tam diſſolutæ, q non erga eũdẽ dulciter
afficeretur? Dulciſſimis. n. affectibus ple
nũ pectus ipſe gerebat, ſed q̃; libere eos
quoties cã depoſceret coercebat, huma
niſſimus in affectione, magis tñ fortis in
fide. Et ut breue aliquod huius rei ꝓ-
feramus exemplum, ſicut ipſe quoq; te
ſtatur in ſermone ſup Cantica Cantico
rum xxvj. ſiccis oculis germani ſui, &
germani tã neceſſarij tam dilecti Gerar
di uidelicet celebrauit exeqas, ſiccis o-
culis corpus eius tradidit ſepulturæ, ne
affectus fidẽ uincere uideret. Nam ex-
traneum quẽlibet uix aut nunq̃; ſine la-
crymis ſepeliuit. Talem ſibi illũ uberi9
perinde fructificaturꝝ manus diuina for
mauerat, ut auſteritatem ſuauitas moꝝ
tolleret, authoritatem ſanctitas conſer-
uaret. Cui. n. uel tanta benignitas eſſet
oneri, uel tãta bonitas non eſſet honori?
Legimus de Salomone ꝙ oĩs terra deſi
derauit uidere uultum illius. Grande p̄-
coniũ, ſed forſitã in hac pte non minus,
q̃; Salomon hic. Neq;. n. ſatis credibile
eſt Salomonẽ illum in omni gl'ia ſua tã
ul'em orbis obtinuiſſe fauorem, q̃; hunc
ĩ ſua humilitate. Imò uero difficile oĩno
ur̃ ex hiſtorijs aliqbus inuenire hominẽ
unum conuerſantẽ adhuc cũ hoibus in
uniuerſa terra, tam celebre & amabile
obtinuiſſe nomẽ à Solis ortu & occaſu,
ab aqlone & mari. Vt. n. illas memore-
mus ꝓuincias, ex qbus uſq; hodie mo-
nimẽta certiora ſupeſſe noſcunt, & in ec
cleſia Orientali & apud ſoles occiduos
Hybernorũ, & à meridie in remotis fi-
nibus Hiſpaniarũ, & ab aqlone in inſu-
lis q̃ ꝓcul ſunt Daciæ Sueciæq;, celeber
rima eius opinio fuit. Crebras undique
recipiebat ep'las & reddebat. Vndiq;
ei xenia mittebant, undiq; eius benedi-
ctio petebat. Poſtremo q̃ſi uitis abun-
dãtiſſima ſuos undiq; palmites propa-
gauit, excepto qd' in terram Ieroſolymi
tanam, quãuis locus eſſet à rege parat9,
ob incurſus paganorũ & aeris intempe
riẽ nõ acqeuit mittere frẽs ſuos. Neque
uero ep̃s ille incongruũ aliquid uſurpaſ
ſe ur̃ q poſt ſacrũ eius obitũ dũ frẽs cõ-
ſolaret, inter cætera hoc quoq; in ipſius
ꝓſequutus eſt laudẽ, q in oẽm terram
exiuit ſonus eius, & in fines orbis terræ
uerba illius. Vincebat tñ ſublimitatem
noĩs, humilitas cordis, nec tam poterat
uniuerſus eum mũdus erigere, q̃; ſe ipſe
deijcere. Sũmus reputabat ab oibus, in-
fimum ipſe ſe reputãs: & quẽ ſibi oẽs, ip
ſe ſe nemini p̄ferebat. Deniq; ſicut nob
ſępius fatebat, inter ſummos quoſq; ho
nores & fauores ppl'oꝝ uel ſublimium
perſonaꝝ, alteꝝ ſibi mutuatus hoiem
uidebat, ſeq; potius reputabat abſentẽ,
uelut quoddã ſomniũ ſuſpiſcatus. Vbi
uero ſimpliores ei frẽs, ut aſſolet, fidu-
cialius loquerentur, & amica ſemper
liceret humilitate frui, ibi ſe iueniſſe gau
debat, & in propriam redijſſe perſonã.

Innata ei à puero uerecũdia, uſq; ad
diem perſeuerauit extremum. Inde erat
ꝙ licet tam magnus eſſet & excelſus in
uerbo gloriæ, nunq̃; tñ (ſicut ſæpe eum
audiuimus proteſtantem) in quãlibet
humili cœtu ſine metu & reuerentia uer
bum fecit, tacere magis deſiderans, niſi
conſciæ propriæ ſtimulis urgeret, timo
re dei, charitate frña. Patientiam eius
maxime quidẽ flagellis dñicis exercita-
tam nouimus & ꝓbatam: qui nimirum
ab ipſo ſuæ cõuerſionis initio uſque ad
diẽ ſacræ depoſitionis tãta ſuſtinuit, ut
uita eius his q nouerãt, nõ niſi q̃dã mor-
tis ꝓtelatio uideret. Cæteꝝ erga hoies
quoq; etſi ratior ei occaſio minora for-
ſitã patiẽtiæ potuit expimẽta præſtare,

dicendum tñ uel brẽ neh⁹quidem appa
ruiſſe eũ uirtutis immunem. Et quia ge-
nus hoc patiẽtiæ ſolitus erat dicere trip
titũ, uidelicet ad uerboꝝ iniurias ad da
mna reꝝ, ad corpis læſionẽ, de ſingulis
ſaltẽ ſingula proponamus exempla, q̃
interim nob occurrũt. Scripſerat aliq̃n
dei famulus ad epm aliquem de curia
& cõſilio regis, monẽs eũ ſup qbuſdam
uerbis regi ſuadere & cõſulere meliora.
At ille uehemẽter exacerbatus, amariſ-
ſimã ei reddidit epl'am, dicẽs in ipſa ſa-
lutatione prima, ſalutẽ, & non ſpiritũ
blaſphemiæ, tanq̃ uidelicet uir ſanctus
(qđ horror eſt dicere) ex blaſphemiæ
ſpũ illa ſcripſiſſet. Ad qđ uerbũ manſue
tiſſimus Xpi ſeruus, memor dñicę rñſio
nis: Ego dęmoniũ nõ hẽo, ſicut hodieq̃
extãs eius epl'a cõtinet, Minime quidẽ,
ait, ſpm̃ blaſphemiæ hr̃e me credo, ſed
nec maledixiſſe cuiquã aut maledicere
uelle me ſcio, pſertim principi ppl'i mei.
Nec minus poſtea charꝝ nec minus fa-
miliarẽ eũdẽ epm habuit, ſed elogiũ il-
lud p̃dictũ apud eũ ſic fuit quaſi non di
ctũ. Abbas Farcẽſis cõuentũ fratrum à
Claraualle uocauerat, mõaſterium eis
ædificaturus: ſed Romanus impediuit
antiſtes, & ſibi tollẽs eos in loco altero
ordinauit. Vñ plurimũ dolens prædict⁹
ille uir magnus & magnæ deuotionis,
collectã pecuniã ſexcentaꝝ ferè marca
rũ argẽti depoſuit ſub chirographo, q̃s
ad dei hoĩem ueniẽs obtulit ei, rogans
ut qđ nõ meruerat in partib. ſuis, uel ci-
tra alpes nouũ exinde cœnobiũ cõdere
tur. Miſſum eſt ꝓ argẽto, & totũ pr̃ſus
amiſſum. Nec rñdit aliud hõ dei cũ ei
nũciaret, q̃ bñdictus deus q nobis pep
cit ab onere. Nã & illis, inq̃t, q tulere, le
uius indulgẽdũ. Sũt.n. Romani, & pecu
nia uidebãt immanis, ac uehemens fuit
ipſa tẽtatio. Gratulari ẽt cõſueuerat de
cẽ circiter monaſteria, uel ædificandis
monaſterijs loca cõgrua numerãs frau-
dulẽter & uiolẽter ſibi ablata, dũ cõtẽ-
dere nollet, & magis eũ uinci, q̃ alios
uincere delectaret. Veniẽs aliq̃n Clarã-
uallem clericus q̃dã ex his quos rl'ares
uocãt, importune ſatis inſtabat ut ĩ mo
nachũ recipet. Suadẽte pr̃e ſctõ ut ad
ſuã reuerteret eccleſiã, nec acq̃eſcẽte re-
cipe eũ, ut q̃d ergo (ait ille) in libris tuis
tantope pfectionẽ cõmẽdaſti, ſi eã deſi-
derãti, opẽ tenuis exhibere? Et maligno
ſpũ iracũdiæ uehemẽtius inſtigatus, ſi-
cut poſtmodũ euidẽter apparuit, iã (in-
quit) ſi illos tenerẽ diſcerperem libros.
Cui uir dñi, puto, ait, in nullo eoꝝ legi-
ſti nõ poſſe te in tuo clauſtro eſſe perfe
ctũ. Moꝝ correctionẽ, nõ locoꝝ muta
tionẽ, ſi bñ memini, in libris oĩbus cõ-
mẽdaui. Tũ uero impetũ faciẽs hõ uel-
ut inſanus ĩ eũ, pcuſſit maxillã eius, idq̃
tã grauiter ut ſuccederet ſtatim rubor
ictui, tumor rubori. Iã q aderãt, in ſacri-
legũ inuolabãt, ſed p̃uenit eos ſeru⁹ dñi
clamãs & adiurãs p nomẽ Xpi nullate-
nus eũ tãgere, ſed educere caute, & cu-
rã eius hr̃e, ne aliquo ei uel ĩ aliquo nocẽ
ret. Qđ tã diſtrictè p̃cepit, ut miſer ille
timẽs et tremẽs abſq̃ oĩ iniuria eductus
ſit & deductus. Et q̃dẽ in libertate ſpi-
ritus dei famulus excellenter enituit cũ
humilitate & mãſuetudine, ut quodã-
modo uideret & ueteri neminẽ, & oẽm
hoĩem reuereri. Increpatiõe rarius ute
bat, monitis potius & obſecrationibus
agẽs. Quam uero inuitus & non ex cor
dis amaritudine uerbum pferret ama-
rum ex eo maxime aĩaduertebat, q̃ p-
facile hmõi impetũ cohiberet. Siquidẽ
mirabat hoĩum improbitatẽ, quos ali-
q̃n forte turbatos, excuſationẽ q̃libet
rõnabilẽ, ſatisfactionẽ q̃libet humilem
admittere grauat, q̃ ipſa ſuæ turbatio-
nis paſſio miſeros ſic delectet, ut oderĩt
oẽ remediũ, ut contineant aures, clau-
dãt oculos, obijciant manus, & omni-
modis ſatagãt ne ſemel orta cõmotio
ſedari ualeat & ſanari. Eius tñ obiurga-
tionẽ nõ minus facile aliq̃n cõpeſcebat
grauis & turbulẽta rñſio, q̃ humilis &
modeſta, ut ab aliq̄bus proinde dicere
tur cedẽti inſiſtere, cedere reſiſtẽti. Dice
bat.n. ubi reſonat utrinq̃ modeſtia, dul
ce eſſe colloq̃ũ: ubi uel ex parte altera,
utile: ubi ex neutra pernicioſum. Vbi.n.
hincinde

hincinde duritia ſonat, iurgium eſt non
correctio, nec diſciplina ſed rixa, ut de-
ceat magis interim diſſimulare p̃latum,
& commotione nata utilius caſtigare
ſubiectos, aut certe ſi ita res exigit, ob-
ſeruare cõſiliũ ſapientis, q̄a ſtultus non
corrigit uerbis. Loquit ipſe de increpa-
tionib. minus util'r, minus patienter ac-
ceptis, in ſermone ſup Cãtica Cantico-
rũ. xlij. inter cætera dicẽs: Vtinã neminẽ
obiurgare neceſſe ſit. Hoc.n. melius. Sed
q̃m in multis offendimus oẽs, mihi ta-
cere nõ licet, cui ex offõ incũbit peccan
tes arguere, magis aũt urget charitas.
Qđ ſi arguero & fecero qđ meum eſt,
illa aũt pcedẽs increpatio minime qđ
ſuũ eſt faciat, neq̃ ad qđ miſi illam: ſed
reuertat ad me uacua tanq̃ iaculũ feriẽs
& reſiliẽs, q̄d me animi tũc hr̃e putatis
frẽs? Nõne angor? nõne torqueor? Et ut
mihi uſurpẽ aliq̄d ex uerbis magr̃i, q̄a
de ſapia non poſſum, pr̃ſus coarctor è
dubbus, & q̄d eligã neſcio, placere ne
mihi in eo qđ locutus ſum, q̃m qđ de-
bui feci: an pñiam agere ſup v̄bo meo,
q̄a qđ uolui non recepi. Et infra. Dicas
forſan mihi q̃ bonũ meũ ad me reuerta
tur, & q̄a liberaui aĩam meã, & mũdus
ſum à ſanguine hoĩs, cui annũciaui & lo
cutus ſum ut auerteret à uia ſua mala et
uiueret. Sed etſi innumera talia addas,
me tñ minime iſta cõſolabunt, mortem
filij intuẽtẽ. Quaſi uero meã illa rep̃hen
ſione liberationẽ q̃ſierim, & nõ magis
illius. Quę.n. mr̃ ẽt ſi oẽm quam potuit
curã & diligẽtiã ægrotãti filio adhibuiſ
ſe ſe ſciat, ſi demũ ſe fruſtratã uiderit, &
oẽs labores ſuos eſſe penitus inefficа-
ces, illo nihilómin⁹ moriẽte ppea unq̃ à
fletib. tempabit? Et hæc hactenus. De
cætero tãtus æmulator erat mãſuetudi
nis & pacis: ut ſi forte improbus quiſq̃
petitor durius extorſiſſet à negãte rñ-
ſum, haud facile deinceps cũ eadẽ repul
ſa dimitteret inanis. Siquidẽ uelut natu-
ral'r ut fatebat oderat oẽm ſcandalum,
& grauamẽ cuiuslibet hoĩs ſuſtinere, ei
admodũ graue, nõ ſentire impoſ'e erat.
Adeo neminẽ ſpreuit, nullius hoĩs ſcan-
dalũ paruipẽdit: & ſi ueritatẽ dei, iuſti-
tiamq̃ ptulerit. Nã & quoties oporte-
ret noxios aliquoꝝ, uel rep̃hẽdere act⁹,
uel impedire conatus, tã cõſiderate fie-
bat, ut abũdãter ipſi quoq̃ q læſi uide-
rent, hr̃ent uñ ſibi pro eo ſatisfacerẽt in
cogitationib. ſuis. Sanè uidimus ex ipſis
quoq̃ nõnullos, & de q̄bus minus id ui
debat poſſe ſperari, ampliori deuotiõe
eius poſtmodũ, uel obſequijs deſeruiſ-
ſe, uel ẽt adhæſiſſe ueſtigijs. Dr̃ tñ & in-
uidos habuiſſe, ut hr̃et meritũ & ex eis.
Cæteꝝ tam ſingl'r eminebat gl'ia noĩs
ei⁹, ut peſtis illa magis deſperatione q̃
liuore tabeſceret, & timeret agnoſci.
Quinetiã humilitate eius & mãſuetudi
ne uincebat, bñficijs ſuffocabat, obrue-
bat obſequijs. Nimiꝝ doctus erat uin-
cere in bono malũ, ſicut ad quoſdã frẽs
ſcribẽs inter cætera ait: Adhærebo uo-
bis & ſi nolitis, adhærebo & ſi nolim i-
pſe. Inuitus p̃ſtabo, ingratis adijciã, ho-
norabo & cõtẽnẽtes me. Vſq̃ adeo ſiq
dẽ oẽs hoĩes germano amplectebat af-
fectu, ut eoꝝ ſcandalo (ſicut ipſe fateri
ſolebat) grauius ureret, q̄bus nullã uide
ret occaſionẽ ſcãdali p̃buiſſe. Plus.n. pijſ
ſimũ pectus, gratuitũ affligebat alteri⁹
ſcãdalũ, q̃ ppriæ immunitas conſcię ſo
labat. Siq̄dẽ minus ſperabat poſſe ſana
ri qđ uñ pcederet nõ uidebat, magnũ
ſibi è regione ſolatiũ fore phibens quo-
ties iueniret uñ ſatisfacere poſſet uel hoĩ
pro ſe, uel deo ꝓ hoĩe nõ ſine occaſione
turbato. Erga oĩum q̃dẽ hoĩem ſpũa
le cõmodũ incõmodum'ue amplius af
ficiebat, & ſummũ ei deſideriũ, ſummũ
gaudiũ erat aĩaꝝ fruct⁹, cõuerſio pctõ-
rum. Et corpeas tñ neceſſitates pijſſimo
miſerabat affectu. C⁹ tãta erat humani
tas, ut nõ mõ hoĩbus, ſed irrationalib⁹
ẽt aĩantibus auibus cõpateret & feris,
nec cõpatienti deerat uirtutis effectus.
Cõtigit.n. aliquoties ut iter agẽs, fugitã
tẽ & ut uidebat ꝓtinus capiẽdã uel le-
puſculã à canibus, uel auiculã ab accipi
tribus, ſigno crucis edito mirabil'r libe-
raret, diceretq̃ ſequentibus fruſtra ſeſe
conari, nec ullatenus ſe pñte eiuſmodi

exercere poſſe rapinam. Hæc nos quidem de ſacris moribus prīs nrī, pro modulo nro ſub breuitate perſtrinximus.

Capitulum VII.

Aeterꝛ lõge eminentius in ſuis
c ille libris apparet, & ex lrīs proprijs innoteſcit. In qbus ita ſua uī expreſſiſſe imaginem, & exhibuiſſe ſpeculũ quoddam ſui, ut illud quoque Ambroſianũ merito illi poſſe uideatur aptari. Laude ipſe ſe ſonet, & laureatus ſpũ, ſcriptis coronet ſuis. Siqs.n. noſſe deſiderat ꝙ̃ ſolicitus ab initio ſubijpſi⁹ dijudicator & ſcrutator extiterit, primũ opus illius de gradibus humilitatis inſpiciat. Inde ſi quærit piæ mõtis religioſa deuotio, trãſeũdũ ad homilias in laudibus uirginis mrīs, & illũ quẽ de diligẽdo deo edidit librũ. Si ferués contra ſuorꝛ uel aliorꝛ uitia zelus, legat is quẽ apologeticũ uocat. Si iugis in zelo cordis & circũſpecta diſcretio, de ꝑcepto & diſpẽſatione diſſerẽs audiat. Quã uero fidelis cuiuslibet piæ conuerſationis cõmendator fuerit & adiutor, exhortatorius ad milites tẽpli ſermo declarat. Quã nõ ingratus grãe dei, ex his liquet q̃ de grã & libero arbitrio tã fidelr ꝙ̃ ſubtilr diſputauit. Quàm liber in uoce, ꝙ̃ diſertus & in rerꝛ ſupiorꝛ pariter inferiorumqꝫ ſcia locuples, in his q̃ ad papã Eugeniũ de cõſideratione ſcripſit, diligẽs cõſiderator agnoſcet. Quàm deuotiſſimus ꝑdicator alienæ ſanctitatis, tã diligẽter epi ſancti Malachiæ uitam ꝓſecutus oñdit. Nã in ſermonib⁹ ſuꝑ cãtica, & indagator myſteriorꝛ, & morꝛ ædificator magnific⁹ innoteſcit. In eplīs quas ad diuerſas ꝑſonas ob negotia diuerſa dictauit, prudens lector aduertet quo feruore ſpũs iuſtitiã oẽm dilexerit, oẽm æqꝫ oderit iniuſtitiã. Fidelis etẽm ſeruus Xpi nõ q̃rebat aliqd ſuũ, quicqd tñ erat Xpi, ſic curabat ut ſuũ. Quæ.n. ſcelera nõ arguit, q̃ odia nõ extinxit, q̃ ſcãdala nõ cõpeſcuit, q̃ ſchiſmata nõ reſarciuit, q̃s hæreſes nõ cõfutauit? Quid uero ſctm̃, qd honeſtũ, qd pudicũ, quid amabile, qd bonæ famę, qd uirtutis aut laudabilis diſciplinæ ſuis ortũ in qualibet regione diebus non roborauit eius authoritas, nõ fouit charitas, diligentia nõ ꝓmouit? Quid añ ꝓmotum dilatari amplius non optauit, qd forte collapſũ nõ totis pro loco & tꝑe uiribus egit ut repararet? Quis malitiã quancũque diſponẽs, eius zelũ & authoritatẽ non timuit? qs ꝓponẽs quodcũqꝫ bonũ, eius ſi potuit nõ cõſuluit ſanctitatẽ, nõ deſiderauit fauorẽ, opẽ nõ flagitauit? Quis ad ſacrũ in eius pectore habitãtis tẽplũ diuinitatis, de quacũqꝫ tribulatione fidelr clamaturus acceſſit, & inefficaciter laborauit? Mœſtus ab eo ſolatiũ, afflictus auxiliũ, cõſiliũ anxius, æger remediũ, pauꝑ ſubſidiũ reportabat. Ita ſeſe oĩum fecerat ſeruũ, ac ſi toti genitus orbi: ita tñ liber ex oĩbus conſciæ ſuę curã gerẽs, tanꝙ̃ ſoli deditus curæ & cuſtodiæ cordis ſui. Oliua ſpecioſa, uitis fructuoſa, palma florida, cedrus multiplicata, platanus exaltata. Vas electiõis, uas honoris in domo dei, uas auri ſolidum, ornatum omni lapide precioſo, fide & ſanctitate ſolidum, ſed & uarijs chariſmatibus tanꝙ̃ gemmis precioſis ornatum. Quo pñte oĩs ſanctitas exultabat, oĩs erubeſcebat impietas, iuxta illud: Videbunt recti & lætabuntur, & omnis iniquitas opilabit os ſuum. Quo pñte celebris quiſque conuentus uelut quodam ſole reſplenduit, abſente caliginoſus & quodammodo mutus apparuit. Cuius denique medicinalis manus & lingua morbos utraque curabat, illa corporum, iſta morum. Et nunc iam ſuper his quæ in ſignis exterioribus & uirtutum multiplici exhibitione conſiſtũt, ſcd̃s (ut promiſſum eſt in pręfatione) libellus aliquanta narrabit.

Finit liber primus, qui & tertius.

SEQVVNTVR CAPItula libri quarti.

Capitulum I.

De reliquijs ſctõrꝛ: & dente ſancti Cæſarij, & miraculo per tunicam ſancti Bernardi facto, & ꝙ ſpũ circuiuit choros pſallentium, & de his qui per illum abſentem ſanati ſunt. Cap. II.

De multis q̃ præuidit & prędixit, & de illis qui poſt mortẽ illi apparuerunt, & de multis alijs. Cap. III.

De pace inſperata comitis Theobaldi, & conuerſione cuiuſdam clerici & Henrici fratris regis qualia prædixerit. Cap. IIII.

Quod ſctm̃ Malachiã dũ miſſam celebraret, ſctõrꝛ catalogo aggregatum uidit, & collectã mutauit quę dicitur de ſanctis, & de alijs pluribus miraculis. Cap. V.

De illis curationib. ſibi ꝑ oſtenſis et alijs animi uirtute ꝑſenſitis, & alijs ad q̃s nõ rogatus acceſſit, nec poſſe uniuerſa ſcribi uel enumerari. Cap. VI.

Finis tabulæ capitulorum libri quarti.

LIBER SECVNDVS, Qui & quartus.

Capitulum I.

Sicut ſermone ſuꝑ Cantica Cãticorꝛ xxiiij. ſeruus dñi Bernardi Claræuallẽſis gratulat, & grãs agit illi: tertio qdem ab urbe reditum ſuũ clementior è cœlo reſpexit ocl's, & ſerenior tãdem uultus arriſit, ꝙ qeuiſſet rabies Leonina, accepiſſet finẽ malitia, recepiſſet eccl'ia pacẽ. Tanta uero exultatione eccleſia illũ Gallicana recepit, ut nõ minorẽ uideret de ſuo reditu exhibere, ꝙ̃ de pace reddita nũciare lætitiã. Vñ ẽt mirari ipſe ſęptuſqꝫ cauſari ꝙ dũ ſibi poſt tã graues frequẽtias hoĩum & tumultus uelut ab exordio ualefaciẽdũ ſcl'o iudicaret, & tanquã de nouo adoriendũ ſacræ ꝓpoſitũ cõuerſationis, tũc potiſſimũ uberiorib⁹ exciperet gaudijs, obſequijs coleret. Rediens aũt pater ſctũs ab urbe, ex ſctõrꝛ apl'orꝛ martyrũqꝫ corꝑib. xenia ſecũ retulit ꝑtioſa. Haud modicũ hũc ſibi reputãs fructũ eſſe laboris. Inter q̃ bti Cęſarij dẽtẽ quonã mõ recepit, memorandũ. Cũ.n. integrũ ei ꝑdicti martyris caput exhiberet ut tolleret inde qd' uellet, dari ſibi petijt dentẽ unũ. Fruſtra uero aliquãdiu frẽs q cũ eo uenerãt laborãtes, cõceſſũ ſibi trahere penit⁹ nõ ualebãt. Fractis.n. cultellis duob. aut trib⁹ quos applicuerãt, nihilomin⁹ adhuc dẽs imobilis ꝑmanebat. Tũ ille, orandũ nobis, ait. Nec.n. hrẽ poſſum⁹ niſi martyr ipſe cõcedat. Fcã deniqꝫ orone reuerẽter accedẽs, icredibili facilitate duob⁹ tulit digitis, qd' ferreis añ moueri non poterat iſtrĩs. Frẽs aũt Ieroſolymitani tẽpli fidelis militiæ ꝓfeſſores cũ nouã hrẽ eo tꝑe domũ i urbe cœpiſsẽt, redeũte ꝑdcõ prẽ ſpãliqꝫ prõno ſuo, tunicã eius ꝓ eximia bñdictiõe ſeruabãt: apd̃ quos eodẽ anno ſacerdos qdã grauiſſima febre correptus deſꝑabilr ægrotabat. Vt aũt oĩo deficiẽs deueniſſe uiſus eſt ad extrema, portari ſeſe i oratoriũ, & ꝑdictã bti uiri tunicã ſuppõi ſibi fecit, i ſola poſit⁹ expectatiõe exit⁹ mortis: cũ ſubito raptus in quẽdã mẽtis exceſſũ, ac ueluti iã carne ſolut⁹, uidere ſibi uiſus ẽ corp⁹ ſuũ eodẽ quo iacebat i loco examie iã circũdatũ multitudine ſacerdotũ aꝑtos tenẽtiũ libros, & celebrãtiũ exeqas ex more ſolẽnes. Nec mora i uultu habituqꝫ prędicti prĩs ſcti reuerẽda q̃dã ꝑſona ꝓdiẽs ex altari manu illis inuit ut tacerẽt, uoce pariter ꝓhibẽs ne mortuũ reputarẽt, c⁹ uitã Claręuallẽſi abbati dõauerat de⁹. Cõfeſtim deniqꝫ ad ſe rediẽs, ſanũ ſe reꝑit, & qd̃ uiderat, frĩbus idicauit. Qui qdẽ, ut à fidelib. uiris nuꝑ accepim⁹, hodieqꝫ ſuperſtes, & i partib. Aqtanię degẽs, bñficiũ qd' accepit ſedule cõfitet, ipſius ꝑconio c⁹ merito uiuens. Siqs hoc minus mirat, aĩaduertat de B. Nicolao ex innumeris qbus eſt decoratus miraculis, in natalis ei⁹ annua cõmemoratiõe tãqꝫ

eximium cōmendari ꝙ impatorē Con
ſtantinum ab interitu quorundā longe
conſtitutus ꝑ uiſum deflexit. Nec illud
diſſiľe eſt qđ annectimus. Abbas Ge
rardus de Moris (qđ eſt monaſterium
ꝓximum Clareualli) teſtatus eſt nobis
uidiſſe ſe eū aliqñ pſallētium frm circui-
re choros, & ſicut frequenter agebat,
excitare torpētes, ita ut affectuoſius &
uirilius pſalleret qđ reliquum fuit uigi-
liaꝝ. Cumcꝫ die ſequenti apud eum fa
miliariter cauſaret tardius illū ꝗ opor-
tuerat ea nocte uiſitaſſe pſallētes, ego,
ait, nocturnis horis corporeo occupa-
bar incōmodo, ſed quò non potuit cor
pus, ſpūs uenit. Expauit ille audiens nō
affuiſſe in corpore quē tādiu ipſe corpo
reo ſpectaſſet, obtutu circūeūtē utrūcꝫ
choꝝ, & ut cōſueuerat ſingulis manū
imponentē. Ad multoꝝ aures famā
credimus ꝑueniſſe uiri uenerabilis Gu-
lielmi, ꝗ olim Mōtis Peſſulani dñs, nūc
uerus Xp̄i paup & humilis monachus
degit in cœnobio qđ Grandiſſylua uo-
caẗ. Ipſius relatione didicimꝰ qđ dictu-
ri ſumus, ſicut ab eius ore cui cōtigerat,
ſe accepiſſe dicebat. In ciuitate Auxita-
noꝝ q̄ metropolis eſt Vaſconiæ, miles
ꝗdam infirmabaẗ. Cuius cū inferiores
corꝑis partes à renib. & deorſum mor-
bus ſæuiens occupaſſet, erat dieb. mul-
tis lectulo decubans non modica parte
p̄mortuꝰ. Cōpūctꝰ denicꝫ & cōfiſus de
mīa dei, ad ſeruum eius cꝰ circunquacꝫ
tam celebris ſeſe uirtutū fama diffude-
rat, quocūcꝫ labore ſe p̄cepit deporta-
ri. Iam ꝑ dies aliquot ꝓceſſerat, ꝓfece-
ratcꝫ non minus in fide & deuotione ꝗ
in itinere ipſo, cū miſeratus hoīem deus
mirabiľr ſatis & infirmitati eius ſubue-
nire dignatus eſt, & parcere fatigatiōi.
Occurrens .n. ꝗdam in uia, ꝗſnam eſſet,
aut quo tenderet, inquiſiuit. Acceptacꝫ
itineris eius neceſſitate, ego, ait, ex parte
ſcti illius tibi p̄cipio ut reuertaris, ſciens
ꝙ ubi domū ueneris, ſanus eris. Perſua-
ſit illi deus ut crederet, cꝰ nimiꝝ diſpo-
ſitione oīa gerebanẗ. Rediīt, rediensꝗ
paulatim recepit eā q̄ ſibi ꝓmiſſa fuerat
mīam, ut non prius domū ꝑtingeret ꝗ
plenariè donū ꝑciꝑet ſoſpitatis. Veꝝ il-
le quoties tale aliꝗd cōtigiſſet audire,
non minus humiľr ꝗ iucunde refutans
dicere conſueuerat. Hoc .n. mihi ſic im-
putandū, ſicut ei ꝗ conſcius oīo nō fuit.

In monaſterio cui nomen eſt Bella-
uallis, ꝓpè urbē Cryſopolim, hō ꝗdā à
dæmone uexabaẗ, mira eo inſtigante fa
ciens, mira loquēs. Poſt multas igr̄ orō
nes frm cū improbe ꝑſiſteret illa neꝗtia
ſpūalis, recordatus eſt uenerabilis ab-
bas loci illius Pontius, hodiecꝫ ſuꝑſtes
hr̄e ſe ſtolā q̄ btūs pr̄ alicꝫdiu uſus fue-
rat in oblatione hoſtię ſalutaris. Nec cū
ctatus tulit ꝓtinus arma potētia deo, et
fiduciaľr aggreſſus eſt inimicū. Vix limē
attigerat cellulæ in qua miſer hō iace-
bat, cum ſubito ille malignus horrēdis
uocib. uictū ſe ꝓfitēs, en, inꝗt, egredior,
recedo ꝓtinus manere ultra non poſſū.
Rñdente aūt abbate, ꝑ nomen dñi & i-
pſius bti uiri meritum cꝰ hæc ſtola fuit,
tibi p̄cipio exi citius, ne moreris: conti-
nuo dęmon fugatus ab hoīe: hō liberaẗ
à dæmone. Quis alter non ꝑiculoſe for-
ſitan exultaſſet uſcꝫ adeo ſibi ſpūs eſſe
ſubiectos ut cederēt & abñti? Veꝝ ille
abbate ipſo nunciante nil motus, ma-
giſcꝫ ſubſannans eos quos uidebat ma
gna ſuꝑ hoc admiratione moueri, hæc
eadē ỽba rñdit, Quidni facile nos duo
p̄ualuiſſemus in unū? Leuiter illum eīj-
cere potuit deus, p̄ſertim cū ego ei ſociꝰ
datus ſim & adiutor. Hmōi nēpe rñſis,
in hmōi rebus ſæpius utebaẗ. Nouerat
ſiꝗdem uerus & uerax non oñtator, ſed
æmulator humilitatis efficacius diſſua-
deri poſſe hoībus qđ ſtupebant, obliꝗ
ꝗdā & artificioſa obiectiōe ꝗ apta ex-
cuſatione, q̄ humilitatē magis p̄dicabi
lē p̄ferēdo æſtimationē nō minueret ho
minū ſed augeret. Vñ quodā loco ex ꝓ-
pria loquēs exꝑientia. Verus, inꝗt, humi
lis, uilis uult reputari, nō hūilis p̄dicari.

Capitulum II.

ILlud quocꝫ notiſſimum fuit ꝙ
adhuc in carne degens, appa-
rēs aūt in ſpū fri cuidā obitꝰ ſui
p̄nūciauerit diem. Infirmabaẗ nouitius
ꝗdam fr̄ in Claraualle bonæ conuerſa-
tionis & bonæ indolis adoleſcens. Nec
longe aberat dies q̄ poſt annuā ex mo-
re ꝓbationem nouum indueret hoīem,
ſi non prius hoīem exuiſſet. Siꝗdē cōſū-
matus in breui expleuit tꝑa multa. pla-
cita .n. erat deo aīa illius. Quīto igr̄ die
ante ultimū diem ſuum, uiſitante ſe fr̄e
quodā idē nouitius exhilaratus pr̄imū,
inter alia ſpūalis gr̄æ uerba, ecce (inꝗt)
quinta moriar die. Hodie .n. mihi pr̄ nr̄
dñs abbas apparuit cum multitudine
monachoꝝ, & blanda conſolatione re-
fouens, ꝗnto die morituꝝ me eſſe dice
bat. Exiīt ſermo inter fr̄es, & antecꝫ im
pleret diuulgatum eſt uerbum. Expecta
batur ab oībus dies illa, ſed p̄ oībus ille
btūs in expectatione ſua fuit. Iam dies
ꝗnta īclinabaẗ ad ueſperā, illiꝰ aūt ſpūs
magis ac magis eleuabaẗ ad dñm. De-
mū circa undecimā horā ī ip̄o mortis a-
gone poſitꝰ, obducto ꝓrſus, ut aſſolet,
lumine oculoꝝ, & nemini iā intendens,
ad exitum feſtinabat. Interim uiſitans
eū pr̄ ſctūs uelut ab alto ſōno reuocat,
& q̄ſi retrahit cōmeantē, nec inſaluta-
tum abire ꝑmittit. Ad cꝰ uocē aperiens
oculos, & miꝝ in modū facie ſerenata,
alicꝫdiu intendebat ī eum. Mirabamur
oēs mortalē hoīem imo iam morientē
eatenus triumphare de morte, ut ī ipſo
mortis articulo exultaret ī gaudio, pul
cerrime nobis exhibens illud Poetæ,
Vir. egl. 4 Incipe ꝑue puer riſu cognoſcere mr̄em.
Tū uerò cōſolās eū pr̄ ſctūs, nihil time-
re iubet, ſed recto ꝓtinus curſu ꝑtinge-
re ad dñm Ieſum Xp̄m, & offerre ei hu
milē paupis ſuæ familiæ ſalutationē. Ad
hāc uocē q̄ potuit capitis inclinatione
& motu annuēs labioꝝ, iteꝝ clauſit ocu
los, & eadē hora in pace ꝗeuit. Multa
ꝗdem huic famulo dei reuelata ꝑ ſpm̄,
multa ſine p̄cedēti reuelatione mirabiľr
ab eo p̄dicta cognouimꝰ. Ex ꝗb. exēpli
gr̄a pauca ſubnectimus. Cū eſſet aliqñ
pr̄ ſctūs in urbe Nouiomēſiū in domo
ep̄i Simonis, adductus eſt ad eū Herue-
ius ꝗ Baugēceio puer admodū grōſus,
ortus ex regio ſanguine, & ipſius ep̄i
nepos. De quo ſequenti nocte famulo
ſuo Xp̄s oñdit, qđ erat poſt tꝑa longa
futuꝝ. Siꝗdem uidebaẗ ſibi tancꝫ ī miſ-
ſaꝝ celebratione angelo cuidam pacis
oſculum dare, qđ ad pueꝝ deferretur.
Nec dubius de reuelatione, eūdē Her-
ueium renūciatuꝝ ſcľo, & futuꝝ aliqñ
deuotum Xp̄i famulū ꝓmittebat. Quæ
ꝓmiſſio tā celebris extitit & uulgata,
ut ipſe quocꝫ Herueius nobis poſtea fa
tereẗ adoleſcenti ſibi ad oēs arguentis
conſciæ ſtimulos ſꝑ occurrere, impoľe
eſſe ut poſt uiri ſcti tale ꝓmiſſum, ī ſcľari
habitu moreret: Nec fraudatꝰ eſt à ſpe
ſua. Siꝗdē uenerabilis Gualerānus Vrſi-
cāpi cœnobiī primꝰ abbas monachū il-
lū fecit, & angelico functus offō, pacē
quā ex ore pr̄is ſcti ipſe ſuſceꝑat, cōica-
uit Herueio. Cꝰ talis poſtmodū appa-
ruit cōuerſatio, ut tali dignus oſculo ui-
dereẗ. Nam & p̄dicto Gualerāno in re-
gimine mōaſteriī Vrſicāpi ille ſucceſſit,
& nouiſſime obitū ſuū īminentē ſanus
adhuc & incolumis eodē Gualerāno ꝑ
reuelationē ſibi annūciante p̄ſciuit atcꝫ
p̄dixit. Et qđ addimus, huic ſiľe fuit.
Pr̄em ſctm̄ fines Pariſioꝝ aliqñ ꝑgrā-
tem, ut ad ipſam diuerteret ciuitatē ep̄s
Stephanus, & cæteri oēs ꝗ pariter ad-
erant obnixe rogātes non poterāt obti-
nere. Magno ſiꝗdē zelo niſi cā grauis
urgeret, cōuentus publicos declinabat.
Cumcꝫ ueſpere iter ſuū aľs ordinaſſet,
mane ubi primū locutus eſt fr̄ibus, dice
re iubet ep̄o, ꝗa Pariſius ibimus ut ro-
gaſti. Conueniente igr̄ clero admodū
copioſo, ſicut ſꝑ ab eo ſolebāt expetere
uerbū dei, continuo tres ex illis compū-
cti ſunt & conuerſi ab inanib. ſtudiīs ad
ueræ ſapiæ cultū, abrenūciantes ſcľo, et
dei famulo adhærentes. Quoꝝ ille pri-
mū ītuēs, cū ſubito iter loquēdū ſurge-
ret peteretcꝫ ueſtigia eiꝰ, īclinauit ſe, mo
dice, & fri cuidā ꝓpius aſſidēti in aure
locutus eſt dicēs: Iſtū ego ſicut nūc ui-
deo uenīētē nocturna uiſione p̄uidi, ꝑꝑ
quem ēt dñs nos adduxit. Qui nimiꝝ
nouitius ī multa poſtmodū puritate &

deuotione conuerſatus, plurimũqꝫ acceptus deo, & hoı̄bus, in Claraualle poſt annos aliquot btō fine quieuit.

Apparuerunt aliqn̄ uiro dei in Trecenſium urbe poſito uenerabiles eius filij, iam qdē carne ſoluti: Galdricꝰ & Gerardꝰ: quoꝝ ēt ſcd̄m carnē alter germanus, alter auũculus eius extiterat. Cũqꝫ uelut accelerantes ocyus ꝑtranſirēt, reuocanti & retinere uolēti rn̄debant eũdũ ſibi ꝓ frē Gaufrido monacho, ꝗ eorundē à prima cōuerſione ſociꝰ ſtrenue ſatis in multis cœnobijs extruēdis militauerat deo. Cōtinuo pr̄ ſc̄tũs excitatis frīb. accelerari iubet, & ad monaſteriũ ueniēs ipſo die ſicut eis p̄dixerat eũdem Gaufridũ iā poſitũ repetit in extremis.

Capitulum III.

Fidelissimum principē comitem Theobaldũ in magna tribulatione ꝓbatũ nō minꝰ mirabil'r, qꝫ miſericorditer dn̄s liberauit. Is nimirum potentiſſimus in regno, & ſcd̄s à rege, totus tn̄ eleemoſynis deditus, & ſtudio pietatis intētus, oı̄ūqꝫ ſeruoꝝ dei, ſed ſpālr̄ Bernardi Clareuallen̄. amator deuotiſſimus erat. Quē eatenus impugnari & affligi paſſus eſt deus, ut rege pariter & uicinis potentib. ferè cunctis aduerſus eũ coniurātib. uſqꝫ adeo de eiꝰ euaſione deſperaret̄, ut publice quoqꝫ iam inſultaret̄ religioni, pietati detraheret̄, eleemoſynis derogaret̄. Monachi & conuerſi inutiles eius milites & baliſtarij dicebant̄. Nec mō apd̄ extraneos, ſed in ipſis quoqꝫ eius ciuitatib. & caſtellis eiuſmodi iam blaſphemiæ ꝑſonabant. Deniqꝫ cōgregatis aliqn̄ ep̄is pluribus alijſqꝫ ꝑſonis, p̄ntē ēt uiro dei dũ ſup his agerent & colloquerent̄, ep̄s qdā eo tp̄e authoritate & opinione prudētiæ celeberrimus aiebat. In manu regis eſt comes Theobaldus, nō eſt ꝗ poſſit eũ eruere. Rn̄dēte alio quodā antiſtite, eſt ꝗ poſſit liberare eũ, multũ ille miratꝰ, ꝗſnā crederet̄ poſſe q̄rebat. Demũ audiēs ꝗa pōt eũ eripe, ꝗ oīa pōt deus, nō paꝝ ſubſtomachās, pōt, inqt, ſi manifeſtus appareat, ſi clauā teneat, ſi hinc inde ꝑcutiat: ſed hactenus iſta nō fecit. In tāta igr̄ deſperatione cũ p̄dictũ principē uehemēter urgerēt extranei, grauiꝰ tn̄ impugnarēt ꝗ ab eo defecerāt uniuerſi penè potētes hoīes ſui, nec minus illũ affligerēt pauci qui reſidui uidebant̄ ex alioꝝ defectu, ipſi quoqꝫ ſuſpecti, Lingonēſis ep̄s Godefridus frequenter & familiariter dei hoīem cōſulebat ꝗdnā ſibi dn̄s ſup his reuelaret. Cui ille cũ iā ſæpius rn̄diſſet nihil ſibi apparere niſi tribulationē ſup tribulationē, demũ aliqn̄ ſuſcitāti ait, ꝗa qnto menſe pax erit. Sanè ultima die qnti mēſis reformata ē pax ipſo qdē & orāte & opāte, ut nō eſſet ambiguũ eius potiſſimum ſtudio & merito pijſſimũ illũ pricipē à tā grauibꝰ iminentibuſqꝫ ꝑiculis liberatũ. Ingreſſus aliqn̄ ſeruus Xp̄i Germaniæ regnũ feſtinabat ad partes Maguntinoꝝ pacē reformaturus inter regē Lothariũ, et p̄deceſſoris eius impatoris Henrici nepotes, Conradũ. ſ. qui Lothario poſtea ſucceſſit in regnũ, & Fridericũ prēm hꝰ Friderici, ꝗ poſt Conradũ electus obtinet hodie principatũ. Venerabilis aũt metropolitanus Magũtinoꝝ Albertus honorabilē quēdam clericum noīe Maſcelinũ uiro dei obuiā miſit. Hic igr̄ Maſcelinus cũ à dn̄o ſuo miſſum ſe eſſe diceret ad ſeruiendũ ei, pauliſper intuitus illum uir dei, alius, inqt, dn̄s ad ſibi ſeruiēdũ te miſit. Expauit Teutonicus, & miratus ꝗd dicere uellet, firmius aſſerebat à dn̄o ſuo Magũtino ſeſe archiep̄o deſtinatũ. Ecōtra ſeruꝰ Xp̄i, falleris ait, Maior eſt dn̄s ꝗ miſit te Xp̄s. Tunc demũ intelligēs hō quorſum uellet uibrare ſermonē, putas, inqt, ꝙ monachꝰ fieri uelī? Abſit à me, nō cogitaui, nec aſcēdit ſup cor meũ. Nihilominus tn̄ renuēte illo, dei famulus affirmabat oīmodis fieri oportere nō qđ ipſe de ſe cogitauerat, ſed qđ de eo diſpoſuerat deꝰ. In eodē deīqꝫ itinere cōuerſus ad dn̄m ſcꝫo ualefecit, & cũ alijs pl'ib. lr̄atis honoratiſqꝫ ꝑſōis q̄s collegit eo tp̄e ſeruꝰ xp̄i, ipſe q̊qꝫ ſicut ſibi p̄dcm̄ fuerat, ſecutꝰ ē eũ.

Henricum quoqꝫ Germanum regis

Francoꝝ, ꝗ Beluacenſem hodie cathedram ornat, non diffil'i dn̄s conuerſione mutauit. Accidit.n. ut ueniens idē Hēricus ad hoīem dei ſup quodam ſcl'ari negotio locuturus, conuentũ ēt frm̄ uiſitās eoꝝ ſeſe orōnibꝰ cōmendaret. Cui pr̄ ſc̄tũs inter uerba ſanctæ exhortatiōis: confido, ait, in dn̄o nequaqꝫ in eo te moriturꝝ in quo nũc poſitus es, ſed uelociter expimento ꝓprio ꝓbaturꝝ quātum tibi iſtoꝝ ꝓſit orō quam expetiſti. Qđ eodē poſtmodũ die non abſqꝫ multoꝝ admiratione completum eſt, & de tāti iuuenis conuerſione cœnobiũ oē exultatione repletũ. Lugētib. aũt ſocijs, & familia tota ac ſi mortuum illũ cernerent eiulante, p̄ cæteris Andreas ꝗdam Pariſienſis Hēricum ebrium, Hēricũ uociferabat̄ inſanũ, nec conuitijs nec blaſphemijs parcēs. Econtra ſanè idē Henricus ꝓ illius potiſſimum conuerſione dei hominē dare opam p̄cabat̄. Cui uir ſc̄tũs audiētib. multis, dimitte, ait, hoīem: mō aīa eius ī amaritudine eſt, nec ꝓ eo multum ſolicitus ſis, ꝗa tuꝰ eſt ille. Cumqꝫ amplius ſpe concepta Hēricus inſtaret ut loq̄ret̄ Andreæ, ſeuerius intuitus eũ uir dei, ꝗd hoc eſt? ait. Nunꝗd nō iam dixi tibi, tuus eſt ille? Audiēs hęc Andreas (aſtabat.n. & ipſe) ſicut plurimum improbus erat, & à ſacra conuerſatione uehemēter abhorrens, talia ſecũ ut hodieqꝫ fatet̄, tacita cogitatiōe uoluebat. In hoc nunc ſcio falſum te eſſe ꝓpherā. Hoc.n. certus ſum ꝗa locutꝰ es uerbũ, & non fiet. Hoc tibi ego corā rege & principib. in celebri quocũqꝫ conuentu impropare non parcā, ut tua oībus falſitas īnoteſcat. Cæteꝝ qꝫ mirabilis deꝰ in conſilijs ſup filios hoīm, ridēs eoꝝ uana conamina, ut ꝓpoſitum ſuum qn̄ & qũo ipſe uoluerit impleat̄. Siqdem die altera ibat Andreas mala oīa imp̄cans monaſterio ubi dn̄m dimittebat, ipſam quoqꝫ deſiderans uallem funditus ſubrui cũ habitatorib. ſuis. Nec paꝝ moti ſunt & mirati ꝗ p̄dictũ uiri ſc̄ti de ipſo audierant uerbum, cũ tal'r uideret̄ abire. Sed non diu puſillanimitatem eoꝝ & fidem modicā tentari paſſus eſt deꝰ. Illa tm̄ die ꝓcedens & repellēs quodāmodo grām dei nocte ꝓxima uictus & q̄ſi uinctus trahente ſe & uim faciente ſpũ dei, diem expectare non potuit, ſed exurgēs an̄ diluculũ, uelociterqꝫ rediēs ad monaſteriũ, alteꝝ nobis Saulũ, uel magis de Saulo altero Paulũ alteꝝ exhibebat. Inter cæteros quos de uana conuerſatione hꝰ ſcl'i ꝑ miniſterium ſerui ſui Xp̄s eripuit, de partibꝰ Flandriæ multi aliqn̄ nobiles, multi ſapientes & lr̄ati uiri ſub ipſius magiſterio ſacram ꝓfeſſi ſunt ſeruitutem. Quoꝝ primus uidebat̄ Gaufridꝰ ille de Perona, ꝗ poſtmodũ in Claraualle prioris offō functꝰ eſt, & defunctus in eo. In ꝗbus euidēter ſatis euāgelicũ illud īpletũ eſt: multi dicēt uobis, ecce hic eſt xp̄s, ecce illic. Plurimis.n. ꝑſuaſiōib. actũ eſt cũ eis ut aliā magis eligere ꝓfeſſionē & loca alia debuiſſent, donec occurrit dei famulus iā ꝓpè diſperſis, & in uerbis grāæ q̄ ꝓcedebant de ore eius, priſtina oīs hæſitatio facta de medio, & oīm pariter in ipſius conſilio irrefragabil'r eſt firmata uoluntas. Qđ qdē non ſine ſubita & penitus īſperata quorũdā ex ipſis mutatiōe fcm̄ eſt aīoꝝ. Deniqꝫ cũ iam dei hoīem ſeq̄ret̄ p̄dictꝰ ille Gaufridus, grauiſſima cœpit tentatione pulſari. Intuitus aũt illũ unus è frīb, ꝗd eſt (inqt) ꝙ facies tua exterminata & triſtitię quodā nubilo grauiter obuoluta ur̄? Cui Gaufridus. Scio (inqt) ſcio ꝙ nunqꝫ amplius lætus ero. Qđ ꝟbũ cũ ad d̄i famulũ idē fr̄ ſatis anxiꝰ retuliſſet, uidēs ille baſilicā ꝓpè uiā ꝑ quā gradiebāt̄ diuertit, et īgreſſꝰ orabat. Cęteris āt d̄foris p̄ſtolātib. Gaufridꝰ ille grauatꝰ tædio ſup lapidē obdormiuit. Demũ cũ ambo pariter ſurrexiſſent, ille de orōne, iſte de ſomno, apparuit idē Gaufridus tm̄ iucũdior & hilarior cæteris, quātũ triſtior prius. Cũqꝫ ei p̄dictꝰ fr̄ uerbũ mœſtitiæ qđ locutꝰ fuerat amicabil'r improparet, etſi tũc, iqt, dixi nũqꝫ āpliꝰ lętꝰ ero, ſed nũc dico nũqꝫ ampliꝰ triſtis ero. Idē q̊qꝫ Gaufridꝰ prio tp̄e tyrocinij ſui pro prē ſuo uiro nobili

& potenti quem in ſcl'o reliquerat, filia
li pietate ſolicitus, prēm ſctm̄ pro eius
cōuerſione rogare dn̄m affectuoſiꝰ ex-
orabat. Cui uir dei, ne timeas (inqt) ego
illū ꝓbatū monachū manibus meis in
hac Claraualle ſepeliā: utrūque ſecurū
eſt, & pfectus monachus factus eſt, &
à prē ſctō (ſicut ipſe ꝑdixerat) in Clara-
ualle ſepultus. Tanq̄.n. mori illo abſen
te nō poſſet, qnq̄ mēſibus infirmatus,
& celeberrimū imò cōtinuū reſpōſum
mortis in ſeipſo hn̄s ſuſtinuit donec pr̄
ſctūs rediret, q ut olim ꝓmiſerat, eū tra
deret ſepulturæ. Dn̄s abbas Rainar-
dus Ciſterciēſis quē ex Claraualle aſſū
ptū pr̄ ſctūs & amplectebat̄ ut filiū, &
reuerebat̄ ut prēm, ob quorūdā mona-
ſterioꝝ ordinationē ꝓuincię partes in-
trauerat. De quo uir dei in Claraualle
cōſiſtēs dū fr̄i cuidā loqueret̄, ſubita in-
ſpiratiōe pmotus: dn̄s, ait, Ciſterciēſis,
aut mortuus eſt, aut in ꝓximo moritu-
rus. Nec paꝝ fr̄ ille miratus eſt audiēs
uerbū, magis tn̄ obſtupuit cū eiuſdē ab
batis obitum poſt dies paucos audiret
nūciari. Pernoctabat aliqn̄ dei famu
lus in orōne in ſuo Claræuallēſi cœno-
bio cōſtitutus, & ſolita intētione dn̄m
ꝑcabat̄. Cōtigit aūt eadē hora pauperē
quēdā, & uere pauperē ſpū in cella ho-
ſpitū mori. Cꝰ aīam cum uocibus cano
ris in cœlum deferri pr̄ ſctūs audiuit, &
interrogatis mane fratribus qui affue-
rant, illam fuiſſe horam obitus eius cō-
perit, qua prædictas audierat in ſubli-
me tendentinm uoces.

Capitulum IIII.

Cum btūs epſ Malachias, cuius
uitā uirtutibus plenā uir ſanctus
ſtudioſe deſcripſit, iuxta deſide
rium cordis ſui ī Claraualle btām cœlo
aīam reddidiſſet, offerēs ꝓ eius tranſitu
uenerabilis abbas hoſtiā ſalutarē, glo-
riā eius dn̄o reuelāte cognouit, & eodē
inſpirāte, ſacrificio iā expleto formā mu
tauit orōnis, & collectā ītulit ꝗ ad ſctō-
rū pōtificū celebritates, nō ad cōmēda-
tiones defunctoꝝ ptinet, ita dicēs: Deꝰ
ꝗ B. Malachiā pōtificē ſctōꝝ tuoꝝ me
ritis coæquaſti, tribue q̄ſumus, ut ꝗ ꝓ-
tioſæ mortis eius feſta agimꝰ, uitę quo-
que imitemur exēpla. Deinde reuerēter
accedēs ſacra eius ueſtigia deuotiſſime
oſculabat̄. Modū tn̄ & ſeriē uiſionis nec
cuiq̄ apire, nec in eiuſdē epi uita ſcribe-
re acqeuit: hoc tm̄ rn̄dēs cū plurimum
rogaret̄, nimis ad ꝓpriā ſui ipſius ptinuiſ
ſe pſonā. Sup ĳs ꝗ ad grām ptinēt ſani-
tatū, multa inſignia p hunc famulū ſuū
opatus eſt Xp̄s, ut in eo quoq̄ uideret̄
exhibere qđ de ipſo Ioānes euang. teſta
tur. Si oīa ſcriberent̄, ne ip̄m qdē mūdū
cape eos q ſcribēdi fuerāt libros. Cæte
rū nos ſaltē pauca de pluribꝰ exēpli grā
ꝓſeramus. Caſtrū Villanū accolæ uo-
cāt, qđ à Claraualle (ut aiūt) ſex milia-
rĳs diſtat. Vbi mulier p̄gnās tp̄s oē trā-
ſierat pariēdi, & aliquātis mēſibus iam
decurſis cū necdū pareret, amplius mi-
rabat̄. Cꝰ eo uſq̄ dilatus eſt partus, ut
morbus potiꝰ uideret̄, nec iā crederet̄ eſ
ſe p̄gnās, ſed tumēs. Quis.n. credere poſ
ſet infantulū anno integro intra uiſcera
poſſe materna teneri? Deſperata igitur
mulier ad monaſterium uiri dei ducitur
ſic ſe hn̄s. Siſtitur ad portam miſera, &
porta fr̄i cā tam miſerabilis intimatur.
Rogatus ille et inaudito compaſſus in-
commodo, ſupplex adĳt prēm ſctm̄, fi-
deliter ei neceſſitatem indicans mulie-
ris, fidel'r explens negotium ſuſceptæ le
gationis. Et ô mira diuinæ uirtutis ope-
ratio, mirabilius accelerantis quod mi-
rabil'r tardabatur. Tanq̄.n. hoc ſolum
tanto tpe naſciturus infans expectaue-
rit, hora eadem fœmina peperit, & prę-
currente remedio, ad portam rediens
frater ille incommodum quod nuncia-
uerat, non inuenit. Alio tpe in territo
rio Antiſiodorēſi apud oppidum quod
Cona uocatur, mulier quædam pericli-
tabatur multis diebus, ꝙ ueniſſet filius
uſq̄ ad partum, & uires non hr̄et partu
riens. Cumq̄ ſuperueniſſet interim ſer-
uus xp̄i, poſtulanti bn̄dictionem, aquā
bn̄dictam miſit. Guſtauit mulier, & cō
feſtim natꝰ ē puer. Quē uenerabilis ep̄s
Carnotēſis Gaufridus baptizauit. Ber
nardi

nardi ei nomen imponens. In eodem
itinere & in territorio eodē dum febrici
tantium multitudo ſicut ubiq̄ ſolebāt
à dei hoīe panē peterent bn̄dictum, Gi
rardus qdam clericus ex caſtro cui no-
men eſt Clamiceium, male ſciolus &
ſubſannans fidem ppl'i blaſphemabat.
In ipſis aūt uerbis blaſphemiæ grauiſſi-
ma febre correptus uſq̄ Antiſiodorum
abeūtē ſeq coactꝰ eſt uiꝝ dei, & pnīam
agēs apud eū ipſam cui detraxerat mul
tis obtinuit p̄cibus bn̄dictionē. Tam
multis uero guſtata eiuſmodi bn̄dictio
reddidit ſanitatem, ut ſolius dei cꝰ hæc
uirtute fiebant, poſſet notitia cōprehē-
di. Vidimus in Meldenſi territorio mili
tem deuotiſſimas referentem grās uiro
dei, ꝙ ad primum guſtū panis ab eo be
nedicti, plenam recepit ſoſpitatē à fe-
bre q̄rtana, ꝗ ſic grauiter laborauerat
menſibus fermè decē & octo, ut in ho-
ra acceſſionis q̄ſi phreneticꝰ, nec mr̄em
agnoſceret ſuam. Viꝝ quoq̄ uenerabi-
lē Geraudum Lemouicēſem ep̄m teſtā-
tem audiuimus, iuuenē quendā de fami
lia ſua lethal'r in capite ſaucium cū iace
ret ſpumans & impos mentis īmiſſa ſi-
bi in os buccellu la panis quem bn̄dixe
rat hō dei, tam celerē ſenſiſſe uirtutē, ut
īcolumis ſurgeret ipſa hora. Neq̄ illud
tacendū, ꝙ ipſam quoq̄ ſubām panis
ab oī corruptiōis iniuria eadē bn̄dictio
uendicabat, adeo ut plures uiderimus
q p ſeptēnium & ultra eoſdē ſeruauerint
panes, nec colore nec ſapore mutato.
Ante hos paucos dies, uenerabiles
abbates Girardus & Henricus de Sue-
ciæ partib. uenientes, dum ſup his con-
ferremus, teſtati ſunt nobis panem ante
annos *xj.* eius benedictione ſignatum
manere adhuc apud ſe penitus incorru
ptum. Nec diſſil'em apud aliquos nr̄m
uſq̄ hodie nouimus, & apud alios mul
tos credimus eſſe repoſitum. Et nūc
idoneū ſatis & euidēs hꝰ rei teſtimoniū
ꝓferamus. Vir magnꝰ, & magnifice ho
norandus Danoꝝ archiep̄s Heskilus
prēm ſctm̄ unico uenerabat̄ affectu, uni
ca deuotione colebat. Nec cōtentus eſt
in filĳs eum uidere, cum nouum cœno-
bium extruxiſſet, & impetraſſet ab eo
deſideratum ſacræ congregationis ex-
amen. Præualuit apud eum deſiderium
uehemēs, ut hō tantæ authoritatis, & ī
inſulis illis tam eccl'iaſtica q̄ ſcl'ari au-
thoritate ſingl'r potēs, expoſitis ſuis oī-
bus, ēt ſemetip̄m periculis multis trade
ret & labori. Nā de expenſis dicere nō
eſt magnum, q̄uis eūdē audierimus ꝓ-
teſtantē ꝙ expenderit in itinere ipſo ar
genti marcas amplius q̄ ſexcentas. Ve-
nit ergo Claramuallē tam humilis &
ſublimis: quē à finib. terræ nō curioſitas
audiendæ ſapīæ, ſed fidei zelus & pleni
tudo deuotionis attraxerat. Vbi quātū
fleuerit, q̄lē ſeſe non mō erga eum quē
tam unice ſuſpiciebat, ſed ēt erga mini-
mos quoslibet fr̄m exhibuerit, non eſt
facile dictu. Demū rediturus ad ꝓpria,
ut bn̄dictum à dei famulo panē referre
poſſet, & diutius cōſeruare, humano ſen
ſu p̄cipit ut in clibano recoquat̄, ſicut ſo
lent qui maria tranſeunt panē ferre biſ-
coctum. Audiens aūt ſctūs non eſt paſ-
ſus errare hoīem tā deuotum, ſed ami-
cabil'r arguēs in hac parte fidē eius mo
dicam īueniri, ita ne (inqt) nō poterit pa
nē ip̄m bn̄dictio magis q̄ recoctio con
ſeruare? Et non acqeuit bn̄dicere illum,
ſed cōem ſibi panem p̄cipiens exhiberī,
bn̄dixit, & dixit: Ecce hunc tolle tecū,
nihil deinceps de corruptione ſolicitus.
Tulit, & ad ſuos rediēs uſq̄ hodie gl'iat̄
fidei ſuæ defectū euidentiſſima rei ueri-
tate conuinci. Nec.n. paſſus eſt prīs ſctī
nō uiſitare ſepulcrum, nec minꝰ erga eū
nūc afficit̄, nec minꝰ, q̄ olī ī uiuēte cōfi-
dit, nimiꝝ quē ueriꝰ uiuere oīo nō ambi
git. Cōfeſſus ē ēt nob̄ de pane quē retu
lit, ꝙ nūc uſq̄ cū iā tertiꝰ annꝰ trāſierit,
illæſū eū btī uiri fides & bn̄dictio cuſto
diuit. Narrauerūt ēt nob̄ uiri religioſi q
cū eodē archiep̄o uenerāt, miraculū di-
gnū memoria nup fcm̄ ī cœnobio, qđ,
ut ſup meminimꝰ, ī terra ſua ip̄e fūdauit.
Erat.n. (iqt) ī regiōe eadē adoleſcēs no
bilis, ipſiꝰ q̄q̄ archiep̄i ſcđm carnē ꝓpi-
quꝰ, ſed ob ml'ta ſua flagitia minꝰ charꝰ.

Correptus aũt grauiſſima ualetudine, uiſitationẽ eius uix ĩpetrauit, & ꝑ manũ ei⁹ ad monaſteriũ qđ fundauerat ille ſe cõtulit. Vbi & cũ maxima cordis compũctione renũciãs ſcl'o, ꝑ dies aliquot ĩ humili & fideliſſima cõfeſſione ꝑſiſtẽs, magis ac magis eadẽ ægritudine laborabat. Qua demũ ĩualeſcẽte exitũ ſibi ĩminere cognoſcẽs, abbatis & frum pñtiã miro amplectabat̃ affectu, mira eos deuotiõe monebat ut ſpũalia arma corripẽt egreſſurã ꝓtin⁹ aĩam ſibi cõmẽdatã efficaciter ꝓtecturi, & exhibituri fidel'r neciam ꝓrſus iter ĩminẽtiũ hoſtiũ crudeliſſimã tela cõductũ. Cũq; ĩ hmõi ſupplicatiõe diuinis iã ſacris munit⁹, & de eorũdẽ ſeruoꝝ dei p̃rocinio & dñi miſeratione pijſſima deuotiõe p̃ſumẽs, ac ꝓinde circũſtãtib. oĩb. multã ſuæ ſalutis relinquẽs fiduciã expiraſſet, offerebãt fres ꝓ cõmẽdatione aĩæ eius, q̃ꝫ deuotiſſime poterãt dñici corpis hoſtiã ſalutarẽ. Tũ ſubito inimic⁹ humanæ ſalutis, ex eiuſdẽ (ſicut ĩdubitabile eſſe uĩ) liberatione aĩæ, quã ex multis dieb. irreparabil'r ſeſe occupaſſe credebat, irã magnã cõcipiẽs, & eãdẽ ꝑmittẽte deo crudel'r ſatis exercẽs, unũ ẽ frib⁹ repẽtino furore ꝑuaſit. Clamabat igr̃ horrendis uocib. miſerabilis hõ, & uix ml'toꝝ manib. tenebat̃. Demũ cũ maximo qdẽ labore aſportat⁹, & ĩ lectulo religat⁹, tã ſua, q̃ꝫ aſtãtiũ mẽbra dẽtib. appetẽs diriſſime uexabat̃. Nec illa quã pri⁹ noſſet lingua, ſed noua q̃dã (quã nec aſtantiũ qſq̃ꝫ nouerat) loq̃bat̃. Et cũ nihil qđ diceret ĩtelligerẽt, tã libere, tñ & ſine offendiculo nõ ĩcõcinas eũ audiebãt edere uoces, ut ĩdubitãter crederẽt ꝙ lĩgua aliq̃ loq̃ret̃. Poſt aliq̃ꝫtas igr̃ horas, cũ uehemẽter cõfuſi fres qd agere poſſent anxie cogitarẽt, & ſtudioſe conq̃rerẽt, unus ex eis ſalubre cõſiliũ dño ĩſpirãte cõcipiẽs, ſacra pignora ab ip̃o archiep̃o eodẽ anno iſtic depoſita, uidelicet đ capillis & barba, & dẽtẽ unũ btĩ p̃ris nr̃i Bernardi afferri monet, & eius pectori ſupponi. Qđ ut fcm̃ ẽ, Germanica lingũa ꝑ os ei⁹ cœpit horrẽdis uocib. neq̃ꝫ ſpũs exclamare, tollite, tollite: amouete Bernardũ. Et dicebat: Heu, q̃ꝫ põderoſus ſcũs es Bernarde, q̃ꝫ grauis, q̃ꝫ ĩtolerabilis ſcũs es mihi. Cũq; hæc & ſil'ia aliq̃ꝫdiu clamitãs loq̃ret̃, fcm̃ ẽ breue ſilẽtiũ, & ſubito fr̃ idẽ dño miſerãte purgat⁹, aꝑuit ocl'os, ac uelut đ graui ſõno euigilãs, circũſtantes fr̃es & ſua pl'imũ uincula mirabat̃, uerecũde ſatis qdnã ſibi uellẽt hæc, ul' qd accidiſſet ĩterrogãs. Ex ea igr̃ hora priſtinã ſanitatẽ mẽtis et corpis ꝑ btĩ p̃ris merita ſctã recepit, nil penit⁹ qđ ĩ illo tã graui caſu fecerit aut locut⁹ fuerit recordat⁹. Hæc qdẽ à nob̃ de teſtimonio uiri reuerẽdiſſimi Heskili Danoꝝ archiep̃i ex occaſione panis à dei hoĩe bñdicti, ñ ſine q̃dã anticipatione ſũt dicta. Nõ mõ aũt hoĩb. ſed pecorib. ẽt & armẽtis tã frequẽter ei⁹ bñdictio ꝓfuit, ut monaſterij ſui cellarium durè aliqñ ĩcreparit, ꝙ ſibi nõ ĩdicãs mori aĩalia ꝑmiſiſſet uñ fuerãt paupes ſuſtẽtãdi. Dehinc ut ſolit⁹ erat bñdixit ſal, & aĩalib. iuſſit apponi, ac ꝓtin⁹ lues orta ceſſauit. Qđ ĩ alijs quoq; mõaſterijs uidim⁹ & cognouim⁹, ut audiẽs frum aĩalia mori, ĩterdũ ẽt nõ rogat⁹, ſed ipſe prior admonẽs eos eodẽ remedio ſubueniret. Gaudũ dr̃ loc⁹ qdã Caziacẽſiũ monachoꝝ. Vbi uir ſctũs cum aliqñ ꝑnoctaret, exhibitũ ſibi iuuenẽ claudũ orone & bñdictiõe ſanauit: ita ut poſt dies pauciſſimos ꝑ eũdẽ locũ redeũti, ĩcolumis & deuotus aſtaret. In eiſdẽ ꝑtib. uico cui nomen Algorriũ, mulierẽ phreneticam ppl's obtulit trãſeũti. Cui manus ĩponẽs & orãs, ſanã dimiſit & abijt. Hãc ĩ eodẽ uico poſtea uidim⁹ uiro dei cũ grãꝝ actionib. occurrẽtẽ. In remotis ẽt regionibus quocunq; eum eccl'iæ ſanctæ neceſſitas traxit, uirt⁹ eſt ꝓſecuta ſignoꝝ. Apud Viridefoliũ (ſic enim dr̃ caſtrum territorij Toloſani) qđ ut ſuperiore libro meminimus, aliqñ p̃r ſctũs introiens, multis ibidem uirtutibus claruit: puer mãcus & claudus ex utero mr̃is ſuæ, ad cuiuſdam memoriam martyris, utriuſq; pedis & alteri⁹ manus receperat ſoſpitatẽ. Huius alterã

manum adhuc inualidum tanq̃ꝫ diuinitus ſeruatam ſibi p̃r ſctũs bñdicẽdo ſanauit, ut ſctõꝝ ĩnoteſceret particeps eſſe uirtutis. Caturcium dr̃ ciuitas Aq̃taniæ, ꝑ quam uiro dei ipſo tꝑe trãſitus fuit. Ibi p̃ter alia bñficia q̃ p̃ſtitit infirmantib. multis, unus de pueris ep̃i ciuitatis ipſius q ex uulnere graui, alterius oculi lumen amiſerat, ſub manu eius uiſum recepit. In pago quoq; Engoliſmẽſi loco cui nomẽ ẽ Caſtellare, poſt oblationẽ hoſtiæ ſalutaris, aſtantib. uenerabilib. ep̃is Lamberto Engoliſmẽſi & Gerardo Lemouicẽſi, pueꝝ ex mr̃is utero claudũ & mancũ, c⁹ in modũ pilę cubiti cum genib. umbilico, pedes aũt natibus adhæſiſſent, dei famulo offerebant. At ille ſingula mẽbra edito prius ſigno crucis attrectãs, mira facilitate extendit ꝓtinus & ſanauit. Apprehẽdens deniq; manũ eius erexit illũ, & dimiſit libere gradientẽ. Ppl's aũt ꝓ tantis nimirum uirtutibus magnis uocib. dñm collaudabat. Nam & die ſequẽti in pago Lemouicenſi, in uico quem S. Geniani noĩe uocant, ſigna ꝑ eũ plurima claruerunt. Vndiq;. n. confluebant q incõmodis uarijs laborabant, & uirtus erat dñi ad ſanandũ eos. Vbi inter cæteros puer fermè decẽnis, cæcus ex utero mr̃is ſuæ, corã oĩ ppl'o oblatus eſt uiro dei. Qui ĩ digitos ſuos expuẽs, & liniẽs ocl'os ei⁹, breuem fecit orone, & in noĩe Xp̃i aperuit oculos cæci nati. Regnũ quoq; Germaniæ cum introijſſet aliquãdo uir btũs, tam excellenter enituit in gr̃a ſanitatum, ut nec uerbis exprimi, nec credi ualeat ſi dicat̃. Nã & teſtati ſunt q affuere in territorio Cõſtãtiẽſi, circa uicum quẽ Doinguent noĩant, ex ijs q diligentius ueſtigarunt & uiderunt oculis ſuis, una die illuminatos ad ei⁹ impoſitionẽ manus cæcos undecim, ſanatos ẽt mancos decẽ, & claudos erectos decem & octo. Cęteꝝ ne feciſſe nos inopes copia uideat̃, ex ĩnumera multitudine ſaltem pauca memoriæ cõmendamus, q̃ in locis celebriorib. facta noſcunt̃. Cum ueniſſet Conſtantiam hõ dei, & undiq; ſe uirtutum ei⁹ fama diffunderet, abbas Augenſis (qđ intra Lemanum lacũ antiquum extat & nobile monaſterium) hoĩem (quẽ ſuis eleemoſynis ſuſtentabat) cæcũ miſit ad eum, & confeſtim uidentẽ illũ recepit. Heytereſeim dr̃ locus ad eiuſdem diœceſim ꝑtinẽs ciuitatis, ſed plurimũ à ciuitate remotus. Ibi quoq; ſicut & in cæteris illius ꝓuinciæ ꝑ q̃ tranſijt locis, multis in ſeruo ſuo miraculis gl'ificatus eſt deus. Vbi ẽt cæcus natus ſub manu eius uiſum recepit.

Item alteri à natiuitate ſurdo & muto auditus redditus eſt & loquela.

In ciuitate ẽt Baſilea cũ ex more ſermonẽ habuiſſet ad ppl'm, ut impleret̃ ĩ eo qđ de ſctis apl'is legit̃: q uidelicet ꝓfecti p̃dicauerunt ubiq; dño cooꝑante, & ſermonẽ confirmãte ſequẽtib. ſignis, oblata eſt ei fœmina muta, & cõfeſtim orante eo locuta eſt. Oblatus eſt claudus & ambulauit, oblatus eſt cæcus & uidit. Apud Spirẽſium ciuitatẽ, pñte Romanoꝝ rege Conrado q dei hoĩem ab eccl'ia ad hoſpitiũ deuotiſſime deducebat, offerebant pueꝝ claudũ, rogantes ut ei manũ imponere dignaret̃. Quẽ ſignatũ ꝓtin⁹ erigẽs, ſuꝑ pedes ſtatuit, & libere gradiebat̃, ĩ dei laudẽ acclamãtib. uniuerſis. In capella ep̃i ciuitatis ipſius, rege ipſo uidẽte, uiſum reddidit cęcæ cuidã mulieri, & claudo nato greſſum donauit. Multa qdẽ & alia ĩ manu ei⁹ ibidẽ Xp̃s effecit, ſed ad exẽplũ pauca ſufficiãt. Nõnullos ẽt paupculos, ẽt pueros rex ip̃e deuot⁹ ſuis illi manib. offerẽs, đ ml'toꝝ curatiõe meruit gratulari. Nec mõ apud p̃dictã Spirẽſiũ urbẽ, ſed apđ Frãcouadũ Magũtinę dięceſis locũ, ubi ĩnumeris uirtutib. idẽ dei ſeru⁹ effulſit. De tota ſiq̃dẽ regiõe q̃tq̃t patiebant̃, afferebãt ad eũ: & tãt⁹ erat cõcurſus, ut p̃dict⁹ rex cũ aliqñ ppl'm cõprimẽtẽ coercere ñ poſſet, đpoſita chlamyde uiꝝ ſctm̃ ĩ ꝓprias ulnas ſuſcipiẽs, đ baſilica aſportarit. Inter pl'imos ſanè q ibidẽ adepti ſũt ſanitatẽ, ſenex qdã paralytic⁹ de uicinia illa, hõ not⁹ & honorat⁹, multis ſuoꝝ p̃cib. nõ ſine ml'to labore ĩtroduct⁹ ẽ ad hoĩem dei: à quo poſt breuiſſimã, ut ſolebat, orone erect⁹ ꝓtinus &

ſanatus, non modo incolumis, ſed & fortis apparuit, ut poſſes credere, ſi uideres, non tam alteratũ hoĩem eſſe, ꝗ̃ alterꝝ. Iamqꝫ eo uiril'r ꝓcedẽte, parabãt alij tollere lectum eius in quo aduectus erat, cũ reuocans eũ unus ex circunſtãtibus Hugo Tullẽſis eccl'iæ archidiaconus euangelici illius paralytici memor, non ſic, ait, nõ ſic uacuus reuerteris, tolle grabatum tuum, & ambula. Et imponens in humeros eius dimiſit eum libere ꝓcedentem, ſed oĩs plebs ut uidit, dedit laudẽ deo. Ibidem ẽt puer ſurdus & mutus ex utero m̃ris ſuæ, ſubleuatus ꝑ ſcalam, & in feneſtra accedens ad uirum dei, ſub manu eius auditũ recepit pariter & loquelã. Sed & paralytica q̃dam mulier de eadẽ regione diues & honorata, ibidẽ recepit amiſſã ex multo tp̃e ſoſpitatẽ. Dumqꝫ exiliens ambularet, oẽs qdẽ lætati ſunt ꝗ uidebãt, ſed p̃ cæteris exultauere milites ꝗ attulerãt & obtulerant eam. Nam & ipſius ſibi particeps eſſe uirtutis, religioſa deuotio uidebať. Per idem tp̃s tranſeunte ſctõ ꝑ pè uicũ in littore Rheni poſitũ quẽ Bobardum uocant, & uarios ꝑ uniuerſam ꝓuinciã curante languores, oblatus eſt paralyticũ in grabato. Audita ſiqdem fama uirtutũ à p̃dicto uico ĩ occurſum eius ſe fecerat apportari. Cui in medio ppl'i manus imponens erexit hoĩem, incolumẽqꝫ remiſit ad ꝓpria. Eodẽ anno ingredienti urbẽ Treuerenſiũ ſeruo Xp̃i, ex more obuiã ruit ppl's uniuerſus. Offerũt aũt ei ſorores duas, q̃ ab annis q̃tuor, amboꝝ lumẽ amiſerãt oculoꝝ. Quaꝝ ille utriqꝫ imprimens ſignũ crucis, uiſum reddidit lucis, & uidẽtes uiꝝ dei cum cęteris ſequebanť. In eiuſdẽ baſilica ciuitatis cum ad altare beati Petri ap̃l'i uir ap̃l'icæ gr̃æ ĩmortalẽ hoſtiã immolaſſet, oblatus eſt ei claudus, & ambulauit: oblatus eſt cæcus, & uidit: oblata eſt ſurda mulier, & audiuit. Hæc in ſõnis admonitam ſe eſſe dicebat ut dei hoĩem peteret, cꝰ bñficio receptura eẽt auditum. Apud Confluentiã Treuerẽſis diœceſis nobile caſtrum Moſellã fluuium ꝗ ibidẽ in Rhenum labiť, dei famulus ꝑtranſibat. Cumqꝫ paululũ ꝓceſſiſſet, oblatum ſibi & ſignatũ hoĩem claudũ deponi iuſſit & ambulare, & nõ fuit ꝗ obediret. Nec mora, claudus idẽ retractũ fœmoris neruũ clamat ſponte laxari, & dũ neſcit extendi uelut ab altero genu ſuum, qđ q̃libet añ conatus nullo mõ potuiſſet. Miranť oẽs, ꝓbať ſub oĩ uelocitate qđ dr̃: deponiť illico, illico gradiť, illico ſanus & incolumis ĩnoteſcit. Nõ eſt nobis Colonia trãſeunda. Magna eſt ciuitas. Magna illic dei famulo uirtus affuit, magna illũ deuotio coluit ppl'oꝝ. Oñdiť uſqꝫ hodie ĩ clauſtro bti Petri (ſicut à ꝑſonis ueridicis nuꝑ accepimus) adoleſcens olĩ claudus, nunc libere gradiẽs, ꝗ oblatus uiro dei, ad ĩpoſitionẽ manꝰ eiꝰ greſſũ recepit, uñ ẽt filiꝰ eiꝰ publicè cognominať.

Abbas Hẽricꝰ de Suecia (cꝰ nos ſup̃ fecimꝰ mẽtionẽ) nuꝑ retulit nob̃ fœminã nobilẽ germani ſui olĩ uxorẽ, cũ poſt obitũ uiri ſui p̃ dolore phreneſim ĩcurriſſet, & multo tp̃e ſic ſe hñs ĩ uinculis teneret, eidẽ p̃ri ſctõ ĩ p̃fata urbe oblatã, & uix tenuiter ĩ turba circũſtrepẽte ſignatã, dũ ex more ligata reuehiť, mẽtẽ priſtinã atqꝫ integrã recepiſſe ſalutẽ.

In eadẽ ẽt ciuitate filiã ſurdã eidẽ p̃ri ſctõ parẽtes nobiles obtulerũt. Hãc aiebãt à pueritia traditã ſctimonialiũ monaſterio fœminaꝝ, ibidẽ amiſiſſe ꝓrſus auditũ, & ãnos plures ĩ eodẽ ĩcõmodo ꝑegiſſe. Cꝰ aures ſigno crucis edito p̃r ſctũs attrectãs ꝓtinꝰ & auditũ ei, & parẽtib. eã reddidit audiẽtẽ. Accedẽs ĩter hæc mulier honorata Coloniẽſis itidẽ ciuis, q̃ alteriꝰ oculi lumẽ amiſerat, pl'ima iã ꝑ q̃nqueñiũ inutil'r ſeſe ĩ medicos expẽdiſſe dicebat. Et ipſam q̃qꝫ cõtinuo ꝑ ſignũ crucis illuminans uir btũs, qđ gratis accepat gratis dedit. Sed & m̃ronã alterã ĩ bti Petri baſilica oblatã ĩ lectulo, idẽ Xp̃i ſeruꝰ erexit ꝓtinꝰ, & ĩcolumẽ ſuis pedib. abire p̃cepit. Huius ex m'l'to tp̃e nerui fœmoꝝ fuerãt ſic retracti, ut nec erigi ullatenꝰ poſſet, nec cõſiſtere pedib. ſuis. Nã ex ꝑſonis alijs

perhibebant ꝗ ſtudioſius obſeruarunt, ad eiuſdẽ uiri ſcti orõnem & manus impoſitionẽ, in ciuitate p̃dicta ĩfra triduũ quod ibi fecit, duodecim claudos erectos, mãcos duos ſanatos, q̃nqꝫ cęcos illuminatos, loquelã redditã mutis tribus, & decẽ ſurdis auditũ. Aq̃ſgrani ſede regia, dum in illa famoſiſſima toto Romanoꝝ orbe capella uir btũs miſſarũ ſolẽnia celebraret, claudo hoĩ greſſum, & cæcis quatuor uiſum ſub manu eiuſdẽ ſerui ſui, rex regũ, & dñs dñantium potenti uirtute reſtituit.

Eodẽ ẽt tp̃e intra Leodiẽſium fines, p̃ter innumera alia q̃ breuitatis ſtudio p̃terimus, iuxta oppidũ qđ Fontanas uocãt, orante eo ap̃uit dñs oculos cæci nati. Huius nõ mõ oculi cæci, ſed ẽt ip̃e quoque palpebræ clauſæ & emortuæ erãt. Quas ſacratiſſimus digitis ſuis aperiens uir btũs, diuino munere & uigorẽ palpebris, & pupillis p̃ſtitit claritatẽ. Cõfeſtim deniqꝫ idẽ puer lucẽ miratus ignotã, maxima cũ exultatione clamabat. Video diẽ, uideo oẽs hoĩes, uideo capillatos. Plaudẽs quoqꝫ manibus & tripudiãs, deus (inq̃t) ex hoc iã nõ offendã ad lapides pedes meos. In urbe ẽt Cameraco celebrãti miſſaꝝ ſolẽnia uiro dei ſurdũ & mutũ à natiuitate pueꝝ offerebãt. Quẽ audiẽtẽ ꝓtinus & loquẽtẽ ꝗ ꝓpius aderãt, ſuꝑ gradũ ligneũ ſtatuere, ut de loco eminẽtiori nouo ſermone ppl'm ſalutaret. Nec miꝝ ꝙ mira plebis deuotio, mira ꝓtinus uociferatio ſit ſequuta. Et hæc qdẽ ſuꝑ ijs q̃ in regno Germanię in manu ſerui ſui mirabil'r operatus eſt deus, è pluribus pauca ſufficiãt. Nã & in Hiſpanijs ubi pñs ipſe nõ fuit, ſanctitatis eius indicia claruerunt.

Cũ.n. fidelis ſeruus & prudẽs, p̃tioſũ dñicæ crucis fructũ undiqꝫ colligeret, atqꝫ iteꝝ ꝓpagaret ubiqꝫ, cõtigit ut de filijs ſuis in Hiſpanias mitteret, in illis quoqꝫ ſicut ĩ cęteris gẽtib. fructũ aliquẽ hr̃e deſiderãs. De quoꝝ numero Albertus qdã faber ĩ loco cui nomẽ eſt Suꝑadũ, grauiſſima ualetudine occupatus ꝑ multũ iã tp̃s iacebat paralyticus in grabato. Interim ꝑ abbatẽ ſuũ incõmodũ ſuũ nũciat p̃ri ſctõ, & ut ſui miſereať exorat. Eadẽ aũt die q̃ uir btũs in Claraualle ꝓ eodẽ paralytico ad petitionem ſui illius abbatis orauit, currẽte uelociter uerbo uirtutis, & uirtute orõnis, ille in Hiſpanis repẽte cõualuit, tanquã uas plenũ aq̃ ſuo ſentiẽs capiti ſuꝑfundi. Regreſſus ſiqdẽ abbas cũ p̃dcm̃ frẽm ĩcolumẽ repiſſet, diligẽter ſciſcitatus ab eo modũ & tp̃s ſuæ liberationis, certiſſime cõꝑit extãte in Gallijs dei famulo, illũ ĩ Hiſpanijs eſſe curatũ. Et q̃a ſemel ad Hiſpanias uertimꝰ ſtylũ, illud quoque qđ contigit de uiro dei reuerendiſſimo Petro Aſturiẽſi ep̃o, ꝓſeq̃mur. Is quidẽ Petrus nobilis gñe, monachus ꝓfeſſione, pietate deuotus, in cœnobio quodã qđ eo tp̃e ipſe regebat, tã uehemẽti dolore capitis laborabat, ut nec r'l'am obſeruare ieiunij, nec ſine pelliceis poſſet pileis ſtare. Audiẽs aũt celeberrimam uirtutũ famã, q̃ ꝑ dei hoĩem efficiebanť, ꝑ quẽdã frẽm legationẽ mittit ſuæ ſupplicationis, & opẽ flagitat ſuæ interceſſionis. Cui uir ſctũs laneũ quo ipſe utebať pileũ miſit, & ꝓmiſit ęgro capiti de dñi uirtute remediũ. Suſcepit ille miſſã ſibi bñdictionẽ maxima cũ reuerẽtia et deuotione. Cõfitẽs.n.qꝫ ſolicite potuit delicta ſua, & ſtola ſeſe induẽs ſacerdotali: ita demũ uelut xp̃i fimbriã tangẽs, ſerui Xp̃i pileũ ſumpſit, & impoſuit capiti ſuo. Nec tardauit fidei fructus, et benedictionis effectus, ſed miratus & ipſe eſt celerẽ ꝓtinꝰ ſentiẽs medicinã, & ex tũc uſqꝫ hodie ab hm̃õi lãguore ſanus, & ĩcolumis annũciat oĩbꝰ quã experiri meruerit ipſe uirtutẽ. Nã & ep̃s ſcũs xenia illa diuiſit, ꝑtẽ mediã ſuis ſecũ in ſcrinijs honorificẽtiſſime ferẽs, mediam in monaſterio ſub eadẽ ueneratiõe deponẽs, nec locũ.ſ. uñ uocatus, nec ſedẽ cui p̃latus ẽ, uolẽs tãta bñdictiõe fraudari.

Ex hoc nob̃ ad ea quoqꝫ q̃ mirabil'r egit ĩ regione ꝓpria, redeũdũ. Nã in eo forte ẽt pluſqꝫ ꝓp̃ha dici poſſe uĩ, ꝙ ꝓpheticus ei nõ defuerit honor, ne in p̃ria ſua qdẽ. Muſſeiũ dr̃ uilla ſuꝑ Seq̃nã flu

nium, paucis à Claraualle miliaribus diſtās. Ex hac uirꝝ hydropicũ ad dei hominē adduxerũt. Cui manus imponēs & orās, ꝓprio quoqꝫ cingulo tumentē enormiter uterꝝ eius accinxit, ꝓcipiens ut incolumitate recepta, ꝓſtitũ ſibi cingulũ reportaret. Nec tardauit ſanitas, ſed paulatim tumor abſceſſit. Denique circa uiceſimũ diē gracilis incolumiſqꝫ reuerſus, cingulũ ſiľ & grās multas ſuo retulit curatori. Exeũti alio tp̄e monaſterij clauſtra, ſenē paralyticũ ex ꝓxi mo uiculo (q. Mũdiuilla dr̄) obtulerunt. Subſiſtēs aũt modice, & br̄ orans, tetigit hoīem, & incolumē ſuis pedibus abire ꝓcepit. Quo abeũte, ppľs multus q i occurſum uiri dei confluxerat, non ſine lacrymis dn̄m collaudabat. Itē redeũti aliqñ de uia, ꝑ foribus monaſterij oblatus eſt puer ſurdus & mutus. Expuēs igr̄ tetigit linguã eius, & digitos immiſit in aures. Protinus aũt auriũ eius obſtacula facta de medio, & ſolutũ eſt uinculum oris eius. Malenuilla dr̄ uicus tribus circiter miliarijs à monaſterio diſtās. Hũc qñqꝫ ꝑtrāſiēs uir btũs, mancã puellã tetigit & curauit, quã nũc uſque ſupſtitē & īcolumē eſſe nuꝑ accepim⁹.

Peridē tp̄s in finib⁹ illis apud caſtrũ qđ noīant Burdemõtē, duo milites de beati p̄ris uirtutib. cõferebãt: ſed min⁹ credulus alter, ſi hũc, inqt, ſanauerit puerũ, ex tunc firmius credã. Dicebat autē ſurdũ quēdã & mutũ, q apud eos nutritus nec locutus fuiſſet aliqñ, nec audiſſet. Poſt dies paucos trāſeũte ꝓpius p̄re ſctõ, ambo pariter puerꝝ tollũt & offerunt ei. Impoſita igr̄ manu puero, & ſignãs os illius & aures, allocutus eſt eũ, & loquētē ꝓtinus & audientē dimiſit.

Apud Riſnelmum oppidũ regionis eiuſdē uſqꝫ mõ cernere eſt adoleſcētem Simonē noīe ſatis notũ, q ꝑfato dei famulo claudus oblatus eſt, & ſub ei⁹ manu greſſũ recepit. Barrũ ſuꝑ Albam dr̄ oppidũ tribus, ut aiũt, leucis diſtans à monaſterio Claræual. Ibi quoqꝫ ſæpius ꝑ hũc hoīem dei diuinæ uirtutis opera claruerunt. Siqdē ꝑter ea q̄ minus diligēter curauim⁹ ueſtigare, qꝛ oīs nr̄a curioſitas ſignorꝝ multitudine uinceretur, quatuor illic claudos ad ipſius orõnem & man⁹ impoſitionē diuerſis tp̄ibus Xp̄s erexit, cæcos duos illuminauit, duobus æquè ſurdis & mutis auditũ ꝓſtitit & loquelã. Sed & iuxta alterꝝ Barrũ ſuꝑ Sequanã, ad eius tactũ illuminatus eſt cæcus, cõualuit ēt paralyticus, greſſum recepit puer claud⁹ ex utero m̄ris ſuæ. Cum reuerendiſs. p̄p̄ nr̄ Eugenius III. ex monacho Claræuallenſi, & abb. S. Anaſtaſii, in urbe Roma ad apľicam aſſũptus cathedrã, Gallias introijſſet, ibat cũ eo uir ſctũs, nec minus apľica uirtus in illo, q̄ꝫ in illo dignitas ꝑeminebat. Tantus. n. ad btm̄ uirꝝ cõcurſus erat incõmodis uarijs laborantiũ, ut cũ aliqñ ſummus pontifex baſilicã ubi ille miſſarꝝ ſolēnia celebrabat deuotus intraſſet, expleto ſacrificio ex more accedētibus eis q curã deſiderabãt, paulominus idē p̄p̄ cõprimeret à turbis, & uix potuerit ꝑ miniſtrorꝝ manus educi. E plurimis ſanè q̄ in eiuſdem apľici uiri ſcã ſũt comitatu, duo ſcribimus q̄ nos obliuiſci ipſa quã uidim⁹ magnitudo lætitiæ nõ ꝑmittit. Chaleta dr̄ uic⁹ īter Prouignũ caſtrũ et Seq̄nã fluuiũ cõſtitut⁹. Vbi puer fermè decēnis ab anno priore paralytic⁹ ſic iacebat ut nec ip̄m caput flecteret, niſi ab altero moueret. Quē afferētes ī culcitra m̄r eius cæteriqꝫ ꝓpinq. offerebãt uiro ſctõ propè eũdē locũ ꝑ ſtratã publicã trāſeũti. At ille ſignatũ erigens, ſtatuit ſupra pedes ſuos, et ire ꝓcepit. Nec mora, exilijt puer & ambulabat, magnificãs deũ: q tãdiu ſctm̄ ꝓſecut⁹ ē abeũtē, donec ille īuitũ licet & renitētē redire ꝓcepit. Vbi nõ īmerito qdē magna admodũ ſcã ē admiratio, magna exultatio oīum q uidebãt, ſed ꝑ cęteris fr̄ iunior ipſi⁹ tanq̄ꝫ rediuiui oſcula ruēs, multos eorꝝ ad lacrymas uſqꝫ ꝓmouit. Hũc qdē puerꝝ & poſt annos q̄tuor ī eodē uico btõ uiro m̄r eius offerēs, ſacros monebat oſculari pedes. Hic ē, inqens, p̄r tuus, q tibi uitã reddidit, & te mihi. Eodē anno apud Ciſtertiũ iuxta morē abbatib. cõgregatis, ꝑdictus p̄p̄ uenerabilis affuit, non tam authoritate apľica ꝓſidens, q̄ꝫ fraterna charitate reſidens inter eos q̄ſi unus ex eis. Vbi cũ ad cellulã in q̄ iacebat facto ueſpere & cõuētu ſoluto dei famulus diuertiſſet, ſurdũ ei puerꝝ obtulerũt. Erat aũt puer ille de uicinia eadem, & ſicut poſtea didicimus ex lõgo añ tp̄e uigilãs in cuſtodia gregis ſui ſubito terrore ꝑcuſſus, amiſerat ꝓrſus auditũ. Orãs itaque p̄r ſctũs, & puero manus imponēs, utrũ audiat ſciſcitať. At ille mira deuotione proclamãs, audio dñe, audio: tam firmiter amplexat⁹ eſt eũ, ut uix ab eo poſſet auelli. Auditũ eſt uerbũ, oblatus ē puer ſũmo põtifici, alijſqꝫ ꝑſonis, celeberrimũqꝫ hoc miraculũ fuit. Venerat p̄r ſctũs ad monaſteriũ in diœceſi Biſuntina, cui nomē ē Carus locus, & erãt cũ eo ex abbatib⁹ ſui ordinis multi, ubi m̄rona q̄dã de finib. illis ex multo iã tp̄e clauda, in carro allata & oblata eſt ei. Orãs uero br̄, & ſignãs eã ī noīe dñi erexit & ſanauit, ut eadē hora incolumis remearet ad ꝓpria. Eodē tp̄e in monaſterio Morimũdo, q̄ ē Ciſterciēſis ordinis abbatia una de primis, monach⁹ q̄dã iacebat uſqꝫ adeo paralyſi diſſolut⁹, ut oībus penè mēbris officiõ ꝓprio deſtitutis, nõ manũ poſſet mouere, nõ pedem. Interea ſuꝑueniēs uir btũs paralyticum uiſitat, manũ poſtulat⁹ īponit, & continuo opē ſenſit ægrotus. Vt tñ gratius eſſet miraculũ, uelut gradatim prius alterã manũ, ſcđo alterã recuꝑauit. Exinde ꝓfecturus palliolo ſuo operuit poſtulantē, & ſubito in breui obtinuit ēt reliqui corꝑis ſoſpitatē. In monaſterio Albæripæ monachus q̄dã adoleſcēs uſum uocis amiſerat, ut nec pſallere inter frēs, nec à quoq̄ꝫ (niſi multũ ꝓximo ſibi) intelligi poſſet qđ loq̄reť. Cui uir ſctũs dũ idē monaſteriũ uiſitaret, aq̄ cũ uino bñdicēs potũ dedit, & poſt paululũ frigidus ex ei⁹ pectore mira cũ ſuauitate ſudor erupit. Deinde ipſa die ab eodē incõmodo liberat⁹, pſallere cœpit q̄ſi un⁹ de cęteris fr̄ibus, & hoc illi bñficiũ uſqꝫ hodie ꝑſeuerat. Cũ ueniſſet aliqñ p̄r ſctũs ad monaſteriũ triũ fontiũ, oblat⁹ eſt ei clericus q̄dã ex his q r̄ľares noīantur, hõ grãdæuus & cæcus. Impoſuit ei manũ, & breuē ex more fecit orõnē, & eadē hora uidētē illũ remiſit ad eccleſiã ſuã. In Trecēſiũ urbe, multa ꝑ hũc dei famulũ miracula claruerũt. E qbus duo q̄ ꝑñtib⁹ ep̄is Godefrido Lingonēſi, & Hērico Trecēſi facta ſũt, memoramus. Puellã curuã in ꝑdicti Trecēſis ep̄i domo, ꝓpinq & noti cũ multis ei ꝑcib⁹ offerebãt. Tãtus ỽo cõcurſus erat, ut cũ eã ſignatã dei famulus, ac ſi molle lutũ ītra ſacras man⁹ mirabiľr formãs erexiſſet, & erectã incedere ꝓcepiſſet, loc⁹ nõ potuerit īueniri. Demũ ſuꝑ mēſam magnã q̄ ꝓpè poſita erat, ſtatuerũt illã, & erecta libe gradiebať, magnifice dñm collaudãtib⁹ uniuerſis. Hãc quoqꝫ adhuc ſupſtitē ab his q eã nouere, nuꝑ audiuim⁹. In eadē urbe filiã mutã p̄ri ſctõ obtulit m̄r, cui morb⁹ epilētię loquēdi ademerat facultatem. Nec mora, ſeruo xp̄i imponēte ei manũ, ſolutũ ē uinculũ oris eius, & loq̄bať recte. In eiuſdem urbis diœceſi loco cui nomē Domnamãt, cũ uir ſctũs miſſarꝝ ſolēnia celebraſſet, cæcũ illi filiũ obtulit p̄r. Expuēs autem in digitos ſuos, & palpebras eius liniēs, eadē hora uidentem illum reddidit p̄ri ſuo. Nec lõge ab eodem uico apud oppidũ Argillerias poſt miſſarꝝ ſiľr celebrationē fœminã claudã q̄ ibidē multo tp̄e mēdica uiuebat, cũ baſilicã egredereť, ſignãs et ſanãs, ppľm multũ q undiqꝫ fuerat cõgregat⁹, admiratiõe & exultatione repleuit. In exitu quoque oppido quod Roſnaium uocãt, paralyticũ hoīem ſic extenuatũ corꝑe ut ſolã circunferre uidereť pallidæ mortis imaginem, impoſitum plauſtro tranſeũti uiro dei offerũt. Is quoqꝫ ubi ſignatus eſt, deponi & incedere iuſſus, plauſtrũ ſuum ſuis pedib. incolumis ſequebatur, uehementer ſtupentibus & in dei laudem acclamantibus uniuerſis. Alio tp̄e proximum caſtrum Brenam tranſiens, obuiã habuit ppľm multũ, ſicut v-

biq; ſemper & undiq; in ipſius occur-
ſum confluebat innumera multitudo.
Vbi cernẽtib. cũctis, fœminã claudã ex
eodẽ oppido tetigit & erexit, quam &
ibidẽ poſtea uidimus occurrẽtẽ ei cũ cę
teris, & p̃ cæteris grãs referentem. In
pago Senonico apud caſtrũ qđ triangu
lũ uocãt, inter miſſaꝝ ſacra ſolẽnia, fœ-
mina cuius ibidẽ ꝑ annos decẽ cęcitas
oĩb. innotuerat, ſub manu uiri dei mirã-
tibus oĩbus uiſum recepit. Apud mona
ſteriolum quoq; ubi Yona & Sequana
cõfluunt pñte pĳſſimo principe comite
Theobaldo, aliiſq; aſtãtibus non pau-
cis potẽtibus uiris, offerẽti diuina ſacri-
ficia uiro dei paralyticã fœminã obtule
rũt, quã expletis ſolẽnĳs tãgens & eri-
gẽs, ipſa hora ſanam remiſit ad propria,
ita ut ſuis illa pedibus abeunte, grabatũ
in quo fuerat apportata, in eadem baſi
lica uacuum remanſiſſe uiderimus.

Eiuſdẽ quoq; diœceſis caſtrum Ioui
niacũ tranſeũti eidẽ famulo Xp̃i, in ſtra
ta publica cæcã fœminã offerebat: ſub-
ſtitit, & br̃ orãs eidẽ fœminæ manus im
poſuit & dñs apuit oculos eius. Vt aũt
uidere uiſa eſt, exultatio magna ſecuta
eſt oĩum q aderãt, & clamãtes alter ad
alteꝝ, Anna uidet, Anna, uidet (hoc. n.
eidẽ fœminæ nomẽ erat) copioſiꝰ undi-
que cõfluebãt. Interea uir ſc̃tũs acce
lerãs declinabat turbas, & egrediebat̃,
cum iuuenis qdã altero oculo cæcus ab
utero mr̃is ſuæ, ſecutus eſt & cõſecutꝰ
eſt eũ. Qui qdẽ & ipſe cõtinuo ad eius
bñdictionẽ uiſum recepit, & geminata
eſt lætitia ppl̃i ꝓſequẽtis. Chlabeia
nomen eſt uico qui inſignẽ B. Martini
baſilicã hẽt. Nã & fundus ipſe ad poſ-
ſeſſionẽ ſpectat eccleſiæ Turonenſis, et
eiuſdẽ glorioſiſſimi cõfeſſoris. Hũc ue-
ro uicũ dei famulo trãſeũti, claudũ ado
leſcentẽ ppl̃s offerebat. Quem ad eius
or̃onem erectum ꝓtinus & libere gra-
diẽtẽ, ad prędictã B. Martini baſilicam
deduxerunt, magnifice dñm collaudã-
tes, qui Martini ſui ſpiritum ſuſcitaue-
rat in Bernardo.

Capitulum V.

Onnullas ẽt ſanitates q̃s in ma
n nu fidelis ſerui mirabil̃r Chriſtꝰ
effecit, ꝑ uiſum ei mirabilius p̃-
oſtendit, multas ipſe cũ fierẽt animi uir
tute ꝑſenſit, ad aliquas ẽt ſpũ ſuggeren-
te nõ rogatus acceſſit. E qbus ne uidea
tur in immẽſum ꝓceſſiſſe narratio, exẽ-
pla pauca ſubĳcimus. Illud ẽt è regione
monẽtes, neqs forte tã br̃ ſcribi opa tã-
ta miret̃. Siqdẽ multa ex his in tã breui
fieri uidimus, ut tã celeriter ea proloqui
nequeamus. Et cũ dici ſoleat nihil eſſe
facilius dictu, huic tñ dei famulo ꝑ gra-
tiã quã accepat, ſigna facere magis faci
le uidebatur, q̃ nobis facta narrare.

Egrediẽti aliqñ monaſteriũ pr̃i ſc̃tõ,
hõ qdã de finibus illis occurrẽs, ſanan-
dũ filiũ offerebat. Nã intra monaſteriũ
qdẽ infirmis imponere manũ difficilius
acqeſcebat, ne uidelicet ſi cõcurſus illuc
hoĩum fieret, qes cœnobii turbaret̃, &
diſciplina ꝑiret. Erat aũt p̃dictus puer il
le fatuus, & mẽtis inops, claudus quo-
que & ſurdus & mutus. Qui eadẽ hora
ꝑ ipſius or̃onem & manus impoſitio-
nẽ, ab oĩ ſil̃ incõmodo liberatus audie-
bat, loquebat̃, & ambulabat, & ſanæ
mẽtis effectꝰ à priori penitus inqetudi
ne & furore ceſſabat. Cũq; eundẽ iam
incolumẽ filiũ pr̃ deuotus ad oratoriũ
btẽ M. dei genitricis cũ grãꝝ actiõe de
duceret, loquebant̃ mutuo frẽs, de tam
multiplici unius incõmodo pueri conq
rentes. Ad quos pr̃ ſc̃tũs flagellũ, inqt;
dei erat, & maligni ſpũs dira uexatio.
Vidi. n. nocte præterita hoc eodẽ i loco,
erãt aũt iuxta fluuiũ Albã ubi ſanatus ẽ
puer, hic, inqt, uidi oblatũ mihi puerum
talẽ, exeũte ab eo ſpũ neq̃, oẽm ꝓtinus
recipe ſoſpitatẽ, uſumq; membrorum.

Addit ẽt uir btũs, de eadẽ. ſ. uiſione.
Cũq; paululũ ꝓceſſiſſem i eodẽ itinere
quo nũc ꝑgimus iuxta ꝓximũ uicũ, di-
cebat aũt de eo quem noĩant Longum
campũ, offerebat̃ mihi puella clauda,
& dñs ei greſſum reddebat. Audierũt
& mirati ſunt frẽs, futuri magis attoni-
ti expectatione miraculi, q̃ recordatio-
ne præteriti. Quid. n. unq̃ ſil̃e mundus
audiuit? Ventum eſt ad locum, inuenta
eſt ibi ꝓtinus puella clauda, expectãs
dei hoĩem trãſituꝝ, & à ſil̃ trãſeuntibus
iuxta uerbũ qđ ipſe dixerat expectata.
Oblata igr̃ ab eis q attulerant eam, ſi-
gnata ab hoĩe dei, ex dei munere greſſũ
recepit, & ibat gratias agens.

Anno altero cã extitit ut uir ſanctus
Lingonas peteret, inter ep̃m & clerum
ciuitatis illius orta graui admodum, ſi-
multate. Vbi cũ prima die inefficaciter
laboraſſet, & mane fcõ pararet abire,
dicebat fr̃ibus, qa uidi ꝑ uiſum noctis
introeũti mihi eccleſiã offerri claudam
fœminã, & ſanari. Poſt unã fere horam
cũ iteꝝ clerici cõueniſſent, p̃ter ſpẽ oĩm
reformata pace, multis p̃cibꝰ coegerũt
illũ B. Mammetis martyris intrare ba-
ſilicã, & qa fames inualuerat, ppl̃m ad
eleemoſynã exhortari. Vbi inter loquẽ
dũ (ſicut p̃dixerat) oblata eſt ei clauda
mulier, & erecta, mirãtibus qdẽ oĩbus,
ſed eis amplius q ſicut uidebãt factum,
ita ſeſe recordabant̃ audiſſe futuꝝ. In
pago Treuerenſi antiquũ extat cœno-
biũ, qđ Rutineſe uocat̃: Vbi celebrante
aliqñ miſſaꝝ ſolẽnia uiro dei, innume-
rabilis aderat multitudo. Inter ea Gun-
trãnus de Sura, qđ eſt oppidũ eidẽ pro
ximũ monaſterio, claudã fœminã fecit
afferri. Hæc ex multo iã tꝑe repẽs humi
erigi penitus nõ ualebat, ſed ſcabellula
tenẽs, manibus renes emortuos poſt ſe
trahere cõſueuerat. Cũ aũt præ multitu
dine ppl̃i ad dei hoĩem introduci fœmi-
na nõ ualeret, in baſilica media repente
cõualuit, & exiliẽs ambulabat, nõ ſine
lacrymis agẽs grãs deo. Cꝰ ſcabella po
pulus iubilãs tulit ꝓtinus ad altare, ut ſi
ſterent ea dño & Bernardo ſeruo eius.
De cꝰ nobis curatione confeſſus eſt pr̃
ſc̃tũs ꝙ p̃cedẽti nocte ſibi p̃oſtenſa fuiſ
ſet. Videbat̃. n. ſibi in eadẽ baſilica i me-
dio ppl̃i circũſtãtis clãdeſtinus & igno
tus eiuſmodi fœminã tãgere & trãſire,
ac ꝓtinus eandẽ uidere ſanatã, plurimũ
ſibi ipſe cõgratulãs & exultãs ꝙ agnitꝰ
nõ fuiſſet. Eadẽ ẽt die rutilauit Rutinæ i
beati uiri pñtia lux cœleſtis, cuius bñdi
ctio alĳs quoq; claudis duabus fœmi-
nis greſſum, uiſum reddidit cæcis æquè
duobus. Sępiſſime uero cõtigit ut in-
ter orãdũ indubitãter dei ſeruus agno-
ſceret uirtutẽ adeſſe diuinam. Cuius tñ
modũ cognitionis, nullis ſe poſſe uer-
bis exprimere fatebat̃. Nonnunq̃ uero
cũ ſignaſſet aliquos & trãſiſſet, ſanatos
eſſe dixit, & regreſſus aliquis ex his qui
audierant, ſicut dictum erat, inuenit.

Egreſſus aliqñ Baſileã urbẽ ſurdum
quendã ſignauerat & trãſierat. Cumq;
paululũ ꝓceſſiſſet, uocãs Alexãdrũ Co
loniẽſem: reuertere, ait, q̃re utrũ audiat
hõ: redĳt ille, & illũ reperit audiẽtem.

Sil̃r ipſo die cũ ſignaſſet aliũ cæcum
altero oculo & abiret, deus, inqt, apuit
ocl̃m eius. Hoc ẽt p̃dictus Alexãder cũ
ad ingrendũ reflexiſſet iter, ita eſſe co-
gnouit. Iſte eſt Alexãder q in eiſdẽ die-
bus ad uiri dei ſacra monita, oñſionẽq;
uirtutũ cũ alĳs fermè triginta ſcl̃o uale-
fecit, & ſecutus eſt eũ. A quo etiã poſt
modicũ tp̃s abbas eſt ordinatus in mo
naſterio Toloſanæ diœceſis, qđ Gran-
diſſylua uocat̃. In Conſtantiẽſi quo-
que diœceſi ꝓpè caſtrũ Frieborg cum
hoĩ cęco in uia manũ impoſuiſſet, remi-
ſit q uideret eũ, & inuẽtus eſt uidens.
Qđ de duobus alĳs cæcis in pago Co-
loniẽſi ꝓpè monaſteriũ qđ Brumuilla-
re dr̃, ſil̃r fecit, & cũ uidere nũciarẽtur,
cõfeſſus eſt ſe quoq; ſenſiſſe uirtutem.

In territorio ẽt Senonenſi in oppido
qđ ſancti Florẽtini noĩe uocãt, oblata ẽ
uiro dei mulier ſurda, cui manus impo-
nẽs ꝑ ſpm̃ ſenſit uirtutes effectũ, cũ illa
adhuc ſtupida & tumultuoſa (ut eſt ge
nus illđ) & ut ipſa añ ſolebat, nihil ſe au
dire clamaret. Mane aũt facto cũ nec il
la rediret, nec alter aliqd idicaret de ea,
ſciens ſc̃tũs diuinam illi miſericordiam
affuiſſe, accerſiri fœminã iubet. Inuenta
igitur auditum recepiſſe, uenit glorifi-
cans deum, & dei famulo gratias agẽs.
Egrediebatur idem pr̃ Merẽſium ciui-
tatem, & ex more deuotus eũ ppl̃s de
ducebat, cũ ep̃o eoꝝ Stephano, & fr̃e
eius Reinaldo Barrẽſi comite, alĳſq;

perſonis tam ex clericali, ꝗ̃ ex militari ordine multis. Interim cã extitit ut rogaret nobilẽ uirum Hẽricum de Salinis ſup uerbo quodam qđ ipſe ei eps̃ & alij qui cõuenerant ſuggerebãt: ut uidelicet Metẽſi ciuitati & pplo pacẽ daret, cui grauiter inimicabat̃. Ille uero renuere pen tus & abiurare, nec ullis precibus flecti. Inter hæc ſupueniẽtes alij offerebãt btõ uiro hominẽ ſurdum, obſecrantes ut ei manum imponere dignaretur. At ille fidei zelo ſuccẽſus, ſicut interdũ ob cãs neceſſarias terror quidẽ & authoritas ſupra hominẽ in eius facie rutilabat, conuerſus ad militẽ: tu nos inqt, audire contẽnis, quos continuo coram te audiet ſurdus? & imponẽs manus homini, ſignauit eum, & in aures eius digitos miſit. Quo protinus audiẽte, pauẽs Hẽricus & tremẽs ruit ad pedes hominis dei, humil'r ſatisfaciẽs, & libere annuens quicquid fuerat poſtulatus.

Tranſiens aliqñ ſeruus Chriſti Brenãm oppidum, mẽdicantẽ in platea uidit fœminam cæcam. Quam aliquantiſper intuitus, cum ex more à tranſeuntibus eleemoſynam flagitaret: tu inqt, petis argentum, & deus tibi uiſum donabit. Accedẽs ergo tetigit eam, & oculos eius apuit. Quæ bñficium ſentiẽs inſperatum, nõ minus miſericordię magnitudinem, ꝗ̃ lucẽ inſolitam mirabatur. Inter primas ppagines quas hęc abundantiſſima uitis emiſit, in Remoꝝ parœcia monaſterium Igniacẽſe plantatum fœliciter radicauit. Quod aliqñ uiſitans idẽ ſanctus, uicum Maternę fluuio proximum quẽ Riuolium nominãt, pertranſibat. Vir quoq; magnificus & deuotiſſimus eius amator Sanſon Remoꝝ archieps̃ comitabatur illum, ſolita ueneratione deducẽs. Senex autem claudus ad mẽdicandum poſitus erat ĩ uia, cui unus è fratribus eleemoſynam dedit. Secutus abbas ſanctus, cum iam hominẽ ptranſiſſet, conuertit ſe: & paulliſper intẽdens in eum, quid patiatur interrogat circunſtantes, & ſibi illum p̃cipit exhiberi. Suſpicati homines ꝙ eẽt ei amplius aliquid ipſe daturus: Dñe, inquiunt, claudus eſt, nec moueri põt, nos ad eum ferimus quod uolueris dare. Quo rñdente uerbum & dicẽte, tollite eum & afferte ad me: primo quidẽ præ admiratione mutuo ſeſe intuebantur, ignorantes quid eſſet facturus. Demum agnoſcentes eum, clamabant adinuicem, abbas eſt Claræuallis, & protinus illum ſanabit. Nimirum ſolitus erat quoties poterat operam dare ne inuicis agnoſceretur, & interdicere ſocijs ne cui ex occurrẽtibus manifeſtarẽt eũ, aut de eo aliquid loquerẽtur, ſed quærẽtibus quis tranſiret dicerẽt monachos eſſe, aut aliquẽ de pſonis ſimul eũtibus nominarent. Igitur agnito dei famulo ruunt undiq;, & leuantes hominem ferunt & offerunt ei. Qui imponẽs utranque manum capiti eius, & in cœlum ſuſpiciẽs ac breuiter orans, deponi illum iubet, & ambulare. Excuſante eo & dicẽte, non poſſum: ego tibi, ait, in nomine dñi & eius uirtute præcipio uade, & ſanꝰ eſto iam ab hac hora. Quid plura? Statim depoſitus, ſtatim ſanatus eſt, ſtatim libere gradiebat̃ repletus ſtupore & extaſi in eo qđ cõtigerat ſibi. Sed & uicini eius & noti pariter congratulantes dñm collaudabant, qui miſerabilis hominis & meritum ſimul & uotum abundantia ſuæ pietatis exceſſit. Vnde ẽt uſq; hodie locus ab incolis demonſtratur ubi ſignũ tã euidẽs diuinæ uirtutis effulſit, ubi ſenex claudus ex multis annis tota inferiori corpis ſui parte pręmortuus, & à renib. deorſum oĩ prorſus mẽbroꝝ deſtitutus offõ, dũ ſtipẽ poſtulat, ſanitatẽ recepit. Hic fuit uiri ſcti nouiſſimus in Remoꝝ partes ingreſſus: ſiqdẽ fcm̃ eſt hoc añ ſacrã eius depoſitionẽ corpis anno uno. De q̃ fœlicium eius actuũ fœliciſſima conſummatione erit nobis iam, ſed alia narratione dicẽdũ. Nimis. n. fallit̃ ſiqs arbitratur huius ſanctiſſimi uiri facta mirifica poſſe cuncta narrari, & tam neceſſe eſt multa ſileri, ꝗ̃ impoſſibile omnia comprehendi.

Finit liber ſecundus, qui & quartus.

SEQVVNTVR CAPItula libri quinti.

Capitulum I.

QVod S. Bernardus tranſitũ ſuũ præſciuit: & de pace Metẽſium, & miraculis ibidem factis. Cap. II.

Promittit Claræuallenſibus nunquam ſe eis aliqñ defuturꝝ, & qũo & quo anno tranſierit, & quo regnante rege. Cap. III.

De reuelationib. & miraculis poſt eius tranſitum factis.

Finis capitulorum libri quinti.

LIBER TERTIVS qui & quintus.

Capitulum I.

CVm poſt multos iam labores dñs dilecto ſuo Bernardo Claræuallẽſi abbati diu deſideratum p̃tioſæ mortis ſomnũ dare diſponeret, & fidelẽ ſeruũ ĩ reqẽ introducere ſuã, cœpit magis ac magis propꝰ ĩ ipm pficere ſpũs, caro infirma deficere. Cognoſcẽs. n. uir ſctũs ppè eẽ iã brauiũ, ſolito currebat alacriꝰ, & terreſtris ſuæ habitationis diſſolutionẽ ſentiẽs ĩminere, uotis uberiorib. aſpirabat ad habitationẽ ex deo, domũ nõ manu factã æternã in cœlis. In cꝰ puriſſimo pectore ſeſe deſiderij flãma non capiẽs, crebris erũpebat indicijs, & ignitũ eloqũ uehemẽter feruoris interni uehemẽtiã declarabat: ſicut in ſctis aĩalib. p pphãm inter cætera deſcribunt̃ ſcintillæ q̃ſi aſpectus æris candẽtis. Corpus lectulo decubãs uarijs exercebat̃ icõmodis, aĩus tñ nihilóminus liber & potẽs, q̃ dei erãt exercebat inuictus, nõ ceſſans ĩ medijs quoq; dolorib. meditari ſacrũ aliqd aut dictare, orare affectuoſius, frẽs ſtudioſius exhortari. In oblatiõe hoſtię ſalutaris, quã uſq; ad defectũ ultimũ uix aliqñ intermiſit, artꝰ ſibi uix cohęrẽtes uigore ſpũs ſuſtẽtabat, ſemetipm pariter offerẽs acceptabilẽ hoſtiã deo ĩ odorẽ ſuauitatis. Quo tpe ad auũculũ ſuũ Andreã militẽ tẽpli, q & regionis Ieroſolymitanæ maxima colũna hẽbat̃, eplam ſcribẽs, inter cætera ait: Ego. n. delibor, nec puto me lõgũ facere ſup terrã. Cum adhuc pr̃ ſctũs ĩ ſuo Claręuallẽſi cœnobio licet lectulo decubãs curſũ uitę uiril'r cõſũmaret, grauis admodũ plaga Metẽſi pplo ſupuenit. Egreſſi. n. ĩ multitudine graui aduerſus uicinos prĩcipes, à qb. p̃ter morẽ laceſſitã ſe eẽ tãta ciuitas ĩdignabat̃, traditi ſũt mlti ĩ manꝰ pauciſſimoꝝ. Cõcluſi deniq; ĩter Frigidimõtis (ſic. n. eũ appellãt) & Moſellæ amnis anguſtias, ac mutuo ſeſe ĩpetu collidẽtes, una hora (ſicut dicebat̃) pluſq; duo milia corruerũt, qdã gladijs trucidati, plures amne ſubmerſi. Vehemẽti igr̃ ĩdignatiõe cõcepta, nobilis illa ciuitas totis ad ultionẽ uirib. pabat̃, cũ è regiõe aduerſarios quoq; & fortiores p̃da copioſa, & audaciores feciſſet euẽtꝰ. Imminebat totiꝰ puĩciæ certa uaſtatio: cũ uenerabilis eorũ metropolitanꝰ Illinꝰ archieps̃ Treuerẽſis, dolẽs anxiè de p̃teritis, ſed adhuc grauiora formidãs, unicũ ĩ tãta neceſſitate refugiũ petijt & expetijt uirꝝ dei. Veniẽs ergo Clarãuallẽ, ipſiꝰ atq; oĩm frm ueſtigijs tota hũilitate pſtratꝰ, rogabat & obſecrabat ut ſe tãtis dignaret̃ opponere malis, qbꝰ alter nemo poſſe modũ ponere uideret̃. Dñs aũt, ſicut ſp fidelis ſerui ſui dixerat uias, & ĩ p̃cipuis qbuſq; cauſis aptiſſimo uſus fuerat ĩſtro, ex paucis añ dieb. ægritudinẽ corpis eiꝰ aliq̃teñꝰ releuarat. Quib. dieb. cũ ad lr̃as uenerabilis Hugõis Oſtiẽſis epi reſcriberet, ait: Verꝝ ẽ qđ audiſtis. Infirmatꝰ ſũ uſq; ad mortẽ, ſed iteri ut ſentio reuocatꝰ ad mortẽ, atq; hoc ut me ſẽtio nõ diu. Vitã qppe mortalẽ, mortẽ magis, ꝗ̃ uitã reputãs, ñ à morte ſed ad mortẽ reuocatũ ſe ſẽtiebat, cũ ab exitu reuocaret̃, licet ſentiẽs haud diutiꝰ retinẽdũ. Qđ qdẽ ſæpiꝰ erga eũ puidẽtia diuĩa diſpoſuit, ĩ cꝰ manuerat ei placita aĩa illiꝰ, ut q̃ties eũ grãdis aliq̃ neceſſitas euocaret, uincẽte oĩa aĩo uires corpis ñ deeſſent, mirãtib. q uidebãt eũ & robuſtos hoĩes ĩ tolerãtia ſu

perare. Expletis nãq; negocijs uelût in ſe rediẽs, multiplicib. infirmitatib. laborabat, ut uix uiueret feriatus, q occupatus deficere neſciebat. Cui in opere nouiſſimo tã manifeſte tamq; magnifice diuina affuit uirtus, ut ex laborib. uires cape uidereť. Accidit aũt cum in p̃dicti Moſellæ fluuij littore reſidẽtib. hincide partib. mediator fidelis rogaret quę ad pacẽ erant, ut pars altera, ex tãta ſiqdẽ hoſtiũ ſtrage ferocior, qđ exigebať obſtinata aĩoſitate renueret. Subito denique tanq; agitati furijs diſceſſerunt, uiꝝ dei inſalutatũ, ſolã uero cæteris oĩbus relinquẽtes deſpationẽ pacis. Nec ſanè ex contẽptu aliquo, ſed ex metu reuerẽtiæ eius iniere fugã: ſiqdẽ uerebanť ne pñtium mẽtes (q̃libet improbas) facile flecteret, minus conſiderãtes qd ille per ſpm̃ nuſq; abñtẽ poſſet ẽt in abñtes.

Iam conuẽtus in magno turbine ſoluebať, ſola utrinq; meditabanť arma, ſola inibant conſilia malignandi, cum uir ſctũs eos q ſecum uenerãt conſolatus fr̃es: ne turbemini, inqt, licet. n. p multas difficultates, oĩo tñ pax deſiderata ꝓueniet. Quibus ẽt uñ id noſſet innotuit dicẽs. Videbar mihi p nocturnum ſoporẽ miſſam celebrare ſolẽnẽ. Cũq; expleta paulomin⁹ or̃one prima recordarer angelicũ ex more canticũ (.i. Gl̃ia in excelſis deo) p̃cedere debuiſſe, erubui, & ꝙ oblitus omiſerã canticum inchoans, uobiſcũ pariter ad finẽ uſq; cõpleui. Iam medium noctis tranſierat, cũ uir ſctũs de p̃dictoꝝ pœnitudine principũ legatione ſuſcepta, iucũdæ ſatis cõuerſus ad ſuos: agnoſcite, ait, ꝓmiſſæ nobis canẽdæ gl̃iæ & canticis pacis p̃parationẽ. Interim ergo partib. conuocatis, p dies aliquot de pace tractatũ eſt, & ob maximas difficultates occurrẽtes utrinq; ſæpius deſpatũ, niſi ꝙ oẽs iam conſolabať q̃ oĩbus innotuerat abbatis ſcti tam certa de reformãda pace ꝓmiſſio. Nec paꝝ ipſa dilatio ꝓfuit, his p̃ſertim q uarijs incõmodis laborantes remedia cõſeq̃banť in carne, ſeu ẽt q uidẽtes ædificabanť in fide. Tantus. n. concurſus erat, ut multitudine pariter atq; importunitate ſua ip̃m quoq; negotiũ cõponẽdæ pacis penè deſpabil̃r impedirẽt, donec q̃ſita tandem in medio flumine inſula, partis utriuſq; primarij in nauiculis acceſſerunt. Vbi cõpoſitis oĩb. ſcd̃m ꝙ fidelis arbiter diffiniuit, datis ſibi inuicẽ dextris recõciliati ſunt in oſculo pacis.

Inter oẽs ſanè q̃s p manum ſerui ſui ibidẽ p̃ſtitit dñs ſanitates, celeberrima fuit cuiuſdã curatio mulieris. Hęc ab annis octo peſſima ęgritudine laborabat, uehementi tremore & ualidis motibus uniuerſa pariter membra concutiens. Cum aũt uidereť grauiorib. ortis difficultatibus ꝓpemodũ excidiſſe ſpes pacis, dño diſponente uenit mulier ita tremẽs, nec min⁹ horribilis, q̃ miſerabilis, & oẽs pariter ad ſpectaculũ cõuenerũt. Orãte deniq; dei famulo, ſub ocl̃is oĩm paulatim cõcuſſione ſedata, pfectã adepta eſt ꝓtinus ſoſpitatẽ. Quæ res ĩ tãtã admirationem ẽt duriſſimos quoſq; pmouit, ut pcutiẽtes pectora ſua, p horã ferè dimidiã cũ lacrymis acclamarẽt. Tantus deniq; factus eſt impet⁹ & cõcurſus ꝓcidentiũ & deoſculãtium uiri dei ſacra ueſtigia, ut ꝓpemodũ comprimereť, donec tollẽtes eũ fr̃es, & imponẽtes in nauiculam à terra modice ſubduxerũt. Cumq; accedentes ad ſe principes (ut cœpat) ꝓ pace rogaret, ſuſpirantes dicebant: Oportet nos libenter audire eũ quẽ (ut ipſi cernimus) de⁹ diligit & exaudit, & audito eo multa facere, ꝓ quo tãta faciri oculis nr̃is. Quibus ille (ut ſp cautus erat competẽter hmõi gl̃iam declinare) nõ pp me, inqt, ſed pp uos facit. Sil̃i quoq; miraculo & in ſil̃i opportunitate, ipſa ẽt die Metẽſium aĩos dñs inclinauit ad pacẽ. Ingreſſus. n. ſctũs Metẽſium ciuitatẽ, ep̃m ſil' & ppl̃m ad ea q̃ pacis erant, uehemẽter urgebat. Grauiter aũt urebat illos uuln⁹ acceptũ. qb⁹. n. ualide ſatis reponere cogitauerãt, ſec⁹ q̃ uellẽt remittere cogebanť. In ipſa hora oblata eſt ei mulier palytica, đ ciuitate eadẽ. Cui man⁹ ĩponẽs, & orãs, dignat⁹ eſt palliolũ

quoq; ꝓpriũ quo utebať ipſe, ſupextẽdere ei, tenẽdũq; ep̃o tradere ꝓpe aſtãti, & ſub eodẽ uelamine debilia tãgere mẽbra. Expleta aũt or̃one, & bñdictione data erexit illã: oĩbuſq; mirantib. p mediũ illoꝝ incolumis ibat quã attulerãt in grabato. In flumine quoq; Moſella dum ob intolerabilẽ concurrẽtiũ multitudinẽ uir btũs nauicula ueheret, unus ex his q curari deſiderabant cæc⁹ clamabat in littore obſecrans ut duceret ad eum. Cumq; ille iam ptranſiret, audiẽs hõ nauigantẽ poſt eũ in nauicula altera piſcatorẽ, diffibulatam ꝓtinus chlamydẽ q̃ erat opt⁹, porrigẽs dabat illi, ut in nauicula recipeť. Fcm̃ eſt, & ut puenit ad ſctm̃, iuxta ſuæ fidei magnitudinẽ magna uelocitate ſub manu ei⁹ uiſu recepto miratus clamabat uidere ſe colles, uidere hoĩes, uidere arbores, & cætera uniuerſa. Paucis ab eodẽ loco miliarijs diſtat cœnobium qđ S. Bñdicti noĩe uocant. Vbi puer claudus, & à renib. infra oĩ ꝓrſus membroꝝ deſtitutus offõ, ſolis ad mouendũ manib. utebať & renib. pedes emortuos poſt ſe trahẽs. Quẽ ex Burgundiæ partib. pr̃ aduectum añ annos q̃tuor ibi reliq̃rat, & ex tunc fr̃um eleemoſynis alebať. Itaq; cum bti pr̃is aduẽtum, & uirtutes quas dñs opabať in ipſo, p oẽm circa ꝓuinciã celebris fama uulgaret: impoſitũ plauſtro eundem pueꝝ fr̃es p̃dicti cœnobij adduxerunt ad eũ, rogãtes ut ſolita pietate miſero ſubueniret. Acq̃euit, impoſuit manus, orauit, & eadẽ hora ſanum reddidit, firmiter ſtantẽ, firmiter ambulantẽ. Deniq; ſicut ab eiuſdẽ loci abbate nup accepimus, uſq; hodie fr̃m pecora idẽ puer incolumis ſeq̃ť & cuſtodit, & ſiq̃s deſiderat ſcire, Ioãnes eſt nomen eius. Alter ẽt claudus in eiuſdẽ monaſterij uicinia degens, eodẽ tpe ad p̃dicti pr̃is ſcti bñdictionẽ ſanatus eſt, & greſſum recepit. Sed & ꝓpè Leucoꝝ urbẽ, loco cui nomẽ eſt Gũderuilla, idẽ uir dei fœminã cęcã illuminauit ſub oculis pr̃imoꝝ q de tota cõfluxerãt regiõe.

Cæteꝝ nimis difficile, aut oĩmodis impoſ̃e foret itineris illi⁹ magnalia uniuerſa cõplecti. Sed neq; ꝓpoſiti nr̃i eſt eiuſmodi mõ ꝓſeq̃ ſigna, & narrandis uirtutũ opibus opam dare. Hic. n. uiaꝝ tuaꝝ pr̃ dulciſſime finis btũs, & hic labor ultimus fuit. In hoc ope non minus utili, q̃ difficili, nec minus deſperatæ, q̃ neceſſariæ pacis, labores tuos gl̃ioſe cõpleuit, q magnifice ſp honeſtauit te ĩ laborib. tuis, te ĩ ſuo noĩe, & nomẽ ſuũ ĩ te glorificans, rex gloriæ dñs deus tuus.

Capitulum II.

Ut expleta Metenſium reconciliatiõe, & ꝓuinciæ illi pace reddita, abbas ſctũs ad monaſterium redijt, graui admodum iamiamq; deficiẽtis incõmodo corporis occupatus, in tanta animi ſuauitate, & dulcedine ſpũs quotidie ꝓpinq̃bat ad exitum, ac ſi in portu nauigans paulatim uela deponeret. Euidẽter quoq; fr̃ibus aiebat: Hæc ſunt uerba q̃ loq̃bar ad uos cũ p̃terita hyeme ægrotarẽ, nõ uobis eſſe qđ adhuc timeretis, æſtate ꝓxima ĩminere me mihi credere h⁹ corporis diſſolutionẽ. At quã euidẽter ꝓprio didicimus expimẽto, qđ de ſctis apl̃is euãgelia ſacra teſtanť, ꝙ dum ſuam illis p̃diceret dñs paſſionẽ, erat uerbum ab ſcõditum ab eis, & cape nõ ualebant. Nimiꝝ qđ tam uehemẽter horrebat aĩus, minus facile pſuadebať ut crederet, p̃ſertim cum & ipſe compatiẽs filijs eiuſmodi uerba ſupprimeret. Cęteꝝ factis quodã mõ clamans, opa conſũmaui, q̃ dedit mihi pr̃ ut facerẽ, magis ac magis actus omittere, affectus retrahere, & ſacroꝝ funib. deſiderioꝝ ſedula ĩtẽtione p̃iactis, uicino iam littori hærere firmi⁹, & cõmodius applicare. Deniq; cũ uenerabilis antiſtes ſedis Lingonicæ Godefridus de qbuſdã eũ ſolicitaret agendis, & minus apponere aĩm miraret, ne mireris, ĩqt, ego. n. iã nõ ſum de hoc mũdo. Vidẽs aũt pr̃ ſctũs cõpaſſionis et miæ uiſceribus afflueẽs chariſſimos ſibi fr̃es, & filios miſerabil̃r admodũ tabeſcentes, & areſcẽtes p̃ timore & expectatiõe ſupuenictis deſolatiõis grauiſſi-

mæ, & lamẽtabilis orbitatis, dulciſſimis eos cõſolationib. refouebat. Et monẽs eos in tuto diuinæ clementiæ ſinu ſpei fideiꝗ́ ſuæ anchorã ꝑ incõuulſibilẽ charitatẽ firmius radicare, ſe quoqꝫ ꝓmittebat nec poſt mortẽ aliq̃n defuturum. Propẽſius aũt, q̃ꝫ nr̃ q̃at exprimere ſermo, rogans obſecranſꝗ́ ꝑ multas lacrymas, timorẽ dei & ſacræ puritatis ac totius ꝑfectionis amorẽ nr̃is imprimere aı̃s conabat̃. Sed & monebat & cum lacrymis obteſtabat̃, ut ſiq̃d forte uirtutis aut exẽplo nobis aliq̃n cõmendaſſet aut uerbo, id æmularemur, id firmiter teneremus, & ꝓficeremus in eo: alijs q̃dẽ uerbis, ſed eodẽ ſpũ illud apl̃icum loquẽs: Rogamus uos & obſecramus in dño Ieſu, ut quẽadmodum accepiſtis à nobis q̃uo uos oporteat ambulare, & placere deo ꝑ oĩa, ſic & ambuletis, ut abundetis magis. Atqꝫ utinã tam efficaciter ꝑſuaſerit, q̃ꝫ affectuoſe ſuaſit.

Modum aũt ægritudinis eius ſi quis noſſe deſiderat, extat epl̃a quã ad amicum quẽdam pauciſſimis diebꝰ ante ſacram à nobis ꝓfectionẽ ſuam ipſe dictauit. Quam nimiꝝ huic nr̃æ narrationi duximus inſerẽdam, ꝙ uidelicet etſi aliena quoqꝫ de ipſo, amplius tñ nos ipſius de ſe uerba delectent.

Epiſtola ad Arnaldum Bonæuallis abbatem: qui & quædam xenia mittens, de ualetudine eius fuerat ſciſcitatus.

VScepimus charitatem ur̃am in
s charitate, & non in uoluptate.
Quę. n. uoluptas, ubi ſibi totum uẽdicat amaritudo? Niſi q̃d ſolum nihil comedere, utcũqꝫ delectabile eſt. Sõnꝰ receſſit à me, ne uel bñficio ſopiti ſenſus dolor unq̃ꝫ recedat. Defectus ſtomachi, ferè totũ q̃d patior eſt. Frequenter in die & nocte exigit confortari modico admodũ q̃licũqꝫ liquore. Nam ad ſolidũ oẽ inexorabil̃r idignat̃. Hoc paꝝ q̃d dignat̃ admittere, nõ ſine graui moleſtia ſumit, ſed timet grauiorẽ ſi ſeſe uacuũ oĩo dimiſerit. Q̃d ſi pluſculũ q̃d interdum admittere acq̃eſcat, id grauiſſimum. Pedes & crura intumuerũt, quẽadmodum hydropicis cõtingere ſolet. Et in his oĩbus neq̃d lateat amicum de ſtatu amici ſolicitũ, ſcd̃m interiorẽ hominẽ (ut minus ſapiẽs dico) ſpũs promptus eſt in carne infirma. Orate ſaluatorẽ, q non uult mortẽ pc̃tõris, ut tẽpeſtiuum iam exitũ non differat, ſed cuſtodiat. Curate munire uotis calcaneũ nudũ meritis, ut is q̃ inſidiat̃, inuenire non poſſit ubi figat dẽtẽ, & uulnus infligat. Hæc ipſe dictaui, ſic me hñs, ut ꝑ notã uobis manũ agnoſcatis affectũ. Hoc exẽplar epl̃æ, quã, ut uos diximus, & ipſa quoqꝫ eiuſdem uerba declarant, pr̃ ſc̃tũs exitu iam iminente dictauit. Ex cꝰ tenore poſſit nimiꝝ diligẽs lector ſacrũ illius uel ex parte aliq̃ pectus agnoſcere, quanta illi in ipſa ſui ruina corporis, tranq̃llitas mẽtis, ſerenitas aĩ, ſuauitas ſpũs, quãta ſub fiduciæ culmine radix humilitatis. Sed & nr̃os ei iter hæc aĩos, aliq̃tenus æſtimare ac ſibimet exhibere licebit, uultꝰ exãgues, ſingultus graues, crebra ſuſpiria: anxias cogitationes. Nimiꝝ cũ theſaurus tãtus & tã amabilis adhuc nobis eſſet in manibus, & tñ nec ſpes eſſet diutiꝰ retinẽdi, nec facultas pariter cõmeãdi. Nec lugẽdũ nobis ullatenus ſuꝑ illum, qui in gaudium dñi dei ſui fœliciter inuitatus intrabat, ſed ſuꝑ nos utiqꝫ q̃bus erat iam uita tædio, & adhuc mors timori. Iam. n. tibi ſerue bone, bonũ illd̃ euge dicebat̃ à bono dño: ſed nr̃a grauis erat in hac ſeparatione cõdĩ̃o, poſt mirificã lucẽ horrere magis tenebras ſubintrantes, poſt aurea ſc̃l̃a grauius ferre ferreũ q̃d ſucceſſit. Igr̃ añ pr̃is hꝰ exceſſũ accedẽtes ad eũ filij, quos ꝑ euãgeliũ genuerat, pijſſimũ eius aĩm lacrymabili ſupplicatiõe pulſabãt, & hæc atqꝫ hmõi loq̃bant̃. Nunq̃d nõ mifereris huic monaſterio pr̃, nũq̃d nõ cõpateris nob̃, q̃s tanto pietatis affectu mr̃nis lactaſti uberib. pr̃na cõſolatione fouiſti? Q̃uo ſic exponis labores tuos, quos ĩ loco hoc laboraſti? q̃uo tã dilectꝰ hactenꝰ filios ſic relinq̃s? Tũc uero flẽs ipſe cũ flẽtib. & colũbinos oculos ĩ cœlũ porrigens, ac mente tota apl̃icum illum cõcipiẽs ſpm̃, teſtabat̃ coarctatũ

ſe è duob. & q̃d eligeret ignorantẽ, diuinæ totũ tribuere arbitrio pietatis. Nam & hinc pr̃na illum urgebat charitas filioꝝ uotis annuere ut maneret, & inde trahebat Xp̃i deſiderium ut migraret. Cui tñ ab olim iam atqꝫ altius radicata in pectore eius humilitas ꝑſuaſerat, ut ex intimo cordis affectu ſeruũ inutilem ſe eſſe diceret, & arborẽ ſterilẽ reputaret, ex cꝰ uita nullus ſibi fructus, nullus alteri cuiq̃ꝫ ꝓueniret. Nã & ſolitus erat in familiari collocutione fateri, uix credere ſe hoĩbus, ꝙ ſic eũ ſibi utilẽ crederent ut dicebant. Sed nec paruũ ſeſe in ſuis ſuꝑ hoc cogitationib. ꝓhibebat aliq̃n ſuſtinuiſſe conflictum, q̃d nec tã ueraces hoĩes fallere uelle, nec tã prudentes falli poſſe ueriſil̃e uideret̃, cũ alterutrũ excuſare non poſſet. Quẽ. n. totus mirabat̃ orbis, ſolus ipſe (q̃d erat mirabilius) non uidebat, ſuæ uidelicet oꝑationis opinionis ue ſplẽdorem, ſicut ille quondã uir ſimplex & rectus nec ſolem cũ fulgeret, nec lunã incedẽtẽ clare uidiſſe ſe memorabat. Nouiſſime cum exterioris habitaculi undiqꝫ iam ſoluta compago, deſiderãti aĩæ liberꝝ p̃ſtaret egreſſum, magnus ille dies illuxit quo ꝑpetuus illi ortus eſt dies. Ad cꝰ exitũ uicini ep̃i cum abbatũ & fr̃m copioſa multitudine fuerant congregati. Hora aũt diei penè tertia ſingularis lucerna, ſuæ gñationis ſc̃tũs ac uere btũs abbas Bernardus à corpore mortis in terrã uiuentiũ fœliciter Xp̃o duce migrauit ex filioꝝ circunſtantiã, & inter graues ſingultus ac lacrymas uberes utcũqꝫ pſallentiũ choro, ad multoꝝ, quos ipſe p̃miſerat, cœtus tranſiẽs lætabundos, ad ſc̃tõꝝ cuneos gratulantes, ad obuia agmina angeloꝝ. Fœlix aĩa, quã ſic leuabant excelſa ſuoꝝ priuilegia meritoꝝ, quã ſic pia filioꝝ ꝓſequebant̃ inferioꝝ uota, ſic quoqꝫ ſuꝑioꝝ deſideria ſacra trahebãt. Fœlix illi & uere ſerenus dies, quo plenꝰ ei meridies Xp̃s illuxit. Dies cunctis uitæ ſuæ dieb. tãtis ab eo expectatus deſiderijs, expetitus ſuſpirijs, freq̃ctatus meditationib. or̃onib. p̃muni tus. Fœlix tranſitus de labore ad refrigerium, de expectatione ad præmiũ, de agone ad brauiũ, de morte ad uitã, de fide ad notitiam, de ꝑegrinatione ad pr̃iam, de mũdo ad pr̃em. De quo trãſitu eius multa nouimus apparuiſſe q̃ꝫ multis, & q̃dem non indigna relatu, ſed difficile nimis ſingula ueſtigare, & ſcribere oĩa nimis longũ. Nam & uſqꝫ mõ multipharie multiſꝗ́ modis pr̃nus erga filios amor, uere ẽt nũc, imo nũc uerius uiuẽs & uigẽs crebris reuelatiõib. eoꝝ dignat̃ ſolari lacrymas, releuare mœſtitiã, ut quo dulcius ei gaudẽt, minus anxiè doleãt ſibi. Si q̃ tñ ex his minus ꝓlixam deſiderãtia narrationẽ, lector ſcire d̃ſiderat, ꝓprio magis & nouiſſimo credimus reſeruanda capl̃o. Interim cætera ꝓſequẽtes quãta poſſumus uiolentia aĩos auertamus ab illo tã graui gemitu & rugitu, quo nimiꝝ grex miſerabilis paſtore migrãte ꝑſonuit. Parcamus paginæ, & quantũ poſſumus ſtringamus oculos, palpebras cõplodamus aduerſus lacrymas, q̃bus in illo ſuæ claritatis abſceſſu uallis nr̃a fluebat, eccl̃iæ ꝓtinus uniuerſæ calicẽ ſui ꝓpinatura mœroris, cui hactenus conſueuerat ſtillare dulcedinẽ, gaudia fundere, fluere conſolationes. Cũ fidelis miniſter & ſacerdos altiſſimi fœliciter ingredit̃ ĩ locum tabernaculi admirabilis, ad altare dei, ſacrã ei & acceptabilẽ hoſtiam ſui ſpũs oblaturꝰ: corpꝰ ẽt rite ꝑatũ & ornatũ ſacerdotalib. ĩdumẽtis, oratorio btẽ dei genitricis ĩfert̃. Plurima quoqꝫ nobiliũ & ignobiliũ d̃ uicinis q̃buſqꝫ locis gemebũda ꝓtinꝰ turba cõuenit, & uallẽ totã ploratꝰ & ululatꝰ multꝰ ĩplebat. Amariꝰ tñ ꝓ forib. mõaſterij lamẽtabat̃ ſexꝰ miſerabilior mulieꝝ, q̃d accedẽtib. ad btã ueſtigia uiris, monaſtici ordinis diſciplina inexorabil̃r eis ẽt tũc negaret ĩgreſſũ. Biduo mãſit ĩ medio gregis paſtor extinctꝰ dũ priſtina illa dulciſſimi gr̃a uultus nil minoratã, ſed aucta magis, oĩm ĩ ſe figeret ocl̃os, aĩos traheret, ſepeliret affectꝰ. Creſcebat ãt ſupra modũ ruẽs undiqꝫ ppl̃i mł̃titudo, & ĩtolerabilis iã fiebat ĩpetꝰ cõcurrẽtiũ, ac deſiderabiles tenẽtiũ pedes, oſculãtiũ manꝰ,

applicãtiũ panes, baltheos, numos, &
alia q̃que ſeruãda ſibi pro bñdictione,
& uarijs neceſſitatib. profutura. Maxi-
me aũt parati in diẽ tertiũ ſolennẽ ꝑ lo-
ca ꝓxima præſtolabant̃ reponẽdi ſacri
corꝑis eius horã, copioſius undiq; con-
uẽturi. Nã & ſcd́a die tantus circa meri
diẽ ppl' s fuerat cõgregatus, & tãto pie-
tatis zelo ſtipati undiq; ſacrum corpus
obſederãt, ut nulla pene epis reuerẽtia,
nulla fratribus hr̃etur. Vñ ueriti nequid
ſil'e aut forte grauius accideret die ter-
tia, p̃occupantes horã, & mane diuina
ex more ſacrificia cõſummãtes, ſicut &
biduũ iã in celebratione miſſaꝝ & iugi
fecerãt pſalmodia, puriſſimũ illud bal-
ſamum ſuo uaſculo cõmiſere, in lapide
reponẽtes lapidẽ p̃tioſum, optimã mar
garitã. Conſummatis ergo fœliciter
uitæ ſuæ dieb. & annis circiter lxiij. ex-
pletis, dilectus dñi Bernard⁹ Claræual
lẽſis cœnobij prim⁹ abbas, alioꝝ quoq;
amplius, ꝙ cẽtum lx. monaſterioꝝ pr̃
xiij. Kalend. Septẽbris inter filioꝝ ma-
nus obdormiuit in Xp̃o. Sepultus eſt
aũt xj. Kalend. eiuſdẽ mẽſis añ ſctm̃ al-
tare beatę uirginis mr̃is, cuius fuerat de
uotiſſimus ipſe ſacerdos. Sed & pectori
eius ipſo in tumulo capſula ſuppoſita
eſt in q̃ B. Thaddæi apl'i reliq̃æ cõtinẽ-
tur. Quas eodẽ anno ab Ieroſolyma ſi-
bi miſſas, ſuo iuſſerat corꝑi ſuperponi,
eo utiq; fidei & deuotionis intuitu, ut ei-
dẽ apl'o in die cõis reſurrectionis adhę-
reat. Facta ſunt hæc eodem anno quo
btũs p̃p nr̃ Eugenius III. eiuſdẽ patris
ſcti in cõuerſatione ſctã filius, ab hac lu
ce uel ab hac magis caligine migrauit
ad lucẽ, c⁹ merita in ipſa cui inſigniter
p̃fuit urbe, miraculis pluribus illuſtrata
choruſcãt: ſucceſſore ei⁹ Anaſtaſio Ro-
manæ eccl'. p̃ſidẽte, regnãtib ãt i Roma-
noꝝ ĩꝑio Friderícho illuſtri: i Frãcoꝝ re
gno piiſſimo rege Ludouico filio Ludo
uici: prĩcipatũ eccleſię uniuerſæ ac toti⁹
creaturæ uiſibilis & inuiſibilis monar-
chiã tenẽte dei filio Ieſu Xp̃o. Anno ab
ĩcarnatiõe ſua 1153. Qui cũ p̃re & ſp̃ũ ſctõ
uiuit & regnat deus in ſcl'a ſcl'oꝝ, Amẽ.

Capitulum III.

i Am de ſupra memoratis reue-
lationib. pauca dicturi, ab eo ſu
mamus initiũ qđ prædictũ eſt
anno ſeptimo anteq; fieret. Erant duo
frẽs in monaſterio, de ſacra bti pr̃is uita
& fœlicib. eius actib. colloquẽtes. Quo
rũ alter ab ineũte adoleſcẽtia educatus
ibidẽ, ad alteꝝ ait: Noſti quot annos
ſit uicturus hic btiſſimus pr̃ nr̃? Cui ille,
Neſcio, inq̃t. Et alter: Ego ait noui eum
ſex aut ſeptẽ annos adhuc in carne ui-
ctuꝝ. Hoc aũt uñ ſciret, minime iã ſcire
poſſumus, q̃a nec tũc indicauit, & ante
patrẽ ſctm̃ ipſe deceſſit. Porro alterius
hodieq; ſuꝑſtitis relatione hoc uerbum
nobis innotuit, q tũc magis miratus eſt
ſe audiſſe, qñ ut ab olim audierat, ita ui
dit. Talis uero ille eſt de c⁹ teſtimonio
nec nos ambigimus, nec cuilibet alteri
q eũ nouerit credimus dubitãdũ, neq;
id ſolũ ſed qđ nõ minori dignũ admira
tione ur̃, nomẽ quoq; & ꝑſonã ſucceſſo
ris ipſius indicante ſibi eodẽ fr̃e ex tunc
innotuiſſe teſtat̃. Manifeſtè. n. eadẽ ho-
ra fr̃ ille p̃dixit q̃a dñs Robertus q ho-
die abbas eſt de Dunis, poſt hunc btm̃
p̃rem abbas futurus eſt Claræual. Nã
qđ diſiũctiue ſex uel ſeptẽ annos uictu-
rũ dicebat, ad hoc ꝑtinuiſſe ur̃ qđ inuen
tus ſit terminus idem ultra ſextum an-
num, *intra ſeptimum tamen*. Prope
erat iam tempus, & feſtinabat pr̃ ſan-
ctus ad metam. Infirmabatur enim,
ſicut in huius libelli principio memora
uimus, adeo ut illa iam infirmitate ip-
ſius perfici uirtus, iam imminere exitus
uideretur. Interea frẽs inſtare ſupplica-
tionibus & obſecrationibus, quibus po
terant apud deum. Vnde etiam ſanctus
ipſe cognoſcẽs eoꝝ precibus deſideriũ
ſuũ differri, cum aliquãto melius ſcd́m
corpus hr̃e cœpiſſet, congregatis fratri
bus hęc eadẽ uerba loquutus eſt. Quid
tenetis miſeꝝ hoĩem? Fortiores eſtis, et
inualuiſtis. Parcite q̃ſo parcite, ſinite me
abire. Prius tñ cum in ſummo periculo
& timore fratres omnes in orationibus
humiliarent animas ſuas, uni eoꝝ uiſio
talis

talis apparuit. Occurrebat cum multa
exultatione uiro dei extra monaſterij
clauſtra innumerabilis multitudo. In q̃
tñ ꝓceſſione, ſolos q̃tuor p̃euntes idẽ fr̃
q uidebat agnouit, magnũ illũ dilecto-
rẽ eius atq; dilectũ, c⁹ & ipſe in lib. 4.
De conſideratione cũ laude meminit,
Gaufridum ep̃m Carnotenſem, Hum-
bertum quoq; q Igniacẽſis cœnobij fue
rat primus abbas, & duos eius frẽs ger
manos, Guidonẽ. ſ. & Gerardum. Exce
ptus itaq; reuerenter, & poſt oſculũ pa
cis amica diu colloq̃a miſcens pr̃ ſctũs
ac btũs cum his q̃tuor ſtabat, expectã-
te ſeorſum multitudine cæteroꝝ. No-
uiſſime ſalutantes eũ p̃dicti uiri ex hoc
ſibi iam redeundũ eſſe dicebant. Tum
uero expalluit ille, & circũfuſa ſibi mœ-
ſtitia internum declarãs animi dolorẽ,
q̃d ergo, ait, ſine me uultis abire? Et illi:
Non põt adhuc tuo & nr̃o ſatisfieri de
ſiderio donec ueniat tp̃s nouoꝝ. Dice-
bant aũt tp̃s nouoꝝ quo fruges nouæ
colligerent̃, ſicut euidenter poſtmodũ
ꝓbauit euentus, dum in Auguſto mẽſe
deceſſit. Mane ergo fr̃ ille cui hoc oñſũ
fuerat, conſolatus eſt cęteros uelut iam
ĩminentẽ pr̃is obitũ formidãtes, & qđ
uiderat & audierat indicauit. Adhuc ãt
hyems erat. Eodẽ tp̃e altera quoq;
uiſio prioris confirmatio fuit: niſi ꝙ eui-
dẽtius iam utriuſq; completa ueritas ꝓ
bat quam euidẽter in utraq; qđ futuꝝ
erat dñs reuelauit. Videbat. n. fr̃ q̃dã, et
ecce parabat uir btiſſimus aſcẽdere Ie-
roſolymam, iamq; ipſo in ꝓcinctu itine
ris erat. Ad quẽ uenerabilis Odo, qui à
primis ferè annis ſtrenue ſatis & lauda-
bil'r conuerſatus in monaſterio abñtiũ
conſueuerat p̄poſitoꝝ ſupplere uices,
reuerẽter accedens, dicebat ſe p̃ceſſuꝝ.
Cui⁹ uiſionis ſic oñſa eſt ueritas, ut p̃di-
ctus uir deo dignus ad cœleſtem Ierl'm,
ubi uere uiſio pacis, parantẽ iam egredi,
& paulo poſt ſecutuꝝ p̃rem ſctm̃, fœli-
ci functus legatione p̃iret. Sed & ab-
bas q̃dam ſatis ei habitatione uicinus,
nec minus affectione deuotus, paucis
dieb. añ fœliciſſimum pr̃is h⁹ exceſſum,
uidebat eum p̃tioſiſſimis ornatũ ſacer-
dotalibus indumentis, & excellenti ꝑ-
fuſum gl'ia, cũ ingenti ſolẽnitate ad al-
tare deduci. Ad c⁹ introitum eccl'ia ma
gna magnis reſultans uocib. exclama-
bat, Puer nat⁹ eſt nobis. Vere etem̃ puer
ipſe erat, mitis & humilis corde, & ſic-
ut paruulus accipiens regnum dei: in c⁹
merito gratulabunda natali angelica
multitudo, & oĩs pariter ſctõꝝ eccleſia,
dũ nobis uideret̃ mori, ſibi illum naſci,
dum hic conſũmaret̃, ibi *incipe*, nõ tam
ſonoris uocib. q̃ uotis paribus cõcinẽs
exultabat. Si. n. ad unius pñiam pctõris
tota illa cœleſtis regio in lætitiã ſuſcita-
tur, quænam illi gaudia exhibuiſſe cre-
dendus eſt ꝑ quẽ gaudia tanta receꝑat
de tã multoꝝ cõuerſione & pñia pctõ-
rum? Quis. n. ualeat æſtimare quãtis in
ſcl'ari habitu & conuerſatione manẽtib.
quãtis ẽt ad al's uiroꝝ ſeu fœminaꝝ cõ
gregationes tranſeuntib. ꝑ h⁹ fidelis fa
muli miniſterium dedit dñs pñiam ad
ſalutẽ? Aut q̃s numeret eos q ſub ei⁹ cu
ra in cẽtum ſexaginta monaſterijs ꝑ dei
benignitatẽ ad pñiam ſunt adducti? Nã
ex his ſolis q ſp̃ãles eius filij uidebant̃ p̃-
ter eos q iam curſum uitæ fœliciter con
ſũmauerãt, p̃ter eos q ꝑ alia loca fuerãt
ꝓpagati, ea die q̃ fœliciſſim⁹ pr̃ ex Cla-
raualle mõtẽ aſcẽdere meruit clariorẽ,
reliq̃t habitãtes in ea ſeptingẽtas fermè
aĩas dño ſeruiẽtes. Quid igr̃ miꝝ ſi gra
tus curiæ, ſi accept⁹ regi, ſi exceptus cũ
lætitia & exultatione credat̃: in quo gr̃a
dei uſq; adeo uacua nõ fuit, q tã fœlici-
ter, tã efficaciter plus oĩb. ſui tp̃is & mul
taꝝ retro gñationũ laborauit, q talẽtũ
ſibi traditũ cã copioſe multiplicauit, tã
ta deniq; lucra retulit d̃ negotio? Sed d̃
his hacten⁹, ne q̃s nos arguat eius quã
polliciti ſum⁹ metas excedere breuita-
tis. Sanè in monaſterio p̃dicti illi⁹ ab-
batis q ſic ei⁹ natale p̃uiderat, ea nocte
quam nobiſcũ pr̃ ſctũs mane ꝓfectur⁹
ultimã fecit, uenerabili ei⁹ p̄poſito ap-
parẽs, ualefecit illi, & ait. Noueris q̃a iã
migro, nec ulteri⁹ hic morabor. Qđ ut
ille indicauit abbati, accelerans abbas

& Claramuallē ueniēs, ipſo die abbatē
ſctm̄, ſicut dixerat, repit iam migraſſe.
Fr̄ Gulielmus de mōte Peſſulano, c⁹ &
ſupra fecimus mētionē, uir magnificus
olim in ſcl'o fuit, ſed magnificentior in
ſcl'i fuga. Hic ī monaſterio Grādiſſiluæ
monachus factus, prēm ſctm̄ deuotiſſi-
me uiſitauit. Reditur⁹ aūt lacrymabil'r
q̄rebat̄ qd' non eſſet eum ultra uiſurus.
Cui uir dei, ne timeas ait, adhuc ſine du
bio me uidebis. Huius effectū ꝓmiſſio-
nis deuotiſſimns ille Gulielmus expe-
ctans; ipſa nocte cū btūs pr̄ ex hac ui-
ta deceſſit, in monaſterio Grandiſſiluæ
apparentē ſibi uidere meruit & dicētē,
Fr̄ Gulielme. Et ille: Ecce ego dn̄e. Veni
inqt, mecū. Ibant igr̄ pariter, & ad mō-
tē quendā altiſſimū ꝑuenerunt. Interro
gabat aūt ſctūs an ſciret quo ueniſſet.
Ille uero ſe neſcire ꝓfeſſus eſt. Cui ipſe:
Ad radices inqt mōtis Libani uenim⁹.
Et nunc manebis hic, ego aūt aſcendā ī
montē. Interrogatus q̄ de cā uellet aſcē
dere, diſcere uolo, inqt. Miratus ille, qd
inqt, uis diſcere pr̄, quē nulli hodie ī ſcia
credimus eſſe ſcdm? Ad quē ſctūs: Nul-
la ait, hic ſcia, nulla ueri cognitio, ſurſū
ſciæ plenitudo, ſurſum uera notitia ueri
tatis, & in hoc uerbo dimittēs eū, ī mō-
tem altiſſimū ſubijt corā illo. Cūq; ītue
ret̄ euntē illū, expgefactus eſt, & occur-
rit ꝓtinus ei uerbū illud qd' ad Ioānem
olim de cœlo ſonuit: Btī mortui q ī dn̄o
moriunt̄. Vt ergo mane locutus eſt ab-
bati ſuo & fr̄ib. prēm ſctm̄ ex hac uita
migraſſe dicebat. Et notātes diē ac dili
gentius ingrētes, ut audierāt inuenerūt.
Euge pr̄ ſctē q aſcēſiones ī corde diſpo-
ſuiſti ī ualle lacrymaꝝ, fœliciter iā aſcē-
diſti de Claraualle in mōtē Libani, mō
tem cādidationis, plenitudinē lucis, cel
ſitudinē claritatis. Innocēs manibus &
mūdo corde aſcēdiſti in montē dn̄i, ad
diuitias ſalutis, ad theſauros ſapiæ, &
ſciæ ꝑueniſti, ubi pure purā uideas ueri
tatē, ubi unus tibi cū oīb. ſctīs magr̄ eſt
Xp̄s, ubi oēs iam docibiles dei. Trahe
nos poſt te q̄ſumus, & de mōte excelſo
miſericorditer reſpice uallē tuā. Adeſto
laborantib. ſubueni ꝑiclitantib. aſcen-
dentib. manum porrige. Dat fiduciam
tua nobis ab olim expta nec exinanita
mō ſed amplius cumulata benignitas.
Quin ēt uiſio quā ſubnectimus ab eadē
nr̄a p̄ſumptione nō diſcrepat. Proxima
nocte poſtq; ſacrū corpus ſepulturę tra
ditū fuerat, quantā adhuc ꝓ filijs ſolici-
tudinem gereret pr̄ ſctūs, & qūo ſuos
quos in mūdo dilexerat, in finē quoq;
diligeret, euidēter oñdit. Apparēs .n. cui
dam fr̄i ī multa gl'ia & fulgore magno
ueſtis ac uultus, & deſiderantē tenere ci
to ꝑtranſiēs, aiebat, qa ꝓ quodam fr̄e
ſimplice ueni. Audierunt hoc fr̄es & mi
rabant̄: ſed circa horā diei tertiā ueritas
cōprobata eſt uiſionis. Defunctus eſt
.n. qdam fr̄ laudabilis admodū ſimpli-
citatis, & ſicut oīo credibile eſt, aīam
eius tanto duce fœlicē, q ꝓ eo ſe uenire
dixerat, ſecū tulit. Paucis quoq; exple
tis dieb. alteri cuidā fr̄i magnifice ſatis
apparēs, & arguēs de ſuo nos doluiſſe
diſceſſu, poſt uerba multę cōſolationis,
& ꝓmiſſionē fœlicitatis æternæ in ſua
ꝑſeuerātib. obediētia & doctrina, hoc
ēt ſcito ait, & dicito fr̄ib. cuiuſdam uere
ſctī corpus, c⁹ & ego hēo ueſtē, in orato
rio eſſe ſepultū. Dicebat aūt ep̄m Ma-
lachiam. Ipſis .n. tunicā in q̄ ſctūs ille fœ
liciter obdormierat, ad miſſaꝝ ſibi ſer-
uauerat celebrationē, & moriturus ī ea
ſeſe iuſſerat ſepeliri, ſicut & ſctm̄ illū in
ſua ſepelierat ueſte. Qd' tn̄ uerbum &
ipſi fr̄i, & q̄; pluribus alijs uſq; ad hanc
uiſionē ꝓrſus erat ignotū. Fœlix pō-
tifex, c⁹ merita pr̄ ſctūs & uiuēs p̄dica-
uerit & defunctus. Fœlix charitas q̄ in
morte nō excidit. Fœlix ſocietas quam
nec illud diuortiū tam crudele diremit.
Gl'ioſi ſiqdē p̄res quēadmodū ī uita ſua
dilexerūt ſe, ita & in morte nō ſunt ſe-
parati. Nā & poſt dies circiter xl. ab-
bas qdā ex maioris Britānię īſula, ſacrę
illius ſocietatis uirtutē fœliciter expiri
meruit ī ſeipſo. Qui eodē tpe cū cæteris
coabbatib. ſuis ex mor̄ Ciſtertiū petēs,
ī Claraualle remāſerat gemino quodā
deſꝑabil'r occupat⁹ icōmodo, pleuriti-
dis .ſ. & febris quotidianæ. Iāq; eatenus
lōga uexatiōe defecerat, ut ſolū aīæ ei⁹
exitū fr̄es q ei nunq; deerāt obſeruarēt.
Cūq; aīm eius angeret nō tā deſideriū
uitæ p̄ñtis, q̄; abſ̄ñtiū deſolatio filioꝝ, q̄
ꝑegre moreret̄, obnixe petijt ut ad tu-
mulū ſctī deportaret̄ abbatis. Vbi cum
oraſſet tota deuotiōe q̄ potuit, btī quo-
que ep̄i Malachiæ ī Aglonali ipſi⁹ ora
torij latere poſitū cogitauit uiſitare ſe-
pulcrū, auxiliū flagitare: ſed fatigatio-
nē ueritus, & q̄ſi iā ſecurus de īcolumi-
tate, qd' cogitauerat nō īpleuit. Die al-
tera iteꝝ fr̄es aduocās, ut ad oratoriū
ueniat, opē ſibi poſtulat exhiberi. Cau-
ſantib. illis (ꝑiculū ſiqdē uerebant̄) oīmo
dis, iqt, oportet ut S. Malachiæ tumulū
petam. Cū .n. nocte p̄terita uix tenuiter
obdormiſſē, expgefactus ſubito audie-
bam uocē dicētē mihi: Sanatus iam ab
ægritudine tua, ſi ab altera uis ſanari,
ep̄m pete. Fecerunt illi ut ille uoluit, &
cōtinuo fcm̄ eſt ſicut dcm̄ erat ad illū.
Eadē die ſanus fact⁹, poſt pauciſſimos
dies iter arripuit, & īcolumis reuerſus ē
ad ſuos. Tuū in hoc ope ſp̄m, tuū agno-
ſcimus pr̄ dulciſſime zelū, tuā cōſidera
tionē. Tuū hoc op⁹ ſic deferre collegæ
tuo, ut hūc quoq; ei cōicares honorē et
amorē, cū quo uerius & fęlicius honori
ficaris in cœlis. Immo uero tui ſunt hæc
oīa opis, tui muneris deus nr̄. Tu .n. oēm
repleſti ab initio tp̄is terrā p̄ñtia diuini
tatis, oēm aliqñ repleturos gloria maie
ſtatis, c⁹ tn̄ partes iterim q̄ſdā & æter-
no p̄electa loca cōſilio excellētius uiſi-
tās reples ſp̄āli gr̄a ſanctitatis. Fac dn̄e
ſp̄ūali ſꝑ abūdare frumēto uallē, quā ut
faceres re, q̄; noīe clariorē, dignatus es
tam eximiæ claritatis ſiderib. illuſtrare
duob. Cuſtodi domū in q̄ tibi geminū
hoc tā p̄tioſum depoſitū cuſtodit̄. Fiat
nobis deniq; iuxta uerbū tuū, ut ubi eſt
theſaurus tuus, ibi ſit & cor tuū, ibi gr̄a
& mīa, & reſpectus aſſiduę pietatis oī-
bus adſit in tuo ibidem noīe congrega
tis, quod eſt ſuper omne nomen, ſicut
& tu ſuper omnia deus benedictus in
ſecula. Amen.

CANONIZATIO SANCTI BERNARDI ABBATIS PER ALE*xandrum papam tertium, anno Chriſti milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto.*

Literæ apoſtolicę de uita & commendatione ſancti Bernardi, quāto præconio excipiendus ſit. Et primo ad prelatos eccleſiæ Gallicanæ.

ALEXANDER *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, uenerabilibus fratribus uniuerſis archiepiſcopis, ep̄is, & dilectis filijs abbatibus, alijſq; eccleſiarū prælatis in regno Franciæ conſtitutis ſalutem, & apoſtolicam benedictionem. Contigit olim dum eſſemus Pariſius conſtituti, ut magni quidā ac uenerabiles uiri de canonizando ſanctæ recordationis Bernardo quondam Claræuallenſi abbate facerent mentionem, optantes utiq; & pijs nobis precibus ſuggerentes, ut in concilio quod de ꝓximo erat Turonis celebrandum, digno huic & laudabili uoto celebrem daremus effectū. Cunq; nos eidem negocio fauorabili ſatis intenderemus affectu, ſuperuenit multitudo & frequentia petitorū, qui in diuerſis prouincijs rem ſimilē poſtulabāt. Vnde cum uideremus non poſſe congruenter oībus ſatisfieri, ſtatutum fuit pro ſcādalo deuitando etiam in hoc differri quod oportebat pro tp̄e cæteris denegari. Nuper aūt ex inſtantia et deuotione Claræuallen. fratrum, & aliarum ſublimium ꝑſonarum eiſdem apud nos precibus inuouatis reduximus ad memoriam noſtram eiuſdem beati uiri ſanctā ac uenerabilem uitā: qualiter ipſe ſingularis gratiæ prærogatiua ſuffultus, nō ſolum in ſeipſo ſanctitate ac religione præfulſerit, ſed etiā in uniuerſa eccleſia Dei fidei et doctrinæ lumine radiarit. Fructū uero quē in domo domini et uerbo opatus eſt et exemplo, nullus ferè terminus ſanctæ chriſtianitatis ignorat, cū uſq; ad exteras quoq; barbaras nationes ſanctæ religionis inſtituta tranſmiſerit, atq; monaſteriorū fundationē extenderit, & infinitā multitudinem peccatorū per uiæ ſecularis latitudinē incedētem, ad ſpiritualis uitæ rectitudinē reuocarit. Specialiter aūt ſacroſanctam Romanā eccleſiam, cui authore Deo præſidemus, ita quōdam ſub grauis perſecutionis turbine laborātem, tam uitæ, quàm datæ ſibi cœlitus ſapiētiæ ſtudio ſuſtētauit, ut digne quidem & nobis & oībus eiuſdem eccleſiæ filijs in memoria habendus ſit, et deuotione perpetua uenerandus. In afflictione uero corporis ſui uſqueadeo ſibi*

mūndum ſeq́; mundo reddidit crucifixum, ut cōfidamus martyrum quoq́; cum merita obtinere ſanctorū, quem confeſsionis ordine, & parſimonia uitæ, tam longū conſtat duxiſſe martyrium. Quibus oībus pia conſideratione penſatis, et in concilio fratrum noſtrorū expoſitis, cōfiſi de miſericordia Dei, cui perſeueranter & fideliter militauit, nec nō & de beatorꝶ Petri et Pauli apoſtolorꝶ, et eiuſdem beatiſsimi confeſſoris meritis præſumentes, eum apoſtolicæ ſedis authoritate catalogo ſanctorꝶ aſcribi mādamus, & cōmemorationis ſuæ feſtum decreuimus amodo publice celebrandum. Vos ergo qui & eiuſdem ſedis apoſtolicæ inſtituta ſuſcipere, & Deum in ſanctis ſuis conſueuiſtis glorioſius honorare, ſic memoriam ſancti huius celebretis in terris, ut precibus eius et meritis digna præmia recipiatis in cælis. Datum Anagniæ. 15. Kalendas Februarij.

Item apoſtolicæ literæ ad Regem Franciæ, unde ſupra.

A *Lexander epiſcopus ſeruus ſeruorꝶ Dei illuſtri Francorum regi Ludouico ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Nouit (ut credimus) regalis tuæ magnificētiæ celſitudo, quòd ea quæ cum honore Dei grata tibi acceptaq́; cognouimus, ad utilem ſemp effectum magno et uolenti animo promouemus. Maxime aūt hoc in illis operibus obſeruamus, in quibus ſpecialiter et honor dei, & ſeruorum gloria ſanctorum declaratur: ſcientes quoq́; tibi fore gratiſsimum quicquid ad decorem eccleſiæ, & superni regis honorem authoritate fuerit apoſtolica cōſtitutū. Vnde quoniā ſanctæ recordationis Bernardus quondā abbas Claræuallis & Deo ſemp charus, et tam tibi, quàm uniuerſo regno tuo gratus extitit & acceptus, eū ad gloriā dei & exaltationem eccleſiæ ac totius regni tui canonizādum decreuimus, et inter beatiſsimos cōfeſſores feſtiua celebritate colendū, tam de miſericordia dei, & beatorū Petri et Pauli apoſtolorꝶ eius confiſi meritis, quàm ſuæ cōuerſationis & ſanctimoniæ non ignari. Monemus igitur chriſtianiſsimæ ſerenitatis tuæ regiā pietatem, ut hoc cæleſtis gratiæ donum regno tuo te regnante collatū, lætæ deuotionis brachijs amplectaris, eiq́; iam cæleſti beatitudine perfruēti ſolita pietate deuotus exiſtas, quem pro ſua uenerabili ſanctitate adhuc in terris poſitum diligebas: Claræuallenſe uero monaſterium quod fundauit, in quo etiam corpus eius uenerabile requieſcit, ita te ob reuerentiam eius habere uolumus cōmendatum, ut eum ſemper merearis habere patronum.* Datum Anagniæ, 15. kalendas Februarij.

Item eiuſdem ad omnes abbates Ciſtercienſis ordinis.

A *Lexander epiſcopus ſeruus ſeruorum dei dilectis filijs Ciſtercij, de Firmitate, & Pontigniaci, & Claræuallis, & Morimūdi, atq́; uniuerſis abbatibus Ciſtercienſis ordinis, ſalutem & apoſtolicā benedictionem. Quoties honeſta nobis opportunitas exhibetur, ut fidei et deuotioni quā circa eccleſiā Dei noſtris tpibus habuiſtis, poſsimus in aliquo pro meritis reſpōdere, opportunitatem ipſam libenter amplectimur: & in his maxime quæ ſpecialem noſcūtur redolere uirtutē, ueſtris occurrere profectibus nō moramur. Cōtigit aūt hoc tpe ut uerbum quod ab olim fuerat de beati Bernardi quondā Claræuallis abbatis canonizatione propoſitum, & pro quorundā ſimilia poſtulantium ſcandalo a Turonenſis cōcilij celebratione dilatum, ad noſtrā reduceretur Deo uolente memoriam, & faciēte nobiſcum ſignum in bonū, qui hoc pietatis opus noſtris ſeruauit manibus cōſumandū. Nos.n. uitam et ſanctitatem eiuſdem beatiſsimi cōfeſſoris recordatione ſolicita memorantes, qūo.ſ. et in ſeipſo religionis et ſanctimoniæ prærogatiua magnificus, et uniuerſæ eccleſiæ Dei, ſpecialiter aūt ordini ueſtro fide & doctrina utilis extiterit, & copioſiſsime fructuoſus: cōfiſi de miſericordia Dei, et beatorꝶ apoſtolorꝶ Petri & Pauli, necnon de eiuſdē ſancti cōfeſſoris meritis præſumentes, eum (fratrū noſtrorum cōmunicato cōſilio) authoritate apoſtolicæ fidei ſedis ſanctorꝶ catalogo duximus aſcribendum, & diem depoſitionis ipſius in eccleſia publice celebrandū. Vnde quoniā hoc ita in gloriam & honorem ſummi conditoris exuberat, ut in ueſtram quoq́; ædificationem cōſolationemq́; redundet, ueſtra potiſsimum intereſt omnipotenti Deo gratias agere, qui modernis tpibus uirum perfectæ & prædicabilis ſanctitatis in ueſtro ordine uoluit ſuſcitare. Vos igitur munificentiæ donū, ſpeciali deuotione ſuſcipite, & Deum & ſanctorꝶ ſuorū glorificatione mirabilē, in huius celebratione ſpecialiter honorate.* Datum Anagniæ. 15. Kalen. Februarij.

Item eiuſdem Clareuallenſis.

A *Lexander eṗs ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filijs Gerardo abbati, et uniuerſo conuentui Claræuallis ſalutem & apoſtolicā benedictionem. Sicut de religione et pietate quam circa Deum geritis, nihil reſtat ambiguū: ſic exhibitæ circa nos robur deuotionis & fidei clara ſemp eſt certitudine manifeſtum. Non.n. poteratis, ſed nec deinceps Deo authore poteritis a gratia ſanctitatis apparere degeneres, quos ſancti patris cōſtat eſſe hæredes: cui & gratia ſpiritualis abūdauit ad meritum, & operum efficacia nō defuit ad exemplum. Scitis nāq́; et pia ueneratione recolitis qualiter beatæ memoriæ Bernardus cœnobij ueſtris primus abbas præcipuusq́; fundator, Deo quidem pro uirtute religionis acceptus, & eccleſiæ Dei pro plenitudine deuotionis et fidei extiterit gratioſus, ita ut merito deberetis haberi culpabiles, ſi imitatiōis et uenerationis ipſius eſſetis in aliquo negligentes.*

Placuit

Placuit ergo nobis quòd pro eo tanquam pro pio patre ſolicitudinem habuiſtis, & canonizationem ipſius uoto laudabili poſtulaſtis. Nos quibus cordi ſemper eſt pro multis (fili abba) tuæ deuotionis obſequijs, & totius domus ueſtræ ſtudijs religioſis & pijs, ueſtris iugiter obtemperare precibus, & profectibus aſpirare: uoto huic clementer annuimus, ut noſtram circa uos gratiam & beneuolentiam comprobemus. Vita igitur eiuſdem beatiſsimi confeſſoris ad memoriam reuocata, quomodo ſcilicet fide & religione atq́; doctrina præfulſerit, quantoq́; in eccleſia Dei perſpicuæ claritatis lumine radiarit: eum (fratrum noſtrorum cōſilio habito) confiſi de miſericordia Dei & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, atq; de eiuſdem ſancti meritis præſumentes, catalogo ſanctorum duximus adſcribēdum, diemq́; depoſitionis eius feſtiuum decætero & celebrem obſeruandum. Vnde quia ueſtra potiſsimum intereſt eius & imitari uitam, & gloriam uenerari, ſatagite in omnibus, & ſtudete ipſius ſancti patris & inhærere ueſtigijs, & feſtum excolere ſanctitatis, ut cuius conuerſationis meruiſtis eſſe participes, digni habeamini eiuſdem beatitudinis fore conſortes. Datum Anagniæ. 15. Kalendas Februarij.

Explicit canonizatio ſancti Bernardi primi Clareuallis abbatis.

EPIGRAMMA SEV EPITAphium *beati Bernardi abbatis Claræuallis per modum dialogi.*

MIra loquar: ſed digna fide Bernarde quid hoc eſt?
Viuis adhuc? ⌊uiuo.⌋ Non ergo es mortuus? ⌊Immo⌋
Et quid agis? ⌊requieſco⌋ taces, an faris? ⌊utrunque⌋
Cur reticeſ? ⌊quia dormio.⌋ cur loqueris? ⌊quia uiuo:⌋
Quid loq̄ris? ⌊ſacra myſtica.⌋ cui? ⌊mea ſcripta legēti.⌋
Nūc cunctis? ⌊nō.⌋ ergo quibus? ⌊loq dulcia q̄rūt.⌋
Nomen habes? ⌊ita.⌋ Qd̄? ⌊Bernardus.⌋ Nū ſine cauſa?
⌊Nō.⌋ Dic ergo qd hoc ē? ⌊Bernardus, bōa nardus.⌋
Cui nardus? ⌊quia fragro.⌋ quo fragramine? ⌊dulci⌋
Cui fragras, & ubi? Lectori codice ſacro.⌋
Qd̄ cognomen habes? ⌊de Claraualle.⌋ manes hic?
⌊Manſi, ſed modo nō.⌋ ubi nūc? ⌊in uertice mōtis,⌋
Qualis eras in ualle manens? ⌊humilis.⌋ mō quātus?
⌊Maior nūc ſurſum, quāto minor ante deorſum.⌋
Nonne tui quicquam uallis tenet? ⌊oſſa.⌋ quouſque?
⌊Donec cœleſte fiat terreſtre cadauer.⌋
Hoc quando fiet? ⌊omnis caro quando reſurget.⌋

Aliud epitaphium editum à domino Adam de ſancto Victore.

CLaræ ſunt ualles, ſed claris uallibus abbas:
Clarior, his clarum nomen in orbe dedit.
Clarus auis, clarus meritis, & clarus honore.
Claruit eloquio, religione magis:
Mors eſt clara, cinis clarus, clarumq́; ſepulcrum:
Clarior exultat ſpiritus ante deum.

Aliud epitaphium.

ECce latet Clareuallis clariſsimus abbas:
Qui ſummis ſummus, qui ſibi paruus erat.
Religionis apex, lux mūdi, laus monachorū.
Vox uerbi, pacis ſanctio, iuris amor.
Inſtructus, uelox, ſublimis, pauper abundans.
Artibus, ingenio, ſanguine, ueſte, bonis.
Laudis eget titulo, cuius laus non ſit ad omnes
Cuius honor, cuius creſcere fama fuit.
Nunc uero quē plangit adhuc, quē prædicat orbis.
Si laudare uelim, laus mea laude caret.
Dura, malum, cunctos, tulit, horruit, ædificauit:
Vana, deum, requiem, ſpreuit, amauit, habet.

Aliud epitaphium.

ARdēs Bernardus, aut arduꝰ, aut bona nardꝰ,
Iure uocatur, ꝓpter quod nunc celebratꝰ.
Ardens feruore, uita ſublimis, odore.
Nardus, quæ ueræ uirtutis ſigna fuere.
Iſte fuit per quem patuit doctrina ſophiæ.
Præco dei, doctor fidei, citharista Mariæ.

Aliud epitaphium.

CVltor iuſtitiæ Bernardus, & arca ſophiæ.
Incolit hunc tumulū, regnat & ante deū.
Sacrum nāque loco corpus requieſcit in iſto,
Obtinet excelſum ſpiritus atque polum.
Chriſtiferam matrem, cui uiuens purus adhæſit,
Conſequitur moriens aſſociandus ei.
Ipſo nam menſe quo ſcandit uirgula Ieſſe,
Conſcendit pariter hic ſuper aſtra pater.

Aliud epitaphium.

MEllifluus doctor Bernardus pacis amator
Hoc iacet ī tumulo, magnificādꝰ homo.
Ipſe iacet, ſed fama ſuæ probitatis in æuo
Virtutis merito non ruitura manet.
Vexillum fidei, populi candela, ſophiæ
Puluinar, laudis ſumma uir iſte fuit.
Cui tria poſt obitum uitam conferre laborant
Mens humilis, blandus ſermo, pudica caro.
Mens bona diſpoſuit, ſermo docuit, manus egit:
Hinc bonus, hinc melior, optimus inde fuit.
In ſignis, pollens, largus, deuotus, abundans
Moribus, ingenio, munere, corde, bonis.
Præbuit, inſtruxit, diſperſit, reſpuit, emit
Exemplum, fratres, danda, cauenda, polum.

Aliud epitaphium

HOc in ſarcophago pauſat uirtutis imago,
Cui de Fontanis carnis origo fuit.
Sic quadrauit eum uirtutis regula, nullam
Compulit in partem quælibet aura uirum.
Fratribus ipſe ſuis uita præluxit, honore
Præfuit, exemplo profuit, ordo fuit.
Hinc ſurſum tendens Bernardus, & infima linquens,
Vallibus ex claris fulgida regna ſubit.

Aliud epitaphium

SErmonum pictor, morum decus, iſtar honeſti
Fulſit Bernardus, quem tegit hic tumulus.
Pieridum lyrifer, uirtutum ſignifer, artis
Clauifer, eccleſiæ lucifer ipſe fuit.
Eloquij ſplendor, manus obuia, frons ſine nube:
Alloquio mitis, conſilioq; bonus.
Libri uerborum ſtellati floribus, ore
Percelebri, titulos eius ubique canunt.
Illic miſterij pretioſa monilia fulgent
Illic eloquij balſama uera fluunt.
Peruius & liber ſtylus eius ad omnia ſculpſit,
Pinxit, inaurauit, omne quod egit opus.
Præter tot titulos quibus ille refulſit, in eius
Floruit illæſa carne pudoris ebur.
Et ſic pro meritis, laudis uexilla reportans,
Cœlica quæ meruit præmia uictor habet.

Nicolaus Haqueuille, ſacri ſenatus Pariſien præſes æquiſſimus, de laudibus Bernardi & ſituatione Claræuallis.

ABdita uallis erat, medijs in montibus, alto
Et nemore & uiridi tunc adoperta rubo.
Hanc claram uallem merito dixere priores;
Mutarunt nomen uallis amara tuum.
Quam licet umbroſi circundent undique montes,
Nulla tamen toto clarior orbe fuit.
Hanc Alba irriguus mediam perlabitur amnis,
Fons ibi perpetuo munere donat aquam.
Ad quam diue pater primum Bernarde colendam
Mitteris, illo iam tempore tantus eras.
Nondum difficilis iuueniles liquerat annos,
Mens tamen in tenera carne ſenilis erat.
Tunc fuit incultis hæc uallis conſita dumis,
Tunc ibi non domitę delituere ferę.
Illo ſilueſtres produxit tempore fructus,
Viticolę nulli, nullus arator erat.
Nullę hominum ſedes, uetus hęc ſpelunca latronũ.
Nullus in hac poterat carpere tutus iter.
At poſtquã Claram ualem Bernarde petiſti,
Et ſtatuis ſedes fratribus ipſe tuis:
Tunc ſubito antiquam mutarunt omnia formam:
Aſpera quæ fuerant, fertiliora facis.
Vallis & in medio cellas, Chriſtiq; dicatam
Eccleſiam, adductis fratribus ædificas.
Inſtruis angelicam hos in terris ducere uitam,
Pſallere diuinas nocte dieq; preces.
Protinus immenſum diſcurrit fama per orbem
Bernardusq; pater cuncta per ora uolat.
Vndique concurrunt pueri iuuenesq; ſenesq;
Flectere ad imperium colla ſuperbe tuum.
Non illos retinent matres, non mollior ætas,
Non timet auſteras alba ſenecta uias.
Non illos remorantur opes, non denique uana
Quæ uenit à claro ſanguine nobilitas.
Ipſeq; mundanos ſpernens Henricus honores,
Cuius erat frater Gallica ſceptra tenens.
Qui licet ipſe foret regali ſanguine cretus,
Se tamen imperio ſubdidit ille tuo.
Omnia regna tuo nutu Bernarde regebas:
Tantum uirtutis tunc adhibetur honos.
Siqua inter magnos fuerat diſcordia reges,
Omnia ſunt uoto conciliata tuo.
Tunc etiam inſani rabies uęſana Leonis
Vexabat rapidis dentibus eccleſiam.
Sed tua peſtiferas fregit prudentia uires,
Et finem tantis cladibus impoſuit.
Teſtis Aquitanas regnans Gulielmus in urbes
Dum bernarde tuos concidit ante pedes.
Tu quoque fraternas acies diſpergis in orbem,
Nullaq; terra tuis fratribus abſque pater.
Siue ea purpureos tellus quæ tendit ad ortus.
Quæq; ſub occiduo ſole relicta iacet,
Quæcunq; aut gelidas terræ flectuntur ad Arctos,
Quæue ſub auſtrali noſcitur eſſe polo.
Aut ea quæ extremos nutrit populoſa Britannos
Inſula, quæ Oceano cingitur ampla mari:
Quam longe Europæ tenduntur denique fines,
Exquirunt fratres omnia regna tuos.
Omnia non poſſunt nunc carmina noſtra notare.
Hæc pauca ex multis differuiſſe ſat eſt.
Nam grauis hæc noſtras ſuperat prouincia uires,
Vena cui fluitat ſuauior, ille canat.
Hæc mihi ſufficiat raptim tetigiſſe canendo,
Non facit ad tantum noſtra camœna uirum.

Ad Claræuallenſes.

Poſt præcepta patris præſens dum uita ſuperſtes
Pergite, cum tacito nam fugit illa pede.
Nec uos pœniteat mundi ſpreuiſſe ruentis
Tractandas paruo tempore delicias.
Triſtia quę modo ſunt quæcunq;, & amara uidetur,
Gaudia poſt mortem non peritura parant.
Poſt lachrymas, gemitus, longa & ſuſpiria uallis.
In montem excelſum uos trahet ipſe deus.

Philothei monachi de uita & moribus diui Bernardi abbatis Claræuallis congregationis Ciſtercienſis: ex ordine beatiſſimi patris Benedicti carmen encomiaſticon.

INclyta dum tenui molimur geſta ſuſurro
Dicere, Mæonijs emodulanda ſonis.

Quid niſi Trinacrios reuocare ad littora fluctus
Nitimur, & modicis impoſuiſſe cadis?
Scilicet ipſe rudes necdum formare loquelas
Doctus, & agreſti concrepuiſſe lyra,
Principis æetherei titulos, qui laudibus omnem
Excellere modum, ſacraq; geſta canam?
Quis ferat exili Codrum temeraſſe camœna
Acta ſophoclæo condecoranda ſono?
Non ſecus ac Phœbo ſi perſequar addere lumen,
Hinc atque hinc ſannæ rhinocerotis erunt.
Non igitur Bernarde tuas mihi promere laudes
Fas erit, & tremula concinuiſſe cheli.
Candida laurigeri referant tibi carmina uates,
Nos inopes animum corda precesq; damus.
Talia iam poſitis agitaram mente tabellis,
Arguerantq; animos crimina noſtra leues.
Cum mihi blanda quies uictis ſubrepſit ocellis.
Et tenuit placidus pectora laſſa ſopor.
Tunc dea cui tellus, cœlum cui militat omne
Virgo mihi eſt tales fandere uiſa ſonos:
Stulti tui nobis prohibes quid carminis uſum?
Quid ue ſacerdoti numera grata meo?
Incipe, Bernardi (ſi neſcis) gloria noſtra eſt.
Quicquid habet, noſtro riuus ab amne trahit.
Hoc mihi Ioannes nunquam fuit arctior ille,
Qui datus eſt uitæ duxque comésque meæ.
Ille quidem dulces mecum permanſit in annos
Virginis intuitu colloquióque fruens.
Hic autem cœli cum iam data ſceptra tenerem,
Promeruit uultus cernere ſæpe meos.
Ille erat intacti cuſtos mihi corporis unus,
Hic noſtri curam nominis uſque gerit.
Sed quid plura? animis paribus mihi iunctus uterq;,
Nec minus ille mihi nec minus iſte placet.
Vixit uterq; parem ueneris ſine crimine uitam,
Virginitas bini pectoris una fuit.
His deus æquilocas ſublimi in uertice ſedes
Contulit, & lateri iuſsit adeſſe meo.
Eia age, quoſque pater tribuit mihi laudis honores
Sumat, & alternas detq; feratq; uices.
Aſpicis egregia quos condidit arte libellos,
Quo referant cantu nomen in aſtra meum?
Spiritus illa animis bene profectura malignus
Scripta tulit laudes quæ cecinere meas.
Proq; pio Iliadem Danaosq; induxit Ieſu,
Abdideratq; mei myſtica dicta ſenis.
Dumq; homines nugas miſeri ſectantur inanes,
Hæc pene in nulli ſcripta fuere locis.
Non tulit hoc ſummi temerata potentia ſceptri.
Perfidus ut noſtras hoſtis haberet opes.
Ipſa etenim tacito monui ſpiramine quendam
Qui mihi præcipuo munere uinctus erat.
Vt pia diſperſos reuocaret cura libellos,
Scriptaq; ſidereas quæ docuere uias.
Efficeretque die caderent ne exeſa uetuſto
Imprimeret breuibus ſculptor ut illa notis.
Et quia tam longo fuerat uitiata receſſu
Littera, iudicijs tergeret ante ſuis.
Hæc ego quæ tantos illum tolerare labores,
Hæc ego te faciles hortor inire modos.
At metuis ne forte rudi perarata cothurno
Liuor edax tetrico carmina dente petat.
Atque ſupercilio tua reſpuat orſa tumenti,
Contendatq; leues iſta decere uiros.
Nec ferat Aonias monachum reuocare ſorores,
Quas ſemel inuiſo iuſsit abire pede.
Euge ſuperuacuis horum latratibus obſtat
Perpetuo uates iunctus amore mihi.
Qui ferrugineis niueos ſuperaddit amictus,
Inclyta Carmeli tegmina montis habens.
Qui mea dulciſono celebrauit carmine geſta,
Stridentesq; truci Coſtidis ęre rotas.
Ille dabit faciles auras, portusq; ſecundos,
Hoc duce Scyllęos tranſgrediere canes.
Aſpicis ut clara ſtolidos ratione retundat?
Garruláque oppoſita clauſerit ora manu?
Hic mihi de mundi reuocatus turbine plaudit,
Atque meum dulci concinit ore decus.
Fare age, uirtutum cumulis & laudis honore
Quem deceat uati præpoſuiſſe meo?
Nam ſi grandiloquo liceat conferre Maroni
Carmina quòd paribus cantet utérque modis:
Hic tamen æternis tantum uirtutibus illo
Clarior eſt, quantum noctibus alma dies.
Nam quæ dona meo potui præſtare clienti,
Quæ minus illuſtrem conſtet habere uirum?
Quæritur eloquio quantum ualet ille nitenti?
Talis Ariſtocles Meoniusq; fuit.
Quæritur innocua quantum probitate coruſca?
Helias ardenti talis in axe fuit.
Hic doceat anguſtum uirtutis ſcandere culmen,
Et celerem uitijs impoſuiſſe modum?
Nil niſi quòd rigidi poſsint laudare Catones,
Nil niſi ſacrato Chriſtus in ore ſonat.
Hic mea dum celebri repetit præconia cantu,
Mille mihi æterno iunxit amore uiros.
Huic ego ſideream tanto pro carmine ſedem
Conſtitui, & regni gaudia ſumma mei.
Hunc tamen aſsiduo Bauius liuore fatigat,
Ingenio æquarit cœlica tecta licet.
At tibi quem nullo decorauit ſchemate Chriſtus,
Defuerint auidi murmura torua canis?
Celſior humanos peſſundabit ille fauores,
Solaq; perpetuæ præmia lucis auet.
Illius exemplo nugas contemne loquaces,
Nanque magis uirtus preſſa micare ſolet.
Inueniens omneis florenti laude uerendos
Inuidiæ facibus ſuccubuiſſe uiros.

Gaude igitur tanto quòd te dignamur honore,
  Vt tibi ſit noſter cauſa ruboris amor.
Incipe iam tali ductus ſtratagemate, quanuis
  Vaniloquus nullam donet Apollo lyram.
Noſtra ſecundabit curſus cynoſura patentes,
  Vt leuius cœptum perficiatur iter.
Nulla tuæ eſt, fateor nulla eſt facundia linguæ,
  Nec deus eloquium, ſed pia corda probat.
Graminibus pecudes paſcuntur, rore cicadę,
  Quadrupedum tygris ſanguine, corde deus.
Solue igitur propero tenuem de littore cymbam.
  Deducent curſus flamina noſtra tuos.
Dixit, & aereas fuerat iam lapſa per auras,
  Cœperunt ſenſus cum uigilare mei.
Grande opus aggredior, ueniam date iuſſa ſequenti,
  Cogitur inuito currere muſa pede.
Quęq; leui quondam latitans epigrammate luſit,
  Nunc grauiore meat Calliopęa gradu.
Non tamen acta ſuo digeſta ex ordine dicam,
  Pauca ſed è plena margine mira loquar:
Interea noſtro pater ô uenerande labori
  Annue, & ô ſacri doctor amoris ades.

Diui bernardi præ inſtauratione monaſticæ religionis prolata ſupplicatio, & accepta à deo promiſſio.

AStra decem celeri penetrarant ſecula curſu,
  Bis totidemq; pari luſtra peracta pede,
Ex quo lęthiferi reſecans contagia morbi
  Chriſtus ab intacta uirgine natus erat,
Cum genus omne boni facinus mortale fugarat,
  Fœdaq; terrigenis gaudia numen erant.
Vndique liuor edax, feritas, diſcordia, lites,
  Peſtis, bella, fames, & metus hoſtis erat
Omnibus, occiderat ſuperûm reuerentia terris
  Et decus & priſcæ relligionis amor.
Quinetiam ruptis errabat pauper habenis
  Sancte per anfractus grex Benedicte tuus.
Rarus & incerta monachus ſtatione peragrans
  Non dabat authori debita uota ſuo.
Tunc proprias Benedictus oues miſeratus, Olympi
  Dicitur his regem ſollicitaſſe modis.
Maxime rex, parent cœlum cui, terra, fretumq;,
  Omnia qui nutu dasq; regisq; tuo:
Aſpicis ut longo probitas male frigeat æuo?
  Aſpicis ut toto ferueat orbe ſcelus?
Cernis ut aduerſis agitetur fluctibus omnis
  Relligio, & nullo milite fulta cadat?
Ille meus quondam teneris bene cultus ab annis
  Quo fugit antiquæ relligionis honor?
Quemq; ego tam lata moriens ditione reliqui
  Ordinis heu noſtri dic mihi feruor ubi eſt?
Iam mea progenies tandem, niſi protinus illi
  Proſpicis è ſummo culmine, pulſa cadit.
Surge age, iamq; hominum ſortem miſeratus acerbã
  Erue de tantis pignora noſtra malis.
Dixit, & ex alto totam qui temperat orbem,
  Occepit tales protinus ore ſonos.
Optime dux uario cœlum qui milite complens,
  Qui fueras noſtra pars modo prima ratis:
Parce pio Benedicte metu, nam morte tuorum
  Mœnia ſunt ducibus reſtituenda meis.
Mœnia quæ tantis agitata furoribus ardent,
  Mœnia quæ petri iacta fuere manu.
Reſpice quem teneris puerum mihi mater ab annis
  Obtulit, & patriam Gallica terra dedit,
Spiritus hunc pleno radiatum pectore ſanctus
  Efficit Moſi relligione parem.
Cernis ut ille mei ſtimulis agitatus amoris
  Iam terat aſsiduo limina ſancta pede?
Aſpicis ut pulchro rutilet ſub pectore uirtus?
  Inſcipe uenturum ut teſtificatur opus.
Niligenas tanto monachorum principe cœtus
  Reſtituent ſeptis tempora læta tuis.
Angelicis poſtquam cõpleuerit omnia turmis,
  Deſieritq; tuam compoſuiſſe domum,
Tunc etiam Petri nimium iactata quieſcet
  Huius ab auſpicio tuta carina uiri.
Solus hic ingentes monachus tractabit habenas
  Orbis, & extremo iura ſub axe dabit.
Quæq; uides tumidis conſurgere uiribus arma,
  Pax erit illius conciliata fide.
Aurea tunc placidis conſurget moribus ætas,
  Et mea terrigenis gratia maior erit.
Quinetiam extremi bonitas cum tempore ſecli
  Nulla erit, & toto fugerit orbe fides,
Aureus ecce tuo ſurget de uimine palmes,
  Siccaq; nectareus perfluet ora liquor.
Vrbs Pataui illuſtres præbebit palmitis ortus,
  Hinc feret auxilijs germina læta meis.
Ipſe etiam tanto producet fœnore fructus
  Vt fateare tua non eguiſſe manu.
Quare age, tam clari proleſne germinis unquam
  Deficiat, nullo ſollicitere metu.
Hæc ait, & ſummo paracletum mittit ab axe,
  Bernardumq; ſuo concremat igne deus.

Bernardus quatuor, germanis fratribus in eandem ſententiam adductis religionem ingredi ſtatuit.

ILle deo plenus, faciem moresq; pudicos
  Induit, & mentis improba ſenſa fugat.
Iamq; puer tenero claudebat pectore numen,
  Et decor egregij maximus oris erat.
Hunc qui ſolerti ſpectabat lumine, dixit,
  Et ſpeciem & mores uirginis iſte gerit
Candida cui roſeo facies ſuffuſa rubore,
  Et grauitas dulci mixta lepore fuit,
Prima iuuenta graui uoluebat ſeria ſenſu
  Quæ ſolet in faciles luxuriare iocos.

Ferre

Terræ fixa acies, modici ſine murmure riſus,
  Iſta uerecundi ſigna pudoris erant.
Grata quies animi fuerat, ſoluſq; peragrans
  Sæpe dabat querulo talia corde puer.
Cur mea mens breuibus miſeriſq; exercita curis
  Excipis humanas irrequieta faces?
Quando erit ut poſita uariorum mole laborum,
  Diſcat in authorem uita redire ſuum?
Si cupio excelſi ſpectare cacumina cœli,
  Deprimis innata conditione caput.
Hinc pater, hinc genitrix, atq; hinc mea cura ſodales,
  Diſtrahit & ſenſus quęq; fauilla tuos.
Sed Deus ipſe uia qua ſit mihi monſtrat eundum,
  Et reſerat ſacræ religionis iter.
Nuper ſtructa, humilis latitat ſub paupere tecto
  Sancta quidem ſed non ambitioſa domus:
Ciſterciiq; patres habitant ea limina pauci,
  Inſtituunt leges qui Benedictæ tuas.
Hic ego cœlitibus figam mea limina regnis,
  Hæc requies noſtri ſola laboris erit.
Si mihi noſtra ferant peregrinos arua lapillos,
  Sitq; meum toto quicquid in orbe pater.
His tamen æternos pudeat conferre triumphos,
  Gaudiaq; extremum non habitura diem.
Quid moror ah demens, uel qd data tẽpora perdo?
  Plurima commiſsis addidit una dies.
Talia flammata librarat pectore dicta,
  Propoſitiq; grauem fixerat inde pedem,
Cum iuuenis tenera ſuperatus imagine fratrum
  Fleuit, & hæc dixit præda petenda mihi eſt.
Dixit, & in ſuperum germanos regna ciebat,
  Sic repetens animo gaudia nata ſuo.
Nuper in aduerſis errabam naufragus undis.
  Nunc mihi cœleſtis meta reperta uiæ eſt.
Meta reperta mihi eſt quæ cœlibis ocia uitæ
  Explicat, & tutum religionis iter.
Hanc igitur mecum celeri contendite curſu
  Arripere, & tanti lucra referre boni.
Et Deus & cœli noſtri ſunt cauſa laboris,
  Efficient pugnam præmia tanta leuem.
Quis furor eſt opibus animos ſeruire caducis
  Quos Deus in ſuperum regna beata uocat?
Cur igitur fratres, cur uos terrena morantur
  Hoſpitia? infeſto ſoluite colla iugo.
Nec mora, tam facili germanos uoce coegit
  Annuere, & proprios deſeruiſſe lares
Tunc, modo ſuppreſſus, uicina inuoluere tecta
  Incipit, & lato ſpargitur ore focus
Namq; pares ſancta ſocios ut quæreret arte,
  Augeretq; ſuo regna ſuperna grege,
Conſpicuum forma iuuenem, decus omne ſuorum,
  Non puduit medio ſpargere uerba foro.
Et modo cœleſtes populis memorare triumphos,
  Et modo Cerberei regna tremenda canis.
Artifici innumeras gentes ſermone trahebat
  Sola docens ſummi caſtra ſequenda ducis.
Illic condenſas glomerabant agmina turbas,
  Quocunque optatos uerterat ille pedes.
Tunc comitum illuſtris numeroſo ex agmine cœtus
  Hæſit, & huic firmo fœdere iunctus erat.
In quodcunque uelit pedibuſq; animiſq; parati
  Deduxiſſe bonum religionis opus.
Vna omnes parili ſocios feruore uoluntas
  Iunxerat, immenſum compuleratq; gregem.
Omnibus una domus fuerat, cibus omnibus unus,
  Vitaq; diuini plena timoris erat.
Atq; petens ſparſam gelidus gladiator arenam
  Apta prius uacuis ictibus arma probat,
Sic iuuenes ualidis monachorum tela lacertis
  Torquentes uitiis aſpera bella mouent.
Sicq; prius ſacras poſito quàm murice ueſtes
  Induerent ueteres deſeruere uias.

Diui Benedicti habitum Bernardus cum ſocijs amplius quàm .xxx. in Ciſtercienſi cœnobio induit, ibiq; breui ſanctiſsimus efficitur.

IAmq; dies uotiua aderat qua ſancta renaſci
  Debuerant animo pectora iuncta pari,
Cum puer ipſe, uirûm celebri comitãte caterua,
  Sydereumq; polo iam reſonante melos,
Clauditur in ſeptis, ueteremq; exutus amictum
  Tegmina iam ſanctæ ruſticitatis habet.
Cellula parua nouæ capiebat tempora uitæ,
  Cellula iudicijs ſemper amata ſuis.
Hic didicit ſummi penetrare cacumina cœli.
  Hic didicit culto quicquid ab ore fluit.
Hic didicit curare nouo ceromate morbos,
  Solus & extinctam uiuificare fidem.
Munera tãta quidem modicos bene culta per annos
  Donat amatori cella beata ſuo.
Dicite uos auido teritis qui compita paſſu,
  Qualia clamoſo lucra reperta foro?
Non ille ingenium uario problemate cœpit
  Obruere, aut ſtudijs illaqueare nouis.
Cura prior ſtimulos Veneris domitare furentes,
  Atque animi motus compoſuiſſe fuit.
Cura prior triſti luerent ut crimina planctu,
  Quam caperent tumidum pectora læta ſophos,
Cura prior ſuperum nitida caligine pectus
  Induere, & ſenſus mortificare ſuos.
Chriſtus ob id tanto repleuit honore clientem,
  Sæpe ut cœleſtes cerneret ille choros.
Quid referam quoties ſummi regina theatri
  Nectareos illi uiſa mouere ſonos?
Sæpe ſuum uirgo famulum uenerata ſolebat
  Viſere, & ambroſias ſæpe referre dapes.
Nunc age, qualis erat meditanti in pectore uirtus
  Accipe, nam breuibus perſequar ipſe modis.
Ante ſalutarem curuato poplite Chriſti

Effigiem,lacrymas,uota,preces q; dabat,
Confixas q; trucis ſpectabat uulnere plantas,
Oſſa q; diſtinctis dinumeranda notis.
Iam q; gemens tremula fundebat uoce querelas
Verba q; montanas apta mouere feras.
O decus,ô noſtri lenimen Chriſte doloris,
O mihi tam duro parta labore ſalus.
Fœlix ſi tantas in me conuertere pœnas,
Et liceat miſero ſi mihi poſſe mori,
Ipſe immaturos auſim decerpere fructus:
Chriſte tamen dentes obſtuere tui.
Sydera,terra,fretum,domini miſereſcite ueſtri,
Flete meos caſus,ſydera,terra,fretum.
Talia dum memorat,domini pendentis imago
Soluit in amplexus brachia mota ſuos.
Talis in excelſo regnabat principe uirtus,
Talis in ardenti pectore feruor erat.
Sic nouus interno gaudebat nectare miles,
Intima q; æternus ſtrinxerat oſſa calor,
Vt mortale nihil ſaperet,terrena q; ſemper
Dediſcens,Chriſti raptus amore foret.
Noctibus in lacrymas faciles ſoluebat ocellos,
Et minimi durus criminis ultor erat.
Carnibus abſtinuit,magni q; ab domine piſcis,
Sedebat q; ſitim ſimplicis humor aquæ.
Artibus his ſummam uirtutum uenit in arcem
Sic peragens lætos prima iuuenta dies.
Vixerat hic dulces iamdudum inglorius annos,
Tempora nec ueræ plena quietis erant:
Cum Deus ipſe pio diſponens omnia nutu,
Bernardum ex humili iuſsit abire loco,
Nomine clara quidem,ſed clarior omine uallis
Conſita uicina ſub regione fuit.
Miſſus in hanc ſacras referens pater optimus artes,
Condidit imperio clauſtra regenda ſuo.
Perfidus,& ſcelerum defeſſus mole ſuorum
Huc ueniens,poſito crimine tutus erat.
Quique peregrino rutilabat murice quondam,
Hic didicit cultu pauperiore tegi.
Nec pudor hic curuis agitare ligonibus arua,
Et trahere inuitos ſub iuga panda boues.
Hic ſpes uera,fides,probitas,reuerentia,cultus,
Et decor antiquæ religionis erat,
Veſtis dura,cibus tenuis,rigidi q; labores
Semper,& exhibitis condita clauſtra feris.
Vix dabat aſsiduo defeſſus uomere fructum,
Sic locus hic ſterilis pauperior q; fuit.
Quæ q; ſolent miſeris præſtare cubilia frondes,
Hæc etiam monachis fercula læta dabant.
Omnis odoratis populus uirtutibus ibat.
Gaudebat q; leui ſubdere colla iugo.
Nunc ego,quæ latitans clauſtro miracula ſanctus
Ediderit populis concelebrata canam.
Non procul inde uirum nimio circundedit æſtu
Febris,ut extremam crederet ire diem.
Non ille Aemonio potuit medicamine morbus
Curari,aut medica conualuiſſe manu.
Itur ad excelſi ueneratas militis ædes,
Auxilium q; humili poſcitur ore pium.
Ille ierat,lacrymis q; Deum precibus q; rogarat,
Vt celerem moriens ſumeret æger opem.
Protinus ex alto languens reſilire cubili
Cernitur,& ualido quolibet ire pede.
Hinc iam Bernardus toti innoteſcere mundo
Cœpit,& ex illa clarior eſſe die.
Vndique uicinas uolitabat fama per urbes,
Miratur q; nouę quiſque ſalutis opus.
Audijt,& læto properat Germania curſu,
Quique colunt fines Betica terra tuos.
Ille oculis captam matrem,nunc ille parentem
Aduehit,extremo currit ab orbe miſer.
Spirituum tetro uexatus quiſque furore
Pergit,& infeſto liber ab hoſte redit.
Loripedes etiam plures lectica uehebat,
Vt pia naturæ dextra nouaret opus.
Ille crucis tantum decorabat pectora ſigno,
Sic poterat placita quiſque ſalute frui.
Aeger Apollineas docti q; Machaonis artes
Qui coleret,toto nullus in orbe fuit.
Tanta inerat facili ſermone potentia ſancto,
Tam celeris ſacro uenit ab ore ſalus.

Bernardus Innocentium pontificem maximum a Petro Leonis expulſum ſedi apoſtolicæ mirabiliter reſtituit.

INterea Latias gladijs ſtridentibus urbes
Exagitat Stygio miſſus ab amne furor.
Roma q; tartareis nimium uexata colubris
Frendit,& inſana ſeditione furit.
Quodque Panomphei lacerabat templa tonantis,
Fœdifragum Petri ſchiſma Leonis erat.
Hic male dum ueterum titulis & laude ſuperbit,
Pontificis ſummos pugnat adire gradus.
Cum q; alius,ſacro procerum dictante ſenatu,
Debuerat ſedem Chriſte tenere tuam,
Ile tamen diro proſternens omnia ferro,
Immeritum templi ius dabat omne tui.
Iam q; ſacerdotes præſtanti laude uerendos
Expulerat,ſancta ſolus in urbe potens.
Quique Leonigenas renuerunt ſumere partes,
Proh facinus gladio ſuccubuere truci.
Enſibus hic tumido bacchantibus agmine,Chriſti
Viſcera,Romanæ diripiuntur opes.
Nec furor hanc belli peſtem intra mœnia clauſit,
Gorgoneum toto uirus in orbe fuit.
Nam qui legitimas paſtor retinebat habenas,
Multa dabat meritis templa regenda uiris
Perfidus at contra temeratis legibus alter
Templa ſacerdotes iuſsit habere ſuos.

Ergo hinc Chriſticolas uolitabant bella per urbes
Dum cupit alterno quiſque ſubeſſe duci.
Sic q; per ambiguas errabat cymba procellas
Vt foret incerto iam peritura mari.
Ipſe pater,ueræ fidei,pecoris q; magiſter
Vix poterat propria delituiſſe domo.
Quid faciat? timido repetat ſi remige portum
Certat in aduerſas ire magiſter aquas.
Deſerat ipſe ratem medijs Palinurus in undis?
Hoc prohibet ſanctę religionis amor.
Sed tandem rabidi defeſſus Marte Leonis
Cedit,& Hethruſco uectus ab amne fugit.
Sic tamen interea lachrymis affatur obortis
Quos dederat profugę Chriſtus ineſſe rati.
O ſocij aduerſa fœlices ſorte futuri,
Dummodo ſiderei ſint rata dicta ducis
Auxilium ſancto,niſi ſit ſpes uicta,labori
Fidite,cœleſti ſemper ab arce uenit,
Maximus ille pater,Gallorum gloria regnis
Cuius iam toto nomen in orbe micat,
Ille quidem lapſis poterit ſuccurrere rebus.
Hæc requies longis ſola reperta malis.
Hunc etenim uirtute uirum ſigniſque potentem
Quis neſcit facili uoluere regna manu?
Hic ego ſecuro ſtatuam ſub ſydere puppim,
Hic poterit placido tuta latere uado.
Nec mora,Tyrrheno ſpumantibus ęquore roſtris
Excepit profugum Gallica terra ducem.
Sic q; peragrato Gallorum limite,ſummus
Candida per ſyluas paſtor ad antra uenit.
Occurrunt longo uenientibus ordine patres,
Præuia Chriſtiferæ ſigna fuere crucis,
Pſallentes q; pio mulcebant nubila cantu,
Talis in abiecto milite pompa fuit
Hos Romanus eques nimium nimium q; beatos
Quos uidet in tanta degere pace,uocat.
Et modo continuis celebrata ſilentia clauſtris
Et modo parthenij laudat honoris opes.
Nil ibi quod rapida cuperet nouus aduena mente.
Nil niſi præcipui candor amoris erat.
Panis,poma,nuces,hortenſis q; herba legumen,
Deliciæ abductis iſta fuere uiris.
Maximus interea Chriſti ſua fata ſacerdos
Tam longę cauſas expoſuit q; uię.
Tunc pater ipſe ſui ueritus mandata magiſtri
Accepit profugæ uela tuenda ratis.
Non ego multiloquo ſeptem tolerata per annos
Carmine fata notans ſingula quæque canam.
Nec referam longo quos pertulit ille labores,
Dum cuperet laceram compoſuiſſe fidem.
Summa ſequar tantum celebris faſtigia facti,
Atque inerit chartis exitus ipſe meis.
Imperium tenuit Romano in culmine ſummum
Lotharius tanti tempore diſsidij
Ille uirum merito ſanctum celebrabat honore,
Congaudens lateri ſemper adeſſe ſuo.
Hunc adijt,rogitatque ſenex ut fortibus armis
Reſtituat patriæ ſacra deos q; ſuæ.
Annuit,& ualido glomeratis agmine turmis,
Aggreditur ſanctæ rex pietatis iter.
Hinc precibus meritis q; pater Bernardus opimis
Atque hinc Lotarij caſtra fuere ducis.
Sic graditur ſummus Romana ad tecta ſacerdos,
Hinc atque hinc duplici tutus ab arce ſedens
Ventum erat ad ſummi celeberrima templa tonātis,
Vera loquar,facili ſed grauiora fide.
Non lituos,non caſtra duci,non bella mouere,
Non opus ardentem conſeruiſſe manum.
Vnius(ô fœlix)monachi reuerentia tantum
Terruit audaces ſæua per arma uiros.
Ipſe autem tanti fuerat qui turbinis auctor,
Audijt hos humili triſtis ab ore ſonos
Petre tuam ſubito licuit mihi ſcindere uitam,
Et Phlegethonteo præcipitare lacu.
Tu tamen,ut gemitu ueniam merearis acerbo,
Tres tibi pro grandi munere ſume dies.
Dicta fides ſequitur:iam tertius ordine Titan
Fulſerat,extremum clauſit & ille diem.
Protinus expaſsi referantur ouilia ualuis,
Et refouent ſparſos lata per arua greges.
Quod fuerat rabidi ſancitum lege Leonis,
Deijcit hoc ſumma præſul in urbe ſedens.
Iam poterant læti tractare negocia ciues,
Et rigidam tandem uertere arator humum.
Omnibus hic igitur placida ſub pace locatis,
Sanctus in optatos ſe tulit inde ſinus.

Bernardus Romana eccleſia fœlici pace donata, in Galliam honoriſice redijt ibique ſanctiſsimam domino animam reddidit.

PRætereo eximij tacitus miracula patris
Quæ fuerint longę tempore facta uiæ.
Fœlices etenim nimium nimium q; fuere,
Hoſpitio illuſtrem qui tenuere uirum.
Quique ſacrum uoluit populus retinere parentem
Obuius in longas ibat ab urbe uias.
Gaudia quiſque nouo gradiens teſtatur amictu,
Occurrit q; pio uir q; puer q; ſeni.
Luctus abit,lætis reſonat concentibus æther,
Feſta q; depoſitis artibus hoſpes agit.
Vndique purpureos ſpargunt per compita flores,
Et redolent ſacris thura peruſta focis.
Perque uias pueri ramos ſtrauere uirentes;
Compita ſubiectis tecta fuere togis.
Sic quondam ſolymis,inopum quem uexit aſellus,
Excepit reducem grata caterua deum.
At poſtquam optati conſedit limine tandem
Hoſpitij plaudens undique turba ruit.
Vndique turba ruit tanto glomerata tumultu,

Vt nequeat laſſum limine ferre pedem.
Tot quoque difficili languentia corpora morbo
Obtulerant, facili reſtituenda manu,
Vt male uel modici fuerit data copia ſomni,
Nec tulerit properas menſa peracta dapes.
Sicque peragratis Gallorum finibus, abbas
Contigit optato clauſtra beata pede.
Tunc nemora, & patrij lapidoſa cacumina montis
Aſpiceres domino plaudere cuncta ſuo.
Vtque ſolet multo non uiſam tempore matrem
Expetere, & plaudens baſia ferre puer,
Sic hilares uiſo monachi paſtore reſultant.
Oſculaq; alternis dantq; feruntq; genis
Tunc, modo qui fuerat titulis ſuper æthera uectus,
Cernere quem magni concupiere duces,
Ecce uirum poſito ſpectares præſule ſanctum
Sarcula iam manibus corripuiſſe ſacris.
Et quibus ipſe humeris laſſus conſederat orbis,
Cernitur intexto uimine ferre lutum.
Bis centum æthereo plaudebant agmina regi,
Quæ bonus ex omni traxerat orbe pater.
Hæc fuerant tanto populis celebrata fauore,
Sic coluit ſanctum uirq; puerq; gregem,
Totus ut ex illo reſonans contenderet orbis
Sacratum pariter detinuiſſe ducem.
Tunc Romana ſuo decoranda antiſtite templa
Eugenium ex humili ſurripuere domo.
Tunc etiam innumeræ diuerſis partibus urbes
Inde ſibi ſacrum conſtituere caput.
Talibus acta uiris nulla exagitante charybdi.
Sancta ſuper tenues cymba fluebat aquas:
Aurea iam poſito currebant ſecula faſtu.
Temporaq; hæc nullis nigra fuere malis.
Omnia diuinas reſonabant compita laudes,
Iam dabat angelicum terra fretumq; melos.
Hæc tamen ante alias longe celeberrima ualles
Quam coluit magni duxq; paterq; gregis.
Iamq; decem ſenos luſtris properantibus annos
Clauſerat extremo curua ſenecta pede.
Atque ſeneſcenti titubantia corpore membra
Pondere continui fracta laboris erant.
Nec tamen auſteri laxauit fræna ſenectus
Culminis, aut celeres ſiſtere uiſa rotas.
Sed uelut in uiridi properabat fortius æuo,
Vt leuis ad palmæ præmia currit equus.
Vtq; ſolet cantu modulos iterare canoro
Dulcius ad mortis limina ductus olor,
Sic dedit ille ſonos ſupremo in limite dulces,
Scriptáque decrepiti mira fuere ſenis.
Nam pater æternos ſenio confectus amores
Expoſuitq; ſacris oſcula lata modis.
Iamq; inſtare uidens cœleſtis gaudia uitæ
Impoſuit uili languida membra toro.
Grex bonus ingemuit, circunfuſusq; iacenti
Talia ſolicito murmure dicta dabat.
Ergo ne iam miſeros pater ô uenerande nepotes
Fert animus medio deſeruiſſe mari?
Quis nam igitur triſtes, uel quis ſolabitur ægros
Paſtor? & ætherei calcar amoris erit?
Quis pater attonitos inopesq; tuebitur agnos
Ne lanient auido uiſcera dente lupi?
Quis poterit miſeris nodos aperire latentes
Legis, & eloquij myſtica uerba ſacri?
Quis nunc torpentes animos, & frigida corda,
Curabitq; leui uulnera noſtra manu?
Ah nimium properata tuæ cita tempora uitæ,
Ah nimium læthi fata ſeuera tui.
Quid iuuat aſsiduis defeſſum uocibus, olim
Clauigerum nobis conſuluiſſe patrem.
Ne quis forte ſuo populus pro præſule noſtrum
Surriperet ſancta calliditate caput:
Inuida ſi noſtros nimium populata labores
Audet honoratum tollere Parca ducem.
Tu tamen ô facili nutu qui ſydera torques
Necte iterum uitæ fila reſecta tuæ
Vt cum fulta tuo fuerit domus iſta labore,
Lætior acceptum cernat abire patrem.
Mo us erat dictis ſenior, paulumq; leuatis
Luminibus, tenui rettulit iſta ſono.
Iam mihi ſumma quies, iam præmia læta parantur
Dulcis adeſt eandem funeris hora mei.
Sed uos fœmineo quid funditis ore querelas;
Quid iuuat emeritum detinuiſſe ſenem?
An ne prius toties dixi mea funera uobis,
Ne ſubitus nimium læderet oſſa dolor?
Chriſtus, Olympiaca fuero cum ſede locatus,
Auxilium noſtro maius ab ore pluet.
Nunc meus hic luteo circundatus aggere ſenſus
Vix habet unde ſuas contueatur opes.
Vos tantum ſuperi retinentes iuſſa parentis,
Ite per arreptum religionis iter.
Non uos blādus honor, nō uos labor improbus unq̄
Non reuocet toto quicquid in orbe patet.
Quid mihi ſi lituos inter facilesq; choreas
Duxiſſent lætos tempora noſtra dies.
Quid mihi præteriti prodeſſent gaudia faſtus,
Vrgerent Stygias ſi modo ferre faces?
Sed tandem tremulum uocat in ſua regna clientem
Chriſtus, & hinc celeri me iubet ire pede.
Vos igitur fratres, nati, patresq; ualete,
Et mea ſub memori condite dicta ſinu.
Talia uix breuibus dederat mandata loquelis,
Saucia ſollicito corda dolore leuans,
Cum niueus lacrymas inter gemitusq; ſuorum
Spiritus, abiecto corpore, celſus abit.
Ipſa per aerios uirgo nitidiſsima tractus
Viſa eſt cœleſtes ducere læta choros.
Purpureamq; trahens animam ſuper arce locauit

Empyrea, lateri compoſuitque ſuo.

Sanctus Bernardus nō tantum antiquis Heroibus, ſed Chriſtianis quoque martyribus iure optimo præponitur.

HActenus excelſi mirabar Cæſaris arma
Cui dedit æthereū Martia Roma decus.rā,
Hannibalisq; trucē Romano i ſāguine dext
Et Macedum clari geſta ſuperba ducis.
Mirabar patria pro libertate furentes
Scipiadas, Decios, Aemiliosq; graues.
Nec minus ingenti decoratum laude fatebar
Qui celerem rapido torruit igne manum.
Cuique dedit clarum generoſo ex ordine nomen
Aphrica, quo fœlix conſule Roma fuit.
Et qui Sublicium tutatus pectore pontem
In Tyberis rapidas deſilit altus aquas.
Quique Quirinalis poſito modo conſul aratro
Arma triumphato uictor ab hoſte tulit.
Et qui uectus equo radians fulgentibus armis
Se potuit ſciſſo præcipitare foro.
Quique per adiunctas primæuo in Marte catenas
Ionias Tyrio ſanguine tinxit aquas.
Illum etiam titulis rebar ſuper æthera uectum
Qui tenuit Phrygios obſidione lares,
Iliacosq; inter proceres qui Marte ſuperbo
Inclytus, Emonio tractus ab axe perit.
Quique gigantæo ſuperauit robore monſtra,
Vnde Molochæi ſigna leonis habet.
Hos ego credideram nimium nimiumq; beatos
Qui tulerant forti nomen in aſtra manu.
Hos puer egregio ſimplex uenerabar honore,
Cum legeret numeros prima iuuenta leues.
Nunc ſi Bernardo ueteris præconia famæ
Contulerimq; meo fortia facta ſeni,
Quæ modo Threicio fuerant celeberrima cantu
Viſa puellari nunc mihi digna ſono.
Fama uetus taceat, cedant ueterumq; triumphi,
Chriſtigenam meritis ſollicitare uirum,
His etenim fictæ fuerat uirtutis imago
Huic arete pleno pectore uera fuit:
Hic Marti & phœbo gelidis libamina ſaxis
Obtulit, hic uero candida corda deo.
Illi terrificis domuerunt barbara bellis
Mœnia, & ingenti tecta ſuperba manu.
Hic uada tartarei domuit Phlegetontis, & omnes,
Spirituum ſteterant ad data iuſſa chori.
Hi uarios celebri ſubierunt Marte labores
Pro patria pulchrum ſuccubuiſſe rati.
Hic tulit aſsidua gelidos ſub morte dolores,
Schiſmaticam cupiens conciliare fidem.
Illis falſus honos & inanis glória famæ,
Solus at huic Chriſti cauſa laboris amor.
Forte triumphatis regionibus, ampla
Theſauros patriæ dona dedere ſuæ.
Hic autem miſeros moriens dat habere nepotes
Munera quæ nullo ſunt moritura die,
Munera quæ mores inſtaurauere pudicos,
Hæc ſunt quæ ſacra ſcripſerat ille manu.
Sed quid ego Herculeas Pygmeis carmine uires
Aſsimilo? & Phario flumina parua mari?
Optima mutato repetam præconia cantu,
Et pater exemplo te meliore canam.
Nam tibi cur uanos auſim conferre Quirites
Qui melior quouis martyre ſanctus eras?
Grande quidem fuerat ferro flammisq; necari
Nec tamen æternam deſeruiſſe fidem.
Maius opus uitæ ſummo uerſari in culmine rerum
Nec tamen ulla animos ambitione premi.
Maius uitæ rigidum tenuiſſe cacumen
Semper, & anguſtum relligionis iter.
Bellaq; ſpirituum telis agitata malignis
Maius opus forti corde tuliſſe fuit.
Fulmineos alij mirentur martyris arcus,
Laurentiq; auido quos tulit ore rogos.
Vulnera Chryſogoni iactent, Pauliq; catenas,
Euſemiæq; truci membra reſecta manu.
Mirenturq; graues ſanctorum funera, pœnas,
Bella, crucem, gladios, uerbera, tela, faces.
Solus inexhauſto mirabor corde labores
Quos pater æterno raptus amore tulit,
Nam ſi Chriſtigenûm cædes, tormenta, labores
Colligis, & fuſi ſanguinis omne decus:
Cedent cuncta oneri quod pertulit ille beato,
Lapſuram cupiens ſuſtinuiſſe domum.
Nanque alij lacera ſenſerunt carne dolores,
Hic autem medio uulnera corde tulit.
Ergo animus quantum membris generoſior ipſis,
Martiribus tantum celſior ille fuit.

Commendatio muneris à ſanctiſsima de igenetrice Maria nobis collati, cum nuper diui Bernardi opuſcula imprimi curauit.

POſtq̄ ſancta polos cœliq; decemplicis orbes
Trāſcenditq; nouem uirgo parensq; choros
Aethereamq; petēs ſocijs ſpectantibus arcem
Regna tenet nullo deſtituenda die:
Humanis nunq̄ precibus noſtręq; ſaluti,
Defuit, aut luteas ſpernere uiſa domos.
Sed potius ſummi moderata eſt principis iras,
Spiculaq; in noſtros eiaculanda lares.
Auxilium ſceleri uiſa eſt præſtare nefando
Sæpius, atque humilis conciliaſſe reos.
Illa dedit miſeris ueniam, totumq; per orbem
Illius ex miti depluit ore fauor.
Innumeros etiam Populos uix ægra trahentes
Oſſa fame, immodicas iuſsit habere dapes.
Cumq; foret Latias peſtis male iacta per urbes,
Curauit ſtygijs ulcera miſſa uadis.
Illius optatos totiens experta fauores

Teſtis adeſt tanti Brixia noſtra boni.
Brixia, quæ quondam populis lacerata malignis
Turgebat, medica non adeunda manu.
Brixia, quæ capitis medio confecta gerebat
Vlcera, quæ ſubitę cauſa fuere necis.
Nunc autem Mariæ precibus adiuta triumphat,
Et peragit lætis ocia grata choris.
Pulchraq; præcipuum Mariæ teſtantia munus
Templa locat, Parij marmoris inſtar opus.
Hæc & plura parens Chriſti ſanctiſsima nobis
Contulit, in miſeras officioſa preces.
Hoc tamen audenti liceat dixiſſe camœna,
Atque animi ſenſus exeruiſſe mei.
Humano nunquam generi, noſtroq; decori
Parthenice tantum muneris alma dedit.
Quantum grata ſuo nuper cum munere nobis
Protulit hæc breuibus ſcripta legenda notis.
Protulit ipſa quidem, proprio nam diua clienti
Iuſsit ut egregij quæreret orſa ſenis.
Iuſsit, & ecce nouum fuerant quæ ſparſa per orbem
Scripta uolens uno margine cuncta leges.
Scripta triumphales cœli reſerantia ualuas,
Scriptaq; communi ſuſcipienda manu.
Omnis nanq; datis ætas ſexusq; libellis
Perfruitur, Latio ſi tamen ore ſonat.
Quiſquis ades, ſi forte tuę tibi cura ſalutis,
Hæc fuerint animæ grandia dona tuæ.
Si cupis optata connubia ducere prole,
Atq; maritali ſuccubuiſſe iugo.
Hic potes egregios morum decerpere fructus,
Qui tribuant natis nomina rara tuis.
Si tamen eloqui tantum tibi cura nitentis,
Hic fuit eximio non Cicerone minor.
Quod ſi forte pio iuuat indulgere labori,
Et populos Chriſti iuſſa docere rudes.
Hic documenta tibi uarias ſpargenda per urbes
Collige, quæſitis hic meliora dabit.
Cum uoluit placido demulſit pectora ſenſu,
Cum uoluit rigido terruit ore reos.
Quod ſi cœlitibus iuuat indulgere tuendis,
Tutius atq; humili delituiſſe caſa:
Hic tibi præcipuo ſemper uenerandus honore
Author, & æterno dignus amore coli.
Hunc relegens ſummo lætus ſpatiabere cœlo,
Et poteris ſtygios triſtis adire lacus.
Ante oculos noſtri pinget tibi principis ortus,
Et paſtorali numina nata domo.
Hinc atque hinc dulci reſonat modulamine Ieſus,
Et Mariæ illuſtri nomina culta ſono.
Candida tartareo ſtatuiſſe ex hoſte trophæa,
Anguigerumq; docet diſſecuiſſe caput.
Et quibus ille dolis miſeros, quibus artibus alter
Decipiant paſcens ſancta per arua pecus.
Qui legit, expleri nequit, ardeſcitq; legendo,
Et dolet aſſueti cum uenit hora cibi.
Efficiunt animos aliorum ſcripta tumentes,
Et nimium ſparſis luxuriare comis.
Hæc autem mundo paracletum in pectore condent
Accendentq; nouis frigida corda focis.
Hæc tibi marmoreo lachrymas de pectore dulces
Elicient, animæ gaudia ſumma tuæ.
Denique cuncta noui ueteri q; uolumina ſenſus
Solus hic eximia continet arte liber.
Hæc igitur toto monachi contendite curſu
Arripere, & tacito condite dicta ſinu.
Vt uos ſidereum faciant conſcendere culmen
Cœleſteſq; inter regna tenere choros.
Vos quoq; Chriſtigenæ, genus immortale cientes
Parthenicum medio figite corde ſenem:
Vt cœli terræq; graues eliminet iras,
Et reſeret clauſi limina celſa poli.

Beati Bernardi metricum teſtamentum. Et primn ſui prioris interrogatio.

QVæ uitæ forma, q mores, quę ſacra norma,
Quid deceat, quid nō, īſtrue ſancte pater.

Reſponſio ipſius Bernardi.

QVæ feci primo, uobis facienda relinquo.
Nullum turbaui, diſcordes pacificaui.
Læſus ſuſtinui, nec mihi complacui.

Errores aliquo ſicut quędam uet. codi. ſic corrigendi.

fol.326 pag.2. columna prima eſt ubi tit. de amore Dei. quidam codex uetus habet de uero Dei amore liber primus
Ibidē columna ſecūda ī poſtilla linea .18. cæco meo.
fol.330. pag.2. columna.2. in tit. de digni. amoris diuini uet. codex habet de uero dei amore, liber ſecūdus.